HISTORIÆ BYZANTINÆ SCRIPTORES POST THEOPHANEM.

HISTORIÆ
BYZANTINÆ
SCRIPTORES
POST THEOPHANEM,

PARTIM NUNC PRIMUM EDITI,

PARTIM RECENSITI, ET NOVA VERSIONE ADORNATI:
quorum Catalogum proxima pagina indicabit.

Cura, & studio τοῦ Μακαρίτου R.P. FRANCISCI COMBEFISII
Ordinis FF. Prædicatorum Congreg. S. Ludovici.

VENETIIS,
EX TYPOGRAPHIA BARTHOLOMÆI JAVARINA.

M. DCC. XXIX.

ELENCHUS AUCTORUM,

QUI IN HOCCE VOLUMINE CONTINENTUR,

ET

A MICHAELE CUROPALATA IMPERATORE, IN QUEM DESINIT THEOPHANIS CHRONICON, USQUE AD NICEPHORUM PHOCAM SCRIPSERE.

HIC porro monendus Lector, R. P. COMBEFISIUM hosce Auctores notis illustrare in animo habuisse, quod colligere licet ex numeris voluminis istius marginibus subinde affixis; sed has, præter inchoata forte dumtaxat quædam fragmenta, post illius obitum haud fuisse inventas.

LUDOVICO MAGNO,

R E G U M

AUT ARBITRO AUT VICTORI,

HISTORIÆ BYZANTINÆ,

CUI ILLUSTRANDÆ INCUMBIT

TOT ABHINC ANNIS

TYPOGRAPHIA REGIA

NOVUM HOC VOLUMEN

OFFEREBAT

INEUNTE ANNO M. DC. LXXXV.

SEBASTIANUS MABRE-CRAMOISY

REGIÆ TYPOGRAPHIÆ DIRECTOR.

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣΑ

Edit. Paris. pag. 1. Ex Emin. Cardinal. Francisci Barberini Vaticano Apographo.

ΕΚ ΠΡΟΣΤΑΓΜΑΤΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ

Φιλοχρίστου καὶ Πορφυρογεννήτου Δεσπότου, υἱοῦ Λέοντος τοῦ σοφωτάτου Δεσπότου καὶ Αὐτοκράτορος . . . .
ἀρχομένου ὅπου ἔληξε Θεοφάνης . . . .
τῷ Βασιλεῖ Μιχαὴλ υἱῷ Θεοφίλου τοῦ Κουροπαλάτου, ἤγουν ἀπὸ τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου . . . .

ΤΩΝ ΔΕ ΚΑΘ' ΕΚΑΣΤΑ ΥΠΟΘΕΣΕΙΣ Ο ΑΥΤΟΣ
Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος φιλοπόνως συνέλεξε, καὶ εὐσυνόπτως ἐξέθετο, ...
ἵνα τῆς μετέπειτα δῆλα γεν . . .

CHRONOGRAPHIA

CHRISTI AMANTIS,

AC PORPHYROGENNETI DOMINI CONSTANTINI, ſapientiſſimi Domini Leonis Imperatoris Filii juſſu conſcripta, .., inde ducens exordium ubi Theophanes deſiit.......... Michaele ſcilicet Theophili filio Curopalata Imperatore, hoc eſt, a Leonis Armeni Imperio . . . .

ARGUMENTA SINGULA IMPERATOR IPSE CONSTANTINUS ſtudioſe collegit, & ne Poſteros ſuperiorum temporum Geſta lateant, dilucide, & ut capi facile poſſint, edidit,

PROLOGUS AUCTORIS.

ΚΑΙ τοῦτο πάντως τῶν σῶν, ὦ φιλοσοφώτατε Βασιλεῦ, καλῶν, μετά γε πολλῶν ἄλλων τε καὶ μεγάλων, τὸ τὰ τῷ χρόνῳ παραῤῥυέντα, καὶ κεχωρηκότα πρὸς τὸ μὴ ὂν, πρὸς παλιζωΐαν αὖθις καὶ παλιγγενεσίαν ἀναγαγεῖν, καὶ τῆς ἱστορίας ἐπιμεληθῆναι καλῶς. ἀλλὰ μὴ τοῖς πρὸ σοῦ τὴν Βασιλικὴν ἐπειλημμένοις, ἀμεληθῆναι, ἀρχήν. Οἱ μὲν γὰρ ζῆλον ἐζηλωκότες τοῖς ἀγαθοῖς ἄζηλωτον, ὑπεξερρύησαν τοῦ λόγου. τινὲς δυσωπηθῆναι ἐσπουδάκασι τῶν πολλῶν κατ' οὐδὲν, ὅτι μὴ λόγου σύντροφοι, ἀλλ' ἀγροικίας γεγόνασι κατατρύφημα. Τί γὰρ τοιοῦτον ἐξασκεῖν Αὐτοκράτορα δεῖ, ὃ μὴ . . . . ἐπιφέρει τὴν ὄνησιν μετὰ λόγου γινόμενον· δέον ἐπιμελεῖσθαι ἀνδρῶν, καὶ τῆς λογικῆς ὅτι μάλιστα ἐπιστήμης, ἐξ ὧν τὸ κράτος Βασιλείας· ὡς ἂν μὴ λάθοιεν καταφρονητὲς φερόμενοι ἀλογωθέντες οἱ ἄνθρω-

A HOc quoque omnino, Sapientiſſime Princeps, ad alia tua multaqua ipſa & magnifica ornamenta virtuteſqua accedit, quod ea quæ tempore pereffluxerunt, jamque eſſe deſierunt, ad vitam denuo ortumque oppido novum ſtudeas revocare; Hiſtoriæque bonum cura proſequaris: nec velut ii, qui ante Imperii clavum moderati ſunt, abs Te negligi patiaris. Atque horum quidem, qui ea æmulati ſunt, quæ nemo bonus unquam æmuletur, nulla nobis mentione habita; fuerunt quidam, qui ut ſupra vulgus præſtarent, nihil operæ poſuerunt, quod neque litteris educati ſint, ſed ruſticitatis ludibrium propudiumque extiterint. Quid enim ejuſmodi Imperatorem excolere deceat, quod homini ratione prædito nihil commodi afferat: cum magis deceat virorum curam habere, præcipueque ſcientię rationalis, quibus Imperii robur præſtatur: ne homines in præ-

pag. 2.

ceps ruentes, paulatim obbrutescant: ac ne id, quo universis præcellimus, silentio traditum periclitetur.

Quantam vero tu, magnissime Princeps, operam posueris, tum in rationali scientia, tum in hominum cura, ut alia prætermittam, commemorabunt quidem homines sapientes, quando & tu ipse, vel potius tu ipse palam, quod & illi sapientes. Scribis autem ipse, manum duntaxat nostram tibi ministrantem assumens, quæcumque superioris ætatis hominibus gesta noscantur; tametsi illa abunde vitiosa sint, nec virtutis laude admodum splendeant: quod hinc quoque viri studiosi commodum referant. Sane igitur omni alia occupatione otioque, eruditionis litterarumque curæ posthabitis, quod nimirum, ea res doctrinæ historiæque amantibus subditorum animis æmulationem virtutemque inferat; ea iis, quæ aut ab aliis scripta, aut auditione accepta sunt, unam corpus continens, communem quasi scholam universis proponere, sagaci consilio decrevisti. Hujus Historiæ illud optimum ratus initium, ubi felicis memoriæ Theophanes scribendi finem fecisset: (ita nimirum ut omnium Imperatorum ad hanc usque ætatem Tuumque Imperium, res gestas sermone complectatur. Quamquam inclyti Avi tui inter Augustos fama celeberrimi Basilii Imperatoris gesta abs Te conscripta, omnique perspicuitate ac sermonis ornatu vere sincereque ab eruditissima prudentia Tua, omni denique fide narrata, superfluum nobis sit ullo modo retractare:) quem, sanguis necessitudine (illius ipse Nepos) propius contingens, cum Tuis ornamentis abunde honestas, tum rursus quamdam ad eo claritatem recipis.

Edit. Paris. pag. 3. Salutatus Theophani Leo Armenius, non enarratus.

Is porro in Michaelis Curopalatæ Imperio, acceptaque a Bulgaris clade per suorum proditionem, Leonis dumtaxat proclamati Augusti levius facta mentione, scribendi finem fecit; ejusque nec natales aut patriam nec educationem Lectoribus aperuit. Nos autem velut membra reliqua capiti jungentes, tum ipsum Historiæ corpus integrum, non quasi dimidia parte mutilum, repræsentamus; tum ad ea quæ deinceps secutisque temporibus gesta sunt traducimus; rem scilicet præstantes, iis qui in otio & desidia vivere noluerint, utilem, nihilque eis damni afferentem. Quippe bonum est & ad securitatem cum primis utile, ut bonorum pariter atque malorum vitam cognoscamus.

Sent.

A ποι, καὶ κινδυνεύσῃ τοῦτο, ᾧ τῶν πάντων διαφέρομεν, ἀφωνίᾳ παραδοθέν.

Ἀλλ' ὅσον μέν σοι πεπόνηται, σοφώτατε Βασιλεῦ, περὶ τὴν λογικὴν, καὶ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἐπιμέλειαν, ἵνα τ' ἄλλα . . . . θεωρήσουσι μὲν οἱ σοφοί, ὅτι δὲ καὶ σύ· μᾶλλον δὲ δὴ σὺ σαφῶς, ὅτι γε κἀκεῖνοι σοφοί. ἱστορεῖς δὲ αὐτός, χεῖρα μόνην λαβὼν ἡμῶν διακονουμένην σοι, ὅσα τοῖς πρὸ σοῦ βεβίωται, κἂν ἀποχρῶντας ἔχωσι τὸ φαῦλον, καὶ οὐ λαμπρόν· ἐπεὶ καὶ τοῦτο ἔνεστι θεράσαι τοῖς σπουδαίοις τὰ χρήσιμα. Ἀμέλει τοιγαροῦν πάσης ἀσχολίας καὶ ἀργίας τὴν περὶ λόγους * προτετίμηκας σπουδὴν, ἅ τε δὴ τοῦτο μάλιστα τοῖς ὑπηκόοις φιλομαθέσι τε καὶ φιλιστοροῦσι ζῆλον καὶ ἀρετὴν ἐγγεννῶντος· τὰ μὲν ἐκ τῶν ἐγγεγραμμένων, τὰ δὲ ἐκ τῶν ἀκοῇ παραδιδομένων συναθροικῶς, ὥσπερ τι κοινὸν διδασκαλεῖον προθεῖναι πᾶσιν ἐβουλεύσω καλῶς· ἐκείνην ταύτην ἀρχὴν εἶναι νομίσας τῆς ἱστορίας ἀρίστην, τὴν τῷ μακαρίτῃ Θεοφάνῃ γενομένην κατάληξιν. (πάντων τῶν Βασιλέων ἕως τοῦ νῦν καιροῦ καὶ τῆς Βασιλείας σου τὰ πεπραγμένα διὰ λόγου συλλαβεῖν· εἰ καὶ τοῦ ἀοιδίμου σου πάππου τοῦ ἐν Βασιλεῦσιν εὐκλεοῦς Βασιλείου Βασιλέως τὰ παρὰ σοῦ ἱστορούμενα, καὶ μετὰ πάσης σαφηνείας καὶ λόγου εὐκοσμίας κατὰ τὸ τῶν γενομένων ἀληθὲς καὶ εἰλικρινὲς εἰς τὸ φανερὸν παρὰ τῆς πολυμαθεστάτης εἰδήσεως ἐξαγορευθέντα, περιττὸν ἂν εἴη ὁπωστιοῦν διηγήσασθαι.) ὃν κατὰ συγγένειαν καὶ ἀγχιστείαν, τὸ εἶναι ἔγγονος λαχών, ἀποσεμνύνεις τε ἐκ τῶν σῶν ἐπαίνων, καὶ ἀντιλαμβάνεις αὖθις παρ' αὐτοῦ τινα εὔκλειαν.

* προτιμηκαί.

Clausa addita ex conjectura R. P. Goar; eaque non levi, sed ex scriptoris ipsius verbis petita.

Ἐκεῖνος μὲν οὖν εἰς τὴν τοῦ Κουροπαλάτου Μιχαὴλ Βασιλείαν, καὶ ἧτταν τὴν ἐκ τῶν Βουλγάρων συμβᾶσαν αὐτῷ καταπροδοθέντος ὑπὸ τῶν ἑαυτοῦ, κατέληγε, τῆς τοῦ Λέοντος μόνον μνησθεὶς ἀναρρήσεως, μηδὲν μήθ' ὅθεν ἦν, μήθ' ὅπως ἐτράφη δῆλον τοῖς ἀναγινώσκουσι πεποιηκώς. Ἡμεῖς δέ, ὥσπερ τῇ κεφαλῇ τὰ ἄλλα μέρη συνάπτοντες, αὐτήν τε τὴν ἱστορίαν ὁλόσωμον, ἀλλ' οὐχ ἡμιτελῆ ἀποδείκνυμεν, καὶ πρὸς τὸν ἑξῆς καὶ κάτω χρόνον, τοῖς μὴ ῥαθυμότερον ζῶσι, διαβιβάζομεν, κέρδος, ἀλλ' οὐ ζημίαν αὐτοῖς πορισάμενοι. ἔστι δὲ καλὸν καὶ πρὸς ἀσφάλειαν ἐφόδιον, τῶν ἀγαθῶν τε καὶ μὴ τὸν βίον διαγινώσκειν.

Edit. Paris. pag. 4.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΛΕΟΝΤΟΣ.

ΛΟΓΟΣ Α΄.

LEONIS ARMENI IMPERIUM.

LIBER PRIMUS.

α΄. ΠΑΤΡΙΣ μὲν οὖν τοῦ δηλωθέντος Λέοντος, Ἀρμενία. * γένος δὲ, τὸ μὲν ἐξ * Ἀσυρίων. τὸ δὲ, καὶ αὐτῶν Ἀρμενίων. οἳ καὶ τοὺς ἰδίους ἐξ ἀνοσίου γνώμης σφαγῇ μιαιφόνῳ παραδόντες γεννήτορας, ὑπερορίας κατεδικάσθησαν. κἀκεῖσε δὴ τὸν πένητα βίον, ἅτε δὴ καὶ φυγάδες, διαθλοῦντες, τὸν εἰρημένον θῆρα ἀπέτεκον. Ἄρτι γοῦν εἰς ἐφήβους ὁ Λέων ἐτέλει, καὶ κώμην Πίδρας κατονομαζομένην, ὑπὸ τὸ θέμα τελοῦσαν τῶν Ἀνατολικῶν, τῆς πατρίδος ἀλλάσσεται. Ἔνθα δὴ καὶ ἀνδρὸς ἡλικίαν δεξάμενος, τοῖς μαχιμωτάτοις καὶ φονικωτάτοις κατειλεγμένος, δόξης οὐκ ἀμοίρησεν ἐπὶ γενναιότητι. Νικηφόρος τότε τὰς τῆς Βασιλείας ἰθύνων ἡνίας, ὁ τρόπαιον ἐν Βουλγαρίᾳ γενόμενος, καὶ Μονοστράτηγον τὸν Βαρδάνιον, ὃν Τοῦρκον ἐπίκλην, τῶν πέντε θεμάτων τῶν κατὰ τὴν Ἀνατολὴν τὴν ἐφορείαν καὶ πρόνοιαν διοικοῦντα, διά τε τὴν ἐν πολέμοις τόλμαν, καὶ τὰς ἄλλας ἐπανθούσας αὐτῷ ἀρετὰς, ἐξαπέσταλκε. ὃς ἅτε δὴ τῶν ἐχθρῶν κρατεῖν κυριεύειν, καὶ τὴν Βασιλείαν ἑκάστοτε ὀνειροπολῶν, τοῦτόν τε περὶ οὗ ὁ λόγος τὸν Λέοντα καταπληκτικὸν βλέποντα, καὶ γενναῖον ἀνάστημα ἔχοντα, καὶ ἄλλως ἀστεῖον ἐν ταῖς ὁμιλίαις δοκοῦντα, τοῖς ἑαυτοῦ δορυφόροις ἐγκαταλέγει καὶ διακόνοις. καὶ πρό γε τούτου, ἢ μετὰ τοῦτο μικρὸν, Μιχαὴλ τὸν Τραυλὸν, καὶ Θωμᾶν τὸν ἀπὸ λίμνης Γαζουροῦ, ταπεινοὺς πάντας καὶ ἀζήλους ὄντας, καὶ ἀρτίως εἰς γνῶσιν ἀγομένους τοῖς τὰς πολεμικὰς ἐγκεχειρισμένοις ἀρχάς.

β΄. Ἐκρέμαντο οὖν οὗτοι τοῦ Βαρδανίου, καὶ ἐν αὐτῷ τὰς κοσμικὰς ἐλπίδας ἐσάλευον. καὶ οὗτος τῆς Βασιλείας ὢν ἐραστὴς, ἀνδρί τινι μονάζοντι κατὰ τὸν τοῦ Φιλομηλίου χῶρον ἐνδιαιτωμένῳ, τὴν ταύτης ἀνακοινοῦται γνώμην αὐτῷ καὶ ἐπιθυμίαν. καὶ πρὸς Θεὸν εὐχὰς ἱκετηρίους παρακαλεῖ τοῦτον ἀναπέμπειν, τὰ αὐτοῦ διαβήματα κατευθυνούσας, καὶ τὴν Βασιλείαν ἐπιβραβευούσας αὐτῷ. Ἀλλ᾽ ἤκουσεν αὐθωρὸν, ὡς οὐ δέον τοιούτων κατατολμᾷν πραγμάτων, Βαρδάνιε, δι᾽ ὧν ἀπώλειά τε περιουσίας καὶ ὀμμάτων περικοπὴ, καὶ δυστυχία ἄλλως οὐ καλῶς σοι γενήσεται. ἀλλ᾽ εἴ τι ἔχεις πεισθῆναι σοὶ συμβουλεύοντι, ἀποπήδησον τούτων διὰ βραχέων, ἀρχήν τινα μηδ᾽ ὅλως τῶν τοιούτων σου πραγμάτων βάλλων εἰς νοῦν. Ἐπληρώθη κατηφείας καὶ ἀχλύος ὁ ἄνθρωπος, τούτων τῶν λόγων ἀκη-

Constant. Porphyrog. Contin.

A I. EJus itaque, quem dicebam, Leonis patria, Armenia fuit. Genus, partim ea Assyriis, partim ea ipsis Armeniis propagatum fuit. Hi, cum icelestæ mentis proposito, truci nece parentes sustulissent, exilio damnati sunt: in quo velut profugi, pauperem tolerantes vitam, quem nominavimus, feram bestiam susceperant. Jam itaque Leo pubertatis annos ingressus, in oppidum Pidra nomine, quod Orientalium Thematis est, migravit: ubi cum viriles annos attigisset, bellicosissimis viris truculentissimisque connumeratus, strenui, fortisque pectoris viri laude claruit. Nicephorus, cum per id tempus Imperii habenas moderaretur, in Bulgaria insigni Romanæ rei ludibrio occubuit. Supremam is Du-B cem Bardanium, cognomento Turcam, destinaverat, quinque tunc Orientalium Thematum agentem Præsidem, ac qua pollebat bellica fortitudine, ac reliquarum virtutum laude, provida cura gubernantem. Porro Bardanius, ut cui hostium potiri in votis esset, ac cum sibi ipse quotidie Imperium somniaret, hunc, de quo loquimur, Leonem, hominem gravi truciqque aspectu atque animo generoso, quique præterea colloquio blandus videretur moribusque urbanus, suis tum satellitibus ac ministris adlegit: atque hoc priorem, aut certe brevi post, Michaelem Balbum, necnon Thomam, Gazura palude oriundum: abjectæ omnes sortis homines, nullaque C hactenus nominis claritate conspicuos, ac qui tum primum militarium ordinum Ducibus Tribunisque innotuissent.

II. Hi ergo toti e Bardanio pendebant, inque eum omnes spes suas sæcularis claritatis jactabant. Bardanius porro Imperii nanciscendi cupiditate flagrans, viro cuidam in Philomelio Monasticam vitam agenti, illicque commoranti, ejus quandoque adipiscendi animum aperit, ac confert consilium, rogatque ut supplices ad Deum pro eo preces fundat, quo ejus gressus dirigantur, eaque voti ratione Imperii compos fiat. Ad quem protinus Monachus: *Noli, Bardani, ejusmodi aliquid temere aggredi ac præsumere, unde* D *futurum ut substantiam amittas, & oculi effodiantur, aliaque tibi infausta eveniant. Sed, si quid probe, inque rem tuam consulenti, obaudis, quam cito ab ea animum transfer molitione, nullam parandi Principatus cogitationem assumens, cujus res se ita habeant.* Quo audito, mœstitia quædam ac caligo hominem incef-

Leonis illaudatum genus.

Nicephorus in Bulgaria sublatus.

pag. 5.

Leonis initia & virtus.

Philomelii Monachi, Imperii vaticinatio.

sit, tristique & afflicto animo, e augurio pedem refert. Tum Monachus, quos dicebam viros (Leonem scilicet & Michaelem & Thomam) equum adducentes, quem conscenderet, videns, Ducem redire jubet. Is vero nova quædam & inaudita se auditurum sperans, dicto citius reversus est. Tum ille iterum Bardanium rogare ac obtestari, ne ipse sponte ad parata mala procurrat, neve absens infortunium, cum præsenti rerum secundarum statum commutare quærat. His autem ipsis, futurorum præscia lingua contestatus est certoque affirmavit, *Fore, ut primus, alterque Imperio, quod si ille deperiret, compotes forent; ipse illo numquam potiretur. Tertio, cum fausta omina publicamque acclamationem consecutus esset, nihil ex voto ac prospere cessurum, sed fore ut & animam male abrumperet.* His mente perculsus Bardanius, ac vultus colorem identidem mutans, rursus domum abit, simul maledicta quædam verbaque atrocia in Monachum jactans, illiusque sic in eos fausta vaticinia narrans, multoque risu homini dicta excipiens.

Edit. Paris. pag. 6.

Bardanio affectata tyrannis.

III. Ejus itaque sermonibus valere jussis, ad decimam nonam Julii mensis Indictione undecima, ingenti adversus Nicephorum Imperatorem coacto exercitu, eque subjectis Thematibus, verborum lenocinio quatuor in sententiam pertractis, Armeniis dumtaxat in fide perstantibus (nec enim ut Bardanio morem gererent induci potuerant) rebellionem orditur. Erat vero Nicephorus tum subditis exosus, quod publicorum vectigalium gravi onere opprimeret: hinc novandarum rerum ansa quædam & occasio fuit: sed & alia quædam huic causa accessit. Nam cum Bardanius adversus Agarenos rem feliciter gessisset, prædamque, qua potitus erat, maximam, æquissime inter milites divisisset, nulla personarum ratione, sed pro merito eorum qui pugnaverant largitus præmia, tantam exercitus omnis iniit gratiam, ut & dignum putaverint qui Imperio potiretur. Hincque adeo publice Imperator proclamatus, pluresque alios honores ac præmia, populi in eum studiis consecutus (ut & templum ejus nomine erexerint) Nicomediam versus iter contendit. Verum cum Nicephorus Imperator idoneum, nec ullatenus imparem exercitum, in eum eduxisset, & militum multitudine perculsum de eventu belli desperare coegisset, persuasit illi ut prior veniam peteret. Jam enim Leo, atque etiam Michael cum ad Imperatorem defecissent, ab eoque donati essent, alter Fœderatorum præfectura, Regiaque Zenonis domo & Dagistea: alter Aulæ Comitis dignitate ac Cariani ædibus, fecerant ut suis ille rebus diffideret. Quapropter tum sibi ipse, tum copiis veniam ab Imperatore precatus, ad Malaginas usque iter reflexit, quo loco securitatis fidem accepit: parva quoque Cruce aurea, Nicephoro gestari solita, certo datæ fidei pignore ad eum missa. Tum ad Heraclii Monasterium noctu aufugit, uno Thoma periculi socio; cumque capitis ornatum vellet auferre, non acquievit Monasterii Præses. Tum ille ense, quo præcinctus erat, comam amputans, vilique indutus toga, versus Procen insulam iter arripit, quo loco prædium pulchre excultum olim pos-

Ejus affectatæ causa.

Bardanius inter Cæsares habitus.

Ejus soluta tyrannis.

Monachum induit, Sabbas appellatus.

A κοὺς, καὶ ὅλως ἐξιὼν τοῦ δωματίου, πλήρης ἀθυμίας καὶ θλίψεως. Ὡς δὲ τοὺς εἰρημένους ἄνδρας, Λέοντά τε καὶ Μιχαὴλ καὶ Θωμᾶν, καὶ τὸν ἵππον ἄγοντας ἀναβῆναι τούτῳ ὁ μοναχὸς ἐθεάσατο, τὸν Στρατηγὸν ὑποστρέφειν παρεκελεύετο. καὶ ὡς καινῶν τινων καὶ ξένων ἀκούσεσθαι προσδοκῶν, θᾶττον ἢ λόγος ὑπέστρεψεν. Ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν αὖθις ἐξελιπάρει, μὴ πρὸς τὰ ἐλπιζόμενα αὐτομολῆσαι δεινά, καὶ τὴν ἅπασαν κακοπραγίαν τῆς παρούσης εὐδαιμονίας ἀλλάξασθαι. αὐτοὺς δὲ τούτους προφήτιδι γλώττῃ διεμαρτύρετο, βεβαιῶν, ὡς ὁ πρῶτος τούτων καὶ δεύτερος τῆς σοὶ ποθουμένης Βασιλείας γενήσονται ἐγκρατεῖς, ἀλλ' οὐ σύ. ὁ τρίτος δὲ εὐφημίας μόνης καὶ ἀναρρήσεως B μετασχὼν, οὐδ' ὅλως εὐοδωθήσεται, ἀλλὰ καὶ κακῶς τὴν ψυχὴν ἀπορρήξει τὴν ἑαυτοῦ. Τούτοις βαλλόμενος τὴν ψυχὴν, ποικίλας ἠφίει κατὰ πρόσωπον τὰς χροιάς· καὶ αὖθις ἀπῄει τὴν οἴκαδε, ἅμα μὲν βλασφημίας τινὰ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς, καὶ ὕβρεις ἀπορρίπτων, ὁμοῦ δὲ τούτοις τὰς ἐκείνου δι' αὐτοὺς ἐξαγγέλλων προρρήσεις, καὶ γέλωτα πολὺν κατηχῶν τῶν εἰρημένων.

γ'. Χαίρειν οὖν εἰπὼν τοῖς ἐκείνου λόγοις, τῇ ἐννεακαιδεκάτῃ τοῦ Ἰουλίου μηνὸς τῆς ια'. Ἰνδικτιῶνος κατὰ τοῦ Βασιλεύοντος Νικηφόρου χεῖρα συναθροίσας πολλὴν, καὶ τὰ ὑφ' ἑαυτὸν τέτταρα θέματα τοῖς ἑαυτοῦ λόγοις ὑπαγαγὼν, τῶν Ἀρμενιακῶν χωρὶς, (οὐδὲ γὰρ ὑπεῖξαν αὐτῷ,) τῆς ἐπαναστάσεως ἄρχεται. Ἐμίσει C μὲν οὖν τότε τὸν Νικηφόρον τὸ ὑπήκοον, τῷ βάρει πιεζόμενον τῶν δημοσίων τελῶν· ὃ γέγονέ πως καὶ ἀφορμὴ καὶ συνδρομὴ ἐκείνῳ τῆς ἐπαναστάσεως. γέγονε δέ τι καὶ ἕτερον αἴτιον. Ὡς γὰρ κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ὁ Βαρδάνιος ἀνδραγάθησε, καὶ τῆς γενομένης πολλῆς λαφυραγωγίας, δικαίᾳ προνοίᾳ πεποίηκε τὴν διανομὴν, κατάλληλα τοῖς ἀγωνιζομένοις ἐν πολέμῳ. ἀλλ' οὐ κατὰ πρόσωπον τὰ ἆθλα προθεὶς, ἔδοξε καὶ Βασιλείας τούτοις ἄξιος μεταλαχεῖν. Ὅθεν ἀναρρηθεὶς δημοσίᾳ φωνῇ Βασιλεὺς, καὶ πολλῶν ἄλλων ἀπολαύσεών τε καὶ γερῶν ἐκ τοῦ δήμου καταξιωθεὶς, ᵃ ὡς καὶ ναὸν ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ ἀνεγεῖραί τε καὶ κατασκευάσαι, τὴν ἐπὶ Νικο- D μήδειαν φέρουσαν ᾔει ὁδόν. Ἀλλ' ἀποχρῶσαν καὶ ἰσοπάλιον ὁ Βασιλεὺς Νικηφόρος δύναμιν ἐκστρατεύσας, καὶ περὶ τοῦ μέλλοντος δύσελπιν ποιήσας αὐτὸν, τῷ πλήθει τῶν ἀντιπαρατεττομένων, ἔπεισεν αὐτὸν συγγνώμην φθάσαντα ἐξαιτήσασθαι. ἄρτι μὲν γὰρ Λέων, ἄρτι δὲ καὶ Μιχαὴλ ἀπορρυέντες πρὸς Βασιλέα, ἆθλον ὁ μὲν τὴν τῶν Φοιδεράτων, καὶ βασιλικὸν οἶκον τὸν Ζήνωνος καὶ τὸν Δαγιστέα· ὁ δὲ τὴν τοῦ κόρτης Κόμητος ἀρχὴν καὶ τὸν τοῦ Καριανοῦ οἶκον ἀπενηνεγμένοι, οὐκ ἀγαθὰ φρονεῖν αὐτὸν περὶ ἑαυτοῦ πεποιήκασιν. ὅθεν αὐτῷ τε καὶ τῷ λαῷ συγγνώμην αἰτούμενος ἐκ Βασιλέως, μέχρι τῶν Μαλαγίνων ὑπέστρεψε. κἀκεῖ τοὺς τῆς ἀπαθείας λόγους δεξάμενος, καὶ τὸ χρυσοῦν E σταυρίδιον, τὸ παρὰ τοῦ Νικηφόρου φορούμενον, αὐτῷ ἀπέσταλτο πρὸς ἀσφάλειάν τε καὶ πίστωσιν. πρὸς τὴν τοῦ Ἡρακλείου μονὴν νύκτωρ, τὸν Θωμᾶν μόνον συγκινδυνεύοντα ἔχων, ἀπέφυγε, τὸν τῆς κεφαλῆς κόσμον ἀφαιρῆσαι σπουδάζων. Καὶ ὁ μὲν τῆς μονῆς προεστὼς τοῦτο δρᾶσαι τοῦτον οὐ συνεχώρει· αὐτὸς δὲ τῇ ᾗ περιεζώννυτο σπάθῃ, τὸ πλόκαμον αὐτοῦ ἀφελὼν, καὶ πενιχρὰν ἐσθῆ-

3. τε ἀμφιασάμενος, [3]. ᾤχετο τῆς πρὸς τὴν Πρώτην νῆσον πορείας, ἔνθα δὴ αὐτῷ αὔλιον καλῶς πεποιημένον ἦν, καὶ ὁ βασιλεὺς ἐκεῖ μένειν περιωρισμένον ἐπέτρεψεν. αὐτόσε γοῦν περαιωθεὶς, καὶ τὰς συνήθεις εὐχὰς, καὶ τὸ τῶν μοναχῶν θεῖον σχῆμα δεξάμενος, μετονομασθεὶς Σάββας, ἀγῶνας ἀσκητικοὺς πολλοὺς ἐνδεικνύμενος. Οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καί τινες ἐκ τῶν ἐκ τῆς Λυκαονίας αὐτῷ ἐπιθέμενοι, καὶ ποιήσαντες ἔρημον τῶν ὀφθαλμῶν, γνώσει καὶ εἰδήσει τοῦ βασιλεύοντος, τῷ τοῦ Θεοῦ προσφυγόντι θείῳ καὶ μεγάλῳ ναῷ. καὶ τέλος εἶχεν καὶ ἡ πρόρρησις τοῦ τὸ Φιλομήλιον ἐνδιαιτωμένου μονάζοντος. Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ὡς εὐεργέταις αὐτοῖς ἀποδεξάμενος, τῆς σκληροτέρας εἴχετο ἀγωγῆς, οἴνου, καὶ ἰχθύων καὶ ἐλαίου ὁλοσχερῶς ἀπεχόμενος, γυμνήν τε ἀεὶ φέρων τὴν κεφαλὴν, καὶ τοὺς ἑαυτοῦ πόδας, κἂν εἴ τις σφοδρότερος ἐγεγόνει χειμών. ἔτι δὲ μονοχίτων διετέλει, τῷ θέρει μὲν δερμάτινον χιτῶνα ἀμφιεννύμενος, τῷ χειμῶνι δὲ τρίχινον περιβαλλόμενος. ἔζη δὲ οὐ σιτίνῳ, κριθῆς δὲ ἀλεύρῳ ἐγκρυφίας ποιῶν· καὶ οὕτω παρέπεμπε τὸν ἑαυτοῦ βίον, διαρκέσας ἕως ὁ Λέων τῆς βασιλείας ἐγένετο ἐγκρατής. ἀποκαρῆναι δὲ καὶ τὴν ἑαυτοῦ σύμβιον Δομνίκαν ἅμα θυγατρὶ, καὶ τοῖς ἑαυτοῦ παισὶν ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἐποίησεν, μετονομάσας αὐτὴν Ἀθανασίαν, ἅπαντα δηλαδὴ τὸν πλοῦτον διανείμας πτωχοῖς· καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν Βαρδάνιον οὕτω τε καὶ τοιαῦτα.

δ'. Ὁ δὲ Λέων εἴχετο τῆς δόξης, καὶ ἐγαυρία, ἐκ ταπεινοῦ καὶ ἀδόξου περίβλεπτος ὀφθεὶς, κατὰ τὴν τῶν Φοιδεράτων ἀρχήν. ἀλλ' οὐδὲ τῆς ἀχαριστίας ἀπείχετο, τοιοῦτος περὶ τὸν εὐεργέτην φανείς. πλὴν εἴχετο, καὶ μάχαις μάχας ἐπισυνάπτων, κατὰ τῶν Ἰσμαηλιτῶν ἠνδραγαθίζετο, ἅτε μεγάλην ἐν τῷ τοιούτῳ μέρει καὶ φύσει καὶ τριβῇ προσφερόμενος δύναμιν. Καί ποτε στρατιωτικῶν χρημάτων διανομὴν παρὰ τοῦ τὰ σκῆπτρα διέποντος Νικηφόρου ἐγχειρισθεὶς, ἐπεὶ οὐδὲν ἔμελεν αὐτῷ τῶν βασιλικῶν ὅπλων, οὐδ' ἐξεπέραινέ τι, ἀλλ' ἐν πολίχνῃ Εὐχαΐτων τὸν καιρὸν ῥᾳστώνῃ καὶ ἀμελείᾳ κατατρίβων, ἀνεβάλλετο τὰ νενομισμένα τῷ στρατῷ παρασχεῖν. καὶ φυλακῆς οὐδεμίαν πρόνοιαν ἔχων, οὔτε μὴν τῶν κοινῶν χρημάτων, οὐδὲ καὶ τοῦ ἑαυτοῦ σώματος, οὐδ' αὐτῶν τῶν ὑπὸ χεῖρα, τῶν Ἀγαρηνῶν ἐκδραμόντων καὶ τὰ Ῥωμαίων ληϊζομένων, τῆς λείας αὐτοῖς οὗτος, ἀλλ' οὐκ 4 ἄλλος τις, ἀπεπλήρου ἀταλαιπώρως, ἀλλὰ δι' αὐτοῦ μὲν, οὔ. ὀξείᾳ γὰρ φυγῇ τὴν σωτηρίαν ἐπραγματεύσατο. τὰ στρατιωτικὰ δὲ προδοὺς, καὶ μονονουχὶ χερσὶ πολεμίοις ἐμβαλὼν χρήματα· οὗ δὴ ἕνεκα δίκας, εἰ καὶ μὴ τὰς ἀξίας, τῷ καταπιστεύσαντι δοὺς Νικηφόρῳ, πληγαῖς τε ταῖς κατὰ νώτου ὑπήχθη καὶ στέρνων, καὶ φυγῇ ἀϊδίῳ τὴν ζημίαν ἀπέτισεν. Ἀλλὰ τοῦ Νικηφόρου κατὰ Σκυθῶν ἐκστρατεύσαντος καὶ τραυματίου κατὰ τὴν παρεμβολὴν τοῦ πολέμου πεσόντος, μηνὶ Ἰουλίῳ εἰκάδι ἕκτῃ τῆς δ'. Ἰνδικτιῶνος, καὶ τοῦ υἱοῦ Σταυρακίου κατὰ τὸν πόλεμον καιρίαν τρωθέντος, ὡς δύο μὲν μόνους μῆνας καὶ ἡμέρας ἐπιζῆσαι ὀκτώ, συμβασιλεύσαντος δὲ πρότερον τῷ πατρὶ ἔτη ὀκτὼ, μῆνας ἑπτά. καὶ Μιχαὴλ τοῦ Κουροπαλάτου μετὰ τὴν τοῦ Σταυρακίου, κατὰ τὴν δευτέραν τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς ἀποβιώσεως· γαμβροῦ μὲν Νικηφόρου τελοῦντος, ἐκ γενεᾶς δὲ κατηγομένου τοῦ Ῥαγγαβὲ, καὶ κατὰ τὴν θέσιν τῶν Μαγγάνων σχολαιω-

A sidebat: in quo & extorrem agere Imperator mandaverat. Illuc itaque trajiciens, solitisque precibus initiatus, ac Monachorum divinum habitum consecutus, mutato nomine Sabbas appellatur, pro sanctioris ab eo arrepti instituti ratione plura ac magna certamina desudans. Haud longum tempus fluxerat, cum Lycaonum quidam impetu in eum facto, atque eo oculis orbato, sciente ac volente, qui tum rerum potiebatur, Nicephoro, in divinum magnumque Dei Templum confugiunt. Inque eum modum Philomelii quoque Monachi vaticinatio exitum habuit. Cæterum ille, velut a quibus beneficio affectus esset, faustis votis homines prosecutus, austerioris vitæ disciplinam colebat, vino, piscibus, oleo penitus abstinens; nudo semper capite ac pedibus, vel cum acrior hyems desæviret. Ad hæc, B una tunica corpus contegebat; æstate quidem pelliceam induens; hyeme vero, cilicinam. Non triticeo pane vitam sustentabat, sed sibi ipse hordeaceos subcinericios panes faciebat. Hanc itaque severioris vitæ regulam consectatus, duravit donec Leo Imperio potitus est. Quin & Domnicam conjugem, cum filia liberisque domi detondendos curavit, Athanasiam appellans, cunctasque opes in pauperum eleemosynas erogans. Atque hæc quidem ac ejusmodi Bardanii res.

Edit. Parif. pag. 7.

Eruti oculi.

Vitæ summa austeritas.

Domnica Bardanii conjux in sancto instituto Athanasia dicta.

IV. Porro Leo elatus habebatur, ac superbia ferebatur, ea humili atque obscuro conspicuus atque illustris, pro Fœ- C deratorum præfectura, quam gerebat. Sed nec ingratos mores exuerat, talem se exhibens adversus eum qui beneficio affecerat. Cæterum clarebat, aliaque aliis nectens prælia, strenue adversus Ismaelitas ac secundo marte pugnabat, quippe qui & sua ipse indole, & exercitatione in eam rem multa virtute pollebat. Quandoque vero, ab eo qui tum rerum potiebatur (Nicephorus is erat) quam in copias militares erogaret, pecuniarum vi credita, nihili pendens imperialia jussa, ne rem quidem exequebatur; sed in Euchaitarum ignobili oppido, tempus voluptate ac ignavia terens, constituta exercitui stipendia præbere differebat: nec ullam omnino curam ac diligentiam adhi- D bens, tum pecuniæ publicæ, tum suo ipsius tutando corpori, ac nec provincialibus conservandis, cum Agareni excursiones facerent Romanamque ditionem diriperent, solus ipse ac nemo alius, confertam prædam citra omnem laborem eis tradebat: non quidem suis ipse fortunis ac periculo (quippe qui celeri fuga saluti suæ consulebat) sed militaribus pecuniis proditis, & quasi in manus hostium conjectis. Quamobrem etiam eidem Nicephoro, a quo pecunias consignatas acceperat, pœnas dedit, etsi leviores quam delicti ratio exposcebat; nempe dorsum renesque verberibus affectus, perpetuoque exilio mulctatus. Cæterum eum Nicephorus ad- E versus Scythas movens, accepto in acie vulnere fatis concessisset, Julii mensis vigesima sexta, Indictione quarta; Stauratiusque ejus filius ipse quoque lethali in prælio affectus vulnere, non plures duobus menses diesque octo patri superstes extitisset; Michael vero Curopalata post Stauratium secunda Octobris vita functum (erat is gener Nicephori, Rangabæ ortus prosapia, ad Armamentarii ædes morans) Imperii sce-

Leonis in Agarenos belli facinora.

Ejusdem clades ac desidia. *Vide Mat. & Theoph.*

pag. 8.

Clementiæ, Lex Romanorum Principū absolvendi reos cum inaugurantur.

ptra adeptus esset, mense Octobri, Indictione quinta, L... exilio solvitur; Romanorum Principum, cum primum inaugurantur, solenni clementia; atque a fuga revocatus, ipsius Michaelis Palatinis Lictoribus accensetur: nec longa mora, Patritii dignitate augetur, Duxque Orientalium creatur, quando & Michael veterem viri, quo cum fuerat educatus, amicitiam renovans (quem Aulæ Comitem relicta Bardanii factio ante provexerat) arcanorumque conscium assumens, rerum domesticarum fidissimum testem, eorumque quæ foris agenda essent, efficacissimum ministrum adhibuit. Rursus tamen ingrati animi labem sibi aspersurus erat homo crudeli ingenio agrestique indole educatus, ac qui priora sua, mortalium scelestissimus, sequentibus esset obscuraturus.

V. Unde cum jam Bulgarorum Dux Crumnus, concordiam & pacis fœdera amicitiasque ambire se simularet, ac animum pacis cupidum præferret, dummodo annua, quæ pendi solita erant, pro eo ac majoribus visum erat, Romani tributa præstarent; ea demum adjecta conditione, ut & Bulgarorum vicissimque Romanorum impostetum transfugæ, suæ quique genti redderentur: Transfugarum caput illud absurdum Senatui visum est, quanquam Michael Imperator totus in Principis Bulgarorum sententiam ibat, quod ineundæ pacis occasionem illam sibi nolebat aufugere. Obtinuit tamen Senatus sententia, quam Theoctistus Magister sequeretur, ac cui vim ac pondus auctoritate sua adjiceret. Iterum ergo relictis colloquiis, ad belli aleam revocatum negotium: idque magis decere merito judicatum est. *Quomodo enim non omnem humanitatis sensum exuisse arbitrandus est, qui hominem casu aliquo, aut vicissitudine in errorem prolapsum; patriaque (qua nihil dulcius esse ajunt) contempta; ad hæc uxore & liberis, ceu ad aras inviolabiles, ad Romanæ ditionis loca confugientem, Scythicæ gentis immanitati, cujus a feris nihil indoles differat, dedendos putaverit? Cum enim terribiles, trucesque ac feri sint, multos suorum id non ferentes, ad lenitatem & mansuetudinem nostram sæpenumero transire animadverterunt.* Ne igitur universa ipsorum gens in nostram paulatim sese effundat, veriti eorum Principes, sæpius, & ad nostram usque ætatem multos de hac re sermones moverunt. In vanum tamen (quod communi fertur adagio) cecinerunt; viros nacti firmi propositi, & qui a sententia non facile dimoverentur.

Transfugarum causa, Bulgarici belli occasio.

Edit. Paris. pag. 9.

VI. Brevi itaque cessatum mora; ambæque mox gentes ad arma concurrere. In his Michael Legatum suum reverti jubet, exque Oriente cum copiis quam cito transmittere: enimvero quo se adjutore usurum expectabat bellique socio, implacabilem hostem offendit. Cum enim ex verborum illa jactantia, ac Romanis intentatis minis, quibus se Crumnus hominum stragem facturum, agros vastaturum, arbores excisurum, domos succensurum, omninoque torrentis more, violento in eos impetu, irruptionem se facturum affirmabat, ac omnes sub jugum missurum; animatus Imperator, suscepta jam expeditione, modum omnem excedentes Barbari minas compressisset, vixque non suis se finibus

Michaelis consilium defugiendi pugnam alteram.

A Ἀῶς, τοῦ τῆς βασιλείας δεξαμένου ἀρχὴν κατὰ τὸν Ὀκτώβριον μῆνα τῆς πέμπτης Ἰνδικτιῶνος, ἀπολύεται ὁ Λέων τῆς ὑπερορίας, κατὰ τὸ ἐπικρατῆσαν ἔθος τῆς χρηστότητος ἕνεκεν τοῖς Ῥωμαίων Βασιλεῦσι, καὶ τῆς φυγῆς κατάγεται, καὶ τοῖς αὐτοῦ τότε δὴ τοῦ Μιχαὴλ ῥαβδούχοις τοῖς κατὰ τὰ ἀνάκτορα συντάττεται. ἐφεδρεύουσι, καὶ Πατρικίου τιμᾶται μετ' οὐ πολὺ τιμῇ, καὶ στρατηγὸς Ἀνατολικῶν ἀναδείκνυται. ἡνίκα καὶ τὴν παλαιὰν φιλίαν τοῦ συναυτῷ τραφέντος ἀνδρὸς Μιχαὴλ ἀνανεῶν, ὃν Κόμητα τῆς Κόρτης ὁ ἐκ τοῦ Βαρδανίου μεταπήξεις προτετίμηκε, καὶ τῶν ἀποῤῥήτων μύστην λαμβάνων, τῶν ἔνδον τε εἶχεν πιστότατον, καὶ τῶν ἐκτὸς πρακτικώτατον. ἀλλ' ἔμελλεν αὖθις B ἀχαριστίας ἁλῶναι γραφῇ, ὠμότητι συντραφεὶς, καὶ ἀγριότητι ἐκτραφεὶς, καὶ τοῖς δευτέροις τὰ πρῶτα καλύψαι ὁ ἀλιτήριος.

ε'. Ὅθεν ἄρτι Κρούμου τοῦ τῶν Βουλγάρων Ἡγεμόνος συμβάσεις καὶ φιλίας ὑποκρινομένου, καὶ σπονδὰς ζητοῦντος εἰρηνικὰς, εἰ μόνον τὰ κατ' ἔτος διδόμενα, εἰς τάξιν οἶμαι δοθῶσιν φόρου αὐτῷ ὡς τοῖς πρότερον ἔδοξε. καὶ προστεθέντος ὡς καὶ τοὺς πρόσφυγας Βουλγάρων, πρὸς δὲ καὶ Ῥωμαίων εἰς τοὐπίσω ἐκδίδοσθαι τῷ ἑαυτῶν ἔθνει. ἄτοπον ἐφάνη τὸ τῶν προσφύγων τοῖς τῆς συγκλήτου βουλαῖς, εἰ καὶ ὁ Βασιλεύων Μιχαὴλ ὅλος ἐγένετο τῆς δόξης τοῦ Ἄρχοντος, τῷ γε δὴ τῆς εἰρήνης βούλεσθαι μὴ ἀπο- C τυχεῖν. ἀλλ' ἐκράτησεν ἡ βουλὴ, Θεοκτίστου Μαγίστρου ἐπικυροῦντα καὶ συντεθειμένου ἔχουσα τὴν δόξαν· καὶ διελύθησαν πάλιν εἰς ἔργα πολέμου, τοὺς λόγους καταλιπόντες γυμνούς. καὶ τοῦτ' εἰκότως ἐφάνη καλόν. Πῶς γὰρ ἄν τις φιλάνθρωπος δόξῃ καὶ συμπαθὴς· τόν γε διά τινα σφαλέντα δὲ περιπέτειαν, καὶ τὴν ἑαυτοῦ μὲν ἀρνησάμενον ἐνεγκαμένην, ἧς οὐδὲν γλύκιον, ὥς φασι· πρὸς δὲ καὶ γαμετήν τε καὶ ἔγγονα, ὡς εἰς ἄσυλον καταφυγόντα βωμὸν τῇ τῶν Ῥωμαίων πολιτείᾳ, τοῦτον ἐκδίδοσθαι ὠμότητι Σκυθῶν, θηρίων διενηνοχότων οὐδέν. οἷς γὰρ τὸ φοβερὸν καὶ ἄγριον ὁρῶσιν αὐτῶν τοὺς πολλοὺς μὴ ὑποφέροντας D καὶ διὰ τοῦτο ἀποῤῥέοντας πρὸς τὸ ἥμερον καὶ πρᾶον ἡμῶν συχνῶς. ἅτε δὴ μὴ κατὰ μικρὸν λάθωσιν ἑαυτοὺς πρὸς ἡμᾶς ἐκκενώσαντες, δεδιότες οἱ σφῶν ἀρχηγοὶ, τὸν πολὺν περὶ τούτων λόγον πολλάκις, καὶ μέχρις ἡμῶν κεκινήκασιν. ἀλλὰ κενὸν, τὸ δὴ λεγόμενον κατὰ τὴν παροιμίαν, ἔψηλαν. ἀνθρώποις ἐντυχόντες στεῤῥοῖς.

ς'. Τοιγαροῦν μικρὸν διαλιπόντες, κατ' ἀλλήλων ἐπλίζονται· καὶ Μιχαὴλ τὸν ἑαυτοῦ Ὑποστράτηγον Λέοντα ἐπανάγειν, καὶ διαπεραιοῦσθαι ἐκ τῆς Ἀνατολῆς θᾶττον ἠξίου, μετὰ καὶ τῶν δυνάμεων· ὃν βοηθὸν μέλλων χρῆσθαι αὐτῷ ἐχθρὸν κατέλαβεν ἄσπονδον. ὡς γὰρ ἐκ E τῶν μεγαλαύχων ῥημάτων καὶ ἀπειλῶν, ὧν κατὰ Ῥωμαίων ὁ Κροῦμος ἀπέπεμπε, φθορὰς σωμάτων ἐπαπειλῶν, καὶ γῆς δῄωσιν καὶ δένδρων ἐκτομὰς, καὶ οἰκημάτων πυρπόλησιν, καὶ ὅλως καθ' ἡμῶν οἷά τις χειμάῤῥους ποταμὸς φερόμενος πάντας ὑφ' ἑαυτὸν ποιῆσαι διεβεβαίου, ἄρτι δὴ τοῦ Βασιλέως ἐκστρατεύσαντος, καὶ συστείλαντος τὰς ὑπερορίους ἐκείνας

ἀποικίας, καὶ μόνον ἐν τοῖς οἰκείοις ὅροις ἐμμένειν καταναγκάζοντος· ἀλλ' οὐκ ἐκπηδᾶν τὴν ἡμετέραν ληΐζεσθαι, καὶ πολλάκις ἐκ παρατάξεως προσκαλουμένου μὲν τοῦ Μιχαὴλ, ἐκείνου δὲ μὴ ἀπαυθαδιζομένου, ἀλλὰ τὴν οἰκείαν ἐπιγινώσκοντος ἀσθένειαν, καὶ μὴ πρὸς Βασιλέως χεῖρα ἀνταίρειν κατατολμῶντος. Ἐδόκει μὲν τῷ Μιχαὴλ ἀρκεῖσθαι τὸ προπετὲς ἐκείνου καὶ αὔθαδες ἐν τοῖς ὑπ' αὐτοῦ κατακλείσαντι μὴ καὶ μάχην ἐπισυνάψαι, ὡς ἀδήλου ὄντος τοῦ μέλλοντος. Ἐπεὶ γὰρ ἔλεγεν, ἐκ παρατάξεως ἡμᾶς οὐκ εἰς πόλεμον οἷοί τε ἐσμὲν ἐκκαλέσασθαι, ἀλλὰ φυγομαχεῖν καὶ ἐφ' ἑαυτῶν μένειν ἀναγκάζομεν, τί καὶ δράσαιμεν βιαζόμενοι. Διὰ τοῦτο οἷον παλινδρομεῖν ἠρέμα πως καὶ κατὰ μικρὸν πρὸς τὴν οἰκείαν βασιλείαν βουλομένου, ἀπρεπὲς ἐφάνη τῷ Λέοντι, καὶ οὐ κατὰ Βασιλέα Ῥωμαίων ταῦτα διδόναι τοῖς ἐχθροῖς, ἅτε καλοῦντι ἐκείνην τὴν καλλίστην βουλὴν, τοῦ μὴ ὀρθὰ μηδ' ὑγιᾶ φρονεῖν· συνταθρωμένα δὲ καὶ δόλια, καὶ ὅλην ὑφ' ἑαυτὸν ποιῆσαι τὴν τῶν Ῥωμαίων μελετῶντι ἡγεμονίαν. Ἀλλ' εἰπὼν ἔφη πρὸς αὐτὸν, ὦ Βασιλεῦ, καὶ ὄψει με σήμερον τὸ κράτος καθαρῶς ἀναδυόμενον κατὰ τῶν ἐχθρῶν, καὶ νικηφόρον δεικνύμενον, τῇ σῇ καταθαρρήσαντα καὶ προπολεμοῦντα πεποιθήσει τε καὶ εὐχῇ. Τούτοις ὁ Μιχαὴλ τοῖς λόγοις ἐκτραπείς τε καὶ παρασαλευθεὶς, συῤῥῆξαι παρεκελεύσατο τὸν πόλεμον. ὡς δὲ μόνον ἐγένετο συμβολὴ, οὕτω δὴ ὁ Λέων, τῆς φυγαδείας κατάρξατο, τῆς βασιλείας ἀεί πως ἐπιζητῶν. ὃ τέως ἄδηλον ἦν, αὐτῷ τε τῷ Μιχαὴλ, καὶ τοῖς ὑπεναντίοις. μήπω γάρ τινος γεγονότος, οἷα φιλεῖ κατὰ πόλεμον, μηδ' ἑτέρου ἀνδραγαθήματος, ἀλλ' ἔτι καταρχὰς οὔσης τῆς μάχης, καὶ μικροῦ ὅτι καὶ συῤῥάγησαν ἀγωνίσαι· αὐτοῖς τε τοῖς Βουλγάροις καὶ πᾶσιν ἐφάνη τρόπος εἶναι τὸ πρᾶγμα, ὡς μέλλουσιν αὐτοὺς διασπᾶν, καὶ αὖθις ἐξ ὑποστροφῆς καταπολεμεῖν. ὡς δ' ἀμφότεροι οὐ κατὰ τρόπον, ἀλλ' ἀληθῆ δὴ ἔγνωσαν εἶναι τὴν φυγὴν, τότε προσπεσόντες οἱ μὲν ἐναντίοι φόνον πολὺν ἐνειργάζοντο τῶν φευγόντων νεανικῶς. Ὁ δὲ Μιχαὴλ ἑαυτὸν σώζων, ἀλλ' οὐκ ἀντιπίπτων μετ' ὀλίγων ὢν, διεπείραζε. καὶ οὕτω μὲν ταύτην γενέσθαι τὴν μάχην τινὲς ἡμῖν ἐγγράφως παραδεδώκασιν. εἰσὶ δ' αὖ καὶ τὰς δυνάμεις μᾶλλον τῷ Λέοντι διδόασι διασῶσαι, καὶ καρτερῶς ἀγωνίσασθαι, τῶν βασιλικῶν ταγμάτων ἐθελοκακησάντων, καὶ τὴν οἰκείαν προδεδωκότων παράταξιν, ἀλλ' οὐ τῶν κατὰ τὸν Λέοντα μέρους. πλὴν καθυπερτεροῦσι μὲν οἱ Βουλγάρων δυσελπίστως, τὰ δὲ τῶν Ῥωμαίων ἥττῃ συνεχόμενα βαρείᾳ καὶ φοβερᾷ, τὸν Βασιλέα ἐκπέμπουσιν ἀγωνιῶντα περὶ ψυχῆς. Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν πρὸς τὰς βασιλείους αὐλὰς παρεπέμπετο, τὸν Λέοντα οἷόν τινα πρόβολον καταλιπὼν ἔξωθεν ἐφεδρεύειν, τοῦ μή τινα γενέσθαι λαφυραγωγίαν πλείονα παρὰ τῶν ἐχθρῶν. Ὁ δὲ καιροῦ λαβόμενος ἐπιτηδείου, τὸν στρατιωτικὸν ὄχλον ἠρέθιζέ τε καὶ βλάσφημά τινα ῥίπτειν κατὰ τοῦ Βασιλέως ἠνάγκαζε, Καὶ μὴ ἂν ἔλαφον, ἐκεῖνο δὴ τὸ μῦθον, ἡγεῖσθαι λεόντων καλὸν ἔλεγεν εἶναι, τὴν φυγὴν ἀσπασάμενον νῦν, καὶ πρὸς τοὺς κόλπους φυγόντα τῆς γυναικὸς, τὸν ἑαυτοῦ ἡμᾶς κατα-

7.

8.

continere, nec inde prorumpere, agrosque Romanos vastare coegisset; sæpiusque provocante Michaele, instructa in eum acie, pugnæ is aleam, compressa audacia detrectasset; quinimmo vires suas agnosceret, nec adversus Imperatorem manum conserere auderet; sufficere Michaeli videbatur, quod Barbaricam illam ferociam ac temeritatem suis velut terminis, sine pugna (cujus incertus exitus est) conclusisset. Quando enim, ajebat, quibus freti copiis sumus ad pugnam committendam excire non possimus, sed eam detrectare, suisque se finibus continere cogamus, quid etiam necesse ut ad experiendum martem cogamus? Cum itaque sensim pedem referre paulatimque Romanum solum repetere Michael cogitaret; visa res indigna Leoni, nec ex Imperatoris Romani Majestate, terga hostibus vertere. Hoc enim Leo optimum illud Imperatoris consilium dicebat; quod nimirum non recte ac sincere sentiret; sed putri, dolique pleno consilio, unum hoc moliretur, ut in se rerum summam transferret. *Sane*, ajebat, *Imperator, movenda nobis in eos signa sunt; videbisque me palam hodie robur ac vires in hostes exercere, tuoque ad fiduciam nutu precibusque fretum, in primis ordinibus strenue dimicantem, præclare victorem fore.* His Michael verbis, a sua in diversum actus sententia, pugnam conseri jussit. Moxque prima ipsa congressione, Leo terga vertens, fugam capessit; quippe tyrannidem continue meditans, etsi hactenus ejus hoc consilium, tum Michaelem, tum hostes latuerat. Quod enim nihil hactenus istiusmodi contigerat, qualia prælii vis afferre solet, nullumque belli facinus utravis acies gesserat, sed primus ipse conflictus vertebatur, vixque dum cœpisse conflictum partes advertebant; tum ipsis Bulgaris, tum reliquis omnibus res dolus videbatur, qualis hostium esse solet: nempe a sua illas distrahentem acie, conversa demum in eos ex fuga, fronte, velle irruere. Ubi autem ambæ acies nihil belli arte fieri, sed veram Romanorum fugam, quod ita agebatur, esse advertere, hostes, verso impetu, fugientium stragem multam dedere. Ipse Michael salutem expedire, non cum paucis sibi selictis, hostibus conatur obsistere. Sicque adeo pugnatum, sunt qui litterarum monumentis ad nos transmiserint. Non desunt tamen, qui Leoni potius tribuant, copias conservasse ac strenue pugnasse, cum Aulici ac Palatinæ cohortes ignavia acti ultro fugam iniissent, atque aciem suam prodidissent; non quæ ex Leonis partibus essent. Enimvero Bulgari inopinato, ac cum nihil ejusmodi expectaretur, superiores evadunt: gravi autem tremendaque clade attriti Romani, Imperatorem de salute sua anxium e prælio reducunt. Verum is quidem aulam repetit, ac ceu quoddam propugnaculum, Leonem foris excubantem, ne quam hostes ultra prædam abigant ac liberius agros populentur, relinquit. At Leo commodum nactus tempus, militares irritat alas, & maledicta quædam in Imperatorem jactare eos cogit. *Haud e re*, ajebat, *ut quod fabula est, Leonum agmen Cervus ducat; qui videlicet modo arrepta fuga, in uxoris sinum concesserit, nobis in castris re-*

Edit. Paris. pag. 10.

Victi Romani a Bulgaris.

De Leone, diversa narratio.

lictis, quos hostes vastitate consumant. Vixdum in eum modum socios affatus peroraverat, cum res eventu succedit, sparsa in omnem castrorum ambitum garrulis assentatorum vocibus ac concursa, quos ille ejusdem fere tenoris sarmones habuerat. Postremo, actutum secuta acclamatio: ejusdemque diei pars modicissima, eumdem privatum simul & Imperatorem aspexit.

Edit. Paris. pag. 11.
Leo Imperator acclamatus.

VII. Vixdum Imperator ab exercitu acclamatus erat, cum illi metus ac pavoras obrepunt: sive reipsa scena hæc ac simulatio erant, quo in posterum facinus excusare posset, sive vere quanta istiusmodi molitionibus molesta obsistant, secum animo reputabat: nam & quibus constitutum sit aliena rapere, his ad mala designanda plerumque animi solent mollescere; hocque maximum cogitabat, qua tandem ratione in castris stativis ac procul agens, Aulæ compos evaderet. Omnino tamen futurum erat, ut & Aula potiretur, & in Regia habitaret. Idcirco etiam Spiritus nequam afflatu Michael Balbus lethale se ei vulnus inflicturum comminatur, nisi militum acclamationem suamque nuncupationem placide admittat: *Fore nimirum sibi curæ quæcumque ardua videantur, ac ipsum cum primis in regiam accessum:* quod ita factum est.

Sent.

VIII. Ubi autem Joannes quidam Hexabalius, cui mœnium cura credita erat, sub ipsum mox Imperatoris in Urbem ingressum, Leonem cognovis Romanæ ditionis ac tuendis agris præsidio relictum (erat is vir acri ingenio, ac qui hominis procul indolem conjectaret) haud fauste cessurum ait quod is cum imperio exercitui præfectus esset. Quamobrem auctor est, ut secum aliquid commentus Imperator, honesto quodam colore virum magistratu moveat. Verum necesse erat, ut quæ hactenus ovina pelle contecta latuerat, ingenium fera proderet, & ut electi Dei probarentur, haud secus ac flamma aurum in conflictorio purgat. Sinit autem id non raro, per recurrensium temporum quamdam periodum, ita evenire: dæmone, puto, ejus sibi cupiam flagirante, uti in Jobo noscitur contigisse, ut pii innotescant & discernantur; mali vero abdicentur ac ejiciantur.

Joannis Hexabulii sagax consilium.

Leonis acclamatio in Imperat.

IX. Vix namque sermonem finierat, cum fama prævolans, acclamatum Imperatorem, Tyrannum annuntiat. Eo rumore nuntioque attonita civitas, ac fere mente mota, vix se continebat, belli civilis formidine, cujus mole haud raro urbes integræ concidant. Verum Imperator obstupuit quidem animo; haud tamen mente turbatus est: sed viri tantum ingratos mores detestatus, leni quasi susurro, *Bonum*, ajens, *obsequi divinæ voluntati*; pavore ac turbatione Urbem liberavit; cunctos hortatus, ut Tyranno venienti occurrant, quo nimirum nullo civium pollutam cruore ac incolumem civitatem custodiret. Porro nonnallis hortantibus, ut forti animo malis obsisteret, pugnaque cum Tyranno decerneret; ac cum ii, *Firmos se ac constantes tuendis clementissimi fideque præstantis Imperatoris partibus*, fore pollicerentur; quin & ipsa illius uxor Procopia rem probaret, nec non Michael quidam Amalecites, cujus tum in Aula Protostratoris munus esset, *Nolle se*, ait, *Imperium fraternis cædibus cruentatum.* Quamobrem etiam cuj-

pag. 12.
Michaelis spontanea abdicatio.

A λιπόντα λαὸν παρανάλωμα τῶν ἐχθρῶν. οὔπω πέρας πρὸς τοὺς κοινωνοὺς τῶν λόγων ὁ λόγος ἐλάμβανε, καὶ εἰς ἔργον ἦν τοῦτον ἀποβάντα ἰδεῖν, τῇ τῶν κολάκων καταπαρέντα σωμιλίᾳ καὶ συνδρομῇ· καὶ τέλος, ἀνάρρησις αὐθωρὸν, καὶ τὸν αὐτὸν εἶχε τὸ βραχύτατον μόριον τῆς ἡμέρας ἰδιώτην ἅμα καὶ Αὐτοκράτορα.

ζ. Ἄρτι γοῦν ἀνηγορεύετο παρὰ τοῦ στρατοῦ· καὶ φόβοι τοῦτον καὶ δέη ὑπεῖρπον· εἴτε σκηνὴν ὄντως ὑποκρινόμενον, ἵν' ἀπολογίαν σχοίη εἰς ὕστερον, εἴτε καὶ ἀληθείᾳ τὰ ταῖς τηλικαύταις πράξεσιν ἀκολουθοῦντα ἀντίπαλα διαλογιζόμενον· Ἐπεὶ καὶ τοῖς ἁρπάσαι τὰ ἀλλότρια προθυμουμένοις, μαλακώτε-

B ραι πρὸς τὰ δεινὰ τόλμαι φιλοῦσι γίνεσθαι· καὶ τὸ μέγιστον, ὅπως τῶν βασιλείων μετάσχῃ αὐλῶν, θυραυλῶν τε καὶ πόῤῥω που αὐλιζόμενος. ἀλλ' ἔμελλε πάντως καὶ αὐτὸς ἐνσκηνῶσαι τοῖς Βασιλείοις· καὶ διὰ τοῦτο πνεῦμα πονηρότατον διεγεῖραν Μιχαὴλ τὸν Τραυλὸν, καιρίαν οἱ καθικέσθαι διηπείλει, εἰ μὴ τὴν ἀνάῤῥησιν ἀσμένως προσδέξοιτο· ὡς αὐτῷ γε πάντων μελήσειν τῶν νομιζομένων δυσχερῶν, καὶ αὐτῆς γε ταύτης τῆς πρὸς τὰ Βασίλεια ἀφίξεως· ὃ δὴ καὶ γέγονεν.

η. Ὡς δέ τις ἀνὴρ, Ἰωάννης οὗτος ὁ κατὰ τὸν * Ἑξαβούλιον, τὴν τῶν τειχῶν ἐπιμέλειαν καὶ πρόνοιαν πεποιημένος, ᾔσθετο τὸν Λέοντα τοῦτον καταλελειμμέ-

* Cedr. ὁ Ἑξαβούλιος.

C νον πρὸς φυλακὴν ἅμα τῇ τοῦ Βασιλέως εἰσόδῳ· δεινὸς δὲ ἄρα ἀνδρὸς φύσιν στοχάσασθαι πόῤῥωθεν. οὐκ ἐν καλῷ τὴν ἐκείνου ἔφησε γενέσθαι προστασίαν τῶν στρατευμάτων. ὅθεν σύμβαλος γίνεται τῷ Βασιλεῖ, ἐπινοήσασθαί τι, καὶ τὸν ἄνδρα μεταστῆσαι καλῶς. πλὴν ἔδει τὸν τέως τῷ κῳδίῳ θῆρα κρυπτόμενον ἀνακαλυφθῆναί ποτε, καὶ δοκιμασθῆναι ὡς ἐν χοάνῳ χρυσὸν τοὺς τοῦ Θεοῦ ἐκλεκτούς· Συγχωρεῖται δὲ τοῦτο πολλάκις κατά τινα τοῦ χρόνου κυκλικὴν περίοδον γίνεσθαι, ἐξ αἰτήσεως, οἶμαι, δαιμονικῆς, καθάπερ ἐπὶ Ἰώβ· εἰς γνῶσιν μὲν καὶ διάκρισιν τῶν εὐσεβῶν, ἀλλοτρίωσιν δὲ καὶ ἀποποίησιν τῶν κακῶν.

D θ'. Οὔπω γὰρ πέρας εἶχον οἱ λόγοι, καὶ φήμη προθέουσα τὴν τοῦ Τυράννου ἐμήνυσεν ἀναγόρευσιν. προσπεσούσης δὲ ταύτης, ἡ μὲν πόλις πρὸς τοιοῦτον ἄγγελμα μικροῦ δεῖν ἔκφρων γενομένη, μόλις ἑαυτὴν συνεῖχε, τοὺς ἐμφυλίους κατοῤῥωδοῦσα πολέμους, ἐξ ὧν πολλάκις αὐτανδροι πόλεις κατεβαπτίσθησαν. ὁ δ' Αὐτοκράτωρ ἐξεπλήγη μὲν τὴν ψυχὴν, οὐκ ἐταράχθη δὲ τὴν γνώμην. ἀλλ' ἀχαριστίαν αὐτοῦ μόνον κατεγνωκὼς, ἠρέμα πως ὑποψιθυρίσας, Ὡς καλὸν τῷ θείῳ θελήματι ἕπεσθαι, ἀφῄρει τῆς πόλεως τὸ περιθαμβὲς καὶ ταραχῶδες, ἅπαντας προτρεψάμενος χωρῆσαι τούτῳ πρὸς ἀπάντησιν, ἵνα μένουσαν σώζῃ τὴν ἑαυτοῦ πόλιν ἐμφυλίου αἵματος ἄχραντόν τε

E καὶ καθαράν. ἵστασθαι δέ τινων πρὸς τὰ δεινὰ, καὶ πρὸς τὸν διὰ μάχης ἀγῶνα παρακελευομένων χωρεῖν, καὶ μένειν αὐτῶν ὑπισχνουμένων βεβαίων ὑπὲρ Βασιλέως πρᾳότου καὶ πιστοῦ· ἀλλὰ καὶ αὐτῆς ἀποδεχομένης τοῦτο τῆς γαμετῆς Προκοπίας, καὶ Μανουὴλ τινος τῶν ἐξ Ἀμαληκιτῶν, Πρωτοστράτορος τηνικαῦτα τυγχάνοντος, Οὐκ ἔφη χρήζειν τὴν βασιλείαν αἵματι καταῤῥεομένην. ἀδελφι-

δελφικοῖς. Ὅθεν καί τινι τῶν πρὸς θεραπείαν αὐτῷ γνησίων παράσημά τινα δὴ τῆς Βασιλείας, φοιτᾷν ἐκεῖσε ἐξεβιάσατο· ἐφ᾽ οἷς καὶ δυσπαθήσασα, καὶ οἷον ἐκβακχευθεῖσα ἡ τούτου δὴ γαμετὴ, Δεινὸν λέγεται ἀνακραγεῖν [9], εἰ Βάρκα, οὕτω δὲ τὸ τοῦ Λέοντος καλέσασα γύναιον, τῇ κεφαλῇ ἐπιθεῖτο τὸ μοδίολον. Ὁ δὲ στερροῖς λόγοις ταύτην ἐπιρραπίσας, καὶ ὅλον δὲ ἀναθεὶς ἑαυτὸν τῷ Θεῷ, ἐκαραδόκει τὰ μέλλοντα. ἄρτι γοῦν κατηγγέλλετο τὸν Τύραννον εἰσιέναι διὰ πύλης τῆς χρυσηλάτου, καὶ πᾶσα ἡ σύγκλητος κατὰ τὸν θεῖον τοῦ Προδρόμου ναὸν, ὃν ὁ Στούδιος ἐκ βάθρων ἀνήγειρεν, ἀπηντῶσα, ὑπτίαις ἐδέχετο ταῖς χερσὶ, προπέμπουσά τε καὶ ἐκθειάζουσα. Ὡς δὲ τοῖς βασιλείοις ἤγγιζε, καὶ κατὰ πρόσωπον δὴ τῆς θείας εἰκόνος τοῦ δι᾽ ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ Λόγου, κατὰ τὸν οὕτω κατονομαζόμενον τόπον Χαλκῆν ἔμελλε στῆναι, τὰς εὐχὰς ἀποδώσων, ἐπεί τι φοινικοβαφὲς θοιμάτιον κατά τι στρατιωτικὸν ἔθος ἄζωστον ἐπημφιέννυτο, [10] Ἀετὸν τοῦτο καλοῦσιν ἢ θάλασσαν, οἱ περὶ ταῦτα κομψοὶ, τοῦτο μὲν αὐτίκα ἀπαμφιέννυται, καὶ Μιχαὴλ ὁ τὴν γλῶτταν φέρων παράσημον, ἐπιμελητὴς τῶν τοῦ Λέοντος ἵππων τηνικαῦτα τυγχάνων, ἐπὶ χεῖρας λαβὼν, αὐθωρὸν ἐπαμπίσχεται. ἔδοξεν οὖν τοῦτο τοῖς πολλοῖς οἰωνὸς, ἐξ ἐκείνου δεύτερον τῆς Βασιλείας τυχεῖν. ὡς δὲ κατὰ τὰ Σκύλα ἐγένοντο, οὕτω δή τινα τόπον κατὰ τὰς βασιλείους εἰσόδους λεγόμενον, ἀπρονοήτως πως ἐπιρρέων, καὶ κατ᾽ ἴχνος θέων αὐτοῦ, τὸ πρὸς τῇ πέζῃ λῶγον τοῦ ἱματίου ἄκροις ἐπέβη ποσὶν, ὡς καὶ αὐτὸν αἰσθάνεσθαι τὸν Λέοντα, καί τινα παράβολον κίνησιν ἐξ αὐτοῦ προσδοκᾷν· τοῦτο μὲν οὖν ὕστερον ἐγένετο.

ι΄. Τότε δὴ τοῦ Λέοντος ἐπιφανέντος, Μιχαὴλ ἅμα παισί τε καὶ γυναικὶ τὴν κόμην ἀποθέμενος, [11] πρὸς τὸ τοῦ Θεοῦ * τεμένισμα, ὃ Φάρος κατονομάζεται, ἀπὸ τοῦ φῶς ἀνάπτειν πᾶσι, καὶ κατὰ τὰς νύκτας χειραγωγεῖν ἐπὶ καταγωγάς τινας ἀσφαλεῖς, ἀντίμιμον τοῦ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ὄντος τε καὶ λεγομένου, τὴν αὐτοῦ εὐμένειαν χωρεῖ ἐκκαλούμενος. ὁ δὲ συλῆσαι μὲν ἐκ Θεοῦ, καὶ ἔρημον θεῖναι ψυχῆς οὐκ ἐν καλῷ θέμενος, ἐκεῖνον μὲν [12] ἐν τῇ * Πλάτῃ νήσῳ ὑπερόριον θεὶς ἀσυχάζειν ἐπέτρεψεν, χρυσόν τινα κατ᾽ ἔτος ἐπιχορηγῶν, ἔνθεν καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα λαβόντα, καὶ Ἀθανάσιον μετονομασθέντα ἐπιβιῶναι φασὶν ἔτη δύο καὶ τριάκοντα. συνῆν δὲ αὐτῷ καὶ Εὐστράτιος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ καὶ ἀποκαρεὶς καὶ εὐνουχισθεὶς ὢν ἐτῶν εἴκοσι προστάξει τοῦ Λέοντος. καὶ Νικήτας, ὃς πρότερον μὲν παῖς ὢν, τὴν τῶν Ἱκανάτων διεῖπεν ἀρχὴν, ἅτε δὴ φίλος τοῖς στρατιώταις καὶ ἐν ὑπαίθρῳ διάγουσιν εἶναί τι θέλων, καὶ τῶν πολλῶν πραγμάτων ἔμπειρος. τότε δὴ τὴν κόμην καὶ αὐτὸς ἀποθέμενος Ἰγνάτιος ἐκαλεῖτο, καὶ τῷ πατρὶ συνὼν ἐτύγχανε τῷ μονήρει βίῳ προσκείμενος· τὴν δ᾽ αὐτοῦ σύνευνον ἀπεχοίνισε καὶ ἀπέσπασε, καὶ πρὸς τὴν μονὴν τὴν οὕτω λεγομένην, Προκοπίας, μετέθηκε· καίτοιγε τοῦτο μὴ γενέσθαι πολλὰ τοῦ Μιχαὴλ ἱκετεύσαντος. καὶ ὁ μὲν Μιχαὴλ τοῦ βίου ἔξω γενόμενος μηνὶ Ἰανουαρίῳ ια΄. ἔτει ͵ϛτβ΄. τὸν χοῦν ἀποθέμενος ἐν αὐτῇ τῇ νήσῳ, ἐν τῷ δεξιῷ μέρει τῆς ἐκκλησίας ἐτέθαπτο. ὁ Εὐστράτιος δὲ μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ἔτη ἐπιβιοὺς πέντε * (καὶ δέκα) καὶ αὐτὸς ἐκοιμήθη κατὰ τὴν ιε΄. τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς, ἔτος ͵ϛτζ΄. ἐν τῷ εὐωνύμῳ μέρει τῆς

* Cedr. τὸν τῆς Θεοτόκου ναόν.

* Cedr. Πρωτίῳ.

* Videntur redundare.

dam famulorum fidelissimo traditis Imperialibus quibusdam ornamentis ac insignibus, Leonem adire, atque ei deferre coegit. Ea re indignabundam ejus conjugem Procopiam ac bacchantis pene similem exclamasse ajunt, *Indignum ac grave si Barca* (sic Leonis uxorem convitio vocans) *capiti modiolum imponeret*. At ille severioribus verbis eam castigans, seque totum Deo committens, futurum rei eventum præstolabatur. Jam enim percrebuerat rumor, ingressum Tyrannum per Auream portam, omnemque Senatum ad sacras Præcursoris Ædes, Studii opera a fundamentis extructas, obviam processisse, ac supinis manibus, plausu faustisque ominibus in Urbem excipere, ac deducere. Cum autem ad Palatium jam appropinquaret, eique coram divina Dei Verbi propter nos facti hominis Imagine, ad locum, quem Chalcem vocant, vota reddituro tantisper consistendum esset, quod punicei coloris brevem quamdam vestem militari more discinctam gestaret (* Aquilam vocant, sive Mare, qui in his elegantiam colunt) eam mox exuit: quam ipsam in manus acceptam Michael ex linguæ vitio Balbi cognomen adeptus, Leonis tunc Præfectum Stabuli agens, illico induit. Fuit hoc multis ominis loco, fore ut Michael Imperio regendo, Leoni successor esset. Ubi autem ad Scylla venerunt (locus est sic dictus in ingressu Palatii) sequens a tergo idem Michael dum incautius graditur, ac celerius præeuntis vestigia premit, summis pedibus ac articulis, Imperatoriæ vestis oram calcavit; ita ut ipse Leo senserit, audaciorisque aliquid facinoris ab eo expectandum ominatus sit; quod & postea accidit.

X. Tunc Michael, Leone ingresso, una cum liberis atque uxore, detonsa coma, ad Dei delubrum secedunt, quod Pharum vocant, ea ratione, quod cunctis lucem accendat, noctuque ad certas quasdam stationes deducat, Phari illius in Ægypto celebris nomen imitans officiumque præstans; Leonis illic exoraturus clementiam. Ille porro haud ex honesti ratione ratus religionem loci violare, aut in eo supplicibus necem inferre, illum quidem in Insulam * Platen relegans, privatum illic agere jussit, auri summam quotannis in ejus sumptus subministrans: ubi & Monachi assumpto habitu, atque Athanasii indito nomine, ad annos duos supra triginta vixisse fertur. Erat cum eo & Eustratius ejus filius, qui ipse Leonis jussu detonsus, ac virilibus orbatus est, ætatis annum vigesimum agens. Nicetas quoque, qui prius adolescens, Icanatorum Præfecturam gesserat (quippe qui hoc ageret ut militum, inque subdialibus stativa habentium, gratiam iniret, multaque rerum peritia polleret) ipse quoque tunc coma posita, Ignatii nomen accepit, versansque cum patre, Monachi vitam una instituit. Uxorem vero ab illo abjunctam atque avulsam, in Monasterium quod Procopiæ vocant, transtulit: quamquam Michaele hoc enixe amoliente ac deprecante. Ac Michael quidem in vivis esse desiit undecimo Januarii, mundi anno 6032. depositaque mortalitate, in eadem Insula, ad cornu dextrum Ecclesiæ, sepultus est. Eustratius vero, cum a morte patris annos quinque vixisset, dormiit & ipse ad quintumdecimum mensis Januarii, anni 6037. in sinistra Ec-

Michaelis Balbi Imperii omina.

* Malim ἀέρα. Aërem.

Edit. Paris. pag. 13.

Cedr. S. Deipara.

Pharus, oratorium Cpli.

* Proten.

Michaelis Monachatus & liberorum.

Ignatii Patriarchæ initia.

Michaelis mors & Eustratii filii.

lestæ parte conditus. Ignatius denique, qui & prius Nicetas vocatus est, Ecclesiæ Constantinopolitanæ Præsul effectus, multis post annis in Monasterio, quod Satyri vocant, quod & ipse paulo ante a fundamentis condiderat, sacrum corpus suum deposuit. Hoc porro Monasterium, etiam Orientis nomen in eum modum sortitum est. Verum Satyri quidem fuit appellatum, quod haud procul ab eo Monasterio vetus Satyrus diceretur, ubi Græcanica superstitione eidem Satyro fanum extructum erat, ex cujus vicinia hæc ipsa appellatio Monasterio hæserat: Ea ejus porro ruinis Theophilus Imperator ablata materie, Regias ædes extruxit, quas vocant Brya. Ut autem Oriens vocaretur, ejusmodi causa accidit. Veniente aliquando Nicephoro Imperatore ad eas partes, ubi jam Monasterium conditum est, eo quod locus dumosus esset & impervius, silvestriumque animalium venationi idoneus, cum apparuisset prægrandis Cervus, infestisque canibus eo ipso loco, in quo nunc Monasterii sacrarium erectum est, captus esset, inventa est vetus mensa, quam columna fulciebat, hocce titulo: *Hoc est Altare Michaelis cælestis militiæ Principis, quod Andreas Apostolus posuit*. Verum hæc non tunc gesta sunt, sed ubi postea longum tempus effluxerat.

Satyri Monasterium & Orientis: utriusque ratio.

Brya Palatia.

Edit. Paris. pag. 14.

Michaelis ab Andrea Apostolo Religio.

XI. Interim revocanda ad institutum oratio est, ac quærendum, Quid velut ex condicto ambos induxerit, tum nempe Michaelem, ut nihil operæ afferendo sibi Imperio hostique obsistendo, posuerit; cum nec formicæ (ut adagio fertur) ira desit; tum vero Leonem, ut sic audacter illud invaderet. Hanc enim ergo verissimam disciplinam, & ad politicas actiones exercitationem dixerim, evidentissimam rei cujusque causam; neque hanc solum, sed quæ occulta sit, compertam habere; qua qui careat ac nudatus sit Historiarum liber, haud scio an frugis aliquid Lectoribus allaturus sit. Erat Michaeli Imperatori vicina quædam ancillula. Hæc certis quibusdam temporis intervallis furore acta ac spiritu afflata, vaticinabatur, futuraque edicebat. Cui ad littus, cui Bucoleoni nomen, sæpius venienti, inde contenta inclamabat voce, *Descende inde, Michael, descende; ac alienis cede*: has scilicet in eum voces intendens. Hoc ita sæpius factitatum sic percrebuit, ut nec sponte surdos, unisque studentes vitæ deliciis latuerit. Sero ergo tandem, ad ipsas Imperatoris aures, sinistri aliquid rumoris ejus animo ingerens, ea res pervenit. Mox ille (jubens enim quisq; animi dolorem amicis detegit) Theodoto cuidam Melisseno, cognomento Cassiteræ, quo vere amico uti videretur, quos fama jactaret sermones communicat. Is porro, singulare quid, verequa tutum præstandum monet; nempe, quo tempore puella furore corripiatur, solerti ex illa indagine inquirendum, Quænam futuri Imperatoris familia, nomenque ac corporis figura sit. Placuit consilium; mulierque spiritu Pythonico afflata, nulla mora sic percontanti respondet: *Cum ad Arcem*, inquit, *tali tempore veneris, duo quidam ingressuri sunt: Unius nomen Leo, qui mulo vehatur; alterius, alia nuncupatio: is porro est, qui Imperio potietur.* Hæc itaque sceleratissimus ille Imperatori audiisse dejerat; nec rerum quæ gestæ erant, quicquam loquitur, sed nugas, ac quibus nihil inesset sani, mulie

Vera historia, quæ rerum causas aperiat.

Vaticinium futuri Leonis Imperii: Melisseni fraus.

ἐκκλησίας πεσών. ὁ δὲ Ἰγνάτιος, ὁ καὶ πρότερον Νικήτας καλούμενος, τῆς Κωνσταντινουπόλεως πρόεδρος εἶναι λαχὼν, πολλοῖς ὕστερον χρόνοις ἐν τῇ μονῇ καλουμένῃ Σατύρου, ἣν ἄρτι ἐκ βάθρων δειμάμενος ἔτυχεν, τὸ ἱερὸν αὐτοῦ σῶμα κατέθηκεν. αὕτη δ' ἡ μονὴ καὶ τοῦ Ἀνατέλλοντος κέκληται, τρόπῳ τοιῷδε. ἀλλὰ Σατύρου μὲν, ὅτι ἐκ μικροῦ διαστήματος τῆς τοιαύτης μονῆς ὁ παλαιὸς ὀνομάζεται Σάτυρος, ἐν ᾧ ἦν ἱερὸν παρὰ τῶν Ἑλλήνων οἰκοδομηθὲν τῷ αὐτῷ Σατύρῳ· ἡ καθ' ὁμωνυμίαν, διὰ τὸ πλησίον εἶναι τὴν εἰρημένην μονὴν, τῷ τοιούτῳ καλεῖται ὀνόματι. ἐξ οὗπερ καὶ τὰ τοῦ Βρύα παλάτια κτίσας Θεόφιλος Βασιλεὺς, τὴν ὕλην ἀφελόμενος ταῦτα ἐδείματο. Ἀνατέλλοντος δὲ δι' αἰτίαν τοιαύτην. κυνηγετοῦντι ποτὲ Νικηφόρῳ τῷ Βασιλεῖ, ἐν οἷς ἀρτίως ἐστὶν ἡ μονὴ μέρεσι, διὰ τὸ ἀλσῶδες καὶ δύσβατον εἶναι, καὶ πρὸς θήραν ζώων ἐπιτηδείαν, ἐλάφου μεγίστης φανείσης, καὶ καταδιωκομένης καὶ χειρωθείσης ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ νῦν τὸ τῆς μονῆς θυσιαστήριον ἵδρυται, εὑρέθη τράπεζα παλαιὰ ὑπὸ κίονος βασταζομένη, γράφουσα οὕτω. Τοῦτό ἐστι τὸ θυσιαστήριον τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ τοῦ Ἀνατέλλοντος, ὅπερ ἐνεθρόνισεν ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐ τότε, χρόνου δὲ παρεληλυθότος πολλοῦ ὕστερον.

ια'. Ἐπανακτέον δὲ τὸν λόγον, καὶ τὴν αἰτίαν ζητητέον τὴν ὥσπερ ὡς ἐξ ὁμολόγου πείσασαν ἀμφοτέρους, τὸν μὲν Μιχαὴλ μηδ' ὅλως ὑπὲρ τῆς βασιλείας ἀντισχεῖν· ἔνεστι γὰρ, ὡς ἡ παροιμία, κἂν μύρμηκι χολή, τὸν Λέοντα δὲ θαρρούντως ἐπιβῆναι καὶ κατατολμῆσαι αὐτῆς. Καὶ γὰρ ταύτην μόνην εἴποιμι ἂν ἐγὼ εἶναι ἀληθεστάτην παιδείαν τε καὶ γυμνασίαν πρὸς τὰς πολιτικὰς πράξεις, τὴν ἐναργεστάτην αἰτίαν, καὶ τὴν μὴ ῥᾳδίαν δὲ, ἀλλὰ τὴν δὲ ἐπικεκαλυμμένην καταφοράν, ἧς πᾶσα δὲ βίβλος ἱστορικὴ ἐστερημένη καὶ ἀπογυμνουμένη, οὐκ οἶδ' εἴ τινα ὄνησιν παράσχοι τοῖς ἐντυγχάνουσιν. ὑπῆρχε δὲ Μιχαὴλ θεραπαινίδιόν τι πρόσοικον, ὃ κατά τινας ἐκβακχευόμενόν τε καὶ ἐνεργούμενον περιόδους ἀπεφοίβαζέ τε καὶ ἐμαντεύετο, καὶ πρὸς τῷ τοῦ Βουκολέοντος αἰγιαλῷ προσφοιτοῦν, Κατάβηθι ἐκεῖθεν, κατάβηθι, γεγωνότερον, τῷ Μιχαὴλ, ἐπεβόα, καὶ τῶν ἀλλοτρίων ἀφίστασο, πρὸς αὐτὸν δὴ ταύτας ἀπορρίπτουσα φωνάς. οὐκ ἔλαθε γοῦν τοῦτο πολλάκις γενόμενον, οὐδὲ τοὺς ἐθελοκωφεῖν ἐθέλοντας, καὶ τὸν βίον παραπέμπειν ἀφρόσυνον. ἀλλ' ἔφθασεν ὀψὲ γοῦν εἰς τὰς βασιλικὰς ἀκοὰς, θροῦν καὶ λαλιάν τινα οὐκ εὔελπιν ἐμποιοῦν· καὶ ὃς, φιλεῖ γὰρ ἕκαστος [13] τὸ * φιλοῦν ἐκπομπεύειν τοῖς φιλουμένοις, Θεοδότῳ τινὶ τῷ κατὰ τὸν Μελισσηνὸν γνησίῳ δοκοῦντι, ᾧ ἐπώνυμον ὁ Κασσιτερᾶς, τὰ τῶν λόγων ἀνεκοινοῦτο, καί τινα βουλὴν ἐξανύεσθαι ἐσυμβούλευσεν αἰτίαν ὄντως καὶ ἀσφαλῆ. ἡ δ' ἦν, τὸ κατὰ τὸν καιρὸν ὅτε δὴ φοιβόληπτον γίνεται τὸ κοράσιον, ἀκριβολογήσασθαι τρόπῳ παντί, Τίς ἡ οἰκία τοῦ Βασιλεύσοντος, καὶ κλῆσιν ἥν τινα φέρει, καὶ ὁποῖος τούτου ὁ χαρακτήρ. ἐδόκει ταῦτα ποιεῖν, καὶ ἀεὶ ἐνεργουμένη πνεύματι Πύθωνος οὐδὲν ὑποστειλαμένη. Κατὰ τὴν ἀκρόπολιν, φησὶ, γενομένου σου κατὰ τὸν δεῖνα καιρὸν, δύο τινὲς ἄνθρωποι εἰσελεύσονται, Λέων ὄνομα τῷ ἐπὶ ἐποχουμένῳ ἡμιόνῳ, θατέρῳ δὲ ἕτερον· οὗτος δὲ τῆς Βασιλείας καταμοιρήσειεν. Ταῦτα γοῦν ἐκεῖνος ὁ θεομισὴς ἀνὴρ ἐξάμπτεταί τι

[13] * λυτοῦ.

πρὸς τὸν Βασιλέα, καὶ λέγει τῶν γενομένων οὐδέν· λῆρον δὲ τοὺς λόγους ἀπεκάλει, καὶ μηδὲν ἔχοντας ὑγιές. ἀλλ' οὐκ ἐκείνῳ λῆρος, ἢ ἔμπης ἄλλως. ἄπεισι γὰρ εὐθύς, καὶ τὸν ἄνδρα, ὡς ἀκηκόει καταλαβὼν ἐν τῷ τοῦ θείου Παύλου σηκῷ τῷ ὀρφανοὺς τρέφειν λαχόντι συνεδριάσας, καὶ ὁμολογίαις καταμπεδώσας καὶ ἐχυρώσας, καὶ θαῤῥεῖν καὶ χαίρειν παρακελευσάμενος, ἐκ θείας φωνῆς ἔλεγε διδαχθῆναί με ἀποῤῥήτως τὰ μέλλοντα, τὴν σε Βασιλέα δημοσίᾳ ἀνηρύττουσαν. Ταῦτα γοῦν ὑπολαληθέντα, καὶ οἷον δεύτερά τινα χρώματα, ὡς ἐν ζωγραφίᾳ, ταῖς προτέραις ἐμμορφωθέντα σκιαῖς· ἐκείνας λέγω πρώτας ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸ Φιλομήλιον μοναχοῦ ἐμφανθείσας, οὐκ ἔτι ἐν εἰδώλῳ καὶ ἐμφάσει τινὶ ἐμποιεῖ τὴν βασιλείαν ὁρᾷν, γυμνὴν δὲ καὶ οἷον ἐν ἐκβάσει σαφῶς. τοιγαροῦν τήν τε ἤδη καταθαλπομένην τοῦ Λέοντος καὶ οἷον ἀπομαρανθεῖσαν φλόγα τῆς ἐλπίδος, ὑποτύφεσθαι ἐποίησεν, καὶ τὸν Μιχαὴλ ἐν ἀβύσσῳ ἀθυμίας κατεδύσατο πολλῇ· καὶ τοῦ μὲν τῆς ψυχῆς πύργον ἀνέστησε, τὸν δὲ ἐγκατέσεισεν· οὐ τοῦτο δὲ μόνον τὸ γύναιον, ἀλλὰ δὴ ὁ πιστωθεὶς, καὶ ἐξαπατήσας τῷ ὄντι Κασσιτηρᾶς. ἀλλ' αὖθις ἐπὶ τὴν ἱστορίαν ἰτέον.

ιβ'. Ὡς δ' οὖν τὴν Αὐτοκράτορα εἴληφεν ὁ Λέων ἀρχὴν, ἀναῤῥηθεὶς δημοσίᾳ κατὰ τὸν Ἰούλιον μῆνα τῆς ς'. Ἰνδικτιῶνος, Μιχαὴλ μὲν τὸν τὴν γλῶτταν ὑποτραυλίζοντα, τῇ τῶν Πατρικίων ἐγκαταλέγει τιμῇ, ὃν καὶ πρότερον ἐκ τοῦ θείου λουτροῦ υἱοποιησάμενος· Θωμᾶν δὲ τὸν ἑαυτοῦ διαφερόντως ὁμήλικα καὶ συμπαίσαντα, τῶν Φοιδεράτων Τουρμάρχην ἐγκαθιστᾷ. καὶ Μανουὴλ δὲ τὸν Μιχαὴλ Πρωτοστράτορα, Πατρικίοις ἐγκαταλέξας· καὶ Στρατηγὸν τεμήσας τῶν Ἀρμενίων, Οὐκ ἔδει σε, ἔφη, πρὸς τὸν κατ' ἐμοῦ ὁπλίζεσθαι πόλεμον, σύμβουλον τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Προκοπίας γενόμενον. καὶ ὃς οὐ μάλιστα παῤῥησιαζόμενος. Ἀλλ' οὐδὲ σὲ ἔδει, ἀντέφησεν, κατὰ τοῦ εὐεργέτου, ὅνι δὴ καὶ συντέκνου σοι, χεῖρα ἀνταίρειν. τότε μὲν οὖν τούτοις κατεσιγάσθη, τὴν τοῦ ἀνδρὸς αἰδεσθεὶς ἀρετήν....

ιγ'. Ὡς δὲ τὸν τῶν Βουλγάρων Ἄρχοντα τῇ προτέρᾳ νίκῃ φρονηματιζόμενον διακήκοε, καὶ αὖθις δῃοῦντα μὲν τὴν γείτονα γῆν, κείροντα δὲ καὶ ληϊζόμενον τοὺς ἀγροὺς καὶ πολλὰ μὲν σώματα, πολλὰ δὲ βοσκήματα καθαρπάζοντα, οἰκίας δ' ἑτέρωθεν καταπιμπράντα, καὶ ὅλως ὄντα ἀφόρητον· πρῶτον μὲν δεῖν ᾠήθη διὰ πρεσβείας εἰρήνης ἀναμνῆσαι αὐτόν· ὡς δ' οὐκ ἔπεισεν, τὰ τῶν τειχῶν διεῤῥυηκότα δι' ἑαυτοῦ ἀνοικοδομησάμενος, ἐξεβοήθει τῶν τειχῶν· καὶ γενόμενος ἐν Μεσημβρίᾳ τῇ πόλει, τοιούτῳ τινὶ διεχρήσατο στρατηγήματι. ἡμέρας ἱκανὰς ἔν τινι τόπῳ ἐπιταφρώσας ἑαυτόν τε καὶ τὸν στρατὸν, ἐκαθέζετο· ἑκάστοτε σιτιζόμενος ἀπὸ τῆς ἡμετέρας, καὶ λειπόμενος τῶν ἀναγκαίων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τρυφὴν, οὐδενός. Ἐπεὶ δὲ τοὺς παρακειμένους καὶ κατ' αὐτοῦ καθωπλισμένους Βουλγάρους ἐν στενότητι εἶναι τῶν ἀναγκαίων ἀκήκοε, τὸ μὲν οὐ σφόδρα νύκτωρ ἀπάνεισι μετὰ στρατιωτῶν ἱκανῶν, καὶ ῥώμῃ τε καὶ καρτερίᾳ γεγυμνασμένων, ἑνὶ μόνῳ τὴν ἑαυτοῦ παραγυμνώσας γνώμην, καὶ πρὸς λόχον ἐπί τινος βουνοῦ χωρεῖ, σύνθημα τοῦ πολέμου καὶ ἀρπαγῆς εἰπών. ὡς δ' ἡμέρα ἀνέλαμπε, καὶ ὁ στρατηγὸς ἐγυμνοῦτο τοῦ Βασιλεύοντος, φυγῇ χρήσασθαι τοῦτον, τὸν Βασιλέα δηλονότι, πάντες καθωμολόγουν, τῶν γεγονότων εἰδότες οὐδέν. ὅθεν ἀναθαῤῥήσαντες οἱ ἐναντίοι, μένειν ἐφ' ἑαυτῶν οὐδ'

F. στρατοῦ.

14.

A ris sermones vocat. Haud enimvero ipse nugarum loco habuit, aut temere fusas voces existimavit. Abit enim statim, ac sicut audierat in D. Pauli delubro pupillis elendis destinato, virum offendens, collatoque sermone, ac data acceptaque fide, bonoque & fidenti animo esse illum jubens, Divinam sibi in secreto detectam vocem dixit, quæ illum Imperatorem fore clare denuntiarat. Hæc ergo secretius, & ad aurem dicta, velutque secundi colores (uti fere in pictura fit) prioribus umbris majori expressione adjecti (iis scilicet quæ Philomelii Monachus primum vaticinatus erat) sic afficiunt, ut non inani jam specie exilique quadam repræsentatione ac simulachro, Imperium videret, sed nudum ac velut clare eo potitus esset. Ea igitur res prope emortuam ac velut elanguidam Leonis spei flammam, novis ardoribus accendit, altaque mœstitudinis abysso Michaelem mersit: atque illius quidem animi robur erexit, hujus vero graviter concussit. Nec solum mulercula, sed & qui fidem meruerat, Cassiteras, ac vere deceperat. Verum iterum nobis resumenda narrationis series est.

Edit. Paris. pag. 15.

XII. Rerum itaque summam adeptus Leo, ac Imperator publice acclamatus, mense Julio, Indictione sexta, Michaelem Balbum Patricia auget dignitate; cujus etiam prius e sacro fonte filium adoptaverat. Thomam autem singulariter coætaneum suum ac cum quo juvenis fuerat educatus, Fœderatorum Tribunum constituit. Manuelem quoque Michaelis Protostratorem, Patriciis adlegit. Armeniorumque Duce constituto, *Non te decebat*, inquit, *adversum me arma sumere, ac Imperatori & Procopiæ consilium præbere.* Ad quem ille summa usus libertate, *At neque te*, inquit, *decebat, adversus eum, a quo beneficio affectus esses; ad hæc vero qui & tuus compater extiterit, manum levare.* Tunc quidem Leo his auditis obmutuit, viri reveritus virtutem...

Manuelis præclara libertas loquendi.

XIII. Ubi autem Bulgarorum Principem superiori victoria elatum, majoresque spiritus ducentem, vicinam rursus audivit vastare regionem, & agros demetere ac populari, multamque tum hominum tum pecorum prædam agere, domosque præterea incendere, ac omnino intolerabilem esse; primum quidem operæpretium duxit, missa legatione, officii ac pacis admonere. Ubi autem nihil Barbari iras inflexit, diruta mœnium, opera sua studioque instaurans, Urbis res brevi in tuto posuit; veniensque Mesembriam stratagemate ejusmodi hostibus illusit. Dies non paucos castris positis, altoque vallo ducto, atque aggere pene defossus cum copiis, substitit, annonas quotidie ex Romano solo in promptu habens, cum ne vel ad delicias ullo commeatu deficeretur. Ubi autem assidentes Bulgaros armisque in eum instructos commeatus penuria laborare audivit, noctu discedens e loco in quo consederat, haud spernenda militum assumpta manu (virorum scilicet fortium, & qui laboris patientes essent) cum uno duntaxat communicato consilio, insidiandi causa in montem quemdam contendit. Ubi autem diluxit, nec in castris Imperator repertus est, fugisse eum cuncti existimarunt; quod nimirum ejus discessionis consilium universos lateret. Hinc hostes assumptis armis impetum tenere non poterant aut ullo modo suis se finibus continere; sed

Leonis in Bulgaros stratagema.

pag. 16.

& aggressione facta, in manus se exercitum habere, nulloque negotio ejus potituros, putabant. Cum ecce Leo per noctis silentia e monte descendens, in hostes nihil mali subverentes irruit: inermibusque ac somno solutis congressus, per existimatam illam Imperatoris fugam, tantam illorum dedit stragem, Romanis ex condicto undique ingruentibus, ut eorum exercitum omnem profligaverit; ac ne ignifer quidem (ut ajunt) sospes evaserit. Sed & incursione facta regionem omnem deprædatus, puberes quidem omnes inde abduxit; parvulis autem ad saxa ac humum allisis, Romanam mox dirionem repetiit. Eam ob rem, ex eo tempore Leonis collis, ei colli nomen inditum est; ac qui illac iter habent Bulgari, caput moventes, locum digito ostendunt, nec quicquam acceptæ tunc cladis memoriam obliterant.

Leonis victoria.

Leonis collis.

Leonis nimia severitas.

XIV. Felix ergo ille successus, ferociorem, longeque audaciorem hominem reddidit, inque eam crudelitatem, in qua fuerat educatus, impulit. Nulla illi majoris minorisve sceleris distinctio: sed si quis ullius sceleris reus teneretur, una erat sententia, una ultio, cujusvis necessarii membri amputatio, inque omnium oculis publica amputati membri suspensio. Hęc sic dira cum in omnes ille designaret, grave in se odium omnium concitavit. Cum enim nativam illam dire effrænem, nulloque modo castigatam aut ad lenitatem ac clementiam vergentem feritatem coleret, cognatum genus crudeliter divexans, ac contemptui habens, id vero consecutus est, ut eum odissent omnes, nemo diligeret.

XV. In hunc itaque modum suas ille res disponebat, venitque ei in mentem Philomeliensis Monachus, ejusque de se vaticinii munera præstare constituit, missis in antecessum munusculis, quibus gratum animum suum in eum ostenderet, rogans a Deo impetrare, ut Imperium suum victoriis augeret. Verum ille jam e vivis excesserat; malus autem quidam ac invidus dæmon (nec enim hominem appellavero, qui omnia miscuit turbavitque, ac antiqui serpentis more, miseri Leonis auribus; hominis scilicet, cujus mens omnis imprudens & inconsulta, virus infudit) Senis ædiculam illam, religionis obtentu occupaverat. Sabbatius illi nomen erat. Hic, Leonis ipsum nuntium, conviciorum plaustro onerare, nec secum ipse, sed coram in facie in Imperatorem maledicta jactare. Rogavit nihilominus semoto omni timore denuntiare, *Breve fore Leonis Imperium, qui Idolis* (o linguam execrabilem!) *animum adhiberet, inque Pardalis & Bacchæ Taraxiique Numinibus* (sic nimirum Imperatricem Irenem sanctumque Tarasium in causa divinarum Imaginum linguæ petulantia vocans) *spem collocaret*. At Leo, verum dæmonum Idolum, insciriæ mancipium, homo umbra elinguior, cum hæc spernere debuisset; sin autem, ad eum qui Ecclesiæ clavum regebat, referre, eique exponere, necnon Synodum, de rebus magnis magnifice scrutando, cogere; non hominibus qui nihil sani saperent, quique non ejus commodis, sed suis ipsorum lucris studerent, suasque cum primis res curarent (proh amicitiam dolo compositam!) amico Cassiteræ communicat, refertque quę ex nuntio verba acceperat. Porro ille malum malo, furoremque furore non leniens, sed excitans, virum alium, qui ejusdem er-

Edit. Paris. pag. 57.

Sabbatii Monachi Leonis seductio.

Cassiteræ opera dementando Leonem.

ὅλως ἀδεῶς ηὐλίσαντο, ἀλλὰ καὶ κατεξανίσταντο, καὶ ἐπὶ χεῖρας ᾤοντο τὸ στράτευμα ἔχειν. νυκτὸς οὖν ἐπιγενομένης, κάτεισιν ἐκ τοῦ λόχου ὁ Λέων ἀπροσδοκήτοις οὖσι κακῶν, καὶ συμμίξας αὐτοῖς ἀνδράσιν ἀόπλων γυμνοῖς, καὶ διαλελυμένοις ὕπνῳ τε καὶ θάρρει τῆς τοῦ Βασιλέως φυγῆς, τοσοῦτον ἐνειργάσατο φθόρον καὶ φόνον, πάντοθεν ἐκχυθέντων τῶν Ῥωμαίων κατὰ τὸ σύνθημα, ὡς πανδημεὶ αἱρῆσαι τὸ στρατόπεδον, καὶ μηδὲ πυρφόρον, τὸ δὴ λεγόμενον, διασωθῆναι. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πᾶσαν ἡλικίαν ἐκ καταδρομῆς τε καὶ προνομῆς ἀνάρπαστον θεὶς, καὶ τὰ τέκνα παίων ταῖς πέτραις καὶ τῇ γῇ προσαράσσων, τὴν ἑαυτοῦ κατέλαβεν ἐν τάχει. ὅθεν ἐκ τότε ἐκεῖνος ὁ βουνὸς Λέοντος ἐπωνομάσθη· καὶ οἱ ἀεὶ ἐκεῖσε διαβιβαζόμενοι τῶν Βουλγάρων, τὴν κεφαλὴν ἐπισείοντες δακτυλοδεικτοῦσι, καὶ λήθην λαμβάνουσι τῶν τότε κακῶν ἀδαμῶς.

ιδʹ. Τοῦτο γοῦν θρασύτερόν πως αὐτὸν καὶ ἰταμώτερον ἐνειργάσατο τὸ προτέρημα, καὶ [15] εἰς τὴν συνήτροφον ὠμότητα ἐναπέῤῥηξε. μικρᾶς γὰρ καὶ μείζονος οὐκ ἦν αὐτῷ διαφορὰ ἁμαρτήματος, ἀλλὰ κατὰ πάντων ἐφ' ᾧ τινι καταλαμβανομένων, μία ψῆφος, τὸ ἀκρωτηριάζεσθαι τὸ ἀναγκαῖον μέλος ἐποιοῦν, καὶ πάντων ἐπ' ὄψεσι τίθεσθαι ἐκκρεμές. ἃ καὶ πᾶσι * πεποιηκότων τοῖς ἀνθρώποις, ἐντεῦθεν μῖσος δὲ τούτῳ καὶ δεινὴν ἀπέχθειαν. οἷς γὰρ ἄκρατον τὴν ἐγχώριον θηριωδίαν ἐνέσκηψεν, ἀλλ' οὐ κεκολασμένην τινὰ καὶ πρὸς τὸ πρᾳότερον ἀποκλίνουσαν, τὴν συγγενίδα φύσιν ἐκφαυλίζων ἀνηλεῶς, μισθὸν τὸ ἔχθος, ἀλλ' οὐ τὴν φιλίαν ἠμπόλησεν.

15.

F. πεποιηκότα.

ιεʹ. Ταῦτ' οὖν ἔπραττε, καὶ κατὰ νοῦν λαμβάνει τὸν ἐπὶ τοῦ Φιλομηλίου μονάζοντα, καὶ ἀμείβεσθαι οἱ δοκεῖ τῆς προῤῥήσεως, διὰ χαριστήριά τινα προπέμπων αὐτῷ, τὰς τῆς πρώτης νίκας δι' αὐτόν. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ἤδη φθάσας ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο· πονηρὸς δέ τις δαίμων καὶ βάσκανος· οὐ γὰρ ἄνθρωπον τοῦτον καλέσαιμι τὸν πάντα συγχέαντα καὶ ταράξαντα, καὶ κατὰ τὸν παλαιὸν ὄφιν τὸν ἰὸν τοῖς τοῦ ταλαιπώρου Λέοντος ὠσὶν ἐκχέαντα, ἀνεπίσκεπτον κεκτημένου ὅλον τὸν νοῦν, τῷ τοῦ γέροντος οἰκίσκῳ ὑπ' εὐλαβείας προσχήματι ἐγκατέλαβε. Σαββάτιος οὗτος ἐλέγετο, ὃς καὶ τὸν βασιλικὸν ἄγγελον πολλὰ προσονειδίζων, καὶ δύσφημα κατὰ τοῦ Βασιλέως εἰς πρόσωπον, ἀλλ' οὐχ ὑπὸ κόλπον λαλῶν· οὐ μὴν ἐξελιπάρει μηδὲν καθυποστειλάμενον ἐξειπεῖν, Ὡς οὐκ ἔσται σοι τὸ βασιλεύειν ἐπὶ πολὺ, εἰδώλοις, ὢ τῆς καταράτου γλώσσης ἐκείνης, προσανέχοντι, καὶ τολμῶντι τοῖς [16] ὑπὸ τῆς Παρδῆς, καὶ Θυάδος, καὶ Ταρασίου σεβομένοις· τὴν βασιλεύσασαν Εἰρήνην, καὶ τὸν ἐν ἁγίοις Ταράσιον ἀφέτῳ γλώττῃ περὶ τῶν θείων Εἰκόνων οὕτως ἀποκαλῶν. Ὁ δὲ Λέων τὸ ὄντως δαιμόνων εἴδωλον, τὸ τῆς ἀμαθίας ἀνδράποδον, τὸ τῆς σκιᾶς ἀφωνότερον, δέον τούτων καταλιγωρῆσαι· εἰ δὲ μὴ τοῦτο, ἐκπομπεύειν γοῦν καὶ θεατρίζειν ταῦτα τῷ τοὺς τῆς Ἐκκλησίας οἴακας ἰθύνοντι, καὶ Σύνοδον συγκροτῆσαι περὶ μεγάλων μεγάλως ἀνερευνῶν· ἀλλ' οὐκ ἀνδράσι μηδὲν ὑγιὲς φρονοῦσι, μηδὲ τὰ ἑαυτοῦ, φεῦ τῆς μετὰ δόλου φιλίας, ἀλλὰ τὰ οἰκεῖα προμηθουμένων καὶ προδιοικημένων, τῷ φιλουμένῳ ἀνακοινοῦται Κασσιτερᾷ, καὶ τὰ ἀπεσταλμένα ἄγει τούτῳ εἰς φῶς. ὁ δὲ κακῷ τὸ κακὸν, καὶ λύσσῃ λύσσαν οὐ θεραπεύων, ἀλλ' ἐπεγείρων, ἕτερόν τινα τῇ ὁμοίᾳ

16.

δόξῃ περὶ τῶν θείων Εἰκόνων ἐσχηκμένον, καὶ τῷ Μαυριανοῦ ἐμβόλῳ ἐνσκηνοῦντα ἀναγνωρίζει. ἀπέραντά τινα καὶ μετέωρα ληρῳδῶν, καὶ ὑπεράγγελον τοῦτον εἶναι διαβεβαιούμενος. Τούτῳ οὖν, ὦ Βασιλεῦ, χρῶ περὶ τῶν τοιούτων μυσταγωγῷ· καὶ ἃ ἂν εἴποι σοι ποιῶν, οὐκ ἁμαρτήσεις τοῦ δέοντος.

ιε'. Ὡς οὖν ἐπεράνατο τὰ τῆς συμβουλῆς, μεταθέσιν ἔγνω πρὸς τὸν μονάζοντα, καὶ τοῦτον καταπλάσας τῇ φλυαρίαις, προσέθηκεν, Ὡς κατὰ τὴν ἐπιοῦσαν νύκτα, ἰδιώτου σχῆμα ἀναλαβόμενον, αὐτὸν ἐνταῦθα Βασιλέα ἀγάγοι σοι, περί τε πίστεως καὶ ἄλλων οὐκ εὐκαταφρονήτων πραγμάτων συμβουλευσόμενον. Τοῦτον οὖν ἔτη δύο καὶ ἑβδομήκοντα τὴν βασιλείαν κατευθύνειν καθυπίσχνου, καὶ τρεισκαιδέκατον ἀριθμεῖν τῶν Ἀποστόλων, καὶ παῖδας παίδων ἐπὶ θρόνου τῆς Βασιλείας ἰδεῖν· εἴ γε Λέοντος τοῦ ἐξ Ἰσαυρίας συστοιχεῖν πως τῷ δόγματι μὴ ὑπισχνουμένῳ ᾖ, ἀλλ' ἀπαναινομένῳ, τὴν ἐξώλειαν καὶ ἀπώλειαν καὶ κρημνοὺς καὶ βάραθρα ἐπανελεύσεσθαι τούτῳ ἐπόμενα ἐκ Θεοῦ. Ταῦτ' οὖν ἐκ σκαιωρίας καὶ γνώμης πονηρᾶς ἀναδιδάξας, τὸν Βασιλέα ἦγεν κατὰ τὸν δηλωθέντα καιρόν· καὶ ἐπείπερ εἰσῄεσαν μετὰ τοῦ Θεοδότου, καὶ τῶν ἀπορρήτων ἀπήρχοντο. Οὐ χρή σε, ἔφη ὁ Μοναχός, τὴν ἁλουργίδα καταλιμπάνοντα, ὦ Βασιλεῦ, ἰδιώτου σχῆμα ἀλλάσσεσθαι, καὶ τρύχειν γνώμας οὕτω τὰς τῶν πολλῶν. Καὶ ὃς ἐκπαθὴς ἅμα καὶ παραπλὴξ τῷ ῥήματι τούτῳ γενόμενος, καὶ ἄλλως αἰσθεὶς ἐκ θείας εἶναι προγνώσεως, ὡς σκιὰ τῷ ἀνδριάντι εἵπετο ἀληθῶς, καὶ ὅλως ἤρτητο καὶ ἐξήρτητο ἐξ ὤτων ὥσπερ τι κεραμεοῦν ἀγγεῖον τοῖς λόγοις τοῦ Μοναχοῦ. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἴρηται καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν διὰ μέτρων ποιήσεως.

ις'. Αὐτίκα γοῦν τὴν τῶν σεπτῶν Εἰκόνων ἀναγορεύει καθαίρεσιν, καὶ τὸν Πατριάρχην, Νικηφόρος δὲ οὗτος ἦν, γραφῇ αὐτοχείρῳ ἀξιοῖ τοῦτο συναποτίθεσθαι· εἰ γε μή, μέλλοι ὑπερορίαν καταψηφίζεσθαι. Ὁ δὲ καὶ ἄλλοθεν τεκμηράμενος τὴν τοῦ Τυράννου πρὸς τὸ θεῖον ἀπέχθειαν, ἡγεῖσθαι μᾶλλον ἢ συνεῖναι τοιούτῳ κρίνας, ἐπήγετο πρὸς τὴν καταψηφισθεῖσαν ὁμολογίαν· καὶ Θεόδοτος ὁ Κασσιτερᾶς τὸν τῆς ἱεραρχίας θρόνον ἆθλον ἐλάμβανε, κατὰ τὸν τοῦ θείου Πάσχα καιρόν. Ἄξιον δὲ μηδὲ τὸ τεκμήριον παραδραμεῖν. Ὁ μὲν γὰρ Νικηφόρος, ἅτε τῆς ἱερωσύνης προϊστάμενος, ἐζήτει [17] τὴν διὰ τοῦ ἱεροῦ συμβόλου πρὸς τὴν θείαν πίστιν συγκατάθεσιν. ὁ δέ, Οὐκ ἔφη νῦν τοῦτο ποιήσειν, ὑπερθέσθαι δὲ μέχρις ἂν ἡ τῆς Βασιλείας αὐτῷ τελείως ἀνάρρησις γένηται· δηλώσας τῆς ἀναβολῆς, ὡς καὶ αὐτὸς γε προενισχημένον τῇ τῆς αἱρέσεως μανίᾳ ἐκ γενεᾶς.

ιζ'. Ἕτερον δὲ τοῦ λεχθέντος σαφέστερον. Ὡς γὰρ ἄρτι τὸ πρῶτον ἀναγορευόμενος ἐδεῖτο τοῦ διαδήματος, καὶ τοῦτο ἔδει τὸν Ἀρχιερέα τῇ κατακτύσῳ ἐπιθεῖναι κεφαλῇ· προσήγγισε δὲ ταύτῃ καὶ κατεπαφώμενος, οὐ τριχῶν, ὅπερ ἐδόκει, μαλακῶν, ἀκανθῶν δὲ τριβόλων, ὅπερ τῇ ἀληθείᾳ ἦν, ἐν αἰσθήσει ἐγένετο, ἀκίσιν οἷον κατακεντούμενος, καὶ τὴν χεῖρα ὀδύναις περιπειρόμενος. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρότερον. Τότε γοῦν ὁ Πατριάρχης ὑπερόριος, τὴν καταχειροτονήσασαν ψῆφον δεξάμενος, ἐπορεύετο· ὅτε δὴ καὶ λέγεται, ἐφ' ὁλκάδος αὐτοῦ φερομένου μακρὰν κατά τινα τόπον παραθαλάττιον πόρρωθεν ἰδεῖν Θεοφάνην τὸν μακαρίτην, θυμιάμασί τε καὶ λαμπάσι δεξιούμενον, οἷόν τινα προπομπὴν τῇ καλῇ ἐκείνῃ ὁμολογίᾳ προπέμποντα. ὃν ὡς εἰκὸς ἀποδοχῆς ἀξιώσας, καὶ Θεῷ

ga sacras Imagines sententiæ esset, ac in Mauriani porticu habitaret, ei indicat: immensa quædam & excelsa in ejus laudem deblaterans, atque ejus majorem Angelo præstantiam affirmans. *Hoc igitur, Imperator, qui in rebus istiusmodi instruat atque edoceat, utere; nec si quid illo doctore egeris, ab honesto, & eo quod officii est, quicquam aberraveris.*

XV. Viadum datum consilium erat, cum ad Monachum properandum, operæpretium duxit; nugisq; hominem exsaturans, adjecit: *Sequenti nocte se ei Imperatorem adducturum privato habitu, qui de fide aliisque rebus haud spernendis eum sit consulturus. Fac ergo illi pollicerare, annos duos supra septuaginta Imperium recturum, numeraque tertium-decimum Apostolorum. Vaticinare ei, Fore ut videat super Regni solium filios filiorum; si modo Leonis Isaurici Edictum sequi in animum induxerit: sin nolit polliceri, sed rem se præstiturum abnuat; obtestare stragem illi, interitum, præcipitia, barathra a Deo imminere.* Hæc scelerato animo mentisque pravitate docto Monacho, qua hora convenerant, Imperatorem adducit. Cumque ingressi una cum Theodoto, arcana aggressi essent: *Non decebat*, inquit Monachus, *communi Te veste purpuram commutare, ac sic vulgi animis illudere.* Ille audito hoc verbo vehementer affectus, menteque attonitus, ac cum alias ex divina eum præscientia loqui existimaret, plane velut umbra statuam sequitur, totusque ea Monachi verbis, haud secus ac ex ansulis vasculam, sic illæ pendet: ut & ante nos quidam versibus luserunt.

Edit. Paris. pag. 18.

XVI. Statim ergo abolendas venerabiles Imagines Edicto sanxit: jubetque Nicephoro Patriarchæ, *Ut scripta sua manu schedula, assentiri se profiteatur: exilio mulctandus, ni faciat.* Is autem qui & aliunde Tyranni in Dei cultum male affectam mentem conjecerat, rapique ad mortem, quam cum homine ejus indolis versari, satius ducebat, sponte ad constitutum Confessori exilium adduci se patitur. Theodotus interim Cassiteras circa divini Paschæ solemne tempus, navatæ operæ præmium, Episcopalem Sedem nanciscitur. Operæpretium vero sit, ut nec quod antecessit, ejus mentis prætercurramus indicium. Divinus namque Nicephorus (quippe qui Sacerdotio præsidebat) divinæ eum fidei assensum præbere, Symboli professione, omnino flagitabat. Ad quem ille, *Non se tunc facturum, atque interim dilaturum, dum ejus in Imperatorem acclamatio, perfecte rata firmaque esset*: sic nimirum cunctando, ea se hæreseos labe olim, eaque indole laborare ostendens.

Edictum adversus Imagines.

Theodotus Cassiteras incubator Cpli.

Fidei professio Leoni dilata.

XVII. Est & aliud, eo quod dicebam, perversæ ejus circa fidem mentis clarius indicium. Cum enim tum primum Imperator acclamatus, necdum diademate potitus esset, atque ipsum devoto capiti sacratissimus Antistes impositurus esset; ubi se ad rem accinxit, contigitque, non velut molles crines tangere videbatur; sed quod vere erat, spinas se ac tribulos sentire, quibusdam quasi aculeis compunctus, ac doloribus manum confixus, existimabat. Verum hæc quidem antea. Tunc vero Patriarcha, ejus pœnæ accepta sententia, in exilium proficiscebatur. Quando etiam ferunt, cum navigio procul abduceretur, e maritimo quodam loco eminus beatum Theophanem vidisse, suffitu cereisque se prosequentem, ac velut triumphi quadam

Ejus perfidiæ aliud omen.

Nicephori & Theophanis salutes.

specie, præclata illa confessione deducentem. Cujus ille, ut par est, officium cultumque libenti animo suscipiens, atque precibus Deo commendans, sublatis in altum manibus velut amplexabatur, supremum procul osculum figens. Percontanti vero cuidam ex iis, qui secum comitabantur: *Cuinam sic ex animo desiderioque supremum osculum daret?* Prophetica lingua respondisse, *Theophani Confessori, Monasterii Agri præposito*: quod & ita brevi accidit, cum eum deinceps numquam Patriarcha viderit, isque coronam confessionis adeptus sit. Atque hactenus ea quæ sunt divini Antistitis.

Edit. Paris. pag. 19. Theophanis prædicta confessio.

XIX. Leo autem hoc velut fausto Regiæ gubernationis principio polito, quod Ecclesiæ res eo statu composuerat, ac si quis alius ambitionis studio laborans, Reipublicæ curam aggreditur; ubique vesparum more secum ferens stimulum, tum ipse militares exercens numeros, tum multis locis per Thraciam ac Macedoniam curis suis atque labore urbes a fundamentis excitans: atque omnem Romanum orbem cunctasque provincias lustrans, ut & ipsis hostibus terrori esset ac formidini. Hincque adeo cum e vivis excessisset dixisse aliquando ajunt sanctum Nicephorum: *Etsi impium, strenuum tamen Reipublicæ curis civitatem amisisse Virum*. Magistratibus quoque ac Prætoribus, non civilibus modo, sed & militaribus valde formidolosus erat; cumque ipse pecuniarum amore superior esset, præferebat eos cunctis, qui omnium maxime a muneribus sese continebant; unumquemque pro eo ac optimus erat, non ut opibus affluebat, honorans. Æqui ac justi tenacissimus videri voluit; nec tamen erat. Cæterum juri dicundo dabat operam, sedensque ipse in Lausiaco plerasque lites finiebat. Sane cum quis aliquando apud eum expostulasset captam sibi uxorem; quam nimirum illustrium quidam virorum rapuisset, nec Præfectus sæpius interpellatus, ejus ullam rationem habuisset; illum quidem statim sisti jussum, neglectæque reum justitiæ, testium depositione peractum, pœnæ addixit; cessate illum jubens severiusque corripiens; adulterum vero, legi tradi præcepit. Verum his ille Reipublicæ oblandiebatur, ejusque sibi benevolentiam, ut ita dicam, cauponabatur.

Nicephori de Leone judicium ejus virtutes politicæ.

XX. Ad fidem autem quod spectat ac pietatem valde insaniebat, ut nec Deum nominare, e re illi honestumque videretur. Nam cum tricennales cum Hunnis (quos Bulgaros vocant) ineundæ illi essent induciæ, pacisque fœdera jurejurando firmanda; non quibus Christiani solent sacramentis usus est; ut nimirum Deum cœlestesque Virtutes, sive quæ Christi Deique Parens carne fuit, dictorum gestorumque inspectores testesque adhiberet; sed velut Barbarus quidam, omnisque religionis expers, canes, ac quibus gens improba immolat, iis gestorum testibus utens, & dissecabat; nec quibus illi libenter ingurgitantur, hæc ipse ad firmandam fidem ore gustare exhorrebat: quod vero Christianam fidem eis concredidit, ad quam a nobis aliquando, ut videbatur, essent traducendi; ne sic quidem impietati litare eum puduit. Tum enim in eo, quod fidei margaritas, juxta Domini sententiam, mittebat ante porcos, hisque illos, vir impius vere execrandus, ore tenus uti compellebat; tumque in eo rursus, quod ipse Romani moderator Imperii, in publi-

Leonis impietas.

pag. 20. Utrimque impius, quod nostrorum pro[illegible]tur, & quod profanis Gentilium imitatus.

Matth. 7. 6.

παραδοὺς δὲ εὐχῆς, τὰς χεῖρας οἷον ἄρας μεταρσίως, περιεβάλλετο τοῦτον, πόῤῥωθεν τὸν τελευταῖον ἀποδοὺς ἀσπασμόν. Ἐρομένου δέ τινος τῶν συνεπομένων, ὡς δὴ τίνι τοῦτον ἀποδίδως εὐκτῶς τε καὶ ἐφετῶς; τῷ Ὁμολογητῇ, φάναι Θεοφάνει, προφήτιδι γλώττῃ [18], μονῆς προεστῶτι τοῦ Ἀγροῦ, ὃ καὶ συνέβη μετ' οὐ πολύ. αὐτός τε γὰρ τοῦτον ἑώρακεν οὐδαμῶς, κἀκεῖνος τὸν τῆς ὁμολογίας στέφανον ἀνεδήσατο. καὶ τὰ μὲν τοῦ Ἀρχιερέως οὕτως.

18.

ιθ΄. Αὐτὸς δὲ οἷόν τινα τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀρχὴν ἐπιθεὶς δεξιὰν, τὸ τὰ τῆς ἐκκλησίας οὑτωσὶ διοικονομῆσαι, καὶ [19] τῆς φιλοτιμίας εἴπερ τις νοσῶν, τῶν κοινῶν πραγμάτων ἀντελαμβάνετο· πανταχοῦ τὸ αἴθριον κατὰ τὰς σφῆκας φέρων μεθ' ἑαυτοῦ, τόν στρατιωτικόν τε ὄχλον γυμνάζων αὐτὸς, καὶ πόλεις πολλαχοῦ τῶν κατὰ Θρᾴκην καὶ Μακεδονίαν δι' ἑαυτοῦ ἐκ βάθρων ἀνεγείρων· καὶ περιπορευόμενος πανταχοῦ, ὡς φοβερὸς εἶναι καὶ καταπληκτικὸς καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐχθροῖς. ὑπὲρ οὗ καὶ τὸν ἅγιον Νικηφόρον φασὶν εἰπεῖν ποτὲ μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀποβίωσιν, Ὡς εἰ καὶ ἀλάστορα, ἀλλ' οὖν ἐπιμελητὴν τῶν κοινῶν ἡ πόλις ἄνδρα ἀπώλεσε. Καὶ περὶ τὰς ἀρχὰς δὲ καὶ ἡγεμονίας, οὐ τὰς πολιτικὰς δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰς στρατηγικὰς διεπτόητο ἰσχυρῶς· χρημάτων κρείττων αὐτὸς ὢν, τοὺς ἀδωροτάτους πάντων προέκρινε, ἀριστίνδην πάντας, ἀλλ' οὐ κατὰ πλοῦτον τιμῶν. καὶ δικαιοσύνης μὲν ἐραστὴς λέγεσθαι ἐβούλετο, οὐκ ἐγίνετο δέ· πλὴν ἀντεποιεῖτο ταύτης, καὶ πολλὰς τῶν κρίσεων δι' ἑαυτοῦ ἐξετέραινε κατὰ τὸ Λαυσιακὸν ἐγκαθήμενος. Καί ποτε δή τινος ἔγκλησιν πρὸς αὐτὸν ποιησαμένου περὶ γυναικὸς ἁρπαγῆς, ὡς τὴν ἑαυτοῦ τις τῶν ἐπιφανῶν ἀναρπάσει ἀνδρῶν, καὶ ὅτι οὐδὲ λόγου ἠξίωμαι τῷ Ὑπάρχῳ πολλάκις διενοχλῶν, ἐκεῖνον μὲν, ἐπείπερ αὐθωρὸν παραστάντα οὕτως ἔχειν ἐπεμαρτύρησεν, εἰς εὐθύνας ἦγε, τῆς ἀρχῆς μεταστήσας, καὶ πικρίαν πολλὴν καταχέας αὐτοῦ· τὸν δὲ μοιχὸν νόμῳ ἐκδοθῆναι προσέταξεν. Ἀλλὰ τούτοις μὲν τὴν πολιτείαν οἷον ὑπέσαινε, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν, ὡς ἂν εἴποι τις, εὔνοιαν ἐκαπήλευεν.

19.

κ΄. Περὶ δὲ τὴν πίστιν ἐμαίνετο κραταιῶς, τοσοῦτον, ὡς μηδὲ Θεὸν ὀνομάζειν ἐδόκει τούτῳ καλόν. καὶ γὰρ τὰς τριακονταετεῖς σπονδὰς τοῖς Οὔννοις δὴ τούτοις τοῖς καλουμένοις Βουλγάροις ἐνωμότους ποιῶν, καὶ εἰρηνικὰς συμβάσεις κατασφραττόμενος, ἐπεὶ δι' ὅρκων ταύτας ἔμελλε βεβαιοῦν τε καὶ ἐμπεδοῦν, οὐ τούτοις δὴ τοῖς ἡμετέροις ἐχρῆτο· Θεὸν, καὶ οὐρανίους Δυνάμεις, ἢ τὴν κατὰ σάρκα γενομένην Μητέρα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, τῶν λεγομένων τε καὶ πραττομένων ἐφόρους καὶ μάρτυρας· ἀλλ' οἷά τις ψυχὴ βάρβαρος θεοσεβείας ἀπῳκισμένη, κύνας μὲν, καὶ οἷς τὰ ἄνομα ἔθνη θύουσιν, ἐχρῆτο μάρτυσι τῶν πραττομένων, καὶ ἀπέτεμνε, καὶ διὰ στόματος ἄγειν οὐκ ἐμυσάττετο εἰς βεβαίωσιν, οἷς ἐκεῖνοι ἐμφορούμενοι. τὴν τῶν Χριστιανῶν δὲ πίστιν, ἐκείνοις μέλλουσί ποτε ὑφ' ἡμῶν συμβιβάζεσθαι πρὸς ἐκείνην, ὡς ἔοικε, κατεπίστευσε, καὶ σαφῶς οὑτωσὶ οὐκ ᾐσχύνετο ἀσεβῶν· οἷς τε γὰρ τοὺς τῆς πίστεως μαργαρίτας κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου φωνὴν ἔμπροσθεν ἀφίει τῶν χοίρων, καὶ χρῆσθαι τούτοις ἐπὶ στόματος ἐξεβιάζετο, ἄξιος βδελυρίας ὁ ἀνὴρ ἀσεβῶν, καὶ οἷς τὰ ἐκείνων αὖθις αὐτὸς τὴν τῶν Ῥωμαίων διέπων Βασιλείαν τε καὶ ἀρχὴν, οὐκ ἠρυθρία μυσταγωγούμενος καὶ πλαττόμενος ἐν πανδήμῳ θεάτρῳ, καὶ οὕτω γε δὴ

πλήρει τῶν ἀπίστων τε καὶ πιστῶν ὁ τοῦ αἰωνίου σκώληκος καὶ πυρός, ἀλλ' οὐκ ἄλλου ἐπάξιος. καὶ ὅσους δὲ τὸν ὀρθὸν ἐφρόνουν λόγον προσαντεῖς, τούτους πικρῶς κατῄκιζε καὶ δεινῶς. ἑτέρωθεν δὲ τοὺς τῶν ὁμοφρόνων οἱ ἐστέφετο καὶ συστήματα συνεκρότει τε καὶ συνήγειρεν ἐν ταυτῷ, παρὰ πλευρὰν αὐτοῦ τιθεὶς, καὶ προσεπικαλύζων ταῖς ὠφελείαις. τούτοις καὶ Ἰωάννης ὁ Γραμματικὸς ἐγκατείλεκτο, παντὸς ἀνάσκητος ὑπάρχων καλοῦ· οἷς καί τινα γραφὴν ὁ Λέων παρὰ τῆς καινῆς καὶ μιαρᾶς ἐξαρχομένην πίστεως ἀναγράψαι κελεύσας, τὸν κατὰ τῶν θείων εἰκόνων δρόμον ἐδίωκεν. ἀνερρίπισε δέ πως, οἷον καὶ ἐξεφύσησεν εἰς ὕψος αἴρων αὐτόν· καὶ γὰρ ἦν κοῦφος, καὶ πρὸς οὐδὲν ἐφέρετο λελογισμένως τῷ νῷ ὁ τοῦ ἱεροῦ συστήματός τε καὶ κλήρου τῶν βασιλικῶν αὐλῶν ἀρχηγός. λοχῶν γὰρ αὐτὸν ἐκ πολλοῦ καὶ οἷον ἐξ ἐνέδρας, ὡς τὸν Πρωτέα, αἱρήσειν ἐρῶν, ἐπεὶ κατά τινα καιρὸν τὸ θεῖον ἐκεῖνο εἰς ἐπήκοον ῥητὸν ἐκκλησιαζομένων ἐκηρύττετο, Τίνι ὡμοιώσατε Κύριον, καὶ τίνι ὁμοιώματι ὡμοιώσατε αὐτόν; μὴ εἰκόνα ἐποίησε τέκτων, ἢ χρυσοχόος χωνεύσας χρυσίον περιεχρύσωσεν αὐτὸν, ἢ ὁμοίωμα κατεσκεύασεν; Ἐπεὶ γοῦν τοῦτο κατὰ τὸν τοῦ Φάρου ναὸν ἐξηχεῖτό τε καὶ διεβόητο, ἠρέμα πως ὑποσύρας καὶ ἑαυτὸν εἰς προὖπτον ἀγαγὼν, Συνίες ὅ, τί φησιν, ὦ Βασιλεῦ, τὸ ἱερὸν λόγιον· καὶ μηδείς σοι μεταμέλος ἐπὶ τοῖς ἐναρχθεῖσιν ἔστω· ἀλλ' ἅπαν θεῖον δοκοῦν ἐκ ποδῶν ποιήσας εἰκόνισμα, τῆς ὀρθῆς ἔχου λατρείας τῆς μὴ σεβομένων αὐτά. Τούτοις, ὡς εἶπον, ἀσυλλογίστως ὑπεκκαεὶς, καὶ τὴν ἄθλιον ἐκείνην ψυχὴν προσεκπυρωθεὶς, ὅλην ἐκίνησε κατὰ μὲν τῶν εὐσεβῶν τὴν ἑαυτοῦ μανίαν, κατὰ δὲ τῶν ἀσεβῶν τὴν θείαν καὶ δικαίαν ὀργήν. Ὁ μὲν γὰρ θεσπίσματι πάντας τοὺς Ἀρχιερεῖς ἐκ τῆς ὑπερορίας μετεπέμπετο, συναγαγὼν τούτους, τῆς τοῦ Πατριάρχου θέας πόρρωθεν καθιστῶν, καὶ ἀποκηρύττων αὐτοὺς, ὡς τῷ οἰκείῳ βουλήματι πειθηνίους κατεργαζόμενος· πολλοὺς τὴν καλὴν ἀναιρήσασθαι μαρτυρίαν πεπεικὼς, τῷ γε μὴ πεισθῆναι αὐτῷ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΤΩι ΝΑΩι τοῦ Παλατίου ἡμέρᾳ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως σφαγῆς Λέοντος τοῦ ἐξ Ἀρμενίας.

κα'. ΘΕΟΣ δὲ, οἷος τρόπος ἐκείνου οὐ σκληρωπός τις ἀλλὰ μακρόθυμος, τὴν ῥομφαίαν ἐστίλβου μὲν, οὐκ ἠφίει δέ. νῦν μὲν γὰρ αὐτοῖς λοιμοὶ καὶ αὐχμοὶ καὶ ἔμπυροι ἥλιοι, νῦν δὲ σεισμοὶ καὶ ἀναβρασμοὶ, καὶ ἄλλοτε φλογὸς οἷα κατὰ τοῦ ἀέρος ἀκοντίσεις· καὶ ἑτέρωθεν ἐμφύλιοι στάσεις τῶν δεινῶν τὰ ἀκμαιότατα ἐπεσείετο. ἀλλ' οὐκ ἦν ἐκείνην ἐπισχεῖν τὴν ψυχὴν, σφὸς δίκην κατὰ κρημνοῦ ἐπιβρίσασαν. ἐντεῦθεν ὀψὲ γοῦν καὶ καιρίως πλήττουσα μάχαιρα παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐκπεπόρισται; ἵν' ἥλῳ πως ἧλος ἐκκρουσθῇ, καὶ κακὸν τῷ κακῷ ἰαθῇ. Μιχαὴλ οὗτος ἦν, ὃς τὴν Φοιδεράτων τότε ἐπειλημμένος ἀρχὴν [30], ἐγκλήματι καθοσιώσεως ἁλοὺς, μόγῳ πολλῷ καὶ κόπῳ ἀποτρίψασθαι ἴσχυσεν. ἀλλ' ἔμελλεν ὑπ' ὀδόντα τοῦτον ἔχων ἀεὶ, καθάπερ διαπεπραγμένον ἱερεῖον, δεῖξαι οὐκ εἰς μακράν· ἄλλως μὲν γὰρ ἐξήνεγκε γλῶσσαν ὁ Μιχαὴλ προλάλον τε καὶ ἰταμὴν, καὶ τὴν αὐτοῦ οὐκ ἔλεγχε

30.

eo conventu, in theatro promiscua infidelium fideliumque multitudine referto, initiari non erubuit ac consecrari, non alio plane præmio, quam æterno verme & igni dignus fuit. Porro si quos veræ fidei tenaciores offendebat, eos vero dire graviterque excruciabat. Alioqui vero ejusdem secum sententiæ hominum cuneos conventusque cogebat atque conflabat, suo eos lateri adhibens, ac muneribus obruens. Inter illos Joannes Grammaticus fuit, iisque accensitus, vir nullæ honesti luce præditus. His Leo scriptionem quamdam ad novam ac execrandam acceptandam fidem jubens edere, adversus divinas Imagines cursum intendebat. Excitavit autem, ac velut flammam in immensum extulit (quippe cum levis esset, nec sensato animo quicquam aggrederetur) sacri collegii Clerique Palatini Præses. Olim enim observans, velutque ex insidiis, quasi Proteum quemdam, hominem capere satagens, cum aliquando in omnium auribus in publico Ecclesiæ conventu sententia hæc proferretur: *Cui similem fecistis Dominum, & cui simulacro assimilastis eum? Numquid imaginem fecit faber, aut aurifex fuso auro circumdeauravit eam, aut simulacrum fabricatus est?* Cum ergo sententia hæc quandoque in sacra Phari Æde cantu altaque voce ederetur, ille sensim quasi trahens, ac seipsum in medium producens: *Intellige, Imperator*, inquit, *quidnam loquatur divinum oraculum; nec ulla te incessat pœnitudo eorum quæ cœpta sunt: sed si quid sacrarum Imaginum reliquum videatur, eo e medio sublato, eorum rectæ adhære religioni, qui nullum eis adhibent cultum*. His itaque ille, uti dicebam, temere nulloque sano judicio accensus, infelicique illo exæstuans animo, suum omnem adversus pios incitavit furorem, adversumque impios divinam justamque indignationem. Omnes namque Episcopos, dato rescripto, ad se ab exilio accersit, eos spolians, atque a Patriarchæ procul conspectu eliminans, ejiciensque sive abdicans; velut inde sibi dicto audientes facturus esset: multis tamen bonæ confessionis suscipiendæ auctor extitit, qua constantes fidei Athletæ obaudire Tyranno noluere.

> Fidelium persecutor; Hæreticorum præses ac munerator.

> Joannes Grammaticus.

> Protopapas Palatinus hæresis incensor.

> Isaiæ 40. 18.

> Episcoporum vexatio & confessio.

> Edit. Paris. pag. 21.

DE LEONIS ARMENII nece in Templo Palatino in Christi Natalis die.

XXI. DEus autem (o quam ille non rigidus aut acris, sed patiens mitisque!) gladium quidem vibrabat, nec tamen feriebat. Nam modo quidem lues & squalores Solisque nimii algores; modo autem terræ-motus ac eruptiones, quandoque etiam flammæ similes vasto aere ejaculationes; alias denique (quæ malorum vis maxima) domesticos tumultus ac seditiones illis intentabat. Cohiberi tamen non poterat, suis aggestis more, in præceps degravatus animus. Tandem igitur tardus ille quidem, at cujus lethale vulnus a Deo gladius proficiscitur; ut interim clavus clavum trudat, malumque malo medeatur. Michael is erat, qui tum Fœderatorum præfecturam gerens, majestatis crimine delatus, vix, multoque labore illud a se depellere potuerat. Verum futurum erat, ut quem sub dente semper haberet, in morem dilaniatæ victimæ haud longe post ostenderet. Porro Mi-

> Michael Amoræus majestatis insimulatus.

chael, præcipitis procacisque linguæ vitio assuetus cum esset, istos Leonis mores traducendi (velut cum illo adultus, sibique fortitudinis laude placens) nullum finem faciebat. Leo autem (non enim qui omnium Dominus sit, ab uno stulto lubens omnino patiatur, nisi revera non virorum magis quam iræ imperio polleat) viros statuit occulte in insidiis auscultaturos, ut velut rimulæ ejus ad ipsum sermones perveherent. Etenim suspectum habebat quod erat futurum, nec Philomeliensis Monachi vaticinium ejus animo exciderat, quo is secundum a Leone salutandum Imperatorem Michaelem edixerat. Eorum qui observarent unus quoque Hexabulius erat, acri scilicet vir ingenio, ac qui hominis indolem geniumque explorare posset. Interim igitur, cum effrænem illam dicendi ac deridendi licentiam minime reprimeret, ac velut turbulentus fluvius limum omnem importune ebulliens, extremam Leoni perniciem ac interitum comminatus esset, ac si qua malus furor alebat, verbis produxisset; re ad Leonem delata, confestim rapitur ipsa die. Postremo delatoribus accusationis capita confirmantibus, affectatæ tyrannidis ac majestatis reus decernitur. Pridie Christi Verbi Dei nostri Natalis, isthæc agebantur. Quia ergo crimen undique exploratum erat, ipso Leone in Secretariorum æde pro tribunali causam cognoscente, nec ullus effugii locus erat, capitalis in eum fertur sententia; nec ut quovis modo neci detur, sed ut sub ipsum Principis conspectum, ac velut ipso coram auctore; sive iræ affectus sic impulerat, sive alias immanitate sese oblectabat. Nempe ut in Palatini Balnei caminum projiceretur, acri illic flamma absumendus. Decretum erat; ipse tragœdiæ inspector futurus Leo præcurrebat. Sub hæc autem Theodosia uxor, Arsaberis filia, inculto habitu temereque ipsa proruens, Bacchantis more furibundo motu sese agitans, viri occupat iter, eoque retrahit hominem, impium & Dei hostem vocans, qui nec divino impartiendus Corpore, diei reverentiam haberet. Mala ergo reveritus, remque in religionem vertens, ac timens, ne inde Dei iram in se excitaret, in præsentia quidem vita reduce ac salute Michaelem donavit, ejus tuto custodiendi cura Papiæ demandata, tametsi sibi ipse compedum clavem retinuit. Sed & uxori comminatus est: *Visura*, inquit, *es tu, & liberi mei (& quidem brevi) quæ inde eventura sunt, etsi me ab ejus vel scelere hodie liberasti:* quibus verbis sibi ipse futuri eventus malique imminentis malus vates effectus est.

XXII. Ex quodam namque oraculo ejus animo timor insederat, quo ferebatur, die festo Christi Dei nostri secundum carnem Natalis, sic adultam omnem felicitatem ac Imperium sublatum iri. Oraculum vero Sibyllinum erat, in quodam libro Palatinæ bibliothecæ repositum, quo non solum nuda oracula, verum etiam eorum, qui Imperio potituri essent, figuræ formæque coloribus expressæ continebantur. Erat ergo Leo bestia efformata, cui superne a dorso ad ventrem littera X. exarata erat. A tergo autem vir quidam incurrens, per ipsam hanc litteram Leonem hasta configebat. Cum autem multis solvendum ænigma fuisset propositum, unus tunc Quæstoris fungens munere, oraculum clare explicavit; *Fore*

Sent.

Edit. Paris. pag. 22.

Dicta ei mortis sententia, per diei Natalis reverentiam dilata.

Diei Natalis sacra Communio.

Oraculum necis Leonis.

ἐνσπομπεύων θρασυστομίαν, ἅτε δὴ αὐτῷ καὶ συναυξηθεὶς καὶ τῇ ἐκ χειρὸς γαννύμενος ἀνδρειότητι. Ὁ Λέων δὲ, οὐ φέρει γάρ τις πάντων κρατῶν ἑνὸς ἀνταίθαι μωροῦ, εἰ μή γε ὄντως οὐκ ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ θυμοῦ βασιλεὺς καθεστῇ, ὠτακουστάς τινας τούτῳ λόχον κατέστησεν, ὡς ἂν διά τινος πορθμείου διαβιβάζοιντο λόγοι οἱ αὐτοῦ. καὶ γὰρ ὑπεώπτευε τὸ μέλλον, τῆς κατὰ τὸ Φιλομήλιον προῤῥήσεως ἐξαμβλωθείσης τῆς αὐτοῦ ψυχῆς μηδαμῶς, ἣ τὸν Μιχαὴλ δεύτερον τοῦ Λέοντος ἀναῤῥηθῆναι διωμολόγησε. τούτων τῶν ἐφεδρευόντων εἷς ἦν καὶ Ἐξαβούλιος, ἀνὴρ οἷός τε ὢν ἦθος καὶ φύσιν ἀνθρώπου καταμαθεῖν. Ὡς δὲ οὖν χρόνου προϊόντος οὐκ ἐνεδίδου τῆς ἀθυροστομίας μηδὲ τοῦ τωθασμοῦ, ἀλλ' οἷον τις χειμαῤῥοῦς πᾶσαν ἀκαίρως ἰλὺν ἐξέβρασε ποταμὸς, ἀπείλησε τῷ Λέοντι πανώλεθρον, καὶ ἄλλ' ἄττα θυμὸς ἔτρεφε πονηρός· ἀνεπέμπετο δὲ ταῦτα πρὸς βασιλέα, ἀνάρπαστος γίνεται ἐξαυτῆς. καὶ τέλος τῶν ἐλεγχόντων τὰ τῆς κατηγορίας κατεμπεδούντων, κατανίθεται τυραννίδος ἐπίθεσιν μελετῶν. Ἡμέρα ἦν προτεραία τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Λόγου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐπιδημίας τε καὶ σαρκώσεως. Ἐπεὶ γοῦν πάντοθεν κατάφωρος ἐγεγόνει, αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως ἐν τοῖς Ἀσηκρητείοις ἐξετάζοντος, καὶ δρασμὸς τοῦ τολμηθέντος οὐκ ἦν, καταχειροτονεῖται τὸν ἐπὶ θάνατον, καὶ θάνατον οὐ τόνδε ἢ τόνδε, ἀλλ' ἵν' ἔχῃ καὶ τὸν Βασιλέα αὐτοῦ θεατήν τε καὶ αὐτουργόν, εἴτε τῷ πάθει τῆς ὀργῆς ἐκκαιόμενον, εἴτ' ἄλλως τῇ ὠμότητι ἡδόμενον, κατὰ τῆς τοῦ Βασιλικοῦ βαλανείου καμίνου δριμέως ἐκριφῆναι πυρὸς παρανάλωμα. Ὥριστο ταῦτα, καὶ αὐτὸς προήει τὰ τοῦ δράματος ἐποψόμενος. ἀλλ' ἡ τούτου σύζυγος, Θεοδοσία ἡ τὸ τοῦ Ἀρσαβὴρ θυγάτριον, ἀναπηδήσασα καὶ ὡς ἔτυχε θεῖσα, ὡς ἔκ τινος βακχείας ἐξοιστρηθεῖσα, ἀπέστρεψε τοῦτον, καὶ τῆς ὁρμῆς ἐγκατέπαυσεν, ἀλάστορα καὶ θεομάχον ἀποκαλοῦσα, εἰς ὃν τὴν ἡμέραν ἄγει διὰ φειδοῦς, τοῦ θείου μέλλων Σώματος μετέχειν. ἐκθειαζόμενος οὖν τὰ δεινά, καὶ τῷ Θεῷ μὴ ἀπὸ θυμοῦ γίνεσθαι δεδιακώς, τότε μὲν αὐτῷ τὴν σωτηρίαν τὴν παλίνζωον ἐπεβράβευσε, τῷ Παπίᾳ τὴν αὐτοῦ ἐπιτρέψας φρουράν, εἰ καὶ τῶν σιδηροπεδῶν δι' ἑαυτοῦ φρουρεῖσθαι ἠξίου τὴν κλεῖν. Ἐπηπείλει δὲ καὶ τῇ γυναικί· Καὶ οὐκ εἰς μακράν, ἐπόψεσθε, ἔφη, σύ τε, ὦ γύναι, καὶ τὰ τῆς ἐμῆς ὀσφύος βλαστήματα, τὰ ἀποβησόμενα, εἰ καὶ σήμερόν με τοῦ ἐκείνου ἁμαρτήματος προσηλευθέρωσας. τούτοις τὸ μέλλον ἀπεφοίβασέ τι καὶ προεκήρυξε.

κβ'. Καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ δέος τῇ ψυχῇ ἐγκαθήμενον ἔκ τινος χρησμολογίας, ὡς κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν κατὰ σάρκα γεννήσεως, πᾶσαν τὴν αὐξηθεῖσαν εὐδαιμονίαν καὶ Βασιλείαν ἀποκείρεσθαι μέλλοντος. ὁ δὲ χρησμὸς ἦν Σιβυλλιακὸς, ἔν τινι βιβλίῳ εἰς τὴν βασιλικὴν βιβλιοθήκην ἐναποκείμενος· οὐ χρησμοὺς μόνον ἁπλῶς, ἀλλὰ καὶ μορφὰς καὶ σχήματα ἔχουσα τῶν γενησομένων Βασιλέων διὰ χρωμάτων. ἦν οὖν Λέων θηρίον μεμορφωμένον, χῖ στοιχεῖον ἐγκεχαραγμένον ἀπὸ τῆς ῥάχεως μέχρι τῆς γαστρὸς αὐτοῦ. τοῦτο κατόπιν ἀνήρ τις ἐπιθέων, δόρατι καιρίαν ἐδίδου πληγὴν τῷ θηρίῳ διὰ τοῦ χῖ, πολλοῖς οὖν πρὸς σαφήνειαν τούτου δεηθέντος, ὁ τηνικαῦτα τὴν τοῦ Κοιαίστορος ἐπανῃρημένος ἀρχὴν, μόνος διέγνω τὸ

τὸ

τῦ χρησμῦ, Ὡς Λέοντος ὕπο καλυμένου Βασιλέως τινὸς, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Χριστῦ Γεννήσεως θανάτῳ ὀλεθρίῳ μέλλοντος παραδίδοσθαι.

κγ'. Προσέτι δὲ καὶ ἡ τῆς μητρὸς ὄψις ἐπλήρυ φόβυ αὐτὸν, ἣ τότε μὲν λεχθεῖσα εἰς οὐδὲν αὐτῷ λελόγιστο· τότε δὲ, καὶ σφόδρα δάκνουσα ἐπέκειτο τὴν ψυχήν. ἐφάνη γὰρ αὐτῇ κατὰ τὸν ἐν Βλαχέρναις θεῖον ναὸν προσφοιτώσῃ ἀεὶ Κόρη τις ὑπὸ πολλῶν λευχειμόνων περιεστοιχιζομένη, καὶ ὁ ναὸς αἵματος ἅπας πλήρης. ταύτην οὖν τὴν Κόρην εἰπεῖν τινὶ τῶν παρεστώτων, χύτραν ἐπιπληρώσαντα αἵματος, ἐπιδοῦναι τῇ μητρὶ τῦ Λέοντος πιεῖν. αὐτῆς δὲ πολυετῆ χηρείαν προβαλλομένης, δι᾽ ἧς μήτε κρεῶν, μήτε τινὸς ἐναίμου γεύσασθαι, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ ταύτης χρήζειν τῆς χύτρας. Καὶ πῶς, ἀντέφησεν ἡ Κόρη μετὰ θυμῦ, ὁ σὸς υἱὸς οὐ παύεται [21] ἐμὲ πολλῶν αἱμάτων πληρῶν, καὶ τὸν ἐμὸν Υἱὸν παροργίζων τε καὶ Θεόν; πολλά τε ἐκ τότε ἐλιτάνευε τὸν αὐτῆς υἱὸν, τῆς τῶν Εἰκονοκαυστῶν αἱρέσεως ἀποστῆναι, τὴν ὄψιν ταύτην ἐκτραγῳδήσασα.

κδ'. Καί τις δὲ ὄψις ἄλλη νυκτερινὴ ἐδειμάτου τοῦτον οὐκ ἔλαττον. αὐτὸν γὰρ Ταρασίου τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου πάλαι τὸν βίον μεταλλαχότος, Μιχαὴλ τινα ἐξ ὀνόματος ἐπικαλοῦσαι, ἐπιπηδήσαντα προτρεπομένου ἐπιπλῆξαι καιρίαν, καὶ κατὰ κρημνοῦ ὠθῆσαι ἄβυσσον ἔχοντος. Πρὸς τούτοις καὶ τὸ τῦ Μοναχῦ τοῦ κατὰ τὸ Φιλομήλιον, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐσθῆτος θᾶττον μεταμφίασις· ἃ συμφορήσας, ἐπάλλετό τε τῷ δέει καὶ τὴν ψυχὴν ἐκυμαίνετο, τῷ ὕπνῳ κατὰ τὴν νύκτα ἀπεχθανόμενος. ὅθεν ἀκμαζούσης νυκτὸς σοφώτερα ἢ βασιλικώτερα βουλευσάμενος, τὰς ἐπὶ τὸν Παπίαν φερούσας πυλίδας καταρρήξας· καὶ γὰρ ἦν εὐσθενὴς τὼ χεῖρε, τὴν ἐπ᾽ αὐτὸν διήνυε πρόσοδον. ὡς δὲ κατὰ τὸ δωμάτιον εἰσῄει, θέαμα ὁρᾷ εἰς ἔκπληξιν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἄγον αὐτόν. εἶδε γὰρ τὸν μὲν κατακείμενον ἐν σκίμποδι τῷ τοῦ Παππίου περιδεξίως, τὸν δὲ Παππίαν ἐπ᾽ ἐδάφους κοιμώμενον εὗρισκε. τὰς χεῖρας ἐπῆγε πρὸς τὸν Μιχαὴλ καὶ τὴν κεφαλὴν, μαθεῖν βουλόμενος εἰ ἄρα, ὅπερ τοῖς ἐν συμφορᾷ ἐπακολουθεῖ, ἀφροντίς τινα καὶ ἡδὺν, ἢ ἐμμέριμνον ὕπνον καὶ κεκολασμένον καθεύδει. ὡς δ᾽ εὗρεν ἄνετον καὶ πάσης ἀπηλλαγμένον μερίμνης· οὐδὲ γὰρ οὐδ᾽ ἐπαφώμενος αὐτὸν διύπνισε· μείζονα τὸν θυμὸν ἔθρεψε τοῖς ἀπ᾽ ἐλπίδος τούτοις θεάμασι, καὶ δεινὸν ἀπῄει οὐκ αὐτῷ μόνον, ἀλλὰ καὶ τῷ Παππίᾳ ἐνσείων. οὐκ ἔλαθε γοῦν ταῦτα τοὺς περὶ τὸν Παππίαν· ἀλλά τις τῶν Προκοίτων τῦ Μιχαὴλ ἐκ τῶν φοινικῶν φωρασάμενος ὑποδημάτων, ἀπήγγειλε πάντα σαφῶς, οἱ ἐκπαθεῖς γενόμενοι, καὶ ἀμάχῳ δέει περιληφθέντες, βουλὴν ἐξήρτυον αὐτοῖς τὴν σωτήριον.

κε'. Ἕως ἄρτι ὑπέλαμπε, καὶ σκῆψις γίνεται τῷ Μιχαὴλ, ψυχικάς τινας κηλῖδας ἐπαγομένῳ, [22] διὰ Θεοκτίστου, ὃν καὶ μετὰ ταῦτα τῷ τοῦ Κανικλείου τετίμηκεν ἀξιώματι, ταύτας βούλεσθαι τινὶ προσαναθέσθαι τῶν θεοφιλῶν. ἐπιτέτραπτο γοῦν, καὶ συγκεχώρητο ταῦτα παρὰ Βασιλέως. καὶ ὅγε δή φησι τῷ Θεοκτίστῳ, Τοῖς ἡμῖν κεκοινωνηκόσι τῆς πράξεως πάντα ἀνειπεῖν ἠπείλει τῷ

Constant. Porphyrog. Continuat.

A *Fore nimirum, ut Imperatorum quidam Leo nomine, Christi die Natali, exitiosa nece tolleretur.*

XXIII. Nec minus Leonem perterrebat ejus matri oblata Visio. Quæ initio quidem cum Leoni relata esset, ab eo neglecta & pro nihilo habita est: tunc vero alte animo hærens, ipsum valde mordebat. Cum enim illa continuo divinam sacram Blachernarum Ædem frequentaret, apparuit Puella quædam, quam ingens Albatorum cuneus satellitio cingebat. Interim videt Ædem totam cruore exundantem. Tumque Puellam uni cuidam adstantium jussisse, ut ollam cruoris plenam Leonis matri bibendam porrigeret. Illa vero diuturnam viduitatem causante, per quam nec carnes, B nec quicquam eorum quæ sanguine prædita sunt, gustasset; ac proinde nihil ad se eam ollam spectare, tunc iratam Puellam respondisse: *Quomodo ergo filius tuus non cessat me cruoribus opplere, eoque Filium meum ac Deum irritare?* Quo ex tempore filium obsecrabat ut ab hæresi abolentium Imagines resiliret, hancce tragice visionem referens.

Edit. Paris. pag. 23.

Matris Visio.

XXIV. Perturbabat & alia haud modice nocturna Visio. Nam per quietem visus sibi fuerat audire Tarasium inclytum Patriarcham, qui pridem in vivis esse desierat, hortantem ac jubentem cuiC dam nomine Michaeli; *Ut irruens in Leonem, lethali eum ictu conficeret, & in altam abyssum præcipitem daret.* Exagitabat etiam Monachi Philomeliensis vaticinatio; sed & Prætoriæ chlamydis subitario impetu indutæ recordatio: quæ omnia congerens, metu concutiebatur, animoque fluctuans, omnem noctis somnum invisum habebat. Quamobrem profunda jam nocte, ejusmodi consilium iniens, quod sagacem magis exploratorem, quam Imperatoria fulgentem dignitate deceret, perrupta portula, qua ad Papiam patebat iter (quippe qui manibus robustissimus erat) ad eum usque processit. Ut autem domum ingressus est, occurrit spectaculum, quod illi haud vulgarem metum ac stuporem injecit. Nam reum quidem in Papiæ lectulo egregio cultu, ipsum vero Papiam humi dormientem invenit. D Tum manus Michaeli caputque ac aurem admovet, nosse volens, num (quod solent anxii & in vitæ discrimen adducti) curis solutum suavemque an vero sollicitum ac castigatum somnum duceret. Ubi autem solutum nihilque sollicitum atque anxium alto demersum sopore, offendit (nam nec contrectando, somnum illi excusserat) insperatis hisce spectaculis acrius incensa ira, discedit; non solum illi, sed & & Papiæ dirum exitium minitans. Nec ea res Papiam latuit: eo quod quidam pro Michaelis lectulo excubantium, ex cothurnis puniceis deprehenso Imperatore, cuncta clare nuntiaverat. Quibus illi gravissime turbati, metuque maximo consternati, quod eis saluti foret, E id vero deliberant.

Alia Visio.

Nimia cautio Leoni causa interitus.

pag. 24.

XXV. Jam primum dilucescebat, simulatque Michael, *Adhærere sibi animo sordes aliquas, quas per Theoctistum* (quem & postea Caniclii dignitate ornavit) *Religiosorum virorum cuipiam velit aperire.* Permisit Imperator, ejusque rei licentiam fecit. Atque Michael Theoctisto: *Sane conjuratis denuntio, cuncta me Imperatori indicaturum,*

Prætextu sacræ exomologeseos religio.

ni strenui quid molientes, ab hac me morte ac carcere liberaveritis. His porro auditis, conjurati tale quid consilii struunt. Moris erat ut sacer Clerus, non ut modo intra Palatium (quod exinde eaque occasione primum inductum est) sed quisque secum domi maneret, tumque ineunte tertia vigilia ad Eburneam portam congregarentur, reddituri Domino Deo Matutinas laudes. His conjurati sese commiscentes, pugionibus subter axillas occultatis, cum per tenebras, ac Sacerdotalibus amicti vestibus, latuissent, una libere ingressi, inque uno quodam obscuro loco subsidentes, signum expectabant. Hymno itaque persoluto, cum Imperator haud procul a Cantoribus constitutus, uti crebro solebat, illud moduli incoepisset: *Sprevere summi cuncta amore Principis* (erat enim ex indole, canora voce, eaque divinis modulandis laudibus, ejus ætatis cunctos mortales suaviore vincebat) confertim insiliunt, primoque impetu ac aggressione, in Cleri Præfecto decepti sunt; sive quod is corpore Imperatori perquam similis erat, sive quod caput simili integumento obduxerat. Cum enim per hyemis asperæ ingens frigus rigeret, eodem ambo integumento illud tolerabant; acutissimo nimirum pileo caput contegentes. Sed is quidem pileo capiti detracto, ostensa calvitie, facile salutem captavit. Leo autem in Altaris penetrale se ipse subducens, irrito conatu præsidium quærit. Tueri se ille tamen conabatur. Quapropter thuribuli catena, vel (ut alii perhibent) divina Cruce arrepta, invasorum impetum propulsare studebat. Verum ii, non singuli, sed facto cuneo irruentes, vulnera infligebant; cum sic quoque ille sese ulcisceretur, crucisque materia gladiorum ictus depelleret. Tandem vero bestiæ in morem undequaque petitus, satiscit: quando & desperata salute, unum quempiam proceræ staturæ, nec giganti absimilem, ictum inferentem videns, per Gratiam in templo habitantem adjuravit, palamque obtestatus est, ut parceret. Erat in Crambonitarum stirpe oriundus. Ad quem ille: *Non sacramentorum istud*, inquit, *sed cædium tempus est*; ac insuper per divinam ipse Gratiam jurans, manum ejus adverso vulnere percussit, tanta vi, ut non solum a clavicula eam penitus amputaverit, sed & crucis cornu dissectum procul dissilierit. Simul quoque alius quispiam, ejus abscisso capite, truncum corpus reliquit.

Leonis cædes.

Edit. Paris. pag. 25.

XXVI. Hunc vitæ finem sortitus Leo, mense Decembri, hora noctis decima; cum annos septem, menses quinque imperium rexisset. Crudelitati, si quis alius decessorum, prætereaque impietati operam dedit, quæ utraque labe, diligentiam in procuranda Republica bellicamque fortitudinem obscuravit. Ajunt & vocem quamdam statim cœlitus erupisse, quæ lætum de ejus exitio nuntium in vulgi aures perferret: ac navicularios quosdam eo audito, observatoque temporis ac noctis articulo, rimando postea veram eam esse noctem compererunt.

Leonis vitia atque virtutes.

A Βασιλεῖ, εἰ μή τι γένηται παρ' ὑμῶν γενναῖον, τοῦτο με ἀπαλλάξον τοῦ θανάτου καὶ τῆς εἱρκτῆς. καὶ οἱ συνομῶται ὡς ταῦτα διήκουσαν, βουλὴν τοιαύτην συῤῥάπτουσιν. Ἔθος ἦν τῷ Κλήρῳ τῷ ἱερῷ, οὐχ ὡς νῦν ἔνδον τοῖς βασιλείοις, ἔκτοτε λαβὸν τὴν ἀρχὴν, προσμένειν διὰ νυκτὸς, ἀλλὰ τοῖς σφῶν οἴκοις ἄρτι δὲ τρίτης ἀρχομένης φυλακῆς κατὰ τὴν Ἐλεφαντίνην συναγείρεσθαι, δοξολογίαν ἀποδώσοντας Κυρίῳ τῷ Θεῷ τὴν ἑωθινήν. τούτοις οἱ συνομῶται ὑπὸ μάλης φέροντες ἐγχειρίδια ἐγκαταμιχθέντες, ἅτε δὴ καὶ κνέφας, καὶ ταῖς ἱερατικαῖς λαθόντες στολαῖς, συνεισῄεσαν ἀφειδῶς, ἔν τινι σκοτεινῷ λοχήσαντες τόπῳ, τὸ σύνθημα προσδεχόμενοι. B Ὡς δ' ὁ ὕμνος διεπεραίνετο, καὶ ὁ Βασιλεὺς αὐτοῦ που πλησίον ἦν τοῖς ᾄδουσιν, προεξάρχων πολλάκις. τοῦτο δὲ τὸ φίλον αὐτῷ. Τῷ Παντάνακτος ἐξεφαύλισαν πόθῳ. ἦν γὰρ φύσει τε εὔφωνος, καὶ ἐν ταῖς μελῳδίαις τῶν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἀνθρώπων ἡδύφωνος. τότε δὴ εἰσπηδήσαντες ἀθρόως, τὰ μὲν τῆς πρώτης ἡμάρτανον προσβολῆς, πρὸς τὸν τοῦ Κλήρου Ἔπαρχον ἀποπλανηθέντες· εἴτε δή τινι ἐμφερείᾳ καὶ σώματος ὁμοιότητι, εἴτε κατὰ τὴν κεφαλὴν ὁμοίᾳ περιβολῇ. κρυμώδης γὰρ ὥστε καὶ χειμερία τῆς ὥρας, ἐν ἑνὶ περιβλήματι ἀμφότεροι διεκαρτέρουν, πίλῳ τὴν κεφαλὴν ὀξυτάτῳ περικαλύπτοντες. Ἀλλ' ὁ μὲν τοῦ κλήρου καθηγεμὼν τὸν κίνδυνον ἀπεώσατο· C αὐτίκα γὰρ γυμνώσας τὴν κεφαλὴν, τῷ φαλακρώματι τὴν σωτηρίαν ἐθήρασεν. ὁ Λέων δὲ τοῖς ἀδύτοις ἐπισυρεὶς, οὐ σώζεσθαι, Ἀλλ' ἀμύνασθαι διεσπούδαζεν. ὅθεν τὴν τοῦ θυμιατηρίου σειρὰν διαρπάσας, ἢ κατά τινας, θεῖον σταυρὸν, τοῖς ἐπερχομένοις ἀντιπαρατάττεσθαι ἐβούλετο. ἀλλ' οὗτοι πολλοὶ, καὶ οὐ καθ' ἕνα ἐπιδραμόντες, κατετίτρωσκον, καὶ ὡς ἀμυνόμενον, καὶ τῇ τοῦ σταυροῦ ὕλῃ τὰς τῶν ξιφῶν ὁρμὰς ἀποπέμποντα. ἀλλ' ἐπεὶ μὲν πάντοθεν ὡς θηρίον βαλλόμενος· ὅτε δὴ καὶ ἀπογνοὺς, ὅρκῳ τῆς ἐνοικούσης Χάριτος ἐν τῷ ναῷ, τινὰ ἀμεγέθη καὶ γιγανταῖον ἐπιφέροντα ὁρῶν τὴν πληγὴν, ἐδυσώπει καὶ ἐξελιπάρει τραυμάτος· τῆς ἐκ D τῶν Κραμβωνιτῶν οὗτος ὥρμητο γενεᾶς. Ἀλλ' ὅγε, Οὐχ ὅρκων, εἰπὼν, ἀλλὰ φόνων καιρός· ἔτι τε κατὰ τῆς θείας ὀμόσας Χάριτος [24] παίει διαγωνίαν κατὰ χειρὸς οὕτω δὴ ἀνδρικῶς, ὡς οὐ μόνον τῆς κλειδὸς ἀπαῤῥάξαι ταύτην δεινῶς, ἀλλὰ καὶ τὸ κέρας τοῦ σταυροῦ κοπτόμενον μέχρι πολλοῦ προελθεῖν. συναποτέμνει δέ τις αὐτοῦ καὶ τὴν κεφαλὴν, ὅλμου δίκην τὸ σῶμα καταλιπών.

κϛ'. Τοιούτῳ μὲν τέλει βίᾳ ὁ Λέων ἐχρήσατο κατὰ τὸν Δεκέμβριον μῆνα. ὥρᾳ τε ἦν δεκάτῃ τῆς νυκτὸς, βασιλεύσας ἔτεσιν ἑπτὰ πρὸς πέντε μησίν· ὠμότητα μὲν ἐξασκήσας, πρὸς δὲ καὶ ἀσέβειαν εἴπερ τις τῶν πρὸ αὐτοῦ· καὶ τούτοις τήν τε E προσοῦσαν αὐτῷ πρὸς τὰ κοινὰ ἐπιμέλειαν, καὶ τὴν ἐν ταῖς χερσὶν ἰσχὺν καὶ ἀνδρείαν κατῄσχυνε. Λέγεται δὲ καί τινα φωνὴν οὐρανόθεν αὐθωρὸν ῥαγῆναι, τὴν αὐτοῦ κατάλυσιν εὐαγγελιζομένην πολλοῖς. ἧς καί τινες ἀκηκοότες ναῦτιλοι, τὸν καιρόν τε καὶ τὴν νύκτα ἀπογραψάμενοι, ἐκ τῆς ὕστερον ἐρεύνης ταύτην εὗρον οὖσαν ἀληθινήν.

23.

24.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΕΞ ΑΜΟΡΙΟΥ.

Edit. Parif. pag. 26.

ΛΟΓΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

MICHAELIS AMORIENSIS IMPERIUM.

LIBER SECUNDUS.

α'. **A**ΝΗΡΗΚΟΤΕΣ δὲ τὸν Λέοντα οἱ περὶ τὸν Μιχαὴλ, ὡς ἐν τῷ πρὸ τούτου ἡμῖν δεδήλωται συντάγματι, τὸν τούτου νεκρὸν σύροντες ἀνηλεῶς τε καὶ ἀφειδῶς[25] διὰ τῶν Σαύλων, εἰς τὸν ἱππόδρομον ἐξήγαγον· μὴ τινα φόβον ἔχοντες ἤδη, διὰ τὸ πλήρη εἶναι τῶν ἐπιβούλων καὶ συνωμοτῶν τὴν Βασίλειον αὐλάν. συνεξέφερον δὲ αὐτῷ καὶ τὴν αὐτοῦ γαμετὴν σὺν τέτταρσι τέκνοις αὐτῶν· Συμβατίῳ τῷ[26] κατὰ στέψιμον μετονομασθέντι Κωνσταντίνῳ, Βασιλείῳ τε καὶ Γρηγορίῳ ἅμα Θεοδοσίῳ· οὓς καὶ ἀκατίῳ ἐνθέντες, πρὸς τὴν Πρώτην νῆσον ἀπήγαγον· ἔνθα καὶ τῶν παίδων ἐκτομισθέντων, τὸν Θεοδόσιον συνέβη δυστυχῆσαι περὶ τὴν ζωὴν, καὶ τῆς τοῦ σώματος ταφῆς τῷ ἰδίῳ κεκοινωνηκέναι πατρί.

β'. Ὁ δὲ Μιχαὴλ τῆς ἐκ τοῦ Παππίου φρουρᾶς ἀναχθεὶς, ὅτι τοὺς πόδας σιδήρῳ δεδεμένους ἔχων, διὰ τὸ τὴν κλεῖν παρὰ τοῦ Λέοντος φυλαττομένην ἀσφαλείας ἕνεκεν τέως εἶναι ἀφανῆ, ἐπὶ τὸν Βασίλειον ἐκάθισε θρόνον· καὶ παρὰ πάντων τῶν τέως ὄντων ἐν τῷ παλατίῳ, προσεκυνήθη Αὐτοκράτωρ ἀναγορευθείς· ἤδη δὲ μεσούσης ἡμέρας τῆς φήμης πανταχοῦ διαδραμούσης, τῶν δεσμῶν σφύρᾳ θλασθέντων μόλις, οὐ χεῖρας ἀπονιψάμενος, οὐ τὸν Θεῖον φόβον κατὰ νοῦν εἰληφὼς, οὐκ ἄλλο οὐδὲν τῶν δεόντων ποιήσας, πρὸς τὸν Θεῖον καὶ μέγαν ναὸν προελήλυθε, τοῦ στέφους ἐκ τῆς Πατριαρχικῆς χειρὸς, καὶ τῆς πανδήμου τυχεῖν ἐπιθυμῶν ἀναρρήσεως· ἐκείνους μόνους φραγμὸν καὶ περιχαράκωμα ἔχων, τοὺς τοῦ φόνου μετεσχηκότας, καὶ συνομωμοκότας αὐτῷ. ἔνθα καί τις ἀμφοτέρων θαυμάσειε τὸ κακόγνωμον· τοῦ μὲν, ὅπως οὐδένα εἶχε τῶν τοσούτων κολάκων καὶ φιλούντων τότε δὴ βοηθὸν, πάντων ὥσπερ ἑρπετῶν εἰς καταδύσεις χωρησάντων· τοῦ δευτέρου δὲ, τὸ πρὸς πάντας ἄφοβον καὶ αἱμοχαρὲς, εἰς ὥσπερ τις ἀπὸ νίκης ἀθλοφόρος ἐπανερχόμενος, ἀλλ' οὐ δήμιος· οὕτω γὰρ ὑπὸ τῆς τὰ πάντα διοικούσης προνοίας ἐγένετο, κατὰ τὴν πλατεῖαν διήρχετο, δέον ἐγκαλύπτεσθαι, καὶ θρηνεῖν, οὐκ ἐφ' οἷς ἄξιον αἷμα δικαίως ἐξέχεε,

I. **H**Ac Michaelis fautores, uti a nobis superiori libro explicatum est, expleta carnificina, defuncti cadaver crudeliter effrænique licentia trahentes per Scyla, ad Circum eduxerunt: nullo jam metu deterriti, quod omnis Regia conjuratis, iisque qui Leonis vitæ infidiati essent, foret conferta. Una quoque illius uxorem ejiciunt cum quatuor liberis; Symbatio, cui per inaugurationis solemnia inditum Constantini nomen, Basilioque & Gregorio, necnon Theodosio. Hos omnes lembo impositos, in Proten insulam duxerunt. Ibi exsecti cum essent, Theodosium mori contigit, cujus defuncti corpus, una cum paterno cadavere conditum fuit.

Leonis cadaver ignominiose habitum.

Uxor & liberi exules.

Theodosius ex sectione mortuus.

II. Michael autem e Papiæ custodia eductus, adhuc pedes ferro vinctus cum esset (quod scilicet clavis, quæ apud Leonem servabatur, ut magis vincto caveret, necdum inventa erat) in Regio Throno consedit: omniumque, qui tum in Palatio aderant, vocibus Imperator salutatus est, ac adoratus. Jam vero circiter meridiem fama ubique sparsa, cum vix malleo compedes diffissi essent, illotis manibus, nullo Dei metu in animum assumpto, nec ullo alio defunctus honesti officio, ad divinum magnumque Templum processit, id satagens, ut ex Patriarchæ manu coronam consequeretur, totiusque populi votis ac vocibus Imperator salutaretur; eorum dumtaxat præsidio munitus, valloque septus, qui una secum necis focii ac conjurati fuissent. Cæterum amborum quis merito inauspicatam hic miretur mentem? Leonis, quod sic nullum ex tot assentatoribus amicisque, tunc auxilium opemque ferentem, habuerit, cum omnes serpentum more in suas se latebras ac foramina abdidissent. Michaelis vero interitum adversus omnes cruentumque animum, cum non velut carnifex (quod enim evenerat, divinæ providentiæ cuncta gubernantis extiterat) sed tamquam victor coronatus, per plateam transiret; cum magis erubescendum lugendumque foret, non quod juste, dignum qui effunderetur, sanguinem effudisset

Pag. 27.

(quamquam ne hoc quidem in iis habendum, quæ laudem merentur) sed quod non in cædium loco, sed in divino mundoque, & in quo Domini dumtaxat Sanguis ad nostrorum delictorum scelerumque expiationem, quotidie funditur.

Sacrificium Eucharisticum.

III. Verum ad ejus patriam recurrat Narratio, eum medium assumens, cujus se res exequi profitetur. Tulit hunc Phrygiæ superioris civitas, dicta Amorium. In ea Judæorum, eorumque quos Athinganos vocant, frequens semper multitudo consedit. Sed & alia quædam hæresis, ea aliorum cum aliis societate jugique consuetudine, nova prorsus exque novis & inauditis decretis conflata, emersit, cujus ipse quoque Michael, accepta a majoribus superstitione, particeps fuit. Secta hæc, divinum quidem lavacrum ut salutare, & a suis explorate agnitum probatumque, eos qui initiantur, percipere sinit: in reliquo autem omnia, præter unam Circumcisionem, ex Legis Mosaicæ ritu servat. Quisquis hac Secta est initiatus, Præceptorem ac velut Præfectum, Hebræum quemdam sive Hebræam, divini prorsus expertem Baptismatis domi habet, cui non solum ea, quæ ad animum ac salutem spectant, sed & rei familiaris administrationem committat, domuique ac substantiæ eum præficiat. Hac a puero Michael institutus, ejusque primum documentis imbutus, ne sic quidem quæ primo insederat, opinionem puram retinuit: sed velut pravæ religionis nothæque colluvies, tum eam ipsam paulo post adulteravit, tum Christianam ac Judaicam, spuriis aliis adjunctis polluit. Hactenus quidem illam sequebatur, inque virilem provehebat ætatem; agrestes mores ac inscitiam haud secus ac vitis malleolos una surgentes habens. Quinimmo quorum disciplinæ hæreret, ac quos pueritiæ institutores haberet, eorum congrua moribus studia condiscens grandescebat, quibus haud raro, etsi jam Imperii nactus insulas, magis sibi placere ac gloriari videbatur, quam ipso diademate. Eam autem quæ rationem excolit, scientiam & eruditionem, seu litteras, quibus evertenda essent illius problemata, ac quibus suaderi licebat atque doceri, haud sequendam suam illam hæresim ac superstitionem, tum est aspernatus, tum ex suo dolose animo ablegavit. Quamquam ei licebat, tum sua colere, tum nostra non aspernari: quando nec certamini par videri poterat, adversum tantum sapientissimorum virorum, ætate ac numero longe præstantem, chorum.

Michaelis patria atque hæresis.

Athinganorum secta.

Edit. Paris. pag. 28.

Michaelis Balbi prava educatio;

A litterarum cultu alienus animus;

IV. Enim vero sua illa colebat, pluribusque faciebat. Ejus vero fere generis erant; Nempe suum recens natarum vaticinari ac conjicere, quæ pingues plenaque ac adulta corporis mole, quæve contra exiles ac macilentæ essent futuræ: prope equos calcitrones scire stare; asinos vero calce petentes quam procul scite ingeniosque propellere: acri judicio de mulis censere, inque illis discernere, qui oneribus convehendis idonei, qui sessori aptiores leniorique indole, ipsum nullo excutiant consternati pavore: sed & equos ex primo ipso oculorum contextu dignoscere, qui ad cursum robusti atque celeres, quique in præliis fortes ac laboris patientes perstituri essent. Oves quoque & boves

Terrena hominis studia ac abjecta;

A ἐστί γε οὐδὲ τοῦτο τῶν ἐπαινετῶν, ἀλλ' ἐφ' ὧς οὐκ ἐν ἀξίῳ τόπῳ· θείῳ δὲ καὶ καθαρῷ, καὶ μόνον ἔνθα τὸ δεσποτικὸν καθ' ἡμέραν ἐκχεῖται, τῶν ἡμετέρων λύτρον ἁμαρτιῶν.

γ'. Ἀλλ' ἐπὶ τὴν θρεψαμένην τοῦτον ἡ ἱστορία ἀγέσθω, καὶ μέσον αὐτὸν λαμβανέτω τὰ αὐτοῦ ἐπαγγέλλουσα. ἤνεγκε μὲν οὖν αὐτὸν ἡ κατὰ τὴν ἄνω Φρυγίαν πόλις Ἀμόριον οὕτω καλουμένη, ἐν ᾗ καὶ Ἰουδαίων [27] καὶ γενῶν Ἀθιγγάνων πλῆθος ἀεί πως ἐγκατοικίζεται. Καί τις δὲ αἵρεσις ἐκ τῆς ἀλλήλων κοινωνίας καὶ διηνεκοῦς ὁμιλίας καινὸν ἔχουσα τρόπον καὶ δόγματα ἐπιφύεται, ἧς καὶ αὐτὸς μετεῖχεν ἐκ πατέρων διαδεξάμενος. Αὕτη δὲ τὸ μὲν θεῖον λουτρὸν B ὡς σωτηριῶδες ὄντως, καὶ παρ' αὐτῆς διωμολογημένον, τοὺς τελουμένους μεταλαγχάνειν ἀνίησι. τὰ ἄλλα δὲ πάντα σώζει φυλάττουσα κατὰ νόμον τὸν Μωσαϊκόν, πλὴν τῆς περιτομῆς [28], διδάσκαλον δὲ καὶ οἷον ἔξαρχον ὁ ταύτῃ μεμυσταγωγημένος Ἑβραῖόν τινα ἢ Ἑβραΐδα κέκτηται, τοῦ θείου τελείως βαπτίσματος ἀπεχόμενον, κατὰ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, ᾧ καὶ τὰ ἑαυτοῦ οὐ μόνον τὰ ψυχικά, ἀλλὰ δὴ καὶ τὰς κατ' οἶκον οἰκονομίας ἐμπιστεύει, καὶ ὑπὸ χεῖρα δίδωσι τὴν αὐτοῦ. Ταύτης οὖν ἐκ παιδὸς μετέχων καὶ τὴν ψυχὴν προκαταληφθείς, οὐκ εἶχεν οὐδ' οὕτω τὸ τῆς προλήψεως καθαρόν· ἀλλ' ὥσπερ τις ἀπιστίας συνήθως γεγονώς, ὁμοῦ τε ταύτην ὡς πόρρω γενόμενος C παρεχάραξε, καὶ τὴν Χριστιανῶν παρενόθευσε, καὶ τὴν Ἰουδαϊκὴν ἐκιβδήλευσε. Τέως μὲν οὖν εἴχετο αὐτῆς, καὶ τὴν εἰς ἄνδρας τελοῦσαν ἡλικίαν ἀνήγετο· ἀγροικίαν καὶ ἀμαθίαν ὥσπερ τινὰς ἕλικας ἀμπέλους συναυξούσας ἔχων αὐτῷ· μᾶλλον δὲ ὑπὸ τούτων ἐχόμενος καὶ παιδαγωγούμενος, κατάλληλα προσφυῆ μαθήματα διδασκόμενος, οἷς πολλάκις τὴν βασίλειον ἀνδραγμένος ἐφαίνετο σεμνυνόμενός τε καὶ καλλωπιζόμενος, ἢ τῷ ἑαυτοῦ διαδήματι. Τὴν λογικὴν δὲ παντάπασιν ὡς τὰ παρ' ἑαυτοῦ προβαλλόμενα ἀνατρέπουσαν, καὶ πείθειν δυναμένην τε καὶ μεταδιδάσκειν τὸ μὴ τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ καὶ θρησκείας ὀπίσω πορεύεσθαι, ἠτίμαζέ τε D καὶ ἀπεβάλλετο τῆς ἑαυτοῦ ἐπιβόλως ψυχῆς. Καίτοιγε ἦν αὐτῷ δυνατὸν, τὰ ἑαυτοῦ τε σέβεσθαι, καὶ τὰ ἡμέτερα μὴ ἀτιμοῦν. ὅτ' ἂν μὴ πρὸς τοσοῦτον χορὸν τῶν ἐπὶ σοφίᾳ διαλαμψάντων χρόνῳ καὶ ἀριθμῷ κεκρατηκότα ἀνθαμιλλᾶσθαι ἠδύνατο.

δ'. Πλὴν ἐτίμα τὰ ἑαυτοῦ. τὰ δὲ ἦν, συῶν μὲν τῶν ἀρτιτόκων προλέγειν ὅσοι τε ἔσονται εὐτραφεῖς, καὶ σωμάτων μεγέθους οὐκ ἀμοιρήσουσι, καὶ ὅσοι τοῖς ἐναντίοις περιχυθήσονται· καὶ ἵππων μὲν ἐγγὺς ἱστάναι τῶν λακτιζόντων, εἰδέναι, ὄνους δὲ λακτίζοντας [29] ὡς πορρωτάτω ἐπιστρέφεσθαι εὐφυῶς· ἡμιόνων τε κριτὴς ἄριστος εἶναι, καὶ τούτων ὅσοι μὲν πρὸς φόρτον ἁρμόδιοί τε καὶ ἐπιτήδειοι, E ὅσοι δὲ τοὺς ἐπιβάτας εὐφόρως, ἀλλὰ μή τινι πτοίᾳ περιδινεῖς γινόμενοι, * φέρουσιν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς ἵππους μόνους ὀφθαλμῶν διακρίνειν βολαῖς, ὅσοι τε πρὸς δρόμον εὔτονοί τε καὶ τάχιστοι πεφύκασι, καὶ ὅσοι πρὸς πόλεμον τὸ καρτερικὸν διασώζουσι· προβάτων τε καὶ βοῶν τὴν εὐτοκίαν, καὶ τὴν τοῦ γάλακτος ὅσαι τὴν δαψίλειαν ἐκ φύσεως ἔλαχον. καὶ

27.

28.

29.

* Cedr. ἐντραχηλίζουν.

ὰς σιγώντων, τὸ δὲ μεῖζον, τῆς τε μυκῆς καὶ τῶν ἀρτιγενῶν γεννημάτων, εἰδέναι διακρίνειν, ποῖον ὁποίας ἐστὶν ἴδιον. καὶ τὰ μὲν τῆς πρώτης ἡλικίας, εἰπεῖν δὲ καὶ τῆς τελευταίας, ταῦτα δὴ τὰ μαθήματά τε καὶ σεμνολογήματα.

ε'. Ὡς δ' ἤδη ἤκμαζε τὸν πένητα βίον διαθλῶν τε καὶ ἀτερπῆ, ἐντεῦθεν δὲ τοῦτον πάσῃ ἀποτρίψασθαι μηχανῇ, καί ποτε τῷ ἑαυτοῦ παρίστη δὴ Στρατηγῷ, ἑαυτόν τε ὑποφαίνων, καὶ τῇ τῆς γλώττης τραυλότητι τὸν ἄρχοντα ἐκκαλούμενος, τῶν Ἀθιγγάνων τις γνωστός τε καὶ οἰκεῖος τῷ Στρατηγῷ ὤν, αὐτόν τε τοῦτον Μιχαὴλ καί τινα ἕτερον περιβοήτους ἔσεσθαι μετ' οὐ πολὺ διηγόρευε, καὶ βασιλείας αὐτοὺς ἐπιτυχεῖν οὐκ εἰς μακράν. τούτοις τὴν ψυχὴν ὁ Στρατηγὸς ἐκθερμανθεὶς, καὶ τὸ μέλλον ὥσπερ κατατρυγῶν, οὐκ ἔγνω βραδύτητι τὸν καιρὸν ἀπώσασθαι, οὐ πάλιν τυχεῖν οὐκ ἀπιστὶς, οὐδὲ ῥᾴδιον. τράπεζα γοῦν παραχρῆμα, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας καταλιπὼν, τούτους δὲ τοὺς ἄνδρας εἰς ἑστίασιν συγκαλεῖ. ὡς δὲ τοῦ πότου ἀκμάζοντος, καὶ τὰς θυγατέρας ἄγων ἐδίδου ὁ Στρατηγὸς, καὶ νυμφίους καθωμολόγει· τῷ ξένῳ μὲν καὶ παραδόξῳ τοῦ πράγματος ἐν ἐκστάσει τούτους τὸ πρῶτον ἐποίει, καὶ δίχα φωνῆς· ἀποδεχομένους δὲ ὅμως μετὰ ταῦτα καὶ συγκατατιθεμένους, καὶ Θεὸν τάχα οὐκ ἄνθρωπον ὁμολογοῦντας αὐτόν.

30.

ϛ'. Εἶναι μὲν οὖν τέχνῃ τῇ μαντικῇ πολλὰ τὰ ὑποκείμενα, ὀρνίθων τε πτήσεις, * ὀνείρων τε ἀγέλας, καὶ παντοίων σωμάτων διεσπασμένων θέας· ἵνα μὴ πολλοῖς ὀλίγος φιλονεικῶ, οὐκ ἐπὶ πολὺ διοίσομαι. εἶναι δὲ καθαρὰν, καὶ δαιμόνων τινῶν ἐκτὸς ὑπηρεσίας πόρρω Θεοῦ τὸν ἄνθρωπον σπουδαζόντων βαλεῖν, οὔτ' αὐτὸς εἴποιμι, οὔτ' ἄλλος, οἶμαι, τῶν φρονούντων εὖ· ἐπεὶ καὶ τοὺς οὐκ εἰλικρινῆ τινα βίον διώκοντας καὶ καθαρὸν, τοὺς ἀνελευθέρους δὲ καὶ ἀνελευθέρων, τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν ταύτης λαβεῖν ἠκούσαμεν. Τί μοι τοῦτο τὸ παρὸν ἐζήτηται; ἵνα μή τις ἐπιπνοίᾳ θείᾳ τοὺς περὶ ταῦτα ἀσχολουμένους νομίζῃ τι τοιοῦτον διασαφεῖν, καὶ αἴτιον ποιῇ τὸν Θεὸν τῆς ἀδίκου γνώμης αὐτῶν· τὸ αὐτὸ δ' εἰπεῖν καὶ ἀρχῆς· μηδὲ τοὺς ἐκδιδόντας τούτοις ἑαυτοὺς, ἔχειν νοῦν οἰηθῇ, ἅτε καὶ πολλῶν καθ' ἡμέραν ἀποτυγχανόντων, καὶ αἰτίων γινομένων τῆς ἀπωλείας αὐτῶν. ἀλλὰ τὸν ἀρχέκακον ὄφιν καταιτιάσθω, ὃς τὴν οἰκουμένην ἐμπεριπατῶν, καὶ ὄργανα καταλαμβάνων ἁρμόδια, οὐκ ἐν τῷδε μόνῳ ἢ τῷδε τῷ ἀνθρώπῳ τὰ περὶ τῆς Βασιλείας σπέρματα καταβάλλει, ἀλλ' ἐν πολλοῖς· καὶ τούτους ἀναπείθων τε καὶ κινῶν, ἐπιβάλλειν μὲν πόθει καὶ δήμους ἀνατρέπειν καὶ ἐμφυλίους μάχας ἐργάζεσθαι, κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ λίθους πολλάκις ἐπαφιέντος τινὶ τυφλοῦ· πολλοὺς γὰρ βάλλων, τάχα καὶ μὴ ὁρῶν ὀψὲ καὶ μόλις τοῦ βαλλομένου κατεστοχάζετο. Ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν ἔξω παρὰ θεωρίαν, ἵνα μὴ τῷ θείῳ ἀναφέροι τις τὰς τοιαύτας τῶν πράξεων, μηδὲ δὴ τὰς πονηροτέρας ἀρχάς· ἐπείπερ δὲ τῇ γραφικῇ βοηθούμενος μαρτυρίᾳ, τῇ, Ἑαυτοῖς ἐβασίλευσαν, λεγούσῃ, ἀλλ' οὐ δι' ἐμοῦ.

31.

ζ'. Ταύτην οὖν τὴν τοῦ Ἀθιγγάνου μαντείας φωνὴν, ὡς θείαν τινὰ πρόρρησιν ὁ Μιχαὴλ ἐνηχη-

* γεράνων.

quænam fœcundæ, ac quæ ex indole lactis large copiam nactæ. Scire denique, tametsi nullum balatum mugitumve, tam matres, quam recens nati fœtus ediderint, quæ cujusque proles exsistant. Hæc ejus primæ ætatis (sed & extremæ dicam) studia ac honestamenta.

V. Cum autem pauperem tolerando vitam, adolescentiæ jam annos prope excessisset, omnique demum arte atque opera eam a se amoliri studeret; ac quandoque suum ille Ducem adiret: tumque se illi subverecunde ostenderet, tum vero, qua erat balbutienti ac præpedita voce, eumdem compellaret, Athinganus quidam Duci notus ac familiaris, hunc ipsum Michaelem aliumque quemdam brevi post clarissimos fore prædixit; ac Michaelem non in longum tempus Imperio esse potiturum. Eo vaticinio incensus animo Prætor, ac velut futurum jam coram legeret ac decerperet, occasionem, quam semel lapsam haud facile rursus assequi possis, in longiores moras nullatenus ablegandam putavit. Statim ergo expeditur mensa, cunctisque aliis neglectis, hos ambos in convivium adhibet. Tum vero incalescente mero Dux adductas filias, eis in sponsas tradit, sibique generos facit. Ac primum quidem rei novitate inauditaque benevolentia in stuporem agit, ita ut vox ipsa illos deficeret: postea tamen & ipsi probant ac assentiuntur, Deum forte rati, non hominem, qui sic demereretur.

Edit. Paris. pag. 29.

Imperii futuri vaticinium.

VI. Subjici quidem multa arti divinandi, avium volatus, gruum agmina, omnis generis corporum extispicia & dissectiones (ne unus ipse ac exiguus adversus multos contentiosius agam) haud multum abnuerim. Sic autem exerceri ut munda sit, nihilque per eam dæmonibus obsequii præstetur, qui procul a Deo hominem abigere student, nec ego dixerim, nec eorum putem aliquis, qui recte sentiant: cum & eos qui haud sincerum purumque vitæ genus consectentur, sed illaudabile ac illiberale, ejus perfecte adeptos scientiam audiverimus. Quorsum hæc a me modo mota quæstio est? Nempe, ne quis homines illis studiis deditos, ejusmodi aliquid divino afflatu loqui existimet, aut Deum pravæ eorum voluntatis faciat auctorem: vel, quod idem sit, etiam Imperii: neque hos qui se istis dediderint, viros frugi ac prudentes credat, cum multos quotidie exitus fallat, sibique inde ipsi interitum consciscant: sed culpam omnem in malorum auctorem serpentem conferat, qui orbem perambulans, sibique idonea nactus organa, non in uno dumtaxat aut altero homine Imperii ac tyrannidis jacit semina, sed in multis: hosque subornans & instigans, ut adoriantur, populosque evertant, ac bella civilia conflent, illis auctor existit: haud fere aliter ac cæcus, qui sæpe lapides mittat. Plures enim petendo, forte contingat, ut & non videns, ipsum quem animo meditatur, tandem aliquando assequatur ac feriat. Hæc itaque nobis extra historiæ filum, ne quis actus ejusmodi in ipsum Numen referat, aut sane scelerum ipsa magnitudine illustriora Imperia ei tribuat; illa præsertim fultus auctoritate, qua dicitur, *Ex semetipsis regnaverunt, sed non per me.*

Adversus divinos & fatidicos.

Job. 1. 7. & 2. 2.

pag. 30.

Ose. 8. 4.

VII. Michael ergo hanc vatis illius

Michaelis unde audacia

lucem producamus, & non penitus oblivionis vortice mergendas tradamus.

De Thoma perduelle prima narratio.

Edit. Paris. pag. 33.

X. Uox, eaque prima opinio (in quam & ego manibus pedibusque eo) scriptis quibusdam monumentis facientibus fidem, hæc est; Nempe ortum Thomam ex obscuris tenuibusque parentibus; ad hæc Sclavorum satis prosapia; qui sæpius in Oriente & Asia cohæserunt. Ægre itaque pauperem vitam sustentans, fortunarumque aliquid quæsiturus, relicta patria, Constantinopolim venit. Ubi victo cuidam Ordinis Senatorii adhærens, ejusque addictus obsequiis ac minister affectus, eo libidinis ac fœditatis processit, ut & heri cubile thorumque polluere conatus sit. Qua re detecta, cum probrum ingens ferre non posset, ac præterea pœnas talia facinora molientibus constitutas metueret, ad Agarenos profugit: quibus cum sa satis multorum jam annorum periculo (annos enim quinque supra viginti exegerat) ac tum ex morum convenientia, tum ex Christi Dei nostri ejurata fide, probasset, militari cohorti ab eis præficitur, ac contra Christianos armatur, robustissima manu Romanum Imperium illorum se ditionis facturum, pollicitus. Ac ne quis illi apud Romanos negotium faciat, sed ei potius cuncti adjungantur, suoque periculo tutandum eum suscipiant, esse sa Constantinum Ireoes filium manifestat, ac fama vulgat, quem dementiæ morumque crudelitas, una cum Imperio luminibus quoque olim privaverat: quique tunc etiam in humanis esse desierat. Quia vero cum actionum magnitudo, tum quæ eum pascebant, spes, rerum quemdam ac negotiorum socium exigebant (non enim aliter se terræ marique victorem fore arbitrabatur) extraneum quemdam sibi filium adoptat, hominem scilicet, qui totius corporis conformatione mentis vecordiam proderet. Huic quoque pares pro expeditione copias assignat, ac Constantii indito nomine, ea sua quemque parte Romanam ditionem populari ac incursare jubet. Leo Armenius Reip. habenas tunc moderabatur, sub Imperii sui extrema tempora. Is, parum validis adversus illum conflatis copiis, suis quidem cladis auctor fuit (ut qui primo hostium incursu terga dederint) illum vero audaciorem fecit, ac majora quam pro sui ratione sapere impulit. Prima hæc est longeque celebris ac vulgata, primi ejus motus ac defectionis narratio.

Altera de eodem narratio.

XI. Altera hunc Thomam eum esse affirmat, nulla nominis diversitate, qui in Bardanii quondam familia fuerat, ac quem Leo, Imperator creatus, honoribus auxerat. Is tunc Fœderatorum agmini præpositus, in Orientalium themate degebat. Ubi itaque Michaelem a Leone paulo ante sublatum audiit, ejus ultutus manes; simul vero etiam iras ille suas exsatiaturus (nam ab adolescentia haud satis ei cum Michaele convenerat) simul quoque Philomeliensis Monachi de se vaticinia timens, in eum movet; nec vero modicis copiis ac imbellibus, sed ingentibus virilique fortitudine, ac vegeto robore instructo exercitu, cum nulla ætas ad arma idonea desideraretur. Alioqui enim etiam Michael cunctis fere odio habebatur, tum quod Athinganorum nefandæ hæresis, uti

pag. 34.

ἀλλ' οὐχὶ τῷ ἀπατεμῷ τῆς λήθης παραδοῦναι ὁλοχερῶς.

ι'. Ὁ μὲν οὖν εἷς καὶ πρῶτος λόγος, ᾧ καὶ ἐγὼ πείθομαι, ἐξ ἐγγράφων τινῶν ἔχων τὸ βέβαιον, τοῦτον ὁρμᾶσθαι φησὶ τὸν Θωμᾶν ἐξ ἀσήμων τε γονέων καὶ πενιχρῶν, ἄλλως δὲ καὶ Σκλαβογενῶν, τῶν πολλάκις ἐγκισσωθέντων κατὰ τὴν Ἀνατολήν. πενίᾳ γοῦν ἀποζῶν, καὶ τῆς τύχης ἐμπορευόμενος, τῆς ἑαυτοῦ μὲν ἀπέδρα, πρὸς δὲ τὴν Μεγαλόπολιν ταύτην εἰσέφρησε. Καὶ δή τινι τῶν συγκλητικῶν ἐξυπηρετεῖν τε καὶ λειτουργεῖν κολληθεὶς, αἰσχύναι δὲ ἀκολασίαν καὶ καθυβρίσαι τὴν δεσποτικὴν εὐνὴν, καὶ τὰ λέκτρα τούτου ἐπείγετο. Ἐπεὶ οὖν φωραθεὶς οὐχ οἷός τε ἦν τὸν πολὺν ὄνειδον, καὶ τὰς ἐπὶ τούτῳ ἐπομένας πληγὰς, φυγὰς πρὸς τοὺς ἐξ Ἄγαρ γίνεται. καὶ τούτοις πίστιν ἱκανὴν ἔν τε τῷ καταλλήλῳ αὐτοῦ δοὺς πρᾶξιν διὰ πολλῶν ἤδη χρόνων, ἔτος γάρ που διήνυε τοῦτο πεμπτὸν καὶ εἰκοστὸν, καὶ ἐκ τοῦ τὸν Χριστὸν καὶ Θεὸν ἀρνεῖσθαι ἡμῶν, πολεμικῆς τινος φάλαγγος γίνεται ἀρχηγὸς, καὶ κατὰ Χριστιανῶν ὁπλίζεται, κραταιοτάτῃ χειρὶ [42] τὴν τῶν Ῥωμαίων βασιλείαν ὑπὸ τὴν αὐτῶν χεῖρα ποιῆσαι καθυποσχόμενος. Καὶ ἵνα μή τινα ἐμποδὼν παρὰ Ῥωμαίοις γινόμενος σχῇ, πάντας δὲ συναπτομένους, καὶ τούτῳ προκινδυνεύοντας, Κωνσταντῖνον εἶναι αὐτὸν τὸν τῆς Εἰρήνης διετράνου καὶ ἐπεφήμιζεν, ὃν ἡ ἄνοια καὶ τὸ τοῦ ἤθους ὠμὸν πάλαι μὲν μετὰ τῆς βασιλείας ἀφείλατο καὶ τοὺς ὀφθαλμούς· τηνικαῦτα δὲ καὶ τὸν βίον μετηλλαχὼς ἦν [43]. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ τῶν πράξεων μέγεθος, καὶ αἱ βόσκουσαι τοῦτον ἐλπίδες κοινωνόν τινα τῶν πραγμάτων ἀπῄτουν· οὐ γὰρ ἂν ἄλλως αὐτῷ τὰ κατὰ γῆν καὶ θάλατταν ὑπελάμβανε κρατεῖσθαι· καὶ υἱόν τινα ἐπείσακτον εἰσποιεῖται, τῇ τοῦ σώματος μεταμορφώσει τὴν τῆς ψυχῆς δηλοῦντα ἀπόνοιαν, ᾧ καὶ δυνάμεις ἀρκούσας παρασχὼν, καὶ Κωνστάντιον μετονομάσας, ἄλλοθεν, ἑαυτὸν δὲ ἑτέρωθεν τὴν τῶν Ῥωμαίων κείρειν καὶ κατατρέχειν ἐπέταττε γῆν. Λέων τότε καιροῦ ὁ ἐξ Ἀρμενίων τὰς τῆς βασιλείας ἐκεκρατήκει ἡνίας, ἐν ὑστέρῳ καιρῷ· ὃς δύναμίν τινα κατ' αὐτοῦ συστήσας οὐκ ἀξιόλογον, αὐτὴν μὲν σφαλῆναι ἐποίησεν· ἅμα γὰρ τῇ πρὸς πρόσωπον ἀπαντήσει ἐτρέπετο πρὸς φυγήν· τοῦτον δὲ θρασύτερον, καὶ πλέον ἢ ἦν τὰ καθ' ἑαυτὸν φρονεῖν. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος καὶ πολὺς, οὕτως ἔχων λόγος περὶ τῆς τοιαύτης κινήσεως καὶ στάσεως, φησὶ τῆς ἀρχῆς.

ια'. Ἕτερος δὲ, τοῦτον εἶναι τὸν Θωμᾶν, μηδὲν περὶ τῆς κλήσεως διεζευγμένος, τὸν τῷ Βαρδανίῳ μὲν πάλαι συνόντα, παρὰ τοῦ ἡγησαμένου δὲ Λέοντος τιμηθέντα [44]· ὃς τὴν τῶν Φοιδεράτων τηνικαῦτα διοικῶν ἀρχὴν, κατὰ τὸ Ἀνατολικὸν ἐνδιέτριβεν, ἐπεὶ τὸν Μιχαὴλ ἄρτι διήκουσεν ἀνῃρηκότα τὸν Λέοντα, ἐκδικῶν· ὁμοῦ δὲ καὶ θυμὸν ἴδιον ἀποπιμπλῶν· ἐτύγχανε γάρ που πόρρωθεν ἐξ ἡλικιωτῶν διαφερόμενος πρὸς αὐτὸν, καὶ ἅμα τὰς περὶ αὐτοῦ τοῦ ἐκ τοῦ Φιλομηλίου Μοναχοῦ πρόρρησιν φοβούμενος, χεῖρα ἐναντίαν κινεῖ· καὶ χεῖρα οὐ μικράν τινα καὶ ἀσθενῆ, βαρεῖαν δὲ καὶ ἀνδρώδη καὶ νεανικήν· πᾶσαν ἡλικίαν τῶν δόρυ δυναμένων κινεῖν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ. Ἐτύγχανε γάρ πως καὶ ἄλλως ὁ Μιχαὴλ ὑπὸ πάντων μισούμενος, ἅ τε δὴ κακῶς μὲν [45] αἱρέσεως μετεσχηκὼς τῆς τῶν Ἀθιγγάνων

γάνου, ὡς εἴρηται· καὶ ὅτι γλῶσσαν χωλεύουσαν ἔχων. εἰς ἀνανδρείαν καὶ μαλακίαν διεβεβόητο· πολλῷ δὲ μᾶλλον, ὅτι τὴν ψυχὴν τῆς γλώττης οὐχ ἧττον χωλεύουσαν ἔφερεν, ἐβδελύσσετό τε, καὶ εἰς φόρτον λελόγιστο τοῖς πολλοῖς. Ο Θωμᾶς δὲ, εἰ καὶ τὸ σκέλος πεπηρωμένος καὶ τῷ γένει βάρβαρος ἦν, ἀλλ᾽ οὖν τῇ γε πολιᾷ αἰδέσιμος, καὶ μᾶλλον φιλούμενος ἐτύγχανεν, ὅτι τὸ εὐπροσήγορον καὶ ἀστεῖον, οἷα δὴ φιλεῖ ὁ στρατιώτης ὄχλος, αὐτῷ πως συνεπέπτο ἐκ παιδὸς, καὶ τῇ κατὰ γενναιότητα σώματος οὐδενός τινος ἐφαίνετο δεύτερος. οὗτος οὖν τοὺς τὰς δημοσίους φόρους εἰσπράττοντας εἰς ἑαυτὸν εἰσοικειωσάμενος, καὶ ἐν μεγαλόφροσιν ἐπιδόσεσιν σπουδάζων ὑφ᾽ ἑαυτὸν B ποιεῖν τοὺς πολλοὺς, πολὺς γέγονεν ἐκ μικροῦ, καὶ μέγας ἐξ ἐλαχίστης χειρός. τοὺς μὲν γὰρ ἦγε πειθοῖ καί τινι φιλίᾳ, ὅσοις δὴ ὁ τῶν καινῶν πραγμάτων καὶ τὸ φιλοπλουτεῖν ἔρως ἐνῆν· τοὺς δὲ βίᾳ καὶ γνώμῃ ἀβουλήτῳ, ὅσοις δὴ τὰ τῶν ἐμφυλίων στάσεων κακὰ ἐν πείρᾳ ἤδη γεγένηντο. ἐντεῦθεν οὖν οἱ ἐμφύλιοι ἀναρραγνύμενοι πόλεμοι, καὶ οἷον τινες Νειλῷοι καταρράκται ἀνοιγόμενοι, οὐχ ὕδατι, ἀλλ᾽ αἵματι τὴν γῆν κατεπότιζον. Ἐντεῦθεν καὶ δοῦλοι κατὰ δεσποτῶν, καὶ στρατιώτης κατὰ ταξιώτου, καὶ λοχαγὸν κατὰ στρατηγοῦ, τὴν χεῖρα φονῶσαν καθώπλιζε· καὶ πᾶσα τέως ἡ Ἀσία βυθιζομένη κατέστενεν. αἱ μὲν γὰρ αὐτάνδρους τῶν πόλεων ἀνήρτηντο τῷ Θωμᾷ, τῷ φόβῳ C πεισθεῖσαι· αἱ δὲ πολλάκις ἀντιπίπτουσαι τὰ πιστὰ τῷ γε κρατοῦντι τηροῦσαι, μετὰ πολλῶν φόνων καὶ ἀνδραποδισμῶν ὑπήγοντο δεύτεροι. πλὴν ἀλλὰ πᾶσα Ἀσία ὀπίσω τούτου ἐγένετο, ἐκτὸς τοῦ τε Ὀψικίου Κατάκυλα στρατηγοῦντος, καὶ Ὀλβιανοῦ τοῦ τῶν Ἀρμενιακῶν. οὗτοι γὰρ δὴ ἐν τοσούτοις μόνοι στρατηγέταις, τὰ πιστὰ τηροῦντες πρὸς Μιχαὴλ ἀνεφάνησαν, οἷς καὶ τὴν χάριν ἀπονέμων, ὡς μὴ προδεδωκόσιν αὐτὸν, τὸ εἰς τὸ βασιλικὸν πληρούμενον ταμιεῖον δημόσιον Καπνικὸν οὕτω λεγόμενον μιλιαρίσιον ἓν συγκεχώρηκε. τῶν γὰρ ἄλλων πάντων ἀνὰ δύο τελούντων ἀνέκαθεν μιλιαρισίων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τούτων, τὸ ἓν ἀφεῖθη διὰ τὴν εὔνοιαν. D

ιβʹ. Ἃ καὶ μαθοῦσι τοῖς Ἀγαρηνοῖς ἀγαπητὸν κατεφαίνετο, καὶ ὅλως ἐντρύφημα. καιροῦ γὰρ λαβόμενοι, πᾶσαν χώραν καὶ νῆσον κατέτρεχον ἀδεῶς, μή τινος ἐμποδὼν ἱσταμένου αὐτοῖς. διὸ καὶ ταῦτα τῷ Θωμᾷ διηκηκοότι, ἐπεί τινα κίνησιν ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ φύτου καὶ νεωτερισμὸν, εἴ γέ τινα φροντίδα μὴ τῶν ἐπ᾽ οἴκου ποιήσοιτο καὶ τῆς ἄλλης Ἀνατολῆς, ἀλλὰ συγχωρήσοι τούς τε παῖδας καὶ γυναῖκας καταληϊσθῆναι καὶ αἰχμαλωτισθῆναι αὐτῶν, συμφέρον κέκρικε πῶς μὲν ἐπικρατῆσαι τὴν αὐτῶν ὁρμὴν δι᾽ ἐπιφανείας αὐτοῦ, καὶ τῷ πλήθει τῶν δυνάμεων· ἐκπλῆξαί τε καὶ πρὸς εἰρήνην πανούργως ἐκκαλέσασθαι. ὃ καὶ συνέβη. ὡς γὰρ αὐτοῖς ἄρτι δὴ τοῖς Σαρακηνοῖς εἰς E τὴν αὐτῶν εἰσβάλλων, ἐξ ὑποστροφῆς ἀνύποιστος κατεφαίνετο, εἰς λόγους δὴ προελθὼν βαρβαρικοὺς, σπονδάς τε ἐποιεῖτο εἰρηνικὰς, καὶ πρὸς συμμαχίαν ἐξεκαλεῖτο αὐτοὺς, συντιθέμενός τε καὶ ὑπισχνούμενος ἃ καὶ πρότερον εἴρηται· Τὰ Ῥωμαίων τε προδοῦναι ὅρια, καὶ τὴν αὐτῶν αὐτοῖς ὑπὸ χεῖρας ποιῆσαι ἀρχήν. ὅθεν τοῦ μὲν βουλήματος οὐ διήμαρτε τοῦ

A dictum est, commercio pollutus esset; tum quod balbutientis linguæ vitio laborans, imbellis mollisque nomen haberet: tum etiam, quod non minus animo, quam lingua impeditus esset (homo scilicet perversis moribus) execrationi esset, ac vulgo molestius putabatur. Thomas vero quamquam crure oblæso, ac genere Barbarus erat: canitie tamen venerabilis, magisque a cunctis amabatur; quod nempe ad congressum facilis atque urbanus erat: quas utique dotes, ordinibus gratissimas, a puero jam sibi asciverat corporisque robore nulli cedebat. Itaque publicorum vectigalium exactoribus in suas partes adductis, vulgumque B magnificis largitionibus sibi demereri studens, clarus ex tenui obscuroque evasit, exque manu minima, magnus. Alios, verborum lenocinio amicitiæque quadam specie sibi conciliabat, quotquot nimirum novarum rerum divitiarumque amor incesserat; alios vi ac renitente animo, quos bellorum civilium mala, jam doctos periculo, non latebant. Eo initio eruperunt bella civilia, instarque Niliacorum cataractarum aperta, non aqua, sed cruore terram large irrigarunt. Hinc servi adversus heros, miles stationarius adversus cohortalem, Centurio adversus exercitus Ducem, cruento ferro dextras armaverunt. Hactenusque omnis Asia malis obruta diu gemebat. Civitatum Asiæ integræ ac quantæ erant, exterrentæ C metu, deditionem Thomæ faciebant; quæ autem Imperatori fidem servantes diu sæpiusque restiterant, multis cædibus prædarumque vi ac direptionibus, postmodum & ipsæ colliam submittebant. Denique tota Asia in ejus partes concessit, exceptis dumtaxat Catacyla Opsicii, & Olbiano Armeniacorum Ducibus. Hi duo soli in tanta exercitus ducum multitudine Michaeli palam fidem servavere. Idcirco etiam Michael gratiam referens, quod ejus causam non prodidissent, nummi unius argentei in ærarium Principis inferri soliti (ac Fumarium tributum vocabatur) veniam eis fecit. Nam cum alii omnes jampridem (ipsique perinde ac cæteri) num- D mos duos miliarenses penderent, benevolentiæ memor unum illis remisit.

Thomæ præclaræ dotes.

Tributum Capnicum ex parte remissum. Vide Meurs. Edit. Paris. pag. 35.

XII. Ubi eo statu compositas Romanorum res Agareni didicerant, gratissime plane ac prorsus jucunde habuerunt. Suam enim eam occasionem facientes, omnes secure Provincias atque Insulas, nemine obsistente incursionibus vastare aggrediuntur. Quibus auditis Thomas, metuens ne quid sui rerum novarum molirentur, & ab ipso deficerent, si ipse eorum qui domi remanserant, & reliqui Orientis nullam curam gereret, sed ipsorum filios atque uxores diripi ducique in captivitatem sineret; operæpretium putavit hactenus Agarenorum impetum cohibere; objectoque illis copio- E so exercitu metum incutere, atque ad pacem veteratoria arte cogere. Resque adeo ex voto successit. Nam cum in regionem eorum irrupisset, & Saraceni reversi illius impetum sustinere non possent, habito cum eis colloquio, pacem componit, sibique belli socios adjungit; hoc pactus eisque pollicitus, quod & superius diximus, *Proditurum nimirum Romanorum fines, eorumque Imperium illis subjectarum*. Quocirca nec consilio suo frustratus est; quin & coronam, Im-

Thomæ strategema.

Pax cum Saracenis: auctæ copiæ.

peril insigne, consequitur, & Imperator ab Antiochenæ tunc Ecclesiæ Præsule, * Jacobo nomine, proclamatur, cogitque ingentem exercitum: quin potius collatum accepit, ad corroborandum sibi Imperium; nec ea illis duntaxat Agarenis, qui nobis vicini sunt & finitimi, verum etiam ea iis qui remotiora ac interiora colunt, Ægyptiis scilicet, Indis, Persis, Assyriis, Armeniis, Chaldis, Iberis, Zechis, Cabiris, iisque omnibus qui Manetis doctrinam & opiniones sequuntur. His itaque omnibus velut firmissimo præsidio munitus ac undique obseptus, optimum existimavit, ac cum moribus etiam appellationem mutaret, sibique filium, uti superius dictum est, adoptaret.

* Jobo Antiocheno Patriarcha Imperator salutatur.

XIII. Irruit igitur omnem populans Orientem, ac si qui ejus sponte partibus adjungi nollent, eos diripit. Michael his auditis, majorem rebus rumorem existimans, non justas satis aut mole pares in eum copias mittit; quas Thomas, prælio congressas, cunctas delevit; partimque sitientis more velut haustum aquæ absorpsit; partim reliquis in fugam actis, res suas amplius confirmavit. Adeoque naves biremes, aliasque rotundas onerarias ad annonam & equos convehendos instruens, eo apparato ipsam quoque Imperatoriam classem in potestatem redigit: jubetque classem omnem ad Lesbum congregari. Jam porro ipse, cum a nullo superari posse videretur, Asiam omnem populatur. Octoginta namque hominum armatorum millia in exercitu habens, unoque verbo ac nutu, quo vellet, educens, Abydum, inde trajecturus, petit. Quoniam vero in itinere omnia populatus, non modo humiliora oppida, & munitiora, in cinerem favillamque cuncta redegerat: unumque aliquod nobilius adhuc reliquum, ab ejusque illa direptione immune extiterat, filio adoptivo adoriri illud jubet, cum ea parte exercitus, cui præerat. Is porro quibusdam dæmonum præstigiis elatus, atque vaticiniis animo tumens, illud pridie cunctis suis audientibus inclamaverat, dicens: *Certe quodam die solemni pompa Urbem Augustam se ingressurum esse*. Tunc itaque temere equitans in grave exitium misellus desiliit. Dum enim licentius vagatur, nulloque suorum instructo ordine, eo quod castrum nudatum militibus existimaret, in Olbiani delapsus insidias, statimque caput amittit; quod exsectum Olbianus Michaelis Imperatori mittit. Ille mox ejus patri, iter continue urgenti, ac quem nulla rerum difficultas ac molestia deterrerent, transmittit. Jam Thomas caput acceperat, cum nulla mora, ex maritimo oppido, quod Horcosium vocant, captato tempore quo per coitum luna nullam lucem emittit, multiplici ora actaque in Thraciam exscendit. Ejus rei cura, ante etiam trajectionem, Michaelem solicitum habebat: Unde & lustrata omni Thracia, fortiore animo esse adversus desertorem hortabatur, & ut suis rebus usque ad sanguinem studerent; quo nimirum nec Imperatoris fidem violarent, nec virtutis suæ ac fortitudinis obliviscerentur. Ceterum imbecille quid visus vulgo ipse Michaelis conspectus. Quamobrem ariam illo in Augustam Urbem recepto, ipsa statim Thomæ sola præsentia, tanta omnes facilitate mutari con-

Thomæ victoria.

Edit. Paris. pag. 36

Subacta regia classis ac prædatio.

Adoptivus Thomæ filius necatus.

Thomæ trajectio in Thraciam.

A αἰκεῖν, ἀλλὰ καὶ σέβας μεταλαγχάνει. καὶ Αὐτοκράτωρ ἀναγορεύεται παρὰ τοῦ τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ θρόνον τηνικαῦτα μεταποιουμένου [46] Ἰακώβ, καὶ χεῖρα συλλέγει πολλήν. μᾶλλον δὲ λαμβάνει πρὸς τὴν αὐτοῦ κραταίωσιν· οὐ γὰρ Ἀγαρηνῶν μόνον τούτων δὲ τῶν ἡμῖν γειτονούντων καὶ ὁμορούντων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἐνδότερον οἰκούντων, Αἰγυπτίων, Ἰνδῶν, Περσῶν, Ἀσσυρίων, Ἀρμενίων [47], Χαλδαίων, Ἰβήρων, Ζηχῶν, Καβείρων καὶ πάντων τῶν τοῦ Μάνεντος συστοιχούντων δόγμασι καὶ θεσπίσμασι. τούτοις οὖν οἷον κατοχυρωθεὶς, καὶ πάντοθεν ἑαυτὸν περιφράξας, ἄριστον ὑπετόπασε [48] τοῖς τρόποις καὶ τὴν κλῆσιν ἀλλάξασθαι, καὶ υἱὸν εἰσποιήσασθαι, ὡς μοι δεδήB λωται.

ιγ'. Εἰσβάλλει οὖν πᾶσαν πορθῶν τὴν Ἀνατολὴν, καὶ πᾶσαν ἁλικίαν τὴν μὴ διὰ πειθοῦς ἐρχομένην αὐτῷ. ἃ δὲ ὁ Βασιλεὺς ἀκούσας, μεῖζον εἶναι κρίνας τῶν ἔργων τὴν ἀκοὴν, κατ' αὐτοῦ ἐκπέμπει στράτευμα οὐκ ἀξιόχρεων οὐδ' ἀξιόλογον, ὃ συρρήξας Θωμᾶς, τοὺς μὲν ὥσπερ τι ποτὸν διψῶν ἀνερρόφησε, τοὺς δὲ λοιποὺς εἰς φυγὴν τρέψας, τὰ καθ' αὑτὸν διετίθετο κραταιότερον. ναῦς τε ἐξαρτύων διήρεις, καὶ ἑτέρας στρογγύλας σιταγωγοὺς ἱππαγωγούς τε καὶ ἱππαγωγοὺς ἐντεῦθεν [49] καὶ τὸ θεματικὸν στόλον γίνεται ἐγκρατὴς, καὶ πρὸς τὴν Λέσβον ἅπαν τὸ ναυτικὸν ἀθροίζεσθαι ἐγκελεύεται· αὐτὸς δὲ ἤδη που ἀκαταγώνιστος C εἶναι δοκῶν, πᾶσαν τὴν Ἀσίαν λεηλατεῖ. Ὀκτὼ γὰρ μυριάδων κατάρχων, καὶ ἑνὶ λόγῳ τούτων ἡνιοχῶν, τὴν ἐπὶ Ἄβυδον ᾔει φέρουσαν δὲ περαιωθησόμενος. Ἐπεὶ δὲ πάντα καταδραμὼν, σποδὸν καὶ κόνιν, μὴ ὅτι γε τὰ ταπεινὰ τῶν χωρίων, ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ κραταιότερα ἐνειργάσατο· καταλέλειπτο δέ τι χωρίον ἀφανὲς, καὶ τῆς αὐτοῦ ἁρπαγῆς ἄμοιρον ἦν, τῷ εἰσποιητῷ τοῦτο καταδραμεῖν μετὰ τῆς προσούσης φάλαγγος ἐπιτρέπει υἱῷ. Ὁ δέ τισι δαιμόνων γοητείαις καταπαιρόμενος, καὶ μαντείαις τὴν ψυχὴν ἐμφυσώμενος, τῇ προτεραίᾳ ταῦτα δὲ εἰς ἐπήκοον τοῖς ἑαυτοῦ ἐκεκράγει, Ῥητήν τινα ἡμέραν ἔσεσθαι καθομολογῶν καὶ φάσκων, ᾗ μέλλει εἰς τὴν βασιλεύουσαν προD ελθεῖν. Τότε γοῦν θρασέως ἱππαζόμενος, εἰς βαρεῖαν βλάβην, ὁ δείλαιος, ἐξεχόρευσε. διεσπαρμένως γὰρ φερόμενος, τὸ γυμνὸν εἶναι τῶν ἀντιπάλων τὸ χωρίον οἰόμενος, λόχῳ δέ τινι περιπίπτει τοῦ Ὀλβιανοῦ, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐθωρὸν ἀποτμηθεὶς, τῷ Βασιλεῖ ἀποστέλλεται Μιχαήλ. Ὁ δὲ οὐδὲν ὑφιέμενος κατὰ τὴν πορείαν, οὐδὲ μὴν τοῖς δεινοῖς τῶν ἔργων καὶ χαλεποῖς, τῷ ἑαυτοῦ ἀποστέλλει πατρί. ἄρτι ταύτην ἐδέδεκτο ὁ Θωμᾶς, καὶ πρὸς Θρᾴκην οὐδὲν ὑποστελλόμενος ἐκ τοῦ κατὰ θάλατταν ὄντος χωρίου, Ὁραῖσιον τοῦτο καλεῖται, καιρὸν ἐπιτηρήσας ὅτε δὲ κατὰ σύνοδον ἡ σελήνη ἀφώτιστος ἦν, πολλαχοῦ διαπεραιοῦται κατὰ τὴν Θρᾴκην. ἐμέλησε μὲν καὶ E πρὸ τῆς αὐτοῦ διαβάσεως ταῦτα τῷ Μιχαήλ, ὅθεν πᾶσαν περιελθὼν τὴν Θρᾳκῶν [12], ἐχειροτόνησεν ἅμα παρῄνει γενέσθαι πρὸς τὸν ἀποστάτην, καὶ τὰ ἑαυτῶν φρονεῖν μέχρις αἵματος παρεκάλει, μήτε τὴν Βασιλέως πίστιν, μήτε μὴν τὴν σφῶν ἐξαρνουμένους ἀνδρείαν καὶ ἀρετήν. Ἀλλ' ἔοικεν ἡ ὄψις ἀμαχόν τι εἶναι πρᾶγμα τοῖς πολλοῖς· καὶ διὰ τοῦτο ἐκεῖνοι μὲν πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ὑποκεχωρηκότος, τοῦ Θωμᾶ

δὲ κατὰ πρόσωπον παρεσταμένῳ, μεταθέσθαι συνέβη πάντας ἀκόλως, ὡς μηδὲ λόγου δεηθῆναι, καὶ ἅμα συστρατεύεσθαι ἡγουμένῳ κατὰ τῆς βασιλευούσης.

ιδ'. Οὐκ ἔλαθεν οὖν ταῦτα θᾶττον ἢ ἔδει τὸν βασιλέα· ὅθεν καὶ στρατόν τινα ἐκ τῶν ἔτι πη καταλελειμμένων ἐκ τῆς Ἀσίας ἐπισυνάγει, καὶ δυνάμεις τινὰς

51. διὰ τοῦ Κατακύλα καὶ Ὀλβιανοῦ συναθροίζει, τὸν περὶ τῆς βασιλείας ἤδη κίνδυνον δεδιώς. Ἀλλ' οὐδὲ τοῦ κατὰ θάλασσαν ἠμέλει στρατοῦ· τάχει δὲ πολλῷ πρὸς τὴν ἐκείνου κατὰ γῆν τε καὶ θάλατταν ἀντιπαρεσκευάζετο δύναμιν. εἰς τοσοῦτο δὲ ἧκε δυσεργίας καὶ περιστάσεως, ὡς καὶ σιδηρᾶν ἅλυσιν ἐξ ἀκροπόλεως εἰς τὸ καταντικρὺ πολίχνιον ἐπεκτεῖναι, τὴν ἔσωθεν ἄβατον τηρῶν ὁδόν. ἦν δέ τις ἐν Σκύρῳ νήσῳ τῶν Κυκλάδων μιᾷ, πολλάκις ἐστρατηγηκὼς ἀνὴρ ὑπερόριος, ἄρτι δὲ τῷ Μιχαὴλ εἰς πικρίαν ψυχῆς ἀφικόμενος· ὄνομα τούτῳ Γρηγόριος, ὁ ὑπὸ λεγόμενος Πτερωτὸς, ὃς ἀδελφιδοῦς μὲν ὑπάρχων τοῦ Λέοντος, ἄρτι δὲ τούτου ἀναιρεθέντος ὑπερόριος γίνεται, ὅτι μὴ σιγῇ, ζώσῃ δὲ τῇ καρδίᾳ καὶ φιλίᾳ τοῦ Λέοντος, προσκυνήσων τὸν Μιχαὴλ εἰσερχόμενος, πολλοῖς ὀνειδισμοῖς αὐτὸν περιέβαλε, καὶ φόνον φέρων τῶν λεγομένων κατήγορον. ᾧ Μιχαὴλ τότε μὲν εἰπὼν, Οἶδά σου τῆς ἀθυμίας τὸ πέλαγος, καὶ τῆς λύπης τὸ μέγεθος, φέρειν ἐπέτρεπε τὰ γενόμενα. Τρίτης δὲ παρῳχηκυίας ἡμέρας, κατὰ τὸν εἰρημένον τόπον τῶν Κυκλάδων πεποίηκεν ὑπερόριον. τοῦτον ἑταιρισάμενος ὁ Θωμᾶς, στρατεύματός τινος τοῦ κατὰ γῆν ὡσεὶ χιλιάδας δέκα ἀνέδειξε στρατηγόν. καὶ τὸν κατὰ θάλασσαν δὲ στόλον αὐτῷ γενόμενον ἐντρεπισάμενος, (καὶ ἕτερον αὐτῷ ἐπιστήσας στρατηγόν.) τούτους τινὰς προδρόμους ἐξέπεμψεν, ὠφέλιμον εἶναι κρίνας, τὸ κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν ἅμα ποιεῖσθαι τὰς προσβολάς. γενομένου δὲ τούτου, καὶ κατὰ ταυτὸ ἀναφανέντων τῶν ναυτικῶν καὶ πεζικῶν δυνάμεων ἐν τῷ πρὸς Βλαχέρναις κόλπῳ· οὐδὲ γὰρ οὐδεμίαν κώλυσιν ἢ βοήθειαν ἡ ἐξαρτηθεῖσα σιδηρᾶ σειρὰ ἐπιδέδωκε, εἰς οὐδὲν, ἢ μικρὸν οὐ τινὸς παρουσία λελόγιστο· ὅθεν οὐδ' ἀξιόλογόν τι παρ' αὐτοῖς ἐπέπρακτο. πλὴν ὁ Θωμᾶς κριοὺς καὶ χελώνας καί τινας ἑλεπόλεις, δι' ὧν τὰ τείχη ᾤετο κατασείειν διά τινων κατασκευάσας μηχανουργῶν. πρὸς δὲ καί τινα Ἀναστάσιον ἄρτι δὴ τὸν τῶν μοναχῶν ἀλλαξάμενον βίον, καὶ εἰς τὸν ἀγυρτικὸν τοῦτον δὲ καὶ πολιτικὸν ὑποστρέψαντα, μέλανα τὴν χροιὰν, μέλανα τὴν ψυχὴν υἱοθετήσας, καὶ συγκοινωνὸν τῆς ἀποστασίας ἀναγορεύσας, πολλῷ στρατῷ καὶ δυνάμει ῥέων κατὰ τῆς βασιλευούσης προσήλαυνε. ἅμα γὰρ τῷ εἰς ὄψιν ὑποφθῆναι τῇ πόλει τὰς πύλας αὐτῷ ἀναπετάσειν οἰόμενος, μίσει δὴ τῷ πρὸς Μιχαήλ. Ἐπεὶ γὰρ ταύτης τῆς ἐλπίδος διέπεσε· μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ὕβρεσι τούτων καὶ λοιδορίαις ἐπλύνετο· τότε μὲν δὴ τὴν στρατηγικὴν σκηνὴν, καὶ τὸν

52. χάρακα κατὰ τὸν τοῦ Παυλίνου οἶκον, ἔνθα δὴ καὶ τὸ τῶν σεβασμίων Ἀναργύρων τέμενος οἷόν τι ἀνάκτορον ᾠκοδόμηται, ἐγκατέπηξε· καὶ πάντα τὸν ἄχρι Εὐξείνου τόπον καὶ Ἱεροῦ καὶ τῶν περαιτέρω δὲ τούτου πολιχνίων ἐπῆλθε διά τινος στρατεύματος πείσας, καὶ μή τινα ἔχειν ὑπὸ νῶτα ἐχθρόν.

ιε'. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα κατὰ νοῦν ἔχειν ἐδόκει αὐτῷ, τινὰς ἡμέρας πρὸς παρασκευὴν δοὺς ἑαυτῷ, ὡς ἔκ τινος ἀπόπτου κατεῖδε τὸν μὲν Μιχαὴλ τὸ πολεμικὸν σημεῖον ἐπὶ τέγους τοῦ τῆς Θεοτόκου ναοῦ καταπεπηγότα, κἀκεῖθεν τὴν κατὰ τῶν ἐναντίων ἰσχὺν αἰτούμενόν τε καὶ προσλαμβάνοντα· τὸν δὲ υἱὸν ἑαυτοῦ Θεόφιλον πάντα τὸν τῆς πόλεως περίβολον μετὰ τοῦ ἱεροῦ τάγματος ἐπιφοιτῶντα, τὸ, τε ζωοποιὸν

tigit, ut nec verbis quidem illis induci opus fuerit, seque ultro ad expugnandam Urbem Augustam ei socios adjunxerint.

XIIII. Hæc citius quam par erat Imperatori delata: Idcirco etiam exercitum ex residuis ex Asia, si qui jam suppetebant, nonnullasque copias Catacylæ & Olbiani opera, cogit; jam sibi de rerum summa periculum verti sentiens. At neque classis curam negligit: multaque celeritate adversum hostem terra marique educit. In tantas autem angustias rerumque difficultates conjectus est, ut & ferream catenam ab Arce ad oppositum e regione oppidulum, ad hostem ab interiore muro arcendum, extenderit. Vivebat tunc in Scyro, quæ una est Cycladum Insularum, vir quidam exul, sæpius Ducis exercitus functus munere, jamque infenso in Michaelem actus animo, Gregorius Pterotus nomine, Leonis Imperatoris consobrinus, haud ita pridem illo sublato relegatus, eo quod silentium sibi imperare noluisset; sed præ fervore animi ac Leonis amore salutatum Michaelem ingressus, multis eum conviciis aspersisset, ac cædem exprobrasset. Ad quem tunc Michael, *Novi*, inquit, *animi tui mœstitiæ pelagus ac tristitiæ magnitudinem*; jubensque patienter ferre, quæ contigerant, post triduum in eam Cycladum Insulam, eum relegavit. Hunc belli socium ascitum Thomas, duodecim millium terrestrium copiarum agmini præfecit. Classem quoque quam habuerat adornans, aliumque ei Ducem præficiens, ambos tamquam præcursores Regiam Constantini Urbem tentaturos præmittit; e re sua fore existimans, si terra simul marique eam adoriretur. Hoc ubi sic gestum est, simulque navales ac terrestres copiæ ad Blachernarum sinum apparuerunt (nihil enim extenta ferrea catena impedimento fuit, aut Urbem juvit) nihili illæ, aut certe exigui momenti visæ sunt: unde nec dignum aliquid memoria gesserunt. Cæterum Thomas ipse arietibus, testudinibus, aliisque machinis, quibus muros concutiendos arbitrabatur, per quosdam eorum artifices constructis: ad hæc autem Anastasio quodam, qui ejurato Monachi instituto, paulo ante ad veteratoriam ac sæcularem vitam transierat, atri coloris atque animi in filium adoptato, & consorte tyrannidis renuntiato, ingentibus copiis, numerosoque fretus exercitu, ad Regiam Urbem advectus est: ratus simul atque ad Urbem accessisset, portas ipsi reseratum iri. Ubi autem nihil eventus ejus expectationi respondit; eorumque potius probris complucbatur ac maledictis, tum demum prætorium tentorium vallumque ad Paulini Ædes (ubi & venerabilium Anargyrorum Delubrum Palatii instar extructum est) fixit munitque. Destinata quoque parte exercitus, omnem ad Euxinum usque Hierumque regionem, atque his ulteriora oppida invasit, ad defectionem cogens, ne quem a tergo hostem pateretur.

XIV. His ita ex animo constitutis, dum apparatui castrisque componendis dies aliquot insumit, velut e specula Michaelem videt belli signum in Blachernensi Deiparæ tecto defigere, atque inde vires adversus hostes deposcere, sibique corrogare: ejusque filium Theophilum, una cum sacro ordine, Urbis ambitum omnem atque

Edit. Parif. pag. 37.

Gregorius Pterotus Dux, Leonis consobrinus.

Anastasius Monachus apostata, Thomæ collega adoptitius filius.

Repulsus Thomas a civibus.

Anargyri, Cosmas & Damian.

pag. 38.

Implorata Dei auxilia: sacrorum pignorum religio.

cenia circumire, ac tum vivificum Crucis Lignum, tum intactæ Christi Dei nostri Parentis Vestem circumferre. Ea res, jus maxime spes dejecit; Chamæleontisque in morem cogitationum æstu varius incepsque agebatur; siquidem illi non modo contra hostes visibiles, sed & contra inaspectas quasdam Fortitudines pugna conserenda erat. Sic itaque consilii incertus, etsi alioqui tot tantisque copiis fretus, earum judicem cogitationum, Martis aleam fore decernit. Prima itaque diei insequentis luce, dato classico, suos castris educit; ac filio quidem, terrestrem murum oppugnare jussit; ipse cum majori copiarum parte validioribusque machinis ac tormentis, quibus civitatis murum tentaturus erat, Blachernarum turres aggreditur, scalas admovens murorum altitudini congruentes: alibi testudines, alibi arietes: nusquam non missilium grando, exque balistis densus lapidum imber; quo tam variis undique omnisque generis oppugnatione, tum oppidanis terrorem injiceret, cum Urbe potiretur. At neque muros maritimos negligit; sed classe undique cingens, ignique & jaculis, adhæcque tetraschelis quibusdam obsidionalibus machinis, profuse (perindeque dicas, temere nulloque judicio ac arte) tentare jubet. Quamobrem etiam tanta vis virorum ei militantium, nihil ei commodi attulit. Illico enim adversus ventus classem dissipavit, alioque atque alio naves disjecit; quippe cum ingens procella esset, ac mare æstuosum. Terra quoque oppidanis strenue dimicantibus, hactenusque telorum e turribus fortiter missorum grandine inutiles scalas ei reddentibus; ad hæc tormentis partim ad destinatum non attingentibus (quod quidem maximum rebus momentum attulit, eumque gerendo bello imperitum ostendit) partim vero attingentibus quidem & assequentibus, imbecillioribus tamen, nec satis forti conatu, & ut muros concutere possent, vel etiam Præsidiarios ex turribus excutere, atque illinc fugare. Ubi igitur non ex prioris famæ ratione, cuncta magno quodam vulgantis rumore, hæc apparuere: quin potius longe minora, ac quæ mens debilissima regeret ac parturiret, statim obsessa Civitas, animum audaciamque resumpsit; tantaque vi longe mittentes balistas displodebat, ut omni illo machinarum apparatu relicto, obsidentium agmina procul recedere, deque salute consilium inire coegerit. Quamobrem non qualem obsessor putaverat, sed firmiorem longe quam pro existimatione Urbem offendit. Præterea vero ipsa quoque tempestas asperiorem aerem reddebat. Velut itaque appetente hyeme, ac per hyemem provinciis reliquis frigidiore Thracia, ad hyberna, & ad reducendas copias animum convertit.

XV. Vere itaque mitius illucescente, turmasque militares lustris suis ac latibulis excedere cogente, utrinque rursus terra marique adoriendam Constantini Urbem putavit. Neque vero Michaelem, qualem antea, sed jam & terrestribus quibusdam, & navalibus copiis instructum invenit. Rursus igitur eamdem partem quam prius (sinum scilicet Blachernensem) eodemque apparatu aggreditur. Prima itaque luce, data pugnandi tessera, ac dum jam Blachernenses muri quatiendi essent,

Urbis frustra aggressio.

Edit. Parif. pag. 39.

Iterata Urbis obsidio.

A τοῦ Σταυροῦ ξύλον ἐπιφερόμενον [14], καὶ τὴν Ἐσθῆτα τῆς παναγνοῦ Μητρὸς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. εἰς πολλὴν μὲν τῶν πραγμάτων δυσελπιστίαν, καὶ παντοῖος ἐγένετο τὴν γνώμην κατὰ τὸν Χαμαιλέοντα· εἴγε μὴ πρὸς ὁρατοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀοράτους τινὰς δυνάμεις ἀναγκάζοιτο διαμάχεσθαι. οὐκ ἔχων δ' ὅτι καὶ πράξειε, ἄλλως τε δὲ καὶ ὄχλῳ δὴ τοσούτῳ τεθαῤῥηκὼς, τῷ τῆς μάχης ἔκρινεν ἀγῶνι τὴν τοιούτων διαλογισμῶν γενέσθαι κρίσιν. ὅθεν τῇ ἑξῆς ἅμα τῷ φανεῖ σημάνας τὸ ἐνυάλιον, τοὺς ἄνδρας ἐξῆγε· καὶ τῷ μὲν υἱῷ, κατὰ τὸν ἐν τῇ χέρσῳ τοῦ τείχους περίβολον φέρειν τὸν πόλεμον, καὶ τὴν ἀνάγκην ἐπέτρεψεν· αὐτὸς δὲ τὸ πολὺ τῆς δυνάμεως καὶ τῶν πολεμικῶν ὀργάνων, δι' ὧν ἔμελλε τὸ τεῖχος καταπειράζειν τῆς πόλεως ἔχων, κατὰ τοὺς τῶν Βλα-
B χερνῶν πύργους ἐποιεῖτο τὴν προσβολήν. κλίμακάς τε τῷ ὕψει προσφέρων ἀναλογούσας, καὶ χελώνας ἄλλοθεν, καὶ ἑτέρωθεν τοὺς κριούς· τοξεύμασί τε καὶ πετροβόλοις πανταχόθεν χρώμενος, οἷς ἔμελλε πάντοθεν παντοῖος φαινόμενος καταπλῆξαι μὲν τοὺς πολίτας, κρατήσειν δὲ καὶ τῆς πόλεως· οὐ μὴν οὐδὲ τῶν κατὰ θάλατταν ἠμέλει τειχῶν· ἀλλὰ τῷ ναυτικῷ πάντοθεν περικυκλώσας αὐτὴν, πυρί τε καὶ τοξεύμασι, πρὸς δὲ καί τισι τετρασκελέσιν ἑλεπόλεσιν χρῆσθαι ἐκέλευεν ἀφειδῶς· ταυτὸν δὲ καὶ ἀπερισκέπτως εἰπεῖν· ὅθεν οὐδὲν τῶν εἰς ὄνησιν φερόντων αὐτῷ ἡ τοσαύτη δύναμις συμπαρομαρτούντων ἀνδρῶν κατεπράξατο. Τὸ μὲν γὰρ ναυτικὸν εὐθύς τις ἐναντίος ἐπιγενόμενος ἄνεμος συνδιέλυσέ τε καὶ ἄλλο ἀλλαχῇ διασπαρῆναι ἐποίησεν, ἅτε δὴ
C καὶ χειμῶνος ὄντος ἐξαισίου. κατὰ δὲ τὴν ἤπειρον γενναίως μὲν τῶν αὐτοῦ τῆς πόλεως ἀντιμαχομένων, καὶ τὰς μὲν τὰς κλίμακας ἀχρήστους αὐτῷ ποιούντων διὰ τῶν ἐκ τῶν πύργων ἠρτημένων ἰσχυροτέρων βελῶν· τῶν δ' ἄλλων ὀργάνων, τῇ μὲν οὐκ ἐφικνουμένων, καὶ τούτου μεγάλην ῥοπὴν τοῖς πράγμασι τεθεικότος, καὶ τὴν αὐτοῦ πρὸς τοὺς πολέμους ἀπειρίαν καταμαρτυρήσαντος· τῇ δὲ καὶ τῶν ἐφικνουμένων καὶ καταλαμβανόντων ἀσθενεστέρων ὄντων, καὶ οὐ κατὰ μάχην γενναίαν τε καὶ διασείειν τείχη εἰδότων· ἀλλ' οὐδὲ τὸ κατὰ πύργους ἱσταμένου ἀνδρὸς ὑποχώρησίν τινα παρασκευαζόντων. Ὡς δ' οὖν ἐφαίνετο ταῦτα οὐ κατὰ τὴν προτέραν διαθρυλλήσασαν πάντα φήμην καὶ διακωδωνίσασαν· ἧττω δὲ, καὶ ὡς ἐκ τινος ἀσθενεστάτης φρενὸς διακυβερνώμενα, καὶ ἐπαρα-
D τώμενα, ἀντεθάῤῥησέ τε ἡ πολιορκουμένη πόλις εὐθέως. καὶ τοσούτῳ ἐκηβολωτέροις ἐχρῆτο τοῖς βέλεσιν, ὡς πόῤῥω τούτους αὐλισθῆναι ἐπαναγκάσαι τοὺς τοσαύτας μηχανὰς ἐγκαταλιπόντας, καὶ περὶ τῆς ἰδίας βουλεύεσθαι σωτηρίας. ὅθεν ἐπεὶ τὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν οὐχ ὡς ᾤετο· στεῤῥοτέρα δὲ ἢ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀπήντησεν. ἄλλως δὲ καὶ ἡ ὥρα δριμύτερον ἐδείκνυ τὸν καιρόν· ἅτε δὴ καὶ χειμῶνος ἐπιγενομένου, καὶ τῆς Θρᾴκης τῶν ἄλλων οὔσης δυσχειμέρου, ἐπὶ παραχειμασίαν ἐτράπη, καὶ τὴν τοῦ στρατοῦ ἀνακομιδήν.

ιε'. Ἤδη δὲ τοῦ ἔαρος ἥμερον ἐπιλάμποντος, καὶ τὸν στρατιωτικὸν ὄχλον τὰς καταδύσεις καὶ χηραμοὺς καταλιπεῖν ἐκβιάζοντος, ἀμφοτέρωθεν αὖθις κατὰ γῆν τε καὶ κατὰ θά-
E λατταν ἔκρινε προσβάλλειν τῇ Κωνσταντίνου. ἀλλ' ἤδη τὸν Μιχαὴλ οὐχ ὡς τὸ πρότερον, ἄρτι δὲ στρατιωτικήν τινα δύναμιν εὑρίσκει συλλεξάμενον, καὶ θαλαττίαν ἄλλην δὴ ναυτικήν. κατ' ἐκεῖνο γοῦν πάλιν ἐπὶ τὸ μέρος ὁπλισάμενος, ὃ καὶ πρότερον, τὸν κόλπον τῶν Βλαχερνῶν. ὡς οὖν ἡμέρα ὑπέλαμπε, καὶ τὸ σύνθημα ἐδίδοτο τὸ πολεμικὸν, καὶ τεῖχος ἔμελλε κατασείειν τῶν Βλαχερνῶν, εἰς λόγους δῆθεν ἐκ

τῶν τειχῶν μετεώρου ἦλθεν ὁ Μιχαήλ, ἀμνηστείαν αὐτοῖς δεινῶν εὐαγγελιζόμενος, καὶ ὑπισχνούμενος δώσειν ἀγαθὰ πολλά, εἰ μόνον δὴ μεταπαίξοιντο, καὶ μὴ βουληθεῖεν αἵμασιν ὁμοφύλων καὶ ἀδελφῶν καταχραίνεσθαι· ἀλλ' εἰς πίθον τετρημένον, τὸ τοῦ λόγου, τούτους ἐναπεράσας τοὺς λόγους, ἐκείνους μὲν θαρσαλεωτέρους ὅτι δὴ καὶ παρακαλοῖντο· τοῦτον δὲ εἰπεῖν, καὶ τῆς ἐκ τοῦ φόβου συστάσεως λελυμένους, εἰργάσατο. ἑαυτὸν δ' ἐσταθηρόν τε καὶ στερρότερον. ὅθεν ἄφνω ἐκ πολλῶν πυλίδων κατ' αὐτῶν συρρυείς, ἢ μὴ προσεδόκων ἐκεῖνοι, συρρήγνυταί τισι τούτοις εἰς μάχην, καὶ φθόρον ἱκανὸν ἐργασάμενος, τὴν νικῶσαν λαμβάνει λαμπρῶς. κατὰ θάλασσαν δὲ καὶ μᾶλλον ἢ κατ' ἤπειρον τὴν νικῶσαν λαμβάνει λαμπρῶς. κατὰ θάλατταν δὲ καὶ μᾶλλον ἢ κατ' ἤπειρον τὴν νικῶσαν ἐλάμβανον. ὡς γὰρ αἱ Βασιλικαὶ τριήρεις ἀνήγοντο, καὶ εἰς χεῖρας συνέρχεσθαι ἔμελλον· ἄρτι δὲ πόλεμον συγκροτοῦντος, καὶ λίθους ἐπαφιέντος τοῦ ἀποστατικοῦ πλοΐμου, οὐκ οἶδ' ὅτι παθόντος, καί τισι δείμασι καὶ θορύβοις περιληφθέντος, καὶ πρύμναν κρούσαντος, κατήγετο πρὸς τὴν χέρσον. καὶ οἱ μὲν τῶν ἀνδρῶν πρὸς Βασιλέα αὐτομολοῦντες, ἐθάρρουν μετατιθέμενοι· οἱ δὲ πρὸς τὸ οἰκεῖον στρατόπεδον τὸ κατὰ γῆν ἀπεδίδρασκον, τὸ κατὰ θάλασσαν εἶναι καὶ διαμάχεσθαι ἀπαρνησάμενοι παντελῶς. Οὕτω μὲν οὖν ἀπονητὶ διελύθη τὸ ναυτικόν, καὶ πρὸς ἐχώρησεν εἰς... οὐδὲν ἄξιον οὔτε τοῦ πλήθους τῶν νεῶν, οὔτε τῶν εἰς αὐτὰς ἀναβεβηκότων ἀνδρῶν, διαπραξάμενον.

F. εἰς οὐδέν,

ις'. Ὅθεν καὶ Γρηγόριος ὁ δηλωθεὶς συνεωρακὼς αὐτόν τε τοῦτον τὸν ἀποστάτην εὐκαταφρόνητον ὄντα τε, καὶ πλεῖον προϊόντος τοῦ χρόνου γενησόμενον, ἅτε δὴ πότοις σχολάζοντα, καὶ φρονήσεως ἀμοιροῦντα κατὰ πολύ, δι' ἧς πεφύκασι μᾶλλον ἢ πόθεν ἄλλοθεν αἱ νῖκαι προσγίνεσθαι· μοῖράν τινα τοῦ ὑφ' ἑαυτὸν τάγματος συλλαβόμενος, καὶ πρότερον δὴ κοινολογησάμενος, τῷ Βασιλεῖ διὰ μοναχοῦ τινὸς τῶν ἀπὸ τοῦ Στουδίου, τοῦ Βασιλέως ἀποσταλέντος, ῥήξιν ἐποιεῖ, καὶ τοῦ ἀποστάτου γίνεται κατὰ νώτου· ὁμοῦ μὲν τοῦτον ἐκδειματοῦν καὶ θορύβου πληροῦν, ὁμοῦ δὲ καὶ τὸ εἰς Βασιλέα ἑαυτῷ ἡμαρτημένον, ἀλλὰ μὴν καὶ τῇ αὐτοῦ γαμετῇ καὶ τοῖς τέκνοις. καὶ γὰρ ἐτηροῦντο ἐν φυλακῇ, ἐκείνου τῷ Θωμᾷ προσθεμένου, διαλλαγὴν καὶ συγγνώμην πραγματευόμενος. Ἀλλ' οὔπω ὁ Βασιλεὺς ταῦτα ἔφθασε διακοῦσαι. εἰς τοσοῦτον γὰρ ἀπεκέκλειστο καὶ τῶν ἔξωθεν, οὐδ' εἰ τῶν ἐγγὺς μόνον τις, ἀλλ' οὐδ' εἰ τῶν πορρωτέρω τὰ αὐτοῦ ᾑρημένος ἐτύγχανε. καὶ ὁ Θωμᾶς τὸ μὴ πολλὴν ἐξαίφνης τούτου γενέσθαι κατορρωδῶν, καὶ φόβον ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ποιῆσαι βουλόμενος, τὴν μὲν στρατοπεδείαν τῆς πόλεως οὐκ ἐξεκίνησε. Ταυτὸ τοῦτο προμηθούμενος, καὶ προσοῦν τὸ μὴ διωχθῆναι ἐξόπισθεν· ὀλίγους δέ τινας, καὶ ὅσους ᾔδει ἀξιοχρέους τῆς πρὸς τὸν Γρηγόριον μάχης ὄντας παραλαβὼν ἔξεισι πρὸς αὐτόν, καὶ περιγίνεται τούτου, καὶ φεύγοντα καταλαβὼν ἀναιρεῖ· καὶ αὖθις διὰ ταχέων πρὸς τὰς δυνάμεις τὰς προσεδρευούσας τῇ πόλει γίνεται, καὶ γράμμασιν ἐπιστέλλων τὰ ἑαυτοῦ περιαγγέλλει ἁπανταχοῦ, ὡς οὖν τε νενικηκώς, ὅπερ οὐκ ἦν. καὶ τὸ προσχωριάζον κατὰ τὴν Ἑλλάδα ναυτικόν, ταχέως ἐκέλευσεν ἀναχθῆναι, ὡς αὖθις ταῖς κατὰ θάλασσαν προσβάλλοι μετὰ στερροτέρας δυνάμεως μέρεσιν. ἀλλ' ἐκεῖναι μὲν εἰς ἀριθμὸν τελοῦσαι πεντήκοντα πρὸς ταῖς τριακοσίαις πολεμιστηρίοις ἅμα διήρεσι καὶ σιταγωγοῖς, τῷ τῶν Βυρίδων* κατὰ Θρᾴκην λιμένι ἐγκαθορμίζονται, ἐξ οὐρίας

* Alii Κυρίδ.

54

Michael e superiori muro quosdam alloquendi occasionem nactus, malorum oblivionem, multaque eis bona collaturum pollicetur, si modo consilio mutato ad se transierint, nec civium fratrumque cruore fœdari in animum induxerint. Hos enimvero in dolium pertusum (quod adagio dicitur) sermones perorans, tam illos ferociores, ut quibuscum precibus ageretur (perindeque dicas hostium metu solutos, nihil jam servandi ordinis ac conspirationis solicitos) reddidit, sibique robur ac firmitatem adjecit. Quamobrem ex multis repente portulis suos effundens, qua illi nihil ejusmodi expectabant, parti eorum congreditur, justaque satis clade afficiens, clare victoria potitur. Sed & mari illustriori, quam terra, victoria augetur. Cum enim Imperatoriæ triremes altum peterent, jamque pugnæ conferendæ adesset tempus, atque adeo ipsa desertoris classis congressus ardore saxa mitteret, nescio quo casu consternata, quibusve acta terroribus, versa puppi ad terram se subducit. Classiarii pars concepta fiducia ad Imperatorem deficiunt, pars ad sua castra terra pergunt, ac vel in mari versari, aut prorsus pugnare pernegarent: Sic absque labore dissoluta Thomæ classis, cessitque in nihilum, cum nullum, aut pro navium numero, aut pro classiariorum virtute, præclarum facinus edidisset.

Michaelis stratagema; exque eo victoria.

Edit. Paris. pag. 40.

XVI. Hinc quoque, cujus jam meminimus, Gregorius, cum desertorem Thomam exiguæ auctoritatis esse, multumque ei nominis decessisse, longeque amplius illi postmodum decessurum intelligeret, quippe homini poculis dedito, & cui maxime prudentia deesset (qua potissimum, ac præ omni alia virtute, parantur victoriæ) partem aliquam secum assumens subjectæ legionis, priusque Monachi cujusdam Studiani Collegii, in eam rem missi, opera, communicato cum Imperatore consilio, a reliquo se exercitu avellit, Tyrannoque a tergo secedit; tum ut illum exterreret, ac turbatione impletet, tum vero ut sibi ipse; quin & uxori & liberis (nam & illos Michael, quo ex tempore ad Thomam defecerat, in carcere habebat) majestatis scilicet reus, veniam indulgentiamque obtineret. Sed neque Imperator rem adhuc audierat (adeo enim omnis extra commeatus occlusus erat) nec si quis, non solum eorum qui prope essent, verum etiam qui longius abessent, ejus partes secutus esset. Thomas autem veritus ne subito magna Gregorii auctoritas fieret, isque suis ordinibus terrorem injiceret, nihil soluta obsidione aut castris ab Urbe dimotis (timens ne se hostis a tergo insequeretur) paucos aliquos, ac quantos opprimendo Gregorio sufficere existimavit, assumens, in illum educit; prælioque fusum, ac in fuga comprehensum, necavit. Hincque celeriter ad reliquas copias Urbem obsidentes reversus, litteras in omnes partes, quibus sibi victoriam (etsi falso) manifeste arrogaret, dedit; classemque, quam in Achaja habebat, ad se quam primum adduci jubet, quo rursus instructioribus copiis mari pugnam contereret. Constabat illa cum bello aptis biremibus, tum onerariis trecentis quinquaginta navibus; quæ & brevi secundis auris ad Byridensem in Thracia portum appellunt. Imperatoria autem scyphonibus instructa classis, illic hostes in statione incautos

Gregorii a Thoma defectio.

Victus Gregorius ac necatus.

Thomæ mari clades.

aggressi, multas eorum naves cum ipsis vectoribus capit, alias vi maxima comburit; paucæ admodum cladi superstites, celeri fuga portum Blacherneosem petunt, id omnino satagentes, ut terrestribus copiis (quod & ita contigit) jungerentur. Sic res mari gerebatur, feliciqque adeo exito. Terra vero continuæ prope sigillatim erant velitationes, cædesque edebantur, modo Michaele, modo ejus filio Theophilo cum Olbiano & Catacyla adversus hostem, suos educente. Horum præliorum varius exitus, dataeque & acceptæ æquo pene marte subinde strages. Justa tamen pugna numquam certatum: eo quod Imperator cum hoste, cujus essent numerosiores expeditæque ac equestres copiæ, acie congredi non posset.

Edit. Paris. pag. 41.

Bulgari suppetias fert Michaeli.

XVII. Eo rerum statu, Mortagon Bulgarorum Imperator, fama excitus, quæ jam totum orbem pervaserat, Romanorum Imperatorem intra muros obsessum teneri; misso clam ad Michaelem nuntio, ultro se auxilia missurum pollicetur, ac copias quantæ adversus hostem sufficerent. At ille, sive revera Romanorum in Thomæ castris militantium reverentia inque eos miseratione, sive alias parcendum sumptibus ducebat (nullus enim umquam Imperatorum illo fuit sordidior) laudato Bulgari proposito, auxilia recusavit, nec quidquid demum Tyrannus præstitisse, eis se usurum significavit. Mortagon tamen, ut qui alioqui bellis prædaque ac spoliis gauderet, fœdusque tricennale cum Leone ejus decessore pactum confirmare, magisque stabilire quæreret, adversus Tyrannum exercitum parat. Quamobrem Romanorum fines audacter ingressus, ad locum cui Ceductus nomen, castra ponit. Percrebrescebat rumor; nec fieri poterat ut irruptio Tyrannum falleret. Merito itaque perturbatur, animoque plane attonitus est. Ubi tamen emersit, exque ea se æstuatione collegit, adversus illum expeditionem paravit. Quoniam autem diviso exercitu, se prorsus debilem fore, cladique obnoxium videbat (nam & in expugnanda Urbe Augusta, non exiguo, sed numeroso fortique exercitu opus erat, eoque magis, quod jam Imperator exercitum haud contemnendum paraverat, quique adeo conserto pede pugnare posset, nec raro hostium stragem dare; nec vero contra Bulgarorum copias aliter quam magno validoque exercitu pugna instrui poterat) ne igitur velut rapidus quidam torrens in duos quosdam deductus rivulos, quam pro priori virtute hostibus imbecillior appareret, & qui facile edomari posset, Urbis obsidionem in totum solvit; inque Bulgaros (quibus se parem esse arbitrabatur) profectus, in eo quem diximus Ceducti loco, cum eis pugnam committit.

Victus Thomas a Bulgaris.

XVII. Cæterum Tyrannus in eo prælio, magna suorum strage vincitur; nec adeo hostes clade afficit, sed ipse ab eis ingenti clade afficitur. Cumque aliter non liceret, fuga salutem expediunt, qui e prælio incolumes fuerant, arduoque quodam loco nec facili accessu dispersi, secum cogitabant quomodo rursus coirent, ac agmen instaurarent. Bulgarus autem statim captivos, qui venerant in potestatem, assumens, ingentisque prædæ compos effectus, victoria ferox, eaque superbiens, redit in patriam. Classis ad obsidendum Urbem relicta, audi-

pag. 42.

πλέυσαι. καὶ ὁ Βασιλικὸς δὲ πυρφόρος στόλος, τούτοις μηδὲν ἐγνωκόσιν ἐκεῖσε ἐπιτεθεὶς, πολλὰς μὲν αὐτάνδρους αἱρεῖ τῶν νηῶν, τινὰς δὲ καὶ πυρπολεῖ δυνατωτάτῃ χειρί. ὀλίγων παντελῶς ἔξω γενομένων τοῦ πάθους, καὶ πρὸς τὸν τῶν Βλαχερνῶν κόλπον καταίρειν λόγον ποιουμένων πλωΐμων, ὡς ἂν εἶεν ὁμοῦ τῇ κατὰ γῆν στρατιᾷ, ὃ καὶ γέγονε. τὰ μὲν οὖν κατὰ θάλατταν τοῦτον ἐκυβερνᾶτο καὶ ηὐθύνετο τὸν τρόπον. κατὰ γῆν δὲ ἀεί πως ἀκροβολισμοί τινες ἐν μέρει καὶ φόνοι ἐγίνοντο, νῦν μὲν τοῦ Μιχαὴλ, νῦν δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Θεοφίλου αὐτοῖς ἐπεξιόντος μετὰ Ὀλβιανοῦ καὶ Κατακύλα, καὶ πληγὰς ἐκ τῆς ἐναντίας διδόντος τε καὶ λαμβάνοντος. οὐ μὴν ἀγῶνές τινες λαμπροὶ καὶ νεανικοὶ ἐκ παρατάξεως, καὶ τὸ ἰσορρόπου δυνάμεως ἔχον τὸ κῦρος, ἅτε δὴ πολλῷ τοῦ Μιχαὴλ ἐλαττουμένου, καὶ μὴ πρὸς τὴν ἐκείνου ἀξιόμαχόν τε καὶ ἱππικὴν στρατιὰν ἀντιπαρατάσσεσθαι δυναμένου.

ιζ'. Ἐν τούτοις δὲ ὄντων αὐτῶν, Μορτάγων ὁ τῶν Βουλγάρων Βασιλεὺς, καὶ γὰρ ἔφθασεν ἡ φήμη κατὰ τὴν οἰκουμένην τὸν Βασιλέα τῶν Ῥωμαίων πολιορκούμενον ἐξαγγέλλουσα, λάθρα τινὰς εἰς Βασιλέα πέμψας, ἐξαποστεῖλαι αὐτομάτῳ γνώμῃ συμμαχίαν καθυπισχνεῖτο, καὶ βοήθειαν αὐτῷ τὴν ἀρκοῦσαν διδόναι καθωμολόγει. Ἀλλ' ὅ γε Μιχαὴλ, εἴτε τῇ ἀληθείᾳ τὸ τῶν ὁμοφύλων πλῆθος καταιδούμενός τε καὶ ἐλεῶν, εἴτε καὶ χρημάτων φειδόμενος· ἐτύγχανε γὰρ ἐπὶ πολὺ τὰς χεῖρας τῶν ἄλλων Βασιλέων ὑφ' ἑαυτὸν ἔχων ἐκ φειδωλίας, τὴν μὲν γνώμην ἠξίου ἀποδοχῆς τοῦτον, παρῃτεῖτο δὲ τὴν αὐτοῦ βοήθειαν, καὶ οὐκ εἴ τι γένοιτο παρὰ τοῦ ἀποστάτου, βούλεσθαι τὴν ἐπικουρίαν αὐτῷ κατεμήνυεν. Ἀλλ' οὐ γε Μορτάγων, καὶ ἄλλως πολέμοις χαίρων, καὶ τὰς ἐκ τούτων λείας καρποῦσθαι φιλῶν, καὶ τὰς πρὸς αὐτὸν δὲ τριακοντούτεις σπονδὰς γεγενημένας παρὰ τοῦ προκατασχέντος Λέοντος ἐπιβεβαιῶσαι, καὶ ἰσχυροτέρας ποιῆσαι ζητῶν, τὴν κατὰ τοῦ Τυράννου στρατιὰν εὐτρέπιζε. Καὶ δὴ τῶν Ῥωμαίων ὅρων ἔνδοθεν μετὰ παῤῥησίας γενόμενος, κατὰ τὸν Κηδούκτου χῶρον οὕτω καλούμενον ἐστρατοπέδευσε. διηκούετο δὲ, καὶ λαθεῖν ταῦτα τὸν ἀποστάτην οὐκ ἦν. περιεδονήθη μὲν ὡς εἰκὸς, καὶ τὰς φρένας κατεπτοήθη. ἐν αὐτῷ δὲ πάλιν γενόμενος, τὴν κατ' αὐτοῦ στρατιὰν ἐξώπλιζε. καὶ ἐπεὶ εἰς δύο καταμεριζόμενος ἐδόκει παντελῶς ἀσθενής τε εἶναι καὶ εὔπτωτος. οὔτε γὰρ τῶν πόλεων βασιλεύουσα, οὐκ ὀλίγου ἀριθμητοῦ, ἀλλὰ πλείστου ἀξιολόγου στρατοῦ ἐδεῖτο πολιορκουμένη, ἤδη καὶ τοῦ Μιχαὴλ δυνάμεις νέας ἀγείροντος συλλέγοντος, καὶ κατὰ πόδας ἵστασθαι δυναμένου, καὶ πολλάκις ὄλεθρον ἐπαγαγεῖν αὐτοῖς δυνηθέντος· ἡ τῶν Βουλγάρων δὲ δύναμις, οὐ μικρᾶς τινὸς τάξεως καὶ στρατιᾶς, πολλῆς δὲ καὶ οὐ τῆς τυχούσης ἐδεῖτο παρατάξεως. μὴ οὖν εἰς δύο τινὰ διαιρούμενος κατά τινα λάβρον χειμάῤῥουν ἀσθενέστερος παρ' οὗ ἦν δόξῃ τε τοῖς ἐχθροῖς καὶ εὐχείρωτος γένηται, ἀπαίρει μὲν ὅλως τῆς πόλεως. πρὸς τὸν Βούλγαρον δὲ ἀξιόμαχον κρίνας αὑτὸν, κατὰ τὸν εἰρημένον τόπον παρατάσσεται καὶ ἀνταγωνίζεται.

ιη'. Καὶ ἐπεὶ εἰς χεῖρας ᾔεσαν κατ' ἀλλήλων, ἡττᾶται δὲ ἰσχυρῶς ὁ Τύραννος, καὶ φόνον οὐ ποιεῖ μὲν, πάσχει δὲ παρὰ τῶν ἐχθρῶν. καὶ ἐπεὶ μὴ ἄλλως ἦν τῆς σωτηρίας λαβέσθαι, φυγαδείᾳ ταύτην εὑρίσκουσιν, καὶ ἔν τινι χώρῳ δυσβάτῳ σκεδαννύμενοι, ἐσκόπουν πῶς συνάγωνται. Ἀλλ' ὁ μὲν τῶν Βουλγάρων Ἀρχηγὸς, εὐθὺς τὰ τῷ σώματι προσλαβόμενος, ὧν ἐγένετο Κύριος, καὶ λείας δὲ πολλῆς γενόμενος ἐγκρατὴς, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ὑπέστρεψε, τῇ κατ' αὐτοῦ νίκῃ ἐπαιρόμενός τε καὶ γαυ-

ειῶν. τὸ δὲ καταλειφθὲν ναυτικὸν ὡς τοῦτο ἀκήκοε, τῶν δὲ τῇ πόλει προσεδρεῦον, προσχωρεῖ τῷ Βασιλεῖ, καὶ μετ' αὐτοῦ γίνεται. Ὁ δ' αὖ ἀποστάτης εἰς τοσοῦτο ἥκε θάρρους, παρὰ τῶν αὐτῷ συμμαχούντων, ὡς ἔοικε, δαιμόνων ἐγαρατής. ὥστε πάντοθεν συντριβόμενος καὶ πλαττόμενος, καὶ ὀλίγος ἐκ πολλῶν γενόμενος, καθαρᾶς τε νίκης οὔποτε μετεσχηκὼς, ἐκ παρατάξεως, ἢ ἀπὸ τῆς καθ' ἡμέραν προσαγομένων τῶν πολυχειρείας μηχανημάτων κατὰ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, αὖθις ἐπισυναχθεὶς κατά τι πεδίον, Διάβασιν οὕτω καλούμενον, σταδίους ἀπέχον τῆς πόλεως ἱκανούς, καὶ πρὸς στρατοπεδείαν ἀφνειὸς, ἐκ τε τῶν φυομένων καὶ ὑδάτων ἐπιρρύτων ὂν, συναθροίζεται. κἀκεῖθεν τὰς προνομὰς ποιῶν, πάντα μὲν πρὸ τῆς πόλεως ἔκειρε κόσμον καὶ ἐπυρπόλει· ἐνεφανίζετο δὲ τοῖς κατὰ πόλιν, ὡς τὸ πρότερον, οὐδαμῶς. ὁ δὲ καὶ συνιεὶς ὁ Μιχαὴλ, καὶ ἀξιόλογον συστήσας στρατὸν, αὐτόν τε Ὀλβιανὸν καὶ Κατάκυλαν [56] ἔχων μετὰ τῶν ἑαυτοῦ ἀκμαίας ταγμάτων καὶ ἀκεραίους, κατ' αὐτοῦ ἐκστρατεύει· καὶ τοῦτον οὐ καταρρᾳθυμοῦντα, οὐδ' ἐκφοβούμενον, ἀλλ' αὐτῷ προσυπαντῶντα μετὰ σπουδῆς εὑρὼν, συνελθεῖν εἰς χειρῶν δύναμιν κρῖναι τὸ πᾶν βουληθείς. ἔνθα δὴ καὶ καταστρατηγῆσαι τὸν Βασιλέα βουλόμενος, αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ καταστρατηγεῖται βουλῇ, καὶ τοῦ παντὸς διαμαρτάνει σκοποῦ. Ὁ μὲν γὰρ ἅμα τῷ συρραγῆναι τὸν πόλεμον νῶτα διδόναι τῷ Βασιλεῖ ἐκέλευσεν, οὐ τὴν τῶν ἑαυτοῦ δυνάμεων γνώμην κατανοῶν· ἀνθρώπων ἤδη πάλαι γυναικῶν καὶ τέκνων ἐστερημένων δι' αὐτὸν, καὶ τὰς χεῖρας τῷ ἀδελφικῷ λύθρῳ καταμιαινόντων. οἳ ταχεῖαν ἔσεσθαι, καὶ οὐκ εἰς τοσοῦτον χρόνον ἐκταθῆναι τὴν αὐτῶν ἐν τοῖς ὑπαίθροις διατριβὴν προσδοκήσαντες, πρὸς πᾶν μὲν ἦσαν κατ' ἀρχὰς εὐπειθεῖς. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ χρόνος ἄδαπτε ἐξετείνετο τρίτος γὰρ ἐξήνυτο ἐνιαυτός, καὶ ἀνηνύτοις ἐκ τῆς καθ' ἡμέραν γινομένων ἐδόκουν ἐπιχειρεῖν, ἀνδρὸς ἑνὸς ἐπιθυμίᾳ καὶ ἀπονοίᾳ δουλεύοντες· τηνικαῦτα τὸ κελευσθὲν ὡς ἕρμαιόν τι λαβόντες, οὐχ ὥσπερ ἐκεῖνος ἐβούλετο ἐξεπλήρουν, ἀλλ' ὡς αὐτοῖς ἐδόκει καλόν. ὁ μὲν γὰρ ἐγκλῖναι τούτοις εἰς τοσοῦτον ἐπέτρεπεν, ὅσον τὴν τοῦ Βασιλέως παράταξιν διαλῦσαι, καὶ αὖθις ὑποστρέψαι στερρῶς φονεύοντας· οἱ δὲ κόσμῳ καὶ τακτικῇ ἐμπειρίᾳ τὴν τοῦ Βασιλέως στρατιὰν κατόπιν θέουσαν, καὶ οὐχ ὡς ᾤετο διαλελυκότας εἰδότες, ἀληθεῖ τῷ σχήματι χρῶνται φυγῇ, καὶ ἄλλος ἄλλῃ διεσκεδάσθη τε καὶ διεφέρετο. ἀλλ' οἱ μὲν ἄλλοι, νῦν μὲν ὀλίγοι, καὶ αὖθις ἕτεροι τῷ Βασιλεῖ προσχωροῦσι, καὶ καθομολογοῦσιν αὐτῷ. αὐτὸς δὲ σὺν ὀλίγοις τισὶ πρὸς τὴν Ἀδριανούπολιν σώζεται, κἀκεῖσε τῆς φυγῆς ἵσταται. Ὁ δέ γε τούτου νόθος τε καὶ παρέγγραπτος υἱὸς Ἀναστάσιος, [57] τοῦ τῆς Βιζύης φθάνει ἐπιλαμβάνεται πολίσματος. καὶ οὐ κατὰ τύχην, οἶμαι, κατὰ δὲ πρόνοιάν τινα, ἵν' ἕκαστος τούτων πρὸς ἑαυτὸν ἑλκύων τὴν τοῦ Βασιλέως προσεδρείαν, τῷ ἑτέρῳ διδοῖ ἄνεσίν τε καὶ καιρὸν εἰς τὴν προνομήν.

ιθ'. Ἀλλ' ὅ γε Βασιλεὺς ἐκ ποδὸς τούτοις ἑπόμενος, πρῶτον ἔγνω τὸν Θωμᾶν πολιορκεῖν, καὶ τὴν προγεγενημένην εἰς αὐτὸν ἀποδοῦναι ποινήν. ὅθεν ἐπάγει αὐτῷ πολιορκίαν, οὐ διὰ μηχανημάτων ἢ ἄλλων νεῶν σπουδάζων αὐτὸν καθελεῖν, ἅμα μὲν τὸν ἐμφύλιον ἀποδιδράσκων πόλεμον, ἅμα δὲ τοὺς τὴν Σκυθίαν οἰκοῦντας τῶν τοιούτων ἀμαθεῖς κατασκευῶν βουλόμενος διαμένειν. Ἀλλὰ λιμῷ καὶ ἀνάγκῃ τῶν ἐπι-

ta suorum strage, tota ad Imperatorem deficit, illique adjungitur. Thomas porro desertor, eo temeritatis erupit, dæmonum, ut videtur, illi belli sociorum, afflata; ut & cladibus undique attritus cæsusque, atque ex amplissimis rebus in angustias compulsus, nec justo umquam prælio victoria potitus, vel conserta palam acie, vel ex tanto machinarum quotidie Urbi admotarum apparatu censuque; collectis iterum copiis in campo cui nomen Diabasis, aliquot ab urbe stadiis dissito, castris metandis tum ex agri feracitate, tum ex aquarum irriguo longe commodissimo, consederit. Inde omnem suburbanorum elegantiam excursionibus vastabat, ac igni incendebat. Haud tamen, velut prius se civitati in conspectum dabat. Michael vero ubi rem intellexit, idoneo conscripto exercitu, Olbianum quoque & Catacylam cum suis legionibus, (viros strenuissimos, ac integræ fidei) habens, adversus illum educit. Offendit autem non pavidum, aut rei expectatione suspensum, sed fortiter sustinere paratum: quamobrem collatis signis decernendum statuit. Tyrannus, cum stratagemate Imperatorem vellet decipere, eodem ipse decipitur, & a scopo prorsus aberrat. Jubet nimirum suos primo congressu terga Imperatori dare; parum intelligens, qua illi in eum mente affecti essent; viri scilicet ejus jampridem causa liberis & uxoribus privati, ut fraterno cruore dextras polluerent: qui initio quidem cum brevem expeditionem fore, nec se tamdiu sub dio moraturos esse sperassent, ad omnia se obsequentes præbuerant. Ubi autem jam tempus trahebatur (quippe cum annus jam tertius fluxisset) exque quotidiana experientia, ea se tentare senserant, quæ nullo absolvi exitu possent, dum unius viri libidini ac dementiæ servirent: tandem id quod ipsis imperatum erat, insperati lucri loco accipientes, non ex illius mente, sed ex suis ipsorum rationibus implendum sibi putavere. Nempe jussi erant ut tantisper cederent, dum Regia acies insequendo ordines solveret; ac tum demum conversi, hostes fortiter cæderent. Verum illi dum composite exque bellica arte, non temere solutis ordinibus (ut ipse putaverat) a tergo irruentem Imperatoriam aciem vident, veram reipsa nihilque simulantes capessunt fugam; aliique alio dissipati ac dilabentes, modo pauci, modo plures ad Imperatorem confugiunt, seque illi sacramento adstringunt. Tyrannus cum paucis quibusdam Adrianopolim evadit incolumis, ibique fugam sistit: ejus vero nothus ac factitius filius Anastasius, ea fuga Byzæ castrum occupat. Neque id casu, sed certa Dei providentia factum existimem; ut dum quisque illorum Imperatorem ad obsidendum trahit, alteri inducias tempusque pabulandi præberet.

Stratagema auctori noxium.

Profligatus Thomas.

Edit. Paris. Pag. 43.

XIX. Porro Imperator e vestigio illos insecutus, primum Thomam obsidendum, ac vicariam ei pœnam reddendam constituit. Obsidet autem non machinas, non tormenta adhibens, tum quod belli civilis damna vitare cuperet, tum quod vicinos illi civitati Scythas, ea instrumenta docere nolebat, quibus urbes expugnari solent: sed fame terumque ad victum necessariarum penuria, raro in civitate commeatu, nec copiosa

Obsessus Thomas Andrianop.

(quamquam ne hoc quidem in iis habendum, quæ laudem merentur) sed quod non in cædium loco, sed in divino mundoque, & in quo Domini dumtaxat Sanguis ad nostrorum delictorum scelerumque expiationem, quotidie funditur.

Sacrificium Eucharisticum.

Michaelis patria atque hæresis.

III. Verum ad ejus patriam recurrat Narratio, cum medium assumens, cujus se res exequi profitetur. Tulit hunc Phrygiæ superioris civitas, dicta Amorium. In ea Judæorum, eorumque quos Athinganos vocant, frequens semper multitudo consedit. Sed & alia quædam hæresis, ex aliorum cum aliis societate jugique consuetudine, nova prorsus exque novis & inauditis decretis conflata, emersit, cujus ipse quoque Michael, accepta a majoribus superstitione, particeps fuit. Secta hæc, divinum quidem lavacrum ut salutare, & a suis explorate agnitum probatumque, eos qui initientur, percipere sinit: in reliquo autem omnia, præter unam Circumcisionem, ex Legis Mosaicæ ritu servat. Quisquis hac Secta est initiatus, Præceptorem ac velut Præfectum, Hebræum quemdam sive Hebræam, divini prorsus expertem Baptismatis domi habet, cui non solum ea, quæ ad animum ac salutem spectant, sed & rei familiaris administrationem committat, domuique ac substantiæ eum præficiat. Hac a puero Michael institutus, ejusque primum documentis imbutus, ne sic quidem quæ primo insederat, opinionem puram retinuit: sed velut pravæ religionis nothæque colluvies, tum eam ipsam paulo post adulteravit, tum Christianam ac Judaicam, spuriis alus adjunctis polluit. Hactenus quidem illam sequebatur, inque virilem provehebat ætatem; agrestes mores ac inscitiam haud secus ac vitis malleolos una surgentes habens. Quinimmo quorum disciplinæ hæreret, ac quos pueritiæ institutores habaret, eorum congrua moribus studia condiscens grandescebar, quibus haud raro, etsi jam Imperii nactus infulas, magis sibi placere ac gloriari videbatur, quam ipso diademate. Eam autem quæ rationem excolit, scientiam & eruditionem, seu litteras, quibus evertenda asseot illius problemata, ac quibus suaderi licebat atque doceri, haud sequendam suam illam hæresim ac superstitionem, tum est aspernatus, tum ex suo dolose animo ablegavit. Quamquam ei licebat, tum sua colere, tum nostra non aspernari: quando nec certamini par videri poterat, adversum tantum sapientissimoram virorum, ætate ac numero longe præstantem, chorum.

Athinganorum secta.

Edit. Paris. pag. 28.

Michaelis Balbi prava educatio.

A litterarum cultu alienus animus.

Terrena hominis studia ac abjecta.

IV. Enim vero sua illa colebat, plurisque faciebat. Ejus vero fera generis erant; Nempe suum recens natarum vaticinari ac conjicere, quæ pingues plenaque ac adulta corporis mole, quæve contra exiles ac macilentæ essent futuræ: prope aquos calcitrones scire stare; asinos vero calce petentes quam procul scite ingeniosequé propellere: acri judicio de mulis censere, inque illis discernere, qui oneribus convehendis idonei, qui sessori aptiores leniorique indole, ipsum nullo excutiant consternati pavore: sed & equos aa primo ipso oculorum contextu dignoscere, qui ad cursum robusti atque celeres, quique in præliis fortes ac laboris patientes perstituri essent. Oves quoque & boves

A ἐπεί γε οὐδὲ τοῦτο τῶν ἐπαινετῶν, ἀλλ' ἐφ' οἷς οὐκ ἐν ἀξίῳ τόπῳ· θείῳ δὲ καὶ καθαρῷ, καὶ μόνον ἔνθα τὸ Δεσποτικὸν καθ' ἡμέραν ἐκχέεται, εἰς ἡμετέρων λύτρον ἁμαρτιῶν.

γ'. Ἀλλ' ἐπὶ τὴν θρεψαμένην τοῦτον ἡ ἱστορία ἀνιέτω, καὶ μέσον αὐτὸν λαμβανέτω τὰ αὐτοῦ ἐπαγγέλλουσα. Ἤνεγκε μὲν οὖν αὐτὸν ἡ κατὰ τὴν ἄνω Φρυγίαν πόλις Ἀμόριον ὑπὸ καλουμένη, ἐν ᾗ καὶ Ἰουδαίων [27] καί τινων Ἀθιγγάνων πλῆθος ἀεί πως ἐγκατοικίζεται. Καί τις δὲ αἵρεσις ἐκ τῆς ἀλλήλων κοινωνίας καὶ διηνεκοῦς ὁμιλίας καινὸν ἔχουσα τρόπον καὶ δόγματα ἐπιφύεται, ἧς καὶ αὐτὸς μετεῖχεν ἐκ πατέρων διαδεξάμενος. Αὕτη δὲ τὸ μὲν θεῖον λουτρὸν B ὡς σωτηριῶδες ὄντως, καὶ παρ' αὐτοῖς διωμολογημένον, τοὺς τελουμένους μεταλαγχάνειν ἀνίησι. τὰ ἄλλα δὲ πάντα σώζει φυλάττουσα κατὰ νόμον τὸν Μωσαϊκόν, πλὴν τῆς περιτομῆς [28], διδάσκαλον δὲ καὶ οἷον ἔξαρχον ὁ ταύτῃ μεμυσταγωγημένος Ἑβραῖόν τινα ἢ Ἑβραΐδα κέκτηται, τοῦ θείου τελέως βαπτίσματος ἀπεχόμενον, κατὰ τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, ᾧ καὶ τὰ ἑαυτοῦ οὐ μόνον τὰ ψυχικά, ἀλλὰ δὲ καὶ τὰς κατ' οἶκον οἰκονομίας ἐμπιστεύει, καὶ ὑπὸ χεῖρα δίδωσι τὸν αὐτοῦ. Ταύτης οὖν ἐκ παιδὸς μετασχὼν καὶ τὴν ψυχὴν προκαταληφθείς, οὐκ εἶχεν οὐδ' οὕτω τὸ τῆς προλήψεως καθαρόν· ἀλλ' ὥσπερ τις ἀπιστίας συνοδὸς γεγονώς, ὁμοῦ τε ταύτην οὐ πόρρω γενομένας C παρεχάραξε, καὶ τὴν Χριστιανῶν παρενόθευσε, καὶ τὴν Ἰουδαϊκὴν ἐκιβδήλευσε. Τέως μὲν οὖν εἴχετο αὐτῆς, καὶ τὴν εἰς ἄνδρας πλήσιον ἡλικίαν ἀνήγετο· ἀγροικίαν καὶ ἀμαθίαν ὥσπερ τινὰς ἐλαίας ἀμπέλους συμπεφυκυίας ἔχων αὐτῷ· μᾶλλον δὲ ὑπὸ τούτων ἐχόμενος καὶ παιδαγωγούμενος, κατάλληλα τρόποις μαθήματα διδασκόμενος, οἷς πολλάκις τὴν Βασίλειον διαδραξάμενος ἐφαίνετο σεμνυνόμενός τε καὶ καλλωπιζόμενος, ἢ τῷ ἑαυτοῦ διαδήματι. Τὴν λογικὴν δὲ παντάπασιν ὡς τὰ παρ' ἑαυτοῦ προβαλλόμενα ἀνατρέπουσαν, καὶ πείθειν δυναμένην τε καὶ μεταδιδάσκειν τοῦ μὴ τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ καὶ θρησκείας ὀπίσω πορεύεσθαι, ἠτίμαζέ τε D καὶ ἀπεβάλλετο τῆς ἑαυτοῦ ἐπιβούλως ψυχῆς. Καίτοιγε ἦν αὐτῷ δυνατόν, τὰ ἑαυτοῦ τε σέβεσθαι, καὶ τὰ ἡμέτερα μὴ ἀτιμάζειν. ὅτι ἂν μὴ πρὸς τοσοῦτον χορὸν τῶν ἐπὶ σοφίᾳ διαλαμψάντων χρόνῳ καὶ ἀριθμῷ κεκρατηκότα ἀνθαμιλλᾶσθαι ἐδύνατο.

δ'. Πλὴν ἐτίμα τὰ ἑαυτοῦ. τὰ δὲ ἦν, συῶν μὲν τῶν ἀρτιτόκων προλέγειν ὅσοι τε ἔσονται εὐτραφεῖς, καὶ σωμάτων μεγέθους οὐκ ἀμοιρήσουσι, καὶ ὅσοι τοῖς ἐναντίοις περιχεθήσονται· καὶ ἵππων μὲν ἐγγὺς ἑστάναι τῶν λακτιζόντων, εἰδέναι, ὄνους δὲ λακτίζοντας [29] ὡς πορρωτάτω ἀποτρέπεσθαι εὐφυῶς· ἡμιόνων τε κριτὴς ἄριστος εἶναι, καὶ τούτων ὅσοι μὲν πρὸς φόρτον ἁρμόδιοί τε καὶ ἐπιτήδειοι, E ὅσοι δὲ τοὺς ἐπιβάτας εὐφόρους, ἀλλὰ μή τινι πτοίᾳ περιδεεῖς γινόμενοι, * φέρουσιν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς ἵππους μόναις ὀφθαλμῶν διακρίνειν βολαῖς, ὅσοι τε πρὸς δρόμον εὔτονοί τε καὶ τάχιστοι πεφύκασι, καὶ ὅσοι πρὸς πόλεμον τὸ καρτερικὸν διασώζουσι· προβάτων τε καὶ βοῶν τὴν εὐτοκίαν, καὶ τὴν τοῦ γάλακτος ὅσαι τὴν δαψίλειαν ἐκ φύσεως ἔλαχον. καὶ

* Cedr. ἐκτραχηλίζουν.

ἀις σιγώντων, τὸ δὲ μεῖζον, τῆς τε μικρὸς καὶ τῶν ἀρτιγενῶν γεννημάτων, εἰδέναι διακρίνειν, ποῖον ὁποίας ἐστὶν ἴδιον. καὶ τὰ μὲν τῆς πρώτης ἡλικίας, εἰπεῖν δὲ καὶ τῆς τελευταίας, ταῦτα δὴ τὰ μαθήματά τε καὶ σεμνολογήματα.

έ. Ὡς δ' ἤδη ἤκμαζε τὸν πένητα βίον ἀποθλίβων τε καὶ αραιρῶν, ἐσπούδαζε δὲ τοῦτον πάσῃ ἀποσείσασθαι μηχανῇ, καί ποτε τῷ ἑαυτοῦ παρίστη δὲ Στρατηγῷ, ἑαυτόν τε ὑποφαίνων, καὶ τῇ τῆς γλώττης τραυλότητι τὸν ἄρχοντα ἐκκαλούμενος, τῶν Ἀθιγγάνων τις γνωστός τε καὶ οἰκεῖος τῷ Στρατηγῷ ὢν, αὐτόν τε τοῦτον Μιχαὴλ καί τινα ἕτερον περιβοήτους ἔσεσθαι μετ' οὐ πολὺ διηγόρευε, καὶ Βασιλείας αὐτῆς ἐπιτυχεῖν οὐκ εἰς μακράν. τούτοις τὴν ψυχὴν ὁ Στρατηγὸς ἐκθερμανθεὶς, καὶ τὸ μέλλον ὥσπερ κατατρυγῶν, οὐκ ἔγνω βραδύτητι τὸν καιρὸν ἀπώσασθαι, ὃν πάλιν τυχεῖν οὐκ ἄπονον, οὐδὲ ῥᾴδιον. τράπεζα γοῦν παραχρῆμα, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας καταλιπὼν, τούτους δὲ τοὺς ἄνδρας εἰς ἑστίασιν συγκαλεῖ. ὡς δὲ τοῦ πότου ἀκμάζοντος, καὶ τὰς θυγατέρας ἄγων ἐδίδου ὁ Στρατηγὸς, καὶ νυμφίους καθωμολόγει· τῷ ξένῳ μὲν καὶ παραδόξῳ τοῦ πράγματος ἐν ἐκστάσει τούτους τὸ πρῶτον ἐποίει, καὶ δίχα φωνῆς· ἀποδεχομένους δὲ ὅμως μετὰ ταῦτα καὶ συγκατατιθεμένους, καὶ Θεὸν τάχα οὐκ ἄνθρωπον ὁμολογοῦντας αὐτόν.

ς'. Εἶναι μὲν οὖν τέχνῃ τῇ μαντικῇ πολλὰ τὰ ὑποκείμενα, ὀρνίθων τε πτήσεις, * ὀνείρων τε ἀγέλας, καὶ παντοίων σωμάτων διεντόμων θέας, ἵνα μὴ πολλοῖς ὀλίγος φιλονεικῶ, οὐκ ἐπὶ πολὺ διοίσομαι. εἶναι δὲ καθαρὰν, καὶ δαιμόνων τινῶν ἐκτὸς ὑπηρεσίας πόρρω Θεοῦ τὸν ἄνθρωπον σπουδαζόντων βαλεῖν, οὔτ' αὐτὸς εἴποιμι, οὔτ' ἄλλος, οἶμαι, τῶν φρονούντων εὖ· Ἐπεὶ καὶ τοὺς οὐκ εἰλικρινῆ τινα βίον διάγοντας καὶ καθαρὸν, τοὺς ἀνελεύθερον δὲ καὶ ἀνελεύθερον, τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν ταύτης λαβεῖν ἀκηκόαμεν. Τί μοι τοῦτο τὸ παρὸν ἐζήτηται; ἵνα μή τις ἐπιπνοίᾳ θείᾳ τοὺς περὶ ταῦτα ἀσχολουμένους νομίζῃ τι τοιοῦτον ἐκφωνεῖν, καὶ αἴτιον ποιῇ τὸν Θεὸν τῆς ἰδίας γνώμης αὐτῶν· ταὐτὸ δ' εἰπεῖν καὶ ἀρχῆς· μηδὲ τοὺς ἐπιδιδόντας τούτοις ἑαυτοὺς, ἔχειν νοῦν οἰέσθω, ἅτε καὶ πολλῶν καθ' ἡμέραν ἀποτυγχανόντων, καὶ αἰτίων γινομένων τῆς ἀπωλείας αὐτῶν. ἀλλὰ τὸν ἀρχέκακον ὄφιν καταιτιάσθω, ὃς καὶ τὴν οἰκουμένην ἐμπεριπατῶν, καὶ ὄργανα καταλαμβάνων ἁρμόδια, οὐκ ἐν τῷδε μόνῳ ἢ τῷδε τῷ ἀνθρώπῳ τὰ περὶ τῆς Βασιλείας σπέρματα καταβάλλει, ἀλλ' ἐν πολλοῖς· καὶ τούτους ἀναπείθων τε καὶ κινῶν, ἐπιβάλλειν μὲν ποιεῖ καὶ δήμους ἀνατρέπειν καὶ ἐμφυλίους μάχας ἐργάζεσθαι, κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ λίθους πολλάκις ἐπαφιέντος τινὸς τυφλοῦ· πολλοὺς γὰρ βάλλων, τάχα καὶ μὴ ὁρῶν ὀψὲ καὶ μόλις τοῦ βαλλομένου κατεστοχάζετο. Ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν ἔξω παρὰ θεωρίαν, ἵνα μὴ τῷ Θείῳ ἀναφέροι τις τὰς τοιαύτας τῶν πράξεων, μηδὲ δὲ τὰς πονηροτέρας ἀρχάς· ἐκείνῃ δὲ τῇ γραφικῇ βοηθούμενος μαρτυρίᾳ, τῇ, Ἑαυτοῖς ἐβασίλευσαν, λεγούσῃ, ἀλλ' οὐ δι' ἐμοῦ.

ζ. Ταύτην οὖν τὴν τοῦ Ἀθιγγάνου μαντείας φωνὴν, ὡς θείαν τινὰ πρόρρησιν ὁ Μιχαὴλ ἐπιχη-

30.

* γεράνων.

31.

quænam fœcundæ, ac quæ ea indole lactis large copiam nactæ. Scire denique, tametsi nullum balatum mugitumve, tam matres, quam recens nati fœtus ediderint, quæ cujusque proles existant. Hæc ejus primæ ætatis (sed & extremæ dicam) studia ac honestamenta.

V. Cum autem pauperem tolerando vitam, adolescentiæ jam annos prope excessisset, omnique demum arte atque opera eam a se amoliri studeret; ac quandoque suum ille Ducem adiisset: cumque se illi subverecunde ostenderet, tum vero, qua erat balbutienti ac præpedita voce, eumdem compellaret, Athinganus quidam Duci notus ac familiaris, hunc ipsum Michaelem aliumque quemdam brevi post clarissimos fore prædixit; ac Michaelem non in longum tempus Imperio esse potiturum. Eo vaticinio incensus animo Prætor, ac velut futurum jam coram legeret ac decerperet, occasionem, quam semel lapsam haud facile rursus assequi possis, in longiores moras nullatenus ablegandam putavit. Statim ergo expeditur mensa, cunctisque aliis rejectis, hos ambos in convivium adhibet. Tum vero incalescente mero Dux adductas filias, eis in sponsas tradit, sibique generos facit. Ac primum quidem rei novitate inauditaque benevolentia in stuporem agit, ita ut vox ipsa illos deficeret: postea tamen & ipsi probant ac assentiuntur, Deum forte rati, non hominem, qui sic demereretur.

VI. Subjici quidem multa arti divinandi, avium volatus, gruum agmina, omnis generis corporum extispicia & dissectiones (ne unus ipse ac exiguus adversus multos contentiosius agam) haud multum abnuerim. Sic autem exerceri ut munda sit, nihilque per eam dæmonibus obsequii præstetur, qui procul a Deo hominem abigere studeant, nec ego dixerim, nec eorum putem aliquis, qui recte sentiant: cum & eos qui haud sincerum purumque vitæ genus consectentur, sed illaudabile ac illiberale, ejus perfecte adeptos scientiam audiverimus. Quorsum hæc a me modo mota quæstio est? Nempe, ne quis homines illis studiis deditos, ejusmodi aliquid divino afflatu loqui existimet, aut Deum pravæ eorum voluntatis faciat auctorem: vel, quod idem sit, etiam Imperii: neque hos qui se istis dediderint, viros frugi ac prudentes credat, cum multos quotidie exitus fallat, sibique inde ipsi interitum consciscant: sed culpam omnem in malorum auctorem serpentem conferat, qui orbem perambulans, sibique idonea nactus organa, non in uno duntaxat aut altero homine Imperii ac tyrannidis jacit semina, sed in multis: hosque subornans & instigans, ut adoriantur, populosque evertant, ac bella civilia conflent, illis auctor existit: haud fere aliter ac cæcus, qui sæpe lapides mittat. Plures enim petendo, forte contingat, ut & non videns, ipsum quem animo meditatur, tandem aliquando assequatur ac feriat. Hæc itaque nobis extra historiæ filum, ne quis actus ejusmodi in ipsum Numen referat, aut sane scelerum ipsa magnitudine illustriora Imperia ei tribuat; illa præsertim fultus auctoritate, qua dicitur, *Ex semetipsis regnaverunt, sed non per me.*

VII. Michael ergo hanc vatis illius

Edit. Paris. pag. 29.

Imperii futuri vaticinium.

Adversus divinos & fatidicos.

Job. 1. 7. & 2. 2.

pag. 30.

Os. 8. 4.

Michaelis unde audacia.

Athingani vocem tamquam divinum oraculum auribus hauriens, ac rursus sero tandem Philomeliensis Monachi (quam superius retuli) prædictionem recolens; majori audacia impudentiaque Leonis cædem implevit; rursumque perpetrato facinore, citius quam pro honesti rectique ratione ad divinum Templum, pari itidem procacia audaciaque processit: male se erga eum qui prior beneficio demeruerat (Bardanium scilicet) gerens; pejusque ei qui beneficii, secundas in eum partes impleverat (id est, Leoni, qui & ejus filium e sacro Baptismate adoptaverat) hominum ingratissimus, vices reddens. Cæterum portionem quamdam ex publicatis Leonis bonis subducit, quam illius liberis, matrique ac uxori utendam decernit: quosdam quoque illius servos, etsi non omnes, eis in obsequium donavit: ac matri quidem atque uxori jussum, ut in Monasterio, quod Dominorum vocant, libere suique juris agerent; liberis autem masculis, uti dictum est, præceptum ut Proten insulam tenerent. Quo etiam loco Constantinus, qui mutato nomine Basilius dictus fuerat, cum excisis virilibus, vocis usum amisisset, ejus impedimento solvi a Deo votis exorabat, linguamque rursus sonoram restitui; quin & Gregorium Theologum interpellabat, cujus Imago quodam ibi loco erecta erat. Annuit Sanctus, ac sancto Luminum die supplicationem exaudit. Videt enim divinam illam Imaginem diluculo sese alloquentem, atque dicentem *Cereum accipe, & lege*. Ille ut morem gereret, ingressus, legit clara altaque voce, ejus in eam diem Orationis exordium, *Rursus Jesus meus*. Hinc itaque eoque miraculo, quam patre auctore impietatem acceperat, inque sacras Imagines improbam mentem, execrandi, nullum deinceps finem fecit; inque sanam translatus mentem, Sanctorum penicillo ac coloribus expressas figuras, veneratione amplecti non cessabat. Verum hæc sero tandem, nec nisi post longum tempus ita evenerunt.

Ingrati hominis mores.

Indulgentiæ species.

Gregorii Theologi miraculo, die festo Luminum.

VIII. Cum jam itaque Michael Imperio potitus esset, suoque illud nutu moderaretur, scribit per epistolam beatus Nicephorus, rogans instaurari fidem, & ut denuo sacris Imaginibus sua veneratio cultusque adhiberetur. Ad quem Michael: *Non veni*, inquit, *ut in dogmatis ac fide aliquid innovarem, neque ut eorum quæ jam tradita sunt ac explorata quidpiam exagitarem ac everterem. Quisque igitur quod visum fuerit, sibique arriserit, secure faciat, nihil inde sibi laborum timens, nihil quod molestiam faciat.* Non tamen in finem usque hujus tenax propositi fuit, qui ne a principio quidem verus Christianus extiterit: sed quanto magis compos Imperii fiebat, tanto malæ indole ac sævissima, adversus Christianos genusque suum bellum acrius excitavit, modo quidem Monachos despuens, omnisque generis diris suppliciis torquens, aliasque ex aliis pœnas excogitans; modo alios Fideles virosque religiosos in carcerem trudens, ac exilio relegans. Hinc quoque Methodium, qui brevi post Patriarchalem Sedem adeptus est, Euthymiumque tunc temporis Sardensium Antistitem, quod ejus voluntati morem non gererent, nec ut sacrarum Imaginum cultum negarent adduci se paterentur,

Michaelis mollia initia.

Edit. Paris. pag. 31.

In cultores imaginum sævitia.

Methodius & Euthymius Confessores.

Αθεὶς, καὶ αὖθις ὀψέ ποτε τὴν κατὰ τὸ Φιλομήλιον, ὥς μοι πρότερον εἴρηται, τὸν τοῦ Λέοντος φόνον θρασύτερόν πως μεταχειρισάμενος ἐξεπλήρωσε· ἵνα τό-τε μελέτην τοῦτο διελεκνῦ χῶν, καὶ αὖθις τὴν εἰς τὸν θεῖον ναὸν θᾶττον ἢ ἔδει θαῤῥούντως ἐξειργάσατο πρόοδον· κακὸς μὲν περὶ τὸν πρῶτον εὐεργέτην φανεὶς, ἐκεῖνον δὴ τὸν εἰρημένον Βαρδάνιον, κακίων δὲ περὶ τὸν δεύτερον Λέοντα, ὅσον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ [33] ἐκ τοῦ θείου βαπτίσματος υἱοθετησάμενος ἦν. πλὴν ἀπόμοιράν τινα ποιεῖται, καὶ πρὸς ἀπόλαυσιν χορηγεῖσθαι πράττει τοῖς τοῦ Λέοντος παισὶν ἅμα τῇ τούτων μητρί τε καὶ γαμετῇ ἐκ τῶν ἐκκομισθέντων κτημάτων αὐτοῦ· [34] καί τινας τῶν ἑαυτοῦ παίδων πρὸς ὑπηρεσίαν, εἰ καὶ μὴ πάντας, αὐτοῖς ἐδωρήσατο. τῇ μητρὶ μὲν καὶ γαμετῇ εἰς τὴν μονὴν τὴν οὕτω λεγομένην τῶν Δεσποτῶν [35] ἐν ἀσφαλείᾳ ζῆν κελεύσας αὐθεντικῶς· τοὺς ἄῤῥενας δὲ τῶν παίδων ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ, ὡς εἴρηται, ἔνθα καὶ Κωνσταντῖνος ὁ μετονομασθεὶς Βασίλειος ἀφωνίᾳ πως συσχεθεὶς μετὰ τὸ τὰ γόνιμα τῶν μορίων ἀφαιρεθῆναι, ἐδεῖτο μὲν τοῦ Θεοῦ τὴν ἑαυτοῦ λυθῆναι φωνὴν, καὶ τὴν γλῶτταν αὖθις τὸ εὔηχον ἀπολαβεῖν· ἐδεῖτο δὲ καὶ τοῦ ἐν θεολογίᾳ διαλάμψαντος Γρηγορίου, ἐκεῖσέ που ἀνεστηλωμένου τυγχάνοντος. εἶξε γοῦν ὁ Ἅγιος, καὶ τῆς αὐτοῦ δεήσεως κατὰ τὴν τῶν Φώτων πανήγυριν ἐπακήκοεν. ὁρᾷ γὰρ τὸν θεῖον ἐκεῖνον χαρακτῆρα κατὰ τὸν ὄρθρον τούτῳ διαλεγόμενον [36], καὶ, Τὸν κηρὸν, ὡς δὴ λέγοντα, λαβὼν, ἀνάγνωθι. Ὁ δὲ πιστεύων τοῖς λεγομένοις, εἰσελθὼν ἀνέγνω λαμπρᾷ καὶ καθαρᾷ τῇ φωνῇ, τὸ, Πάλιν Ἰησοῦς ὁ ἐμός. ἐκ τότε γοῦν τὴν πατροπαράδοτον αὐτοῦ οὐ διέλιπε βδελυσσόμενος ἄνοιαν, καὶ [37] περὶ τὰς θείας Εἰκόνας ἀγνωμοσύνην· μετετίθετο δὲ, καὶ τοὺς τῶν Ἁγίων χαρακτῆρας περιπτυσσόμενος οὐ διέλιπεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὀψὲ τοῦ καιροῦ, καὶ πολύ περ ἐς ὕστερον.

κ. Ἤδη δὲ καὶ τὴν Αὐτοκράτορα τοῦ Μιχαὴλ ἐπαγγελομένου ἀρχὴν, καὶ τὰ κατ' αὐτὴν, ὡς ἐβούλετο, διοικοῦντος, ἐπιστολὴν ὁ μακαρίτης Νικηφόρος ἐκπέμπει, τὴν τῆς πίστεως παρακαλῶν ἀνάκλησιν γενέσθαι, καὶ πάλιν ἀπολαβεῖν τὸν ἀσπασμὸν τὰς θείας Εἰκόνας. Ἀλλ' οὐ τὸ καινουργήσων, ἀπεκρίνετο ὁ Μιχαὴλ, τῶν περὶ πίστεως τί δογμάτων ἐξελήλυθα, οὔτε μὴν τῶν ἤδη παραδοθέντων καὶ ἀνομολογηθέντων καταδρομήν τινα ἐργάσασθαι καὶ καθαίρεσιν. Ἕκαστος οὖν τὸ δοκοῦν αὐτῷ ποιείτω καὶ ἐραστὸν, ἀμαθὴς πόνων καὶ ἀγεύστος λύπης ὑπάρχων. Πλὴν οὐ μέχρι τέλους ταύτην ἐτήρησε τὴν προαίρεσιν, ὁ μηδ' ἐξ ἀρχῆς ἀληθὴς Χριστιανὸς γεγονώς· ἀλλ' ὅσῳ [38] τῆς βασιλείας ἐγένετο ἐγκρατὴς, τοσούτῳ κακοδαίμονι φύσει καὶ ὠμοτάτῃ, τὸν κατὰ Χριστιανῶν καὶ τῶν ὁμοφύλων ἀνεῤῥίπιζε πόλεμον· νῦν μὲν τοὺς Μοναχοὺς διαπτύων, παντοίαις τε περιβάλλων δεινοῖς, καὶ ποικίλαις ἐξευρίσκων ποινάς· νῦν δὲ τοὺς ἄλλους πιστοὺς παραπέμπων ταῖς φρουραῖς, καὶ ὑπερορίους ποιῶν. Ἐντεῦθεν καὶ Μεθόδιον τὸν μετὰ βραχὺ τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου ἀντιλαβόμενον, καὶ Εὐθύμιον τὸν τηνικαῦτα Σάρδεων πρόεδρον τῷ αὐτοῦ θελήματι μὴ ὑπείκοντας, μηδὲ τὴν τῶν Εἰκόνων ἐξαρνουμένους τιμὴν, τῆς πόλεως ἐξωθεῖ. καὶ τὸν μὲν θεῖον Μεθόδιον φυλακῇ παραδίδωσι [39] κατὰ τὴν νῆσον Ἀν-

δρίυ τῦ Ἀποςόλυ, καθ' ἣν ὁ Ἀκρίτας ἐγγειτονεῖ· A τὸν δὲ μακαρίτην Εὐθύμιον, διὰ Θεοφίλυ τῦ οἰκείου υἱοῦ θανάτῳ παραδίδωσι, βουνεύροις τυπτόμενον ἀφειδῶς. Ὅσῳ δὲ τὴν Χριςῦ κληρονομίαν ἐπίεζε, καὶ οἷόν τις θὴρ ἄγριος κατενέμετο, τοσούτῳ τοὺς Ἰουδαίους ἀνέτους φόρων καὶ ἐλευθέρους ἐδείκνυε, ἀγαπωμένους καὶ στεργομένους αὐτῷ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων διαφερόντως. Καὶ ζωγράφοι μὲν τὰ καλὰ τῶν ζώων εἰς μίμησιν ἔχουσιν, οὗτος δὲ τὸν τοῦ Κοπρωνύμου βίον οἷόν τι προχάραγμα καὶ πρωτότυπον θεὶς, ἀπομιμεῖσθαι εἰς ἄκρον ἐσπούδαζε. Διὸ καὶ πρὸς τὴν ἀκρόπολιν ἐλαύνει τὴν ἀσεβείας, ἄρτι μὲν [40] σάββατα νηςεύειν νομοθετῶν, B ἄρτι δὲ κατὰ τῶν θείων Προφητῶν τὴν γλῶσσαν ἐξακονῶν, ἀνάςασίν τε τὴν μέλλουσαν, καὶ τὰ ἐκεῖθεν ἀπιςῶν ἀγαθά. Διάβολόν τε ὅλως μὴ εἶναι διϊσχυρίζετο, ὅτε μηδ' ἀπὸ τοῦ Μωσέως τούτου παραδιδομένου [41]. πορνείαν δὲ κατασπαζόμενος, καὶ τὸν ἐπὶ πάντων δεῖν ὀμνύναι μόνον Θεὸν νομοθετῶν, καὶ τὸν Ἰούδαν ἀκολάςῳ γλώσσῃ κατατάττων τοῖς σωζομένοις, καὶ τὴν ἑορτὴν τοῦ σωτηρίου Πάσχα κακῶς καὶ παρὰ καιρὸν χλευάζων τιμᾶσθαι· καὶ τὴν Ἑλληνικὴν παίδευσιν διαπτύων, καὶ τῆς ἡμετέρας καὶ θείας τοσοῦτον καταφρονῶν, ὡς μηδὲ τοὺς νέους παιδοτριβεῖσθαί τι συγχωρεῖν, ἵνα μήτε τῇ αὐτοῦ ἀλογίᾳ ἔχοι τις ἀντιςῆναί ποτε καὶ διελέγξαι, μήτε πάλιν τῷ τάχει τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τῇ τῆς γλώττης ῥύμῃ φερόμενος διὰ τῆς παιδεύσεως, C τὰ δευτερεῖα τὸ πλὴν φέρειν καταναγκάσειεν. τοσοῦτον γὰρ ἤργει πρὸς τὴν μῖξιν τῶν γραμμάτων ἐκεῖνος καὶ τὴν τῶν συλλαβῶν ἀνάγνωσιν, ὡς ῥᾷον ἄν τις διῆλθε βιβλίον, ἢ αὐτὸς τῇ βραδύτητι τοῦ νοῦ τὰ τοῦ οἰκείου ςοιχεῖα ὀνόματος. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὡς καὶ τοῖς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ κεκωμῳδημένα θείοις ἀνδράσιν, ἐατέον· πλήρεις γὰρ βίβλοι τὰ ἐκείνου ἐκςηλιτεύουσαι. ἡμεῖς δὲ πρὸς τὰ ἑξῆς προσβῶμεν τῆς ἱςορίας, τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἀθέων αὐτοῦ πράξεων ἐρευνῶντες.

Θ'. Κατὰ γὰρ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀρχὴν λαβὼν ἐμφύλιος πόλεμος ἐξ Ἀνατολῆς, παντοίων ἐνέπλησε τὴν οἰκουμένην κακῶν, καὶ ἐκ πολλῶν ὀλίγους τοὺς D ἀνθρώπους εἰργάσατο· πατέρων δηλονότι τὰς δεξιὰς κατὰ τῶν υἱῶν ὁπλισάντων, καὶ ἀδελφῶν κατὰ τῶν ἐκ τῆς φυούσης γαςρὸς, καὶ φίλου τὸ τέλος κατὰ τοῦ φιλοῦντος τὰ μάλιςα. Θωμᾶς τούτων ἦν ἔξαρχος, περὶ οὗ διττὸς λόγος φέρεται. Ἀνάγκη δὲ ἀνθρώποις οὖσιν ἡμῖν, καὶ ἀκοῇ, ἀλλ' οὐκ ὄψει ἐκ τοῦ αὐτοῦ τοσούτου χρόνου παρολκῆς τὰ τοιαῦτα κατειληφόσι τῆς ἱςορίας, ἵνα δὲ πανταχοῦ τὴν ἀλήθειαν σωζομένην ἔχωμεν, καὶ τοὺς τοιούσδε, ἀλλὰ μὴ τοιούσδε μόνον παραδιδομένους λόγους ἀναγράφειν· οὐδὲν ἐκ τῆς τοιαύτης ἀμφιβολίας καὶ πλάνης λυμαινομένης τῆς προκειμένας ἡμῖν ὑποθέσεως· μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἀσφαλεςέρας τυγχανούσης, E τοῖς γε μὴ οὕτως ἔχειν, ἀλλ' ὑπὸ διαπλαττιζομένοις ἀεί. Ἄριςον μὲν γὰρ ἦν, εἰ γυμνῆς ὑπαρχούσης τῆς ἀληθείας, καὶ ἡμεῖς ἐκτὸς παραπετάσματος τὴν πανείδησιν οἱ ἄνθρωποι εἴχομεν· ἐπεὶ δὲ ὁ πολὺς ῥεύσας χρόνος οἷόν τι κάλυμμα ἡμῖν προςεθὲν ἀσθενεςέραν τὴν γνῶσιν ἐργάζεται, δεῖ τῇ γε φήμῃ καὶ κληδόνι πειθομένους, εἰς φῶς ἄγειν πῶς τὰ πράγματα,

A tur, urbe ejecit. Ac quidem sanctum Methodium custodiæ tradit in Andreæ Apostoli insula, quæ est prope Acritam: beatum autem Euthymium per filium suum Theophilum, taureis dire cæsum, occidit. Quantum autem Dei hæreditatem premebat aprique in morem depascebatur, tanto Judæos vectigalium ac præstationum onere levabat, quos supra omnes mortales præcipue amabat atque colebat. Cumque pictores pulcherrima corpora, quæ penicillo manuque pictis coloribus imitentur, sibi proponant; hic, Copronymi vitam ceu exemplum quoddam formamque propositam habens, accuratissime eum reddere satagebat; quamobrem B etiam ad summam impietatis arcem evadit. Modo Sabbatis jejunandum sanciebat; modo adversus divinos Prophetas linguam acuebat; ac tum futuræ resurrectioni, tum bonis illam comitantibus, fidem detrahebat. Non esse prorsus diabolum, ut quem Moses non tradiderit, affirmabat. Fornicationem amplexabatur, ac solum, qui est super omnia, Deum, juramentis adhibendum statuit. Judam petulca ac effræni lingua Beatis accensebat: salutaris Paschæ festum cavillabatur, tamquam male nec legitimo tempore calebraretur. Græcanicam ac sæcularem eruditionem seu disciplinam despuens, nostram quoque ac divinam sic aspernabatur, ut nec pueros illa imbui sineret, C ne quis aliquando illius inscitiæ resistere posset, eumve coarguere; neve rursus disciplina adjuti, oculorum linguæque velocitate in legendo, ejus rei palmam ei præriperent. Adeo enim in componendis litteris legendisque syllabis tardus erat, ut librum quis alius facilius percurreret, quam sui nominis elementa præ mentis tarditate, is recenseret. Verum hæc missa sunto, ut quæ Viri sancti ejus ætatis palam exagitaverint. Extant enim libri ejus notantes ac traducentes dedecora. Nos vero reliquam Historiam prosequamur; ac quæ mala pepererit illius impietas, videamus.

IX. Per hoc enim tempus bellum civile ab Oriente incœptum, omnis generis malis Romanum orbem implevit, intraque D angustias brevemque numerum (cum ingenti fusum copia esset) mortalium genus coegit. Nempe armata patrum in filios dextera, fratrumque in fratres eodem fusos utero; fidi denique ac præstantes amici, in eum qui ipse vel maxime amicitiæ jura sancta vellet. Horum malorum inceptor auctorque Thomas, de quo duplex fertur opinio. Nam cum simus homines, audituque dumtaxat accepta, non ipsis oculis usurpata, post longa adeo tempora habeamus, ejuscemodi historiæ monumenta, ut in omnibus sartam tectam veritatem servemus, necesse est, sic vel sic aliis alisque tradita (alios scilicet alosque rumores) conscribere: quæ plane ambiguitas ac error, huic, quod tractamus, nihil officit argumento: immo in E de futurum ut veritas certioribus nobis momentis nitatur, quam his qui semper digladiantur, sicne vel sic sese res habuerit. Foret quidem id optimum, ut & nos homines nuda veritate nulloque involucro omnia perspecta haberemus; quia vero quod longam effluxit tempus, ceu quoddam interjectum velum, debiliorem nostram cognitionem facit, operæpretium sit, ut famæ obsequentes ac conjecturæ, vel tenui saltem radio res in

Euthymius Martyr.

Michael Copronymi cultor.

Prava dogmata & constituta.

Edit. Paris. pag. 32.

Res Michaelis Balbi scriptos libris consignatæ.

Thomæ bella adversus Michaelem.

De illo incerta fama.

Historiæ utilis regula.

lucem producamus, & non penitus oblivionis vortice mergendas tradamus.

De Thoma perduelle prima narratio.

X. Una, eaque prima opinio (in quam & ego manibus pedibusque eo) scriptis quibusdam monumentis facientibus fidem, hæc est; Nempe ortum Thomam ex obscuris tenuibusque parentibus; ad hæc Sclavorum satis prosapia; qui sæpius in Oriente & Asia cohæserunt. Ægre itaque pauperem vitam sustentans, fortunarumque aliquid quæsiturus, relicta patria, Constantinopolim venit. Ubi viro cuidam Ordinis Senatorii adhærens, ejusque addictus obsequiis ac minister effectus, eo libidinis ac fœditatis processit, ut & heri cubile thorumque polluere conatus sit. Qua re detecta, cum probrum ingens ferre non posset, ac præterea pœnas talia facinora molientibus constitutas metueret, ad Agarenos profugit: quibus cum se satis multorum jam annorum periculo (annos enim quinque supra viginti exegerat) ac tum ea morum convenientia, tum ex Christi Dei nostri ejurata fide, probasset, militari cohorti ab eis præficitur, ac contra Christianos armatur, robustissima manu Romanum Imperium illorum se ditionis facturum, pollicitus. Ac ne quis illi apud Romanos negotium faciat, sed ei potius cuncti adjungantur, suoque periculo tutandum eum suscipiant, esse se Constantinum Irenes filium manifestat, ac fama vulgat, quem dementia morumque crudelitas, una cum Imperio luminibus quoque olim privaverat: quique tunc etiam in humanis esse desierat. Quia vero cum actionum magnitudo, tum quæ eum pascebant, spes, rerum quemdam ac negotiorum socium exigebant (non enim aliter se terræ marique victorem fore arbitrabatur) extraneum quemdam sibi filium adoptat, hominem scilicet, qui totius corporis conformatione mentis vecordiam proderet. Huic quoque pares pro expeditione copias assignat, ac Constantii indito nomine, ea sua quemque parte Romanam ditionem populari ac incursare jubet. Leo Armenius Reip. habenas tunc moderabatur, sub Imperii sui extrema tempora. Is, parum validis adversus illum conflatis copiis, suis quidem cladis auctor fuit (ut qui primo hostium incursu terga dederint) illum vero audaciorem fecit, ac majora quam pro sui ratione sapere impulit. Prima hæc est longeque celebris ac vulgata, primi ejus motus ac defectionis narratio.

Altera de eodem narratio.

XI. Altera hunc Thomam eum esse affirmat, nulla nominis diversitate, qui in Bardanii quondam familia fuerat, ac quem Leo, Imperator creatus, honoribus auxerat. Is tunc Fœderatorum agmini præpositus, in Orientalium themate degebat. Ubi itaque Michaelem a Leone paulo ante sublatum audiit, ejus ulturus manes; simul vero etiam iras ille suas exsatiaturus (nam ab adolescentia haud satis ei cum Michaele convenerat) simul quoque Philomeliensis Monachi de se vaticinia timens, in eum movet; nec vero modicis copiis ac imbellibus, sed ingentibus virilique fortitudine, ac vegeto robote instructu exercitu, cum nulla ætas ad arma idonea desideraretur. Alioqui enim etiam Michael cunctis fere odio habebatur, tum quod Athinganorum nefandæ hæresis, uti

Edit. Paris. pag. 33. — *pag. 34.*

ἀλλ' οὐχὶ τῷ ποταμῷ τῆς λήθης παραδοῦναι ὁλοσχερῶς.

ι'. Ὁ μὲν οὖν εἷς καὶ πρῶτος λόγος, ᾧ καὶ ἐγὼ πείθομαι, ἐξ ἐγγράφων τινῶν ἔχων τὸ βέβαιον, τοῦτον ὁρμᾶσθαι φησὶ τὸν Θωμᾶν ἐξ ἀσήμων τε γονέων καὶ πενιχρῶν, ἄλλως δὲ καὶ Σκλαβογενῶν, τῶν πολλάκις ἐγκατασταθέντων κατὰ τὴν Ἀνατολήν. πενιχρῶς οὖν ἀποζῶν, καὶ τῆς τύχης ἐμπορευόμενος, τὴν ἑαυτοῦ μὲν ἀπέδρα, πρὸς δὲ τὴν Μεγαλόπολιν ταύτην εἰσέφρησε. Καὶ δή τινι τῶν συγκλητικῶν ἐξυπηρετεῖν τε καὶ λειτουργεῖν κολληθεὶς, αἰσχύνας δὲ ἀκολασίαν καὶ καθυβρίσαι τὴν δεσποτικὴν εὐνὴν, καὶ τὰ λέκτρα τούτου ἐπεχείρει. Ἐπεὶ οὖν φωραθεὶς οὐχ οἷός τε ἦν τὸν πολὺν ὄνειδον, καὶ τὰς διὰ τοῦτο ὑπομεῖναι πληγὰς, φυγὰς πρὸς τοὺς ἐξ Ἄγαρ γίνεται. καὶ τούτοις πίστιν ἱκανὴν ἔκ τε τῆς καταλλήλων αὐτοῖς δοὺς πράξεων διὰ πολλῶν ἤδη χρόνων, ἔτος γάρ που διήνυε τοῦτο πεμπτὸν καὶ εἰκοστόν, καὶ ἐκ τοῦ τὸν Χριστὸν καὶ Θεὸν ἀρνεῖσθαι ἡμῶν, πολεμικῆς τινος φάλαγγος γίνεται ἀρχηγὸς, καὶ κατὰ Χριστιανῶν ὁπλίζεται, κραταιοτάτῃ χειρὶ [42] τὴν τῶν Ῥωμαίων βασιλείαν ὑπὸ τὴν αὐτῶν χεῖρα ποιῆσαι καθυποσχόμενος. Καὶ ἵνα μή τινα ἐμποδὼν παρὰ Ῥωμαίοις γινόμενος σχῇ, πάντας δὲ συνεφαπτομένους, καὶ τούτῳ προκινδυνεύσαντας, Κωνσταντῖνον εἶναι αὐτὸν τῆς Εἰρήνης διετράνου καὶ ἐπεφήμιζεν, ὃν ἡ ἄνοια καὶ τὸ τοῦ ἤθους ὠμὸν πάλαι μὲν μετὰ τῆς βασιλείας ἀφείλετο καὶ τοὺς ὀφθαλμούς· τηνικαῦτα δὲ καὶ τὸν βίον μεταλλαχὼς ἦν [43]. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸ τῶν πράξεων μέγεθος, καὶ αἱ βόσκουσαι τοῦτον ἐλπίδες κοινωνόν τινα τῶν πραγμάτων ἀπῄτουν· οὐ γὰρ ἂν ἄλλως αὐτῷ τὰ κατὰ γῆν καὶ θάλατταν ὑπελάμβανε κραταιοῦσθαι· καὶ υἱόν τινα ἐπείσακτον εἰσποιεῖται, τῇ τοῦ σώματος μεταμορφώσει τὴν τῆς ψυχῆς δηλοῦντα ἀπόνοιαν, ᾧ καὶ δυνάμεις ἀρκούσας παρασχὼν, καὶ Κωνστάντιον μετονομάσας, ἀλλαχόθεν, ἑαυτὸν δὲ ἑτέρωθεν τὴν τῶν Ῥωμαίων κείρειν καὶ κατατρέχειν ἐπέταττε γῆν. Λέων τότε καιροῦ ὁ ἐξ Ἀρμενίων τὰς τῆς βασιλείας ἐκεκρατήκει ἡνίας, ἐν ὑστέρῳ καιρῷ· ὃς δύναμίν τινα κατ' αὐτοῦ συστήσας οὐκ ἀξιόλογον, αὐτὴν μὲν σφαλῆναι ἐποίησε· ἅμα γὰρ τῇ πρὸς πρόσωπον ἀπαντήσει ἐτρέπετο πρὸς φυγήν· τοῦτον δὲ θρασύτερον, καὶ πλέον ἢ ἦν τὸ καθ' ἑαυτὸν φρονεῖν. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος καὶ πολὺς, οὕτως ἔχων λόγος περὶ τῆς τοιαύτης κινήσεως καὶ στάσεως, φησὶ τὴν ἀρχήν.

ια'. Ἕτερος δὲ, τοῦτον εἶναι τὸν Θωμᾶν, μηδὲν περὶ τῆς κλήσεως διενηνεγμένος, τὸν τῷ Βαρδανίῳ μὲν πάλαι συνόντα, παρὰ τοῦ ἡγησαμένου δὲ Λέοντος τιμηθέντα [44]· ὃς τὴν τῶν Φοιδεράτων τηνικαῦτα διοικῶν ἀρχὴν, κατὰ τὸ Ἀνατολικὸν ἐνδιέτριβεν, ἐπεὶ τὸν Μιχαὴλ ἄρτι διήκουσεν ἀνῃρηκότα τὸν Λέοντα, ἐκδικῶν· ὁμοῦ δὲ καὶ θυμὸν ἴδιον ἀποπιμπλῶν· ἐτύγχανε γάρ που πόρρωθεν ἐξ ἡλικιωτῶν διαφερόμενος πρὸς αὐτὸν, καὶ ἅμα τὴν περὶ αὐτοῦ τοῦ ἐν τῷ Φιλομηλίῳ μοναχοῦ πρόρρησιν φοβούμενος, χεῖρα ἐναντίαν κινεῖ· καὶ χεῖρα οὐ μικράν τινα καὶ ἀσθενῆ, βαρεῖαν δὲ καὶ ἀνδρώδη καὶ νεανικήν· πᾶσαν ἡλικίαν τοῦ δόρυ δυναμένων κινεῖν ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ. Ἐτύγχανε γάρ πως καὶ ἄλλως ὁ Μιχαὴλ ὑπὸ πάντων μισούμενος, ἅτε δὴ κακῆς μὲν [45] αἱρέσεως μετεσχηκὼς τῆς τῶν Ἀθιγγάνων,

γάνων, ὡς εἴρηται· καὶ ὅτι γλῶσσαν χωλεύουσαν εἶχων, εἰς ἀνανδρείαν καὶ μαλακίαν διεβεβόητο· πολλῷ δὲ μᾶλλον, ὅτι τὴν ψυχὴν τῆς γλώττης οὐχ ἧττον χωλεύουσαν ἔφερεν, ἐβδελύσσετό τε, καὶ εἰς φόρτον ἐλελόγιστο τοῖς πολλοῖς. Ὁ Θωμᾶς δὲ, εἰ καὶ τὸ σκέλος πεπηρωμένος καὶ τῷ γένει βάρβαρος ἦν, ἀλλ᾽ οὖν τῇ γε πολιᾷ αἰδέσιμος, καὶ μᾶλλον φιλούμενος ἐτύγχανεν, ὅτι τὸ εὐπροσήγορον καὶ ἀστεῖον, εἶα δὴ φίλον ὁ στρατιώτης ὄχλος, αὐτῷ που συνῳκείωτο ἐκ παιδὸς, καὶ τῷ κατὰ γενναιότητα σώματος οὐδέ τινος ἐφαίνετο δεύτερος. οὕτως οὖν τοὺς, τοὺς δημοσίους φόρους εἰσπράττοντας εἰς ἑαυτὸν οἰκειωσάμενος, καὶ ἐν μεγαλόφροσιν ἐπιδόσεσιν σπουδάζων ὑφ᾽ ἑαυτὸν ποιεῖν τοὺς πολλοὺς, πολὺς γέγονεν ἐκ μικροῦ, καὶ μέγας ἐξ ἐλαχίστης χειρός. τοὺς μὲν γὰρ ἦγε πειθοῖ καί τινι φιλίᾳ, ὅσοις δὴ ὁ τῶν καινῶν πραγμάτων καὶ τὸ φιλοπλουτεῖν ἔρως ἦν· τοὺς δὲ βίᾳ καὶ γνώμῃ ἀβουλήτῳ, ὅσοις δὴ τὰ τῶν ἐμφυλίων στάσεων κακὰ ἐν πείρᾳ ἤδη γεγένηντο. ἐντεῦθεν οὖν οἱ ἐμφύλιοι ἀναρρηγνύμενοι πόλεμοι, καὶ οἷον τινες Νειλῷοι καταρράκται ἀνοιγόμενοι, οὐχ ὕδατι, ἀλλ᾽ αἵματι τὴν γῆν κατεπότιζον. Ἐντεῦθεν καὶ δοῦλοι κατὰ δεσποτῶν, καὶ στρατιώτης κατὰ ταξιώτου, καὶ λοχαγὸς κατὰ στρατηγέτου, τὴν χεῖρα φονῶσαν καθώπλιζε· καὶ πᾶσα πῶς ἡ Ἀσία βυθιζομένη κατέστενεν. αἱ μὲν γὰρ αὐτάνδροις τῶν πόλεων ἀνῄρηντο τῷ Θωμᾷ, τῷ φόβῳ πεισθεῖσαι, αἱ δὲ πολλάκις ἀντιπίπτουσαι τὰ πιστὰ τῷ γε κρατοῦντι τηροῦσαι, μετὰ πολλῶν φόνων καὶ ἀνδραποδισμῶν ὑπήγοντο δεύτεροι. πλὴν ἀλλὰ πᾶσα Ἀσία ὀπίσω τούτου ἐγένετο, ἐκτὸς τοῦ τε Ὀψικίου Καταύλα στρατηγοῦντος, καὶ Ὀλβιανοῦ τοῦ τῶν Ἀρμενιακῶν. οὗτοι γὰρ δὴ ἐν τοσούτοις μόνοι Στρατηγέταις, τὰ πιστὰ προφανῶς πρὸς Μιχαὴλ ἀνεφάνησαν, οἷς καὶ τὴν χάριν ἀπονέμων, ὡς μὴ προδεδωκόσιν αὐτὸν, τὸ εἰς τὸ βασιλικὸν πεμπόμενον ταμεῖον δημόσιον Καπνικὸν οὕτω λεγόμενον μιλιαρίσιον ἓν συγκεχώρηκε. τῶν γὰρ ἄλλων πάντων ἀνὰ δύο πλουτούντων ἀνέκαθεν μιλιαρισίων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τούτων, τότε τὸ ἓν ἀφείθη διὰ τὴν εὔνοιαν.

ιβ. Ἃ καὶ μαθοῦσι τοῖς Ἀγαρηνοῖς ἀγαπητὸν κατεφαίνετο, καὶ ὅλως ἐντρύφημα. καιρὸν γὰρ λαβόμενοι, πᾶσαν χώραν καὶ νῆσον κατέτρεχον ἀδεῶς, μή τινος ἐμποδὼν ἱσταμένου αὐτοῖς. διὸ καὶ τοῦτο τῷ Θωμᾷ ἐσχηκότι, ἐπεί τινα αἴτησιν ἐκ τοῦ ἑαυτοῦ ᾤετο καὶ νεωτερισμὸν, εἰ γέ τινα φροντίδα μὴ τῶν ἐπ᾽ οἴκου ποιήσαιτο καὶ τῆς ἄλλης Ἀνατολῆς, ἀλλὰ συγχωρήσοι τούς τε παῖδας καὶ γυναῖκας καταληφθῆναι καὶ αἰχμαλωτισθῆναι αὐτῶν, συμφέρον κέκρικε τέως μὲν ἐπικρατῆσαι τὴν αὐτῶν ὁρμὴν δι᾽ ἐπιφανείας αὐτοῦ, καὶ τῷ πλήθει τῶν δυνάμεων· ἐκπλῆξαί τε καὶ πρὸς εἰρήνην πανούργως ἐκκαλέσασθαι. ὃ καὶ συνέβη. ὡς γὰρ αὐτοῖς ἄρτι δὴ τοῖς Σαρακηνοῖς εἰς τὴν αὐτῶν εἰσβάλλων, ἐξ ὑποστροφῆς ἀνύποιστος κατεφαίνετο, εἰς λόγους δὴ προσελθὼν βαρβαρικοὺς, σπονδάς τε ἐποιεῖτο εἰρηνικὰς, καὶ πρὸς συμμαχίαν ἐξεκαλεῖτο αὐτοὺς, συντιθέμενός τε καὶ ὑπισχνούμενος ἃ καὶ πρότερον εἴρηται· Τὰ Ῥωμαίων τε προδώσειν ὅρια, καὶ τὴν αὐτῶν αὐτοῖς ὑπὸ χεῖρας ποιῆσαι ἀρχήν. ὅθεν τοῦ μὲν βουλεύματος οὐ διήμαρτε τοῦ

dictum est, commercio pollutus esset; tum quod balbutientis linguæ vitio laborans, imbellis mollisque nomen habebat: tum etiam, quod non minus animo, quam lingua impeditus esset (homo scilicet perversis moribus) execrationi erat, ac vulgo molestus putabatur. Thomas vero quamquam crure oblæso, ac gente Barbarus erat: canitie tamen venerabilis, magisque a cunctis amabatur; quod nempe ad congressum facilis atque urbanus erat: quas utique dotes, ordinibus gratissimas, a puero jam sibi asciverat corporisque robore nulli cedebat. Itaque publicorum vectigalium exactoribus in suas partes adductis, vulgusque magnificis largitionibus sibi demereri studens, clarus ex tenui obscuroque evasit, exque manu minima, magnus. Alios verborum lenocinio amicaque quadam specie sibi conciliabat, quotquot nimirum novarum rerum divitiarumque amor incesserat; alios vi ac renitente animo, quos bellorum civilium mala, jam doctos periculo, non latebant. Eo initio erupe-runt bella civilia, instarque Nilliacorum cataractarum aperta, non aqua, sed cruore terram large irrigarunt. Hinc servi adversus heros, miles stationarius adversus cohortalem, Centurio adversus exercitus Ducem, cruento ferro dextras armaverunt. Hactenusque omnis Asia malis obruta dirum gemebat. Civitatum Asiæ integræ ac quantæ erant, cadente metu, deditionem Thomæ faciebant; quæ autem Imperatori fidem servantes diu sæpiusque restiterant, multis cædibus prædarumque vi ac direptionibus, postmodum & ipsæ collum submittebant. Denique tota Asia in ejus partes concessit, exceptis dumtaxat Catacyla Opsicii, & Olbiano Armeniacorum Ducibus. Hi duo soli in tanta exercitus ducum multitudine Michaeli palam fidem servavere. Idcirco etiam Michael gratiam referens, quod ejus causam non prodidissent, nummi unius argentei in ærarium Principis inferri soliti (ac Fumarium tributum vocabatur) veniam eis fecit. Nam cum alii omnes jampridem (ipsique perinde ac cæteri) nummos duos miliarenses penderent, benevolentiæ memor unum illis remisit.

Thomæ præclaræ dotes.

Tributum Capnicum ex parte remissum. Vide Meurs. Edit. Paris. pag. 35.

XII. Ubi eo statu compositas Romanorum res Agareni didicerant, gratissime plane ac prorsus jucunde habuerunt. Suam enim eam occasionem facientes, omnes secure Provincias atque Insulas, nemine obsistente incursionibus vastare aggrediuntur. Quibus auditis Thomas, metuens ne quid sui rerum novarum molirentur, & ab ipso deficerent, si ipse eorum qui domi remanserant, & reliqui Orientis nullam curam gereret, sed ipsorum filios atque uxores diripi ducique in captivitatem sineret; operæpretium putavit hactenus Agarenorum impetum cohibere; objectoque illis copiosa exercitu metum incutere, atque ad pacem veteratoria arte cogere. Resque adeo ex voto successit. Nam cum in regionem eorum irrupisset, & Saraceni reversi illius impetum sustinere non possent, habito cum eis colloquio, pacem componit, sibique belli socios adjungit; hoc pactus eisque pollicitus, quod & superius diximus, *Proditurum nimirum Romanorum fines, eorumque Imperium illis subjecturum*. Quocirca nec consilio suo frustratus est; quin & coronam, Im-

Thomæ stratagema.

Pax cum Saracenis; auctæ copiæ.

periil insigne, consequitur, & Imperator ab Antiochenæ tunc Ecclesiæ Præsule, * Jacobo nomine, proclamatur, cogitque ingentem exercitum: quin potius collatum accepit, ad corroborandum sibi Imperium; nec ex illis dumtaxat Agarenis, qui nobis vicini sunt & finitimi, verum etiam ex iis qui remotiora ac interiora colunt, Ægyptiis scilicet, Indis, Persis, Assyriis, Armeniis, Chaldis, Iberis, Zechis, Cabiris, iisque omnibus qui Manetis doctrinam & opiniones sequuntur. His itaque omnibus velut firmissimo præsidio munitus ac undique obseptus, optimum existimavit, ut cum moribus etiam appellationem mutaret, sibique filium, uti superius dictum est, adoptaret.

** Joha Antiocheno Patriarcha Imperator salutatus.*

XIII. Irruit igitur omnem populans Orientem, ac si qui ejus sponte partibus adjungi nollent, eos diripit. Michael his auditis, majorem rebus rumorem existimans, non justas satis aut mole pares in eum copias mittit; quas Thomas, prælio congressus, cunctas delevit; partimque sitientis more velut haustem aquæ absorpsit; partim reliquis in fugam actis, res suas amplius confirmavit. Adeoque naves biremes, aliasque rotundas onerarias ad annonam & equos convehendos instruens, eo apparatu ipsam quoque Imperatoriam classem in potestatem redigit: jubetque classem omnem ad Lesbum congregari. Jam porro ipse, cum a nullo superari posse videretur, Asiam omnem populatur. Octoginta namque hominum armatorum millia in exercitu habens, unoque verbo ac nutu, quo vellet, adducens, Abydum, inde trajecturus, petit. Quoniam vero in itinere omnia populatus, non modo humiliora oppida, & munitiora, in cinerem favillamque cuncta redegerat: unumque aliquod nobilius adhuc reliquum, ab ejusque illa direptione immune exstiterat, filio adoptivo adoriri illud jubet, cum ea parte exercitus, cui præerat. Is porro quibusdam dæmonum præstigiis elatus, exque vaticiniis animo tumens, itted pridie cunctis suis audientibus inclamaverat, dicens: *Certo quodam die solemni pompa Urbem Augustam se ingressurum esse*. Tunc itaque temere equitans in grave exitium misellus desilit. Dum enim licentius vagatur, nulloque suorum instructo ordine, eo quod castrum nudatum militibus existimaret, in Olbiani delapsus insidias, statim caput amittit; quod exsectum Olbianus Michaelis Imperatori mittit. Ille mox ejus patri, iter continue urgenti, ac quem nullæ rerum difficultas ac molestia deterrerent, transmittit. Jam Thomas caput acceperat, cum nulla mora, ex maritimo oppido, quod Horcosium vocant, captato tempore quo per coitum luna nullam lucem emittit, multiplici ora actaque in Thraciam exscendit. Ejus rei cura, ante etiam trajectionem, Michaelem sollicitum habebat: Unde & lustrata omni Thracia, fortiore animo esse adversus desertorem hortabatur, & ut suis rebus usque ad sanguinem studerent; quo nimirum nec Imperatoris fidem violarent, nec virtutis suæ ac fortitudinis obliviscerentur. Cæterum imbecille quid visus vulgo ipse Michaelis conspectus. Quamobrem etiam illo in Augustam Urbem recepto, ipsa statim Thomæ sola præsentia, tanta omnes facilitate mutari con-

Thomæ victoria.

Edit. Paris. pag. 36

Subacta regia classis ac præsidiarii.

Adoptivus Thomæ filius necatus.

Thomæ trajectio in Thraciam.

A αἰκείαν, ἀλλὰ καὶ σέβας μεταλαγχάνει. καὶ Αὐτοκράτωρ ἀναγορεύεται παρὰ τοῦ τὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ θρόνον τηνικαῦτα μεταποιουμένου [46] Ἰακώβ, καὶ χεῖρα συλλέγει πολλήν. μᾶλλον δὲ λαμβάνει πρὸς τὴν αὐτοῦ στερέωσιν· οὐ γὰρ Ἀγαρηνῶν μόνον τούτων δὲ τῶν ἡμῖν γειτονούντων καὶ ὁμορούντων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἐνδοτέρων οἰκούντων, Αἰγυπτίων, Ἰνδῶν, Περσῶν, Ἀσσυρίων, Ἀρμενίων [47], Χαλδαίων, Ἰβήρων, Ζηχῶν, Καβείρων καὶ πάντων τῶν τοῦ Μάνεντος συστοιχούντων δόγμασι καὶ θεσπίσμασι. τούτοις ἅμα οἷον κατοχυρωθεὶς, καὶ πάντοθεν ἑαυτὸν περιφράξας, ἄριστον ὑπετόπασε [48] τοῖς τρόποις καὶ τὴν κλῆσιν ἀλλάξασθαι, καὶ υἱὸν εἰσποιήσασθαι, ὥς μοι δεδή-

46.

47.

48.

B λωται.

ιγ'. Εἰσβάλλει οὖν πᾶσαν πορθῶν τὴν Ἀνατολὴν, καὶ πᾶσαν ἡλικίαν τὴν μὴ διὰ πειθοῦς ἐρχομένην αὐτῷ. ἃ δὴ ὁ Βασιλεὺς ἀκηκοὼς, μείζω εἶναι κρίνας τὰ ἔργα τῆς ἀκοῆς, κατ' αὐτοῦ ἐκπέμπει στρατὸν οὐκ ἀξιόχρεων οὐδ' ἀξιόλογον, ᾧ συρρεὶς ὁ Θωμᾶς, τοὺς μὲν ὥσπερ τι ποτὸν διψῶν ἀνερρόφησε, τοὺς δὲ λοιποὺς εἰς φυγὴν τρέψας, τὰ καθ' αὑτὸν διετίθετο κραταιότερον. ναῦς τε ἐξαρτύων διήρεις, καὶ ἑτέρας στρογγύλας σιταγωγοὺς ἑπομένας αὐτῷ καὶ ἱππαγωγοὺς ἐντεῦθεν [49] καὶ τοῦ θεματικοῦ στόλου γίνεται ἐγκρατὴς, καὶ πρὸς τὴν Λέσβον ἅπαν τὸ ναυτικὸν ἀθροίζεσθαι ἐγκελεύεται· αὐτὸς δὲ ἤδη που ἀκαταγώνιστος

49.

C εἶναι δοκῶν, πᾶσαν τὴν Ἀσίαν ληλατεῖ. Ὀκτὼ γὰρ μυριάδων κατάρχων, καὶ ἑνὶ λόγῳ τούτοις ἡνιοχῶν, τὴν ἐπὶ Ἄβυδον ᾔει φέρουσαν διαπεραιωθησόμενος. Ἐπεὶ δὲ πάντα καταδραμὼν, σποδὸν καὶ κόνιν, μὴ μόνον τὰ ταπεινὰ τῶν χωρίων, ἀλλὰ δὴ καὶ τὰ κραταιότερα ἐξειργάσατο· καταλέλειπτο δέ τι χωρίον εὐφυὲς, καὶ τῆς αὐτῆς κακώσεως ἄμοιρον ἦν, τῷ εἰσποιητῷ τοῦτο καταδραμεῖν μετὰ τῆς προσούσης φάλαγγος ἐπιτρέπει υἱῷ. Ὁ δέ τισι δαιμόνων γοητείαις καταπειρώμενος, καὶ μαντείαις τὴν ψυχὴν ἐμφυσώμενος, τῇ προτεραίᾳ τοῦτο δὴ εἰς ἐπήκοον τοῖς ἑαυτοῦ ἀνακράζει, ῥητήν τινα ἡμέραν ἔσεσθαι καθομολογῶν καὶ φάσκων, ᾗ μέλλοι εἰς τὴν βασιλεύουσαν προ-

D ελθεῖν. Τότε γοῦν θρασέως ἱππαζόμενος, εἰς βαρεῖαν βλάβην, ὁ δείλαιος, ἐξεχόρευσε. διαπαρμένως γὰρ φερόμενος, τὸ γυμνὸν εἶναι τῶν ἀντιπάλων τὸ χωρίον οἰόμενος, λόχῳ δή τινι περιπίπτει τοῦ Ὀλβιανοῦ, καὶ τὴν κεφαλὴν αὐθωρὸν ἀποτμηθεὶς, τῷ Βασιλεῖ ἀποστέλλεται Μιχαήλ. Ὁ δὲ οὐδὲν ὑφειμένῳ κατὰ τὴν πορείαν, οὐδὲ μὴν τοῖς δεινοῖς τῶν ἔργων καὶ χαλεποῖς, τῷ ἑαυτοῦ ἀποστέλλει πατρί. ἄρτι ταύτην ἐδέδεκτο ὁ Θωμᾶς, καὶ πρὸς Θρᾴκην ἤδη ὑποστελλόμενος ἐκ τοῦ κατὰ θάλατταν ὄντος χωρίου, Ὁρκώσιον τοῦτο καλοῦσι, καιρὸν ἐπιτηρήσας ὅτε δὴ κατὰ σύνοδον ἡ σελήνη ἀφώτιστος ἦν, πολλαχοῦ διαπεραιοῦται κατὰ τὴν Θρᾴκην. ἔμελλεν οὖν καὶ

E πρὸ τῆς αὐτοῦ διαβάσεως ταῦτα τῷ Μιχαὴλ, ὅθεν πᾶσαν περιελθὼν τὴν Θρᾳκῶν [50], ἰσχυροτέρους ἅμα παρῄνει γενέσθαι πρὸς τὸν ἀποστάτην, καὶ τὰ ἑαυτῶν φρονεῖν μέχρις αἱμάτων παρακαλεῖ, μήτε τὴν Βασιλέως πίστιν, μήτε μὴν τὴν σφῶν ἐξαρνουμένους ἀνδρείαν καὶ ἀρετήν. Ἀλλ' ἔοικεν ἡ ὄψις ἀμαχόν τι εἶναι πρᾶγμα τοῖς πολλοῖς· καὶ διὰ τοῦτο ἐκείνου μὲν πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ὑποκεχωρηκότος, τοῦ Θωμᾶ

δὲ κατὰ πρόσωπον παρεσταμένου, μεταθέσθαι συνέβη πάντας εὐκόλως, ὡς μηδὲ λόγου δεηθῆναι, καὶ ἅμα συστρατεύσασθαι ἡγουμένῳ κατὰ τῆς βασιλευούσης.

ιδ'. Οὐκ ἔλαθεν ὅμως ταῦτα θᾶττον ἢ ἔδει τὸν βασιλέα· ὅθεν καὶ στρατόν τινα ἐκ τῶν ἤδη που καταλελειμμένων ἐκ τῆς Ἀσίας ἐπισυνάγει, καὶ δυνάμεις τινὰς 51 διὰ τοῦ Κατάκυλα καὶ Ὀλβιανοῦ συναθροίζει, τὸν περὶ τῆς βασιλείας ἤδη κίνδυνον δεδιώς. Ἀλλ᾽ οὐδὲ τοῦ κατὰ θάλασσαν ἠμέλει στρατοῦ· τάχει δὲ πολλῷ πρὸς τὴν ἐκείνου κατὰ γῆν τε καὶ θάλατταν ἀντιπαρεσκευάζετο δύναμιν. εἰς τοσοῦτο δὲ ἧκε δυσεργίας καὶ περιστάσεως, ὡς καὶ σιδηρᾶν ἅλυσιν ἐξ ἀκροπόλεως εἰς τὸ καταντικρὺ πολίχνιον ἐπεκτεῖναι, τὴν ἔσωθεν ἄβατον τηρῶν ὁδόν. ἦν δέ τις ἐν Σκύρῳ νήσῳ τῶν Κυκλάδων μιᾷ, πολλάκις ἐστρατηγηκὼς ἀνὴρ ὑπερόριος, ἄρτι δὲ τῷ Μιχαὴλ εἰς πικρίαν ψυχῆς ἀφικόμενος· ὄνομα τούτῳ Γρηγόριος, ὁ οὕτω λεγόμενος Πτερωτός, ἐξάδελφος μὲν ὑπάρχων τοῦ Λέοντος, ἄρτι δὲ τούτου ἀναιρεθέντος ὑπερόριος γίνεται, ὅτε μὴ σιγῇ, ζέσει δὲ τῆς καρδίας καὶ φιλίᾳ τοῦ Λέοντος, προσκυνήσων τὸν Μιχαὴλ εἰσερχόμενος, πολλοῖς ὀνειδισμοῖς αὐτὸν περιέβαλε, τὸν φόνον φέρων τῶν λεγομένων κατήγορον. ᾧ Μιχαὴλ τότε μὲν εἰπών, Οἶδά σου τῆς ἀθυμίας τὸ πέλαγος, καὶ τῆς λύπης τὸ μέγεθος, φέρειν ἐπέτρεπε τὰ γενόμενα. Τρίτης δὲ παρῳχηκυίας ἡμέρας, κατὰ τὸν εἰρημένον τόπον τῶν Κυκλάδων πεποίηκεν ὑπερόριον. τοῦτον ἑταιρισάμενος ὁ Θωμᾶς, στρατεύματός τινος τοῦ κατὰ γῆν ὡσεὶ χιλιάδας δέκα ἀνέδειξε στρατηγόν. καὶ τὸν κατὰ θάλασσαν δὲ στόλον αὐτοῦ γενόμενον εὐτρεπισάμενος, (καὶ ἕτερον αὐτοῦ ἐπιστήσας στρατηγόν.) οἷόν τινας προδρόμους ἐξέπεμψεν, ὠφέλιμον εἶναι κρίνας, τὰς κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν ἅμα ποιεῖσθαι τὰς προσβολάς. γενομένου δὲ τούτου, καὶ κατὰ ταυτὸ ἀναφανεισῶν τῶν ναυτικῶν καὶ πεζικῶν δυνάμεων ἐν τῷ πρὸς Βλαχέρναις κόλπῳ· οὐδὲ γὰρ οὐδεμίαν κώλυσιν ἢ βοήθειαν ἡ ἐξαρτηθεῖσα σιδηρᾶ σειρὰ ἐπεδέδεικτο, εἰς οὐδὲν, ἢ μικρὸν ἡ τούτων παρουσία λελόγιστο· ὅθεν οὐδ᾽ ἀξιόλογόν τι παρ᾽ αὐτοῖς ἐπέπρακτο. πλὴν ὁ Θωμᾶς κριοὺς καὶ χελώνας καί τινας ἑλεπόλεις, δι᾽ ὧν τὰ τείχη ᾤετο κατασείειν διά τινων κατασκευάσας μηχανουργῶν. πρὸς δὲ καί τινα Ἀναστάσιον ἄρτι δὴ τὸν τῶν μοναχῶν ἀλλαξάμενον βίον, καὶ εἰς τὸν ἀγυρτικὸν τοῦτον δὴ καὶ πολιτικὸν ὑποστρέψαντα, μέλανα τὴν χροιάν, μέλανα τὴν ψυχὴν υἱοθετήσας, καὶ συγκοινωνὸν τῆς ἀνταρσίας ἀναγορεύσας, πολλῷ στρατῷ καὶ δυνάμει ῥέων κατὰ τῆς βασιλευούσης προσήλαυνεν. ἅμα γὰρ τῷ εἰς ὄψιν ἐπιφθῆναι τῇ πόλει τὰς πύλας αὐτῷ ἀναπετασθήσεσθαι οἰόμενος, μίσει δὴ τῷ πρὸς Μιχαήλ. Ἐπεὶ δὲ ταύτης τῆς ἐλπίδος διέπεσε· μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ὕβρεσι τούτων καὶ λοιδορίαις ἐπλύνετο· τότε μὲν δὴ τὴν στρατηγικὴν σκηνὴν, καὶ τὸ 52 χάρακα κατὰ τὸν τοῦ Παυλίνου οἶκον, ἔνθα δὴ καὶ τὸ [52] τῶν σεβασμίων Ἀναργύρων τέμενος οἷόν τι ἀνάκτορον ᾠκοδόμηται, ἐγκατέπηξε· καὶ πάντα τὸν ἄχρι Εὐξείνου τόπον καὶ Ἱεροῦ καὶ τὰ περαιτέρω δὲ τούτων πολίχνια ἐπῆλθε διά τινος στρατεύματος πείσων, καὶ μή τινα ἔχειν ὄπισθεν ἐχθρόν.

ιε'. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα κατὰ νοῦν ἔχειν ἐδόκει αὐτῷ, τινὰς ἡμέρας πρὸς παρασκευὴν δοὺς ἑαυτῷ, ὡς ἔκ τινος ἀπόπτου κατεῖδε τὸν μὲν Μιχαὴλ τὸ πολεμικὸν σημεῖον ἐπὶ τέγους τοῦ τῆς Θεοτόκου ναοῦ καταπεπηγότα, κἀκεῖθεν τὴν κατὰ τῶν ἐναντίων ἰσχὺν αἰτούμενόν τε καὶ προσλαμβάνοντα· τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ τὸν Θεόφιλον πάντα τὸν τῆς πόλεως περίβολον μετὰ τοῦ ἱεροῦ τάγματος ἐπιφοιτῶντα, τῷ, τε ζωοποιῷ

Constant. Porphyrog. Continuat.

A tigit, ut nec verbis quidem illis induci opus fuerit, seque ultro ad expugnandam Urbem Augustam ei socios adjunxerint.

XIIII. Hæc citius quam par erat Imperatori delata: Idcirco etiam exercitum ex residuis ex Asia, si qui jam suppetebant, nonnullasque copias Catacylæ & Olbiani opera, cogit; jam sibi de rerum summa periculum verti sentiens. At neque classis curam negligit: multaque celeritate adversum hostem terra marique educit. In tantas autem angustias rerumque difficultates conjectus est, ut & ferream catenam ab Arce ad oppositum e regione oppidulum, ad hostem ab interiore muro arcendum, extenderit. Vivebat tunc in Scyro, quæ una est Cycladum Insularum, vir quidam exul, sæpius Ducis exercitus functus munere, jamque infenso in Michaelem actus animo, Gregorius Pterotus nomine, Leonis Imperatoris consobrinus, haud ita pridem illo sublato relegatus, eo quod silentium sibi imperare noluisset; sed præ fervore animi ac Leonis amore salutatum Michaelem ingressus, multis eum conviciis aspersisset, ac cædem exprobrasset. Ad quem tunc Michael, *Novi*, inquit, *animi tui mœstitiæ pelagus ac tristitiæ magnitudinem*; jubensque patienter ferre, quæ contigerant, post triduum in eam Cycladum Insulam, cum relegavit. Hunc belli socium ascitum Thomas, duodecim millium terrestrium copiarum agmini præfecit. Classem quoque quam habuerat adornans, aliumque ei Ducem præficiens, ambos tanquam præcursores Regiam Constantinopol Urbem tentaturos præmittit; e re sua fore existimans, si terra simul marique eam adoriretur. Hoc ubi sic gestum est, simulque navales ac terrestres copiæ ad Blachernarum sinum apparuerunt (nihil enim extenta ferrea catena impedimento fuit, aut Urbem juvit) nihili illæ, aut certe exigui momenti visæ sunt: unde nec dignum aliquid memoria gesserunt. Cæterum Thomas ipse arietibus, testudinibus, aliisque machinis, quibus muros concutiendos arbitrabatur, per quosdam eorum artifices constructis: D ad hæc autem Anastasio quodam, qui ejurato Monachi instituto, paulo ante ad veteratoriam ac sæcularem vitam transierat, atri coloris atque animi in filium adoptato, & consorte tyrannidis renuntiato, ingentibus copiis, numerosoque fretus exercitu, ad Regiam Urbem advectus est: ratus simul atque ad Urbem accessisset, portas ipsi reseratum iri. Ubi autem nihil eventus ejus expectationi respondit; eorumque potius probris compluebatur ac maledictis, tum demum prætorium tentorium vallumque ad Paulini Ædes (ubi & venerabilium Anargyrorum Delubrum Palatii instar extructum est) fixit munitque. Destinata quoque parte exercitus, omnem ad Euxinum E usque Hierumque regionem, atque his ulteriora oppida invasit, ad defectionem cogens, ne quem a tergo hostem pateretur.

XIV. His ita ex animo constitutis, dum apparatui castrisque componendis dies aliquot insumit, velut e specula Michaelem videt belli signum in Blachernensi Deiparæ tecto defigere, atque inde vires adversus hostes deposcere, sibique corrogare: ejusque filium Theophilum, una cum sacro ordine, Urbis ambitum omnem atque

Edit. Paris. pag. 37.

Gregorius Pterotus Dux, Leonis consobrinus.

Anastasius Monachus apostata, Thomæ collega adoptivus filius.

Repulsus Thomas a civibus.

Anargyri, Cosmas & Damian.

pag. 38.

Implorata Dei auxilio: sacrorum pignorum religio.

tenia circumire, ac tum vivificum Crucis Lignum, tum intactæ Christi Dei nostri Parentis Vestem circumferre. Ea res, ejus maxime spes dejecit; Chamæleontisque in morem cogitationum æstu varius incepsque agebatur; siquidem illi non modo contra hostes visibiles, sed & contra inaspectas quasdam Fortitudines pugna conserenda erat. Sic itaque consilii incertus, etsi alioqui tot tantisque copiis fretus, earum judicem cogitationum, Martis aleam fore decrevit. Prima itaque diei insequentis luce, dato classico, suos castris educit; ac filio quidem, terrestrem murum oppugnare jussit; ipse cum majori copiarum parte validioribusque machinis ac tormentis, quibus civitatis murum tentaturus erat, Blachernarum turres aggreditur, scalas admovens murorum altitudini congruentes: alibi testudines, alibi arietes: nusquam non missilium grando, eaque balistis densus lapidum imber; quo tam varia undique omnisque generis oppugnatione, tum oppidanis terrorem injiceret, tum Urbe potiretur. At neque muros maritimos negligit; sed classe undique cingens, ignique & jaculis, adhæcque tetraschelis quibusdam obsidionalibus machinis, profuse (perindeque dicas, temere nulloque judicio ac arte) tentare jubet. Quamobrem etiam tanta vis virorum ei militantium, nihil ei commodi attulit. Illico enim adversus ventus classem dissipavit, alioque atque alio naves disjecit; quippe cum ingens procella esset, ac mare æstuosum. Terra quoque oppidanis strenue dimicantibus, hactenusque telorum e turribus fortiter missorum grandine inutiles scalas ei reddentibus; ad hæc tormentis partim ad destinatum non attingentibus (quod quidem maximum rebus momentum attulit, eumque gerendo bello imperitum ostendit) partim vero attingentibus quidem & assequentibus, imbecillioribus tamen, nec satis forti conatu, & ut muros concutere possent, vel etiam Præsidiarios ex turribus excutere, atque illinc fugare. Ubi igitur non ex prioris famæ ratione, cuncta magno quodam vulgantis rumore, hæc apparuere: quin potius longe minora, ac quæ mens debilissima regeret ac parturiret, statim obsessa Civitas, animos audaciamque resumpsit; tantaque vi longe mittentes balistas displodebat, ut omni illo machinarum apparatu relicto, obsidentium agmina procul recedere, deque salute consilium inire cuegerit. Quamobrem non qualem obsessor putaverat, sed firmiorem longe quam pro existimatione Urbem offendit. Præterea vero ipsa quoque tempestas asperiorem aerem reddebat. Velut itaque appetente hyeme, ac per hyemem provinciis reliquis frigidiore Thracia, ad hyberna, & ad reducendas copias animum convertit.

XV. Vere itaque mitius illucescente, turmasque militares lustris suis ac latibulis excedere cogente, utrinque rursus terra marique adoriendam Constantini Urbem putavit. Neque vero Michaelem, qualem antea, sed jam & terrestribus quibusdam, & navalibus copiis instructum invenit. Rursus igitur eamdem partem quam prius (sinum scilicet Blachernensem) eodemque apparatu aggreditur. Prima itaque luce, data pugnandi tessera, ac dum jam Blachernenses muri quatiendi essent,

Urbis frustra aggressio.

Edit. Paris. pag. 39.

Iterata Urbis obsidio.

A τοῦ Σταυροῦ ξύλον ἐπιφερόμενον [11], καὶ τὴν Ἐσθῆτα τῆς πανάγνου Μητρὸς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. οἷς πολλὴν μὲν τῶν πραγμάτων δυσελπιστίαν, καὶ παντοῖος ἐγένετο τὴν γνώμην κατὰ τὸν Χαμαιλέοντα· οὔγε μὴ πρὸς ὁρατοὺς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀοράτους τινὰς δυνάμεις ἀναγκάζοιτο διαμάχεσθαι. οὐκ ἔχων δ' ὅτι καὶ πράξειεν, ἄλλως τε δὲ καὶ ὄχλῳ δὴ τοσούτῳ τεθαρρηκὼς, τὸν διὰ μάχης ἔκρινεν ἀγῶνα τῶν τοιούτων διαλογισμῶν γενέσθαι κριτήν. ὅθεν τῇ ἑξῆς ἅμα τῷ φωτὶ σημάνας τὸ ἐνυάλιον, τοὺς ἄνδρας ἐξῆγε· καὶ τῷ μὲν υἱῷ, κατὰ τὸν ἐν τῇ χέρσῳ τοῦ τείχους περίβολον φέρειν τὸν πόλεμον, καὶ τὴν ἀνάγκην ἐπέτρεπεν· αὐτὸς δὲ τὸ πολὺ τῆς δυνάμεως καὶ τῶν πολεμικῶν ὀργάνων, δι' ὧν ἔμελλε τὸ τεῖχος καταπειράζειν τῆς πόλεως ἔχων, κατὰ τοὺς τῶν Βλα-B χερνῶν πύργους ἐποιεῖτο τὴν προσβολήν. κλίμακάς τε τῷ ὕψει προσφέρων ἀναλογούσας, καὶ χελώνας ἄλλοθεν, καὶ ἑτέρωθεν τοὺς κριούς· τοξεύμασί τε καὶ πετροβόλοις πανταχόθεν χρώμενος, ὡς ἔμελλε πάντοθεν παντοῖος φαινόμενος καταπλῆξαι μὲν τοὺς πολίτας, κρατήσειν δὲ καὶ τῆς πόλεως· ἀμέλει οὐδὲ τῶν κατὰ θάλατταν ἠμέλει τειχῶν· ἀλλὰ τῷ ναυτικῷ πάντοθεν περικυκλώσας αὐτήν, πυρί τε καὶ τοξεύμασι, πρὸς δὲ καί τισι τετρασκελέσιν ἑλεπόλεσιν χρῆσθαι ἐκέλευεν ἀφειδῶς· τοῦτο δὴ καὶ ἀτεχνῶς εἰπεῖν· ὅθεν οὐδὲν τῶν εἰς ὄνησιν φερόντων αὐτῷ ἡ τοσαύτη δύναμις συμπαρομαρτούντων ἀνδρῶν κατεπράξατο. Τὸ μὲν γὰρ ναυτικὸν εὐθύς τις ἐναντίος ἐπιγενόμενος ἄνεμος συνδιέλυσέ τε καὶ ἄλλο ἀλλαχῇ διεσπαρμένον ἐποίησεν, ἅτε δὴ C καὶ χειμῶνος ὄντος ἐξαισίου. τῶν δὲ τὴν ἤπειρον γενναίως μὲν τῶν αὐτῆς τῆς πόλεως ἀπομαχομένων, καὶ τὰς μὲν τὰς κλίμακας ἀχρήστους αὐτῷ ποιούντων διὰ τῶν ἐκ τῶν πύργων ἠφιεμένων ἰσχυροτέρων βελῶν· τῶν δ' ἄλλων ὀργάνων, τῇ μὲν ἐκ ἐφιεμένων, καὶ τότε μεγάλην ῥοπὴν τοῖς πράγμασιν ἐντεθεικότος, καὶ τὴν αὐτοῦ πρὸς τοὺς πολέμους ἀπειρίαν καταμαρτυρήσαντος· τῇ δὲ καὶ τῶν ἐφικνουμένων καὶ καταλαμβανόντων ἀσθενεστάτων ὄντων, καὶ ἀκρατὰ μᾶλλον γενναίαν τε καὶ διασείειν τοῖχον εἰδότων· ἀλλ' οὐδὲ τῶν κατὰ πύργους ἱσταμένων ἀνδρὸς ὑποχώρησίν τινα παρασκευαζόντων. Ὡς δ' οὖν ἐφαίνετο ταῦτα οὐ κατὰ τὴν προτέραν διαθρυλλήσασαν πάντη φήμην καὶ διακωδωνίσασαν· ἧττω δὲ, καὶ ὡς ἐκ τινος ἀσθενεστάτης φρενὸς διακυβερνώμενα, καὶ ἐπιταρ-D τόμενα, ἀντεθάρρησέ τε ἡ πολιορκουμένη πόλις εὐθέως. καὶ τοσούτῳ ἑκηβολωτέροις ἐχρᾶτο τοῖς βέλεσιν, ὡς πόρρωθεν τοὺς αὐλισθῆναι ἐπαναγκάσαι τοὺς τοσαύτας μαχανὰς ἐγκαταλιπόντας, καὶ περὶ τῆς ἰδίας βουλεύεσθαι σωτηρίας. ὅθεν ἐπὶ τὰ κατὰ τὴν πολιορκίαν ἀχὼς ᾤετο· στερρότερα δὲ ἃ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀπήντησεν. ἄλλως δὲ καὶ ἡ ὥρα δριμύτερον ἐδείκνυ τὸν καιρόν· ἅτε δὲ καὶ χειμῶνος ἐπιγινομένου, καὶ τῆς Θρᾴκης τῶν ἄλλων ὥσπερ δυσχειμέρου, ἐπὶ παραχειμασίαν ἐτράπη, καὶ τὴν τοῦ στρατοῦ ἀνακομιδήν.

ιε'. Ἤδη δὲ τοῦ ἔαρος ἥμερον ἐπιλάμποντος, καὶ τὸν στρατιωτικὸν ὄχλον τὰς καταδύσεις καὶ χηραμοὺς καταλιπεῖν ἐκβιάζοντος, ἀμφοτέρωθεν αὖθις κατά γῆν τε καὶ κατὰ θά-E λατταν ἔκρινε προσβάλλειν τῇ Κωνσταντίνου. ἀλλ' ἤδη τὸν Μιχαὴλ οὐχ ὡς τὸ πρότερον, ἄρτι δὲ στρατιωτικήν τινα δύναμιν εὗρισκε συλλεξάμενον, καὶ θαλαττίαν ἄλλην δὲ ναυτικήν. κατ' ἐκεῖνο γοῦν πάλιν ἐπὶ τὸ μέρος ὁπλισάμενος, ὃ καὶ πρότερον, τὸν κόλπον τῶν Βλαχερνῶν. ὡς οὖν ἡμέρα ὑπέλαμπε, καὶ τὸ σύνθημα ἐδίδοτο τὸ πολεμικόν, καὶ τεῖχος ἔμελλε κατασείειν τῶν Βλαχερνῶν, ὡς λόγους δύτισιν ἐκ

τῶν τειχῶν μετέωρος ἄλλων ὁ Μιχαὴλ, ἀμνηστείας αὐτοῖς δεινῶν ἀπαγγελλόμενος, καὶ ὑπισχνούμενος δώσειν ἀγαθὰ πολλὰ, εἰ μόνον δὴ μεταπείσαιντο, καὶ μὴ βουληθεῖεν αἵμασιν ὁμοφύλων καὶ ἀδελφῶν καταχραίνεσθαι· ἀλλ' εἰς πίθον τετρημένον, τὸ τοῦ λόγου, τούτους ἐναπεράνας τοὺς λόγους, ἐκείνους μὲν θαρσαλεωτέρους ὅτι δὴ καὶ παρακαλοῖντο· ταυτὸν δ' εἰπεῖν, καὶ τῆς ἐκ τοῦ φόβου συστάσεως λελυμένους, εἰργάσατο. ἑαυτὸν δὲ σταθερόν τε καὶ στεῤῥότερον. ὅθεν ἄφνω ἐκ πολλῶν πυλίδων κατ' αὐτῶν συῤῥυεὶς, ᾗ μὴ προσεδόκων ἐκεῖνοι, συῤῥήγνυταί τισι τούτοις εἰς μάχην, καὶ φθόρον ἱκανὸν ἐργασάμενος, τὴν νικῶσαν λαμβάνει λαμπρῶς. κατὰ θάλασσαν δὲ καὶ μᾶλλον ἢ κατ' ἤπειρον τὴν νικῶσαν λαμβάνει λαμπρῶς. κατὰ θάλατταν δὲ καὶ μᾶλλον ἢ κατ' ἤπειρον τὴν νικῶσαν ἐλάμβανον. ὡς γὰρ αἱ βασιλικαὶ τριήρεις ἀνήγοντο, καὶ εἰς χεῖρας συνέρχεσθαι ἔμελλον· ἄρτι δὲ πόλεμον συγκροτοῦντος, καὶ λίθους ἐπαφιέντος τοῦ ἀποστατικοῦ πλοΐμου, οὐκ οἶδ' ὅτι παθόντος, καί τισι δείμασι καὶ θορύβοις περικτυπηθέντος, καὶ πρύμναν κρούσαντος, κατήγετο πρὸς τὴν χέρσον. καὶ οἱ μὲν τῶν ἀνδρῶν πρὸς Βασιλέα αὐτομολοῦντες, ἐθάῤῥουν μετατιθέμενοι· οἱ δὲ πρὸς τὸ οἰκεῖον στρατόπεδον τὸ κατὰ γῆν ἀπεδίδρασκον, τὸ κατὰ θάλασσαν εἶναι καὶ διαμάχεσθαι ἀπαρνησάμενοι παντελῶς. Οὕτω μὲν οὖν ἀπονητὶ διελύθη τὸ ναυτικὸν, καὶ προσεχώρησεν εἰς... οὐδὲν ἄξιον οὔτε τοῦ πλήθους τῶν νεῶν, οὔτε τῶν εἰς αὐτὰς ἀναβεβηκότων ἀνδρῶν, διαπραξάμενον.

F. εἰς φροῦδον,

ις'. Ὅθεν καὶ Γρηγόριος ὁ δηλωθεὶς συνεωρακὼς αὐτόν τε τοῦτον τὸν ἀποστάτην εὐκαταφρόνητον ὄντα τε, καὶ πλέον προϊόντος τοῦ χρόνου γενησόμενον, ἅτε δὴ πότοις σχολάζοντα, καὶ φρονήσεως ἀμοιροῦντα κατὰ πολὺ, δι' ἧς πεφύκασι μᾶλλον ἢ πόθεν ἄλλοθεν αἱ νῖκαι προσγίνεσθαι· μοῖράν τινα τοῦ ὑφ' ἑαυτὸν τάγματος συλλαβόμενος, καὶ πρότερον δὲ κοινολογησάμενος τῷ Βασιλεῖ διὰ μοναχοῦ τινὸς τῶν ἀπὸ τοῦ Στουδίου, τοῦ Βασιλέως ἀποσταλέντος, ῥῆξιν ἐποιεῖ, καὶ τοῦ ἀποστάτου γίνεται κατὰ νώτου· ἅμα μὲν τοῦτον ἐκδειματῶν καὶ θορύβου πληρῶν, ἅμα δὲ καὶ τὰ εἰς Βασιλέα ἑαυτῷ ἡμαρτημένα, ἀλλὰ μὴν καὶ τῇ αὐτοῦ γαμετῇ καὶ τοῖς τέκνοις. καὶ γὰρ ἐτηροῦντο ἐν φυλακῇ, ἐκείνου τῷ Θωμᾷ προσθεμένου, διαλλαγὴν καὶ συγγνώμην πραγματευόμενος. Ἀλλ' οὔπω ὁ Βασιλεὺς ταῦτα ἔφθασεν ἀκοῦσαι. εἰς τοσοῦτον γὰρ ἀπεκέκλειστο καὶ τῶν ἔξωθεν, οὐδ' εἰ τῶν ἐγγὺς μόνον τις, ἀλλ' οὐδ' εἰ τῶν ποῤῥωτέρω τὰ αὐτοῦ ᾑρημένος ἐτύγχανε. καὶ ὁ Θωμᾶς τὸ μὴ πολλὴν ἐξαίφνης τοῦτον γενέσθαι κατοῤῥωδῶν, καὶ φόβον ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ποιῆσαι βουλόμενος, τὴν μὲν στρατοπεδείαν τῆς πόλεως οὐκ ἐξεκίνησε. Ταυτὸ τοῦτο προμηθούμενος, καὶ προνοῶν τὸ μὴ διωχθῆναι ἐξόπισθεν· ὀλίγους δέ τινας, καὶ ὅσους ᾤετο ἀξιοχρέως τῆς πρὸς τὸν Γρηγόριον μάχης ὄντας παραλαβὼν ἔξεισι πρὸς αὐτὸν, καὶ περιγίνεται τούτου, καὶ φεύγοντα καταλαβὼν ἀναιρεῖ· καὶ αὖθις διὰ ταχέων πρὸς τὰς δυνάμεις τὰς προσεδρευούσας τῇ πόλει γίνεται, καὶ γράμμασιν ἐπιστέλλων τὰ ἑαυτοῦ περιαγγέλλει ἁπανταχοῦ. ὡς οὖν τε νενικηκὼς, ὅπερ οὐκ ἦν. καὶ τὸ προσχωριάζον κατὰ τὴν Ἑλλάδα ναυτικὸν, ταχέως ἐκέλευεν ἀναχθῆναι, ὡς αὖθις τοῖς κατὰ θάλασσαν προσβάλλοι μετὰ στεῤῥοτέρας δυνάμεως μέρεσιν. ἀλλ' ἐκεῖναι μὲν εἰς ἀριθμὸν τελοῦσαι πεντήκοντα πρὸς ταῖς τριακοσίαις πολεμιστηρίοις ἅμα δρόμωσι καὶ σιταγωγοῖς, τῷ τῶν Βυρίδων * κατὰ Θρᾴκην λιμένι ἐγκαθορμίζονται, ἐξ οὐρίας

* A'il Βυρίδ.

Michael e superiori muro quosdam alloquendi occasionem nactus, malorum oblivionem, multaque eis bona collaturum pollicetur, si modo consilio mutato ad se transierint, nec civium fratrumque cruore fœdari in animum induxerint. Hos enimvero in dolium pertusum (quod adagio dicitur) sermones perorans, tum illos ferociores, ut quibuscum precibus ageretur (perindeque dicas hostium metu solutos, nihil jam servandi ordinis ac conspirationis solicitos) reddidit, sibique robur ac firmitatem adjecit. Quamobrem ex multis repente portulis suos effundens, qua illi nihil ejusmodi expectabant, parti eorum congreditur, justaque satis clade afficiens, clare victoria ponitur. Sed & mari illustriori, quam terra, victoria augetur. Cum enim Imperatoriæ triremes altum peterent, jamque pugnæ conferendæ adesset tempus, atque adeo ipsa desertoris classis congressus ardore saxa mitteret, nescio quo casu consternata, quibusve acta terroribus, versa puppi ad terram se subducit. Classiarii pars concepta fiducia ad Imperatorem deficiunt, pars ad sua castra terra pergunt, ac vel in mari versari, aut prorsus pugnare pernegarent: Sic absque labore dissoluta Thomæ classis, cessitque in nihilum, cum nullum, aut pro navium numero, aut pro classiariorum virtute, præclarum facinus edidisset.

Michaelis stratagema; exque eo victoria.

Edit. Paris. pag. 40.

XVI. Hinc quoque, cujus jam meminimus, Gregorius, cum desertorem Thomam exiguæ auctoritatis esse, multumque ei nominis decessisse, longeque amplius illi postmodum decessurum intelligeret, quippe homini poculis dedito, & cui maxime prudentia deesset (qua potissimum, ac præ omni alia virtute, parantur victoriæ) partem aliquam secum assumens subjectæ legionis, prriusque Monachi cujusdam Studiani Collegii, in eam rem missi, opera, communicato cum Imperatore consilio, a reliquo se exercitu avellit, Tyrannoque a tergo secedit; tum ut illum exterreret, ac turbatione impleret, tum vero ut sibi ipse; quin & uxori & liberis (nam & illos Michael, quo ea tempore ad Thomam defecerat, in carcere habebat) majestatis scilicet reus, veniam indulgentiamque obtineret. Sed neque Imperator rem adhuc audierat (adeo enim omnis extra commeatus occlusus erat) nec si quis, non solum eorum qui prope essent, verum etiam qui longius abessent, ejus partes secutus esset. Thomas autem veritus ne subito magna Gregorii auctoritas fieret, isque suis ordinibus terrorem injiceret, nihil soluta obsidione aut castris ab Urbe dimotis (timens ne se hostis a tergo insequeretur) paucos aliquos, ac quantos opprimendo Gregorio sufficere existimavit, assumens, in illum educit; prælioque fusum, ac in fuga comprehensum, necavit. Hincque celeriter ad reliquas copias Urbem obsidentes reversus, litteras in omnes partes, quibus sibi victoriam (etsi falso) manifeste arrogaret, dedit; classemque, quam in Achaja habebat, ad se quam primum adduci jubet, quo rursus instructioribus copiis mari pugnam confereret. Constabat illa cum bello aptis biremibus, tum onerariis trecentis quinquaginta navibus; quæ & brevi secundis auris ad Byridensem in Thracia portum appellunt. Imperatoria autem scyphonibus instructa classis, illic hostes in statione incautos

Gregorii a Thoma defectio.

Victus Gregorius ac necatus.

Thomæ mari clades.

aggressæ, multas eorum naves cum ipsis vectoribus capit, alias vi maxima comburit; paucæ admodum cladi superstites, celeri fuga portum Blachernensem petunt, id omnino satagentes, ut terrestribus copiis (quod & ita contigit) jungerentur. Sic res mari gerebatur, felicique adeo exitu. Terræ vero continuæ prope sigillatim erant velitationes, cædesque edebantur, modo Michaele, modo ejus filio Theophilo cum Olbiano & Catacyla adversus hostem, suos educente. Horum præliorum varius exitus, datæque & acceptæ æquo pene marte subinde strages. Justæ tamen pugna numquam certarum: eo quod Imperator cum hoste, cujus essent numerosiores expeditæque ac equestres copiæ, acie congredi non posset.

Edit. Paris. pag. 41.

Bulgari suppetias facit Michaeli.

XVII. Eo rerum statu, Mortagon Bulgarorum Imperator, fama excitus, quæ jam totum orbem pervaserat, Romanorum Imperatorem intra muros obsessum teneri; misso clam ad Michaelem nuntio, ultro se auxilia missurum pollicetur, ac copias quantæ adversus hostem sufficerent. At ille, sive revera Romanorum in Thomæ castris militantium reverentia inque eos miseratione, sive alias parcendum sumptibus ducebat (nullus enim umquam Imperatorum illo fuit sordidior) laudato Bulgari proposito, auxilia recusavit, nec quidquid demum Tyrannus præstitisse, eis se usurum significavit. Mortagon tamen, ut qui alioqui bellis prædaque ac spoliis gauderet, fœdusque tricennale cum Leone ejus decessore pactum confirmare, magisque stabilire quæreret, adversus Tyrannum exercitam parat. Quamobrem Romanorum fines audacter ingressus, ad locum cui Ceductus nomen, castra ponit. Percrebrescebat rumor; nec fieri poterat ut irruptio Tyrannum falleret. Merito itaque perturbatur, animoque plane attonitus est. Ubi tamen emersit, exque ea se æstuatione collegit, adversus illum expeditionem paravit. Quoniam autem diviso exercitu, se prorsus debilem fore, cladique obnoxium videbat (nam & in expugnanda Urbe Augusta, non exiguo, sed numeroso fortique exercitu opus erat, eoque magis, quod jam Imperator exercitum haud contemnendum paraverat, quique adeo conserto pede pugnare posset, nec raro hostium stragem dare; nec vero contra Bulgarorum copias aliter quam magno validoque exercitu pugna instrui poterat) ne igitur velut rapidus quidam torrens in duos quosdam deductus rivulos, quam pro priori virtute hostibus imbecillior appareret, & qui facile edomari posset, Urbis obsidionem in totum solvit; inque Bulgaros (quibus se parem esse arbitrabatur) profectus, in eo quem diximus Ceducti loco, cum eis pugnam committit.

Victus Thomas a Bulgaris.

XVII. Cæterum Tyrannus in eo prælio, magna suorum strage vincitur; nec adeo hostes clade afficit, sed ipse ab eis ingenti clade afficitur. Cumque aliter non liceret, fuga salutem expediunt, qui e prælio incolumes fuerant, arduoque quodam loco nec facili accessu dispersi, secum cogitabant quomodo rursus coirent, ac agmen instaurarent. Bulgarus autem statim captivos, qui venerant in potestatem, assumens, ingentisque prædæ compos effectus, victoria ferox, eaque superbiens, redit in patriam. Classis ad obsidendam Urbem relictæ, audi-

pag. 42.

A πλεῦσαι. καὶ ὁ Βασιλικὸς δὲ πυρφόρος στόλος, τούτοις μηδὲν ἐγκαρτερήσειν ἐπιτεθεὶς, πολλὰς μὲν αὐτάνδρους αἱρεῖ τῶν νηῶν, τινὰς δὲ καὶ πυρπολεῖ δυνατωτάτῃ χειρί. ὀλίγων παντελῶς ἔξω γενομένων τοῦ πάθους, καὶ πρὸς τὸν τῶν Βλαχερνῶν κόλπον καταίρειν λόγον ποιουμένων πολιοῦ, ὡς ἂν εἶεν ὁμοῦ τῇ κατὰ γῆν στρατιᾷ, ὃ καὶ γέγονε. τὰ μὲν οὖν κατὰ θάλατταν τοῦτον ἐκυβερνᾶτο καὶ ηὐθύνετο τὸν τρόπον. κατὰ γῆν δὲ ἀεί πως ἀκροβολισμοί τινες ἐκ μέρους καὶ φόνοι ἐγίνοντο, νῦν μὲν τοῦ Μιχαὴλ, νῦν δὲ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Θεοφίλου αὐτοῖς ἐπεξιόντος μετὰ Ὀλβιανοῦ καὶ Κατακύλα, καὶ πληγὰς ἔσθ' ὅτε καιρίας διδόντος τε καὶ λαμβάνοντος. οὐ μὴν ἀγῶνές τινες λαμπροὶ καὶ νικητικοὶ ἐκ παρατάξεως, καὶ τὸ ἰσορρόπου δυνάμεως ἔχον τὸ κῦρος, ἅτε δὴ πολλῷ τοῦ Μι-
B χαὴλ ἐλαττουμένου, καὶ μὴ πρὸς τὸ ἐκείνου ἄζωνόν τε καὶ ἱππικὸν στρατιὰν ἀντιτάσσεσθαι δυναμένου.

ιζ'. Ἐν τούτοις δὲ ὄντων αὐτῶν, Μορτάγων ὁ τῶν Βουλγάρων Βασιλεὺς, καὶ γὰρ ἔφθασεν ἡ φήμη κατὰ τὴν οἰκουμένην τὸν Βασιλέα τῶν Ῥωμαίων πολιορκούμενον διαγγέλλουσα, λάθρα τινὰς ἐς Βασιλέα πέμψας, ἐξαποστεῖλαι αὐτομάτῳ γνώμῃ συμμαχίαν καθυπισχνεῖτο, καὶ βοήθειαν αὐτῷ τὴν ἀρκοῦσαν διδόναι καθωμολόγει. Ἀλλ' ὅ γε Μιχαὴλ, εἴ τε τῷ ἀληθείᾳ τὸ τῶν ὁμοφύλων πλῆθος καταιδούμενός τε καὶ ἐλεῶν, εἴτε καὶ χρημάτων φειδόμενος· ἐτύγχανε γὰρ ἐπὶ πολὺ τὰς χεῖρας τῶν ἄλλων Βασιλέων ὑφ' ἑαυτὸν ἔχων ἐν φειδωλίας, τὴν μὲν γνώμην ἠξίου ἀποδοχῆς τινος, παρῃτεῖτο δὲ τὴν αὐτοῦ βοήθειαν, καὶ εἰ ἄν τι γένοιτο
C παρὰ τοῦ ἀποστάτου, βούλεσθαι τὴν ἐπικουρίαν αὐτῷ κατεμήνυεν. Ἀλλ' ὅ γε Μορτάγων, καὶ ἄλλως πολέμοις χαίρων, καὶ τὰς ἐκ τούτου λείας καρποῦσθαι φιλῶν, καὶ τὰς πρὸς αὐτὸν δὲ τριακοντούτεις σπονδὰς γεγενημένας παρὰ τοῦ προκατασχόντος Λέοντος ἐπιβεβαιῶσαι, καὶ ἰσχυροτέρας ποιῆσαι ζητῶν, τὴν κατὰ τοῦ Τυράννου στρατιὰν ἐντρέπιζε. Καὶ δὴ τῶν Ῥωμαίων ὅρων ἐντοσθεν μετὰ παῤῥησίας γενόμενος, κατὰ τὸν Κηδούκτου χῶρον οὕτω καλούμενον ἐστρατοπέδευσε. ἀκούοντο δὲ, καὶ λαθεῖν ταῦτα τὸν ἀποστάτην οὐκ ἦν. περιεδονήθη μὲν ὡς εἰκὸς, καὶ τὰς φρένας κατεκτυπήθη. ἐν αὐτῷ δὲ πάλιν γενόμενος, τὴν κατ' αὐτοῦ στρατιὰν ἐξώπλιζε. καὶ ἐπεὶ εἰς δύο καταμεριζόμενος ἐδόκει παντελῶς ἀσθενής τε εἶναι καὶ εὔπτωτος. ἥ τε γὰρ τῶν πόλεων βασιλεύουσα, οὐκ
D ὀλιγαριθμήτου, ἀλλὰ πλείστου ἀξιολόγου στρατοῦ ἐδεῖτο πολιορκουμένη, ἅτε καὶ τοῦ Μιχαὴλ δυνάμεις οὐκ ἀγεννεῖς συλλέγοντος, καὶ κατὰ πόδας ἵστασθαι δυναμένου, καὶ πολλάκις ὄλεθρον ἐπαγαγεῖν αὐτοῖς δυνηθέντος· καὶ ἡ τῶν Βουλγάρων δὲ δύναμις, οὐ μικρᾶς τινος τάξεως καὶ στρατιᾶς, πολλῆς δὲ καὶ οὐ τῆς τυχούσης ἐδεῖτο παρατάξεως. μὴ οὖν εἰς δύο τινὰ διαιρούμενος κατά τινα λάβρον χειμάῤῥουν ἀσθενέστερος παρ' οὗ ἦν δόξῃ τε τοῖς ἐχθροῖς καὶ εὐχείρωτος γένηται, ἀπαίρει μὲν ὅλως τῆς πόλεως. πρὸς τὸν Βούλγαρον δὲ ἀξιόμαχον κρίνας αὑτὸν, κατὰ τὸν εἰρημένον τόπον παρατάσσεται καὶ ἀνταγωνίζεται.

ιη'. Καὶ ἐπεὶ ἐς χεῖρας ᾔεσαν κατ' ἀλλήλων, ἡττᾶται δὲ ἰσχυρῶς ὁ Τύραννος, καὶ φόνον οὐ ποιεῖ μὲν, πά-
E σχει δὲ παρὰ τῶν ἐχθρῶν. καὶ ἐπεὶ μὴ ἄλλως ἦν τῆς σωτηρίας λαβέσθαι, φυγαδείᾳ ταύτην εὑρίσκουσιν, καὶ ἔν τινι χώρῳ δυσβάτῳ σκεδασθέντες, ἐσκόπουν πῶς συναγάγωνται. Ἀλλ' ὁ μὲν τῶν Βουλγάρων Ἀρχηγὸς, εὐθύς τε τὰ σώματα προσλαβόμενος, ὧν ἐγένετο Κύριος, καὶ λείας δὲ πολλῆς γενόμενος ἐγκρατὴς, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ὑπέστρεψε, τῇ κατ' αὐτοῦ νίκῃ ἐπαιρόμενός τε καὶ γαυ-

55.

ρῶν. τὸ δὲ καταλειφθὲν ναυτικὸν ὡς τοῦτο ἀκήκοε, τὴν δὴ τῇ πόλει προσεδρείαν, προχωρεῖ τῷ Βασιλεῖ, καὶ μετ' αὐτοῦ γίνεται. Ὁ δ' αὖ ἀποστάτης εἰς τοῦτο ἦκε θάρρους, παρὰ τῶν αὐτῷ συμμαχούντων, ὡς ἔοικε, δαιμόνων ἐγκρατής. ὥστε πάντοθεν συντριβόμενος καὶ πληττόμενος, καὶ ὀλίγος ἐκ πολλῶν γενόμενος, καθαρᾶς τε νίκης οὔποτε μετεσχηκώς, οὔτ' ἀπὸ παρατάξεως, οὔτε μὴν ἀπὸ τῆς καθ' ἡμέραν προσαγομένης διὰ πολυχειρίας μηχανημάτων κατὰ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως, αὖθις ἐπισυναχθεὶς κατά τι πεδίον, Διάβασιν οὕτω καλούμενον, σταδίους ἀπέχον τῆς πόλεως ἱκανούς, καὶ πρὸς στρατοπεδείαν εὐφυές, ἔκ τε τῆς φυομένης καὶ ὕδασιν ἐπιρρύτου ὄν, συναθροίζεται. κἀκεῖθεν τὰς προνομὰς ποιῶν, πάντα μὲν τὸν πρὸ τῆς πόλεως ἐνεπίμπρα κόσμον καὶ ἐπυρπόλει· ἐνεφανίζετο δὲ τοῖς κατὰ πόλιν, ὡς τὸ πρότερον, οὐδαμῶς. ὃ καὶ συνεὶς ὁ Μιχαήλ, καὶ ἀξιόλογον συστήσας στρατόν, αὐτόν τε Ὀλβιανὸν καὶ Κατάκυλαν [56] ἔχων μετὰ τῶν ἑαυτῶν ἀκμαίων ταγμάτων καὶ ἀκεραίους, κατ' αὐτοῦ ἐκστρατεύει· καὶ τοῦτον οὐ κατορρωδοῦντα, οὐδ' ἐκφοβούμενον, ἀλλ' αὐτῷ προσυπαντῶντα μετὰ σπουδῆς ἑωρακώς, συστῆναι εἰς χειρῶν δύναμιν κρῖναι τὸ πᾶν βουληθείς. ἔνθα δὴ καὶ καταστρατηγῆσαι τὸν Βασιλέα βουλόμενος, αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ καταστρατηγεῖται βουλῇ, καὶ τοῦ παντὸς διαμαρτάνει σκοποῦ. Ὁ μὲν γὰρ ἅμα τῷ συρραγῆναι τὸν πόλεμον νῶτα διδόναι τῷ Βασιλεῖ ἐκέλευσεν, οὐ τὴν τῶν ἑαυτοῦ δυνάμεων γνώμην κατανοῶν· ἀνθρώπων ἔκπαλαι γυναικῶν καὶ τέκνων ἐστερημένων δι' αὐτόν, καὶ τὰς χεῖρας τῷ ἀδελφικῷ λύθρῳ καταμιαινόντων. οἱ ταχεῖαν ἔσεσθαι, καὶ οὐκ εἰς τοσοῦτον χρόνον ἐκταθῆναι τὴν αὐτῶν ἐν τοῖς ὑπαίθροις διατριβὴν προσδοκήσαντες, πρὸς πᾶν μὲν ὅσον κατ' ἀρχὰς εὐπειθεῖς. ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ χρόνος ἤδη που ἐξετείνετο τρίτος γὰρ ἐξηνύετο ἐνιαυτός, καὶ ἀνηνύτοις ἐκ τῆς καθ' ἡμέραν γινομένης ἐδόκουν ἐπιχειρεῖν, ἀνδρὸς ἑνὸς ἐπιθυμίᾳ καὶ ἀπονοίᾳ δουλεύοντες· τηνικαῦτα τὸ κελευσθὲν ὡς ἕρμαιόν τι λαβόντες, οὐχ ὥσπερ ἐκεῖνος ἐβούλετο ἐξεπλήρουν, ἀλλ' ὡς αὐτοῖς ἐδόκει καλόν. ὁ μὲν γὰρ ἐγκλῖναι τούτους εἰς τοσοῦτον ἐπέτρεπεν, ὅσον τὴν τοῦ Βασιλέως παράταξιν διαλῦσαι, καὶ αὖθις ἐπιστρέψαι στερρῶς προσιόντας· οἱ δὲ κοσμίῳ καὶ τεχνικῇ ἐμπειρίᾳ τὴν τοῦ Βασιλέως στρατιὰν κατόπιν θέουσαν, καὶ οὐχ ὡς ᾤοντο διαλελυμένην εἰδότες, ἀσχηματίστῳ χρῶνται φυγῇ, καὶ ἄλλος ἄλλῃ διεσκεδάσθη τε καὶ διεφέρετο. ἀλλ' οἱ μὲν ἄλλοι, νῦν μὲν ὀλίγοι, καὶ αὖθις ἕτεροι τῷ Βασιλεῖ προσχωροῦσι, καὶ καθομολογοῦσιν αὐτῷ. αὐτὸς δὲ σὺν ὀλίγοις τισὶ πρὸς τὴν Ἀδριανούπολιν σώζεται, κἀκεῖσε τῆς φυγῆς ἵσταται. Ὁ δέ γε τούτου νόθος τε καὶ παρέγγραπτος υἱὸς Ἀναστάσιος, [57] τοῦ τῆς Βύζης φρουρίου ἐπιλαμβάνεται πολίσματος. καὶ οὐ κατὰ τύχην, οἶμαι, κατὰ δὲ πρόνοιάν τινα, ἵν' ἕκαστος τούτων πρὸς ἑαυτὸν ἕλκων τὴν τοῦ Βασιλέως προσεδρείαν, τῷ ἑτέρῳ διδοῖ ἄνεσίν τε καὶ καιρὸν εἰς τὴν προνομήν.

ιθ'. Ἀλλ' ὅ γε Βασιλεὺς ἐκποδὼν τούτοις ἑπόμενος, πρῶτον ἔγνω τὸν Θωμᾶν πολιορκεῖν, καὶ τὴν προγεγενημένην εἰς αὐτὸν ἀποδοῦναι [illegible] ποινήν. ὅθεν ἐπάγει αὐτῷ πολιορκίαν, οὐ διὰ μηχανημάτων ἢ ἄλλων τινῶν σπουδάζων αὐτὸν καθελεῖν, ἅμα μὲν τὸν ἐμφύλιον ἀποδιδράσκων πόλεμον, ἅμα δὲ τοὺς τὴν Σκυθίαν οἰκοῦντας τῶν τοιούτων ἀμαθεῖς κατασκευῶν βούλεσθαι διαμένειν. Ἀλλὰ λιμῷ καὶ ἀνάγκῃ τῶν ἐπι-

ta suorum strage, tota ad Imperatorem deficit, illique adjungitur. Thomas porro desertor, eo temeritatis erupit, dæmonum, ut videtur, illi belli sociorum, afflatu; ut & cladibus undique attritus cæsusque, atque ex amplissimis rebus in angustias compulsus, nec justo umquam prælio victoria potitus, vel conserta palam acie, vel ex tanto machinarum quotidie Urbi admotarum apparatu censuque; collectis iterum copiis in campo cui nomen Diabasis, aliquot ab urbe stadiis dissito, castris metandis tum ex agri feracitate, tum ex aquarum irriguo longe commodissimo, consederit. Inde omnem suburbanorum elegantiam excursionibus vastabat, ac igni incendebat. Haud tamen, velut prius se civitati in conspectum dabat. Michael vero ubi rem intellexit, idoneo conscripto exercitu, Olbianum quoque & Catacylam cum suis legionibus, (viros strenuissimos, ac integræ fidei) habens, adversus illum educit. Ostendit autem non pavidum, aut rei expectatione suspensum, sed fortiter sustinere paratum: quamobrem collatis signis decernendum statuit. Tyrannus, cum strategemate Imperatorem vellet decipere, eodem ipse decipitur, & ab scopo prorsus aberrat. Jubet nimirum suos primo congressu terga Imperatori dare; parum intelligens, qua illi in eum mente affecti essent; viri scilicet ejus jampridem causa liberis & uxoribus privati, ut fraterno cruore dextras polluerent: qui initio quidem cum brevem expeditionem fore, nec se tamdiu sub dio moraturos esse sperassent, ad omnia se obsequentes præbuerant. Ubi autem jam tempus trahebatur (quippe cum annus jam tertius fluxisset) exque quotidiana experientia, ea se tentare senserant, quæ nullo absolvi exitu possent, dum unius viri libidini ac dementiæ servirent: tandem id quod ipsis imperatum erat, insperati lucri loco accipientes, non ex illius mente, sed ex suis ipsorum rationibus implendum sibi putavere. Nempe jussi erant ut tantisper cederent, dum Regia acies insequendo ordines solveret; ac tum demum conversi, hostes fortiter cæderent. Verum illi dum composite exque bellica arte, non temere solutis ordinibus (ut ipse putaverat) a tergo irruentem Imperatoriam aciem vident, verum reipsa nihilque simulantes capessunt fugam: aliique alio dissipati ac dilabentes, modo pauci, modo plures ad Imperatorem confugiunt, seque illi sacramento adstringunt. Tyrannus cum paucis quibusdam Adrianopolim evadit incolumis, ibique fugam sistit: ejus vero nothus ac facticius filius Anastasius, ex fuga Byzæ castrum occupat. Neque id casu, sed certa Dei providentia factum existimem; ut dum quisque illorum Imperatorem ad obsidendum trahit, alteri inducias tempusque pabulandi præberet.

Stratagema ei noxium.

Profligatus Thomas.

Edit. Paris. Pag. 43.

XIX. Porro Imperator e vestigio illos insecutus, primum Thomam obsidendum, ac vicariam ei pœnam reddendam constituit. Obsidet autem non machinas, non tormenta adhibens, tum quod belli civilis damna vitare cuperet, tum quod vicinos illi civitati Scythas, ea instrumenta docere nolebat, quibus urbes expugnari solent: sed fame rerumque ad victum necessariarum penuria, raro in civitate commeatu, nec copiosa

Obsessus Thomas Adrianop.

annona in ea reposita. Sic itaque illi constitutum inque eum modum ductum rei exordium. Obsessus Thomas in primis genus omne animalium ad bellum inutile, omnesque adeo, quibus per ætatem non liceret arma ferre, urbe ejicit; pleraque gerens, ut quis dicat, non lenibus verbis & ad obsecrandum compositis, sed tyrannico animo ac rigido; quod & oppidanorum in eum conflavit auxitque odium. Deinde ingravescente jam fame, ac salute desperata, cum venter nihilominus urgeret, suaque tributa durus exactor deposceret, qui intra urbis septa tenebantur, alii cæcis quibusdam portis furtim dilapsi, alii loris per muros submissi; pars sese Imperatori dedunt, pars Byzam ad Anastasium ejus filium profugiunt. Tandem cum obsessi non modo necessaria, sed & abominanda & sordida consumpsissent, viliaque edidissent, ac usque ad putrefactorum coriorum veterumque solearum esum necessitas pepulisset, oppidanorum quidam cum Michaele collocuti, delictique veniam precati, ac ea impetrata, comprehensum Thomam, vinctumque manibus, in hostis potestatem tradunt. Quodque pridem Regum moribus sederat, jamque usu inoleverat, Michael primum observans, ejusque calcibus calcata cervice pedes manusque truncat: asinoque impositum ignominiæ causa per omnes ordines circumduci jubet; id unum lugubri proferentem voce: *Qui vere Rex es, miserere mei*. Percontante autem ex eo Michaele: *Num qui eorum quos amicorum loco circa se habebat, aliique conjurati ejus socii essent?* Plures fortitan delaturus erat, nisi Joannes quidam Hexabulus Imperatorem monuisset: *Haud decere, quin & plane absurdum esse, inimicis amicos accusantibus fidem habere*. Quo is sermone, majores miserorum civium suorumque amicorum pœnas dissolvit. Sic vero etiam desertor vitæ finem accepit, lentis confectus suppliciis, ritu que bestiæ mori difficilis animam abrumpens, circa medium mensis Octobris. Homo, initio quidem ad res maximas suscipiendas visus idoneus animosusque, & propositi strenuus executor; progressu vero longe se ipse deterior apparuit, nec pro ea opinione quam de se concitaverat, nactusque in aliorum animis erat. Utrum autem sic illi evenerit, quod ipse alius a se evasisset, moresque in deterius mutavisset; an quod hostium diversa subinde ratio molesque extiterit, non multum refert. Quandiu quidem illi bellum quasi intus ac domesticum fuit, quod prius ipse animi audacia ac temeritate sibi conflaverat, rerumque illius status atque firmitas vacillabat, erant ejus facta nihil minus fortia quam verba; resque ei ex animo cedebant. Ubi autem Asiam fere universam subjecisset, inque Europam non imbelli animo nemine obsistente trajecisset, vir nullis litteris, nullis humanioribus excultus studiis, sed illiberalibus atque sordidis educatus, animis jam exarsit, superbiaque inflatus est; ac a sano sensu suo, in amores quosdam & impudicas nuptias, jugi temulentia ac bacchatione actus, descivit. Ad harum tamen rerum eventum quod attinet, aliis quoque pro arbitratu suo judicandi facimus facultatem, si cui nostra non arrideant. Verum hæc hactenus. Sed & Byzienses,

Fame ad deditionem coacta civitas.

Thomas a civibus deditus.

Edit. Paris. pag. 44.

Victorum mos calcandi colla Regum.

Hexabuli sapiens consilium: Non audiendos hostes amicos accusantes.

Thomæ mors; de eo Auctoris judicium.

A ἐνδείᾳ, οἷς ἐν ἀπάνοι καὶ ἐνδείᾳ, ἀλλ' ἵνα ὑποθησαυρίζουσα ἡ πόλις ἰδιάζοιτο. ἔγνωσο γοῦν ταῦτα αὐτῷ, καὶ ἀρχὴν αἱ πράξεις ἐλάμβανον. ὁ δέ γε πολιορκούμενος, παντὸς μὲν ζώου πρῶτον εἴδους ἄχρηστον, ἔπειτα δὲ καὶ πᾶσαν ἡλικίαν τῆς πόλεως ἐξωθεῖ, οὐ παρακλητικοῖς, ὡς ἂν εἴποι τις, λόγοις τὰ πολλὰ τῶν πράξεων διοικῶν, τυράννῳ δὲ γνώμῃ καὶ αὐθεκάστῳ. ὃ καὶ τὸ κατ' αὐτοῦ ἀνεθυμίασέ τε μῖσος καὶ ἀνηνίωσεν. ἔπειτα, ὡς ἤδη ἤκμαζεν ὁ λιμὸς, σωτηρίας ἐλπὶς οὐδαμοῦ. ἠνάγκαζε δὲ, καὶ τοὺς ἑαυτῆς φόρους ἀνελλιπεῖς ἀπῄτει δεινὴ γαστήρ. οἱ μὲν λάθρα διά τινων πυλίδων, οἱ δὲ διὰ τειχῶν καθιεμένοι. οἱ μὲν φέροντες τῷ Βασιλεῖ ἑαυτοὺς ἐπεδίδοσαν, οἱ δὲ πρὸς τὸν υἱὸν κατὰ τὸ Βύζας πολίεθρον ἀπεδίδρασκον.
B Ἐπεὶ οὖν οὐ τὰ ἀναγκαῖα μόνον, ἀναγκαῖα μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀπευκτὰ καὶ λυμαρὰ τούτοις κατεδέδοτο, ἄχρι δὲ τῶν σεσηπμένων σκυτῶν τε καὶ παττυμάτων τὰ τῆς τροφῆς ἐχώρει. εἰς λόγους τινὲς τῶν ἐν τῇ πόλει ἐλθόντες τοῦ Βασιλεῖ, καὶ τῶν ἡμαρτημένων ἀμνηστίαν αἰτήσαντές τε καὶ λαβόντες, περισχόντες αὐτὸν λαμβάνουσί τε διὰ χειρῶν, καὶ προσάγουσι τῷ ἐχθρῷ. Ὁ δὲ τὸ δόξαν πάλαι τοῖς Βασιλεῦσι, καὶ εἰς συνήθειαν ἤδη ἐλθὸν πρῶτον τελέσας, καὶ ὑποκάτω θεὶς τῶν ποδῶν, ἀκρωτηριάζει τοῦτον, καὶ πόδας καὶ χεῖρας ἀπαρτίσει αὐτοῦ, ἐπὶ ὄνῳ τε[58]. θριαμβεύει πᾶσι, τοῦτο μόνον ἐπιτραγῳδοῦντα. Ἐλέησόν με ὦ ἀληθῶς Βασιλεῦ. ἐρομένου δὲ τοῦ Βασιλέως, εἴ τινες τῶν αὐτοῦ συνόντων φίλων, καὶ ἕτεροι
C εἶεν τὰ αὐτοῦ φρονοῦντες; τάχα ἂν πολλῶν κατεῖπεν, εἰ μή τις ἀνὴρ Ἰωάννης[59] ὁ κατὰ τὸν Ἑξαβούλιον, Οὐ δέον, ἔφη, εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἄτοπον, ἐχθροῖς κατὰ φίλων πιστεύειν, ὦ Βασιλεῦ. καὶ οὕτως μὲν τούτῳ διέλυσε τῷ λόγῳ, τὰς μείζονας τῶν ταλαιπώρων δὴ πολιτῶν καὶ φίλων αὐτοῦ τιμωρίας. οὕτω δὲ καὶ ὁ ἀποστάτης κατέλυσε τὸν βίον ταῖς κατὰ μικρὸν ποιναῖς, τὴν ψυχὴν ἀπορρήξας, ὥσπερ τι ζῶον δυσθανατοῦν, μηνὸς μεσοῦντος Ὀκτωβρίου, κατὰ μὲν τὰς ἀρχὰς γεγονέναι δοκῶν μεγαλεπήβολος καὶ τολμηρὸς, καὶ τῶν προτεθέντων ἐξεργαστικός. προβαίνων δὲ φανεὶς πολὺ καταδεέστερος αὐτοῦ, καὶ τῆς τῶν ἐκτὸς προσδοκίας. Πότερον δὲ καὶ τοῦτ' ἐγένετο, παρὰ τὴν αὐτοῦ ἐν αὐτῷ διαφορὰν καὶ μεταβολὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον, ἢ παρὰ τὴν
D τῶν πολεμούντων πρὸς αὐτὸν παραλλαγὴν, οὐ πολὺν ἔχει λόγον, ἕως μὲν γὰρ ἦν αὐτὸς ἑαυτῷ πόλεμος ἔνδοθεν, ὃν φθάσας ἀνερρίπισεν αὐθάδει γνώμῃ καὶ τολμηρᾷ, καὶ ἀμφίβολος πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων κράτωσιν ἦν, ἐρρῶντο τῶν λόγων αἱ πράξεις οὐκ ἔλαττον, καὶ κατὰ νοῦν ἐχώρει τὰ πράγματα. ἐπεὶ δὲ τὴν Ἀσίαν μικροῦ πᾶσαν ὑπέταξε, διεπεραιοῦτο δὲ καὶ πρὸς τὴν Εὐρώπην σὺν οὐκ ἀγεννεῖ τῷ φρονήματι μηδένα ἐμποδὼν εὑρηκὼς, ἀνὴρ, ἅτε δὴ οὐκ ἐκ λόγων καὶ παιδείας ὁρμώμενος, βαναύσου δέ τινος καὶ ἀγυρτικῆς ὁμιλίας, ἐξῆπτο ἤδη καὶ ἐνεφύσητο, καὶ τῶν ἑαυτοῦ ἐξίπλει φρενῶν, πρὸς ἔρωτάς τινας καὶ γάμους οὐ
E σωφρονικοὺς διὰ τῆς καθ' ἡμέραν μέθης καὶ βακχείας ἀγόμενος καὶ αὐξανόμενος. Ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῆς τῶν πραγμάτων τούτων συντελείας, δίδομεν καὶ ἄλλοις ἄλλως ἐννοεῖν, ὅτε μὴ τοῖς ἡμετέροις βούλονται ἐξακολουθεῖν. πλὴν περὶ μὲν τούτων αὐτάρκως. Καὶ οἱ ἐκ Βύζης δὲ ἐφ' ἑτέρας ταχέως ἐγένοντο γνώμης, ὑφορώμενοι τὸν προσιόντα κίνδυνον. ἅμα γὰρ τῷ πυθέσθαι τὰ κατὰ τὸν Θωμᾶν ἀτυχήματα, ἐφ' ὁμοίαις πράξεσι τὰ ὅμοια πεπονθότας,

58.

59.

κότες, τὸν Ἀναστάσιον ἤγαγον δεδεμένον χεῖρας καὶ πόδας. ταὐτὰ δὲ καὶ αὐτὸς πεπονθέναι βιαζόμενος τῷ πατρὶ, τὸν βίον μετήλλαξεν.

κ'. Οὐ μὴν ἐπαύοντο τέως ἔτι καθυπακούσαντος κατὰ Θρᾴκην πόλεις παράλιοι, τό, τε Πάνιον καὶ Ἡράκλεια τὰ τοῦ Τυράννου φρονοῦσαι. τοσοῦτον ἄρα μῖσος κατὰ τοῦ Μιχαὴλ πᾶσιν ἐνέφυ, καὶ ἐξ ἄλλων μὲν ἴσως, πολλῷ δὲ πλέον ἐκ τοῦ μὴ βούλεσθαι τὸν κατὰ τῶν θείων Εἰκόνων ἀναῤῥιπισθέντα * καταλῦσαι, πλὴν ταύταις πλησιάσας, τοῦ μὲν σεισμοῦ ἐπιγινομένου, καὶ τοῦ τείχους τοῦ Πανίου καταβληθέντος, εἰς αὐτὸ πάροδος ἀναιμωτὶ γέγονε τῷ Μιχαήλ. ἡ δ' Ἡράκλεια καὶ ὡς ἀντέχουσα, ὅμως τῶν ἐκ τῆς θαλάττης μερῶν καταπυρπολωθεῖσα, ἁλίσκεται καὶ αὐτὴ ἀναιμωτὶ, καὶ τοῦ φρονεῖν τὰ τοῦ Τυράννου ἀπαλλάττεται, πίστεις δεδωκυῖα τῷ Βασιλεῖ. Καὶ τὰ μὲν κατὰ Θωμᾶν συμβεβηκότα τοιοῦτον ἔσχε τέλος ἐκ τῆς εἰρημένης ἀρχῆς, καὶ ὑπὸ τροπαιοφόρος ὁ Βασιλεὺς ἐκ τῶν κατ' ἤπειρον ἔρχεται πόλεων. οὐδὲν ἕτερον ἀπὸ τῶν συστασιωτῶν ἐννοήσας, ἢ ἐπὶ τῆς ἱπποδρομίας θέας ἐπὶ τούτῳ γενομένης ὀπίσω τὰ χεῖρε δεδεμένους ποιῆσαι διελθεῖν, καὶ ὑπερορίους τοὺς αἰτιωτάτους γενέσθαι. Αὐτίκα γοῦν καὶ πρὸς Χοιρέαν, ἔτι γε μὴν καὶ πρὸς Γαζαρηνὸν τὸν Κολωνιάτην, ἀνθρώπους μὲν ὄντας καὶ πιστὰ φυλάττοντας τῷ Θωμᾷ, κατέχοντας δὲ τὸν μὲν τὴν Καβάλαν τὸν Χοιρέαν, τὸν Γαζαρηνὸν δὲ τὴν Σανιάναν, καὶ πολλὰς ἐκεῖθεν ποιουμένους καταδρομὰς, καὶ λῃστρικῶς ζῶντάς τε καὶ τυραννικῶς, χρυσόβουλλον ἐκπέμπει ὁ Μιχαὴλ, τιμὰς μεγάλας τὰς τῶν Μαγίστρων καθυπισχνούμενος, καὶ ἀμνηστίαν κακῶν, καὶ δῆλον τὸν τοῦ Θωμᾶ θάνατον τούτοις ποιῶν. Ἀλλ' ἐκείνους μὲν οὐκ ἔπεισεν ὁ ἀποσταλεὶς, ἀλαζόνας ὄντας τε καὶ ἀνένδοτον κεκτημένους ψυχήν. ἑτέρους δέ τινας τῶν ὑποβεβηκότων κλέψας, καὶ πρὸς τὴν τοῦ Βασιλέως πίστιν μεταθεὶς, ἔπεισεν ἐξελθόντας πρὸς τὰς συνήθεις λῃστείας ἀποκλεῖσαι τούτοις τὰς τῶν τειχῶν πύλας, καὶ λόγου καταλελοιπέναι χωρίς. ὅπερ καὶ γέγονεν. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν ὡς εὗρον κεκλεισμένας τὰς πύλας, τὴν ἐπὶ Συρίαν ἐπειγόμενοι ἤνυσαν ὁδὸν, τῷ φόβῳ βαλλόμενοι. ζῶντες δὲ ὅμως ἁλόντες, τῷ ξύλῳ ἐξήρτηνται, καὶ τοῦ βίου ἔξωθεν γίνονται. Ἄξιον δὲ μηδὲ τοῦτο παραδραμεῖν, ὅπως ὁ Γαζαρηνὸς προδέδοτο, καὶ τῶν τειχῶν ἀπεκέκλειστο. ἄνδρα τινὰ ἄγροικον ὁ ἀποσταλεὶς δεξιωσάμενος φωνῆς ἐπιμελούμενον, καὶ ταῖς ᾠδαῖς τερπόμενον ἐμμελῶς ταῖς ἀνειμέναις ταύταις καὶ ἀγροικικαῖς, μέλος τι ἔπλεξε πρὸς τὸν ἐκείνου Οἰκονόμον ἔχον τὴν ἀναφοράν. ἣν δὲ αὐταῖς λέξεσιν εἶπε.

Ἄκουσον κῦρι Οἰκονόμε, τί λέγει Γυβέζιν.
Ἐάν μοι δῷς τὴν Σανιάναν, Μητροπολίτην σε ποιήσω,
Καὶ Νεοκαισάρειάν σοι δώσω.

Τοῦτο πολλάκις ᾀδόμενον, ἐν αἰσθήσει τούτου γενέσθαι τὸν Οἰκονόμον πεποίηκεν. ὅθεν ὡς ἔγνω τὸν νοῦν τε καὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἀναφορὰν, ἐξελθόντος ποτὲ τοῦ Γαζαρηνοῦ, ἔκλεισε κατ' αὐτοῦ τὰς πύλας, καὶ τοῦτον ἔξωθεν ἐγκατέλιπε. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ὑπερφρόνων τούτων πολιχνίων, καὶ ὅπως τούτων ἡ πάλιν ὑπὸ τῷ Μιχαὴλ κατάληψις.

* Desid. ἐμπ. γνώς vel πόλεμον.

58.

A prostantis periculi metu, cito sententiam mutarunt. Mox enim infortuniorum Thomæ accepto nuntio, in similibus simila ineuntes consilium, vinctum manus ac pedes Anastasium adduxerunt. Qui iisdem ac pater excarnificatus suppliciis, vivendi finem fecit.

Anastasius necatus.

XX. Quamquam vero hæc ita avenerant, sublatusque Tyrannus erat, maritimæ tamen Urbes Thraciæ Panium & Heraclea, ejus tuebantur partes, ac Michaeli resistebant: tantum nimirum omnium animis illius insederat odium, tum forte aliis ex causis, tum præcipue quod suscitatam adversus sacras Imagines persecutionem sopire nolebat. Ubi tamen ad illas accessit, disjectis terræ-motu Panii muris, nullo negotio in ipsum Michaeli ingressus patuit. Heraclea vero, quamquam resistebat, a maritimis ipsa partibus expugnata, nulla civium strage capitur, dataque Imperatori fide, studere Tyranno desinit. Hic rerum Thomæ finis ex tali principio fuit; sicque Michael triumphans ex continentis urbibus rediit; In socios autem defectionis Thomæ nihil acerbius statuit, quam quod Circensium spectaculo in eam rem constituto, manibus a tergo revinctis eos circumduci, ac qui maximorum rei scelerum essent, exilio solum vertere jussit. Mox quoque ad Chœream, nec non ad Gazarenum Coloniatem Thomæ quondam domesticos, eique constanter servantes fidem. (Tenebat alter, nempe Chœreas, præsidio Cabalam, alter, nempe Gazarenus, occupabat Sanianam; ex quibus præsidiis crebras illi excursiones habebant, latronumque more ac tyrannice vivebant) Auream Bullam (Imperatoriam scilicet Diploma) mittit Michael, Magistrorum honore præcipuo se illos evecturum pollicitus, ac impunitatem daturum; Thomam jam extinctam significans. Verum nuntius ab Imperatore missus homines arrogantes, ac præfracto animo, ad officium revocare non potuit: corruptis tamen quibusdam præsidiariorum sub illis merentibus, inque Imperatoris fidem traductis, suadet, ut ad solitas populationes prædasque agendas egressis, murorum portas claudant, ac nec responso dignatos relinquant: sicque adeo contigit. Illi clausas portas nacti, indeque perterriti, in Syriam fuga contendunt. Vivi tamen capti, eque ligno suspensi, vita extruduntur. Neque vero omittendum reor, quo se modo habuerit Gazareni proditio, & ut sit muris exclusus. Michaelis Legatus, rusticum quemdam vocis modulantiam affectantem, solutisque ac rusticano more compositis canticis sese oblectantem cum humaniter excepisset, carmen quoddam contexuit, quo Gazareni Œconomum alloqueretur, cujus hic ad verbum tenor,

Panium & Heraclea in potestatem redactæ.

Edit. Paris. pag. 45.

Thomæ sociorum pœna.

Cabala & Saniana in fidem receptæ: qui tenebant, ambo suspensi.

Audi, domne Œconome, quid dicat Gybezi,
Si Sanianam dederis, faciam te Metropolitam,
Et Neocæsaream tibi concredam.

pag. 46.

Dum hæc sæpius cantillat, Œconomo mentem aperit, ut rem intelligat. Cum igitur sensum perspexisset, ac quid verba illa designarent animadvertisset, egresso quandoque Gazareno, portas claudit, & foris hominem relinquit. Hactenus quod attinet ad duo illa oppida ipsis propemodum nubibus minitantia, & ut illa rursus a Michaele in fidem recepta sint.

XX. Neque vero malorum vis atque impetus, hoc cardine erat sistendus: sed eum duæ continentes (Asia scilicet & Europa) veluti caput & cauda divini Numinis indignatione (quamquam ipsi non intellexerant) cædibus, incendiis, terræmotibus, rapinis, civilium motuum injuria, excursionibus ac vastitate, insperatis urbium mutationibus, signis e cælo, signis ex aere, castigatæ fuissent: postremo miseras quoque Insulas, velut instrumenti Musici melen quamdam, ut totius corporis plaga communis esset, mala invaserunt. Verum corrigi non poterant, qui Dei-Hominis Effigiem colendam negavissent.

Ps. 8. & 37.

XXI. Quo igitur tempore Thomas res novas moliri cœperat, rei fama in omnes late partes perlata, Agareni Occidui Iberiæ sinus incolæ, Oceano finitimi, quos jam pridem mutata nominis appellatione Hispanos vocant; copiosa aucti hominum multitudine, sinumque illud Hesperium latus gracile parumque fertile ac opulentum sentientes; cui denique plurimum de soli ubertate ac bonitate deesset; quin & eodem vitio laborare Orientalem quoque Iberiæ ac Meridionalem plagam (non enim tota bonis terræ dotibus pollet, aut satis ferax est: Occidua tamen plaga, uti diximus, reliqua squallidior est minusque ferax ac gracilior) ideoque ipsis alendis ac procurandis non sufficiens, justa corporis mole præditis, ac quos necesse sit commeatus abundantia adolescere, non ejus penuria. Hi igitur ad Apochapsum gentis Amerumnam accedentes, rogabant, *Ut coloniam ipsis ducere liceret, atque alio commigrare, qui ob multitudinem anguste habitarent, ac quos necessariarum rerum inopia premeret.* Princeps statim magnis instructis navibus, justisque eis copiis impositis, celato adhuc consilio, ad Orientis Insulas, quæ nostræ ditionis erant, interim prædatum educit; tum subditis rem gratam præstiturus, quorum cupiditatem alienis opibus satiaret, tum adeo exploraturus, cum quæ fertili solo ac opimo Insula occurreret, in quam commode suorum coloniam duceret. Postquam igitur ad multas Insulas appulsus, neminem sibi resistentem, majoresve aut minores naves opponentem invenit (omnes enim omni orbatæ præsidio erant, eo quod omnis classis earum præsidio constituta, suppetias Thomæ adversus Constantinopolim adnavigarat) ingentique præda ex omnibus, ad quas appulsus fuerat, Insulis potitus, in Cretam quoque venit, quam deprædatus ac populatus quantum ei licebat; cum omni ex parte, soli bonitatem deprehendisset, & quantopere ad omnem venustatem frugumque ubertatem fertilis esset: *En, ait, non est hæc alia, quam terra fluens lacte & melle.* Ac tum quidem navibus omnis generis præda onustis, domum rediit; reversusque validam ac ingentem classem instruit. Exeunte porro hyeme, vereque ineunte, quadraginta navium classe, bellicosis hominibus onerata; captatoque secundo vento, recta in Cretam, aliis spretis Insulis, contendit. Jam ergo appulsus erat, & ad promontorium, quod Characem vocant, casceosum fecerat. Cum autem nec in appulsione nec exscensione triste aliquid accidisset, jamque libere prædas agerent ac excurrerent, facilis visa aggressio est, expleadique consilii ratio. Viros idoneos ex more populatum mittit,

Agarenorum Occiduorum ex Hispania motus.

Edit. Paris. pag. 47.

κ΄. Οὐκ ἔμελλε δὲ ἄχρι τούτου ἡ φορὰ ἵστασθαι τῶν κακῶν, ἀλλὰ τῶν δύο ἠπείρων, Ἀσίας φημὶ καὶ Εὐρώπης, ἐν θυμῷ Κυρίου οἷον τινος κεφαλῆς καὶ οὐρᾶς, οἳ καὶ μὴ συνιεῖσαν, παιδευθέντων φόνοις, ἐμπρησμοῖς, σεισμοῖς, ἁρπαγαῖς, ἐμφυλίοις καταδρομαῖς, πόλεων ἀνελπίστοις μεταβολαῖς, σημείοις ἐξ οὐρανοῦ, σημείοις ἐξ ἀέρος, τέλος καὶ ταῖς ταλαιπώροις νήσοις [61] οἷόν τινα μέσην, ἵν᾽ ὁλόσωμος εἴη ἡ πληγὴ, ἐπέδραμε τὰ δεινά. ἀλλ᾽ οὐκ ἦν παιδεῦσαι, τοὺς τὴν Θεάνθρωπον ἐξαρνημένους Μορφὴν προσκυνεῖν.

61.

κα΄. Ὅθεν ἄρτι δὲ τοῦ κατὰ τὸν Θωμᾶν ἄρξαντος νεωτερισμοῦ, ἐπεὶ ταῦτα * ἠκούετο πανταχοῦ, οἱ τὸν Ἑσπέριον κόλπον τῆς Ἰβηρίας τῷ Ὠκεανῷ γειτονοῦντες Ἀγαρηνοὶ κατοικοῦντες, Ἱσπανοὺς τούτους ὁ πολὺς ῥεύσας χρόνος μετωνόμασεν, εἰς πλῆθος σωμάτων καὶ εὐθηνίαν τοῦ γένους ἐξαλακότες, τὴν κατ᾽ αὐτοὺς Ἑσπέριον πλευρὰν λυπρὰν οὖσαν, καὶ μετρίως εὐδαίμονα ὁρῶντες, καὶ λειπομένην μὲν τῆς πρὸς γῆν ἀρετῆς τε καὶ ἀφθονίας κατὰ πολὺ, ἐνδέουσαν δὲ καὶ πρὸς αὐτὸ τοῦτο Ἑῷον τῆς Ἰβηρίας καὶ Νότιον. οὐ γὰρ ἅπασα πρὸς πᾶσαν γῆς ἀρετὴν ἐπιτηδεία καὶ εὔφορος, ἀλλὰ τὸ τῆς Ἑσπερίου πλευρᾶς, ὡς εἴρηται, αὐχμηρόν τε καὶ λεπτότερον τῆς λοιπῆς· καὶ διὰ τοῦτο οὔτε τρέφειν δυναμένης αὐτοὺς, καὶ διοικεῖν ἄνδρας σώμασιν εὐμεγέθεσι χρωμένους, καὶ ἀγαθῶν εὐφορίᾳ, ἀλλ᾽ οὐκ ἐνδείᾳ αὐξανομένους. Οὗτοι γοῦν προσελθόντες Ἀποχὰψ [62] τῷ ἑαυτῶν Ἀμερμουμνῇ, ἀποικίαν τινὰ, καὶ γῆς μετανάστασιν ᾔτουν αὐτοῖς γενέσθαι, πλήθει τε στενοχωρουμένοις, καὶ ἀναγκαίων ἀπορίᾳ πιεζομένοις. ὁ δὲ πλοῖα τινὰ ἐπισκευάσας μακρὰ, καὶ δύναμιν οὐκ ὀλίγην ἐξ αὐτῶν τούτων ἐμβιβάσας, ἐπὶ λῃστείαν πως, λανθάνουσαν ἔχων τὴν ἔννοιαν, τῶν πρὸς τῇ Ἕω κειμένων νήσων, καὶ ἡμετέρων τυγχανόντων, ἐτράπετο. ὁμοῦ μὲν τὸ αὐτοῖς ἐπιθυμούμενον ἀποπληρῶν, καὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων τούτους ἀποσπορεύς, ὁμοῦ δὲ κατασκεψάμενος εἴ τις ἐστὶν οὕτως εὔφορος τῶν νήσων καὶ λιπαρὰ, εἰς μετοικίαν αὐτῶν. Ἐπεὶ γοῦν πολλαῖς τῶν νήσων πλησιάζων, τὸν ἀντιπαραταττόμενον μικρῷ ἢ μεγάλῳ πλοίῳ οὐχ εὕρισκε. ἐχηρεύοντο γὰρ πᾶσαι τῆς αὐτῶν βοηθείας, ἄρτι κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκβοηθουσῶν, καὶ πλευσάντων κατὰ τὸν Θωμᾶ. μεγάλας δὲ ὠφελείας ἐκ πασῶν, αἷς καὶ προσώρμιζεν, ἐκαρποῦτό τε καὶ ἐλάμβανεν, ἕως καὶ πρὸς τοὺς Κρηταιεῖς, καὶ τούτους καταδραμὼν, καὶ λείαν ποιήσας, καὶ ἀνδραποδισάμενος, ὡς ἐνῆν, καὶ πάντοθεν καταμαθὼν τὸ τῆς γῆς ἀρετὴν, καὶ πῶς εἴη πρὸς πᾶσαν χάριν καὶ ἀγαθῶν εὔφορος ἀφθονίαν, τοῦτο ἔφη. Γῆ οὐκ ἄλλη, ἢ ῥέουσα μέλι καὶ γάλα. καὶ τότε μὲν παντοίων * γενόμενος ἀγαθῶν, ἀπέπλει τὴν οἴκαδε καὶ πάσῃ χειρὶ καὶ δυνάμει ναυτικὸν ἐξήρτυσεν. Ὡς δ᾽ ὁ χειμὼν ἐτελειοῦτο, καὶ τὸ ἔαρ ὑπέλαμπε, τεσσαράκοντα πληρώσας ναῦς ἀνδρῶν μαχίμων, καὶ ἐπιτήδειον ἄνεμον ἐπιτηρήσας, τὸν ἐπὶ Κρήτην ἐστέλλετο δὴ εὐθυπορῶν, τὰς ἄλλας τῶν νήσων θέμενος εἰς οὐδέν. Ἄρτι γοῦν ἐπλησίαζε, καὶ τῷ ἀκρωτηρίῳ τῷ Χάρακι καλουμένῳ κατήγετό τε καὶ προσωρμίζετο. Ὡς δ᾽ [63] οὐδὲν ἄτερπες οὔτε κατὰ τὴν καταγωγὴν οὔτε κατὰ τὴν ἀπόβασιν ἐφάνη τούτοις τῶν ἀπευκτῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς λείας χωροῦσι καὶ πρὸς ἁρπαγὰς, εὐχερὴς ἡ τῆς ἐπιβολῆς τε καὶ ἐπιχειρήσεως ἐπεραίνετο. τοὺς μὲν ἐπιτηδείους εἰς τὰς συνήθεις προνο-

62.

63.

* ἐκαυτο.

* Τὸν στόλον ἐμπεπλησάμενος ἀγαθ. Cedr.

μὰς ἀπέστελλε, δυλαγωγήσοντας τοὺς ἐχθρούς. αὐτὸς δὲ τοὺς λοιποὺς ἔχων, ἄρτι δὴ τοῦ πνεύματος ἐπακμάζοντος, κἀκείνων ἅμα πορρωτέρω σταδίων δέκα ἢ δεκαπέντε γενομένων, πῦρ ἐμβαλὼν ταῖς ναυσὶν, ἁπάσας κατέφλεξε, φεισάμενος τὸ παράπαν οὐδεμιᾶς. τὸ πῶς μὲν οὖν τῷ παραδόξῳ τοῦ πράγματος καταπλαγέντες ἅπας δὴ ὁ στρατὸς, καὶ γὰρ ἐπαλινόστουν εὐθέως, ἐσδειματωμένοι τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνοντο, καὶ εἰς λόγους ἦλθον νεωτερικούς. Ἐπεὶ δὲ κατάκουσαν ἃ πάλαι ᾐδυνάντο, Ὡς αὐτοί τε τόπον ὑμεῖς ἀποικίαν ζητοῦντες καὶ γῆν ἀγαθὴν, ἐμοί τε ταύτης οὐδετέρα κρείττων νομίσαι, εἰς ταύτην ἦλθον ὁδὸν, ὑμῖν τε ἀγαθὰ προξενῶν, καὶ ἐμὲ τῆς ἐξ ὑμῶν ἀπαλλάττων ὀχλήσεως. ὡς δὲ καὶ γυναικῶν ἐμέμνηντο, καὶ παίδων οὐκ ὀλιγώρουν. Καὶ γυναῖκες, ἔφη, αὗται ὑμέτεραι αἱ αἰχμαλωτιζόμεναι, καὶ παῖδες οὐ μετὰ μακρὸν ἐξ αὐτῶν. ἔθεν τοῖς τοιούτοις καταστιγασθέντες λόγοις, καὶ ἀποδοχῆς ἄξια κρίναντες τὰ λεγόμενα, τάφρον μὲν ἤγειραν πρῶτον βαθεῖαν, καὶ χάρακα ἐν ταύτῃ καταπήξαντες, ἔνθα καὶ νῦν λαβὼν τὴν ἐπωνυμίαν ὁ τόπος, σώζει [64] τὴν προσηγορίαν, Χάνδαξ ὀνομαζόμενος, ἐκεῖσε διενυκτέρευον, φυλακάς τε τὰς προσηκούσας ποιούμενοι, καὶ τὰς ὠφελείας αὐτοῦ ἐκεῖσε ἀποθησαυρίζοντες.

κβʹ. Χρόνος δὲ ἐρρύη πολὺς οὐδαμῶς, καὶ πάντα τὸν Βασιλέα ἡ φήμη ἐδίδαξε. καὶ δὴ τὸν Πρωτοσπαθάριον Φωτεινὸν [65] πρόπαππον μὲν Ζωῆς τῆς ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει θεοστέπτου Αὐγούστης τυγχάνοντα, στρατηγοῦντα δὲ τηνικαῦτα τῶν Ἀνατολικῶν, τὰ τῆς Κρήτης ἅπαντα διοικεῖν προεβάλλετο· ὃς ἐκεῖσε παραγενόμενος, καὶ τὰ μὲν γενόμενος θεατὴς, τῶν δὲ καὶ ἀκροατὴς, τρανότερον ἀνεδίδαξε τὸν Μιχαὴλ τὰ πραττόμενα, καὶ δύναμίν τινα ἀξίαν ἐκπέμπειν τὴν ἐκεῖθεν ἀποσοβήσουσαν τοὺς ἐχθρούς. Δαμιανὸν γοῦν Κόμητα ὄντα τοῦ Βασιλικοῦ ἱπποστασίου καὶ Πρωτοσπαθάριον μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ παρασκευῆς ὁ Βασιλεὺς ἀπέστειλεν εἰς βοήθειαν τοῦ Στρατηγοῦ Φωτεινοῦ. οἳ καὶ ἑνωθέντες, τὸν μὲν κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν πόλεμον ἔστησαν, εἰς οὐδὲν δὲ χρήσιμον τὸ τέλος ἀπέσκηψεν. αὐτός τε γὰρ ὁ προρρηθεὶς Δαμιανὸς κατὰ τὴν εἰσβολὴν τῆς μάχης εὐθὺς τραυματίας πεσὼν, καὶ σφαγῇ παραδοθεὶς, τοὺς λοιποὺς οὐ νικᾶν καὶ μένειν, ἀλλὰ φεύγειν ἐποίησεν ἡττημένους. καθ' ἣν τροπὴν καὶ ὁ Φωτεινὸς * ἐν μονήρει μόλις διασώζεται πρὸς τὴν Δίαν, καὶ τῷ Βασιλεῖ τῶν πραχθέντων αὐτάγγελος γίνεται. ἀλλ' οὗτος μὲν ἐπεὶ διὰ τιμῆς ἤγετο παρὰ τοῦ Βασιλέως ἀεὶ, τῆς Σικελίας στρατηγίδα αὖθις τῆς Κρήτης ἀλλάσσεται.

* Scyl. & Cedr. ἐν δρόμωνι. μονήρες πλοῖον. una forte remorum instructum. Baisf. Anna Comn. p. 462.

κγʹ. Τοῖς δ' Ἰσπανοῖς ἔτι πως ἐν ταραχῇ καὶ μεριμνῇ φέρουσιν, ἀνήρ τις ἐκ τῶν ὀρέων τῆς νήσου ἐπικαταβὰς μοναστὴς, ἄλλον ἔφησεν εἶναι τόπον αὐτοῖς ἐπιτηδειότερον, πρός τε πολίσματος κτίσιν, καὶ τῆς λοιπῆς εὐφορίας καὶ ἐπικρατείας αὐτῶν. καὶ ἅμα λαβὼν τὸν Χάνδακα τούτοις ἐπέδειξεν, ἔνθα καὶ νῦν ἐκτισμένη ἡ πόλις αὐτῶν, καὶ ἡγεμὼν αὐτῶν ὁ Ἀπόχαψ τότε ἀναγέγονεν αὐτῶν. Ἐκ ταύτης οὖν οἷά τινος ἐξ ἀκροπόλεως ὁρμώμενοι, πᾶσάν τε ταύτην τὴν νῆσον κατέτρεχον, καί τινας τῶν παρακειμένων ἐξήλαυνον, ὡς καὶ ἐν αὐταῖς ἐγκατοικῆσαι αὐτοὺς, τοὺς οἰκήτορας καὶ αὐτόχθονας δουλωσάμενοι. καὶ πόλεις δὲ Κρήτης ἐννέα πρὸς ταῖς εἴκοσιν εὔζωνοί τε καὶ πεζοὶ ᾐχμαλώτευσαν, μιᾶς ἐκ τότε μόνης παραμεινάσης ἀναλώτου καὶ ἀπαθοῦς· καὶ λόγῳ μὲν ὑποταγείσης, τὰ ἑαυτῆς δὲ ἔθιμα καὶ τὸν Χριστιανισμὸν φυλαττούσης ἀλώβητα.

A prædamque acturos; ipse cum reliquis, ubi isti paulo longius, ad decem circiter quindecimve stadia processerant, vento etiam invalescente, injecto igne, omnes ad unam naves incendit. Quo subito conflagrantis classis spectaculo perterritus omnis exercitus, tum illico ad castra reverti cœpit; tum ferocius ejus tanti facinoris rationem reposcere. Ad quos Dux, *Factum est*, inquit, *quod vos pridem parturiebatis. Vos ipsi nobis rei auctores fuistis, qui coloniam, ac terram bonam quæsieritis. Ad me quod attinet, hac præstantiorem nullam existimavi. Hocque adeo iter suscepi, ut & vobis bona pararem, & vestræ me interpellationis molestia liberarem.* Cum autem etiam uxorum meminissent, B nec liberorum negligendam curam, respondit Apochapsus: *In promptu sunt uxores, mulieres captivæ, & quos ex illis brevi suscepturi estis liberos.* His itaque verbis sedati, eaque digna approbatione rati, altum primo ducunt aggerem, vallumque jacientes (unde & locus inditum cognomentum hactenus retinet, Candax appellatus) illic pernoctabant, consuetas excubias habentes, omnesque suas opes & facultates ibi reponentes.

Incensæ naves suæ a Saracenis novo stratagemate.

XXII. Non longum fluxerat tempus, cum omnis ejus molitionis fama ad Imperatoris aures perveсta est. Is itaque Photino Protospathario, felicis recordationis Zoes a Deo coronatæ Augustæ proavo, Orientalium per id tempus Duci, summam rei ad Cretam spectantis commi- C sit. Quo ille profectus, ac cum alia oculis ipse lustrasset, tum aliis referentibus alia accepisset, quæ gererentur Imperatori clarius declaravit, viresque aliquas ad hostes inde profligandos ab Urbe mitti rogavit. Damianum itaque sacri Stabuli Comitem ac Protospatharium cum ingenti exercitu & apparatu, Photino Duci Imperator suppetias mittit. Conjunctis illi viribus, adversus Agarenos bellum instruunt: nec tamen eo conatu commodum aliquid pariunt. Quem enim dicebam, Damianus primo statim congressu accepto vulnere cadens, atque jugulatus, reliquis non victoriæ durandique fortiter certaminis, sed fugæ ac cladis auctor fuit. Eaque fuga Photinus conscen- D sa celoce, ad Diam vix sospes evadens, ipse Imperatori cladis acceptæ nuntius extitit. Imperator, quod virum magnifice coleret, pro Creta, Siciliæ cum imperio illum præesse jussit.

Edit. Paris. pag. 48.

Victi a omni a Cretensibus Saracenis. Zoe Augusta.

XXIII. Porro Hispanos adhuc inter curas fluctuantes, Monachus quidam ex Insulæ montibus digressus, commodiorem alium locum esse monet, ubi Urbem condant, uberioreque fruantur annona, ac tuti consistant. Tunc simul eos assumens, Candacem ostendit, ubi etiamnum illorum Urbs condita extat; ejusque tunc Præses Apochapsus fuit. Inde ergo velut ex quadam arce profecti, cum Insulam E totam, tum vicinas quasdam alias regiones excursionibus vastabant; ut & illic sedes ponerent, veteresque inquilinos ac cives servituti addicerent. Ipsius Cretæ Urbes novem supra viginti expediti ipsi atque pedites cepere. Ex eo tempore una dumtaxat immunis ab expugnatione, illæsaque mansit: verbo quidem subjecta, quæ tamen ritus suos ac Christianam religionem servaret. Tunc sane & Cyrillus Gortinæ Episcopus, eo quod ut Christum ne-

Candiæ fundatio.

Cyrillus Martyr: ejus cruoris miraculum.

adduci non poterat, quasi victima jugulatus est: cujus & sanguis, Abelis, seu etiam Zachariæ, ad eum clamat, nihil mutatus perseverans. Ex ejus sepulchro, cum Fideles spongiis quibusdam expressum oleum libere hauriant, tingentem tamen colore sanguinem mutare non valent. Extant vero ibi etiam alii loculi, ac cum aliorum plurium, qui eum pro Christo martyrium sumpserunt, tum inclytorum decem Martyrum erecta sepulchra sunt. Sic ergo & per hoc tempus talique occasione Cretenses de medio Christianorum sublati sunt.

Alii plures Cretæ Martyres.

Edit. Paris. pag. 49.

XXIV. Cæterum Michael vix tandem circumdantibus eum ac conterentibus fnlatus hostibus, eorumque metu liberatus, cum ad Deum converti, recteque factis placabilem eum, ac propitium reddere oporteret; secus velut a seipso, non Dei nutu salutem consecutus, contra ac publica jura legesque habeant, vitæ suæ rationes instituit. Proinde uxore mortua, cum eam vulgi opinionem ambiret, ut illius implacabili luctu eum affici putarent, secretis tamen occultisque monitis cum Senatu agit, ut se ad nuptiarum fœdera iterum inducant: nec verbis solum suasoriis cum ipso agant, sed & cogant, vimque facturos minitentur, nisi is omnino rem præstiterit. Ostendant non posse Imperatorem cœlibem vivere, quo fiat ut illorum uxores, Domina atque Augusta careant. Ita igitur fictis eorum sermonibus ad extremum cessit; quamquam fieri non poterat, at non tandem tempore fabula nudaretur. Ac primum chirographo subditos obstringit, fidemque exigit, ea se præstituros, quæ nec fiant, nec esse umquam possint; ut futuram uxorem, & quos ex illa susceperit liberos, cum e vivis excesserit, omnino defensuros; sed & tum illos Imperatores, tum ipsam quoque, ut par est, Dominam habituros. Adeo non in hoc modo ævo, sed post suam quoque mortem se imperaturum existimabat; cum ex Deo (non tamquam ex illorum penderent manu) cuncta speranda forent; *per quem Reges regnant & Tyranni tenent terram*. Cæterum morem gerit illi Senatusconsulto, unus ipse omnis terræ dominans; quique castitatis propositum iniisset, invitum simulans in nuptias consentit. Ducit vero, non quamlibet feminam, sed quæ olim sæculo ac sæculi rebus nuntium remisisset, Christoque desponsa assat, ac olim a puero, in Monasterio quod in Principe (sic dicta) Insula, situm est, exercitata, ac Deo addicta esset. Euphrosynæ illi nomen erat. Clara scilicet Constantini illius proles, qui, ipsa juste matre ulciscante, luminibus cæcatus fuerat. Hoc ille facinore non modo non placarit divinum Numen, quin potius ejus in se Romanamque Remp. graviorem iram provocarit.

Sacrilegæ Michaelis nuptiæ.

Prov. 8. 15.

Euphrosyna sacra virgo Michaeli nupta. Constantini Irenæ filii, filia.

XXV. Itaque aliam quoque classem adversus Saracenos Cretam obtinentes ac diripientes, Cratero Duce emittit. Is, cum Cibyræotarum tunc Præfectum ageret, septuaginta biremibus ex suis reliquisque Provinciarum ac Insularum, assumptis, ferox admodum ac minitabundus Cretam applicuit. Cumque nec Agarenis pugnæ alea subterfugienda videretur; sed committendum prælium, quo suas illi vires ac bellicam fortitudinem experirentur (singulari enim illi fortitudinis laude, inter suos clarent) animose utrinque pugnatur. A

Altera in Cretam expeditio.

pag. 50.

Saracenorum Cretensium virtus.

A τον. Τότε καὶ [66] Κύριλλος ὁ Γορτυνὸς Πρόεδρος, ἐπεὶ μὴ τούτοις εἰς ἄρνησιν ἐχώρει Χριστοῦ, ὡς ἱερεῖον ἄμωμον ἐσφαγίασο. οὗ καὶ τὸ αἷμα βοᾷ μέχρι ὡς τὸ Ἄβελ, ἢ καὶ Ζαχαρίου πρὸς τὸν Θεὸν ἀναλλοίωτον· καὶ μύρον μὲν ἐκεῖθεν ἐστὶν ἀρρύσασθαι τοῖς πιστοῖς σπόγγοις τισὶν ἐναποματτόμενον· τὴν δὲ βαφὴν τοῦ αἵματος ἀλλοιῶσαι οὐ προσίεσι. πρόσεστι μὴν αὐτόθι σοροί, καὶ τάφοι ἀνεγήγερται, ἄλλων τε πολλῶν τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ ποτε μαρτυρησάντων, καὶ τῶν δέκα περιωνύμων Μαρτύρων. τοιούτῳ γοῦν τρόπῳ καὶ κατὰ τοῦτον ἀνηρπάσθησαν τὸν καιρὸν ἐκ μέσου τῶν Χριστιανῶν οἱ Κρηταιεῖς.

κδ΄. Ἐπεὶ δὲ ὀψὲ καὶ μόλις τοὺς περικυκλοῦντας τούτον ἐχθροὺς καὶ περικτυποῦντας ὁ Μιχαὴλ ἀπεσείσατο, B δέον πρὸς Θεὸν τραπέσθαι, καὶ τοῦτον ἐξευμενίσασθαι ἵλεω διὰ τῶν ἔργων ποιῶν. ὁ δὲ τοὐναντίον ἢ οἱ πολιτικοὶ θεσμοὶ βούλονται, ὡς οὐ παρ' αὐτοῦ, ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ σωθείς, ἔπραττέ τε, καὶ ἐπεπολίτευτο. Τῆς γαμετῆς γοῦν τελευτησάσης αὐτῷ, καὶ δόξαν θέλοντος καταχέειν τῶν πολλῶν, ὡς πένθος ἄληκτον ἔχοι αὐτῇ, τὴν σύγκλητον ἐποίει διά τινων μηνυμάτων κρυφίων καὶ μυστικῶν αἱρήσασθαι τοῦτον πεῖσαι γυναικὶ αὖθις ζεύχθῆναι. καὶ οὐ παρακαλέσαι μόνον πρὸς τοῦτο, ἀλλὰ καὶ βιάσασθαι, καὶ εἰς ἐπανάστασιν, εἰ μὴ τοῦτο γένηται, χωρῆσαι αὐτούς. οὐ γὰρ ἐστὶν οἷον γυναικὸς ἄνευ φάσκειν Βασιλέα τε ζῆν, καὶ τὰς ἡμετέρας στερεῖσθαι γαμετὰς C Δεσποίνης καὶ Βασιλίδος. Ἐπέπειστο γοῦν ὀψὲ διὰ τῶν ἐπιπλάστων λόγων, ὡς τῷ χρόνῳ λαθεῖν οὐκ ἦν. καὶ πρῶτον μὲν χειρόγραφα ὑπὲρ τῶν μήτε ὄντων, μήτε ἐσομένων πάντων ἀπῄτει χεῖρα. ὡς αὐτήν τε τὴν ἐσομένην αὐτῷ γαμετήν, καὶ τά, ἐκ ταύτης ἔκγονα ὑπερασπίζειν, καὶ ὑπερμαχεῖν [67] μετὰ τὸν αὐτοῦ μὴ παύσασθαι θάνατον· ἀλλὰ κρατεῖν τε μετ' ἐκεῖνον Βασιλέας ἔχοιεν καὶ Δέσποιναν, ὡς εἰκός. οὕτως οὐ τὸν κατ' ἐκεῖνον, ἀλλὰ καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ᾤετο κατακρατήσειν αἰῶνος, δέον πάντα ἐκ Θεοῦ, ἀλλ' οὐκ ἐκείνων ἀναρτῆσαι χειρός, δι' ὃν Βασιλεῖς βασιλεύουσι, καὶ Τύραννοι κρατοῦσι γῆς. πλὴν ὑπέκυπτεν ὁ πάσης κυριεύων γῆς προστάγματι τῷ συγκλητικῷ. [68] καὶ σωφροσύνῃ ἄκων ὑπέσχετο ὁ σώφρονα βίον ᾑρημένος. D ἤγετο οὖν πρὸς γάμον οὐ τὴν δεῖνα, ἀλλὰ γυναῖκά τινα πάλαι τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ἀποστέρξασαν, Χριστῷ δὲ νυμφευθεῖσαν. καὶ ἀσκήσεσιν ἐκ παιδὸς κατὰ τὴν ἐν Πριγκίπῳ νήσῳ μονὴν σχολάσασαν, καὶ προσανέχουσαν τῷ Θεῷ. Εὐφροσύνη ταύτης ἡ κλῆσις, καὶ πατρὸς ἐσεμνύνετο Κωνσταντίνου εἶναι, δικαίᾳ κρίσει τὴν τύφλωσιν ὑπομεμενηκότος παρὰ μητρός. ταῦτα μὲν ἐξεπέραινε, καὶ ἵλεω δι' αὐτῶν οὐ μόνον οὐκ ἐποίει, ἀλλὰ καὶ παρώργιζε τὸν Θεόν.

κε΄. Καὶ κατὰ τὴν τὴν Κρήτην δὲ καταλαβόντων καὶ λυμαινομένων αὖθις ἐπαποστέλλει στρατόν, Κρατερὸς ὄνομα τῷ Στρατηγῷ, ὃς τηνικαῦτα τὴν τῶν Κιβυρραιωτῶν διεῖπεν στρατηγίδα, ἑβδομήκοντα ναῦς διήρεις τῶν ὑφ' ἑαυτῷ, καὶ πάντων τῶν E Θεματικῶν λαβών, βρέμων ἅμα καὶ πολλῷ φρονήματι παρενέλαβε. καὶ ἐπείπερ οὐδ' ἐκείνοις ἐδόκει ὑποστέλλεσθαι, ἀλλ' ἐς μάχην χωρεῖν, τὴν τε ἑαυτῶν δυνάμεις καὶ γενναιότητας ἐπιδειξομένην. καὶ γάρ εἰσι τῶν ἄλλων Ἀγαρηνῶν οὗτοι δὲ ἀφυεῖς· συνέβαλλον δὲ τολμηρῶς ἑκάτεροι κατὰ τὸν ἀγῶνα χωρήσαντ-

της. ἄρτι δὲ τοῦ ἡλίου τὰς ἀκτῖνας ὑπὲρ γῆς ὑφαπλοῦντος, οὐδ᾽ ἕτεροι μὲν ἄχρι μεσούσης ἡμέρας ἐνέκλινον· ἀλλὰ γενναίως μαχόμενοι τὴν ἑαυτῶν ἐδείκνυον ἐμπειρίαν καὶ δύναμιν. Ἐπεὶ δὲ πονέσαντες οἱ Κρηταιεῖς ἤδη τοῦ ἡλίου κλίναντος ἐνέδωκαν πρὸς φυγὴν, τότε δὴ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν, πλείους δὲ τὰ ὅπλα ῥίψαντας αἰχμαλώτους ἔλαβον, ἐκ ποδὸς ἑπόμενοι. τάχα δ᾽ ἂν σπουδάσαντες ἔλαβον τὴν πόλιν αὐθήμερον, εἰ μὴ νὺξ ἤδη φαινομένη, * ἀντέστρεψεν ὡς τὰ πράγματα· καὶ ἀνάπαυλαν τούτοις ζητοῦσι, φόνον, ἀλλ᾽ οὐ σωτηρίαν ἀπένειμεν. Οἱ μὲν γὰρ ὡς ἤδη νενικηκότες, καὶ πάντως αὔριον ἐν βραχεῖ βραχεῖς ὄντας ἐλπίσαντες συλλαβεῖν, πρὸς πότους καὶ τρυφὰς, ὡς ἐν οἰκείᾳ, ἀλλ᾽ οὐκ ἐν ἀλλοτρίᾳ διάγοντες ἐξεβακχεύοντο· μήτε τινὸς φυλακῆς, μήτ᾽ ἄλλης συντελείας τῆς κατὰ τὸν πολεμικὸν νόμον γινομένης φροντίσαντες. ὕπνου δὲ μόνου καὶ τῆς τὰ πάντα ῥᾳδίως ἀναστρεπούσης καὶ ἀπολλυούσης ἀμελείας τε καὶ ῥᾳθυμίας. Ὅθεν περὶ μέσας νύκτας, ἐπεὶ διὰ τῶν ἑαυτῶν φυλάκων, ὡς ἐν ἀπορίᾳ ἀγρυπνοῦντες οἱ Κρηταιεῖς, ὕπνῳ καὶ οἴνῳ καθῃρῆσθαι τοὺς τῆς Ῥωμαϊκῆς παρεμβολῆς ἀνέμαθον, αὐθωρὸν ἐξελθόντες μαχαίρᾳ πάντας ἀπώλεσαν. ὡς μηδ᾽ ἄγγελον, τὸ δὴ λεγόμενον, ὑποστρέψαι, καὶ ἐκεῖθεν διασωθῆναι, ἢ μόνον τὸν Στρατηγὸν ἐμπορικοῦ ἐπιβάντα πλοίου, καὶ τὴν σωτηρίαν ζητοῦντα. Πλὴν καὶ τοῦτον ἐπεὶ πανταχοῦ ὁ τῶν Ἀγαρηνῶν Ἡγεμὼν ἀναζητῶν μὲν οὐχ εὕρισκε, φυγεῖν δὲ ἠκηκόει, ἁλιάσι τοῦτον μεθ᾽ ἡγεμόνων ἀναζητῆσαι ἐκέλευσεν. οἳ καὶ καταλαβόντες τοῦτον ἐν Κῷ, ἐπὶ ξύλα κρεμάσαντες διεφθαρμένον ἐποίησαν. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν μάχην ἐκείνην, καὶ τὸν ἀγῶνα συμβεβηκότα τοιαῦτα, πολλὴν ἐνεγκόντα Ῥωμαίοις συμφορὰν, οὐ τὴν ἐξ ἥττης μόνον ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκ τότε κρατύνασαν καὶ διαμείνασαν πολυκέφαλον ὕδραν, ἐκεῖσέ τε καὶ ἀλλαχοῦ μὲν ἀποτεμνομένην ἀεὶ, ἀναθάλλουσαν δὲ ἀλλαχοῦ.

κς΄. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνήρ τις στρατιωτικῆς πείρας, πρὸς δὲ καὶ φρονήσεως καὶ ἀγχινοίας οὐκ ἄμοιρος, ὃ τὸ ἐπώνυμον Ὠορύφας, στρατόν τινα ἀθροίσας τὸν Τεσσαρακοντάριον τότε καλούμενον βασιλικῆς ἐκ προστάξεως, ἐκ τοῦ διανεμηθῆναι αὐτοῖς ἀνὰ τεσσαράκοντα χρυσίνους. τάς τε ἄλλας νήσους, ἃς ὀλίγοι τινὲς ἐφρούρουν, κατατρέχων. καὶ τοὺς μὲν λόχοις ἀπάγων, τοὺς δὲ καὶ φανερῶς πολεμῶν, ἐξωλόθρευσέ τε καὶ ἀπωλείᾳ παρέδωκε· ταύτην δὲ, ὡς ἔοικε, παρέπεμψαν εἰς ἡμᾶς. ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ αὐτῆς Θεῷ πάντως μελήσει· μελήσει δὲ καὶ ἡμῖν τοῖς νύκτωρ καὶ μεθ᾽ ἡμέραν τὴν ψυχὴν δαπανῶσιν ὑπὲρ αὐτῆς.

κζ΄. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, Εὐφήμιός τις κατὰ τὴν Σικελίαν Τουρμάρχης τελῶν, παρθένου τινὸς ἤρα ἀσκητικῶς ἐνδιαιτωμένης, καὶ τὸ μοναχικὸν ἐκ παλαιοῦ ἀναλαβούσης σχῆμα. καὶ διὰ πολλοῦ ἐποιεῖτο τὸν αὐτοῦ ἔρωτα ἐκπληρῶσαι, τὴν παρθένον λαβὼν πως εἰς γαμετήν. Ἐπεὶ γοῦν παράδειγμα οὐ πόρρωθεν εἶχεν οὐ κώλυον ἀλλ᾽ ἀποτρέπον, τοῦτον δὴ τὸν Μιχαήλ· καὶ γὰρ ὡς εἴρηται, καὶ αὐτὸς τοιοῦτόν τι ἐπλημμέλησεν· ἁρπάζει τὴν παρθένον τοῦ ἀσκητηρίου, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἄκουσαν ὑπηγάγετο. ταύτης ἀδελφοὶ τῷ Μιχαὴλ προσίασι, τὰ τοῦ δράματος διηγούμενοι. Ὁ δὲ κελεύει τῷ Στρατηγῷ, εἰ οὕτως φωράσοι ἔχουσαν τὴν αἰτ-

* ἀνέστρεψεν Cedr. fort. ἐν τάχει.

69.

70.

prima luce ad meridiem usque neutra inclinata acies : sed strenue utrique pugnantes, egregium militaris peritiæ ac fortitudinis specimen exhibebant. Postremo vergente ad vesperam die, superati Cretenses fugam faciunt. Eorum multi in pugna cæsi, plures abjectis armis, a Romanis persequentibus capti. Ac forte accelerato negotio, majorique diligentia, ipsam ea die Urbem cepissent, nisi nox ingruens, res in diversum mutasset; & Romanis quietem captantibus, non salutem peperisset, sed interitum stragemque. Hi enim tamquam victoriæ securi, speque fulti fore ut universos, qui pauci remanserant, die crastino facili negotio in potestatem redigerent; perinde ac si domi, non in hostico agerent; potationibus & luxuria noctem transigebant; excubiarum, seu aliorum quibus in bello saluti cautum videatur, nulla eis ratio; somnum duntaxat & quietem, omniaque facile evertentem, socordiam & mollitiem, cogitabant. Cretenses itaque (quippe suarum rerum anxii) vigiles, cum Romana castra, vino somnoque depressa a suis excubitoribus didicissent, ad mediam circiter noctem confestim impetu in eos facto, omnes gladio trucidant; ita ut ne nuncius quidem (quod adagii est) reversus sit, aut cladi superstes extiterit. Unus Dux Craterus mercatorio usus navigio, salutem expedivit. Verum hunc quoque Agarenorum Dux diu multumque quæsitum, nec usquam inventum, cum fuga evasisse audisset, naves prætectosque mittit qui hominem quærant ac insequantur. Hi in Co insula eum assecuti, in crucem agentes sustulerunt. Hicque adeo belli illius atque prælii eventus fuit, unde ingens rei Romanæ creata calamitas; non ob eam duntaxat cladem, quam tunc accepit, sed quod etiam ex illo tempore roborata multiceps hydra duraverit; quæ cum ibi aliisque locis semper exscindatur, aliis subinde germinat ac revirescit.

Romanorum victoria.

Securitatis vitio deleti omnes.

Cladis ejus malum, Saracenorum in posterum securitas.

XXVI. Secundum hæc vir quidam rei militaris apprime gnarus, prudentiæque ac sagacitatis laudis non expers, cognomento Oorypha, Imperatoris jussu exercitum cogit, Quadragenarium tunc appellatum, quod quadraginta aurei in singulos distributi essent. Is, alias quoque Insulas, quas illi exiguo numero paucisque colonis tenebant, invadens; partimque locatis insidiis, partim prælio congressus, Agarenos in eis internecione delevit ac sustulit. *Hanc vero, de qua nobis sermo est (id est Cretam) ad nos, ut videtur, sic hac liberandam, transmisit. Quæ porro illam spectant, omnino curabit Deus: sed & nobis curæ erit, quorum animos, ejus vindicandæ sollicitudo diu noctuque divexat ac conficit.*

Tertia expeditio in Saracenos Occiduos.

Edit. Paris. pag. 52.

Constantini Porphyrogeneti verba, ut videtur.

XXVII. Eodem tempore Euphemius quidam in Sicilia Tribunus, Virginis cujusdam in Cœnobio agentis, olimque in eo, suscepto religiosæ institutionis habitu, merentis, amore corripitur, explendæque libidinis ingenti desiderio, copulatis cum ea nuptiis, accenditur. Quod vero exemplum haud procul erat, rem ejusmodi nihil vetans aut ab ea deterrens; ipse nimirum Michael (nam & ille, uti dictum est, simile facinus nuper perpetrarat) Virginem e monasterio raptam, invitam ad se subducit. Adeunt itaque Michaelem Virginis germani, gestumque scelus expostulant. Tum Imperator Siciliæ Prætori mandat : *Siquidem verum eor crimen deto-*

Euphemii defectio in Sicilia.

Michaelis facrilegarum nuptiarum exemplum.

lisse compererit, Legis in eum vigore Euphemio nasum abscindat. Euphemius vero ubi rescivit, secumque jure agendum reputans, ac Imperatoris iram reformidans, ascitis in conjurationem tum ei militantium manu, tum nonnullis aliis Tribunis, Prætorem in hoc venientem, ut pœnas ab eo reposceret, fuga delusit, atque ad Africæ Ameramnunem confugit; pollicitus omnem se illi Siciliam subjecturum, ac grande tributum soluturum, si modo is ei Imperiales infulas nomenque deferret, nonnullasque copias belli subsidio subministraret. Facit ille, ac Romanorum Imperatorem acclamat; numerosoque assignato exercitu, illius ipsius opera, Siciliæ compos efficitur: nec illius solummodo, sed & aliorum, qui ipsi adjuverunt, suamque pariter operam ad regionis illius defectionem contulerunt. Hæc clarissime uberiusque executus Theognostus, Historia quam tunc edidit, venitque in manus nostras; is scilicet, qui de Orthographia librum conscripsit; ex qua possit singula plenius discere, cui libuerit. Cæterum Euphemius, haud ita post defectionis mercedem, suæque præmium improbitatis, capite cæsus recipit. Regio namque habitu cum & Syracusas lustraret, longiusque a stipatoribus suis, quantum fere est jactus sagittæ, provolans, ad urbem accessisset, Tyrannique ac Regio fastu alloquendo, cives demulceret: sic accedentem duo quidam fratres conspicati, pari ambo conspiratione unoque consilio, pacifice adeunt, convenienti pro Majestate honore eum prosequentes. Euphemius, eorum lubens salutationem admittit, eaque aliis eosdem titulos audit. Tum viros ad se comiter vocat, ipse vicissim salutes redditurus. Ergo cum caput inclinans, alterius fratrum ori osculum figeret, crinibus ille apprehensum, valide tenet: alter ab humeris caput amputat. Ac quidem Euphemius, tali mortis genere fatis concessit.

Theognostus hujus temporis Scriptor.

Edit. Paris. pag. 52.

Euphemius Tyrannus sublatus.

XXVIII. Porro Saraceni ex eo tempore non Sicilia solum, sed & Calabria & Longobardia potiti sunt; omnem enim regionem incursantes ac populantes; ad usque tempora felicis recordationis Basilii Imperatoris, illic constitutis sedibus. Hæc animvero illius declarabit Historia. Michael autem cum annos novem, menses octo Imperium tenuisset, urinæ difficultate ea renum passione orta extinctus est, cum nec infensissimum in Deum odium posuisset (ea scilicet ratione, quod ejus, qui pro nobis carnem assumpsit, Effigiem adorare nollet; quin potius illius cultores abdicaret, Methodium Euphemiumque, de quibus in superioribus sermo habitus est) Agarenorum quoque implacabile bellum auxisset: ac Deus ob ejus nequitiam, & Thomæ rebellionem, & Cretensium atque Africanorum (de quibus jam dictum est) Saracenorum bellum immisisset. Sed & omnis Dalmatia sub id tempus a Romano Imperio defecit, suique omnes juris ac sibi capita extiterunt, quoadusque inclytus ille Basilius Imperium regendum suscepit: Tunc enim Romanæ facti sunt ditionis. Impletum vero est, quod de illo ferebatur Oraculum, in hanc sententiam.

Longobardia Italiæ pars, quæ Græcis remanserat subjecta.

Balbi mors.

Sub illo Imperii mala.

Dalmatiæ defectio.

Hic initium malorum telluri accidet,
Rerum potietur cum Babylonius Draco,
Linguæ imperitæ, & auri cupientissimus.

Cadaver ejus repositum in Justiniani monumento, ad Ædem Apostolorum, in arca ex marmore viridi Thessalico.

θεῖσαν, τὴν ῥῖνα τοῦ τετολμηκότος Εὐφημίου ἀποτεμεῖν, κατὰ τὴν τοῦ νόμου ἀκρίβειαν. καὶ ὁ Εὐφήμιος μαθὼν δὴ ταῦτα, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν τοῦ νόμου τήρησιν καὶ τὴν βασιλικὴν ἀπειλὴν, συνωμότας λαβὼν, τούς τε τοὺς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ χεῖρα, καί τινας τῶν Σπαθαρομαρχῶν, τὸν Στρατηγὸν ἐπὶ τούτῳ παραγινόμενον παρελαύνει εὐθέως,[71] καὶ πρὸς τὸν Ἀφρικῆς ἀποδιδράσκει Ἀμηραμουνῆν, πᾶσαν τὴν Σικελίαν ὑπ' ἐκείνῳ ποιῆσαι καθυπισχνούμενος καὶ διδόναι φόρους πολλοὺς, εἰ μόνον ἀναγορεύσει τοῦτον Βασιλέα, καί τινα παράσχοι βοήθειαν. Ἀναγορεύει γοῦν τοῦτον Βασιλέα Ῥωμαίων, καὶ χεῖρα δίδωσι πολλὴν, καὶ τῆς Σικελίας ἐγκρατὴς γίνεται, παρ' αὐτοῦ ταύτην λαβὼν αὐτόν. οὐ ταύτης μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑτέρων συνδρόμων γινομένων ἐπὶ τῇ τοιούτων ἀπωλείᾳ τόπων. Δηλοῖ δὲ ταῦτα σαφέστατα καὶ πλατικώτερον ἡ τότε γραφεῖσα Θεογνώστῳ τῷ περὶ Ὀρθογραφίας γεγραφότι, καὶ εἰς χεῖρας ἐλθοῦσα ἡμῶν, ἣν ὁ βουλόμενος μεταχειριζόμενος, τὰ καθ' ἕκαστον ἀναδιδαχθήσεται. Πλὴν ὁ μὲν Εὐφήμιος μετ' οὐ πολὺ ἆθλον τῆς ἀποστασίας, καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀνομίας λαμβάνει, τὴν τῆς ἑαυτοῦ στέρησιν κεφαλῆς. σχῆμα γὰρ ἔχων βασιλικὸν, ἐπῄει καὶ κατὰ τὰς Συρακούσας. καὶ δὴ ἄποθεν γενόμενος τῆς ἑαυτοῦ τάξεως καὶ τῶν δορυφόρων, ὡς ἀπὸ τόξου βολῆς, ἐγένετο κατὰ τὴν πόλιν, ὁμιλῶν αὐτοῖς τυραννικῶς τε καὶ βασιλικῶς. Τοῦτον ὡς προσερχόμενον ἔγνωσαν[72] δύο τινὲς ἀδελφοὶ, γενόμενοι σύμπνοοι, καὶ ταὐτὸν φρονήσαντες, προσέρχονται τούτῳ εἰρηνικῶς, τὴν προσήκουσαν Βασιλεῖ τιμὴν ἀπονέμοντες. ὡς δ' Εὐφήμιος τήν τε παρ' αὐτῶν ἀναγόρευσιν ἀσπασίως ἐδέξατο, καὶ τῶν ἄλλων κατήκουεν αὐτῶν. προσεκαλεῖτο τούτους φιλοφρόνως, ἀποδώσων τὸν ἀσπασμόν· καὶ δὴ κλίνας τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ στόμα προστερείσας τῷ στόματι, ταῖς θριξὶ μὲν κατέχεται ἰσχυρῶς πρὸς ἑτέρου τῶν ἀδελφῶν, ὑπὸ δὲ τοῦ ἑτέρου ἀφαιρεῖται τὴν κεφαλήν. καὶ ὁ μὲν Εὐφήμιος τοιούτῳ τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο.

κη'. Οἱ δ' Ἀγαρηνοὶ οὐ τῆς Σικελίας μόνον ἐκ τότε, ἀλλὰ καὶ Καλαβρίας καὶ Λαγοβαρδίας ἐγένοντο ἐγκρατεῖς· πᾶσαν κατατρέχοντες καὶ ἐκπορθοῦντες, καὶ ἐνοικοῦντες ἄχρι τῆς βασιλείας τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Βασιλείου τοῦ Βασιλέως. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡ ἐκείνου δηλώσει ἱστορία. ὁ δὲ Μιχαὴλ[73] μῆνας ὀκτὼ, καὶ ἐπὶ τῆς βασιλείας γενόμενος ἐγκρατὴς ἐννέα, τὸν βίον κατέλυσε τῷ δυσουρίας νοσήματι ἁλοὺς, ἐκ τῶν νεφρῶν λαβούσης τὴν ἀρχὴν, μήτε τὴν πρὸς Θεὸν καταλύσας δυσμένειαν, ὡς οὐκ ἤθελε τὴν ἑαυτοῦ μορφὴν δι' ἡμᾶς ἀναλαβόμενον σάρκα προσκυνεῖν. μᾶλλον δὲ καὶ τοὺς προσκυνοῦντας καθαιρῶν, Μεθόδιόν τε καὶ Εὐθύμιον, περὶ ὧν εἰρήκαμεν, καὶ τὸν τῶν Ἀγαρηνῶν ἐπαυξήσας ἀκατάλλακτον πόλεμον τόν τε κατὰ Θωμᾶν, καὶ τῶν Κρητικῶν, ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν εἰρημένων Ἀφρικῶν διὰ τὴν ἑαυτοῦ κακίαν ἀποστείλαντος τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἡ Δαλματία τῆς τῶν Ῥωμαίων, ἀπέστη τότε βασιλείας, καὶ γεγόνασιν ἅπαντες ἰδιόρυθμοί τε καὶ αὐτοκέφαλοι μέχρι τοῦ Βασιλέως τοῦ ἀοιδίμου Βασιλείου· τότε γὰρ πάλιν ὑπὸ Ῥωμαίους καθυπετάγησαν. ἐπληρώθη δὲ καὶ ὁ ἐπ' αὐτῷ χρησμὸς, λέγων οὕτω.

Ἀρχὴ κακῶν γε προσπεσεῖται τῇ χθονὶ,
Ὅταν κατάρξῃ τῆς Βαβυλῶνος δράκων,
Δύσγλωσσος ἀρδὴν καὶ φιλόχρυσος λίαν.

Ἐτέθη δὲ ὁ τούτου νεκρὸς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων,[74] ἐν τῷ ἡρῴῳ Ἰουστινιανοῦ ἐν λάρνακι πρασίνῳ Θετταλικῷ.

71. 72. 73. 74

Edit. Parif. pag. 53.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΥΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛ.

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

IMPERIUM THEOPHILI MICHAELIS FILII.

LIBER TERTIUS.

α. ΤΑ μὲν δὴ πραχθέντα Μιχαὴλ τῷ Τραυλῷ βασιλεύσαντι * ἔτεσιν ὀκτὼ πρὸς μησὶν ὀκτὼ, ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ δεδήλωται. ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ ἤδη Θεόφιλος ἀνδρὸς ἔχων ἡλικίαν, τὴν πατρικὴν ἀρχὴν καὶ βασιλείαν, κατὰ τὸν Ὀκτώβριον μῆνα τῆς ὀγδόης Ἰνδικτιῶνος διεδέξατο. λόγῳ μὲν οὖν τῆς δικαιοσύνης ὥσπερ τις ἔμπυρος ἐραστὴς καλεῖσθαι βουλόμενος, καὶ νόμων εὔνους φύλαξ πολιτικῶν ἀναφανῆς. τῇ δ' ἀληθείᾳ ἔξωθεν ἑαυτὸν τῶν ἐπιβουλευόντων φρουρῶν, ὡς ἂν μή τις κατ' αὐτοῦ τι πανουργήσαι, πάντα ὑπεκρίνετο. Τὸν ἐπηρτημένον οὖν κίνδυνον ὑφορῶν, τοὺς τῷ πατρὶ μὲν αὐτοῦ ἐν συνωμοσίᾳ τὴν βασιλείαν παρεσχηκότας, κατὰ τοῦ Λέοντος δὲ ἐπαναστάντας, ἅπαντας ἔγνω ὀλέθρῳ παραδοῦναί τε καὶ σφαγῇ. ὅθεν δόγμα ἐξέθετο, ἅπαντας τοὺς τῶν βασιλικῶν ἀπολαύοντας φιλοτιμιῶν, πρός γε δὲ καὶ βασιλικῆς τιμῆς μετεσχηκότας τῆς οἱασοῦν, κατὰ τὴν Μαγναύραν συναθροισθῆναι. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγεγόνει, καὶ τῷ πράγματι οὐδεὶς ἐτόλμα καταφρονεῖν, τὴν τῆς ψυχῆς πως ὡς ἐν σκότῳ κρύψας θηριωδίαν, ἠρέμα πως καὶ πραείᾳ φωνῇ ὑπό πως ἔλεξεν ἐν βραχεῖ. Ὡς ἐβούλετο μὲν, καὶ δι' ἐπιθυμίας εἶχεν, ὁ λαὸς καὶ κλῆρος ἐμὸς, τοὺς ἀντιλαβομένους, καὶ τῆς βασιλείας ὑπερμαχήσαντας γενναίως ὁ ἐμὸς ἄγαν πατὴρ, πολλῶν μὲν τιμῶν, πολλῶν δὲ τούτους ἀγαθῶν ἑτέρων καταξιῶσαί τε καὶ γερῶν. ἀλλ' ἐπεὶ ἔφθασεν ἐξ ἀνθρώπων γενέσθαι θᾶττον ἢ εἶχε βουλῆς, καὶ πρὸ τοῦ καιροῦ τῆς αὐτοῦ γνώμης ἔξω γέγονε τοῦ καιροῦ. ἵνα μὴ ἀχάριστος δόξῃ πολλοῖς, ἐμὲ οὐ τῆς βασιλείας μόνον διάδοχον, ἀλλὰ καὶ τῆς τοιαύτης χάριτος αὐτοῖς ὑπάρχειν ἐγκατέλειπεν. διὸ ἕκαστος ἐν μέσῳ ἀγόμενος, δεικνύτω ἡμῖν ἑαυτόν. Τούτοις ὑποκλαπέντες τοῖς λόγοις καὶ συλαγωγηθέντες τὸν νοῦν, ἑαυτὸν ἕκαστος ἀπηγόμενοι, καὶ πᾶσιν ὁρατὸς κατάδηλος. Εὐθὺς οὖν νόμῳ τῷ πολιτικῷ χρῆσθαι τὸν Ὕπαρχον ἐγκελεύεται. καὶ, Ἄγε δή φησιν, ὦ οὗτος, τούτοις κατ' ἀξίαν τῶν βεβιωμένων ἀμείβου. οὐ μόνον ὅτι οὐκ ᾔδεσαν τὸ Θεῖον, αἵματι ἀνθρωπίνῳ μιάναντες δεξιὰν, ἀλλὰ καὶ Χριστὸν Κυρίου Βασιλέα ἀνελόντες οἱ ἄθλιοι. Τούτοις διέλυσε τὸν σύλλογον ἐκεῖνον, τὸν πρῶτον δή πως καὶ θαυμαστόν.

* ἐννέα.

73.

A I. MICHAELIS Balbi gesta annis * septem, mensibus octo, quibus rerum potitus est, superiori libro a nobis exposita sunt. Ejus autem filius Theophilus, virilem jam ætatem ingressus, paternum Imperium suscepit mense Octobri, Indictione 8. Is ferventissimum quidem justitiæ studium præ se ferebat, legumque civilium sedulus observator videri voluit: revera tamen simulatorem agebat, seque ab insidiis tutum præstare, ac nulli contra se aliquid moliendi ansam ullam præbere satagebat. Veritus ergo quod impendebat periculum, conjuratos omnes, qui Imperium patri detulerant, Leonique manus intulerant, internecioni dare constituit, penitusque delere. Idcirco promulgat edictum, ut omnes qui B Regia munificentia bona consecuti essent, quique honores ullos aut magistratus obtinerent, ad Magnauram conveniant. Convenerunt omnes, nec qui imperium contemnere auderet, ullus fuit. Tunc ille dissimulata adhuc, ac velut in tenebris tecta mentis sævitia, leni ac placida voce, sic paucis peroravit. *Voluit*, inquit, *valdeque expetiit* (*vos plebs mea & hæreditas*) *inclytæ memoriæ Pater meus, eos qui opem ei tulerant, ac pro adipiscendo Imperio fortiter decertarant, multis magnisque honoribus, bonisque aliis atque præmiis munerari. Quoniam tamen citius quam illi constitutum erat, vivis excessit, & ante tempus animo conceptum, eum fugit occasio: ne plerisque ingratus videatur*, C *me non modo ejus, quod ornavit, Imperii successorem, sed & illius debiti ac gratitudinis reum dereliquit. Singuli igitur e medio exeuntes, sese nobis ostendant.* His sermonibus fraudem sibi fieri passi, decepti que miseri, seipsos singuli prodidere, cunctisque manifestos fecere. Mox itaque Præfectum leges civiles exequi jubet; *Age tu*, inquiens, *pro eorum vitæ rationibus vicem illis redde; quod non solum non timuerint Deum, ut humano cruore dextram fœdarent, sed & Unctum Domini Imperatorem miseri sustulerint.* Hæc locutus conventum illum (primum utique & admirandum) dimisit: quem si quis laudaverit quasi ex Legum severitate, haud scio an ad lenitatem animique mansuetudinem prope accessurus sit. Ac illos quidem per hunc modum e medio

* novem.

Leonis cædis sontes puniti.

pag. 54.

Euphrosyna Aula ejecta, inque suum Monasterium detrusa.

sustulit. Illud sane his laude dignum honestumque adjecit; ut nimirum Euphrosynam novercam Aulæ expelleret, ac in Monasterium, ubi primum comam posuerat, reverti cogeret. Fuit illa, quam Michaelis alteram conjugem tradidit, a nobis contexta Historia: nec quæ inter narrandum illic dicta sunt, chirographa ac sacramenta (ipsa nihil sancte ac religiose facta) commodi aliquid attulerunt. ^a Cur vero non attulerint? Quod non spe in Deo collocata uxorem duxerat (alioqui legitimo thoro copulandam duxisset, non quæ jam Christo se voto obstrinxisset) sed in sua audacia inque magnis illis sacramentis, & quæ a Deo omnes procul ebduxere.

Theophilus justitiæ studiosus, parumque religiosus.

II. Ac quidem in eum se modum habuerunt Theophili exordia. Ad sequentia quod attinet, justitiæ severus cultor extitit, cunctisque malis, sui terrorem; bonis, admirationem injecit; his quidem, quod malis infestus justusque erat; illis, quod gravem atque austerum præferebat. Sed non potuit omnibus vitiis carere. Quamobrem fidei quidem in Deum inque ejus castissimam Matrem, uti ajebat, sancte adhærebat; sed & impuræ venerabiles Imagines impugnantium hæresi a majoribus acceptæ addictus erat: eaque ratione religiosam sanctamque turbavit plebem, variisque generis malis afflixit, nec quamdiu Imperii habenas moderatus est, quiete eam agere permisit.

Edit. Paris. pag. 55.

Bella infelicissima.

Unde etiam congruentem hanc a Deo mercedem retulit, ut nihil præclari facinoris in bellis ediderit: sed victus semper, nec ut decet Imperatorum exque majestate domum redierit.

Processio ad Blachernas.

III. Qui ergo studiosus justitiæ esset, ergaque sanctam Dei Matrem fidem suam ac alacritatem probaret, per singulas hebdomadas via publica stipante satellitio ad divinam Blachernensem Ædem, equo procedebat. Hujus autem pompæ ea ratio erat, ut se omnibus (iis maxime qui ulla injuria afficerentur, ipsorum auditurus querelas) in conspectum daret, nec ullus maleficus, pœnam ab eo irrogandam timens, accessum prohiberet. Simul etiam ut per forum equitans res venales inspiceret. Omnium itaque in foro vænalium pretium exquirebat; neque vero obiter rem præstabat, sed operose admodum ac morose: nec in uno dumtaxat mercium genere, sed in omnibus esculentis, sive etiam potulentis, vestibus item ac operimentis: quicquid denique in foro mercium prostabat. Quamobrem vix unquam solemni Imperatorum more pompa procedere visus est, qui procurandæ Reip. magnam diligentiam ac curam haberet; nunc pro tribunali sedens, nunc singulis septimanis (uti dictum est) in publicum procedens.

Juris dicundi exquisita diligentia.

IV. Unde quia suburbana quædam aspectu jucunda atque amœna, haud raro Principum animos ad se pelliciunt, ipse muros Palatii ad mare vergentes ab antiquis fundamentis diruens, & ad Solaria (ubi prius cum lacus esset, Imperatoris filium aquis suffocari contigerat) hortos faciens, inde levamen aliquod animo quærebat, seque his, ut par est, oblectabat. Illic quandoque versante Theophilo, sive etiam (ut fama est) cœnante, contigit navim quamdam onerariam prægrandem pansis velis, secundo vento appulsam, ingenti mole umbra portum obtegere, ac Im-

Augustæ mercatoria navis Theophilo indignante combusta.

A ἀλλ' εἴπερ τις κατὰ νόμους ἔχοιτο ἐπαινεῖν, ἀλλ' οὐκ οἶδ' εἰ συσταίη ἐγγὺς ἡμαρτηκώς τε καὶ ἀφρονεστέρας ψυχῆς. καὶ τοῦτο μὲν οὕτω πως ἐξ ἀνθρώπων ἐποίησε, προστιθεὶς τούτοις τὸ ἐπαινετὸν ἐκεῖνό γε καὶ καλὸν τοῦ, τὸ ἀπελάσαι, καὶ πρὸς τὴν ἐν ᾗ τὸ πρότερον ἀπεκάρη μονήν, Εὐφροσύνην τὴν ἑαυτοῦ μητρυιὰν ποιῆσαι παλινοστῆσαι, ἣν ἡ ἱστορία δευτέραν γαμετὴν παρέδωκε τοῦ Μιχαήλ· ἐκείνων γε τῶν ἡμῖν εἰρημένων ἐκεῖσε χειρογράφων καὶ ὅρκων πολλῶν οὐχ ὁσίως πραχθέντων γε καὶ γενομένων, ὠφελησάντων οὐδέν. τί δήποτε; ὅτι μὴ ἐπὶ Κυρίῳ πεποιθὼς ἠγάγετο γαμετήν. οὐ γὰρ ἂν ἐννόμως τινά, ἀλλ' οὐ τὴν ἤδη συνταξαμένην ἤγαγε τῷ Χριστῷ· ἐπὶ δὲ τῇ
B ἑαυτοῦ θρασύτητι, καὶ τοῖς ὅρκοις ἐκείνοις τοῖς ἀμεγέθεσί τε, καὶ Θεοῦ πάντας πόρρωθεν ἀποπέμψασι.

β'. Καὶ τὰ πρῶτα μὲν οὕτω τοιαῦτα· τὰ δ' ἑξῆς, ἀντεποιεῖτο δικαιοσύνης. καὶ ἦν φοβερός τε πᾶσι τοῖς πονηροῖς, καὶ θαυμαστὸς ἀγαθοῖς· τοῖς μέν, ὅτι μισοπόνηρός τε καὶ δίκαιος, τοῖς δ', ὅτι ἐμβριθής τε καὶ αὐστηρός. πλὴν οὐκ ἦν οὕτω πάντων καθαρεύειν τῶν πονηρῶν. καὶ γὰρ οὕτω εἴχετο μὲν τῆς εἰς Θεόν, καὶ τὴν τούτου πανάγνον Μητέρα, ὡς ἔλεγε, πίστεως· εἴχετο δὲ καὶ τῆς πατροπαραδότου μιαρᾶς τῶν Εἰκονομάχων αἱρέσεως, καὶ ταύτῃ δὴ τὸν εὐσεβῆ καὶ πανάγιον λαὸν ἐτάραττέ τε, καὶ πολυειδέσιν ἐδίδου κακώσεσι, πάντα τὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ χρόνον ἠρεμῆσαι μὴ συγ-
C χωρήσας. οἷς, οὐδὲν τὰ ἐν πολέμοις ἀνδραγαθίας κατάλληλας ἐλάμβανεν, ἀλλ' ἡττητό τε ἀεί, καὶ οὐ κατὰ Βασιλέα ὑπέστρεφεν.

γ'. Τοιγαροῦν ἐχόμενος τῆς δικαιοσύνης, οὐ μὴν δὲ καὶ τῆς πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ Μητέρα πίστεώς τε καὶ προθυμίας, ἀπῄει ἔφιππος διὰ τῆς κατὰ τὴν μέσην πλατείας καὶ λεωφόρου πρὸς τὸν ἐν Βλαχέρναις θεῖον ναὸν ἑκάστῃ ἑβδομάδι, ὑπὸ τῶν δορυφόρων παραπεμπόμενος· ἀπῄει δὲ πᾶσι μέν, πρὸ παντὸς δὲ τοῖς ἀδικουμένοις διδοὺς ἑαυτόν, ὡς ἂν ἔχοιεν τὰ αὐτῶν ἐκτραγῳδεῖν ἀδικήματα, καὶ μὴ παρά τινων κακοποιῶν κωλύοιντο ὑφορωμένων τὴν ἔφοδον. δεύτερον δέ, ἵνα διὰ τῆς ἀγορᾶς διερχόμενος θεατὴς γένοιτο τῶν ὠνίων. ὅθεν ἑ-
D κάστου τῶν πιπρασκομένων ὅσου πωλεῖται κατὰ τὴν ἀγορὰν ἠρώτα, οὐκ ἐν παρέργῳ τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐνεργῶς τε καὶ ἐπιμόνως. οὐδ' ἐνὶ τούτῳ εἴδει, ἀλλὰ παντὶ μὲν τῷ τρέφειν ἄνθρωπον δυναμένῳ, εἴτ' οὖν ἐσθιόμενον, εἴτ' οὖν καὶ πινόμενον. παντὶ δὲ τῷ περιθάλπειν καὶ εἰς ἀμφίασιν τελοῦντι· καὶ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς κατὰ τὴν ἀγορὰν προκειμένοις τῶν βουλομένων ἐξωνήσει. ὅθεν οὐδὲ ῥαδίως ἂν εἶδέ τις αὐτὸν ἐξεληλυθότα * ὡς πρόκενσον, πολλὴν ἐνδεικνύμενον σπουδὴν πρός τὰ κοινά τε καὶ ἐπιμέλειαν, νῦν μὲν ἐν κριτηρίοις. νῦν δέ, ὡς εἴρηται, κατὰ τὰς προόδους τῆς ἑβδομάδος.

* Vide Leonem Historiarum c. 90

δ'. Ὅθεν ἐπεί τινα τῶν ὀφθαλμῶν ἐστίασιν τὰ πρὸ τῆς
E πόλεως ἔχοντα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς ἑαυτὰ καλοῦσι τοὺς Βασιλεῖς· τὰ πρὸς τὴν θάλασσαν τοῦ παλατίου τείχη τῶν ἀρχαίων θεμελίων οὗτος περιβαλών, καὶ πρὸς τὰ Ἡλιακά ἔνθα πρότερον κινστέρνης οὔσης συνέβη βασιλικὸν ἀποπνιγῆναι υἱόν, παραδείσους ἐργασάμενος, ἐκεῖθεν τὸ λοιπὸν ἀνέπνεεν, καὶ ἑαυτὸν ἔτερπε τούτοις καὶ ἐψυχαγώγει, ὡς τὸ εἰκός. Καί ποτε τούτου ἐκεῖσε ἐνδιατρίβοντος, εἴτε δὴ καὶ δειπνοῦντος, ὡς λόγος, συνέβη ναῦν τινα

μυριο-

μυριοφόρον ἐξ ὑγρᾶς πλεύσασαν, ἀναπεπταμένοις δὲ τοῖς ἱστίοις τῷ μεγέθει τὸν * λειμῶνα κατασκιάσασαν, καὶ τὸν Βασιλέα εἰς θάμβος ἐπαγαγεῖν. ἐπύθετο οὖν αὐτίκα, Τίνος τε ἡ ὁλκὰς εἴη, καὶ ἅ,τι φέροι [77] τῶν ἐδωδίμων; ὡς δὲ τῆς Αὐγούστης ἤκουσε, καὶ λαθεῖν τὸ τοιοῦτον οὐκ ἦν, τότε μὲν ἐφησυχάσαι λέγεται, καὶ ἐκπέμψαι τὸν καιρὸν μέχρι τῆς [78] ἧς εἰώθει ἡμέρας κατὰ τὰς Βλαχέρνας ἰέναι. Ἐπεὶ δ᾽ ἡ τε ἡμέρα παρῆν, καὶ ὁ τοῦ πλοίου ὅρμος δῆλος ὑπῆρχε τῷ Βασιλεῖ ἀναμαθόντι παρά τινος, τῆς εἰς τὸ πλοῖον φερούσης ἀπήρχετο ὁδοῦ· ἦν δὲ κατὰ τὸν Βόσπορον· καὶ ἐπείπερ παραγενόμενος παρὰ τὴν πρύμναν ἔστη τῆς νεὼς ἀκολουθούσης τοῖς πεζοῖς, ἐρωτᾷ τὴν Σύγκλητον οὐχ ἅπαξ δὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ δὶς καὶ τρὶς, Ὅτου δή τις ἔχοι χρείαν τῶν ἐδωδίμων, σίτου ἢ οἴνου, ἢ τινος ἄλλου τῶν κατ᾽ οἶκον ἀναλισκομένων; ὡς δὲ πολλάκις ἐρωτηθέντες μόλις ἅπαξ ἀπεκρίθησαν, Μηδενὸς λείπεσθαι μέχρι τῆς σῆς ἀμοιροῦντες δεσποτείας τε καὶ Βασιλείας. καὶ προστεθέντων μηδὲ εἰδέναι τὸν ὧν ἐρωτώμεθα; Ἀλλ᾽ οὐκ ἴστε, ἔφησεν, ὅτι με ὑπὸ Θεοῦ Βασιλέα γενόμενον, ἡ Αὐγοῦστα καὶ σύμβιος ναύκληρον μετειργάσατο; καὶ τίς πώποτε, μετὰ πικρίας λέγων τοῦτο ψυχῆς, Βασιλέα Ῥωμαίων, ἢ τὴν αὐτοῦ γαμετὴν ἔμπορον ἐθεάσατο; καὶ ἐπὶ τούτῳ ἀναπολογήτων μενόντων, ἐκέλευσεν αὐθωρὸν μόνους ἐξιόντας τοὺς ἀνθρώπους, τὴν ναῦν ἐκείνην παραδοῦναι πυρὶ αὐταῖς ἀγκύραις καὶ ἱστίοις καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ἀγωγίμοις, πολλὰ κατειπὼν ὕστερον, καὶ παντοίαις ὕβρεσι τὴν Δέσποιναν περιβαλὼν, ὡς καὶ αὐτῆς ἐπαπειλῆσαι ἐξαγαγεῖν τῆς ζωῆς, εἴγε δὴ ἔκποτε τοιοῦτόν τι ποιοῦσα φωραθείη.

ε´. Ἀλλὰ πατρίδα μὲν ἡ Θεοδώρα· τοῦτο γὰρ ὄνομα τῇ Αὐγούστῃ· Παφλαγονίαν ἐσέμνυνε, καὶ χωρίον Ἔβισσαν· γεννήτορα δὲ Μαρῖνον οὐκ ἄσημόν τινα ἢ ἰδιώτην τὴν τύχην. Δρουγγάριον δὲ, ἢ Τουρμάρχην κατά τινας· καὶ μητέρα Θεοκτίστην, τὴν ἄπο Φλωρίνας κατονομαζομένην, ἀμφοτέρους εὐσεβείᾳ ἐντεθραμμένους, καὶ τὴν τῶν σεπτῶν Εἰκόνων προσκύνησιν οὐκ ἐξαρνουμένους μὲν [79], ὡς κατ᾽ ἐκεῖνο πάντες καιροῦ· ἀσπαζομένους δὲ καὶ ἐνστερνιζομένους ὑπερφυῶς· ἀλλ᾽ ἡ μὲν Θεοδώρα διαδήματι Βασιλείας πάλαι δὴ κατεστέφετο, καὶ ἡ αὐτῆς μήτηρ Θεοκτίστη Ζωστή τε καὶ Πατρικία ἐτετίμητο. Αὕτη δὲ οὖν ἡ Θεοκτίστη κατὰ τὸν ἑαυτῆς οἶκον, ἔνθα δὴ ἡ τῶν Γαστρίων μονὴ τὴν πῆξιν ἔχει τὰ νῦν καὶ ἵδρυσιν· ἦν δὲ τοῦτον ἐξ ἐκείνου τοῦ Πατρικίου ἐξωνησαμένη Νικήτα, τὰς τῆς Θεοδώρας θυγατέρας μετακαλουμένη· πέντε δὲ ἦσαν τὸν ἀριθμὸν, ἥ τε Θέκλα καὶ Ἄννα, Ἀναστασία τε καὶ Πουλχερία, καὶ ἡ Μαρία· ἄλλαις τε δωρεαῖς, αἷς ὑπάγεσθαι τὸ θῆλυ πέφυκεν ἐδεξιοῦτο, καὶ ἰδίᾳ παραλαμβάνουσα, μὴ μαλακίζεσθαι οὐδὲ μένειν θηλείας, ὅπερ ἦσαν, ἐξελιπάρει καὶ καθικέτευε· ἀνδρίζεσθαι δὲ, καὶ τῆς μητρῴας θηλῆς ἄξια φρονεῖσθαι καὶ φρονεῖν· τὴν πατρῴαν μὲν αἵρεσιν ἀπορριπτιζομένας, καταφιλούσας δὲ καὶ κατασπαζομένας τὰς τῶν σεπτῶν Εἰκόνων Μορφάς. καὶ ἅμα ταύτας εἰς χεῖρας ἐμβάλλουσα· ἐφυλάττοντο δὲ αὐτῇ ἔν τινι κιβωτίῳ, τῷ προσώπῳ καὶ τοῖς χείλεσιν ἐπιτιθεμένη [80] ἡγίαζέ τε αὐτὰς, καὶ πρὸς τὸ ἐκείνων φίλτρον διήγειρε. Τοῦτο οὖν ἐνδελεχῶς ποιοῦσα, καὶ ταῖς ἐγγόνοις τὸ περὶ τὰς Εἰκόνας φίλτρον ἀναζωπυροῦσα, οὐκ ἔλαθε τὸν Θεόφιλον, πυνθανόμενον, Ὅ, τι τε αὐταῖς παρὰ τῆς μάμμης δεδώρηται, καὶ ἅ, τι χάριτος ἐξείργασται ἄξιον. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι τὰς πεύσεις ἀγαθὰ φρονοῦσαι ὥσπερ τινὰς λαβὰς,

* λαμῶνα leg.

peratorem in stuporem agere. Percontabatur igitur statim, *Cujusnam illa esset, quidve annonarum adveheret?* Ubi porro Augustæ esse audivit, resque notior erat, quam ut latere posset; tunc quidem siluisse ajunt, diemque expectasse, quo ipsi moris erat ad Blachernas procedere. Cumque dies appetiisset, atque ubi navis statio esset ex quodam didicisset, versus eam contendit iter: ad Bosphorum scilicet. Veniens itaque stipatus obsequio, & ad puppim positus, Senatum rogavit, neque id semel, sed iterum atque tertio: *Num quid alicui deesset, eorum, quæ in usum familiæ cedunt, ac annonæ suæ; triticum scilicet & vinum, aliudve edulium?* Cumque sæpius rogati, vix tandem respondissent, *Nullius se egere quamdiu illo rerum Domino ac Imperatore feliciter gauderent; ac se penitus quo spectaret illa interrogatio, nescire* addidissent. *At nescitis,* inquit, *me, qui Dei nutu ac voluntate Imperator exstitam, ab Augusta ac conjuge nauclerum factam esse?* Additque indignabundus, *Num quis umquam Imperatorem Romanum, ejusve conjugem mercaturam exercere vidit?* Tuncque adeo eum nemo responsum daret, egressis dumtaxat viris, qui in navi erant, eam confestim cum anchoris & velis, ac quicquid mercium erat, igni succendit; multum postea vituperans, nulloque non convitio Dominam onerans, ac vel necem minitans, si porro ejusmodi aliquid factitare umquam deprehenderetur.

Edit. Paris. pag. 56.

V. Cæterum Theodora (hoc enim Augustæ nomen) Paphlagoniam patriam honestabat; oppidum Ebissam: parentes, Marinum patrem, virum non obscurum, aut privatæ sortis hominem; sed qui Drungarius exstiterit; vel (ut aliis placet) Tribunus: matrem habuit Theoctistam cognomento Florinam; ambos piis moribus, rectaque in fide educatos, ac qui venerabilium Imaginum cultum, pro omnium ejus ætatis hominum genio atque hæresi, minime abnegassent; sed ardentissimo eas studio, oris, manusque & sinus amplexu venerarentur. Porro Theodora, Regia pridem ex Imperatorum more corona donata, mater quoque Theoctista, Zostæ, quam vocant (id est, *Cingulo donatæ*) ac Patriciæ dignitatem consecuta erat. Ibi itaque Theoctista in domum suam, quam eo loco sitam habebat, ubi modo Gastriorum extructum Monasterium est; exque Niceta Patricio emerat; Theodoræ filias invitans (quinque illæ numero erant, Thecla & Anna, Anastasiaque & Pulcheria, & Maria) cum aliis munusculis, quibus demulceri hic sexus solet, blandiebatur, tum seorsum assumens hortabatur, ut supra sexum suum saperent, animosque viriles ac materno lacte dignos assumerent, abominantes paternam hæresim, sacrasque venerabilium Imaginum amplexantes ac exosculantes Effigies: simulque in manus assumens (quippe quas in cista quadam repositas habebat) vultui labiisque admovens, puellas sanctificabat, inque earum amorem illas excitabat. Hoc illa cum identidem factitaret, ardensque erga Imagines desiderium neptibus frequens accenderet, non fefellit res Theophilum. Is enim aliquando cum filias interrogaret, *Quid ex avia munerum accepissent, quidve humanioris officii blanditiarumque in eas collatum esset?* Reliquis interrogationem ejus tamquam muscipulam soler-

Theodoræ Augustæ patria, pii parentes.

Neptes docet colendas sacras Imagines.

Pag. 57.

ei animo constanter declinantibus: Pulcheria non magis ætate quam sensa immatura, quam blande tractatæ essent referre, ac quam variis pomis donatæ; unaque venerabilium Imaginum venerationem adjungere; atque ita rem simplici sensu verbisq; narrare, *Plures illi in arca esse puppas, quas osculata, vultui orique admoveret*. Ob quæ furore percitus Imperator est: ne quid tamen durius in socrum statueret, obstitit, mulieris tum reverentia, tum probitas ac religio. Nec præterea ejus minor erat loquendi arguendique fiducia. Etenim genero palam exprobrabat, ac propter quotidianas Confessorum persecutiones eum arguebat; sula deoique fere, omnium in eam odia ipsi patefaciebat. Unum dumtaxat, ne aviam in posterum adirent, aut certa ne sic crebro, illis interdixit.

Theoctistæ Florinæ libertas arguendi Theophilum generum.

VI. Geminam fere est, quod Augustæ obtigit. Alebatur in Aula delirus pumilio & Homerici Thersitis persimilis, Denderis nomine, impeditæ linguæ, risum movere aptus, joci dumtaxat causa in Regiam adhibitus. Is quandoque in Augustæ sacrum cubiculum subito irrumpens, ipsam sacras osculantem Imagines, easque oculis devote adhibentem, offendit. Has coram delirus homo intuitus, interrogat, *Quidnam essent*, propiusque visurus accedit. Ad quem Augusta, ita subrustice, *Meæ sunt pulchræ puppæ, quas valde diligo.* Imperator tum mensæ accumbebat: visensque hominem ad se propere venientem, ex eo quæsivit, *Ubinam fuisset?* Respondet ille, *Apud Manam* (sic Theodoram appellans) *vidisseque illam ex pulvinari pulchras puppas proferentem*. Intellexit itaque Imperator, plenusque ira, ut e mensa surrexit, ad eam vadit; malrisque aliis conviciis compluens, etiam idololatram effræni ore appellavit, deliri hominis sermones simul referens. At illa, mariti interim iram leniens, responsio in promptu quæsito: *Non ita est*, inquit, *o Imperator, non ita est, ut tu suspicaris: sed cum in speculum una cum ancillis oculos ipsa intenderem, resultantes in eo formas contuitus Denderis, pictas imagines esse, veniens Domino ac Imperatori insipienter nuntiavit*. Sic itaque ejus interim iras extinxit: Denderim vero paucis abhinc diebus castigans, sapere deinceps docuit, ita insinuans; *Cave umquam de pulchris puppis ulli loquaris*. Adeoque cum Theophilus aliquando a potu jactabundus, adversusque Augustum sese efferens, de ea illum interrogaret, *Num iterum Mana pulchras puppas exoscula
retur?* Denderis dextera manu ori imposita, ac sinistra posteriora tenens, *Tace, tace de puppis*, inquit *o Imperator*. Atque hæc ita gesta sunt.

Theodora Imagine colit.

Ingeniosum effugium.

Edit. Paris. pag. 38.

VII. Porro cum miles quidam, vir in bello strenuus, manu forti atque equo agili præditus esset, contigit ut Dux, sub quo militabat, ejus equi amore caperetur: quo is scilicet non raro incolumis elatus e prælio fuerat, mortemque evaserat. Cum ergo oblatis sæpius precibus, amplaque mercedis pollicitatione, repulsam tamen pateretur; ac neque vim minasque adhibens quicquam efficeret, hominem gradu movet, multisque apud Theophilum viro obtrectat. Miles ergo domi privatus degebat, ac equum in deliciis habebat. Fluxerat interim longum tempus, cum partim quadam æmulatio

A ἐρρωμένως παρέτρεχον, ἡ δὲ Πουλχερία ἀπὸ ἡλικίας καὶ φρενῶν νηπιάζουσα, τάς τε φιλοφρονήσεις ἔλεγε, καὶ τὸ πλῆθος τῆς ὀπώρας· συνεξέθετο δὲ καὶ τὴν τῶν σεπτῶν Εἰκόνων προσκύνησιν. οὕτω δὴ ἁπαλὰ φρονοῦσα καὶ λέγουσα, ὡς νινία πολλὰ ἐν αὐτῇ κατὰ τὸ κιβώτιον, καὶ ταῦτα τῇ κεφαλῇ τε, καὶ τοῖς προσώποις ἐπιτίθησι μετὰ τὸ φιλήματα. Ταῦτα γοῦν τὸν Βασιλέα εἰς μανίαν ἦγεν ὑπολαμβανόμενα· ἀλλὰ πρᾶξαι μέντοι τῶν δριμυτέρων, ἢ πικροτέρων εἰς αὐτὴν ἐκώλυε τοῦτον, τό, τε τῆς γυναικὸς αἰδέσιμον καὶ ἡ εὐλάβεια· καὶ ἡ παρρησία δὲ πρὸς τούτοις οὐκ ἔλαττον· καὶ γὰρ ἦν τοῦτον ἀριδήλως σκώπτουσα, καὶ διελέγχουσα ἐπί τε τοῖς καθ᾽ ἡμέραν τῶν Ὁμολογητῶν διωγμοῖς, καὶ τῇ δηλωθείσῃ αἱρέσει, καὶ μόνη μικροῦ φανερὰν ποιοῦσα τὴν B πρὸς αὐτὸν τῶν πάντων ἀπέχθειαν· ἀπέτεμε δὲ μόνον πρὸς αὐτὴν τῶν τούτου θυγατέρων ἄφιξιν, καὶ διηνεκῶς γίνεσθαι συνεχῆ.

ϛ΄. Τούτοις ἀδελφὰ καὶ τῇ Βασιλίδι Θεοδώρᾳ συμβέβηκεν. ὑπῆρχέ τι τῷ Βασιλεῖ[81] παρακεκομμένον ἀνδράριον, τῷ Ὁμηρικῷ Θερσίτῃ διηνεκὴς κατ᾽ εἶδος. Δένδερις ὄνομα τούτῳ, ἀσήμαντα φθεγγόμενος, καὶ γέλωτας κινῶν, καὶ θυμηδίας ἕνεκεν τοῖς βασιλείοις ἐνδιαιτώμενος· Οὗτος γοῦν εἰσπηδήσας ποτὲ κατὰ τὸν τῆς Βασιλίσσης κοιτωνίσκον, κατέλαβεν αὐτὴν θείας Εἰκόνας περιειλημμένην, καὶ τοῖς ἑαυτῆς ὄμμασι μετὰ σπουδῆς προσάγουσαν. Ταύτας ὑπ᾽ ὄψιν ἰδὼν οὗτος ὁ παραπαίων, Τί τε εἶεν ἐπυνθάνετο, καὶ πλησιέστερον διέβαινεν. ἡ δὲ, Τὰ καλά C μου, ἔφησεν οὕτως ἀγροικικῶς, νινία, καὶ ἀγαπῶ ταῦτα πολλά. κατὰ τὴν τράπεζαν τηνικαῦτα εἱστιᾶτο ὁ Βασιλεὺς, καὶ δὴ πρὸς αὐτὸν εὐθὺς διαβάντος, ἤρετο αὐτὸν, Ὅποι ποτὲ ἐτύγχανεν ὤν; ὁ δὲ παρὰ τὴν μάναν ἔφησεν εἶναι, τὴν Θεοδώραν οὕτω λέγων, καὶ θεάσασθαι ἐν αὐτῇ καλὰ νινία τοῦ προσκεφαλαίου ἐξαίρουσαν. συνῆκεν οὖν ὁ Βασιλεὺς, καὶ πλήρης ὀργῆς γεγονὼς, ὡς ἐξανέστη τῆς τραπέζης πρὸς αὐτὴν ἀπῄει· ἄλλαις τε πολλαῖς ὑβρεσίαις αὐτὴν ἐπαντλῶν, καὶ εἰδωλολάτριαν ἀκολάστῳ γλώττῃ αὐτὴν ἀποκαλῶν, καὶ ἅμα διεξῄει τοὺς λόγους τοῦ παραπαίοντος. ἡ δὲ, τέως μὲν τὸν θυμὸν καταστορεννύουσα, Οὐ τοῦτό ἐστιν, ἐξεῖπεν, ἔλεγεν, ὦ Βασιλεῦ, οὐ τοῦτο, ὡς ὑπείληφας σύ· τῷ δὲ κατόπτρῳ μου ἡμῖν ἀτενίζουσα μετὰ τῶν θεραπαινίδων D καὶ τὰς ἐκεῖσε τικτομένας ἰδὼν ὁ Δένδερις μορφὰς, ἐλθὼν ἀπήγγειλεν ἀφρόνως τῷ Δεσπότῃ καὶ Βασιλεῖ. Οὕτω μὲν οὖν ἐκείνη τέως κατέσβεσε τὸν θυμόν· τὸν Δένδεριν δὲ μετ᾽ οὐ πολλὰς ἡμέρας παιδείᾳ καθυποβαλοῦσα, πέπεικε σωφρονεῖν, οὕτω πως λέγουσα· ὡς μήποτε λέγειν περὶ τῶν καλῶν νινίων τινί. καί ποτε παρὰ πότον ἐγκαυχώμενος, καὶ[82] τῆς Δεσποίνης καταπαιζόμενος ὁ Θεόφιλος, ἠρώτα τοῦτον περὶ αὐτῆς· Εἰ πάλιν ἄρα τὰ καλὰ νινία ἡ μάνα ἀσπάζεται· ὁ δὲ τοῖς χείλεσι τὴν δεξιὰν χεῖρα ἐπιθεὶς, καὶ τῇ ἀριστερᾷ τῶν ὀπισθίων μερῶν λαβόμενος, Σίγα, σίγα περὶ τῶν νινίων, ἀντέφησε, Βασιλεῦ. ταῦτα μὲν οὕτω.

81.

82.

ζ΄. Καί τινος δὲ κατὰ πόλεμον ἀνδραγαθιζομένου,[83] χεῖρά τε νεανικὴν καὶ ἵππον ἔχοντος δεξιόν· συνέβη τινὰ E δὲ τὸν στρατηγὸν, ὑφ᾽ ὃν ἐτέλει ὁ στρατιώτης, ἔρωτι καταχεθῆναι τοῦ ἵππου, ὑφ᾽ οὗ ὁ ἄνθρωπος σέσωστο, καὶ πολλάκις ἐκ θανάτου ἐρρύετο· Ἐπεὶ γοῦν τοῦτον πολλάκις ἐξαιτησάμενος, πᾶσι τε τρόποις καὶ χάρισι· καὶ γὰρ ὑπισχνεῖτο πολλὰ διδόναι τῷ ἀνθρώπῳ, ἀπέτυχε τῆς αἰτήσεως, ἦγε δὲ καὶ βίᾳ ὁ στρατηγὸς, καὶ οὐδ᾽ οὕτως εἶχε τὸν ὑπακούοντα, διαδέχεται τοῦτον τῆς ἧς εἶχεν ἀρχῆς, πολλὰ καὶ πρὸς τὸν Θεόφιλον κατειπὼν τοῦ ἀνδρός.

83.

ἦν οὖν ὁ στρατιώτης ἐν ἑαυτῷ, καὶ τὸν ἵππον ἔχων ἐντρύφημα. παρῴχετο δὲ καὶ χρόνος ἱκανός, ὁ τὸν ἄνδρα πρὸς πόλεμον ἐκ φιλονεικίας καλῶν, ἀλλὰ καὶ καταδαπανῶν αὐτόν, οἷα φιλεῖ τοῖς δυστυχοῦσιν [illegible]. Ἐγένετο οὖν ἵππου ἀγαθοῦ ζήτησις παρὰ Θεοφίλου κατὰ τὸν τῆς δυστυχίας καιρὸν τοῦ ἀνδρός· διὸ καὶ διὰ γραμμάτων πάντας ἐν τέλει, καὶ ἀξιώμασιν [illegible], ἐκέλευε τοιόνδε καὶ τοιόνδε ἀποστεῖλαι αὐτῷ. ὅθεν λαβόμενος ὁ στρατηγὸς ἀφορμῆς, ἀφείλετο τοῦ ἀνδρὸς τὸν ἵππον καὶ ἄκοντος, καὶ πρὸς Βασιλέα ὡς οἰκεῖον ἀπέσταλκε. αὕτη ἡ αἰτία, καὶ τοῦ ἵππου ἡ στέρησις. Ἐπεὶ δὲ κατά τινα περίπτωσιν πάντας ἐκέλευσεν ὁ Βασιλεύς, καὶ τοὺς οἱασδήποτε αἰτίας πεπαυμένους ἐξιέναι πρὸς πόλεμον, καὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐξεληλυθότα ἵππου ἐστερημένον ἀγαθοῦ ἀπήγαγε τῆς ζωῆς, γυναῖκα καταλελοιπότα καὶ τέκνα πτωχά. Τί οὖν ἡ γυνή, καὶ τὸ φιλήκοον ἀκούουσα τοῦ Βασιλέως καὶ φιλοδίκαιον, καὶ τῷ τοῦ ἀνδρὸς φίλτρῳ ἐκκαιομένη, καὶ τοῖς τέκνοις ὅπως καὶ χορηγοίη οὐκ ἔχουσα τὰ πρὸς ζωήν. τὴν Βασιλεύουσαν καταλαμβάνει, καὶ τὸν Θεόφιλον ἐν ᾗ ἡμέρᾳ εἴθιστο πρὸς Βλαχέρναις ἀπιέναι, τοῦτον δὴ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἵππον ἀναβαίνοντα κατιδοῦσα, γονυπετοῦσα καὶ κατολοφυρομένη ἐδέετο τοῦ Βασιλέως, τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου κατέχουσα, καὶ ἀνεδίδασκεν, Πῶς αὐτῆς τε εἴη ὁ ἵππος, καὶ οὐκ ἄλλος τις, ἀλλ' αὐτὸς αἴτιος τῆς τοῦ ἀνδρὸς σφαγῆς. Ἐκπλαγὴς οὖν ὁ Βασιλεὺς γενόμενος ἐν τῇ παρρησίᾳ τῆς γυναικός, καὶ περιθαμβής, καὶ τῶν λεγομένων εἰδὼς οὐδέν, τέως μὲν αὐτὴν τηρηθῆναι διωρίσατο τῆς αὐτοῦ ἄχρις ἐπανόδου πρὸς τὰ ἀνάκτορα. καὶ κελεύει ταύτην καὶ δὴ ἔφθασε τὴν γυναῖκα μετὰ σπουδῆς ἐπαναδραμών· καὶ ἤδη παρίσταται εὐθέως, ἐκδιδάσκουσά τε πάντα καὶ διεξιοῦσα σαφῶς. Κελεύει οὖν τότε ἀφικέσθαι τὸν στρατηγὸν ὁ Βασιλεύς, καὶ περὶ τοῦ ἵππου ζήτησιν ποιεῖ ἱκανήν. Ὡς δ' οἴκοθεν ὁ στρατηγός, καὶ οὐκ ἄλλοθεν, ἀλλ' οὐδ' ἐξ ἁρπαγῆς τὸν ἵππον ἀποσταλῆναι διεβεβαίου, παρίστησι μετὰ προσώπου τὸν ἄνθρωπον ἔλεγχον τῶν λεγομένων καὶ κατήγορον. Οὐκ ἔφερεν οὖν ὁ στρατηγὸς τῷ ψεύδει καταλαμπρύνεσθαι τὴν ὄψιν τῆς γυναικὸς ἐνορῶν, καὶ ἅμα ἱκέτης γίνεται ἐλεεινός, καὶ τοῦ Βασιλέως τοὺς πόδας λαμβάνει μετὰ κλαυθμοῦ. Τί οὖν ὁ Βασιλεύς; ἐκείνην μὲν τὴν γυναῖκα μετὰ τῶν αὐτῆς παίδων ἀδελφοὺς ἐξ ἴσου καὶ κληρονόμους τῆς ἐκείνου δείκνυσιν ὑποστάσεως· μεθίστησί τε τῆς ἀρχῆς αὐτόν, καὶ πᾶσι κατάδηλος γίνεται ἡ δικαία κρίσις αὐτοῦ, καὶ τὸ πρὸς τοὺς ἅρπαγας φιλαπέχθημον.

η'. Οὐχ ἧττον δέ γε καὶ ταῖς οἰκοδομαῖς ἐγκείμενος, τὴν ἑαυτοῦ ἐδείκνυτο ἐπιμέλειαν. τείχη τε γὰρ τὰ χθαμαλώτερα ἐκ βάθρων ἀναδειμάμενος, τὸ γῆρας ὥσπερ ἀποξύσας, καὶ πρὸς ὕψος μετὰ κάλλους ἀπάρας, ἄβατα πάντη πεποίηκε τοῖς ἐχθροῖς, ἃ καὶ μέχρι τοῦ νῦν τὴν τούτου προσηγορίαν ἐμφαίνουσιν ἐγγεγραμμένην ἔχοντα ἐν αὐτοῖς. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ πόρνας [84] ἀπελάσας ἐξ Οἰκημάτων, καὶ καθάρας ὅλον ἐκεῖνον τὸν χῶρον, ξενῶνα τὴν ἐκείνου φέροντα προσηγορίαν, κάλλει τε κάλλιστον καὶ μεγέθει μέγιστον, εὔπνουν τε καὶ εὔοπτον, δι' ὧν τὰ φθοροποιὰ μὲν παθήματα ἀποκλύζονται, τὰ σωτηριώδη δὲ ἐπιγίνονται ἀλεξήματα, κατεσκεύασεν. Οὕτως εἶχεν ἐκεῖνος πρὸς πόρνας. πλὴν ὅτι γε φασὶν αὐτόν ποτε κάλλει θεραπαινίδος τῆς Θεοδώρας ἁλόντα συμφθαρῆναι αὐτῇ, ῥᾳθύμως τότε βιοῦντα· ἐπεὶ γοῦν ᾔσθετο τῆς ἐκ τοῦ καλοῦ ἐξαμαρτίας, καὶ ἄλλως οὐδὲ τὴν Θεοδώραν τοῦτο λαθοῦσαν, κατη-

ne hominem ad bellum provocaret, partim vero etiam mœrore conficeret, uti illis fere accidit, quos adversa fortuna dire afficit. Contigit itaque, ut quo tempore ille adversæ fortuna premebatur, Theophilus equum generosum quæreret, missisque litteris, Primores omnes ac Magistratus seu Duces, ejusmodi equum diligenter quærere, & ad se mittere, jubet. Prætor arrepta occasione, a viro, vel invito, ablatum equum, ut rem suam Imperatori mittit. Hoc crimen, & hæc equi amissio. Orta vero bellica aliqua necessitate, rebusque consternatis, jusserat Imperator, ut omnes quovis modo militia soluti ad bellum proficiscerentur; quo factum, ut hic quoque generosi illius equi præsidio nudatus inter militandum necatus sit, relicta paupere vidua & liberis. Quid ergo mulier, cum & Imperatorem aures facile præbentem, & juris ac æqui tenacem audiret, ingentique viri desiderio flagraret, nec haberet unde liberis ad victum necessaria subministraret? Urbem Regiam petit, ac Theophilum, quo die ad Blachernas exire solebat, viri ipso equo insidentem conspicata, in genua procumbens, ejulansque, ac frænum equi tenens, supplex orat, docetque, *Hunc equum suum esse; nec alium, quam eum ipsum viri necis auctorem esse.* In stuporem egit Imperatorem ingens illa mulieris fiducia; vehementiusque miratus, nec eorum quæ dicebantur, quicquam intelligens; interim quidem servari mulierem jubet, dum in Palatium ipse rediisset. Cito itaque reversus, fœminam accersit. Mox illa præsto est, docetque omnia clare, ac rem omnem exponit. Jubet itaque Imperator Prætorem sisti, & de equo acriter inquirit. Illo autem non aliunde, nec per vim ac rapinam, sed ex sua domo affirmante misisse, producitur in conspectum mulier, reum de vi peractura. Ejus mox Prætor aspectu, haud sibi jam de mendacio blandiri: moxque supplex miserabilem in modum lugens atque ejulans, Imperatoris pedes adstringit. Quid tum ille? Viri facultates viduæ atque liberis ratis portionibus hæreditario quasi jure adscribit, eumque magistratu movet: atque in eum modum justa illius sententia, ac quantopere iniquos raptores odisset, cunctis innotescit.

Injuste ablati equi severa punitio.

Edit. Paris. pag. 59.

VIII. Nec minus ædificiis operose extruendis, suam ille diligentiam probavit. Nam Urbis muros, qui humiliores essent, a fundamentis exædificans, ejus velut senium abstersit, eaque altitudine cum pari pulchritudine extulit, ut ægre deinceps ab hostibus conscendi possint; qui & hactenus ejus nomen litteris expressum celebri memoriæ retinent. Quin & meretrices ex Ædibus deturbans, totumque eum locum emundans, illic domum Hospitalem, summa pulchritudine ingentique amplitudine, auris salubrem, amœnos habentem prospectus, suo ex nomine condidit: quibus rebus noxiæ passiones morbique eliminantur, ac salutaria remedia præstantur. Eo scilicet animo erga scorta affectus erat. Ajunt quidem eum quandoque, cum tunc paulo licentius viveret, unius ex Theodoræ puellis speciæ captum, cum ea fœdatum esse: at ubi tamen se ab honesti tramite abreptum vidit, ac alioqui nec Theodoram rem fefellisse (cui, turpe facinus, ingentem

Theophili Ædificia.

Refecti Urbis muri.

Domus Hospitalis, ejecta scorta.

Adulterii punitudo.

XX. Neque vero malorum vis atque impetus, hoc cardine erat sistendus: sed eum duæ continentes (Asia scilicet & Europa) veluti caput & cauda divini Numinis indignatione (quamquam ipsi non intellexerant) cædibus, incendiis, terræmotibus, rapinis, civilium motuum injuria, excursionibus ac vastitate, insperatis urbium mutationibus, signis e cælo, signis ex aere, castigatæ fuissent: postremo miseras quoque Insulas, velut instrumenti Musici mesen quamdam, ut totius corporis plaga communis esset, mala invaserunt. Verum corrigi non poterant, qui Dei-Hominis Effigiem colendam negavissent.

Psal. 4. & 37.

XXI. Quo igitur tempore Thomas res novas moliri cœperat, rei fama in omnes late partes perlata, Agareni Occidui Iberiæ sinus incolæ, Oceano finitimi, quos jam pridem mutata nominis appellatione Hispanos vocant; copiosa aucti hominum multitudine, suumque illud Hesperium latus gracile parumque fertile ac opulentum sentientes; cui denique plurimum de soli ubertate ac bonitate deesset; quin & eodem vitio laborare Orientalem quoque Iberiæ ac Meridionalem plagam (non enim tota bonis terræ dotibus pollet, aut satis ferax est: Occidua tamen plaga, uti diximus, reliqua squallidior est minusque ferax ac gracilior) ideoque ipsis alendis ac procurandis non sufficiens, justa corporis mole præditis, ac quos necesse sit commeatus abundantia adolescere, non ejus penuria. Hi igitur ad Apochapsum gentis Amerumnam accedentes, rogabant, *Ut coloniam ipsis ducere liceret, atque alio commigrare, qui ob multitudinem anguste habitarent, ac quos necessariorum rerum inopia premeret*. Princeps statim magnis instructis navibus, jussisque eis copiis impositis, celato adhuc consilio, ad Orientis Insulas, quæ nostræ ditionis erant, interim prædatum educit; tum subditis rem gratam præstiturus, quorum cupiditatem alienis opibus satiaret, tum adeo exploraturus, num quæ fertili solo ac opimo Insula occurreret, in quam commode suorum coloniam duceret. Postquam igitur ad multas Insulas appulsus, neminem sibi resistentem, majoresve aut minores naves opponentem invenit (omnes enim omni orbatæ præsidio erant, eo quod omnis classis earum præsidio constituta, suppetias Thomæ adversus Constantinopolim adnavigarat) ingentique præda ex omnibus, ad quas appulsus fuerat, Insulis potitus, in Cretam quoque venit, quam deprædatus ac populatus quantum ei licebat; cum omni ex parte, soli bonitatem deprehendisset, & quantopere ad omnem venustatem frugumque ubertatem fertilis esset: *En, ait, non est hæc alia, quam terra fluens lacte & melle*. Ac tum quidem navibus omnis generis præda oneratis, domum redit; reversusque validam ac ingentem classem instruit. Exeunte porro hyeme, vereque ineunte, quadraginta navium classe, bellicosis hominibus onerata; captatoque secundo vento, recta in Cretam, aliis spretis Insulis, contendit. Jam ergo appulsus erat, & ad promontorium, quod Characem vocant, exscensum fecerat. Cum autem nec in appulsione nec exscensione triste aliquid accidisset, jamque libere prædas agerent ac excurrerent, facilis visa aggressio est, explendique consilii ratio. Viros idoneos ex more populatum mittit,

Agarenorum Occiduorum ex Hispania Motus.

Edit. Paris. pag. 47.

A κ΄. Οὐκ ἔμελλε δὲ ἄχρι τούτου ἡ φορὰ στήσεσθαι τῶν κακῶν. ἀλλὰ τῶν δύο ἠπείρων, Ἀσίας φημὶ καὶ Εὐρώπης, ἐν θυμῷ Κυρίου ὥσπερ τινὸς κεφαλῆς καὶ οὐρᾶς, εἰ καὶ μὴ συνίεσαν, παιδευθεισῶν φόνοις, ἐμπρησμοῖς, σεισμοῖς, ἁρπαγαῖς, ἐμφυλίοις καταδρομαῖς, πόλεων ἀνελπίστοις μεταβολαῖς, σημείοις ἐξ οὐρανοῦ, σημείοις ἐξ ἀέρος, τέλος καὶ ταῖς ταλαιπώροις νήσοις [61] οἷόν τινα μέσην, ἵν' ὁλόσωμος εἴη ἡ πληγή, ἐπέδραμε τὰ δεινά. ἀλλ' οὐκ ἴσχυε παιδεῦσαι, τοὺς τὴν Θεάνθρωπον ἐξαρνουμένους Μορφὴν προσκυνεῖν.

61.

κα΄. Ὅθεν ἄρτι δὴ τοῦ κατὰ τὸν Θωμᾶν ἄρξαντος νεωτερισμοῦ, ἐπεὶ τοῦτο * ἠχεῖτο πανταχοῦ. οἱ τὸν Ἑσπέριον κόλπον τῆς Ἰβηρίας τῷ Ὠκεανῷ γειτονοῦντες B Ἀγαρηνοὶ κατοικοῦντες, Ἰσπανοὺς τούτους ὁ πολὺς ῥεύσας χρόνος μετωνόμασεν, ὡς πλῆθος σωμάτων καὶ εὐθηνίαν τοῦ γένους ἐξηυξηκότες, τὴν κατ' αὐτοὺς Ἑσπέριον πλευρὰν λυπρὰν οὖσαν, καὶ μετρίως εὐδαίμονα ὁρῶντες, καὶ λειπομένην μὲν τῆς πρὸς γῆν ἀρετῆς καὶ ἀφθονίας κατὰ πολὺ, ἐνδέουσαν δὲ καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ Ἑῷον τῆς Ἰβηρίας καὶ Νότιον. οὐ γὰρ ἅπασα πρὸς πᾶσαν γῆς ἀρετὴν ἐπιτηδεία καὶ εὔφορος, ἀλλὰ τὸ τῆς Ἑσπερίου πλευρᾶς, ὡς εἴρηται, αὐχμηρόν τε καὶ λεπτότερον τῆς λοιπῆς· καὶ διὰ τοῦτο οὔτε τρέφειν δυναμένης αὐτῆς, καὶ διοικεῖν ἄνδρας σώμασιν εὐμεγέθεσι χρωμένους, καὶ ἀγαθῶν εὐφορίᾳ, ἀλλ' οὐκ ἐνδείᾳ αὐξανομένους. Οὗτοι γοῦν προσελθόντες Ἀπό- C χαψ [62] τῷ ἑαυτῶν Ἀμερμουμνῇ, ἀποικίαν τινὰ, καὶ γῆς μετανάστασιν ᾔτουν αὐτοῖς γενέσθαι, πλήθει τε στενοχωρουμένοις, καὶ ἀναγκαίων σπάνει πιεζομένοις. ὁ δὲ πλοῖά τινα ἐπισκευάσας μακρὰ, καὶ δύναμιν οὐκ ὀλίγην ἐξ αὐτῶν τούτων ἐμβιβάσας, ἐπὶ λῃστείαν πως, λανθάνουσαν ἔχων τὴν ἔννοιαν, τῶν πρὸς τῇ Ἕῳ κειμένων νήσων, καὶ ἡμετέρων τυγχανόντων, ἐτράπετο. ὁμοῦ μὲν τὰ αὐτοῖς ἐπιθυμούμενα ἐκπληρῶν, καὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων τούτους προσπορίσων, ὁμοῦ δὲ κατασκεψάμενος εἴ τις ἐστὶν ὅπως εὔφορος τῶν νήσων καὶ λιπαρὰ, εἰς μετοικίαν αὐτῶν. Ἐπεὶ γοῦν πολλαῖς τῶν νήσων πλησιάζων, τὸν ἀντιπαραταττόμενον μικρῷ ἢ μεγάλῳ πλοίῳ Γ οὐχ εὕρισκε. ἐχηρεύοντο γὰρ πᾶσαι τῆς αὐτῶν βοηθείας, ἄρτι κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκβοηθουσῶν, καὶ πλευσῶν κατὰ τὸν Θωμᾶν. μεγάλας δὲ ὠφελείας ἐκ πασῶν, αἷς καὶ προσώρμιζεν, ἐκαρποῦτό τε καὶ ἐλάμβανεν, ἧκε καὶ πρὸς τοὺς Κρηταιεῖς, καὶ τούτους καταδραμὼν, καὶ λείαν ποιήσας, καὶ ἀνδραποδισάμενος, ὡς ἐνῆν, καὶ πάντοθεν καταμαθὼν τὴν τῆς γῆς ἀρετὴν, καὶ πῶς εἴη πρὸς πᾶσαν χάριν καὶ ἀγαθῶν εὔφορος ἀφθονίαν, τοῦτ' ἔφη. Γῆ οὐκ ἄλλη, ἡ ῥέουσα μέλι καὶ γάλα. καὶ τότε μὲν παντοίων * γενόμενος ἀγαθῶν, αὖθις τὰ οἴκαδε καὶ πάσῃ χειρὶ καὶ δυνάμει ναυτικὸν ἐξήρτυεν. Ὡς δ' ὁ χειμὼν ἐτελειοῦτο, καὶ τὸ ἔαρ ὑπέλαμπε, τεσσαράκοντα πληρώσας ναῦς ἀνδρῶν μα- E χίμων, καὶ ἐπιτήδειον ἄνεμον ἐπιτηρήσας, τὴν ἐπὶ Κρήτην ἐστέλλετο εὐθυπορῶν, τὰς ἄλλας τῶν νήσων θέμενος εἰς οὐδέν. Ἄρτι γοῦν ἐπλησίαζε, καὶ τῷ ἀκρωτηρίῳ τῷ Χάρακι καλουμένῳ κατήγετό τε καὶ προσωρμίζετο. Ὡς δ' [63] οὐδὲν οὔτε κατὰ τὴν καταγωγὴν οὔτε κατὰ τὴν ἀπόβασιν ἐφάνη τοῖς τῶν ἀπευκτῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς λείας χωροῦσι καὶ πρὸς ἁρπαγὰς, εὐχερῶς τὰ τῆς ἐπιβολῆς τε καὶ ἐπιχειρήσεως ἐπεραίνετο. τοὺς μὲν ἐπιτηδείους εἰς τὰς συνήθεις προνο-

62.

* ἠκούετο.

* Τὸν κόλπον ἐμπεπλησμένος ἀγαθ. Cedr.

63.

A μὰς ἀπέστειλε, δουλαγωγήσοντας τοὺς ἐχθρούς. αὐτὸς δὲ τοὺς λοιποὺς ἔχων, ἄρτι δὲ τοῦ πνεύματος ἐπακμάζοντος, κἀκείνων ἅμα πορρωτέρω σταδίων δέκα ἢ δεκαπέντε γενομένων, πῦρ ἐμβαλὼν ταῖς ναυσὶν, ἁπάσας κατέφλεξε, φεισάμενος τὸ παράπαν οὐδεμιᾶς. τοὺς μὲν οὖν τῷ παραδόξῳ τοῦ πράγματος καταπλαγέντος ἅπας δὴ ὁ στρατὸς, καὶ πρὸς ἐπαλινόστουν εὐθέως, ἐδυσμαχούμενοι τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνοντο, καὶ εἰς λόγους ἦλθον νεωτερικούς. Ἐπεὶ δὲ κατήκουσαν ἃ πάλαι ὠδίνοντο, Ὡς αὐτοί γε τόπον ὑμεῖς ἀποικίας ζητοῦντες καὶ γῆν ἀγαθὴν, ἐμοί τε ταύτης οὐδέτερα κρείττων νενόμισται, εἰς ταύτην ἦλθον ὁδὸν, ὑμῖν τε ἀγαθὰ προξενῶν, καὶ ἐμὲ τῆς ἐξ ὑμῶν ἀπαλλάττων ὀχλήσεως. ὡς δὲ καὶ γυναικῶν ἐμέμνηντο, καὶ παίδων οὐκ ὠλιγώρουν. Καὶ γυναῖκας, B ἔφη, ὧδε ὑμέτεραι αἱ αἰχμαλωτιζόμεναι, καὶ παῖδες οὐ μετὰ μακρὸν ἐξ αὐτῶν. ὅθεν τοῖς τοιούτοις καταπεισθέντες λόγοις, καὶ ἀποδοχῆς ἄξια κρίναντες τὰ λεγόμενα, τάφρον μὲν ἤγειραν πρῶτον βαθεῖαν, καὶ χάρακα ἐν ταύτῃ καταπήξαντες, ἔνθα καὶ νῦν λαβὼν τὴν ἐπωνυμίαν ὁ τόπος σώζει ὡς τὴν προσηγορίαν, Χάνδαξ ὀνομαζόμενος, ἐκεῖσε διενυκτέρευον, φυλακάς τε τὰς προσηκούσας ποιούμενοι, καὶ τὰς ὠφελείας αὐτοῦ ἐκεῖσε ἀποθησαυρίζοντες.

64.

κβʹ. Χρόνος δὲ ἐρρύη πολὺς οὐδαμῶς, καὶ πάντα τὸν Βασιλέα ἡ φήμη ἐδίδαξε. καὶ δὴ τὸν Πρωτοσπαθάριον Φωτεινὸν προπάππον μὲν ὡς Ζωῆς τῆς ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει θεοστέπτου Αὐγούστης τυγχάνοντα, στρατηγοῦντα δὲ τηνικαῦτα τῶν Ἀνατολικῶν, τὰ τῆς Κρήτης ἅπαντα C διοικεῖν προεβάλλετο· ὃς ἐκεῖσε παραγενόμενος, καὶ τῶν μὲν γενόμενος θεατὴς, τῶν δὲ καὶ ἀκροατὴς, τρανότερον ἀνεδίδαξε τὸν Μιχαὴλ τὰ πραττόμενα, καὶ δύναμίν τινα ἀξίαν ἐκπέμπειν τὴν ἐκεῖθεν ἀποσοβήσουσαν τοὺς ἐχθρούς. Δαμιανὸν γοῦν Κόμητα ὄντα τοῦ Βασιλικοῦ ἱπποστασίου καὶ Πρωτοσπαθάριον μετὰ πολλῆς δυνάμεως καὶ παρασκευῆς ὁ Βασιλεὺς ἀπέστειλεν εἰς βοήθειαν τοῦ Στρατηγοῦ Φωτεινοῦ. οἳ καὶ ἑνωθέντες, τὸν μὲν κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν πόλεμον ἔστησαν, εἰς οὐδὲν δὲ χρήσιμον τὸ τέλος ἀπέστρεψεν. αὐτός τε γὰρ ὁ προρρηθεὶς Δαμιανὸς κατὰ τὴν εἰσβολὴν τῆς μάχης εὐθὺς τραυματίας πεσὼν, καὶ σφαγῇ παραδοθεὶς, τοὺς λοιποὺς οὐ νίκης καὶ μόνον, ἀλλὰ φυγῆς ἐποίησεν ὑπηρέτας. καθ' ἣν D τροπὴν καὶ ὁ Φωτεινὸς * ἐν μονερίῳ μόλις διασωζόμενος πρὸς τὴν Δίαν, καὶ τῷ Βασιλεῖ τῶν πραχθέντων αὐτάγγελος γίνεται. ἀλλ' οὗτος μὲν ἐπεὶ διὰ τιμῆς ἤγετο παρὰ τοῦ Βασιλέως ἀεὶ, τὴν τῆς Σικελίας στρατηγίδα αὖθις τῆς Κρήτης ἀλλάσσεται.

65.

* Scyl. & Cedr. ἐν δρόμωνι μονήρει πλοίῳ. una serie remorum instructum. Bais. Anna Comn. p. 462.

κγʹ. Τοῖς δ' Ἰσπανοῖς ἔτι πως ἐν ταραχῇ καὶ μερίμνῃ διάγουσιν, ἀνήρ τις ἐκ τῶν ὀρέων τῆς νήσου ἐπικαταβὰς μοναχὸς, ἄλλον ἔφησεν εἶναι τόπον αὐτοῖς ἐπιτηδειότερον, πρός τε πολίσματος κτίσιν, καὶ τῆς λοιπῆς εὐθηνίας καὶ ἐπικρατείας αὐτῶν. καὶ ἅμα λαβὼν τὸν Χάνδακα τούτοις ἐπέδειξεν, ἔνθα καὶ νῦν ἐκτισται ἡ πόλις αὐτῶν, καὶ ἡγεμὼν αὐτῆς ὁ Ἀπόχαψ τότε E ἐγεγόνει αὐτῆς. Ἐκ ταύτης οὖν οἷόν τινος ἐξ ἀκροπόλεως ὁρμώμενοι, πᾶσάν τε ταύτην τὴν νῆσον κατέτρεχον, καὶ νήσους τῶν παρακειμένων οὐκ ἔλαττον, ὡς καὶ ἐν αὐταῖς ἐγκατοικῆσαι αὐτοὺς, τοὺς οἰκήτορας καὶ αὐτόχθονας δουλωσάμενοι. καὶ πόλεις δὲ Κρήτης ἐννέα πρὸς ταῖς εἴκοσιν οὗτοι πεζοί τε καὶ ἱππεῖς ᾐχμαλώτευσαν, μιᾶς ἐκ τότε μόνης παραμεινάσης ἀναλώτου καὶ ἀπαθοῦς· καὶ λόγῳ μὲν ὑποταγείσης, τὰ ἑαυτῆς δὲ ἔθιμα καὶ τὸν Χριστιανισμὸν φυλαττούσης ἀλώβη-

A prædamque acturos; ipse cum reliquis, ubi isti paulo longius, ad decem circiter quindecimve stadia processerant, vento etiam invalescente, injecto igne, omnes ad unam naves incendit. Quo subito conflagrantis classis spectaculo: perterritus omnis exercitus, tum illico ad castra reverti cœpit; tum ferocius ejus tanti facinoris rationem reposcere. Ad quos Dux, *Factum est*, inquit, *quod vos pridem parturiebatis. Vos ipsi nobis rei auctores fuistis, qui coloniam, ac terram bonam quæsieritis. Ad me quod attinet, hac præstantiorem nullam existimavi. Hocque adeo iter suscepi, ut & vobis bona pararem, & vestræ me interpellationis molestia liberarem.* Cum autem etiam uxorum meminissent, B nec liberorum negligendam curam, respondit Apochapsus: *In promptu sunt uxores, mulieres captivæ, & quos ex illis brevi suscepturi estis liberos.* His itaque verbis sedati, eaque digna approbatione rati, altum primo ducunt aggerem, vallumque jacientes (unde & locus inditum cognomentum hactenus retinet, Candax appellatus) illic pernoctabant, consuetas excubias habentes, omnesque suas opes & facultates ibi reponentes.

Incendit naves suas a Saracenis novo stratagemate.

XXII. Non longum fluxerat tempus, cum omnis ejus molitionis fama ad Imperatoris aures pervecta est. Is itaque Photino Protospathario, felicis recordationis Zoes a Deo coronatæ Augustæ proavo, Orientalium per id tempus Duci, summam rei ad Cretam spectantis commi- C sit. Quo ille profectus, ac cum alia oculis ipse lustrasset, tum aliis referentibus alia accepisset, quæ gererentur Imperatori clarius declaravit, viresque aliquas ad hostes inde profligandos ab Urbe mitti rogavit. Damianum itaque sacri Stabuli Comitem ac Protospatharium cum ingenti exercitu & apparatu, Photino Duci Imperator suppetias mittit. Conjunctis illi viribus, adversus Agarenos bellum instruunt: nec tamen eo conatu commodum aliquid parturiunt. Quem enim dicebam, Damianus primo statim congressu accepto vulnere cadens, atque jugulatus, reliquis non victoriæ durandique fortiter certaminis, sed fugæ ac cladis auctor fuit. Eaque fuga Photinus conscen- D sa celoce, ad Diam vix sospes evadens, ipse Imperatori cladis acceptæ nuntius extitit. Imperator, quod virum magnifice coleret, pro Creta, Siciliæ cum imperio illum præesse jussit.

Edit. Paris. pag. 43.

Victi Romani a Cretensibus Saracenis. Zoe Augusta.

XXIII. Porro Hispanos adhuc inter curas fluctuantes, Monachus quidam ex Insulæ montibus digressus, commodiorem alium locum esse monet, ubi Urbem condant, uberioreque fruantur annona, ac tuti consistant. Tunc simul eos assumens, Candacem ostendit, ubi etiamnum illorum Urbs condita exitat; ejusque tunc Præses Apochapsus fuit. Inde ergo velut ex quadam arce profecti, cum Insulam E totam, tum vicinas quasdam alias regiones excursionibus vastabant; ut & illic sedes ponerent, veteresque inquilinos ac cives servituti addicerent. Ipsius Cretæ Urbes novem supra viginti expediti ipsi atque pedites cepere. Ex eo tempore una dumtaxat immunis ab expugnatione, illæsaque mansit: verbo quidem subjecta, quæ tamen ritus suos ac Christianam religionem servaret. Tunc sane & Cyrillus Gortinæ Episcopus, eo quod ut Christum ne-

Candiæ fundatio.

Cyrillus Martyr: ejus cruoris miraculum.

garet induci non potuerat, quasi victima innocens jugulatus est: cujus & sanguis, velut Abelis, seu etiam Zachariæ, ad Deum clamat, nihil mutatus perseverans. Ex ejus sepulchro, cum Fideles spongiis quibusdam expressum oleum libere hauriant, tingentem tamen colore sanguinem mutare non valent. Extant vero ibi etiam alii loculi, ac cum aliorum plurium, qui tum pro Christo martyrium sumpserunt, tum inclytorum decem Martyrum erecta sepulchra sunt. Sic ergo & per hoc tempus talique occasione Cretenses de medio Christianorum sublati sunt.

Alii plures Cretæ Martyres. *Edit. Paris. pag. 49.*

XXIV. Cæterum Michael vix tandem circumdantibus eum ac conterrentibus solutus hostibus, eorumque metu liberatus, cum ad Deum converti, recteque factis placabilem eum, ac propitium reddere oporteret; secus velut a seipso, non Dei nutu salutem consecutus, contra ac publica jura legesque habeant, vitæ suæ rationes instituit. Proinde uxore mortua, cum eam vulgi opinionem ambiret, ut illius implacabili luctu eum affici putarent, secretis tamen occultisque monitis cum Senatu agit, ut se ad nuptiarum fœdera iterum inducant: nec verbis solum suasoriis cum ipso agant, sed & cogant, vimque facturos minitentur, nisi is omnino rem præstiterit. Ostendant non posse Imperatorem cœlibem vivere, quo fiat ut illorum uxores, Domina atque Augusta careant. Ita igitur fictis eorum sermonibus ad extremum effecit; quamquam fieri non poterat, ut non tandem tempore fabula nudaretur. Ac primum chirographo subditos obstringit, fidemque exigit, ea se præstituros, quæ nec fiant, nec esse umquam possint; eius futuram uxorem, & quos ex illa susceperit liberos, cum e vivis excesserit, omnino defensuros; sed & tum illos Imperatores, tum ipsam quoque, ut par est, Dominam habituros. Adeo non in hoc modo ævo, sed post suam quoque mortem se imperaturum existimabat; cum ex Deo (non tamquam ex illorum penderent manu) cuncta speranda forent; *per quem Reges regnant & Tyranni tenent terram.* Cæterum morem gerit illi Senatusconsulto, unus ipse omnis terræ dominans; quique castitatis propositum iniisset, invitum simulans in nuptias consentit. Ducit vero, non quamlibet feminam, sed quæ olim sæculo ac sæculi rebus nuntium remisisset, Christoque desponsa esset, ac olim a puero, in Monasterio quod in Principe (sic dicta) Insula, situm est, exercitata, ac Deo addicta esset. Euphrosynæ illi nomen erat. Clara scilicet Constantini illius proles, qui, ipsa jaste matre ulciscente, luminibus cæcatus fuerat. Hoc ille facinore non modo non placavit divinum Numen, quin potius ejus in se Romanamque Remp. graviorem iram provocavit.

Sacrilegæ Mich. nuptiæ. *Prov. 8. 15.* *Euphrosyna sacra virgo Michaeli nupta. Constantini Irenæ filii, filia.*

XXV. Itaque aliam quoque classem adversus Saracenos Cretam obtinentes ac diripientes, Cratero Duce emittit. Is, cum Cibyræotarum tunc Præfectum ageret, septuaginta biremibus ex suis reliquisque Provinciarum ac Insularum, assumptis, ferox admodum ac minitabundus Cretam applicuit. Cumque nec Agarenis pugnæ alea subterfugienda videretur; sed committendum prælium, quo suas illi vires ac bellicam fortitudinem experirentur (singulari enim illi fortitudinis laude, inter suos clarent) animose utrinque pugnatur. A

Altera in Cretam expeditio. *pag. 50.* *Saracenorum Cretensium virtus.*

τον. Τότε καὶ [66] Κύριλλος ὁ Γορτυνίας Πρόεδρος, ὑπὸ μὲν τούτοις εἰς ἄρνησιν ἐχώρει Χριστοῦ, ὡς ἱερεῖον ἄμωμον ἐσφαγίαστο. οὗ καὶ τὸ αἷμα βοᾷ μένον ὡς τὸ Ἄβελ, ἢ καὶ Ζαχαρίου πρὸς τὸν Θεὸν ἀναλλοίωτον· καὶ μύρον μὲν ἐκεῖθεν ἐστὶν ἀρρύσασθαι τοῖς πιστοῖς σπόγγοις τισὶν ἐναποματτομένοις· τὴν δὲ βαφὴν τοῦ αἵματος ἀλλοιῶσαι ἀδυνατεῖ. πρόσεισι μὲν αὐτόθι σοροὶ, καὶ ἕτεροι ἀνεγήγερνται, ἄλλων τε πολλῶν τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ τότε μαρτυρησάντων, καὶ τῶν δέκα περιωνύμων Μαρτύρων. τούτῳ γοῦν τῷ τρόπῳ καὶ κατὰ τοῦτον ἀνηρπάσθησαν τὸν καιρὸν ἐκ μέσου τῶν Χριστιανῶν οἱ Κρηταιεῖς.

κδʹ. Ἐπεὶ δὲ ὀψὲ καὶ μόλις τοὺς περικυκλοῦντας τοῦτον ἐχθροὺς καὶ περικτυποῦντας ὁ Μιχαὴλ ἀπεσείσατο, δέον πρὸς Θεὸν τραπέσθαι, καὶ τοῦτον ἐξιλεώσασθαι ἵλεων διὰ τῶν ἔργων ποιεῖν. ὁ δὲ τ' ἐναντίον ἢ ὡς οἱ πολιτικοὶ θεσμοὶ βούλονται, ὡς οὐ παρ' αὐτοῦ, ἀφ' ἑαυτοῦ δὲ σωθεὶς, ἔπραττέ τε, καὶ ἐπολιτεύετο. Τῆς γαμετῆς γοῦν τελευτησάσης αὐτῷ, καὶ δόξαν θέλοντος κατασχεῖν τῶν πολλῶν, ὡς πένθος ἄληστον ἔχει αὐτὴν, τὴν σύγκλητον ἐποίει διά τινων μηνυμάτων κρυφίων καὶ μυστικῶν αἱρέσασθαι τοῦτον πεῖσαι γυναικὶ αὖθις ζευχθῆναι. καὶ οὐ παρακαλέσαι μόνον πρὸς τοῦτο, ἀλλὰ καὶ βιάσασθαι, καὶ ὡς ἐπανάστασιν, εἰ μὴ τοῦτο γένηται, χωρῆσαι αὐτούς. οὐ γὰρ ἐστὶν οἷον γυναικὸς ἄνευ φασὶ τὸν Βασιλέα τε ζῆν, καὶ τὰς ἡμετέρας στερεῖσθαι γαμετὰς Δεσποίνης καὶ Βασιλίδος. Ἐπείσθη γοῦν ὀψὲ διὰ τῶν ἐπιπλάστων λόγων, ἃς τῷ χρόνῳ λαθεῖν οὐκ ἦν. καὶ πρῶτον μὲν χειρόγραφα ὑπὲρ τῶν μήτε ὄντων, μήτε ἐσομένων πάντων ἀπῄτει χεῖρα. ὡς αὐτήν τε τὴν ἐσομένην αὐτῷ γαμετὴν, καὶ τὰ ἐκ ταύτης ἔκγονα ὑπερασπίζειν, καὶ ὑπερμαχεῖν [67] μετὰ τὸ αὐτὸν μὴ παύσαιτο θάνατον· ἀλλὰ κρατεῖν τε μετ' ἐκείνης Βασιλέας ἔχειν καὶ Δέσποιναν, ὡς εἰκός. οὕτως οὐ τὸν καθ' ἑαυτὸν, ἀλλὰ καὶ τὸν μετ' αὐτὸν ᾤετο κατακρατήσειν αἰῶνας, δέον πάντα ἐκ Θεοῦ, ἀλλ' οὐκ ἐκείνων ἀναρτῆσαι χειρὶ, δι' ὃν Βασιλεῖς βασιλεύουσι, καὶ Τύραννοι κρατοῦσι γῆς. πλὴν ὑπείκων ὁ πάσης κυριεύων γῆς προστάγματι τῷ συγκλητικῷ [68] καὶ συζεύξασθαι ἄκων ὑπείχετο ἐσώφρονα βίον ᾑρημένος. ἤγετο οὖν πρὸς γάμον οὐ τὴν δεῖνα ἢ τὴν δεῖνα, ἀλλὰ γυναῖκά τινα πάλαι τὸν κόσμον καὶ τὰ αὐτοῦ ἀποστέρξασαν, Χριστῷ δὲ νυμφευθεῖσαν. καὶ ἀσκήσεισαν ἐκ παιδὸς κατὰ τὴν ἐν Πριγκίπῳ νήσῳ μονὴν σχολάσασαν, καὶ προσανέχουσαν τῷ Θεῷ. Εὐφροσύνη ταύτης ἡ κλῆσις, καὶ πατρὸς ἐσεμνύνετο Κωνσταντίνου εἶναι, δικαίᾳ κρίσει τὴν τύφλωσιν ὑπομεμενηκότος παρὰ μητρός. ταῦτα μὲν ἐξεπέραινε, καὶ ἵλεων δι' αὐτῶν οὐ μόνον οὐκ ἐποιεῖτο, ἀλλὰ καὶ παρώργισε τὸν Θεόν.

κεʹ. Καὶ κατὰ τῶν τὴν Κρήτην δὲ καταλαβόντων καὶ λυμαινομένων αὖθις ἐπαποστέλλει στρατὸν, Κρατερὸς ὄνομα τῷ Στρατηγέτῃ, ὃς τηνικαῦτα τὴν τῶν Κιβυρραιωτῶν διέπων στρατηγίδα, ἑβδομήκοντα ναῦς διήρεις τῶν ὑφ' ἑαυτὸν, καὶ πάντων τῶν θεματικῶν λαβὼν, βρέμων ἅμα καὶ πολλῷ φρονήματι παρενέβαλε. καὶ ἐπείπερ οὐδ' ἐκείνοις ἐδόκει ὑποστέλλεσθαι, ἀλλ' εἰς μάχην χωρεῖν, τὴν τε ἑαυτῶν δυνάμεις καὶ γενναιότητας ἐπιδειξομένην. καὶ γὰρ εἰσὶ τῶν ἄλλων Ἀγαρηνῶν οὗτοι δὴ εὐφυεῖς· συνέβαλλον δὲ τολμηρῶς ἑκάτεροι κατὰ τὸν ἀγῶνα χωρήσαν-

τος. ἄρτι δὲ τοῦ ἡλίου τὰς ἀκτῖνας ὑπὲρ γῆς ὑφαπλοῦντος, οὐδ' ἕτεροι μὲν ἄχρι μεσούσης ἡμέρας ἐνέκλινον· ἀλλὰ γενναίως μαχόμενοι τὴν ἑαυτῶν ἐδείκνυον ἐμπειρίαν καὶ δύναμιν. Ἐπεὶ δὲ πονήσαντες οἱ Κρηταιεῖς ἤδη τοῦ ἡλίου κλίναντος ἐνέδωκαν πρὸς φυγὴν τότε δὴ πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν, πλείους δὲ τὰ ὅπλα ῥίψαντας αἰχμαλώτους ἔλαβον, ἐκ ποδὸς ἑπόμενοι. τάχα δ' ἂν σπουδάσαντες ἔλαβον τὴν πόλιν αὐθήμερον, εἰ μὴ νὺξ ἤδη φαινομένη * ἀντέστρεψεν ὡς τὰ πράγματα· καὶ ἀνάπαυλαν τούτοις ζητοῦσι, φόνον, ἀλλ' οὐ σωτηρίαν ἀπέτεκεν. Οἱ μὲν γὰρ ὡς ἤδη νενικηκότες, καὶ πάντας αὔριον ἐν βραχεῖ βραχεῖς ὄντας ἐλπίσαντες συλλαβεῖν, πρὸς πότους καὶ τρυφὰς, ὡς ἐν οἰκείᾳ, ἀλλ' οὐκ ἐν ἀλλοτρίᾳ B διάγοντες ἐξεβακχεύοντο· μήτε τινὸς φυλακῆς, μήτ' ἄλλης σωτηρίας τῆς κατὰ τὸν πολεμικὸν νόμον γινομένης φροντίσαντες. ὕπνου δὲ μόνου καὶ τῆς τὰ πάντα ῥᾳθυμίας ἀναστρεπούσης καὶ ἀπολλυούσης ἀμελείας τε καὶ ῥᾳστώνης. Ὅθεν περὶ μέσας νύκτας, ὑπὸ τῶν ἑαυτῶν φυλάκων, ὡς ἐν ἀπορίᾳ ἀγρυπνοῦντες οἱ Κρηταιεῖς, ὕπνῳ καὶ οἴνῳ καθηρῆσθαι τοὺς τῆς Ῥωμαϊκῆς παρεμβολῆς ἀνέμαθον, αὐθωρὸν ἐξελθόντες μαχαίρᾳ πάντας ἀπώλεσαν. ὡς μηδ' ἄγγελον, τὸ δὴ λεγόμενον, ὑποστρέψαι, καὶ ἐκεῖθεν διασωθῆναι, εἰ μὴ μόνον τὸν Στρατηγὸν ἐμπορικῷ ἐπιβάντα πλοίῳ, καὶ τὴν σωτηρίαν ζητοῦντα. Πλὴν καὶ τοῦτον ἐπεὶ πανταχοῦ ὁ τῶν Ἀγαρηνῶν Ἡγεμὼν ἀναζητῶν μὲν C οὐχ εὕρισκε, φεύγειν δὲ ἤκουεν, ὁλκάσι τοῦτον μεθ' ἡγεμόνων ἀναζητῆσαι ἐκέλευσεν. οἳ καὶ καταλαβόντες τοῦτον ἐν Κῷ, ἐπὶ ξύλου κρεμάσαντες διεφθαρκέναι ἐποίησαν. Καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν μάχην ἐκείνην, καὶ τὸν ἀγῶνα συμβεβηκότα τοιαῦτα, πολλὴν ἐνεγκόντα Ῥωμαίοις συμφορὰν, οὐ τὴν ἐξ ὥστης μόνον ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκ τότε κρατήσασαν καὶ διαμείνασαν πολυκέφαλον ὕδραν, ἐκεῖσε καὶ ἀλλαχοῦ μὲν ἀποτεμνομένην ἀεὶ, ἀναθάλλουσαν δὲ ἀλλαχοῦ.

*ἀνέστρεψεν Cedr. fort. ἀν τάχα.

69.

κϛ'. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνήρ τις στρατιωτικῆς πείρας, πρὸς δὲ καὶ φρονήσεως καὶ ἀγχινοίας οὐκ ἄμοιρος, ὁ τὸ ἐπώνυμον Ὠορύφας, στρατόν τινα ἀθροίσας τῶν Τεσσαρακονταέων τότε καλουμένων βασιλικῆς ἐκ προστά- D ξεως, ἐκ τοῦ διαμετρηθῆναι αὐτοῖς ἀνὰ τεσσαράκοντα χρυσίνων. τάς τε ἄλλας νήσους, ἃς ὀλίγοι ἐνέμοντο, κατατρέχων. καὶ τοῖς μὲν λόχους ἐπάγων, τοῖς δὲ καὶ φανερῶς πολεμῶν, ἐξωλόθρευσέ τε καὶ ἀπωλείᾳ παρέδωκε· ταύτην δὲ, ὡς ἔοικε, παρέπεμψεν εἰς ἡμᾶς. ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ αὐτῆς Θεῷ πάντως μελήσει· μελήσει δὲ καὶ ἡμῖν τοῖς νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν τὴν ψυχὴν δαπανῶσιν ὑπὲρ αὐτῆς.

70.

κζ'. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, Εὐφήμιός τις κατὰ τὴν Σικελίαν Τουρμάρχης τελῶν, παρθένου τινὸς ἤρα ἀσκητικῶς ἐνδιαιτωμένης, καὶ τὸ μοναχικὸν ἐκπαλαι ἀναλαβούσης σχῆμα. καὶ διὰ σπουδῆς ἐποιεῖτο τὸν αὐτοῦ ἔρωτα ἐκπληρῶσαι, τὴν παρθένον λαβὼν πως εἰς γα- E μετήν. Ἐπεὶ γοῦν παράδειγμα οὐ πόρρωθεν εἶχεν οὐ κώλυον οὐδ' ἀποτρέπον, τοῦτον δὴ τὸν Μιχαήλ· καὶ γὰρ ὡς εἴρηται, καὶ αὐτὸς τοιοῦτόν τι ἐτόλμησεν· ἁρπάζει τὴν παρθένον τοῦ ἀσκητηρίου, καὶ πρὸς ἑαυτὸν ἄκουσαν ὑπηγάγετο. ταύτης οὖν οἱ ἀδελφοὶ τῷ Μιχαὴλ προσίασι, τὰ τοῦ δράματος διηγούμενοι. Ὁ δὲ κελεύει τῷ Στρατηγῷ, εἰ οὕτως φωράσοι ἔχουσαν τὴν ἀλη-

A prima luce ad meridiem usque neutra inclinata acies: sed strenue utrique pugnantes, egregium militaris peritiæ ac fortitudinis specimen exhibebant. Postremo vergente ad vesperam die, superati Cretenses fugam faciunt. Eorum multi in pugna cæsi; plures abjectis armis, a Romanis persequentibus capti. Ac forte accelerato negotio, majorique diligentia, ipsam ea die Urbem cepissent, nisi nox ingruens, res in diversum mutasset; & Romanis quietem captantibus, non salutem peperisset, sed interitum stragemque. Hi enim tamquam victoriæ securi, speque fulti fore ut universos, qui pauci remanserant, die crastino facili negotio in potestatem redigerent; perinde ac si domi, non in hostico agerent; potationibus & luxuria no- B ctem transigebant; excubiarum, seu aliorum quibus in bello saluti cautum videatur, nulla eis ratio; somnum duntaxat & quietem, omniaque facile evertentem, socordiam & mollitiem, cogitabant. Cretenses itaque (quippe luxurum rerum anxii) vigiles, cum Romana castra, vino somnoque depressa a suis excubitoribus didicissent, ad mediam circiter noctem confestim impetu in eos facto, omnes gladio trucidant; ita ut ne nuntius quidem (quod adagii est) reversus sit, aut cladi superstes exstiterit. Unus Dux Craterus mercatorio usus navigio, salutem expedivit. Verum hunc quoque Agarenorum Dux diu multumque quæsitum, nec usquam inventum, cum fuga evasisse audisset, naves præfe- C ctosque mittit qui hominem quærant ac insequantur. Hi in Co insula eum assecuti, in crucem agentes sustulerunt. Hicque adeo belli illius atque prælii aventus fuit, unde ingens rei Romanæ creata calamitas; non ob eam duntaxat cladem, quam tunc accepit, sed quod etiam ex illo tempore roborata multiceps hydra duraverit; quæ cum ibi aliisque locis semper excindatur, aliis subinde germinat ac revirescit.

Romanorum victoria.

securitatis vitio deleti omnes.

Classis ejus malum, Saracenorum in posterum securitas.

XXVI. Secundum hæc vir quidam rei militaris apprime gnarus, prudentiæque ac sagacitatis laudis non expers, cognomento Ooryphas, Imperatoris jussu exercitum cogit, Quadragenariam tunc appellatum, quod quadraginta aurei in singulos D distributi essent. Is, alias quoque Insulas, quas illi exiguo numero paucisque colonis tenebant, invadens; partimque locatis insidiis, partim prælio congressus, Agarenos in eis internecione delevit ac sustulit. *Hanc vero, de qua nobis sermo est (id est Cretam) ad nos, ut videtur, lue hac liberandam, transmisit. Quæ porro illam spectant, omnino curabit Deus: sed & nobis curæ erit, quorum animos, ejus vindicandæ sollicitudo diu noctuque divexat ac conficit.*

Tertia expeditio in Saracenos Occiduos.

Edit. Paris. pag. 52.

Constantini Porphyrogeneti verba, ut videtur.

XXVII. Eodem tempore Euphemius quidam in Sicilia Tribunus, Virginis cujusdam in Cœnobio agentis, olimque in eo, suscepto religiosæ institutionis habitu, merentis, amore corripitur, explendæque libidinis ingenti desiderio, copulatis eum E ea nuptiis, accenditur. Quod vero exemplum haud procul erat, rem ejusmodi nihil vetans aut ab ea deterrens; ipse nimirum Michael (nam & ille, uti dictum est, simile facinus nuper perpetrarat) Virginem e monasterio raptam, invitam ad se subducit. Adeunt itaque Michaelem Virginis germani, gestumque scelus expostulant. Tum Imperator Siciliæ Prætori mandat: *Siquidem verum eos crimen detu-*

Euphemii defectio in Sicilia.

Michaelis sacrilegarum nuptiarum exemplum.

ipse compererit, Legis in eum rigore Euphemio nasum abscindat. Euphemius vero ubi rescivit, secumque jure agendum reputans, ac Imperatoris iram reformidans, ascitis in conjurationem tum ei militantium manu, tum nonnullis aliis Tribunis, Prætorem in hoc venientem, ut pœnas ab eo reposceret, fuga delusit, atque ad Africæ Ameramnunem confugit; pollicitus omnem se illi Siciliam subjecturum, ac grande tributum solaturum, si modo se ei Imperiales infulas nomenque deferret, nonnullasque copias belli subsidio subministraret. Facit ille, ac Romanorum Imperatorem acclamat; numerosoque assignato exercitu, illius ipsius opera, Siciliæ compos efficitur: nec illius solummodo, sed & aliorum, qui ipsi edjuverunt, suamque pariter operam ad regionis illius defectionem contulerunt. Hæc clarissime uberiusque exacurus Theognostus, Historia quam tunc edidit, venitque in manus nostras; is scilicet, qui de Orthographia librum conscripsit; ex qua possit singula plenius discere, cui libuerit. Cæterum Euphemius, haud ita post defectionis mercedem, suæque præmium improbitatis, capite cæsus recipit. Regio namque habitu cum & Syracusas lustraret, longiusque a stipatoribus suis, quantum fere est jactus sagittæ, prævolans, ad urbem accessisset, Tyrannique ac Regio fastu alloquendo, cives demulceret: sic accedentem duo quidam fratres conspicati, pari ambo conspiratione unoque consilio, pacifice adeunt, convenienti pro Majestate honore eam prosequentes. Euphemius, eorum lubens salutationem admittit, eaque aliis eosdem titulos audit. Tum viros ad se comiter vocat, ipse vicissim salutes redditurus. Ergo cum caput inclinans, alterius fratrum ori osculum figeret, crinibus ille apprehensum, valide tenet: alter ab humeris caput amputat. Ac quidem Euphemius, tali mortis genere fatis concessit.

Theognostus hujus temporis Scriptor.

Edit. Paris. pag. 52.

Euphemius Tyrannus sublatus.

XXVIII. Porro Saraceni ex eo tempore non Sicilia solum, sed & Calabria & Longobardia potiti sunt; omnem eam regionem incursantes ac populantes; ad usque tempora felicis recordationis Basilii Imperatoris, illic constitutis sedibus. Hæc enimvero illius declarabit Historia. Michael autem cum annos novem, menses octo Imperium tenuisset, urinæ difficultate ex renum passione orta extinctus est; cum nec infensissimum in Deum odium posuisset (ea scilicet ratione, quod ejus, qui pro nobis carnem assumpsit, Effigiem adorare nollet; quin potius illius cultores abdicaset, Methodium Euphemiumque, de quibus in superioribus sermo habitus est) Agarenorum quoque implacabile bellum auxisset: ac Deus ob ejus nequitiam, & Thomæ rebellionem, & Cretensium atque Africanorum (de quibus jam dictum est) Saracenorum bellum immisisset. Sed & omnis Dalmatia sub id tempus a Romano Imperio defecit, suique omnes juris ac sibi capita extiterunt, quoadusque inclytus ille Basilius Imperium regendum suscepit: Tunc enim Romanæ facti sunt ditionis. Impletum vero est, quod de illo ferebatur Oraculum, in hanc sententiam.

Longobardia Italiæ pars, quæ Græcis remansérat subjecta.

Balbi mors.

Sub illo Imperii mala.

Dalmatiæ defectio.

Hoc initium malorum telluri accidet,
Rerum potietur cum Babylonius Draco,
Linguæ impeditæ, & auri cupientissimus.

Cadaver ejus repositum in Justiniani monumento, ad Ædem Apostolorum, in arca ex marmore viridi Thessalico.

A θεῖσαν, τὴν ῥῖνα τοῦ τετολμηκότος Εὐφημίου ἀποτεμεῖν, κατὰ τὴν τοῦ νόμου ἀκρίβειαν. καὶ ὁ Εὐφήμιος μαθὼν δὴ ταῦτα, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν τοῦ νόμου τήρησιν καὶ τὴν βασιλικὴν ἀπειλὴν, συνωμότας λαβὼν, τούς τε τοὺς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ χεῖρα, καί τινας τῶν Σωματαρχῶν, τὸν Στρατηγὸν ἐπὶ τούτῳ παραγινόμενον παραλαύνει ἐκεῖθεν, [71] καὶ πρὸς τὸν Ἀφρικῆς ἀποδιδράσκει Ἀμηραμουνῆν, πᾶσαν τὴν Σικελίαν ὑπ' ἐκείνῳ ποιῆσαι καθυποσχόμενος καὶ διδόναι φόρους πολλοὺς, εἰ μόνον ἀναγορεύσει τοῦτον Βασιλέα, καί τινα παράσχοι βοήθειαν. Ἀναγορεύει γοῦν τοῦτον Βασιλέα Ῥωμαίων, καὶ χεῖρα δίδωσι πολλὴν, καὶ τῆς Σικελίας ἐγκρατὴς γίνεται, παρ' αὐτοῦ τούτου λαβὼν αὐτήν. οὐ τούτου μόνον, ἀλλὰ καὶ ἑτέρων συνδρόμων γινομένων ἐπὶ τῇ τοιούτων ἀ-

B πωλείᾳ τόπων. Δηλοῖ δὲ ταῦτα σαφέστατα καὶ πλατικώτερον ἡ τότε γραφεῖσα Θεογνώστῳ τῷ περὶ Ὀρθογραφίας γεγραφότι, καὶ εἰς χεῖρας ἐλθοῦσα ἡμῶν, ἣν ὁ βουλόμενος μεταχειρισάμενος, τὰ καθ' ἕκαστον ἀναδιδαχθήσεται. Πλὴν ὁ μὲν Εὐφήμιος μετ' οὐ πολὺ ἆθλον τῆς ἀποστασίας, καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀνομίας λαμβάνει, τὴν τῆς ἑαυτοῦ στέρησιν κεφαλῆς. σχῆμα γὰρ ἔχων βασιλικὸν, ἀπήει καὶ κατὰ τὴν Συράκουσαν. καὶ δὴ ἄποθεν γενόμενος τῆς ἑαυτοῦ τάξεως καὶ τῶν δορυφόρων, ὡς ἀπὸ τόξου βολῆς, ἐγένετο κατὰ τὴν πόλιν, ἐμιλῶν αὐτοῖς τυραννικῶς τε καὶ βασιλικῶς. Τοῦτον ὡς προσερχόμενον ἔγνωσαν [72] δύο τινὲς ἀδελφοὶ, γενόμενοι σύμπνοοι, καὶ ταυτὸν φρονήσαντες, προσέρχονται τούτῳ εἰρηνικῶς, τὴν προσήκουσαν Βασιλεῖ

C τιμὴν ἀπονέμοντες. ὡς δ' Εὐφήμιος τήν τε παρ' αὐτῶν ἀναγόρευσιν ἀσπασίως ἐδέξατο, καὶ τῶν ἄλλων κατήκουεν αὐτῶν. προσεκαλεῖτο τούτους φιλοφρόνως, ἀποδώσων τὸν ἀσπασμόν· καὶ δὴ κλίνας τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ στόμα προσερείσας τῷ στόματι, ταῖς θριξὶ μὲν κατέχεται ἰσχυρῶς πρὸς ἑτέρου τῶν ἀδελφῶν, ὑπὸ δὲ τοῦ ἑτέρου ἀφαιρεῖται τὴν κεφαλήν. καὶ ὁ μὲν Εὐφήμιος τοιούτῳ τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο.

κη'. Οἱ δ' Ἀγαρηνοὶ οὐ τῆς Σικελίας μόνον οὐκ ποτε, ἀλλὰ καὶ Καλαβρίας καὶ Λογγοβαρδίας ἐγένοντο ἐγκρατεῖς· πᾶσαν κατατρέχοντες καὶ διαπορθοῦντες, καὶ ἐνσκηνοῦντες ἄχρι τῆς βασιλείας τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Βασιλείου

D τοῦ Βασιλέως. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡ ἐκείνου δηλώσει ἱστορία. ὁ δὲ Μιχαὴλ [73] μῆνας ὀκτὼ, καὶ ἔτη τῆς βασιλείας γενόμενος ἐγκρατὴς ἐννέα, τὸν βίον κατέλυσε τῷ δυσουρίας νοσήματι ἁλούς, ἐκ τῶν νεφρῶν λαβούσης τὴν ἀρχὴν, μήτε τὴν πρὸς Θεὸν καταλύσας δυσμένειαν, οἷς οὐκ ἤθελε τὴν ἑαυτοῦ μορφὴν δι' ἡμᾶς ἀναλαβόμενον σάρκα προσκυνεῖν, μᾶλλον δὲ καὶ τοὺς προσκυνοῦντας καθαιρῶν, Μεθόδιόν τε καὶ Εὐθύμιον, περὶ ὧν εἰρήκαμεν, καὶ τὸν τῶν Ἀγαρηνῶν ἐπαυξήσας ἀκατάλλακτον πόλεμον τόν τε κατὰ Θωμᾶν, καὶ τῶν Κρητικῶν, ἀλλὰ μὴν καὶ τῶν εἰρημένων Ἀφρικῶν διὰ τὴν ἑαυτοῦ κακίαν ἀποστείλαντος τοῦ Θεοῦ. ἀλλὰ καὶ πᾶσα ἡ Δαλματία τῆς τῶν Ῥωμαίων, ἀπέστη τότε βασιλείας, καὶ γεγόνασιν ἅπαντες ἰδιορυθμοί τε καὶ αὐτοκέφαλοι μέχρι

E τοῦ Βασιλείου τοῦ ἀοιδίμου Βασιλείας· τότε γὰρ πάλιν ὑπὸ Ῥωμαίοις καθυπετάγησαν. πεπλήρωται δὲ καὶ ὁ ἐπ' αὐτῷ χρησμὸς, λέγων οὕτω.

Ἀρχὴ κακῶν γε προσπεσεῖται τῇ χθονὶ,
Ὅταν κατάρξῃ τῆς Βαβυλῶνος δράκων,
Δύσγλωσσος ἄρδην καὶ φιλόχρυσος λίαν.

Ἐτέθη δὲ ὁ τούτου νεκρὸς ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, [74] ἐν τῷ ἡρώῳ Ἰουστινιανοῦ ἐν λάρνακι πρασίνῳ Θετταλικῇ.

Edit. Paris. pag. 53.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΥΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛ.

ΛΟΓΟΣ ΤΡΙΤΟΣ.

IMPERIUM THEOPHILI MICHAELIS FILII.

LIBER TERTIUS.

α´. ΤΑ μὲν δὴ πραχθέντα Μιχαὴλ τῷ Τραυλῷ βασιλεύσαντι * ἑπτὰ ἔτεσι πρὸς μησὶν ὀκτὼ, ἐν τῷ πρὸ τούτου βιβλίῳ δεδήλωται. ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ ἤδη Θεόφιλος ἀνδρὸς ἔχων ἡλικίαν, τῆς πατρικῆς ἀρχῆς καὶ βασιλείας, κατὰ τὸν Οκτώβριον μῆνα τῆς ὀγδόης Ινδικτιῶνος διεδέξατο. λόγῳ μὲν οὖν τῆς δικαιοσύνης ὥσπερ τι ἔμπυρος ἐραστὴς καλεῖσθαι βουλόμενος, καὶ νόμων εἶναι φύλαξ πολιτικῶν ἀκριβής. τῇ δ' ἀληθείᾳ ἔξωθεν ἑαυτὸν τῶν ἐπιβουλευόντων φρουρῶν, ὡς ἂν μή τις κατ' αὐτοῦ τι μηχανήσηται, ταῦτα ὑπεκρίνετο. Τὸν ἐπηρτημένον οὖν κίνδυνον ὑφορῶν, τοὺς τῷ πατρὶ μὲν αὐτοῦ ἐν συνωμοσίαις τὴν βασιλείαν παρεσχηκότας, κατὰ τοῦ Λέοντος δὲ ἐπαναστάντας, ἅπαντας ἔγνω ὀλέθρῳ παραδοῦναί τε καὶ σφαγῇ. ὅθεν δόγμα ἐξέθετο, ἅπαντας τοὺς τῶν βασιλικῶν ἀπολαύσαντας φιλοτιμιῶν, προσέτι δὲ καὶ βασιλικῆς τιμῆς μετεσχηκότας τῆς οἱασοῦν, κατὰ τὴν Μαγναύραν συναθροισθῆναι. Επεὶ δὲ τοῦτο ἐγεγόνει, καὶ τοῦ πράγματος οὐδεὶς ἐτόλμα καταφρονεῖν, τὴν τῆς ψυχῆς πως ὡς ἐν σκότῳ κρύψας θηριωδίαν, ἠρέμα πως καὶ πραείᾳ φωνῇ ὑποπτως ἔλεξεν ἐν βραχεῖ· Ως ἐβούλετο μὲν, καὶ δι' ἐπιθυμίας εἶχεν, ὁ λαὸς καὶ κλῆρος ἐμὸς, τοὺς ἀντιλαβομένους, καὶ τῆς βασιλείας ὑπερμαχήσαντας γενναίως ὁ ἐμὸς ἄγαν πατὴρ, πολλῶν μὲν τιμῶν, πολλῶν δὲ τινῶν ἀγαθῶν ἑτέρων καταξιῶσαί τε καὶ γερῶν. ἀλλ' ἐπεὶ ἔφθασεν ἐξ ἀνθρώπων γενέσθαι θᾶττον ἢ εἶχε βουλῆς, καὶ πρὸ τοῦ καιροῦ τῆς αὐτοῦ γνώμης ἔξω γέγονε τοῦ καιροῦ. ἵνα μὴ ἀχάριστος δόξῃ πολλοῖς, ἐμὲ οὐ τῆς βασιλείας μόνον διάδοχον, ἀλλὰ καὶ τοῦ τοιούτου καλοῦ τούτοις ὑπόχρεων ἐγκατέλειπεν. διὸ ἕκαστος ἐκ μέσου ἀγόμενος, δεικνύτω ἡμῖν ἑαυτόν. Τούτοις ὑποκλαπέντες τοῖς λόγοις καὶ συναγωγηθέντες τὸν νοῦν, ἑαυτὸν ἕκαστος ἀπεγύμνου, καὶ πᾶσιν ἐφαίνετο κατάδηλος. Εὐθὺς οὖν νόμῳ τῷ πολιτικῷ χρῆσθαι τὸν Ὕπαρχον ἐγκελεύεται. καὶ, Ἄγε δή φησιν, ὦ οὗτος, τούτοις κατ' ἀξίαν τῶν βεβιωμένων ἀμείβου. οὐ μόνον οἷς οὐκ ἔδεισαν τὸ Θεῖον, αἵματι ἀνθρωπίνῳ μιάναντες δεξιὰν, ἀλλὰ καὶ Χριστὸν Κυρίου Βασιλέα ἀνελόντες οἱ ἄθλιοι. Τούτοις διέλυσε τὸν σύλλογον ἐκεῖνον, τὸ πρῶτον δή πως καὶ θαυμαστόν.

* ἐννέα

75.

I. MICHAELIS Balbi gesta annis * septem, mensibus octo, quibus rerum potitus est, superiori libro a nobis exposita sunt. Ejus autem filius Theophilus, virilem jam ætatem ingressus, paternum Imperium suscepit mense Octobri, Indictione 8. In ferventissimum quidem justitiæ studium præ se ferebat, legumque civilium sedulus observator videri voluit: revera tamen simulatorem agebat, seque ab insidiis tutum præstare, ac nulli contra se aliquid moliendi ansam ullam præbere satagebat. Veritus ergo quod impendebat periculum, conjuratos omnes, qui Imperium patri detulerant, Leonique manus intulerant, internecioni dare constituit, penitusque delere. Idcirco promulgat edictum, ut omnes qui Regia munificentia bona consecuti essent, quique honores ullos aut magistratus obtinerent, ad Magnauram conveniant. Convenerunt omnes, nec qui imperium contemnere auderet, ullus fuit. Tunc ille dissimulata adhuc, ac velut in tenebris tecta mentis sævitia, leni ac placida voce, sic paucis peroravit. *Volebat*, inquit, *valdeque expetiit (vos plebs mea & hæreditas) inclytæ memoriæ Pater meus, vos qui opem ei tulerant, ac pro adipiscendo Imperio fortiter decertarant, multis magnisque honoribus, bonisque aliis atque præmiis munerari. Quoniam tamen citius quam illi constitutum erat, vivis excessit, & ante tempus animo conceptum, eum fugit occasio: ne plerisque ingratus videatur, me non modo ejus, quod ornavit, Imperii successorem, sed & illius debiti ac gratitudinis reum dereliquit. Singuli igitur e medio exeuntes, sese nobis ostendant.* His sermonibus fraudem sibi fieri passi, decepique miseri, seipsos singuli prodidere, cunctisque manifestos fecere. Mox itaque Præfectum leges civiles exequi jubet; *Age tu*, inquiens, *pro eorum vitæ rationibus vicem illis redde; quod non solum non timuerint Deum, ut humano cruore dextram fœdarent, sed & Unctum Domini Imperatorem miseri sustulerint.* Hæc locutus conventum illum (primum utique & admirandum) dimisit: quem si quis laudaverit quasi ex Legum severitate, haud scio an ad lenitatem animique mansuetudinem prope accessurus sit. Ac illos quidem per hunc modum e medio

*novem.

Leonis cædis fontes puniti.

pag. 54.

Euphrosyna Aula ejecta, inque suum Monasterium detrusa.

sustulit. Illud sane his laude dignum honestumque adjecit; ut nimirum Euphrosynam novercam Aula expelleret, ac in Monasterium, ubi primum comam posuerat, reverti cogeret. Fuit illa, quam Michaelis alteram conjugem tradidit, a nobis contexta Historia: nec quæ inter narrandum illic dicta sunt, chirographa ac sacramenta (ipsa nihil sancte ac religiose facta) commodi aliquid attulerunt. Cur vero non attulerunt? Quod non spe in Deo collocata uxorem duxerat (alioqui legitimo thoro copulandam duxisset, non quæ jam Christo se voto obstrinxisset) sed in sua audacia inque magnis illis sacramentis, & quæ a Deo omnes procul abduxere.

Theophilus justitiæ studiosus, parumque religiosus.

II. Ac quidem in eum se modum habuerunt Theophili exordia. Ad sequentia quod attinet, justitiæ severus cultor extitit, cunctisque malis, sui terrorem; bonis, admirationem injecit; his quidem, quod malis infestus justusque erat; illis, quod gravem atque austerum præferebat. Sed non potuit omnibus vitiis carere. Quamobrem fidei quidem in Deum inque ejus castissimam Matrem, uti ajebat, sancta adhærebat; sed & impuræ venerabiles Imagines impugnantium hæresi a majoribus acceptæ addictus erat:

Edit. Paris. pag. 55.

eaque ratione religiosam sanctamque turbavit plebem, variique generis malis afflixit, nec quamdiu Imperii habenas moderatus est, quiete eam agere permisit.

Bello infelicissimus.

Unde etiam congruentem hanc a Deo mercedem retulit, ut nihil præclari facinoris in bellis ediderit: sed victus semper, nec ut decet Imperatorem exque majestate domum redierit.

Processio ad Blachernas.

III. Qui ergo studiosus justitiæ esset, ergaque sanctam Dei Matrem fidem suam ac alacritatem probaret, per singulas hebdomadas via publica stipante satellitio ad divinam Blachernensem Ædem, equo procedebat. Hujus autem pompæ ea ratio erat, ut se omnibus (iis maxime qui ulla injuria afficerentur, ipsorum auditurus querelas) in conspectum daret, nec ullus maleficus, pœnam ab eo irrogandam timens, accessum prohiberet. Simul etiam ut per forum equitans res vænales inspiceret.

Juris dicundi exquisita diligentia.

Omnium itaque in foro vænalium pretium exquirebat; neque vero obiter rem præstabat, sed operose admodum ac morose: nec in uno dumtaxat mercium genere, sed in omnibus esculentis, sive etiam potulentis, vestibus item ac operimentis: quicquid denique in foro mercium prostabat. Quamobrem vix umquam solemni Imperatorum more pompa procedere visus est, qui procurandæ Reip. magnam diligentiam ac curam haberet; nunc pro tribunali sedens, nunc singulis septimanis (uti dictum est) in publicum procedens.

IV. Unde quia suburbana quædam aspectu jucunda atque amœna, haud raro Principum animos ad se pelliciunt, ipse muros Palatii ad mare vergentes ab antiquis fundamentis diruens, & ad Solaria (ubi prius cum lacus esset, Imperatoris filium aquis suffocari contigerat) hortos faciens, inde levamen aliquod animo quærebat, seque his, ut par est, oblectabat.

Augustæ mercatoria navis Theophilo indignante combusta.

Illic quandoque versante Theophilo, sive etiam (ut fama est) cœnante, contigit navim quamdam onerariam prægrandem pansis velis, secundo vento appulsam, ingenti mole umbra portum obtegere, ac Im-

A ἀλλ' εἴπερ τις καὶ νόμοις ἔχοιτο ἐπαινεῖν, ἀλλ' ἀνά γε συνέσεται ὅμως ἡμιεργαστέας τε καὶ ἀφορμείας ψυχῆς. καὶ τοῦτο μὲν ἀπὸ παντὸς ἐξ ἀνθρώπων ἐποίησε, προσεπιθεὶς τούτοις τὸ ἐπαινετὸν ἐκεῖνό γε καὶ καλόν, τὸ ἀπελάσαι, καὶ πρὸς τὴν ἐν ᾗ τὸ πρότερον ἀπεκάρη μονήν, Εὐφροσύνην τὴν ἑαυτοῦ μητρυιὰν ποιῆσαι παλινοστῆσαι, ἣν ἡ ἱστορία δευτέραν γαμετὴν παρέδωκε τοῦ Μιχαήλ. ἐκείνων γε τῶν ἡμῖν εἰρημένων ἐκεῖσε χειρογράφων καὶ ὅρκων πολλῶν οὐχ ὁσίως πραχθέντων γε καὶ γενομένων, ὠφελησάντων οὐδέν. τί δήποτε; ὅτι μὴ ἐπὶ Κυρίῳ πεποιθὼς ἠγάγετο γαμετήν. ἢ γὰρ ἂν ἐννόμως τινά, ἀλλ' οὐ τὴν ἅπαξ συνταξαμένην ἠγάγετο τῷ Χριστῷ· ἐπὶ δὲ τῇ B ἑαυτοῦ θρασύτητι, καὶ τοῖς ὅρκοις ἐκείνοις τοῖς ἐν μεγέθεσί τε, καὶ Θεοῦ πάντας πόρρωθεν ἀποπέμψασι. 76.

β'. Καὶ τὰ πρῶτα μὲν οὕτω τοιαῦτα· τὰ δ' ἑξῆς, ἀντεποιεῖτο δικαιοσύνης. καὶ ἦν φοβερός τε πᾶσι τοῖς πονηροῖς, καὶ θαυμαστὸς ἀγαθοῖς· τοῖς μέν, ἅτε μισοπόνηρός τε καὶ δίκαιος, τοῖς δ', ἅτε ἐμβριθής τε καὶ αὐστηρός. πλὴν οὐκ ἦν οὗτος πάντων καθαρεύων τῶν πονηρῶν. καὶ γὰρ τοῦ εἴχετο μὲν τῆς εἰς Θεόν, καὶ τὴν τούτου πανάγνον Μητέρα, ὡς ἔλεγε, πίστεως· εἴχετο δὲ καὶ τῆς πατροπαραδότου μιαρᾶς τῶν Εἰκονομάχων αἱρέσεως, καὶ ἐκύκα δὴ τὸν εὐσεβῆ καὶ πανάγιον λαὸν ἐτάραττέ τε, καὶ πολυειδέσιν ἐδίδου αἰκίσεσι, πάντα τὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ χρόνον ἠρεμῆσαι μὴ συγ- C χωρήσας. ὅθεν οὐδὲν τὰ ἐν πολέμοις ἀνδραγαθίας κατάλληλος ἐλάμβανεν, ἀλλ' ἡττητό τε ἀεί, καὶ οὐ κατὰ Βασιλέα ὑπέστρεφεν.

γ'. Τοιγαροῦν ἐχόμενος τῆς δικαιοσύνης, ἵνα μὴν δὲ καὶ τῆς πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ Μητέρα πίστεώς τε καὶ προθυμίας, ᾔει ἔφιππος διὰ τῆς κατὰ τὴν μέσην πλατείας καὶ λεωφόρου πρὸς τὸν ἐν Βλαχέρναις θεῖον ναὸν ἑκάστῃ ἑβδομάδι, ὑπὸ τῶν δορυφόρων παραπεμπόμενος· ᾔει δὲ πᾶσι μέν, πρὸ παντὸς δὲ τοῖς ἀδικουμένοις διδοὺς ἑαυτόν, ὡς ἂν ἔχοιεν τὰ αὐτῶν ἐκτραγῳδεῖν ἀδικήματα, καὶ μὴ παρά τινων κακοποιῶν κωλύοιντο ὑφορωμένων τὴν ἔντευξιν. δεύτερον δέ, ἵνα διὰ τῆς ἀγορᾶς διερχόμενος θεατὴς γίνοιτο τῶν ὠνίων. ὅθεν ἑ- D κάστου τῶν πιπρασκομένων ὅσου πωλεῖται κατὰ τὴν ἀγορὰν ἠρώτα, οὐκ ἐν παρέργῳ τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐνεργῶς τε καὶ ἐπιμόνως. οὐδ' ἐν ἑνὶ τοῦτο εἴδει, ἀλλὰ παντὶ μὲν τῷ τρέφειν ἄνθρωπον δυναμένῳ, εἴτ' οὖν ἐσθιόμενον, εἴτ' οὖν καὶ πινόμενον. παντὶ δὲ τῷ περιθάλπειν καὶ εἰς ἀμφίασιν τελοῦντι· καὶ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς κατὰ τὴν ἀγορὰν προκειμένοις τῶν βουλομένων ἐξωνᾶσθαι. διόπερ τοῦτο οὐδὲ ῥᾳδίως ἂν εἶδέ τις αὐτὸν ἐξεληλυθότα * εἰς προάστειον, πολλὴν ἐνδεικνύμενον σπουδὴν πρὸς τὰ κοινά τε καὶ ἐπιμέλειαν, νῦν μὲν ἐν δικαστηρίοις, νῦν δέ, ὡς εἴρηται, κατὰ τὰς προόδους τῆς ἑβδομάδος.

* Vide Leonem Historiarum l. 4.

δ'. Ὅθεν ἐπεί τινα τῶν ὀφθαλμοῖς ἐς ἱκέσιν τὰ πρὸ τῆς E πόλεως ἔγνωκε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς ἑαυτὰ καλοῦσι τοὺς Βασιλεῖς· τὰ πρὸς τὴν θάλασσαν τοῦ παλατίου τείχη τῶν ἀρχαίων θεμελίων ἕως παραβαλών, καὶ πρὸς τὰ Ἡλιακά, ἔνθα πρότερον κινστέρνης οὔσης συνέβη βασιλικὸν ἀποπνιγῆναι υἱόν, παραδείσους ἐργασάμενος, ἐκεῖθεν τὸ λοιπὸν ἀνεπλήρου, καὶ ἑαυτὸν ἔτερπε τούτοις καὶ ἐψυχαγώγει, ὡς τὸ εἰκός. Καί ποτε αὐτοῦ ἐκεῖσε ἐνδιατρίβοντος, εἴτε δὴ καὶ δειπνοῦντος, ὡς λόγος, συνέβη ναῦν τινα μυριο-

μυριοφόρον ἐκ θείας πλέουσαν ἀναπεπταμένοις δὴ τοῖς ἱστίοις τῷ μεγέθει τὸν * λειμῶνα κατασκιάσαι, καὶ τὸν Βασιλέα εἰς θάμβος ἐπαγαγεῖν. ἐπύθετο οὖν αὐτίκα, Τίνος τε ἡ ὁλκὰς εἴη, καὶ ὅ,τι φέροι [77] τῶν ἐδωδίμων; ὡς δὲ τῆς Αὐγούστης ἤκουσε, καὶ λαθεῖν τὸ τοιοῦτον οὐκ ἦν, τότε μὲν ἐφησυχάσαι λέγεται, καὶ ὑπερπέμψαι τὸν καιρὸν μέχρι τῆς [78] ἧς εἰώθει ἡμέρας κατὰ τὰς Βλαχέρνας ἰέναι. Ἐπεὶ δ' ἥ τε ἡμέρα παρῆν, καὶ ὁ τοῦ πλοίου ὅρμος δῆλος ὑπῆρχε τῷ Βασιλεῖ ἀναμαθόντι διά τινος, τῆς εἰς τὸ πλοῖον φερούσης ἀπήρχετο ὁδοῦ· ἦν δὲ κατὰ τὸν Βόσπορον· καὶ ἐπείπερ παραγενόμενος παρὰ τὴν πρύμναν ἔστη τῆς νεὼς ἀκολουθούσης τῆς τάξεως, ἠρώτα τὴν Σύγκλητον οὐχ ἅπαξ δὴ μόνον, ἀλλὰ καὶ δὶς καὶ τρὶς, Ὅτου δή τις ἔχοι χρείαν τῶν ἐδωδίμων, σίτου ἢ οἴνου, ἤ τινος ἄλλου τῶν κατ' οἶκον ἀναλισκομένων; ὡς δὲ πολλάκις ἐρωτηθέντες μόλις ἅπαξ ἀπεκρίθησαν, Μηδενὸς λείπεσθαι μέχρι τῆς σῆς εὐμοιρούσης δεσποτείας τε καὶ βασιλείας. καὶ προστεθέντων μηδὲ εἰδέναι τὸ ἀνερωτώμεθα; Ἀλλ' οὐκ ἴστε, ἔφησεν, ὅτι με ἀπὸ Θεοῦ Βασιλέα γενόμενον, ἡ Αὐγούστα καὶ σύμβιος ναύκληρόν με εἰργάσατο; καὶ τίς πώποτε, μετὰ πικρίας λέγων τοῦτο ψυχῆς, Βασιλέα Ῥωμαίων, ἢ τὴν αὐτοῦ γαμετὴν ἔμπορον ἐθεάσατο; καὶ ἐπὶ τούτῳ ἀναπολογήτων μενόντων, ἐκέλευσεν αὐθωρὸν μόνους ἐξιόντας τοὺς ἀνθρώπους, τὴν ναῦν ἐκείνην παραδοῦναι πυρὶ αὐταῖς ἀγκύραις καὶ ἱστίοις καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσιν ἀγωγίμοις, πολλὰ κατειπὼν ὕστερον, καὶ παντοίαις ὕβρεσι τὴν Δέσποιναν περιβαλὼν, ὡς καὶ αὐτῆς ἐπαπειλῆσαι ἐξαγαγεῖν τῆς ζωῆς, εἴγε δὴ ἔκποτε τοιοῦτόν τι ποιοῦσα φωραθείη.

ε'. Ἀλλὰ πατρίδα μὲν ἡ Θεοδώρα· τοῦτο γὰρ ὄνομα τῇ Αὐγούστῃ· Παφλαγονίαν ἐσέμνυνε, καὶ χωρίον Ἐβισσαν· γεννήτορα δὲ Μαρῖνον οὐκ ἄσημόν τινα ἢ ἰδιώτην τὴν τύχην. Δρουγγάριον δὲ, ἢ Τουρμάρχην κατά τινα· καὶ μητέρα Θεοκτίστην, τὴν ὕστερον Φλωρίναν κατονομαζομένην, ἀμφοτέρους εὐσεβείᾳ ἐκτεθραμμένους, καὶ τὴν τῶν σεπτῶν Εἰκόνων προσκύνησιν οὐκ ἐξαρνουμένους μὲν [79], ὡς κατ' ἐκεῖνο πάντες καιροῦ· ἀσπαζομένους δὲ καὶ ἐνστερνιζομένους ὑπερφυῶς· ἀλλ' ἡ μὲν Θεοδώρα διαδήματι Βασιλείας πάλαι δὴ κατεστέφετο, καὶ ἡ αὐτῆς μήτηρ Θεοκτίστη Ζωστῇ τε καὶ Πατρικίᾳ ἐτετίμητο. Αὕτη δὲ οὖν ἡ Θεοκτίστη κατὰ τὸν ἑαυτῆς οἶκον, ἔνθα δὴ ἡ τῶν Γαστρίων μονὴ τὴν πῆξιν ἔχει τὰ νῦν καὶ ἵδρυσιν· ἦν δὲ τοῦτον ἐξ ἐκείνου τοῦ Πατρικίου ἐξωνησαμένη Νικήτα, τὰς τῆς Θεοδώρας θυγατέρας μετακαλουμένη· πέντε δὲ ἦσαν τὸν ἀριθμὸν, ἥ τε Θέκλα καὶ Ἄννα, Ἀναστασία τε καὶ Πουλχερία, καὶ ἡ Μαρία· ἄλλαις τε δωρεαῖς, αἷς ὑπάγεσθαι τὸ θῆλυ πέφυκεν ἐδεξιοῦτο, καὶ ἰδίᾳ παραλαμβάνουσα, οὐ μαλακίζεσθαι οὐδὲ μένειν θηλείας, ὅπερ ἦσαν ἐξελιπάρει καὶ καθικέτευε· ἀνδρίζεσθαι δὲ, καὶ τῆς μητρῴας θηλῆς ἄξια φρονεῖσθαι καὶ φρονεῖν· τὴν πατρῴαν μὲν αἵρεσιν ἀπορριπτιζομένας, καταφιλούσας δὲ καὶ κατασπαζομένας τὰς τῶν σεπτῶν Εἰκόνων μορφάς. καὶ ἅμα ταύτας εἰς χεῖρας ἐμβάλλουσα· ἐφυλάττοντο δὲ αὐτῇ ἔν τινι κιβωτίῳ, τῷ προσώπῳ καὶ τοῖς χείλεσιν ἐπιτιθεμένη [80] ἡγίαζέ τε αὐτὰς, καὶ πρὸς τὸ ἐκείνων φίλτρον διήγειρε. Τοῦτο οὖν ἐνδελεχῶς ποιοῦσα, καὶ ταῖς ἐγγόνοις τὸ περὶ τὰς Εἰκόνας φίλτρον ἀναζωπυροῦσα, οὐκ ἔλαθε τὸν Θεόφιλον, πυνθανόμενον, Ὅ,τι τε αὐταῖς παρὰ τῆς μάμμης δεδώρηται, καὶ ὅ,τι χάριτος ἐξείργασται ἄξιον. αἱ μὲν γὰρ ἄλλαι τὰς τοιαύτας πεύσεις ἀγαθὰ φρονοῦσαι ὥσπερ τινὰς λαβὰς,

* λιμένα leg.

peratorem in stuporem agere. Percontabatur igitur statim, *Cujusnam illa esset, quidve annonarum adveheret?* Ubi porro Augustæ esse audivit, resque notior erat, quam ut latere posset; tunc quidem siluisse ajunt, diemque exspectasse, quo ipsi moris erat ad Blachernas procedere. Cumque dies apperiisset, atque ubi navis statio esset ex quodam didicisset, versus eam contendit iter: ad Bosphorum scilicet. Veniens itaque stipatus obsequio, & ad puppim positus, Senatum rogavit, neque id semel, sed iterum atque tertio: *Num quid alicui deesset, eorum, quæ in usum familiæ cedunt, ac annonæ sunt; triticum scilicet & vinum, aliudve edulium?* Cumque sæpius rogati, vix tandem respondissent, *Nullius se egere quamdiu illo verum Domino ac Imperatore feliciter gauderent; ac se penitus quo spectaret illa interrogatio, nescire* addidissent. *At nescitis*, inquit, *me, qui Dei nutu ac voluntate Imperator extitam, ab Augusta ac conjuge nauclerum factum esse?* Additque indignabundus, *Num quis umquam Imperatorem Romanum, ejusve conjugem mercaturam exercere vidit?* Tuncque adeo cum nemo responsum daret, egressis dumtaxat viris, qui in navi erant, eam confestim cum anchoris & velis, ac quicquid mercium erat, igni succendit; multum postea vituperans, nulloque non convicio Dominam onerans, ac vel necem minitans, si porro ejusmodi aliquid factitare umquam deprehenderetur.

Edit. Paris. pag. 56.

V. Cæterum Theodora (hoc enim Augustæ nomen) Paphlagoniam patriam honestabat; oppidum Ebissam: parentes, Marinum patrem, virum non obscurum, aut privatæ sortis hominem; sed qui Drungarius extiterit; vel (ut aliis placet) Tribunus: matrem habuit Theoctistam cognomento Florinam; ambos piis moribus, rectaque in fide educatos, ac qui venerabilium Imaginum cultum, pro omnium ejus ætatis hominum genio atque hæresi, minime abnegassent; sed ardentissimo eas studio, oris, manusque & sinus amplexu venerarentur. Porro Theodora, Regia pridem ea Imperatorum more corona donata, mater quoque Theoctista, Zostæ, quam vocant (id est, *Cingulo donatæ*) ac Patriciæ dignitatem consecuta erat. Ibi itaque Theoctista in domum suam, quam eo loco sitam habebat, ubi modo Gastriorum extructum Monasterium est; exque Niceta Patricio emerat; Theodoræ filias invitans (quinque illæ numero erant, Thecla & Anna, Anastasiaque & Pulcheria, & Maria) cum aliis munusculis, quibus demulceri hic sexus solet, blandiebatur, tum seorsum assumens hortabatur, ut supra sexum suum saperent, animosque viriles ac materno lacte dignos assumerent, abominantes paternam hæresim, sacrasque venerabilium Imaginum amplexantes ac exosculantes Effigies: simulque in manus assumens (quippe quas in cista quadam repositas habebat) vultui labiisque admovens, puellas sanctificabat, inque earum amorem illas excitabat. Hoc illa cum identidem factitaret, ardensque erga Imagines desiderium nepotibus frequens accenderet, non fefellit res Theophilum. Is enim aliquando cum filias interrogaret, *Quid ab avia munerum accepissent, quidve humanitatis officii blanditiarumque in eas collatum esset?* Reliquis interrogationem ejus tamquam muscipulam soler-

Theodoræ Augustæ patria; & parentes.

Neptes docet colendas sacras Imagines.

Pag. 57.

ei animo constanter declinantibus: Pulcheria non magis ætate quam sensu immatura, quam blande tractatæ essent referre, ac quam variis pomis donatæ; unaque venerabilium Imaginum venerationem adjungere; atque ita rem simplici sensu verbisq; narrare, *Plures illi in arca esse puppas, quas osculata, vultui orique admoveret.* Ob quæ furore percitus Imperator est: ne quid tamen durius in socrum statueret, obstitit, mulieris tum reverentia, tum probitas ac religio. Nec præterea ejus minor erat loquendi arguendique fiducia. Etenim genero palam exprobrabat, ac propter quotidianas Confessorum persecutiones eum arguebat; sola denique fere, omnium in eum odia ipsi patefaciebat. Unum dumtaxat, ne ariam in posterum adirent, aut certe ne sic crebro, illis interdixit.

Theoctistæ Floriæ libertas arguendi Theophilum generum.

VI. Geminum fere est, quod Augustæ obtigit. Alebatur in Aula deliras pumilio & Homerici Thersitis persimilis, Denderis nomine, impeditæ linguæ, risum movere aptus, joci dumtaxat causa in Regiam adhibitus. Is quandoque in Augustæ sacrum cubiculum subito irrumpens, ipsam sacras osculantem Imagines, easque oculis devote adhibentem, offendit. Has coram delirus homo intuitus, interrogat, *Quidnam essent*, propiusque visurus accedit. Ad quem Augusta, ita subrustice, *Meæ sunt pulchræ puppæ, quas valde diligo.* Imperator tum mensæ accumbebat: vidensque hominem ad se propere venientem, ex eo quæsivit, *Ubinam fuisset?* Respondet ille, *Apud Manam* (sic Theodoram appellans) *vidisseque illam ex pulvinari pulchras puppas proferentem.* Intellexit itaque Imperator, plenusque ira, ut e mensa surrexit, ad eam vadit; multisque aliis convitiis compluens, etiam idololatram effræni ore appellavit, deliri hominis sermones simul referens. At illa, marmi interim iram leniens, responso in promptu quæsito: *Non ita est*, inquit, *o Imperator, non ita est, ut tu suspicaris: sed cum in speculum una cum ancillis oculos ipsa intenderem, resultantes in eo formas contuitus Denderis, pictas imagines esse, veniens Domino ac Imperatori insipienter nuntiavit.* Sic itaque ejus interim iras extinxit: Denderim vero paucis abhinc diebus castigans, sapere deinceps docuit, ita insinuans; *Cave unquam de pulchris puppis ulli loquaris.* Adeoque cum Theophilus aliquando a potu jactabundus, adversusque Augustam sese efferens, de ea illum interrogaret, *Num iterum Mana pulchras puppas exosculaaretur?* Denderis dextra manu ori imposita, ac sinistra posteriora tenens, *Tace, tace de puppis*, inquit *o Imperator.* Atque hæc ita gesta sunt.

Theodora Imagine colit.

Ingeniosum effugium.

Edit. Paris. pag. 38.

VII. Porro cum miles quidam, vir in bello strenuus, manu forti atque equo agili præditus esset, contigi ut Dux, sub quo militabat, ejus equi amore caperetur: quo is scilicet non raro incolumis elatus e prælio fuerat, mortemque evaserat. Cum ergo oblatis sæpius precibus, amplaque mercedis pollicitatione, repulsam tamen pateretur; ac neque vim minasque adhibens quicquam efficeret, hominem gradu movet, multisque apud Theophilum viro obtrectat. Miles ergo domi privatus degebat, ac equum in deliciis habebat. Fluxerat interim longum tempus, cum partim quadam æmulatio

ἐρρωμένως παρέτρεχον, ἡ δὲ Πουλχερία ἀπὸ ἡλικίας καὶ νοῦ νηπιάζουσα, τάς τε φιλοφροσύνας ἔλεγε, καὶ τὸ πλῆθος τῆς ὀπώρας· συνῆπτε δὲ καὶ τὴν τῶν σεπτῶν Εἰκόνων προσκύνησιν. ὑπὸ δὲ ἁπαλὰ φρονοῦσα καὶ λέγουσα, ὡς νινία πολλὰ ἐν αὐτῇ μετὰ τὸ κιβώτιον, καὶ ταῦτα τῇ κεφαλῇ τε, καὶ τοῖς προσώποις ἐπιτίθησι μετὰ τὰ φιλήματα. Ταῦτα γοῦν τὸν Βασιλέα εἰς μανίαν ἦγεν ὑπολαλούμενα· ἀλλὰ πρᾶξαι μέν τι τῶν δριμυτέρων, ἢ πικροτέρων εἰς αὐτὴν ἐκώλυε τοῦτον, τό, τε τῆς γυναικὸς αἰδέσιμον καὶ ἡ εὐλάβεια· καὶ ἡ παρρησία δὲ πρὸς τούτοις οὐκ ἔλαττον· καὶ γὰρ καὶ τοῦτον ἀριδήλως ἐνέπαιζε, καὶ διελέγχουσα ἐπί τε τοῖς καθ' ἡμέραν τῶν Ὁμολογητῶν διωγμοῖς, καὶ τῇ δηλωθείσῃ αἱρέσει, καὶ μόνη μικροῦ φανερὰν ποιοῦσα τὴν πρὸς αὐτὸν τῶν πάντων ἀπέχθειαν· ἀπέτεμε δὲ μόνον πρὸς αὐτὴν τῶν τούτου θυγατέρων ἄφιξιν, ἢ διεκώλυε γίνεσθαι συνεχῆ.

ς'. Τούτοις ἀδελφὰ καὶ τῇ Βασιλίδι Θεοδώρᾳ συμβέβηκεν. ὑπῆρχέ τι τῷ Βασιλεῖ[81] παρακεκομμένον ἀνδράριον, τῷ Ὁμηρικῷ Θερσίτῃ διενεγκὸν κατ' οὐδέν. Δένδερις ὄνομα τούτῳ, ἀσήμαντα φθεγγόμενος, καὶ γέλωτας κινῶν, καὶ θυμηδίας ἕνεκεν τοῖς βασιλείοις ἐνδιαιτώμενος· Οὗτος γοῦν εἰσπηδήσας ποτὲ κατὰ τὸν τῆς Βασιλίσσης κοιτωνίσκον, κατέλαβεν αὐτὴν θείας Εἰκόνας περιειλημμένην, καὶ τοῖς ἑαυτῆς ὄμμασι μετὰ σπουδῆς προσάγουσαν. Ταύτας ὑπ' ὄψιν ἰδὼν οὗτος ὁ παραπαίων, Τί τοῦτο εἶεν ἐπυνθάνετο, καὶ πλησιέστερον διέβαινεν. ἡ δέ, Τὰ καλά μου, ἔφησεν οὕτως ἀγροικικῶς, νινία, καὶ ἀγαπῶ ταῦτα πολλά. κατὰ τὴν τράπεζαν τηνικαῦτα εἱστιᾶτο ὁ Βασιλεύς, καὶ δὴ πρὸς αὐτὸν εὐθὺς διαβάντος, εἴρετο αὐτόν, Ὅποι ποτὲ ἐτύγχανεν ὤν; Ὁ δὲ παρὰ τὴν μάναν ἔφησεν εἶναι, τὴν Θεοδώραν οὕτω λέγων, καὶ θεάσασθαι ἐν αὐτῇ καλὰ νινία τοῦ προσκεφαλαίου ἐξαίρουσαν. συνῆκεν οὖν ὁ Βασιλεύς, καὶ πλήρης ὀργῆς γεγονώς, ὡς ἐξανέστη τῆς τραπέζης πρὸς αὐτὴν ἀπῄει· ἄλλαις τε πολλαῖς ὑβριστικαῖς αὐτὴν ἐπαντλῶν, καὶ εἰδωλολάτριν ἀκολάστῳ γλώττῃ αὐτὴν ἀποκαλῶν, καὶ ἅμα διεξῄει τοὺς λόγους τοῦ παραπαίοντος. ἡ δέ, πως μὲν τὸν θυμὸν καταστορεννύουσα, Οὐ τοῦτό ἐστιν, ἐξεῖπε, μου ἔλεγεν, ὦ Βασιλεῦ, οὐ τοῦτο, ὡς ὑπείληφας σύ· τῷ δὲ κατόπτρῳ μου ἅμα ἐνατενίζουσα μετὰ τῶν θεραπαινίδων· καὶ τὰς ἐκεῖσε τυπουμένας ἰδὼν ὁ Δένδερις μορφάς, ἐλθὼν ἀπήγγειλεν ἀφρόνως τῷ Δεσπότῃ καὶ Βασιλεῖ. Οὕτω μὲν οὖν ἐκείνη τότε κατέσβεσε τὸν θυμόν· τὸν Δένδεριν δὲ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας παιδείᾳ καθυποβάλλουσα, πέπεικε σωφρονεῖν, οὕτω πως λέγουσα· ὡς μήποτε λέγειν περὶ τῶν καλῶν νινίων τινί. καί ποτε παρὰ πότον ἐγκαυχώμενος, καὶ[82] τῆς Δεσποίνης κατειρωνευόμενος ὁ Θεόφιλος, ἠρώτα τοῦτον περὶ αὐτῆς· Εἰ πάλιν ἄρα τὰ καλὰ νινία ἡ μάνα ἀσπάζεται· ὁ δὲ τοῖς χείλεσι τὴν δεξιὰν χεῖρα ἐπιθείς, καὶ τῇ ἀριστερᾷ τῶν ὄπισθεν μερῶν λαβόμενος, Σίγα, σίγα περὶ τῶν νινίων, ἀντέφησε, Βασιλεῦ. ταῦτα μὲν οὕτω.

ζ'. Καί τινος δὲ κατὰ πόλεμον ἀνδραγαθιζομένου,[83] καὶ χεῖρά τε νεανικὴν καὶ ἵππον ἔχοντος δεξιόν· συνέβη τόν γε δὴ στρατηγόν, ὑφ' ὃν ἐτέλει ὁ στρατιώτης, ἔρωτι κατασχεθῆναι τοῦ ἵππου, ὑφ' οὗ ὁ ἄνθρωπος σέσωστο, καὶ πολλάκις ἐκ θανάτου ἐρρύετο· Ἐπεὶ γοῦν τοῦτον πολλάκις ἐξαιτησάμενος, πᾶσί τε τρόποις καὶ χάρισι· καὶ γὰρ ὑπισχνεῖτο πολλὰ διδόναι τῷ ἀνθρώπῳ, ἀπέτυχε τῆς αἰτήσεως, ἦγε δὲ καὶ βίᾳ ὁ στρατηγός, καὶ οὐδ' οὕτως εἶχε τὸν ὑπακούοντα, διεδέξατο τοῦτον τῆς ἧς εἶχεν ἀρχῆς, πολλὰ καὶ πρὸς τὸν Θεόφιλον κατειπὼν τοῦ ἀνδρός.

ἦν δῆθεν στρατιώτης ἐν ἑαυτῷ, καὶ τὸν ἵππον ἔχων ἐντρύφημα. παρῴχετο δὲ καὶ χρόνος ἱκανὸς, ὁ τὸν ἄνδρα πρὸς πόλεμον ἐκ φιλονεικίας καλῶν, ἀλλὰ καὶ καταδαπανῶν αὐτὸν, οἷα φιλεῖ τοῖς δυστυχοῦσιν ὀδύνας. Ἐγίνετο οὖν ἵππου ἀγαθοῦ ζήτησις παρὰ Θεοφίλου κατὰ τὸν τῆς δυστυχίας καιρὸν τοῦ ἀνδρός· διὸ καὶ διὰ γραμμάτων πάντας ἐν τέλει, καὶ ἀξιώμασιν αἰρομένους, ἐκέλευε τοιόνδε καὶ τοιόνδε ἀποστεῖλαι αὐτῷ. ὅθεν λαβόμενος ὁ στρατηγὸς ἀφορμῆς, ἀφείλετο τοῦ ἀνδρὸς τὸν ἵππον καὶ ἄκοντος, καὶ πρὸς Βασιλέα ὡς οἰκεῖον ἀπέσταλκεν. αὕτη ἡ αἰτία, καὶ τοῦ ἵππου ἡ στέρησις. Ἐπεὶ δὲ κατά τινα περιπέτειαν πάντας ἐκέλευσεν ὁ Βασιλεὺς, καὶ τοὺς οἱᾳδήποτε αἰτίᾳ πεπαυμένους ἐξιέναι πρὸς πόλεμον, καὶ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐξεληλυθότα ἵππου ἐστερημένον ἀγαθοῦ ἀπήγαγε τῆς ζωῆς, γυναῖκα καταλελοιπότα καὶ τέκνα πτωχά. Τί οὖν ἡ γυνή, καὶ τὸ φιλήκοον ἀκούσασα τοῦ Βασιλέως καὶ φιλοδίκαιον, καὶ τῷ τοῦ ἀνδρὸς φίλτρῳ ἐκκαιομένη, καὶ τοῖς τέκνοις ὅπως καὶ χορηγοίη οὐκ ἔχουσα τὰ πρὸς ζωήν. τὴν Βασιλεύουσαν καταλαμβάνει, καὶ τὸν Θεόφιλον ἐν ᾗ ἡμέρᾳ εἴθιστο πρὸς Βλαχέρνας ἀπιέναι, τοῦτον δὴ τῷ ἀνδρὸς αὐτῆς ἵππῳ ἀναβαίνοντα κατιδοῦσα, γονυπετοῦσα καὶ κατολοφυρομένη ἐδέετο τοῦ Βασιλέως, τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου ἀπέχουσα, καὶ ἀνεδίδασκεν, Πῶς αὐτῆς τε εἴη ὁ ἵππος, καὶ οὐκ ἄλλος τις, ἀλλ' αὐτὸς αἴτιος τῆς τοῦ ἀνδρὸς σφαγῆς. Ἐκπλαγὴς οὖν ὁ Βασιλεὺς γενόμενος ἐν τῇ παρρησίᾳ τῆς γυναικός, καὶ περιθαμβής, καὶ τῶν λεγομένων εἰδὼς οὐδέν, τέως μὲν αὐτὴν τηρεῖσθαι διετάξατο τῆς αὐτοῦ ἄχρι ἐπανόδου πρὸς τὰ ἀνάκτορα. καὶ καλεῖ ταύτην καὶ δὴ ἔφησε τὴν γυναῖκα μετὰ σπουδῆς ἐπαναδραμοῦσα καὶ ἤδη παρίσταται εὐθέως, ἐκδιδάσκουσά τε πάντα καὶ διεξιοῦσα σαφῶς. Κελεύει οὖν τότε ἀφικέσθαι τὸν στρατηγὸν ὁ Βασιλεὺς, καὶ περὶ τοῦ ἵππου ζήτησιν ποιεῖ ἀκριβῆ. Ὡς δ' οἴκοθεν ὁ στρατηγὸς, καὶ οὐκ ἄλλοθεν, ἀλλ' οὐδ' ἐξ ἁρπαγῆς τὸν ἵππον ἀποσταλῆναι διεβεβαίου, παρίστησι κατὰ πρόσωπον τὸν ἄνθρωπον ἔλεγχον τῶν λεγομένων καὶ κατήγορον. Οὐκ ἔφερεν οὖν ὁ στρατηγὸς τῷ ψεύδει ἀντιλαμπρύνεσθαι τὴν ὄψιν τῆς γυναικὸς ὁρῶν, καὶ ἅμα ἱκέτης γίνεται ἐλεεινός, καὶ τοῦ Βασιλέως τοὺς πόδας λαμβάνει μετὰ κλαυθμοῦ. Τί οὖν ὁ Βασιλεύς; ἐκείνην μὲν τὴν γυναῖκα μετὰ τῶν αὐτῆς παίδων ἀδελφοὺς ἐξ ἴσου καὶ κληρονόμους τῆς ἐκείνου δείκνυσιν ὑποστάσεως· μεθίστησί τε τῆς ἀρχῆς αὐτὸν, καὶ πᾶσι κατάδηλος γίνεται ἡ δικαία κρίσις αὐτοῦ, καὶ τὸ πρὸς τοὺς ἅρπαγας φιλαπέχθημον.

η'. Οὐχ ἧττον δέ γε καὶ τῶν οἰκοδομαῖς ἐγκείμενος, τῆς ἑαυτοῦ ἐδείκνυτο ἐπιμελείας. τείχη τε γὰρ τὰ χθαμαλώτερα ἐκ βάθρων ἀναδειμάμενος, τὸ γῆρας ὥσπερ ἀποξύσας, καὶ πρὸς ὕψος μετὰ κάλλους ἀπάρας, ἄβατα πάντη πεποίηκε τοῖς ἐχθροῖς, ἃ καὶ μέχρι τοῦ νῦν τὴν τούτου προσηγορίαν ἐμφαίνουσαν ἐγγεγραμμένην ἔχοντα ἐν αὐτοῖς. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ πόρνας [84] ἀπελάσας ἐξ Οἰκημάτων, καὶ καθάρας ὅλον ἐκεῖνον τὸν χῶρον, ξενῶνα τὴν ἐκείνου φέροντα προσηγορίαν, κάλλει τε κάλλιστον καὶ μεγέθει μέγιστον, εὔπνουν τε καὶ εὔοπτον, δι' ὧν τὰ φθοροποιὰ μὲν παθήματα ἀποκλύζονται, τὰ σωτηριώδη δὲ ἐπιγίνονται ἀλεξήματα, κατεσκεύασεν· Οὕτως εἶχεν ἐκεῖνος πρὸς πόρνας. πλὴν ὅτι γε φασὶν αὐτόν ποτε κάλλει θεραπαινίδος τῆς Θεοδώρας ἁλόντα συμφθαρῆναι αὐτῇ, ῥᾳθύμως τότε βιοῦντα· ἐπεὶ γοῦν ᾔσθετο τῆς εἰς τὸ καλὸν ἐξαμαρτίας, καὶ ἄλλως οὐδὲ τὴν Θεοδώραν ταῦτα λαθοῦσαν, κατ-

ne hominem ad bellum provocaret, partim vero etiam mœrore conficeret, uti illis fere accidit, quos adversa fortuna diro afficit. Contigit itaque, ut quo tempore ille adversa fortuna premebatur, Theophilus equum generosum quæreret, missisque litteris, Primores omnes ac Magistratus seu Duces, ejusmodi equum diligenter quærere, & ad se mittere, jubet. Prætor arrepta occasione, a viro, vel invito, ablatum equum, ut rem suam Imperatori mittit. Hoc crimen, & hæc equi amissio. Orta vero bellica aliqua necessitate, rebusque consternatis, jusserat Imperator, ut omnes quovis modo militia soluti ad bellum proficiscerentur; quo factum, ut hic quoque generosi illius equi præsidio nudatus inter militandum necatus sit, relicta paupere vidua & liberis. Quid ergo mulier, cum & Imperatorem aures facile præbentem, & juris ac æqui tenacem audiret, ingentique viri desiderio flagraret, nec haberet unde liberis ad victum necessaria subministraret? Urbem Regiam petit, ac Theophilum, quo die ad Blachernas ire solebat, viri ipso equo insidentem conspicata, in genua procumbens, ejulansque, ac frænum equi tenens, supplex orat, docetque, *Hunc equum suum esse; nec alium, quam eum ipsum viri necis auctorem esse.* In stuporem egit Imperatorem ingens illa mulieris fiducia; vehementiusque miratus, nec eorum quæ dicebantur, quicquam intelligens; interim quidem servari mulierem jubet, dum in Palatium ipse rediisset. Cito itaque reversus, feminam accersit. Mox illa præsto est, docetque omnia clare, ac rem omnem exponit. Jubet itaque Imperator Prætorem sisti, & de equo acriter inquirit. Illo autem non aliunde, nec per vim ac rapinam, sed e sua domo affirmante misisse, producitur in conspectum mulier, reum de vi peractura. Ejus mox Prætor aspectu, haud sibi jam de mendacio blandiri: moxque supplex miserabilem in modum lugens atque ejulans, Imperatoris pedes adstringit. Quid tum ille? Viri facultates viduæ atque liberis ratis portionibus hæreditario quasi jure adscribit, eumque magistratu movet: atque in eum modum justa illius sententia, ac quantopere iniquos raptores odisset, cunctis innotescit.

Injuste ablati equi severa punitio.

Edit. Paris. pag. 59.

VIII. Nec minus ædificiis operose extruendis, suam ille diligentiam probavit. Nam Urbis muros, qui humiliores essent, a fundamentis exædificans, ejus velut senium abstersit, eaque altitudine cum pari pulchritudine extulit, ut ægre deinceps ab hostibus conscendi possint; qui & hactenus ejus nomen litteris expressum celebri memoria retinent. Quin & meretrices ex Ædibus deturbans, totumque eum locum emundans, illic domum Hospitalem, summa pulchritudine ingentique amplitudine, auras salubrem, amœnos habentem prospectus, suo ex nomine condidit: quibus rebus noxiæ passiones morbique eliminantur, ac salutaria remedia præstantur. Eo scilicet animo erga scorta affectus erat. Aiunt quidem eum quandoque, cum tunc paulo licentius viveret, unius ex Theodoræ puellis specie captum, cum ea fœdatum esse: ac ubi tamen se ab honesti tramite abreptum vidit, nec alioqui nec Theodoram rem fefellisse (cui, turpe facinus, ingentem

Theophili Ædificia.

Refecti Urbis muri.

Domus Hospitalis, ejecta scorta.

Adulterii pænitudo.

mœstitiam ac squallorem animique dolorem afferret) jurejurando illi confessum esse, manibusque tremendum in modum ad Deum sublatis, *Hac se duntaxat vice lapsum omnino* affirmasse; *ejusque delicti ab ea veniam petere*. Ad hæc domum quamdam celsaque recte ac Palatia filiabus suis, ad locum, quem Cariani dicunt, ingenti sumptu extruxit atque erexit, quorum hactenus reliquiæ aliquæ atq; rudera memoriam conservant.

Cariani Ædes Regiæ.

Edit. Paris. pag. 60.

Ostentatio divitiarum apud Agarenos.

IX. Quia vero ex antiquo more, ea quæ erant Augustæ Majestatis Imperiique Romani volebat Agarenis conspicua facere, sive ut lætitiæ socios assumeret, sive potius ut sui illis terrorem injiceret, idoneum judicat ac dignum qui istiusmodi munus exequatur, Joannem tum Syncellum, ejusque antea, ut in superioribus diximus, præceptorem. Virum namque civilis ordinis componendi scientia instructissimum, ejusque hæresis, quam ille coleret, longe tenacem; ad hæcque disputandi solertia acrem, cum primis diligebat, ac præ omnibus suis ordinis, maximo in honore habebat. Ob hanc itaque causam etiam ad Syriæ Principem legavit, cum alia plura illi tribuens, quibus Romanum Imperium sui admirationem consciscit, alienigenasque in stuporem agit, tum vero etiam auri immensam summam, & quæ auri centenaria * quatuor excederet. Verum priora quidem muneris loco Ameramnunæ missa: aurum vero ad Joannis munificas elargitiones spectabat, ostentationisque causa, simul ac augendæ opinionis. Nam si ei, qui legatione fungitur, instar arenæ pro libito aurum liceat spargere; potiori longe ratione, qui destinavit ob divitiarum acervos, ingentesque thesauros stupori futurus est. Idcirco etiam duo vasa auro gemmisque compacta, ipsa lingua vulgari ac quæ impurior sit, Græce dicta χερνιβόξεστα (nos malluvia dicamus) præterea tribuit; quo suum is Legatum magnifice gloria efferret atque honestaret. Cumque adeo venisset, ac Bagda civitatem ingressus esset, egregie ea mentis solertia vaticiniorumque peritia clarus habetur; egregie quoque ex divitiis, omnique exteriori cultu ac majestate: non exigua quidem, his, qui ad se missi essent, aut qui ipsi sponte obviam venirent, præbens, sed magnifica, & quæ unum duntaxat Romanum Imperatorem decerent. Hinc illi admiratio, longeque ac late pervolans nominis claritas. Cæterum, ubi primum Barbarorum fines attigit, cunctos in stuporem egit; eosque qui amicæ percontationis causa obviam illi procederent, & hoc solum, *Quomodo Imperator haberet, ac quam prospera uteretur valetudine* quærerent, munerum aurique munificentia ac copia, ingenti admiratione afficiebat. Tunc sane ad Ismaelem accedens, & in conspectum admissus, Imperatoris illi sermones referens; cum perorasset, refectionis causa in diversorium secedit. Eoque animo incitatus, ut res Romanas magis magisque efferret, quisquis ad eum quavis ex causa, majoris minorisve momenti, accederet, argenteum vasculum auro nummisque plenum munifica ei largitione tribuebat. Quandoque vero communi mensa cum Barbaris epulans, malluviorum, quæ diximus, alterum, cujus illi usus in

Joannes Syncellus Theophili præceptor.

* *Quadraginta.*

Olim Babylon, inquit Zonar.

Ismael, Dux Saracen. sive ejus nomen est, sive sic dictus est a gente.

pag 61.

A φιλοῦσαν δὲ καὶ αὐχμῶσαν καὶ συνοιάζουσαν, ἐκ τοῦ ἐξειπεῖν αὐτῇ ἐπομνύμενον, καὶ θερμῶς τὰς χεῖρας ἐπαίροντα πρὸς Θεὸν, ὡς μίαν τοῦτο καὶ μόνον διολισθεῖν, καὶ συγγνώμην ἐπιζητεῖν παρὰ τῆς ἑαυτοῦ γυναικός. Πρὸς τούτοις οἶκόν τινα, καὶ ἀνάκτορα ταῖς ἑαυτοῦ θυγατράσιν παρὰ τὸν οὕτω καλούμενον χῶρον τὰ Καριανοῦ πλουσίᾳ χειρὶ ἐξανέστησέ τε καὶ ἤγειρεν, ὧν λείψανά τινα καὶ κολωνοὶ τῆς ἐκείνων μνήμης μέχρις ἡμῶν διασώζονται.

θ'. Ἐπεὶ δὲ παλαιῷ ἔθει ἑπόμενος ἐβούλετο τοῖς τῆς Ἄγαρ τὰ τῆς Αὐτοκρατορείας ποιῆσαι κατάδηλα, εἴτε δὴ κοινωνοὺς εὐφροσύνης λαμβάνων, εἴτε μᾶλλον τῷ φοβερὸς μᾶλλον ὁρᾶσθαι αὐτοῖς, πρὸς τὴν B τοιαύτην ἄξιον διακονίαν κρίνει Ἰωάννην τὸν τότε μὲν Σύγκελλον, [85] αὐτοῦ δὲ πρότερον, ὡς ἔφθημεν εἰπόντες, διδάσκαλον. πολιτικῆς γὰρ εὐταξίας τοῦτον πλήρη τυγχάνοντα, οὐ μὴν δὲ καὶ τῇ αἱρέσει τούτου συμπαραμένοντα. ἔτι γε μὴν καὶ τὸ πρὸς τοὺς ἀντιρρητικοὺς λόγους ἀκονημένον δραστήριον, ἠγάπα τοῦτον, καὶ διαφερόντως τῶν κατ' αὐτὸν ἁπάντων ἐσεμνύνετο· οὗ δὴ χάριν καὶ πρὸς τὸν τῆς Συρίας Ἄρχοντα ἐξαποστέλλει, ἄλλα τε δοὺς αὐτῷ πολλὰ οἷς θαυμάζεται Βασιλεία Ῥωμαίων, καὶ τῶν ἀλλοφύλων γένος ἐπτόηται· προσεπιδοὺς δὲ καὶ [86] χρυσίου κεντηναρίων * τεσσάρων ὑπερβαῖνον ποσότητα· ἀλλὰ τὰ μὲν τῷ Ἀμεραμνουνῇ ὡς δῶρα ἀπέσταλτο· τὸ C χρυσίον δὲ, ὡς εἴη τῷ Ἰωάννῃ εἰς φιλοτιμίας ἐπίδοσιν, ἐπιδείξεώς τε χάριν ἅμα καὶ αὐξήσεως. εἰ γὰρ ἄμμου δίκην ὁ ἀποσταλεὶς τὸ χρυσίον ἔχει σπείρειν ὡς βούλεται, πολλῷ δήπου μᾶλλον τὸν ἀποστείλαντα ὑπὸ πλούτου θημῶνας θαυμάζεσθαι χρή. Διὸ καὶ σκεύη πρὸς τούτοις δύο ἐκ χρυσοῦ τε καὶ λίθων πολυτελῶν τὴν σύστασιν ἔχοντα, ἃ ἡ κοινὴ γλῶττα καὶ μὴ καθαρὰ καλεῖ χερνιβόξεστα, αὐτῷ ἐπιδίδωσι, πάντοθεν ἐξαίρων τὸν ἀποστολέα αὐτοῦ καὶ κοσμῶν. ὃς δὴ ἀφικόμενος, καὶ τὰ Βαγδᾶ ἄρτι καταλαβὼν, πολὺς μὲν ἐφαίνετο ἐκ τῆς ἔνδον περινοίας [87], καὶ λόγου τοῦ προφητικοῦ· πολὺς δὲ ἐκ τοῦ ἔξωθεν ἐπανθοῦντος πλούτου αὐτῷ καὶ D σεμνότητος, οὐ μικρά τινα τοῖς ἀποστελλομένοις, καὶ πρὸς αὐτὸν φοιτῶσι διδούς· μεγάλα δὲ, καὶ τῷ Βασιλεῖ τῶν Ῥωμαίων μόνον κατάλληλα. ἐκ τούτου ἐθαυμάζετό τε, καὶ τὸ αὐτοῦ διαπρύσιον ἐγίγνετο ὄνομα. Ἀλλὰ πρῶτον μὲν ἄρτι τοῖς ὁρίοις τῶν βαρβάρων * προβὰς, ἐξέπληξέ τε πάντας, καὶ τοὺς ἐρωτήσεως χάριν αὐτῷ ὑπαντήσαντας, καὶ ὅπως ἔχοι πυνθανομένους μόνον ὁ Βασιλεὺς, τῇ δαψιλείᾳ τῶν δώρων καὶ τοῦ χρυσίου, θαυμάσαι πάντας ἐποίησε. τότε δὲ πλησιάσας τῷ Ἰσμαὴλ, καὶ κατὰ πρόσωπον στὰς, καὶ ἀπαγγείλας τοὺς ἐκ Βασιλέως λόγους αὐτῷ, ἐπεὶ ἀπήγγειλεν, ἄπεισι πρὸς τὸ ἀναπαύσεως καταγώγιον. Μᾶλ-E λον δὲ καὶ μᾶλλον βουλόμενος ἐξᾶραι τὰ Ῥωμαίων πράγματα, τοῖς ἐφ' οἱασδήποτοῦν αἰτίᾳ πρὸς αὐτὸν φοιτῶσι, μεγάλῃ τε καὶ μικρᾷ, σκεῦός τε ἀργύριον χρυσίου πλῆρες ἑκάστῳ ἐπεδίδου φιλοτιμούμενος. Καί ποτε δὲ τοῖς βαρβάροις συνεστιώμενος, τῶν εἰρημένων δύο χερνίπτων τοῖς ὑπηρέταις παρήγγειλεν ἀπολέσαι τούτων ἑκατέρας τὸ ἕτερον, ὃ εἰς ὑπηρε-

* Τεσσαράκοντα.

* προσβάς.

σίαν ἐνέκειτο. ὡς δὲ θροῦς τις οὐκ ἀγεννὴς ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τούτου ἐγένετο, καὶ πάντες οἱ Βάρβαροι τῷ κάλλει τούτου καὶ τῇ σεμνότητι, ἔτι γε μὴν τῇ μεγαλοπρεπείᾳ βεβλημένοι τὴν ψυχὴν, πολλὴν συζήτησιν ἐποιοῦντο καὶ ἔρευναν, καὶ πάντα κάλων, τὸ δὴ λεγόμενον, ἔσειον, ὡς ἂν εἰς φῶς ἀχθῇ τὸ κλαπέν· Τηνικαῦτα οὗτος τὸ ἕτερον ἐκβαλεῖν κελεύσας, Καὶ τοῦτο ἔα φθείρεσθαι ἐπειπὼν, εἰς θάμβος ἦγε τοὺς Σαρακηνοὺς, τὴν τοσαύτην ζήτησιν αὐτοῦ καταπαύσαντος. Ὅθεν καὶ ὁ Ἀμεραμουνῆς ἀντιφιλοτιμούμενος, καὶ τούτου δεύτερος ὀφθῆναι μὴ βουλόμενος, ἄλλοις τε δώροις αὐτὸν ἐθεράπευσεν, εἴπερ αὐτὸς οὐχ ἠλίσατο, ἀλλ᾽ ὡς χοῦν αὐτοῦ κατενώπιον ἐρρίπτεν· ἐπιδίδωσι αἰχμαλώτους ἑκατὸν ἄρτι τῆς φρουρᾶς ἐξαγαγὼν, καὶ ἀμφιάσεσι κοσμήσας διαπρεπέσι, τὰ τῆς αἰχμαλωσίας περιελόμενος ῥάκια. ἀλλὰ καὶ οὗτος ἐπῄνει μὲν πάνυ, καὶ ἀπεδέχετο τοῦ δεδόντος τὸ μεγαλόδωρον, ἐλάμβανε δὲ οὐδαμῶς· εἰπὼν, Τούτους ἐν ἀνέσει μὲν πως, καὶ ἐλευθερίᾳ μένειν παρ᾽ ἑαυτοῖς, μέχρις ἂν τὴν ἀντισήκωσιν ἐξεργάσηται, καὶ ἄλλους αἰχμαλώτους Σαρακηνοὺς ἐπιδοὺς, ἐκείνους τοὺς ἡμετέρους ἐκλήψεται. Τοῦτο γοῦν γενόμενον ἐξέπληξε τὸν Σαρακηνόν· καὶ οὐκ ἔτι ὡς ξένον, ὡς οἰκεῖον δὲ ἡγούμενος, τοῦτον συνεχῶς μετεκαλεῖτο, καὶ θησαυροὺς ἐδείκνυε τοὺς ἑαυτοῦ, καὶ τὰ τῶν οἰκημάτων κάλλη, καὶ τὴν αὐτοῦ σεμνοπρέπειαν· καὶ οὕτω δὲ τιμῶν γε τοῦτον ἐφαίνετο, ἄχρις οὗ μεγαλοπρεπῶς πάλιν πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐξαπέσταλκεν. ὃς καὶ πρὸς τὸν Θεόφιλον ἄρτι ἐξεληλυθὼς, καὶ τὰ τῆς Συρίας πρὸς αὐτὸν διεξερχόμενος, ἔπεισε τὰ τοῦ Βρύαντος ἀνάκτορα πρὸς τὴν τῶν Σαρακηνῶν κατασκευασθῆναι ὁμοίωσιν, ἔν τε σχήμασι καὶ ποικιλίᾳ, μηδὲν ἐκείνων τὸ σύνολον παραλλάττοντα. ἐκείνοις τούτου ἐφεσταμένου, καὶ κατὰ τὴν Ἰωάννου ἐξήγησιν τὰ τῶν ἔργων ἐκπεραιοῦντος, ὃς ὄνομα μὲν Πατρίκης οὕτω καλούμενος ὠνομάζετο, τῇ τῶν Πατρικίων δὲ τιμῇ ἐσεμνύνετο· τοῦτο μόνον περιττότερον ἐργασάμενος, τὸ κατὰ τὸν Κοιτῶνα μὲν ἀνεγεῖραι ναὸν εἰς ὄνομα τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου. κατὰ δὲ τὸ προαύλιον τοῦ τοιούτου παλατίου, τὸν Τρίκογχον ναὸν κάλλει τε κάλλιστον, καὶ μεγέθει πολλῶν διαφέροντα· καὶ τὸ μὲν μέσον εἰς ὄνομα τοῦ Ἀρχιστρατήγου· τὰ δὲ ἑκατέρωθεν τούτου, εἰς Μαρτύρων γυναικῶν ἁγίων ὀνόματα.

ι΄. Καὶ περὶ μὲν τὰ τοιαῦτα, ἐδόκει τε καὶ ἐθαυμάζετο μεγαλοπρεπὴς ὁ Θεόφιλος καὶ θαυμαστός· περὶ δὲ τοὺς πιστοὺς ἡμᾶς, καὶ τοὺς τὰς σεπτὰς καὶ θείας Εἰκόνας προσκυνοῦντας, οἷος; ὡς βάρβαρός τις καὶ αὐστηρὸς, πάντας παρελάσαι φιλονεικῶν ἐπὶ τούτῳ δεινούς. οἱ μὲν γὰρ πρὸ αὐτοῦ· ὁ Λέων δὲ ἦσαν καὶ Μιχαὴλ ὁ τούτου πατήρ. Ὁ μὲν ἐθέσπισε μή τινι τῶν γεγραμμένων Εἰκόνων, κἂν εἴ που γραφόμεναι τύχοιεν, τὴν Ἅγιος φωνὴν ἐγχαράττεσθαι, ὡς οὐκ ἄλλῳ τινὶ ταύτην ἁρμόζειν ἐπιγράφεσθαι ἢ τῷ Θεῷ· οὐκ εὐστόχως βαλὼν τοῦ σκοποῦ· πῶς γὰρ, εἴγε καὶ αὐτῆς τῆς Θεὸς φωνῆς ὑψηλοτέρας οὔσης μεταδοὺς ὁ Θεὸς τοῖς ἀνθρώποις, τοῖς οὐ φύσει, θέσει δέ φημι (εἴγε αὐτὸς διὰ τοῦ Προφήτου ἦν ὁ φθεγξάμενος) τῆς Ἅγιος ἀποστερήσει ταπεινοτέρας οὔσης κατὰ πολὺ ἢ

18

ministerio erat, ministris præcipit, ut consulto amitterent. Tamque non levi orta turbatione ac clamore, quod sic illud amissum esset, ac cum omnes Barbari præ vasis pulchritudine & lepore, ingentique pretio, jacturam ægre ferentes, nullam non diligentiam quærendo adhiberent, ac, quod ajunt, nullum non funem investigando moverent, ut quod furto ablatum erat in lucem prodiret; jubens ille proferri alterum, servoque mandans ut prius illud perire sinat; quod sic ulterius scrutari inhibuerat, Saracenos in stuporem vertit. Hinc quoque Ameramnunes & ipse munifici nomen ambiens, atque id cavens ne ullatenus illi impar videretur, cum donis aliis eum accipit (quorum ille splendore nihil captus est, sed instar pulveris coram projecit) tum captivos centum recens carcere eductos, ablatisque captivorum pannis, ornato vestitu indutos (amplum scilicet munus) donavit. Verum is quoque valde quidem laudat, probatque dantis munificentiam, munus tamen interim respuit, atque, *Interim illos quidem remissius, indultaque libertate gaudentes, apud se acturos, donec ipse pactis faciat, redditisque aliis Saracenis captivis, hosce Romanos recipiat*. Res sic transacta, stupore Saracenum affecit. Nec jam ut hospite, sed ut domestico ac necessario illo utebatur, continue ad se invitans, suosque illi thesauros & domorum elegantiam, ac si quid augustius gentis moribus habebatur, visendum ostendebat, eoque illum visus est honore colere, quoadusque magnifice rursus Constantinopolim remisit. Reversus autem ille ad Theophilum ex Legatione, resque illi Syriæ enarrans, suasit ut Bryense Palatium ad Saracenicarum Ædium similitudinem extrueret, eadem figura ac varietate, ut nihil prorsus in utrisque diversum occurreret. Præfectus operi, exque Joannis relatione executus est, vir Patricius nomine, qui & ipsa Patricia dignitate fulgebat. Unum hoc amplius habuit Theophili molitio, quod ad sacrum Cubiculum sub invocatione sanctissimæ Dominæ nostræ Dei Genitricis, sacram Ædem extruxit, ut & Templum Triconchum pro Palatii atrio (velut triplici apside) longe illud pulcherrimum, ac multis mole præstans. Ac media quidem porticus, cælestis militiæ Principis Michaelis nomine dicata est; utrinque vero positæ, sacratarum mulierum dicatæ nomine, quæ ipsæ martyrio dedicarunt.

Edit. Paris. pag. 62.

X. Atque his quidem in rebus, magnifici nomen admirationemque meruit Theophilus: erga Fideles vero, ac qui venerandas sacrasque Imagines colerent, qualem se exhibuit? Plane ut barbarum durumque, ac qui decessores omnes Tyrannos, eo nomine odioque, superare contenderet. Fuerunt illi Leo, ac Michael ejus pater; cujus sanctio fuerat, ut *nulli pictarum Imaginum, quovis illæ loco pictæ haberentur, nomen SANCTUS adscriberetur*; quod eum titulum ac vocem, uni duntaxat Deo convenire arbitraretur. Non felici satis conjectura. Quomodo enim, eam & vocem DEUS longe sublimiorem, hominibus, non natura, sed adoptione diis, Deus impartiat (si quidem ipse per Prophetam ait, *Ego dixi, Dii estis*) Sancti vocem longe abjectiorem his ablatam velit? Hæc

Theophili erga cultores Imaginum odia.

Psal. 81. 6.

enimvero Michaelis lex atque sanctio. Alter vero, scilicet Leo, nullam eis venerationem habendam constituerat. *At ego*, inquit, *jubeo ne coloribus quidem esse pingendas, eo quod non deceat humilem degenerique animi proposito, rerum ejuscemodi admirationi defigi; inque solam veritatem omnis mentis intentio dirigenda sit.* Divinæ itaque Effigies in cunctis Ecclesiis dejiciebantur, earumque loco bestiarum aviumque simulacra erigebantur, ac pictis coloribus repræsentabantur, belluinam ac illiberalem Theophili arguentia insaniam. Exinde sacrosancta donaria in foro impuris manibus ignominiose tractabantur, ac temere in terram jactabantur, ignique tradebantur, prophanaque ac communia, pretiosa reposita ac cimelia habebantur, quæcumque divinas formas insculpta habebant. Hinc publici carceres iis pleni qui cultum illis adhibebant, Pictoribus, Monachis, Episcopis, Pastoribus, subditis. Montes quoque ac speluncæ iis replebantur, qui velut malefici fame & siti, haud secus ac in obsidione hostili, diro conficiebantur. Cum enim sanxisset, ne Monachis ullam in urbem liber esset ingressus, & ut velut mundi piacula, omnino arcerentur; ac ne ruri quidem tuto videri sinerentur: qua arteque molitione atque opera eorum Monasteria locaque solitudini ac silentio dedita, mortuorum palam sepulchra reddidit sæcularimmque hospitia. Nam quidam eorum, cum ut virtutem sacrumque habitum proderent, induci non possent, fame ærumnisque confecti defecerunt: alii vero tanto certamini impares, ac nec adversum anti intueri, habitum quidem neglexerunt, suam tamen salutem quoquomodo procurarunt: alii denique segnius vitam instituentes, delicias ac luxuriam consectati sunt, ne divinarum quidem laudum & canticorum habitusque rationem habentes, eo quod his quoque conventibus Tyrannus ille interdictum vellet, qui vel soli non raro servare possint, ac velut frænum, temere in vitia prolabentes coerceant.

Persecutionis acerbitas.

Edit. Paris. pag. 63.

Sacrorum conventuum divinis laudibus utilitas.

XI. Nec tamen fieri poterat ut prorsus ex humana vita dicendi libertas exulare videretur. Sed eorum qui majori fervore ducebantur, quidam singuli, quidam vero conferto agmine (velut Abrahamitæ Monachi) hominem adorientes, eruditæ, ac cum ex sanctorum Patrum dictis (admirandi nimirum Dionysii & Hierothei ac Irenæi) demonstrarunt, *Non nuper ac recens adinventam Monachorum vivendi rationem & disciplinam, sed esse pervetustam priscæque originis, magnoque in pretio hominibus habitam*; tum sacrarum Imaginum efformationem ab Apostolorum jam ævo illisque familiarem ostenderunt, quando & divinus Lucas sanctæ Deiparæ Imaginem penicillo ac coloribus expressit; ipseque adeo Christus Dominus ac Deus noster, linteo impressam sui Imaginem nulla manus opera elaboratam nobis reliquit. Hoc modo divinissimi isti viri, cum Tyranni dementiam ac sævitiam præ summa dicendi libertate irritassent, post multos alios cruciatus Urbe ejecti sunt: qui cum ad Præcursoris Oratorium sic nuncupatum, Phoberi (velut *Tremendi* dicas) in Ponto Euxino situm confugissent, verberum diris ictibus prorsus confecti, cælestem beatitudi-

Abrahamitarum pro Monachis sacrisque Imaginibus defensio.

Abrahamitæ Martyrum cultu habiti,

πλὴν ὁ μὲν τοῦτο φησὶ θεσπίσας ἦν· ἕτερος δὲ ὁ Λέων, τὸ μηδὲ προσκυνεῖσθαι. Ἐγὼ δὲ τὸ μηδὲ χρώμασι ταύτας τυποῦσθαί τε καὶ μορφάζεσθαι, καθ' ὃ χαμαιπετεῖ ὄντι οὐ χρὴ πρὸς ταῦτα ἐπτοῆσθαι, πρὸς μόνην δὲ τὴν ἀλήθειαν σκοπεῖν. Ἐντεῦθεν οὖν καθῃροῦντο μὲν κατὰ πᾶσαν ἐκκλησίαν αἱ θεῖαι μορφαί· θηρία δὲ καὶ ὄρνιθες ἀντὶ τούτων ἀνεστηλοῦντο καὶ ἐνεγράφοντο, τὴν θηριώδη καὶ ἀνδραποδώδη τούτου γνῶσιν ἐξελέγχοντα. Ἐντεῦθεν βεβήλοις χερσὶ δι' ἀγορᾶς τὰ ἱερὰ κειμήλια ἐφυβρίζοντο, καὶ ἄλλως ἐρριπτοῦντο κατὰ τῆς γῆς πυρὶ διδόμενα· καὶ κοινὰ τὰ τίμια ἐλογίζοντο, ὅσα τὰς θείας ἔφερον ἐγκεκολαμμένας μορφάς. Ἐντεῦθεν πλήρη μὲν τὰ πολιτικὰ δεσμωτήρια τῶν διὰ τιμῆς ἀγόντων αὐτάς, τῶν γραφόντων, τῶν μοναζόντων, τῶν ἐπισκόπων, τῶν ποιμένων, τῶν ποιμαινομένων· πλήρη δὲ τὰ ὄρη τε καὶ τὰ σπήλαια τῶν ὡς κακούργων ἀναιρεθέντων λιμῷ τε καὶ δίψει, καὶ τῶν ἐν πολιορκίαις δεινῶν οὐκ ἐπέλαττον. Ἄρτι γὰρ ἀβάτους τηρεῖσθαι τοῖς Μοναχοῖς τὰς πόλεις ἐγκελευσάμενος, καὶ πάντῃ τούτους ὡς ἀποτροπαίους ἀπελαύνεσθαι θεσπίσας· ἀλλὰ μηδὲ τῇ χώρᾳ ὁρᾶσθαι τολμᾶν, εἰργάσατο τούτων τὰ μοναστήρια καὶ ἡσυχαστήρια περιφανῶς πολυάνδρια καὶ κοσμικὰ καταγώγια. Τινὲς μὲν γὰρ αὐτῶν προδοῦναι τὴν ἀρετήν, καὶ τὸ ἱερὸν ἔνδυμα ἀμείψειν θέλοντες, λιμῷ τακέντες καὶ κακουχίαις ἐξέλιπον· οἱ δὲ πρὸς τοσοῦτον ἀγῶνα μηδ' ἀντοφθαλμεῖν δυνάμενοι, τῶν ἐνδυμάτων μὲν κατωλιγώρησαν, τὴν ἑαυτῶν δὲ σωτηρίαν πως ᾠκονόμησαν· ἕτεροι δὲ ῥαθυμότερον ζῶντες, τὸν ἄνετον καὶ ἐκλελυμένον κατεστήσαντο βίον, καὶ τῶν θείων ὕμνων καὶ ᾠδῶν καὶ ἐνδύματος ἀμελήσαντες, τὸ μηδὲ τούτους τελεῖσθαι τοὺς συλλόγους τὸν Τύραννον βούλεσθαι, ἃ πολλάκις καὶ μόνα δύνανται τηρεῖν, καὶ οἷον χαλινός τις εἶναι τοῖς πρὸς τὰ πάθη ἀνέδην κατολισθαίνουσιν.

89.

ιά. Πλὴν οὐκ ἦν πάντῃ τὴν παρρησίαν καὶ ἐλευθερίαν ἰδεῖν τῶν ἀνθρώπων ἀποφοιτήσασαν· ἀλλὰ τῶν θερμοτέρων, τινὲς μὲν καθ' ἕνα, τινὲς δὲ συστάδην, ὡς οἱ τῆς τῶν Ἀβραμιτῶν μονῆς, ὁρμώμενοι αὐτῷ λογικῶς ἔκ τε τῶν εἰρημένων τοῖς πατράσιν ἡμῶν Διονυσίῳ τε τῷ θείῳ, καὶ Ἱεροθέῳ, καὶ Εἰρηναίῳ ἀπεδείκνυον, ὡς οὐ χθὲς καὶ πρώην ἡ τῶν Μοναχῶν πολιτεία τε καὶ κατάστασις ἐπινενόηται· παλαιὰ δέ τις καὶ ἀρχέγονος, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐπέραστος· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν θείων Εἰκόνων ἐκτύπωσιν σύντροφόν τε τῶν Ἀποστόλων, καὶ ὁμοδίαιτον ἀπεδείκνυον, εἴγε Λουκᾶς μὲν ὁ θεῖος τὴν τῆς Θεοτόκου μορφὴν ἐνετυπώσατο· αὐτὸς δὲ Χριστὸς ὁ Δεσπότης ἡμῶν καὶ Θεός, τὴν ἑαυτοῦ ἐπί τινος ὀθόνης ἀπομαξάμενος, ἀχειρότευκτον ἡμῖν ἐγκατέλιπεν. Οὗτοι γοῦν οἱ θειότατοι ἄνδρες τὴν τοῦ Τυράννου μανίαν καὶ θηριωδίαν ἐκκαλεσάμενοι, τῷ σφόδρα παρρησιασθῆναι, μετὰ πολλὰς ἑτέρας βασάνους τῆς πόλεως ἐξώθησαν· πρὸς δὲ τὸ ἐπίκλην Προδρόμου τὸ ὕπο καλούμενον τοῦ Φοβεροῦ, κατὰ τὸν Εὔξεινον προσφυγόντες, καὶ ταῖς τῶν μαστίγων ἀφορήτοις φοραῖς τελέως καταπονηθέντες, τῆς ἄνω λήξεως ἠξιώθησαν· ὧν καὶ τὰ ἱερὰ σώματα ἐπὶ πολὺ ἄλλως ἐρριμ-

μένα πρὸς τοὔδαφος, μεθ᾽ ἣν τῆς ταφῆς ἀπημοιρηκότα, σῶα διετηρήθησαν καὶ ἀλώβητα· μέχρις ὅτε τοῖς πιστοῖς γενόμενα φανερά, ἐκηδεύθησάν τε [90] καὶ καταλλήλως τοῖς ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρήσασιν ἐτιμήθησαν.

ιβ΄. Τούτοις ἐφάμιλλος καί τις γενόμενος Μοναχός, ἄρτι δὲ πρὸς ἀρχὴν τῆς Ἱερωσύνης ἀναδραμών, καὶ ζήλου πλησθείς, τὸν Τύραννον ἐλέγξαι διέγνωκε, καὶ περὶ τῶν ἁγίων Εἰκόνων πεῖσαι, εἰ δυνατόν. καὶ δὴ κατὰ πρόσωπον αὐτῷ στάς, ἄλλα τε διεξῄει πολλὰ καὶ τὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ῥητόν, τοῦτο δὴ τὸ φάσκον· Εἴ τις ὑμῖν εὐαγγελίζεται παρ᾽ ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. ἀλλὰ καὶ τούτῳ πληγὰς ἐπιθεὶς οὐκ ὀλίγας, ἐπεὶ σοφώτερα λέγειν διέγνωκεν, αὐτοῦ τε δυνατώτερα εἰπεῖν, πρὸς τὸν Ἰωάννην ἐξαπέσταλκε, καθηγητὴν αὐτοῦ γεγονότα τε καὶ διδάσκαλον, διαλεκτικαῖς ἀποδείξεσι χρώμενον, καταβαλεῖν αὐτὸν ἐγκελευσάμενος. Ἀλλὰ καὶ τοῦτον ὁ γενναῖος ἀγωνιστής, οὐ ταῖς σοφιστικαῖς καὶ διαλεκτικαῖς ἀποδείξεσι, τοῖς Ἀποστολικοῖς δὲ καὶ Εὐαγγελικοῖς ῥήμασιν ἀφωνότερον ἰχθύων ἀποδείξας, τέως μὲν ἀπὸ τούτου ἐγένετο. ὕστερον δὲ πρὸς τὸ Καλὸν οὕτω λεγόμενον ἀποδημήσας ὄρος, [91] Ἰγνάτιόν τινα Θεοφόρον ἄνδρα καταλαβών, χειροτονίας τε ἠξίωσε, καὶ περὶ τῶν μελλόντων πραγμάτων τε καὶ Βασιλέων ἀναδιδάξας, ἄχρι καὶ τῶν φιλοχρίστου Λέοντος καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ διαμείνας, πρὸς Κύριον ἐξεδήμησεν.

ιγ΄. Ἐπεὶ δὲ πάντας τοὺς τὰς θείας ἐκτυποῦντας Μορφὰς ἐξ ἀνθρώπων ποιεῖν ὁ Τύραννος ἐσκόπησεν· ἢ τὸ ζῆν αἱρουμένους, ἐμπτύειν τε, καὶ ὡς βέβηλά τινα ἐπ᾽ ἐδάφους ῥιπτεῖν καὶ καταπατεῖν, καὶ οὕτω σώζεσθαι· [92] καὶ τὸν μοναχὸν Λάζαρον (περιβόητος δὲ τηνικαῦτα κατὰ τὴν ζῶα γράφουσαν ὑπῆρχε τέχνην) βιάζεσθαι τὸν ἄνδρα διέγνωκε. Ἀλλὰ καὶ τοῦτον κρείττω μὲν τῶν θωπειῶν, κρείττω δὲ καὶ τῆς αὐτοῦ γνώμης εὑρίσκων, οὐχ ἅπαξ ἢ δίς, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐλεγχόμενος, τοσαύταις τὸν βασάνοις κατῄκισεν, ὡς πρῶτον μὲν συναπορρέειν τὰς σάρκας τῷ αἵματι, καὶ μηδὲ ζῆν ὅλως ὑπονοεῖσθαι παρὰ πολλῶν. Ἐπεὶ δὲ τῷ δεσμωτηρίῳ τοῦτον αὖθις ἐγκαθειργμένον, μόλις τε ἀναρρώσαντα διέγνω, καὶ τῇ ἑαυτοῦ τέχνῃ ἐνασχολούμενον τὰς τῶν ἁγίων ἐν πίναξιν ἀναστηλοῦν Μορφάς, πέταλα σιδηρᾶ ἀπανθρακωθέντα ταῖς παλάμαις αὐτοῦ τεθῆναι προσέταξεν. Ἐβόσκετο δ᾽ οὖν τὸ πῦρ τὰς σάρκας αὐτοῦ καὶ κατενέμετο, ἄχρι ποτὲ ἀπαγορεύσας ἔκειτο ἡμιθανής. ἀλλ᾽ ἔδει τοῦτον ὑπὸ τῆς χάριτος διατηρεῖσθαι, καὶ τοῖς ὕστερον ἔναυσμα. Ὅθεν ἐπεὶ τὰ τελευταῖα πνεῖν τὸν ὅσιον ἀνεμάνθανεν, ἱκεσίαις τῆς Αὐγούστης καί τινων ἄλλων οἰκειοτέρων, τῆς εἱρκτῆς μὲν ἀπέλυσεν. Ὁ δὲ πρὸς τὸν ναὸν τοῦ Προδρόμου, τὸν οὕτω καλούμενον τοῦ Φοβεροῦ, ἐναπεκρύβη· ἔνθα καὶ τῶν πληγῶν στάζουσῶν αὐτῷ, Εἰκόνα διέγραψε τοῦ Προδρόμου, τὴν καὶ μέχρις ἡμῶν διασωζομένην τε, καὶ ἰάσεις ἐπιτελοῦσαν πολλάς. Καὶ τότε μὲν ταῦτα· μετὰ δὲ τὴν τοῦ Τυράννου ἀποβίωσιν, τῆς ὀρθοδοξίας ἀναλαμψάσης, τὴν [93] ἐν τῇ Χαλκῇ Εἰκόνα τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ οἰκείαις οὗτος χερσὶν ἀνεστήλωσεν· ὃς καὶ καλούμενος ὑπὸ τῆς περιφανοῦς Θεοδώρας, συγγνώμην δοῦναί τε καὶ αἰ-

nem consecuti sunt. Horum sacra pignora diu multumque in solo temere jactata atque projecta, nec sepulturæ honorem consecuta, integra illæsaque servata sunt; donec tandem Fidelibus agnita atque elata, conveniente honore iis, qui pro Christo martyrium sumpserunt, donata sunt.

XII. His assimilis parique clarus facinore Monachus quidam, nunc vero ad Sacerdotii arcem subvectus, divinaque æmulatione plenus, Tyrannum arguere constituit; ac (si fieri posset) colendas sacras Imagines illi persuadere. Adeoque hominem coram conveniens, cum alia multa disputat, tum Apostoli eam auctoritatem urget, quæ ait, *Si quis vobis annuntiaverit, præter quam quod accepistis, Anathema sit*. Verum hunc quoque multis verberibus affectum, cum sapientiorem quam pro sui ratione ac disputando acriorem Tyrannus adverteret, ad Joannem suum quondam præceptorem ac magistrum misit, jubens ut dialecticis eum rationibus ac argumentis dejiceret. Verum hunc quoque præclarus certator, non sophisticis ac dialecticis rationibus, sed Apostolicis Evangelicisque testimoniis, pisce magis elinguem eum reddidisset, illo hactenus solutus est. Postea vero ad montem Calon dictum (ac si *Pulchrum* nomines) veniens, ac illic divinum quemdam virum, Deoque afflatum Ignatium offendens, ab eo ordinationis munus consecutus est, deque rerum ac Imperatorum successionibus vaticinatus, ad Christi amantem Leonem Augustum ac liberos ejus perseverans, ad Dominum migravit.

Edit. Paris. pag. 64.
Monachus ipse Confessor.
Gal. 1. 8.

XIII. Porro cum Theophilus, divinarum Imaginum Pictores omnes e medio tollere statuisset; aut si vitæ suæ mallent consulere, sacras Imagines conspuere, ac velut prophana quædam solo allidere & conculcare jussisset, ut hoc facto incolumitatem suam redimerent, Lazarum quoque Monachum ea ætate pingendi arte celebrem, in sua vota cogendum esse putavit. Unde cum & adulationibus superiorem, nec suæ quicquam voluntati cedentem offendisset; cum ille non semel & iterum, sed & sæpius eum reprehendisset, adeo diris ipsum verberibus subjecit, ut primum una cum cruore carnes distillerent, ac ne vivere quidem multis æstimaretur. Ubi autem in carcere inclusum, paulo mitius ab ægritudine habentem, artemque repetentem, sacras denuo in tabellis Imagines pingere audivit, laminas ferreas candentes ejus palmis admoveri jussit. Igne itaque ejus depascente carnes tamdiu duravit, donec victus malo, semianimis jacuit. Verum decebat ut divina gratia, eum posteris velut igniculum incolumem præstaret. Quoniam igitur Tyrannus eum jam animam agere audierat, Augustæ supplicationibus, nonnullorumque aliorum ex intimis magisque necessariis motus, ipsum e carcere dimisit. Ita demum, in Præcursoris Templo, quod Phoberi vocant (velut dicas *Terribilis*) se occultavit: ubi etiam ægre ex plagis habens, ejusdem Præcursoris Imaginem depinxit, quæ & hactenus extat, multosque ægrotantium morbos depellit. Atque hæc hactenus. Extincto autem Tyranno, cum rectæ fidei lux affulsisset, Dei hominis Jesu Christi Imaginem in Chalce porta (id est, *Ærea*) suis ipse manibus excitavit. Tum invitante illustri Theodora, ut viro veniam daret at-

Lazari Monachi in causa Imaginum certamina.

Pag. 65.
Joan. Baptistæ Imago Lazaro pictore miraculorum effectrix.

Hebr. 6. 10.

que rogaret, *Non injustus*, inquit, *o Augusta, est Deus, ut nostræ dilectionis, nostrorumque ejus causa laborum ac ærumnarum obliviscatur; illiusque odiis exuperantisque insaniæ majorem rationem habeat.* Verum hæc postea.

Theophanes & Teodorus Confessores.

XIV. Quia autem Theophanem Confessorem ejusque fratrem Theodorum, quam pro vulgi usu, majore præstare eruditione, non ignorabat, sibi eos ad Lausiacum Triclinium quandoque sisti, publice de Fide disputaturos jussit. Atque ibi, *Agedum*, inquit, *execrabiles vos, quibusnam Scripturæ locis ac testimoniis persuasi, Idola* (sic nimirum sacras Imagines impotenti impuroque ore vocans) *colitis, simplicique vulgo ut sic faciant, operæpretium esse asseritis?* Aliaque blasphema atque absona, adversus Christi Dei Imaginem, clariori voce magisque contenta adjecit.

Psal. 62. 12.

Ad hæc cum beati viri dicerent, *Obstruatur os, quod loquitur adversus Deum iniquitatem*; eoque vocis tonitruo Tyranni audaciam depressissent (non enim Rex injustus patienter sustinet, cum in faciem arguitur) interim blandiri simulat, exque Prophetis in eam ipsam rem, & quibus suadeatur adorandas esse Imagines, testimonia afferri rogat. Cumque vir beatus Theophanes locum aliquem ex Isaiæ Prophetia adduceret, respondit Theophilus, *Eum locum non sic habere*; simulque librum suum evolvens, vera se loqui, exque codicis fide ostendebat. Ibi Theophanes vociferari, *Non hunc modo librum, sed & omnes qui in Theophili manus venissent, ab ea corruptos esse; illum ad se afferrent Codicem*, dicens, *qui in Patriarchali Bibliotheca sancti Thomæ tali pluteo ac loco extaret, ad fidem verbis faciendam.* Missus itaque quispiam est, dictoque citius librum attulit. Imperator de industria a loco aberrat, inque alia parte verecundia ductus evolvit. Cum autem beatus Theophanes ostenderet, intentoque digito monstraret, fore, ut tribus foliis evolutis in locum incideret; tunc sane non ferens ille virorum dicendi libertatem, sibique ipse veritatis conscius, simulatæ hactenus patientiæ larvam abjiciens, feramque detegens, *Haud*, inquit, *æquum, ut a talibus Imperatori illudatur.*

Edit. Paris. pag. 66.

Jubet itaque in interiorem Lausiaci hortum adductos, ducenis unumquemque fustibus concidi: inque eorum frontibus barbarico more punctim incisis, infuso atramento, ineptos hosce Jambos, ipsomet eorum Auctore, inscribi jussit.

Cunctis ad Urbem accurrere affectantibus,
Castissimos in qua Dei Verbum pedes
Fixit, generi salutem ut humano daret.
Apparuere & isti veneranda in loco,
Superstitiosi, erroris vasa pessima.
Et inde, multa postquam perfidi Deo
Facinora patravissent turpia impie,
Ut desertores, vertere jussi sunt solum.
Fugaque in Urbem hanc delati Imperii caput,
Non destitere ab impia vecordia.
Compuncti igitur, facinorosi veluti, notis,
Ex Urbe damnati pelluntur hac quoque.

His itaque statim peractis, isti quidem Confessionis & Martyrii coronam reportarunt: at ferox Imperator, omnes miseros majori ipse miseria superans, blasphemi sibi nomen ac persecutoris apud omnes ascivit, & ut omnium, quotquot umquam fuerunt, Hæreticorum pessimus haberetur.

τίσασθαι τοῦ ταύτης ἀνδρὸς, [94] Οὐκ ἄδικος ὁ Θεὸς, ἔφη, ὦ Βασίλισσα, ἐπιλαθέσθαι τῆς ὑμῶν ἀγάπης, καὶ τῶν πρὸς αὐτὸν κόπων· ἐκείνου δὲ τὸ μῖσος, καὶ τὴν ὑπερβάλλουσαν μανίαν προτιμῆσαι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον.

ιδʹ. Καί ποτε δὲ τὸν Ὁμολογητὴν Θεοφάνην, καὶ Θεόδωρον τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν, ἐπείπερ λογιότητι διαφέροντας ἀνεγίνωσκε τῶν πολλῶν, κατὰ τὸ τοῦ Λαυσιακοῦ τρίκλινον ἐξεκάλει, δημοσίᾳ διαλεξομένους περὶ τῆς πίστεως· καὶ, Ἄγε δή φησιν, ὑμεῖς οἱ κατάρατοι, τίσι πειθόμενοι ῥήσεσι τῆς γραφῆς, καὶ τεθαῤῥηκότες, τὰ εἴδωλα (ἀφέτῳ δὴ γλώσσῃ καὶ μιαρᾷ τὰς ἁγίας Εἰκόνας ὑποκαλῶν) προσκυνεῖτε, [95] καὶ τοὺς πολλοὺς καὶ ἀφελεῖς καλῶς ἔχειν οὕτω ποιεῖν διαβεβαιοῦσθε; καὶ ἄλλ' ἄττα προσετίθει βλάσφημα καὶ ἀπηχῆ κατὰ τῆς Εἰκόνος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ γεγωνοτέρᾳ φωνῇ. Καὶ οὗτοι δὴ οἱ μακάριοι, Ἐμφραχθείη τὸ στόμα, εἰπόντες, τὸ κατὰ τοῦ Θεοῦ λαλοῦν ἀνομίαν. καὶ τούτῳ δὴ τὸ θράσος αὐτοῦ καταβαλόντες· οὐ φέρει γὰρ Βασιλεὺς ἄδικος κατὰ πρόσωπον ἐλεγχόμενος· τὰ θῶπα τέως ὑποκρίνεται, καὶ παρὰ τῶν Προφητῶν ἐζήτει μαρτυρίας εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐναγούσας, τὸ προσκυνεῖσθαι αὐτάς. Τοῦ δὲ μακαρίου Θεοφάνους ῥητόν τινα ἐκ τῆς τοῦ Ἡσαΐου προσάγοντος προφητείας, Οὐκ ἔχειν οὕτω ταύτην, ὁ Θεόφιλος ἀντέλεγε· καὶ ἅμα τὴν ἑαυτοῦ βίβλον ἀνελίττων, ἐδείκνυε τοὺς λόγους πιστούς. ὡς δὲ νενοθεῦσθαι ὑπ' αὐτοῦ, οὐ ταύτην δὴ μόνον ὁ Ἅγιος ἐπεβόα, ἀλλὰ καὶ πάσας τὰς εἰς αὐτοῦ χεῖρας βίβλους ἐληλακυίας· ἐκείνην ἔλεγε προστιθεὶς τὴν βίβλον ἰέναι πρὸς αὐτὸν, τὴν κατὰ τὴν Πατριαρχικὴν ἐν τῷ Θωμαΐτῃ κατὰ τήνδε τὴν θέσιν κειμένην Βιβλιοθήκην, εἰς τὴν τῶν λεγομένων βεβαίωσιν. Ἐπεὶ γοῦν ἀπεστάλη τις, καὶ θᾶττον ἢ λόγος ἤγαγεν, ἑκὼν μὲν ὁ Βασιλεὺς περὶ τὴν τοῦ ῥητοῦ εὕρεσιν ἡμάρτανε, καὶ ἀλλαχοῦ ἀνελίττων αἰσχυνόμενος· Ὡς δ' ὑπὸ τοῦ μακαρίου Θεοφάνους ἀνεδιδάσκετο, δακτυλοδεικτοῦντος, ὡς ἐπὶ τρία φύλλα διαβεβάσας τὸ ζητούμενον καταλάβοις· τότε μὴ φέρων τὴν ἐκ τῶν ἀνδρῶν παῤῥησίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀλήθειαν ἔχειν οὕτως εἰδὼς, τὸ τῆς μακροθυμίας μέχρι τοῦ νῦν ἐπίπλαστον ἀποῤῥίψας, καὶ τὸ θῆρα ἀνακαλύψας, Οὐ δίκαιον, ἔφησε, Βασιλέα ὑπὸ τοιούτων ἀνδρῶν ἐνυβρίζεσθαι. Ὅθεν προσέταξεν ἐν τῷ τοῦ Λαυσιακοῦ μεσοκηπίῳ ἀπαχθέντας, ἀνὰ διακοσίων ῥάβδων τυφθῆναι· καὶ τῷ μετώπῳ αὐτῶν ἐπιγραφῆναι βαρβαρικῶς ἐκκεντηθέντας, οὓς συνέθηκε λήρους Ἰαμβικούς· εἰσὶ δὲ οὗτοι.

Πάντων ποθούντων προστρέχειν πρὸς τὴν πόλιν,
Ὅπου πανάγνοι τοῦ Θεοῦ Λόγου πόδες
Ἔστησαν, εἰς σύστασιν * τῆς οἰκουμένης.
Ὤφθησαν οὗτοι τῷ σεβασμίῳ τόπῳ,
Σκεύη πονηρὰ δεισιδαίμονος πλάνης.
Ἐκεῖσε πολλὰ λοιπὸν ἐξ ἀπιστίας
Πράξαντες αἰσχρὰ δεινὰ δυσσεβοφρόνως,
Ἐκεῖθεν ἠλάθησαν ὡς ἀποστάται.
Πρὸς τὴν πόλιν δὲ τοῦ κράτους πεφευγότες,
Οὐκ ἐξαφῆκαν τὰς ἀθέσμους μωρίας.
Ὅθεν γραφέντες ὡς κακοῦργοι τὴν θέαν,
Κατακρίνονται καὶ διώκονται πάλιν.

* σύστημα.

Τούτων δὲ θᾶττον γενομένου, ἐκεῖνοι μὲν τὸν τῆς ὁμολογίας [96] καὶ μαρτυρίας ἀνεδήσαντο στέφανον· οὗτος δὲ ὁ σοβαρὸς, καὶ πάντων ἀθλίων ἀθλιώτερος, πᾶσιν ἐδείχθη βλάσφημος καὶ διώκτης, καὶ τῶν πώποτε κακοδόξων κακοδοξότερος.

ιεʹ. Πρὸς

ιδʹ. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ Μιχαὴλ τὸν Σύγκελλον τῆς κατὰ τὴν Ἁγίαν πόλιν Ἐκκλησίας, σὺν ἑτέροις πολλοῖς ἀσκηταῖς κατὰ τὴν φυλακὴν ἐγκαθεῖρξε, τῇ πολυχρονίῳ κακώσει ὑπάξαι μηχανώμενος. Τὰ μὲν δὲ κατὰ τῶν πιστῶν, καὶ ἁγίων τοιαῦτα αὐτοῦ τὰ τολμήματα. καὶ τὸν μὲν δι' ἡμᾶς ὀφθέντα ἄνθρωπον, Θεὸν ὄντα ἀληθινόν, οὕτως ὕβριζεν. καὶ τοὺς ἑαυτοῦ * ἁγίους θεράποντας, οὐχ ὑπὸ βραχεῖ χρόνῳ [97] καὶ περιωρισμένῳ, κατὰ πάντα δὲ τὸν ἑαυτοῦ χρόνον τῆς ζωῆς ἐκάκου, καὶ ἀνηκέστοις ὑπέβαλλε συμφοραῖς.

* ἀληθινοὺς Cedr. & Scylitz.

ιεʹ. Ὕμνους δέ τινας ποιῶν [98] καὶ στιχηρὰ μελίζων ᾄδεσθαι προετρέπετο. μεθ' ὧν καὶ τὸ τοῦ τετάρτου ἤχου, Εὐλογεῖτε, ἐκ τῆς κατὰ τὴν ὀγδόην, Ἄκουε θύγατερ, ᾠδὴν μεθαρμοσάμενος, καὶ ῥυθμὸν παραχών, ἐν τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ εἰς πάντων ἐπήκοον ᾄδεσθαι διωρίσατο. Φέρεται δὲ καὶ λόγος τις, ὡς αὐτὸς οὗτος ὁ Θεόφιλος ἔρωτι τοῦ μέλους βαλλόμενος, καθάπερ πατέρες περὶ τὰ ἔκγονα, κατὰ τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐν φαιδρᾷ πανηγύρει [99] οὐ παρῃτήσατο τὸ χειρονομεῖν, δοὺς τῷ κλήρῳ αὐτῆς λίτρας ὑπὲρ τούτου χρυσίου ἑκατόν. καὶ τὸ στιχηρὸν δὲ τὸ κατὰ τὴν Βαϊοφόρον, Ἐξέλθετε ἔθνη, ἐξέλθετε καὶ λαοί, τῆς ἐκείνου φασὶν εἶναι τόκον ψυχῆς.

ιϛʹ. Ἐπεὶ δὲ καὶ τὸν τῆς κεφαλῆς κόσμον ὀλίγον πως ἐκ φύσεως ἔφερε, καὶ ψιλὸς τὰς τρίχας ὑπῆρχεν, ἐθέσπισεν ἀπανταχοῦ ἐν χρῷ ταύτας ἀποκείρειν, καὶ μή τινα Ῥωμαῖον ὄντα τοῦ τραχήλου περαιτέρω φέρειν συγχωρεῖν· εἰ δέ τις φωραθῇ, πολλαῖς αἰκιζόμενος μάστιξι, πρὸς τὴν τῶν προγόνων Ῥωμαίων ἐπανάγεσθαι ἀρετήν. τούτῳ γὰρ καὶ οὗτοι τριχώματι ἐσεμνύνοντο. ὅθεν καὶ νόμον ἐξέθετο, τοῦ μή τινα διόλου κατακομᾶν περαιτέρω τοῦ αὐχένος προβαίνειν ἐᾶν.

ιζʹ. Ἔδει δὲ ἄρα καὶ τὰ κατ' αὐτόν, καὶ τὴν αὐτοῦ συγγένειαν προνοήσασθαί τε καὶ διοικῆσαι κατὰ τὸ τούτῳ δοκοῦν· καὶ διὰ τοῦτο, ἐπεὶ πέντε μὲν ἔτυχε τηνικαῦτα θυγατέρων ὑπάρχων πατήρ, ἔρημος δὲ ἀρρενικῆς ἑωρᾶτο γονῆς, τὴν πασῶν ἐσχάτην Μαρίαν ὑπερβαλλόντως ἀγαπωμένην ὑπὲρ τὰς ἄλλας, ᾠήθη δεῖν συζεῦξαι ἀνδρί. ὁ δ' ἀνὴρ [100] τῶν Κρινιτῶν κατήγετο γενεᾶς, χώρας τῆς τῶν Ἀρμενίων, Ἀλέξιος τοὔνομα, Μουσελὲ τὴν ἐπωνυμίαν, τῷ εἴδει ὡραῖος, ἀκμάζων τὴν ἡλικίαν, οἰκῶν κατὰ τὸ τῆς ἀκροπόλεως μέρος, κατὰ τὰς οὕτω καλουμένας τῆς Κρινιτίσσης οἰκίας. ὃν πρῶτον μὲν τῇ τῶν Πατρικίων, καὶ τῇ τῶν Ἀνθυπάτων τιμήσας ἀξίᾳ, διὰ τὸ πρὸς τὴν θυγατέρα τούτου φιλόστοργον· ἔπειτα δὲ καὶ Μάγιστρον, καὶ Καίσαρα τὸ ἔσχατον ἀνηγόρευσε, στρατεύματί τε δοὺς ἱκανά, πρὸς τὴν Λογγοβαρδίαν ἐξέπεμψε, χρείας τηνικαῦτα κατεπειγούσης τινός. καὶ ὁ μὲν ἀπήει καλῶς τὰ κατ' αὐτὸν ἀνύων, καὶ ὡς ἐδόκει τῷ Βασιλεῖ. καὶ διὰ τοῦτο ἤκμαζε μὲν ὁ πρὸς αὐτὸν πόθος τοῦ Βασιλέως, συνήκμαζε δὲ καὶ ὁ ἐξ ἀνθρώπων φθόνος αὐτῷ· καί τινες ἐλοιδόρουν, καὶ βλάσφημά τινα ἔφασκον κατ' αὐτοῦ, ὡς τῆς τε βασιλείας ἐπιθυμεῖ, καὶ δεῖ ποτε τὸ Ἄλφα τοῦ Θῆτα κατακυριεῦσαι· ὅθεν ἐπεὶ τὰς κατ' αὐτοῦ συρραφείσας διαβολὰς ὁ Καῖσαρ Ἀλέξιος διέγνωκε, [101] τὸν φθόνον ὥσπερ καταλαβόμενος, πολλὰ τοῦ Βασιλέως ἐδεῖτο οἰκτεῖραι τοῦτον, καὶ συγχωρῆσαι πρὸς τὸν μονήρη βίον μεταταξάσθαι. Ἀλλὰ τότε μὲν οὐκ ἐκεῖνος συνεχώρησε, τὴν χηρείαν τῆς θυγατρὸς προβαλλόμενος. καὶ ὁ ῥηθεὶς Καῖσαρ ἔμενεν ἐφ' ἡσυχίας πολλῆς, τοῖς δημοσίοις

Constant. Porphyrog. Continuat.

XV. Praeterea Michaelem quoque sanctae Civitatis (Jerosolymorum scilicet) Ecclesiae Syncellum, cum aliis multis Monachis in carcerem compegit, longi temporis maceratione eos se subacturum sperans. Atque haec ejusque generis Theophili adversus Fideles Sanctosque facinora. Et in eum quidem, qui cum verus Deus esset, propter nos homo factus est, in hunc modum contumeliosus erat, sanctosque ejus famulos, non ita brevi ac definito tempore, sed quamdiu superstes fuit aerumnis conficiebat, extremisque malis affligebat.

Michael Syncellus Confessor.

XVI. Quaedam vero cantica edens, versusque ac modulos pangens, canere ea jussit; in quibus & *Benedicite* quarti toni, ex Ode octava, *Audi filia* concinnans, rythmumque apponens, in Dei Ecclesia cunctis audientibus cantari praecepit. Sed & fama est, eumdem ipsum Theophilum, sic modulati cantus amore illectum, ac velut se parentes ad filios ac nepotes habent, haud a dignitate officioque alienum putaverit, solemni quandoque festo in magna Ecclesia, manu gestuque certa lege movendo, cantoribus praeire; eam in rem centum auri libris ejus Ecclesiae Clero tributis. Modulum quoque in die Festo Palmarum, *Exite gentes, exite & populi*, ejus ingenii foetum esse dicunt.

Theophili musica.

Edit. Paris. pag. 67.

XVII. Quia vero a natura paucos rarosque capillos habebat, ac recalvaster erat: lege sanxit, *Crines ad cutem ubique detondendos; nec ulli Romanorum fas esse, ultra collum demissos gestare. Sin autem aliquis legis transgressor deprehensus esset, multis emendatum verberibus, ad pristinam Romanorum virtutem revocandum esse.* Nam hac quoque illi honestabantur caesarie. Lege itaque cautum, ne quis omnino ultra collum capillos demittere audeat.

Lex de crinibus.

XVIII. Quia vero suas quoque illum res affiniumque disponere, eaque arbitrio componere decebat; quod quinque tunc filias, nec ullam hactenus masculam prolem susceperat, ex illis natu minimam, sibique prae reliquis eximie charam, Mariam nomine, statuit viro nuptum tradere. Delectus maritus ex Crenitarum gente, Armenius patria Alexius cognomento Moseles, forma elegans ac florenti aetate, ad Arcis partem in Crenetissae dictis Aedibus habitans. Huic Patricii primum ac Proconsulis (quo erat in filiam amore) collata a Theophilo dignitas est; tum vero etiam Magister, ac demum Caesar ab eo creatus; copioso instructus exercitu, in Longobardiam, rebus ita poscentibus, mittitur. Eo Alexius profectus cum esset, praeclare ei res cesserunt, eaque soceri voto. Quo factum est, ut crescente in eum Imperatoris amore ac desiderio, una quoque hominum in eum invidia magis augesceret. Non deerant qui criminarentur, & maledicta quaedam in eum jactarent, quasi dominandi cupido ipsum incessisset, ac fore ut A in Θ quandoque Imperium usurparet. Quamobrem ubi haec in se per calumniam composita rescivit Alexius Caesar, velut timens cavensque invidiam, multis apud Imperatorem precibus agebat, ut suae misertus sortis, ad Monastica eum vota transire pateretur. Verum tunc quidem nec Theophilus annuit, filiam marito viduam grave esse objiciens, ac, quem diximus, Caesar, multa cum quiete ac se-

Alexius Moseles Theophili gener.

G

curas publicis rebus operam dabat. Ubi autem ille Michaelem filium susceperat, ipsiusque filia ac Cæsaris uxor diem obierat: illam quidem atque adeo coluit, ut & ejus cineres in arca argenteis laminis obducta condiderit, insculptisque in ea Jambis, cujuscumque flagitii reis eo confugientibus asyli jus constituerit: Alexium vero, qui etiam mutaverat ordinem, ac monasticum habitum susceperat, cum nulla vi aut suasione ab instituto posset deducere, ægre ejus consectandi veniam fecit, multis exprobrans, quod secum, & in Aula versari nollet, sed obscurus & in angulo mallet vitam agere. Idcirco Regium Monasterium ad Chrysopolim ei tribuit; ad hæc etiam Coriarii, & quod erat ad Elæam. At vero cum in Chrysopolitano commoraretur, ac quandoque commodæ deambulationis causa ad locum Anthemii dictum, ad Armamentarium tunc Imperatorium spectantem venisset, secum reputans, singula quæque Monasteria conditorum nomina viridi semper ac immortali memoria servare, impetrato Imperatoris mandato, illum coemere statuit, suique juris factum, extructo Monasterio exornare: quod & Theodoræ Augustæ, illius socrus ope, concessum est. Loco itaque pulchre ædificiis ornato, inque Monasterii formam usumque composito, illic ipse vivere desinens humatus est, ejusque, quod dictum a nobis est fidem facit, cum illius sepulchrum, tum quæ olim ex ejus nomine illic posita Imago est. Quin & ejus germanus Theodosius prope conditus est; qui Patriciam dignitatem consecutus, multa optimæ vitæ documenta in eo Monasterio reliquerat.

Asyli jus Filiæ sepulchro.

Edit. Paris. pag. 68.

Alexius Cæsar Monachus.

Anthemii Monasterium: Alexii in eo excessus & Theodosii sepultura.

XIX. Porro Agarenis ingruentibus, illorumque Duce Ibraimo, cum multis myriadibus in Romanos expeditionem movente, Theophilus quoque magni animi fortisque laudem ambiens, nec quicquam timidum aut molle animo versans, expeditionem & ipse suscipit. Nam etsi timoris aliquid inerat, suorum tamen rei militaris peritia & virtus, id quantum erat, facile avertebat, ac procul depellebat. Virorum alteri Theophobus, alteri Manuel nomen erat. Porro Manuel fortitudine spectabilis, ipsis quoque hostibus universis notus erat. Ex Armeniis namque ortus, Leone Imperatore, Orientalium copiis præfuerat, decessorisque ejus Michaelis, Equisonum Princeps (quem Protostratorem vocant) extiterat. De Theophobo etiam dicendum, unde, & quomodo ea Persarum stirpe natus in Imperatoris notitiam venerit, ejusque sibi sororem matrimonio junxerit. Quidam Regia Persarum satus prosapia, aliquando Constantinopolim fungendæ legationis causa venerat. Is, non ex legitimo conjugio, sed occulto concubitu suscepto Theophobo, Urbe discessit. Quoniam autem apud Persas inviolabili jure lex obtinet, cavens scilicet, ne quis aliter Regni compos efficiatur, quam si ex Regia ortus stirpe sit, Regiæque familiæ viri, continuis bellis, ac Agarenis huc illuc sedes mutare cogentibus ac pellentibus defecerant; cumque alioqui apud eos qui Persidis regionem colebant, multus de eo rumor percrebuisset; Esse quemdam Byzantii Theophobum nomine (quem ipsum rumorem ejus tunc pater sparserat) visum est Persarum Satrapis ac

Bellum Agarenicum: Theophili expeditio.

Manuel Armenius.

Theophobus Persa: de illo plena narratio.

pag. 69.

ἐνασχολούμενος πράγμασιν, ὡς δὲ τὸν Μιχαὴλ ἐγέννησεν ὁ Θεόφιλος, καὶ ἡ τούτου μὲν θυγάτηρ, τοῦ Καίσαρος δὲ γαμετὴ τὸν βίον μετήλλαξε. ταύτην μὲν τοσοῦτον τετίμηκεν, ὡς καὶ τὸν χοῦν αὐτῆς ἐν λάρνακι θεῖναι περιηργυρωμένῃ, καὶ προσνέμειν δοῦναι διὰ λελαξευμένων ἐν αὐτῇ ἰάμβων ἀσυλίας τοῖς ἐφ' οἱοισδήποτε ἐγκλήμασιν ἀνθρώποις ἁλοῦσιν, καὶ προσφυγοῦσιν ἐκεῖ. τὸν Ἀλέξιον δὲ λάθρα μεταπαιξάμενον, καὶ τὸ μοναχικὸν μεταμφιασάμενον ἔνδυμα, ἐπεὶ μὴ ἠδύνατο πείσας τοῦ πάλιν αὐτὸ ἀποκαλεῖν, μόλις συγχωρῆσαι πολλοῖς ὀνείδεσι περιβαλὼν, οἷς οὐ μετ' αὐτοῦ ἐκεῖνον εἶναι, ἀλλ' ἐν παραβύστῳ που καὶ γωνίᾳ. ὅθεν ἐδίδου τούτῳ δωρεάν τι, τὸ κατὰ Χρυσόπολιν Βασιλικὸν μοναστήριον. προσέτι μὴν καὶ τὸ τοῦ Βυρσέως, καὶ τὸ τῆς κατὰ τὴν Ἐλαίαν. ἀλλ' ἐκεῖνος τῷ κατὰ τὴν Χρυσόπολιν ὄντι ἐνδιαιτώμενος, ἐπεί ποτε περιπάτου ἐδεήθη, καὶ κατὰ τὸν Ἀνθεμίου τόπον ἐγένετο, Βασιλικῶν τηνικαῦτα τυγχάνοντα τῶν μαγγάνων. ἔλεγεν δὲ ὡς ἕκαστον τῶν σεμνείων τῶν οἰκοδομούντων φέρει τὴν κλῆσιν ἀθάνατον, εἵλετο τοῦτον διὰ Βασιλικῆς προστάξεως ἐξωνήσασθαι, καὶ ἴδιον κατασκευάσαι. ὃ καὶ διὰ τῆς Βασιλίδος Θεοδώρας ἐγένετο τῆς αὐτοῦ πενθερᾶς. ὅθεν καλῶς ἐποικοδομήσας, καὶ εἰς μοναχικὴν τάξιν ἀγαγὼν, ἐκεῖσε τὸν βίον ἐκλιμπάνων ἐτέθη τὸν τάφον, καὶ τὴν αὐτοῦ ἄνωθεν ἐπιγεγραμμένην εἰκόνα μάρτυρα ἔχων τῶν λεγομένων. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ τούτου ἀδελφὸς Θεοδόσιος πλησίον τέθειται αὐτοῦ, Πατρικίου τιμῇ ἐγκαταλεγεὶς, πολλὰ γνωρίσματα τῆς αὐτοῦ ἀρίστης βιώσεως ἐν τῷ μοναστηρίῳ καταλιπών.

ιθʹ. Ἐγκειμένων δὲ τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ μετὰ πολλῶν μυριάδων τοῦ Ἰβραὴμ κατὰ Ῥωμαίων ἐκστρατεύοντος, καὶ ὁ Θεόφιλος ἔρωτι φιλοτιμίας καὶ γενναιότητος ἐπὶ πόλεμον ἔξεισιν, ἄνανδρον οὐδὲ μαλακὸν ἐννοῶν. εἰ γάρ τι καὶ δέος προσῆν, ἀλλ' ἡ τῶν σὺν αὐτῷ ἀνδρῶν κατὰ πολέμους πεῖρά τε καὶ γενναιότης ἀπέτριβε τοῦτο, καὶ πόρρω που ἐξεπέμπετο. Θεόφοβος οἱ ἄνδρες, καὶ Μανουὴλ ἐκαλοῦντο. ἀλλ' ὁ Μανουὴλ δεινὸς ἐπ' ἀνδρείᾳ, καὶ τοῖς ἐναντίοις ἅπασι γνώριμος. ἐξ Ἀρμενίων γὰρ τὴν γένεσιν ἦν, καὶ τοῦ στρατοῦ τῶν Ἀνατολικῶν ἐπὶ τοῦ Λέοντος προηγούμενος, καὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ Μιχαὴλ ἱπποκόμων ὁ πρῶτος. Πρωτοστράτορα τοῦτον φασί. δηλώσει δὲ καὶ τὸν Θεόφοβον ὁ λόγος, ὅθεν τε καὶ ὅπως ἐκ Περσῶν κατηγόμενος τῷ Βασιλεῖ γέγονε γνώριμος, καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ εἰς γάμον ἡρμόσατο. εἰς πρεσβείαν τίς ποτε τῶν ἐκ Βασιλείας σειρᾶς Περσῶν ἀφικόμενος πρὸς τὴν Κωνσταντίνου, οὐκ ἐκ νομίμου συναφείας, κρυφίου δὲ καὶ λαθραίας τοῦτον γεννηθῆναι ποιήσας, ἐξαπεδήμησεν. Ἐπεὶ δὲ νόμος τοῖς Πέρσαις ἀπαράβατος, μή τινα τῶν παρ' αὐτοῖς ἀρχῆς ἐγκρατῆ γενέσθαι, εἰ μὴ τῆς βασιλικῆς μετέχοι σειρᾶς. ἐξέλιπον δὲ ἐκ τῶν συνεχῶν πολέμων, καὶ τῶν κατὰ σε μετασκευάσεων ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐλαυνόμενοι οἱ τῆς Βασιλικῆς φυλῆς· ἀλλὰ καὶ λόγος ἐφέρετο πολὺς περὶ αὐτοῦ παρὰ τῶν ἐν Περσίδι μενόντων, ὡς εἴη τις κατὰ τὸ Βυζάντιον ὀνομαζόμενος Θεόφοβος. καὶ γὰρ ἦν * διαθεὶς ὑπὸ τοῦ τηνικαῦτα σπείραντος τοῦτον πατρός. ἔδοξε τοῖς ἀρίστοις τῶν Περσῶν κρύφα τινὰς ἐκπέμψαι τοῦ ζητουμένου εἰς

* [illegible]

ἐρεῦναν. καὶ δὴ καταλαβόντες τὴν ἡμετέραν, μόγις τοῦτον ποτὲ τῇ μητρὶ συνόντα, καὶ κατὰ τὴν Ὀξείαν ἐνδιαιτώμενον, προσεπέλαζον. Ἐπεὶ γοῦν οὐκ ἐκ τινῶν μόνον ἰνδαλμάτων, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν τῆς ψυχῆς καὶ σώματος γνωρισμάτων ὁ ζητούμενος ἐδηλοῦτο πότε, καὶ ἐγνωρίζετο· προσέτι μὴν καὶ τῶν ἐκ γειτόνων ἐμαρτύρει τις τὴν γενομένην τῇ γυναικὶ πρὸς τὸν Πέρσην συνάφειαν. Οὐ γάρ τι κρυπτὸν, ὃ τοῖς πολλοῖς οὐ γνωσθήσεται· δήλους ἑαυτοὺς οἱ ἀπεσταλμένοι ποιοῦσι τῷ Βασιλεῖ, καὶ τὰ τοῦ δράματος σαφηνίζουσιν, εἰρήνην, καὶ σπονδὰς, καὶ παντὸς τοῦ ἔθνους ὑποταγὴν καθυπισχνούμενοι, εἰ τοῦτον αὐτοῖς ἐπιδοῦναι οὐ παραιτήσεται. Ἐγεγήθει γοῦν τοῖς ὑποσχεθεῖσιν ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἐπείπερ οὕτως ἔχουσαν εὕρισκε τὴν ἀλήθειαν, ἐν Βασιλείοις τοῦτον αὐλίζεσθαι, καὶ κατασκηνοῦν ποιεῖ, μαθήμασί τε καὶ παιδείᾳ ἐπιμελούμενον.

102.

κ΄. Ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος περὶ τοῦ Θεοφόβου· καλὸν γὰρ ἀμφοτέρους εἰρῆσθαι. μικρὸν μὲν κατὰ τὴν ἀρχὴν διενηνοχέναι δοκῶν, τὰ ἄλλα δὲ ὅμοια σώζων τῶν γεγραμμένων καὶ πάρισα. ἔστι δὲ, ὃς οὐκ ἀπὸ πρέσβεώς τινος τὴν νόθον σπορὰν δέξασθαι τοῦτόν φησιν, ἀλλὰ κατά τινα περιπέτειαν τῶν ἐν πολέμοις συμβαινόντων. καὶ τὸν τούτου πατέρα εἴτε Βασιλεύοντα, εἴτε καὶ Βασιλέως ἐγγὺς ὄντα κατὰ συγγένειαν, φυγεῖν ἐκ Περσίδος, καὶ παρὰ τῇ βασιλευούσῃ πένητα καὶ ἐθελοντὴν βίον προσφυλῶσαι, κἀκεῖσε καπηλίδι τινὶ γυναικὶ δουλεύοντα, ὀψέ ποτε τῷ ταύτης ἔρωτι, καὶ νομίμῳ συναφείᾳ τοῦτον ἐναποτεκεῖν. ἀλλ' ὁ μὲν ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο. ἀστρονομίᾳ δέ τινι καὶ μαντείᾳ. καὶ γάρ φασι ταύτας τὰς ἐπιστήμας ἀκμάζειν ἔτι παρὰ Πέρσαις, μαθεῖν περὶ τοῦ Θεοφόβου, ζητοῦσιν αὐτοῖς εἰ ἔστι πού τις ἐκ Βασιλικῆς φυλῆς καταγόμενος. καὶ ἐπεὶ περιέμαθον, σπουδῇ τὴν ἐπὶ Κωνσταντίνου θέειν εἰς τὴν τοῦ ζητουμένου ἔρευναν, γνωστὸν οὕτω γενέσθαι τῷ Βασιλεῖ, καταληφθέντος αὐτοῦ. Ἐπείπερ οὖν ἡ τούτου ἐμφάνεια, καὶ κατὰ τὸν βίον παρουσία ἅπασιν ἐγνώσθη τοῖς κατὰ τὴν Περσίδα διὰ τῶν ὑποστρεψάντων ἀποστόλων, ἡδὺ πᾶσιν ἐφάνη καὶ ἐρατὸν, τὸ ἀποστασίν τινα ἐννοῆσαι ἀπὸ τῶν τῆς Ἀγαρ. τῇ δὲ τῶν Ῥωμαίων ἀρχῇ προσχωρῆσαι, ὡς ἂν τοῦ κατὰ γένος ἀρχηγοῦ, ἀμοιρήσωσιν.

κα΄. Ἐτύγχανε δὲ ἄλλως ὁ τῶν Περσῶν ἀρχηγὸς Βάβεκ, ἤδη πενταετίαν ἔχων ἐξ * Ἀμερμουμνῆ ἀποστὰς, καὶ πτέρναν ἐπάρας κατ' αὐτοῦ ἐν χιλιάσιν ἑπτά. ὃς καὶ πόθῳ πρὸς τὸν Θεόφοβον, καὶ φόβῳ τῷ ἐξ οὗ ἀπέστη Ἀγαρηνοῦ, πρὸς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπικράτειαν κατὰ πόλιν Σινώπην ἔρχεται, καὶ τῷ Βασιλεῖ ἑαυτόν τε καὶ τὸ ὅλον ἔθνος ὑπήκοον τέθεικε. διά τοι τοῦτο, τόν τε Θεόφοβον ὁ Θεόφιλος τιμῇ τῇ Πατρικίων ἐναριθμεῖ, καὶ τῇ ἑαυτοῦ ἀδελφῇ πρὸς γάμον ἐκδίδωσι. συναρμόζεσθαί τε ἕκαστον τῶν Περσῶν νομοθετεῖ τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ κατ' ἐπιγαμίαν ἅπτεσθαί τε καὶ συνείρεσθαι, πολλοὺς τούτων τοῖς Βασιλικοῖς ἐμπρέπειν ἀξιώμασι πεποιηκώς. ἀλλὰ καὶ κώδιξι στρατιωτικοῖς αὐτοὺς ἀναγράφεται, καὶ τάγμα οὕτω καλούμενον Περσικὸν ἐγκατέστησε, καὶ τοὺς κατὰ πόλεμον ἐξιοῦσι Ῥωμαίοις κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐναριθμεῖσθαι προσέταξε.

* Ἀμερμουμνοῦ.

κβ΄. Τούτοις γοῦν τεθαρρηκὼς ὁ Θεόφιλος, ἐπεὶ καὶ ἄλλως ᾔδει τούτους ἀνδραγαθιζομένους, εἰς

proceribus, occulte quosdam mittere, qui rem diligenter inquirerent. Hi itaque ad Romanum derecti orbem, ægre tandem aliquando Theophobum cum matre versantem ad Oxiam inveniunt. Quæ vero quem sic quærebant, non obscuris solum indiciis, sed & ipsis animi corporisque notis propriis innotescebat, isque ille ipse esse agnoscebatur (ac nec ea vicinis quidem deerat, qui fœminam cum Persa rem habuisse testaretur; cum nihil occultum sit, quod non tandem in vulgi notitiam veniat) se demum qui missi fuerant Imperatori prodentes, totam rei fabulam aperiunt, pacem, fœdera, gentemque omnem subjectum iro polliciti, si modo Theophobum ipsis dedere non abnueret. Gavisus promissis Theophilus, quodque rem niti veritate didicerat, morari Theophobum in Aula, illicque disciplinis imbui ac erudiri jubet.

XX. Sed & alia quoque de Theophobo fertur narratio, præstatque eam quoque referre. Et videtur quidem hæc a priori nonnihil differre, quod ad initia attinet; sequentibus tamen similis est, atque eadem exhibet. Sic ergo se illa habet; Non ullius legati notham sobolem Theophobum esse, vel ea satum ratione, quam prior ferebat narratio; sed belli quodam vario casu, rerumque vicissitudine cogente, ejusque quoque parentem (sive Rex erat, sive stirpis Regiæ) ex Perside fugisse, inque Regia Urbe pauperem tolerantem vitam, civibus adhæsisse; atque illic tabernariæ mulieris mancipatum obsequiis, post longos tandem annos, illius amore legitimoque copulatum conjugio hunc suscepisse, inque eum modum in vivis esse desiisse: quadam vero astronomia ac vaticinio (nam has artes etiamnum ajunt apud Persas vigere) didicisse de Theophobo, dum quærunt, An ullus uspiam Regia stirpe illis satus extet. Cumque adeo extare didicissent, ad eum vestigandum Constantinopolim festine accurrisse: eoque deprehenso, sic Imperatori reum innotuisse. Cum itaque per nuntios in Persidem reversos, cunctis per eam Regionem innotuisset, eum detectum, vitæque superstitem esse; gratum omnibus visum est ac expetendum, Agarenorum jugum quovis modo excutere, Romanoque adjungi Imperio, ut suæ stirpis Ducem liceret obtinere.

XXI. Erat vero præterea Persarum Dux Babec nomine: is annos jam quinque ab Ameramnune defecerat, inque eum cum septem millibus calcaneum levarat. Is tum desiderio erga Theophobum, tum Agareni metu, a quo defecerat, ad Romanorum ultro ditionem in Urbem Sinopem concesserat, seq; ipse ac totam gentem Imperatori subjecerat. Idcirco Theophilus, eum Patriciæ dignitate Theophobum auget, suæque sorori matrimonio jungit; tum lata lege, Persis omnibus libera cum Romanis conjugia facit, & ut matrimoniorum cum eis fœdera jungere liceat, multis eorum Regiis honestatis dignitatibus, eorumque nominibus in militares codices relatis, sicque ex illis constituta Legione, quam Persicam vocant, Romani adversus Agarenos ad bellum procedentibus eam connumerari jussit.

XXII. His ergo viris fretus Theophilus, quod & alias bello strenuos sciret, adversus Agarenos proficiscitur,

De eodem altera narratio.

Edit. Paris. pag. 70.

Babec Persa ad Romanos transfuga.

Lex de Persarum cum Romanis conjugiis.

cum & Ibraemus, uti dictum est, etiam ipse in nos movisset. Cum itaque ambæ jam acies, ac tam Agarenorum Princeps tum Theophilus in vicino essent, essetque res in deliberationem vocata; Manuelis ea sententia fuit, *Indignum videri Romanorum Imperatorem cum Ameramnune conserta acie pugnare, unum aliquem cum parte exercitus in eum immittendum; idque interdiu factitandum esse*. Contra Theophobus, præsentem in acie Imperatorem adesse suadebat; nocta tamen congrediendum, impressione facta per Persicas pedestres copias; ac tum postea cum necesse fuerit, equestres turmas præsto fore, quæ hostilem exercitum essent conclusuræ. Verum non acquievit Imperator; multis idcirco pugnam noctu conferendam suadere Theophobum dicentibus, ut sibi ipsi Romanorum vindicaret gloriam. Aperto itaque marte decretum, ut cum hoste congrederentur. Cæterum Ibraemus, incertum num arrogantia ductus, an Imperatoris metu conterritus, parte exercitus assumpta, recessit, immisso Abuchazar cum octoginta millibus armatorum, ad pugnam conferendam. Diu utrinque fortiter dimicatum; tandem Scholæ cum Domestico, adversæ aciei impetu coactæ cedere, ac fugam inire. Hincque adeo Imperator cum cohorte prætoria & duobus Persarum millibus, una etiam adjuncto Theophobo, in collem quemdam, saluti metuens, evasit. Acriter ad vesperam usque circa illum pugnatum, aliis capturos se Imperatorem confidentibus, aliis ulciscentibus, nec eum prodere sustinentibus. Nocte itaque superveniente, qui cum Imperatore erant, simulata gaudii specie, perstrepere manibus, conclamare, cinnyris, chordis, aliisque buccinarum sonitu aerem strepitu implere; quo nimirum ingentes sibi auctas spes, novisque subsidiis opinionem coutercendis hostium animis ingererent. Quod & ita contigit. Hoc enim ipsum illi suspicantes, ac ne in ipsos hostes irrumperent, ab eisque circumdarentur, ad sex millia passuum recessere. Imperator cum suis aliquantum periculo sublevatus, fuga salutem expedivit, & ad exercitum qui prodiderat, ac turpiter terga dederat, incolumis evadit. Ac quidem proditorem exercitum Imperator acrius objurgat, summam vero Theophobo suisque gratiam habet, præmiisque ac honoribus magnifice accepit. Hinc Persæ ferventi in Theophobum amore incensi, incredibilique gaudio animati, uno illo Duce, Agarenorum sibi bellum concredi postulant, invictaque animi vi, certam sibi compressis hostibus pollicentur victoriam. Quamobrem etiam Imperator Theophobum Persarum Ducem fore decrevit.

XXIII. Insequenti anno, Theophilus rursus copias adversus Ismaelitas educit, ac cum eis ex superiori victoria elatis ac ferocientibus, ad Charsianum congressus, multis eorum subjugatis, captivos ad viginti supra quinque millia adducit; illustrique potitus præda Urbem Augustam redit. Inter captivos Agarenos nonnemo fuit, manuum agilitate celebris. Hunc Scholarum Præses bellica virtute eximium, ejus scriptis consignatis laudibus, perhibebat; asserebatque equitandi arte præclare industrium, ac corporis robore strenuum; ejusmodi denique qui in equis duplici solerter hasta hostem aggredere-

Varia Ducum consilia.

Edit. Paris. pag. 71.
Theophili clades.

Strategema, quo Theophili consultum saluti est.

Theophili de Saracenis victoria.

A πόλεμον κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἔξεισι, καὶ τοῦ Ἰβραὴμ καθ' ἡμῶν, ὡς εἴρηται, ἐκστρατεύσαντος, ἐπείπερ γοῦν ἐγγὺς ἀλλήλων ὅ, τε τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγὸς ἐγεγόνει, καὶ ὁ Θεόφιλος. ἔδει δὲ καὶ βουλῆς. ὁ μὲν Μανουὴλ, Οὐ δίκαιον, ἔφησε, Βασιλέα Ῥωμαίων πρὸς Ἀμεραμνουνῆ πολεμεῖν, ἀλλά τινα μέρος λαβόντα τῶν στρατιωτικῶν ἐξιέναι κατὰ πρόσωπον τῶν ἐχθρῶν, καὶ ἅμα μεθ' ἡμέραν τοῦτο ποιεῖν. Ὁ Θεόφοβος δὲ, Εἶναι μὲν ἐπὶ παρατάξεως τὸν Βασιλέα ἐβούλετο. νύκτωρ δὲ ἐπιτεθῆναι αὐτοῖς μετὰ τῶν Περσῶν πεζικῶν. καὶ ὅτε πάλιν δεήσειε, ἐπικυκλῶσαι τὸ ἱππικόν. ἀλλ' οὐκ ἔπεισε τὸν Βασιλέα, εἰπόντων πολλῶν, σφετεριζομένου τοῦ Θεοφόβου τὴν τῶν Ῥωμαίων δόξαν, καὶ διὰ τοῦτο βουλομέ-
B νου ἐν νυκτὶ πολεμεῖν. πλὴν ἔδοξεν εἰς τὸ συμφανὲς μεθ' ἡμέραν συῤῥῆξαι τὸν πόλεμον. καὶ ὁ μὲν Ἰβραὴμ εἴτ' ἄλλως κατηλαζονευόμενος, εἴτε δὴ καὶ φόβῳ Βασιλέως περιστοιχιζόμενος, μέρος λαβὼν τοῦ στρατοῦ ἀνεχώρησεν. Ἀβουχάζαρ δὲ πρὸς τὸν κατὰ Βασιλέως πόλεμον μετὰ μυριάδων ὀκτὼ ἐξαπέστειλεν. οἱ καὶ καρτερῶς ἄγαν ἀνδρισαμένων ἀμφοτέρων ἐπὶ πολὺ, τέλος ἐνδοῦναι τὰς σχολὰς μετὰ τοῦ Δομεστίκου, καὶ πρὸς φυγὴν τραπῆναι ἐξεβιάσαντο. ὅθεν ὁ Βασιλεὺς μετὰ τῆς βασιλικῆς φάλαγγος, καὶ δύο χιλιάδων Περσῶν, προσόντος τούτοις καὶ τοῦ Θεοφόβου, ἐπί τινος βουνοῦ σέσωσται, τὸν περὶ ψυχῆς κίνδυνον ὑφορώμενος. καὶ ἄχρι μὲν ἑσπέρας πολὺς ἦν ὁ περὶ αὐτὸν πόλεμος, τῶν μὲν ἐλπιζόντων τοῦτον ἐπὶ χεῖ-
C ρας λαβεῖν, τῶν δὲ ἀνταμυνόντων, καὶ μὴ προδοῦναι τοῦτον διακαρτερούντων. διὸ νυκτὸς ἄρτι γενομένης, κρότοις χειρῶν τε καὶ ἀλαλαγμοῖς ἐχρῶντο οἱ μετὰ τοῦ Βασιλέως, χαίρειν προσποιούμενοι, [103] κινύραις τε καὶ χορδαῖς καὶ ἄλλως βυκίνων φωναῖς τὸν αἰθέρα περιηχοῦντες, ἐλπίδας ἐν τῷ τυχούσας τοῖς ἐχθροῖς θέλοντες περιποιῆσαι. ὃ καὶ συνέβη. μέλλειν γὰρ ἐξ ὑποχωρῆσαι τούτους εἰς τοὐπίσω, τινὰ καταῤῥαθυμήσει προσβολὴν τε καὶ κύκλωσιν προσγένοιτο. ὅθεν ἀδείας τυχόντες μικρᾶς οἱ περὶ τὸν Βασιλέα, πόῤῥω τοῦ νυκτὸς φυγῇ χρησάμενοι, τὴν σωτηρίαν ἐπραγματεύσαντο, καὶ πρὸς τῷ κατὰ προδόντι τοῦτον στρατεύματι, καὶ τὰ νῶτα δόντι τοῖς ἐχθροῖς, διεσώθησαν. μέμψεσι μὲν οὖν πολλαῖς ὁ Βα-
D σιλεὺς τὸ προδεδωκὸς στράτευμα καθυπέβαλε. χάριτι δὲ καὶ τιμαῖς διαφερόντως τοὺς περὶ τὸν Θεόφοβον ἐγέραιρεν. ὅθεν οἱ Πέρσαι ἔρωτι διαπύρῳ πρὸς τὸν Θεόφοβον ἐξεκαίοντο, καὶ θυμηδίᾳ τινὶ ἀῤῥήτῳ ἀναθαῤῥυνόμενοι, μετ' αὐτοῦ τὸν κατ' Ἀγαρηνῶν ὑποδύεσθαι πόλεμον ἐλιτάνευον, καὶ τρέπειν τούτους ἐξ ἀηττήτου δυνάμεως ἐβεβαίουν. Διὸ καὶ ὁ Βασιλεὺς ἡγεμονεύειν αὐτῶν ἐβούλετο τὸν Θεόφοβον.

κγ'. Τῷ δ' ἐπιόντι ἐνιαυτῷ ἔξεισι πάλιν μετὰ δυνάμεως ὁ Θεόφιλος, καὶ κατὰ τὸ Χαρσιανὸν πολλὰ ἐκ τῆς προτέρας νίκης τῶν Ἰσμαηλιτῶν ἀπαυθαδιζομένων καὶ ἀλαζονευομένων, τούτοις συμπλακεὶς, πολλούς τε χειροῦται τούτων, καὶ λείαν λαμβάνει ὡς τῶν πέντε καὶ εἴκοσι
E ἄχρι χιλιάδων, καὶ μετὰ νίκης λαμπρᾶς πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἐπανέρχεται. ἔτυχε γοῦν τις τῶν ἐπὶ χειρῶν ἀθρίᾳ ὀνομαστῶν, αἰχμάλωτος ληφθεὶς τῶν Ἀγαρηνῶν. τούτῳ μεγάλας τὰς κατὰ πόλεμον ἀρετὰς δι' ἐγγράφων ἐγκωμίων ὁ τῶν σχολῶν Πρόεδρος ἐμαρτύρει, καὶ ἐβεβαίου, ὡς εἴη τε δεξιὸς περὶ τὴν ἱππασίαν, καὶ τὴν τοῦ σώματος ῥώμην γενναῖος. καὶ ἔτι δυσὶ δόρασι χρώμενος,

περὶ τὴν ἱππασίαν μὲν ἐντέχνως ἄγαν καὶ εὐφυῶς πρὸς τοὺς κατ' αὐτὸν διέβαινεν. ἐπεὶ γοῦν ἐν τῷ τῶν ἵππων ἁμιλλητηρίῳ ὁ τοῦ Δομεστίκου θρίαμβος ἐτελεῖτο· προηγεῖτο δὲ οὗτος τῷ τοῦ σώματος μεγέθει, καὶ τῷ τῆς ψυχῆς ἀνασήματι τοὺς περὶ αὐτοῦ λόγους ἐπισφραγίζων. ἐαίλωσέ πως ἰδὼν, ὁ Βασιλεὺς, καὶ τοῖς ἐπαίνοις κλαπεὶς, ἵππον τε τὸν ἄνδρα ἐπιβῆναι, καὶ δόρατα λαβόντα δύο τὴν εὐφυΐαν τὴν καὶ ἀριστείαν ἁπάσῃ τῇ πόλει ἐνδείξασθαι. καὶ δὴ τούτου γενομένου, καὶ τοῖς ἀπειροτέροις τέρψιν παρέχοντος τῇ ὁράσει, [104] Θεόδωρος ὁ Κρατερὸς οὕτω λεγόμενος, ὁ καὶ μετὰ βραχὺ ἀρχηγὸς τῆς τῶν ἁγίων μβ΄. μαρτύρων φάλαγγος γεγονὼς, πλησιάζων τῷ Βασιλεῖ, ἐξεμυκτήριζε τὸν Ἀγαρηνόν· ἀνδρεῖον οὐδὲν φάσκων, οὐδὲ καταπληκτικὸν ἐνδεικνύμενον, ᾧ καὶ χαλεπήνας ὁ Βασιλεὺς, Ἀλλὰ σὺ ἰσχύος ἔχεις αὐτὸς, ὦ θηλυδρία καὶ ἄνανδρε, τοιοῦτόν τι ἐργάσασθαι; ὃ δὲ ὃς αὐτίκα, Δύο μὲν, Βασιλεῦ, μὴ μαθὼν, οὐδὲ μεταχειρίσασθαι δόρατα δύναμαι· οὐδὲ γὰρ ἐν πολέμῳ τοιαύτης χρεία ἀδολεσχίας· ἑνὶ δὲ δόρατι χρώμενος, τὴν εἰς Θεὸν πεποίθησιν ἔχων βεβαίαν, ὡς κρημνίσω τε τοῦτον, καὶ τοῦ ἵππου καταβαλῶ. τὴν παρρησίαν γοῦν μὴ φέρων ὁ Βασιλεὺς, Ἡ μὴν, ἔφησε, κατὰ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τὸν ὅρκον ἐπαγαγὼν, θανάτῳ παραδοῦναι τὸν ἅγιον, εἰ μὴ τοὺς λόγους οὕτως εἰς ἔργον ἀγάγοιεν. ἵππῳ οὖν ἀναβὰς ὁ Θεόδωρος, καὶ δόρυ λαβὼν ἐν χεροῖν, θᾶττον ἢ λόγος ἐν οὐ πολλαῖς περιόδοις τὸν Σαρακηνὸν κατεκρήμνισε, καὶ μέγα τούτῳ φρονεῖν δέδωκεν οὐδαμῶς. ὁ μὲν οὖν Βασιλεὺς ᾐσχύνθη, ἅτε δὴ καταβεβλημένον ἰδὼν τὸν Σαρακηνὸν ὑπ' ἀνδρὸς εὐτύχου, καὶ οὐ γενναίου τινός· πανοῦργος δὲ πῶς ὢν, καὶ τὴν ἀρετὴν αἰδούμενος τοῦ ἀνδρὸς, ἐφιλοφρονήσατο μὲν λόγοις αὐτόν· στολάς τε, καὶ περιβολὰς αὐτῷ, τὴν πολιτείαν αἰδούμενος ἐδωρήσατο.

κδ΄. Ἄρτι δὲ πάλιν τοῦ ἔαρος ἱσταμένου, καὶ τοὺς μαχητὰς κατ' ἀλλήλων ὁπλίζοντος, ὁ Θεόφιλος δύναμιν πολλὴν ἀθροίσας κατὰ τῶν Σαρακηνῶν ἔξεισι· καὶ τὸν ὅσιον Μεθόδιον τῆς εἱρκτῆς ἀφαρπασάμενος, καὶ μεθ' ἑαυτοῦ ἐπαγόμενος· οὐ νῦν μόνον δὲ πρῶτον, ἀλλ' ἀεὶ τοῦτο ποιῶν, καὶ πλησίον που ἔχων αὐτὸν, εἴτε τὰ ἀσαφῆ ὄντα, καὶ πολλοῖς ἄγνωστα διαλύειν, καὶ γνώριμα τούτῳ ποιεῖν διὰ τὴν ἐνυπάρχουσαν αὐτῷ σοφίαν· καὶ γὰρ ἐτύγχανε τῶν ἀποκρύφων ἄγαν ζητητικὸς ὁ Θεόφιλος· εἴτε δὲ τινας ἐπαναστάσεις φυλαττόμενος παρ' αὐτοῦ παθεῖν, διὰ τὴν κατὰ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων πόλεμον. οὐ μετρίως γὰρ ἐδόκουν τιμᾶν τὸν ἄνδρα, καὶ σέβεσθαι τὸ τῆς πολιτείας ἐκείνου καὶ φιλόθεον. διά τοι τοῦτο ἄγειν μεθ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' οὐ κατόπιν ἀπολιμπάνειν ἐφαίνετο τούτῳ συμφέρον. καὶ δή τοι προσπεσόντων ἀλλήλοις τῶν στρατευμάτων, καὶ τῶν Ἰσμαηλιτῶν καθυπερτερούντων, συνέβη τὸν Βασιλέα πως περικυκλωθέντα ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν κινδυνεύειν περὶ ψυχῆς. ὅτε δὴ καὶ Μανουὴλ ὁ Στρατηγέτης δεινὸν ἡγησάμενος, καὶ πέρα τοῦ δεινοῦ, δοριάλωτον Βασιλέα γενέσθαι, τοὺς περὶ αὐτὸν ἀναθαρρύνας, καὶ, Ὦ ἄνδρες εἰπὼν, τὰς μελίσσας αἰδέσθητε, αἳ τοῦ Βασιλέως κατόπιν τῷ φίλτρῳ βαλλόμεναι πέτονται, εἰσῆλθεν ὥσπερ τις λέων περὶ τῶν τέκνων βαλλόμενος, τὸν Βασιλέα ζητῶν. ὡς δ' εὗρεν ἀποκαμόντα, καὶ τῆς σωτηρίας μὲν ὑπὸ δειλίας ἀπογνόντα· προφασιζόμενον δὲ, ὡς μὴ βούλεσθαι τὸν λαὸν λιπόντα διαφυγεῖν, Ἀγα-

tur. Quod igitur in Circo Domestici triumphus agebatur, inter captivos primo is loco incedebat, corporis ipsa proceritate animique superbia ac celsitate, de ipso sparsum rumorem confirmans.

Agareni corporis jactatio. Theodori Crateri de illo victoria.

Videns itaque Imperator, ejusque celebri fama motus, conscenso equo, duplicique arrepta hasta, artis suæ ac solertiæ specimen, spectante coram tota civitate exhibere jubet. Id cum fieret, & rei spectaculum imperitiores afficeret, Theodorus cognomento Craterus (is, qui non multo post sanctorum quadraginta duorum Martyrum cohortis dux extitit) ad Imperatorem accedens, Agarenum subsannans, nihilque eum quod fortis animi sit, quodve stuporem injicere debeat, ea molitione præstare, etiam atque etiam asserere. Ad quem indignabundus Imperator, *Num vero effeminate tu & evirate, ejusmodi aliquid, quo polles fortitudine, possis præstare?* Contra Craterus, *Duabus quidem hastis, o Imperator, nec didici, nec uti valeo. Nam nec nugarum ejusmodi usus aliquis in bello existit: una vero arrepta, Dei fretus auxilio, equo dejectum iri hominem ac excussum, prorsus confido.* Tunc Imperator dicendi illam libertatem non ferens, per caput suum jurare Cratero, *Se vi vitam erepturum, nisi reipsa quod verbis jactaverat, impleret.* Mox ergo Theodorus conscenso equo, arreptaque hasta manum conserens, dicto citius, nec longo ambitu, Agarenum equo datum præcipitem, altum sapere non sivit. Puduit Imperatorem, dum non a viro quodam magnifice strenuo, sed ab evirato prostratum Saracenum vidit. Interim tamen, callido vafroque consilio, virique virtutem reveritus, amice verbis accipit, donatque vestibus honoris causa; civium animos offendere veritus, si quid homine aliter uteretur.

Edit. Parif. pag. 72.

XXIV. Jam vero rursum vere appetente, ac bellatores viros inter se committente, Theophilus ingentibus contractis copiis, contra Saracenos proficiscitur, educto e carcere, sibique adjuncto sancto Methodio. Neque vero tunc primum fecit, sed & semper factitabat, penes se virum habens, sive ut ejus sapientiæ vi obscura vulgoque ignota dissolveret, eaque ipsi aperiret (erat enim Theophilus abstrusarum rerum operosus investigator) sive id cavens, ne quas is turbas, se absente, ob sacrarum Imaginum amolitionem, in Urbe excitaret. Præcipui enim civium, inque ais viri religiosi, Methodium pluris faciebant, eumque impense colebant. Idcirco una secum adducere, non post se relinquere, ea officii ratione Theophilo videbatur. Itaque commissa utrinque acie, ac Ismaelitis superioribus, contigit circumventum Imperatorem in vitæ periculum adduci. Quando etiam Exercitus ductor Manuel, grave prorsus, omnique majus dedecore reputans, si Romanorum Imperator ab hostibus caperetur, suorum animos concionis verbis recolligens, sicque eos allocutus: *Eja viri, Apes revereamini, quæ suum Regem, ejus vi amoris percitæ, pone volant*; leonis instar catulorum causa dimicantis, medios cuneos Imperatorem quæsiturus irrumpit, animoque fatiscentem inventum, & ex ignavia salutem desperantem, ac causantem, *Nolle se relicto exercitu tam fuga expedire*, hortatus est, ut ea illi præeunti, ac

Methodius Theophilo comes in expeditionibus.

Romani ab Agarenis victi.

Manuelis opera liberando Theophilo.

multorum ſtrage iter aperienti, comitem daret. Poſtquam vero erumpentem, tremens pavenſque Imperator e veſtigio ſecutus non eſt, iterum cum multis aciem perrumpit, ut a periculo virum eruat. Ac ne tum quidem voti compos effectus, tertio demum firmiori propoſito, cuneum Imperatori undique affuſum ipſumque coarctantem dirimens, ad eum uſque pervadit, adeo ut & equum, cui inſidebat, loris alligare, ipſumque rurſus liberare contigerit. Animo ſaucius erat, quo metu Romanorum Imperatorem ductum iri captivum, atque hoſtibus calcata cervice ſuppedaneum fore, pertimeſcebat. Idcirco velocius ſimul majorique ſolertia repetitis vicibus reverſus, mortem quoque minatus, niſi ille ſequeretur, ægre tandem periculo exemit, paucis quibuſdam a tergo inſequentem hoſtem reprimentibus, ſuiſque incolumem reddidit. Idcirco pari in eum benevolentia Theophilus ipſum honoribus accipiebat, benefactoremque ac ſervatorem ſuum vocitans, congruis muneribus colebat.

Manuelis defectio ad Saracenos.

XXV. Cæterum major in eum vis invidiæ fuit; ac qui tot millibus armatorum unus obſtiterat, exque mediis hoſtibus Imperatorem liberaverat, paucorum Aulæ familiarium ſuæque generis hominum malis artibus ſuperatur. Majeſtatis ergo ac inſidiarum per ſummam improbitatem ex calumnia reus agitur; ſummamque vim invidiæ advertens, ac a fideliſſimo quodam (qui olim quidem ſervus illius fuerat, tunc vero Principis gratiam meritus Theophilo a poculis erat, eique miniſtrabat) certior factus, fore ut ab eo oculis orbaretur, defectionem molitur, ſeque ad Agarenos transfert, a quibus vir longe ſpectabilis habitus, magniſque honoribus donatus eſt. Itaque vicinos Agarenis hoſtes (Cormatas dicunt) graviter infeſtabat, nec leves ſtrages, illorum victor, dabat, ut qui bellicæ rei peritia ac ſolertia ſupra communem vulgique uſum præſtaret. Quodque nec ſatis dici ſermone poſſit, aut ratione penſari, tanta hæc facinora per Romanos captivos, ac qui vincti in carceribus eſſent, ei militantes exequebatur: data Agarenis fide, minime abeis fugituros. Quando etiam Choraſan cepiſſe ferunt, ac Ameramnunæ ſubjeciſſe. Iſthæc vir tantus conficiebat, non inſigni tantum fortitudine ſua, ſed & quod novam quamdam nec uſitatam rationem inire videretur. Ordinum enim & aciei alia aliaque compoſitio, reſſeræque ac vocum inopinata mutatio, in animi anguſtias ac pavorem hoſtes conjiciebat. Nec ſolum adverſus hoſtes ſtrenue egit, verum etiam a feris beſtiis, regioni vaſtitatem afferentibus, eos liberavit multorumque eis bonorum auctor, Principi pariter ejuſque Proceribus ſumme charus fuit.

Edit. Paris. pag. 74.

Manuelis ad ſuos reditus.

XXVI. Verum cum ejus percrebeſcente fama, Theophilum rei pœniteret, nec levis dolor inde eum inceſſiſſet, nullum non funem movendum ſtatuit, ut virum ad ſe revocaret, ad ſeque redire compelleret. Unde alii quidem per Jannem Monachum, quo tempore miſſus eſt ad commutandos captivos, pacis cum fœdera miſſe, ac Manuelem ad ſe revocaſſe ferunt, quando etiam litteras & ſecuritatis fidem jurejurando firmatam per eum, pluresque illo priores, miſit. Alii, ejuſdem quidem Janois opera rem peractam

δὴ, ἔρρωσο, ὦ Βασιλεῦ, ἀκολούθει μοι, εὐρεῖαν τὴν φάλαγγα ποιοῦντι, καὶ πολλοὺς ἀποσφάττοντι. Ὡς δ' ὁ Μανουὴλ ἐξῄει, καὶ τὸν ἑπόμενον δεδιότα πολλὰ καὶ καταπτηχότα Βασιλέα οὐκ εἶχεν, αὖθις ἐρρήγνυ μετὰ πολλῶν τὴν φάλαγγα, τοῦτον ἐξελέσθαι βουλόμενος. ὡς δ' ἡμάρτανεν αὖθις, καὶ τρίτον δὲ ἐκ στερροτέρας ψυχῆς τὴν συνέχουσαν φάλαγγα τὸν Βασιλέα διέκοψε, καὶ πλησίον ἐγεγόνει τούτου, ὡς καὶ ἱμᾶσι τὸν ἐπιφέροντα τοῦτον ἐπιδῆσαι ἵππον, καὶ αὖθις ὑπεξερύσασθαι ἐτύγχανεν. ἐτρώθη τὴν ψυχὴν ὁ ἀνὴρ, Βασιλέα Ῥωμαίων αἰχμάλωτον γενέσθαι φοβούμενος, καὶ τῶν ἐχθρῶν ὑποπόδιον· ὅθεν ταχυτέραν ἅμα καὶ δεξιωτέραν τὴν ὑποστροφὴν ποιήσας, καὶ θάνατον ἀπειλήσας αὐτῷ εἰ μὴ τούτῳ συνακολουθήσειεν, ὀψὲ καὶ μόλις τοῦ κινδύνου διέσωσεν, ὀλίγων τινῶν κατόπιν διαχειριζόντων τὸν πόλεμον, καὶ τοῖς ἑαυτοῦ ἐγκατέλεξε· διὸ τιμαῖς τε τοῦτον ἐφαμίλλοις ἐδεξιοῦτο, καὶ πρεπούσαις δωρεαῖς ἀνεθεράπευεν, εὐεργέτην καὶ σωτῆρα πολλάκις ἀποκαλῶν.

κε΄. Ἀλλ' ὁ φθόνος ἴσχυσε κατ' αὐτοῦ· καὶ ὁ κατὰ πολλῶν, καὶ τοσούτων μυριάδων ἀνδραγαθήσας, καὶ τῶν ἐχθρῶν διασώσας τὸν Βασιλέα, ὑπ' ὀλίγων οἰκείων κατεπαλαίετο. ὅθεν εἰς καθοσίωσιν, καὶ ἐπιβουλὴν παραλόγως ἐκ λοιδορίας ἐγκληθεὶς, καὶ πολλὴν εἶναι τὸν φθόνον τὸν κατ' αὐτοῦ εἰδὼς, ἐπεὶ διά τινος πιστοῦ ἀνεμάνθανε, δούλου μὲν πρότερον ὄντος τοῦ Μανουὴλ, τότε δὲ ἐκ χαρίσματος οἰνοχοοῦντος τῷ Θεοφίλῳ καὶ ἐξυπηρετοῦντος, ὡς μέλλοι τοῦτον ἀποτυφλοῦν, καὶ ὀφθαλμῶν ποιῆσαι χωρὶς, ἀποστασίαν τολμᾷ, καὶ πρὸς Ἀγαρηνοὺς μετατίθεται, μέγας παρ' αὐτοῖς ὀφθεὶς, καὶ τιμαῖς ταῖς μεγάλαις τιμώμενος. Ἐνίκα τοίνυν κατὰ τῶν πλησιαζόντων αὐτοῖς ἐχθρῶν, [105] οἳ ὑπὸ δὴ Κορμάτοι καλοῦνται, πολὺς, καὶ νίκας οὐ τὰς τυχούσας ἐποίει, ἅτε δὴ καὶ πείρᾳ καὶ συνέσει διαφέρων πολλῶν· καὶ τὸ δὴ κρεῖττον λόγου, ἅτε μετὰ τῶν αἰχμαλώτων Ῥωμαίων, καὶ καθειργνυμένων ἐν φυλακαῖς ταῦτα εἰργάζετο, πίστιν αὐτοῖς δοὺς ὑπὲρ αὐτῶν, ὡς οὐ φεύξονται· ὅτε καὶ τὸ Χορασὰν λέγεται κατασχεῖν, καὶ τῷ Ἀμεραμουμνῇ ὑποτάξαι· οὐ τῷ διαφέρειν μόνον εἰς ἀνδρείαν αὐτοῖς, ἀλλὰ καὶ τῷ καινῶς πως καὶ παρηλλαγμένως ὀφθῆναι αὐτοῖς. ἥτε γὰρ [106] τῶν σχημάτων μεταβολὴ, καὶ ἡ τῶν φωνῶν παράδοξος μεταλλαγὴ, εἰς δειλίαν ἐμπίπτειν ἠνάγκαζε τοὺς πολεμίους. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἀτιθάσσων θηρίων κατασινομένων αὐτοὺς καὶ βλαπτόντων ἐλευθερώσας, καὶ μεγάλων αἴτιος καλῶν αὐτοῖς γεγονὼς, διαφερόντως ἠγαπήθη αὐτῷ τε τῷ ἄρχοντι, καὶ τῇ γερουσίᾳ αὐτοῦ.

κϛ΄. Ἀλλ' ἐπεὶ μεταμέλον τῷ Βασιλεῖ ἐνεποίησε ταῦτα διακούοντι, καὶ λύπης αἴτιος κατέστη πολλῆς, πάντα κάλων ἐδόκει τούτῳ κινεῖν, ὡς ἂν τὸν ἄνδρα μετακαλέσοιτο, καὶ παλινδρομοῦντα ποιήσειεν. ὅθεν οἱ μὲν εἰρηνικὰς σπονδὰς [107] διὰ τοῦ μοναχοῦ ποιῆσαι τοῦτον φασὶν Ἰωάννου, πρὸς καιρὸν τῆς κατὰ τὰς φυλακὰς διαλλαγῆς, καὶ πρὸς τὰ ἴδια μεταγαγεῖν· ὅτε καὶ χρυσοβούλλιον τούτῳ καὶ ὅρκους ἀπαθείας δι' αὐτοῦ τε καὶ ἑτέρων πρωτέρων πολλῶν ἐξαπέστειλεν. οἱ δὲ δι' αὐτοῦ μὲν τοῦ Ἰωάννου, οὐ μὴν οὕτω

διὰ φανερᾶς ἐντεύξεως καὶ συντυχίας, κρυπτῆς δὲ, καὶ ἀδήλου πολλοῖς· ἡ τὸν Ἰωάννην γνώμη τοῦ Θεοφίλου ἀφ' ἡμῶν μεταστήσασα, καὶ μεταμφιάσασα, καὶ τοῖς ῥακοδυτοῦσιν Ἴβηρσι καὶ μοναχοῖς τοῖς πρὸς τὰ Ἱεροσόλυμα μετὰ λιτῆς φοιτῶσι ἐξομοιώσασά τε καὶ συγκαταμίξασα, τῆς ἐν ᾧ διῃτᾶτο οἰκίας ὁ Μανουὴλ κατὰ τὸ Βαγδᾶ ἐγκατέστησεν· ἐπαιτεῖν τε προσποιησάμενον, καὶ τὴν τοῦ Βασιλέως μετάνοιαν ἀναδιδάσκοντα, καὶ μάρτυρας τῶν εἰρημένων τό, τε τοῦ Βασιλέως ἐγκόλπιον καὶ τὸ χρυσοβούλλιον ἐδίδου, * συμπάθειάν τε καὶ παντελῆ τῶν κακῶν ἀμνηστείαν εὐαγγελιζόμενον· ἃ καὶ λαβὼν εἰς χεῖρας ὁ Μανουὴλ, καὶ οἱονεὶ τὴν ψυχὴν ἀνακαεὶς, τὴν οἴκαδε ἐμελέτα ἐπάνοδον. Ἐπεὶ γοῦν ἔκ τε τοῦ χρόνου καὶ τῶν πρότερον ἡμῖν εἰρημένων αὐτῷ κατὰ τῶν πολεμίων ἔργων ἡ πρὸς αὐτὸν πίστις οὐ μείωσιν, αὔξησιν δέ τινα καθ' ἑκάστην ἐλάμβανε, μηνύει τῷ Ἀμεραμουνῇ, ὡς ἐφέσεως ἔχοι καὶ κατὰ τῶν Ῥωμαίων στρατεῦσαι, καὶ τοὺς ἐχθροὺς, οἳ κατεῖπον αὐτοῦ πρὸς τὸν Βασιλέα, ἀμύνασθαι, κατὰ τὴν Καππαδοκίαν τὰς οἰκήσεις ἔχοντας· καὶ σὺν αὐτῷ καὶ τὸν υἱὸν ἠξίου πέμπεσθαι τοῦ Ἀμεραμουνῆ, εἰς πλείονα τῶν ὑποπτευομένων ἀσφάλειαν, κατανεύει τοῖς αἰτηθεῖσιν ὁ Ἰσμαὴλ, καὶ κατὰ τῶν ὧν ἐπεθύμει ἐξέπεμπεν. Ὡς δὲ πλησίον που τοῖς τῶν Ῥωμαίων ὁρίοις ἐγένοντο, δῆλα ποιεῖται τὰ κατ' αὐτὸν τῷ Καππαδοκίας Στρατηγῷ, καὶ τὴν εἰσαῦθις πρὸς Ῥωμαίους ἐπάνοδον· καὶ ἅμα ἐδίδασκεν, ὡς χρὴ κατὰ τὸν δεῖνα τόπον λόχον τινὰ καὶ ἐνέδραν γενέσθαι, ἵν' ὅτ' ἂν ἐκεῖσε δὴ γένωμαι, τὰ μὲν Σαρακηνῶν κοῦρσα ἐπ' ἄλλα δή τινα τόπον ἐξελαύνειν ποιήσας, μετὰ τοῦ λόχου δὲ γένωμαι, καὶ πρὸς τὰ Ῥωμαίων ἤθη ἐπαναδραμῶ αὖθις· ὃ καὶ γέγονεν. ἄρτι γὰρ ἐκεῖσε δήπου ἐπλησίαζε, καὶ πολλὰ τὸν τοῦ Ἰσμαὴλ υἱὸν κατασπασάμενος· Ἄπιθι, ἔφη, ὑγιὴς, ἄπιθι, τέκνον, πρὸς τὸν πατέρα σου. ἐμὲ δὲ ἴσθι πορευόμενον, οὐ πρὸς ἄλλον, πρὸς δὲ τὸν ἐμὸν ὄντως Βασιλέα καὶ κύριον. Διασωθεὶς δ' ἐκεῖθεν, πρὸς τὴν βασιλεύουσαν εἰς τὸν ἐν Βλαχέρναις θεῖον ἐπιφοιτήσει ναὸν, τὸν Θεόφιλον [108] εἰδὼς οὐ τὴν τυχοῦσαν ἔχοντα πίστιν εἰς αὐτόν. ὅθεν καὶ Μάγιστρος τιμᾶται, καὶ [109] σύντεκνος ἔκτοτε χρηματίζει αὐτῷ, καὶ Δομέστικος προβιβάζεται τῶν σχολῶν. Εἰσὶ μὲν δ' οἳ φυγῇ μὲν χρήσασθαι τὸν Μανουὴλ φασὶ πρὸς τοὺς ἐξ Ἄγαρ, καὶ διὰ τὴν Θεοφίλου, ὡς εἴρηται, ἐπανελθόντα σπουδὴν, οὐ μὴν καθοσιώσει ἐγκληθέντα ἐπὶ Θεοφίλου φυγεῖν· ἐπὶ Μιχαὴλ δὲ τοῦ Τραυλοῦ τοῦ τούτου πατρὸς, εἴτε καὶ μίσει τῷ πρὸς αὐτὸν φερόμενον, εἴτε δὴ καὶ παλαιὰν δεδοικότα μῆνιν αὐτοῦ. χειροτονεῖται δὲ καὶ Ἰωάννης Ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὴν εἰκάδα πρώτην τοῦ Ἀπριλλίου μηνὸς, ἡμέρᾳ πρώτῃ· ἆθλον ἀσεβείας καὶ ἀπιστίας, καὶ τοῦ μὴ τὰς θείας Εἰκόνας προσκυνεῖν, τὴν ἱερωσύνην ἀπενηνεγμένος.

κζ'. Ζητητικῷ δὲ τῷ Θεοφίλῳ τυγχάνοντι, καὶ ἄγαν ἐγκειμένῳ περὶ γνώσεως τῶν μελλόντων βασιλεύειν ἀνδρῶν, γυναῖκά τι ληφθεῖσαν τῶν Ἄγαρ κατὰ τοὺς πολέμους τούτους, Πύθωνος κατεχομένην πνεύματι παρά τινων ἐπιμανθάνει. Ταύτην οὖν ἤγαγέ τε παρ' ἑαυτῷ ὁ Θεόφιλος, καὶ τίνες εἶεν, ὧν ἡ βασιλεία διαρκέσει ἐπὶ πολὺ ἐπυνθάνετο. ἡ δὲ, Σοῦ μὲν διάδοχον τὸν σὸν υἱὸν καὶ γαμετὴν ἀμφοῖν βασιλεῖ γενέσθαι καὶ ἐμαντεύσατο, μετέπειτα δὲ τοὺς Μαρτινακίους ἐπὶ πολὺ τῆς βασιλείας κατασχεῖν· αὐτίκα τοῦτον τὸν Μαρτινάκιον, καίτοιγε προσῳκειωμένον αὐτῷ πως κατὰ συγγένειαν, πρὸς τὸ μονάζειν ἀπέκειρε, καὶ

malunt, non tamen sic eperto colloquio, sed occulto ac vulgo obscuro: ita nimirum ut Jannes jubente Theophilo profectus sit, habituque mutato ac pannis indutus, Iberis atque Monachis Jerosolymam voti causa proficiscentibus, unum illorum simulans, sese adjunxerit, eoque habitu Manuelis domum Bagdæ subierit. Illic mendici ea specie ad eum aditum nactus, Imperatorem pœnitere docuit, verbisque fidem fecit, illius prolata collari Cruce ac litteris, quibus is securum redderet, omniumque offensarum oblivionem sancte promitteret. Acceptis in manus Manuel litteris, incenso ardoribus animo, serio cogitat in patriam domumque reverti. Quia igitur temporis ipsa longinquitate, rebusque adversus Ameramnunæ hostes, quas supra retulimus, bello præclare gestis, suam illi magis ac magis in dies probarat fidem, nec ulla jam suspicione laborabat, significat hoc sibi animo constitutum, ut & adversus Romanos educat, & inimicos (suos apud Imperatorem delatores) ulciscatur, qui in Cappadocia sedes habebant. Ac quo magis institutum celet, ipsum Ameramnunæ filium secum mitti rogat. Annuit petenti Ismaelus, ac in quos expetierat hostes, Manuelem emittit. Ubi jam Romanos pene fines attigerat, Cappadociæ Prætorem de suis rebus monet, seque rursus ad Romanos redire significat, simulque certo loco locandas insidias docet, *Ut cum*, inquit, *illuc venero, Saracenorum prædonibus alio dimissis, in Romanorum ipse cuneum incidam, atque ita ad patrias lares revertar*; uti etiam factum est. Ubi enim prope jam ad locum accesserat, Ismaelis filium proline salutans ac osculans, *Abi*, inquit, *abi, fili, incolumis ad patrem tuum; scito vero, non ad alium me proficisci, quam ad meum verum Imperatorem ac Dominum*. Salvus inde receptus, Constantinopolim in sacram Blachernensem Ædem venit, erga quam sciret Theophilum non vulgarem habere fidem. Quocirca etiam Magistri honore donatur, exindeque, Theophili * compater audit, & Scholarum Domesticus præficitur. Non desunt qui dicant, Fugisse quidem Manuelem ad Agarenos, ac Theophili opera, uti dictum est, fuisse revocatum, non tamen Majestatis accusatum Theophilo imperante fugisse, sed Michaele Traulo ejus patre, sive odio in illum defecerit, sive quod veteres ejus inimicitias suspectas haberet. Interim vero etiam Jannes Constantinopolitanus Episcopus ordinatur, Aprilis vigesima-prima, die Dominica; impietatis præmium perversæque fidei, ac sacris Imaginibus negati cultus, Sacerdotium consecutus.

XXVII. Porro Theophilus dum curiosior est inquirendi studio, & ut futuram Imperatorum successionem vaticinio condiscat, operosius incumbit, mulierem quamdam superioribus bellis ex Agarenis captam, Pythonico spiritu obsessam, quorumdam relatione accipit. Eam itaque accersit, ac quinam in longum tempus Imperio potituri sint, ex illa quærit. Ad quem Vates, *Successurum ejus filium cum conjuge*, Theophilo respondit: *Postea vero fore ut Martinaciorum genus annos plures Imperium teneat*. Illico itaque Martinacem hunc, etsi ipsi affinitate conjunctum, raso capite Theophilus Monachum facit, ejusque ædes, in domum Dei ac

Marginalia: * ἐνδῦσαι. — 108. — 109. — Edit. Paris. pag. 75. — Forte melius, * Filius adoptivus & spiritalis. — De Manuele alia opinio. — Joan. Gram. Patriarcha CPlitanus. — Vaticinia successionis Imperii. — Martinaciorum genus.

Monachorum domicilium redigit. Neque hoc solum, sed & alia plura mulier vaticinata est; Nempe, *Jannem Patriarchali Sede dejectum iri, sacrarumque Imaginum revocandam religionem ac cultum.* Quare vehementi dolore concitus Theophilus, remque altius mente retinens, sæpenumero Augustam, ad hæc & Theoctistum Logothetam monebat, ac hortabatur, multisque sacramentis adigebat, ne umquam Jannem Patriarchali Sede dejici, autve Imagines coli paterentur. Tantam vero operam vestigandis istiusmodi Imperatorum successionibus posuit, ut & Jaonis ex pelvi divinatione, Basilium Imperii arcem suscepturum perspicue viderit. Præter Imperatorem, aliis quoque ex ea sciscitantibus, mulier respondit. In his Constantino Triphylio, multum roganti ac enixe eventura quærenti, prædixit; *Fore nimirum ut ipse ac filii Basilio Imperatore, Clericalem habitum induerent:* quod & evenit. Georgio quoque Militarium tabularum ac matricularum præfecto prædixit, fore ut in Circi funda necaretur, ejusque substantia fisco addiceretur. Et hæc quidem hactenus juxta Platonem....

Edit. Paris. pag. 76.

Basilii magice prævisum Imperium.

XXVIII. Anno sequenti, Agareni & Theophilus expeditione utrinque suscepta, utrinque abs se metu, re integra domum redierunt. Eodem fere tempore, Chaganus Chazariæ ac Pechus missa legatione Imperatorem rogant, ut castrum Sarcel nuncupatum (quod interpretatione nominis *Domus Candida* dicatur) ipsis ædificet. Porro locus est ad Tanaim fluvium, quo hinc inde Patzinaces & Chazaritæ disterminantur; ubi & Chazaritæ præsidiarii trecenti, commutatis vicibus per tempus, alii aliis substituti, stationem habent. Horum postulatis annuens Imperator, Petronam Camateri (sic dicti) Spatharocandidatum cum classe Regia & Paphlagoniæ Capitaneo misit, rem præstituros, quam illi rogaverant. Ubi autem Chersonem appulsus est, longiores naves in terram subductas, illic in statione relinquit: rotundis vero impositas copias, ad Tanaim usque, quo locu extruendum illis oppidum erat, trajecit. Quia autem locus lapides non habebat, ex fluvii glarea calcem facit; exque subjecta humo lutum in lateres excoquens, ardua quidem molitione, laborantium tamen multitudine, magnifice perfecto opere domum redit. Reversus vero Petronas Imperatorem de Chersona monet, ut qui gentis mores locique genium expertus didicerat, *Non aliter regionis oppidorumque pleno jure compotem fore, quam si proprium urbi gentique Præsidem Ducemque præficeret; non indigenis Proceribus, ac Primatibus res suas crederet.* Hactenus enim nemo, regionem procuraturus Constantinopoli Præses mitti solebat; sed quem illi Primatem vocant, una cum Patribus civitatis cuncta gubernabat. Imperator, approbato consilio, ipsum quem diximus Petronam, usu regionis peritum judicans, Protospatharii dignitate auctum, Præsidem mittit; Primario, ac reliquis civibus imperans, ut nulla tergiversatione misso Præsidi obaudiant. Hincque percrebuit, ut Præsides Chersonæ præficiantur. Atque in eum modum, tum præsidium Sarcel extructum est, tum deinceps missi Byzantio Chersonam Præsides.

Sarcellum conditum.

Præses Chersonæ datus.

pag. 77.

Ἀντὶ ἑαυτῆς οἴκου, Θεοῦ καὶ μοναχῶν ἐναπέδειξεν ἐνδιαίτημα. οὐ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῶν μελλόντων τὸ γύναιον ἀπεθέσπισε· εἶτα τόν τε γὰρ Ἰαννὴν τοῦ Πατριαρχικοῦ θρόνου πόῤῥω που γενέσθαι ἐσήμανε, καὶ τὴν τῶν σεπτῶν Εἰκόνων ἀναστήλωσιν κατεσάφησε. οἷς τὴν ψυχὴν ὁ Θεόφιλος ἐπώδυνος γεγονὼς, καὶ δυσαπόνιπτα ταῦτα φέρων ἀεὶ, πολλὰ πολλάκις ἐπὶ δὲ τῇ ἑαυτοῦ γαμετῇ, πρὸς δὲ καὶ Λογοθέτῃ Θεοκτίστῳ παρῄνει, καὶ πλήθει κατεδέσμει ὅρκων, τοῦ μήτε τὸν Ἰαννὴν ὑπερορίας τυχεῖν, μήτε μὴν Εἰκόνας προσκυνήσειας. Τοσοῦτον δὲ ἄρα τὰ περὶ τῆς βασιλείας ἠρεύνα τε καὶ ἐξιχνίαζεν, ὡς καὶ παρὰ τοῦ Ἰαννοῦ ἐν λεκανομαντείᾳ τὸν μέλλοντα Βασίλειον τὴν τοιαύτην ὑπειληφέναι ἀρχὴν, καθαρῶς ἐνιδεῖν. οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ Κωνσταντίνου ¹¹¹ τοῦ κατὰ τὸν Τριφύλιον τὰ αὐτῷ συμβησόμενα διατρανοῦν τὸ γύναιον, πολλὰ λιπαροῦντα καὶ πυνθανόμενον· αὐτόν τε γὰρ καὶ τοὺς αὐτοῦ υἱεῖς κληρικὸν σχῆμα ἐπὶ τοῦ Βασιλείου μεταμειφθῆναι. ὃ καὶ γέγονε. καὶ Γεώργιον δὲ τὸν τὰς στρατιωτικὰς δέλτους ἐγκεχειρισμένον, ἐπὶ σφενδόνῃ τῇ κατὰ τὸν ἱππόδρομον ἀποκτανθῆναι, καὶ τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ τῷ βασιλικῷ ἀναληφθῆναι ταμείῳ. Καὶ ταῦτα μὲν ὧδέ πη κατὰ Πλάτωνα......

κη'. Τῷ δ' ἐπιόντι ἔτει πρὸς τὸν κατ' ἀλλήλων πόλεμον, οἵ τ' Ἀγαρηνοὶ καὶ ὁ Θεόφιλος ἐξελθόντες, ἔμειναν ἄπρακτοι παντελῶς ἀλλήλους καταπτοούμενοι, καὶ πρὸς τὸν ἑαυτῶν ἐπανέστρεφον. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν, ὅ, τε Χαγάνος Χαζαρίας καὶ ὁ Πὲχ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Θεόφιλον ἔπεμπον πρεσβευτὰς, τὸ κάστρον ἐπὶ τῷ ¹¹² Σάρκελ κατονομαζόμενον αὐτοῖς κτισθῆναι ἐξαιτούμενοι, ὅπερ ἑρμηνεύεται μὲν Ἄσπρον οἴκημα. Ἔστι δὲ καὶ κατὰ τὸν Τάναιν ποταμὸν, ὃς τούς τε Πατζινακίτας ἐντεῦθεν, καὶ αὖθις διείργει τοὺς Χαζάρους ἐκεῖθεν, ἔνθα καὶ Χαζάρων ταξεῶται καθέζονται τριακόσιοι κατὰ χρόνον ἐναλλασσόμενοι. ἐν τῇ αἰτήσει καὶ παρακλήσει πεισθεὶς ὁ Θεόφιλος, τὸν Σπαθαροκανδιδάτον Πετρωνᾶν τὸν ἐπονομαζόμενον Καματηρὸν, μετὰ χελανδίων βασιλικοπλοΐμων καὶ τοῦ Καπετάνω τῆς Παφλαγονίας ἀπέστειλεν, εἰς πέρας τὴν τούτων αἴτησιν κελεύσας ὑπαγαγεῖν. ὃς ἅμα τῷ τὴν Χερσῶνα καταλαβεῖν, τὰς μὲν μακρὰς νῆας ἐκεῖσέ που προσορμίσας, ἐπὶ τῆς χέρσου κατέλιπε· τὸν δὲ λαὸν ἐν στρογγύλαις εἰσαγαγὼν ναυσὶ, μέχρι τοῦ Τανάιδος διεβίβασεν, ἔνθα καὶ τὴν πόλιν ἔδει τούτοις οἰκοδομεῖν. ἐπειδὴ δὲ λίθων ὁ τόπος ἠπόρει, ἐκ μὲν τῶν μικρῶν κοχλάκων τοῦ ποταμοῦ ἄσβεστον, ἐκ δὲ τῆς ὑποκειμένης γῆς πηλὸν ἐγκαύσας διὰ καμίνων, καὶ βῆσαλον ἐργασάμενος, τὴν ὀρισθεῖσαν αὐτῷ δουλείαν μόγις μὲν, ἐπεραίωσε δὲ διὰ πολυχειρίας λαμπρῶς, καὶ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἐπανέστρεψεν. ἐδίδου δὲ καὶ περὶ τοῦ Χερσῶνος τῷ Βασιλεῖ γνώμην τε καὶ βουλὴν, οἷς εἰς πεῖραν τῶν ἀνθρώπων ἦλθε καὶ τῶν τόπων ὁμοῦ, καὶ, Οὐκ ἄλλως ἄρξεις τῆς χώρας καὶ τῶν τόπων ὁλοσχερῶς, ἢ Στρατηγὸν προχειριζόμενος ἴδιον, ἀλλ' οὐ τοῖς ἐκείνων ἄρχουσί τε καὶ πρωτεύουσι καταπιστεύων σαυτόν. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἡμέτερός πω τῶν ἐκείνων προνοούμενος ἐξαπεστέλλετο Στρατηγὸς, ἀλλ' ὁ λεγόμενος Πρωτεύων, μετὰ καὶ τῶν Πατέρων τῆς πόλεως τὰ πάντα ἦν διοικῶν· Ἐπὶ τούτῳ ὁ Βασιλεὺς Θεόφιλος, οὐκ ἄλλον, ἀλλὰ τὸν εἰρημένον Πετρωνᾶν ὡς ἔμπειρον κρίνας τοῦ τόπου, Πρωτοσπαθαρίῳ τε ἐτίμησε, καὶ Στρατηγὸν ἐξαπέστειλε· τόν τε Πρωτεύοντα καὶ τοὺς ἄλλους θεσπίσας ὑπείκειν ἀνενδοιάστως αὐτῷ ἐξ ἔτι περ, καὶ μέχρις ἡμῶν ἐκράτησεν ἀπὸ τοῦ ἐντεῦθεν εἰς Χερσῶνα προβάλλεσθαι Στρατηγούς. Οὕτω μὲν οὖν ἥ τε τοῦ Σάρκελ οἰκοδομὴ ἐγένετο, καὶ ἡ πρὸς τοὺς Χερσωνίτας τῶν ἐντεῦθεν ἀποστολὴ Στρατηγῶν.

110. 111. 112.

κθ'. Ἐξερ

κθ'. Ἔξεισι δὲ πάλιν ὁ Θεόφιλος κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐμβριθέστερος, τῆς πατρικῆς ἡττᾶσθαι τόλμης ἀνιαρὸς ὤν. ὅθεν καὶ πορρωτέρω πρόεισι τῆς Συρίας, ὁμοῦ μὲν κείρων τὴν γῆν καὶ πορθῶν, ὁμοῦ δὲ λαφυραγωγῶν αὐτὴν καὶ αἰχμαλωτίζων, καὶ πόλεις παραλαμβάνων ἄλλας τε δύο, καὶ μέχρις ἐδάφους καταστρεφόμενος· καὶ αὐτὴν δὲ τὴν Σωζόπετραν ἐκπολιορκήσας πατρίδα τυγχάνουσαν τοῦ Ἀμεραμνουνῆ, ὑπὲρ ἧς ἐγένετο ἐκεῖθεν διὰ γραμμάτων προσδέξασθαι ἀναχωρεῖν τὸν Θεόφιλον ἐκ τῆς πατρίδος αὐτοῦ· ἀφ' ἧς εἶχε πως τὸν ἀκούοντα. καὶ ταῦτα μὲν διαπραξάμενος πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἐπάνεισιν ὁ Θεόφιλος, τῷ Θεοφόβῳ τὰ τῶν Περσῶν ἐνδιαθέσθαι προτρεψάμενος, καὶ αὖθις διὰ ταχέων ἐπαναδραμεῖν πρὸς αὐτόν. ἀλλ' οἱ Πέρσαι συσχόντες αὐτὸν κατὰ τὴν Σινώπην, Βασιλέα καὶ ἄκοντα ἀνεκήρυξαν· ὃς αἰδοῖ τε καὶ φόβῳ πρὸς τὸν Βασιλέα βαλλόμενος, ἀνένευέ τε, καὶ δεινὰ πείσεσθαι τούτους ἔλεγεν ἐπὶ τῷ τολμήματι. ὅθεν πλέον καταρρωδοῦντες αὐτοὶ τὰς ἐκ Βασιλέως ἀπειλάς, εἴχοντο μὲν τῆς γνώμης αὐτῶν, εἶχον δὲ καὶ αὐτὸν ἐν μέσῳ παραθαρρύνοντες. ἀλλ' ὁ Θεόφοβος λάθρα, τὰ πραχθέντα δηλοῖ τῷ Βασιλεῖ, καὶ ἐνωμότως πληροφορεῖ, ὡς οὐκ αὐτός, ἐκεῖνοι δὲ τῶν τολμηθέντων ὑπαίτιοι. ἀλλ' ἐκείνου τε ὁ Βασιλεὺς ἀσμένως ἀποδέχεται τὴν προαίρεσιν, καὶ πρὸς τὰ Βασίλεια εἰσκαλεῖ, τὴν ἀρχαίαν ἀξίαν ἀποδιδούς· συγγνώμην τε ἅπασι τοῖς ἄλλοις καὶ ἀμνηστίαν κακῶν δούς, τῆς Σινώπης, εἴτε δὴ καὶ Ἀμάστριδος ποιεῖ ἐκδημεῖν. καὶ ἐπείπερ εἰς πολυπλασίαν ἐπέδωκάν τε καὶ ηὔξησαν, ὡς εἰς τρεῖς μυριάδας ἐληλακέναι, οὐ συμφέρον ἐδόκει τῷ Βασιλεῖ τούτους ἐλευθέρους εἶναι καὶ ἀνειμένους. ἀλλὰ καλῶς σκεψάμενος, ἑκάστῳ θέματι χιλιάδας δύο ἀπέσταλκεν, ὑπὸ χεῖρα τελεῖν τοῖς εἰς στρατηγίαν τεταγμένοις· ἐφ' ὧν καὶ Τουρμάρχας ἐπιστατεῖν ἐξετίθετο· ὅθεν ἄχρις ἡμῶν τὴν προσηγορίαν Περσῶν αἱ τῶν θεμάτων τοῦρμαι ἐκληρώσαντο, ἐφ' οἷς διεσπάρησαν. Τοῦτο γοῦν τὸ τόλμημα θρασύτερόν πως καὶ ἰταμώτερον δόξαν τῷ Θεοφίλῳ, αὐτούς τε διασπαρῆναι καὶ διανεμηθῆναι ἐποίησε, καὶ τὸν Θεόφοβον μετ' οὐ πολὺ ἀπήγαγε τῆς ζωῆς. ἐγένετο δέ τι καὶ δεύτερον αἴτιον, ὃ δηλώσει πάντως ὁ λόγος κατὰ τὸν οἰκεῖον καιρόν.

λ'. Ὁ δὲ Ἀμεραμνουνῆς τοσοῦτον ἐτρώθη τὴν ψυχὴν ἐπὶ τῇ καταλήψει τε καὶ πορθήσει τῆς πατρίδος αὐτοῦ, ὡς πανταχοῦ θεσπίσαι τε καὶ κηρύξαι πᾶσαν ἡλικίαν ἐκ τε Βαβυλωνίας καὶ Φοινίκης, καὶ Κοίλης Συρίας, Παλαιστίνης τε, ἔτι καὶ τοὺς κάτω Λιβύας συναθροιζομένην, ἐπὶ τὴν ἀσπίδα αὐτῶν ἐγγράψαι, ΑΜΟΡΙΟΝ· τὴν κατ' αὐτοῦ διάβασιν μετὰ θρασύτητος αἰνιττόμενος. συνήγετο γοῦν, καὶ κατὰ τὴν Ταρσὸν πολὺς ἐξ ὀλίγων ἐγένετο, μανίᾳ ἐπὶ τῇ τῆς πατρίδος αἰσχύνῃ πυρπολούμενος τὴν ψυχήν. ἀντεπεξῄει δὲ καὶ ὁ Θεόφιλος κατὰ τὸ Δορύλαιον, τριῶν ἡμεροδρομιῶν πόρρω που τοῦ Ἀμορίου διακειμένου. πολλῶν οὖν συμβουλευόντων μετοικίσαι τὸν ἐν Ἀμορίῳ οἰκοῦντα λαόν, καὶ πως ὑπεκδραμεῖν τὴν ἄσχετον φορὰν τῶν Σαρακηνῶν. πολὺς γὰρ ηὔξητο, καὶ λαὸν ἐπηγετο ἄληκτον· ἄτοπον μὲν ἐφαίνετο τοῦτο τῷ Θεοφίλῳ καὶ ἄνανδρον, καλὸν δὲ καὶ πρὸς ἀνδρείαν ὀρθόν, τὸ μᾶλλον ἐποχυρῶσαι αὐτό, καὶ

553.

XXIX. Porro Theophilus majoribus rursum animis adversus Agarenos proficiscitur, paterna se minorem audacia videri, ægre ferens. Longe itaque in Syriam progressus, obvia quæque vastat, deprædatur, diripit, duasque captas civitates solo tenus diruit: quin & ipsam expugnat Sozopetram Ameramnunæ patriam, a qua ille ut recederet, scriptis litteris etiam atque etiam rogaverat: quamquam Theophilus ei minime obtemperavit. Hisque adeo gestis, Constantinopolim reversus est: relicto Theophobo, cum mandatis ut res Persarum componeret, iisque compositis festine ad eum rediret. At Persæ eum Sinope detinentes, reluctantem sane, Imperatorem consalutarunt. Is, partim Imperatoris reverentia & cultu, partim metu deterritus, rem detrectabat, diraque passuros pro hac temeritate ausuque ajebat. Quocirca illi minis territi, obfirmatius hærere proposito, animosque Thephobo, quem medium habebant, facere. Ille porro clam Imperatori rem significat, jurejurando confirmans, *Non se, sed Persas hujus auctores facinoris esse*. Ac tum quidem Theophilus voluntatem Theophobi approbavit, & in Aulam revocato, pristinam dignitatem restituit. Persis quoque delicti veniam dedit, injuriarumque promissa oblivione, eos Sinope, sive etiam Amastride, excedere jubet. Et quoniam in ingentem jam multitudinem excreverant (nam summa eorum ad triginta millia assurgebat) haud e re visum Theophilo, ut eos liberos atque solutos esse permitteret. Utili itaque consilio, bina millia in singula Themata dividit, qui sub illorum Ducibus forent, sub quibus etiam Tribuni, eorumque turmatam Præfecti, illis præessent. Hincque factum, ut hactenus Persarum nomen cohortes illæ ac turmæ retineant, in quas dispersi fuere. Audacius itaque ac procacius facinus visum Theophilo, tum illos suspectos in eum modum dispersit, tum non multo post, Theophobo necem attulit. Quamquam alia quoque causa, quam omnino pro loci opportunitate narraturi sumus, accessit.

XXX. Cæterum Ameramnunes ob expugnatam direptamque patriam, tanto ictus animi dolore est, sicque excanduit, ut undique ex Babylone & Phœnicia & Celesyria, Palestinaque & inferiore Libya conscripto exercitu, ingentibusque conductis copiis, clypeis omnium inscribi jusserit, AMORIUM; susceptam a se contra id oppidum expeditionem, illudque bello tentandum cum audacia innuens. Collegit igitur copias; & apud Tarsum ex paucissimis ingens subito numerosisque apparuit, ob patriæ suæ ignominiam furore exæstuans. Sed & Theophilus adversus illum profectus, Dorylæum pervenit, quod tridui itinere ab Amorio abest. Fuere multi qui Imperatori auctores essent, ut Saracenorum, majori vi quam quæ inhiberi posset, irruentium impetum declinans, Amorii incolas alio transferret. Ingentes nimirum esse illorum copias, immensumque exercitum. Id enimvero infame parumque virile ratus Theophilus, præclarum fortisque animi consilium putavit, ut urbem communiret, Ducisque strenui rationibus atque opera incolumem præstaret. Electus in eam rem Aetius Pa-

Expeditio in Agarenos, resque in ea gestæ.

Excisa Sozopetra, Saracenorum Principis patria.

Persarum rebellio: Theophobi fides.

Dispersum Persarum agmen in Provincias ac Legiones.

Edit. Paris. pag. 78.

tricius, ac Orientalium Dux. Quia vero etiam justis copiis opus erat, has quoque Theophilus mittit, quo undique hosti obsisteret, ac victoriam illi præriperet. Ad hæc cohortibus illos præfecit, qui paulo post futuri erant Martyres, Theodorum cognomento Craterum, & Theophilum ac Babutzicum. Hi, non modo missi tunc exercitus, sed & cohortis quadraginta duorum Martyrum principes extiterunt.

Martyrum Amoriensium Duces.

XXXI. Postquam igitur Saracenorum Princeps, ingentes ipse animos spirans, ac exercitu potens, Tarsum venit, recte conjicit, habitoque cum suis consilio, judicat, haud e re sua esse ut statim Amorium petat. Tentandum prius Imperatoris exercitum, immisso in eum cum copiarum parte, filio suo. *Si enim filius*, inquit, *victor extiterit, patrem quoque haud dubia sequetur victoria: sin autem secus contigerit, præstat quiescere, cum ipsa mihi victoria haud præsto sit, ac comes expectanda.* Assumpto itaque Amera tum Melitines Præside, ac Turcorum decem millibus, omnique Armeniorum exercitu, ac Præside Præsidum, ad Dazemonem castra posuit. Contra hunc profectus Theophilus, non contemnendo ex Persis, exque Occidentalibus & Orientalibus conflato exercitu. Ubi autem ad locum sic nuncupatum, Anzen, venit, statuit Saracenorum copias, quam numerosæ essent dispicere, antequam acies congrederentur. Manuel itaque Scholarum Domesticus, in tumulum locumque cæteris editiorem Theophilum duxit: quantumque conjectura assequi licebat, hostium copiæ * minores videbantur: tamen hastarum (consentiente quoque in hoc Manuele) cum par copia videretur; *Sed, o Imperator*, inquit, *robur conjiciens utriusque exercitus densam hastarum segetem considera.* Postquam itaque robustiorem suo, hostium exercitum Theophilus judicavit, cogitabant quidnam strenui audaciorisque consilii molirentur. Nempe suadebant Manuel & Theophobus, noctu aggrediendos hostes: reliqui vero Duces, interdiu ineundam pugnam suaserunt, quibus ipse quoque Imperator assensus est. Hac ergo prælata sententia, prima statim luce acerrimum prælium commissum est. Quod in prælio Imperatoris ordinibus fortiter dimicantibus, Ismaelitarum acies in fugam inclinatur. Verum Turcis, assiduo sagittarum jactu atque grandine, insequentes Romanos inhibentibus, facti Saraceni is animi, ut fugam sistentes, frontem verterent. Seipsos itaque iterum colligentes, eminusque fortiter jacula contorquentes, pugnæ sortem mutarunt. Romani propius accedere, pedemque conferre non valentes, ac nec procul aspicere, quos sagittis hostes configerent, terga vertunt, relicto Imperatore: Prætorianarum Legionum Ducibus ac Persis, nihil tale vel factitandum, ac ne animo quidem cogitandum, sibi indulgentibus; sed agmine Imperatorem cingentes, hoc satagebant, ut præsenti eum periculo eximerent, cum undique fusa hostium agmina, jugi sagittarum imbre conclusos obruerent. Omnesque ad unum cecidissent, nisi & nox ingruens tenuisq; delapsus imber, arcuum nervis, quibus se hostes tuebantur ac superiores erant, relaxatis, a tanto illo sagittarum imbre Romanos tantisper securos præstitisset, ac

Saracenorum bellica prudentia.

Edit. Paris. pag. 79.

majores.

Agarenorum victoria. Turcorum sagittandi vis.

Στρατηγοῦ γενναίου ἐξαρτῶνται βουλαῖς. Αἴτιος δὲ οὗτος ὁ Πατρίκιος καὶ τῶν Ἀνατολικῶν Στρατηγός. ἐπεὶ δὲ καί τινος πολυχειρίας ἐδέετο, καὶ ταύτην ἀπέσταλκεν ὁ Θεόφιλος, ὡς πανταχόθεν ἀντισχησομένου καὶ τὸν ἐχθρὸν ἐκπλαγήσοντος. ἐπὶ τούτοις δίδωσι δὲ ἡγεμόνας καὶ ἄρχοντας τοὺς μετὰ βραχὺ μαρτυρήσοντας, Θεόδωρόν τε τὸν Κρατερόν, καὶ Θεόφιλον, καὶ τὸν Βαβούτζικον· οἵτινες οὐ μόνον ἐκείνου τοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τῆς φάλαγγος τῶν τεσσαράκοντα δύο Μαρτύρων γεγόνασιν ἀρχηγοί.

λα΄. Ἐπεὶ γοῦν κατὰ τὴν Ταρσὸν ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἐπέστη μετὰ φρονήματος καὶ λαοῦ Ἡγεμών, [114] οὐκ ἀθρόως τούτῳ μαντευομένῳ, καὶ συμβουλευομένῳ ἐφαίνετο καλὸν χωρεῖν πρὸς Ἀμόριον· ἀποπείραν δὲ πρότερον λαβεῖν τῆς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεως, ἐκ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ μέρος λαβόντος τοῦ στρατοῦ, καὶ κατὰ τοῦ Βασιλέως χωρήσαντος. Εἰ γὰρ οὗτος, φησι, νικήσειεν, ἕψεται πάντως ἡ νίκη καὶ τῷ πατρί. εἰ δὲ μή, καλὸν ἡσυχάζειν, ἵνα ἐπακολουθήσας μοι τῆς νίκης. Λαβόντος γοῦν αὐτοῦ Ἀμηρᾶ τὸν τηνικαῦτα διέποντα τὴν Μελιτηνήν, καὶ Τούρκους ὡσεὶ χιλιάδας δέκα, μετὰ πάσης τῆς ἐξ Ἀρμενίων στρατιᾶς καὶ τοῦ Ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, κατὰ τὸν Δαζιμῶνα προσέβαλεν. ἀπῄει καὶ ὁ Θεόφιλος κατ' αὐτοῦ στρατόπεδον ἔχων οὐκ ἀγεννές, ἔκ τε Περσῶν, καὶ τῶν Δυτικῶν, καὶ τῶν πρὸς τὸν ἀνίσχοντα ἥλιον συνεστάμενον. ὡς δὲ κατὰ τὸν Ἀνζὴν οὕτω χῶρον καλούμενον ἐγένετο, ἰδεῖν ἐπεθύμει τὸ τῶν ἐναντίων ἄθροισμα πρὸ τῆς προσβολῆς. ἐπί τινα γοῦν λόφον, καὶ τῶν ἄλλων ὑπερβεβηκότα χῶρον ὁ Δομέστικος τῶν σχολῶν λαβὼν ἀνήνεγκε Μανουήλ, καὶ πως ἐκ στοχασμοῦ [115] * βραχύτερον ἐδόκει τὸ τῶν Σαρακηνῶν πλῆθος· * οὐ μήν, πρὸς τοῦτο συντιθεμένου τοῦ Μανουήλ, ὁ τῶν δοράτων ἴσος ἐδόκει ἐσμός. Ἀλλ' ὦ, φησί, Βασιλεῦ, τὸ καρτερὸν στοχαζόμενος, τὸν ἐκ δοράτων καλαμῶνα ἀμφοτέρων διάθρει. ἐπεὶ γοῦν ἰσχυρότερός πως οὐχ ὁ ἴδιος, ἀλλ' ὁ τῶν ἐναντίων ἐδόκει στρατός, βουλὴν ἐδέοντο ἀρτύειν νεανικήν. οἱ δὲ περὶ τὸν Μανουὴλ συνεσταμένοι καὶ Θεοφόβον, νυκτὸς ἐπιτεθῆναι τοῖς πολεμίοις· ἀλλ' ἕτεροι κρεῖττον εἶναι τὴν ἡμέραν ἀντέφησαν, οἷς καὶ ὁ Βασιλεὺς ἐπέπειστο. ὡς δ' οὖν ἔλαμψεν ἡ ἡμέρα μάχης καρτερᾶς γενομένης, ἐκθύμως τῶν βασιλικῶν ἀγωνισαμένων ταγμάτων, οἱ Ἰσμαηλῖται ἐνέκλιναν εἰς φυγήν, ἀφέντες τὸ πολεμεῖν. ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι ἐπιμόνῳ χρώμενοι τοξείᾳ, καὶ τὸ καταδιῶκον τῶν Ῥωμαίων ἀνακεκρουκότες, ἱστάναι, ἀλλ' οὐ φεύγειν ἔπεισαν τοὺς Σαρακηνούς. ὅθεν ἑαυτοὺς πάλιν συστησάμενοι, καὶ τοῖς τόξοις δὴ γενναίως πόρρωθεν βάλλοντες, ἑτεραλκῆ τὴν μάχην ἐποίησαν. οἷς μὴ δυνάμενος ὁ τῶν Ῥωμαίων προσεγγίσαι στρατός, ἀλλ' οὐδὲ πόρρωθεν κατιδεῖν, τῷ βάλλεσθαι καρτερῶς, νῶτα κλίναντες τὸν Βασιλέα κατέλιπον. οὐ μὴν οἱ τῶν Βασιλικῶν ταγμάτων ἔξαρχοι μετὰ τῶν Περσῶν, τοῦτο δρᾶσαι, ἢ ἐννοῆσαι τετολμήκασιν· ἀλλὰ περιστάντες τῷ Βασιλεῖ, σώζειν ἐβούλοντο, κύκλῳ τῶν ἐχθρῶν πάντοθεν περιστοιχισάντων καὶ βαλλόντων αὐτούς. κἂν ἀπώλοντο πανδημεί, εἰ μὴ νὺξ ἐλθοῦσα, καὶ βραχύς τις ὄμβρος ἐπιγενόμενος, τὰς μὲν νευρὰς χαλαρὰς εἰργάσατο οἷς ἠμύνοντο, καὶ τὸ κράτος εἶχον οἱ ἐναντίοι· αὐτοῖς δὲ ἀνε-

114.

115.

* Scylitz. & Cedr. βαρύτερον.

* καὶ μήν.

σιν τὴν ἐκ βελῶν περιεποίησε, καὶ σωτηρίας μόλις ἐνέδωκεν ἀφορμάς.

λβ΄. Βαθείας γὰρ ἤδη τῆς νυκτὸς γενομένης, ὡς ἠσχόλητο περὶ τὰς φυλακὰς ὁ Μανουὴλ, γλώττῃ πως τῇ Σαρακηνῶν τὸν Περσῶν ὅμιλον σπένδεσθαί πως πρὸς αὐτοὺς διήκουσε, καὶ συνθέσθαι τούτους αὖθις τὸ στράτευμα τῶν Ρωμαίων καταπροδοῦναι, καὶ πρὸς τὴν ἐξ ἧς ἀπέστησαν χωρεῖν ἀσφαλῶς. δῆλα γοῦν τῷ Βασιλεῖ λάθρα ποιεῖ, καὶ ἑαυτὸν σώζειν μετὰ λογάδων ὑξίου, καὶ μὴ περιμένειν τὴν ἅλωσιν. Καὶ πῶς ἔσται τῷ τοσούτῳ λαῷ, ἐπερωτήσαντος τοῦ Βασιλέως, ἡ σωτηρία, ἐμοὶ προσμεινάντων; σοί φησι μόνον ἔσω, Βασιλεῦ, τὸ σώζεσθαι ἐκ Θεοῦ· οὗτοι δὲ ταχέως τὰ κατ' αὐτοὺς διοικήσουσιν. Ὀψὲ γοῦν κατὰ τὸ περίορθρον τοῦ Βασιλέως φυγῇ χρησαμένου, καὶ πρὸς τὸ Χιλιοκόκωμον διασωθέντος, [116] οἱ λειποτάκται τῶν Στρατηγῶν τῷ Βασιλεῖ προσαπαντήσαντες, ἀναξίους ἔφασκον εἶναι τῆς ζωῆς, Βασιλέα ἐν πολέμῳ καταπροέντες. καὶ ἅμα τοῖς ἑαυτῶν ἐγυμνοῦντο ξίφεσι, καὶ τοῖς ποσὶν ὑπετίθουν αὐτοῦ δάκρυσι βρεχόμενοι παρειάς. ἀλλ' ὁ Θεόφιλος ξενωθεὶς ἐκείνων μᾶλλον αὐτὸ τὴν ψυχὴν τῷ παραδόξῳ τοῦ πράγματος, Εἰ ἐγώ, φησι, σέσωσμαι ἐκ Θεοῦ, σωθήσεσθε καὶ ὑμεῖς ἀγωνιζόμενοι κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Τοῦτο οὖν τὸ παρὰ ἐχθρῶν στρατήγημα, καὶ ἡ νυκτερινή πως λαλιὰ τῶν Περσῶν, ταυτὸν δὲ καὶ συνθήκην εἰπεῖν, τοῖς μὲν Θεοφόβου ἐχθροῖς καὶ θάνατον ψηφιζομένοις αὐτοῦ, δευτέρα τις γέγονεν αἰτία, καὶ ἀφορμὴ εὔκαιρος εἰς διαβολήν.

λγ΄. Τῷ δ' Αμεραμουνῇ ἀκηκοότι νίκας οὐ μικρᾶς, καὶ κατὰ τοῦ Αμορίου καταδρομή. ἐκινοῦντο γοῦν κατὰ τὴν τοῦ Βασιλέως πατρίδα ἀμφότερα τὰ στρατόπεδα, αὐτοῦ τε τοῦ Αμεραμουνῆ, καὶ τοῦ δὴ τὸ προπολεμῆσαν σφοδρῶς τοῦ υἱοῦ, καὶ χάρακα περιέβαλλον, καὶ τῆς πολιορκίας ἀπήρχοντο. καὶ πως ἀπόπειραν ἐποίει ἀποστραφεὶς κατὰ Δορύλαιον ὁ Θεόφιλος, τοῖς δώροις αὐτὸν ἐκεῖθεν ἀποστῆσαι, καὶ πρὸς τὰ οἰκεῖα ποιῆσαι πάλιν νοστῆσαι. ἀλλ' οὐ πείθεται, ἐνδομυχοῦσαν φέρων τὴν τῆς πατρίδος αὐτοῦ ὄλωσίν τε καὶ πόρθησιν. μᾶλλον μὲν οὖν ἐξουθένει, καὶ ἀνδράποδον ἐκάλει τε καὶ δειλὸν, μυκτηρίζων καὶ διαχλευάζων, οἷς οὐ πρὸ τούτου τύχοι, ἀλλὰ νῦν ἐπὶ ξυροῦ ἑστῶτι, ἐπείθετο. εἶχε μὲν οὖν καὶ τοὺς ἀποσταλέντας πρέσβεις αὐτόθι που, τῶν δρωμένων ἐπόπτας καὶ μάρτυρας.

λδ΄. Καὶ δὴ χρόνου παρῳχηκότος, διέφυγεν ἂν ἡ πόλις τὸν ὄλεθρον, τῆς πάσης ἰδέας πολιορκίας, τῶν μὲν ἐνδεικνυόντων, τῶν δὲ καταβαλλόντων καὶ πολλῶν ἀνῃρημένων ἐξ ἀμφοτέρων ἀνδρῶν, τῶν μὲν ἀμυνομένων, τῶν δὲ πολιορκούντων, ἀπράκτων δὲ τέως μενόντων τῶν Αγαρηνῶν, καὶ τῆς πολλῆς ὀφρύος καθαιρουμένων, τοῦ πλήθους ἀνῃρῆσθαι λαοῦ. καὶ γὰρ ὡσεὶ χιλιάδες ἑβδομήκοντα ἐκλελοιπότες εὑρέθησαν μετὰ τὴν ἅλωσιν ἀριθμούμενοι. Ἀλλ' οὐκ ἦν παρελθεῖν τὴν ἐκ Θεοῦ μάχαιραν ἐπεσκληκυῖαν ἄνωθεν, οἷς ὑβρίζετο τὸ θεῖον αὐξανομένης δὴ τῆς αἱρέσεως. διὰ τοῦτο ἀνήρ τις τῶν ὑποβεβηκότων· [117] Βοϊδίτζης οὗτος ἐκαλεῖτο ὁ ἄθλιος· μελλόντων ἤδη πως ἀναχωρεῖν, καὶ πρὸς τὴν οἰκείαν μετ' αἰσχύνης παλινοστεῖν. Τί, φησιν, ὦ οὗτοι, γράμματα διὰ βελῶν πεπομφὼς, τοσοῦτον χρόνον ταλαιπωρηκότες μέλλετε ἀποφοιτᾶν, κεκμηκότες ἄπρακτα καὶ πεπονηκότες; ἔλθετε τοιγαροῦν κατὰ

ægre tandem parandæ salutis illis occasio fuisset.

XXXII. Intempesta nocte dum Manuel agendis excubiis omni opera intentus asset, Persas audit cum Saracenis ipsa eorum lingua colloquentes ac pacifcentes: nempe pollicentes *Romanum se exercitum proditaros, atque ad eum, a quo defecerant, Principem esse reversuros*. Rem ille statim Imperatori secreto denuntiat, hortaturque ut cum delectis, suæ saluti consulat, nec expectet dum in hostium manus veniat. Quærente illo, *At qui fiat, ut tanta militum turba, qui mihi adhæserunt, incolumis abeat? Tibi modo*, inquit, *Imperator, Deus salutem præstet; reliqui mox suis rebus consulent*. Tandem ergo sub ipsum diluculum, Imperatore fuga elapso, & cum ad Chiliococomum evasisset, quos desertis ordinibus terga dedisse Duces commemoravimus, occurrentes, *Indignos se vita profitebantur, qui Imperatorem in pugna prodidissent*: jamque suis ipsi gladiis pectora nudabant, atque ad ejus se pedes, oppleti lacrymis, provolvebant. Verum Theophilus, inaudito rei spectaculo præ illis animo saucius, *Cum ego divina ope*, inquit, *incolumis evaserim, evadetis & vos, si cum hoste fortiter pugnaveritis*. Hoc ergo hostium stratagema, Persarumque noctu cum eis collocutio (idemque est, ac si fœdus dicas) Theophobi inimicis ejusque necem machinantibus, altera ad calumniam ac opportuna occasio fuit.

Persarum defectio.

Edit. Paris. pag. 80.

XXXIII. Porro Ameramnunes audita suorum non levi victoria, nihil jam cunctatus Amorium aggreditur. Conjuncti itaque ad Theophili patriam ambo exercitus, ipsius scilicet Ameramnunæ, & filii, qui jam fortiter dimicaverat, valloque ducto, cœpta obsidio est. Interim Imperator Dorylæum reversus Ameramnunæ animum muneribus tentabat, num bis delinitum ab expeditione revocare posset, & ad sua remittere. Haud vero ille paret, alto pectore dirutæ patriæ ac vastatæ injuriam ferens. Quin immo legationem spernit; mancipium vocat ac ignavum, graviterque subsannat ac ludibrio habet, quod non ante ipsi morem gesserit, sed modo, cum in novaculæ acie res posita sit. Retinet vero etiam, quos ille legatos miserat, quos ipsis oculis rerum inspectores ac testes adhiberet.

Amorii obsidio.

XXXIV. Ac vero tempore præterlabente, evasisset Urbs quoque excidium; dum hi nullam non machinam adhibent, quibus Urbes expugnari solent, illi fortiter depellunt; multique desiderati, dum sic pugnaci contentione utrinque certatur: hactenusque Agareni irrito conatu laborant, multisque suorum peremptis ac longe diminuto ipsorum exercitu, altos illos animos ponunt. Ad septuaginta enim millia, censu habito, post captam Urbem inventa illis desiderari. Verum fieri non poterat ut transiret, quem Deus cœlitus gladium intentaverat, ob contumelias, quibus hæresi in dies augescente ab eis excipiebatur. Idcirco plebejus quidam exque populi fæce (Boidizes misello nomen erat) illis jam recessuris, & cum probro ad sua reversuris, inter missilia jactis litteris, ita suggessit. *Quid vos, amici, tantis exantlatis laboribus, re infecta ærumnis confecti recessuri estis? Venite ergo ad eas turres, ubi superne lapideus Bubulus foris*

pag. 81.

Captum proditione Amorium & excisum.

vere Leo marmoreus impositus est, neque ibi invenientes, qui eadem vobiscum sentiam ac religionis cultu conjunctus existam; ac cum alioqui ea in parte imbecilliora sint propugnacula, compotes urbis efficiemini, ac me plurimum coletis. Veniunt itaque ut præmoniti erant, moxque aggressi ingrediuntur, trucidantes ac vulnerantes, si quos obviam habebant. Qui necem effugeret, nullus erat. Cædebantur & cadebant omnes, ac cruoris rivi late diffluebant. Sic itaque captam Amorium, majorique scelere ac improbitate impiorum manibus proditum. Illi tantum mortem effugerunt, qui Bagdad usque missi sunt; vnl scilicet per themata ac legiones proceres fortissimique, quibus etiam connumerati sunt Quadraginta duo Martyres. Reliqui omnes, hostili gladio perempti sunt. Nam nec secundis missis Legatis, qui ducentis centenariis eos qui bello capti essent du exercitu ab hostibus essent redempturi, Barbari animum Theophilus ullatenus inflexit; nec modo alios, sed ne eos quidem licuit liberare qui se affinitate contingerent, illucque suppetias ab ipso missi essent. Verum ille immensum glorians, fastuque tumens ac superbiens, utrosque tam primos quam secundos Legatos prolixe derisos probrisque onustos ac compilatos, remisit; hoc unum adjiciens: *Num tam paucis centenariis vultis redimere, qui munificentiæ ac liberalitatis ostentandæ causa, ad mille usque centenaria expendistis?* Ex

Theophilus extinctus.

his Theophilus cordis dolore affectus, ac velut igni quodam exæstuans, aquam ex nive expressam sibi afferri postulavit; quæ in tanto illo pectoris æstu, cum prope tepida illi videretur, imprudens dysenteriæ morbo ex illa potione corripitur, eaque ægritudine moritur. Hactenus ea quæ spectant ad Amorium.

Amorienses Martyres.

XXXV. Agarenus porro ad suam regionem reversus, quos diximus Proceres compedibus vinctos, in tenebricoso quodam ergastulo inclusit, brevi aqua ac

Edit. Paris. pag. 82.

pane vitam sustentare jabene. Tantis vero obsitus tenebris locus erat, sicque arcta tenebantur custodia, ut nec alto meridie lucis quicquam eis splendesceret. Una vox erat, qua alter alterum dignoscebant: nulla eis cum aliqao, præterquam cum custodibus, consuetudo: cum

Dura carceris maceratio.

aliis penitus sublata; nec aliter quam in altissima eremo vitam agebant. Tantis malis ad annos septem conflictati sunt. Jam autem quinta Martij, Amorij proditor & a Christo apostata, Boiditzes, in carcerem veniens, vocato Constantino viro prudente & sapientiæ studiis educato (hic namque Constantinus, ut historiæ monumenta testantur, Patricio ministrabat in scribendis litteris) *Haud*, inquit, *opus est quemquam tecum intus esse, atque audire quæ tibi secreto commissurus sum.* Cumque Constantinus neminem

Tentata mollibus Sanctorum constantia.

adesse affirmasset, *Age*, inquit, *Charissima mihi ac dulcissima Anima: scis enim quo te pridem desiderio medullitus prosequar. Ne, quæso, renuas in crastinum, adjuncto tibi Patricio, una cum Protosymbulo comprecari, ac Saracenorum more cæremoniari, ne utrumque gladio ac verberibus confici contingat. Cum enim id ille emprimis velit ac moliatur, operæpretium putavi, ut tamquam fido amico, rem tibi manifestam facerem. Velis ergo in manifesto una cum illo vota reddere, atque tantis*

A τοὺς πύργους ἐκείνους, ἔνθα μὲν Βοΐδιον ἄνωθεν λίθινον, ἔξωθεν δὲ Λέων ἐκ μαρμάρου ἐφίσταται. κἀκεῖσε μοι περιτυχόντες, τὰ ὑμέτερα δηλαδὴ φρονοῦντί τε καὶ διατιθεμένῳ, καὶ ἄλλως ἀσθενεστέρων πεφυκότων ἐκεῖσε τῶν ἐπάλξεων, ἐγκρατεῖς τε τῶν ἔσω γενέσθε, κἀμὲ πολλοῦ ἄξιον κρίνητε. Ἦλθον κατὰ τὸν λόγον ἐκεῖνοι, καὶ εἰσῆλθον ἅμα τῇ προσβολῇ, παίοντες καὶ τιτρώσκοντες τοὺς καταλαμβανομένους. καὶ ἦν οὐδὲ εἷς τις τῶν ἀποθνησκόντων ἐκ λοιπῶν. πάντες δὲ ἀνῃροῦντο, καὶ ἔπιπτον ποταμοὺς κενοῦντες ἐξ αἵματος. Οὕτω μὲν οὖν αἱρεῖται τὸ Ἀμόριον, καὶ χερσὶν ἀνόμων ἀνομωτέρως προδίδοται· ἐκείνων μόνων ζώντων, τῶν μέχρι τῆς Βαγδὰδ παραπεμφθέντων, τῶν κατὰ τὰ

B θέματα πλουσιωτάτων μεγιστάνων τε καὶ κραταιοτέρων ἀνδρῶν, οἷς καὶ οἱ μβʹ. Μάρτυρες συνηριθμοῦντο. οἱ δ' ἄλλοι ἅπαντες, μαχαίρας πολεμικῆς ἐγένοντο βρώματα. οὐδὲ γὰρ οὐδ' οὕτως ἔπεισε τὸν ἐχθρὸν ὁ Θεόφιλος πρέσβεις δευτέρους ἀποστείλας ἐπὶ κεντηνα-

118.

ρίοις διακοσίοις ἐξωνήσασθαί τε καὶ τῶν ἐχθρῶν λυτρώσασθαι τὸν αἰχμάλωτον λαόν· εἰ δ' οὖν, ἀλλὰ τούς γε τοὺς πρὸς γένος αὐτῷ πλησιάζοντας, καὶ ἐπὶ συμμαχίαν αὐτῷ ἀποσταλέντας ἐκεῖ. Ἀλλὰ μέγα μὲν ἐκεῖνο γαυριῶν, μέγα δέ γε φυσῶν, ἐκείνους τε τοὺς πρώτους καὶ τοὺς δευτέρους τούτους ἀντεπέστειλε πρέσβεις, καταμωκώμενός τε καὶ πλείοσιν ὕβρεσι. Τοσούτοις μόνοις, φάσκων, ἐξωνήσασθαι βούλεσθε κεντηναρίοις,

C ἔνθα τῶν χιλίων μέχρι φιλοτιμίας ἕνεκα καὶ δωρεᾶς ὑμῖν κατηνάλωται. εἰς καὶ τὴν καρδίαν παθὼν ὁ Θεόφιλος, καὶ ὥσπερ ὑπὸ πυρός τινος ἀναξίου ἐλαυνόμενος, ἐδεῖτο τοῦ περιψύχοντος ὕδατος ἐκ χιόνος προσφερομένου, χλιαροῦ δέ πως τῇ τῆς καρδίας καύσωνι δοκοῦντος, συνέβη ἀφεῖναι ἐξ ἐκείνης τῆς πόσεως δυσεντερίας νόσῳ περιληφθῆναι καὶ ἄκοντα, καὶ τῇ νόσῳ ταύτῃ τοῦ βίου γενέσθαι ἐκτός. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸ Ἀμόριον οὕτως.

λεʹ. Κατὰ δὲ τὴν οἰκείαν χώραν παλινδρομήσας ὁ Ἀγαρηνός, τοὺς εἰρημένους ἀρχηγοὺς ἐν φρουρᾷ τινι σκοτεινῇ τῷ ξύλῳ ἀσφαλισάμενος καθεῖρξε, βραχεῖ τινι ὕδατι καὶ ἄρτῳ τούτους ἐντειλάμενος ἀποζῆν. ἐν τοσούτῳ δὲ σκότει, καὶ ἀσφαλείᾳ κατείχοντο, ὡς

D μήτε κατὰ τὴν σταθερὰν μεσημβρίαν μικρόν τι αὐγάζεσθαι· ἀλλ' ἢ τῇ ἀλλήλων φωνῇ γινώσκεσθαί τε μόνῃ, καὶ μόνων τῶν φυλάκων ἀπολαύειν, τῶν ἄλλων ἐστερημένους ἀνθρώπων καὶ ὡς ἐν ἐρημίᾳ βαθυτάτῃ διάγειν. τούτοις τοῖς δεινοῖς ἐπὶ ἑπτὰ ὅλοις ἔτεσι προσεκαρτέρησαν. Ἄρτι δὲ κατὰ τὴν πέμπτην τοῦ Μαρτίου μηνός, ὁ τὸ Ἀμόριόν τε προδοὺς καὶ τὸν Χριστὸν ἀρνησάμενος Βοϊδίτζης, κατὰ τὴν φυλακὴν γενόμενος, Κωνσταντῖνον ἄνδρα φρόνιμον καὶ σοφίᾳ ἐντεθραμμένον φωνήσας· Κωνσταντῖνος δὲ οὗτος ἦν ὑπηρετῶν τῷ Πατρικίῳ κατὰ τὴν ἐν λόγῳ γραφήν, Οὐ χρῄζειν ἔφη, τινὰ τῶν ἐντὸς παρεῖναί σοι, καὶ τῶν ἐμῶν τυγχάνειν μυστηρίων ἀκροατήν. ὡς δ' οὐδένα

E παρεῖναι ὁ Κωνσταντῖνος καθωμολόγει, Ἄγε μοι, ἔφησεν, ὦ φιλτάτη καὶ γλυκεῖα ψυχή, γινώσκεις γὰρ τὸ ἀρχῆθεν πάθος σου συμφυέντα μοι· βουλήθητι μετὰ τοῦ Πατρικίου τοῦ Πρωτοσυμβούλου συνεύξασθαι καὶ μαγαρίσαι τὴν αὔριον, ἵνα μὴ παρανάλωμα γένησθε μαχαίρας καὶ αἰκισμῶν. τοῦτο γὰρ αὐτῷ διὰ σπουδῆς ἔχοντι καὶ μελετῶντι, συμφέρον ἡγησάμην σοι ὡς φίλῳ δηλοποιῆσαι πιστῷ. Θέλησον γοῦν αὐτῷ μὲν κατὰ

τὸ φανερὸν συνειδέξασθαι· Θεῷ δὲ τὰ κρυπτὰ ἐπιζητοῦντι πίστευε κατὰ ψυχήν, καὶ τῆς αὐτοῦ οὐχ ἁμαρτήσειν αἰωνίου ζωῆς. Τούτοις οὐ μαλακισθεὶς, μηδὲ φρεναπατηθεὶς ὁ ἀήττητος, Ἀπόστηθι, ἔφη, ἀπ' ἐμοῦ, ἐργάτα τῆς ἀνομίας, ἀπόστηθι. καὶ ἅμα τῷ λόγῳ ἀπεφοίτησε· διηγησάμενος ἰδίᾳ τῷ Πατρικίῳ τῶν λεχθέντων μὴν οὐδὲν φανερὸν, ἵνα μή τις δειλανδρείας ἐναποτεχθῇ αὐτῷ λογισμὸς, μόνον δὲ ὅτι θανάτου ψῆφος ἐς αὔριον καθ' ὑμῶν ἐξενήνεκται. ηὐχαρίστησεν ἐπὶ τούτοις τῷ Θεῷ ὁ Πατρίκιος, καὶ διαθέμενος τὰ κατ' αὐτὸν, διὰ Κωνσταντίνου τοὺς συμπαρόντας ἅπαντας εἰς πάννυχον ὑμνῳδίαν ἀνίστησιν.

λϛʹ. Ἕωθεν δὲ μετὰ σοβαρᾶς τις φαντασίας ἄρχων ἐξεληλυθὼς, τοὺς προεξάρχοντας μόνους τῶν ἄλλων ἐξελθεῖν ἐπιτρέπει. καὶ δὴ ἐξίασιν ἄνδρες δύο καὶ τεσσαράκοντα, καὶ εὐθὺς κλεισθῆναι προστάττει τὸ φυλακεῖον. ἐρωτᾷ γοῦν, Πόσον ἔτος αὐτοῖς ἐστὶ κατὰ τὴν φρουρὰν, καὶ ἄλλας ἐκείνου βαττολογίας, κατακούειν τούτους βουλόμενος τῆς αὐτοῦ ποιᾶσαι φλυαρίας. ἀλλ' οὗτοι, τὸ, τὸ ἔτος ἀποκριθέντες, εἰς ἕβδομον· καὶ πρὸς τοὺς ἐκείνου ἐκ τῆς θείας γραφῆς ῥωμαλέως, καὶ μετὰ γενναίας ψυχῆς ἀντιπεχθέντες λόγους, τὴν ἐπὶ θάνατον φέρουσαν κατεπείσθησαν. Ὡς δὲ κατὰ τὸν Εὐφράτην ἐγένοντο, καὶ περὶ αὐτὸν [119] ἡ πόλις αὐτῶν ᾠκοδόμηται Σάμαρα, ἐλέγχειν ἐπειρᾶτο τὸν Κρατερὸν Θεόδωρον ὁ ἀλιτήριος, εἴ πως ἀλλὰ τούτῳ γε πεῖσαι τὸν θάνατον ἐξαρνήσασθαι. Καὶ πῶς, ἔφη, σὺ Θεόδωρε, παρρησιαζόμενος διὰ θανάτου φθάσειν ἐλπίζεις πρὸς Θεὸν, οὗ τὰς σωτηρίους, ὡς φατὲ, οὐκ ἠγάπησας ἐντολάς; οὐδὲ γὰρ ἂν ἐκ ἱερατικοῦ κλήρου, ᾧ σὺ πάλαι ἐγκατελέξω, πρὸς σχῆμα ἦλθες τὸ λαϊκὸν, οὐδὲ χεῖρας ἀθῴους οὔσας αἱμάτων, νῦν ἐν πολέμοις ἐπλήρους πάλιν αὐτὰς τῶν μολυσμάτων τε καὶ μιασμάτων; Καὶ ὁ Θεόδωρος οὐκ ἐμβραδύνας, μηδέ τινα χρόνον ἀναβαλλόμενος, Διὰ τοῦτο, ἔφη, καὶ τὸ ἐμὸν ἐκχέαι αἷμα οὐ κατοκνήσω, ἵνα μοι λύτρον τε καὶ λουτρὸν τῶν πεπλημμελημένων ἀναφανὲν, τὴν βασιλείαν δῴη αὐτοῦ. ἢ ἀποδράσας τίς σοι τῶν οἰκετῶν, καὶ αὖθις ἐπανακάμψας τὴν σοὶ φίλην λειτουργίαν ἐκτελοίη, εἰς τὴν συγγνώμης χώραν, ἀλλ' οὐκ ἀγνωμοσύνης χωροίη. καὶ ἅμα εἰς τὸ τῆς ἀθλήσεως εἰσῄει ὥσπερ τις Ὀλυμπιονίκης στάδιον, καὶ πρὸς τὸν Πατρίκιον Κωνσταντῖνον φησὶ, τὴν ὑφέρπουσαν ὥσπερ αὐτῷ δειλίαν καὶ φόβον ἀποσοβῶν. Ἄγε δὴ, ὦ στρατιῶτα Χριστοῦ, τὸ πρόσρησιν εἶναι πάντων ἡμῶν πρὸς τὸν ἐπὶ γῆς Βασιλέα λαχὼν, πρῶτος καὶ τὸν τοῦ μαρτυρίου ἀναλάμβανε στέφανον. Ὁ δ' ἱερὸς Κωνσταντῖνος, Σοὶ μᾶλλον ὡς γενναίῳ καὶ Κρατερῷ, ἔφη, τὸ τοιοῦτον προσήκει ἀξίωμα, ὅθεν ἀκόλουθον ἕξεις με, σαυτὸν πρῶτον εἰς θάνατον παραδιδούς. ἐπιρρώσαντες οὖν ἀλλήλους τοῖς παρακλητικοῖς, κατὰ τὰς κοσμικὰς ἀξίας πρὸς τὴν διὰ μαρτυρίου ἕκαστος ἐχώρει διὰ θανάτου, πάντων θαυμαζόντων τὴν μετὰ πεποιθήσεως καὶ γενναίας τούτων ψυχῆς ἄθλησιν. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον.

λζʹ. Τότε δὲ ὁ Βασιλεὺς Θεόφιλος οὐ φέρων τὴν ἐκ τῶν Ἀγαρηνῶν ἧτταν καὶ ἀδοξίαν, Πατρίκιον Θεοδόσιον, ὃς οὕτως ἐλέγετο ὁ Βαβούτζικος, πρὸς τὸν Ῥῆγα Φραγγίας ἐξαποστέλλει, στρατεύματα ἐκεῖθεν αἰτῶν γενναῖά τε καὶ πολυάνθρωπα. οὐδὲ γὰρ χειρῶν ἀσθενείᾳ ἢ ψυ-

rare: Deo autem, qui occulta scrutatur, latus animo crede; nec ab æterna cujus ille auctor est, ac qua muneratur, vita excidetis. His nihil emollitus, aut mente deceptus Invictus Pugil, *Discede a me*, inquit, *operarie iniquitatis, discede*: hisque dictis statim recessit, nihil eorum quæ seorsum audierat Patricio locutus, ne qua illi timidior cogitatio obreperet. Hoc solum ait, *Latam in eos in diem crastinum mortis sententiam*. His auditis Patricius Deo gratias egit; suisque rebus dispositis, socios omnes Constantino adjutore excitat ut totam noctam insomnem ducant in divinis laudibus ac canticis.

XXXVI. Mane igitur quidam Præses superbo incessu fastoque egressus, eos duntaxat qui inter reliquos primores essent, exire jubet. Exierunt igitur viri Quadraginta duo, moxque claudi carcerem præcipit. Interrogat ergo, *Quotum jam annum in carcere agant*, aliaque inepta, eo animo, ut suas illi nugas audirent. *Ad annum quod attinet, septimum* respondere; robusteque ex divina Scriptura, fortique animi proposito confutatis Agarenorum sermonibus, mortis sententiam exceperat. Cumque ad Euphratem venissent, ad cujus oram eorum civitas Samara extructa est; Theodorum Craterum miser ille conatur coarguere, si qua illi ratione liceret defugiendam mortem suadere. *Quonam vero modo*, inquit, *Theodore, mortis compendio ad Deum te evasurum confidis, certoque rem speras, qui salutaria ejus mandata (uti vos vocatis) non dilexeris? Neque tu Sacerdotali Clero, cui pridem adscriptus fueras, Laicorum habitum institutumque amplexus es? Nonne manus, cum a sanguine insontes essent, nunc iterum inter prælia sordibus ac inquinamentis replebas?* Ad quem Theodorus nihil cunctatus, nullaque mora, *Hæc ipsa*, inquit, *causa est, cur neque sanguinem fundere recusem, quo nimirum pretium illo ac lavacrum mihi effectus illius mihi regnum concilitr. Quemadmodum tu, si quis servorum fugerit, ac postea reversus, cui obsequio mancipare placuerit, illud recte exequatur, venia dignum habueris, non quasi improbum castigabis*. Ita locutus, certaminis studium haud secus ac Olympicis certaminibus victor quispiam ingreditur, atque ad Constantinum Patricium, subrepentem ei formidinem metumque velut depellens, *Age, rogo, Christi miles, qui apud terrenum Regem nobis omnibus majores honores consecutus sis, primus quoque Martyrii lauream accipe*. Ad quem sacer Constantinus, *Tibi potius velut strenuo, atque nominis ratione* Κρατερῷ (*victori scilicet & robusto viroque forti*) *ea convenit dignitas; unde me habebis comitem, cum primum te Deo victimam obtuleris*. Sicque mutuo hortatoriis verbis sese confirmantes, pro eo ac quisque sæculari militia majori dignitate fulserat, ad mortem per martyrium contendebant, cunctis eorum cum fiducia generosoque proposito certamen mirantibus. Verum hæc postea.

XXXVII. Tum vero Theophilus Imperator, quam ab Agarenis cladem probrumque acceperat, animo non ferens, Theodosium Patricium, cui Babutzicus nomen erat, ad Regem Franciæ mittit, fortes inde auxiliarios ac numerosas copias ad se mitti petens. Existimabat enim, suos numquam virium

Auditi Martyres.

Edit. Paris. pag. 83.

Theodoro Cratero exprobrata ab statu Clericali apostasia.

Sapiens responsum; eluendas sanguine vitæ prætéritæ labes.

Francorum corrogata auxilia.

Imbecillitate aut molliore animo victoria cecidisse, sed pugnæ detrectatione, seu (quod idem est) proditione, id illis semper accidisse. Ac plane rem experturus erat, ac gentium, quorum auxilia rogaverat, sensisset potentiam: siquidem Francorum Rex Legationem libens habuerat, nec missurum se armatos abnuebat, novaque rursus acie *Infortunatus* Theophilus (hoc enim ille sibi nomen asciverat, quod in præliis semper victus exiret) in Agarenos expeditionem suscepisset, nisi quem ille miserat, Theodosius prius in humanis esse desiisset. Nam & tum illius mors in causa fuit, ne Francorum auxilia in Urbem Regiam venirent; tum dysenteriæ invalescens morbus, Imperatori mortem attulit, non etiam resumendi arma facultatem fecit.

Edit. Paris. pag. 84.

Infortunatus, Theophili cognomen.

Theophobi mors.

XXXVIII. *Porro* tempus est, ut & Theophobi res in medium producamus, ac cunctis eas notas faciamus. Ex ea enim, quam dixi jam, nocturna illi adversus Saracenos insinuata pugna; quin & ex nocturno clanculum cum Saracenis (quo de supra) habito colloquio, nec non aliis quibusdam orta in eum auctaque majestatis crimina, exosum virum reddebant & formidolosum. Et quia is, non satis obniti poterat, cum Theophilum facilis ad calumniam ingenii non nesciret, fuga se cum liberis & uxoribus aliisque delectis viris ad Amastridem Ponti urbem recepit. Mox ergo in eum missa classis, graveque, omni armorum apparatu, tamquam adversus apertum Imperatoris hostem, instructum bellum. Classi præerat Excubiarum Drungarius Ooryphas nomine. Verum Theophobus pro nominis ipsa ratione, concepto intra semetipsum Dei timore, *Iniquum*, ait, *qui sit Christianus*, *Fidelium cruore gaudere*. Cedit itaque, Theophili juramentis deceptus, iisque fretus ad eum reducitur. Verum ille eorum spreta religione, hactenus quidem in Bucoleonis carcere includi ac servari jubet: quadam vero die, cum se jam mori ac supremum spiritum agere cognosceret, noctu velut acerbam tristemque sepulcralem victimam ea potestate meroque arbitrio obtruncari præcipit, exsectumque caput ad se deferri. Ubi allatum, pro eo ac mandaverat, fuit, arrepto manu illius naso, *Nunc*, ait, *neque tu Theophobus*, *nec ego Theophilus*. Non desunt vero, qui Theophobi necem, Ooryphæ adscribant, non Theophilo; ac dicant, cum primum se ille ei dedidit, noctu ab eo ac secreto capitis pœnam accepisse. Hinc apud Persas fama percrebuit, *Non visurum mortem Theophobum*, *sed incorruptæ vitæ perennitatem consecutum esse*, eo quod ejus mors numquam palam prodita est.

pag. 85.

Arabum Cretensium excursiones.

XXXIX. Circa idem tempus Cretenses plena educta classe, Thraciæ maritima populati, prædasque agere, ac captivos abigere. Eo usque autem processit illorum insolentia, ac bellicus furor, ut non solum maritima deprædari conarentur, sed & in eos qui montem sic dictum, Latrus, habitant, ac vitam monasticam agunt, strictis gladiis irruerent, eorumque supellectilem, Mysorum (quod ajunt) prædam facerent. Constantinus tamen Contomytes ejus tunc Provinciæ Præfectus, quod relictis navibus longius in terram excurrerant, velut delphinos

Latrus mons.

Adagium.

Deleti Arabes.

A χῆς μαλακώτερ τῆς ἑαυτῷ κέκρικεν ἡττᾶσθαι ποτέ. φυλομαχίᾳ δὲ, καὶ ταὐτὸν εἰπεῖν, προδοσίᾳ τοῦτο πάσχειν ἀεί. ἀλλὰ καὶ ὧν ἔλαβε πεῖραν, καὶ τῶν ὧν προσεκαλεῖτο ἐθνῶν δύναμιν καὶ ἰσχὺν (ᾔδετο.) μετ᾽ εὐφροσύνης γὰρ τὴν πρὸς Βασιλέα ἐπικουρίαν ὁ Ῥὴξ ἀπεδέδεκτο, καὶ αὖθις κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐστράτευσεν ὁ δυστυχὴς Θεόφιλος· ταύτην δὲ τὴν προσηγορίαν ἐκ τοῦ ἀεί πως ἡττᾶσθαι κατὰ πόλεμον ἐκληρώσατο, εἰ μὴ ὁ ἀποσταλεὶς Θεοδόσιος ἐκ τοῦ βίου γενέσθαι προέφθασεν. ἐκείνου τε γὰρ ἡ ἀποβίωσις τὸν στρατὸν ἐκεῖνον πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἐλθεῖν οὐ πέπεικε· καὶ τοῦ Βασιλέως ἐπικρατήσασα ἡ τῆς δυσεντερίας νόσος, θανατῶν ἐποίει, ἀλλ᾽ οὐ πρὸς B ὅπλα χωρεῖν.

λη΄. Ὥρα δὲ καὶ τὰ τοῦ Θεοφόβου εἰς μέσον θεῖναι, καὶ πᾶσι καταστῆσαι σαφῆ. ἔκ τε γὰρ τῆς εἰρημένης ἤδη κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐν νυκτὶ τοῦ πολέμου συστάσεως αἰτίας, ἀλλὰ δὴ τῆς κατὰ τὴν νύκτα γενομένης λαθραίας ὁμιλίας πρὸς τοὺς Σαρακηνοὺς, ὡς ἔφαμεν, καὶ ἄλλοθεν δέ ποθεν κατ᾽ αὐτοῦ λοιδορίαι καθοσιώσεως ἐπιφυεῖσαι καὶ αὐξηθεῖσαι, μισητὸν εἰργάζοντο τὸν ἄνδρα καὶ φοβερόν. Καὶ ἐπεὶ μὴ οἷός τε ἦν ἀντισχεῖν, εὐεξαπάτητον ὄντα εἰδὼς τὸν Θεόφιλον, φυγαδείᾳ χρησάμενος πρὸς τὴν Ἄμαστριν, πόλις δὲ αὕτη Ποντικὴ, μετὰ τέκνων ὁμοῦ χωρεῖ τε καὶ γυναικῶν, καί τινων ἐκκρίτων ἀνδρῶν. ἀνήγετο οὖν στό- C λος εὐθὺς κατ᾽ αὐτοῦ, καὶ πόλεμος σφοδρὸς ἐξηρτύετο, ὡς πρὸς ἐχθρὸν τοῦ Βασιλέως καταδήλου· καὶ τοῦ τοιούτου στόλου ἀρχηγὸς ὁ τῆς βίγλης Δρουγγάριος οὗτος Ὠορύφας λεγόμενος. ἀλλ᾽ ὁ Θεόφοβος τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐν ἑαυτῷ συλλαβὼν, Οὐκ ἔφησε δίκαιον εἶναι Χριστιανὸν ὄντα αἵμασιν ἀνθρώπων χαίρειν πιστῶν. ὅθεν ὑπείκει τῷ Βασιλεῖ ὅρκοις δελεασθεὶς, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐπανάγεται τοῖς ὅρκοις θαρρῶν. ἀλλ᾽ ὁ Θεόφιλος τούτους θέμενος εἰς οὐδὲν, νῦν μὲν εἱρκτῇ τινὶ, καὶ φρουρᾷ τῇ κατὰ τὸν Βουκολέοντα τοῦτον τίθησι, φρουρεῖσθαι προστάξας· μιᾷ δέ τινι τῶν ἡμερῶν, ἐπεὶ ἔγνω ἑαυτὸν ἤδη ἀποβιοῦντα, καὶ τὰ ἔσχατα πνέοντα, κελεύει ἐν νυκτὶ ἐξ αὐθεντίας ἀποτμηθῆ- D ναι οἱονεί τι πικρὸν αὐτοῦ ἐντάφιον καὶ λυπηρὸν, καὶ πρὸς ἑαυτὸν τὴν ἐκείνου ἀχθῆναι κεφαλήν. Ἐπεὶ γοῦν ἤχθη κατὰ τὸ πρόσταγμα, τῇ ἑαυτοῦ χειρὶ τὴν ἐκείνου ῥῖνα λαβὼν, Νῦν γε, ἔφησεν, οὐδὲ σὺ Θεόφοβος, οὐδ᾽ ἐγὼ Θεόφιλος. Εἰσὶ δὲ οἱ τὸν θάνατον τοῦ Θεοφόβου τῷ Ὠορύφᾳ, ἀλλ᾽ οὐ τῷ Βασιλεῖ διδόασι, φάσκοντες ὡς ἅμα τῷ πιστεῦσαι τοῦτο αὐτὸν, τὴν κεφαλικὴν ἐπαγαγεῖν τιμωρίαν αὐτῷ λάθρα διὰ νυκτός. ἐκεῖθεν οὖν ἀποβεβόαται μέχρι τοῦδε παρὰ Πέρσαις, Μὴ ὀφθῆναι θάνατον τὸν Θεόφοβον, ἀλλ᾽ ἐν ἀφθαρσίᾳ διαζῆν τῷ ἀειβίῳ, ἀλλ᾽ οὐκ ἀναφανδὸν τὸν ἐκείνου θάνατον γενέσθαι ποτέ.

λθ΄. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν καιρὸν Κρῆτες παντὶ στό- E λῳ ἀράμενοι, τὴν παράλιον ἐδῄουν τῶν Θρακησίων καὶ ᾐχμαλώτιζον. παρὰ τοσοῦτον δὲ αὐτοῖς ἐχώρει τὰ νεανιεύματα καὶ τὰ στρατηγήματα, παρ᾽ ὅσον οὐ τὴν αἰγιαλῖτιν μόνον ἐπειρῶντο καταδραμεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τῶν ἐν τῷ ὄρει, ὅπερ οὕτω καλεῖται, Λάτρος ἐνασκουμένων, καὶ τὸν μονανλιον βίον ἀσπαζομένων γυμνῷ τῷ ξίφει χωρεῖν, καὶ Μυσῶν λείαν τὰ ἐκείνων ποιεῖν. ἀλλὰ Κωνσταντῖνος ὁ κατὰ

τῆς Κοντομύτου νίκης ταύτης τῇ προνοίᾳ τοῦ θέματος τούτου ποιῶν, ἐπείπερ ἔξω πρὸς τὴν χέρσον ἐγένοντο, ὡς δελφῖνας τούτους ἀπέσφαξε, καὶ γυναιξὶ χήραις τῇ ἀφανείᾳ πάντας παρέδωκε. Καὶ κατὰ τὸν τῆς Αὐτοκρατορίας δὲ χρόνον αὐτοῦ, κατὰ τὸν Ὀκτώβριον μῆνα εἰς Ἰνδικτιῶνα ὀγδόην, ὁ τῶν Ῥωμαίων στόλος ἐν τῇ νήσῳ τῇ Θάσῳ καταναυμαχηθεὶς, ἄρδην ἅπας ἀπώλετο. καὶ κατὰ τὸ ἑξῆς δὲ, τὰς Κυκλάδας νήσους, ἀλλὰ μὴν καὶ τὰς ἄλλας ἁπάσας, ὁ τῶν Ἰσμαηλιτῶν κατατρέχων στρατὸς οὐκ ἐπαύετο. καὶ αὖθις ἐν Ἀβασγίᾳ ὤν, ὁ Θεόφοβος, καὶ ὁ τῆς Θεοδώρας ἀδελφὸς Βάρδας ἀποσταλέντες μετὰ στρατιᾶς, ἰσχυρῶς ἐδυστύχησαν, ὀλίγων ἄγαν ἐκεῖθεν ὑποστρεψάντων. ἀλλὰ καὶ αὐχμοὶ, καὶ πάλιν χειμῶνες ἐξαίσιοι, καὶ ὅλως ἀνωμαλίαι καὶ δυσκρασίαι κατὰ τὸν ἀέρα γινόμεναι, ἐκάκουν τήν τε γῆν καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ, ἐξ ὧν σιτοδεῖαι καὶ λιμοὶ, καὶ γῆς ἐκ σεισμῶν ἀνατιναγμοὶ, οὐκ ἦν ὅτε μὴ ἐγίνοντο κατὰ τὰς αὐτοῦ ἁπάσας τῆς Βασιλείας ἡμέρας.

μ'. Ἐπεὶ δὲ ὅλην ἐκκενώσας τὴν τοῦ σώματος οὐσίαν τῇ τῆς γαστρὸς διαρροίᾳ καὶ φθόῃ, ὡς μηδαμοῦ στῆναι τῆς ψυχῆς ἔτι δυναμένης, ἀλλ' ἀποπτῆναι αὐτῆς ζητούσης καὶ ἀποστῆναι· ἐδεδίει δὲ περὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ γαμετῆς, ἐν τῇ Μαγναύρᾳ πάντας ἐκκλησιάσας· ὅπου καὶ μόγις κλίνης ὑπὸ τῶν ἐπιτηδείων κουφισθεὶς καὶ ἀρθεὶς, καὶ πολὺ ἀθροίσας πνεῦμα ἐν στεναγμῷ. Ἄλλος μὲν, ἔφη, ἀπολοφυρόμενος ἐν τοιαύτῃ νόσῳ καὶ καταιγίδι, καὶ τῆς νεότητος ἄνθος ἐξεστραγγιζόμενος, καὶ τὴν τοσαύτην εὐδαιμονίαν, ἧς ὁ ἐξ ἀρχῆς φθόνος ἐπιβασκαίνων με δεινῶς, τὰ νῦν ὑποφθαλμίζει, καὶ ἐξ ἀνθρώπων με ποιεῖ. Ἐγὼ δὲ τῆς γαμετῆς μου χηρείαν προορῶν, καὶ τὴν τοῦ υἱοῦ δυσποτμίαν καὶ ὀρφανίαν· πρὸς δὲ καὶ τῶν διακόνων ἤθεσι καλοῖς ἐντραφέντων, καὶ θεραπείας, καὶ τῆς ἐμῆς συγκλήτου καὶ γερουσίας τὴν στέρησιν, ἀνακλαίομαι, ὦ παρόντες, καὶ ἀποδύρομαι εἰς τὸ ὑμᾶς χειροήθεις οὕτως καὶ πρᾳεῖς καταλιμπάνων, πρὸς ὃν οὐκ οἶδα πορεύομαι βίον· καὶ ἀλλάσσομαι δόξαν, ἀνθ' ἧς οὐδ' ὅλως οἶδα, τί μοι προσαπαντήσεται ἔγνωκα. ἀλλὰ μέμνησθέ μου πάντες, ἧς οὐκ ἔτι γλώττης ἀκούσεσθε· καὶ ἣν ὅτε πικρὰ τοῦ πρέποντος ἕνεκεν καὶ συμφέροντος· καὶ τὴν μετὰ θάνατον εὔνοιαν εἰς τὸν υἱὸν, καὶ γυναῖκα διαβαίνουσαν ταμιεύσασθε· ἐκεῖνο πάντως προσενθυμούμενοι, ὡς ὁποῖός περ ἕκαστος τῷ πέλας τούτῳ γενήσεται, τοιοῦτον καὶ αὐτῷ τὸ πρὸς τὸ μέλλον συμβήσεται. Τοιούτοις ῥήμασι τῆς Βασιλικῆς πάντας κατακηλούσης γλώττης καὶ ἡμερούσης, οὐκ ἦν ὅς τις ἀδάκρυτος ἦν· οὐδ' ἦν εἰκάσαι τὸν ἀναπεμφθέντα ἐκ τῶν παρόντων στεναγμόν τε καὶ ὀδυρμόν.

μα'. Μικρὸν οὖν ἔτι ἐπιβιώσας, κατὰ τὴν εἰκάδα τοῦ Ἰαννουαρίου μηνὸς τὸν βίον μετήλλαξε, τῆς βασιλείας γενόμενος ἐγκρατὴς μῆνας τρεῖς ἐπὶ δώδεκα ἔτεσι. πολλὰ τοὺς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως περιεχομένους παρ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον μισαττόμενός τε, καὶ χειμῶνα πάντη κατὰ πᾶσαν ὥραν καιροῦ ἐπάγων αὐτοῖς ἀφειδῶς, ἀνθ' ὧν ἕνεκεν καὶ τὸ Δυστυχὴς ὄνομα παρὰ παντὸς ἀνθρώπου, ὥσπερ τινὰ κλῆρον ἐπήγετο· μηδέποτε τρόπαιον στήσας κατὰ τῶν ἐχθρῶν βασιλικόν τε καὶ ἀξιέπαινον, μήτε μὴν τὴν προτέραν ἧτταν ἀναμάχεσθαι δυνηθείς· καίτοιγε ὀκτωκαίδεκα

in continenti deprehensos jugulavit, cunctosque strenua manu internecioni dedit. Eodem quoque Theophilo Imperatore mense Octobri, Indict. 8. Romanorum classis in Thasso Insulæ, navali prælio expugnata, tota penitus periit. Deincepsque Cyclades Insulas (quin & alias omnes) diripiendi ac populandi Ismaelitarum classis atque exercitus nullum finem fecit. Iterum quoque Theophobus & Augustæ frater Bardas cum exercitu in Abasgam missi, infaustis adeo ominibus rem gesserunt, ut pauci admodum ex illa expeditione reduces fuerint. Sed & nimii æstus, ac rursus exuberantes pluviæ, prorsusque aeris inæqualitas, intemperiesque terram ac colonos lædebant, indeque rerum penuria ac fames. Vix quoque vel unum diem, quandiu ille rerum potitus est, terra motibus quati destitit.

Theophili alia infortunia.

XL. Quia vero corporis omnem substantiam ventris diarrhœa taboque exhauserat, nec usquam jam anima sisti poterat, sed avolare ac abscedere quærebat; de filio atque uxore solicitus, eorumque securitati cavens, communem omnium conventum ad Magnauram indicit. Ibi ægre sublevantibus lectoque tollentibus necessariis, copiosum cum gemitu ducens spiritum; *Alius*, inquit, *istiusmodi affectus ægritudine, tantoque quatiente turbine, juventutis florem diro lamentaretur, tantamque hanc felicitatem; quibus jam olim insidiatus livor, nunc quoque graviter obruens, humanis me rebus extrudit. At ego uxoris futuram viduitatem prævidens, filiique orphani sortem miseram; ministrorum item atque servorum qui probis moribus ac obsequiis innutriti sunt; mei denique Senatus ac Procerum privationem, vehementius defleo atque deploro, o vestra præsentium Concio, quod vos mansuetos mitesque relinquens, ad eam, quam nescio, vitam proficiscor; gloriamque commuto, cujus loco quid mihi eventurum sit, ignoro. Verum hactenus meæ memores linguæ estote, quam numquam amplius estis audituri; quæ & acerba, pro eo ac honesti atque utilis ratio exposcebat, quandoque locuta est, nuncque cum e vivis excessero, benevolentiam in filium uxoremque recurrentem reponite; illud omnino cogitantes, Fore, ut qualis quisque in proximum suum exstiterit, talis ei quoque in futurum contingat.* Verbis ejuscemodi Imperatoris lingua Concionem omnem deliniente atque mulcente, in ea qui lacrymas teneret, nullus erat, majorque omnium pectore erumpens gemitus ac ejulatus, quam ut ullus satis conjectura assequi queat.

Theophili supremus concio.

Edit. Paris. pag. 86.

XLI. Paucos hinc dies vitæ superstes, vigesima die Januarii naturæ debitum solvit, Imperio potitus annos duodecim, menses tres. Adversus rectæ fidei professores, per omnem vitam odium implacabile gessit, nullumque non turbinem omni hora ac quavis occasione, nulla eis veniæ indulgentiaque adhibuit; quo factum est, ut *Infortunati* nomen apud omnes velut hæreditario quodam jure reportarit. Numquam pro Imperii majestate ac laude dignum adversus hostes tropæum erexit, ac neque acceptam cladem resarcire umquam satis potuit; idque cum octodecies per omnem vitam suscepta adversus hostes expeditione, totiesque cum illis signa

Theophili mors.

Persecutio in Orthodoxos.

Infortunatus.

contulerit, nec contemnendas copias pugnam commissurus duxerit. Verum Theophilo sic vita functo a nobis relicto, ad reliqua ejus Ædificia extantia in Palatio procedamus, utpote quæ magnifica dignaque memoria.

Theophili ædificia.

XLII. Statim itaque a Cyrio ingredienti, Ædificia illa in faciem incurrent. Nam & Cariani domus, sic dicta, quod a gradibus, quamdam velut fluminis planitiem, Cariano strata lapide, exhibeat; quæ & hactenus sericarum vestium penus est, ac Vestiarium vocatur, illius curæ opus est. Sed & illi vicinum Triconchum auro obductum tectum habens, cui ex figura nomen est. Triplici enim concha assurgit; una ad Orientem extructa, quæ & quatuor columnis Romanis (Porphyreticas vocant) fulcitur, duplicique obliqua ad Aquilonem & Meridiem. Ea porro domus pars, quæ ad Occidentem spectat, duabus columnis sustinetur, tribusque portis exitum præbet. Harum media, argento conflata; utrinque illi adjacentes, ære splendent. Exitus ad locum ducit Sigma appellatum, ab ejus elementi affini figura. Parem Sigma Triconcho in parietibus effulgentem venustatem præfert. Utrumque enim varii coloris marmoribus incrustatum est. Quod autem Sigma vocant, tectum firmum habet ac præmagnificum, quindecim columnis ex lapide Docimino fultum. Hinc per Styracem, ad ejus fundamentum descendens, eamdem cum superioribus figuram habere invenies ac compositionem, novemdecim columnis subnixum; constructa portico piperato lapide. Prope hanc Porticum paulo interius magisque ad Orientem, aliud quidpiam Terrasterum excitavit Artifex, ipsum perinde triplici concha comprehensum, ad similitudinem imminentis illi Triconchi; quarum una quidem ad Orientem spectat; duarum vero aliarum, alteram ad Occidentem, alteram ad Meridiem comprehendit: quæ autem pars ad Aquilonem vergit, duplici columna veropiperina discretum Mysterium habet: sic rite pro rei ratione nuncupatum; eo quod, haud secus ac specus resonans, repetitum sonum omnem (is Echo dicitur) ad audientes transmiterit; sic, sive quis ad Orientalis, sive ad Occidentalis conchæ parietem accedens, silentio ac secum ipse loquatur, eaque diametro, ac ea adverso recta alius stans parieti aurem admovear, vocem silentio dictam, ac si in aurem quis locutus esset, distincte audit. Tale nimirum est quod ibi miraculum exhiberi contingit.

Cariani Ædes. Triconchum. Edit. Paris. pag. 87. Sigma. Mysterium seu Secretum.

XLIII. Huic Ædi adjunctum unaque constructum, ejus, quod dicebamus, Sigma peristylium. Post hæc subdivale quoddam atrium effunditur, mediam habens Phialam æream, cujus labrum argento coronatum. Hæc auream habens cochleam, sic appellata est, Mystica Triconchi Phiala, ex vicino scilicet utroque Ædificio (Mysterio scilicet ac Triconcho) nacta, ut sic vocaretur. Eodem prope loco juncti extant gradus ex Præcone-

Triconchi Mystica Phiala.

πολέμους παρ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ζωὴν κατὰ τῶν ἐχθρῶν συστήσας, καὶ τοσαυτάκις αὐτοῖς συμπλακείς, καὶ πρὸς παρατάξεις χωρήσας οὐκ ἀγεννῶς. Ἀλλὰ τοῦτον μὲν οὕτω καταστρέψαντα τὸν βίον ἐνταῦθα καταλιπόντες, ἐπὶ τὰς καταλοίπους οἰκοδομὰς αὐτοῦ τὰς ἐπὶ τὰ ἀνάκτορα οὔσας βαδιούμεθα, ἀξιολογωτάτας οὔσας, καὶ μνήμης τυχεῖν ἱκανάς.

μβ'. Εὐθὺς γοῦν[120] ἀπὸ τοῦ Κυρίου εἰσιὼν κατὰ τὸ πρόσωπον ὑπαντώσας εὑρήσεις αὐτάς. ὅ, τε γὰρ Καριανός, ὡς οὕτω φέρει τὴν κλῆσιν, διὰ τὸ ἀπὸ τῆς γραδώσεως ἔχειν[121] ἀπὸ λίθου Καριανοῦ οἷόν τινα πλατὺν ποταμόν, ὃ καὶ χρηματίζον σήμερον Βεστιάριον τῶν ἀποθησαυριζομένων πέπλων ἐν σηρικῶν, τῆς ἐκείνου προνοίας ἔργον ἐστίν. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ὁ γείτων αὐτοῦ κεχρυσωμένην ἔχων ὀροφὴν Τρίκογχος, ἐκ τοῦ σχήματος τὴν κλῆσιν λαχών. τρισὶ γὰρ κόγχαις μετεωρίζεται· μιᾷ μὲν κατὰ τὴν ἀνατολὴν συνῳκοδομημένος, ἣ καὶ ἐν τεσσάρων κιόνων Ῥωμαίων ὑποστηρίζεται· δυσὶ δὲ ἐγκαρσίαις κατὰ ἄρκτον καὶ μεσημβρίαν φημί. τὸ πρὸς δύσιν δὲ τοῦ οἴκου μέρος, ὑπὸ δύο μὲν κιόνων ἀνέχεται, τριῶν δὲ πυλῶν τὴν ἔξοδον δίδωσι. τούτων ἡ μέση μὲν ἐξ ἀργύρου κατεσκεύασται, αἱ ταύτης δὲ ἑκατέρωθεν ἐν γεγανωμένῳ χαλκῷ. ἡ ἔξοδος εἰς τὸ καλούμενον οὕτω Σίγμα ἐξάγει, ἐκ τῆς πρὸς τὸ στοιχεῖον ὁμοιότητος τὴν ἐπωνυμίαν λαβόν, ὃ ἴσην τε καὶ ὁμοίαν τῷ Τρικόγχῳ τὴν εἰς τοὺς τοίχους ἐπανθοῦσαν ὡραιότητα φέρει· ἐκ γὰρ λακαρικῶν παμποικίλων τοῦτό τε κἀκεῖνο μαρμάρωται. ἀλλὰ τοῦτο μὲν τὴν ὀροφὴν ἔχει στερράν τε καὶ λαμπράν, ὅτι καὶ πεντεκαίδεκα κίοσιν ἥδρασται ἐκ λίθου Δοκιμίνου. διὰ στύρακος δὲ πρὸς τὴν θεμέλιον αὐτοῦ κατιὼν, τὴν αὐτὴν ἔχοντα τοῦ σχήματος εἰκόνα τε καὶ ὁμοίωσιν εὑρήσεις, ἐννέα πρὸς τὴν δέκα κίοσι διαβασταζόμενον, καὶ τὸν περίπατον ἔχοντα κατεστρωμένον ἐκ λίθου πιπεράτου. τούτου δὲ πλησίον τοῦ περιπάτου ἐνδότερόν που καὶ ἀνατολικώτερον, Τετράσηρόν τι ὁ τεχνίτης ἐξήγειρε, τρισὶ καὶ αὐτὸ κόγχαις διειλημμένον κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπικειμένου αὐτῷ Τρικόγχου. ἀλλὰ τὴν μὲν μίαν πρὸς τὴν ἀνατολήν, τὰς ἑτέρας δὲ δύο, μίαν μὲν πρὸς τὴν δύσιν, θατέραν δὲ πρὸς τὴν μεσημβρίαν συμπεριείληφε· τὸ δὲ ἀρκτῷον μέρος, ἐκ δύο κιόνων ἀληθινοπιπέρων ἔχει διαστελλόμενον Μυστήριον· οὕτω τὴν κλῆσιν ἔχει τοῦτο καταλλήλως. καὶ ἡ αἰτία, ὅτι καθάπερ τὰ ἄντρα συνηχοῦν, ἀβλαβῆ τὴν ἠχὼ διαπέμπει πρὸς τοὺς ἀκούοντας· καὶ εἴ τις τῷ τοίχῳ πλησιάσας τῆς ἀνατολικῆς κόγχης, εἴτε δὴ καὶ δυτικῆς ἐν μυστηρίῳ τι εἴπῃ καὶ καθ' ἑαυτόν, ἐκ διαμέτρου τε καὶ ἀντιπέρας ἱστάμενος ἕτερος, εἰ τὸ οὖς τῷ τοίχῳ ἐπιθῆται, τῆς ἐν μυστηρίῳ λαλουμένης ἐκείνης φωνῆς αὐτήκοός πως γενήσεται. τοιοῦτόν τι περὶ αὐτὸ θαῦμα ἐγγίνεται.

120. 121.

μγ'. Τούτῳ δὲ τῷ οἴκῳ παραπεπηγώς πως καὶ συγκατεσκεύασται ὁ τοῦ Σίγμα περίστυλος, ὁ πρότερον ἡμῖν εἰρημένος. ἐκ δὲ τούτου ὕπαιθρόν τι καὶ ἐξαίρετον κέχυται, μέσον μὲν Φιάλην ἔχον χαλκῆν, ἐξ ἀργύρου τὸ χεῖλος ἔχουσαν ἐστεμμένον· ἣ, διὰ χρυσοῦν στροβίλιον ἔχουσα, οὕτω κατωνόμασται, Μυστικὴ τῆς Τρικόγχου Φιάλη· ἔκ τε τοῦ πλησίον ᾠκοδομημένου Μυστηρίου, καὶ τοῦ Τρικόγχου εἰκότως τὴν ἐπωνυμίαν λαβοῦσα. ἐκ δὲ ταύτης αὐτοῦ που πλη-

πλησίον, καὶ ἀναβάθραι ἑστήκασιν ἐκ Προικοννησίου λίθου λελαξευμέναι· καὶ μέσον τῶν εἰρημένων ἀναβαθμῶν, τροπικὴ ἐκ μαρμάρων, ὑπὸ δύο λεπτοκαλάμων κιόνων στηριγμένη, αὐτὴ πως παρὰ τὴν πλευρὰν τοῦ πρὸς τὸ εὖρος Σίγμα, καὶ δύο χαλκᾶ λεοντοχάσματα ἐπιπήγνυσιν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕδωρ ἐκφέροντα, τὸ αὐλῶν ἅπαν τοῦ Σίγμα ἐπλήρουν τοῦ νάματος, τέρψιν οὐ μικρὰν παρέχοντα. ἡ δὲ δὴ Φιάλη κατὰ τὸν καιρὸν τῶν δεξιμῶν, πιστακίων καὶ ἀμυγδάλων, ἀλλὰ μὴν καὶ κουκουναρίων, πεπληρωμένη κονδίτου ἐκ στροβιλίου ἐκδιδομένου, πᾶσιν ἐκίρνα καὶ παρεῖχε τρυφὴν, τοῖς ὅσοι δι' ἐφέσεως εἶχον τῶν ἑστηκότων ἐκεῖ· πᾶσι μὲν ἀναντιρρήτως τοῖς ἐκ Θυμέλης, πλέον δὲ τοῖς ἐξ ὀργάνων ψάλλουσι καὶ τὸ σύντονον. κατὰ μὲν δὴ τὰς ἀναβάθρας ὁ δῆμος ἅπας ἱστάμενος, καὶ τὸ πολίτευμα μετὰ τῶν * στρατικῶν ταγμάτων, τὴν τάξιν ἐπλήρουν τῶν βασιλικῶν, μέσον αὐτῶν δηλαδὴ κατὰ τὴν εἰρημένην μαρμάρινον τροπικὴν, εἰ μὲν τύχοιεν ἔχοντες καὶ τὸν Δομέστικον τῶν Σχολῶν μετὰ τοῦ Ἐσκουβίτου καὶ τῶν δύο Δημάρχων· τοῦ τε Πρασίνου, τοῦ τε Βενέτου. πλησίον δὲ τοῦ Δομεστίκου ἱσταμένου τοῦ τῶν Βενέτων Δημάρχου, πλησίον δὲ τοῦ Ἐσκουβίτου τοῦ τῶν Πρασίνων. εἰ δὲ μὴ τύχοιεν εἶναι Δομέστικος καὶ ὁ Ἐσκούβιτος, ἀλλὰ τούς γε Δημάρχους ἔχοντες. τούτων ἔφορος ἦν ἁπάντων ὁ Βασιλεὺς, καὶ θυμηδίας ἁπάσης πληρούμενος ἐν χρυσῷ διαλίθῳ θρόνῳ καθήμενος, καὶ μὴ πρότερον ἐξανιστάμενος, ὡς καὶ τακτικὰ βιβλία καὶ βασιλικὰ διαγορεύουσιν, ἢ τῶν σκιρτημάτων ἐκείνων ἀπαπολαῦσαι διὰ τῆς θέας, καὶ τῶν πολιτικῶν ἐξαλμάτων· οὕτω μὲν ταῦτα, καὶ διὰ τοῦτο τῷ Θεοφίλῳ κατεσκευάσθησαν. Τοσοῦτος δὲ ἔρως ἦν τούτων αὐτῷ, ὡς καὶ τὰς συνήθεις τῶν πραγμάτων ἀντιλήψεις, καὶ μεθ' ἡμέραν προελεύσεις ἐν αὐτῷ δὴ τῷ Τρικόγχῳ ἐκτελεῖν. οὗ καὶ κατὰ πρόσωπον τῆς ἐξ ἀργύρου κατεσκευασμένης τῶν πυλῶν, ἀνεστηκυῖα ἐστὶν ὀροφὴ τέσσαρσι κίοσι μετεωριζομένη τοῖς Θετταλικοῖς, τοῦ καὶ πρασίνου, λίθου· ἀντικρὺ δὲ ταύτης καὶ κατὰ μέτωπον πλησίον δὲ τῶν εἰρημένων ἀναβαθμῶν κατὰ τὸ πρὸς δυσμὰς μέρος τοῦ Σίγμα Τρίκλινοι πεφυκότες, τῷ Θεοφίλῳ ἐξῳκοδομημένοι· Πυξίτης ὄνομα τῷ ἑνί τε καὶ κατωτέρῳ· ἅτερος δὲ ἀνώνυμος μὲν, ἀνώτερος δὲ, καὶ αὐτοῦ τὸν Βασίλειον Κλῆρον ἐν ἑαυτῷ διατίθεσθαι λαχών. τούτου δὲ Πυξίτου κατὰ τὴν πλευρὰν στίχοι λελατόμηνται, ἀσκαρῖτις ὄντες γεννήματα Στεφάνου μὲν ἔχοντος τοὔνομα, ὑπὸ δὲ τοῦ Καπετωλίτου προσαγορευομένου. Οἱ δὲ κατὰ τὸν τοῦ Σίγμα περίδρομον ἐγκολαφθέντες, τοῦ οἰκουμενικοῦ διδασκάλου, Ἰγνάτιος οὗτος ἐκαλεῖτο, τυγχάνουσι. κατὰ τὸ εὐώνυμον δὲ μέρος, ὡς πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Σίγμα, ἕτερός τις τρίκλινος ἐξήρτηται, ὃς Ἔρως μὲν ἐπικέκληται, ἀποθήκη δὲ αὐτῷ ἐχρημάτιζεν. ἐντεῦθεν οὐκ ἄλλο τι, ἢ ἐστερημένας ἀσπίδας, καὶ ὅπλα παντοῖα, εἴδοι τις ἐν αὐτῷ, καὶ ταύτας τοὺς τοίχους διαμορφουμένας, ὡς τὸ εἰκός· καὶ τὰ μὲν ἐξ αὐτοῦ τοῦ Τρικόγχου ἄχρι δὲ τῶν δυσμῶν οὕτως ἔνεστιν ἰδεῖν τοὺς ἀνεγηγερμένους οἴκους ἐκεῖ· κατὰ δὲ τὸ πρὸς ἀνατολὰς μέρος ἴδοις μὲν καὶ τὸν Μαργαρίτην προσαγορευόμενον. Τρίκλινος οὗτος ἐκ βάθρων τῷ Θεοφίλῳ ἐστηκώς· ὃ κάτω μὲν κίοσιν ῥοδοποικίλοις τὴν ὀροφὴν στηρίζεται, τοὺς τοίχους δὲ ζώοις πεποικιλμένους παντοδαπῶς· τὸ ἔδαφος ἔχει ἐκ Προικοννησίου λίθου καὶ συγκοπῆς ἅπαν κατεστρωμένον· ἴδοις δὲ καὶ τοῦ ἐν αὐτῷ κοιτῶνος

* ὑπηρετικῶν.

352.

A sio candido lapide; mediaque eorum, quos diximus, graduum, marmorea apsis duplici ordine graciliorum columnarum fulta. Sunt & ibi ad latus Orientale Sigma, ærei Leones duo, hiantibus faucibus erecti. Hi, aquam eromentes, mediamque omnem aream Sigma latice compluentes, non exiguam præbent voluptatem. Phiala autem, quo tempore nuces & amygdala, frugesque aliæ ac poma esui apta sunt, condito plena, se ex cochlea effundente, quisquis astantium vellet, miscebat præbebatque delicias; cunctis quidem haud dubie Thymelicis, iis tamen amplius qui ex organis, contentiusque psallebant. In gradibus consistens omnis populus, & Magistratus una cum Officialibus, Imperatoris comitatum implebant; B medium habentes, in ea scilicet quam dicebam, marmorea apside, si quando adesse contingeret, etiam Scholarum Domesticum cum Excubito, & duobus factionum (Prasinæ scilicet atque Venetæ) Tribunis: itaut Venetæ quidem factionis Tribunus staret juxta Domesticum Scholarum; Prasinæ vero Tribunus juxta Excubitum. Sin autem quandoque Domesticum Excubitumque deesse contingeret, eos saltem habentes, quos diximus, Tribunos. Horum omnium inspector erat Imperator, omni jucunditate repletus, in aureo gemmisque distincto sedens solio, nec prius surgebat (ut libris bellica ipsaque Imperatorum domestica continentibus, statutum est) quam C gesticulationibus ejusmodi civiumque tripudio delectatus esset. Ita hæc, inque eum usum a Theophilo extructa. Tanto autem horum amore tenebatur, ut consuetas causarum lites in Triconcho ipso dirimeret, & quotidie ad ipsum procederet: cui etiam a fronte portæ argenteæ, sublime, quatuor columnis Thessalici marmoris (quod est viride) tectum imminet: e regione autem illius & a tergo, haud procul ab iis, quos diximus, gradibus, ad Sigma Occidentalem partem, quæ extant Triclinia, Theophilo auctore sunt extructa: Pyxites nomen uni ac inferiori; alterum, quod est superius, caret nomine, in quo etiam Palatini Clerici vestiri solent. Ad Pyxitis latus insculpti D sunt versus, Stephani A secretis Capetoliti vena producti: qui autem in Sigma porticu extant exarati, Ignatii sic nuncupati, Universalis Magistri, ingenii monumenta sunt. Ad lævum latus, velut ad Sigma Orientalem partem, aliud quoddam triclinium imminet, cognomento Eros; quod illi armorum penus erat. Hinc non aliud quis in eo videat, quam clypeos, omnisque generis arma in parietibus depicta, inque illis (ut par est) coloribus manuque ac penicillo expressa. Inque eum modum a Triconcho ad occiduas usque partes, excitatas ibi Ædes liceat conspicere: ad Orientem autem etiam videas, quam vocant Margaritam. Est autem illa, triclinium a fundamentis a Theophilo excitatum, E cujus tectum columnæ octo Rhodio marmore variæ fulciunt: muri, omnis generis pictis animalibus variegati: pavimentum omne Proconesio stratum lapide & tessellatum. Videre etiam licet orbem cameræ cubiculi quod illic est, aurum distinctam, & quatuor columnis Bathuinis suffultum: quatuor item Thessalicis sustentatas porticus, tum

Edit. Paris. pag. 88.

Spectacula Circi. Enervant a hæc, fovendaque plebis licentia.

Varia Ædificiis insculpta carmina. Horum Auctores.

pag. 89. Margarita triclinium.

Viridis coloris non ita acuti, sed subalbi magis ac pressi.

Orientalis lateris, tum Meridialis. Ejus parietes & pavimentum, magnifice strata perinde ac Margaritæ. Versabatur in eo cubiculo Theophilus, ab Æquinoctio verno ad Æquinoctium Autumnale, ac deinceps. Jam autem appetente Hyemali Solstitio, ad aliud cubiculum in Cariani Triclinio commeabat, quod ipse construxerat; in quo ab Australium ventorum vehementioribus flatibus, se protegeret. Cubiculum hoc nunc Papiæ domicilium est. Nec minus videbis, quod illic extat, sic dictum, Solare, ab eo ad Aquilonem fundatum; ex quo conspiciebatur, quod tunc illic erat, vetus Sphæristerium, ubi & Nova extructa Ecclesia; suntque duæ Phialæ & hortus interior, ab inclytæ memoriæ Basilio Imperatore effecta. Et quidem ad plagam Orientalem hæc sunt ejus Ædificia: ad Austrum vero, productis primum Solaribus, uti superius diximus, hortisque, qui nunc sunt, constitutis, præterea etiam cubicula extruxit, quod Camilam vocant, alterumque illi vicinum; quodque iterum prope illud ordine tertium est; ac modo Augustæ vestium penus (hoc est, Vestiarium) est. Cæterum Camilas sic dictum cubiculum, tectum quidem habet auro distinctum, quod columnæ sex Thessalici lapidis (hoc est viridis) sublime fulciunt. Parietum inferiores quidem partes, similibus marmoreis crustis constratæ sunt; superiores vero exhibent statuas quasdam ex tessellis compositas, quæ poma decerpunt. Præterea vero etiam pavimentum, ex Prœconesio lapide stratum. Una quoque extructum Oratorium, duo continens altaria, alterum sanctissimæ Dei Genitricis nomine, alterum Michaelis Principis cælestis militiæ. Subjectus ei xystus, per clatrum marmoreum in Triclinium Aureum adspectans, Bibliothecæ usui addictus a Christi amante Constantino Porphyrogenneto: cujus rursus cœnaculum, parietes quidem ex Bathuino lapide splendidos habet: pavimentum vero omne ex tessellulis marmoreis varii coloris compositum est. Quod Camilam sequitur alterum cubiculum, tectum priori simile habet, Dociminis quatuor columnis subnixum. Pavimentum, Prœconesio stratum lapide. Parietum Aerem (inferiores scilicet partes) quemadmodum primum cubiculum aureis tassellis ubique exornatum habet: reliquum vero ubi deficiunt tessellulæ, arbores quædam versicoloresque figuræ implent, ex Prasino marmore. Huic subjectum cubiculum, quod & medius xystus, seu ambulacrum (Μεσόπατος) dicitur, Eafectorum Gynæceo præfectorum domicilio addictum est. Tertium denique, una cum cubiculo, quod nunc Augustæ vestium penus est (id est, Vestiarium) simile his tectum habet. Pavimentum candido lapide Prœconesio stratum: parietes omnes, non tunc quidem, sed postea, Michaele Theophili filio Imperatore, pictis Imaginibus egregie ornati. Ejus, quod huic conjunctum cohærensque diversorium est, tectum columnis septem Carianis fulcitur; quinque ex Meridiali plaga, duabus ex ea quæ ad Orientem spectat, muro duplici munitur, quibus Porphyretici, Peganusiique & Cariani, necnon &

Cubicula Æstiva Hibernaque Theophili.

Basilii Imp. opus hoc celeberrimum.

Cubicula alia.

Camilas,

Edit. Paris. pag. 90.

Cubiculum alterum.

Tertium cubiculum.

A ἐκ τεσσάρων μὲν [123] κιόνων Βαθυνῶν τὸν χρυσῷ κατάστικτον ἀναλόγως τὸν ὄροφον ἀνεχόμενον· ἐκ τεσσάρων δὲ Θετταλικῶν τὰς στοὰς ἀνεγηγερμένας καὶ βασταζομένας, τοῦ τε ἀνατολικοῦ μέρους, καὶ τοῦ μεσημβρινοῦ· τοὺς τοίχους δὲ καὶ τὸ ἔδαφος ὁμοίως τοῖς Μαργαρίτου κατεστρωμένα λαμπρῶς· οὗτος μὲν ὁ κοιτὼν εἶχεν ἐν ἑαυτῷ διαιτώμενον τὸν Θεόφιλον ἀπὸ τῆς ἐαρινῆς ἰσημερίας, μέχρι τῆς μετοπωρινῆς, καὶ αὖθις· ἄρτι δὲ τῆς χειμερινῆς γειτνιαζούσης τροπῆς, κατὰ τὸν ἄλλον μετῳκίζετο κοιτῶνα τὸν κατὰ τὸν Καριανὸν τρίκλινον, καὶ αὐτὸν ὑπ' ἐκείνου ᾠκοδομημένον, διὰ τὰς τῶν νότων ἰσχυροτέρας καὶ βιαιοτέρας πνοάς· ὃ καὶ νῦν τοῦ Παππίου ἐστὶν ἴδιον καταγώγιον· οὐχ ἧττον δὲ κατόψει καὶ τὸν ἐκεῖσε δὴ Ἡλιακόν, ὑπ' ἐ-

B κείνου καταβεβλημένον κατὰ πρόσωπον τοῦ βορρᾶ, ἐξ οὗ δὴ ἑωρᾶτο καὶ τὸ παλαιὸν Τζυκανιστήριον, ἐκεῖσε τηνικαῦτα τυγχάνον, ἔνθα καὶ ἡ Νέα ἔκτισται Ἐκκλησία, καὶ αἱ δύο φιάλαι εἰσί, καὶ τὸ μεσοκήπιον ὑπὸ Βασιλείου τοῦ ἀοιδίμου γενόμενα Βασιλέως. καὶ πρὸς μὲν τὸ ἀνατολικὸν μέρος αὗται αὐτοῦ αἱ οἰκοδομαί· πρὸς δὲ τὸν νότον, πρῶτον μὲν αὐτὰ τὰ Ἡλιακὰ προτείνας, ὡς ἡμῖν πρότερον εἴρηται, καὶ τοὺς νῦν ὄντας κήπους πήξας, κουβούκλεια προσῳκοδόμητο· τόν τε Καμιλᾶν οὕτω λεγόμενον, καὶ τὸ πλησίον ἐκείνου κουβούκλειον δεύτερον, καὶ τὸ τούτου πάλιν κατὰ τάξιν πλησίον τρίτον· ὃ καὶ νῦν τῆς Αὐγούστης ἐστὶ Βεστιάριον. Ἀλλ' ὁ μὲν Καμιλᾶς ἐξ κίοσιν ἐκ Θετταλικοῦ λίθου, τοῦ καὶ πρασί-

C νου, τὸν χρυσοκατάστικτον ὄροφον μετεωριζόμενος· τὸν δὲ τοῖχον τὰ κάτω μὲν ἔχων ἐξ ὁμοίων κατεστρωμένα πλακῶν, τὰ δ' ἄνω ἐκ χρυσαυγῶν ψηφίδων ἀγάλματά τινα τρυγῶντα καρπούς· ἔτι δὲ καὶ τὸ ἔδαφος ἐκ λίθων Προικοννησίων, συνῳκοδομημένον ἔχει καὶ εὐκτήριον, δύο περιέχον βήματα· ἓν μὲν, εἰς ὄνομα τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης Θεοτόκου, θάτερον δὲ, εἰς ὄνομα τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ. ὑποβεβηκὸς δὲ τούτῳ [124] μεσόπατόν ἐστιν, ὃ τὴν μὲν σχέσιν διὰ μαρμαρίνου κλουβίου πρὸς τὸν Χρυσοτρίκλινον ἔχον, εἰς Βιβλιοθήκην ἀφώρισται παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ φιλοχρίστου Πορφυρογεννήτου Βασιλέως· ὑπὲρ τὸ ἀκεστρεῖον αὖθις ἐστὶν ἐκ λίθων μὲν Βαθυνῶν τοὺς τοί-

D χους ἔχον λελαμπρυσμένους, ἐκ συγκοπῶν δὲ καὶ ψηφίδων ποικίλων χροιῶν τὸ ἔδαφος πᾶν. τὸ δὲ μετὰ τὸν Καμιλᾶν κουβούκλειον δεύτερον, τὴν ὀροφὴν ὁμοίαν τῷ προτέρῳ ἔχον, καὶ ὑπὸ τεσσάρων κιόνων ἐπηρεισμένον Δοκιμιανῶν. τὸ ἔδαφος ἐκ Προικοννησίου λίθου κατέστρωται· τῶν τοίχων, ὡς τὸ πρότερον, [125] τὸ μὲν ἀέρα ἐκ χρυσοειδῶν ψηφίδων ὅλως κατηγλαϊσμένον φέρον· δένδρα δέ τινα καὶ ποικίλματα, ἐκ πρασίνων ἔχοντα τὸ λοιπὸν ψηφίδων ἀναπληρούμενον. τὸ τούτου δὲ ὑποβεβηκὸς, ὃ καὶ Μεσόπατος λέγεται, εἰς οἴκησιν τῶν τῆς γυναικωνίτιδος πεπιστευμένων καρτζιμάδων ἐστίν. τὸ δὲ τρίτον μετὰ τὸ κουβούκλειον, τὸ καὶ νῦν τῆς Αὐγούστης Βεστιάριον χρηματίζον, ὁμοίαν ἔχει τούτοις

E τὴν ὀροφήν, καὶ τὸ ἔδαφος ἐκ λευκοῦ λίθου Προικοννησίου κατεστρωμένον· τοὺς τοίχους δὲ ἅπαντας ὑπὸ εἰκόνων ὕστερον, ἀλλ' οὐ τότε καταγλαϊσθέντας, ὑπὸ τοῦ υἱοῦ Μιχαήλ. τὸ τούτου δὲ ἡνωμένον καὶ συμπεφυκὸς καταγώγιον, ἑπτὰ μὲν κίοσι Καριανοῖς τὴν ὀροφὴν στηρίζεται, πέντε μὲν πρὸς μεσημβρίαν, δύο δὲ πρὸς ἀνατολήν· τοίχοις δὲ δύο ὠχύρωται ἐκ πλακῶν Ῥωμαίων καὶ Πηγασιανῶν καὶ Κα-

123\.

124\.

125\.

ριανῶν, πρὸς δὲ καὶ Πρασίνων κυματιζομέναις ποταμίων Θετταλικῶν. Μυστικὸς οὗτος κατονομάζεται, διὰ τὴν τῶν μαρμάρων ἀκριβῆ συγκοπήν. ὅθεν καὶ τὴν τοῦ ἐδάφους λείωσιν ἐκ διαφόρων μὲν σχημάτων, ἐκ διαφόρων δὲ καὶ ὡραίων λίθων ἐξηρτυμένην ἔχει. εἴποις ἂν αὐτὸ ἰδὼν, λειμῶνα εἶναι διαφόροις ἄνθεσι βρύοντα. τούτῳ πρὸς μὲν δύσιν κατὰ πλευρὰν κυβικλεῖον ἵδρυται, ὃ τῇ τῶν μαρμάρων ὡραιότητι κατὰ πάντα φέρον ἑπόμενον. Ἔτι δὲ καὶ κίοσι πέντε Καριανοῖς, τρισὶ μὲν πρὸς μεσημβρίαν, δύο δὲ πρὸς δυσμὰς τὴν ὀροφὴν βαστάζουσιν. ἕτερον δὲ πρὸς πόδας τούτου ἐστὶν, εἰς δύο μὲν δόμους διῃρημένον, τῷ Αὐγουστιακῷ δὲ πλησιάζον κοιτῶνι· ἔνθα καὶ Λέων ὁ φιλόχριστος Βασιλεὺς εὐκτήριον τῆς ἁγίας Ἄννης ἐδείματο· καὶ αὐτὸ ἐκ τεσσάρων μὲν κιόνων Βαθυΐνων τὴν ὀροφὴν ἀνεγειρόμενον· τὸ ἔδαφος δὲ, ἐκ λίθου λευκοῦ Προικοννησίου, πρὸς τοὺς τοίχους ἐκ Βαθυΐνων πλακῶν διαμορφούμενον. ἀλλὰ τοῦτο μὲν τῷ τῆς Αὐγούστης πλησιάζει κοιτῶνι, ὡς ἔφαμεν· ἐκεῖνο δὲ τὸ πρὸς δύσιν τοῦ Μυστικοῦ, τὴν μὲν κάθοδον ἐν τῷ προρρηθέντι ἔχει κοιτῶνι διὰ κλίμακος, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν εἴσοδον· εἰσάγει δὲ καὶ πρὸς τὸν καινούργιον κοιτῶνα καὶ τρίκλινον, ὃν Βασίλειος ὁ ἀοίδιμος ἀνέστησε Βασιλεὺς, καὶ πρὸς τὸν πόρτικα τοῦ πέμπτου κυβικλείου, ἐν ᾧ τὸ τοῦ ἁγίου Παύλου Εὐκτήριον ὑπὸ Βασιλείου τοῦ ἀοιδίμου ἵδρυται Βασιλέως.

μδʹ. Ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς ἀνακτόροις κατὰ τὸ βορρᾶν καὶ νότον, ὑπὸ Θεοφίλου μὲν ἀνῳκοδόμηνται· ὑφ' ἡμῶν δὲ ἱστορίᾳ παραδίδονται, ὅτι μὴ βουλόμεθα τὰ ἐκείνου ἔργα, ὁποῖα ποτ' ἂν ᾖ, λήθῃ παραδίδοσθαι, εἰς διάγνωσιν τῆς ἐκείνου περὶ τὸν βίον προαιρέσεως. Ἀλλὰ καὶ τὰς Τρικλίνους, τόν τε οὕτω καλούμενον Λαυσιακὸν, πρὸς ἔτι δὲ μὴν καὶ τὸν Ἰουστινιανοῦ, ἐκεῖνος τοῖς χρυσοειδέσι ψήφοις ἐκόσμησε. 126 καὶ τὴν καλάθωσιν ἐκ τῶν Βασιλίσκου τοῦ Τυράννου παλατίων μεταγαγὼν, τῷ Λαυσιακῷ περιέθηκε. καὶ ἕτερον δὲ Τρίκλινον μετὰ τεσσάρων κουβικλείων σεμνῶν τε καὶ λαμπρῶν, ὧν τὰ δύο μὲν πρὸς τὸ μεσόπατον τοῦ δευτέρου κυβικλείου τοῦ μετὰ τὸν Καμιλᾶν ὑπὸ τεσσάρων ἀψίδων τὴν χρυσοειδῆ ὀροφὴν ἔχοντα, πρὸς τὴν Πορφύραν εἰσίν· ἥτις οὕτω λέγεται, διὰ τὸ τὴν Δέσποιναν ἐκεῖσε ἔκπαλαι τὸ διανέμειν τὸ ὀξὺ ταῖς ἀρχοντίσσαις κατὰ τὸν τῶν βρουμαλίων καιρόν· ἕτερα δὲ δύο πρὸς τὸ μέρος τοῦ Λαυσιακοῦ, ἐξ ὧν καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν ἔχει κατασκοπὴν, εἰργάσατο μὲν, ἐκ λίθου Προικοννησίου τὰ ἐδάφη κατεστρωκὼς αὐτῶν, καὶ ἐκ χρωμάτων, ἀλλ' οὐ μαρμάρων, τοὺς τοίχους ὡραΐσας, ὑπὸ ἐμπρησμοῦ δὲ ὅμως ἀφανείᾳ παρεδόθησαν. καὶ Θέκλα δὲ ἡ τούτου πρώτη θυγάτηρ, τὸ κατὰ τὰς Βλαχέρνας κυβίκλειον, ἔνθα καὶ τὸ τῆς Πρωτομάρτυρος Θέκλης Εὐκτήριον ἵδρυται, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ἤγαγεν εὐμορφότατον· ἐκεῖσε δὲ καὶ τὸν βίον ὡς κλινοπετὴς ἐξέλιπεν.

126.

127.

Prasini, undulati denique Thessalici marmoris, crustæ ornamentum præbent. Appellatur diversorium istud ac aula, Musicus, ob marmorum vario colore compositorum insignem elegantiam. Unde & pavimenti faciem ea diversis figuris, diversisque ac pulcherrimis lapidibus egregie concinnatam habet. Dicas videndo, pratum esse, diversis floribus scatens. Huic ad Occidentale latus aliud cubiculum adhæret, eadem marmorum elegantia instructum. Ad hæc, tectum illius columnis quinque Carianis, tribus ad Meridiem, duabus ad Occasum, sustentatur. Aliud vero est ad ejus pedes, in duas ædes divisum, haud longe ab Augustæ sacro cubiculo: ubi etiam Christi amans Leo Imperator sanctæ Annæ extruxit Oratorium; cujus ipsius tectum, columnis quatuor Bathuinis fulcitur; pavimentum, ex Proconesio candido lapide; ad parietes, Bathuini marmoris crustis distinctum. Verum istud Augustæ sacro cubiculo vicinum est, uti diximus: quod autem ad Musici occiduum latus est, ita consertum est, ut ex illo per scalam in sacrum idem cubiculum descensus atque aditus pateat. Inducit vero & ad novæ fabricæ cubiculum tricliniumque, a Basilio inclytæ memoriæ Imperatore conditum: ad porticum item quinti cubiculi, quo loco extat sancti Pauli Oratorium, ab inclytæ memoriæ Basilio Imperatore excitatum.

Musicus.

S. Annæ Oratorium.

Edit. Paris. pag. 91.

S. Pauli Oratorium.

XLIV. Hæc in Palatio ad Aquilonem & Austrum a Theophilo constructa Ædificia; nobis autem, qui nolumus aliquid, eorum quæ gessit, quicquid tandem illud sit, oblivioni tradi (quo nimirum ejus animus demerendi cives neminem lateat) litterarum monumentis tradita. Sed & Triclinia, tum cui Lausiaci nomen, tum quod Justiniani ædificatio est, auro rutilis tessellulis ornavit: capitula quoque ex Basilisci Tyranni palatio translata, Lausiaco adhibuit. Aliud item triclinium, cum quatuor splendidis ornatisque cubiculis: quorum duo versus mesopatum xystumque secundi cubiculi, quod est post Camilam, tectum auro rutilum quadruplici apside habentia, ad Porphyram dirigant. Palatii locus est ita dictus, quod illic more olim recepto, Augusta nobiles matronas sub brumalium tempus, coccino purpuraque impartiat. Duo alia cubicula ad partes Lausiaci, ex quibus etiam in ipsum aspectum habet, exædificavit, pavimento strato Proconesio lapide, ac parietibus vario colore (quamquam non ex marmore) ornatis: quæ tametsi talia erant, incendio perierunt. Sed & Thecla ejus filiarum natu maxima, cubiculum, ubi & Theclæ Protomartyris Oratorium est, cum sit pulcherrimum, a fundamentis excitavit: quo etiam loco in lecto decumbens vivere desiit.

Lausiacum.

Porphyra unde dicta.

S. Theclæ Oratorium. Thecla Theophili filia.

Edit. Parif. pag. 92.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΥΙΟΥ ΘΕΟΦΙΛΟΥ.

ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ.

MICHAELIS THEOPHILI FILII IMPERIUM.

LIBER QUARTUS.

I. ISTIUSMODI vitæ finem nacto Theophilo, Michael ejus filius, illius successor Imperium capessivit, annos tres natus, ex quo eam parens Theodora partu effuderat. Rerum curatores ac procuratores fuerunt, quos ei pater reliquerat; Theoctistus Eunuchus per id tempus Caniclio Præfectus ac Dromi Logotheta, Bardasque Patricius ac Augustæ frater, nec non Manuel Magister ex Armeniis oriundus, qui & Augustæ patruus erat. Firmato itaque Reip. statu, & cum rerum hactenus recta gubernatio foret; futurum erat, ut & Imaginum cultus instauraretur, pristinumque honorem illæ rursus reciperent. Ad Manuelem itaque diro morbo gravique conflictatum ingressi Studiani Monachi (quippe quibus ille fidei plurimum habebat) facili negotio citoque recuperandam sanitatem pollicentur, si modo tum ipse sanctarum Imaginum cultum approbet, tum illius quovis loco sanciendi Imperatoribus auctor existat. Multi præterea ex aliis montibus divinorum Patrum Manueli amicitia juncti, ex eo tempore quo is Armeniacorum Dux erat, ad eum venientes, eademque rogantes, ad rectum tandem eum sensum trahunt, & ut quod ipsis in votis erat polliceatur, si solum morbo levaretur: quod & illorum ad Deum precum instantia consecutus est.

Inductus Manuel a Monachis, ut sacris Imaginibus restituendis incumbat. pag. 93.

II. Postquam itaque ille morbo liberatus est, nihil rem Monachi negligendam ducunt, sed obsecrando eorum quæ sancte Deo pollicitus esset, meminisse rogabant, qua admonitione, divina æmulatione ejus prorsus animum incenderunt. Communicato itaque cum sociis Procuratoribus consilio, cum illis persuasisset, operæpretium esse, bono res statu ab exordio ipso componere, illisque in suam traductis sententiam, ad Theodoram ingreditur, ea de re commune consilium habiturus. At illa, quippe religiosa matrona, vereque Regina atque Augusta, ubi de Recta fide audivit, *Hoc*, inquit, *semper & desideraveram, nec versare animo umquam cessabam: etsi hactenus, plurium Senatorum Procerumque*,

Manuelis diligentia in causa Imaginum.

A α'. ΤΟΙΟΥΤΩι μὲν τέλει βίου ὁ Θεόφιλος ἐχρήσατο· τὴν δὲ βασιλείαν Μιχαὴλ ὁ τούτου υἱὸς διεδέξατο, τρίτον ἔτος διανύων ἀφ' οὗ εἰς τὸν βίον προήχθη τῇ μητρὶ αὐτοῦ Θεοδώρᾳ. τῶν δὲ πραγμάτων ὑπῆρχον φροντισταὶ καὶ Ἐπίτροποι, οὓς ὁ Θεόφιλος κατέλιπεν, ὅ, τε Θεόκτιστος ὁ εὐνοῦχος τηνικαῦτα Κανικλείου καὶ Λογοθέτης τοῦ Δρόμου τυγχάνων, καὶ ὁ Πατρίκιος Βάρδας ὁ τῆς Αὐγούστης ἀδελφός, καὶ Μανουὴλ ὁ Μάγιστρος ἐκ τῶν Ἀρμενίων κατηγόμενος, ὃς καὶ θεῖος ἀπὸ πατρὸς τῆς Δεσποίνης ὑπῆρχεν. Ἐπρυτάνευον μὲν οὖν τὰ πολιτικά, καὶ καλῶς πως τὰ πράγματα διευθύνετο· ἔμελλε δὲ καὶ ἡ τῶν θείων Εἰκόνων προσκύνησις ἀνακαινίζεσθαί τε, καὶ πρὸς τὴν ἀρχαίαν παλινδρομεῖν αὖθις τιμήν. καὶ δὴ Μανουὴλ νόσῳ παλαίοντι δεινῇ τε καὶ χαλεπῇ· πρὸς ὃν εἰσφοιτῶντες Μοναχοὶ τῶν Στουδίου, καὶ γὰρ ἦν αὐτοῖς πίστις οὐκ ἀγεννὴς πρὸς αὐτούς, ἀνάκλησιν τῆς ὑγιείας ὑπισχνοῦντο ῥᾳδίαν τε καὶ ταχεῖαν γενέσθαι, εἰ μόνον τὴν τῶν ἁγίων προσκύνησιν Εἰκόνων αὐτός τε θελήσῃ, καὶ τοὺς Κρατοῦντας πεῖσαι θεσπίσαι ἁπανταχοῦ. Οὐ μὴν δέ, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἄλλων ὀρῶν πολλοὶ τῶν θεοφόρων Πατέρων προσφιλεῖς τούτῳ τυγχάνοντες, ἐκεῖθεν τὰς ἀρχὰς πρὸς αὐτὸν λαβόντες, ὅτε τῶν Ἀρμενιακῶν ἐστρατήγει, προσφοιτῶντες, καὶ ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις παρακαλοῦντες, ἔπεισαν ὀρθὰ φρονῆσαι ποτέ, καὶ τὸ ποθούμενον ὑποσχέσθαι αὐτοῖς, εἰ μόνον ῥᾴων γένοιτο· ὃ καὶ γέγονε, τῇ αὐτῶν πρὸς τὸν Θεὸν δι' εὐχῆς σπουδῇ.

128.

B

β'. Ἐπεὶ γοῦν οὗτος τῆς νόσου ἀπήλλακτο, καὶ οἱ Μοναχοὶ τὴν πρὸς τὸ πρᾶγμα σπουδὴν οὐκ ἀμέλλουσιν, ἀλλὰ παρακλήσεσι χρώμενοι, τῆς πρὸς Θεὸν ὑποσχέσεως ἠξίουν μεμνῆσθαι, πλήρη τοῦτον τοῦ θείου ζήλου εἰργάσαντο· καὶ δὴ τοῖς Συνεπιτρόποις ἀνακοινώσας τὰ τῆς βουλῆς, καὶ πείσας ὡς ἐστὶ καλὸν ἀρχὴν δεξιὰν τοῖς πράγμασιν ἐπιθεῖναι· καὶ μεταρρυθμίσας αὐτούς, καὶ πρὸς τὸ ἑαυτοῦ βούλημα ἀγαγών, πρὸς τὴν Θεοδώραν εἴσεισι, τὰ περὶ τῆς ὑποθέσεως κοινολογησόμενος. καὶ ἐκείνη μὲν θεοφιλὴς καὶ ὄντως Βασίλεια, ἐπεὶ περὶ τῆς Ὀρθοδοξίας ἤκουσε, Τοῦτο, ἔφη, καὶ δι' ἐπιθυμίας ἦγον ἀεί, καὶ μελετῶσα διέλειπον οὐδαμῶς· ἀλλ' ἐκ τῶν πολλῶν Συγκλητικῶν καὶ τῶν ἐν τέλει, τῇ τοιαύτῃ προσανακειμένων αἱρέσει πλῆθος, ἐκώλυσεν ἔχειν τὸ σήμερον· οὐχ ἧττον δὲ καὶ οἱ τῆς Ἐκκλη-

C

σίας ὑπερμαχοῦντες Μητροπολῖται, καὶ μάλιστα ὁ Πατριάρχης· ὃς μικρὰν ἔχοντα τῆς τοιαύτης αἱρέσεως τὸν ἐμὸν ἄνδρα τὴν ῥίζαν ἐκ τῶν γονέων, ἐπὶ πλεῖον ηὔξησέ τε καὶ στερεωτέραν εἰργάσατο ταῖς αὐτοῦ εἰσηγήσεσί τε καὶ πυκναῖς παραινέσεσιν· εἰς χαλεπὰς αἰκίας καὶ βασάνους ἐκτραπῆναι τοῦτον ποιήσας, ἃς ἐκεῖνος ὁσημέραι κατὰ τῶν Ἁγίων ἔδρασεν, ἀλείπτης τε καὶ διδάσκαλος τῶν τοιούτων κακῶν ὁ ἄθλιος γεγονώς. Καὶ τί γοῦν εἶπε, Δέσποινα, φρονοῦσάν σε καὶ βουλομένην τὰ κάλλιστα, τὸ κωλῦον ἐστίν, ἀναπληρῶσαι, μὴ καὶ εἰς ἔργον ταῦτα ἀχθῆναι, καὶ τὴν πάνδημον ταύτην κελεῦσαι εἰς πέρας ἐλθεῖν ἑορτήν; Εὐθὺς γοῦν μετακαλεσαμένη τὸν τῆς Βίγλης Δρουγγάριον. Κωνσταντῖνος δὲ οὗτος ἦν, ὁ τοῦ Πατρικίου Θωμᾶ, καὶ μετὰ ταῦτα γεγονότος Λογοθέτου τοῦ Δρόμου, πατήρ, δηλοῖ τῷ Πατριάρχῃ, Ὡς πολλοὶ πολλαχόθεν συνεληλυθότες εὐλαβεῖς τε καὶ Μοναχοί, δέησιν ἐποιήσαντο πρὸς τὴν Βασιλείαν ἡμῶν, τοῦ τὰς πανσέπτους κελεῦσαι ἀναστηλωθῆναι Εἰκόνας. Εἰ μὲν οὖν ὁμόλογος εἶ τούτοις καὶ σύμφωνος, καὶ διὰ τὸν παλαιὸν κόσμον ἡ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία ἀπολαμβανέτω. εἰ δ' ἀμφίβολος, καὶ τὴν γνώμην οὐκ ἔχεις εὐθῆ, τοῦ μὲν θρόνου ἔξω γοῦν καὶ τῆς πόλεως, κατὰ δὲ τὸ προάστειόν σου μικρὸν διάβηθι, μέχρις ἂν σύλλογος τῶν ἁγίων Πατέρων γένηται μετὰ σοῦ. Οἷδε γὰρ ἕτοιμοι διαδικάζεσθαί τε καὶ διαλέγεσθαι, καὶ πείθειν σε περὶ τούτων καλῶς λέγοντα.

γ΄ Κατὰ τὸν ἐν τῷ Πατριαρχείῳ Θετταλόν, τρίκλινος δὲ οὕτω κατονομαζόμενος, τηνικαῦτα ἀνέκειτο ἐπὶ σκίμποδος, τὰς Βασιλικὰς ἀγγελίας δεχόμενος· ὃς ἅμα τῇ ἀκοῇ τῶν λόγων βληθεὶς τὴν ψυχήν, τὸν μὲν ἀποκομιστὴν τούτων, οὐδὲν ἕτερον φήσας, ἢ βουλεύεσθαι περὶ τούτων καλῶς, ἅμα τῷ λόγῳ ἀπέσταλκε. καὶ θᾶττον ἢ λόγος ἐγχειρίδιόν τι λαβών, τὰς κατὰ γαστέρα φλέβας ἀποτέμνει, ὡς ῥεῖν δειλίαν μὲν καὶ οἶκτον ἐκ τῆς τοῦ αἵματος δαψιλοῦς ἐκχύσεως ἀποτεκεῖν τοῖς πολλοῖς, θάνατον δὲ ἢ τινὰ κίνδυνον οὐδαμῶς. Θροῦς οὖν καὶ βοὴ εὐθύς τις περιήχει τὴν Ἐκκλησίαν, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὰς βασιλικὰς ἀκοὰς προφθάσασα τὸν Δρουγγάριον, Ὡς ἡ Δέσποινα ἐκ κελεύσεως τὸν Πατριάρχην κατέσφαξε. τῶν γοῦν λεγομένων [129] ἐπιστὰς ἀκριβὴς ὁ Πατρίκιος Βάρδας ἀποσταλείς, αὐτάς τε τὰς πληγὰς ἐκ προνοίας γενομένας ἠρέμα πως κατεφώρασε, καὶ τὸ δρᾶμα τὸν ἔλεγχον οὐ διέφυγεν, αὐτῶν τῶν θεραπόντων κατειπόντων αὐτοῦ, καὶ τὰ τῆς τομῆς ὄργανα, φλεβοτόμα δὲ ἦν, εἰς μέσον καθυποβαλλόμενα. ἐκ τότε οὖν οὐδενός... ὡς ἐπὶ τοιαύτῃ αἰτίᾳ καὶ γνώμῃ αὐτοφόνῳ εἰλημμένος, ἀπηλαύνετο μέν, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἐξωθεῖτο ὁ ἀλιτήριος, κατὰ τὸ προάστειον αὐτοῦ τὸ οὕτω λεγόμενον περιορισθείς, τὰ Ψιχά. εἰσήγετο δὲ ὁ πολλοῖς πόνοις καὶ κόποις τὰ τῆς ἀρετῆς σώσας ἀδιάλωβα, καὶ τῆς ἐγχρονίου μὲν καθείρξεως, καὶ ταύτης σαπρώδους ὡς εἰκός, τὴν τῶν τριχῶν ἀπόρροιαν κληρωσάμενος, παρὰ Θεοῦ δὲ καὶ τῆς Βασιλίδος Θεοδώρας τὴν τῆς Ἐκκλησίας κυβέρνησίν τε καὶ πηδαλιούχησιν· Μεθόδιος οὗτος ἦν ὁ μέγας, καὶ τῆς Ἐκκλησίας ἄντικρυς πρόμαχος.

δ΄ Σκόπει δὲ καὶ ὅπως ἐν ταύτῃ συναγαγούσης τῆς γενναίας, καὶ τῷ ὄντι βοηθοῦ γεγονυίας τῷ ἀνδρί, ἀλλ' οὐκ ἐναντίας, τὰς ὅπου ποτὲ γῆς ὄν-

qui illi student hæresi, ingens deterruit numerus, ne quid hactenus ejus rei moliter. Nec minus qui tuendæ Ecclesiæ sibi partes vindicant, Metropolitæ, omniumque maxime Patriarcha. Is namque, cum maritus exiguam quamdam hujus hæresis radicem a majoribus traxisset, tam longe auxit, doctrinisque suis, ac crebris hortamentis robustiorem fecit; auctor nimirum illi effectus, ut ad verbera tormentaque adjiceret animum, quorum quotidie adversus Sanctos novus artifex erat, talliumque et malorum miser, incensor ac doctor fuit. Tum illi, *Ecquid vero causæ est, Augusta, cum sic sentias, ac optime consulas, quidve impedit, ne hoc opere impleas, hancque communem totius plebis lætitiam festamque lucem peragi jubeas?* Statim ergo accersito Biglæ Drungario (erat hic Constantinus, Thomæ Patricii, postmodumque Dromi Logothetæ, pater) Patriarchæ denuntiat; *Plures undique viros pietate spectabiles, Monachos item convenientes, supplicationem Augustis obtulisse, ut omni colendas veneratione Imagines, restitui jubeant. Si igitur ita consentaris, hisque consentias, Dei Ecclesia vetus ornamentum recipiat; sin autem hæsitas, nec recte sentis, relicta Sede ac Urbe, in suburbanum tuum tantisper recede, dum Sancti Patres una tecum conveniant. Hi enim in promptu est ut judicio tecum contendant, ac disputent, malcque de Imaginibus loquenti ac sentienti, quod sanioris mentis sit, suadeant.*

III. Erat Jannes in Patriarchalium Ædium triclinio, quod Thessalum vocant, in lectulo jacens, cum ad eum Regia mandata perlata sunt: moxque auditis animo perculsus, unum hoc respondit, *Se de his probe deliberaturum*; idque locutus, mandatorum latorem dimisit. Ac dicto citius arrepto in manus cultello, seu lanceola, ventriculi venas secat, ex quibus effluenta sanguinis copia, exterrendum vulgus ac miseratione tangendum sciebat; mortem vero aut periculum aliud nullum sibi creandum timebat. Confestim ergo tumultuantium clamor ac vociferatio Ecclesiam circumstrepere; quin & ipsas Regias aures ante reditum ipsius Drungarii, occupare, *Patriarcham Imperatrice auctore interfectum esse.* Missus itaque Bardas Patricius, qui rumores istos diligenter exquireret, vulnera de industria inflicta sensim deprehendit; nec fabula coargutionis lucem effugit, cum ipsi famuli delatores essent, & incisoria venarum instrumenta, seu scalpella, in medium proferrent. Exinde igitur nulla cujusquam miseratione (ut qui talis reus criminis suæque ipsius animæ insidiator, deprehensus esset) expellitur, ejectusque miser Ecclesia, in suburbanum suum ita dictum, Psichæ (ac si *Micas*, dicas) relegatur: inducitur vero is, qui multis laboribus atque ærumnis integram ac illibatam virtutem conservaverat, ac cui ex diuturno (ut par est) carceris pedore atque fœtore pili defluxerant; quamquam ei, Dei nutu, ac Theodoræ Augustæ assensu, Ecclesiæ gubernaculum clavusque debebatur; magnus scilicet, invictusque Ecclesiæ defensor, Methodius.

IV. Sed & Theodoræ animum considera: quomodo scilicet generosi pectoris Matrona, & quæ vere marito adjutor extiterit, non illi adversara sit, in unum congregatis quotquot usquam erant,

Jannes Syncellus Theophilo persecutionis auctor.

Sede pulsus & Urbe.

Edit. Paris. pag. 94.

Cæsum se ab Augusta fingit.

Ejecto Janne suffectus Methodius.

Orthodoxis, factaque Regio diplomate libera dicendi sentiendique licentia, sic eos allocuta sit. *Eja*, inquit, *Dei hæreditas ac Patres mei. Cum humanissime sacrarum venerabiliumque Imaginum restitutionem Vobis indulgeam atque præbeam, rogo, ut mihi (quæ præsertim Domina sim ac Augusta) justam gratiam munusque reponatis: non id vile aut exiguum, ut nec muneris atque gratiæ nomen mereatur; ac tum Vobis, qui daturi estis, tum mihi flagitanti, haud satis congruum, aut inutile videatur; sed conveniens illud ac perenne, quodque Deo acceptum merito existat ac habeatur. Nempe ut Viro meo ac Imperatori, eorum quæ in causa Imaginum deliquit, indulgentia veniaque præstetur, tantumque scelus oblivione a Deo deleatur. Sin autem minime feceritis, neque me Vestra sequentem decreta habebitis, neque venerabilium Imaginum adorationem præconiumque a me impetrabitis, nec vero Ecclesiam recipietis.*

Oblata pro Theophilo ad Sanctorum cœtum preces.

Edit. Paris. pag. 95.

V. Expleto hoc sermone, Orthodoxa Ecclesia, ac qui ejus Præses erat, Methodius, *Justa*, inquiunt, *est, Augusta, petitio tua: neque nos possumus ire inficias. Æqui enim ac justi ratio postulat, ut a quibus beneficia consecuti sumus (præsertim Principibus) convenientes gratias largiter rependamus; tum præsertim, cum non tyrannica manus imperat, sed mens pia est & religiosa. Eum tamen, qui in aliam vitam commigravit, a pœnis illi a Deo constitutis (majorem nobis quam pro nostra facultate arrogantes) haud quaquam liberare possumus. Licet quidem nobis (inque eam rem claves cælorum concreditas a Deo accepimus) omnibus, qui velint, aperire, sed his duntaxat, qui in hac vita adhuc disponuntur, priusquam in alteram commigraverint: Quin etiam quandoque, his ipsis qui e vita emigraverint, cum levia sunt delicta, quibus nec desit pœnitentia. Iis autem qui spe non bona vivis excesserint, feruntque palam suæ damnationis sententiam, pœnas diluere minime possumus.*

Patrum excusatio.

Potestas clavium pro hac vita.

Leviorum relaxatio per Ecclesiam etiam in Defunctis.

VI. Tum Augusta, sive id vere, sive alioqui nimiis in maritum succensa amoris vi (quod plane ita est, nosque assentimur) jurejurando tamen sacro illi Choro affirmabat, *Cum sub ejus exitus horam ingentem luctum ederet, direque lamentaretur & deploraret, ac coram exponeret, quanta eum suosque istiusmodi hæresis invidia, in tanta civitate consecutura essent; nempe a precibus abdicatio, dirarum prolixa vis, populi defectio; subiisse illi rei pœnitudinem, simulque Imagines petiisse, ac ferventi animo, easdem ipsa Augusta in manus porrigente, exosculatum esse, abducentibusque Angelis spiritum tradidisse.* Hac illi voce audita, Augustæque mores indolemque reveriti (quippe cum fœmina omnium religiosissima Christique amans esset) ac cum alioqui sanctarum Imaginum cultum instaurari exquirerent, communi sententia ac suffragio, dummodo se res Theophili ita haberent, ejus veniam delicti se a Deo exoraturos dixere, simulque rei scriptam cautionem Augustæ tradidere. Interea recepta Ecclesia, sanctissimoque Methodio Pontificali honore sublimato, sanctorum Jejuniorum prima Dominica, una cum Augusta, peractis in sacra sanctissimæ Dominæ nostræ Deique Genitricis Blachernensi Æde, in Dei laudibus &

Theophili pœnitentia ex Augusta fide.

pag. 96.

Absolutio Theophili per eam suppositionem.

Orthodoxiæ pompa, Dom. 1. Jejun. nobis, 2.

A τοὺς Ὀρθοδόξους, καὶ τὴν παῤῥησίαν ἀναλαβέσθαι δεσπίσασα· Ἄγε δή, ἔφησεν, ὦ κλῆρος Θεοῦ καὶ Πατέρες ἐμοί, τὴν τῶν ἱερῶν καὶ πανσέπτων ἀναστήλωσιν Εἰκόνων ὑμῖν χορηγούσης καὶ διδούσης, ὅτε μάλιστά μου μετ' εὐμενείας, ἀντεπιθεῖναί μοι δικαίαν χάριν, καὶ αὐτῇ Δεσποίνῃ οὔσῃ, βουλήθητε· οὐ ταπεινήν τινα καὶ μικράν, ἵνα μὴ δὲ χάρις νομίζοιτο, οὐδὲ τοῖς διδοῦσιν ὑμῖν, ἢ ἐμοὶ αἰτουμένῃ ἀνάρμοστόν τι καὶ ἀσύμφορον· ἐπιτήδειον δὲ καὶ μόνιμον, καὶ παρὰ Θεῷ εὐαπόδεκτον καθεστώσης τε νομιζομένης. ἡ δέ ἐστιν, ἡ εἰς τὸν ἐμὸν ἄνδρα τε καὶ Βασιλέα περὶ τούτου διαβαίνουσα συγγνώμη τε καὶ συγχώρησις, καὶ ἀμνηστία παρὰ Θεοῦ τῆς τοιαύτης διαμαρτίας· ὡς

B εἰ μὴ τοῦτο γένηται, οὔτ' ἐμὲ ἕξετε ἐπακολουθοῦσαν ὑμῖν, οὔτε τὴν τῶν σεπτῶν Εἰκόνων προσκύνησιν καὶ ἀνάῤῥησιν, ἀλλ' [130] οὐδὲ τὴν τῆς Ἐκκλησίας ἀνάληψιν.

130.

ε'. Καὶ ἅμα τὸν λόγον κατέπαυσεν, Ὅτι μὲν οὖν δίκαια, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία καὶ ὁ ταύτης ἔξαρχων Μεθόδιος, ἔφασαν, Δέσποινα ἐξαιτῇ, οὐδ' ἡμεῖς ἔχομεν ἀπαναίνεσθαι. δίκαιον γὰρ τοῖς εὐεργέταις, καὶ ἄρχουσι, τὰς προσηκούσας χάριτας ἀντεπιτίθεσθαι δαψιλῶς, ὅτ' ἂν μὴ τύραννος ἄρχῃ χείρ, ἀλλ' ἐστὶ γνώμη θεοφιλής. ἀλλ' * ὑπὸ Θεοῦ δίκης ἡμεῖς, τὸν πρὸς ἄλλον βίον διαβεβηκότα δυνατοὶ ἐξαιρεῖσθαι, τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς φανταζόμενοι. δυνατοὶ μὲν ἡμεῖς, καὶ κλεῖς οὐρανῶν πιστευθέντες παρὰ Θεοῦ,

* ὑπὸ τῆς Θεοῦ δίκης.

C τοῖς βουλομένοις πᾶσιν ἀνοιγνύναι αὐτάς· ἀλλὰ τοῖς κατὰ βίον τοῦτον ἔτι οἰκονομουμένοις, πρὶν ἀλλαχοῦ μεταστῶσιν· ἔστιν δ' ὅτε καὶ τοῖς μεθισταμένοις, ὅταν τὰ μικρὰ τὰ σφάλματα ᾖ, καὶ μετάνοια τούτοις προσῇ. τοῖς δ' ἤδη μετὰ πονηρῶν ἐλπίδων ἀπάρασι, καὶ πρόδηλον φέρουσι τὴν κατάγνωσιν, οὐχ οἷοί τε τὰς εὐθύνας διαλύειν τούτοις ἡμεῖς.

ς'. Καὶ ἡ Δέσποινα, εἴτ' ἀληθῶς, εἴτε καὶ ἄλλως τῷ τοῦ ἀνδρὸς ἀναθερμανθεῖσα φίλτρῳ· ὅπερ ἐστί, καὶ ἡμεῖς συγκατατιθέμεθα· ἦ μὴν ἐνωμότως τὸν ἱερὸν ἐκεῖνον θίασον ἐβεβαίου, Ὡς μεγάλα τραγῳδούσης καὶ κατολοφυρομένης καὶ πάντα ἐκτραγῳδούσης κατὰ τὸν τῆς ἐξόδου τούτου καιρόν, καὶ διαγραφούσης ὡς

D οἷα ἐπακολουθήσει ἡμῖν μεμισημένοις ἐν τηλικαύτῃ πόλει περὶ τῆς τοιαύτης αἱρέσεως, εὐχῶν στέρησις, ἀρῶν ἐπίτασις, λαοῦ ἐπανάστασις, εἰσῆει τούτῳ μεταμέλεια τῆς αἱρέσεως· καὶ ταύτας ἅμα αἰτησάμενός τε καὶ κατασπασάμενος ζεούσῃ ψυχῇ, ἐμοῦ ἐν χερσὶ καθυποβαλούσης, τοῖς ἀπάγουσιν Ἀγγέλοις τὸ πνεῦμα παρέδωκε. Ταύτης ἐκεῖνοι ἀκηκοότες διὰ τῆς φωνῆς, καὶ τὸν τρόπον τῆς Αὐγούστης εὐλαβηθέντες, ἦν γὰρ εἰ καί τις φιλόχριστος, καὶ ἅμα τὴν τῶν ἁγίων Εἰκόνων ζητοῦντες τιμήν, κοινῇ ψήφῳ καὶ γνώμῃ, τῆς μὲν ἁμαρτίας ταύτης, εἰ οὕτως τοῦτ' ἐστιν, συγγνώμην ἔφασαν εὑρήσειν παρὰ Θεῷ, καὶ ἅμα

E δι' ἐγγράφου ἀσφαλείας τὴν πίστιν τούτου τῇ Δεσποίνῃ ἐδίδοσαν· ἐφ' οἷς τὴν Ἐκκλησίαν ἀπολαβόντες, καὶ τῷ Μεθοδίῳ ἁγιωτάτῳ τὴν τῆς Ἀρχιερωσύνης ἀποδεδωκότες τιμήν, τῇ πρώτῃ τῶν ἁγίων Νηστειῶν Κυριακῇ, σὺν αὐτῇ τῇ Δεσποίνῃ πάννυχον ὑμνῳδίαν ἐν τῷ κατὰ τὰς Βλαχέρνας ἱερῷ τεμένει τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Δεσποίνης καὶ Θεοτόκου τετελεκότες, τῇ ἕωθεν μετὰ λιτῆς τῷ μεγάλῳ τοῦ Θεοῦ Λόγου τεμένει καταλαμβάνουσι· καὶ τὸν κόσμον

αὐτῆς αὖθις ἀναλαμβάνει ἡ Ἐκκλησία, τῆς ἁγίας A μυσταγωγίας τελειωθείσης ἁγνῶς. καὶ ἡ μὲν ὀρθόδοξος οὕτω πρόκοπτεν Ἐκκλησία, ἀνακαινιζομένη ὡς ἀετὸς, τὸ τῆς γραφῆς, πάντων τῶν αἱρεσιωτῶν ἐν πάσῃ τῇ ὑφ᾽ ἡλίῳ καθαιρέσει ὑποβληθέντων, καὶ τοῦ Ἀρχιερέως αὐτῶν· Ἰωάννης οὗτος ἦν, ὁ διὰ τὴν οἰκείαν ἀσέβειαν Ἰαννῆς παρὰ τῶν εὐσεβῶν ὀνομασθείς. οὐκ ἐπηλύτης καὶ ξένος, αὐτόχθων δὲ, καὶ τῆς Βασιλίδος ταύτης τῶν πόλεων βλάστημα. φύεται δὲ καὶ ἐν ἀμπέλῳ βάτον ἀκούσαμεν. οὐδ᾽ ἐξ ἀσήμου τινος, ἀλλὰ καὶ λίαν εὐγενοῦς καταγόμενος σειρᾶς, τῆς οὕτω τῶν Μοροχαρζαμιῶν λεγομένης.

331 ζ. Οὗτος [331] οὖν, ἵνα καὶ τὰ κατ᾽ αὐτὸν ἡ ἱστορία δηλώσῃ, τῆς μονῆς τῶν Μαρτύρων Σεργίου καὶ B Βάκχου, τῆς ἐν τοῖς Ὁρμίσδου ἱδρυμένης Ἡγούμενος ἄνωθεν, καὶ τῷ Βασιλικῷ Κλήρῳ καταριθμούμενος, διαφερόντως παρὰ Μιχαὴλ ἠγάπητο τοῦ Τραυλοῦ, εἴτε μόνῳ τούτῳ τῷ κοινωνὸς εἶναι τῆς τότε αἱρέσεως, εἴτε καὶ τῷ διαφέρειν ἐπὶ λογιότητι δόξαν τινὰ ἐσχηκώς. πλὴν ἠγάπητο, καὶ τοῦ Θεοφίλου διδάσκαλος ἐγκαθίσταται· καὶ οὗτος ἐπὶ τοὺς τῆς Βασιλείας ἔρχεται οἴακας, Σύγκελλον μὲν πρότερον τοῦτον τιμᾷ, εἶθ᾽ ὕστερον καὶ Πατριάρχην καθίστησι Κωνσταντινουπόλεως, προγνώσεις τινὰς διὰ λεκανομαντείας καὶ γοητείας αὐτῷ ἀπαγγέλλοντα. καὶ ἡ γοητεία τοιαύτη. Ἔθνος ποτὲ τρισὶν ὑφ᾽ ἡγεμόσι στρατηγούμενον ἄπιστόν τε καὶ σκληρὸν, τὴν τῶν Ῥω- C μαίων χώραν κατατρέχοντός τε καὶ καταληϊζομένου, καὶ ὡς εἰκὸς, ἀθυμοῦντος ἐπὶ τούτῳ τοῦ Θεοφίλου, καὶ τοῦ ὑπηκόου παντὸς· ἀποσκεδάζεσθαι τὴν τῶν ἀθυμίαν οὗτος συμβουλεύει, καὶ θάρρους πληρωθῆναί τε καὶ χαρᾶς, εἴγε μόνον τῇ τούτου ἐπακολουθοίη βουλῇ. ἡ δὲ ἦν τοιαύτη· ἐν τοῖς εἰς τὸν Εὔριπον τοῦ ἱπποδρομίου ἱδρυμένοις χαλκοῖς ἀνδριᾶσιν, ἐλέγετό τις εἶναι ἀνδριὰς τρισὶ διαμορφούμενος κεφαλαῖς, ἃς [332] κατά τινα στοιχείωσιν πρὸς τοὺς τοῦ ἔθνους ἀρχηγοὺς ἀνῆγεν. σφύρας οὖν μεγίστας σιδηρᾶς ἰσαρίθμους ταῖς κεφαλαῖς προστάττει γενέσθαι, καὶ ἀνδράσιν ἐγχειρισθῆναι αὐτὰς τρισὶν, ἐπὶ χειρῶν γενναιότητι διαφέρουσι. κατὰ δὲ D τινα ὥραν νυκτερινὴν, πρὸς τὸν εἰρημένον ἀνδριάντα πλησίον στάντας αὐτῷ, καὶ τὰς σφύρας ἐπὶ χεῖρας ἐν μετεώρῳ ἔχοντας, ἡνίκα τούτους κελεύσειεν μεθ᾽ ὑπερβαλλούσης δυνάμεως ὁμοῦ πάντας κατενεγκεῖν, ὡς ἐξ ἑνὸς κρούσματός τε καὶ πλήξεως τὰς τοιαύτας ἀποτεμεῖν κεφαλάς. Τούτοις τοῖς λόγοις εὐφρανθείς τε ἅμα καὶ ἐκπλαγεὶς ὁ Θεόφιλος, ἐκέλευσε τὸ ἔργον ἐπαγαγεῖν. Ὡς οὖν παρῆσαν πόρρω δὲ τῶν νυκτῶν, οἱ μὲν ἄνδρες τὰς σφύρας κατέχοντες, ὁ δὲ Ἰωάννης διὰ λαϊκοῦ ἐνδύματος ἑαυτὸν περικρύπτων, ὡς ἂν μὴ κατάδηλος γένηται. καθ᾽ ἑαυτὸν ὁ Ἰωάννης τοὺς στοιχειωτικοὺς λόγους ὑποειπὼν, καὶ τὴν ἐνοῦσαν τοῖς ἄρχουσι δύναμιν εἰς τὸν E ἀνδριάντα μεταγαγὼν, ἢ μᾶλλον τὴν οὖσαν πρότερον ἐν τῷ ἀνδριάντι καταβαλὼν ἐκ τῆς τῶν στοιχειωσάντων δυνάμεως, παίειν ἕκαστον προστάττει νεανικῶς τε καὶ ἰσχυρῶς. καὶ οἱ μὲν δύο ἰσχυροτέραις χρησάμενοι καταφοραῖς τὰς δύο τοῦ ἀνδριάντος κεφαλὰς ἀπέκοψαν· ὁ δ᾽ ἕτερος μαλακώτερον παίσας τὴν πληγὴν, μικρὸν μὲν κατέκλινεν, οὐ μὴν καὶ

canticis, nocturnis vigiliis, mane solemni supplicatione ac pompa, ad magnum Dei Verbi Templum veniunt, riteque peracta re sacra, suum rursus Ecclesia ornatum recipit. Inque eum modum proficiebat Orthodoxa Ecclesia, & ut verbis Scripturæ utar, *Renovabatur ut Aquila*, proscriptis toto terrarum orbe cunctis Hæreticis, eorumque Antistite (Joanne scilicet, cui a Fidelibus, ob suam impietatem, Jannis nomen inditum est.) Fuit vero ille non advena, aut barbarus, sed indigena, ipsaque ortus Urbe Regia. Nam & ex vite, rubum enasci auditum est. At neque obscura satus prosapia, sed valde nobili; stirpe scilicet, quam Morocharzamiorum vocant.

VII. Hic ergo, ut ejus res scripto consignemus, Monasterii sanctorum Martyrum Sergii & Bacchi, quod ad Hormisdæ Ædes situm est, olim Præpositus, ac Palatino adscriptus Clero, Michaeli Balbo Imperatori charissimus fuit; sive eo solum nomine, quod hæresis illi socius erat, sive quod excellentis eruditionis sibi nomen quæsierat, illaque ejus fama percrebuerat. Ut ut sit, illi charissimus fuit; ac Theophili præceptor constituitur. Theophilus vero suscepto Imperio, primum eum Syncelli dignitate ornat; tum deinde Patriarcham Constantinopolitanum præficit, cum is illi divinatione ex pelvi vates, ac præstigiis quædam auguratus esset. Fuit autem divinatio ejusmodi. Gens quædam infidelis sævaque, tribus Ductoribus Romanæ ditionis terras locaque incursabat, eaque ex prædas agebat; quæ res, ut par est, Theophili animum, omniumque subditorum, mœstos anxiosque habebat. Jannes dimissa illa animi ægritudine, optime de rebus sperare ac gaudere jubet, si modo illius consiliis parere in animum induxerint. Consilium tale erat. Inter æneas statuas in Circi Euripo erectas, statua quædam triceps extare ferebatur. Hæc ille capita, sua quadam devotione & consecratione in gentis illius Duces refert. Tres ergo ingentis molis fabricari malleos jubet, totidemque robustissimis viris tradi. Quadam vero noctis hora, viros illos ad eam statuam prope se stantes, malleosque ad ictum sublimes tenentes, cum ipse mandaverit, summa vi capita ferire præcipit, unoque velut ictu ac conatu, ea exscindere. Recreatus verbis Theophilus, simulque stupore affectus, rem exequi jubet. Veniunt itaque intempesta jam nocte, viri quidam malleos ferentes: Joannes vero Laici habitu sese occultabat, ne cognosceretur. Tum ille, magico carmine recitato, eaque fortitudine quæ in Ducibus erat in statuam translata, seu potius, quæ in statua ex superioribus dæmonum invocationibus hærebat, dejecta destructaque, viros omni conatu statuæ capita ferire imperat. Horum bini validissimis ictibus duo statuæ capita decusserunt: tertius aliquanto remissius feriens, nonnihil ille quidem depressit, non tamen etiam totum a corpore caput abscidit. Haud fere aliter cum gentis Ducibus actum est. Orta enim inter eos gravi concertatione, cum illa in bellum civile evasisset, Ducum unus

Ps. 102. 5.

Joannes, ut de Jannes.

Ejus patria & nobilitas.

Jannis præstigiarum historia.

Edit. Paris. pag. 97.

& alter sub tertio, capitis abscissione cadunt, uno dumtaxat superstite, sed non plene sano. Sic gentis rebus in nihilum redactis, ad suas rursus sedes turpi fuga ac clade redit. Ac quidem ejusmodi Jannis præstigiæ.

Arsaberus Patricius Jannis frater.

VIII. Huic porro præstigiatori frater carnalis erat, Arsaberus nomine, Patricii honorem a Theophilo consecutus. Huic suburbanum ad Euxini sinistram enavigati partem, ad sancti Phocæ Monasterium, ædificiis maximis ac splendidis, porticibus, balneis (ac præterea cisternis) instructum fuit. Illic crebro solitum diversari Patriarcham, subterraneum quoddam domicilium, Trophoniano haud absimile, construxisse ferunt. In ejus postico, in promptu fores erant, multis inde gradibus intromittentes eos, qui intus penetrare vellent. Hæc itaque illius nefanda officina. Illic, modo ad cubiculi thalamique delicias, cum sacræ Virgines, tumque aliæ insigni forma mulieres condebantur, quibuscum meretricio ritu fœdaretur; modo jecinorum inspectiones, eæque pelvi divinationes ac præstigiæ aliæ, mortuorumque evocationes, his illi sociabus ac adjutoribus, exercebantur. Hincque adeo non raro, non solum Theophilo, sed & aliis ejusdem sententiæ atque hæresis hominibus, vera quædam dæmonum ope prædicebat. Hoc enimvero impurum ejus domicilium, aliquando tandem a fratre, Basilio tum Accubitori venditum, in sacrum transiit Monasterium. Neque id modo, sed & quæ ad illum attinebant reliqua: sanctique magni Martyris Phocæ, a fundamentis erectum Monasterium est.

Jannis impura dæmagica.

Edit. Paris. pag. 98.

Impurus Jannis locus in Monasterium versus.

IX. Cæterum ille, ejusque omnis sodalitas, uti dictum est, in eum modum cessare jussi ac depositi, haud sibi quiete transigendam vitam putaverunt: verum adhuc quidpiam adversus sacras Imagines moliti sunt. Sacerdotio itaque motus, cum in Monasterio quodam exul versaretur, pictaque Imago quædam in tecto velut intentis in eum oculis esse videretur; non ferens ille Imaginis, sic de alto quasi intuentis aspectum, per unum e famulis tolli eam jubet, atque ejus oculos effodi; unum hoc addens, *Non posse se ejus effigiem formamque intueri*. Audivit hæc Augusta, ac, qua virum decebat castigatione, scuticæ taureisque subjecit.

Cæsus Jannes, effossis sacræ Imaginis oculis.

X. At ne sic quidem, ut quietus ageret in animum inducebat; sanctumque Methodium, structa in eum calumnia circumvenire tentabant. Hæc autem in eo erat; *Constuprasse scilicet mulierem unici filii matrem, id est, Metrophanis; ejus videlicet, qui haud multo post Smyrnensis Episcopus fuit*. Hanc, auri multa vi conducentes aliaque polliciti, modo solum eorum fraudi acquiesceret; acriter apud Augustam, ejusque filii Procuratores accusant. Mox itaque formidolosum tremendumque tribunal ponitur, eaque utroque ordine (civili scilicet sacroque) judicium cogitur. Nemo non piorum, nemo non impiorum aderat; Monachi omnes, ac quisquis audire poterat, aut loqui, præsto erant. Alios pro criminis novitate mœstos pudor adduxerat; alios insultandi cupido, & ut petulantia oblectarentur. Producuntur ergo accusatores in medium, & quæ reum erat peractura, Mulier coram sistitur. Methodius simul atque Mu-

Stupri calumnia in Methodium.

A ἄλλου τοῦ σώματος ἀπέτεμε τὴν κεφαλήν. Ταύτης οὖν καὶ τὰ κατὰ ἡγεμόνας ἀπηκολούθει· ἔριδος γάρ τινος κραταιᾶς ἐπεισπεσούσης αὐτοῖς, καὶ ἐμφυλίου μάχης, ὑπὸ τοῦ ἑνὸς οἱ δύο τῶν ἡγεμόνων πίπτουσι κατὰ τὴν τῶν κεφαλῶν ἀποτομήν, τοῦ τρίτου μόνου διασωθέντος μέν, οὐχ ὑγιῶς δέ. οὕτω τὸ μηδὲν εἶναι τὸ ἔθνος χωρῆσαν, πρὸς τὰ οἰκεῖα αὖθις μετὰ φυγῆς ἀφώρμα καὶ συμφορᾶς. Ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς γοητείας οὕτως.

η΄. Τῷ δὲ γόητι τούτῳ ἀδελφὸς ἦν σαρκικός, ὄνομα Ἀρσαβήρ, τῆς τύχης Πατρίκιος παρὰ Θεοφίλου τιμηθείς. τούτῳ γοῦν προάστειον κατὰ τὸ εὐώνυμον μέρος τοῦ εἰσπλεομένου Εὐξείνου ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Φωκᾶ προσῆν, οἰκοδομὰς μεγίστας ἔχον καὶ πολυτελεῖς, στοάς B τε καὶ βαλανεῖα, καὶ πρὸς τούτοις δεξαμενάς. Ἐκεῖσε δὴ ὁ Πατριάρχης συχνὰς ποιῶν καταγωγάς, λέγεταί τι ὑπόγειον κατασκευάσαι ἐνδιαίτημα τοῦ Τροφωνίου παρόμοιον· ὄπισθεν δὲ τῆς ἀνοιγομένης θύρας κατὰ τὸ πρόχειρον, πυλίδα εἶναί τινα, διὰ βαθμίδων οὐκ ὀλίγων ἐκεῖσε δὴ τοὺς θέλοντας παραπέμπουσαν. ἐκεῖνο γοῦν αὐτοῦ πονηρὸν ἐργαστήριον. Ἐκεῖσε δὲ τούτῳ τινὲς νῦν μὲν ἐκωμάζοντο θαλαμηπολούμεναι, μονάζουσαί τε καὶ ἄλλαι τὸ κάλλος γυναῖκες μὴ διεφθαρμέναι, αἷς συνεφθείρετο· νῦν δὲ μαντεῖαι δι' ἡπατοσκοπίας καὶ λεκανομαντείας καὶ γοητείας καὶ νεκυομαντείας ἐνηργοῦντο, ταύταις προσχρωμένου κοινωνοῖς τε καὶ βοηθοῖς. ὅθεν πολλάκις καί τινα προλέγειν τούτῳ συνέβαινε τῇ τῶν δαιμό-C νων συνεργείᾳ ἀληθῆ, οὐ τῷ Θεοφίλῳ μόνῳ, ἀλλὰ καὶ ἑτέροις τοῖς τούτου ὁμόφροσιν. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν τοῦ τὸ μιαρὸν ἐνδιαίτημα ὀψέ ποτε πρὸς Βασίλειον τὸν τηνικαῦτα Παρακοιμώμενον ἀπεμποληθὲν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ, εἰς ἱερὸν μετεσκευάσθη φροντιστήριον· οὐκ ἐκεῖνο μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ καθὼς αὐτοῦ διαφέροντα ἦν· καὶ ἐκ βάθρων ἡ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος ἀνιδρύθη μονή.

θ΄. Τότε δὲ οὗτος, καὶ πᾶσα ἡ αὐτοῦ, ὡς εἴρηται, συμμορία τῇ καθαιρέσει ὑποβληθέντες, οὐχ ἡσυχῇ παραπέμπειν τὸν ἑαυτῶν βίον ἐδοκίμαζον· ἀλλ' ἔτι καὶ κατὰ τῶν ἁγίων Εἰκόνων ἐπανίσταντο· μετὰ γοῦν τὴν καθαίρεσιν ὑπερορίας ἔν τινι μονῇ γεγονώς, Εἰκόνος μιᾶς κατὰ τὴν ὀροφὴν ἱσταμένης, καὶ ἀτενῶς οἷον ἀτενιζούσης αὐτῷ, μὴ φέρων οὗτος ὁρᾶν D τὴν ἐκείνης πρὸς αὐτὸν ἐπικατεσιοῦσαν θέαν, καθαιρεῖσθαι ταύτην [113] διά τινος οἰκέτου προστάττει, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς κατορύττεσθαι· τοῦτο μόνον ἐπιλέγων, Ὡς τὴν ταύτης οὐ δύναμαι μορφὴν ὁρᾶν. ἤκουσε γοῦν ταῦτα τῇ Δεσποίνῃ, καὶ τῇ προσηκούσῃ μάστιγι καὶ παιδείᾳ διὰ σκυτάλης καθυπεβέβλητο.

ι΄. Ἀλλ' οὐδ', οὕτως ἦν ἀγαπητὸν αὐτῷ τῆς ἡσυχίας ἐρᾶν· μῶμον δέ τινα, καὶ ὡς ἐπειρῶντο τῷ ἐν ἁγίοις Μεθοδίῳ προσάπτειν· καὶ μῶμος εἰς γυναικὸς φθορὰν παῖδα κεκτημένης μονογενῆ· Μητροφάνης οὗτος ἦν, ὁ μετ' οὐ πολὺ τῆς Σμύρνης καθηγησάμενος· ἣν καὶ χρυσίον ἱκανῶν ἐξωνησάμενοι, καὶ ἅμα καθυποσχόμενοι εἰ μόνον τούτοις συμφήσειεν, πολλὰ καταλέγουσα πρὸς τὴν Δέσποιναν, E καὶ τοὺς ἐπιτροπεύοντας τοῦ παιδὸς αὐτῆς. Βῆμα γοῦν ἀθρόως, καὶ κριτήριον φρίκης γέμον ἐκ πολιτικῶν ἀνδρῶν συγκροτούμενον καὶ ἐκκλησιαστικῶν. οὐ τῶν εὐσεβῶν τὶς ἀπῆν, οὐ τῶν ἀσεβῶν, οὐ τῶν μονήρη βίον ἐπανηρημένων, οὐκ ἄλλος τις τῶν ἀκούειν ἢ λαλεῖν δυναμένων. τοὺς μὲν γὰρ ἡ πρὸς τὸ ξένον τῆς λοιδορίας κατηφιῶντας οἷον ἐνῆγεν αἰδώς. τοὺς δ' ἡ τοῦ κροτεῖν, καὶ χαίρειν ὑπ' ἀκρασίας ἡδονή. ἤγοντο γοῦν οἱ κατηγοροῦντες εἰς μέσον, καὶ τῶν λεγομένων

133

γομένων ὁ ἄνθρωπος ἔλεγχος. Ὁ δὲ ἅμα τῇ παραστάσει τῆς γυναικὸς, οὐδὲν ὑποστειλάμενος οὐδαμῶς, Ὅπως τι ἔχεις κυρία, ταύτην ἐπηρώτα εἰς ἐπήκοον· καὶ γὰρ ἦν αὐτῷ γνώριμος ἐκ πολλοῦ διʼ ἀρετήν· καὶ ὅπως ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, περὶ τοῦ ταύτης ἀνδρὸς, καὶ τῶν προσηκόντων αὐτῇ· οὕτως αὐτῷ ἐπλεόνασε τὸ ἄπλαστον. οἱ δὲ μᾶλλον ἐπιβοήσαντες, ἐγαυρίων ὑφʼ ἡδονῆς τὰ τῆς κατηγορίας ἐπαύξοντες, καὶ σαφῆ τὸν ἔλεγχον δόντες λοιπόν. ὡς δʼ οὗτος μόλις τῆς κατηγορίας ἐπῄσθετο, ζήλῳ πυρωθεὶς ὡς ἂν μὴ διʼ αὐτὸν τὰ τῆς Ἐκκλησίας κινδυνεύοι καὶ τὰ Χριστοῦ· ἄλλον μὲν * εἶναι καιρὸν αἰδοῦς, ἄλλον δὲ ὑποστολῆς καὶ σεμνότητος· μικρὸν ἐκ τοῦ θρόνου μετεωρίσας αὐτὸν, καὶ πρὸς ἑαυτὸν τὸν κόλπον συναγαγὼν, γυμνὸν ἐδείκνυε τὸ αἰδοῖον, τεθαυματουργημένην ἔχων καὶ οὐ κατʼ ἄνθρωπον, καὶ ἅμα διηγεῖτο τὴν θαυματουργίαν. Ὡς πρὸ πολλοῦ [134] κατὰ τὴν πρεσβυτέραν Ῥώμην γενόμενος, σφριγώντων ἔτι καὶ ἐνακμαζόντων τῶν παθῶν, ἔρως τις αὐτὸν ἐξῆψε θερμότερον, ὃ καὶ τοῦ πάθους ὁρμήν. Ἐπεὶ γοῦν ἐκινδύνευε, καὶ περιγενέσθαι τούτου οὐκ ἦν οἷός τε, [135] τὸν κορυφαῖον Πέτρον τὼ χεῖρε πρὸς τὸν ναὸν ἐκπετάσας ἐξελιπάρει, τυχεῖν τινος ἐπικουρίας καὶ ἀρωγῆς. Καὶ δὴ τῷ κόπῳ τῆς εὐχῆς ὀψὲ πρὸς ὕπνον κλιθεὶς, φανῆναι οἱ τὸν Ἀπόστολον ἐκεῖνο τοῦ μέρους ἁπτόμενον, καὶ τὰς ὁρμὰς σβεννύοντα τῶν παθῶν· τοῦτο μόνον προσεπιλέγοντα, τὸ, Ἀπολέλυσαι δὴ τῆς τῶν παθῶν ἐπικρατείας, Μεθόδιε. Τούτοις ἐκεῖνος τὸν μακρὸν ἐκεῖνον πέπεικε σύλλογον, αἰσχύνης πλήσας τοὺς τῆς ἀληθείας ἐχθρούς. Οὐ μὴν [136] ὁ Μάγιστρος Μανουὴλ τούτοις ἠξίου λύεσθαι τὰς κατηγορίας, ἀλλὰ καὶ τῇ γυναικὶ ἠπείλει, ὃ μὴν ἀπαγαγεῖν τῆς ζωῆς, εἰ μὴ τὴν πᾶσαν διδάξῃ ἀλήθειαν· καὶ ἣ γʼ ἀθρόως ἐκπυστον, καὶ σαφῆ τὴν πᾶσαν δραματουργίαν ποιεῖ, Τόσα καὶ τόσα λέγουσα χρυσίου ἐξωνηθῆναι, καὶ ἔτι ἔν τινί μου τῶν κιβωτίων, οὕτως ὡς ἐδόθη σεσημασμένον ἐστὶ, καὶ πεφύλακται, σφραγῖδι αὐτῶν. αὐθωρὸν οὖν ἀποστείλαντες, ἐκεῖνό τε, ὡς ἔφησεν ἡ γυνὴ εὗρον τὸ χρυσίον κατὰ τὴν κιβωτὸν, καὶ ἤγαγον. καὶ οὕτω τῇ τοῦ Πατριάρχου συμπαθείᾳ καὶ παρακλήσει πρὸς τοὺς Κρατοῦντας, οὐ ποινῶν καὶ βασάνων, ὧν ἦσαν ἄξιοι, ἀλλὰ συγγνώμης ἠξίωντο· τοῦτο μόνον εἰς ἔκτισιν λαβόντες καὶ τιμωρίαν, τὸ ἀνὰ πᾶν ἔτος ἐν τῇ τῆς Ὀρθοδοξίας πανηγύρει, μετὰ λαμπάδων ἀπὸ τοῦ ἐν Βλαχέρναις σεβασμίου σηκοῦ τῆς Θεομήτορος, πρὸς τὸν θεῖον καὶ περιώνυμον τῆς Σοφίας ἀφικνεῖσθαι ναὸν, καὶ [137] τὸ οἰκεῖον ἐπηχεῖσθαι αὐτοῖς ὠσὶν ἀνάθεμα, διὰ τὴν πρὸς τὰς θείας Εἰκόνας ἀπέχθειαν. ὃ καὶ τηρούμενον ἑωρᾶτο ἐπὶ πολὺ, καὶ τῆς αὐτῶν μέχρις ἐπεμείνατο ζωῆς. Καὶ ὁ μὲν ἐφʼ ἱκανὸν αὐξηθεῖσα τοιαύτη αἵρεσις, τοιοῦτον δὲ ἔσχε καὶ τὸ πέρας ἐκ τοῦ Θεοῦ· ἀνέλαμψαν δὲ αἱ θεῖαι τῶν ἁγίων Εἰκόνων μορφαὶ, οὐ θεϊκῶς ἡμῖν λατρευόμεναί τε καὶ τιμώμεναι· σχετικῶς δὲ καὶ σεβασμίως τὴν διʼ αὐτῶν πρὸς τὰ πρωτότυπα ἡμῖν τιμὴν πως διαπορθμεύουσαι.

ια. Ταύτην ἄγουσα τὴν ἑορτὴν ἡ Θεοδώρα διʼ ἡδονῆς, εἰστία ποτὲ ἐν τῷ

Leg. εἶναι καιρὸν.

A jicr adstitit, nihil quicquam veritus, deque solita subtrahens comitate & salutatione, cunctis audientibus ex ea percontari, *Quonam te modo habes, domina?* (dudum enim virtutis nomine illi nota erat.) *Quonam modo hic, atque ille?* de marito, iisque qui ullo eam modo contingebant. Tantus in eo candor ac simplicitas efflorebat. Adversarii majori clamore sublato, aucta inde accusatione superbe gaudio gestiebant, jamque aperte crimen se evicturos putabant. Is porro, ubi tandem calumniam sensisset, zelo succensus, ne quid ejus causa Ecclesiæ res, Christique honor labefactarentur (nempe non nesciens, aliud pudoris, aliud subticendi ac gravitatis tempus esse) paululum se a throno subri-B gens, sinumque ad se colligens, verenda nuda ostendit miraculo arefacta, nec qualia virorum esse solent; simulque ut se res habuerit, gestumque miraculum sit, referebat. Cum nimirum pridem jam ad Seniorem Romam venisset, adhucque in ipso ferverent, ac vigerent carnis libidines, majore quam pro affectus ipsa vi, amore exarsisse. Hinc itaque aucto periculo, ac cum vim tantam libidinis non posset superare, Petrum Apostolorum Principem expansis ad ejus Templum manibus exorasse, ut ab eo opem aliquam impetraret. Dumque tandem precandi labore fessus in somnum sese reclinasset, visum in somnis Apostolum, qui eam tangendo par-C tem, libidinis sensum omnem extingueret; simulque dixisse, *Methodi, liberatus es a libidinum tyrannide ac dura vi.* His ille fidem tanto illi Conventui fecit, ac veritatis hostes pudore implevit. Nolebat tamen Magister Manuel, his objecta crimina dilui. Quinimmo Mulieri minitabatur, *Se illi vitam adempturum, nisi rei omnem veritatem doceret.* Illa porro totam statim fabulam eloquitur; ac palam facit, *Tanto se redemptam esse, auri pondo accepisse, adhucque in arcula, uti acceperat, signatum, subque illorum sigilla, domi se habere.* Confestim ergo cum misissent, mulieris illa indicatione inventum in arca aurum, ac allatum est. Accusato-D res, miserante Patriarcha, serioque rerum Dominos exorante, non quarum rei erant, pœnas dederunt, justæque ultionis supplicia tulerunt, sed veniam consecuti sunt: ea dumtaxat indicta multa, ut quotannis, solemni restitutarum Imaginum die (Ὀρθοδοξίας festum vocant) prælucentibus facibus a venerabili Dei Genitricis Blachernarum Æde, ad divinum celeberrimumque Sapientiæ Templum venirent, dictumque in eos anathema, ob eorum in sacras Imagines odium, suis ipsi auribus audirent. Quod in multos annos servatum est, ac quoad illi vitæ superstites fuerunt. Ac quidem tantis aucta compendiis ejusce-E modi hæresis, talem quoque Dei nutu finem accepit, pristinoque splendore divinæ sacrarum Imaginum effigies formæque effulserunt, quas non divinis ipsis honoribus colamus ac velut Deos pingamus; sed quibus relative certoque venerationis cultu ad exemplaria, ipsasque principes formas, honorem transmittamus.

Edit. Paris. pag. 99.

Castitatis in Methodio miraculum.

Mulierculæ accusantis confessio.

Sycophantarum pœna.

pag. 100.

Imaginum cultus & effectio Christiano ritu.

XI. Festum hunc diem cum Theodora gaudio celebraret, collectum

omnem Ecclesiæ Cœtum in Cariani Triclinio, quod in Palatio est, epulis quandoque recreabat. Has nempe Ædes, ut in superioribus a nobis dictum est, Theophilus in filiarum usum extruxerat; Sacerdotum nemo deerat, nemo Confessorum. Inter illos aderant Theophanes * Smyrnensis Episcopus, ejusque frater Theodorus. Vergente ad finem convivio, cum jam placentæ ac bellaria apponerentur, intentis crebro in eos oculis, legeosque inscriptas eorum facies, altos animo gemitus Augusta trahebat. Sed & illos, ut par est, contigit oculos advertere, sicque in ipsos intentos Augustæ oculos observare. Quærebant ergo, *Quid causæ esset cur sic Augusta intentos oculos ipsis obverteret?* Ad quos illa, *Mirari se illorum patientiam, quod sic vultus litteris insculpti sustinuissent, illiusque immanitatem, a quo ejusmodi pœnam subiissent.* Tunc beatus Theophanes nulla ductus reverentia, nec quod sancte Patrum Conventus promiserat, animo cogitans, *Hujus*, inquit, *Scripturæ causam, adversum virum tuum ac Imperatorem, claro admodum, Deo incorrupto judice disceptabimus.* Gravi sermo Augustam dolore affecit, effusaque in lacrymas, *Hæcne*, inquit, *vestra promissio ac scripta cautio est, quod non solum non ignoscitis, verum etiam in jus vocare vultis?* *Non ita*, ait, *non ita*, surgens statim Patriarcha ac reliquus Sacerdotum Cœtus. *Promissa*, inquiunt, *rata manent, spreto horum virorum contemptu.* Sic itaque ista pacata sunt, asserta que Ecclesiæ moribus tranquillitas est.

* Nicænus.

Theophanis Confessoris severitas.

XII. Sed & alia quædam hæresis (sic dicta Zelicum) orta, una cum suo auctore Zeli dicto, qui A secretis erat, hacque potissimum dignitate fulgebat, curata & ad saniorem sensum traducta, in Imperatoris solemni pompa; illius sectatoribus, solo Unguenti unctione, cum novis albis tunicis (*ἐμφώτια* vocant) receptis, eoque candoris amictu ac pompa consummationem adeptis.

Zelicum hæresis extincta.

XIII. Cæterum Bulgariæ Princeps Bogoris nomine, audito fœminam rerum potiri, ferocius ipse efferri. Missis itaque ad Theodoram nuntiis, minatur, *Rupto fœdere adversus eam se copias educturum.* At illa, nihil muliebre, aut non satis virile in animum inducens, ita renuntiavit, *Me quoque vicissim adversum te offendes copias educentem, nec me victoria potituram diffido. Sin autem minime contigerit, ipseque me viceris; sic quoque ipsa superavero, penes quam manifesta victoriæ jura futura sint, cum tibi non vir, sed mulier, victa concesserit.* Hoc responso perterritus Barbarus, quietem bello prætulit, nihil ferocius moliri ausus, amicitiæque rursus fœdera renovavit.

Edit. Paris. pag. 101.

Sapienti Theodoræ responso depulsum bellum Bulgaricum.

XIV. Inter hæc Theodora omni diligentia perquirendum statuit (sic nuncupatum) Theodorum Monachum cognomento Cupharam, sive quibusdam insomniis visoque monita, sive alia ratione inducta: is vero diu ante inter captivos fuerat abductus. Mittit ergo ad Bulgariæ Principem, datisque litteris rogat, ut hominem sedulo perquiri jubeat, quo libuerit pretio ex ipso redimendum. Ille vicissim occasionem nactus, missis legatis, sororem ad sese mitti petit, Romanorum quendam excursionibus captam, & quæ tunc in Aula servaretur. Hæc

Theodorus Cupharas.

Bogoris Bulgariæ Principis soror.

τῷ τὸ τῆς Ἐκκλησίας πλήρωμα πᾶν κατὰ τὰ ἐν τοῖς Καριανοῦ ἀνάκτορα, ἃ, ὡς εἴρηται πρότερον ἡμῖν, τῶν ἑαυτοῦ ὄντων θυγατέρων ὁ Θεόφιλος ἐνδεδείματο. οὐκ ἦν γοῦν ὅς τις οὐ παρῆν ἀπὸ τῶν Ἱερέων καὶ Ὁμολογητῶν. τούτοις ἐναρίθμιοι [138] Θεοφάνης τε ὁ τῆς Σμύρνης, καὶ ὁ αὐτοῦ Θεόδωρος ἀδελφός. Ὡς οὖν τὰ τῆς εὐωχίας παρήκμασε, καὶ εἰς βρῶσιν τὰ τραγήματα μετὰ τῶν πλακούντων παρέκειντο, συνεχῶς ἀτενιζούσης τῆς Βασιλίδος, καὶ τὰ ἐν τῷ μετώπῳ γράμματα τῶν πατέρων καθορώσης καὶ στεναζούσης, συνιδόντες τούτους ὡς ἐξ ὁμολόγου ἀντοφθαλμῆσαι, καὶ ταύτην ἐνιδεῖν ἀτενιζούσης αὐτοῖς. φησάντων γοῦν, Ὡς τίς ἄρα Δέσποινα, ἡ αἰτία τῆς πρὸς ἡμᾶς σου ὁράσεως ἀτενοῦς; Τὴν ἐκ τῶν γραμμάτων, ἔφη, θαυμάζειν καρτερίαν ὑμῶν, καὶ τὴν τοῦ ταῦτα δράσαντος ἀπήνειαν εἰς ὑμᾶς· καὶ ὁ μακαρίτης Θεοφάνης μηδὲν εὐλαβηθείς τι, καὶ τῶν προησφαλισμένων ἐκλαθόμενος, Ὑπὲρ ταύτης, ἔφησε, τῆς γραφῆς, εὖ μάλα τρανῶς ἐν τῷ τοῦ Θεοῦ ἀδεκάστῳ δικαστηρίῳ ἐκδικάσομαι σὺν τῷ ἀνδρί σου καὶ Βασιλεῖ. αὕτη περίλυπος γενομένη, ἀλλὰ μὴν καὶ σύνδακρυς, Καὶ ταῦτα, ἔφησεν ἡ Βασίλισσα, ἡ ὑπόσχεσις, καὶ αἱ δι' ἐγγράφων ὁμολογίαι ὑμῶν, ὡς μὴ μόνον συγκεχωρηκέναι, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀγῶνας ἐπάγειν καὶ καλεῖν; Οὔ, φησὶν ὁ Πατριάρχης αὐθωρὸν ἀναστάς, καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Ἱερέων, Βασίλισσα, οὔ· ἀλλ' ἕξει βεβαίως τὰ ἡμέτερα, τῆς ὀλιγωρίας τούτων λογιζομένης οὐδέν. οὕτω μὲν οὖν ἐσιγάθη ταῦτα, καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας ἔθη ἀκύμαντα.

ιβ'. Καὶ ἑτέρα δέ τις αἵρεσις οὕτω [139] τῶν Ζηλίκων λεγομένη ἀναφανεῖσα, σὺν τῷ ἑαυτῆς ἀρχηγῷ Ζήλῃ ὀνομαζομένῳ, φέροντι δὲ τὴν τοῦ Ἀσηκρῆτις ἐν πρώτοις τιμήν, ἐθεραπεύθη τε καὶ πρὸς θεοσέβειαν μετηνέχθη ἐν προόδῳ βασιλικῇ, τῶν σὺν μύρῳ μόνῳ μετὰ καινῶν ἐμφωτίων τε καὶ ἐσθημάτων καταξιωθέντων χρίσεως τῶν ἀντιποιουμένων αὐτῆς, καὶ τελειωθέντων λαμπρῶς.

ιγ'. Ὁ γε μὴν Ἄρχων Βουλγαρίας, Βώγωρις οὗτος ἦν, θρασύτερον ἐξεφέρετο γυναῖκα τῆς βασιλείας ἀρχεῖν ἀκηκοώς. ὅθεν καί τινας ἀγγέλους ἀποστείλας πρὸς αὐτήν, τὰς συνθήκας λέγων καταλύειν, καὶ κατὰ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπιστρατεύειν γῆς. ἀλλ' αὐτὴ μηδὲν θῆλυ ἐννοοῦσα ἢ ἄνανδρον, Καὶ ἐμέ, αὐτῷ κατεμήνυε, κατ' αὐτοῦ εὑρήσεις ἀντιστρατεύουσαν, καὶ ἐλπίζομαι κυριεῦσαί σου· εἰ δὲ μὴ γένηται, καὶ ἐκνικήσεις με, καὶ οὕτω σου περιέσομαι, τὴν νίκην ἀρίδηλον ἔχουσα· γυναῖκα γάρ, ἀλλ' οὐκ ἄνδρα ἕξεις ἡττηθέντα σοι. διὰ τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἐφ' ἡσυχίας ἔμεινε, μηδὲν τολμήσας κινεῖσθαι, καὶ τὰς τῆς ἀγάπης αὖθις ἀνενέου σπονδάς.

ιδ'. Καὶ δὴ ζήτησίν τινα καὶ πολλὴν ἔρευναν περί τινος Μοναχοῦ, οὕτω καλουμένου, Θεοδώρου τοῦ ἐπίκλην Κουφαρᾶ, εἴτε ἔκ τινων ὀνειράτων καὶ ὄψεως, εἴτε ἄλλως πως, πρὸ πολλοῦ αἰχμαλωτισθέντος ἡ Θεοδώρα πρὸς τὸν Ἄρχοντα Βουλγαρίας ἐποίει, καὶ αὐτὸν ἠξίου διὰ γραμμάτων ἀνερευνῆσαι, καὶ τιμῆς ὅσης καὶ βούλοιτο ἀπολυτρώσασθαι τοῦτον αὐτῷ. ἠξίου δὲ καὶ οὗτος, ἀφορμὴν ἐκ τούτου λαβών, περὶ οἰκείας αὐτοῦ προσβεύειν ἀδελφῆς· παρὰ τῶν Ῥωμαίων μὲν αἰχμαλωτισθείσης ποτέ, κατεχομένης δὲ νῦν ἐν τῇ τοῦ Βασιλέως αὐλῇ. αὕτη δὲ οὖν πρὸς τὴν πίστιν καλῶς μετενεχθεῖσα,

καὶ γράμματα κατὰ τὸν τῆς αἰχμαλωσίας παιδευθεῖσα καιρὸν, καὶ ἄλλως τὴν τῶν Χριστιανῶν πίστιν τε καὶ περὶ τὸ θεῖον αἰδῶ τε καὶ δόξαν, ὡς ἔστι, θαυμάζουσα διαφερόντως, ἐπεὶ τῆς ἐπανόδου τῆς πρὸς τὸν ἀδελφὸν τετύχηκεν, οὐ διέλιπεν ἐκθειάζουσά τε καὶ παρακαλοῦσα, καὶ σπέρματα καταβάλλουσα τῆς πίστεως πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ, ἦν γὰρ παρὰ τοῦ εἰρημένου Κυφαρᾶ μικρά τινα παιδευθεὶς, καὶ τῶν μυστηρίων κατηχηθείς· τοῦτον μὲν ἀποστείλας, τὴν οἰκείαν ἐλάμβανε μισθὸν ἀδελφήν· πλὴν ἔμενεν, ὅπερ ἦν, ἀπιστίᾳ κατεχόμενος, καὶ τὴν αὐτοῦ θρησκείαν τιμῶν. ἀλλά τις πληγὴ περιπεσοῦσα θεήλατος, [140] λιμὸς δὲ ἦν· ὑπὸ μᾶλλον τῶν παχυτέρων καὶ γαιωδεστέρων, ὡς ἔοικεν, μεταπαιδευομένων, καὶ τὰ κακὰ μεταμανθανόντων, τὴν αὐτοῦ ἐπολιόρκει καὶ κατέτρυχε γῆν. καὶ ὃς Θεὸν ἐκεῖνον ἠνάγκαζεν ἐπικαλεῖσθαι πρὸς ἄμυναν τῶν δεινῶν, τὸν ὑπὸ τοῦ Θεοδώρου μὲν πολλάκις, καὶ τῆς αὐτοῦ ἀδελφῆς θαυμαζόμενόν τε καὶ σεβόμενον, ὡς εἰκός. Τυχόντος οὖν τῆς ἀπαλλαγῆς τῶν δεινῶν, ὑπὸ δὴ πρὸς θεοσέβειαν μετατίθεται, καὶ τῆς τοῦ λουτροῦ παλιγγενεσίας καταξιοῦται, καὶ Μιχαὴλ κατονομάζεται κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ Βασιλέως, [141] παρὰ τοῦ πρὸς ἐκεῖνον ἀποσταλέντος Ἀρχιερέως ἀπὸ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων.

ιε΄. Καί τι δὲ τοιοῦτον ἐπισυμβῆναι φασὶν, ὡς ἔρωτα δεινὸν περὶ τὴν κυνηγεσίαν τὸν Βουλγάρων Ἄρχοντα κεκτημένον, ταύτην καὶ κατά τινα οἶκον τὸν ἑαυτοῦ, ἐν ᾧ συνεχῶς ἀφικνεῖτο, θελῆσαι ἐξιστορῆσαι, νύκτωρ ὡς ἂν ἔχοι καὶ μεθ᾽ ἡμέραν τὰ τοιαῦτα τῶν ὀφθαλμῶν ἐντρυφήματα. Ὡς γοῦν ὁ τοιοῦτος αὐτὸν ἔρως ἐπεισῆλθε, μετακαλεῖται [142] Μοναχόν τινα τῶν καθ᾽ ἡμᾶς Ῥωμαίων ζωγράφον· Μεθόδιος ὄνομα τῷ ἀνδρί. τοῦτον οὖν στάντα κατὰ πρόσωπον ἔκ τινος θείας προνοίας, οὐ τὰς ἐν πολέμῳ ἀνδροκτασίας, οὐ τὰς ζώων καὶ θηρίων ἐπικελεύσαι γράψειν σφαγὰς, ἀλλὰ βούλοιτο τοῦτο μόνον ἐπειπὼν, ὡς εἰς φόβον τοὺς ὁρῶντας ἐκ τῆς θέας ἐνάγεσθαι βούλοιτο, καὶ ἅμα παρακαλεῖσθαι πρὸς ἔκπληξιν ἀπὸ τῆς γραφῆς. Μηδὲν γοῦν οὗτος πρὸς φόβον ἕτερον ἐνάγειν, ἢ τὴν τοῦ Θεοῦ δευτέραν εἰδὼς παρουσίαν, ταύτην ἐκεῖσε καθυπέγραψε· καὶ τοὺς δικαίους ἐντεῦθεν τὰ βραβεῖα τῶν πόνων ἀπολαμβάνοντας, ἐκεῖθεν δὲ τοὺς πεπλημμεληκότας τοὺς τῶν βεβιωμένων δρεπομένους καρποὺς, καὶ πρὸς τὴν ἀπειλουμένην κόλασιν ἀπελαυνομένους τε καὶ ἀποπεμπομένους σφοδρῶς. Ταῦτ᾽ οὖν, ἐπειδὴ πέρας εἶχεν ἡ γραφὴ, κατιδὼν, καὶ δι᾽ αὐτῆς τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐν ἑαυτῷ συλλαβὼν, καὶ κατηχηθεὶς τὰ καθ᾽ ἡμᾶς θεῖα μυστήρια, νυκτὸς ἀωρὶ τοῦ θείου μεταλαγχάνει βαπτίσματος· ἀφ᾽ οὗ καταφανὴς γεγονὼς, τὸ ἐκ παντὸς τοῦ ἔθνους αὐτοῦ καθυφίσταται ἐπανάστασιν, οὓς καὶ μετὰ τινων ὀλίγων καταπολεμήσας, τὸν τοῦ θείου τύπον σταυροῦ [143] ἐν κόλποις περιάγων αὐτοῦ, τοὺς καταλοίπους οὐκέτι κρύφα, πάντας δὲ ἀναφανδὸν ἐποίησε καὶ αὐτοὺς ἐπιθυμοῦντας Χριστιανούς. Ἐπεὶ γοῦν μετετέθη πρὸς θεοσέβειαν, γράφει δὴ πρὸς τὴν Δέσποιναν περὶ γῆς, πλήθει στενούμενος τῷ ἑαυτοῦ, καὶ ἀξιοῖ παρὰ ταύτης παρρησιαστικώτερον, ὡς ἤδη ἓν, ἀλλ᾽ οὐ δύο ὄντων αὐτῶν, πίστει τε καὶ φιλίᾳ συνδεθέντων τῇ ἀρραγεῖ· καὶ ἑαυτὸν ὑποθήσειν καθυπισχνεῖτο, καὶ εἰρήνην ἐργάσασθαι ἀΐδιόν τε καὶ ἀδιάσπαστον. ἡ δὲ ἀμε-

A itaque ad Christi fidem probe translato animo, doctaque litteras per eas captivitatis moras, omnemque præterea Christianorum ordinem, inque Deum reverentiam ac de illo opinionem (uti par est) plurimum admirata, cum ad fratrem reversa esset, nullum umquam finem faciebat prædicandæ illi Christianæ institutionis, & obsecrandi, fideique ac pietatis in eo semina jaciendi. Ille jam pauca quædam, ab eo, quem diximus, Cuphara, didicerat, primæque institutionis rudimenta audierat. Misso itaque Monacho, commutationis jure sororem B recepit. Mansit tamen, id quod erat, infidelitate scilicet laborans, suæque adhuc cultor superstitionis. Cæterum plaga quædam divinitus illata (famis scilicet: sic enim comparatum, ut qui addictiore indole, crassiorique ingenio sunt, ac terreni, erudiantur, malaque dedoceantur) illius infestans regionem, direque affligens, Deum (cujus sæpius, ut par est, Theodorus, sororque laudes prosecuti essent, ac cujus erant cultores) malorum depulsorem invocare coegit. Quo a malis liberante, Bogoris veram amplectitur fidem, ac lavacrum regenerationis, ab Episcopo qui ab Urbe Regia missus fuerat, consecutus, ex Imperatoris nomine Michael appellatur.

Bogoris ad Christum conversio.

Edit. Parif. pag. 102.

Michael, novum ei ex Bas. nomen.

C XV. Sed & aliquid ejusmodi accidisse ajunt. Nempe cum Bogoris Princeps venatione supra modum delectaretur; hæc quoque in domo quadam, in quam frequens concedebat, voluisse depingi, ut noctu perinde interdiuque iis spectaculis oculos pasceret. Hoc itaque amore captus, Monachum quemdam ex nostris Romanum pictorem, Methodium nomine, accersit. Ubi autem virum coram habuit, divino quodam nutu ac providentia, *Nolo*, inquit, *depingas hominum in bello cædes, aut bestiarum ferarumque jugulationes, sed quod videntibus solo aspectu terrorem injiciat, ac quod pictis coloribus in stuporem agat*. Is vero, quem non lateret, ni-D hil perinde terribile esse, ac secundum Domini adventum, hunc illic graphice omnique artis conatu depinxit: atque hinc justos præmia laborum percepturos statuit, illinc scelerum reos male gestorum fructus decerpentes; Judice nimirum ad intentata propellente supplicia, duriusque a se repellente. Hæc Princeps, absoluta tabella, ut oculis conspexit, exque aspectu Dei in se timorem concepit; divina denique edoctus Christianorum mysteria, intempesta nocte, divini Baptismatis munus consequitur. Non latuit ea res, gentisque totius defectionem ascivit. Ille patra suorum manu, divinum Crucis signum in sinu suo circumferens, op-E pido rebelles fundit: nec jam occulte, sed palam omnino reliquos, ipsos quoque rei avidos, Christianos facit. Ad veram itaque fidem ac pietatem translatus, ad Augustam scribit, agros impetraturus, angustioribus scilicet quam pro suorum multitudine ditionis illius terminis; eoque majori fiducia rogat, quod jam non duo, sed unum existant, insolubili fidei amicitiæque vinculo colligati. Subjectum se illi fore pollicetur, pacemque sempiternam, nec ulla umquam re convellendam cum ea habiturum. Placuit Theo-

Methodius pictor extremi judicii.

Bogoris baptizatus, gentis seditio.

Bulgari Christiani.

Agri concessa portio.

doræ peritio, deditque Bulgaris Regionem, quæ tum deserta erat; quicquid scilicet a Ferrea soli est (loci nomen est, limes eo tempore Romanorum ac Bulgarorum ditionis) ad Debeltum usque (Bulgari Zagoram vocant.) Per hunc itaque modum omnis Bulgaria ad pietatem Christique fidem transivit, Deo ad suam illas cognitionem vocante, & quidem ex sic exigua scintillis plagisque: sicque agri Romani portionem, velut aliam quamdam rem promissam consecuti, Romanis se fœderatos indivulsæ societatis vinculo subjecerunt.

Edit. Paris. pag. 103.

XVI. Hunc in modum se res Occidentis præclare habebant, celebrique fama ubique divulgabantur, quod ita compositæ erant. Porro Theodora successu elata, ac quasi majora tropæa adjicere gestiens, Paulicianos quoque per Orientem conatur ad veram transferre fidem: sin minus extirpare, ac de medio tollere: quæ res ingentibus malis Romanam orbem implevit. Mittit itaque in eam rem Procerum quosdam ac Magistratuum. Erant illi, Argyri Ducisque Filii, & Sodales. Hi alios in crucem agebant, alios gladio cædebant, alios maris profundo mergebant: Sublati ad centum millia ejusce generis suppliciis: publicata substantia ac fisco illata. Porro Theodoto Melisseno Orientalium Duci in ministerio erat Carbeas quidam, Protomandatoris officium gerens, eorum, quos dicebam, Paulicianorum fide glorians, ac sectæ socius. Is cum patrem suum suspensum patibulo audisset, idque facinus iniquissime ferret, ac suis ipse rebus prospiciens, aliis quinque millibus ejusdem secum religionis assumptis, ad Melitinæ Amerem profugit; indeque ad Ameramnunem profecti, omnique honore ac cultu ab eo suscepti; dataque & accepta fide, paulo post communibus studiis Romanam ditionem invadunt; & ut ex ea (quod in maximam jam multitudinem excreverant) tropæa erigerent; Urbesque condere aggrediuntur, quam vocant Argaum, & quam Amaram; ac rursus multis eo confluentibus eadem hæresi laborantibus, tertiam quoque ædificare incipiunt, quam Tephricem vocant; unde multi uno quasi agmine, acieque conjuncti prodeuntes, nimirum Melitines Amer (quem vulgo corruptis elementis *Ambrum* appellarunt) Tarsique Præfectus Ales, atque his miser Carbeas, populandæ ferociter vastandæque Romanæ ditionis, nullum finem faciebant. Verum Ales, in Armeniorum quamdam provinciam cum imperio missus, citius illic periit quam vota ferebant, una cum importuno exercitu suo. Amer autem cum collega, cui Scleros nomen (velut *Durum* dicas) civili bello suscepto, sua in eum contentione res suas labefactans; cum uno illo, non cum aliis pugna decernendum putabat. Adeo autem eorum aucta contentio est, sicque mutuis se cladibus confecerunt, ut cum quinquaginta millia aut paulo plures essent, ad decem vix millia exercitus omnis redactus sit. Amer itaque hostium victor, arma iterum adversus Romanos, Carbea belli socio, movere, Ducis ferocitate decernit. Contra hos expeditionem facit Petronas, Domestici tum munus administrans. Quæ dignitas, nomine quidem ac titulo ad Bardam

Sæviturin Paulicianos & Manichæos.

Carbeas Manichæus, desertor.

Amer Melitinæ Regulus.

Ales Tarsi Regulus.

Ameri & Scleri dissidium.

pag. 104.

Petronas Bardæ frater atque Augustæ.

A γὼς τε ἄκυστον αὐτῷ, καὶ δίδωκεν ἐρήμην οὖσαν τηνικαῦτα, τὴν ἀπὸ τῆς Σιδηρᾶς, ταύτης δὴ τότε ὅρους τυγχανούσης Ῥωμαίων τε καὶ αὐτῶν, ἄχρι τῆς Δεβελτοῦ, ἥτις οὕτω καλεῖται Ζάγορα παρ᾽ αὐτοῖς. οὕτω μὲν οὖν ἅπασα ἡ Βουλγαρία πρὸς εὐσέβειαν μετερρυθμίσθη, Θεοῦ πρὸς τὴν οἰκείαν μετακαλεσαμένου γνῶσιν αὐτούς, καὶ οὕτως ἐκ μικρῶν σπινθήρων τε καὶ πληγῶν· καὶ ὑπὸ γῆς τῆς τῶν Ῥωμαίων, ὡς ἄλλης τινὸς ἐπαγγελίας ἀξιωθέντες, πρὸς κοινωνίαν ἄρρηκτον καθυπέβαλον ἑαυτούς.

ιϛʹ. Εἶχε μὲν οὖν οὕτω τὰ κατὰ τὴν δύσιν λαμπρῶς τε, καὶ ἐθρύλλητο πανταχοῦ. ἐφ᾽ οἷς ἀγαλλομένη ἐκείνη, καὶ οἷον τρόπαια ἐπιθεῖναι μείζω δι᾽ ἐρ- Β φέσεως ἔχουσα, καὶ τοὺς κατὰ τὴν ἀνατολὴν Παυλικιάνους ἐπειρᾶτο μετάγειν ὡς βούλοιτο πρὸς εὐσέβειαν, ἢ ἐξαίρειν καὶ ἀπ᾽ ἀνθρώπων ποιεῖν· ὃ καὶ πολλῶν κακῶν τὴν ἡμετέραν ἐνέπλησεν. ἡ μὲν γὰρ πέμψασα τινὰς τῶν ἐπ᾽ ἐξουσίας, [144] ὁ τοῦ Ἀργυροῦ καὶ ὁ τοῦ Δουκὸς καὶ ὁ Σουδάλης, οἱ ἀποσταλέντες ἐλέγοντο· τοὺς μὲν ξύλῳ ἀνήρτων, τοὺς δὲ ξίφει παρεδίδουν, τοὺς δὲ τῷ τῆς θαλάσσης βυθῷ. ὡσεὶ δέκα μυριάδες, ὁ οὕτως ἀπολλύμενος ἠριθμεῖτο λαός, καὶ ἡ ὕπαρξις αὐτῶν τῷ βασιλικῷ ταμείῳ ..... ἤγετο καὶ εἰσεκομίζετο. ὑπῆρχεν οὖν τῷ Στρατηγῷ τῶν Ἀνατολικῶν, Θεοδότῳ τούτῳ ὁ κατὰ τὸν Μελισσηνόν, ἀνήρ τις εἰς τὴν ὑπηρεσίαν κατηριθμημένος, Καρβέας ὀνόματι, ὃς τὴν τοῦ Πρωτομαν- C δάτορος πληρῶν ἀρχήν, τῇ πίστει τῶν εἰρημένων τούτων Παυλικιανῶν ἐγκαυχώμενός τε καὶ σεμνυνόμενος. Ὡς οὖν τὸν ἑαυτοῦ οὗτος ἀκήκοε πατέρα ἀναρτηθῆναι τῷ ξύλῳ, πέρα δεινῶν τοῦθ᾽ ἡγησάμενος, καὶ τὰ ἑαυτοῦ προσοικονομῶν, φυγὰς μετὰ καὶ ἑτέρων πέντε χιλιάδων τῆς τοιαύτης κεκοινωνηκότων αἱρέσεως πρὸς τὸν τῆς Μελιτινῆς τηνικαῦτα κατάρχοντα Ἀμηρᾶ γίνεται, κἀκεῖθεν πρὸς τὸν Ἀμεραμνουνῆ παραγίνονται. μετὰ δὲ πολλῆς ἀποδεχθέντες τιμῆς, καὶ λόγον ἀσφαλείας δόντες τε καὶ λαβόντες, ὁμοίως ἐξέρχονται μετ᾽ οὐ πολὺ κατὰ τῆς Ῥωμαίων γῆς, καὶ τῶν τροπαίων ἕνεκεν, ἐπεὶ πρὸς πολυπληθίαν ἐπιδέδωσαν· πόλεις τε κτίζειν ἐπιχειροῦσιν, αὐτοῖς, τήν τε καλουμένην Ἀργαοῦν, D καὶ τὴν Ἀμάραν· καὶ αὖθις πολλῶν ἐκεῖσε ἐπιρρεόντων τῇ αὐτῇ κακίᾳ ἐνεσχημένων, καὶ ἑτέραν κτίζειν κατάρχουσι, Τεφρικὴν ταύτην κατονομάσαντες· ἀφ᾽ ὧν ὁρμῶντες πολλοὶ κατ᾽ αὐτὸ γινόμενοι, ὅ, τε τῆς Μελιτινῆς Ἀμηρ, ὃν οὕτω πως συμφθείραντες τὰ στοιχεῖα Ἄμβρον ἐκάλεσαν οἱ πολλοί, καὶ [145] ὁ τῆς Ταρσοῦ Ἀλῆς, καὶ αὐτὸς οὗτος ὁ Καρβέας ὁ δείλαιος, οὐκ ἔληγον αὐθαδῶς τῇ τῶν Ῥωμαίων γῇ λυμαινόμενοι. Ἀλλ᾽ ὁ μὲν Ἀλῆς ἔν τινι τῶν Ἀρμενιακῶν χώρᾳ ἄρχειν ἀποσταλείς, ἐκεῖσε θᾶττον ἢ βουλῆς εἶχε τὸν βίον κατέστρεψε σὺν τῷ ἑαυτοῦ ἀκαίρῳ στρατῷ· ὁ δὲ Ἀμηρ μετὰ τοῦ συνάρχοντος αὐτῷ τοῦ Σκληροῦ· οὕτως ἐλέγετο· εἰς ἐμφύλιον στὰς πόλεμον, ἐκ φιλονεικίας ἐφθείρετό τε E καὶ ἐκείνῳ, ἀλλ᾽ οὐκ ἄλλοις πολεμεῖν ᾤετο δεῖν. εἰς τοσοῦτον δὲ τούτοις ἡ ἔρις ἐκορύφωτο, καὶ ἀλλήλοις ἀντεστράτευον, ἄχρις ἂν εἰς δέκα μόλις ἔληγε χιλιάδας ἡ τούτων ἰσχύς, ἐκ πεντήκοντά που καὶ μικρόν τι πρός. Ἐπεὶ γοῦν οὗτος τῶν ἐχθρῶν ὑπερέσχεν, ἔγνω αὖθις θρασύτητι κατεστρατηγημένος κατὰ τῶν Ῥωμαίων ὅπλα κινεῖν, τῷ Καρβέᾳ ἑπόμενος. ἀντεστρατεύετο δὲ αὐτοῖς Πετρωνᾶς, τὴν τοῦ δομεστίκου τότε ἀρχὴν

[144] [145]

διοικεῖν. λόγῳ μὲν γὰρ Βάρδα ταύτην διέπειν ἐδίδου, ἀλλ' ἐπεὶ 246 σχολάζειν ὅπως ἠναγκάζετο ὡς ἐπίτροπος, τὸν ἀδελφὸν ἠξίου, στρατηγὸν ὄντα τῶν Θρακησίων, πράγματι ταύτην διέπειν καὶ διοικεῖν.

ιζ'. Πλὴν ἀνθορμήσαι κατὰ τῶν Ἰσμαηλιτῶν καὶ ἀντιπαρεξιέναι καὶ Μιχαὴλ ὁ Βασιλεὺς (ἄρτι γὰρ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν παραμείψας, πρὸς τὴν τῶν ἀνδρῶν ἠπείγετο) ἐβούλετό τε καὶ δι' ἐπιθυμίας εἶχεν ἀεί. Εγνω δὲ πως ταῦτα βουλευόμενος ἀπὸ τῶν ἐμφυλίων πρότερον, ὡς οὐκ ὤφειλεν, ἐναπάρξασθαι; οὐκ οἴκοθεν, οὐδ' ἀφ' ἑαυτοῦ, τῇ δὲ τοῦ ἐπιτροπεύοντος Βάρδα γνώμῃ τε καὶ βουλῇ. Ὅθεν δὲ καὶ ὅπως, δηλώσει καὶ ταῦτα ἡ ἱστορία. κωφὸν γάρ τι ὄντι πως καὶ ἄψυχον τὸ σῶμα τῆς ἱστορίας, ὅταν ἐστερημένας ἔχοι τὰς αἰτίας τῶν πράξεων. Ἀλλ' ἔνθα μὲν καὶ ἡμῖν ὑπὸ τοῦ χρόνου καλῶς οὐ διέγνωσαι, συγγνώμην πάντως οἱ φιλομαθεῖς ἀπονέμοιεν, τὰς ἀληθεῖς, ἀλλ' οὐ πλασματώδεις γράφειν ἐθέλουσιν, ὧν οὐδὲ τῷ τυχόντι ἀπορία καθέστηκεν. ὅπῃ δὲ γνώριμος, δηλοῦν ταύτην καὶ σαφῆ καθιστᾷν τοῖς ἀναγινώσκουσιν, ὡς οὐκ ἄλλοθεν πάντως, ἢ ἐκ τούτων χορηγουμένης τῆς ὠφελείας αὐτοῖς.

ιη'. Εγένετο δὲ τούτῳ τῷ Βάρδᾳ ἔρως τῆς Βασιλείας οὐκ ἀγεννής, καὶ ἔρως οὐ κατὰ τοὺς ἄλλους, πῇ μὲν αὐξανόμενος, πῇ δὲ ταῖς τοῦ λογισμοῦ ὁρμαῖς προσεπικοπτόμενος, ἀλλὰ δύσερώς τις καὶ δυσαπάλλακτος. μᾶλλον δὲ, ἵνα τὸν λόγον πορρωτέρω ἀναγάγωμεν, ἐγένετο δὲ τῷ Μανουὴλ πρὸς τὸν Θεόκτιστον ἀμφοτέρους ἐπιτροπεύοντι, καὶ αὐτοῦ που κατὰ τὰ ἀνάκτορα διαιτωμένους, διαφορά τις. ἣ καὶ καθοσίωσιν ἐπεκάλουν, καὶ λάθρα ταχέως εἶχον ὑπολαλουμένα αὐτῷ. ταύτην δὲ ὁ Μανουὴλ εὐλαβούμενος, καὶ τὸν φθόνον ἄμαχόν τινα καὶ δυσκαταγώνιστον ὁρῶν, ᾠήθη δεῖν τοῦτον ἀκρωτηριάσαι καὶ καθελεῖν, εἰ μόνον γένοιτο πορρωτέρω τοῦ παλατίου. Καὶ δὴ κάτεισιν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, κατὰ τὴν κιστέρναν τοῦ Ἄσπαρος ὄντα, ὃν εἰς σεμνεῖα τύπον ὕστερον ἀνηγάγετο, καὶ τὸν χοῦν ἐκεῖσε κατέθετο. Ἐκεῖθεν γοῦν ἑκάστοτε ἀφικνούμενος, κοινωνὸς ἐγίνετο τῶν κατὰ τὰ ἀνάκτορα διοικήσεων. τοῦτον οὕτως οὐ δι' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ διὰ τοῦ Θεοκτίστου ἀποσεισάμενος ὁ Βάρδας, ταυτὸν δὲ εἰπεῖν καὶ ἀποφορτισάμενος, καὶ τὴν τύχην λαβὼν πρὸς τὸ ἑαυτοῦ σπουδαζόμενον κοινωνὸν, ἐβάλλετο καὶ αὐτὸς οὐκ ἔτι δι' ἑτέρου, δι' ἑαυτοῦ δὲ ἀνύσαι τὸ πᾶν καὶ τέως τὸν Θεόκτιστον καθελεῖν, ἵνα μή τις ἐπὶ τὰ πρόσω φορᾶς τοῦτον ἔχοι ἐμπόδιον, 247 καὶ ἅμα τὸν πολλὸν 247 ὄνειδον τὸν ἐπὶ τῇ νύμφῃ αὐτοῦ (καὶ γὰρ ὠνείδιζε τοῦτον διηνεκῶς) ἀπορραπίσοι καὶ πορρωτέρω ποιήσαιτο.

ιθ'. Ὑπῆρχε γοῦν τῷ Βασιλεῖ Μιχαὴλ Παι- 248 δαγωγὸς ἀνάγωγός τε, καὶ πόρρωθεν τῶν τρόπων τῶν εὐγενῶν. Τοῦτον ἠξίου ὁ Βασιλεὺς αὐτόν τε καὶ Θεόκτιστον καὶ τὴν Μητέρα ἀνωτέρω τῶν Βασιλικῶν ἀξιωμάτων ἀναγαγεῖν, καὶ μείζονα τούτῳ ἐπιβραβεῦσαι τιμήν. Οὐκ ἐπείθετο γοῦν τούτῳ ὁ Θεόκτιστος, οὐδὲ ταῖς αὐτοῦ ἀρέσκειν ἀρεσκείαις

A spectabat; quia tamen ille (quippe Imperatoris Tutor) ab ea cessare functiona necesse habebat, a Petrona fratre Thracensium Duce, hanc sibi vicariam operam præstandam rogaverat.

XVII. Cæterum Michael ipse Imperator, adversus Ismaelitas proficisci, expeditionemque suscipere (quippe qui pueritia egressus, viriles prope annos attigerat) omnino volebat, eique hujus jugi desiderio flagrabat. Is vero eum primo animus incessit; inque eam mentem inductus est, non a se, suoque ipse genio, sed cognatorum (quod ne unquam fuisset) Bardæ scilicet Curatoris sententia ac consilio. Undenam vero ac quomodo res contigerit, hoc quoque subjecta rerum declarabit narratio. B Plane enim mutum propemodum atque inane historiæ corpus videatur, quam deficiant rationes ac causæ eorum, quæ gesta conscribuntur. Cum autem ne nos quidem, ob longiores temporis moras, perspectam satis rerum causam habebimus, veniam prorsus tribuant studiosi Lectores, quibus animo constitutum sit, ut veras dumtaxat, non quæ fictitiæ sint (quarum etiam cuivis e vulgo in promptu facile copia sit) rationes scribamus. Ubi autem liquido ea occurrerit, operæ pretium Lectoribus declarare, ac palam facere, quod nusquam aliunde, sed inde omnis eis utilitas captanda sit.

Bardæ mala consilia, ut ipse Michael Imperium iniret.

Documentum Historicum: rerum scopus attendendus.

XVIII. Ingenti Bardas imperandi C desiderio flagrabat. Erat in eo is amor, non pro aliorum more, qui modo inangesceret, modo vero animi rationibus compesceretur, ac tantisper interquiesceret; sed amor perdite amans atque impotens. Imo (ut paulo altius sermonem repetamus) discordiarum aliquid Manueli cum Theoctisto intercesserat, qui ambo Curatores erant, inque Aula degebant. Ex ea Manuel majestatis insimulatur; nec deerant qui cito illi in aurem insusurrarent. Id Manuel criminis metuens, vimque invidiæ insuperabilem, nulloque facile conatu expugnandam videns, eam amputandam ac amoliendam putavit, si modo a Palatio paulo longius recederet. D Se itaque domum recipit, quæ ad Asparis Cisternam posita erat; quam postea in religiosæ domus formam redegit, ibique pulverem (corpusculum scilicet) deposuit. Inde quotidie veniens, iis intererat quæ a Tutoribus in Palatio administrabantur. Bardas vero, qui non sua, sed Theoctisti opera Manuelem sic Aula submovisset (&, ut ita dicam, onus excussisset) arridente votisque favente fortuna, non jam alterius ope, sed sua ipse opera cuncta conficere statuit, atque interim Theoctistum, ne se is ab ulteriore progressu impediret, amovere, simulque ingens probrum ex nurus suæ consuetudine (id enim ille continue ei exprobrabat) procul amoliri ac depellere.

Edit. Paris. pag. 105.

Manuel ab Aula secedit.

E XIX. Nempe Imperatori Pædagogus erat, vir dissolutæ vitæ, & qui ab omni procul remotus esset morum ingenuitate. Hunc Michael ex Barda & Theoctisto Matreque, majoribus in Aula honoribus donari ac officiis poscebat. Non parebat Theoctistus, nec ut illis ejus votis morem gereret, adduci se sinebat. Ajebat enim, *Quæ sint Imperii munera, ea*

Theoctisto conflata invidia.

meritorum ratione, non indignis esse conferenda. Hunc ergo Bardas nequissimum nactus organum, zizania quædam de Theoctisto, in suo ipse Imperatorisque animo seminandi, nullum finem faciebat; aliaque complura præsenti Reip. statui detrahebat. *Non bene res administrari: relictum Imperii heredem Michaelem, Theoctisti opera a publicis longe muneribus arceri. Nuptias cogitare cum Michaelis matre, aut una filiarum; ipsum vero, qui filius sit, erutis oculis procul ejiciendum esse*. His itaque velut spiculis alte Imperatoris animo defixis, eum provitabat, ac ne quid ejusmodi eveniret, prudenti promptissimoque consilio rem expediendam ajebat. Sæpius eam in rem cum convenissent; ea demum illis rata sententia, ac decretum est, ut fraude aliqua doloque e medio tollendum Theoctistum, aut certe exilio relegandum curarent. Sic itaque visum consilio, urgebatque Bardas, ut quod ita animis sederat, prompte exequeretur. Ea necis viro inferendæ constituta ratio, at Theoctistum referendi munere perfunctum, iisque quæ Ærarii erant expeditis, ad Lausiacum exeuntem, brevi spatio Imperator sequeretur; tumque his, qui a sacro Cubiculo sunt, *Tollendum hominem* inclamaret. Considebat tunc Bardas in Lausiaco. Theoctistus vix pedem extulerat, cum Michaelis signum illud ipsi præire, ipsumque antecedere videns, saluti fuga consulere conatur. Fuga illi ad Circum, qua parte eorum qui erant A secretis, locus erat. Tunc enim illorum ibi diversorium erat. Verum unus a multis comprehensus, gradum sistere cogitur, ac fugam inhibere. Bardas stricto gladio, ipse sua manu adacturum minatur, si quis opem ferre velit; simulque a quodam suorum satellitum eum interfici jussit. Nemo tamen tunc ausus est ei manum injicere. Interim ad Scyla ducitur, sub custodia servandus, dum in illum sententia ferretur. Cum tamen haud consultum putassent Augustæ metu, ac ne citius liberaretur, ut diutius vivere eum paterentur, Fœderatorum cohortis unum aliquem mittunt, strictum ensem illi adacturum. Ut autem sic stricto gladio invadentem Theoctistus advertit, ictus declinandi causa, scamnum subit. Imprudens tamen, impacto in ilia gladio, effusis intestinis occubuit. Tum quoque Manuelem velut Numine afflatum, sic clare Bardæ denuntiasse ferunt,

Semel ense districto in Theoctisti necem,
Quotidianam porro accingere ad necem.

XX. Verum hunc quidem Theoctistus vitæ finem accepit; Bardas vero Caniclii curam ac dignitatem in se transtulit. Theodora vero ubi immane illud scelus cognovit, passis comis discurrere, multoque ejulatu ac fletu Aulam implere; filiumque & fratrem diris devovere. Et, *O immanes*, ajebat, *impurissimæque bestiæ? Quid tu quidem ingrata soboles, alteri parenti tuo bonorum mercedem mala rependisti? Quid vero tu invide dæmon ac pessime* (tragice in fratrem exaggerans) *Imperium meum, quod purum intemeratumque constiterat, polluisti? Est Deus hujus tanti inspector sceleris, qui ambos non dissimili exitu, sed pari tandem neci trades*. Simulque divino furore correpta, passis in cælum manibus, *Vi-*

Decreta in eum mortis sententia.

Edit. Paris. pag. 106.

Theoctisti cædes.

Theodoræ lamenta & diræ.

A ἐβούλετο. Ἐπαξίως λέγων, καὶ οὐκ ἀναξίως τὰ τῆς Βασιλείας διὸν διοικεῖν. Τοῦτον ὄργανον τὸν Παιδαγωγὸν ὁ Βάρδας λαβὼν πονηρὸν, οὐκ ἐπαύετο ζιζάνιά τινα περὶ τοῦ ἀνδρὸς τῇ ἑαυτοῦ ἐνσπείρων, καὶ τῇ τοῦ Βασιλέως ψυχῇ. ἀλλά τε πολλὰ περὶ τῶν κοινῶν διοικήσεων λέγων, ὡς οὐ καλῶς οἰκονομοῦνται, καὶ ὅτι σοὶ καταλειφθείσης ὡς κληρονομίας τῆς Βασιλείας, πόρρω σου ταύτην οὗτος ποιεῖ, γάμον μητρί σου, ἢ τῶν ταύτης θυγατέρων μιᾷ, ἐμμελετῶν, καὶ σοῦ τοῦ ταύτης υἱοῦ πόρρω που ποιῆσαι τοὺς ὀφθαλμούς. Ταῦτα γοῦν ὡς βέλη πήξας ἐν καρδίᾳ τοῦ Βασιλέως, διήγειρέ τε, καὶ ὅπως μὴ ταῦτα γένοιτο, συντόνως ἔφασκε δεῖν B ἐκ ταχίστης βουλῆς. Ὡς δὲ πολλάκις περὶ τούτου συνήρχοντο τοῦ πράγματος, μίαν ταύτην ἐκύρουν, καὶ γνώμην ἀπέφαινον, τοῦ ἐκ μέσου τὸν Θεόκτιστον ποιῆσαι δολοφονίᾳ τινὶ, ἢ ὑπερορίᾳ. Ἐδέδοκτο οὖν ταῦτα, καὶ πέρας ἔσπευδε τοῖς βουληθεῖσιν ἐπάγειν. τὸ δὲ ἦν, ἐν τῷ τοῦτον μέλλειν πρὸς τὸν Λαυσιακὸν ἐξέρχεσθαι μετὰ τὴν τῶν ἀναφορῶν διοίκησιν, ἐπακολουθῆσαι μικρὸν τὸν Βασιλέα, καὶ τοῦτο μόνον ἀνακραγεῖν, τὸ, Ἐπάρατε αὐτὸν, τοῖς Πραιποσίτοις. Τότε ὁ Βάρδας ἐν τῷ Λαυσιακῷ συνεδρίαζεν. ὡς οὖν ὁ Θεόκτιστος προκύπτων ἐξιὼν, τὸ τοῦ Μιχαὴλ σύνθημα προτρέχον ἅμα καὶ προφθάνον τοῦτον ὁρῶν, ἔγνω φυγῇ τὴν σωτηρίαν πρα- C γματεύσασθαι. ἡ φυγὴ δὲ πρὸς τὸν ἱππόδρομον κατὰ τὰ Ἀσηκρήτεια. καὶ γὰρ ἐκεῖσε τότε τὸ τῶν Ἀσηκρητῶν ὑπῆρχε καταγώγιον. ἀλλ' ὑπὸ πολλῶν ὁ εἷς συλληφθεὶς, μένειν, ἀλλ' οὐ φεύγειν κατηναγκάζετο. καὶ ξίφος ὁ Βάρδας γυμνώσας, αὐτοχειρίᾳ τοὺς εἴ τινες εἶεν ἐπικωλύσοντες ἀμυνούμενος ἠπείλει, * πρὸς τὸν φόνον τῶν ὑπὸ χεῖρα τινί. ἀλλὰ ψαῦσαι μὲν ἐτόλμησε τούτου τότε οὐδείς. ἀπήγετο δὲ πρὸς τὰ Σκύλα, φρουρᾷ τέως παραδοθησόμενος, μέχρις ἂν τὰ κατ' αὐτοῦ ἀποφήναιντο. ὡς δ' οὐ ζῆν δεῖν τῆς Αὐγούστης αὐτὸν ἐβουλεύσαντο, ἵνα καὶ μὴ θᾶττον ἀπολυθῇ, τῶν καθ' Ἑταιρείαν τινὰ ἐξαπέστειλαν, γυμνὸν ἐπισείοντα ξίφος D αὐτῷ. Ὡς δ' οὖν εἶδε ξιφήρη τὸν ἄνθρωπον ἐπιόντα, κατὰ τοῦ σκάμνου οὗτος ὑπέδυ, τὰς λαβὰς βουλόμενος ἐκφυγεῖν· ἀλλ' ἔλαθε κατὰ γαστέρα πληγεὶς, καὶ θανάτῳ παραδοθεὶς, τῶν ἐγκάτων ἐκχυθέντων αὐτοῦ. Ὅτε δὲ καὶ ὁ Μανουὴλ φοιβόληπτος ὥσπερ γενόμενος, τῷ Βάρδᾳ καθαρῶς λέγεται ἀνειπεῖν.

Ξίφος γυμνώσας εἰς Θεοκτίστου φόνον,
Ὁπλίζει σαυτὸν εἰς σφαγὴν καθ' ἡμέραν.

κ'. Ἀλλ' ὁ μὲν Θεόκτιστος οὕτω τὸ τοῦ βίου πέρας ἀπείληφε, καὶ μετὰ τὴν αὐτοῦ σφαγὴν ὁ Βάρδας τὴν τοῦ Κανικλείου φροντίδα καὶ τιμὴν εἰς ἑαυτὸν ἀνελάμβανε. E Ἡ δὲ δὴ Θεοδώρα τοῦτον ὡς ᾔσθετο, λυσίκομος δὴ θεῦσα, πολλὰ κατολοφυρομένη ἀνέκλαιε, καὶ ὀδυρμῶν τὰ Βασίλεια ἐπλήρου, ἀραῖς ἀμφοτέρους καθυποβάλλουσα. καὶ, Ὦ ἀναιδεῖς καὶ παμμίαροι λέγουσα θῆρες. Τί σὺ μὲν ἀχάριστον γέννημα, τὸν δεύτερόν σου πατέρα πονηρὰ ἀντέδωκας ἀγαθῶν; καὶ σὺ βάσκανε δαῖμον καὶ πονηρὲ, τὸν ἀδελφὸν ἐπιτραγῳδοῦσα, τὴν ἐμὴν ἐμίανας ἀρχὴν, καθαρὰν φυλαχθεῖσαν καὶ ἄχραντον; Ἔστι Θεὸς τῶν πλημμελουμένων ἔφορος, ὃς ἀμφοτέρους οὐκ ἀλλοίως,

* Leg. προστάττοντι.

ὁμοίῳ θανάτῳ παραδώσει δίκην, καὶ φονικῷ. καὶ ἅμα ἐνθέασέ πως, τὰς χεῖρας πετάσασα. Ἴδοιμι ἐπιπεσοῦσαν. Κύριε, ἴδοιμι τῆς τοῦ ἀνθρώπου τούτου ἐκδίκησιν. Ταύτης οὖν ἐκ τότε τὰς πυκνὰς ἀρὰς μὴ φερούσης καὶ ὀνειδισμούς, καὶ ἅμα τῆς κατ' αὐτὴν ἐλαύνας ὁ Βάρδας ὁδὸν, ἔγνωσαν καὶ ταύτην ἐκεῖθεν ἀπώσασθαι, καὶ γυμνῇ χωρεῖν πρὸς ἅπαν αὐτοῖς τὸ δοκοῦν κεφαλῇ, ὅπερ ἐκείνη καταφωράσασα, καὶ γὰρ ἦν ἰδεῖν καὶ στοχάσασθαι δυνατὴ, ἀντιπράττειν οὐκ ᾤετο δεῖν, φόνους τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁμοφύλων βλάβας ἐκφεύγουσα. τὸ δὲ πῶς πλοῦτον τὸν σήμερον ἐν τοῖς ἀνακτόροις ἀποθησαυριζόμενον, ἔγνω τῇ Συγκλήτῳ ποιεῖν φανερὸν, τὸν υἱόν τι τὰς ἀφειδεῖς δαπάνας κωλύουσα, καὶ τὴν ἑαυτῆς κηρύττουσα * ἀρετήν. καὶ δὴ εἰς ἐπήκοον στᾶσα ἐξεβόησεν, Ὡς πρὸς τοῖς ἐνενήκοντα χίλια μὲν χρυσοῦ τῷ βασιλικῷ ταμιείῳ κεντηνάρια ἐναπόκεινται, ἀργυρίου δὲ ὡσεὶ τρία. καὶ τὰ μὲν εἶναι τὸν ταύτης ἄνδρα θησαυρίσαι τε καὶ πορίσαι, τὰ δὲ αὐτὴν μὴ καταναλίσκειν φιλοῦσαν καὶ καταπαντλεῖν.

κα'. Ἀλλὰ καίτοι τοσοῦτος ὁ βασιλικὸς ὢν θησαυρὸς, εἰς οὐδὲν ἐχώρησε παντελῶς τῇ ἀνοίᾳ τοῦ Μιχαὴλ, καὶ ἀκαίρῳ φιλοτιμίᾳ· ταῖς γὰρ τῶν ἵππων ἁμίλλαις, εἴπερ τις ἕτερος ἀγαλλόμενος, καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ἡνιοχεῖν. ὢ τῆς πότε ταπεινωθείσης τῶν Ῥωμαίων βασιλείας. οὐ παραιτούμενος. τῶν συμπαιζόντων αὐτῷ καὶ συνηνιοχούντων ἐκ τοῦ θείου βαπτίσματος τὰ τέκνα ὑποδεχόμενος, τὸν βασίλειον ἐξεκένου πλοῦτον. πεντήκοντα δὲ καὶ τεσσαράκοντα, καὶ τὸ ἐλάχιστον ἑκάστῳ τριάκοντα χρυσίου λίτρας ἐπιχορηγῶν. Ποτὲ δέ τινι Πατρικίῳ Ἱμερίῳ, οὗτος ἐκαλεῖτο ὁ Χοῖρος, διὰ τὴν τοῦ προσώπου οὕτω κατονομαζόμενος ἀγριότητα, ἄλλως αἰσχρολογοῦντι κατὰ τὴν τράπεζαν, καὶ ψόφον ἐκ τῆς βεβήλου αὐτοῦ γαστρὸς κατὰ πρόσωπον τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν συνδειπνούντων ἀφιέντι, ὡς καὶ τὸ φυτίλιον τὸ τούτοις φωταγωγοῦν ἐκ τοῦ τοιούτου ψόφου κατασβέσαι, τῷ παραδόξῳ τοῦ τοιούτου θαύματος χρυσίου λίτρας ἔδωκεν ἑκατόν. καὶ Χειλᾷ δὲ ἄλλοτε τῷ σὺν αὐτῷ ἡνιοχοῦντος τὸν υἱὸν ἐκ τοῦ θείου λουτροῦ ἀναδεξάμενος, ὁμοίας χρυσίου λίτρας δέδωκεν ἑκατόν. οὕτως ἐκεῖνος εἰς οὐδὲν δέον τὰ δημόσια κατηνάλισκεν. Ἐπεὶ δὲ ἐντὸς ὀλίγου καιροῦ τὸν τοσοῦτον πλοῦτον ταῖς τοιαύταις σκηνικαῖς, καὶ ἀθέσμοις κατηνάλωσε πράξεσι, δεινὸς ἐραστὴς ὢν ἱπποδρομίας. ἦλθε δὲ ὁ τῆς διανομῆς τῶν βασιλικῶν δωρεῶν καιρὸς, καὶ χρημάτων πόρος οὐκ ἦν, δι' ὧν τὰ στρατεύματα φιλοτιμούμενα τὰς τῶν ἐχθρῶν παρατάξεις ἀμύνονται, τήν τε χρυσῆν ἐκείνην καὶ πολυθρύλλητον πλάτανον, καὶ τοὺς δύο χρυσοῦς λέοντας, πρὸς δὲ

149. τοῦ καὶ τοὺς δύο γρύπας ὁλοχρύσους ὄντας καὶ σφυρηλάτους, καὶ τὸ ὁλόχρυσον ὄργανον, ἀλλὰ καὶ ἕτερα ἔργα τῆς Βασιλικῆς ἐκθέσεως, ὁλκὴν ἔχοντα τῶν διακοσίων οὐκ ἔλαττον κεντηναρίων, χωνεύσας, χαράξαι δέδωκεν ἐν Βασιλικῷ ταμιείῳ. καὶ στολάς δέ τινας Βασιλικὰς καὶ Αὐγουστιακὰς, ἀλλὰ καὶ τῆς Συγκλήτου βουλῆς, τὰς μὲν ὁλοχρύσους, τὰς δὲ χρυσοϋφάντους οὔσας ἐν τῷ οἰδικῷ, πρὸς τῷ τέλει, ἐκδέδωκεν, ἐξαπορῶν ὡς ἂν χαραχθῶσι. πλὴν οὐκ ἔφθασαν χωνευθῆναι, καὶ ἐκεῖνος μὲν ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο· ταύτας δὲ Βασίλειος ὁ ἀοίδιμος τὴν βασιλείαν λαβὼν, καὶ καταλαβὼν ἔτι * ἀλμάντους, ἀνεκαλέσατο, καὶ τὸ νῦν Σενζάτον καλούμενον χαραχθῆναι ἐκελεύσατο, ἐκ τοσούτου πλούτου μηδὲν ἕτερον εὑρηκώς, ἢ

A deam, Domine, videam in viri hujus caput irruentem vindictam. Ejus itaque ex tunc crebras diras probraque non ferentes, ac cum simul Bardas occœptam viam insequi vellet, eam quoque Aula movendam statuere, undoque (quod ajunt) capite quicquid libuisset patrare. Quo illa deprehenso (ut erat mulier sagaci ingenio) haud rata resistendum, eo quod hominum cædes civiumque damna formidaret, congestarum hactenus in Regia pecuniarum vim Senatui exponendam duxit, ut & filii profusionibus obstaret, & suam administrationem probaret. Vocato ergo in concionem Senatu, in omnium auribus sic clare stans, dixit: *Auri centenaria mille nonaginta: argenti ad tria millia, in Ærario Fiscoque Regio reposita sunt. Hæc partim a marito, partim etiam a me post ejus obitum (quæ inanes sumptus odevim ac luxuriam) congesta partaque.*

XXI. Quamvis autem tantæ erant opes Regiæ, ingentique adeo thesauro repositæ ac cumulatæ, Michaelis tamen dementia, absurdisque & immodicis largitionibus, in nihilum prorsus cessere. Cum enim aurigationibus, si quis alius, delectaretur, nec equos ipse agere in Circo a se alienum putaret (o quam protrita tum abjectaque Imperii dignitas!) eorum qui secum ludere, ac ludicro hoc certare solebant, e sacro Baptismate suscipiendis liberis, fiscum exhauriebat; qui videlicet quinquaginta ac quadraginta, trigintaque ut minimum auri libras, in singulos eorum conferret. Aliquando Himerio cuidam Patricio (dictus hic Chœrus; quod est, *Porcus*, ab oris vultusque rusticitate) cum inter convivia turpibus verbis scurriliter luderet, ac impudenter in faciem Imperatoris cœtusque convivantium ex impuro ventre suo pederet, ita ut ventris crepitu prolucentem ipsam facem extinxerit, sic inauditæ rei miraculo centum auri libras concessit. Alias quoque Cheilæ unius e sociis aurigis, suscepto quondam e sacro Baptismate filio, auri totidem libras tribuit: sic ille nulla fruge pecunias publicas insumebat. Cumque brevi tempore scenicis illis ac nequissimis actibus tantas illas opes prodegisset, Circensium amator perditissimus, diesque Regiis largitionibus constitutus appeteret, ac parandæ pecuniæ ratio deesset, quibus donati milites, adversus hostium valide acies decertant, remque tuentur Romanam; famosam illam auream Platanum, duosque aureos Leones, ac totidem Gryphes, ipsos quoque ex auro solido ductiles; Organumque auro solido fabrefactum, nec non reliquam Regiæ magnificentiæ supellectilem, auri pondo non minus quam centenaria ducenta conflans, ex illis pecuniam fisco inferendam cudi præcepit. Quin & Regias quasdam tam Imperatorum quam Augustarum vestes, adeoque etiam Senatorias, alias ex auro solidas, aliasque auro intextas, in Regio Ærario privato positas, penuria tandem pressus conflandas exposuit. Quamquam illis necdum conflatis, Michael e vivis exemptus est. Inclytus autem Basilius, ipse Imperio potitus, cum integras adhuc ac incolumes reperisset, ipsas recepit, ac quam nunc vocamus *Senzatum* monetam cudi jussit; e tantis divitiis nihil inveniens, præter auri

* ἀρχήν.

*Fort. ἀλυμάντους.

Electi & ipsa ex Aula.

Edit. Paris. pag 107.

Ærarii publici ingens pecunia.

Michaelis prodigalitas.

Conflata supellex.

pag. 108.

Senzatus, moneta.

centenaria tria, & miliarensium sacculos novem: quibus etiam in concionem allatis, inque omnium oculis productis, deploravit coram Senatu, *Unde tantis illis angustiis procuranda ipsi Respublica foret.*

XXII. Verum hæc postea contigerunt. Tunc autem moris erat Theodoræ, ut sacram Blachernensem Ædem frequens adiret, tum ut vota quædam Deo redderet, tum vero etiam ut lavaret. Cum itaque ex more quandoque eo se contulisset, Michael & Bardas misso Petrona illius fratre, ipsam cum filiabus attondentes, ad Cariani interim Palatia relegant: postea vero, non semel tantum, sed & iterum missis ministris, illarumque fisco illata substantia, privatas, ac velut e vulgo fœminas, non Regio cultu vivere eas siverunt. Verum haud multo post Theodora e vivis excessit. Inclytus vero Basilius suscepto Imperio, cum ejus cadaver, tum filias in aviæ Monasterium transtulit, quod Gastria vocant, ut illic morantes, sanctæ ac religiosæ vitæ institutis ætatem transigerent. Sic quidem illa ex hac luce migravit, bonum nomen ac venerabile, non ut illi (malum atque exosum) filio relinquens. Ostendimus libro superiori, undenam, & ex quibus Theodora orta parentibus; quomodo item in Aulam venerit, quotque ex utero proles muliebris sexus fuderit: in hoc vero, ejus reliquum genus ac cognatos ostendemus. Fuerunt itaque, quos diximus, duo masculi fratres, Petronas Thracensium Dux ac tum Patricius, Bardasque, de quo egimus. Porro Petronas in quodam facinore a Theophilo deprehensus, dum consueta processio fieret, sexaginta verberibus ad Horologium jussus est vapulare. Sorores tres extitere, quam sic honorifico nomine, Calomariam vocabant, & Sophia ac Irene. Ex his Sophia nupsit Constantino Babutzico: Calomariam duxit Arsaber tum Patricius, ac deinde Magister: (Irene autem,) Irenes matris Photii (ejus qui postea Patriarcha fuit) fratri nupta fuit; ex quo etiam duobus susceptis filiis, Stephano Magistro & Barda illius fratre atque Magistro; qui Constantini Patricii & Siciliæ Prætoris (qui & Contomites) gener fuit (hinc enim hæc illi appellatio hæsit) cum Photio Patriarcha affinitatem servavit. Ambo enim hi Magistri illius nepotes ac consobrini fuere. Horum mater, priore viro morte amisso, ut alterum quoque frustra morientem videret, in animum inducere noluit. Vivens itaque vidua, & cum sorore in Aula agens, squallida quadam atque humili induta veste, Præfectum manu tenens, unaque assumpto Tichiote, ac cohortali Duce, mensis cujusque initio, & lento gradu pedesque per Scholas ibat, ad eos qui vincti in Chalce & in Prætorio atque Numeris tenerentur; singulosque causam carceris interrogans, ac tum sua ipsa opera, tum suggestione ad sororem, iis prospiciens; haud exiguam cuique benedictionem ac eleemosynam tribuebat. Hactenus quæ spectant ad fœminas.

Theodora cum filiabus in Monacham attonsam.

Theodoræ cognati, fratres & sorores.

Edit. Parisf. pag. 109.

Photii cognatio, & cum domo Regia affinitas.

Irenes sororis Theodoræ sancti mores.

XXIII. Porro Bardas in procurando administrandoque Imperio totus erat; ac velut qui Imperatorem

A χρυσίου κεντηνάρια τρία, μιλιαρίσια δὲ σακκία ἐννέα. ἃ καὶ δημοσιεύσας, καὶ πᾶσι δῆλα ποιήσας, ἀπωδύρετο τῆς Συγκλήτου ἐνώπιον, τὴν ὅθεν ἔμελλε ποιήσεσθαι τῆς πολιτείας διοίκησιν.

κβʹ. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν προϊόντος τοῦ χρόνου γεγόνασι· τότε δὲ εἴθιστο Θεοδώρα κατὰ τὸν ἐν Βλαχέρναις θεῖον συχνῶς πως ἐπιφοιτᾷν ναὸν, ὁμοῦ μὲν εὐχάς τινας ἀποδιδοῦσα Θεῷ, ὁμοῦ δὲ καὶ τοῦ λουτροῦ μετέχουσα. ὡς γοῦν ὁψέ ποτε ἀφίκετο, τὸν Πετρωνᾶν ἀδελφὸν αὐτῆς ὄντα πέμψαντες ὁ Μιχαὴλ τε καὶ Βάρδας, ἀποκείρουσί τε ταύτην μετὰ τῶν θυγατέρων ὁμοῦ, καὶ τοῖς κατὰ τὰ Καριανοῦ ἀνακτόροις τότε μὲν περιορίζουσιν. ὕστερον δὲ οὐχ ἅπαξ μόνον, ἀλλὰ καὶ δὶς ἀποστείλαντες, εἰσεκόμισαν τὸν ἐνόντα πλοῦτον αὐταῖς, καὶ κοινῶς πως καὶ ἰδιωτικῶς, ἀλλ' οὐ βασιλικῶς εἴασαν ζῆν. ἀλλ' ἐκείνη μὲν μετ' οὐ πολὺ [150] τῶν τῇδε μεθίσατο. καὶ Βασιλεὺς ὁ ἀοίδιμος Βασίλειος, αὐτό τε τὸ νεκρὸν, καὶ τὰς αὐτῆς θυγατέρας πρὸς τὸ τῆς μάμμης ἐπεμπε μοναστήριον ἐνδιαιτᾶσθαι, ὅπου τῶν Γαστρίων κατονομαζόμενον, καὶ ὁσίως ζῆν τε καὶ πολιτεύεσθαι. Αὕτη μὲν οὕτως ἀπεβίω, ὄνομα τῷ υἱῷ, οὐχ ὡς ἐκεῖνοι, πονηρὸν, ἀλλ' ἀγαθὸν ἀπολιποῦσά τε καὶ σεμνόν. ἐδήλωσε δὲ καὶ ἡ πρὸ ταύτης βίβλος ὅθεν τε κἀκ τίνων ἐξέφυ. καὶ ὅπως ἦλθεν εἰς τὰ βασίλεια, καὶ πῶς αὐτῇ ὅσαι δὴ θυγατέρες ἐκ κοιλίας γεγένηνται. δηλώσει δὲ αὕτη συγγένειαν αὐτῆς τὴν λοιπήν. Ἦσαν οὖν οἱ δηλωθέντες ἄρρενες δύο ἀδελφοὶ, ὅ, τε Πετρωνᾶς Στρατηγὸς κατὰ τὸ Θρακήσιον καὶ Πατρίκιος τηνικαῦτα, καὶ Βάρδας ὁ δηλωθείς. [151] ὃς καὶ παρὰ Θεοφίλου εἴς τι τῶν οὐ δεόντων καταληφθεὶς, τῆς συνήθους προελεύσεως ἱσταμένης, κατὰ τὸ Ὡρολόγιον ἐτύφθη μαγλάβια ἐξήκοντα. ἀδελφαὶ δὲ τρεῖς, ἡ τε εὐφήμῳ οὕτω καλουμένη ὀνόματι, Καλομαρία, καὶ Σοφία, καὶ ἡ Εἰρήνη. ἀλλ' ἡ μὲν Σοφία εἰς κοίτην ἐδίδοτο Κωνσταντίνῳ τῷ κατὰ τὸν Βαβούτζικον· ἡ δὲ Καλομαρία Ἀρσαβὴρ, τῷ τηνικαῦτα μὲν Πατρικίῳ, ἔπειτα δὲ καὶ Μαγίστρῳ, ἡ δὲ Εἰρήνη, [152] τῷ Εἰρήνης τῆς μητρὸς τοῦ μετὰ ταῦτα τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον ἀντιλαβομένου Φωτίου, ἀδελφῷ· μεθ' οὗ καὶ δύο τεκοῦσα παῖδας, Στέφανόν τε τὸν Μάγιστρον, καὶ Βάρδαν τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν καὶ Μάγιστρον, τὸν τοῦ Πατρικίου Κωνσταντίνου καὶ Στρατηγοῦ Σικελίας, D τοῦ Κονταμύτου γαμβρόν· ἐκεῖθεν γὰρ αὐτῷ καὶ ἡ τοῦ Κονταμύτου ἐκληρώθη προσηγορία. τὴν συγγένειαν πρὸς τὸν Πατριάρχην ἔσωζε Φώτιον. ἐξάδελφοι γὰρ οἱ δύο Μάγιστροι οὗτοι τούτου ἐτύγχανον. αὕτη δὲ οὖν ἡ μήτηρ τῶν εἰρημένων, ἐπεὶ τοῦ προτέρου ἀνδρὸς διὰ θανάτου ἡμάρτανεν, οὐχ εἵλετο καὶ δεύτερον ἰδεῖν μάτην ἀποβιοῦντα. ζῶσα δὲ χήρα, καὶ τῇ ἑαυτῆς συνοῦσα ἀδελφῇ κατὰ τὰ Βασίλεια, αὐχμηρόν τινα καὶ ταπεινὴν ἐστολισμένη στολὴν, ἔτι δὲ μὴν καὶ μέλαιναν, τὸν Ὕπαρχον ἀπολαμβάνουσα τῆς χειρὸς, [153] σὺν μιᾷ δὲ καὶ τὸν Τειχιώτην, ἀλλὰ καὶ τὸν Νούμερον συμπαραγομένη, κατὰ νουμηνίαν ἀπῄει βάδην τε καὶ πεζῇ διὰ τῶν σχολῶν πρὸς τοὺς ἐν τοῖς δεσμωτηρίοις κατεχομένους, τῆς τε Χαλκῆς καὶ τοῦ Πραιτωρίου καὶ τῶν Νουμέρων· τίνος τε χάριν ἀποκέκλεισται ἕνα ἐρωτῶσα καθ' ἕνα καὶ διεξιοῦσα, τοὺς μὲν δι' ἑαυτῆς, τοὺς δὲ διὰ τῆς πρὸς τὴν ἀδελφὴν ὑπομνήσεως, ἑκάστῳ τῶν φρουρουμένων εὐλογίας ἐπιχορηγοῦσα οὐ μικρὰν καὶ ἐλεημοσύνην. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὴν γυναικωνῖτιν οὕτω.

κγʹ. Ὁ δὲ Βάρδας ἦν ὅλος τὰ τῆς Βασιλείας ἐπιτροπεύων καὶ διοικῶν, καὶ τῶν λοιπῶν διαφερόντως,

τος, ὡς συγγενὴς τῆς Βασιλίδος, ἀγαπώμενος. ὅθεν A καὶ τὴν Κουροπαλάτου, οἷον ἆθλον ἐπὶ τῇ ἀδελφῇ, τιμὴν ἀναδέχεται, καὶ κατὰ τῶν Ἰσμαηλιτῶν καὶ τοῦ Ἀμέρ, ὥσπερ εἴρηται, ἀντιστρατεύονται μετὰ τοῦ Μιχαήλ, ἄρτι τελοῦντος αὐτοῦ εἰς ἄνδρας ἐξ ἀγενείων, δυνάμει πάσῃ τε καὶ χειρί. ὡς δ' οὖν τῆς τῶν ἐναντίων ἐπέβησαν γῆς, κατὰ πόλιν Σαμόσατα λεγομένην, δυνάμει τε βρίθουσαν καὶ ἰσχύϊ, ἄγονται, καὶ ταύτην ἐπεχείρουν πολιορκεῖν. ἀλλ' ἐλελήθεισαν οὐ κατὰ Θεοδώρας αἴροντες χεῖρα, κατὰ δὲ πολυτρόπων ἀνδρῶν. ὡς μὲν γὰρ ἡ

154. τρίτη τῆς ἐφεδρείας τούτοις ἡμέρα, [134] ἡ πρώτη δὲ καὶ κυρία τῶν ἡμερῶν. ἔμελλον δὲ τὴν ἀναίμακτον μυσταγωγίαν ἐκπληροῦν, ὡς ἂν τῶν ἁγίων Μυστηρίων μετάσχοιεν· ἐξαίφνης, εἴτ' ἀφυλάκτως τελούντων αὐτά, εἴτε καὶ καταφρονη- B τικῶς ἔχοντες πρὸς τὴν πόλιν δι' ἀπειρίαν, ὡς μὴ πρὸς Βασιλέα Ῥωμαίων ἆραι τολμῶντος χεῖρα τινός, κατὰ τὴν ὥραν ἐν ᾗ τῶν θείων ἔμελλον μεταχεῖν Μυστηρίων, πάντοθεν μεθ' ὅπλων ἐκπεπηδηκότες τῆς πόλεως, οὐκ ἦν ἰδεῖν τὸν ὅς τις Ῥωμαίων οὐκ ἐχρᾶτο φυγῇ. ἔνθα καὶ ὁ Μιχαὴλ μόλις πως τὸν ἵππον ἀναβάς, φεύγων κατεφωρᾶτο, ἀλλ' οὐ προπολεμῶν, ὑπό πως μόγις ἐκσέσωστο, σκηνὰς αὐτὰς καὶ τὴν ὅσην τούτοις θεραπεία προσῆν, ἐκεῖ καταλελοιπώς. ἔνθα καὶ τὸν προμνημονευθέντα φασὶν ἀριστεῦσαι Καρβέαν τὸν τὴν Τεφρικὴν οἰκοδομησάμενον, καὶ πολὺν οὐ μόνον τοῦ χυδαίου φθόρον λαοῦ κατεργάσασθαι, ἀλλὰ καὶ τῶν μεγάλων δὲ Στρατηγῶν ζωγρείᾳ λαβεῖν. τόν τε Τζαγγότου- C βον τὸν Ἀβεσσαλώμ, καὶ Σεὼν τὸν Παλατῖνον, καὶ ἑτέρους Ὑποστρατήγους καὶ Τουρμάρχας ἄχρι τῶν ἑκατόν. ἐτηροῦντο οὖν οἱ δηλωθέντες Στρατηγοὶ μετὰ τὴν τοῦ πολέμου παραδρομὴν ἐν τῇ φυλακῇ. καὶ δὴ χρήματα ἱκανὰ τῷ Καρβέᾳ ἐδίδοσαν, οἴκοθεν μεταπεμψάμενοι, τὴν αὐτῶν ἀπολύτρωσιν ἐξαιτούμενοι. Ὡς δ' ἔλαβεν ἐπὶ χεῖρας ὁ Καρβέας, ἠρώτα τὸν Σεὼν εὐθύς, Εἰ πρὸς ἀφροδίσια ἔχοι ἐρωτικῶς, καὶ τὸ ἑαυτοῦ σῶμα κίνησιν ἔχοι τὴν ἐμπαθῆ; Ὡς δ' ἀπηγόρευσεν ὁ Σεών, καὶ πάσχειν τι τοιοῦτον ἀπέφησεν. ἠρώτα πάλιν τὰ ὅμοια τὸν Ἀβεσσαλώμ. ὁ δὲ τὴν αὐτοῦ φωράσας κακίαν καὶ μοχθηρίαν, εἴτε καὶ ἄλλως ἀληθῶς, ταῦτά τι πάσχειν, καὶ κίνησιν ὑπο- D μένειν εἰπών. τούτῳ μέν, Λυτρῶσαι, ἔφη, τῶν δεσμῶν, καὶ ἅμα ἀπέλυσε. τῷ δὲ Σεών, Οὐ βούλεταί σε ὁ Θεὸς λυθῆναι μὲν τῆς φρουρᾶς, καὶ ἅμα ἐδίδου τούτῳ τὰ λύτρα τὰ δοθέντα αὐτοῦ ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ τῇ φρουρᾷ ἐγκατέκλεισεν ἄχρις οὗ τὴν ψυχὴν ἀπεσκέλαξεν.

κδ'. Ἐπεὶ δὲ δεύτερος ἤδη χρόνος παρέδραμε, καὶ μυριάδας ἤκουε τρεῖς κατὰ τῶν Ῥωμαίων ἐστρατεῦειν τὴν ἧτταν αὖθις ὁ Μιχαὴλ ἀνακαλέσασθαι ἐπιθυ-

155. μῶν, Θρᾷκας τε καὶ Μακεδόνας [151] μέχρι τῶν τεσσάρων συναθροίσας μυριάδων, ἐξῄει πρόθυμος κατ' αὐτοῦ. Ὡς δὲ κατά τι χορτοφόρον πεδίον Κελάριον ὕπο λεγόμενον κατεσκήνωτο, ἄρτι δὴ Ἀμὲρ αὐτοὺς καταστρατηγοῦν πορρωτέρω τῆς τετριμμένης ἦν E ὁδοῦ, πρὸς τὸ Χωνάριον ἐπισπεύδων. ἐν δὲ τούτῳ ἐγγύτερόν τε γενόμενος, καὶ χεῖρας δὴ προσβαλών, καὶ πόλεμον συρρήξας νικητικόν, φεύγειν, ἀλλ' οὐ μένειν τὸν Βασιλέα ἠνάγκαζεν. ἀλλὰ φεύγειν μὲν ἐπειρᾶτο, ἕως τὸν τῶν ἵππων ἀκμάζειν δρόμον, ἀλλ' οὐ ἐκπίπτεσθαι ὑπολάμβανε. καὶ δὲ σταθερᾶς τε μεσημβρίας οὔσης, καὶ καύματος ὄντος ἐκ ἡλί-

A affinitate attingebat, præ reliquis illi charus ac dilectus erat. Idcirco etiam velut in summotæ sororis præmium, Curopalatæ dignitate ornatur, unaque cum Michaele, qui efflorente jam lanugine annos viriles inibat, cum ingenti armorum apparatu ac exercitu adversus Ismaelitas & Amerem, ut supra dicebamus, proficiscitur. Postquam itaque in hosticum progressi Samosata venerunt (Urbem scilicet civium multitudine ac robore potentem) ejus obsidionem aggrediuntur. Nimirum non intellexerant, non se adversus Theodoram levare manus, sed adversus vaferrimum hominum genus. Tertia itaque obsidionis die, quæ Prima dierum ipsaque Domina fuit; expleto jam fere in- B cruento sacrificio, ut sacris Misteriis impartirentur; repente (sive incaute illa peragebant, sive etiam rei bellicæ imperitia urbem hostesque contemnebant, nullumque fore arbitrabantur, qui levare manum adversus Romanum Imperatorem auderet) ipsa hora qua Mysteriis impartiendi erant, undique ex Urbe armati irruentes, tantum eis terrorem incusserunt, ut nemo impetum sustinere, nemo non fuga salutem expedire conspiceretur. Ipse Michael vix in equum evadens, fugientis specimen, non viri fortis, ejusque qui prior in acie staret, dedit. Sic ægre tandem servatus est, suis omnibus castrorumque impedimentis in hostium po- C testate relictis. Illic Carbeæ (cujus supra meminimus, qui & Tephrices conditor fuit) egregie ajunt virtutem enituisse; ut non solum gregarios multos atque obscuros interfecerit, verum magnos quoque Duces ceperit; nempe Tzangotubum Abessalonem, & Seonem Palatinum, aliosque Legatos atque Tribunos haud pauciores centum. Servabantur ergo hi, quos diximus, Duces in carcere transacto bello, ac quam Carbeas exegerat, ingentem vim auri domo advectam, redemptionis pretio persolverunt. Carbeas pretio accepto Seonem interrogat, *Nam venereorum amore afficiatur, motusque libidinosos in corpore sentiat?* Negante D illo, ac asserente, *Nihil se iis affici*: eadem iterum ex Abessalone percontatur. Abessalon autem comperta hominis nequitia ac dolo, sive etiam quod sic reipsa afficeretur, *Ita secum agi, ac carnis motus molestos ferre* respondit. Tum ei Carbeas: *Tu a vinculis liber esto*; simulque dimisit: Seoni vero, *Certe non vult Deus ut a carcere libereris*; simulque restituto, quod acceperat, redemptionis pretio, donec efflavit animam in carcere eum tenuit.

Michaelis adversus Agarenos expeditio, malusque ejus exitus.

Die Paschæ victi Romani.

Edit. Paris. pag. 110.

Carbeæ Manichæorum Ducis bellica vis.

Seon vinctus non liberatus.

XXIV. Quia vero alter jam annus a superiori clade effluxerat, audiens Michael triginta millium in Romanam ditionem factam irruptionem, ac iterum accepta damna ex victoria cupiens resarcire, collectis ex Thracensibus ac E Macedonibus quadraginta millibus, alacer eis obviam venit. Ubi autem ad locum quemdam pascuis uberem Celarium dictum fixa tentoria essent, Amer jam infestis in eos signis procurrens, longius digressus ab strata publica, Chonarium tendebat. Ibi consistens, acieque in pugnam directa, ac acri commisso prælio, Imperatorem impressioni imparem ad fugam cogit. Ac vero

Michaelis alia clades.

tamdiu ille fugæ institit, quamdiu equorum vigere cursum, & non intermittere ac lassescere, existimavit. Jam itaque media occupante die, eaque Solis ardoribus permolesto æstu, editum quemdam locum Anzen nomine, accessu difficilem, ac lapidibus asperum, coguntur ascendere. Illic Imperator ea fuga receptus stabulabatur; e vestigio autem secutus Amer, locum cingit, velut scilicet indagine Imperatorem capturus. Ac certe captivum cepisset, nisi Palatinæ cohortes fortiter dimicando, locique ipsa celsitudo & arduitas momenti aliquid ad salutem ei contulissent. Agebatur periculum animæ, cunctisque nimium conterritis, cogit Michael Manuelem consilium edere, quo ambo præsens discrimen possint effugere. Ergo auctor est Imperatori, ut depositis Regiis vestibus, plebejoque ac vulgari amictu assumpto, cum lecta fortium virorum manu, perrupto fortiter hostium cuneo, inde omnino evadas. Cum vero etiam de turba ac militibus ibi relinquendis iterum ille percontaretur, Quonam modo illorum quoque saluti consultum foret; infit Manuel, *Te utinam salvam sospitem contingat, Imperator; illorum autem Deo cura erit. Non enim paris aleæ est, Imperatorem capi, & unum quem e Romanorum castris.* Imperator itaque commutato habitu, totusque Manuelis lateri hærens, perrupto una cum sociis hostium cuneo, sequi conatur. Sub ipso vero rei discrimine, ac cum prope jam tentanda hostilis acies esset, præ formidine, deficiente eum omni virtute ac manuum robore, remanere lubentius habebat, quam Manueli præire. Manuel perrupto agmine, ac cum ipse liberatus esset, nusquam conspecto Imperatore, redit iterum, illius capitis periculum formidans. Iterum vero facta congressione, ac Saracenis oppido territis, visum Ameri paulo longius recedere, fluentaque ac pabula quærentem, receptui canere; quo tempore ægre tandem Michael sumpta audacia tuto evasit, & ad Regiam Urbem reversus est.

XXV. Alter vix annus transierat, rursusque egressus Amer cum quadraginta millibus, simul quidem Armeniacum tractum, simulque maritimam Amisum depopulabatur ac diripiebat, eo quod militum præsidia deerant, quibus illis tuto satis prospectum esset. Quo etiam tempore imitatum eum ferunt, illud Xerxis insipientis animi facinus, ac jussisse mare virgis cædi, eo quod non longius porro constratum esset; sed a vicino prædas agentem a conatu prohiberet. Hæc graviter ferens Michael, ægroque inde animo, Theodoræ fratrem Petronam, qui tum Thracensibus præerat, omni conatu una assumptis Romanis Legionibus adversus eum proficisci jubet, nec ultra Romanam ditionem, quam sic hostis diriperet, despicere. Bardæ tunc filius, Prætorianorum ac Scholarum Dux erat, valde tum adolescens, novem aut decem circiter annorum, Antigonus nomine. Quod & subit mirari, quomodo qui solertiæ studere videretur, ac prudens haberetur, sibi ipse omnia velut devorans, ad seque trahens, non alteri eam præfecturam traderet, adeo præsertim molestis difficilibusque Reipublicæ temporibus. Cæterum hujus muneris personam interim fratri defert, & ut-

Edit. Paris. pag. 111.

Manuelis opera servatus Michael.

Expeditio alia adversus Amer.

Ameris dementia verberantis mare.

pag. 112.

Bardæ notabilis ambitio.

A γε θάλποντος ἐκ τῆς τοῦ ἡλίου φλογώσεως, κατά τινα ὀρεινὸν ἀναβαίνειν τόπον βιάζονται, Ἀνζὴν ὑπολεγόμενον, δυσπρόσοδόν τε καὶ τραχέσι λίθοις ἐκ [illegible]. Ἐπεὶ δὲ φεύγων ὁ Βασιλεὺς ἐσταυλίζετο, καὶ ἐκ ποδὸς ὁ Ἄμερ αὐτῷ ἐπακολουθῶν, περικυκλοῖ, ὡς ἐν δικτύῳ θέλων λαβεῖν· κἂν ἔλαβεν αὐτὸν δορυάλωτον, ἀλλ' ἡ τῶν βασιλικῶν ταγμάτων ἰσχὺς καρτερῶς ἀπομαχομένη, καὶ τὸ τοῦ τόπου ἀνεστηκός τε καὶ ὑπερέχον μικρόν τι τούτους διέσωσεν. ἔνθα καὶ τὸν περὶ ψυχῆς αὐτῷ κίνδυνον ἀγωνιζομένου καὶ δεδιότος, βουλὴν ἠνάγκαζε τὸν Μανουὴλ λέγειν ὁ Μιχαήλ, τὴν ἀμφοτέρους δὴ διασώσουσαν. ὁ δέ, τὰ δι' ὧν ἐστὶ φανερὸς ὁ Βασιλεὺς ἀφελέσθαι συμβουλευσάμενος, καὶ B ἰδιωτικὸν ἀναλαβόμενον σχῆμα μετὰ λογάδων ἀνδρῶν, καὶ δυνάμει προεχόντων, τὴν τῶν ἐχθρῶν ἔφη φάλαγγα διαρρήξαντα, ἔξω τόπου γενέσθαι περιφανοῦς. Ὡς δὲ καὶ περὶ τοῦ παραμένοντος ὄχλου τε καὶ στρατοῦ δεύτερον ἐπυνθάνετο, ὅπως δὴ σωθεῖεν, ὁ Μιχαήλ, Ἀλλὰ σὲ μὲν γένοιτο, φησιν, Βασιλεῦ σώζεσθαι ἀβλαβῆ, Θεῷ δὲ μελήσει περὶ αὐτῶν. οὐ γάρ ἐστιν ἐπίσης Βασιλέα, καὶ Ῥωμαίων τινὰ αἰχμάλωτον γενέσθαι ἐχθροῖς. Ἀλλαξάμενος οὖν τὴν ἐσθῆτα ὁ Βασιλεύς, καὶ τὸν Μανουὴλ ὅλος γενόμενος, ἐσπούδαζεν ἐπακολουθεῖν, τότε μεθ' ἑτέρων διαρρηξάντων τὴν φάλαγγα. ἀλλ' ὅτε δὴ κατὰ τὸ δεινὸν ἐγένοντο, καὶ παρατάξεως πλησίον που τῶν ἐχθρῶν, ἔρημος τῷ φόβῳ C δυνάμεώς τε γενόμενος καὶ χειρῶν, ἑπόμενον ἠγάπα, ἀλλ' οὐ προτρέχειν αὐτοῦ. ὡς δ' ὁ Μανουὴλ τὴν φάλαγγα διακόψας τε καὶ περισωθείς, τὸν Βασιλέα οὐκ εἶχεν ὁρᾶν, αὖθις τὴν κατόπιν ἐθεώδευ, τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ κίνδυνον δεδιώς. ὡς δὲ πάλιν ἐγένοντο συμβολαί, καὶ πολὺς φόβος συνέπιπτε τῶν Σαρακηνῶν ἔγνω δὲ πορρωτέρω χωρήσειν ὁ Ἄμερ, νάματά τινα καὶ χορτάσματα ζητῶν, σημήνας τὸ ἀνακλητικόν. ὅτε καὶ τυχὼν ἀδείας ὁ Μιχαήλ, μόλις που ἐκεῖθεν διασώσας αὐτός, καὶ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἐπανήρχετο.

κε. Δεύτερος οὖν μόλις που παρῆλθε χρόνος, καὶ αὖθις ἐκστρατεύσας ὁ Ἄμερ σὺν τεσσαράκοντα χιλιάσι στρατοῦ, ὁμοῦ μὲν τὴν Ἀρμενιακόν, ὁμοῦ δὲ καὶ D τὴν πρὸς θάλασσαν Ἀμισὸν ἐξεπόρθει τε καὶ κατεδηλαγώγει τῇ τοῦ κωλύοντος ἐρημίᾳ. ὅτε δὴ καὶ ταυτὸ ἐκείνῳ τῷ ἄφρονι Ξέρξῃ λέγεται παθεῖν, καὶ κελεῦσαι ῥάβδοις τύπτειν τὴν θάλασσαν, ὅτι [156] μὴ πορρωτέρω προκατεστόρητο. ἀλλ' ἐγγὺς αὐτὸν ληϊλατοῦντα καταλαμβανομένη ἀνεχαίτισεν, ἐφ' οἷς ἀσχάλλων ὁ Μιχαὴλ καὶ ἀδημονῶν, ἐκέλευσε τὸν Πετρωνᾶν ἀδελφὸν τῆς Βασιλίσσης τυγχάνοντα, καὶ τὴν Θρακησίων τὴν στρατηγίδα διέποντα, παντὶ σθένει συμπαραλαβόντα τὰς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεις χωρῆσαί ποι κατ' αὐτοῦ, καὶ μὴ παρορᾷν ἐπὶ πολὺ τὴν τῶν Ῥωμαίων καταληϊζόμενον γῆν. ὁ τοῦ Βάρδα τότε τῶν βασιλικῶν ταγμάτων τε καὶ σχο- E λῶν ἦρχεν υἱός, παῖς ἔτι κομιδῇ περὶ δέκα ἢ ἐννέα ἔτη που ὤν, ὄνομα τούτῳ Ἀντίγονος. ὃ καὶ θαυμάζειν μοι ἔπεισιν, ὅπως ἀγχινοίας τε καὶ σοφίας, ὡς φασιν, ἀντιποιούμενος, ἑαυτῷ πάντα οἷον λαφύσσων καὶ προσαγόμενος, οὐχ ἑτέρῳ τὴν τοσαύτην ἐνεχείρει ἀρχὴν ἐν καιρῷ δεινῷ τε καὶ δυσχερεῖ· πλὴν ἐδίδου τὸ ταύτης προστατεῖον υἱῷ τῷ ἀδελφῷ. Ὁ δ' ὡς παρ βασιλικῶν ἤκουσε γραμ-

156.

μένου, πρὸς τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ καθοπλίζοντος καὶ ἀνδραγαθεῖν παρακελευομένου, ἀλλοιωθείς τε, καὶ περὶ τῶν πραγμάτων τὴν ὅπως ἕξουσι καλῶς βουλευόμενος, [157] ἐν τῷ κατὰ τὴν Ἔφεσον Ἁγίῳ ὄρει προσεδρεύων, εἴτ' ἀπολεγόμενος, εἴτε καὶ τῆς ἄνωθεν ἐπικουρίας δεόμενος. Ἐκεῖσε γοῦν αὐτοῦ τὸ πῶς ἐνδιατριβομένου, φήμη τις ἄγγελος προτρέχουσα Ἰωάννην ἐκεῖνον μοναχόν τε καὶ περιβόητον μακρὸν ὄντα τὸ εἶδος ἀνυπόδετον τοὺς πόδας ἀεὶ, καὶ κατὰ τὸ Λάτρος ἐνδιατρίβοντα, αὐτομολοῦντα διήγγειλε. τοῦτον ἡσυχάζοντα, καὶ τοῦ ἑαυτοῦ κελλίου μήποτε ἐξερχόμενον ὁ χρόνος ἐκεῖνος ἐθαύμαζεν. ὡς δ' οὖν περὶ τοῦ ἀνδρὸς ὁ Πατρίκιος ἐξήκουσεν, ὡς ὅτι που πλησίον ἐστὶν ὀνάριον ἐποχούμενος, ἀπήντα θέων τὸν μοναχὸν καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ καταλαμβάνει. ὁ δὲ μηδὲν μελλήσας, Ἄπιθι, φησὶ, κατὰ τῶν Σαρακηνῶν τοῖς βασιλικοῖς πειθόμενος γράμμασιν, ἄπιθι· Θεὸν γὰρ ἕξεις ῥυόμενόν σε, καὶ προπορευόμενον, εἰ μόνον τὸν αὐτοῦ ἠγαπημένον Ἰωάννην ἀντ' ἄλλου τινὸς φυλακτηρίου ταῖς ἀσπίσι πάντων ἐγγεγραμμένον φέροις τρανῶς. καὶ ἅμα προσετίθει, Ὡς οὐκ ἄλλου τινὸς ἕνεκεν ἢ τούτου τὴν ἐνταῦθα πορείαν πεποίημαι. τούτοις ταῖς εὐχαῖς καθοπλισθεὶς, κατά τινα τόπον οὕτω λεγόμενον [158] Πόσοντα, φυσικήν τινα ἀσφάλειαν ἀπὸ πετρῶν ἔχοντα καὶ κρημνῶν, τὸν Ἀμὴρ καταλαμβάνει πανστρατιᾷ. τούτῳ καὶ ποταμὸς παραρρεῖ ἀπὸ τοῦ ἀρκτῴου πρὸς τὸ μεσημβρινὸν ἐλαυνόμενος, Λαλακάων ὀνομαζόμενος, καὶ λιβάδιον παράκειται Γῦριν ἀγροικικῇ φωνῇ καλούμενον. Ἔγνω γοῦν ὁ Πετρωνᾶς ἐκεῖσε τοῦτον ἐναυλιζόμενον, καὶ πάντα ἐσπούδαζεν ἀδιέξοδόν τε καταστῆσαι καὶ ἄφυκτον. καὶ δὴ τοὺς μὲν τὸ ἀρκτῷον μέρος καθέξοντας Στρατηγοὺς τῶν Ἀρμενιακῶν καὶ Βουκελλαρίων καὶ Κολωνείας καὶ Παφλαγονίας ἐπέστελλεν αὐθωρόν· τὸ δὲ μεσημβρινὸν τῶν Ἀνατολικῶν τοῦ Ὀψικίου καὶ Καππαδοκίας Στρατηγοὺς σὺν τοῖς Σελευκείας καὶ τοῦ Χαρσιανοῦ Κλεισουράρχαις. αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν Βασιλικῶν τεσσάρων ταγμάτων, καὶ τῶν Θρᾴκης καὶ Μακεδονίας στρατηγῶν· καὶ γὰρ εἰρηνευόντων τῶν Βουλγάρων νόμος ἦν αὐτοῖς μετὰ τῶν Ἀνατολικῶν συγκινδυνεύειν καὶ συστρατεύειν, τὸ δυτικὸν μέρος κατείληφεν, ἔχων καὶ τὸ θέμα τῶν Θρᾳκησίων μεθ' ἑαυτοῦ. ὡς γοῦν ὑπὸ πάντοθεν περιφρουρεῖσθαι, καὶ ὡς θηρίον ἐναποκεκλεῖσθαι παρὰ Ῥωμαίων ὁ Ἀμὴρ ἀκήκοεν, ἔγνω δεῖν εἰσοικίσασθαι. καί τινα τῶν αἰχμαλώτων μετακαλεσάμενος, ἐρωτᾷ τήν τε τοῦ τόπου προσηγορίαν, καὶ τοῦ λιβαδίου τε καὶ τοῦ ποταμοῦ. Ὡς δ' ὁ ἐρωτηθεὶς αἰχμάλωτος μικρὸν παραγραμματίζων Πτώσοντα ἔφησεν ἀντὶ Πόσοντος, τὴν ἑαυτοῦ σημαίνειν πτῶσιν ὁ Ἀμὴρ διεσάφησε. καὶ τὸ κάκιστον παραφράζων τὸν ποταμὸν, καὶ γυρωθῆναι δεινῶς αὐτοὺς παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἐκ τῆς τοῦ λιβαδίου συμπτώσεως, ὅπερ ἐκαλεῖτο Γῦριν. Ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀποκνητέον, φησὶν, ἀλλὰ διεγερτέον, καὶ πρὸς τὸν αὔριον γενησόμενον πόλεμον ἀνδριστέον. καὶ ἅμα ὁπλίζεσθαι πάντας, καὶ νεόσμηκτα δεικνύειν ὡς νεουργὰ τὰ ξίφη ἐκέλευσεν. Ἐπεὶ δὲ ἡμέρα ἄρτι ἐξανατέλλουσα, τὴν ὅπως περιγένηται * τοὺς Ῥωμαίους ἀνοχὴν ἐπέφερε, δεῖν ἔκρινε πρὸς μὲν τὸ ἀρκτῷον φυλάττοντας τὴν ἔξοδον αὐτοῦ ἐκζητεῖν. ὡς δ' ἔτι τοῦ τόπου

* τῶν Ῥωμαίων.

vicarias ipsi partes præstans, Domesticum ageret. Auditis itaque ille Imperialibus litteris, quibus arma sumere adversus hostem juberetur, ac rem strenue agere, animo turbatus nutansque, atque ut bellum prospere gerere posset consilia agitans, in Monte Sancto, qui Epheso adjacet, hærebat; sive despondens animum, & quasi imperium detrectans, sive ut divinam opem imploraret. Eo porro illic morante, rumor quidam præcurrens; Joannem illum Monachum famaque celeberrimum, procera virum statura, nudis semper pedibus incedentem, & in Latro domicilium habentem, ultro venire annuntiat. Virum solitarium, nec umquam cella exeuntem, illa mirabatur ætas. Audiens itaque de illo Patricius, haud procul eum abesse asello invectum, festinus illi occurrit, ac pedes ejus complectitur. Ad quem statim Joannes, *Vade*, inquit, *contra Saracenos, Imperialibus parens litteris: vade; Deum enim liberatorem, tibique præeuntem, habebis, si modo omnis alterius amuleti loco, charissimum illi Joannem in omnium scutis depictum palam gestaveris*; adjecitque, hanc unam, nec aliam esse causam, cur hoc iter susceperit. Hujus Petronas armatus precibus, in loco quodam Poson nomine, ex rupibus petrisque præruptis natura tutum, Amerem considentem invenit. Hunc locum præterfluit fluvius, ab Aquilone ad Meridiem decurrens, nomine Lalacaon; pratumque adjacet, quod rustica voce incolæ Gyrin dicunt. Cognovit ergo Petronas illum ibi castra habere, nullamque non adhibet operam, ut omnem illi exeundi, ac salutem fuga expediendi, viam præcludat. Statim ergo Armeniacorum & Bucellariorum, Coloniæque ac Paphlagoniæ Duces mittit, qui ad Aquilonem positum latus teneant: Duces autem Orientalium, Obsiciique & Cappadociæ cum Seleuciæ & Charsiani Clusurarum Præfectis, qui latus Meridianum: ipse denique cum Prætorianis quatuor cohortibus, Thraciæque ac Macedoniæ Ducibus (nam & lex erat, ut Bulgaricis rebus pace compositis, ipsi quoque Orientalibus bello socii accederent, unaque pericula adirent) Occidentale occupat latus, secum etiam in armis Thracensium cohortem habens. Ubi itaque Amer sic se undique vallatum, ac feræ instar velut indagine cinctum a Romanis audivit, ad omnia recurrendum putavit: accersitoque captivorum uno, ex eo interrogat loci nomen, pratique & fluvii. Captivus interrogatus paulum immutatis litteris, Ptosontem Posontis loco dixit. Amer, ruinam sibi significare exposuit: fluvium quoque exercitus contritionem paraphrasi indicare sensit, direque eos vertendos a Romanis, ex prati incursu, quod Gyris vocaretur. Haud tamen animum despondendum monet, sed robur excitandum, inque crastinum fortiter pugna dimicandum: simulque omnes arma assumere, ac recens tersos gladios, velut recens cusos ac fabrefactos jubet ostentare. Quia vero illucens jam dies inducias aliquas vincendi Romanos videbatur offerre, tentandum putavit exitum, disjecta, qua parte Aquilonare latus servabant, Romanorum acie. At ubi loci difficultas,

Joannes celebris Monachus victoriæ vates Petronæ.

Joannis dilecti discipuli imago victoriæ tessera.

Edit. Paris. pag. 113.

Occidentales Legiones Orientalibus quando suppetiæ.

Cladis omina in Amere.

Ducumque illic stationem habentium strenua opera co...um infregisset ac repressisset, ad Meridianum latus impressionem facit. Verum illic quoque pari adversariorum acie viam præcludente, statuit loci ipsa benignitate tractus (erat enim reliquis magis ad planitiem vergens accessuque facilior) illa potius parte irruere, qua & Petronam videbat stationem habere. Strepitu itaque ac clamore sublato in hostes irrumpens, ne minimum quidem cedentes, sed fortiores, ipsumque strenue ex adverso comprimentes, ac validiori manu resistentes, offendit. Quamobrem etiam tantisper impetum cohibens, iterumque in seipsum collectus, magna vi rursus impressionem facit, exitum aliquem, inque plana descensum, quærens. Ac ne tum quidem illi cedentes, adversaque acie incurrentes, ac retro cogentes, hinc inde obseptum cum tenendo, rem postmodum tentare vetuerunt. Undique igitur extantes acies videns, atque hinc illincque, qui ad Aquilonem, quique ad Meridiale latus positi erant, irruentes conspiciens, desperata tum salute, ac velut fulmine ictus, in medios se enses, primumque obvios inserit: ubi lethali accepto vulnere, cum ipse tristi fato cadit, tum suos omnes, ne uno quidem cladi superstite, perdit. Ejus filium cum cohorte quadam fugam arripuisse ubi rumor percrebuit, Charsiani Clisurarum præfectus pone assecutus cum exercitu, manu capit, ac Petronæ Imperatori tradit. Sic ergo Petronas erectis de Amere tropæis, magna deinceps veneratione ac cultu Monachum prosequebatur, alium eum divinum Vatem vocans. Atque adeo conscientia sua illi deposita, eum adducens, Urbem Augustam petit, amplissimo apud Imperatorem ac Bardam viri virtutem præconio, jure merito efferens. Cæterum Petronas non jam ultra Domestici personam simulacro gessit, sed Regio munere ipse ea dignitate augetur. Monachus, cum se ad Deum emigraturum divinitus cognovisset, Petronam rei admonet. Ad quem ille lugens, *Ubinam vero*, inquit, *tu pastor meus ac amator, oviculam tuam humanis excedens vis relinquere? Num in hoc sæculo? At vereor, ac in priora prorsus delicta diffluam, mihique posteriora nihil meliora prioribus fiant*. *Num vero*, inquit Monachus, *tibi animo sedet, ut me sequaris? Ita Pater*, inquit, *lubentissime sequar*. Morbo itaque & ipse correptus, statim ac domum redisset, ea narrat quæ Abbati evenerant; vicissimque refert dixisse Monachum, uti petierat, *brevi morientem eum secuturum*. Ac sane paucis elapsis diebus, cum Monachus ad Deum evocatur, tum statim Petronas velut ex condicto magnifice sequitur. Ita nimirum, ut quamvis brevi sic intervallo dissiti erant, ambobus simul emigrantibus, alter alterius mortis nuntium audire nequiverit. Moritur vero & illo prior Manuel, morbo quodam detentus.

XXVI. Sed & Bardas nullo fixus munere, alias ex aliis continue dignitates, profusa Principis largitate mutabat; haud secus ac juvenis quidam ac ambitiosus, vario ad luxuriam cultu mutat vestes. Mutata itaque functione, ad Cæsaris digni-

Edit. Paris. pag. 114.

Petronæ pietas in Monachum Vatem, sacra exomologesis.

Joannis Monachi & Petronæ mors prævisa ac conjunct.

Bardas, Cæsar. Michael perditus Auriga.

A ...ανακία, καὶ τῶν ἐκεῖσε ταχθέντων στρατηγῶν ἀνδρείᾳ, ἄπρακτα τὰ ἐκεῖ διαλύσας, ἐπὶ τὸ μεσημβρινὸν ὁρμᾶται ἐξωθιάζειν. ὡς δὲ κἀκεῖθεν τὴν ὁμοίαν εὕρισκε τῆς ἐναντίας παράταξιν, ἔγνω δεῖν ὑπὸ τοῦ τόπου ἐφελκόμενος, καὶ τῷ λεῖος καὶ εὐπρόσιτος τῶν λοιπῶν, κατ' ἐκεῖνον μᾶλλον χωρεῖν, ᾗ καὶ τὸν Πετρωνᾶν ἑώρα καταστρατευόμενον καὶ φυλάττοντα. καὶ δὴ κρότῳ καὶ βοῇ κατὰ τῶν πολεμίων ἐφαλλόμενος, οὐδ' ὅλως εἴκοντας τοὺς Ῥωμαίους ἐφεύρισκεν, ἀλλ' ἐγκαρτεροῦντας, καὶ αὐτῷ ἀνδρικῶς ἀντικρούοντας, καὶ μᾶλλον ἀνθισταμένους νικηκῶς. Διὸ καὶ μικρὸν συσταλεὶς, καὶ εἰς ἑαυτὸν αὖθις γενόμενος, ἐπεβάρει πάλιν μετὰ δυνάμεως ἐκπόρευσίν τινα, καὶ κάθοδον ἑαυτῷ πορίζομε-
B νος. ἀλλὰ καὶ αὖθις τούτῳ οὐκ ἐνδόντες, ἀλλ' ὑπαντήσαντες καὶ ἀναστρέψαντες τῷ συμπεφράχθαι, καὶ μέχρις τούτων τοῦτο ποιεῖν κατηνάγκασαν. Ἐπεὶ δὲ πάντοθεν ἀναφανέντας, καὶ ἄλλους ἀλλαχόθεν ἐκπηδῶντας τούς τε ἀρκτῷα καὶ μεσημβρινὰ μέρη κατοικοῦντας καθεώρακε, τὸν ἤδη τὴν σωτηρίαν ἀπογνοὺς, καὶ τὰς φρένας ὥσπερ τινὶ κεραυνῷ βληθεὶς, ἐχώρει κατὰ ξιφῶν, οὐδὲ προτέρων ἀμελῶν. ἔνθα καιρίαν πληγεὶς, αὐτός τε πτῶμα γίνεται χαλεπὸν, καὶ τῶν ἑαυτοῦ ἐξαφανίζεται οὐδεὶς ὑπολειπόμενος. ὡς δὲ τὸν τούτου υἱὸν μετά τινος φάλαγγος ἀποδρᾶναι τις διήγγειλε, καὶ τοῦτον ὁ τοῦ Χαρσιανοῦ Κλεισουράρχης καταλαβὼν ἐκ ἄποθεν χειροῦταί τε μετὰ τοῦ στρατεύ-
C ματος, καὶ τῷ Στρατηγῷ φέρων δίδωσι Πετρωνᾷ. Οὕτω μὲν οὖν ὁ Πετρωνᾶς τὰ κατὰ τοῦ Ἀμὴρ στήσας τρόπαια διὰ πολλῆς εἶχεν ἐκ τότε τὸν μοναχὸν αἰδοῦς καὶ τιμῆς, προφήτην ἄλλον ἀποκαλῶν. καὶ δὴ καὶ τὰ τῆς ψυχῆς τούτῳ ἀναθεὶς, πρὸς τὴν βασιλεύουσαν εἰσελαύνει τοῦτον ἐπιφερόμενος, πρὸς τὸν Βασιλέα καὶ τὸν Βάρδαν, τὴν τοῦ ἀνδρὸς θειάζων καλῶς ἀρετήν. καὶ ἀλλ' ὁ μὲν Πετρωνᾶς τὸ τοῦ Δομεστίκου οὐκ ἔτι προσωπεῖον καθυπεκρίνετο, ἀλλ' αὐτὴν ἐλάμβανεν ἐκ Βασιλέως τιμήν, καὶ ὁ μοναχὸς τὴν πρὸς Θεὸν ἐκδημίαν παρ' αὐτοῦ διδαχθεὶς, τὸν Πετρωνᾶν ἀντεδίδασκεν ὡς διὰ ταχέων μέλλων ἀποδημεῖν. Καὶ ποῖ με δὴ, ὁ Πετρωνᾶς, ἀπαίρων τὸ σὸν ἀρνίον, ὦ ποιμήν
D μου καὶ ἐραστὰ, βούλει καταλιπεῖν; μετὰ κλαυθμοῦ ἐπυνθάνετο. ἆρα τούτῳ τῷ βίῳ; ἀλλὰ δέδοικα μὴ πρὸς τὸν πρότερον ὄλισθον αὖθις παραρρυῶ, καὶ γένωνταί μοι τὰ ἔσχατα τῶν προτέρων οὐ κρείττονα. Καὶ βούλει, φησὶν ὁ μοναχὸς, ἐμοὶ συμπαρακολουθῆσαι; καὶ οὗτος, Ναὶ πάτερ, ἔφη, μεθ' ἡδονῆς. καὶ δὴ νόσῳ καὶ οὗτος βληθεὶς, ἅμα τῇ οἴκαδε ὑποστροφῇ, ἐδήλου τὰ συμπίπτοντα τῷ Ἀββᾷ· καὶ ἀντεδήλου φάναι, ὡς μετ' ἐμοῦ χωρήσῃ μετὰ μικρὸν, ὡς ᾐτήσω. καὶ δὴ τινῶν ἡμερῶν παρελθουσῶν, ὁ μοναχός τε μετεκαλεῖτο πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ οὗτος αὐθωρὸν ὡς ἐκ συνθήματος ἐπηκολούθει λαμπρῶς· καὶ τοσοῦτον ἦν κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἀμφοτέρων ἡ ἐκεῖθεν ἀποδημία, ὡς οὐδέτερος ἑτέρου, καίτοιγε μικροῦ τοῦ διαστή-
E ματος ὄντος, μὴ ἀκοῦσαι τὸν θάνατον. Τοιούτῳ μὲν δὴ τέλει τοῦ βίου ὁ Πετρωνᾶς χρησάμενος λέγεται. ἐτελεύτα δὲ καὶ πρὸ τούτου ὁ Μανουὴλ,[159] νόσῳ δή τινι κρατηθείς.

κϛ'. Μετέβαινε δὲ καὶ ὁ Βάρδας,[160] καὶ τὰς ἐκ Βασιλέως ἤμειβε συνεχῶς τιμὰς, ὥσπερ τις νέος γαῦρός τε καὶ φιλότιμος τὰς ποικίλας τὰς πρὸς τρυφὴν στολάς. μετέβαινε γοῦν, καὶ πρὸς τὴν Καίσαρος ἀρχὴν δόξαν τε καὶ τιμὴν, τοῦ Με-

159.

160.

χαλᾷ εἰ πρός ἕτερόν τι τῶν πολιτικῶν τοῦτον ἀπονεμόμενον, ἢ θέατρα καὶ ἵππων ἁμιλλητήρια. καὶ τὸ δὴ χαλεπὸν, οὐκ ἠγάπα μόνον θεατὴς εἶναι, οὔτε καὶ τοσοῦτον ἐσχόλαζεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἡνιοχῶν ὁ τῆς τῶν Ῥωμαίων Βασιλείας θέσμα τυγχάνων, καὶ παίγνιον πᾶσι δὴ καὶ κατάγελως. οὕτως ὁ Βάρδας τοῦ ἀδελφιδοῦ ἐπετρόπευε, καὶ οὐδὲ ζῆν ὡς ἔοικεν ἠθέλησεν, εἰ μὴ τοῦτον μεταπείσει τὸ ἀνδράποδον· πλὴν διῴκει τέως αὐτὸς τὰ πολιτικὰ, καὶ τῆς Βασιλείας κατεστοχάζετο, ὡς αὐτὴν δι᾽ αἱρέσεως περιληψόμενος. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς τὸ μέλλον ἐταμιεύετο. Τότε δὲ τῆς ἔξω σοφίας ἐπιμεληθεὶς, καὶ γὰρ ἦν τῷ τοσούτῳ χρόνῳ παραῤῥυεῖσα, καὶ πρὸς τὸ μηδὲν ὅλως κεχωρηκυῖα τῇ τῶν κρατησάντων ἀγροικίᾳ καὶ ἀμαθίᾳ, [161] καὶ διατριβὰς τῶν μαθηματικῶν κατὰ Μαγναύραν ποιήσας, αὖθις ἀκμάζειν καὶ ἀνηβᾶν ταύτην ἐσπούδαζέ τε καὶ πεφιλοτίμηται. καὶ τοῦτο τῶν ἔργων αὐτοῦ κάλλιστόν τε καὶ περιβόητον ὂν, οὐκ ἴσχυσέ πως τὰς ἐνούσας ἄλλας κῆρας αὐτοῦ ἀπονίψασθαι. ἦρχε δὲ καὶ τῆς τοιαύτης σχολῆς τὴν μὲν φιλοσοφίαν ἐξηγούμενος Λέων ἐκεῖνος ὁ μέγας τε καὶ Φιλόσοφος, ὃς κατὰ συγγένειαν μὲν τοῦ ἐξαδέλφου τοῦ Πατριάρχου Ἰαννῆ ᾠκείωτο, τὸν θρόνον δὲ τῆς Θεσσαλονίκης κατέσχεν· ἐπειδὴ νῦν ἐκ καθαιρέσεως ἐσχόλαζεν, εἰς ταύτην προεβιβάζετο τὴν σχολὴν, τὴν ἀμαθίαν πόῤῥω που ἀπελαύνων καὶ ἀποτρεπόμενος.

κζ. Ἄξιον δὲ μηδ᾽ ὅπως εἰς γνῶσιν ἦλθεν ὁ τηλικοῦτος ἀνὴρ τῷ τότε κρατοῦντι παραδραμεῖν. Θεόφιλος δὲ ἦν ὁ τοῦ Μιχαὴλ σπορεὺς καὶ πατήρ. οὗτος οὖν ἐπεὶ τὴν τῶν μαθημάτων εἰς ἄκρον ἐπιστήμην ἐξήσκησε, τοσοῦτον χωρήσας διὰ πασῶν, τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν αὐτῆς ἀδελφῶν, ἀριθμητικῆς τέ φημι καὶ γεωμετρίας καὶ ἀστρονομίας· ἀλλὰ καὶ τῆς πολυθρυλλήτου μουσικῆς, καὶ εἰς ἄκρον αὐτῶν ἐλάσας, ὡς οὐδεμιᾶς ἕτερος, σπουδῇ τε πολλῇ, καὶ βίῳ ἀπράγμονι, καὶ μεγέθει φύσεως, εὐτελεῖ τινι καταλύματι χρώμενος καὶ καταγωγίῳ, τοὺς εἰς αὐτὸν φοιτῶντας ἐπαίδευε, ἐκδιδάσκων ἥν τινα ἐπιστήμην καὶ βούλοιντο. Ὡς δ᾽ ἤδη χρόνος παρίππευε, καὶ τῶν μαθητῶν οὐκ ὀλίγοι κατὰ τὰς ἐπιστήμας προέκοπτον, συνέβη τινὰ νεανίαν τῶν ἑαυτοῦ φοιτητῶν τῆς γεωμετρικῆς ἐπιστήμης ἄρτι τὸ πέρας κατειληφότα, ὑπογραφέα γενέσθαι τινὸς στρατηγίδος τάξιν διέποντος, καὶ προσκοπῆς ἕνεκα τοῦ βίου ἀγαπῆσαι τούτῳ ἀκολουθεῖν. ὡς δὲ κατὰ τὸν πόλεμον ἅμα τούτῳ ἐγίνετο, ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως, ζωγρεῖται, καὶ τῶν ἐπιφανῶν τινὶ εἰς δουλείαν διὰ τὸ νέον τῆς ἡλικίας δίδοται· [162] Μαμοὺν ἐκεῖνος οὕτω καλούμενος. τηνικαῦτα μὲν τῶν Ἰσμαηλιτῶν ἦρχεν Ἀμεραμνουνῆς, ἄλλοις τε μαθήμασι σχολάζων Ἑλληνικοῖς, καὶ δὴ καὶ γεωμετρίας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οὐκ ἀμελῶν. λόγου δέ ποτε παρὰ τοῦ τὸν νεανίαν ἔχοντος δεσπότου κινηθέντος περὶ τῆς σπουδῆς Ἀμεραμνουνῆ, καὶ τῆς τῶν μαθημάτων ἐπιμελείας, ὡς δὴ καὶ περὶ τῆς γεωμετρίας ἔλεγον, ἀκοῦσαι τούτου, εἶπεν ὁ νεανίας ἐπιθυμεῖν, καὶ τῶν αὐτοῦ διδασκάλων, ὡς καὶ αὐτῷ τινα ἔχοντος ἐπιστήμην γεωμε-

tatem gloriamque ascendit; cum Michael nulla alia Reipublicæ cura teneretur, quam ut theatris ludisque Circensibus vacaret. Quodque adeo gravius, non solum illis lubens spectaculis intererat, tantamque operam navabat, sed & ipse Romani arcem Imperii tenens, equos agebat, cunctisque se ridiculum ac spernendum præbebat. Ita Bardas Nepotis curatorem agebat; cui nec vita (ut patet) in votis esse debuisset, nisi a servili vitæ hoc instituto illum avocaret. Interim tamen negotia publica administrabat, ac sibi ipse Imperium animo destinabat, cujus quandoque sibi ipse compos fore videretur. Cæterum hæc quidem in futurum illi reposita: Interim vero sæcularis ac prophanæ sapientiæ cura suscepta (cum jam plura luisset humaniores litteræ Imperatorum barbarie ac inscitia obsolevissent, ac prope extinctæ essent) Mathematicarum disciplinarum scholis ad Magnauram constitutis, magnifice rursus florere, ac velut repubescere eam fecit. Nec tamen hoc Bardæ facinus, quamquam summam præferret honestatem, gloriaque celeberrimum esset, ejus notas reliquas eluere valuit. Præerat huic scholæ ac Doctor Philosophiæ erat, magnus ille ac Philosophus Leo, sanguinis quidem prosapia, Jannis Patriarchæ patruelis; gradu vero, Thessalonicensis quondam Episcopus. Tunc autem cessare jussus atque amotus, quod Iconomachorum hæresis cultor erat, huic negotio præpositus, opera sua ac industria inscitiam procul abigebat atque fugabat.

Edit. Paris. pag. 335.

Reparatæ Bardæ disciplinæ.

Leo Philosophus ex Episc. ludimagister fit.

XXVII. Operæpretium autem videatur, ut & noverimus, qua ratione vir tantus in ejus, qui tunc rerum potiebatur, notitiam venerit. Erat is Theophilus Michaelis pater. Hic ergo, cum disciplinarum omnem scientiam perfecte excoluisset, sicque omnium disciplinarum, Philosophiæ ejusque germanarum (Arithmeticæ scilicet & Geometriæ, nec non Astronomiæ; quin & celebratissimæ Musicæ) perfectionem nactus esset; tantumque in illis omnibus unus ipse profecisset, quantum ne in una quidem quispiam alius, diligenti in eam opera, solitudinis tranquillo, ingenii dexteritate; in vili quodam tuguriolo discipulos erudiebat; &, quam quisque mallet, scientiam docebat. Cum autem longum jam tempus transisset, multique eo doctore non pœnitendos progressus fecissent, contigit, ut ejus discipulorum juvenis quidam, summam per eum nactus Geometriæ peritiam, uni Ducum A secretis, rei per eum familiaris compendium facturus, ad bellum proficiscenti, se ultro comitem daret: dumque illic versatur, nescio quo casu in Agarenorum potestatem veniret, ac quod viridi florentique inventa erat, illustrium uni servus dederetur, Mamum nomine. Dux porro tunc Ismaelitarum Ameramnunes, cum Græcanicis aliis disciplinis operam dabat, tum præcipue Geometriæ deditus erat. Accidit autem, ut ejus, de quo diximus, juvenis herus, de Ameramnunis in disciplinis diligentia sermonem domi haberet: cumque & Geometriæ meminisset, *Eum*, ait juvenis, *ejusque lubens Magistros (quippe ipse Geometriæ non omnino rudis) audirem*. Id vero ut audivit Ameramnunes, ingenti gaudio ad se adolescentem accersit, quæ-

pag. 116.

Saraceni Geometriæ ac liberalium artium studiosi.

citque ex illo, *Num ejusmodi scientiæ cognitione aliqua præditus sit*. Ait ille; necdum tamen Barbarus ut dictis fidem accommodet in animum inducit; neminem Geometriæ gnarum arbitratus, præter Magistros suos, qui in Aula agerent. Dicente illo, *Libenter se auditurum, eorumque doctrinam exploraturum*; illi statim adstantes Geometrica auspicantur, figurasque triangulas & quadrangulas describunt, atque Euclidis canones afferunt: factumque, ac sic rem habere, strenue ac erudite docent; sic nimirum istud vocari, hoc illius esse nomen: causam vero & rationem adscripti nominis, ac, cur se res ita habeat, nullam ullius momenti afferentes, meram suam inscitiam ac ignorantiam (sola linguæ angustia pro ejus verbositate non pretii) prodebant. Tum juvenis elato animo ventosos ob eam figurarum descriptionem videns, *Cum in omni doctrina*, inquit, *ac negotio, vel causa ejusque assignata ratio primas teneat, cur vos, res solummodo esse dicendo, quasi nullius frugis rationes omittitis, inque eamdem classem, cum qui doctus sit & eruditus, ac qui eorum rerum ignarus, redigitis?* Hæsitantibus illis, & ut ipse causas distincte ederet atque doceret, rogantibus; ubi exponentem ac perspicue dicentem audiere; *Istud nimirum in causa esse, cur hoc istud sortitum sit nomen, hocque illud, huncque adeo delineationem*; eoque loquente eorum animus aperiebatur, sermonemque intellexerunt; porro hominem admirari, ac eum stupore percontari, *Quotos Byzantium viros ejus generis sicque eruditos aleret?* Respondente illo, *Longe plurimos; ac se ex discipulorum, non ex Magistrorum numero esse*; rursus de Doctore quærunt, *Num adhuc vivat ac superstes sit?* Respondet vero, *Omnino superstitem esse*, virique magnifice virtutem laudat, dicens, *Inopem vitam agere, ac vulgo ignotum, sapientia clarere*. Statim ergo Mamum ad hunc litteras in hanc sententiam scribit. *Ex fructu arborem, ex discipulo Magistrum agnovimus. Ergo tu, qui tanta rerum præditus scientia ob virtutem ac scientiæ altitudinem, civibus tuis ignotus es, necdumque sapientiæ ac scientiæ fructus percepisti (quippe nullum ab eis honorem consecutus) ne dedigneris venire ad nos, tum nos doctrina imparititurus: Hoc si feceris, tibi cervicem gens omnis Saracenorum inclinans, tanta munerum ac divitiarum vi cumulabit, quanta nemini umquam hominum obtigit*. His ergo litteris adolescenti traditis, eoque liberaliter donato, ad Magistrum jubet proficisci; rursusque honores ac munera pollicetur; ac si velit, etiam facultatem facturum redeundi in patriam, si modo Leoni, ut ad eos transeat, Romano relicto orbe, suaserit. Ubi itaque in Urbem Regiam venit, ac coram Magistro astitit; ejus incensus aspectu, velutque calore exæstuans, in gemitus cogitur; nec solum genas, sed & collum & renes rigat lacrymis. Ac primum quidem rerum incertus Magister hærere, cum nec quis ille esset exploratum haberet, nec sciret cujus gratia hæc agerentur. Adolescentis enim longiore mora immutata species, malisque captivitatis detrita, alium existimari præbebat, quam qui notus erat. At ubi paulatim sui

Leonis Philosophi discipulus agnitus.

Edit. Paris. pag. 117.

Leo præmiis invitatus.

A τρικῆς. Ὡς οὖν ἀνέμαθεν ὁ Ἀμεραμνουνῆς, μετὰ περιχαρείας εἰσκαλεῖται πολλῆς, καὶ τὸν αἰχμάλωτον ἐπυνθάνετο, Εἰ γνῶσιν τῆς τοιαύτης κέκτηται ἐπιστήμης. καὶ ἐπεὶ τὴν συγκατάθεσιν ἐποιήσατο, ὅτι μὲν ἀπιστίαν πρὸς τοὺς ἐκείνου λόγους ὁ Βάρβαρος κεκτημένος, οὐ ἔλεγεν ἑτέρους εἶναι ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῶν ἐκείνου διδασκάλων ἐκτός. ὡς δ' ὁ νεανίας ἔλεγε τούτων ἀκοῦσαι ἐπιθυμεῖν, καὶ τῆς αὐτῶν διδασκαλίας, αὐθὺς οὗτοι παραστάντες ἀπήρχοντο ταύτης, καὶ διεχάραττον τά τρίγωνά τε καὶ τετράγωνα σχήματα, καὶ τοὺς Εὐκλείδου κανόνας προσέφερον· καὶ τὸ μὲν ὅτι οὕτως ἐδίδασκον ἀνδρικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς, τοῦτο λέγοντες τοιαύτην ἔχοι τὴν κλῆσιν, καὶ τοιαύτην τὸ ἕτερον· αἰτίαν δὲ, καὶ λόγον, καὶ διότι
B οὕτως τέ ἐστι, καὶ κλῆσιν ἔχοι, κατάλληλον ἀποδιδόσαν οὐδαμῶς, ἀμαθείας καὶ ἀγνοίας, ἀλλ' οὐ στενότητα γλώττης πως ἔχοντες. Ὡς οὖν τούτους γαυρωμένους ἑώρα, καὶ μέγα φρονοῦντας ἐπὶ τῇ τῶν σχημάτων, ὁ νεανίας καταγραφῇ· Τί φησιν, ὦ οὗτοι, ἐπεὶ παντὸς λόγου καὶ πράγματος [163] τῆς αἰτίας τὸ κράτος ἐχούσης, καὶ τὸ διότι, ὑμεῖς τὴν ὕπαρξιν μόνον λέγοντες, τοὺς τούτων παρατρέχετε λόγους, ὡς οὐκ ἀναγκαίους; καὶ εἰς ταυτὸν τὸν διδασκόμενον ἄγετε, ὅπου καὶ τὸν μηδὲν παιδευόμενον, μηδέ τι περὶ τούτων διαγινώσκοντα; τῶν δὲ διαπορησάντων, καὶ τὰς αἰτίας τούτου διακρινεῖν καὶ διδάσκειν παρακελευομένων, ἐπεὶ διερμηνεύοντα καὶ σαφῶς λέγοντα ταύτης διήκουον, ὡς τοῦτο μὲν διὰ τόδε, καὶ τοῦτο διὰ τό-
C δε, καὶ τοῦτο διὰ τόδε τὴν εἰρημένην ἔχει κλῆσίν τε καὶ γραφήν, καὶ ἅμα αὐτῶν ὁ νοῦς διηνοίγετο, καὶ τῶν λεγομένων συνίεσαν, θάμβει λοιπὸν συσχεθέντες, ἠρώτων ὁπόσους τὸ Βυζάντιον τοιούτους τρέφει ἄνδρας ἐπιστήμονας; ὡς δὲ πολλοὺς οὗτος ἔλεγεν, καὶ ἑαυτὸν τῆς τῶν μαθητιώντων χορῷ, ἀλλ' οὐ τῶν διδασκόντων κατέλεγε, περὶ τοῦ διδασκάλου τούτου αὖθις ἐπανηρώτων, εἰ ζῶσιν ἔτι ἠρίθμηται, καὶ ὑπεράνω πέφυκε γῆς; Ὁ δὲ, Ἐστί τε ἔφησεν ὑπὲρ γῆς, καὶ τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν ἐξεθείασεν, ἀκτήμονα βίον ἐξάγειν λέγων αὐτὸν, καὶ τοῖς πολλοῖς ἄγνωστον ἐπὶ σοφίᾳ διαλάμποντα. γράμματα γοῦν αὐθὺς ὁ Μαμοῦν πρὸς ἐκεῖνον διαχαράττει, τὸν δὲ τὸν νοῦν περιέχοντα.
D Ὡς ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον ἐπέγνωμεν, ἐκ τοῦ μαθητοῦ τὸν διδάσκαλον. ἐπεὶ γοῦν τόσος ὢν περὶ τὴν ἐπιστήμην τῶν ὄντων δι' ἀρετὴν καὶ γνώσεως βάθος, ἄγνωστος εἶ τοῖς σοῖς συμπολίταις, καὶ τῆς σοφίας καὶ γνώσεως οὔπω τοὺς καρποὺς ἀπείληφας, ὅτι μηδὲ τιμῆς ἠξίωσαι παρ' αὐτῶν, μὴ ἀπαξιώσῃς ἐλθεῖν πρὸς ἡμᾶς, καὶ τῆς σῆς διδασκαλίας μεταδοῦναι ἡμῖν. εἰ γὰρ οὕτω τοῦτο γένηται, τοὺς αὐχένας σοι κλινεῖ γένος ἅπαν τὸ τῶν Σαρακηνῶν· καὶ πλούτου καὶ δωρεῶν ἀξιωθήσῃ, ὧν οὐδεὶς πώποτε ἀνθρώπων ἠξίωται. Ἐπιδοὺς οὖν τὰ γράμματα τῷ νεανίᾳ, καὶ δώροις αὐτὸν φιλοφρονησάμενος, τὸν διδάσκαλον καταλαμβάνειν ἐκέλευσε, καὶ τιμὰς αὐθὺς ὑπισχνεῖτο καὶ δωρεάς, καὶ αὖθις εἰ βούλοιτο τὴν εἰς οἶκον ἐπάνοδον, μόνον εἰ τοῦτον πείσειε τὴν
E τῶν Ῥωμαίων καταλιπεῖν γῆν. Ὡς γοῦν βασιλεύουσαν ἔφθασε, καὶ τοῦ διδασκάλου πρὸς πρόσωπον ἔστηκεν, ἡ τούτου θέα ἀναφλέξασά τε καὶ οἷον θερμαίνουσα, ὀλοφύρεσθαι κατηνάγκαζε, καὶ δάκρυσιν οὐ παρειὰς μόνον, ἀλλὰ καὶ τράχηλον καὶ στέρνα διάβροχα ἐμποιεῖν. καὶ τὸ πρῶτον ἀφασία τῶν δρωμένων τὸν διδάσκαλον κατελάμβανε, τίς τε εἴη οὐκ εἰδὼς, καὶ ὅτου ταῦτα ἕνεκεν διεπράττετο. ὑπὸ γὰρ τότε μορφὴ ἀλλοιωθεῖσα τῷ χρόνῳ, καὶ τῇ τῆς αἰχμαλωσίας κακουχίᾳ, ἀλλοῖον τὸν νεανίαν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνον

138.

εἶναι τὸν γνωριζόμενον αὐτοδιδάσκαλον. ὡς δὲ τὸν τούτου γνῶσιν τῷ μικρὸν εἰδέναι, ὄνομα καὶ μαθήματα ἐπειπὼν καὶ προστεθεικὼς τὰ τῆς αἰχμαλωσίας, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀπολυτρώσεώς τε καὶ ἀφίξεως, καὶ ἅμα εἰς χεῖρας ἐδίδου δὴ τὴν γραφήν, τότε δὴ κοινῆς τῆς τραγῳδίας ἐπλήρουν καὶ θρηνῳδίας. πλὴν οὐκ ἀκίνδυνον εἶναι λογισάμενος τὴν ἐκ τῶν ἐχθρῶν γραφήν, εἴ γέ ποτε κατάφωρος γένοιτο, τῷ Λογοθέτῃ πρόσεισι. Θεόκτιστος οὗτος ἦν ὁ παρανάλωμα τοῦ Βάρδα γενόμενος, καὶ διηγεῖτο τὰ τοῦ αἰχμαλώτου πάντα καὶ μαθητοῦ. καὶ ἅμα δίδωσι τὴν τοῦ Ἀμεραμουνῆ γραφήν. Αὕτη ἡ αἰτία τῆς τοῦδε τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὸν Βασιλέα γνώσεώς τε καὶ συστάσεως. οὗτος ὁ μαθητὴς, καὶ τοῦτο τὸ γράμμα, τὴν τε τοῦ Λέοντος σοφίαν ἐν ὑπαίθρῳ γενέσθαι ἐν γωνίᾳ πως οὖσαν ἐποίησαν, καὶ τῆς ἐνδείας ἐκείνης καὶ πενίας ἔξω παρήγαγε. τὸ γὰρ γράμμα ἐμφανίζει τῷ Θεοφίλῳ ὁ Λογοθέτης, καὶ προσκαλεῖται τοῦτον αὐτὸς, καὶ πλουτίζεται· καὶ ἐν τῷ τῶν ἁγίων μ΄. ναῷ διδάσκειν δημοσίᾳ παρὰ τοῦ Βασιλέως ἐπείγεται. Οὐ πολὺς γοῦν χρόνος, καὶ ἐπεὶ διέγνω ὁ Μαμὼν μὴ βούλεσθαι τὸν Φιλόσοφον τῆς οἰκείας τὴν ἀλλοτρίαν ἀλλάξασθαι, διὰ γραφῆς ἐπιτίθησιν ἀπορίας γεωμετρικῶν τε καὶ ἀστρολογικῶν ζητημάτων, καὶ τινῶν ἑτέρων δυσδιαγνώστων κεφαλαίων καὶ τὴν λύσιν τούτων κομίσασθαι ἀξιοῖ. Ὡς δ' οὖν ἕκαστον προσηκόντως ἡρμήνευσεν ὁ Λέων καὶ τὰς τούτων λύσεις ἐξέθετο, προσεφήρμοσέ τε τούτοις καί τινα προγνώσεως ἐκπλήξεως ἕνεκα. τότε δὴ μεγάλως ἐπὶ χεῖρας λαβόντα αὐτὰ τὸν Ἀμεραμουνῆ τρωθῆναι δὴ τῷ τούτου πόθῳ, καὶ μέγα ἀνακραγεῖν, τὸν ἄνδρα τῆς φιλοσοφίας καὶ τῶν μαθημάτων ὑπεραγάμενος. ὅθεν εὐθὺς οὐ πρὸς ἐκεῖνον, πρὸς δὲ τὸν Θεόφιλον ἐπιστολὴν πέμπει, τὸν νοῦν τοῦτον ἐμπεριέχουσαν· Ὡς ἐβουλόμην μὲν αὐτὸς ἀφικέσθαι σοι, ἔργον φίλου τε καὶ μαθητοῦ ἐκπληρῶν. ἐπεὶ δὲ ἥ τε προσανακειμένη μοι ἀρχὴ ἐκ Θεοῦ, καὶ ὁ πολὺς ὑπὸ τὴν χεῖρά μου τελῶν καὶ ἐξουσίαν λαὸς τοῦτο οὐ συγχωρεῖ, ἀξιῶ τὸν ὃν ἔχεις ἐπὶ φιλοσοφίᾳ, καὶ ταῖς ἄλλαις ἐπιστήμαις περιβόητον ἄνδρα, βραχύν τινα χρόνον ἐξαποστεῖλαι, καὶ συγγενέσθαι μοι τοῦτον πεῖσαι, τρόπῳ διδασκαλίας τῆς αὐτοῦ ἐπιστήμης μεταδιδόντα καὶ ἀρετῆς, τῷ οὕτως ἔχοντι ἐμοὶ πρὸς ἐκείνας ἐρωτικῶς. πάντως δὲ οὐκ ἀναβολή τις γενήσεται, ὅτι τε τῆς οὐχ ὁμογλώσσου ἐγὼ, καὶ ὅτι τῆς πίστεως ἀλλότριος. ἀλλ' ὅτι μᾶλλον τοιοῦτος ὁ ἀξιῶν, πέρας ἡ αἴτησις λήψεται παρὰ φίλοις ἐπιεικέσι τε καὶ χρηστοῖς. χάρις δέ σοι καταβληθήσεται ὑπὲρ τούτου, χρυσίου [164] μὲν * εἴκοσι κεντηνάρια, εἰρήνη δὲ καὶ σπονδαὶ ἀΐδιοί τε καὶ ἀτελεύτητοι. τοσούτοις μὲν ἐκεῖνος τὴν αὐτοῦ ἐξωνεῖτο παρουσίαν καὶ ἄφιξιν. ἀλλ' ὁ Θεόφιλος ἀνταποστείλας, καὶ ἄλογον τὸ οἰκεῖον δοῦναι ἑτέροις καλὸν, καὶ τὴν ὄντων ἔκδοτον ποιῆσαι τοῖς ἔθνεσι, δι' ἧς τὸ τῶν Ῥωμαίων γένος θαυμάζεταί τε καὶ τιμᾶται παρὰ πᾶσιν, ἐκείνῳ μὲν οὐκ ἐπένευσε· τοῦτον δὲ διὰ τιμῆς πλείονος ἄγων, τὸν Ἰωάννου τοῦ Πατριαρχικοῦ τότε θρόνου ἀντιποιούμενον, κατὰ τὴν Θεσσαλονικέων μητρόπολιν, καὶ ὡς πλήρη σοφίας ὄντα, καὶ ὡς οἰκειούμενον τούτῳ κατὰ συγγένειαν, χειροτονεῖν ἐγκελεύεται.

164.
* ἑκατόν.

κη΄. Ὡς ἐπεὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν κατὰ τὴν Θεσσαλονίκην ἐγένετο, εἶχε μὲν ἅπαντας τὴν αὐτοῦ εὐλαβουμένους τε καὶ τιμῶντας ἀρετήν. εἶχε δὲ μᾶλλον τιμῶντας τοῦτον λαμ-

noticiam fecit, nomenque ac disciplinas edidit, & captivitatem adjecit, causamque redemptionis ac cur venerit, simulque litteras in manus dedit; tunc sane communi ambo luctu planctuque soluti sunt. Cum tamen Leo haud sibi tutum intelligeret, si quando ab hoste clanculum litteras accepisse deprehenderetur, ad Logothetam accedit (Theoctistus is erat, cui Bardas necem conscivit) ac captivi verba omnia & discipuli exponit, simulque Ameramnuni litteras tradit. Sicque virum Imperatori innotescere contigit, inque illius necessariorum numerum cooptari. Hic discipulus ac epistola, quæ hactenus in angulo delituerat, Leonis sapientiam in apertum produxit, adjectaque illa eum per egestatem vitæ sorte exemit. Logotheta namque Theophilo litteras ostendit: quem ille accersitum ditat, publiceque Doctorem in sanctorum Quadraginta Martyrum sacra Æde præficit. Ubi non multis exactis diebus, intelligens Mamum, haud ex animo Leoni esse, ut natali solo relicto se ad eum conferret, Geometricas quasdam ac Astronomicas, aliarumque scientiarum difficiles quæstiones, solertia mentis solvendas ac exponendas mittit. Leo ubi rite singulas interpretatus esset, ac uniuscujusque solutionem edidisset, quædam etiam admirationis causa, futura prædicendi signa adjecit. Tunc Ameramnunes acceptis in manus litteris, majorem in modum viri desiderio animo affici, altumque vocem tollere, ejus Philosophiæ ac disciplinarum defixus admiratione. Mox ergo, non ad Leonem, sed ad ipsum Imperatorem litteras scribit, hunc fere continentes sensum. *Statueram, quod est amici discipulique officium, ipse ad te venire: sed cum creditum mihi a Deo Imperium, tantaque hac subjectæ plebis multitudo id non permittant; rogo, ut quem Virum Philosophia aliisque disciplinis longe celebrem habes, ad breve tempus mittas, ac mecum versari jubeas, ut me sua ille doctrina ac virtute, quarum tanto amore flagro, impertiat. Neque ob religionis gentisque diversitatem præstare rem differas: sed magis quod talis est qui rogat, finem facile vota habebunt inter probos ac mites amicos. Pro hoc autem munere auri centenaria * viginti reddemus, pacemque ac fœdus perenne componemus.* Tantis ille redimendam viri præsentiam putavit, & quod is illi utendum præberet. At Theophilus dato responso, nec consentaneum ratus bonum proprium aliis tradere, rerumque sciantiam Gentibus prodere, cujus causa Romanum genus ubique gentium admirationem habet, honorique ducitur; ejus minime votis annuit: Leonem vero majori porro in honore habens, Joanni Patriarchalem tum Sedem administranti jubet, ut eum Thessalonicensem Metropolitam ordinet, virum scilicet sapientia ornatum, & qui sanguinis necessitudine ipsum contingeret.

XXVIII. Ubi Sacerdotio initiatus Leo Thessalonicam venit, omnium in se civium animos, ipsum pro virtute venerantium ac colentium, convertit. Accidit vero etiam aliquid, quod tam ejus venerationem ac cultum magnificentius auxit. Eo tempore tanta fuit terræ sterilitas, omniumque frugum pe-

Saracenorum Principis ad eum productæ litteræ.

Ditatus Leo Philosophus, & disciplinarum magister constitutus.

Edit. Paris. pag. 118.

Expetitur a Saracenorum Principe.

* Centum.

Leo Philosophus Thessalonicensis Episcopus.

nuria, ut & mors jam immineret. Visa autem Leo civium tanta miseria, miserantis animi affectu saucius, hortatur mœstitiam ponere, nec calamitatibus immori, si modo divinam opem consequi velint, atque ejus quoque auxilio juvari. Ad certum itaque tempus, quo ex Astrologia didicerat, ab stellarum quarumdam exortu conspectuque benigniores quasdam e cælo influentias in hæc inferiora demitti, sementem facere jubet, inque terræ sinum jacere: quo facto tanta fertilitas frugumque ubertas appetente vere messisque tempore contigit, ut in multos deinceps annos collecta annona suffecerit. Ita plane Deo uberem illam messem conferente, cum se facilem miserorum supplicationibus ac votis præbuisset, non quasi inanis illa Astrologi observatio, tantæ illius benignitatis causa extiterit. Ea tamen res, Thessalonicensium erga Leonem amoris vim ac flammam, uti par est, majorem in modum excitavit auxitque.

Depulsa sterilitas observatione Astrologica Leonis. Edit. Paris. pag. 119.

In his non inanis observatio Astrologiæ.

XXIX. Porro, plerisque ejus sapientiam mirantibus, ac qua ille ratione ad omnium scientiarum apicem evaserit rogantibus, dixisse ferant ad quemdam sibi familiarem: *Grammaticam quidem ac Poesin Constantinopoli morantem se didicisse; Rhetoricam vero & Philosophiam, nec non Arithmeticam, in Andro Insula versantem. Illic enim cum docto quodam viro consuetudinem habuisse, ab eoque principiis dumtaxat, ac præceptis quibusdam rationibusque imbutum, nec quantam desideraverat nactus eruditionis vim, vicinam continentem pervagando, Monasteriaque adeundo, atque in illis extantes libros scrutando, sibique comparando, atque in montium jugis acri diligentia evolvendo & in eis meditando, ad tantæ doctrinæ fastigium evasisse. Tumque abunde disciplinis expletum, in Urbem Regiam rursus venisse, eorumque animis, qui ipsius uti opera vellent, scientiarum semina inspersisse.* Verum hæc prius: modo autem, post tres annos, (tot enim fluxerant ab arrepto Sacerdotio) iterum cessare jussus, ac gradu motus, Philosophiæ scholam ad Magnauram regendam susceperat: Theodorus vero ejus discipulus, Geometriæ ludo præsidebat: Theodegius Astronomiæ; Cometas, linguæ Græcæ Grammaticæ. Iis Bardas, dum large sumptus suppeditat, ac quo scientiarum desiderio accensus videbatur, sæpe ipse quoque scholas frequentans, discipulorumque animos confirmans, intra justi temporis moras, velut alas doctrinis addidit, eisque plumescendi (ut sic dicam) ac profectus maximi, compendium fecit.

Leoni unde parta eruditio.

Instaurata CPli litterarum studia a Barda.

XXX. Idem Bardas in judiciis in Circo agitari solitis assiduus erat, animique juris æquique tenacis laudem ambiens, vulgo utique adeptus esset, tempore obscurante ea quæ illi jam iniqua patrata erant: quia tamen iterum res Ecclesiæ miscuit ac turbavit, rixæque ei & malorum ac exitii auctor extitit, pro tranquillitate, qua fruebatur, hic merito non gloriam, sed probrum labemque reportavit. Etenim Methodio, ubi annos solummodo quatuor Sedem Constantinopolitanam rexerat, ex humanis sublato, Ignatium Monachum, ac Monasterii Satyri tum Præpositum, Nicephori Impe-

Bardas juris studiosus.

pag. 120.

Ignatius Methodii successor.

A πρότερον ἕνεκά τινος αἰτίας, ἣν ὁ λόγος δηλοῖ. περὶ τὰς τῶν καρπῶν γονὰς στεῤῥά πως τοσοῦτον ὤφθη ἡ γῆ καὶ ἄκαρπος κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, 105 ὡς καὶ θάνατον κατεπείγεσθαι· ὃς ἰδὼν, τῷ τῆς συμπαθείας οἴκτῳ βληθεὶς, μήτ' ἀθυμεῖν παρῄνει, μήτε μὴν συμφοραῖς ἐναπόλλυσθαι, εἴγε δὴ βούλοιντο τῆς τοῦ Θεοῦ ἐπικουρίας, καὶ αὐτοῦ γε τυχεῖν. περί τινα γοῦν καιρὸν, ὃν ἐκ τῆς ἀστρολογικῆς ἐδιδάσκετο, ἀστέρων τινῶν ἐπιτολαῖς τε καὶ φάσεσιν ἀπόῤῥοιάν τινα καὶ συμπάθειαν τοῖς περιγείοις προσγίνεσθαι, τὰ σπέρματα τῇ γῇ καταβάλλειν, καὶ ὑπὸ κόλπους ταύτης ἐδίδου, ὧν τοσαύτην γενέσθαι συνέβη εὐφορίαν τε καὶ εὐκαρπίαν, ἐπεὶ τὸ ἔαρ ἀνέτελλε, καὶ ὁ τοῦ θέρους ἐφίστατο B καιρὸς, ὡς πολλοὺς ἐπαρκέσαι χρόνους αὐτοῖς καὶ εἰς τὸ ἑξῆς. πάντως ὑπὸ τοῦ Θεοῦ τὸν ἄμητον πολύχουν ἐνεγκαμένου, ταῖς τῶν ἀναγκαζομένων λιτανείαις ἐπιδόντος καὶ ἱκετείαις, ἀλλ' οὐ τῇ ἐκείνου περὶ τὰ τοιαῦτα ματαιοπονίᾳ. Τοῦτο γοῦν τὴν ἐπὶ πλέον τῶν Θεσσαλονικέων ηὔξησε πρὸς τὸν ἄνδρα στοργὴν, καὶ τὸ φίλτρον αὐτῶν διήγειρεν, ὡς εἰκός.

165.

κθ'. Θαυμαζόντων δὲ πολλῶν περὶ τῆς αὐτοῦ σοφίας, καὶ ὅπως εἰς ἄκρον ἔφθασε πασῶν τῶν ἐπιστημῶν, λέγεται πρός τινα τῶν ἑαυτοῦ συνήθων φάναι. Ὡς τὴν μὲν γραμματικὴν καὶ ποιητικὴν κατὰ τὴν ΚΠ. διατρίβων κατώρθωσε. ῥητορικὴν δὲ καὶ φιλοσοφίαν καὶ ἀριθμῶν ἀναλήψεις 106 κατὰ τὴν νῆ-C σον Ἄνδρον γενόμενος· ἐκεῖσε γὰρ τινι σοφῷ ἀνδρὶ ἐντυχὼν, καὶ τὰς ἀρχὰς μόνον καί τινας λόγους παρ' αὐτοῦ λαβὼν, ἐπεὶ μὴ ὅσον ἐβούλετο εὕρεσιν, τὴν χέρσον ταύτης περινοστῶν, καὶ μοναστήρια καταλαμβάνων, καὶ τὰς ἀποκειμένας βίβλους ἀνερευνῶν τε καὶ πορίζόμενος, καὶ πρὸς τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων σπουδαιότερον ταύταις ἐμμελετῶν, πρὸς τὸ τῆς γνώσεως ἄκρον ὕψος ἀνεβιβάζετο. ὅτε δὴ καὶ κόρον ἔσχε τῶν μαθημάτων, πρὸς τὴν βασιλεύουσαν αὖθις ὑπέστρεψε, τὰ σπέρματα τῶν ἐπιστημῶν ταῖς τῶν βουλομένων διανοίαις καταβαλλόμενος. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρότερον. καὶ νῦν δὲ ἐπεὶ μετὰ τρεῖς χρόνους· τοσοῦτος δὲ ὁ τῆς τοῦ θρόνου ἐναπολή-D ψεως χρόνος. ἐκ τῆς καθαιρέσεως αὖθις ἐσχόλαζε, τῆς κατὰ τὴν Μαγναύραν μὲν οὗτος ἀρχιφιλοσόφου σχολῆς· ὁ δὲ δὴ τούτου φοιτητὴς 107 Θεόδωρος τῆς τῆς γεωμετρίας διατριβῆς προΐστατο, καὶ Θεοδήγιος τῆς τῆς ἀστρονομίας, καὶ Κομητᾶς τῆς τὰς φωνὰς ἐξελληνιζούσης γραμματικῆς. οἷς ὁ Βάρδας καὶ δαψιλῶς ἐπαρκῶν, καὶ ἐκ φιλομαθίας πολλάκις ἐπιφοιτῶν, καὶ τῶν διδασκομένων τὰς φύσεις ἐπιῤῥωννὺς, ἐντὸς τοῦ καθήκοντος χρόνου ὥσπερ πτερὰ τοῖς λόγοις διδοὺς, πτεροφυεῖν ἐποίει καὶ προβαίνειν εἰς τὸ σύμπροσθεν.

166.

167.

λ'. Καὶ 108 τοῖς τοῦ ἱπποδρόμου δὲ συνεχῶς ὁ Βάρδας ἑαυτὸν ἐδίδου κριτηρίοις, καὶ ἐραστὴς νομίζεσθαι τοῦ-της τῆς γνώμης φιλοτιμούμενος, ἔτυχε δ' ἂν παρὰ E πολλοῖς, τοῦ χρόνου τὰ γεγονότα καλύψαντος· ἀλλὰ πάλιν τὰ τῆς Ἐκκλησίας κινήσας τε καὶ ἀναταράξας, καὶ ἀντὶ γαλήνης φιλονεικίας αὐτῇ καὶ κακώσεων καὶ ὀλεθρίων αἴτιος γεγονὼς, εἰκότως οὐ τὴν κρείττω δόξαν, ἀλλὰ τὴν ἐναντίαν ἠνέγκατο. ἄρτι γὰρ τὸν βίον Μεθοδίου μεταλλαχότος, τέσσαρας μόνους χρόνους τὸν τῆς ΚΠ. θρόνον κεκρατηκότος, Ἰγνάτιον μοναχὸν ὄντα, καὶ τῆς μονῆς ἡγούμενον τοῦ Σατύρου, τὸν Νικηφόρου μὲν τοῦ Βασιλέως ἔκγονον, υἱὸν δὲ Μιχαὴλ, τὸν ἐπ' ἀν-

168.

λαβεῖς

λαβείᾳ ϗ ἀρετῇ παντοίᾳ μαρτυρηθέντα πρὸς τὸν τῆς Πατριαρχίας θρόνον ἀναβιβάζουσι, ϗ τῆς οἰκουμένης τὰς οἴακας ἐμπιστεύουσιν· οὗτος οὖν μετά τινας χρόνους τὸν Βάρδαν ἐπὶ τῇ τῆς οἰκείας γυναικὸς ἀλόγως ϗ ἀναιτίως ἀποβολῇ, τῆς αὐτοῦ δὲ νύμφης περιπλοκῇ τῆς ἐκκλησίας ἀπείργων, ἐπεὶ μὴ τῶν θείων κανόνων ἀμέλει· τὴν ἣν ἐκείνῳ ἐδίδου ποινὴν τῆς ἐκκλησίας ἀποπεμπόμενος, ταύτην εἰσπράττεται παρ' αὐτοῦ. ϗ ἵνα τὸν λιμὸν ϗ τὴν δίψαν παρῶ, καὶ τὰς ἐπὶ γῆς τοῦ ἀνδρὸς ἐκτάσεις τε ϗ ῥαβδισμοὺς, καὶ τὰς καθ' ὅλον τὸ σῶμα ὠμοτάτας πληγὰς, ἓν τοῦτο μόνον ἐγὼ εἰπὼν, ἐπὶ τὸ συνεχὲς βαδιοῦμαι τῆς ἱστορίας.

λα΄. Παραδίδωσι τὸν Ἰγνάτιον ὁ Βάρδας φρουρᾷ, καὶ φρουρᾷ ἀπηνεῖ τε ϗ χαλεπῇ· ἡ δὲ ἦν ἐν τῷ τῶν ἱερῶν Ἀποστόλων τεμένει· οὐκ ἐν τῷ δὲ μεγάλῳ τε καὶ σεπτῷ, ἀλλ' ἔνθα οἱ Τάφοι καὶ λέγονται ϗ εἰσίν. ἐκεῖσε δὲ ἐναποκλείσαντες ἔν τινι τούτων τάφῳ τοῦ Κοπρωνύμου, ἐν κρυμῷ καὶ παγετῷ γυμνότερον ὑπέρου, τῆς παροιμίας, ἐν μετεώρῳ ἐπικαθίσαντες, τὰ τοῦ κρυμοῦ καὶ χειμῶνος πάσχειν ἐξεβιάζοντο. τὰ δὲ ἦν, ἡ δυσεντερία τε καὶ τῶν ἐντὸς ἀναγκαίων ἐκ τῆς τοῦ ψύχους ὑπερβολῆς διὰ γαστρὸς ἀπόρροια, καὶ θάνατος ἐκ τούτου πικρός. ἀπεβίω δ' ἂν ἐκ τῆς τῶν φρουρούντων δεινότητος καὶ ὠμότητος (ἦσαν δὲ οὗτος, ὅ, τε Γοργονίτης Ἰωάννης, καὶ ὁ Σκουτελόπης Νικόλαος, καὶ Θεόδωρος ὁ Μωρός) εἰ μή τις οἴκτῳ βαλλόμενος, Κωνσταντῖνος ἦν ὁ Ἀρμενιάκος, τῇ τούτων ἀπουσίᾳ ἐν τῷ μέλλειν σιτίζεσθαι, ἐκεῖθεν τε τὸν ἄνθρωπον κατεβίβαζε, καὶ οἴνῳ βραχεῖ, ἔτι δὲ καὶ ἄρτῳ καὶ μικρᾷ τινὶ περιθάλψει τὸ λυπούμενον ἐπ' ὀλίγον παρεμυθεῖτο. Ὡς δὲ τὸ τῆς τιμωρίας ἀρκούντως ἐδόκει αὐτῷ, τότε δὴ ὑπερόριον μὲν τὸν ἄνδρα τοῦτον κατὰ τὴν νῆσον Μιτυλήνην ποιεῖ. Ἐπεὶ δὲ καί τινες τῶν ἐπισκόπων ἀντέλεγον, καὶ τὴν δίκην πόῤῥω που δὴ οὖσαν καὶ ἀποφοιτῶντα σον ἐπεκαλοῦντο· καὶ οὐκ εἶναι γένηται ἄλλον δέξασθαι ἠπείλουν, ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας συναποῤῥήγνυσθαι· τὸν ἐκ τούτου τάραχον δὴ κατευλαβηθεὶς, ἔργου ὢν τούτους ἀπάτῃ περιελθεῖν ϗ ἀλωπεκῇ. ἰδίᾳ γοῦν, καὶ κρυφῇ τούτων ἕκαστον μετακαλούμενος, οὐ μικρόν τι καὶ πιστευτόν ὑπισχνεῖτό τε καὶ ἐδίδου, εἰ μόνον ἀποστῶσι τοῦ Ἰγνατίου, ἀλλὰ τὸν θρόνον αὐτὸν τῆς ΚΠ. ὡς δ' ἐνεδίδοσαν ἅπαντες, καὶ τῆς μὲν δόξης ἡττῶντο, τοῦ δὲ καλοῦ ἕνεκα καὶ νομίμου ἀντέλεγον οὐδείς, τότε δὴ τοῖς ὑπετίθει, ὡς ὁ μὲν Βασιλεὺς αὐτοῖς τὰς ὑποσχέσεις μὲν ἐκπληρώσειεν· αὐτοὺς δὲ τὸ εὔσχημον τηροῦντας τε καὶ σεμνὸν, ἅμα τῷ πρὸς αὐτὸν κληθῆναι μὴ πρὸς τὰ διδόμενα κατανεύσοιεν, ἵνα ϗ αὐτός, φησι, τῆς ὑμῶν ᾖ ὑπεραγάμενος ἀρετῆς. Οὕτω δὴ ἕκαστον οὐχ ὁμοῦ, ἀλλ' ἰδίᾳ ϗ κατὰ μόνας πρὸς τὸν Μιχαὴλ προσκαλούμενος, μὴ αὐθωρὸν ἐπιπηδᾶν τῇ τιμῇ ἀνέπειθε. ϗ οὗτοι μὲν ἐκ μόνου προσρήματος ἀξιούμενοί τε ϗ ἀπαρνούμενοι, ἔλαθον ἑαυτοὺς παραδειγματίσαντες· τῆς γὰρ ἀρετῆς ἐξέπεσον, τῷ τῆς δόξης νικώμενοι ἔρωτι· ϗ ταύτης αὖθις ἡμάρτανον, ὅτι μὴ καλῶς, ἀλλ' ἐπιβούλως τὸν Ἰγνάτιον παραδεδώκασιν.

ratoris ex filia nepotem, ac Michaelis filium (virum scilicet omni pietatis atque virtutis laude clarum) qui rerum potiebantur ad Patriarchalam Sedem provehunt, eique orbis gubernacula concreduot. Hic itaqua post annos aliquot, dum Bardam Cæsarem, quod nalla legitima causa aut crimine repudiata uxore, cum nuru sua commiscebatur, neglecti canonum juris ooo indiligens vindex ac altor, Ecclesia arcat; quamque illi pœnam indiaerat, ajiciendo ab Ecclasia, namdem ab eo vicissim sustinait. Atque ut famem sitimque præteream, humique distento corpora verbera, ac sævissimas membris omnibus plagas taceam, ubi unum hoc tantummodo dixero, occœptam Historiæ seriem repetam.

A Barda incesto, solio ejectus.

XXXI. Traditur a Barda Ignatius carceri, idqua immani suoestissimoque. Fuit illa in sanctorum Apostolorum delubro; non in magna ac veoerabili Apostolorum Æde, sed ubi dicuntur *Sepulchra*, & axtant. Ibi in quodam sepulchro includeotes, quod Copronymi fuerat; geluque ac frigora (pistillo, quod proverbio dicitur, nudiorem) conficiendum in ejus superioribus statuentes, in ea incommoda morbosqua, qui eam aeris intemperiem sequi solent, ipsum conjecerunt; dysenteriam scilicet, intestinorumqua, gelu frigorisque exuperantia, per ventrem dejectionem, indeque acerbam mortem: ac plane ex custodum immanitate & sævitia, ea extinctus esset (erant illi Joannes Gorgonites & Nicolaus Scutelotes & Theodorus Moras) nisi quis miseratione tactus (Constantinus scilicet Armeniacus) illis tum per cibi sumendi occasionam absentibus, cum inde demisisset, modicoque vino ac pana, necnon tantillo quodam fomento nonnihil dolorem mitigasset. Ubi autem Bardas sat eum pœnarum dedissa existimavit, in Insulam Mitylenem exilio relegat. Quia vero nonnulli Episcopi adversabantur, jusque in eo profligatum ac procul valere jussum objectabaut; quicquid denique contigeret, nullum alium se recepturos minabantur, quinimmo ab Ecclesia pariter scissum iri, hinc rerum turbationem veritus Bardas; hos quoque dolo ac vulpina adoriendos putavit. Singulos itaque seorsam ac clanculum ad se accersens, non aniguam aliquid, aut quod merito spernendum videretur, tum pollicebatur, tum dabat, modo solum ab Ignatio discederent; sed vel ipsam Sedem Constantinopolitanam. Cunctis vero cedentibus, gloriæqua ambitu superatis, nec ut juris æquique causa refragarentur ullam rationem habentibus, tunc nimirum singulos admonuit, impleturum quidem Imperatorem quæ arat pollicitus; illis tamen servandum quod ex decori honestique ratione axistat; nec statim cum accerserit, acquiescendum ut oblata accipiant; *Quo & ipse Imperator, vestræ*, inquit, *virtutis supra modum admirator existat*. Sic itaqua singulis non simul, sed seorsum vocatis, auctor est, ne confestim in dignitatem iovolent. Atque hi quidem ex sola salutatione rogati, ac abnuentes, ipsi seipsos imprudentes traducebant. Gloriæ enim amore superati, virtutis facere jacturam; nec gloriam sunt assecuti, quod non rite exque honesti rationa, sed insidiosa Ignatii caussam prodiderant.

Ignatii durus carcer & tractatio; dysenteria.

Edit. Paris. pag. 121.

Decepti a Barda Episcopi, ut Ignatii ejectioni consentiant.

Photius Patriarcha.

XXXII. Sic itaque his quoque humanum quid se passos ostendentibus, inque eum modum deceptis, Photio viro sapientiæ laude claro, sæculari militia ac dignitate Secretariorum Principi, Constantinopolitanam Sedem tribuit. Atque ut gestis majus quid ad robur adjicerent, Romani Antistitis Vicarios, alia occasione Roma missos (adversus scilicet hæresim Iconomachorum) accersentes, adversusque Ignatium quæsita opportunitate coactoque Concilio adducentes, in divinorum Apostolorum sacra Æde publicata sententia, Ignatium depositionis pœnæ subjiciunt; eique ab exilio revocato, pugnis vultum contundunt, confractosque dentes excutiunt; atræ noctis procellam adversus Sacerdotes miscentes, cui similis nulla umquam in terra extiterit. Quæ vero quantaque alia Bardas adversus Sacerdotum omnem cœtum temere ausus sit, quos quotidie carceris maceratione exiliisque ac pœnis sævissimis, ut communione Photio jungerentur, addiceret, & libri complures, & omnis posteritas tragice deflere umquam desinet.

Vicarii Rom. Pontificis Photio assipulantes, ejecto Ignatio.

Sacerdotum Ignatio studentium persecutio.

XXXIII. Exinde factum ut Rossi Scythicæ illa gens immitis ac fera Romanos agros vastarent; ipsumque Pontum (haud sane etiam Euxinum) igni desolarent, ac quasi indagine, Regiam ipsam Urbem (Michaele in expeditione adversus Ismaelitas occupato) cingerent. Verum hi quidem abunde Dei ira exsaturati, Photio, qui ad Ecclesiæ gubernacula sedebat, Deum exorante, Urbique propitium reddente, domum rediere; nec multo post, Legatis in Urbem missis, divinum efflagitantes Baptismum, etiam impetravere.

Rossorum grassatio. Edit. Paris. pag. 122.

Rossi ad fidem adducti.

XXXIV. Partim itaque hæc Rossorum vastabat incursio; partim Cretensium advecta classis, ad viginti lintres (cymbaria vocant) galeas septem ac onerarias quasdam, adducens, deprædabatur infestabatque; modo quidem Cycladas insulas, modo maritimam omnem regionem ad Proconnesum usque pervagans: partim denique continui terræ-motus labefactabant, & solo tenus diruebant. Horum unus, quo die Domini ac Salvatoris nostri in cœlos recepti solemnis memoria agitur, Exacionii tertiam partem solo prostravit, eam scilicet quæ ad Austrum spectat, elegantique cultu extructa Templa habet, ac magnificas Ædes: alter statuas evertit; tum scilicet victoriam, quæ ad Auream Urbis portam collocata erat, tum quæ in Deutero (velut *Secundum* dicas) ad sanctam Annam, suis firmiter basibus fixæ stabant. Hanc Leo Mathematicus collapsam videns, illius palam casum designare dixit, qui ab Imperatore potentia proximus esset. Longioris operæ esset arefacta flumina ac fontes referre, aliaque tum in Isauria, tum in singulis quibusque provinciis visa portenta: quæ omnia Imperator in secundis habens, Equestribus certaminibus ad sancti Mamantis in Steno Templum totus incumbebat.

Arabum Cretensium grassatio.

Terræ-motus.

Fatidica prædictio.

XXXV. Quandoque autem (prius vero narrabo consuetudinem quamdam, qua Saracenorum adversus Romanos eruptio, accensa facula, momento temporis indicabatur ac detegebatur.) Castellum quoddam ac præ-

Ignes artificiosi a Michaele [illegible].

λβ'. Οὕτως οὖν ἐπεὶ καὶ οὗτοι ἀνθρώπινόν τι ἐφάνησαν, καὶ οὕτω δὴ ἐξηπατήθησαν, Φωτίῳ ἐπὶ σοφίᾳ μὲν ὄντι γνωρίμῳ ἀνδρὶ, κοσμικῆς δὲ τάξεως ἀντιποιουμένῳ, καὶ τὴν τοῦ Πρωτοασηκρῆτις δεδραγμένῳ τιμὴν, τὸν θρόνον ἐδίδου τῆς ΚΠ. καὶ ἵνα δὴ καὶ τὰ αὐτῶν κραταιότερα ἀποφήνωσιν, Τοποτηρητὰς μὲν ἐκ Ῥώμης ἐπ' ἄλλαις προφάσεσι, κατὰ τῶν Εἰκονομάχων σταλέντας μεταπεμψάμενοι, κατὰ δὲ Ἰγνατίου μετὰ τοῦ καιροῦ γεγονέναι παρασκευάσαντες καὶ συνεδριάσαντες, καὶ ἐν τῷ τῶν θείων Ἀποστόλων τεμένει δεδημοσιευμένῃ καθαιρέσει τοῦτον καθυποβαλόντες, ἀπὸ τῆς ἐξορίας μετεκαλέσαντο, πυγμαῖς τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς ὀδόντας συνθλάσαντες, πᾶσαν σκοτόμαιναν κατὰ τῶν Ἱερέων * κακῶς, (καὶ δεύτερος τῶν ἄνω ἐπὶ γῆς μηδέπω φανῇ.) ἀλλ' ὅσα μὲν καὶ ἄλλα κατὰ πάντων Ἱερέων ἐτεκτήνατο; φυλακαῖς τε καὶ ὑπερορίαις καὶ ποιναῖς ὠμοτάταις ὁσημέραι παραδιδοὺς, ἵνα τῷ Φωτίῳ συγκοινωνήσωσι, βίβλοι τε πολλαὶ, καὶ ὁ πᾶς οὐκ ἐπιλίποι χρόνος ἐκτραγῳδῶν.

* Fort. κυκῶν; clausula vitiosa, aut mutila.

λγ'. Ἐντεῦθεν γοῦν τὰ μὲν τῶν Ῥωμαίων ἡ τῶν Ῥῶς ἐκάκου ἐπιδρομή· ἔθνος δὲ οὗτοι Σκυθικὸν ἀνήμερόν τε καὶ ἄγροικον· τόν τε Πόντον αὐτὸν, [169] οὐ μὴν καὶ τὸν Εὔξεινον, κατεμπίμπρασαν· καὶ αὐτὴν τὴν πόλιν περιεστοίχιζον, τηνικαῦτα τοῦ Μιχαὴλ κατὰ Ἰσμαηλιτῶν ἐκστρατεύοντος. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν τότε θείας ἐμφορηθέντες ὀργῆς, Φωτίου τὸ Θεῖον ἐξιλεωσαμένου, τοῦ τῆς Ἐκκλησίας τοὺς οἴακας ἔχοντος, οἴκαδε ἐπανεπόρευοντο· καὶ μετ' οὐ πολὺ πάλιν τὴν βασιλεύουσαν πρεσβεία αὐτῶν κατελάμβανε, τοῦ θείου βαπτίσματος ἐν μετοχῇ γενέσθαι αὐτοὺς λιτανεύουσα, ὃ καὶ γέγονεν.

λδ'. Τὰ μὲν οὖν ἡ τούτων ἐκάκου ἐπιδρομή· τὰ δὲ ὁ τῆς Κρήτης στόλος ἀναγόμενος, [170] ὡς κουμβαρίων ἄχρι εἴκοσι, ἑπτὰ γαλέας, καί τινας σατούρας μεθ' ἑαυτοῦ ἐπαγόμενος, ἐλῄζετό τε καὶ κατεδουλαγώγει, νῦν μὲν τὰς Κυκλάδας νήσους περινοστῶν, νῦν δὲ ἄχρι Προικοννήσου τὴν παράλιον ἅπασαν. τὰ δὲ οἱ συνεχεῖς τῶν σεισμῶν ἐλυμαίνοντό τε, καὶ πρὸς ἔδαφος ἔβαλλον· νῦν μὲν καθ' ἣν ἡ τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἀνάληψις ἑορτάζεται, τὸ πρὸς νότον τρίτον τοῦ [171] Ἐξακιονίου πρὸς γῆν ἐδαφίζοντες, ναούς τε διαπρεπεῖς καὶ οἴκους λαμπρούς· νῦν δὲ στήλας, τήν τε κατὰ τὴν Χρυσῆν πύλην τῆς πόλεως Νίκην ἐγκαθιδρυμένην, τάς τε ἐν τῷ Δευτέρῳ κατὰ τὴν ἁγίαν Ἄνναν [172] στερρῶς ἱσταμένας ἐγκατασείσαντες· ἣν ὁ μαθηματικὸς Λέων καταπεπτωκυῖαν ἰδὼν, τὴν τοῦ δευτέρου ἐκ βασιλέως πτῶσιν ἔλεγεν ἐπισημαίνειν καθαρῶς· Μακρὸν ἂν εἴη λέγειν ποταμῶν ἀφάνειαν καὶ πηγῶν, καὶ ἄλλ' ἄττα παθήματα κατά τε Ἰσαυρίαν, καὶ καθ' ἑκάστην χώραν ἐπιγινόμενα· ἃ πάντα ὁ Βασιλεὺς ἐν δευτέρῳ θέμενος, ὅλος εἴχετο τῶν ἱππικῶν ἀγώνων κατὰ τὸν [173] ἐν Εὐξείνῳ ἀνεγηγερμένον ναὸν τοῦ ἁγίου Μάμαντος.

λε'. Καί ποτε δὲ, ἀλλὰ συνήθειάν τινα διηγήσομαι πρότερον, ἣ τὴν τῶν Σαρακηνῶν καθ' ἡμῶν ἐκστρατείαν διὰ πυρσοῦ ἐν ἀκαρεῖ ἐδήλου καὶ παρηγύμνου τῷ Βασιλεῖ· ἔρυμά τι καὶ

φρούριον τῇ κατὰ Κιλικίαν Ταρσῷ πλησιάζον καὶ γειτονοῦν, οὕτω καλούμενον, [174] Λοῦλόν ἐστιν. οἱ τοίνυν πεπηγμένοι ὄντες τοῦτο φρουρεῖν, ἅμα τῷ τὴν ἐκείνων ἰδεῖν ἐκδρομὴν, διὰ φανοῦ δηλοῦσι τοῖς * κατὰ τὸν Αργαῖον βουνόν· καὶ οἱ αὖθις, τοῖς κατὰ τὸν Ισαμον· καὶ οἱ, τοῖς κατὰ τὸ Αἴγιλον· καὶ τοῦτο, τοῖς κατὰ τὸν Μάμαντα πάλιν βουνόν· εἶτα τοῦτον [175] ὁ Κύριζος διαδεχόμενος· καὶ αὖθις τοῦτον ὁ Μώκιλος. ἐκ τούτου δὲ ὁ τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου βουνὸς τοῖς ἐν τῷ μεγάλῳ παλατίῳ κατὰ τὸ Ηλιακὸν τοῦ Φάρου, ἐπὶ τούτου Διαιτερίοις ἀφωρισμένοις ἐν βραχεῖ ἐποίει δὴ φανερά. Ποτὲ γοῦν τοῦ Μιχαὴλ κατὰ τὸν εἰρημένον τοῦ μάρτυρος Μάμαντος ναὸν ἱππεύσασθαι μέλλοντος, καὶ τὸ σύνθημα τῆς ἱπποδρομίας δεδωκότος, ἐπεὶ κατὰ τὴν ἑσπέραν ὁ ἐκ τοῦ Φάρου φανὸς διὰ τοῦ Πεππίου ἐδήλου τὴν τῶν ἐθνῶν ἐκδρομὴν, εἰς τοσοῦτον ἦλθεν ἀγῶνα καὶ φόβον ὁ Βασιλεὺς, δέει τοῦ μὴ περιφθῆναι τὴν ἡνιοχείαν αὐτοῦ παρὰ τῶν θεατῶν τῆς τοιαύτης ἕνεκεν ἀγγελίας, εἰς ὅσον ἄλλός τις ἦλθε κινδυνεύων ὑπὲρ τῆς ψυχῆς, καὶ τοῦ μὴ πλησιάσαι τοὺς μᾶλλον ἀγωνιζόμενος. Οὕτως ἐκεῖνος ἐθεατρίζετό τι, καὶ οὐκ ᾐσχύνετο· ὅθεν ἵνα μήτε τις τῶν αὐτοῦ ἀγώνων ἀπολιμπάνοιτο, μήτ' ἄλλό τι τῶν ἐκεῖθεν ἀνιαρῶν προσπῖπτον χαυνοτέρους ποιήσῃ τοὺς θεατὰς, μηκέτι τοὺς πλησιάζοντας φανοὺς ἐνεργεῖν προσέταξεν· ἀλλὰ σιγῇ βαθείᾳ καὶ λήθῃ τὰ τοιαῦτα παρακαλυφθῆναι μακρᾷ.

λϛ'. Αλλοτε δὲ πάλιν, ἵνα σαφεστέρα γένηται ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἀναγωγία καὶ ἄνοια, αὐτοῦ ἐφ' ἅρματος ἱσταμένου, καὶ τῆς βαλβῖδος μέλλοντος ἐκπηδᾷν· ὑπάτει δὲ Βένετος, καὶ Πράσινος ὁ Λογοθέτης Κωνσταντῖνος, ὁ Πατρικίου Θωμᾶ καὶ γεγονότος Λογοθέτου τοῦ Δρόμου πατὴρ, Λευκὸς δὲ, ὁ Χειλᾶς· καὶ Ρούσιος, ὁ Κρατᾶς· οὐκ ἦν δὲ οὐδὲ τῷ Πρωτοασηκρῆτις σχολάζων, ὥσπερ οὐδὲ τῷ Πρωτονοταρίῳ τοῦ Δρόμου· ἀλλ' ὁ μὲν ἦν [176] Κομβινογράφος τῶν Βενέτων, ὁ δὲ τῶν Πρασίνων. αὐτῶν οὖν ἐφ' ἅρματος ἱσταμένων μετὰ καὶ τῆς ἡνιοχικῆς στολῆς· καὶ ἐπαγγελίας φθασάσης ὅτι δεινῶς ὁ Αμερ κατατρέχει τε καὶ κατασύρει τὸ Θρακήσιον, καὶ τοῖς Μαλαγίνοις πλησιάζει, καὶ προσδοκῶνται ὅσον οὐδέπω δεινά· καὶ ἐπὶ τούτῳ συννοοῦντος μὲν τοῦ Πρωτονοταρίου, ἀπαγγείλαντος δὲ μετὰ κατηφείας τὴν ἐκ τοῦ Δομεστίκου τῶν σχολῶν ἀπόκρισιν· καὶ ἅμα ἐπὶ χεῖρας τὰ γράμματα φέροντός τε καὶ δεικνύοντος, Τίνι, φησὶν, ὦ οὗτος, τόλμῃ χρησάμενος, τοιαῦτα κατὰ τὸν ἀναγκαῖον τοῦτον ἀγῶνά μοι διαλέγειν ἐπιχειρεῖς, τοῦτο μόνον σπουδάζοντι, εἰ μὴ τὸν μέσον εὐώνυμον ἰδεῖν περατεξαμμένον; ὑπὲρ οὗ μοι πᾶς ὁ ἀγών.

λζ'. Καὶ οὐχὶ μὲν τούτῳ τῷ πόθῳ, ἢ, εἰ βούλει γε, πάθει ἡλίσκετο, ἑτέρων δὲ ἀπρεπεστέρων ἐκτὸς ἦν· ἀλλὰ καὶ μέτριον ἦθος ἀμέτρως καταδιώκων, ἐξέπιπτε τοῦ πρέποντος, καὶ τῆς βασιλικῆς τιμῆς τὰ μάλιστα. καί ποτε γυναίῳ, ἧς τὸν παῖδα υἱοθετησάμενος ἦν, κατὰ τὴν ὁδὸν συντυχὼν, ἐκ Βαλανείου μὲν ἐρχομένῃ, τὴν ἑαυτῆς δὲ κάλπιν ἐπὶ χεῖρας ἐχούσῃ· ἐκ τοῦ ἵππου ἀπορρίψας, τοὺς μὲν ἄλλους ὅσοι ἐκ τῆς συγκλήτου τούτῳ ἐπηκολούθουν κατὰ τὰ ἐκεῖσε ὄντα ἀνάκτορα ἐξαπέστειλεν, ἀκόλαστα δέ τινα καὶ μυσικὰ ἀνδράρια ὑπαγκισάμενος, ἀπῄει μετὰ τῆς γυναικὸς, τὴν κάλ-

sidium Tarsi Ciliciæ vicinum (Lulum nomine) extructum est. In eo præsidiarii, dum Saracenos incursionem expedire sentiunt, laterna significant his qui in Argeo colle excubias agunt; iterumque in Argeo, bis qui in Isamo: hique vicissim, his qui in Ægilo: Ægilum rursus, his qui in colle Mamaotis degunt: sequitur Cyrisus; huncque rursus Mocilus; ex eo Auxentii collis, Diætatiis, qui in magno Palatio ad Phari Solare constituti erant, nulla moru periculi index erat. Quandoque igitur, cum ad illud, quod diximus, Mamantis Martyris Templum, Michael ugendis equis se accingeret, jamque Equestris certaminis signum datum esset, quoniam ud vesperam Phari laterna, Papiu accendente, hostes ingruere indicaverat, in tantas angustias metumque ubreptus est (nempe veritus ne sua illa uurigatio, auditione ea perculsos spectatores non satis uttentos haberet) in quantas vix alius in vitæ ipso periculo constitutus, quique diligentem potius operam iisdem hostibus propulsandis adhiberet. Sic nimirum ille spectaculis indulgebat, nec cum ejus tei pudebat. Idcirco, ne quem illius certaminibus deesse contingeret, neve aliud quid tristis nuntii, ea ignium indicutione, languidiores spectatores redderet, e vicinis Urbi speculis ignes accendi deinceps vetuit, altoque silentio, uc longa oblivione talia aboleri præcepit.

Edit. Parif. pag. 123.

XXXVI. Rursus alias (quo viri dissolutus unimus ac vecordia clurius innotescat) cum in curru staret, jamque equi carceribus emittendi essent (incedebat ipse Veneto habitu; Prasino, Logotheta Constantinus, Thomæ pater Dromi Logothetæ; Albo, Cheilas; Ruseo, Cratas: at neque Protoasecretis, neque Protonotario Dromi, a Circi tebus vacabat; sed alter factionis Venetæ Combinationum, alter Prasinæ Sctiba erat.) His itaque in curru, solemni Equestribus ludis stolu stantibus, ullatoque nuntio, *Amerem graviter Thracesium regionem populari ac diripere, jamque ad Malagina prope accedere, ac mala imminere*: eaque re mœsto animo dejectoque vultu, Protonotario Domestici Scholarum responsum nuntiante, acceptasque ab eo litteras in manibus habente ac ostendente, *Qua*, inquit, *heus tu, audacia, me tam necessario certamine occupatum, istis de rebus interpellas; cum in hoc unum incumbam, ut eum qui medium tenet in lævam partem avertam? de quo mihi totum hoc certamen est.*

Michaelis fatuitas, ludorumque perditus amor.

XXXVII. Neque vero hoc dumtaxat desiderio, aut (si mavis) libidinu perditoque amore laborans, ab aliis turpioribus immunis vitiis erat: sed præterea dum modestiam citra modum sectatur, a decoro quam maxime excidit, eaque gravitate quæ Imperatorem condeceat. Obviam quandoque mulierculam babuit, cujus e sacro fonte filium susceperat, e balneo redeuntem, ac quæ manibus situlam gestaret. Tum equo desiliens, alios Senatorii ordinis viros, qui ipsum comitabantur, haud procul in Palatium abire jubet: ipse cum impuris libidinosisque, quos sibi asciverat, ex vulgi fæce hominibus, mu-

Inepta modestiæ affectatio.

pag. 124.

lierculam secutus, ablataque ei e manibus situla, *Bono Animo sis*, inquit, *ò mulier, meque tua domo accipe, furfuracei panis recentisque casei* (ἀσβεστοτύρου, præstat enim ipsam ejus vocem ponere) *appetentiorem*. Cum autem mulier inaudita spectaculi novitate stuperet, omnique egestate premeretur, ac neque saltem mensam haberet, aut lintea quibus illi sterneret: Michael dicto citius, asperiorem pannum ex balnei usu detergendis siccandisque corporibus, madentem adhuc inde a mulieccula allatum accipiens, mappæ loco linteique subtilioris, pro mensæ usu, sternit; ereptaque mulieri clave, unus omnia fit; Imperatorisque & mensam instruentis, coquique & convivæ munus obit. Productisque quæ paupeculæ mulieris penus erant, cum ea epulabatur ac concœnabat, Christum meum ac Deum bello eo facinore referens atque imitans. Peracto convivio, lento pede in Palatium redit, magnæ stoliditatis & arrogantiæ fastusque damnans superiores Imperatores; cujus illi nugas si audivissent, utique dicturi essent; *At non temere deliciis diffluentem atque ludentem, hæc te oportuit facere, fastumque nostrum damnare, sed cum prior belli labores desudares, parcoque victu militum amans, cum iis lubens, non cum copis malisque ac imparis mulierculis concœnares*. Hæc itaque omnia exosum reddebant Michaelem, Deique in illum justissimam iram provocabant.

Michaelis summa stupiditas.

XXXVIII. Quodque his gravius, quod secum habebat sodalitium (Satyri quidam ii erant, ganeones in omnem turpitudinem parati: dixisses, Bacchi thiasotas) his illa honorem habens eosque colens, divinorum contemptu, Sacerdotales auro contextas vestes ac Pontificum humeralia eis adhibebat, ad hæcque turpites ac impure, quæ pura sunt, eos peragere cogebat. Ejus chori principem, sic nuncupatum Grylum, Patriarcham vocabat: reliquos undecim, præcipuarum illustriumque Sedium Metropolitas; quibus nisi ipse sodalis sociusque accederet, ne gratos quidem habebat Imperii fasces. Idcirco Coloniæ Præsulis sibi ipse nomen indebat. Quia vero etiam cantillare, divinaque peragere Mysteria illis incumbebat, cantica modulosque explando citharam adhibebant, modo sensim pulsantes, & ut illa stridulum argutumque sonum ederet, hoc æmulati quod Sacerdotes secreto agitant; modo pulsu libero ac claro sonitu, pro eo ac Sacerdotes sic clare quasi perorando pronuntiant. Aurea quoque ac gemmis baccata vasa aceto ac sinapi implentes, atque illis impartientes qui erant percepturi, per eum modum impollutis Mysteriis illudebant. Accidit autem ut quandoque chorus hic beato Ignatio Patriarchæ obviam fieset, cum is supplicationis causa ex Ecclesiastico ordine cum Clericorum pompa procederet. Hunc ut conspexit Grylus, lubentissime rem capescens, pulsare auspicatur, retractaque casula cum sodalibus, contentiora citharæ sonitu, sanctissimos viros conviciis compluit verbisque turpissimis fatigat.

Mimica Sacrorum repræsentatio.

Edit. Paris. pag. 125.

XXXIX. Quin Theodoram quoque matrem adhuc superstitem atque in Palatio versantem, quandoque ad se vocavit, quasi illa sancta ei precatu-

A πεν τῶν ἐκείνης χειρῶν ἀναλαβών· καί, Ἄγε δή, ὦ γύναι, θαῤῥοῦσα ὑπόδεξαι, ἐμὲ κατὰ τὸ οἴκημά σου ὑπόδεξαι, ψωμοῦ πιτυρώδους ἔφεσιν ἔχοντα, ἢν καὶ ἀσβεστοτύρου· δεῖ γὰρ τὴν ἐκείνου λέξιν εἰπεῖν. Ἐπεὶ δὲ τῷ ξένῳ τοῦ θεάματος ἡ γυνὴ ἦν ἐνεός, καὶ πάντων ἀπόρει, μήτε μὴν τράπεζαν, μήτε τὰ ταύτης στολίζοντα ἔχουσα· ὁ Μιχαὴλ θᾶττον ἢ λόγος εἶχε στραφείς, τὸ ὃ ἔφερε σάβανον ἐκ τοῦ βαλανείου ἔτι διάβροχον ὂν λαβών, ἀντὶ λεπτῶν ὀθόνας, ἃ τῇ τραπέζῃ ἐπίκεινται, χρησάμενος, καὶ τὴν κλεῖδα τῆς γυναικὸς ἀφελών, αὐτὸς ἦν τὰ πάντα, Βασιλεύς, τραπεζοποιός, μάγειρος, δαιτυμών· ἐκβαλὼν δὲ τὰ ἃ εἶχε τῆς πενιχρᾶς ἐκείνης ἡ κιβωτός, εἱστιᾶτο ταύτῃ καὶ συνεδείπνει, τῇ μιμήσει πρὸς τὸν ἐμὸν ἀναφέρων Χριστὸν καὶ Θεόν· κἀκεῖθεν βάδην αὖθις ἄπεισι πρὸς τὰ ἀνάκτορα, πολλὰς εὐηθείας καὶ ἀλαζονείας καὶ τύφου καταγινώσκων τῶν πρὸ τοῦ Βασιλέων, οἳ ἐκείνου λῆρον εἰ ἤκουσαν, Ἀλλ' οὐκ ἄλλως τρυφῶντα καὶ παίζοντα, ταῦτα ἔφησαν ἐχρῆν σε ποιεῖν, καὶ τὸν ἀμέτρον τῦφον καταγινώσκειν, ἀλλὰ προπολεμοῦντα, καὶ τῶν ἀναγκαίων σπανίζοντα, καὶ τοῖς στρατιώταις σύνδειπνον ὄντα καὶ ἐραστήν, ἀλλ' οὐ γυναίων καπηλίδων καὶ μοχθηρῶν. Ταῦτ' οὖν ἅπαντα μισητόν τε ἐποίει τὸν Μιχαήλ, καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκίνει δικαιοτάτην ὀργήν.

177.

λζ'. Καὶ τὸ δὲ χαλεπώτερον, ἡ ἣν εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ φατρία, Σάτυροί τινες οὗτοι, καὶ πρὸς πᾶσαν αἰσχρουργίαν ἀκόλαστοι, εἴποι ἄν τις αὐτοὺς θιασώτας εἶναι Διονύσου καλῶς· ὡς ἐκείνους δὴ τιμῆς ἄγοντι καὶ αἰδοῦς, τῶν θείων καταλιγωρῶν, ἱερατικὰς στολὰς χρυσοϋφάντους τε ἐπετίθει καὶ ὠμοφόρια· καὶ ἄλλως ἠνάγκαζεν ἀσχημόνως τε καὶ ἀνάγνως τελεῖν τὰ ἁγνά· καὶ Πατριάρχην τὸν ἔξαρχον τούτων ἐκάλει, ὑπὸ Γρῦλον καλούμενον· τοὺς δὲ λοιποὺς, ἕνδεκα Μητροπολίτας τῶν ἐξαιρέτων θρόνων τε καὶ λαμπρῶν, οἷς εἰ μὴ καὶ αὐτὸς ἑταιρῶν, οὐδὲ βασιλεύειν ἠξίου. Ὅθεν καὶ ὁ Κολωνείας οὗτος ἐλέγετό τε καὶ ὀνομάζεται Πρόεδρος. Ἐπεὶ δὲ καὶ ᾄδειν ἐχρῆν αὐτοὺς, καὶ τελεῖν τὰ μυστήρια, τὰς μὲν ᾠδὰς ἐξεπλήρουν διὰ κιθάρας· νῦν μὲν ἠρέμα πως οὕτω καὶ λιγυρῶς ἐπηχοῦντες, τὰ μυστικὰ μεμούμενοι· νῦν δὲ ἀνέτῳ φορᾷ καὶ διαπρυσίῳ, ὥσπερ τὰς ἐκφωνήσεις εἴωθεν τῶν Ἱερέων. Καὶ σκεύη δὲ διάχρυσα, καὶ ἐκ μαργάρων συγκείμενα ὄξους τε καὶ σινάπεως ἐκπληροῦντες, τοῖς οἷς ἐβούλοντο μεταλαμβάνειν ἐδίδοσαν, τῶν ἀχράντων οὕτω καταπαίζοντες μυστηρίων. Οὗτος οὖν ὁ Γρῦλος, καὶ ὄνῳ ἐποχεῖτο τὰς δημοσίας ἀγυιὰς πλάνων, καὶ τὸν τοιοῦτον θίασον συνεπόμενον ἔχων ἠγάλλετο· καί ποτε συνέβη συντυχεῖν Ἰγνατίῳ τῷ μακαρίτῃ Πατριάρχῃ κατὰ πρόοδον τῇ ἐκκλησιαστικῇ λιτῇ μετὰ τοῦ ἱερατικοῦ Κλήρου ἐφεπομένου. Ὡς οὖν εἶδεν αὐτὸν ὁ Γρῦλος, ἄσμενος τοῦ πράγματος ἑλόμενος, ἐξῆρχέ τε τῶν κρουμάτων, 130 καὶ τὸ φελόνιον ἀναστείλας μετὰ τῶν αὐτοῦ συμμυστῶν, διατονωτέρας τε ἔκρουε τὰς κιθάρας, καὶ τοὺς ἁγίους ἐκείνους λοιδορίαις καὶ αἰσχίστοις ἔβαλλε ῥήμασι.

178.

179.

180.

λθ'. Καὶ Θεοδώραν δὲ τὴν ἑαυτοῦ μητέρα ἔτι ζῶσαν, καὶ τοῖς ἀνακτόροις διατριβομένην, μετακαλέσατό ποτε ὡς εὐλογηθησομένην παρ' αὐτῆς,

πλασάμενος τοῦτον εἶναι τὸν μακαρίτην Ἰγνάτιον. Ὡς οὖν ἐκείνη μετ' εὐλαβείας καὶ αἰδοῦς ἡ ἱερωτάτη γυνὴ, ἔρριψεν εἰς τὸ ἔδαφος ἑαυτὴν ἐξαιτουμένη εὐχήν. καὶ γὰρ ἐλάνθανε τίς, τὴν γενειάδα κρύπτων κατὰ τὸ πρόχειρον· ψόφον αὐθωρὸν ἐπαφεὶς δυσωδίας πλήρη καὶ ῥήματα αἰσχρὰ, τὰς ἐκείνης καὶ τῶν εὐσεβεστέρων εἰς ἑαυτὸν ἐξεκαλεῖτο ἀράς. ἣ καὶ τὸ μέλλον ἀποφοιβάσασα, τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας τε καὶ χειρὸς ἔξω γενέσθαι διεσάφει τὸν Μιχαήλ. Ἀλλ' οὐκ ἦν ἄνδρα παρατραπέντα διὰ τῆς ἀληθείας καὶ ἀποστάντα τῆς ἀρετῆς, ἀνακληθῆναι, καὶ τῆς μακαρίας λαβέσθαι ὁδοῦ. ὅθεν οὐδὲ πορρωτέρω διὰ τὰ κακὰ, ἀλλ' ἑαυτοῖς ἐκείνοις πλατειάζειν ἐποίουν, οἱ τῶν τοιούτων αἴτιοι καὶ ἐφευρεταί· καὶ πρῶτον μὲν εἰς ἑαυτὸν ὁ Βάρδας ταῦτα ἐπέφερε, μᾶλλον δὲ ὁ Θεόκτιστος ὁ Κανίκλειος πρὸ αὐτοῦ· εἴτε διὰ τὸ παντελῶς τούτῳ χαρίζεσθαι πάντας διὰ ὁμοθυμαδὸν, καὶ μὴ τῶν πονηροτέρων ἀνακόπτειν διδαγμάτων ὡς Ἐπιτρόπων ἐπικεχειρουμένων, εἴτε δὲ τοῦ μὲν ἑνὸς ἀναστέλλοντος, τοῦ δ' ἑτέρου μὴ τὰ ἴσα φρονοῦντος ἐξ * ἐριθείας καὶ συναναστέλλοντος, ἀλλ' ἐπιτρέποντος μᾶλλον· ὡς καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις τοιούτους ἐθεασάμεθα. πλὴν ἐπήγαγον εἰς ἑαυτοὺς τὰ κακά· καὶ ὁ μὲν Θεόκτιστος νῦν μὲν, ὡς εἴρηται, σφαττόμενος, νῦν δὲ ταῖς αἷς ἐνεχείρει δουλείαις μὴ κατευοδούμενος. καὶ γὰρ πολλῶν στρατιῶν πολλάκις προβληθεὶς Ἡγεμὼν, καὶ κατὰ πολλῶν ὁρμήσας πολεμίων· νῦν τε καὶ πρὸ τούτου οὐδαμοῦ νικήσας ὑπέστρεψεν, ἢ τὸ σύνολον τῶν ἐχθρῶν καθυπέρτερος· ἡττώμενος δὲ καὶ πανωλεθρίᾳ τὰ στρατεύματα παραδούς· οὐκ οἶδα εἴτε φρονήσεως ἀμοιρῶν καὶ λόγου, καὶ τῶν ἐν πολέμοις ἀνδραγαθημάτων ἀπείρως ἔχων, ἅτε δὴ μήτε μελετήσας ταῦτα ποτὲ, ἢ τινι ἄλλῃ μείζονι αἰτίᾳ τῇ ὑπὲρ ἡμᾶς, ἢ καὶ τῇ εἰρημένῃ νυνί. καὶ γὰρ ἡλιακῶν ποτε ἐκλείψεων δύο γεγενημένων, κατὰ τῶν Ἀβασγῶν οὗτος προβληθεὶς Στρατηγὸς, θεομηνίας ἀπέλαυσε δυστυχῶς· οἱ μὲν γὰρ ναυαγίῳ περιπεσόντες, περὶ τὴν ἑαυτῶν ζωὴν ἐδυστύχησαν· οἱ δὲ καὶ τῆς ξηρᾶς ἐπιβάντες, ταῖς ἐκείνων δυστυχίαις συνεκοινώνησαν. καὶ οὗτος μὲν οὕτως ἀπώλετο ὁ στρατός· μετ' οὐ πολὺ δὲ πάλιν θρασύτερον ἁψάμενος τοῦ πολέμου, ὑπὲρ τὰς τέσσαρας μυριάδας ἀπέβαλε τοῦ στρατοῦ. καὶ αὖθις κατὰ τῶν ἐν Κρήτῃ Ἀράβων στρατεύσας, ἄπρακτος ὑπέστρεψεν, οὐκ ὀλίγους τῶν περὶ 185, αὐτὸν ἐκεῖσε καταλιπὼν, διὰ τὸ φυγῇ χρησάμενον, ἀθρόως ἀπαλλαγῆναι αὐτῆς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐκεῖνος πρότερον.

* ἐριχελίας.

μ΄. Νῦν μὲν σύμβολά τινα προφανῆ, καὶ Καμίνων ἐπιτολαὶ, καὶ ὄψεις ὀνειράτων γινόμεναι, τὰ μέλλοντα τῷ Βάρδᾳ δεινὰ παρεγύμνουν, οὐκ ἐξ αὐτομάτου πάντως, ἢ καὶ ἄλλως ἀλόγῳ φορᾷ· προνοίᾳ δέ τινι τοῦ μὴ τὸν θάνατον ζητοῦντος, ὡς τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἁμαρτωλοῦ. κατὰ τὸν ὕπνον γοῦν ἔδοξεν οὗτος, πρὸς τὸ τοῦ Θεοῦ τέμενος, ᾧ ἐπώνυμον Σοφία, μετὰ τοῦ Μιχαὴλ ἐν πανδήμῳ πανηγύρει καὶ προελεύσει φοιτᾶν. ὡς δ' οὖν ἀφίκοντο, καὶ κατὰ μέσον ἐγένοντο τοῦ ναοῦ, λευκοφόροι τινὲς ἀνεφαίνοντο δύο τὸν ἀριθμὸν, τὸ σχῆμα ἀγγελοειδεῖς· ὡς δὲ προσωτέρω μᾶλλον ἐχώρησαν, ἄλλα μὲν ὁρῶσιν

ro, quem beatum Ignatium esse finxerat. Ut ergo sanctissima mulier religiose animo incitata, modesto cultu accessit, humi prostrata, pro se vota concipi petit: latebat enim adhuc quis esset, cum is de facili barbam tegeret. Tum illa statim ventris crepitum fœtoris plenum verbaque obscœna edens, Augustæ piorumque aliorum in se sodalesque diras excitavit. Quæ & filio vaticinata, divina providentia ac protectione prorsus extorrem fore prænuntiavit. Verum fieri non poterat, ut qui a recta via ac virtutis tramite abscesserat, ad meliorem iterum frugem rediret, ac, quo beati pergimus, iter iniret. Quapropter talium auctores & inventores, non mala longius procurarunt, sed iidem ipsi sibi asciverunt. Primamque Bardas in suum illa caput vertit; quin illo quoque prior Theoctistus Caniclio præfectus, sive quod omnes una quasi conspiratione homini indulgebant, nec pro Tutorum munere, quo fungebantur, a nequioribus eum studiis revocare studebant; sive sane, quod uno corripiente, alter ex contentione non ipse pariter insolentiam reprimeret, sed ex genio potius eum agere permitteret: quorum exempla, nec nostra ætate defuerunt. Ut ut sit, mala certe illi in sua capita impulerunt. Ac quidem Theoctistus, ut dictum est, modo jugulatur: modo in iis quæ gerenda susceperat, inauspicatissimus invenitur. Multis enim sæpius expeditionibus Ducis potestate susceptis, pluresque hostium bello aggressus, cum modo, tum antea numquam victor reversus est, aut prorsus hostibus superior; sed victus semper, iisque quas ducebat, copiis, internecione deletis: sive prudentia rationisque judicio destituebatur, ac rei bellicæ rudis erat, cui numquam navasset operam, aut studium posuisset, sive alia quadam superiori nobis ratione, sive etiam illa, quam modo dicebam. Cum enim aliquando semel & iterum sol deliquium passus esset, Theoctistus adversus Abasgos summa Ducis potestate exercitui præfectus, Dei iram infelicissime expertus est. Pars enim naufragio vitam infeliciter amiserunt; pars in littus recepti, ipsi nihilominus cladis socii extiterunt. Ac quidem ille exercitus ita periit. Nec longo post tempore præfidentius majorique audacia bellum aggressus, supra quadraginta millia de exercitu amisit. Iterumque suscepta adversus Creteoses Arabes expeditione, irrito conatu reversus est, non paucis suorum illic desideratis, eo quod fuga usus, cœptum repente negotium deseruisset. Verum hæc illa prius.

Michaelis Tutorum infelix exitus.

Edit. Paris. pag. 126.

Theoctisti infelicitas rebus gerendis.

XL. Tunc autem perspicua quædam signa; orti Cometæ, visa insomnia, mala prodebant, quæ Bardam essent acceptura; ea vero non a casu, seu alias cæco impetu, sed quadam illius providentia, qui non perinde mortem peccatoris, atque ut convertatur, quærit. Itaque sibi in somnis visus est, ad Dei Templum, Sophiam vocant, una cum Michaele festivo totius populi conventu solemnique pompa procedere: quo cum venisset, & ad medium Templi progressus esset, duos quosdam albis indutos Angelica specie occurrisse, eumque ad ulteriora procedentes, præter

Bardæ necis prætagia.

Ezech. 18. 32.

Senem in Patriarchali solio residentem, aliud nihil vidisse. Hunc Petrum Apostolorum Principem esse putaverunt, ad cujus pedes provolutus Ignatius, acceptarum injuriarum ultionem exposceret. Senem miserationis affectu ductum, *Brevi eum se ulturum*, respondisse: Tumque uni adstantium (cum duo apparerent vestibus auro contextis splendide ornati) pugione tradito, in hæc verba locutum esse: *Age dum*, inquit, *hunc quidem ad lævam constituens*, * *Theorgistum* (ita Cæsarem nominabat) *membratim concide: alterum vero* * *Asebotecnon* (Imperatorem scilicet ita appellans) *in dextra quidem parte colloca, simile tamen supplicium ei destinato*. Sic insomnium finem habuit; quod nec ipsum somnium, sed veritas fuit.

Edit. Paris. pag. 127.

* A Deo exoptatum.

* Impiam sobolem.

XLI. Destinabat Bardas, in Cretenses una cum Michaele, assumptis omnibus copiis expeditionem suscipere. Veniens itaque ad sanctissimæ Dominæ nostræ Dei Genitricis Ædem, quam Odegi vocant, se suaque illi commendaturus, ac quasi vale dicturus, prælucentibus facibus ingressus est. In ipsis vero Ædis penetralibus, excussa subito ex ejus humeris chlamis, maximorum malorum præsagium dedit. Idem pridie quam ex Urbe discesserat, sive ipse ultro, sive jam futuræ rei urgente fato, convocatos amicos, ac convivio acceptos, monuit, suæ in illos amicitiæ memores essent, ac velut e vita migraturus, eis legata distribuit. Verum necesse erat, ut illa finem acciperent. Cœpta ergo expeditione, cum in Thracensium regionem in locum cui Cepi nomen, pervenissent, qui priores locum occupassent, tentoria certatim ac diligenti opera figebant. In his accidit, sive id dedita opera, sive per ministrorum imprudentiam, ut Michaelis tentorium humili planoque loco expanderetur; Cæsaris autem in quodam tumulo, paulo que editiori loco. Hoc ita factum, ceu oblatum quoddam ac lucrum insperatum arripientes, qui Michaeli adversus Cæsarem obtrectabant, viro calumniabantur, eique insidias struebant. Ingens tamen Cæsaris potentia inimicos turbabat, & ad audendum facinus segniores reddebat. Tum enim Antigonus Scholarum Domesticus, Bardæ, quam Michaeli (filius scilicet patri) propensius parebat, honoremque habebat; tum Duces alii, Symbatiusque Dromi Logotheta, Bardæ ex filia gener, ejus plane rebus studere cogebatur. Verum nesciebat Bardas, hunc fraude a Michaele in suas traductum partes, eique præcipuum necis auctorem fore. Instructo ergo consilio, paratisque insidiis, ac expeditis qui rem præstituri essent, non alii quam Symbatio concredita facinoris tessera est. Jam ergo lectis Relationibus, Symbatius ab illis exierat, impressoque fronti crucis signaculo, signum dederat. Verum iterum moræ atque timores, eo quod præsens, ac in conspectu cohors Cæsaris Federatorum erat. Veritos itaque Michael, ne inter has moras, re detecta, gladium in se traheret, per quemdam fidissimum conjuratos confirmat, bonaque ac honores pollicitus, animis audentiores facit. Ac sane parum abfuit, quin Cæsar periculo tutus abiret, necemque evaderet, tanto scilicet metu

pag. 128.

A εἶδεν, περὶ δὲ τὸν θρόνον τινὰ γηραιὸν ἐγκαθήμενον, Πέτρον εἶναι τοῦτον τὸν κορυφαῖον τῶν Ἀποστόλων ὑποπτεύσαντα· καὶ περὶ τοὺς ἐκείνου πόδας τὸν μακαρίτην Ἰγνάτιον καλινδούμενον, καὶ τὴν παρ' ὧν ἐπεπόνθει δεινὰ ἐκδίκησιν ἰδεῖν ἐξαιτούμενον. Ὁ δὲ ἐκείνῳ τε ὡς συμπάσχων, ἔφησε δοῦναι οὐκ εἰς μακράν, καὶ τῶν ἐφεστώτων ἑνί, δύο δὲ ἦσαν χρυσοφοροῦντες ἐφαίνοντο, μάχαιραν οὐ μεγάλην δούς· Ἄγε δὴ ταύτῃ, ἔφησε, τὸν μὲν τῇ τῶν εὐωνύμων χώρᾳ ἐγκαταστήσας, μεληδὸν κατάτεμνε τὸν Θεόργιστον. οὕτω δὴ Καίσαρα εἰπών· τὸν δὲ ἄλλον Ἀσεβότεκνον, οὕτω τὸν Βασιλέα κατονομάσας, κατάλεγε μὲν τοῖς δεξιοῖς, τὴν δ' ὁμοίαν δίκην ἀπεκδέχεσθαι πρόσταττε. καὶ ὁ B μὲν ὄνειρος οὕτω δὴ ἐτελεύτα· ὁ δὲ ὕπαρ, ἀλλ' οὐκ ὄναρ ἐστίν.

μα΄. Ἄρτι κατὰ τῶν Κρητικῶν πανδημεὶ μετὰ τοῦ Μιχαὴλ καθοπλίζετο· καὶ πρὸς τὸν τῆς ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ναόν, ὃς οὕτω δὴ Ὁδηγοῦ κατονομάζεται προσφοιτήσας, εἰσῄει μετὰ λαμπάδων τὸν συντακτήριον ἐκπληρῶν. ὡς οὖν τοῖς ἀδύτοις πλησιάζων ἀπῄει, ἄφνω τῶν αὐτοῦ ὤμων ἡ χλαμὺς ὀλισθήσασα, αἰσθέσθαι τοῦτον καινοτέρων δεινῶν ἐπεποίησε. καὶ αὐτὸς δὲ πρὸ μιᾶς ἡμέρας τοῦ μέλλειν αὐτὸν ἀπαίρειν ἀπὸ τῆς πόλεως, εἴτ' ἀφ' αὑτοῦ, εἴτε καὶ ἄλλως ὑπὸ τοῦ μέλλοντος ἐλαυνόμενος, τοὺς φίλους συναγαγὼν εἰς ταὐτὸν καὶ συμποσιάσας, μεμνῆσθαί C τε τῆς αὐτοῦ παρῄνει φιλίας αὐτούς, καὶ λεγάτα ὡς τοῦ βίου ἤδη γινόμενος ἔξω ἐπεδίδου. ἀλλ' ἔδει ταῦτα τέλος λαβεῖν· ὡς οὖν κατὰ τῆς Κρήτης ἐξῄεσαν, καὶ τῷ θέματι τῶν Θρακησίων ἐπέβησαν [185] κατὰ Κήπους τόπον τινὰ οὕτω κατονομαζόμενον· οἱ τούτοις ὑπηρετοῦντες προφθάσαντες, τὰς σκηνὰς κατέπηγνυον ἁμίλλῃ χρώμενοι καὶ σπουδῇ· ἔνθα πως, εἴτε δὴ κατὰ πρόνοιαν, εἴτε δὴ καὶ ἄλλως δι' ἄγνοιαν, τὴν μὲν τοῦ Μιχαὴλ ἐπὶ πεδιάδος χωρίου καὶ ὁμαλοῦ αὐλαίαν ἐκπετάννυσιν· εἰς λόφον δέ τινα, καὶ ὑπερανεστηκότα χῶρον τῆς γῆς τὴν τοῦ Καίσαρος· ὅπερ ὡς ἕρμαιόν τι καὶ ἀπροσδόκητον κέρδος λαβόντες, οἱ τῷ Μιχαὴλ καταπιζόων τοῦ Καίσαρος, κατῃτιῶντο τὸ γεγονός, καὶ τὰς D κατ' ἐκείνου ἔρραπτον συμβουλάς. ἀλλ' ἔθραττεν αὐτούς, καὶ νωθροτέρους πως πρὸς τὴν ἐγχείρησιν ἐποίει, ἡ τοῦ Καίσαρος κραταιοτέρα ἰσχύς. ὅ, τε γὰρ Δομέστικος τῶν σχολῶν Ἀντίγονος τούτῳ μᾶλλον, ἀλλ' οὐ τῷ Βασιλεῖ, ὡς υἱὸς ἐπειθάρχει καὶ ἥγετο· οἵ τ' ἄλλοι δὲ στρατηγοί, καὶ ὁ τοῦ Δρόμου τοὺς λόγους διδούς, οὕτω καλούμενος Συμβάτιος, ἐπὶ θυγατρὶ αὐτοῦ ὑπάρχων γαμβρὸς ἀναντιρρήτως τὰ ἐκείνου φρονεῖν ἠναγκάζετο. ἀλλ' ἔλαθεν οὗτος κλαπείς, καὶ μᾶλλον τὸν φόνον τοῦ πενθεροῦ κατεργασόμενος. ὡς οὖν, ἡ βουλὴ ἠρτύθη, καὶ ὁ λόχος ηὐτρέπιστο, καὶ οἱ τὸ ἔργον εἰς πέρας ἄγοντες ἕτοιμοι, σύνθημα ὁ Συμβάτιος, ἀλλ' οὐκ ἄλλος ηὐτρέπιστο. ἄρτι οὖν ἐξῄει τὰς ἀναφορὰς ἀναγνοὺς ἐξ αὐτῶν, E καὶ τὸ σημεῖον ἐδίδου σταυρὸν εἰς τὸ πρόσωπον ἐγχαράττων αὐτοῦ. ἀλλ' αὖθις ἀναβολαί τινες ἦσαν καὶ ἀτολμίαι, τῷ παρυπιάζειν καὶ κατὰ τὸ πρόσωπον ἵστασθαι τὴν τοῦ Καίσαρος ἑταιρείαν· ὅπερ ὁ Μιχαὴλ εὐλαβούμενος, μὴ κατάφωρος γένηται, καὶ καθ' ἑαυτοῦ ἐπισπάσῃ τὴν μάχαιραν· ἐθαρσοποίει τε τοὺς ἄνδρας διά πιστοῦ τινος, καὶ θαρραλεωτέρους ἐδείκνυ ταῖς ὑποσχέσεσι καὶ τιμαῖς. κἂν παρῆλθε τὸν κίνδυνον, καὶ τὸν φόνον ὁ Καῖσαρ

182.

ἐξέφυγε, τῶν δὲ ἐπὶ τούτῳ καταπληττομένων καὶ ἀθυμίᾳ καταβαλλομένων. ἀλλὰ πάλιν δι' ἀποκρίσεως ἐδήλου τῷ Βασιλείῳ, Παρακοιμώμενος δὲ οὗτος ἦν, τὴν ἐπὶ ξυροῦ ἑστῶσαν ἀνάγκην, καὶ ἀπελέγετο τὴν ζωήν, καὶ πρὸς τὸν φόνον καθώπλιζεν. ὧν ἀκηκοὼς ὁ Βασίλειος, καὶ περὶ τοῦ Βασιλέως καταῤῥωδήσας, ἀποῤῥίψαι ποιήσει τὸ δέος αὐτοὺς, καὶ Ω τῆς ἀνδρείας εἰπὼν καὶ εὐτόλμου ψυχῆς, ἐν τάχει πρόθυμοί τε ἀπειρασθέντες αὐτοὺς, καὶ εἰσπηδήσαι πρὸς τὸν ἀγῶνα ἐποίησεν· ὡς ὁ Βάρδας ἀθρόως ξιφήρεις ἐνδὸν καταπλαγεὶς, ἔγνωκέ τε τὸν θάνατον, καὶ πρὸς τοὺς πόδας ἔῤῥιψε τοῦ Βασιλέως αὐτόν. ἀλλ' οὐκ ἦν τοῦτον διαφυγεῖν· ἀλλ' αὐθωρὸν ἐκεῖθέν τε αὐτὸν ἀποσπῶσι, καὶ μεληδὸν κατατέμνουσι, μηνὶ Ἀπριλλίῳ εἰκάδι πρώτῃ, Ινδικτιῶνος τεσσαρεσκαιδεκάτης. εἶτα κοντῷ τὰ παιδογόνα τούτου ἀπαιωρήσαντες μόρια, παραδειγματίζουσί τε καὶ θριαμβεύουσι. θορύβου δὲ πολλοῦ γενομένου καὶ ταραχῆς, ἦν ἰδεῖν καὶ τὸν Μιχαὴλ μικροῦ τὸν περὶ ψυχῆς δέοντα· ἀλλ' ὁ τῆς Βίγλης Δρουγγάριος, Κωνσταντῖνος δὲ ἦν, ἐν μέσῳ που συῤῥυεὶς, τὸν πολὺν ἐκεῖνον διέλυσε θροῦν, εὐφημίαις τε βάλλων αὐτὸν καὶ παρατάξεις ἀνθοπλίζων κατὰ τῶν ἐπαναστάντων. Ο μὲν δὴ Βάρδας οὕτως ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο, καὶ οὕτως ἡ κατὰ τῶν Κρητῶν διελύθη στρατιά, τοῦ Βασιλέως κατὰ τὸ Βυζάντιον ὑποστρέψαντος.

μβ'. Καὶ ἕτερον δὲ σημεῖον πρὸ δύο, ἢ καὶ πρὸ τριῶν ἡμερῶν τῷ Βάρδᾳ παρεσημαίνετο. ἡ γὰρ Θεοδώρα εἴτ' ἄλλως θεοφορουμένη, εἴτε δὴ καὶ ὑπό τινος τῶν μεμελετημένων ἐξακούσασα, ἐσθῆτά τινα παγκάλλην μὲν καὶ [183] χρυσοῖς πέρδιξι πεποικιλμένην, οὐκ ἀναλογοῦσαν δὲ τῷ μήκει τῆς ἡλικίας αὐτοῦ· ἀλλὰ καὶ πολὺ ἀποδέουσαν, αἰνιγματωδῶς ἐξαπέστειλε. τὸ, τε μὲν πέρδικας, ἀλλὰ μὴ τινὰς ἄλλας τῶν ὀρνίθων ἐνυφάναι· ἀλλὰ μὴν καὶ τὸ τῆς ἐσθῆτος ἐνδέον, εἰς δόλον ἐμπεσεῖν θᾶττον ἢ ἔδει σημαίνοντα.

183.

μγ'. Πλὴν ἀλλ' ὁ μὲν Βασιλεὺς ὑπέστρεψε, τόν τε Βασίλειον, ἐπεὶ μὴ ἄμοιρος παιδὸς, υἱοποιεῖται, καὶ τῆς τῶν Μαγίστρων τιμῆς ἀξιοῖ. Ἐπεὶ δὲ χρόνῳ προϊόντος τὰ κοινὰ διοικεῖν οὐχ οἷός τε ὁ Μιχαὴλ ἦν, καὶ τῆς ἑαυτοῦ ἀφελείας ᾐσθάνετο· καὶ ἅμα ἐπανάστασιν μελετᾶσθαι, καὶ ἀποστασίαν παρὰ τῆς Συγκλήτου ἐδόκει, τῷ τὰ τῶν Ῥωμαίων διοικεῖσθαι κακῶς, καὶ τὸ περιμάχητον διάδημα τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ ἐπιτίθησι, καὶ Βασιλέα τῇ ἡμέρᾳ Πεντηκοστῆς μηνὶ Μαΐῳ εἰκάδι ἕκτῃ Ινδικτιῶνος τεσσαρεσκαιδεκάτης ἀναδείκνυσί τε καὶ ἀναγορεύει κατὰ τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, ἣ ἐπώνυμος Σοφία Θεοῦ. ἀλλ' ὅς τις μὲν οὗτος ὁ Βασίλειος, καὶ ὅθεν, καὶ ὅπως ἦλθεν εἰς γνῶσιν τοῦ Κρατοῦντος, ἡ κατ' αὐτὸν ἱστορία δηλώσει· τὰ νῦν δὲ τῆς βασιλείου δόξης ἀξιωθεὶς, εἴχετο μὲν τῆς Βασιλείας, ἀπείχετο δὲ τῶν καθ' ἑκάστην ἁμιλλητηρίων καὶ ἱπποδρομιῶν, καὶ τῶν περὶ τὸν αἴσχιστον Γρύλλον καὶ ... ψευδοπατριάρχην αἰσχρουργιῶν, ὧν ἀκαίρως ἐνετρύφα ὁ Μιχαήλ.

μδ'. Πάντων μὲν γὰρ κόρον εἶναι, καὶ τῶν αἰσχρῶν καὶ τῶν φυσικῶν, εἴρηταί τε πολλοῖς, καὶ ἡ πεῖρα τούτων διδάσκαλος ἀκριβής· Μιχαὴλ δὲ τῷ τότε κρατοῦντι, οὔτε τῶν ἱπποδρομιῶν, οὔτε μὴν τῶν ἄλλων [184] ἀκρατοποσιῶν τε καὶ αἰσχρῶν κόρος ἦν, ὥς φασιν· ἃ πειρώμενος κωλύειν ὁ Βασίλειος, καὶ περ-

184.

conjurati perculsi erant, sicque animis languebant. Verum iterum misso nuntio Michael, Basilio Accubitori significat, *In novaculæ acie consistitatam esse necessitatem esse; desperare se vitam; ad Bardæ necem se cito instruat.* Quibus auditis Basilius, deque Imperatoris salute sollicitus, timorem conjuratis excutit, hisque verbis, *O audacem fortemque animum!* mox alacres reddidit, & ad certamen facinusque aggrediendum impulit. Bardas eos strictis gladiis in se irruere contuens, terrore perculsus, præsentique vitæ animadverso discrimine, ad Imperatoris se pedes abjicit. Haud tamen fieri poterat ut mortem effugeret. Statim ergo inde avulsum membratim concidunt, mensis Aprilis vigesima prima, Indictione quarta-decima. Tum ejus genitalia conto præfixa, per ludibrium ostentant atque traducunt. Ingenti autem excitato tumultu, magnaque orta turbatione, videre erat Michaelem vix non in vitæ periculum adductum: verum Constantinus Biglæ Drungarius in medium prorumpens, ingentem illum tumultum compescuit, tum faustis omnibus Michaelem prosecutus, tum armatorum aciem tumultuantibus opponens. In hunc modum Barda sublato, missa Cretensi expeditione, Imperator Byzantium rediit.

Barda cædes.

XLI. Sed & aliud signum ante duos treisve dies contigerat. Theodora namque (sive alias Numine afflata, sive etiam alicujus relatu docta structas Bardæ insidias) vestem quamdam, eam quidem pulcherrimam aureisque perdicibus intextam, illius tamen staturæ imparem, longeque quam pro illa breviorem, sub ænigmate ad eum miserat. Tum enim perdices, non aliæ quævis aviculæ, temere intextæ, cum & vestis ipsa brevitas, citius quam par esset, eum dolo circumventum iri, luere præsagio.

Præsagium aliud.

XLII. Cæterum Imperator domum revertitur, quodque nullam prolem susceperat, Basilium, Magistri dignitate ornatum adoptat. Tumque Michael impar ipse administrandæ Reip. & cum sua eum, illa gerenda, simplicitas stoliditasque non lateret, simulque audisset moliri Senatum in eum defectionem, propterea, quia illo Principe res Romanæ male administrabantur; etiam diadema (rem palmariam ac expetendam) illius capiti imponit; ac die sacro Pentecostes, Maii vigesima-sexta, Indictione quarta-decima Imperatorem constituit, acclamatque in magna Ecclesia, cui nomen Dei Sapientia exstitit. At, quisnam fuerit hic Basilius, ac cujas, quave ratione in notitiam Imperatoris venerit, sequens rerum illi gestarum Historia declarabit. Jam itaque Augusti dignitate donatus, Imperii curis sese impendebat, seque a quotidianis ludicris ac Circensibus abstinebat, nec non a turpissimi Pseudopatriarchæ Gryli spurcitiis, quibus importune Michael oblectabatur.

Basilius Michaeli adoptatus, & ab eo Imperator creatus.

Edit. Paris. pag. 129.

XLIV. Afferre demum omnia nauseam, turpia pariter & naturalia, tum vulgo ferunt, tum perspicue docet, quæ horum magistra experientia existit. Michaelem tamen tum rerum potientem, ut ajunt, nulla Circensium ludorum, at neque aliorum, compotationum turpiumque, satietas capiebat. Hæc Basilius

cum prohibere vellet, ac Michaelem procul ab eis avocare, modo quidem admonendo atque hortando, modo vero civium odia, Sacerdotum diras, Senatus prope rebellantes animos proponendo, ac velut in tabella coram depingendo, illius sibi imprudens invidiam conflavit: hostisque loco, amicus; ac qui adoptatus fuerat, ipse exosus habebatur. Hinc brevi post, Basilicinum quemdam Imperatoriæ tunc celocis remigem, ac illius fratrem Capnogenis, qui secundo Præfecti dignitatem gessit, adducens, purpura induit, impositoque diademate, atque ocreis adhibitis (quod Imperatorum insigne est) eo habitu manu sua ad Senatum eduxit, ad eumque in hæc verba oravit: *Par erat, Patres Conscripti, ut hunc olim vobis, illustri hoc habitu virum producerem, cui inest,*

Primum corona forma digna Regia,
Deinde cognatum diadema est huic viro,
Suntque omnia dignitati convenientia.

Quam vero præstabat hunc me potius, quam Basilium, Imperatorem creare, quem & pœnitet creavisse? Factum hoc ac verba, exitii Michaelis origo extiterunt. Istud sic dictum omnium aures circumsonans, nimium cunctis stuporem injecit, & ut vox omnibus hæreret, fecit; quod fabulosorum more Gigantum satos Michael quotidie Imperatores ederet. Inde itaque auctum in Basilium odium, ac ignis instar vehementiori flamma exarsit; hoc scilicet ejus fomento et causa, quod una se, cum ejus sodalibus, vitiis dedere non pateretur, nec illorum effræni licentiæ morem gereret. In tantam enim sæpius dementiam mero obrutus ac per ebrietatem Michael erumpebat, ut absurda quædam modumque omnem injuria excedentia præciperet; atque alii aures, alii nares, alii denique caput amputandum juberet. Ac nisi viri quidam misericordia moti negligenda putassent, ac in crastinum distulissent, ea Michaeli quandoque revocanda sperantes, ac fore, ut is eorum aliqua pœnitudine duceretur (quod & contingebat) plane periissent, quotquot illi aderant, inque aula assidui et domestici erant. Quin & parum abfuit, ne & ipse Basilius pari involveretur exitio, illius ebrii petulantiæ non raro factus ludibrium. Sustinebat tamen, ac tandem aliquando quadam ducendum pœnitentia Michaelem existimabat. Verum fieri non poterat, ut jam a prima ætate, haud secus ac currus rotæ, inflexus, quicquid accidisset, nativam pristinamque rectitudinem reciperet. Itaque atrociores adversus Basilium structæ insidiæ. In eo autem illæ positæ, ut inter venandum, specie quidem feriendi feram, revera autem configendo Basilio satellitum quidam hastam conciliaret. Consilium hoc, is ipse qui mandatum acceperat, hastamque vibrarat, in vitæ exitu constitutus, factus confessione cunctis manifestum fecit, & ut nihil inde ambigi possit. Ac quidem hastam misit; a Basilio tamen aberravit. Atque hunc modum servatus Basilius, in vitæ proxime discrimen adductus, Deo, qui mortem calcavit, illi salutis auctore. Hæc itaque cunctis prodita ac palam facta, gladii in eum exuendi causa extiterunt. Ne enim etiam Basilium (uti super Cæ-

A ῥαιτέρῳ τούτων ποιεῖν αὐτὸν, νῦν μὲν παραινέσεσι χρώμενος, νῦν δ' ἄλλως μῖσος παρὰ τῶν πολιτῶν, καὶ τὰς παρὰ τῶν Ἱερέων ἀρὰς, καὶ τὰς τῆς Συγκλήτου ἐπαναστάσεις προτιθεὶς, καὶ οἷον ἐνώπιον αὐτοῦ ζωγραφῶν, ἔλαθε τῷ φθόνῳ ἑαυτὸν καθυποβαλών· καὶ ἀντὶ φίλου ἐχθρὸς, καὶ μεμισημένος ὁ υἱοθετηθεὶς ἐνομίζετο. Ἐντεῦθεν οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καί τινα ἄλλον τοῦ βασιλικοῦ δρόμωνος ἐρέτην τηνικαῦτα τελοῦντα, Βασιλικῖνος οὗτος ἐλέγετο, καὶ ἀδελφὸς ἦν Καπνογένους ἐκείνου τοῦ τὸ Ὑπαρχικὸν ἀξίωμα ἀξιωμένου τὸ δεύτερον, ἀγαγὼν, τήν πορφύραν τε ἐνδύει καὶ τὸ Διάδημα περιτίθησι· καὶ τὰ παράσημα τῶν ὑποδημάτων περιβαλὼν, ἐξάγει πρὸς τὴν Σύγκλητον τῆς χειρὸς ἔχων
B αὐτὸν, καὶ πρὸς τὴν Γερουσίαν φησίν· Ὡς ἔδει πάλαι με τοῦτον εἰς τοιοῦτον τὸν περίβλεπτον κόσμον, ὦ ἄνδρες, ἐπαγαγεῖν.

Πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος,
Καὶ δεύτερον δὲ [18] συμφυὲς πέλει στέφος·
Ἅπαντα δ' ἁρμόζουσι πρὸς τὴν ἀξίαν· 285.

Καὶ ὅτι πόσῳ ἦν κάλλιον τοῦτον με ποιῆσαι Βασιλέα ἢ τὸν Βασίλειον, ἐφ' ᾧ μεταμεμέλημαι ἐφ' οἷς αὐτὸν ἐβασίλευσα. Αὕτη τῆς καταλύσεως αὐτοῦ ἡ ἀρχή. τοῦτο πάντας περιηχῆσαν, ἐκπλαγῆναί τε τέως ἐποίησε, καὶ ἀφασίᾳ καταληφθῆναι πολλῇ, ὅτι κατὰ τοὺς μυθικοὺς Γίγαντας Βασιλέας σπαρτοὺς καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀναδίδωσιν. Ηὔξητο μὲν οὖν ἔκτο-
C τε τὸ πρὸς τὸν Βασίλειον μῖσος, καὶ σφοδρότερον κατὰ τὴν τοῦ πυρὸς φύσιν ἐγίνετο, ὑπέκκαυμα ἔχον καὶ αἴτιον τὸ μήτε συμφθείρεσθαι βούλεσθαι τούτοις αὐτὸν, μήτε μὴν συναπάγεσθαι ταῖς ἀπολάστοις γνώμαις αὐτῶν. Εἰς τοσαύτην γὰρ ὁ Μιχαὴλ πολλάκις ἄνοιαν ἐξ ἀκρατοποσίας καὶ μέθης ἐξώκειλεν, ὡς κατ' αὐτὴν μὲν καὶ τὸν καιρὸν δεινά τινα, καὶ πέρα δεινῶν ἐγκελεύεσθαι· τοῦ μὲν γὰρ ἀφαιρεῖσθαι τὰ ὦτα, καὶ ἄλλου τὴν ῥῖνα, καὶ τὴν κεφαλὴν ἑτέρου προσέταττεν· ἃ εἰ μή τινες οἴκτῳ κρατούμενοι παρημέλουν, καὶ πρὸς τὴν αὔριον ὑπερτιθέμενοι ἀνάκλησίν τινα καὶ μεταμέλειαν τοῦ ἀνδρὸς ἐκδεχόμενοι, ὅπερ καὶ ἦν,
D κἂν ἀπώλετο σύμπας ὁ παραμένων αὐτῷ καὶ συγκαρτερῶν. μικροῦ δὲ καὶ Βασίλειος συναπώλετο, τῆς παροινίας ἐν ὀλιγάκις παίγνιον γεγονώς. ἀλλ' ἐκαρτέρει, καὶ ἔμελλε μεταμελόν τινα γενήσεσθαι κατὰ τὸν ἄνδρα, ὀψὲ γοῦν, ὑποτοπάζων. ἀλλ' οὐκ ἦν τοῦτον ὥσπερ ἁρμάτειον τροχὸν ἐκ πρώτης ἡλικίας καμφθέντα, οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτο τὴν ἐξ ἀρχῆς εὐθύτητα λαβεῖν. τοιγαροῦν μείζονα κατὰ Βασιλείου συῤῥάπτει ἐπιβουλήν. ἡ δὲ ἦν, ἐν τῷ Κυνηγίῳ μὲν κατὰ τῆς θήρας, ἔργῳ δὲ κατὰ τοῦ Βασιλείου τὴν τῆς λόγχης ῥίψιν ποιῆσαί τινα τῶν ὑπασπιστῶν. καὶ τοῦτο αὐτὸς ὁ προσταχθεὶς, καὶ τὴν λόγχην ἀφεὶς, κατὰ τὸν
E τῆς ἐξόδου καιρὸν ἐξαγορεύσας δῆλον πεποίηκε καὶ πιστόν. ἀφῆκε μὲν οὖν οὗτος τὴν λόγχην ὁ κελευσθεὶς, διημάρτανε δέ· καὶ οὕτω σέσωσο ὁ Βασίλειος, ἔγγιστα θανάτου γενόμενος, ὑπὸ τοῦ τὸν θάνατον καταπεπατηκότος Θεοῦ. Ταῦτ' οὖν ἔκπυστα γενόμενα πᾶσι καὶ φανερὰ, τὴν κατ' αὐτοῦ ἠκόνισε μάχαιραν. ἵνα γὰρ μὴ καὶ τὸν Βασίλειον, ὡς πρὸ μικροῦ τὸν Καίσαρα σφαττόμενον ἴδωσι, καὶ πρὸ

τὴν

Basilicinus Imperii insignibus ornatus.

Edit. Paris. pag. 130.

Michaelis fatuitas & sævitia.

Basilius insidiis petitus.

τὸν αὐτὸν Θεόκτιστον, εἴτε βουλῇ τῆς Συγκλήτου βουλῆς, εἴτε γνώμῃ τῶν φιλαιτάτων Βασιλείου. κοινὸς γὰρ καὶ κατ' αὐτῶν ὁ θάνατος ἐπηπείλητο, σφάττεται [186] ὑπὸ τῶν Προκοίτων τοῦ Βασιλέως ἀνδρῶν, κατὰ τὰ ἀνάκτορα τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Μάμαντος, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ εἰκάδι τετάρτῃ Ἰνδικτιῶνος πρώτης, ἔτους ἑξακισχιλιοστοῦ τριακοσιοστοῦ ἑβδομηκοστοῦ ἕκτου, ὥρᾳ τῆς νυκτὸς τρίτῃ. βεβασιλευκὼς ἔτη, μετὰ μὲν τῆς Θεοδώρας τῆς αὐτοῦ μητρὸς, τέσσαρα καὶ δέκα, καὶ μόναρχος, δέκα καὶ ἕν. καὶ πρὸς τοῖς τρισὶ μησὶ χρόνον ἕνα ὕστερον μετὰ Βασιλείου.

με΄. Καὶ τὰ μὲν εἰρημένα, σκηνικά τε ἅπαντα καὶ θεατρικά. ἄξιον δὲ μεμνῆσθαι καὶ τῶν ἐπαινετῶν. Η γὰρ τῶν ὧν ἔφερεν ἀναθημάτων ἐν τῷ περιωνύμῳ ναῷ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας κατασκευὴ φιλέργως τελεσθεῖσα καὶ φιλοτίμως, ἐπαινετή. [187] οὔτε γὰρ τῷ Δίσκῳ τῶν παλαιῶν τε κειμηλίων καὶ ἱερῶν, καὶ τῶν ἀφ' οὗ γεγόνασιν ἄνθρωποι τεχνουργηθέντων ἐν ναοῖς, κατὰ τὸ μέγεθος ἐξισάζεται, οὔτε τις εὐπρέπεια καὶ ὡραιότης τινὶ τῶν γενομένων ἐπένθησε, πάντων ἐκεῖ τῶν ὡραίων καὶ τιμίων συνδεδραμηκότων. καὶ τὸ Ποτήριον δὲ τούτῳ λίαν κατάλληλον. οὐ μὴν δὲ καὶ ὁ εἰς φωταγωγίαν κατασκευασθεὶς αὐτῷ Κύκλος, ὅπερ φασὶ πολυκάνδηλον, τινὶ τῶν ἄλλων ἐλάττωται. Ἀλλὰ καὶ οὗτος ἐκ χρυσοῦ ὅλος γενόμενος λίτρας ἔχων ἑξήκοντα, τῶν ἄλλων διαφέρει κατὰ πολὺ, καὶ * τοῦτο δίδωσι τὰ πρωτεῖα καὶ τὸ σεβάσμιον.

187.

* τύπῳ.]

sarem, & antea Theoctistum) tristi nece sublatum conspicerent, sive Senatusconsulto, sive Basilii amicorum consilio (unum enim ac commune omnibus impendebat exitium) ab Imperatoris ipsis Excubitoribus, in sancti praeclari Martyris Mamantis Palatio, neci traditur, die vigesima quarta Septembris, Indictione prima, anni sexies millesimi trecentesimi septuagesimi-sexti, hora noctis tertia. Imperavit cum Theodora matre sua annos quatuordecim; solus, undecim: posteaque adlecto Basilio, annum unum menses tres.

Michael nece sublatus.

Edit. Paris. pag. 231.

XLV. Ac ea quidem quae hactenus dicta sunt scenica omnia, & ad Circum ludosque spectantia: operaepretium vero est, ut & eorum meminerimus, quae laudem aliquam merentur. Quae enim in celebratissimo Dei Sapientiae Templo donaria obtulit, pro structurae ratione elegantia ac magnifica, laudem habent. Neque enim ullum veteris ac sacrae supellectilis pignorum, sive illorum, quae subtili arte elaborata, quo ex tempore homines esse coeperunt, sacris Aedibus ornamento fuerunt, oblato ab eo Disco, vel mole aequatur, vel pari elegantia est ac venustate: in cujus structuram, quicquid usquam venustum est ac pretiosum videatur conflatum esse. Accedit & Calix, ipse quoque Disco perquam affinis. Quin & Circulus, multiplici in orbem sustentanda face ab eo fabrefactus (πολυκάνδηλον vocant) nulli usquam aliorum cesserit. Totus namque ex auro conflatus librarum sexaginta pondo, longe reliquis praecellit: palmarium sane opus ac plane augustum.

Michaelis donaria.

Edit. Paris. pag. 132.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΔΙΗΓΗΣΙΣ
ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ
ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ
ΤΟΥ ΑΟΙΔΙΜΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ,

ΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΕΝ ΘΕΩ, ΡΩΜΑΙΩΝ, ὁ τούτου Υἱωνὸς, φιλοπόνως ἀπὸ διαφόρων ἀθροίσας διηγημάτων, τῷ Γράφοντι προσανέθετο.

HISTORIA
DE VITA ET REBUS GESTIS
BASILII
INCLYTI IMPERATORIS.

QUAM

CONSTANTINUS DEI GRATIA ROMAN. IMPERATOR; ipsius Nepos; studiose ac diligenter ex variis narrationibus congessit, ac Scriptori contribuit.

Græca secta & emend. post Allatianam Edit. ex Vaticano Em. Cardin. Barberini Cod. ex qua superiora.

A α'. Ἦν μὲν προθυμία καὶ ἔφεσις ἐκ πολλοῦ, ἐμπειρίαν πραγμάτων καὶ γνῶσιν τῆς τῶν συνδιαιτέρων ἐμφυτεῦσαι διανοίαις, διὰ τοῦ ἀειμνήστου καὶ ἀθανάτου τῆς Ἱστορίας στόματος. καὶ ἐβουλόμην, εἰ ἄρα οἷός τε ὦ, τοῦ σύμπαντος τῆς ἐν Βυζαντίῳ Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς χρόνου, τῶν τε Αὐτοκρατόρων, καὶ τῶν ὑφ' αὐτοὺς Ἀρχόντων καὶ Στρατηγῶν καὶ Ὑποστρατήγων, καὶ τὰς καθ' ἕκαστα τὰς ἀξιολογωτέρας τῶν πράξεων ἀναγράψασθαι. Ἐπεὶ δὲ ἐδεῖτο τὸ πρᾶγμα καὶ χρόνου πολλοῦ, καὶ πόνου συχνοῦ, καὶ βιβλίων ἀφθονίας, καὶ σχολῆς τῆς ἀπὸ τῶν πραγμάτων. Ταῦτα δ' ἡμῖν οὐ προσῆν· εἰς τὸν δεύτερον ἐξ ἀνάγκης ὑποβέβηκα πλοῦν· καὶ πως ἑνὸς Βασιλέως, ἐπὶ μέγα τὸ τῆς B Βασιλείας κράτος ὑψώσαντος, ὃς καὶ τῆς Βασιλείας ἐπώνυμος ἦν, καὶ μέγα ὄφελος τῇ πολιτείᾳ Ῥωμαίων ἐγένετο καὶ τοῖς πράγμασιν, ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρις αὐτῆς τελευτῆς, τὰς πράξεις καὶ τὴν ὅλην ἀγωγὴν διηγήσασθαι. ὡς ἂν καὶ τοῖς μετέπειτα μὴ ἀγνοῆται, Βασιλείου στελέχους ἐπὶ πολὺ τῷ χρόνῳ παρεκταθέντος, ἡ πρώτη πηγὴ καὶ ῥίζα, καὶ τοῖς ἐκγόνοις ἐκείνου, οἴκοθεν εἴη ἀνεστηκὼς ὁ πρὸς ἀρετὴν κανών τε καὶ ἀνδριὰς, καὶ τὸ ἀρχέτυπον τῆς μιμήσεως. Εἰ δὲ ἐπιμετρηθείη καὶ χρόνος ἡμῖν ἔτι ζωῆς, καὶ γένηταί τις καὶ τῶν νόσων ἐκεχειρία μικρὰ, καὶ μηδὲν τῶν ἔξωθεν εἴη τί ἐμποδὼν, ἴσως προσθῶμεν ἐχομένως τῆς τῆς ἄχρις ἡμῶν κατιούσης αὐτοῦ γενεᾶς τὴν ὅλην τῆς ἱστορίας ἀφήγησιν.

β'. Πλὴν ὅσον οὔπω, ὃν ὁ λόγος νῦν ὑποδεῖξαι καταπαγγέλλεται Αὐτοκράτωρ Βασίλειος,

I. CUPIENTI olim animo accensoque desiderio, rerum experientiam ac notitiam, sempiternæ memoriæ immortalisque Historiæ ore, studiosorum animis inserere optabam. Ac quidem statueram, si modo vires obsecundarent, omnis retro Imperii Romani Byzantii, Imperatorum, eisque subjectorum Magistratuum, bellique Ducum seu Prætorum & Legatorum, singulorumque actus gestaque nobiliora scripto consignare. Quod tamen istiusmodi provincia multo tempore continuoque labore & librorum copia, atque a rerum cura negotiorumque strepitu otio indigeret (quæ sane mihi deesse videbam) secundæ necessario navigationi animum adjeci, uniusque saltem Imperatorum, qui majestatem Imperii mirum quantum promovit (qui ab Imperio seu Regno nomen habuit) Romanæque Reipublicæ ac rebus ab initio ad vitæ usque exitum plurimum profuit, res gestas vitæque omne institutum ac rationem commemoranda mihi proposui: ne scilicet stirpis Regiæ diu multumque productæ, primus fons radiaque posteros lateat, habeantque ejus Nepotes, domestico exemplo erectam virtutis regulam & statuam, atque principem formam, in quam imitationem intendant. Sin autem etiam longiora adhuc præstabuntur vitæ spatia, & morborum etiam aliquæ quędam dentur induciæ, nec exteriorum curæ impediant, continua forsan serie totius illius progeniei ad nos usque adjiciemus Historiam.

pag. 133.

Constantini in Byzantinam Historiam animus.

II. Hic enimvero, cujus nunc Historiam profitetur oratio, Basilius Im-

Basilii genus & patria.

ὡρμᾶτο μὲν ἐκ τῆς Μακεδόνων γῆς, τὸ δὲ γένος εἷλκεν ἐξ Ἀρμενίων [289] ἔθνους Ἀρσακίων. τοῦ γὰρ παλαιοῦ Ἀρσάκου, ὃς Πάρθων ἠγάσατο, ἐπὶ μέγα δόξης προελθόντος καὶ ἀρετῆς, νόμος τοῖς ὕστερον ἐχρημάτισε, μὴ ἄλλοθεν βασιλεύεσθαι μήτε Πάρθους μήτε Ἀρμενίους, ἀλλὰ μηδὲ Μήδους, ἢ παρὰ τοῦ γένους Ἀρσάκου καὶ τῶν ἀπογόνων αὐτοῦ. Οὕτως οὖν τῶν εἰρημένων ἐθνῶν ὑπὸ τῆς τοιαύτης βασιλευομένων σειρᾶς, κατά τινας χρόνους τοῦ Ἀρμενίων κατάρχοντος ἐξ ἀνθρώπων ἀποιχομένου, συνέβη στάσιν γενέσθαι περὶ τὰ Βασίλεια καὶ τοὺς διαδόχους τῆς τοιαύτης ἀρχῆς. Ἀρτάβανος οὖν καὶ Κλιένης οὐ μόνον τῆς προγονικῆς ἐκπεπτωκότες ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν ζωὴν κινδυνεύοντες, τὴν βασιλεύουσαν ταύτην καταλαμβάνουσι Κωνσταντινούπολιν. Λέων δὲ ὁ μέγας τηνικαῦτα τὴν Ῥωμαϊκὴν διέπων ἀρχὴν, ὁ Ζήνωνος πενθερός. ἀσπασίως τοὺς ἄνδρας ὑποδεξάμενος, καὶ ἀξίως τῆς περὶ αὐτοὺς εὐγενείας φιλοφρονησάμενος, οἴκησίν τε καὶ δίαιταν τὴν προσήκουσαν ἐν τῇ Βασιλίδι ἀπένειμε. Μαθὼν δὲ τὴν τῶν ἀνδρῶν τὴν ἐκ τῆς πατρίδος φυγὴν, καὶ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ταύτην καταφυγὴν, καὶ ὡς εὐμενῶς ὑπὸ τῶν Κρατούντων ἐδέχθησαν, ὁ τότε τὰ τῆς Περσικῆς διέπων ἀρχῆς, γράμμασιν αὐτοὺς μετεκαλεῖτο, εἰς τὴν πατρῴαν ἡγεμονίαν ἐγκαταστῆσαι, δῆθεν ὡς εὐνοῶν, ὑπισχνούμενος, ἑαυτῷ δὲ τὴν τοῦ ἔθνους ἐντεῦθεν ὑποταγὴν μνηστευόμενος. Δεξαμένων δὲ τούτων τὰ γράμματα, καὶ περὶ τῶν πρακτέων ἔτι διασκοπουμένων, μηνύεται ταῦτα παρά τινος τῶν ἐξυπηρετούντων αὐτοῖς τῷ Βασιλεῖ, καὶ ἡ ἐπιστολὴ ἐγχειρίζεται. Γνωσθέντος δὲ τοῦ πράγματος, ὡς ἵνα αὐτοῖς τοσοῦτον τὴν ἀρχὴν, ὅσον ἑαυτῷ τὸ ἔθνος ὁ Πέρσης ὑποτάξαι βουλόμενος, τὴν τούτων ἐποιεῖτο μετάπεμψιν, ὅπερ οὔτε τοῖς καλουμένοις, οὔτε τῷ Ῥωμαίων ἐλυσιτέλει τοῖς πράγμασι, πρόνοια γίνεται τοῦ μὴ τὸ τοῖς Πέρσαις δοκοῦν εἰς πέρας ἐλθεῖν. καὶ διὰ τοῦτο ὑποπτευομένου τοῦ Βασιλέως τὴν, εἰ τύχοι, ἐγχείρησιν τοῦ δρασμοῦ, μετ' εὐπρεποῦς τοῦ σχήματος, ὡς ἐπ' εὐρυχωρίας δῆθεν καὶ ἀδείας πλείονος, εἰς Νίκην τὴν κατὰ Μακεδονίαν πόλιν μετὰ γυναικῶν καὶ τέκνων (καὶ αὐτὰς γὰρ μετὰ ταῦτα αὐτοῖς ὑπεκλάπησαν) μετοικίζονται. τοῦ δὲ χρόνου ῥέοντος, καὶ τῶν Σαρακηνῶν ἐπὶ μείζονος δυναστείας προαγομένων, τὴν ὁμοίαν πεῖραν, τοῖς τῶν προτέρων ἀπογόνοις Ἀρσακιδῶν ὁ τότε Ἀμερμνουμὴς προεβάλετο, καὶ διὰ γραμμάτων μετεκαλεῖτο αὐτοὺς, εἰς τὴν προγονικὴν δῆθεν ἐξουσίαν τε καὶ ἀρχήν. φωραθέντος δὲ καὶ τοῦ τοιούτου δράματος Ἡρακλείῳ, τῷ τηνικαῦτα Βασιλεῖ, καὶ τῶν γραμμάτων ἐγχειρισθέντων, ἐπεὶ μὴ εὐνοίᾳ τούτων ἔγνω τὴν μετάπεμψιν γενομένην, ἀλλ' εἰς * πρόθεσιν οἰκείας ἐπικρατείας τῶν ταῦτα μηχανωμένων. ἤλπιζον γὰρ τὸ ἔθνος ἐκ τῆς πρὸς τὸν παλαιὸν Ἀρσάκην εὐνοίας ῥᾳδίως, εἰ τούτους ἔχοιεν μεθ' ἑαυτῶν, προσάξεσθαι οἱ Σαρακηνοί. διὰ τοῦτο καὶ εἰς Φιλίππους, μίαν καὶ αὐτὴν τῶν κατὰ Μακεδονίαν τυγχάνουσαν πόλεων, ὡς ἐπὶ μείζονος ἀσφαλείας μετῴκισε τούτους αὖθις ὁ Βασιλεύς. εἶτα ἐκεῖθεν πάλιν ὡς ἐπὶ λαμπροτέρας πολιτείας καὶ καταστάσεως μεταβίβασιν εἰς Ἀδριανούπολιν. εὐθέτου δὲ τοῦ τόπου φανέντος αὐτοῖς, κατ' ἰδίαν ὥσπερ συνεστηκότες φατρίαν τε καὶ φυλὴν, εἰς πλῆθος ἐγένοντο, καὶ ἐπ' εὐπορίας κατέστησαν ἱκανῆς, τὴν πάνυ εὐγέ-

* πρόθεσιν.

perator, ex regione Macedonum trahebat originem; referebarque ad Armenios, Arsacidas genere. Vetere enim Arsace, qui Parthorum Imperium tenuit, ingentem virtutis & laudis gloriam consecuto, posteris lex inolevit, non ab aliis, quam ab Arsacis familia ejusque nepotibus, Parthos, Armenios, Medosque ipsos, qui Regia potestate ipsis præsint, esse habituros. In hunc itaque modum, cum illæ, quas dixi, gentes, ab stirpe ejusmodi, imperio regerentur, illo qui apud Armenios rerum potiebatur, quandoque ex humanis sublato, contigit de jure regni, deque principatus istiusmodi successoribus, dissidium oriri. Hincque adeo Artabanus & Clienes, non solum avito Imperio spoliati, sed & in vitæ jam periculum adducti, in Regiam hanc Constantini Urbem veniunt. Leo Magnus tunc Imperio præerat, Zenonis socer. Hic igitur viros suscipiens, ac pro generis splendore magnifice pertractans, ædes ad habitandum congruaque victus stipendia in Urbe Regia illis assignavit. Ut autem horum e patria fugam & in regnantem hanc Urbem accessum, omnique humanitate ab Imperatoribus susceptos esse didicit, is, qui tum res Persicas administrabat, datis litteris, benevolentiæ in eos larva, in paternum se illos Imperium restituturum pollicitus, revera autem ea sibi molitione gentem conciliata, ac subjicere satagens, advocabat. Acceptis litteris, dum adhuc quid sibi facto opus deliberant, res, per unum aliquem famulorum Imperatori defertur, ac Epistola ipsa contraditur. Rei itaque explorato momento, Persamque, non tam illis Imperium, quam sibi gentem subjiciendam, quod sic invitabat, procurare, haud dubia conjectura comperto, quod neque his qui invitabantur, nec vero Romanis rebus operæpretium erat; cura adhiberur, ne istud Persarum consilium exitum habeat. Quapropter saccisa, si qua videretur, opportunioris fugæ facilitata, honesti specie, velut ad liberiores agros, & ut majori securitate fruantur, Imperator Nicem Macedoniæ urbem cum liberis & uxoribus (nam & illas postea subduxerant) transfert. Decursu autem temporis Saracenorumque rebus in majorem principatum crescentibus, eamdem ac primis Arsacidarum nepotibus fraudem adhibet, qui tum genti præerat, Amermumnes, scriptisque litteris, ad avitam nimirum potestatem ac Imperium revocabat. Verum ejusce quoque consilii fabula, ab Heraclio, qui tum rerum potiebatur, deprehensa, litterisque percensitis, cum nulla eos benevolentia revocari intellexisset, sed ut hæc machinantes, eaque occasione Saraceni ditionem augerent (fore enim sperabant, si modo illos secum haberent, ut facile pro veteris Arsacis amore, in suas partes gentem traherent) idcirco etiam Philippos alteram & ipsam Macedoniæ urbem, quasi majoris securitatis causa, Nice remotos transmittit. Hincque deinde velut illustriori civitate donandos, meliorique statu componendis eorum rebus, Adrianopolim transfert. Viso autem eis idoneo aptoque loco, velut in propria consistentes tribu ac familia, multitudine aucti sunt, abundeque satis opibus cumulati, pater-

Arsacidarum nobilitas & præstantia.

Artabanus & Clienes C P.lim profugi.

Edit. Paris. pag. 134.

Tentata eorum revocatio.

Translati Arsacidæ Nicem.

Inde Philippos, demumque Adrianopolim.

nam nobilitatem servantes ac genus impermixtum.

Mactes Basilii avus.

III. Secutis vero temporibus, cum summam rerum Constantinus cum Irene matre administraret, Mactes ille ex Arsacis prosapia ducens originem, legationis causa, seu alterius negotii obeundi gratia, illustrem hanc Constantini Urbem petens; atque in ea, forte fortuna in ejusdem gentis ac familiæ hominem, Leonem nomine, incidens; exque exteriori habitu gestuque, nec non vestium proprio cultu, non unum quem infimæ plebis vulgique agnoscens, sed virum ingenuum ac spectabilem; consertoque sermone ac fabulando, ejus vim consuetam usuque familiarem inveniens; ubi genus cognovit, illius contubernium deligit, suæque, alicuam habitationem, pro vei virtute ac præstantia, præfert; ejusque amplexus affinitatem, filiarum unam sibi matrimonio jungit; ex quibus ortus illius parens, cujus nunc historiam teximus.

Edit. Paris. pag. 135.

Basilii patris, matrisque nobilitas.

Mulier vero quædam nobilis & pudica Adrianopoli habitans, viro demortuo, caste sobrieque in viduitate agebat (fama erat haud prorsus obscura, ex magno Constantino eam genus ducere.) Hæc illi reliquis, iisque apud quos confederat, præstantior visa: eamque ob rem ejus filiam, nobilitate ac corporis forma conspicuam verecundiaque ornatam, uxorem ducit: ex quibus Regia hæc radix Basilius succrevit; paterno quidem stemmate Arsacis (uti dictum est) prosapiam sibi vendicans; materno vero, Constantini natalibus magnifice glorians; utroque demum, Alexandri claritatem jactans. Tali ex progenie ortus Basilius, multa statim futuræ gloriæ subiucentia signa exhibuit. Tænia namque quædam coccinea, tum primum enascentibus pilis circa caput visa, circaque fascias purpurei cinctus.

Basilii imperii prognostica.

IV. Hactenus Arsacis nepotum genus, ipsum secum in propriæ quasi tribu contubernioque constiterat, quamquam haud raro, Adrianopoli sedes habens, etiam cum indigenis nuptiarum fœdera commiscebat. Quia vero Crumus ille Bulgarorum Princeps, violatis, quæ illi cum Romanis intercedebant, fœderibus, hostili aggere cinctam Adrianopolim, diuque ab eo obsessam, qua laborabat necessariorum penuria, ad deditionem coegerat, civesque omnes ac incolas, nec non etiam Manuelem ejusce Urbis Episcopum, in Bulgariam transtulerat; accidit Basilii quoque parentes cum reliquis, illo adhuc in fasciis agente, in Bulgarorum regionem transferri; ubi propriam Christianorum fidem illibatam custodientes (tum scilicet mirabilis ille Præsul, tum plebs illi pari captivitate comes) multos Barbarorum ad veram Christi fidem adduxerunt (nondum enim gens illa animum ad pietatem transtulerat) multisque locis Christianæ doctrinæ jecerunt semina, a Gentilium errore Scythas retrahentes, & ad divinæ cognitionis lucem traducentes. Quibus in illos ira percitus Crumi successor Mutrago, cum Manuelem virum sanctissimum, tum alios plures ejus rei delatos, cum tentando ad ejurandam fidem inducere nequivisset, variis tormentis excruciatos, per mortem Martyres consecravit. Sicque contigit multos san-

Arsacidæ in Bulgariam translati.

Manuel Adrianopol. Episcopus in Bulgaria Prædicator & Martyr.

pag. 136.

A ναίαν διασώζοντες, καὶ ἀσύγχυτον τὸ γένος διαφυλάττοντας.

γ'. Χρόνοις δὲ ὕστερον, ἡνίκα Κωνσταντῖνος μετὰ Εἰρήνης τῆς μητρὸς ἐβασίλευε, Μαΐκτης ἐκεῖνος, ἀφ' αἵματος Ἀρσάκου καὶ αὐτὸς ὤν, κατά τινα πρεσβείαν, ἢ χρείαν εἰσῄει πρὸς τὴν περίβλεπτον ταύτην Κωνσταντινούπολιν· ὃς ἀνδρὶ περιτυγχάνει κατὰ τύχην ὁμογενεῖ, Λέοντι καλουμένῳ· καὶ γνοὺς αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἔξωθεν καταστάσεως, καὶ περὶ τὴν στολὴν ἰδιότητος, οὐχ ἕνα τῶν τυχόντων καὶ ταπεινῶν, ἀλλ' εὐγενῆ καὶ περιφανῆ. καὶ εἰς ὁμιλίαν αὐτῷ καταστάς, καὶ B ταύτην ἐθάδα καὶ συνήθη εὑρηκώς, ἐπεὶ τὸ γένος ἀνέμαθε, καὶ τὴν ὁμοῦ οἴκησιν προκρίνει, τῆς οἰκείας τῆς ἀλλοτρίαν, διὰ τὴν τοῦ ἀνδρὸς ἀρετήν, καὶ τὸ πρὸς αὐτὸν ἀσπασάμενος κῆδος, μίαν τῶν αὐτοῦ θυγατέρων ἠγάγετο, ἐξ ὧν ὁ τοῦ ἱστορουμένου προῆλθε πατήρ· ὃς καλῶς ἀναχθείς, καὶ δι' ἐπαινουμένης ἀγωγῆς καὶ τροφῆς εἰς ἄνδρας τελέσας, καὶ εὐεξίᾳ σώματος καὶ ῥώμῃ διαφέρων καὶ παντοδαπαῖς κοσμούμενος ἀρεταῖς, πολλοὺς ἔπεισε τοὺς δι' ἐπιγαμίας θέλοντας αὐτὸν οἰκειώσασθαι. Γυνὴ δέ τις εὐγενὴς καὶ κοσμία κατὰ τὴν Ἀδριανούπολιν τὴν οἴκησιν ἔχουσα, ἀποιχομένου τοῦ ταύτης ἀνδρός, σωφρόνως τὴν χηρείαν ἀνύουσα· φήμη γάρ τις διέτρεχεν οὐ παντελῶς ἀμυδρά, ἐκ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου ἕλκειν C αὐτὴν τὴν συγγένειαν, τῶν ἄλλων προτιμοτέρα, ὧν τε καθ' ἃς * παρῴκησεν ὡμίλει αὐτῷ. καὶ διὰ τοῦτο τὴν ταύτης θυγατέρα εὐγενείᾳ καὶ κάλλει διαφέρουσαν σώματος, καὶ αἰδοῖ κεκοσμημένην, ἠγάγετο. ἐξ ὧν ἐβλάστησεν ἡ βασίλειος αὕτη ῥίζα Βασίλειος, πατρόθεν μὲν ἕλκων τὴν ἐξ Ἀρσάκου συγγένειαν, ἣ προείρηται· ἐκ δὲ μητρὸς, τῇ τε τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου συγγενείᾳ ἐκαλλωπίζετο, καὶ ἀπὸ θατέρου μέρους, τῆς Ἀλεξάνδρου τύχης λαμπρυνόμενος. Ἐκ τοιούτων γεννητόρων προελθὼν ὁ Βασίλειος, εὐθὺς πολλὰ τῆς ὕστερον δόξης σύμβολα εἶχεν ὑποφαινόμενα. ταινία τε γὰρ κοκκοβαφὴς παρὰ τὴν πρώτην ἔκφυσιν τῶν τριχῶν ἑωρᾶτο περὶ τὴν κεφαλήν, καὶ περὶ τὰ σπάργανα πορφύρια βάμματα.

** Barb. παρῴκησεν*

δ'. Ἦν δὲ μέχρι τότε τὸ γένος τῶν ἀπογόνων Ἀρσάκου κατ' ἰδίαν ὥσπερ φατρίαν συνεστηκός, εἰ καὶ ταῖς ἐπιγαμίαις D πολλάκις τοῖς ἐγχωρίοις συνανεκιρνᾶτο, ἐν Ἀδριανουπόλει κατταμένον τὴν οἴκησιν. Ἐπεὶ δὲ Κροῦμος ἐκεῖνος, ὁ τῶν Βουλγάρων Ἄρχων, εἰς τὰς πρὸς Ῥωμαίους ἐξυβρίσας σπονδάς, πολέμιον χάρακα τῇ Ἀδριανουπόλει ἐβάλετο, καὶ χρόνον προσκαθίσας συχνόν, ὁμολογίᾳ ταύτην διὰ τὴν τῶν ἀναγκαίων ἔνδειαν παρεστήσατο, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ πάντας μετὰ καὶ Μανουὴλ τοῦ Ἀρχιερέως τῆς τοιαύτης πόλεως εἰς Βουλγαρίαν μετήγαγε, συνέβη μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ τοὺς τοῦ Βασιλείου γεννήτορας, ἔτι τοῦτον ἐν τοῖς σπαργάνοις ἔχοντας, εἰς τὴν τῶν Βουλγάρων ἀπαχθῆναι γῆν· ἔνθα τὴν οἰκείαν τῶν Χριστιανῶν πίστιν ἀνόθευτον διασώζοντες, ὅ, τε θαυμάσιος ἐκεῖνος Ἀρχιερεύς, καὶ ὁ σὺν αὐτῷ λαός, πολλοὺς τῶν Βουλγάρων πρὸς τὴν ἀληθινὴν πίστιν μετήγαγον τῶν Χριστιανῶν· οὔπω γὰρ ἦν τὸ ἔθνος μετηλλαγμένον πρὸς τὴν εὐσέβειαν. καὶ E πολλαχοῦ τὰ τῆς Χριστιανικῆς διδασκαλίας κατεβάλοντο σπέρματα, τῆς ἐθνικῆς τοὺς Σκύθας πλάνης μεθέλκοντες, καὶ πρὸς τὸ τῆς θεογνωσίας μετάγοντες φῶς. ἐφ' οἷς πρὸς ὀργὴν κατ' αὐτῶν κινηθεὶς [190] Μουρτάγων ὁ τοῦ Κρούμου διάδοχος, αὐτόν τε τὸν ἱερώτατον Μανουήλ, καὶ πολλοὺς τοὺς ἐπὶ τούτῳ ἐνδεικνυμένους, ὡς οὐκ ἴσχυσε πειράσας πεῖσαι ἀποστῆναι Χριστοῦ, μετὰ πολλὰς αἰκίας τῷ διὰ μαρτυρίου θανάτῳ πα-

190.

ῥίπτεσθαι. καὶ οὕτω συνέβη πολλοὺς τῶν τοῦ Βασιλείου συγγενῶν μαρτυρικῆς ἀθλήσεως τυχεῖν· ὡς μηδὲ τῆς ἐντεῦθεν σεμνότητος αὐτὸν ἀμοιρεῖν. ἄρτι δὲ ἐπισκεπτομένου Θεοῦ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἔξοδον αὐτοῖς πρυτανεύοντος. Ὁ γὰρ τῶν Βουλγάρων Ἄρχων μὴ δυνάμενος ἐπὶ πολὺ πρὸς τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις ἀνταγωνίζεσθαι, πάλιν εἰς ὑπόπτωσιν ἐνδοὺς, ἐν τῷ ἐπισυνάγεσθαι πρὸς τὸν Ἄρχοντα, τὸν εἰς τὰ οἰκεῖα ἀπολύεσθαι μέλλοντα λαὸν τῶν Χριστιανῶν, ἰδὼν τὸν παῖδα Βασίλειον τῇ τε μορφῇ ἐλευθέριον καὶ χαρίεν ὑπογελῶντα καὶ περισκαίροντα, πρὸς ἑαυτὸν ἐφελκύσατο, καὶ μῆλον θαυμαστὸν τῷ μεγέθει ἐπέδωκεν. Ὁ δὲ παῖς ἀκάκως καὶ θαρραλέως τοῖς τοῦ Ἄρχοντος ἐπερειδόμενος γόνασιν, ἐν τῷ ἀπλάστῳ ἤθει, τὴν B οἰκείαν εὐγένειαν ὑπεδείκνυτο, ὡς ἐκπλαγῆναι μὲν τὸν Ἄρχοντα, ἐξαγριαίνεσθαι δὲ λεληθότως τὴν δορυφόρον τάξιν αὐτοῦ.

ε'. Ἀλλ' ἵνα τὰ ἐν μέσῳ συντέμω, ἐξῆλθεν εὐμενείᾳ Θεοῦ πρὸς τὰ οἰκεῖα ἅπας ὁ ἀπαχθεὶς ὡς αἰχμάλωτος λαὸς τῶν Χριστιανῶν· συνεξῆλθον δὲ καὶ οἱ τοῦ Βασιλείου γονεῖς, τὸν φίλτατον αὐτοῖς παῖδα προσεπαγόμενοι. Ἐγένετο δέ τι περὶ αὐτὸν εὐθὺς κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν θαυμάσιον, τὴν εἰς ὕστερον τύχην παραδηλοῦν, ὅπερ οὐ θέμις οἶμαι σιγῇ παρελθεῖν. τῷ γὰρ καιρῷ τοῦ θέρους τῶν τούτου γονέων περὶ τὸν ἴδιον ἐξελθόντων ἀγρὸν, καὶ τοῖς θερισταῖς ἐπιστατούντων, καὶ διεγειρόντων συντόνως ἐργάζεσθαι, 191 ὡς περὶ πλήθουσαν ἀγορὰν ἡ ἡμέρα προὔκοπτε, καὶ ὁ ἥλιος ἤδη σφοδρότερον ταῖς μεσημβριναῖς ἀκτῖσιν ἐπέφλεγεν, οἱονεί τινα σκηνὴν ἐκ τῶν συνδέσμων τῶν ἀσταχύων σκιάσαντες, ἐν ταύτῃ τὸν παῖδα κοιμηθησόμενον ἔθεντο, ὅπως τῆς ἀπὸ τοῦ ἡλίου θέρμης ἀβλαβῶς διέλθῃ τὸ καῦσωνα. ἐν δὲ τῷ ἐκείνους ἀνασχολεῖσθαι τοῖς θερισταῖς, ἀετὸς ἐπικαταπτὰς καὶ ἄνωθεν ἐπικαθίσας, ἡπλωμέναις ταῖς πτέρυξι τὸ παιδίον ἐσκίαζεν· ἀρθείσης δὲ παρὰ τῶν ἰδόντων φωνῆς, ὅτι ὄλεθρον ἴσως ἐπάξει ὁ ἀετὸς τῷ παιδὶ, ἡ μήτηρ εὐθὺς οἷα μήτηρ φιλόστοργος καὶ φιλότεκνος πρὸς τὸν παῖδα ἐξέδραμεν. ἰδοῦσα δὲ τὸν ἀετὸν σκιὰν ταῖς πτέρυξι τῷ παιδὶ περιποιούμενον, καὶ μηδὲ πρὸς τὴν ταύτης ἐκπλαγέντα ἐπέλευσιν, ἀλλ' ὥσπερ χαριέντως πρὸς αὐτὴν ἀτενίζοντα, οὐκ ἠδυνήθη κατὰ τὸ πρόχειρον εἰς κρείττονα τινὰ ἐλθεῖν λογισμὸν, ἀλλὰ λίθον ἔβαλε κατ' αὐτοῦ. καὶ οὕτως ἀνέπτη ὁ ἀετὸς, καὶ ὡς ἔδοξεν ἀπεχώρησεν. ἐκείνης δὲ αὖθις πρὸς τὸν ἄνδρα καὶ τοὺς ἐργάτας ὑποστρεψάσης, ὁ αὐτὸς κατὰ τὸ πρότερον σχῆμα παρῆν τὸ παιδίον ἐπισκιάζων. καὶ πάλιν ὁμοίως ἡ φωνὴ παρὰ τῶν θεατῶν, καὶ ἡ μήτηρ πρὸς τὸ παιδίον, καὶ τῇ βολῇ τοῦ λίθου ὁ ἀετὸς ἀποσοβούμενος, καὶ ἡ τῆς μητρὸς πρὸς τοὺς ἐργαζομένους ἐπιστροφή. Ἐναργέστερον δὲ ἄρα τῆς προνοίας δηλῶσαι θελησάσης, ὅτι οὐ κατά τινα τύχης αὐτοματισμὸν, ἀλλὰ θείᾳ προγνώσει τὸ πλούμενον δείκνυται, ἐκ τρίτου συνέβη τὰ ὅμοια. ὁ ἀετὸς ἐπὶ τὸ παιδίον, οἱ θεωροῦντες βοῶντες, καὶ ἡ μήτηρ ἐπὶ τὸν ἀετὸν, καὶ ὁ ἀετὸς πρὸς βίαν καὶ μόλις ἀπαλλαττόμενος. Οὕτω τῶν μεγάλων πραγμάτων ἀεὶ πόρρωθεν ὁ Θεὸς προκαταβάλλεταί τινα σύμβολα, καὶ τεκμήρια τῶν εἰς ὕστερον. Ταῦ-

A guinis necessitudine Basilio conjunctos atque affines, Martyrii gloria potiri, ut nec ejus, quæ inde est, honestatis, posset expers videri. Jam vero, cum plebem suam Deus visitaret, atque ei in patriam reditum præstaret (Bulgarorum enim Princeps, Romanas diutius vires aciesque ferre non valens, collum rursus subdere annuebat) congregata apud eum, quæ in patriam dimittenda erat, Christianorum turba, conjectis in puerum Basilium oculis, liberali forma decorum, gratiosque subridentem ac circumsalientem, indole formaque delectatus, illum ad se traxit, pomumque ei miræ magnitudinis dedit. Puer vero animi candore cum pari fiducia Principis incumbens genibus, morum illa simplicitate, inge- B nuitatis suæ illustre specimen dabat, adeo ut Princeps etiam atque etiam admiraretur; stipatorum vero cohors secum ipsa tacita furore commoveretur.

Basilii puerilia majestatis plena.

V. Verum ut ea, quæ interea evenerunt, paucis transigam, omnis ille Christianorum populus, sic velut captivus abductus, propitia Dei bonitate, ad propria migraturus, exiit: Basilii parentes, ipsi quoque pari indulgentia exiere, dulcissimum pignus secum adducentes. Contigit vero prima statim ætate, mirabile aliquid circa ipsum, futuræ ejus fortunæ certum præsagium; nec fas esse existimo, ut silentio a nobis prætereatur. Messis enim tempore, cum parentes in agrum exiissent, messoribusque C præciperent, & ad laborem strenue obeundum excitarent; cum differto foro (ut ajunt) altior dies procederet, jamque sol meridianis radiis acrius adureret, constructo ex spicarum manipulis velut tentorio, in eo puerum tantisper somno recreandum ponunt, & ad solaris ejus caloris æstum illæsa valetudine transigendum. Dumque messoribus animum advertunt, advolans Aquila, explicatisque desuper alis, assidens, puero præbebat umbraculum. Sublatus videntium clamor, ne quid forte Aquila puero noceat; moxque mater (charæ scilicet prolis nimium amans) ad puerum accurrit: vidensque Aquilam passis alis umbram puero mi- D nistrantem, ac nec ejus quicquam adventu territam, sed in eam gratiose oculos velut intendentem, ne sic quidem in promptu sanioris aliquid animi cogitare potuit; sed in eam lapidem jecit: quæ statim avolavit, &, ut videbatur, secessit. Rursusque ea ad virum messoresque reversa, Aquila priorem in modum puero assidens, umbram faciebat. Similique rursus ratione videntium sublatus clamor; matris ad filium cursus concitus, ictu lapidis submota Aquila; mater ad messores reversa. Cum vero divina providentia evidentius vellet ostendere, non casu aliquo aut fortuna, sed divinæ rem præscientia esse quod gerebatur, tertio hæc eadem contigerunt. Aquila sursum pue- E ro imminens, videntium clamor, mater ad Aquilam; Aquila per vim ægreque tandem abscedens. Sic Deus semper magnarum procul rerum signa quædam, certaque futurorum indicia, quasi fundamento præjacit. Quin & in sequentem ætatem hoc ipsum in eo non raro contigit, sæpiusque inter dormiendum visus est ab Aquila obtegi. Sed horum tunc fere nulla ratio habeba-

Aquila ejus puero obumbrans caput.

Edit. Paris. pag. 137.

tur. Antequam enim, quibus ille fulciebatur, virtutes patescerent, etsi magna erant quæ prælucebant, negligebantur tamen, & in occulto manebant, cum nemo in mentem inducere posset, quomodo in tenui domo ac plebeja res evaderent. Cæterum, cum in his quoque diutius immorari, haud procul forse ab assentationis indole abesse videatur, ut ne forsitan magnarum rerum honestarumque penuria, in his stylum trahere ac historiam existimemur, quæ ejus generis sunt, puerilisque ætatis omnia, omittemus, atque ad ea quæ sequentia sunt, sedulo sermonem provehemus; ea scilicet ratione, ut laudum vim insatiabilem, ceu quamvis rem aliam in laudis parte minime habendam, rejiciamus.

Basilii educatio, primæque ætatis mores.

VI. Puer itaque apud patrem educabatur, eumque agendorum præceptorem, dicendorum interpretem, atque ad omnia quæ virtutis sunt ac laudem habent, magistrum nactus ac eruditorem, non Chirone gemino velut Achilles opus habuit, non Lycurgo Legislatore, non Solone; non externa ac peregrina disciplina morumque institutione; sed uno illo institutore, honesti palæstra præclarissime exercens ac colens, erga Deum, sanctos piosque mores, erga parentes, verecundos animoque obsequendi pronos; erga senes, cedendi modestia faciles; erga æquales ac tribules, nullo doli fuco benevolos; erga potentes ac magistratus, subditos; erga denique pauperes, misericordia impansos, virtutum omnium compendio luculenter effulsit; a puero pudicus ac sobrius, virilique animo, æquitatis ac prudentiæ amator cultorque eximius, in nulloque adversus humiliores, spiritus tollens aut superbiens; quibus rebus omnium sibi conciliabat animos, cunctisque desiderio atque amori habebatur.

Edit. Paris. pag. 138.

Basilii pater moritur.

VII. Jam vero emensa illi pueritia, ad adolescentiæ annos provecta ætate, propeque matura ut ad validiora studia transiret, pater in vivis esse desinens, ad futuri ævi statum translatus est. Hinc luctus, planctusque, ac mœror (ut par est) domum irrumpere; matri, viduitas: huic optimo, orbitas, ac quæ inde tristitia; ærumnarum moles desolatæ familiæ, obturbare. Solicitudinum examen, rei familiaris procurandæ causa. Omnis statim ad eum domus devoluta cura; uni illi, matris; uni germanorum incumbit diligentia. Quia vero, quæ ab Agricultura peti solent, subsidia, ipsa exigua viliaque esse videbantur, ad Reginam Urbium proficisci deliberabat, atque inde sibi suisque ex honesti ratione compendia parare, patrociniumque clientibus magnifica utile ac curam exhibere. Noverat enim in magnis Urbibus, ac potissimum Regiis, industrias indoles inclarescere, eosque qui dote aliqua vulgo præcellant, splendidiori fortuna enitere; in ignobilioribus vero ac ingloriis, velut in rusticanis paganisque commerciis, obscurari ac corrumpi virtutes; ipsasque a se, quod non ostentandi copia sit, nec vero admirationi laudique habeantur, exolescere ac marcessere. Quamobrem e suis illi rationibus videbatur, ut se ad Urbem Augustam conferret: retrahebat tamen ac detinebat matris amor, &

In magnis urbibus ac negotiis probanda ingenia ac virtus.

τὸ δὲ καὶ εἰς τὴν ἐχομένην ἡλικίαν οὐκ ὀλιγάκις γέγονεν ἐπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ πολλάκις ὤφθη ὑπὸ ἀσημίᾳ ἐν τῷ ὑπηκόῳ σκιαζόμενος. ἀλλ' ἐν οὐδενὶ σχεδὸν λόγῳ ποτὲ ταῦτα ἐτίθετο. πρὸ τοῦ γὰρ ἐμφανεῖς καταστῆσαι τὰς ἐν αὐτῷ ἀρετὰς, κἂν μεγάλα τὰ προφαινόμενα, ἠμελεῖτο καὶ παρελάνθανε, οὐδενὸς δυναμένου ἐν οἰκίᾳ λιτῇ καὶ δημοτικῇ, ὅπως ἔλθῃ ποτὲ βάλλεσθαι εἰς νοῦν. πλὴν ἐπεὶ καὶ τὸ τούτοις ἐπὶ πλέον ἐνδιατρίβειν, οὐ πόῤῥω τυχὸν δόξει τρόπου θωπεύοντος, καὶ νομισθῶμεν ἴσως ἀπορίᾳ τῶν περὶ αὐτὸν καλῶν ἐν τούτοις τὴν ἱστορίαν ἀπασχολεῖν, τὰ τοῦ ὁμοίου εἴδους καὶ τῆς παιδικῆς ἡλικίας πάντα παρήσομεν· ἐπὶ δὲ τὰ ἔμπροσθεν τὸν λόγον σπουδῇ προαγάγωμεν, τὴν τῶν ἐπαίνων ἀπληστίαν, ὥσπερ ἄλλο τι τῶν οὐκ ἐπαινετῶν ἀποθέμενοι.

ς'. Τρεφόμενος τοίνυν ὁ παῖς παρὰ τῷ πατρὶ, καὶ αὐτὸν ἔχων τῶν πρακτέων ὑφηγητὴν, καὶ τῶν ῥητέων ἐξηγητὴν, καὶ διδάσκαλον καὶ παιδοτρίβην πρὸς ἅπαν σπουδαῖον καὶ ἐπαινούμενον, οὐ τοῦ μιξανθρώπου Χείρωνος ἐδεήθη ὡς Ἀχιλλεὺς, οὐ τοῦ Λυκούργου νομοθέτου, καὶ Σόλωνος, οὐ τῆς ὑπερορίου καὶ ξενικῆς ἀγωγῆς· ἀλλ' ὑπὸ τῷ φύσαντι μόνῳ τὰ τῶν καλῶν ἐξασκούμενος κάλλιστα, πρός τε τὸ Θεῖον ὁσιότητα καὶ εὐσέβειαν, καὶ πρὸς τοὺς τεκόντας αἰδῶ καὶ εὐπείθειαν· πρὸς γέροντας ὑπεῖξιν, καὶ πρὸς ἥλικας καὶ φυλέτας ἄδολον εὔνοιαν· πρὸς δυνάστας ὑποταγὴν, καὶ πρὸς πένητας ἔλεον, ἐν πάσαις ταῖς ἀρεταῖς ἐπιδήλως ἐξέλαμψε, σώφρων ἐκ νέου καὶ ἀνδρεῖος ἀναφαινόμενος, τήν τε ἰσότητα μετὰ φρονήσεως ἀγαπῶν καὶ ὑπερφρόντως τιμῶν, καὶ ἐν μηδενὶ τῶν ταπεινοτέρων κατεπαιρόμενος· ἐξ ὧν εὔνοια παρὰ πάντων αὐτῷ, καὶ τὸ πᾶσιν εἶναι προσφιλῆ καὶ ἐράσμιον·

ζ'. Ἤδη δὲ αὐτοῦ τὴν παιδικὴν παραλλάξαντος ἡλικίαν, καὶ πρὸς τὴν τῶν μειρακίων ἐλάσαντος, καὶ τοῖς ἀνδρικωτέροις καιρὸν ἔχοντος προβαίνειν ἐπιτηδεύμασιν, ἐξέλιπε τὸν βίον ὁ φύσας πατὴρ, καὶ πρὸς τὴν ἐκεῖθεν ἀγήρω κατάστασιν. πένθος δὲ καὶ θρῆνος κατὰ τὴν οἰκίαν, ὡς εἰκὸς, ἐπεκώμαζε· χηρεία περὶ τὴν μητέρα, καὶ ὀρφανία περὶ τοῦτον τὸν ἄριστον, καὶ αἱ ἐντεῦθεν ἀνίαι καὶ θλίψεις ἐγίνοντο· Ἐπέῤῥει δὲ καὶ φροντίδων ἑσμὸς, τῆς κατὰ τὸν βίον διοικήσεως ἕνεκα. ἔῤῥεπε γὰρ πρὸς τοῦτον εὐθὺς πᾶσα ἡ περὶ τὸν οἶκον ἐπιμέλεια, καὶ ἡ πρόνοια τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν. Ἐπεὶ δὲ ἡ ἀπὸ γεωργίας ἐπικουρία μικρά τε καὶ ἀγεννὴς ἐδόκει αὐτῷ, ἐβουλεύετο πρὸς τὴν βασιλεύουσαν εἰσελθεῖν, καὶ τὰ τῆς οἰκείας ἀρετῆς ἐπιδείξασθαι, κἀντεῦθεν ἑαυτῷ τε καὶ τοῖς αὐτοῦ προσπορίσαι τὰ δέοντα, καὶ μεγαλοπρεπῆ τὴν προστασίαν ἐπιδείξασθαι καὶ προμήθειαν. ᾔδει γὰρ ἐν ταῖς μεγάλαις, καὶ μάλιστα ταῖς βασιλευομέναις τῶν πόλεων, τὰς δεξιὰς φύσεις εὐδοκιμεῖν, καὶ τοὺς τῶν ἄλλων κατά τι προέχοντας, ἐπὶ λαμπροτέρας τύχης γνωρίζεσθαι· ἐν δὲ ταῖς ἀδοξοτέραις τῶν πόλεων καὶ ταπειναῖς, ὥσπερ ἐν ταῖς κωμητικαῖς ἀναστροφαῖς, ἀμαυροῦσθαι καὶ * φθίνειν τὰς ἀρετὰς, καὶ αὐτὰς ὑφ' ἑαυτῶν ἐν τῷ μὴ ἐπιδείκνυσθαι μηδὲ θαυμάζεσθαι, πρὸς τὸ ἐξίτηλον χωρεῖν καὶ μαραίνεσθαι. διὰ ταῦτα μὲν ἡ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν εἴσοδος ἐδόκει αὐτῷ λυσιτελὴς καὶ συμφέρουσα· ἀνθεῖλκε δὲ καὶ κατεῖχεν ὁ τῆς μητρὸς πόθος, καὶ

* Barb. φθείρει.

τὸ θέλειν ἐπικουφίζειν ταύτης τὰ δυσχερῆ· αὐτῆς ἐκείνης μάλιστα τὰς γηροτρόφους ἐλπίδας προβαλλομένης, καὶ τὴν ἐγγύθεν ἀπαιτούσης ἐπικουρίαν καὶ ὑπουργίαν ἐν τοῖς καθήκουσιν.

η΄. Ἐπεὶ δὲ κυριωτέραν ἔδει τὴν θείαν γενέσθαι βουλὴν, καὶ τοῦτον πρὸς ὅπερ ἀφώριστο μετὰ μικρὸν ὁδῷ βαδίζοντα ἀνελθεῖν, ὀνειράτων ὄψεις πείθουσι τὴν μητέρα ὑπενδοῦναι αὐτῷ, καὶ ὑπεῖξαι τῇ πρὸς τὴν πόλιν ὁρμῇ· μᾶλλον δὲ αὐτὸν ἐκείνην παρορμῆσαι αὐτὸν καὶ προτρέψασθαι τὴν βασιλεύουσαν πόλιν καταλαβεῖν, καὶ ἐπιδείξασθαι τὸν τῆς ψυχῆς λειμῶνα, καὶ τὰ τοῦ γενναίου φρονήματος προτερήματα. Ἔδοξε γάρ ποτε ὄναρ ἡ μήτηρ ὁρᾷν, μέγιστον ἐξ αὐτοῦ ἀναβλαστῆσαι φυτὸν, ὡς ἡ Κύρου μήτηρ εἶδε τὴν ἄμπελον, καὶ τοῦτο ἐπὶ τῆς οἰκίας αὐτοῦ ἑστάναι, ἄνθεσί τε κομῶν καὶ καρποῖς βρῖθον, χρυσοῦν τε εἶναι τὸ ἀπὸ γῆς τούτου μέγα στέλεχος, καὶ τοὺς κλάδους καὶ τὰ φύλλα χρυσοειδῆ. Τοῦτο δὲ πρός τινα τῶν συνήθων, καὶ περὶ τὰ τοιαῦτα κατευστοχεῖν δοκούντων διηγησαμένη, ἐπὶ λαμπρᾶς καὶ μεγάλης τύχης ἔσεσθαι δηλοῦν τὸν υἱὸν αὐτῆς ἤκουσε. Καὶ αὖθις δὲ μετά τινα χρόνον ὀλίγον ὁρᾷ κατὰ τοὺς ὕπνους ἄνδρα τινὰ γηραιὸν, ᾧ πῦρ ἐξῄει ἀπὸ τοῦ στόματος, διαῤῥήδην λέγοντα πρὸς αὐτὴν, Ὅτι ὁ ἀγαπώμενος ὑπὸ σοῦ ὁ υἱός σου Βασίλειος, τὰ τῶν Ῥωμαίων βασιλείας παρὰ Θεοῦ τὰ σκῆπτρα ἐγχειρισθήσεται, καὶ δεῖ σε προτρέψασθαι τοῦτον πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰσελθεῖν. Ἡ δὲ πρὸς τὴν χαρμόσυνον ταύτην ἀγγελίαν διαχυθεῖσα, καὶ πλήρης γενομένη χαρᾶς, προσεκύνησέ τε τὸν γηραιὸν ἐκεῖνον, καὶ, Τίς εἶ, εἶπεν αὐτῷ, ὦ Κύριέ μου, ὁ μὴ ἀπαξιώσας ὀφθῆναι τῇ δούλῃ σου, ἀλλ᾽ ἅπως εὐφρόσυνα εὐαγγέλια προσκομίσας μοι; ὁ δὲ, Ἠλίας, φησὶν, ὁ Θεσβίτης εἰμί· καὶ ἀπέπτη τῶν ὀφθαλμῶν. Διυπνισθεῖσα οὖν ἐκείνη, καὶ ταῖς δεξιαῖς ταύταις ὄψεσι, μᾶλλον δὲ θείαις ἀποκαλύψεσιν οἷον ἀναπτερωθεῖσα καὶ ζωπυρήσασα, προθύμως αὐτὴ παρώρμα καὶ ἐξέπεμπε τὸν υἱὸν πρὸς τὴν βασιλεύουσαν· καὶ οἷα μήτηρ ἐνουθέτει καὶ παρεκάλει, τόν τε θεῖον φόβον διηνεκῶς ἔχειν ἐν τῇ ψυχῇ, καὶ νομίζειν ἀεὶ τὸν τῆς προνοίας ὀφθαλμὸν πᾶσαν πρᾶξιν αὐτοῦ καὶ πᾶν νόημα ἐφορᾷν, καὶ μηδὲν ἀνάξιον τῆς τοιαύτης ἐφορείας σπουδάζειν. ἀλλὰ τῷ προσήκοντι καταστήματι τὰς οἰκείας ἀρετὰς ἐπιδείξασθαι, καὶ ἐν μηδενὶ τὴν προγονικὴν καταισχῦναι εὐγένειαν.

192.

θ΄. Ἄρας οὖν [192] ἐκ Μακεδονίας τῆς Θρᾴκης πρὸς τὴν ἄρχουσαν ταύτην τῶν πόλεων πασῶν ἐπορεύετο, τῶν δυνατῶν τινι καὶ περιφανῶν προσμῖξαι βουλόμενος, εἰς θεραπείαν καὶ δουλείαν αὐτοῦ ἑαυτὸν ὑποτάξαι καὶ καταστῆσαι· καὶ τὸ μεταξὺ διανύσας διάστημα, καὶ κατὰ τὰς χρυσᾶς πύλας τῆς βασιλίδος γενόμενος, καὶ δι᾽ αὐτῶν, ἤδη καταφερομένης τῆς ἡμέρας, εἰσελθὼν, πλησίον τυγχάνοντι τῷ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Διομήδους [193] προσαυλάζει μοναστηρίῳ, καὶ ἀπὸ τῆς ὁδοιπορίας κατάκοπος ὢν, αὐτοῦ που πρὸ τοῦ πυλῶνος ἐν τοῖς ἐκεῖσε βάθροις ἀτημελῶς οὕτως ἐπιῤῥίψας ἑαυτὸν ἀνεπαύετο. Καὶ δὴ περὶ πρώτην τυχὸν φυλακὴν νυκτὸς, ὄναρ τῷ τῆς μονῆς Καθηγουμένῳ ὁ μάρτυς Διομήδης ἐφίσταται, κελεύων περὶ τὸν πυλῶνα τῆς μονῆς ἐξελθεῖν, καὶ ἐξ ὀνόματος καλέσαι Βασίλειον· καὶ ὃς ἂν αὐτῷ ὑπακούσῃ καλοῦντι, τοῦτον εἰσαγαγεῖν εἰς τὸ μοναστήριον, καὶ ἐπιμελείας ἀξιῶσαι, τροφῆς τε καὶ σκέπης καὶ ἐνδυμάτων, καὶ πά-

193.

quod ejus levare molestias vel maxime cuperet; quodque adeo illa alendæ spes senectutis objiceret, vicinamque opem ac obsequium, in his quæ officii essent, deposceret.

VIII. Quoniam tamen necesse erat ut victoriæ partes divino consilio cederent, paulatimque quasi via, ad quod fuerat præordinatus, Basilium decebat ascendere, somniorum visa matri suadent, ut illi morem gerat, ac acquiescat volenti se in Urbem conferre: quinimmo ipsa in eam rem eum incitet, ac adhortetur, ut Byzantium veniat; vernansque gratiis animi pratum, ac generosæ mentis præstantes dotes exhibeat. Videbatur enim sibi quandoque parens in somnis videre, Maximam ab ipsa enasci arborem (velut olim Cyri mater vitem viderat) eamque supra domum stantam, comantem floribus fructibusque onustam. Majorem e terra stipitem (truncum scilicet) aureum surgere, ramosque & folia, auro rutila præferre. Cumque necessariorum cuidam earumque rerum conjectori existimato idoneo, rem retulisset, Claram hæc audivit, magnamque filio portendere fortunam. Rursusque non multo post, videt in somnis Virum senio gravem, ignem ex ore mittentem, in hæc clare verba ipsam alloquentem, *Charissimo tibi filio Basilio, concredenda a Deo sunt Imperii Romani sceptra ac gubernacula; idcirco necesse est horteris eum, ut Constantinopolim vadat.* Mater jucundo hoc nuntio diffusa plenaque gaudio, Senem venerata, *Ecquis*, inquit, *tu Domine mi, qui mihi ancillæ tuæ non solum apparere dignatus es, sed & nuntium sic lætum afferre?* Cui ille, *Elias*, inquit *Thesbites sum*; atque hoc dicto ex oculis evolavit. A somno ergo excitata, faustisque hisce visis (seu potius divinis revelationibus) spe sublata novaque flamma accensa, alacris ipsa filii hanc profectionem urgebat, & ut Augustam Urbem peteret, incitabat; proque matris munere admonebat ac obsecrabat, ut & Dei timorem continue in animo haberet, ejusque providentiæ oculum, suas omnes actiones animique sensa ac rationes inspicere existimaret, eaque inspectione indignum aliquid moliri serio caveret, sed convenienti modestia animique præsentia, suarum specimen virtutum daret, nec ullo scelere aut noxa avitam ingenuitatem macularet.

IX. Profectus ergo ex Macedonia Thraciæ, ad hanc Urbem omnium Reginam iter arripuit, hoc animo agitans, ut se potentiorum cuidam illustriumque virorum adjungeret, illiusque obsequiis ac servitio operam studiumque addiceret. Emensoque itinere, & cum ad Urbis Aureas portas venisset, inclinata jam ac deposita, per eas, ingressus die, ad sancti Martyris Diomedis Monasterium, quod prope erat, accedens, ex via fessus, ibidem pro foribus in gradibus pro vestibulo positis, sic neglectim projecto corpore, quiescebat. Et ecce, circa primam fere noctis custodiam, Martyr Diomedes Monasterii Præfecto in somnis astans, ad fores Monasterii jubet exire, exque nomine Basilium compellantem, quisquis vocanti obaudierit, hunc inducere in Monasterium ac curare diligenter, ciboque & tecto & vestimentis, omni denique

Edit. Paris. pag. 139.

Basilii fortunæ vaticinia.

S. Eliæ Prophetæ visio.

pag. 140.

Diomedis Martyris de Basilio visum.

necessario cultu ac obsequio, quoad per facultatem licuerit, impartiri atque fovere. *Esse enim a Deo unctum in Imperatorem, ipsumque extruendo augendoque Monasterio operam quandoque collaturum.* Verum cum ille, visum temere oblatum, inaneque mentis commentum arbitratus, quod ita conspexerat, nullo loco præceptum habuisset, sed se rursum somno dedisset, eadem iterum videt, auditque. Et cum adhuc etiam segnior somnoque gravis, ut videbatur, se non colligeret, tertio Martyrem videt, non jam blande ac hilariter præcipientem, sed atrociter minitantem, plagasque, ut apparebat, inferre tentantem, ni citius jussa præstaret. Tunc itaque velut ægre emergens, mortique vicinum somnum oculis excutiens, ad fores venit; & ut ei Martyr præceperat, ex nomine vocat, *Basili*. Cui ille statim respondit, *Ecce ego, Domine. Quid jubes servo tuo?* Introducens vero in Monasterium, cum squallore ac sordibus obsitum, Solisque ardoribus longe exustum conspexisset, convenientem curam obsequiumque adhibuit, ac omni humanitate accepit. Tum monens ut secretum penes se teneat, caveatque cuiquam evulgare ob rei periculum, Martyris illi indicat vaticinium, & ut post eventum meminisset, jurejurando obstringit. Cum autem Basilius nec acceptare videretur, ut quod res ejus modum excederet, sed potius rogaret, ut ejus insinuatione, nobiliorum cujusdam obsequiis pro comitatu operam addicere liceret; impigre se præstiturum Præfectus in se recepit. Quodque Monasterio familiarius utebatur, sæpiusque amice invisebat, Michaelis Imperatoris Bardæque Cæsaris consobrinus (Theophilitzeo quasi subblandiendo, ac minuendi forma, vocabant; cognomen viro Pæderomeno) ei Præfectus Basilium commendat.

Theophilitzi addictus Basilius.

Erat enim minor hic Theophilus magnis cogitationibus inflatus, nec a magnificentia abhorrens, sed qui viros strenuos, formæque elegantia ac statura conspicuos, potissimumque fortitudine atque robore præstantes, in comitatu habere studebat, sibique illis placebat, ac honestari ambiebat. Vidisses statim sericis indutos, ac reliquo cultu egregie ornatos. His adlectum recens admodum quæsitum juvenem Basilium, ac tum corporis robore tum animi virtute longe reliquis præstare visum, suum Protostratorem fecit; majorique in dies amore prosequebatur, ac pro eximiis ejus dotibus admirabatur. Cernebatur enim & manu strenuus atque animo prudens, & ad præstandum quicquid injunctum esset, oppido promptus & solers.

Edit. Paris. pag. 141.

X. Ejus porro mater continue quiritans, mœrensque ac dolens quod nondum didicerat, quam illi prospere cessisset profectio, quam susceperat, ingentem rursus in somnis videt arborem Cupresso similem in impluvio suo stantem, aureis foliis frondosam, ramisque aureis ac trunco diffusam, in cujus vertice Basilius ipsius filius assidebat. Experrecta igitur die sequenti, mulieri cuidam religiosæ, quæ velut * Anna illa, diu noctuque a divino Templo non discedebat, sed orationi & jejunio vacabat, visum narravit. Jussit illa bono animo

Altera arboris visio.

Luc. 2. 36.

A ἴσης μεταδόντα τῆς ἐνδεχομένης χρείας καὶ θεραπείας. κεχαρισμένον γὰρ εἰς Βασιλέα τυγχάνειν παρὰ Θεοῦ, καὶ αὐτὸν μέλλειν εἰς ἀνοικοδομὴν καὶ αὔξησιν τῆς παρούσης γενέσθαι μονῆς. Ὡς δὲ φαντασίαν ἄλλως καὶ κενὸν διανοίας ἀνάπλασμα δόξαν τὸ ὁραθὲν, ὁ Ἡγούμενος ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἔθετο, ἀλλὰ πάλιν ἑαυτὸν τῷ ὕπνῳ ἐκδέδωκεν, ἐν δευτέρῳ βλέπει καὶ ἀκούει τὰ ὅμοια. ὡς δὲ καὶ ἔτι νωθὴς καὶ ὑπνώδης, ὡς ἔοικεν, ὢν, οὐκ ἀνέφερεν, ἐν τρίτῳ βλέπει τὸν Μάρτυρα, οὐκέτι πρᾴως καὶ ἱλαρῶς παρακελευόμενον, ἀλλὰ σφοδρῶς ἀπειλοῦντα, καὶ μάστιγας τῷ δοκεῖν ἐπιφέρειν πειρώμενον, εἰ μὴ θᾶττον ὑπηρετήσει πρὸς τὰ λεγόμενα. Τότε δ᾽ οὖν μόλις φιλονεικῶς ἀνανήψας, καὶ τὸν B γείτονα θανάτου ὕπνον τῶν ὀφθαλμῶν ἀποτιναξάμενος, πυλῶσιν ἐφίσταται, καὶ κατὰ τὸ τοῦ Μάρτυρος πρόσταγμα ἐξ ὀνόματος ἐκάλει, Βασίλειε. Ὁ δὲ εὐθὺς ἀπεκρίνατο Ἰδοὺ ἐγὼ, Κύριε, τί προστάσσεις τῷ δούλῳ σου. Εἴσω δὲ αὐτὸν τῆς μονῆς ποιησάμενος, καὶ ἰδὼν ῥυπῶντα καὶ αὐχμῶντα, καὶ πολλὴν ἐπὶ τῷ προσώπῳ ἡλίου φέροντα, τῆς δεούσης ἐπιμελείας καὶ θεραπείας ἠξίωσε, καὶ πάσης φιλανθρωπίας μετέδωκεν. εἶτα τὸ μυστήριον παρ᾽ ἑαυτῷ φυλάττειν καὶ πρὸς μηδένα ἐκλαλῆσαι διὰ τὸ κινδυνῶδες εἰσηγησάμενος, τὴν τοῦ Μάρτυρος αὐτῷ ἐφανέρωσε πρόρρησιν, καὶ πρὸς τὸ μεμνῆσθαι μετὰ τὴν ἔκβασιν ἠσφαλίσατο. τοῦ δὲ, ὡς ὑπὲρ αὐτὸν ὄντος τοῦ πράγματος, μηδὲ παραδέχεσθαι δόξαντος, C ἀλλὰ μᾶλλον δι᾽ αὐτοῦ ἀξιοῦντος εἰσοικισθῆναι, καὶ πρὸς δουλείαν δοθῆναι τῶν ἐμφανεστέρων τινὶ, προθύμως ἑαυτὸν εἰς τοῦτο ἐπέδωκεν ὁ Ἡγούμενος. Καὶ ἐπεὶ συνήθως εἶχε πρὸς τὴν τοιαύτην μονὴν, καὶ πολλάκις ἐτύγχανεν ἐκεῖσε φιλίας χάριν ὁ τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ καὶ Βάρδα τοῦ Καίσαρος συγγενὴς, ὃν ὑποκοριζόμενοι Θεοφιλίτζην ἐκάλουν, ἐπώνυμον φέροντα τοῦ Παιδευομένου, τούτῳ συνίστησι τὸν Βασίλειον ὁ Ἡγούμενος· ἐτύγχανε γάρ πως τὸ Θεοφιλίδιον τοῦτο γαῦρον ὂν τῷ φρονήματι, καὶ μεγαλοφροσύνης οὐκ ἀφεστὼς, ἀλλὰ εἰς σπουδὴν ἔχον γενναίους ἄνδρας καὶ εὐειδεῖς καὶ εὐήλικας, καὶ ἐπ᾽ ἀνδρείᾳ μάλιστα καὶ ῥώμῃ σώματος διαφέροντας κεκτῆσθαι περὶ αὐτὸν, καὶ ἐπὶ τούτοις D μέγα φρονεῖν καὶ σεμνύνεσθαι· οὓς εὐθὺς ἦν ὁρᾶν σηρικαῖς τε κοσμουμένους ἐσθῆσι, καὶ τῇ ἄλλῃ καταστολῇ διαπρέποντας. τούτοις καταλεγέντα τὸν νεήλυν νεανίαν Βασίλειον, κατὰ πολὺ προέχειν δόξαντα τῶν λοιπῶν, κατά τε σωματικὴν ἀλκὴν καὶ ψυχικὴν ἀνδρείαν, Πρωτοστράτορα αὐτοῦ πεποίηκεν ὁ Θεόφιλος, καὶ ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἐπὶ πλεῖον ἠγαπᾶτο παρ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοῖς οἰκείοις προτερήμασιν ἐθαυμάζετο. ἐφαίνετο γὰρ καὶ κατὰ χεῖρα γενναῖος καὶ κατὰ ψυχὴν συνετὸς, καὶ πρὸς τὸ κελευόμενον πᾶν ὀξύς τε καὶ ἐπιτήδειος.

ι. Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ διηνεκῶς ποτνιωμένη περὶ αὐτοῦ, καὶ διὰ τὸ μήπω μαθεῖν ὅπως αὐτῷ τὰ τῆς ἀποδημίας εὐώδωται, δυσθυμοῦσά τε καὶ ἀσχάλλουσα, βλέπει πάλιν κατὰ τοὺς ὕπνους μέγα φυτὸν κυπαρίσσῳ προσεοικὸς, [194] κα- E τὰ τὴν αὐλὴν αὐτῆς ἑστηκὸς, φύλλοις τε χρυσοῖς κομαζόμενον, καὶ χρυσοῦς τοὺς κλάδους καὶ τὸ στέλεχος ἔχον, ὑπὲρ οὗπερ ἄνω ὑπὲρ κορυφῆς ὁ ταύτης υἱὸς Βασίλειος ἐκαθέζετο. Διυπνισθεῖσα δὲ, καὶ μεθ᾽ ἡμέραν τινὶ τῶν εὐλαβῶν γυναικῶν, ἣ νύκτας καὶ ἡμέρας κατὰ τὴν Ἄνναν ἐκείνην οὐκ ἀφίστατο ἀπὸ τοῦ θείου ναοῦ, ἀλλὰ ταῖς εὐχαῖς καὶ νηστείαις ἐσχόλαζε, τὰ τῆς ὄψεως διηγήσατο. Ἡ δὲ, εὐθυμεῖν

τινα-

194.

τὸ παῤῥησιασθὲν ἐπὶ τῷ υἱῷ, καὶ τὸ ὁραθὲν ἐπικρίνασα, βεβαίως δηλοῦν ἀπεφήνατο, Βασιλέα Ῥωμαίων γενέσθαι τὸν υἱόν. Τοῖς προτέροις οὖν καὶ τοῦτο προσλαβοῦσα λοιπὸν ἡ μήτηρ, οὐκ ἔτι περὶ αὐτοῦ ἐδυσφόρει οὐδὲ ἤσχαλλεν, ἀλλὰ τρεφομένη ταῖς ἐλπίσι, καὶ τὴν ἄνωθεν ἀντίληψιν ἐκδεχομένη, ἀνέθαλλεν.

ια'. Συνέβη δὲ κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον, τὸν κύριον τοῦ Βασιλείου Θεόφιλον, διά τινας τῆς δημοσίου δουλείας, παρὰ τοῦ βασιλεύοντος Μιχαὴλ καὶ Βάρδα τοῦ Καίσαρος, ἀποσταλῆναι εἰς Πελοπόννησον. συνῆν δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Βασίλειος, εἰς τὴν ἀφορισθεῖσαν αὐτῷ δουλείαν καθυπουργῶν. γενόμενος δὲ κατὰ τὰς Πάτρας τῆς Ἀχαΐας ὁ εἰρημένος Θεόφιλος, εἴσεισι εἰς τὸν τοῦ πρωτοκλήτου Ἀποστόλου Ἀνδρέου ναὸν προσευξόμενος. ὁ δὲ Βασίλειος, περὶ τὴν οἰκείαν διακονίαν, ὡς ἔοικεν, ἀσχολούμενος, οὐ συνεισῆλθεν αὐτῷ, ἀλλ' ὕστερον καταμόνας τὸ ὀφειλόμενον καὶ αὐτὸς τῷ Ἀποστόλῳ σέβας ἀποδιδοὺς, πρὸς τὸν τοιοῦτον ναὸν παραγίνεται. Μοναχὸς δέ τις ἐκεῖσε ποιούμενος τὰς διατριβὰς, [105] καὶ τὸ πλεῖστον χρόνου ἐν τῷ τοῦ Ἀποστόλου σχολάζων ναῷ, τὸν μὲν Θεόφιλον εἰσελθόντα ἰδὼν, οὐκ ἐξανέστη, οὐκ ἐπηύξατο, οὐδὲ τινος ἠξίωσε ῥήματος· μηδὲ τὴν περὶ αὐτὸν, ὡς εἰκὸς, δορυφορίαν καὶ λαμπρότητα αἰδεσθείς. ὕστερον δὲ τοῦ Βασιλείου εἰσερχομένου, ὑπεξανέστη τε ὥς τινι τῶν κρειττόνων, καὶ τὴν ἐξ ἔθους τοῖς Βασιλεῦσιν εὐφημίαν προσήνεγκεν. ὅπερ τῶν ἐκεῖσε τυχόντων ἰδόντες καὶ ἀκηκοότες τινὲς, τῇ κατὰ τοὺς τόπους ἐκείνους εὐγενεῖ καὶ πλουσιωτάτῃ γυναικὶ, ἣ Δανηλὶς ἀπὸ τοῦ ταύτης ἀνδρὸς ὠνομάζετο, ἀπαγγέλλουσιν. Ἐκείνη δὲ, διὰ πείρας τὸν μοναχὸν γινώσκουσα, ὅτι προορατικοῦ χαρίσματος κατηξίωται, οὐκ ἐγένετο περὶ τὸ λεχθὲν ἀμελής· ἀλλὰ μετακαλεσαμένη τὸν μοναχὸν, διῆλθε προσονειδίζουσα. Τοσοῦτος χρόνος, ἐξ οὗ σοι γνώριμος, ἔφη, τυγχάνω, Πάτερ πνευματικὲ, καὶ οἶδάς με πάντως οὖσαν ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς, καὶ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ὑπερέχουσαν καὶ προάρχουσαν, καὶ οὐδέποτε οὔτ' ἐπηγέρθης θεασάμενός με, οὔτε ἐπηύξω μοι, ἀλλ' οὐδὲ τῷ υἱῷ, ἢ τῷ ἐγγόνῳ μου τὴν τοιαύτην τιμὴν ἀπένειμας. καὶ πῶς νῦν ἄνθρωπον εὐτελῆ καὶ ξένον, μηδὲ γνώριμον τοῖς πολλοῖς ἰδὼν, καὶ ὑπεξανέστης, καὶ ὡς Βασιλέα ἐτίμησας; Ὁ δὲ εὐλαβὴς ἐκεῖνος μοναχὸς πρὸς αὐτὴν ἀπεκρίνατο. Ὅτι οὐχ ὡς σὺ λέγεις, ἕνα τῶν τυχόντων εἶδον τὸν ἄνδρα ἐγὼ, ἀλλ' ὡς μέγαν Βασιλέα Ῥωμαίων ὑπὸ Χριστοῦ κεχρισμένον εἶδον, καὶ ἐξανέστην καὶ ἐπευφήμησα. τοῖς γὰρ ὑπὸ Θεοῦ τετιμημένοις, ὀφειλομένη πάντως ἐστὶ καὶ ἡ ἐξ ἀνθρώπων τιμή. διατρίψαντος τοίνυν ἐν τοῖς ἐκεῖσε μέρεσι ἐπὶ χρόνον τινὰ τοῦ Κυρίου τοῦ Βασιλείου, καὶ τὰς ἐπιτραπείσας αὐτῷ τῆς δημοσίου δουλείας ἀνύσαντος, καὶ ἀνατρέχειν πρὸς τὴν βασιλεύουσαν μέλλοντος, ἐπεὶ ἔτυχεν ἀῤῥωστίᾳ σώματος ληφθεὶς ὁ Βασίλειος, αὐτόθι καταλιμπάνεται. ἐπιμελείας δὲ τῆς προσηκούσης τυχὼν, μετὰ χρόνον τινὰ τῆς νόσου κρείττων ἐγένετο, καὶ πρὸς τὴν ἄνοδον καὶ αὐτὸς ἡτοιμάζετο. μετακαλεσαμένη δὲ αὐτὸν ἡ προῤῥηθεῖσα γυνὴ Δανηλὶς, πολλοῖς καὶ μεγάλοις δεξιοῦται χαρίσμασιν· ἐμφρόνως πάνυ καὶ συνετῶς, ὥσπερ τινὰ σπόρον εἰς ἀγαθὴν αὐτὰ καταβαλλομένη χώραν, ἵνα ἀμήσῃ παμπολλαπλασίονα ἐν εὐθέτῳ καιρῷ· δίδωσι γὰρ αὐτῷ καὶ χρυσὸν ἱκανὸν, καὶ ἀνδράποδα πρὸς ὑπηρεσίαν τριάκοντα, καὶ

195.

Constant. Porphyrog. Basilius Macedo.

A esse de filio, visumque interpretata, certissime innuere affirmavit, *Basilium ejus filium Romanorum Imperatorem fore*. Jam itaque prioribus aliis istud quoque mater præsagium adjungens, haud amplius mœrebat ac discruciabatur, sed spe bona lactata, expectansque divinum auxilium, senectam recreabat.

XI. Contigit autem per hoc tempus, ut Basilii herus Theophilus, exposcentibus publicæ rei negotiis, a Michaele Imperatore & Barda Cæsare in Peloponnesum mitteretur. Fuit & Basilius illi comes; cui addictus erat ministerio, in comitatu navans operam. Veniens autem Patras Achajæ, quem dicebam, Theophilus, in sancti Andreæ primum vocati Apostoli, preces oblaturus, Templum B ingreditur. Basilius autem, circa ministerium suum, ut par est, occupatus, cum illo minime intravit; sed postea seorsum, debitum & ipse cultum Apostolo redditurus, ad idem Templum venit. Quidam vero Monachus illic sedes habens, ac temporis partem longa maximam terens, Apostoli Templo assiduus, Theophilum ingredientem videns, nec assurrexit, nec illi bene precatus, ac nec verbo consalutandum duxit; nec stipantem cohortem, ut par est, reveritus, nec viri splendorem ac dignitatem. Postmodum vero intrante Basilio, velut uni ex dignioribus assurrexit, ac quam moris est Imperatoribus, salutationem adhibuit. Id ita gestum, cum præ- C sentium aliqui in oculis vidissent audissentque, prænobili cuidam ac opulentissimæ, iis in locis, matronæ (cui a viro Danelis nomen) denuntiant. Illa vero, quæ certo sciret experimento, Monachum futurorum præscientiæ dono decoratum esse, nihil segnis dictum arripuit. Accersito itaque Monacho, in hæc fere verba exprobrabat. *Tot anni sunt, Pater spiritalis, ex quo tibi nota sum; nec plane latet, quam pro vulgi ratione me longe præstare, locique incolis præcellere, ac in eis quasi principem esse; numquam tamen videns assurrexisti, aut bene precatus es; at neque filio meo aut nepoti, ejuscemodi honorem detulisti. Quid igitur causæ est, cur nunc vilem hominem & pere-* D *grinum, nec vulgo notum, videns, & assurrexeris, & Imperatoris honore colueris?* Cui pius ac religiosus Monachus, *Non ut tu loqueris, unum quem e vulgo vidi; sed velut magnum Imperatorem a Christo unctum conspexi, & assurrexi, faustisque ominibus prosecutus sum, ac ei acclamavi. Quos enim Deus honoravit, his prorsus etiam humanus honor debetur & cultus.* Postquam igitur Basilii herus tempus aliquod in Achaja moratus, expletisque quæ illi injuncta erant, publicis negotiis, Byzantium erat reversurus; Basilius, quod eum morbo corripi contigerat, ibi relinquitur. Convenienti autem cura ei adhibita, brevi morbo levatus, ad reditum se & ipse accingit. Accersens vero, quam dicebam, matrona Danelis, multis ma- E gnisque eum donis accipit; prudenter omnino ac sapienter velut sementem quamdam in bonum arvum mittens, ut longe multiplices inde fruges locuplete messe opportuno tempore decerperet. Dedit enim illi cum justam satis auri vim, tum triginta ad obsequium mancipia; in vestibus quoque aliaque diversi generis supellectili, opes nimias numera-

Edit. Paris. pag. 142.

Monachi vaticinium & salutatio Basilio quasi Imperatori.

Religiosæ matronæ & opulentæ in eum officia.

vit, nihil aliud ab eo prius exigens, quam ut spiritalis fraternitatis necessitudinem cum Joanne filio suo necteret. Rejiciebat ille, velut supra facultatem ac dignitatem, quod sic ea poscebat, pro matronæ scilicet, quæ videbatur, claritate, suaque ipsius, quantum oculis cernebatur, abjecta vilique sorte. Ea tamen magis magisque hortante atque rogante, animum tandem accommodavit. Tum mulier, velut majori assumpta fiducia, ad eum palam infit, *Magnum Te Deus virum habet, magnoque honore est exaltaturus. Ad me quod attinet, aliud a te nihil exigo, nihil quæro, quam ut diligas, ac nostri miserearis.* Basilius, Omnem eam provinciam, si fieri possit, illius se juris facturum pollicetur, dum res dicto successerit. Sicque inde profectus, ipse quoque ad Urbem Augustam, & ad herum redit. Porro ex cumulatis inde pecuniis, ingentia prædia in Macedonia redemit, satisque affines omnes & consanguineos ditavit; ipseque, quemadmodum virtutibus, sic & possessionibus & pecuniis auctus, divesque effectus est. Mansit tamen cum hero, illius hactenus obsequio addictus.

Edit. Paris. pag. 143.

XII. Quodam die Antigonus Patricius & Scholarum Domesticus, solemni mensæ apparatu in Regiis ædibus in propinquo Regiæ atrio, opiparoque instructo convivio (κλητόριον vocant) patrem suum Bardam convivatorem ac epulonem facit. Cæsar, una secum Senatus primates, affinesque ac necessarios assumens; prætereaque amicos Bulgaros, ex more tunc Constantinopoli morantes, ad convivium venit. Intererat epulis & Theophilus Basilii herus, eo quod etiam ipse Cæsaris consanguineus erat: sed & Constantinus Patricius, Thomæ Patricii pater, nostro hoc ævo Cursus Logothetæ, viri in rebus Philosophicis summi ac plane integerrimi. Porro Bulgari semper jactandi fastu insolentes ac gloriabundi, cum secum Bulgarum haberent corporis viribus torisque præcellentem, primasque in lucta sibi vendicantem, quem vix ullus usquam hactenus lucta dejecisset, haud ferendum putabant ut sibi de illo aliquid tribuerent, nisi supra modum arrogantes pene insultarent. Compotatione itaque procedente, ac hilaritate in mensa effuse tripudiante, ait pusillus ille Theophilus ad Cæsarem, *Habeo, Domine, hominem in comitatu, qui, si jusseris, cum famoso illo Bulgaro sit luctaturus. Maximo enim probro Romanis cedet, nec ullus erit qui illorum arrogantiam ferat, si iste in Bulgariam a nullo superatus redierit.* Jubet Cæsar ita præstari; isque, cujus memini, Constantinus Patricius, amicitiæ nexu Basilio conjunctissimus, quippe qui & ipse ex Armeniis originem trahebat, videns subhumidum arenæ solum, qua colluctaturi erant, verisque ne per ejus lubricitatem Basilius pede offenderet ac laberetur, Cæsarem rogat, ut scobe lignorum locum conspergi præcipiat. Factum est; conserta que Basilius lucta cum Bulgaro citius prehendens, atque constringens, velut levem exsuccumque fœni manipulum, aut ex lana vellus aridum ipsumque leve, haud magno molimine in mensam levans, allisit. Eo facinore, nemo præ-

Κλητόριον, quasi regales epulæ.

Thomæ Logoth. Cursus elogium.

pag. 144.

ἐν ἱματισμῷ καὶ διαφόροις εἴδεσι πλεῖστον πολλῶν, μηδὲν ἕτερον ἐπιζητοῦσα τὸ πρότερον παρ' αὐτοῦ, ἢ τὸ ποιήσασθαι πνευματικῆς ἀδελφότητος σύνδεσμον πρὸς Ἰωάννην τὸν ταύτης υἱόν. Ὁ δὲ, ὡς ὑπὲρ αὐτὸν μᾶλλον ἴσως ἀπωθεῖτο τὴν ἔντευξιν, διὰ τὸ δυνατὸν τῆς γυναικὸς περιφανὲς, καὶ τὸ αὐτοῦ κατὰ τὸ ὁρώμενον εὐτελές. ὅμως πλείονα παράκλησιν δεξάμενος ὑπ' αὐτῆς, τοῦτο πεποίηκε. καὶ τότε σὺν οἷς ἐπὶ πλέον θαῤῥήσασα, εἶπε φανερῶς πρὸς αὐτὸν, Ὅτι σε ὁ Θεὸς μέγαν ἄνθρωπον ἔχει, καὶ ἐπὶ μεγάλης μέλλει τιμῆς ἀνυψοῦν, καὶ οὐδὲν ἕτερον ἐπιζητῶ ἢ αἰτοῦμαι παρὰ σοῦ, πλὴν ἵνα ἀγαπᾷς καὶ ἐλεῇς ἡμᾶς. Ὁ δὲ τῆς γῆς ἐκείνης ἁπάσης, εἰ δυνατὸν, κυρίαν αὐτὴν ἀποφῆναι, εἰ τοῦτο ἔσται, κατεπηγγείλατο. καὶ οὕτως ἐκεῖθεν ἀπάρας, ἀνῄει καὶ αὐτὸς πρὸς τὴν βασιλεύουσαν καὶ τὸν αὐτοῦ αὐθέντην. ἀπὸ δὲ τῶν ἐντεῦθεν αὐτῷ προσγεγονότων χρημάτων μετὰ τὴν ἐπάνοδον, ἐξωνήσατο κτήματα κατὰ Μακεδονίαν μεγάλα, καὶ κατέστησεν ἐπ' εὐπορίας ἅπαντας τοὺς προσήκοντας ἱκανῶς, καὶ γέγονε πλούσιος καὶ αὐτὸς, ὥσπερ ταῖς ἀρεταῖς, οὕτω δὲ καὶ τοῖς κτήμασι καὶ τοῖς χρήμασι. συνῆν δὲ ὅμως τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, καὶ διηκόνει αὐτῷ.

ιβ'. Κατὰ δέ τινα τῶν ἡμερῶν, Ἀντίγονος ὁ Πατρίκιος καὶ Δομέστικος τῶν σχολῶν [197] κλητόριον ἐν τῇ βασιλικῇ οἰκίᾳ, ἐν τῇ πλησιαζούσῃ τοῖς βασιλείοις αὐλῇ, φιλοδόμησε καὶ πολυτελὲς ἐσκευάσατο, ἑστιάτορα καὶ δαιτυμόνα τὸν οἰκεῖον πατέρα Βάρδαν ποιούμενος. ὁ δὲ Καῖσαρ τοὺς μείζονας τῆς Συγκλήτου καὶ τοὺς οἰκείους παραλαβὼν, καὶ τοὺς συνήθεις πρὸς τὴν εὐωχίαν ἀπῄει, συμπαραλαβὼν καὶ τοὺς ἀπὸ Βουλγάρων φίλους, συνήθως κατὰ τὸν τότε καιρὸν τῇ βασιλευούσῃ ἐνδιατρίβοντας. παρῆν δὲ τῇ ἑστιάσει καὶ Θεόφιλος ὁ τοῦ Βασιλείου Κύριος, οἷα συγγενὴς καὶ αὐτὸς τοῦ Καίσαρος. ἀλλὰ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Πατρίκιος, ὁ τοῦ καθ' ἡμᾶς Λογοθέτου τοῦ Δρόμου καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ ἄκρου καὶ ἀδωροτάτου περιφανῶς Πατρικίου Θωμᾶ πατήρ. Οἱ δὲ Βούλγαροι πάντως οἰηματίαι καὶ καυχηματίαι τυγχάνοντες, ἐπεὶ ἔτυχον τότε μεθ' ἑαυτῶν Βούλγαρον ἔχοντες ἐπ' ἀνδρείᾳ σεμνυνόμενον σώματος, καὶ ἄκρον ἐν παλαισμοσύνῃ ὑπάρχοντα, ὃν οὐδεὶς σχεδὸν μέχρι τότε τῶν προσπαλαιόντων κατέβαλεν, οὐκ ἀνεκτὸν ἐδόκουν ἐπ' αὐτῷ φρονεῖν, ἀλλ' ὑπὲρ τὸ μέτρον ἠλαζονεύοντο. Τοῦ δὲ πότου προϊόντος, καὶ θυμηδίας χορευούσης κατὰ τὴν τράπεζαν, λέγει ὁ μικρὸς ἐκεῖνος Θεόφιλος πρὸς τὸν Καίσαρα, Ὅτι ἔχω δέσποτα ἄνθρωπον, ὃς ἐὰν κελεύσῃς ἵνα παλαίσῃ μετὰ τοῦ περιβοήτου τούτου Βουλγάρου. μέγιστον γὰρ ὄνειδος τοῦτο Ῥωμαίοις, καὶ οὐδεὶς ὑποίσει τὴν ἀλαζονείαν αὐτῶν, εἰ οὗτος ἀκαταγώνιστος ἐν Βουλγαρίᾳ παραγένηται. τοῦ δὲ Καίσαρος γενέσθαι προστάξαντος, ὁ προμνημονευθεὶς Κωνσταντῖνος Πατρίκιος, σφόδρα φιλίας πρὸς τὸν Βασίλειον διακείμενος, ἅτε καὶ αὐτὸς ἐξ Ἀρμενιακῶν ἕλκων τὸ γένος, ἐπεὶ δίυγρον εἶδε τὸν τόπον, ἐν ᾧ διαγωνίζεσθαι ἔμελλον, καὶ ἐδεδοίκει μήπως ὀλισθήσῃ τυχὸν Βασίλειος, αἰτεῖ προτροπὴν γενέσθαι παρὰ τοῦ Καίσαρος ἵνα ξύλων ἐπιῤῥανθῶσι πρίσματα κατὰ τὸ ἔδαφος. οὗ γενομένου, συμπλακεὶς τῷ Βουλγάρῳ ὁ Βασίλειος, καὶ θᾶττον συμπιέσας καὶ περισφίγξας αὐτὸν, ὥσπερ δεσμόν τινα χόρτου κοῦφον καὶ ἄψυχον, ἢ ἐξ ἐρίων πόκον ξηρόν τε καὶ ἐλαφρὸν, οὕτω ῥᾳδίως

197.

αὐτὸν ἐπάνω τραπέζης μετεωρίσας ἀπέρριψε. τοῦ δὲ γεγονότος, οὐδεὶς τῶν παρόντων ἦν, ὃς οὐ περιεῖπε καὶ ἐθαύμαζε τὸν Βασίλειον. Ἐκπλαγέντες δὲ καὶ οἱ Βούλγαροι τὴν περιουσίαν τῆς εὐχερείας τε καὶ δυνάμεως, ἔμειναν ἄνεοι. ἀπ' ἐκείνης δὲ τῆς ἡμέρας ἤρξατο ἐπὶ πλεῖον ἡ τοῦ Βασιλείου φήμα εἰς πᾶσαν τὴν πόλιν διαφοιτᾶν, καὶ τοῖς ἁπάντων διεφέρετο στόμασιν, ἀπόβλεπτος ἤδη καθεστηκώς.

ιγʹ. Ἦν δὲ παρὰ τῷ Βασιλεῖ Μιχαὴλ ἵππος ἀφηνιαστὴς καὶ ἄπρακτος, σκληραύχην τε καὶ ἀγέρωχος· τὰ δ' ἄλλα γενναῖος καὶ ἀγαθός, καὶ καθ' ἡλικίαν καὶ κάλλος καὶ τάχος, καὶ μέγας καὶ θαυμαστός· ὅς, εἰ ἔτυχε λυθεὶς τοῦ δεσμοῦ, ἢ ἄλλως πως ἀφεθείς, λίαν ἦν δυσχερὴς εἰς χεῖρας αὖθις ἐλθεῖν, καὶ πολλὰ πράγματα πρὸς τὸ κατασχεῖν παρεῖχε τοῖς ἱπποκόμοις. συνέβη δέ ποτε τὸν Βασιλέα πρὸς θήραν ἐξελθόντα, καὶ τῷ τοιούτῳ ἵππῳ ἐπιβεβηκότα, αὐτοχειρίᾳ [198] ῥάβδῳ τυχεῖν λαγωοῦ. εὐθὺς οὖν ὑφ' ἡδονῆς ὁ Βασιλεὺς θᾶττον ἐκ τοῦ ἵππου καθήλατο πρὸς τὸ σφάξαι τὸν λαγωόν. ἄφετος δὲ ὁ ἵππος καταλειφθείς, ἀπεσκίρτησε, καὶ πολλῶν συνδραμόντων, καὶ τῶν τε τοῦ ἱπποστασίου ἀρχόντων [199] καὶ Μαγγλαβιτῶν, καὶ λοιπῶν τῶν περὶ αὐτὸν συγκινηθέντων, οὐκ ἦν τινι δυνατὸν τὸν ἵππον λαβεῖν· ὥστε θυμωθέντα τὸν Βασιλέα κελεῦσαι, εἰ κρατηθείη, διακοπῆναι τοὺς ὀπισθίους αὐτοῦ τῶν ποδῶν. ὁ δὲ Καῖσαρ Βάρδας παρὼν ἐδεῖτο τοῦ Βασιλέως, μὴ διὰ μίαν κακίαν τοσαύτην ἀρετὴν ἵππου μάτην παραπολέσθαι. Ὅθεν Βασίλειος συμπαρὼν τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, λέγει πρὸς αὐτόν, Ὅτι εἰ παραδράμω τὸν βασιλικὸν ἵππον, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐμοῦ ἵππου ἐκτιναχθεὶς ἔποχος αὐτοῦ γένωμαι, ἆρα μὴ διὰ τὸ βασιλικοῖς φαλάροις κεκοσμῆσθαι αὐτόν, ἀγανάκτησις παρὰ τοῦ Βασιλέως γίνεται κατ' ἐμοῦ; τοῦ δὲ Βασιλέως ὑπομνησθέντος, καὶ κελεύσαντος τοῦτο γενέσθαι, ἑτοίμως καὶ εὐφυῶς ὁ Βασίλειος τοῦτο πεποίηκεν· ὃ θεασάμενος ὁ Βασιλεύς, καὶ ἀγαπήσας τὴν μετ' ἀνδρείας εὐφυΐαν αὐτοῦ καὶ σύνεσιν, εὐθέως ἀπὸ τοῦ Θεοφιλίτζη αὐτὸν ἀνέλαβέ τε καὶ εἰς τοὺς βασιλικοὺς κατέταξε Στράτωρας. Προσεῖχε δὲ καὶ ἠγάπα αὐτόν, ὁρῶν αὐτοῦ τὸ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐν πᾶσι διαφέρον κατὰ πολύ. διὸ καὶ πολλάκις ἐπιδειξάμενον κατενώπιον αὐτοῦ, εἰς τὴν τοῦ Πρωτοστράτορος ἀξίαν ἐβίβασε.

ιδʹ. Μετὰ δὲ ταῦτα, κυνηγεσίου καταγγελθέντος εἰς τὸ λεγόμενον Φιλοπάτιον, ἦν ὁ Πρωτοστράτωρ κατὰ τὸν τύπον προπορευόμενος τοῦ Βασιλέως· ἐπεφέρετο δὲ καὶ τὸ ῥόπαλον τὸ βασιλικὸν ἐπὶ τῆς ζώνης αὐτοῦ, ὃ βαρδούκιον εἴωθε καλεῖν ἡ συνήθεια. θορύβου δὲ κινουμένου ἀπὸ τῶν συμπληρούντων τὸ κυνηγέσιον, ἐξέθορε ἐκ τῆς ὕλης λύκος παμμεγεθέστατος, ὥστε σχεδὸν πάντας διαπτοηθῆναι, καὶ εἰς ταραχὴν ἐμπεσεῖν. ὁρμήσας δὲ κατ' αὐτοῦ ὁ Βασίλειος, καὶ [200] ῥίψας ἐξόπισθεν τὸ βασιλικὸν βαρδούκιον, ἔτυχε τοῦ θηρίου κατὰ τὸ μέσον τῆς κεφαλῆς, καὶ ταύτην ἐδιχοτόμησε. Ὁ δὲ Καῖσαρ ὄπισθεν τοῦ Βασιλέως κατὰ τὸ εἰωθὸς πορευόμενος, καὶ τὸ γεγονὸς θεασάμενος, εἶπε πρός τινας τῶν συνεπομένων συνήθων αὐτοῦ καὶ γνωστῶν. Ὅτι, οἶμαι, πάσης τῆς γενεᾶς ἡμῶν τὴν κατάλυσιν ὁ ἄνθρωπος οὗτος μέλλει γενέσθαι. κατεστοχάζετο γὰρ, καὶ τὸ πρὸς πάντα τοῦτον ἐπιτυχές τε καὶ εὐτυχές, καὶ τὴν διὰ ταῦτα τοῦ Βασιλέως διάθεσιν πρὸς αὐτόν· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ παρὰ Λέοντος, φασί, τοῦ τηνικαῦτα ἐπὶ παντοδαπῇ σοφίᾳ πρωτεύοντος ἀκοῦσαι αὐτόν, ἐν τῷ πολλάκις περὶ τούτου πυνθάνεσθαι τοῦ ἀνδρός, πρῶτα μὲν, Ὅτι ὑπὸ νεανίσκου τινὸς εὑρίσκω τὴν κατάλυσιν τῆς ὑμῶν γε-

sentium fuit qui non Basilio impensus animo sit, eumque admiratione laudaverit. Sed & ipsi Bulgari, subigendi illa facilitate atque robore in stuporem acti, conticuerunt. Ex illa hora cœpit per omnem civitatem Basilii fama magis percrebrescere, jamque factus conspicuus per omnium celebris ora volabat.

XIII. Erat porro apud Michaelem equus fræna mordens, & indomitus, duraque cervice & superbus; cæterum generosus & bonus, statura & pulchritudine ac celeritate magnus ac admirandus. Is, fræno solutus, seu alias liber dimissus, ægræ admodum rursus ad manus veniebat, plurimumque negotii equisonibus, detinere satagentibus, facessebat. Contigit vero aliquando, ut Imperator illo ipso equo venatum profectus, sua ipse manu fuste leporem feriret. Quare statim volupe gestiens, leporem necaturus, equo desilit. Liber equus dimissus, resiliit, multisque concurrentibus, ac tum equili præfectus, tum Manglabitis, alioque circum comitatu, navantibus operam, qui equum capere posset, nullus fuit. Quare ira accensus Imperator; si teneri umquam equus possit, exscindendos jubet illius posteriores pedes. Bardas autem Cæsar, qui rebus aderat, Imperatorem rogabat, ne tantam equi virtutem ob unum peccatum temere perderet. Basilius itaque, qui tum hero aderat, ei infit, *Si Imperatoris equum pervertero, meoque ipse equo excussus, illi insedero, numquid mihi succensebit Imperator, quod ille ejus phaleris stratus est ac ornatus?* Insusurratur sermo auribus Imperatoris; remque præstari jubet. Basilius prompte dextreque executus est. Vidit Imperator, unaque cum robore ac virtute industriam indolem, ac sapientiam admiratus, a Theophilitze eum statim tulit, suorumque Stratorum ordini adlegit. Adhibebatque animum ac diligebat, quippe qui ingentem ejus in omnibus supra reliquum vulgus præstantiam videret. Quapropter cum sui crebro specimen coram exhibuisset, in Protostratoria dignitatem evexit.

XIV. Postea venatione indicta in loco, cui nomen Philopatio, Protostrator, uti moribus constitutum est, præibat, ferens Imperatoris clavam in cingulo (Barducium usus vocat.) Edito vero strepitu a venantium turba, lupus quam maximus e sylva erupit, ut omnes fere conterriti turbarentur. Porro Basilius impetu in eum irruens, Barducinque Imperatoris a tergo projecto, caput medium ferit, duasque in partes diffindit. Cæsar pone Imperatorem ex more incedens, remque conspicatus, ad quosdam amicorum ac necessariorum, qui illi comites erant, ait, *Arbitror virum hunc, omnis nostræ familiæ exitium fore.* Hinc enim conjiciebat, quod cuncta illi ex voto ac prospere cederent, quodque sic in eum, ex ea dexteritate ac felicitate, Imperatoris animus propensus esset. Neque propter hoc solum, sed quod etiam (ut ajunt) a Leone, viro in omni sapientiæ genere primas obtinente, audierat, dum ex illo sæpius sciscitatur, *Primum a quodam juvene familiam vestram eversum iri invenio.* Deinde clariori effecto Basilio, etiam intento digito Cæsari monstrai-

Equi mira incessio.

Edit. Paris. pag. 145.

Lupi solers occisio.

De Basilio vaticinia.

se, dicendo, *Hic est, quem vestrum successorem dicebam fore*. Unde etiam suspectum habebat, nullumque finem insidias Basilio struendi Cæsar faciebat; quamquam nihil ille irritum facere potuit, eorum, quæ divina voluntate decreta erant. Non enim sic inexpectata, ut semper ineluctabilis est fatorum vis. Et hæc quidem, etsi forte per digressionem dicta sunt, non tamen extra rem.

Fata prævisa, non eluctabilia.

XV. Cumque Imperator venatu delectaretur, rursus post non multos dies venationis causa ac moderatæ obambulationis, ad Armamentaream (sic dictum) locum trajecit; tum cœna seorsum parata, & Imperatore cum Theodora matre aliisque affinibus & ex Senatu magis necessariis, ad mensam sedentibus, vocatus est Protostrator, Imperatoris jussu; illoque sedente, cœpit Theodora Imperatrix oculos in eum intendere, & conspicere, ac considerare, exactiusque examinare; demum, agnitis quibusdam in eo notis; sensim animo linqui, ut vix tandem effusa in eam aqua & rosarum stillis, animum revocaverit. Tumque qui aderant, se subduxerunt. Recepto autem animo ac recreato, sciscitante ex illa, Filio & Imperatore, *Quidnam illi porro accidisset, quave de causa sic repente extra se facta esset?* a mentis se ægre turbatione colligens, *Quod nimirum*, ait, *quem audivi a patre tuo, Domine & Fili mi, familiam nostram extirpaturum, ille est, quem tu Basilium vocas. Quæ enim is signa dicebat habituram, qui noster hæres & successor futurus esset, hic homo habet. Hinc rem totam animo complexa, ac velut jam oculis excidium usurpans, conturbata actaque vertigine, animo defeci*. Imperator matris metum sedans, ad sanamque eam mentem revocans ac solans, *Male suspicaris*, inquit, *o mater. Hic enim homo idiota est & oppido simplex, robore duntaxat præditus, velut antiquis temporibus Sampson, nec quicquam amplius; sed velut Enacbus & Nembrodus nostro hoc ævo extitit. Nihil itaque ex illo timeas, nec sinistram ullam suspicionem geras*. Inque eum modum tum Basilius divino numine ejusmodi obortam procellam evasit.

Theodoræ præsagium de Basilio, Edit. Paris. pag. 146.

XVI. Erat per hæc tempora Micheli Accubitor eunuchus Damianus nomine, genere Sclavus. Is, pro ea propensione qua in herum ferebatur, haud raro cum de aliis nonnullis referebat, non satis ex officii ratione negotia pertractantibus, tum præcipue de Barda Cæsare Imperatoris avunculo; quod nimium potestatis partem longe maximam in se transferret, sæpiusque æqui ac honesti metas excederet: nonnullas etiam Cæsaris dispositiones evertebat, docens Imperatorem aliter se res habere ac ille insinuasset. Idcirco Cæsar amicis suis, iisque qui ingenue animique candore admonere videbantur, eique consulere, suadentibus, insidias in Damianum molitur; multisque apud Imperatorem calumniis onerans, instructaque probabili accusatione, Imperatoris ab eo animam avertit, ejusque in eum benevolentiam sustulit, ut & dignitate movendi auctor illi extiterit. Expulso itaque Damiano, ea dignitas per aliquot tempus vacavit. Cæterum divina providentia, quo illi constitutum est, res agente, cassa prudentia est, suisque astutia ipsa capitur do-

Damianus accubitor per calumniam oppressus.

νιᾶς. ἔπειτα, ὡς εἰς ἐμφάνειαν προέβαινεν ὁ Βασίλειος, καὶ τῷ δακτύλῳ τοῦτον ὑποδεῖξαι τῷ Καίσαρι, λέγοντα, Ὅτι οὗτος τυγχάνει, ὃν ἔλεγον διάδοχον ὑμῶν μέλλειν ἔσεσθαι. ἐξ οὗ καὶ ὑφωρᾶτο, καὶ ἐνήδρευεν ὁ Καῖσαρ ἀεὶ τὸν Βασίλειον, εἰ καὶ μηδὲν ἀκυρῶσαι ἠδύνατο, τῶν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ προκυρωθέντων βουλήματος. Οὐ γὰρ οὕτως ἀπροσδόκητον ὡς ἄφυκτον ἀεὶ τὸ πεπρωμένον ἐστί. καὶ ταῦτα μέν, εἰ καὶ κατὰ παρέκβασιν ἴσως, ἀλλ' οὐκ ἔξω τῆς ὑποθέσεως εἴρηται.

ιε'. Φιλοθήρου δὲ τοῦ Βασιλέως τυγχάνοντος, καὶ πάλιν μετ' ὀλίγον κυνηγεσίου τε χάριν καὶ μετρίου περιοδεύματος κατὰ τὸν τῆς Ἁρμαμενταρέας λεγόμενον τόπον περάσαντος, ἐκεῖσε [201] δειλινῆς κατιδίαν εὐτρεπισθείσης, καὶ τοῦ Βασιλέως ἐπὶ τραπέζης μετὰ Θεοδώρας καθισθέντος τῆς οἰκείας μητρὸς καὶ τῶν ἰδίων συγγενῶν καὶ οἰκειοτέρων τῆς Συγκλήτου, προσεκλήθη καὶ ὁ Πρωτοστράτωρ, τοῦ Βασιλέως κελεύσαντος· καὶ καθισθέντος αὐτοῦ, ἤρξατο Θεοδώρα ἡ Βασιλὶς πυκνότερον ἀτενίζειν καὶ ἀφορᾶν πρὸς αὐτόν, καὶ κατανοεῖν καὶ περισκοπεῖν ἀκριβέστερον. ἐπιγνοῦσα δέ τινα σύσσημα ἐν αὐτῷ, κατ' ὀλίγον ἐλιποψύχησεν, ὥστε καὶ ὕδωρ ἐκχυθῆναι αὐτῇ, καὶ διὰ τοῦ ἀπὸ ῥόδων στάγματος τὸ πνεῦμα μόλις ἀνακαλέσασθαι, ὅτε περ οἱ παρόντες ὑπανεχώρησαν. εἰς ἑαυτὴν δὲ ἐλθοῦσα καὶ ἀνακαμψασα, παρὰ τοῦ υἱοῦ καὶ Βασιλέως ἐπηρωτᾶτο, Τί ἄρα τὸ γεγονὸς ἐπ' αὐτῇ, καὶ πόθεν οὕτως ἀθρόως ἐπισυνέβη αὐτῇ ἡ ἔκστασις; ἡ δὲ μόλις ἑαυτὴν ἐκ τοῦ θορύβου τῶν φρενῶν συναθροίσασα, ἔλεγεν, Ὅτι ὃν ἤκουον παρὰ τοῦ πατρός σου, δέσποτα καὶ τέκνον ἐμόν, μέλλειν ἐξολοθρεῦσαι τὸ γένος ἡμῶν, οὗτός ἐστιν, ὃν λέγεις Βασίλειον. τὰ σύμβολα γάρ, ἅπερ ἔλεγεν ἔχειν τὸν ἡμᾶς διαδέχεσθαι μέλλοντα, οὗτος ὁ ἄνθρωπος κέκτηται. ὅθεν τὸ πρᾶγμα ὅλον τῇ διανοίᾳ παραλαβοῦσα, καὶ ὥσπερ κατ' ὀφθαλμοὺς τὸν ὄλεθρον βλέπουσα, διαταραχθεῖσα ἐξέλιπον. Ὁ δὲ Βασιλεὺς τὸ δέος ἀφαιρῶν τῆς μητρός, καὶ εἰς τὸ εὔθυμον ἐπανάγων καὶ παραμυθούμενος, Κακῶς ὑπέλαβες, εἶπεν, ὦ μῆτερ. ὁ γὰρ ἄνθρωπος οὗτος ἰδιώτης ἐστὶ καὶ πάνυ ἀφελής, ἀνδρείαν μόνον ἔχων, οἷον ὁ πάλαι Σαμψών, καὶ οὐδὲν ἕτερον· ἀλλ' ὥς τις Ἐνὰκ ἢ Νεμβρώδ, ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ἀναφανείς. ἐξ αὐτοῦ τοίνυν μηδένα φόβον ἔχε, μηδ' ὑπόνοιάν τινα κέκτησο πονηράν. καὶ τοῦτο μὲν οὕτω τὸ τοιοῦτον κῦμα ὑπὸ Θεοῦ φρουρούμενος παρέδραμεν ὁ Βασίλειος.

301.

ις'. Εἶχε δὲ κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους Παρακοιμώμενον ὁ Βασιλεὺς τὸν εὐνοῦχον Δαμιανὸν τὸν Πατρίκιον, τὸ γένος Σκλάβον, ὃς διὰ τὸ φιλοδέσποτον πάθος ἔλεγε πολλάκις τῷ Βασιλεῖ καὶ περὶ ἄλλων μέν τινων, ὡς μὴ κατὰ τὸ δέον τῶν πραγμάτων ἐξηγουμένων· ἐξαιρέτως δὲ περὶ τοῦ θείου αὐτοῦ Βάρδα τοῦ Καίσαρος· ὡς τὸ πλεῖστον τοῦ κράτους εἰς ἑαυτὸν μετάγοιτο, καὶ πολλάκις ἐκφέρεται τοῦ καθήκοντος. καὶ ἐκ τῆς ἐνίας τῶν τοῦ Καίσαρος ἀνατρέπειν διοικήσεων, ἑτέρως ἔχειν τὰ πράγματα ἀναδιδάσκων τὸν Βασιλεῖ. δι' ἃ συμπεισθεὶς ὁ Καῖσαρ ὑπὸ τῶν οἰκείων φίλων καὶ γνησίων παραινετῶν καὶ συμβούλων, κατὰ τοῦ Δαμιανοῦ συσκευάζεται, καὶ πολλαῖς διαβολαῖς κατ' αὐτοῦ πρὸς τὸν Βασιλέα χρησάμενος, καὶ πιθαναῖς συνθεὶς τὰ κατηγορούμενα, μετεκίνησε τὴν τοῦ Βασιλέως γνώμην, καὶ ἀπὸ τῆς περὶ Δαμιανὸν εὐνοίας μετέστησεν· ὥστε καὶ [illegible] ποιῆσαι τῆς οἰκείας ἀξίας αὐτόν. ἐξωσθέντος οὖν ἐκείνου, ἐχήρευε λοιπὸν ἐπὶ χρόνον τινὰ τὸ τοιοῦτον ἀξίωμα. ἀλλ' ὅταν ἡ πρόνοια πρὸς ὃ βούλεται συνελαύνῃ τὰ πράγματα, καὶ φρόνησις ἀπρακτεῖ,

καὶ πανουργίᾳ τοῖς οἰκείοις σοφίσμασι περιδράσσεται. τοῦ γὰρ Καίσαρος καὶ πολλῶν ἄλλων ἄλλον τε καὶ ἄλλον εἰς τὸ ταῦτον ἐπαναβιβασθῆναι ἀξίωμα λογοποιούντων, καὶ λεληθότως ἐπισπευδόντων, παρὰ πᾶσαν αὐτῶν ἐλπίδα μετὰ καιρὸν οὐ πολὺν προβάλλεται παρακοιμώμενον ὁ Βασιλεὺς τὸν Βασίλειον, τιμήσας αὐτὸν καὶ Πατρίκιον· καὶ γυναικὶ συζεύξας, εὐμορφίᾳ σώματος καὶ κάλλει [202] καὶ κοσμιότητι πρωτευούσῃ πασῶν τῶν εὐγενίδων σχεδόν, ἢ θυγάτηρ ἐτύγχανε τοῦ παρὰ πάντων ἐπ' εὐγενείᾳ καὶ φρονήσει λαλουμένου τότε τοῦ Ἰγγερος. Τούτου δὲ γενομένου, καὶ καθ' ἑκάστην ἐπιδιδούσης τῆς τοῦ Βασιλέως ἀγάπης πρὸς τὸν Βασίλειον, ὁρῶν ὁ Καῖσαρ, καὶ τῷ φθόνῳ δαπανώμενος, καὶ ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος ὀρρωδῶν, πολλάκις τοὺς ἐπὶ διαβολῇ τοῦ Δαμιανοῦ γενέσθαι αὐτὸν βουλευσαμένους καὶ παρορμήσαντας, ἐλοιδορεῖτο καὶ κατεμέμφετο, ἄφρονας αὐτοὺς καὶ κακοβούλους ἀποκαλῶν· Οἷς, φησίν, ἐγὼ παρὰ τὸ δέον πεισθεὶς, καὶ ἐξώσας ἀλώπεκα, λέοντα συνεισήγαγον, ἵνα πάντας ἡμᾶς λαφύξῃ καὶ καταβρώξηται.

Lis. Cum enim Cæsar aliique plures, alii alium Damiano sufficiendum loquerentur, remque clanculum pro cujusque animi propensiore affectu solicitarent, præter omnem illorum spem, post breve tempus suo ipse nutu Imperator Basilium Accubitorem præficit, Patricii quoque collata dignitate; nuptumque data muliere, corporis forma & venustate atque pudore, inter omnes alias nobiles feminas fere principe, Ingeris filia, viri eo tempore apud omnes nobilitate ac prudentiæ laude celeberrimi. Hoc ita gesto, ac cum magis in dies Imperatoris erga Basilium amor increesceret, videns Cæsar, invidiaque stimulatus, ac futuri metu consternatus, eos qui ipsi insidiarum in Damianum auctores exstiterant, inque eas impulerant, non raro maledictis ac conviciis incessebat, insulsos vocans ac inconsultos, *Quibus*, inquit, *ego, supra quam decebat fidem habens, ejecta vulpe, ejus loco leonem induxi, ut nos omnes devoraret ac deglutiret.*

Basilius Accubitor.

Edit. Paris. pag. 147.

[203] ιζ. Ἄρτι δὲ τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ [204] μετὰ Βάρδα τοῦ θείου Καίσαρος κατὰ Κρήτης ἐκστρατεύοντος, καὶ σοβαρώτερον τοῦ Καίσαρος χρωμένου τοῖς πράγμασι, καὶ ἐξουσιαστικώτερον ἐκφέροντος τὰ προστάγματα, ἤρξαντο πυκναὶ καὶ συνεχεῖς αἱ κατ' αὐτοῦ διαβολαὶ καθ' ἑκάστην τῷ Βασιλεῖ Μιχαὴλ διαγγέλλεσθαι. Ἐν Κήποις δὲ γενομένων αὐτῶν (τόπος δὲ οὗτος κατὰ τὸν πρὸς Μαιάνδρῳ Θρακησίων παράλιον) καὶ εἴτε κατὰ τύχην, εἴτε κατὰ σπουδὴν τῆς τοῦ Βασιλέως αὐλαίας, ἤτοι κόρτης, ἐπὶ χθαμαλοῦ καὶ ἐπιπέδου τεθείσης τόπου, τῆς δὲ τοῦ Καίσαρος ἐν ὑπόπτῳ ὑψηλῷ, ταύτης εὐλόγου δῆθεν δραξάμενοι ἀφορμῆς, οἱ πάλαι βαρυνόμενοι καὶ μισοῦντες τὸν Καίσαρα, * πολλὰς κατ' αὐτοῦ, ὡς ἐντρυφῶντος ἤδη, καὶ φανερῶς εἰς τὸν Αὐτοκράτορα ἐξυβρίζοντος, εἰ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν οὐκ ἀρκούμενος, κἂν τούτῳ φιλοτιμήσασθαι ἐσπούδασεν, ἵνα χθαμαλὴ μὲν καὶ ταπεινὴ ἡ τοῦ Αὐτοκράτορος σκηνὴ δείκνυται, ἡ δὲ ἐκείνου, περιφανὴς καὶ μετέωρος. Πεισθεὶς οὖν τούτοις ὁ Βασιλεὺς, κινεῖται πρὸς τὴν κατ' αὐτοῦ συσκευὴν, καὶ πρὸς τὴν βουλὴν καὶ σκέψιν τῆς αὐτοῦ ἀναιρέσεως. οὐ γὰρ ἐδύνατο φανερῶς κατ' αὐτοῦ τι εἰπεῖν ἢ ἀποφήνασθαι, διὰ τὸ ὁμότιμον σχεδὸν εἶναι καὶ κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς, καὶ διὰ τὸ δεδιέναι πάντας τὴν ἑταιρείαν αὐτοῦ φατρίαν καὶ σύστασιν, καὶ τὸ πάντας τοὺς Ἄρχοντάς τε καὶ Στρατηγοὺς αὐτῷ προσῳκειῶσθαι, καὶ πρὸς αὐτὸν μᾶλλον ἢ πρὸς τὸν Βασιλέα ὁρᾶν, ὡς καὶ μᾶλλον ἐκείνου τοῖς πράγμασι νήφοντος, καὶ πρὸς τὸ δοκοῦν μεταφέροντος ἕκαστα. καὶ μάλιστα διὰ τὸ τὸν Ἀνθύπατον καὶ Πατρίκιον Ἀντίγονον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, Δομέστικον τὸ τηνικαῦτα τῶν βασιλικῶν τυγχάνειν σχολῶν. πλὴν εἶχε πολλοὺς ὁ Βασιλεὺς τοὺς κοινωνοῦντας αὐτῷ τοῦ βουλεύματος, καὶ κατεπαγγελλομένους κατεπράξασθαι τὴν σφαγήν. ὡς οὖν κατὰ τὸ ἔθος συνήθως ὁ Καῖσαρ πρὸς τὴν τοῦ Βασιλέως ἦλθε σκηνήν, καίτοι πονηρῶν οἰωνῶν προφανέντων αὐτῷ, ὅπως περὶ τῶν προκειμένων βουλεύσωνται, ἐπιτήδειον καιρὸν τοῦτον εἶναι νομίσας ὁ Βασιλεὺς πρὸς τὴν τούτου ἀναίρεσιν, διὰ νεύματος γνωρίζει τῷ Πατρικίῳ Συμβατίῳ Λογοθέτῃ τοῦ Δρόμου τυγχάνοντι, ὃς καὶ γαμβρὸς ἦν τοῦ Καίσαρος ἐπὶ θυγατρί, καὶ τῆς κατ' αὐτοῦ βουλῆς κοινωνῷ Βασιλεῖ, ἐξελθόντι εἰσαγαγεῖν τοὺς αὐτό-

* Fort. πολλὰς κατ' αὐτοῦ διαβάλλουσιν, vel διαβολὰς προβάλλουσι.

XVII. Jam vero Michaele Imperatore cum avunculo Barda Cæsare adversus Cretam profecto, ac Cæsare arrogantius rebus utente, majorique quam pro munere auctoritate imperia edente ac præcipiente, crebræ in eum quotidie ac continuæ criminationes cœptæ Imperatoris Michaelis aures pulsare. Cepos cum venissent (est locus in Thracesiis maritimus ad Mæandrum) ac, sive casu, sive de industria, Imperatoria aulæa sive cortinæ, in humili & depresso loco; Cæsaris, in conspicuo excelsoque expansæ sunt. Hac velut speciosa arrepta occasione, qui gravi pridem animo erant, ac Cæsarem oderant, multa in eum crimina jaciunt, ut qui jam insolesceret, palamque in Imperatoris contemptum injuriamque prorumperet, dum reliquis omnibus non contentus, vel in hoc ambitiosi animi specimen de industria quæsierat, ut Imperatoris tentorium humile ac depressum esset, ipsius vero conspicuum excelsumque extaret. His itaque persuasus Imperator, ad adornandas illi insidias convertit animum, deque eo tollendo serio cogitat ac deliberat. Nec enim palam licebat in eum aliquid proferre aut decernere, quod pari fere dignitate fulgeret, sociusque Imperii esset; & quod omnes, illius amicos & sodales fœderatosque pertimescerent, cunctique Proceres ac Duces exercitus illi addicti essent, ad eumque magis, quam ad Imperatorem animum attenderent, eo quod præ illo magis rebus invigilaret, singulaque arbitratu suo & nutu mutaret; sed præcipue ob Proconsulem & Patricium Antigonum, illius filium, tunc temporis Prætorianarum Scholarum Domesticum. Cæterum etiam habebat Imperator multos ejus sibi consilii conscios, ac qui ipsi in se recepissent cædem se perpetraturos. Mane itaque Cæsar ex more ad Imperatoris tentorium venit (etsi mala omnia auguriaque illi ante visa erant) de præsentibus negotiis consilium cum eo habiturus. Opportunum vero illud tempus ad ejus cædem ratus Imperator, nutu Symbatio Patricio Cursus Logothetæ (qui Cæsaris filiam sibi matrimonio junxerat, ac conjurationis cum Imperatore sociis erat) indicat, ut exiens sica-

Præsens Cretica expeditio ad Bardæ necem.

pag. 148.

Symbatius Bardæ gener, ejus necis promotor.

rios inducat. Egressus ille, signum dat, quod inter illos erat constitutum, ut nempe signo crucis frontem consignaret. Dato signo, molliore forsitan animo viros pavor incesserat, inque ipso sceleris articulo, ob facinoris immanitatem vertigine correpti moras nectebant. Hinc Imperator consilii inops, penitus hæsitare; audiensque ex quodam sacri cubiculi ministrorum, conjuratos animis consternatos ac formidolosos aggressionem differre (mentis sane sensusque generosi audacisque facinus!) ex cubiculi intimis, domesticum quemdam fidumque ad Basilium Patricium & Accubitorem mittit, remque actus denuntiat, *Ni citius, iis qui ad rem patrandam parati sunt, animos addideris, utque statim manum operi admoveant eos impuleris, ne confestim novi ab eo me necatum iri. Neque enim fieri potest, ut ille non noverit, quas in eum insidias struxi; vosque potius meæ necis auctores videbimini esse ac sicarii.* His auditis Basilius, anxiusque ne quid mali Imperatori accideret, quam citissime, pavidos audaces facit; terrore perculsos, fiducia erigit; & ut Imperatoris decreto asserviant, impellit. Velut itaque animis pleni, in Imperatoris tentorium irrumpunt. Cæsar, id quod erat, advertens, in se, suique tollendi gratia, fieri concursum, resiliens, ad Imperatoris pedes provolvitur. Quem inde extractum sicarii, ante illius pedes jugularunt; mensis Aprilis die vigesima-prima (id est, ad xi. Kal. Majas) xiv. Indict. Statimque dimisso exercitu, Imperator Constantinopolim revertitur.

Basilii opera sublatus Bardas.

XVIII. Verum providentia, solerti Basilium ferente consilio, quo illi collibitum erat, illico reversus Imperator ab illa expeditione, Basilium in filium adoptat; quod ipse nullos prorsus liberos susceperat, & Magistrorum præfulgenti dignitate condecorat. His Symbatius Logotheta invidia rumpitur; nec ferens videre, in quem sic livore exarserat, incrementis ingentibus in dies augescere; munere, quo hactenus functus fuerat, se ipse abdicat, quasi in Urbe Regia vivere non posset; Jonumque (id est Tracesiorum) Præfecturam, & ut illis Dux præficiatur, deposcit. Imperator votis annuens, ejus, quod dicebam, thematis, Ducem præficit. Parvo elapso tempore, cum res periculi salo jactarentur, Imperiumque nutaret, ac præsidem curatoremque quæreret, quod Imperator aliis potius rebus animum adverteres, quam ut ex officii ratione Remp. gereret. (Et ante quidem, non ita plerisque patebas, quod Imperii collega Cæsar urgentia quæque administrabat, inque eum tota fere rerum moles, omnisque Romani orbis administrandi cura incumbebat) adversus Imperatorem expostulationes & querimoniæ moveri, tum a Senatu civiumque Proceribus, tum fere ab omnibus quibus munera rerumque gerendarum cura commissa erat; nec non ab exercitibus, urbanaque omni multitudine: de quibus per necessarios intimosque certior factus, vix tandem aliquantisper emergens, suamque agnoscens in procuranda Rep. non modo negligentiam ac segnitiem, verum etiam ineptitudinem ac væcordiam, timensque ne multitudo concitata turbas cieret aut

Basilius Michaeli adoptatus & Magister creatus.

Edit. Paris. pag. 149.

Symbatius Jonum seu Thracesiorum Dux.

A χεῖρας αὐτῷ γενέσθαι ὀφείλοντας. ὃς ἐξελθὼν, καὶ τὸ συγκείμενον σημεῖον πεποιηκὼς, τὴν οἰκείαν ὄψιν ἐπισφραγίσασθαι, ἐπεὶ ἐκεῖνοι μαλακώτεροι τυχὸν ὄντες ἀποδειλίασαν, καὶ πρὸς αὐτῇ τοῦ δεινοῦ γεγονότες διὰ τὸ μέγεθος τῆς πράξεως ἰλιγγίασαν, καὶ τριβὰς τῷ χρόνῳ ἐγίνετο, ἐν ἀμηχανίᾳ κατέστη ὁ Βασιλεὺς, καὶ διά τινος τῶν βασιλείων κοιτωνιτῶν, μαθὼν αὐτοὺς καταπτηχέναι καὶ δειλιᾶν, καὶ ἀναβάλλεσθαι τὸ ἐγχείρημα, τῆς ὄντως ἀπονοίας τόλμημα καὶ φρενὸς ἀνδρείας καὶ θάρσους· καὶ τῶν ἔνδον τινὰ οἰκεῖόν τε καὶ πιστὸν ἐκπέμπει πρὸς Βασίλειον τὸν Πατρίκιον καὶ Παρακοιμώμενον, καὶ δηλοῖ μετὰ δέους αὐτῷ, Ὡς εἰ μὴ θᾶττον ἀναῤῥώσῃς τοὺς εἰς τὸ πρᾶγμα παρεσκευασμένους, καὶ παρορμήσῃς αὐ-

B τίκα πρὸς τὸ ἔργον χωρῆσαι, πάντως οἶδα, ὅτι εὐθέως ἐμὲ δεήσει ὑπό τινων ἀναιρεθῆναι. ἀδύνατον γὰρ λαθεῖν αὐτὸν τὰ κατ' αὐτοῦ μοι βεβουλευμένα, καὶ δόξετε μᾶλλον ὑμεῖς αὐτόχειρες καὶ σφαγεῖς χρηματίσαι μου. Ἅπερ ἀκηκοὼς ὁ Βασίλειος, καὶ περὶ τοῦ Βασιλέως μή τι πάθοι ἐν ἀγωνίᾳ γεγονὼς, θᾶττον θαρραλέους ἐποίησε τοὺς δειλοὺς, καὶ τοὺς τρέμοντας, εὐθαρσεῖς, καὶ τῇ τοῦ Βασιλέως αὐτοὺς ὑπηρετήσασθαι βουλῇ διηρέθισε [204]. ὧν ὥσπερ μανίᾳ πλησθέντων καὶ ἀθρόως εἰσπηδησάντων εἰς τὴν Βασιλέως σκηνὴν, ὁ Καῖσαρ, ὅπερ ἦν, ἐπ' αὐτὸν δόξας εἶναι τὴν συνδρομὴν, ἀναπηδήσας τοῖς τοῦ Βασιλέως περιεπλάκη ποσίν. ὃν ἐκεῖθεν ἑλκύσαντες οἱ αὐτόχειρες, πρὸ τῶν ποδῶν τοῦ

C Βασιλέως ἀπέσφαξαν. πρώτην εἶχε μετὰ εἰκάδα ὁ μὴν ὁ Ἀπρίλλιος, τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης Ἐπινεμήσεως. εὐθὺς οὖν ἡ στρατεία τῷ Βασιλεῖ καταλύεται, καὶ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἐπανέρχεται.

ιη'. Τῆς δὲ προνοίας ἀγούσης τὸν Βασίλειον εὐμηχάνως πρὸς ὅπερ ἐβούλετο, εὐθέως μετὰ τὴν ἐκστρατείας ὑποστροφὴν, υἱοποιεῖται τοῦτον ὁ Βασιλεύς. ἐτύγχανε γὰρ καθάπαξ οἰκείας γονῆς ἀμοιρῶν, καὶ τῆς τῶν Μαγίστρων ὑπερλάμπρου τιμῆς ἀξιοῖ· ἐφ' ὧν τῇ βασκανίᾳ ῥηγνύμενος ὁ Λογοθέτης Συμβάτιος, καὶ μὴ δυνάμενος τὸν φθονούμενον καθορᾷν οὐκ ὀλίγην ἐπίδοσιν καθ' ἑκάστην λαμβάνοντα, παραιτεῖται μὲν τὴν προσοῦσαν αὐτῷ μέχρι τότε διακονίαν, ὡς μὴ δυνάμενος κατὰ τὴν

D βασιλεύουσαν ζῆν· τὴν δὲ [205] τῶν Ἰώνων, ἤτοι Θρακησίων στρατηγίας αἰτεῖ τὴν ἀρχήν. οὗ τὴν αἴτησιν ὁ Βασιλεὺς ἐκπληρῶν, προβάλλεται τοῦ εἰρημένου θέματος Στρατηγόν. ὀλίγου δὲ διελθόντος καιροῦ, καὶ τῶν πραγμάτων ἐπισφαλῶς σαλευόντων, καὶ τῆς ἀρχῆς κραδαινομένης, καὶ ζητούσης τὸν προστησόμενον, διὰ τὸ τὸν Βασιλέα πρὸς ἄλλοις μᾶλλον εἶναι, ἢ πράγμασιν εἰς δέον εἰδέναι χρῆσθαι· πρότερον δὲ τὰ πολλὰ λανθάνειν, διὰ τὸ τὸν κοινωνὸν τῆς ἀρχῆς Καίσαρα, ἀεὶ τὰ κατεπείγοντα διοικεῖν, καὶ αὐτῷ σχεδὸν ἀνακεῖσθαι τὰ πράγματα, καὶ τὴν μέριμναν πᾶσαν τῆς κοσμικῆς διοικήσεως, ἐγίνοντο καταβοήσεις τε καὶ διαγογγυσμοὶ κατὰ τοῦ Βασιλέως παρά τε τῆς συγκλήτου βουλῆς καὶ τοῦ πολιτεύματος, καὶ πα-

E ρὰ πάντων σχεδὸν τῶν ὄντων ἐπὶ τῶν διοικήσεων καὶ μεταχειριζομένων τὰ πράγματα. ἔτι δὲ παρὰ στρατευμάτων, καὶ παντὸς τοῦ πλήθους τοῦ ἄστεως· ἃ διὰ τῶν οἰκειοτάτων ὁ Βασιλεὺς γνοὺς, καὶ μόλις οἷον ἐπὶ βραχὺ ἀνανήψας, καὶ ἐπιγνοὺς τὴν οἰκείαν περὶ τὰ κοινὰ οὐ μόνον ἀμέλειαν καὶ ῥαθυμίαν, ἀλλὰ καὶ ἀνεπιτηδειότητα καὶ ἀφέλειαν, καὶ ἐπανάστασιν ἢ ἀπόστασιν παρὰ τοῦ πλήθους εὐλαβηθεὶς, ἔγνω κοινωνὸν τῶν πραγμάτων

204.

205.

προσλαβέσθαι καὶ τῆς ἀρχῆς· καὶ ὅνπερ πρὸ ὀλίγου υἱοποιησάμενος ἦν τὸν Βασίλειον, ᾔδει δ᾽ αὐτὸν οὐ μόνον ἀνδρείᾳ, ἀλλὰ καὶ συνέσει τῶν πολλῶν διαφέροντα, καὶ ἱκανὸν ἀναπληροῦν αὐτῷ τὸ ἐν τῇ κυβερνήσει τοῦ κοσμικοῦ σκάφους ὑστέρημα, ἅμα καὶ τῆς θείας ἐναγούσης εἰς τοῦτο προνοίας αὐτὸν, βεβαιοῖ πρὸς τοῦτο τὴν γνώμην αὐτοῦ, ὥστε Βασίλειον Βασιλέα... καὶ δὴ Θεοῦ συνεφαπτομένου τῆς βουλῆς καὶ τοῦ πράγματος, κατ᾽ αὐτὴν τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ἐν ᾗ τοῦ Πατρὸς ὁ Παράκλητος πρὸς τοὺς τοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν ἐφοίτησε μαθητὰς, ἐν τῷ περιβλέπτῳ καὶ ἐπωνύμῳ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ναῷ, τὸ βασίλειον ὁ Βασίλειος περιτίθεται στέφανον, χειρὶ μὲν τοῦ τότε Μιχαὴλ βασιλεύοντος, ψήφῳ δὲ καὶ κρίσει Χριστοῦ, τοῦ ἀεὶ βασιλεύοντος· ἑπτὰ πρὸς ταῖς εἴκοσιν εἶχεν ὁ Μάϊος μὴν, τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης κατὰ Ῥωμαίους Ἐπινεμήσεως.

ιθ΄. Μαθὼν δὲ τὸ γεγονὸς ὁ Συμβάτιος, κατὰ τὴν ἀπονεμηθεῖσαν αὐτῷ στρατηγίδα διάγων, οὐκ ἠδυνήθη τὸν ἐκτήκοντα φθόνον αὐτῷ ἀνθρωπίνως ὑπενεγκεῖν, ἀλλὰ συναπομανέντα σχὼν καὶ Πηγάνην ἐκεῖνον τὸν Πατρίκιον, ὃς [206] κατὰ τὸ Ὀψίκιον ἡγεῖτο στρατηγίδος, εἰς ἀπόστασιν βλέπουσι, καὶ μᾶλλον ἐξ ἀπονοίας ἔγνωσαν συνιστᾷν. ἀναπείσαντες δὲ καὶ τὰ ὑπ᾽ αὐτοὺς στρατεύματα, εὐφημοῦντες μὲν τὸν Μιχαὴλ ὡς Βασιλέα, διὰ τὸ [207] ἐκ τούτου τὰ πλήθη ἐπάγεσθαι, καὶ μὴ δοκεῖν πτέρναν ἀποστασίας αἴρειν κατὰ τοῦ Αὐτοκράτορος· δυσφημοῦντες δὲ τὸν Βασίλειον καὶ μυρίαις πλύνοντες ὕβρεσι. φρυαξάμενοι δὲ ταῖς τοιαύταις ἀπονοίαις κατὰ τὸν τοῦ θέρους καιρὸν, καὶ πολλοὺς ἀγροὺς τῶν κατὰ τὴν βασιλίδα δυνατῶν πυρπολήσαντες, καὶ ναῦς οὐκ ὀλίγας τῶν πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ποιουμένων τὸν πλοῦν ἐν τοῖς ὅρμοις κατασχόντες καὶ κατακαύσαντες, ὡς ἔφθασεν ὁ χειμὼν, διαλύονται, διαδιδρασκόντων λάθρα καὶ κατ᾽ ὀλίγον τῶν κοινωνῶν τοῦ τολμήματος, ὃ συνιδόντες οἱ τοῦ δράματος ἀρχηγοὶ, φυγῇ τὴν σωτηρίαν λαβεῖν ἐπειράθησαν· καὶ ὁ μὲν Συμβάτιος, εἰς τὸ τῆς Πλατείας λεγομένης Πέτρας φρούριον ὑπεισέρχεται· ὁ δὲ Πηγάνης, κατέχει τὸ Κοτυάειον. ἀλλ᾽ οὐκ οὐδὲν τῆς τοιαύτης ἐπινοίας κατώναντο. ὑπὸ γὰρ τῆς τοῦ Βασιλέως ληφθέντες χειρὸς, δέσμιοι πρὸς αὐτὸν ἀναφέρονται. καταλαμβάνουσι δὲ τοῦτον ἐν τοῖς τοῦ ἁγίου Μάμαντος παλατίοις· ὃς ἰδὼν, καὶ πολλὰ τῆς ἀπονοίας καὶ ἀταξίας ὀνειδίσας τε καὶ λοιδορησάμενος, καὶ διὰ μαστίγων πρότερον ἐπεξελθὼν ἱκανῶς, ὕστερον ἐκδότους ταῖς τοῦ νόμου ποιναῖς ἐποιήσατο· καὶ ὁ μὲν Συμβάτιος, ἀμφοτέρων τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς μιᾶς χειρὸς στερηθεὶς, εἰς ἐξορίαν ἐκπέμπεται· ὁ δὲ Πηγάνης, αὐτὸς τῇ τῶν ὀφθαλμῶν ὑποπεσὼν ἐκκοπῇ, καὶ τῇ τῶν ῥινῶν διὰ ξίφους ἀνατομῇ, πρὸς ἐξορίαν καὶ αὐτὸς ἀποστέλλεται· οὓς ὁ γενναῖος Βασιλεὺς Βασίλειος, ὅτε τὴν μοναρχίαν ἐξουσίαν ἐδέξατο, τῆς ὑπερορίας ἀνεκαλέσατο, καὶ ταῖς πρὸ τῆς ἀποστασίας δωρεαῖς ἐφιλοτιμήσατο, καὶ μηδὲ ἴχνος μνησικακίας πρὸς αὐτοὺς ἐνδειξάμενος, καὶ ὁμοδιαίτους πολλάκις ἐποιεῖτο, καὶ λόγοις παρεμυθεῖτο, καὶ ἔργοις εὐεργετῶν, ῥᾷον αὐτοὺς ἐποίει φέρειν τὸ τῆς ἀνοίας ἀτύχημα. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον. τότε δὲ, καὶ ἡ πρὸ πεντήκοντα καὶ τριακοσίων ἐτῶν πρόῤῥησις καὶ προφητεία τὸ τέλος ἐλάμβανεν, [208] Ἰσαὰκ τοῦ

rebellaret, statuit rerum gerendarum adjutorem & Imperii Collegam sibi adhibere. Quemque ante non multos dies Basilium adoptaverat, eumque non solum viribus, sed & prudentia mentisque sagacitate reliquis vulgo præstare noverat, satisque idoneum ad supplendum quod ipsi in gubernanda orbis scapha industriæ atque operæ deerat, una quoque divina providentia rem promovente, in hoc animum consilio abfirmat, omninoque decernit, ut Basilium Imperatorem constituat. Ac sane Deo consilium prosequente reique adjutrice, die ipsa Pentecostes, qua Patris ille Paracletus in Christi Deique nostri Discipulos venit, in celebri & a Dei Sapientia nuncupato Templo, Basilius Regio diademate coronatur, manu quidem tunc imperantis Michaelis; calculo vero & judicio Christi in perpetuum Regis: Ad vi. Kal. Junii, Indictione secundum Romanos xiv.

Basilius Imperii Collega Michaeli ac Imperator.

XIX. Ubi audivit Symbatius, pro muneris ratione in provincia agens, invidiam qua contabescebat, humane ferre non potuit; sed pari secum furore concitum habens, Peganem Patricium, qui Opsicii Præfectus erat, ad defectionem attendunt animum, tumultumque excitare parum caute constituunt. Itaque in sententiam adductis ordinibus, quos obnoxios habebant, Michaelem acclamant ut Imperatorem, quo scilicet inde multitudinem allicerent, nec rebellionis calcaneum adversus Imperatorem se levare ostenderent; Basilium vero maledictis impetunt, omnique verborum procacitate lacerant ac conviciis compluunt. Talique apparatu stulte admodum frementes, messis tempore irrumpunt, multosque Procerum agros Urbi vicinos igni ferroque vastant, nec paucas naves Constantinopolim navigantium in stationibus deprehensas, succendunt. Hyeme autem appetente, dirimuntur, clam ac viritim sceleris sociis aufugientibus. Quare tragœdiæ auctores, saluti fuga consulere conati sunt. Ac Symbatius quidem, in castellum fabit, quod Latæ Petræ vocant: Peganes vero, Cotyajum occupat. Nihil tamen eo commento commodi consequuntur. Capti enim ab Imperatoris milite, vincti ad eum adducuntur. Agebat tunc Imperator in sancti Mamantis Regiis ædibus: vidensque, multum vecordiam & temeritatem ac contumaciam non sine convicio exprobrans, prius verberibus affatim cæsos, demum lege agens, supplicio damnavit. Ac Symbatius quidem utroque oculo effosso, atque una manuum amputata, in exilium mittitur: Peganes vero ipse quoque oculis spoliatus, naribusque ferro amputatis, relegatur. Quamquam hos ipsos generosi pectoris Imperator Basilius, postquam solus rerum potitus est, ab exilio revocavit, pristinaque omnia munera, quibus ante rebellionem gaudebant, liberaliter indulsit, ac ne vestigium quidem odii ostendens pro veteris injuriæ memoria, sæpius ad mensam secum adhibebat, verbisque solabatur, ac beneficiis largus, cujus sibi per dementiam auctores extiterant, infortunium levabat ac miseriam. Verum hæc postea. Tunc vero etiam finem accepit, quæ ante annos trecentos & quinquaginta vaticinatio oraculumque præ-

Symbatii Peganisque compressa defectio.

Edit. Paris. pag. 150.

Basilii in perduelles humanitas.

Isaaci Hieromonachi de Basilio ex Arsacidis vaticinium.

cesserat, Isaaci, viri inter Sacerdotes atque Monachos dono prænoscendi futura præcellentissimi. Trahebat is quoque ex Arsacidarum gente originem, divinaque visione didicerat, tot annorum decurso spatio, fore ex Arsacis posteris, qui Romani Imperii sceptra capesseret. Res ex omnium voto successit, tum scilicet Procerum ac Nobilium, tum reliquæ omnis plebis ac civium, militum quoque ac Ductorum exercitus, omniumque toto late Imperio per provincias urbesque subditorum. Omnes enim maxime peroptabant virum ejusmodi rebus præfici, qui tenuiorem ipse fortunam expertus, Procerum majorumque in pauperes injurias non nesciret, iniquasque eorum rapinas; qui denique humiliorum a contribulibus tantum non excidia & direptiones plagiaque nosset. Quæ omnia Michaele Imperatore occasionem tempusque nacta, etiam etiamque vim roburque habuerant, dum ille aliis potius rebus animum attendebat, quam ne publicis ejuscemodi curis operam ac studium poneret.

Edit. Paris. pag. 152.

XX. Enimvero, cum huc usque devecta mihi oratio sit, operæpretium esse existimo, ut Basilii Imperatoris tantisper intermissa historia, re altius repetita, quoad fieri poterit, paucis narrem, quæ Michaelis Imperatoris vita fuerit; quibus ille studiis delectaretur, & in quibus omne tempus atque operam perderet, ac Ærarium exhauriret; ut inde reputans nosse possit quisquis voluerit, divino palam factum suffragio, ut Basilius ad Imperium vocaretur. (Fieri enim non poterat, ut res, quo erant statu, consisterent) Ipsumque in seipsum Michaelem gladios strinxisse, atque eorum a quibus necatus est dexteras roborasse, & in propriam cædem excitasse; sic nimirum ab omni se honesti rectique studio extorrem fecerat; sicque improba omni actione debacchari gloriæ ducebat, ac sic divina, ludicro habebat ac traducebat; sic denique civiles ac naturæ leges violaverat. Sibi enim impudicorum & impurorum scelestissimorumque ganeonum cœtum adhibens, Regiæque Majestatis dignitatem indignis modis dehonestans; crapula & ebrietate & impuris amoribus obscœnisque narratiunculis; tum etiam aurigis & equis & curribus, ac (quæ inde est) insania ac dementia vir miserabilis dies insumebat, inque ejus generis monstra ac pestes publicas Ærarii opes effundebat. Quodque sane omnium miserrimum est, ipsa quoque nostræ fidei Symbola irridens ac ludificans, ex mimico ac ridiculo suo comitatu constituens, qui venerabilium Sacerdotum cœtus formam referrent, deridenda illa ac ostentui habenda exponebat. Pauca ex illis referam, non plura, ut ex paucis cognoscatis & reliqua.

Michaelis exagitata probra & flagitia.

XXI. Quod is itaque aurigam ageret, cursusque agitaret, equorum currui aurigæ amictu ipse insidens, & in cursibus reciprocis cum æmulis decertans, tum intra Urbem ipsamque Regiam, tum ruri, in Regiis ædibus quæ in sancti Mamantis sunt; immensamque pecuniæ vim in istis insumeret; ita nimirum, ut bellici sumptus in spectaculorum ac ludorum usum converterentur, Romanæque opes in thymelica tripudia & nu-

Michaelis prodigalitas & luxuria.

διορατικωτάτῳ τῶν Ἱερέων καὶ Μοναχῶν· ὃς ἐκ Ἀρσακιδῶν καὶ αὐτὸς κατηγόμενος, δι' ὁράματος ἔμαθεν, ὅτι μετὰ τοσοῦτον χρόνον τὸν μεταξὺ, ἐξ ἀπογόνων Ἀρσάκη μέλλει τις ἐπὶ τὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς Βασιλείας σκῆπτρα ἀναβιβάζεσθαι. Γίνεται δὲ κατ' εὐχὴν τὸ πρᾶγμα τοῖς τε ἐν τέλει καὶ τῷ δήμῳ παντὶ, καὶ στρατοπέδῳ καὶ στρατηγοῖς, καὶ τοῖς ὑπὸ τὴν ἀρχὴν ἀνὰ πάσαις ταῖς χώραις καὶ πόλεσιν ἅπασι πλήθεσι. πάντες γὰρ ἐπιστῆναι ηὔχοντο τοῖς πράγμασιν ἄνδρα καὶ τῆς ἐλάττονος τύχης πεῖραν δεξάμενον, καὶ ἐγνωκότα τοὺς κατὰ τῶν πενήτων ὑπὸ τῶν ὑπερεχόντων κονδυλισμοὺς, καὶ τὰς ἀδίκους ἐξ αὐτῶν ἀφαιρέσεις, καὶ τὰς ὥσπερ ἀναστάσεις τῶν ταπεινοτέρων, καὶ τοὺς παρὰ τῶν ὁμοφύλων ἀνδραποδισμοὺς, ἃ πάντα ἐπὶ τῆς τοῦ Μιχαὴλ Βασιλείας εἶχε καιρὸν, διὰ τὸ πρὸς ἄλλοις μᾶλλον εἶναι τὸν Βασιλέα, οὐ περὶ τῶν τοιούτων ἐθέλειν σκοπεῖν.

κ'. Μᾶλλον δὲ, ἐπεὶ ἐνταῦθα τοῦ λόγου ἐγενόμην, οἴομαι δεῖν τὴν μὲν κατὰ τὸν Βασιλέα Βασίλειον ἱστορίαν σχολάσαι ἐπὶ μικρὸν, ἄνωθεν δὲ ἀναλαβόντα δηλῶσαι διὰ βραχέων, ὡς οἷόν τε, οἷος ἦν ὁ βίος τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ, καὶ οἵοις πράγμασιν ἔχαιρε, καὶ ἐπὶ τίσι τὸν χρόνον καὶ τὴν πᾶσαν αὐτοῦ σπουδὴν καὶ τὰ δημόσια κατανήλισκε χρήματα· ἵν' ἐντεῦθεν εἰδέναι λογιζόμενος ἔχοι πᾶς ὁ βουλόμενος, ὅτι καὶ τὸν Βασίλειον θεία ψῆφος σαφῶς ἦν ἡ ἐπὶ τὸ ἄρχειν καλέσασα. ἀδύνατον γὰρ ἦν, ὡς εἶχεν ἔχοντα συστῆναι τὰ πράγματα. καὶ ὅτι μετὰ ταῦτα αὐτὸς ὁ Μιχαὴλ καθ' ἑαυτοῦ τὰ ξίφη ἠκόνησε, καὶ τὰς τῶν ἀνελόντων αὐτὸν ἐρρώμωσε δεξιὰς, καὶ εἰς τὴν οἰκείαν σφαγὴν διηρέθισε· τοσοῦτον ἑαυτὸν τῶν καθηκόντων ἐξεδιῄτησε, καὶ τοσοῦτον πρὸς πᾶσαν παράνομον ἐξεβακχεύθη πρᾶξιν, καὶ οὕτω τά τε θεῖα ἐξωρχήσατο, καὶ πρὸς τοὺς τῆς πολιτείας ὁμοῦ καὶ τῆς φύσεως νόμους ἐξύβρισε. συστησάμενος γὰρ περὶ ἑαυτὸν ἀσελγῶν καὶ μιαρῶν καὶ παμπονήρων ἀνθρώπων χορὸν δυσσεβῆ, καὶ τὴν τοῦ βασιλικοῦ μεγέθους ἀτιμάσας σεμνότητα, περὶ κώμους καὶ μέθας καὶ ἔρωτας ἀσελγεῖς καὶ αἰσχρὰ διηγήματα· ἔτι δὲ περὶ ἡνιόχους καὶ ἵππους καὶ ἅρματα, καὶ τὴν ἐντεῦθεν μανίαν καὶ παρακοπὴν τῶν φρενῶν ὁ ἄθλιος διημέρευε, καὶ εἰς τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους ἀφειδῶς ἐξεκένου τὰ δημόσια χρήματα. Καὶ τὸ δὴ σχετλιώτατον, ὅτι καὶ αὐτὰ τὰ τῆς πίστεως ἡμῶν σύμβολα χλευάζων καὶ κερτομῶν, ἀντιτύπους τῶν σεμνῶν Ἱερέων ἐκ τῶν περὶ αὐτὸν μίμων καὶ γελοίων καταστησάμενος, μυκτηρισμὸν καὶ χλεύην ἐτίθει ταῦτα καὶ γέλωτα. διηγήσομαι δέ τινα ἐξ αὐτῶν, οὐ πολλὰ, ἵνα ἀπὸ τῶν ὀλίγων γνῶτε καὶ τὰ λοιπά.

κα'. Ὅτι μὲν οὖν ἁρματηλάτης καὶ ἡνίοχος ἦν, ἐκ τοῦ δίφρου τῶν ἵππων μεθ' ἡνιόχου στολῆς καθεζόμενος, καὶ πρὸς τοὺς διαύλους τῶν δρόμων τοῖς ἀντιτέχνοις συμμιλλώμενος, ἔνδον τῆς βασιλευούσης καὶ τῶν βασιλείων, καὶ ἔξω κατὰ τὰ ἐν τῷ τοῦ Μάρτυρος Μάμαντος βασιλικὰ ἐνδιαιτήματα, καὶ ὅτι πάμπολλα χρήματα εἰς ταῦτα ἀνήλισκε, θεωρικῶν γενομένων τῶν στρατιωτικῶν, καὶ ἀπὸ τῶν πολεμικῶν τάξεων εἰς τὰς θυμελικὰς ὀρχήσεις καὶ λέσχας ὁ Ῥωμαϊκὸς ἐξεχεῖτο πλοῦτος, καὶ εἰς ἀσελγεῖς καὶ παρα-

νόμους

νόμως βακχείας καὶ ἔρωτας ἀσώτους, ἀσώτως καὶ ῥύδην ἐξεφορεῖτο οἱ βασιλικοὶ θησαυροί, ὡς πᾶσι γνώριμον καὶ καταφανῆ καθεστώς, παρᾶσαι μοι δοκῶ. ὅτι δὲ καὶ τὰ θεῖα κατέπαιζε, καὶ ἀπὸ τῶν συνόντων αὐτῷ μιαρῶν καὶ ἀσελγῶν ἀνδρογύνων, καὶ Πατριάρχην ἕνα ὠνόμαζε, καὶ Μητροπολίτας ἐκ τούτων ἀφώριζεν ἕνδεκα, ὡς αὐτοῦ συμπληροῦντος τὸν δωδέκατον ἀριθμόν, τοῦτο δὴ διηγήσομαι. Τὸν γὰρ ἐναγῆ καὶ μιαρώτατον ἐκεῖνον * Γρῦλλον τῷ τοῦ Πατριάρχου ἐπιφημίσας ὀνόματι, καὶ Ἀρχιερατικῇ τοῦτον χρυσοϋφάντῳ καὶ ὑπερλάμπρῳ κοσμήσας στολῇ, καὶ ὠμοφόριον περιθεὶς, καὶ ἐν τάξει Μητροπολιτῶν ἑτέρους ἕνα πρὸς τοῖς δέκα, ὡς εἴρηται, ἐκ τῶν αὐτοῦ τῶν ὁμογνωμόνων αὐτῷ συνεδρείῳ σκευάσας, καὶ δωδέκατον ἑαυτὸν Κολωνείας ὀνομάσας Ἀρχιεπίσκοπον, καὶ κιθάραν ἕκαστον ἔσωθεν τῆς ἱερατικῆς στολῆς ἐπιφέρεσθαι δοὺς, καὶ ταύτας κάτωθεν ὑπηχεῖν προστάξας, οὕτω σὺν αὐτοῖς τὴν ἱερὰν δῆθεν παίζων καὶ κατορχούμενος ἐπετέλει Μυσταγωγίαν καὶ λειτουργίαν, μετὰ τῶν παμμιαρῶν ὁ παμμιαρώτατος, μετὰ τῶν βεβήλων ὁ ἐναγής. καὶ ὅτε μὲν μυστηριωδῶς δῆθεν εὐχὴ ἐλέγετο, ἠρέμα τὰς κιθάρας ἔδει ὑποφωνεῖν. ὅτε δὲ Ἱερέως ἐκφώνησιν, ἢ λαοῦ ἀμοιβαίαν ἀπόκρισιν ὁ χορὸς ὑπέβαλλε, ἐπὶ μέγα τὰς κιθάρας τῷ πλήκτρῳ κρουομένας ἔδει ἠχεῖν, καὶ ἐξάκουστον αὐτῶν τὴν μελῳδίαν καθίστασθαι. εἶτα τοῖς σκεύεσι τοῖς ἱεροῖς, ἅτινα λίθοις τιμίοις καὶ μαργάροις κατεκόσμητο φαιδρότησιν, ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ κατεσκευασμένοις, ἃ καὶ λελειτουργηκότα πολλάκις τῇ θείᾳ Μυσταγωγίᾳ ἐτύγχανον. Ἐν τούτοις τοίνυν σίνηπι καὶ ὄξος ἐμβαλόντες, οὕτω μετεδίδοσαν τοῖς ὁμοίοις μετὰ πολλοῦ τοῦ μεταξὺ γέλωτος καὶ ῥημάτων αἰσχρῶν, καὶ σχημάτων ἀποτροπαίων καὶ βδελυρῶν, ἐῶ·

κβ. Τοῦ δὲ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Ἰγνατίου, μετὰ πάσης τῆς περὶ αὐτὸν ἐκκλησιαστικῆς δορυφορίας καὶ τάξεως, λιτανείας πρόοδον πρὸ τῆς πόλεως ποιουμένου, καὶ πρός τινα πορευομένου θεῖον ναὸν μετὰ τῆς εἰωθυίας ἱερᾶς μελῳδίας καὶ καταστάσεως, συνέβη καὶ τὸν δυσσεβῆ καὶ βέβηλον [209] Φατριάρχην * Γρῦλλον, ἱερατικὴν στολὴν ἀμπεχόμενον, καὶ ὄνῳ ἐποχούμενον μετὰ τῶν δυσσεβεστέρων αὐτοῦ Μητροπολιτῶν, καὶ πάσης αὐτοῦ τῆς σκηνῆς τε καὶ Σατυρικῆς χορείας καὶ τάξεως, ἀκόλουθα τῶν οἰκείων πράξεων, θυμελικῶς ἐπιτραγῳδοῦντας καὶ ᾄδοντας ἐξ ἐναντίας χωρεῖν. ὡς δὲ πλησίον ἐγένοντο, τοῖς ὤμοις τοὺς φελώνας μεταιωρήσαντες, καὶ τὰς κιθάρας εὐτονώτερον κρούσαντες, καὶ ῥήματα καὶ ᾄσματα πορνικὰ κατὰ τὸν φθόγγον τοῦ μέλους τοῦ ἱεροῦ ἀντιπᾳδόντες, καὶ Πανικῶς τε καὶ Σατυρικῶς σκιρτῶντες καὶ κυμβαλίζοντες, καὶ ὡς ἀντιτέχνους τοὺς Ἱερεῖς καὶ τὸν Ἀρχιερέα μυκτηρίσαντες, τὴν διαβολικὴν χορείαν καὶ πορείαν διήνυον. πυθόμενος δὲ ὁ τοῦ Θεοῦ Ἀρχιερεὺς, καὶ μαθὼν· οἵ τινές εἰσι καὶ παρὰ τίνος, καὶ ἐπὶ ποίᾳ προφάσει συνέστησαν, πολλὰ καταστενάξας, καὶ ἀποκλαυσάμενος τὸν κορυφαῖον τούτων καὶ αἴτιον, καὶ μετὰ δακρύων τοῦ Θεοῦ δεηθεὶς, στῆσαι τὴν τοιαύτην βλασφημίαν καὶ ὕβριν, καὶ διασκεδάσαι παρὰ τὸν ᾅδην τοὺς δυσσεβεῖς ἵνα μὴ βεβηλῶνται τὰ ἅγια, καὶ τὰ μυστικὰ καὶ σεπτὰ διασύρωνται, τῆς προκειμένης ὑμνῳδίας ἐχόμενος, τὴν πορείαν διήνυσε.

Constant. Porphyrog. Basilius Macedo.

* Barb. Γρύλλον.

209. * Γρῦλλον.

gas effunderentur, laque impuras & scelerratas bacchationes lascivosque amores thesauri Regii prodige affluenterque exportarentur, ut quod omnibus notum sit ac manifestum, omittendum mihi esse duxi. Quod autem res divinas ludos sibi fecerit, eaque impuro obscœnoque ac effœminato illi adhærentium sodalitio, Patriarcham unum vocaverit, exque illis, undecim Metropolitae designarit, tamquam ipse ad complendum numerum duodecimus foret: id vero narrabo. Prophanum ac sceleratissimum Grullum Patriarcham appellans, Archieraticaque auro interstincta ac præfulgenti veste amiciens, tumque illi omophorium imponens, nec non in ordine Metropolitarum alios undecim, uti dicebam, ea eodem sibi adhærentium sodalitio constiruens, ac duodecimum seipsum Coloniæ Archiepiscopum vocitans; præbens singulis citharam, quam sub Sacerdotali amictu ferrent, & præcipiens ita tectas pulsare; sic cum illis ludens ac deridens traducensque, rem sacram peragebat, cum scelestis scelestissimus, cum prophanis impius. Cum secreta precatio recitabatur, sensim ac lene citharis strepere injunctum erat; cum vero Sacerdotem vocem elevare, vel chorum respondere tempus poscebat, tum illis graviter plectro pulsatis intonare decebat, melodiaque adstantium aures, & ut clare audirentur, circonsonare. Ad hæc sacris vasis, lapidibus pretiosis margaritarumque fulgore intermicantibus, argentoque & auro conflatis, quibus non raro in sacris Mysteriis usus fuerat, sinapi acetumque injicientes, sic sodales multo cum risu, verbisque turpibus & obscœnis, spurcissimisque & execrandis gestibus, impertiebant. Verum hæc sinamus.

XXII. Cum aliquando sanctissimus Patriarcha Ignatius, Ecclesiastico omni coetu & ordine stipatus, pias supplicationes in pomerio extra muros obiret, & ad divinum quoddam templum consueta cantica modulando religiosa pompa modestiaque procederet, contigit ut & impius prophanusque Patriarcha Grullus, Sacerdotali stola indutus, asinoque vectus, cum Metropolitis ejus ipsam impietatem majori impietate superantibus, omniqua sua scena & Satyrico choro atque ordine, pro suorum operum ratione thymelicorum more nugas tragice exaggerendo ac concinendo, adversis frontibus concurreret. Cumque prope fuissent, rejectis in humeros sublatisqua penulis, plectroque graviore pulsatis citharis, verbaque meretricia ac cantiones ad sacræ modulum cantionis ex adverso cantillantes, Panumque in morem & Satyrorum tripudiantes ac cymbalis perstrepentes, velutque artis æmulos Sacerdotes divinumque Antistitem naso suspendentes, diabolicam choream iterque peragebant. Sciscitatus vero Dei Præsul, discensque quinam essent, & a quo, quave de causa conflatus illis cœtus, ab imo pectore ducto suspirio, horumque principem atque auctorem deplorans, fusisque ad Deum cum fletu precibus, ut ejuscemodi blasphemiæ ac injuriæ finem imponeret, impiosque penes infernum dissiparet, ne Sancta prophanarantur, mysticaque ac veneranda sic procaciter irriderentur; institutum sibi iter hymnodiamque prosequitur.

Edit. Paris. pag. 152.

Michaelis impia mimica.

Gryllum.

pag. 153.

Gryllus.

Sacrarum supplicationum impia derisio.

XXIII. Alia item vice, ut inclytum virum Ignatium Patriarcham contumelia afficeret, ipsamque parentem irrideret, amens meoteque captus Imperator, tale quid comminiscitur. In præfulgido ac rutilanti Aureo triclinio, Regia seda sublimis, impurissimo Grullo Archieraticis vestibus induto, loco veri Patriarchæ proxima sede assidere jusso, ac qui Dei Antistitem decebat honore illi cultuque adhibito, compulsoque impurissimam ac nefandam barbam capitis integumento obtegere; matri suæ per Eunuchum quemdam e sacro cubiculo mandat, *Adesse sanctissimum Patriarcham Ignatium ac secum sedere; & ut veniat, si eum bene sibi precari velit, ac una secum illius compos orationis fieri optet.* Illa, uti religiosissima Deique amans, ingentem amoris vim, ardentemque fidem erga sanctissimum Patriarcham nacta; simul ac audivit, festine egressa accurrensque, ac nec oculos tollere satisque intendere præ pudore valens, extraque omnem malitiam, nec pravi aliquid aut dolum suspicata, ad S. Antistitis, ut sibi videbatur, pedes procidit; rogatque *pro se preces fundi.* At scelestissimus ille paululum e sella sese erigens, eique dorsum obvertens, asinino crepitu ab execrandis exploso visceribus, sic eam affatus est, *Ne dicas Domina, quod ne hoc quidem te dignam duxerimus.* His Imperatore cachinnos sustollente, ipsoque illo impurissimo risu procacissime effuso, plurimaque iis blaterantibus, seu potius male sano sincipite stultissime œstroque obgannientibus, commentum agnoscens, factamque fraudem, Augusta, altisque gemitibus nequissima deplorans, dirasque plurimas in filium jactans, ad extremum edixit. *En, fili improbe, Deus manum suam abstulit a te; datusque tibi est sensus reprobus, ut facias quæ longe ab officio sunt.* Atque his dictis, & cum ejulatu ac lacrymis, crines vellens, recessit. Talia generosi Principis facta strenua. Ejuscemodi illius circa divina sacrosque homines religiositas ac reverentia.

Impia Ignatii Patriarchæ matrisque derisio.

Edit. Paris. pag. 154.

XXIV. Cumque talia atque his plura deterioraque, quamdiu rerum potitus est, ab eo in dies patrarentur, ac tum etiam cum Basilium Imperii Collegam adlegisset, in iisdem versaretur; videns hæc ille audiensque, nimis graviter discruciabatur, animoque dolebat, ac nec vivere sustinebat. Hocque animo agitans, ut quam posset, omnem medicinam adhiberet, nihilque quod ad emendationem spectare videretur, omitteret; prius quidem conabatur per alios a talibus eum studiis avocatum, ad officium frugemque meliorem reducere; postea autem ausus tandem est & ipse per se animi benevolentia pronaque voluntate Imperatorem corripere, ac, si liceret, ab ejusmodi impiis dictis factisque avocare, taliaque ad eum submisso humilique animo gestuque & habitu disserebat. *Æquum est, o Domine Augusteque, tantis a te beneficiis ac muneribus donatum, monere quæ officii sunt, optimaque documenta tradere, & quæ utilia ac salutaria sunt, in mentem revocare. Exosi sumus (ne te lateat, Domine) exosi sumus.* (Nam se etiam ipse una miscebat ad vitandam invidiam, licet in nullo eorum quæ

Basilii admonitio ad Michaelem.

κγ'. Ἄλλοτέ ποτε ἐπὶ φαυλισμῷ δῆθεν τοῦ ἀοιδίμου τότε Ἰγνατίου τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς οἰκείας μητρὸς ἐμπαιγμῷ, ὁ ἀνόητος καὶ παραπλὴξ Βασιλεὺς, τοιοῦτόν τι ἐδραματούργησεν. ἐν τῷ ὑπερλάμπρῳ Χρυσοτρικλίνῳ ἐπὶ βασιλείου θρόνου προκαθεσθεὶς, καὶ τὸν μιαρώτατον * Γρῦλλον μετὰ τῶν ἀρχιερατικῶν ἐνδυμάτων, ὡς εἰς ὄνομα τοῦ ἀληθῶς Πατριάρχου πλησιαίτατα παρακαθισάμενος, καὶ τὴν Ἀρχιερεῖ Θεοῦ πρέπουσαν ἀπονέμων τιμὴν, καὶ μετὰ τοῦ τῆς κεφαλῆς καλύμματος ἐπικρύψασθαι τὴν ἐξάγιστον γενειάδα πεποιηκὼς, τὴν ἰδίαν μητέρα διά τινος τῶν θαλαμηπόλων εὐνούχων δηλοῖ, ὡς ὁ ἁγιώτατος Πατριάρχης Ἰγνάτιος ἐνταῦθα μετ' ἐμοῦ συγκαθέζεται, καὶ, εἰ βούλει λαβεῖν τὴν εὐχὴν αὐτοῦ, ἐλθὲ, καὶ μετ' ἐμοῦ τυγχάνεις αὐτῆς. Ἐκείνη δὲ οἷα φιλευσεβὴς γυνὴ καὶ φιλόθεος, πόθον πολὺν καὶ πίστιν ζέουσαν πρὸς τὸν ἁγιώτατον κεκτημένη Ἰγνάτιον, σπουδαίως ἐκδραμοῦσα, ὡς ἤκουσε, καὶ μηδὲ ἀτενίσαι δι' αἰδῶ δυναμένη· ἔξω δὲ πάσης κακίας καὶ ὑπονοίας τυγχάνουσα, καὶ μηδέν τι φαῦλον ὑποτοπήσασα, προσέπεσε τοῖς ποσὶν, ὡς ἐδόκει, τοῦ ἁγίου ἐκείνου Ἀρχιερέως, καὶ ὑπὲρ αὐτῆς ἐδεῖτο εὔχεσθαι. Ὁ δὲ παμμίαρος ἐκεῖνος τῆς καθέδρας ὀλίγον ὑπεγερθεὶς καὶ ἐπ' αὐτῆς τοὐναντίον ἀποστραφεὶς, ὀνώδη ψόφον ἀπὸ τῶν μυσαρῶν ἐγκάτων ἀφεὶς, πρὸς αὐτὴν ἀπεφθέγξατο, 110 Ὅτι ἵνα μὴ λέγῃς, κυρὰ, ὡς οὐδὲ ἀξίαν τούτου σε ἠξιωσάμεθα· τοῦ δὲ Βασιλέως ἀνακαγχάσαντος, καὶ αὐτοῦ τοῦ παμβεβήλου παμμέγεθες ἐκγελάσαντος, πολλὰ καταφλυαρησάντων, ἢ μᾶλλον τῇ παραφορᾷ τῆς γνώμης ἀλογώτατα ἐξοιστρησάντων, ἐπιγνοῦσα τὸ πλάσμα καὶ τὴν ἀπάτην ἡ Βασιλὶς, καὶ πολλὰ τῶν παρόντων κατασκάξασα, καὶ πλείστας ἀρὰς τῷ υἱῷ ἐπιρρίψασα, τέλος ἐξεῖπε πρὸς αὐτὸν, Ὅτι ἰδοὺ κακὸν τέκνον, ὁ Θεὸς τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἀφείλετο ἀπὸ σοῦ, καὶ ἐδόθη σοι ἀδόκιμος νοῦς ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα. καὶ ταῦτα εἰποῦσα, καὶ μετ' ὀδυρμοῦ θρηνοῦσα τὰς οἰκείας τρίχας ἐκτίλλουσα, ἀνεχώρησε. Τοιαῦτα τοῦ γενναίου Βασιλέως τὰ κατορθώματα, καὶ τοιαύτη αὐτοῦ ἡ περὶ τὰ θεῖα καὶ τοὺς ἱεροὺς ἄνδρας ὁσιότης τε καὶ εὐλάβεια.

* Γρύλλον,

** κδ'. Τούτων δὲ καὶ χειρόνων πολλῶν καθ' ἑκάστην παρὰ πάντα τὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ χρόνον παρ' αὐτοῦ γινομένων, ἐπεὶ καὶ μετὰ τὸ προσλαβέσθαι καὶ ἀναψῆσαι τὸν Βασίλειον περὶ τὰ ὅμοια ἀνεστρέφετο, ὁρῶν ταῦτα καὶ ἀκούων ἐκεῖνος, λίαν ἐδυσφόρει καὶ ἐλυπεῖτο, καὶ τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν ἀπελέγετο. βουλόμενος δὲ πᾶσαν δυνατὴν ἐπιφέρειν βοήθειαν, καὶ μηδὲν τῶν εἰς ἐπανόρθωσιν δοκούντων τείνειν παραλιπεῖν, πρότερον μὲν δι' ἑτέρων ἐπειρᾶτο ἀπὸ τῶν τοιούτων ἀποτρέπειν αὐτὸν, καὶ πρὸς τὸ δέον ἐπαναγαγεῖν. ἔπειτα ἐθάρρησέ ποτε καὶ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ μετ' εὐνοούσης γνώμης καὶ προαιρέσεως νουθετῆσαι τὸν Βασιλέα, καὶ, εἰ δυνατὸν, ἀποστῆσαι τῶν τοιούτων ἀσεβημάτων, καὶ τοιάδε πρὸς αὐτὸν, μεθ' ὑποπεπτωκότος καὶ ταπεινοῦ διελέχθη τοῦ σχήματος. Δίκαιόν ἐστιν, ὦ Δέσποτα καὶ Βασιλεῦ, τοσούτων εὐεργεσιῶν τε καὶ δωρεῶν παρὰ σοῦ με καταπολαύσαντα, καὶ εἰσηγεῖσθαι τὰ δέοντα, καὶ ὑποτιθέναι τὰ ἄριστα, καὶ ὑπομιμνήσκειν τὰ λυσιτελῆ καὶ σωτήρια. μισούμεθα, γίνωσκε Δέσποτα, μισούμεθα (συγκατεμίγνυεν γὰρ καὶ ἑαυτὸν διὰ τὸ ἀνεπαχθὲς, καίτοι μηδενὸς τῶν ἀτόπων

κοινωνῶν) παρά τε τῆς πόλεως πάσης καὶ τῆς Συγκλήτου βουλῆς· καὶ παρὰ τῶν Ἀρχιερέων Θεοῦ ἐπάρατοι καθεστήκαμεν, καὶ πάντες ἡμᾶς διαβάλλουσι καὶ κακίζουσιν. ὅτι δὲ καὶ τὸ ἐξ ἀνθρώπων εἰς οὐδὲν λογισώμεθα, δεδοικέναι γοῦν τὴν ἀπὸ Θεοῦ ἀγανάκτησιν χρὴ, καὶ φοβεῖσθαι, μὴ πειραθῶμεν αὐτοῦ ὀργιζομένου καὶ χαλεπαίνοντος. Ἀλλὰ ταῦτα λέγων, πέτρας ἔσπειρε, καὶ αἰγιαλῷ προσελάλει, καὶ σμήχειν ἐῴκει Αἰθίοπα. οὕτω δυσαπότριπτος ἡ πονηρία γέγονε παρ' αὐτῷ, καὶ οὕτως ἐξεκεκώφει πρὸς πάντα λόγον σωτήριον, βύων τὰ ὦτα ὡσεὶ ἀσπὶς πρὸς ἐπᾴσματα· οὐ μόνον γὰρ οὐ μετεβάλλετο πρὸς τὸ ἄμεινον, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν ἤδη ἐμίσει καὶ ἀπεστρέφετο, καὶ σὺν τοῖς θιασώταις αὐτοῦ καὶ συνοργιασταῖς διαβάλλων καὶ μυκτηρίζων ταῦτα, τὴν πρὸς αὐτὸν ἀλλοτρίωσιν ὑπαινίττετο· εἶτα καὶ παρεδήλου τρανώτερον. ὅπερ δὴ συνεικάσαντες ἐκεῖνοι οἱ μιαροὶ καὶ ἀλάστορες, κατ' αὐτοῦ συνεκινοῦντο, καὶ συνεπέττοντο, καὶ τὰς διαβολὰς πιθανῶς ὑπεκρίναντο. αὐθάδειαν μὲν καλοῦντες αὐτοῦ τὴν σεμνότητα, καὶ τὸ μὴ μετέχειν τῶν ἡδονῶν, δύσνοιαν ὀνομάζοντες· καὶ τὸ μὴ συνεξαμαρτάνειν, καταφρονεῖν· Καὶ πῶς γὰρ ἂν εἴποι σε ἀγαπᾶν, ἔλεγον, ὁ μὴ χαίρων οἷς χαίρεις αὐτὸς, μηδὲ συσπουδάζων ἐκπορίζειν σοι τὰ καθ' ἡδονήν; οἷς δὴ μᾶλλον ὑπενδιδοὺς ὁ Βασιλεὺς καὶ πειθόμενος, θάνατον τῷ Βασιλείῳ ἐθήρευε, καὶ ἀφορμὴν ἐζήτει τῆς ἀναιρέσεως εὔλογον, ἀλλ' οὐχ εὑρίσκετο. Εἰς τοσοῦτον δὲ προῆλθε τὰ τῆς μανίας αὐτοῦ, ὥστε πρὸς τὴν λαθραίαν χωρῆσαι ἀναίρεσιν. καί τισι τῶν ἀπὸ παλαμναίου συνεδρίου, οἷς τὰ πάντα ἐθάῤῥει προστρέψασθαι, ὅταν εἰς θήραν ἐξέλθωσι, προφάσει τοῦ τὸ θηρίον βαλεῖν, ἀκοντίσαι τὴν λόγχην κατ' αὐτοῦ, καὶ οὕτως αὐτὸν διαχρήσασθαι. ὅπερ εἷς, ὥς φασι, πεποιηκὼς, καὶ ἀφεὶς τὸ ἀκόντιον, αὐτοῦ μὲν ἥμαρτε, καὶ παραδραμὸν τὸ δόρυ προσεπάγη τῇ γῇ· αὐτὸν δὲ ὁ ἵππος αἴφνης τὸν χαλινὸν ἐνδακὼν, καὶ συναρπάσας κατὰ τοῦ κρημνοῦ ἀπεδίσκευσεν· ὡς ἀπ' ἐκείνου τοῦ πτώματος, καὶ τὸ τέλος ἐλθεῖν εἰς αὐτόν· ὅτε [212] δὲ * ἀνόνητα μεταμελόμενος, ὥς φασι, τοῖς συμμύσταις ἐπέσκηπτε, μὴ τολμῆσαι κατὰ τοῦ ἀναιτίου ἐπιχειρεῖν τοῦ λοιποῦ, εἰ μὴ τολμήσαι κατὰ τὸν ὅμοιον ὄλεθρον πεσεῖν καὶ αὐτοί. καί τινα τῶν εὐλαβῶν προσκαλεσάμενος, μετὰ τῶν λοιπῶν ἀτοπημάτων αὐτοῦ καὶ ἀνομιῶν, καὶ τοῦτο ἐξωμολογήσατο καὶ ἐξηγόρευσεν.

212. * ἢ ἀνόητα.

κέ. Ὡς δ' οὐκ εἶχε λοιπὸν εὑρεῖν ὁ Βασιλεὺς πρὸς τὸ ἀνελεῖν αὐτὸν πόρον ἢ πρόφασιν, εἰς ἑτέραν ἦλθε βουλὴν, πονηράν τε καὶ ἄθεσμον. ἐβουλεύσατο γὰρ ἐπεμβαλεῖν τοῖς σκήπτροις καὶ ἕτερον σύγκληρον. καὶ δὴ τὸν κατ' ἐπωνυμίαν Βασιλικῖνον ἐκεῖνον, ἕνα καὶ αὐτὸν τοῦ παλαμναίου συνεδρίου τυγχάνοντα, φαῦλον καὶ μιαρὸν, θηλυδρίαν τε καὶ φιλόκωμον, ἀπὸ τῆς Νικομήδους ὁρμώμενον, ὁμόγνιον ἀδελφὸν τοῦ κατὰ τὸν Καπνογένην Κωνσταντίνου, τοῦ δὶς τὴν τοῦ Ὑπάρχου μετὰ ταῦτα ἐγχειρισθέντος ἀρχήν· τότε δὲ, ἐν τοῖς ἐλαύνουσιν εἰς τὴν βασιλικὴν τριήρη κατειλεγμένον. τοῦτον δὴ τὸν δυσώνυμον Βασιλικῖνον ἐνδύει ποτὲ τὴν πολυύμνητον βασιλικὴν πορφύραν, καὶ τὸν περίοπτον καὶ ἐπίφθονον στέφανον· χλαμύδα τε πάγχρυσον, καὶ τὰ κοκκοβαφῆ διάλιθα πέδιλα, καὶ τὰλ-

ille turpia absonaque agebat, socius illi accederet.) *Tum sane universæ civitati, tum Senatui, Deique Sacerdotibus execrabiles devotique habemur; nec est qui non criminetur ac vituperet. Quando vero etiam diras hominum atque odia nihili faciamus, at Dei tamen formidolosa indignatio, timendumque est, ne illius irati ac succensentis periculum malo nostro faciamus.* Verum hæc dicendo, petras seminabat, litusque alloquebatur, & Æthiopem lavare videbatur. Sic alte insita, infixaque illi hæserat improbitas; sic ad omne salutare monitum obsurduerat, aspidis in morem obturans aures ad incantamenta. Non solum enim ad meliorem frugem non redibat, sed & jam monitorem oderat & aversabatur; hæcque adeo inter sodales & orgiastas accusans irridensque, alieno se ab eo animo innuebat; tumque etiam clarius ostendebat. Cumque scelesti illi ac pestes intelligerent, in eum commovebantur ac instruebantur, verisimilique ratione calumnias subornabant. Nempe audaciam ac proterviam, ejus morum gravitatem vocabant; quod illi libidinum socius non accederet, malevolentiam; quod denique pati cum illis fœdere non delinqueret, contemptum appellabant. *Ecquinam fiat*, ajebant, *ut te diligere profiteatur, qui non gaudeat quibus tu delectaris, nec quæ tibi ex animo sint, subministrare studeat?* His magis cedens Imperator fidemque habens, inferendæ Basilio necis occasionem captabat, ejusque tollendi rationem verisimilem quærebat; sed nulla suppetebat. Tantum vero illius furor processit, ut & ad occultam necem animum impulerit; quam nonnullis ex sicariorum illo collegio, quibus omnia credebat, commisit. Ut nimirum venatum exeuntes, tamquam bestiam percussuri, hastam in eum mitterent, eaque ratione necarent. Id quemdam patrasse ferunt, missoque spiculo, ab eo aberrasse; prævolansque telum, humo defixum esse; equum vero repente mordentem fræna, una secum raptum per abrupta saxa præcipitem egisse, atque eo casu illum vitam finiisse. Quando & frustra pœnitentia ductum, ajunt sodalibus mandasse, *Ne deinceps insontem aggredi auderent, nisi vellent & ipsi, eodem atque ille exitio vitam ponere*: accersitoque viro quodam religioso, cum aliis delictis suis ac sceleribus, hoc quoque sacra exomologesi expiandum putavit.

Edit. Paris. pag. 155.

Basilius insidiis appetitur.

Sicarii confessio tentatæ necis Basilii.

XXV. Cum autem Imperator nullam viam aut occasionem inveniret interimendi Basilium, ad alia consilia, scelerata quidem ac nefanda, vertitur. Nempe secum ipse constituit ut & alium pariter hæredem sceptris immittat. Ac sane Basilicinum illum, sic appellatum, unum & ipsum nefarii illius collegii, hominem nequam ac sceleratum, effœminatumque, & gulæ mancipium Nicomedia oriundum (fratrem germanum Constantini Capnogenæ, qui postea semel iterumque Præfecti Urbis munus adeptus est) tunc vero, inter Regiæ triremis remiges adscriptus erat. Hunc itaque infaustum Basilicinum quandoque Regia, multis nominibus celebrata, induens purpura, spectabilique atque omnium votis expetenda capiti imposita corona, chlamydeque holoserica adhibita, & coccineis, lapi-

Basilicini in Imperatorem designatio.

pag. 156.

dibusque pretiosis interstinctis calceis, aliisque Regiis insignibus, ad Senatum eduxit, manu tenens, eique pro ministri partibus obsequens; haud aliter ac Nero ille quondam decantatissimum Erotem. Atque ad verbum ait,

Videte omnes, & admiramini:
An non convenit ipsi Regia dignitas?
Primum quidem species digna Imperio:
Secundum autem congenita est corona,
Suntque dignitati congrua omnia.

Quanto melius erat, me hunc imperatorem fecisse, quam Basilium?

Hæc, qui in Regia erant universi, videntes & audientes, defixi steterunt, tantam viri væcordiam stupentes mentisque eversionem. Sic nimirum præ immodica ebrietate, scelestissimisque ac impurissimis actibus, quicquid prorsus honesti ac officii est excusserat, emotæque mentis insanusque ac titubans ratione erat.

Michaelis temulenti sævitia.

XXVI. Neque tamen quod suave solum & solutum, & delitiosum & remissum, & molle & indecorum, ex Bacchi gratiarum datoris gaudioque (quem se & imitari putabat & ambiebat) sed rursus etiam crudelis, illius more, Furiosum quidpiam Titanicumque præferebat; nec raro comicum pervigilium, in malorum illi desiit tragœdiam. Ex tumulentia enim debacchans, felicioreque fortuna ebrius, in omnem nefarie impietatem proruebat. Cum itaque totus mero madidus & temulentus erat, ac quicquid prorsus sanæ mentis est excusserat, ad cædes animum adjiciebat, innocentumque hominum atroces pœnas ac neces imperabat. Hæc fere illius ad ministros jussa, *Hunc illumque tollentes, lictori tradite. Alteri oculos effodite; alterius manus pedesque præscindite. Hic capite luat; ille igne torreatur.* Eos ministri arripientes, cum scirent haud sanæ mentis fuisse, cum sententiam ferret, dedebant illi quidem custodiæ, non tamen pœnis addicebant: sæpe vero, cum quis erat, quocum non satis ipsis conveniebat, eisque exosus erat, Imperatoris mandato abutentes, eum, etsi innocentem, veluti judicio damnatum in pœnam rapiebant. Hinc miser ille, ne nunc quidem in quibus versaretur intelligens, a Cubicularis in Imperatorio lectulo reclinatus, vicino mortis somno veluti mancipium opprimebatur; mane vero, cum somnus vapores vini, crassamque illam caliginem via tandem discussisset, expergiscens, nullius eorum, quæ pridie vesperi facta essent meminerat; sæpiusque nonnullos ex illis quærebat, quos temulentus damnaverat, mortique addixerat. Audiens vero a stipatoribus & ministris, quam in eos vesperi sententiam tulerat, ipsum facti pœnitebat, ac ingemiscebat. Et aliquando quidem quæsiti inveniebantur, aliquando vero inutilis erat, pro iis quæ nefarie illi gesta erant, pœnitentia, illis sublatis in quos sententiam dixerat. Rursus iterum mane, vinique potu in prolixam noctem cum nequissimis dictis factisque, strenue protracto eadem patrabat. Hæc vero quisnam audiat videatque (vel si saxeum illi pectus exque robore animus) qui non ira concitetur, nec aliquando ad eos ulciscendos qui innoxie pereant, incalescat? Nec mortalium omnium mitissi-

Edit. Paris. pag. 157.

A λα τῆς Βασιλείας ἐπίσημα· ἐξάγει τε αὐτὸν πρὸς τὴν Σύγκλητον τῆς χειρὸς ἅμα κρατῶν καὶ ὑπουργῶν αὐτῷ, ὡς ὁ Νέρων ἐκεῖνος πάλαι, [212] τὸν πολυθρύλλητον Ἔρωτα, καί φησιν ἐπὶ λέξεως,

Ἴδετε πάντες ὑμεῖς, καὶ θαυμάσατε,
Ἆρα οὐ πρέπει αὐτὸν εἶναι Βασιλέα;
Πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος,
Τὸ δεύτερον δὲ συμφυὲς πέλει στέφος
Ἅπαντα δ' ἁρμόζουσι πρὸς τὴν ἀξίαν.

Καὶ οὐ πόσον ἦν κάλλιον, τοῦτόν με ποιῆσαι Βασιλέα, ἢ τὸν Βασίλειον;

212.

Ταῦτα πάντες οἱ κατὰ τὰ βασίλεια ἰδόντες τε καὶ ἀκούσαντες, B ἔμειναν ἀχανῶς ἐκπληττόμενοι τὴν παράλογον ἐξ ἀφροσύνης τοῦ Βασιλέως ἐμβροντησίαν τε καὶ παρατροπήν. οὕτως ἦν ὁ ἄνθρωπος ὑπὸ τῆς κατακόρους μέθης, καὶ τῶν ἀθέσμων καὶ ἀσελγῶν πράξεων, ὅλως [213] τῶν δεόντων ἐξεστηκώς, καὶ φρενοπλὴξ καὶ παράφορος.

213.

κϛʹ. Πλὴν οὐ τὸ μειλίχιον μόνον καὶ λυαῖον, καὶ τρυφηλὸν καὶ ἀνειμένον καὶ ἁπαλὸν καὶ παρακεκινηκὸς ἐκ τῆς μέθης ἐκέκτητο τοῦ χαριδότου Διονύσου, ὃν μιμεῖσθαι ᾤετο καὶ ἐσπούδαζεν. ἀλλὰ καὶ ὡς ὠμός τις πάλιν, κατ' αὐτὸν εἶχε τὸ ἐριννυῶδές τε καὶ τιτανικόν· καὶ πολλάκις κωμικὴ παννυχὶς εἰς τραγῳδίαν συμφορῶν ἐπελεύτησεν. ἔκ τε γὰρ τῆς μέθης παροινῶν, καὶ ἐκ τῆς εὐτυχίας παρανόμως εἰς ἅπαν C ἐξώκειλε δυσσεβές. Ὅτε οὖν ὅλος τοῦ ἀκράτου καὶ τῆς μέθης ἐγένετο, καὶ πάντῃ τὰς οἰκείας φρένας ἀπώλεσε, πρὸς φόνους ἐχώρει, καὶ πρὸς ἀναιτίων ἀνθρώπων ἀλλοκότους ποινὰς καὶ σφαγάς. καὶ τοῖς ὑπηρέταις ἐνεκελεύετο, Τὸν δεῖνα, φησί, καὶ δεῖνα λαβόντες τῷ δημίῳ παράδοτε· καὶ ἑτέρου τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύξατε, καὶ ἄλλου τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ἀποκόψατε. καὶ οὗτος κεφαλικῶς τιμωρείσθω, κἀκεῖνος γινέσθω πυρίκαυστος· οὓς λαβόντες οἱ ὑπηρέται, καὶ τὸν ἔξω τῶν φρενῶν αὐτὸν τυγχάνειν, ὅταν ἐξῆγε τὰς ἀποφάσεις γινώσκοντες, ἐμφρούρους μὲν αὐτοὺς ἐποίουν, ταῖς ποιναῖς δὲ οὐ καθυπέβαλλον. Πολλάκις δὲ εἰ ἔτυχέ τις, πρὸς ὃν οὐκ εἶχον ἀδείως, ἀλλ' ἀπεχθῶς, ἀπεχρῶντο τῇ βασι- D λικῇ κελεύσει, καὶ τῇ τιμωρίᾳ τὸν ἀθῷον ἐξεδίδουν καταδίκου· εἶτα ὁ δειλαῖος ἐκεῖνος, τότε μὲν οὐδ' ἐν οἷς ἐστιν εἰδώς, παρὰ τῶν κατευνασῶν τῷ βασιλικῷ προσανεκλίνετο σκίμποδι, καὶ τῷ γείτονι τοῦ θανάτου ὕπνῳ ὡς ἀνδράποδον ἐξεδίδοτο. ἕωθεν δέ, τοῦ ὕπνου τὰς ἐκ τοῦ οἴνου ἀτμοὺς καὶ τὴν παχεῖαν ἐκείνην ἀχλὺν μόλις ἀπὸ τοῦ ἐγκεφάλου διασκεδάσαντος, ἐξεγειρόμενος, οὐδὲν τῶν ἐν τῇ ἑσπέρᾳ ἐμέμνητο· καὶ ἐζήτει πολλάκις τινάς, ἀφ' ὧν τῇ μέθῃ κατεψηφίσατο, καὶ τῷ θανάτῳ ἐξέδωκε. Μανθάνων δὲ παρὰ τῶν δορυφόρων τε καὶ ὑπηρετῶν, ἃ ἐν τῇ ἑσπέρᾳ κατ' αὐτῶν ἐψηφίσατο, μετεμελεῖτο καὶ ἔστενε. καὶ ἄλλοτε μὲν ἀνευρίσκοντο οἱ ζητούμενοι, ἄλλοτε δὲ ἀνόνητος ἦν αὐ- E τῷ ἡ ἐπὶ τοῖς ἀνοσίοις τῶν ἔργων μετάνοια, τῶν ἐκδοθέντων ἀνῃρημένων. Πάλιν δὲ τῆς ἑσπέρας καταλαβούσης, καὶ μανικῶς τοῦ πότου πόῤῥω τῆς νυκτὸς μετὰ τῶν ἀλαστόρων ἔργων καὶ λόγων προκόπτοντος, ἐν τοῖς ὁμοίοις ἐγίνετο· ἅ τις ἀκούων τε καὶ ὁρῶν, εἰ καὶ λιθίνην καρδίαν ἐκέκτητο, ἢ παντάπασιν ἀναίσθητος ἦν, μὴ πρὸς ὀργὴν ἐκινήθη καὶ διεθερμάνθη ποτὲ πρὸς τὴν τῶν ἀναι-

τίας ἀπολλυμένων ἐκδίκησιν; μηδὲ τὸν πρᾳότατον πάντων ἀνθρώπων Δαβὶδ ἀνασχέσθαι οἶμαι τῆς τοσαύτης τοῦ καθάρματος παροινίας. ἠλιθιότης γὰρ καὶ ἀναλγησία, οὐ μακροθυμία ἐνταῦθα λογίζεται ἡ φειδώ.

ζ΄. Ἤδη δὲ πάντων σχεδὸν τῶν ἀποθέτων χρημάτων ἐπιλειπόντων, ἐν τοῖς τοιούτοις ἀναλωθέντων αὐτῷ, ἀνάγκη ἐπήρτητο τοὺς ἐν τέλει πάντας φανερῶς ἀποσφάττεσθαι καὶ δημεύεσθαι τὰς οὐσίας αὐτῶν, ἵν᾽ ἔχοι πόρον ὁ Βασιλεὺς ἡνιόχοις καὶ πόρναις, καὶ ἀσελγέσιν ἀνθρώποις χαρίζεσθαι. ἑβδομήκοντα γὰρ καὶ ἐνακόσια κεντηνάρια κεχαραγμένου χρυσοῦ, χωρὶς ἀργύρου τοῦ τε ἀσήμου καὶ ἐπισήμου καταλειπόντος Θεοφίλου τοῦ Πατρὸς αὐτοῦ ἐν τῷ φυλακῇ τεθέντα τῷ βασιλικῷ, ἔτι δὲ καὶ Θεοδώρας τῆς τούτου μητρὸς ἄλλα προσθείσης τριάκοντα, καὶ ἀπαρτισάσης τὸν χίλια τῶν κεντηναρίων ἀριθμὸν, ἐν οὐδὲ ὅλοις τεσσαρεσκαίδεκα χρόνοις, ἀφ᾽ οὗ τὴν ὅλων ἐξουσίαν αὐτὸς ἐδέξατο, πάντα διεσκόρπισε καὶ ἀνάλωσεν· ὡς μηδὲν ἕτερον μετὰ τὸν αὐτοῦ θάνατον εὑρεθῆναι, πλὴν τρία, καὶ μόνα κεντηνάρια. καὶ πῶς δὲ οὐκ ἔμελλον ἐπιλιπεῖν, κἂν ἐκ ποταμῶν ἐπέρρει, οὕτως ἀσελγῶς καὶ ἀσώτως ἐξαναλισκόμενα; ἡνιόχου γάρ ποτε παιδίον δεξάμενος τοῦ οὕτω καλουμένου, Χειλᾶ, ὁλόκληρον αὐτῷ κεντηνάριον ἐδωρήσατο. Ἀλλὰ καὶ τῷ Πατρικίῳ Ἡμερίῳ, ὃν Χοῖρον αὐτὸς μὲν ὁ Βασιλεὺς διὰ τὴν τῆς ὄψεως ἀνόμαζεν ἀγελαιότητα, διὰ δὲ τὸ χοιρῶδες τοῦ βίου μᾶλλον καὶ ῥυπαρὸν ἄξιος ἦν τῆς τοιαύτης προσρήσεως. τούτῳ τοίνυν αἰσχρολογοῦντί ποτε κατενώπιον αὐτοῦ, καὶ ταῖς ἀπὸ σκηνῆς φλυαρίαις καταχρωμένῳ, ἐκ τε τοῦ παντελῶς ἀπερυθριάσαι, καὶ μηδὲν τῶν ἐπονειδίστων ὀκνῆσαι, καὶ ψόφον ἀκόλαστον ἀπὸ τῆς μιαρᾶς ἀφέντος γαστρὸς, οὕτω βαρὺν καὶ σφοδρὸν καταιγίζοντα, ὥστε καὶ τὸ φαῖνον φατλίον ἀποσβεσθῆναι, πεντήκοντα λιτρῶν ἐπιδόσει ἐτίμησεν, ὡς Ἡράκλειόν τινα τοῦτον ἆθλον ἀνύσαντι. καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους δὲ τῶν ὁμοίων αὐτῷ, ὑπέρμετροι αἱ δόσεις ἦσαν αὐτοῦ. ταῦτα δὲ, εἰ μὲν εἰς στρατιώτας καὶ προμάχους καὶ ἀριστεῖς, ἢ εἰς τοὺς ἐπ᾽ ἄλλῳ τινὶ τῶν ἀγαθῶν διαφέροντας ἑτοίμως οὕτως προΐετο, μεγαλοψυχίας ἄν τις καὶ ἐλευθεριότητος καὶ τρόπου φιλοτίμου ἐνόμισε σύμβολα. ὅτε δὲ εἰς μίμους καὶ ἡνιόχους καὶ ὀρχηστὰς καὶ βωμολόχους καὶ κόλακας, καὶ βδελυρίας ἁπάσης μεστοὺς ἀφρόνως διεσκορπίζετο, εἰς δέ τι τῶν σπουδαίων προΐει οὐδ᾽ ὀβολὸς, ἀσωτίας πάντως καὶ παροινίας καὶ ἐμπληξίας λογίσαιτ᾽ ἄν τις εἶναι τεκμήρια. καὶ τούτων ἐπιλειπόντων ἤδη, ἀνάγκη ἦν, ὥσπερ εἴρηται, καὶ ναοὺς περισυλᾶσθαι, καὶ ἁγίους οἴκους αἰχμαλωτίζεσθαι, καὶ πάντας τοὺς πλεῖον τῶν ἄλλων κεκτημένους εἰς χρήματα, ἀναιρεῖσθαι καὶ ἀποσφάττεσθαι. δι᾽ ἃ δὴ πάντα [214] συμφρονήσαντες τῶν ἐν τέλει οἱ δοκιμώτατοι καὶ τὸ ἔμφρον τῆς Συγκλήτου βουλῆς, διὰ τῶν προκοιτευόντων τοῖς Βασιλεῦσι στρατιωτῶν, ἐν τοῖς παλατίοις τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Μάμαντος ἀναιροῦσιν αὐτὸν, ἐκ τῆς ἄγαν οἰνοφλυγίας ἀνεπαισθήτως τὸν ὕπνον τῷ θανάτῳ συνάψαντα. ὥσπερ γὰρ τοὺς σκορπίους καὶ ἔχεις μόνον ἰδόντες, καὶ πρὶν ἢ τρῶσαι ἀποκτείνουσιν οἱ ἄνθρωποι διὰ τὴν ἐνυπάρχουσαν αὐ-

214.

mus David, ut arbitror, tantam pisculi petulantiam lenius sustineat. Stoliditas enim & stupor est, non lenitas aut æquitas, indulgentia hæc, seu ulciscendi subtractus vigor.

XXVII. Jam vero omni pene exhausto Ærario (ejus scilicet opibus in studiis rebusque ejusmodi fœde dilapidatis) necessario imminebat Procerum omnium (Patriciorum scilicet aut Senatorum) una manifeste expectata cædes bonorumque publicatio; ut non deessent Imperatori sumptus, quibus aurigis, meretricibus, aliisq; impuris hominibus ac ganeonibus, gratificaretur. Septuaginta namque supra nongenta auri signati centenaria præter argenti rudis pariter ac signati vim, relicta a patre Theophilo, atq; in Regio servata Ærario, quibus mater Theodora triginta aliis superadditis, mille centenariorum numerum compleverat; annis quatuordecim, ac ne integris quidem, quibus solus ipse rerum potitus est, plane distraxit ac dilapidavit; ut post ejus mortem, non plura tribus reperta sint. Et quomodo non futurum erat ut deficerent, vel si ex fluviis influerent, cum sic perdite atque prodige dissiparentur? Cum enim aliquando aurigæ, cui nomen Chilæ, filium ex sacro fonte suscepisset, integrum centenarium munificus donator erogavit. Sed & Patricio Himerio, quem Chœrum (id est, porcum) Imperator ob oris asperitatem inelegantiamque vocabat; qui tamen ob porcis affinem sordidamque vitæ rationem, eo potius nomine dignus videbatur: quod aliquando, ipso coram obscœna verba effutiens, & scenicis nugis abutens, omni prorsus projecto pudore, nihilque turpe ac probrosum a se alienum ratus, ganeonis crepitum ex scelerato ventre misisset, sic gravem valideque displosum, ut procellæ in morem lucentem faculam flatu extinxerit, quinquaginta libras, perinde ac si Herculeum hoc certamen confecisset, liberalis munerator congessit. Sicque quoque ejus erga alios ei similes nepotes, modum omnem præmia muneraque vincebant. Hæc porro si in milites, primipilariosque ac viros strenuos, seu etiam alia virtute præstantes, sic proclivi liberalitate effunderentur, magnificentiæ & liberalitatis, magnique ac generosi animi signa, non nemo arbitraretur; quod vero in mimos & aurigas & saltatores & scurras & adulatores, & sordidissimos ac inquinatissimos quosque dementer dissipabantur, honesti vero ac virtutis præmio, ne obolus quidem ministrabatur, prodigentiæ omnino & dementiæ & stupiditatis, certa indicia esse existimet. Quibus jam deficientibus, necesse erat, uti dicebam, templa spoliari, religiosas sacrasque domos præda temerari ac rapina, omnesque paulo reliquis locupletiores, direptis facultatibus mactari & jugulari. Quapropter probatissimi Nobilium, eque Senatu prudentissimi, una conspiratione per milites pro Sacro cubiculo excubantes in Palatio sancti Mamantis Martyris, eum interimunt; sic nimirum, ut immodica vinolentia consopitus, absque ullo sensu somnum eum morte conjunxerit. Quemadmodum enim scorpios & viperas, semel intuiti homines, ob innatum illis virus, an-

Michaelis prodigalitas.

Edit. Paris. pag. 138.

Sublatus Michael ad sancti Mamantis.

tequam etiam vulnus infligant, statim necant: sic & venenosos cruentosque viros, antequam vulnerent ac interficiant, student tollere, qui ab eis ereandum sibi periculum expectant. Sic ille, turpiter ac exitiose sibi pariter rebusque vivens, talem & finem nactus est, iis condignum quæ per vitam gesserat.

Edit. Paris. pag. 159. Basilius Imperator.

XXVIII. Illico autem ad summam rerum provebitur, qui hactenus secundas in Rep. tenebat, Basilius; atque ab Optimatibus, inferioribusque ordinibus, omnique exercitu & reliqua urbana plebe, qui & antea supplicibus a Deo votis iis exposcebatur, Imperator acclamatus est. Is vero, mox ac Reip. clavo admotus est, tum se ipse, tum Imperii habenas Deo dicavit, hæc verbis solemnibus orans. *Christe Rex, qui tuo judicio ac nutu Imperium adeptus sum, tibi illud pariter, meque ipsum consecro.* Moxque accersitis Senatus primoribus, muniisque publicis ac dignitatibus præcellentibus, iis coram Regiorum thesaurorum penum aperuit: nec aliud quicquam ea tanta pecuniarum vi inventum, quam tria dumtaxat, quemadmodum paulo ante dicebam, centenaria. Quare indagans Imperator expensi codicem, eoque invento apud senem quemdam Eunuchum Basilium Protospatharium, intelligensque quo illæ abiissent, cum Optimatibus ejus rei causa consilium habuit. Horum una concors sententia fuit, *Ipsos qui male acceperant, in Ærarium referre oportere.* Imperator judicii acrimoniam temperans, *Semissem receptorum in Ærarium publicum singulis referendam* sanxit. Ita factum est, ut & illis, etsi nulla digni munificentia erant, accepti muneris pars haud exigua cederet, & trecenta centenaria ad Ærarium publicum redirent: unde in urgentibus negotiis subministrare cœpit Imperator, exque offici ratione Remp. gerere.

Studius Basilio ad imperium adventus.

XXIX. Qua die Imperii summam adeptus est Basilius, velut Deo Romanarum rerum in melius mutationis indice, multorum tropæorum nuntii in Augustam hanc Urbem advenerunt; multisque Christianis assertam ex captivitate libertatem ad eam perlatum est. Pompa itaque progressus, Imperator ad magnum Dei Templum, cui ab ejus sapientia nomen est, proque omnibus simul gratiarum actione perfunctus, redeundo consularia sparsit munera, ingentemque vim pecuniarum, non ex publicis (quæ non suppetebant) sed ex propriis, quas ante possederat, in subditos plebemque distribuit. Uxor quoque Eudocia cum liberis Constantino & Leone, pari & ipsa largitione, multas civibus pecunias ex suis erogavit. Ac licet eo tempore Imperator multa adhuc rei nummariæ egestate premeretur, uti dictum est, postea tamen aberes satis opes adeptus est; partim quidem, Dei munere ac nutu ob ejus in pauperes misericordiam ac æquitatem, multis sub terra occultis thesauris, illo rerum potiente, in lucem productis; partim vero etiam ex auro, quod in privato Imperatoris Ærario: quod nempe ejus decessor Michael, conflatis egregiæ fabricæ pulcherrimisque operibus (aurea scilicet sic vocata Platano, duobus auro solidis Gryphibus, totidemque auro ductilibus Leonibus, auroque so-

pag. 160.

τοῖς κακίαν, οὕτω καὶ τοὺς ἀνδρῶν τοὺς ἰοβόλους καὶ φονικοὺς, πρὸ τοῦ τρῶσαι καὶ ἀνελεῖν, σπουδάζουσιν ἀποκτεῖναι οἱ ἐκ τούτων προσδοκῶντες τὸν κίνδυνον. καὶ οὗτος μὲν οὕτω βιοὺς, αἰσχρῶς τε καὶ ὀλεθρίως ἑαυτῷ καὶ τοῖς πράγμασι, τοιοῦτον καὶ τὸ τέλος ἐδέξατο τοῦ προβεβιωμένου ἐπάξιον.

κη'. Προάγεται δὲ εὐθὺς ἐπὶ τὴν πάντων ἀρχὴν, ὁ μέχρι τοῦδε δευτερεύων ταύτης Βασίλειος, καὶ παρά τε [215] τῆς ἐντίμου βουλῆς, καὶ τῶν ὑποβεβηκότων ταγμάτων καὶ παντὸς τοῦ στρατεύματος, καὶ τοῦ ὄχλου τοῦ ἀστικοῦ, ὁ καὶ πρὸ τούτου, δι' ἱκετηρίων εὐχῶν ἐπιζητούμενος, ἀναγορεύεται Αὐτοκράτωρ Βασίλειος. ὃς ἅμα τῷ παρελθεῖν ἐπὶ τὴν τῶν ὅλων ἀρχὴν, καὶ ἑαυτὸν, καὶ τὰς τοῦ κράτους ἡνίας Θεῷ ἀνατέθεικεν, εὐξάμενος ἐπὶ λέξεως τάδε. Χριστὲ Βασιλεῦ, τῇ σῇ κρίσει τὴν Βασιλείαν δεξάμενος, σοὶ καὶ ταύτην, καὶ ἐμαυτὸν ἀνατίθημι. προσκαλεσάμενος δὲ αὐτίκα τοὺς τῆς γερουσίας προκρίτους καὶ ἐν ἀξιώμασι προύχοντας, μετ' αὐτῶν τὴν τῶν Βασιλείων θησαυρῶν [216] ἀνέῳξε φύλακα· καὶ οὐδὲν ἕτερον ἐκ τοῦ τοσούτου τῶν χρημάτων πλήθους εὑρέθη, πλὴν τρία καὶ μόνα, καθὼς ἤδη καὶ πρὸ ὀλίγου μοι εἴρηται, κεντηνάρια. ζητήσας οὖν ὁ Βασιλεὺς [217] τὴν τῆς ἐξόδου καταγραφὴν, καὶ ταύτην εὑρὼν παρά τινι τῶν εὐνούχων γέροντι τῷ Πρωτοσπαθαρίῳ Βασιλείῳ, καὶ γνοὺς ὅπου ταῦτα ἐχώρισε, βουλὴν περὶ τούτου τοῖς ἀρίστοις προὔθηκεν· ὧν ἡ ψῆφος ὁμοφώνως συνᾴδουσα, Αὐτοὺς ἐκείνους τοὺς κακῶς ταῦτα λαβόντας, ἀντιστρέψαι πρὸς τὸ δημόσιον. ὁ Βασιλεὺς τὸ ἄγαν ὑποθραύων δίκαιον, τὰς ἡμισείας, ὥσπερ ἔλαβον ἕκαστοι, ἀντιστρέψαι πρὸς τὸ βασιλικὸν ταμιεῖον ἐκέλευσε· καὶ οὕτω συνέβη κἀκείνοις, εἰ καὶ ἀνάξιοι πάσης φιλοτιμίας ἐτύγχανον, οὐκ ὀλίγον ἔτι περιλειφθῆναι τῆς δωρεᾶς, καὶ τῷ βασιλικῷ θησαυροφυλακίῳ τριακόσια ἐπισυναχθῆναι κεντηνάρια. ἀφ' ὧν ἐν τοῖς ἐπείγουσιν ἤρξατο χορηγεῖν, καὶ δεόντως Βασιλικῶς διοικεῖν.

κθ'. Κατὰ δὲ τὴν ἡμέραν, καθ' ἣν ἐπὶ τὴν Αὐτοκράτορα ἦλθεν ἀρχὴν ὁ Βασίλειος, ὥσπερ ἐνδεικνυμένου Θεοῦ τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω τῶν Ῥωμαϊκῶν πραγμάτων μεταβολὴν, συνέβη πολλῶν ἐπινικίων ἀγγελίας τὴν Βασιλεύουσαν ταύτην καταλαβεῖν, καὶ ἀνάρρυσιν πλήθους αἰχμαλώτων Χριστιανῶν ἀγγελθῆναι. πρόοδον οὖν ὁ Βασιλεὺς ἐπὶ τὸν μέγαν τοῦ Θεοῦ ναὸν, τὸν τῆς ἐκείνου Σοφίας ἐπώνυμον ποιησάμενος, καὶ τὰς περὶ πάντων ὁμοῦ εὐχαριστίας αὐτῷ ἀποδοὺς, ἐν τῷ ὑποστρέφειν [218] ὑπάτευσεν, καὶ χρήματα πολλὰ, οὐκ ἐκ τῶν δημοσίων· οὐδὲ γὰρ ἦν. ἀλλ' ἐκ τῶν οἰκείων, ἃ ἐκέκτητο πρότερον, τοῖς ὑπηκόοις διένειμε. καὶ ἡ τούτου δὲ σύζυγος Εὐδοκία ἡ Βασιλὶς ἅμα τοῖς υἱοῖς Κωνσταντίνῳ καὶ Λέοντι, ὑπατεύσασα, πολλὰ τῇ πολιτείᾳ χρήματα ἀπὸ τῶν ἑαυτῆς ἐδωρήσατο. Πλὴν εἰ καὶ τότε ἐσπάνιζε χρημάτων ὁ βασιλεὺς, ὥσπερ εἴρηται, ἀλλὰ μετὰ ταῦτα προσεγένετο καὶ ἑτέρων χρημάτων πλῆθος αὐτῷ ἱκανόν. τοῦτο μὲν Θεοῦ διὰ τὸ πρὸς τοὺς πένητας ἔλεον αὐτοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην, πολλοὺς τῶν ὑπὸ γῆν θησαυρῶν ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ εἰς φῶς ἀναδειξαντος προελθεῖν· τοῦτο δὲ καὶ ἀπὸ τοῦ [219] ἐν τῷ Εἰδικῷ εὑρεθέντος χρυσοῦ. ὃν ὁ προβεβασιλευκὼς Μιχαὴλ, τὰ κάλλιστα τῶν ἔργων συγχωνεύσας· λέγω δὲ τὴν χρυσῆν ἐκείνην καλουμένην Πλάτανον, καὶ τοὺς δύο ὁλοχρύσους Γρύ-

τας, καὶ τοὺς δύο χρυσοῦς σφυρηλάτους λέοντας, καὶ τὸ ὁλόχρυσον ὄργανον, καὶ ἕτερα τῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης χρυσωμάτων ἔργα ἔξοχα, καὶ τὰς βασιλικάς τε καὶ αὐγουστιακὰς στολὰς, καὶ τὰς ἄρχουσι μεγάλοις ἁρμοζούσας ἐσθῆτας, πάσας τυγχανούσας χρυσοϋφεῖς· ἃ δὴ πάντα συγχωνεύσας, ὡς λέλεκται, εἰς τὰ καθ' ἡδονὴν αὐτοῦ ἔμελλεν ἀποχρήσασθαι. προαναρπαγέντος δὲ ἐκείνου, εὑρέθη ὁ χρυσὸς, καὶ χαραχθεὶς εἰς ἅπαντα γέγονε χρήσιμος τῷ Βασιλεῖ. Δεῖ γάρ, φησι, χρημάτων, καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ἐστι γενέσθαι τῶν δεόντων. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὕστερον.

λ'. Τότε δὲ, ἐπείπερ ἐπὶ τῶν τῆς ἀρχῆς οἰάκων ὑπὸ τῆς προνοίας προβιβασθεὶς ἐκάθισεν ὁ Βασιλεὺς, εὐθὺς ἀπὸ γραμμῆς, φασὶν, ἄξιος ἐσπούδαζε φανῆναι τοῦ μεγέθους τοῦ πράγματος· καὶ νύκτωρ διεγρύπνει, καὶ μεθ' ἡμέραν διεσκόπει, πάντα κινῶν λογισμὸν, καὶ πᾶν στρέφων βούλευμα, ὅπως ἀγαθοῦ τινος αἴτιος τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἅπασι γένοιτο, καὶ ὅπως ἐπὶ τὸ ἄμεινον ἐμφανῆ, καὶ μεγάλην μεταβολὴν τὰ πράγματα δέξηται. καὶ πρῶτα μὲν, ἐπὶ τὰς ἀρχὰς ἀδωροτάτους τοὺς πάντων ἀρίστους ἐκλεγόμενος προεβάλλετο, οὓς ἦν καὶ οἴκοθεν, ὅτι ἄριστοι ὦσι, καὶ ἀπὸ τῆς ἀκριβοῦς τοῦ Βασιλεύοντος ἐπισκέψεως πρῶτον ἔργον καὶ σπούδασμα, τὸ πρὸ τῶν ἄλλων τὰς ἰδίας χεῖρας καθαρὰς ἀπὸ παντοίου φυλάξαι λήμματος. εἶθ' ἅμα πασῶν τῶν ἀρετῶν πλέον τιμῆσαι δικαιοσύνην, καὶ ἰσότητα παρασκευάσαι ἐμπολιτεύεσθαι πανταχοῦ, καὶ τὸ μὴ καταδυναστεύεσθαι ὑπὸ τῶν πλουσιωτέρων τοὺς πένητας, μηδὲ ἀδίκως ζημίᾳ τινὰ ὑποβάλλεσθαι, ἀλλὰ ῥύσασθαι πένητα καὶ πτωχὸν ἐκ χειρὸς στερεωτέρων αὐτοῦ, καὶ κατὰ μικρὸν ἀναλαβεῖν τοὺς ἀνθρώπους, ὥσπερ ἀπὸ τῶν φθασάντων ἤδη λειποψυχοῦντάς τε καὶ ἐκλείποντας, καὶ ἀναρρωννύντας ἐπὶ τῆς ἀρχαίας ἅπαντας εὐδαιμονίας συνδιάζειν ἀποκαθιστᾶν. οἱ καὶ διὰ τὸ ἐξ ἀρχῆς πρὸς τὰ βελτίω ῥοπήν· τοιοῦτοι γὰρ πάντως οἱ ἐκλεγόμενοι, καὶ διὰ τῆς τοῦ Κρατοῦντος περὶ ταῦτα σπουδῆς, καὶ ἐγρηγορυίας πανταχόσε περιβλέψεως, εἰς πᾶν τὸ δέον προθύμως ἀλλήλους ὑπερβαλέσθαι ἁμιλλωμένων, ἅπασα μὲν ἀδικία εὐθὺς ἀπὸ πάντων ἠλαύνετο, καὶ τὸ δίκαιον ἐπαρρησιάζετο, καὶ αἱ πρὶν ὑπὲρ τὰς Βριάρεω χεῖρας πρὸς τὰ ἀλλότρια ἐκτεινόμεναι, ἐκνεναρκωμέναις ὥσπερ καὶ παρειμέναις ἐῴκεσαν. καὶ τὰ ἀσθενῆ πρὸ τούτου τῶν πενήτων μέλη ἐρρώννυντο, διὰ τὸ ἀδεῶς ἕκαστον τὴν οἰκείαν βῶλον ἐργάζεσθαι, καὶ τὸν ἴδιον ἀμπελῶνα καρποῦσθαι, καὶ τὴν ἐλαίαν καὶ τὴν συκῆν τὴν πατρῴαν, μηδένα εἶναι τὸν τολμῶντα ταύτην αὐτοῦ ποιεῖσθαι ἐξουσίαν. ἀλλ' ἕκαστον ἐν τῇ συνήθει καὶ πατρῴᾳ τέως σκιᾷ ἀναπαύεσθαι. καὶ οὕτω μὲν περὶ τὸν ὑπὸ χεῖρα πάντα λαὸν, τῶν τε χωρῶν καὶ τόπων καὶ πόλεων τῆς ἑαυτοῦ ἐπικρατείας, ὁ εὐσεβὴς διεγίνετο Βασιλεύς. εἰ δέ τις οἷον ὄζος κακίας ἔν τινι στερεῶς εὖ μάλα συναθροισθεὶς, ὑπὸ τῶν κατὰ μέρος ἀρχόντων μεταβληθῆναι, ἢ τέλεον ἐκκοπῆναι οὐχ οἷός τε ἦν, δι' αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ Βασιλεύοντος ἢ μετεβάλλετο, ἢ ἀλλοίως πως τὴν ἰατρείαν ἐδέχετο. τέλεον γὰρ ἐξᾶραι πανταχόθεν τὴν ἀδικίαν ὁ κράτιστος οὗτος φιλοσοφῶν, πανταχοῦ τε διατάγματα ἐξέθετο, καὶ κατὰ πᾶσαν χώραν ἐξέπεμψε, δι' ὧν πᾶσα δόσις

llido Organo, variaque alia mensæ supellectili ipsa aurea, Imperialibusque & Augustiacis indumentis, magnorumque Principum ac Magistratuum vestibus, cunctis auro contextis) uti dictum est, reposuerat, ac pro libidine abusurus erat. Prærepto enim illo, aurum repertum est, signatumque, Imperatori in omnibus per quam utile fuit. *Opus enim*, ajebat, *esse pecuniis; nec si desint, fieri posse aliquid eorum quæ deceat*. Sed hæc postea evenerunt.

Aurea politices sent.

XXX. Tunc vero quandoquidem ad Imperii gubernacula, divinæ providentiæ nutu Basilius sederat, statim a linea, ut ajunt, ipsisque carceribus, sedulo operam posuit, ut nihil rei magnitudini impar videretur. Itaque noctu pervigil erat, interdiu animo dispiciebat, nullam non movens rationem, nullum non consilium versans, ut boni alicujus auctor subditis fieret, & ut illustrem magnamque res mutationem in melius acciperent. Hinc primum incorruptissimus ipse nullaque munerum sorde a recti libra declinans, omnium optimos delectos promovebat, quibus, partim a seipsis (ut qui optimi erant) partim vero ob Imperatoris sedula inspectione, primum opus ac studium erat, ut præ reliquis a quovis munere manus puras servarent; tum ut præ omnibus virtutibus justitiam colerent, & ut ubique æquitas vigeret diligentem operam navarent, nec a divitibus pauperes opprimi, vel quemquam innoxie noxam subire, sinerent: sed *inopem & egenum de manu fortiorum eriperent*, paulatimque eos recrearent, quos ob præteritorum injuriam animo delinqui noverant ac collabi, eosque sublevantes ad pristinam omnes felicitatem reparare studerent. Hi porro, tum qua ipsi jam initio ratione ac sponte ad virtutem propensi erant (tales enim omnino deligebat) tum Imperatoris circa hæc solicitudine, ac vigili in omnibus circumspectione, cum se mutuo in omni officii genere superare contenderent; statim omnis injustitia ab omnibus procul facessere, ac justitia omni palam coli libertate; manusque supra quam Briarei antea ad aliena rapienda extentæ, torpidis stupefactisque similes decidere: infirmaque prius egenorum membra, robur viresque accipere; idcirco nimirum, quod singulis suam libere exercentibus glebam, vineæque proventu fruentibus, avitæque olivæ ac ficus, nemo erat qui hanc sibi quavis injuria usurpare auderet; sed quisque in horum consueta avitaque umbra conquiesceret. In hunc se modum prius Imperator erga omnes subditos habebat, tum qui ruri inque oppidis, tum qui in Urbibus agebant, quantum Romani Imperii sese ditio protrahebat. Sin autem aliquis, veluti malitiæ ramus in aliquo valide nimis conglobatus, a singularibus Præfectis ac Magistratibus aut convelli, aut exscindi omnino non poterat, ipsiusmet Imperatoris opera meliori frugi componebatur, aut certe variis alus modis medicinam accipiebat. Cum enim optimus hic Imperator per omnem late ditionem injustitiam prorsus extirpare contenderet, ubique sancita edidit, inque omnes provincias misit, quibus datio omnis ac præstatio, præ insolita olim prava consue-

Basilii solicitudo Reip.

Ps. 34. 10.

Edit. Paris. pag. 161.

Munerum in judiciis abolita præstatio.

tudine haud aliena a ratione visa, tollebatur ac exscindebatur; omnisque æqualitas ac justitia, velut a prolixo quodam exilio ac fuga in vitæ usum reduci, interque homines norum vigere videbatur.

XXXI. Sed & qui ad judicia idonei, eaque disciplinis in eam rem instructi satis, animique sententia ac voluntate religiosi integrique noscebantur, collatis honoribus ab humiliori gradu sustollens atque exaltans, annuisque stipendiis & frumentatione aliisque muneribus liberaliter donans, per singulos propemodum vicos domosque religiosas constituit. Potissimum vero, quam Chalces vocant, conspicuam olim ac admirandam Ædem; temporis injuria, eorumque qui rerum potiti erant, negligentia (forte etiam incendiorum vi) multis in locis labefactatam, obsoleto tecto ac collabente, ipse & labore & profusis sumptibus expurgavit atque refecit, forumque judiciale destinavit, Areopago Heliææque multo augustius. Nec Judicum solummodo delectu ac promotione illis providit, qui se injuria lædi quærerentur, sed & diurnis alimentis iis constitutis, qui a potentioribus per vim quotidie in Urbem traherentur. Veritus enim ne necessarii commeatus penuria, necdum absoluto negotio haud raro quidam Urbe excederent; sufficientes constituit reditus, unde actores procurarentur, donec a Judice dicta eis sententia esset. Nec ista modo ejus inventa ad injuriam penitus profligandam, sed & seipsum in hanc dedidit partem. Cum enim a ducendis exercitibus, aut dandis responsis undequaque adventantibus Legatis, ei vacaret, ipse se aula subducens, inque Genico posito tribunali (sic dicto loco, uti videtur, quod ex omni loco ad publicas rationes eo confluerent) eos qui a publicanis haud raro, ut fere contingit, ob Imperii amplitudinem, injuria afficerentur, ac velut ad Prytaneium ad ejusmodi judicii locum confugerent, suasque expostulationes offerrent, magno labore assiduaque diligentia examinabat, atque in eum modum, iis qui injuria afficiebantur, vindex sedebat; eos vero qui faciebant, pœnis a lege præscriptis, ne talia deinceps auderent, deterrebat. Subsecutis deinde temporibus, fama est, cum ad eum judicii locum atque palæstram accessisset, illis vindex futurus, qui alla injuria pulsarentur; nemine expostulante, cum in mentem venisset, ne forte ingressu ad ipsum prohiberentur, qui damnum aliquod injuste paterentur, ex stipantium cohorte misisse, qui per varia Urbis loca inquirerent, num quis adversus aliquem expostularet. Ubi redierunt, nullum se invenisse dicentes, qui querelarum aliquid adversus aliquem haberet; gaudio ferunt, generosi pectoris virum in lacrymas effusum esse, atque in eum modum Deo gratias egisse. Ad hæc considerans, inde improbis injuriæ ansam fore, quod veteres conscribendis publicorum vectigalium tabulis, brevitatis causa numerorum partibus ac apicibus, puta semissis, sextantis atque unciæ uterentur; hanc quoque injuriæ occasionem ablaturus, statuit decrevitque, ut litteris simplicibus, quæ vel rusticis lectu faciles essent, integrisque &

Chalces prætorium instauratum.

Edit. Paris. pag. 162.

Constituta sectoribus annona.

Basilius ipse causis vacans.

Sublatæ ex rationum codicibus numerorum breviatæ notæ.

A μέχρι τότε τὸ ἄλογον ἔχειν δοκοῦσα, διὰ τὴν πονηρὰν ἀπὸ χρόνου συνήθειαν, ἀνῃρεῖτο καὶ ἐξεκόπτετο, καὶ ἰσονομία πᾶσα καὶ δικαιοσύνη, ὥσπερ ἀπό τινος ὑπερορίου φυγῆς ἐδόκει κατιέναι πρὸς τὸν βίον, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐμπολιτεύεσθαι.

λα'. Ἀλλὰ καὶ τοὺς εἰς τὸ κρίνειν ἐπιτηδείους, ἀπὸ τῶν μαθημάτων ἔχειν ἱκανὸν μαρτυρουμένους, ἀπὸ δὲ γνώμης καὶ προαιρέσεως τὸ εὐσεβές τε καὶ ἀδωρόληπτον, ἀξιώμασί τε τῆς ταπεινοτέρας βαθμίδος ὑπεραίρων καὶ ἀνυψῶν, καὶ ῥογῶν ἐνιαυσίων ἐκθέσεσι καὶ σιτηρεσίων ἄλλων καὶ φιλοτιμιῶν παροχαῖς δεξιούμενος, κατὰ πᾶσαν σχεδὸν ἀγυιὰν καὶ πᾶν εὐαγὲς ἐνδιαίτημα ἐγκατέστησεν. ἐξαιρέτως δὲ τὸ λεγόμενον 220

B τῆς Χαλκῆς λαμπρότατον τὸ πάλαι καὶ ἀξιάγαστον οἴκημα, τῷ χρόνῳ καὶ τῇ τῶν κρατούντων ῥαθυμίᾳ, ἴσως δὲ καὶ ἀπό τινων ἐμπρησμῶν, κατὰ μέρη πολλὰ διεῤῥυὲν, καὶ τὸ ὀρόφιον πονήσασαν ἔχηνὸς, αὐτὸς καὶ πόνῳ καὶ δαπάναις συχναῖς ἀνεκάθηρέ τε καὶ περιεποιήσατο, καὶ κοινὸν κατέστησε δικαστήριον, Ἀρείου τε πάγου, καὶ Ἡλιαίας σεμνότερον. Οὐ μόνον δὲ διὰ τῆς τῶν κριτῶν ἐκλογῆς τε καὶ προβολῆς, τοὺς ἀδικεῖσθαι λέγοντας τοῦ δικαίου τυγχάνειν προενοήσατο, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς παροχῆς τῆς καθ' ἡμέραν τροφῆς, τῶν ἐπὶ τῇ παρὰ τῶν ἰσχυροτέρων βίᾳ ἑκάστοτε πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἀναγκαζομένων εἰσέρχεσθαι. δείσας γὰρ μὴ ἀπορίᾳ τῶν ἐπιτηδείων πολλάκις τινὲς, πρὸ τοῦ πέρας τὴν κατ'

C αὐτοὺς ὑπόθεσιν δέξασθαι, τῶν τῇδε ἀναχωρήσωσι, πρόσοδον ἀρκοῦσαν ἀφώρισεν, ἀφ' ἧς ἐγκαλοῦντες κατά τινων ἀπετρέφοντο, ἕως τὴν ἀπὸ τοῦ δικαστοῦ ἀπόφασιν ἔλαβον. οὐ ταῦτα δὲ μόνα πρὸς τὴν παντελῆ τῆς ἀδικίας ἐπενοήσατο ἐξολόθρευσιν, ἀλλὰ καὶ ἑαυτὸν εἰς τὸ τοιοῦτον μέρος ἐπέδωκε. καὶ ὅταν ἔτυχε τῶν στρατειῶν σχολάζων, καὶ τοῦ χρηματίζειν τὰς ἁπανταχόθεν πρεσβείας, αὐτὸς τῶν βασιλείων ὑποκατιὼν, καὶ εἰς τὸ, διὰ τὸ τοὺς πανταχόθεν εἰς αὐτὸ συντρέχοντας, ὡς ἔοικεν, λεγόμενον Γενικὸν, καθεζόμενος, τοὺς ὑπὸ τῶν εἰσπραττόντων τοὺς δημοσίους φόρους πολλάκις, οἷα συμβαίνει, διὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς ἀδικουμένους, καὶ ὥσπερ εἰς κοινὸν πρυτανεῖον εἰς τὸ

D τοιοῦτον δικαστήριον καταφεύγοντας, καὶ τὰς οἰκείας ἐγκλήσεις προβαλλομένους, μετὰ πόνου πολλοῦ καὶ συχνῆς ἐπιμελείας ἐξήταζε, καὶ οὕτω τοῖς ἀδικουμένοις ἐπήμυνε, καὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔπαυε διὰ τῆς νομίμου τιμωρίας, τοῦ μηκέτι τολμᾶν τὰ τοιαῦτα ποιεῖν. χρόνοις δὲ ὕστερον λέγεταί ποτε κατελθεῖν εἰς τὴν τοιαύτην παλαίστραν πρὸς τὴν τῶν ἀδικουμένων ἐκδίκησιν. ὡς δ' ἔτυχεν οὐδεὶς ἐγκαλῶν, ὑποτοπήσας ὑπό τινων τῆς πρὸς αὐτὸν εἰσόδου ἀνείργεσθαι, τοὺς περὶ αὐτὸν δορυφόρους ἐπέστειλε ζητοῦντας κατὰ πολλὰ μέρη τῆς πόλεως, εἴ τις ἐστὶ κατά τινος ποιούμενος ἔγκλησιν. Ὡς δ' ἐπανῆλθον οὗτοι, μηδένα μηδαμοῦ εὑρηκέναι λέγοντες ἐγκαλοῦντα κατά τινος, δακρῦσαι φασὶ τὸν γενναῖον ἐ-

E κεῖνον ὑφ' ἡδονῆς, καὶ οὕτω τὴν εὐχαριστίαν ἀποδοῦναι Θεῷ. ὁρῶν δὲ ὅτι ἐστί τις τοῖς πονηροῖς εἰς τὸ ἀδικεῖν ἀφορμὴ, ἀπὸ τοῦ διὰ τὸ σύντομον τοῖς τῶν ἀριθμῶν μορίοις καὶ μέρεσι τοῦ ἡμίσεως καὶ ἕκτου καὶ δωδεκάτου τυχὸν κεχρῆσθαι τοῖς παλαιοῖς ἐν ταῖς ἀναγραφαῖς τῆς τῶν φόρων εἰσπράξεως, ἠθέλησε καὶ τὴν τοιαύτην τῶν ἀδικεῖν βουλομένων περιελεῖν ἀφορμὴν, καὶ διωρίσατο καὶ γράμμασι λιτοῖς, ἃ καὶ τοῖς ἀγροίκοις ἀναγινώ-

σκεσ

σκευ ἐστὶν ἐν δυνατῷ, καὶ ὁλογράφοις καὶ φανεραῖς ταῖς ψήφοις τῆς δηλουμένης ποσότητος, τοὺς τῶν ἀπαιτήσεων γράφεσθαι κώδικας, οἴκοθεν τὸ εἰς τοῦτο τάξας ἀνάλωμα, καὶ τῶν χαρτίων καὶ τῆς γραφῆς καὶ τῶν γραφέων, πρὸς τὸ μὴ ἀδικεῖσθαι τοὺς πένητας. καὶ τοῦτο μὲν τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον τῆς περὶ τὸ ὑπήκοον κηδεμονίας αὐτοῦ καθέστηκε γνώρισμα, καὶ ὅτι ὑπ᾽ οὐδενὸς οὐδένα ἀδικεῖσθαι ἐβούλετο. καὶ τοιοῦτος μὲν ἦν περὶ τὰ πολιτικὰ καὶ δημόσια.

λβ΄. Μὴ βουλόμενος δὲ, μηδὲ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ δοκεῖν ἀμελεῖν· πάντως γὰρ ὡς ἐν κοσμικῷ περιεχόμεναι σκάφει, [221] ὑπὸ τὴν πρόνοιαν τοῦ Κρατοῦντος καὶ αὗται τυγχάνουσιν· ἐκείνου δὲ καὶ μᾶλλον, ἅτε θεοφιλοῦς, καὶ πολλὴν περὶ τὰ θεῖα κεκτημένου εὐλάβειαν· ἐπεὶ γοῦν καὶ ταύτας εἶδεν εἶναι ἐν σάλῳ τινὶ καὶ ταράχῳ τυγχανούσας ἑώρα, διὰ τὸ τῆς κοινῆς λύμης ὑπὸ τοῦ προάρξαντος καὶ ταύτας μεταλαχεῖν· καὶ ἐξωσθέντα μὲν τῆς οἰκείας καθέδρας καὶ ποίμνης τὸν ἐννόμως ταύτης κατάρχοντα, ἀντεισαχθέντα δὲ ἕτερον· οὐδὲ τούτων ἠμέλησεν· ἀλλὰ διὰ κοινῆς Συνόδου καὶ συνελεύσεως τῶν ἁπανταχόθεν Ἀρχιερέων Θεοῦ, ταῖς ἐκκλησίαις τὸν σάλον κατὰ τὸ ἐνδεχόμενον ἔστησε. τήν τε πρὸ τούτου ἑβδόμην ἁγίαν Σύνοδον ἐπικυρώσας, καὶ τοὺς περιλειπεῖς τῶν Εἰκονομάχων αἱρετικῶν τῷ ἀναθέματι δοὺς, καὶ τὸν γνήσιον νυμφίον τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς τέκνοις τὸν πατέρα κανονικῶς παρασχὼν, τόν τε ἀντεισαχθέντα σχολάζειν κελεύσας, ἕως τοῦτον πρὸς ἑαυτὸν μεταστήσει ὁ Κύριος. καὶ οὕτω μὲν δὴ καὶ καλῶς τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν διέθετο, καὶ τὴν ἐνδεχομένην καὶ ταύτῃ γαλήνην τῇ οἰκείᾳ σπουδῇ καὶ προμηθείᾳ παρέσχετο....

λγ΄. Εὑρὼν δὲ καὶ τοὺς πολιτικοὺς νόμους πολλὴν ἀσάφειαν καὶ σύγχυσιν ἔχοντας, διὰ τὴν ἀγαθῶν ὥσπερ καὶ πονηρῶν συναναστροφήν. λέγω δὲ νῦν ἀνῃρημένων καὶ πολιτευομένων ἀδιάκριτον καὶ κοινὴν ἀναγραφήν· καὶ τούτους κατὰ τὸ προσῆκον καὶ ἐνδεχόμενον προσφόρως ἐπηνωρθώσατο, τὴν τῶν ἀνῃρημένων [222] ἀχρηστίαν περιελὼν, καὶ τῶν κυρίων ἀνακαθάρας τὸ πλῆθος, καὶ ὥσπερ ἐν συνόψει, ἐν κεφαλαίοις, διὰ τὸ εὐμνημόνευτον, τὴν προτέραν ἀπειρίαν περιλαβών.

λδ΄. Ἀλλ᾽ ἐπεὶ τοῖς ἀγαθοῖς ἀεὶ παραφύεται φθόνος, ὡς τοῖς γλυκέσι μάλιστα τῶν ξύλων οἱ σκώληκες, καὶ τῇ κοσμικῇ εὐετηρίᾳ καὶ εὐθηνίᾳ βασκαίνοντα τὰ φαῦλα δαιμόνια, διὰ πονηρῶν ἀνθρώπων πειρᾶται [223] τὴν τῶν ἀγαθῶν συνταράξαι φοράν. ἐκ τούτων καὶ τούτῳ συσκευὴν ἐπιβουλῆς, μεθ᾽ ἣν καὶ πρὸς φόνον ὁπλίζεται Συμβάτιος καὶ Γεώργιος, μεθ᾽ σύρφακος λῃστρικῶν ἀνθρώπων καὶ δυσσεβῶν. οὐ συγχωρεῖται δὲ πάντως, οὐδ᾽ ἀνεχομένου Θεοῦ, τὴν κακίαν δι᾽ ἐλαχίστου αὖθις ἀναπαλαῖσαι τὴν οἰκείαν ἧτταν, καὶ ἀπελάσαι τὴν εὐνομίαν καὶ δικαιοσύνην ἀπὸ τῆς γῆς, κατάδηλος ἡ τούτων πανουργία καθίσταται, ἀφ᾽ ἑνὸς τῶν συνομοτῶν. ἀκολουθησάντων δὲ τῶν ἐλέγχων, ἐπήρτητο μὲν ἀπὸ τῶν νόμων αὐτοῖς ἡ ἐσχάτη τιμωρία. τουτέστι, μετὰ τῆς δημεύσεως, καὶ τῶν ὄντων ἁπάντων ἀφαίρεσιν, καὶ ἡ τῆς ζωῆς αὐτῶν ἀλλοτρίωσις. ἀλλ᾽ ἡ τοῦ γενναίου Βασιλέως φιλανθρωπία, μόνην τὴν ὀφθαλμῶν ἐκκοπὴν τὴν τιμωρίαν ὡρίσατο τοῖς τῶν προκατάρξασι τῆς πονηρᾶς συμβουλῆς. καὶ πλέον δ᾽ ἂν τὴν ἔκπραξιν ἐμετρίασεν, εἰ μὴ τὴν εἰς τούτους ἄκραν φιλανθρωπίαν.

* Πηγαῖος.

Const. Porphyrog. Basilius Maced.

apertis calculis quantitate notata, exactionum codices scriberentur; expensis de suo in chartas & scripturam ac scriptores constitutis, ne ulla pauperibus injuria fieret. Et hoc quidem tale tantumque illius erga subditos curæ diligentiæque indicium; quodque nemini ullam fieri injuriam vellet: talisque in administratione civilium rerum & publicarum erat.

Edit. vet. Pa pag. 163.

XXXII. Cumque nollet videri Ecclesiarum Dei curam negligere (omnino enim, ut quæ in mundi navigio continentur, ipsæ quoque Imperatoris providentiæ sunt obnoxiæ; ac potissimum illius, viri scilicet religiosi, ergaque divina veneratione cultuque longe propensi) has quoque velut in salo jactari tempestate videns atque turbari, eo quod noxam communem a decessore contraxerant, Sedeque pulsus, & a grege amotus fuerat, qui eis legitime præerat, alio in ejus locum suffecto, tranquillare studuit; communique Synodo ac conventu cunctis ex locis Dei Præsulum habito, quoad licuit, Ecclesiarum procellam sedavit; tum superiorem septimam sanctam Synodum confirmans, ac qui adhuc essent, Iconomachos anathemate feriens; tum vero legitimum Ecclesiæ sponsum, atque liberis patrem, canonice reddens, subdititiumque atque intrusum, donec ipsum Dominus ad se transferret, cessare jubens. Sic itaque probe riteque res Ecclesiasticæ illi compositæ, hacque ratione studio suo ac cura, omnem ei possibilem tranquillitatem præbuit.

Basilii cura tranquillitatis Eccles.

Restitutus Ignatius Patriarcha.

XXXIII. Cum item leges civiles multum obscuras atque confusas reperisset, ob bonarum scilicet atque malarum (ut sic loquar) permixtionem; quod nempe, tum antiquatæ, tum quæ vigebant nullo delectu, ac communi uno corpore conscriptæ haberentur: has quoque convenienter, ac quoad res ferebat, commode emendavit; antiquitatis, quæ jam nullius usus forent, sublatis; earum vero quæ ratæ essent, multitudine plane explicata; ac velut compendio, certis capitibus, ob faciliorem memoriam, priore illarum infinitate comprehensa.

Legum Codex reformatus.

XXXIV. Quia tamen invidia bonis semper adhærescit, uti maxime ligna dulcibus adnascuntur vermes; malique dæmones annuorum terræ proventuum frugumque ubertati invidentes, pravorum hominum opera, bonorum feracitatem conturbare conantur. Ex horum numero ad Imperatoris vitam insidiis ferroque appetendam instructi Symbatius ac Georgius, cum hominum nefariorum ac impiorum turba. Haud tamen omnino eis licuit; non sinente Deo, ut depressa devictaque malitia, brevi quasi reparatis viribus convivisceret, exque orbe æquitatem ac justitiam pelleret; conjuratorum uno prodente, eorum in apertum deducta machinatio est. Sublecutis criminis indiciis, evictaque causa, legum severitate, extremum imminebat supplicium; ut nimirum bonorum omnium proscriptione damnatis, etiam vita adimeretur. At generosi Principis clementia, una duntaxat oculorum effossione, eorum solummodo qui pravi consilii auctores extiterant, pœnam definivit; magisque ultionem moderatus esset, ni perspectum habuisset, summa in eos clementia, alios quoque ad idem scelus audendum provoca-

Symbatius & Geor. Peganes oculis orbati.

pag. 164.

sum iri, cumque adigendum se necessario ad atrociores pœnas exigendas. Idcirco, ea, quam dixi, pœna, tum illis pœnitentiæ tempus præbuit, tum malos reliquos coercuit. Studens autem majorem in modum eorum reprimere animos, qui injuste aliorum cædibus inhiant, omnemque illis spem auferre, filios natu majores Constantinum atque Leonem, Regie jam educatos ac eruditos, omnique virtute ea Imperii ratione excultos, ad Imperii dignitatem promovet; velut nimirum validiores pluresque radices in Imperio mittens, & super eo nobiles Imperii ramos sustollens.

Constantinus & Leo Imperii collegæ adlecti.

XXXV. Ad hæc porro Historiæ partem cum venerim, libet hic quoque de reliquis ejus liberis instituto sermone, quomodo de singulis pie admodum statuerit, declarare. Velut enim olim pietate conspicuos ac beatos viros, imo & supra illos, hunc quoque Deus copiosa probaque sobole donavit. Post aliquod itaque tempus, etiam Alexandrum filiorum tertium Augusti corona impartivit: horum vero novissimum Stephanum, haud secus ac Abrahamus Isaacum, Deo offert, Deique Ecclesiæ adlegit ac consecrat. Filias totidem numero quot erant masculi, in sacro illustrissimæ Martyris Euphemiæ Monasterio devovet, ac velut munus acceptam hostiamque Deo dicat, illas tum moribus tum habitu omnique apparatu ornans, quo decorari solent, quæ pure ac incontaminate, immortali Sponso Christo, sponsæ Virgines copulantur. Hæc, licet subsecutis temporibus acta sunt, hic tamen posita sunto; uti natura, sic & narrandi ipsa serie, fratrum quaternioni conjuncta.

Alexander ipse Augustus coronatus; Stephanus Clero adlectus.

Filiæ 4. virgines Deo consecratæ.

XXXVI. Rebus itaque sic illi domi probe, religioseque ac Deo placito scopo, constitutis; cum ipsum ardens Reipub. cura ad externa quoque bella suscipienda impelleret, quo nimirum suis ipse laboribus & fortitudine animique magnitudine Imperii fines proferret, longiusque hostem propelleret ac abigeret; nec hanc sibi partem negligendam putavit. Primum tamen militares cohortes inde imminutas, quod consuetæ largitiones & stipendia Regiæque annonæ illis subtractæ essent, novo delectu conscriptoque in eam rem milite replevit, necessariique commeatus subministratione ac elargitione roboravit. Exinde militaribus operibus eos exercitos, assiduisque laboribus disciplinæ castrorum expertos, ac præ omnibus servandi ordinis sollicitos reddens, Tribunisque suis atque Ducibus obsequendi ritu instituens; una cum illis, pro tribulibus & affinibus atque subditis, adversus Barbaros expeditionem suscepit. Noverat enim nullam artem, nec quidem mechanicam ac vilem, sciri posse antequam addiscatur; nec quemquam esse, qui sine magistro, vel ipsam sutoriam (nedum aliquam nobiliorum artium, ac quæ magnis sudoribus comparantur) adeptus satis videatur. Scientiam vero, seu artem militarem, si absque disciplina sufficientique ex rei usu peritia, cuivis volenti parare liceret, haud sane mentis integræ fuissent, sed delirassent, qui plura circa hoc in commentariis de rebus bellicis diligenti opera tradiderunt, maximique Imperatores ac Duces exercitus, qui multa de multis tro-

Edit. Paris. pag. 165.

Basilii diligentia exercendi novi militis.

A ἐγίνωσκε καὶ ἄλλως προτρέψεσθαι πρὸς τὴν μίμησιν· καὶ τότε τὰς ἀνάγκας ἐπαχθῆναι αὐτὴν καὶ βαρυτέρας ἀνταποδόσεως. διὰ τοῦτο, τῇ λεχθείσῃ ποινῇ, τούτοις τε μετανοίας παρέσχε καιρὸν, καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν πονηρῶν ἐσωφρόνιζε. βουλόμενος δ' ἔτι μᾶλλον ἀνασχεῖν τὰς ὁρμὰς τῶν ἀδίκως ζητούντων ἀλλότριον θάνατον, καὶ πᾶσαν αὐτοῖς ἐλπίδα περιελεῖν, ἀνάγει πρὸς τὸ βασιλείας ἀξίωμα τοὺς τῶν παίδων καθ' ἡλικίαν προέχοντας, ἤδη βασιλικῶς ἀνατεθραμμένους, καὶ πεπαιδευμένους, καὶ εἰς πᾶσαν ἐκλάμποντας ἀρχικὴν ἀρετὴν, Κωνσταντῖνον καὶ Λέοντα, οἱονεὶ κραταιοτέρας ῥίζας καὶ πλείονας βαλλόμενος τῇ ἀρχῇ, καὶ τοὺς εὐγενεῖς τῆς βασιλείας ὅρπηκας ἐπὶ τούτοις αἴρων.

B λε'. Ἀλλ' ἐπεὶ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος ἐγενόμην τῆς διηγήσεως, βούλομαι καὶ περὶ τῶν λοιπῶν αὐτοῦ παίδων ἤδη διαλαβεῖν, ὅπως περὶ ἑκάστου αὐτῶν εὐσεβῶς ἐβουλεύσατο. καθὰ γὰρ τοὺς πάλαι τῶν εὐσεβῶν καὶ μακαρίων ἀνδρῶν· μᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ ἐκείνους πολύπαιδα καὶ καλλίπαιδα καὶ τοῦτον ἔδειξεν ὁ Θεός. μετὰ χρόνον τοίνυν τινὰ μεταδίδωσι τοῦ στέφους καὶ Ἀλεξάνδρῳ τῷ τρίτῳ υἱῷ· τὸν δὲ τούτων νεώτατον Στέφανον, ὡς τὸν Ἰσαὰκ ὁ Ἀβραάμ, προσάγει Θεῷ, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ ἐγκαταλέγει καὶ ἀφιεροῖ. τὴν θήλειαν δὲ γονὴν ἰσάριθμον οὖσαν τῇ ἄρρενι, ἐν ἱερῷ σεμνείῳ τῆς πανευφήμου μάρτυρος Εὐφημίας καθιεροῖ, καὶ ὡς δῶρον δεκτὸν καὶ ἀνάθημα Θεῷ C ἀνατίθησι, καὶ σχήματι καὶ καταστολῇ κοσμήσας, ὁμοίας ταῖς καθαρῶς καὶ ἀμιάντως τῷ ἀθανάτῳ νυμφίῳ νυμφευομέναις παρθένοις Χριστῷ. Ταῦτα δὲ, εἰ καὶ τοῖς χρόνοις ὕστερον τυχὸν γέγονε, ἀλλ' ἔσω ἐνταῦθα κείσθω συνημμένα, ὥσπερ τῇ φύσει, οὕτω δὲ καὶ τῇ διηγήσει τῇ τετρακτύι τῶν ἀδελφῶν.

λς'. Ἐπεὶ οὖν τὰ οἴκοι καλῶς εἶχον αὐτῷ καὶ κατὰ σκοπὸν εὐσεβῆ καὶ θεάρεστον· ἐκάλει δὲ αὐτὸν ἡ ζέουσα περὶ τῶν ὅλων φροντὶς καὶ πρὸς ὑπερορίους στρατείας, ὡς ἂν τοῖς οἰκείοις πόνοις καὶ τῇ αὐτοῦ ἀνδρείᾳ καὶ γενναιότητι πλατύνῃ μὲν τὰ ὅρια τῆς ἀρχῆς, πορρωτέρω δὲ συνώσῃ καὶ ἀπελάσῃ τὸ δυσμενές, οὐδὲ τούτου ἠμέλησεν. ἀλλὰ πρῶτα μὲν τοὺς D στρατιωτικοὺς καταλόγους ἐλαττωθέντας ἐκ τοῦ περιεσπᾶσθαι τὰς διδομένας τούτοις φιλοτιμίας καὶ ῥόγας καὶ τὰ βασιλικὰ σιτηρέσια, διὰ νέας συλλογῆς τε καὶ ἐκλογῆς ἀνεπλήρωσε· καὶ διὰ τῆς τῶν δεόντων παροχῆς τε καὶ ἐπιδόσεως ἔρρωσεν. ἔπειτα γυμνάσας τούτους ταῖς τακτικαῖς μελέταις, καὶ τοῖς ἐνδελεχέσι πόνοις ἐμπείρους τῆς πολεμικῆς ἀγωγῆς πεποιηκὼς, καὶ εὐταξίας ὅτι μάλιστα λόγον ἔχειν ἐθίσας, καὶ φροντίσαι τε εὐπειθῶς, ἅμα μετ' αὐτῶν ὑπὲρ τῶν φυλετῶν καὶ συγγενῶν καὶ ὑπηκόων, κατὰ Βαρβάρων ἐστράτευσεν. ᾔδει γὰρ, ὡς οὐδὲ τῶν βαναύσων καὶ χυδαίων τούτων τεχνῶν οὐδεμίαν ἐστὶν εἰδέναι πρὸ τοῦ μαθεῖν, οὐδ' ἔστιν ὅστις διδασκάλου χωρὶς, ἢ ὑ- E ποδηματοραφίας, μήτιγε τῶν σπουδαιοτέρων τινὰ τεχνῶν κατορθωκὼς φαίνεται. τὴν δὲ πολεμικὴν ἐπιστήμην ἢ τέχνην, εἰ δίχα μαθήσεως καὶ ἱκανῆς ἐμπειρίας ἐξῆν εἰδέναι τῷ βουλομένῳ, οὐκ εἶχον ἄρα νοῦν, ἀλλ' ἐλήρουν οἱ πολλὰ περὶ τὸ μέρος τοῦτο πονήσαντες ἐν τοῖς τακτικοῖς συγγράμμασι, καὶ οἱ μέγιστοι τῶν Αὐτοκρατόρων καὶ Στρατηγῶν, οἱ πολ-

λα ἀπὸ πολλῶν τρόπαια συστήσαντες, ὧν οὐδεὶς ἐθάῤῥησε πώποτε μετ' ἀμαθοῦς καὶ ἀγυμνάστου λαοῦ εἰς πολεμίαν παράταξιν ἐμβαλεῖν. ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὔτε τὸν μὴ μαθόντα εἰδέναι, οὔτε τὸν μὴ ἀσκήσαντα καὶ γυμνασάμενον ἀγωνίζεσθαι. διὰ τοῦτο ὁ γενναῖος οὗτος πρότερον γυμνάσας καὶ καταρτίσας τὰ τάγματα τὰ στρατιωτικά, τὴν νεοσύλλεκτον στρατιὰν ἀναμίξας τῇ παλαιᾷ, καὶ ταῖς ἁρμοζούσαις χορηγίαις καὶ δωρεαῖς λιπάνας αὐτῶν τὰ νεῦρα καὶ τονώσας τὰς δεξιάς, οὕτω μετ' αὐτῶν προσέβαλε τοῖς ἐχθροῖς, καὶ τὰ πολλὰ τρόπαια ἔστησε, καὶ τὰς μυρίας νίκας ἀνείλετο. διὰ βραχέων δὲ διηγήσομαι.

254.

λζ'. 224 Καὶ κατάστασιν πόλεως εὐκαιρήσας καὶ σχολάσας πράξεσιν, ἔαρος λάμποντος τὰ ὅπλα εἵλετο· καὶ μετὰ τῶν στρατιωτικῶν καταλόγων συνεξετάζετο, ἡγούμενος χρῆναι τὸν ὡς ἀληθῶς Ἄρχοντα, τοῦ οἰκείου προκινδυνεύειν λαοῦ, καὶ ὑπὲρ τοῦ πᾶν ἀδεῶς διάγειν τὸ ὑπήκοον, πόνους καὶ ταλαιπωρίας ἑκουσίως αὐτὸν ἀναδέχεσθαι. Καὶ ἐπεὶ κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους ὁ τῆς Τεφρικῆς ἐξηγούμενος, ὃν Χρυσόχειρα κατωνόμαζον, ἐπ' ἀνδρείᾳ καὶ συνέσει διαφέρειν δοκῶν, σφόδρα παρελύπει τὴν Ῥωμαίων χώραν καὶ τοὺς λαούς, καὶ πολλοὺς τῶν ἀγροίκων καθ' ἑκάστην αἰχμαλώτους ποιούμενος ἐφρόνει σοβαρὰ καὶ ὑπέρογκα, κατ' αὐτοῦ καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν πόλεως ἐκστρατεύει ὁ Βασιλεύς. τοῦ δὲ σοβαροῦ καὶ θρασέως ἐκείνου πρὸς τὴν γενναιότητα τοῦ ἐπιόντος στρατεύματος, καὶ τὴν σύνεσιν καὶ ἀνδρείαν τοῦ Αὐτοκράτορος ἐμφανῶς μὴ τολμήσαντος ἀντιστῆναι, ἀλλ' ὑποχωροῦντος καὶ μόνην τὴν οἰκείαν πόλιν φυλάξαι καὶ κρατύνεσθαι διαγωνιῶντος, ἐπῄει κατὰ πολλὴν τοῦ κωλύσοντος ἐρημίαν ληϊζόμενος καὶ πορθῶν καὶ κατατέμνων καὶ πυρπολῶν πάσας τὰς ὑπὸ τὸν Χρυσόχειρα χώρας καὶ κωμοπόλεις ὁ Βασιλεύς, λείαν ἄπειρον δὲ καὶ αἰχμαλωσίαν περιβαλλόμενος. προσβαλὼν δὲ καὶ αὐτῷ τῷ ἄστει Τεφρικῆς, καὶ δι' ἀκροβολισμῶν καὶ προσεδρείας οὐχὶ μακρᾶς ἑλεῖν πειραθείς, ὡς ἑώρα καὶ τειχῶν καρτερότητι καὶ πλήθει Βαρβαρικῷ καὶ ἀφθονίᾳ χρειῶν * κατωχυρωμένον αὐτὸ καὶ δυσάλωτον, ἐπεὶ καὶ τὰ ἐκτὸς ἅπαντα δι' ἐλαχίστου χρόνου τῷ πλήθει τῆς στρατιᾶς * κατηρείπωτο, καὶ τὰ ἀναγκαῖα σχεδὸν κατηνάλωτο, ἀπέστη τῆς πρὸς τὴν πολιορκίαν χρονίου ἐπιμονῆς· τὰ δὲ περὶ αὐτὴν φρούρια 225 τήν Ἄβαραν καὶ τὴν Σπάθην καὶ ἕτερά τινα ἐκπορθήσας, καὶ ἄρας ἐντεῦθεν ἀσινῆ τὴν περὶ αὐτὸν πᾶσαν στρατιάν, μετὰ συχνῶν, ὡς εἴρηται, λαφύρων καὶ ἀνδραπόδων * ἐπανεχώρησε.

* Barb. κατοχυρωμ.

* Barb. κατηρίπωτο.

255.

* Barb. ὑπανεχ.

λη'. Τῶν ἐν τῇ Τεφρικῇ τοίνυν τὸν πολὺν φόνον ἡ ἑτέρα τῶν Ἰσμαηλιτῶν πόλις θεασαμένη, 226 ἣν Τάραντα λέγουσι, πρέσβεις πέμψασα, εἰρήνης ἠξίου τυχεῖν καὶ τοῖς συμμαχίσιν ἐγγράφεσθαι. ὁ δὲ κράτιστος Βασιλεύς, 227 ὅσην πρὸς τοὺς ἀντιταττομένους ἀνδρείαν, τοσαύτην πρὸς τοὺς ὑποταττομένους ἐπιείκειαν ἐνδεικνύμενος, ἡττήθη τε τῆς πρεσβείας, καὶ τῆς εἰρήνης τοῖς αἰτοῦσι μετέδωκε, καὶ συμμάχους ἐκ πολεμίων τοὺς ἀπὸ τῆς ἐκέκτητο. ἐκ τούτου ἄλλοι τε οὐκ ὀλίγοι, καὶ Κουρτίκιός τις Ἀρμένιος, ὃς εἶχε τότε τὴν Λόκαναν, καὶ συνεχῶς τὰς ἐσχατιὰς τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς ἐλυμαίνετο, προσέφυγε πρὸς αὐτόν, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῦ καὶ τὰ ὅπλα καὶ τὸν λαόν, τῷ Αὐτο-

256.

257.

pæa erexerunt; quorum nemo umquam cum rudi milite nec bellicis laboribus subacto, adversas acies tentavit. Atqui fieri non potest, ut is doctus sit, qui non didicerit, vel ut certamine fortiter defungatur, qui se minime exercuerit ac gymnasticæ operam dederit. Idcirco vir ille generosus exercitatis prius instauratisque militaribus ordinibus, admixtisque tyronibus veteranorum numeris, ac convenientibus largitionibus muneribusque eorum impinguatis nervis dextrisque roboratis, sic cum illis adversus hostes congressus, multa tropæa erexit, & innumeras victorias reportavit. Hæc vero enarrabo quam paucis licebit.

Tephricensis expeditio.

XXXVII. Tranquillo igitur Urbis statu, ac per ejus opportunitatem navata rebus diligenti opera, instructoque exercitu, vere arma capessivit, inter militares ipse ordines agens ac castra sequens; nempe hoc arbitratus, *Vero Principi pro populo suo adeunda pericula, & ut subditi omnes secure ac quiete agant, sponte suscipiendos labores ac ærumnas*. Cumque ea ætate Tephricæ Princeps, cui Chysochiri nomen erat, reliquis virtute præstare visus ac prudentia, Romanam ditionem ac gentem dire vastaret, quotidieque multos rusticorum captivos agens, superbe altumque saperet, ac se reliquis præferret, adversus illum ejusque Urbem Imperator exercitum ducit. Eo autem, quantavis superbia ac audacia fretus erat, non auso palam adorientis exercitus generosos conatus experiri, aut prudentiam roburque Imperatoris tentare; sed secedente, unumque hoc satagente, ut suam sibi servaret Urbem atque assereret; ibat Imperator nemine prohibente, diripiens vastansque, & exscindens incendensque pagos omnes & oppida, quæ Chrysochiris ditionis erant, immensa onustus præda, ingentemque captivorum multitudinem trahens. Sed & ipsam adortus Urbem Tephricam, eamque tumultuaria quasi pugna, non diutina obsidione conatus capere, videns & murorum firmitate & Barbarorum multitudine annonarumque copia abunde munitam, ac quæ ægre expugnari posset, quod præsertim omnis circum ager brevissimo tempore copiarum numerositate desolatus erat, ac pene exercitum necessarius commeatus defecerat, a diutina obsidione abscessit; circum vero positis præsidiis, Abara & Spatha aliisque quibusdam expilatis, illæso inde cuncto sublato exercitu, cum multis, ut dictum est, spoliis ac captivis, reversus est.

Edit. Paris. pag. 166.

Frustra tentata Tephrica.

XXXVIII. Ingentes Tephricæ factas cædes, alia Ismaelitarum Urbs cum vidisset (Taracem vocant) missis Legatis, pacem expostulat, & in sociarum Urbium albo adscribi rogat. In his optimus Imperator, quantum erga adversarios fortitudinis robur, tantam erga subjectos moremque gerentes æquitatem ac clementiam ostendens, vinci se passus est ab oratoribus, pacemque rogantibus tribuens, exinde, pro hostibus, illos socios nactus est. Hinc eum alii non pauci, tum Curticius Armenus, Locanam tunc præsidio tenens, Romanæque ditionis fines assidue molestans, ad eum confugit, Urbemque suam & arma & populum, Imperatori

Tarus Urbs in fidem recepta.

Curticius cum urbe Locana.

subjecit, illius æquitatem ac elementiam cum pari fortitudine (ac justitiam cum virtute) admirans.

Capta Zapetra & direpta cum Samosato.

XXXIX. Interim vero, intentis in eum hostium animis, serioque observantibus quam in partem ille impetum verteret, ut laboranti opem ipsi ferrent; lectam bellatorum manum adversus Zapetram (sic dictam Urbem) misit; superatisque velociter viæ angustiis, ipsam Urbem adoriuntur, primoque impetu capiunt, ac in ea multos trucidant, ingentique præda ac spoliis potiti, qui pridem in ea vincti tenebantur, ex carcere liberant: tum vicinas terras incendunt, Samosatam diripiunt, eodemque impetu superato Euphrate, cum nullus usquam obsisteret (quod nimirum haud procul ab Imperatore hostium castra locata essent) multis captivis ac ingenti præda ditati, ad Imperatorem reversi sunt, adhuc prope Zaruucham fluvium, ubi Caramisium est, morantem; desidis quidem similem, sed qui summa industria ac solertia per subditos talia designaret.

Edit. Parif. pag. 167.

Melitenensis expeditio.

XL. Hinc discedens cum universo exercitu, quod ad Melitenem ducit, iter ingreditur. Ubi autem ad Euphratis ripas venit, tumescentem æstivo tempore lateque exundantem fluvium videns; degenerisque animi uec illis quas ducebat copiis dignum ratus, trajectui assidere, ac donec detumaissent aquæ humiliore alveo expectare, ponte jungendum constituit; cunctaque ad opus velociter instructa sunt. Cupiens vero militum laborem lenire, & ad ejus molestias facile ferendas inducere; seque ipsum pariter spontaneis fatigationibus diveaaru, ne, si quando, ut plerumque solet, inconsulto aliquid accidisset, novitate casus consternaretur, aut malis insuetus inveniretur, sociam militibus operam, & quidem strenue admodum ac alacriter, adjungebat; majoraque onera suis ipse humeris ad pontem apportabat. Vidisses tunc ejus ponderis onus Imperatorem facile ferre, cui vix tres simul milites pares essent. In hunc modum transmisso Euphrate, statim præsidium Rhapsacium expugnat. Seorsum vero Chaldos & Coloniatas, regionem quæ inter Euphratem & Arsinum effunditur, jubens excurrere, ingenti præda multisque captivis potitus est; castellaque, quod Curticii vocant, & Chachon & Amer & Murinixum & Abdela cepit ac diripuit. Ipse Melitenem irrumpens, urbem eo tempore ingenti civium multitudine fretam, affatimque Barbarorum copiis munitam, quibus in occursum cum barbarico clamore ac strepitu effusis, ipse suæ virtutis egregium specimen dedit, ut non modo ejus assecla, sed & hostes, illius palam fortitudinem dexteritatemque stupore admirarentur. Solerter enim fortiterque hostibus congressus, manuque fortem, & audacia præstantem, fidentisque animi virum ac interritum terribilibus præferens, primus adversam aciem magna strage fudit; tumque alii, sibi quique adversos objectosque ad Urbis usque portas cædentes persecuti sunt, ut exterius urbis pomerium multis cadaveribus consterneretur, vallique muro circumducti aqua cruore misceretur; multi etiam vivi caperentur,

Junctus ponte Euphrates.

pag 168

Melitenensium clades; urbs frustra tentata.

A κράτορι καθυπέταξε, θαυμάσας αὐτοῦ τὸ μετὰ τοῦ ἀνδρείου ἐπιεικὲς, καὶ τὸ μετὰ τῆς δυνάμεως δίκαιον.

λθ'. Ὡς δὲ πρὸς αὐτὸν εἶχον τὸν νοῦν οἱ πολέμιοι, καὶ περιεσκόπουν πρὸς ὃ μέρος ῥίψει, ἵνα πρὸς τὸ πονοῦν αὐτοὶ συνασπίσωσι, κυρσὼν κατὰ τῆς λεγομένης Ζαπέτρας ἀπέστειλε ἐπίλεκτον πολεμιστῶν, οἱ συντόμως τὰ στενὰ τῆς ὁδοῦ διελθόντες, αὐτῇ τῇ πόλει προσπίπτουσι, καὶ ταύτην ἐξ ἐφόδου λαμβάνουσι, καὶ πολλοὺς ἐν αὐτῇ κατασφάττουσι, αἰχμαλωσίαν τε πολλὴν καὶ λείαν λαμβάνουσι, καὶ δεσμίους χρονίους ἐξάγουσι τῆς φρουρᾶς. εἶτα τὰς ἐφεξῆς πυρπολήσαντες χώρας, καὶ τὸ Σαμόσατον ἐκπορθήσαντες, καὶ τῇ αὐτῇ ῥύμῃ τὸν Εὐφράτην περάσαντες κατὰ πολλὴν ἐρημίαν τοῦ κωλύσοντος, διὰ τὸ B παραστρατοπεδεύειν τοὺς πολεμίους τῷ Βασιλεῖ, καὶ πολλὴν λαβόντες αἰχμαλωσίαν καὶ λάφυρα, ὑπέστρεψαν πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα, ἔτι πρὸς τῷ Ζαρνοὺχ ποταμῷ ἔνθα τὸ Καραμίσιον ἐστὶ διατρίβοντα· καὶ ἀργεῖν μὲν δοκοῦντα, τὰ δὲ τοιαῦτα κατορθοῦντα διὰ τῶν ὑπὸ χεῖρα κατασπρattόμενον.

228.

μ'. Ἐντεῦθεν ἄρας ὁ Βασιλεὺς μετὰ παντὸς στρατοῦ, τὴν ὡς ἐπὶ Μελιτηνὴν ἀπάγουσαν διῄει ὁδόν. πρὸς δὲ ταῖς ὄχθαις τοῦ Εὐφράτου γενόμενος, ὡς εἶδεν αὐτὸν ὥρᾳ θέρους πλημμυροῦντα καὶ πελαγίζοντα· τὸ δὲ προκαθῆσθαι τῇ διαβάσει, καὶ ταπεινὸν προσμένειν γενέσθαι τὸν ποταμὸν ἀγεννὲς ἐνόμισε καὶ ἀνάξιον τῆς περὶ αὐτὸν δυνάμεως, γεφύρᾳ τοῦτον ἔγνω διαλαβεῖν, C καὶ πάντα πρὸς τὸ ἔργον σπουδῇ ηὐτρεπίζετο. θέλων δὲ τὸν κόπον παραμυθεῖσθαι τῶν οἰκείων στρατιωτῶν, καὶ τοὺς πόνους ῥᾳδίως ὑποφέρειν πεῖσαι· ἅμα δὲ καὶ ἑαυτὸν ἐν τοῖς ἑκουσίοις ἀποτρύχειν πόνοις, ἵνα, εἰ καὶ ἀβούλως πολλάκις συμβῇ, μὴ ξενοπαθῇ μηδὲ ἀήθης εὑρίσκοιτο, συνεφήπτετο τοῦ ἔργου τοῖς στρατιώταις καὶ μάλα προθύμως· καὶ τὰ μείζονα βάρη τοῖς οἰκείοις αἴρων ὤμοις, πρὸς τὴν γέφυραν διεκόμιζεν. εἶδεν ἄν τις τότε ἰσομεγέθες βάρος, ὅπερ ὁ Βασιλεὺς ῥᾳδίως ἐβάσταζε, τρεῖς τῶν στρατιωτῶν ὁμοῦ μόλις διακομίζοντας. οὕτω δὲ τὸν Εὐφράτην περαιωθεὶς, τὸ φρούριον εὐθὺς ὃ Ῥαψάκιον λέγεται ἐξεπόρθησεν. ἰδίᾳ δὲ τοὺς Χάλδους καὶ Κολωνείτας τὴν μεταξὺ D χώραν Εὐφράτου καὶ Ἀρσίνου κελεύσας καταδραμεῖν, λείας πολλὰς καὶ ἀνδραπόδων δι' αὐτῶν ἐκυριεύσε· καὶ τὰ φρούρια, τό, τε Κουρτικίου, καὶ τὸ Χαχὸν καὶ τὸ Αμερ καὶ τὸ Μουρινὶξ καλούμενον, καὶ τὸ Αβδελα ἐξεπόρθησεν. αὐτὸς δὲ τῇ Μελιτηνῇ προσβαλὼν, εὐανδρούσῃ τότε καὶ πλῆθος ἐχούσῃ Βαρβάρων συχνὸν, οἳ πρὸς τῆς πόλεως μετὰ βαρβαρικῶν ἀλαλαγμῶν καὶ φρυαγμάτων ἀπήντων αὐτῷ, τὴν οἰκείαν ἀρετὴν ἐπεδείξατο, ὡς μὴ μόνον τοὺς ὑπ' αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πολεμίους περιφανῶς ἐκπλαγῆναι ἀνδρείαν αὐτοῦ καὶ εὐχέρειαν. ἐμφρόνως γὰρ ἅμα καὶ νεανικῶς προσμίξας τοῖς πολεμίοις, καὶ κατὰ χεῖρα γενναῖος φανεὶς καὶ τόλμῃ διαφέρων, καὶ περὶ δεινὰ ὁρώμενος εὐθαρσής τε καὶ E ἀκατάπληκτος, πρῶτος τοὺς ἀντιτεταγμένους ἐτρέψατο φόνῳ πολλῷ· εἶθ' οὕτως οἱ σὺν αὐτῷ τοὺς κατ' αὐτοὺς ἕκαστοι καὶ μέχρι τοῦ ἄστεος ἀναιροῦντες ἐδίωκον, ὡς πολλοῖς νεκροῖς τὸ πρὸ τῆς πόλεως πεδίον καταστρωθῆναι, καὶ τὸ πρὸς τοῦ τείχους ὕδωρ αἵματι κερασθῆναι, πολλοὺς δὲ καὶ ζῶντας ἁλῶναι, καὶ ἄλλους τῷ δέει ἑκόντας αὐτομολῆσαι· τοὺς

229.

δὲ περιληφθεὶς εἰς τὸ ἄστυ συγκλεισθῆναι, καὶ τῆς λοιπῆς ἐξόδου παντάπασιν εἴργεσθαι. ἔνθα διενοεῖτο μὲν ὁ Βασιλεὺς, μηχανάς τε πήγνυσθαι, καὶ ἅπαν ὄργανον πολιορκητικὸν μεταπέμπεσθαι, καὶ ἔργα τόλμης καὶ γενναιότατος περὶ τὴν τειχομαχίαν ἐνδείξασθαι. ὡς δὲ ἑώρα τὴν πόλιν τειχῶν τε περιβολῇ καρτερὰν, καὶ πλήθει τῶν ἀπὸ τοῦ τείχους ἀμυνομένων δυσάλωτον, ἐπύθετο μὲν παρὰ τῶν αὐτομόλων καὶ ἐπιτηδείων ἔχειν ἀφθονίαν πολλὴν, καὶ μὴ δεδιέναι χρονίαν πολιορκίαν, ἄρας ἐντεῦθεν, τῇ Μανιχαίων προσέβαλε γῇ. δενδροτομήσας δὲ ταύτην, καὶ τὰς οἰκίας πυρὶ δοὺς, καὶ πᾶν διαφθείρας τὸ ἐν ποσὶ, τὸ Ἀργαοὺθ λεγόμενον αὐτῶν φρούριον, καὶ τὸ Κουτακίου καὶ Στεφάνου καὶ Ραχὰτ ἐμπρήσας κατέσκαψεν. εἶτα τὸν ὑπὸ χεῖρα πάντα λαὸν πλουσίως φιλοφρονησάμενος, καὶ τῶν ἀριστευσάντων ἕκαστον ἀξιολόγοις τιμήσας, μετὰ πολλῶν λαφύρων καὶ νικητικῶν στεφάνων, ὑπέστρεψε πρὸς τὴν Βασιλεύουσαν· καὶ διὰ τῶν Χρυσῶν πυλῶν εἰσελθὼν, ὡς οἱ πάλαι κατὰ τὴν μεγαλόδοξον Ῥώμην τῶν Αὐτοκρατόρων τοὺς θριάμβους κατάγοντες, καὶ τὰς παρὰ τοῦ δήμου νικητικὰς ἐκβοήσεις καὶ εὐφημίας δεξάμενος, καὶ πρὸς τὸ μέγα τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας ἀνάκτορον, ὡς τὰς εὐχὰς καὶ τὴν προσήκουσαν εὐχαριστίαν ἀποδώσων, εὐθὺς ὡς εἶχεν ἐξ ὁδοῦ παραγεγονὼς, καὶ ὑπὸ τοῦ τότε πατριαρχοῦντος τῷ τῆς νίκης στεφάνῳ ταινιωθεὶς, ἐπανατρέχει εἰς τὰ Βασίλεια.

μα'. Καὶ πάλιν αὐτὸν φροντίδες πολιτικαὶ διεδέχοντο, καὶ ταῖς ἀπὸ διαφόρων ἐθνῶν πρεσβείαις τὰ πρόσφορα ἐχρημάτιζε. καὶ πρὸς ὀλίγον τοῖς παισὶ συνευφρανθεὶς καὶ τῇ γυναικὶ, καὶ τοὺς κατὰ τὸ ἄστυ περιελθὼν ἱεροὺς καὶ θείους ναοὺς καὶ τὰς εὐχὰς ἀποδοὺς, συνήθως ἦν αὖθις ἐπὶ τῶν πολιτικῶν διοικήσεων καὶ τῶν κρίσεων, τὴν περὶ τὸ ὑπήκοον κηδεμονίαν καὶ ἄγρυπνον πρόνοιαν ἐνδεικνύμενος. οὐ διέλιμπανε δὲ ὅμως καθ' ἑκάστην εἰς τὸν ἱερὸν καὶ θεῖον ναὸν εἰσιὼν, καὶ ἱκετεύων τὸν Κύριον, καὶ μεσίτας πρὸς τοῦτο τόν τε Ἀρχιστράτηγον Μιχαὴλ, καὶ Ἠλιοὺ τὸν προφήτην πρὸς Θεὸν προβαλλόμενος, τοῦ μὴ πρότερον τοῦ βίου ὑπεξελθεῖν, πρὶν ἢ τὸν τοῦ Χρυσόχειρος ὄλεθρον ἐπιδεῖν, καὶ τρία βέλη τῇ αὐτοῦ καταπῆξαι μιαρᾷ κεφαλῇ, ὃ καὶ γέγονεν ὕστερον. τῷ γὰρ ἐπιόντι χρόνῳ, εἰς τὰς τῶν Ῥωμαίων ἐμβαλόντος χώρας τοῦ προμνημονευθέντος Χρυσόχειρος καὶ ταύτας ληϊζομένου, ἀποστέλλει κατ' αὐτοῦ συνήθως ὁ Βασιλεὺς [230] τὸν τῶν Σχολῶν ἐξηγούμενον καὶ πάντα τὸν Ῥωμαϊκὸν στρατὸν συμπαραλαβὼν, ἐπεὶ κατὰ πρόσωπον ἐμφανῶς ἀντιστῆναι πρὸς αὐτὸν ἀπεδειλία, τὰ τῶν Ῥωμαίων στρατεύματα συμπαρείπετο τούτοις αὐτῷ ἀπό τινος διαστήματος, καὶ τὰς μερικὰς ἀνεῖργε καταδρομὰς, καὶ οὐ συνεχώρει κατὰ τῆς χώρας ἀδεῶς διασκίδνασθαι. Ὡς δ' οὖν τὰ μὲν δρῶν, τὰ δὲ ἀπρακτῶν ὁ Βάρβαρος, ἤδη καὶ τοῦ καιροῦ καλοῦντος αὐτὸν, τῆς πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐπανόδου ἐμνήσθη, καὶ μετὰ λείας συχνῆς πρὸς τὴν ἰδίαν χώραν ὑπέστρεφεν, ἀφώρισε δύο τῶν στρατηγῶν ὁ τῶν Σχολῶν ἐξηγούμενος, τόν τε τοῦ Χαρσιανοῦ καὶ τὸν Ἀρμενιακῶν μετὰ τῆς περὶ αὐτοὺς δυνάμεως ἕκαστον, ὥστε συμπαρομαρτεῖν καὶ ἐφέπεσθαι τῷ Χρυσόχειρι ἄχρι τοῦ Βαθυρρύακος. κἀκεῖθεν εἰ μὲν ἐπαφήσει κατὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν ὁρίων στρατὸν, δῆλον τοῦτο τῷ Δομεστίκῳ ποιήσασθαι. εἰ δὲ πρὸς τὸν οἰκεῖον φωλεὸν ἀμεταστρεπτὶ βαδίζων εἰσδύεται-

230.

alii metu perciti ipsi sponte transfugerent; reliqui denique in Urbe includerentur, omnique postmodum exitu penitus arcerentur. In his cogitabat Imperator machinas figere, cunctaque expugnandis Urbibus aptata instrumenta convehere, audacisque ac strenui animi facinora tentandis muris designare; sed cum videret Urbem moenium ambitu munitissimam, eaque tutantium multitudine ac robore captu difficillimam; audissetque a profugis, necessario commeatu abunde instructam, nec diuturnam timere obsidionem, inde discedens, in regionem Manichæorum irrupit, excisisque arboribus ac ædibus igni succensis; cunctisque obviis devastatis, eorum castellum Argauthum, Cutaciique & Stephani & Rachatum concremans, penitus evertit. Postmodum subjecto omni milite large copioseque muneribus accepto, ac qui singulari virtute fulserunt, singulis decenti honorario donatis, multis auctus spoliis ac victoriæ sertis, in Urbem reversus est; ingressusque per Aureas portas, quo fere ritu veteres Imperatores in præmagnifica nobilique Roma triumphum agebant, faustis pro victoria populi acclamationibus ominibusque deducentibus, in magnum Dei Sapientiæ Templum ad vota congestamque gratiarum actionem Deo persolvendum, statim ut erat ex itinere, profectus, atque a Patriarcha victoriæ corona redimitus, in Regiam receptus est.

Manichæorum vastata regio, eversa præsidia succensa.

Ignatio felicità.

XLI. Rursus vero curæ eum civiles sollicitabant, diversarumque gentium Oratoribus ad se convenientibus dandis responsis incumbebat; paululumque cum liberis ac uxore relaxato animo, ac sacrosanctis per Urbem, voti precumque causa Templis religiose lustratis; ex more rursus civilibus administrationibus judiciisque addicta opera, diligentiam ille suam vigilemque curam erga subditos ostentabat. Nullum tamen faciebat finem, quotidie in sacrum divinumque Templum ingrediendi, Deumque supplicibus votis exorandi, intercessoribus ad Deum adhibitis, tum Michaele cælestis exercitus Principe, tum Elia Propheta, ne prius vita excederet, quam Chrysochiris interitum videret, ac tria tela impuro illius capiti infigeret; quod & postea contigit. Sequenti enim anno, cum is, quem dicebam Crysochir, Romanam ditionem invasisset, eamque devastaret, misit ex more Imperator in eum Scholarum Domesticum, assumptoque omni Romano exercitu, licet palam conserta acie cum illo pugnare non auderet, interim tamen Romanis cohortibus ex certo intervallo insequentibus, obstabat ne hinc inde excurrere, ac palando per loca dispergi auderet. Cum igitur Barbarus, partim rebus ex voto cedentibus, partim frustrato conatu, jam etiam tempore vocante, ad sua redire statuisset, gravique onustus præda domum rediret; Scholis Præfectus, duobus Ducibus, quorum unus Charsianis, alter Armeniacis præerat, præcipit, ut cum iis, quas ducebant, cohortibus, Chrysochirem pone sequantur usque ad Bathyrrhyacem. Indeque, si quidem adversus Romanorum fines copias immitteret, id Domestico significarent: sin autem recto itinere in suam se la-

Edit. Paris. pag. 169.

Basilii votum pro hostis interitu.

tebram acciperet, illo dimisso ad ipsum rursus redirent.

XLII. Jam itaque ad eum qui dictus est, Bathyrrhyaci locum, advesperascente die Barbarorum devectus exercitus, ad pedes montis consedit. Romanorum Duces illius superiora occupant, ac quid eventurum sit dispiciunt. Interim inter duorum Thematum milites, & ordinum turmarumque Ductores ac Manipularios, contentio quædam & pugna de virtutis præstantia incidit. Charsianitæ, virtutis, quæ in fortitudine est, primatum sibi vendicabant; contra Armeniaci, nihil se illa virtute iis impares omnino obnitebantur. Augescente itaque rixa; & cum partium irritaretur ferocitas, ab Armeniacorum cœtus primoribus in hæc verba peroratum ferunt. *Quid frustra verbis singuli ferocimus atque jactamus, cum in promptu sit, virtutis specimen dare, qua de ambigimus? Cum enim hostes haud longe absint, possunt qui viri præstantes existant, facinoribus editis inclarescere, ac qui forti robore præcellat, judicio primas obtinere.* His ergo Ductores sermonibus auditis, militumque ad

Edit. Paris. pag. 570.

impressionem faciendam fortem animum atque alacrem considerantes; nec non ipsius loci opportunitatem haud leve sibi ad victoriam momentum afferre sentientes, quod a sublimi loco impetum in hostes erant facturi, qui in valle castra habebant, duas in partes copias dividunt. Selectiorem manum ad sexcentos cum ipsis Ductoribus in hostem irruere decernunt: reliqui numero non multi in sublimi starent, confertæ multitudinis speciem præferentes; data temporis tessera, ut cum illi hostem adorirentur, illico hi maximo cum plausu & tubis canentibus terribilem rugitum, una quoque reboantibus montibus ederent. Sic arma induunt, ac occulte per noctem ad hostium castra accedunt. Summo autem

Tephricensis strages.

mane, cum necdum Sol emenso penitus subjecto nobis hemisphærio emersisset, magna voce Pæana cantantes, &, VICIT CRUX conclamantes, aggrediuntur hostem, simul reliquis de monte militarem conclamationem edentibus. At Barbari subito, re inspeteta, perterriti, & neque inter se coire, nec contemplandæ irruentium hostium multitudinis tempus habere, neque omnino quicquam salutare consulere posse, sed fugæ se dare; Imperatoris prorsus assidua ad Deum precatione eos perterrente, atque in interitum propellente. Romanis itaque insequentibus, absentesque Duces atque ordines, Scholisque Præfectum continue compellantibus, sicut fuerat præceptum; aucto fugientium pavore ac tumultu, ad trigesimum milliare persequuntur, interjectumque spatium cadaveribus consternunt.

XLIII. Inter hæc, etiam impudentem audacemque illum Chrysochirem, cum paucis suorum fugientem, Romanorum quemdam, cognomento Puladem, persecutum ferunt, qui Tephricæ quondam captivus, quod festivus esset ac lepidus, Chrysochiri innotuerat, & ab eo in familiaritatem fuerat admissus. Hunc ut vidit Barbarus furiose electique animo insequentem, conversus ad eum, *Quid tibi*, inquit, *mali feci, miser Pulade, quod sic insane perempturus me persequeris?* Cui ille brevibus, *Quod mi-*

εν, ἐάσαντας τοῦτον αὖθις ἐπανελθεῖν πρὸς αὐτόν.

μβ'. Ἤδη οὖν τοῦ Βαρβαρικοῦ στρατεύματος γεγονότος ἐν ἑσπέρας καιρῷ κατὰ τὸν καλούμενον Βαθυρρύακα, καὶ αὐλισαμένου κάτω πρὸς τὴν τοῦ ὄρους ὑπώρειαν, τῶν δὲ Ῥωμαϊκῶν στρατηγῶν καταλαβόντων τὰ τούτου μετεωρότερα, καὶ τὸ μέλλον ὑποσκοπούντων, ἐμπίπτει τις ἔρις περὶ τῶν πρωτείων καὶ ἅμιλλα τοῖς τῶν δύο θεμάτων στρατιώταις καὶ ταξιάρχαις καὶ λοχαγαγοῖς [231] τῶν μὲν τοῦ Χαρσιανοῦ ἑαυτοῖς ἐπιγραφόντων τὸ πρεσβεῖον τῆς κατ' ἀλκὴν ἀρετῆς. ἔμπαλιν δὲ τῶν Ἀρμενιακῶν μὴ μεθιεμένων τῆς ἐν τοῖς πολέμοις ἀνδρείας τὸ πρωτεῖον ἐκείνους λαβεῖν. Ὡς οὖν ἐπὶ πλέον τὰ τῆς φιλονεικίας αὐτοῖς ἐχώρει καὶ τὰ φρονήματα διηρέθιστο, λεχθῆναί φασι παρὰ τῶν πρωτευόντων τοῦ Ἀρμενιακῶν συστήματος, Ὡς ἵνα τί μάτην ἐν λόγοις ἕκαστοι θρασυνόμεθα καὶ αὐχοῦμεν ἀφρονες, ἐξὸν τοῖς ἔργοις τὴν ἀμφισβήτητον ἀρετὴν ἐπιδείξασθαι. τῶν γὰρ πολεμίων οὐ μακρὰν ἀπεχόντων, ἔξεστιν ἐπὶ τῶν ἔργων φανῆναι τοὺς ἀρειστεῖς, καὶ ἵνα τῆς κατὰ χεῖρα γενναιότητος κριθῆναι τοὺς ὑπερέχοντας. Τοὺς τοιούτους τοίνυν λόγους ἐξακηκοότες οἱ στρατηγοὶ, καὶ τὴν πρὸς ἀνδρείαν ὁρμὴν καὶ προθυμίαν κατανοήσαντες τοῦ λαοῦ. συνυνοήσαντες δὲ καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ τόπου βοήθειαν, ὅτι ἐξ ὑπερδεξίων τοῖς ἐν ἐπιπέδῳ καταυλισμένοις μέλλουσιν ἐπιτίθεσθαι, διχῇ διαιροῦσι τὴν δύναμιν. ἐκ τὸ μὲν ἐκκριτον ἄχρις ἑξακοσίων [232] μετὰ τῶν * γε τῶν στρατηγῶν προσβαλεῖν ἐκρίθη τῷ τῶν Βαρβάρων στρατῷ. τὸ δὲ λοιπὸν τὸ ὀλιγάριθμον τῆς Ῥωμαϊκῆς στρατιᾶς, εἰς δόκησιν πλήθους αὐτοῦ που πρὸς τὰ μετέωρα συσκευάσαντες, καὶ σύνθημα δόντες καιροῦ, ἵν' ὅταν οὗτοι προσβάλωσι τοῖς ἐχθροῖς, ἀκεῖνοι σὺν ἀλαλαγμῷ μεγίστῳ καὶ σάλπιγξι, συνηχούντων καὶ τῶν ὀρέων αὐτοῖς, ἐκπληκτικὴν βοὴν ἀναῤῥήξωσιν. αὐτοὶ τὰς πανοπλίας ἐνδύονται, καὶ ἀφανῶς διὰ νυκτὸς τῷ στρατοπέδῳ τῶν δυσμενῶν πλησιάζουσι. πρωῒ δὲ λίαν, ὑπὸ τὸν ἥλιον τὸ ὑπὸ γῆν τελείως παραλλάξαντος ἡμισφαίριον, βοῇ σοβαρᾷ παιανίσαντες, καὶ τὸ, ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΕΝΙΚΗΚΕ, συμβοήσαντες, ἐπιτίθενται τοῖς ἐχθροῖς, συνεπαλαλαξάντων ἀπὸ τοῦ ὄρους καὶ τῶν λοιπῶν. Εὐθὺς οὖν τῷ ἀνελπίστῳ καταπλαγέντες οἱ Βάρβαροι, καὶ μήτε συστῆναι, μήτε τὸ ἐπιὸν πλῆθος ὅσον ἐστὶ λαβόντες καιρὸν κατιδεῖν, μήτ' ἄλλό τι σωτήριον ἑαυτοῖς ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἰσχύσαντες συνιδεῖν, ὥρμησαν πρὸς φυγὴν, τῆς τοῦ βασιλέως τούτους πάντως ἐπιμόνου ἐκδειματούσης δεήσεως καὶ συνελαυνούσης πρὸς ὄλεθρον. τῶν οὖν διωκόντων Ῥωμαίων, καὶ τοὺς μὲ συνόντας συνεχῶς ἐπιβοωμένων στρατηγοὺς, καὶ τὰ τάγματα, καὶ τὸν τῶν Σχολῶν ἀφηγούμενον, καθάπερ αὐτοῖς συντέτακτο, καὶ τῶν φευγόντων εἰς πλείονα φόβον συνελαυνομένων καὶ ταραχὴν, συνέβη μέχρι μιλίων τριάκοντα γενέσθαι τὴν δίωξιν, καὶ τὴν μεταξὺ χῶρον ἀπείροις κατεστρωθῆναι νεκροῖς.

μγ'. Ὅτι καὶ τὸν ἀναιδῆ καὶ θρασὺν ἐκεῖνον Χρυσόχειρα λέγεται, σὺν ὀλίγοις φεύγοντα τῶν περὶ αὐτὸν, ἐπικαταδιώκειν Ῥωμαίων τινὰ, τὸ Πυλάδην παρωνύμιον φέροντα, ὃν συνέβη ποτὲ κατὰ Τεφρικὴν γεγονότα αἰχμάλωτον, διὰ τὸ ἀστεϊσμοῦ μετέχειν καὶ χάριτος, συνήθη καὶ γνώριμον χρηματίσαι Χρυσοχείρι. ὃν ἰδὼν ὁ Βάρβαρος τότε μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ προθυμίας διώκοντα, ἐπιστραφεὶς, Τί σοι, φασὶ, κακὸν, ὦ ἄθλιε, διαπραξάμενος Πυλάδη, ὅτι με οὕτω καταδιώκεις μανιωδῶς, ἐπιθυμῶν

* Ali. Γετῶν manuducentibus Getis; nihil ad rem.

ἀνελεῖν με. ὁ δὲ συντόμως ἀπήρυσεν· Ὅτι τῶν εὐεργετημάτων σου, πάτρων, τὴν ἀμοιβὴν ἀποδοῦναί σοι κατὰ τὴν παροῦσαν ἡμέραν πεποιθὼς εἰμὶ ἐν Θεῷ· καὶ διὰ τοῦτο καταδιώκω ὀπίσω σου. ὡς οὖν ὁ μὲν ἔφευγε διὰ βεβλημμένος τὰς φρένας ὑπὸ Θεοῦ, ἀπεγνωσμένος τε καὶ δειλός, ὁ δὲ ἐφείπετο μετ' εὐτολμίας καὶ θάρσους νεανικοῦ, ἐντυγχάνει τάφρῳ βαθείᾳ ὁ διωκόμενος, ἣν ὑπερπηδῆσαι ὁ ἵππος ἐπιδειλιάσας τι καὶ διώκλαζε. καὶ ἕως περὶ ταύτην ὁ Χρυσόχειρ εἶχε τὸν νοῦν, βάλλει τοῦτον ὁ Πουλλάδης κοντῷ κατὰ τὰς πλευράς. καὶ εὐθέως περιδινηθεὶς τῷ ἀλγήματι, κατερρύη τοῦ ἵππου. εἷς τῶν σὺν αὐτῷ τις, ᾧ Διακονίτζης ἦν τὸ ἐπώνυμον, ἀπὸ τοῦ οἰκείου ἵππου ῥίψας ἑαυτόν, ἐπιμελείας ἠξίου τὸν πεσόντα δεσπότην. καὶ τοῖς οἰκείοις γόνασι τὴν ἐκείνου κεφαλὴν ἐπιθείς, τὸ συμβὰν ἀπωδύρετο. ἐν τοσούτῳ δὲ προσγίνονται τῷ Πουλλάδῃ καὶ ἕτεροι, καὶ καταλαβόμενοι τῶν ἵππων, τὴν Χρυσόχειρος ἀποτέμνουσι κεφαλὴν λειποψυχοῦντος καὶ ἐκλιμπάνοντος. Συγκαταλέγουσι δὲ καὶ τὸν Διακονίτζην ἑαυτοῖς, τῷ τῶν λοιπῶν δεσμίων ἀριθμῷ. οὕτω δὴ παραδόξως καταπολεμηθέντων τῶν δυσμενῶν, καὶ τοῦ Χριστιανικοῦ ὑψωθέντος καυχήματος, συντόμως κατὰ τὸ τῆς χαρᾶς ἀγγέλων προσαποστέλλεται Βασιλεῖ ἡ τοῦ Χρυσόχειρος κεφαλή. Ἐτύγχανε δὲ τηνικαῦτα διάγων κατὰ τὸ Πετρίου λεγόμενον, ἔνθα τὸ σεμνεῖον ἦν ἐν ᾧ τῶν οἰκείων θυγατέρων διατριβαὶ ἐχρημάτιζον. καὶ τῆς κεφαλῆς προσενεχθείσης, τῆς οἰκείας ἀναμνησθεὶς προσευχῆς, καὶ πρὸς τὸν ποιοῦντα τὸ θέλημα τῶν ἐπικαλουμένων αὐτόν, μετὰ δακρύων τὸν τῆς διανοίας ἐκτείνας ὀφθαλμόν, τόξον ἐνεχθῆναι καὶ βέλη προσέταξε, καὶ θᾶττον τὴν νευρὰν ἐντείνας, τρία κατὰ τῆς παλαμναίας κεφαλῆς ἐπιδεξίως ἀφῆκε βέλη, καὶ εἰς οὐδὲ ἓν ὅλως διήμαρτεν· ἐναγισμόν τινα τοῦτον ἄξιον τοῦ δυσσεβοῦς προσαγαγεῖν αὐτῷ οἰηθείς, ἀντὶ τῶν πολλῶν μυριάδων, ἃς διὰ πολλοῖς τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ κατηνάλωσεν ἔτεσι. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν Χρυσόχειρα, καὶ τὴν ἀνθοῦσαν τότε δύναμιν τῆς Τεφρικῆς, τοιοῦτον τὸ τέλος ἐδέξατο συνεργείᾳ Θεοῦ, ταῖς πολλαῖς ἱκετείαις καμφθέντος Βασιλείου τοῦ εὐσεβῶς βασιλεύοντος.

μδʹ. Ἄρτι δὲ τοῦ ἀοιδίμου Πατριάρχου Ἰγνατίου ὁσίως καὶ θεαρέστως τὸν βίον ἀνύσαντος, καὶ ὑπὸ πλουσίᾳ τῇ πολιᾷ καὶ τῇ ἀΰλῳ δορυφορίᾳ τῶν ἀρετῶν, καὶ τῷ παρὰ πάντων μακαρισμῷ τὴν παροῦσαν ἀλλαξαμένου ζωήν, καὶ διαβάντος πρὸς τὴν ἀμείνονα, 133 ἀπέδωκεν αὖθις τὴν ἐκκλησίαν καλῶς, τῷ μὴ καλῶς ἀντιποιεῖσθαι τὸ πρότερον δόξαντι. καὶ κανονικῶς ὁμοίως τότε καὶ κανονικῶς τὸν σοφώτατον Φώτιον ἐπὶ τὴν σχολάζουσαν καθέδραν τῆς Βασιλίδος τῶν πόλεων· οὐ μὴν οὐδὲ πρὸ τούτου διέλειπε φιλοφρονούμενος αὐτὸν καὶ τιμῶν, διὰ τὴν ἐν αὐτῷ παντοδαπὴν σοφίαν τε καὶ ἀρετήν. ἀλλὰ καὶ ἡνίκα τῆς καθέδρας μετέστησεν, οὐδὲν τοῦ δικαίου θέλων ἔχειν ἐπίπροσθεν. ὅμως τὰ εἰς παραμυθίαν οὐδὲν ἐνέλειπε παρεχόμενος· ὅθεν καὶ ἐν τοῖς Βασιλείοις διατριβὴν αὐτῷ δούς, τῶν οἰκείων παίδων ἀπέδειξε παιδευτὴν καὶ διδάσκαλον. οὕτως οὐδένα, καθόσον οἷός τε ἦν, περιεώρα λυπούμενον, ἀλλὰ πᾶσιν εὐμενῶς τε καὶ προσηνῶς προσεφέρετο. καὶ τὸν δυνατὸν τρόπον οὐκ ἠμέλει παραμυθούμενος.

μεʹ. Ἀλλὰ καίπερ οὕτω πατρικῶς τε καὶ κηδεμονικῶς πρὸς τοὺς ὑπὸ χεῖρα διατιθέμενος, οὐκ ἐνέλιπον ὅμως τινὲς μισοῦντες, μᾶλλον δὲ φθονοῦντες καὶ ἐπιβουλεύοντες αὐτοῦ τῇ ζωῇ. Ὁ γὰρ οὕτω λεγόμενος Κουρκούας, ὑπὸ πλούτου καὶ τρυφῆς ἐξυβρίσας, ὡς εἰκός, τυραννίδος ἐρᾷ· καὶ ὁμοφρόνων πλῆθος συνωμότας

mirum munerum in me collatorum, vicem me tibi hodie redditurum, Deo bene propitio, confido, Patrone; ideoque retro te insequor. Præibat itaque illa quasi mente captus ac attonitus, desperata salute, ac nimiam pavidus: Pulades intrepide audacique animo insequebatur, donec ad altam foveam deventum est. Subsistit equus, præ voragine transilire trepidans, titubansque. Dumque circa eam Chrysochir animum intendit, huic Pulades conto latera transfigit; statimque doloris vi circumactus, equo decidit. Tum e comitatu unus, cui Diaconitzæ nomen, se equo proripiens, dominum collapsum procurabat; ejusque capite genibus suis apposito, casum deplorabat. Interim alii Puladæ succrescunt, equisque exilientes, Chrysochiris fere exanimati caput a cervice revellunt. Diaconitzem vero ipsum quoque vinctis aliis adjungunt. Sic pene inaudito eventu, præterque spem omnem debellatis hostibus, ac Christianorum exaltata gloria, cito cum gaudii nuntiis, Chrysochiris quoque caput Imperatori mittitur. Versabatur illa per id tempus apud Petrium, ubi Monasterium erat, in quo ejus filiæ pietatis palæstra exercebantur. Allato capite votorum suorum precumque memor, intentoque in eum cum lacrymis mentis oculo, qui facit voluntatem invocantium eum, afferri ad se arcum ac sagittas præcepit; ejusque nervum tendens, tres a tergo in sceleratum caput sagittas misit, ac ne in una quidem erravit; hanc quamdam impietatis scelerumque dignam expiationem se illi adhibere ratus, pro tantis hominum millibus, quos per multos sui principatus annos perdiderat. Atque hunc finem habuerunt res Chrysochiris, sicque evanuit florentis tunc Tephricæ potentia, opitulante Numine, inque rem pii imperantis Basilii assiduis precibus, facto propitio.

Edit. Paris. pag. 171.

Chrysochir Manichæus occisus.

XLIV. Jam vero, viro inclyto Patriarcha Ignatio sancte Deoque placitis moribus vita perfuncto, opulentaque canitie, ac virtutum obvallante choro, cunctisque laudantibus, virumque prædicantibus vivis exemplo, & ad meliorem vitam translato; ai rursus Ecclesiam rite reddidit, qui non rite sibi ante eam vendicare visus erat; legitimeque ac canonice sapientissimum Photium in Regiæ Urbis vacante Sede constituit; quamquam ne prius quidem, omni eum humanitate accipere, honoremque habere cessabat, qua ille omnis generis sapientia atque virtute præditus erat. Verum quamquam Sede deturbarat, quod sane nihil sibi justitiæ cultu potius esse volebat, nihil tamen quod solandæ viri fortunæ esset, omittebat. Unde etiam assignato ei in Regia habitaculo, liberorum suorum institutorem ac disciplinis præfecerat. Ita neminem, quoad licebat, mœstis illius rebus negligebat; sed cunctis benigne placideque utebatur; ac quibus modis poterat, omni studio levamen adhibebat.

Photii restitutio, defuncto Ignatio.

pag. 172.

XLV. Quamquam vero sic patris humanitate erga subditos afficiebatur, eorumque sedulo curam gerebat, non defuerunt tamen qui eum odio haberent; seu potius qui inviderent, ac vitæ insidiarentur. Nam Curcuas, quem vocant, opibus deliciisque lasciviens, tyrannidem, ut par est, affectabat;

adjunctaque conjuratorum pari animorum consensu turba, aggrediendæ rei commodum tempus expectabat. Uno tamen ex conjuratis ante aggressionem instructas illi detegente insidias, traduntur legibus scelerati. Iterum tamen generosi Imperatoris clementia legum severitatem tantisper mitigavit, ac pœnas moderata est. Excussis itaque oculis ei, qui auctor conjurationis extiterat, reliqui inflictis verberibus ademptisque capillis humanius castigati sunt. Ac illi quidem in eum modum, paterna magis indulgentia, quam herili severitate ad officium sanioremque mentem sunt reducti.

XLVI. Enimvero communes Reip. curæ, & quæ superioribus tropæa restabant adjicienda, somnos ei divellebant. Verum primum castrum Lulum Romanæ rei utilissimum, ipsum munitissimum, superiorum temporum projecta vecordia, eorumque neglectu quæ e re communi forent, cum omni oppidanorum turba ab Agarenis captum, obque loci securitatem iis munitum ac præsidio servatum, prudentia sua ac cura Imperator, munerumque copia, qua vi, qua suasione, Barbarorum ditioni excussit, Romanoque Imperio iterum subjecit. Ea qua & castrum Melvus se illi sponte dedidit, dominumque Imperatorem agnovit. Manichæorum Urbem Catabatalam dictam eo tempore per Duces suos excidit. Non sic tamen delectabat, quod per alios excisa esset atque direpta; ac moleste habebat, quod non suis ipse laboribus tropæa erigebat. Rursus itaque, assumpto Constantino filiorum natu maximo, ut tamquam generoso catulo hostium ei cædis gustum faceret, artisque militaris, nec non fortis audacisque animi inter pericula ipse illi præceptor foret, illo comite adversus Syriam profectus est; veniensque Cæsaream, quæ ad Argeum montem est, primam Cappadocum Urbem, eaque militari ratione suos exercens, avulsam ex eis selectorum partem, velut rimatum, ac speculatum regionem præmisit: ipse cum gravi militia pone ibat, ut pugnacis ensis vivida magis virtus præiret, solidior sequeretur. Desertis illi brevi superatis, arces Psilocastellum & Paramocastellum dissipuerunt, inque illis repertos, captivos duxerunt. Adventantium copiarum metu exterriti Phalacri castri incolæ, sponte Imperatori deditionem fecerunt. Ambri filius Apabdeles Anazarbi Amiras, procul agente Imperatore, barbarico more ferociens; tunc, ejusque præsentia Melitenentium se turmæ commiscens, fuga salutem expedivit; unum hoc sibi ad securitatem idoneum ratus, si lateret, quocumque tandem terræ sinu atque latebra se abdidisset. Hujus irruptionis clade & Causus, sive Catasama, & Rubana, sive Endelechone diripiuntur: itemque Ardala, & quam vocant Eremosycæa. Tunc & Semas ille Taelis filius, qui Tauri montis angustiis insidens, grassando Romanorum fines depopulabatur, ad Imperatorem confugit.

XLVII. Quod si brevius simpliciusque, ac quasi cursim, sic magna annotamus, nemo miretur, ac nec eo nomine criminetur. Simul enim hujusmodi operum facinorumque ce-

Receptum Basilio castrum Lulum, aliaque.

Excisa Catabatala Manichæorum.

Syriaca Basilii expeditio.

Edit. Paris. pag. 173.

Captæ arces & præsidia.

A λαβὼν, καιρὸν ἐζήτει τῆς ἐπιθέσεως. ὡς δὲ πρὸ τούτου τὰ τῆς συσκευῆς ἐξ ἑνὸς τῶν συνωμοτῶν ἐμεμηνύθη τῷ Βασιλεῖ, παραδίδονται τοῖς νόμοις οἱ πονηροί. ἀλλὰ πάλιν ἡ τοῦ γενναίου Βασιλέως φιλανθρωπία τὴν τῶν νόμων αὐστηρίαν παρέθραυσε, καὶ τὰς ποινὰς ἐμετρίαζε. διὸ τοῦ προεξάρχοντος ἐκκοπέντος τοὺς ὀφθαλμοὺς, οἱ λοιποὶ διὰ τῆς εἰς σῶμα πληγῶν καὶ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν τριχῶν φιλανθρώπως ἐσωφρονίζοντο. καὶ οὗτοι μὲν οὕτω, πατρικῶς μᾶλλον ἢ δεσποτικῶς πρὸς τὸ καθεστηκὸς ἐπανήγοντο.

μς΄. Αὐτὸν δὲ οὐκ εἴα καθεύδειν ἡ ὑπὲρ τῶν ὅλων φροντὶς, καὶ τὰ ἔτι περιλειπῆ τρόπαια. ἀλλὰ πρῶτον μὲν, τὸ πλεῖστα τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπικράτειαν B ὠφελοῦν ὀχυρώτατον κάστρον, τὸ Λοῦλον λεγόμενον, τῇ φθασάσῃ περιττῇ ῥαθυμίᾳ, καὶ τῇ τῶν λυσιτελῶν ὀλιγωρίᾳ αὔτανδρον παρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ληφθὲν, καὶ διὰ τὴν ἀπὸ τοῦ τόπου ἀσφάλειαν ὀχυρωθὲν καὶ φρουρούμενον, τῇ οἰκείᾳ συνέσει καὶ ἐπιμελείᾳ ὁ Βασιλεὺς, καὶ τῷ ἀφθόνῳ τῶν δωρεῶν, πειθοῖ τε βίαν προσάγων, τῆς βαρβαρικῆς ἐπικρατείας μετέστησε, καὶ πρὸς τὴν προτέραν ἐξουσίαν τῶν Ῥωμαίων κατήγαγεν. ἀφ᾽ οὗ τε τὸ Μελοῦος κάστρον, πρὸς αὐτὸν ἑκουσίως μετέθετο, καὶ δεσπότην ἑαυτοῦ τὸν Αὐτοκράτορα ἀνηγόρευσε. τὴν δὲ [234] τῶν Μανιχαίων πόλιν Κατάβατλα καλουμένην, κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον διὰ τῶν οἰκείων στρατηγῶν ἐξεπόρθησε. Ἀλλ᾽ οὐ τοσοῦτον C αὐτὸν ἡ δι᾽ ἑτέρων * πόρθησις εὔφραινεν, ὅσον ἠνιᾶτο μὴ τοῖς αὐτοῦ πόνοις καὶ κινδύνοις τὰ τρόπαια ἵστασθαι. διὰ τοῦτο αὖθις τὸν Κωνσταντῖνον τὸν πρῶτον τῶν υἱῶν προσλαβόμενος, ὡς ἂν αὐτὸν οἷα γενναῖον σκύλακα πολεμίων γεύσῃ φόνου, καὶ αὐτὸς αὐτῷ διδάσκαλος τῶν τακτικῶν, καὶ τοῦ πρὸς τοὺς κινδύνους εὐθαρσοῦς παραστήματος γένηται, σὺν αὐτῷ κατὰ Συρίας ὥρμησε, καὶ τὴν [235] πρὸς τῷ Ἀργαίῳ Καισάρειαν τὴν πρώτην τῶν Καππαδόκων πόλιν καταλαβὼν, καὶ τακτικῶς τὸν ὑπ᾽ αὐτὸν ἐξοπλίσας λαὸν λογάδων, ἕνα τούτων μοῖραν ἀποτεμὼν, καὶ ὡς προδιερευνητὰς καὶ προδιόπτας ἔμπροσθεν ἐξαπέστειλε. καὶ κατόπιν αὐτὸς μετὰ τῆς βαρείας δυνάμεως εἵπετο, ἵνα ἐνεργοῦ μαχαίρας ἀγῆται τὸ ἀκμαιότατον· τὸ δὲ ἔτι στιβαρώτερον D ἀπελαύνηται. οἱ τὰς ἐρήμους ὀξέως διαδραμόντες, τὰ φρούρια, τό, τε [236] Ψιλοκάστελλον καὶ τὸ Παραμοκάστελλον ἐξεπόρθησαν, καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς καταληφθέντας ἠνδραποδίσαντο. καταπλαγέντες δὲ τῷ δέει τῆς ἐπιούσης δυνάμεως οἱ τὸ τοῦ Φαλακροῦ λεγόμενον κάστρον οἰκοῦντες, ἑκουσίως τῷ Βασιλεῖ προσεχώρησαν· ὁ δὲ τοῦ Ἀμβροῦ υἱὸς Ἀπάβδελε Ἀναζάρβης Ἀμήρας, ἕως μὲν μακρὰν ἀπεῖχεν ὁ Βασιλεὺς, βαρβαρικῶς ἐθρασύνετο. τότε δὲ μετὰ τῆς τῶν Μελιτηνῶν στίφους φυγῇ τὴν σωτηρίαν ἐπορίζετο μόνην ἀσφάλειαν ἡγούμενος ἱκανὴν, τὸ λαθεῖν, ὅποι γῆς καταδέδυκεν. τῇ δὲ τῆς τοιαύτης ἐφόδου φθορᾷ, καὶ ἡ Καυσοῦ, ἤτοι ἡ [237] Κατασάμας, καὶ τῆς Ῥοβὰμ, ἤτοι E τὰς Ενδελεχόνης ἡ πόρθησις γέγονεν. ἅμα δὲ καὶ ἡ τῆς Ἀρδάλω. καὶ ἡ τῆς οὕτω λεγομένης Ερημοσυκαίας. ὅτε καὶ Σήμας ἐκεῖνος ὁ τοῦ Ταὴλ, τὰς δυσχωρίας κατέχων τοῦ Ταύρου, καὶ ἐξ ἐφόδου τὰς τῶν Ῥωμαίων λυμαινόμενος ἐσχατιὰς, πρὸς τὸν Βασιλέα κατέφυγεν.

μζ΄. Εἰ δὲ συντόμως καὶ ψιλῶς τὰ οὕτω μεγάλα εἰσὶ κατ᾽ ἐπιδρομὴν ἀπαγγέλλομεν, μηδεὶς θαυμαζέτω, ἀλλὰ μηδὲ ἐγκαλείτω. ἅμα γὰρ

* τέρψεσι.

234.

235.

236.

237.

γὰρ τὴν ταχύτητα τῶν πράξεων ἐκείνων μιμεῖσθαι ἡ διήγησις ἔοικεν, καὶ διὰ τοῦτο οὕτως ἐστὶν ἁπλᾶ τε καὶ ἐπιτρέχουσα. θᾶττον γὰρ ᾑρέθη τότε ἐκεῖνα, καὶ τῶν πράξεων ἔλαβε τὴν συντέλειαν, ἃ νῦν ἀπήγγελται. ἄλλως τε καὶ ἐπεὶ ὁ χρόνος ἤδη ῥεύσας διὰ μέσου πολὺς τὰ καθ' ἕκαστα τῶν ἔργων διὰ τῆς μεταξὺ σιγῆς οἷον ἐμαύρωσε, καὶ οὔτε παρατάξεων τρόπους, οὔτε προσβολῶν ἐφόδους, οὔτε φαλαγγῶν ἐκτάσεις καὶ συστολάς, οὔτε στρατηγημάτων ἐπικαίρους χρήσεις εἰδέναι καὶ ἀπαγγέλλειν ἔχομεν, οὐκ ἔστι περὶ τὰ κατὰ μέρος ἐγχρονίζειν, καὶ οἷον ἐμφιλοχωρεῖν, ἐξ ὧν πλατύνεται τὸ διήγημα. τὰ δὲ ἀμάρτυρον ἔχοντα τὴν πίστιν, εἰ καὶ λέγεται πολλάκις, ἀλλ' ἡμεῖς ἀβασανίστως προσδέχεσθαι οὐ βουλόμεθα, διὰ τὸ μὴ δόξαι πεπλασμένην μὴ γεγονότων πραγμάτων διήγησιν ἀνατιθέναι τῷ Βασιλεῖ. μάλιστα ὅτι οὐδὲ ἐκεῖνος ἔτι ζῶν, τὰ πρὸς χάριν θωπευτικῶς ὑποτρέχοντα ῥήματα ἐφαίνετο προσιέμενος. οἱ δὲ μηδὲ τὰ παρὰ πάντων ὁμολογούμενα δυνάμενοι, ἢ σχολάζοντες παραδοῦναι γραφῇ, σχολῇ γε ἂν περὶ τὰ ἀμφίβολα τὸν λόγον ἀπομηκύνοιμεν. Ἀλλ' ἀνακρουέσθω, καὶ καθ' ὁδὸν τῆς ἐξ ἀρχῆς διηγήσεως ὁ λόγος ἀνατρεχέτω.

μη'. Μετὰ ταῦτα τοίνυν τὸν [218] Ὀνοπνίκτην λεγόμενον ποταμόν, καὶ τὸν Σαρὸν διαπεράσας ὁ Βασιλεὺς μετὰ τοῦ στρατεύματος, ἦλθε πρὸς Κουκουσόν, καὶ τὰς ἐκεῖσε λόχμας ἐμπρήσας, καὶ τὴν ἄβατον τῇ δένδρων ἐκτομῇ βατὴν πεποιηκώς, τῶν ἐν ταύταις λόχων ἐκράτησε. πρὸς δὲ τὴν Καλλίπολιν καὶ Παδασίαν φθάσας, εἶτα διὰ δυσβάτων ὁδεύων ὁδῶν, τοῦ ἵππου ἀποβάς, διεξῄει τὰ στενὰ τῆς ὁδοῦ, διὰ τοῦ οἰκείου κόπου, τὸ ἀσθενὲς τῶν ὑπὸ χεῖρα παραμυθούμενος. Τηνικαῦτα δὲ τῇ Γερμανικείᾳ προσβαλών, ἐπεὶ τὸ ἀνθιστάμενον ἅπαν ἐκ ποδὸς ὑπεχώρει, καὶ τοῖς τείχεσι συνεκλείετο, καὶ οὐδεὶς τῶν πολεμίων ἐτόλμα εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, τὰ περὶ αὐτὴν πάντα πυρὶ παραδούς, καὶ [219] τὰ πρὸ τῆς πόλεως κάλλη ὡς πεδίον δείξας ἀφανισμοῦ [240] πρὸς Ἀδατα παραγίνεται. τῶν δὲ τῆς τοιαύτης πόλεως μὴ τολμώντων ἐν τοῖς ὑπαίθροις διαγωνίζεσθαι, ἀλλ' ἐντὸς τῶν τειχῶν συνελαθέντων, καὶ διεγνωκότων τὴν πολιορκίαν ὑφίστασθαι, αὐτὸς τὰ πρὸ τῆς πόλεως καταληϊσάμενος, καὶ τὸ παρακείμενον πολίχνιον, ὅπερ ἐκάλουν Γέροντα, ἐκπορθήσας, καὶ διαρπαγῆναι ἀφείς, ἐφ' οἷς καὶ προθυμοτέρους ἀπὸ τῶν ὠφελειῶν πρὸς τὸ πονεῖν τοὺς στρατιώτας πεποιηκώς, αὐτοῖς προσβάλλει τοῖς τείχεσι, καὶ τῇ πρὸς πολιορκίαν ἐκέχρητο μαχαναῖς, καὶ ἐπ' ἐλπίδος ἦν οὐ μικρᾶς διὰ τὸ βάρος τῆς περὶ αὐτὸν δυνάμεως, κατὰ κράτος τὴν πόλιν ἑλεῖν. Ὁρῶν δὲ τοὺς ἔνδον ἀδεῶς τὰ προσπίπτοντα φέρεσθαι, καὶ οὐ ταραττομένους ἐπὶ προδήλῳ σχεδὸν ὀλέθρῳ τῆς πατρίδος αὐτῶν, ἐφ' ὅτῳ πεποιθότες ὀλίγον αὐτοῦ λόγον τοῦ δοκεῖν ποιούμενοι φαίνονται, ἐπυνθάνετο. καὶ δὴ παρ' ἑνὸς ἀκούσας τῶν ἐγχωρίων, ὡς ὑπό τινος τῶν παρ' αὐτοῖς εὐλαβῶν, εἴτε ἀπό τινος θειοτέρας γνώσεως, εἴτε ἀπὸ ἐπιστημονικῆς μεθόδου γινώσκοντος, πληροφορίαν δεδεγμένοι τυγχάνουσιν, οὐχ ὑπὸ σοῦ τοῦ νῦν πολιορκοῦντος αὐτούς, ἀλλ' ὑφ' ἑτέρου τινὸς τῶν κατὰ τὸ γένος σοι προσηκόντων, Κωνσταντίνου καλουμένου, πεπρωμένον εἶναι τὴν τοιαύτην ἁλῶναι πόλιν· καὶ διὰ τοῦτο τοῖς προσπίπτουσι μὴ ἐκπλήττεσθαι. τοῦ δὲ τὸν υἱὸν ἐπιδείξαντος, καὶ ὡς οὕτω καλεῖται διδάξαντος, καὶ μηδὲ τὸ παρ' αὐτοῖς, εἰπόντος, διαπίπτειν πάν-

A lectitatem narratio æmulari videtur; quasi sic leviter simpliciusque transcurrit. Citius enim tunc illa capta præsidia designataque facinora, quam nunc a me narrata sunt. Præterea, cum longi jam temporis mora, res singulas gestaque facinora silentio velut obscurarit; ac nec pugnarum modos, nec ex impetu aggressiones, neque exporrectas contractasque phalanges, nec stratagematum pro tempore usus, vel scire possimus, vel anuntiare; non est cur circa singula tempus teramus, libenterque in illis immoremur, unde narratio dilatatur. Quæ autem nullo certo teste tradita sunt, etsi crebro rumore ferantur, atque in ora vulgi volitent, nos tamen ut sine examine amplectamur, B induci non patimur, ne confictam, eorum quæ nec gesta quidem sunt, narrationem Imperatori appingere videamur. Ac vel maxime, quod nec illi dum in humanis adhuc ageret, quæ alii velut assentandi gratia verba insinuarent, lubens videbatur admittere. Nos vero, qui ne ea quidem, quæ omnium ore testata sunt, scriptorum monumentis consignare valemus, aut per otium possumus, vix certe in iis quæ dubia sunt sermonem protraxerimus. Verum retroagatur oratio, & in viam recurrat, quam sibi ab exordio narrationis proposuit.

Edit. Paris. pag. 174.

XLVIII. Secundum hæc Imperator Onopnictem fluvium & Sarum cum exer- C citu trajecit, venitque Cucusum: ibique succensis lucis, & arboribus excisis, loca itineribus invia, in commoda redegit, atque in eis palantes cohortes dissipavit. Inde Callipolim & Padasiam cum venisset, locisque asperis ac confragosis iter haberet, equo descendens, pedes ipse viæ angusta emetiebatur, labore suo, subditorum infirmas vires recreans. Tum Germaniciam petens, cum adversarii omnes e vestigio cederent, intraque mœnia sese continerent, nec qui manum conserere auderet ullus esset, cunctis circa eam igni absumptis, ac suburbanis misere desolatis atque vastatis, Adatam pervenit. Oppidani aperto marte certare non ausi, intraque mœnia compressi, obsidionem D sustinere statuerunt. Imperator suburbana depopulatus, excisoque vicino oppidulo, cui nomen Gero, prædam militibus concessit; ejusque emolumento animosioribus redditis, eisque ad laborem addita alacritate, in muros ingruit; machinisque adhibitis spe fovebatur, eaque non levi, quibus fretus robustis copiis erat, Urbem vi expugnatum iri. Videns autem obsessos metu solutos oppugnationem ferre, jamque aperto fere patriæ excidio nihil obturbari, sciscitabatur, *Qua confidentia, nullam sui rationem habere viderentur?* Audiensque ex quodam indigenarum, *A viro apud eos religioso pioque (sive ille ex diviniore afflatu, sive scientiæ alicujus præceptis instructus tenebat) certio se acce-* E *pisse, Non ab illo, qui nunc obsideret, sed ab alio quodam ei genere conjuncto, Constantino nomine, in fatis esse, ut urbs diriperetur; eamque ob rem illius assultibus animum non despondere.* Illo Filium monstrante, sicque eum vocari dicente; *Nec prorsus cassum fore vaticinium, tametsi illorum urbs ab eo caperetur?* Respondit is, qui oraculum referebat, *Non adhuc illum esse Con-*

Germaniciæ direptus ager.

Adata obsessa.

Adata non capiendæ a Basilio vaticinatio.

ſtantinum, qui illorum Urbem eſſet everſurus; ſed alium quempiam illius nepotum, poſt longam ſatis annorum ſeriem. His Imperator prope ira concitus, ſatagenſque ipſo opere inanem temere ſparſum rumorem, quod ſic jactabant, evincere, majori quam antea vi ac conatu, oppugnationi inſtabat. Videns vero, quicquid operæ enoferret, nihil ſe proficere, nec ulla firma ſatis ſpe ſubnixum eſſe; conſideranſque non leve exercitus damnum, quod ſub die, algente cœlo noctes ageret; pluriſque ducens ſuos incolumes ſervare, quam hoſtes capere ac ſubigere, ante hyemem recedere operæpretium putavit. Sed hæc hactenus. Nobis vero ſubit mirari, qui poſt tantum temporis vaticinii illius eventum conſpeximus, Quænam tanta apud Barbaros illos ſeque exacta cognitio ac veritatis comprehenſio, qui nec vitæ, nec religionis cultu admodum probati ſint? Cum enim ille tunc Urbem capere non potuerit, nunc noſtris temporibus Conſtantinus Purpuræ ſurculus, ſapientiſſimi Leonis filius, ac illius nepos, ſingulari ſibi munere iſtud uſurpavit; adſcriptumque illi eſt facinus internecionis incolarum Adatæ. Proinde, ut auctor Homerus eſt, *Bonum erat defuncti filium relictum eſſe*; quo nimirum, ultor eorum quæ in avi majeſtatem illi proterve auſi fuerant, palam filius ſervaretur. Verum veſtigium rurſus oratio repetat, & quæ ſequentia ſunt, eloquatur.

XLIX. Tunc itaque Imperator, multis captis ac manubiis refertum exercitu, ubi captivorum onus ob viæ anfractus difficiles ipſamque ejus longitudinem, enſe levari juſſerat, ad reditum adjecit animum, ingentem ſui metum Agaris nepotibus relinquens. Timens vero ne ſe inter anguſta locorum hoſtes adorirentur (noverat enim ſtultam eam Imperatoris vocem eſſe, *Non putaram*) ſuorum manipulis in ſubſeſſis opportune locatis, plures eorum qui ſe alios capturos arbitrabantur, vivos cepit. His rebus, Abdelomelis locorum Reguli fractus animus; miſſiſque oratoribus, veniam ac pacem rogat, probum ſe ſervum exque animo deditum fore pollicitus, locaque ſubjecturum ac traditurum. Votis annuens Imperator, poſtulata conceſſit, ac deinceps ſocium adverſus tribules ſpontaneum habuit. Hinc rurſus Argeo monte pertranſito, cum Cæſaream veniſſet, victoriæ nuntios ex Colonia & Lullo accepit; ſignaque præſto erant, manubiorum & captivorum ingens copia ex Tarſi & Manichæorum oppidis convecta. Inter quos ingentem Curtorum oblatam turbam, necari præcepit; quippe cum vix quicquam frugis ex illis expectaretur, nec exercitus oplmis jam ſpoliis onuſtus, ſecum eos habere vellet ac advehere, inutile impedimentum itineris. Medæum reductus Imperator, ſparſis in ſuos muneribus, ac pro cujuſque virtute ac præſtantia collatis honoribus, omnique humanitate omnibus acceptis, dimiſſiſque ad hyberna cohortibus, iter proſequebatur. Venienſque Byzantium, priori more victoriæ coronam Patriarchæ manu, fauſtaſque a populo triumphales voces accepit.

L. Jam porro annis ſuperioribus Tephricæ depreſſa potentia ac pene extincta, Tarſitarum reviviſcere ac

Edit. Pariſ. pag. 175.

Homer.

Captivorum demeſſio.

Occupatæ Baſilio locorum anguſtiæ.

Abdelomelis deditio.

Curtorum captivorum cædes.

pag. 176.

A τις πυθόχρηστος, ὃν τῷ νῦν τὴν πόλιν ἁλίσκεσθαι. Οὐ τοσοῦτον, ὁ ἐξηγούμενος ἔλεγε, τὸν Κωνσταντῖνον ἐκεῖνον εἶναι, ὃς αὐτὸς μέλλει τὴν πόλιν ποιεῖσθαι ἀνάστατον· ἄλλον δέ τινα μετὰ χρόνον συχνὸν τῶν ἀπογόνων τῶν σῶν. ἐφ' οἷς ἐκεῖνος οἷον διοργισθεὶς, καὶ βουληθεὶς ἐξελέγξαι δι' ἔργου λόγον ἄλλως κενὸν τὸ λαλούμενον, συντονώτερον τῆς πολιορκίας ἀνθήψατο, καὶ ἐνεργεστέρον ἐχρήσατο ταῖς παρασκευαῖς. ὡς δὲ πάντα ποιοῦντος αὐτοῦ ἑώρα μάτην προβαίνουσαν τὴν σπουδὴν, μηδὲ ἐπί τινος ἀσφαλοῦς ἐλπίδος ἑδρασθῆναι δυνάμενον· ἐνενόει δὲ καὶ τὴν ἐν ὑπαίθρῳ τοῦ πλήθους ἐν τόποις κρυμώδεσι κάκωσιν, τοῦ τοὺς πολεμίους ἑλεῖν κρεῖττον τὸ τοὺς οἰκείους περισώσασθαι λογισάμενος, πρὸ χειμῶνος ἀναχωρῆσαι λυσιτελὲς ἐδοκίμασε. καὶ ταῦτα B μὲν ταῦτα. ἡμῖν δὲ θαυμάζειν ἐπέρχεται, τὸ μετὰ τοσοῦτον χρόνον τῆς προρρήσεως ἐκείνης ἰδοῦσι τὴν ἔκβασιν. τίς ἡ ἐν τοῖς Βαρβάροις ἐκείνοις, καὶ οὐδὲ πάντη τὰ περὶ τὸν βίον ἢ τὸ σέβας χρηστοῖς, ἀκριβὴς οὕτω γνῶσις, καὶ τῆς ἀληθείας κατάληψις; καὶ γὰρ ἐκείνου μὴ δυνηθέντος τότε τὴν πόλιν ἑλεῖν, νῦν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων χρόνων, Κωνσταντῖνος ὁ τῆς πορφύρας βλαστὸς, ὁ Λέοντος μὲν τοῦ σοφωτάτου υἱὸς, ἐκείνου δὲ υἱωνὸς, τὸ τοιοῦτον προτέρημα ἀπηνέγκατο, καὶ ἐπιγέγραπται τῷ κατορθώματι τῆς παντελοῦς ἀπωλείας τῶν οἰκούντων τὴν Ἀδάταν[241], Ὡς ἦν ἄρα, καθ' Ὅμηρον, ἀγαθὸν καὶ παῖδα καταφθιμένοιο λιπέσθαι, ἵνα τιμωρὸς ὁ παῖς τῶν εἰς τὸ πατρῷον κράτος ἀποθρασυνθῆναι τολμησάντων περιφανῶς διασώζηται. ἀλλ' εἰς ἴχνος αὖθις C ὁ λόγος παλινδρομείτω, καὶ δηλούτω τὰ ἑξῆς.

μθ'. Τότε τοίνυν ὁ Βασιλεὺς, πολλῆς αἰχμαλωσίας καὶ λαφύρων ἐμπλήσας τὸ στράτευμα, εἶτα τοὺς αἰχμαλώτους διὰ τὸ δύσβατον καὶ πολὺ τῆς ὁδοῦ τῷ ξίφει κελεύσας ἀποφορτίσασθαι, ἐπανόδου ἐμνήσθη, πολὺ δέος αὐτοῦ τοῖς τῆς Ἄγαρ ἐγγόνοις ἀπολιπών. προσδοκήσας δὲ ὅμως ἐπίθεσίν τινα κατὰ τὰς στενὰς τῶν τόπων (ᾔδει γὰρ κακὴν εἶναι φωνὴν Στρατηγοῦ τὸ, Οὐκ ἂν προσεδόκησα), καὶ λόχους ἐν τοῖς ἐπικαίροις ὑφεὶς, πολλοὺς τῶν ἄλλους ἑλεῖν οἰομένων ἐζώγρησεν. ἅπερ ὁ Ἀβδελομὲλ ἐκεῖνος ἰδὼν, ὃς τῶν ἐκεῖσε τόπων ἐκυρίευε, πρέσβεις πέμψας, ἀδείας καὶ εἰρήνης ἐδεῖτο τυχεῖν, εὐγνώμονα δοῦλον ἑαυτὸν γενέσθαι καθυπισχνούμενος· καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ κρατουμένων χωρίων καὶ τό- D πων ποιούμενος τὴν ὑπόταξιν καὶ ἐγχείρησιν. οὗ τὴν δέησιν ὁ Βασιλεὺς δεξάμενος, τὸ αἴτημα δέδωκε, καὶ σύμμαχον αὐτὸν τὸ ἀπὸ τοῦδε κατὰ τῶν ὁμοφύλων εἶχεν ἐθελοντήν. Ἐκεῖθεν δὲ πάλιν τὸ τοῦ Ἀργέως διελθὼν ὄρος, καὶ πρὸς Καισάρειαν γενόμενος, ἔκ τε Κολωνείας καὶ Λούλου, ἐπινικίους ἀγγελίας ἐδέξατο. ἠκολούθει δὲ καὶ τὰ σύμβολα, λαφύρων καὶ αἰχμαλώτων πλῆθος, ἅπερ ἀπὸ τοῦ φρουρίου τῆς Ταρσοῦ καὶ ἀπὸ Μανιχαίων ἐτύγχανε πόλεων. ἔνθα καὶ πλεῖστον ὄχλον τῶν Κούρτων προσενεχθέντα, ἀποσφαγῆναι προσέταξεν. εἰς οὐδὲν γὰρ σχεδὸν ἐτύγχανον χρήσιμοι, καὶ προκαταπεπλησμένον ὑπάρχον τὸ στράτευμα, οὐκ ἐβούλετο καὶ τούτους ἔχειν δύσχρηστον παρενόχλημα. ἐν Μηδαίῳ δὲ γεγονὼς ὑποστρέφων ὁ Βασιλεὺς, καὶ τιμὰς E ἀπονείμας τοῖς ὑπ' αὐτὸν, καὶ ἀναλόγως τῆς οἰκείας ἑκάστου ἀρετῆς προβιβάσας καὶ φιλοφρονησάμενος, καὶ πρὸς παραχειμασίαν ἀφεὶς, εἴχετο τῆς ὁδοῦ· καὶ τὴν βασιλεύουσαν φθάσας, κατὰ τὸ πρότερον ἔθος παρὰ τοῦ Πατριάρχου τὸν τῆς νίκης ἐδέξατο στέφανον, καὶ παρὰ τοῦ δήμου τὰς ἐπινικίους φωνάς.

ν'. Ἤδη δὲ τοῖς οἰχομένοις χρόνοις ἀπαυθαδισάσης καὶ παντάπασιν ἀπεσβηκυίας τῆς Τεφρικῆς, ἡ τῶν

241.

Ταρσιτῶν ἰσχὺς ἀναθάλλειν καὶ αὐξάνεσθαι ἤρχετο. καὶ πάλιν ἀπὸ τούτου, αἱ τῶν Ῥωμαίων ὁρίων ἐσχατιαὶ συνεχῶς ἐπιέζοντο. τὸ τηνικαῦτα Ἀνδρέας ἐκεῖνος ὁ ἐκ Σκυθῶν, πολλάκις ἠνδρίσατο κατ' αὐτῶν· καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἀναλόγως δυνάμεως, πολλοὺς τῶν εἰς προνομὴν ἐκτρεχόντων, καὶ τοῦ ὅλου ἀπορρηγνυμένους στρατεύματος, ἀνῄρει καὶ αἰχμαλώτους ἐλάμβανε. καὶ ὡς ἱκανὰ τεκμήρια ἀνδρείας τε καὶ συνέσεως καθεκάστην ἐξέφερεν, εἰς τὸ τῶν Πατρικίων προῆλθεν ὑπὸ τοῦ Βασιλέως ἀξίωμα, καὶ εἰς τὴν τῶν Σχολῶν ἀρχήν. καὶ τότε δὲ μᾶλλον ἀπὸ μείζονος ἐξουσίας τε καὶ δυνάμεως πολλάκις ἐμφανέσι μάχαις πρός τε τοὺς ἀπὸ Μελιτηνῆς καὶ τοὺς ἀπὸ Ταρσοῦ παρετάξατο, καὶ νενίκηκε. γράψαντος δέ ποτε πρὸς αὐτὸν τοῦ ἀμηρεύοντος τῆς Ταρσοῦ λόγους βλασφημίας καὶ ἀπονοίας μεστοὺς κατὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Θεοῦ, καὶ τῆς ὑπεραγίας αὐτοῦ Μητρὸς, Ὅτι ἴδω τί σοι ὁ τῆς Μαρίας ὠφελήσει Υἱὸς, καὶ αὐτὴ ἡ τοῦτον γεννήσασα, ἐν τῷ μετὰ δυνάμεως ἀδρᾶς ἀπιέναι με κατὰ σοῦ. λαβὼν ἐκεῖνος τὸ λοίδορον γραμματεῖον, μετὰ δακρύων πολλῶν τῇ εἰκόνι τῆς Θεομήτορος, ἐγκαλισμένον φερούσης καὶ τὸν Υἱὸν, προσανέθετο, προσειπών, Ἰδὲ ὦ Μῆτερ τοῦ Λόγου τε καὶ Θεοῦ, καὶ σὺ ὁ προαιώνιος ἐκ Πατρὸς καὶ ὑπὸ χρόνον ἐκ τῆς μητρὸς, οἷα ὀνειδίζει καὶ ἐφρυάξατο κατὰ τοῦ σοῦ περιουσίου λαοῦ ὁ βάρβαρος οὗτος καὶ ἀλαζὼν, ὁ νέος Σενναχηρὶμ, καὶ γενοῦ βοηθὸς καὶ ὑπερασπιστὴς τῶν δούλων σου, καὶ γνώτω πάντα τὰ ἔθνη τὸ κράτος τῆς δυναστείας σου. Ταῦτα πρὸς Θεὸν μετὰ συντετριμμένης καρδίας καὶ δακρύων πολλῶν προσευξάμενος καὶ εἰπὼν, ἄρας τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις, ἄπεισι κατὰ Ταρσοῦ. καὶ δὴ κατὰ τόπον γενόμενος, ὃς λέγεται Ποδανδὸς, ἔνθα καὶ ὁ ὁμώνυμος ῥεῖ ποταμὸς, τὸ Βαρβαρικὸν εὗρεν ἀντιπαρατεταγμένον στράτευμα. προσβαλὼν δὲ μετὰ τῆς εἰς Θεὸν πεποιθήσεως ὁ γενναῖος οὗτος μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν ἁπάσης δυνάμεως, καὶ τοῖς παρακλητικοῖς τῶν λόγων πρότερον πρὸς τὸν ἀγῶνα ἐπιρρώσας, καὶ πολλὰ καὶ συνέσεως καὶ ἀνδρείας ἔργα ἐπιδειξάμενος, καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν δὲ ὑποστρατήγων, ταξιαρχῶν τε καὶ λοχαγῶν καὶ σύμπαντος τοῦ πλήθους ἀνδρείως ἀγωνισαμένων, τρέπεται φόνῳ πολλῷ τὸ τῶν Βαρβάρων πλῆθος, πρότερον αὐτοῦ πεσόντος τοῦ Ἀμηρᾶ, καὶ τῆς περὶ αὐτὸν ἀνθούσης πάσης δυνάμεως. ὀλίγοι δέ τινες τῶν ἐπὶ τοῦ χάρακος καὶ τῶν ἐν ἐσχάτοις που τεταγμένων, διαφυγόντες μόλις τὸν κίνδυνον, πρὸς Ταρσὸν ἀποσώζονται. θάψας οὖν τοὺς οἰκείους, τοὺς δὲ πολεμίους εἰς ἕνα χῶρον συναγαγὼν, καὶ μέγαν ἀπὸ τούτων ποιησάμενος κολωνὸν, ὡς ἀντὶ στήλης εἶναι καὶ τοῖς μετέπειτα, εἰς τὰ οἰκεῖα ὑπέστρεψε μετὰ λείας καὶ λαφύρων καὶ αἰχμαλώτων πολλῶν, σωφρόνως περὶ τὴν νίκην διατεθεὶς, καὶ μόνου Θεοῦ τὸ ἔργον ποιούμενος, κἀκείνῳ περιγράφων τὴν στρατηγίαν, καὶ τὸ μέγα τοῦτο ἐκνίκημα. διὸ καὶ δείσας μὴ ἀπληστίᾳ νίκης καὶ τῇ ἐφέσει τοῦ πλείονος, καὶ τὰ προυπηργμένα, οἷα συμβαίνει πολλάκις, τὸ τῆς Νεμέσεως λυμήνηται φθονερὸν, ἀπέσχετο τοῦ πρόσω χωρεῖν. δῆλα δὲ τὰ καταπραχθέντα τῷ Αὐτοκράτορι ποιησάμενος, ἐκωλύθη διὰ τὸν τῶν ὁμοτίμων φθόνον, ἄξια τῶν ἔργων βραβεῖα λαβεῖν· οἳ συνεχῶς διεθρύλλουν προκαταλαμβάνοντες τὰς βασιλικὰς ἀκοὰς καὶ τὸν ἄνδρα διαβάλλοντες, ὡς ἐθελοκακήσαντα, καὶ ἀποστερήσαντα Ῥωμαίους τὴν ἅλωσιν τῆς Ταρσοῦ.

Constant. Porphyrog. Basilius Macedo.

augescere cœperat; rursusque Romanæ ditionis fines jugiter infestabant. Adversus illos per hæc tempora Andreas ille Scytha haud raro fortiter egerat, proque copiarum suarum ratione, multos eorum qui prædatum excurrebant, a toto avulsos exercitu interfecerat atque ceperat. Cumque adeo egregie in dies fortitudinis ac prudentiæ argumenta satis ederet, Patricii auctus dignitate, ac Scholis ab Imperatore præfectus est. Tuncque majori potestate ac copiis, acie conserta cum Melitenensibus Tarsensibusque, & pugnavit, & vicit. Quandoque vero Tarsi Amera, verba mittendo impietatis & amentiæ plena adversus Dominum nostrum Jesum Christum ac Deum sanctissimamque ejus Parentem; *Experiar*, ajebat, *an tibi commodum allaturus sit Mariæ Filius, ipsaque illius Mater, ubi copiosa validaque manu adversus te profectus fuero.* Accepit ille conviciantis Epistolam, multisque lacrymis, sanctæ Dei Genitricis Filium in sinu ac ulnis gestantis Imagini eam apponens, ait: *Vide Verbi Deique Mater, Tuque, qui prææternus ex Patre, exque Matre tempori obnoxius es, quantum Barbarus iste, insolensque ac novus Sennacherim conviciatus sit, fremueritque adversus populum tuum peculiarem. Adjutor esto ac defensor servorum tuorum; sciantque omnes gentes robur potentiæ tuæ.* Hæc ad Deum contrito corde, multisque lacrymis comprecatus atque locutus, assumptis Romanis cohortibus adversus Tarsum proficiscitur. Atque ubi ad locum venit, cui Podando nomen (ubi etiam recurrit fluvius ejusdem nominis) in adversam hostium aciem incidit; fiducioque in Deum posita vir fortis animi, cum omnibus copiis, iisque hortatoriis verbis ad pugnæ aleam serio ante animatis, hostium impetum suscipit; multisque prudentiæ ac fortitudinis editis facinoribus, nec non Legatis, Centurionibus, Manipularis, ac reliqua omni militari turba strenue dimicantibus, ingenti strage Barbarorum exercitus funditur; ipso prius Amera cæso, omnique ejus florenti exercitu. Pauci in castris extremaque acie constituti, vix periculo elapsi, Tarsum recipiuntur. Suis itaque sepultis, hostibusque in unum locum aggestis, magnoque ex eis instar tituli in monumentum extructo tumulo, cum spoliis & manubiis multisque captivis, ad sua reversus est; moderate se in victoria gerens, unique Deo facinus adscribens, illique tribuens & militarem Ducisque sic felici exitu solertiam, & ingentem hanc victoriam. Quare etiam veritus, ne insatiabili victoriæ ardore majorisque compendii cupiditate, ipsa jam parta, uti non raro usu venit, invida Nemesis labefactaret, impetu inhibito substitit. Perlato ad Imperatorem earum quæ illi strenue gesta erant nuntio, obstitit æmulorum pari dignitate invidia, ne pro operum merito præmia digna reciperet. Nempe occupantes Imperatoris aures viroque detrahentes, jugiter obtundebant, ac calumniabantur, quasi is consulto rem Romanam prodidisset, atque Tarsi excidio privasset. *Cum enim Deus*, ajebant, *in manus nostras tradidisset, si victoriam persecutus esset, plena*

Andreas Scythæ virtus.

Edit. Paris. pag. 177.

fiducia milite, ex pugnæ jam illi confertæ gloria, Ducis ignavia nobis erepta est. Dum hæc sæpius dicuntur, Imperator falsa persuasione decipitur. (Falluntur enim plerumque etiam viri prudentes, per eos, qui ea quæ ex animo sunt ac placent, illis loquuntur) abrogatoque Andreæ imperio, ut qui strenuis facinoribus hostes insequendo non satis institisset, ejus loco Cestam illum, Stypiotam dictum, ordinibus præficit, omnisque exercitus doctorem constituit, abs se Tarsum expugnatum iri pollicentem, aliaque multa & fortia se peracturum, stolide nimis existimantem atque jactantem.

Sentent.

Stypiotes Andreæ subrogatus ordinum ductor.

LI. Is statim Romanis omnibus cohortibus assumptis, susceptaque in Tarsum expeditione, ostendit Andream non segnem atque timidum, sed cautum & prudentem atque optimum militum Ducem. Barbaros enim prædam paratam ratus, nec eorum quæ e re essent quicquam ante considerans, nec locis occupatis prior ipse insidias locans, aut Imperatoriæ peritiæ ac consilii solertiæque dignum aliquid animo agitans, Tarso appropinquat, in loco quem Chrysobullum vocant, dementi animo inconsiderataque audacia ac temeritate. Barbari incautum considerantes hominis genium, quod neque loca tuta occupaverat, nec convenienti vallo ac fossa castra muniebat, neque aliud quid præstiterat, eorum quæ cati ac solertes Duces præstruere solent, victoriam dolo parare deliberant, incautumque ac curis solutum noctu aggrediuntur, stratagemate usi, pro eorum in angustum redactis rebus, afflictaque fortuna, uti rei probavit eventus, plane solerti ac commodo. Cum enim ea accepta ab Andrea clade pauci essent, ac minuto numero, rei discrimine ad fraudes necessario versi sunt. Multis namque conductis equis, ab eorum caudis coria sicca suspendunt; tumque una tessera in multas Romani exercitus partes immittunt; ipsique postmodum variis ex locis, tympanis perstrepentes, exertis ensibus in medium vallum insiliunt. Consternatis itaque turbatisque Romanorum animis, & per tumultum equis pariter virisque invicem collidentibus, Barbari potiti victoria sunt, immensa Romanorum strage, plerisque a suis inglorie obtritis ac suffocatis. Sic pene inaudito casu præterque spem omnem victores Ismaelitæ, Romanique Imperii nervis excisis, tympanorum strepitu ac barbarico barritu Pæana concinebant. Hunc finem stolidæ expeditionis adversus Romanos livor attulit, ac tale tropæum adversus eos, quibus paulo ante fauste cesserat, maligna Nemesis posuit. Verum sic quidem se res Orientis habebant, Basilio pio religiosissimoque Imperatore.

Edit. Paris. pag. 178.

Tarsensium stratagema, exque illo victoria.

LII. Quæ autem ad Occidentem spectant, narraturus accedo. *Eadem ac reliqua ratione*, etiam rebus Occidentis majorem in modum Michaele Imperatore neglectis, totaque fere Italia, quanta novæ nostræ Romæ cesserat, potissimaque Siciliæ parte, Carthaginensium armis debellata atque Barbaris vectigali facta. Ad hæc etiam qui in Pannonia & Dalmatia, ac qui ultra hos Scythæ, Chrobati scilicet & Serbli & Zachlumi; Terbuniotæ item & Canalitæ & Dio-

Res Occidentis Michaele Imperatore.

A Ὅτι γάρ φασιν, εἰς χεῖρας ὑμῶν τούτους δέδωκεν ὁ Θεὸς, εἰ ἐπεξῆλθε τῇ νίκῃ, τεθαρρηκότως τὸ πλῆθος, ὡς κατειργάσαντο, ἀπωλέσαμεν τούτων τῇ ῥαθυμίᾳ τοῦ Στρατηγοῦ. ὑφ' ὧν πολλάκις λεγομένων ὁ Βασιλεὺς παραπείθεται. ἀπατῶνται γὰρ πολλάκις καὶ φρόνιμοι λεγομένων αὐτοῖς τῶν καθ' ἡδονὴν, καὶ παραλύει τῆς ἀρχῆς τὸν Ἀνδρέαν, ὡς μὴ τελείως ἐπεξελθόντα τοῖς κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐγχειρήμασι· καὶ ἀντ' ἐκείνου προβάλλεται εἰς τὸ τῶν ταγμάτων ἐξηγεῖσθαι καὶ παντὸς τοῦ στρατοῦ ἐκεῖνον τὸν Κεστὰν, τὸν Στυπιώτην λεγόμενον, νεῦ τε Ταρσὸν ἐξολεῖν ὑπισχνούμενον, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ γενναῖα ἀφρόνως οἰόμενον καταπράξασθαι.

να΄. Ὃς αὐτίκα πάσας τὰς Ῥωμαϊκὰς δυνάμεις λαβὼν, καὶ ἐξορμήσας κατὰ Ταρσοῦ, ἔδειξε τὸν Ἀνδρέαν οὐκ B ἐθελόκακον καὶ δειλὸν, ἀλλὰ πεφεισμένον καὶ φρόνιμον καὶ ἄριστον Στρατηγόν. ἡγησάμενος γὰρ τοὺς Βαρβάρους ἑτοίμην λείαν, καὶ οὐδὲν τῶν δεόντων προδιασκεψάμενος, οὐδὲ προλοχίσας, οὐδὲ στρατηγικῆς ἐμπειρίας καὶ εὐβουλίας ἐπάξιόν τι φρονήσας, πλησίον γίνεται τῆς Ταρσοῦ κατὰ τὸν τόπον, ὃς * Χρυσόβουλλον λέγεται, μετὰ φρονήματος ἀνοήτου καὶ θράσους ἀπερισκέπτου. οἱ δὲ Βάρβαροι τὸ ἀπροφύλακτον αὐτοῦ κατασκεψάμενοι, ἐκ τοῦ μήτε τόπους ὀχυροὺς καταλαβέσθαι, μήτε χάρακα καὶ τάφρον προβαλέσθαι τῆς στρατοπεδείας, μήτ' ἄλλο τι τῶν, ἃ τὸ λελογισμένον τῶν Στρατηγῶν καὶ ἔμφρον προδιοικονομεῖται, καταπραξάμενον, ἀλεῖψαι τὴν νίκην βουλεύονται, καὶ ἀπα- C ρασκεύῳ καὶ ἀμεριμνοῦντι ἐπιτίθενται αὐτῷ ἐν νυκτὶ, στρατηγήματι χρησάμενοι πρὸς τὴν ἀπορίαν αὐτῶν καὶ περίστασιν, ὡς ἐφάνη, σοφῷ. ὀλίγοι γάρ τινες ὄντες ἀπὸ τῆς προτέρας ἥττης καὶ εὐαρίθμητοι, τῇ ἀπορίᾳ πρὸς πανουργίαν ἐξ ἀνάγκης ἐχώρησαν, καὶ ἵππους συναγαγόντες συχνοὺς καὶ βύρσας ξηρὰς ἐξάψαντες ἀπὸ τῶν ἱππείων οὐρῶν, ὑφ' ἓν παράγγελμα κατὰ τὰ πολλὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοπέδου ἐπαφιᾶσι μέρη. εἶτα καὶ αὐτοὶ ἀπὸ διαφόρων τόπων, τοὺς τυμπάνους ἐπιδουπήσαντες, ἐν μέσῳ τοῦ χάρακος γυμνοῖς τοῖς ξίφεσιν εἰσεπήδησαν. πτοίας οὖν καὶ ταραχῆς ἐμπεσούσης τῷ τῶν Ῥωμαίων στρατεύματι, καὶ συνταραχθέντων ἵππων ὁμοῦ καὶ ἀνδρῶν καὶ D ἀλλήλοις περιπιπτόντων, συνέβη τοὺς Βαρβάρους κρατῆσαι καὶ φόνον ἄπειρον ἀπεργάσασθαι, τῶν πλείστων δυσκλεῶς συμπατουμένων καὶ συμπνιγομένων ὑφ' ἑαυτῶν. οὕτω δὲ παραδόξως καὶ παρ' ἐλπίδα κρατήσαντες οἱ ἐξ Ἰσμαὴλ, καὶ τὰ νεῦρα τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς κατακόψαντες, τυμπάνων βοαῖς καὶ βαρβαρικοῖς ἀλαλαγμοῖς ἐπαιάνιζον. Τοιοῦτον τὸ τέλος τῆς ἀνοήτου στρατηγίας ὁ φθόνος κατὰ τῶν Ῥωμαίων ἐβράβευσε, καὶ τοιοῦτον ἡ βάσκανος Νέμεσις κατὰ τῶν εὐτυχησάντων πρότερον Ῥωμαίων τὸ τρόπαιον ἔστησεν. ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον οὕτως εἶχε κατὰ τοὺς χρόνους τῆς εὐσεβοῦς Βασιλείας Βασιλείου.

* Barb. Χρυσόβουλον.

νβ΄. Τὰ δὲ πρὸς δυόμενον, ἔρχομαι διηγήσασθαι. ἀκολούθως γὰρ τοῖς λοιποῖς, καὶ τῶν κατὰ τὴν ἑσπέραν E πραγμάτων ἐπὶ πλεῖον ἀμεληθέντων [247] ἐπὶ τῆς Βασιλείας τοῦ Μιχαὴλ, καὶ πάσης σχεδὸν Ἰταλίας, ὅση τῇ καθ' ἡμᾶς νέᾳ Ῥώμῃ προσαφώριστο, καὶ τῶν πλείστων τῆς Σικελίας ὑπὸ τῆς γειτονούσης τῶν Καρχηδονίων δυνάμεως καταπολεμηθείσης καὶ ὑποφόρου τοῖς Βαρβάροις γεγενημένης. ἔτι γε μὴν καὶ τῶν ἐν Παννονίᾳ καὶ Δαλματίᾳ, καὶ τῶν ἐπέκεινα τούτων ᾠκισμένων Σκυθῶν. Κρωβάτοι φημὶ καὶ Σέρβλοι καὶ Ζαχλοῦμοι, Τερβουνιῶται τε καὶ Καναλῖται καὶ

247.

Διοκλητιανοὶ καὶ Ῥεντανοί, τὸ ἀνέκαθεν τῆς Ῥωμαίων ἐπικρατείας ἀφηνιάσαντες, αὐτόνομοί τε καὶ αὐταδέσποτοι καθεστήκεισαν, ὑπὸ ἰδίοις ἄρχουσι μόνον ἀρχόμενοι. οἱ πλεῖστοι δέ, τὴν ἐπιπλέον ἀπόστασιν ἐνδεικνύμενοι, καὶ τοῦ θείου Βαπτίσματος ἑαυτοὺς ἠλλοτρίωσαν, ὡς ἂν μηδὲν ἐνέχυρον τῆς πρὸς Ῥωμαίους φιλίας καὶ δουλώσεως ἔχοιεν.

νγʹ. Οὕτως οὖν τῶν κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐχόντων, καὶ ἐν τοιαύταις ὄντων ἀναρχίαις καὶ ἀταξίαις, συνεπέθεντο αὐτῷ τῷ καιρῷ καὶ οἱ ἀπὸ Καρχηδόνος Ἀγαρηνοί, καὶ ἄρχοντας ἐπιστήσαντες, τόν τε Σολδάνον καὶ Σάμβαν καὶ τὸν Καλφοῦς, ὡς ἐν τακτικῇ καὶ πολεμικῇ ἐμπειρίᾳ κατὰ πολὺ διαφέροντας τῶν ὁμοφύλων ἐπίστευον, ἓξ καὶ τριάκοντα πλοίων πολεμικῶν κατὰ Δαλματίας στόλον ἀπέστειλαν, ὑφ' οὗ διάφοροι πόλεις ἑάλωσαν Δαλματῶν· οἷον ἥ τε Βούτομα καὶ Ῥῶσα [248] καὶ τὰ κάτω Δεκάτερα. Προχωρούντων δὲ κατὰ νοῦν τῶν πραγμάτων τοῖς πολεμίοις, ἦλθον καὶ ἐπὶ τὴν τοῦ ὅλου ἔθνους μητρόπολιν, ἣ Ῥαούσιον λέγεται, καὶ ταύτην ἐπὶ χρόνον ἐπολιόρκουν ἱκανόν. ἑλεῖν δὲ ἐξ ἑτοίμου οὐκ ἔσχυσαν, διὰ τὸ ἐκθύμως τοὺς ἔνδοθεν ἀγωνίζεσθαι, ὡς ὑπὲρ ψυχῆς, τὸ λεγόμενον, θέοντας. ὡς οὖν ἐπὶ χρόνον οἱ ἐν Ῥαουσίῳ ἐταλαιπώρουν καὶ εἰς ἐσχάτας συνηλαύνοντο ἀπορίας, πέμπουσι πρέσβεις ὡς βασιλέα, ὑπὸ τῆς ἀνάγκης συνωθούμενοι, καίτοι σχεδὸν οὐκ ἀγνοοῦντες, ὡς εἰς ἄλλα μᾶλλον ὁ Κρατῶν ἐπησχόληται, ἐλεῆσαι παρακαλοῦντες, καὶ ἐπαμῦναι τοῖς ὅσον οὔπω κινδυνεύουσιν ὑποχειρίοις γενέσθαι τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ. οὔπω δὲ τῶν πρέσβεων καταλαβόντων τὴν βασιλεύουσαν, ἀλλ' ἔτι χρονοτριβούντων περὶ τὴν ἄνοδον, ἐξ ἀνθρώπων μὲν ὁ φαῦλος γίνεται βασιλεύς· ἐπὶ δὲ τὸν ἐγρηγορότα καὶ νήφοντα τῶν κοινῶν φροντιστὴν Βασίλειον τὰ τῆς Αὐτοκράτορος ἐξουσίας περιΐσταται πράγματα· ὃς καὶ πρὸ τοῦ λίαν περὶ τῶν τοιούτων δυσφορῶν καὶ ἐπιπονούμενος, καὶ τότε δὲ τῶν πρέσβεων ἐπιμελῶς ἀκροασάμενος, καὶ ὡς οἰκεῖα τραύματα τὰ τῶν ὁμοπίστων παθήματα λογισάμενος, περὶ τὴν παρασκευὴν ἐγίνετο τῶν εἰς τὴν τῶν ἱκετευσάντων βοήθειαν μελλόντων ἐξαποστέλλεσθαι· καὶ στόλον ἐξαρτισάμενος νηῶν ἑκατόν, καὶ πάντα δεόντως ἑτοιμασάμενος, καὶ ἄνδρα συνέσει καὶ ἐμπειρίᾳ τῶν πολλῶν διαφέροντα ἐκλεξάμενος, τὸν Πατρίκιον Νικήταν φημί, τὸν τοῦ πλοΐμου Δρουγγάριον, ὃς κατ' ἐπωνυμίαν Ὠορύφας ἐλέγετο, ὥσπερ τινὰ πρηστῆρα κεραυνὸν κατὰ τῶν πολεμίων ἐκπέμπει. οἱ δὲ ἐξ Ἀφρικῆς Σαρακηνοί, οἱ τῇ πολιορκίᾳ τῆς πόλεως προσκαθήμενοι, δι' αὐτομόλων ἀναμαθόντες τοὺς Ῥαουσίους πρέσβεις ἀποστεῖλαι πρὸς βασιλέα, τοὺς αἰτησομένους δύναμιν καὶ στρατὸν κατ' αὐτῶν, τοῦτο μὲν τὴν σύντομον ἀπογνώσαντες ἅλωσιν, τοῦτο δὲ τὴν ἀφικέσθαι προσδοκωμένην ἐκ βασιλέως δείσαντες βοήθειαν, λύουσι τὴν πολιορκίαν, καὶ τῶν τόπων ἐκείνων ἀπανιστῶσι· κατὰ δὲ τὴν Ἰταλίαν, ἣ νῦν Λογγοβαρδία ὠνόμασται, διαπεράσαντες, τὸ κάστρον Βάριως ἐξεπόρθησαν, καὶ αὐτόθι κατασκηνώσαντες, καὶ τοῖς μᾶλλον ἐγγίζουσι καθεκάστην ἐπιτιθέμενοι, καὶ τῶν πορρωτέρω κατατολμῶντες καὶ ἀεί τι προσλαμβανόμενοι, [249] πᾶσαν τὴν Λογγοβαρδίαν, ἄχρι καὶ αὐτῆς σχεδὸν τῆς ποτε μεγαλοδόξου Ῥώμης ἐκράτησαν. καὶ εἶχε μὲν οὕτω ταῦτα.

νδʹ. Τὸ δὲ περὶ τοὺς ἐν Δαλματίᾳ παρὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικουρίας γεγονός, καὶ τὰ προμνημονευθέντα γένη θεασάμενοι, οἵ τε Χρωβάτοι καὶ Σέρβλοι

248.

249.

cletiani & Rentani, excusso Romani Imperii jugo, cui pridem suberant, sui juris atque liberi facti, suis duntaxat Regulis ac magistratibus parebant. Plerique vero, majoris defectionis specimine, etiam Baptismum ejuraverant, ut nullum erga Romanos amicitiæ ac subjectionis pignus retinerent.

LIII. Sic igitur Occidentis rebus constitutis, inque eum modum per anarchiam laborantibus ac perturbatis, arrepta Agareni Carthaginenses occasione; conjunctis viribus expeditionem suscipiunt; creatisque Ducibus Soldano, Sambano & Chalphuso, qui longe militia bellicæque rei experientia tribulibus reliquis præstare existimabantur, sex supra triginta naves in Dalmatiam miserunt, quibus Dalmatarum plures Urbes captæ sunt, Butoma, Rosa, & inferius Decaterum. Sic cum secundis auris res hostibus succederent, ad ipsam venerunt totius gentis Metropolim, quam Ragusium vocant, eamque ad longum tempus circumsederunt. Haud tamen facile expugnare potuerunt, iis, qui intra mœnia erant, magno animo concertantibus; quippe quibus pro anima, ut ajunt, cursus agitaretur. Dum itaque Ragusini pro temporis diuturnitate malis conficerentur, atque ad inopias redacti essent, Legatos ad Imperatorem mittunt, necessitatis angustiis pressi; quamquam non nesciebant, aliis potius rebus eum distineri, suppliciter rogantes, ut ipsorum misertus, eis vindex foret, ac tueretur, qui jamjam, in infidelium Christumque negantium potestatem essent redigendi. Nondum Legati in Urbem venerant, sed in itinere adhuc subsistebant, cum ignavus malusque Imperator in humanis esse desiit; rerumque summa ad vigilem sobriumque curatorem Basilium per ejus excessum transivit; qui antea quoque ægre ferebat, atque animo angebatur; tuncque Legatis diligenter auditis, suaque ipsius vulnera, eorum mala ducens, quos ejusdem fidei fœdera sociarent, in auxiliorum apparatu erat, quæ supplicibus mittenda destinabat: instructaque centum navium classe, cunctisque rite apparatis, singularis prudentiæ virum, experientiaque supra vulgi usum præditum, deligit Nicetam Patricium cognomento Ootipham rei navalis Drungarium, quem velut fulmen cuncta amburens ac prosternens, in hostes immitteret. Agareni, ut missos ad Imperatorem Legatos auxilia rogaturos ea profugis acceperunt; tum quod Urbem brevi capiendam non sperarent, tum quod mittendas ab Imperatore subsidio copias formidarent, obsidionem dirimunt; indeque solventes, atque in Italiam (cui nunc Longobardia nomen est) transmittentes, Barensem arcem expugnarunt; ibique habitantes, cum vicinioribus quotidie ingruerent ac remotiora tentarent, semperque ditioni suæ aliquid adjicerent, omnem Longobardiam adusque præcelsa quondam prope gloria Romam, subegerunt. Atque in hunc modum se res Occidentis habebant.

LIV. Quod ita Dalmatarum auxiliis a Romanis gestum erat, videntes, quas paulo superius memoravi nationes, Chrobati nimirum, & Ser-

Edit Paris. pag. 179.

Carthaginensium in Dalmatiam expeditio.

Ragusii longa obsidio.

Captum Barium a Saracenis magnaque Italiæ pars.

pag. 180.

Dalmatæ Romanorum addicti imperio.

bili & reliqui, ejusque qui tum rerum potiretur æquitatem, in omnibusque justitiam & virtutem audientes; beneque subesse, quam periculose ausuque temerario præesse ac imperare pluris facientes, operam adhibent, ut ad pristinum redeant dominatum, iterumque Romanis serviant. Quare & ipsi Oratores mittunt ad Imperatorem; tum scilicet, qui eadem ipsa integraque religione defecerant, tum qui excussa prima sua servitute ipsi sponte Baptismum prorsus ejuraverant; quamque utiles quandoque Romanis extitissent opportune memorantes, rogantesque humanissimo Romanæ potentiæ jugo, ac illius ductori rectorique subjici. Horum votis ac petitioni, ut quæ nisi ratione viderentur, se facilem præbens Imperator (quippe qui etiam antea pro illis animo angeretur atque doleret, velut ditionis suæ non modica accisa parte, raptaque ac discerpta) placide, quemadmodum humanissimus pater filium qui stulte Imperium detrectarat, ductusque pœnitentia redierat, ipse quoque illos admisit atque recepit; ac statim cum illis Sacerdotes, suoque nomine delegatum hominem misit, ut ante alia, ab ipso animarum periculo eos eriperet, ac pristinæ fidei restitueret, atque ea delictis, quæ vel ignorantia, vel dementia ac temeritate contraxerant, liberaret. Peracto autem religioso istjusmodi opere, cunctisque divino Baptismate impartitis, atque Romanorum fascibus inclinatis, hac parte redintegratus est Imperatoris principatus, cunctis humanissima ejus jussione, ea suis, ejusdemque gentis hominibus, magistratus rectoresque, qui illis imperio præessent, accipientibus. Non enim ille magistratus illis præpositos, venales habuit; ut inde, eaque ratione, qui plus darent, exque subditis amplius meterent, illis præficerent; sed qui ab eis ipsis electi essent ac velut suffragio creati, tamquam arbitros magistratus, paternaque benevolentia eos prosecuturos, eis pro imperio præesse prudenter constituit. Atque hæc quidem ita se habuere.

Luc. 15. 11.

Ad Christi fidem revocati.

Magistratus ex ipsa gente & ab ea electi.

Edit. Paris. pag. 181.

L V. Quod vero Barbaris, qui sic neglecto segniterque administrato Imperio in Romanam ditionem trajecerant, pulsique Ragusio fuerant, uti jam dictum est, adhuc in Italia fixo pede, continue eam incursabant, direque desolabant, centum quinquaginta munitis oppidis, qua spontanea deditione, qua obsidione vique in potestatem suam redactis; audiens Imperator, valde animo discruciabatur; horumque solicitudine invigilans, modum quærebat, quo facile, vel hostes penitus fundere liceret, vel a Romana saltem procul ditione abigere ac propellere. Jam itaque quæ ante Ragusinorum causa gentisque omnis Dalmatarum missæ fuerant copiæ, Niceta Oorypha Patricio ductore, ut supra diximus, adversus tantam Barbarorum multitudinem haud satis pares æstimans; ac vel maxime, quod in Mediterraneis haud raro manus conferendæ essent, longiusque a mari abscedendum, quod navalibus copiis haud conduceret, nec certe ab illis præstari posset, alias vero rursus Byzantio copias mittere haud utile putans, ob expeditionis nimios sumptus, & Orientalis tractus regionum necessitatem; prudenti consilio

Saracenorum in Italia vires, inque illos expeditio.

Cottogata Regis Franciæ auxilia.

καὶ οἱ λοιποὶ, καὶ τοῦ ἄρτι βασιλεύοντος Ῥωμαίων τὴν ἐπιείκειαν, καὶ περὶ πάντα δικαιοσύνην καὶ ἀρετὴν πυνθανόμενοι, καὶ τὸ καλῶς ἄρχεσθαι τοῦ ἐπισφαλῶς ἐκ θρασύτητος ἄρχειν προκρίναντες, σπουδὴν ποιοῦνται πάλιν εἰς τὴν προτέραν δεσποτείαν ἐπανελθεῖν, καὶ πρὸς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπαναχθῆναι δούλωσιν. καὶ δὴ πρὸς τοῦτο πρέσβεις καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν Βασιλέα πέμπουσιν· οἵ τε μετὰ τῆς αὐτῆς θρησκείας ἀποστατήσαντες, καὶ οἱ τέλεον τοῦ θείου Βαπτίσματος ἀπαυτομολήσαντες, τῆς τε ἐξ ἀρχῆς αὐτῶν δουλώσεως, καὶ εἰς ὅσα Ῥωμαίοις γεγόνασι ποτὲ χρήσιμοι διὰ καιροὺς ὑπομιμνήσκοντες, καὶ ἀξιοῦντες τῇ φιλανθρώπῳ ζεύγλῃ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐξουσίας, καὶ ὑπὸ τῷ ταύτης ἀγελάρχῃ τετάχθαι καὶ αὐτούς. ὧν ὡς εὐλόγου τῆς δεήσεως ἐπακούσας ὁ Βασιλεὺς, ἅτε καὶ πρὸ τούτου ἐδυσφόρει περὶ αὐτῶν καὶ ἤσχαλλεν, ὡς οὐ μικρῷ μέρει περικεκομμένης καὶ διηρπασμένης τῆς αὐτοῦ ἀρχῆς, εὐμενῶς, ὡς τὸν ἀφρόνως ἀφηνιάσαντα υἱὸν, εἶτα μετανοοῦντα καὶ ὑποστρέψαντα ὁ φιλάνθρωπος πατὴρ, καὶ αὐτοὺς τούτους προσήκατο καὶ ἀνεδέξατο· καὶ ἱερεῖς εὐθέως μετὰ καὶ βασιλικοῦ ἀνθρώπου σὺν αὐτοῖς ἐξαπέστειλεν, ὡς ἂν πρὸ τῶν ἄλλων καὶ ψυχικοῦ τούτους κινδύνου ἐξέληται, καὶ πρὸς τὴν προτέραν πίστιν ἐπανασώσηται, καὶ τῶν ἐξ ἀγνοίας ἢ ἀνοίας ἀπαλλάξῃ πλημμελημάτων αὐτούς. ἀνυσθέντος δὲ τοῦ τοιούτου θεοφιλοῦς ἔργου, καὶ πάντων τοῦ θείου μετασχόντων Βαπτίσματος, καὶ εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπανελθόντων ὑποταγὴν, ἐδέξατο κατὰ τοῦτο τὸ μέρος τὴν ὁλοκληρίαν ἡ Βασιλέως ἀρχὴ, πάντων φιλανθρώπῳ τοῦ Κρατοῦντος προστάγματι, ἐκ τῶν οἰκείων καὶ ὁμοφύλων δεξαμένων ἄρχοντας εἰς ἐπιστασίαν αὐτῶν. οὐ γὰρ αὐτοῖς ἐκείνους τοὺς εἰς τὴν ἐπιστασίαν αὐτῶν ἦρχεν ἀρχὰς, οὐ ἐντεῦθεν τοὺς πλεῖον διδόντας, καὶ ἀφλαμμαμένως αὐτοῦ τὸ ὑπήκοον εἰς τὸ τοῦτον κατεξουσιάζειν προβάλλεται, ἀλλὰ τούτους τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἐκλεγομένους καὶ οἱονεὶ χειροτονουμένους, ὡς αἱρετοὺς ἄρχοντας, καὶ πατρικὴν πρὸς αὐτοὺς ἐνδείκνυσθαι ὀφείλοντας εὔνοιαν, ἄρχειν αὐτῶν νομίμως διωρίσατο. καὶ ταῦτα μὲν ταύτῃ.

νε. Ἐπεὶ δὲ οἱ ἐπὶ τῆς ἐκμελοῦς τε καὶ ῥαθύμου βασιλείας πρὸς τὴν ἐπικράτειαν τῶν Ῥωμαίων διαπεράσαντες Βάρβαροι [246] καὶ τοῦ Ῥαουσίου ἀποπαρουσθέντες, καθάπερ ἤδη πρότερον εἴρηται, ἔτι κατὰ τὴν Ἰταλίαν διέτριβον, συνεχῶς αὐτὴν κατατρέχοντες καὶ ἀφειδῶς ληϊζόμενοι, ὡς καὶ μέχρι τῶν πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν κάστρων τὰ μὲν ἐκ προδοσίας, τὰ δὲ πολιορκίᾳ χειρώσασθαι, ἀκούων ταῦτα ὁ Βασιλεὺς, ἠνιᾶτο σφοδρῶς, καὶ ταῖς περὶ τούτων φροντίσιν ἐπαγρυπνῶν, ἐζήτει πῶς ἂν εὐπετῶς δυνηθείη, ἢ τελέως τροπώσασθαι τοὺς ἐχθροὺς, ἢ ἀλλ' ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας ἀπώσασθαι καὶ ἐξελάσαι τὸ δυσμενές. καὶ τὰς μὲν ἤδη χάριν τῶν Ῥαουσαίων καὶ ὅλου τοῦ ἔθνους τῶν Δαλματῶν προαποσταλείσας δυνάμεις, ὧν ἦρχεν, ὡς φθάσαντες εἴπομεν, ὁ κατὰ τὸν Ὠορύφαν Νικήτας Πατρίκιος, οὐκ ἀξιομάχους πρὸς τοσαύτην τῶν Βαρβάρων πληθὺν ἐδοκίμασε· μάλιστα διὰ τὸ χρείαν εἶναι καὶ πρὸς τὴν μεσόγαιον πολλάκις ποιεῖσθαι τὰς συμπλοκὰς, καὶ πολὺ τῆς θαλάττης ἀπαρτᾶσθαι, ὅπερ ἐδόκει πρὸς ναυτικὸν στρατὸν ἀσύμφορον καὶ ἀδύνατον· ἄλλας δὲ πάλιν ἀπ' ἐντεῦθεν ἀποστέλλειν δυνάμεις οὐκ ἔκρινεν εἶναι λυσιτελὲς, διά τε τὸ τῆς ἐκστρατείας δαπανηρὸν, καὶ τὴν χρείαν τῶν ἐντεῦθα χωρῶν· καὶ συνετῶς βουλευσάμενος, [247] πρὸς Λο-

246

247

δοῦχον τὸν Ῥῆγα Φραγγίας, καὶ τὸν Πάπαν Ῥώμης ἐξαποστέλλεται, συνεπικουρῆσαι ταῖς ἐντεῦθεν δυνάμεσι, καὶ μετ' αὐτῶν συμπαρατάξασθαι κατὰ τῶν ἐν Βάρει κατοικησάντων Ἀγαρηνῶν, κελεύσας καὶ τὰς ἐν λόγῳ πρόσθεν μνημονευθείσας χώρας τῶν Σκλαβινιῶν συναντιλαβέσθαι τοῦ ἔργου, διὰ τῶν οἰκητόρων Ῥαουσίου καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς ἐγχωρίων πλοίων περαιωθέντας τὸ πέλαγος Δαλματῶν. ὧν ὁμοῦ πάντων γεγονότων, καὶ μεγάλης ἀθροισθείσης δυνάμεως, ἐπεὶ καὶ ὁ Ῥωμαϊκὸς Ναύαρχος συνέσει καὶ ἀνδρείᾳ πολὺ πάντων διέφερε, θᾶττον ἡ Βάρις ἁλίσκεται· καὶ τὸ μὲν κάστρον αὐτὸ καὶ ἡ χώρα, καὶ πᾶν τὸ αἰχμάλωτον εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐξουσίαν ἀναλαμβάνονται, καὶ τοὺς οἰκείους ἡ χώρα ἀπολαμβάνει οἰκήτορας· τὸν δὲ Σολδάνον ἐκεῖνον καὶ τὸν ὑπ' αὐτὸν λαὸν τῶν Ἀγαρηνῶν ὁ Ῥὴξ Φραγγίας ἀναλαβόμενος, ἐν Καπύῃ ἀπήγαγε. ταύτης γὰρ αὐτὸς ἦρχεν ἔτι καὶ προσέτι Βενεβενδοῦ. καὶ ἡ μὲν πρώτη κατὰ τὴν ἑσπέραν στρατεία τοῦ Βασιλέως τοιοῦτον πέρας ἐδέξατο, καὶ τοῖς ἐντεῦθεν λαφύροις καὶ τῇ δόξῃ κατεκοσμήθη ἡ βασιλεύουσα.

νϛ΄. Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις ἡ ἱστορία φιλεῖ καὶ τὰς κατὰ παρέκβασιν διηγήσεσι τὸν λόγον ποικίλλειν, καὶ τὰς τῶν ἐντυγχανόντων ψυχαγωγεῖν ἀκοὰς, ἐπεξηγητέον, καὶ ὅσα μεταξὺ τοῦ Ῥηγὸς Φραγγίας καὶ Σολδάνου τοῦ Ἀφρικῆς Ἀμηρᾶ, καὶ τῶν οἰκητόρων Καπύης καὶ Βενεβενδοῦ συνέβη καταπραχθῆναι. ἐπὶ διετίαν γὰρ ἐν Καπύῃ συνὼν ὁ Σολδάνος τῷ τῆς Φραγγίας Ῥηγὶ, οὐδέποτε ὤφθη ὑπό τινος τὸ παράπαν γελῶν. ὁ δὲ Ῥὴξ, τῷ καταφωρὸν αὐτὸν γελῶντα πεποιηκότι, χρυσίου δόσιν κατεπηγγείλατο. προσήγγειλεν οὖν τις ποτὲ τῷ Ῥηγὶ, γελῶντα τὸν μέχρι τότε σκυθρωπὸν Σολδάνον θεάσασθαι, καὶ τούτου παρείχετο μάρτυρας· ὃν καλέσας ὁ Ῥὴξ, τὴν αἰτίαν τῆς μεταβολῆς καὶ τοῦ γέλωτος ἐπυνθάνετο. Ὁ δὲ, Ἅμαξαν φησὶ κατιδὼν, καὶ τοὺς ταύτης κατανοήσας τροχοὺς, πῶς τε τὸ μετέωρον τούτων ταπεινοῦται, καὶ τὸ ταπεινὸν αὖθις μετεωρίζεται, καὶ ὡς εἰκόνα ταῦτα λαβὼν τῆς ἀσταθμήτου καὶ ἀβεβαίου τῶν ἀνθρώπων εὐδαιμονίας, ἐγέλασα· ἅμα μὲν ἐνθυμηθεὶς, πῶς ἐφ' ἀστάτοις καὶ ἀβεβαίοις πράγμασιν ἐπαιρόμεθα· ἅμα δὲ, καὶ ὡς ἀδύνατον οἰηθεὶς, τὸ καὶ ἐμὲ, ὥσπερ ἐκ μετεώρου γέγονα ταπεινὸς, οὕτω καὶ ἐκ τοῦ χαμερποῦς ἐνδέχεσθαι πάλιν ἀρθῆναι πρὸς μέγεθος. ἅπερ ἀκούσας ὁ Ῥὴξ, καὶ ἐν ἑαυτῷ τὰ οἰκεῖα λαβὼν, καὶ ἐκεῖνον συνετὸν λογισάμενος, ἤρξατο παρρησίας καὶ συνδιαιτήσεως μεταδιδόναι αὐτῷ.

νζ΄. Ὁ δὲ πανοῦργος ὢν, καὶ δόλων Φοινικικῶν οὐκ ἀμέτοχος, ἐκ τῆς ἑκατέρων ἔγνω διαβολῆς σωτηρίαν ἑαυτῷ πραγματεύσασθαι. πολλάκις γὰρ πρὸς αὐτὸν, καὶ ὡς ἐκ γεροντικῆς ἐμπειρίας συνετόν τε σοφὸν, καὶ ὡς ἐξ εὐτυχοῦς δυστυχῆ, οἱ τῶν κάστρων Καπύης καὶ Βενεβενδοῦ παρεγίνοντο ἄρχοντες. ὁ δὲ τὴν πρὸς αὐτοὺς φιλίαν πλαττόμενος, ἐξειπεῖν τε πρὸς αὐτοὺς ἀπόρρητον βούλευμα τοῦ Ῥηγὸς ἔλεγεν βούλεσθαι. δεδοικέναι δὲ τὸν ἐκ μηνύσεως κίνδυνον. τῶν δὲ διομοσαμένων ἀνέκφορον ποιήσασθαι τὸ λαλούμενον, ἔφη, Βούλεσθαι τὸν Ῥῆγα πάντας ὑμᾶς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ χώραν τῆς Φραγγίας σιδηροδεσμίους ἐκπέμψαι, ὡς οὐκ ἄλλως ὄντος αὐτῷ ἀσφαλοῦς τῆς τῶν ὑμετέρων διακρατήσεως πόλεων. τῶν δὲ μὴ πάνυ πιστόν πως ἡγησαμένων τὸ μηνυόμενον, ζητούντων δὲ σαφεστέραν ἔτι κατάληψιν, πάλιν πρὸς τὸν Ῥῆγα ὁ Σολδάνος τοιαῦτα φησὶν, Ὡς οὐκ ἔστι σοι

A inito, ad Ludovicum Franciæ Regem, & ad Romanum Antistitem Legatos mittit, ut abs se missis copiis opem ferant, ac cum eis adversus Agarenos Barii sedes habentes pugnam instruant; jubens, ut & quas paulo ante memoravimus, Sclavenorum gentes, institutum suum juvent, transmisso Ragusii incolarum ope suisque ipsorum navigiis, Dalmatarum mari. Hæc modo conjunctis viribus ingens contractus est exercitus; quodque Romanæ classi præfectus longe omnibus solertia ac fortitudine præstaret, Barium brevi capitur: oppidumque ipsum & ager, omnesque captivi in Romanorum potestatem cedunt, suosque regio cives ac colonos recipit. Rex Franciæ, Soldanum illum subditosque Saracenos, sibi B ipse captivos sumens, Capuam adduxit, cujus illa ditionis erat ut & Beneventum. Hancque prima Imperatoris in Occidentem expeditio nacta finem est; ejusque spoliis ac claritate Urbs Augusta ornatur.

Barium a Saracenis receptum.

Capua & Beneventum Regis Franciæ.

L V I. Quod vero haud raro Historia, etiam narrationibus quæ parum ab scopo excurrere videntur, quamdam sermoni varietatem non illubens conciliat, eaque legentium animos afficit ac recreat; operæpretium videatur ut & ea referamus, quæ inter Regem Franciæ & Soldanum Africæ Ameram, civesque Capuæ & Beneventi contigere. Soldanus enim annos duos cum Rege Franciæ Capuæ moratus, numquam ab ullo C prorsus visus est ridere. Rex, si quis ridentem deprehendisset, auro donandum pollicitus est. Nuntiavit itaqaa quispiam Regi, vidisse se Soldanum ridentem, qui hactenus mœstus severoque vultu extitisset; reique profert testes. Vocavit ad se Rex Soldanum, exque illo mutationis ac risus causam sciscitatus est. Cui ille, *Videns*, inquit, *currum, ejusque rotas considerans, quomodo alta earum partes e sublimi axe in imum deprimantur, ac rursus ex humili in altum tollantur; atque hanc ego incertæ ac inconstantis hominum felicitatis imaginem sentiens, risi, simul etiam cogitans quam de re instabili superbia inflamur; ac denique hoc fieri posse judicans, ut quomodo ex summo* D *infimus sum factus, ita ex humili rursum loco ad prius fastigium attollar*. His Rex auditis, deque suo statu cogitans, illumque virum prudentem judicans, libere postmodum secum congredi ac versari permisit.

Soldani de fortuna chreja.

Edit. Paris. pag. 182.

L V I I. At Soldanus, homo vafer & astutus, nec Punicæ fraudis expers, alios aliis vicissim calumniando ac committendo, salutem sibi procurandam decrevit. Haud raro anim ad eum, velut senili experientia catum hominem ac sapientem, exque prospera fortuna, infelici jam usum, Capuæ ac Beneventi Procates ventitabant. Quibus ille, amicitiæ larvam simulans, *Velle se*, ajebat, *Regis ad eos consilium arcanum proferre; sed metuere, quod inde, eaque denuntia-* E *tione periculum sibi immineret*. At illi jurejurando affirmare, *Quod dixerit, religiose iis secreto tegendum esse*. Tum ille, *Hoc Regi constitutum, ut vos omnes ferro vinctos in regionem suam Franciæ mittat, quippe qui non aliter vestrarum Urbium se tuto potiturum existimet*. Illis vero non certam omnino fidem ejus verbis habentibus, sed certius adhuc illorum argumentum quærentibus, tur-

Ejusdem doli in Regem Franciæ.

fus Soldanus ad Regem talia proloquitur. *Non potes has Urbes tuto in ditione tenere, quamdiu Primores civium hic sedes habent. Itaque si hoc animo es, ut firmiter tui eas juris retineas, vinctos illos quantocyus mitte in Franciam.* His persuasus Rex, catenas brevi fabricari, quasi aliqua necessitate urgente, præcepit. Convisens rursus Soldanus Patricios, *Ne nunc quidem*, inquit, *mihi fidem adhibetis, verbaque mea negligetis? Scrutamini, exquirite, quid fabri omnes Regis jussu construant; ac, si catenas & vincula inveneritis, iis, quæ vestræ salutis causa a me vobis dicuntur, nolite fidem abnuere.* Intelligentes itaque Patricii, Barbarum, quod ita diceret, vera loqui, nec de aliis jam diffisi sunt. Modum ergo quærebant, quo Regem ulciscerentur. Brevi itaque cum venatum egressus esset, Urbis portas ei claudunt, nec amplius ingredi sinunt. Is vero, cum nihil in promptu esset, quod quasi ulturus in eos facere posset, in patriam iterum reversus est.

Edit. Paris. pag. 183.

Capua & Beneventum a Rege Franciæ desciscunt.

LVIII. Accedit ad Patricios Soldanus, indicati secreti mercedem accepturus. Ea erat, ut in patriam reverti sineretur. Facta ergo abeundi licentia, cum venisset Carthaginem, receptoque proprio principatu, nec a malitia discedens, adversus Capuam & Beneventum, acceptæ salutis gratiam iis redditurus, proficiscitur. Missa ad Regem ab oppidanis Legatio, petitum auxilia; verum dimissi contumeliose Legati, addente Rege, *illorum se magis gratulari exitio*. Mittunt itaque arcium præfecti nuntium ad Imperatorem. Is porro, humano cum esset, pronoque ad miserendam ingenio, statim Legatum remittit, nunciaturum, ut ad se brevi mittenda auxilia expectent. Capitur nuntii minister ab hostibus, necdum perlato responso ad eos, a quibus missus erat. Cui Soldanus, *Si meæ voluntati morem gesseris, cum salutem, tum vero munera ex me consequeris.* Assentiente illo, ac quicquid jusserit, facturum se pollicente. *Volo*, inquit, *ut extra muros constitutus, in hæc verba cives alloquaris. Ego quidem ministerium meum implevi, & quæ jussus eram, cuncta feci: nulla tamen vobis præsta fore ab Imperatore auxilia existimetis: Non enim petitioni vestræ aures præbuit.* Hæc se ita dicturum pollicitus, mittitur cum Soldani ministris, ut cives alloquatur. Prope itaque muros admotus, rogansque adesse Primores civitatis, ut audiant, infit: *Etsi manifesta mors mihi imminet, cædesque in promptu est, non tamen vos veritatem celabo. Verum rogo atque obtestor, ut in liberis atque uxore gratiam mihi rependatis. Ego enim, Domini mei, etsi nunc hostium manibus teneor, meum tamen munus implevi, vestraque ad Romanorum Imperatorem Legatione functus sum; ab eoque brevi vobis ventura auxilia expectate. Quare state fortiter, nec ignavia torpeatis. Veniet enim qui vos liberabit, quamquam me periculo non eximet.* Quibus auditis Soldani ministri, factaque sibi fraude vehementi furore itaque concitì, eum statim gladiis conscindunt. Veritus itaque Soldanus expectatas ab Imperatore copias, obsidionem solvit, & ad propria rediit. Ex eoque tempore Urbium illarum præfecti, Romanæ rei fideles perstiterunt, easque in Imperatoris obsequio conservarunt.

Obsidentur a Soldano.

Pietatis in patriam insigne exemplum.

pag. 184.

ἀσφαλὴς ἡ τῶν κάστρων τούτων κατάσχεσις, ἕως οἱ τούτων ἄρχοντες ἐνταῦθα ἐγχωριάζουσιν. ἀλλ' εἰ βούλει βεβαίως διακρατεῖν αὐτῶν, τούτους θᾶττον πρὸς Φραγγίαν δεσμίους ἀπόστειλον. πεισθεὶς οὖν τοῖς τοιούτοις λόγοις ὁ Ῥὴξ, ἀλύσεις διεκελεύσατο συντόμως χαλκευθῆναι, ὡς ἐπὶ χρείᾳ κατεπειγούσῃ τινί. Ἰδὼν οὖν αὖθις ὁ Σολδάνος τοὺς ἄρχοντας, Οὐδ' ἔτι μοι φησὶ πιστεύετε, περὶ ὧν ἔλεγον; ἐρευνήσαντες ἴδατε, τί οἱ χαλκεῖς πάντες ἐργάζονται τῇ τοῦ Ῥηγὸς προστάξει· καὶ ἐὰν εὕρητε ἀλύσεις τε καὶ δεσμὰ, μὴ ἀπιστήσητε τῶν πρὸς σωτηρίαν ὑμῶν λεγομένων ὑμῖν. γνόντες οὖν ἐν τούτοις τὸν Βάρβαρον οἱ ἄρχοντες ἀληθεύοντα, οὐδὲ πρὸς τὰ ἄλλα ἔτι ἠπίστησαν. τρόπον δὲ ἐζήτουν ὅπως τὸν Ῥῆγα ἀμυνοῦνται. καὶ δὴ μετ' ὀλίγον πρὸς κυνηγέσιον ἐξελθόντος αὐτοῦ, ἀποκλείουσι κατ' αὐτοῦ τὰς πύλας, καὶ οὐκέτι τὴν εἴσοδον συγχωροῦσιν αὐτῷ. ὁ δὲ μηδὲν ἐκ τούτου παραχρῆμα δυνάμενος πράξασθαι, πρὸς τὴν ἰδίαν χώραν αὖθις ἀνθυπέστρεψε.

νη΄. Πρόσεισιν οὖν τοῖς ἄρχουσιν ὁ Σολδάνος, τὴν χάριν τῆς μηνύσεως ἀπαιτῶν. ἡ δὲ ἦν, τὸ πρὸς τὴν οἰκείαν πατρίδα συγχωρηθῆναι αὐτῷ ἀπελθεῖν. συγχωρηθεὶς οὖν καὶ κατὰ Καρχηδόνα γενόμενος, καὶ τὴν οἰκείαν ἀρχὴν ἀπολαβὼν, καὶ τοῦ κακὸς εἶναι μὴ λήξας, ἐκστρατεύει κατὰ Καπύης καὶ Βενεβενδοῦ, τὰ χαριστήρια τούτοις τῆς σωτηρίας ἀποδιδούς. οἱ δὲ πρὸς τὸν Ῥῆγα ἐξαπρεσβεύονται. ἀλλὰ μεθ' ὕβρεως ἀποπέμπονται, ἐπιχαίρειν εἰπόντος τῇ ἀπωλείᾳ αὐτῶν. στέλλουσιν ἀγγέλους πρὸς τὸν Βασιλέα, οἱ τῶν τοιούτων κάστρων ἐξηγούμενοι. συμπαθὴς οὖν ὁ Βασιλεὺς καὶ φιλάνθρωπος ὢν, θᾶττον ἐκπέμπει τὸν πρεσβευτὴν, δηλώσοντα τούτοις προσδέχεσθαι συντόμως τὴν ἐντεῦθεν βοήθειαν. γίνεται δὲ τοῖς πολεμίοις ἐγκρατὴς ὁ τῆς ἀγγελίας διάκονος πρὸ τοῦ δοῦναι τὰς ἀποκρίσεις τοῖς ἀποστείλασι. λέγει οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ Σολδάνος, Ὡς εἰ ὑπηρετήσεις μου τῷ θελήματι, καὶ σωτηρίας ἀξιωθήσῃ καὶ δωρεῶν ἀπολαύσεις. τοῦ δὲ συντιθεμένου τὸ κελευσθησόμενον ἅπαν ποιεῖν. Βούλομαι, ἔφη, στῆναί σε τοῦ κάστρου ἐκτὸς, καὶ τοῖς ἔνδον εἰπεῖν, Ἐγὼ μὲν τὴν διακονίαν μου πεπλήρωκα, καὶ τὰ προσταχθέντα μοι πάντα πεποίηκα· ἀλλ' ἐκ τοῦ Βασιλέως βοήθειαν μὴ προσδέχεσθε. οὐ γὰρ ἤκουσεν ὑμῶν τῆς δεήσεως. ὑποσχομένου δὲ αὐτοῦ ταῦτα οὕτως ἐρεῖν, ἀποστέλλεται μετὰ τῶν τοῦ Σολδάνου ὑπηρετῶν, τοῦ ταῦτα πρὸς τοὺς ἐν τῇ πόλει εἰπεῖν. ὁ δὲ πλησίον τοῦ τείχους γενόμενος, καὶ τοὺς πρώτους παραγενέσθαι τῆς πόλεως πρὸς τὴν ἀκρόασιν αἰτησάμενος, ἔφη, Εἰ καὶ πρόδηλός μοι τυγχάνει ὁ θάνατος καὶ ἐν χερσὶν ἡ σφαγὴ, ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀποκρύψομαι τὴν ἀλήθειαν. πλὴν αἰτῶ καὶ ὁρκίζω ὑμᾶς, ἀποδοῦναί μοι τὴν χάριν εἰς τὰ ἐμὰ ἔκγονα καὶ τὴν σύζυγον. ἐγὼ γὰρ, ὦ κύριοί μου, εἰ καὶ νῦν ταῖς τῶν πολεμίων περιεσχέθην χερσὶν, ἀλλ' ὅμως τὴν διακονίαν μου ἐπλήρωσα, καὶ τὴν παρ' ὑμῶν πρεσβείαν τῷ Βασιλεῖ Ῥωμαίων προσήγαγον, καὶ συντόμως προσδέχεσθε τὴν ἐκεῖθεν βοήθειαν. διὸ στῆτε γενναίως, καὶ μὴ δειλιανδρήσητε. ἔρχεται γὰρ ὁ ὑμᾶς ῥυόμενος, εἰ καὶ μὴ ἐμέ. ταῦτα οὖν οἱ τοῦ Σολδάνου ὑπηρέται ἀκούσαντες, καὶ πρὸς τὴν ἀπάτην ἐκμανέντες σφοδρῶς, εὐθέως αὐτὸν τοῖς ξίφεσι κατακόπτουσι. φοβηθεὶς οὖν ὁ Σολδάνος τὴν ἐκ Βασιλέως προσδοκωμένην δύναμιν, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν, καὶ πρὸς τὴν οἰκείαν χώραν ὑπέστρεψε. καὶ τὸ ἀπὸ τούτου διέμειναν πιστοὶ Βασιλεῖ οἱ τῶν τοιούτων ἐξηγούμενοι κάστρων, καὶ ταῦτα πρὸς τὴν αὐτοῦ συντήρησαν δούλωσιν.

νθ΄. Συ-

νθ'. Συνέβη δὲ κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους, καὶ ἄλλον στόλον Ἀγαρηνῶν κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας ἐλθεῖν· ἀλλὰ ταῖς τοῦ Βασιλέως ἐπιμόνοις δεήσεσι πρὸς Θεὸν, καὶ ταῖς ἔμφροσι διατάξεσι, καὶ τῇ δεούσῃ τῶν πραγμάτων μεταχειρήσει, μετὰ τῶν Ῥωμαίων ἡ νίκη ἐγένετο, καὶ δυσκλεᾶ τὴν ἧτταν οἱ ἐκ τῆς Ἄγαρ ἠνέγκαντο. ὁ γὰρ τῆς Ταρσοῦ Ἀμηρᾶς, ὃς Ἐσμὰν ὠνομάζετο, τριάκοντα πλοίων μεγίστων, ἃ Κομβάρια λέγεται, στόλον ἐξαρτυσάμενος, [148] κατὰ τοῦ κάστρου Εὐρίπου ὁπλίζεται. τοῦ δὲ Στρατηγοῦ Ἑλλάδος, ὁ Οἰνιάτης οὗτος ἦν, κελεύσει βασιλικῇ, τὸν ἱκανὸν εἰς φυλακὴν τοῦ κάστρου λαὸν ἀπὸ πάσης Ἑλλάδος εἰσαγαγόντος, καὶ τοῖς τείχεσι τὰ ἁρμόζοντα παρασκευασαμένου ἀμυντήρια, ὡς εἶδον οἱ ἐκ τοῦ κάστρου τὰ πλοῖα τοῖς τείχεσι πλησιάζοντα, καὶ τοὺς Βαρβάρους βελῶν ἀφέσει συχνῶν ἀναστέλλειν καὶ ἀπωθεῖν πειρωμένους τοὺς ἔνδον ἐκ τῶν τειχῶν, θυμοῦ καὶ προθυμίας πλήρεις γενόμενοι, γενναίως ἀντηγωνίζοντο, καὶ πετροβόλοις ὀργάνοις, καὶ τοξοβαλλίστραις, καὶ τῇ ἐκ χειρῶν τῶν λίθων ἀφέσει χρώμενοι, συχνοὺς τῶν Βαρβάρων καθ' ἑκάστην ἀνήλισκον. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τῶν νηῶν τὰς πλείστας ἐπιφόρου γενομένου τοῦ πνεύματος, τῷ ὑγρῷ πυρὶ κατεπίμπρησαν. ἀπορήσας οὖν καὶ δυσθυμήσας ὁ Βάρβαρος, καὶ εἰδὼς ἔρωτι χρημάτων ἑκόντας τοὺς πολλοὺς ἀποθνήσκοντας, ἀσπίδα μεγάλην πρὸ τοῦ χάρακος θεὶς καὶ χρυσίου ταύτην πεπληρωκώς, Τοῦτο γέρας ἔφη καὶ ἀριστεῖον ἐγὼ δίδωμι μετὰ καὶ παρθένων ἐπιλέκτων τὸν ἀριθμὸν ἑκατὸν, τῷ πρώτως ἐπιβάντι τοῦ ἄστεος, καὶ τοῖς ὁμοφύλοις βραβεύσαντι τὸ νικᾶν. ὅπερ οἱ ἀπὸ τῆς πόλεως θεασάμενοι, καὶ τὸν νοῦν τοῦ πραττομένου κατανοήσαντες, τοῖς παρακλητικοῖς τῶν λόγων ἑαυτοὺς παρεθάρρυνον· καὶ ὑφ' ἓν συνθήματι τῶν πυλῶν αὐτοῖς ἀναζυγεισῶν, ἀνδρείως κατὰ τῶν Βαρβάρων ἐξώρμησαν. καὶ πολλῶν ἀναιρουμένων, δεξαμένου δὲ καὶ τοῦ Ἀμηρᾶ καιρίαν πληγὴν καὶ πεσόντος, ἐτράπησαν οἱ λοιποὶ, καὶ τῶν διωκόντων ἐπικειμένων μέχρι τῶν ὑπολοίπων νηῶν, κατεσφάττοντο. καὶ φόνος ἐγένετο τῶν Βαρβάρων πολύς. οἱ δὲ περιλειφθέντες ὀλίγας πληρώσαντες τῶν νηῶν, μετ' αἰσχύνης ἀπέφυγον πρὸς τὰ ἴδια. οὕτως ὁ βαρβαρικὸς στόλος δίχα ναυτικῆς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεως, ταῖς τοῦ Βασιλέως εὐχαῖς, καὶ τῇ τῶν ἀντιπαραταξαμένων ἀλκῇ περιφανῶς ἡττήθη καὶ δυσκλεῶς ἀνεχώρησεν.

ξ'. Οὕτω δὲ τοῦ ἀπὸ Ταρσοῦ διασκεδασθέντος νέφους, αἱ ἀπὸ Κρήτης αὖθις ἀντηγείροντο θύελλαι. τοῦ γὰρ Σαὴτ ἐκείνου τοῦ Ἀπόχαψ, τῆς τοιαύτης ἀμηρεύοντος νήσου, ἔχοντος δὲ καὶ Φώτιόν τινα συνεργὸν, ἄνδρα πολεμιστὴν καὶ δραστήριον, ἑπτὰ καὶ εἴκοσι κομβάρια κατὰ Κρήτην ἐγένετο. προσῆν δὲ αὐτοῖς ἀναλόγως καὶ πλῆθος * μυοπαρώνων καὶ πεντηκοντόρων, ἃς σακτούρας καὶ γαλέας ὀνομάζειν εἰώθασι, πάμπολλοι. μεθ' ὧν κατὰ τῆς Ῥωμαίων ἐξιόντες ἐπικρατείας, καὶ πάντα τὸν Αἰγαῖον καταληϊζόμενοι, πολλάκις δὲ καὶ μέχρι τῆς ἐν Ἑλλησπόντῳ Προικοννήσου ποιούμενοι τὴν ἐπέλευσιν, πολλοὺς ἠνδραποδίζοντο καὶ διέφθειρον. προσβαλὼν δὲ τῷ τηλικούτῳ τῷ τοιούτῳ ναυτικῷ τῶν Κρητῶν ὁ προμνημονευθεὶς Νικήτας Πατρίκιος, ὁ τῶν Ῥωμαϊκῶν τριηρῶν ἄρχειν λαχὼν, τὴν μάχην μετ' αὐτῶν καρτερὰν συστησάμενος, εὐθὺς τὰ μὲν εἴκοσι τῶν Κρητικῶν σκαφῶν τῷ ὑγρῷ πυρὶ συγκατέφλεξε, καὶ τοὺς ἐπ' αὐτῶν Βαρβάρους μάχαιρα καὶ πῦρ καὶ ὕδωρ διεμερίσαντο· τὰ δὲ λοιπὰ, φυγῇ τὴν σωτηρίαν, ὅσα τὸν ἀπὸ τῆς θαλάσσης διέφυγον κίνδυνον, ἐπορίσαντο.

ξα'. Ἀλλὰ καίπερ οὕτως οἱ Κρῆτες ἐλαττωθέντες, καὶ δυστυχῶς ἀποστρέψαντες, οὐκ ἠγάπησαν ἠρεμεῖν· ἀλλὰ πάλιν τῶν κατὰ θάλασσαν

148.

* Barb. μυοπαρώνων.

LIX. Contigit vero per hæc tempora, ut & Agarenorum classis Romanam ditionem invaderet. Verum Imperatoris assiduis ad Deum precibus, solertibusque statutis, nec non commoda rerum administratione, victoria a Romanis stante, Agareni probrosa clade affecti sunt. Tarsi enim Ameras, Esmanus nomine, maximarum triginta navium (quas Combaria vocant) instructa classe, Euripi arcem aggreditur. Helladis Prætor (Oeniates hic erat) Imperatoris jussu, justas satis copias ad tuendam Urbem ex omnia Græcia inducit, & in mœnibus præsidia apta disponit. Tum videntes oppidani naves mœnibus propinquare, Barbarosque spissis sagittarum ictibus, eos qui in muris erant conantes repellere, iræ ac ardore plenis animis, strenue impetum sustinebant, petrariisque & arcubalistis, ipsaque manuum vi intortis lapidibus, multos quotidie Barbarorum necabant. Neque id modo, sed & maximam classis partem, secundum nacti ventum, igni Græco incenderunt. Anceps itaque animi, ægreque ferens Barbarus, haud ignarus pecuniarum amore non paucos sponte se morti objicere, ingenti scuto auro pleno pro vallo exposito, *Hoc*, inquit, *præmium ac honorarium illi dabo, ac una lectas virgines centum, qui primus muros conscenderit, suisque tribulibus victoriæ auctor extiterit*. Viderunt cives, & quo res spectaret animadvertentes, verbis se mutuo exhortantur; hisque animati, ex composito reseratis foribus, in Barbaros fortiter irrumpunt. Multisque cæsis, ipsoque Amera, lethali vulnere accepto, demortuo, cæteri in fugam versi, insequentibus ad reliquas usque naves victoribus, contrucidabantur. Ingensque Barbarorum facta strages. Qui residui fuerunt, paucis navibus impletis, ad sua cum probro diffugerunt. In hunc modum navalis Barbarorum exercitus absque navalibus Romanis copiis, Imperatoris precibus, pugnantiumque forti robore, illustri profligatus victoria est, ac inglorie abscedere coactus.

Tarsensium clades.

LX. Sic vero Tarsensi dissipata nebula, Cretenses rursus exortæ sunt procellæ. Saetæ enim Apochapsis filio, ejus Insulæ Amera; sed & Photio viro strenuo ac bellatore illi socio ac administro, septem ac viginti combariis instructa classe; pro quorum numero & ratione, myoparonum multitudo erat & penteconterorum (plerique sacturas galeasque vocare sueverunt) cum illis Romanæ ditionis loca excurrentes, Ægæumque omne deprædantes, nec raro ad ipsam in Hellesponto Præconesum irrumpentes, multos captivos ducebant, alios contrucidabant. Congressus vero, cujus ante meminimus, Nicetas Patricius, Romanarum tunc triremium Præfectus, fortique cum illis conserto prælio, statim ad viginti Cretensium naves igni Græco combussit; harum classiariis Barbaris, aliis alias gladio, igni, aqua absumptis. Reliquæ naves, quotquot maris periculo superiores extiterant, salutem fuga quæsierunt.

Edit. Paris. pag. 185.

Cretensium clades.

Rotundæ hæ naves, parique numero oblongæ piraticæ, triremes, quinquiremes, &c.

LXI. Quamquam vero sic imminuto Cretensium numero, sicque illis infausto pugnæ exitu, haud tamen ut quiescerent, adduci potuere; sed rursus rei navali animum attendentes,

loca paulo a Byzantio remotiora (Peloponnesum scilicet ulterioresque Insulas) devastabant ac prædabantur, ductore classis, cujus supra meminimus, Photio. Mittitur contra illum cum Romana classe, qui illi bene præerat, Nicetas Ooryphа. Is, fausta usus navigatione, paucorum dierum spatio, in Peloponnesum evasit; appulsasque ad Cenchræorum portum, cum didicisset, Occidentaliores Peloponnesi partes, Methonam, Patrasque ac loca Corintho vicina, Barbarorum classe late devastari atque diripi, prudens catumque consilium iniit. Haud enim commodum existimavit, Peloponnesum circumnavigare, & per Maleam flectendo mille milliarium spatium remetiri, commodique temporis jacturam facere, ac rebus opportuni: verum ut ex itinere comparatus erat, statim noctu per Corinthiacum Isthmum, multorum adnisu solertique experientia ad alterum littus per siccum ac continentem traductis navibus, opus accelerat; hostibusque nihil dum tale quid cogitantibus aut præmonitis, repente ingruit; impletisque terrore eorum animis, tum ob prioris pugnæ cladisque recentem memoriam, tum ob inexpectatam irruptionem, nec vel coire, vel prorsus fortitudinis meminisse permisit: sed navium, aliis igne absumptis, aliis submersis; ipsorumque Barbarorum aliis ense sublatis, aliis maris profundo mersis, ipsoque illorum Duce interempto, reliquos per Insulam dissipari coegit; quos ipsos postea intra casses adactos, ac quasi venatu ac indagine captos, diversis suppliciis subjecit. Aliis cutem detrahit, iis maxime qui ejurati Christi Baptismatis rei essent: hoc ab eis auferri, non eorum aliquid proprium, dicens. Aliis corrigias ab occipitio ad pedes usque malleoſque acerbo cruciatu extrahebat. Alios tollenonibus quibusdam sustollens, sic ex alto in lebetes pice plenos injiciens pellensque, ipsi illorum Baptismate illos ic impartiri ajebat, quamquam acerbo & caliginoso. Sic subsannans, ac pro facinorum ratione debitis pœnis excrucians, non levem timorem injecit, ac deinceps Romanam ditionem armis infestare, ac diripere audeant. Hoc modo, meridianis flatibus dissipatis, Romani Imperii navis a naufragio tuta dirigebatur.

Stratagema.

Edit. Parif. pag. 186.

Dira de apostatis Saracenis supplicia.

LXII. Ex Occidente sæva rursus procella exoritur. Africæ namque Amermumnes, magnis navibus sexaginta instructus Romanam ditionem invasit; cunctaque interjecta diripiens, ac multis adductis captivis ad Cephaleniam usque ac Zacynthum Insulas pervenit. Quibus auditis Imperator, ad opem ferendam quamprimum accingitur; navaliumque copiarum Ducem Nasarum, cum valida militum manu mittit, triremibus ac biremibus aliisque cursoriis navibus, iisque multis, stipatum. Celeri Nasar navigatione ventisque secundis usus, brevi Methonam venit; ne tamen citius hostes aggrederetur, tale quid obstaculo fuit. Non pauci remigum, periculi metu deterriti, occulte paulatim diffugerant; quorum desertione, navibus ea, quæ deceret, celeritate carentibus, deficiente, remis impellentibus, vehementi in hostem impetu, haud operæpretium putavit, sic male instructa classe cum hostibus congredi;

Africanorum Arabum irruptio.

πραγμάτων ἀντείχοντο, καὶ τὰ μᾶλλον τῆς Βασιλίδος ἀπέχοντα, τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰς κάτωθεν ταύτης νήσους φημὶ, παραλυποῦντα καὶ ληΐζοντα, τὸν ἀνωτέρω μνημονευθέντα Φώτιον Ναύαρχον ἔχοντες. ἀποστέλλεται τοίνυν καὶ κατ' αὐτοῦ μετὰ τῶν Ῥωμαϊκῶν τριήρων, ὁ τούτων καλῶς ἀφηγούμενος Νικήτας, τὸν Ὠορύφαν φημὶ, ὃς αἰσίως χρησάμενος πλῷ, δι' ὀλίγων ἡμερῶν καταλαμβάνει τὴν Πελοπόννησον· καὶ τῷ λιμένι προσορμίσας Κεγχρεῶν, καὶ μαθὼν ὅτι τὰ δυτικώτερα Πελοποννήσου μέρη, Μεθώνην καὶ Πάτρας καὶ τὰ προσεχῆ Κορίνθου χωρία λυμαίνεται τὸ Βαρβαρικὸν, βουλὴν βουλεύεται συνετὴν καὶ σοφήν· οὐ γὰρ ἔκρινε διὰ θαλάσσης τὴν Πελοπόννησον διελθεῖν, καὶ διὰ τοῦ Μαλέα κάμψας, τὸ τῶν χιλίων μιλίων μῆκος ἀναμετρήσασθαι, καὶ τοῦ προσήκοντος ὑστερῆσαι καιροῦ· ἀλλ' αἷς εἶχεν εὐθὺς ἐν νυκτὶ, διὰ τοῦ κατὰ Κόρινθον Ἰσθμοῦ, πολυχειρίᾳ καὶ ἐμπειρίᾳ πρὸς τὸ ἐκεῖθεν μέρος κατὰ τὸ ξηρὸν διαβιβάσας τὰς ναῦς, ἔργου εἴχετο. καὶ ἄπω πεπυσμένοις τί περὶ τούτου τοῖς πολεμίοις, αἰφνίδιον ἐπιφανείς, καὶ συγχέας αὐτῶν τῷ δέει τοὺς λογισμοὺς, διά τε τὸ ἐκ τῆς προτέρας μάχης δέος, καὶ διὰ τὸ τῆς ἐφόδου ἀπρόοπτον, οὐδὲ συστῆναι καὶ ἀλκῆς μεμνῆσθαι παντελῶς συνεχώρησεν. ἀλλὰ τὰς μὲν πυρπολήσας, τὰς δὲ καταποντώσας τῶν πολεμίων νεῶν, καὶ τῶν Βαρβάρων, τοὺς μὲν ἀνελὼν τῷ ξίφει, τοὺς δὲ ὑποβρυχίους τῷ βυθῷ ποιησάμενος, καὶ τὸν τούτων ἀρχηγὸν ἀνελὼν, τοὺς λοιποὺς [249] διασκεδασθῆναι κατὰ τὴν νῆσον ἠνάγκασεν· οὓς σαγηνεύσας ὕστερον καὶ ζωγρῶν, διαφόροις τιμωρίαις ὑπέβαλε. τῶν μὲν ἀπὸ τῆς σαρκὸς [250] ἀπέδυσε δοράν· μάλιστα τῶν ἀρνησαμένων τὸ Βάπτισμα τοῦ Χριστοῦ. τοῦτο παρ' αὐτῶν ἀφαιρεῖσθαι λέγων, καὶ οὐδὲν αὐτῶν ἴδιον. ἐνίων δὲ τῶν, ἱμάντας ἀπὸ τῆς ἰνίου ἄχρι τῶν σφυρῶν μετ' ὀδύνης δριμείας ἐξείλκυσεν· ἄλλους δὲ καλωδίοις τισὶν αἰωρῶν, εἶτα ἀπὸ τοῦ μετεώρου πρὸς τοὺς λέβητας πίσσης μεστοὺς ἐμβάλλων τε καὶ ὠθῶν, τοῦ ἰδίου αὐτοῖς μεταδιδόναι Βαπτίσματος ἔλεγε τοῦ ἐπωδύνου καὶ ζοφεροῦ. οὕτως οὖν κατακερτομήσας, καὶ ἀναλόγους τῶν ἐργασθέντων αὐτοῖς ποινὰς εἰσπραξάμενος, τοῦ καὶ αὖθις κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας ἐκστρατεύειν, οὐκ ὀλίγον δέος ἐνέβαλεν. ἀλλ' οὕτως μὲν τὰ μεσημβρινὰ διεσκέδαστο πνεύματα, καὶ ἀκλύστως ἐντεῦθεν τὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους σκάφος εὐθύνετο.

ξβ'. Ἐκ δὲ τῆς Ἑσπέρας αὖθις κλύδων δεινὸς ἐπηγείρετο. ὁ γὰρ τῆς Ἀφρικῆς Ἀμερμουμνῆς παμμεγέθεις ναῦς ἑξήκοντα τὸν ἀριθμὸν σκευασάμενος, κατὰ τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπικρατείας ἐξώρμησε· καὶ τὰ μεταξὺ ληϊζόμενος, καὶ πολλὰ σώματα λαμβάνων αἰχμάλωτα, ἄχρι Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου τῶν νήσων ἀφίκετο. ἅπερ ἀκηκοὼς ὁ Βασιλεὺς, συντόμως πρὸς τὴν βοήθειαν διανίσταται, καὶ τὸν τῶν ναυτικῶν ἡγεμόνα δυνάμεων· Νάσαρ δὲ οὗτος ἦν, μετὰ δυνάμεως ἀποπέμπει ἁδρᾶς, τριήρων τε καὶ διήρων, καὶ ἄλλων νεῶν ταχυναυτουσῶν πλῆθος ἐξαρτυσάμενος. σύντομον δὲ τὸν ἔκπλουν ὁ Νάσαρ πεποιηκὼς καὶ αἰσίοις χρησάμενος πνεύμασι, δι' ὀλίγου μὲν χρόνου τὴν Μεθώνην κατέλαβε. θᾶττον δὲ τὴν κατὰ τῶν πολεμίων ἐπίθεσιν ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας διεκωλύθη ποιήσασθαι. τῶν γὰρ ἐρετῶν οὐκ ὀλίγοι πρὸς τὸν κίνδυνον ἀποδειλιάσαντες, κατ' ὀλίγους λαθραίως ἀπέφυγον, ὧν τῇ λειποταξίᾳ τὸ προσῆκον τάχος ἀφαιρεθεισῶν τῶν νεῶν, μὴ ἐχουσῶν τε μετὰ ῥοθίου σὺν ὀξύτητι κατὰ τῶν ἐναντίων ἐπέλασιν, οὐκ ἔκρινε δεῖν παρωπλισμένοις οὕτω κατὰ τῶν δυσμενῶν ἀπελθεῖν. μηνύει δὲ

τὸ συμβὰν διὰ ταχυδρόμου τῷ Βασιλεῖ. ὁ δὲ, διὰ ταχείας ἀποστολῆς τῶν πρὸς τοῦτο ἐπιτηδείων, πάντας τοὺς λειποτάκτας ἐζώγρησε καὶ ἐμφρούρους ἐποίησε. σκοπῶν δὲ ὅπως ὁμοφύλου φόνου τὰς χεῖρας τηρήσῃ καθαράς, καὶ τὸ προσῆκον ἐμποιήσῃ δέος τοῖς ὑπολοίποις τῶν ἐρετῶν, ὡς ἂν μὴ καὶ ἄλλοις εἴη πρὸς μίμησιν ἡ τούτων κακία, καὶ ἐθελοκακήσωσιν οἱ πλεῖστοι καὶ ῥᾳστωνεύσωνται, βουλὴν βουλεύεται συνετήν. τῷ γὰρ τῆς βίγλης Δρουγγαρίῳ διακελεύεται, ἀπὸ τῶν ἐν τῷ Πραιτωρίῳ δεσμίων τε καὶ κακούργων, ὧν ἐκ τῶν νόμων κατεψήφιστο θάνατος, τριάκοντα τὸν ἀριθμὸν, ἔτι νυκτὸς οὔσης ἀγαγεῖν, καὶ τούτων ἀσβόλῃ τὰ πρόσωπα χρίσαντα, καὶ τὰς ἐπὶ τοῦ γενείου καὶ τῆς κεφαλῆς τρίχας ψιλώσαντα διὰ φλογὸς, περιελεῖν αὐτῶν τὸ γνώρισμα τῆς μορφῆς· ἐξασφαλίσασθαι δὲ τὸ μηδένα τῶν ἁπάντων τολμῆσαι προσειπεῖν αὐτοὺς ἢ προσφθέγξασθαι. ἐπιτίμιον δὲ τῆς τόλμης, ὁρίσασθαι θάνατον. καὶ τούτους ὡς δῆθεν ἐξάρχους τῶν λειποτακτησάντων ἐκείνων πλοΐμων, ἐν ἱπποδρόμῳ διὰ μαστίγων ἐπεξελθεῖν, καὶ ἐπιτίμους διὰ τῆς κατὰ τὴν πόλιν ἀγορᾶς [251] περιαγκωνισμένους διεξελθεῖν, εἶτα πεδοκάκαις ἀσφαλισθέντας, ἐκπεμφθῆναι πρὸς Πελοπόννησον, ὡς ἂν ἐν τῷ τόπῳ, ὅθεν ἀποφυγεῖν ἐνομίζοντο, καὶ τὴν προσήκουσαν τιμωρίαν προσδέξωνται· ὑπηρετήσασθαι πρὸς τοῦτο Ἰωάννης ὁ Στρατηγὸς ἐπετράπη Πελοποννήσου, ὁ λεγόμενος Κρητικός. ὃς τῇ Βασιλικῇ κελεύσει καθυπουργῶν, ἰσαρίθμους τῶν ἀποσταλέντων δεσμίων ἐν Μεθώνῃ φούρκας στῆναι προσέταξε, καὶ τοὺς ὡς ἐξάρχους τῆς φυγῆς πεμφθέντας ἀνεσκολόπισεν. ἅπερ ὁ Ῥωμαϊκὸς στόλος ἀκούσας τε καὶ ἰδὼν, ἐκείνους τε ὡς δειλοὺς καὶ ἀθλίους ᾠκτείρησε, καὶ αὐτὸς ἐπερρώσθη πρὸς τὰ δεινὰ, πᾶσαν ἀποθέμενος μαλακίαν τε καὶ τρυφὴν, καὶ ἄγειν αὐτοὺς ταχέως πρὸς τοὺς ὑπεναντίους παρεκάλει τὸν Ἡγεμόνα.

ξγʹ. Ἐν τούτῳ δὲ καὶ αὐτὸς τὸ λεῖπον τῆς στρατείας ἀπὸ τῶν κατὰ Πελοπόννησον στρατιωτῶν [252] καὶ Μαρδαϊτῶν ἀναπληρώσας, καὶ τὸν Στρατηγὸν συνεργὸν προσλαβόμενος, πρὸς ἐπίθεσιν εὐτρεπίζεται. τῶν δὲ Σαρακηνῶν ἅτε πολλὴν δειλίαν τοῦ Ῥωμαϊκοῦ καταγνόντων στόλου, διὰ τὸ δοκεῖν τὸν μεταξὺ χρόνον μάτην αὐτοῖς κατατρίβεσθαι, καὶ ἐπ' ἀδείας πολλῆς ἀπὸ τῶν οἰκείων ἐξερχομένων νεῶν, καὶ τὰς ὑποκειμένας ληϊζομένων χώρας καὶ νήσους, ἐξαίφνης πλησίον αὐτῶν ἀφανῶς γεγονὼς ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατὸς ναυτικὸς, τὸ σύνθημα δόντος τοῦ Στρατηγοῦ, ἐπιτίθεται τοῖς πολεμίοις ἀπροόπτως ἐν τῇ νυκτὶ, καὶ μήτε συστῆναι, μήτε πρὸς ἀλκὴν τραπῆναι σχόντας καιρὸν, δυστυχῶς ἀπεσφάττοντο, καὶ αἱ τούτων νῆες πυρὶ μετὰ τῶν ἐπιβατῶν καὶ τῶν σκευῶν αὐτοῖς κατεφλέγοντο. ὅσαι δὲ τὸν τοῦ πυρὸς κίνδυνον διέφυγον, ταύτας τῇ ἐν Μεθώνῃ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ φέρων ὁ Νάσαρ, ὡς χαριστήρια ἐδωρήσατο· καὶ ἀπὸ τῶν λαφύρων καὶ τῶν περιληφθέντων σωμάτων ὠφεληθῆναι τὸν ὑπ' αὐτὸν λαὸν συνεχώρησε. δηλοποιεῖ δὲ ταῦτα θᾶττον τῷ Βασιλεῖ, καὶ περὶ τοῦ τί χρὴ τὸ ἐντεῦθεν πράττειν καὶ ποῖ τρέπεσθαι, πυνθάνεται. ὃν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐπαινέσας ὁ Βασιλεὺς, προσωτέρω χωρεῖν ἐγκελεύεται.

ξδʹ. Ἐπεὶ οὖν τοῖς προκατειργασμένοις πρόθυμος ἦν ὁ στρατὸς, διαπεραιοῦται πρὸς Σικελίαν καὶ Πάνορμον, καὶ τὰς ἐνταῦθα πόλεις, ὅσαι τοῖς Καρχηδόνος Ἀγαρηνοῖς ἐτέλουν ὑπόφοροι, ἐπιὼν ἐληΐζετο· καὶ φορτηγῶν νεῶν καὶ σκαφῶν παμπόλλων ἐκράτησεν, ὧν ὁ φόρτος ἔλαιόν τε δαψιλὲς ἦν, καὶ ἄλλα τῶν τιμιωτέρων πολλά. τοσοῦτον δὲ φασιν ἐπιδαψιλευθῆναι τότε τὸ ἔλαιον ἐκ τῆς τοιαύτης προσαγωγῆς, ὥστε ὀβολοῦ τὴν λίτραν πιπράσκεσθαι.

remque adeo per celerem cursorem denuntiare studet Imperatori. Ille, missis prompte qui ad hoc idonei essent, desertores omnes vivos capit, & in carcerem trudit. Spectans vero, qua demum ratione & a tribulium cæde impollutas manus servaret, & reliquis remigum, quem par esset timorem incuteret, ne mollis eorum defectio in exemplum aliis cederet, pluresque sic desertores ac elanguidi segnesque fierent, sapientissimum init consilium. Nempe excubiarum Drungario præcipit, ut vinctorum in Prætorio ac maleficorum, in quos Legum severitate lata capitis sententia sit, triginta numero sub noctis adhuc tenebras educat, vultusque illorum fuligine oblinat, ac erasis flamma tam barbæ tum capitis pilis, formam omnem aboleat, ac unde dignosci possint, caveatque ne quis prorsus eos salutare vel alloqui audeat. Qui secus faxit, is vero morte luat. Hos porro, ceu desertorum navalium capita in Hippodromo acriter cædat, citoque revinctis post terga manibus per Urbis forum traducat; ac deinde noxiorum vinculis constrictos, tuto in Peloponnesum mittat, ut quo loco fugam fecisse existimabantur, pœnas debitas luant. In eam rem operam conferre jussus, Joannes Peloponnesi Prætor, dictus Creticus. Is porro Imperatoris jussioni parens, pro vinctorum numero totidem furcas erigi jubens, ad se missos in eis suspendit, quasi qui fugæ auctores extitissent. Quibus auditis visisque Romani Classiarii, tum illos deplorare ut timidos atque miseros, tum ipsi ad mala quæque ac gravia animis roborari, omnique semota mollitie vitæque deliciis, ut cito adversus hostes educat, Imperatorem Ducemque rogare.

Desertorum loco excruciati malefici.

Edit. Paris. pag. 187.

LXIII. Inter hæc ipsi quoque ex Peloponnesiacis cohortibus ac Mardaitis suppletis auctisque ordinibus, ascitoque Prætore adjutore, ad impressionem sese accingit. Saraceni Romanam classem ingentis ignaviæ ac timiditatis jam insimulantes, quod frustra interim videretur tempus terere, licenter admodum ac secure navibus egressi, subjecta prædia Insulasque diripiebant; cum repente improvisus eis accedens navalis Romanus exercitus, signoque dato, ocius inexpectatus hostes aggreditur; ac, nec coeundi facta facultate, nec animos sumendi, misere trucidabant; navesque cum vectoribus ac reliqua supellectili & impedimentis, igni cremebant. Quæ vero naves ignis ereptæ periculo sunt, eas Nasar Ecclesiæ Dei, quæ est Methonæ, velut gratiarum actionis munere donavit; manubiis atque captivis milites gaudere, iisque ditari permisit. Rei vero omnem eventum ocyus Imperatori significat, quidve in posterum agendum, aut quo vertendus animus, ducendaque classis sciscitatur. Imperator ob præclare gesta laudatam, ulterius progredi jubet.

Nasaris solertia, deque Saracenis illustris victoria.

LXIV. Alacri igitur exercitu superiori victoria, in Siciliam Panormumque trajicit, Urbesque ibi Agarenis Carthaginensibus tributarias diripit, prædasque agit. Onerariæ plures captæ ac scaphæ. Onus, olei ingens copia, mercesque aliæ pretiosæ. Tantam inde olei vim invectam ferunt, ut ejus libra venierit obolo.

pag. 188.

Res in Sicilia bene gestæ.

LXV. Sed & ad Italiæ partes transvecta eadem classi, pedestribusque ac equestribus Romanorum copiis injuncta, quarum ductor erat Procopius Imperatoris Protovestiarius & Leo (Apostupem vocabant) Thracum & Macedonum Dux, multa, eaque Romano Imperio utilia gessit. Nam & classem rursus ex Africa profectam, in Insula cui Stelæ nomen, idem Nasar devicit, ac quas Agareni Urbes munitas ac prædia in Calabria & Longobardia tenebant, paucis admodum exceptis, cuncta eis erepta eorumque jugo liberata, Romanæ ditioni restituit. Inque eum modum, Romana quidem classis insidiis, invidentia, Nemesique superior, spoliis opima multisque clara victoriæ coronis, ad Imperatorem reversa est, implens omnes cives ac Remp. lætitia, multaque Imperatori gratiarum actionis & confessionis divinæ laudis, præbens nomina atque momenta.

Ducum discordia, noxia.

LXVI. Terrestres vero copiæ, haud prorsus invidiam effugere. Verum gesserunt illæ quidem fortia claraque facinora; orta tamen sub ipsius prælii tempus discordia ac contentione, Ducem amiserunt qui major dignitate erat. Cum enim dissideret Leo a Procopio; conferto tamen cum hostibus prælio, contigit Leonem cum Thracibus & Macedonibus in dextera acie victoria potiri, atque hostium magnam stragem dare; Procopium vero cum Sclavinis & Occidentalibus sinistram tenentem, validiore premi hostium impetu; cui laboranti, cum ob præcedentem discordiam, nulla a Collega missa essent auxilia, fusa penitus illius acie, ipsemet in fuga equo lapsus, necatus est. Hunc exitum cum pugna habuisset, Leo aliud etiam aliquid clari facinoris edere in animo habens, ut illatam ob dissidium cladem obtegeret, tum suas ipse copias assumens, tum ea Procopii clade residuas colligens, Tarenti arcem expugnavit, quam adhuc Agareni tenebant, penitusque diripiens, populum omnem captivum abduxit. Hinc & milites non parum præda juvit, & Imperatori opima spolia obtulit. Non tamen Imperator hæc libenter aspexit, nec ut viro forti mercedem Leoni reddidit: sed cum habita rei indagine ex contentione in ipso pugnæ conflictu Leonem Collegam perdidisse invenisset, abrogato ei munere, in domum suam, quæ haud procul Cotyajo est, relegavit.

Procopius Dux victus ac cæsus.

Captum Leoni Tarentum & direptum.

Edit. Paris. pag. 189.

Leonis pœna proditi Collegæ.

LXVII. Postea quoque tali Apostypes usus fortuna est. Pari enim consensu, tum Protostrator Bajanus, tum Cubicularius Chamaretas, ipsius necessariorum primus, accusationem struunt apud Imperatorem contra herum suum, qua & Protovestiarii Procopii necem ejus voluntate certoque consilio factam insinuabant, reumque majestatis agebant, nec non gravia quædam alia ac difficilia ei imponebant. Accusationis libellum Chamaretus accipiens, ingressusque Byzantium, Imperatori porrexit. Ea ubi rescivissent Apostypis liberi, Bardas Davidque sua ipsi manu Bajanum perimunt, corpusque minutim immani sævitie ensibus concidunt. Sceleris indignitate ac Imperatoris metu conterriti, assumpto patre in Syriam concito cursu diffugiunt. Quibus Imperator auditis, Bartzapedonem Man-

Alia accusatio ac pœna.

ξε'. Διαπεράσας δὲ καὶ πρὸς τὰ τῆς Ἰταλίας μέρη ὁ αὐτὸς στόλος, καὶ [253] τοῖς ὁπλιτικοῖς καὶ ἱππικοῖς τῶν Ῥωμαίων δυνάμεσιν ἑνωθεὶς, ὧν Προκόπιος ὁ τοῦ Βασιλέως ἡγεῖτο Πρωτοβεστιάριος, καὶ Λέων ὁ τῶν Θρᾳκῶν καὶ Μακεδόνων τότε Στρατηγὸς, ὃν Ἀποσύπην ἐκάλουν, πολλὰ καὶ ἐπωφελῆ τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ κατεπράξατο. τόν τε γὰρ ἐξ Ἀφρικῆς αὖθις ἐξελθόντα στόλον ἐν τῇ νήσῳ τῇ καλουμένῃ Στῆλαι, ὁ αὐτὸς Νάσαρ κατεπολέμησε, καὶ τὰ ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν κατεχόμενα κάστρα ἐν τῇ Καλαβρίᾳ καὶ Λογοβαρδίᾳ, πλὴν ὀλίγων πάνυ, πάντα τῆς Βαρβαρικῆς χειρὸς ἠλευθέρωσε, καὶ πρὸς τὴν Ῥωμαίων ἐξουσίαν μετήγαγε. καὶ οὕτω μὲν ὁ ναυτικὸς στρατὸς κρείττων δόλου καὶ φθόνου φανεὶς καὶ νεμέσεως, μετὰ πολλῶν λαφύρων καὶ νικητικῶν στεφάνων ἐπανῆλθε πρὸς Βασιλέα εὐφροσύνης ἐμπλήσας πᾶν τὸ πολίτευμα, καὶ Βασιλεῖ πολλὰς ἀφορμὰς παρασχὼν τῆς πρὸς Θεὸν εὐχαριστίας καὶ ἀνθομολογήσεως.

ξς'. Αἱ πεζικαὶ δὲ δυνάμεις, οὐ πάντη τὸν φθόνον διέφυγον. ἀλλ' ἔργα μὲν ἀνδρεῖα καὶ λαμπρὰ κατειργάσαντο, ἐξ ἔριδος δὲ καὶ φιλονεικίας κατ' αὐτὸν τὸν ἀγῶνα συμπεσούσης, ἀπώλεσαν τὸν μείζονα Στρατηγόν. τοῦ γὰρ Λέοντος διενεχθέντος πρὸς τὸν Προκόπιον, συμβαλόντων δὲ ὅμως τοῖς πολεμίοις, συνέβη τὸν μὲν Ἀποσύπην μετὰ τῶν Θρᾳκῶν τε καὶ Μακεδόνων κατὰ τὸ δεξιὸν μέρος ἀγωνιζόμενον, κρατεῖν τῶν ἐχθρῶν, καὶ πολὺν φόνον ἐργάζεσθαι· τὸν δὲ Προκόπιον μετὰ τῶν Σκλαβηνῶν τε καὶ Δυτικῶν κατὰ τὸ ἕτερον μέρος ἀντιπαττόμενον, ὑπὸ τῶν ἐναντίων πιέζεσθαι. μὴ πεμφθείσης δὲ παρὰ τοῦ Συστρατήγου βοηθείας πρὸς τὸ πονοῦν διὰ τὴν προηγησαμένην φιλονεικίαν, ἐτράπη καθαρῶς τὸ κατὰ τὸν Προκόπιον μέρος, καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐσφάγη κατὰ τὴν δίωξιν, τοῦ ἵππου συμπεσόντος αὐτῷ. τοιοῦτον δὲ τέλος τῆς μάχης ἐκείνης λαβούσης, θέλων τι καὶ ἕτερον λαμπρὸν ὁ Λέων ἐργάσασθαι, ὡς ἂν τὴν ἐκ τῆς ἔριδος συσκιάσῃ συμβᾶσαν, τό, τε οἰκεῖον στράτευμα λαβὼν, καὶ τοὺς ἐκ τῆς φυγῆς διασωθέντας τῶν πεπτωκότων ὑπὸ τὸν Προκόπιον συμπεριλαβὼν, τὸ κάστρον κατεπολέμησε Τάραντος, ὅπερ κατεχόμενον ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ τοῦτο κατακράτος εἷλε, καὶ πάντα τὸν ἐν αὐτῷ λαὸν ἐξηνδραποδίσατο. ἐξ ὧν, τό, τε στρατιωτικὸν ἀποχρώντως ὠφεληθῆναι συνεχώρησε, καὶ Βασιλεῖ συχνὰ προσήγαγε λάφυρα. ἀλλ' οὐκ ἐπειδὴ τούτοις ἥδεως ὁ Βασιλεὺς, οὐδὲ ὡς ἀριστέα τὸν Λέοντα ἀντημείψατο. ἀλλ' ἐπεὶ διερευνώμενος εὗρεν ἐκ τῆς συμπεσούσης φιλονεικίας κατ' αὐτὴν τὴν τοῦ πολέμου συμβολὴν ἀπολωλέναι τὸν Ὁμοστράτηγον, τῆς τε ἀρχῆς παρέλυσε, καὶ ἐξόριστον ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἀπέστειλε πλησίον Κοτυαείου τυγχάνοντι.

ξζ'. Τοιαύταις δὲ καὶ μετὰ ταῦτα τύχαις ὁ Ἀποσύπης ἐχρήσατο. συμφωνήσαντες γὰρ κατ' αὐτοῦ, ὅ, τε Πρωτοστράτωρ Βαιάνος καὶ Χαμάρετος ὁ Κουβικουλάριος καὶ πρῶτος τῶν οἰκειοτάτων αὐτοῦ, γραφὴν κατὰ τοῦ ἰδίου δεσπότου πρὸς Βασιλέα συνέθεσαν, δι' ἧς ἐδηλοῦτο καὶ ὁ τοῦ Πρωτοβεστιαρίου Προκοπίου θάνατος, γνώμῃ τοῦ κυρίου αὐτῶν γεγονὼς, καὶ καθοσιώσεως ἔγκλημα, καὶ ἄλλα τινὰ βαρέα καὶ δυσχερῆ· ἣν ὁ Χαμάρετος λαβὼν, καὶ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν εἰσελθὼν, τῷ Βασιλεῖ ἐπιδίδωσι. μαθόντες δὲ τοῦτο οἱ τοῦ Ἀποσύπη υἱοὶ, ὅ, τε Βάρδας καὶ [254] ὁ Δαβὶδ, αὐτόχειρες τοῦ Βαιάνου καθίστανται, τοῖς ξίφεσιν αὐτὸν ἀπηνῶς κατακόψαντες. διὰ δὲ τὸ τοιοῦτον τόλμημα καὶ τὸ ἐκ Βασιλέως δέος, ὥρμησαν μετὰ τοῦ πατρὸς Συρίαν φυγεῖν. ἀκούσας δὲ ταῦτα ὁ Βασιλεὺς, σὺν τάχει πολλῷ Βαρτζαπέδονα [255] τὸν Μαγαλαβίτην

ἀπέστειλε πρὸς τὸ κατασχεῖν αὐτούς. οὓς ἤδη πρὸς Καππαδοκίαν κατέλαβε, τὴν πρὸς Συρίαν ὁδὸν συντόνως ἐλαύνοντας. πειραθεὶς οὖν αὐτοὺς κατὰ τὸ πρόσταγμα τὸ βασιλικὸν κατασχεῖν, ἐκείνων δὲ ἀντιστάντων καὶ ἀμυνομένων εἰς δύναμιν, συνέβη κατὰ τὴν τοιαύτην ἀψιμαχίαν καὶ στάσιν σφαγῆναι τοὺς δύο τοῦ * Ἀποστύπη υἱούς, αὐτὸν δὲ ληφθῆναι καὶ δέσμιον ἀχθῆναι πρὸς Βασιλέα κατὰ τὰς ἐν Ἱερείᾳ βασιλικὰς οἰκίας τὸ τηνικαῦτα τυγχάνοντα· ὃς τῇ κρίσει Μανουὴλ τοῦ Μαγίστρου βασιλικῇ κελεύσει ὑποπεσὼν, καὶ τὸν ἕνα τῶν ὀφθαλμῶν ἐκκοπείς· ἀφαιρεθεὶς δὲ καὶ τῶν χειρῶν τὴν μίαν, διά τε τὴν ἔνδειξιν τὴν κατ' αὐτοῦ, καὶ διὰ τὴν πεῖραν τῆς πρὸς τοὺς πολεμίους φυγῆς, τὸ λοιπὸν ἐν Μεσημβρίᾳ ἐξόριστος κατεγήρασε. καὶ τὰ μὲν κατὰ τὸν Ἀποστύπην, οὐδ' ἄλλως ὄντα χρηστὸν, τοιοῦτον τέλος ἐδέξατο.

* Barb. ἀποσκάτου.

ξη'. Ἐν ὅσῳ δὲ τὰ κατὰ τὴν Ἑσπέραν διὰ τῶν Ὑποστρατήγων τοῦ Βασιλέως κατεπράττετο, οἱ ἐκ Μεσημβρίας ἀναπνεύσαντες Ἄραβες, ἀργεῖν τε καὶ σχολάζειν καὶ ῥαθυμοῦντα νομίσαντες ἀναθαρρήσαι, καὶ τῶν κατὰ θάλασσαν ἀνθάπτεσθαι πραγμάτων πάλιν διέγνωσαν. καὶ δὴ κατά τε τὴν Αἴγυπτον καὶ τὰς ἐν Συρίᾳ παραθαλασσίους πόλεις, ναῦς πεπηγάμενοι, κατὰ τῆς ὑποφόρου Ῥωμαίοις γῆς καὶ θαλάσσης ἐκστρατεῦσαι διενοοῦντο· κρίναντες δὲ δεῖν διὰ κατασκόπων πρότερον τὰ Βασιλέως πράγματα κατιδεῖν, τὸν ἐποψόμενον ἕκαστα καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀπαγγελοῦντα, Ῥωμαϊκῇ στολῇ καὶ γλώσσῃ χρώμενον, ἐξαπέστειλαν. Ὁ δὲ Βασιλεὺς τὴν περὶ τῶν κοινῶν φροντίσιν ἀεὶ ἀγρυπνῶν, καὶ τὰ δέοντα προπαρασκευαζόμενος, ἐπεὶ μαθεῖν τὰ ἐν Συρίᾳ ναυπηγούμενα πλοῖα τοῦτον διέλαθε, πλειόνων τριήρων καὶ διήρων κατασκευὴν ἐποιήσατο, καὶ τὰς ναυτικὰς δυνάμεις κατὰ τὴν Βασιλίδα συναγαγὼν, ἐκαραδόκει τὸ μέλλον. Τέως μὲν, ὡς ἂν μὴ σχολάζων ὁ ναυτικὸς ὄχλος ἀτακτότερος γένοιτο, ἐν τῇ ἀνοικοδομῇ τοῦ κατὰ τὴν βασίλειον αὐλὴν ἐγειρομένου τότε ναοῦ, εἰς ὄνομα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀρχιστρατήγων, καὶ Ἠλιοῦ τοῦ Θεσβίτου, [256] διωρίσατο αὐτοὺς ὑπουργεῖν. ὅτε δὲ τῶν ὁρίων Συρίας ὁ ἐκεῖθεν στόλος ὑπερκύπτων φανῇ, ἀποσταλῆναι καὶ τούτους πρὸς τὴν ἐκείνων ἀντιπαράταξιν. ἐλθὼν οὖν ὁ ἀπὸ Συρίας κατάσκοπος, καὶ τό, τε πλῆθος ἰδὼν τῶν νηῶν, καὶ τὴν δύναμιν ὡς ἑτοίμη πάρεστι πρὸς τὴν ἔκπεμψιν, καὶ πάντα καταμαθών τε καὶ στοχασάμενος, ἀπαγγέλλει τοῖς ἀποστείλασιν. οἱ παρ' ἐλπίδα τὸ ἐμπαράσκευον Βασιλέως ἀκούσαντες, τότε μὲν πτήξαντες, τὴν ἡσυχίαν ἠγάπησαν, καὶ τὴν πρὸς τὸ ἔκπλουν σπουδὴν διελύσαντο. ὅμως δὲ ὅμως κατὰ τὴν βασιλεύουσαν ἡ ναυτικὴ πληθὺς εἰς τὸ εἰρημένον ἔργον ἠσχολημένη.

256.

ξθ'. Οἱ δὲ ἐν Καρχηδόνι Βάρβαροι, διὰ τὰς προγεγενημένας ἥττας δείσαντες, μὴ πρὸς τὴν αὐτῶν ἤδη πρὸς τὸ ἑξῆς διαπεράσαι ὁ στόλος ὁ Ῥωμαϊκὸς πειραθῇ, καὶ διὰ τοῦτο ναῦς ἱκανὰς καὶ αὐτοὶ πεπηγάμενοι, ἐπεὶ τοῦ ἔαρος διεληλυθότος οὐδεμίαν ἐκ Βασιλέως δύναμιν κατελθοῦσαν ἐπύθοντο, ὑποτοπήσαντες πρὸς ἄλλοις πολέμοις ἀσχόλον τυγχάνειν τὸν Βασιλέως στρατὸν, ἐκστρατεύσασθαι κατὰ Σικελίας ἐθάρρησαν· καὶ πρὸς τὴν ταύτης ἐλθόντες μητρόπολιν, τὰς Συρακούσας φημί, ταύτην ἐπολιόρκουν, καὶ περὶ αὐτὴν ἐληΐζοντο, καὶ κατέτρεχον τὴν χώραν καὶ τὰ προάστεια. τοῦ δὲ Στρατηγοῦ τῆς Σικελίας δῆλα ταῦτα τῷ Βασιλεῖ καταστήσαντος, εὐθέως ἡ κατὰ Συρίας εὐτρεπισθεῖσα δύναμις, πρὸς Σικελίαν ἐκπέμπεται, Ἀδριανόν τινα Ναύαρχον ἔχουσα. οὗτος γὰρ ἔτυχε τότε

glavitem qui illos detineret, quam celerrime mittit. Jam in Cappadociam venerent, cum in Syriam contento cursu approperantes invenit. Conatur ille, quæ ad eum erat Divelis jussio, homines tenere. Enimvero illis obtinentibus, ac pro virili sese tuentibus, contingit ambos Apostypis filios in ea digladiatione rixaque cadere. Peter ipse captus, vinctusque ad Imperatorem, tum in Regiis ædibus in Hieria versantem adductus, ejusdemque jussu Manuelis Magistri judicio subactus, unius oculi effossione, uniusque item manus amputatione luit, tum ob indicia quibus premebatur, tum quod conatus esset ad hostes diffugere: quod reliquum est, in Mesembriam relegatus, ibi consenuit. Ac quidem Apostypis, viri alioqui haud probi, res ejuscemodi finem habaere.

LXVIII. Interim dum per Legatos ita res Occidentis Imperatori administrantur, qui ad Meridiem incolunt Arabes, sumptis animis, dum ipsum desidere, segniusque egere ac otio torpere existimant, maris sibi iterum aleam tentendem constituunt. Per Ægyptum itaque Urbesque Syriæ maritimas constructis navibus, Romanam ditionem terra marique infestare parabant. Operæpretium tamen rati per speculatores prius lustrare ac experiri, quo se modo res Imperatoris haberent, hominem Romano habitu linguaque utentem, qui singula dispiceret, eisque referret, miserunt. Imperator Reip. curis anxia invigilans, ac, quæ bello opportuna essent, in antecessum parans, quem nec fugeret ille hostium classis in Syria apparatus, triremium ac biremium majori instructa copie, classeque Byzantii congregata, quid ferret futura dies expectabat. Classiarii interim, ne per otium insolescerent, extruenda Basilica in Regio atrio (Templo scilicet quod sub nomine Salvatoris nostri Jesu Christi, sanctorumque cælestis militiæ Principum, necnon Eliæ prophetæ ædificabatur) operam conferre jussit. Cum vero ea Syriæ finibus hostium classis emerserit, mox præsto esse ad illorum excipiendum impetum. Veniens itaque e Syria explorator, conspectaque parate classe ac impetum expectante, cunctaque effecutus riteque conjiciens, his qui miserent, nuntiat. Hi porro contra quam speraverant audito Regiæ classis apparatu, metu deterriti, cessare hactenus eligunt, expeditionisque ac excursionis solvunt propositum. Navales tamen copiæ ac classiarii Byzantii manebant, atque huic quod dixi, operi insistebant.

LXIX. Barbari autem Carthaginenses, prope jam acceptas clades veriti, ne & in suas deinceps sedes Romena classis trajicere tentaret, eaque ratione multa & ipsi extructis navibus, cum exeunte vere, nullas Imperatoris exisse copias didicissent, rati illius cohortes bellis aliis distineri, adversus Siciliam cum navalibus copiis proficiscuntur. Venientesque ad ejus Metropolim (nempe Syracusas) vello eam cinxerunt, circa eam posita diripientes, agrumque ac suburbana vastantes. Hæc simul ac Imperator a Siciliæ Prætore significata accepit, copias adversus Syriam destinatas in Siciliam mittit, Navarcho quodam Adriano (hic enim navalibus

E.lit. P.vis. pag. 190.

Classiarii classis Byzantii impedita extruenda Nova Ecclesia.

Siracusana obsidio.

tum eopiis præerat .) Soleens itaque Adrianus Byzantio , quod ventis secundis ac commodis destituebatur , eia tandem ad Peloponnesum pereenit ; Mooembasiæque in portu , quem Hieracis eocant , appulsis naelbus , aspirare sibi eeatos expectabat ; homo segnior , ut videtur , nec eor sereentibus munitum spiritibus gerens , ut audacter etiam adversantibus ventis sibi eonnitendum putaret , ac interim dum tranquillum est nullisque ventis mare perflatur , quo propositum est remigando contendere. Dum itaque in eo portu longiores is moras nectit , & Agareni acrius obsidendo argent , nullumque non movent lapidem , ut antequam obsessis auxilia eeniant , opus occœptnm perficiant , contigit cieltatem vi armisque capl , multaque præsidiariorum facta strage , oppidanorum multitudo omnis io servitutem abducta est . Ejus multæ dieitiæ , hostibus spolia cessere : Urbs funditus eversa , faeræ in ea Ædes igne succensæ . Civitas ad ea tempora præclara ac nobilis , & quæ plerasque sæpius tum Græcas tum Barbaricas copias ipsam aggressaa debellaverat , parietiois tantummodo claret .

Edit. Parif. pag. 191.

Syracusæ eversa ac desolata.

LXX. Res Adriano in hunc modum innotuit . Est locus in Peloponneso haud procul Monembasia , ad quam Romana classis stationem acceperat , Helus nomine , a sylvæ prope ambientis condensitate ac opacitate . In eo , dæmonum eis quædam insederat , quam haud raro pastores obsequio cultuque deliniebant , ut quas pascebant pecudea , ab eis illæsas ac iocolames præstarent . Hos illi dæmones velut inter se eolloquentes ac gratulantes audierunt , quasi pridie eapta Urbe Syracusana , eunctisque in ea eversis ac igni traditis . Hæc pastores dum nonnullis referunt , pervenit narratio ad ipsum Adrianum . Aeeersitis vero ipsis pastoribus , eaque illis diligenter ac euriose sciscitatus , ineenit eadem ipsos loqui quæ audierat . Volens aotem suis quoque auribus audire , eum pastoribus ad locum venit ; interpellatisque per eos dæmooibus , *Quandonam capiendæ Syracusæ essent , jam captas esse Syracusas* , audivit . Mœrore itaque correptus , ac consilii inops , rursus oihilominus se eolligere , haud habendam fidem nequissimorum dæmonum dictis eaistimans , cum nulla eis insit præscientiæ eis ; ignorans scilicet non fuisse eam præscientiam , sed eorum manifestationem quæ evenarant gestaque erant ; qua oimirum illi , ob subtilitatem motusque celeritatem , humaoi omnis nuntii iter longe præveniunt . Adhuc tameo eo non credente , post deeem dies , Mardairarum qoidam & Taxatorum (r. Præsidiariorum) Peloponnesiorum , qui Urbis eacidio superstites fugerant , ipsi tristes nuntii eladis extiterunt . Hine itaque eertior jam factus Adrianus , qua licuit eeleritate , quod & venti qui ad eumdem obstiterant , ad regressum flarent aceommodi , eum classe Byzantium eenit , & in Magnum Dei Templum , ejus Sapientiæ invocatione ac præconio clarum , supplea confugit . Cladis tamen magnitudine acerbe nimis Imperatoris eiscera dilacerante , & ad nimium prope furorem animique dolorem propellente , nec sacræ

Dæmonum excisa Syracusa gratulatio.

pag. 192.

τῆς ναυτικῆς δυνάμεως ἐξηγούμενος. ὃς ἀπὸ τῆς βασιλίδος ἐξορμησάμενος, πνευμάτων δὲ μὴ εὐμοιρήσας ἐπιτηδείων καὶ δεξιῶν, μόλις κατῆλθεν ἄχρι Πελοποννήσου. ἐν Μονεμβασίᾳ δὲ ἐν τῷ λιμένι τῷ καλουμένῳ Ἱέρακος προσορμίσας τὰς ναῦς, ἐπίφορον πνεῦμα ἀνέμενε, ῥᾳθυμότερος, ὡς ἔοικεν, ὤν, καὶ μὴ ἔχων ζέουσαν τὴν ψυχὴν, ὥστε καὶ πρὸς ἐναντία παραβάλλεσθαι πνεύματα, καὶ δι' εἰρεσίας ἐν τῇ μεταξὺ γαλήνῃ πρὸς τὸ προκείμενον κατεπείγεσθαι. ἐπὶ πολὺ δὲ χρονοτριβοῦντος αὐτοῦ κατὰ τὸν εἰρημένον λιμένα, καὶ τῶν Ἀγαρηνῶν σφοδρότερον τῇ πολιορκίᾳ ἐπικειμένων, καὶ πᾶσαν μηχανὴν κινούντων, καὶ σπευδόντων πρὸ τοῦ ἐπιστῆναι τοῖς πολιορκουμένοις βοήθειαν, ἀνύσαι τὸ σπουδαζόμενον, συνέβη τὴν πόλιν κατακράτος ἁλῶναι, καὶ τῶν ἀντιπιπτόντων φόνον γενέσθαι πολὺν, ἐξανδραποδισθῆναι δὲ πᾶσαν τὴν κατὰ τὸ ἄστυ πληθὺν, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ πλοῦτον λάφυρα τοῖς πολεμίοις γενέσθαι· κατασκαφῆναι δὲ τὴν πόλιν καὶ πυρὶ δοθῆναι τοὺς ἐν αὐτῇ θείους ναοὺς, καὶ ἐρείπιον χρηματίσαι τὴν μέχρι τότε πόλιν περιφανῆ καὶ λαμπρὰν, καὶ πολλὰς πολλάκις Ἑλληνικάς τε καὶ Βαρβαρικὰς δυνάμεις ἐπ' αὐτὴν ἐλθούσας καταβαλοῦσαν.

ο'. Τοῦ δὲ συμβάντος αἴσθησιν ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας γίνεται τῷ Ἀδριανῷ. τόπος τίς ἐστι κατὰ Πελοπόννησον οὐ μακρὰν Μονεμβασίας διεστηκὼς, 257 καθ' ὃν ὁ Ῥωμαϊκὸς στόλος ηὐλίζετο, Ἕλος προσαγορευόμενος ἀπὸ τῆς περὶ αὐτὸν δασείας καὶ συνηρεφοῦς ὕλης τὸ ὄνομα κληρωσάμενος. ἐν τούτῳ τοίνυν δαιμονία τις ἐφήδρευε δύναμις, ἣ καὶ ὑπὸ τῶν ἐκεῖσε νεμόντων ποιμένων πολλάκις ἐθεραπεύετο, ὡς ἂν ἀσινῆ δῆθεν ἐκ τούτου τὰ νεμόμενα διαφυλάττοιτο θρέμματα. ὧν τινων δαιμόνων οἱονεὶ πρὸς ἀλλήλους διαλεγομένων καὶ ἐπιχαιρόντων ἤκουσαν οἱ νομεῖς, ὡς ἑάλω τῇ χθὲς ἡμέρᾳ Συράκουσα, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ πάντα κατέσκαπται καὶ πυρὶ παραδέδοται, ἅπερ πρός τινας τῶν νομέων ἐξηγουμένων, ἔφθασε καὶ πρὸς τὸν Ἀδριανὸν τὸ διήγημα. ὁ δὲ τοὺς ποιμένας αὐτοὺς μετακαλεσάμενος, καὶ πολυπραγμόνως ἀναζητήσας, εὗρε τοῖς ἀκουσθεῖσι συμβαίνοντα, καὶ τὰ παρὰ τῶν ποιμένων λεγόμενα. βουληθεὶς δὲ καὶ αὐτήκοος γενέσθαι, καὶ πρὸς τῷ τόπῳ μετὰ τῶν ποιμένων γενόμενος, καὶ δι' αὐτῶν τοῖς δαίμοσι προσάγων τὴν ἐρώτησιν, περὶ τοῦ, Πότε λήψεσθαι Συρακούσας, ἤκουσεν, Ὅτι ἤδη ἑάλω ἡ Συράκουσα. λύπῃ δὲ καὶ ἀμηχανίᾳ περισχεθεὶς, ὅμως πάλιν ἀνέφερε, μὴ χρῆναι πιστεύειν οἰόμενος τὰ παρὰ τῶν πονηρῶν δαιμόνων λεγόμενα, ὡς οὐκ οὔσης αὐτοῖς τῆς προγνώσεως, ἀγνοῶν ὅτι τοῦτο οὐχὶ πρόγνωσις ἦν, ἀλλὰ τῶν ἀποβάντων καὶ τελεσθέντων δήλωσις, ἐκ τοῦ λεπτομεροῦς καὶ ταχυκινήτου τὰς ἐξ ἀνθρωπίνης ἐπιδημίας ἀπαγγελίας προφθανόντων αὐτῶν. διαπιστοῦντος δ' οὖν ὅμως αὐτοῦ, μετὰ δεκάτην ἡμέραν τινὲς τῶν διαδράντων τὸν ὄλεθρον ἀπὸ τῶν κατὰ Πελοπόννησον Μαρδαϊτῶν καὶ Ταξατῶν τυγχάνοντες, αὐτάγγελοι τῶν ὀλεθρίων διηγημάτων γεγόνασιν. ἀφ' ὧν τὴν πληροφορίαν δεξάμενος ὁ Ἀδριανὸς, ὡς εἶχε τάχους, ἐπεὶ καὶ τὰ πρὸς τὴν κάθοδον ἐναντιούμενα πνεύματα ἐπιτήδεια πρὸς τὴν ἄνοδον καθεστήκεισαν, καταλαμβάνει μετὰ τοῦ στόλου τὴν βασιλεύουσαν, καὶ τῷ μεγάλῳ τοῦ Θεοῦ τεμένει, ἐν ᾧ τὸ τῆς αὐτοῦ Σοφίας ἐπικεκήρυκται ὄνομα, ὡς ἱκέτης προσέφυγεν. ἀλλὰ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς τὰ Βασιλέως σπλάγχνα δριμέως διασπαράξαντος, καὶ πρὸς ἀμετρίαν σχεδὸν θυμοῦ καὶ λύπης προαγαγόντος, οὐδ' αὐτὸς ὁ θεῖος ναὸς, οὐδ' ὁ ὑπὲρ αὐτοῦ πρεσβεύων Ἀρχιερεὺς, τῆς παντελοῦς τιμωρίας ἐξείλ-

257.

258. ποσι τοῦ Ἀδριανοῦ. ἀλλὰ τῆς ἐσχάτης μὲν καὶ προσηκούσης τυχὸν ἐλυτρώσαντο [258], τῆς μετρίας δὲ καὶ πρὸς σωφρονισμὸν τῶν ἄλλων ἐπαγομένης καθάπαξ αὐτὸν ἀποθωῶσαι οὐκ ἴσχυσαν. οὕτως ἐν τοῖς ἰδίοις μέτριον ἔχων καὶ κεκολασμένον ὁ Βασιλεὺς τὸν θυμὸν, ἐν τοῖς κοινοῖς οὐ πάνυ τι ἐμετρίαζεν.

οα΄. Οὕτω τοίνυν τῶν κατὰ τὴν Ἑσπέραν πάλιν κρατυνομένων ἐχθρῶν, καὶ ἀπὸ τῆς παρούσης εὐτυχίας καὶ κατὰ τῶν προσεχεστέρων ἐκστρατεῦσαι προσδοκωμένων, ἀποστέλλεται Στέφανος, ὁ καὶ Μαξέντιος προσαγορευόμενος, ὃς ἐκ Καππαδοκῶν, Στρατηγὸς τῶν ἐν Λογγιβαρδίᾳ δυνάμεων, μετὰ Θρᾳκῶν καὶ Μακεδόνων καὶ ἐπιλέκτων Χαρσιανιτῶν καὶ Καππαδοκῶν. ὃς τὴν ἀποδειχθεῖσαν τῆς ἀρχῆς χώραν καταλαβὼν, καὶ τὴν πόλιν Ἀμαντίας ὑπὸ τῶν Σαρακηνῶν κατεχομένην ἀφελέσθαι πειραθεὶς ἐξ αὐτῶν, καὶ διὰ τὴν προσοῦσαν αὐτῷ μέλλησιν καὶ ῥαθυμίαν, ὡς ἔοικε, μᾶλλον δὲ ἀνανδρίαν τε καὶ τρυφὴν, μηδὲν ἄξιον λόγου καὶ τῆς περὶ αὐτὸν δυνάμεως καταπράξασθαι δυνηθεὶς, παραλύεται τῆς ἀρχῆς, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ἀποστέλλεται Νικηφόρος ὁ κατὰ τὸν Φωκᾶν προσαγορευόμενος, ἀνὴρ ἐπιμελής τε καὶ ἄγρυπνος, καὶ κατὰ χεῖρα τε καὶ βουλὴν γενναῖος τε καὶ συνετὸς, προσεπαγαγὼν καὶ πλείονα δύναμιν ἀπὸ τῶν κατὰ τὴν ἀνατολὴν ἀρχόντων, [259] καὶ Διακονίτζην ἐκεῖνον, ὃς ὑπηρέτης ποτὲ τοῦ κατὰ τὴν Τεφρικὴν Χρυσόχειρος ἦν, εἴφης τῶν ἀπὸ Μάνεντος τὴν θρησκείαν ἑλκόντων προσεπαγόμενον. ἑνωθεὶς οὖν ὁ Νικηφόρος ταῖς μετὰ Στεφάνου δυνάμεσι, πολλὰ καὶ συνέσεως ἔργα καὶ πολεμικῆς ἀνδρείας καὶ γενναιότητος ἀπεδείξατο. τήν τε γὰρ πόλιν Ἀμαντίας εὐθὺς ἐχειρώσατο, τοὺς ἀντιταξαμένους ἐχθροὺς φόνῳ πολλῷ τρεψάμενος, καὶ τὸ κάστρον, ὃ Τρόπας κατωνομάζετο, καὶ τὸ τῆς ἁγίας Σευερίνης πρὸς τὴν προτέραν δεσποτείαν τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς μετηγάγετο. καὶ μάχαις ἄλλαις καὶ παρατάξεσι τοὺς υἱοὺς τῆς Ἄγαρ ἐνίκησε, καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν λαφύροις τὸν ὑπ' αὐτὸν στρατὸν ἱκανῆς ὠφελείας ἐνέπλησε. καὶ ταῦτα μὲν, ἕως ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀοίδιμος ἔζη Βασίλειος, ὁ ἀνὴρ κατεπράξατο· τὰ δὲ λειπόμενα, προσέθηκεν ὕστερον ἐπὶ τοῦ πρᾳοτάτου καὶ σοφωτάτου Βασιλέως Λέοντος τοῦ ἐκείνου υἱοῦ. εἰ δὲ μὴ συνημμέναι τοῖς χρόνοις ἀλλήλαις αἱ μάχαι ἐτύγχανον, ὥσπερ οὖν ἡ διήγησις, ἀλλ' ὅμως ἐπεὶ ὁ ἑκάστης πράξεως ἀκριβὴς ἠγνοεῖτο χρόνος, διὰ τοῦτο μίαν, κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν, τάξιν ἐδέξατο ἅπαντα. καὶ τὰ μὲν ἐν πολέμῳ κατεπραχθέντα διά τε αὐτοῦ καὶ διὰ τῶν Ὑποστρατήγων Βασιλείῳ τῷ Βασιλεῖ, ὅσα εἰς ἐμὴν ἔφθασεν ἐλθεῖν ἀκοὴν, διά τε τῆς ξηρᾶς καὶ ὑγρᾶς, κατὰ ἀνατολὴν καὶ δύσιν, τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἐτύγχανον.

οβ΄. Χρὴ δὲ αὖθις τὸν λόγον ἀναδραμεῖν ἐπὶ τὰς πράξεις ἐκείνας, ὧν αὐτουργὸς ὁ Βασιλεὺς ἐχρημάτιζε, καὶ διηγήσασθαι, ὅπως ἀεὶ τοῖς κοινοῖς ἐνασχολούμενος πράγμασι, καὶ πρὸς τὴν κοσμικὴν ἐπιμέλειαν τεταμένην ἔχων διηνεκῶς τὴν διάνοιαν, ἄλλοτε μὲν τὰ πρὸς τὸ δέον τῇ ἔμφρονι μεταχειρίσει κατηύθυνεν, ἄλλοτε δὲ τὴν ἀκοὴν ὑπετίθει, καὶ ἐπιμελῶς ἠκροᾶτο, ἱστορικῶν τε διηγημάτων, καὶ πολιτικῶν παραγγελμάτων, καὶ ἠθικῶν παιδευμάτων καὶ πατρικῶν τε καὶ πνευματικῶν νουθετημάτων καὶ εἰσηγήσεων. ἄλλοτε δὲ καὶ τὴν χεῖρα πρὸς τὸ γραφικὸν ἐξεπαίδευε, καὶ κατηύθυνε κάλαμον· καὶ νῦν μὲν Στρα-

ipsa Ædis religio, nec pro illo supplex Antistitis obsecratio, omnino Adrianum pœna exemerunt; verum extremo quidem (ipso forsan haud immerito) supplicio liberarunt; haud tamen a mediocri, & quod aliorum castigandæ temeritati adhibetur, omnino innoxium præstare valuerunt. Sic Imperator in suis moderatæ iræ ac castigatæ, in publicis non omnino sibi poterat moderari.

Adrianus rei male gestæ causa punitur.

Sentent.

LXXI. Sic igitur Occidentalium partium hostibus vires iterum resumentibus, ac cum præsenti freti prosperitate, viciniora quoque loca invasuri expectarentur, mittitur Stephanus cognomento Maxentius Cappadox, copiarum in Longobardia Dux, cum Thracibus & Macedonibus, selectisque Charsianitis & Cappadocibus. Is, ad assignatam sibi provinciam veniens, conatusque Amantiam Urbem a Saracenis, quorum Imperio premebatur, eruere, cum propter innatum quasi torporem ac segnitiem, ut videtur, seu magis ignaviam & luxum, nihil quod operæpretium foret, vel iis quas ducebat copiis dignum, facere potuisset, cessare jubetur, ejusque loco Nicephorus Phocas, vir sedulus ac vigil, manuque fortis ac consilio solers, mittitur. Hic, pluribus etiam copiis ex Orientalium partium Præfectis arrogatis, assumptoque Diaconitze illo, qui pridem Chrysochiris Tephricæ tyranni minister fuerat, ac secum ex Manetis cultu agmen ducebat. Unitus itaque Nicephorus Stephani decessoris cohortibus, multa & prudentiæ & bellicæ virtutis ac fortitudinis obiit opera. Continuo enim Amantiam Urbem cepit, multa strage fusis fugatisque hostibus; arcemque Tropas & S. Severinam ad pristinum Imperii Romani dominium reduxit; aliisque præliis ac dimicationibus, Agarenorum victor exiit; atque eorum spoliis abunde, quem ducebat exercitum, recreavit atque ditavit. Et hæc quidem, in vivis agente inclytæ memoriæ Basilio Imperatore, vir ille gessit; reliqua sub mitissimo sapientissimoque Leone Imperatore ejus filio, postea adjecit. Etsi autem non aliæ aliis tempore conjunctæ pugnæ extiterant, perinde ac illas digessit instituta nobis narratio: quod tamen uniuscujusque gestæ rei præstitique facinoris exactum tempus ignoretur, propterea uno ordine singula conjungentes, uti professi eramus, disposuimus. Ac quidem bello gesta, tum per seipsum, tum per Legatos, Basilio Imperatori, terra æque & mari, in Oriente & Occidente quæcumque in notitiam meam venerunt, hæc fere ac talia sunt.

Stephanus Maxentius Dux inutilis.

Nicephori Phocæ virtus ac facinora.

Edit. Parif. pag. 193.

LXXII. Recurrat porro oratio necesse est, ad eas actiones, quarum ipse per se Imperator auctor extitit; narretque, quemadmodum ille publicis semper rebus vacans, inque mundi curam continue animam intentum habens, modo quidem prudenti tractatione ad honesti æquique finem dirigeret, modo vero aurem accommodaret, audiretque sedulo historicas narrationes & politica documenta, moralesque instructiones; Patrum denique ac spiritalia adhortamenta & admonitiones: modo etiam manum ad scribendum erudiret, calamumque dirigeret: ac modo quidem

Basilii privata studia & exercitationes.

Prætorum ac Imperatorum mores vitasque, & rerum aggressiones, bellicaque certamina rimans ac dispiciens, ex eis præstantissima laudemque habentia seligens, in suas actiones imitationem transferre studeret; modo autem virorum qui optima vitæ disciplina religiosa pietate claruissent, vitas diligenter perdisceret, animique appetitiones a ratione abhorrentes exscinderet, ipsum se sui potius, quam subditorum Imperatorem Regemque exhibere satagens, indeque multam animi utilitatem pararet. Quapropter etiam beatos Viros adhue superstites, quique in terrena hac vita, nihil terrenum habentem vitam instituant, ac qui in cælos vitæ suæ rationes ac municipatum transtulerint, nosse, & cum eis congredi ac sermonem miscere, pluris faciebat, ejusque rei magna tenebatur cura: qua tamen singulari in eos pietate ducebatur, non eos ad se accersebat, sed posita spretaque majestate Imperii, se ipse ad illos conferebat, ab eisque precibus impartiebatur, eorumque benedictionibus velut corona cingebatur, divinoque timore confirmabatur, & ad Dei justificationes dirigebatur, hincque semper in illo manentem Virtutum quaternionem erat videre. Admirationem habebat Prudentia Fortitudini conjuncta, Temperantiæque comes Justitia: cunctaque in melius proficiebant. Dixisses humanam vitam, antiquam rursus recepisse ordinis tranquillitatem ac constitutionem, cum & ipse in eam jugiter curam incumberet, ut subditi placida quiete gauderent, nec quisquam alium injuria ulla violaret; iique quos quotidie Reipublicæ Magistratus præficiebat diligentiam ponerent, ut Domini herique æmularentur, erga Deum pietatem, ergaque Sacerdotes & Monachos reverentiam; erga omnes denique justitiam & æquitatem. Illius enim præceptum erat & documentum, *Ut nec major minorem per potentiam opprimeret, nec præcellentem egenus maledictis incesseret, aut crimen illi intentaret; sed ille pauperem ut fratrem suum complecteretur, ac foveret; isque præcellentem tamquam communem patrem & servatorem benediceret, exque animo absque omni dolo, bona ei precaretur a Domino.* Sic vero vitam componens, divinæque providentiæ suas ipse curas annectens, eorum quæ officii ac convenientia essent, multa palam in somnis docebatur; & cum plenus curarum se in lectum conferret, anxiusque negotium aliquod ad rem communem spectans animo volveret, haud raro in somnis eventum cernebat, bonaque spe refocillatus, turbas animi sedabat. Mirumque non est, eos, qui haud secus ac re sacra, potestate quam in terris obtinent, sic defunguntur, divinumque vere ministerium in his terrenis circa nos exequuntur, atque ad Dei exemplum, quoad licet, similitudine efformati sunt, a providentia excitari, & ad utilia dirigi, atque futura prædoceri.

Basilii cultus erga Viros sanctos, Sacerdotes & Monachos.

Edit. Paris. pag. 194.

Præclara Basilii politica documenta, ac præcepta.

Basilii in somnis a Deo visa.

Præclara Sententia.

LXXIII. Quod vero alio ferens orationis impetus, suo enarrari tempore haud permisit, hic loci, cum rerum illi bello gestarum finem deinceps narratio habeat, ope-

στηγῶν τε καὶ Αὐτοκρατόρων ἀνδρῶν ἤθη καὶ βίους καὶ μεταχειρίσεις πραγμάτων, καὶ πολεμικοὺς ἀγῶνας διηρευνᾶτο, καὶ ἀνασκοπῶν, τὰ κράτιστα τούτων καὶ ἐπαινούμενα ἐκλεγόμενος, εἰς οἰκείας πράξεις ἐσπούδαζε τὴν μίμησιν κατατίθεσθαι· νῦν δὲ τῶν ἐν τῇ κατὰ Θεὸν ἀρίστῃ πολιτείᾳ διαπρεψάντων ἀνδρῶν τοὺς βίους ἐπιμελῶς κατεμάνθανε, καὶ τὰς ἀλόγους ὁρμὰς τῆς ψυχῆς περιέκοπτεν, αὐτὸν ἑαυτοῦ δεσπόσειν ἐθέλων πρὸ τῶν ἐκτὸς Αὐτοκράτορα, πολλὴν ἐντεῦθεν ψυχικὴν ἐκαρποῦτο ὠφέλειαν. Διὸ καὶ τοὺς ἔτι τῷ βίῳ περιόντας τῶν μακαρίων ἀνδρῶν, τῶν τὴν ἄϋλον πολιτείαν διαζώντων ἐν τῇ ὑλώδει ταύτῃ ζωῇ, καὶ πολίτευμα μετατιθεμένων ἐν οὐρανοῖς, γνωρίζειν τε ἐντυγχάνειν καὶ ὁμιλεῖν, ἐποιεῖτο περὶ πολλοῦ, καὶ ἐν μεγάλῃ φροντίδι ἐτίθετο. ὑπὸ δὲ τῆς ἄγαν εὐλαβείας, οὐ πρὸς ἑαυτὸν αὐτοὺς μετεπέμπετο· ἀλλ' οὐδὲν τὸν Βασιλικὸν ὄγκον τιθέμενος, ἐβάδιζε πρὸς αὐτούς, καὶ τῶν εὐχῶν αὐτῶν μετελάγχανε. καὶ πως ταῖς ἐξ αὐτῶν εὐλογίαις ἐστεφανοῦτο, καὶ πρὸς τὸν θεῖον ἐστηρίζετο φόβον, καὶ πρὸς τὰ τοῦ Θεοῦ δικαιώματα κατευθύνετο· καὶ ἀπὸ τούτου διηνεκῶς ἐνδιαιτωμένην παρ' αὐτῷ τὴν τῶν ἀρετῶν ὑπῆρχεν ὁρᾷν τετρακτύν. καὶ ἐθαυμάζετο αὐτοῦ μετὰ τῆς ἀνδρείας τὸ φρόνημα, καὶ μετὰ τῆς σωφροσύνης τὸ δίκαιον, καὶ πάντα εἶχε τὴν πρὸς τὸ κρεῖττον ἐπίδοσιν. καὶ ἐδόκει αὖθις ὁ βίος ἐπὶ τῆς ἀρχαίας γενέσθαι εὐταξίας καὶ καταστάσεως, αὐτοῦ τε διηνεκοῦς ποιουμένου πρόνοιαν ὑπὲρ τοῦ εὐσταθεῖν τὸ ὑπήκοον, καὶ ὑπὸ μηδενὸς μηδένα ἐπηρεάζεσθαι, καὶ τοὺς εἰς τὰς ἀρχὰς προβαλλομένους ἑκάστοτε μιμεῖσθαι σπουδαζόντων τὴν δεσποτικὴν, καὶ περὶ τὸ Θεῖον εὐλάβειαν, καὶ πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ Μονάζοντας αἰδῶ, καὶ τὸν πρὸς τοὺς πένητας ἔλεον, καὶ τὴν πρὸς πάντας δικαιοσύνην καὶ ἰσότητα. ἐκείνου γὰρ ἦν ἐντολὴ καὶ παράγγελμα, Τὸ μήτε τὸν ἥττονα ὑπὸ τοῦ μείζονος καταδυναστεύεσθαι, μήτε τὸν ὑπερέχοντα ὑπὸ τοῦ ἐνδεοῦς λοιδορεῖσθαι ἢ διαβάλλεσθαι· ἀλλ' ἐκεῖνον τε ὡς ἀδελφὸν ἀγκαλίζεσθαι καὶ περιέπειν τὸν πένητα, καὶ τοῦτον ὡς κοινὸν πατέρα καὶ σωτῆρα τὸν ὑπερέχοντα εὐλογεῖν, καὶ ἀδόλως αὐτῷ τὰ ἀγαθὰ παρὰ τοῦ Κυρίου ἐπεύχεσθαι. Οὕτω δὲ τὸν βίον αὐτοῦ ῥυθμίζων, καὶ τῆς θείας προνοίας τὴν οἰκείαν ἐξαρτῶν, πολλὰ τῶν δεόντων κατὰ τοὺς ὕπνους ἐναργῶς ἐδιδάσκετο· καὶ ὅταν ἔμφροντις ἐπὶ τὴν κοίτην ᾔει, καὶ περί τινος τῶν κοινῶν ἐσφάδαζε μεριμνῶν, πολλάκις ὄναρ ἑώρα τὸ ἐκβησόμενον, καὶ ἐπ' ἐλπίδος ἐγίνετο ἀγαθῆς, καὶ τὸν τῆς ψυχῆς κατέστελλε θόρυβον. καὶ οὐδὲν θαυμαστὸν, τοὺς λειτουργίαν ὥσπερ τινὰ τὴν ἐπὶ τῆς ἐξουσίας ἀνύοντας, καὶ τὴν θείαν τῷ ὄντι διακονίαν ἐκτελοῦντας ἐν τοῖς κάτω περὶ ἡμᾶς, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον ἀφομοιουμένους παράδειγμα τὸν δυνατὸν τρόπον, ὑπὸ τῆς προνοίας παραθαῤῥύνεσθαι, καὶ πρὸς τὸ συμφέρον ἰθύνεσθαι, καὶ τὰ μέλλοντα προδιδάσκεσθαι.

ογʹ. Ἀλλ' ἅπερ ἡ ῥύμη τοῦ λόγου παρῆλθε φέρουσα, καὶ κατὰ τὸν οἰκεῖον ῥηθῆναι καιρὸν οὐκ ἐπέτρεψεν, ἐνταῦθα ἤδη μετὰ τὸ σχολάσαι τῶν πολε-

πολεμικῶν ἀγώνων τὸν λόγον καὶ τῶν πολεμικῶν ἀφηγήσεων, καλὸν ἀναγράψασθαι. Λέγω δὲ περὶ τῆς μνήμης καὶ ἀμοιβῆς τῶν ἐν τῇ ἐλάττονι ἔτι τύχῃ ὄντα θεραπευσάντων τὸν Βασιλέα, καὶ τὸ μὴ ἐπιλαθέσθαι αὐτῶν αἰτησαμένων ἐν τῇ τῆς τύχης λαμπρότητι. Οὗτοι δὲ ἦσαν [260] ὁ τοῦ ἁγίου Διομήδους τῆς μονῆς προεστώς, καὶ ἡ ἐκ Πελοποννήσου γυνὴ Δανηλίς, οἷς τῶν ἐλπισθέντων ἀπέδωκε μείζονα. τόν τε γὰρ μέγαν ἐν μάρτυσι Διομήδην, καὶ ἀναθημάτων πολυτελῶν ἀναθέσει, καὶ βιβλίων ἱκανῶν παροχῇ, καὶ κειμηλίων ἄλλων καὶ λαμπρῶν ἐσθημάτων προσαγωγῇ μεγαλοπρεπῶς ἐφαίνη κοσμῶν, καὶ τὴν ἐπ' ὀνόματι τούτου μονήν, καὶ κτημάτων ἐπιδόσει μεγάλων τε καὶ προσόδων ἱκανῶν ἀφθόνῳ χορηγίᾳ καὶ δαψιλείᾳ πρὸς τὸ εὔπορον ἤγαγε, καὶ τὸ πανταχόθεν ἀνενδεὲς αὐτῇ ἐπραγματεύσατο· καὶ κτισμάτων πολυπλέσι οἰκοδομαῖς κατελάμπρυνε, καὶ παντοίως ὕψωσε καὶ κατεπλούτισεν.

260.

οδ'. Τὸν δὲ τῆς Δανηλίδος υἱὸν ἅμα τῷ γενέσθαι τῆς ἀρχῆς ἐγκρατής, μεταπεμψάμενος, τῷ τῆς Πρωτοσπαθαρίου ἐτίμησεν ἀξιώματι, καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν παρρησίας μετέδωκε, διὰ τὴν φθάσασαν κοινωνίαν τῆς πνευματικῆς ἀδελφότητος. Ἐπεὶ δὲ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ, καίπερ σχεδὸν γραῦς ἤδη τυγχάνουσα νομιζομένη, πόθον εἶχε καὶ μεγάλην ἔφεσιν, ὥστε τὸν Βασιλέα ἰδεῖν, καὶ ἀπολαῦσαι τινὸς καὶ αὐτὴ περιφανεστέρας ἐν τῷ γήρᾳ τιμῆς, διά τε τὴν ἐκ τοῦ εὐλαβοῦς Μοναχοῦ προαγόρευσιν, καὶ διὰ τὴν ἄλλην εὐεργεσίαν τε καὶ δεξίωσιν, προστάξαντος τοῦ Βασιλέως, ἐντίμως πάνυ καὶ μετὰ μεγάλης δορυφορίας καὶ ὑπηρεσίας πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ἀνελήλυθεν. Ὡς γὰρ ἐπ' ὀχήματι ἔποχος, ἢ ἐφ' ἵππῳ γενέσθαι οὐκ ἠδύνατο, τυχὸν δὲ καὶ τρυφῶσα διὰ τὴν ἄφθονον τοῦ πλούτου περιουσίαν, ἐπὶ σκίμποδος αὐτὴν ἀνακλίσασα, [261] καὶ τριακοσίους τῶν οἰκετῶν ἀπολέξασα νέους καὶ ἰσχυροὺς τὸ σῶμα, βαστάζοντας αὐτὴν, ἀνιέναι ἐκέλευσε, καὶ οὕτως ὑπὸ δέκα τὸ λέχος αἰρόντων, καὶ ἐκ διαδοχῆς ἀλλήλους ὑπαλλασσόντων, τὴν ἐκ Πελοποννήσου μέχρι τῆς Βασιλευούσης ταύτης τῶν πόλεων πορείαν διήνυσε. δοχῆς δὲ γεγονυίας ἐν τῇ Μαγναύρᾳ, καθὼς ἐστὶν ἔθος τοῖς Βασιλεῦσι Ῥωμαίων ποιεῖν, ὅτ' ἄν τινα τῶν ἐφ' ἡγεμονίας ἔθνους τινὸς περιφανῶν καὶ μεγάλων εἰσδέχεσθαι μέλλωσιν, εἰσήχθη καὶ αὐτὴ πρὸς Βασιλέα ἐντίμως τε καὶ λαμπρῶς, εἰσαγαγοῦσα καὶ δῶρα πολυτελῆ, οἷα τῶν ἐθνικῶν Βασιλέων οὐδεὶς σχεδὸν μέχρι καὶ τότε πρὸς Βασιλέα Ῥωμαίων εἰσήγαγεν. ἦσαν γὰρ οἰκετικὰ μὲν πρόσωπα πεντακόσια, ἐξ ὧν ὑπῆρχον εὐνοῦχοι ἐκτομίαι τὸν ἀριθμὸν ἑκατόν. ᾔδει γὰρ, ὡς ἔοικεν, ἡ πλουτοκράτωρ ἐκείνη γραῦς, ὅτι ἀεὶ τυγχάνει χώρα τοῖς τοιούτοις τόποις εἰς τὰ Βασίλεια, καὶ ἐν τούτοις ὑπὲρ τὰς μυίας ἐν ἔαρος ὥρᾳ κατὰ προβάτων σηκὸν ἀναστρέφονται. καὶ διὰ τοῦτο τούτους προκατηρτίσατο, ὡς ἂν δορυφόρους αὐτῆς δι' εἰσόδου τυχὸν διὰ τὴν πάλαι δουλείαν, ὅταν εἰς τὰ Βασίλεια εἰσείη. ἦσαν δὲ καὶ [262] γυναῖκες σκιάστριαι ἑκατόν, καὶ [263] σιδόνια ἔργα παμποίκιλα. ἃ δὴ νῦν παραφθαρέντος τυχὸν τοῦ ὀνόματος, τῇ τῶν πολλῶν ἀμαθίᾳ λέγεται * σενδᾶς, ἑκατόν. [264] Λινομαλωτάρια ἑκατὸν (καλὸν γὰρ ἐπὶ τούτοις κοινολεκτεῖν) Ἀμάλια λινὰ καλὰ διακόσια, καὶ ἕτερα ὑπὲρ τὰ τοῦ ἀράχνης νήματα εἰς λεπτότητα, ὧν ἕκαστον εἰς καλάμου κόνδυλον ἐνεβέβλητο, καὶ αὐτὰ ἑκατόν. καὶ σκεύη πολυτελῆ ἐξ ἀργύρου καὶ χρυσοῦ ἱκανὰ καὶ διάφορα.

261.

262.
* Barb. σινδόνια.
263.
Ed. συνδὲς.
264.

præpretium fuerit scripto consignare. Id vero est, eorum recordatio ac remuneratio, qui muneris aliquid ac obsequii in Imperatorem in minori adhuc fortuna constitutum humaniore sensu contulissent: quod item nihil oblitus est eorum, qui ab illo, dum altiorem gradum conscendisset, gratiarum aliquid petiissent. Hi erant, sancti Diomedis Monasterii Præfectus, Matronaque Peloponnesia Danelis: quorum spes longe majoribus bonis cumulavit. Magnum enim Martyrem Diomedem, tum donariis pretiosis, tum librorum copia donavit; pignoribusque aliis ac splendidis vestibus magnifice ornavit; ejusque nomine eatructum Monasterium, magna prædia uberesque reditus præbendo, abunde locupletavit, & ut nullis umquam necessariis deficeretur, providit: ædificiorum quoque magnificis structuris illustravit, modisque omnibus extulit atque ditavit.

S. Diomedis remuneratio.
Edit. Parif. pag. 195.

LXXIV. Danelidis vero filium statim atque Imperio potitus est, Protospatharii dignitate cohonestavit, liberumque ei ad se aditum colloquiumque concessit, ob spiritalis inter ipsos fraternitatis initam dudum societatem nexumque. Quia vero etiam mater, etsi jam fere anus, senioque confecta, ingenti desiderio ardebat visendi Imperatorem, majorisque aliquid honoris in senectute consequendi, tum propter religiosi Monachi vaticinium, tum propter alia munera hospitiumque, Imperatoris jussu, honorifice admodum, magnoque comitatu ac servitio Byzantium venit. Sed cum neque curru, neque equo vehi posset (forte etiam luxu soluta, ob abundantes divitias) in lectica jacens, lectis in eam rem trecentis robusto corpore juvenibus, ab illis se in Urbem deferri mandavit. Sic decem lecticam sustollentibus, denisque aliis aliis succedentibus, quod a Peloponneso ad Urbem Regiam iter est, confecit. Accepta in Magnaura convivio (quo loco Romani Imperatores suscipere solent, si quos illustrium magnorumque gentis alicujus Satraparum ac Principum excepturi sunt) ad Imperatorem honorifice, ac splendido cultu inducitur, ejus generis tantaque dona inferens, quanta nemo fere umquam aliarum gentium Regum, ad hæc usque tempora, Romano Imperatori intulit. Vernæ erant trecenti, ex quibus centum elegantea castrati erant. Noverat enim, ut videtur, prælocuples Anus, semper aditum in Aulam spadonibus patere; inque illa plures versari, quam in caula pecudum verno tempore muscæ. Ejusque rei gratia eos antea præparaverat, ut forte opportunum comitatum haberet, quo pridem obsequio functi essent, cum in Regiam ingressura esset. Erant item mulieres felastriæ centum; sindonesque lepore vario distincti (quos nunc corrupta forsitan voce, rudevulgus sendes vocat) centum. Linomalotaria centum (præstat enim in istis, ex vulgi usu compositis uti vocibus) Amalia pulchra linea ducenta; aliaque subtilitate tenuissima, ac aranearum ipsa stamina vincentia, quorum unumquodque in calami articulo condebatur, & ipsa centum. Vasa pretiosa argentea atque aurea, multa ac varia.

Danelidis matronæ in aulam susceptio.
pag. 196.

LXXV. Sic vero convenienter cultu recepta, proqu animi sui proposito ac generis nobilitate magnifice accepta; & quæ Imperatoris Mater audiret, digna habita; multisque Regio munere officiis ac honoribus decorata, gaudio exultabat, nec tenere lætitiam poterat, uberemque mercedem, quin & longe excedentem, se accepisse confitebatur. Quamobrem etiam, præter ea quæ dicta sunt, munera, cumulatæ magnificentiæ specimen edens, haud exiguam Peloponnesi partem adjecit, quam jure proprio possidebat, tuncque filio & Imperatori munifice concessit. Versata autem in magna hac Urbe, quantum libuit, quantumque sufficere existimavit ad animum recreandum, in suam rursus regionem, velut gentilium suorum Domina Augustaque, longe plures prioribus majoresque honores consecuta, reversa est. Quemadmodum vero accessum in Urbem, sic & recessum instituit.

Imperatoris Mater spiritalis.

LXXVI. Eo tempore extruebatur pulcberrimum illud ac spectabile Templum, quod Novam Basilicam Ecclesiam vocare consuevimus, ac Salvatoris nostri Jesu Christi, & Angelorum Primatis Michaelis, nec non Eliæ Thesbitæ nomine, erigebatur. Ejus vero interioris ambitus commensa spatium, magnas Anna Nacotapetas (villosos scilicet tapetes, ἀπὸ τῆς ἀκῆς, ac si *a voto* dicas, nuncupatos) fecit ac misit, quibus pavimentum variis pretiosis lapidibus inter se concinnatis, velut tessellato opere stratum varietatem & pulchritudinem pavonum præ se ferens, tegeretur, magnitudine & forma admirabili. Sed & singulis annis, quoad Imperator vixit, non minora mittebat, sic ab ea illatis muneribus. Quoniam vero in longiores annos vitam eam producere contigit, ac Imperatori esse superstitem; quod ex pio illo Monacho, præsciendi facultate prædito, ipso adhuc superstite, audierat, *Ipsam post annum alterum e vita esse migraturam*, desiderium insedit, ut & illius filium Leonem, jam rerum summa potientem, præsens viseret. Rursusque sicut antea fecerat, electis juvenibus sustollentibus, tantum illud viæ spatium facile ac sine molestia emensa est. Viso itaque sapientissimo mitissimoque Leone Imperatore, mirique operis atque pretii, illi quoque oblatis muneribus, ac substantiæ suæ hærede instituto (jam quippe ejus filius Joannes vitam cum morte commutaverat) cum & Comitatensem quempiam mitti petiisset, qui ejus facultates in acta redacturus ac accepturus esset, ad patrium rursus solum, in eo carnis pulverem positura, optimo Imperatore pro discessu salutato eique vale dicto, profecta est. Cumque discessisset, brevi vivis exempta est.

Nova Basilica Ecclesia.

Varii tapetes & anlea in sternendo pavimento.

Edit Paris. pag. 197.

LXXVII. Protospatharius autem Zenobius, ab Imperatore directus, missusque ut quæcumque Anna postulasset ac statuisset, ea impleret, cum ad Naupacti Urbem pervenisset, ex Daniele Annæ nepote didicit, illam ex hac vita migrasse. Veniens autem illius domum, ac testamenti exemplum in manus sumens, ea ejus voluntate, & ut ipsa constituerat,

Defunctæ Annæ hæreditas.

οε'. Ἀποδεχθεῖσα δὲ δεξιῶς, καὶ φιλοφρονηθεῖσα μεγαλοπρεπῶς ἀναλόγως τῆς προαιρέσεως καὶ εὐγενείας αὐτῆς, καὶ Μήτηρ καλεῖσθαι Βασιλέως ἀξιωθεῖσα, καὶ πολλῶν μετασχοῦσα βασιλικῶν δεξιώσεων καὶ τιμῶν, ἐγεγήθει τε καὶ ἠγάλλετο, καὶ ἐκπλήρω τὰς ἀμοιβὰς, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπεραιρούσας τῷ πολὺ διωμολόγει λαβεῖν. Διὸ καὶ προστέθεικε ἔτι μεγαλοψύχως ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις δώροις οὐ μικρὸν καὶ τῆς Πελοποννήσου μέρος, ὅπερ ὡς ἴδιον κτῆμα τυγχάνον αὐτῆς, φιλοδώρως τότε τῷ υἱῷ καὶ Βασιλεῖ ἐχαρίζετο. διατρίψασα δὲ κατὰ τὴν Μεγαλόπολιν ταύτην ἐφ' ὅσον αὐτῇ φιλοτιμίας τε καὶ ἀπολαύσεως, αὖθις πρὸς τὴν οἰκείαν χώραν ἀνθυπενόστησεν, ὥσπερ τις Δέσποινα τῶν ἐκεῖθεν Βασιλεύουσα, πολλῷ πλείονας τῶν προτέρων καὶ μείζονας καρπωσαμένη τιμάς. ὃν δὲ τρόπον τὴν ἄνοδον ἐποιήσατο, τὸν αὐτὸν καὶ νῦν κάθοδον.

ος'. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, καὶ ὁ περικαλλὴς οὗτος ναὸς καὶ περίοπτος ᾠκοδομεῖτο, ὃν Νέαν Βασιλικὴν Ἐκκλησίαν λέγειν εἰώθαμεν, ὃς ἐπ' ὀνόματι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ Μιχαὴλ τοῦ πρώτου τῶν Ἀγγέλων, καὶ Ἠλιοῦ τοῦ Θεσβίτου ἐγείρετο. λαβοῦσα δὲ μέτρα τοῦ ἔνδον τοῦ χωρήματος ἡ γυνὴ, εἰργάσατο καὶ ἀπέστειλε νακοτάπητας μεγάλους, τοὺς παρ' ἡμῖν ἀπὸ τῆς εὐχῆς τὸ ἐπώνυμον φέροντας, ὑφ' ὧν πᾶν τὸ ἔδαφος, ἐκ διαφόρων ἐντίμων λίθων ψηφίδων δίκην ἐναρμοσμένων, πρὸς ἀλλήλους συντεθειμένων, ποικιλίαν καὶ κάλλος * ταώνων μιμούμενον, καλύπτεσθαι ἔμελλε, θαύματος ἀξίους μεγέθει καὶ ὡραιότητι. ἀλλὰ καὶ καθ' ἕκαστον χρόνον, ἕως ἔζη ὁ Βασιλεὺς, οὐκ ἐλάττονα τῶν παρ' αὐτῆς εἰσαχθέντων ἀπέστελλεν. Ἐπεὶ δὲ ἔτυχε μακρόβιον γενέσθαι αὐτὴν, καὶ πλέον τῆς τοῦ Βασιλέως ζωῆς τὴν ἐκείνης ἐπεκτανθῆναι ζωήν. ζῶντος δὲ ἔτι τοῦ προορατικοῦ ἐκείνου Μοναχοῦ, ἤκουσε παρ' αὐτοῦ, ὅτι μετὰ δεύτερον χρόνον μέλλει ἀπαίρειν τοῦ ζῆν, ἐπεθύμησε καὶ τὸν ἐκείνου υἱὸν Λέοντα, ἤδη τὴν Αὐτοκράτορα λαβόντα ἀρχὴν, ἀπελθοῦσα ἰδεῖν. καὶ πάλιν κατὰ τὸν τρόπον τὸν πρότερον ὑπὸ νεανίσκων Δοκιμωτάτων αἰρομένη, τὸ τοσοῦτον διάστημα τῆς ὁδοῦ διελθοῦσα ἀμαρῶς καὶ ἀβαρῶς. ἰδοῦσα δὲ τὸν σοφώτατον καὶ πρᾷον Βασιλέα Λέοντα, καὶ θαυμαστὰ δῶρα καὶ πρὸς τοῦτον εἰσαγαγοῦσα, καὶ κληρονόμον αὐτὸν τῆς οἰκείας ποιησαμένη ὑπάρξεως. ἤδη γὰρ ὁ ταύτης υἱὸς Ἰωάννης ἐτύγχανε τὸν βίον ἀπολιπών. αἰτησαμένη δὲ καὶ Βασιλικὸν ἀποσταλῆναι, τὸν ἀπογράψασθαι καὶ παραλαβεῖν ὀφείλοντα τὴν περιουσίαν αὐτῆς, ἀπῆρεν αὖθις συνταξαμένη τῷ χρηστῷ Βασιλεῖ, ἐπὶ τὸ τῆς πατρίδος θρεψάμενον ἔδαφος, ὡς ἂν ἐν τούτῳ καὶ τὸν τῆς σαρκὸς ἀποθῆται χοῦν. ἡ δὲ κατελθοῦσα, μετὰ μικρὸν ἐξελέλοιπεν.

οζ'. Ὁ δὲ Πρωτοσπαθάριος Ζηνόβιος, ὃς ἦν ἀφειθεὶς καὶ ἀποσταλεὶς πρὸς τὸ τὰ πάντα παρὰ τῆς γραὸς αἰτηθέντα καὶ διατυπωθέντα ἀποπληρῶσαι, εἰς τὸ κάστρον Ναυπάκτου ἤδη καταλαβὼν, ἀνέμαθε παρὰ Δανιὴλ τοῦ ἐκγόνου αὐτῆς, τὴν πρὸς τὸν ἐκεῖθεν βίον ἐκδημίαν αὐτῆς. ἀφικόμενος δὲ εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, καὶ τὸ ἴσον τῆς διατάξεως αὐτῆς ἐπὶ χεῖρας λαβὼν, κατὰ τὴν

265.

* Barb. ταώνια.

ἐκείνης βούλησιν καὶ διάταξιν, τὰ πάντα διῴκησεν. Ηὑρέθη δὲ καὶ χρυσὸς ἐν νομίσμασι πάμπολυς, καὶ ἄλλη περιουσία ἔν τε ἀργυρώμασι καὶ χρυσώμασιν, ἐσθῆσί τε καὶ χαλκῷ καὶ ἀνδραπόδοις καὶ κτήνεσι, πάντα ἰδιωτικὸν ὑπερβαίνουσα πλοῦτον· μᾶλλον δὲ καὶ τυραννικοῦ ὀλίγον καταδεέστερον. ἐπεὶ δὲ τὰ οἰκετικὰ ταύτης ἀνδράποδα εἰς πλῆθος ἄπειρον ἦν, ἀπελεύθερα βασιλικῷ ἐκ τύπου ὥσπερ ὡς ἀποικίαν ἐπ' ἐλευθερίᾳ ἐστάλησαν εἰς τὸ Θέμα Λαγοβαρδίας τρισχίλια σώματα. διενεμήθη δὲ καὶ τὰ λοιπὰ ταύτης κτήματα καὶ χρήματα καὶ ψυχάρια, ὡς ἐκείνη κατὰ τὴν διάταξιν αὐτῆς διωρίσατο, καὶ κατελείφθη καὶ τῷ κληρονόμῳ ταύτης Βασιλεῖ εἰς ἴδιον κλῆρον τῶν ἄλλων χωρὶς προάστεια ὀγδοήκοντα. Ταῦτα εἰ καὶ πολλαῖς τοῖς χρόνοις τὰ μὲν ἐτύγχανε πρότερα τῶν ἱστορουμένων κατὰ τὸ προκείμενον μέρος πραγμάτων τε καὶ καιρῶν· τὰ δὲ μετ' ὀλίγον ὕστερον, καὶ οὐδὲ σφόδρα ἀναγκαῖον ἐδόκει τῇ ἱστορίᾳ, ἀλλ' ὅμως εἰς χάριν τῆς εἰρημένης γραὸς, καὶ ἔνδειξιν τοῦ πλούτου καὶ τῆς εὐγενείας αὐτῆς καὶ τῆς προαιρέσεως, ἐνταῦθα κεῖσθαι κατὰ παρέκβασιν.

οζ'. Ὁ δὲ φιλόχριστος Βασίλειος ὁ Βασιλεὺς, μεταξὺ τῶν πολεμικῶν ἀγώνων, οὓς διὰ τῶν ὑπὸ χεῖρα πολλάκις, ὥσπερ ἀγωνοθέτης πρὸς τὸ δέον κατηύθυνε, πολλοὺς τῶν ἱερῶν καὶ θείων ναῶν, ἐκ τῶν προγεγονότων διαρραγέντας σεισμῶν, καὶ ἢ καταβληθέντας παντελῶς, ἢ πτῶσιν ἀπὸ τῶν ῥηγμάτων συνόπτως ὑπομένειν δηλοῦντας, ἐπιμελείᾳ τε διηνεκεῖ καὶ τῇ πρὸς τὰς χρείας ἐπιτηδείων ἀφθόνῳ χορηγίᾳ καὶ παροχῇ, τοὺς μὲν τοῦ πτώματος ἤγειρε, τὴν ἀσφάλειαν καὶ κάλλος προσθείς· τῶν δὲ τὸ ἀσθενὲς ἐνισχύσας διὰ τῆς τῶν δεόντων ἐπιβολῆς καὶ ἐπανορθώσεως τοῦ μὴ καταρρυῆναι, ἀλλὰ πρὸς ἀκμὴν αὖθις ἐπανελθεῖν καὶ νεότητα, ἐγένετο αἴτιος. δηλωτέον δὲ καὶ καθέκαστα.

οη'. Τοῦ τε γὰρ περιωνύμου καὶ θείου ναοῦ, ὃς τὸ τῆς μεγάλης τοῦ Θεοῦ Σοφίας κεκλήρωται ὄνομα, τὴν πρὸς δύσιν ἁψῖδα, τὴν μεγάλην τε καὶ μετέωρον, ἱκανῶς διαρραγεῖσαν, καὶ πτῶσιν οὐχ ὡς μακρὰν ἀπειλοῦσαν, αὐτὸς ἐμπειρίᾳ τεχνιτῶν περισφίγξας καὶ ἀνανεωσάμενος, ἀσφαλῆ καὶ μόνιμον ἀπειργάσατο. καθ' ἣν καὶ τὴν τῆς Θεομήτορος εἰκόνα, τὴν ἄσπορον Υἱὸν ἐπωλένιον φέρουσαν ἀνιστόρησε, καὶ τοὺς τῶν Ἀποστόλων κορυφαίους Πέτρον καὶ Παῦλον, ἑκατέρωθεν ἔστησε. καὶ τὰ λοιπὰ δὲ ῥήγματα ταύτης ἐν κτίσμασί τε καὶ δαπανήμασι, φιλοτιμότατα διωρθώσατο. οὐ μόνον γὰρ τοὺς σαθρωθέντας τῶν τοίχων ἐπανωρθώσατο, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν προσόδων ἐλάττωσιν, ταῖς παρ' ἑαυτοῦ ἐπιδόσεσιν εἰς αὔξησιν ἤγαγεν. ἐνδείᾳ γὰρ ἐλαίου σχεδὸν κινδυνευόντων ἀποσβεσθῆναι τῶν λύχνων τῶν ἱερῶν, μεγίστου κτήματος ἐπιδόσει, ὃ προσαγορεύεται Μάντεια, τούτοις τὸ φῶς διαμένειν προσεπενοήσατο ἄσβεστον, καὶ τοῖς ἐξυπηρετουμένοις εἰς τὸν θεῖον τοῦτον ναὸν ἐπεδαψιλεύσατο τὰ ὀψώνια ἐκ τῆς ἱκανῆς προσόδου τοῦ κτήματος, ὅπερ οἶδε τὴν ὑπηρεσίαν ποιεῖν ἀνυστέρητόν τε καὶ ἀδιάλειπτον.

οθ'. Ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν θείων Ἀποστόλων περιφανὲς καὶ μέγα τέμενος, τῆς προτέρας εὐπρεπείας καὶ ἀσφαλείας ἐκπεσὸν, ἐρεισμάτων περιβολαῖς καὶ ταῖς τῶν διερραγέντων ἀνοικοδομαῖς ὀχυρώσας, καὶ ἀποξέσας τὸ ἀπὸ χρόνου γῆρας, καὶ τὰς ῥυτίδας περιελὼν, ὡραῖον

cuncta digessit. Inventa auri signati ingens copia ac pecuniæ innumerabiles, aliaque supellex ac substantia in vasis argenteis atque aureis, vestibusque & æramentis & mancipiis & jumentis, omnes privatorum opes superans, quin immo ipsas Regum ac Tyrannorum prope exæquans. Quod vero illius mancipia multitudine essent innumera; ea illis Imperatoris jussu in Longobardiæ Thema quasi coloniam, tria millia manu missa sunt. Dispertita etiam illius reliqua prædia & pecuniæ & mancipia, pro eo ac illi ex testamenti tabulis statutum erat; Imperatori ejus hæredi præter alia in jus proprium relicta suburbana octoginta. Hæc etsi tempore longe dissita, atque alia quidem, rebus quarum hic narratio texitur, priora extiterint, alia non modico post intervallo secuta sint, nec admodum necessaria videantur quæ historiæ inserantur; in gratiam tamen dictæ Anus, ejusque & divitiarum & nobilitatis, propensæque voluntatis ac consilii specimen, hic in transcursu locum habeant.

LXXVII. Christi autem amans religiosissimusque Basilius Imperator, inter bellica certamina, quæ haud raro per subjectos Duces Legatosque, Agonothetæ in modum in debitum finem ac convenientem dirigebat, plerasque sacrosanctas ac divinas Ædes, ex superioribus terræ-motibus quassatas, ac vel penitus collapsas, vel proxime fatiscentibus rimis ruinam minitantes, jugi cura, necessariorumque larga suppeditatione ac præstatione, alias quidem ea ruina erexit, ac cum securas firmaque structura, tum eleganti opere, refecit, alias vero laborantes suffulciens, adjiciendo quæ opportuna essent, ac quassata læsaque instaurando, effecit, ne diffluerent, sed ut pristino vigore, nova quasi fabrica resurgerent. Verum singula indicanda.

Basilio instauratæ Ædes sacræ.
Edit. Paris. pag. 198.

LXXVIII. Celeberrimi enim divinique Templi, quod a magna Dei Sapientia nomen sortitum est, quæ ad Occidentem spectat, Apsidem ingenti mole celsaque extructione gravem, misere distractam, ac celerem minantem casum, subtili artificum opera adstringens instaueansque, tutam firmamque reddidit; in qua & Dei Parentis Filium nullo satum semine ulnis gestantis Imaginem effinxit, ac utrinque Apostolorum Principes Petrum & Paulum, erexit: reliquos item ejus hyatus, tum in fabricis, tum expensis, largissime sarcivit. Non solum enim muris putrescentibus subvenit, sed & imminutos reditus ipse tribuendo adauxit. Cum enim parum abesset, ne præ olei inopia lampades sacræ extinguerentur, maximo collato prædio, quod Mantea vocant, ut eis lumen inextinctum constaret, effecit; utque ex ipsius prædii reditibus, censu perpetuo Templi ejusdem ministris opsonia cibique præberentur.

S. Sophiæ instaurata Apsis; aucti reditus.

LXXIX. Sed & divinorum Apostolorum celebre magnumque Delubrum, pristino decore amisso ruinosoque ædificio, fulcrorum ambitu collapsarumque partium instauratione, stabiliens, abrasoque quod veteratum tempore erat rugasque contraxerat, elegans rursus, novique

Instaurata Templa, vel ex integro extructa.

SS. Apostol.

operis fabricam fecit. Divinum quoque in Pega sanctæ Deiparæ Templum collapsum, ac quo olim decore fulserat, orbatum, instauravit, splendidiusque, quam prius extiterat, reddidit. Similiter alterum quoque Deiparæ Templum, Sigma cognomento dictum, diro casu deformatum, a fundamentis novum extruxit, ac priore firmius constabilivit. Sed & Stephani Martyrum primi in Aurelianis Templum terræmotus quassatione ad solum usque subrutum, a fundamentis extruxit. Baptistæ vero ac Præcursoris sacras Ædes, in Strobylæa & Macedonianis, alteram a fundamentis extruxit, alteram potiore parte reparavit. Sed & Apostoli Philippi Sacellum, aliudque Lucæ Evangelistæ illo occidentalius, vetustis expurgatis ruinis, nova condidit.

S. Mariæ in Pega, s. Fonte. — *Sigma.* — *Edit. Paris. pag. 199.* — *Stephani Protom.* — *Joan. Bapt.* — *Philippi & Lucæ.*

LXXX. Præterea vero etiam Mocii Martyris ingens Templum, non paucis scissuris sublapsum, cujus adytum terræ allisum erat, itaut divinam ipsam Mensam præfringeret, debita cura illi adhibita, perfecte a ruina erexit. Vicinum quoque illi ex parte Occidentali, Andreæ primum vocati inter Apostolos Templum, ingenti neglectu ruina oppressum, convenienti cura, pristino decori reparavit. Divinam item sancti Romani Ædem & ipsam collapsam, a fundamentis ædificavit. Sanctæ Annæ quoque in Deutero, & sancti Christi Martyris Demetrii sacras Ædes, vetustate laborantes, novas ac elegantes refecit. Sancti vero Martyris Æmiliani in Rhabdo Ecclesiam, haud procul ab Ædibus sanctæ Dei Parentis vetustate fatiscentem videns, utrinque turrito opere fastigiando, novam reparavit.

Mocii Martyris. — *Andreæ Apostol.* — *Romani.* — *Annæ & Demetrii.* — *Æmiliani.*

LXXXI. Præterea vero etiam triumphalis Martyris Nazarii sacram Ædem, a multis retro annis non modo collapsam, sed & penitus abolitam, ædificavit, majestate, elegantia ac pulchritudine, priori longe ædificio præstantem. In Domnini Embolis (ut vocant) sanctæ Dei nostri Christi Resurrectionis nomine atque Martyris Anastasiæ, pulcherrimum Templum aptans splendide ornavit, lignea fornice in lapideam mutata, ornatuque alio plane admirabili adjecto. Similiter quoque inclyti Martyris Platonis tectum laborare videns & fatiscere, novum instauravit, immissis parietibus, ubi necesse erat, Ædem communiens ac firmans. Gloriosorum vero Martyrum Hesperi & Zoes divinam Ædem, fere solo tenus dirutam, pari priori elegantia & majestate extruxit. Ad hæc vero etiam Martyris Acacii in Heptascalo divinum Templum pene diffluens, jamque casurum instaurando, omnisque generis fulcris statuminando, firma basi stare fecit. Eliæ vero Prophetæ Templum in Petrio, extremo quasi spiritu, ac cujus propemodum ruina expectaretur, corroboravit, ac magnifice extruxit, a communium ædium circumambientium prementiumque injuria liberans.

Nazarii. — *Anastasiæ.* — *Platonis Martyris.* — *Hesperi & Zoes.* — *Acacii.* — *Eliæ.* — *pag. 200.*

LXXXII. Quid enimvero circa pusilla ipsius operum versamur, etsi & illa valde ingentia; nec magnum illud, omnique dignum admiratione adjungimus, quod ad ipsum Regiæ atrium, ipse operi præsidens

Nova Basilica.

αὖθις καινουργὸν ἀπετέλεσεν. καὶ τὸν ἐν τῇ Πηγῇ δὲ τῆς Θεομήτορος θεῖον ναὸν διαπτωθέντα, καὶ τὸ ἀρχαῖον ἀποβαλόντα κάλλος, ἀνενεώσατό τε καὶ ὑπερλάμποντα μᾶλλον, ἤπερ τὸ πρότερον, ἔδειξεν. ὡσαύτως καὶ τὸν ἕτερον τῆς Θεοτόκου ναὸν, ὃς τὸ Σίγμα εἶχεν ἐπώνυμον, πτῶμα πεσόντα δεινὸν, ἐκ βάθρων ἀνῳκοδόμησε, καὶ ἑδραιότερον τοῦ προτέρου εἰργάσατο. καὶ τὸν ἐν Αὐρηλιαναῖς δὲ Στεφάνου τοῦ πρώτου τῶν Μαρτύρων ναὸν, ἄχρις ἐδάφους καταπεσόντα, ἐκ θεμελίων αὐτὸν ἀνεδείματο. τοὺς δὲ Βαπτιστοῦ καὶ Προδρόμου σεπτοὺς ἱερούς, [266] οὓς ἔν τε τῇ Στροβυλαίᾳ καὶ Μακεδονιαναῖς, τὸν μὲν ἐκ βάθρων, τὸν δὲ τὸ πλεῖστον ἀνῳκοδόμησεν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὸ τοῦ Ἀποστόλου Φιλίππου ἱερὸν, καὶ τὸ αὐτοῦ δυτικώτερον κείμενον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ, τῶν παλαιῶν ἀνακαθάρας πτωμάτων, νέα εἰργάσατο.

π΄. Ἔτι δὲ καὶ [267] τοῦ Μωκίου Μάρτυρος μέγα τέμενος, ἐκ ὀλίγοις ὑποπεσὸν ῥήγμασι, καὶ τὸ ἄδυτον τούτου μέρος ἄχρι τῆς γῆς καταβληθὲν ἐχθαλῶς, ὡς καὶ τὴν ἱερὰν κατεάξαι τράπεζαν, τῆς προσηκούσης ἐπιμελείας ἠξίωσε, καὶ τελείως τοῦ πτώματος ἤγειρεν. καὶ τὸν πλησιάζοντα δὲ τούτῳ κατὰ τὸ μέρος πρὸς δυσμὰς Ἀνδρέου τοῦ πρωτοκλήτου τῶν Ἀποστόλων ναὸν, ἐκ πολλῆς ἀμελείας διαρρυέντα, εἰς τὸ ἀρχαῖον κάλλος τῇ δεούσῃ ἐπιμελείᾳ ἀνήγαγε. [268] τὸν δὲ τοῦ ἁγίου Ῥωμανοῦ θεῖον οἶκον, καὶ αὐτὸν καταπεσόντα, ἐκ βάθρων ἀνεδείματο. καὶ τὸν τῆς ἁγίας Ἄννης ἐν τῷ Δευτέρῳ· καὶ τὸν τοῦ Χριστοῦ Μάρτυρος [269] Δημητρίου, καινοὺς ἀντὶ παλαιῶν καὶ εὐπρεπεῖς ἀπειργάσατο. τὸν δὲ τοῦ Μάρτυρος [270] Αἰμιλιανοῦ, ὃς ἐν τῇ Ῥάβδῳ τῷ οἴκῳ τῆς Θεομήτορος γειτονεῖ, τῇ παλαιότητι καταλυόμενον ἰδὼν καινουργεῖ, ἑκατέρωθεν πυργώσας ἑδράσμασι.

πα΄. Πρὸς δὲ καὶ τὸν [271] τοῦ ἀθλοφόρου Ναζαρίου ἱερὸν οἶκον, ἐκ πολλῶν τῶν χρόνων οὐ μόνον πτωθέντα, ἀλλὰ καὶ τέλεον ἠφανισμένον, ἐδείματο, σεμνότητι καὶ κάλλει πολλῷ τοῦ πρὶν διαφέροντα. ἐν δὲ τοῖς Δομνίνου λεγομένοις Ἐμβόλοις, τὸν [272] εἰς ὄνομα τῆς τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Ἀναστάσεως καὶ Ἀναστασίας Μάρτυρος περικαλλῆ ναὸν ἐπισκευάσας ἐλάμπρυνε, λιθίνην ἀντὶ ξυλίνης τὴν ὀροφὴν ἐργασάμενος, καὶ κόσμον ἄλλον ἐπιθεὶς ἀξιάγαστον. ὡσαύτως δὲ καὶ [273] Πλάτωνος τοῦ μεγάλου ἐν Μάρτυσι πονήσασαν τὴν τοῦ ναοῦ σανίδων ὀροφὴν, νέαν εἰργάσατο, τοίχων ἐν οἷς ἔδει κατοχυρώσας τὸν οἶκον ἐμβολαῖς. τὸν δὲ καλλινίκων Μαρτύρων [274] Ἑσπέρου τε καὶ Ζωῆς, τὸν θεῖον οἶκον ἠδαφισμένον σχεδὸν, παράλληλον τῷ προτέρῳ ἐδείματο. πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὸν τοῦ Μάρτυρος [275] Ἀκακίου ἐν τῷ Ἑπτασκάλῳ θεῖον ναὸν ἤδη σχεδὸν καταρρέοντα, καὶ πρὸς πτῶσιν συνελαυνόμενον ἀνακαινίσας, καὶ παντοίοις κατασφαλισάμενος ὀχυρώμασι, τοῦ πτώματος ἥρπασε, καὶ ἑδραίως ἑστάναι πεποίηκε. τὸν δὲ Ἠλιοῦ τοῦ Προφήτου κατὰ τὸ Πετρίον ναὸν, ὥσπερ λειποψυχοῦντα ἀνέρρωσε καὶ περιφανῶς ἐκτίσατο, ἐλευθερώσας καὶ τῆς περιεστοιχούσης καὶ πιεζούσης τῶν κοινῶν οἰκιῶν συνοχῆς.

πβ΄. Ἀλλὰ τί στρεφόμεθα περὶ τὰ μικρὰ τῶν ἐκείνου, εἰ καὶ πάνυ μεγάλα καθέστηκε, καὶ οὐ προστιθέαμεν τὸ μέγα ἔργον καὶ ἀξιάγαστον, ὃ κατ' αὐτὰς τὰς βασιλείους αὐλὰς, αὐτὸς ἐπιστατῶν τε καὶ

ἀντουργῶν ᾠκοδόμησεν, ὅπερ ἀρκεῖ καὶ μόνον, τήν τε περὶ τὸ Θεῖον αὐτοῦ δηλοῦν εὐσέβειαν, καὶ τὸ πρὸς τὰ ἐπιβαλλόμενα μεγαλουργόν τε καὶ θαύματος ἄξιον; ἀμειβόμενος γὰρ ὥσπερ τῆς περὶ αὐτὸν εὐμενείας τὸν δεσπότην Χριστὸν, καὶ τὸν πρῶτον τῶν ἀγγελικῶν Δυνάμεων [276] Γαβριὴλ, καὶ τὸν Θεσβίτην Ἡλίαν τὸν Ζηλωτὴν, ὃς καὶ τῇ αὐτοῦ μητρὶ τῆς πρὸς βασιλείαν τοῦ υἱοῦ ἀναῤῥήσεως ἐχρημάτισεν ἄγγελος, εἰς ὄνομα τούτων καὶ μνήμην ἀΐδιον· ἔτι δὲ τῆς Θεοτόκου, καὶ Νικολάου τοῦ ἐν Ἱεράρχαις πρωτεύοντος, θεῖον καὶ περικαλλῆ ναὸν ἐδομήσατο, εἰς ὃν συνῆλθε τέχνη καὶ πλοῦτος καὶ ζέουσα πίστις καὶ ἀφθονωτάτη προαίρεσις, καὶ τὰ πανταχόθεν συνέδραμε κάλλιστα, ἃ τοῖς ὁρῶσι μᾶλλον, ἢ τοῖς ἀκούουσιν οἶδα τυγχάνειν πιστά. ὃν ὡς νύμφην ὡραϊσμένην καὶ περικεκοσμημένην μαργάροις τε καὶ χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ λαμπρότησιν· ἔτι δὲ καὶ μαρμάρων πολυχρόων ποικιλίαις καὶ ψηφίδων συνθέσεσι, καὶ σηρικῶν ὑφασμάτων καταστολαῖς, [277] τῷ ἀθανάτῳ προσήγαγε Νυμφίῳ.

276.

277.

πγ΄. Ὅ τε γὰρ ὄροφος ἐκ πέντε συμπληρούμενος ἡμισφαιρίων στίλβει χρυσῷ, καὶ Εἰκόσιν ὡς ἀστέρων ἀστράπτει κάλλεσιν, ἔξωθεν μετάλλοις ἐμφερὴς χρυσίῳ χαλκῷ καλλυνόμενος. οἵ τε παρ' ἑκάτερα τοῖχοι, τῷ πολυτελεῖ καὶ πολυχρόῳ τῶν μαρμάρων καταποικίλλονται, καὶ τὰ ἄδυτα τοῦ ναοῦ καὶ χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ λίθοις τιμίοις καὶ μαργάροις καταπεποίκιλται καὶ καταπεπλούτισται. καὶ αἱ τῶν ἐκτὸς διείργουσαι τὰ θυσιαστήρια κιγκλίδες, καὶ τὰ ἐν αὐταῖς περίστυλα καὶ τὰ ἄνωθεν οἷον ὑπέρθυρα χρηματίζοντα· οἵ τε ἐντὸς θῶκοι, καὶ αἱ πρὸ τούτων βαθμίδες, καὶ αὐταὶ αἱ ἱεραὶ τράπεζαι, ἐξ ἀργύρου πάντα περικεχυμένον ἔχοντος τὸν χρυσὸν, καὶ λίθοις τιμίοις τε καὶ μαργαρίταις ἠμφιεσμένοις πολυτελῶν τὴν σύμπηξιν καὶ σύστασιν ἔχουσιν. αὐτὸ δὲ τὸ ἔδαφος, σηρικῶν ὑφασμάτων, ἢ Σιδωνίων ἔργων ἐμπεπλησμένον δόξει τυγχάνειν ἀνάπλεων. οὕτω πᾶν ἐξωραΐσται καὶ κατεπεποίκιλται τῷ πολυχρόῳ τῶν ὑποκειμένων ἐκ μαρμάρων πλακῶν, καὶ ταῖς πολυειδέσι τῶν ταύτας περικλειουσῶν ψηφίδων ζώναις, καὶ τῷ τῆς ἁρμογῆς ἀκριβεῖ, καὶ τῷ περιττῷ τῆς περιθείσης ἐν ἅπασι χάριτος. ἔνθα καὶ πλῆθος ᾀδόντων ἐξυπηρετουμένων ἀφώρισε, καὶ προσόδους ἱκανὰς ἀπέταξεν, ἃς φιλοτίμως καὶ μεγαλοπρεπῶς διανέμεσθαι τοῖς προσκαρτεροῦσι τῷ τοιούτῳ ἱλαστηρίῳ προσέταξεν, ὑπερβαλέσθαι σχεδὸν τοὺς πρὸ αὐτοῦ πάντας νῦν περὶ τὰ τοιαῦτα μεγαλοδωρίᾳ φιλοτιμησάμενος.

πδ΄. Ἀλλ' ὁ μὲν ναὸς τοιοῦτος, καὶ οὕτω τὰ ἐντὸς ἔχων, ὅσον μικρῷ λόγῳ δηλῶσαι δυνατὸν τὰ μεγάλα, καὶ πᾶσαν ἐντιθέντα τῶν θεωμένων ταῖς διανοίαις ἔκπληξιν· τὰ δὲ ἐκτὸς οἷα; πρὸς ἑσπέραν μὲν καὶ κατ' αὐτὰ τοῦ ναοῦ τὰ προαύλια, Φιάλαι δύο ἑστήκασιν, ἡ μὲν πρὸς νότον, ἡ δὲ πρὸς βορρᾶν, πᾶσαν ἔχουσαι, καὶ τῆς τέχνης ὑπερβολὴν καὶ ὕλης λαμπρότητα καὶ φιλοτιμίαν τοῦ τῶν ἔργων δημιουργοῦ· ὧν ἡ μὲν πρὸς νότον ἐξ Αἰγυπτίου λίθου, ὃν ἡμεῖς Ῥωμαῖον λέγειν εἰώθαμεν, ἔχει τὴν σύστασιν. περὶ ἣν καὶ δράκοντάς ἐστιν ἰδεῖν, οὓς ἡ λιθοξόος τέχνη ἄριστα διεμόρφωσεν. εἰς μέσον μὲν κωνοειδὴς καὶ διάτρητος ἀνίσταται στρόβιλος, πέριξ δὲ κιονί-

A auctorque molitionis, eatruxit; quod vel unum illius in Deum pietatem & cultum, inque iis quibus manum admovisset magnificentiam admirandosque conatus, abunde potest ostendere? Velut enim Christi in eum, Angelicarumque Potestatum Primatis, Gabrielis, a nec non & Eliæ Thesbitæ (Zelotis illius, qui ejus matri provehendi filii in Regni solium nuntius fuerat) benevolentiam munerans, in eorum nomen ac memoriam sempiternam; itemque sanctæ Dei Genitricis & Nicolai inter Hierarchas primas obtinentis, divinum pulcherrimumque Templum ædificavit: in quo pari fœdere ars & divitiæ fervensque fides & B locupletissima voluntas coivere, ac quæ ubique gentium pulcherrima sunt concurrere; ipsa ejusmodi, ut penes convisentes, quam audientes, majorem fidem habeant. Templum hoc, velut sponsam splendide ornatam cultamque margaritis & auro argentoque ostore; prætereaque marmorum multiplici colorum varietate tessellarumque compositionibus, ac sericorum pannorum stragulis collucentem, immortali Sponso addixit.

a Michaelis.

LXXXIII. Tectum enim quinque semicirculis constans, auro renidet, Imaginibusque velut stellarum splendoribus micat: parte extima æris metallis, auri fulgorem quam proxime referens. Parietes hinc inde, pretiosis variisC que coloris marmoribus, variati collucent; Templique penetralia, ipsa auro argentoque & lapillis margaritisque interstincta variaque magnifice splendescunt. Ab exteriori nave Sanctuarium secludentes cancelli, inque illis columellarum ordines, eisque imposita, quæ vocant, hyperthyra; intusque positæ sedes, & qui ante illas sunt gradus, ipsæque sacræ mensæ, omnia argentea superfuso auro, lapidibusque pretiosis, unionibus inditis conflata compactaque consistunt. Ipsum stratum solum sericis texturis, aut Sidonii operis, expansis aggravescere videbitur. Sic universum subjectis varii coloris marmorum crustis, variiD que generis ambientibus tessellatis operis zonis, exquisitæque artis compage, in omnibus denique circumfluentis gratiæ abundantia condecoratur ac variatur. Cantorum in ea ministrantium constituta multitudo, uberesque assignati reditus, quos magnifice largiterque in eos impartiendos præcepit, qui istiusmodi Propitiatorii obsequiis addicti essent; hoc nempe ambiens, ut omnes fere superiores hoc munificentiæ genere superaret.

Interior Templi ornatus.

Edit. Paris. pag. 202.

LXXXIV. Ac Templi quidem structura ea est ornatusque interior, quantum brevi sermone res magnas declarare licet, & quæ spectantium animis omnem stuporem injiciant; exE teriora vero, quænam rogo? Ad Occasum, inque ipso vestibulo, duæ erant constitutæ Phialæ; altera ad Austrum, altera ad Aquilonem, omnem artis excellentiam habentes, materiæque splendorem, ac auctoris operum magnificentiam. Quæ ad Austrum, ex Ægyptio lapide (Romanum dicere consuevimus) structa est. Circa eam dracones, statuaria arte elegantissi-

Ornatus exterior.

Phiala duplex.

me efformatos videas. In medio turbinata forma perforatusque rhombus assurgit: circumjectæ candido marmore columellæ, ipsæ chori quadam specie compositæ, circumducta capitibus corona ac protectura; ea quibus omnibus torrentis instar ad Phialæ pedes basimque aquæ defluebant, ac subjecta quæque copioso imbre compluebant. Quæ autem ad Aquilonem ea Sagario sic nuncupato concinnata lapide, haud absimili Ostriti, ut quidam vocant; candido & ipsa extructa lapide, ea basis medio multiforum rhombum eminentem protendit. Superius in corona ac protectura Phialam ambiente, arte fusi effictique ab artifica galli gallinacei, hœdique & arietes, ipsi quoque fistulis quibusdam, aquarum scatebras eructantes, & in subjectum Phialæ pavimentum, quasi evomentes. Ubi & pocula conspiciuntur, circa quas tunc prætereuntibus potandis ac accipiendis, vinum ab imo scaturiebat.

Porticus & atrium. LXXXV. Exeunti per Templi portam quæ spectat ad Aquilonem, oblonga porticus, cylindri ferme specia occurrit, pictis Imaginibus decorata; nempe Martyrum certamina luctasque complectens, iisque tum oculos lauta accipiens, tum vero animum ad divinum beatumque amorem, ea præclaris Martyrum gestis ejus ardoribus excitum, sensumque quoad licet, superare studentem, magnifice erigens. Ad Australes vero atque mare spectantes fores, ad Orientem profecturus egrediens, duplex aliud curriculum offendes, paris longitudinis ac spatii, cum ea, quæ ad Aquilonem spectat, porticu, ad Regiarum usque Ædium protensum atrium; in quo Imperatores ac reliqui Aulæ Proceres equo assidentes pila ludere consueverunt. Atrium inclytus Imperator, coemptis ædibus, quæ ibi antea erant, soloque æquatis ac cœmentis ejectis, perpolivit, & in ejusdem atrii parte, quæ ad mare spectat, perpulchras ædes extruxit, quas dicti jam Templi velut promptuarium cellamque penuariam esse constituit. Ædium autem coemptio atrilque extructio commode aptoque consilio extitit, quod illi exercitio destinatus antea Imperatoribus locus, divini Templi ædificationi cessisset. Spatium inter duas porticus interclusum ad Orientalem Templi faciem, hortum esse voluit, in Oriente & ipsum plantatum novæ Edem, omnis generis plantis arboribusque eluxuriantem, aquarumque copia large irriguum; quem a situ Mesocepium (quasi Hortum medium) nuncupamus. Sed hæc hactenus dicta sufficiant, ne quis nos ineptiarum accuset.

Edit. Paris. pag. 202.

Gen. 2. 8.

LXXXVI. Convertenda itaque nunc oratio est ad reliqua, labore strenui ac studiosi, præclarisque intenti curis, Imperatoris opera. In ipsa enim Regia, quem eorum qui umquam celebres habiti sunt, ejuscemodi rerum magnificentia & cultu non superavit; tum nimirum sumptuosis pulchrisque structuris, tum nove effigiatis figuris, admirandisque omnibus exquisita gratia venustatibus, non solum in sacrarum Ædium pulchritudine & magnificentia & amœnitate, verum etiam in curiarum domorumque vere regiarum ac præma-

A σκοὶ λευκοὶ, καὶ τὸ ἔνδον ὑπόκενοι, χορῶν σχῆμα σώζοντες ὑφεστήκασι, στεφάνην ἄνωθεν ἔχοντες περιθεῖσαν, ἀφ' ὧν ἁπάντων κρουνηδὸν τὸ ὕδωρ κατὰ τὸ ἐμβαδὸν καὶ τὸν πυθμένα τῆς Φιάλης ἄνωθεν ἔρρει καὶ κατόμβρει τὰ ὑποκείμενα. ἡ δὲ πρὸς βορρᾶν ἐκ τοῦ Σαγαρίου λεγομένου λίθου, ὃς τῷ παρά τισιν Ὀστρίτῃ καλουμένῳ λίθῳ καθέστηκεν ἐμφερὴς, ἐδέξατο τὴν κατασκευὴν ἐκ λευκοῦ λίθου, πολύτρητον στρόβιλον ϗ αὐτὴ κατὰ τὸ μέσον τοῦ πυθμένος προβαλλομένη ἐξέχοντα· ὕπερθεν δὲ κατὰ τὴν περιτρέχουσαν στεφάνην τῇ Φιάλῃ ἐκ χαλκοῦ τῇ τέχνῃ διετυπώθησαν ἀλεκτρυόνες, τράγοι τε καὶ κριοὶ, διά τινων συρίγγων καὶ αὐτοὶ κρουνοὺς B ὑδάτων ἐξερευγόμενοι ϗ οἷον ἐξεμοῦντες κατὰ τὸ τῆς Φιάλης ὑποκείμενον ἔδαφος. ἔνθα ϗ κύλικες ὁρῶνται, περὶ ἃς τότε οἶνος ἀνέβλυζε κάτωθεν, τοὺς παριόντας ποτίζων ϗ δεξιούμενος.

πέ. Ἐξιόντι δέ σοι τὴν βόρειον πύλην τοῦ ἱεροῦ, μακρός τις ἐκδέχεται περίπατος κυλινδροειδὴς, ἐξ ἐνύλων γραφῶν κατηγλαϊσμένος τὴν ὀροφὴν, τοὺς μαρτυρικοὺς περιέχων ἄθλους ϗ τὰ παλαίσματα, ἑστιῶν ἅμα τοὺς ὀφθαλμοὺς, ϗ τὴν ψυχὴν διεγείρων πρὸς τὸν θεῖον ϗ μακάριον ἔρωτα, ταῖς τῶν μαρτύρων ἀριστείαις εἰς τοῦτον ἐπαγομένην, ϗ ὑπερβαίνειν κατὰ τὸ ἐφετὸν πειρωμένην τὴν αἴσθησιν. κατὰ δὲ τὰς πρὸς νότον τε ϗ τὴν θάλασσαν πύ- C λας, εἰ ἐξελθὼν πρὸς ἀνατολὰς ποιήσασθαι τὴν πορείαν θελήσειας, ἄλλον εὑρήσεις ἰσομήκη τῷ πρὸς βορρᾶν ϗ ἰσόδρομον δίαυλον, ἄχρι τῆς βασιλικῆς αὐλῆς ϗ αὐτὸν παρατείνοντα, καθ' ἣν μεθ' ἵππου σφαιρίζειν βασιλεῦσί τε ϗ τοῖς τῶν εὐδαιμόνων παισὶ καθέστηκε συνηθές· ἣν δὴ αὐτὴν ὁ αὐτὸς ἀοίδιμος Βασιλεὺς, τὰς πρότερον ἐκεῖσε τυγχανούσας οἰκίας ἐξωνησάμενος, ϗ ἄχρις ἐδάφους καταβαλὼν, ϗ περικαθάρας τὸν τόπον εἰργάσατο, κατὰ τὸ πρὸς θάλασσαν μέρος τῆς τοιαύτης αὐλῆς, ϗ τὰς περικαλλεῖς οἰκίας δειμάμενος, ἃς οἷον ταμιεῖον ϗ οἰκονομεῖον τοῦ εἰρημένου τυγχάνειν ναοῦ διωρίσατο. ἡ δὲ τῶν οἰκημάτων ἐξώνησις ϗ κατασκευὴ D τῆς αὐλῆς, διὰ τὸ τὴν πρότερον εἰς τὸ τοιοῦτον γυμνάσιον ἀνειμένην τοῖς Βασιλεῦσιν ἐν τῇ τοῦ θείου ναοῦ προσπληθῶσαι οἰκοδομῇ, δεόντως ἐγένετο. τὸ δὲ περικλειόμενον μέσον τῶν δύο περιδρόμων χῶρον κατὰ τὸ ἑῷον τοῦ ναοῦ μέρος, παράδεισον ἐξειργάσατο κατὰ ἀνατολὰς, καὶ αὐτὸν φυτευθέντα τῆς νέας Ἐδὲμ, ϗ παντοίοις κομῶντα φυτοῖς, ϗ ὕδασιν ἀφθόνοις ὄντα κατάρρυτον, ὃν ἀπὸ τῆς θέσεως Μεσοκήπιον ὀνομάζειν εἰώθαμεν. Ἀλλὰ ἀπόχρη περὶ τούτων τὰ εἰρημένα, μὴ ϗ ἀπειροκαλίας τις γραφὴν ἀποίσεται καθ' ἡμῶν.

πϛ'. Καὶ μετατρεπτέον ἤδη τὸν λόγον ἐπὶ τὰ λοιπὰ τῶν ἔργων τοῦ φιλοπόνου, καὶ τῶν καλῶν προμηθοῦς Αὐτοκράτορος. κατ' αὐτὰ γὰρ τὰ βα- E σίλεια, τίνα τῶν πώποτε μνημονευομένων ἐν ταῖς περὶ τὰ τοιαῦτα φιλοτιμίαις οὐχ ὑπερβέβηκεν; ὄντα πολυτελείᾳ καὶ κάλλει, καὶ τῇ καινοπρεπεῖ τῶν σχημάτων, καὶ ταῖς περὶ πάντα τὰ ἀξιάγαστα χάρισιν, οὐ μόνον ἐν ναῶν καλλοναῖς ϗ πολυτελείαις ϗ τέρψεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν διαιτητηρίων, βασιλικῶν ὄντως καὶ μεγαλοπρε-

τῶν, οἰκοδομαῖς, μετὰ τοῦ πολυτελοῦς τὸ πρέπον, καὶ μετὰ τοῦ τέρποντος πολὺ τὸ χρήσιμον ἐχόντων καὶ θαύματος ἄξιον; ἀλλ' ἐπεὶ τὰ τοιαῦτα κάλλη οὐ πᾶσιν εἰς θέασιν πρόκειται, ἃ καὶ μᾶλλον ἀκριβὴς τῶν τοιούτων πέφυκεν εἶναι διδάσκαλος, ἀνάγκη διὰ τῆς γραφῆς παραθεῖναι τῶν φιλοθεάμων ταῖς ἀκοαῖς, ἵν' ἐντεῦθεν ὅ, τε δημιουργὸς αὐτῶν ἀξίως θαυμάζηται, καὶ οἱ τῆς βασιλείων εἰσόδου εἰργόμενοι, μὴ παντελῆ τούτων ἔχοιεν ἄγνοιαν. ὅ τε γὰρ εὐθὺς κατὰ τὸ πρὸς ἀνατολὰς τῶν ἀνακτόρων μέρος κατασκευασθεὶς Ἡλιοῦ τοῦ Θεσβίτου ναός, οὐ τὰ ἐντὸς μόνον πάσης ἀνάπλεως πολυτελείας καὶ ὡραιότητος, ἀλλ' ἤδη καὶ τὰ ἐκτός. ἄνωθεν γὰρ τὸ στέγος ἅπαν χρυσῷ κατελάμπετο ἐκ ψηφίδων δὲ ἡρμοσμένον ἅπαν συμπηκτός, εἰ καὶ τῷ χρόνῳ νῦν ἡ πολλὴ τῶν ὄμβρων ἐπιφορὰ καὶ οἱ χειμέριοι νιφετοί τε καὶ παγετοί, τὸ πολὺ τοῦ κάλλους διαφθείραντες ἐλυμήναντο. συνημμένον δὲ τῷ τοιούτῳ ναῷ, καὶ τὸ ἐπ' ὀνόματι [279] τοῦ πολυπαθοῦς καὶ καρτερικωτάτου τῶν Μαρτύρων Κλήμεντος εὐκτήριον ἀνεδείματο, ἐν ᾧ καὶ τὴν θείαν τούτου κάραν, καὶ ἄλλων πολλῶν Μαρτύρων ἱερὰ ἐναπέθετο λείψανα· ἀφ' ὧν, ἐκεῖνός τε καὶ οἱ μετ' αὐτόν, ψυχῆς καὶ σώματος τὴν ῥῶσιν λαμβάνουσι. γειτονεῖ δὲ τούτοις, καὶ ὁ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ Θεοῦ κατασκευασθεὶς ὑπ' αὐτοῦ εὐκτήριος οἶκος· οὗ τὸ πολυτελὲς καὶ ὑπέρτιμον, τοῖς οὐκ εἰδόσιν ἄπιστον νομισθήσεται. τοσοῦτος ἄργυρος, καὶ χρυσός, καὶ τιμίων λίθων καὶ μαργάρων πλῆθος ἐν τῇ τούτου περιβολῇ καταβέβληται. τὸ μὲν γὰρ ἔδαφος ἅπαν ἐξ ἀργύρου σφυρηλάτου καὶ στιβαροῦ μετ' ἐγκαύσεως, τὸ τῶν χρυσοχόων ἀκριβὲς τῆς τέχνης ἐπιδεικνύμενον, κατεσκεύασται. οἱ δὲ ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων τοῖχοι, ἄργυρον ἄφθονον καὶ αὐτοὶ ἐπικείμενον ἔχουσι, διανθισμένον χρυσῷ καὶ τιμίοις πεποικιλμένον λίθοις καὶ μαργάρων λαμπρότησιν. ἡ δὲ διείργουσα τὰ ἄδυτα τοῦ θείου οἴκου τούτου κιγκλίς, Ἡράκλεις, ὅσον ὄλβον ἐν ἑαυτῇ περιείληφεν· ἧς οἱ στῦλοι μὲν καὶ τὰ κάτωθεν, ἐξ ἀργύρου δι' ὅλου τὴν σύστασιν ἔχουσιν· ἡ δὲ τοῖς κεφαλίσι τούτων ἐπικειμένη δοκός, ἐκ καθαροῦ χρυσίου πᾶσα συνέστηκε, τὸν πλοῦτον πάντα τὸν ἐξ Ἰνδῶν περικεχυμένον πάντοθεν ἔχουσα. ἐν ᾗ κατὰ πολλὰ μέρη, καὶ ἡ θεανδρικὴ τοῦ Κυρίου μορφὴ μετὰ χυμεύσεως ἐκτετύπωται. αὐτὸ δὲ τὸ ἄδυτον ὅσα κάλλη καὶ ἅγια περιείληφε καὶ ἐν ἑαυτῷ θησαυροφυλακεῖ, ὁ λόγος παραιτεῖται δηλοῦν. ἐᾶν δὲ μᾶλλον ὡς ἄδυτον καὶ τοῖς λόγοις ἄβατον βούλεται. ἐν γὰρ τοῖς ὑπέκεινα λόγου, εὐλογωτέρα ἡ σιωπή. καὶ τὰ μὲν ὡς ἂν εἴποι τις Ἑῷα κάλλη τῶν ἀνακτόρων, ἅπερ ἐκ τῆς τοῦ ἀοιδίμου Βασιλέως Βασιλείου πίστεως ἐξανέτειλεν, ταῦτα ἐστίν.

πζ'. Κατ' ἄλλα δὲ μέρη, καθέστηκε τὰ λοιπά, ἐν οἷς τό, τε τοῦ Ἱεροκήρυκος Παύλου σεπτὸν τυγχάνει εὐκτήριον, τὸν αὐτὸν ἐκτετιμένον δημιουργόν, μετὰ τῆς αὐτοῦ πλουτοχορήγου χειρός, καὶ αὐτῷ δομησάμενον. καὶ τὸ τούτου γὰρ ἔδαφος ἄργυρον ἔχει τοὺς κύκλους τῶν μαρμάρων ἐμπερικλείοντα, καὶ πολυτελείᾳ καὶ κάλλει τῶν ἄλλων κατ' οὐδὲν ὁρᾶται λειπόμενον. ὡσαύτως καὶ ὁ ἐπ' ὀνόματι τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων Πέτρου κατὰ τὸ ἄκρον τοῦ Μαρκιανοῦ περιδρόμου, ὡς ἀκροπύργιον ὑπ' αὐτοῦ κατα-

278.

gnificatum ædificiis; quibus itidem amœnitas cum magnificentia comes fit, & cum amœnitate, ingens plane ac miraculo digna certet utilitas? Quoniam tamen ejuscemodi decora non omnium oculis sunt proposita, qui talium rerum exquisitiores magistri esse solent, necesse est, ut ea studiosorum auribus scripto ingeramus; quo scilicet hinc, eorum auctor debitam admirationem consequatur, & qui ingressu ad Regiam arcentur, haud penitus illorum ignorantia teneantur. Statim enim ad Orientalem Regiæ partem extructum extat Eliæ Thesbitæ Templum, non intus solum, sed & foris omni cultu & lepore magnificentissime stipatum. Supra enim, tectum omne auro renidebat, ex tessellulis totum apte compactum; quamquam modo præruptorum imbrium vi, hyemalibusque nimbis & gelu, pristini decoris partem maximam amiserit detriveritque. Huic Templo annexum, etiam Clementis longe plurimis vexati suppliciis Martyrumque tolerantissimi Oratorium condidit, in quo divinum ejus Caput, aliorumque plurimum Martyrum sacras Exuvias reposuit: unde cum ille, tum posteri, animi corporisque incolumitatem hauriunt. E propinquo est, & quam Salvatoris nostri, ac Dei nomine Oratoriam domum extruxit, cujus magnificentia cultusque omnem excedens æstimationem, his qui non viderunt, incredibilis videbitur; tanta scilicet argenti aurique vis lapidumque pretiosorum & unionum copia, in ejus fabricam impensa est. Pavimentum stratum omne ex argento solido ducto malleo, aurificum subtili arte, incausto confectum est. Dextra lævaque Ædis parietes, ipsi quoque copioso convestiti argento, auri fulgoribus florido, gemmisque pretiosis ac margaritarum splendoribus interstincto ac vario. Divinæ hujus Ædis adyta separantes cancelli (Deus bone!) quantas in se continent divitias? quorum columnæ imæque partes ex argento constant solidæ; capitellis autem trabs superposita, ex auro solida, universas Indorum divitias quaquaversum circumfusas gestans; cujus multis partibus Dei-viri Domini effigies arte chymica effícta est. Adytum vero ipsum quanta decora sanctaque contineat, ac in seipso velut thesauros recondat, sermo refugit dicere; mavultque ut adytum (inaccessum scilicet & orationi impervium) sinere. In his enim, quæ vim omnem sermonis superant, convenientior silentii religio est. Et hæc quidem Orientalia (ut sic dicam) Regiæ decora, incluti Imperatoris Basilii fidei germina.

Edit. Paris. pag. 203.

Eliæ Templum in Palatio.

Clementis Oratorium.

Salvatorium.

Sentent.

LXXXVII. In aliis partibus alia extant. Inter ea sacri Præconis Pauli venerabile Oratorium est, eumdem auctorem agnoscens, ipsum quoque illius largissima liberalitate excitatum. Illius enim pavimenta strata marmore eorumque orbes argento colliguntur; sumptuumque immensitate & pulchritudine, nihil reliquis minus habere conspicitur. Similiter etiam, quod beati Petri Apostolorum Principis nomine in Marciani ambulacrorum extremo, quasi summa arx ab eo Templum

S. Pauli Oratorium.

pag. 204.

S. Petri.

ædificatum, cui & cælestis militiæ Principis Oratorium conjunctum est. Quod item illi superius sanctæ Dei Parentis Oratorium est, qua decoris elegantiæque excellentia non affluit? cujusve oculos non abunde pascat animumque recreet, eumque qui videt totum ad hilaritatem converrat?

Michaelis.

S. Mariæ.

LXXXVIII. Ædium vero decora, quæ velut Regiarum Regias in Regia Basilius Imperator extruxit, præstantiorum sermonum præconio ad sui laudem indigent, manuque perfectiori, ad ea pro orationis majestate penicillo chartis illinenda, quæ nemo fatis imitando assequi possit. Novi enim decoris domus, cui Cænurgio nomen est, quam a fundamentis extruxit, quem spectantium stupore non afficiat? Illam sexdecim columnæ ordinibus digestæ suffulciunt: octo ex Thessalico lapide, qui viridis coloris est: sex vero Onychitis nomen obtinent; quas lapicida omni varietate exornavit, vitis formam circa eas effingens, omnisque generis animantium figuras in ea efformans. Reliquæ duæ & ipsæ Onychitis naturam habent, non tamen similem formam a lapicidis nactæ sunt, sed distortis striis lævi planoque orbantur, cum eas ita variare artifici placuerit, ut pote qui ex multiplici varietate decorum captaret & delectabile. Super columnas ad tectum usque & orientale hemisphærium, ex pulcherrimis tessellulis domus omnis inauratur, præsidentem habens operis Auctorem, stipantibus commilitonibus Legatis subjectisque ducibus, qui instar munerum, captas ab eo Urbes illi offerunt. Rursusque desuper in Abside ac tecto, depicta sunt Herculea Imperatoris certamina, subditorumque causa exantlati labores, ac rerum præclare bello gestarum sudores, Deoque auctore partæ victoriæ tropæaque; sub quibus tamquam cælum stellis prælucidum surgit extatque Cubiculum, ab eodem Imperatore affabre fabrefactum, venustum & varium, cunctaque fere excellenti pulchritudine superans. Statim enim in pavimenti meditullio, Pavo, avis Medica, ex prælucidis tessellulis lapicidæ artificio effictus est, rotundissimo circulo ex Cario lapide inclusus, ex quo radii ejusdem lapidis in alium majorem circulum immeant (extraque eum etiam veluti quidam rivi sive fluvii ex Thessalico viridis coloris lapide, ad quatuor ædis angulos funduntur) interiore sinu quatuor Aquilas vario subtilique tessellato opere constringentes, tanta expressione, sicque accurata rei imitatione, ut illas vivere ac jam jamque volatum moliri conjicias. Parietes utrinque crustis vitreis varii coloris conteguntur, sic nimirum ut diversis interstincti floribus iisque vernare videantur. Super eos ornatus alius præfloridus auri compositione, quo inferiora a superioribus interstingui videntur. Sequitur alia venustas ex aureis tessellulis, Imperatorem operis Auctorem in throno sedentem, uxoremque Eudociam, Regiis vestimentis amictos, ac coronis redimitos, ostendens: Communes utriusque liberi, ceu stellæ pellucidæ circa domum depicti, Augustalibus & ipsi vestibus ami-

Basilii Ædes in Palatio.

Edit. Paris. pag. 203.

σκευασθεὶς θεῖος ναός, ᾧ καὶ τὸ τοῦ Ἀρχιστρατήγου εὐκτήριον ἥνωται. καὶ ὁ τῆς Θεομήτορος αὖθις ὑπερκείμενος, ποίαν εὐπρεπείας καὶ ὡραιότητος ὑπερβολὴν οὐκ ἐπλούτησεν; ἢ τίνος οὐκ ἂν ὀφθαλμὸν ἑστιάσοι καὶ ψυχὴν εὐφράνοι, καὶ ὅλον ἡδίω ποιήσοι τὸν θεατήν;

ΠΘʹ. Τὰ δὲ τῶν οἴκων κάλλη, ἅπερ ὡς Βασιλείων Βασίλεια ἐν αὐτοῖς τοῖς Βασιλείοις ὁ Βασιλεὺς Βασίλειος ἀνεδείματο, λαμπροτέρων ἐδεῖτο κηρύκων λόγων εἰς δήλωσιν, καὶ χειρὸς ἐντελεστέρας εἰς τὸ δύνασθαι λόγῳ δηλοῦν, ἃ τοῖς ἔργοις ἐστὶν ἀμίμητα. ὁ γὰρ καινοπρεπὴς οἶκος οὗτος, ὃ τὸ Καινούργιον ἐστὶν ἐπώνυμον, ὃν ἐκ βάθρων ἐκεῖνος ἀνήγειρε, τίνα τῶν θεωμένων οὐκ ἐγείρει πρὸς ἔκπληξιν. ὃν ἑκκαίδεκα κίονες κατὰ στίχον ἑστηκότες ἀνέχουσιν. οἱ μὲν ὀκτὼ τούτων ἐκ λίθου τυγχάνοντες Θετταλοῦ, ὃ τὸ πράσινον χρῶμα κεκλήρωται· οἱ ἓξ δὲ, τὴν τοῦ ὀνυχίτου προσηγορίαν αὐχοῦσιν, οὓς ὁ λιθοξόος παντοίαις ὡραΐσας, ἀμπέλου σχῆμα κατ' αὐτοὺς μορφώσας, καὶ παντοίων ζώων ἰδέας ἐν ταύτῃ ἀπεργασάμενος. οἱ ἕτεροι δὲ δύο καὶ αὐτοὶ μὲν τὴν αὐτοῦ ὀνυχίτου φύσιν εἰλήφασιν, οὐχ ὅμοιον δὲ τὸ σχῆμα παρὰ τῶν λιθοξόων ἐδέξαντο, ἀλλὰ γραμμαῖς σκολιαῖς τὸ τῆς ἐπιφανείας ὁμαλὸν ἀφῃρέθησαν, οὕτω ποικίλλειν ταύτας τοῦ τεχνίτου θελήσαντος, ὡς ἐκ τοῦ πολυμόρφου θηρῶντος τὸ εὐπρεπὲς καὶ ἐράσμιον. ἄνωθεν δὲ τῶν κιόνων ἄχρι τῆς ὀροφῆς καὶ τὸ κατὰ ἀνατολὰς ἡμισφαίριον, ἐκ ψηφίδων ὡραίων ἅπας ὁ οἶκος κατακεχρύσωται, προκαθήμενον ἔχων τὸν τοῦ ἔργου δημιουργὸν, ὑπὸ τῶν συναγωνιστῶν ὑποστρατήγων δορυφορούμενον, ὡς δῶρα προσαγόντων αὐτῷ, τὰς ὑπ' αὐτοῦ ἑαλωκυίας πόλεις. καὶ αὖθις ἄνωθεν ἐπὶ τῆς ὀροφῆς ἀνιστόρηνται τὰ τοῦ Βασιλέως Ἡράκλεια ἆθλα, καὶ οἱ ὑπὲρ τοῦ ὑπηκόου πόνοι, καὶ οἱ τῶν πολεμικῶν ἀγώνων ἱδρῶτες· καὶ τὰ ἐκ Θεοῦ νικητήρια, ὑφ' ὧν ὡς οὐρανὸς ὑπ' ἀστέρων ὑπέρλαμπρος ἐξανίσχει κοιτὼν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ φιλοτεχνηθεὶς Αὐτοκράτορος, ὡραῖός τε καὶ παμποίκιλος, καὶ κατὰ πάντων σχεδὸν τὰ τοῦ κάλλους φερόμενος νικητήρια. εὐθὺς γὰρ κατὰ τὸ τοῦ ἐδάφους μεσαίτατον, τὸ Μηδικὸν ὄρνεον ὁ ταὼς ἐκ ψηφίδων λαμπρῶν τῇ λιθοξόῳ τέχνῃ διαμεμόρφωται, ἐν εὐθυτόρνῳ κύκλῳ ἐκ λίθου Καρικοῦ συγκλειόμενος, ἀφ' οὗπερ ἀκτῖνες ἀπὸ λίθου τῆς αὐτῆς πρὸς ἄλλον μείζονα κύκλον ἐκπέμπονται. ἔξωθεν δὲ καὶ τούτου, καθάπερ τινὲς ῥύακες ἢ ποταμοὶ ἐκ λίθου Θετταλοῦ, ὃ τὸ πράσινον χρῶμα κεκλήρωται, κατὰ τὸ τοῦ οἴκου τετράγωνον σχῆμα ἐξήπλωνται, κατὰ τὰς ἐντὸς λαγόνας τέσσαρας ἀετοὺς ἐκ ψηφίδων ποικίλων τε καὶ λεπτῶν περιεσφίγγουσαι, εἰς τοσοῦτον ἀκριβοῦντα τὴν μίμησιν ἅπαντα, ὡς εἰκάζειν αὐτὰ ζῆν καὶ ἵπτασθαι βούλεσθαι. οἱ δὲ παρ' ἑκάτερα τοῖχοι, ὑάλου πολυχρόοις πλαξὶ περισκέπονται, διαφόρων ἀνθέων δοκοῦντες μορφαῖς ὡραΐζεσθαι. ὕπερθεν δὲ τούτων κόσμος τις ἄλλος περιελευθισμένος διαθέσει χρυσοῦ, ὑφ' οὗ διείργεσθαι τὰ κατώτερα τῶν ἄνω δοκεῖ. ὃν ἐκ χρυσοῦ ψηφίδων διαδέχεται τερπνότης ἄλλη, ἔνθρονον δεικνῦσα τὸν τοῦ ἔργου δημιουργὸν Αὐτοκράτορα καὶ τὴν σύζυγον Εὐδοκίαν στολαῖς κεκοσμημένους βασιλικαῖς, καὶ ταινιωμένους τοῖς στέμμασι. οἱ δὲ κοινοὶ παῖδες ὡς ἀστέρες λαμπροὶ τοῦ δόμου πέριξ ἱστόρηνται,

279.

ται, ταῖς Βασιλείοις καὶ αὐτοὶ στολαῖς καὶ τοῖς στέμμασι καταγλαϊζόμενοι. ὧν οἱ μὲν ἄῤῥενες τόμους ἐπιφερόμενοι δείκνυνται, τὰς θείας ἐντολὰς, ἃς ἐξεπαιδεύοντο, περιέχοντας. τὸ δὲ θῆλυ γένος καὶ αὐτὸ βίβλους τινὰς κατέχον ὁρᾶται, νόμων θείων ἐχούσας περιοχήν. βουλομένου δεῖξαι τοῦ τεχνίτου, ὡς οὐ μόνον ἡ ἀῤῥένων γονὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ θήλεια τὰ ἱερὰ μεμύηται γράμματα, καὶ τῆς θείας σοφίας οὐκ ἔστιν ἀμέτοχος. καὶ εἰ γὰρ ὁ φυτοσπόρος τέκνων οὐκ ἔσχεν ἐξ ἀρχῆς οἰκείως πρὸς γράμματα, διὰ τὴν βιωτικὴν περίστασιν. ἀλλ' ὅμως τοὺς οἰκείους ἅπαντας βλαστοὺς, ἐν μετοχῇ σοφίας πεποίηκε. τοῦτο δὲ, καὶ τῆς ἱστορίας δίχα, διὰ τῆς γραφικῆς ἐβουλήθη τοῖς ὁρῶσι σημαίνεσθαι. καὶ ταῦτα μὲν τὰ κάλλη τῶν τετραμερῶν τῶν τοίχων ἄχρι τῆς ὀροφῆς περιέχεται· αὐτὴ δὲ τοῦ τοιούτου κοιτῶνος ὀροφὴ, οὐκ ἀνατεινομένη πρὸς ὕψος ἐπαίρεται, ἀλλὰ τῷ τετραγώνῳ σχήματι, τοῖς τοίχοις ἐγκάθηται, χρυσίῳ δι' ὅλου καταγλαϊσμένη καὶ στίλβουσα, κατὰ τὸ μεσαίτατον φέρουσα τὸν νικοποιὸν Σταυρὸν, ὑάλῳ πρασίνῳ διαμορφούμενον. περὶ ὃν ὡς ἄστρα κατ' οὐρανὸν θεάσῃ ἐκλάμποντα, αὐτόν τε τὸν ἀοίδιμον Βασιλέα καὶ μετὰ τῶν τέκνων πάντων τὴν σύνευνον, πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὸ τοῦ Σταυροῦ ζωοποιὸν σημεῖον τὰς χεῖρας ἐπαίροντας, καὶ τοῦτο μονονουχὶ βοῶντας, Ὅτι διὰ τοῦ δε τοῦ νικοποιοῦ συμβόλου πᾶν ἀγαθὸν καὶ φίλον Θεῷ ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς ἡμετέρας Βασιλείας διαπέπρακται καὶ κατώρθωται. περιέχεται δὲ καὶ εὐχαριστία ἐγγράμματος παρά τε τῶν φυσάντων ὑπὲρ τῶν τέκνων λεγομένη πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ παρὰ τῶν τέκνων αὖθις ὑπὲρ τῶν γεννητόρων. καὶ ἡ μὲν παρὰ τῶν γονέων οὑτωσί πως ἐπὶ λέξεως ἔχουσα δείκνυται. Εὐχαριστοῦμέν σοι Θεὲ ὑπεράγαθε καὶ Βασιλεῦ τῶν βασιλευόντων, ὅτι περιέστησας ἡμῖν τέκνα εὐχαριστοῦντα τῇ μεγαλοπρεπείᾳ τῶν θαυμασίων σου. ἀλλὰ φύλαξον αὐτοὺς ἐν τῷ θελήματί σου, μή τις αὐτῶν παρεκδράμῃ τι τῶν σῶν ἐντολῶν, ἵνα καὶ ἐν τούτῳ εὐχαριστῶμεν τῇ σῇ ἀγαθότητι. Ἡ δὲ τῶν παίδων αὖθις ταῦτα διαγορεύουσα δείκνυται. Εὐχαριστοῦμέν σοι τῷ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἐκ πτωχείας Δαυιτικῆς ἀνύψωσας τὸν πατέρα ἡμῶν, καὶ ἔχρισας αὐτὸν χρίσματι τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος. ἀλλὰ φύλαξον αὐτὸν τῇ χειρί σου, σὺν καὶ τῇ τεκούσῃ ἡμᾶς, ἀξιῶν αὐτούς τε καὶ ἡμᾶς καὶ τῆς ἐπουρανίου σου Βασιλείας. ἐπὶ μὲν τοῦ εἰρημένου κοιτῶνος ἔργα καὶ κάλλη, ἐν τούτοις περιγεγράφθω.

πθ'. Τῆς αὐτοῦ δὲ χειρὸς καὶ γνώμης ἔργον, καὶ ὁ κατὰ τοὺς Μαρκιανοῦ περιδρόμους μέγιστος τρίκλινος, καὶ Πεντακούβουκλον λεγόμενον, ὃ καὶ αὐτὸ παντοίῳ κάλλει καὶ ὡραιότητι τὰ πρωτεῖα ἠνέγκατο· καθ' ὃ καὶ τὸ προμνημονευθὲν περικαλλὲς εὐκτήριον τοῦ αἰθεροδρόμου Παύλου, ᾧ καὶ τὸ τῆς Μάρτυρος Βαρβάρας συνῴκισται, τοῦ ὑπὸ τοῦ σοφωτάτου Λέοντος δομηθὲν, τὴν ἵδρυσιν [illegible]. ἀλλὰ καὶ τὰ ἕτερα βασιλικὰ καταγώγια, ἃ τοῦ Χρυσοῦ τρικλίνου ἀνατολικώτερα καὶ μᾶλλον ὑπερκειμένην ἔχει τὴν ἵδρυσιν, δυτικώτερα τῆς Νέας τυγχάνοντα Ἐκκλησίας, ὧν ἡ ἐπὶ πολὺ τοῦ ἀέρος πρὸς ὕψος ἐπέκτασις, καὶ τὴν Ἀετοῦ προσηγορίαν ἐδέξατο. ἐν ᾧ καὶ τὸ τῆς Θεοτόκου ὡραῖον καὶ πάντερπνον τῆς προσευχῆς ἐστιν ἱερὸν, τοῦ αὐτοῦ Βασιλέως ἔργα τυγχάνουσιν, ἐκ τῆς πολυτελοῦς καὶ ἀφθόνου τῶν τιμωμένων ὑλῶν, καὶ τοῦ καινοπρεποῦς τῶν

Constant. Porphyrog. Basilius Macedo.

ἐti coronisque ornati. Masculi libros ferunt, divina continentes præcepta, quibus obsequi erudiebantur. Fœminæ ipsæ quoque libros quosdam tenere conspiciuntur, in quibus divinarum legum argumenta descripta sunt. Voluit forte artifex indicare, non solum masculos, sed & fœminas sacris litteris eruditas esse, ac sapientiæ divinæ participes. Licet enim ipse generis auctor caputque familiæ, haud prorsus initio erga litteras propense animatus esset, ob vitæ aliam aliamque sortem casusque difficiles, omnem tamen sobolem sapientia imbui curavit. Atque hoc, etiam tacente historia, per picturam voluit cernentibus conspicuum esse. Atque hæc decora in quatuor parietum lateribus ad tectum usque exhibentur. Tectum autem hujus Cubiculi, non in sublime sese porrigit, sed forma tetragona parietibus insidet, auro totum condecoratum ejusque fulgore micans. In medio, Crucis victoriale signum, vitro viridi efformatum. Circa Crucem velut stellas in cælo effulgentes videbis, ipsum percelebrem Imperatorem, ac cum Liberis omnibus ipsam Conjugem, manus ad Deum sustollentes, ac Crucis vivificum signum; & tantum non clamantes, *Per hoc victoriale signum, quicquid bonum Deoque acceptum, Imperii nostri temporibus gestum est ac peractum.* Continetur vero etiam gratiarum actio litteris exarata, ex parentum persona pro liberis, eaque liberorum rursus persona, ad Deum dicta pro parentibus. Parentum gratiarum actio sic se ad verbum habere dignoscitur. *Gratias tibi agimus Deus, omnem excedens bonitatem & Rex Regum, quod nos Liberis stipasti, agentibus gratias magnificentiæ mirabilium tuorum. Verum serva eos in voluntate tua, ne quis eorum quicquam transgrediatur mandatorum tuorum; ut & hoc nomine gratias agamus bonitati tuæ.* Filiorum rursus hæc vicissim enuntiat. *Gratias agimus tibi, Verbum Dei, quod ex paupertate Davidica Parentem nostrum extraxisti, eumque unxisti unctione Spiritus tui sancti. Verum serva eum manu tua, & eam quæ nos sustulit, illis pariter ac nobis præstans ut & cæleste Regnum tuum assequamur.* Ac quidem dicti Cubiculi fabricæ ac venustates istæ sunto.

Basilii tota progenies litteris imbuta.

Crucis triumphale signum.

Edit. Paris. pag. 206.

LXXXIX. Ejusdem manus ac consilii opus, maximum illud Triclinium in Marciani porticibus, quod & Pentacubiculum dicitur; quod & ipsum omnis generis, pulchritudine atque decore primas tulit. Est ibi, de cujus paulo ante meminimus, Pauli æthera pervolantis pulchrum elegansque Oratorium, cui & Martyris Barbaræ cohæret; quod a sapientissimo Leone illic conditum est. Sed & reliqua Regia Conclavia, quæ paulo plus ad orientem posita sunt, quam Aureum Triclinium, superiorique basi locata; magis vero ad occidentem vergunt, quam Nova Ecclesia: quorum longe alte expansus * Aer, Aquilæ appellationem suscepit (in quo & Deiparæ pulcherrimum lepidissimumque Oratorium sacellum) ejusdem Imperatoris opera sunt; ejusmodi scilicet, ut pretiosarum materiarum sumptu & copia; figurarumque novitate ac magnifici

Pentacubiculum.

Pauli Oratorium.

Barbaræ Mart.

** Subjectum solum & area.*

Aquila.

Deip. Orat.

operis dispositione, viri magnificentiam elegantiæque cultum ostendunt. Quæ item magis ad occidentem vergunt Habitacula pyramidali figura, cujusmodi etiam est alterum Dei Verbi Matris Oratorium, illo sumptus suppeditante atque auctore extructa sunt, quæ plane structuræ magnificentia novæque artis elegantia inter alia multa primas obtineant. Infra quæ, in ipso, quod vocant, Monothyri ingressu, jucundissimum Joannis Theologi Oratorium, quod una cum suda Solique exposita, & marmoribus strata ibi area, quæ ad Pharum usque protenditur; idem extruxit Imperator, una etiam cum firmissimis ad ejus Orientale latus positis Ædibus; quarum altera Thesaurophylacium est, altera Vestiarium; amboque una cum jucunditate abunde securitatem promittunt. Pulcherrimum quoque atque maximum lucidissimumque Regiæ Balneum, Phialæ (quam vocant) superjacens (nempe quæ a Factionis Venetæ illic quondam stationem habentis lapidea Phiala, nomen adhuc retineat) ille ipse concinne ædificavit; opus nimirum pulchritudine præstans & jucunditate, corporisque valetudini conferens ejusque refectioni. Alterius vero Factionis Phiala (nempe Prasinæ) ad Regiæ atrium ad Orientem spectans, sita erat. Dum vero divinum illic Templum extrueretur, alio translata est, Factionumque circa eas loco abolito, cessarunt, qui ad ipsas ludi fiebant.

S. Mariæ Oratorium.

Edit. Paris. pag. 207.

Joan. Theol. Orat.

Thesaurophylacium & Vestiarium.

Balneum.

XC. Præter jam dicta, ejusdem generosi Imperatoris opus est Regia domus, Mangana nuncupata, & Nova, quas eo consilio extruxit. Nolens enim publicas opes, quas subditorum tributa conflarent atque augerent in suos ipse usus, aliorumve, quos per annum invitaret, insumere; aliorumque labores horum mensis deliciis præstare, aut illas instruere, ejuscemodi domos excogitavit, sufficientesque illis reditus ex agrorum cultura assignavit, unde Regius in cibos alimentaque omnis generis sumptus, sibique & successoribus in perpetuum affluens, justaque æquitate sufficeretur. In Pegis quoque, quas vocant, Regia mutationis causa diversoria ac habitacula, idem Imperator a fundamentis erexit, sacrarumque Ædium structuris exornavit. Inter eas est sancti Prophetæ Eliæ venerabilis Ædes, ejusque successoris & discipuli Elisæi: nec non ejus, qui primus apud nos Imperium pie administravit, Constantini Magni, novorumque Martyrum Quadraginta-duorum. Præterea aliæ duæ Ædes Oratoriæ, in nomen & gloriam sanctæ Dei Parentis religiose extructæ. In Hieriæ quoque Palatiis, ejusdem Prophetæ Eliæ Oratorium construxit, quod nulli alii pulchritudine & elegantia secundum existimatur.

Mangana & Nova domus ad convivia sumptus ex agricultura.

Eliæ Orat. & Elisæi & Constantini Magni.

42. Martyr. 2. Amoriens. S. Mariæ & Eliæ.

pag. 208.

XCI. In illis mutatoriis Regiis ædibus ac habitaculis, erat Cisterna ad concipiendas aquas ingens ac patens; ejus qui initio suburbanum exornaverat Imperatoris opus laborque, sed ab Imperatore Heraclio, terra ingesta obstructa fuerat atque obducta, arboribusque ac oleribus consita; haud secus ac quæ in-

Cisternæ effossæ ac repurgatæ.

A χρημάτων, καὶ τῆς μεγαλουργοῦ διαθέσεως, τὸ μεγαλόψυχον καὶ φιλόκαλον τοῦ ἀνδρὸς ἀπεμφαίνοντα. καὶ τὰ δυτικώτερα δὲ τούτων πυραμοειδῆ κατοικητήρια, καθὼς καὶ ἕτερον τῆς τοῦ Θεοῦ Λόγου μητρὸς τυγχάνει εὐκτήριον, ἐκεῖνον χορηγὸν καὶ δημιουργὸν ἐπιγράφεται, τῷ περιττῷ τῆς κατασκευῆς καὶ καινοπρεπεῖ καθ' ἑτέρων πολλῶν τὰ πρωτεῖα φερόμενα. ὧν ἐστὶ κάτωθεν κατ' αὐτὴν τὴν τῆς Μονοθύρου λεγομένης εἴσοδον, τὸ περικαλλέστατον Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου εὐκτήριον, ὃ καὶ αὐτὸ μετὰ τῆς ἐκεῖθεν ἀρχομένης αἰθρίου καὶ ἡλιοβολουμένης μαρμαροστρώτου περιπάτου, τοῦ καὶ ἄχρι τοῦ Φάρου διήκοντος, ὁ αὐτὸς ἐπετεκτήνατο Βασιλεύς, μετὰ καὶ τῶν πρὸς ἀνατολὰς τούτου ἑδραιοτάτων οἰκημάτων· ὧν τὸ

B μὲν Θησαυροφυλακεῖον ἐστὶ, τὸ δὲ χρηματίζει εἰς Βεστιάριον· ἃ μετὰ τοῦ τερποντος, καὶ τὸ ἀσφαλὲς περιττῶς ἐπληρώσατο. καὶ τὸ κάλλιστον δὲ καὶ μέγιστον καὶ φανότατον τῶν βασιλείων λουτρὸν, ὃ τῆς Φιάλης λεγομένης ὑπέρκειται· ἣ τις ἀπὸ τῆς ἐκεῖσε πρότερον ἱσταμένης τοῦ τῶν Βενέτων μέρους λιθίνης Φιάλης, τὸ ὀνομάζειν περιλειπόμενον, ἐκεῖνος ἐστὶν ὁ ἐμμελῶς δομησάμενος, ἔργον κάλλους ὁμοῦ καὶ τρυφῆς, καὶ σωματικῆς εὐεξίας καὶ ἀναπαύσεως. ἡ δὲ τοῦ ἑτέρου μέρους Φιάλη, τῶν Πρασίνων φημὶ, κατὰ τὴν πρὸς ἀνατολὰς τῶν βασιλείων αὐλὴν τὴν στάσιν ἐκέκτητο· ἣ τις ἐν τῷ κτίζεσθαι τὸν ἐκεῖσε θεῖον ναὸν τῆς μεταθέσεως ἔτυχε, καὶ ἀλλοιωθὲν τῶν μερῶν ἡ περὶ ταύτας διατριβὴ,

C καὶ ἀπεπαύθη τὰ παίγμα κατ' αὐτάς.

ϟ'. Εκτὸς δὲ τῶν εἰρημένων, τοῦ αὐτοῦ γενναίου Βασιλέως ἔργον, καὶ ὁ τὰ Μάγγανα λεγόμενος οἶκος καὶ βασιλικὸς, καὶ ὁ Νέος οἶκος καλούμενος, οὓς ἀπὸ τοιαύτης προαιρέσεως κατεσκεύασεν. μὴ βουλόμενος γὰρ τὰ δημόσια χρήματα, ἅπερ οἱ ἐκ τοῦ ὑπηκόου φόροι γεννῶντες αὐξάνουσιν εἰς οἰκείας καταναλίσκειν χρείας, καὶ τῶν ἀνὰ πᾶν ἔτος ἀπ' αὐτοῦ κεκλημένων· καὶ τοὺς ἑτέρων πόνους τὴν τούτων τράπεζαν ἡδύνειν ἢ συγκροτεῖν, τοὺς τοιούτους οἴκους ἐπενοήσατο, καὶ προσόδους ἐκ γεωργίας ἀπέταξεν ἐν αὐτοῖς ἱκανὰς, ἀφ' ὧν ἡ βασιλικὴ πανδαισία αὐτῷ τε καὶ τῶν μετ' αὐτὸν ἄφθονον καὶ δικαίαν τὴν χορηγίαν

D ἔμελλεν ἔχειν ἀεί. καὶ τὰ ἐν τῇ καλουμέναις δὲ Πηγαῖς βασιλικὰ μεταβολῆς ἕνεκα καταγώγια καὶ ἐνδιαιτήματα, ὁ αὐτὸς Βασιλεὺς ἐκ βάθρων ἀνέστησεν, ἃ καὶ ναῶν καλλοναῖς κατεκόσμησεν, ἐν οἷς ὁ, τε τοῦ ἁγίου προφήτου Ηλιοῦ τυγχάνει οἶκος σεπτὸς, καὶ ὁ Ελισσαίου τοῦ ἐκείνου διαδόχου καὶ φοιτητοῦ. ἔτι δὲ καὶ ὁ τοῦ πρώτως ἡμῶν εὐσεβῶς βασιλεύσαντος Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, καὶ [181] ὁ τῶν νεοφανῶν Μαρτύρων τῶν δύο καὶ τεσσαράκοντα. καὶ πρὸς τούτοις ἕτεροι δύο οἶκοι εὐκτήριοι εἰς ὄνομα καὶ δόξαν εὐσεβῶς δομηθέντες τῆς Θεομήτορος. καὶ ἐν τοῖς τῆς Ἱερείας δὲ παλατίοις τοῦ αὐτοῦ προφήτου Ηλιοῦ ἱερὸν εὐκτήριον ἐδομήσατο, οὐδενὸς τῶν ἄλλων ἐν κάλλει καὶ

E ὡραιότητι κρινόμενον δεύτερον.

ϟα'. Εν δὲ τοῖς τοιαύταις κατὰ μεταφοίτησιν καὶ μεταβολὴν βασιλείοις διατριβαῖς, καὶ δεξαμενὴν τυγχάνουσαν ὕδατος, μεγάλην τε καὶ εὐρύχωρον, ἔργον καὶ πόνημα τοῦ καλλωπίσαντος Βασιλέως κατ' ἀρχὰς τὸ προάστειον. ὑπὸ δὲ τοῦ Βασιλέως Ηρακλείου συγχωσθεῖσαν καὶ γεωθεῖσαν, καὶ καταφυτευθεῖσαν δεξαμενὴν δένδρων

280.

281.

τε καὶ λαχάνων, καθάπερ καὶ αἱ τῶν βασιλικῶν παλατίων οὖσαι ἐντός, ἥ τε πρὸ τῆς Μαγναύρας, καὶ ἡ μεταξὺ τοῦ τε Ἰουστινιανοῦ Τρικλίνου καὶ τοῦ τῆς Ἐκθέσεως, αἵτινες καὶ αὐταὶ ὕδωρ ἄφθονον ἔχουσαι καὶ ἰχθύας πρὸς τέρψιν καὶ ἄγραν τῶν βασιλέων ἐκτρέφουσαι, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ βασιλέως ἐπιχωσθεῖσαι, εἰς παραδείσων κατασκευὴν ἐχρημάτισαν, διὰ τὸ Στέφανον τὸν μαθηματικὸν τὴν γένεσιν τοῦ εἰρημένου βασιλέως πολυπραγμονήσαντα εἰπεῖν, [282] Ἐξ ὕδατος αὐτὸν τελευτᾶν. Διὰ δὲ τοιαύτην ἴσως αἰτίαν, καὶ τὴν ἐν Ἱερείᾳ κινστέρνης εἰς παράδεισον μεταμειφθείσης, ἰδὼν τὸ χωρίον ὁ ἀοίδιμος βασιλεὺς Βασίλειος, πρὸς μὲν παραδείσων καταφυτεύσεις τόπους κεκτημένον ἀποχρῶντας καὶ ἱκανούς, ὑποσπανίζον δὲ ὕδατος ποτίμου καὶ καθαροῦ, αὖθις ἐκφορήσας τὸν χοῦν πολυχειρίᾳ τε καὶ σπουδῇ, τὸ ὁρώμενον πρὸς ὀλίγου λειμῶνα κομῶντα φυτοῖς, εἰς τὸ ἀρχαῖον σχῆμα μετήγαγε, καὶ ἀντὶ παραδείσου, δοχεῖον ἀπειργάσατο ὕδατος ἀφθόνου τε καὶ ἐπαρκοῦς. καὶ ταῦτα μὲν ὅσα κατὰ τὰς βασιλείους περιοχὰς φιλοπόνως ἅμα καὶ εὐσεβῶς ὁ ἀοίδιμος βασιλεὺς ἐπεκτήσατο.

ϟβ΄. Ἐξελθέτω δὲ τῶν βασιλείων ἤδη λοιπὸν ὁ λόγος, καὶ χωρείτω πρὸς τὰ ἑξῆς τῶν κατὰ τὴν βασιλεύουσαν ταύτην πόλιν, καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἐν οἰκοδομαῖς τε καὶ ἀνοικοδομαῖς θείων οἴκων ἔργα τοῦ Αὐτοκράτορος. ὁρῶν γὰρ τὸν ἀστικὸν καὶ βάναυσον ὄχλον τὸν κατὰ τὴν ἀγοράν, ἣ Φόρος προσαγορεύεται, διατρίβοντα καὶ προσεσχηκότα ταῖς χρείαις τοῦ βίου, ἐκ τοῦ μὴ ἔχειν πλησίον οἶκον εὐκτήριον, τῆς ψυχικῆς ἐπιμελείας λήθην λαμβάνοντα, ναὸν περικαλλῆ καὶ σεβάσμιον τῇ Θεομήτορι κατὰ τὴν ἀγορὰν ἱδρύσατο, ὡς ἂν καὶ ὄμβρων καὶ χειμώνων εἴη τοῖς ὄχλοις ἀλέξημα, καὶ ψυχικῆς σωτηρίας ἐντρύφημα καὶ βοήθημα. καὶ τὸν ἕτερον δὲ τῆς πανυμνήτου Θεοτόκου, τὸν ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις θεῖον ναὸν [283] τῆς πανσέπτου καὶ ἁγίας Σοροῦ, ταπεινὸν ἰδὼν καὶ ἀφώτιστον, καὶ φωτοδόχας ἑκατέρωθεν ἀναστήσας ἁψῖδας, καὶ τὸ τέγος μετεωρίσας, ὕψει διαπρεπείας κατηύγασε, καὶ μαρμαρυγαῖς φωτὸς κατηγλάϊσε. τὸν δὲ τοῦ πρώτου τῶν Ἀγγέλων ἐν τοῖς Τζήρου λεγομένοις θεῖον ναόν, καὶ τὴν περὶ αὐτὸν φιλάνθρωπον εἰς τοὺς πένητας ὑπουργίαν καὶ χορηγίαν, ἐκεῖνος ἐστὶν ὁ περιποιησάμενος, καὶ τόν τε ναὸν φαιδρύνας, καὶ εἰς τὸ νῦν ὁρώμενον κάλλος περιστήσας καὶ ἀγαγών, καὶ τὴν διακονίαν εἰς τὸ ἀνενδεὲς τῇ τῶν προσόδων ἐπαυξήσει καταστήσας, καὶ ἐπιδαψιλευσάμενος τὸν εἰς τοὺς πένητας ἔλεον. καὶ τὸν ἐν Πουλχεριαναῖς δὲ τοῦ Ἱερομάρτυρος Λαυρεντίου μέγιστον ναὸν συμπτωθέντα ἀνέστησε, πολλῆς ἐμπλήσας τερπνότητος. καὶ ἄλλους δὲ ἱεροὺς οἴκους ἀμφὶ τοὺς ἑκατὸν [284] περὶ τὴν πόλιν ἀνέστησε. Πτωχοτροφεῖά τε καὶ Ξενῶνας ἐκαινούργησε, καὶ τῶν παλαιωθέντων πλεῖστα ἀνενέωσε, Νοσοκομεῖά τε καὶ Γηροκομεῖα, καὶ Μοναστήρια.

ϟγ΄ Οὐ κατὰ τὴν πόλιν δὲ μόνον τὰ τοιαῦτα τῶν ἔργων θεοφιλῶς τε ἅμα καὶ φιλοτίμως εἰργάζετο, ἀλλὰ καὶ ταύτης ἐκτὸς τὴν ὁμοίαν ἐπεδείκνυτο ἐπιμέλειαν. μεθ' ἧς καὶ τὸν τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἐν τῷ καλουμένῳ Ἑβδόμῳ ναὸν τῷ χρόνῳ πονήσαντα καὶ καταβληθέντα ἀνέστησε, καλλοναῖς τε ὡραΐσας καὶ ὀχυρώμασι κατασφαλισάμενος. ἔτι δὲ καὶ τὸν πλησιόχωρον αὐτοῦ τοῦ Προδρόμου οἶκον πρὸ

Constant. Porphyrog. Basil. Maced.

tra Palatium erant, tum scilicet quæ ante Magnauram, tum quæ mediæ inter Justiniani Triclinium & Ecthesēos; quas ipsas cum æquas copiosas haberent, piscesque alerent Imperatorum deliciis, & ut illi piscatu sese oblectarent, idem Imperator terra obrutas, hortos & viraria fecerat; ea scilicet ratione, quod Stephanus Mathematicus ejus genituram rimando, vitæ exitum ex aqua illi imminere dixerat. Ob eamdem causam, etiam Cisternæ, quæ in Hiera in pomarium versa fuerat, ambitum, inclytus Basilius Imperator considerans, vidensque non deesse loca pomariis plantandis abunde idonea, ac, quantum par esset, sufficientia, aquæ vero dulcis atque limpidæ penuria laborare; multorum rursus hominum opera ac diligentia, quod paulo ante pratum plantis vernans & arboribus conspiciebatur, in pristinum statum reduxit; ac pro pomario, aquæ copiosæ satisque affluentis conceptaculum fecit. Et hæc quidem intra Regia septa magnifice simul ac pie inclytus Imperator extruxit.

XCII. Jam vero extra Regiam excurrat oratio, & ad reliqua deinceps, tum in Urbe Byzantio, tum circa eam extruendis reficiendisque divinis Ædibus, Imperatoris opera procedat. Urbanam enim, infimæque notæ plebeculam in Foro versantem, vitæque necessariis hærentem, eo quod nullum prope Oratorium esset, salutis animi oblivisci perpendens, perpulchrum ac venerabile Dei Matri Templum ad imbres arcendos, hyemisque ac reliquas temporis pellendas injurias, salutis animæ delicias ac opem, in eo extruxit. Aliud quoque gloriosissimæ Dei Genitricis in Chalcoprateis venerandi sacrique Loculi divinum Templum, humile ac luce destitutum animadvertens, extructis hinc inde ad eam inferendam absidibus, tectoque, altiori evecto fastigio, tum celsitate decorem conciliavit, tum lucis fulgoribus collustravit. Angelorum item Principis divinum Templum in Tzeri (quas vocant) humanissimumque circa illud ministerium & in pauperes subministrationem, ille ipse sibi curæ esse voluit, tum scilicet Templum splendidius instaurans, ac qua nunc pulcbritudine visitur coaptans ac provehens; tum auctis proventibus, ne egenorum ministerio facultas deesset, prospiciens, ac in pauperes large suppeditans. Sacri quoque Martyris ac Archidiaconi Laurentii Ædem maximam collapsam restituit, multa venustate implens & gratia. Alias item sacras domos circiter centum circa Urbem construxit, Pauperibusque alendis ac Hospitibus accipiendis, partim novas excitavit, partim veteres plurimas instauravit; quibus scilicet ægri senesque curarentur, atque Monachi exercerentur.

XCIII. Neque in Urbe tantum religiose simul & magnifice ejusce generis opera præstabat; sed & extra eam, parem diligentiam exhibebat. Ideoque Apostoli & Evangelistæ Joannis Theologi Templum in Hebdomo, tempore quassatum collapsumque erigit, tum ornamentis decorans, tum fulcris adhibitis tantum a ruina in posterum præstans. Ad hæc etiam illi vicinam Præcur-

S. Mariæ Templum in Foro.

In Chalcoprateis.

Edit. Paris. pag. 209.

S. Michaelis.

S. Laurentii.

Joan. Evangelistæ.

Præcursoris.

soris Ædem, ante annos plures dirutam, & tantum parietinis conspicuam, egesta humo ruderibusque emundans, celerato quam maxime opere promptaque diligentia, illustribus magnæque molis ejus generis Ædibus parem fecit. Principi vero Apostolorum factum Delubrum in Rhegio, idcirco quia proximam ruinam minabatur, impervium, ipse diruens, novo opere (sui perenne monumentum nullaque oblivione delendum) a fundamentis erexit. In Bathyrsi flavii injecto a Justiniano ponte, Callinici Martyris Templum funditus dirutum, priore splendidius extruxit. In Steno item quod vocant (Euxini scilicet cervice) sancti Phocæ Ædem perquam venerabilem pie religioseque abs se constructam, collectoque religiosissimorum Monachorum coetu, ac loco structuris prædiisque abunde locupletato, Monasterium Deo auctore collectum, animorumque officinam medicam fecit. Ad hæc omnia, cælestis militiæ Principis Michaelis in Sosthenio factam Ædem longa vetustate collabentem, multisque hiatibus fatiscentem, ac in genua pene provolutam, decoris flore magna parte deperdito, a ruinis ereptam, pristinoque vigori restitutam, omni venustate gratiaque implevit. Sic itaque erga sacras Ædes earumque curam & reparationem (quibus potissimum pietas in Deum atque sanctitas designatur) inter Imperatores inclytæ memoriæ sese Basilius habuit.

Petri Apost.

Callinici.

Phocæ.

Michaelis.

Edit. Paris. pag. 210.

XCIV. Videns autem nulla re sic Deum delectari ut animorum salute; eumque, qui dignum ab indigno educat, Christi os nuncupari; neque Apostolicum opus hoc sibi negligendum, segnitiesve habendum putavit. Sed ante omnia Judæorum gentem incircumcisam & duro corde ac cervice, quod in ipso fuit, in Christi obsequium verbi sagena irretiit. Jubens enim suæ religionis argumentis allatis, disputationis aleam experiri, ac, vel sua firma ostendere & quibus contradici non possit, aut persuasos Christum Legis Caput esse ac Prophetarum, & Legem umbræ typum prætulisse, quæ Solis radiis ingruentibus dissipatur, ad Domini doctrinam accedere ac baptisma suscipere; propositis etiam præmiis ac honoribus, his qui se Christo adjunxerint, priorumque vectigalium onere levaturum pollicitus, atque ex obscura fæce nobiles ac honoratos facturum, multos ablato, quod impositum habent, cæcitatis velamine, ad Christi fidem attraxit; quamquam plerique rursum, post Imperatorem a vivis exemptum, ad vomitum suum ut canes reversi sunt. Tametsi vero illi (seu potius illorum pars aliqua) velut Æthiopes, errorem haud mutarunt; religiosissimus tamen Imperator, integram a Deo operis mercedam, ejus molitionis causa percepturus erat.

Jer. 15. 19.

Judæorum procurata conversio. Act. 9. 5.

Hebr. 10. 2.

2. Cor. 3. 15.

XCV. Similiter vero se etiam erga Bulgaros gessit. Ea enim gens, etsi antea ad pietatem transiisse visa fuerat & Christianorum ritus recepisse; adhuc tamen in bono instabilis ac quasi volatica erat, velut folium quod facile levi aura quatitur atque movetur. Crebris tamen Imperatoris hortamentis, splendidisque acceptionibus ac cultu,

Bulgarorum plena conversio.

A πάνυ πολλῶν καταπτωθέντα χρόνων, καὶ ἐρείπιον ἀντὶ ναοῦ χρηματίζοντα, περικαθαίρει μὲν τῆς ὕλης καὶ τῶν χωμάτων, ταχίστῃ δὲ οἰκοδομῇ καὶ ἐπιμελείᾳ, τῶν περιφανῶν καὶ μεγάλων ἴσον καθίστησι. τὸ δὲ τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων τέμενος ἐν τῷ Ῥηγίῳ, διὰ τὴν ἀπειλουμένην πτῶσιν ἄβατον τυγχάνον, αὐτὸς καθελὼν, καὶ ἐκ βάθρων καινουργήσας ἐδείματο, εἰς μνήμην αὐτοῦ διηνεκῆ τε καὶ ἀνεπίληστον. ἐν δὲ ταῖς τοῦ Βαθύρσου ποταμοῦ ὑπερκειμέναις Ἰουστινιανοῦ γεφύραις 285, Καλλινίκου τοῦ μάρτυρος ἠδαφισμένον ναὸν, τοῦ προτέρου κρείττονα ἤγειρεν. ἐν δὲ τῷ καλουμένῳ τόπῳ Στενῷ, τὸν αὐχένα τοῦ Εὐξείνου φημὶ, τὸν 286 ἁγίου Φωκᾶ πάνσεπτον οἶκον θεαρέστως τε καὶ θεοφι-

B λῶς δομησάμενος, καὶ σύστημά τι Μοναχῶν εὐλαβῶν συναθροίσας, κτίσμασί τε καὶ κτήμασι τὸν τόπον καταπλουτίσας, μονὴν θεοσύλλεκτον καὶ ἰατρεῖον ψυχῶν ἀπειργάσατο. ἐπὶ τούτοις ἅπασι, τὸν τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ ἱερὸν οἶκον ἐν τῷ Σωσθενίῳ, ἐκ μακρῶν διαρρυέντα χρόνων καὶ πλείστοις ὀκλάσαντα ῥήγμασι, καὶ πρὸς γόνυ κλιθέντα σχεδὸν, καὶ τὸ πολὺ τῆς περὶ αὐτὸν εὐπρεπείας ἀποβαλόντα, τῶν πτωμάτων δὲ διανίστησι, καὶ πρὸς τὴν προτέραν ἀκμὴν ἀνακαλεσάμενος, ὡραιότητος ἁπάσης ἔδειξεν ἔμπλεων. Καὶ περὶ μὲν τοὺς ἱεροὺς οἴκους καὶ τὴν τούτων ἐπιμέλειαν καὶ διόρθωσιν, ἀφ' ὧν μάλιστα ἡ περὶ τὸ Θεῖον ὁσιότης χαρακτηρίζεται, τοιοῦτος ὁ ἐν Βασιλεῦσιν

C ἀοίδιμος Βασίλειος ἦν.

ϟδ'. Εἰδὼς δὲ ὅτι οὐδενὶ τοσοῦτον, ὅσον ἐπὶ σωτηρίᾳ ψυχῶν ὁ Θεὸς ἐπευφραίνεται, καὶ ὅτι ὁ ἐξάγων ἄξιον ἐξ ἀναξίου εἰς στόμα χρηματίζει Χριστοῦ, οὐδὲ περὶ τὸ ἀποστολικὸν τοῦτο ἔργον ἀμελὴς ἐφάνη καὶ ῥάθυμος· ἀλλὰ πρῶτον μὲν τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἀπερίτμητόν τε καὶ σκληροκάρδιον, τὸ ὅσον ὑπ' αὐτῷ εἰς τὴν ὑποταγὴν σαγηνεύει Χριστοῦ. κελεύσας γὰρ αὐτοὺς τῆς οἰκείας θρησκείας τὰς ἀποδείξεις κομίζοντας εἰς διαλέξεις χωρεῖν, καὶ ἢ δοκιμῶσαι τὰ κατ' αὐτοὺς ἰσχυρά τε καὶ ἀναντίρρητα, ἢ πειθομένους ὅτι κεφάλαιον τοῦ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν ὁ Χριστὸς ἦν, καὶ ὅτι σκιᾶς τύπον εἶχεν ὁ νόμος, ἣ τῇ ἐπιλάμψει τοῦ ἡλιακοῦ

D φωτὸς διασκεδάζεται, προσέρχεσθαι τῇ τοῦ Κυρίου διδασκαλίᾳ καὶ βαπτίζεσθαι· προθεὶς δὲ καὶ ἀξιωμάτων τοῖς προσερχομένοις διανομὰς, καὶ τοῦ βάρους τῶν προτέρων ἀπαλλάξας φόρων, καὶ ἐπιτίμους ἐξ ἀτίμων ποιεῖν καταπαγγειλάμενος, πολλοὺς τοῦ ἐπικειμένου ἐπικαλύμματος τῆς πωρώσεως ἠλευθέρωσε, καὶ πρὸς πίστιν εἵλκυσε τοῦ Χριστοῦ. εἰ καὶ πάλιν οἱ πλείους, μετὰ τὴν τοῦ βίου τοῦ Βασιλέως ἐπαναχώρησιν, πρὸς τὸν οἰκεῖον ὡς κύνες ὑπέστρεψαν ἔμετον. ἀλλὰ κἂν ἐκεῖνοι, μᾶλλον δὲ τινὲς ἐκείνων, ὡς Αἰθίοπες ἔμειναν ἀμετάβλητοι. ἀλλ' ὅ γε φιλόθεος Βασιλεὺς, ἐντελοῦς τοῦ ἔργου τοὺς μισθοὺς, ἕνεκα τῆς σπουδῆς παρὰ Θεοῦ λήψεσθαι ἔμελλεν.

E ϟε'. Ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τὸ Βουλγάρων γένος εὐσεβεῖν διαγεγονώς. τὸ γὰρ τοιοῦτον ἔθνος, εἰ καὶ πρὸ τούτου τὴν πρὸς εὐσέβειαν μεταβολὴν εἰσδέξασθαι ἔδοξε, καὶ πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν μετελθεῖν, ἀλλ' ὅμως ἀπαγὲς ἦν ἔτι πρὸς καλὸν καὶ ἀνίδρυτον, ὡς ὑπὸ ἀνέμου φύλλα ῥᾳδίως σαλευόμενον καὶ μετακινούμενον. ἀλλὰ ταῖς τοῦ Βασιλέως συχναῖς παραινέσεσι καὶ 287 ταῖς λαμπραῖς δεξιώσεσιν. ἔτι δὲ καὶ ταῖς μεγαλοψύχοις φι-

λοτιμίαις τε καὶ δωρεαῖς, Ἀρχιεπίσκοπον τε πείθεται καταδέξασθαι, καὶ Ἐπισκόποις καταπυκνωθῆναι τὴν χώραν ἀνέχεται· καὶ διά τε τούτων, διά τε τῶν ἐξ ὀρέων καὶ τῶν σπηλαίων τῆς γῆς μετακληθέντων, καὶ ἐκεῖσε παρὰ τοῦ Βασιλέως ἀποσταλέντων τῶν εὐσεβῶν Μοναστῶν, τά τε πατρῷα ἔθη καταλιμπάνει, καὶ ὁλόκληρον τῇ Χριστοῦ σαγηνεύεται.

Ϟϛʹ. Ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν Ῥῶς ἔθνος δυσμαχώτατόν τε καὶ ἀθεώτατον ὄν, χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου καὶ σηρικῶν περιβλημάτων ἱκαναῖς ἐπιδόσεσιν εἰς συμβάσεις ἐφελκυσάμενος καὶ σπονδὰς πρὸς αὐτοὺς σπεισάμενος εἰρηνικάς, ἐν μετοχῇ γενέσθαι καὶ τοῦ σωτηριώδους βαπτίσματος ἔπεισε. καὶ Ἀρχιεπίσκοπον παρὰ τοῦ Πατριάρχου Ἰγνατίου χειροτονίαν δεξάμενον, δέξασθαι παρεσκεύασεν. ὃς κατὰ τὴν τοῦ εἰρημένου ἔθνους χώραν παραγεγονώς, ἀπὸ τοιαύτης πράξεως εὐπαράδεκτος τῷ ἔθνει γεγένηται. τοῦ γὰρ ἄρχοντος τοῦ τοιούτου γένους σύλλογον τοῦ ὑπηκόου ποιησαμένου, καὶ μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν γερόντων προκαθεσθέντος, οἳ τῶν ἄλλων μᾶλλον τῇ δεισιδαιμονίᾳ διὰ τὴν μακρὰν συνήθειαν προσκείμενοι ἐτύγχανον, καὶ σκοπουμένων περί τε τῆς οἰκείας καὶ τῶν Χριστιανῶν πίστεως, εἰσκαλεῖται ὁ ἄρτι πρὸς αὐτοὺς φοιτήσας Ἀρχιερεύς, καὶ τίνα τὰ παρ' αὐτοῦ καταγγελλόμενα καὶ αὐτοὺς διδάσκεσθαι μέλλοντα ἐπυνθάνοντο. τοῦ δὲ τὴν ἱερὰν τοῦ θείου Εὐαγγελίου βίβλον προτείναντος, καί τινα τῶν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ Θεοῦ θαυμάτων αὐτοῖς ἀπαγγείλαντος, καὶ τῶν ὑπὸ Θεοῦ τερατουργηθέντων κατὰ τὴν παλαιάν, τὴν ἱστορίαν αὐτοῖς ἀναπτύξαντος, Εἰ μὴ τι τῶν ὁμοίων ἴδωμεν εὐθέως οἱ Ῥῶς, καὶ μάλιστα οἷον ἐν τῇ καμίνῳ τῶν τριῶν λέγεις παίδων, οὐδαμῶς σοι ὅλως πιστεύσομεν, οὐδὲ τὰς ἀκοὰς ἡμῶν ἔτι τοῖς ὑπὸ σοῦ λεγομένοις ὑφέξομεν. ὁ δὲ πεποιθὼς ἐπὶ τῷ ἀψευδεῖ τοῦ εἰπόντος, Ὅτι ὃ ἐὰν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, λήψεσθε· καὶ ὅτι, Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει. ὅταν μὴ πρὸς ἐπίδειξιν, ἀλλὰ πρὸς σωτηρίαν ψυχῶν μέλλει γίνεσθαι τὰ γινόμενα, ἔφη πρὸς αὐτούς. Εἰ καὶ μὴ ἔξεστιν ἐκπειράζειν Κύριον τὸν Θεόν, ἀλλ' ὅμως εἰ ἐκ ψυχῆς διεγνώκατε προσελθεῖν τῷ Θεῷ, αἰτήσασθε ὅπερ καὶ βούλεσθε, καὶ ποιήσει τοῦτο πάντως διὰ τὴν πίστιν ὑμῶν ὁ Θεός, κἂν ἡμεῖς ἐσμὲν εὐτελεῖς καὶ ἐλάχιστοι. οἱ δὲ ᾐτήσαντο, αὐτὸ τὸ τῆς πίστεως τῶν Χριστιανῶν βιβλίον, ἤτοι τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ἐν τῇ ὑπ' αὐτῶν ἀναφθείσῃ ἐμβληθῆναι πυρκαϊᾷ. καὶ εἰ ἀβλαβὲς τηρηθείη καὶ ἄκαυστον, προσελθεῖν τῷ παρ' αὐτοῦ κηρυττομένῳ Θεῷ. ῥηθέντων δὲ τούτων, καὶ τοῦ Ἱερέως πρὸς τὸν Θεὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς χεῖρας ἐπάραντος, καὶ εἰπόντος, Ὅτι δόξασόν σου τὸ ἅγιον ὄνομα Ἰησοῦ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ νῦν ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ ἔθνους τούτου παντός, ἐρρίφη εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς ἡ τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου βίβλος. ὡρῶν δὲ διεληλυθυιῶν ἱκανῶν, εἶτα τῆς καμίνου κατασβεσθείσης, εὑρέθη τὸ ἱερὸν πυκτίον διαμεῖναν ἀπαθές καὶ ἀλώβητον, καὶ μηδεμίαν ὑπὸ τοῦ πυρὸς δεξάμενον λύμην ἢ μείωσιν, ὡς μηδὲ τῶν ἐν τοῖς ἀκροδάμασι τῆς βίβλου κροσσῶν, τὴν οἱανοῦν ὑπομεινάντων φθορὰν ἢ ἀλλοίωσιν. ὅπερ ἰδόντες οἱ Βάρβαροι, καὶ τῷ μεγέθει καταπλαγέντες τοῦ θαύματος, ἀνενδοιάστως βαπτίζεσθαι ἤρξαντο.

Ϟζʹ. Οὕτως οὖν τῶν τοιούτων ἔργων ἐν τοῖς χρόνοις τῆς βασιλείας τοῦ συνετοῦ Βασιλέως Βασιλείου κατορθουμένων, καὶ δεξιῶς κατὰ νοῦν προ-

Margin: 288.

Margin: 289.

A nec non magnificis largitionibus ac muneribus, Archiepiscopum recipere suadetur, nec plures in Provincia creari Episcopos iisque constipari, abnuit. Horum opera, eorumque quos ex montibus & cavernis terræ religiosissimos Monachos Imperator acciverat, inque eam messem destinarat, avitis moribus valere jussis, in Christi sagenam, quicquid Bulgaricæ gentis est, concessit.

Margin: Monachorum conjuncta cum Episcopis ea opera.

Margin: *Edit. Paris. pag.* 121.

XCVI. Præterea genti Russorum nescienti mansuescere, ullive cedere, atque a Dei sensu ac pietate remotissimæ, auri argentique ac sericarum vestium affluenti largitione in fœdus pertractæ, initisque cum ea induciis, ac pace firmata, divini quoque Baptismatis participes fieri persuasit; ac Archiepiscopum B ab Ignatio Patriarcha ordinatum, ut susciperent, effecit. Is, ad dictæ gentis provinciam cum venisset, ex tali eventu illustrique facinore, illius sibi animos faciles reddidit. Gentis enim Princeps, subditæ plebis coacto cœtu, cum Senatoribus suis ac Proceribus præsidebat; qui & falsæ Religioni, ob longam consuetudinem proclivius reliquis adhærebant. Deque sua ac Christianorum fide deliberantibus, in conventum vocatur, qui ad eos recens Episcopus venerat; ac, *Quænam ipse profiteretur, eosque docturus esset*, ex illo sciscitabantur. Eo sacrum divini Evangelii librum protendente, ac quædam Salvatoris nostri miracula, Deique in veteri Testamento C prodigia exponente; statim Russi subdiderunt, *Nisi nos etiam ejusmodi aliquid viderimus, ac potissimum quale in Trium puerorum camino accidisse dicis, nullam prorsus tibi fidem habebimus, nec tuis verbis animum auresque nostras ultra accommodabimus*. Præsul vero de illius promissionis veritate fretus, qui ait, *Si quid petieritis in nomine meo, accipietis*. Et, *Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ille faciet, & majora his faciet*; tum nimirum, cum non ostentationis causa, sed ad salutem animarum, hæc quæ fiunt, sunt futura, ait ad eos. *Etsi non licet Dominum Deum tentare; si tamen ex animo statuistis ad Deum accedere, quod libuerit hoc & petite; omninoque* D *Deus præstabit propter fidem vestram, etsi nos despicabiles & minimi sumus*. Petiere ipsum fidei Christianæ librum (divinum scilicet sacrumque Evangelium) in rogum injici ab eis accensum; ac, siquidem librum nihil flamma læserit aut exusserit, ad Deum accessuros, qui ab illo prædicaretur. Quibus sic dictis, ac Sacerdote oculos ac manus ad Deum levante, atque dicente, *Clarifica nomen sanctum tuum Jesu Christe Deus noster etiamnum in oculis gentis hujus universæ*; sancti Evangelii liber in rogum ignis conjectus est. Nec paucis decursis horis, ac rogo exinde extincto, inventum est sacrum volumen illæsum, nec edacis flammæ vi ulla violatum; nulla ejus ab igne noxa aut E diminutione, ut ne fimbriæ quidem librum claudentes, ullam aut corruptionem aut labem senserint. Quo viso Barbari, ac miraculi magnitudine in stuporem acti, omni sublata hæsitatione Baptismo intingi cœperunt.

Margin: Russorum conversio.

Margin: Miraculo inducti Russi ad fidem.

Margin: Joan. 14. 14. & 12.

Margin: Deut. 6. 16.

Margin: Joan. 12. 28.

Margin: Evangeliorum liber ab igne intactus.

Margin: *pag.* 212.

XCVII. Dum sic igitur prudentissimi Imperatoris Basilii temporibus talia gererentur, exque animo cuncta prospere cederent, ac quotidie Respu-

soris Ædem, ante annos plures dirutam, & tantum parietinis conspicuam, egesta humo ruderibusque emundans, celerato quam maxime opere promptaque diligentia, illustribus magnæque molis ejus generis Ædibus parem fecit. Principi vero Apostolorum sacrum Delubrum in Rhegio, idcirco quia proximam ruinam minabatur, impervium, ipse diruens, novo opere (sui perenne monumentum nullaque oblivione delendum) a fundamentis erexit. In Bathyrsi fluvii injecto a Justiniano ponte, Callinici Martyris Templum funditus dirutum, priore splendidius extruxit. In Steno item quod vocant (Euxini scilicet cervice) sancti Phocæ Ædem perquam venerabilem pie religioseque abs se constructam, collectoque religiosissimorum Monachorum coetu, ac loco structuris prædiisque abunde locupletato, Monasterium Deo auctore collectum, animorumque officinam medicam fecit. Ad hæc omnia, cælestis militiæ Principis Michaelis in Sosthenio factam Ædem longa vetustate collabentem, multisque hiatibus fatiscentem, ac in genua pene provenientem, decoris flore magna parte deperdito, a ruinis ereptam, pristinoque vigori restitutam, omni venustate gratiaque implevit. Sic itaque erga sacras Ædes earumque curam & reparationem (quibus potissimum pietas in Deum atque sanctitas designatur) inter Imperatores inclytæ memoriæ sese Basilius habuit.

Petri Apost. — *Callinici.* — *Phocæ.* — *Michaelis.* — *Edit. Paris. pag. 230.*

XCIV. Videns autem nulla re sic Deum delectari ut animorum salute; eumque, qui dignum ab indigno educat, Christi os nuncupari; neque Apostolicum opus hoc sibi negligendum, segniusve habendum putavit. Sed ante omnia Judæorum gentem incircumcisam & duro corde ac cervice, quod in ipso fuit, in Christi obsequium verbi sagena irretiit. Jubens enim suæ religionis argumentis allatis, disputationis aleam experiri, ac, vel sua firma ostendere & quibus contradici non possit, aut persuasos Christum Legis Caput esse ac Prophetarum, & Legem umbræ typum prætulisse, quæ Solis radiis ingruentibus dissipatur, ad Domini doctrinam accedere ac baptisma suscipere; propositis etiam præmiis ac honoribus, his qui se Christo adjunxerint, priorumque vectigalium onere levaturum pollicitus, atque ex obscura fæce nobiles ac honoratos facturum, multos ablato, quod impositum habent, cæcitatis velamine, ad Christi fidem attraxit; quamquam plerique rursum, post Imperatorem e vivis exemptum, ad vomitum suum ut canes reversi sunt. Tametsi vero illi (seu potius illorum pars aliqua) velut Æthiopes, errorem haud mutarunt; religiosissimus tamen Imperator, integram a Deo operis mercedem, ejus molitionis causa percepturus erat.

Jer. 15. 19. — *Judæorum procurata conversio. Act. 7. 51.* — *Hebr. 10. 1.* — *2. Cor. 3. 15.*

XCV. Similiter vero se etiam erga Bulgaros gessit. Ea enim gens, etsi antea ad pietatem transiisse visa fuerat & Christianorum ritus recepisse; adhuc tamen in bono instabilis ac quasi volatica erat, velut folium quod facile levi aura quatitur atque movetur. Crebris tamen Imperatoriis hortamentis, splendidisque acceptionibus ac cultu,

Bulgarorum plena conversio.

A πάνυ πολλῶν καταπτωθέντα χρόνων, καὶ ἐρείπιον ἀντὶ ναοῦ χρηματίζοντα, περικαθαίρει μὲν τῆς ὕλης καὶ τῶν χωμάτων, τάχιστα δὲ οἰκοδομῇ καὶ ἐπιμελείᾳ, τῶν περιφανῶν καὶ μεγάλων ἴσον καθίστησι. τὸν δὲ τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων τέμενος ἐν τῷ Ῥηγίῳ, διὰ τὴν ἀπειλουμένην πτῶσιν ἄβατον τυγχάνον, αὐτὸς καθελὼν, καὶ ἐκ βάθρων καινουργήσας ἐδείματο, εἰς μνήμην αὐτοῦ διηνεκῆ τε καὶ ἀνεπίληστον. ἐν δὲ ταῖς τοῦ Βαθύρσου ποταμοῦ ὑπερκειμέναις Ἰουστινιανοῦ γεφύραις [285], Καλλινίκου τοῦ μάρτυρος ἠδαφισμένον ναὸν, τοῦ προτέρου κρείττονα ἤγειρεν. ἐν δὲ τῷ καλουμένῳ τόπῳ Στενῷ, τὸν αὐχένα τοῦ Εὐξείνου φημὶ, τὸν [286] ἁγίου Φωκᾶ πάνσεπτον οἶκον θεαρέστως τε καὶ θεοφι-
B λῶς δομησάμενος, καὶ σύστημά τι Μοναχῶν ἐλλογίμων συναθροίσας, κτίσμασί τε καὶ κτήμασι τὸν τόπον καταπλουτίσας, μονὴν θεοσύλλεκτον καὶ ἰατρεῖον ψυχῶν ἀπειργάσατο. ἐπὶ τούτοις ἅπασι, τὸν τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ ἱερὸν οἶκον ἐν τῷ Σωσθενίῳ, ἐκ μακρῶν διαῤῥυέντα χρόνων καὶ πλείστοις ὀκλάσαντα ῥήγμασι, καὶ πρὸς γόνυ κλιθέντα σχεδὸν, καὶ τὸ πολὺ τῆς περὶ αὐτὸν εὐπρεπείας ἀποβαλόντα, τῶν πτωμάτων δὲ διανίστησι, καὶ πρὸς τὴν προτέραν ἀκμὴν ἀνακαλεσάμενος, ὡραιότητος ἁπάσης ἔδειξεν ἔμπλεων. Καὶ περὶ μὲν τοὺς ἱεροὺς οἴκους καὶ τὴν τούτων ἐπιμέλειαν καὶ διόρθωσιν, ἀφ᾽ ὧν μάλιστα ἡ περὶ τὸ Θεῖον ὁσιότης χαρακτηρίζεται, τοιοῦτος ὁ ἐν Βασιλεῦσιν
C ἀοίδιμος Βασίλειος ἦν.

ϟδ᾽. Εἰδὼς δὲ ὅτι οὐδενὶ τοσοῦτον, ὅσον ἐπὶ σωτηρίᾳ ψυχῶν ὁ Θεὸς ἐπευφραίνεται, καὶ ὅτι ὁ ἐξάγων ἄξιον ἐξ ἀναξίου εἰς στόμα χρηματίζει Χριστοῦ, οὐδὲ περὶ τὸ ἀποστολικὸν τοῦτο ἔργον ἀμελὴς ἐφάνη καὶ ῥάθυμος· ἀλλὰ πρῶτον μὲν τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος ἀπερίτμητόν τε καὶ σκληροκάρδιον, τὸ ὅσον ὑπ᾽ αὐτῷ εἰς τὴν ὑποταγὴν σαγηνεύει Χριστοῦ. κελεύσας γὰρ αὐτοὺς τῆς οἰκείας θρησκείας τὰς ἀποδείξεις κομίζοντας εἰς διαλέξεις χωρεῖν, καὶ ἢ δεικνύναι τὰ κατ᾽ αὐτοὺς ἰσχυρά τε καὶ ἀναντίῤῥητα, ἢ πειθομένους ὅτι κεφάλαιον τοῦ Νόμου καὶ τῶν Προφητῶν ὁ Χριστός ἐστι, καὶ ὅτι σκιᾶς τύπον εἶχεν ὁ νόμος, ὃ τῇ ἐπιλάμψει τοῦ ἡλιακοῦ
D φωτὸς διασκεδάζεται, προσέρχεσθαι τῇ τοῦ Κυρίου διδασκαλίᾳ καὶ βαπτίζεσθαι· προθεὶς δὲ καὶ ἀξιωμάτων τοῖς προσερχομένοις διανομὰς, καὶ τοῦ βάρους τῶν προτέρων ἀπαλλάξας φόρων, καὶ ἐπιτίμους ἐξ ἀτίμων ποιεῖν καταπαγγειλάμενος, πολλοὺς τὸ ἐπικείμενον ἐκκαλύμματος τῆς πωρώσεως ἀπελευθερώσας, καὶ πρὸς πίστιν εἵλκυσε τοῦ Χριστοῦ. εἰ καὶ πάλιν οἱ πλείους, μετὰ τὴν τοῦ βίου τοῦ Βασιλέως ἀναχώρησιν, πρὸς τὸν οἰκεῖον ὡς κύνες ὑπέστρεψαν ἔμετον. ἀλλὰ κἂν ἐκεῖνοι, μᾶλλον δὲ τινὲς ἐκείνων, ὡς Αἰθίοπες ἔμειναν ἀμετάβλητοι. ἀλλ᾽ ὁ γε φιλόθεος Βασιλεὺς, ἐντελεῖς τοῦ ἔργου τοὺς μισθοὺς, ἕνεκα τῆς σπουδῆς παρὰ Θεοῦ λήψεσθαι ἔμελλεν.

E ϟε᾽. Ὡσαύτως δὲ καὶ περὶ τὸ Βουλγάρων γένος ἐδείξατο διαγωγαῖς. τὸ γὰρ τοιοῦτον ἔθνος, εἰ καὶ πρὸ τούτου τὴν πρὸς εὐσέβειαν μεταβολὴν εἰσδέξασθαι ἔδοξε, καὶ πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν μετελθεῖν, ἀλλ᾽ ὅμως ἀπαγὲς ἦν ἔτι πρὸς καλὸν καὶ ἀνίδρυτον, ὡς ὑπὸ ἀνέμου φύλλα ῥαδίως σαλευόμενον καὶ μετακινούμενον. ἀλλὰ ταῖς τοῦ Βασιλέως συχναῖς παραινέσεσι καὶ [287] ταῖς λαμπραῖς δεξιώσεσιν. ἔτι δὲ καὶ ταῖς μεγαλοψύχοις φι-

λοτιμίαις τε καὶ δωρεαῖς, Ἀρχιεπίσκοπον τε πείθεσθαι καταδέξασθαι, καὶ Ἐπισκόποις καταπυκνωθῆναι τὴν χώραν ἀνέχεται· καὶ διά τε τούτων, διά τε τῶν ἐξ ὀρέων καὶ τῶν σπηλαίων τῆς γῆς μετακληθέντων, καὶ ἐκεῖσε παρὰ τοῦ Βασιλέως ἀποσταλέντων τῶν εὐσεβῶν Μοναστῶν, τά τε πατρῷα ἤθη καταλιμπάνει, καὶ ὁλόκληρον τῷ Χριστῷ σαγηνεύεται.

ϟϛʹ. Ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν Ῥῶς ἔθνος δυσμαχώτατόν τε καὶ ἀθεώτατον ὄν, χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου καὶ σηρικῶν περιβλημάτων ἱκαναῖς ἐπιδόσεσιν εἰς συμβάσεις ἐφελκυσάμενος καὶ σπονδὰς πρὸς αὐτοὺς σπεισάμενος εἰρηνικάς, ἐν μετοχῇ γενέσθαι καὶ τοῦ σωτηριώδους βαπτίσματος ἔπεισε. [288] καὶ Ἀρχιεπίσκοπον παρὰ τοῦ Πατριάρχου Ἰγνατίου χειροτονίαν δεξάμενον, δέξασθαι παρεσκεύασεν. ὃς κατὰ τὴν τοῦ εἰρημένου ἔθνους χώραν παραγεγονώς, ἀπὸ τοιαύτης πράξεως εὐπαράδεκτος τῷ ἔθνει γέγονεν. τοῦ γὰρ ἄρχοντος τοῦ τοιούτου γένους σύλλογον τοῦ ὑπηκόου ποιησαμένου, καὶ μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν γερόντων προκαθεσθέντος, οἳ τῶν ἄλλων μᾶλλον τῇ δεισιδαιμονίᾳ διὰ τὴν μακρὰν συνήθειαν προσετετήκεσαν ἐτύγχανον, καὶ σκεπτομένων περί τε τῆς οἰκείας καὶ τῆς Χριστιανῶν πίστεως, εἰσκαλεῖται ὁ ἄρτι πρὸς αὐτοὺς φοιτήσας Ἀρχιερεύς, καὶ τίνα τὰ παρ' αὐτοῦ καταγγελλόμενα καὶ αὐτοὺς διδάσκεσθαι μέλλοντα ἐπυνθάνοντο. τοῦ δὲ τὴν ἱερὰν τοῦ θείου Εὐαγγελίου βίβλον προτείναντος, καί τινα τῶν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν καὶ Θεοῦ θαυμάτων αὐτοῖς ἀπαγγείλαντος, καὶ τῶν ὑπὸ Θεοῦ τερατουργηθέντων κατὰ τὴν παλαιάν, τὴν ἱστορίαν αὐτοῖς ἀναπτύξαντος, Εἰ μή τι τῶν ὁμοίων ἴδωμεν εὐθέως οἱ Ῥῶς, καὶ μάλιστα οἷον ἐν τῇ καμίνῳ τῶν τριῶν λέγεις παίδων, οὐκ ἄν σοι ὅλως πιστεύσωμεν, οὐδὲ τὰς ἀκοὰς ὑμῶν ἔτι τοῖς ὑπὸ σοῦ λεγομένοις ὑπόσχωμεν. ὁ δὲ πεποιθὼς ἐπὶ τῷ ἀψευδεῖ τοῦ εἰπόντος, Ὅτι ἂν ἐὰν αἰτήσητε ἐν τῷ ὀνόματί μου, λήψεσθε· καὶ ὅτι, Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ, τὰ ἔργα, ἃ ἐγὼ ποιῶ, κἀκεῖνος ποιήσει, καὶ μείζονα τούτων ποιήσει. ὅταν οὐ πρὸς ἐπίδειξιν, ἀλλὰ πρὸς σωτηρίαν ψυχῶν μέλλει γίνεσθαι τὰ γινόμενα, ἔφη πρὸς αὐτούς. Εἰ καὶ μὴ ἔξεστιν ἐκπειράζειν Κύριον τὸν Θεόν, ἀλλ' ὅμως εἰ ἐκ ψυχῆς διεγνώκατε προσελθεῖν τῷ Θεῷ, αἰτήσασθε ὅπερ καὶ βούλεσθε, καὶ ποιήσει τοῦτο πάντως [289] διὰ τὴν πίστιν ὑμῶν ὁ Θεός, κἂν ἡμεῖς ἐσμὲν εὐτελεῖς καὶ ἐλάχιστοι. οἱ δὲ ᾐτήσαντο, αὐτὸ τὸ τῆς πίστεως τῶν Χριστιανῶν βιβλίον, ἤτοι τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ἐν τῇ ὑπ' αὐτῶν ἀναφθείσῃ ἐμβληθῆναι πυρκαϊᾷ. καὶ εἰ ἀβλαβὲς τηρηθείη καὶ ἄκαυστον, προσελθεῖν τῷ παρ' αὐτοῦ κηρυττομένῳ Θεῷ. ῥηθέντων δὲ τούτων, καὶ τοῦ Ἱερέως πρὸς τὸν Θεὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς χεῖρας ἐπάραντος, καὶ εἰπόντος, Ὅτι δόξασόν σου τὸ ἅγιον ὄνομα Ἰησοῦ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ νῦν ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ ἔθνους τούτου παντός, ἐρρίφη εἰς τὴν κάμινον τοῦ πυρὸς ἡ τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου βίβλος. ὡρῶν δὲ διεληλυθυιῶν ἱκανῶν, ὅτε τῆς καμίνου κατασβεσθείσης, εὑρέθη τὸ ἱερὸν πυκτίον διαμεῖναν ἀπαθὲς καὶ ἀλώβητον, καὶ μηδεμίαν ὑπὸ τοῦ πυρὸς δεξάμενον λύμην ἢ μείωσιν, ὡς μηδὲ τῶν ἐν τοῖς κλεισώμασι τῆς βίβλου κροσσῶν, τὴν οἱανοῦν ὑπομεινάντων φθορὰν ἢ ἀλλοίωσιν. ὅπερ ἰδόντες οἱ Βάρβαροι, καὶ τῷ μεγέθει καταπλαγέντες τοῦ θαύματος, ἀνενδοιάστως βαπτίζεσθαι ἤρξαντο.

ϟζʹ. Οὕτως οὖν τῶν τοιούτων ἔργων ἐν τοῖς χρόνοις τῆς βασιλείας τοῦ συνετοῦ Βασιλέως Βασιλείου κατορθουμένων, καὶ δεξιῶς κατὰ νοῦν προ-

nec non magnificis largitionibus ac muneribus, Archiepiscopum recipere suadetur, nec plures in Provincia creari Episcopos atque constipari, abnuit. Horum opera, eorumque quos ea montibus & cavernis terræ religiosissimos Monachos Imperator acciverat, inque eam messem destinarat, avitis moribus valere jussis, in Christi sagenam, quicquid Bulgaricæ gentis est, concessit.

Monachorum conjuncta cum Episcoporum opera.

Edit. Paris. pag. 211.

Russorum conversio.

XCVI. Præterea genti Russorum nescienti mansuescere, ulli ve cedere, atque a Dei sensu ac pietate remotissimæ, auri argentique ac sericarum vestium affluenti largitione in fœdus pertractæ, initisque cum ea induciis, ac pace firmata, divini quoque Baptismatis participes fieri persuasit; ac Archiepiscopum ab Ignatio Patriarcha ordinatum, ut susciperent, effecit. Is, ad dictæ gentis provinciam cum venisset, ex tali eventu illustrique facinore, illius sibi animos faciles reddidit. Gentis enim Princeps, subditæ plebis coacto cœtu, cum Senatoribus suis ac Proceribus præsidebat; qui & falsæ Religioni, ob longam consuetudinem proclivius reliquis adhærebant. Deque sua ac Christianorum fide deliberantibus, in conventum vocatur, qui ad eos recens Episcopus venerat; ac, *Quænam ipse profiteretur, eosque docturus esset*, ea illo sciscitabantur. Eo sacrum divini Evangelii librum protendente, ac quædam Salvatoris nostri miracula, Deique in veteri Testamento prodigia exponente; statim Russi subdiderunt, *Nisi nos etiam ejusmodi aliquid viderimus, ac potissimum quale in Trium puerorum camino accidisse dicis, nullatenus tibi fidem habebimus, nec tuis verbis animum aureſque nostras ultra accommodabimus*. Præsul vero de illius promissionis veritate fretus, qui ait, *Si quid petieritis in nomine meo, accipietis*. Et, *Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ille faciet, & majora his faciet*; tum nimirum, cum non ostentationis causa, sed ad salutem animarum, hæc quæ fiunt, sunt futura, ait ad eos. *Etsi non licet Dominum Deum tentare; si tamen vero animo statuistis ad Deum accedere, quod libuerit hoc & petite; omninoque Deus præstabit propter fidem vestram, etsi nos despicabiles & minimi sumus*. Petiere ipsum fidei Christianæ librum (divinum scilicet sacrumque Evangelium) in rogum injici ab eis accensum; ac, siquidem librum nihil flamma læserit aut exusserit, ad Deum accessuros, qui ab illo prædicaretur. Quibus sic dictis, ac Sacerdote oculos ac manus ad Deum levante, atque dicente, *Clarifica nomen sanctum tuum Jesu Christe Deus noster etiamnum in oculis gentis hujus universæ*; sancti Evangelii liber in rogum ignis conjectus est. Nec paucis decursis horis, ac rogo eainde extincto, inventum est sacrum volumen illæsum, nec edacis flammæ vi ulla violatum; nulla ejus ab igne noxa aut diminutione, ut ne fimbriæ quidem librum claudentes, ullam aut corruptionem aut labem senserint. Quo viso Barbari, ac miraculi magnitudine in stuporem acti, omni sublata hæsitatione Baptismo intingi cœperunt.

Miraculo inducti Russi ad fidem.

Joan. 14. 14. & 12.

Deut. 6. 16.

Joan. 12. 28.

Evangeliorum liber ab igne intactus.

pag. 212.

XCVII. Dum sic igitur prudentissimi Imperatoris Basilii temporibus talia gererentur, exque animo cuncta prospere cederent, ac quotidie Respu-

blica uberius floreret, inque civitate ac Regia jucunditas vigeret, omnique per Insula ac continente diffusa tranquillitas, lateque explicata esset; repente malorum turbo procellaque ac tempestas in Regiam invasit; planctus & luctus tristiumque rerum Ilias ac molestorum tragœdia per Aulam bacchari. Charissimus scilicet ac primogenitus Imperatori filius Constantinus, in ipso ætatis flore, ac juventutis vigore, dum ad paternam generositatem æmulandam contendit, in morbum acutum incidens, paucosque dies febris ardoribus exustus, innaturali rapido igne quicquid vitalis humoris erat brevi absumente, in vivis esse desiit, inenarrabili luctu parenti relicto. Quoniam tamen vir disciplina moribusque compositus, alienos a ratione impetus ac perturbationes, ratione moderari debet, ipseque homo ac mortalis cum esset, filium similiter mortalem se habere nullus dubitabat; idcirco abundantiori luctu, ac qui modum excedat, casum deflere, velut ignavi muliebrisque animi sensu gynecæo relicto, quantocius sibi ipse redditus, generosi Jobi gratiatum actionis vocem prolocutus, ait, *Dominus dedit, Dominus rursum abstulit: sicut Domino placuit, sic & factum est: sit nomen illius benedictum. Et quid mirum*, inquit, *Si, qui dedit rursus abstulit, id quod dederat, pro eo ac placuit?* Magisque solandæ matris fratrumque munere perfunctus, consuetis iterum animum advertebat; pupillorum defensor, viduarum adjutor, militum pauperumque sumptibus justus plusque erogator, eorum qui ulla injuria læderentur ultor, ac timentium Dominum, qui utilia & salutaria supernumque Regnum conciliantia doceant suadeantque, læte ex animo placidusque auditor.

Constantini Basilii filii mors.

Job. 1. 21.

XCVIII. Cum autem plerumque soleant, qui præfecturis ac magistratibus rerumque administrationi præpositi sunt, suam nimirum benevolentiam Principi insinuare cupientes (forte vero etiam hoc satagentes, ut inde diuturniorem sibi magistratum efficiant ac præfecturam) ea suggerere, unde fisci procurationes augeantur, majoraque tributa in rationes publicas inferantur: ea quandoque mente, is qui Genici tunc munere fungebatur, generosi pectoris virum Basilium submonuit, mittendos ad omnes Romanæ ditionis Provincias (recentior usus Themata dicit) eos quos Inspectores ac Peræquatores vocant; agros scilicet & prædia, quorum possessores adverso aliquo casu tempus fluctibus suis obruisset, aliis delaturos, unde pecuniæ vis non modica Ærario accederet. Imperator consilium se probare simulans, eligi atque parari sibique offerri jubet, qui illud muneris probe expleturi essent. Tum Genicus adhibito diligenti examine solertique cura, & ut optimum illi videbatur, optimis delectis maximeque ingenuis, eorumque relatis nominibus, haud levi dignus vituperio visus est, acriusque objurgatus, quod ejusce generis ac probitatis viros ad munus istud proponeret. Cumque diceret, *Inter cives ac tota Rep. se nullos meliores habere*; intulit Imperator. *Tanti apud me jus muneris functio est, ut & ipse, si*

Edit. Paris. pag. 213.

Repudiata fisco locupletandi oblata compendia.

A γμάτων χορευόντων αὐτῷ, καὶ τοῦ καθ' ἡμέραν θάλλοντος βίου καὶ εὐθυμίας χορευούσης περὶ τὴν πόλιν καὶ βασίλεια, καὶ γαλήνης ἡπλωμένης ἀνὰ πᾶσαν σχεδὸν νῆσον καὶ ἤπειρον, ἐξαίφνης λαῖλαψ καὶ ζάλη καὶ καταιγὶς συμφορῶν τοῖς ἀνακτόροις ἐνώμασε, κοπετὸς καὶ θρῆνος καὶ Ἰλιὰς λυπηρῶν, καὶ τραγῳδία θλιβερῶν ἐχόρευε περὶ τὰ βασίλεια. Ὁ γὰρ φίλτατος καὶ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ Βασιλέως Κωνσταντῖνος, ἐν αὐτῷ τῷ ἄνθει τῆς ἡλικίας, ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς νεότητος, ἐν τῷ πρὸς ζῆλον ἄρχεσθαι τρέχειν τῆς πατρικῆς γενναιότητος, ὀξείᾳ νόσῳ περιπεσὼν, καὶ ἐπὶ ὀλίγαις ἡμέραις τῷ πυρετῷ καυσωθεὶς, πᾶσαν τὴν ζωτικὴν ἰκμάδα τοῦ παρὰ φύ-

B σιν λάβρου πυρὸς συντόμως ἐκδαπανήσαντος, τὸν βίον ἐξέλιπε, ¹⁹⁰ πένθος ἀμύθητον καταλιπὼν τῷ πατρί. Πλὴν ἐπεὶ λόγῳ κρατεῖν ὀφείλει τῶν ἀλόγων παθῶν ὁ πεπαιδευμένος ἀνὴρ, καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος ὢν καὶ θνητὸς, ᾔδει καὶ τὸν υἱὸν ἔχων ὁμοίως θνητὸν, καὶ διὰ τοῦτο τὸ πέρα τοῦ μετρίου τὸ συμβὰν ἀποδύρεσθαι, ὡς ἀγεννές τε καὶ ἄνανδρον τῇ γυναικωνίτιδι δεδωκὼς, θᾶττον ἐγένετο ἑαυτοῦ, καὶ τὴν εὐχάριστον τοῦ γενναίου Ἰὼβ φωνὴν ἀνεφθέγξατο, Ὁ Κύριος ἔδωκεν, εἰπὼν, ὁ Κύριος αὖθις ἀφείλατο. ὡς τῷ Κυρίῳ ἔδοξεν, οὕτω καὶ γέγονεν. εἴη αὐτοῦ εὐλογημένον τὸ ὄνομα. καὶ Τί, φησὶ, θαυμαστὸν, εἰ ὁ δοὺς πάλιν ἀπείληφεν, ὡς ἐβούλετο, ὅπερ δέδωκε. καὶ μᾶλλον εἰς παραμυθίαν

C τῆς μητρὸς καὶ τῶν ἀδελφῶν γεγονὼς, ἦν ἐπὶ τῶν συνήθων αὖθις, προϊστάμενος ὀρφανῶν, χήραις ἐπικουρῶν, χορηγῶν στρατιώταις καὶ πένησιν, ἀδικουμένοις ἐπαμύνων, καὶ τῶν φοβουμένων τὸν Κύριον ἡδέως καὶ εὐμενῶς ἀκροώμενος, τὰ λυσιτελῆ καὶ σωτήρια καὶ τὴν ἄνω βασιλείαν προξενοῦντα ἐξηγουμένων καὶ ὑποτιθεμένων αὐτῷ.

ϞΗ. Ἐπεὶ δὲ εἰώθασι πολλάκις οἱ καθεστηκότες ἐπὶ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν διοικήσεων, τὴν εὔνοιαν δῆθεν ὑπεμφαίνειν ἐθέλοντες, τάχα δὲ καὶ μονιμωτέραν ἐντεῦθεν οἰόμενοι τὴν ἀρχὴν ἑαυτοῖς κατασκευάσασθαι, ὑποτιθέναι τὰ πρὸς αὔξησιν τῶν εἰσφορῶν, καὶ τὸν τῶν προσόδων συντελοῦντα πλεονασμὸν, ὑπέμνησέ ποτε καὶ τῷ γενναίῳ τούτῳ Βασιλεῖ ἀπὸ τοιαύ-

D της γνώμης ¹⁹¹ ὁ τὴν τοῦ Γενικοῦ τὸ τηνικαῦτα διέπων ἀρχὴν, ἀποστεῖλαι εἰς τὰ ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐξουσίαν ἅπαντα τὰ θέματα, τοὺς λεγομένους Ἐπόπτας τούτους καὶ Ἐξισωτὰς, ὡς ἂν φησι, τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰ χωρία, ὧν ὁ χρόνος τοὺς δεσπότας διά τινα περιπέτειαν τοῖς οἰκείοις ἐπέκλυσε ῥεύμασι, πρὸς ἑτέρους διαθήσονται, καὶ πρόσοδον ἐντεῦθεν οὐχὶ μετρίαν τῷ ταμιείῳ τῷ βασιλικῷ προσποριοῦσιν. Ὁ δὲ Βασιλεὺς ἀποδέχεσθαι προσποιησάμενος τὴν ὑπόμνησιν, ἐκλέξασθαι καὶ εὐτρεπίσαι καὶ αὐτῷ προσαγαγεῖν τοὺς ὀφείλοντας τὸ ἔργον ἐπιτελέσαι καλῶς προετρέψατο. σκεψάμενος δὲ καὶ φροντίσας ὁ Γενικὸς, καὶ ὡς ἐδόκει κάλλιστα τοὺς ἀρίστους ἐπι-

E λεξάμενος, καὶ τὰς τῶν ἐκλεγέντων κλήσεις εἰσαγαγὼν πρὸς αὐτὸν, πολλῆς ἐνομίσθη μέμψεως ἄξιος, καὶ σφοδροτέροις ὑπεβλήθη ὀνειδισμοῖς εἰ τοιούτους εἰς τὸ τοιοῦτον ἔργον προβάλλεται. τοῦ δὲ, Μὴ ἔχειν ἐν τοῖς πολιτευομένοις κρείττονας λέγοντος, ὁ Βασιλεὺς ἀπεκρίνατο, Ὅτι παρ' ἐμοὶ, τοιοῦτον τὸ τῆς προκειμένης διακονίας ἔργον κρίνεται, ὥστε εἴπερ οἷόν τε ἦν αὐτὸν ἐμὲ πρὸς τὴν τοιαύτην

διοίκησιν ἀπελθεῖν. ἐπεὶ δὲ τοῦτο οἶδα, ὅτι δοκεῖ τυχὸν ἀπρεπὲς καὶ ἀδιάνατον, ἐξ ἀνάγκης ἐπὶ τοῖς δυσὶ τῆς πολιτείας Μαγίστροις, οἳ καὶ χρόνῳ καὶ πείρᾳ καὶ ταῖς πολλαῖς ἐν τῷ μακρῷ βίῳ τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν διοικήσεσιν, ἐν αἷς ἐξητάσθησαν, ἀκίβδηλον καὶ καθαρὸν τῆς ἀρετῆς ἐξενηνόχασι τὸ δοκίμιον, τὰς ἐλπίδας ἐπισαλεύω, καὶ τὴν διακονίαν ὑπὸ τούτων ἀνυσθῆναι δεόντως θαῤῥῶ· ἀπελθὼν οὖν φησιν, αὐτὸς σὺ τούτοις ἀπάγγειλον τὸ τῆς διακονίας ἐπωφελὲς, καὶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν. καὶ βουλομένων αὐτῶν ἐξελθεῖν ἐπιδοκῶ καὶ αὐτὸς, καὶ ἐπισφραγίζω τὸ βούλημα. ὡς δὲ ἀκούσαντες οἱ ἄνδρες, ἦλθον εἰς ἔκπληξιν, καὶ τὸ γῆρας ἀνθ' ἱκετηρίας, καὶ τοὺς πολλοὺς ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ καμάτους προβαλλόμενοι, παρενεχθῆναι τὸ τῆς τοιαύτης διακονίας ποτήριον ἐξ αὐτῶν καθικέτευον, ἐξ ἀνάγκης ὑπέστρεψεν ἄπρακτος ὁ πεμφθεὶς, καὶ τῷ Βασιλεῖ τὰ παρὰ τῶν Μαγίστρων ἀπήγγειλεν. ἅπερ ἀκούσας εἶπεν ὁ Βασιλεὺς, Ὅτι εἰ τὸ ἐμὲ ἐξελθεῖν δοκεῖ τε καὶ λέγεται εἶναι ἀδιάνατον, παραιτοῦνται δὲ τὴν ὑπουργίαν καὶ οἱ λαμπρότατοι Μάγιστροι, οὐδένα ἔχων τοῦ πράγματος διοικητὴν ἀξιόχρεων, καταλειφθῆναι τὸ ὑποβαλλόμενον βούλομαι ἀνεπίσκεπτον καὶ ἀδιόρθωτον· Κρεῖττον γάρ φησι, παρακερδαίνειν τινὰς ἀπὸ τῶν ἐμῶν οὐ καλῶς, ἢ κακῶς ὑποπεσεῖν τινὰ ζημιώδει κακῷ, καὶ ἐπελθεῖν αὐτῷ συμφορᾷ. καὶ ἐπὶ τούτῳ, τὸν ἅπαντα χρόνον τῆς αὐτοκρατορίας αὐτοῦ ἔμεινεν ἀνεπίσκεπτος * ὢν, ἄν τις εἴποι, καὶ ἀνεξίσωτος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, ἐλεύθερός τε καὶ ἀδιάπρακτος, ὁ ὑπὸ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐξουσίαν ἅπας τῶν ὅλων θεμάτων λαὸς, καὶ χωρία καὶ οἱ ἀγροὶ τοῖς γειτονοῦσι τῶν πενήτων προκείμενοι εἰς ἀπόλαυσιν. Τοιοῦτος περὶ πᾶν τὸ ὑπήκοον, μᾶλλον δὲ τὸν ὄχλον τὸν ἀγροδίαιτον πατρικὴν ἐπιδεικνύμενος κηδεμονίαν καὶ πρόνοιαν ὁ ἀγαθὸς Βασιλεύς.

* ἀνίσωτ.

ϟθ'. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ὁ φθόνος ἑτέραν ἤγειρε περὶ τὰ βασίλεια ζάλην καὶ θύελλαν, καθ' ἑαυτῆς τὴν φύσιν συνταράσσων τε καὶ κυκῶν. ἄρτι γὰρ τοῦ φιλτάτου τῷ Βασιλεῖ υἱοῦ Κωνσταντίνου τὸν βίον ἀπολιπόντος, καὶ μεταπεσόντος τοῦ φίλτρου καὶ τῶν ἐλπίδων ἐπὶ τὸν δεύτερον Λέοντα, οὐκ ἤνεγκε πρᾴως τὸ βάσκανον τῶν δαιμόνων φῦλον τὸ πρᾶον καὶ ἥσυχον, καὶ εὐσεβὲς ἅμα καὶ ἐμμελὲς, ὡς ἔοικεν, ὁρῶν τοῦ διαδέχεσθαι μέλλοντος τὴν Βασίλειον ταύτην ἀρχὴν, καὶ τὴν ἐντεῦθεν τοῦ ὑπηκόου στοχαζομένην ἐπὶ τῆς αὐτοῦ βασιλείας εὐπραγίαν, καὶ πρὸς πάντα τὰ ἐπαινούμενα αὔξησιν· καὶ διὰ τοῦτο κονίεται κατ' αὐτοῦ, καὶ ὑποσίπως ἀνταγωνίζεται. ἦν τις τῶν πάνυ φιλουμένων καὶ πιστευομένων παρὰ τῷ ἀοιδίμῳ Βασιλείῳ, Μοναχὸς, ὡς ἐδόκει, καὶ Ἱερεὺς, καὶ φίλος αὐτῷ καὶ ὑπουργὸς δεξιὸς, ὃν Σανδαβαρηνὸν κατωνόμαζον. ὃς εἰ καὶ παρὰ τοῦ Βασιλέως ἐστέργετο, ἀλλ' οὐκ εἶχε παρὰ τοῖς ἄλλοις δόξαν χρηστὴν, οὐδ' ὑπόληψιν ἀνεπίληπτον. καὶ διὰ τοῦτο πολλάκις καὶ ὑπὸ τοῦ σοφωτάτου διεκωμῳδεῖτο Λέοντος, ὡς γόης καὶ ἀπατεὼν, καὶ εἰς ἃ μὴ δεῖ τὸν Βασιλέα παρασύρων, καὶ τῶν καθηκόντων ἐκδιαιτῶν. ἃ δὴ πυνθανόμενος ὁ φέναξ ἐκεῖνος καὶ πονηρὸς, εὔνοιαν πλάττεται, καὶ φιλίαν πρὸς τὸν χρηστὸν ὑποκρίνεται Λέοντα, καὶ φησὶ πρὸς αὐτὸν, Ὡς ἵνα τί νεανίας ἤδη ὢν, καὶ παρὰ τῷ πατρί σου φιλούμενος, μὴ ἐπι-

A *liceret, ad eam profecturus essem. Quia tamen, ut probe novi, nec satis forte decorum videtur nec possibile, necessario in duobus Reip. Magistris, tempore & experientia multisque per longam ætatem civilium magistratuum functionibus exercitatis, sinceræque in eis ac exploratæ virtutis probatis, spem colloco; remque ab illis probe exequendam, confido. Tu ergo ipse vadens, ejus illis provinciæ utilitatem meamque voluntatem nuntiato; at, dum in animum induxerint ut proficiscantur, placet & mihi, assensumque consilio præbeo.* Viros, ut audiere, stupor subiit, seniumque supplicationis loco, ac longos pro Rep. exantlatos labores atque sudores ostendentes, ejusce functionis calicem ab eis transferri exorabant. B Necessario itaque, qui missus fuerat re infecta reversus, Magistrorum responsa hæc Imperatori retulit. Tum Imperator his auditis; *Cum fieri non posse videatur ut ego eam (atque etiam dicatur) illustrissimique Magistri munus defugiant; ac qui illi functioni par videatur, alius nemo suppetat; placet suggestionem indiscussam ac cassam manere. Præstat enim*, inquit, *nonnullos ex fisci proventibus resque privata non bene lucrari, quam ut malo quisquam damno afficiatur, ullave graviore injuria vexetur aut opprimatur.* Eoque consilio, quamdiu ille rerum potitus est omnis omnium Romanæ ditionis provinciarum populus ininspectus (ut ita dicam) ac inexæquatus (t. non cen- C situs) mansit; ac, si mavis dicere, liber, & ab exactionibus immunis; prædiaque & agri in pauperum vicinorum usum cesserunt. Talis scilicet Princeps optimus erga omnes subditos erat; ac præcipue erga rusticanam plebeculam paternam solicitudinem ac curam exhibebat.

Pii Principis præclara sententia.
Edit. Paris. pag. 214.

XCIX. Verum rursus etiam invidentia procellam aliam atque turbinem in Regia excitavit; ipsam in seipsam naturam conturbans ac concitans. Cum enim jam dulcissimus Imperatoris filius Constantinus vitam cum morte commutasset, isque in alteram prolem Leonem, amoris vim convertisset, spesque in eo jactaret, haud placide tulit invidum dæ- D monum genus, leves placidosque, religiososque simul ac rite compositos, ut par est, illius mores considerans, qui Imperii successor futurus esset, ac quam inde conjiciebat illo rerum potiente, subditorum fore felicitatem, & ad laudabilia quæque profectum atque incrementum. Idcirco se ad pugnam instruit, inque hunc modum certamen aggreditur. Erat inclyto Basilio inter eos in quos impense afficiebatur, ac quibus nimiam quamdam habebat fidem, Monachus quidam, ut videbatur, & Sacerdos, illique amicus, ac minister strenuus, cui Santabareno nomen. Is, etsi ab Imperatore colebatur, apud alios tamen non bonæ famæ erat, nec reprehen- E sione carebat. Idque in causa erat, cur non raro a sapientissimo Leone ut præstigiator ac seductor, quique Imperatorem a recti tramite abduceret & ad absurda traheret, conviciis incesseretur. Quibus sæpius auditis impostor ille ac scelestus, simulata benevolentia ac amicitiæ larva ad mitissimum Leonem sic loquitur. *Cur*, inquit, *cum jam robustis viribus ad ætatem adoleveris, patrique admodum charus sis, non occulte pugionem*

Leoni factæ insidiæ a Santabareno.

aut ficam tecum deferas, cum una cum illo rure in equo veheris, ut in promptu porrigendum habeas, cum ferienda bestia fuerit; &, si quid adversus eum latenter ex insidiis agi contigerit, non ipse inermis inveniaris, sed præsto aliquid habeas, unde paternos hostes ulciscaris. Dolum ille minime subodoratus, nec viri fraudes animo reputans (quod enim ad malitiam pronum non est, nec improba facile suspicatur) consilium approbat, viroque obsequitur, ut cultrum in ocrea deferat. Perfidus autem insidiator, Leonem consilio suo paruisse intelligens, Imperatori denuntiat, *Filium structis insidiis illius necem machinari. Quod si fidem abnuis*, inquit, *cum venatum, aliave ea causa Urbe exieris, jube ei ocreas auferri; ac si quidem gladium deferre invenietur, ne in tuam necem eum sibi parasse dubitaveris.* Indicta igitur ruri Principis venatione, omnis ea more comitatus una ierunt. Cumque in quemdam locum evasissent, simulat Imperator sibi opus gladio esse, ejusque sibi actutum copiam quærit. Aderat filius, eorumque ignarus quæ pater animo versaret, simplici admodum nec malo quicquam animo, quem gestabat gladium, extractum patri offert. Hinc statim data adversus Leonem delatio probabilis visa est; illiusque inanes defensiones, ac frivolæ. Mox itaque reversis in Regiam, Imperatoris in filium ira effervescit; inque Regiarum ædium una, cui Margaritæ nomen, truso in carcerem, rubros calceos detrahit. Incitaverat inimicus & ultor, ut & oculorum faces extingueret. Verum obstitere Regiæ Urbis Episcopus ac Senatus omnis: interim tamen tenebatur in carcere. Longum jam tempus fluxerat, nec ipsa se natura agnoscebat, sed malignis flatibus exasperata erat. Senatus Primates, cum sæpe constituissent pro filio apud patrem supplicationem obire, alias aliam ob causam impediti, ejuscemodi occasione rei præstandæ probabilem opportunitatem, exque ratione nacti sunt.

C. Avis erat in impleao calatho in Regiæ pendens triclinio, egregia imitatrix & loquacissima: Psittacum vocant. Hic, sive a quibusdam edoctus erat, sive alio quovis modo hauserat, *Heu, heu, Domine Leo*, sæpius perstrepebat. Cum itaque tunc Imperator opipare instructum haberet convivium, Senatusque Primores pariter epularentur, ac avis, ea quæ dicta sunt crebrius repeteret, affecti mœrore convivæ, missaque epularum jucunditate, cogitabundi sedebant. Animum advertit Imperator, quidve causæ sit cur se a dapibus abstineant, ex illis quærit. Illi vero, oppleti lacrymis, *Quas*, ajunt, *dapes sumemus, sic nobis exprobrante bruta hac animante, qui ipsi præditi ratione herique amantes videamur? Dum illa sic repetitis vocibus dominum inclamante, nos genio indulgentes, insontis dominici germinis, Prolisque sumus obliti? Siquidem enim paternum jus violasse convincitur, & in ejus caput dexteram armasse, ipsi nos omnes ejus auctores necis erimus, illiusque cruore exsaturabimur. Sin autem eorum, quorum accusatus, nulla convictio est certaque probatio, quamdiunam calumniosa lingua opprimendo præpollebit?* Istiusmodi

Rufi auci querulæ voces: oblatæ Senatus preces pro Leone.

Leo in pristinum restitutus.

ænt.

Edit. Paris. pag. 215.

pag. 216.

A φέρῃς κρυπτῶς ἢ ῥομφαίαν ἢ μάχαιραν, ὅτ' ἂν κατ' ἀγροὺς συνιππάζῃ σου τῷ πατρὶ, ἵνα καὶ αὐτῷ, εἰ κατὰ θηρίων χρείαν σχῇ, ἐπιδίδως· καὶ εἴ τι λαθραῖον πολλάκις κατ' αὐτοῦ ἐπιβούλευμα γένηται, μὴ ἄνοπλος εὑρεθῇς, ἀλλ' ἔχεις τι μεθ' οὗ δυνηθῇς, τοὺς πατρικοὺς ἐχθροὺς ἀντιμυνάσθαι. οὐχ ὑποπτευόμενος δὲ τὸν δόλον ἐκεῖνος, οὐδὲ τὸ δολερὸν τοῦ ἀνδρὸς συνιείς· τὸ γὰρ μὴ πρόχειρον εἰς κακίαν, οὐδὲ ὑπονοεῖν ἐστι τὰ πονηρὰ εὐχερές· δέχεται τὴν βουλὴν καὶ πείθεται, μάχαιραν τοῦ ὑποδήματος ἐντὸς ἐπιφέρεσθαι. Ὡς οὖν ὁ ἐπίβουλος ἔγνω χωρήσασαν εἰς ἔργον τὴν αὐτοῦ συμβουλὴν, ἀπαγγέλλει τῷ Βασιλεῖ, ὅτι ὁ υἱός σου ἐπιβουλεύει σε ἀνελεῖν· καὶ εἰ ἀπιστεῖς, ὅτ' ἂν κατὰ θήραν,

B ἢ ἄλλοθι μέλλοις τῆς βασιλίδος ὑπεξελθεῖν, κέλευσον περιαιρεθῆναι τὰ πέδιλα τῶν ποδῶν αὐτοῦ, καὶ εἰ εὑρεθήσεται ξίφος ἐπιφερόμενος, γνῶθι ὅτι πρὸς τὴν σὴν αὐτὸ σφαγὴν ὁπλίσατο. καταγγελθείσης οὖν ἐξόδου Βασιλικῆς, συνεξῆλθεν ἅπαν τὸ εἰωθός. καὶ κατά τινα τόπον γενομένων αὐτῶν, προσποιεῖται χρείαν ἔχειν μαχαίρας ὁ Βασιλεύς, καὶ ἐπιζητεῖ ταύτην μετὰ σπουδῆς. συμπαρὼν ὁ υἱὸς, καὶ μηδὲν τῶν ὑπονοουμένων τῷ πατρὶ προσειδόμενος, ἀκάκως πάνυ καὶ ἀπονήρως ἐφελκυσάμενος, ἣν ἐπεφέρετο μάχαιραν, ἐπιδίδωσι τῷ πατρί. γενομένου δὲ τούτου, ἔδοξεν εὐθέως ἡ κατ' αὐτοῦ προσαγγελία πιστὴ, καὶ αἱ παρ' αὐτοῦ ἀπολογίαι μάταιαι καὶ κεναί. ὑποστρεψάντων οὖν αὐτίκα πρὸς τὰ

C Βασίλεια, πρὸς ὀργὴν ὁ Βασιλεὺς κατὰ τοῦ υἱοῦ ἐξανίσταται, καὶ κατά τινα τῶν βασιλείων οἴκων, ὃς Μαργαρίτης κατονομάζεται, ἔμφρουρον τοῦτον πεποίηται, καὶ τῶν ἐρυθρῶν πεδίλων ἀπογυμνοῖ. διηρέθιστο δὲ παρὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἐκδικητοῦ πρὸς τὸ καὶ τοὺς λύχνους ἐπισβέσαι τῶν ὀφθαλμῶν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὑπὸ τοῦ τῆς βασιλίδος Ἀρχιερέως καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς κωλύεται ἐξαπράξασθαι· τῆς εἱρκτῆς δ' ὅμως εἴχετο ἐντός. χρόνου δὲ παραδραμόντος συχνοῦ, καὶ τῆς φύσεως οὐ γνωριζούσης ἑαυτὴν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν πονηρῶν πνευμάτων τραχυνομένης· τῶν δὲ τῆς γερουσίας ὑπερεχόντων, πολλάκις βουληθέντων ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα ἐξαπρεσβεύσασθαι, ἄλλοτε δὲ κατ' ἄλλην αἰτίαν κωλυομένων, ἀπὸ τοιαύτης προφάσεως

D εὐλογον ἔσχον ἀφορμὴν εἰς τὸ κατανύσαι τὸ βούλημα.

ρ'. Ἦν τι ζῶον πτηνὸν ἐν ταλάρῳ πλεκτῷ κατὰ τὰ Βασίλεια αἰωρούμενον, μιμηλὸν καὶ πολύφωνον, ὃ ψιττακὸς ὀνομάζεται. ὅπερ εἴτε πρός τινων διδαχθὲν, εἴτε ἄλλως πως πολλάκις, Αἶ, αἶ κῦρ Λέων, ἐφθέγγετο. πανδαισίας δὲ ποτε τελουμένης τῷ Βασιλεῖ, καὶ τῶν πρώτων τῆς βουλῆς συνεστιωμένων αὐτῷ, καὶ τοῦ ὄρνιθος πολλάκις φθεγγομένου τὸ προῤῥηθὲν, ἐπιστυγνάσαντες οἱ δαιτυμόνες, καὶ τῆς εὐωχίας παυσάμενοι ἐπὶ συννοίας ἐκάθηντο. οἷς προσχὼν ὁ Βασιλεὺς, τὴν αἰτίαν τῆς τῶν ἐδεσμάτων ἀποχῆς ἐπυνθάνετο. οἱ δὲ, δακρύων ὑποπλησθέντες τοὺς ὀφθαλμοὺς, Τίνα βρῶσιν, εἶπον, φαγούμεθα, οὕτως ὑπὸ τῆς φωνῆς τοῦ ἀλόγου τούτου ὀνειδιζόμενοι, οἱ δοκοῦντες ἡμεῖς λογικοί τε καὶ φιλοδέσποτοι; ὅτι αὐτὸ μὲν τὸν

E κύριον ἀνακαλεῖται δεσπότην, ἡμεῖς δὲ τρυφῶντες, λήθην τοῦ μὴ αἰδεσάμενος δεσποσυνοῦ ἐλάβομεν. εἰ μὲν γὰρ ἐλέγχεται ἀδικῶν, καὶ κατὰ τῆς πατρικῆς κεφαλῆς ὁπλίσας τὴν δεξιὰν, αὐτόχειρες αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες γενοίμεθα, καὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ κορεσθείημεν. εἰ δὲ ἐφ' οἷς ἐνεκλήθη διαφεύγει τὸν ἔλεγχον, μέχρι τίνος ἡ συκοφάντις γλῶσσα δυναμωθήσεται κατ' αὐτοῦ; μαλαχθεὶς

293.

294.

θεὶς οὖν τοῖς τοιούτοις τῶν λόγων ὁ Βασιλεὺς, τότε μὲν καθεσθῆναι τούτους προσέταξε, καὶ σκοπῆσαι περὶ τοῦ πράγματος ἐπηγγείλατο. μετ' οὐ πολὺ δὲ πρὸς τὴν φύσιν ἐπανελθὼν, ἐξάγει τε τῆς φρουρᾶς, καὶ εἰς ὄψιν ἄγει αὐτοῦ, καὶ τὴν πένθιμον ἀμοίβει στολὴν, καὶ τὸ περιττὸν τῆς ἐν τῇ λύπῃ τραφείσης κόμης περιαιρεθῆναι κελεύει, καὶ τὴν προτέραν τῆς Βασιλείας τάξιν καὶ τιμὴν ἀποδίδωσιν.

ρα'. Οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ φθινάδι νόσῳ περιπίπτει ὁ Βασιλεὺς, ἐκ διαῤῥοίας παρακολουθησάσης γαστρὸς, ἣ τὴν ἀρχὴν ὑπό τινος τῶν κατὰ θήραν παραπτώσεων ἔλαβε· καὶ λοιπὸν κατ' ὀλίγον τῇ τοιαύτῃ τηκεδόνι κατεμαραίνετο. διαθεὶς δὲ τὰ τῆς βασιλείας ἄριστα, καὶ τὸν κληρονόμον γνωρίσας, καὶ περὶ τῶν καθ' ἕκαστα τὰ εἰκότα βουλευσάμενός τε καὶ ἐμφρόνως διοικησάμενος, ὕστερον πυρετοῦ καυσώδους ἀναφλεγέντος αὐτοῦ πᾶσαν τὴν ζωτικὴν ἰκμάδα ἀναμωμένου καὶ ἀναλίσκοντος, τὸν βίον ἀπέλιπε, συμβασιλεύσας μὲν τῷ πρὸ αὐτοῦ Μιχαὴλ χρόνον ἕνα· ἐν ἑτέροις δὲ χρόνοις ἐννεακαίδεκα περὶ τὴν αὐτοκράτορα τῆς βασιλείας διαπρέψας ἀρχήν. ἄριστα μὲν τὰ πολιτικὰ διαθεὶς, κάλλιστα δὲ καὶ περὶ τὰ στρατιωτικὰ διαγεγονώς· καὶ πλατύνας μὲν τὰ ὅρια τῆς ἀρχῆς, ἀδικίαν δὲ καὶ βίαν ἐξελάσας ἀπὸ τοῦ ὑπηκόου παντὸς, ὡς καὶ τὴν Ὁμηρικὴν περὶ τοῦ ἀρίστου Βασιλέως μαρτυρίαν ἁρμόζειν αὐτῷ τὴν,

> Ἀμφότερον, Βασιλεύς τ' ἀγαθὸς, κρατερός τ' αἰχμητής.

Διαδέχεται δὲ τὴν ὅλην τῆς ἐξουσίας ἀρχὴν, ὁ καὶ παρὰ τῆς φύσεως καὶ παρὰ τῆς ἀρετῆς ἐπὶ τὸν τοῦ πατρὸς κλῆρον καλούμενος, καὶ ταῖς τοῦ ὑπηκόου δι' εὐχῶν ἐπιζητούμενος, Λέων ὁ πραότατος καὶ σοφώτατος, καὶ πρῶτος, τῶν ἔτι περιλειπομένων υἱῶν. καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς εὐσεβοῦς βασιλείας τοῦ ἀοιδίμου, ὅσα μὴ τῆς λήθης παρεσύρη ῥεύμασι, καὶ τῷ διὰ μέσου χρόνῳ ἐξίτηλα γέγονε· καὶ αὐτὴ δὲ ἡ πρὸ τῆς βασιλείας ἀγωγὴ, καὶ ὅσα ἡ τῆς ὅλης αὐτοῦ ζωῆς περιέχει ὑπόθεσις, κατὰ τὸ ἡμῖν ἐφικτὸν, καθὼς ἡ τῆς ἀληθείας εἶχε φύσις, ἀπαγγεῖλαι καὶ ἱστορῆσαι.

A sermonibus tantisper delinitus Imperatoris animus, tunc quidem sedere eos jussit, ejusque rei gratia se deliberaturum promisit. Nec diu post ad indolem geniumque reversus, e carcere educto, sui illi copiam facit, lugubrique ipsius mutato habitu ac superfluo comæ per tristitiæ tempus adultæ, levato onere, in pristinum eum Imperii gradum honoremque restituit.

Basilii morbus atque mors ex venatione.

CI. Nec multo post in tabificum gravemque morbum Imperator incidit, qui ex profluvio ventris acciderat; quod ipsum ex casu inter venandum oriri contigerat. Jamque paulatim tali tabe contabescebat. Imperii itaque rebus B optima ratione dispositis, designatoque successore, nec non singulis consentanea ratione solertique consilio constitutis, tandem febris ardoribus violentiori æstu ejus omnem vitalem humorem exhaurientibus ac consumentibus, vita excessit; cum imperasset cum Michaele ejus decessore annum unum, alios vero decem & novem solus rerum summam præclare administrasset; cum civilibus optime constitutis, ipsa quoque armata militia præclare effulsisset; atque Imperii fines produxisset, injuriamque ac vim a subditis omnibus longe repulisset, ut & merito Homericum illud optimi Regis in eum quadret elogium:

C *Utrumque, Rex bonus, & fortis bellator.*

Leo Basilii successor.

Excepit post eum rerum summam, qui & natura ipsoque virtutis jure ad paternam hæreditatem vocabatur, subditorumque votis exposcebatur, mitissimus Leo ac sapientissimus, liberorum ipse superstitum natu maximus. Atque hæc Inclyti Basilii pie religioseque administrati Imperii munera, quotquot illius rerum oblivionis gurgitem effugerunt, nec quod intercurrit, ævo exoleverunt. Ipsam quoque ejus ante adeptum Imperium institutionem, ac quanta omnis ejus vitæ argumentum ratioque complectitur, quoad licuit, ac veritatis ordo poscebat, narravimus, & in Historiam conjecimus.

Edit Paris. pag. 217.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΛΕΟΝΤΟΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟΣ.

IMPERIUM LEONIS IMPERATORIS.

I. DEFUNCTO Basilio, Leo ejus filius Imperator rerum potitus est, annos quinque supra viginti, octo menses. Stephanus illius frater Clericus cum esset ac Syncellus, cum Photio Patriarcha versabatur, sub cujus educabatur ac erudiebatur disciplina. Misit itaque Imperator Andream Magistrum militiæ Chrysopolim, aliosque cum eo Senatorii ordinis, cum Clero & cereis ac curribus; eductumque e sepulchro Michaelis cadaver, ac in cypressino loculo positum, lectuloque impositum, pretiosis vestibus regioque cultu ornatum, in Urbem invexerunt; ac cum canticis, ad sacram usque Apostolorum Ædem, pompa deduxerunt (ejus quoque Fratribus illic funus comitantibus) tumuloque condiderunt.

Relatum pompa Michaelis corpus.

II. Post hæc vero idem Imperator eumdem Magistrum militiæ Andream cum Joanne Hagiopolita, viro valde erudito, ac qui Cursus publici Logotheta extiterat, ad sanctæ Sophiæ misit. Qui, ambone conscenso, relectisque in omnium auribus Photii Patriarchæ accusationis capitibus, eum e Seda expulerunt, inque Armonianorum Monasterium, quod Bordonis vocant, eumdem relegarunt. Stephanum autem fratrem suum Syncellum Leo Patriarcham præficit, ordinationis manus impendente Theophane primæ Sedis Antistite. Vixit autem in Patriarchatu annos sex & menses quinque: vita functus, in Siceorum tumulatur Monasterio.

pag. 218.

Ejectus Photius; subrogatus Stephanus.

Theophanes Cæsariensis Stephani ordinator.

III. Imperator Zautzam Stylianum Magistrum præfecit, ac Cursus publici Logothetam.

IV. Proditione capta Urbs Hypsele dicta; ejusque omnes incolæ ac cives ab Agarenis ducti in captivitatem. Sed & ingenti prope Sophias excitato incendio, ipsa quoque sancti Thomæ Apostoli sacra Ædes ambusta, quam Leo Imperator postmodum magnifice instauravit.

V. Missis Imperator Euchaitam apparitoribus, Theodorum Santabarenum in Urbem induxit. Andreas vero Scholarum Domesticus, & Stephanus Magister Calomariæ dictus, multis olim apud Basilium a Santabareno petiti accusationibus, Leoni suggerunt,

A α'. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ* τελευτήσας, Λέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ Αὐτοκράτωρ ἐβασίλευσεν ἔτη εἴκοσι πέντε, μῆνας ὀκτώ. Στέφανος δὲ ὁ αὐτοῦ ἀδελφὸς Κληρικὸς ὢν καὶ Σύγκελλος, συνῆν τῷ Πατριάρχῃ Φωτίῳ, ὑπ' αὐτοῦ ἀναγόμενός τε καὶ παιδευόμενος· ἀπέστειλεν οὖν ὁ Βασιλεὺς τὸν Στρατηλάτην Ἀνδρέαν ἐν τῇ Χρυσοπόλει, καὶ ἄλλους Συγκλητικοὺς σὺν αὐτῷ μετὰ Κλήρου καὶ κηρῶν καὶ ἁρμάτων· καὶ ἐξαγαγόντες τοῦ τάφου τὸν Μιχαήλ, ἐν γλωσσοκόμῳ κυπαρισσίνῳ κατέθεντο· καὶ ἐπὶ κραβάτου θέντες, ἐντίμως καὶ βασιλικῶς περιστείλαντες, ἐν τῇ πόλει εἰσήγαγον, καὶ μεθ' ὕμνων μέχρι τῶν ἁγίων Ἀποστόλων προέπεμψαν [296], ἑπομένων B ἐκεῖσε καὶ τῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν, καὶ ἐν λάρνακι κατέθεντο.

* Βασιλεὺς τελευτήσαντος.

296.

β'. Μετὰ ταῦτα δὲ ὁ Βασιλεὺς τὸν αὐτὸν Στρατηλάτην Ἀνδρέαν ἅμα Ἰωάννῃ Ἁγιοπολίτῃ, λογιωτάτῳ ὄντι καὶ Λογοθέτῃ τοῦ Δρόμου γεγονότι, ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ ἀπέστειλεν. οἳ ἐν τῷ ἄμβωνι ἀνελθόντες, καὶ τὰς τοῦ Πατριάρχου Φωτίου αἰτίας πάντων εἰς ἐπήκοον ἀναγνόντες, τοῦτον τοῦ θρόνου κατήγαγον, καὶ ὑπερόριον αὐτὸν ἐν τῇ μονῇ [297] τῶν Ἀρμονιανῶν τῇ ἐπονομαζομένῃ τοῦ Βόρδωνος, ἀπήγαγον. Στέφανον δὲ Σύγκελλον τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Πατριάρχην προβάλλεται, [298] ὑπὸ Θεοφάνους χειροτονηθέντα τοῦ Πρωτοθρόνου. ἔζησε δὲ πατριαρχῶν ἔτη ἓξ C καὶ μῆνας πέντε, καὶ τελευτήσας, θάπτεται ἐν τῇ μονῇ Σικεῶν.

297.

298.

γ'. Ὁ δὲ Βασιλεὺς τὸν Ζαούτζαν Στυλιανὸν Μάγιστρον καὶ Λογοθέτην τοῦ Δρόμου προβάλλεται.

δ'. Προεδόθη δὲ ἡ πόλις ἡ ἐπώνυμος Ὑψηλή, καὶ ᾐχμαλωτίσθησαν ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ· γέγονε δὲ καὶ μέγας ἐμπρησμὸς πλησίον τῶν Σοφιῶν, καὶ συνεπρήσθη καὶ ὁ ναὸς τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Θωμᾶ, ὃν ὁ Βασιλεὺς Λέων λαμπρῶς ἀνεκαίνισεν.

ε'. Ἀποστείλας δὲ ὁ Βασιλεὺς εἰς Εὐχάϊταν, Θεόδωρον τὸν Σανδαβαρηνὸν ἐν τῇ πόλει εἰσήγαγεν· Ἀνδρέας δὲ ὁ Δομέστικος τῶν Σχολῶν, καὶ Στέφανος ὁ Μάγιστρος τῆς Καλομαρίας, οἱ πολλὰ πρὸς Βασίλειον ἐμβληθέντες ὑπὸ τοῦ Σανδαβαρηνοῦ, ὑπέθεντο

τῷ Βασιλεῖ, ὡς βουληθεὶς Φώτιός τε καὶ Θεόδωρος ὁ Σανδαβαρηνὸς Βασιλέα ἐκ συγγενῶν Φωτίου ποιήσασθαι. Προσέταξε δὲ ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἄμφω ἐν τοῖς παλατίοις ἤγαγον τῶν Πηγῶν, καὶ ἰδίᾳ φρουρεῖσθαι διεκελεύσατο. ἀπεστάλησαν δὲ διαγνώμονες τῶν κατ' αὐτῶν κινουμένων, αὐτός τε ὁ Μάγιστρος Στέφανος, καὶ ὁ Δομέστικος Ανδρέας, καὶ ὁ Κρατερὸς καὶ ὁ Γάμερ Πατρίκιοι, καὶ Ιωάννης ὁ Αγιοπολίτης. ἀγαγόντες οὖν τὸν Πατριάρχην Φώτιον, καὶ ἐπὶ θρόνου ἐντίμως καθίσαντες, καὶ αὐτοὶ καθισθέντες, τὴν ἐξέτασιν ἐποιοῦντο. ὁ δὲ Δομέστικος Ανδρέας ἔφη τῷ Πατριάρχῃ, Γνωρίζεις, ὦ δέσποτα, Αββᾶν Θεόδωρον; ὁ δὲ, Αββᾶν οὐ γνωρίζω Θεόδωρον. ὁ δὲ Ανδρέας, Τὸν Αββᾶν οὐ γνωρίζεις Θεόδωρον τὸν Σανδαβαρηνόν; καὶ ὁ Πατριάρχης, Γνωρίζω τὸν Μοναχὸν Θεόδωρον Αρχιεπίσκοπον ὄντα Ευχαΐτων. ἐνεχθέντος δὲ τοῦ Σανδαβαρηνοῦ, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Ανδρέας, Ο Βασιλεὺς σοι δηλοῖ, Ποῦ εἰσὶ τὰ χρήματα, καὶ τὰ πράγματα τῆς βασιλείας μου; ὁ δὲ ἔφη, [299] Οπου δέδωκεν αὐτὰ ὁ κατὰ τὰς ἡμέρας Βασιλεύς· νῦν δὲ ἐπεὶ ταῦτα ὁ Βασιλεὺς ζητεῖ, ἐξουσίαν ἔχει τοῦ ἀναλαβέσθαι αὐτά. καὶ ὁ Ανδρέας, Εἰπὲ, τίνα ἐβούλου Βασιλέα ποιῆσαι τῷ πατρὶ τοῦ Βασιλέως ὑποθεὶς τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸν ἴδιον ἀποστερῆσαι υἱόν; σὸν συγγενῆ, ἢ τοῦ Πατριάρχου; ὁ δὲ εἶπεν, Οὐκ οἶδα ταῦτα περὶ ὧν μοι κατηγορεῖτε. Λέγει οὖν ὁ Μάγιστρος Στέφανος, Καὶ πῶς ἐμήνυσας τῷ Βασιλεῖ, ἐλέγξειν περὶ τούτου τὸν Πατριάρχην; ὁ δὲ παρευθὺ τοῖς ποσὶ τοῦ Πατριάρχου προσπεσὼν, εἶπεν, Ορκίζω σε δέσποτα, κατὰ τοῦ Θεοῦ, [300] ἵνα πρότερόν με καθαιρήσῃς, καὶ τότε γυμνόν με ὄντα ἱερωσύνης, ὡς κακοῦργον ὄντα κολαζέτωσαν· οὐ γὰρ τοιαῦτα τῷ Βασιλεῖ ἐδήλωσα. Ο δὲ Πατριάρχης ἔφη, Μὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ἐμῆς ψυχῆς Κῦρι Θεόδωρε Αρχιεπίσκοπος εἶ, καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. θυμωθεὶς οὖν ἐπὶ τούτοις ὁ Ανδρέας, ἔφη, Καὶ οὐκ ἐμήνυσας, Αββᾶ, τῷ Βασιλεῖ δι' ἐμοῦ ἵνα ἐν τούτῳ τὸν Πατριάρχην ἐλέγξῃς; ὁ δὲ ἀπηρνήσατο μηδὲν εἰδέναι. ὑποστρέψαντες οὖν, τῷ Βασιλεῖ τὰ λαληθέντα ἀνήγγειλαν· ὁ δὲ Βασιλεὺς θυμῷ καὶ ὀργῇ ἀκατασχέτῳ ληφθεὶς, ὡς μὴ ἔλεγχον αἰτίας κατὰ τοῦ Πατριάρχου εὑρηκὼς, ἀποστείλας ἔτυψε τὸν Σανδαβαρηνὸν σφοδρῶς, καὶ ἐξώρισεν ἐν Αθήναις. κατόπιν δὲ ἀποστείλας, ἐξετύφλωσεν αὐτὸν, καὶ ἐξώρισεν εἰς Ανατολήν. χρόνων δὲ παρῳχηκότων πολλῶν, ἐκ τῆς ἐξορίας * αὐτὸν ἀνεκαλέσατο, καὶ ἐν τῇ πόλει εἰσήγαγε, προστάξας σιτηρέσια τοῦτον ἐκ τῆς Νέας Εκκλησίας λαμβάνειν· ὃς καὶ τελευτᾷ ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Ζωῆς τῆς αὐτοῦ μητρός.

(Margin: * αὐτὸν.)

ϛ'. Εν ταῖς ἡμέραις δὲ Λέοντος [301] ὁ Λογγιβαρδίας Δοὺξ, γαμβρὸς δὲ τοῦ Ρηγὸς Φραγγίας γεγονὼς, ἀντῆρε τῷ Βασιλεῖ· κατασταστιάσας, καὶ πᾶσαν τὴν χώραν ὑφ' ἑαυτῷ ποιησάμενος. τοῦτο γνοὺς ὁ Βασιλεὺς, Κωνσταντῖνον [302] τὸν τῆς Τραπέζης σὺν πᾶσι τοῖς δυτικοῖς ἐξαπέστειλε θέμασιν, ὥστε καταπολεμῆσαι Εγίωνα. συμβολῆς δὲ γενομένης, οἱ μετὰ Κωνσταντίνου ἡττήθησαν καὶ κατεσφάγησαν, μόγις ἐκείνου περισωθέντος. γέγονε δὲ τηνικαῦτα καὶ ἡλιακὴ ἔκλειψις, ὥρᾳ τῆς ἡμέρας ἕκτῃ, ὥστε καὶ

Id Photio ac Theodoro fuisse constitutum, ut Imperatorem ex Photii gente ejusque cognatis crearent. Jussit itaque Imperator, ambosque ad Regias in Pegis Ædes adductos, in sua quemque custodia, seorsumque servari præcepit. Missi cognitores capitum accusationis, Magister ipse Stephanus, & Andreas Domesticus, & Craterus & Gumer Patricii, & Joannes Hagiopolita. Adducto itaque Patriarcha Photio, & in Sede reverenter collocato, ipsi quoque sedentes, causæ examen instituunt. Tunc Andreas Domesticus Patriarchæ infit: *Nosti, Domine, Abbatem Theodorum?* Cui ille: *Abbatem Theodorum non cognosco.* Ait Andreas: *Theodorum Abbatem Santabareum non nosti?* Cui Patriarcha: *Theodorum Monachum Santabarenum Euchaitarum Archiepiscopum cognosco.* Tum Santabareno in medium adducto, ait ad eum Andreas: *Mandat tibi Imperator, Ubi sunt Imperii mei pecuniæ, bonaque & supellex?* Ait ille: *Ubi illa dedit, qui pro tempore Imperium gessit. Nunc autem quoniam hæc Imperator quærit, licet illi ea recipere.* Tunc Andreas: *Dic, oro, quem voluisti Imperatorem facere, cum Imperatoris patri auctor esses, ut filium oculis orbaret; num tibi sanguinis necessitudine conjunctum, an Patriarchæ?* Respondit ille: *Hæc, quæ mihi objicitis crimina, nescio.* Ad quem Magister Stephanus: *Ecquomodo Imperatori significasti, Te Patriarcham ejus sceleris reum peracturum?* Mox ille, hisce auditis, Patriarchæ pedibus advolutus: *Obtestor te, Domine, per Deum*, ait, *ut me prius dejicias ac exauctores, tumque in me omni Sacerdotio nudatum, ut maleficum, animadvertant. Nec enim ejusmodi aliquid unquam Imperatori detuli.* Tum Patriarcha: *Per salutem animæ meæ, Domne Theodore, Archiepiscopus es, tum in sæculo hoc, tum in futuro.* Ad hæc Andreas ira concitus: *Nonne meo ipsius ore, Abba, ejus te criminis reum peracturum Photium significasti?* Cui ille rursus scire se aliquid negavit. Reversi itaque nuntiant, quæ illa cognitione essent interlocuti. Imperator ira percitus, effrænique furore subactus, ut qui probabile adversus Patriarcham crimen nullum nactus esset, Santabarenum acriter verberari jubet, tumque Athenis exulare. Post eum vero mittens, oculis orbavit, & in Asiam relegavit. Multis autem exactis annis, ab exilio revocatum in Urbem induxit, annonasque illi ex Novæ Ecclesiæ censu constituit. Porro diem obiit Constantino & Zoe illius matre Imperatoribus.

VI. Leoni temporibus Longobardiæ Dux, qui gener (l. affinis) Regis Franciæ fuit, adversus Imperatorem rebellionem movit; ab eoque deficiens, regionem omnem suæ ditionis fecit. Imperator ejus certior factus, Constantinum Mensæ præpositum cum Occidentalis tractus Legionibus omnibus ad debellandum Egeonem misit. Conserta autem pugna, Constantini victus exercitus est, & ad internecionem deletus, adeo ut vix ipse a clade Constantinus superstes extiterit. Contigit vero tunc etiam Solaris eclipsis, diei hora sexta, ita ut & stellæ in cælo

(Margin notes: Photii causa & Santabareni. — Edit. Paris. pag. 219. — Santabareni pœna. — Postrema indulgentia. — Romanorum clades in Italia. — Eclipsis insolita.)

apparerent. Tantaque ventorum vis ac turbo fuit, fulguraque & tonitrua, ut & septem viri in gradibus Fori sancti Constantini e cælo tacti perierint.

Edit. Paris. pag. 210. Capta Samus.

VII. Expugnata ab Agarenis Samus est, una quoque Paspala Prætore in eo comprehenso. Leo autem Imperator, Zautzam Imperatoris Patrem, novo abs se dignitatis titulo excogitato, appellat. Jam enim secreto amore Zoes ejus filiæ flagrabat, viro illius Theodoro, cognomento Guniazitze, veneno sublato.

Leonis incesti amores cum Zoe.

VIII. Stephano Patriarcha vivis exempto, in ejus locum præficitur Antonius cognomento Cauleas.

Anton. Cauleas Patriarcha.

IX. Venit nuntius, rumorque percrebuit, Symeonem Bulgarorum Principem expeditionem moliri adversus Romanos; ea scilicet prætexta causa. Zautzas Imperatoris pater servum eunuchum habebat, Musicum nomine. Junxerat hic amicitias cum Stauracio & Cosma, viris mercatoribus, lucrique ac auri cupidis, Attica oriundis. Hi porro Musici auctoritate freti, majoris quæstus gratia, quod in Urbe cum Bulgaris commercium erat, Thessalonicam transferunt, & graviora vectigalia a mercatoribus Bulgaris exigunt. Bulgari de injuria Symeoni expostulant: ipse vicissim eorum querelas per nuntium Leoni exponit. Is vero ob benevolentiam qua Zautzam prosequebatur, cuncta haud secus ac nugas spravit. Symeon ergo furore actus, arma adversus Romanos sumit. Rescivit Imperator, Crinitemque Magistrum militiæ ingenti exercitu procerumque numero constipatum, adversus illum mittit. Concurrentibus aciebus in Macedonia, victi Romani; occisus ipse Crinites & Curtices Armenius, ac alii multi. Quod vero Symeon etiam Chazaros Leoni Imperatori fœderatos inter spolia ceperat, amputatis eorum naribus Romanorum probro, in Urbem eos remisit. Spectaculi indignitate ira totus effervescens Imperator, Nicetam cognomento Sclerum (Durum dicas) cum celocibus ad Danubium fluvium mittit, qui Turcos oblatis muneribus adversus Symeonem, ejusque debellandi causa, conducat. Nicetas ubi in colloquium venit, Turcosque & ipsos ad bellum adversus Symeonem induxit, acceptis etiam ab eis obsidibus ad Imperatorem rediit. Imperator terra marique urgendum Bulgaricum bellum constituit: ac mari quidem, Eustathium Drungarium mittit; terra autem, Nicephorum Phocam Patricium, extincto Andrea, Scholarum Domesticum. Ad Bulgariam usque copiæ venerant, cum Imperator Constantinacium Quæstorem ad Symeonem misit, adhuc pacem ambiens, ac cum eo fœdus percutere volens. Symeon comprehensum Legatum, in carcere tenuit, secum dolo agi existimans. Dum itaque Symeon Nicephori copiis aciem opponit, omnem Turci Bulgaricam ditionem infeste vastant ac diripiunt. Audivit Symeon, adversumque Turcus vertit impetum. Turci iterum trajecto amne, conserta cum Bulgaris acie, eos penitus profligant, ita ut Symeon Distram incolumis vix evaserit. Victores

Bellum Bulgaricum, ejusque ratio.

Romanorum clades.

Chazarorum dura tractatio.

Turci Romanis fœti, & Hungari seu Unni.

pag. 221.

A τοὺς ἀστέρας φαίνεσθαι· ἀνέμων τε βιαία φορὰ καὶ ἀστραπαὶ καὶ βρονταί, ὥστε καὶ ἐν τοῖς τοῦ Φόρου ἀναβαθμοῖς τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου ἀνθρώπους κεραυνωθῆναι ἑπτά.

ζ΄. Ἐπολιορκήθη [303] δὲ ὑπὸ Ἀγαρηνῶν ἡ Σάμος, συμπαραληφθέντος καὶ τοῦ στρατηγοῦντος ἐν αὐτῇ Πασπαλᾶ. Λέων δὲ ὁ Βασιλεὺς Βασιλειοπάτορα τὸν Ζαύτζαν τιμᾷ, αὐτὸς καινουργήσας τὸ ὄνομα. ἤδη γὰρ Ζωῇ τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ συνεφιλιώθη, τοῦ ταύτης ἀνδρὸς Θεοδώρου, ᾧ Γουνιαζίτζης ἐπώνυμον, ἀναιρεθέντος φαρμάκῳ.

303.

η΄. Στεφάνου δὲ Πατριάρχου τὸν βίον ἀπολιπόντος, Ἀντώνιος ὁ τὴν ἐπωνυμίαν Καυλέας Πατριάρχης B ἀντ᾽ αὐτοῦ προχειρίζεται.

θ΄. Ἀγγελία δὲ κατέλαβεν, ὡς ὁ ἄρχων Συμεὼν Βουλγαρίας βούλεται κατὰ Ῥωμαίων ἐκστρατεύσασθαι, πρόφασιν ἔχων τῆς μάχης ταύτην. Εὐνοῦχον εἶχε δοῦλον ὁ Βασιλειοπάτωρ Ζαύτζας· Μουσικὸς ἦν ὄνομα τούτῳ. οὗτος συνεφιλιώθη ἀνδράσιν ἐμπορικοῖς καὶ φιλοκερδέσι καὶ φιλοχρύσοις ἐξ Ἑλλάδος οὖσι Σταυρακίῳ τε καὶ Κοσμᾷ· οἵ τινες μεσιτείᾳ τοῦ Μουσικοῦ κερδαίνειν βουλόμενοι, τὴν μετὰ Βουλγάρων πραγματείαν ἐν τῇ πόλει, ἐν Θεσσαλονίκῃ μετέστησαν, κακῶς κομμερκεύοντες τοὺς Βουλγάρους. τῶν δὲ Βουλγάρων ταῦτα τῷ Συμεὼν ἀναγγειλάντων, αὐτὸς δῆλα ταῦτα τῷ Βασιλεῖ κατέστησε Λέοντι. ὁ δὲ πάντα C ὡς λῆρον ἐλογίζετο, τῇ πρὸς Ζαύτζαν προσπαθείᾳ νικώμενος. μανεὶς οὖν ὁ Συμεών, ἦρε κατὰ τῶν Ῥωμαίων τὰ ὅπλα. ὁ δὲ Βασιλεὺς τὸν Κρηνίτην ἀποστέλλει κατ᾽ αὐτοῦ Στρατηλάτην ὄντα, λαῷ πολλῷ καὶ ἄρχουσι καθοπλίσας αὐτόν. συμβολῆς δὲ ἐν Μακεδονίᾳ γενομένης, ἡττῶνται Ῥωμαῖοι, καὶ κατασφάττεται αὐτός τε ὁ Κρηνίτης, καὶ ὁ Ἀρμένιος Κουρτίκης, καὶ ἄλλοι πολλοί. ἐπεὶ δὲ [304] καὶ Χαζάρους κατέσχεν ὁ Συμεὼν τοὺς ἐκ τῆς ἑταιρείας τοῦ Βασιλέως Λέοντος, τὰς αὐτῶν ῥῖνας ἀποτεμὼν εἰς αἰσχύνην τῶν Ῥωμαίων, ἐν τῇ πόλει ἀπέστειλεν. οὓς ἰδὼν ὁ Βασιλεὺς, καὶ θυμοῦ πλησθεὶς, Νικήταν τὸν ὀνομαζόμενον Σκληρὸν, ἐν τῷ Δανουβίῳ ποταμῷ D μετὰ δρομώνων ἐξαπέστειλε, [305] δοῦναι δῶρα τοῖς Τούρκοις ὥστε τὸν Συμεὼν καταπολεμῆσαι. ὁ δὲ τούτοις συντυχὼν, καὶ πείσας κατὰ Συμεὼν ὅπλα ἄρασθαι, ὁμήρους λαβὼν παρ᾽ αὐτῶν πρὸς Βασιλέα ὑπέστρεψεν· ὁ δὲ Βασιλεὺς διά τε γῆς καὶ θαλάττης διέγνω τοὺς Βουλγάρους πολεμεῖν. καὶ διὰ μὲν θαλάσσης Εὐστάθιον Δρουγγάριον ἀποστέλλει· διὰ γῆς δὲ Πατρίκιον Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν, Δομέστικον τῶν σχολῶν μετὰ τὴν τελευτὴν Ἀνδρέου γενόμενον· ὧν μέχρι Βουλγαρίας καταλαβόντων, ὁ Βασιλεὺς τὸν Κοιαίστωρα Κωνσταντινάκιον πρὸς Συμεὼν ἐξαπέστειλεν, ἔτι τὴν εἰρήνην στέργων, καὶ βουλόμενος σπείσασθαι πρὸς αὐτόν· ὃν Συμεὼν κατασχὼν, ἐν φρουρᾷ κατέκλεισε, δόλῳ πρὸς αὐτὸν ὑποπτεύσας παραγενέσθαι. τοῦ Συμεὼν οὖν ἐπὶ τὸ στράτευμα Νικηφόρου ἀσχολουμένου, οἱ Τοῦρκοι καταδραμόντες πᾶσαν τὴν Βουλγαρικὴν ἐληΐσαντο γῆν. ὁ Συμεὼν ἐκμαθὼν, κατὰ τῶν Τούρκων ἐτράπετο. οἱ δὲ ἀντιπεράσαντες, πόλεμον πρὸς Βουλγάρους συμβάλλουσι, καὶ νικῶσι τούτους κατακράτος, ὡς μόλις τὸν Συμεὼν ἐν τῇ Δίστρᾳ περισωθῆναι. ὑποστρέ-

304.

305.

E (margin letter beside the Greek column)

ὅπως οἱ Τοῦρκοι τὸν Βασιλέα, τοὺς Βουλγάρων αἰχμαλώτους ἀνήσασθαι· ὃ δὴ καὶ πεποίηκε, τοὺς πολίτας ἐξαποστείλας εἰς τὸ τούτους ἐξωνήσειν. ὁ δὲ Συμεὼν δι' Εὐσταθίου Δρουγγαρίου τὸν Βασιλέα περὶ τῆς εἰρήνης ἱκέτευε· πρὸς ἣν ὑπεῖξεν ὁ Βασιλεὺς, καὶ τὸν Χοιροσφάκτην Λέοντα πρὸς τὸ ταύτην ποιήσασθαι ἐξαπέστειλεν. ὁ δὲ Δομέστικος Νικηφόρος καὶ ὁ Δρουγγάριος Εὐστάθιος [306] ὑποστρέψαι μετὰ λαοῦ ἐκελεύσθησαν· Λέοντα δὲ Χοιροσφάκτην οὐδὲ λόγου ἠξίωσεν ὁ Συμεὼν, ἀλλ' ἐν εἱρκτῇ * ἠσφαλίσατο. ἐκστρατεύσας δὲ κατὰ τῶν Τούρκων, πάντας κατέσφαξε, μὴ δυνηθέντας παρὰ Ῥωμαίοις βοήθειαν δέξασθαι. ὑποστρέψας δὲ ἐπὶ τῇ νίκῃ γαυριῶν, πρὸς τὸν Λέοντα ἔφη, Εἰ μὴ πρότερον πᾶσαν τὴν αἰχμαλωσίαν Βουλγάρων λάβω, εἰρήνην οὐ ποιῶ. ἐπένευσεν οὖν ὁ Βασιλεὺς ταύτην ἀποδοῦναι. ἦλθεν οὖν μετὰ Λέοντος ὁ Βούλγαρος Θεόδωρος, οἰκεῖος ὢν τοῦ Συμεὼν, καὶ παρέλαβεν αὐτούς.

306.

* ἐστραγγαλίσατο.

ι'. Τοῦ δὲ Δομεστίκου Νικηφόρου πρὸς τοῦ Βασιλέως ἐξόχως ἀγαπωμένου, ὁ Βασιλεοπάτωρ Ζαούτζας τοῦτον ὡς δυνάστην προεβάλλετο, γαμικὸν μετ' αὐτοῦ ποιῆσαι συνάλλαγμα βουλόμενος. τοῦ δὲ πρὸς τοῦτο ἀπαναινομένου, μήποτε δῷ ὑπόνοιαν τῷ Βασιλεῖ Λέοντι· μανεὶς ἐπὶ τούτῳ ὁ Ζαούτζας, αἰτίας ἐπινεύσε κατ' αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀρχῆς τοῦτον μετέστησε. προεβλήθη δὲ ἀντ' αὐτοῦ Δομέστικος τῶν σχολῶν ὁ Μάγιστρος Κατακαλών. ἐπὶ πολὺ δὲ σχολάσας ὁ Νικηφόρος, αὖθις Στρατηγὸς ἐν τῷ τῶν Θρακησίων θέματι προχειρίζεται. πολλὰς δὲ καὶ γενναίας ἀνδραγαθίας διὰ πάσης αὐτοῦ ἐν τοῖς πολέμοις καταπραξάμενος βιοτῆς, καὶ πολλὰ κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν στησάμενος τρόπαια, τελευτᾷ τὸν βίον ἐν γήρᾳ καλῷ, υἱοὺς καταλιπὼν Βάρδαν καὶ Λέοντα, ὧν ὁ Βάρδας οἰκειότατος ὢν τῷ Βασιλεῖ Λέοντι ἐστέργετό τε καὶ ἠγαπᾶτο, καὶ δουλείας ἐξυπηρετεῖτο ταῖς ἀνάγκαις τοῦ Βασιλέως. Ὁ δὲ Βασιλεὺς καθὼς εἴρηται, τὸν Κατακαλὼν προχειρισάμενος εἰς Δομέστικον κατὰ τοῦ Συμεὼν τοῦτον ἐξαποστέλλει, συνεξαποστείλας αὐτῷ καὶ Θεοδόσιον Πατρίκιον καὶ Πρωτοβεστιάριον. διαπεράσαντος δὲ πάντων τῶν ἀνατολικῶν θεμάτων τε καὶ ταγμάτων, καὶ πολέμου μετὰ Βουλγάρων συγκροτηθέντος [307] περὶ τὸ Βουλγαρόφυγον, τρέπονται Ῥωμαῖοι κακῶς, καὶ πάντες ἀπώλοντο· οἷς συναπώλετο καὶ ὁ Πρωτοβεστιάριος Θεοδόσιος. ἐπὶ τούτοις καὶ οἱ τῆς Χερσῶνος οἰκήτορες τὸν αὐτῶν ἀπέκτειναν Στρατηγὸν Συμεὼν, τὸν τοῦ Ἰωνᾶ. παρελήφθη δὲ καὶ τὸ Κόρον ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν.

307.

ια'. Ὁ δὲ Βασιλεὺς εἰς τὰ Δαμιανοῦ ἐξελθὼν, εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὴν Ζωὴν τὴν τοῦ Ζαούτζα θυγατέρα, καὶ αὐτὸν τὸν Ζαούτζαν. Θεοφανὼ δὲ ἡ τοῦ Βασιλέως γαμετὴ, οὐ παρῆν ἐκεῖσε, ἀλλ' [308] ἐν τῇ ἁγίᾳ Σορῷ τῇ ἐν Βλαχέρναις προσεκαρτέρει εὐχομένη. δόξαν δὲ τῷ Βασιλεῖ μεῖναι ἐν τοῖς Δαμιανοῦ, συμβούλιον οἱ τοῦ Ζαούτζα ποιησάμενοι, ὅ, τε υἱὸς αὐτοῦ ὁ Ταούτζης καὶ οἱ λοιποὶ, τῇ νυκτὶ τὸν Βασιλέα διαχειρίσασθαι ἐβουλεύσαντο. ἡ δὲ Ζωὴ τῷ Βασιλεῖ συγκαθεύδουσα, καὶ τὸν θροῦν ἐνωτισθεῖσα, διὰ τῆς θυρίδος προκύψασα κατεσίγασεν. ὡς δὲ τοῦ δεινοῦ τῆς ἐπιβουλῆς ᾔσθετο ἀκριβῶς, τὸν Βασιλέα διυπνίσασα τὸ πραττόμενον κατεσήμανεν· ὃς ἐν πλοίῳ εὐθὺς εἰσελθὼν, εἰς Πηγὰς διεπέρασε, πάντας ἐκεῖσε, καὶ αὐτὸν τὸν Ζαούτζαν καταλιπών. ταχὺ δὲ πρωῒ εἰς τὸ παλάτιον εἰσελθὼν, Ἰωάννην μὲν τὸν Βίγλης Δρουγγάριον ἀπ-

308.

Turci ab Imperatore exposcunt, ut Bulgarorum captivos redimat. Præstitit ille, cives mittens, qui redimerent. Porro Symeon, Eustathii Drungarii opera, pacem supplex Imperatorem rogat. Annuit in eam Imperator, Leonem Chœrosphactem ad eam componendam mittens. Nicephorus Domesticus & Eustathius Drungarius redire jussi cum copiis. Symeon Leonem Chœrosphactem, nec alloquio dignatus, stringit in carcere. Expeditione vero in Turcos suscepta, omnes jugulavit, cum eis nulla ex Romanis auxilia licuisset accipere. Reversus Symeon pro victoria ferociens, Leoni denuntiat, Nulla se pacis fœdera admissurum, nisi Bulgaros omnes captivos ante receperit. Annuit Imperator, ac reddendos captivos consentit. Venit itaque Theodorus Bulgarus Symeonis domesticus cum Leone, eosque recepit.

Turci internecione deleti.

Pax Bulgarica.

X. Nicephorus Domesticus eximie charus Imperatori erat. Hunc Zautzas Imperatoris pater ceu virum potentatum obtinentem ad id munus provexerat, nuptiarum cum illo commercia ambiens. Verum respuit ille, ne quam forte Leoni Imperatori de se suspicandi occasionem præberet. Ea re furiis actus Zautzas, crimina in eum intentans, dignitate spoliat. Ejus loco Scholarum Domesticus provectus Magister Catacalo. Post longam vacationem Nicephorus iterum Dux in Thracesiorum Themate constituitur; multisque, quoad vixit, egregie fortiterque bello gestis, nec paucis adversus Agarenos gentesque alias erectis tropæis, in senectute bona diem obiit, Barda & Leone liberis relictis: quorum prior Leoni Imperatori familiaris, illi charissimus erat, ejusque ministeria strenuus obibat. Imperator itaque, uti dictum est, Catacalonem creatum Domesticum, adversus Symeonem mittit, cui etiam Theodosium Patricium ac Protovestiarium comitem adjunxit; cunctisque Asiæ cohortibus ac ordinibus traductis, collatis signis cum Bulgaris, ad locum (quem vocant) Bulgarophygum, Romani male funduntur, omnesque internecioni dantur, ipso etiam Patricio ac Protovestiario Theodosio desiderato. Inter hæc etiam Chersonitæ, Ducem suum Jonæ filium Symeonem occiderunt: Agareni in Cappadocia Coram ceperunt.

Edit. Paris. pag 222.

Romanorum clades a Bulgaris.

Symeon Chersonis Prætor necatus.

XI. Imperator ad Damiani Ædes egressus, Zoem Zautzæ filiam secum habebat, ac ipsum Zautzam. Theophano autem Imperatoris uxor iis solemniis non intererat, sed ad sanctam Loculum in Blachernis precibus assidua erat. Visum Imperatori in illis Ædibus morarum aliquid trahere: Zautzæ affines, tum scilicet ejus filius Tautzes, tum reliqui, consilium ineunt ut Imperatorem noctu interimant. At Zoe in Imperatoris sinu dormiens, audito murmure, per fenestram aspectans, silentium indicebat. Perspectoque clare insidiarum periculo, suscitans Imperatorem, insidias indicavit. Statim ergo in navigium ingressus, Pegas transfretavit, cunctis ibi, ac ipso Zautza, relictis. Statimque mane in Palatium veniens, Joanne Excubiarum Drungario ab officio re-

Theophanonis religio.

Insidiæ Leoni structæ.

Pardus exubiarum Drungarius.

moto, Pardum Nicolai Heteriarchæ filium ei muneri præfecit. Is namque Nicolaus Imperatori amicus, propensaque in eum fide, Zautzæ arcana omnia ac consilia ei detegebat. Ex tunc igitur Imperator in Zautze cubiculum non introibat, donec Leo Magister, cognomento Theodoraces, ambos reconciliasset.

Theophanonis sanctitas & miracula.

XII. Moritur Theophano Augusta, annos duodecim Imperio potita; atque post mortem miraculorum gloria claruit; quæ nimirum zelotypiæ affectu superior fuisset, Zoesque spretionem placide tulisset, ac vitam omnem eleemosynis atque precibus assidua egisset.

Zoe Leoni nupta, &c.

XIII. Coronat Leo Imperator Zoem Zautzæ filiam, & a quodam Clerico Palatino, cognomento Siuapes, pro nuptiarum corollis benedictione donatur. Benedictionis minister, officio depositus est. Zoes cum annum unum ac menses octo in Imperio vixisset, fatis functa est. Inventa urna in quam ejus cadaver inferretur, in hæc verba ac sententiam cælata, *Filia Babylonis misera*.

Edit. Paris. pag. 223.

Psal. 136. 8.

Mysticus & Stauratius in ordinem redacti.

XIV. Porro delati fuat apud Imperatorem Musicus & Staurarius, tamquam qui munera a Ducibus ac Magistratibus acciperent, & apud Imperatoris Patrem per sordes intercederent. Ac vero ingresso quandoque Staurario ad Imperatoris Patrem cum Ducum alicujus libello, ubi eum Imperator in Solari horologio stans aspexit, hominem pone secutus est, cerviceque apprehensum foras eduxit, tamquam nimirum de Ducibus quæstionem habiturus; trahensque ad Monothyrum, ablatisque tabulis, hominem excussit; ac iis qui forte aderant, Palatio educendum, atque in Monachum detondendum, dedit. Id vero ut cognovit Musicus, desperatione agi, suisque rebus diffidere cœpit. Ingressus itaque Imperator, ubi ille Zautzæ adstabat, collo apprehensum, trudens expulit, ac Christophoro Cubiculario in Studianis detonderi præcepit. Haud multo post Zautzas in Palatio moritur, elatumque ejus funus per Bucoleonem in Caulea Monasterio deponitur.

Zautzæ mors.

XV. Basilius Imperialis Exactor seu Compulsor, amicitia jungitur Samonæ Cubiculario, Agarenorum prosapia sato, Imperii scilicet cupidine incessus. Concepta ergo fiducia mentem aperit, aitque, *Defuncta nunc Zoe, amita nostra, fiet prorsus ut Imperator aliam uxorem ducat, vosque omnes e medio tollat. Verum mihi fidem obstringito, arcanum te servaturum; tum ego, omne tibi nostrum consilium credam*. Quod cum ille fecisset, omnem ab eo discit conspirationem. Samonas vero ad Imperatorem ingressus. *Est*, inquit, *Domine, quod tibi secreto loquar; res scilicet ejusmodi, quæ si dicatur, mihi quidem interitum; sin taceatur, certum tibi exitium afferet:* omnemque Imperatori machinationem narravit. Cumque Imperator haud satis delationi fidem accommodaret, secumque ambigeret, *Num forte cujusdam suasu hæc ille locutus esset?* ait ad eum Samonas: *Si rem plenius scire desideras, mitte duorum quos libuerit, ut in cubiculi angulo latentes, omnia conscribant, quæ ambo pariter loquemur;* inque eum modum,

Conjuratio detecta ac compressa.

A δέξατο, Πάρδον δὲ υἱὸν Νικολάου Εταιρειάρχου ἀντ' αὐτοῦ προεβάλετο. ὁ γὰρ Νικόλαος οὗτος φίλος ἦν τῷ Βασιλεῖ καὶ πιστός, καὶ περὶ τὰ ἀπόρρητα πάντα τοῦ Ζαούτζα δῆλα τούτῳ καθίστη καὶ ἐποίει. ἐκ τότε οὖν ὁ Βασιλεὺς εἰς τὸ τοῦ Ζαούτζα κελλίον οὐκ εἰσήρχετο, εἰ μὴ Λέων ὁ Μάγιστρος, ᾧ Θεοδωράκης ἐπώνυμον, τούτους ἀλλήλοις διήλλαξεν.

ιβ'. Τελευτᾷ δὲ Αὐγοῦστα Θεοφανὼ ἔτη βασιλεύσασα δώδεκα, ἥτις καὶ θαυματουργὸς ἀνεδείχθη, ἀνωτέρα τοῦ τῆς ζηλοτυπίας πάθους φανεῖσα, καὶ πρᾴως τὴν παρευδοκίμησιν ὑπενεγκοῦσα Ζωῆς, καὶ ἐν ἐλεημοσύναις καὶ προσευχαῖς τὸν ἅπαντα βίον διανύσασα.

B ιγ'. Στέφει Λέων ὁ Βασιλεὺς τὴν θυγατέρα τοῦ Ζαούτζα Ζωήν, καὶ εὐλογεῖται παρὰ τοῦ Κληρικοῦ τοῦ παλατίου, ᾧ ἐπίκλην Σινάπης. [309] ὁ μὲν οὖν εὐλογήσας καθῃρέθη. ἡ δὲ ἔτος ἓν καὶ μῆνας ὀκτὼ βασιλεύσασα ἐτελεύτησε. λάρνακα δὲ ἐφεῦρον ἐφ' ᾧ ἀποτεθῆναι τὸ σῶμα αὐτῆς ἐν αὐτῇ, ἥτις ποιάνδε εἶχεν ἐγκεκολαμμένην γραφήν· Θυγάτηρ Βαβυλῶνος ἡ ταλαίπωρος.

309.

ιδ'. Διεβλήθησαν δὲ τῷ Βασιλεῖ Μυστικὸς καὶ Σταυράκιος, ὡς παρὰ τῶν Στρατηγῶν δῶρα λαμβάνοντες, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν Ἀρχόντων, * μεσιτεύουσι τούτοις τῷ Βασιλεοπάτορι. καί ποτε τοῦ Σταυρακίου μετὰ γραμμάτων τινὸς τῶν Στρατηγῶν εἰς τὸν C Βασιλεοπάτορα εἰσεληλυθότος, ὡς εἶδεν αὐτὸν ὁ Βασιλεὺς ἐν τῷ Ἡλιακῷ ἑστηκώς, κατόπιν αὐτοῦ εἰσῆλθε, καὶ τοῦ τένοντος αὐτὸν λαβόμενος, ἔξω ἐξήγαγεν, ὡς δῆθεν περὶ τῶν Στρατηγῶν ἐρωτήσων, καὶ εἰς τὸ Μονόθυρον ἀγαγών, καὶ τὰ γράμματα ἐξάρας, ἀπεσφενδόνησε τοῦτον· καὶ τοῖς προστυχοῦσιν ἔδωκε τοῦ παλατίου ἐξαγαγεῖν, καὶ Μοναχὸν ἀποκεῖραι. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Μυστικός, ἐν ἀπογνώσει γέγονεν. εἰσελθὼν δὲ ὁ Βασιλεὺς ἔνθα ὁ Μυστικὸς παρίστατο τῷ Ζαούτζῃ, τοῦτον παρὰ τὸν τράχηλον ὠθήσας ἐξήγαγε, διορισάμενος Χριστοφόρον Κοιτωνίτην ἐν τοῖς Στουδίου ἀποκεῖραι αὐτόν. μετ' ὀλίγον δὲ Ζαούτζας τελευτᾷ ἐν τῷ D παλατίῳ, καὶ διὰ τοῦ Βουκολέοντος κατενεγκόντες αὐτόν, ἐν τῇ μονῇ τοῦ Καυλέου κατέθαψαν.

* μεσιτεύοντες.

ιε'. Συμφιλιοῦται δὲ [310] ὁ Επείκτης Βασίλειος τῷ Κουβικουλαρίῳ Σαμωνᾷ τῷ ἐξ Ἀγαρηνῶν, τοῦ τῆς βασιλείας ὀρεγόμενος ἀξιώματος. ἐθάρρησε δὲ τῷ Σαμωνᾷ, ὅτι [311] τῆς θείας ἡμῶν τελευτησάσης Ζωῆς, ἑτέρᾳ γυναικὶ πάντως ὁ Βασιλεὺς συζευχθήσεται, καὶ ἡμᾶς ἐκ ποδῶν καταστήσει. δὸς οὖν μοι λόγον ὡς φυλάξεις τὸ ἀπόρρητον, κἀγώ σοι πάντα θαρρήσω τὰ ὑφ' ἡμῶν βουλευόμενα. Ὁ δὲ τοῦτο πεποιηκώς, πᾶσαν παρ' αὐτοῦ τὴν συσκευὴν ἐδιδάσκετο. ὁ δὲ Σαμωνᾶς εἰς Βασιλέα εἰσελθών, ἔφη, Θέλω σοί τι, δέσποτα, ἰδίᾳ εἰπεῖν, [312] ὅπερ ἐμοὶ E μὲν λεγόμενον θάνατον προξενεῖ· σοὶ δέ, σιωπώμενον. καὶ διεξῆλθε πρὸς τὸν Βασιλέα πᾶσαν Βασιλείου ἐπιβουλήν. τοῦ δὲ Βασιλέως τοῖς ῥηθεῖσι διαπιστήσαντος, καὶ εἰπόντος, Μήποτε, ὡς ἐξ ὑποβολῆς τινὸς ταῦτα εἴρηκεν. ὁ δὲ Σαμωνᾶς, Εἰ βούλει πληροφορηθῆναι, φησίν, οὓς βούλει εἰς τὸ ἐμὸν κελλίον ἀπόστειλον, καὶ ἀποκρύψαι τούτους ἐν ἀποκρύφῳ, καὶ ὅσα παρὰ Βασιλείου καὶ παρ' ἐμοῦ λέγονται, γράψουσι, καὶ

310.

311.

312.

τίμι πάντα βεβαιωθήσῃ, ὡς οὐδὲν ψευδές ἐστι τῶν παρ᾽ ἐμοῦ σοι ῥηθέντων. ἀποστέλλει οὖν ὁ Βασιλεὺς Χριστοφόρον Πρωτοβεστιάριον ἅμα Καλοκύρῃ Κοιτωνίτῃ· οἳ ἐν τῷ τοῦ Σαμωνᾶ κελλίῳ εἰσελθόντες ἐκρύβησαν. ὁ δὲ Σαμωνᾶς τὸν Βασίλειον δελεάσας, καὶ λόγον ἐνόρκως δοὺς, ἔπεισε πάλιν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἐπιβουλὴν φανερῶς ἐξειπεῖν, καὶ τοὺς μετ᾽ αὐτοῦ βουλευσαμένους· ἅπερ Καλοκύρης καὶ Χριστοφόρος ἀκούσαντες, διὰ γραφῆς ἐσημειώσαντο. Τούτων δὲ ἀριστώντων, ἐκεῖθεν ἐξελθόντες τὴν γραφὴν τῷ Βασιλεῖ ὑποσεσημειωμένην ἀνέγνωσαν. καὶ παραυτὰ Βασίλειον μὲν προσκαλεσάμενος, δέδωκε [313] μιλιαρίσια χιλιάδας κδ´, ὡς δῆθεν ψυχικὰ τῆς αὐτοῦ θείας Ζωῆς ὁρισθέντα, καὶ ἐν Μακεδονίᾳ ἀπέστειλε. Πάρδον δὲ Δρουγγάριον τῆς βίγλης αὐτῷ κεκοινωνηκότα πρὸς τὸν Στυππειώτην ἀποστέλλει, τοῦ δῆθεν ἀγαγεῖν αὐτόν. ὃς προμηνυθεὶς διὰ βασιλικῆς γραφῆς, τοῦτον ἐδέσμευσε. Νικόλαον δὲ Ἑταιρειάρχην τῆς πόλεως ἐξήγαγεν. ἀγαγὼν δὲ ἐκ Μακεδονίας Βασίλειον, καὶ ἀνακρίνας αὐτὸν, καὶ τύψας σφοδρῶς, καὶ τρίχας αὐτοῦ καταφλέξας, καὶ ἐν μέσῳ θριαμβεύσας τῇ πόλει, ἐν Ἀθήναις ἐξώρισε. πάντας δὲ τοὺς Μαγίστρους, καὶ τοὺς ἐν τέλει ὁ Βασιλεὺς προσκαλεσάμενος, ἐνώπιον αὐτῶν τὰ ὑπὸ Σαμωνᾶ μηνυθέντα ἀνέγνω. Οἱ δὲ τοῦτον ὑπερεπῄνεσαν, ὡς τῆς τοῦ Βασιλέως παραίτιον καταστάντα ζωῆς, καὶ ἄξιον μεγίστης εἶναι τιμῆς προσεφώνησαν. ὁ δὲ τοῦτον παραυτὰ τῇ τοῦ Πρωτοσπαθαρίου τιμῇ ἠξίωσε, καὶ οἰκεῖον ἑαυτοῦ κατεστήσατο.

ιϛ´. Ἐτελεύτησε δὲ [314] ὁ Πατριάρχης * Στέφανος, καὶ ἀντ᾽ αὐτοῦ Πατριάρχης ὁ Μυστικὸς ἐχειροτονήθη Νικόλαος, ὁ * πολλὰ μὲν κατὰ τῆς σοφίας προτερήματα σὺν εὐσχήμονι καταστάσει. Παρελήφθη δὲ ἡ πόλις Δημητριὰς, ἡ ἐν τῷ θέματι Ἑλλάδος, ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν.

ιζ´. Λέων δὲ ὁ Βασιλεὺς στέφει Ἄνναν θυγατέρα Ζωῆς * τῆς ἀπὸ τοῦ Ζαούτζα, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ποιεῖν [315] τὰ κατὰ τύπον Κλητώρια, Αὐγούστης μὴ οὔσης. ἠγάγετο δὲ ὁ Βασιλεὺς κόρην ἐκ τοῦ Ὀψικίου θέματος, ὡραίαν τε καὶ περικαλλῆ· ὄνομα δὲ αὐτῇ Εὐδοκία. ἔγημέ τε αὐτὴν, καὶ ἔστεψεν· ἐξ ἧς παῖδα ἐποίησεν ἄρρενα· ἐφ᾽ ᾧ καὶ αὐτὴ, καὶ τὸ γεννηθὲν ἐτελεύτησεν.

ιη´. Ἔκτισε δὲ πλησίον τοῦ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ναοῦ ἐκκλησίαν ὁ Βασιλεὺς, ἐπ᾽ ὀνόματι τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς Θεοφανοῦς. ἔκτισε δὲ καὶ τὴν τοῦ ἁγίου Λαζάρου ἐκκλησίαν [316] τῶν λεγομένων Τόπων, καὶ μονὴν ἀνδρῶν Εὐνούχων ἐν αὐτῇ κατεσκεύασεν· ἔνθα καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Λαζάρου σῶμα καὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ Μαγδαληνῆς ἀνακομίσας, ἀπέθετο. τοῦ δὲ στόλου ἐν τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν τοιούτοις ἔργοις ἀσχολουμένου, τὸ ἐν Σικελίᾳ Ταυρομένιον ὑπὸ τῶν Ἀφρῶν παρελήφθη, καὶ πολὺς τῶν Ῥωμαίων φόνος ἐγένετο. κατεσχέθη δὲ καὶ Λῆμνος ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ πλεῖστος ᾐχμαλωτίσθη λαός.

ιθ´. Προελθόντος δὲ τοῦ Βασιλέως πεποιηκότος [317] τῇ ἡμέρᾳ τῆς Μεσοπεντηκοστῆς εἰς τὸν ἅγιον Μώκιον, ἐν τῷ εἰσοδεύειν, καὶ πλησίον τῶν ἁγίων γενέσθαι θυρῶν, ἐκπεπηδηκώς τις τοῦ ἄμβωνος, ῥάβδῳ παχείᾳ καὶ ἰσχυρᾷ τοῦτον ἔπαισε κατὰ κεφαλῆς. καὶ δὴ ἂν ἐθανάτωσε παραυτὰ, εἰ μὴ προνοίᾳ τινὶ τὸ τῆς ῥάβδου ἄκρον τῷ

313. 314. * Ἀντώνιος. * πολὺς τὰ ...ς. * Reliqui, τῆς τοῦ Ζαούτζα. 315. 316. 317.

nihil me falso locutum esse; omnino intelliges. Mittit itaque Imperator Christophorum Protovestiarium una cum Calocyri Cubiculario: ingressique, in Samonæ Cubiculo delitescunt. Tum Samonas Basilio obblandiens, jurataque fide sibi eum obstringens, omnem rursus suadet machinationem clare detegere ac conjuratos referre. Audita Calocyris & Christophorus, scripto annotarunt; illisque prandentibus, se cubiculo subducentes, scripturam Imperatori subscriptione sua munitam legerunt. Basilium confestim accersit Imperator, datque viginti-quatuor millia nummorum miliarensium in amitæ Zoes animæ levamen legata, inque Macedoniam perferre jussit. Pardum Excubiarum Drungarium conjurationis socium, ad Stupiotem mittit, velut eum adducturum: quem ille Imperatoris diplomate præmonitus, in vincula compegit. Nicolaum Hetæriarcham, soleriter Urbe ejecit. Basilium ex Macedonia revocatum institutoque judicio, acerbis suppliciis subjicit, exustis capillis, pompaque traductum per medium civitatem, Athenas in exilium misit. Convocatis autem Imperator cunctis Magistris ac Proceribus, quæ a Samona indicata fuerant, sub omnium conspectum legit. Hi, summis laudibus hominem extulerunt, ut qui Imperatoris vitæ consuluisset, maximoque dignum honore proclamarunt. Confestim itaque Protospatharii dignitate auctum, inter familiares eum Leo cooptavit.

XVI. Defuncto Patriarcha Antonio, ejus loco ordinatus est Patriarcha Nicolaus Mysticus, vir longe sapientia præstans, cum pari modestia morumque compositione. Capta ab Agarenis Urbs Demetrias, spectans ad Atticæ Thema.

XVII. Coronat Leo Annam Zoes filiam Zautzæ neptem, quod constituta ex more Convivia publica, deficiente Augusta, celebrare non posset. Duxit vero Imperator puellam ex Opsicii Themate formosam longeque pulcherrimam, Eudociam nomine; celebratisque nuptiarum solemniis, Augustali corona donavit: ex qua suscepta prole mascula, tum ipsa in partu interiit, tum quam prolem sustulerat.

XVIII. Haud procul ab Æde sanctorum Apostolorum, Leo Templum ex nomine prioris uxoris suæ Theophanonis extruxit. Sed & sancti Lazari Ecclesiam, ad Topos (quos vocant) ædificavit, inque illa virorum Eunuchorum Monasterium constituit: quo etiam sancti Lazari corpus, ejusque sororis Magdalenæ, corpus translatum deposuit. Dum vero classiarii istiusmodi operibus tempus distrahunt, Tauromenium in Sicilia ab Afris capitur, ingensque Romanorum clades agitur. Lemno quoque potiti Agareni, magnam captivorum multitudinem abducunt.

XIX. Cum Imperator die Mediæ-Pentecostes solemni pompa ad sanctum Mocium processisset, jamque introgressus ad sanctas prope januas ac sacrarium venisset; exiliens quis ex ambone, robustum crassumque fustem, in ejus caput impegit. Ac sane mox sustulisset,

Edit. Paris. pag. 224.

Samonas Agarenus detectæ causa conjurationis honoribus auctus.

Nicolaus Mysticus Patriarcha.

Demetrias capta.

Anna coronata minima.

Eudocia 3. Leonis uxor e in partu extincta.

S. Theophanis Templum.

S. Lazari in Topis: eo Lazari & Magdalenæ illata corpora.

pag. 225.

Tauromenium captum.

Capta Lemnos.

Leo ad S. Mocium vulneratur.

nisi quadam Dei providentia fastis summitas multifido pendenti candelabro illisa, impetum tantisper remisisset. Cruore ex Imperatoris capite largiter defluente, turbati Proceres alii alio diffugere. Alexander ejus frater ægrotationem causatus, pompæ non interfuit, ex quo ejuscemodi in fratrem insidiarum auctor prope inaudiit. Apprehensus igitur percussor, multisque tormentis subactus, cum nullum conjurationis socium nosse se profiteretur, ad extremum manibus pedibusque præcisis, ad Circi metam combustus est. Post breve autem tempus Marcus sapientissimus Monachus, ejus Ecclesiæ Œconomus, qui Magni Cosmæ Tetraodium hymnum Magni Sabbati absolvit, cum Imperatore mensæ assidens, rogabat, *Ne ejusmodi processus ac pompa ab eo abrogaretur.* *Quo abnuente*, ait Marcus, *Ne irascaris, aut iniquius feras, Imperator. Etenim id olim tibi eventurum vaticinatus erat David Propheta. Prædixit enim ille, Quanta malignatus est inimicus in Sancto meo! & gloriati sunt qui oderunt te, in medio solemnitatis tuæ. Itaque oportet te alios exinde annos decem imperare.* Quod & contigit. Post decem enim annos, ipsa die, qua vulnus acceperat, vivis exemptus est.

[Marcus Oeconomus.]

[Psal. 73. 3.]

XX. Porro Zoe quarta Leonis uxor in Palatio eum eo versabatur, haud dum nuptialibus corollis donata. Cum vero Bulgari incursionibus rem Romanam attererent, Agareni occasionem nacti, classem navalesque copias miserunt, Leone Tripolita classiario Duce, Attalea Urbe oriundo, sed qui Christianam ejuraverat pietatem. Appellata autem est Phœniciæ Tripolis, quod tribus nationibus, * Sardiis scilicet, Tyriis ac Sidoniis coloniis divisa sit. Egresso itaque Imperatore ad Butii emporium, Encæniorum causa Monasterii a Christophoro Protovestiario extructi, nuntius venit, Tripolitam cum hostili Saracenorum classe Constantinopolim petere. Mittit ergo Imperator Eustathium rei tunc navalis Drungarium cum classe adversus Tripolitam, qui pugnæ cum illo impar vacuus rediit. Eum insecutus Tripolita, intra Abydum penetravit, ac usque Parium venit. Hujus rei nuntius, gravem Imperatori mœrorem ac consilii inopiam attulit. Itaque Hemerio A secretis primario classem adversus Tripolitam ducendam committit. Is, Abydum prætervectus (quæ est in Hellesponto, quam Milesii coloni civitatem condiderunt. Hellespontus ab Hella Phrixi sorore illic pelago mersa sic appellatus) Ægæoque mari emenso (dictum hoc ab aquarum quasi caprarum more salientium inæqualitate) ac cum jam ad Strobelum appulisset, quæ est ad Cibyrrham (ac Strobelus quidem sic dicta a loci situ: Cibyrrha vero a Cibyrrho fratre Marsi & Cidrami) atque Lampsacum transisset (sic illa appellata, a luce, quæ noctu Phocensibus fundamenta jacientibus votaque concipientibus, cælitus affulsit; quo auspicio jacta civitatis fundamenta firma steterunt.) Postea Imbro superata (sic illa appellata est, ab Imbro Anthi filio, cujus pater Staphylus Dionysii nepos charissimus) itemque Samothrace; ac cum Thasso jam immineret (quam Anti-

[Zoe quarta Leonis uxor.]

[Saracenorum expeditio Leone Tripolita Duce.]

[* Aradiis Steph. Edit. Paris. pag. 226.]

πολυκανδήλῳ προσπεπηγυίας, τῆς βιαίας μιαρὸν ἀνεχέθη φορᾶς. τοῦ δὲ αἵματος σφοδρῶς ἐκ τῆς τοῦ Βασιλέως καταρρέοντος κεφαλῆς, ταραχή τε φυγὴ τῶν ἀρχόντων ἐγένετο. Ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος νόσον προφασισάμενος, οὐ κατῆλθεν ἐν τῇ εἰσόδῳ, ὡς ἐκ τούτου ὑποπτευθῆναι αὐτὸν τὴν τοιαύτην ἐπιβουλὴν κατεργάσασθαι. Ὁ δὲ τὸν Βασιλέα πλήξας κατασχεθεὶς, καὶ πολλὰς βασάνους ὑπομεμενηκὼς, ἐπεὶ μηδένα συνειδέναι καθωμολόγει, τέλος χεῖρας καὶ πόδας ἐκκοπεὶς, ἐν τῇ τοῦ ἱππικοῦ σφενδόνῃ ἐκάη. ἐκ τότε δὲ ἡ τοιαύτη ἐξεκόπη προέλευσις. μετὰ δέ τινα καιρὸν Μάρκος ὁ σοφώτατος Μοναχὸς, Οἰκονόμος ὢν τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ὃς καὶ ἐν Μεγάλῳ σαββάτῳ [318] Τετραῴδιον τοῦ μεγάλου Κοσμᾶ ἀνεπλήρωσε, ἐν τῇ τραπέζῃ τῷ Βασιλεῖ συνεστιώμενος, ἐλιπάρει τοῦτον, Μὴ τὴν τοιαύτην ἐκκοπῆναι προέλευσιν. τοῦ δὲ Βασιλέως ἀπαναινομένου, ὁ Μάρκος ἔφη, Μὴ ὀργίζου, μηδὲ χαλέπαινε, ὦ Βασιλεῦ, ἐπεὶ προγεγραμμένον ἦν παρὰ τοῦ προφήτου Δαβὶδ τοῦτό σε καθυποστῆναι· προείρηκε γὰρ τοῦτο λέγων, Ὅσα ἐπονηρεύσατο ὁ ἐχθρὸς ἐν τῷ ἁγίῳ σου, καὶ ἐνεκαυχήσαντο οἱ μισοῦντές σε ἐν μέσῳ ἑορτῆς σου. δεῖ οὖν σε, δέσποτα, ἀπὸ τοῦ νῦν ἔτη δέκα τὴν βασιλείαν κατασχεῖν· ὃ καὶ γέγονε. μετὰ γὰρ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν δέκα ἐνιαυτῶν, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ καὶ ἐπλήγη, τετελεύτηκε.

κ'. Ἦν δὲ Ζωὴ ἡ τετάρτη γυνὴ τοῦ Βασιλέως ἐν τῷ παλατίῳ μετὰ τοῦ Βασιλέως [319] ἀστεφής. τῶν δὲ Βουλγαρικῶν ἐφόδων Ῥωμαίοις ἐπικειμένων, οἱ ἐξ Ἄγαρ, μαθόντες τοῦτο, στόλον ἐξώρμησαν ναύμαχον, ἐπιστήσαντες Στρατηγὸν Τριπολίτην Λέοντα, Ἀτταλέα μὲν ἐξωρμημένον τῆς πόλεως, τῆς δὲ Χριστιανῶν εὐσεβείας ἀποστήσαντα. καὶ Τρίπολις μὲν ὠνόμασται ἡ κατὰ Φοινίκην τρισὶ διαιρεθεῖσα ταῖς γενεαῖς [320] ἐκ * Σαρδίων καὶ Τυρίων καὶ Σιδωνίων ἀποίκων. τοῦ δὲ Βασιλέως ἐξελθόντος ἐν τῷ τοῦ Βουτίου ἐμπορείῳ, πρὸς τὸ τὴν μονὴν ἐγκαινίσαι τοῦ Πρωτοβεστιαρίου αὐτοῦ Χριστοφόρου, ἡ ἀγγελία αὐτὸν κατέλαβεν, ὡς Τριπολίτης μετὰ στόλου τῶν Σαρακηνῶν κατὰ Κωνσταντινουπόλεως ἀνέρχεται. ἀποστέλλει οὖν ὁ Βασιλεὺς τὸν Εὐστάθιον τὸν τηνικαῦτα Δρουγγάριον μετὰ στόλου κατὰ τοῦ Τριπολίτου, ὃς μὴ δυνηθεὶς ἀντιπαράξασθαι τούτῳ, ἀντεστράφη κενός. κατόπιν δὲ αὐτοῦ ὁ Τριπολίτης ἐλθὼν, ἐντὸς Ἀβύδου εἰσελήλυθε, καὶ μέχρι Παρίου κατέλαβε. τοῦτο τῷ Βασιλεῖ ἀγγελθὲν, εἰς μεγάλην αὐτὸν ἀθυμίαν καὶ ἀμηχανίαν περιέστησεν. Ἡμερίῳ οὖν Πρωτοασηκρῆτις τὴν ναυτικὴν δύναμιν ἐγχειρίσας, κατὰ τοῦ Τριπολίτου ἀπέστειλεν· ὃς Ἄβυδον διελθὼν, τὴν καθ' Ἑλλήσποντον, ἣν * Μιλησίων κατῴκισαν ἄποικοι. Ἑλλήσποντον, τὸν ἀπὸ * Ἕλλας τῆς Φρίξου ἀδελφῆς τῷ ἐκεῖσε πελάγει ῥιφείσης οὕτως ἀγορευόμενον· καὶ Αἰγαῖον πέλαγος, ὃ τὴν κλῆσιν ἀπείληφεν ἀπὸ τῆς τῶν ὑδάτων φορᾶς ἀΐξεως κατὰ τρόπον αἰγός. ἑξῆς δὲ προσορμήσας Στροβίλῳ τῷ κατὰ Κιβύρραν· καὶ Στρόβηλος μὲν ἀπὸ τῆς τοπικῆς θέσεως· Κιβύρρα δὲ ἀπὸ Κιβύρρου ἀδελφοῦ Μαρσύου τε καὶ Κιδράμου. καὶ Λαμψάκῳ, ἀπὸ φωτὸς λάμψεως ὠνομασμένῃ, ὅπερ νυκτὶ Φωκαέων θεμελιούντων ταύτην δεξαμένων, θεόθεν ἐπέλαμψε, καὶ ἡ τῶν θεμελίων βάσις καλῶς κεκρατίωτο. μετὰ ταῦτα τῇ Ἴμβρῳ διεληλυθὼς, ἥτις ἀπὸ Ἴμβρου κέκληται υἱοῦ Ἄνθου, οὗ γενέτης Στάφυλος Διονύσ-

[* Ἀραδίων Steph.]

[* Num Μηλίων.]

[* Ἕλλης τῆς Φρίξου. Logoth. Steph.]

Διονύσῳ φίλτατος ἔγγονος. Σαμοθρᾴκην δὲ ἐκβὰς, καὶ τῇ Θάσῳ προσπελάσας, ἣν Χρυσῆν οἱ πρὶν διεφημίζοντο. Σαμοθρᾴκην δὲ ἐν Θρᾴκῃ Χερσόνησον τὸ πρότερον Θηριοῦσαν, διὰ τὸ θηρίων πεπληρῶσθαι, ἱερὰν Νυμφῶν οὖσαν, μετέπειτα τῷ ῥῷ συῤῥαγέντος εἰς νῆσον συστῆναι, καὶ ὑπὸ Σαμίων μετοίκων ἐν κατοχίσει γενέσθαι, καὶ Σαμοθρᾴκην κληθῆναι, τοὺς πολεμίους κατέλαβε. πλὴν οὐδὲ πλησιάσαι τούτοις τῷ στόλῳ ἐτόλμησεν. αὐθόρμητος δὲ ὁ Τριπολίτης Θεοῦ τοῦτον ἀπελαύνοντος ἀντέστραφη, [320] καὶ ἐν Θεσσαλονίκῃ, καταλαβὼν ταύτην, καὶ Λέοντα τὸν ταύτης Στρατηγὸν, ᾧ ἦν ἐπώνυμον Κατζιλάκιος κατασχὼν, σφαγὴν πολλὴν καὶ χύσιν αἱμάτων εἰργάσατο.

321.

κα'. Ῥοδοφύλης δέ τις Κυβικουλάριος ἔτυχεν, ἐν Σικελίᾳ διά τινα χρείαν ἀποσταλεὶς, χρυσίου λίτρας ἐπιφερόμενος ἑκατόν. νόσῳ δὲ περιπεσὼν ἐν Θεσσαλονίκῃ εἰσῆλθεν, ὥστε λούσασθαι καὶ ἀπολαῦσαι ἀνέσεως. τοῦτον ὁ Τριπολίτης κατασχὼν, καὶ μαθὼν ὡς χρυσίον ἐπιφέρεται, πολλὰ βασανίσας ἀπέκτεινε, μηδὲν ἔχειν διατεινόμενον. ἔτυχε γὰρ τοῦτο ἐν τῇ ὁδῷ ἀπολιπὼν, ὅπερ Συμεὼν Ἀσηκρῆτις διερχόμενος ἀνείλετο, ὃς μετὰ ταῦτα Πατρίκιος καὶ Πρωτασηκρῆτις ἐγένετο. τοῦ δὲ Τριπολίτου καταστρέψαι τὴν πόλιν βουληθέντος, δηλοῖ αὐτῷ Συμεὼν χρυσίον λαβεῖν καὶ τῆς καταστροφῆς ἀποσχέσθαι. ὃ καὶ γέγονεν. ἐπιθόρμητος πάλιν ὁ τῶν Σαρακηνῶν στόλος ἀπῄει. ὁ δὲ Ἡμέριος ταῦτα διεγνωκὼς, πρὸς τὴν κατ' αὐτῶν διανίσταται δίωξιν. οἱ δὲ τῇ Κρήτῃ προσβάλλουσι, καὶ τοῖς ἐν αὐτῇ ἀπομοίρας τῆς λείας ἀπονείμαντες, ἀφικνοῦνται τῇ πατρίδι παλινοστήσαντες, ἀπρακτεῖν κατὰ Λῆμνον ἐῶσιν τὸν Ἡμέριον.

κβ'. Ὁ δὲ Βασιλεὺς εἶχε τῶν Ἀνατολικῶν Ὑποστράτηγον Εὐστάθιον Πατρίκιον, ὃς ἐκ τῆς καλλίστης καὶ ἀγαθῆς γενεᾶς τῶν Ἀργυρῶν ἐναπεφαίνετο. ὃς τοὺς Ἰσμαηλίτας κατεστράτει, καὶ ἔτρεπεν. οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις, ῥώμῃ καὶ ἰσχύϊ καὶ συνέσει καὶ ἀνδρείᾳ καὶ φρονήσει καὶ σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ κεκοσμημένος καὶ ἐπειλημμένος, ἔχων καὶ Ἀνδρόνικον τὸν ἐκ τοῦ Δουκός. Εὐστάθιον Ἀργυρὸν οἱ Ἀγαρηνοὶ ἐδεδοίκεισαν, ὡς τὸ τούτου ὄνομα ἔκπληξιν καὶ φόβον αὐτοῖς * λέγεσθαι. Σαμωνᾶς δὲ προφασισάμενος [321] ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ, ᾗ ἐπώνυμον τὰ Σπειραῖ ἐξελθεῖν, ἐν τῷ Δαματρῦ οὖσαν, φυγῇ ἐχρήσατο ἅμα χρήμασι καὶ ἵπποις αὐτοῦ, τοὺς δημοσίους ἵππους τοὺς ἐν ἑκάστῃ ἀλλαγῇ [322] ἀγκυλοκοπῶν. ἀποστέλλει οὖν ὁ Βασιλεὺς ὄπισθεν αὐτοῦ διῶξαι αὐτὸν Βασίλειον Ἑταιρειάρχην τὸν Καματηρὸν, καὶ τὸν Κρηνίτην τὸν Γεώργιον. ἐπεὶ δὲ τὸν Ἅλυν ὁ Σαμωνᾶς ἔμελλε περᾷν, κατέλαβεν αὐτὸν ὁ Νικηφόρος Δρουγγάριος [323] ὁ Καλλωνᾶς, καὶ κατέσχεν. ὁ δὲ πολλὰ ἱκέτευε, καὶ ὑπισχνεῖτο διδόναι. ὡς δὲ οὐκ ἔπειθε, εἰς τὸν ἐν τῷ Σιριχᾷ καταφεύγει Σταυρὸν, εὐχῆς δῆθεν χάριν ἐληλυθέναι προφασισάμενος. καταλαβὼν οὖν ὁ Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Ἀνδρονίκου ὁ Δουκὸς υἱὸς, καὶ τοῦτον ἀναλαβὼν ἐν τῇ πόλει ὑπέστρεψε. προσέταξεν δὲ ὁ Βασιλεὺς αὐτὸν μὲν ἐν τῇ τοῦ Καίσαρος Βάρδα οἰκίᾳ φυλάττεσθαι. Ἠρώτησε δὲ Κωνσταντῖνον Εἰ ἀληθῶς ἐν Συρίᾳ φεύ-

* Leg. γινέσθαι.

321. 322. 323.

A qui Aureæ titulo atque nomine insigniebant: Samothracem vero in Thracia, olim Θηριοῦσαν, quasi *bestiis abundantem iisque plenam*, Nymphis sacram, Peninsula cum esset, fluxus postea allisione in Insulam coaluisse dixerunt, ac Samiorum colonorum juris factam, Samothraciam nuncupatam esse) hostes assequitur. At neque classem propius adire ausus est. Tripolita vero ipse a se, Dei impulsu ac nutu, reflectit iter; venienique Thessalonicam, & comprehenso, qui illi Prætoris jure erat, Leone cognomento Catazillaco, ingentem stragem ac neces plurimas egit.

Capta Thessalonica.

B XXI. Quidam vero Cubicculariorum Rhodophylus nomine, ob necessaria quædam negotia in Siciliam missus erat, centum auri libras ferens; atque in itinere morbo correptus, levandæ caussa ægritudinis, lavandique ac vires reficiendi Thessalonicam ingressus erat. Cepit hunc Tripolita, cum auri vim ferre intelligens, multisque tormentis subactum peremit, cum ille nihil se habere assereret. Reliquerat enim in via, ac Symeon A secretis illac transiens, sustulerat. Hic postea Patricius ac eorum qui A secretis, primus factus est. Tripolita Urbem evertere cogitabat, cum eum Symeon monet atque hortatur, ut auri summam tollat, & ab evertenda Urbe abstineat: C quod & factum est. Recedit itaque iterum Thessalonica Saracenorum classis. Hemerius hostium recessu cognito, ad eos insequendos sesa accingit. Ad Cretam vero appulsi, spoliorumque parte Creteosibus data, domum incolames redeunt, relicto in Lemno insula otium terente nulloque bellico facinore, Hemerio.

Rodophylus neco sublatus.

Edit. Paris. pag. 227.

Symeonis opera ab internecione servata Thessalon.

XXII. Habebat Leo Asiani exercitus Legatum Eustathium Patricium, ex præstantissima optimaque Argyrorum familia ortum. Hic adversus Ismaelitas depugnans, eos in fugam vertebat; neque id semel, sed & crebrius; vir scilicet robore, forti- D tudine, intelligentiæ vi, animi virtute, prudentia, castitate, justitia eximie ornatus, secum etiam nactus Andronicum Ducis filium. Formidolosus Agarenis Eustathius Argyrus erat, ita ut vel ejus auditum nomen, terrorem illis pavoremque injiceret. Samonas autem simulans se ad Monasterium suum, cui nomen Spira ad Damatrym situm, exire, fugam arripuit, exportatis secum pecuniis equisque suis advectis, cursus publici equis per singulas stationes poplitum nervis succisis. Mittit itaque Leo, qui eum insequantur, Basilium Camaterem Hetæriarcham & Georgium Crenitum. Samonam porro Alym fluvium trajicere E parantem, Nicephorus Drungarius Callonas comprehendit tenuitque. Rogabat ille etiam atque etiam dimitti, inque eam rem munera promittebat. Ubi autem non obtinet, ad Crucem Sirichanam confugit, quasi voti caussa se venisse prætexens. Verum Constantinus Andronici Ducis filius, comprehensum eum, secum in Urbem reduxit. Leo in Bardæ Cæsaris domo, eum asservari jussit: quæritque ex Constantino

Eustathius Orientalium copiarum ductor strenuus.

Andronicus Ducis filius.

Symone fuga ad suos Saracenos.

Num is vere in Syriam fugeret. Ubi autem sic se rem habere vere comperit, jubet Constantino ut hæc coram Senatu dissimulet, & eum Sirichám voti causa dicat profectum esse. Volebat enim Imperator quicquid noxæ erat Samonæ indulgeri. Convocato itaque Senatu, & Constantino in medium adducto, in hunc modum percontatus est. *Per Deum & caput meum, Fugiebat Samonas in Syriam, necne?* Constantinus jurisjurandi motus religione (prius enim nulla adjuratione, sed simpliciter interrogatus, sa non evulgaturum pollicitus erat) in omnium consessu, Samonam in Syriam fugam arripuisse profitetur. Quamobrem illo cum ira rejecto, Samonam Imperator Aula exclusum menses quatuor in Bardæ Cæsaris domo detinet: quibus decursis, ut Imperatoria aspectu frueretur ac alloquio, consecutus est.

Edit. Paris. pag. 228.

Constantini Ducis mens religiosa.

XXIII. Sustulit vero Leo ex Zoe quarta uxore sua filium Constantinum; in cujus ortu Cometes apparuit, radios versus Orientem ejaculans, diesque quadraginta ac noctes luxit. Infantem baptizavit Nicolaus Patriarcha in magna Ecclesia die sacro Luminum (i. Epiphaniorum) susceptoribus ex sacro fonte Alexandro Imperatoris germano & Samona Patricio cunctisque Proceribus. Eodem tempore extructa est & senum invalidorum domus, quam Cupham dicunt, inde expulsis meretricibus. Benedictionem sacro nuptiarum ritu cum uxore consecutus Leo a Thoma Presbytero, qui ea ex causa officio motus est: quam etiam Leo Augustam proclamavit. Eo facinore Patriarcha Ecclesiæ ingressu Leoni interdixit: quamobrem is a dextera parte transiens, ad Metatorium sese recipiebat.

Constantinus Leonis ex Zoe filius.

Ejus solemnis & Porphyrogenitæ Baptismus.

Leo ob quartas nuptias excommunicatus.

XXIV. Samonas Accubitor præficitur, quod ad omne facinus ac malitiam Imperatori adjutor esset: cœperuntque ambo moliri adversus Ecclesiam. Vocato itaque Nicolao Patriarcha, prima Februarii, ut reciperetur, enixius rogabant. Ubi autem ejus expugnare animum nequiverant, a convivio ac epulis ex Bucoleone lintri imponentes, in Hieriam traduxerunt; unde ægre pedes ad Galacrenos usque præ nivium nimia copia venit. Ordinatur autem Euthymius Syncellus Patriarcha, vir venerabilis modestusque ac religiosus, quem ajunt, ex divina revelatione Episcopi munus suscepisse. Etenim cogitabat Imperator pessimam legem promulgare, qua liceret viro tres quatuorve alias ex aliis uxores habere; cum non deessent viri eruditissimi, qui in hoc ei consilio adjutores essent.

Samonas Accubitor.

Nicolai Patriarchæ exilium.

Euthymius Patriarcha.

pag. 229.

XXV. Mense Junio Constantinus Afer Imperatorem invitavit ad Monasterium suum, quod prope Ædem Apostolorum condiderat, ad illius peragenda Encænia, & ut prandio interesset. Ibi subito exortus Africus, tertioque repetitis vicibus vehementer spirans, multa concussit ædificia & Ecclesias, adeo ut omnes relictis domibus sub dium procederent, mundique consummationem adesse dicerent, nisi Dei clementia imbrium inundatione illum turbinem sedasset.

Turba insolitus.

A γαν ἐτύγχανε· καὶ μαθὼν τοῦτο ἀληθὲς εἶναι, παρήγγειλε Κωνσταντίνῳ μὴ τοῦτο εἰπεῖν ἐνώπιον τῆς Συγκλήτου ἐρωτωμένῳ, ἀλλ' ὅτι ἐν τῷ Σιριχῷ χάριν εὐχῆς παρεγένετο. ἤθελε γὰρ ὁ Βασιλεὺς [315] συγγνώμης τυχεῖν τὸν Σαμωνᾶν. καὶ προσκαλεσάμενος τὴν Σύγκλητον, καὶ εἰς τὸ μέσον παραγαγὼν τὸν Κωνσταντῖνον, οὕτως ἠρώτησε. Πρὸς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς ἐμῆς κεφαλῆς, ἔφυγεν εἰς Συρίαν ὁ Σαμωνᾶς; ναί, ἢ οὔ; ὁ δὲ τοὺς ὅρκους εὐλαβηθεὶς· εἶπε γὰρ πρότερον μὴ ὁρκιζόμενος, ἀλλ' οὕτως ἁπλῶς ἐρωτώμενος, μὴ τὸ ὂν ἐξειπεῖν· ὡμολόγησε πάντων ἐνώπιον, ὅτι εἰς Συρίαν ἔφυγε. μετ' ὀργῆς δὲ τοῦτον τοῦ Βασιλέως ἀποπεμψαμένου, ἐποίησε Σαμωνᾶς ἀπὸ ὄψεως μῆ-
B νας τέσσαρας ἐν τῷ τοῦ Καίσαρος καθήμενος· καὶ μετὰ ταῦτα, τῆς βασιλικῆς ὄψεως καὶ ὁμιλίας κατηξιώθη.

[315]

κγ'. Ἐγέννησε δὲ Λέων Κωνσταντῖνον υἱὸν ἀπὸ Ζωῆς τῆς τετάρτης αὐτοῦ γαμετῆς, οὗ ἐν τῇ γεννήσει ἐφάνη κομήτης ἀστὴρ, τὰς ἀκτῖνας ἐπ' ἀνατολὰς ἀφιεὶς, καὶ ἐν ἡμέραις καὶ νυξὶ φαινόμενος τεσσαράκοντα. ὃς [316] ἐβαπτίσθη ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, ὑπὸ Νικολάου Πατριάρχου ἐν τῇ ἁγίᾳ τῶν Φώτων ἡμέρᾳ, ἀναδεξαμένου αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, Ἀλεξάνδρου τοῦ αὐταδέλφου τοῦ Βασιλέως, καὶ Σαμωνᾶ Πατρικίου, καὶ τῶν ἐν τέλει ἁπάντων. γέγονε τότε καὶ ὁ Κύφου γηροκομεῖον, τῶν ἐκεῖσε ἑταιρίδων ἐκδιωχ-
C θεισῶν. εὐλογήθη δὲ Λέων ὁ Βασιλεὺς μετὰ Ζωῆς ὑπὸ Θωμᾶ πρεσβυτέρου, ὅστις καὶ καθῃρέθη· καὶ βασίλισσαν αὐτὴν ἀνηγόρευσε. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν ὁ Πατριάρχης τὸν Βασιλέα εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσέρχεσθαι διεκώλυσεν, ὅθεν διὰ τοῦ δεξιοῦ μέρους διήρχετο [317] εἰς τὸ Μητατώριον.

[316]

[317]

κδ'. Προεβλήθη δὲ Σαμωνᾶς Παρακοιμώμενος, [318] διὰ τὸ συνεργὸς καθεστάναι τῷ Βασιλεῖ πρὸς παρανομίαν καὶ κακίαν ἅπασαν. καὶ κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἤρξαντο μελετᾶν. προσκαλεσάμενοι γὰρ τὸν Πατριάρχην Νικόλαον, πρώτῃ τοῦ Φεβρουαρίου μηνὸς, καὶ πολλὰ λιπαρήσαντες δεχθῆναι, ἐπεὶ πεῖσαι οὐκ ἠδυνήθησαν, ἀπὸ κλητορίου ἀπὸ τοῦ
D Βουκολέοντος πλοίῳ μικρῷ ἐμβιβάσαντες, ἐν τῇ Ἱερείᾳ διεπέρασαν· καὶ ὡς μέχρι Γαλακρηνῶν μόλις ἀπῄει [319] χιόνος ἐπικειμένης πολλῆς. χειροτονεῖται ὁ Σύγκελλος Εὐθύμιος Πατριάρχης, ἀνὴρ ἱεροπρεπὴς, ἐγκρατής τε καὶ θεοσεβὴς, ὡς φασὶν ἐκ θείας ἀποκαλύψεως τὴν Ἀρχιερωσύνην καταδέξασθαι· καὶ γὰρ διενοεῖτο ὁ Βασιλεὺς νόμον πονηρὸν ἐκθεῖναι [320] τοῦ ἔχειν γυναῖκας ἄνδρα τρεῖς καὶ τέσσαρας, πολλῶν λογιωτάτων ἀνδρῶν εἰς τοῦτο αὐτῷ συνεργούντων.

[318]

[319]

[320]

κε'. Ἰουνίῳ δὲ μηνὶ προσεκλήθη Λέων ὁ Βασιλεὺς παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ Λιβὸς ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ πλησίον τῶν ἁγίων Ἀποστόλων,
E τὰ ἐγκαίνια ἐπιτελέσαι καὶ ἀριστῆσαι. καὶ γέγονεν ἄνεμος ὁ λεγόμενος Λίψ, φυσήσας [321] ἕως τρίτου σφοδρῶς, συσσείσας καὶ οἰκήματα καὶ ἐκκλησίας, ὥστε πάντας φεύγειν ἐν τόποις ὑπαίθροις, λέγοντας συντέλειαν εἶναι κοσμικὴν, εἰ μὴ ἡ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπία δι' ὄμβρων ἔπαυσε τὴν τοιαύτην καταιγίδα.

[321]

κς'. Στόλου δὲ τῶν Ἀγαρηνῶν κατὰ Ῥωμαίων A ἐξελθόντος, ὁ Βασιλεὺς Ἡμέριον Λογοθέτην τοῦ δρόμου τοῦ στόλου παντὸς ἀρχηγὸν προβάλλεται. ἐδέξατο καὶ Ἀνδρόνικος ὁ Δοὺξ συνεισελθεῖν τῷ Ἡμερίῳ, καὶ τοὺς Ἀγαρηνοὺς καταπολεμῆσαι. ὁ δὲ Σαμωνᾶς ἀδιάλλακτος ἐχθρὸς ὢν Ἀνδρονίκῳ, βόθρον αὐτῷ ὑπώρυττε, καὶ τοῖς ποσὶ παγίδας ὑπετίθει, δυσμενῶς ἔχων αὐτῷ διὰ τὴν ὑπόθεσιν τῆς φυγῆς. ὑπέβαλε δέ τινα γράψαι λαθραίως Ἀνδρονίκῳ, Μὴ ἐν τοῖς πλοίοις εἰσελθεῖν. ὅτι φησὶ παραγγελίας ὁ Ἡμέριος εἴληφε παρὰ Βασιλέως, ὑποβληθέντος παρὰ Σαμωνᾶ, κατασχεῖν, καὶ τυφλῶσαί σε. πολλὰ δὲ τοῦ Ἡμερίου προτρεπομένου τὸν Ἀνδρόνικον ἐν τοῖς πλοίοις εἰσελ- B θεῖν, τῶν Ἀγαρηνῶν ἐπικειμένων, ἀπεσκίρτησε, μὴ τοῦτο ποιῆσαι καταδεξάμενος. Ἡμέριος δὲ μόνος [331] τῇ τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου Θωμᾶ μνήμῃ συμβαλὼν πόλεμον μετὰ τῶν Ἀγαρηνῶν, μεγάλην νίκην εἰργάσατο. τοῦτο μαθὼν Ἀνδρόνικος, καὶ ἀπογνοὺς, ἅμα συγγενέσι καὶ δούλοις αὐτοῦ πόλιν κατέσχε τὴν λεγομένην Καβάλαν, εἰς ἀποστασίαν ὁρμήσας. ὁ δὲ Σαμωνᾶς πάλαι ποτὲ τοιούτου ἐπιλαβέσθαι καιροῦ ἐπιθυμῶν, πρὸς Βασιλέα ἔλεγεν, Οὐκ ἀεὶ, δέσποτα, ἔλεγον, ὅτι ἀντάρτης καὶ ἀποστάτης ἐστὶν ὁ Δοὺξ, καὶ τῇ βασιλείᾳ σου πολέμιος; παραυτίκα γοῦν ἀπέστειλε Γρηγόριον Ἰβηρίτζην λεγόμενον Δομέστικον ὄντα τῶν σχολῶν καὶ C συμπένθερον Ἀνδρονίκου, καταπολεμῆσαι αὐτόν. μαθὼν δὲ τοῦτο Ἀνδρόνικος καὶ πῶς ὁ Πατριάρχης Νικόλαος τῆς ἐκκλησίας ἐξεδιώχθη, τοὺς Ἀγαρηνοὺς ἐξέφυγε πανοικὶ, τηνικαῦτα κατὰ Ῥωμαίων ἐξεληλυθότας. ὃν Ἀμερμουμνῆς ἐντίμως καὶ μεγαλοπρεπῶς προσεδέξατο. ἐλυπεῖτο δὲ ὁ Βασιλεὺς διὰ τὸν Ἀνδρόνικον, καὶ ἐβούλετο λόγον αὐτῷ ἐνυπόγραφον ἀποστεῖλαι, τοῦ πρὸς Ῥωμαίους ὑποστρέψαι. συνεβούλευσαν δέ τινες τῷ Βασιλεῖ φιλοφρονηθῆναί τινα τῶν τοῦ Πραιτωρίου Σαρακηνῶν, καὶ ἀποστεῖλαι ἐν Συρίᾳ μετὰ λόγου ἐνυπογράφου. ὃ δὴ καὶ πεποίηκε, διὰ κινναβάρεως γράψας, καὶ βούλλῃ σφραγίσας χρυσῇ, καὶ ἔνδον βραχέος φαυλίου τράκτου κατακλεί- D σας αὐτό. τοῦ δὲ Σαρακηνοῦ ἀπὸ Βασιλέως ἐξελθόντος, προσκαλεσάμενος τοῦτον ὁ Σαμωνᾶς εἶπεν, Οἶδας ὃ κατέχεις; τοῦτο εἰπὼν δὴ ὃ ἐκράτει κηρὸν, ὡς τῆς Συρίας ἐστὶν ἀπώλεια. δοὺς αὐτῷ χρήματα, παρήγγειλε τοῦτο εἰς τὰς χεῖρας [332] τοῦ Οὐζὴρ ἐμβαλεῖν. ὁ δὲ ἀπελθὼν, τοῦτο πεποίηκε. ἐκρατήθη δὲ Ἀνδρόνικος καὶ ἐδεσμεύθη μετὰ πάντων τῶν αὐτοῦ συγγενῶν. καὶ μαθὼν ἐκ δόλου τοῦ Σαμωνᾶ ταῦτα γεγονέναι, ἀναγκασθεὶς [333] τὴν ἰδίαν πίστιν αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἐξωμόσαντο. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, εἰδὼς ὡς ἀδύνατόν ἐστι ἐκεῖθεν ἐξελθεῖν, βουλῇ αὐτοῦ φυγῇ χρησάμενος, ἀπὸ Συρίας ἐξῆλθε, καὶ πρὸς Βασιλέα ἐπάνεισι σὺν τοῖς μετ' αὐτοῦ, ὃν δώροις πλείστοις ὁ Βασιλεὺς δεξιωσάμενος, E τάδε φησὶ πρὸς αὐτὸν, στὰς ἐν τῇ πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Εἰκόνι. Μὴ πεπλάνησο καθ' ἑαυτὸν, τὸ παρὰ πολλοῖς εἶναι ᾀδόμενον, Κωνσταντῖνον βασιλεύσοντα Ῥωμαίων. ὄμνυμί σοι εἰς τὴν παντέφορον δίκην, καὶ εἰς τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Εἰκόνα, ὅτι οὐκ ἔστι σὸν τὸ βασίλειον, διὰ τὸ κατονομασθῆναί σε Κωνσταντῖνον, ἀλλὰ τῷ φιλτάτῳ μου υἱῷ Θεόθεν διὰ προγόνων δεδώ-

Theoph. Continuat. Leo Basilii Filius.

Margin: 331. 332. 333.

XXVI. Agarenorum classe adversus Romanos adventante, Leo Hemerium publici cursus Logothetam classi universæ Ducem perficit. Jussus & Andronicus Dux cum Hemerio navim conscendere, adversamque Agarenos fortiter dimicare. Samonas vero quo implacabili in Andronicum erat odio, astu viro foveam fodit, et pedibus laqueos supponit, dire illi infensus ob suæ fugæ negotium. Nempe subornavit qui occulte Andronico scriberet, *Ne in naves intraret. Quippe in mandatis accepisse Hemerium ab Imperatore, Samonæ consilio, ut eum caperet, atque oculis orbaret.* Hemerio itaque etiam atque etiam rogante atque hortante Andronicum, ut, Agarenis ingruentibus, naves intraret, ille resilire ac imperium detrectare. Hemerius ipse solus, qua die solemnis sancti Thomæ memoria agitur, conserta cum Agarenis manu, ingenti victoria potitur. Ut cognovit Andronicus, desperatione actus cum necessariis & familia totoque comitatu, occupata Urbe sic dicta Cabala, rebellavit. Porro Samonas olim jam istiusmodi occasionem nancisci desiderans, ad Imperatorem, *Nonne semper, Domine, ajebam, Ducem rebellem esse ac defectionem moliri, tuæque Majestati fore perduellem?* Mox itaque mittit Imperator Gregorium cognomento Iberitzem Scholarum Domesticum ac Andronici ex uxore affinem, qui eum debellet. Andronicus ubi rescivit, ac Nicolaum Patriarcham ex Ecclesia ejectum intellexit, ad Agarenos; qui tum adversus Romanos expeditionem susceperant, cum suis omnibus profugit. Amermumnes virum honorifice ac magnifice excepit. Animi anxius Imperator ob eam Andronici fugam, data securitatis fide ei se eum revocare studebat. Quamobrem auctores quidem illi extitere, ut Saracenorum quemdam ex Prætorio sibi conciliaret, quem cum subscripto veniæ libello in Syriam mitteret. Hanc ergo paruit Imperator, scribensque Cinnabari ac Regia bulla consignans, intra brevem cereum fusum litteras inclusit. Saracenum ab Imperatore discendentem advocans Samonas, *Scis*, inquit, *quid feras? Is, quem tenes, Cereus, Syriæ pernicies est.* Numerata itaque pecunia, Useri in manus tradere jussit. Profectus itaque Saracenus, quod jussus erat, fecit. Captus vero Andronicus, et cum necessariis omnibus in vincula conjectus. Cumque hæc Samonæ dolo ipse gesta comperisset, necessitate adactus, cum ipse cum aliis fidem ejurarant. Ejus autem filius Constantinus, cum sciret fieri non posse ut inde liber exiret, patris consilio fuga usus, Syria relicta ad Imperatorem cum sociis reversus est. Hunc Imperator donis plurimis munifice acceptum, stans ad Domini et Salvatoris nostri Imaginem ad Orientem positam, in hæc verba effatus est. *Ne te seducat quod vulgo jactant, Fore Constantinum Imperatorem Romanorum. Juro enim per inspectricem omnium Justitiam, & per Domini nostri hic positam Figuram, nihil Imperium ad te attinere, eo quod Constantinus audias; sed filio meo dulcissimo divinitus a majoribus donatum esse, quod ego virilis*

Margin: Samonæ perfidia perdendo Andronico Duci. — Edit. Paris. pag. 230. — Andronicus fidei defector. — Constantinus filius revatsus. — Adjuratio ne tyrannidem affectet.

sanctis non paucis vaticinantibus, ita fore exploratum habeo. Si enim huic mortem machinatus fueris, per hanc portam corpus truncum capite inferetur: quod & ita contigit. Cum enim ille tyrannico more manus levasset, ejus caput cruore & tabo atque pulvere deformatum, per has ipsas portae illatum est.

Leo Eustathius Argyrus veneno sublatus.

XXVII. Praeterea Leo Eustathium cognomento Argyrum, ob suspicionem quamdam ab Excubiarum Drungarii munere amotum, domum suam ad Charsianum remisit. In via autem ad Aran, accepto ab uno domesticorum veneno, extinctus est; atque in Spunino, quod ipsius Aran vertex est, sepultus. Ejus deinde corpus ipsius liberi Pothus ac Leo Manglabitarum dignitate fulgentes, sublatum, in avito Monasterio S. Elisabet, quod in Charsiani Themate est, & a Leone Tribuno illorum avo extructum erat, condidere.

Familiæ nomina & virtus.

Hic Leo Argyrorum (velut Argenteorum dicas) nomen in familiam primus intulit, sive ob corporis puritatem ac castitatem, sive propter vultus decorem ac conspectus ingenuitatem sive propter alium quemdam ejus generis, indolis ac fortitudinis modum. Ejusmodi enim vir ille fuit, ut Michaele Imperatore, nemo bellatorum ejus virtutem aequaverit; ita sane ut saepius cum vernaculis suis conserta cum Agarenis Tephricensibus manu, eos fuderit ac profligarit; ipsamque ejus nominis mentionem illi paverent ac extimescerent.

Edit. Paris. pag. 231.

XXVIII. Captivos commutandi caussa a Tarso venerunt, cum Abelbaces ille, tum Samonae pater. Hos Imperator excepit, praemagnifice exornata Magnaura. Sed & Magnam Ecclesiam, magnifico prorsus cultu decoravit, cunctaque veneranda vasa Saracenis ostendit: haud sane satis e Christiana disciplina, ut divini ministerii vasa nefariis impiisque hominibus ac alienigenis, visenda exponeret. Voluit Samonae pater cum filio manere: sed ille non passus est; magisque hortabatur ut domum rediret, ac suam fidem teneret: se quoque, cum primum liceret, ad ipsum reversurum expectaret.

Leonis importuna ostentatio.

XXIX. Sacro Pentecostes die Leo Imperator filium Constantinum, Euthymii Patriarchae opera Augustum coronat. Samonas vero Constantinum domesticum suum, qui prius Basilio Magistro ac Caniclei praefecto in ministerio fuerat, Augustae tradit in obsequium. Sic vero ille cum Leonem, tum ipsam Augustam demeruit, ut & Samonas livore incensus, secretioris cum Augusta rei eum detulerit. Sicque re ipsa suspicatus Leo, in sancti Tarasii Monasterio mittens, totondit; idque adeo ipsummet Samonam praestare jussit. Brevi autem post, cum eum vellet recipere, Samonae jubet ut in Spirarum Monasterium eum adducat. Egressus itaque Imperator ad Damatryum, & in Samonae pransus Monasterio, videns Constantinum, illico saeculares vestes mandavit induere, ac Imperatoris inter prandendum poculum in manus accipere, secumque in Palatium redire. Samonas Imperatoria erga Constantinum propensum amorem videns augescere, re cum Cubiculario-

[illegible]

ρεῖται, καθὼς παρὰ πολλῶν ἁγίων ἀνδρῶν πεπληροφόρημαι. εἰ γὰρ πειραθείης τοῦτον διαχειρίσασθαι, τῇ πύλῃ ταύτῃ ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος ἐκτὸς εἰσελάσεται· ὃ καὶ γέγονε. μετὰ γὰρ τὸ ἆραι αὐτὸν τυραννικῶς χεῖρας, ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ αἵματι καὶ λύθρῳ καὶ κόνει ἀμαυρωθεῖσα, διὰ τῆς αὐτῆς πυλῶν εἰσελήλυθεν.

κζ΄. Ὁ δὲ Βασιλεὺς διεδέξατο τὸν Εὐστάθιον ἐπονομαζόμενον Ἀργυρὸν ἀπὸ τοῦ Δρουγγαράτου τῆς βίγλης δι' ὑπόνοιάν τινα, καὶ τοῦτον εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἀπέστειλεν εἰς τὸ Χαρσιανόν. καθ' ὁδὸν δὲ εἰς τὸ Ἀρα φάρμακον παρὰ ἀνθρώπου αὐτοῦ, λαβὼν τέθνηκε· καὶ θάπτεται εἰς τὸ Σπυνὶν τοῦ Ἀρα τὴν κορυφήν. εἶθ' ὕστερον δὲ υἱοὶ αὐτοῦ Πόθος καὶ Λέων, οἱ τῇ τοῦ Μαγλαβίτου ἀξίᾳ τετιμημένοι ἄραντες αὐτὸν, θάπτουσιν αὐτὸν εἰς τὸ γονικὸν αὐτῶν μοναστήριον, τὸ ὂν εἰς τὸ Θέμα τοῦ Χαρσιανοῦ τῆς ἁγίας Ἐλιζάβετ, τὸ ἀνεγερθὲν παρὰ Λέοντος, Τουρμάρχου τοῦ πάππου αὐτῶν· ὃς καὶ τὸ ὄνομα τῶν Ἀργυρῶν εἴληφεν, εἴτε διὰ τὸ καθαρὸν καὶ ἁγνὸν τοῦ σώματος, εἴτε διὰ τὸ κάλλος καὶ γενναῖον τῆς ὄψεως, εἴτε διά τινα τρόπον τῆς γενναιότητος καὶ ἀνδρείας αὐτοῦ. καὶ γὰρ τοιοῦτος ἦν ὁ ἀνήρ, οἷος ἕτερος ἐπὶ Μιχαὴλ Βασιλέως οὐχ εὑρέθη στρατιώτης, ὡς πολλάκις τοῖς Ἀγαρηνοῖς τῆς Τεφρικῆς μετὰ * τοὺς ἀνθρώπους αὐτοῦ μιγνύμενον, εἰς τροπὴν καὶ φυγὴν καὶ ἀπώλειαν παρέχειν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτοῦ φημιζόμενον καταπτήσσειν καὶ τρέμειν.

* ἀνθρώπους.

κη΄. Ἀλλαγίου δὲ ἕνεκεν ἀπὸ Ταρσοῦ ἐξῆλθον· ὅ, τε Ἀβελβάκης ἐκεῖνος καὶ ὁ τοῦ Σαμωνᾶ πατήρ· καὶ τούτους ὁ Βασιλεὺς ἐδέξατο, κόσμῳ πολλῷ τὴν 315 Μαναύραν κατακοσμήσας. ἐκαλλώπισε δὲ καὶ τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν παντελῶς, καὶ ὑπέδειξεν ἅπαντα τὰ τίμια σκεύη τοῖς Ἀγαρηνοῖς· ὅπερ ἀνάξιον ἦν Χριστιανικῆς καταστάσεως, ἀθεμίτοις καὶ ἀλλοεθνέσι τὰ τῆς θείας λειτουργίας σκεύη κατατίθεσθαι. ὁ δὲ τοῦ Σαμωνᾶ πατὴρ ἠθέλησε συνεῖναι τῷ υἱῷ· ὁ δὲ οὐ κατεδέξατο τοῦτο, ἀλλὰ μᾶλλον παρῄνει εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποστρέφειν, καὶ τῆς ἰδίας ἀντέχεσθαι πίστεως· Κἀγὼ δέ φησιν, εἴπερ δυνηθῶ, τάχιον πρὸς σὲ ἐπαναλεύσομαι.

κθ΄. Τῇ δὲ τῆς Πεντηκοστῆς ἡμέρᾳ στέφει ὁ Λέων ὁ Βασιλεὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον διὰ Εὐθυμίου Πατριάρχου. ὁ δὲ Σαμωνᾶς Κωνσταντῖνον ἄνθρωπον αὐτοῦ, τὸν πρότερον Βασιλείῳ Μαγίστρῳ καὶ Κανικλείῳ δουλεύσαντα, τῇ Αὐγούστῃ ἐπιδέδωκε, πρὸς τὸ ταύτῃ ὑπηρετεῖσθαι, ὃς τοσοῦτον ἠγαπήθη παρά τε τοῦ Λέοντος καὶ τῆς Βασιλίσσης αὐτοῦ, ὥστε καὶ τὸν Σαμωνᾶν διαφθονεῖσθαι αὐτῷ, καὶ λοιδορεῖσθαι τοῦτον ὡς τῇ Αὐγούστῃ συνόντα· ὅπερ ὁ Βασιλεὺς ἀληθὲς εἶναι ὑπονοήσας, ἀποστείλας ἀπέκειρεν αὐτὸν ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Ταρασίου μονῇ· αὐτῷ τῷ Σαμωνᾷ ἐπιτρέψας τοῦτο ποιῆσαι. μετ' ὀλίγον δὲ βουλόμενος τοῦτον ἀναλαβέσθαι, ἐκέλευσε τῷ Σαμωνᾷ ἐν τῇ τῶν Σπειρῶν μονῇ τοῦτον ἀπαγαγεῖν. ἐν τῷ Δαματρὺ οὖν ὁ Βασιλεὺς ἐξελθὼν, καὶ ἐν τῇ τοῦ Σαμωνᾶ ἀριστήσαντος μονῇ, εἶδεν Κωνσταντῖνον, καὶ παραυτὰ διεκελεύσατο, καὶ ἐνέδυσαν αὐτὸν ἱμάτια κοσμικά· καὶ ἐπέδωκαν εἰς χεῖρας τὸ τοῦ Βασιλέως ποτήριον ἐν τῷ ἀρίστῳ, καὶ ὑπέστρεψε μετὰ τοῦ Βασιλέως ἐν τῷ παλα-

τίῳ. ὁρῶν δὲ Σαμωνᾶς τὴν τοῦ Βασιλέως ἀγάπην πρὸς Κωνσταντῖνον αὐξανομένην, πιττάκιον συντίθησι μετὰ μεγίστου Καπνοίτου καὶ Μιχαὴλ Τζιρίθωνος, λοιδορίας κατὰ Βασιλέως ἔχον ἀπείρους, διὰ τοῦ Ῥοδίου Κωνσταντίνου τοῦ αὐτοῦ ὑπογραφέως τοῦτο συντάξαντες, ὅπερ ἐν τῷ Μιτατωρίῳ ἔρριψαν. τοῦ δὲ Βασιλέως εἰσεληλυθότος ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, [336] καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Μιτατωρίῳ γενομένου, καὶ ἐν ᾧ εὔχετο τόπῳ τοῦτο εὑρηκὼς, καὶ ἀναγνοὺς πολλῇ θλίψει κατεσκεδάσθη, καὶ ἐζήτει τὸν τοῦτο πεποιηκότα.

λ΄. Γέγονε δὲ ἔκλειψις σεληνιακή. ὁ δὲ Βασιλεὺς τὸν Μητροπολίτην Συνάδων Πανταλέοντα προσεκαλέσατο, μαθεῖν παρ᾽ αὐτοῦ τὸ τῆς ἐκλείψεως ἀποτέλεσμα· ὃν προσερχόμενον πρὸς τὸν Βασιλέα ὁ Σαμωνᾶς ἠρώτησεν, Εἰς τίνα ἡ ἀπόβασις; ὁ δὲ ἔφη, Εἰς σέ· πλὴν ἐὰν τὴν Ἰουνίου τρισκαιδεκάτην διέλθῃς, οὐδὲν ἔτι ποτὲ πείσῃ κακόν. πρὸς δὲ τὸν Βασιλέα εἶπεν Ὡς [337] εἰς τὸ δεύτερον πρόσωπον ἡ ἔκλειψις ἀποσκήψει. ὁ δὲ Βασιλεὺς ὑπώπτευσε τοῦτο εἰς Ἀλέξανδρον τὸν ἑαυτοῦ ἀδελφὸν ἀποβήσεσθαι. ὁ δὲ Τζιρίθων ἰδίᾳ τῷ Βασιλεῖ μετὰ ταῦτα καθωμολόγησεν, ὡς ὁ Σαμωνᾶς εἴη τὸ πιττάκιον πεποιηκώς. παρευθὺ οὖν καταβιβάζει Σαμωνᾶν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀποκείρει Μοναχόν· ἀπάγει αὐτὸν εἰς τὴν τοῦ Μαρτινακίου μονήν. ἐποίησε δὲ [338] Κωνσταντῖνον Παρακοιμώμενον, καὶ ἔκτισεν αὐτῷ μονὴν ἐν Νοσιαῖς· καὶ παραγενόμενος ἅμα Εὐθυμίῳ Πατριάρχῃ, ἐνεκαίνισεν αὐτήν.

λα΄. Ὀκτωβρίῳ δὲ μηνὶ Ναυμαχία γέγονεν Ἡμερίου Λογοθέτου μετὰ Δαμιανοῦ καὶ Λέοντος τῶν Ἀγαρηνῶν, στρατηγοῦντος ἐν Σάμῳ Ῥωμανοῦ τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος. ἡττήθη Ἡμέριος, καὶ μόλις διεσώθη, σχεδὸν ἁπάντων τῶν μετ᾽ αὐτοῦ κεκινδυνευκότων·

λβ΄. Κοιλιακῷ δὲ νοσήματι περιπεπτωκὼς Λέων ὁ Βασιλεὺς, εἰς ἀδυναμίαν ἦλθεν ἐσχάτην, ὥστε μόλις δυνηθῆναι αὐτὸν κατὰ τὸν βασιλικὸν τύπον [339] ἐν τῷ τῆς Ἐγκρατείας δημηγορῆσαι· Ὁρᾶτε κατεσκληκότα με, καὶ νόσῳ τρυχόμενον. οὐκέτι τάχα μεθ᾽ ὑμῶν καταλήψομαι τὴν τοῦ Χριστοῦ ἀνάστασιν. γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμὸς εἰς τὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας κηρυλαρεία, καέντων τῶν τοποθεσίων καὶ χαρτοθεσίων τῆς Πατριαρχικῆς σακέλλης. Μαΐῳ δὲ ιά. ἡμέρᾳ γ΄. ἰνδικτιῶνος ιέ. τελευτᾷ Λέων ὁ Βασιλεὺς, Ἀλεξάνδρῳ τῷ αὐτοῦ ἀδελφῷ τὴν βασιλείαν παραδούς· ὃν ἰδὼν, ὥς φασι, πρὸς αὐτὸν ἐρχόμενον, ἔφη, Ἰδὲ ὁ κακὸς καιρὸς μετὰ δέκα τρεῖς μῆνας. πολλὰ δὲ τούτῳ ἐνέσκηψεν ἐκλιπαρήσας τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον φυλάττειν.

rum maximo & Michaela Tzirethone composita, libellum innumeris in Leonem conviciis ac criminibus consertum per Constantinum Rhodium illius scribam contexunt, inque Metatorio projiciunt. Ingressus autem Imperator in majorem Ecclesiam, cum in Metatoriam se recepisset, quo loco preces offerre illi moris erat, libellum offendit, legitque. Quare in magnam animi anxietatem conjectus, ejus injuriæ auctorem perquirebat.

Edit. Paris. pag. 232.

XXX. Contigit autem lunam deliquio laborare. Tum Imperator Pantaleonem Metropolitam Sinadensem accersivit, ut lunaris ejus defectus effectum edoceretur. Dumque ad Imperatorem accedit, sciscitatur ex illo Samonas, *Cuinam defectio illa maleficia futura sit?* Cui ille, *Tibi. Si tamen Junii mensis diem tertium decimum excesseris, nihil deinceps mali patieris.* Ad Imperatorem vero dixit, *Ad eum spectare eclipsis vim, qui secundas ab illo teneret:* atque hoc Leo de fratre suo Alexandro accepit. Verum Tziretho postea Imperatori seorsum confessus est, *Samonam libelli auctorem esse.* Statim ergo Leo Samonam domum suam abire jussit, inque Monachum tonderi: relegatque in Martinacii Monasterium. Constantinum vero Accubitorem facit, ædificavitque ei Monasterium in Nosiis, ac veniens illius Encænia cum Euthymio Patriarcha peregit.

Samonas in ordinem redactus.

Constantinus Accubitor factus.

XXXI. Mense Octobri commissa navalis pugna Hemerio Logothetæ cum Damiano & Leone Agarenis, Sami Prætore Romano, qui postea rerum potitus est. Victus ea congressione Hemerius, ægreque ipse evasit, cunctis propemodum cum eo militantibus in vitæ periculum adductis.

Homerii clades a Saracenis.

XXXII. Porro Imperator cœliaco morbo correptus, eoque in summam redactus invaletudinem, ut vix potuerit Jejuniorum tempore ex Imperatorum more concionem in hæc verba habere. *Videtis me contabuisse & morbo consumptum esse; nec forte ad Christi Resurrectionem vobiscum vitam producam.* Contigit autem incendium in magnæ Ecclesiæ Cerulariis, quo Patriarchalis Sacelli scrinia omnia combusta sunt. Maii undecima, die tertia, Indictione xv. diem obiit Leo Imperator, tradito fratri suo Alexandro, Imperio; quem a se venientem cum vidisset, dixisse fertur, *En malus temporis articulus post tredecim menses.* Etiam vero atque etiam illum rogavit ac obtestatus est, ut Filium suum Constantinum servaret.

Leonis mors.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
ΥΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

Edit. Parif. pag. 233.

IMPERIUM ALEXANDRI
FILII BASILII.

Nicolai restitutio.

I. ALEXANDER imperavit cum Constantino Leonis filio, annum unum, dies viginti-duos. Mittens vero, Nicolaum ex Galacrenis revocavit, deturbatoque Euthymio, eum iterum in Patriarchali folio collocavit. Habito autem in Magnaura concilio, exque Agatho deducto Euthymio, una cum Nicolao sedens, Sacerdotali eum dignitate exuit. Moa vero velut feræ bestiæ in venerandum sacrumque virum insilientes, venerabilem barbam vellicabant, inque cervicem pellebant, aliisque gravissimis modis excruciabant, inscensorem vocantes & adulterum, quique alienam invasisset uxorem. Quæ omnia Vir sanctus & venerabilis placide ac silentio sustinebat. Exilio itaque ad Agathi ædes relegatus, vitaque functus, in Monasterio suo in Urbe sepultus est. Clericus ille Patriarchæ, qui in Magnaura dum mitteretur in exilium canos ei vulserat, domum reversus, ea ipsa hora incendio absumptam invenit, filiamque manibus oreque impeditam, omnique sermonis vi destitutam; quæ & lecto decumbens ad Nicephori usque Imperatoris (magnifici illius Victoris) tempora duravit, in diurnum cibum stipem mendicans.

Euthymii indigna tractatio.

Divina ultio irreligiosi in Euthymium Clerici.

Phocæ.

II. Alexander itaque cum & olim sic comparatum esset, ut molliori vitæ, cupediisque ac venationibus tempus omne addiceret, ob Leonis scilicet fratris suspiciones, nihilque regium agitaret, sed deliciis & impudicitiis incumberet, etiam solus rerum potitus, nullum generosæ indolis specimen edidit, aut dignum memoriæ quicquam egit. Statim enim ac Imperium solus capessivit, Joannem Clericum cognomento Lazanem, Rectorem fecit: qui & paulo post defuncto Alexandro, in Hebdomo pila ludens, male periit.

Alexandri perditi mores.

Joannes Clericus Rector.

III. Similiter quoque Gabrilopulam & Basilitzem Sclabinorum ortum genere vehementer ditavit, ac palatii eos opibus cumulavit. Ferunt sæpius animo agitasse, ut eumdem Basilitzem Imperatorem præficeret, ac Constantino Leonis filio virilia exsecaret: quod illius consilium dissiparunt, viri in Leonem propensiore animo, dum modo teneræ ætatis puerum, modo infirmæ valetudinis esse causarentur. Eo imperante stella Cometes ab Occidente apparuit (Xiphiam appellant ob gladii similitudinem) sanguinisque effusionem in civitate portendere ajebant.

Sodales.

pag. 234.

Cometa Xiphias.

IV. Cæterum Alexander se ipse Impostoribus ac præstigiatoribus dedens, ab eis in eam mentem adductus est, ut Aprum æneum in Circo erectum suum ille signum esse existimaret. Ajebant enim, *Leoni fratri adversari*: ejus porcorum affinem vitam moresque insi-

Alexandri pudenda.

A α΄. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ [140] ἐβασίλευσεν ἔτος ἓν, ἡμέρας κβ΄. σὺν Κωνσταντίνῳ τῷ υἱῷ Λέοντος. ἀποστείλας δὲ ἤγαγε Νικόλαον ἐκ Γαλακρηνῶν, καταγαγὼν τοῦ Πατριαρχείου Εὐθύμιον, καὶ ἐνεθρονίασε τὸν αὐτὸν Νικόλαον τὸ δεύτερον. ποιήσας δὲ σιλέντιον ἐν τῇ Μαναύρᾳ, Ἀλέξανδρος κατήγαγεν ἀπὸ τῶν Ἀγαθοῦ Εὐθύμιον, καὶ ἅμα Νικολάῳ καθισθεὶς, τὴν αὐτοῦ καθαίρεσιν ἐποιήσατο. εὐθὺς δὲ ὥσπερ ἀνήμεροι θῆρες ἐμπεπηδηκότες τοῦ ἱεροπρεποῦς ἀνδρὸς, τὴν σεβασμίαν γενειάδα ἀπέτιλλον, καὶ ἐπὶ τράχηλον ὤθουν, καὶ ἄλλας ἀνυποίστους ποινὰς τούτῳ ἐπέφερον, ἐπιβάτην ἀποκαλοῦντες καὶ μοιχὸν, καὶ ἀλλοτρίᾳ ἐπιπηδήσαντα γυναικί. Ὁ δὲ ἱερὸς ἐκεῖνος ἀνὴρ καὶ αἰδέσιμος πράως B πάντα καὶ ἡσύχως ὑπέφερεν. ὑπερόριος οὖν τοῖς Ἀγαθοῦ σταλεὶς, καὶ τέλει τῷ βίῳ χρησάμενος, ἐν τῇ πόλει θάπτεται εἰς τὴν αὐτοῦ μονήν. Ὁ δὲ τοῦ Πατριάρχου κληρικὸς, ὁ τὰς πολιὰς αὐτοῦ τίλας εἰς τὴν Μαναύραν ἐν τῷ ἐξορίζεσθαι αὐτὸν ὑποστρέψας εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, τὴν αὐτὴν τὴν ὥραν ὁ οἶκος αὐτοῦ πυρκαϊᾷ παρεδόθη ἀοράτῳ. εὗρε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ * ἐπειλημμένην, καὶ κρατηθεῖσαν καὶ τὰς χεῖρας καὶ τὸ στόμα καὶ τὴν λαλιάν. ἥτις καὶ κλινήρης οὖσα διήρκεσε τὴν ἐφήμερον τροφὴν ζητοῦσα μέχρι [141] Νικηφόρου Βασιλέως τοῦ Νικητοῦ.

340.

* παρειμένην, cum Scylitz.

β΄. Ὁ οὖν Ἀλέξανδρος καὶ πάλαι τοῦτο ἔργον ἔχων, τὸ ἀβροδίαιτος εἶναι καὶ τοῖς κυνηγεσίοις προσέχειν διὰ τὰς ὑποψίας τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Λέοντος, C καὶ μηδὲν Βασιλείας ἔργον διαπράττεσθαι, ἀλλὰ τῇ τρυφῇ καὶ ἀσελγείαις σχολάζειν ἠγαπηκὼς, μονώτατος ἄρξας, οὐδὲν γενναῖον ἢ λόγου ἄξιον κατεπράξατο. ἅμα γὰρ τῷ γενέσθαι Μονοκράτωρ, Ἰωάννην Παπᾶν, Λαζάνης τοῦτο ἐπώνυμον, Ραίκτορα πεποίηκεν. ὃς καὶ κακῶς τὸ ζῆν ἀπέρρηξε μετὰ θάνατον Ἀλεξάνδρου ἐν τῷ Ἑβδόμῳ σφαιρίζων.

341.

γ΄. Ὡσαύτως οὖν καὶ Γαβριηλόπουλον καὶ Βασιλίτζην τὸν ἀπὸ Σκλαβησιάνων σφοδρῶς κατεπλούτισε καὶ τοῖς τοῦ παλατίου περιεπλούτισε χρήμασι. φασὶ δὲ καὶ βεβουλεῦσθαι αὐτὸν πολλάκις τὸν αὐτὸν Βασιλίτζην εἰς Βασιλέα προχειρίσασθαι, τὸν δὲ Κωνσταντῖνον τὸν Λέοντος υἱὸν εὐνουχίσαι. ἥτις βουλὴ καὶ διεσκεδάσθη παρὰ τῶν εὐνοούντων τῷ Λέοντι, ποτὲ μὲν ὡς νήπιός ἐστι, ποτὲ δὲ ὡς ἀσθενὴς, ὑποτιθεμένων, D ἐπὶ τούτου ἀστὴρ ἐφάνη κομήτης ἐκ δύσεως, ξιφίαν αὐτὸν ἐκάλουν, ὃν αἱμάτων χύσιν προσημαίνειν ἐν τῇ πόλει γενέσθαι ἔφασαν.

δ΄. Οὗτος Ἀλέξανδρος πλάνοις ἑαυτὸν καὶ γόησιν ἐκδεδωκὼς, ἐπείσθη ὑπ᾽ αὐτῶν, ὡς ὁ ἐν τῷ ἱππικῷ σύαγρος χαλκοῦς ἑστηκὼς, στοιχεῖον αὐτοῦ ἐστι. Λέοντι γὰρ τῷ * αὐτοῦ φασὶν ἀδελφῷ ἀντιμάχεσθαι, χοιρόβιον τὸν ἀνόητον ὑπεμφαίνοντες. ὁ δὲ τούτοις ἀπατηθεὶς, αἰδοῖα καὶ ὀδόντας τῷ χοίρῳ προσανερίωσεν, ὡς λειπομένους αὐτῷ. τῇ τοιαύτῃ οὖν πλά-

* αὐτοῦ

τῷ πεποιθὼς, ἱππικὸν πεποίηκε, καὶ τοὺς ἱεροὺς τῶν ἐκκλησιῶν πέπλους, καὶ τοὺς λαμπτῆρας ἀναλαβὼν, τὸ ἱππικὸν κατεκόσμησε. τὴν τοῦ Θεοῦ τιμὴν τοῖς εἰδώλοις ὁ δείλαιος παρασχών. Διὸ καὶ τὴν τιμὴν παρὰ Θεοῦ ἀπερρίφθη, ὡς τάχιστα.

ε'. Ἡμέριον δὲ Λογοθέτην ἐκ τῆς ἥττης τῶν Ἀγαρηνῶν ὑποστρέψαντα, ἀποστείλας περιώρισεν αὐτὸν ἐν τῇ μονῇ τοῦ παλατίου, ἣ ἐπώνυμον Καμπᾶ, ἐξαπειλησάμενος αὐτὸν ὡς ἐχθρὸν φανέντα ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς Βασιλείας τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Λέοντος. ὁ δὲ περιορισμένος ἐπὶ μῆνας ἕξ, ἐτελεύτησε δεινῶς ὑπὸ θλίψεως κατεργασθείς.

ς'. Ὁ δὲ Ἄρχων Βουλγαρίας Συμεὼν πρέσβεις πρὸς Ἀλέξανδρον ἐξαπέστειλε περὶ τῆς εἰρήνης μηνύων, ὡς ταύτην ἀσπάζοιτο, καὶ τοῦ φιλοφρονεῖσθαι αὐτὸν καὶ τιμᾶσθαι, ὥσπερ δὴ ἐκ καὶ ἐπὶ τοῦ Βασιλέως Λέοντος. ὁ δὲ ἀγνοίᾳ καὶ ἀφροσύνῃ κρατηθεὶς, τοὺς πρέσβεις ἀτίμως ἐξέπεμψεν, ἀπειλαῖς χρώμενος κατὰ Συμεὼν, καὶ καταπλήττειν οἰόμενος. τῆς οὖν εἰρήνης διαλυθείσης, ὅπλα κατὰ Χριστιανῶν κινῆσαι Συμεὼν ἐβουλεύετο.

342. ζ'. Ἀλέξανδρος δὲ ἀριστήσας, καὶ οἰνωθεὶς [30] ἐν τοῖς ὑπὸ Κυνὸς καύμασι, κατῆλθε τῇ τῆς σφαίρας χρήσασθαι παιδιᾷ. ῥομφαίᾳ δὲ θεηλάτῳ πληγεὶς, καὶ ἀνελθὼν, αἵματος αὐτοῦ πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ αἰδοίων καταφερομένου, μετὰ δύο ἡμέρας ἐτελεύτησε, μηνὶ Ἰουνίῳ ς'. ἡμέρᾳ κυριακῇ ἰνδικτιῶνος πρώτης, ἐπιτρόπους καταλιπὼν Νικόλαον Πατριάρχην καὶ Στέφανον Μάγιστρον καὶ Ἰωάννην Μάγιστρον τὸν Ἐλαδᾶν, καὶ Ἰωάννην Ῥαίκτορα καὶ Εὐθύμιον καὶ τὸν Βασιλίτζην καὶ τὸν Γαβριηλόπουλον, τὴν Βασιλείαν τῷ υἱῷ Λέοντος Κωνσταντίνῳ παραδούς. ἀπέθετο δὲ Ἀλέξανδρον ἐν τοῖς τάφοις τῶν Βασιλέων, καὶ ἐτέθη μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Βασιλείου.

augures. Hoc ergo deceptus errore, pudenda denteſque porco, qui deſiderabantur, inſtaurari curavit. Eadem erroris fallacia, Equeſtri edito certamine, ſacris Eccleſiarum aulæis & candelabris Circum ornavit; Dei honorem, miſer, Idolis tribuens. Unde & cito divina ultione honorem amiſit.

Rerum ſacrarum abuſu, divina ultio.

V. Hemerium Logothetam ab Agarenica clade reverſum, in Palatii Monaſterium Campa dictum relegavit, ei minitatus, ut qui Leone ejus fratre Imperatore, iniquior ipſi hoſtiſque extitiſſet. Qua ille per menſes ſex ſequeſtratione, nimio mœrore ex caſus atrocitate confectus, extinctus eſt.

Hemerii deportatio ac interitus.

VI. Symeon Bulgariæ Princeps, miſſis ad Alexandrum Legatis, de pace ſignificat; *Illi ſe ſtudere, & ut ſe ille demereatur ac colat, velut Leone Imperatore*. Alexander dementia ac inſipientia actus, Legatos contumelioſe dimittit, minisque adhibitis, quibus incuſſurum ſe Symeoni terrorem exiſtimaverit. Soluta ergo pace, Symeon arma movere adverſus Chriſtianos cogitabat.

Spreti Bulgarorum Legati.

VII. Cæterum Alexander large pranſus vinoque ingurgitatus ſub Caniculæ ardoribus, cum ad pila ludendum deſcendiſſet, Deo ultore percuſſus, multoque per nares & veretrum cruore fuſo, poſt biduum vivis exceſſit, menſis Junii VI. die Dominica, Indictione prima; Tutoribus relictis Nicolao Patriarcha & Stephano Magiſtro, Joanneque Magiſtro Elada & Joanne Rectore, & Euthymio & Baſilitze & Gabrilopulo, tranſlato in Conſtantinum Leonis Filium Imperio. Illatus Alexander Imperatorum ſepulchris, ac cum Baſilio patre conditus eſt.

Alexandri mors infamis.

Conſtantino puero additi Tutores.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΥΙΟΥ ΛΕΟΝΤΟΣ.

Edit. Paris. pag. 235.

CONSTANTINI LEONIS FILII IMPERIUM.

Constantinus Imperator, & Tutores.

I. CONSTANTINUS, Leone patre mortuo, adhuc puer (septimum quippe agebat ætatis annum) ab Alexandro patruo, in Imperio sub Tutoribus relinquitur. Sub illis itaque ac cum matre sua imperavit annos septem: cum Romano socero, illique subjectus, annos alios sex supra viginti: solus denique Imperium rexit annos quindecim. Atque adeo ejus Imperii tempus omne, annorum quinque supra quinquaginta spatio concluditur.

Nicolaus Patriarcha Tutorum potissimus.

Arrepta itaque Nicolaus Patriarcha Aulæ potestate (ut qui ipse Tutor cum Magistro Stephano & Joanne Elada, ipso pariter Magistro, erat) Reip. prospiciebat: quotidieque rebus ad Imperium spectantibus sedulo operam navabat.

Constantinus Dukas ad Imperium vocatus.

II. Eo igitur Reip. statu, ac cum sic Romanum administraretur Imperium, quidam ab Urbe Constantino Duci Scholarum Domestico, quem ut virum fortem ac catum, probeque gerendo Imperio parem gnavumque diligerent, ut adesset, significant; Fore nimirum ut nullo labore rerum in se summam transferret.

pag. 236.

A Nicolao Patriarcha vocatum ferunt.

Non desunt autem, qui dicant, etiam Nicolaum Patriarcham, cum nesciret Alexandri testamento se Tutorem relictum, negotii partibus Artabasdo concreditis, cui Sacerdotali munere interdictum fuerat, ad Constantinum Ducis filium scripsisse, hortantem ut ad capessendum Imperium sese Byzantium conferret: ob easque latas litteras id muneris consecutus est, ut percelebris Sophiæ Sacerdotum Princeps esset:

Andreas pictor celebris.

Andreæ scilicet pater, qui nostra ætate pingendi artem præ Apelle & Agatharco, Heraclideque & Philœno Byzantiis majore cultu provexit ac nobilitavit.

Pictores clari.

Constantini Ducis in Urbe ingressus.

III. Porro Constantinus, ut qui jam ante Imperium somniaret, statim acceptis litteris in Urbem involat, lectis militibus stipatus, nec ipsa multitudine spernendis; noctuque per Michaelis Protovestiarii haud procul ab Arce ostiolum ingressus, in soceri sui Gregoræ ædibus cum sociis insomnis permansit. Nicetas vero A secretis, qui postea Protonotarius fuit, Constantini adventum Constantino Patricio & Monacho Eladico nuntiavit; amboque eadem nocte ad Constantinum Ducem accesserunt; con

A α΄. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ [343] δὲ, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τελευτήσαντος Λέοντος, παῖς ἔτι τυγχάνων ἕβδομον γὰρ εἶχε τῆς ἡλικίας ἔτος, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου θείου αὐτοῦ ἐν τῇ Βασιλείᾳ καταλέλειπτο, ὑπὸ ἐπιτρόπους πλῶν. ἐβασίλευσεν οὖν ὑπὸ τῶν αὐτοῦ ἐπιτρόπων, καὶ σὺν τῇ μητρὶ ἔτη ἑπτά. ἅμα δὲ Ῥωμανῷ πενθερῷ αὐτοῦ, ὢν ἐν ὑποταγῇ, ἕτερα ἔτη κϛ΄. Μονοκράτωρ δὲ ἔτη πεντεκαίδεκα. ὡς εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς Βασιλείας αὐτοῦ ἔτη νε΄. Λαβόμενος οὖν τῆς τοῦ παλατίου ἐξουσίας ὁ Πατριάρχης Νικόλαος, ὡς καὶ αὐτὸς ἐπίτροπος ὢν σὺν τῷ Μαγίστρῳ Στεφάνῳ, καὶ τῷ Ἐλαδᾷ Ἰωάννῃ Μαγίστρῳ καὶ αὐτῷ, τὴν τῶν κοινῶν πρόνοιαν ἐποιεῖτο, καὶ τὴν φροντίδα εἶχε τῶν τῇ Βασιλείᾳ πραγ- B μάτων ἀνηκόντων ὁσημέραι.

β΄. Ἐν τούτοις οὖν τῆς Βασιλείας οὔσης, δηλοῦται Κωνσταντίνῳ τῷ Δουκὶ Δομεστίκῳ τυγχάνοντι τῶν σχολῶν, παρά τινων τῶν ἐν τῇ πόλει μεγιστάνων φιλούντων αὐτὸν ὡς ἀνδρεῖον καὶ νουνεχῆ, καὶ καλῶς δυνάμενον τὴν βασίλειον κυβερνᾶν, εἰσελθεῖν, καὶ ταύτης ἐγκρατὴς γενέσθαι ἀπονητί. ὡς δέ τινες [344] καὶ Νικόλαος Πατριάρχης ἠγνοηκὼς, ὡς κατ' ἐπιτροπὴν Ἀλεξάνδρου αὐτῷ ἐγκεχείριστο τὰ τῆς ἐξουσίας ἐπιτροπεῖν, Ἀρταβάσδῳ ἐγχειρίσας, [345] ᾧ τὸ ἱερατεύειν ἀπείργητο, ἐξαπέστειλε πρὸς τὸν τοῦ Δουκὸς Κωνσταντῖνον, παρακελευόμενος εἰσεληλυθέναι τῇ Βασιλίδι, ὡς τῆς βασιλείας ἐπιλάβηται. ὃς διὰ τὴν C τῶν γραμμάτων ἐξαπόρθμευσιν, τῆς περιωνύμου Σοφίας πρῶτος τῶν ἱερωμένων κεκλήρωται. Οὗτος γὰρ γεννήτωρ Ἀνδρέου τοῦ ἐν χρόνοις τοῖς καθ' ἡμᾶς τὴν τῆς ζωγραφικῆς τέχνην εἰς ἄκρον ἐλάσαντος, ὑπὲρ Ἀπελλῆς καὶ Ἀγάθαρχος, Ἡρακλείδης τε καὶ Φίλονος οἱ Βυζάντιοι καθεστήκεσαν. ὁ δὲ, ἅτε καὶ πρότερον αὐτὴν ὀνειροπολῶν, καὶ τοῦ στέφους ἀεὶ ἱέμενος, ὡς εἶχε τάχους τὴν Βασιλεύουσαν κατέλαβεν ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ τῶν στρατευμάτων ἐγκρίτοις, ἱκανοῖς οὖσι. καὶ νυκτὸς διὰ παραπυλίδος εἰσελθὼν τοῦ Πρωτοβεστιαρίου Μιχαὴλ, οὔσης πλησίον Ἀκροπόλεως, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Γρηγορᾶ ἄϋπνος μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ διετέλεσε. Νικήτας δὲ Ἀσηκρῆτις, ὁ μετὰ ταῦτα Πρωτονοτάριος γεγονὼς, τὴν Κωνσταντίνου ἄφιξιν τῷ Πατρικίῳ Κωνσταντίνῳ καὶ Μοναχῷ τῷ Ἐλαδικῷ κατεμήνυσε. καὶ ἄμφω τῇ αὐτῇ νυκτὶ πρὸς τὸν Δοῦκα Κωνσταν-

τῖνον

343. 344. 345.

τῖνον παρεγένοντο, καὶ βουλὴν ποιησάμενοι, ὕπω τῆς ἡμέρας καταλαβούσης, μετὰ λαμπάδων καὶ λαοῦ πολλοῦ καὶ ὄχλου, τὴν τοῦ ἱπποδρόμου πύλην καταλαμβάνουσι, Κωνσταντῖνον εὐφημοῦντες ὡς Βασιλέα· ἔνθα δὴ ὁ τούτου Ἱπποκόμος λογχευθεὶς παρὰ τῶν ἐντὸς τῶν τοῦ ἱπποδρόμου πυλῶν ἀνῃρέθη. μὴ δεχθεὶς οὖν ἐκεῖσε ὁ Κωνσταντῖνος, ἀλλ᾽ ἀποσοβηθεὶς, ὥσπερ ὑπό τινος ἐκβακχευόμενος δαίμονος, καὶ μὴ ἐρρωμένως ἔχων τὸν λογισμὸν τῷ τῆς βασιλείας ἔρωτι, [346] ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ ὑπεχώρησε, στυγνός τε καὶ κατηφὴς, κακὸν οἰωνὸν τὴν τοῦ Ἱπποκόμου κρίνας σφαγήν. ἐκεῖθεν οὖν εὐφημούμενος, ἦλθε μέχρι τῆς Χαλκῆς, καὶ διὰ τῆς Σιδηρᾶς πόρτης τῆς αὐτῆς Χαλκῆς εἰσεληλυθὼς, μέχρι τῶν Ἐξκουβίτων παρεγένετο. ὁ οὖν Μάγιστρος Ἰωάννης ὁ Ἐλαδᾶς ἐκλογὴν [347] τῶν τε τῆς ἑταιρείας καὶ τῶν ἐλατῶν ποιησάμενος, μεθ᾽ ὅπλων τούτους ἀπέστειλε κατὰ τοῦ Δουκός. Ἐλθόντων οὖν μέχρι τῆς Χαλκῆς, καὶ πολέμου συστάντος, πολλοὶ ἐξ ἀμφοτέρων ἔπεσον τῶν μερῶν, ἔργον ἐκεῖσε μαχαίρας γενόμενοι· καὶ τοσοῦτον, ὥστε τὸν τόπον ἐνλιμνασθῆναι τῷ αἵματι ποταμηδὸν καταρρέοντι. Ἀνῃρέθη δὲ καὶ Γρηγορᾶς ὁ υἱὸς τοῦ Δουκός, καὶ Μιχαὴλ ὁ ἐξάδελφος αὐτοῦ, καὶ ὁ Κουρτίκης ὁ ἐξ Ἀρμενίων. Ταῦτα ὁ Δοὺξ Κωνσταντῖνος μαθὼν, ταραχῆς ὅτι πλείστης γενομένης, τὸν * ἵππικον ἐξήλαυνεν. Ὁ δὲ τῶν ἐκεῖσε ὑπεστρωμένων καπλωθεισῶν πλαξὶν, εἰς γῆν τὸν ἐπιβάτην κατέβαλεν. Ἐπεὶ δέ τις αὐτὸν κατὰ γῆς ἐρριμμένον καὶ μεμονωμένον κατέλαβεν (οἱ γὰρ ἄλλοι διεσκεδάσθησαν ἅπαντες) ξίφει τὴν τούτου ἀπέτεμε κεφαλὴν, ἥτις τῷ Βασιλεῖ προσενήνεκται ἀναφανὴς ἅπασι, τῆς ἀπάτης εἰς ἀποτρόπαιον. τὸ δὲ τοιοῦτον αὐτοῦ ἐγχείρημα κατά τινα καὶ ἄλλον τρόπον ἐδεδήλωτο. Νικόλαος γάρ τις τὰς ἐν Χαλδίᾳ τῶν δημοσίων εἰσπράξεις ἐμπεπιστευμένος, εἰς Συρίαν ἀφίκετο, τῆς καθ᾽ ἡμᾶς εὐσεβείας ἔξαρνος γεγονώς· ὃς ἐκεῖσε διατρίβων, ἀστρονομίας, ἢ ἀστρολογίας τινὸς μᾶλλον, μετεποιεῖτο. οὗτος ἐν μελανοβαφεῖ γράψας ὑφάσματι, ἀπεστάλκει τοῦτο πρὸς τὸν Λογοθέτην Θωμᾶν, οὗ δὴ ῥυφθέντος ἐν ὕδατι παρὰ Μανουὴλ τοῦ τῶν Ἀγαρηνῶν ἑρμηνέως, τὰ ἐν αὐτῷ πεφανέρωται γράμματα, Μὴ φοβηθῆτε [348] ἀπὸ τοῦ πυρροῦ πετεινοῦ τοῦ Δουκός· νεωτερισθήσεται γὰρ ἀφρόνως, καὶ εὐθέως ὀλοθρευθήσεται.

δ΄. Τούτων οὖν οὕτω τελεσθέντων, Γρηγορᾶς ὁ τούτου πενθερὸς μετὰ Λέοντος, ὃν Χοιροσφάκτην ὀνομάζουσι, τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ προσέφυγον· οὓς καὶ βίᾳ ἐκεῖσε ἀποσπάσαντες, ἀπέκειραν Μοναχοὺς ἐν τῇ τῶν Στουδίου μονῇ. Κωνσταντῖνον δὲ τὸν Ἐλαδικὸν βουνεύροις τύψαντες, ῥάκη τε περιβαλόντες, καὶ ὄνῳ καθίσαντες διὰ μέσης τῆς πόλεως ἐθριάμβευσαν, καὶ ἐν τῇ τοῦ Δαλμάτου ἀπαγαγόντες μονῇ, [349] ἐγκατάκλειστον τὴν καταδίκην πεποιήκασι· Λέοντα δὲ τὸν Κατακαλίτην καὶ Ἀβεσσαλὼμ τὸν τοῦ Ἀροτρᾶ ἐκτυφλώσαντες, ἐν ἐξορίᾳ παρέπεμψαν. Κωνσταντῖνον δὲ τὸν τοῦ Εὐλαμπίου υἱὸν, καὶ ἑτέρους σὺν αὐτῷ Φιλόθεος Ὕπαρχος ὁ τοῦ Λαμπούδη ἐν τῇ τοῦ ἱππικοῦ σφενδόνῃ ἀπέτεμε. Οὐ μικρὸν δὲ διερευνησάμενοι περὶ Νικήτα Ἀσηκρῆτις καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Λιβὸς, ἀχ εὗρον αὐτοὺς, ὡς χρησαμένους φυγῇ· τὸν δὲ Αἰγίδην ἐκεῖνον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ πολλοὺς καὶ ἀνδρείους ὄντας, ἀπό τε τῆς ἐν Χρυσοπόλει Δαμάλεως καὶ μέχρι τοῦ

* τὸν ἵππον. Zon. &c.

sertoque consilio, cum necdum illuxisset, cum facibus militumque non levi armatæ manu & turba, Circi portam occupant, ac Constantinum faustis acclamationibus Imperatorem salutant. Ibi ejus Equiso a præsidiariis iisque qui intra portas erant, lanceæ confixus interiit. Haud itaque illic receptus Constantinus, sed repulsus, velut dæmonis cujusdam afflatu furiis actus, nec præ Imperii cupiditate, mentis satis compos, in Circum se tristis vultuque demisso subducit, malum omen reputans, quod Equisonem necatum amiserit. Illinc itaque, faustis acclamationibus prosequentibus, ad Chalcem usque venit; perque ejusdem Chalces portam Ferream, ad Excubitorum usque stationem evasit. Interim Magister Joannes Eladas, ex sodalitatibus classiariisque delectu habito, armis instructos adversus Ducem misit. Ad Chalcem usque cum venissent, consertoque prælio, multi utrinque gladiis perempti ceciderunt; ingensque adeo strages fuit, ut & sanguinis rivi instar fluminis stagnarent. Occisus est & Gregoras Ducis filius, & Michael ejus consobrinus, nec non Curtices Armenius. Hæc videns Constantinus Dux, cum maxima esset turbatio, equum impulit. Ille, in lapideis tabulis, quibus locus constratus erat, collapsus, sessorem excussit. Quem in terram projectum solumque derelictum quispiam offendens (alii enim dispersi ac palantes erant) ejus caput gladio abscidit, inque omnium oculis, ad vulgi errorem depellendum, Imperatori detulit. Ejuscemodi Ducis aggressio per alium quoque modum innotuerat. Nempe Nicolaus quidam publicanus in Chaldia, publicisque vectigalibus præfectus, Christianæ ejurata religione, in Syriam se receperat. Illic agens, Astronomiæ, seu magis Astrologiæ cuidam, operam dabat. In nigro itaque linteo scribens, ad Thomam Logothetam miserat; quo aqua eluto a Manuele Agarenorum Interprete, apparuerunt quæ in eo erant exaratæ litteræ, in hanc sententiam, *Ne timueritis a Duce ruffa volucre. Stulte enim res novas molietur, & statim peribit.*

IV His itaque eum in modum peractis, Gregoras Constantini socer, cum Leone Chœrosphacta, quem vocant, in sanctam Dei Sophiam, sic dictam Ecclesiam, confugerunt: quos inde vi extractos, in Studii Monasterio Monachos detonderunt: Constantinum vero Eladicum nervis bubulis cæsum, vilibusque ac laceris vestibus indutum, asinoque impositum, per mediam Urbem traducentes, in Dalmatæ Monasterio, lata sententia inclusum agere statuerunt. Leonem vero Catacalitam & Abessalonem Arotræ filium excæcatos, in exilium miserunt. Constantinum Eulampii filium aliosque cum eo Philotheus Lampudes Urbis Præfectus ad Circi metam gladio obtruncavit. De Niceta A secretis & Constantino Libe non exigua facta perquisitio: haud tamen inventi sunt, quod fugæ saluti consuluerant. Ægidam vero virum spectabilem sociosque, qui plures ac viri fortes essent, a Damali (Vacca scilicet)

Constantini repulsa & cædes.

Edit. Paris. pag. 237.

Astrologi de Constantini defectione vaticinatio.

Conjuratorum pœna.

quæ est Chrysopoli, ad Leucatam atque, lignis geminis (id est, furcis) omnes suspendit. Procerumque plures ac Senatorii ordinis viros, per id tempus Tutores isti immani sævitia innoxiosque peremissent, ni Judicum quidam, ab injusto eos conatu ac mente retraxissent, cum dicerent, *Quid vero vos, Imperatore adhuc puero, ejusque injussu talia audetis patrare?* Ducis itaque uxorem detonsam, in illius domum in Paphlagonia dimiserunt, ejusque filium Stephanum castraverunt,

Edit. Paris. pag. 238.

Bulgari Symeonis cassa expeditio.

V. Mense Augusto Symeon Bulgariæ Princeps, expeditione adversus Romanos suscepta cum numeroso fortique exercitu Constantinopolim venit; obsessaque Urbe, ac vallo a Blachernis ad Chrysem portam ducto, illius facili negotio potiundæ, spe elatus erat. Perspecta tamen mœnium firmitate, populique ac præsidiariorum multitudine, nec non balistarum aliorumque omnis generis tormentorum copia, spe frustratus, ad Hebdomum recedit, pacis fœdera petens. Fuit res Tutoribus gratissima: missusque a Symeone illius Magister Theodorus, qui de pace colloqueretur. Nicolaus vero Patriarcha & Stephanus & Joannes Magister assumpto Imperatore, ad Blachernas usque profecti, ambos Symeonis filios introduxerunt, ac cum Imperatore in Palatio epulis acceperunt. Nicolao Patriarcha ad Symeonem egresso, ille caput ei modeste inclinavit: fusaque super eum precatione, stemmatis loco, capitis sui operimentum, ejus capiti, ut ferunt, Patriarcha injecit. Amplissimis itaque immensisque excepti muneribus Symeon ac filii, cum de pace inter eos non satis convenisset, in patriam domumque redierunt.

Zoes in Aulam restitutio, aliorumque ejectio.

VI. Constantino igitur Imperatore, velut qui puer esset, matrem suam identidem requirente (quam Alexander dudum Aula ejecerat) eam rursus in Palatium revocant. Rerum itaque potita, nactaque civilium administrationem, Constantinum Accubitorem, & Constantinum Anastasiumque germanos fratres Gongulios vocatos, in Aulam accersit: Joannisque Eladæ consilio, Alexandri Imperatoris asseclas, ea removet; Joannem Rectorem, sicque nuncupatum Gabrilopulum & Basilitzem, aliosque. Porro Augusta Dominicum Hetæriarcham præficit. Magister Eladas morbo correptus, ac a Medicis depositus, e Palatio secedens, ad Blachernas venit; ibique morbo ingravescente, fato functus est. Dominici Hetæriarchæ consilio Zoe Nicolaum Patriarcham cum suis Aula removet, irascentis specie suam ipsius jubens curare Ecclesiam. Nec multo post, Constantinus Accubitor Dominicum Hetæriarcham apud Augustam accusat, ut qui rerum summam in fratrem suum transferre cogitaret. Simulate igitur Patricii dignitate ornantes, cum ex more in Templum precibus communicandus descendisset, domi manere jussere. Ejus loco præfecit Zoe Fœderatorum turmis Joannem Garidam; Damianum vero Eunuchum, Excubiarum Drungarium creavit. Dominicus frustra lugens ac quiritans, domum se recepit.

Nicolaus Patriarcha Aula ejectus.

pag. 239.

Patriciorum inauguratio.

VII. Cæterum Symeone Bulgaro

A Λευκάτῃ διδύμοις ξύλοις πάντας ἀνεσκολόπισε. καὶ πολλοὺς ἂν τῶν ἐν τέλει τότε ἀνηλεῶς καὶ ἀναιτίως οἱ λεγόμενοι οὗτοι Ἐπίτροποι ἀπέκτειναν, εἰ μή τινες τῶν δικαστῶν τούτους τῆς ἀδίκου ὁρμῆς ἀνεχαίτισαν, εἰπόντες αὐτοῖς· ὡς παιδὸς ὄντος τοῦ Βασιλέως, πῶς ἄνευ τῆς αὐτοῦ κελεύσεως τοιαῦτα τολμᾶτε διαπράττεσθαι; τὴν τοῦ Δουκὸς οὖν γυναῖκα ἀποκείραντες εἰς τὸν ἐν Παφλαγονίᾳ οἶκον αὐτῆς ἐξαπέστειλαν, εὐνουχίσαντες καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς Στέφανον.

ε΄. Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ Συμεὼν ὁ Βουλγαρίας ἄρχων ἐκστρατεύσας κατὰ Ῥωμαίων σὺν ὄχλῳ βαρεῖ, κατέλαβε τὴν ΚΠ. καὶ δὴ παρακαθίσας αὐτῇ χάρακα περιέβαλεν, ἀπό τε Βλαχερνῶν, καὶ μέχρι τῆς λεγομένης B Χρυσῆς πόρτης, ἐλπίσι μετέωρος ὢν, ὡς ἀπόνως ταύτην ἑλεῖν. ἐπεὶ δὲ τήν τε τῶν τειχῶν κατέμαθεν ὀχυρότητα, τήν τε ἐκ τοῦ πλήθους καὶ τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν πετροβόλων καὶ τοξοβόλων ὀργάνων ἀσφάλειαν, τῶν ἐλπίδων σφαλεὶς, ἐν τῷ λεγομένῳ Ἑβδόμῳ ὑπέστρεψεν, εἰρηνικὰς σπουδὰς αἰτησάμενος. τῶν δὲ Ἐπιτρόπων ἀσμενέστατα ἀποδεξαμένων, ἀποστέλλει Συμεὼν Θεόδωρον Μάγιστρον αὐτοῦ συλλαλῆσαι τὰ τῆς εἰρήνης, ἀναλαβόμενοί τε ὅ τε Πατριάρχης Νικόλαος καὶ Στέφανος καὶ Ἰωάννης ὁ Μάγιστρος τὸν Βασιλέα, ἦλθον μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, [350] καὶ εἰσήγαγον τοὺς δύο υἱοὺς τοῦ Συμεὼν, καὶ συνειστιάθησαν τῷ βασιλεῖ ἐν τῷ παλατίῳ. Νικόλαος δὲ ὁ Πατριάρχης ἐξῆλθε πρὸς Συμεὼν, ᾧ C τινι τὴν κεφαλὴν ὑπέκλινε Συμεών. Εὐχὴν οὖν ὁ Πατριάρχης ποιήσας, ἀντὶ στέμματος, ὡς φασὶ, [351] τὸ ἑαυτοῦ ἐπιῤῥιπτάριον τῇ αὐτοῦ ἐπέθετο κεφαλῇ· δώροις οὖν ἀμέτροις καὶ μεγίστοις φιλοφρονηθέντες ὅ, τε Συμεὼν καὶ οἱ τούτου υἱοὶ, εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ὑπέστρεψαν, ἀσύμφωνοι ἐπὶ τῇ εἰρημένῃ εἰρήνῃ διαλυθέντες.

ς΄. Τοῦ Βασιλέως οὖν Κωνσταντίνου, ἅτε παιδὸς ὄντος καὶ τὴν ἰδίαν μητέρα ἐπιζητοῦντος. ἤδη γὰρ ταύτην κατήγαγεν Ἀλέξανδρος ὁ Βασιλεὺς, ἀναβιβάζουσιν αὐτὴν πάλιν. αὕτη οὖν περικρατὴς γενομένη τῆς βασιλείας, ἀναβιβάζει εἰς τὸ παλάτιον Κωνσταντῖνον Παρακοιμώμενον καὶ Κωνσταντῖνον καὶ Ἀναστάσιον αὐταδέλφους τοὺς Γογγυλίους λεγομένους· καὶ τῇ βουλῇ Ἰωάν- D νου τοῦ Ἐλαδᾶ καταβιβάζουσι τοὺς οἰκείους τοῦ Ἀλεξάνδρου Βασιλέως, Ἰωάννην τὸν Ῥαίκτορα καὶ τὸν λεγόμενον Γαβριλόπουλον, καὶ Βασιλίτζην καὶ τοὺς λοιπούς. προχειρίζεται δὲ ἡ Αὐγοῦστα Δομίνικον Ἑταιρειάρχην. Μάγιστρος δὲ ὁ Ἐλαδᾶς νόσῳ περιπεσὼν, καὶ ἀπαγορευθεὶς παρὰ τῶν ἰατρῶν, κατελθὼν ἐκ τοῦ παλατίου, καὶ ἐν ταῖς Βλαχέρναις παραγενόμενος, ὑπὸ τῆς νόσου βαρυνθεὶς τελευτᾷ. συμβουλῇ Δομινίκου Ἑταιρειάρχου καταβιβάζει Ζωὴ Νικόλαον Πατριάρχην ἅμα τοῖς μετ' αὐτοῦ, μετ' ὀργῆς τὰ τῆς ἰδίας Ἐκκλησίας φροντίζειν εἰποῦσα. οὐ μετ' οὐ πολὺ, Κωνσταντῖνος Παρακοιμώμενος διαβάλλει τῇ Αὐγούστῃ Δομίνικον Ἑταιρειάρχην, ὡς τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον εἰς τὸν E ἑαυτοῦ ἀδελφόν. καὶ τοῦτον ἐν προφάσει Πατρίκιον ποιήσαντες, κατελθόντα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ἔθος, εὐχὴν λαβεῖν, οἴκοι μένειν παρεκελεύσαντο. προεβάλλετο δὲ Ζωὴ Ἰωάννην τὸν [352] Γαριδᾶν Ἑταιρειάρχην, καὶ Δαμιανὸν εὐνοῦχον τῆς Βίγλης Δρουγγάριον. Δομίνικος δὲ ἀπῆλθεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἀνόνητα ὀλοφυρόμενος.

ζ΄. Τοῦ δὲ Βουλγάρου Συμεὼν τὴν Θρᾳ-

κιν πάλιν λαϊζομένη, ἐν φροντίδι οὔσης τῆς Αὐγούστης καὶ τῶν ἐν τέλει ὅπως αὐτὸν τῆς ἀλαζονείας παύσωσιν, ᾐτήσατο Ἰωάννης ὁ Βογᾶς γενέσθαι Πατρίκιος, ὑποσχόμενος κατ' αὐτοῦ ἀγαγεῖν Πατζινάκας. τῆς αἰτήσεως δὲ τυχὼν, δῶρά τι λαβὼν, εἰς τὴν Πατζινάκων ἀπῄει χώραν· καὶ δὴ συνταξάμενος, ὁμήρους ἐκεῖθεν λαβὼν, ἤγαγεν ἐν τῇ πόλει, συνθεμένων Πατζινάκων διαπεράσαι, καὶ τὸν Συμεὼν καταπολεμῆσαι. [353] παρεγένετο δὲ τότε ἐν τῇ πόλει καὶ Ἀσώτιος, [353] ἀνὴρ ἐπὶ ῥώμῃ ὀνομαστότατος, υἱὸς ὢν τοῦ Ἄρχοντος τῶν ἀρχόντων, ὅν φασι σιδηρᾶν ῥάβδον ἐκ τῶν ἄκρων ἑκατέροις κρατοῦντα χερσὶ τῇ ὑπερβαλλούσῃ δυνάμει διακάμπτειν, καὶ πρὸς τὸ κυκλικὸν σχῆμα μετάγειν, τῆς ἀντιτύπου τοῦ σιδήρου φύσεως τῇ βίᾳ τῶν χειρῶν ὑπεικούσης· ὃν παραγενόμενον ἡ Δέσποινα μετὰ πολλῆς τιμῆς ὑπεδέξατο, καὶ πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ἐξέπεμψεν.

η'. Σεπτεμβρίῳ δὲ μηνὶ ἰνδικτιῶνος τρίτης Παγκρατούκας ὁ Ἀρμένιος τὴν Ἀδριανούπολιν τῷ Συμεὼν προδέδωκεν, ἥτις τὸ πρὶν μὲν Ὀρεστιὰς ἐκαλεῖτο, ἐξ Ὀρέστου υἱοῦ Ἀγαμέμνονος, ὃς ζήλῳ δικαίῳ τῆς τῶν πρὸς τὸν πατέρα Κλυταιμνήστρας δολοφονίας, ταύτην σὺν Αἰγίσθῳ ἀποκτείνας, λίαν ἐκμέμηνε· καὶ ἐν τῇ συνελεύσει Ἕβρου, Ἄρζου τε καὶ Ἀρτάκου τῶν τριῶν ποταμῶν γε λουσάμενος, τῆς νόσου ἀπήλλακτο· ἔνθα ταύτην οἰκοδομήσας, ἐπὶ τῷ ἰδίῳ ὀνόματι κέκληκεν· Ἀδριανὸς δὲ Καῖσαρ εὐκτίστοις οἰκήμασιν αὐτὴν μεγαλύνας, πόλιν Ἀδριανοῦ μετακέκληκεν. αὕτη τρεῖς ἡμέρας παρὰ ἀνδρὸς εὐζώνους ἐν διόδῳ Φιλιππουπόλεως σταδιάζεται, ἐγκαλισμένη τῷ ὄρει τῷ Αἵμῳ, παρ' ᾧ οἱ τρεῖς ποταμοὶ συμβάλλονται τὸ ὄμβριμον ὕδωρ. μετ' οὐ πολὺ ἀπεστάλη Βασίλειος Πατρίκιος καὶ Κανίκλης, καὶ Νικήτας Πρωτοσπαθάριος ὁ Ἐλαδικὸς παρὰ Ζωῆς μετὰ δώρων πολλῶν, καὶ ἀντεπαρέλαβε πάλιν αὐτήν.

θ'. Ἦλθεν δὲ ὁ Δαμιανὸς Ἀμηρᾶς εἰς Στρόβηλον νῆσον μετὰ πλοίων πολεμικῶν, καὶ πολλῆς τῆς δυνάμεως· καὶ ταύτην παρέλαβεν ἄν, εἰ μὴ νοσήσας ἐτελεύτησεν, ὑποστρεψάντων διακενῆς τῶν Σαρακηνῶν. οἱ δὲ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἀθηνῶν οἰκήτορες συνεχῶς ἐπηρεαζόμενοι παρὰ Χασὲ υἱοῦ τοῦ Ἰούβη, τὴν αὐτοῦ ἀσωτίαν καὶ ἀπληστίαν μὴ ἐνεγκόντες, λίθοις τοῦτον βάλλοντες ἀνεῖλον κακῶς [354] ἔνδοθεν τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ ἐν Ἀθήναις ναοῦ. [354]

ι'. Βλέπουσα δὲ Ζωὴ Βασίλισσα τὴν ἔπαρσιν Συμεὼν, καὶ τὴν κατὰ τῶν Χριστιανῶν αὐτοῦ ἐπίθεσιν, βουλὴν μετὰ τῶν ἐν τέλει βουλεύεται, ἀλλάγιον καὶ εἰρήνην μετὰ τῶν Ἀγαρηνῶν διαπράξασθαι· διαπεράσαι δὲ πάντα τὸν τῆς ἀνατολῆς στρατὸν πρὸς τὸ καταπολεμῆσαι καὶ ἀφανίσαι τὸν Συμεών.. Ἀπεστάλη οὖν ἐν Συρίᾳ ἐπὶ τὸ ποιῆσαι ἀλλάγιον Ἰωάννης Πατρίκιος ὁ Ῥοδινὸς καὶ Μιχαὴλ ὁ Τοξαρᾶς· οὗ γεγονότος, τὴν συνήθη τῆς ῥόγας διανομὴν ποιησάμενοι ἐν τοῖς τάγμασι, ταῦτα δὲ ἀναλαβόμενοι σὺν τοῖς θέμασι πρὸς τὴν Θρᾳκῴαν γῆν διεπέρασαν, Λέοντος Μαγίστρου τοῦ Φωκᾶ Δομεστίκου τῶν σχολῶν τυγχάνοντος, ᾧ ἀνδρείᾳ μᾶλλον ἢ ἐπιστατικὴ φρόνησις προσανέκειτο. ἐξαγαγόντων οὖν τὰ σεβάσμια καὶ ζωοποιὰ ξύλα Κωνσταντίνου Πρωτοπαπᾶ τοῦ παλατίου, τοῦ Κεφαλᾶ λεγομένου, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Βαλελίας ἐν τῇ Θρᾴκῃ, ἅπαντες

Incerti Continuat. Constant. Porphyrog.

lterum Thraciam infestante, Augusta Proceribusque anxiis, quo pacto hominis arrogantiam compescerent, rogavit Joannes Bogas ut Patricius crearetur; Patzinacas adversus eum se conducturum pollicitus. Voti compos effectus, acceptisque muneribus, ad eos iter contendit. Ac vero icto fœdere, indeque acceptis obsidibus, cum illis in Urbem rediit; Patzinacibus transmisso Istro Symeonem se debellaturos pollicentibus. Venit vero etiam eo tempore in Urbem Asotius, vir roboris fama celeberrimus, Principis Principum filius. Ferebant virgam ferream, cujus extrema manibus teneret, qua pollebat eximia vi, posse inflectere, inque circuli formam intorquere; ferri nimirum duritie, illius manuum robori cedente. Hunc Augusta venientem multo honore suscepit, ac rursum in patriam remisit.

Bogas Patricius.

Patzinacium auxilia.

Asotii Sacceni robur.

VIII. Mense Septembri Indictione tertia Pancratucas Armenius Adrianopolim Symeoni prodidit. Vocabatur hæc prius Orestias, ab Oreste Agamemnonis filio; qui justa æmulatione ob patrem a Clytemnestra dolo occatum, ipsa, una cum Ægistho, occisa, gravi furore actus est; ac, quo loco Ebrus, Arzusque ac Artacus flumina confluunt, lotus, morbo liberatus est; eodemque loco urbe condita, suum illi nomen indidit. Adrianus autem Cæsar magnificis ornans ædificiis, Adriani Urbem ex fese mutato nomine appellavit. Distat Philippopoli trium dierum spatio, quam mons Hæmus, velut sinu amplectitur, qua parte nivales ac pluviales congerunt aquas, quæ modo tria flumina dicebamus. Postmodum vero, misso Zoe Basilio Patricio ac Caniclei Præfecto, & Niceta Eladico Protospathario cum multis muneribus, tandem illam recepit.

Adrianopolis prodita & recepta: ejus Urbis origines.

IX. Venit vero Damianus Ameras in Strobelum Insulam, magno hostilium navium apparatu, ac cum ingentibus copiis: cepissetque utique, nisi morbo correptus, fatis concessisset; cujus interitu factum ut Saraceni irrito conatu redirent. Achajæ autem ac Athenarum populi civesque, continuis Chase filii Jubæ injuriis vexati, ejus luxuriam inexplebilemque cupiditatem ferre non valentes, lapidibus obrutum, intra ipsum Athenarum Templi penetrale male interemerunt.

Edit. Parif. pag. 240.

Tentata Strobelus: Damiani Ameræ mors.

Chase necatus in sacrario.

X. Zoe porro Augusta elatos Symeonis animos videns, ejusque adversus Christianos grassationem non ferens, re cum Optimatibus deliberata, fœdus icere, pacemque componere cum Agarenis statuit, omnesque Asiæ copias ad debellandum profligandumque Symeonem trajicere. Missi proinde in Syriam Joannes Rhodinus Patricius & Michael Toxaras, qui paciscerentur. Quo peracto, consueta erogatione donato milite, assumptis cohortibus ac legionibus in Thraciam transmisere, Magistro Leone Phoca Scholarum Domestico, viro scilicet majoribus animis, quam imperatoria solertia prædito. Eductis itaque venerabilibus ac vivificis Lignis, Constantini Palatini Cleri Sacerdotum primi, cognomento Cephalæ, Constantinique Baleliæ opera, in Thra-

Apparatus in Bulgaros.

Crucis adorationis religio.

cia, cum omnes hæc venerati essent, seque una commorituros jurejurando firmassent, in Bulgariam profecti sunt cum universo exercitu. Præerant Excubiti turmæ Joannes Grapso; Icanati vero Maruli filius. Romanus Argyrus Ducis potestate præerat, ejusque frater Leo & Bardas Phocas, quibuscum erat & Melias cum Armeniis, aliique omnes Thematum Duces. Præter alios vero etiam cum Leone Domestico erat Constantinus Patricius Afer, qui ejus consiliis in omnibus, quæ ad ipsum attinebant, uteretur. Mensis itaque Augusti die vigesima, Indictione quinta, Romanos inter atque Bulgaros ad Acheloum flumen commissa pugna (quæ Dei judicia, quam inscrutabilia & impervestigabilia!) Romani omnes fusi fugatique, horrendo per exercitum omnem alulatu, cum se alii alios conculcarent, alios hostes perimerent; tanta hominum strage, quanta nec a sæculo audita est. Leo ægre in Mesembriam sospes evasit. Desiderati

Victi iterum Romani.

præ aliis in ipsa pugnæ congressione, Constantinus Afer & Joannes Grapso, Procerumque alii non pauci. Missus erat & Romanus rei navalis Drungarius cum omni classe, ut Danubii littora legeret, ac Leoni Phocæ opem ferret: Joannes item Bogas, uti dictum est, qui Patzinacas adduceret. Cumque Romanus Drungarius in mandatis accepisset, ut quos dicebam Patzinacas, adversus Bulgaros, Leoni Phocæ auxilio futuros trajiceret; Romanusque & Joannes in contentiones verborumque dissidia versi essent, videntes Patzinacæ sic inter se discordes atque pugnantes, domum rediere. Bello autem finito, reversisque in Urbem Romano ac Boga, mota quæstio est de eorum dissidio. Ubi in tantum periculum adductæ Romani Drungarii res, ut amissionis luminum in se adversam sententiam tulerit, velut qui negligentia, seu potius animi pravitate ac nequitia præsto non fuisset, ut Patzinacas trajiceret, sed se citius subduxisset: qui denique ne Romanos quidem fugientes navibus excepisset. Ac certe oculis luisset, nisi Constantino Congyle & Magistro Stephano, qua apud Augustam auctoritate longe maxima pollebant, connitentibus, in contrarium sententia illi versa esset.

Edit. Paris. pag. 241.

Bulgaris autem victoria elatis, ad ipsamque Urbem excurrentibus, cum Leo Scholarum Domesticus Joannesque Hetæriarcha & Nicolaus Ducis filius, in Thraciæ locum, quem Catasyrtas vocant, conferto agmine adversus Bulgaros essent egressi; noctu ex improviso irruentibus in eo Bulgaris, ac Domestico in fugam verso, Nicolaus Ducis filius cum aliis multis occisus est.

Romanorum ingens strages.

X I. Theodorus itaque Constantini Imperatoris Pædagogus, Constantinum Accubitorem Imperium transferre molientem in Leonem suum ex sorore affinem animadvertens, Constantino Imperatori auctor est, ut Romanum Drungarium assumat, velut olim patris ferrum ingenuum, illiusque propensis voluntatis rebus studentem, ut cum ipso maneat, custosque & vindex atque de-

A προσκυνήσαντες, καὶ ὑπομοσάμενοι συναποθνήσκειν ἀλλήλοις, πανστρατὶ κατὰ Βουλγάρων ἐξώρμησαν· ἦρχον δὲ τοῦ τάγματος Ἐξκουβίτων Ἰωάννης ὁ Γράψων, τῶν δὲ Ἱκανάτων ὁ τοῦ Μαρούλη υἱός. Ῥωμανὸς δὲ ὁ Ἀργυρὸς ἐστρατήγει, καὶ Λέων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ Βάρδας ὁ Φωκᾶς, οἷς συνῆν δὲ καὶ ὁ Μελίας μετὰ τῶν Ἀρμενίων, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες Στρατηγοὶ τῶν θεμάτων. συνῆν δὲ καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ Κωνσταντῖνος Πατρίκιος ὁ Λὶψ Λέοντι Δομεστίκῳ, σύμβουλος αὐτοῦ ἐν πᾶσι τοῖς ἀνήκουσι ὤν. μηνὶ δὲ Αὐγούστῳ εἰκάδι, Ἰνδικτιῶνος ε. ὁ πόλεμος μεταξὺ Ῥωμαίων τε καὶ Βουλγάρων [355] πρὸς τῷ Ἀχελόῳ συγκεκρότηται ποταμῷ· καὶ οἷα τὰ τοῦ Θεοῦ κρίματα,

355.

B ὡς ἀνεξερεύνητα καὶ ἀνεξιχνίαστα· τρέπονται Ῥωμαῖοι πανστρατί· καὶ γέγονε φυγὴ παντελὴς καὶ φρικώδης ὀλολυγή, τῶν μὲν ὑπ' ἀλλήλων συμπατουμένων, τῶν δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναιρουμένων, αἱματός τε χύσις οἵα ἐξ αἰῶνος οὐ γέγονεν. ὁ δὲ Λέων ἐν Μεσαμβρείᾳ διεσώθη φυγών. ἐσφάγη δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐν τῇ τοῦ πολέμου συμβολῇ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Λὶψ, καὶ Ἰωάννης ὁ Γράψων, καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων ἱκανοί. ἀπεστάλη δὲ καὶ Ῥωμανὸς Πατρίκιος Δρουγγάριος ὢν τοῦ πλωΐμου μετὰ παντὸς τοῦ στόλου ἐν τῷ Δανουβίῳ ποταμῷ βοηθῆσαι Λέοντι τῷ Φωκᾷ. ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Βογᾶς καταγαγεῖν Πατζινάκας, ὡς εἴρηται. κελευσθέντος δὲ τοῦ Δρουγγαρίου Ῥωμανοῦ

Const. de Adm. Imp. Πατζινακίτας vocat.

C τούτους διαπεράσαι κατὰ Βουλγάρων, ὥστε συμμαχῆσαι Λέοντι τῷ Φωκᾷ· Ῥωμανοῦ δὲ καὶ Ἰωάννου εἰς ἔριδας καὶ λογομαχίας ἐλθόντων, ὁρῶντες αὐτοὺς οἱ Πατζινάκαι πρὸς ἀλλήλους διαμαχομένους καὶ συστασιάζοντας, ὑπεχώρησαν εἰς τὰ ἴδια. τοῦ πολέμου δὲ τέλος λαβόντος, καὶ ὑποστρεψάντων ἐν τῇ πόλει τοῦ τε Ῥωμανοῦ καὶ τοῦ Βογᾶ, τὰ καθ' ἑαυτῶν ἐζητήθησαν· καὶ εἰς τοσοῦτον κίνδυνον τὸν Δρουγγάριον Ῥωμανὸν περιέστησαν, ὥστε καὶ καταδικάζουσαν ψῆφον ἐξενεγκεῖν τῶν ὀφθαλμῶν στερηθῆναι, ὡς ἀμελείᾳ, μᾶλλον δὲ κακουργίᾳ μὴ διαπεράσαντα τοὺς Πατζινάκας, ἀλλ' ὑποχωρήσαντα τάχιον, καὶ μηδὲ τοὺς φεύγοντας Ῥωμαίους ἐν τοῖς πλοίοις ὑποδεξάμενον· καὶ τοῦτο ἂν ἐπεπόνθει, εἰ μὴ παρὰ

D Κωνσταντίνου Πατρικίου τοῦ Γογγύλη καὶ Στεφάνου Μαγίστρου, ὡς δυναμένων παρὰ τῇ Αὐγούστῃ πολλά, τὰ τῆς καταδίκης ἀνετράπη. τῶν δὲ Βουλγάρων τῇ νίκῃ κατεπαρθέντων, καὶ ἐκστρατευσάντων μέχρι τῆς πόλεως, ἐξῆλθε Λέων ὁ Δομέστικος τῶν σχολῶν, καὶ Ἰωάννης ὁ Εταιρειάρχης, καὶ Νικόλαος ὁ υἱὸς τοῦ Δουκός, εἰς χῶρον Θρακῷον, οὕτω λεγόμενον Κατασύρτας, ἅμα πλείστῳ λαῷ κατὰ Βουλγάρων· τῇ δὲ νυκτὶ ἀδοκήτως [356] ἐπιπεσόντων αὐτοῖς τῶν Βουλγάρων, καὶ τοῦ Δομεστίκου φυγόντος, ἐσφάγη Νικόλαος ὁ υἱὸς τοῦ Δουκός, καὶ πολλοὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ.

356.

ια. Θεόδωρος οὖν ὁ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου παιδαγωγός, ὁρῶν Κωνσταντῖνον Παρακοιμώμενον

E [357] εἰς Λέοντα τὸν ἴδιον γαμβρὸν τὴν Βασιλείαν σφετεριζόμενον, ὑπέθετο Κωνσταντίνῳ τῷ Βασιλεῖ, Ῥωμανὸν τὸν Δρουγγάριον προσλαβέσθαι, ὡς πατρικὸν αὐτοῦ δοῦλον, καὶ εὔνουν τὰ πρὸς αὐτόν, ὡς ἂν ᾖ σὺν αὐτῷ, καὶ διαφυλάττειν αὐτόν· καὶ ἐν οἷς ἂν δέῃ, σύμμαχον ἔχειν καὶ βοηθόν. περὶ τούτου οὖν πολλάκις λαληθεὶς, Ῥωμανὸς ὑπέσχετο. γραμμάτιον οὖν ὁ Βασι-

357.

λεὺς Κωνσταντῖνος αὐτοχείρῳ καταγράξας γραφῇ, καὶ ὑπογραφῇ κατασφαλισάμενος ἀπέστειλεν αὐτῷ· ὅπερ αὐτὸς ἐπὶ χεῖρας λαβὼν, ὑπέσχετο τὴν κατὰ τοῦ Παρακοιμωμένου Κωνσταντίνου, καὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐπίθεσιν, ὡς δέοι, ποιήσασθαι. τῆς φήμης οὖν ταύτης διαθεούσης, καὶ τοῦ Παρακοιμωμένου καταναγκάζοντος Ρωμανὸν ἀποκινῆσαι μετὰ τοῦ στόλου τὴν σεσομισμένην ῥόγαν λαβόντος· 358. [358] ἐν τῇ ἐξαρτίσει δὲ ὄντος τοῦ Ρωμανοῦ, καὶ τὰ πλοῖα διευτρεπίζοντος, ἐξῆλθε Κωνσταντῖνος Παρακοιμώμενος ὡς ἐπισπουδάζων αὐτὸν τοῦ ἐκπλεῦσαι. ὁ δὲ τούτῳ δουλικῷ τῷ σχήματι προϋπήντησε, καὶ προθύμως ποιήσειν τὸ κελευόμενον ἐπηγγέλλετο· καὶ, Εἰ ἔχοι 359. [359] ἄνδρας εὐειδεῖς καὶ γενναίους ἐπιτηδείους τὴν βασιλικὴν ἐρέττειν τριήρη εἰπόντος πρὸς Ρωμανὸν, οὗτος εὐθὺς ἐκέλευσε τούτοις τῇ χειρὶ ἑτοίμους ὄντας πλησίον ἐλθεῖν. οἱ δὲ τὰ τῆς βουλῆς εἰδότες, ἔγγιστα ἤδη τοῦ δρόμωνος Ρωμανοῦ γεγονότος, ἐπειδὴ οὗτος ὀπίσω τοῦ Παρακοιμωμένου Κωνσταντίνου περιπατῶν ἀνήρπασεν αὐτὸν ταῖς χερσὶ, καὶ Ἄρατε αὐτὸν ἀνεφώνησε, παραχρῆμα οὗτοι τοῦτον ἁρπάσαντες, εἰς τὴν τοῦ Δρουγγαρίου Ρωμανοῦ τριήρη εἰσήγαγον, καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ κατεῖχον. οὐδεὶς οὖν ὁ ὑπερασπίζων ἦν, ἢ κατοικτείρων τὸν ἄνθρωπον, πάντων τῶν συνόντων αὐτῷ χρησαμένων φυγῇ. Ταῦτα ἡ Ζωὴ Αὐγοῦστα μαθοῦσα, προσκαλεῖται τὸν Πατριάρχην Νικόλαον καὶ τοὺς αὐτῆς μεγιστᾶνας, καὶ ἀποστέλλει πρὸς Ρωμανὸν τὸ γεγονὸς θέλουσα μαθεῖν. τούτων οὖν διαπερασάντων, λίθοις ὁ λαὸς αὐτοὺς ἐξήλασαν βάλλοντες. ἕωθεν οὖν ἐξελθοῦσα Ζωὴ ἐν τῷ τοῦ Βουκολέοντος Ἡλιακῷ, ἐπεφώνει τῷ υἱῷ καὶ πᾶσι, Πῶς ἄρα γέγονεν ἡ ἀνταρσία αὕτη; ἔφησε δὲ πρὸς αὐτὴν ὁ παιδαγωγὸς τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου Θεόδωρος, Ὅτι διὰ τὸ ἀπολέσαι Λέοντα τὸν Φωκᾶν τοὺς Ρωμαίους, καὶ Κωνσταντῖνον Παρακοιμώμενον τὸ παλάτιον, ταῦτα γεγόνασι. προσελάβετο δὲ ὁ Βασιλεὺς Νικόλαον τὸν Πατριάρχην, καὶ Στέφανον Μάγιστρον συνεῖναι αὐτῷ ἐν τῷ παλατίῳ, τὴν ἐξουσίαν εἰς ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐπισπώμενος. τῇ δὲ ἐπαύριον ἀπέστειλεν Ἰωάννην τὸν Τουβάκην Ζωὴν Αὐγοῦσταν τοῦ παλατίου καταβιβάσαι. ἡ δὲ μετ' ὀλολυγῆς καὶ δακρύων τῷ ἑαυτῆς προσπλακεῖσα υἱῷ, πρὸς συμπάθειαν μητρικὴν καὶ οἶκτον τὸν υἱὸν ἐκίνησεν, ὡς τὸν Βασιλέα εἰπεῖν πρὸς τοὺς ἄγοντας, Ἐάσατε μετ' ἐμοῦ εἶναι τὴν μητέρα μου. οἱ δὲ ταύτην ἅμα τῷ λόγῳ ἀφῆκαν. προσκαλεσάμενοι δὲ ὅ, τε Βασιλεὺς καὶ ὁ Πατριάρχης Ἰωάννην τὸν Γαρίδαν, προβάλλονται Δομέστικον τῶν σχολῶν, δεδιότες μὴ εἰς ἀνταρσίαν χωρήσῃ ὁ Φωκᾶς Λέων. ὁ δὲ οὐκ ἐνέδωκε τοῦτο γενέσθαι, εἰ μὴ Θεόδωρον τὸν γυναικάδελφον αὐτοῦ τὸν Ζεφινέζερ, καὶ Συμεὼν τὸν υἱὸν αὐτοῦ προβάλλονται * Ἑταιρειάρχην· 360. [360] ὅρκοις οὖν βεβαιωθεὶς ὑπ' αὐτῶν, κατῆλθεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. οἱ δὲ παραυτίκα τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ τοῦ παλατίου καταβιβάζουσι. τούτων οὖν πρὸς αὐτὸν ἐλθόντων, ὡς ἐθεάσατο αὐτοὺς, τρόμος αὐτὸν ἔλαβε, καὶ φρενῶν ἔκστασις. εὐθὺς οὖν ἐξῆλθε πρὸς Ρωμανὸν, καὶ διηγήσατο αὐτῷ οἷα πέπονθε. συμφιλιωθεὶς οὖν αὐτῷ, καὶ ὅρκους δοὺς καὶ λαβὼν ὥστε μίαν ἔχειν ἀμφοτέρους ψυχὴν, σύμφρων αὐτῷ καὶ σύμπνους ἐγένετο· ὥστε καὶ γαμικὸν συνάλλαγμα ποιήσασθαι συμφωνῆσαι, πλέον ἐκ τούτου τῆς ἀγάπης δεσμὸν ἐπισφίγγοντες.

* Ἑταιρειάρχαι.

fensor, cum necesse fuerit, illi existat. Romanus de his sæpius interpellatus, assenuit. Quapropter Constantinus ipse Imperator, litteras propria manu exaratas subscriptioneque firmatas ad eum mittit: quibus ille acceptis, Constantinum Accubitorem ejusque affines se aggressurum, qua par fuerit ratione, pollicitus est. Ejus itaque rei late pervagante fama, cum Accubitor Romanum urgeret, ut cum classe, militari jam stipendio donata, proficisceretur, cum Romanus in navali quasi instructurus classem versaretur, venit ad eum Constantinus Accubitor, velut solvendæ classis negotium maturaturus. Cui Romanus servili habitu gestuque obviam factus, quod jubebatur promptius se facturum pollicitus est. Cumque ex eo Constantinus sciscitaretur, *Num elegantes viros & fortes, ad Imperatoriam impellendam triremem idoneos habeat?* Jubet statim Romanus manu expeditos illi præsto esse ac prope accedere. Hi autem, quos consilium non lateret, Romani jam celoce proxima, ipsoque Constantini Accubitoris vestigia premente, cum is eum manibus corripuisset, ac, *Tollite eum* clamasset, actutum raptum, in Romani Drungarii triremem, sub custodia tenendum intulere. Qui autem virum defenderet, aut ulla ejus miseratione moveretur, ne unus quidem inventus est, mox fuga dilapsis omnibus, qui illi comites essent. His ad Zoem Augustam perlatis, illa, Nicolao suisque Optimatibus accersitis, ad Romanum mittit, qui facti causam inquirant. Cum itaque trajecissent, populi concione lapidibus appetiti ac fugati sunt. Mane igitur egressa Zoe ad Bucoleonis Solare horologium, filio, cunctisque clamabat, *Quomodo rebellio hæc contigisset?* Cui Theodorus Constantini Imperatoris Pædagogus, *Idcirco nimirum contigisse, quod Leo Phocas Romanos, Constantinus Accubitor Aulam, perdidisset.* Interim Imperator Nicolaum Patriarcham & Stephanum Magistrum sibi in Aula adesse jubet, translata in se a matre potestate. Postridie missus Joannes Tubaces, qui Zoem Augustam Aula ejiceret. Ea cum fletu ac ejulatu in filii complexus ruens, ad maternam miserationem affectumque inflexit; ita sane ut Imperator ad ducentes clamaverit, *Sinite ut mater mea mecum versetur:* vixque verbum protulerat, cum illi dimiserunt. Accersitum vero Imperator & Patriarcha Joannem Garidam, Scholarum Domesticum eum esse jusserunt, veriti ne Leo Phocas in rebellionem verteretur. Non acquievit ille ut munus acciperet, nisi Theodorus Zaphinezer illius levir, & Symeon ejus filius Fœderatorum turmis præficerentur. Amborum itaque jurejurando fretus, in domum suam venit, moxque illius affines ab eis aula ejecti. Quos ad se venientes ut aspexit, tremor stuporque eum invasit. Confestim igitur ad Romanum venit, & quæ illi acciderant, narravit. Arctiori itaque amicitia illi implicatur, datisque & acceptis juramentis, uno in posterum animo futuros, uno animi sensu ac consensione efficiuntur: ut & nuptiarum fœdera se juncturos paciscerentur, eaque ratione charitatis vinculo magis adstringerentur.

Edit. Parif. pag. 242.

Captus et inductus Constantinus Accubitor.

Zoe ad ordinem redacta, Filii pietate in Aula relicta.

Garida Scholarum Domesticus.

pag. 243.

Leonis Phocæ hæc insinuant Scilitz. & Zonar. ego magis Garidæ existimem.

XII. Secundum hæc igitur vigesima-quarta mensis Martii, mittit Romanus Joannem Presbyterum domesticum suum eumdemque fidelissimum, nec non Theodorum Matzucem, qui ipsius in Palatio causam agerent. *Nihil spectare ad rebellionem, quod ab eo factum erat: unum duntaxat veritum, Phocæ molimina, ac metuentem ne ille novis rebus adversus Imperatorem studeret, idcirco consilium iniisse, ut in Regiam veniret, ac Imperatori præsidio esset.* Non approbante Nicolao Patriarcha nec assentiente, is, quem dicebam, Theodorus Pædagogus Romano mandat, ut cum omni classe ad Bucoleonem veniat. Re itaque cum suis deliberata (nam urgebat fatum) ipso intemeratissimæ Virginis ac Dei Genitricis Annuntiationis solemni die, Feria quinta, manu armata cum universa classe ad Bucoleonem venit: statimque Magister Stephanus Aula discedit. Nicetas autem Patricius Romani consocer in Palatium veniens, Nicolaum Patriarcham inde extrusit. Aulicorum ergo animis Romani jurejurando firmatis, pretiosam ac vivificam ad eum miserunt Crucem: quam ille veneratus, iterumque sacramento interposito fidem obstringens, cum eis paucisque comitum, Imperatorem salutaturus in Palatium ascendit. Ingressusque cum eo in Templum quod est in Pharo, dataque ibi & accepta securitatis fide, confestim Magister & Magnus Hetæriarcha præficitur. Statim ergo sacra jussio ad Leonem Phocam missa, qua is, ab omni conflandæ seditionis proposito absterreretur. Constantinus quoque Accubitor in eamdem sententiam scribere jussus, & ut nihil in adversum moliatur, sed perseveret Imperatori Constantino subesse. Acceptas Sacras Andreas Regii Vestiarii Primicerius, ad eum tunc in Cappadocia versantem, defert: quibus ille acceptis lectisque, se domum recipiens privatus egit.

Romanus in Aulam receptus.

Romanus Magnus Hetæriarcha.

XIII. Quinta sanctorum Jejuniorum hebdomada, mense Aprili, data a Constantino Imperatore Helenæ Romani filiæ (quam præter corporis speciem, animi quoque prudentia spectabilem reddebat) contractus nuptialis arrha; tertiaque Paschæ (quam Galilææ vocant) benedicitur, unaque cum illa a Nicolao Patriarcha corollis nuptialibus redimitur: quando & Romanum provehit Imperatoris Patrem; ejus filio Christophoro in patris locum Hetæriarcha promoto. Nec multum temporis abscesserat, cum Leo Phocas, quorumdam Procerum ac Tribunorum suasu, subrectarumque ei Legionum hortatu, res novas molitur: accitoque Constantino Accubitore, Constantinoque & Anastasio Gongulis germanis fratribus, nec non Constantino Maleliano A secretis primo, cunctis persuadere nititur, in gratiam Constantini Imperatoris eam se motionem facere. Romanus vero Imperatoris Pater, Bullis Aureis, ac diplomatis subscriptione munitis, quasi ex Constantini Imperatoris persona, quibus ea molitio evertebatur, eosque qui Phocæ relicto, ad Imperatorem confugerent, ab Imperatoris stare partibus significabatur, editis, mulierique effronti ac temerariæ Annæ nomine (quam & Basilicam appellarunt, ac si Impera-

Edit. Parif. pag. 244.

Constantini cum Helena Romani filia nuptiæ; ipse Imperatoris Pater.

Leonis Phocæ rebellio.

A ιβ΄. Τῇ εἰκάδι οὖν τετάρτῃ τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἀποστέλλει Ῥωμανὸς Ἰωάννην πρεσβύτερον οἰκεῖον αὐτοῦ καὶ πιστότατον ὄντα, καὶ Θεόδωρον τὸν Ματζούκην εἰς τὸ παλάτιον ὑπεραπολογουμένους, ὡς Οὐκ ἐπ᾽ ἀντάρσίας γέγονε τὸ παρ᾽ ἐμοῦ διαπραχθὲν, ἀλλὰ τὴν τοῦ Φωκᾶ ἐπίθεσιν ὑφορώμενος, καὶ δεδιὼς μή τι νεωτερισθείη παρ᾽ αὐτοῦ εἰς τὸν Βασιλέα, τούτου ἕνεκα ἀνελθεῖν ἐν τῷ παλατίῳ βεβούλευμαι, καὶ τὴν φυλακὴν ποιεῖσθαι τοῦ Βασιλέως. μὴ συνευδοκοῦντος δὲ Νικολάου Πατριάρχου ἐν τούτῳ, ἐμηνύθη Ῥωμανὸς παρὰ Θεοδώρου τοῦ ῥηθέντος παιδαγωγοῦ, ἐλθεῖν μετὰ στόλου παντὸς μέχρι τοῦ Βουκολέοντος. ὃς μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ βουλευσάμενος· [361] τὸ γὰρ ἄγον ἦγεν αὐτὸν, τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Εὐαγ-
B γελισμοῦ τῆς ὑπεραμώμου Παρθένου καὶ Θεοτόκου· πέμπτη δὲ ἦν, ἦλθεν ἔνοπλος ἅμα τῷ στόλῳ παντὶ ἐν τῷ Βουκολέοντι. καὶ παρευθὺ Στέφανος μὲν Μάγιστρος ἐξῆλθε τοῦ παλατίου. Νικήτας δὲ Πατρίκιος [362] ὁ συμπενθερὸς Ῥωμανοῦ ἀνελθὼν ἐν τῷ παλατίῳ, ἐξήγαγεν ἐκεῖθεν τὸν Πατριάρχην Νικόλαον. ὅρκοις οὖν βεβαιωθέντες οἱ τοῦ παλατίου παρὰ Ῥωμανοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν τὸν ζωοποιὸν καὶ τίμιον σταυρόν, καὶ προσκυνήσας αὐτὸν, καὶ ὅρκοις βεβαιώσας αὐτοὺς, ἀνῆλθε μετ᾽ αὐτῶν ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ ὀλίγων τινῶν, προσκυνήσων τὸν Βασιλέα· καὶ εἰσελθὼν μετ᾽ αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ τῷ ἐν τῷ Φάρῳ. καὶ πίστεις αὐτῷ δοὺς καὶ λαβὼν, παρευθὺ προχειρίζεται παρ᾽ αὐτοῦ Μάγιστρος καὶ
C [363] μέγας Ἑταιρειάρχης. αὐτίκα γοῦν θεία κέλευσις πρὸς Λέοντα τὸν Φωκᾶν, παρεγγυωμένη μηδαμῶς στάσιν τινὰ ἐννοῆσαι· ὡσαύτως καὶ γράμματι ἐκελεύσθη Κωνσταντῖνος Παρακοιμώμενος γράψαι, τὰ ὅμοια αὐτῷ παραγγέλλοντα· καὶ μηδὲν ἐναντίον βουλεύσασθαι, ἀλλ᾽ ἐν ὑποταγῇ εἶναι Βασιλέως Κωνσταντίνου. ἀναλαβόμενος οὖν ταῦτα Ἀνδρέας Πριμικήριος τοῦ βασιλικοῦ Βεστιαρίου, ἀπεκόμισεν αὐτῷ ταῦτα ἐν Καππαδοκίᾳ ὄντι· καὶ δεξάμενος ταῦτα καὶ ἀναγνοὺς, ἀπελθὼν ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἡσύχαζεν.

ιγ΄. Τῇ δὲ πέμπτῃ ἑβδομάδι τῶν ἁγίων νηστειῶν, Ἀπριλλίῳ μηνὶ δίδοται ἀρραβὼν γαμικοῦ συναλλάγματος παρὰ Κωνσταντίνου Βασιλέως Ἑλένῃ τῇ θυ-
D γατρὶ Ῥωμανοῦ, ἣ πρὸς κάλλος σωματικὸν προσεκόμιζε καὶ σύνεσιν· καὶ τῇ τρίτῃ τοῦ Πάσχα, [364] λεγομένῃ τῆς Γαλιλαίας, εὐλογεῖται καὶ στεφανοῦται ἅμα αὐτῇ παρὰ Νικολάου Πατριάρχου, Ῥωμανὸν Βασιλεοπάτορα προβαλόμενος· ἀντ᾽ αὐτοῦ δὲ Χριστοφόρον υἱὸν αὐτοῦ Ἑταιρειάρχην κατέστησε. μετ᾽ οὐ πολὺ δὲ Λέων ὁ Φωκᾶς ἀπατηθεὶς παρά τε τινῶν ἀρχόντων, καὶ τῶν αὐτοῦ ταγμάτων πρὸς ἀντάρσίαν κινεῖται· καὶ ἀνελάβετο σὺν αὐτῷ τόν τε Παρακοιμώμενον Κωνσταντῖνον, καὶ Κωνσταντῖνον καὶ Ἀναστάσιον τοὺς Γογγυλίους καὶ αὐταδέλφους, καὶ Κωνσταντῖνον Πρωτασηκρῆτις τὸν Μαλελίας, πληροφορῶν ἅπαντας καὶ βεβαιῶν, ὡς ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου τὴν αὐτὴν ποιεῖται κίνη-
E σιν. Ῥωμανὸς δὲ ὁ Βασιλεοπάτωρ χρυσοβούλλια ποιήσας ἐνυπόγραφα, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, τῆς τοιαύτης ἐπιβουλῆς ἀνατροπὴν περιέχοντα, καὶ ὡς οἱ τὸν Φωκᾶν καταλιμπάνοντες, τῷ Βασιλεῖ δὲ προσφεύγοντες, ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως εἰσὶν, δοὺς αὐτὰ Ἄννῃ γυναικὶ ἀναιδεῖ καὶ θρασείᾳ, ἣν καὶ Βασιλικὴν προσηγόρευσαν, καὶ κληρικῷ τινὶ Μιχαὴλ, ἐν τῷ αὐτοῦ στρατοπέδῳ ἐξέπεμψεν. οἱ δὲ

ταῦτα ἀναλαβόμενοι, λάθρα διέσπειραν παντὶ τῷ στρατῷ. καὶ ὁ μὲν Μιχαὴλ φωραθεὶς παρὰ τοῦ Φωκᾶ, ἀνηλεῶς τυφθεὶς, [365] τήν τε ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα ἀπετμήθη· ὃς μετὰ ταῦτα παρὰ Ῥωμανοῦ τῆς προσηκούσης ἔτυχεν ἀμοιβῆς· ὡσαύτως καὶ ἡ σὺν αὐτῷ σταλεῖσα γυνή. πρῶτος οὖν ὁ τοῦ Βαρυμιχαὴλ υἱὸς Κωνσταντῖνος, τοῦ τάγματος ἄρχων τῶν Ἱκανάτων, καταλιπὼν τὸν Φωκᾶν τῷ Ῥωμανῷ προσέδραμεν, ἀρχὴ γεγονὼς καταλύσεως τῆς τοιαύτης ἀποστασίας. σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ Βαλάντιος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἀτζμωρος Τουρμάρχαι ὄντες καὶ ἀμφότεροι. Λέων οὖν ὁ Φωκᾶς μετὰ λαοῦ πλείστου ἰσχυρῶς καθωπλισμένου ἐν Χρυσοπόλει καταλαβὼν, διέστησε παρατάξεις ἀπὸ τῆς λιθίνης Δαμάλεως μέχρι Χαλκηδόνος, τοὺς ἐν πόλει φοβῶν. ἀποστέλλεται οὖν μετὰ δρόμωνος παρὰ Ῥωμανοῦ Συμεὼν ὁ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου, λόγον ἐνυπόγραφον τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου ἐπιφερόμενος, τάδε διαγορεύοντα.

ιδʹ. Ὡς ἐγὼ φύλακα τῆς ἐμῆς Δεσποτείας καὶ Βασιλείας ἐγρηγορώτατον, καὶ εὐνούστατον καὶ πιστότατον, οὐδένα τῶν ὑπὸ χεῖρα ἢ Ῥωμανὸν εὕρηκα, τούτῳ τὴν ἐμὴν φυλακὴν μετὰ Θεὸν ἐπίστευσα, καὶ ἀντὶ πατρὸς αὐτὸν ἡγησάμην, σπλάγχνα πατρικὰ καὶ διάθεσιν γονικὴν πρὸς ἐμὲ ἐνδειξάμενον. Λέοντα δὲ τὸν Φωκᾶν ἀεὶ τῇ ἐμῇ Βασιλείᾳ ὑποπτεύων ἐπιβουλεύειν, νῦν μὲν ἔργοις αὐτοῖς ἐπίβουλον εὕρηκα, καὶ τῆς ἐμῆς ἀρχῆς τυραννικῶς κατεξανιστάμενον. διὸ οὔτε Δομέστικον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νῦν εἶναι βούλομαι, οὔτε γὰρ ταύτην τὴν ἀντιπαρσίαν μετὰ βουλῆς ἐμῆς πεπραχέναι φημὶ, ἀλλ' αὐθαιρέτῳ γνώμῃ ταύτην ποιήσασθαι τὴν ἐπίθεσιν, ἑαυτῷ τὴν Βασιλείαν σφετεριζόμενον. τούτων οὖν τῷ λαῷ ἀναγνωσθέντων, ἤρξατο πάντες ἀναχωρεῖν, καὶ τῷ Βασιλεοπάτορι προστρέχεσθαι Ῥωμανῷ. τοῦ Φωκᾶ δὲ εἰς ἀμηχανίαν περιστάντος καὶ ἀπεγνωκότος, ὡς πάσης ἐλπίδος ὑστερηκότος, καὶ χρησαμένου φυγῇ, καὶ πρὸς τὸ κάστρον Ἀτεοῦς παραγενομένου καὶ μὴ δεχθέντος, ἐν χωρίῳ ὀνομαζομένῳ Γοηλέοντι καταστάντος καὶ συλληφθέντος, ἀπέστειλε Ῥωμανὸς Ἰωάννην τὸν Τουβάκην καὶ Λέοντα τὸν αὐτοῦ συγγενῆ, ὥστε εἰσαγαγεῖν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει. οἱ δὲ τοῦτον κρατήσαντες ἀπετύφλωσαν, καίτοι μηδεμίαν περὶ τούτου δεξάμενοι ἐντολὴν, καὶ αὐθαιρέτῳ γνώμῃ τοῦτο πεποιηκότες, ὡς ἀγανακτῆσαι ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸν Βασιλεοπάτορα Ῥωμανόν.

ιεʹ. Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ κατεμηνύθη τὰ τῆς ἐπιβουλῆς Κωνσταντίνου Κουματινοῦ καὶ Δαβὶδ Καμυλιανοῦ καὶ Μιχαὴλ Κουράτωρος τῶν Μαγγάνων· καὶ τυφλωθέντες οὗτοι διὰ μέσης διῆλθον τῆς πόλεως, καὶ ἐξορίᾳ παρεπέμφθησαν. ἤγαγον δὲ καὶ Λέοντα Μάγιστρον καὶ Δομέστικον τῶν σχολῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ διῆλθεν ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ ἡμιόνῳ καθεζόμενος.

ιϛʹ. Ἐφωράθη δὲ καὶ Ζωὴ Αὐγούστα ἐπιβουλεύουσα Ῥωμανῷ διὰ πεφαρμαγμένων βρωμάτων, ὑπὸ Θεοκλήτου Νοταρίου τῆς Ὑπουργίας σκευασθέντων· καὶ ταύτην τοῦ παλατίου καταβιβάζουσι, καὶ εἰς τὸ Πετρίον ἀπάγουσιν ἐν τῇ τῆς ἁγίας Εὐφημίας μονῇ ἀποκείραντες. προσεκλήθη δὲ παρὰ Θεοφυλάκτου Πατρικίου καὶ Κόμητος τοῦ Στάβλου εἰς ἄριστον ὁ παιδαγωγὸς Κωνσταντίνου Βασιλέως Θεόδωρος, καὶ Συμεὼν ὁ αὐτοῦ ἀδελφός. ἐσθιόντων δὲ

toriam dicas) ac Clerico cuidam Michaeli, contraditis, in Leonis castra emisit. Hi, accepta diplomata, toto late exercitu clanculum sparserunt. Ac quidem Michael a Phoca deprehensus, verberibus dire contusus, naso auribusque mulctatus est. Verum is postea a Romano convenientem vicem consecutus est; pariterque cum illo submissa mulier. Primus itaque Constantinus Legionis Icanatorum Dux Barymichaelis filius a Leone ad Romanum transivit, ejusque convellendæ defectionis primus auctor fuit. Secuti vero etiam Balantius, & quem vocant Atzmorus, ipsi quoque ambo Tribuni. Leo igitur Phocas, quo fretus erat, ingenti omni armorum genere instructo exercitu, Chrysopolim veniens, a Juvenca lapidea Chalcedonem usque, ad terrorem civibus incutiendum, late aciem extendit. Interim vero missus a Romano cum celoce Symeon Caniclei Præfectus cum litteris, Constantini Imperatoris subscriptione munitis. Litterarum hic erat tenor, hæc sententia.

Romani stratagema dissolvendo Phocæ exercitu.

Barymichaelis Constantini a Leone defectio.

XIV. *Cum alium neminem Dominationis meæ ac Majestatis vigilantiorem magisque benevolum ac fideliorem custodem, inter omnes qui meæ ditionis sunt ac imperio subsunt, Romano invenerim; huic secundum Deum mei custodiam commisi, ipsumque loco Patris habeo, qui paterna erga me viscera ac genitoris propensum animum ostenderit. Leonem vero Phocam, cum semper insidiarum suspectum habuerim, nunc re ipsa insidiantem offendi, ac qui Tyranni potestate Majestati meæ rebellet. Quamobrem nec Domesticum deinceps eum esse volo. Neque enim hanc meo jussu orditum telam agnosco, sed ipsum a se ultroque lacessere ac grassari, ut in se Imperium transferat, pronuntio.* Lectis itaque audiente exercitu litteris, cœperunt omnes a Leone ad Romanum Imperatoris Patrem desciscere. Leo consilii inops rebusque desperatis, cui nihil præsto ad res sarciendas suppeteret, salutem fuga quærens, ad Ateus castrum pervenit; eoque repulsus, in vico Goeleo nomine constitutus capitur. Missi deinde a Romano Joannes Tubaces & Leo ejus cognatus, qui eum in Urbem inducerent. Illi vero cum cepissent, oculis orbarunt, quamquam nullo ejus rei mandato accepto, sed sua ipsi instincti voluntate; ut & Imperatoris Pater eo nomine indignatus sit.

Constantini Imp. litteræ adversus Phocam.

Edit. Paris. pag. 245.

Captus Leo Phocas, & oculis orbatus.

XV. Mense Augusto, detectæ Constantini Cœmatini, Davidis Camulianoi & Michaelis Manganorum Curatoris insidiæ. Quapropter hi quoque cæcatis luminibus, per mediam Urbem traducti, in exilium missi sunt. Adductus & Leo Magister & Scholarum Domesticus, muloque insidens ignominiæ causa per medium forum traductus.

Conjuratio extincta.

XVI. Zoe quoque deprehensa machinari mortem Romano per cibos medicatos, instruente dapes Theocleto Officii Notario. Quare hanc etiam Aula ejectam, inque Petrium abductam, in sanctæ Euphemiæ Monasterio totonderunt. Invitatis vero ad prandium a Theophylacto Patricio ac Stabuli Comite Theodoro Constantini Imperatoris Pædagogo ejusque fratre Symeone, inter epulas, ingressus Joannes Excu-

Zoe aula expulsa, & in Monasterium trusa.

Theodorus Constantini Pædagogus exul.

biarum Drungarius dictus Curcuas cum multo satellitio, arreptos illos, tamquam adversus Romanum machinatos, ad Opsicium, in suis ipsorum suburbanis eos exulare cogit.

Romanus, Cæsar & Imperat.

XVII. Mensis Septembris die vigesima-quarta, Romanus Cæsaris auctus est dignitate: mensis vero Decembris die decimo-septimo, quo Dominica Christi Progenitorum solemnis memoria agitur, Imperiali stemmate a Constantino Imperatore & Nicolao Patriarcha donatur.

A αὐτῶν, εἰσελθὼν Ἰωάννης Δρουγγάριος τῆς βίγλης ὁ Κουρκούας λεγόμενος μετὰ πλείστου λαοῦ, καὶ τούτους ἀναρπάσας εἰς τὸ Ὀψίκιον ἐξώρισεν ἐν τοῖς ἑαυτῶν προαστείοις, ὡς κατὰ Ῥωμανοῦ μελετῶντας.

ιζʹ Εἰκάδι δὲ τετάρτῃ Σεπτεμβρίου μηνὸς τιμᾶται Ῥωμανὸς τῇ τοῦ Καίσαρος ἀξίᾳ· καὶ Δεκεμβρίῳ μηνὶ, ιζʹ. τοῦ μηνὸς, τῇ τῶν [164] Προπατόρων κυριακῇ, τῷ τῆς βασιλείας στέφεται διαδήματι [165] παρὰ Κωνσταντίνου Βασιλέως καὶ Νικολάου Πατριάρχου.

366

367.

ΒΑΣΙ-

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΡΩΜΑΝΟΥ.

Edit. Paris. pag. 246.

ROMANI IMPERIUM.

α'. ΕΝ ἔτει ͵ϛυκη'. Ἰνδικτιῶνος η'. καὶ Ἰανουαρίῳ ϛ'. τῇ τῶν ἁγίων Φώτων ἡμέρᾳ στέφει Θεοδώραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Μαΐῳ δὲ μηνὶ ιζ'. στέφει Χριστοφόρον τὸν υἱὸν αὐτοῦ διὰ Βασιλέα τῇ τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς ἡμέρᾳ. καὶ μόνοι δύο, ἐν τῇ αὐτῇ προελεύσει προῆλθον. Ἰουλίῳ δὲ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος ά. ἡμέρᾳ κυριακῇ 368 ἡ τῆς Ἐκκλησίας παρὰ Ῥωμανοῦ γέγονεν ἕνωσις· ἁπάντων ἑνωθέντων Μητροπολιτῶν τε καὶ Κληρικῶν, τῶν ἀπὸ Νικολάου Πατριάρχου καὶ Εὐθυμίου διεσχισμένων.

β'. Ὀγδόῃ δὲ Φεβρουαρίου μηνὸς, Ἰνδικτιῶνος θ'. ἀποστείλας Ῥωμανὸς ὑπερορίζει Στέφανον τῆς * Καλαμβρίας εἰς τὴν Ἀντιγόνου νῆσον, ὡς τῆς Βασιλείας ἐφίεσθαι κατηγορηθέντα, Μοναχὸν αὐτὸν ἀποκείρας ἅμα Θεοφάνει Τειχιώτῃ, καὶ Παύλῳ Ὀρφανοτρόφῳ ἀνθρώποις αὐτοῦ.

* Καλομαρίας.

γ'. Ἐποίησε δὲ Ῥωμανὸς Βασιλεὺς πρόκενσον ἐν τῷ Τριβουναλίῳ, συνηγμένων ἁπάντων μεθ' ὅπλων ἐκεῖσε· ἀδνουμίου δὲ γενομένου, αἰφνίδιον Ῥωμανὸς καὶ Κωνσταντῖνος τάχει πολλῷ εἰς τὸ παλάτιον ὑποστρέφει. ἐμηνύθη γὰρ παρὰ Λέοντος ἀνθρώπου τοῦ Ἀρσενίου, ὁ αὐτοῦ Ἀρσενίου ἐπιβουλὰ, καὶ Παύλου Μαγγλαβίτου. 369 οἳ τυφθέντες καὶ δημευθέντες ἐξωρίσθησαν. ἦν δὲ τότε Παραδυναστεύων ὁ Πρεσβύτερος Ἰωάννης ὁ Ῥαίκτωρ, ὃς Λέοντα 370 τὸν τοῦ Ἀρσενίου ἐποίησεν Ἑβδομάριον, τῷ Βασιλεῖ τοῦτον προσοικειώσας. Ῥωμανὸν δὲ τὸν υἱὸν Λέοντος, ὡς ἔφθην εἰπὼν, τοῦ Ἀργυροῦ, Ῥωμανὸς ὁ Βασιλεὺς γαμβρὸν ἐποιήσατο, ἄνδρα ὄντα ὑπερώμιον, καὶ κάλλει σώματος, καὶ ἰδέᾳ καὶ συνέσει, καὶ μάλιστα τῇ ἐλεημοσύνῃ καὶ ἐπιδόσει, καὶ τῇ ἀγαθότητι καὶ ἁπλότητι κοσμούμενον· δοὺς αὐτῷ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἀγάθην.

δ'. Ἐγένετό τις Ῥεντάκιος Ἑλλαδικὸς συγγενὴς ὢν Νικήτα τοῦ Πατρικίου· ἀπαίδευτος δὲ καὶ πατραλοίας· ὃς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα καταδιώκων φονεῦσαι, ἐπειδήπερ ἐκεῖνος φεύγων αὐτοῦ τὴν ἐπίθεσιν ἐν πλοίῳ εἰσελθὼν ἐξέπλει, καὶ παρὰ Σαρακηνῶν τῶν Κρητῶν κατεσχέθη, οὗτος ὁ Ῥεντάκιος ἄδειαν εὑρὼν πάντα τὰ τοῦ πατρὸς ἐλῄσατο, καὶ ἐν τῇ πόλει ἐλθὼν, τῇ μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ προσέφυγε. Ῥωμανὸς δὲ ὁ Βασιλεὺς τῆς αὐτοῦ ἀταξίας καὶ λῃλασίας ἀναμαθὼν, τοῦ-

A I. ANNO sexies millesimo quadringentesimo vigesimo-octavo, Indictione octava ac Januarii sexta, sanctorum Luminum die festo, Romanus uxorem suam Theodoram, Augustali corona donat: moxque Maii decima-septima filium suum Christophorum coronat per * Imperatorem sacro Pentecostes dies; amboque soli ea in pompa processerunt. Mense Julio, Indictione octava, die Dominicæ, Ecclesiæ per Romanum composita unio est, cunctis Metropolitis Clericisque unitis, quos Nicolai Patriarchæ & Euthymii causa hactenus scissos habuerat.

Romani Uxoris, & Christophori filii coronatio.

* Constantinum scilicet.

Ecclesiæ facta unio.

II. Octavæ Februarii, Indictione nona, mittens Romanus, Stephanum B Calomariæ filium in Antigoniam Insulam in exilium mittit, majestatis accusatum; inque Monachum detondet cum Theophane Tichiote & Paulo Orphanotropho, illius domesticis.

Conjuratio compressa.

III. Romanus Imperator, dum solemnem processum ad Tribunalium habet, cunctis illic cohortibus cum armis congregatis, recensitoque exercitu, quam celerrime se ipse pariter ac Constantinus in Palatium receperunt. Delatus enim Arsenius a Leone ejus famulo, & Paulus Manglabita, insidias struere. Hinc verberibus subacti, ac bonis publicatis, exilio relegati sunt. Erat tunc administrandæ Reip. adjutor ac Subadjuva (Παραδυναστεύων) Joannes Presbyter Rector. Is Leonem Arsenii domesticum Hebdomadarium fecit, in Imperatoris gratiam eum insinuans. Romanum vero Leonis filium, uti superius dicebam, virum altis humeris, ac corporis pulchritudine specieque & prudentia, cum primis vero eleemosynarum studio & largitate, & benignitate ac simplicitate egregie ornatum, Romanus Imperator, Agatha filia ei locata uxore, sibi generum asciscit.

Alia conjuratio.

pag. 247.

Quasi Princeps Senatus.

Romanus Argyrus, Romani Imp. gener.

IV. Fuit Rentacius quidam vir Attica oriundus, Nicetæ Patricio sanguinis necessitudine conjunctus; homo insolens & parricida. Is, cum patrem suum, necem ei illaturus, persequeretur, ac pater illius vim furoremque fugiens, conscensa navi, a Saracenis Cretensibus inter navigandum captus esset, licentiam nactus, patris omnia diripuit atque vastavit; inque Urbem veniens, in magnam Dei Ecclesiam profugit. Romanus vero Imperator, cognita hominis petulantia, rapinisque

Rentacii viri parricidæ pœna.

ejus ac direptionibus, Ecclesia ductum, pœnis mancipare decreverat. Ille, confictis ad Bulgaros litteris, ad illos transfugere in animum cum induxisset, tentus convictusque, bonorum luminumque amissione luit.

Pothus Argyrus Domesticus.

V. Bulgaris autem ad Catasyrtas usque post Adralestæ Domestici mortem excurrentibus, Pothus Argyrus vir optimus bellicæque rei peritissimus, Scholarum Domesticus ei sufficitur: castrisque ad Thermopolim positis,

Michaelis Moroleonis virtus & mors.

Michaelem Moroleonis filium Vicarias ipsius partes agentem, Bulgarorum motum exploratum mittit. Hic in Bulgarorum ex improviso delapsus cuneum, multam quidem Bulgarorum stragem edidit: verum ipse quoque lethali accepto vulnere, in Urbem reversus in vivis esse desiit.

Conjuratio extincta.

VI. Eo tempore detectæ, Theocleto Officii Notario deferente, structæ Romano Imperatori insidiæ. Auctores erant Anastasius Sacellarius & Aurificinæ præpositus, & Theodoretus Cubicularius, & Demetrius Regii fisci Notarius, & Nicolaus Cu-

Edit. Paris. pag. 248.

batzes & Theodotus Protocarabus. Hi videlicet Imperatori Constantino studebant. Convicti vero, verberibus subacti ac per mediam delati Urbem, in exilium ajecti sunt. Theodoretus seorsum in Triconcho Palatii cæsus, ipse quoque in exilium pulsus est. Anastasium autem Sacellarium, in Elegmorum Monasterio cæsarie mulctarunt; quo loco defunctus est.

Romanus perjurus.

VII. Eo Romanus prætextu ac occasione, Constantinum Imperatorem primo gradu dejicit, secundoque ordine constituit, ac ipse sibi primas arripuit; quod nimirum insidias, indeque impendentem mortem, metueret; perjuriique (heu res humanas!) sibi crimen asciscit. Jurejurando enim promiserat, numquam sibi Imperii primas partes, illo spreto, arrogaturum.

Bulgarica expeditio; Romanorum strages.

VIII. Symeon vero adversus Romanos rursum arma movet; emissaque Bulgarorum manu cum Chagano & Menico aliisque, mandat, ut quam citissime adversus Urbem excurrant. Superatis itaque montibus, Manglaba usque pervenerunt. Intelligens itaque Romanus Imperator illorum irruptionem, veritus ne Pegarum Regias Ædes Stenumque, inde effusi incenderent, Joannem Rectorem una cum Leone & Potho Argyris ire jussit, valido ex Prætorianis & Fœderatis aliisque cohortibus conflato exercitu. Aderat & Alexius Musele Patricius & Drungarius rei navalis, cum suis copiis. Agebatur quinta Jejuniorum hebdomada. In campestribus itaque ac depressioribus Pegarum locis instructa acie, Bulgarisque armata manu e superioribus editioreque tumulo emergentibus, ac incondito horrendoque clamore strepentibus, maximoque impetu irrumpentibus, Joannes Rector illico fugam arripit: Photinus Platypodis filius ejus tuendi causa concertando necatur, aliique multi. Rector igitur ægre servatus, in celocem evadit. Venit vero & ipse fuga dilapsus, armis gravis Alexius Drungarius Musela, nec cum eis celocis scalam commode satis scan-

τὸν τῆς Ἐκκλησίας ἐξαγαγεῖν ἐβουλεύσατο καὶ παιδεῦσαι. ὁ δὲ ψευδεῖς ἐπιστολὰς πρὸς Βουλγάρους πλασάμενος, πρὸς αὐτοὺς αὐτομολῆσαι ἐβούλετο. κρατηθεὶς δὲ καὶ ἐλεγχθεὶς, τῆς τε οὐσίας καὶ τῶν ὀφθαλμῶν στερεῖται.

ε'. Τῶν δὲ Βουλγάρων πάλιν ἐξελασάντων μέχρι Κατασύρτων μετὰ τὴν τοῦ Δομεστίκου Ἀδραλέστου τελευτὴν, προεβλήθη [371] Πόθος ὁ τοῦ Ἀργυροῦ, ἀνὴρ κάλλιστος καὶ ἐμπειρότατος Δομέστικος τῶν σχολῶν· καὶ μέχρι Θερμοπόλεως μετὰ τῶν ταγμάτων ἐξελθὼν, ἀπέστειλε Μιχαὴλ τὸν τοῦ Μωρολέοντος υἱὸν [372] τοποτηρητὴν ὄντα, τοὺς Βουλγάρους κατασκοπῆσαι. ὁ δὲ ἀπροόπτως τῷ λόχῳ αὐτῶν ἐμπεσὼν, πολλοὺς μὲν τῶν Βουλγάρων ἀνεῖλε· πληγεὶς δὲ καὶ αὐτὸς, ἐν τῇ πόλει εἰσελθὼν ἐτελεύτησεν.

ϛ'. Ἐμηνύθη δὲ τότε [373] παρὰ Θεοκλήτου Νοταρίου τῆς ὑπουργίας, ἡ κατὰ Ῥωμανοῦ Βασιλέως ἐπιβουλὴ Ἀναστασίου Σακελλαρίου καὶ [374] ἄρχοντος τοῦ Χρυσοχείου, καὶ Θεοδωρήτου Κοιτωνίτου, καὶ Δημητρίου Βασιλικοῦ Νοταρίου τοῦ εἰδικοῦ, καὶ Νικολάου τοῦ Κουβάτζη, καὶ Θεοδότου Πρωτοκαράβου· οἱ ὑπὲρ Κωνσταντίνου Βασιλέως δῆθεν ἐσπούδαζον· καὶ διελεγχθέντες ἐτύφθησαν, καὶ ἐν τῇ μέσῃ διῆλθον, καὶ ὑπερόριοι κατέστησαν. ὁ δὲ Θεοδώρητος ἰδίᾳ ἐν τῷ Τρικόγχῳ τοῦ παλατίου τυφθεὶς, καὶ αὐτὸς ἐξωρίσθη. τὸν δὲ Ἀναστάσιον Σακελλάριον ἀπέκειραν ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἐλεγμῶν, ἔνθα καὶ τελευτᾷ·

ζ'. Τῆς τοιαύτης δὲ προφάσεως λαβόμενος Ῥωμανὸς, τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον ὑποβιβάζει, καὶ δεύτερον καθίστησιν· ἑαυτὸν δὲ προάγει εἰς τοὔμπροσθεν, τῷ τῆς ἐπιβουλῆς, ἣν τὸν ἐξ αὐτῶν θάνατον δεδοικέναι· τῇ ἐπιορκίᾳ, φεῦ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, περιπεσών. προησφαλίσατο γὰρ μὴ ἑαυτὸν ἀναγορεῦσαι τότε ἔμπροσθεν Αὐτοκράτορα.

η'. Ἐκστρατεύει δὲ πάλιν Συμεὼν κατὰ Ῥωμαίων καὶ πλῆθος Βουλγάρων ἀποστείλας, [375] ἅμα καὶ Χαγάνῳ καὶ Μηνικῷ καὶ ἑτέροις, ἐκέλευσε κατὰ τῆς πόλεως ὅτι τάχιστα ἐξελαύνειν. διελθόντες οὖν διὰ τῶν ὀρῶν, ἦλθον μέχρι τοῦ Μαγγλαβᾶ. τὴν αὐτῶν δὲ ἔφοδον μαθὼν ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς, λογισάμενος μὴ τὰ τῶν Πηγῶν παλάτια [376] καὶ τὸ Στενὸν κατελθόντες ἐμπυρίσωσιν, Ἰωάννην Ῥαίκτορα ἀποστέλλει ἅμα Λέοντι καὶ Πόθῳ τοῖς Ἀργυροῖς ἔχοντας μεθ' ἑαυτῶν πλῆθος ἱκανὸν, ἔκ τε τῶν Βασιλικῶν καὶ τῆς ἑταιρείας καὶ τῶν ταγματικῶν· σὺν οἷς καὶ [377] Ἀλέξιος Πατρίκιος Δρουγγάριος τῶν πλοΐμων ὁ Μουσελὲ μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. ἦν δὲ πέμπτη τῶν νηστειῶν ἑβδομάς. ἐξοπλίσαντες οὖν τὸν λαὸν ἐν τοῖς πεδινοῖς καὶ χθαμαλωτέροις τόποις τῶν Πηγῶν, τῶν Βουλγάρων ἄνωθεν ἀναφανέντων ἐνόπλων, βοῇ χρησαμένων ἀσήμῳ καὶ φοβερᾷ, καὶ σφοδροτάτως παρελασάντων κατ' αὐτῶν, παρευθὺ μὲν φεύγει Ἰωάννης ὁ Ῥαίκτωρ· σφάττεται δὲ ὑπὲρ τούτου ἀγωνιζόμενος Φωτεινὸς ὁ τοῦ Πλατυπόδη υἱὸς, καὶ πολλοὶ ἕτεροι. μόλις οὖν ὁ Ῥαίκτωρ διασωθεὶς, εἰσῆλθεν εἰς τὸν δρόμωνα. ἦλθε δὲ φεύγων ἔνοπλος καὶ Ἀλέξιος Δρουγγάριος ὁ Μουσελὲ, καὶ μὴ ἰσχύσας πλέον ἀνελθεῖν ἐν τῇ τοῦ δρόμωνος

ἀποβάθρᾳ, πεσὼν ἐν τῇ θαλάσσῃ σὺν τῷ αὐτοῦ Πρωτομανδάτορι ἐπεπνίγη. Ἀργυροὶ δὲ, ὅ, τε Πόθος καὶ Λέων Πατρίκιος, ἐν τῷ Καστελλίῳ φυγόντες, διεσώθησαν. πλώϊμοι δὲ, καὶ τὸ ἅπαν πλῆθος, οἱ μὲν τὰς τῶν πολεμίων χεῖρας φεύγοντες ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀπεπνίγησαν· οἱ δὲ, σιδήρου γεγόνασι παρανάλωμα· οἱ δὲ, χερσὶ Βουλγαρικαῖς συνελήφθησαν. οἱ δὲ Βούλγαροι μηδένα τὸν διακωλύοντα ἔχοντες, τὰ τε τῶν Πηγῶν παλάτια ἐπυρπόλησαν, καὶ τὸ Στενὸν ἅπαν κατέκαυσαν. οὕτως ἄρα δεινὸν ἀβουλία καὶ ἀπειρία θρασύτητα σύμμαχον ἔχουσα.

θ'. Εἰκάδι δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος δεκάτης, Θεοδώρα σύμβιος Ῥωμανοῦ τελευτᾷ, καὶ κατετέθη τὸ σῶμα αὐτῆς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως Ῥωμανοῦ τῷ ὑπ' αὐτοῦ μοναστήριον ἀμειφθέντι. τῷ δὲ αὐτῷ μηνὶ στέφεται Σοφία ἡ τοῦ Βασιλέως Χριστοφόρου γυνή. τηνικαῦτα δὲ καὶ ὁ Κουροπαλάτης Ἴβηρ ἐν τῇ πόλει παραγένετο, καὶ διὰ μέσης τῆς ἀγορᾶς διελθὼν, κεκοσμημένης λαμπρῶς, μετὰ δόξης πολλῆς καὶ τιμῆς ὑπεδέχθη, ὃν καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Σοφίᾳ ἀπήγαγον, τὸ κάλλος αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος θεασόμενον καὶ τὸν πολυτελῆ κόσμον. καλλωπίσαντες γὰρ ταύτην καὶ περιστείλαντες πέπλοις χρυσοϋφέσι καὶ κόσμῳ παντοίῳ, οὕτως αὐτὸν εἰσήγαγον ἐν αὐτῇ. ὁ δὲ τὸ θαυμαστὸν καὶ ὑπερμέγεθες τοῦ ναοῦ ἔργον καταπλαγεὶς, καὶ τὸν πολυτελῆ κόσμον ὑπερθαυμάσας, καὶ ἀληθῶς Θεοῦ κατοικίαν εἶναι τὸν ἱερὸν χῶρον τοῦτον εἰπὼν, αὖθις ὑπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια.

ι'. Τῶν δὲ Βουλγάρων πάλιν ἐκστρατευσάντων, καὶ μέχρι τῆς ἁγίας Θεοδώρας ἐλθόντων παλατίων, καὶ ταῦτα πυρὶ παραδιδόντων, εἰς ἄριστον ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς τῶν ταγμάτων ἄρχοντας συνεκάλεσε, συνόντος αὐτοῖς καὶ τοῦ λεγομένου Σακτίκη. καὶ παρῄνει τούτοις, καὶ προετρέπετο κατὰ τῶν ἐναντίων ἐξελθεῖν, καὶ τῆς πατρίδος ὑπεραγωνίσασθαι. οἱ δὲ συνέθεντο ἑτοίμως τῆς αὐτοῦ Βασιλείας, καὶ τῶν Χριστιανῶν ὑπεραποθνήσκειν. τῇ οὖν ἐπαύριον καθοπλισθεὶς παρὰ τοῦ Βασιλέως ὁ εἰρημένος Σακτίκης, ἀληθῆ οὖσαν τὴν αὐτοῦ πίστιν καὶ ἀνδρείαν ἀπέδειξεν. ὄπισθεν γὰρ τῶν Βουλγάρων γενόμενος, καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν εἰσελθὼν, πάντας τοὺς ἐκεῖ εὑρεθέντας κατέσφαξε. μαθόντες οὖν οἱ Βούλγαροι τὸ γεγονὸς, ὑποστρέφουσιν ἐν τῷ στρατοπέδῳ· καὶ πολέμου συγκροτηθέντος, τρέπουσι τὸν Σακτίκην σὺν ὀλίγοις ὑπάρχοντα. Ὁ δὲ ἐπειδὴ γενναίως ἀγωνισάμενος καὶ πολλοὺς ἀνελὼν, οὐκέτι ἀντέχειν ἠδύνατο πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, μεθίησι τοῦ ἵππου τὸν χαλινὸν, καὶ εἰς φυγὴν ἤλαυνε. ποταμὸν δέ τινα παραρρέοντα διαπερῶν, τοῦ ἵππου αὐτοῦ ἐν τῇ τούτου ἰλύϊ ἐμπαγέντος, τιτρώσκεται κατὰ τῆς ἕδρας καὶ τοῦ μηροῦ. μόλις οὖν τοῦ ἵππου ἐκ τῆς ἰλύος ἀνασπασθέντος συνεργείᾳ τῶν ὑπὸ χεῖρα, διασώζεται μέχρι τῶν Βλαχερνῶν· καὶ [378] τεθεὶς ἐν τῇ ἁγίᾳ Σορῷ, καιρίας τῆς πληγῆς οὔσης, τῇ ἑξῆς ἐτελεύτησεν.

ια'. Τηνικαῦτα δὲ καὶ Πετρωνᾶς αἰδεσιμώτατος προστάξει Ῥωμανοῦ Βασιλέως ἤγαγε λαρνακίδιον ἔνδοξον ἓν, καὶ ἕτερα δύο γλυ-

dere valens, una cum suo Protomandatore, præceps in mare actus, aquis suffocatus est. Ambo Argyri (cum scilicet Pothus tum Leo Patricius) fuga in Castellum evaserunt. Navales, ac reliquæ omnes copiæ, partim hostium manus effugere studentes, in mari extinctæ sunt; partim ferro perierunt; partim capti a Bulgaris sunt. Demum Bulgari nemine illis obsistente Regias Pegarum Ædes incenderunt, totumque Stenum igni vastaverunt. Sic nimirum grande malum consilii inopia rerumque imperitia, cui audacia ac temeritas præsto est ac favet.

Edit. Paris. pag. 249.

Sent.

IX. Mensis Februarii die vicesimo, Indictione decima, Theodora Romani conjux moritur. Ejus cadaver in Romani ipsius domo, quam in Monasterium mutarat, depositum est. Eodem mense coronatur Sophia Christophori Imperatoris uxor. Eodem tempore Iber Curopalata in Urbem venit, perque medium forum deductus magnifico apparatu ornatum, cum magna claritate & honore susceptus est. Induxerunt etiam illum in sanctæ Sophiæ, ut sacræ ejus Ædis pulchritudinem & immanitatem ac pretiosissimum cultum oculis ipse lustraret. Splendide namque ornantes, auroque textis aulæis parietes circumvestientes, omnisque generis cultu decorantes, sic eum admiserunt. Ille mirandam immanisque molis Templi fabricam stupens, supraque modum admiratus illius pretiosissimum cultum, ac cum dixisset, *Sacrum hunc locum vere Dei habitaculum esse*, domum reversus est.

Iberi Curop. susceptio.

X. Rursus vero a Bulgaris suscepta expeditione, & cum illi adusque sanctæ Theodoræ Regias Ædes venissent, easque igni incendissent, Imperator Romanus prandio laute instructo, agminum Ductores invitavit, cum, & quem vocant, Sactices illis comes esset. Hortatur ergo jubetque adversus hostes exire, ac pro patriæ incolumitate pugnare. Assenserunt illi, atque alacres ipsius Majestatis tuendæ causa ac Christianos ulciscendi, oppetituros se mortem in se receperunt. Postridie igitur, quem diximus, Sactices, ab Imperatore armis instructus, veram ab ipso datam fidem, ac quam jactarat fortitudinem, ostendit. Bulgaros quippe a tergo aggressus, inque eorum castra insiliens, quos ibi reperit, omnes trucidavit. Bulgari igitur ubi didicere quod ita evenerat, in castra revertuntur, confertaque acie, Sacticem paucis stipatum terga vertere cogunt. Is itaque strenue desudato prælio, factaque hostium ingenti strage, cum tantæ eorum multitudini sustinendæ par amplius non esset, laxatis habenis equum ad fugam impellit. In cujusdam autem amnis transitu, equo in cœno hærente, vulnus in anum & femur accipit. Verum equo ægre tandem suorum cura & industria e cœno evulso, ad Blachernas usque evasit: atque in sacra Soro (Loculum dicas) positus, cum vulnus lethale esset, e vivis excedit.

Sacticis virtus atque mors.

pag. 250.

XI. Sub idem tempus Petronas vir clarissimus summeque venerabilis, Romani Imperatoris jussu minorem urnam unam egregie elabora-

Urnæ ex S. Mamantis ad Romani Monasterium translatæ.

tam, duasque alias nulla sculpturæ arte cælatas, ex sancti Mamantis virorum Monasterio, quod situm est ad Portam quam Xerocercem vocant, advexit; in quibus fama est, conditum fuisse Mauricium cum filiis: quæ & in Romani Monasterio (hoc est, in Myrelæo) fuerunt depositæ.

Compressa rebellio.

XII. Adrianus vero quidam Chaldus, nec non Tatzaces Armenius vir summe locuples, consiliis, hortatuque Bardæ Boelæ, qui in Chaldia Ductor militum erat, tyrannidem struunt, rebellantque adversus Romanum Imperatorem, Paiperte (sic nominato) oppido munito occupato. Horum potitus Joannes Curcuas Scholarum Domesticus, ipsos tenuit, quorum illustrioribus, publicata ipsorum substantia, oculos adimit; alios, qui pauperes essent atque obscuri, quo vellent abire jussit. Tatzaces, alia munitissima arce occupata, fideque impunitatis ab Scholarum Domestico accepta, Byzantium venit; ibique Manglabitæ dignitate auctus, in Manganorum domo sub custodia agebat. Cum vero fugam moliri deprehensus esset, oculi ei eruti sunt. Bardam Boelam, Imperatore bene ei volente atque illius miserente, Monachum detonderunt.

Capta a Bulgaris Adrianopolis & recepta.

XIII. Patricio vero (sic appellato) Moroleone, seu potius Thymoleone (velut dicas, virum leonini pectoris atque animi) Adrianopolitano Prætore, bellica fortitudine ac solertia egregie instructo, ut qui haud raro adversus Bulgaros rem strenue gesserat; Symeon Bulgarus, cum omnibus copiis Urbem obsidens, ac vallo cingens, validis ipsam armis premit. Oppidani deficiente annona, ac fame graviter afflicti, cum commeatus parandi nulla spes affulgeret, penuria pressi, se, suumque Prætorem Bulgaris dedidere. Hunc nactus Symeon, toto corpore vinctum innumerisque verberibus affectum, ad extremum acerbâ morte, & quæ sævissimam & crudelissimam ipsius indolem deceret, virum sustulit. Bulgaris itaque in Urbe præsidiariis relictis, discedit. Præsidiarii vero, audito Romanorum copias in ipsos ingruere, relicta Urbe abierunt: in quæ hunc modum a Romanis Urbs recepta est.

Edit. Paris. pag. 251.

Tripolita à Radino victus.

XIV. Leo Tripolita cum magnâ classe ingentique exercitu adversus Romanos egressus, ubi Lemnum occupasset, Joannes Radinus Patricius rei navalis Drungarius, eum repente aggressus est; conserta que pugna, Dei ope, sub eo merentes Agareni, fusi sunt atque fugati: solusque ipse Tripolim, ægre fuga salutem expedilit.

Symeonis expeditio, & de pace colloquium.

XV. Mense Septembri, Indictione secunda, Symeon Bulgariæ Princeps cum omnibus copiis adversus Byzantium profectus est, ac Thraciam quidem ac Macedoniam populatur; succendit vero omnia & evertit, atque arbores succidit. Ad Blachernas usque cum admovisset, Nicolaum Patriarcham ac Procerum quosdam, quibuscum de pace tractaret, ad se mitti rogavit. Datis itaque utrinque obsidibus, exit prior Nicolaus Patriarcha, tum Michael Patricius cognomento Styppiotes & Joannes Mysticus, administran-

Παραδυναστεύων.

A φῆς ἀμοιροῦντα, ἐκ τῆς τοῦ ἁγίου Μάμαντος ἀνδρείας μονῆς, τῆς πλησίον οὔσης τῆς Ξυροκέρκου λεγομένης πόρτης, ἐν οἷς φασι συναποκεῖσθαι Μαυρίκιον σὺν τοῖς παισίν· ἃ καὶ [379] ἀπετέθη ἐν τῇ τοῦ Βασιλέως Ρωμανοῦ μονῇ, ἤτοι εἰς τὸ Μυρέλαιον.

379.

ιβ΄. Ἀδριανὸς δέ τις Χάλδος, πρὸς δὲ Τατζάκης Ἀρμένιος πλούσιος πάνυ, τῇ ὑποθήκῃ καὶ συμβουλῇ Βάρδα τοῦ Βοΐλα στρατηγοῦντος ἐν Χαλδίᾳ, τυραννίδα καὶ ἀντάρσιαν κατὰ Ρωμανοῦ Βασιλέως σκευάζουσι, τὸ Παίπερτε λεγόμενον ὀχύρωμα κατεσχόντες· οὓς ὁ τῶν σχολῶν Δομέστικος Ἰωάννης ὁ Κουρκούας καταπολεμήσας καὶ κατασχὼν, τοὺς μὲν περιφανεστέρους ἀποτυφλοῖ, τὰς οὐσίας αὐτῶν δημεύσας· [380] τοὺς δὲ πενιχροὺς καὶ ἀσή-

380.

B μους, ἀθρόως κελεύσας ὅποι βούλοιντο ἀπιέναι. Τατζάκης δὲ ἐν ἑτέρῳ ὀχυρωτάτῳ καστελλίῳ φυγὼν, καὶ λόγον τοῦ μή τι κακὸν παθεῖν δεξάμενος, ἐν τῇ πόλει εἰσεληλύθει, καὶ τῇ τοῦ Μαγγλαβίτου ἀξίᾳ τιμηθεὶς, ἐν τῷ οἴκῳ τῶν Μαγγάνων διῃτᾶτο τηρούμενος. δρασμὸν δὲ βουλευσάμενος ἁλίσκεται, καὶ τῶν ὀμμάτων στερεῖται. Βάρδαν δὲ τὸν Βοΐλαν ἀπέκειραν Μοναχὸν, τοῦ Βασιλέως αὐτὸν κατοικτείροντος φίλον τυγχάνοντα.

ιγ΄. Τοῦ δὲ Πατρικίου τοῦ οὕτως ἐπονομαζομένου Μωρολέοντος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν οἰκειότερον Θυμολέοντος, Ἀδριανουπόλεως στρατηγοῦντος, κρατίστου τὰ πολεμικὰ καὶ περιδόξου τυγχάνοντος, ὃς πλείστας κατὰ Βουλγάρων

C ἀνδραγαθίας ἐπεδείξατο, ὁ Βούλγαρος Συμεὼν τὴν εἰρημένην πόλιν σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι περικυκλώσας καὶ χάρακα περιβαλὼν, ἰσχυρῶς ταύτην ἐπολιόρκει. ἐπεὶ δὲ ὅ τε σῖτος τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐπελελοίπει, ὅ τε λιμὸς ἐπίεζε κραταιῶς· οὐδαμόθεν γὰρ εἶχον ἐπισιτίσασθαι· τῇ ἐνδείᾳ πιεζόμενοι, προδεδώκασιν ἑαυτοὺς καὶ τὸν Στρατηγὸν τοῖς Βουλγάροις· ὃν χειρωσάμενος Συμεὼν, καὶ δεσμὰ καθ' ὅλου τοῦ σώματος περιβαλὼν, καὶ μυρίαις αἰκίαις τοῦτον τιμωρησάμενος, τελευταῖον ἀπέκτεινε θανάτῳ πικρῷ ἀξίῳ τῆς ἑαυτοῦ ἀπανθρωπίας καὶ ὠμότητος ψυχῆς. Βουλγάροις οὖν τὴν τῆς πόλεως φυλακὴν παραδοὺς, ὑπεχώρησεν. οἱ δὲ τὴν κατ' αὐτῶν τοῦ Ρωμαίων στρατοῦ ἔφοδον ἀκηκοότες, ταύ-

D την καταλιπόντες ἀπῆλθον, καὶ πάλιν ὑπὸ Ρωμαίους αὕτη ἐγένετο.

ιδ΄. Λέοντος δὲ τοῦ Τριπολίτου μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ πλοίων πολεμικῶν κατὰ Ρωμαίων ἐξελθόντος, καὶ ἐν τῇ νήσῳ Λήμνῳ καταλαβόντος, Ἰωάννης Πατρίκιος καὶ Δρουγγάριος τοῦ πλωΐμου ὁ Ραδινὸς καπονομαζόμενος αἰφνιδίως ἐπέθετο αὐτῷ· καὶ πολέμου γεγονότος, Θεοῦ συνεργίᾳ οἱ ὑπ' αὐτὸν τρέπονται Ἀγαρηνοί· μόλις δὲ μόνος ὁ Τριπολίτης φυγῇ διασώζεται.

ιε΄. Σεπτεμβρίῳ δὲ μηνὶ, Ἰνδικτιῶνος δευτέρας, Συμεὼν ἄρχων Βουλγαρίας πανστρατὶ κατὰ Κωνσταντινουπόλεως ἐκστρατεύει. καὶ λῄζεται μὲν Θρᾴκην καὶ Μακεδονίαν· ἐμπυρίζει δὲ πάντα, καὶ

E καταστρέφει καὶ δενδροτομεῖ. μέχρι δὲ Βλαχερνῶν ἐπιγενόμενος, ἐπεζήτησεν ἀποστεῖλαι αὐτῷ τὸν Πατριάρχην Νικόλαον καί τινας τῶν μεγιστάνων, ὥστε περὶ εἰρήνης αὐτοῖς συντυχεῖν. Ἔλαβον οὖν ὁμήρους παρ' ἀλλήλων ἀμφότεροι, καὶ ἐξῆλθε πρότερον μὲν ὁ Πατριάρχης Νικόλαος, ἔπειτα ὁ Μιχαὴλ Πατρίκιος προσαγορευόμενος ὁ Στυππειώτης, καὶ Ἰωάννης ὁ Μυστικὸς καὶ Πα-

ῥαδιμαςτώων. ἤδη γὰρ Ἰωάννης ὁ Ῥαίκτωρ διαβληθεὶς πρὸς τὸν Βασιλέα, ἀσθένειαν προφασισάμενος τοῦ παλατίου κατεληλύθει, καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ πλησίον Γαλακρηνῶν ἀπεκάρη. οἱ μὲν οὖν μετὰ Συμεὼν περὶ εἰρήνης διελέγοντο. ὁ δὲ, αὐτοὺς μὲν ἀπεπέμψατο, αὐτὸν δὲ τὸν Βασιλέα Ῥωμανὸν ἐπεζήτει θεάσασθαι. παρὰ πολλῶν δὲ πεπληροφόρητο περί τε τῆς αὐτοῦ φρονήσεως, καὶ ἀνδρείας καὶ συνέσεως. Ὁ τοίνυν Βασιλεὺς ἐπὶ τούτῳ σφόδρα ἠγαλλιάσατο· ἐπόθει γὰρ τὴν εἰρήνην, καὶ τὰς καθ' ἡμέραν γινομένας τῶν αἱμάτων ἐκχύσεις ὁσημέραι. Ἀποστείλας οὖν ἐν τῷ τοῦ Κοσμιδίου αἰγιαλῷ, κατεσκεύασεν ἐν τῇ θαλάσσῃ ὀχυρωτάτην ἀπόβασιν, ὥστε τὴν Βασιλικὴν τριήρη διαπλεύσασαν ἐν αὐτῇ προσορμίζεσθαι. περιφράξας οὖν αὐτὴν πάντοθεν, διατείχισμα μέσον γενέσθαι προσέταξεν, ἔνθα ἀλλήλοις ἔμελλον ὁμιλεῖν. Ἀποστείλας οὖν Συμεὼν, τὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ναὸν ἐνέπρησε τὸν ἐν τῇ Πηγῇ, ὃν Ἰουστινιανὸς ὁ Βασιλεὺς ἐδομήσατο, καὶ τὰ πέριξ αὐτοῦ σύμπαντα· δῆλος ὢν ἐντεῦθεν μὴ τὴν εἰρήνην ἐθέλων, ἀλλ' ἐλπίσι μετεώροις τοῦτον ἐξαπατῶν. παραγενόμενος δὲ ἐν Βλαχέρναις ὁ Βασιλεὺς ἅμα Νικολάῳ Πατριάρχῃ, ἐν τῇ ἁγίᾳ εἰσῆλθε Σορῷ, καὶ τὰς χεῖρας ἐξέτεινεν εἰς εὐχὴν, εἶτα πρηνὴς πεσὼν, δάκρυσι κατέβρεχε τὸ ἅγιον ἔδαφος, τὴν πανύμνητον καὶ ἄχραντον Θεοτόκον ἀντιβολῶν, τὴν ἀκαμπῆ καὶ ἀμείλικτον τοῦ ὑπερηφάνου Συμεὼν καρδίαν μαλάξαι, καὶ πεῖσαι τὰ πρὸς εἰρήνην συνθέσθαι. τὸ ἅγιον οὖν κιβώτιον διανοίξαντες, ἐν ᾧ τὸ σεπτὸν τῆς ἁγίας Θεοτόκου τεθησαύριστο [381] ὠμοφόριον, καὶ τοῦτο ὁ Βασιλεὺς ἀναλαβόμενος, καὶ ὥσπερ τινὰ θώρακα ἀδιάρρηκτον περιβαλλόμενος, καὶ τὴν πίστιν τὴν εἰς τὴν ὑπεράμωμον Θεοτόκον οἷα περικεφαλαίαν τινὰ περιθέμενος, ἐξῄει τοῦ ναοῦ, ὅπλοις ἀσφαλέσι φραξάμενος. τὸν σὺν αὐτῷ οὖν στόλον ἀσπίσι τε καὶ ὅπλοις κατακοσμήσας, τὸν ὡρισμένον τόπον κατέλαβε, συνομιλῆσαι τῷ Συμεών. πέμπτη δὲ ἦν ἡμέρα, ὅτε ταῦτα ἐγένετο, ἐννάτη τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς, τετάρτη δὲ τῆς ἡμέρας ὥρα. παρεγένετο δὲ καὶ ὁ Συμεὼν, πλῆθος ἐπαγόμενος εἰς πολλὰς διῃρημένον τὰς παρατάξεις· τῶν μὲν χρυσασπίδων καὶ χρυσοδοράτων, τῶν δὲ ἀργυρασπίδων καὶ ἀργυροδοράτων, τῶν δὲ παντὶ ὅπλων χροιᾷ κεκοσμημένων, πάντων καὶ κατακεκοσμημένων σιδήρῳ· οἱ μέσον αὐτῶν εἰληφότες Συμεὼν, ὡς Βασιλέα εὐφήμουν [382] τῇ τῶν Ῥωμαίων φωνῇ. πάντες δὲ τῆς Συγκλήτου βουλῆς τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτες κατεθεῶντο τὰ δρώμενα. ἦν οὖν ἰδεῖν τότε ψυχὴν βασιλικὴν τῷ ὄντι καὶ μεγαλόφρονα, καὶ θαυμάσαι τὸ τοῦ φρονήματος ἀκατάπληκτον καὶ τὸ τῆς ἀνδρείας παράσημα· ὅπως τοσαύτην πολεμίων βλέπων ἐπιφορὰν οὐ κατεπλάγη, καὶ συνεστάλη καὶ ὑπεχώρησεν· ἀλλ' ὥσπερ εἰς φίλων πλῆθος χωρῶν, οὕτως ἀτρέμας ᾔει, μονονουχὶ τὴν ψυχὴν τοῖς πολεμίοις τῶν ὑπηκόων διδοὺς ἀντίλυτρον. πρῶτος οὖν ἐν τῇ Ἀποβάθρᾳ τῇ ῥηθείσῃ καταλαβὼν, τὸν Συμεὼν ἐξεδέχετο. ἐπεὶ δὲ ὅμηροι ἐξ ἀμφοτέρων ἐλήφθησαν τῶν μερῶν, καὶ τὴν Ἀποβάθραν οἱ Βούλγαροι διερευνήσαντο ἀκριβῶς, μή πού τις δόλος ἢ ἐνέδρα

darumque rerum Imperatori Adjutor ac Minister intimus. Jam enim Joannes Rector criminis apud Imperatorem delatus, ipse a se ægritudinem prætexens Aula discesserat, inque suo Monasterio haud procul a Galacrenis in Monachum tonsus fuerat. Legati igitur cum Symeone de pace colloquebantur. Verum Symeon illis repudiatis, ipsum Imperatorem videre, ejusque congressum expetebat: certo enim relatu de ejus prudentia & fortitudine, sapientiaque acceperat. Pergrata ea res fuit Romano; quippe qui pacis desiderio tenebatur, ac quotidianis utrinque cædibus, finem imponere studebat. Mittit itaque qui ad mare in Cosmidii littore tutissimam Exscensionem struerent, quo loco ejus Prætoria navis appellenda esset. Loco itaque undique communito, in medio jussit septum fieri, ubi erant collocuturi. Interim Symeon, suorum misso manipulo, sanctæ Dei Genitricis Templum in Pega, a Justiniano conditum, incendit, ac circum vicina omnia, igni ferroque vastavit. His igitur alienum a pace palam prodebat animum, vanaque spe Imperatorem deludere, haud obscurum erat. Veniens autem Imperator cum Nicolao Patriarcha, in sacrum ingressus est Loculum, manusque in preces extendit. Tum pronus in terram procidens, sacrum uberrim solum lacrymis rigabat, omni celebrandam laude omnisque labis puram sanctam Dei Genitricem obsecrans, ut inflexum durumque Symeonis pectus emolliret, & ad pacis concordiam ineundam induceret. Sacra igitur reserata Arcula, in qua venerandum sanctæ Dei Genitricis Palliolum repositum erat, eoque Imperator sublato, velutque thorace quodam, nullis telis pervio, assumpto, ac, quam in intemeratissima Dei Genitrice collocaverat, galeæ instar, fide sibi adhibita, tutis scilicet munitus armis, Templo egreditur. Suis itaque classiariis ac comitatu clypeis armisque aliis probe instructis, in locum constitutum cum Symeone tractaturus venit. Feria quinta erat, cum hæc gesta sunt, mensis Novembris die nona, hora diei quarta. Venit quoque & Symeon cum exercito, in multas distributo turmas atque acies. Militum alii clypeis hastisque auratis, alii argento splendidis; omnis alii coloris armis instructi atque ornati; cuncti ferro circumcincti erant. Hi medium assumptum Symeonem, ut Imperatorem ac Regem Romana lingua faustis vocibus prosequebantur. Senatus omnis muris insidentes, quicquid hujus fabulæ erat, spectabant. Res vero spectatu dignissima, Regius vere atque excelsus Imperatoris animus fuit: mira res, interritæ illa mentis constantia & præsentia ac fortitudo: quomodo tantam hostium confluentem multitudinem videns, sic placide processit, tantum non animam pretium redemptionis hostibus pro subditis tradens. Primus itaque, ad eam, quam diximus, Exscensionem veniens, Symeonem præstolabatur. Datis porro ultro citroque obsidibus, ac cum Bulgari Exscensionem diligenter lustrassent, ne quis dolus subesset aut insidiæ laterent, Sy-

Joan. Rector Monachus.

Pegarum Dei Genitricis Ædes succensa.

Edit. Paris. pag. 252.

Sanctæ Mariæ Vestis religio.

meon equo desiliens, ad Imperatorem intravit. Ibi cum se mutuo consalutassent, de pace colloqui cœperunt. Ferunt autem Romanum in hæc verba Symeonem esse allocutum. *Audivi te hominem religiosum esse Deique cultorem, ac verum Christianum: video autem opera non satis verbis consentanea esse. Proprium enim est hominis religiosi Deique cultoris ac Christiani, ut pacem & charitatem colas, quandoquidem Deus* Charitas est *ac nuncupatur: impii autem, & irreligiosi & infidelis, ut cædibus injusteque fusis cruoribus gaudeat. Si quidem ergo verus Christianus existis, qualem te certo existimamus, tandem aliquando siste injustas cædes, finemque facito fundendi innoxii sanguinis, ac pacem nobiscum Christianis compone, qui ipse Christianus sis & dicaris, nec Christianorum dexteras, Christianorum itidem ac eamdem colentium fidem, cruoribus pollui sinas. Ipse tu quoque homo es, qui mortem & resurrectionem & judicium & retributionem expectes. Hodie in vivis es, & cras in pulverem dissolveris. Febris una, superbiam omnem extinguet. Quam ergo rationem, ante tribunal Dei constitutus, pro injustis cædibus Deo redditurus es? Quo vultu in tremendum justumque Judicem oculos intendes? Si te divitiarum cupido ad ejusmodi facinora impellit, ego te illis ad satietatem explebo; modo contine dexteram; pacem amplectere, dilige concordiam, ut & ipse vitam tranquillam agas ac incruentam, nihilque sollicitam, ac tandem Christianorum mala finem accipiant, atque alii alios Christianos necare desinant. Nefas enim Fideles in se mutuo arma sumere.* Hæc itaque locutus Imperator, conticuit. Bulgarus igitur illius humilitatem ac sermones cum veneratione miratus, pacem fieri annuit. Cum se itaque invicem osculati essent, discesserunt, Imperatore magnificis donis Symeonem prosecuto.

XVI. Quod vero tunc accidit, referam; rem sane portentosam, atque illis qui horum noverunt indicia, novam & insolitam. Ajunt enim colloquentibus ambobus Regibus, duas Aquilas super eos volitasse, & cum clangore coivisse; moxque divulsas, alteram ad Urbem, alteram in Thraciam avolasse. Rerum ejusmodi curiosi indagatores, inauspicatum omen arbitrati sunt; Fore nimirum, ut infecta pace illi disjungerentur. Symeon ad suos reversus, Imperatoris solertiam modestiamque suis Proceribus narrat; virique speciem & robur infractumque animum immensis laudibus celebrat.

XVII. Mensis Decembris die vigesima-quinta Romanus filios suos Stephanum & Constantinum coronat in Magna Ecclesia: sed & Theophylactum ejus filium, Nicolaus Patriarcha detondet Clericum, & Subdiaconum ordinat; ac tandem promovet Syncellum, cum is prius in Subdiaconorum gradu in Sancta processisset.

XVIII. Mensis Aprilis die decimanona, Romanus Joannem Mysticum rerumque gerendarum Administrum ac Subadjuvam, Patricia ac Proconsulari dignitate ornavit: ita sane ut hinc illi conflata invidia, & illatum a quibusdam crimen sit.

XIX. Maii mensis die quintadecima,

Romani ad Symeonem oratio.

Edit. Paris. pag. 253.

1. Joan. 4. 16.

Sent.

Portentum Aquilarum.

Coronati duo Romani filii, Novissimus Syncellus factus.

pag. 254.

A δόλος οὐκ ἔνεδρα τυγχάνει, κατῆλθε Συμεὼν τοῦ ἵππου, καὶ πρὸς τὸν Βασιλέα εἰσῆλθε. ἀσπασάμενοι οὖν ἀλλήλους, εἰρήνης λόγους ἐκίνησαν. εἰπεῖν δὲ λέγεται τὸν Βασιλέα πρὸ Συμεών, Ἀκήκοά σε θεοσεβῆ ἄνθρωπον καὶ Χριστιανὸν ὑπάρχοντα ἀληθινόν. βλέπω δὲ τὰ ἔργα τοῖς λόγοις μὴ συμβαίνοντα. ἴδιον μὲν γὰρ ἀνθρώπου θεοσεβοῦς καὶ Χριστιανοῦ, τὸ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀγάπην ἀσπάζεσθαι, εἴπερ ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστί τε καὶ λέγεται· ἀσεβοῦς δὲ καὶ ἀπίστου τὸ χαίρειν σφαγαῖς καὶ αἵμασιν ἀδίκως ἐκχεομένοις. Εἰ μὲν οὖν ἀληθὴς Χριστιανὸς ὑπάρχεις, καθὼς πεπληροφορήμεθα, στῆσόν ποτε τὰς ἀδίκους σφαγάς, καὶ τὰς τῶν ἀνοσίων αἱμάτων ἐκχύσεις, καὶ B σπεῖσαι μεθ' ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν εἰρήνην, Χριστιανὸς καὶ αὐτὸς ὢν καὶ ὀνομαζόμενος· καὶ μὴ θέλε μολύνεσθαι Χριστιανῶν δεξιὰς αἵμασιν ὁμοπίστων Χριστιανῶν. ἄνθρωπος εἶ καὶ αὐτός, θάνατον προσδοκῶν καὶ ἀνάστασιν, καὶ κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν· καὶ σήμερον ὑπάρχεις, καὶ αὔριον εἰς κόνιν διαλυθήσῃ. εἷς πυρετὸς κατασβέσει τὸ φρύαγμα. τίνα οὖν λόγον δώσεις τῷ Θεῷ ἐκεῖ ἀπελθὼν ὑπὲρ τῶν ἀδίκων σφαγῶν; ποίῳ προσώπῳ τῷ φοβερῷ καὶ δικαίῳ ἐνατενίσεις Κριτῇ; εἰ πλούτου ἐρῶν ταῦτα ποιεῖς, ἐγώ σε κατακόρως τοῦ ἐπιθυμουμένου ἐμπλήσω. μόνον ἐπίσχες τὴν δεξιάν, ἀσπάσαι τὴν εἰρήνην, ἀγάπησον τὴν ὁμόνοιαν, ἵνα καὶ αὐτὸς βίον ζήσῃς εἰρη- C νικὸν καὶ ἀναίμακτον καὶ ἀπράγμονα, καὶ οἱ Χριστιανοὶ παύσωνταί ποτε τῶν συμφορῶν, καὶ στήσωνται τοῦ Χριστιανοὺς ἀναιρεῖν. οὐ θέμις γὰρ αὐτοὺς αἴρειν ὅπλα καθ' ὁμοπίστων. Τοσαῦτα οὖν εἰπὼν ὁ Βασιλεύς, ἐσίγησεν. αἰδεσθεὶς οὖν Συμεὼν τὴν τούτου ταπείνωσιν καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ, κατένευσε τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι. ἀσπασάμενοι οὖν ἀλλήλους, διεχωρίσθησαν δώροις μεγαλοπρεπέσι τοῦ Βασιλέως δεξιωσαμένου τὸν Συμεών.

ιϛ΄. Ὃ δὲ τότε συμβέβηκε διηγήσομαι τεράστιόν τι, καὶ τοῖς ταῦτα εἰδόσι συγκρίνειν παράδοξον. δύο φασὶν ἀετοὺς τῶν Βασιλέων ὁμιλούντων, ἄνωθεν αὐτῶν ὑπερπτῆναι, κλάγξαι τε, καὶ πρὸς ἀλλήλους D συμμίξαι, καὶ παραυτίκα διαζευχθῆναι ἀλλήλων. καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐλθεῖν, τὸν δὲ πρὸς Θρᾴκην διαπτῆναι. τοῦτο οἱ ἀκριβῶς τοιαῦτα σκοποῦντες, οὐ καλὸν ἔκριναν οἰωνόν· ἀσυμβάτως γὰρ ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ ἀμφοτέρους διαλυθήσεσθαι ἔφησαν. Συμεὼν δὲ τὸ ἑαυτοῦ στρατόπεδον καταλαβών, τοῖς ἑαυτοῦ μεγιστᾶσι τὴν τοῦ Βασιλέως ἀπήγγελλε σύνεσιν καὶ ταπείνωσιν. ἐξεθείαζε δὲ αὐτοῦ τό, τε εἶδος, τήν τε ῥώμην καὶ τὸ ἀκατάπληκτον τοῦ φρονήματος.

ιζ΄. Δεκεμβρίῳ δὲ μηνὶ κέ ἔστεψε Ῥωμανὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, Στέφανόν τε καὶ Κωνσταντῖνον· ἀλλὰ καὶ Θεοφύλακτον υἱὸν αὐτοῦ ὁ Πατριάρχης Νικόλαος ἀπέκειρε Κληρικόν, καὶ χειροτονήσας Ὑποδιάκονον, Σύγκελλόν τε προχειρισά- E μενος, διελθόντα πρότερον ἐν τῷ τῶν Ὑποδιακόνων τάγματι εἰς τὰ Ἅγια·

ιή. Ἀπριλλίῳ δὲ μηνί, ιθ΄ τοῦ μηνὸς ἐτίμησε Ῥωμανὸς Ἰωάννην Μυστικὸν καὶ Παραδυναστεύοντα Πατρίκιον καὶ Ἀνθύπατον, ὥστε καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο φθόνον κινηθῆναι αὐτῷ, καὶ κατηγορηθῆναι ἀπό τινων.

ιθ΄. Μαΐῳ δὲ μηνὶ ιέ. [384] Ἰνδικτιῶνος ιγ΄. τό-

383.

384.

λευτᾷ ὁ Πατριάρχης Νικόλαος, κρατήσας ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀναβάσει τοῦ Πατριαρχείου ἔτη τρισκαίδεκα. καὶ ἀπετέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσῃ μονῇ τῶν Γαλακρηνῶν. Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ Πατριάρχης καθίσταται Στέφανος ὁ Ἀμασείας Μητροπολίτης, εὐνοῦχος ὑπάρχων. Ὀκτωβρίῳ μηνὶ κατηγορεῖται ὁ Μυστικὸς Ἰωάννης καὶ Παραδυναστεύων, ὡς τῆς βασιλείας ἐφιέμενος, ὑποθήκῃ τοῦ Πατρικίου Κοσμᾶ καὶ Λογοθέτου, δεδωκότος εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. τούτου ἕνεκεν καταβιβάζεται μὲν τοῦ παλατίου· συγχωρεῖται δὲ τὸ προσέρχεσθαι, καὶ τῷ Βασιλεῖ * ὑπηρετεῖν, καὶ σὺν αὐτῷ τὰ ἀνήκοντα διοικεῖν. στοργὴν γὰρ ὅτι πλείστην ἐκέκτητο πρὸς αὐτὸν ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανός, ὡς ἐν πᾶσιν αὐτὸν θεραπεύειν δυνάμενον, καὶ τελέως τοῦτον ἀπώσασθαι οὐκ ἐβούλετο. τῶν κατηγόρων δὲ ἐπικατεπειγόντων τὸν Βασιλέα, καὶ σαφῶς ἀποδεικνυόντων τὰ κατηγορούμενα, ἐρευνήσας ὁ βασιλεὺς καὶ ἀληθῆ ταῦτα εἶναι ἀναμαθών, ἔμελλε τοῦτον κατασχὼν ἐξετάζειν. ὁ δὲ τοῦτο προγνοὺς χρᾶται φυγῇ, καὶ τὴν Μονοκάστανον καταλαβών, ἀποκείρεται Μοναχός. ἔφυγε δὲ καὶ Κωνσταντῖνος τοῦ Βοΐλα, ὁ τῆς τραπέζης, οἰκεῖος καὶ φίλος ὢν αὐτοῦ. καὶ τὸν Ὄλυμπον καταλαβών, τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐνδύεται. ἐδεδοίκει γὰρ καὶ αὐτός, ἅτε συμμύστης ὑπάρχων τοῦ Μυστικοῦ, καὶ τῶν ἀπορρητοτέρων αὐτοῦ κοινωνός. τὸν δὲ Πατρίκιον Κοσμᾶν ἐν τῷ Ὡρολογίῳ τοῦ παλατίου τύψας ὁ Βασιλεύς, διεδέξατο. προβάλλεται δὲ ἀντὶ τοῦ Μυστικοῦ Ἰωάννου Θεοφάνην Πρωτοβεστιάριον Παραδυναστεύοντα. ἐγένετο δὲ κατὰ ταὐτὸν σεισμὸς φοβερὸς ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων, καὶ χάσμα γῆς μέγα καὶ καταπληκτικόν· ὥστε πολλὰ χωρία καὶ ἐκκλησίας αὐτάνδρους καταποθῆναι.

κ'. Μαΐῳ δὲ μηνὶ εἰκάδι ἑβδόμῃ, ἰνδικτιῶνος ιε'. Συμεὼν ἄρχων Βουλγαρίας κατὰ Χρωβάτων ἐκίνησε στράτευμα, καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτῶν πόλεμον, ἡττηθεὶς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἅπαντας ἄρδην ἀπώλεσεν.

κα'. Τὸν δὲ Βασιλέα Ῥωμανὸν * Ἰωάννης Ἀστρονόμος θεασάμενος, οὕτω λελάληκε. Δέσποτα, ἡ στήλη ἡ ἱσταμένη ὡς τὴν καμάραν ἐπάνω τοῦ Ξηρολόφου, ἐπὶ δυσμὰς βλέπουσα, τοῦ Συμεών ἐστι· καὶ εἰ ταύτης τὴν κεφαλὴν ἐκκόψῃς, τῇ αὐτῇ ὥρᾳ ὁ Συμεὼν τελευτᾷ. ὁ δὲ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἀποστείλας, τῇ νυκτὶ τὴν κεφαλὴν τῆς στήλης ἐξέκοψε· καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὁ Συμεὼν ὡς Βουλγαρίαν ἐτελεύτησεν, * ἀνοίᾳ συσχεθεὶς καὶ νόσῳ καρδίας ἁλούς, διέφθαρτο, ἀνομήσας [illegible], Πέτρον υἱὸν αὐτοῦ προβαλλόμενος ἄρχοντα, ὃν ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ γυναικὸς ἔσχε, τῆς ἀδελφῆς Γεωργίου Σουρσουβούλη, ὃν καὶ ἐπίτροπον τοῖς ἑαυτοῦ παισὶν ὁ Συμεὼν καταλέλοιπε. Μιχαὴλ δὲ τὸν ἐκ τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς γεννώμενον, ἀπέκειρε Μοναχόν· Ἰωάννης δὲ καὶ Βενιαμὶν οἱ τοῦ Πέτρου ἀδελφοί, * ἔτι στολῇ ἐκοσμοῦντο Βουλγαρικῇ.

κβ'. Τὰ κύκλῳ δὲ ἔθνη τοῦ Συμεὼν μαθόντα τελευτήν, οἵ τε Χρωβάτοι, οἱ Τοῦρκοι, καὶ οἱ λοιποί, ἐκστρατεύειν κατὰ Βουλγάρων ἐβουλεύοντο. B λιμοῦ δὲ μεγίστου σὺν ἀκρίδι τὸ Βουλγαρικὸν

* Scylitz. & Cedr. προσιέναι.

* deest ἀκούσας, ut infra, vel quid simile.

* [illegible]

* Logoth. στολὴν ἐκομίσαντο Βουλγαρικήν.

385.

Indictione tertia-decima, moritur Nicolaus Patriarcha, cum a secunda provectione annos tredecim throno potitus esset. Ejus corpus in Monasterio, quod ille condiderat, ac Galacrenas vocant, conditum est. Mense Augusto Patriarcha sufficitur Stephanus Amaseæ Metropolita, eunuchus. Mense Octobri Joannes Mysticus ac Imperatori rerum gerendarum Adjutor, affectati Imperii defertur, in rem inducente Cosma Patricio ac Cursus publici Logotheta, qui filiam ei uxorem locaverat. Eam ob rem, ejectus ille quidem Aula est: permissum tamen Imperatorem adire, eique * ministrare, ac cum eo, communicatis consiliis, quod operæpretium videretur, tractare. Ingens quippe in eum Imperatoris vis amoris erat, quod Mysticus in omnibus ei blande assentaretur, nec ut a se penitus ablegaret, in animum inducere poterat. Accusatoribus tamen Imperatorem urgentibus, veraque esse crimina objecta ostendentibus: illa rem perscrutatus, cum non aliter sa habere deprehendisset, quam illi retulerant, capiendam Mysticum statuit, ac quæstionibus subjiciendum. Hoc ille ubi præsensit, fuga se ad Monocastanorum Monasterium recipiens, ibi Monachi ritu comam posuit. Fugit vero & Constantinus Boilæ filius, Mensæ Præfectus; timens scilicet, ut qui & ipse Mystici symmysta esset ejusque sacretorum conscius; inque Olympum discedens, Monachum induit. Patricium Cosmam ad Palatii Horologium verberibus subactum, Imperator officio movit. Joannis Mystici loco Theophanes Protovestiarius Subadjuva rerumque gerendarum Imperatori Adjutor promovetur. Sub idem tempus, horrendus in Thracensium themate extitit terræmotus, ingensque ac stupendus hiatus, ita ut plura prædia & Ecclesiæ cum hominibus voragine absorpta sint.

Nicolai Patriarchæ mors, Stephani Amaseni provectio.

Joannis Mystici ejectio.

* conversation eiusque adhibere.

Theophanes Mystici loco Subadjuva.

Terræmotus.

Edit. Paris. pag. 255.

XX. Maii Mensis vigesima-septima, Indictione quinta-decima, Symeon Bulgarorum Princeps adversus Chrobatos expeditione suscepta, consertaque cum illis pugna, victus ipse, suas omnes penitus copias amisit.

Symeonis Bulgari clades.

XXI. Joannes Porro Astronomus Romanum Imperatorem * cernens, sic eum affatus est. *Quæ in fornice supra Xerolophum, Domine, statua constituta est, spectans ad Occidentem, signum Symeonis est. Hujus caput si abstuleris, ipsa hora Symeon morietur.* Misit itaque Imperator, ac statuæ caput noctu abstulit: eademque hora Symeon in Bulgaria fatis concedit; ingentique captus angore, ac cordis morbo elanguens, percitusque, interiit; frustra leges jurataque transgressus, relicto ex testamenti tabulis Principatu Petro filio ex secunda uxore, Georgii Sursubulii sorore: quem & liberorum suorum tutorem constituit: Michaelem ex priore conjuge susceptam, Monachum detondit; Joannes vero & Benjamin Petri fratres, * Bulgarica adhuc stola ornabantur atque habitu.

* nactum.

Vi magica extinctus.

Petrus Bulgarorum Princeps.

* e Bulgaria attulerunt epistolam. Num fratris sic provecti nuntium?

XXII. Circumvicinæ igitur gentes, Chrobati, Turci ac reliqui, audita Symeonis morte, Bulgaros bello incessere statuebant. Fama vero Bulgarorum

XII. Secundum hæc igitur vigesima-quarta mensis Martii, mittit Romanus Joannem Presbyterum domesticum suum eumdemque fidelissimum, nec non Theodorum Matzucem, qui ipsius in Palatio causam agerent. *Nihil spectare ad rebellionem, quod ab eo factum erat: unum dumtaxat veritum, Phocæ molimina, ac metuentem ne ille novis rebus adversus Imperatorem studeret, idcirco consilium iniisse, ut in Regiam veniret, ac Imperatori præsidio esset.* Non approbante Nicolao Patriarcha nec assentiente, is, quem dicebam, Theodorus Pædagogus Romano mandat, ut cum omni classe ad Bucoleonem veniat. Re itaque cum suis deliberata (nam urgebat fatum) ipso intemeratissimæ Virginis ac Dei Genitricis Annuntiationis solemni die, Feria quinta, manu armata cum universa classe ad Bucoleonem venit: statimque Magister Stephanus Aula discedit. Nicetas autem Patricius Romani consocer in Palatium veniens, Nicolaum Patriarcham inde extrusit. Aulicorum ergo animis Romani jurejurando firmatis, pretiosam ac vivificam ad eum miserunt Crucem: quam ille veneratus, iterumque sacramento interposito fidem obstringens, cum eis paucisque comitum, Imperatorem salutaturus in Palatium ascendit. Ingressusque cum eo in Templum quod est in Pharo, dataque ibi & accepta securitatis fide, confestim Magister & Magnus Hetæriarcha præficitur. Statim ergo sacra jussio ad Leonem Phocam missa, qua is, ab omni conflandæ seditionis proposito absterreretur. Constantinus quoque Accubitor in eamdem sententiam scribere jussus, & ut nihil in adversum moliatur, sed perseveret Imperatori Constantino subesse. Acceptas Sacras Andreas Regii Vestiarii Primicerius, ad eum tunc in Cappadocia versantem, defert: quibus ille acceptis lectisque, se domum recipiens privatus egit.

Romanus in Aulam receptus.

Romanus Magnus Hetæriarcha.

XIII. Quinta sanctorum Jejuniorum hebdomada, mense Aprili, data a Constantino Imperatore Helenæ Romani filiæ (quam præter corporis speciem, animi quoque prudentia spectabilem reddebat) contractus nuptialis arrha; tertiaque Paschæ (quam Galilææ vocant) benedicitur, unaque cum illa a Nicolao Patriarcha corollis nuptialibus redimitur: quando & Romanum provehit Imperatoris Patrem; ejus filio Christophoro in patris locum Hetæriarcha promoto. Nec multum temporis abscesserat, cum Leo Phocas, quorumdam Procerum ac Tribunorum suasu, subrectarumque ei Legionum hortatu, res novas molitur: accitoque Constantino Accubitore, Constantinoque & Anastasio Gongyliis germanis fratribus, nec non Constantino Maleliano A secretis primo, cunctis persuadere nititur, in gratiam Constantini Imperatoris eam se motionem facere. Romanus vero Imperatoris Pater, Bullis Aureis, ac diplomatis subscriptione munitis, quasi ex Constantini Imperatoris persona, quibus ea molitio evertebatur, eosque qui Phoca relicto, ad Imperatorem confugerent, ab Imperatoris stare partibus significabatur, editis, mulierique effronti ac temerariæ Annæ nomine (quam & Basilicam appellarunt, ac si Impera-

Edit. Paris. pag. 244.

Constantini cum Helena Romani filia nuptiæ: ipse Imperatoris Pater.

Leonis Phocæ rebellio.

ιβ'. Τῇ εἰκάδι οὖν τετάρτῃ τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἀποστέλλει Ῥωμανὸς Ἰωάννην πρεσβύτερον οἰκεῖον αὐτοῦ καὶ πιστότατον ὄντα, καὶ Θεόδωρον τὸν Ματζούκην εἰς τὸ παλάτιον ὑπεραπολογουμένους, ὡς Οὐκ ἐπ' ἀνταρσίας γέγονε τὸ παρ' ἐμοῦ διαπραχθέν, ἀλλὰ τὴν τοῦ Φωκᾶ ἐπίθεσιν ὑφορώμενος, καὶ δεδιὼς μή τι νεωτερισθείη παρ' αὐτοῦ εἰς τὸν Βασιλέα, τούτου ἕνεκα ἀνελθεῖν ἐν τῷ παλατίῳ βεβούλευμαι, καὶ τὴν φυλακὴν ποιεῖσθαι τοῦ Βασιλέως. μὴ συνευδοκοῦντος δὲ Νικολάου Πατριάρχου ἐν τούτῳ, ἐμηνύθη Ῥωμανὸς παρὰ Θεοδώρου τοῦ ῥηθέντος παιδαγωγοῦ, ἐλθεῖν μετὰ στόλου παντὸς μέχρι τοῦ Βουκολέοντος. ὃς μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ βουλευσάμενος· [361] τὸ γὰρ ἄγον ἦγεν αὐτόν, τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς ὑπεραμώμου Παρθένου καὶ Θεοτόκου· πέμπτη δὲ ἦν, ἦλθεν ἔνοπλος ἅμα τῷ στόλῳ παντὶ ἐν τῷ Βουκολέοντι. καὶ παραυτὰ Στέφανος μὲν Μάγιστρος ἐξῆλθε τοῦ παλατίου. Νικήτας δὲ Πατρίκιος [362] ὁ συμπενθερὸς Ῥωμανοῦ ἀνελθὼν ἐν τῷ παλατίῳ, ἐξήγαγεν ἐκεῖθεν τὸν Πατριάρχην Νικόλαον. ὅρκοις οὖν βεβαιωθέντες οἱ τοῦ παλατίου παρὰ Ῥωμανοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν τὸν ζωοποιὸν καὶ τίμιον σταυρόν, καὶ προσκυνήσας αὐτόν, καὶ ὅρκοις βεβαιώσας αὐτούς, ἀνῆλθε μετ' αὐτῶν ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ ὀλίγων τινῶν, προσκυνήσων τὸν Βασιλέα· καὶ εἰσελθὼν μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ τῷ ἐν τῷ Φάρῳ. καὶ πίστεις αὐτοῦ δοὺς καὶ λαβών, παραυτὰ προχειρίζεται παρ' αὐτοῦ Μάγιστρος καὶ [363] μέγας Ἑταιρειάρχης. αὐτίκα γοῦν θεία κέλευσις πρὸς Λέοντα τὸν Φωκᾶν, παρεγγυωμένη μηδαμῶς στάσιν τινὰ ἐννοῆσαι· ὡσαύτως καὶ γράμματα ἐκελεύσθη Κωνσταντῖνος Παρακοιμώμενος γράψαι, τὰ ὅμοια αὐτῷ παραγγέλλοντα· καὶ μηδὲν ἐναντίον βουλεύσασθαι, ἀλλ' ἐν ὑποταγῇ εἶναι Βασιλέως Κωνσταντίνου. ἀναλαβόμενος οὖν ταῦτα Ἀνδρέας Πριμικήριος τοῦ βασιλικοῦ Βεστιαρίου, ἀπεκόμισεν αὐτῷ ταῦτα ἐν Καππαδοκίᾳ ὄντι· καὶ δεξάμενος ταῦτα καὶ ἀναγνούς, ἀπελθὼν ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἡσύχαζεν.

ιγ'. Τῇ δὲ πέμπτῃ ἑβδομάδι τῶν ἁγίων νηστειῶν, Ἀπριλλίῳ μηνὶ δίδοται ἀρραβὼν γαμικοῦ συναλλάγματος παρὰ Κωνσταντίνου Βασιλέως Ἑλένῃ τῇ θυγατρὶ Ῥωμανοῦ, ἣ πρὸς κάλλος σωματικὸν προσεπίμαζε καὶ συνέσει· καὶ τῇ τρίτῃ τοῦ Πάσχα, [364] λεγομένῃ τῆς Γαλιλαίας, εὐλογεῖται καὶ στεφανοῦται ἅμα αὐτῇ παρὰ Νικολάου Πατριάρχου, Ῥωμανὸν Βασιλεοπάτορα προβαλόμενος· ἀντ' αὐτοῦ δὲ Χριστοφόρον υἱὸν αὐτοῦ Ἑταιρειάρχην κατέστησε. μετ' οὐ πολὺ δὲ Λέων ὁ Φωκᾶς ἀπατηθεὶς παρά τε τινῶν ἀρχόντων, καὶ τῶν αὐτοῦ ταγμάτων πρὸς ἀνταρσίαν κινεῖται· καὶ ἀνελάβετο σὺν αὐτῷ τόν τε Παρακοιμώμενον Κωνσταντῖνον, καὶ Κωνσταντῖνον καὶ Ἀναστάσιον τοὺς Γογγυλίους καὶ αὐταδέλφους, καὶ Κωνσταντῖνον Πρωτασηκρῆτιν τὸν Μαλελίαν, πληροφορῶν ἅπαντας καὶ βεβαιῶν, ὡς ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου τὴν αὐτὴν ποιεῖται κίνησιν. Ῥωμανὸς δὲ ὁ Βασιλεοπάτωρ χρυσοβούλλια ποιήσας ἐνυπόγραφα, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, τῆς τοιαύτης ἐπιβουλῆς ἀνατροπὴν περιέχοντα, καὶ ὡς οἱ τὸν Φωκᾶν καταλιμπάνοντες, τῷ Βασιλεῖ δὲ προσφεύγοντες, ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως εἰσίν, δοὺς αὐτὰ Ἄννῃ γυναικὶ ἀναιδεῖ καὶ θρασείᾳ, ἣν καὶ Βασιλικὴν προσαγορεύσαν, καὶ Κληρικῷ τινὶ Μιχαήλ, ἐν τῷ αὐτοῦ στρατοπέδῳ ἐξέπεμψεν. οἱ δὲ

ταῦτα ἀναλαβόμενοι, λάθρα διέσπειραν παντὶ τῷ στρατῷ. καὶ ὁ μὲν Μιχαὴλ φωραθεὶς παρὰ τοῦ Φωκᾶ, ἀνηλεῶς τυφθεὶς, 305 τήν τε ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα ἀπετμήθη· ὃς μετὰ ταῦτα παρὰ Ῥωμανοῦ τῆς προσηκούσης ἔτυχεν ἀμοιβῆς· ὡσαύτως καὶ ἡ σὺν αὐτῷ σταλεῖσα γυνή. πρῶτος οὖν ὁ τοῦ Βαρυμιχαὴλ υἱὸς Κωνσταντῖνος, τοῦ τάγματος ἄρχων τῶν Ἱκανάτων, καταλιπὼν τὸν Φωκᾶν τῷ Ῥωμανῷ προσέδραμεν, ἀρχὴ γεγονὼς καταλύσεως τῆς τοιαύτης ἀποστασίας. σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ Βαλάντιος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἀτζμώρος Τουρμάρχαι ὄντες καὶ ἀμφότεροι. Λέων οὖν ὁ Φωκᾶς μετὰ λαοῦ πλείστου ἰσχυρῶς καθωπλισμένου ἐν Χρυσοπόλει καταλαβὼν, διέστησε παρατάξεις ἀπὸ τῆς λιθίνης Δαμάλεως μέχρι Χαλκηδόνος, τοῖς ἐν πόλει φοβῶν. ἀποστέλλεται οὖν μετὰ δρόμωνος παρὰ Ῥωμανοῦ Συμεὼν ὁ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου, λόγον ἐνυπόγραφον τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου ἐπιφερόμενος, τάδε διαγορεύοντα.

365.

ιδʹ. Ὡς ἐγὼ φύλακα τῆς ἐμῆς Δεσποτείας καὶ Βασιλείας ἐγρηγορώτατον, καὶ εὐνούστατον καὶ πιστότατον, οὐδένα τῶν ὑπὸ χεῖρα ἢ Ῥωμανὸν εὑρηκὼς, τούτῳ τὴν ἐμὴν φυλακὴν μετὰ Θεὸν ἐπίστευσα, καὶ ἀντὶ πατρὸς αὐτὸν ἔχειν, σπλάγχνα πατρικὰ καὶ διάθεσιν γεννικὴν πρὸς ἐμὲ ἐνδειξάμενον. Λέοντα δὲ τὸν Φωκᾶν ἀεὶ τῇ ἐμῇ Βασιλείᾳ ὑποπτεύων ἐπιβουλεύειν, νῦν μὲν ἔργοις αὐτοῖς ἐπίβουλον εὕρηκα, καὶ τῆς ἐμῆς ἀρχῆς τυραννικῶς κατεξανιστάμενον. διὸ οὔτε Δομέστικον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νῦν εἶναι βούλομαι, οὔτε διὰ ταύτην τὴν ἀνταρσίαν μετὰ βουλῆς ἐμῆς πεπραχέναι φημὶ, ἀλλ᾽ αὐθαιρέτῳ γνώμῃ ταύτην πεποιῆσθαι τὴν ἐπίθεσιν, ἑαυτῷ τὴν Βασιλείαν σφετεριζόμενον. τούτων οὖν τῷ λαῷ ἀναγνωσθέντων, ἤρξαντο πάντες ἀναχωρεῖν, καὶ τῷ Βασιλεοπάτορι προσρυῆναι Ῥωμανῷ. τοῦ Φωκᾶ δὲ εἰς ἀμηχανίαν περιστάντος καὶ ἀπογνόντος, ὡς πάσης ἐλπίδος ὑστερηκότος, καὶ χρησαμένου φυγῇ, καὶ πρὸς τὸ κάστρον Ἀτεοῦς παραγενομένου καὶ μὴ δεχθέντος, ἐν χωρίῳ ὀνομαζομένῳ Γοελέοντι καταστήσαντος καὶ συλληφθέντος, ἀπέστειλε Ῥωμανὸς Ἰωάννην τὸν Τουβάκην καὶ Λέοντα τὸν αὐτοῦ συγγενῆ, ὥστε εἰσαγαγεῖν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει. οἱ δὲ τοῦτον κρατήσαντες ἀπετύφλωσαν, καίτοι μηδεμίαν περὶ τούτου δεξάμενοι ἐντολὴν, καὶ αὐθαιρέτῳ γνώμῃ τοῦτο πεποιηκότες, ὡς ἀγανακτῆσαι ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸν Βασιλεοπάτορα Ῥωμανόν.

ιεʹ. Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ κατεμηνύθη τὰ τῆς ἐπιβουλῆς Κωνσταντίνου Κημαρινοῦ καὶ Δαβὶδ Καμουλιανοῦ καὶ Μιχαὴλ Κουράτορος τῶν Μαγγάνων· καὶ τυφλωθέντες οὗτοι διὰ μέσης διῆλθον τῆς πόλεως, καὶ ἐξορίᾳ παρεπέμφθησαν. ἤγαγον δὲ καὶ Λέοντα Μάγιστρον καὶ Δομέστικον τῶν σχολῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ διῆλθεν ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ ἡμιόνῳ καθεζόμενος.

ιςʹ. Ἐφωράθη δὲ καὶ Ζωὴ Αὐγοῦστα ἐπιβουλεύουσα Ῥωμανῷ διὰ πεφαρμακευμένων βρωμάτων, ὑπὸ Θεοκλήτου Νοταρίου τῆς Ὑπουργίας σκευασθέντων· καὶ ταύτην τοῦ παλατίου καταβιβάζουσι, καὶ εἰς τὸ Πετρίον ἀπάγουσιν ἐν τῇ τῆς ἁγίας Εὐφημίας μονῇ ἀποκείραντες. προσεκλήθη δὲ παρὰ Θεοφυλάκτου Πατρικίου καὶ Κόμητος τοῦ Στάβλου εἰς ἄριστον ὁ παιδαγωγὸς Κωνσταντίνου Βασιλέως Θεόδωρος, καὶ Συμεὼν ὁ αὐτοῦ ἀδελφός. ἐσθιόντων δὲ

A torium dicas) ac Clerico eaidam Michaeli, contraditis, in Leonis castra emisit. Hi, accepta diplomata, toto late exercitu clanculum sparserunt. Ac quidem Michael a Phoca deprehensus, verberibus dire contusus, naso auribusque mulctatus est. Verum is postea a Romano convenientem vicem consecutus est; pariterque cum illo submissa mulier. Primus atque Constantinus Legionis Icanatorum Dux Barymichaelis filius a Leone ad Romanum transivit, ejusque convellendæ defectionis primus auctor fuit. Secuti vero etiam Balantius, & quem vocant Atzmorus, ipsi quoque ambo Tribuni. Leo igitur Phocas, quo fretus erat, ingenti omni armorum genere instructo exercitu, B Chrysopolim veniens, a Juvenca lapidea Chalcedonem usque, ad terrorem civibus incutiendum, late aciem extendit. Interim vero missus a Romano cum celoce Symeon Caniclei Præfectus cum litteris, Constantini Imperatoris subscriptione munitis. Litterarum hic erat tenor, hæc sententia.

Romani stratagema dissolvendo Phocæ exercitu.

Barymichaelis Constantini a Leone defectio.

XIV. *Cum alium neminem Dominationis meæ ac Majestatis vigilantiorem magisque benevolum ac fideliorem custodem, inter omnes qui meæ ditionis sunt ac imperio subsunt, Romano invenerim; huic secundum Deum mei custodiam commisi, ipsumque loco Patris habeo, qui paterna erga me viscera ac genitoris propensum animum ostenderit. Leonem vero Phocam,* C *cum semper insidiarum suspectum habuerim, nunc re ipsa insidiantem offendi, ac qui Tyranni potestate Majestati meæ rebellet. Quamobrem nec Domesticum deinceps eum esse volo. Neque enim hanc meo jussu ordinatam telam agnosco, sed ipsum a se utroque Lassare ac grassari, ut in se Imperium transferat, pronuntio.* Lectis itaque audiente exercitu litteris, coeperunt omnes a Leone ad Romanum Imperatoris Patrem desciscere. Leo consilii inops rebusque desperatis, cui nihil præsto ad res sarciendas suppeteret, salutem fuga quærens, ad Ateus castrum pervenit; eoque repulsus, in vico Goeleo nomine constitutus capitur. Missi deinde a Romano Joannes Tubaces & Leo ejus D cognatus, qui eum in Urbem inducerent. Illi vero eum cepissent, oculis orbarunt, quamquam nullo ejus rei mandato accepto, sed sua ipsi instincti voluntate; ut & Imperatoris Pater eo nomine indignatus sit.

Constantini Imp. litteræ adversus Phocam.

Edit. Paris. pag. 245.

Captus Leo Phocas, & oculis orbatus.

XV. Mense Augusto, detectæ Constantini Cematini, Davidis Camuliaoi & Michaelis Manganorum Curatoris insidiæ. Quapropter hi quoque excæcatis luminibus, per mediam Urbem traducti, in exilium missi sunt. Adductus & Leo Magister & Scholarum Domesticus, muloque insidens ignominiæ causa per medium forum traductus.

Conjuratio extincta.

XVI. Zoe quoque deprehensa machinari mortem Romano per cibos meE dicatos, instruente dapes Theocleto Officii Notario. Quare hanc etiam Aula ejectam, inque Petrium abductam, in sanctæ Euphemiæ Monasterio totonderunt. Invitatis vero ad prandium a Theophylacto Patricio ac Stabuli Comite Theodoro Constantini Imperatoris Pædagogo ejusque fratre Symeone, inter epulas, ingressus Joannes Excu-

Zoe aula expulsa, & in Monasterium trusa.

Theodorus Constantini Pædagogus exul.

biarum Drungarius dictus Curcuas cum multo satellitio, arreptos illos, tamquam adversus Romanum machinatos, ad Opsicium, in suis ipsorum suburbanis eos exulare cogit.

Romanus, Cæsar & Imperator.

XVII. Mensis Septembris die vigesima-quarta, Romanus Cæsaris auctus est dignitate: mensis vero Decembris die decimo-septimo, quo Dominica Christi Progenitorum solemnis memoria agitur, Imperiali stemmate a Constantino Imperatore & Nicolao Patriarcha donatur.

A αὐτῶν, εἰσῆλθεν Ἰωάννης Δρουγγάριος τῆς βίγλης ὁ Κουρκούας λεγόμενος μετὰ πλείστου λαοῦ, καὶ τούτους ἀναρπάσας εἰς τὸ Ὀψίκιον ἐξώρισεν ἐν τοῖς ἑαυτῶν προαστείοις, ὡς κατὰ Ῥωμανοῦ μελετῶντας.

ιζ΄ Εἰκάδι δὲ τετάρτῃ Σεπτεμβρίου μηνὸς τιμᾶται Ῥωμανὸς τῇ τοῦ Καίσαρος ἀξίᾳ· καὶ Δεκεμβρίῳ μηνὶ, ιζ΄. τοῦ μηνὸς, τῇ τῶν [156] Προπατόρων κυριακῇ, τῷ τῆς βασιλείας στέφεται διαδήματι [157] παρὰ Κωνσταντίνου Βασιλέως καὶ Νικολάου Πατριάρχου. 366 367

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΡΩΜΑΝΟΥ.

Edit. Parif. pag. 246.

ROMANI IMPERIUM.

α'. ΕΝ ἔτει ,ςυκη'. Ἰνδικτιῶνος η'. καὶ Ἰανουαρίῳ ς'. τῇ τῶν ἁγίων Φώτων ἡμέρᾳ στέφει Θεοδώραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Μαΐῳ δὲ μηνὶ ιζ'. στέφει Χριστοφόρον τὸν υἱὸν αὐτοῦ διὰ Βασιλέως τῇ τῆς ἁγίας Πεντηκοστῆς ἡμέρᾳ. καὶ μόνοι δύο, ἐν τῇ αὐτῇ προελεύσει προῆλθον. Ἰουλίῳ δὲ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος η'. ἡμέρᾳ κυριακῇ [368] ἡ τῆς Ἐκκλησίας παρὰ Ῥωμανοῦ γέγονεν ἕνωσις· ἁπάντων ἑνωθέντων Μητροπολιτῶν τε καὶ Κληρικῶν, τῶν ἀπὸ Νικολάου Πατριάρχου καὶ Εὐθυμίου διεσχισμένων.

β'. Ὀγδόῃ δὲ Φεβρουαρίου μηνὸς, Ἰνδικτιῶνος θ'. ἀποστείλας Ῥωμανὸς ὑπερορίζει Στέφανον τῆς * Καλαμβρίας εἰς τὴν Ἀντιγόνου νῆσον, ὡς τῆς Βασιλείας ἐφίεσθαι κατηγορηθέντα, Μοναχὸν αὐτὸν ἀποκείρας ἅμα Θεοφάνει Τειχιώτῃ, καὶ Παύλῳ Ὀρφανοτρόφῳ ἀνθρώποις αὐτοῦ.

* Καλομαρίας.

γ'. Ἐποίησε δὲ Ῥωμανὸς Βασιλεὺς πρόκενσον ἐν τῷ Τριβουναλίῳ, συνηγμένων ἁπάντων μεθ' ὅπλων ἐκεῖσε· ἀδνουμίου δὲ γενομένου, αἰφνίδιον Ῥωμανὸς καὶ Κωνσταντῖνος τάχει πολλῷ εἰς τὸ παλάτιον ὑποστρέφει. ἐμηνύθη γὰρ παρὰ Λέοντος ἀνθρώπου τοῦ Ἀρσενίου, ἡ αὐτοῦ Ἀρσενίου ἐπιβουλὴ, καὶ Παύλου Μαγλαβίτου. [369] οἱ τυφθέντες καὶ δημευθέντες ἐξωρίσθησαν. ἦν δὲ τότε Παραδυναστεύων ὁ Πρεσβύτερος Ἰωάννης ὁ Ῥαίκτωρ, ὃς Λέοντα [370] τὸν τοῦ Ἀρσενίου ἐποίησεν Ἑβδομάριον, τῷ Βασιλεῖ τοῦτον προσοικειώσας. Ῥωμανὸν δὲ τὸν υἱὸν Λέοντος, ὡς ἔφθην εἰπὼν, τοῦ Ἀργυροῦ, Ῥωμανὸς ὁ Βασιλεὺς γαμβρὸν ἐποιήσατο, ἄνδρα ὄντα ὑπερώμιον, καὶ κάλλει σώματος, καὶ ἰδέᾳ καὶ συνέσει, καὶ μάλιστα τῇ ἐλεημοσύνῃ καὶ ἐπιδόσει, καὶ τῇ ἀγαθότητι καὶ ἁπλότητι κοσμούμενον· δοὺς αὐτῷ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Ἀγάθην.

δ'. Ἐγένετό τις Ῥεντάκιος Ἑλλαδικὸς συγγενὴς ὢν Νικήτα τοῦ Πατρικίου· ἀπαίδευτος δὲ καὶ πατραλοίας· ὃς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα καταδιώκων φονεῦσαι, ἐπειδήπερ ἐκεῖνος φεύγων αὐτοῦ τὴν ἐπίθεσιν ἐν πλοίῳ εἰσελθὼν ἐξέπλει, καὶ παρὰ Σαρακηνῶν τῶν Κρητῶν κατεσχέθη, οὗτος ὁ Ῥεντάκιος ἄδειαν εὑρὼν πάντα τὰ τοῦ πατρὸς ἐλῄσατο, καὶ ἐν τῇ πόλει ἐλθὼν, τῇ μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ προσέφυγε. Ῥωμανὸς δὲ ὁ Βασιλεὺς τῆς αὐτοῦ ἀταξίας καὶ λῃστείας ἀναμαθὼν, τοῦ-

I. ANNO sexies millesimo quadringentesimo vigesimo-octavo, Indictione octava ac Januarii sexta, sanctorum Luminum die festo, Romanus uxorem suam Theodoram, Augustali corona donat; moxque Maii decima-septima filium suum Christophorum coronat per * Imperatorem sacro Pentecostes dies; amboque soli ea in pompa processerunt. Mense Julio, Indictione octava, die Dominica, Ecclesiæ per Romanum composita unio est, cunctis Metropolitis Clericisque unitis, quos Nicolai Patriarchæ & Euthymii causa hactenus scissos habuerat.

Romani Uxoris, & Christophori filii coronatio.

* Constantinum scilicet.

Ecclesiæ facta unio.

II. Octava Februarii, Indictione nona, mittens Romanus, Stephanum Calomariæ filium in Antigoniam Insulam in exilium mittit, majestatis accusatum; inque Monachum detondet cum Theophane Tichiote & Paulo Orphanotropho, illius domesticis.

Conjuratio compressa.

III. Romanus Imperator, dum solemnem processam ad Tribunalium habet, cunctis illic cohortibus cum armis congregatis, recensitoque exercitu, quam celerrime se ipse pariter ac Constantinus in Palatium receperunt. Delatus enim Arsenius a Leone ejus famulo, & Paulus Manglabita, insidias struere. Hinc verberibus subacti, ac bonis publicatis, exilio relegati sunt. Erat tunc administrandæ Reip. adjutor ac Subadjuva (Παραδυναστεύων) Joannes Presbyter Rector. Is Leonem Arsenii domesticum Hebdomadarium fecit, in Imperatoris gratiam eum insinuans. Romanum vero Leonis filium, uti superius dicebam, virum altis humeris, ac corporis pulchritudine specieque & prudentia, cum primis vero eleemosynarum studio & largitate, & benignitate ac simplicitate egregie ornatum, Romanus Imperator, Agatha filia ei locata uxore, sibi generum ascifcit.

Alia conjuratio.

pag. 247.

Quasi Princeps senatus.

Romanus Argyrus, Romani Imp. gener.

IV. Fuit Rentacius quidam vir Attica oriundus, Nicetæ Patricio sanguinis necessitudine conjunctus; homo insolens & parricida. Is, cum patrem suum, necem ei illaturus, persequeretur, ac pater illius vim furoremque fugiens, conscensa navi, a Saracenis Cretensibus inter navigandum captus esset, licentiam nactus, patris omnia diripuit atque vastavit; inque Urbem veniens, in magnam Dei Ecclesiam profugit. Romanus vero Imperator, cognita hominis petulantia, rapinisque

Rentacii viri parricidæ pœna.

ejus ac direptionibus, Eccelesia ductum, pœnis mancipare decreverat. Ille, confictis ad Bulgaros litteris, ad illos transfugere in animum eum induxisset, tentus convictusque, bonorum luminumque amissione luit.

Pothus Argyrus Domesticus.

V. Bulgaris autem ad Catasyrtas usque post Adralcitæ Domestici mortem excurrentibus, Pothus Argyrus vir optimus bellicæque rei peritissimus, Scholarum Domesticus ei sufficitur: castrisque ad Thermopolim positis,

Michaelis Moroleonis virtus & mors.

Michaelem Moroleonis filium Vicarias ipsius partes agentem, Bulgarorum rum exploratum mittit. Hic in Bulgarorum ex improviso delapsus cuneum, multam quidem Bulgarorum stragem edidit: verum ipse quoque lethali accepto vulnere, in Urbem reversus in vivis esse desiit.

Conjuratio extincta.

VI. Eo tempore detectæ, Theocleto Officii Notario deferente, structæ Romano Imperatori insidiæ. Auctores erant Anastasius Sacellarius & Aurificinæ præpositus, & Theodoretus Cubicularius, & Demetrius Regii fisci Notarius, & Nicolaus Cubatzes & Theodotus Protocarabus.

Edit. Paris. pag. 248.

Hi videlicet Imperatori Constantino studebant. Convicti vero, verberibus subacti ac per mediam delati Urbem, in exilium ejecti sunt. Theodoretus seorsum in Tsiconcho Palatii cæsus, ipse quoque in exilium pulsus est. Anastasium autem Sacellarium, in Elegmorum Monasterio cæsarie mulctarunt; quo loco defunctus est.

Romanus perjurus.

VII. Eo Romanus prætextu ac occasione, Constantinum Imperatorem primo gradu dejicit, secundoque ordine constituit, ac ipse sibi primas arripuit; quod nimirum insidias, indeque impendentem mortem, metueret; perjuriique (heu res humanas!) sibi crimen asciscit. Jurejurando enim promiserat, numquam sibi Imperii primas partes, illo spreto, arrogaturum.

Bulgarica expeditio; Romanorum strages.

VIII. Symeon vero adversus Romanos rursum arma movet; emissaque Bulgarorum manu cum Chagano & Menico aliisque, mandat, ut quam citissime adversus Urbem excurrant. Superatis itaque montibus, Manglaba usque pervenerunt. Intelligens itaque Romanus Imperator illorum irruptionem, veritus ne Pegarum Regias Ædes Stenumque, inde effusi incenderent, Joannem Rectorem una cum Leone & Potho Argyris ire jussit, valido ex Prætorianis & Fœderatis aliisque cohortibus conflato exercitu. Aderat & Alexius Musele Patricius & Drungarius rei navalis, cum suis copiis. Agebatur quinta Jejuniorum hebdomada. In campestribus itaque ac depressioribus Pegarum locis instructa acie, Bulgarisque armata manu e superioribus editioreque tumulo emergentibus, ac incondito horrendoque clamore strepentibus, maximoque impetu irrumpentibus, Joannes Rector illico fugam arripit: Photinus Platypodis filius ejus tuendi caussa concertando necatur, aliique multi. Rector igitur ægre servatus, in celocem evadit. Venit vero & ipse fuga dilapsus, armis gravis Alexius Drungarius Musele, nec cum eis celocis scalam commode satis scan-

τον τῆς Εκκλησίας ἐξαγαγεῖν ἐβουλεύσατο καὶ παιδεῦσαι. ὁ δὲ ψευδεῖς ἐπιστολὰς πρὸς Βουλγάρους πλασάμενος, πρὸς αὐτοὺς αὐτομολῆσαι ἐβούλετο. κρατηθεὶς δὲ καὶ ἐλεγχθεὶς, τῆς τε οὐσίας καὶ τῶν ὀφθαλμῶν στερεῖται.

ε΄. Τῶν δὲ Βουλγάρων πάλιν ἐξελασάντων μέχρι Κατασύρτων μετὰ τὸ τοῦ Δομεστίκου Αδραλέστου τελευτὴν, προεβλήθη [371] Πόθος ὁ τοῦ Αργυροῦ, ἀνὴρ κάλλιστος καὶ ἐμπειρότατος Δομέστικος τῶν σχολῶν· καὶ μέχρι Θερμοπόλεως μετὰ τῶν ταγμάτων ἐξελθὼν, ἀπέστειλε Μιχαὴλ τὸν τοῦ Μωρολέοντος υἱὸν [372] Τοποτηρητὴν ὄντα, τοὺς Βουλγάρους κατασκοπῆσαι. ὁ δὲ ἀπροόπτως τῷ λόχῳ αὐτῶν ἐμπεσὼν, πολλοὺς μὲν τῶν Βουλγάρων ἀνεῖλε· πληγεὶς δὲ καὶ αὐτὸς, ἐν τῇ πόλει εἰσελθὼν ἐτελεύτησεν.

ς΄. Εμηνύθη δὲ τότε [373] διὰ Θεοκλήτου Νοταρίου τῆς ὑπουργίας, ἡ κατὰ Ρωμανοῦ Βασιλέως ἐπιβουλὴ Αναστασίου Σακελλαρίου καὶ [374] ἄρχοντος τοῦ Χρυσοχείου, καὶ Θεοδωρήτου Κοιτωνίτου, καὶ Δημητρίου Βασιλικοῦ Νοταρίου τοῦ εἰδικοῦ, καὶ Νικολάου τοῦ Κουβάτζη, καὶ Θεοδότου Πρωτοκαράβου· οἳ ὑπὲρ Κωνσταντίνου Βασιλέως δῆθεν ἐσπούδαζον· καὶ διελεγχθέντες ἐτύφθησαν, καὶ ἐν τῇ μέσῃ διῆλθον, καὶ ὑπερόριοι κατέστησαν. ὁ δὲ Θεοδώρητος ἰδίᾳ ἐν τῷ Τρικόγχῳ τοῦ παλατίου τυφθεὶς, καὶ αὐτὸς ἐξωρίσθη. τὸν δὲ Αναστάσιον Σακελλάριον ἀπέκειραν ἐν τῇ μονῇ τῶν Ελεγμῶν, ἔνθα καὶ τελευτᾷ.

ζ΄. Τῆς τοιαύτης δὲ προφάσεως λαβόμενος Ρωμανὸς, τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον ὑποβιβάζει, καὶ δεύτερον καθίστησιν· ἑαυτὸν δὲ προάγει εἰς τὸ ἔμπροσθεν, τὰς ἐπιβουλὰς, καὶ τὸν ἐξ αὐτῶν θάνατον δεδοικέναι· τῇ ἐπιορκίᾳ, φεῦ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, περιπεσών. προησφαλίσατο καὶ γὰρ μὴ ἑαυτὸν ἀναγορεῦσαι ποτὲ ἔμπροσθεν Αὐτοκράτορα.

η΄. Εκστρατεύει δὲ πάλιν Συμεὼν κατὰ Ρωμαίων καὶ πλῆθος Βουλγάρων ἀποστείλας, [375] ἅμα καὶ Χαγάνῳ καὶ Μηνικῷ καὶ ἑτέροις, ἐκέλευσε κατὰ τῆς πόλεως ὅτι τάχιστα ἐξελαύνειν. διελθόντες οὖν διὰ τῶν ὀρῶν, ἦλθον μέχρι τοῦ Μαγγλαβᾶ. τὴν αὐτῶν δὲ ἔφοδον μαθὼν ὁ Βασιλεὺς Ρωμανὸς, λογισάμενος μὴ τὰ τῶν Πηγῶν παλάτια [376] καὶ τὸ Στενὸν καταλθόντες ἐμπρήσωσιν, Ιωάννην Ραίκτορα ἀποστέλλει ἅμα Λέοντι καὶ Πόθῳ τοῖς Αργυροῖς ἔχοντας μεθ᾽ ἑαυτῶν πλῆθος ἱκανὸν, ἔκ τε τῶν Βασιλικῶν καὶ τῆς ἑταιρείας καὶ τῶν ταγματικῶν ὀψικίων· καὶ [377] Αλέξιος Πατρίκιος Δρουγγάριος τῶν πλωΐμων ὁ Μουσελὲ μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. ἦν δὲ πέμπτη τῶν νηστειῶν ἑβδομάς. ἐκτάξαντες οὖν τὸν λαὸν ἐν τοῖς πεδινοῖς καὶ χθαμαλωτέροις τόποις τῶν Πηγῶν, τῶν Βουλγάρων ἄνωθεν ἀναφανέντων ἐνόπλων, βοῇ χρησαμένων ἀσήμῳ καὶ φοβερᾷ, καὶ σφοδροτάτως παρελασάντων κατ᾽ αὐτῶν, παρευθὺ μὲν φεύγει Ιωάννης ὁ Ραίκτωρ· σφάττεται δὲ ὑπὲρ τούτου ἀγωνιζόμενος Φωτεινὸς ὁ τοῦ Πλατυπόδη υἱὸς, καὶ πολλοὶ ἕτεροι. μόλις οὖν ὁ Ραίκτωρ διασωθεὶς, εἰσῆλθεν εἰς τὸν δρόμωνα. ἦλθε δὲ φεύγων ἔνοπλος καὶ Αλέξιος Δρουγγάριος ὁ Μουσελὲ, καὶ μὴ ἰσχύσας τέλεον ἀνελθεῖν ἐν τῇ τοῦ δρόμωνος

ἀποβάθρᾳ, πεσὼν ἐν τῇ θαλάσσῃ σὺν τῷ αὐτοῦ Πρωτομανδάτορι ἀπεπνίγη. Ἀργυροὶ δὲ, ὅ, τε Πόθος καὶ Λέων Πατρίκιος, ἐν τῷ Καστελλίῳ φυγόντες, διεσώθησαν. πλώϊμοι δὲ, καὶ τὸ ἅπαν πλῆθος, οἱ μὲν τὰς τῶν πολεμίων χεῖρας φεύγοντες ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀπεπνίγησαν· οἱ δὲ, σιδήρῳ γεγόνασι παρανάλωμα· οἱ δὲ, χερσὶ Βουλγαρικαῖς συνελήφθησαν. οἱ δὲ Βούλγαροι μηδένα τὸν διακωλύοντα ἔχοντες, τά τε τῶν Πηγῶν παλάτια ἐπυρπόλησαν, καὶ τὸ Στενὸν ἅπαν κατέκαυσαν. οὕτως ἄρα δεινὸν ἀβουλία καὶ ἀπειρία θρασύτητα σύμμαχον ἔχουσα.

θʹ. Εἰκάδι δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος δεκάτης, Θεοδώρα σύμβιος Ῥωμανοῦ τελευτᾷ, καὶ κατετέθη τὸ σῶμα αὐτῆς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως Ῥωμανοῦ τῷ ὑπ' αὐτοῦ μοναστήριον ἀμειφθέντι. τῷ δὲ αὐτῷ μηνὶ στέφεται Σοφία ἡ τοῦ Βασιλέως Χριστοφόρου γυνή. τηνικαῦτα δὲ καὶ ὁ Κουροπαλάτης Ἴβηρ ἐν τῇ πόλει παρεγένετο, καὶ διὰ μέσης τῆς ἀγορᾶς διελθὼν, κεκοσμημένης λαμπρῶς, μετὰ δόξης πολλῆς καὶ τιμῆς ὑπεδέχθη, ὃν καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Σοφίᾳ ἀπήγαγον, τὸ κάλλος αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος θεασόμενον καὶ τὸν πολυτελῆ κόσμον. καλλωπίσαντες γὰρ ταύτην καὶ περιστείλαντες πέπλοις χρυσουφέσι καὶ κόσμῳ παντοίῳ, οὕτως αὐτὸν εἰσήγαγον ἐν αὐτῇ. ὁ δὲ τὸ θαυμαστὸν καὶ ὑπερμέγεθες τοῦ ναοῦ ἔργον καταπλαγεὶς, καὶ τὸν πολυτελῆ κόσμον ὑπερθαυμάσας, καὶ ἀληθῶς Θεοῦ κατοικίαν εἶναι τὸν ἱερὸν χῶρον τοῦτον εἰπὼν, αὖθις ὑπέστρεψεν εἰς τὰ ἴδια.

ιʹ. Τῶν δὲ Βουλγάρων πάλιν ἐκστρατευσάντων, καὶ μέχρι τῆς ἁγίας Θεοδώρας ἐλθόντων παλατίων, καὶ ταῦτα πυρὶ παραδιδόντων, εἰς ἄριστον ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς τῶν ταγμάτων ἄρχοντας συνεκάλεσε, συνόντος αὐτοῖς καὶ τοῦ λεγομένου Σακτίκη. καὶ παρῄνει τούτοις, καὶ προὐτρέπετο κατὰ τῶν ἐναντίων ἐξελθεῖν, καὶ τῆς πατρίδος ὑπεραγωνίσασθαι. οἱ δὲ συνέθεντο ἑτοίμως τῆς αὐτοῦ Βασιλείας, καὶ τῶν Χριστιανῶν ὑπεραποθνήσκειν. τῇ οὖν ἐπαύριον καθοπλισθεὶς παρὰ τοῦ Βασιλέως ὁ εἰρημένος Σακτίκης, ἀληθῆ ὄντως τὴν αὐτοῦ πίστιν καὶ ἀνδρείαν ἀπέδειξεν. ὄπισθεν γὰρ τῶν Βουλγάρων γενόμενος, καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν εἰσελθὼν, πάντας τοὺς ἐκεῖ εὑρεθέντας κατέσφαξε. μαθόντες οὖν οἱ Βούλγαροι τὸ γεγονὸς, ὑποστρέφουσιν ἐν τῷ στρατοπέδῳ· καὶ πολέμου συγκροτηθέντος, τρέπουσι τὸν Σακτίκην σὺν ὀλίγοις ὑπάρχοντα. Ὁ δὲ ἐπειδὴ γενναίως ἀγωνισάμενος καὶ πολλοὺς ἀνελὼν, οὐκέτι ἀντέχειν ἠδύνατο πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, μεθίησι τοῦ ἵππου τὸν χαλινὸν, καὶ εἰς φυγὴν ἔλαυνε. ποταμὸν δέ τινα παραῤῥέοντα διαπερῶν, τοῦ ἵππου αὐτοῦ ἐν τῇ τούτου ἰλύϊ ἐμπαγέντος, τιτρώσκεται κατὰ τῆς ἕδρας καὶ τοῦ μηροῦ. μόλις οὖν τοῦ ἵππου ἐκ τῆς ἰλύος ἀνασπασθέντος συνεργείᾳ τῶν ὑπὸ χεῖρα, διασώζεται μέχρι τῶν Βλαχερνῶν· καὶ [378] τεθεὶς ἐν τῇ ἁγίᾳ Σορῷ, καιρίας τῆς πληγῆς οὔσης, τῇ νυκτὶ ἐτελεύτησεν. 378.

ιαʹ. Τηνικαῦτα δὲ καὶ Πετρωνᾶς αἰδεσιμώτατος προστάξει Ῥωμανοῦ Βασιλέως ἤγαγε λαρνακίδιον ἔνδοξον ἓν, καὶ ἕτερα δύο γλυ-

dere valens, una cum suo Protomandatore, præceps in mare actus, aquis suffocatus est. Ambo Argyri (cum scilicet Pothus tum Leo Patricius) fuga in Castellum evaserunt. Navales, ac reliquæ omnes copiæ, partim hostium manus effugere studentes, in mari extinctæ sunt; partim ferro perierunt; partim capti a Bulgaris sunt. Demum Bulgari nemine illis obsistente Regias Pegarum Ædes incenderunt, totumque Stenum igni vastaverunt. Sic nimirum grande malum consilii inopia rerumque imperitia, cui audacia ac temeritas præsto est ac favet.

Edit. Paris. pag. 249.

Sent.

IX. Mensis Februarii die vicesimo, Indictione decima, Theodora Romani conjux moritur. Ejus cadaver in Romani ipsius domo, quam in Monasterium mutarat, depositum est. Eodem mense coronatur Sophia Christophori Imperatoris uxor. Eodem tempore Iber Curopalata in Urbem venit, perque medium forum deductus magnifico apparatu ornatum, cum magna claritate & honore susceptus est. Induxerunt etiam illum in sanctæ Sophiæ, at sacræ ejus Ædis pulchritudinem & immanitatem ac pretiosissimum cultum oculis ipse lustraret. Splendide namque ornantes, auroque textis aulæis parietes circumvestientes, omnisque generis cultu decorantes, sic eum admiserunt. Ille mirandam immanisque molis Templi fabricam stupens, supraque modum admiratus illius pretiosissimum cultum, ac cum dixisset, *Sacrum hunc locum veri Dei habitaculum esse*, domum reversus est.

Iberi Curop. susceptio.

X. Rursus vero a Bulgaris suscepta expeditiona, & cum illi adusque sanctæ Theodoræ Regias Ædes venissent, easque igni incendissent, Imperator Romanus prandio laute instructo, agminum Ductores invitavit, cum, & quem vocant, Sactices illis comes esset. Hortatur ergo jubetque adversas hostes exire, ac pro patriæ incolumitate pugnare. Assenserunt illi, atque alacres ipsius Majestatis tuendæ causa ac Christianos ulciscendi, oppetituros se mortem in se receperunt. Postridie igitur, quem diximus, Sactices, ab Imperatore armis instructus, veram ab ipso datam fidem, ac quam jactarat fortitudinem, ostendit. Bulgaros quippe a tergo aggressus, inque eorum castra insiliens, quos ibi reperit, omnes trucidavit. Bulgari igitur ubi didicere quod ita evenerat, in castra revertuntur, consertaque acie, Sacticem paucis stipatum terga vertere cogunt. Is itaque strenue desudato prælio, factaque hostium ingenti strage, cum tantæ eorum multitudini sustinendæ par amplius non esset, laxatis habenis equum ad fugam impellit. In cujusdam autem amnis transitu, equo in cœno hærente, vulnus in anum & femur accipit. Verum eqao ægre tandem suorum cura & industria e cœno evulso, ad Blachernas usque evasit: atque in sacra Soro (Loculum dicas) positus, cum vulnus lethale esset, e vivis excedit.

Sacticis virtus atque mors.

pag. 250.

XI. Sub idem tempus Petronas vir clarissimus summeque venerabilis, Romani Imperatoris jussu minorem arnam unam egregie elabora-

Urnæ ex S. Mamantis ad Romani Monasterium translatæ.

tam, duasque alias nulla sculpturæ arte cælatas, ex sancti Mamantis virorum Monasterio, quod situm est ad Portam quam Xerocercem vocant, advexit; in quibus fama est, conditum fuisse Mauricium cum filiis: quæ & in Romani Monasterio (hoc est, in Myrelæo) fuerunt depositæ.

Compressa rebellio.

XII. Adrianus vero quidam Chaldus, nec non Tatzaces Armenius vir summe locuples, consiliis, hortatuque Bardæ Boelæ, qui in Chaldia Ductor militum erat, tyrannidem struunt, rebellantque adversus Romanum Imperatorem, Paiperte (sic nominato) oppido munito occupato. Horum potitus Joannes Curcuas Scholarum Domesticus, ipsos tenuit, quorum illustrioribus, publicata ipsorum substantia, oculos adimit; alios, qui pauperes essent atque obscuri, quo vellent abire jussit. Tatzaces, alia munitissima arce occupata, fideque impunitatis ab Scholarum Domestico accepta, Byzantium venit; ibique Manglabitæ dignitate auctus, in Manganorum domo sub custodia agebat. Cum vero fugam moliri deprehensus esset, oculi ei eruti sunt. Bardam Boelam, Imperatore bene ei volunte atque illius miserente, Monachum detonderunt.

Capta a Bulgaris Adrianopolis & recepta.

XIII. Patricio vero (sic appellato) Morolcone, seu potius Thymoleone (velut dicas, virum leonini pectoris atque animi) Adrianopolitano Prætore, bellica fortitudine ac solertia egregie instructo, ut qui haud raro adversus Bulgaros rem strenue gesserat; Symeon Bulgarus, cum omnibus copiis Urbem obsidens, ac vallo cingens, validis ipsam armis premit. Oppidani deficiente annona, ac fame graviter afflicti, cum commeatus parandi nulla spes affulgeret, penuria pressi, se, suumque Prætorem Bulgaris dedidere. Hunc nactus Symeon, toto corpore vinctum innumerisque verberibus affectum, ad extremum acerba morte, & quæ sævissimam & crudelissimam ipsius indolem deceret, virum sustulit. Bulgaris itaque in Urbe præsidiariis relictis, discedit. Præsidiarii vero, audito Romanorum copias in ipsos ingruere, relicta Urbe abierunt: in que hunc modum a Romanis Urbs recepta est.

Edit. Paris. pag. 231.

Tripolita a Radino victus.

XIV. Leo Tripolita cum magna classe ingentique exercitu adversus Romanos egressus, ubi Lemnum occupasset, Joannes Radinus Patricius rei navalis Drungarius, eum repente aggressus est: consertaque pugna, Dei ope, sub eo merentes Agareni, fusi sunt atque fugati: solusque ipse Tripolita, ægre fuga salutem expedit.

Symeonis expeditio: de pace colloquium.

XV. Mense Septembri, Indictione secunda, Symeon Bulgariæ Princeps cum omnibus copiis adversus Byzantium profectus est, ac Thraciam quidem ac Macedoniam populatur; succendit vero omnia & evertit, atque arbores succidit. Ad Blachernas usque cum admovisset, Nicolaum Patriarcham ac Procerum quosdam, quibuscum de pace tractaret, ad se mitti rogavit. Datis itaque utrinque obsidibus, exit prior Nicolaus Patriarcha, tum Michael Patricius cognomento Styppiotes & Joannes Mysticus, administran-

Παραδυνα-στεύων.

A φῆς ἀμοιρούσας, ἐκ τῆς τοῦ ἁγίου Μάμαντος ἀνδρείας μονῆς, τῆς πλησίον οὔσης τῆς Ξυροκέρκου λεγομένης πόρτης, ἐν αἷς φασι συναποκεῖσθαι Μαυρίκιον σὺν τοῖς παισίν· ἃ καὶ [379] ἀπετέθη ἐν τῇ τοῦ Βασιλέως Ῥωμανοῦ μονῇ, ἤτοι εἰς τὸ Μυρέλαιον.

ιβʹ. Ἀδριανὸς δέ τις Χάλδος, ὁμοῦ δὲ Τατζάκης Ἀρμένιος πλούσιος πάνυ, τῇ ὑποθήκῃ καὶ συμβουλῇ Βάρδα τοῦ Βοΐλα στρατηγοῦντος ἐν Χαλδίᾳ, τυραννίδα καὶ ἀντάρσιαν κατὰ Ῥωμανοῦ Βασιλέως σκελίζουσι, τὸ Παΐπερτε λεγόμενον ὀχύρωμα κατασχόντες· ὧν ὁ τῶν σχολῶν Δομέστικος Ἰωάννης ὁ Κουρκούας καταπολεμήσας καὶ κατασχὼν, τοὺς μὲν περιφανεστέρους ἀποτυφλοῖ, τὰς οὐσίας αὐτῶν δημεύσας· [380] τοὺς δὲ πενιχροὺς καὶ ἀσή-

B μους, ἀθρόως κελεύσας ὅπη βούλοιντο ἀπιέναι. Τατζάκης δὲ ἐν ἑτέρῳ ὀχυρωτέρῳ καστελλίῳ φυγὼν, καὶ λόγον τοῦ μή τι κακὸν παθεῖν δεξάμενος, ἐν τῇ πόλει εἰσεληλύθει, καὶ τῇ τοῦ Μαγγλαβίτου ἀξίᾳ τιμηθεὶς, ἐν τῷ οἴκῳ τῶν Μαγγάνων διῃτᾶτο τηρούμενος. δρασμὸν δὲ βουλευσάμενος ἁλίσκεται, καὶ τῶν ὀμμάτων στερεῖται. Βάρδαν δὲ τὸν Βοΐλαν ἀπέκειραν Μοναχὸν, τοῦ Βασιλέως αὐτὸν κατοικτείροντος φίλον τυγχάνοντα.

ιγʹ. Τοῦ δὲ Πατρικίου τοῦ οὕτως ἐπονομαζομένου Μωρολέοντος, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν οἰκειότερον Θυμολέοντος, Ἀδριανουπόλεως στρατηγοῦντος, κρατίστου τὰ πολεμικὰ καὶ περιδεξίου τυγχάνοντος, ὃς πλείστας κατὰ Βουλγάρων

C ἀνδραγαθίας ἀπεδείξατο, ὁ Βούλγαρος Συμεὼν τὴν εἰρημένην πόλιν σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι περικυκλώσας καὶ χάρακα περιβαλὼν, ἰσχυρῶς ταύτην ἐπολιόρκει. ἐπεὶ δὲ ὅ τε σῖτος τοῖς ἐν τῇ πόλει ἐπιλελοίπει, ὅ τε λιμὸς ἐπίεζε κραταιῶς· οὐδαμόθεν δὲ εἶχον ἐπισιτίσασθαι· τῇ ἐνδείᾳ πιεζόμενοι, προδεδώκασιν ἑαυτοὺς καὶ τὸν Στρατηγὸν τοῖς Βουλγάροις· ὃν χειρωσάμενος Συμεὼν, καὶ δεσμὰ καθ᾽ ὅλου τοῦ σώματος περιβαλὼν, καὶ μυρίαις αἰκίαις τοῦτον τιμωρησάμενος, τελευταῖον ἀπέκτεινε θανάτῳ πικρῷ ἀξίῳ τῆς ἑαυτοῦ ἀπηνεστάτης καὶ ὠμοτάτης ψυχῆς. Βουλγάροις οὖν τὴν τῆς πόλεως φυλακὴν παραδοὺς, ὑπεχώρησεν. οἱ δὲ τὴν κατ᾽ αὐτῶν τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἔφοδον ἀκηκοότες, ταύ-

D την καταλιπόντες ἀπῆλθον, καὶ πάλιν ὑπὸ Ῥωμαίους αὕτη ἐγένετο.

ιδʹ. Λέοντος δὲ τοῦ Τριπολίτου μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ πλοίων πολεμικῶν κατὰ Ῥωμαίων ἐξελθόντος, καὶ ἐν τῇ νήσῳ Λήμνῳ καταλαβόντος, Ἰωάννης Πατρίκιος καὶ Δρουγγάριος τῶν πλοΐμων ὁ Ῥαδηνὸς κατονομαζόμενος αἰφνιδίως ἐπέθετο αὐτῷ· καὶ πολέμου γεγονότος, Θεοῦ συνεργίᾳ οἱ ὑπ᾽ αὐτὸν τρέπονται Ἀγαρηνοί· μόλις δὲ μόνος ὁ Τριπολίτης φυγῇ διασώζεται.

ιεʹ. Σεπτεμβρίῳ δὲ μηνὶ, Ἰνδικτιῶνος δευτέρας, Συμεὼν ἄρχων Βουλγαρίας πανστρατὶ κατὰ Κωνσταντινουπόλεως ἐκστρατεύει. καὶ ληΐζεται μὲν Θρᾴκην καὶ Μακεδονίαν· ἐμπυρίζει δὲ πάντα, καὶ

E καταστρέφει καὶ δενδροτομεῖ. μέχρι δὲ Βλαχερνῶν ἐπιγενόμενος, ἐπεζήτησεν ἀποσταλῆναι αὐτῷ τὸν Πατριάρχην Νικόλαον καί τινας τῶν μεγιστάνων, ὥστε περὶ εἰρήνης αὐτοῖς συντυχεῖν. Ἔλαβον οὖν ὁμήρους παρ᾽ ἀλλήλων ἀμφότεροι, καὶ ἐξῆλθε πρότερον μὲν ὁ Πατριάρχης Νικόλαος, ἔπειτα ὁ Μιχαὴλ Πατρίκιος προσαγορευόμενος ὁ Στυππειώτης, καὶ Ἰωάννης ὁ Μυστικὸς καὶ Πα-

ῥαδινεστέρων. ἤδη γὰρ Ἰωάννης ὁ Ῥαίκτωρ διαβληθεὶς πρὸς τὸν Βασιλέα, ἀσθένειαν προφασισάμενος τοῦ παλατίου κατεληλύθει, καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ πλησίον Γαλακρηνῶν ἀπεκάρη. οἱ μὲν οὖν μετὰ Συμεὼν περὶ εἰρήνης διελέγοντο. ὁ δὲ, αὐτοὺς μὲν ἀπεπέμψατο, αὐτὸν δὲ τὸν Βασιλέα Ῥωμανὸν ἐπεζήτει θεάσασθαι. παρὰ πολλῶν δὲ πεπληροφόρητο περί τε τῆς αὐτοῦ φρονήσεως, καὶ ἀνδρείας καὶ συνέσεως. Ὁ τοίνυν Βασιλεὺς ἐπὶ τούτῳ σφόδρα ἠγαλλιάσατο· ἐπόθει γὰρ τὴν εἰρήνην, καὶ τὰς συνεχεῖς γινομένας τῶν αἱμάτων ἐκχύσεις ὁσημέραι. ἀποστείλας οὖν ἐν τῷ τοῦ Κοσμιδίου αἰγιαλῷ, κατεσκεύασεν ἐν τῇ θαλάσσῃ ὀχυρωτάτην ἀπόβασιν, ὥστε τὴν Βασιλικὴν τριήρη διεκπλεύσασαν ἐν αὐτῇ προσορμίζεσθαι. περιφράξας οὖν αὐτὴν πάντοθεν, διατείχισμα μέσον γενέσθαι προσέταξεν, ἔνθα ἀλλήλοις ἔμελλον ὁμιλεῖν. ἀποστείλας οὖν Συμεὼν, τὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ναὸν ἐνέπρησε τὸν ἐν τῇ Πηγῇ, ὃν Ἰουστινιανὸς ὁ Βασιλεὺς ἐδομήσατο, καὶ τὰ πέριξ αὐτοῦ σύμπαντα· δῆλος ὢν ἐντεῦθεν μὴ τὴν εἰρήνην ἐθέλων, ἀλλ' ἐλπίσι μετεώροις τοῦτον ἐξαπατᾷν. παραγενόμενος δὲ ἐν Βλαχέρναις ὁ Βασιλεὺς ἅμα Νικολάῳ Πατριάρχῃ, ἐν τῇ ἁγίᾳ εἰσῆλθε Σορῷ, καὶ τὰς χεῖρας ἐξέτεινεν εἰς εὐχήν. εἶτα πρηνὴς πεσὼν, δάκρυσι κατέβρεχε τὸ ἅγιον ἔδαφος, τὴν πανύμνητον καὶ ἄχραντον Θεοτόκον ἀντιβολῶν, τὴν ἀκαμπῆ καὶ ἀμείλικτον τοῦ ὑπερηφάνου Συμεὼν καρδίαν μαλάξαι, καὶ πεῖσαι τὰ πρὸς εἰρήνην συνθέσθαι. τὸ ἅγιον οὖν κιβώτιον διανοίξαντες, ἐν ᾧ τὸ σεπτὸν τῆς ἁγίας Θεοτόκου τεθησαύριστο [381] ὠμοφόριον, καὶ τοῦτο ὁ Βασιλεὺς ἀναλαβόμενος, καὶ ὥσπερ τινὰ θώρακα ἀδιάρρηκτον περιβαλλόμενος, καὶ τὴν πίστιν τὴν εἰς τὴν ὑπεράμωμον Θεοτόκον, οἷα περικεφαλαίαν τινὰ περιθέμενος, ἐξῄει τοῦ ναοῦ, ὅπλοις ἀσφαλέσι φραξάμενος. τὸν σὺν αὐτῷ οὖν στόλον ἀσπίσι τε καὶ ὅπλοις κατακοσμήσας, τὸν ὡρισμένον τόπον κατέλαβε, συνομιλῆσαι τῷ Συμεών. πέμπτη δὲ ἦν ἡμέρα, ὅτε ταῦτα ἐγένετο, ἐνάτη τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς, τετάρτη δὲ τῆς ἡμέρας ὥρα. παρεγένετο δὲ καὶ ὁ Συμεὼν, πλῆθος ἐπαγόμενος εἰς πολλὰς διῃρημένον τὰς παρατάξεις· τῶν μὲν χρυσασπίδων καὶ χρυσοδοράτων, τῶν δὲ ἀργυρασπίδων καὶ ἀργυροδοράτων, τῶν δὲ παντὶ ὅπλων χροιᾷ κεκοσμημένων, πάντων καὶ κατακεκοσμημένων σιδήρῳ· οἳ μέσον αὐτῶν εἰληφότες Συμεὼν, ὡς Βασιλέα εὐφήμουν [382] τῇ τῶν Ῥωμαίων φωνῇ. πάντες δὲ τῆς Συγκλήτου βουλῆς τοῖς τείχεσιν ἐφεστῶτες κατεθεῶντο τὰ δρώμενα. ἦν οὖν ἰδεῖν τότε ψυχὴν βασιλικὴν τῷ ὄντι καὶ μεγαλόφρονα, καὶ θαυμάσαι τὸ τοῦ φρονήματος ἀκατάπληκτον καὶ τὸ τῆς ἀνδρείας παράσημα· ὅπως τοσαύτην πολεμίων βλέπων ἐπιφορὰν οὐ κατεπλάγη, καὶ συνεστάλη καὶ ὑπεχώρησεν· ἀλλ' ὥσπερ εἰς φίλων πλῆθος χωρῶν, οὕτως ἀτρέμας ἀπῄει, μονονουχὶ τὴν ψυχὴν τοῖς πολεμίοις τῶν ὑπηκόων διδοὺς ἀντίλυτρον. πρῶτος οὖν ἐν τῇ Ἀποβάθρᾳ τῇ ῥηθείσῃ καταλαβὼν, τὸν Συμεὼν ἐξεδέχετο. ἐπεὶ δὲ ὅμηροι ἐξ ἀμφοτέρων ἐλήφθησαν τῶν μερῶν, καὶ τὴν Ἀποβάθραν οἱ Βούλγαροι διερευνήσαντο ἀκριβῶς, μή πού τις δόλος ἢ ἐνέδρα

38c.

38a.

darumque rerum Imperatori Adjutor ac Minister intimus. Jam enim Joannes Rector criminis apud Imperatorem delatus, ipse a se ægritudinem prætexens Aula discesserat, inque suo Monasterio haud procul a Galacrenis in Monachum tonsus fuerat. Legati igitur cum Symeone de pace colloquebantur. Verum Symeon illis repudiatis, ipsum Imperatorem videre, ejusque congressum expetebat: certo enim relatu de ejus prudentia & fortitudine, sapientiaque acceperat. Pergrata ea res fuit Romano; quippe qui pacis desiderio tenebatur, ac quotidianis utrinque cædibus, finem imponere studebat. Mittit itaque qui ad mare in Cosmidii littore tutissimam Exscensionem struerent, quo loco ejus Prætoria navis appellenda esset. Loco itaque undique communito, in medio jussit septum fieri, ubi erant collocuturi. Interim Symeon, suorum misso manipulo, sanctæ Dei Genitricis Templum in Pega, a Justiniano conditum, incendit, ac circum vicina omnia, igni ferroque vastavit. His igitur alienum a pace palam prodebat animum, vanaque spe Imperatorem deludere, haud obscurum erat. Veniens autem Imperator cum Nicolao Patriarcha, in sacram ingressus est Loculum, manusque in preces extendit. Tum pronus in terram procidens, sacrum ubertim solum lacrymis rigabat, omni celebrandam laude omnisque labis puram sanctam Dei Genitricem obsecrans, ut insensum durumque Symeonis pectus emolliret, & ad pacis concordiam ineundam induceret. Sacra igitur reserata Arcula, in qua venerandum sanctæ Dei Genitricis Palliolum repositum erat, eoque Imperator sublato, velutque thorace quodam, nullis telis pervio, assumpto, ac, quam in intemeratissima Dei Genitrice collocaverat, galeæ instar, fide sibi adhibita, tutis scilicet munitus armis, Templo egreditur. Suis itaque classiariis ac comitatu clypeis armisque aliis probe instructis, in locum constitutum cum Symeone tractaturus venit. Feria quinta erat, cum hæc gesta sunt, mensis Novembris die nona, hora diei quarta. Venit quoque & Symeon cum exercitu, in multas distributo turmas atque acies. Militum alii clypeis hastisque auratis, alii argento splendidis; omnis alii coloris armis instructi atque ornati; cuncti ferro circumcincti erant. Hi mediam assumptum Symeonem, ut Imperatorem ac Regem Romana lingua faustis vocibus prosequebantur. Senatus omnis muris insidentes, quicquid hujus fabulæ erat, spectabant. Res vero spectatu dignissima, Regius vere atque excelsus Imperatoris animus fuit: mira res, interritæ illa mentis constantia & præsentia ac fortitudo: quomodo tantam hostium confluentem multitudinem videns, sic placide processit, tantum non animam pretium redemptionis hostibus pro subditis tradens. Primus itaque, ad eam, quam diximus, Exscensionem veniens, Symeonem præstolabatur. Datis porro ultro citroque obsididibus, ac cum Bulgari Exscensionem diligenter lustrassent, ne quis dolus subesset aut insidiæ laterent, Sy-

Joan. Rector Monachus.

Pegarum Dei Genitricis Ædes succensa.

Edit. Paris. pag. 252.

Sanctæ Mariæ Vestis religio.

meon equo desiliens, ad Imperatorem intravit. Ibi cum se mutuo consalutassent, de pace colloqui cœperunt. Ferunt autem Romanum in hæc verba Symeonem esse allocutum. *Audivi te hominem religiosum esse Deique cultorem, ac verum Christianum: video autem opera non satis verbis consentanea esse. Proprium enim est hominis religiosi Deique cultoris ac Christiani, ut pacem & charitatem colat, quandoquidem Deus* Charitas est *ac nuncupatur: impii autem, & irreligiosi & infidelis, ut cædibus injusteque fusis cruoribus gaudeat. Si quidem ergo verus Christianus existis, qualem te certo existimamus, tandem aliquando siste injustas cædes, finemque facito fundendi innoxii sanguinis, ac pacem nobiscum Christianis compone, qui ipse Christianus sis & dicaris, nec Christianorum dexteras, Christianorum itidem ac eamdem colentium fidem, cruoribus pollui sinas. Ipse tu quoque homo es, qui mortem & resurrectionem & judicium & retributionem expectes. Hodie in vivis es, & cras in pulverem dissolveris. Febris una, superbiam omnem extinguet. Quam ergo rationem, ante tribunal Dei constitutus, pro injustis cædibus Deo redditurus es? Quo vultu in tremendum justumque Judicem oculos intendes? Si te divitiarum cupido ad ejusmodi facinora impellit, ego te illis ad satietatem explebo; modo contine dexteram; pacem amplectere, dilige concordiam, ut & ipse vitam tranquillam agas ac incruentam, nihilque sollicitam, ac tandem Christianorum mala finem accipiant, atque alii alios Christianos necare desinant. Nefas enim Fideles in se mutuo arma sumere.* Hæc itaque locutus Imperator, conticuit. Bulgarus igitur illius humilitatem ac sermones cum veneratione miratus, pacem fieri annuit. Cum se itaque invicem osculati essent, discesserunt, Imperatore magnificis donis Symeonem prosecuto.

Romani ad Symeonem oratio.

Edit. Paris. pag. 233.

1. Joan. 4. 16.

Sent.

XVI. Quod vero tunc accidit, referam; rem sane portentosam, atque illis qui horum noverunt indicia, novam & insolitam. Ajunt enim colloquentibus ambobus Regibus, duas Aquilas super eos volitasse, & cum clangore coivisse; moxque divulsas, alteram ad Urbem, alteram in Thraciam avolasse. Rerum ejusmodi curiosi indagatores, inauspicatum omen arbitrati sunt; Fore nimirum, ut infecta pace illi disjungerentur. Symeon ad suos reversus, Imperatoris solertiam modestiamque suis Proceribus narrat; virique speciem & robur infractumque animum immensis laudibus celebrat.

Portentum Aquilarum.

XVII. Mensis Decembris die vigesima-quinta Romanus filios suos Stephanum & Constantinum coronat in Magna Ecclesia: sed & Theophylactum ejus filium, Nicolaus Patriarcha detondet Clericum, & Subdiaconum ordinat; ac tandem promovet Syncellum, cum is prius in Subdiaconorum gradu in Sancta processisset.

Coronati duo Romani filii. Novissimus Syncellus factus.

pag. 234.

XVIII. Mensis Aprilis die decimanona, Romanus Joannem Mysticum rerumque gerendarum Administrum ac Subadjuvam, Patricia ac Proconsulati dignitate ornavit: ita sane ut hinc illi conflata invidia, & illatum a quibusdam crimen sit.

XIX. Maii mensis die quintadecima,

δόλος ἢ ἔνεδρα τυγχάνει, κατῆλθε Συμεὼν τοῦ ἵππου, καὶ πρὸς τὸν Βασιλέα εἰσῆλθον. ἀσπασάμενοι οὖν ἀλλήλους, εἰρήνης λόγους ἐκίνησαν. εἰπεῖν δὲ λέγεται τὸν Βασιλέα πρὸ Συμεὼν, Ἀκήκοά σε θεοσεβῆ ἄνθρωπον καὶ Χριστιανὸν ὑπάρχοντα ἀληθινόν. βλέπω δὲ τὰ ἔργα τοῖς λόγοις μὴ συμβαίνοντα. ἴδιον μὲν γὰρ ἀνθρώπου θεοσεβοῦς καὶ Χριστιανοῦ, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀγάπην ἀσπάζεσθαι, εἴπερ ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστί τε καὶ λέγεται· ἀσεβοῦς δὲ καὶ ἀπίστου τὸ χαίρειν σφαγαῖς καὶ αἵμασιν ἀδίκως ἐκχυομένοις. Εἰ μὲν οὖν ἀληθὴς Χριστιανὸς ὑπάρχεις, καθὼς πεπληροφορήμεθα, στῆσόν ποτε τὰς ἀδίκους σφαγάς, καὶ τὰς τῶν ἀνοσίων αἱμάτων ἐκχύσεις, καὶ σπεῖσαι μεθ' ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν εἰρήνην, Χριστιανὸς καὶ αὐτὸς ὢν καὶ ὀνομαζόμενος· καὶ μὴ θέλε μολύνεσθαι Χριστιανῶν δεξιὰς αἵμασιν ὁμοπίστων Χριστιανῶν. ἄνθρωπος εἶ καὶ αὐτὸς, θάνατον προσδοκῶν καὶ ἀνάστασιν, καὶ κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν· καὶ σήμερον ὑπάρχεις, καὶ αὔριον εἰς κόνιν διαλυθήσῃ. εἷς πυρετὸς κατασβέσει τὸ φρύαγμα. τίνα οὖν λόγον δώσεις τῷ Θεῷ ἐκεῖ ἀπελθὼν ὑπὲρ τῶν ἀδίκων σφαγῶν; ποίῳ προσώπῳ τῷ φοβερῷ καὶ δικαίῳ ἐνατενίσεις Κριτῇ; εἰ πλούτου ἐρῶν ταῦτα ποιεῖς, ἐγώ σε κατακόρως τοῦ ἐπιθυμουμένου ἐμπλήσω. μόνον ἐπίσχες τὴν δεξιάν, ἀσπάσαι τὴν εἰρήνην, ἀγάπησον τὴν ὁμόνοιαν, ἵνα καὶ αὐτὸς βίον ζήσῃς εἰρηνικὸν καὶ ἀναίμακτον καὶ ἀπράγμονα, καὶ οἱ Χριστιανοὶ παύσωνταί ποτε τῶν συμφορῶν, καὶ στήσωνται τὸ Χριστιανοὺς ἀναιρεῖν. οὐ θέμις γὰρ αὐτοὺς αἴρειν ὅπλα κατ' ὁμοπίστων. Τοσαῦτα οὖν εἰπὼν ὁ Βασιλεὺς, ἐσίγησεν. αἰδεσθεὶς οὖν Συμεὼν τὴν τούτου ταπείνωσιν καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ, κατένευσε τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι. ἀσπασάμενοι οὖν ἀλλήλους, διεχωρίσθησαν δώροις μεγαλοπρεπέσι τοῦ Βασιλέως δεξιωσαμένου τὸν Συμεών.

ιζ'. Ὃ δὲ τότε συμβέβηκε διηγήσομαι τεράστιόν τι, καὶ τοῖς ταῦτα εἰδόσι συγκρίνειν παράδοξον. δύο φασὶν ἀετοὺς τῶν Βασιλέων ὁμιλούντων, ἄνωθεν αὐτῶν ὑπερπτῆναι, κλάγξαι τε, καὶ πρὸς ἀλλήλους συμμίξαι, καὶ παραυτίκα διαζευχθῆναι ἀλλήλοις. καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐλθεῖν, τὸν δὲ πρὸς Θρᾴκην διαπτῆναι. τοῦτο οἱ ἀκριβῶς τοιαῦτα σκοποῦντες, οὐ καλὸν ἔκριναν οἰωνόν· ἀσυμβάτους γὰρ ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ ἀμφοτέρους διαλυθήσεσθαι ἔφησαν. Συμεὼν δὲ τὸ ἑαυτοῦ στρατόπεδον καταλαβὼν, τοῖς ἑαυτοῦ μεγιστᾶσι τὴν τοῦ Βασιλέως ἀπήγγελλε σύνεσιν καὶ ταπείνωσιν. ἐξεθείαζε δὲ αὐτοῦ τό, τε εἶδος, τήν τε ῥώμην καὶ τὸ ἀκατάπληκτον τοῦ φρονήματος.

ιζ'. Δεκεμβρίῳ δὲ μηνὶ κε' ἔστεψε Ῥωμανὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, Στέφανόν τε καὶ Κωνσταντῖνον· ἀλλὰ καὶ Θεοφύλακτον υἱὸν αὐτοῦ ὁ Πατριάρχης Νικόλαος ἀπέκειρε Κληρικὸν, [383] χειροτονήσας Ὑποδιάκονον, Σύγκελλόν τε προχειρισάμενος, διελθόντα πρότερον ἐν τῷ τῶν Ὑποδιακόνων τάγματι εἰς τὰ Ἅγια·

383.

ιη'. Ἀπριλλίῳ δὲ μηνὶ, ιθ' τοῦ μηνὸς ἐτίμησε Ῥωμανὸς Ἰωάννην Μυστικὸν καὶ Παραδυναστεύοντα Πατρίκιον καὶ Ἀνθύπατον, ὥστε καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο φθόνον κινηθῆναι αὐτῷ, καὶ κατηγορηθῆναι ἀπό τινων.

ιθ'. Μαΐῳ δὲ μηνὶ ιε'. [384] Ἰνδικτιῶνος ιγ'. τε-

384.

λευτᾷ ὁ Πατριάρχης Νικόλαος, κρατήσας ἐν τῇ δευτέρᾳ ἀναβάσει τοῦ Πατριαρχείου ἔτη τρισκαίδεκα. καὶ ἀποτίθεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ ἀνιδρυθείσῃ μονῇ τῶν Γαλακρηνῶν. Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ Πατριάρχης καθίσταται Στέφανος ὁ Ἀμασείας Μητροπολίτης, εὐνοῦχος ὑπάρχων. Ὀκτωβρίῳ μηνὶ κατηγορήθη ὁ Μυστικὸς Ἰωάννης καὶ Παραδυναστεύων, ὡς τῆς βασιλείας ἐφιέμενος, ὑποθήκῃ τοῦ Πατρικίου Κοσμᾶ καὶ Λογοθέτου, διδόντος εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. τούτου ἕνεκεν καταβιβάζεται μὲν τοῦ παλατίου· συγχωρεῖται δὲ τὸ προσέρχεσθαι, καὶ τῷ Βασιλεῖ * ὑπηρετεῖν, καὶ σὺν αὐτῷ τὰ ἀνήκοντα διοικεῖν. στοργὴν γὰρ εἶχε πλείστην ἐκεῖνον πρὸς αὐτὸν ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανός, ὡς ἐν πᾶσιν αὐτὸν θεραπεύειν διανεμόμενον, καὶ τελέως τοῦτον ἀπώσασθαι οὐκ ἐβούλετο. τῶν κατηγόρων οὖν κατεπειγόντων τὸν Βασιλέα, καὶ σαφῆ ἀποδεικνυόντων τὰ κατηγορούμενα, ἐρευνήσας ὁ βασιλεὺς καὶ ἀληθῆ ταῦτα εἶναι ἀναμαθών, ἔμελλε τοῦτον κατασχὼν ἐξετάζειν. ὁ δὲ τοῦτο προγνοὺς χρῆται φυγῇ, καὶ τὴν Μονοκάστανον καταλαβών, ἀποκείρεται Μοναχός. πέφευγε δὲ καὶ Κωνσταντῖνος τοῦ Βοΐλα, ὁ τῆς τραπέζης, οἰκεῖος καὶ φίλος ὢν αὐτοῦ. καὶ τὸν Ὄλυμπον καταλαβών, τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐνδύεται. ἐδεδοίκει γὰρ καὶ αὐτός, ἅτε συμμύστης ὑπάρχων τοῦ Μυστικοῦ, καὶ τῶν ἀπορρητοτέρων αὐτοῦ κοινωνός. τὸν δὲ Πατρίκιον Κοσμᾶν ἐν τῷ Ὡρολογίῳ τοῦ παλατίου τύψας ὁ Βασιλεύς, διεδέξατο. προβάλλεται δὲ ἀντὶ τοῦ Μυστικοῦ Ἰωάννου Θεοφάνην Πρωτοβεστιάριον Παραδυναστεύοντα. ἐγένετο δὲ καὶ τηνικαῦτα σεισμὸς φοβερὸς ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων, καὶ χάσμα γῆς μέγα καὶ καταπληκτικόν· ὥστε πολλὰ χωρία καὶ ἐκκλησίας αὐτάνδρους καταποθῆναι.

* Scylitz. & Cedr. προσκυνεῖν.

κ'. Μαΐῳ δὲ μηνὶ εἰκάδι ἑβδόμῃ, ἰνδικτιῶνος ιε'. Συμεὼν ἄρχων Βουλγαρίας κατὰ Χρωβάτων ἐκίνησε στράτευμα, καὶ συμβαλὼν μετ' αὐτῶν πόλεμον, ἡττηθεὶς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ἅπαντας ἄρδην ἀπώλεσε.

κα'. Τὸν δὲ Βασιλέα Ῥωμανὸν * Ἰωάννης Ἀστρονόμος θεασάμενος, οὕτω λελάληκε· Δέσποτα, ἡ στήλη ἡ ἱσταμένη εἰς τὴν καμάραν ἐπάνω τοῦ Ξηρολόφου, ἐπὶ δυσμὰς βλέπουσα, τοῦ Συμεών ἐστι· καὶ εἰ ταύτης τὴν κεφαλὴν ἐκκόψῃς, τῇ αὐτῇ ὥρᾳ ὁ Συμεὼν τελευτᾷ. ὁ δὲ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἀποστείλας, τῇ νυκτὶ τὴν κεφαλὴν τῆς στήλης ἐξέκοψε· καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὁ Συμεὼν εἰς Βουλγαρίαν ἐτελεύτησε, * ἀνοίᾳ συσχεθεὶς καὶ νόσῳ καρδίας ἁλούς, διέφθαρτο, ἀνομώσας ὅρκους, Πέτρον υἱὸν αὐτοῦ προβαλλόμενος ἄρχοντα, ὃν ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ γυναικὸς ἔσχε, τῆς ἀδελφῆς Γεωργίου Σουρσουβούλη, ὃν καὶ ἐπίτροπον τοῖς ἑαυτοῦ παισὶν ὁ Συμεὼν καταλέλοιπε. Μιχαὴλ δὲ τὸν ἐκ τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς γενόμενον, ἀπέκειρε Μοναχόν· Ἰωάννης δὲ καὶ Βενιαμὶν οἱ τοῦ Πέτρου ἀδελφοί, * ἔτι στολῇ ἐκοσμοῦντο βουλγαρικῇ.

* deest ἁλῶντα, ut infra, vel quid simila.

* αἰτίᾳ τῇ.

* Logoth. ἐνεστολῇ ἐκομίσαντο Βουλγαρικῇ.

κβ'. Τὰ κύκλῳ οὖν ἔθνη τοῦ Συμεὼν μαθόντα τελευτήν, οἵ τε Χρωβάτοι, οἱ Τοῦρκοι, καὶ οἱ λοιποί, ἐκστρατεύειν κατὰ Βουλγάρων ἐβουλεύοντο. λιμοῦ δὲ μεγίστου σὺν ἀκρίδι τὸ Βουλγαρικὸν

385.

Indictione tertia-decima, moritur Nicolaus Patriarcha, cum a secunda provectione annos tredecim throno potitus esset. Ejus corpus in Monasterio, quod ille condiderat, ac Galacrenas vocant, conditum est. Mense Augusto Patriarcha sufficitur Stephanus Amasenæ Metropolita, eunuchus. Mense Octobri Joannes Mysticus ac Imperatori rerum gerendarum Adjutor, affectati Imperii defertur, in rem inducente Cosma Patricio ac Cursus publici Logotheta, qui filiam ei uxorem locaverat. Eam ob rem, ejectus ille quidem Aula est: permissum tamen Imperatorem adire, eique * ministrare, ac cum eo, communicatis consiliis, quod operæpretium videretur, tractare. Ingens quippe in eum Imperatoris vis amoris erat, quod Mysticus in omnibus ei blande assentaretur, nec ut a se penitus ablegaret, in animum inducere poterat. Accusatoribus tamen Imperatorem urgentibus, veraque esse crimina objecta ostendentibus: ille rem perscrutatus, cum non aliter se habere deprehendisset, quam illi retulerant, capiendum Mysticum statuit, ac quæstionibus subjiciendum. Hoc illa ubi præsensit, fuga se ad Monocastanorum Monasterium recipiens, ibi Monachi ritu comam posuit. Fugit vero & Constantinus Boilæ filius, Mensæ Præfectus; timens scilicet, ut qui & ipse Mystici symmysta esset ejusque secretorum conscius; inque Olympum discedens, Monachum induit. Patricium Cosmam ad Palatii Horologium verberibus subactum, Imperator officio movit. Joannis Mystici loco Theophanes Protovestiarius Subadjuva rerumque gerendarum Imperatori Adjutor promovetur. Sub idem tempus, horrendus in Thracensium thamate extitit terræmotus, ingensque ac stupendus hiatus, ita ut plura prædia & Ecclesiæ cum hominibus voragine absorpta sint.

Nicolai Patriarchæ mors; Stephani Amasensis provectio.

Joannis Mystici ejectio.

* reverentiam cultumque adhibere.

Theophanes Mystici loco Subadjuva.

Terræmotus.

XX. Maii Mensis vigesima-septima, Indictione quinta-decima, Symeon Bulgarorum Princeps adversus Chrobatos expeditione suscepta, consertaque cum illis pugna, victus ipse, suas omnes penitus copias amisit.

Edit. Paris. pag. 255.

Symeonis Bulgari clades.

XXI. Joannes porro Astronomus Romanum Imperatorem * cernens, sic eum affatus est. *Quæ in fornice supra Xerolophum, Domine, statua constituta est, spectans ad Occidentem, signum Symeonis est. Hujus caput si abstuleris, ipsa hora Symeon morietur.* Misit itaque Imperator, ac statuæ caput noctu abstulit: eademque hora Symeon in Bulgaria fatis concedit; ingentique captus angore, ac cordis morbo elanguens, perculsusque, interiit; frustra leges juraque transgressus, relicto ex testamenti tabulis Principatu Petro filio ex secunda uxore, Georgii Sursubulii sorore: quem & liberorum suorum tutorem constituit; Michaelem ex priore conjuge susceptum, Monachum detondit; Joannes vero & Benjamin Petri fratres, * Bulgarica adhuc stola ornabantur atque habitu.

* magum.

Vi magica extinctus.

Petrus Bulgarorum Princeps.

* e Bulgaria attulerunt epistolam.

Nam fratris sic provecti nuntium.

XXII. Circumvicinæ igitur gentes, Chrobati, Turci ac reliqui, audita Symeonis morte, Bulgaros bello incessere statuebant. Fame vero Bulgarorum

gentem cum locustarum ingenti copia graviter premente, cum aliarum gentium irruptionem formidabant, tum præcipue Romanorum in se impetum metuebant. Re itaque in consilium vocata, adversus Romanos copias educunt, ac Macedoniam petunt; hoc nempe satagentes, ut Romanis metum incuterent. Audito vero Romanum Imperatorem adversus eos exercitum parare, una Petrus Georgiusque, Monachum quemdam Calocyrim nomine, genere Armenium, Aurcam bullam ferentem occulte mittunt. Bullæ tenor hic erat. *Pacem se cupere cum Romanis, & ut illam componant, promptis animis esse: neque id modo, sed & nuptiarum fœdera, dum illis adlubeat, cum Romanis se esse inituros.* Acceptis litteris, earumque latore humanissime suscepto, confestim Imperator cum celoce Theodosium Abucem Monachum & Constantinum Rhodium Palatinum Clericum, cum Bulgaris in Mesembria de pace collocuturos emisit. Oppidum hoc, dictum olim Menembria, a Meno viro Thracio ejus conditore, & Bria, ejus nominis apud quosdam Thraces, vico: mollioris vero pronuntiationis causa, Mesembriæ nomen accepit. Quo in colloquio cum res commode tractata esset, Legati per continentem in Urbem redierunt, cum eis Stephanus Bulgarus comes esset. Post hos subsecuti Georgius Sursubulus & Symeon Calutercanus & Usampsus: Symeon item alterius illius Bulgariæ Principis ea uxore frater. Ad hæc illius affinis Stephanus; Magotinus quoque & Cronus & Menicus, Petri ad Romanum Imperatorem legationem sulserunt. Conspectaque Christophori Imperatoris filia Maria, ac ejus plurimum specio recreati, ictisque prius pacis fœderibus, missis litteris Petrum sine mora venire jusserunt. Missus vero obviam Nicetas Magister Romani Imperatoris affinis, eumque in Urbem inducturus. Cum itaque venisset Petrus Bulgarus, conscensa Romanus Imperator trireme, Blachernas petit, ibique ad se venientem Petrum & vidit, & osculo salutavit. Inter se vero, uti par erat, collocutis, subscriptionibus munita rataque habita pacis pariter nuptiarumque fœdera; Protovestiario Theophane in omnibus quasi sequestro, ac solerter Romanos inter Bulgarosque negotium dirigente.

Bulgarorum de pace legatio.

Mesembriæ origines.

Edit. Paris. pag. 256.

Pax cum Bulgaris; Petri Principis in Urbem receptio atque nuptiæ.

XXIII. Octobris mensis die octavo, egressus Patriarcha Stephanus cum Theophane Protovestiario, & Maria Christophori Imperatoris filia universoque Senatu, ad sanctissimæ Deiparæ ad Pegas, Petrum & Mariam benedixit, eorumque capitibus nuptiales corollas imposuit; sponsam comitantibus Theophane Protovestiario & Georgio Sursubulo. Mensa vero sumptuosa ac magnificentissima instructa, cunctisque ad nuptiarum solemnia spectantibus rite splendideque peractis, Theophanes Protovestiarius una cum Maria Imperatoris filia in Urbem reversus est. Tertio autem a nuptiis celebratis die, Romanus Imperator, in Pegarum Exscensione magnificum paravit convivium, sericis aulæis convestita machina, & ad ipsam Prætoria ipsa celoce constituta. Eo loco epu-

Nuptiarum solemnia & gaudia.

ἔθνος ἰσχυρῶς ἐπιπιέζοντος, ἐδεδίεσαν μὲν καὶ τὴν ἄλλων ἐθνῶν ἔφοδον· ἐδεδίεσαν δὲ πλέον καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπέλευσιν. βουλὴν οὖν ποιησάμενοι κατὰ Ῥωμαίων ἐκστρατεύουσι, καὶ ἐν Μακεδονίᾳ καταλαμβάνουσι, φόβον, ὡς εἰκὸς, τοῖς Ῥωμαίοις ἐμποιήσοντες. ἔπειτα μαθόντες ὅτι μέλλει κατ᾽ αὐτῶν ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἐκστρατεύειν, ἀποστέλλουσι [386] Πέτρος τε καὶ Γεώργιος κρυφίως τινὰ Μοναχὸν Καλοκύρην ὀνομαζόμενον, τῷ γένει Ἀρμενιακὸν χρυσοβούλλιον ἐπιφερόμενον. διηγόρευε δὲ τὰ ἐν αὐτῷ, Ὡς τὴν μετὰ Ῥωμαίων εἰρήνην ἀσπάζονται, καὶ πρόθυμοι ταύτην συνθέσθαι εἰσίν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλ᾽ εἴγε βούλονται, καὶ γαμικὸν ποιῆσαι συνάλλαγμα. τὸν τοιοῦτον οὖν Μοναχὸν ὁ Βασιλεὺς ἀσμενέστατα ἀποδεξάμενος, παραυτὰ ἀπέστειλε μετὰ δρόμωνος τὸν Μοναχὸν Θεοδόσιον τὸν Ἀβούκην, καὶ Κωνσταντῖνον βασιλικὸν Κληρικὸν τὸν Ῥόδιον τὰ εἰς εἰρήνην συλλαλῆσαι τοῖς Βουλγάροις ἐν Μεσημβρίᾳ· τὸ πρὶν μὲν Μενεβρία καλουμένη, ἀπὸ Μένα Θρᾳκὸς τοῦ ταύτην οἰκίσαντος, καὶ Βρία τὸ παρά τισι Θρᾳκῶν πόλισμα λεγόμενον· πρὸς δὲ τὸ εὐφραδέστερον Μεσημβρία ὀνομάζεται. οἱ δὲ παραγενόμενοι, καὶ τὰ εἰκότα συλλαλήσαντες, ἐξῆλθον ἅμα Στεφάνῳ Βουλγάρῳ διὰ τῆς ξηρᾶς· καὶ ὄπισθεν αὐτῶν κατέλαβον καὶ Γεώργιος ὁ Συρσυβούλης, καὶ Συμεὼν ὁ Καλουτερκάνος καὶ Οὐσάμψος, καὶ Συμεὼν τοῦ ἀρχηγοῦ Βουλγαρίας ἀδελφὸς πρὸς γυναῖκα· πρὸς δὲ τούτοις καὶ ὁ ἀγχιστεὺς αὐτοῦ Στέφανος· καὶ μὴν καὶ Μαγοτῖνος, Κρόνος τε καὶ Μηνικὸς διεπρατεύσαντο πρὸς τὸν ἄνακτα Ῥωμανόν. θεασάμενοι δὲ τὴν θυγατέρα Βασιλέως Χριστοφόρου Μαρίαν, καὶ μεγάλως ἐπ᾽ αὐτῇ εὐφρανθέντες, ἔγραψαν τῷ Πέτρῳ διὰ τάχους παραγενέσθαι, σύμφωνα ποιήσαντες πρότερον περὶ τῆς γενομένης εἰρήνης. ἀπεστάλη δὲ Νικήτας ὁ Μάγιστρος ὁ συμπενθερὸς Ῥωμανοῦ Βασιλέως ὑπαντῆσαι, καὶ ἀγαγεῖν Πέτρον μέχρι τῆς πόλεως. Τοῦ Βουλγάρου οὖν Πέτρου καταλαβόντος, τριήρει ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἐπιβὰς, ἐν Βλαχέρναις παρεγένετο, καὶ τὸν Πέτρον ὡς αὐτὸν ἀφικνούμενον ἐθεάσατό τε καὶ κατησπάσατο. Ἐπεὶ δὲ ἀλλήλοις εἰκότα συνωμίλησαν, ὑπογράφονται τά τε σύμβολα τῆς εἰρήνης [387] καὶ τὰ γαμικὰ συναλλάγματα, μεσολαβοῦντος ἐν πᾶσι καὶ συνετῶς διευθύνοντος μεταξὺ Ῥωμαίων τε καὶ Βουλγάρων Πρωτοβεστιαρίου Θεοφάνους.

κγ΄. Ὀγδόῃ δὲ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς, ἐξῆλθε Πατριάρχης Στέφανος ἅμα Θεοφάνει Πρωτοβεστιαρίῳ, καὶ Μαρίᾳ τῇ τοῦ Βασιλέως Χριστοφόρου θυγατρὶ, καὶ πάσῃ τῇ Συγκλήτῳ εἰς τὸν ναὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, τῆς Πηγῆς· καὶ εὐλόγησε Πέτρον τε καὶ Μαρίαν, καὶ τοὺς νυμφικοὺς στεφάνους ταῖς αὐτῶν ἐπέθηκε κεφαλαῖς· παρανυμφευόντων Θεοφάνους Πρωτοβεστιαρίου καὶ Γεωργίου Συρσουβούλη. λαμπρᾶς δὲ καὶ πολυτελοῦς γεγονυίας τραπέζης, καὶ πάντων τῶν εἰθισμένων τοῖς γάμοις φαιδρῶς ἐπιτελεσθέντων, εἰσῆλθε Θεοφάνης Πρωτοβεστιάριος ἅμα Μαρίᾳ τῇ θυγατρὶ τοῦ Βασιλέως ἐν τῇ πόλει. Τῇ τρίτῃ δὲ τοῦ γάμου ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς εὐωχίαν λαμπρὰν ἐν τῇ τῶν Πηγῶν Ἀποβάθρᾳ, περικοσμήσας αὐτὴν ὑφάσμασι σηρικοῖς [388] παρ᾽ αὐτῇ τῇ Ἀποβάθρᾳ τοῦ Βασιλικοῦ δρόμω-

386. 387. 388.

* συνεισῆλθεν Cedr.

δρόμαιος ἑστηκότος. ἔνθα * συνιέσι Ῥωμανὸς Πέτρῳ Βουλγάρῳ ἅμα Κωνσταντίνῳ γαμβρῷ καὶ Χριστοφόρῳ υἱῷ. τῶν δὲ Βουλγάρων ἔνστασιν οὐ μικρὰν πεποιημένων πρότερον ἀναρρηθῆναι Χριστοφόρον, εἶθ' οὕτω τὸν Κωνσταντῖνον. ὑπεῖξε τῇ ἐνστάσει τούτων Ῥωμανὸς ὁ Βασιλεὺς, καὶ γέγονεν ὅπερ ᾐτήσαντο. ἐπεὶ δὲ πάντα τὰ ἐν γάμοις συνετελέσθησαν, ἔμελλε δὲ ἡ Μαρία ἤδη τὴν πρὸς Βουλγαρίαν σὺν τῷ ἀνδρὶ Πέτρῳ ὁδεύειν, οἱ ταύτης γονεῖς μέχρι τοῦ Ἑβδόμου συνεξῆλθον αὐτῇ ἅμα Θεοφάνει Πρωτοβεστιαρίῳ. ἐπειδὴ ἀπαίρειν ἔμελλεν, περιχυθέντες τῇ θυγατρὶ, καὶ πυκνὰ καταχέοντες δάκρυα, καὶ ὅσα εἰκὸς ἐπὶ στερήσει σπλάγχνου περιποθήτου, τόν τε αὐτῶν γαμβρὸν ἀσπασάμενοι, καὶ ταύτην ταῖς τούτου χερσὶν παραθέμενοι, ἐν τοῖς βασιλείοις ὑπέστρεψαν. Μαρία δὲ Βουλγαρικαῖς παραδοθεῖσα χερσὶ, τὴν ἐπὶ Βουλγαρίαν ἀπῄει, χαίρουσά τε ἅμα καὶ λυπουμένη. λυπουμένη μὲν ἐν οἷς γονέων φιλτάτων ἐστέρητο, καὶ βασιλείων οἴκων, καὶ συνηθείας τῶν γένει προσηκόντων· χαίρουσα δὲ, ἐν οἷς Βασιλεῖ προσήρμοστο ἀνδρὶ, καὶ Δέσποινα Βουλγάρων προσηγορεύθη. ἀπῄει τοίνυν πλοῦτον κομιζομένη παντοδαπῆ, καὶ ἀποσκευὴν ἀναρίθμητον.

κδ'. Τότε δὲ καὶ Ἰωάννης Μάγιστρος καὶ Δομέστικος τῶν σχολῶν ὁ Κουρκούας, καλῶς διοικῶν τὸν Ῥωμαϊκὸν στρατὸν σχεδὸν ἀπὸ τῆς ἀναῤῥήσεως Ῥωμανοῦ Βασιλέως, καὶ καταπολεμῶν καθ' ἑκάστην τὰς Ἀσσυρίας, καὶ πόλεις καὶ κάστρα, καὶ κώμας καὶ χώρας αὐτῶν πορθήσας, καὶ αἰχμαλώτους ποιήσας, μεθ' ὧν καὶ τὸ ἐπίσημον καὶ ἐξάκουστον καὶ πάνυ ὀχυρὸν καὶ δυνατὸν κάστρον τῆς Συρίας, Μελιτηνὴν ὀνομαζόμενον, πολυφόρως καταπολεμήσας καὶ προνομεύσας, καὶ εἰς φροῦδον ἀπωλείας τοῦτο ποιήσας, καὶ τὰς πέριξ κώμας καὶ χώρας πυρικαύστους ἐργασάμενος, αὐτὸ τὸ ἀήττητον καὶ ἀμάχητον κάστρον παρακαθίσας, καὶ ἑλεπόλεις μηχανικὰς στήσας, καὶ εἰς παντελῆ ἀπορίαν καὶ ἀμηχανίαν ἐμβαλὼν αὐτοὺς ὅ, τι πράξαιεν, καὶ ἅπαξ καὶ πολλάκις πρέσβεις πρὸς τὸν Δομέστικον στελλόντων, καὶ λόγον αἰτούντων, ὁ συνετὸς καὶ ἐχέφρων Ἰωάννης ὁ Δομέστικος τῶν σχολῶν ὁ Κουρκούας, τὰ τῶν δακρύων καὶ ἐλεεινολογιῶν, καὶ τὰ τῆς τύχης σκοπήσας, οἷα τὰ ἀνθρώπινα, ὑπεῖξε, καὶ λόγον δοὺς αὐτοῖς, ὁ Ἀπόχαψ ὁ τοῦ Ἀμὲρ ἔγγονος Ἀμηρᾶς ὢν Μελιτηνῆς, καὶ ὁ Ἀποσαλὰθ Στρατηγὸς εὐγενέστατος ὢν καὶ πλούσιος ἐν Μελιτηνῇ, παρεγένοντο. ὑποδεχθέντας οὖν παρὰ τοῦ Δομεστίκου τῶν σχολῶν Ἰωάννου, πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα τούτους ἀπέστειλε, καὶ σύμφωνα εἰρήνης ποιήσαντες, ὑπέστρεψαν πρὸς τὰ ἴδια. ἐκ τότε δὲ συνεξεστράτευον τοῖς Ῥωμαίοις κατὰ τῶν ὁμοφύλων Ἀγαρηνῶν, ἐν τε τοῖς ἐπινικίοις συνεισήρχοντο τοῖς Ῥωμαίοις ἐν τῇ πόλει αἰχμαλώτους ἄγοντες Ἀγαρηνοὺς, ὅπερ ἦν θαυμαστὸν καὶ παράδοξον, καὶ δεῖγμα τῆς ἀθέων Σαρακηνῶν δυστυχίας. τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἀπόχαψ ἀνδρὸς φρονίμου καὶ συνετοῦ, διέλυσαν τὴν εἰρήνην οἱ τὴν Μελιτηνὴν κατοικοῦντες. ἐκστρατεύουσιν οὖν κατ' αὐτῶν πάλιν, ὅ, τε Δομέστικος τῶν σχολῶν ὁ Κουρ-

latus Romanus cum Petro Bulgaro & Constantino genero ac filio Christophoro, Bulgarisque etiam atque etiam enitentibus ut prior Christophorus, tumque Constantinus faustis acclamationibus Imperatorum more exciperentur, eorum Romanos flagitationibus annuit, sicque illis res ex voto cessit. Tunc vero omnibus nuptiarum expletis solemniis ac gaudiis, & cum jam Maria cum Petro viro suo in Bulgariam esset profectura, ad Hebdomum usque a parentibus una cum Theophane Protovestiario deducitur. In ipso discessus procinctu, puellæ circumfusi, copiosas fundunt lacrymas, quantas par est fundere, qui mox charissimo pignore privandi erant, generumque suum exosculati, atque ejus manibus deposita filia, in Regiam revertuntur. Maria viri Bulgari manibus tradita, gaudio mixta & tristitia, in Bulgariam iter contendit. Tristitiam faciebat, quod amantissimis parentibus, quod Regiis ædibus, quod necessariorum affiniumque consuetudine deficiebatur: rursusque gaudii seges erat, quod viro Regi locata, Bulgarorum Domina esset consalutata. Ibat itaque omnigenas conferens opes, innumeraque supellectili opulenter instructa.

Constantinus tertio loco Imperator declaratus.

Edit. Paris. pag. 257.

XXIV. Tunc quoque Joannes Magister ac Scholarum Domesticus Curcuas, qui Romanas præclare copias regebat, quo fere ex tempore Romanus Imperator salutatus est, Assyriosque quotidie expugnabat, urbesque & oppida munita & vicos ac loca evertebat captivosque ducebat; atque in iis etiam insignem nominatissimamque, ac plane munitam potentissimamque Syriæ Urbem arcemque, Melitinem dictam, varie tentaverat, prædatusque fuerat ac penitus vastaverat; circumque posita oppida, vicosque & prædia igni succenderat: ipsa invicta inexpugnabilique Arce obsessa, adhibitisque illi tormentis ac machinis obsidionalibus, oppidanisque in extremas angustias consiliique inopiam conjectis, ac cum illi semel sæpiusque missis ad Domesticum Legatis, fidem ac securitatem exposcerent; vir prudens cordatusque Joannes Curcuas Scholarum Domesticus, miserorum lacrymas supplicumque luctuosos clamores, ac pro humanarum rerum ratione, fortunæ incerta considerans, eorum votis animum inflexit: ad quem, accepta fida Apochaps Ameris nepos Melitines ipse Ameras existens, Aposalathque Dux apud Melitinem strenuissimus, nobilissimusque ac locupletissimus, venere. Hos Scholarum Domesticus Joannes omni humanitate susceptos, ad Imperatorem misit: ictoque pacis fœdere, domum reversi sunt. Indeque sociis adlecti ac fœderati, adversus tribules suos Agarenos cum Romanis ad bellum proficiscebantur, ac triumphi specie cum iisdem captivos suos ducentes (mirando sane spectaculo & inaudito, impiorumque Saracenorum afflictarum rerum indicio) Urbem ingrediebantur. Mortuo autem Apocapso viro prudente ac sapiente, Melitinenses pacem dissolverunt. Iterum igitur adversus eos proficiscuntur. Scholarum Domesticus Joannes Curcuas

Melitine ad deditionem sociaque fœdera, a Curcua coacta.

pag. 258.

Eadem capta in provinciam redacta.

cum cohortibus ac legionibus, Meliasque Armeniis præfectus. Hi multas quotidie agentes prædas, assiduisque excursionibus totam late regionem diripientes, atque incolas subigentes, in tantas Melitinem coegerunt angustias, ut brevissimo tempore ipsam expugnaverint, ac solo tenus æquaverint. Nec eam modo, sed & vicinas Urbes atque oppida & regiones feracissimas opimasque, ac quæ multos proventus afferrent. Hanc igitur Melitinem Imperator in Curatoriam (alii *Provinciam* dixerint) redigens, multa inde auri argentique millia tributo annuo fisco inferenda indixit.

Nicetas ejectus e civitate, & factus Monachus.

XXV. Cæterum Nicetas Magister ac Christophori Imperatoris socer, accusatus est, quod rebellandi adversus patrem, eumque solio deturbandi, auctor illi fuisset. Quocirca Urbe ejectum in Monachum detondent, inque suburbano suo exulem agere cogunt.

Stephanus Patriarcha mortuus.

Trypho Patriarcha ad tempus.

XXVI. Mensis Julii quinta-decima, Indictione sexta moritur Stephanus Patriarcha, cum ei muneri præfuisset annos duos, menses undecim. Mensis autem Decembris quarta-decima, Tryphonem adducunt in Opsicio profitentem Monacham, virum religiosis moribus ac sanctitate probatum; ordinantque Patriarcham ad certum tempus, donec scilicet Theophylactus Romani filius maturæ ætatis annos attingeret, quem Patriarcham Constantinopolitanum ordinaturi erant.

Frigoris & gelu immensitas.

XXVII. Ejusdem mensis die vigesima-quinta gravissimum fuit frigus, adeo ut dies cxx. terra gelu concreta obriguerit. Hoc gelu subsecuta fames, quanta ante numquam extiterat: exque illa crebræ adeo mortes, ut nec efferendis mortuis vivi sufficerent. Porro Romanus tantam illam vim mali considerans, pro benigna sua teneraque in miseros indole, convenientem eis curam adhibuit, seduloque prospexit, larga eleemosynarum præbitione famis indigentiam solaos. Porticuum quoque spatia fenestris tabulatis obstruxit, ne per ea nia frigusque in pauperes grassarentur. Tum quoque eas, quas Arculas vocant, in cunctis porticibus construxit; nummumque argenteum jacentibus illic egenis quot mensibus erogari præcepit: menstrua quoque trimisia per Ecclesias pauperibus jussit distribui: adeo ut, quæ per Arculas & Ecclesias erogabantur * argenti cusi numismata, ad duodecim millia numerarentur. Neque hæc solam misericordia pronus ejus animus pauperumque liberalis provisor, sibi ipse constituit; sed abunde tres quotidie pauperes secum comedere voluit, quibus singulis eleemosynæ titulo nummus cederet. Quarta autem Feria ac Parasceve, tres egenos Monachos mensæ socios adhibebat, quibus singulis constitutum nummum erogabat. Quodque in Monasteriis observari solet, ut inter comedendum lectio habeatur, hoc ille præstabat, sibi ipse ac convivis duplicem apponens mensam; ut tum corpus consueto cibo aleretur, tum anima doctrinarum voluptate oblectaretur. Quibus ille diligenter attendens animum, compungebatur, ac lacry-

Edit. Paris. pag. 290.

Romani in egenos sedula opera.

Lectio in mensa Monasteriorum more.

A λίας Ἰωάννης μετὰ τῶν θεμάτων καὶ ταγμάτων, καὶ ὁ Μελίας μετὰ τῶν Ἀρμενίων· καὶ πολλὰς προνομὰς καὶ πραίδας καθ' ἑκάστην ποιούμενοι, καὶ ταῖς συνεχέσιν ἐπιδρομαῖς αἰχμαλωτίζοντες τοὺς καὶ ληιζόμενοι, εἰς τοσαύτην στενωσιν τὴν Μελιτινὴν περιέστησαν, ὥστε αὐτὴν συμμάχοις(?) ἐκπορθῆσαι, καὶ ἕως ἐδάφους κατατρίψαι· οὐ μόνον δὲ ταύτην, ἀλλὰ καὶ τὰς ὁμόρους αὐτῇ πόλεις καὶ χώρας πολυφόρους τε καὶ πιοτάτας οὔσας, καὶ αἳ πολλὰς παρέχειν προσόδους. ταύτην οὖν τὴν Μελιτινὴν εἰς κουρατωρίαν ἀποκαταστήσας ὁ Βασιλεύς, πολλὰς χιλιάδας χρυσίου καὶ ἀργυρίου ἐκεῖθεν δασμοφορεῖσθαι ἐτησίως πεποίηκεν.

B κε΄. Κατηγορεῖται δὲ Νικήτας ὁ Μάγιστρος καὶ πενθερὸς Χριστοφόρου Βασιλέως, ὡς ὑποτιθέμενος αὐτῷ κατὰ τοῦ ἰδίου γονέως πατρὸς, καὶ τῆς Βασιλείας αὐτὸν ἐξῶσαι. τοῦτον οὖν ἐξαγαγόντες τῆς πόλεως ἀπέκειραν Μοναχὸν, ὑπερορίσαντες ἐν τῷ ἑαυτοῦ προαστείῳ.

κϛ΄. Μηνὶ δὲ [389] Ἰουλίῳ ιε΄. Ἰνδικτιῶνος ϛ΄. τελευτᾷ Στέφανος Πατριάρχης, πατριαρχεύσας ἔτη δύο μῆνας ἕνδεκα. Δεκεμβρίῳ δὲ μηνὶ τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἄγουσι Τρύφωνα Μοναχὸν ἐν τῷ Ὀψικίῳ μονάζοντα, ἐπ' εὐλαβείᾳ καὶ ἁγιότητι μαρτυρούμενον. [390] καὶ χειροτονοῦσι Πατριάρχην ἐπὶ χρόνῳ ῥητῷ, μέχρις ἂν εἰς μέτρον ἡλικίας φθάσῃ Θεοφύλακτος ὁ τοῦ Ῥωμανοῦ υἱὸς, ὃν ἔμελλον Πατριάρχην χειροτονεῖν Κωνσταντινουπόλεως. C

κζ΄. Εἰκάδι δὲ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, χειμὼν ἀφόρητος γέγονε, ὥστε κρυσταλλωθῆναι τὴν γῆν ἐπὶ ἡμέρας ρκ΄. Ὅθεν καὶ γέγονεν ὁ μέγας λιμὸς, τοὺς πώποτε γενομένους ὑπερβαλλόμενος· καὶ θάνατος ἐκ τούτου πολὺς, ὡς μὴ δύνασθαι τοὺς ζῶντας ἐκκομίζειν τοὺς τεθνεῶτας. ὁ δὲ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς τὴν ἀφόρητον ἐκείνην βίαν κατανοήσας, ἀξίαν τῆς ἑαυτοῦ συμπαθοῦς καὶ ἐλεήμονος φύσεως πρόνοιαν ἐποιήσατο, [391] πολλαῖς ἐλεημοσύναις τὴν ἐκ τοῦ λιμοῦ παραμυθησάμενος ἔνδειαν. ἀνέφραξέ τε θυρίσι καὶ σανιδώμασι τὰς τῶν ἐμβόλων στοὰς, ὡς μὴ D τὴν χιόνα καὶ τὸ ψῦχος ἐκεῖθεν ἐπεισιέναι τοῖς πένησι. τότε καὶ [392] τὰς λεγομένας Ἀρκλας ἐν πᾶσι κατεσκεύασε τοῖς ἐμβόλοις· ἀργύριά τε κατὰ μῆνα τοῖς ἐν ταύταις κατακειμένοις πένησι δίδοσθαι διετάξατο· καὶ τὰ [393] μηνιαῖα τριμίσια ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῖς πένησι ἐπινέμεσθαι, ὡς εἶναι τὰ διδόμενα τοῖς τε ἐν ταῖς Ἀρκλαις πτωχοῖς καὶ τοῖς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἀργυρίου ἐγκεχαραγμένου χιλιάδας δώδεκα. οὐ μόνον δὲ ταῦτα ἡ συμπαθὴς αὐτοῦ ψυχὴ διετύπωσε τῶν πενήτων προνοουμένη, ἀλλὰ καὶ καθ' ἡμέραν αὐτῷ τρεῖς συνεσθίειν πένητας διετάξατο, οἳ ἀνὰ ἓν ἐλάμβανον νόμισμα. τετράδι δὲ καὶ παρασκευῇ τρεῖς πένητας Μοναχοὺς τούτῳ συνεσθίειν, τὸ τετυπωμένον ἕκαστοι λαμβάνοντες νόμισμα. E ὅπερ δὲ ἐν τοῖς μοναστηρίοις εἴωθεν γίνεσθαι, ἐν τῷ καιρῷ ἀνὰ τῆς ἑστιάσεως, τοῦτο αὐτὸς ἐποίει. διπλῆν ἑαυτῷ καὶ τοῖς δαιτυμόσι τὴν τράπεζαν παραθείς. ὥστε τὸ μὲν σῶμα τρέφεσθαι τῇ συνήθει τροφῇ, τῇ δὲ ψυχῇ κατὰ πολλὴν τῶν λόγων ἐπεστραφῆναι ἀδονῇ. οἷς ἐκεῖνος ἐπιμελῶς προσέχων τὸν νοῦν, κατένυσσε τὴν ψυχὴν, καὶ πολλὰς δακρύων

394. ὑφίει πηγάς. [394] τὴν δὲ πίστιν ὅσην ἐκέκτητο πρὸς A πάντας μὲν Μοναχοὺς, μάλιστα δὲ τοὺς ἐπ' ἁγιοσύνῃ ἐξιβοῶντας καὶ εὐλαβείᾳ, τίς ἂν διηγήσαιτο; οὐκ ἐθεάσατο γάρ ποτε Μοναχὸν ἀρετῆς ἀντεχόμενον, ᾧ τινι τὰς ἑαυτοῦ πράξεις σὺν πολλοῖς δάκρυσιν οὐκ ἐξηγόρευε. πιστότατος δὲ ὢν καὶ ὀρθοδοξότατος, πάσας τὰς τῆς πόλεως ἐκκλησίας πέπλοις ἐξαφανίσι, καὶ φωταγωγίαις λαμπραῖς κατεκόσμει καὶ κατεφαίδρυνεν. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν ὄρεσι Μοναχοῖς,

395. τῷ τε Ολύμπῳ, [395] καὶ τῷ Κομινῷ, καὶ τῇ Χρυσῇ κατονομαζομένῃ Πέτρᾳ, καὶ τῷ Βαραχαίῳ ὄρει οὐ διέλιπεν ἐτησίους ῥόγας ἐξαποστέλλων, καὶ φροντίζων τούτων καὶ προνοούμενος, καὶ τοὺς ὀνομαστοὺς ἐπὶ πράξει καὶ θεωρίᾳ μετακαλούμενος ὡς αὐτὸν, καὶ τῶν εὐ- B χῶν αὐτῶν τὰς εὐλογίας τρυγῶν. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τοῖς διὰ Θεὸν ἐγκλείστοις, καὶ στενωτάτοις οἰκίσκοις καθείρξασι, καὶ πᾶσι τοῖς μοναστηρίοις τὰς ἐτησίους ῥόγας, ἃς διετύπωσεν, οὐ διέλιπεν ἐπιχορηγῶν. ταῦτα ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα, τῶν αὐτοῦ κατορθωμάτων καὶ ἐλεημοσυνῶν διεξήλθομεν.

κή. Πέτρῳ δὲ τῷ Βουλγάρῳ ἐπέθετο Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, μετὰ καὶ ἑτέρων μεγιστάνων τοῦ Συμεὼν· καὶ φωραθέντων αὐτῶν, ὁ μὲν Ἰωάννης τύπτεται, καὶ ἐγκλείεται φυλακῇ· οἱ δὲ λοιποὶ τιμωρίαις οὐ ταῖς τυχούσαις ὑποβάλλονται. ταῦτα δὲ δῆλα Πέτρου ποιήσαντος τῷ Βασιλεῖ Ῥωμανῷ, ἀπέστειλεν ὁ Βασιλεὺς τὸν Μοναχὸν Ἰωάννην, ὃς ἐγεγόνει Ραίκ- C τωρ, προφάσει μὲν τοῦ ποιῆσαι τὸ ἀλλάγιον τῶν κρατουμένων αἰχμαλώτων. τῇ ἀληθείᾳ δὲ Ἰωάννην κατασχεῖν, καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγαγεῖν. ὃ δὴ καὶ γέγονεν. εἰσελθὼν γὰρ ἅμα Ἰωάννῃ εἰς πλοῖον, ἀπὸ Μεσημβρίας ἦλθεν ἐν τῇ πόλει. καὶ μετ' οὐ πολὺ τούτου τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἀπορρίψαντος καὶ γυναῖκα ἐπιζητήσαντος, δέδωκεν αὐτῷ ὁ Βασιλεὺς οἶκον καὶ κτήματα πάμπολλα, καὶ γυναῖκα ἐκ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος τῆς τῶν Ἀρμενιακῶν ὁρμωμένην,

396. γάμον τε λαμπρὸν [396] ἐν τῇ τοῦ Καίσαρος οἰκίᾳ πεποίηκε, Χριστοφόρου Βασιλέως καὶ Ἰωάννου Μοναχοῦ

397. [397] τοῦ γεγονότος Ραίκτορος παρανυμφευσάντων.

κθ. Ἀλλὰ καὶ Μιχαὴλ Μοναχὸς, αὐτὸς ὁ ἀ- D δελφὸς Πέτρου, κατὰ σπουδῆς ἔχων τῆς Βουλγαρικῆς ἐξουσίας ἐπιλαβέσθαι, ἰδιοστασιάσας ἔν τινι Βουλγαρικῷ κάστρῳ. καὶ τούτῳ προσερρύησαν οἱ τῆς Πέτρου ἀρχῆς διεστηκότες Σκύθαι. οὗ μετὰ τὴν τοῦ βίου καταστροφὴν, ἐπῆλθον οὗτοι ταῖς Ῥωμαϊκαῖς χώ-

398. ραις, ὥστε συμβῆναι τούτους ἀπὸ [398] Μακέτιδος διὰ Στρυμῶνος πρὸς Ἑλλάδα καὶ τὴν Νικόπολιν προχωρῆσαι, καὶ τὰ ἐκεῖσε πάντα λῄσασθαι. Νικόπολις δὲ ἐπωνόμασται κατὰ τὸ ἐπώνυμον τῆς νίκης, ἣν Αὔγουστος Σεβαστὸς κατὰ Ἀντωνίου καὶ Κλεοπάτρας εἰργάσατο, καὶ τὴν Αἰγυπτίων ἀρχὴν τοῖς Ῥωμαίοις ὑπέκλινεν.

399. λ'. Μαρτίῳ δὲ μηνὶ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ [399] κοσμήτης ἔπεσεν ἐν τῷ Φόρῳ ἐκ τῶν ἐν τοῖς στιχηδὸν ἱσταμένοις ἐκεῖσε κίοσιν ἐπικειμένων, καὶ ἀπέκτεινεν ἄνδρας E

* ἑξήκοντα, Scylitz. & Cedr.

* ἕξ. γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμὸς μέγας καὶ φοβερὸς εἰς τὸ τοῦ φόρου ἔμβολον, πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὥστε κατακαῆναι τά τε κηροπωλεῖα καὶ τὰ γουνάρεια τοῦ φόρου μέχρι τῶν Ψιχῶν.

λα'. Ετελεύτησε δὲ Χριστοφόρος Βασιλεὺς μη-

Incerti Continuat. Romanus Lacapenus.

marum large fontes emittebat. Ejus vero fidem erga Monachos, quos præsertim sanctitas & religio claros reddiderat, quanta fuerit, quis possit enarrare? Eorum nemo in conspectum veniebat, sedulus virtutis cultor, cui actus suos cum multis lacrymis non exponeret. Cum autem fide devotissimus ac summe orthodoxus esset, Urbis omnes Ecclesias sumptuosis aulæis, cereorumque & lampadum copia præclare exornavit. Sed & Monachis in montibus, tum nempe Olympo, tum Cymina, & quem vocant Petram Auream, & Barachæo, numquam destitit annua stipendia mittere, eorumque res curare ac eis providere; quique inter illos actionis cultu ac contemplationis spectabiles essent, ad se accersere eorumque precum suffragia percipere. Nec id modo, sed & religiosæ exercitatione Inclusis, & qui se angustissimis tuguriolis velut carcere abdidissent; cunctis denique Monasteriis statutas aononas subministrare non cessabat. Hæc velut ex multis paucas Viri virtutes eleemosynasque percurrimus.

Monachorum observantissimus.

Ornandis Ecclesiis munificentis.

XXVIII. Petro Bulgarorum Principi, Joannes frater cum aliis Symeonis Proceribus, struxit insidias. Deprehensis illis, Joannes quidem flagris emendatus, in carcere includitur: reliqui acerbis suppliciis subacti sunt. Horum Romanus Imperator a Petro certior factus, Joannem Monachum (eum qui Rector exstiterat) mittit, prætextu quidem redimendi captivos; re ipsa vero ut Joannem caperet & Byzantium duceret: quod & ita contigit. Una quippe cum Joanne navim ingressus, a Mesembria in Urbem delatus est. Nec multo post projecto Monachi habitu, cum uxoris amplexus quæreret, Imperator illi ædes assignavit, multaque omnino prædia contulit, eaque sua ipsius Armeniacorum patria conjugem ei locavit, atque in Cæsaris domo præmagnificas nuptias fecit, ductoribus sponsæ Christophoro Imperatore, ac Joanne Monacho, qui Rector exstiterat.

Edit. Paris. pag 260.

Joannes Petri frater compressus.

Excusso Monacho nuptiis copulatus.

XXIX. Quin & Michael Monachus, ipse Petri frater, Bulgarici Imperii cupidus, seorsum in Bulgariæ quadam arce rebellavit; multosque Scythas, qui a Petri principatu desciverant, ad se pertraxit. Hi, Michaele vivis exempto, Romanæ ditionis fines invaserunt; sic nimirum ut a Macetide per Strymonem ad Atticam Nicopolimque progressi, cuncta ibi populati sint. Nicopolis vero dicta est a victoria, quam Augustus retulit de Antonio & Cleopatra; tunc scilicet cum Romanis facibus Ægyptum subjecit.

Michaelis Petri fratris defectio.

Nicopolis nomen.

XXX. Mensis Martii die secunda, qui in Foro, columnis illic ordine erectis, Cosmetes impositus erat, decidit, ac sex viros occidit. Magnum quoque ac formidabile contingit incendium in Fori porticu, haud procul ab Æde sanctissimæ Deiparæ; adeo ut pars illa Fori quam Cerarii & quam Pelliciarii artifices occupant, ad Psichas usque igni absumpta sit.

Incendium.

XXXI. Christophorus vero Imperator mortuus est mense Augusto, In-

Christophori mors.

dict. 4. Romano patre illius funus ingenti luctu ac planctu prosequente, supra quam etiam Ægyptiorum moribus receptum sit; eo quod vergente jam ipsius ætate, ejus liberi adhuc pueri ac minores essent. Depositum illius cadaver in patris sui Monasterio, cujus in superioribus meminimus.

Myrelei, scilicet.

Edit. Paris. pag. 261. Tryphonis ejectio & mors.

XXXII. Sed & Tryphonem Patriarcham mense Augusto, Indictione tertia, cum tempus constitutum explesset, officio moverunt: qui abiens, in Monasterio suo e vivis excedit; Ecclesia pastore vidua annum unum, & menses quinque; quod Theophylactus nondum matura satis ætate esset. Ipsum enim Romanus constituerat Patriarcham præficere, uti jam dictum est.

Basilius ementitus Dux, compressus & combustus.

XXXIII. Basilius vero quidam Macedo impostor, Constantinum Ducem se esse jactans, multos sibi adjunxit. Hic ab Elephantino Tribuno Opsiciano captus, in Urbem inductus est; Petrique Urbis Præfecti sententia, altera manuum truncatur. Postmodum occasionem nactus, ad Opsicium redit, æreamque sibi manum, ejus loco quæ amputata fuerat, aptans, ingentemque gladium fabricans, multos iterum circumforaneos ac nebulones seducens, sic vagabatur, seque adeo Constantinum Ducis filium esse suadens. Horum itaque contracta manu, magnam adversus Romanum rebellionem conflat; castroque occupato cui nomen Lata petra, omnisque generis in eo annona reposita; ex his latebris erumpens, circumvicinam regionem populabatur ac prædas agebat. Missis itaque Imperator copiis, tum illum cepit; tum qui sub illo merebant. Inductum vero in Urbem judicio sistunt, eique ad quæstiones adhibito, & ut socios prodat, plagas multas imponunt. Ille multos Procerum, quasi sibi adhæsissent, per calumniam defert. Convictus vero nihil veri criminis illis objicere, ad Amastriani Ædes igni absumptus est.

Theophylactus patriarcha probatis primis moribus.

XXXIV. Quem vero dicebam, Imperatoris filius Theophylactus, Patriarcha ordinatur. Februarii mensis die secunda, Indictione sexta, patris in omnibus animos sensumque præveniens; sed & ad ea quæ a fronte virtutes recteque facta, cum ea qua præditus erat eruditione atque doctrina sese extendens. Adetant Vicarii Romani Antistitis, qui tomum Synodalem, de illius tractantem Ordinatione, afferrent: qui etiam in Patriarchali Sede eum collocarunt.

Ecclesiæ Rom. auctoritas & dispensatio CP.

XXXV. Quin dicta quoque Romani Imperatoris neptis Maria Petri Bulgari uxor, haud raro in Urbem veniebat ex Bulgaria, patris Avique invisendorum causa. Postremo autem venit tres secum liberos adducens, cum jam Christophorus ejus pater vivis exemptus esset. Multis itaque Avi munificentia donata divitiis, honorifice domum reversa est.

pag. 262.

Anna Augusta Stephani uxor.

XXXVI. Romanus vero Imperator Stephano filio uxorem locat Gabalæ filiam, Catacylæ neptim, Annam nomine; ac cum nuptiali serto, Augustalis etiam illi corona imposita est.

τῇ Αὐγούστῳ ἰνδικτιῶνος τετάρτης, πολλὰ κοψαμένου καὶ θρηνήσαντος αὐτὸν τοῦ πατρὸς, μεῖζον ἢ κατ' Αἰγυπτίους, ὡς ἤδη εἰς γῆρας αὐτοῦ ἐληλακότος, καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἔτι νηπίων ὄντων. καὶ ἐτέθη τὸ λείψανον αὐτοῦ ἐν τῇ ῥηθείσῃ μονῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

λβ΄. Κατήγαγον 400 δὲ καὶ Τρύφωνα Πατριάρχην Αὐγούστῳ μηνὶ ἰνδικτιῶνος * τρίτης, τὸν ῥητὸν χρόνον πληρώσαντα. καὶ ἀπελθὼν ἐν τῇ ἰδίᾳ μονῇ τελευτᾷ, χηρευσάσης ἐκκλησίας χρόνον ἕνα καὶ μῆνας ε΄. διὰ τὸ τῆς ἡλικίας ἀτελὲς Θεοφυλάκτου υἱοῦ Ῥωμανοῦ Βασιλέως. αὐτὸν γὰρ ἔμελλεν, ὡς ἤδη εἴρηται, Πατριάρχην καθίσαι.

400. * τετάρτης.

λγ΄. Βασίλειος δέ τις Μακεδὼν πλάνος, Κωνσταντῖνον Δούκα ἑαυτὸν ἐπιφημίσας, πολλοὺς μεθ' ἑαυτοῦ συνεπήγετο· ὅπως συλληφθεὶς ὑπὸ Ἐλεφαντίνου Τουρμάρχου, ἐν τῷ Ὀψικίῳ ὄντος, ἤχθη ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ὑπὸ Πέτρου Ὑπάρχου τῆς μιᾶς ἀλλοτριοῦται χειρός. εἶτα καιροῦ λαβόμενος, καταλαμβάνει πάλιν τὸ Ὀψίκιον, καὶ χεῖρα χαλκῆν ἀντὶ τῆς κοπείσης προσαρμοσάμενος, καὶ σπάθην ὑπερμεγέθη κατασκευάσας, διήρχετο πλανῶν αὖθις τῶν ἀγυρτευόντων πολλοὺς, ὡς εἴη αὐτὸς Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Δουκός. ὃς καὶ συνεφελκόμενος, μεγάλην κατὰ Ῥωμανοῦ ἀνταρσίαν κινεῖ. καὶ φρούριον κατασχὼν ὃ Πλατεῖα πέτρα κατονομάζεται, πᾶν εἶδος ἐδωδίμων ἐν τούτῳ ἀπέθετο· ἀφ' οὗ ἐξορμῶν ἐληλάτει, καὶ τοὺς παρατυγχάνοντας προενόμευεν. ἀποστείλας οὖν ὁ Βασιλεὺς κατ' αὐτοῦ, αὐτόν τε συνέλαβεν καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. ὃν καὶ ἀγαγόντες ἐν τῇ πόλει, ἀνέκρινόν τε καὶ πολλὰς πληγὰς ἐπετίθουν, τοῦ τοὺς * συστρατεύοντας, εἴ τινες εἶεν, εἰπεῖν. ὁ δὲ πολλοὺς τῶν ἐν τέλει ἐσυκοφάντει ψευδῶς, ὡς συνόντας αὐτῷ. μηδὲν δὲ ἀληθὲς καθ' αὐτῶν λέγων ἐξελεγχθεὶς, ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ πυρὸς παρανάλωμα γίνεται.

* συστρατιώτας.

λδ΄. Χειροτονεῖται δὲ Πατριάρχης ὁ ῥηθεὶς τοῦ Βασιλέως υἱὸς Θεοφύλακτος, Φεβρουαρίῳ μηνὶ δευτέρᾳ, ἰνδικτιῶνος ἕκτης, 401 τῷ πατρῴῳ φρονήματι ἐφ' ἅπασιν * ἐξορχόμενος. ἀλλὰ καὶ τοῖς πρόσω παρεκτεινόμενος κατορθώμασι, μετὰ καὶ τῆς προσούσης ἐλλογιμότητος. τοποτηρητῶν ἐκ Ῥώμης ἀνελθόντων, καὶ τόμον συνοδικὸν ἐπιφερόμενοι περὶ τῆς αὐτοῦ χειροτονίας διαγορεύοντα. οἳ καὶ Πατριαρχικῷ θρόνῳ τοῦτον ἐνίδρυσαν.

401. * ἐξαρχόμενος.

λε΄. Ἡ εἰρημένη Βασιλέως Ῥωμανοῦ ἐγγόνη ἡ Μαρία γυνὴ Πέτρου Βουλγάρου πολλάκις ἀπὸ Βουλγαρίας ἐν τῇ πόλει εἰσῆλθε, τοῦ τὸν ἴδιον πατέρα καὶ τὸν πάππον αὐτῆς ἐπισκέψασθαι. τελευταῖον δὲ μετὰ παίδων εἰσῆλθεν τριῶν, ἤδη Χριστοφόρου τοῦ πατρὸς αὐτῆς τελευτήσαντος. πλοῦτον οὖν πολὺν παρὰ τοῦ πάππου λαβοῦσα, ἐντίμως ὑπέστρεψεν.

λϛ΄. Ῥωμανὸς δὲ ὁ Βασιλεὺς, τῷ υἱῷ Στεφάνῳ γυναῖκα ἠγάγετο θυγατέρα οὖσαν τοῦ Γαβαλᾶ, ἐγγόνην δὲ Κατακύλα, Ἄννα ὄνομα. ἅμα δὲ τῷ νυμφικῷ Στεφάνῳ, καὶ ὁ τῆς Βασιλείας αὐτῇ στέφανος ἐπετέθη.

λζ΄. Ἐγένετο δὲ ἐκστρατεία πρώτη τῶν Τούρκων κατὰ Ῥωμαίων Ἰνδικτιῶνος ἑβδόμης Ἀπριλλίῳ μηνί· οἳ καὶ καταδραμόντες μέχρι τῆς πόλεως, ἠλάσαντο πᾶσαν Θρᾳκῴαν ψυχήν. Ἀπέστειλε οὖν ὁ Πατρίκιος Θεοφάνης ὁ Πρωτοβεστιάριος καὶ Παραδυναστεύων ποιῆσαι ἀλλάγιον· ὃς θαυμασίως καὶ συνετῶς αὐτοῖς μετελθὼν, ὅσαπερ ἐβούλετο κατεπράξατο, πολλὰ παρ' αὐτῶν ἐν τῇ φρονήσει καὶ εὐβουλίᾳ ἐπαινεθεὶς τε καὶ θαυμασθείς· ὅτε καὶ τὸ μεγαλόψυχον αὐτοῦ καὶ φιλάνθρωπον ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἐπεδείξατο, μηδενὸς φεισάμενος χρήματος πρὸς τὴν τῶν αἰχμαλώτων ἀνάρρυσιν.

A XXXVII. Turcorum prima expeditio adversus Romanos contigit mense Aprili, Indictione VII. Hi ad Urbem usque excurrentes, cunctos per Thaciam obvios præda abegerunt. Missus itaque Theophanes Patricius Protovestiarius, Imperiique Administer ac Princeps Senatus, ut cum eis pacem componeret captivosque reciperet. Porro Theophanes admiranda prudentia ac sagacitate illis usus, ex voto cuncta confecit, multamque ex illis eo nomine laudem ac admirationem reportavit. Tunc quoque Romanus Imperator, quanta magnificentia ac humanitate præstaret, ostendit; nullis sumptibus parcens, solum ut liberarentur captivi.

Turcorum irruptio.

Captivorum redemptio.

λη΄. Ἠγάγετο δὲ γυναῖκα ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς τῷ τελευταίῳ υἱῷ Κωνσταντίνῳ, ἐκ γένους τῶν Ἀρμενιακῶν τοὔνομα Ἑλένην, τοῦ Πατρικίου Ἀδριανοῦ θυγατέρα· ἧς καὶ τελευτησάσης Φεβρουαρίῳ μηνὶ δευτέρᾳ, ἑτέραν αὐτῷ συνέζευξε γυναῖκα ὀνόματι Θεοφανὼ, ἐκ γένους τοῦ Μάμαντος ἐκείνου καταγομένην.

B XXXVIII. Locavit etiam Romanus Imperator Constantino filiorum natu minimo uxorem Helenam, Adriani Patricii filiam stirpis Armeniacæ. Qua & defuncta mensis Februarii die altera, alteram ei Theophanonem nomine Mamantis illius stirpe satam, nuptum tradit.

Helena & Theophano uxores Constantini.

λθ΄. Δεκάτης καὶ τετάρτης Ἰνδικτιῶνος, Ἰουνίῳ δὲ μηνὶ ἑνδεκάτῃ, κατέπλευσαν οἱ Ῥῶς κατὰ Κωνσταντινουπόλεως, μετὰ πλοίων χιλιάδων δέκα, οἱ καὶ Δρομῖται λεγόμενοι, οἱ ἐκ γένους τῶν Φράγγων καθίστανται. ἀπεστάλη οὖν κατ' αὐτῶν μετὰ τριήρων καὶ δρομώνων ὅσα καὶ ἔτυχον ἐν τῇ πόλει ὁ Πατρίκιος· καὶ τόν τε στόλον προεντρεπίσας τε καὶ ἑτοιμασάμενος, καὶ νηστείᾳ καὶ δάκρυσιν αὐτὸν κατοχυρώσας ὡς μάλιστα, τοὺς Ῥῶς προσδέχεται καταναυμαχῆσαι μέλλων αὐτούς. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνοι κατέλαβον, καὶ πλησίον τοῦ Φάρου ἐγένοντο· Φάρος δὲ καλεῖται ἀφίδρυμά τι, ᾧ πυρσὸς ἐπιτίθεται εἰς ὁδηγίαν τοῖς ἐν νυκτὶ παροδίταις· οὗτος πρὸς τῷ τοῦ Εὐξείνου πόντου στόμα παρεδρεύων, ὃς κατὰ ἀντίφρασιν κέκληται. Κακόξεινος γὰρ, διὰ τὰς συνεχεῖς τῶν ἐκεῖσε λῃστῶν πρὸς τοὺς ἐπιξενουμένους καταδρομὰς, οὓς ὥς φασιν ἀνελὼν Ἡρακλῆς, καὶ ἀδείας τυχόντες οἱ παροδῖται, τοῦτον Εὔξεινον ἐπωνόμασαν· ἐν τῷ Ἱερῷ λεγομένῳ ἀθρόον τούτοις ἐπέθετο, ὃ τὴν ἐπωνυμίαν εἴληφε, διὰ τὸ τῆς Ἀργοῦς πλωτῆρας ἐκεῖσε διερχομένους, αὐτόθεν ἀνιδρῦσαι ἱερόν. καὶ δὴ πρῶτος τῷ οἰκείῳ δρόμωνι διεκπλεύσας, τήν τε σύνταξιν τῶν Ῥωσικῶν πλοίων διέλυσε, καὶ τῷ ἐσκευασμένῳ πυρὶ πλεῖστα κατέφλεξε· τὰ λοιπὰ τούτων ἐτρέψατο εἰς πλάνην καὶ φυγήν· ᾧ ἀκολούθως καὶ οἱ λοιποὶ δρόμωνες, καὶ αἱ τριήρεις ἐπιδραμοῦσαι, τελείαν εἰργάσαντο τὴν τροπήν. καὶ πολλὰ μὲν πλοῖα κατέδυσαν αὔτανδρα· πολλοὺς δὲ κατέσφαξαν, πλείστους δὲ ζῶντας συνέλαβον. οἱ περιλειφθέντες οὖν εἰς τὸ τῆς ἀνατολῆς μέρος εἰς τὰ Σγόρα λεγόμενα καταπλέουσιν. ἀπεστάλη δὲ τότε καὶ Βάρδας Πατρίκιος ἀπὸ Στρατηγῶν ὁ Φωκᾶς, διὰ γῆς μετὰ ἱππέων καὶ ἐκκρίτων ἀνδρῶν τοῦ παρατρέχειν αὐτούς. καὶ δὴ τούτων σύνταγμα ἱκανὸν ἀποστειλάντων πρὸς τὰ τῆς Βιθυνίας μέρη, ὥστε τὰ πρὸς τροφὴν καὶ ἄλλην χρείαν ποιήσασθαι, περιτυχὼν τῷ τοιούτῳ συντάγματι ὁ εἰρημένος Βάρδας ὁ Φωκᾶς, κακῶς τούτους διέθηκε, τρεψάμενος καὶ κατασφάξας αὐτούς. κατῆλθε δὲ καὶ ὁ συνετώτατος καὶ ἐχέφρων Ἰωάννης ὁ Δομέστικος τῶν σχολῶν ὁ Κουρκούας μετὰ παντὸς τοῦ τῆς Ἀνατολῆς στρατεύματος, καὶ πολλοὺς τούτων διέφθει-

XXXIX. Quarta-decima Indictione, mensis vero Junii undecima, Russi instructa classe ad decem navium millia adversus Byzantium navigaverunt. Hos Dromitas vocant (velut palantes dicas ac cursu veloces) atque a Francis genus ducunt. Missus itaque est cum triremibus & celocibus quotquot in Urbe C erant, illorum impetum excepturus Theophanes Patricius. Instructaque ac parata classe, jejunii ac lacrymarum apprime præsidio communitus, Russos operiebatur, navale cum eis certamen commissurus. Quod vero illi jam junxerant, ac propter Pharum venerant (vocatur vero Pharus, turris quædam & substructio, cui fax accensa imponitur, ad eorum qui noctu applicant iter dirigendum) ipse ad Euxini fauces stationem habens (sic enim contraria appellatione vocatus est, cum Cacoxinus diceretur, idcirco nimirum quod latrones ea loca insidentes assidue adversus hospites grassarentur, quos ab Hercule sublatos ajunt; propatereaque viatores tuto jam illius itinere, Euxini, quasi *hospitalis*, nomen indidisse) in loco quem D Hierum vocant, repente in eos impressionem fecit. Hierum inde nominis appellationem sumpsit, quod Argonautæ illac transeuntes, Templum ibi extruxerint. Primus itaque sua ipse veloce vectus, cum Russicarum navium ordinem dissolvit, tum plerasque præparato igne nautico incendit; reliquas in fugam vertit; quem pone secutæ naves reliquæ atque triremes, hostium omnem aciem penitus fuderunt: ac plures quidem navium cum vectoribus submerserunt, multos peremerunt, plurimos vivos ceperunt. Superstites cladi reliquiæ ad Orientalem plagam, ad locum Sgora dictum trajecerunt. Ibi Bardas Patricius E Phocas Exdux missus, cum equitum peditumque delecta manu, ad hostium iter terra intercipiendum, in eorum cohortem satis numerosam, ad pabulandum aliaque necessaria ad Bithyniæ partes missam, incidit, ingentique eam strage fudit & profligavit, atque internecione delevit. Sed & Sapientissimus solertissimusque Joannes Curcuas Scholarum Domesticus cum Asiatico omni exercitu præ-

Russorum irruptio.

Russi Francorum genus.

Euxini origines.

Edit. Paris. pag. 263.

Hieri origines.

Theophanis virtus.

Russorum clades multiplex.

Bardæ Phocæ victoria.

Curcuæ in Russos opera.

sto fuit, multosque Russorum a reliquo agmine aliis aliisque locis divulsos offendens, sustulit; ita sane ut ejus aggressionis metu perculsi, in suis se navibus adunata classe continerent, nec usquam excurrere auderent. Hi porro ingentis maximaque mala perpetraverant, cum necdum illis Romanæ copiæ præsto essent. Nam Stenum omne, quod vocant, igne vastarunt. Ex illis quos captivos ceperant, alios in crucem agebant, alios terræ configebant, alios velut ad metam erectos, jaculorum imbre impetebant. Quotquot vero Sacerdotalis ac Clericalis ordinis deprehendebant, iis, retro vinctis manibus, per medium caput clavos ferreos adigebant. Multas sacrarum Ædium, subjecta flamma combusserunt. Ingruente vero hyeme, cum eos jam necessarius commeatus deficeret, dum scilicet Scholarum Domestici Curcum copiarum insultus, virique prudentiam ac consiliorum sagacitatem timent, nec non Patricii Theophanis navalia prælia, exque insidiis astuque aggredientis impetum reformidant, domum redire constituerunt. Ac vero, hoc adnitentes, ut Romanam classem laterent, cum mense Septembri Indictione quinta-decima ad Thraciæ partes transfretare aggressi essent, quem dicebam Patricium Theophanem obvium habuerunt. Neque enim viri solertissimum ac pervigilem animum unaque fortissimum fefellerunt. Mox igitur navalis iterum pugna committitur; plurimæque hostium submersæ naves, multi occisi. Pauci cum navibus cladi subducti, inque Cules littus evecti, ingruente nocte fuga evaserunt. Theophanes Patricius cum insigni victoria maximisque erectis tropæis reversus, honorifice & magnifice suscipitur, ac Accubitoris dignitate ornatur.

Russorum immanitas.

Edit. Paris. pag. 264.

Romanorum altera victoria.

Theophanes Accubitor.

XL. Quia vero dictus Joannes Magister & Scholarum Domesticus eo bello præstantissima virtute fulserat, multaque ac magna tropæa erexerat, atque Romani Imperii fines late protulerat, compluresque Agarenorum Urbes everterat: quodque viri illustrissima virtus esset, cogitaverat Romanus Imperator, ut ejus filiam Romano nepoti ex Constantino filio uxorem ascisceret. Curcuæ filiæ, Euphrosinæ nomen erat; Constantini filio, Romani; quem Constantinus Porphyrogennetus castratum, Patricii dignitate ac Cubicularii donavit. Conflata hinc viro reliquorum Augustorum invidia, officio movetur, cum annos duos supra viginti continuos ac menses septem Domestici munus gessisset.

Romanus Constantini filius castratus.

Curcuas ex invidia officio motus.

XLI. Operæpretium vero fit, visi tum genus tum educationem institationemque, atque animi ac corporis indolem, gestaque referre; quamque nostra hac ætate fidelis rectusque extiterit. Oriundus erat Armeniaca stirpe e Docia Darbidi oppido; patre non obscuro, Palatino valde opulento, Joannis Icanatorum Domestici filio. Quin & sacris litteris eruditum tradunt, Christophori Gangrensis Metropolitæ opera, quem sanguinis necessitudine contingebat. Celebre etiam per ora volat dixisse Antistitem, *Fore ut Joannes hic in redemptionem & solatium Romanorum esset*. Multas quippe plurimasque Ur-

Curcuæ præclara munera.

A ρεν ὑποσπάδας τῇδε κἀκεῖσε καταλαμβάνων· ὥστε συσταλέντας αὐτοὺς δέει τῆς αὐτοῦ ἐπιθέσεως, μένειν ἐπὶ τὸ αὐτὸ παρὰ τὰ οἰκεῖα πλοῖα, καὶ μηδαμοῦ παρεκτρέχειν καταπολμᾶν. πολλὰ δὲ καὶ μέγιστα κακὰ οὗτοι διεπράξαντο πρὸ τοῦ τὸ Ῥωμαϊκὸν στράτευμα κατελθεῖν. τό, τε γὰρ Στενὸν ἅπαν λεγόμενον ἐνέπρησαν· καὶ οὓς συνελάμβανον αἰχμαλώτους, τοὺς μὲν ἐσταύρουν, τοὺς δὲ τῇ γῇ προσεπαττάλευον, τοὺς δὲ ὥσπερ σκοποὺς ἱστάντες βέλεσι κατεπήξεον. ὅσους δὲ τοῦ ἱερατικοῦ κλήρου κατελάμβανον, ὄπισθεν τὰς χεῖρας δεσμοῦντες, ἥλους σιδηροὺς κατὰ μέσους τῆς κεφαλῆς αὐτῶν κατέπηγνυον. πολλοὺς δὲ ἁγίους ναοὺς τῷ πυρὶ παρεδίδουν. χειμῶνος δὲ ἐνστάμενου καὶ

B τροφῶν ἀποροῦντες, τό, τε ἐπελθὸν στράτευμα τοῦ Δομεστίκου τῶν σχολῶν τοῦ Κουρκούα, καὶ αὐτὸν τὸν ἐχέφρονα καὶ συνετὸν εὔβουλον δεδιότες, τάς τε ναυμαχίας 402 καὶ τὰ ἐσχηματισμένα πολέμια τοῦ Πατρικίου Θεοφάνους, ἐβουλεύσαντο τὰ οἰκεῖα καταλαβεῖν. καὶ δὴ λαθεῖν τὸν στόλον σπουδάζοντες, Σεπτεμβρίῳ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος πέμπτης καὶ δεκάτης συντῶς ἀντιπλεῦσαι ὡρμηκότες ἐπὶ τὰ Θρᾳκῷα μέρη, παρὰ τοῦ ῥηθέντος Πατρικίου Θεοφάνους ὑπηντήθησαν· οὐδὲ γὰρ ἔλαθον τὴν αὐτοῦ ἐγρηγοροπάτην καὶ γενναίαν ψυχήν. εὐθὺς οὖν δευτέρα ναυμαχία συνάπτεται, καὶ πλεῖστα πλοῖα ἐβυθίσθη, καὶ πολλοὺς τούτων ἀπέκτεινεν, ὁ εἰρημένος ἀνήρ. ὀλίγοι δὲ μετὰ πλοίων πε-

C ρισωθέντες, καὶ 403 ἐν τῇ τῆς Κύλης παραπεσόντες ἀκτῇ, νυκτὸς ἐπελθούσης διέφυγον. Θεοφάνης δὲ ὁ Πατρίκιος μετὰ νίκης λαμπρᾶς καὶ μεγίστων ὑποστρέψας τροπαίων, ἐντίμως καὶ μεγαλοπρεπῶς ὑπεδέχθη, καὶ Παρακοιμώμενος ἐτιμήθη.

402.

403.

μ'. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ῥηθεὶς Ἰωάννης Μάγιστρος καὶ Δομέστικος τῶν σχολῶν ἄριστος ἐγένετο εἰς τὰ πολέμια, καὶ πολλὰ καὶ μεγάλα ἀνέστησε τρόπαια, καὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ ἐπέτεινεν ὅρια, πλείστας τε πόλεις ἐπόρθησε τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ διὰ τὸ περιφανὲς τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῆς, ἠβουλήθη ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς εἰς τὸν ἑαυτοῦ ἔγγονον Ῥωμανὸν τὸν ἐκ Κωνσταντίνου τοῦ

D υἱοῦ αὐτοῦ θυγατέρα ἀναλαβεῖν. ἡ οὖν θυγάτηρ τοῦ Κουρκούα ἦν ἡ Εὐφροσύνη. 404 ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Κωνσταντίνου ἦν Ῥωμανός, ὁ εὐνουχισθεὶς παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, καὶ ἐτιμήθη Πατρίκιος καὶ Πραιπόσιτος. φθόνου δὲ αὐτῷ τῆς τοιαύτης ἕνεκεν ὑποθέσεως τῶν λοιπῶν Βασιλέων κινηθέντος, παύει τῆς ἀρχῆς, εἴκοσι καὶ δύο χρόνους καὶ μῆνας ἑπτὰ Δομέστικος ἀδιάδοχος τελέσας.

404.

μα'. Πλὴν οὖν ἄξιον εἰπεῖν τό, τε γένος καὶ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ, καὶ τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ τὴν φύσιν τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ, καὶ τὰς πράξεις· καὶ ὁποῖος

E πιστὸς καὶ ὀρθὸς ἀνεφάνη τῇ γενεᾷ ἡμῶν. οὗτος ἐκ γένους τῶν Ἀρμενιακῶν ἦν ἀπὸ Δοκίας χωρίου Δαρβιδοῦ· πατρὸς μὲν τῶν οὐκ ἀσήμων, Παλατίνου πάνυ πλουσίου υἱοῦ Ἰωάννου Δομεστίκου τῶν Ἱκανάτων. λέγεται δὲ καὶ τὰ ἱερὰ γράμματα ἐκπεπαιδεῦσθαι παρὰ Χριστοφόρου Μητροπολίτου Γαγγρῶν τοῦ συγγενοῦς αὐτοῦ. ὡς ᾄδεται δὲ ὁ λόγος ὅτι ἔφη ὁ Ἀρχιερεύς, Οὗτος ὁ Ἰωάννης εἰς λύ-

τρόπῳ καὶ ἀνύσει τῶν Ῥωμαίων γενήσεται. πολλὰς A γὰρ καὶ πλείστας πόλεις, κάστρα καὶ χώρας καὶ καστέλλια 405. καὶ τοπία τῶν Ἀγαρηνῶν ἐχειρώσατο, καὶ τὴν Ῥωμανίαν διπλῆν κατεστήσατο, πρότερον οὖσαν καὶ κατεχομένην ὑπὸ τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ μέχρι τοῦ Χαρσιανοῦ κάστρου, καὶ τῆς Ὑψηλῆς καὶ τοῦ Ἄλυ ποταμοῦ. ὁ δὲ πιστὸς καὶ σπουδαῖος πρὸς Ῥωμανὸν Αὐτοκράτορα Ἰωάννης Δομέστικος τῶν σχολῶν, μέχρι τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγρι τὰ ὅρια τῶν Ῥωμαίων ἐστήσατο. καὶ προῖκα καὶ δῶρα τῇ Ῥωμανίᾳ προσήνεγκε, καὶ λαὸν καὶ στρατὸν ὁ Βασιλεὺς ἐκεῖθεν προσεκτήσατο, καὶ φόρους ἐτησίους λαμβάνειν ἐτύπωσε, καὶ πολλῶν λαφύρων καὶ ἁρμάτων καὶ αἰχμαλώτων Ἀγαρηνῶν * ἐκεῖσε ἀπήνεγκε. μεγίστοις γὰρ B ἀγῶσιν ἑαυτὸν παραθεὶς, τὰς πόλεις τῶν ἀρνητῶν Χριστοῦ ἐπόρθησε. καὶ τίς ἂν ἐξείπῃ κατ' ὄνομα πάσας, ἃς χειρωσάμενος ὑποφόρους τοῖς Ῥωμαίοις Ἰωάννης ὁ Κουρκούας καὶ Δομέστικος τῶν σχολῶν (ἐποιήσατο;) τοῖς εἴκοσι καὶ δύο χρόνοις πόλεις χιλίας σχεδὸν καὶ πλεῖον κατεστήσατο, καὶ τῇ Ῥωμανίᾳ προσήγαγε. καὶ ἦν ἰδεῖν τὸν ἄγρυπνον Ἰωάννην τὸν Κουρκούαν ἐπὶ παρατάξεσι πολεμικαῖς διαλαλιαῖς καὶ παραινέσεσι πιθαναῖς τοῖς Ῥωμαίοις χρώμενον, καὶ ἄλλον Τραϊανὸν ἢ Βελισάριον εἰκάσαι καὶ ὀνομάσαι τοῦτον. καὶ εἴ τις πρὸς τούτους παραθήσει τὸν ἄνδρα, εὑρήσει πλείονας τὰς τοῦ Κουρκούα ἀνδραγαθίας καὶ ἀριστείας. οἱ δὲ λαμ- C πρῶς ποθοῦντες, καὶ θέλοντες μαθεῖν τὰς τοῦ Ἰωάννου Κουρκούα ἀριστείας καὶ συγγραφὰς, εὑρήσουσιν ἐν ὀκτὼ βιβλίοις ἐκτεθείσας παρὰ Μανουὴλ Πρωτοσπαθαρίου καὶ Κριτοῦ.

μβʹ. Ἄξιον δὲ διηγήσασθαι καὶ τὰς τοῦ αὐταδέλφου Μαγίστρου καὶ Δομεστίκου τῶν σχολῶν Ἰωάννου τοῦ Πατρικίου καὶ Στρατηγοῦ Χαλδίας Θεοφίλου ἀριστείας καὶ ἀνδραγαθίας. οὗτος εἰς Χαλδίαν Μονοστράτηγος γεγονὼς, οὐκ ἐνέδωκεν αὑτὸν, οἷα οἱ πολλοὶ τῇ τρυφῇ καὶ σπατάλῃ καὶ ἡδυπαθείᾳ χρώμενοι· ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκδοὺς πρὸς κόπους καὶ σκληρότητας, πρὸς τὸ τὰς κώμας καὶ D χώρας τῶν Ἀγαρηνῶν ληΐζεσθαι, ὥστε καὶ τοὺς οἰκοῦντας Ἀγαρηνοὺς εἰς τὸ κάστρον τὸ ἀνδρειότατον καὶ πανθαύμαστον, Θεοδοσιούπολιν, καὶ τὰ πέριξ αὐτοῦ κάστρα αἰχμαλώτους ἀγάγεσθαι. καὶ τῷ Μαγίστρῳ Ἰωάννῃ φορολογῆσαι καὶ ὑποτάξαι ἐποίησεν. ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ ἄριστος Στρατηγὸς ἀνεφαίνετο. καὶ οὐκ ἐφαίνετο μόνον, ἀλλὰ 406. καὶ ἐδείκνυτο· καὶ 406 ἄλλος Σολομὼν ὁ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ, ἀνεφαίνετο καὶ ἐγνωρίζετο. ὃς καὶ τοῖς μετέπειτα καταλιπὼν τὸν ἔκγονον αὐτοῦ Ἰωάννην τὸν λεγόμενον Τζιμισκήν. καὶ τῇ εὐφυΐᾳ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ ἀοκνίᾳ τοῦ ἀνδρὸς Πατρίκιος καὶ Στρατηγὸς διαφόρων Θεμάτων τιμηθεὶς, ἔπειτα καὶ ἐπὶ Νικηφό- E ρου τοῦ Νικητοῦ Βασιλέως τοῦ λεγομένου Φωκᾶ Μάγιστρος Δομέστικος τῶν σχολῶν ἀνεφάνη. ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτῶν ἐν τῷ ῥυθμῷ καὶ τῇ τάξει αὐτῶν διηγητέα. ὡσαύτως καὶ περὶ Ῥωμανοῦ Πατρικίου καὶ Στρατηγοῦ διαφόρων Θεμάτων τοῦ υἱοῦ τοῦ Μαγίστρου Ἰωάννου τοῦ λεγομένου Κουρκούα, ὃς καὶ αὐτὸς ἄριστος καὶ ἀνδρεῖος ἀνεφαίνετο.

* deest vox aliqua, vel Auctor βαρβαρίζει.

bas & arces & oppida & castella & munitiones Agarenorum subjugavit, duploque productiorem Romanam ditionem fecit; cum prius Christi fidei hostes in eas angustias adegissent, sicque mancipassent, ut extra Charsiaol arcem, Hypselemque & Aly fluvium non excurreret. Fidelis vero inque Romanorum Imperatorem studiosus gnavusque illius servus Joannes Scholarum Domesticus, ad Euphratem usque ac Tigrim Romanæ ditionis fines protulit, spoliaque ac munera Romanis obtulit, indeque Imperator novum populum ac exercitum comparavit, multaque tributa quotannis pendenda indixit, pluraque spolia & currus & captivos Agarenos inde revexit. Maximis enim certaminibus se ipse objectans, Infidelium Urbes expugnavit. Quis vero ex nomine sigillatim percenseat, quot Urbes armis expugnatas Joannes Curcuas Romanis tributarias reddiderit? Per annos duos supra viginti, Urbes ferme mille, itaque plures, subegit, ac Romanæ ditionis fecit: eratque videre virum pervigilem sub hostilis aciei incursu, concionibus militaribus adhortationibusque suorum excitantem animos, ut Trajanus alter aut Belisarius videri merito ac nuncupari posset. Quin si quis Joannem Curcuam cum illis contulerit, majora ejus bellica facinora fortiaque facta invenerit. Sin quos autem Joannis Curcuæ res præclare gestas ac monumenta magnifica noscendi cupido incesserit, Manuelis Protospatharii & Judicis calamo, octo libris luculenter explicata invenient.

Duplo auctior per eum Romana ditio.

Ed. 1. Paris. pag. 265.

Manuel rerum Curcuæ Scriptor.

XLII. Nec vero abs re fuerit, ejus quoque germani (Magistri scilicet ac Scholarum Domestici Joannis) Patricii ac Chaldiæ Ducis Theophili res bello fortiter gestas abs me ennarrari. Hic, summa Ducis potestate in Chaldiam missus, non ut multorum moribus comparatum est, ut se ipsi voluptatibus ac luxuriæ dedant, sic ille molliori vitæ deliciisque studuit: sed laboribus duriorique disciplinæ sese mancipans, Agarenorum oppida terrasque diripere ac populari, oppidanosque Urbis munitæ fortissimæ ac planæ mirabilis Theodosiopolis, circumvicinasque arces sub jugum mittere, Magistroque Joanni tributarias facere ac mancipare. Sed & in Mesopotamia exercitus Ductor egregie fulsit; nec inane solum nomen protulit, sed & virtutem probavit; alterque Salomon Justiniani Imperatoris ætatis heros enituit atque habitus fuit, qui & posteris Joannem Tzemiscem nepotem reliquit; virique proba indole & fortitudine & diligentia, Patricii, diversorumque Thematum Prætoris Ducisque auctus dignitate; ac postremo Nicephoro Niceta (Phoca nuncupato) Imperatore, Magister ac Scholarum Domesticus creatus. Sed de his quoque ordine, inque eorum propria serie, tenenda narratio est: perindeque de Romano Patricio, diversarumque per Provincias Legionum Duce, Magistri Joannis Curcuæ filio, qui & ipse vir optimus claruit fulsitque fortitudinis laude.

Theophilus Curcuæ frater vir præclarus.

Salomon in bello Vandal. celebris.

pag. 266

Nicephorus Nicetas, i. Victor.

Romanus Curcuas.

Joan. Curcuas majestatis accusatus, ac gradu motus.

XLIII. His ita florentibus, Christianæque fidei præsidio hostibus obnitentibus ac contra pugnantibus, Urbesque & Provincias atque oppida ac loca Imperio Romano adjungentibus, Infidelesque Romano Imperatori tributarios facientibus; qui semper Fideles probosque impugnat, Beliar, gratulantes Christianos ac gratiarum actione effusos videre non ferens, nonnullis auctor est, suadetque, ut & Magistrum ac Domesticum Joannem apud Romanum Imperatorem accusent, tamquam rerum summæ inhiantem, & qui eam in rem in promptu exercitum haberet; multa denique loca prædiaque per rapinam parta atque parata possideret. Mittit igitur Romanus cognitores Judices, diligentique rerum inspectione, nullius reum criminis offendens, in pristinam eum dignitatem restituit: ejus tamen rei causa apud reliquos Augustos ei conflata invidia, munere abdicatur, ejusque loco Pantherius, Romano Imperatori sanguinis necessitudine conjunctus, Domesticus constituitur.

Romani eleemosynæ.

XLIV. Cæterum Romanus Imperator Urbis debita omnia æsque alienum civium omne, divitum pariter pauperumque ac egenorum, quantum ex tabulis probari poterat, dissolvit: suntque adeo qui dicant dedisse undeviginti centenaria. Nominum tabulas in Chalces Purpureo Umbilico combussit, universis fauste acclamantibus, votisque Imperatorem prosequentibus. Imperii anno secundo supra vigesimum, pretia domorum civibus omnibus conductoribus, a maximo ad minimum usque dimisit. Feria quarta & Parasceve ad Conversarum exiens ædes, scortis omnibus argenteos duos erogabat: Inclusis viris & fœminis, singulis tres nummos impendebat. Ecclesias vero & Monasteria plura extruxit: vestes quoque auro contextas, calicesque cum discis sacros largitus est. Hospitale quoque ad Mabriani ædes excitavit, fecitque stabula ac hospitia pulcherrima: strata etiam struit cubilia ac cubicula, eorum omnium gratia qui hospites Urbem petunt, ac lites agunt. Quin & de illorum, ipsorumque eorum jumentorum ac famulorum cibo pabuloque statuit atque præcepit. Domos in eam rem firma donatione addixit, ut indeficienter sumptus sufficerent. Hoc autem illorum gratia fecit, qui hospites, lites in Urbe habent, ut inde procurentur atque alantur. Ad sepulchrum suum dari jussit quotidie frustula offasque triginta millia. Quarta Feria & Parasceve in Prætorio & Chalce & Numeris, vinctis singulis folles quindecim erogari mandavit: Magnaque Parasceve nummos singulos eleemosynarum nomine illis tribui. Olympi Monachos & Cyminæ & Athonis & Barachei & Latri, omnesque nummum unum viritim ex suo Monasterio accipere voluit.

Edit. Paris. pag. 267.

Turcorum nova invasio.

XLV. Indictione prima, mense Aprili, rursus Turci cum ingentibus copiis Romanæ ditionis fines invaserunt. Egressus vero Theophanes Patricius Accubitor, pacis cum eis fœdus percussit, acceptis obsidibus ex illustrioribus. Hincque adeo contigit, in annos quinque pacem in-

A μγ΄. Τούτων οὕτως ἀκμαζόντων, καὶ ὑπὲρ τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως ἀντεχομένων καὶ μαχομένων, καὶ πόλεις καὶ χώρας καὶ κώμας τῇ βασιλείᾳ τῶν Ῥωμαίων προσαγόντων, καὶ ὑποφόρους τοὺς ἀρνητὰς τοῦ Χριστοῦ τῷ Βασιλεῖ Ῥωμανῷ ποιούντων, ὁ ἀεὶ τὸ γένος τῶν πιστῶν καὶ ὀρθῶν δούλων μαχόμενος Βελίαρ, μὴ φέρων τὴν πολλὴν καὶ ἄπειρον εὐχαριστίαν τῶν Χριστιανῶν, ὑπέβαλέ τισι, καὶ πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν καὶ τῷ Μαγίστρῳ Δομεστίκῳ Ἰωάννῃ διέβαλλον, ὡς τῆς Βασιλείας τῶν Ῥωμαίων ἐφιέμενος, καὶ λαὸν ἐμπαράσκευον ἔχων, καὶ ὅτι πλείστας ἀδικίας καὶ ἁρπαγὰς ἐποιήσατο τόπων καὶ χωρίων· ὁ δὲ Ῥωμανὸς ἀποστείB λας καὶ ζητήσας, οὐδὲν εὕρηκε, καὶ μεταδοὺς τῆς ἀρχῆς, ἀποκατέστησε. φθόνῳ δὲ αὐτῷ τῶν τοιούτων ὑποθέσεων [407] παρὰ τῶν λοιπῶν κινηθέντων, ἐκπίπτει τῆς ἀρχῆς, καὶ Δομέστικος ἀντ᾽ αὐτοῦ προχειρίζεται Πανθήριος, συγγενὴς τοῦ Βασιλέως Ῥωμανοῦ. 407.

μδ΄. Ὁ δὲ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς, πάντα τὰ χρέη τῆς πόλεως ἀπό τε πλουσίων μεγιστάνων πτωχῶν καὶ πενήτων, ὅσα ἂν ἐν φανερῷ ἀπεδείκνυντο ἀπέδωκεν. ὥς φασί τινες ὅτι δέδωκε κεντηνάρια ἐννεακαίδεκα· τὰς δὲ ὁμολογίας κατέκαυσεν εἰς τὸ Πορφυροῦν ὀμφάλιον τῆς Χαλκῆς, πάντων ἐπευχομένων τὸν Βασιλέα. τῷ δὲ εἰκοστῷ δευτέρῳ αὐτοῦ C χρόνῳ δέδωκε τὰ ἐνοίκια πάσης τῆς πόλεως, ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου. τετράδην καὶ παρασκευὴν ἐξερχόμενος [408] εἰς τὰ μετανοῖα, ἐδίδου πάσαις πολιτικαῖς ἀνὰ ἀργυρῶν δύο. καὶ τοὺς ἐγκλείστους καὶ τὰς ἐγκλείστας ἐρόγευεν ἀνὰ νομισμάτων τριῶν. ἐκκλησίας δὲ καὶ μοναστήρια πολλὰ ἔκτισεν. ἀλλὰ καὶ ἐνδύτας χρυσοϋφάντους, καὶ δισκοποτήρια ἀπεχαρίσατο. καὶ ξενοδοχεῖον καθίδρυσεν εἰς τὰ Μαβριανοῦ, καὶ στάβλους ποιήσας καὶ ὀσπίτια κάλλιστα. κραββατοστρώσια διὰ τοὺς εἰσερχομένους πάντας ἐξωτικοὺς, καὶ δίκας λαμβάνοντας κατεσκεύασεν. ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ διατροφῆς αὐτῶν τε καὶ τῶν ἀλόγων αὐτῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν διωρίσατο καὶ προσέταξε. καὶ D οἰκήματα προσεκύρωσε, τὸ ἀνελλιπῶς δίδοσθαι. τοῦτο δὲ ἐποίησε διὰ τοὺς ἔχοντας δίκας ἐξωτικοὺς καὶ εἰσερχομένους, ἵνα διατρέφωνται καὶ διοικῶνται ἐξ αὐτοῦ. εἰς δὲ τὸν τάφον αὐτοῦ, διωρίσατο ἵνα καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν δίδωνται [409] * ψωμία μυριάδες γ΄. καὶ τετράδην καὶ παρασκευὴν ἵνα δίδωνται [410] εἰς τὸ Πραιτώριον καὶ εἰς τὴν Χαλκῆν καὶ εἰς τὰ Νούμερα, ἵνα ἕκαστον ἄνθρωπον ἀνὰ φολλέας δεκαπέντε· καὶ τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ πάντας τοὺς φυλακίτας ἀνὰ νομίσματος ἑνός. διωρίσατο δὲ τοὺς Μοναχοὺς τοῦ Ὀλύμπου, τοῦ Κυμινᾶ, τοῦ Ἄθωνος, τοῦ Βαραχέως καὶ τοῦ Λάτρου, καὶ πάντας λαμβάνειν ἀνὰ νομίσματος E ἑνός. ταῦτα δὲ λαμβάνειν αὐτοὺς ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ μονῆς.

* μέδιμ. 409. 410.

με΄. Ἰνδικτιῶνος πρώτης Ἀπριλλίῳ μηνὶ ἐπῆλθον πάλιν οἱ Τοῦρκοι μετὰ πλείστης δυνάμεως. ὁ δὲ Πατρίκιος Θεοφάνης ὁ Παρακοιμώμενος ἐξελθὼν, σπονδὰς εἰρηνικὰς ἐποίησε μετ᾽ αὐτῶν, ὁμήρους ἐμφανῶν ἀναλαβόμενος. ἐξ οὗ συνέβη ἐπὶ χρόνους πέντε τὴν εἰρήνην διαφυλαχθῆναι. ὁ δὲ

Βασι-

Βασιλεὺς Ῥωμανὸς πλείσταις πόλεσι κατὰ Μακεδονίαν τε καὶ Θρᾴκην, τὰς μὲν ἐκ βάθρων ἀνῳκοδόμησε, τισὶ δὲ καινισμοὺς ἐποιήσε. οὐ μὴν ἀλλὰ κατὰ τὴν Βασίλειον πόλιν περιφανῆ παλάτια ἐκαινούργησεν· ἔτι καὶ λειμῶνας ἀμφιλαφεῖς καὶ εὐκάρπους, ἐξ ὧν ἡ τυχοῦσα τέρψις ἐγγίνεται· ναὶ δὲ καὶ γερόντων τροφεῖα, ξενωμένων τε καταγώγια, ἀρρωστούντων ἐνδιαιτήματα, τῆς κατὰ ψυχὴν ἕνεκα ἀντιδόσεως.

μϛʹ. Δευτέρας δὲ Ἰνδικτιῶνος ὁ Ῥωμανὸς Βασιλεὺς Πασχάλιον Πρωτοσπαθάριον καὶ Στρατηγὸν Λογγιβαρδίας [411] πρὸς τὸν Ῥῆγα Φραγγίας Οὔγωνα ἐξαπέστειλε, τὴν αὐτοῦ θυγατέρα ἐπιζητῶν εἰς νύμφην Ῥωμανῷ τῷ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου υἱῷ. ἣν καὶ ἀναλαβὼν ὁ εἰρημένος Πασχάλιος μετὰ πλούτου πολλοῦ, ἐν τῇ πόλει ἀνήγαγε. γέγονε δὲ ὁ γάμος Σεπτεμβρίῳ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος τρίτης, ἥτις καὶ ζήσασα μετὰ τοῦ ἀνδρὸς ἔτη πέντε, ἐτελεύτησε ταῖς ἡμέραις τῆς Αὐτοκρατορίας Κωνσταντίνου τοῦ αὐτῆς πενθεροῦ.

μζʹ. Ἀνέμου δὲ βιαίου καὶ σφοδροῦ καταπνεύσαντος Δεκεμβρίῳ μηνί, [412] οἱ λεγόμενοι ἐν τῷ ἱππικῷ δῆμοι κατέπεσον, οἳ ἀπ' ἐναντίας τοῦ Βασιλικοῦ θρόνου ἐτύγχανον, καὶ συνέτριψαν τά τε ὑποκάτωθεν αὐτῶν βάθρα καὶ τὰ στηθεῖα λεγόμενα. χρόνου δὲ περικυκλώσαντος, τῷ αὐτῷ μηνὶ τὸν Βασιλέα Ῥωμανὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τοῦ παλατίου κατήγαγον.

μηʹ. Τῆς [413] δὲ πόλεως Ἐδέσσης, ἐν ᾗ τὸ τίμιον τοῦ Χριστοῦ ἐκμαγεῖον ἀπέκειτο, παρὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιορκουμένης στρατεύματος, καὶ εἰς ἀνάγκην μεγίστην περιϊσταμένης, ἀπέστειλαν οἱ αὐτῆς οἰκήτορες πρὸς τὸν Βασιλέα Ῥωμανόν, [illegible]βουλόμενοι τὴν πολιορκίαν λυθῆναι, τὸ τοῦ Χριστοῦ ἅγιον ἐκμαγεῖον παρέχειν ἐπαγγελλόμενοι· ὑπὲρ δὲ τῆς τοιαύτης χάριτος, δεσμίους ᾐτήσαντο τῶν ἐπιφανῶν ἀντιλαβεῖν, χρυσοβούλλιόν τε λαβεῖν, ὥστε μηκέτι τὴν τούτων χώραν παρὰ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ληΐζεσθαι. ὃ δὴ καὶ γέγονε. τοῦ ἁγίου δὲ ἐκμαγείου ἤτοι μανδηλίου ἀποσταλέντος, καὶ ἤδη τῇ Κωνσταντινουπόλει πλησιάζοντος, Θεοφάνης Πατρίκιος ὁ Παρακοιμώμενος ἐν τῷ ποταμῷ Σαγάρῳ ἐξελθὼν, ὑπήντησεν αὐτῷ μετὰ λαμπρᾶς φωταγωγίας, καὶ τὰς δεούσας τιμάς τε καὶ ὑμνῳδίας· καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ Αὐγούστου μηνὸς σὺν αὐτῷ ἐν τῇ πόλει εἰσῆλθε, τοῦ Βασιλέως ἐν Βλαχέρναις ὄντος, ἀφ' οὗ αὐτὸ προσκυνήσαντος. καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθον ἐν τῇ Χρυσῇ πόρτῃ, οἵ τε Βασιλέως δύο υἱοὶ Στέφανός τε καὶ Κωνσταντῖνος, καὶ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος σὺν τῷ Πατριάρχῃ Θεοφυλάκτῳ· καὶ μετὰ τῆς δεούσης τοῦτο ἀναλαβόντες τιμῆς, τῆς Συγκλήτου πάσης προπορευομένης, καὶ φωταγωγίας μεγίστης προαγούσης μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας πεζῇ διεκόμισαν, καὶ προσκυνηθὲν ἐκεῖσε ἐν τῷ παλατίῳ ἀνήγαγον.

μθʹ. Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις Ἀρμένιοί τινες τέρας τῇ πόλει ἐπεφοίτησαν. παῖδες συμφυεῖς ἄρρενες ἐκ μιᾶς προελθόντες γαστρὸς, ἄρτιοι μὲν πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματος, ἀπὸ δὲ στόματος τῆς γαστρὸς, καὶ μέχρι τῆς ὑπὸ γαστέρα συμπεφυκότες, καὶ ἀλλήλοις ὑπάρχοντες ἀν-

Incerti Continuat. Romanus Lacapenus.

ducasque servari. Cæterum Romanus Imperator plerasque per Macedoniam atque Thraciam Urbes a fundamentis extruxit, alias reparavit. Nec id modo, sed & in Urbe Augusta magnificas ædes Regias instauravit. Prata quoqua opima ac uberrima, quæ longe maximam voluptatem præstent: sed & in senum alimenta hospitumque diversoria ac ægrorum domicilia constraxit, mercedem a Deo animique salutem sperans se recepturum esse.

Romani ædificia piaque opera.

XLVI. Porro secunda indictione Romanus Imperator Paschalium Protospatharium et Longobardiæ Ducem ad Hugonem Regem Franciæ misit, ejus filiam Romano Constantini generi sui filio sponsam exquirens: quam & assumens, quem dixi, Paschalius cum multa supellectile atque opibus in Urbem induxit. Celebratæ nuptiæ mense Septembri, Indictiona tertia. Vixit cum viro annos quinque: tumque vivis exempta est, cum Constantinus illius socer ipse summus Imperator esset, solusque rerum potiretur.

Constantini Porphyrog. nuptiæ.

XLVII. Mensa Decembri validissimo perflante vento atque turbine, qui in Foro ex adverso Regii throni erecti sunt, sic vocati, Demi, corruerunt, subjectosque gradus & marmora ac columellas (*stethea* dictas, quasi ad pectus ascendentes) contriverunt. Anni autem vertente circulo, eodem ipso mense, Romanum Imperatorem ejus filii Aula ajecerunt.

Edit. Paris. pag. 268.

XLVIII. Edessa autem Urbe, in qua veneranda Christi Effigies posita erat, a Romano exercitu obsessa, & ad extremas angustias redacta, oppidani Oratores ad Romanum Imperatorem mittunt, rogantes solvi obsidionem, ejus muneris gratia, se Christi sactam Effigiem in linteo expressam daturos polliciti; hujusque ipsius muneris vicem, ea suis vinctos recipere petebat, qui nobiliores essent; bullaque Aurea eam ipsis præstari fidem, *ut numquam Romana copiæ Edessenam regionem devastarent.* Quod sic utique factum. Missa itaque sacra Effigie seu Sudario, jamque haud procul Byzantio, Theophanes Patricius & Accubitor ad Sagarim fluvium cum splendido cereorum apparatu, congruoque cultu & canticis illi obviam processit; mensisque Augusti quinta-decima cum illo in Urbem intravit, Imperatore in Blachernis constituto, ubi etiam Effigiem illam adoravit. In crastinum exierunt ad portem Auream, tum Imperatoris duo filii Stephanus & Constantinus, tum Constantinus illius gener cum Theophylacto Patriarcha; debitoque honore susceptum sacrum pignus, universo Senatu præeunta, maalmaque cereorum atque lampadum segete prælucente, adusque sanctæ Sophiæ Templum pedibus detulerunt, atque illic adoratione mysticoque cultu exceptum, in Palatium intulerunt.

Christi Imago Edessena in Urbem illata.

XLIX. His ipsis diebus, monstrum quoddam ex Armenia Constantinopolim invectum est: pueri, scilicet duo masculi cohærentes uno ventre progressi; alias membris omnibus corporis integri, a ventriculi tamen ore & infra pubem inter sa concreti, atque vultibus obversis.

Monstrum hominis duplicis.

Hi diu in Urbe versati sunt; cumque omnes tamquam immane quoddam portentum contuerentur, Romanus Imperator ceu malum quoddam omen, illa ejecit. Cum autem solus jam Constantinus rerum potiretur, iterum in Urbem ingressi sunt. Uno autem ex eis mortuo, periti quidam Medici cohærescentem emortuam partem subtili arte putaverunt; nimirum fore sperantes, ut illo remedio, alter incolumis servaretur: qui tamen ipse triduo dumtaxat superstes, diem obiit.

Edit. Parif. pag. 269.

Sergius Monachus, Romani Pater Spiritalis, seu Confessarius.

L. Romanus Imperator, cum Monachis omnibus, uti dictum est, fidem plurimam cultumque adhiberet, præ reliquis tamen eximieque Sergium virum monastica institutione præclarum, observabat. Erat hic Magistri Cosmæ frater, primi tribunalium Præsidis. Instauravit & Manuelis Monasterium: simili quoque ratione * Penteleemonis Monasterium ac Basilicam, cui cognomen Ophriportus, a fundamentis erexit. Octingentos illic Monachos sub sancto instituto adunavit, iisque statuta stipendia, unde sustentarentur, constituit, quæ Sergio Monacho Patri suo Spiritali in eorum annonam præbebat. Miserationis affectu erga omnes exules agebatur, in quos magnam vim pecuniarum erogabat: quamobrem, quo tempore ea Aula discessit, ne unus quidem exul inventus est. Fuit Sergius Photii Patriarchæ nepos, animi ingenuitate quam carnis necessitudine illustrior. Ad summam enim virtutem scientiamque pervenerat, nec utra præstaret discerni facile poterat, sic nimirum accurate summaque perfectione utramque excoluerat. Porro florebat in eo discretionis pudor, morum gratia, animi sensus, modestia. Neque enim supercilia attrahebat, uti modo sapientibus comparatum est, nec vero arrogantem atque superbum præferebat: sed sermo illi melle dulcior ex ore stillabat: firma indoles ac constans, sensus animi modestus ac humilis. Hunc itaque virum inclytum Imperator una secum continue habebat, ad cujus normam atque regulam vitæ suæ rationes componeret. Monebat ille, etiamque atque etiam hortabatur, ut liberorum Imperator curam ageret, nec indisciplinatos ad nequitiam declinare sineret; ne idem atque Heli filii accideret, ac liberorum piacula ipse lueret: quod & ita accidit.

*Alias, Pantaleonis.

Viri nobilitas ac præclaræ dotes.

Romani erga liberos reprehensa indulgentia.

1. Reg. 3. 11.

Sergius & Polyeuctus Monachi, Romani consolatores.

LI. Porro Aula dejectus liberorum opera ac tyrannide, inque Protem insulam relegatus; hunc rursus calamitatem solantem, ærumnisque ac angustiis levamen afferentem, habebat. Aderat pariter etiam Polieuctus reverentissimus Monachus, qui ipse perinde, ac quem dicebam, Sergius adversi casus molestiam convenienter apteque leniebat. Hic postea pro vitæ suæ candore, Theophilacto Patriarcha humanis exempto, a Constantino Imperatore Patriarcha provectus est.

pag. 270.

Romani testamento Constantinus genet primus Imperatorum.

LII. Cæterum Romanus Imperator longo senio morboque confectus, Imperii res rite ac accurate ex testamenti tabulis componit, primumque Augustorum Constantinum in Purpura natum decernit, anno sexies-millesimo quadringentesimo quinquagesimo-tertio; tumque secundo ac tertio ordine liberos Impe-

A τεταρόσωποι· οἱ ἐπὶ πλεῖστον τῇ πόλει ἐνδιατρίψαντες, καὶ ὑπὸ πάντων ὡς ἐξαίσιόν τι τέρας ὁρώμενοι, τῆς πόλεως ὡς πονηρός τις οἰωνὸς * ἐξηλάσατο. ἐπὶ δὲ μονοκρατορίας Βασιλείας Κωνσταντίνου πάλιν εἰσελθόντων. ἐπεὶ δὲ ὁ ἕτερος αὐτῶν ἐτεθνήκει, ἰατροί τινες ἔμπειροι τὸ συγκεκολλημένον μέρος δεξίως ἀφεῖλον, ἐλπίδι τοῦ τὸν ἕτερον ζήσεσθαι· ὃς τρεῖς ἡμέρας ἐπιβιοὺς, ἐτελεύτησεν.

*ἐξήλασεν Leo Gr.

ν'. Καὶ ἐν πᾶσι μὲν Μοναχοῖς, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, πίστιν ἐκέκτητο ἄμετρον ὁ Βασιλεύς· διαφερόντως δὲ ἐτίμα καὶ ὑπερέστεργε Σέργιον τὸν ἐν μοναχαῖς διαλάμποντα, ὃς ἀδελφὸς ἐπεφύκει τοῦ Μα-

B γίστρου Κοσμᾶ τοῦ πρώτου τῶν κριτηρίων. ἀνεκαίνισε δὲ τὴν μονὴν τοῦ Μανουὴλ, ὡσαύτως καὶ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ μοναστήριον ἐκ βάθρων κτίσας τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, τὸ ἐπώνυμον Ὀφροῦ λιμένος. ἀπένειμε δὲ καὶ ἐκεῖσε Μοναχοὺς ὀκτακοσίους, [414] τυπώσας καὶ στελέμενα τοῦ λαμβάνειν αὐτοὺς ὑπὲρ διατροφῆς αὐτῶν, δοὺς ταῦτα τῷ Μοναχῷ Σεργίῳ τῷ πνευματικῷ αὐτοῦ πατρί· πάντας δὲ τοὺς ἐν ἐξορίᾳ συμπαθήσας, καὶ δοὺς αὐτοῖς χρήματα πολλά· ὥστε ἐν τῷ κατέρχεσθαι αὐτὸν ἐκ τοῦ παλατίου, οὐδὲ μόνος ἐξόριστος οὐχ εὑρέθη. οὗτος δὲ ὁ Σέργιος ἀνεψιὸς τοῦ Πατριάρχου Φωτίου ἐτύγχανεν, ὃν πλέον τῆς σαρκικῆς συγγενείας ἡ κατὰ ψυχὴν ἐτίμα εὐ-

C γένεια. ἀρετῆς γὰρ εἰς ἄκρον καὶ γνώσεως ἔλασε, ὡς δυσχερὲς εἶναι διακρίνειν ποτέρῳ μᾶλλον πλεονεκτεῖ, οὕτως εἰς ἄκρον ἑκατέραν ἐξήσκησεν. ἐπήνθει δὲ αὐτῷ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ τῆς διακρίσεως ἐρύθος, καὶ τὸ χαρίεν τοῦ ἤθους, καὶ τὸ μέτριον τοῦ φρονήματος. οὐδὲ γὰρ ἀνέσπα τὰς ὀφρῦς κατὰ τοὺς νῦν σοφοὺς, οὐδὲ ἀλαζών τις ἐδόκει καὶ ὑπερήφανος· ἀλλὰ τὸν λόγον μὲν εἶχε γλυκύτερον μέλιτος ἀποστάζοντα· τὸ ἦθος δὲ πάγιον καὶ σταθερὸν, ταπεινὸν δὲ τὸ φρόνημα. τοῦτον οὖν ἀοίδιμον ἀδιαλείπτως μεθ' αὐτοῦ εἶχεν ὁ Βασιλεὺς, κανόνα ὄντως καὶ στάθμην τὸν αὐτοῦ βίον ῥυθμίζοντα· ὃς πολλὰ παρῄνει τῷ Βασιλεῖ τῶν παίδων ἐπιμελεῖσθαι,

D καὶ μὴ ἀπαιδεύτως ἐᾶν εἰς πονηρίαν ἐκκλίνοντας· μήποτε καὶ αὐτὸς πάθῃ τὸ τοῦ Ἠλὶ, τιμωρίαν ὑπὲρ τῆς τῶν παίδων παρανομίας ἐκτίσας. ὃ καὶ γέγονεν.

να'. Ἐπεὶ δὲ τοῦ παλατίου τοῦτον οἱ παῖδες κατήγαγον, καὶ ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ ἐξώρισαν, πάλιν τοῦτον εἶχε τῶν συμφορῶν παραμυθίαν, καὶ τῶν θλίψεων ἀκεσώδυνον φάρμακον· ᾧ συνῆν τότε καὶ Πολύευκτος Μοναχὸς εὐλαβέστατος, οὐκ ἔλαττον τοῦ τῷ εἰρημένῳ τρόπον καὶ αὐτὸς τὰ εἰκότα παραμυθούμενος· ὃς μετὰ ταῦτα διὰ τὸν εὐλαβῆ αὐτοῦ βίον, τοῦ Πατριάρχου Θεοφυλάκτου τελευτήσαντος, Πατριάρχης ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου προχειρί-

E ζεται.

νβ'. Ὁ δὲ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς μακρῷ γήρει καὶ νόσῳ τρυχόμενος, τὰ τῆς Βασιλείας κατὰ διαθήκας ἀπαρτίζεται· καὶ [415] Αὐγούστων πρῶτον κατὰ διαθήκας τὸν Πορφυρογέννητον Κωνσταντῖνον προσδιορίζεται, ἐν ἔτει ἑξάκις-χιλιοστῷ τετρακοσιοστῷ πεντηκοστῷ τρίτῳ. καὶ καθεξῆς ἐν δευτέρῳ καὶ τρίτῳ τοὺς τούτου υἱοὺς, τὰ πρὸς αὐτοὺς ῥητῶς δια-

σφαλισάμενος, Ὡς εἴπερ τῷ πρώτῳ Βασιλεῖ κατά τι προσπταίσειαν, καθαιρεῖσθαι παραυτίκα τῆς Βασιλείας.

νγ'. Ἐπεὶ δὲ πολλοῖς τρόποις ὁ Θεὸς βούλεται σώζειν τὸν ἄνθρωπον, συνεχώρησε Ῥωμανὸν Βασιλέα συμφορᾷ ἀδοκήτῳ προσπεσεῖν, ἵνα δι' αὐτῆς σωφρονισθεὶς, καὶ τῶν οἰκείων ἐν συναισθήσει παραπτωμάτων γενόμενος, σωτηρίας ἀξιωθῇ. συνεχώρησε γὰρ ἐπαναστῆναι αὐτῷ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Στέφανον, ὥσπερ ποτὲ Ἀβεσαλὼμ ἐπανέστη Δαβὶδ τῷ οἰκείῳ πατρί. συμβούλοις οὖν οὗτος πρὸς τοῦτο χρησάμενος τῷ τε ἀπὸ Μοναχῶν Μαριανῷ τῷ Ἀργυρῷ, καὶ Βασιλείῳ τῷ Πρωτοσπαθαρίῳ τῷ Πετεινῷ, καὶ Μανουὴλ τῷ Κουρτίκῃ, συνειδότων αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων Βασιλέων, τοῦτον τοῦ Παλατίου κακῶς κατήγαγε· καὶ ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ ἐξορίσας ἀπέκειρε Μοναχόν.

ratores constituit, diserte ordinans statuensque, *Consessum in ordinem cogendos, si quid ullo modo in primum Imperatorem offenderint.*

LIII. Quoniam autem Deus multis modis homini salutem præstare constituit, Romanum Imperatorem in inexpectatam calamitatem (quæ ejus providentia!) incidere permisit; ut is illa castigatus, ac de prioribus delictis admonitus, salutem consequeretur. Permisit namque Stephanum filium in eum insurgere, uti olim Absalom in patrem suum Davidem insurrexit. Mariani itaque Exmonachi Argyri, Basiliique Protospatharii Petini, nec non Manuelis Corticis consiliis abusus, consciis etiam reliquis Imperatoribus, perperam patrem Aula deturbavit, inque Prote insula relegatum, Monachi ritu totondit.

Romanus ab Stephano filio Imperio dejectus.

2. Reg. 15. 1.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ.

Edit. Parif. pag. 271.

CONSTANTINI IMPERIUM.

I. CONSTANTINUS itaque Romani gener summus Imperator relictus est, mensis Decembris die vigesima, Indictione tertia, anno sexiesmillesimo quadringentesimo quinquagesimo-quarto. Hic statim Bardam Phocæ filium Magistri dignitate auctum (quippe longi temporis experientia bellicis facinoribus clare sæpius laude functum atque probatum) Scholarum Domesticum præfecit: Constantinum quoque Gongulem aliosque quosdam idoneos gnavosque Duces, Romanam classem ductare jubet. Tum Basilium, cui cognomen Petinus (ac si *Volucrem* dicas) Patricium creat ac Magnum Heteriarcham. Marianum, Argyrorum stirpe satum, detracto Monachi habitu, Stabuli Comitem facit. Pariter quoque Manuelem Curticem nominatum, Patricium ac Excubiarum Drungarium constituit: quos tres viros, brevi interjecto tempore, justa Dei ultio insecuta est, quod in Christum Domini desæviissent, ac inique in eum manus injecissent, cum scilicet imperandi libido eos incessisset. Majestatis enim rei peracti, miserando prorsus exitu vitam finierunt. Cæterum quæ ad illos spectant fusius operosiusque exequar, ubi ea professo rem sum narraturus.

Creati Constantino Magistratus.

Divina ultio in auctores ejectionis Romani.

II. Post dies quadraginta, Januarii mensis septimo supra vigesimum, Constantinus Stephanum Imperatorem ejusque fratrem Constantinum suspectos habens, ne quando in se quoque eadem attentarent; secumque reputans, uti par erat, eos qui nec patri pepercissent, haud sibi parcituros; convivio acceptos, jamque mensæ accumbentes, & cum eis adhuc in ore cibus esset, comprehendi eos jubet. Arrepti itaque a Tornicis, quos vocant, & Patricio Mariano, aliisque eam in rem expeditis, Aulaque educti, atque in proximas Insulas deportati, in Clericos sunt attonsi.

Stephanus & Constantinus Romani filii ejecti.

pag. 272.

III. Haud ita post, invisendi patris impetrata venia, in Insulam Proten venerunt: eoque conspecto Monachi habitu, intolerabili luctu correpti sunt. Quibus pater collacrymatus, ait: *Filios genui & exaltavi; ipsi vero spreverunt me.* Sicque adeo relegati sunt: Stephanus quidem in Proeconesum: quam, cum Nebria appellaretur, coloni Samii, ex dato juxta oraculum aquali (προχόου Græcis dicto) mutata appellatione sic nuncupaverunt. Cum enim in Insulam venissent, Deumque placaturi prandium epulasque instruerent, deerat unde commode aquam conveherent. Ad quos mulier quædam: Si aqualem habetis, inquit, ego aquam dabo. Accepta aqua, pro oraculi ratione, petierunt & terram. Qua i-

Isai. 1. 2.

Proeconesi origines.

α'. ΥΠΕΛΕΙΦΘΗ οὖν Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ τούτου γαμβρὸς μηνὶ Δεκεμβρίῳ εἰκάδι, Ἰνδικτιῶνος τρίτης, ἐν ἔτει ἑξάκις-χιλιοστῷ τετρακοσιοστῷ πεντηκοστῷ τετάρτῳ· ὃς αὐτίκα Βάρδαν τὸν τοῦ Φωκᾶ τῇ τοῦ Μαγίστρου ἀξίᾳ τιμήσας, ὡς χρόνῳ πολλῷ τὴν ἐν τοῖς πολέμοις ἀνδραγαθίαν πολλάκις ἐπιδειξάμενον, Δομέστικον τῶν σχολῶν προχειρίζεται, καὶ Κωνσταντῖνον τὸν Γογγύλην ναυμαχίας ἡγήτορα, καὶ στρατιάρχας τινὰς τῶν εὐχρήστων. εἶτα Βασίλειον, ᾧ ἐπίκλην Πετεινός, Πατρίκιον καὶ μέγαν Εταιρειάρχην· τὸν δὲ ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἀργυρῶν Μαριανὸν τὰ μοναχικὰ ἀποδύσας, Πατρίκιον καὶ Κόμητα τοῦ στάβλου πεποίηκεν. ὡσαύτως καὶ Μανουὴλ τὸν ἐπιλεγόμενον Κουρτίκην Πατρίκιον καὶ Δρουγγάριον τῆς βίγλας ἐποίησε· οὕς τινας τρεῖς οὐ μετὰ πολὺν χρόνον ἡ τοῦ Θεοῦ δικαία κρίσις, ὡς εἰς Χριστὸν τοῦ Κυρίου παροινήσαντας, καὶ χεῖρας ἀδίκως ἐπιβαλόντας, τῆς βασιλείας ὀρεγομένους μετῆλθεν. ἐπὶ καθοσιώσει γὰρ καταληφθέντες, ἑκάτεροι οἰκτίστῳ θανάτῳ τὸ ζῆν ἀπέρρηξαν. τὰ δὲ περὶ αὐτῶν πλατύτερόν τε καὶ ἐπεξεργαστικώτερον ἐν τῇ προηγουμένῃ ἐξηγήσει ἐκθήσομαι.

416.

β'. Μετὰ δὲ τεσσαράκοντα ἡμέρας τῇ εἰκάδι ἑβδόμῃ τοῦ Ἰανουαρίου μηνός, ὑποπτεύσας Κωνσταντῖνος τόν τε Βασιλέα Στέφανον καὶ Κωνσταντῖνον τὸν αὐτοῦ ἀδελφόν, μήποτε καὶ κατ' αὐτοῦ τὰ ὅμοια διαπράξωνται. καὶ λογισάμενος, ὅπερ ἦν εἰκός, ὅτι, οἱ τοῦ ἰδίου πατρὸς οὐκ ἐφείσαντο, πῶς αὐτοῦ φείσωνται· ἑστιάσας αὐτούς, ἤδη ἐν τῇ τραπέζῃ καὶ καθεζομένους, ἔτι τῆς βρώσεως οὔσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, ἀνήρπασαν οὗτοι οἱ λεγόμενοι Τορνίκιοι, καὶ ὁ Πατρίκιος Μαριανός, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ πρὸς τοῦτο εὐτρεπισμένοι, καὶ τοῦ παλατίου κατήγαγον, καὶ ἐν ταῖς πλησιαζούσαις νήσοις τούτους περιώρισαν καὶ Κληρικοὺς ἀπέκειραν.

γ'. Μετ' ὀλίγον οὖν οὗτοι αἰτησάμενοι τὸν ἴδιον πατέρα θεάσασθαι, ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ παρεγένοντο· καὶ τοῦτον ἐν τῷ μοναχικῷ σχήματι θεασάμενοι, πένθει κατεσχέθησαν ἀφορήτῳ· οἷς ἐπιδακρύσας ὁ πατήρ, ἔφη, Υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν. εἶθ' οὕτως ἐξωρίσθησαν· ὁ μὲν Στέφανος εἰς Προικόννησον, ἥν τινα Νεβρίαν ὀνομαζομένην, ἐκ τῆς κατὰ χρησμὸν διδομένης προχόου ἄποικοι Σαμίων μετωνόμασαν· οἷς ἀφικομένοις πρὸς νῆσον, καὶ τῷ Θεῷ ἱλασκομένοις ἀριστοποιουμένοις τε, ἀπορίᾳ ἐτύγχανεν ὁπόθεν ὕδωρ κομίσοιντο. γυνὴ δέ τις ἔφη αὐτοῖς, Εἰ ἔχετε πρόχοον, δώσω ὑμῖν ὕδωρ. ὅπερ λαβόντες, ὡς ὁ χρησμός, καὶ γῆν ἐξῃτήσαντο. τῆς δὲ καὶ ταύτην δεδωκυίας

ταύτην διδωκυίας, Πρόχοον τὴν νῆσον ὠνόμασαν, καὶ τοῖς ἀργυροῖς νομίσμασι πρόχοον εἰκόνιζον. ἀπὸ δὲ Προικονήσου εἰς Ῥόδον, ἀπὸ δὲ Ῥόδου εἰς Μιτυλήνην. ὁ δὲ Κωνσταντῖνος εἰς Τένεδον, ἐκεῖθεν εἰς Σαμοθρᾴκην· ἐν ᾗ καὶ ἀντάρσιαν μελετήσας, καὶ τὸν ἐκ βασιλικῆς κελεύσεως τὴν αὐτοῦ φυλακὴν πεπιστευμένον Νικήταν Πρωτοσπαθάριον ἀναιρήσας, καὶ αὐτὸς παρὰ τῶν αὐτὸν φυλασσόντων ἀπεσφάγη. οὗ τὸ σῶμα παρακομισθὲν, ταφῇ παραδίδοται μεγαλοτίμως, ἐν ᾗ * περὶ τούτῳ ἡ πρώτη αὐτοῦ σύμβιος ἀπέκειτο Ἐλένη τῦομα. Μιχαὴλ δὲ τὸν τοῦ Βασιλέως Χριστοφόρου υἱὸν, τὰ Βασιλικὰ πέδιλα Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ἀφελόμενος, Κληρικὸν καὶ Μάγιστρον καὶ Ῥαίκτωρα πεποίηκεν. ὅσοι δὲ ἐπέβαλον χεῖρας ἐπὶ τῇ καταβάσει Ῥωμανοῦ Βασιλέως, ταῦτα πεπόνθασιν. ὁ μὲν Βασίλειος Μάγιστρος εἰσκομισθεὶς, καὶ πομπευθεὶς καὶ ἐξορισθεὶς, στένων καὶ τρέμων τὸν βίον αὐτοῦ ἐν ἐξορίᾳ ἐπλήσε. τὸν Μαριανὸν, γυνὴ ἀπὸ ὕψους ῥίψασα πλάκα τῇ ἑαυτοῦ κεφαλῇ, τὸν μόρον Ἰούδα ἐχρήσατο· ὁ δὲ Διογένης καὶ Στρατηγὸς λογχευθεὶς [417] παρὰ δύο Ἀτζυπάδων τοῦ Μαλελείνου, κακὸν θάνατον ἔδωκεν. ὁ δὲ Κουρτίκης ἀπερχόμενος εἰς Κρήτην, μετὰ τοῦ δρομωνίου ἐποντίσθη. ὁ δὲ Κλάδων εὑρεθεὶς εἰς μῦλλον ῥινοτομηθεὶς, καὶ τὰ ὦτα αὐτοῦ ἐκτμηθείς· ὡσαύτως καὶ ὁ Φίλιππος καὶ οἱ λοιποί.

* Fort. πατρῴᾳ μονῇ quod & lego.

417.

δ΄. Ὁ δὲ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς ὁρᾷ κατ' ὄναρ δύο Εὐνούχους λευκοφοροῦντας, καὶ κρατήσαντες αὐτὸν τῶν χειρῶν, ἤγαγον αὐτὸν εἰς τὴν Τρικύμβαλον ὀλόγυμνον. τὸ δὲ τζυκανιστήριον ἦν πεπληρωμένον πυρὸς, * συνεσαβελίζετο δὲ ὑπὸ Ἀτζυπάδων πολλῶν. καὶ ὁρᾷ τὴν Θεοτόκον ἐλθοῦσαν πρὸς αὐτὸν, καὶ λαλήσασαν τοῖς Εὐνούχοις διὰ τὴν ἐλεημοσύνην αὐτοῦ. ἐνδύσασα αὐτὸν ἡ Θεοτόκος, εἰσήγαγεν αὐτὸν εἰς Τροπικόν. διῆλθε δὲ δεδεμένος ὁ Κῦρ Κωνσταντῖνος ὁ σφαγεὶς, καὶ ὁ Μητροπολίτης Ἀναστάσιος Ἡρακλείας, ἀγόμενοι παρὰ Ἀτζυπάδων· καὶ παρέδωκαν αὐτοὺς, καὶ ἐνέβαλον εἰς τὸ πῦρ ἐκεῖνο. τῇ ἡμέρᾳ δὲ ἐν ᾗ ἐθεάσατο ὁ Βασιλεὺς τὸ ὄναρ, τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐτελεύτησαν καὶ οἱ δύο. ὁ δὲ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἀποστείλας εἰς πάντα τὰ μοναστήρια καὶ τὰς Λαύρας, ὡσαύτως καὶ εἰς τὴν Ἁγίαν πόλιν [418] καὶ εἰς Ῥώμην, προσεκαλέσατο Μοναχοὺς ἁγίους τὸν ἀριθμὸν τριακοσίους· καὶ τῇ μεγάλῃ πέμπτῃ ἐκδυσάμενος τὸν χιτῶνα καὶ τὴν στολὴν, ἣν περιεβέβλητο, ἐνώπιον πάντων σταθεὶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὅτε ἔμελλεν ὁ Πρεσβύτερος ὑψώσειν τὸν Θεῖον καὶ ἅγιον Ἄρτον, ἔχων ἐν χαρτίῳ γεγραμμένας τὰς ἑαυτοῦ ἁμαρτίας πάσας, ἐστηλίτευσεν αὐτὰς κατενώπιον πάντων. τῶν δὲ Μοναχῶν κραζόντων τὸ, Κύριε ἐλέησον, καὶ δακρυρροούντων, ἑνὶ ἑκάστῳ βαλὼν μετάνοιαν συγχώρησιν ᾔτει. καὶ πάντων τῶν Μοναχῶν συγχώρησιν δόντων αὐτῷ, καὶ κοινωνίας τυχὼν, ἀνερχομένων αὐτῶν ἐν τῇ τραπέζῃ, δοὺς [419] χονίον μειρακίῳ καὶ ῥάκαν, ἔτυπτε τοὺς πόδας αὐτοῦ, λέγων οὕτως, Εἴσελθε, [420] Κακόγηρε ἐν τῇ τραπέζῃ. καὶ πάντων καθεσθέντων, ἐκαθέσθη ὁ Βασιλεὺς κλαίων καὶ ὀδυρόμενος. τὸ δὲ πιττάκιον ὃ ἦν γεγραμμένον ἔχον τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ βουλλώσας, ἀπέστειλεν εἰς τοὺς Καλογήρους τοὺς ἀπολειφθέντας· ὡσαύτως καὶ εἰς τὸν

* Σαβελίζει, βαλεῖ Λάκωνες. Hesych.

418.

419.

420.

A ipsa ex muliere accepta, Προχοον Græce (ac si Latine *Aqualem* dicas) Insulam vocaverunt; nummosque argenteos aqualis figura signaverunt. Præconeso, Rhodum transtulerunt; inde, Mitylenem: Constantinum vero Tenedum, indeque in Samothraciam deportaverunt: ubi etiam rebellionem molitus, ac Niceta Protospathario, cui illius custodiendi partes Imperatoris jussu concreditæ erant, occiso, ipse quoque a reliquis custodibus necatus est. Ejus delatum cadaver, magnifice tumulo illatum est, in paterno eodem Monasterio, in quo ejus prior uxor Helena ante condita fuerat. Michaelem Christophori Imperatoris filium, detractis ei Imperialibus calceis, B Constantinus Porphyrogennetus, Clericum & Magistrum ac Rectorem creavit. Quotquot vero Romano Imperatori Aula deturbando manus adjecerant, istiusmodi pœnas dederunt. Basilius Magister in Urbem illatus, pompaque ignominiosa traductus, ac exilio relegatus, gemens ac tremens vitæ reliquum patria extorris egit. Marianum, impacta e sublimi in cervicem tabula, mulier Judæ fato occidit. Diogenes, Ductor exercitus, a duobus Maleleini Atzupadis (*satellites* dicamus) lancea transfixus, mala morte periit. Curtices in Cretam profectus, ipse cum scapha mari submersus est. Clado in seditione deprehensus, nare auribusque mutilatus est; perindeque Philippus & alii.

Constantinus Romani filius occisus.

Michael Christophori, Clericus & Rector.

Pœna eorum qui Romanum deposuerunt.

Edit. Paris. pag. 273.

C IV. Ceterum Romanus Imperator videt in somnis duos Cubicularios candido amictu, qui manibus arreptum, ut erat toto corpore nudus, in Tricymbalum (sic dictum Palatii locum) traherent. Porro Sphæristerium igne plenum erat; omnaque tartarei multi satellites (Atzupadi) torribus igneque aspergebant. Videt vero venientem Deiparam, ejus eleemosynarum gratia Cubicularios alloquentem; quæ & induens illum, in Tropicam (sic dictum Palatii locum) induxit. Interim transeunt, Dominus Constantinus, qui necatus fuerat, nec non Anastasius Heracleæ Metropolita, quos tartarei satellites trahebant, tradiderunt que illos, & in ignem illum miserunt. D Qua vero nocte Imperator insomnium vidit, ambo hi in vivis esse desierunt. Missis itaque ille in Monasteria omnia Laurasque nuntiis, perindeque in Sanctam civitatem Romamque, sanctos Monachos trecentos numero ascivit: Magnaque quinta Feria exuens tunicam, ac quam gerebat vestem, in oculis omnium in Ecclesia stans, cum Sacerdos divinum sanctumque Panem levaturus esset, scripta in libello sua omnia peccata, cunctis audientibus evulgavit atque traduxit. Monachis vero clamantibus, *Domine miserere*, ac lacrymis diffluentibus, unicuique devote caput inclinans, veniam flagitabat. Cunctisque Monachis condonantibus, ac communionem consecutus, illis ad mensam accedenti- E bus, Puero flagellum e funibus lorumque tradidit, qui ejus pedes cruraque cæderet, in hæc verba loquens, *Ingredere ad mensam Cacogere*; cunctisque sedentibus, sedit Imperator lugens ac gemens. Libellum vero, quo illius peccata conscripta erant, bulla obsignatum, ad Calogeros (seniores præsertim Monachos) misit, quorum eo conventu de-

Romani Imperatoris visio.

Constantinus ejus filius & Heracleæ Metropolita in ignem abrepti.

Publica pœnitentia & confessio.

Imperatoris vapulatio.

Dermocaites Archimandrita montis Olympi.

sciderata præsentia: similiter quoque ad sanctum Dermocaitem, missis etiam duobus centenariis ad Monachos in Olympo exercentes, ut pro ejus animæ salute preces ad Deum funderent. Dermocaites accepto tum libello, tum pecuniæ summa, cunctos Monachos duas septimanas jejunare jubet, ac pro illius peccatis preces fundere. Cumque Dermocaites una nocte staret, ac ad Deum preces funderet, vox ad eum invisibili ratione facta est, *Vicit Dei clementia ac humanitas*. Jamque tertio audita voce, sumens libellum ac solvens, mundum invenit, ita ut nec unum elementum in eo exaratum extaret. Accitis itaque omnibus Monachis, ostensoque libello, omnes Deum laudaverunt; scriptumque veniæ libellum cuncti componentes, ad Romanum Imperatorem miserunt; eæque literæ cum eo sepultæ sunt.

Miraculose deleta Romani peccata.

Edit. Paris. pag. 274.

Insidiæ Romani compressæ.

V. Interim autem versante Romano in Insula, consilium inierunt Theophylactus Patriarcha & Theophanes Patricius ac sacri Cubiculi Præfectus (Accubitorem vocant) eum iterum in Palatium reducendi: eoque cum Romano communicato, ac ipso demum in eamdem sententiam pertracto, commodum tempus observabant, quo huic finem molitioni imponerent. Prodita autem machinatione, ac Constantino Imperatori denuntiata, in ejus auctores animadvertit. Ac Theophanem quidem Patricium in exilium egit: Georgium vero Protospatharium ac Pincernam, nec non Thomam Primicerium virgis subactos detonsosque pariter relegavit.

Stephani compressa rebellio.

VI. Mense Decembri, Indictione sexta, insidias quidam moliri sunt adversus Constantinum Imperatorem; ut nempe Stephanum Imperatorem ex Insula, in qua exul agebat, in Palatium reducerent. Insidiarum accepto nuncio, delatorem Michaele Diabolino sic nuncupato, captisque auctoribus; aliis nares aurésque Constantinus abscidit, alios intolerando verberum cruciatu examinatos, asinisque impositos, ac per mediam Urbem ignominiose traductos, exilio relegavit.

Romani mors.

VII. Quinta-decima Junii mensis Indictione sexta moritur Romanus Imperator, in Insula, quam Proten vocant. Ejus cadaver in Urbem relatum, in illius Monasterio depositum est.

VIII. Magnum quidpiam ac admirandum, gesta percurrentem, me fere præteriit; nempe quo tempore Stephanus & Constantinus Imperatores Aula ejecti sunt Constantini Porphyrogenneti jussu, contigit gravi hiatu terram dehiscere in domo Magistri & Scholarum Exdomestici Joannis Curcuæ, inque domo Magistri Romani Saronitæ; nec non in aliis, iisque diversis domibus; ex quo & factum est, ut ii direptis ipsorum facultatibus, in pauperiem redigerentur. Misertus itaque Constantinus Imperator, dolensque eorum dilapsas opes, ac repente exhaustam substantiam, Theophilo Urbis Præfecto hæc acervare jubet, iisque reddere. Is, Protocancellario suo, una cum Zonara, sic nuncupato, rei summa concredita, ut erat pravus latro, eorum occupans ædes, multamque diligentiam adhibens, cuncta sibi usur-

Terræ hiatus; eo direptæ facultates Virorum principum.

pag. 275.

Theophili Urbis Præfecti, scelestissimus ...

A ἐν ἁγίοις Δερμοκαΐτην· ἀποστείλας καὶ δύο κεντηνάρια εἰς τοὺς Μοναχοὺς ἐν τῷ Ὀλύμπῳ, ἵνα εὔξωνται ὑπὲρ ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας. ὁ Δερμοκαΐτης ἀναλαβόμενος τό, τε χαρτίον [421] καὶ λογάριον, ὥρισε πάντας τοὺς Μοναχοὺς τοῦ νηστεῦσαι δύο ἑβδομάδας, καὶ εὔξασθαι ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ. τοῦ Δερμοκαΐτου δὲ ἱσταμένου ἐν μιᾷ νυκτὶ καὶ εὐχομένου, φωνὴ ἐγένετο πρὸς αὐτὸν ἀοράτως, Ἐνίκησεν ἡ φιλανθρωπία τοῦ Θεοῦ. ταύτης δὲ τῆς φωνῆς ἐκ τρίτου ἀκούσας, τὸ χαρτίον λαβὼν καὶ λύσας, εὗρεν αὐτὸ καθαρὸν μὴ ἔχον γράμμα ἓν καὶ μόνον. προσκαλεσάμενος δὲ πάντας τοὺς Μοναχοὺς, καὶ ὑποδείξας αὐτὸ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν πάντες. [422] καὶ ποιήσαντες ἀρέσιμον πάντες οἱ Μοναχοὶ, ἀ- B πέστειλαν αὐτὸ πρὸς τὸν Βασιλέα Ῥωμανὸν, καὶ συνετάφη μετ' αὐτοῦ.

421.

422.

ε'. Ὄντος δὲ τοῦ Βασιλέως Ῥωμανοῦ ἐν τῇ νήσῳ, ὁ Πατριάρχης Θεοφύλακτος καὶ Θεοφάνης Πατρίκιος καὶ Παρακοιμώμενος βουλὴν ἐβουλεύσαντο, ὥστε τοῦτον πάλιν ἐν τῷ παλατίῳ ἀγαγεῖν· ἣν καὶ αὐτῷ ἀνακοινωσάμενοι, καὶ παραπείσαντες τοῦτον, ἐκαιροσκόπουν πότε τὸ πέρας τῇ τοιαύτῃ βουλῇ ἐπιθήσουσιν. Ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς βουλῆς ἐφωράθη, καὶ κατεμηνύθη τῷ Βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ, τοὺς συνεργοὺς αὐτῆς ἠμύνατο. τὸν μὲν γὰρ Πατρίκιον Θεοφάνην ἐξώρισε· τὸν δὲ Πρωτοσπαθάριον Γεώργιον καὶ Πιγκέρνην, καὶ Θωμᾶν Πριμική- C ριον δείρας καὶ κουρεύσας, οὕτως ὑπερορίᾳ παρέπεμψεν.

ϛ'. Δεκεμβρίῳ δὲ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος ϛ', ἐπιβουλήν τινες κατὰ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου ἐμελέτησαν· βουλόμενοι τὸν Βασιλέα Στέφανον ἐν τῇ νήσῳ ὄντα ἐν τῷ παλατίῳ ἀγαγεῖν. ταύτης οὖν μηνυθείσης Κωνσταντίνῳ διὰ Μιχαὴλ τοῦ Διαβολίνου λεγομένου, τοὺς ἐπιβούλους κρατήσας ὁ Βασιλεὺς, τῶν μὲν τὰς ῥῖνας καὶ τὰ ὦτα ἀπέτεμεν, τοὺς δὲ δαρμῷ ἀφορήτῳ ὑπέβαλε, καὶ ὄνοις ἐπικαθίσας διὰ μέσης τῆς πόλεως ἐθριάμβευσε, καὶ ἐξορίᾳ παρέπεμψεν.

ζ'. Πεντεκαιδεκάτῃ δὲ Ἰουνίου μηνὸς Ἰνδικτιῶ- D νος ἕκτης Ῥωμανὸς ὁ Βασιλεὺς ἐν τῇ νήσῳ τῇ ἐπονομαζομένῃ Πρώτῃ τελευτᾷ· καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει ἀποκομισθὲν, ἐν τῇ αὐτοῦ ἀπετέθη μονῇ.

η'. Διήγημα δὲ μέγα καὶ θαυμαστὸν παρέδραμον τοῦ λεχθῆναι. Στεφάνου καὶ Κωνσταντίνου τῶν Βασιλέων κατενεχθέντων ἀπὸ τοῦ παλατίου προστάξει Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, [423] χασμοβαρισμὸς γέγονε ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Μαγίστρου Ἰωάννου τοῦ Κουρκούα τοῦ Ἀποδομεστίκου τῶν σχολῶν, καὶ εἰς τὸν τοῦ Μαγίστρου Ῥωμανοῦ Σαρωνίτου, εἰς ἑτέρους καὶ διαφόρους οἴκους, καὶ διαρπαγὴν, καὶ πτωχείας αὐτοῖς προεξένησαν. ὁ δὲ E Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος κατοικτείρας, τὸ ἐξαίφνης καὶ ἀθρόως ὁρᾶσθαι αὐτοὺς πένητας, διωρίσατο τῷ Ἐπάρχῳ Θεοφίλῳ ταῦτα συναχθῆναι καὶ ἀποδοθῆναι. ὁ δὲ Πρωτοκαγκελλαρίῳ αὐτοῦ, σὺν τῷ λεγομένῳ Ζωναρᾷ προσδιελεσάμενος, ὃς ἅτε εὐφυὴς κλέπτης καὶ μοχθηρὸς, καὶ κατέχων τὰ τούτων οἰκήματα, καὶ πολλὴν σπουδὴν καταβαλὼν, πάντα ἐσφετερίσατο, καὶ τῆς ἀπληστίας αὐτοῦ

423.

A γνώμης ὑπεφορήσατο, καὶ μόλις τὴν δεκάτην μοῖραν αὐτοῖς ἀπέδωκε. καὶ τίς τὴν πολλὴν καὶ ἄπειρον δολιότητα καὶ κακίαν τοῦ δολίου ἀνδρὸς διηγήσεται; ὃς λύμη καὶ νόσος τῇ πολιτείᾳ Ῥωμαίων γέγονε; ἐν ποίῳ κακῷ πρώτιστος ὁ ἀνὴρ οὐχ εὑρίσκετο; τῇ πιθανολογίᾳ καὶ τοῖς ὅρκοις βεβαιῶν, ὡς ἂν πιστὸν καὶ ὀρθὸν εἶναι πᾶσι. ὡς δὲ λόγος ᾄδεται, οὗτος βοηθείας δαιμόνων προσκαλούμενος ἐν πᾶσιν εὐδοκίμει, ὡς καὶ αὐτὸν τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον βουληθέντα πολλάκις ἀποκινῆσαι τοῦτον, οὐκ ἴσχυσεν· ἀλλὰ μᾶλλον εὐποιΐαις καὶ δωρεαῖς προεξένησε· Περὶ δὲ τῆς τούτου θωπείας B καὶ κολακείας καὶ πολλῆς ἀναιδείας, καὶ τὴν ἄπιστον διάθεσιν καὶ τὴν μοχθηρὰν καὶ ἀνείκαστον αὐτοῦ πλεονεξίαν, πλατύτερόν τε καὶ ἐπεξεργαστικώτερον ἐν τῇ προηγουμένῃ ἐπεξηγήσει ἐκθήσομαι.

θ'. Μετὰ δὲ τὸ μόνον καταλειφθῆναι Αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον, προεχειρίσατο Βασίλειον τὸν Πρωτοβεστιάριον αὐτοῦ, τὸν ἀπὸ παλλακῆς φυσικὸν υἱὸν Ῥωμανοῦ τοῦ πρὸ αὐτοῦ Βασιλέως, Πατρίκιον καὶ Παρακοιμώμενον, [424] καὶ Παραδυναστεύοντα τῆς Συγκλήτου. οὗτος δὲ ἦν ἐχέφρων καὶ λόγιος, καὶ τῷ Βασιλεῖ ἐν πᾶσιν ὑπηρέτει αἰσίως καὶ πρεπόντως. ὁ δὲ φιλάνθρωπος Κωνσταντῖνος διεσπούδαζεν [425] ἀλλάγιον ποιῆσαι μετὰ τοὺς Ταρσίτας, καὶ τοὺς ἐν αἰχμαλωσίᾳ Ῥω- C μαίους ὑπὸ τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ ἀναρρύσασθαι, διὰ τὸ ἐπὶ πολλοῖς χρόνοις κακουχεῖσθαι αὐτοὺς ἐν δεσμοῖς καὶ θλίψεσι· καὶ ἀποστείλας τὸν προμνημονευθέντα Μάγιστρον, καὶ γεγονότα Δομέστικον τῶν σχολῶν Ἰωάννην τὸν λεγόμενον Κουρκούαν, ἄνδρα συνετὸν καὶ εὔβουλον καὶ πεπειραμένον πρὸς τὰ πολιτικὰ διοικήματα, καὶ Κοσμᾶν Μάγιστρον σοφὸν καὶ νομομαθῆ, καὶ τῶν πολιτικῶν κριτηρίων φροντιστήν· καὶ εἰς τὸν ποταμὸν τὸν Λάμον τὸ ἀλλάγιον ἐποιήσαντο, μὴ συμβάν τι ἐναντίον ἢ δολερόν. καὶ τοῦτο ποιήσαντες ὑπέστρεψαν, φιλαγάθως παρὰ τοῦ Πορφυρογεννήτου Κωνσταντίνου ἀποδεχθέντες. D

ι'. Ὁ δὲ Βασιλεὺς ἔναυλον ἔχων τῶν ἀδικιῶν καὶ ζημιῶν, ὧν ὑπέστησαν οἱ ἐλεεινοὶ καὶ ἄθλιοι πένητες παρὰ τῶν Στρατηγῶν καὶ Πρωτονοταρίων καὶ στρατιωτῶν καὶ ἱπποτῶν ἐπὶ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Ῥωμανοῦ, ἄνδρας εὐσεβεῖς καὶ ἐναρέτους ἀπέστειλε πρὸς τὸ κουφίσαι τὸ πολὺ βάρος τῶν κατὰ καιρὸν ἀκαίρων ἀπαιτήσεων τῶν ταλαιπώρων πτωχῶν. καὶ εἰς μὲν τὸ Ἀνατολικὸν, Ῥωμανὸν Μάγιστρον τὸν Σαρωνίτην· εἰς δὲ τὸ Ὀψίκιον, τὸν Μουσελὲ Ῥωμανὸν Μάγιστρον· εἰς δὲ τὸ Θρακήσιον, Φώτιον Πατρίκιον· εἰς δὲ τὸ Ἀρμενιακὸν, Λέοντα τὸν Ἀγέλαστον, E καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἐφεξῆς θέματα· οἵτινες τῇ προτροπῇ τοῦ Αὐτοκράτορος, μικρὰν ἀνακωχὴν τοῖς πένησιν ἐδωρήσαντο· καὶ τοῦτο ἆθλον καὶ προτερήματα * τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος τῷ Ἄνακτι. οὕτω γὰρ περιέσκεπε τὸ ὑπήκοον, ὡς ἀετὸς σκέπων τὴν αὐτοῦ· [426] οὐδενὶ γὰρ τῶν ἀρχόντων, ἢ τῶν μέ-

424.

425.

* τοῦ Θεοῦ συνεργοῦντος ἄνακτος.

426.

A pavit, insatiabilique animo suo concessit, ac vix decimam illis partem restituit. Quis enimvero multam immensamque viri dolis consuti fraudulentiam ac nequitiam enarrare sufficiat, qui lues ac pernicies Imperii Romani extiterit? Quodnam vitii malique genus, in quo non facile primus tulerit? Cum nimirum verbis ad suadendum compositis ac jurejurando firmatis, cunctis fidelem animum rectique tenacem præ se ferret. Verum, ut vulgo de illo jactatur, invocatu dæmonum ope, cuncta illi ex voto cedebant; at nec Constantinus, cum sæpenumero eum gradu movere cogitasset, rem præstare valuerit; quin potius beneficiis ac muneribus eum pro- B secutus sit. Porro de hominis adulatoriis moribus multaque illius impudentia, ejus item infido animo, pravoque, ac quam nulla quis conjectura satis assequi possit, avaritia ac rapacitate fusius operosiusque in propria exque instituto ejus rei narratione, exponam.

Non extat illa Historia.

IX. Rerum summam solus adeptus Constantinus, Basilium Protovestiarium suum, Romanique decessoris Imperatoris naturalem ex pellice filium, Patricium provexit ac sacri Cubiculi Præfectum, Senatusque primis ab Imperatore partibus Principem, fecit. Erat vir animo prudens & eruditus, inque omnibus solerti consilio, & ut decebat, Imperatoris obsequio sedulus ministrabat. Humanissimus porro Constantinus in a- C nimum induxit, ut pactis cum Agarenis Tarsensibus induciis, qui apud infidelem eam gentem detinerentur, Romanos captivos liberaret; ea scilicet ratione, quod a multis jam annis in vinculis atque ærumnis afflictari eos sciret. Misit itaque, cujus non semel in superioribus meminimus, Magistrum & Scholarum Ex domesticum Joannem Curcuam nuncupatum, virum prudentem civiliumque rerum administrationis consultissimum; Cosmam item Magistrum & Legisperitum, summumque Urbanorum tribunalium Præsidem; & ad fluvium Lamon, nullo adverso casu aut dolo, sincera utrinque fide, dato pretio captivos receperunt. Peractoque negotio rever- D sos, Constantinus Porphyrogennetus peramanter accepit.

Basilius Romani nothus, Accubitor & Princeps Senatus.

Captivorum redemptio.

Edit. Paris. pag. 276.

X. Constantinus, cujus etiamnum auribus insonarent, quas injurias damnaque ab exercitus Ductoribus & Protonotariis, nec non utriusque ordinis militibus, miseri ac calamitosi pauperes, Romano socero suo Imperatore passi essent, recentique hæc memoria teneret, viros misit virtutis laude ac pietate insignes, grave onus levaturos importunarum pro tempore exactionum, quibus ærumnosi pauperes atque miseri opprimebantur; ad Orientale thema, Magistrum Romanum Saronitam; ad Opsicium, Romanum Musele Magistrum; ad Thracesium, Photium Patricium; ad Armeniacum, Leonem Agelastum, & E sic de reliquis Thematibus seu Provinciis. Hi, Imperatoris mandato obsecuti, induciarum aliquid pauperibus tribuerunt. Atque hoc a Deo adjuti ceu protectore tuti ac gerenda Rep. seduli, Imperatoris facinus, ejusque hæc secte facta ac munera. Haud secus enim ac Aquila nidum obumbrat, sic ille subditos procurabat atque fovebat. Nulli enim umquam Procerum, nulli mediæ

Levata pauperibus tributa & onera.

fortis civium, nulli e vili plebecula iratus est, quamquam non paucos in Rempub. ejusque ipsius rem privatam atque personam, gravius deliquisse lovenisset: sed magis Christum imitatus, eos ipsos beneficiis ac muneribus prosequebatur, ac judicanti juste retribuebat. Theophilum Urbis Præfectum, virum eruditum, jurisque civilis peritia probe instructum, Patricii dignitate condecoravit, ac Quæstorem præfecit; ejusque loco Constantinum Protospatharium, tunc Mysticum ac Scholæ Philosophorum Ducem ac Præceptorem, virum doctrina moribusque plane laudabilem, ut nullus Senatorum ejus scientiæ sapientiæque modum attingeret, Præfectum constituit: quo in munere æqua legum administratione ac justitia fulsit.

1. Petr. 2. 23.

Theophilus Quæstor; Constantinus Urbis Præfectus.

XI. Theophylactus Patriarcha ægra affectus valetudine, jamque morti vicinus, cum paululum convaluisset, nihil de priori morositate remisit animique pravitate, & ut muneribus Episcopos ordinaret, curandisque equis & mollitiei ac luxuriæ studium omne operamque insumeret; inque eum modum morbo rursus invalescente, illo oppressus, vivendi finem facit, Patriarchatu functus annos quatuor supra viginti. Ejus loco suffectus Polyeuctus Monachus, monasticæ exercitationis palæstra clarus, ac qui sanctioris vitæ institutum a teneris unguiculis consectatus, omni virtute sanaque doctrina excelluisset: quem velut alterum Joannem Chrysostomum plerique nossent ac dicerent: neque id nomine tenus, sed ita ut vere talis videretur. Hujus conspectu honesti amans Constantinus gaudebat animoque gestiebat, ut qui virum talem in diebus suis nactus esset.

Extincto Theophylacto, Patriarcha Polyeuctus vir egregius. *Edit. Paris. pag. 177.*

Polyeuctus, alter Joann. Chrysostomus.

XII. Dei porro honestique amans Constantinus Imperator (vir scilicet religiosus ac studiosus) virum nactus pari secum morum honestate ornatum, Josephum Patricium & Præpositum (civilium utique rerum administratione solertem ac volucre celeriorem) Sacellarium præficit, tumque rei navalis Drungarium, suamque omnem in eum potestatem contulit.

Josephi Præpositi summa apud Constantinum auctoritas.

XIII. Constantini porro Porphyrogenneti, honesti rectique studium, resque præclare gestas; cuncta denique meliore statu composita ac restituta, & ut pie justeque subditorum saluti prospexerit, narratione prosecuturus, cum pro viri dignitate impar muneri existam, laudare veritus, libentius silentium amplectar. Ex multis tamen aliqua sparsim delibanda sunt.

Constantini elogia.

XIV. Cum itaque omnia pene labefactata, nulliusque frugis effecta atque neglecta offendisset, virosque virtute fulgentes vili forte haberi atque contemni, tamquam in Deum religiosus honestique cultu strenuus, ignavis mulierbrique animo viris, audaces fortique animo ac robore præditos anteponens, atque illis Barda Phoca Patricio, Domestico præposito, Imperio Romano auctor victoriæ fuit. Cum autem in Rom. Repub. plures honestæ ac laude dignæ disciplinæ vigerent, artesque liberales ac scientiæ in ea eatarent; ac (qua ex causa, nescio) illæ neglectæ essent & in contemptum venissent; quidnam mens illa Philosophicis rationibus summe exculta, comminiscitur?

Bardas Phocas Domesticus.

restaurata Constantino liberalium artium studio,

A σαν, ἢ τῶν χυδαίων ὠργίσθη πώποτε, καίτοι μεγάλας ἀτοπίας ὧρε πολλοὺς εἰς τὸ κοινὸν καὶ εἰς αὐτὸν ἁμαρτήσαντας· ἀλλὰ Χριστομιμήτως ὧν μᾶλλον εὐποιίας καὶ δωρεὰς ἀπένεμεν, καὶ [427] τῷ κρίνοντι δικαίως ἀπεδίδου. τὸν δὲ Ἔπαρχον τῆς πόλεως Θεόφιλον ἄνδρα λόγιον, καὶ πρὸς τοὺς πολιτικοὺς νόμους ἱκανὸν, Πατρίκιον προέκρινε καὶ ἐτίμησε, καὶ Κοιαίστωρα προεβάλλετο· καὶ ἀντ' αὐτοῦ προεχειρίσατο Ἔπαρχον Κωνσταντῖνον Πρωτοσπαθάριον, τὸν τηνικαῦτα Μυστικὸν καὶ Καθηγητὴν τῶν Φιλοσόφων, λόγῳ καὶ ἔργῳ ἀξιέπαινον, ὡς μὴ ἕτερον τῆς γνώσεως καὶ σοφίας τοῦ ἀνδρὸς εἶναί τινα τῆς Συγκλήτου, καὶ ὑπὸ τὴν Ἐπαρχίαν εὐνομίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ διέπρεψε.

B

427.

ια'. Ὁ δὲ Πατριάρχης Θεοφύλακτος ἀρρωστήσας, καὶ πρὸς τὸ θανεῖν ἐγγίσας, καὶ μικρὸν ῥωσθεὶς, [428] οὐκ ἐνέδωκεν ἑαυτὸν τῆς πονηρᾶς μοχθηρίας, καὶ τῷ μετὰ δώρων χειροτονεῖν τοὺς Ἀρχιερεῖς, καὶ ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἵππων καὶ βλακειῶν· καὶ αὖθις ὑπὸ τῆς νόσου αὐξηθεὶς, τέλει τοῦ βίου χρᾶται, πατριαρχεύσας χρόνους εἴκοσι καὶ τέσσαρσι· χειροτονεῖται δὲ ἀντ' αὐτοῦ Πολύευκτος Μοναχὸς ἀσκητικὸν βίον διαλάμπων, καὶ μονάσας ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων, καὶ διαπρέψας ἐν πάσῃ ἀρετῇ

428.

C καὶ ὀρθῷ δόγματι· καὶ ὡς ἄλλος Ἰωάννης Χρυσόστομος παρὰ πολλῶν ἐγνωρίζετο, καὶ ἐλέγετο· καὶ οὐκ ἐλέγετο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐφαίνετο. [429] τοῦτον ὁρῶν ὁ φιλόκαλος Κωνσταντῖνος ἔχαιρε καὶ ἠγαλλιᾶτο, ὡς τοιούτου ἄνδρα ἐπιτυχὼν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ.

429.

ιβ'. Ὁ δὲ φιλόθεος καὶ φιλόκαλος Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, ὁμοιότροπον εὑρὼν Ἰωσὴφ Πατρίκιον καὶ Πραιπόσιτον, καὶ πρὸς τὰς πολιτικὰς λειτουργίας ἐχέφρονα, καὶ πτηνοῦ ταχύτερον, Σακελλάριον προχειρίζεται, ἔπειτα Δρουγγάριον πλωΐμου· καὶ πᾶσαν τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν ἀνατέθεικε.

D

ιγ'. Τὴν δὲ τοῦ Πορφυρογεννήτου Κωνσταντίνου φιλοκαλίαν καὶ καλλιεργίαν, καὶ τὴν πρὸς πάντα διόρθωσιν καὶ βελτίωσιν μέλλων διηγεῖσθαι, καὶ ὅπως εὐσεβῶς καὶ δικαίως τὸ ὑπήκοον περιέσωσε, καὶ τὸ κατ' ἀξίαν τοῦ ἀνδρὸς μὴ εὐπορῶν, ἐπαινέσαι δεδοικὼς, σιγῆσαι μᾶλλον ἄξιον· πλὴν ὅμως ἐκ τῶν πολλῶν σποράδην ἄξιον εἰπεῖν.

ιδ'. Οὗτος πάντα ἐφευρὼν εἰς ἀχρειότητα καὶ ἀμέλειαν, * τῶν ἐναρέτων ἀνδρῶν χυδαιωθέντων καὶ καταφρονηθέντων, ὡς φιλόθεος καὶ φιλόκαλος προέκρινε [430] τῶν δειλῶν καὶ ἀνάνδρων τοὺς εὐτόλμους καὶ ἀνδρείους, καὶ τούτους τῷ

* deest vox: ἐνδόντα, aut καταπεσόντα.

430.

E Μαγίστρῳ καὶ Δομεστίκῳ τῶν σχολῶν Βάρδᾳ τῷ Φωκᾷ παραδοὺς, νίκην τῇ Ῥωμαϊκῇ ἀρχῇ προεξένησε. πολλῶν δὲ ἐν τῇ πολιτείᾳ ἡμῶν καλῶν καὶ ἀξιεπαινέτων γνώσεις, καὶ λογικαὶ τέχναι καὶ ἐπιστῆμαι, τούτων οὐκ οἶδ' ὅπως ἀμεληθέντων καὶ παροραθέντων, τί σοφίζεται ὁ φιλοσοφώτατος ἐκεῖνος νοῦς; Ἐπεὶ γὰρ ὑπέστατο,

προ-

πρᾶξιν καὶ θεωρίαν πρὸς Θεὸν ἡμᾶς οἰκειοῦντα, A καὶ τὴν μὲν πρᾶξιν πολιτικοῖς προσαρμόζουσαν πράγμασι, τὴν θεωρίαν δὲ τοῖς λογικοῖς, ἀλλήλοις δὲ ἀμφοτέρας βοηθεῖν. τὸ μὲν πρακτικὸν, διὰ ῥητορικῆς τέχνης ἀσκεῖσθαι παρασκευάζων. τὸ δὲ θεωρητικὸν, διὰ φιλοσοφίας καὶ φυσικῆς τῶν ὄντων διαγνώσεως. παιδευτὰς δὲ ἀρίστους προσέταξεν. εἰς Κωνσταντῖνον Πρωτοσπαθάριον τὸν τηνικαῦτα Μυστικὸν, τὸ τῶν Φιλοσόφων παιδοτριβεῖον δέδωκεν· εἰς δὲ τὸ τῶν Ῥητόρων, Ἀλέξανδρον Μητροπολίτην Νικαίας. εἰς δὲ τὸ τῆς Γεωμετρίας, Νικηφόρον Πατρίκιον τὸν γαμβρὸν Θεοφίλου Ἐπάρχου τοῦ Ἐρωτικοῦ. εἰς δὲ τὸ τῶν Ἀστρονόμων, Γρηγόριον Ἀσηκρῆτιν. καὶ πολλὴν ἐπιμέλειαν καὶ σπουδὴν εἰς τοὺς φοιτητὰς ὁ B Αὐτοκράτωρ ἐποιεῖτο, ὁμοδιαίτους καὶ ὁμοτραπέζους τούτους καθ' ἑκάστην ποιῶν, καὶ ἀργύρια παρέχων. καὶ ὁμιλίας μετ' αὐτῶν προσηνεῖς ποιούμενος· καὶ οὐ πολὺς χρόνος διελθὼν, τὰς μεγάλας ἐπιστήμας καὶ τέχνας τῇ θεραπείᾳ καὶ συνέσει τοῦ Αὐτοκράτορος κατωρθώσαντο, καὶ 431. Κριτὰς καὶ Ἀντιγραφεῖς καὶ Μητροπολίτας ἐξ αὐτῶν ἐκλεξάμενος τετίμηκε, καὶ τὴν πολιτείαν Ῥωμαίων τῇ σοφίᾳ κατεκόσμησε καὶ κατεπλούτισε.

ιε'. Ἀλλὰ καὶ τὰς Βασιλικὰς στολὰς, καὶ τὰ ἔκπαλαι στέμματα καὶ διαδήματα φθαρέντα εἰς ἀνακαίνισιν διωρθώσατο. καὶ τὸν Βουκολέοντα, ζωδίοις, ἐκ διαφόρων τόπων ἀγαγὼν, C ἐκαλλώπισε· κἀκεῖσε ἰχθυοτροφεῖον ἐποίησεν. ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τῇ φυλακῇ, τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ τῶν ἔξωθεν θεμάτων κατεχομένων δεσμίων ἠρεύνησε καὶ ἐπεσκέψατο, καὶ τῶν δεσμῶν ἐλυτρώσατο, ὡς πάντας σωτήρια ἐπευφημοῦν τὸν ἀγαθὸν καὶ Χριστομίμητον Ἄνακτα Κωνσταντῖνον· τὴν δὲ ἀρετὴν καὶ τὴν γνῶσιν οὕτως ἐτίμησεν, ὡς ἄλλος οὐδεὶς τῶν βεβασιλευκότων. καὶ ὅν τινα γνῶσιν ἔχοντα, καὶ πρὸς τοὺς νόμους φύσιν καὶ ἐπιτηδειότητα εὑρεαῖς ἦν, προανεβίβασε, καὶ εἰς ὑψηλότερον θρόνον ἀποκατέστησε. καὶ τὴν ἴσην δικαιοδοσίαν καὶ εὐνομίαν ἐν πᾶσιν, ὡς τοῦ Πορφυρογεννήτου ταύ- D την φιλοσοφοῦντος καὶ κατασπαζομένου. καὶ νόμον ὁ Αὐτοκράτωρ ἐξέθετο. ἰδὼν γὰρ πολὺ πλεονεκτικὸν παρὰ τῶν ἀκορέστων ἐκχυθὲν, καὶ τῶν ἐν μέσῳ τῶν ἐπαρχιῶν τὰ χωρία ὑπεισελθόντων ἀρχόντων, καὶ τοὺς ταλαιπώρους πένητας καταδυναστευόντων, καὶ καθ' ἁρπαγὴν τῶν δυνατῶν προάστεια προσκτησαμένων διὰ ποικίλης τῆς μεθόδου αἰτίας, ἔγνωσε ποιήσασθαι τὴν τούτων ἀφαίρεσιν. τί ποιεῖ ὁ σοφὸς ἐν πᾶσι; * συναγαγὼν τὴν ὑπὸ χεῖρα βουλευτικὴν ποιεῖται μέθοδον, τοὺς ἀπὸ τῆς ἀναῤῥήσεως αὐτοῦ ὑπεισελθόντας πλουσίους, καὶ ἐξωνησαμένους ἢ δωρησαμένους καὶ κατακρατήσαντας τόπια ἢ E ἀγροὺς εἰς χωρία, ἀναργύρους ἐκδιώκεσθαι, καὶ μικρόν τι τῆς λώβης καὶ τῆς πλεονεξίας τῶν ἀκορέστων ἀπεῤῥάπισεν.

* Non fatis hæc expedita.

ιϛ'. Ὁ δὲ ἐπιεικὴς καὶ γαληνὸς Δεσπότης, οὐδὲ τὰς τῶν προσιόντων ἀμφισβητήσεις καὶ δικαιολογίας καὶ στάσεις ἀπέγραφε, τὸ δικάζειν δι' ἑαυτοῦ. ἀλλὰ καὶ τοῖς δικασταῖς συνδικάζειν οὐκ ἀπεβάλλετο,

A Cum enim eum non lateret, inire nos actionis cultu & contemplationis, cum Deo necessitudinem; ac quidem actionem, civilibus rebus gerendis congruere; contemplationem vero iis, qui ratione reguntur, appositam esse, alteram alteri suppetias fore statuit; eos qui operam Reip. navent, Rhetoricæ arte excoli curans; qui vero studeant contemplationi, præceptis Philosophicis ac naturali rerum consideratione. Porro Magistros præstantissimos delegit: ex quibus Constantinum Protospatharium Mystici tum munere fungentem, Philosophorum ludo præfecit: Rhetorum, Alexandrum, Nicææ Metropolitam; Geometriæ, Nicephorum Patricium Theophili Præfecti Erotici generum; Astronomiæ, Gregorium A secretis. B Multam autem Imperator discipulis diligentiam curamque adhibebat, quos quotidie contubernales mensæque socios adhiberet, pecuniisque demereretur, ac blandis colloquiis deliniret. Nec longe tempus processit, cum iis delinimentis, eaque foventis Imperatoris prudentia adultis ingeniis, magnas illi scientias artesque plene didicerunt: ex quorum censu delectos Imperator, Judicum ac Senatorum, Secretariorumque & Metropolitarum honore sublimavit; Romanamque Remp. sapientia exornavit atque ditavit.

Edit. Parif. pag. 278.

Magistri iis præfecti.

Viri eruditi Magistratus creati.

X V. Sed & Augustales vestes quæ longioris temporis usu detritæ erant eæ- C sæque stemmata ac diademata, nova instauravit. Bucoleonem, statuis, variis ex locis convectis, magnifice ornavit; inque eo piscinam construxit. Captivos cum urbanos, tum provinciales carcere detentos, diligenter pervestigabat ac invisebat, eaque vinculis absolvebat; sic nimirum, ut omnes optimo Christique imitatione mitissimo ac clementi Imperatori Constantino acceptam salutem referentes, faustis illi acclamationibus comprecarentur. Virtuti ac scientiæ majorem supra decessores omnes Augustos, honorem habuit. Si quem nactus esset virum eruditum, legumque scientiæ ex indole comparatum ac idoneum, honore promovebat, ac sublimiori eum sede collocabat. Vidisses æqui justique rationem in omnibus vigen- D tem, ut cujus cultu Porphyrogennetus philosopharetur, ac quam amplexaretur. Legem quoque edidit Imperator. Videns enim insatiabilium hominum nequitia injuriam alicuique usurpationem longe diffusam; Proceresque in medias provincias oppidaque & loca subingressos, luctuosos pauperes opprimere, vilique pretio ac rapina variis artibus atque fraudibus, illorum suburbana sibi comparasse, hæc illis auferre constituit. Quid ergo vis ubique sapientissimus facit? Nempe congregato Senatu, illius decreto sancit, ut qui ex eo tempore quo ille rerum summam adeptus esset, subingressi divites, vel pecunia numerata, vel datis muneribus suburbana, aut agros E vel prædia sui juris fecissent, his nullo accepto pretio ejicerentur: qua re hominum insatiabilium injuriam tantisper repressit.

Constantini œconomica.

In captivos sedulitas.

Divites prædiis recens acquisitis depulsi.

pag. 279.

X V I. Mitis vero serenissimusque Princeps, ne eorum quidem qui ad ipsum adirent controversias litesque ac disceptationes judicio finire detrectabat: quinetiam lubens in Judicum ipse consessu sedebat; ad-

Judiciorum sagacitas piaque assiduitas.

stantibus pro tribunali tum actoribus, tum eorum patronis, qui in jus vocabantur. Advocatorum defensiones eorumque fraudes amoliebatur. Quod enim illius sagacitatem lateret nihil erat; non mendacium veritati hærens, non probabilis fucus narrationi admixtus, non superfluæ scripturæ libellique clanculum conscripti, qui vel solertissimos summe perspicaces, sub ementita veritatis larva facile valeant decipere. Hinc fiebat, ut & ante judicium timore castigati, a se sponte, qui fecissent injuriam in se ipsi judices essent, ac sententiam ferrent.

Reip. sollicitudo.

XVII. Igitur necesse est, ut de publicis Imperatoris curis, deque innumeris illius censura amendatis, ac de ipsius administrationibus sermonem texamus. Cum enim Duces ac Prætores ubique gentium constituti, Palatinique Protonotarii, & qui in oppidis, regionibusque & Urbibus, Magistratus erant (quin & gentium Principes) ad eum scriberent, eorum statim scopum discernebat; quid de Asiaticis, quid de Occiduis statuendum; nec raro illis velut eis in modum præsentiam adhibebat, legationes suscipiens, Magistratibus scribens, perperamque ac temere mutata corrigens. Idem ipse Constantinus Senator, Curator, Dux exercitus ac Prætor, Miles, Tribunus, Præses erat, unus omnium munia defungens. Et quis vero Viri talis tantique præstantes dotes narrare, satisque verbis explicare ac edisserere sufficiat?

Edit. Paris. pag. 280.

XVIII. Igitur operæpretium sit, ut & de publico Urbis Nosocomio (ægrotorum scilicet domo) sermonem texam. Videns itaque Imperator Constantinus illud perangustum, structuris maximis auxit, ut omnes ejusmodi morbo laborantes illic cogerentur, & ad illorum perungendas carnes, indeficientes sumptus, ad posterorum perennem memoriam, reliquit.

Amplificatum publicum Nosocomium.

XIX. Dicendum quoque de stabulo in Gerocomium (domum scilicet senum) commutato. Pone enim eque vicino perquam mirandæ Majoris Ecclesiæ stabulum erat equorum equarumque Teophylacti Patriarchæ. Hoc videns optimus Imperator, indignumque ducens, in religiosam convertit domum, ac Gerocomium (fovendis scilicet senibus hospitium) ædificavit; illicque constitutos censu annuo quibus alantur ac induantur, accipere sanxit.

Novum Gerocomium excitatum.

XX. Dicendum & de Novemdecim Accubituum tecto. Videns enim computruisse ac ruinam minari, valdeque deformatum esse, ipsum instaurat. Cum enim deauratum ejus lacunar lapsu temporis diffluxisset, eo ipse prius submoto, aspectu novum splendidumque effecit. Sinus enim octangulos componens, eosque foraminibus variisque sculptis figuris exornans, in vitium malleolos foliaque atque arborum genera figuratos, aurique stillis aspersos, tanto decore cumulavit, ut qui oculos animumque spectaculo adhibeant, mente excedant.

Novemdecim Accubituum Triclinium.

XXI. Romano Imperatori filio suo majora extruxit Palatia, quam superioris ævi Imperatorum extiterant; magnificas ædes a fundamentis excitans: quarum multiplex variaque figuratio, inque multa animum cogitationemque cum stupore dividens, admirationem facit. In Apostoli Pauli Tetrachonco (quatuor nempe fornicibus fulta Æde

Romani Pueri Imp. ædes.

παρισταμένων τῷ ἐκείνου βήματι τῶν τε δικαζόντων, τῶν τε συνηγορούντων καὶ δικαζομένων. ἀπεκρούετο τὰς τούτων δικαιολογίας, καὶ τὰς ἀπάτας αὐτῶν· οὐδὲν γὰρ τὴν ἀγχίνοιαν αὐτοῦ διέφυγεν, οὐ ψεῦδος ἀληθείᾳ συγκείμενον, οὐ τὸ πιθανὸν τῇ διηγήσει συγκεραννύμενον, οὐ περίεργοι συγγραφαὶ καὶ κρύβδην συντεθειμέναι· αἵ τινες καὶ τοὺς ἄγαν δραστηρίους διέλαθον ἐν ἀληθείας παραπετάσματι. ἐντεῦθεν τῷ φόβῳ πρὸ τῆς κρίσεως παιδαγωγηθέντες, δικασταὶ δι᾽ ἑαυτοῦ ἕκαστος τῆς δίκης τῷ ἠδικηκότι ἐγένετο.

ιζ΄. Χρὴ οὖν περὶ κοινῶν φροντίδων τοῦ Ἄνακτος, καὶ τῶν ἀπείρων διορθωμάτων καὶ διοικημάτων αὐτοῦ ἐξειπεῖν. τῶν ἁπανταχοῦ γὰρ Στρατηγῶν, καὶ Βασιλικῶν Πρωτονοταρίων, καὶ τῶν ἐν κώμαις, ἐπαρχίαις τε καὶ πόλεσιν, ἔτι μὴν καὶ εἰς ἀρχηγοὺς ἐθνῶν ἀποστελλομένων γραμμάτων, καὶ τούτων παρ᾽ αὐτοῦ ἀναγινωσκομένων, εὐθὺς τὸ φρόντισμα αὐτῶν διωρίζετο· τί μὲν δέον περὶ τῶν ἐξ Ἀνατολῆς γενέσθαι· τί δὲ περὶ τῶν ἀφ᾽ Ἑσπέρας, καὶ τούτοις ὡς τὰ πολλὰ ὥσπερ παρὼν διώρχετο, πρεσβείας δεχόμενος, ἄρχουσιν ἐπιστέλλων, τὰς ἀπρεπῶς γενομένας μεταβολὰς ἐπανορθούμενος. ὁ αὐτὸς Κωνσταντῖνος Βουλευτὴς, Φροντιστὴς, Στρατηγὸς, Στρατιώτης, Στρατιάρχος, Ἡγεμὼν ἀνεφαίνετο. καὶ τίς ἂν τὰ τοιούτου προτερήματα ἐξείποι ἢ φράσοι;

ιη΄. Χρὴ οὖν καὶ 432 περὶ τοῦ νοσοκομείου * τοῦ ὁσίου ἐξειπεῖν· ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος θεασάμενος αὐτὸ σμικρότατον, οἰκοδομαῖς μακροτάταις κατασκευάζει, ὡς ἐπισυνάγεσθαι πάντας τοὺς τῷδε νόσῳ κρατουμένους, καὶ ἀλείμμασι τὰς σάρκας αὐτῶν περιχρίειν, χορηγίας ἀνελλιπεῖς αὐτοῖς παρέχων, εἰς αἰωνίζουσαν μνήμην τοῖς μεθ᾽ ἡμᾶς κατέλιπεν.

*432. * ἀντὶ τοῦ δημοσίου. ut Demosth. Isocr. &c.*

ιθ΄. Δεῖ δὲ λέγειν καὶ περὶ τοῦ μετασκευασθέντος στάβλου εἰς γηροκομεῖον. ὄπισθεν γὰρ καὶ πλησίον τῆς πανθαυμάστου ἐκκλησίας τῆς μεγάλης, 433 στάβλος ἦν τῶν ἱππαρίων τοῦ Πατριάρχου Θεοφυλάκτου· καὶ τοῦτον ἰδὼν ὁ ἀγαθὸς, οὐ δίκαιον κρίνας εὐκτήριον μετεποιήσατο, καὶ γηροκομεῖον τοῦτο κατεσκεύασε· καὶ πρὸς χορηγίαν τροφῶν καὶ περιβολαίων τοὺς ἐκεῖσε ἐτύπωσεν ἐτησίως λαμβάνειν.

433.

κ΄. Δεῖ οὖν καὶ περὶ τῆς στέγης τῶν Δεκαεννέα ἀκκουβίτων διηγήσασθαι· ὁρῶν γὰρ ταύτην σεσαθρωμένην καὶ καταπίπτουσαν, καὶ εἰς ἀκοσμίαν πολλὴν ἰοῦσαν, ταύτην ἀνακαινίζει. τῆς γὰρ κεχρυσωμένης αὐτῆς ὀροφῆς τῷ χρόνῳ διερρυηκυίας, αὐτὸς ταύτην προσελὼν, νεοφανῆ καὶ λαμπρὰν ἀνέδειξε. κοιλότητας γὰρ ὀκταγώνους συντέθεικε, καὶ ταύτας ὀπαῖς καὶ σχήμασι ποικίλοις διαγλύφοις κατακοσμήσας, εἰς ἀμπέλων ἕλικας καὶ φύλλα καὶ δένδρων ἰδέας σχηματιζομένας, καὶ ταύτας χρυσῷ περιραντίσας, τοσοῦτον εὐπρεπὲς παρέσχεν, ὡς ἐξίστασθαι τοὺς πρὸς θεωρίαν ὁρῶντας.

κα΄. Τῷ δὲ Βασιλεῖ Ῥωμανῷ τῷ υἱῷ αὐτοῦ παλάτια κατεσκεύασε πλείονα τῶν παλαιῶν Βασιλέων, οἴκους ἐκ βάθρων ἐγείρας· ὧν τινῶν δόμων τὸ πολυσχηματιστὸν, καὶ εἰς πολλὰ τὸν νοῦν καὶ τὴν διάνοιαν ἐκπλῆττον καὶ διαμερίζον, θαῦμα τοῖς βλέπουσιν ἐνέθηκε· τὸν δὲ Τετράκογχον τοῦ Ἀποστόλου Παύλου οἰκοδομήματι διάφορα ἐξετύπωσε, καὶ

τὴν παλαιὰν καλλονὴν ἀποβεβληκέναι, νέαν δὲ ἐγκαινίσασθαι, πολλὰ ἐν αὐτῷ ἀπὸ χρυσοῦ σχήματα καὶ εἰκονίσματα ἐξέθετο.

κβ. Τὴν δὲ τῆς ζωγραφίας τέχνην τοσοῦτον ἀκριβῶς ὁ ἀνὴρ ἠπίστατο, ὡς οὐκ οἶμαι τῶν πρὸ αὐτοῦ, ἢ τῶν μετ' αὐτόν. πολλοὺς γὰρ τῶν περὶ αὐτὰς πονουμένων ἐπηνώρθου, καὶ διδάσκαλος ἄριστος ἀνεφαίνετο· καὶ οὐκ ἐφαίνετο μόνον, ἀλλὰ παρὰ πᾶσιν ἐθαυμάζετο· καὶ θάμβος μέγας τοῖς ὁρῶσιν, ὧν οὐ μεμάθηκεν, ἐχρημάτιζε. τὰς δὲ τεχνιτῶν ἐπιδιορθώσεις τοῦ Πορφυρογεννήτου τίς ἐξείποι; λιθοξόους καὶ χρυσοσίκτας καὶ ἀργυροκόπους καὶ σιδηροκόπους ἐπανώρθου, καὶ πάντα ἐν πᾶσιν ἄριστος ὁ Ἄναξ ἀνεφαίνετο.

κγ'. Τὰς δὲ Ἀργυρᾶς πύλας τοῦ Χρυσοτρικλίνου ὁ φιλόκαλος Κωνσταντῖνος ἐδείματο, καὶ τράπεζαν Ἀργυρᾶν οἰκείᾳ φιλοπονίᾳ πρὸς ὑποδοχὴν τῶν δαιτυμόνων καὶ καλλωπισμὸν τοῦ ἀριστηρίου κατεσκεύασε, πολυχρόοις ὕλαις καὶ πλαξὶ καὶ αὐτοφυεῖ χροιᾷ καλλύνας, πλείονα τῆς ἐκ τῆς τῶν βρωμάτων γλυκύτητος τοῖς κεκλημένοις τὴν τέρψιν παρέχουσαν.

κδ'. Καὶ πορφυρᾶν φυλακὴν ἔμπροσθεν τοῦ κοιτῶνος αὐτοῦ ἐδείματο, δοχεῖον τῶν ὑδάτων δημιουργήσας, ἣν στύλοις μαρμαραίοις περιεκύκλωσε λειότητος αὐτοῖς ὑπαυγαζούσης. τί οὖν ἡ μεγαλόφρων ψυχή; ἀετὸν ἐξ ἀργύρου τῷ τοῦ ὕδατος ἐφίστησιν αὐλῷ, οὐκ ὀρθὸν βλέποντα, ἀλλ' ἀπεστραμμένον καταπλάγιον ὑψαυχενοῦντα καὶ σοβαρευόμενον ὡς ἀπό τινος θήρας, ὄφιν δὲ τοῖς ποσὶ περιειληθέντα καὶ πνίγοντα· καὶ μουσοστίκτων εἰκόνων ἐντέχνων τῶν ἐκ χρωμάτων ὑλῶν καὶ μορφῶν τὸ διάφορον ἐν τοῖς προπυλαίοις τοῦ Βασιλικοῦ κοιτῶνος ἐδείματο.

κε'. Ἀλλ' οὐδὲ ναυπηγίας ἄπειρος ἦν ὁ Αὐτοκράτωρ. διανεΐζετο γὰρ πολεμικῶν νηῶν κατασκευὴν, καὶ οἷς ξύλοις ἁρμόζειν καὶ κλείσεις αὐτῶν καὶ ἁρμονίας, καὶ ὅπως πρὸς ἄλληλα ἔχουσι.

κς'. Περὶ δὲ τῶν παλατίων τῆς Ἡρίας ἀναλογίζομαι τῇ διανοίᾳ, ὁποίοις ὁ Πορφυρογέννητος ἐδείματο ἤθεσι καὶ τερπνοῖς, πρότερον ὄντα τοῖς Χαλκηδονίοις εἰς ταφὴν, νῦν δὲ τέτρασιν ἁψῖσιν ἐπιβεβηκυῖα, καὶ τὰς τούτων γωνίας ἑτέρας Βασιλικὰς οἰκίας ἀποπλάσσα, ταῖς τῶν θερινῶν ἀνέμων καὶ πνευμάτων περικυκλουμένων πνοαῖς, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν εἰς πόσην θυμηδίαν καὶ χαρὰν ἐμβάλλει τὸν ἐκεῖσε ἀναπαυόμενον.

κζ. Τί ἂν εἴποι τις περὶ τῶν ἐν ἑτέρῳ τόπῳ τῆς τῶν βασιλείων οἰκοδομῆς; καὶ ταῦτα γὰρ τῆς Ἡρίας τοῦ σχήματος καὶ τῆς φιλοκαλίας τῷ ὑπερβάλλοντι καὶ ἀποστίλβοντι, καὶ τῆς ἐκ τοῦ ἐδάφους τέρψεως ἀναδιδομένης εὐωδίας, ἔτι τῷ * ἐπανορθοῦν αὐτῶν κάλλος, καὶ τῷ πολὺ διαφέροντι καὶ ὑπερκειμένῳ, οἷος ὁ τῶν Ἀποστόλων πλησίον νεουργηθεὶς ναὸς, καλὸς μὲν ἰδεῖν, ὡραῖος δὲ θαυμάσαι. εἰ γὰρ καὶ τῷ μεγέθει τῆς παλαιότητος ἀποδεῖ, ἀλλά γε τῆς ἔνδον φαιδρότητος πόρρω καθέστηκε. τί δὲ ὁ πιστὸς Βασιλεύς; Πατρίκιον τὸν Βελωνᾶν Θεόδωρον, ὡς συνεργὸν τοῦ λαμπροῦ καὶ κατηγλαϊσμένου ναοῦ ἐποίησε.

* Leg. ἐπανθοῦν.

κη'. Τῶν δὲ ἱερῶν καὶ πέπλων ὧν παρεί-

sacra) varias efformavit imagines: & ut vetusta abolita specie, novus decor accederet, multas in ea aureas figuras imaginesque collocavit.

Apostoli Pauli Tetraconchum.

XXII. Pingendi artem sic accurate Imperator callebat, ut nemo puto superioris ævi, autve eum secuti, ejus peritia eum æquaverit. Multos enim Pictorum emendabat, optimusque Magister videbatur; nec solum videbatur, sed & cunctis admirationi erat. Ingens illud videntibus miraculum, pernosse eum, quæ nullo Magistro didicerat. Quot Constantinus artifices emendarit, quis dicendo referre queat? Lapicidas & fabros & auro linientes ac interpungentes & argentarios & ferri fabros meliora docebat, omniaque in omnibus optimus Imperator elucebat.

Constantinus pictura excellens ac reliqua mechanica.

Edit. Paris. pag. 281.

XXIII. Aurei Triclinii portas Argenteas præclaræ indolis pulchrique ac honesti amans Constantinus fabricatus est; mensamque Argenteam ad convivas excipiendos ornandumque cœnaculum industria sua laboreque conflavit, varii coloris lignis tabulisque ac nativo ipso colore exornans; ipso sui aspectu majore invitatos voluptate afficientem, quam ciborum dulcedine lautoque apparatu.

Triclinii Aurei portæ & mensa.

XXIV. Purpuream quoque custodiam pro Imperialis cubiculi vestibulo extruxit; aquarum conceptaculum fabricatus, quod columnis marmoreis per ambitum cinxit levore subfulgidis. Quid igitur magnificus animus? Aquilam argento conflatam aquæ fistulæ imponit, non recta aspicientem, sed averso vultu oblique erecto collo, ac velut capta præda ferocientem, pedibusque serpentem intorquentem ac suffocantem. Sed & musivo opere, artefactarum Imaginum comportatis materiis & coloribus, varium conspectum pro Imperialis Cubiculi vestibulo idem construxit.

Alia pro sacri Cubiculi vestibulo ornamenta.

XXV. At neque navium fabricæ Imperator rudis erat. Designabat enim quo pacto bellicæ naves essent construendæ; quibus ea lignis earum tum claustra componenda, tum commissuræ; ac quam illa inter se proportionem rationemque habeant.

Navium structura.

XXVI. Ad Eriæ Palatia quod spectat, mente cogito quam ad delicias jucundoque aspectu a Constantino in Porphyra nato extructa ac fabrefacta. Prius in sepulchrum Chalcedonis civibus cedebat Eria; nunc vero quadruplici nixa apside, harumque angulos novas domos Regias constituens, dici non potest æstivorum ventorum circumquaque flantium benignioribus auris, quanta jucunditate ac voluptate, quietem ibi captantium ac reficientium animos afficiat.

Eriæ Palatia ad Chalcedonem.

XXVII. Quidnam quis dicat de Regiarum Ædium alio loco structura? Nam hæ quoque Eriam figuræ cultusque & structuræ excellentia atque nitore; nec non se ab imo solo diffundentis jucunditatis fragrantia, efflorente in eis decore, longe etiam superant præcelluntque; cujusmodi Apostolorum haud procul novæ fabricæ Templum, pulcbrum sine aspectu, ac quod admiratione pro eo quo præstat decore, merito habeatur. Quamquam enim molis granditate a veteri Æde deficiat, interioris tamen ambitus splendore atque ornatu longe præcellit. Quid vero fidelis Imperator? Theodorum Belonam, quod præelegantis ac præmagnifici Templi structuræ illi adjutor extiterat, Patricii dignitate ornavit.

Ædes aliæ Regiæ.

Apostolorum Templum.

pag. 282.

Theodorus Belona Patricius.

XXVIII. Sacras vestes & stragula,

Constantini in S. Sophiam donaria.

quanta in communis Propitiatorii (magni illius prorsusque mirabilis) ornatum & cultum contulit, quis enarrare possit? Quotiescumque enim eo pedem inferret, haud committendum putabat, ut coram Deo vacuus appareret; sed ut magnis donariis, vestibusque auro, margaritis reliquisque lapillis contextis, Numen demereri, eique vicem reddere studeret. Vestes hæ ac stragula, etiamnum Sancta sanctorum magnifice ornant, eximiumque loco decorem conciliant; ac Constantinum, qua magnificentia ea obtulit, prædicant.

Exod. 23. 15.

XXIX. Basilii Hexamelitæ Patricii ac Cibyræotarum Ducis expeditio narranda est. Basilius hic Patricius Cibyræotarum Dux cum esset, vir ætate juvenis, at sensu canus, majoremque quam pro annorum ratione experientiam prodens, armatam classem Tarso profectam, inque ea illustrem plane Agarenorum militantem manum, Romanis littoribus orisque applicantem videns, quasi Romanæ ditionis, haud secus ac nidi potituros se illi arbitrarentur; subjectas ipse naves tantæ hostium classi opponit. Ac quamvis paucæ erant, nec tanto illi pares cuneo, pro Ducis tamen magnitudine animi ac proposito, robustiores quam pro ea hostium classe, audaciaque prudentiæ juncta, multis bello sociis fortiores, ambæ concurrunt acies, pugnaque conseritur; ac per eam ingenti utrinque sublato ululatu, collidebantur hinc inde naves; donec Dux ipse Basilius in medium impetu irrumpens, in Prætoriam invasit; quo facto, ac cum ignis Græcus totam circum hostium classem incelleret, illi mox partim victi cæsique sunt, partim sub jugum missi; ipsi cum primis Duces atque Proceres Caitique vivi capti. Hos Basilius ad felicem ac fortunatum Constantinum Imperatorem in Urbem misit; qui & triumphi specie eos in Circo traduxit.

Basilii Cibyræotarum Ducis de Saracenis victoria.

XXX. Constantinus porro Imperator, militari manu adversus Longobardos ac Neapolitanos expedita, Ducem illi Marianum Patricium præfecit; quod scilicet Hesperiæ partes versæ in tumultum essent, ac Romani jugi vincula perrupissent. Etenim in rebellionem proruperant quotquot Longobardiam ac Calabriam sedes nacti erant, inde rebellandi orta fiducia, quod ab Augusta procul Urbe dissiti erant. Idcirco cum novis assidue rebus studerent, aliique alias deficerent, eo contumaciæ evaserant, ut & cum Agarenis fœdus percuterent, Urbesque & arces & oppida, ferro ignique vastarent. Quin & Neapolitani a Christi delapsi servitute, quæ servorum sunt opera, facturos se polliciti, in apertam versi defectionem erant. Ne ergo plebs in seditionem acta atque rebellis, majorem in modum arrogantia insolesceret, tamquam gentium potita, quæ Romanæ ditionis essent; haud ferens Porphyrogennetus, ex Thracia ac Macedonia conductis copiis, illorum ultor accedit; armataque classe cum igne Græco, horum temeritatem ac insaniam comprimit. Terra namque marique Marianus Patricius Argyrus cum Romano exercitu Neapolim adorsus, quæ quidem ad terram posita erant, cuncta igni succendit; quotquot autem exitus erant versus mare, occlusit; hinc adeo undique obsepti oppidani, fameque & captivitate pressi, atque humili sensu effecti, supplicationis ergo ad Constantinum imperatorem mittentes, qua-

Bellum Italicum.

Edit. Paris. pag. 283.

Itali Saracenis bello socii.

Neapolis ad seditionem coacta.

χρ εἰς τὸ κοινὸν ἱλαστήριον τὸ μέγα καὶ πανθαύμαστον, τίς ἐξείποι; ὁσάκις ἀφικνεῖτο, οὐκ ἔδοξε ἐναντίον Θεοῦ ὀφθῆναι κενός· ἀλλ' ἀναθήμασι μεγάλοις καὶ χρυσοποικίλτοις καὶ μαργαρίταις καὶ λίθοις καὶ ὑφάσμασι ἐδεξιοῦτο καὶ ἀντημείβετο· ἃ καὶ τὰ τῶν ἁγίων ἅγια κατακοσμοῦσι καταγλαΐζουσι, καὶ τῷ προσενηνοχότι Κωνσταντίνῳ κηρύττεται.

κθ'. Τοῦ δὲ Πατρικίου Βασιλείου Ἑξαμιλίτου καὶ Στρατηγοῦ τῶν Κιβυρραιωτῶν, ναυμάχιον χρὴ διηγήσασθαι. οὗτος ὁ Πατρίκιος Βασίλειος Στρατηγὸς ὢν τῶν Κιβυρραιωτῶν, νέος τῷ σώματι, παλαιὸς τῇ φρονήσει, καὶ μείζω τῆς ἡλικίας τὴν πολυπειρίαν ἐνδεικνύμενος, πολυπειρίαν ἐνδεικνύμενος, πολεμικῶν καραβίων ἀπὸ Ταρσοῦ ἐξωρμημένων, καὶ Ἀγαρηνῶν ἐν αὐτοῖς ὄντων περιφανῶν, ἐπειδὰν αὐτοὺς ὁ Στρατηγὸς ἑώρα πρὸς τὰς Ῥωμαϊκὰς χώρας προσβάλλοντας, λογιζομένους ὡς νοσσιὰν περιλαβεῖν αὐτάς· ὁ Στρατηγὸς τὰς * ὑπ' αὐτῷ νῆας ἀντιπαραταξάμενος καὶ ταύτας ὀλιγοστὰς οὔσας, καὶ πρὸς τοσοῦτον οὐκ ἀρκούσας τὸ πλῆθος· ἀλλ' ἐπειδὴ τὴν γνώμην καὶ τὴν προαίρεσιν εἶχε τοῦ πλήθους τῶν πολεμικῶν καραβίων κραταιοτέραν, καὶ τὴν μετὰ φρονήσεως τόλμαν πολλῶν συμμάχων ἰσχυροτέραν, συγγίνονται ἄμφω, καὶ συμβολὴ τῶν καραβίων ἀνεφαίνετο, καὶ παρ' ἀλλήλων πόλεμος ἀνεκρίνετο, καὶ βίαιός τις ἀλαλαγμὸς καὶ ὠθισμὸς ἐξ ἀμφοτέρων τῶν καραβίων ἐγείρετο, ἕως αὐτὸς ὁ Στρατηγὸς Βασίλειος μέσον τῶν Ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ γενόμενος, ἔνδον * εἰσπηδήσας, οὐ γεγονότος, καὶ πυρὸς ἐνύγρου πάντοθεν τῶν Ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ περικυκλώσαντος, αὐτίκα ἡττῶντο καὶ κατεσφάττοντο, καὶ δέσμιοι εἰς δουλείαν συνελαμβάνοντο, αὐτῶν πρὸ πάντων τῶν Ἡγεμόνων 434 καὶ Ἀρχόντων καὶ Καΐτῶν ζωγραθέντων· καὶ τούτους ἐπὶ τὴν Πόλιν πρὸς τὸν εὐτυχῆ Βασιλέα Κωνσταντῖνον ἐξαπέστειλε, καὶ ἐν τῷ ἱππικῷ ἐθριάμβευσε.

* Fort. ὑπ' αὐτῷ.

* εἰσπηδήσαν.

434

λ'. Ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος στρατιωτικὴν δύναμιν κατὰ τῶν Λογγιβάρδων καὶ Νεαπολιτῶν ὁρίσας, καὶ Ἀρχηγὸν αὐτῶν τὸν Πατρίκιον Μαριανὸν ἀποστείλας, διὰ τὸ στασιάσαι τὴν Ἑσπερίαν καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς ζεύγλας τοὺς δεσμοὺς διαρρῆξαι· καὶ γὰρ κατεθρασύνθησαν ὅσοι τὴν Λογγιβαρδίαν ἐκληρώσαντο χώραν εἰς κατοικίαν, καὶ ὅσοι τὴν Καλαβρίαν, τῷ θαρροῦντες διὰ τὸ πόρρω καὶ μακρὰν εἶναι τῆς βασιλίδος. διὰ τοῦτο συνεχῶς τὰς ἀποστασίας ποιούμενοι, εἰς τοσοῦτον ἀνυποταξίας ἔφθασαν, ὡς καὶ πρὸς τοὺς Ἀγαρηνοὺς πάκτα διδόναι, καὶ τὰς πόλεις καὶ κάστρα καὶ κώμας τὰς πλησιαζούσας μαχαίρᾳ καὶ ξίφει ἀναλοῦν. ἀλλὰ καὶ οἱ Νεαπολῖται τῆς ὑποταγῆς τοῦ Χριστοῦ * προσρυέντες, τὰ δοῦλα πράττειν ὁμολογήσαντες, πρὸς φανερὰν ἀποστασίαν τραπέντες. ἵν' οὖν μὴ τὸ στασιάσαν πλῆθος ἐπιπλεονάσωσι τὸ ἀλαζονικόν, ὡς τὰ ὑπήκοα Ῥωμαίων ἔθνη δουλωσάμενοι, οὐκ ἐνεγκὼν ὁ Πορφυρογέννητος, στρατεύμασι Θρακικοῖς καὶ Μακεδονικοῖς τούτους ἀμύνεται, καὶ ναυσὶ πολεμικαῖς μετὰ ὑγροῦ πυρὸς τὴν τούτων ἀναστέλλει αὐθάδειαν καὶ μανίαν· καὶ ἀπὸ γῆς καὶ θαλάττης τὴν Νεάπολιν ὁ Πατρίκιος Μαριανὸς ὁ Ἀργυρὸς ἐπιπεσὼν μετὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ, ὅσα μὲν πρὸς τὴν γῆν πάντα κατέκαυσεν· ὅσας δὲ ἐμβολὰς ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἠσφαλίσατο, καὶ πάντοθεν αὐτοὺς περικυκλώσαντες, τῷ λιμῷ καὶ τῇ αἰχ-

* ἀποῤῥίψαντες.

μαλακίᾳ πιεζόμενοι καὶ ταπεινούμενοι, πρὸς δούλωσιν καὶ ἱκεσίας τῷ Ἄνακτι Κωνσταντίνῳ ἀνέπεμπον, ὑποδουλούμενοι ὡς ἐξ ἀρχῆς. τοῦτο καὶ οἱ Λογγίβαρδοι καὶ οἱ Καλαβροὶ ἐποιοῦντο. διὸ καὶ οἱ Βάρβαροι τῆς Σικελίας σύμφωνα εἰρηνικὰ ἐπετέλουν.

λα'. Καὶ δεῖ θαυμάσαι καὶ τὸν πρὸς τῶν Ἀφρικῶν πόλεμον, αὐτίκα συνεπλέκοντο καὶ συνερρήγνυντο, καὶ τῆς νηῶν πρὸς ἀλλήλας συμπλοκῆς. καὶ δὲ ἀνέμου βιαίου πνεύσαντος, ἡμῖν μὲν συμμαχοῦντος καὶ βοηθοῦντος, τοῖς δὲ Βαρβάροις πολεμοῦντος καὶ ἀνθισταμένου, τὴν ἧτταν εἶχον ἀκόλουθον, σὺν τοῖς αὐτῶν ὅπλοις καὶ ταῖς ναυσὶ τῷ βυθῷ παραδιδομένων. καὶ δὴ ὁ Ἀμηρᾶς αὐτῶν, σπονδὰς εἰρηνικὰς τῷ Βασιλεῖ ἐξελιπάρει. καὶ οὐ μόνον οὗτοι, τὴν δούλωσιν πρὸς τὸν Βασιλέα ὡμολόγησαν. ἀλλὰ καὶ οἱ τὰς Γαλλίας οἰκοῦντες πανοικὶ Βάρβαροι, παρεῖχον πρὸς τὸν Πορφυρογέννητον Ἄνακτα τὴν εὐγνωμοσύνην, καὶ δώροις μεγαλοπρεπέσι πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα μετὰ ὀψίδας αὐτῶν ἔστελλον. καὶ πάντας εἰς ὑποταγὴν ἡ τύχη τοῦ Πορφυρογεννήτου εἰς δουλείας καὶ ζυγὸν ἤγαγεν.

λβ'. Ὁ δὲ Ἀμηρᾶς Αἰγύπτου τὴν μεγάλην νίκην τῶν Ῥωμαίων ἀκηκοώς, καὶ τὴν πολεμικὴν ναυμαχίαν, καὶ ἧτταν τῶν Ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ, γράμμασιν αὐτίκα φιλικοῖς τὸ μάχιμον αὐτοῦ ἀποβάλλεται, καὶ ὑπισχνεῖται εἰς ἑνότητα. ὁ δὲ τῆς Περσίδος Ἀμηρᾶς, ἐπειδὴ διαφόροις τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ἐντύχοι στρατεύμασι, καὶ προσβολαῖς καὶ πολέμοις διαφόροις ἡττήθη, ἀγάπης δεσμῷ καταλλάσσεται πρὸς τὸν Βασιλέα. καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ 435 ὀψίδας πρὸς αὐτὸν ἐξαπέμπει. οἵτινες πρὸς τὴν * Κατάξυρον γῆν ἐκείνην ἀφικόμενοι, τοῦ Ἀποστόλου Θωμᾶ τὸν τάφον προσκυνήσαντες καὶ κατασπασάμενοι, καὶ τὰς Βασιλικὰς κατασταλείσας λαμπάδας ὑπανάψαντες, καὶ ἐμπορευσάμενοι λίθων τιμίων καὶ μαργαριτῶν. εἰς τοσοῦτον γὰρ μετὰ τῶν ἄλλων μεγάλων κατορθωμάτων ὁ Αὐτοκράτωρ κεχάριστο, ὡς ἄλλα ἐξ ἄλλων συλλέγων καὶ συναθροίζων, καὶ πρὸς τὸ ἀξιέραστον μεταφέρων

435. * Lego κατὰ Κύρου.

λγ'. Χρὴ οὖν καὶ περὶ τοῦ Χρυσοτρικλίνου διηγήσασθαι. ὁ μηχανικώτατος Ἄναξ πολυανθῆ τινα καὶ εὔοδμον ῥοδωνιὰν εἶναι, τῶν πολυχρόων ἀνθῶν καὶ λεπτοτάτων διαφόρων ψηφίδων ἀνθῶν ἀρτιφυῶν χροιὰς μιμουμένων. οἱ μέσοι τῶν ἑλικοειδῶν συμπλοκῶν περικλειόμενοι, καὶ τῇ συνθέσει διαμορφούμενοι, τὸ ἀσύγκριτον ἀποφέρονται. ἀργύρῳ τοῦτο ἐστεφάνωσε, καὶ δίκην ἄντυγος τοῦτο περιλαβών, τοῖς ὁρῶσιν ἀκόρεστον ἐπιχορηγεῖ τὴν τέρψιν,

λδ'. Ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ τοὺς πολίτας ἠγάπησεν ὡς οἰκεῖα αὐτοῦ ἔγγονα, καὶ πλέον .. καὶ αὐτοὺς περὶ πολλοῦ ἐποιεῖτο. καὶ τοὺς ἐξ εὐγενοῦς φύντας ἐκλογὴν ἐποιεῖτο. καὶ τοὺς μὲν ἀξιωμάτων κατελάμπρυνε τιμαῖς. τοὺς δὲ μεγαλοπρεπέσι φιλοτιμεῖται δωρεαῖς, καὶ συνεστίους καὶ ὁμοδιαίτους ποιεῖται, καὶ τὸ φίλτρον μᾶλλον ἐπηύξει τῆς ἐκείνου εὐνοίας. καὶ ἀντὶ πολλῶν σωματοφυλάκων καὶ φρουρῶν καὶ σωτήρων τούτους μᾶλλον προέκρινεν, ὡς πιστοὺς καὶ φιλοδεσπότας, καὶ τῆς οἰκείας σωτηρίας προκρίνειν τὸν Ἄνακτα.

436.

λε'. Τὴν δὲ 436 δεξίωσιν τοῦ Βρουμαλίου τοῦ Πορφυρογεννήτου δεῖ ἐξειπεῖν. ἔθος γὰρ τοῖς πάλαι Βασιλεῦσι τελούμενον, καὶ ὁ Πορφυρογέννητος εἰς ἔργον τοῦ-

lem prius Romanis fascibus subjectionem fecerunt. Idipsum & Longobardi ac Calabri præstiterunt. Quamobrem etiam Barbari Siculi, pacis fœdera inierunt.

XXXI. Sed & bellum Africanum mirari subit. Mox conserta acie, & ubi ad manus ventum esset, concurrente utrinque classe; exorto vento valido, qui quidem nobis quasi socius ac belli adjutor staret, hostibus vero obsisteret eisque compugnaret; victi Barbari sunt, ac cum navibus & armis omnique apparatu maris profundo mersi. Ac vero illis præfectus Ameras, pacis fœdera cum Imperatore poscebat. Neque hi solum subjectionem Imperatori profitebantur, sed & Galliam incolentes, cum omni familia, Barbari, benevolos se erga Imperatorem in Porphyra natum exhibebant, donisque magnificis ambitiosi, ad Imperatorem Legatos cum obsidibus mittebant; cunctosque Porphyrogenneti fortuna, ad servitutem præstandam jugumque subeundum, cogebat.

Belli Africani felix exitus.

Galli Constantino amici & fœderati.

XXXII. Ægypti autem Ameras audita Romanorum ingenti victoria ac navali pugna, Infideliumque strage, amicarum statim litterarum officio pugnandi ardore cohibito, fœdus pollicetur. Persidis autem Ameras, quo varie in Romanos acies incurrens, diversis congressibus atque præliis victus fuerat ac profligatus, instaurato caritatis vinculo Imperatori conciliatur. Ad quem etiam Imperator obsides mittit; qui cum ad Cyri terram illam venissent, Apostoli Thomæ sepulchrum venerati sunt ac exosculati, missasque ab Imperatore Regia munificentia lampadas, ad illud accenderunt, pretiosorumque lapidum ac margaritarum mercatura facta, redierunt. Tanta enim cum aliis magnis dotibus ac virtutibus Imperator gratia pollebat, ut semper alia ex aliis colligeret & acervaret, inque augustiorem ipse cultum, amore digna & admiratione, transferret.

Edit. Paris. pag 284.

Pax cum Saracenis Orientalibus.

Apostoli Thomæ sepulchrum Edessæ, ejusque cultus.

XXXIII. Igitur operæpretium est, ut & de Triclinio Aureo differamus. Hoc nempe industriosissimus Princeps multis floribus variam suaveque olens rosetum reddidit; cum varii coloris flores subtilissimique operis tessellatum opus, recens enatorum florum colores totos refunderet. Hi porro medii inter sinuosos plexus conclusi, ipsaque compositione efformati, incomparabilem præferunt venustatem. Tricliniium argento coronavit; inque orbis canthique morem illo circumducto ambiens, insatiabiles ex aspectu delicias videntibus facit.

Triclinium Aureum.

XXXIV. Cives Imperator ut ipsa sua charissima pignora, iisque amplius diligebat, longeque eos pluris faciebat. Ex illis, eorum qui ingenui essent atque nobiles delectum habebat; atque alios quidem dignitatum titulis ornabat, alios magnifice donabat, sibiq; contubernales ac domesticos adlegabat; tantæq; illius benevolentiæ lenocinio, majorem illis amoris sui flammam excitabat: quos adeo, ingenti satellitum custodumque ac servatorum agmini præhabebat; velut scilicet fideles herique ac domini amantes, quique suæ ipsorum saluti Imperatoris incolumitatem præferrent.

Civium amor.

XXXV. Brumalii autem Porphyrogenneti convivium atque epulas, operæpretium ut exponamus. Quod enim veterum jam Imperatorum moribus receptum erat, etiam Porphyrogennetus opere implevit. Diem enim cui nominis ejus initialis litte-

Brumalii celebratio.

Edit. Paris. pag. 285.

ra K addicta est, celeberrimæ festivitatis sibi loco ducens, ingenti celebrandam conventu indicebat. Lautissimis enim largissimisque dapibus Senatum omnem excipiens, beneficentiæ majoris muneribus, festivitatis lætitiam ac splendorem multis partibus cumulabat: sericarum vestium ac prætextarum abunde largitione; vis magnæ pecuniæ & innumerabilis; purpurissatarumque vestium ac trabearum; Indicarum arborum (quas nemo audierat umquam aut viderat) fragrantia recreans.

Constantinus Musicæ studiosus.

XXXVI. Musicam norunt omnes divinum esse inventam, eaque hominis genio ac illi conducens. Quid igitur religiosus & magnificentissimus Constantinus? Hanc colebat, nec per eam divinum Numen canticis celebrare cessabat. Inde læti conventus splendorem habebant, Martyrumque solemnia illustriora erant; sanctorum denique Pastorum Doctorumque memoriæ, novo velut fulgore radiabant. Tantis enim Vir gratiis plenus erat, ut Cantorum choros cogeret, eisque Duces adsciceret; ipse prior omnibus cum iis versans, audiensque psallentes, atque inde gaudens animumque exhilarans.

Chrysostomi admirator.

XXXVII. Sic dilexit ut nemo alius ante eum Fidelium, clarissimeque prosecutus memoria est atque coluit, præclaram Chrysostomi indolem, verborum circuitionumque laudans compositionem, circulorumque & enthymematum uno ordine digestam seriem, quibus splendide ac magnifice pœnitentiæ exornavit Præconem.

Erga filium amor, ejusque institutio.

XXXVIII. Romanum autem Imperatorem filium suum sic amavit atque dilexit, ut hac eum parte nemo æquaverit. Præ omnibus vero hortabatur, ut pie ac religiose Deum coleret; tumque doctrinam & mores docebat; incessumque & risum & habitum; & ut pro Regia Majestate in solio sedere ac stare eum deceret, informabat. Quamobram etiam divinis apparitionibus dignus habitus Constantinus, filio vaticinabatur, ac quasi ex oraculo ajebat, *Hæc si servaveris, in longos annos Imperii Romani sceptra moderaberis.*

Romani uxor Anastasia, quæ & Theophano.

XXXIX. Uxorem Romano filio suo locavit nobilissima ortam prosapia, pulchram corpore, facie venustam, castam animo, ac omni morum honestate præditam, Anastasiam nomine, Crateri filiam: cui & a Porphyrogenneto inditum Theophanonis nomen: plane merito, velut scilicet ei, quæ ex Deo ejusque munere (hoc ipsum sonante vocabulo) enituisset atque electa esset. Positus nuptialis thalamus peractaque celebritas in admirabili Justiniani Rhinotmeti Triclinio. Hinc jucunditas gaudiumque lux Porphyrogenneto circumfusa, cum Helena Augusta; quod talem sicque ab avis nobilem puellam filio sponsam dare licuisset.

pag. 286.

Helenæ Augustæ pietas; provisi Hospitali reditus.

XL. Porro cum *Helena* Augusta morbo conficeretur, eoque gravi conflictaretur, benignissimus Imperator nihil de suo in eam affectu amorisque vi remisit: sed quicquid illi in votis erat, lubens implebat. Rogabat namque Augusta, ut in domo Hospitali senibusque alendis ac confovendis, in veteri Pretio (quod Helenæ nuncupatur) recens ab ipsa extructa, Imperatoris munificentia subarbana constituerentur, hincque ejus authentica expedirentur diplomata, ac reditus assignarentur; quæ omnia Porphyrogennetus gaudens lætusque implevit. Vidis-

τὸ ἐξιώθηκε. τὴν γὰρ ἡμέραν ἐν ᾗ τὸ τῆς κλήσεως αὐτοῦ στοιχεῖον Κάππα ἀποκεκλήρωται λαμπροτάτην ἑορτάζων πανήγυριν, πολυάνθρωπον ταύτην ἐδείκνυε. καὶ ταῖς γὰρ πολυτελέσι καὶ πολυόψοις ἑκάσταις τραπέζαις τὴν Σύγκλητον ἅπασαν δεξιούμενος, χορηγίαις εὐεργετικωτέραις τὸ φαιδρὸν τῆς ἑορτῆς ἐπολλαπλασίαζε, σηρικῶν περιβολαίων ἐπιδιδοὺς, ἀργυρίων πολλῶν καὶ ἀπείρων, 437 ἐσθημάτων ἁλουργῶν· ξύλων Ἰνδικῶν εὐωδίας, ἃ οὔ τις ἀκήκοεν, ἢ γεγονότα τεθέαται.

λϛʹ. Τὴν Μουσικὴν οἶδε πᾶς τις ὡς Θεῖόν τί ἐστι χρῆμα, καὶ τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει συντελοῦν. τί οὖν ὁ εὐσεβὴς καὶ μεγαλοφρονέστατος Ἄναξ; ταύτης ἀντεποιεῖτο, καὶ δι' αὐτῆς ὑμνεῖν τὸ Θεῖον οὐκ ἔληγεν. ἐντεῦθεν πανηγύρεις φαιδραὶ κατεφαιδρύνοντο, καὶ τῶν Μαρτύρων ἑορταὶ κατελάμποντο· Ποιμένων ἱερῶν καὶ Διδασκάλων μνῆμαι περιεκρέπτοντο. τοσοῦτον γὰρ ὁ ἀνὴρ ἐχαριτώθη, ὡς χοροὺς ὑμνῳδῶν συγκροτεῖν καὶ ἀρχηγοὺς τούτοις ἐπινοεῖν, αὐτὸς πρὸ πάντων τούτοις συνὼν, καὶ τῶν ψαλλομένων ἐπακροώμενος, καὶ τὴν ψυχὴν ἡδυνόμενος καὶ χαιρόμενος.

λζʹ. Οὕτως ἠγάπησεν ὡς ἄλλος οὐδεὶς τῶν πρὸ αὐτοῦ πιστῶν, καὶ μνήμῃ λαμπροτάτῃ τετίμηκε, καὶ τὸ εὐφυὲς τοῦ Χρυσοστόμου, ἐπαινῶν τὸ συνθετικὸν τῶν λόγων καὶ περιβολῶν, 438 καὶ τὰ τῶν κύκλων χρηστότητα καὶ ἐνθυμημάτων, ἐν οἷς τὸν τῆς μετανοίας κήρυκα λαμπρῶς καὶ ἀγλαῶς ἐμεγάλυνεν.

ληʹ. Τὸν δὲ Βασιλέα Ῥωμανὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ οὕτως ἐφίλησε καὶ ἠγάπησεν, ὡς ἄλλος οὐδείς. καὶ τοῦτον πρὸ πάντων παρῄνει ἔχειν τὴν κατὰ Θεὸν εὐσέβειαν. ἐποίει καὶ λόγον καὶ ἦθος, καὶ βάδισμα καὶ γέλωτα καὶ στολὴν καὶ καθέδραν καὶ στάσιν Βασιλικὴν ἐξεπαίδευε. διὸ καὶ θείων ἐμφανειῶν ὁ Πορφυρογέννητος ἠξιοῦτο, καὶ πρὸς αὐτὸν προέφησεν, Εἰ ταῦτα φυλάξῃς, μακρόβιος τῇ βασιλείᾳ Ῥωμαίων ἔσῃ.

λθʹ. Καὶ γυναῖκα τῷ Βασιλεῖ Ῥωμανῷ τῷ υἱῷ αὐτοῦ δίδωσιν, 439 οὖσαν ἐξ εὐγενῶν προγόνων, καλὴν μὲν τῷ σώματι, ὡραίαν δὲ τῇ ὄψει, κοσμίαν δὲ τῇ ψυχῇ, ὀνόματι Ἀναστασίαν, τὴν τοῦ Κρατεροῦ θυγατέρα. ἣ καὶ ὀνομασθεῖσα παρὰ τοῦ Πορφυρογεννήτου Θεοφανὼ, κατ' ἀξίαν, ὡς ἐκ τοῦ Θεοῦ φανεῖσαν καὶ ἐκλεχθεῖσαν, καὶ νυμφικὰ παστὰς ἐγνωρίζετο καὶ ἐτελεῖτο ἐν τῷ πανθαυμάστῳ τρικλίνῳ τοῦ Ἰουστινιανοῦ τοῦ Ῥινοτμήτου. καὶ χαρὰ καὶ εὐφροσύνη τῷ Πορφυρογεννήτῳ περιελάμπετο ἅμα Ἑλένῃ τῇ Αὐγούστῃ, ὡς τοιαύτης ἀρχαίας κόρης τῷ αὐτοῦ μνηστεῦσαι.

μʹ. Ἡ δὲ Αὔγουστα Ἑλένη νόσῳ τρυχομένη, ὁ φιλάγαθος Ἄναξ οὐκ ἐνέδωκε τῇ πρὸς αὐτὴν ἐκθέσει καὶ στοργῇ. ἀλλὰ πάντα ἐν πᾶσι τὰ καταθύμια αὐτῆς ἐπλήρου. καὶ γὰρ ἡ Αὔγουστα ἠξίου παρὰ τοῦ νεωστὶ παρ' αὐτῆς κατασκευασθέντος ξενῶνος καὶ γηροτροφείου εἰς τὸ παλαιὸν Πετρίον, τὸ λεγόμενον, Τὰ Ἑλένης, διορίσασθαι τὸν Ἄνακτα προστάγματα καὶ χρυσοβούλλια καὶ ἐξόδους· ἅ τινα μετὰ χαρᾶς ὁ Πορ-

φυρογέννητος ἐξεπλήρου. καὶ ἦν ἰδεῖν αὐτὴν τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι ἡδυνομένην καὶ χαιρομένην, ὡς ἀπείρου πόθου καὶ πλούτου πυκτίον παρέχων. Ἔχαιρε δὲ πλέον ὁρῶσα Ῥωμανὸν τὸν υἱὸν αὐτῆς Βασιλέα. Καὶ τὰς θυγατέρας αὐτῆς Ζωὴν καὶ Θεοδώραν καὶ Ἀγάθην συνούσας καὶ συνευφραινομένας αὐτῇ, καὶ τῷ Βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ. καὶ γὰρ καὶ αὐτὰς ἐτίμα καὶ ἐφίλει. Ἐν ἐξαιρέτῳ δὲ τῇ Ἀγάθῃ ὡς ἀόκνως λειτουργούσῃ τῷ Βασιλεῖ εἰς τὰς ἀῤῥωστίας αὐτοῦ, καὶ καταμηνύεσθαι δι' αὐτῆς τὸν Βασιλέα τῶν Σεκρέτων καὶ τῶν Ἀρχόντων τὰ διοικήματα. ἃ τις καὶ μεσίτις ἀνεφαίνετο. Καὶ οὐκ ἀνεφαίνετο μὲν, ἀλλὰ καὶ ἐγνωρίζετο καὶ ἐγένετο.

μα'. Ὁ δὲ Πορφυρογέννητος διὰ τὸ τὸν Μάγιστρον καὶ Δομέστικον τῶν σχολῶν Βάρδαν τὸν λεγόμενον Φωκᾶν ἀδυνάτως ἔχειν, καὶ εἰς γῆρας ἐλάσαι, τοῦ Δομεστικάτου ἀποκινεῖ, καὶ ἀντ' αὐτοῦ προβάλλεται Δομέστικον Νικηφόρον Πατρίκιον καὶ Στρατηγὸν τῶν Ἀνατολικῶν τὸν φίλτατον υἱὸν αὐτοῦ, ἄνδρα ἐν πολλοῖς καὶ διαφόροις πολέμοις εὐδοκιμήσαντα, καὶ ἄριστον ἀναφανέντα. καὶ τῇ ἀδύτῳ διαλαλιᾷ καὶ θωπείᾳ αὐτοῦ [440] κοσμήσας τὰ στρατεύματα, καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους Ἀγαρηνοὺς ἐχώρει, ὡς πάντα τὰ στρατεύματα θαῤῥεῖν, καὶ ὡς ἐν ἰδίᾳ χώρᾳ παροικίαν ποιεῖσθαι. καὶ μήτε κρυπτομένων ἢ βακχευόντων, ἢ ὑποστρεφόντων, ὡς ἔθος ἦν αὐτοῖς. ἀλλὰ πάντας γοργῶς ἐχώρουν πρὸς τοὺς πολεμίους ταῖς ἀσπίσι περιφραξάμενοι, καὶ τοῖς δόρασιν ἀμυνόμενοι, καὶ κατὰ κράτος τοὺς Ἀγαρηνοὺς ἀφανίζοντες. καὶ ἦν ἰδεῖν θάμβος καὶ ἔκπληξιν τοῖς ὁρῶσι τὸν Νικητὴν Νικηφόρον τὰς παρατάξεις καὶ δυνάμεις καὶ τὰ φῦλα τοῦ ἀθέου Χαμβαδᾶ συγκόπτοντα καὶ ἀπορραπίζοντα, καὶ τὴν τύχην τοῦ Νικητοῦ ἀριστέως θαμβεῖσθαι καὶ μεγαλύνειν τοῖς ὁρῶσιν. ὡς τὰς πόλεις καὶ κώμας καὶ χώρας πυρὶ καταπιπρῶσαι, καὶ αἰχμαλώτους ἄγειν, καὶ ὑποσπόνδους τῇ Βασιλείᾳ Ῥωμαίων προσφέρειν. καὶ δὴ πρὸς τὸν πιστὸν Κωνσταντῖνον ἀφικόμενος, ἐπαίνων καὶ τιμῶν παρ' αὐτοῦ ἠξιώθη, οἵων ἐν τοῖς πάλαι χρόνοις οἱ Ῥωμαίων Στρατηγοὶ ἂν ἐκτήσαντο.

μβ'. Ὁ δὲ Ἄναξ Κωνσταντῖνος, μηδὲν τῶν πατρῴων αὐτοῦ οἰκοδομημάτων συγχωρῆσαι πεσεῖν. ἰδὼν τοῦτο τὸ μέγα λουτρὸν, τὸ παρὰ Λέοντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ παρασκευασθὲν εἰς τὰ Μαρίνης, εὐρύχωρόν τε καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς πολιτείας θαῦμα, τὸ πρότερον παροραθὲν, ὡς ἀμελείᾳ καὶ ῥᾳθυμίᾳ πρὸς πᾶσαν ἀμορφίαν καὶ ἀκοσμίαν ἐλάσαι, καὶ μηδὲν ἄλλο αὐτὸ σκεπεῖσθαι ἢ θεμελίους. οὗτος ὁ Κωνσταντῖνος τοῖς πατρικοῖς ἔργοις ὡς οἰκείοις ἐπαγαλλόμενος καὶ τερπόμενος, ἀνακαινισμὸν ἐν αὐτῷ ἐπιδίδωσιν, αὖθις ἀποκαθιστῶν. οὐ μόνον εἰς τὸν πρότερον κόσμον ἀναφέρων, ἀλλὰ πλέον κρείττονα δημιουργήσας, πάντοθεν περικαλλύνων, καὶ τὴν προτέραν ἀποδιδοὺς τοῖς λουομένοις ἀπόλαυσιν. τοῦτο καὶ ξένους εἰς θάμβος εἰσάγει, καὶ τοὺς [441] * ἐνδίκως ἐκπλήττει.

441. * ἐνοίκους.

μγ'. Ὁ δὲ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος Πατρίκιον Θεόδωρον τὸν Βελονᾶν λεγόμενον Ἔπαρχον καὶ

ses eam animo & corpore gaudere atque lætari, ea scilicet ratione, quod Imperator immenso ipsam amore prosequeretur, profusisque largirionibus ipsi obsequeretur. Faciebat ad gaudii cumulum, quod Romanum filium suum Imperialibus losulis videbat sublimatum: quod item filias Zoen & Theodoram & Agatham secum versantes, unaque cum ipsa ac Constantino patre lætantes cernebat. Nam & ipse eas colebat ac diligebat. Præcipue vero Agatham observabat, quod indefessa solicitudine, sedulaque patri, dum ægra valetudine uteretur, inserviret; ejusque Imperator opera, his qui A secretis erant, ac Magistratu præerant Senatumque gerebant, præstanda munera significaret. Videbaturque Interpretis rationem habera: nec videbatur solum, sed & exploratum erat, ejusque reipsa munia partesque explebat.

Constantini filiæ; Agatha in eum sedula.

XLI. Quod autem Magister ac Scholarum Domesticus Bardas Phocas viribus destituebatur; jamque effœta erat ætate ac gravi senectute, eum Porphyrogennetus officio movens, ejus loco Domesticum præficit Nicephorum Patricium ac Ducem Asiaticorum ejusdem filium charissimum; virum scilicet multis diversisque præliis re præclare gesta spectabilem, belloque fortissimum habitum. Is suavi blandoque alloquio ordines componens, adversus hostes Agarenos signa movebat, ea felicitate, ut nihil non auderent, ac velut in patrio solo in hostium agris stativa habere non abnuerent; ac neque latitarent aut baccharentur; vel (ut ante sueverant) pedem referrent, aut deserta militia ad propria redirent; sed omnes vivido impetu scutis muniti hastisque pugnantes, in hostes irruerent, ac Agarenos penitus profligarent. Eratque videre rem stupendam, omnique majorem admirationa; Nicephorum Victorem acies & turmas cuneosque impii Chambdæ concidere atque fundere; præclarique Victoris ac pugilis fortunam cunctos suspicere ac magnifice efferre; quippe cum Urbes oppidaque & vicos & arces subjectis flammis combureret, captivosque duceret, ac fœderatos Romano Imperio offerret. Porro ad fidelem Constantinum reversus ab expeditione, easdem laudes honoresque ab eo consecutus est, quibus priscis temporibus veteris Romæ Imperatores Prætoresque Triumphi ritu donabantur.

Nicephorus Phocas, patris loco Domesticus: bellica Viri facinora.

Edit. Paris. pag. 287.

Nicephori Phocæ antiquo ritu Triumphus.

XLII. Operam dedit Imperator Constantinus, ne ullum paternorum ædificiorum ruinam faceret. In his magnum ipsum Balneum, quod Leo ejus pater in Marinæ Ædibus (vastissimum sane reique Romanæ miraculum) struxerat, cum prius neglectum fuisset, eoque neglectu, sartumque tectum servandi incuria, ornatum omnem, ac quicquid decoris erat, amisisset, prorsusque deformatum esset, nec in eo præter rudera ac fundamenta quidquam aliud extaret; Constantinus hic, qui paternis æque ac suis operibus gloriaretur ac delectaretur, instaurandum constituit; ita rursus reparans, ut non modo priorem ornatum referret, sed & structuræ magnificentia vinceret; undique illi ornatu quæsito, pristinaque lavantibus reddita voluptate. Quæ res tum extraneis admirationem facit, tum civibus ac inquilinis stuporem injicit.

Marinæ Balneum instauratum.

XLIII. Constantinus porro Imperator, Theodorum Patricium Belonam nuncupa-

Theodorus Belona præfectus ac Urbis Parens.

tum, Præfectum Urbisque Parentem præficit. Virum scilicet idoneum & eruditum, jurisque peritia ac nobili indole ingenioque egregie præditum; quique rei civilis cura, recta ordinis constitutione jurisque dicundi æquitate, judicio contendentibus spontaneam escam ministraret.

Basilii Accub. expeditio; capta Samosata.

XLIV. Basilium vero Patricium sacri Cubiculi Præfectum (Accubitorem vocant) Porphyrogennetus adversus impium Chambdam cum exercitu militumque valida manu, atque armorum ingenti apparatu, mittit. Ac sane divinis munitus illius consiliis, Regia Byzantioque profectus, ad Infidelium Christumque negantium fines applicat: ac primum quidem Samosatam expugnat, Urbem olim a Syris extructam, atque ad Euphratis ripam positam: præsidio firmam tutamque, populi multitudine confertam, multisque divitiis locupletissimam. Adversum hanc belli incumbebat moles, ipsumque Barbarorum Ducem. Porro Barbari innata elati superbia, certam sibi de Romanis pollicebantur victoriam, iisque infremebant. At ubi collatis signis pugna cominus conserta est, ne impetum quidem sustinere valentes, in fugam versi, quo cuique liceret res suas in tuto ponere, eo certabant evadere. Hinc victor Romanus miles mortuis spolia detrahere, eos qui vivi capti essent sub jugum mittere, amplissimasque manubias direpta Urbe parare. Ducta hæc omnia in Urbem, ac Triumphi specie per Circum traducta.

Edit. Paris. pag. 288

Leo Phocas, Orientalium Dux.

XLV. Ad hæc Imperator Leonem Patricium Bardæ Phocæ filium Magistrum, vice fratris sui Nicephori, Asiaticis Legionibus Ducem præficit; virum sane optimum ac strenuum, adversusque Agarenos ac Imperii hostes bellicosissimum. Eratque videre germanos, Christianorum præsidio decertantes præliaque moventes, factaque in hostes impressione eorum stragem dantes & jugulantes atque cædentes, cum illi eorum impetum non ferrent.

Incendium: ejus Constantino reparatæ ruinæ.

XLVI. Sub id tempus, haud longe ab Æde S. Thomæ sacra, ingens formidolosumque excitatum incendium; ita nimirum, ut quæ ad portam Ferream tendit porticus, igne absumpta sit. At Imperator, pro summa sua benignitate, ac quod Cives ut charissima pignora sic diligebat, illorumque rebus paterne prospiciebat, cunctos consulatus est, instauratis eorum ædibus, quas vorax flamma absumpserat: tantaque illa humanitate delinitі Cives, Imperatorem velut fere Deum alterum ac beneficum parentem laudibus celebrabant, gratiasque agebant.

Turcorum expeditio ac strages.

XLVII. Turcis porro, expeditione adversus Romanos suscepta, & ad ipsam usque Urbem per diem festum Paschæ excurrentibus, Thracesque, quotquot in eos incurrebant, captivos ducentibus, multamque prædam abigentibus; mox Imperator Pothum Argyrum Patricium ac Excubitorum Domesticum cum sua legione, Ducisque Buccellariorum & Opsicii ac Thracesiorum misit, qui trajicientes e vestigio eos insequerentur. Quamobrem Deo acceptis Porphyrogenneti communiti precibus, facta noctu in hostem impressione, eorum late stragem dederunt. Expugnatis illorum castris, præda recepta atque captivi. Turci vero ingenti ea clade ac fuga confusi, ad sua reversi sunt.

pag. 289.

Cometa in ortu & occasu Constantini visa.

XLVIII. Operæpretium vero ut & tremendum ex Deo ostensum signum, ac Constantini Porphyrogen-

Πατέρα πόλεως προχειρίζεται. ἄνδρα ἱκανὸν καὶ λόγιον, πρὸς τοὺς νόμους πολυπειρίαν καὶ εὐφυΐαν ἔχοντα· καὶ 442 πρὸς τὸ κοινωνὸν, τροφὴν αὐτόματον τοῖς δικαζομένοις τῇ εὐκοσμίᾳ καὶ δικαιολογίᾳ αὐτοῦ παρεῖχε.

μδʹ. Τὸν δὲ Πατρίκιον καὶ Παρακοιμώμενον Βασίλειον ὁ Πορφυρογέννητος κατὰ τοῦ ἀθέου Χαμβαδᾶ μετὰ ἐκστρατείας καὶ δυνάμεως λαοῦ, καὶ πολλῆς ἐξοπλίσεως ἀποστέλλει. καὶ δὴ ταῖς ἐκείνου θεοποδότοις βουλαῖς καθοπλισθεὶς, τῆς Βασιλείου οἰκίας καὶ τοῦ Βυζαντίου ἀπάρας, πρὸς τὰς τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ γίνεται χώρας. καὶ πρῶτα μὲν 443 πόλιν πορθεῖ Σαμοσάτων, Σύροις πάλαι κατῳκισμένην, καὶ πρὸς τὴν ὄχθαν τοῦ Εὐφράτου παρακειμένην, δυσπόρθητον οὖσαν καὶ πολυάνθρωπον, καὶ πλούτῳ πολλῷ ἐπιβρίθουσαν. ταύτῃ τὰ τοῦ στρατοῦ ἐχώρει, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Βαρβάρων ἡγεμονεύοντος. οἵ τινες τῇ συντρόφῳ ἀλαζονείᾳ ἐπαιρόμενοι, ἀμαχὶ τὰ τῆς νίκης αὐτῶν ἐφρυάττοντο. ἐπεὶ δὲ οἱ Βάρβαροι τῷ Ῥωμαϊκῷ στρατῷ συνεδέθησαν, καὶ μηδὲ τὴν αὐτῶν ὁρμὴν φέροντες εἰς φυγὴν ἐτρέποντο, καὶ σώζειν ἑαυτὸν ἕκαστος ὅπως δύναιτο ἠγωνίζετο. τότε σκυλεύονται μὲν οἱ νεκροὶ, δεσμοῦνται δὲ καὶ οἱ ζωγρηθέντες, καὶ λαφύρων πολλῶν γίνεται συναγωγή. καὶ ἅπαντα τὸ κοινὸν θέατρον, καὶ ὁ θρίαμβος τοῦ ἱπποδρομίου ὑπεδέξατο.

μεʹ. Ὁ δὲ Βασιλεὺς τὸν Πατρίκιον Λέοντα τὸν υἱὸν Βάρδα Μάγιστρον τοῦ Φωκᾶ Στρατηγὸν εἰς Ἀνατολικοὺς ἀντὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Νικηφόρου προχειρίζεται, ἄνδρα ἄριστον, καὶ πρὸς τοὺς Ἀγαρηνοὺς καὶ πολεμίους μαχιμώτατον. καὶ ἦν ἰδεῖν τοὺς αὐταδέλφους ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν ἀγωνιζομένους, καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους χωροῦντας καὶ κατασφάττοντας, καὶ τὴν αὐτῶν ὁρμὴν μὴ φέροντας.

μςʹ. Γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμὸς μέγας καὶ φοβερὸς πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Θωμᾶ, ὥστε καταναλῶσαι τὸν ἔμβολον τὸν ἀπερχόμενον πρὸς τὴν Σιδηρᾶν πόρταν. ὁ δὲ Αὐτοκράτωρ τῇ πολλῇ αὐτοῦ ἀγαθότητι, καὶ ὡς οἰκεῖα ἔγγονα τοὺς Πολίτας φιλῶν καὶ κηδόμενος, πάντας παρεθυμήσατο εἰς ἀνοικοδομὴν τῶν πυρκαϊσθέντων αὐτῶν οἰκημάτων. καὶ τὸν Ἄνακτα οἱ Πολῖται ὡς Θεὸν δεύτερον καὶ εὐεργέτην ἐπῄνουν καὶ εὐχαρίστουν.

μζʹ. Τῶν δὲ Τούρκων ἐκστρατείας ποιησάντων κατὰ Ῥωμαίων, καὶ καταδραμόντων μέχρι τῆς πόλεως τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγίου Πάσχα, καὶ ληϊσαμένων πᾶσαν Θρᾳκῴαν ψυχὴν καὶ πραῖδαν πολλὴν. ὁ Βασιλεὺς εὐθὺς, τὸν Πατρίκιον καὶ Δομέστικον τῶν Ἐξσκουβίτων Πόθον τὸν Ἀργυρὸν μετὰ τοῦ τάγματος αὐτοῦ, καὶ τοὺς Στρατηγοὺς τῶν Βουκελλαρίων, καὶ τοῦ Ὀψικίου καὶ τοῦ Θρᾳκησίων, κατὰ πόδας αὐτῶν περάσας, ἐξαπέστειλεν. οἱ τῇ εὐπροσδέκτῳ πρὸς Θεὸν εὐχῇ τοῦ Πορφυρογεννήτου νυκτὸς ἐπιπεσόντες, κατέσφαξαν καὶ κατεπολέμησαν, λαβόντες τὴν πραῖδαν καὶ αἰχμαλωσίαν. αὐτοὶ δὲ ὑπὸ τῆς ἄγαν ἥττης καὶ τροπῆς αἰσχυνθέντες, εἰς τὴν ἰδίαν γῆν ὑπέστρεψαν.

μηʹ. Ἄξιον γάρ ἐστιν ἐξειπεῖν καὶ τὸ φοβερὸν ἐκ Θεοῦ φανὲν σημεῖον, καὶ προάγγελμα τῆς μεταθέσεως Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου. φανὲν

φασὶν γὰρ εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Ἄνακτος ἀστέρα λαμπρὸν κομήτην φαῖναι ἡμέρας τεσσαράκοντα. [444] νῦν δὲ πάλιν εἰς τὴν νόσον καὶ ἔξοδον αὐτοῦ, ἀστέρα κατ' οὐρανὸν δειχθῆναι· θολερὸν δὲ καὶ ἀμαυρὸν φῶς ἔχοντα· καὶ τοῦτον ἐπὶ ἱκανὰς ἡμέρας φαινόμενον, δεικνύοντα τῇ κρείττονι δυνάμει δεδημιουργημένον τὸν Πορφυρογέννητον Κωνσταντῖνον· καὶ τοῦτο ἴσασι πολλοὶ τῶν ἀγνωμόνων, καὶ τὸ θαῦμα τοῖς οὐκ εἰδόσι παραπεμψαμένων, ἵνα καὶ τὰ στοιχεῖα τὸ τοῦ Πορφυρογεννήτου συμπενθήσῃ τέλος. ἀλλ' εἰ καὶ τὰ πλείω τῶν βασιλικῶν πράξεων διαφεύγει τὸν νοῦν, ἓν δὲ τοῦτο τὸ τελευταῖον τοῖς εἰρημένοις προσθεὶς, πρὸς τὸ τοῦ λόγου πέρας ἀφίξομαι·

μθ'. Ἐνέπεσε πόθος καὶ ἔφεσις τῷ Ἄνακτι τὸ ὄρος τοῦ Ὀλύμπου καταλαβεῖν, καὶ τοὺς ἐν αὐτῷ ἁγίους Πατέρας ἐπόψεσθαι, καὶ τῶν τιμίων αὐτῶν ἐπαπολαῦσαι εὐχῶν. καὶ τῇ μεταβάσει τῶν τόπων, καὶ τῇ τῶν ἀέρων διαφορᾷ τὸ ὑγιὲς αὐτῷ περιποιήσασθαι. ὑπεσμύχετο γὰρ αὐτῷ νόσος κρυφία, δι' ἣν καὶ ἰατρικαῖς ἐπιμελείαις ἔκδοτος ἐδέδοτο, καὶ τῆς πρὸς τὸν Ὄλυμπον ἐξελεύσεως ἐδεῖτο τὰ μάλιστα. τούτῳ τῷ πόθῳ κάτοχος γεγονὼς, αὐτίκα τοῦ δρομωνίου ἐπιβαίνει, καὶ πρὸς χώρας τῶν Βιθυνῶν ἐπιφοιτᾷ. καὶ πρὸς Πρίετον, ὅστις Πραίνετος παρὰ τῶν ἐγχωρίων ἐπωνόμασται, ἔκ τινος πατρῴου θεοῦ Βιθυνῶν τὴν κλῆσιν ἐπιτεθεῖσα· ἐκεῖθεν πρὸς Νίκαιαν ἐφίσταται, πόλιν ἀρχαιόπλουτον καὶ πολύανδρον· ἀπὸ δὲ ταύτης εἰς φροντιστήριον Μοναχῶν πρὸς τὰς ὑπωρείας ἀνειμένον ἀφίκετο, τοῦ ἐκεῖσε δοξαζομένου [445] Μάρτυρος Ἀθηνογένους· καὶ τὰ κινναβάρεως τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γράμματα ὁ ἐκεῖσε καθηγούμενος ὑπέδειξε τῷ Ἄνακτι· φασὶ γὰρ ὅτι Λέων ὁ εὐσεβὴς Βασιλεὺς ἐκεῖσε διερχόμενος, τὴν πορείαν ποιούμενος πρὸς τὰς τοῦ Ὀλύμπου ἀκρωρείας, αἰτήσεως χάριν τοῦ δοθῆναι αὐτῷ υἱὸν διάδοχον τῆς Βασιλείας αὐτοῦ, καὶ ὁ τηνικαῦτα Ἡγούμενος τῆς μονῆς Πέτρος προεῖπεν αὐτῷ, Υἱὸν γεννῆσαι διάδοχον τῆς βασιλείας αὐτοῦ. καὶ αὐτὸς μέλλει ἐξελθεῖν εἰς τὸν Ὄλυμπον, εἰς τὰ τέλη τοῦ βίου αὐτοῦ. τὴν δὲ γραφὴν ὁ Πορφυρογέννητος ἰδίαν εἶναι Λέοντος τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γνωρίσας, Ἀληθινὴν ἔφησεν εἶναι τὴν πρόρρησιν τοῦ Μοναχοῦ. ἀπὸ δὲ ταύτης πρὸς τὰς ὑπωρείας τοῦ Ὀλύμπου γίνεται. Ὀλύμπου ἐκείνου, οὗ καὶ Μυσίαν πρόπαλαι γραφὴ * παραδίδωσι· Μυσῶν τὸ παλαιὸν ἐν τούτῳ οἰκούντων· ἐκ δὲ τούτου ἐπὶ τὰς παραλογὰς καὶ δυσκολίας καὶ ἑλικοειδεῖς καὶ κρημνώδεις ἀναβάσεις μόλις διελθὼν ὁ Ἄναξ, τὰς κέλλας τῶν ἱερῶν Πατέρων καταλαβὼν, ὡς ἰδεῖν κατασπασάμενος, καὶ τὰς τούτων ψυχωφελεῖς εὐχὰς ἐφόδιον λαβὼν, πρὸς τὴν Προῦσαν μετανίσταται. πόλιν ἀνδρὸς τὸ πάλαι Βιθυνῶν βασιλεύσαντος, ἀνδραγαθίας καὶ πολέμων τῶν τηνικάδε Βασιλέων ὑπεραρθέντων, σύμβολον μνήμης τὴν τοιάνδε πόλιν ἐξειργάσατο. ἐν ᾗ πολλαχόθεν καὶ ὑποβρύχιος γέγονε, θερμῶν ἀναδόσεις βλέπων, ἐν οἷς μῦθοι φασὶν Ἡρακλῆν κατὰ ζήτησιν Ὕλα περιπλανώμενον, [446] τὸν ἐξ Ὕλα φόνον τοῦ λύθρου ἐναποσμήξασθαι.

* παρέδωκαν.

ν'. Ὁ δὲ Ἄναξ παρὰ τῶν ἱερῶν Πατέρων διδαχθεὶς, Ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ Ὀλύμπου Ἀσκητὴν εἶναι σημειοφόρον γέροντα ἐν σπηλαίῳ, πόθῳ τῷ πρὸς αὐτὸν ὑπείγετο. καὶ δὴ θείᾳ ἐκλάμψει ὁ γέρων ἐμφανισθεὶς, ὡς τοῦ Βασιλέως πρὸς αὐτὸν ἀφικομένου, τὴν κέλλαν αὐτοῦ ἀπιὼν, μετάνοιαν δὲ βαλὼν, τὸ,

aeti migrationis prænuntiam, exponamus. Ajunt namque in illius ortu stellam Cometem splendidam ad dies quadraginta luxisse; nuncque iterum sub morbi tempus vitæque exitum stellam in cælo apparuisse, turbido atque obscuro jubare; inque dies multos conspicuam fuisse; hoc nempe præsignantem, Constantinum Porphyrogennetum potiore virtute ac numine conditum esse. Sicque se rem habere, viri plures probi novere, ac miraculum ad eos qui nescirent transmisere, ita ut etiam elementa Porphyrogenneti finem pari luctu prosequerentur. Verum quamquam pleraque Imperatoris gesta animum fugiant, ubi unum hoc extremum superius dictis adjecero, orationi finem imponam.

XLIX. Incesserat Imperatorem cupido ingensque desiderium petendi Olympum montem, & ut sanctos Patres illic degentes inviseret, seque venerabilium precum illorum amplo commeatu communiret; nec non ut locorum mutatione auraque leniore ægræ valetudini remedium quæreret. Mussitabat enim in eo occulta quædam ægritudo, cujus etiam curandæ causa, Medicorum se curæ addixerat, ac ad Olympum exire maxime opus habebat. Hoc desiderio ac amore captus, confestim Prætoriam minorem celocem conscendit, venitque ad Bithynorum fines; & ad Prietum (Prænetus locus vocatus est ab indigenis, eam nactus appellationem a quodam Bithynorum tutelari Deo.) Inde Nicæam applicat, Urbem olim opulentam ac incolis confertam. Tum ad Monasterium venit, quod ad montis ascensum situm est, ac Athenogeni Martyri, illic cultum habenti, sacrum est. Ibi loci Præpositus, illius patris diploma, rubrica consignatum Imperatori ostendit. Ajunt enim, *Piæ recordationis Leonem Imperatorem illac transeuntem, atque ad Olympi verticem iter habentem, ut a Deo filium Imperii hæredem votis impetraret, a Monasterii tunc Præfecto Petro nomine audivisse, Fore, ut filium Imperii successorem susciperet; & ut is idem sub vitæ exitum, Olympum pariter peteret*. Itaque Porphyrogennetus, propria patris sui agnita scriptura, *Veram esse ait Monachi vaticinationem*. Inde ad Olympi montosa transit. Olympi, inquam, quem & Mysorum censui (nempe Mysis olim in eo sedes habentibus) pridem adscripsere. Indeque via tortuosis, anfractuosis, præruptis ac quam difficillimis ad ascensum collibus superatis, ad sacrorum Patrum cellas Imperator evasit. Quibus visis ac salutatis, eorumque salutarium precum commeatu munitus, Prusam commigrat: quam olim vir Bithynis imperans, fortitudinis rerumque bello præclare gestarum nobilioribus genitis Regibus, monumentum condiderat. In hujus pene pomœriis ac suburbanis cum Thermæ occurrissent, iis lavit: quo loco ferunt fabulæ, *Herculem, quærendo Hylam circumquaque palantem, ex Hylæ necem cruore abstersisse*.

L. Interim admonent sacri Patres, *Esse in Olympi summo vertice seniorem Ascetam in spelunca signis effulgentem*: quo ille nuntio, hinc ejus visendi desiderio excitatur. Ac vero Senior divina collustratus apparitione, quasi ad eum Imperator venisset, relicta cella sua, facta reverentia (prone scilicet salutato) *Benedic*, ait. Quærit Impe-

Constantini ad Olympum profectio.

Prietus, Prænetus.

Athenogenes Martyr in Olympo cultus.

Vaticinium de futura Leonis sobole.

Edit. Parif. pag. 290.

Olympi origines.

Prusæ origines.

Mythica.

rator, *Quisnam tandem & unde & quomodo ac quo veneris?* Respondit ille, *Cum Majestatem tuam ad me venire cognoverim, ego potius ad te venio.* Tum Imperator Dei nutu Seniorem ad se missum suspicatus, ejusque precibus communitus, cum vitæ terminum sibi proximum adesse didicisset, ad sanctorum Patrum cellas reversus est: ciboque cum illis recreatus, cito ad mare descendit. Nec eum ægrotare plerique noverant: sed intus cœliaco morbo contabescebat, febrisque ardoribus consumebatur.

Prænuntiatus Constantino vitæ exitus.

LI. At, o naturæ mortalis leges fortunæque vicissitudines, in quos luctus ac lamenta compellor! Quo ex tempore recedens, sectaque mari iter contendens Urbem Augustam petiit, quo tenebatur, morbo deterente ac male afficiente. Quod enim tremendus quondam Imperator vi morbi majore fatiscebat, jamque spes salutis abscesserant, nemo erat qui non ejulatu, luctuque Porphyrogenetum prosequeretur: nemo qui Regem optimum, dulcem, mansuetum, alloquio facilem, tranquillum serenumque, ac si qua ejusmodi nomina quis viro affectus adhibeat, non deplangeret ac lamentaretur. Quoniam vero extremum jam spiritum Constantinus Porphyrogennetus trahere videbatur, Romanum filium Imperatorem designat, eum etiam atque etiam Josepho Patricio ac Præposito commendans, adjuransque, qua pollebat prudentia ac solertia, ut res ejus diligenti opera servaret incolumes. Talis sane ille vir erat, catus ac prudens, rectusque ac fidelis; publicisque rebus administrandis, aquila pernicior; integritate judicii, & ut nullius personam acciperet, pius ac justus; qua probitate nemo par illi extitit.

Subditorum amor in Constantinum.

Edit. Paris. pag. 291.

Josephi Præpositi præclaræ dotes.

LII. Helena porro Augusta cum liberis, Basilioque Patricio & sacri Cubiculi Præfecto, nec non Cubiculariis, ubi Imperatorem Constantinum animam agentem, ac jam linqui viderunt, lecto circumfusi, immenso fletu ac ejulatu lacrymas libantes, herum talem ac dominum deplangebant ac lamentabantur; nihilque inde majoris frugis consecuti sunt, quam ut mutis inanibusque lacrymis, Imperatoris corpus illud funnique proluerent. Hinc inde itaque, ejus lectum utrisque ambientibus, multoque gemitu deplangentibus, cum prorsus in extremis esset dulcis ac locuples munerator Constantinus, astiterunt Sanctorum Justorumque & Monachorum atque Martyrum ac Hierarcharum chori, sanctumque ille sanctum Spiritum Angelicis manibus commendavit; citiusque abstergentes in Novemdecim-accubituum exposuerunt; psalmisque ei defungentes, confestim eduxerunt, ac in Chalce deposito, supremum Urbis Episcopus & Sacerdotes & Magistri & Patricii, omnisque Senatus, osculum dederunt ac consalutarunt. Tam ex more Magister cerimoniarum alta voce atque clamore, *Egredere, Imperator; vocat te Rex regum & Dominus dominantium*; plebisque sublato clamore & gemitu longeque lugubri voce, ac cum tertio, quem dixi, Inceptor pronuntiasset, confestim tollentes Imperatorem, e Regiis Ædibus eduxerunt, publicaque vehentes, ad sanctorum Apostolorum detulerunt, pompam comitante universo Senatu, ac funebri-

Conjugis liberorumque lacrymæ.

Constantini exequiæ.

A Εὐλόγησον, ἔφησεν. ὁ δὲ Βασιλεὺς ἐρωτήσας, Τίς τε ὤν, καὶ πόθεν, καὶ πῶς, καὶ τί παραγίνῃ; ἔφησε, Τὴν πρόοδον τῆς Βασιλείας σου πρός με γνούς, μᾶλλον πρὸς σὲ παραγίνομαι. ὁ δὲ θείαν ἀποσταλῆναι τὸν γέροντα ὑπονοήσας, τὰς τούτου εὐχὰς ἐφόδιον λαβών, καὶ τὴν τῆς ζωῆς αὐτοῦ μετάστασιν μαθών, πρὸς τὰς κέλλας τῶν ἱερῶν Πατέρων ὑπενόστησε· καὶ συνεστιαθεὶς αὐτοῖς, τὸ τάχος πρὸς τὴν θάλασσαν κατῆλθε. καὶ τοὺς πολλοὺς ἐλάνθανεν, ὡς εἴη νοσῶν· ἔνδον δὲ κατεδαπανᾶτο καὶ κατηναλοῦτο ὑπό τε τοῦ κοιλιακοῦ νοσήματος καὶ τοῦ πυρετοῦ.

να΄. Ἀλλ' ὦ θνητῆς φύσεως νόμοι, καὶ τύχης μεταβολαί. πρὸς οἵους συνωθοῦμαι καὶ ἐλαύνομαι θρήνους; ἐξ οὗ μεταβάς, καὶ κατευθὺ τείνας τὸν πλοῦν πρὸς τὴν Βασιλίδα πόλιν κατέλαβε, τῇ συνεχούσῃ νόσῳ κατατρυχόμενος καὶ βαλλόμενος. ἐπεὶ γὰρ ὑπετάτο ὁ φοβερὸς Βασιλεὺς παρὰ τῆς νόσου, καὶ αἱ περὶ τοῦ ζῆν ἐλπίδες προσεχώρουν, οὐκ ἦν ὅστις τὸν Πορφυρογέννητον μὴ ἀπωλοφύρετο καὶ ἀπωδύρετο τὸν καλὸν Ἄνακτα, τὸν γλυκύν, τὸν προσηνῆ, τὸν εὐπρόσιτον, τὸν γαληνόν, καὶ ὅσοις ἄλλοις χρὴ ὀνόμασι καλέσαι τὸν ἄνδρα, πρὸς οὓς τῷ πόθῳ συνδέδεται. Ἐπεὶ δὲ τὰ τελευταῖα πνέων ὡρᾶτο ὁ Πορφυρογέννητος Κωνσταντῖνος, Ῥωμανὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Αὐτοκράτορα Βασιλέα ἐποίησε, παραδοὺς καὶ ὁρκώσας Ἰωσὴφ Πατρίκιον καὶ Πραιπόσιτον τοῦ διαφυλάξαι αὐτὸν τῇ αὐτοῦ ἐντρεχείᾳ καὶ πυκνώσει. καὶ γὰρ τοιοῦτος ἦν ὁ ἀνήρ, πυκνὸς καὶ ὀρθὸς καὶ πιστός, καὶ πρὸς τὰ πολιτικὰ διοικήματα αἰετοῦ ταχύτερος. εἰς δὲ τὸ ἀπροσωπόληπτον καὶ εὐσεβὴς καὶ δίκαιος, τούτου ἕτερον μὴ γνωρίζεσθαι.

B

C

νβ΄. Αὐγοῦστα Ἑλένη σὺν καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῆς, καὶ τῷ Πατρικίῳ καὶ Παρακοιμωμένῳ Βασιλείῳ, καὶ τοῖς Κοιτωνίταις, ὡς ἑώρων τὸν Ἄνακτα Κωνσταντῖνον ψυχορραγοῦντα καὶ συγκοπτόμενον, περιχυθέντες τῇ κλίνῃ κλαυθμοῖς καὶ ὀδυρμοῖς ἀμέτροις περιρραίνοντες, ἀπωλοφύραντο καὶ ἀπωδύροντο τοιοῦτον Δεσπότην, καὶ πλέον οὐδὲν ὠφέλησαν, ἢ κωφοῖς καὶ κενοῖς δάκρυσι καταπλύνοντες τὸ Βασιλικὸν ἐκεῖνο σῶμα· καὶ δὴ τὴν κλίνην αὐτοῦ ἀμφοτέρων περικυκλούντων, καὶ ταῖς πολλαῖς οἰμωγαῖς κοπτομένων, καὶ πρὸς τὰ τέλη πάντη ὢν ὁ γλυκὺς καὶ πλουτοδότης Βασιλεύς, χοροστασίαι [447] Ἁγίων καὶ Δικαίων, Μοναχῶν τε καὶ Μαρτύρων καὶ Ἱεραρχῶν παρέστησαν, καὶ τὸ πανάγιον αὐτοῦ πνεῦμα χερσὶν ἀγγελικαῖς παρέθετο. καὶ τάχιον τοῦτον ἀποσμήξαντες, προέθηκαν ἐν τοῖς Δεκαεννέα ἀκκουβίτοις. καὶ ψαλμοὺς τούτου τελέσαντες, παρευθὺ ἐξήγαγον, καὶ πρὸς τὴν Χαλκῆν ἀποθέντες, τελευταῖον ἀσπασμὸν ὁ Ἀρχιερεὺς καὶ οἱ Ἱερεῖς καὶ οἱ Μάγιστροι καὶ οἱ Πατρίκιοι, καὶ ἡ πᾶσα Σύγκλητος κατησπάζοντο. [448] καὶ ὁ τῆς Καταστάσεως, ὡς ἔθος ἦν, ἀνακράξας, Ἔξελθε Βασιλεῦ, καλεῖ σε ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων. καὶ τὸ πλῆθος τοῦ ὄχλου βοὴν καὶ κωκυτὸν καὶ ὀδυρμὸν βαλλόντων· καὶ ἐκ τρίτου τοῦτο φωνήσαντος, παρευθὺ ἄραντες τὸν Ἄνακτα, ἐξήγαγον ἀπὸ τῶν Βασιλικῶν δόμων ἐπὶ τὴν λεωφόρον, καὶ πρὸς τὸν ναὸν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἱερῶν, τῆς

D

E

447.

448.

Συγκλήτου πάσης προπεμπούσης, ἐ ᾄσμασι προπομπίοις τὴν ἔξοδον μεγαλυνόντες.

ϛγ'. Καὶ τί δεῖ λέγειν εἰς τὸν συνελθόντα λαὸν ἐ ὄχλον τῆς πολιτείας, τῶν μὲν ἀφ' ὕψους τὸ Βασιλικὸν ἐκεῖνο σκῆνος κατοπτευόντων, τῶν δὲ πλησίον παραθεωρούντων· καὶ ἄλλων μὲν ἐξ οἰκοδομῶν καὶ οἰκημάτων μετεώρων καὶ ὑψηλῶν προκυπτόντων, καὶ πρὸς τὴν θείαν τῆς κλίνης ἐπιῤῥιπτόντων· τῶν δὲ κρυφίως μυρομένων, καὶ στεναγμοῖς ἐγκαρδίοις πλοκωμένων, ἐ ἄλλων ὀδυρμοῖς καταξαινομένων, καὶ ἄλλων τινῶν ὀξύτερον ἐπικωκυόντων, καὶ συνθλιβόμενοι καὶ ἀπολοφυρόμενοι τῷ κοινῷ δυστυχήματι· τινῶν δὲ καὶ τὰ δάκρυα κρουνηδὸν προχεόντων, καὶ τὴν χρυσοκόλλητον ἐκείνην καταρδευόντων ἐ καταῤῥαινόντων. ὡς δὲ τῷ ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων προσήγγισαν, καὶ ἔσω τὸ Βασιλικὸν δορυφορούμενον ἐφάνη τὸ σῶμα, ὁ Πατρίκιος καὶ Παρακοιμώμενος Βασίλειος, τὸ πανάγιον αὐτοῦ σῶμα ταῖς οἰκείαις, ὡς ἔθος τοῖς νεκροῖς ποιεῖν, [449] λαζαρώσας, καὶ τῷ τάφῳ, ἤτοι τῇ λάρνακος, εὐτρεπισθείσης καὶ συνκοσθείσης, κατέθετο μετὰ Λέοντος Βασιλέως τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. τὴν δὲ πατρικὴν ἑνότητα καὶ ἀγάπην οὐδὲ μετὰ θάνατον καὶ ταφὴν ὁ φίλτατος υἱὸς ἀπέστρεψεν.

449.

οδ'. Ἦν τῇ ἰδέᾳ ὁ Πορφυρογέννητος Κωνσταντῖνος ὁ Βασιλεὺς εὐμήκης τῇ ἡλικίᾳ, λευκὸς τῇ χροιᾷ ὡσεὶ γάλα, εὐόφθαλμος, χαροποιοὺς ἔχων ὀφθαλμοὺς, γρυπὸς ἤτοι ἐπίρριν, μακροπρόσωπος, ῥοδινὸς, μακροτράχηλος, τῇ ἡλικίᾳ ὄρθιος ὡσεὶ κυπάρισσος, εὐρὺς τοῖς ὤμοις, καλότροπος, προσηνὴς τοῖς πᾶσι, καὶ ὡς τὰ πολλὰ δειλὸς, φιλοτράπεζος καὶ φίλοινος, ἡδὺς τοῖς λόγοις· καὶ τοῖς δώροις ἐ ταῖς ἀντιλήψεσι πλούσιος. οὗτος ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ μέχρι θανάτου αὐτοῦ ἔζησε χρόνους πεντήκοντα πέντε μείνας δύο, ἡμέρας ..... ἐτελεύτησε δὲ μηνὶ Νοεμβρίῳ πεντεκαιδεκάτῃ Ἰνδικτιῶνος τρίτης, ἔτους ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἑξακισχιλιοστῷ τετρακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ ἐννάτῳ, καταλείψας Αὐτοκράτορα τὸν Ῥωμανὸν ἐ Ἑλένην Αὐγούσταν τὴν μητέρα Ῥωμανοῦ.

bus canticis magnifice Viri exitum exornante.

LIII. Quid vero attinet populi civiumque multitudo quanta confluxerit, narrare? Cum alii e sublimi Regium illum tabernaculum aspectarent, alii e vicino obiter cernerent; alii e domorum altis cœnaculis tantisper prospicientes, in feralem lectulum oculos superne conjicerent; alii secum ipsi taciteque lugerent, ac cordis suspiriis quaterentur, alii gemitibus dilacerarentur; nonnulli altius quiritarentur, plangendo ac deflendo commune infortunium; alii ubertim torrentis instar lacrymas funderent, auroque compactam sandapilam illam largiore fletu aspergerent ac perfunderent. Ubi ad sanctorum Apostolorum venerandam Ædem venerunt, sicque pompa elatum Imperatoris funus in illam intulerunt, Basilius Patricius ac sacri Cubiculi Præfectus, suis ipse manibus, uti moris est defunctis, sanctissimum ejus cadaver linteis institisque convolvens, tumuloque seu urna rite parata ac composita, cum Leone ejus patre Imperatore in monumento condidit: ita sane ut unionem cum patre ac charitatem, nec post mortem ac sepulturam charissima proles aversata sit.

Edit. Paris. pag. 292.

Depositio in Æde Apostolorum.

LIV. Erat Constantinus Porphyrogennetus Imperator procera statura, candido lactis instar colore, pulchris oculis ac gratiosis, aquilinus seu adunco naso, lata fronta, roseus, oblongo collo, recta corporis statura velut cypressus, latis humeris, probis moribus, in cunctos lenis ac fere subtimidus; epularum vinique amantior, eloquio dulcis, muneribus præmiisque largus. Vixit ab ortu suo annos quinquaginta-quinque, menses duos, dies ...... Mortuus est mensis Novembris die quinta-decima, Indictione tertia, anno a mundo condito sexies-millesimo quadringentesimo sexagesimo-nono; relicto Romano Imperatore atque Helena Augusta Romani matre.

Constantini species ac forma.

Edit. Paris. pag. 293.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΡΩΜΑΝΟΥ ΥΙΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ.

IMPERIUM ROMANI FILII CONSTANTINI PORPHYROGENNETI.

Romanus Junior Imp.

I. ROMANUS Imperator a patre suo Constantino Porphyrogenneto Imperii hæres (famma rerum ei concredita) relictus est, annos natus circiter viginti & unum (Basilio Porphyrogenneto unius anni puero) una cum matre Helena ac Theophanone conjuge; mensis Novembris die 6. Indict. 6. anno a mundo condito sexies-millesimo quadringentesimo sexagesimo-nono. Mox vero patris Cubicularios ac Domesticos Aulicos, Patricia ac Protospathariorum aliisque majoribus dignitatibus auctos, donisque locupletatos, e Palatii ædibus deturbavit.

Josephi summa in Aula auctoritas.

Elegit vero ac cooptavit rerum gerendarum socios ac Administros Senatusque Principes, Josephum Patricium Præpositum ac rei navalis Drungarium; quem etiam haud ita post sacri Cubiculi Præfectum (id est, Accubitorem) provexit, omnemque in eum auctoritatem curamque gerendæ Reipublicæ rejecit. Joannem cognomento Chærinam Protospatharium, Patricium ac magnum Hetæriarcham præfecit; ut per eum ejusque curas, cautum esset Imperatori, si qui insidiarum illi suspecti essent.

pag. 294.

Sisinium Protospatharium Exsacellarium, Urbis Præfectum dedit; quem ipsum brevi post Patricium ac Generalem Logotheram constituit; ejusque loco Theodorum Patricium e militaribus Numeris, Daphnopatem nuncupatum, Urbis Præfectum creavit.

Sisinii Urbis Prætoris justitia.

Hic porro Sisinius, quamdiu Præfecti munere functus est, æquitate ac justitia fulsit, sacrumque Prætorium egregie ornavit. Videre erat, cum ad ejus tribunal litigantes adstarent, recidivas lites seu controversias ex damnatis causis & mortuis, dolosque ac versutias repellere ac procul amandare: hincque adeo sua quisque sponte illatæ parti injuriæ judex erat. Quin & adjutores seu assessores Urbis Præfecto ab Imperatore dati, ii, Josephi Patricii & Accubitoris, Urbisque Præfecti Sisinii judicio testimonioque probati; Theophylactus A secretis cognomento Matzitziens, ac Josephus Spatharocandidatus Judeaque, quem Prætorii Logothetam constituit.

Prætorii Logotheta.

Hi ambo, quibus Urbis Præfectum probe consiliis juvabant, operam suam Reip. bene collocabant.

α'. ΡΩΜΑΝΟΣ ὁ Βασιλεὺς καταλειφθεὶς Αὐτοκράτωρ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ Πορφυρογεννήτου Κωνσταντίνου, ἐτῶν ὡς εἴκοσι καὶ ἑνός, 450 τοῦ Πορφυρογεννήτου * Κωνσταντίνου ἐνιαυσιαίου ὄντος, ἅμα καὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ἑλένῃ καὶ Θεοφανοῦ τῇ συζύγῳ αὐτοῦ, μηνὶ Νοεμβρίῳ ἕκτῃ, * Ἰνδικτιῶνος ἕκτης, ἔτος ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἑξακισχιλιοστῷ τετρακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ ἐνάτῳ. καὶ παραλαβὼν τοὺς Κοιτωνίτας καὶ ἀνθρώπους τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Πατρικιότητι καὶ Πρωτοσπαθαράτῳ τιμήσας, καὶ ἐν ἑτέροις ἀξιώμασιν ὑπερβιβάσας καὶ δώροις καταπλουτίσας, τῶν Βασιλικῶν δόμων τοῦ παλατίου κατήγαγεν. ἐξελέξατο δὲ καὶ προέκρινε Παραδυναστεύοντας, καὶ πρώτους τοὺς τῆς Συγκλήτου Ἰωσὴφ Πατρίκιον Πραιπόσιτον καὶ Δρουγγάριον τῶν πλωΐμων, ὃν τινα καὶ μετὰ βραχὺ Παρακοιμώμενον προαναβιβάσας, καὶ πᾶσαν ἐξουσίαν καὶ φροντίδα τοῦ ὑπηκόου ἀνατέθεικε. τὸν δὲ Πρωτοσπαθάριον Ἰωάννην λεγόμενον τὸν Χαιρινὰν Πατρίκιον καὶ μέγαν Εταιρειάρχην προεβάλλετο, τοῦ φυλάττειν τὸν Ἄνακτα ἀπὸ τῶν ὑποπτευομένων προσώπων. καὶ τὸν Πρωτοσπαθάριον Σισίνιον τὸν ἀπὸ Σακελλίου, Ἔπαρχον πόλεως ἐχειροτόνησεν, ἄνδρα λόγιον καὶ πρὸς τὸ κοινὸν ἐπιτήδειον, ὃν τινα καὶ μετὰ βραχὺ Πατρίκιον καὶ Γενικὸν Λογοθέτην προεβάλλετο· καὶ ἀντ' αὐτοῦ Ἔπαρχον πόλεως τὸν Πατρίκιον Θεόδωρον τὸν ἀπὸ Στρατιωτικῶν τὸν λεγόμενον Δαφνοπάτην ἐποίησεν. ὅς τις Σισίνιος τῇ Ἐπαρχίᾳ διέπρεψεν εὐνομίᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, καὶ τὸ ἱερὸν Πραιτώριον κατηγλάϊσε. καὶ ἦν ἰδεῖν παρισταμένων τῷ ἐκείνου βήματι, καὶ ἀποκρούων καὶ ἀπορραπίζων τὰς παλινδικίας καὶ παλινβολίας τῶν δικαζομένων· καὶ δικαστὴς δι' ἑαυτοῦ ἕκαστος τῆς δίκης τῷ ἀδικοῦντι ἐγίνετο. Ἀλλὰ καὶ συμπόρους τῷ Ἐπάρχῳ ὁ Αὐτοκράτωρ δέδωκε, τῇ ἐκλογῇ καὶ μαρτυρίᾳ Ἰωσὴφ Πατρικίου καὶ Παρακοιμωμένου καὶ τοῦ Ἐπάρχου Σισινίου, Θεοφύλακτον Ἀσηκρῆτιν τὸν λεγόμενον Ματζίτζικον, καὶ Ἰωσὴφ Σπαθαροκανδιδάτον καὶ Κριτὴν, ὃν τινα Λογοθέτην τοῦ Πραιτωρίου ἐποίησεν· οἳ τινες τῇ εὐβουλίᾳ τὸν Ἔπαρχον καλῶς τῇ πολιτείᾳ ἐνήργουν.

Βασιλείου. *Ἰνδ. ς'.* *τεττα.*

β΄. Χρὴ οὖν καὶ περὶ τῶν κοινῶν φροντίδων τοῦ Ἄνακτος ἐξειπεῖν. εὐθὺς πρὸς πάντα Ἀρχηγὸν Ῥωμαίων καὶ Βασιλειῶν Στρατηγὸν, καὶ τῆς Βουλγαρίας καὶ τῆς Δύσεως καὶ Ἐώας ἐθνῶν ἀποστελλομένων φιλικῶν γραμμάτων αὐτοῦ, πάντες τῇ τύχῃ καὶ φιλίᾳ αὐτοῦ * τοῦ Αὐτοκράτορος, κράτιστον ἀνύμνουν, καὶ φιλικὰς σπονδὰς ὡμολόγουν. δεῖ οὖν καὶ περὶ τῶν Πολιτῶν ἐξειπεῖν. ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς οὕτως ἐφίλησε τὴν ἐνεγκαμένην ὡς τὴν γεννησαμένην, καὶ ἐν αὐτῇ γένη περὶ πολλοῦ ἐποιήσατο. ἅτινα τοῦτο καὶ τὸ εὐγενὲς, καὶ καθαρὰ τῶν γενῶν ποιοῦνται δι᾽ ἐκλογῆς. καὶ οὓς μὲν, ἀξιωμάτων καταλαμπρυνῶν τιμαῖς· οὓς δὲ, μεγαλοπρεπέσι φιλοτιμούμενος δωρεαῖς. ἔσθ᾽ ὅτε καὶ συνεστίους ποιούμενος ἀργύρια παρέχων, τὸ φίλτρον μᾶλλον ἐπνύξει καὶ ὑπανέφλεγε, καὶ τὴν ἐκείνων εὔνοιαν ἀντὶ πολλῶν φρουρῶν καὶ φυλάκων προτιθέμενος.

* Fort. συγχαίροντες

γ΄. Τὰς δὲ ἀδελφὰς αὐτοῦ Ζωὴν καὶ Θεοδώραν καὶ Ἀγάθην καὶ Θεοφανὼ καὶ Ἄνναν, ἐκ τῶν Βασιλικῶν δόμων εἰς τὰ Κανικλείου, ἐν οἷς Σοφία ἡ Αὐγοῦστα ἡ τοῦ Χριστοφόρου καὶ τοῦ Βασιλέως ἦν ἀποκεκαρμένη Μοναχὴ, κατήγαγε, καὶ Μοναχὰς ἀπέκειρε· πολλὰ καὶ τῆς Ἑλένης τῆς μητρὸς Ῥωμανοῦ, καὶ αὐτῶν ἀπολοφυρομένων καὶ ἀποκλαιουσῶν, καὶ τῇ χειρὶ παρ᾽ ἀλλήλας σφιγγουσῶν, καὶ τῷ τραχήλῳ ἐπικειμένων πλέον οὐδὲν ὠφέλησαν, ἢ κωφοῖς καὶ κενοῖς δάκρυσι. πάλιν δὲ αὐτὰς μετὰ δύο πλείστων ἡμερῶν ἀπ᾽ ἐκεῖσε ὁ Αὐτοκράτωρ μετέθεικε· καὶ τὴν μὲν Ζωὴν καὶ Θεοδώραν καὶ Θεοφανὼ εἰς τὰ Ἀντιόχου ἐκλήρωσε, τὴν Ἀγάθην εἰς τὸ ἱδρυνθὲν καὶ κατασκευασθὲν φροντιστήριον παρὰ Ῥωμανοῦ τοῦ τηνικαῦτα βασιλεύσαντος, καὶ πάππου τοῦ Αὐτοκράτορος ἀπέστειλε. καὶ διωρίσατο χορηγεῖσθαι αὐταῖς, ἃ καὶ ἐν τῷ παλατίῳ ἐδίδοντο.

δ΄. Τὸν δὲ Νικηφόρον καὶ Δομέστικον τῶν σχολῶν τὸν τοῦ Φωκᾶ Μάγιστρον ἐτίμησε, καὶ κατὰ τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ἑῴᾳ ἐξέπεμψε· καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Πατρίκιον τῶν Λέοντα Στρατηγὸν προεβάλετο, ὃν τινα καὶ μετ᾽ οὐ πολὺ Μάγιστρον καὶ Δομέστικον τῆς δύσεως ἐποίησε· καὶ ἰδὼν ἰδεῖν τὸν Ἄνακτα εὐφραινόμενον, καὶ ἐν κυνηγίοις καὶ θήραις δι᾽ ὅλου ἀγροδιατρίβοντα, ὡς τὸν Βασιλικὸν δόμον πάντη ἀποστρεφόμενον, καὶ τὴν φροντίδα τοῦ στρατοῦ τοῖς αὐταδέλφοις καταπιστεύσαντα, αὐτὸς ἔχαιρε, καὶ ἠγαλλιᾶτο τοῖς κυνηγίοις ἔξω τοῦ Βυζαντίου, μετὰ τῶν ὁμηλίκων καὶ κολάκων καὶ κακοσυμβούλων μαστρωπῶν συναναστρεφόμενος.

ε΄. Τί δὲ ἄν εἴποι τις περὶ τῆς ἀσκήσεως καὶ εὐθύτητος καὶ ἀνδραγαθίας, ἀνδρείας τε καὶ ἀγαθότητος τοῦ Ἄνακτος. ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ καὶ ἐν τῷ ἱππικῷ καθεσθεὶς, καὶ τῇ Συγκλήτῳ συνεστιαθεὶς, καὶ τὴν δόσιν τῶν ἀργυρίων παρασχὼν, καὶ τῇ δείλῃ ἐν τζυκανιστηρίῳ σφαιρίσας μετὰ τῶν δοκίμων καὶ ἐμπείρων. καὶ πολλάκις τούτους νικήσας, εἰς μεταστάσιμον εἰς * Ἀνωράτας μετέβη, κἀκεῖσε θηράσας παμμεγέθεις χοίρους τέσσαρας καὶ κυνηγήσας, πρὸς τὰ Βασίλεια τῇ ἑσπέρᾳ ἀντεπέρασεν. ἦν γὰρ τῇ ἡλικίᾳ νέος, σφριγῶν τῷ σώματι, σιτόχροος, εὐόφθαλμος, ἐπίγρυπος, ῥοδινοπρόσωπος, χαροποιὸς καὶ γλυκὺς τοῖς ῥήμασιν. ὄρθιος τῇ ἡλικίᾳ ὡσεὶ κυπάρισσος, εὐρὺς τοῖς ὤμοις, ἥσυχος καὶ προσηνὴς, ὡς πάντας θαμβεῖσθαι καὶ ἐκπλήττεσθαι τὸν ἄνδρα. συνέχαιρε δὲ αὐτῷ ἡ πολιτεία, ὡς εὐτυχοῦντα, καὶ τῶν ἐθνῶν

* Fort. Ὀνωράτας.

II. Operæpretium igitur fuerit, ut de publicis Imperatoris curis disseramus. Simul atque rerum summam adeptus est, ad Romanos omnes Duces Imperatorisque nomine Prætores, & Bulgariæ & Occidentis Orientisque gentium Principes, amicitiæ consovendæ causa litteras misit: iis acceptis, gratulari omnes Imperatoris fortunæ ejusque sibi amicitiæ nomine; optimum celebrare, pacisque cum eo fœdere firmare. At neque de Civibus prætereunda narratio est. Romanus Imperator sic ut parentem, patriam diligebat, atque in ea nobiles familias pluris faciebat. Idcirco etiam antiquæ puræque nobilitatis instituto delectu, nobilium alios dignitatum honestare honoribus, alios magnificis donare muneribus; quandoque etiam ad mensam adhibere, erogataque pecunia, amoris vim magis adaugere ac incendere; quasque illi benevolentia ipsum prosequebantur, multæ stipatorum ac satellitum turbæ præferebat.

Romani follicitudo litteris demerendi.

Civium patriæque amor.

III. Sorores Zoen, Theodoram, Agatham, Theophanonem Annamque Aula detrusas, ad Caniclii Ædes, ubi Sophia Augusta Christophori Imperatoris uxor tonsis crinibus Monacham agebat, ipsas quoque Sanctimonialium ritu capillis mulctavit; ac quamquam multis, Helena matre sororibusque rei facinus deplorantibus largeque quiritantibus, cum se illæ mutuo astringerent, & collo aliæ aliis prope hærerent, nihil amplius tragico illo spectaculo consecutæ sunt, quam ut mutis ac inanibus lacrymis defungerentur. Iterum vero post dierum aliquot spatium, inde emotas, alio transtulit; ac Zoen quidem & Theodoram & Theophanonem, Antiochi Monasterio addixit; Annam vero ad Monasterium a Romano tum Imperatore avoque pridem conditum atque extructum misit; & ut eamdem atque in Palatio annonam vitæque commeatum consequerentur, constituit.

Edit. Paris. pag. 295. Sorores Aula ejectæ ac coma mulctatæ.

IV. Nicephorum Phocam Scholarum Domesticum Magistri dignitate ornavit, atque adversus infideles Agarenos in Asiam misit. Ejus quoque fratrem Leonem Patricium exercitus Ducem Prætoremque constituit, quem etiam brevi post Magistrum ac Occidentis Domesticum creavit. Vidisseque Imperatorem genio indulgere, ducendisque canibus ac feris insequendis tempus omne ruri terere, ut qui Regiam penitus aversaretur, inque duos, quos diximus, germanos, omnem exercitus curam exonerasse. Gaudio itaque dies agebat, extraque Byzantium cum æqualibus, palponibus, maleque consultis viris ac ganeonibus, venatu totus gestiebat.

Nicephori Phocæ fratrisque provectio.

Romani venandi insanus amor, vitaque luxuriosa.

V. Quidnam vero quis dicat de Imperatoris diligentia rectique studio & fortitudine bonaque indole? Uno die cum in Circo sedisset, & cum Senatu epulatus esset, ac pecunias elargitus esset, subque vesperam in sphæristerio cum peritis pilaque probatis lusisset, nec semel aut iterum victor exisset, ad Anoratas superato freto transibat, captisque ibi quatuor prægrandis molis apris, ac venatione functus, sero in Regiam iterum commeabat. Erat enim ætate juvenis, vegeto corpore ac luxuriente, triticei coloris, pulchris oculis, naso adunco, roseo vultu, gratiosus ac suavis eloquio; statura rectus quasi cypressus, latis humeris, quietus ac lenis, ut omnes admirarentur, ac tantas viri do-

Bona indoles.

Edit. Parif. pag. 296.

tes stuperent. Congratulabatur Civitas ejus gratia, ut cui bene ac prospere cederet, gentiumque victor existeret: quod denique Byzantio copiosas annonas sufficeret, præstoque solandæ civium indigentiæ cibos ministraret.

Constantinus Romani filius.

VI. Suscepit Romanus Imperator, ubi jam pater vivis excesserat, alium filium, cui Constantini nomen inditum. Is brevi post a Polieucto Patriarcha in sanctæ Sophiæ ambone, Augustali corona donatus est. Helena Augusta in Palatio lecto decumbens, filioque Imperatori congaudens, ac diu morbo conflictata, mensis Septembris die decimo nono, pie diem obiit. Hujus funus Romanus Imperator, Regio more elatum; inque auro oblita sandapila gemmisque ac lapillis interstincta positum, Senatu deducente, in Monasterio a patre ipsius Romano Imperatore extructo, quod est in Myrelæo, in loculum ejus ipsius urnæ juxta positum, illius cadaver illatum est.

Helenæ Augustæ mors & funus.

Nicephori Phocæ expeditio Cretica.

VII. Porro Nicephorum Phocam Magistrum ac Scholarum Domesticum Imperator (mitis ille & suavis & mansuetus, ac si quid aliud præclarum est quo is nominari possit) ingenti rerum exercitu ac carabiorum copiosa classe igneque Græco instructum, in Cretam proficisci statuit. Cretenses namque damna multa ac mala quotidie Romanis inferebant, captivosque ac prædas abigebant, quo ex tempore vastam eam Insulam suæ ditionis fecerant Michaele enim Amoriensi Theophili patre rerum potiente, cum Romanus miles in Morothomæ Michaelis quondam sodalis, compescenda seditione ac tyrannide occupatus esset (annos enim tres hisque amplius Tyranni potestate Thracia ac Macedonia potitus est) occasionem nacti qui ab Hispania ascenderant, Saraceni, cum ingenti carabiorum bello instructa classe, sibi subjecerant, ac donec a Magistro & Domestico Nicephoca recepta est, per annos centum quinquaginta octo tenuerant.

Morothomas: alias simpl. Thomas, primusque Continuatoris.

Creta, per belli civilis occasionem a Saracenis capta.

Cretensis dissuasa expeditio.

VIII. Idcirco Romanus Imperator divino zelo succensus, cautisque ac sanis Josephi Accubitoris inductus consiliis, ex omni Romana ditione congregatis navibus bellicis, igneque Græco, ac ex Thracia, Macedonia, Sclavonia lectis copiis, in Cretam mittere statuit. Quidam porro Senatorii ordinis, viri in rem ejus studiosi servique ingenui, Cretensem hanc moleste habebant expeditionem, in memoriam revocantes superiorum Imperatorum ætate eo adductas classes, novarumque rerum molitiones ac immensas effusas opes, præsertim vero piæ memoriæ Leone Imperatore ac Constantino Porphyrogenneto rerum potiente, quantæ insumptæ pecuniæ, quantæ copiæ excisæ; sic nempe illi maris periculo territi, vicinorumque Saracenorum ingentia formidantes auxilia, Hispanorumque ac Afrorum classem; tum præterea per hominum ora volitantem famam, *Fore, ut qui Cretam expugnasset, is Romanorum Imperator esset, verumque in se summam transferret.*

pag. 297.

Josephi Accubitoris ad eam provocatio.

IX. Quin vero Joseph Accubitor (mens scilicet illa proba & mitis rectaque ac insomnis) in medio stans, in hæc verba infit. *Scimus quidem omnes, Domine, quanta nobis mala ab infidelibus Saracenis provenerint; justumque ac æquum est in memoriam revocare acceptas strages, constupratas virgines, eversas Ecclesias, maritimas oras direptione vastatas; decetque pro*

A κρατοῦντα. καὶ τῷ Βυζαντίῳ πλούσιαι αἱ σιτήσεις, καὶ αἱ τροφαὶ χορηγούμεναι.

ς'. Ὁ δὲ Βασιλεὺς Ρωμανὸς καὶ ἕτερον υἱὸν μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀπεγέννησε, Κωνσταντῖνον τοῦτον ὀνομάσας. καὶ οὐ μετ' οὐ πολὺ στέφεται παρὰ Πολυεύκτου Πατριάρχου ἐν τῷ ἄμβωνι τῆς ἁγίας Σοφίας. ἡ δὲ Αὐγοῦστα Ἑλένη ἐν τῷ παλατίῳ οὖσα κλινήρης, καὶ συναγαλλομένη τῷ Ἄνακτι, καὶ ἐπὶ ἱκανοὺς χρόνους ἀῤῥωστοῦσα, εὐσεβῶς τέθνηκε μετὰ τὴν ἐννεακαιδεκάτην τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός· καὶ ταύτην βασιλικῶς τιμήσας, καὶ ἐν τῇ χρυσοκαλλίτῳ καὶ διὰ μαργαριτῶν καὶ λίθων κλίνῃ τεθεῖσα, τῆς Συγκλήτου προπεμπούσης, ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῷ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Ρωμανοῦ Βασιλέως συσταθέντι,
B τῷ ὄντι εἰς τὸ Μυρέλαιον, θάπτεται, ἐν λάρνακι πλησίον καὶ συνεγγὺς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

ζ'. Τὸν δὲ Μάγιστρον καὶ Δομέστικον τῶν σχολῶν Νικηφόρον τὸν τοῦ Φωκᾶ ὁ Ἄναξ ὁ χρηστός, ὁ ἡδύς, ὁ προσηνής, καὶ ὅσοις ὀνόμασι χρὴ καλεῖσθαι καλοῖς καὶ τὸν ἄνδρα ὀνομάζειν, μετὰ ἐκστρατείας καὶ δυνάμεως πολλῆς καὶ ἐξοπλίσεως καραβίων πολεμικῶν καὶ ὑγροῦ πυρός, εἰς Κρήτην διεκελεύσατο ἀπελθεῖν· οἱ γὰρ Κρητικοὶ πολλὰ δεινὰ καὶ κακὰ καὶ αἰχμαλωσίας καθ' ἑκάστην εἰς τὴν Ρωμαίων γῆν ἐποιοῦντο, ἀφ' ὅπου ταύτην τὴν μεγάλην νῆσον ἐπόρθησαν. ἐπὶ γὰρ Μιχαὴλ τοῦ * Ἀμορραίου τοῦ πατρὸς Θεοφίλου ταύτην ἐκράτησαν, καὶ τῶν στρατευμάτων εἰς τὴν στάσιν καὶ τυραννίδα τοῦ Μωροθωμᾶ τοῦ συντρόφου
C τοῦ Μιχαήλ· καὶ γὰρ ἐπὶ τρισὶ χρόνοις σχεδὸν, καὶ πλεῖον τὴν Θρᾳκικὴν καὶ Μακεδονικὴν ἐκράτησεν ὁ Τύραννος. εὐκαιρίαν εὑρόντες οἱ ἀπὸ Σπανίας ἀνελθόντες Σαρακηνοὶ μετὰ πολλοῦ στόλου πολεμικῶν καραβίων, κατέσχον ταύτην· ὡς εἶναι τὴν τούτων διακράτησιν καὶ κατάσχεσιν ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἐπορθήθησαν παρὰ τοῦ Μαγίστρου καὶ Δομεστίκου Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, ἔτη ἑκατὸν πεντήκοντα ὀκτώ.

** ἐξ Ἀμορίου.*

η'. Ὅθεν ὁ Αὐτοκράτωρ Ρωμανὸς ζήλῳ θείῳ κινηθεὶς, τῇ συμβουλῇ καὶ εὐβουλίᾳ τοῦ Παρακοιμωμένου Ἰωσὴφ, ἐκ παντὸς τόπου ναῦς καὶ πλοῖα πολεμικὰ συναθροίσας μετὰ ὑγροῦ πυρὸς καὶ ἐπιλέκτου στρατοπέδου Θρᾳκικῶν, Μακεδονικῶν 431 καὶ * Σθλαβησιάνων εἰς Κρήτην ἐκπέμ-
D ψαι ἔδοξεν. ἐκ δὲ τῆς Συγκλήτου οἱ κοινῶν δούλων αὐτοῦ ἐδυσχέραινον περὶ τῆς ἐκστρατείας τῆς Κρήτης, ἀναμιμνήσκοντες τὸν Ἄνακτα τῶν ἐπὶ τῶν παρελθόντων Βασιλέων ἐξόδων καὶ καινοτομιῶν καὶ χρημάτων ἀπείρων κατακενωθέντων, καὶ μηδὲν ἀνυσάντων, μάλιστα ἐπὶ τοῦ εὐσεβοῦς τῇ θείᾳ λήξει Λέοντος Βασιλέως καὶ τοῦ Πορφυρογεννήτου Κωνσταντίνου, ὅσα χρήματα καὶ λαὸς ἀπώλοντο καὶ ἀπώλετο, δεδοικότες τὸν κίνδυνον τῆς θαλάσσης, καὶ τὴν μεγάλην συμμαχίαν τῶν ὁμοροούντων Σαρακηνῶν, καὶ τὸν στόλον τῶν Σπανῶν καὶ Ἀφρικανῶν· καὶ τὴν διατρέχουσαν φήμην, ὅτι δι' οὗ ἡ Κρήτη πορθηθῇ βασιλεύσει, καὶ τῶν σκήπτρων καθέξει τῆς Ρωμαϊκῆς ἀρχῆς.

*431. * Σκλαβ.*

E θ'. Ὁ δὲ Παρακοιμώμενος Ἰωσὴφ, ὁ χρηστὸς καὶ ὀρθὸς καὶ ἄϋπνος νοῦς, εἰς μέσον σταθεὶς, ἔφη. Ἡμεῖς μὲν, Δέσποτα, ἴσμεν πάντες, ὅσα δεινὰ Ρωμαίοις συνέβησαν παρὰ τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς· καὶ δίκαιόν ἐστι λογίσασθαι τὰς σφαγὰς, καὶ τὰς τῶν παρθένων φθορὰς, καὶ τὰς τῶν ἐκκλησιῶν καταστροφὰς, καὶ τὰς τῶν παραλίων θεμάτων αἰχμαλωσίας, καὶ πρέπον ἐστὶν ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν καὶ ἡμῶ-

φύλων ἀγωνίσασθαι, καὶ μὴ δεδιέναι τῆς ὁδοῦ τὸ μῆκος, καὶ τὰ τῆς θαλάσσης πελάγη, καὶ τὸ τῆς νίκης τὸ ἄδηλον, καὶ τῆς φήμης τὸ ἀδύνατον· καὶ χρὴ μάλιστα τῇ θεοσυνεργήτῳ βουλῇ καὶ προστάξει σου πειθαρχεῖν ἡμᾶς, ὡς ἐκ Θεοῦ σοι τοῦτο τὸ ἐνθύμημα. καὶ γὰρ καρδία Βασιλέως ἐν χειρὶ Θεοῦ· μάλιστα δὲ τὸν ὀρθὸν καὶ πιστὸν δοῦλον στέλλεσθαι τὸν Δομέστικον τῶν σχολῶν παρὰ τῆς θεοκυβερνήτου Βασιλείας σου.

ι΄. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Αὐτοκράτωρ, κατέχειν τὴν διάνοιαν οὐκ ἔτι ἠδύνατο. καὶ ἐξοπλίσας καὶ ῥογεύσας τὸν στρατὸν, καὶ τῷ Μαγίστρῳ χρήματα δοὺς, ἀπεκίνησε μετὰ [452] τοῦ Κοιτωνίτου Μιχαὴλ τοῦ Επιστάτου, μηνὶ Ιουλίῳ Ινδικτιῶνος πέμπτης. νῆες γὰρ ὑπῆρχον μετὰ ὑγροῦ πυρὸς δισχίλιαι, δρόμωνες χίλιοι, [453] καράβια σαμαντρὰ σιτήσεις ἔχοντα καὶ ὅπλα πολεμικὰ τριακόσια ἑπτά. ὁ δὲ Δομέστικος Νικηφόρος ἀπάρας τῆς Βασιλίδος, ἐν Φυγέλοις κατέλαβε. καὶ τοῦτο ἐφρόντιζεν ὅπως ὁ σύμπας πλοῦς ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἶναι καὶ προσορμίζοιτο. ἔμπροσθεν δὲ ὁ συνετὸς ταχυδρόμους γαλέας ἀποστείλας, κατασκοπῆσαι καὶ [454] ἁρπάσαι γλώσσας προσέταξε. καὶ τούτων ἀφικομένων καὶ κρατησάντων, ἤγαγον πρὸς τὸν Μάγιστρον. καὶ ζητητικώτερον τούτους ἐξετάσας, μαθὼν τὸν Ἀμηρᾶν τῆς Κρήτης καὶ τοὺς πρώτους τοῦ κάστρου ἔξω εἶναι εἰς τὰ οἰκεῖα προάστεια, εὐθὺς τῷ δρόμῳ καὶ τῇ σπουδῇ κατέλαβε καὶ προσώρμισε. καὶ ἀποβὰς τῶν νηῶν, χάρακα καὶ τάφρον βαθεῖαν κατεσκεύασε, καὶ πρὸς κοῦρσον ἐχώρει, καὶ πάντας παρῄνει ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἶναι, καὶ μὴ ἐξελαύνειν, πρὶν ἂν τὴν δύναμιν αὐτῶν γνώσωνται. πρὸς δὲ κάστρον χωρήσας, πάντας τοὺς Κρητικοὺς τοὺς ἔξω ὄντας τοῦ κάστρου μετὰ φόβου ἔσω ἐπέκλεισεν. ἐκ τότε δὲ πολλοὶ καθ' ἑκάστην ηὐτομόλουν πρὸς τὸν Μάγιστρον. μαθὼν δὲ ὁ Νικηφόρος ὅτι οἱ ἔξω τοῦ κάστρου ἀποκλεισθέντες εἰς τὰ στενώματα, καὶ κλεισούρας καὶ ῥυάκια, καὶ ἕλη καὶ ὄρη προσέφυγον. διακοσμήσας οὖν στρατὸν, καὶ ἱπποτοξότας καὶ Ῥῶς καὶ Ἀνατολικοὺς ἄρχοντας, καὶ Θρακικοὺς καὶ Μακεδονικοὺς ἀπέστειλεν. αὐτὸς δὲ ὁ συνετὸς καὶ ἀνδρεῖος Δομέστικος, [455] ὄπισθεν Σάκα κατελείφθη. καὶ πάντες τῇ εὐβουλίᾳ τοῦ ἀνδρὸς, ὡς ἐν οἰκείῳ χώρῳ ἐλογίζοντο εἶναι. οἱ δὲ καταλαβόντες καὶ καταδραμόντες ἐν ᾧ τὰ κτήνη καὶ τὰ θρέμματα καὶ ἡ ὕπαρξις αὐτῶν κατεκρύπτετο καὶ αὐτοὶ ηὐλίζοντο, πάντα ληϊσάμενοι, μετὰ χαρᾶς καὶ νίκης ὑπενόστησαν. ἐκ τότε δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ἀδεῶς καὶ ἀφόβως ἀπλίκευον ἐν ᾧ ἦσαν αἱ διειδεῖς κρῆναι, καὶ τῶν παντοδαπῶν ὀπωρῶν τὸ πλῆθος, ἕκαστος τὴν καλύβην αὐτοῦ ἐν δένδροις ὀπώρας εἶχον, καὶ τῶν καρπῶν ῥεόντων, καὶ πάντων ἀπολαυόντων ἔχαιρον, καὶ ἐπηύχοντο τὸν καλῶς στρατηγοῦντα αὐτοῖς Μάγιστρον.

ια΄. Ὁ δὲ Ἀμηρᾶς τῆς Κρήτης, ὁ λεγόμενος Κουρούπας, τὰ συμβάντα πρὸς τοὺς ὁμόρους Ἀγαρηνοὺς τῆς Σπανίας καὶ Ἀφρικῆς ἐδηλοποίησε, καὶ βοήθειαν καὶ συμμαχίαν ᾔτει. οἱ δὲ ἀποστείλαντες γαλέας ὀξυδρόμους τοῦ μαθεῖν τὸν ἀρχηγὸν καὶ τὸν στρατὸν, καὶ τὴν κατάστασιν καὶ ὑποταγὴν τοῦ στρατοῦ πρὸς τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν. καὶ δὴ μετὰ πολλοῦ τάχους πρὸς τὴν Κρήτην ἀφίκοντο, καὶ διὰ τῆς νυκτὸς διὰ σχοινίου εἰς τὸ κάστρον εἰσῄεσαν, καὶ τὸν

Christianis nostrisque gentilibus certaminis aleam suscipere, nec longum iter, maris pericula, belli incertum exitum, debilis famæ vires formidare. In primis vero operæpretium est, ut cui Deus auspex ac adjutor est, consilio tuo atque præcepto pareamus; velut scilicet hanc Tibi mentem Deus afflaverit; Cor enim Regis in manu Dei; *Idque ea maxime ratione, quod Deo præside instincta Majestas tua, recti animi virum servumque fidelem mittat, Scholarum Domesticum.* (Prov. 21. 1.)

X. His Imperator auditis, nihil jam animum continere potuit. Instructo igitur, solitoque munere donato exercitu; contraditisque Magistro in belli sumptus pecuniis, cum Michaele Cubiculario Præside ac Curatore ire jussit, mense Julio, Indictione quinta. Naves erant igne Græco instructæ bis mille; celoces mille, carabia oneraria annonas armaque bellica convehentia, septem supra trecenta. Solvens itaque Nicephorus Domesticus, Phygelos venit, etiam atque etiam satagens, ut omni collecta classe simul applicaret. Missis itaque vir prudens ac cautus, quæ classi præirent, celeribus galeis, explorare jussit, ac indigenas loci rerumque indices captare. Venerunt illi, captosque ad Magistrum duxerunt; ex quibus diligenter sciscitatus, Cretæ Ameram ac Urbis Proceres, foris in suburbanis ipsorum versari comperit. Statim ergo concite summaque diligentia venit, navesque appulit; eductisque e navibus copiis, altum aggerem duxit vallumque posuit, atque ad incursandum prædasque agendum sese accinxit. Admonet vero ne longe discedant, vel hostem insequantur, donec illius vires cognoverint. Admotis autem ad Urbem castris, cunctos Cretenses foris palantes metu conterritos intra mœnia cogit. Exinde plures quotidie ad Magistrum ultro confluebant. Intelligens autem Nicephorus, eos qui Urbe exclusi erant, in angusta & clusuras, alveolosque & saltus & montes confugisse, distributo exercitu, peditum atque equitum selectam manum, Russosque & Asiaticos & Thracicos & Macedonicos, Tribunos ac Centuriones in eos misit; ipse solers fortisque vir animi Domesticus, post Saca agmen constituit; omnesque ejus solertia ac consiliorum sagacitate, velut domi, sic in hostico erant securi. Dimissus cuneus eo excurrit, ubi hostium jumenta & pecora & substantia occulta erat, ipsique morabantur; cunctaque deprædatus, cum gaudio ac pro victoria ovans reversus est. Deinceps autem Romani fiducia, omnique metu soluti castra metantur, quo loco limpidissimi fontes, pomorumque ac frugum genus omne scatebat. Unicuique tabernaculum tuguriumque inter fruteta positum erat, pomisque decidentibus omnique rerum aliarum ubertate freti, cum gaudio agebant, sicque præclare Ducis in eos munere defungenti Magistro votis comprecabantur.

(Expeditionis apparatus.) (Edit. Paris. pag. 598.) (Expilata regio.)

XI. Cretæ Ameras Corupa nomine, rerum tristem eventum vicinis Saracenis, Hispanis Afrisque, missa ad eos legatione, significat, bellique socios ac cladis depulsores invitat. Missæ ab eis celeres galeæ ac triremes, per quas gentis Ducem exercitumque explorarent; quæ militaris disciplina, ut Duci subjectus exercitus condisceret. Ac plane summa velocitate in Cretam advecti,

(Implorata auxilia, juvandique desperatione negata.)

Edit. Parif. pag. 296.

tes fluperent. Congratulabatur Civitas ejus gratia, ut cui bene ac prospere cederet, gentiumque victor existeret: quod denique Byzantio copiosas annonas sufficeret, præstoque solandæ civium indigentiæ cibos ministraret.

Constantinus Romani filius.

VI. Suscepit Romanus Imperator, ubi jam pater vivis excesserat, alium filium, cui Constantini nomen inditum. Is brevi post a Polieucto Patriarcha in sanctæ Sophiæ ambone, Augustali corona donatus est. Helena Augusta in Palatio lecto decumbens, filioque Imperatori congaudens, ac diu morbo conflictata, mensis Septembris die decimo nono, pie diem obiit.

Helenæ Augustæ mors & funus.

Hujus funus Romanus Imperator, Regio more elatum; inque auro oblita sandapila gemmisque ac lapillis interstincta positum, Senatu deducente, in Monasterio a patre ipsius Romano Imperatore extructo, quod est in Myrelæo, in loculum ejus ipsius urnæ juxta positum, illius cadaver illatum est.

Nicephori Phocæ expeditio Cretica.

VII. Porro Nicephorum Phocam Magistrum ac Scholarum Domesticum Imperator (mitis ille & suavis & mansuetus, ac si quid aliud præclarum est quo is nominari possit) ingenti fretum exercitu ac carabiorum copiosa classe igneque Græco instructum, in Cretam proficisci statuit. Cretenses namque damna multa ac mala quotidie Romanis inferebant, captivosque ac prædas abigebant, quo ex tempore vastam eam Insulam suæ ditionis fecerant. Michaele enim Amoriensi Theophili patre rerum potiente, cum Romanus miles in Morothomæ Michaelis quondam sodalis, compescenda seditione ac tyrannide occupatus esset (annos enim tres hisque amplius Tyranni potestate Thracia ac Macedonia potitus est) occasionem nacti qui ab Hispania ascenderant, Saraceni, cum ingenti carabiorum bello instructa classe, sibi subjecerant, ac donec a Magistro & Domestico Nicephoca recepta est, per annos centum quinquaginta-octo tenuerant.

Morothomas: alias simpl. Thomas, primoque Continuatori.

Creta, per belli civilis occasionem a Saracenis capta.

Cretensis dissuasa expeditio.

VIII. Idcirco Romanus Imperator divino zelo succensus, cautisque ac sanis Josephi Accubitoris inductus consiliis, ex omni Romana ditione congregatis navibus bellicis, igneque Græco, ac ex Thracia, Macedonia, Sclavonia lectis copiis, in Cretam mittere statuit. Quidam porro Senatorii ordinis, viri in rem ejus studiosi servique ingenui, Cretensem hanc moleste habebant expeditionem, in memoriam revocantes superiorum Imperatorum ætate eo adductas classes, novarumque rerum molitiones ac immensas effusas opes, præsertim vero piæ memoriæ Leone Imperatore ac Constantino Porphyrogenneto rerum potiente, quantæ insumptæ pecuniæ, quantæ copiæ excisæ; sic nempe illi maris periculo territi, vicinorumque Saracenorum ingentia formidantes auxilia, Hispanorumque ac Afrorum classem; tum præterea per hominum ora volitantem famam, *Fore, ut qui Cretam expugnasset, is Romanorum Imperator esset, verumque in se summam transferret.*

pag. 297.

Josephi Accubitoris ad eam provocatio.

IX. Quin vero Joseph Accubitor (mens scilicet illa proba & mitis rectaque ac insomnis) in medio stans, in hæc verba infit. *Scimus quidem omnes, Domine, quanta nobis mala ab infidelibus Saracenis provenerint; justumque ac æquum est in memoriam revocare acceptas strages, constupratas virgines, eversas Ecclesias, maritimas oras direptione vastatas; decetque pro*

ἀρατουμένα. καὶ τῷ Βυζαντίῳ πλούσιαι αἱ σιτήσεις, καὶ αἱ τροφαὶ χορηγούμεναι.

ϛ'. Ὁ δὲ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς καὶ ἕτερον υἱὸν μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀπεγέννησε, Κωνσταντῖνον τοῦτον ὀνομάσας. καὶ οὗτος μετ' οὐ πολὺ στέφεται παρὰ Πολυεύκτου Πατριάρχου ἐν τῷ ἄμβωνι τῆς ἁγίας Σοφίας. ἡ δὲ Αὐγοῦστα Ἑλένη ἐν τῷ παλατίῳ οὖσα κλινήρης, καὶ συναγαλλομένη τῷ Ἄνακτι, καὶ ἐπὶ ἱκανοὺς χρόνους ἀρρωστοῦσα, εὐσεβῶς τέθνηκε κατὰ τὴν ἐννεακαιδεκάτην τοῦ Σεπτεμβρίου μηνός· καὶ ταύτην βασιλικῶς τιμήσας, καὶ ἐν τῇ χρυσοκολλήτῳ καὶ διὰ μαργαριτῶν καὶ λίθων κλίνῃ τεθεῖσα, τῆς Συγκλήτου προπεμπούσης, ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῷ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ῥωμανοῦ Βασιλέως συσταθέντι, τῷ ὄντι εἰς τὸ Μυρέλαιον, θάπτεται, ἐν λάρνακι πλησίον καὶ σύνεγγυς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

ζ'. Τὸν δὲ Μάγιστρον καὶ Δομέστικον τῶν σχολῶν Νικηφόρον τὸν τοῦ Φωκᾶ ὁ Ἄναξ ὁ χρηστός, ὁ ἡδύς, ὁ προσηνής, καὶ ὅσοις ὀνόμασι χρὴ καλεῖσθαι καλοῖς καὶ τὸν ἄνδρα ὀνομάζειν, μετὰ ἐκστρατείας καὶ δυνάμεως πολλῆς καὶ ἐξοπλίσεως καραβίων πολεμικῶν καὶ ὑγροῦ πυρός, εἰς Κρήτην διωρίσατο ἀπελθεῖν· οἱ γὰρ Κρητικοὶ πολλὰ δεινὰ καὶ κακὰ καὶ αἰχμαλωσίας καθ' ἑκάστην εἰς τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐποιοῦντο, ἀφ' ὅπου ταύτην τὴν μεγάλην νῆσον ἐπόρθησαν. ἐπὶ γὰρ Μιχαὴλ τοῦ * Ἀμορραίου τοῦ πατρὸς Θεοφίλου ταύτην ἐκράτησαν, καὶ τῶν στρατευμάτων εἰς τὴν στάσιν καὶ τυραννίδα τοῦ Μωροθωμᾶ τοῦ συντρόφου τοῦ Μιχαὴλ· καὶ γὰρ ἐπὶ τρισὶ χρόνοις σχεδὸν, καὶ πλεῖον τὴν Θρᾳκικὴν καὶ Μακεδονικὴν ἐκράτησεν ὁ Τύραννος. εὐκαιρίαν εὑρόντες οἱ ἀπὸ Σπανίας ἀνελθόντες Σαρακηνοὶ μετὰ πολλοῦ στόλου πολεμικῶν καραβίων, κατέσχον ταύτην· ὡς εἶναι τὴν τούτων διακράτησιν καὶ κατάσχεσιν ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἐπορθήθησαν παρὰ τοῦ Μαγίστρου καὶ Δομεστίκου Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ, ἔτη ἑκατὸν πεντήκοντα ὀκτώ.

*ἐξ Ἀμορίου.

η'. Ὅθεν ὁ Αὐτοκράτωρ Ῥωμανὸς ζήλῳ θείῳ κινηθεὶς, τῇ συμβουλῇ καὶ εὐβουλίᾳ τοῦ Παρακοιμωμένου Ἰωσὴφ, ἐκ παντὸς τόπου ναῦς καὶ πλοῖα πολεμικὰ συναθροίσας μετὰ ὑγροῦ πυρὸς καὶ ἐπιλέκτου στρατοπέδου Θρᾳκικῶν, Μακεδονικῶν 431 καὶ * Σθλαβησιάνων εἰς Κρήτην ἐκπέμψαι ἔδοξεν· ἐκ δὲ τῆς Συγκλήτου οἰκείων δούλων αὐτοῦ ἐδυσχέραινον περὶ τῆς ἐκστρατείας τῆς Κρήτης, ἀναμιμνήσκοντες τὸν Ἄνακτα τὸν ἐπὶ τῶν παρελθόντων Βασιλέων ἐξόδων καὶ ἀναλωμάτων καὶ χρημάτων ἀπείρων κατακενωθέντων, καὶ μηδὲν ἀνυσάντων, μάλιστα ἐπὶ τοῦ εὐσεβοῦς τῇ θείᾳ λήξει Λέοντος Βασιλέως καὶ τοῦ Πορφυρογεννήτου Κωνσταντίνου, ὅσα χρήματα καὶ λαὸς ἀνήλωτο καὶ ἀπώλετο, δεδοικότες τὸν κίνδυνον τῆς θαλάσσης, καὶ τὴν μεγάλην συμμαχίαν τῶν ὁμορούντων Σαρακηνῶν, καὶ τὸν στόλον τῶν Σπάνων καὶ Ἀφρικανῶν· καὶ τὴν διατρέχουσαν φήμην, ὅτι δι' οὗ ἡ Κρήτη πορθηθῇ βασιλεύσει, καὶ τῶν σκήπτρων καθέξει τῆς Ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς.

431. * Σκλάβ.

θ'. Ὁ δὲ Παρακοιμώμενος Ἰωσὴφ, ὁ χρηστὸς καὶ ὀρθὸς καὶ ἄυπνος νοῦς, εἰς μέσον σταθεὶς, ἔφη. Ἡμεῖς μὲν, Δέσποτα, ἴσμεν πάντες, ὅσα δεινὰ Ῥωμαίοις συνέβησαν παρὰ τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς· καὶ δίκαιόν ἐστι λογίσασθαι τὰς σφαγὰς, καὶ τὰς τῶν παρθένων φθορὰς, καὶ τὰς τῶν ἐκκλησιῶν καταστροφὰς, καὶ τὰς τῶν παραλίων θεμάτων αἰχμαλωσίας, καὶ πρέπον ἐστὶν ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν καὶ ἐμ-

φύλαν ἀγωνίσαθαι, ϗ μὴ δεδιέναι τῆς ὁδοῦ τὸ μῆκος, ϗ τὰ τῆς θαλάσσης πελάγη, ϗ τῆς νίκης τὸ ἄδηλον, καὶ τῆς φήμης τὸ ἀδύνατον· ϗ χρὴ μάλιστα τῇ θεοσυνεργήτῳ βουλῇ καὶ προστάξει σου πειθαρχεῖν ἡμᾶς, ὡς ἐκ Θεοῦ σοι τοῦτο τὸ ἐνθύμημα. ϗ γὰρ καρδία Βασιλέως ἐν χειρὶ Θεοῦ· μάλιστα δὲ τὸν ὀρθὸν ϗ πιστὸν δοῦλον στέλλεσθαι τὸν Δομέστικον τῶν σχολῶν παρὰ τῆς θεοκυβερνήτου Βασιλείας σου.

ί. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Αὐτοκράτωρ, κατέχειν τὴν διάνοιαν οὐκ ἔτι ἠδύνατο. ϗ ἐξοπλίσας ϗ ῥογεύσας τὸν στρατὸν, ϗ τῷ Μαγίστρῳ χρήματα δοὺς, ἀπέπεμψε μετὰ [452] τοῦ Κοιτωνίτου Μιχαὴλ τοῦ Ἐπιστάτου, μηνὶ Ἰουλίῳ Ἰνδικτιῶνος πέμπτης. νῆες γὰρ ὑπῆρχον μετὰ ὑγροῦ πυρὸς δισχίλιαι, δρόμωνες χίλιοι, [453] καράβια καματηρὰ σιτήσεις ἔχοντα ϗ ὅπλα πολεμικὰ τριακόσια ἑπτά. ὁ δὲ Δομέστικος Νικηφόρος ἀπάρας τῆς Βασιλίδος, ἐν Φυγέλοις κατέλαβε. ϗ τοῦτο ἐφρόντιζεν ὅπως ὁ σύμπας πλοῦς ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἶναι ϗ προσορμίζοιτο. ἔμπροσθεν δὲ ὁ συνετὸς ταχυδρόμους γαλέας ἀποστείλας, κατασκοπῆσαι καὶ [454] κρατῆσαι γλώσσας προσέταξε. ϗ τούτων ἀφικομένων ϗ κρατησάντων, ἤγαγον πρὸς τὸν Μάγιστρον. ϗ ζητητικώτερον τούτους ἐξετάσας, μαθὼν τὸν Ἀμηρᾶν τῆς Κρήτης ϗ τοὺς πρώτους τοῦ κάστρου ἔξω εἶναι εἰς τὰ οἰκεῖα προάστεια, εὐθὺς τῷ δρόμῳ ϗ τῇ σπουδῇ κατέλαβεν ϗ προσώρμισεν. ϗ ἀποβὰς τῶν νηῶν, χάρακα ϗ τάφρον βαθεῖαν κατεσκεύασεν, ϗ πρὸς κοῦρσον ἐχώρει, ϗ πάντας παρῄνει ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἶναι, ϗ μὴ ἐξελαύνειν, πρὶν ἂν τὴν δύναμιν αὐτῶν γνώσονται. πρὸς δὲ κάστρον χωρήσας, πάντας τοὺς Κρητικοὺς τοὺς ἔξω ὄντας τοῦ κάστρου μετὰ φόβου ἔσω ἀπέκλεισεν. ἐκ τότε δὲ πολλοὶ καθ᾽ ἑκάστην ηὐτομόλουν πρὸς τὸν Μάγιστρον. μαθὼν δὲ ὁ Νικηφόρος ὅτι οἱ ἔξω τοῦ κάστρου ἀποκλεισθέντες εἰς τὰ στενώματα, ϗ κλεισούρας ϗ ῥυάκια, ϗ ὕλη ϗ ὄρη προσέφυγον. διακοσμήσας αὐτοῦ στρατὸν, ϗ ἱπποτοξότας ϗ Ῥῶς ϗ Ἀνατολικοὺς ἄρχοντας, καὶ Θρᾳκικοὺς ϗ Μακεδονικοὺς ἀπέστειλεν. αὐτὸς δὲ ὁ συνετὸς καὶ ἀνδρεῖος Δομέστικος, [455] ὄπισθεν Σάκα κατελείφθη. ϗ πάντες τῇ εὐβουλίᾳ τοῦ ἀνδρὸς, ὡς ἐν οἰκείῳ χώρῳ ἐλογίζοντο εἶναι. οἱ δὲ καταλαβόντες ϗ καταδραμόντες ἐν ᾧ τὰ κτήνη ϗ τὰ θρέμματα ϗ ἡ ὕπαρξις αὐτῶν κατεκρύπτετο ϗ αὐτοὶ ηὐλίζοντο, πάντα λῃσάμενοι, μετὰ χαρᾶς ϗ νίκης ὑπενόστησαν. ἐκ τότε δὲ οἱ Ῥωμαῖοι ἀδεῶς ϗ ἀφόβως ἐπλίνθευον ἐν ᾧ ἦσαν αἱ διειδεῖς κρῆναι, ϗ τῶν παντοδαπῶν ὀπωρῶν τὸ πλῆθος, ἕκαστος τὴν καλύβην αὐτοῦ ἐν δένδροις ὀπώρας εἶχον, καὶ τῶν καρπῶν ῥεόντων, ϗ πάντων ἀπολαυόντων ἔχαιρον, ϗ ἐπηύχοντο τὸν καλῶς στρατηγοῦντα αὐτοῖς Μάγιστρον.

ιά. Ὁ δὲ Ἀμηρᾶς τῆς Κρήτης, ὁ λεγόμενος Κουρούπας, τὰ συμβάντα πρὸς τοὺς ὁμόρους Ἀγαρηνοὺς τῆς Σπανίας ϗ Ἀφρικῆς ἐδηλοποίησε, καὶ βοήθειαν καὶ συμμαχίαν ᾔτει. οἱ δὲ ἀποστείλαντες γαλέας διὰ θυδρόμους τοῦ μαθεῖν τὸν ἀρχηγὸν καὶ τὸν στρατὸν, καὶ τὴν κατάστασιν καὶ ὑποταγὴν τοῦ στρατοῦ πρὸς τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν. καὶ δὴ μετὰ πολλοῦ τοῦ τάχους πρὸς τὴν Κρήτην ἀφίκοντο, καὶ διὰ τῆς νυκτὸς διὰ χωνίου εἰς τὸ κάστρον εἰσῆλθον, καὶ τὸν

A *Christianis nostrisque gentilibus certaminis aleam suscipere, nec longum iter, maris pericula, belli incertum exitum, debilis famæ vires formidare. In primis vero operæpretium est, ut cui Deus auspex ac adjutor est, consilio tuo atque præcepto pareamus; velut scilicet hanc Tibi mentem Deus afflaverit;* Cor enim Regis in manu Dei; *Idque ex maxime ratione, quod Deo præside instructa Majestas tua, recti animi virum servumque fidelem mittat, Scholarum Domesticum.*

Prov. 21. 1.

X. His Imperator auditis, nihil jam animum continere potuit. Instructo igitur, solitoque munere donato exercitu; contraditisque Magistro in belli sumptus pecuniis, cum Michaele Cubiculario Præside ac Curatore ire jussit, mense Julio, B Indictione quinta. Naves erant igne Græco instructæ bis mille; celoces mille, carabia oneraria annonas armaque bellica convehentia, septem supra trecenta. Solvens itaque Nicaphorus Domesticus, Phygalos venit, etiam atque etiam satagens, ut omni collecta classe simul applicaret. Missis itaque vir prudens ac cautus, quæ classi præirent, celeribus galeis, explorare jussit, ac indigenas loci rerumque indices captare. Venerunt illi, captosque ad Magistrum duxerunt; ex quibus diligenter sciscitatus, Cretæ Ameram ac Urbis Proceres, foris in suburbanis ipsorum versari comperit. Statim ergo concita summaque diligentia venit, navesque appulit; eductisque a navibus C copiis, altum aggerem duxit vallumque posuit, atque ad incursandum prædasque agendum sese accinxit. Admonet vero ne longe discedant, vel hostem insequantur, donec illius vires cognoverint. Admotis autem ad Urbem castris, cunctos Cretenses foris palantes metu conterritos intra mœnia cogit. Exinde plures quotidie ad Magistrum ultro confluebant. Intelligens autem Nicephorus, eos qui Urbe exclusi erant, in angusta & clusuras, alveolosque & saltus & montes confugisse, distributo exercitu, peditum atque equitum selectam manum, Russosque & Asiaticos & Thracicos & Macedonicos, Tribunos ac Centuriones in eos misit; ipse solers fortisque vir animi D Domesticus, post Saca agmen constituit; omnesque ejus solertia ac consiliorum sagacitate, velut domi, sic in hostico erant securi. Dimissus cuneus eo excurrit, ubi horum jumenta & pecora & substantia occulta erat, ipsique morabantur; cunctaque deprædatus, cum gaudio ac pro victoria ovans reversus est. Deinceps autem Romani fiducia, omnique metu soluti castra metantur, quo loco limpidissimi fontes, pomorumque ac frugum genus omne scatebat. Unicuique tabernaculum tuguriumque inter fruteta positum erat, pomisque decidentibus omnique rerum aliarum ubertate freti, cum gaudio agebant, sicque præclara Ducis in eos munere desungenti Magistro votis comprecabantur.

Expeditionis apparatus.

Edit. Paris. pag. 298.

Expilata regio.

E XI. Cretæ Ameras Curupa nomine, rerum tristem eventum vicinis Saracenis, Hispanis Afrisque, missa ad eos legatione, significat, bellique socios ac cladis depulsores invitat. Missæ ab his celeres galeæ ac triremes, per quas gentis Ducem exercitumque explorarent; quæ militaris disciplina, ut Duci subjectus exercitus condiscerent. Ac plane summa velocitate in Cretam advecti,

Implorata auxilia, juvandeque desperatione negata.

noctuque per funem in castrum illapsi, atque Curupæ Proceribusque congressi, omnem eos spem abjecisse, nec quid in Romanum exercitum ejusque Ductorem Magistrum moliantur habere, intellexere. In colla itaque ruentes iisque affusi, omni alia defecti voce, ubertim flentes, Missos adstringebant, eorumque subsidio maturandam expeditionem, iis ad suos remissis, supplices flagitabant. Reversi illi, ad suos quique Ameras venerunt; longeque copiosam ac instructam classem, diversarumque gentium auxilia, eaque illis conflatum exercitum; Ducis item vigilem solertemque animum, fidemque in Deum & justitiam; omnis denique generis exosa vitia ac libidines, retulerunt. Quibus illi stupore pleni, Cretensibus suppetias ferre, bellique socios illis accedere recusarunt.

Edit. Paris. pag. 299.

XII. Porro exercitu diuturniores in Creta moras trahente, ac cum per hyemem immensi imbres geluque expectaretur, annona absumpta, detritis stragulis & operimentis, torpentes classiarii, ipsique in eis Tribuni ac Proceres, domum reverti cogitarunt: forti tamen vir animo solertique Imperator Nicephorus, oratione sua ac verborum lenocinio in castris detinuit.

Nicephori ad suos oratio.

Sic enim ajebat: *Viri Fratres & Commilitones, Dei quaso timorem in animum assumamus; Dei injuriam ulcisci connitamur; adversus hostes impietate armatos fortiter consistamus. Fidem arripiamus, qua timores perimit; animo reputemus, nos in Syriaca insula versari. Ingens periculum est, si inde fugerimus. Ulciscamur constupratas virgines; qui nobilia membra sancia videamus, animo doleamus. Non vacat mercede labor ac periculum. Stemus intrepidi, adversaque acie Christum negantes infideles audacter appetamus, feretque suppetias Christus Deus noster, hostesque profligabit, ac superborum eique insultantium oppidum arcemque diruet.* Hæc, iisque plura illo hortante, quidam omnium nomine oreque subjecit. *Aperuisti, Magister, corda nostra; sermone vires durasti atque animos acuisti. Vix non additis alis, obsequio promptos atque vigiles reddidisti. Consilio morem gerimus, ac præcepto obtemperamus; una denique commoriemur.*

XIII. Mense Octobri, Imperii Romani anno secundo, ingens in Urbe penuria tritici extitit atque hordei. Venit triticum, modii quatuor, nummo uno; hordeum, modii sex. In his videre erat pervigilem, ut communi rei provideret, Josephi animum. Statim ergo in Orientem ac Occidentem missi, qui coementes frumenta eorumque mercatorias naves extruderent, dardanariosque ac frumentarios triticum frumentaque recondere ac acervare vetarent. Erat enim vir justus, nec personarum acceptor, fidei tenax. Nec multum interim effluxit tempus, cum altera parte minuto pretio, septem octove modii uno nummo venirent. Talis nimirum erat, acer vir ingenio fervidoque ac studiosus, ut nemo superiorum aut æqualium illi æquaretur.

Fames depulsa industria Josephi cura.

XIV. Mense Martio, is quem Peteinum vocant, Basilius Magister accusatus est, ut qui malis quorumdam consiliis instinctus, res novas moliretur. Missus itaque in exilium, ibi moritur. Patricius vero ac Domesticus Orientis ex fratris nomine in Asiam missus, ne per ea loca Romana ditio præsidio de-

Peteinus Majestatis reus.

Ἀμηρᾶν τὸν Κυρίπαν, καὶ τοὺς προύχοντας τοῦ ἄστρου ἐντυχόντες, ἐν ἀμηχανίᾳ καὶ ῥᾳθυμίᾳ καὶ ἀπογνώσει εἰδότες, τὸ ὅτι πρᾶξαι κατὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ Μαγίστρου, περιπλακέντες τῷ τραχήλῳ τοὺς ἀποσταλέντας οὐδὲν ἕτερον προσεφθέγγοντο τῇ χειρὶ σφίγγοντες, καὶ ἔκλαιον ὀδυρόμενοι ἱκετεύοντες ἐκστρατεῦσαι τοὺς Ἀμηράδας πρὸς συμμαχίαν καὶ βοήθειαν αὐτῶν· καὶ τὸ τάχος αὐτοὺς ἀποστεῖλαι. οἱ δὲ παλινδρομήσαντες πρὸς τοὺς Ἀμηράδας ἀφίκοντο ἕκαστος, καὶ τῆς πολλῆς ἐξοπλίσεως καὶ ἐκστρατείας καραβίων, καὶ τὴν ἐκ τῶν διαφόρων ἐθνῶν συμμαχίαν καὶ συγκρότησιν, καὶ τοῦ Στρατηγοῦ τὴν διέγερσιν καὶ σύνεσιν, καὶ τὴν πρὸς Θεὸν πίστιν καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀποστροφὴν παντοίων παθῶν ἔφρασαν. οἱ δὲ θάμβους πλησθέντες, οὐδαμῶς ἠθέλησαν βοήθειαν ἢ συμμαχίαν αὐτοῖς δοῦναι.

ιβʹ. Τοῦ δὲ στρατοῦ παρακαθεζομένου ἐν τῇ νήσῳ, καὶ ἀπείρου χειμῶνος καὶ ὑετοῦ καὶ κρύους γινομένου, καὶ τῶν σιτίων καὶ τροφῶν δαπανηθέντων, καὶ τῶν περιβολαίων διαλυθέντων καὶ γυμνωθέντων, κατεναρκήσαντες οἱ τοῦ στρατοῦ οἴκαδε ἐβουλήθησαν ἀναστρέψαι. ὁ δὲ ἀνδρεῖος καὶ συνετὸς ἡγεμὼν Νικηφόρος τῇ διαλαλιᾷ καὶ τῇ ἡδύτητι τῶν λόγων αὐτοῦ πάντας κατέσχεν. ἔφη γὰρ πρὸς αὐτούς· Ἄνδρες ἀδελφοί μου καὶ συστρατιῶται, λάβωμεν εἰς νοῦν τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον. ἀγωνισώμεθα τὴν τοῦ Θεοῦ ὕβριν ἐκδικῆσαι· στῶμεν γενναίως ἐν τῇ Κρήτῃ κατ' ἐχθρῶν δυσσεβῶς ὡπλισμένων. λάβωμεν πίστιν τὴν τοῦ φόβου φονευτέραν· ἀναλογισώμεθα ὅτι ἔνδον ἐσμὲν τῆς Συρακαίας νήσου. μέγας κίνδυνος ἡ φυγὴ ἀπὸ τῶν ὧδε φέρει. ἐκδικήσωμεν τὰς φθορὰς τῶν παρθένων, τὰ τετμημένα μέλη βλέποντες τετρωμένα, ὀδυνηθῶμεν τὰς καρδίας. οὐκ ἔστιν ἄμισθος ὁ κόπος καὶ ὁ κίνδυνος. στῶμεν καὶ καρτερήσωμεν εἰς ἀντιπαράταξιν τῶν ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ, καὶ Χριστὸς ὁ Θεὸς συνεργήσει ἡμῖν, καὶ ὀλέσει τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, καὶ πορθήσεται τὸ κάστρον τῶν ἀλαζόνων τοῦ Χριστοῦ. καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς αὐτοὺς παραινέσαντος, ἀπεκρίθη εἷς ὑπὲρ πάντων· Ἤνοιξας ἡμῶν τὰς καρδίας, Μάγιστρε. ἐστόμωσαν καὶ ὤξυναν οἱ λόγοι τὰς δυνάμεις καὶ προθύμους ἡμᾶς. ἀνεπτέρωσας τὰς διανοίας ἡμῶν καὶ ἑπόμεθα τῇ σῇ βουλῇ καὶ προστάξει, καὶ σὺν σοὶ ἀποθανούμεθα.

411.

ιγʹ. Ἐν δὲ τῷ Ὀκτωβρίῳ μηνὶ τοῦ δευτέρου ἔτους τῆς βασιλείας Ῥωμανοῦ ἐγένετο σπάνις σίτου καὶ κριθῆς ἐν τῇ πόλει. ἐπράθη γὰρ ὁ σῖτος τῷ νομίσματι μόδιοι δʹ. καὶ ἡ κριθὴ μόδιοι ϛʹ. καὶ ἦν θεάσασθαι τὸν ἐγρήγορον νοῦν Ἰωσὴφ προνοούμενον τὸ κοινόν. εὐθὺς οὖν ἐξαποστέλλει εἰς τὴν ἀνατολὴν καὶ δύσιν τοῦ ἐξελάσαι σιτωνὰς καὶ ἐμπορευτικὰ πλοῖα, καὶ τοῦ κωλῦσαι τοὺς σιτοκαπήλους ἀποτεθῆναι τὸν σῖτον. ἦν γὰρ ὁ ἀνὴρ δίκαιος καὶ ἀπροσωπόληπτος καὶ πιστός. οὐ πολὺς οὖν ἐν μέσῳ χρόνος παρῆλθεν, ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ τῷ νομίσματι ἐπράθη. Τοιοῦτος γὰρ ἦν ὁ ἀνὴρ σπουδαῖος καὶ θερμὸς, ὡς ἄλλον τῶν πρὸ αὐτοῦ, ἢ μετ' αὐτὸν μὴ ἐξισωθῆναι.

ιδʹ. Μαρτίῳ δὲ μηνὶ ὁ λεγόμενος Πετεινὸς Μάγιστρος κατηγορήθη Βασίλειος ὀνομαζόμενος, ὑποθήκαις τινῶν κακοσυμβούλων μέλλων μελετῆσαι· καὶ τοῦτον ὁ Βασιλεὺς ἐξορίᾳ πέμπει, ἀφ' οὗ ἐκεῖσε τελευτᾷ. ὁ δὲ Πατρίκιος καὶ Δομέστικος τῆς Ἑῴας ἐκ προσώπου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ πεμφθεὶς ἐν τῇ ἀνατολῇ, διὰ τὸ μὴ ἀρεῖν τὸ

ἀθω

ἄθεον Χαμβδᾶν ἀσαίπασον τὴν ἀνατολὴν, καὶ ἐλάσαι αὖρσα, καὶ αἰχμαλωτίσαι καὶ σφαδάζαι τὴν Ῥωμαίων γῆν. καὶ ἑνωθεὶς τῷ Στρατηγῷ Καππαδοκίας Κωνσταντίνῳ τῷ Πατρικίῳ Μαλεΐνῳ καὶ τοῖς λοιποῖς Στρατηγοῖς μετὰ τῶν ταγμάτων, καὶ τῇ ἐκστρατείᾳ τοῦ ἀλαζόνος ἐπιτυχὼν εἰς τὸν τόπον Ἀνδρασσὸν λεγόμενον, συμβαλὼν κατὰ κράτος νενίκηκε, καὶ καταπολεμήσας καὶ εἰς φυγὴν τρέψας. ἦν τότε θεάσασθαι νεκροὺς σκυλευομένους, καὶ ἀναιρουμένους τοὺς ἀλαζόνας Ἀγαρηνοὺς, καὶ εἰς φυγὴν τρεπομένους, καὶ ἐν ἀνδραπόδων λόγῳ τούτους ζωγρουμένους· καὶ μήτε ἁρμάτων ἢ ἵππων, ἢ φαρίων, ἢ χρημάτων, ἢ συγγενῶν, μεταποιουμένους· ἀλλ᾽ ἕκαστος ἀπὸ τῆς οἰκείας συμφορᾶς ἑαυτὸν περιέσωζε. τότε δὴ τότε ὁ ἀλαζὼν καὶ ὑπερήφανος Χαμβδᾶς ἐχειροῦτο, σταθέντος καὶ ὀκλάσαντος τοῦ φάρα, ᾧ τινος ἐπέβαινε, εἰ μὴ ὁ μαγαρίτης Ἰωάννης ὁ ἄνθρωπος αὐτοῦ ἀποβὰς τοῦ ἰδίου φάρα ἐπιδέδωκε, αὐτοῦ κρατηθέντος, καὶ τοῦ ἀλαζόνος περισωθέντος. πάντα δὲ τὰ τοῦ πολέμου κρατηθέντα λάφυρα ἅμα τῶν ζωγρηθέντων ἀρνητῶν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ Βυζάντιον ἀπηνέγκατο, καὶ ἐν τῷ θριάμβῳ ἐπόμπευσεν.

ιε΄. Τῶν δὲ Τούρκων ἐκστρατείαν ποιησάντων κατὰ τῆς Θρᾴκης, τοῦ Πατρικίου Μαριανοῦ τοῦ Ἀργυροῦ μονοστρατηγοῦντος ἐν τῷ θέματι τῆς Μακεδονίας, καὶ Κατεπάνω ὄντος τῆς δύσεως, συνῆψε καὶ καταπολέμησε, καὶ πλείστους ζωγρήσας, μετ᾽ αἰσχύνης εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ὑποστρέψαι ἐποίησεν.

ιϛ΄. Τοῦ δὲ Αὐτοκράτορος Ῥωμανοῦ μαθόντος τὴν στενοχωρίαν καὶ γύμνωσιν καὶ ἔνδειαν τῶν τροφῶν τοῦ στρατοπέδου, τῇ βουλῇ τοῦ Παρακοιμωμένου Ἰωσὴφ παραυτὰ τὰ πρὸς χορηγίαν αὐτοῖς ἀπέστειλεν. οἱ δὲ βραχὺ ψυχαγωγηθέντες, καὶ ἐπὶ μησὶν ὀκτωκαίδεκα χεδὸν καὶ πλέον παρακαθίσαντες, καὶ τῆς τροφῆς καὶ δαπάνης τῶν Κρητικῶν δαπανηθείσης, καὶ εἰς ἀνάγκην προχωρούντων, καὶ καθ᾽ ἑκάστην πρὸς τὸν Μάγιστρον αὐτομολούντων, καὶ τῇ τοῦ πάντα Θεοῦ ἡνιοχοῦντος προστάξει τῇ τοῦ Μαρτίου μηνὸς τῆς ἕκτης Ἰνδικτιῶνος ὁ Δομέστικος τῶν σχολῶν τὸν στρατὸν πρὸς πολεμικὰς ἀτρεμεῖ παρατάξεις, διαφόρους συστησάμενος φάλαγγας τε καὶ ἀσπίδας καὶ σάλπιγγας. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα συνέστησε τῶν ταγμάτων, καὶ τῶν θεματικῶν ἀρχόντων, καὶ Ἀρμενίων καὶ Ῥῶς καὶ Σθλαβησιάνων καὶ Θρᾳκικῶν ἐπελθεῖν τῷ κάστρῳ ἐκέλευσε. καὶ ἦν ἰδεῖν ὠθισμοὺς καὶ ἀντωθισμοὺς, καὶ συγκρούσματα πρὸς ἀλλήλους, καὶ πετρῶν βολὰς, καὶ βέλη, καὶ μηχανικῶν ἑλεπόλεων πρὸς τὸ τεῖχος καὶ τὰς ἐπάλξεις τοῦ κάστρου, καὶ τοῖς ἀλαζόσι θάμβος καὶ ἔκπληξις, καὶ φόβος ἐπιπεσών· καὶ βραχὺ τοῦ πολέμου κρατοῦντος τὸ κάστρον παρέλαβον. καὶ ἦν θεάσασθαι τοὺς Σαρακηνοὺς γυναῖκας καὶ παῖδας.

A stituta impii Chambdæ direptionibus pateret, iisque liberius prædas ageret ac captivos duceret; conjunctisque copiis cum Cappadociæ Prætore Constantino Patricio Meleino, nec non reliquis Ducibus ac cohortium Tribunis, superbi Chambdæ aciem assecutus in loco cui Andrasso nomen, ac cum eo conserta manu, eum penitus profligavit ac fudit. Vidisses tunc mortuis detrahi spolia, occidi superbos Agarenos; in fugam agi, inter spolia capi ac mancipari. Nulla illis curruum aut equorum, aut pecuniarum vel affinium cura: hoc unum quisque satagebat, ut se ipse periculo eximeret, non ut alteri studeret. Sane futurum erat ut & ipse superbus Chambdas caperetur, cum is cui B insederat, ipse generosus equus fatiscens substitisset, nisi Joannes Christianæ desertor fidei illius famulus ac domesticus, equum ipse suum hero commodasset. Qua ille humanitate captus, Chambdas tanto liberatus periculo est. Spolia omnia cum captivis a Leone Byzantium illata, ac triumphi specie circumducta.

Edit. Paris. pag. 300.

Leonis Phocæ victoria de Chambda.

Joannis famuli desertoris in Chambdam fides.

XV. Turcis adversus Thraciam erumpentibus, Marianus Patricius Argyri filius summa Ducis potestate Macedonum legioni Præfectus, Occidentique Præpositus, in illos incurrens, ipsos prælio fudit, multisque captis reliquos cum dedecore ad sua redire coegit.

Turci in Thracia compressi, Mariano Argyro Duce.

XVI. Romanus Imperator ubi quibus C in angustiis exercitus versaretur, annonæque in eo penuriam didicit, sanioribus Josephi Accubitoris consiliis confestim illis alimenta submisit. Nonnihil itaque novi commeatus ope recreati, cum menses fere octodecim, & amplius, Urbem obsedissent, consumpta Agarenis Cretensibus omni annona, iisque in angustias coactis, ac cum ex illis quotidie ad Magistrum ultro confluerent; Dei tandem cuncta moderantis imperio, mense Martio sexta Indict. Scholarum Domesticus, aciem instruxit, diversosque ex illis cuneos & phalangas ac turmas constituit. Quibus ita constitutis, ex Legionariis & Armeniis & Russis & Sclabinis & Thra- D cibus lectos in Urbem immisit. Alii alios pellebant ac repellebant mutuumque pulsabant. Ruebant petræ & jacula, machinisque mœnibus admotis turresque quatientibus, stupor ac pavor superbos invasit. Brevique conserto prælio, Urbem ceperunt. Eratque videre Saracenos, mulieres ac pueros.

Capta Agarenorum in Creta civitas.

Leoni Diacono cum reliquis magnifice enarrata atque descripta, ipsaque sequenti Tomo statim, Deo bene propitio, nobis repræsentanda.

Edit. Parif. pag. 301.

AD SEQUENTEM INVECTIVAM PROLUSIO.

QUOD *tanta hic dicta ſcriptaque in cauſa Imaginum, in Leone Armeno, Michaele Balbo, Theophilo Balbi filio, Michaele & matre Theodora, ſuperiuſque apud Theophanem in Leone Iſauro & filio Conſtantino; nihil Hiſtoriæ Byzantinæ metas excedere videar, qui in ea, & quaſi Appendicis loco, ejuſque illuſtrandæ gratia, ſingulare hoc monumentum repræſentem, antiquius* VII. *Synodo, ejuſque Auctoris, qui eidem* VII. *Synodo ſuppeditavit, quicquid illa auctoritatum & exemplorum ad dogma firmandum, ac antiquam ſerio vindicandam traditionem, ampla ſane ſegete, felici conatu adhibuit: etſi is ſuum nobis nomen invidit. Suum tempus ac ſcriptionis elarius conſignare non potuit. Motam primo ait quæſtionem poſt annos* 700. *a Chriſto paſſo: primis fere annis Leonis Iſauri: a quo tempore annis plus minus* 45. *ſe ſcribere dicit, ad extrema fere tempora Conſtantini Cabalini, & ad ejus Pſeudoſeptimam Synodum vere* Χριστιανοκατηγόρων *(Chriſtianos ſcilicet idololatriæ inſimulantium) confutandam. Agnoſcebant Iconoclaſtæ omnem retro Eccleſiaſticam traditionem ſibi adverſari: unde & prævaricationis noxam Eccleſiæ appingere non verebantur, quaſi ex ritu Gentium is illi cultus, Imaginumque religio inolevisset, cumque ipſi errorem, Dei verbis (veteris eumprimis Inſtrumenti) ſublatum irent: cum a Judæis didiciſſent, ut ſcite Joannes Monachus Jeroſolymitanus, ſubjecto commentariolo exponit: ipſe forſitan ejus poſtmodum Urbis Epiſcopus, & cujus tanta nomina adverſus Iconomachos: cujus Synodicon ſequitur hanc Invectivam in Reg. Cod. quod & repræſentavi tomo altero prioris mei Auctarii: ſubjectis poſtmodum, etſi immutato ordine, aliis omnibus probationibus quæ in Act.* VII. *Synodi extant, uti jam dixi. Qui Regium Codicem Leo Cinnamus, anni* ͵ϛϡπδʹ. *Imperatt. Michaele Duca, Angelo Comneno Palæologo, & Theodora Auguſta, ex antiquiore Codice in antiqua Senioris Romæ Bibliotheca reperto, ſe exſcripſiſſe ſignificat, ſcripto ann.* ͵ϛσξδʹ. *ita ut a prima ſcriptione, ad ſuam exſcriptionem intercesserint anni* 517. *ut ipſe advertit. Videri autem poteſt præclarus ille Codex quaſi* ὁπλοθήκη *univerſalis, collecta habens præcipua quæque Catholicorum adverſus Hæreticos (Chriſti maxime myſterium impugnantes) munimenta.*

Ex illo Illuſtr. & Reverend. Archiepiſcopus Pariſ. Petr. de Marea, ὁ μακαρίτης, *Vigilii Confirmationem* V. *Synodi pridem produxit, tametſi non omnibus ejus fidem fecit. Ipſe certe qui librum compoſuit, tantaque in eo Patrum ac Conciliorum digeſſit, de hac Confirmatione, quaſi non plane illi exploratæ veritatis, ac nutantis fidei, ſcripſit,* Repertam eſſe inter Acta V. Synodi; *quavis tandem ratione illis inſertam exiſtimaverit. Nihil ſane ejuſmodi in aliis, quæ tanta e Conciliis depromit.*

pag. 302.

Quod Auctor διάλογον *inſcribit, videri poſſit vocis abuſus: nam nullæ diſtinctæ perſonæ loquentes inducuntur, quod videtur exigi ad formam dialogi. Niſi eam ſibi vocem Auctor indulſit, quod velut plurium ſit iſta Diſſertatio, Orthodoxorum Patrumque nomine edita diſputatio: ſed nihil hoc ad formam Dialogi proprie, ubi diſtinctæ perſonæ ſuum quæque ſymbolum ſolent*

conferre ; & quidem cuique apposite, quæ Platonicorum Dialogorum perfectio est. Simplicius esset ac purius λόγος ἐνδιαθετικός. Alia majoris opera, sua & Patrum nomine Nicephorus Patriarcha, hunc ipsum forte Auctorem secutus, inque eodem certans ipse stadio, si quando magno Ecclesiæ commodo iuris publici fiat, ex Regiis membranis, exque Seguieriano & Colbertino plenissimus Codd.

Quod Auctor tantis invehitur in Copronymianos Episcopos, favore Principis fidei desertores Aulæque palpones, nihil veros tangit Episcopos, qui ad fidei tutamen ac columen, religiosissimorum Principum favorem ambiant, ac qui ipsi meliora ac saniora Aulæ semper suadeant, petraque salis, quibus cum versentur, quod seculi fatuitatis videri possit continue condientes, existant.

Habet hic Codex Leontium de Sectis longe editis emendatiorem, & auctoritatibus, quæ illis desiderantur, auctiorem. Ὀδηγῦ *prima capita (quem omnem pluraque ejus complectitur) nova ex illo facere liceat : sic editis laborantia, ut nec ipse Anastasius sua agnosceret : etsi omnia decoquit vulgator & Interpres.*

[Edit. Parif. pag. 303.]

* ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΣΤΗΛΙΤΕΥΤΙΚΟΣ, [* λόγ…]

ΓΕΝΑΜΕΝΟΣ

* ΠΕΡΙ ΠΙΣΤΩΝ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ; [* παρὰ]

καὶ πόθον καὶ ζῆλον ἐχόντων, πρὸς ἔλεγχον τῶν ἐναντίων τῆς πίστεως καὶ τῆς διδασκαλίας τῶν ἁγίων καὶ ὀρθοδόξων ἡμῶν Πατέρων.

DISSERTATIO AC INVECTIVA

EDITA

A VIRIS FIDELIBUS ET ORTHODOXIS,

desideriumque ac zelum habentibus, ad confutationem eorum, qui sanæ Fidei, sanctorumque ac orthodoxorum Patrum nostrorum doctrinæ adversantur.

I. NABUTHE Jezraelites lapidatus est, ne paternam vineam traderet. Ajebat enim; *Ne fiat unquam ut tradam hæreditatem Patrum meorum:* [3. Reg. 21. 3. & 20. 3.] hi autem, inquit, quibus obtigit ut essent Episcopi & rationalium ovium Pastores, una dumtaxat inanis gloriæ caussa, rejectis Patrum vocibus, armis adversus fidem instructi, recte ab eis dicta pervertunt (ea reprobo suo sensu turbidoque docentes) quæ uti scriptum est, *Omnia ob oculos posita intelligentibus sunt, & recta invenientibus scientiam.* [Prov. 8. 9.] Patres namque subtili & acuto mundoque mentis oculo, sacros divinæ Scripturæ legentes libros, quod inde commodum est, velut divinum quemdam thesaurum in animis suis reposuere. Hi vero, quorum mens mendacii pravitate prona sit, nonnullorumque procacitati verborum obnoxia, ac prophanæ scientiæ amore capta, illorum socii erunt, de quibus scribit beatus Paulus: *In quibus Deus hujus sæculi excæcavit mentes infidelium, ne fulgeret illis illuminatio Evangelii gloriæ Christi, qui est imago Dei.* [2. Cor. 4. 4.] Quippe *cæci sunt & duces cæcorum.* Ut enim ipse Salvator dixit, *Cæcus, si cæco dux fuerit, ambo in foveam cadent.* [Matth. 15. 14.] Quidam igitur Patrum Doctorumque veritatem derident, menteque propria, diabolica malignitate impleta, adulterare nituntur veritatis mysterium, Unigeniti cum carne dispensationem haud mediocriter sugillantes, *Non intelligentes, neque quæ loquuntur, nec de quibus affirmant,* [1. Tim. 1. 7.] [pag. 304.] uti divinis Apostoli verbis proditum est.

II. Ejuscemodi porro impietatis parentes, multi quidem & alii, anteactis temporibus extitere: nunc vero illorum improbissimæ mentis auctores hi sunt, qui novorum Pharisæorum mores induerunt. Quemadmodum enim illi vere negaverunt Dei Filium in carne venisse; sic & nunc novi Præcones, qui Christi adventus in carne, ejusque secundum carnem intemeratæ matris ac vere Deiparæ semperque Virginis Mariæ omniumque ipsius Sanctorum venerandas colendasque Imagines, nolint adorare eisque cultum adhibere, novam inani conatu fabricati sunt fidem; præter

[Hæreticorum vana jactantia adversus Patres.]

A α'. ΝΑΒΟΥΘΕ ὁ * Ἰσραηλίτης, [* Ἰσραηλί…] ἵνα μὴ τὸν πατρῷον ἀμπελῶνα παραδῷ, κατελιθοβολήθη, τοῦτο λέγων, Οὐ μὴ προδῶ κληρονομίαν πατέρων μου· οὗτοι δέ φασιν Ἐπίσκοποι καὶ Ποιμένες τῶν λογικῶν λαχόντες εἶναι προβάτων, διὰ δόξαν κενὴν καὶ μόνον, τῶν Πατέρων τὰς φωνὰς παρωσάμενοι, καὶ κατὰ τῆς πίστεως ἑαυτοὺς ὁπλίσαντες, τὰ ὀρθῶς ὑπ' αὐτῶν ῥηθέντα στρεβλοῦσι, κατὰ τὸν ἀδόκιμον αὐτῶν καὶ τεθολωμένον νοῦν διδάσκοντες, ἅπερ πάντα ἐνώπια τοῖς συνιοῦσι καὶ ὀρθὰ τοῖς εὑρίσκουσι γνῶσιν, κατὰ τὸ γεγραμμένον. οἱ μὲν γὰρ * δόξῃ τινὶ καὶ καθαρῷ [* ἐξέ…] τῆς διανοίας ὄμματι τοῖς ἱεροῖς τῆς θεοπνεύστου γραφῆς ἐντυγχάνοντες λόγοις, ὄφελος θεῖον ὥσπερ τινὰ οὐράνιον θησαυρὸν τῶν αὐτῶν εἰσοικίζουσι ψυχαῖς. οἱ δὲ, τὸν νοῦν ἔχοντες

B τῷ ψεύδει προσκεκολληκότα, καὶ τῆς τινῶν ἀθυροστομίας ἐπτοημένοι καὶ βεβήλου γνώσεως ἐρασταὶ, ἐκείνων ἔσονται κοινωνοὶ, περὶ ὧν ὁ μακάριος Παῦλος γράφει, Ἐν οἷς ὁ Θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀπίστων, εἰς τὸ μὴ διαυγάσαι αὐτοῖς τὸν φωτισμὸν τοῦ εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὅς ἐστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ. τυφλώττουσι γὰρ, καὶ εἰσὶν ὁδηγοὶ τυφλῶν. Τοιγαροῦν οὗτοι, καὶ τοῖς τῆς ἀπωλείας ἐμπίπτουσι βόθροις· ὡς γὰρ αὐτὸς ὁ Σωτὴρ εἴρηκε, Τυφλὸς τυφλὸν ἐὰν ὁδηγῇ, ἀμφότεροι εἰς βόθυνον ἐμπεσοῦνται. Καταφλυαροῦσι τοίνυν τινὲς τῶν τῆς ἀληθείας πατέρων καὶ διδασκάλων, καὶ διὰ καὶ σκαιότητος διαβολικῆς τὸν οἰκεῖον ἐμπλήσαντες νοῦν, παραχαράττειν ἐπείγονται τὸ τῆς ἀληθείας μυστήριον, τῆς μετὰ σαρκὸς οἰκονομίας τοῦ Μονογε-

C νοῦς οὐ μετρίαν ποιοῦντες * καταῤῥευσιν, [* καθαί…] Μὴ νοοῦντες μήτε ἃ λέγουσι, μήτε περὶ τίνων διαβεβαιοῦνται, κατὰ τὸ γεγραμμένον.

β'. Εὑρεταὶ δὲ τῆς τοιαύτης ἀσεβείας γεγόνασι, πολλοὶ μὲν καὶ ἕτεροι, κατὰ τοὺς ἄνωθεν παρῳχηκότας καιρούς· νῦν δὲ τῆς ἐκείνων ἀνοσιότητος, οὗτοι οἱ προφασιζόμενοι κατὰ τοὺς νέους Φαρισαίους. ὥσπερ γὰρ ἀληθῶς αὐτοὶ ἠρνήσαντο τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ σαρκὶ ἐληλυθότα, οὕτω καὶ νῦν νεοκήρυκες μὴ θέλοντες προσκυνεῖν καὶ σεβάζεσθαι τῆς ἐνσάρκου τοῦ Χριστοῦ παρουσίας, καὶ τῆς κατὰ σάρκα αὐτοῦ ἀχράντου μητρὸς καὶ κατ' ἀλήθειαν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ πάντων τῶν Ἁγίων αὐτοῦ τὰς σεβασμίους καὶ σεπτὰς Εἰκόνας· ἀλλὰ νέαν καινοτομοῦντες ἐτεκτήναντο πίστιν, παρὰ τὴν ἀρχῆθεν ἐκ τῶν

ἁγίων ἡμῶν Πατέρων, καὶ μαθητῶν καὶ διαδόχων τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ὑπαρχόντων· ὡς γὰρ αὐτοῖς ἔδοξε νῦν, λέγοντες πλέον τῶν ἁγίων Πατέρων, ὧν οἱ λόγοι καὶ αἱ ἀρεταὶ, στήριγμα καὶ στύλη τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ὑπάρχουσιν, ἤτοι τὴν πίστιν φυλάττειν διαβεβαιοῦντες. τὰς γὰρ αὐτῶν τῶν Πατέρων φωνὰς, ἃς αὐτοὶ τρανῶς ἐκήρυξαν περὶ τῶν σεβασμίων καὶ προσκυνητῶν Εἰκόνων, οὗτοι οἱ νεόσοφοι λαβόντες τὰς καλῶς ὑπὸ τῶν Προφητῶν ῥηθείσας φωνὰς κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας πρὸς τὸν ἴδιον νοῦν στρεβλοῦσιν. ὡς γὰρ αὐτοὶ περὶ τῶν εἰδωλικῶν ξοάνων καὶ δαιμονικῶν στηλῶν φράσαντες εἰρήκασιν, οὗτοι εἰς τὰς ἁγίας Εἰκόνας μετέστρεψαν τοὺς ἁγίους Πατέρας καὶ διδασκάλους τῆς ἁγίας καὶ ἀμωμήτου καὶ ὀρθοδόξου τῶν Χριστιανῶν πίστεως, παρωσάμενοι τὰς αὐτῶν φωνὰς καὶ μαρτυρίας περὶ τὸν ἔνσαρκον καὶ ἀνθρωπίνης αὐτοῦ μορφώσεως χαρακτῆρος ἱστορηθείσας ἁγίας Εἰκόνας, ἅσπερ ἡμῖν τρανῶς σέβειν καὶ προσκυνεῖν ἐδίδαξαν. δι' ὃ καὶ μετ' ὀλίγων διάλεκτον πρὸς τοὺς νεοκήρυκας ποιησάμενοι, Θεοῦ διδόντος ἡμῖν καὶ τὸ ἀναπνεῖν, ὀλίγα ἐκ πολλῶν παραθησόμεθα, κἂν οὗτοι ὡς χειροποίητα δῆθεν ἀποστρέφονται.

γʹ. Λεγέτωσαν ἡμῖν οἱ θολόσοφοι καὶ μεμψίμοιροι καὶ αἱρεταὶ τῆς φαύλης καὶ βεβήλου καὶ ἐχθραινούσης Θεῷ Συνόδου, τῆς γενομένης κατὰ Θεοῦ συγχωρησμὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰς τὸν τόπον τὸν λεγόμενον Ὀνείρια, ποίῳ τρόπῳ καὶ σκοπῷ τὰς τῶν Πατέρων παρακρουσάμενοι φωνὰς, κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας ἑαυτοὺς ἐξαπατῶντες, ἐξελκόμενοι καὶ δελεαζόμενοι στρεβλοῦτε; εἴπατε ἡμῖν οἱ νῦν καινοτομοῦντες νέας πίστεως ἔκθεσιν, ποῖον ἐπὶ τῆς γῆς προσκυνητὸν καὶ σεβάσμιον καὶ λατρευτὸν ἐστὶν ἀχειροποίητον· ὁ Σταυρός; τὸ Θυσιαστήριον; ἡ Προσφορά; τὸ Εὐαγγέλιον; πάντα χειροποίητα, ἀλλ' ἡμῖν σεβαστὰ καὶ σωτηρίας σύμβολα, ὥσπερ καὶ αἱ τῶν ἁγίων Εἰκόνες, καὶ τῆς ἐνσάρκου τοῦ Χριστοῦ οἰκονομίας τῆς ἀληθινῆς καὶ ἀνθρωπίνης αὐτοῦ σαρκὸς, ἣν διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν προσελάβετο ἐκ τῆς παναγίου καὶ Θεοτόκου Μαρίας· πάντα ἡμῶν λαβὼν χωρὶς μόνης τῆς ἁμαρτίας. διὸ καὶ τὴν Εἰκόνα αὐτοῦ καὶ τῆς ἀχράντου αὐτοῦ Μητρὸς προσκυνοῦμεν καὶ σέβομεν. καὶ ὑμεῖς δόκησιν τὸ μυστήριον ἀπεργάζεσθε· ἡμεῖς δὲ, οἱ τῆς ἀληθείας, τῆς τῶν ἁγίων Ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων αὐτῶν μαθητῶν καὶ διαδόχων, ἡμετέρων δὲ Πατέρων καὶ διδασκάλων, τὴν παρ' αὐτῶν ἡμῖν παραδοθεῖσαν πίστιν περὶ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ προσκυνητῆς Τριάδος, ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ λέγομεν τὰ τοῦ Προφήτου Ἡσαΐου, Ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν, καὶ ἡμεῖς ἀνερχόμεθα εἰς τὴν τρισυπόστατον ὁμοουσιοκόρυφον δόξαν, εὐαγγελιζόμενοι τὰ ἀγαθὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, λέγοντες.

δʹ. Πιστεύομεν εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, ἥτις ἐστὶν ἡ ἁγία Τριὰς, ἄκτιστος, ἀΐδιος, ἀσύγχυτος, ἀδιαίρετος, ὁμοούσιος, ἐν μιᾷ θεότητι καὶ βασιλείᾳ καὶ κυριότητι, ἐν τρισὶ προσώποις ἤτοι ὑποστάσεσι καὶ ἰδιότησι προσκυνουμένη τε καὶ δοξολογουμένη. ἰδιότητα γὰρ ὅταν εἴπω, τὸν Πατέρα Πατέρα νόησον, καὶ τὸν Υἱὸν Υἱὸν, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἅγιον. αὗται γὰρ αἱ ἰδιότητες οὐκ ἀντιστρέφονται. οὐ δύναται γὰρ ὁ Πατὴρ Υἱὸς

olim traditam a sanctis nostris Patribus, quique discipuli ac successores sanctorum Apostolorum existant. Ut enim eis nunc visum est, Fidei se religiosiores custodes, quam sancti Patres affirmant, quorum sermones atque virtutes Catholicæ ac Apostolicæ Ecclesiæ firmamentum sunt & columen. Ipsas enim Patrum voces, quas illi diserte de venerabilibus colendisque Imaginibus prædicaverunt, novi, hi commatis sapientes, sumentes, quas rite Prophetæ ediderunt, juxta concupiscentias suas ad sensum suum detorquent. Quemadmodum enim illi adversus Idolorum simulacra dæmonumque statuas locuti sunt, in sanctas ipsi Imagines, sanctos Patres, sanctæque & Orthodoxæ ac inculpatæ Christianorum fidei Doctores, traduxere, eorum repulsis vocibus ac testimoniis, ad ejus in carne humanæque effigie figuram, adstruentibus sacras spectare Imagines, quas ii diserte colendas ac adorandas nos docuerunt. Quamobrem etiam brevi conserta disputatione adversus novos istiusmodi præcones, Deo ipsum nobis oris flatum ac spiritum præbente, pauca ex multis proponemus; quamquam hi velut manufacta utique respuant ac aversentur.

Hæreticorum calumnia, quasi Imagines sacræ, sint ipsa Idola, quo Χριστιανοκατηγόρων dicti.

III. Cogitent turbidi sapientes & morosi ac querulosi homines, pravæque & prophanæ ac Deo adversantis Synodi comprobatores, quæ divina permissione Constantinopoli, in loco quem Oneria vocant, habita est, quonam modo, ac fine, repulsis Patrum vocibus, juxta proprias concupiscentias ipsi vos seducentes, esca hamoque tracti captique collidimini. Dicitæ quæso, qui nunc Novæ fidei formulam vane cuditis, quidnam in terra, eorum, quæ venerationi habentur & adorantur atque coluntur, quod non sit manufactum? Num Crux? Altare? Oblatio? Evangelium? Cuncta manufacta, sed nobis veneranda ac salutis signa, quemadmodum etiam Sanctorum Imagines, Christique in carne dispensationis veræ atque humanæ carnis suæ, quam nostræ salutis causa assumpsit, ex castissima Deique Genitrice Maria: quæ nostra sunt omnia assumens, peccata dumtaxat excepto. Unde etiam ipsius Imaginem ejusque intemeratæ Matris adoramus ac colimus. Ac vos quidem mysterium inane spectrum, & quod specie sola existat, efficitis: nos vero qui veritatis sumus, sanctorum Apostolorum sanctorumque ipsorum Discipulorum ac successorum, nostrorumque Patrum atque Doctorum, quam ab eis nobis traditam accepimus fidem, de sancta & consubstantiali & adoranda Trinitate, revelata facie, clara voce, Esaiæ Prophetæ vocibus dicimus, *Ascende in montem excelsum qui evangelizas*; & nos in trinæ subsistentis consubstantialis celsitudinis opinionem ascendimus, evangelizantes rectæ fidei bona, dicentes.

Copronymiana Synodus.

Edit. Paris. pag. 705.

Manufacta plia venerationi habita: Crux Altare, &c.

Iconoclastæ Docetarum hæresis instaurat.

Isai. 40. 9.

IV. Credimus in Patrem & Filium & Spiritum Sanctum, quæ sancta Trinitas est, increata, sempiterna, inconfusa, indivisa, consubstantialis, quæ in una deitate & regno & dominatione, in tribus personis seu Hypostasibus & proprietatibus, adoretur ac conglorificetur. Proprietatem enim cum dico, Patrem cogito Patrem, & Filium Filium, & Spiritum sanctum Spiritum sanctum. Nam proprietates non convertuntur. Non enim

Fidei professio.

Trinitatis fides.

Pater esse potest Filius, aut Filius Pater, vel Spiritus sanctus esse Pater aut Filius: sed sicut dicebam, Pater, Pater est, & Filius, Filius, ac Spiritus sanctus, Spiritus sanctus. Non erat umquam quando non erat Pater, & non erat quando non erat Filius, nec erat aliquando quando non erat Spiritus sanctus. Propterea incomprehensa est, tum Unigeniti generatio (seu nativitas) tum Spiritus sancti processio. Patrem adoras? In eo adoratur Filius & Spiritus sanctus. Adoras Filium? In ipso & Patrem adora & Spiritum sanctum. Adoras Spiritum sanctum? In ipso adoras & Patrem & Filium: non quod confundantur personæ, sed quod eadem & incommutabilis perque omnia similis substantia existat, sic intelligis. Nam cum sit una natura & substantia ac deitas, una quoque adoratio est sanctæ & consubstantialis Trinitatis. Quod enimvero Pater & Filius & Spiritus sanctus nominantur & sunt, tria nimirum ad substantiam quod spectat per omnia æqualia; attribuitque Patri principium divina Scriptura, jam quoque Filius Patris beneplacito cuncta creavit, & Spiritus sanctus omnia perfecit. Est igitur Deus Pater, Deus Filius, Deus Spiritus sanctus. Non tamen quia Deus & Deus, & Deus, tres Deos licet dicere: sed dum tres personas animo cogitas, ac unamquamque personam confiteris, unum Deum vocas, quod una eademque natura & divinitas & substantia & coæternitas. Quæ causa est, cur & singulariter collaudemus & adoremus sanctam Trinitatem.

Edit. Paris. pag. 96.

Dominicæ incarnationis confessio.

V. Ex hoc novimus atque credimus, Dei Filium ex Patre genitum esse, arcana nec verbis explicabili ratione, intemporanee, incorporee, ante omnia sæcula. Ipse igitur Dei Filius, Lumen de Lumine, Deus verus de Deo vero ac Patre, propensa Patris voluntate incarnatus est in castissima, & a Spiritu sancto eximie sanctificata Virgine sancta Maria, proprie ac vere Dei Genitrice. Ac sicut ipsius Filii a Patre generatio incomprehensa est & inexplicabilis; eamque ob rem, ipsam fide ac silentio veneramur ac collaudamus; sic & ejusdem Filii Dei ex Matre & Virgine in carne nativitas ineffabilis & inenarrabilis est. Ac quo id modo, accipe.

Incomprehensa utraque Christi generatio.

Ut incomprehensa temporalis Christi generatio.

Psal. 94. 4. Col. 1. 17. Jer. 23. 24.

Dan. 3. 55. Hebr. 4. 13.

VI. Igitur unigenitus Dei Filius, ipse ante sæcula ex Patre genitus, incircumscriptus est; inque supernis & infernis est, & cuncta in manu habet, & in eo consistunt omnia, & implet omnia, & super omnia eminet, estque supra omnes cælos, & intuetur abyssos; nec est creatura quæ non sit manifesta in oculis ejus. In Angelis est: totus in supernis, totus ubique est. Ipse igitur Dei Filius talis ac tantus, ipse nulla quantitate ac mole, cum omnia possit, etiam homo fieri potuit: vereque incarnatus ac factus homo de Spiritu sancto & Maria Virgine, in cælis esse non destitit, & in terris ipse totus incarnatus existit. Quis ergo eloqui aut prorsus enarrare mysterium possit? Quod enimvero pro naturæ humanæ tenuitate divina Scriptura pauca quædam tribuit verba, quibus mens gustum assequi possit ac frui, silentioque stupere ac adorare divinum Mysterium.

VII. Itaque Dei Filius, qui nullo capi potest, in sanctam Virginem introivit, exque ejus carnis natura as-

pag. 307.

A εἶναι, ἢ ὁ Υἱὸς Πατὴρ, ἢ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι Πατὴρ, ἢ Υἱός. ἀλλ' ὡς εἶπον, Πατὴρ ὁ Πατὴρ, καὶ Υἱὸς ὁ Υἱὸς, καὶ Πνεῦμα ἅγιον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. οὐκ ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν Πατὴρ, καὶ οὐκ ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν Υἱὸς, καὶ οὐκ ἦν ποτὲ ὅτε οὐκ ἦν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. διὰ τοῦτο ἀκατάληπτος καὶ ἡ γέννησις τοῦ Μονογενοῦς, καὶ ἡ ἐκπόρευσις τοῦ ἁγίου Πνεύματος. προσκυνεῖς τὸν Πατέρα; ἐν αὐτῷ προσκυνεῖται ὁ Υἱὸς καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. προσκυνεῖς τὸν Υἱόν; ἐν αὐτῷ προσκυνεῖς τὸν Πατέρα καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. προσκυνεῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον; ἐν αὐτῷ προσκυνεῖς καὶ τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱόν, οὐ συγχεομένων τῶν προσώπων, ἀλλὰ διὰ τὸ ταυτὸν καὶ ἀπαράλλακτον τῆς οὐσίας οὕτω νοεῖς.

B μιᾶς γὰρ οὔσης τῆς φύσεως καὶ τῆς οὐσίας καὶ τῆς θεότητος, μία καὶ ἡ προσκύνησίς ἐστι τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος. ἀλλ' ἐπειδὴ Πατὴρ καὶ Υἱὸς καὶ ἅγιον Πνεῦμα ὀνομάζονται καὶ εἰσὶ, τῇ μὲν οὐσίᾳ κατὰ πάντα ἴσα τὰ τρία· ἀπέδωκε δὲ ἡ θεόπνευστος γραφὴ τὴν ἀρχὴν τῷ Πατρὶ, καὶ λοιπὸν τῇ τοῦ Πατρὸς εὐδοκίᾳ καὶ ὁ Υἱὸς τὰ πάντα ἐποίησε, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὰ πάντα ἐτελεσιούργησεν. ἔστιν οὖν Θεὸς ὁ Πατὴρ, Θεὸς ὁ Υἱὸς, Θεὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἀλλ' ἐπειδὴ Θεὸς καὶ Θεὸς καὶ Θεὸς, οὐ δύνασαι εἰπεῖν τρεῖς Θεοί· ἀλλὰ τὰ τρία πρόσωπα ἐνθυμούμενος, ἕκαστον πρόσωπον ὁμολογῶν, εἷς Θεὸς λέγεται, διὰ τὸ ἓν καὶ τὸ ταυτὸν τῆς φύσεως καὶ τῆς θεότητος καὶ τῆς οὐσίας καὶ τῆς συναϊδιότητος.

C διὸ καὶ ἑνικῶς δοξάζομεν καὶ προσκυνοῦμεν τὴν ἁγίαν Τριάδα.

ε'. Ἐμάθομεν καὶ πιστεύομεν ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐγεννήθη ἐκ τοῦ Πατρὸς, ἀῤῥήτως, ἀχρόνως, ἀσωμάτως πρὸ πάντων τῶν αἰώνων. αὐτὸς οὖν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, τὸ φῶς ἐκ τοῦ φωτὸς, ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἐκ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, τῇ εὐδοκίᾳ τοῦ Πατρὸς ἐσαρκώθη ἐν τῇ πανάγνῳ καὶ ὑπὸ Πνεύματος ἁγίου καθαγιαζομένῃ Παρθένῳ τῇ ἁγίᾳ Μαρίᾳ, τῇ κυρίως καὶ κατ' ἀλήθειαν Θεοτόκῳ. καὶ ὥσπερ ἡ ἐκ τοῦ Πατρὸς γέννησις αὐτοῦ τοῦ Υἱοῦ ἀκατάληπτός τίς ἐστι καὶ ἀνερμήνευτος· καὶ διὰ τοῦτο πίστει καὶ σιωπῇ προσκυνοῦμεν καὶ δοξάζομεν, οὕτω τοῦ αὐτοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἐκ τῆς μητρὸς καὶ Παρθένου

D ἔνσαρκος γέννησις, ἄφραστός ἐστι καὶ ἀνεκδιήγητος. καὶ μάθε πῶς.

ϛ'. Ὁ οὖν μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθεὶς, ἀπερίγραπτός ἐστι, καὶ ἄνω ἐστὶ καὶ κάτω, καὶ τὰ πάντα ἐν χειρὶ ἔχει, καὶ τὰ πάντα ἐν αὐτῷ συνίσταται, καὶ τὰ πάντα πληροῖ, καὶ ὑπὲρ τὰ πάντα ὑπερεκτείνεται. καὶ ὑπεράνω πάντων οὐρανῶν ἐστι, καὶ τὰς ἀβύσσους καθορᾷ· καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον αὐτοῦ. ἐν ἀγγέλοις ἐστίν· ὅλος ἄνω ἐστί. ὅλος πανταχοῦ ἐστιν. αὐτὸς οὖν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ τοιοῦτος καὶ τηλικοῦτος, ὁ ἀπήλικος καὶ ἀμεγέθης, ἐπειδὴ πάντα δύναται, ἐδυνήθη καὶ ἄνθρωπος γενέσθαι· καὶ κατ' ἀλήθειαν σαρκωθεὶς καὶ ἐνανθρωπήσας ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Μα-

E ρίας τῆς Παρθένου, ἄνω οὐκ ἔλειψε, καὶ κάτω σαρκωθεὶς ὁ αὐτὸς ὅλος. Οὐκοῦν τίς δυνήσεται φράσαι ἢ ὅλως διηγήσασθαι τὸ μυστήριον. πλὴν ὅτι πρὸς τὸ εὐτελὲς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἔδωκεν ἡ θεία γραφὴ ὀλίγα τινὰ ῥήματα, δι' ὧν ὁ νοῦς ἐν ἀπολαύσει δυνήσεται γενέσθαι, καὶ σιγήσας ἐκπλαγῆναι καὶ προσκυνεῖν τὸ θεῖον μυστήριον.

ζ'. Ὁ οὖν Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἀχώρητος εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἁγίαν Παρθένον, καὶ ἐπελάβετο ἐκ τῆς φύσεως τῆς σαρ-

τὸς αὐτῆς, καὶ ἥνωσε τῇ ἰδίᾳ τῆς θεότητος ὑποστάσει σάρκα τὴν ἡμῖν ὁμοούσιον, ἔμψυχόν τε καὶ ἔννουν, ὡς αὐτὸς μόνος οἶδε. ἀρρήτου γὰρ, ὅτι οὔτε νοῦς καταλαβέσθαι ἰσχύει, οὔτε λόγος παραστῆσαι δύναται, οὔτε ὀφείλει ἄνθρωπος φυσιολογεῖν τὸ ἀνεξιχνίαστον καὶ ἀνεξερεύνητον πρᾶγμα. ἑνώσας οὖν ἑαυτῷ τὴν ἐξ αὐτῆς ληφθεῖσαν φύσιν, ηὔξει ὁ ἀναυξὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τῇ ἰδίᾳ σαρκὶ, ἐμψυχωμένῃ ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ· καὶ μὴ τραπεὶς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὅπερ ἦν, ἐγένετο βρέφος ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς μητρός· καὶ ἀπετελέσθη ἕνωσις ἀδιαίρετος καὶ ἀσύγχυτος θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος. καὶ ἰδοὺ ὁ ἀσώματος καὶ ἀψηλάφητος, σωματοῦται καὶ ψηλαφᾶται· καὶ ὁ πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθεὶς, ἰδοὺ αὐτὸς καὶ ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου σεσαρκωμένος γεννᾶται. καὶ ὁ τῶν κόλπων τῶν Πατρικῶν μὴ χωρισθεὶς, καὶ τὰ σύμπαντα τῇ δυνάμει τῆς θεότητος συνέχων, καὶ τῶν πάντων τῇ παντοκρατορικῇ δυνάμει περιδρασσόμενος, ὁ αὐτὸς ἐνανθρωπήσας ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου καὶ γεννηθεὶς, κεῖται ἐν φάτνῃ παιδίον ἐσπαργανωμένον, τῆς ἁγίας Παρθένου, Παρθένου μενούσης. τὰ γὰρ θεῖα, τοιαῦτα ἐστί. ὥσπερ γὰρ ἡ ἕνωσις τῆς σαρκὸς καὶ τῆς θεότητος ἀνεξερεύνητος, οὕτω καὶ ἡ γέννησις. ἐδυνήθη γὰρ ὁ θεῖος Λόγος ὁ παντοδύναμος κατ' ἀλήθειαν σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπῆσαι ἐν τῇ Δεσποίνῃ καὶ γεννηθῆναι ἐξ αὐτῆς, καὶ τὴν παρθενίαν ἐσφραγισμένην διαφυλάξαι· ὥσπερ οὖν ἀμέλει καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ἔστη ἐν μέσῳ τῶν μαθητῶν.

η΄. Διὰ τοῦτο ἡ ἁγία καὶ Ἀποστολικὴ ἐκκλησία πάντα εὐπειθῶς τὰ θεῖα ἀποδέχεται, πάντα πιστῶς, πάντα ἀπολυπραγμόνως σέβει καὶ προσκυνεῖ καὶ τιμᾷ· αὐτὸς οὖν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ ἀληθινὸς Θεὸς, διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν παιδίον γεννηθεὶς, αὔξειν λέγεται τῇ ἰδίᾳ σαρκὶ, τὰ ἡμέτερα οἰκειούμενος ἀδιάβλητα πάθη· καὶ προκόπτειν σοφίᾳ καὶ ἡλικίᾳ διὰ τὴν κατὰ μέρος ἀνάδειξιν, ὅπως δείξῃ κυρίως καὶ κατ' ἀλήθειαν εἶναι τὴν ἐνανθρώπησιν. καὶ κοπιᾶν λέγεται, καὶ πεινᾶν καὶ διψᾶν, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστραφῆναι, διδάξας καὶ φωτίσας πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. αὐτὸς γάρ ἐστι τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν.

θ΄. Λοιπὸν δὲ διὰ τὴν ἄμετρον αὐτοῦ φιλανθρωπίαν, καὶ ἔπαθε τῇ ἰδίᾳ σαρκί. αὐτὸς γὰρ ὁ Κύριος τῆς δόξης ὑπὲρ ἡμῶν ἐσταυρώθη καὶ πάσχει ἀληθῶς. πάσχει γὰρ οὐ τῇ θεότητι, ἀλλὰ τῇ ἀδιαιρέτως συναφθείσῃ αὐτῷ ἰδίᾳ σαρκὶ ἐμψυχωμένῃ, καὶ ἀποθνήσκει. τῆς ψυχῆς δηλονότι χωρισθείσης τοῦ σώματος. ἡ γὰρ θεότης, ἀδιαίρετος καὶ ἀσύγχυτος, καὶ τῇ ψυχῇ ἡνωμένη ἦν καὶ τῷ σώματι. κατῆλθεν οὖν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τῇ ἰδίᾳ ψυχῇ πρὸς τὰς τῶν Ἁγίων ψυχὰς, καὶ πάλιν ἀνέστη, τῆς ψυχῆς ἑνωθείσης τῷ σώματι. ἀνέστη οὖν ὁ αὐτὸς μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τῇ ἰδίᾳ δυνάμει· Ἐξουσίαν γὰρ ἔχω, φησὶ, τὴν ψυχήν μου θεῖναι. καὶ ἐξουσίαν ἔχω πάλιν λαβεῖν αὐτήν.

ι΄. Ἀναστὰς τοίνυν ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἐκ νεκρῶν, τῇ ἰδίᾳ ἐνανθρωπήσει ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανούς. ὁ τὸ πρὶν ἀσώματος, νῦν ὁ αὐτὸς σεσαρκωμένος. ὁ τὸ πρὶν ἁπλοῦς, νῦν ὁ αὐτὸς σύνθετος, Θεὸς ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος. μένει γὰρ ἐν αὐτῷ καὶ ἡ φύσις τῆς θεότητος. καὶ ὁ τὸ

ſumpſit, ſuæque deitatis perſonæ univit, carnem nobis conſubſtantialem, anima ſenſuque mentis præditam, qua ſolus ipſe novit ratione. Jam enim dixi, nec mente aſſequi licere, nec ſermone exprimere, ac neque exquirendas homini phyſicas rationes rei, quæ impervestigabilis & inſcrutabilis eſt. Copulata igitur ſibi, quam ex illa ſumpſiſſet, natura, creſcebat Dei Filius carne propria, anima utente ratione & mente prædita, in quem nulla cadunt crementa: nihilque Dei Filius mutatus ab eo quod erat, in Matris utero infans factus eſt; perfectaque indiviſa & inconfuſa deitatis ac humanitatis unio facta eſt. Et ecce, qui incorporeus eſt, nec tangi poteſt, corporatus eſt ac contrectatur: & qui ex Patre ante ſæcula genitus erat, ecce is ipſe ex ſancta Virgine incarnatus naſcitur. Quique adeo Paterno ſinu non exceſſit, cunctaque Deitatis potentia continet, atque omnium conſervatrice virtute omnia complectitur aſtringitque, ipſe ex ſancta Virgine factus homo ac natus, in præſepi infans pannis involutus jacet, ſancta Virgine, Virgine permanente. Sicut enim unio carnis & Deitatis inſcrutabilis eſt, ſic & nativitas ac partus. Potuit enim Dei Verbum omnipotens vere incarnari ac homo fieri in Domina, exque illa naſci, ac virginitatis ſignacula inconcuſſa ſervare; quemadmodum utique clauſis januis ſtetit in medio Diſcipulorum.

Partus ipſe inſcrutabilis. — Joan. 20. 19.

VIII. Quamobrem ſancta & Apoſtolica Eccleſia cuncta divina, proba recipit credulitate; cuncta fide, cuncta nulla curioſitate veneratur, adoratque & colit. Ipſe igitur Dei Filius verus Deus, propter noſtram ſalutem puerulus effectus, creſcere dicitur ſua carne; qui videlicet inculpatos noſtros affectus ac paſſiones in ſe receperit. *Proficiebat* quoque *ſapientia & ætate*, idcirco quod hæc paulatim exhibebat, ut ſe proprie ac vere hominem factum oſtenderet. Feſſus quoque eſſe dicitur & eſurire & ſitire, & converſatus eſſe cum hominibus, docens & illuminans omnem hominem venientem in mundum; quippe qui ipſe Lux vera exiſteret.

Luc. 2. 40. — Luc. 2. 52. — Joan. 4. 6. — Matth. 21. 17. — Marc. 13. 12. — Joan. 19. 28. — Bar. 3. 48. — Joan. 1. 9.

IX. Poſtremo autem propter immenſam bonitatem ſuam, etiam carne propria paſſus eſt. Ipſe enim Dominus gloriæ pro nobis vere Cruci affixus & paſſus eſt. Patitur enim non Deitate, ſed animata carne ſua ſibi indiviſe unita ac moritur; Anima ſcilicet ſeparata a corpore. Deitas namque indiviſa & inconfuſa, tum animæ, tum corpori copulata erat. Deſcendit igitur Filius Dei ſua Anima ad Sanctorum animas, ac rurſus reſurrexit, Anima unita corpori. Surrexit vero ipſe unigenitus Dei Filius propria virtute. *Poteſtatem* enim *habeo*, inquit, *ponendi animam meam, & poteſtatem habeo iterum ſumendi eam.*

1. Cor. 2. 8. — *Edit. Pariſ. pag. 308.* — Joan. 10. 18.

X. Reſurgens igitur ex mortuis Dei Filius, ea ratione qua homo extitit, in cælos receptus eſt; qui ante carnis expers erat, nunc idem carnem indutus: qui ante ſimplex, nunc idem compoſitus, Deus ſimul & homo. Manet enim in ipſo natura Deitatis: ac qui antea ſimplex & unus ex ſancta Trinitate erat, nunc quoque idem unus eſt ex ſancta Trinitate incarnatus ac homo factus. Ac quem cæleſtes omnes Virtutes videre non pote-

Joan. 1. 18.

rant (adorandæ enim Trinitatis Deitatem nemo videre potest) nunc unum e sancta Trinitate unigenitum Dei Filium, conspicua hominis specie vident, qui incircumscriptam ejus Deitatem intelligant. Hoc enim est quod ait beatus Paulus, *Apparuit Angelis*. Assumpsit igitur quod non habebat, habetque (nostram scilicet naturam) in sæcula sæculorum. Rursumque *venturus est cum gloria judicatum vivos & mortuos*; id est, justos & peccatores: atque alios quidem judicatum, pro eo ac dicat justificatum, propter bona ipsorum opera; alios vero condemnatum, ob illorum incredulitatem ac malitiæ ipsorum opera.

1. Tim. 3. 13.

Verba symboli exposita.

XI. Docet nos Symbolum, ut & *in unam sanctam Catholicam & Apostolicam Dei Ecclesiam credamus*. Non potest Ecclesia Catholica (i. Universalis) solum esse Apostolica. Omnipotens enim virtus Capitis, quod est Christus, universo mundo per Apostolos salutem potuit afferre. Est igitur sancta Dei Ecclesia, sanctorum, qui a sæculo fuere, Patrum coetus, Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, Evangelistarum, Martyrum, quibus una animi consensione credentes, omnes Gentes adjunctæ sunt. Videbant enim ex omni gente quæ sub cœlo est, ejusdem Christianæ fidei rationibus obstrictos esse. Neque enim aliter fiat, ut omnis generis hominum multitudo innumerabiliumque linguarum collectio, in unum verissimæ fidei sensum conveniat, quam divini Spiritus numine atque afflatu. Rursus namque dico, Idcirco Catholica (Universalis scilicet) est, atque vocatur, Ecclesia, quod monstrosæ, studiisque ac indole scissæ atque agrestes, innumerabiliumque linguarum universæ terræ gentes, in unam pacificam & salutarem fidem Deique notitiam ac pietatem altiore sensu consentiant.

Ecclesia Catholica, i. Universalis.

Veritatis fidei argumentum ex Ecclesiæ universalitate.

Edit. Paris. pag. 309.

XII. Credimus igitur in unam sanctam Catholicam & Apostolicam Dei Ecclesiam, in qua, fidei rudimentis instituti sumus: scimusque Patrem & Filium & Spiritum sanctum, ac baptizamur in nomine Patris & Filii & & Spiritus sancti: salutare quoque Corpus & Sanguinem sumimus Filii Dei, qui propter nos beneplacito Patris homo factus est, & pro nobis mortuus est: divinaque & Evangelica ejus mandata docemur servare: divinasque Scripturas veteris ac novi Testamenti, certa veritate recipere; quibus animum sedulo adhibentes, ad nostram aliorumque utilitatem, fidei bonæque conscientiæ argumentum meremur facere.

Christiana institutio, & Eucharistia.

XIII. Jam vero, qui hæc fide riteque scrutati sunt, sancti Patres nostri ac veritatis Doctores, docuerunt nos, quonam modo colenda sunt ac adoranda salutaria signa fidei ac pignora; Christi Crux, propter Salvatorem in ea confixum, ut qui per eam redemptionem nobis largitus sit, & a maledicto, quod ex ligno est, nos liberaverit. Altare vero, ut Dominicum ac intemeratum monumentum. Oblatio, ut Corpus Domini nostri Jesu Christi veri Dei & Salvatoris animarum nostrarum. Evangelia, ut ipsius Dei Verbi ore prolata atque illi opere præstita. Imagines vero, Domini nostri Jesu Christi, ejusque intemeratæ omnisque labis puræ Matris ac Dei Genitricis Mariæ cum video, confestim nullaque mora, in summam ejus propter nos egestatem ac demissionem, mente sublimis feror, quod

Christianæ fidei pignora ut adoranda.

Christi sanctæque Mariæ Imaginum usus religiosus.

πρὶν ἁπλῶς ὢν καὶ εἷς τῆς ἁγίας Τριάδος, καὶ νῦν ὁ αὐτὸς εἷς ἐστι τῆς ἁγίας Τριάδος σεσαρκωμένος ἐνανθρωπήσας. καὶ ὅνπερ οὐκ ἐδυνάσθη πᾶσαι αἱ οὐράνιαι Δυνάμεις θεωρῆσαι. θεότητα γὰρ τῆς προσκυνητῆς Τριάδος ἰδεῖν οὐδεὶς δύναται. νῦν τὸν ἕνα τῆς ἁγίας Τριάδος τὸν μονογενῆ Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, βλέπουσι κατὰ τὸν φαινόμενον ἄνθρωπον, ἐννοοῦντες τὸ ἀπερίγραφον τῆς αὐτοῦ θεότητος. τοῦτο γάρ ἐστιν ὃ εἶπεν ὁ μακάριος Παῦλος, Ὤφθη ἀγγέλοις. προσελάβετο τοίνυν ὃ οὐκ εἶχε, καὶ ἔχει. λέγω δὴ τὴν ἡμετέραν φύσιν, εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων. καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, ἤτοι δικαίους καὶ ἁμαρτωλούς· τοὺς μὲν κρῖναι, ἀντὶ τοῦ δικαιῶσαι, διὰ τὰ καλὰ αὐτῶν ἔργα· τοὺς δὲ κατακρῖναι, διὰ τὴν ἀπιστίαν αὐτῶν καὶ τὰς τῆς κακίας αὐτῶν πράξεις.

ια'. Διδάσκει ἡμᾶς τὸ Σύμβολον πιστεύειν καὶ εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν. οὐ δύναται ἐκκλησία ἡ καθολικὴ, μόνον ὑπάρχειν ἀποστολικά. ἡ γὰρ παντοδύναμος ἐξουσία τῆς Κεφαλῆς, ὅτις ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ἴσχυσε διὰ τῶν Ἀποστόλων τὸν καθόλου κόσμον σῶσαι. ἔστιν οὖν ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ καθολικὴ ἐκκλησία, τὸ σύστημα τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁγίων Πατέρων, Πατριαρχῶν, Προφητῶν, Ἀποστόλων, Εὐαγγελιστῶν, Μαρτύρων, οἷς προσετέθη, πιστεύσαντα ὁμοθυμαδὸν, πάντα τὰ ἔθνη. ἐθεώρουν γὰρ, ὅτι ἐκ παντὸς γένους τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν αὐτὴν τῶν Χριστιανῶν πίστιν ἔχουσιν. ἄνευ γὰρ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, οὐ δύναται πάνδημον καὶ μυριόγλωσσον ἄθροισμα εἰς ἓν φρόνημα τῆς ἀληθεστάτης πίστεως ἐλθεῖν. πάλιν γὰρ λέγω, ὅτι καθολικὴ παρὰ τοῦτο ἐστί τε καὶ λέγεται, διὰ τὸ ἀλλόκοτα καὶ πολυχροῦ καὶ ἄγρια πάσης τῆς οἰκουμένης μυριόγλωσσά τε ἔθνη, εἰς μίαν εἰρηνικὴν καὶ σωτήριον πίστιν τε καὶ θεογνωσίαν εἶναι.

ιβ'. Πιστεύομεν τοιγαροῦν εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ μαθητευθῶμεν ἐν τῇ κατηχήσει. καὶ γινώσκομεν Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα. καὶ βαπτιζόμεθα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· καὶ μεταλαμβάνομεν τοῦ σωτηρίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ δι' ἡμᾶς τῇ τοῦ Πατρὸς εὐδοκίᾳ ἐνανθρωπήσαντος, καὶ ἀποθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν· διδασκόμεθα δὲ καὶ πράττειν τὰς θείας αὐτοῦ καὶ εὐαγγελικὰς ἐντολάς· παραλαμβάνειν τε ἀσφαλῶς τὰς θεοπνεύστους γραφὰς τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς καινῆς διαθήκης, δι' ὧν ἀεὶ αὔξειν εἰς πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν, ὁ ἐπιμελῶς προσέχων αὐταῖς καταξιοῦται πρός τε ἑαυτοῦ καὶ ἄλλων ὠφέλειαν.

ιγ'. Λοιπὸν ταῦτα οἱ πιστῶς καὶ ὀρθῶς ἐρευνήσαντες, οἱ ἅγιοι ἡμῶν Πατέρες καὶ τῆς εὐσεβείας διδάσκαλοι, ἐδίδαξαν ἡμᾶς ποίῳ τρόπῳ ὀφείλομεν σέβειν καὶ προσκυνεῖν τὰ σωτήρια σύμβολα τῆς πίστεως· τὸν Σταυρὸν τοῦ Χριστοῦ, διὰ τὸν ἐν αὐτῷ προσηλωθέντα Σωτῆρα, ὡς δι' αὐτοῦ ἡμῖν λύτρωσιν χαρισαμένου, καὶ τῆς ἐκ τοῦ ξύλου κατάρας ἐλευθερώσαντος. τὸ δὲ Θυσιαστήριον, ὡς τὸ Κυριακὸν καὶ ἄχραντον μνῆμα. τὴν δὲ Προσφορὰν, ὡς τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος τῶν ἡμετέρων ψυχῶν. τὰ δὲ Εὐαγγέλια, ὡς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ Λόγου λαληθέντα καὶ πραχθέντα. τὰς δὲ Εἰκόνας, τὴν μὲν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς ἀχράντου καὶ πανασπίλου αὐτοῦ Μητρὸς καὶ Θεοτόκου Μαρίας ὅταν ἴδω, εὐθέως καὶ παρ' αὐτίκα τὸν νοῦν ἀνάγω εἰς τὴν ἄκραν αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς πτωχείαν καὶ συγκατάβασιν, ὅτι

Θεὸς

Θεὸς ὢν μορφὴν δούλου ἀνέλαβε, καὶ τὴν οἰκείαν δούλην, Μητέρα, ἐποίησε. καὶ ὑπ' αὐτῆς ὡς νήπιος ἐβαστάζετο, καὶ ἐκ παρθενικῶν μαζῶν γάλα ἐθήλασε· καὶ λιπὼν τὸ αἰσθητὸν ὄμμα πρὸς τὴν Εἰκόνα αὐτοῦ βλέπων, τὸ νοητὸν τῆς καρδίας ὄμμα σὺν τῷ νῷ εἰς τὸ μυστήριον τῆς ἔνσαρκα οἰκονομίας ἀκοντίζω, καὶ περὶ τῶν ἀσυγγνώστων καὶ πολλῶν μου ἁμαρτημάτων δέομαι τὴν ἀγαθότητα καὶ εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ, λέγων, Δόξα σοι ὁ Θεός. ὁ Σωτήρ μου ἐλέησόν με τὸν ἁμαρτωλὸν, καὶ συγχώρησον τὰς πολλάς μου ἁμαρτίας, ὁ δι' ἐμὲ τὸ κατ' ἐμὲ φορέσας δίχα μόνης τῆς ἁμαρτίας.

ιδ'. Οταν δὲ τῆς Θεοτόκου Παρθένου Μαρίας τὴν Εἰκόνα θεάσωμαι, εὐθέως λέγω, Αχραντε Θεοτόκε Μῆτερ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, πρέσβευε τὸν Υἱόν σου καὶ Θεόν μου, ὅπως ἐλεήσῃ με τῇ αὐτοῦ ἀγαθότητι καὶ εὐσπλαγχνίᾳ. πολλὰ γὰρ ἰσχύει δέησις Μητρὸς πρὸς εὐμένειαν Δεσπότου. μὴ παρίδῃς ἁμαρτωλῶν ἱκεσίαν ἡ πάνσεμνος, ὅτι ἐλεήμων ἐστὶ καὶ σώζειν δυνάμενος, ὁ καὶ παθεῖν ὑπὲρ ἡμῶν καταδεξάμενος.

ιε. Οταν δὲ ἴδω Εἰκόνα Ἀποστόλου ἢ Μάρτυρος, ἤ τινος τῶν Ἁγίων, ἱστορίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ ὧν διὰ Χριστὸν ὑπέμεινε γενναίως, λέγω, Δόξα σοι ὁ Θεὸς τοῦδε Ἀποστόλου ἢ τοῦδε τοῦ Ἁγίου. καὶ ταῦτα οὕτω λέγων, εἰς Θεὸν τὴν δόξαν ἀναπέμπω. ταῦτα οὕτω παρελάβομεν ἐκ τῶν ἁγίων Πατέρων, ὧν καὶ τὰ ὀνόματα καὶ τοὺς λόγους ἐν τῷ τεύχει παρασημειωσόμεθα Θεοῦ βουλήσει καὶ προνοίᾳ.

ις'. Υμεῖς δὲ οἱ νεοκήρυκες καὶ ϰενοὶ θεολόγοι. ὑμεῖς οἱ τυχόντες τὸ κήρυγμα τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ τῶν αὐτῶν διαδόχων καὶ μαθητῶν, ἡμετέρων δὲ Πατέρων καὶ διδασκάλων, καθὼς αὐτοὶ ἡμῖν παραδεδώκασιν ἀπὸ τοῦ Κυριακοῦ πάθους καὶ τῆς σωτηρίας ἀναστάσεως μέχρι τῆς παρούσης Ινδικτιῶνος ὀγδόης, ἔτη ἑπτακόσια με'. λέγουσιν ἐνιαυτοὺς καὶ ἔτι, καὶ ἕως μέχρι καὶ νῦν αἱ σεβάσμιαι Εἰκόνες ἦσαν καὶ εἰσὶν ὑπὸ τῶν πιστῶν, ὡς προείπομεν, προσκυνούμεναι. ἐδείξατε ὅτι τὰ ἑπτακόσια ταῦτα ἔτη ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ Εκκλησία καὶ οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ ποιμένες αὐτῆς ἐπλανῶντο. καὶ ὑμῖν τοῖς νεοκήρυξιν ἀπεκαλύφθη ἡ ἀλήθεια τῆς πίστεως. ἐξ ὅτε γὰρ τὴν ἔρευναν ταύτην ἤρξασθε ποιῆσαι, εἰσὶν ἔτη πλεῖον ἢ ἔλασσον με'. ἀπὸ γὰρ ἐννάτης Επινεμήσεως ἤρξασθε τῇ ἀληθείᾳ ἀντιπίπτειν, καὶ ἐρευνᾶν, τὸ, Πῶς καταστρέψετε τὰ ἀδιάστροφα. ἐπειδὴ ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς ἀληθείας ᾠκοδόμησαν οἱ ἅγιοι ἡμῶν Πατέρες, καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς, ἅπερ εἰσὶ τὰ βδελυρὰ καὶ πονηρὰ τῶν αἱρετικῶν στόματα. ἠπιστήσατε τοῖς Πατράσι καὶ τῷ βαπτίσματι ὃ παρ' αὐτῶν εἰλήφατε, καὶ οὐκ ἐδέξασθε αὐτῶν τὴν πίστιν καὶ τοὺς λόγους· ἐδείξατε τρανῶς τίνων μαθηταί ἐστε καὶ διάδοχοι. ὡς γὰρ ἡ ἄνοια ὑμῶν πρόδηλος γενομένη ἐφάνη, ὅτι ἐκείνων ἐστὲ μαθηταί, τῶν κραξάντων σὺν Αννᾳ καὶ Καϊάφᾳ πρὸς Πιλάτον, λέγοντων, Ημεῖς Βασιλέα οὐκ ἔχομεν, εἰ μὴ Καίσαρα, εἰ καὶ προβάτων δορὰς ἐπέχετε καὶ ποιμένος στολὴν ἀμφιέννυσθε· ὡς γὰρ ἐκεῖνοι τὸν Σωτῆρα ἠρνήσαντο κατὰ πρόσωπον Πιλάτου, καὶ τοῦτον σταυρῷ προσπήξαντες ἀπώλεσαν· αὐτὸς δὲ τῇ θεϊκῇ αὐτοῦ δυνάμει ἀνέστη καὶ ἀνῆλθεν ἐν τοῖς ὑψίστοις, καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός. ὃ γὰρ ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν σαρκὶ, ἔπαθεν ἐφάπαξ. θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει,

Appendic. ad Continuat.

A Deus cum esset, formam servi assumpserit, ancillamque suam, Matrem effecerit: quodque ab ea ut infans gestatus sit, exque virginalibus uberibus lac suxerit; relictoque sensili oculo in Imaginem intento, spiritalem cordis cum mente oculum in divinæ in carne dispensationis mysterium conjicio, ac pro multis meis delictis, & quæ veniam non mereantur, ipsius bonitatem ac misericordiam exoro, dicens: *Gloria tibi Deus. Salvator, miserere mei peccatoris, multisque meis delictis veniam præbe, qui propter me meam ipse naturam, uno duntaxat peccato excepto, gestaveris.*

XIV. Cum sanctæ Dei Genitricis Virginis Mariæ Imaginem conspexero, statim dico, *Intemerata Dei Genitrix Christi Dei* B *Mater, intercede ad Filium tuum & Deum meum, ut sua bonitate ac misericordia mei misereatur. Multum enim valet Matris deprecatio erga Domini clementiam. Ne, venerabilissima, peccatorum supplicationem despexeris, quia misericors est & potens salvare, qui & pro nobis pati morique sustinuit.*

Edit. Paris. pag. 310.

S. Mariæ picta Imago.

XV. Cum autem Apostoli aut Martyris, vel cujuspiam Sanctorum Imaginem videro, eorum videlicet historiam continentem, quæ illi propter Christum fortiter sustinuere, dico, *Gloria tibi Deus Apostoli hujus aut hujus sancti.* Dumque hæc ita dico, in Deum gloriam refero. Hæc ita accepimus a sanctis Patribus, quorum & nomina & libros sermonesque Dei vo- C luntate & providentia in libro annotabimus.

Apostoli, Martyris, &c.

Traditio de eis Ecclesiastica.

XVI. Vos autem novi Præcones ac vani Theologi. Vos qui sanctorum Apostolorum, eorumque Successorum ac Discipulorum, Patrumque nostrorum atque Doctorum nacti prædicationem estis, quemadmodum ipsi a Dominica Passione ac salutari Resurrectione, ad præsentem usque octavam indictionem (qua septingenti quadraginta quinque anni haberi feruntur) nobis tradidere: exindeque & ad hunc usque diem venerabiles Imagines a Fidelibus cultum pie habuerunt, habentque: Vos, inquam, per annos illos septingentos, in errore versatam Ecclesiam Catholicam & Apostolicam ejusque Do- D ctores atque Pastores, vobisque novis præconibus fidei veritatem manifestatam esse, ostendistis. Sunt anni quadraginta quinque plus minus, ex quo scrutinium hoc instituistis. A nona enim Indictione cœpistis veritati obsistere ac scrutari, Qua demum ratione everteretis, quæ, ut evertantur, fieri non potest; idcirco nimirum, quod sancti Patres nostri, supra veritatis petram ædificaverunt, nec portæ inferi adversus eam prævalebunt; iniqua scilicet perversaque Hæreticorum ora. Increduli Patribus fuistis, & baptismati quod ab eis accepistis, nec ipsorum fidem ac sermones suscepistis. Palam ostendistis quorum discipuli ac successores sitis; eorum nimirum qui cum Anna & Caipha ad Pilatum dicunt, *Nos* E *Regem non habemus, nisi Cæsarem*, tametsi ovis vellus præfertis, & Pastoris tunicam induti estis. Quæmadmodum enim illi Salvatorem negaverunt ante faciem Pontii Pilati, eumque Cruci affigentes perdiderunt; ipse vero divina sua virtute resurrexit, ascenditque in cælum, & sedet in dextera Majestatis Dei ac Patris. Quod enim pro nobis carne mortuus est, semel mortuus est. Mors illi ul-

Hæreticorum temeritas damnando avitam Ecclesiæ fidem ac traditionem.

Iconomachorum initia.

Matth. 16. 18.

Palpones Episcopi & Curiales volatice fidei.

Joan. 19. 15.

Matth. 7. 15.

Act. 3. 13.

pag. 311.

Rom. 8. 10.

tra non prævalet, tametsi vos factiosi homines atque rixosi adversum nos contenditis. Simili vos quoque ratione, quod Salvatorem non valeatis denuo in Crucem agere, in ejus in carne dispensationis effigies ac monumenta, unaque ejus secundum carnem Parentis, sanctorumque ipsius Discipulorum & Apostolorum virus omne ac malitiam ostendistis. Igne enim innumerabilibusque machinis adversus sacras Imagines abusi estis; existimantes eorum vos prorsus abolituros memoriam, dum adversus ipsorum figuras iisque posita monumenta, vecordia insanitis. Enimvero hæc ipsa dum agitis, adversus vosmetipsos justi Dei judicii, ejusque longæ ac multæ patientiæ & bonitatis, gladium acuitis. Quamobrem obsecro vos, ut a vobis inanem doctrinam procul abjiciatis, vosque ipsi pulchre reprehendatis, illorum causa quæ male gessistis. *Erigite soluta genua, & gressus rectos facite*; sanctasque Patrum voces nobiscum suscipite, unaque cum illis ac nobiscum sacris Imaginibus cultum adhibete; ut communi voce gloriam offeramus Domino nostro Jesu Christo Dei Filio, cum principii experte ipsius Patre ac vivifico ejus Spiritu, nunc & semper, & in sæcula sæculorum, Amen.

Christi in Imaginibus crucifixio.

Hebr. 12. 12.

A κἂν ὑμεῖς φιλοπόλεμοι ὄντες πρὸς ἡμᾶς φιλονεικοῦντε, ὡσαύτως καὶ ὑμεῖς, ἐν τῷ τὸν Σωτῆρα μὴ ἰσχύοντες ἐκ δευτέρου σταυρῶσαι, εἰς τοὺς τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας αὐτοῦ χαρακτῆρας καὶ τὰ ὑπομνήματα, σὺν τῇ κατὰ σάρκα αὐτοῦ Μητρὶ καὶ τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ Ἀποστόλοις πᾶσαν τὴν κακίαν ὑμῶν ἀριδήλως ἐδείξατε. καὶ γὰρ ἐν πυρὶ καὶ ἐν μυρίαις μηχαναῖς ἐχρήσασθε κατὰ τῶν ἁγίων Εἰκόνων, νομίζοντες τὴν μνήμην αὐτῶν τελέως ἀπαλεῖψαι, κατὰ τῶν χαρακτήρων τῆς χρωματουργίας αὐτῶν ἀναμνήσεως μαινόμενοι. ἀλλ' ὅμως καὶ ταῦτα πράττοντες, καθ' ὑμῶν αὐτῶν ἀκονᾶτε τὸ ξίφος τῆς δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ, καὶ πολλῆς μακροθυμίας καὶ ἀγαθότητος. διὸ B παρακαλῶ ὑμᾶς ἀπορρίψαι τὴν κενὴν διδασκαλίαν ὑμῶν, καὶ μέμψασθε ἑαυτοὺς καλῶς, ἐφ' οἷς διεπράξασθε κακῶς. ἀνορθώσατε τὰ παρειμένα γόνατα τῆς ψυχῆς, καὶ τροχιὰς ὀρθὰς ποιήσατε· καὶ τὰς ἁγίας φωνὰς τῶν Πατέρων σὺν ἡμῖν ταῖς ἁγίαις Εἰκόσι τὸ σέβας ἀναπέμψατε, ὅπως κοινῇ τῇ φωνῇ δόξαν ἀναπέμψωμεν τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ Υἱῷ τοῦ Θεοῦ, σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ καὶ τῷ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΥΛΑΒΕΣΤΑΤΟΥ

ΤΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΙΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ

Edit. Parif. pag. 312.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ.

JOANNIS JEROSOLYMITANI REVERENTISSIMI MONACHI

NARRATIO.

α'. ΒΟΥΛΟΜΑΙ ἐγὼ ὁ μέτριος καὶ πάντων ἔσχατος ἀποδεῖξαι μετὰ πάσης ἀληθείας, ἐπὶ τῆς παρούσης ταύτης ἁγίας ὑμῶν καὶ ἱερᾶς Συνόδου, ὅπως καὶ πότε καὶ ὅθεν ἔσχηκεν ἀρχὴν ἡ κακίστη καὶ θεοστυγὴς αὕτη τῶν Χριστιανῶν, μᾶλλον δ' εἰπεῖν ἀληθέστερον * κατηγόρων καὶ Εἰκονομάχων αἵρεσις· συντομίᾳ δὲ χρήσασθαι λόγου προαιρούμενος, διὰ χάρτου ἔκρινα καλῶς ποιήσασθαι τὴν ἐξήγησιν, ὡς ἂν μηδέν με τῆς ἀληθείας λάθῃ.

* Χριστιανοκατηγόρων.

β'. Τοῦ τῶν ἀθέων Ἀράβων τεθνηκότος Τυράννου ἤτοι Συμβούλου, Σελεϊμὰν δὲ ἦν οὗτος τοὔνομα, διεδέξατο τοῦτον Οὔμαρος. ὃς ἐπιβὰς τῆς ἀρχῆς, εὐθὺς μεταστειλάμενος ἀπέστρεψε τὸν ἀνάστατον Μασαλμὰν ἀπὸ τῆς γῆς ταύτης, πολέμιον ὄντα δυσμενῆ. ὃς τῇ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ χάριτι, καὶ τῆς αὐτὸν τεκούσης ἁγίας Θεοτόκου, μετ' αἰσχύνης πολλῆς καὶ ἀπωλείας τοῦ οἰκείου τῶν Σαρακηνῶν στρατεύματος, ὑπέστρεψεν εἰς Συρίαν, ἀνύσας ὧν ἤλπιζεν, οὐδέν. τελευτήσαντος δὲ τοῦ Οὐμάρου, τοῦτον διαδέχεται Εζίδος, ἀνὴρ κοῦφός τις καὶ εὐπαράφορος. ἦν δέ τις ἐν Τιβεριάδι προηγέτης τῶν παρανόμων Ἑβραίων φαρμακομάντις, δαιμόνων ψυχοβλαβῶν ὄργανον, ἐπονομαζόμενος Σεραντάπηχος, δυσμενὴς ἐχθρὸς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ. ὃς μεμαθηκὼς τὴν τοῦ κρατοῦντος Εζίδου κουφότητα, καὶ δὴ τούτῳ προσελθὼν ὁ παμπόνηρος οὗτος Ἑβραῖος, ἐπεχείρει μαντεύεσθαί τινα καὶ προλέγειν αὐτῷ. ὡς οὖν εἰς τοῦτον εὐπαράδεκτος ἐγεγόνει καὶ εὐπαρρησίαστος τῷ Τυράννῳ, Θέλω, ἔφη, Πρωτοσύμβουλε, εὐνοίᾳ τῇ πρός σε κινούμενος, ὑποθέσθαι σοι τρόπον τινὰ εὐχερῶς καὶ ῥᾳδίως ἀρεσθησόμενον, δι' οὗ σοι προστεθήσεται ζωῆς μῆκος, καὶ διαμενεῖς χρόνους τριάκοντα ἐν τῇ ὅλῃ σου ἀρχῇ, εἴγε εἰς ἔργον ἀγάγῃς τοὺς λόγους μου. ὁ δὲ ἄφρων ἐκεῖνος Τύραννος, ὁ κενωθεὶς τὸν νοῦν ἐφέσει μακροβιότητος· ἦν γὰρ φιλοτρυφητὴς καὶ ἀκόλαστος, ἀπεκρίνατο, Ὅτι γε ὅσα ἂν ὑποθῇς μοι ἑτοίμως ποιῶ· καὶ ἐὰν τύχω πρακτέου, μεγίσταις ἀμείψομαι τιμαῖς. ὁ δὲ φαρμακομάντις Ἑβραῖος φησὶ πρὸς αὐτόν· Κέλευσον εὐθέως πάσης ἄτερ ἀναβολῆς καὶ ὑπερθέσεως γράψαι κατὰ πᾶσαν σου τὴν ἀρχὴν ἐγκύκλιον τὴν ἐπιστολήν, ὥστε πᾶσαν εἰκονικὴν διαζωγράφησιν, εἴτε ἐν σανίσιν, εἴτε διὰ μουσίου ἐν τοίχοις, εἴτε ἐν σκεύεσιν ἱεροῖς καὶ ἐνδυταῖς θυσιαστηρίων, καὶ ὅσα τοιαῦτα εὑρίσκεται, ἐν πάσαις ταῖς τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίαις, ἀφανίσαι, καὶ τελείως καταλῦσαι· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐν ταῖς ἀγοραῖς τῶν πόλεων κατὰ κόσμον εἰσὶ καὶ εὐπρεπείᾳ οἱᾳδήποτε ὁμοιότητι. σατανικῷ δὲ κακουργήματι κινούμενος ὁ ψευδομάντις προστέθεικε, Πᾶν ὁμοίω-

I. VOLO, tenuis ego omniumque extremus, omni veritate, sub vestræ hujus ac sacræ Synodi præsentia, demonstrare, quomodo & quando quave occasione ortum habuerit pessima hæc ac Deo exosa Christianorum, vel (ut verius dicam) ipsor criminantium ac Iconomachorum hæresis. Cumque mihi propositum sit ut brevitati studeam, operæpretium putavi, ne quid me veritatis fugiat, ex charta ac scripto narrationem facere.

II. Mortuo impiorum Arabum Tyranno seu Symbulo, cui nomen Seleiman, Umar ejus successor effectus est. Hic mox arrepto principatu, accersitum Masalmanum eversorem, infensissimum hostem, ab hac regione avertit. Hic, Magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi gratia, ejusque Parentis sanctæ Dei Genitricis, ingenti probro suique Saracenorum exercitus clade ac interitu, nullo peracto, eorum, quæ speraverat, in Syriam reversus est. Mortuo autem Umare, succedit Ezidus, homo levis, impos animi, nec satis sani capitis. Erat vero Tiberiade sceleratissimorum Hebræorum Præses quidam veneficus vates, in tam animarum exitiosorum dæmonum organum, & cognomento Serantapechus, Ecclesiæ Dei hostis infensissimus. Is, Dominatoris Ezidi levitate cognita, ipsumque adeo nequissimus ille adiens, quædam ei vaticinari ac prædicere tentabat. Cum hinc igitur Tyranno obrepens ejus sibi gratiam quæsiisset, auresque ipsius faciles reddidisset; *Volo*, inquit, *Protosymbule, quæ in te affectus benevolentia sum, modum quemdam facile placiturum nihilque gravem docere, quo tibi adjicietur longitudo vitæ, annosque triginta integro principatu rerum potieris, si modo sermones meos compleveris*. Ad hæc demens ille Tyrannus, longioris vitæ desiderio mente captus (quippe libidinosus homo ac lascivus) *facturum se quicquid præceperis*, respondit. *Ac, siquidem*, inquit, *rei compos extitero, honoribus maximis justa mercede cumulabo*. Ad quem veneficus vates Hebræus: *Jube statim nulla interposita mora, in omnes tuæ ditionis oras ac loca communibus destinatis litteris, pictas omnes Imagines, sive in tabellis, sive musivo opere in parietibus, sive in vasis sacris altariumque pallis; ac quæcumque talia occurrerint, in omnibus Christianorum Ecclesiis aboleri, penitusque disperdi. Sed & quæcumque ad ornatum in foro publice in Urbibus ulla similitudine posita extiterint*. Satanica vero malignitate motus falsus vates adjecit: *Quicquid demum simulacrorum*

Seleiman, Umar Saracenorum Duces.

Masalmas direptor ab Umare retroactus.

Esidus ab Hebræo adversus Imagines accensus.

pag. 313.

suspectum exosumque extaret, suum in nos odium studens declarare.

Abolitæ Imagines & simulacra ab Ezido Saraceno.

III. Miser vero Tyrannus mentis levitate se illi dicto audientem præbens fidemque ipsi habens, mittens, in subjecta omni ditione sacras Imagines ac reliqua simulacra abstulit. Inque eum modum, per veneficum Hebræum nulla cujusquam ratione per omnes suas Urbes ac loca, Ecclesias Dei ornatu spoliavit, priusquam malum ad has oras perveniret. Cumque religiosissimi homines Christiani suis ipsi manibus evertere sacras Imagines refugerent, Deo exosos Hebræos vilesque Arabas angariabant, qui in hoc missi erant Ameræi, sicque incendebant sacras Imagines, domosque Ecclesiarum ac parietes, qua oblinebant, qua corradebant.

Græci Iconoclastæ Judæorum æmuli & Saracenorum.

IV. Hæc ut audivit Pseudoepiscopus Nacoliæ ac sodales, sceleratos Judæos impiosque Arabas æmulati, ipsi quoque gravi injuria Dei Ecclesias affecerunt.

Falsus Vates tructnece sublatus.

V. Dignum verò etiam arbitror vestris sacris auribus insinuare, & quem finem miserabilis ille ac veneficus Hebræus nactus sit. Cum enim Ezidus hoc perpetrato, haud plures duobus cum dimidio annos vitæ superstes diem obiisset, atque in ignem æternum abiisset, Imaginesque antiquo more erectæ, pristinum honorem recepissent; indignatus ejus filius Ulidus nomine, veneficum, tamquam qui patrem ipsius sustulisset, turpissimâ morte interfici præcepit, dignis falsi sui vaticinii stipendiis donatum.

A ἅμα ὢν ὑφόρατον, δεῖξαι τὴν πρὸς ἡμᾶς ἔχθραν μηχανώμενος.

γ΄. Ὁ δὲ ἀλιτήριος Τύραννος τούτῳ κουφότητι πεισθεὶς, ἀποστείλας καθεῖλεν ἀπὸ πάσης ἐπαρχίας τῆς ὑπ' αὐτὸν τὰς ἁγίας Εἰκόνας καὶ λοιπὰ ὁμοιώματα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀπεκόσμησε τὰς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ φαρμάκου Ἑβραίου ἀφειδῶς, τὰς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, πρὸ τοῦ φθάσαι ἐν τῇ γῇ ταύτῃ τὸ κακόν. φεύγοντας δὲ τοὺς θεοφιλεστάτους Χριστιανοὺς τοῦ μὴ ταῖς οἰκείαις χερσὶ καταστρέψαι τὰς ἁγίας Εἰκόνας, Ἑβραίους θεοστυγεῖς καὶ οἰκτροὺς Ἄραβας ἠγγάρευον οἱ εἰς τοῦτο ἀποσταλέντες Ἀμηραῖοι, καὶ οὕτως ἔκαιον τὰς σεπτὰς Εἰκόνας, καὶ τοὺς B οἴκους τῶν ἐκκλησιῶν, πῆ μὲν κατέχριον, πῆ δὲ κατέξεον.

δ΄. Τοῦτο ἀκηκοὼς ὁ ψευδεπίσκοπος Νακολίας καὶ οἱ κατ' αὐτὸν, ἐμιμήσαντο τοὺς παρανόμους Ἰουδαίους καὶ τοὺς ἀσεβεῖς Ἄραβας, καὶ ἐνύβρισαν τὰς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ.

ε΄. Ἄξιον δὲ κρίνω τὰς ἱερὰς ὑμῶν ἀκοὰς καὶ οἷον ἐδέξατο τέλος ὁ δείλαιος ἐκεῖνος καὶ φάρμακος Ἑβραῖος. ὡς γὰρ τοῦτο δράσας ὁ Πρωτοσύμβουλος Ἐζίδος οὐ πλείω τῶν δύο ἥμισυ χρόνων βιώσας, ἀπέθανε, ἀπῆλθεν εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ· καὶ αἱ μὲν Εἰκόνες ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἱδρύσει καὶ τιμῇ κατέστησαν· ὁ δὲ τούτου υἱὸς Οὐλιδὸς τοὔνομα, ἀγανακτήσας, ὡς φονέα τοῦ ἰδίου πατρὸς, τὸν φάρμακον αἰσχίστῳ θανάτῳ ἀναιρεθῆναι ἐκέλευσεν, ἄξια τὰ ἐπίχειρα τῆς ψευδομαντείας αὐτοῦ κομισάμενον.

AD JOANNIS CAMENIATÆ

NARRATIONEM

DE EXCIDIO THESSALONICÆ.

TANTI visum Urbis Thessalonicæ, Leone Tripolita Classiario Duce, Pirataque, Leone Basilii Filio Imperatore, excidium, ut nulli non Annalium Auctores ejus ætatis, clara memoria prosecuti sint. Sed, quod Annalium proprium est, sic perstringendo, ut præter Urbis cladem multamque civium cædem & exportationem, peculiarius nihil perscripserint. Unus Cameniata, ipse rebus præsens, interque spolia cum Patre Patruoque & Matre & Fratribus nobilis, accurate omnia prosecutus est, veluique ob oculos subjecit; sic graphice descripsit: Civium animos, Imperatoris curam, impares hostibus vires, non satis parata Civitate ad eam, subitaneam prope, potentissimi hostis impressionem sustinendam; & cui nulla in Imperio vires æquales visæ essent; ipsa Urbe Regia plurimum formidante ac excidium verente, divinoque adscribente Numini ac consilio, quod ipsius Leo obsidionem per freti angustias tentare ausus non fuisset. Patrem omnis Græciæ & Achajæ Exarchum, dignitate prope Episcopali, prodit Cameniata; redemptam vitam (non libertatem) omnis generis pretiosa supellectile: cum ipse, sociique in eum modum servati, cum captivis aliis Saracenis pari numero Tarsi in Cilicia ex more essent commutandi. Dederat Leo Allatius in Symmictis suis: mihi ipse mea vena versionem composui, nec plura admodum (clara adeo Narratione) annotanda duxi.

Erat aliud quod succurrebat in Thessalonicæ; Imperii per hæc tempora (ipsaque anteriora) ocello, secundæque dignitatis Civitate, ab ipsa imperante; ut nimirum tanta illa S. Joannis Thessalonicensis Archiepiscopi, Justiniano Magno Mauricioque Imperatoribus, in suo Demetrio proferrem, deinceps que alia secutis temporibus alio Auctore producta, quibus non semel tentata Civitas, ipso quandoque Chagano, ipsi Mauricio formidolosissimo hoste, omni conatu auxiliorumque copia obsidente, divina potius, quam humana ope liberata est: apertis Magni Demetrii miraculis; ejus generis, ut nec pervicacissimi maximeque increduli, fidem facile abnuere possint: quam in rem laudati Viri sanctissimi Joannis Archiepiscopi industria egregie incumbit. Etsi non desunt utrinque Stratagemata, bellique facinora præclare edita. Quæ forte omnia, alia a me occasione, erunt producenda. Ut & ultima ejusdem Urbis expugnatio a Joanne Anagnosta egregie descripta. Hic vero parcendum moli libri, per quam, ne extra metas quicquam excurrerem, mihi ipse legem imposui; & ut unum dumtaxat ex spisso illo opere caput prælibarem, quod hanc ipsam excisæ Urbis Thessalonicæ Historiam, extremo limite attingit. Cur vero Demetrius, tot modis tantisque hostibus olim servata sua civitate, semel & iterum a Christi hostibus diripi siverit, eorumque postremo firma possessione juris fieri, alta Dei judicia sunt: a quibus & nobis merito timendum sit.

ΕΧ ΤΩΝ ΤΟΥ ΑΘΛΟΦΟΡΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

τῶν μερικῇ διηγήσει θαυματουργιῶν.

EX TRIUMPHALIS MARTYRIS DEMETRII

sigillatim narratis Miraculis.

Edit. Parif. pag. 315.

Tripolitanum Thessalonicæ excidium, Leone Basilii filio imperatore.

I. ALIUD porro (Auditores) Magni Martyris prodigiorum narraturus accedo: quod ipsum, eorum quæ dicta sunt, nulli forsitan cedere videatur. Sane quem in modum ante annos plures Urbs Thessalonica, ab Ancillæ filiis (i. Agar) capta fuerit gladioque excisa, Leone Imperii sceptra moderante (quibus Tu solus ipse inenarrabilibus, Domine, nosti judiciis, talia illa despiciens, inque eum modum, certa consilii ratione, ob scelera nostra, res evenire disponens) tum alii omnino conscripti libri docent, tum memoria diffluens, ea quæ tunc contigerunt, etiamnum lamentabiliter deflet.

Jerosolymitana Latinorum peregrinatio.

II. Ipso igitur tempore quo capta Urbs ac direpta est, Viri quidam Itali, voti causa, e suis sedibus patriaque profecti, & ad lustrandas, quæ aliis aliisque locis extant, venerandæ Ædes ac Templa. Hique adeo, cum vivificum ipsum Monumentum animo destinassent, recta hactenus ad Martyris Ædem, iter contendebant. Quodque jam Thessalica ipsa Tempe transisse eos contigerat, Vir quidam, ipsis prius ignotus, ac quem nondum viderant, una eis viæ comes adjungi conspicitur, ipse canus, hilari vultu, gravi modestoque amictu; ac qui ex ipso ore, venerabilem admodum mitemque præferret. Tumque alius quidam Eques cernitur, ipsis a fronte occurrens; ipsa quidem, quantum aspectus ferebat, formosus, exque indole jucundus valde multasque gratias habens; cum eius vultus jucunditatem, offusa mœstitudo obtegeret propeque extingueret, ac velut luctu quodam inconsolabili, gementis habitu gestuque ipsius lux collapsa esset: cui & affinem vocem edens, ante omnia gravi ætate, Senem illum (Achilleum vocans) ac quonam iret sciscitabatur. *Ego vero, ut vides, ad te proficiscor*. Tum Senex vicissim gaudio exosculatus (Demetrium ipsum vocans, addensque Præmiorum ac certaminum positoris Magnum Athletam) ipse quoque statim sciscitatur,

Angelica apparitio.

Quæ causa sit sic offusa oris mœstitiæ, dejectique animi ac immanis tristitiæ? Ad quem Martyr: *Periit*, inquit, *mihi patria, jamque ab universorum Judice reprobata est atque projecta. Cruentæ manus, barbarique ac feri, meos clientes ac tribules captivos abduxere: meum nunc delubrum, civium cruoribus circumluitur: impuris prophanisque pedibus Sancta calcantur contemptuique habentur. Ac ego quidem, quod ita pridem solitus sum, supplicibus votis Deum exorabam, etiam atque etiam ad miserorum misericordiam provocans; & ut rursus miseratione duceretur, efflagitabam: ne, quam suo ipse sanguine acquisivisset, Ecclesiam, Barbarorum manibus divelli sineret atque dissecari, qui in suo duntaxat robore, non in Deo confidant. Secus ipse (cujus plane imperscrutabilia judicia sunt!) hæreditatem*

Crypta Thessalonicæ direptaque revelatio.

Sanctorum Tutelarium ad Deum preces: vota quandoque cassa.

pag. 316.

Angelus Ierarcha specie.

α'. ΕΤΕΡΟΝ, ὦ παρόντες, τῶν τοῦ Μεγαλομάρτυρος τεραστίων λέγειν ἔρχομαι, τῶν εἰρημένων τάχα οὐκ ἔλαττον. ὅπως μὲν ἡ Θεσσαλονίκη χρόνοις πολλοῖς πρότερον ὑπὸ τῶν τῆς δούλης ἑάλω τέκνων, τῆς Ἄγαρ, καὶ μαχαίρας ἔργον ἐγένετο, Λέοντος τὰ σκῆπτρα διέποντος, κρίμασιν οἷς αὐτὸς μόνος ἀπορρήτοις ἐπίστασαι, Κύριε, παριδὼν τὰ τοιαῦτα, καὶ ὑπὸ τῶν τὰς ἡμετέρας ἁμαρτίας γενέσθαι διοικονομησάμενος, ἄλλαι τε πάντως δηλοῦσι γραφαί. καὶ ἡ μνήμη διαρρέουσα, ἔτι καὶ νῦν τὰ ἐπισυμβάντα νεωστὶ ταῦτα ἐπιτραγῳδεῖ.

β'. Κατ' αὐτὸν οὖν τὸν καιρὸν τῆς ἁλώσεως, ἄνθρωποί τινες Ἰταλιῶται τῆς ἑαυτῶν ἐξορμήσαντες εὐχῆς ἕνεκα, καὶ ἱστορίας τῶν ἑκασταχόθι ναῶν, καὶ δὴ πρὸς αὐτὸ τὸ ζωηφόρον τείνοντες μνῆμα, τὸ δ' εὐθὺ πως τοῦ μαρτυρείου ἀνύσαι. καὶ ἐπείπερ αὐτοὺς δὴ τότε τὰ Τέμπη διεξιέναι τούτοις ἔτυχε τὰ Θετταλικά, ἀνήρ τις ἄγνωστος αὐτοῖς πρότερον καὶ οὔπω τεθεαμένος, καθεωρᾶτο συνοδοιπορῶν, πολιὸς τὴν θρίχα, τὴν ὄψιν ἱλαρός, τὴν περιβολὴν σεμνός, καὶ τῇ θέᾳ μόνῃ, πολὺ τὸ σεβάσμιον ὑποφαίνων καὶ πρᾶον. εἶτα ἕτερός τις ἐφαίνετο πρὸς αὐτοὺς ἐκ τοῦ πρόσω ἐπιών, ἱππότης ὡραῖος μὲν ὅσα θεάσασθαι, καὶ πολὺ τὸ ἐκ φύσεως ἐπιπρεπὲς ἔχων καὶ χαρίεν. κατηφὴς δὲ καὶ μαραινόμενον τὸ τῆς φαιδρότητος ὑποδηλῶν χαροπόν, καὶ ὥσπερ τινὶ πένθει ἀπαρακλήτῳ καταβεβλημένον καὶ ἐπιστυγναζόμενον. ὅς, ὁμοίαν τῇ ὄψει καὶ φωνὴν ἀφείς, προσηγόρευσέ τε πρότερον τὸν πρεσβύτην, Ἀχίλλειον τοῦτον κατονομάσας, καὶ ποῦ πορεύῃ, ἐπήρετο. Ἐγὼ δὲ τὴν πρὸς σέ, ὡς ὁρᾷς, διεξίω. καὶ ὁ Πρεσβύτης περιχαρῶς ἀντασπασάμενος, Δημήτριον τοῦτον καλέσας, καὶ μέγαν τὸν Ἀθλοθέτου Ἀγωνιστὴν προσειπών, σὺν σπουδῇ καὶ αὐτὸς ἀνηρώτα, Ὅ, τι εἴη τὸ αἴτιον τοῦ σκυθρωπασμοῦ καὶ τῆς τοσαύτης κατηφείας καὶ λύπης; Καὶ ὁ Μάρτυς, Οἴχεταί μοι, ἔφησεν, ἡ πατρίς, καὶ παρὰ τοῦ Δικαστοῦ τῶν ὅλων ἤδη κατέγνωσται. χεῖρες ἀνδροφόνοι καὶ βάρβαροι τοὺς φυλέτας ἐμοὺς ἠνδραποδίσαντο. αἵμασιν ὁμοφύλοις περιρρέεταί μοι νῦν ὁ σηκός· βεβήλοις καὶ ἀνάγνοις ποσὶ πατεῖται τὰ ἱερὰ καὶ ἐξουδενοῦται· ἀλλ' ἐγὼ μὲν τὸ Θεῖον ἐξελιπάρουν συνήθως, εἰς ἔλεον τῶν ἠτυχηκότων ἐκκαλούμενος, καὶ οἶκτον αὖθις λαβεῖν παρρησιούμενος, ἀλλὰ μὴ ἣν οἰκείῳ αἵματι περιεποιήσατο Ἐκκλησίαν, βαρβάροις ἰσχύϊ μόνον πεποιθόσιν, ἀλλ' οὐ Θεῷ, παριδεῖν ἐξανδραποδισθῆναι χερσίν. ὁ δὲ, κατὰ τὰ ἑαυτοῦ ἀνεξερεύνητα κρίματα, εἴασε τὴν αὐτοῦ κληρονομίαν βαρβαρικῆς ἀπανθρωπίας πεῖραν λαβεῖν. Ταῦτα μὲν ὁ Μάρτυς ἐκδιηγούμενος, καὶ τὸν Ἱεράρχην ἔχων Ἀχίλ-

λεων συμπεπλεγμένον τε τοῖς πάθεσι. καὶ, Μεγάλα σου, Κύριε, ἐπεβόων ἄμφω, τὰ θαυμάσια, καὶ οὐδεὶς ἱκανὸς εἰς ἔννοιαν ἀφικέσθαι τῆς οἰκονομίας σου.

γ'. Τῶν δὲ Ἰταλιωτῶν ταῦτα σὺν ἐκπλήξει ἀμηχάνῳ καταθεωρουμένων, εἷς τις ἠρέμα τῆς ἑλληνικῆς ὁμιλίας οὐκ ἀλλότριος, Ἀλλ', ἄγε δὴ νῦν, ὦ Στρατιῶτα, εἰπέ μοι, περὶ ποίας ταῦτα ἡμῖν λέγεται πόλεως; καὶ τίς ἡ τοῖς Βαρβάροις παραδοθεῖσα; Καὶ ὁ μέγας Δημήτριος. Ἡ ἐμὴ, ἔφησε, δυστυχεστάτη πατρὶς ἡ Θεσσαλονίκη, τοῖς Βαρβάροις ἐγένετο ἔκδοτος. καὶ αὐτίκα, οἱ μὲν, ὅ, τε Πρέσβυς καὶ ὁ μέγας Δημήτριος, οὐκέτι τοῖς συνοδοιπόροις κατεθεωροῦντο. αὐτοὶ δὲ κατὰ μόνας, ἐπείπερ οἱ Ἰταλιῶται ἐγένοντο, τὸν ἕτερον διεπυνθάνοντο, Τί ποτε ἄρα πρὸς ἐκείνων ἀκήκοε. Καὶ οἵ τινες οἱ συνοδοιπορηκότες εἶεν. ὁ δὲ σὺν θαύματι καὶ ἐκπλήξει ἕκαστα διηγεῖτο, καὶ τὴν τοῦ Μεγαλομάρτυρος ἐδήλου ἐπιφάνειαν. τά τε τῆς πατρίδος δεινὰ διασαφήσαντος, καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς ἐν ἀσφαλεῖ θέσθαι διεγνωκότος.

δ'. Ὡς οὖν δὲ μὴ λάφυρον καὶ αὐτοὶ τῶν ἐχθρῶν γένωνται, πόῤῥω ἑαυτοὺς Θεσσαλονίκης ἀπαγαγόντες, οὐ μετὰ μικρὸν παρὰ τῶν διαδράντων ἕκαστα τῶν γεγενημένων κατήκουσαν, καὶ συνῆκαν οἱ ἄνθρωποι ἐναργῶς, ὡς ὁ μέγας ἐκεῖνος Δημήτριος ἐτύγχανεν ὢν, τῆς πατρίδος ἐκστάς, ἐπὶ τοῖς συμβᾶσι σκυθρωπάζων καὶ ἀνιώμενος. εἰς αὐτὴν δὲ τὴν βασιλεύουσαν ἀναχθέντες, ὅσα τε αὐτοῖς εἶδον ὀφθαλμοῖς διηγοῦντο, καὶ τὴν τοῦ Μάρτυρος ἐπὶ τῇ πατρίδι συμπάθειαν. καὶ τὸ τῶν φιλόπατρι καὶ φιλοίκειον ἐπεδείκνυντο, ὑφ' οὗ καὶ νῦν ἔτι περιφρουρεῖταί τε καὶ περιθάλπεται, καὶ ἐπὶ τῆς φοβερᾶς ἀδαμαντίας ὑπ' ἐκείνῳ δευτέρῳ πολίτῃ καὶ κηδεμόνι ἀνέδραμεν. οὕτως καὶ νῦν, οἷά τις ἄκλινής περίβολος καὶ στεῤῥὸς, τὰς τῶν ἀλιτηρίων Σκυθῶν ἔτι καὶ νῦν ἐπέχει ὁρμὰς, τὴν ἄμαχον αὐτοῖς ἐπιτειχίζων δεξιὰν, καὶ ἀνωτέραν τὴν ἑαυτοῦ τῆς ἐκείνων διασῴζων ἐπιδρομῆς.

suam Barbarorum immanitatem experiri permisit. Hæc perorante Martyre, sacrorum Antistes Achilleus miserantis animi dolore fractus; &, *Magna tua Domine* (clamabant ambo) *mirabilia, nec ullus est, qui assequi mente sufficiat providentiæ tuæ consilia!*

III. Hæc Italis immenso quodam stupore cernentibus, unus quis submissa voce, Græcæ linguæ non ignarus: *Sed nunc age, o Miles*, inquit, *dic, quæso, de qua hæc loquimini Civitate; et quænam illa Urbs quæ Barbaris tradita est?* Cui Magnus Demetrius: *Mea ipsius infortunatissima Civitas Thessalonica Barbaris tradita est.* Moxque ambo, tum scilicet gravi illa ætate Senex cum Magnus Demetrius disparuerunt, nec ultra comites ire visi sunt. Illi autem seorsum (idcirco quod Itali erant) alterum sciscitabantur, *Quid tandem ex illis audisset, ac qualnam illi essent, qui se itineris socii ipsi extitissent?* Quibus ille admirans ac stupens singula narrare, Magnique Demetrii apparitionem significare, qui & patriæ mala clare explicasset, & sua in tuto ponere admonuisset.

IV. Ne vero ipsi quoque Barbaris præda cederent, a Thessalonica procul abscedentes, non multo post, ab iis qui excidium fugerant, quæ in ea contigerant, singula quæque didicere, palamque intellexere, Magnum illum Demetrium fuisse, qui patriam deseruisset, ejusque clade, ingenti dejectus tristitia esset, graviusque ipsius malis doleret. In ipsam autem Regiam Urbem reducti, narrare quæcumque oculis viderant, Martyrisque patriæ miserationem ac impensam civium amorem exposuere: quo nunc etiam præsidio munita ac muneribus fota, ipso altero ejus conditore ac curatore, pristinam felicitatem recepit. Hic namque etiamnum velut infractum firmumque præsidium, nequissimorum Scytharum inhibet impetum, inexpugnabilem eis dexteram, murum objiciens, suamque Civitatem ac Patriam ab illorum invasione incolumem, iisque superiorem, præstans.

Reparata Thessalonica a Tripolitana direptione: ipsius imprimis Leonis Imperatoris opera.

Edit. Paris. pag. 317.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΛΗΡΙΚΟΥ
ΚΑΙ ΚΟΥΒΟΥΚΛΕΙΣΙΟΥ
ΤΟΥ ΚΑΜΕΝΙΑΤΟΥ,
ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΛΩΣΙΝ
ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ.

JOANNIS CAMENIATÆ
CLERICI
AC * CUBUCLESII,
DE EXCIDIO THESSALONICENSI,
NARRATIO.

*Capellani. Clericus Palatinus. Τῶν ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν βασιλείων τεταγμένων εἷς. Inst.

1. QUAM optimum est rerum laudatarum studium, omnemque sibi vendicare virtutem liquido monstratur. Tuum vero, cum aliis, quibus magnifice præstas, Vir optime ac eruditissime Gregori, dotibus, ea quoque ratione manifestum studium est atque opera, tum quod ad nos scribis, tum quod per litteras a nobis de his doceri quæris. Non enim pusillæ virtutis est, solertisque operæ indicium habet, multarum rerum cognitionem sibi conquirere, ac potissimum si per illas animus Dei timorem concipit, indeque velut peropportunas quasdam occasiones, parti mentis, cujus est speculandi vis, innectit; quibus a peccato, tamquam mortis auctore, declinare condiscit, atque virtuti incumbere, cujus finis vita æterna, his, qui eam amplexantur atque deligunt, sit. Enimvero ego hactenus, quod jussus eram, duplici ex causa differre videbar, cum nimirum, quod molestum judicabam ad Te scribere Virum tantum, cujus sermones, actiones dirigunt; & actiones, sermonibus concordes, sibi mutuo præstant, quod perfectum & exactum est: (jam enim fama, tuam perfectionem cunctis clamat; & licet ipse taceas, nostris eam intulit auribus:) tum quod, de quibus quæsisti, non ex re satis differere valeam, qui meam ipse inscitiam, velut convenientem excusationem, obtendam: ne pene violare videar, earumque rerum, quas ex me sciscitaris, splendorem imminuam; rerum scilicet ejusmodi, ut auditu atque rumore omnem prope terrarum orbem repleverint. Verumtamen cum id quoque mihi, cum iis quæ dicta sunt, in mentem veniret, ne præter alia debita, etiam inobedientiæ obnoxius fierem, diræ alioqui atque noxiæ suapte indole, ægritudinis vitiique; quo & adducti Primi parentes, ut divinam ipsam legem contemnerent; accedo petiturus, candida tua humanitatis-

pag. 218. Scientia virtuti comes: proles, Dei timor.

Pro. 3. 18.

Operis dilatio.

Inobedientiæ timor. Gen. 3.

A α'. ΩΣ ἀρίστη τῶν ἀγαθῶν ἡ φιλοπονία, καὶ πάσης ἀρετῆς αὐτὴν ἐν ἑαυτῇ μαρτυροῦσα· σὺ δὲ, μετὰ τῶν ἄλλων πλεονεκτημάτων, ἔκδηλον καὶ ἐν τούτῳ τὸ φιλόπονον, ὦ ἀνδρῶν βέλτιστε καὶ πολυμαθέστατε Γρηγόριε, οἷς τε πρὸς ἡμᾶς γράφεις, καὶ οἷς παρ' ἡμῶν ἐπιζητεῖς διὰ γραμμάτων μαθεῖν. οὐκ ὀλίγης γὰρ ἀρετῆς, καὶ φιλοπόνου σπουδῆς ἐπίδειξιν ἔχει, τὸ πολλῶν ἐθέλειν εἰληφέναι πραγμάτων γνῶσιν· καὶ μάλιστα δι' ὧν ἡ ψυχὴ τὸν θεῖον φόβον ἐγκυμονοῦσα, καὶ οἷον χρειώδεις τινὰς ἀφορμὰς ἐκ τούτων τῷ θεωρητικῷ μέρει τοῦ νοὸς ἐμβιβάζει· ἐξ ὧν διδάσκεται, τῆς μὲν ἁμαρτίας ἐκκλίνειν, ὡς δημιουργοῦ τοῦ θανάτου, ἔχεσθαι δὲ τῆς B ἀρετῆς, ἧς τὸ τέλος, ζωὴ αἰώνιος τοῖς αἱρουμένοις αὐτήν. ἐγὼ δὲ τὴν ἐπιταγὴν πληρῶσαι ἀναβάλλεσθαι τέως ἐδόκουν, δυοῖν ἕνεκα· τὸ, τὸ πρὸς σὲ περὶ τούτων γράφειν, ἐπαχθὲς κρίνων, ἄνδρα τοιοῦτον, οὗ λόγοι μὲν τὰς πράξεις ἰθύνουσι, πράξεις δὲ συμφωνοῦσαι τοῖς λόγοις, τὸ ἀκριβὲς ἀλλήλοις ἀντιδιδόασιν. ἤδη γὰρ ἡ φήμη βοᾷ τὴν σὴν ἐν ἅπασι τελειότητα, καὶ σιωπῶντι, ταῖς ἡμετέραις ἐγκαθίστησι ἀκοαῖς· καὶ τὸ μὴ δύνασθαι, περὶ ὧν τὴν ζήτησιν ἐποιήσω, καλῶς ἐξηγήσασθαι, τὴν οἰκείαν ἀμαθίαν ὡς εὐπρόσωπον προβαλλόμενος ἀπολογίαν· ὥστε μὴ καθυβρίσαι, μηδὲ σμικρῦναι τῷ λόγῳ τὸ περιφανὲς τῶν παρὰ σοῦ ζητηθέντων πραγμάτων· καὶ πραγμάτων ἐκείνων, ἃ μικροῦ δεῖν ἅπασαν πληρωσάντων τῇ ἀκοῇ τὴν ὑφ' ἥλιον. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τοῦτό μοι μετὰ τῶν ἤδη λεχθέντων ἐπῆλθε, μὴ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὀφλήμασι, καὶ παρακοῆς ἀπαιτηθείην δίκας, πολλὰ μὲν φύσει δεινοῦ πάθους καὶ ὀλεθρίου· καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ θείου νόμου περιφρονῆσαι τοὺς γενάρχας ἡμῶν ἐξ ἀρχῆς ἀναπείσαντος, ἥκω πληρώσων τὸ αἰτηθὲν, τῇ σῇ

Contigit Leone Basilii filio imperat. ejusque ætatis Annales nulli tacuere.

τῇ σῇ θαῤῥήσας εὐγνώμονι καὶ συμπαθεστάτῃ φιλίᾳ. A εὖ γὰρ οἶδα, μήτε τῆς σῆς τεχνικαῖς μεθόδοις, μήτε μὴν ταῖς ἐπιστημονικαῖς τρυτάναις τῆς σῆς ἀκραιφνοῦς καὶ μεγάλης σοφίας, τὸ ἀκαλλὲς τοῦ τῆδε λόγου καὶ ἀνάρμοστον, ἢ τῶν λεγομένων τὴν ἀποδοκιμάζεσθαι· ἀληθῆ δὲ μᾶλλον, καὶ παντὸς ἀλλοτρίαν καὶ ψεύδους καὶ πλάσματος, τὴν τῶν ῥηθησομένων προβαίνουσαν συγγραφὴν, ἁπάσης μέμψεως ἀπολύεσθαι.

β΄. Ἐζήτησας μαθεῖν διὰ τῆς ἐπιστολῆς, τὸν τρόπον, δι᾽ ὃν τὴν φρουρὰν οἰκοῦμεν, Βαρβάρων χερσὶν ἐκδοθέντες· καὶ πῶς τὴν ἀλλοτρίαν ἀντὶ τῆς ἰδίας διημείψαμεθα· ποίας τε ἐσμὲν πατρίδος, καὶ τίνα τὰ κατ᾽ αὐτήν. τεκμαίρεσθαι γὰρ ἔφης, ἐκ τῆς μικρᾶς ἐκείνης ὁμιλίας, δι᾽ ἧς παροδεύοντί σοι τὴν Τρίπο- B λιν ὀλίγον συνεγενόμεθα, πλήρεις μὲν εἶναι ἡμᾶς μακρᾶς ἐξηγήσεως· μεγάλα δέ τινα καὶ πάσης τραγῳδίας ἐπέκεινα, τά τε ἤδη συμβεβηκότα ἡμῖν, καὶ τὰ ἐς ὕστερον προσδοκώμενα. καὶ γὰρ ἐτύγχανες τότε καὶ αὐτὸς ἀλητεύων κατὰ τὴν ἡμῶν συμφορὰν, καί τισιν αἰχμαλώτοις ἐκεῖσε συναπαγόμενος, οὓς ἔλεγες ὁμοπατρίους εἶναί σοι Καππαδόκας, μεθ᾽ ὧν καὶ τὴν πρὸς τὴν Ἀντιόχου πόλιν ἐστέλλου, μηδαμοῦ στῆναι τῶν ἀλγεινῶν ἐξηγούμενος. ὁπότε καὶ ἡμᾶς ἑώρας, ὡς καὶ αὐτὸς μαρτυρεῖς, τό, τε νεαρὸν τοῦ πένθους ἔχοντας, καὶ τὰ ἴχνη τοῦ προλαβόντος φόβου τοῖς προσώποις ἡμῶν ἐγκαθήμενα· ὡς καὶ σιωπῶντας βοᾶν τὴν συμφορὰν ἐκ τοῦ χρώματος. ἀλλὰ περὶ τούτων εἰ C καθέκαστον ἐπεξιέναι βουληθείην, μακρὸν ἂν εἴη, καὶ τῇ χρείᾳ μὴ κατάλληλον τὸν λόγον ποιήσομαι, τῆς συμμετρίας τὸν νόμον καθυπερβαίνων· ἵνα μὴ λέγω, ὅτι καὶ τὴν σὴν ἀράθυμον ἀκοὴν ἀποκναίσω, εἰ καὶ ὅτι δι᾽ ἐφέσεως ἔχεις τοῖς λεγομένοις ἐπακροάσασθαι. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ πρῶτον τοῦτο κατ᾽ ἀρχὰς ὑπέσχου, τὸ προσεχῶς ἀκούειν, ἄρχομαι τῶν καθ᾽ ἡμᾶς ὧδε.

γ΄. Ἡμεῖς, ὦ Φίλος, πατρίδος ἐσμὲν Θεσσαλονίκης· αὐτὴν γὰρ πρώτην γνωριοῦμαί σοι, δι᾽ ἧς ἔγνων, ὧν οὔπω ἐγνώκειν πολλά· καὶ σοί γε γνωσθεὶς ἄρτι, τὴν περὶ αὐτῆς ἐκείνης γνῶσιν εἰσπράττομαι, πόλεως μεγάλης καὶ πρώτης τῶν Μακε- D δόνων· τὰ ἄλλα μὲν περιφανοῦς, οἷς σεμνύνονται πόλεις, καὶ μηδεμιᾷ τῶν ἔγγιστα παραχωρούσης, [1] μὴ ὅτι κατ᾽ αὐτὴν ὀφθῆναι· περιφανεστέρας δὲ τὴν εὐσέβειαν, ἣν ἐξ ἀρχῆς ἐδέξατο, καὶ δεξαμένη, μέχρι τοῦ νῦν διεσώσατο. αὐτὸν γὰρ αὐχεῖ Θεσσαλονίκη τὸν Παῦλον ἔχειν τῆς εὐσεβείας διδάσκαλον, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, ὃς [2] ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ κύκλῳ, καὶ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ, τῷ εὐαγγελικῷ περιλαβὼν τὴν οἰκουμένην κηρύγματι, ἐν αὐτῇ μᾶλλον τὸν τῆς θεογνωσίας σπόρον κατέβαλε, καὶ πολύχουν ἀποδίδοσθαι τὸν τῆς πίστεως καρπὸν διεσπούδασε. μετ᾽ ἐκεῖνον δὲ, τὸν μέγαν ἐν μάρτυσι, καὶ ἀξιοθαύμαστον ἐν ἀθλοφό- E ροις, Δημήτριον τὸν Μυροβλύτην, πολὺν ἀγῶνα καὶ αὐτὸν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας καταβαλόμενον. καὶ γὰρ ἦν [3] πρὸς τοῖς ἄλλοις τῆς ἀρετῆς αὐχήμασιν, ἔτι καὶ θείοις ἐμπρέπων διδάγμασι, καὶ τῇ περὶ τῶν δογμάτων ἀκριβείᾳ κεκοσμημένος, ἐξ οὗ καὶ μᾶλλον τὸ περὶ αὐτοῦ διεδόθη κλέος τοῖς πέρασιν. εἶτα τοὺς καθεξῆς Ἀρχιερεῖς πάν-

que plenissima amicitia fretus. Probe enim novi, nec per artificiosas tuas methodos, nec per argutissimas veræ magnæque sapientiæ tuæ trutinas, quod orationis hujus indecorum est ac inconcinnum, rejectum iri, eorumve quæ sunt dicenda, sententiam, sed potius veram, & ab omni mendacio figmentoque alienam, dicendorum Narrationem, omni abs te crimine ac labe fore liberandam.

II. Data Epistola discere quæsisti modum, cujus gratia carcerem tenemus, Barbarorumque dedıti manibus sumus; ac qua ratione, alienum solum patrio commutavimus: qua item orti patria simus, & quæ illius res, quisve status. Etenim conjicere ajebas, ex brevi illa fabulatione, qua, dum per viæ occasionem Tripolim devenisses, paululum congressi sumus, quam longa narratione onustum pectus gereremus; diraque quædam & tragico omni cothurno lacrymabiliora esse, tum ea quæ jam nobis evenerant, tum quæ imposterum ventura expectabantur. Nam tu quoque pari nobis infortunio errabundus, & cum quibusdam captivis, illoc abducebaris, quos cives esse tuos asserebas Cappadoces, cum quibus etiam Antiochiam mittebaris, referens nullam requiem malorum invenire: quando nos quoque videbas, ut & ipse testaris, tum recentem luctum, tum præteriti timoris vestigia in facie expressa ferre, ut & tacendo, vultus ipso colore, mali immanitatem clamaremus. Verum si de his singula recensere velim, longior mihi texenda, nec justæ satis necessitatis oratio est, ut quæ mediocritatis legem sit excessura; ne dicam fore, ut numquam socordia torpescentibus auribus audienti tibi obtundam, licet audiendi aviditate, ad ea quæ dicenda a me sunt, animum advertas. Quando igitur jam initio perattentas aures pollicitus es, ad nostra enarranda, in hunc modum aggredior.

III. Nostra, o Amice, patria, Thessalonica est. Hanc enim primum tibi notam faciam, per quam mihi multa cognoscere licuit, quæ antea nullus noveram; & qui in tui jam cognitionem venerim, ejus ipsius exactam edere cognitionem officii quasi jure tuis votis compellor. Nempe Urbs magna mihi explicanda, & quæ gentis Macedonum primaria existat. Urbs rebus aliis, quibus sibi nimium sumunt civitates, ac honestantur, conspicua, & quæ nulli vicinarum civitatum, pari cum omnibus certans claritate, cedat; pietate vero cunctis illustrior existat, quam a principio suscepit, susceptamque hactenus incolumem servavit. Ipsum enim Paulum, Vas electionis, pietatis sibi gloriatur magistrum; qui videlicet ab Jerusalem in circuitu, & usque in Illyricum Evangelica prædicatione universum orbem complexus, illi præ reliquis divinæ cognitionis semen commisit, ex eoque uberrimos fidei fructus surgere omni diligentia curavit. Post Paulum vero, inter Martyres magnum, interque Victores coronatos digne admirandum Myroblytam (*unguentis* scilicet *manantem*) Demetrium, qui & ipse pro pietate plurimum desudavit. Is namque, præter reliquas ejus eximias virtutis laudes, divinæ etiam doctrinæ luce fulgebat, exactaque dogmatum cognitione ornatus erat: quo & magis ejus nominis claritas in orbis fines didita est. Tum qui deinceps secuti sunt, omnes Præsules, salutaris doctrinæ ipsi firm-

Argumentum operis.

Edit. Paris. pag. 319. Gregorius ipse captivus.

Thessalonicæ claritas ac felicitas.

Paulo doctore fidem edocta. Rom. 15. 19.

Demetrius Martyr, alter fidei doctor, ipse vir doctus.

Sancti Episcopi.

assertores; quorum opera, dum diviniore semper perficitur, manuque ducitur ac eruditur, disciplina, dæmoniacos impurosque errores ac opiniones, idolorumque nugaces fabellas ac vanitates, ipsorum cultoribus dimisit; rectæque opinionis doctrina fidem obsignans, ac quidquid zizaniorum & hæreticorum alienigenarumque plantationis est, nihil usquam divinæ sementi conjunctum admittens, puram illibatamque pietatem conservavit. Cujus cum & alia insignia ac notæ suppetunt, unde fama occasiones nacta, illius clarum nomen effecit; tum unum illud primum ac singularissimum monstratur, quod rectæ fidei tenax existat ac celebretur, hocque magis, quam aliis aliis ornamentis sibi placeat atque clarescat. Sed quia ejus ipsius civitatis res accurate ex me discere quæsiisti, idque ut præstem arduum mihi, nec præsentis sermonis instituto admodum consentaneum existit, paucis nonnullis, ac quibus maxime, ea quæ dicenda sunt oculis usurpare tibi ipse videri possis, narrationi * adjunctis, ad nostram ipsorum calamitatem orationem convertam.

Edit Paris. pag. 320.

Rectæ fidei nomine gloriatio.

* *Præmissis.*

Civitatis portus ad mare & Austrum.

IV. Ea igitur, uti dictum est, magna Civitas, latoque fusa ambitu, ac mœnibus crebrisque propugnaculis atque arcibus munita; ejusmodi scilicet, quæ civibus, quantum ad horum structuram attinet, tutum habitaculum præbeat. Marinum sinum ad Notum protensum habet, quo, obliquo latere circumitus, navibus undique versum confluentibus, facilem in semet præstat aditum. Hic enim portus quidam mirabilis cavo recessu funditur, pronoque in se aditu, navigantibus tuto resupinatur, a ventorum injuriis prorsus innoxius, & navium stationi placidus ac tranquillus. Hunc Artifex a reliquo mari divisit. Medio siquidem muro, aquarum influxu coercito, una quoque præclusit, quæ ex vicino mari ventorumque flatu fluctuum vis procellaque illiditur. Mare namque alto gurgite inflatum continentem excurrens, muro interposito præpeditum, cum non habeat quo minas suas exoneret, in latera muri convolvitur; & aqua, lento quodam modo sensim dilabens, ab omni salo æstuque liberum conservat istiusmodi portum. Sinus porro a magno mari, cervice quadam ac faucibus, cubiti instar prominentibus, ac quam longissime alto æquore procurrentibus (eam accolæ cervicem Ecbolum appellant, quod in mare procul projecta effunditur) abscissus, inque adversam sibique oppositam continentem, cervicis hujus artificio ac molimine coarctatus, alium portum intra pelagus efficit: ex quo videlicet cubitu, flexuque, ad ipsum Urbis murum, orbem pulcherrimum, partibus utrinque late fusis, versusque Urbem sensim sese contrahentibus, efformare videtur. Et respicit quidem sinus ab Austro, reliquum mare; portus, sinum; Urbs, portum. Ac portus quidem quatuor angulis comprehenditur; sinus flexum in orbem, alveo quam maxime profundo, agitur: extremis finibus, & longe a continente, magna parte aquæ minuuntur.

Portus sinusque artificium.

pag. 321.

V. Et hoc modo se habet pars Urbis, quæ ad Notum spectat; quæ vero ad Aquilonem, asperrima est & prope impervia. Mons enim altiore supercilio tumulis superpositus eminet, non parvam civitatis partem a reliqua humo sustollens: adeo ut pars illius in planitie, accolarum usibus coaptata jaceat; pars in collibus mon-

Thessalonicæ borealis situs.

Ἅπας, τοῦ σωτηρίου λόγου στεῤῥῶς ἀντεχομένη, ἐξ ὧν ἀεὶ καταρτιζομένη καὶ παιδαγωγουμένη τὴν θειοτέραν παίδευσιν, δαιμονιώδεις καὶ μυσαρὰς πλάνας καὶ δόξας, καὶ εἰδωλικὰς εἰκαιομυθίας, τοῖς νεμοῦσι τοὺς δαίμονας ἀπεπέμψατο· ὀρθοδόξῳ δὲ διδαχῇ τὴν πίστιν σφραγίσασα, καὶ πᾶν ζιζανιῶδες φυτὸν καὶ αἱρετικὸν καὶ ἀλλόφυλον, ὑμετέρου οὐδέποτε τῇ θείᾳ σπορᾷ συγκαταδέξασα, καθαρὰν καὶ ἀκίβδηλον διεσώσατο τὴν εὐσέβειαν. ἧς πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα γνωρίσματα, ὧν ἡ φήμη τὰς ἀφορμὰς λαμβάνουσα, λαμπρὸν τὸ περὶ αὐτῆς ἐκήρυττεν ὄνομα· ἓν δὲ τοῦτο πρῶτον καὶ ἰδιαίτατον διεδείκνυτο, τὸ ὀρθόδοξον αὐτὴν καὶ εἶναι καὶ ὀνομάζεσθαι, καὶ τοῦτο μᾶλλον, ὑπὲρ τοῖς ἄλλοις σεμνύνεσθαι. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ τὰ κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν πόλιν φιλοπόνως μαθεῖν ἐπεζήτησας, τοῦτο δὲ δυσεπιχείρητον πως ἐμοί, τῇ τε παρούσῃ ὁρμῇ τοῦ λόγου παρὰ μικρὸν ἀνακόλουθον, ὀλίγα τινά, καὶ οἷς μάλιστα ἕξεις δοκεῖν ὁρᾷν σε τῶν λεγομένων τὰ πράγματα τῇ διηγήσει * προθεὶς, ἐπὶ τὴν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς τραπήσομαι συμφοράν.

* προσθεὶς.

δ'. Ἔστιν οὖν ἡ πόλις, ὡς εἴρηται, μεγάλη τε καὶ εὐρεῖα, τείχεσι καὶ προβόλοις συχνοῖς κατωχυρωμένη, καὶ τὸ ἀσφαλὲς τοῖς οἰκήτορσιν, ὅσον ἐκ τῆς τούτων οἰκοδομῆς παρεχομένη, θαλάσσιον ἔχουσα κόλπον, ἐκ νότου καθαπλούμενον, ᾧ καὶ περιελιξομένη τὴν ἐκ πλαγίου πλευρὰν, ταῖς ἁπανταχόθεν εἰσρεούσαις ὁλκάσιν εὐεπίβατον τὴν πρὸς αὐτὴν πορείαν παρέχεται. ὑποκοιλαίνεται γάρ τις ἐκεῖσε θαυμαστὸς λιμὴν, ἀσφαλῶς ὑπτιάζων τοῖς πλωτῆρσι τὴν εἴσοδον, ταῖς ἐκ πνευμάτων παντελῶς ἀπείρατος ταραχαῖς, καὶ ναῦν ὅρμον ἀκύμονα καθιστῶν, ὃν ἐκ τῆς λοιπῆς θαλάσσης ὁ τεχνίτης ἀπέτεμε. μέσον γὰρ ἀπείρξας διά τινος τείχους τὴν τῶν ὑδάτων ἐπίῤῥοιαν, συναπεῖρξεν ἐκ τοῦ πρὸς θάλασσαν, καὶ τῶν πνευμάτων τὴν κλύδωνα. ἡ θάλασσα γὰρ τῷ βυθῷ φυσωμένη, καὶ τὴν ἐκδρομὴν πρὸς τὴν χέρσον ἐρευγομένη, τῷ διαφράγματι τῷ τῇ δε τείχους κωλυομένη, μὴ ἔχουσα τίνι τὴν ἀπειλὴν ἐπαφήσει, χωρεῖ τοῖς ἐφ' ἑκάτερα τοῦ τείχους μέρεσι· καὶ τὸ ὕδωρ ἠρέμα πως ἀλισθῆσαν, ζάλης ἁπάσης ἐκτὸς τὸν τοιοῦτον ὅρμον διατηρεῖ. ὁ δὲ δὴ κόλπος ἐκ τῆς μεγάλης θαλάσσης ἀποτμηθεὶς [a] διά τινος αὐχένος, ἀγκῶνος δίκην προβεβλημένου, καὶ ἐπὶ μήκιστον τοῖς ὕδασι διατεινομένου· ὃν οἱ κατὰ χώρας Ἐκβολὰν ὀνομάζουσι, διὰ τὸ πόῤῥω που τοῖς ὕδασιν ἐκβεβλῆσθαι, στενούμενός τε πρὸς τὴν ἑτέραν ἐξ ἐναντίας χέρσον τῇ τοῦ αὐχένος τούτου καινοτομίᾳ, ἕτερος λιμὴν πελάγιος γίνεται. ἐξ οὗ δήπερ ἀγκῶνος μέχρις αὐτοῦ τοῦ τείχους τῆς πόλεως κύκλον περιγράφει τὸ ὕδωρ μιμεῖται, τοῖς ἐφ' ἑκάτερα μέρεσιν ἐπὶ πολὺ ἐκτεινόμενον, καὶ πρὸς τὴν πόλιν κατὰ βραχὺ συστελλόμενον. καὶ ἀφορᾷ μὲν ὁ κόλπος ἐκ νότου τὴν λοιπὴν θάλασσαν· ἀφορᾷ δὲ τοῦτον ὁμοίως ὁ λιμὴν, καὶ τὸν λιμένα ἡ πόλις. ἀλλ' ὁ μὲν λιμὴν τέτρασι γωνίαις ἐμπεριείληπται. ὁ δὲ κόλπος ἐστὶ περιφερὴς, τὸ αὐτὸς ἔχων διὰ πλείστου βάθους χωρούμενος. τὰ πέρατα δὲ, καὶ πρὸ πολλοῦ τῆς χέρσου τὰ πολλὰ τῶν ὑδάτων συστέλλονται.

[a] q.

ε'. Ἀλλ' ἐν τούτοις τὸ κατὰ νότον μέρος τῆς πόλεως· τὸ πρὸς βοῤῥᾶν δὲ, ὡς λίαν τραχὺ καὶ δύσβατον. ὄρος γὰρ ὑπερκύπτει τοὺς λόφους, ὑπεραναστὰς, οὐκ ὀλίγον μέρος αὐτῆς τῆς πόλεως, τῆς λοιπῆς ὑπεραῖρον γῆς. ὡς τὸ μὲν αὐτῆς πεδιάσιμον εἶναι, καὶ ταῖς χρείαις τῶν ἐνοικούντων κατάλληλον· τὸ δὲ τοῖς βου-

ροῖς, καὶ τῶν ἄρων ἀκρότητιν, ἀνατείνεσθαι. ἀλλ' οὐδὲν ἀδικεῖ τὴν πόλιν ἡ τοῦ ὄρους παράτασις, ὡς ἐμπαρέχειν ἄδειαν τοῖς πολεμίοις ἀφ' ὕψους ἐπεμβαίνειν, καὶ τὸ τεῖχος καταπαμμαχεῖσθαι. ἔδωκε γὰρ ὀλίγην τινὰ σχολὴν ὁ βουνὸς ἐκεῖνος πρὸς τὸ φυλάττεσθαι πᾶσαν ἐπιβουλὴν, τῷ διὰ μέσου χώρῳ τὴν εὔχερῆ προσβολὴν ἀποκρούσας. τὸ δ' ἐντεῦθεν ἀνατείνεται μέχρι πολλοῦ τὸ ὄρος καὶ ὑπερίδρυται, τοῖς λόφοις καὶ ταῖς χαράδραις ἐντραχυνόμενον· τὴν μεσαιτάτην Ἀνατολὴν ἐπερχόμενον, τοσοῦτον ἐπὶ πλάγια ἀφ' ἑκατέρου μέρους ὑποκείμενον ὑφέλκει τῆς γῆς. ἐν γὰρ ταῖς δυσὶ πλευραῖς τῇδε τοῦ ὄρους, τῇ τε πρὸς νότον φημὶ, καὶ τῇ πρὸς βορρᾶν, πεδία ἀφήπλωται βάσιμά τε καὶ χρήσιμα, πᾶσαν ἀφορμὴν εὐζωΐας τοῖς πολίταις δωρούμενα· ὧν τὸ μὲν, ὡς πρὸς νότον τοῦ ὄρους, πρὸς ἀνατολὴν δὲ τῆς πόλεως, ὡς λίαν ἐστὶ παγκαλὲς καὶ ἐράσμιον. κεκόσμηται γὰρ δένδρεσι ἀμφιλαφέσι, παραδείσοις ποικίλοις, ὕδασιν ἀπείροις, τοῖς μὲν πηγαίοις, τοῖς δὲ ποταμίοις, οἷς αἱ λόχμαι τοῦ ὄρους τῷ πεδίῳ χαρίζονται, καὶ αὐτὴν δὲ δεξιοῦνται τὴν θάλασσαν. ἄμπελοι γὰρ ἀλλήλαις παραπεφυτευμέναι, τὰ χωρία στεφανοῦσι, καὶ τὸν φιλόκαλον ὀφθαλμὸν τῷ πλήθει τῶν καρπῶν εἰς εὐφροσύνην προτρέπονται. μοναὶ δὲ Μοναχῶν πολλαὶ καὶ συχναὶ, τό, τε ὑπτιάζον τοῦ ὄρους, καὶ τὸ τῆς λοιπῆς γῆς ὑποκείμενον κατοικοῦσαι, καὶ τερπνοτάτοις χωρίοις ἐγκαθεζόμεναι, καινόν τι χρῆμα τοῖς τε ὁδίταις καὶ αὐτοῖς τοῖς πολίταις πεφύκασι. τὸ δὲ κατὰ λαιὰν πλευρὰν τοῦ ὄρους πεδίον, ἐστὶ καὶ αὐτὸ τεταμένον εἰς μῆκος πολὺ, εὐρύνεται δὲ μέχρις ἄλλων ὀρέων· οὗ τινος ἐν μέσῳ πελαγίζονται δύο τινὲς εὐρεῖαι λίμναι, τὸ πλεῖστον τούτου κατέχουσαι, καὶ τινα μεγάλην καὶ αὗται συνεισφέρουσαι χρείαν. τρέφουσι γὰρ ἰχθύας καὶ μικροὺς καὶ μεγάλους, καὶ τοῖς εἴδεσι διαφόρους, καὶ πολλοὺς τῷ πλήθει· ταῖς τε γείτοσι κώμαις, καὶ αὐτῇ δὲ τῇ πόλει δαψιλεστάτην ἀποπληροῦσι τὰς τραπέζας. καὶ γὰρ οἷον φιλονεικοῦσιν αἱ λίμναι ταῖς τούτων ἐπιδόσεσι πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ ἁμιλλῶνται,

5. τίς αὐτῶν τὸ πλεῖον παράσχηται. πλὴν ἑκάτεραι νικῶνται ἐξ ἑκατέρων, καὶ ἡ νικῶσα οὐκ ἔχει τίνι τὴν ἧτταν καταψηφίσεται. τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ πεδίου ἀνεῖται τοῖς γεωργοῖς, παραχωρεῖται τοῖς ζώοις· τοῖς τε πειθομένοις ταῖς τῶν ἀνθρώπων τέχναις, καὶ τοῖς ἐλεύθερον ἀφιεῖσι τὸ ἴχνος τοῖς ὄρεσιν. ἔλαφοι γὰρ τὰ ὄρη λιποῦσαι, καὶ ταῖς λίμναις ὥσπερ τῶν ὑδάτων ἐπιτερπόμεναι, ὁμοῦ τε ἔχουσιν ἄφθονον τὸ ποτὸν, καὶ ταῖς βουσὶν ἐν αὐτῷ συναγελαζόμεναι· κοινὰ τὰ σιτία προσφέρονται.

6. ϛ'. Ἀλλ' ἱκανῶς ἐν τούτοις, τά τε πρὸς ἀνατολὴν καὶ βορρᾶν τῆς πόλεως, ἔτι γε μὴν καὶ τὰ πρὸς νότον διαγεγραφάμενοι, τὴν πρὸς δύσιν αὐτῆς τοῦ χωρίου θέσιν, κατὰ τὸ δυνατὸν ἱστορήσομεν. ἔστιν ἕτερον πεδίον, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ τείχους τῆς ἐκβολῆς ἀπαρχόμενον, τῇ δεξιᾷ τοῦ ὄρους ἁπτόμενον, τῇ λαιᾷ δὲ, τῇ θαλάσσῃ συνομοροῦν, ἀμύθητον κάλλει ταῖς τῶν ὁρώντων ὑποκείμενον ὄψεσιν. ἔστι γὰρ τὸ μὲν αὐτοῦ διάβροχον ὕδασιν, ὅσον αὐχεῖ τήν τε πόλιν ἔχειν καὶ τὴν θάλασσαν γείτονα, ἀμπέλοις καὶ δένδρεσι κατακόμοις καὶ παραδείσοις κατεστεμμένον, οἰκήμασί τε καὶ τισι πλείστοις σεβασμίοις σηκοῖς κεκοσμημένον, ὧν τοὺς πλείονας Μοναχῶν ἀγέλαι διείλοντο, πᾶν εἶδος ἀρετῆς ἀσκοῦντες καὶ Θεῷ μόνῳ ζῶν-

tiumque jugis sese extendat. Nihil tamen damni, ex montis extensio oppidanis importat, tamquam a superioribus per eum assilire, murosque oppugnare, hostibus liceat. Parvum enim ad amoliendas quascumque insidias, interposito campo, hicce tumulus relinquit spatium, quo inde cives facilem possint propulsare assultum. Exinde mons longe protenditur, jugoque assurgit, collibus atque vallibus exasperatus, in medium procul se Orientem inferens, quantum utrinque subjecti soli agrique oblique subducitur. In duplici namque ejusmodi montis latere, tum scilicet ejus quod ad Austrum, tum quod ad Aquilonem est, campi effunduntur ipsi pervii atque utiles, quique civibus quicquid ad vitam commode sustentandam conducit, ubere proventu sufficiant. Horum alter, quippe ad montis Austrum vergens Urbisque Meridiem, dici non potest quam sit amœnus, quantasque delicias præbeat. Frondosis enim densisque condecoratur arboribus, hortis varii generis & variis, aquis pene innumeris, partim fontium rivis, partim & fluviis, quibus montanæ sylvæ lucique campo gratificantes, ipsum mare accipiunt. Vites enim alternis consitæ, arva coronant, pulchrique amantes oculos fructuum abundantia ad jucundissimas voluptates invitant. Monachorum plura spissaque, religiosa palæstra, hospitia, tum montis declive, tum agri reliqui subjecta colentia, locisque amœnissimis posita, novum quoddam spectaculum peregrinis, ipsisque adeo civibus, offeruntur. Sed & campus a montis læva, ipse quoque longissime fusus, ad alios usque montes dilatatur: cujus medio, duo late stagnantes lacus, potiorem partem occupant, qui ipsi non contemnendi usus existant. Alunt enim tum parvos tum magnos, diversique generis & copia pene innumerabiles pisces, qui tum vicinis oppidis, tum ipsi civitati uberrime obsonia victumque sufficiant. Videntur enim hicce lacus suis largitionibus cum mari prope contendere, mutuoque certare, uter plura exhibeant. Alterum tamen ab altero vincitur, nec cujus victoria est, utri victi dedecus adscribat valet statuere. Agri pars reliqua, agricolarum usibus cedit; animantibus quoq; indulgetur, tum quæ humanis parent artibus ac mansuescunt, tum quæ per montana libero pede vagantur. Cervinamq; relictis montibus, velutq; lacuum aquis recreati, tum ubere fruuntur potu, tum ad ipsum convenientes, communi cum bubus pabulo vescuntur.

VI. Sed jam satis in istis, quæ ad Ortum & Aquilonem, ac quæ item ad Austrum Urbis sunt, descriptis, situm loci, qui ad Occasum vergit, uti fieri poterit, enarrabimus. Alius campus est, ab ipso Ecboli muro incipiens, dextræque montis adhærens; læva vero, mari contiguus, quam nemo satis capiat, pulchritudine, videntium oculos ad se alliciens. Est enim aquis irriguus, qua parte urbis marisque vicinitate gloriatur, vitibusque & densis arboribus ac vivariis hortisque coronatus, nec non ædibus plurimisque venerabilibus delubris decoratus; quorum pleraque Monachorum agmina inter se partiti sunt; Viri omne virtutum genus colentes, solique Deo viventes,

Mons imminens.

Montis latera.

Campi inter montosi.

Cœnobia.

Edit. Paris. pag. 352.

Lacus piscosi.

Situs Occiduus.

Crebra Thessal. Monasteria.

ad quem & festinant, cujus etiam causa relictis sæculi turbis, unam, quæ ad ipsum tendit atque fert, semitam elegerunt. Qua vero inde intra terram longissimo intervallo diffunditur, nullo fere sylvarum aut arbustorum opacatur germine, sed qui idoneum solum exhibeat agricolarum industriæ. Procurrit vero versus solis ortum, ad alios usque excelsos ac prægrandes montes protensus, ubi & civitas, cui nomen Berrhœæ, condita est, ipsa quoque habitatorum frequentia, ac reliquis omnibus, quibus se urbes jactare solent, illustrissima. Planicies medio suo ambitu oppida promiscue continet, quorum aliqua urbis ditionis sunt, eique contribuuntur, Drugubitæ & Sagudati nomine: aliqua finitimæ Scytharum genti, non longe dissitæ, tributa solvunt. Cæterum oppida e proximo habitantur, quod ipsum, præter alia, in Thessalonicensium rem non parum conducit, dum quæstuosa mercatura Scytharum commercia ambiunt; tum præsertim cum utrique genti inter se bene convenerit, nec quibus ad prælia efferantur, arma moverint (quod utique ab antiquis olim temporibus iis diligenter quæsitum) communibus vitæ rationibus merces alias aliis commutant, admirandam quamdam altamque inter se servantes pacem. Item fluvii, iique ingentes, ex Scytharum regione erumpentes, &, quem dicebam, agrum, inter se dividentes, ipsi quoque uberem urbi præstant annonam, tum scilicet piscium præstationibus, tum navium per eos e mari ascendentium vectura; quibus rerum ad vitæ usum conducentium, una cum aquis illis confluens, varius excogitatus est proventus.

Berrhœa Macedoniæ urbs, alia Syriæ.

Oppida alia.

Edit. Paris. pag. 313.

Thessalonicensium Scytharumque mercimoniorum commercia.

VII. Enimvero, imprudens, nec omnis caute, prolixius his de rebus orationem produxi, quam ipse initio in me receperam. In causa fuit amor patriæ, non insuaviter cum memoria distractus, rerumque imaginibus, æque ac præsens, iis ipsis dicendisque infixus; nec non promptæ ac exploratrices tuæ sedulitatis aures, quas nobis concredere, nullo alio eos subtrahente, nec ab ista narratione avellente, initio pollicitus es. Et hæc quidem ita se habent. Ea enim quæ amori habentur ac desiderantur, & narrantem, & audientem necessitatis vinculis continuo solent colligare: ut non ita facile, neque visus a jucundissimis spectaculis, neque auris a suavissimis auditionibus avellatur: neque dulcis orationis impetus interrumpatur, donec terminum attigerit, ad quem ab initio contendit. Nihilominus, si lubet, ad eamdem ipsam Urbem recurramus. Quousque enim velut in speculo statuam effingimus, & variis aliunde quæsitis coloribus primum exemplar effigiare conamur; cum liceat illa ipsa per rerum necessariarum narrationem adire, ut apertius innotescat, quod subobscure quodammodo indicatur? Thessalonicam siquidem, qualis est, oratione describere, quoad fieri potest, initio polliciti, & qualis cum esset antea, in quid postea redacta sit, pulchris, quibus illa circum ambitu decoratur, abrepti, & in exterioribus enarrandis, ut quispiam dixerit, hactenus immorati, parum est, ut iis quæ præcipua sunt ac necessaria enarrandis, torpere videamur. Operæpretium igitur est, ut & ad ipsam iterum sermone redea-

A τος, πρὸς ὃν ἐπείγονται, καὶ δι' ὃν τὰς πολιτικὰς ταραχὰς λιπόντες, τὴν πρὸς αὐτὸν καὶ μόνον φέρουσαν τρίβον ἀνείλοντο. τὸ δ' ἐντεῦθεν αὐτοῦ διαχεῖται τῇ χέρσῳ μέχρι πολλοῦ, ἄξυλον μὲν ὡς τὰ πολλὰ τὴν βλάστην ἔχον, πάσης δὲ γεωργικῆς ἐπιμελείας ἐπιτήδειον παρεχόμενον. διήκει δὲ πρὸς ἡλίου δύσιν ἀποσκοποῦν, ἕως τινῶν ἄλλων παρατεινόμενον, ἔνθα καὶ πόλις τις Βέρροια καλουμένη καθίδρυται, καὶ αὐτὴ περιφανεστάτη τοῖς οἰκήτορσί τε καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις, οἷς αὐχεῖ πόλις τὴν σύστασιν. ἐμπεριέχει δὲ τῇ διὰ μέσου χώρᾳ τὸ πεδίον τοῦτο καὶ ἀμφιμίκτους τινὰς κώμας· ὧν αἱ μὲν πρὸς τῇ πόλει πλησίον, Δρουγουβῖταί τινες καὶ Σαγουδάται τὴν κλῆσιν ὀνομαζόμεναι· αἱ δὲ τῇ συνομορίᾳ τινὶ τῶν Σκυθῶν ἔθνει οὐ μακρὰν B ὄντι τοὺς φόρους ἀποδιδόασι. πλὴν γειτνιάζουσιν ἀλλήλαις αἱ κῶμαι τὴν οἴκησιν, καὶ ἔστι καὶ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις Θεσσαλονικεῦσιν οὐ μικρῶς συμβαλλόμενον· τὸ πρὸς τοὺς Σκύθας διὰ τῶν ἐμπορικῶν μεθόδων συναναμίγνυσθαι, καὶ μάλιστα ὅταν ἔχωσι πρὸς ἀλλήλους καλῶς, καὶ μὴ κινῶσιν ὅπλα τὴν μάχην ἐξαγριαίνοντα· ὃ δὴ καὶ πολλῷ τινι τῷ πάλαι χρόνῳ παρ' ἑκατέρων μελετηθὲν, κοινότητι ζωῆς τὰς χρείας ἀλλήλοις ἀμείβουσι, θαυμασίαν τινὰ καὶ βαθεῖαν εἰρήνην ἐν ἑαυτοῖς συντηρούμενοι. ποταμοὶ δέ τινες παμμεγέθεις ἐκ τῆς Σκυθῶν ἐξορμώμενοι, καὶ τὸ προλεχθὲν πεδίον καθ' ἑαυτοὺς διελόμενοι, πολλὴν δαψίλειαν καὶ αὐτοὶ τῇ πόλει παρέχονται, ταῖς τε χορηγίαις ταῖς ἀπὸ τῶν ἰχθύων, καὶ ταῖς δι' αὐτῶν C ἀπὸ τῆς θαλάσσης τῶν νεῶν ἀναδρομαῖς, δι' ὧν ἐπινοεῖται ποικίλη τις πρόσοδος τῶν χρειῶν, τῶν ὑδάτων ἐκείνων συγκαταρρέουσα.

ζ. Ἀλλὰ γὰρ ἔλαθον ἐμαυτὸν μακρὰν, ἢ ὡς ἀπαρχῆς ὑπεσχόμην, τὸν περὶ τούτων παρατείνας λόγον. πεποίηκε δὲ τοῦτο ὁ περὶ τὴν πατρίδα πόθος, ἡδέως τῇ τε μνήμῃ συνεφελκόμενος, καὶ ταῖς ἀνατυπώσεσιν, οἷον δοκεῖν συνεῖναι τοῖς λεγομένοις, καὶ τὸ πρόθυμον καὶ ζητητικὸν τῆς σῆς φιλομαθοῦς ἀκοῆς, ἣν ἐξ ἀρχῆς παραθέσθαι πᾶσαν ἡμῖν καθυπέσχου, μηδενὸς ἄλλου περισπῶντος αὐτὴν, ἢ τοῦδε τοῦ διηγήματος, ἀποσύροντος. ταῦτα δὲ οὕτως ἔχει. φιλοῦσι γὰρ ἀεὶ τὰ ποθούμενα τῶν πραγ- D μάτων, ἀνάγκης δεσμοῖς, καὶ τὸν λέγοντα περὶ αὐτῶν κατέχειν, καὶ τὸν ἀκούοντα· καὶ οὐκ ἂν οὕτως εὐχερῶς καὶ ῥᾳδίως, οὔτε ὄψις τῶν ἡδίστων θεαμάτων, οὔτε ἀκοὴ τῶν τερπνῶν ἀποσπάσεται ἀκουσμάτων· οὔτε λόγος ἡδὺς, τῆς ὁρμῆς ἀνακοπήσεται, μέχρις ἂν φθάσῃ τὸ πέρας, πρὸς ὃ κατ' ἀρχὰς ἐπείγεται. πλὴν εἰ δοκεῖ πάλιν ἀναδράμωμεν πρὸς αὐτὴν ἐκείνην τὴν πόλιν. μέχρι γὰρ τίνος, ὡς ἐν κατόπτρῳ τὸν ἀνδριάντα διαμορφοῦμεν, καὶ ταῖς ἔξωθεν τῶν χρωμάτων ποικιλίαις ἀπεικονίζειν πειρώμεθα τὸ ἀρχέτυπον, ἐξὸν αὐτοῖς ἐκείνοις ἐντυχεῖν διὰ τῶν καιρίων διηγημάτων τοῖς πράγμασιν, ὡς ἂν γνωριμώτερον εἴη τὸ ἀμυδρῶς πως παραδηλούμενον. E Θεσσαλονίκην γὰρ, ὁποία τυγχάνει τῷ λόγῳ διαγράψαι καθόσον οἷόν τε κατ' ἀρχὰς ὑποσχόμενοι, καὶ τίς οὖσα πρότερον, εἰς τί κεχώρηκεν ὕστερον, τοῖς περὶ αὐτὴν ὥσπερ ὑποβλαστήσασι, καὶ τοῖς ἔξωθεν, ὡς ἂν εἴποι τις, μέχρι τοῦδε σχολάσαντες διηγήμασι, κινδυνεύομεν βραδύνοντες τὴν τῶν καιρίων διήγησιν. χρεὼν οὖν ἐστι καὶ πάλιν πρὸς αὐτὴν ἐπανιέναι τῷ λόγῳ, καὶ τὸ

πρῶτον περὶ αὐτὴν κατεμαθεῖν κάλλος· εἶτα ὕστερόν γε τὸ πάθους ἐξετάσαι ἐν ὑστέρῳ τὸ μέγεθος, ἵνα ὅσον φανείη τῶν ἄλλων πόλεων ἀσυγκρίτως ὑπερτεροῦσα, τοσοῦτον ἀξία κριθείη παρὰ πάντων θρηνεῖσθαι καὶ κατοικτίζεσθαι.

η'. Εἴπομεν ὡς εὐρεῖα τίς ἐστι μεγάλη ἡ πόλις, καὶ τὸν περιέχοντι πολὺν τὸν ἐν μέσῳ χῶρον ἐναποκλείσασα. ἀλλ' ὅσον μὲν τὸ τεῖχος τὸ χέρσον ἀποσκοπεῖ, ἐρυμνότατόν τι ἐστι, καὶ τῷ πάχει τῆς οἰκοδομῆς κατισχυρωμένον, τῷ ἔξωθέν τε προτειχίσματι τὸ ἀσφαλὲς πάντοτε συντηροῦν, προβόλοις καὶ ἐπάλξεσιν ἅπαν καταπεπυκνωμένον, καὶ μηδεμίαν ἀνάγκην φόβου τοῖς οἰκήτορσι παρεχόμενον. τὸ δὲ πρὸς νότον αὐτοῦ, χθαμαλόν τι ἐστὶ παντελῶς, καὶ πρὸς πόλεμον ἀπαράσκευον. οἶμαι γὰρ τῷ μηδεμίαν ὑφορᾶσθαι προσβολὴν βλάβης ἐκ τῶν πρὸς θάλασσαν, ὁ Τεχνίτης πάλαι τῆς οἰκοδομῆς κατημέλησε. φέρεται δέ τις καὶ παλαιὸς λόγος μέχρις ἡμῶν φθάσας, ὡς ἀτείχιστος ἦν ἐξ ἐκείνου τοῦ μέρους ἡ πόλις χρόνους πολλούς, εἰ μὴ τῷ δέει ποτὲ τῶν Μήδων Ξέρξου, πλωτὴν γῆν πεποιημένου, καὶ κατὰ τῆς Ἑλλάδος στρατοπεδεύσαντος, καὶ πολλῷ πλήθει ἐπιφερομένου, ὁ τῶν Ῥωμαίων τὰ σκῆπτρα κατ' ἐκείνους τοὺς καιροὺς ἰθύνων, μικρόν τινα, καὶ ὡς ἐκ τοῦ παρατυχόντος φραγμόν, τῷ τῇδε περιέθηκε μέρει. ἀφ' οὗ δὴ χρόνου καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο, τὸ αὐτὸ τοῦτο διαμεμένηκεν· οὐδέποτε τῆς ἐκεῖθεν βλάβης, ὡς ᾤετο, ἐν ὑπονοίᾳ τισὶν ἐσομένης. εἰ γὰρ καὶ πολλοὺς πολλάκις ἀνέτλη πολέμους, καὶ λίαν σφοδροτάτους ἡ πόλις, τούς τε ἐκ τῶν Βαρβάρων, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν συνομορούντων Σκυθῶν, πᾶν εἶδος μαγγανείων κατ' αὐτῆς ἐπινοουμένων, καὶ ψάμμῳ δίκην τῷ πλήθει τὰς στρατιὰς εἰσρεόντων, καὶ μηδὲ ὑποφέρειν τὴν ἀπειλὴν αὐτῶν φιλονεικούντων· καὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς ἦσαν ἀκάθεκτοι τῇ ὁρμῇ, καὶ ποικίλῃ τινὶ πανοπλίᾳ πεφραγμένοι· ἀλλ' ἦν ἄρα περίγειος ὅσπερ ἡ μάχη, καὶ διέφυγε τὰς ἐπιβουλάς, τῷ ἀσφαλεῖ τοῦ τοίχους τὴν ἔφοδον ὑπεκκλίνασα, καὶ τῷ συνήθως αὐτῇ καὶ θερμῶς ὑπερμαχοῦντι, λέγω δὲ τῷ παραδόξῳ μάρτυρι Δημητρίῳ, τὴν ἑαυτῆς σωτηρίαν καταπιστεύουσα. ἐκ πολλῶν γὰρ αὐτῶν κινδύνων αὐτὴν ὁ Σωσίπατρις οὗτος ἐρρύσατο, καὶ τὸ νικᾶν αὐτῇ, καὶ μήπω τοῦ πολέμου πειραθείσῃ, πολλάκις συμπαθῶς ἐδωρήσατο. ἀλλὰ ταῦτα ταῖς τῶν θαυμάτων αὐτοῦ βίβλοις ἐξηγῆσαι παραχωρήσαντες, τοῖς ἑξῆς ἡμεῖς τῶν ἤδη λεχθέντων προΐωμεν.

θ'. Ἦν οὖν ταῖς ῥηθείσαις αἰτίαις ἀνωτέρα κινδύνου παντὸς ἡ πόλις. ἐξότε γὰρ ἡ κολυμβήθρα τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος τὸ τῶν Σκυθῶν ἔθνος τῷ Χριστωνύμῳ λαῷ συνεμόρφωσε, καὶ τὸ τῆς εὐσεβείας γάλα κοινῶς ἀμφοτέροις διεῖλετο, πέπαυτο μὲν αἱ τῶν πόλεων στάσεις, ἀνεῖτο δὲ τῆς ἐνεργείας ἡ τὰς σφαγὰς ἐπιτηδεύουσα μάχαιρα, καὶ τὰ προλεχθέντα τῷ μεγαλοφωνοτάτῳ τῶν Προφητῶν Ἡσαΐᾳ ἐναργῶς ἐφ' ἡμῖν ἐπληροῦτο. Αἱ μάχαιραι γὰρ ἡμῶν μετῆλθον εἰς δρέπανα, καὶ αἱ ζιβύναι εἰς ἄροτρα, καὶ πόλεμος ἦν οὐδαμοῦ· καὶ ἡ περίχωρος ἅπασα εἰρήνην κατεπρυτάνευε, καὶ οὐδεμία ἦν εὐζωίας ἀφορμή, ἧς οὐκ εἰς κόρον ἡμεῖς ἀπελαυόμεν. ἔνθεν αἱ τῆς γεωργίας ἀφθονίαι, ἐκεῖθεν αἱ τῆς ἐμπορίας χορηγίαι. γῆ γὰρ καὶ θάλασσα λειτουργεῖν ἡμῖν ἐξ ἀρχῆς ταχθεῖσαι, πλουσίαν καὶ ἀδάπανον τὴν περὶ ἕκαστον ἐδωροφόρουν. ὧν γὰρ ἦν ἐνδεῶς, ἢ καὶ ἀνεπιτηδείως ἔχουσα πρὸς καρπογονίαν ἡ γῆ, τούτων παρ' ἑαυτῆς ἡ θάλασσα τὴν κτῆσιν μηχανωμένη, καὶ ταῖς ὁλκάσι συνεισκομίζουσα, ἀφθόνως τὸ λοιπὸν ἐδίδου τοῖς χρῄζουσι. τί δὲ τῶν

A mus, primamque illius pulchritudinem ac claritatem noscamus, ac tum deinceps ejus, quam perpessa est, ruinæ ac cladis magnitudinem referamus, ut, quantum reliquis urbibus incomparabili excessu præstare videbatur, tantum digna judicetur, quam communi omnes luctu prosequantur, cujusque miseratione ducantur.

Edit. Parif. pag. 324.

VIII. Diximus quam latis pomeriis atque ambitu, magnaque civitas, & quæ vastum limitem en intercludat: sed murus continentem versus, tutissimus est, & structuræ crassitie munitissimus, exteriorique muro ac propugnaculo tuta undique munitione obseptus, propugnaculis & pinnis omni area constipatus, nec ullam oppidanis justi timoris necessitatem præbens. B Pars illius ad Notum, humilis est ac prorsus depressa, belloque plane inutilis. Nam reor, Artificem, quod nullam antiquitus ex maris ora hostium aggressionem metueret, structuram neglexisse. Fertur vero antiquo rumore, qui ad nostra hæc tempora pervenit, Urbem, ex ea parte, per multos annos omni muro septoque caruisse; ac donec Xerxis quondam Medorum Regis, timore; (ejus scilicet, qui terram navigabilem fecerat, & copiosis agminibus Græciæ bellum indixerat) Romanarum rerum Dominator, pusillo, & ut sese occasio tulerat, aggere, eam partem circumsepsit; qui ipse agger ex eo tempore, ad hoc ævi substitit: nullam inde noxam, atrocisque rei suspicionem umC quam fore existimans. Licet enim pleraque sæpius bella, eaque crudelissima, civitas, cum Barbarorum, tum finitimorum Scytharum, machinamenta & oppugnantium astus varios excogitantium, arenæque exæquatis copiis influentium, ac cunctos minas terrentium (erant namque effrænato impetu, & armorum omni genere septi) sustinuerit: cum esset terrestris conflictus, insidias eludebat, hujus muri securitate irruptionem declinans, solitoque atque ferventi suo defensori (gloriosissimo nempe Martyri Demetrio) suam concredens salutem. Ex multis enim periculis Servator hic patriæ ipsam liberabit, nec raro, cum necdum etiam bellum experta esset, victoD riam perhumane concessit. Verum hæc libris, qui de illius Miraculis extant, narranda permittentes, ea prosequamur, quæ deinceps sequuntur.

Murus ad continentem firmissimus; ad Austrum & mare, debilis.

** Κατεχώσεν.* Romanorum in Græcia tunc, vel Thessalonicæ, Populus.

Demetrius, Thessalonicæ continuus patronus ac vindex.

Extat nobis ejus Miraculorum locupletissimus liber.

IX. Civitas igitur, ob eas, quas dicebam, causas, omnis periculi secura agebat. Quo enim ex tempore Scytharum gens, sacri Fontis aquis abluta, ac Christiano populo sociata, pari illi munere pietatis lac sugere destinaverat, urbium desolationes finem habuerunt: ad cædes instructi ensis mucro inhibitus erat retusumque ferrum: ac, quæ olim Prophetarum vocalissimus Esaias fuerat vaticinatus, nostro hoc ævo adimpleta conspiciebantur. Nostri enim gladii transierant in falces, & lanceæ in vomeres; nec usquam bellum erat: omnesque ubique finitimæ gentes E in pace agebant; nullaque erat commodioris vitæ ratio ac occasio, qua non affatim frueremur. Inde frugum ubertas; inde mercaturæ emolumenta. Terra enim & mare ab initio ad præstandum nobis obsequium constituta, uberem sponteque paratam quandoque suam gratiam munusque conferebant. Quæ enim terra minus suppeditabat, aut ea se proferre non satis erat idonea, hæc mare, mer-

Scytharum sacro bapt. emollita indoles. pag. 325.

Isa. 2.

Thessalonicæ felicitas.

Hospitum frequentia, viso per eam publico itinere.

elmnniorum solertia comparata atque navibus invecta, quod egentibus deerat, abunde supplebat. Quid vero etiam undequaque adventantium primum dixerim, ac quibus præcipue nos cives amice accipiebant, sua tribuentes, atque vicissim nostra recipientes? Nam cum via publica ab occasu ad ortum per mediam hanc Urbem duceret, cogeretque viatores in ea moras interponere, & quæ in usum suum essent, parare, quicquid quis bonorum dicat, ex illis consequebamur, nobisque proveniebant. Hinc promiscua ex omni hominum genere multitudo, tum indigenarum, tum quoquo modo hospitio receptorum, plateas semper circuibant: ut facilius sit arenas maris numerare, quam eorum qui forum occupant, ac qui commerciis miscebantur, censum inire. Hinc auri, argenti & pretiosorum lapidum ingentes ac copiosi thesauri vulgo accrescebant; vestesque sericæ, perinde atque aliis laneæ excogitabantur. Aliarum vero materiarum, æris, ferri, stanni, plumbi, vitri, quibus ad ignem opus facientes artes vitam tueutut ac fovent, vel meminisse supetslaum duco, tanta scilicet eorum copia, ut ex illis urbs quædam alia extrui atque perfici posset.

Omnium inde affluentia, Urbisque opulentia.

Thessalonicæ ex disciplinis claritas ac felicitas.

X. Hac itaque ratione, omni ex parte tebus prosperis ad voluntatem flaentibus, Urbe fortunata, & artificum ingeniis condecorata, nec non ædificiorum magnificentia superbiens, num vel legum observatione, vel civilis rei ordinibus, vel dicendi gloria atque doctrina aliis inferior erat? Minime vero: Nam illi scientia æque curæ erat, ac visus oculis: æquitas pariter, haud aliter ac vitæ negotiatio: vidissesque juvenum ac adolescentum pubem, nulli præterea, quam disciplinis ac litterarum studiis vacare, unde scientiæ & artes robur obtinent. Harmonicæ vero Musices cantiones, aut canentium suavissima mele, Deique laudibus ac Clero mancipatorum studia dicturus; haud equidem scio, quibus ea modis exprimam. Ad hanc enim usque narrationem, nescio quomodo orationis impetu raptus, ac velut propriæ inscitiæ ac ruditatis oblitus, conabar moderate, & ut non alius quispiam harum valde imprudens rerum, ignarusque omnium ac stupidus, quæ a tua virtute rogatus eram, scripto digerere ac explicare; exinde vero, ac præcipue quod suavium canticorum ac melodiarum mihi incidit mentio, quo me vertam, nescio, aut quo sermonis ducam lineam: quodnam item dulcissimarum concinnarumque modulatarum cantionum illarum omittam, quibus mortales cum cælestibus Potestatibus psallebant, ac dies festos agebant. Etenim si quis eam modulationem, quam uno ore in unum congregati omnes, divinis canticis, in publicis conventibus, ad Deum emittebant, Angelorum sonis concelebrantium, ubi lætantium omnium habitatio est, assimilaverit, is a scopo veroque ne vel minimum aberraverit.

Edit. Paris. pag. 326.

Litterarum studium.

Musica.

Divinæ laudes & cantica in Ecclesia.

Psal. 41. 5. & 86. 7.

XI. Templa enim quædam prægmagna ac magnifica varioque ornatu pulcherrima, per mediam urbem extantia ac exposita, veluti communia Numinis propitiatoria; cum primis vero, interque ea præcipuum, omnium effectricis divinæ & supersubstantialis Verbi Sapientiæ; itemque semper Virginis immaculatæ ac Deiparæ; nec non (cujus supra memini) gloriosissimi præclarique victoris,

Præcipua Thessalonicæ Templa ac Basilicæ.

A ἁπανταχόθεν ἐπιδημούντων εἴποιμι πρῶτον, καὶ μάλιστα οἷς ἐφιλοτιμοῦντο τοὺς πολίτας ἡμᾶς, τὰ παρ' ἑαυτῶν διδόντες καὶ τὰ παρ' ἡμῶν ἀντιλαμβάνοντες; λεωφόρου γὰρ δημοσίας τῆς πρὸς ἀνατολὴν ἀγούσης ἀπὸ τῆς δύσεως, διὰ μέσου τῆς πόλεως, καὶ ἀναγκαίως πειθούσης τοὺς παροδεύοντας πρὸς ἡμᾶς ἐνδιατρίβειν, καὶ τὰ πρὸς τὴν χρείαν πορίζεσθαι, πᾶν ὁτιοῦν ἂν εἴποι τις τῶν καλῶν, ἐξ αὐτῶν ἐκαρπούμεθά τε καὶ προσεκτώμεθα. ἔνθεν καὶ παμμιγής τις ὄχλος ἀεὶ περιεστοίχει τὰς ἀγυιάς, τῶν τε αὐτοχθόνων, καὶ τῶν ἄλλως ἐπιξενουμένων· ὡς εὐχερέστερον εἶναι ψάμμον παράλιον ἐξαριθμεῖν, ἢ τοὺς τὴν ἀγορὰν διοδεύοντας, καὶ τὴν συναλλαγμάτων ποιουμένους μέθοδον. ἐντεῦθεν χρυσίου καὶ B ἀργυρίου, καὶ λίθων τιμίων παμπληθεῖς θησαυροὶ τοῖς πολλοῖς ἐγένοντο, καὶ τὰ ἐκ Σηρῶν ὑφάσματα, ὡς τὰ ἐξ ἐρίων τοῖς ἄλλοις ἐπινενόηντο. Περὶ γὰρ τῆς ἄλλης ὕλης, χαλκοῦ καὶ σιδήρου, κασσιτέρου τε καὶ μολίβδου καὶ ὑέλου, οἷς αἱ διὰ πυρὸς τέχναι τὸν βίον συνέχουσι, καὶ μνησθῆναι μόνον πάρελκον ἡγοῦμαι, τοσούτων ὄντων, ὡς ἄλλην τινὰ δύνασθαι πόλιν δι' αὐτῶν δομεῖσθαί τε καὶ ἀπαρτίζεσθαι.

ι'. Οὕτω δὲ πανταχόθεν εὐθηνουμένη καὶ πλεονάζουσα, ταῖς τεχνικαῖς τε καλλυνομένη μεθόδοις, καὶ ταῖς τῶν οἰκημάτων ὑπερηφανουμένη λαμπρότησιν, ἆρα ταῖς ἐκ νόμων παρατηρήσεσιν, ἢ ταῖς περὶ τὸ πολίτευμα τάξεσιν, ἢ ταῖς περὶ λόγους αὐχήσεσιν C ἐφαίνετο τῶν ἄλλων ἐνδεῶς ἔχουσα; οὐμενοῦν. ἐσπουδάζετο γὰρ αὐτῇ γνῶσις, ὡς ὀφθαλμοῖς βλέψις· καὶ εὐνομία, ὡς ζωῆς πραγματεία. καὶ εἶδες ἂν περὶ μηδὲν ἄλλο τὴν ἀκμάζουσαν τῶν παίδων ὥραν σχολάζουσαν, ἢ περὶ λόγους, ἐξ ὧν ἐπιστῆμαι καὶ τέχναι τὸ κράτος ἔχουσι. Τὰ δὲ περὶ τῆς ἁρμονίας μουσικῆς τῶν ᾀσμάτων, ἢ τῶν ᾀδόντων τὰ ψυχοτερπῆ μέλη, καὶ τῶν τῷ Θεῷ κεκληρωμένων σπουδάσματα, ἐπὶ τῷ λόγῳ σημανῶ. πῶς δὲ τὴν τούτων διαγράψωμαι δήλωσιν; μέχρι γὰρ τοῦδε τοῦ διηγήματος, οὐκ οἶδ' ὅπως τῇ ῥύμῃ τοῦ λόγου συναπαχθείς, καὶ τῆς οἰκείας ὥσπερ ἰδιωτείας ἐπιλαθόμενος, ἐπορευόμην μέτριόν πως, καὶ ὡς οὐκ ἄν τις ἄλλος τῶν λίαν D ἀμαθῶν καὶ ἀγροίκων, τῶν παρὰ τῆς σῆς ἀρετῆς αἰτηθέντων τὴν δήλωσιν διαγράφεσθαι· τὸ δ' ἀπὸ τούτου, καὶ μάλισθ' ὅτι τῆς εὐρύθμου τῶν ᾀσμάτων ἐμνήσθην ἡδυφωνίας, οὐκ οἶδα τίς γένωμαι, ἢ ποῖ τὸν λόγον χωρήσω. ποίαν δὲ παραλείπω τῶν ἡδίστων ἐκείνων καὶ εὐπήκτων μελῳδημάτων, οἷς συνέψαλλον καὶ συνεόρταζον ἄνθρωποι ταῖς οὐρανίαις Δυνάμεσιν. εἰ γάρ τις τὴν μοῦσαν ἐκείνην τὴν ἐκ παντὸς στόματος ὑφ' ἓν τῷ Θεῷ ἀναπεμπομένην τοὺς ὕμνους ἐν ταῖς πανδήμοις συνάξεσι, τῷ ἤχῳ τῶν ἑορταζόντων Ἀγγέλων, ἔνθα εὐφραινομένων πάντων ἡ κατοικία, ἐξεικονίσαι θελήσειεν, οὐδὲν τοῦ δέοντος ἁμαρτήσεται.

E ια'. Ναοὶ γάρ τινες παμμεγέθεις καὶ περικαλλεῖς τῇ ποικίλῃ διακοσμήσει, διὰ μέσου προβεβλημένοι τῆς πόλεως, ὥσπερ τινὰ κοινὰ πρὸς τὸ Θεῖον ἱλαστήρια, καὶ τούτων μάλιστα ὁ τῆς παντουργοῦ καὶ θείας τοῦ ὑπερουσίου Λόγου Σοφίας οἶκος, καὶ ὁ τῆς Ἀειπαρθένου πανάγνου καὶ Θεομήτορος· ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ τοῦ προλεχθέντος πανενδόξου καὶ καλλινίκου Μάρτυρος Δημητρίου, ἔνθα τὰς θείας

ἄθλως διεώσατο, καὶ τὸ βραβεῖον τῆς νίκης ἐδέξατο· οἱ καὶ τὸν ἄπαντα δῆμον, τὸν κατὰ περίοδον ἐπανιούσαις τῶν ἑορτῶν ἡμέραις, ἐν ἑαυτοῖς ἐκκλησιάζοντες, ἀνεκλάλητον εὐφροσύνην καὶ πνευματικὴν χαρμονὴν τοῖς συνιοῦσιν ἐβράβευον. ἐπεκληροῦντο γὰρ ἐν ἑκάστῳ τούτων τάγματα Ἱερέων, δι' ὧν ἡ μυστικὴ τελεῖται λατρεία, καὶ Ἀναγνωστῶν συστήματα, δι' ὧν ἡ τῶν ᾀσμάτων συντάττεται ὑμνῳδία, ἀμοιβαδὸν τοὺς στίχους ἀλαλάζοντες, καὶ ταῖς χειρονομίαις τῶν μελῶν τοὺς φθόγγους διατιθέντες, καὶ μεγάλην τινὰ καὶ ἀξιοθέατον χορείαν συνιστῶντες, τῷ τε εἴδει τῆς ἀστραπτούσης στολῆς τὰς τῶν ὁρώντων θέλγοντες ὄψεις, καὶ τῇ τεχνωμένῃ τῶν ψαλμῶν λύρᾳ τὴν ἀκοὴν κατατέρποντες. τί γὰρ ἦν πρὸς τοῦτον τὸν ὕμνον ὁ μυθικὸς Ὀρφεὺς, ἢ ἡ Ὁμηρικὴ Μοῦσα, ἢ τὰ τῶν Σειρήνων λήρματα, τῷ ψεύδει τῶν πλασμάτων ἀναγραφόμενα, ὡς λόγος μὲν ἐπαίνου οὐδεὶς ἀληθὴς, φῆμαι δὲ ψευδεῖς τοὺς ἀνθρώπους πλανῶσαι καὶ πρὸς ἀπάτην ἀνδραποδίζουσαι. μάτην οὖν ἐν τούτοις ἐψευδοτύπησαν οἱ Ἕλληνες, τὴν ἀληθῆ γνῶσιν τῶν πραγμάτων ἀφῃρημένοι, καὶ ταῖς κενολογίαις καθ' ἑαυτῶν ὁπλισάμενοι. ἡμῖν δὲ, καὶ τὸ σεβαζόμενον ἦν ἀληθὲς, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ ὑμνούμενον.

ιβ'. Ἔνθα δή μοι καὶ θάμβος ἐπέρχεται καὶ φρίκη καὶ ἔκπληξις, ὅταν κατὰ νοῦν λάβω, πῶς ὁ τοιοῦτος καὶ τοσοῦτος ὕμνος, ὁ μήπω τινὶ τῶν ἄλλων προσφερομένων θυσιῶν τῷ μεγέθει ἐξομοιούμενος, ἀθρόον οὕτως ἐσίγησε, καὶ εἰς οὐδὲν ἐλογίσθη, καὶ ὡς ὄναρ ὑπεχώρησε. πλὴν γε τοῦτο λογίζομαι, ὅτι ἐν ταῖς ἁμαρτίαις ὄντες, τὰ θεῖα, κατὰ τὸν Ψαλμῳδὸν ἐξηγούμεθα δικαιώματα, καὶ τὸ μοχθηρὸν ἡμῶν τῶν τρόπων ἀδόκιμον τὸ περιφανὲς τοῦτο καὶ σεβάσμιον ἀπειργάσατο· ἀνάξιον κρίναντος τοῦ Θεοῦ βεβήλοις καὶ ἐναγέσι χείλεσιν ὑμνεῖσθαί τε καὶ γεραίρεσθαι. μέχρι γάρ τινος τὴν ἀληθῆ αἰτίαν τοῦ παντὸς κινδύνου προσενεχθεῖσαν ἡμῖν εἰς μέσον οὐ παριστῶμεν, ἵν' ἔχωσι γνῶναι διὰ τοῦ καθ' ἡμᾶς ὑποδείγματος οἱ μετέπειτα, ὅπως δεῖ λατρεύειν Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, καὶ ἑαυτοὺς ὑπεράνω παντὸς ὀλέθρου διατηρεῖν, ἵνα μὴ τοῖς ὁμοίοις ἡμῶν τῆς κακίας ὑπολισθαίνοντες πλημμελήμασι, τὴν θείαν ἀγανάκτησιν ἐφ' ἑαυτοὺς ἐπισπῶνται. οὐδὲ γὰρ ἄλλου τινὸς ἕνεκεν τῆς μεγάλης ἀπειλῆς ἐκείνης, ἧς καὶ μεμνημένος ἐξίσταμαι, διὰ πείρας γεγόναμεν, ἀλλ' ἢ διὰ μοχθηρᾶς καὶ κακῆς προαιρέσεως, εἴ τε διὰ τὸ παρηλλαγμένον καὶ διάφορον τῆς τε πολιτείας καὶ τῶν ἠθῶν, τῶν συνεισιόντων τῇ πόλει ἐκ παντὸς ἔθνους καὶ τόπου, ἄλλων ἄλλο τι συνεισφερόντων κακὸν, καὶ τοῦτο τοῖς πλησίον μεταδιδόντων. καὶ γὰρ δὴ ἣν εἴπομεν ἄφθονον τῶν χρειῶν χορηγίαν, οἱ τῶν πλησίον χωρῶν καὶ πόλεων ἄνθρωποι ἐν ταύτῃ τὴν οἴκησιν μετηλλάττοντο, καὶ μάλισθ' ὅσοι ταῖς ἤδη προαλωθείσαις νήσοις ἐκ τῶν δυσωνύμων Ἀγαρηνῶν ἐπιδρομῆς ὑπελείφθησαν, ἐπὶ ταύτην δὲ προσέφυγον, μηδεμίαν, ὡς ὑπελάμβανον, ἐν αὐτῇ πολεμίων φροντίδα, τὸ λοιπὸν ποιούμενοι· εἴ τε δὲ πάλιν διὰ τὸ ἀνειμένον τῆς τρυφῆς καὶ ἀφρόντιστον, καὶ πρὸς πᾶσαν ἡδονὴν ποικίλον τῆς χρείας καὶ ἐπιτήδειον, ὥσπερ τινὰ λήθην πεπόνθαμεν τοῦ Θεοῦ, μακράν τινα καὶ ἀδιεξόδευτον πλανώμενοι πλάνην. καὶ καθὼς φησιν ὁ Ἀπόστολος, Ἕκαστος ταῖς ἰδίαις

Demetrii Martyris, ubi divina peregit certamina, & victoriæ palmam reportavit; Hæc nimirum, recurrentibus per anni circulum festorum solemniis, universæ multitudinis in se concionem cogentia, lætitiam inenarrabilem, & spiritale gaudium convenis inserebant. In horum siquidem singulis Sacerdotum ordines Cleri matriculam implebant, quorum opera mysticus cultus resque sacra peragitur; Lectorum item cœtus, qui concinendis canticis diligentiam habeant, & alternis versus tinniant, manuumque motibus modulationum sonos disponant, ac magnam quamdam digneque spectabilem choream constituant; tum effulgente vestium forma spectantium oculos demulcentes, tum artificiosa psalmorum lyra auditum oblectantes. Quid enim erat, si hæc cantica consideres, fabulosus Orpheus, aut Musa Homerica, aut Sirenum deliramenta, fictionum mendaciis digesta, ut nulla laudum vera ratio sit, sed falsi rumores, mortalium genus seducentes atque errori mancipantes? Frustra igitur in his Græci crepantibus buccis sese jactant, qui vera rerum scientia careant, vanisque sermonibus ipsi sibimetipsis pugnent: Nobis vero tum Numen verum est, tum ipsum quod canimus laudisque obsequiis frequentamus.

Sacerdotum λατρεία in sacra Eucharistica.

Lectorum cœtus, psallentium chorus.

Edit. Paris. pag. 327.

XII. Hic mihi & admiratio subit, incessitque horror ac stupor, dum mente recolo, quomodo talis & tanta modulatio, ipsa nulli non alii hostiarum, quæ Deo offeruntur, magnitudine præstans, sic repente conticuit, & in nihilum abiit, velutque somnium abscessit. Enim vero hoc recogito; nempe cum in peccatis essemus, juxta Psalmistæ sententiam, divinas enarrabamus justitias, morumque nostrorum improbitas, illustrem hunc ac venerabilem cultum, reprobum effecit; indignum judicante Numine, prophanis impurisque labiis laudari se honorique haberi. Quousque enim tandem veram causam, ob quam nobis omnis hæc illata malorum vis, in medium non adducimus, ut nostro exemplo discant posteri, quonam pacto colendus sit Deus vivus ac verus, seque ab omni servent immunes interitu, ne iisdem atque nos delictis obnoxii, divinam in se attrahant indignationem. Nam nulla alia causa, immanis illius pœnæ iræque, cujus vel sola memoria extra mentis sedem exeo, periculum fecimus, nisi ob pravam perditamque voluntatem; sive propter dissonos diversosque mores ac ingenia seu instituta, omni ex gente ac loco in urbem confluentium, atque aliud alias malum importantium, ac cum proximo illud communicantium. Nam propter eam, quam diximus, uberem rerum in vitæ usum suppeditationem, vicinarum regionum atque urbium incolæ mutatis sedibus, in hac habitationem locabant; ac præcipue qui ex captis jam Insulis per impuros Agarenos, illorum grassationi superstites fuerant, ad eam confugiebant, nulla deinceps, ut sibi videbatur, hostium cura sollicitati, atque in eam rationes suas transferebant; sive rursus etiam propter molles delicias, nullisque studiis animum implicatum; tum ad omnem libidinem, prona usu subministrante, proclive ingenium, velut in Dei quamdam oblivionem venimus, longo quodam & inextricabili viarum errore ab illo abjuncti. Et

Psal. 49. 6. Depravati Thessalonicensium mores.

Civitas hominum vitiis, omnique sentina colluvies.

Deliciarum ac libidinum malum.

pag. 328.

ut ait Apostolus, Unusquisque desideriis nostris ambulabamus, ad omnia licenter scelera procurrentes, & viam quæ ad virtutem ducat, pro nihilo habentes.

XIII. Quod enim malitiæ genus, ut verum dicamus, in nobis non exercebatur? fornicationes, adulteria, immunditiæ, odia, mendacia, furta, lites, contentiones, convicia, iræ, rapinæ, injustitiæ; & malorum omnium causa, invidentia, commune omnium studium & quotidianum, atque forensis meditatio erat. Neque enim ullus nostrum hoc satagebat, ut de proximo bene mereretur, sed ut illi invisum aliquid malumque inferret, stolide machinabatur. Nec ut ex suo egenti tribueret, implens quod misericordiæ est, animo reputabat; sed ut de alieno substantiam augeret, gentilibus suis pugnabat: cum se invicem deriderent, mutuo cæderent, alter alteri calumniam strueret ac detraheret; nullum non malum secum ipsi excogitarent, pupillos suffocarent, viduarum fines invaderent, inimicitias necterent. Enimvero quis horum omnium exitus? Torpet animus, rerumque magnitudini linguam injicere horret; ac nec rursus malorum, quibus jam perfuncti sumus, meminisse sustinebam. Quia tamen fieri non potest ut hujusmodi narrationum memoriam vitemus, qua ratione nova quædam ac terribilis narratio mundo relicti sumus, periculi magnitudinem narraturus accedo, ut & ipse cognoscas, quænam sint peccati obsonia atque præmia. Cum enim luxu perditi essemus, voluptate liquesceremus ac mollitie flueremus, malisque omnibus institutis vitam duceremus; cum, ut Psaltes concinit, *Omnes declinassent; simul inutiles facti essent, nec esset qui Deum requireret*, tunc tremendum illud minarum pondus experti sumus; quinimmo (ut verius dicam) eversionis, seu justæ retributionis.

Rom. 6. 23.

Psal. 13. 3.

XIV. Et considera hic quoque Dei humanitatem, qui non vult mortem peccatoris, sic ut convertatur, & vivat. Cum enim sciret projectam scelestissimamque animi nostri ad mala pronitatem, quid machinatur ac consilii init, ut perditum illum furorem inhibeat, & ad conversionem inducat? Primum quidem, quæ dicta a nobis est, Berrhoeam, urbem finitimam, cum tota vicinia, terræ-motu quassavit, adeo ut multi eo oppressi perierint. Quid inde disponens ac procurans? Ut nos scilicet, malorum divina ultione aliis inflictorum sensu percepto, tandem aliquando a propriis ipsi malis abstineremus, actusque nostros ad virtutem dirigeremus. Deinde, quia ne illo quidem casu de veteri vigente in nobis consuetudine quicquam remiseramus, aliud machinæ genus transit, in aliis ante specimen edens ejus calamitatis, quæ nobis ipsis obventura esset, dum nulla pœnitudine peccaremus. Demetrias namque sic dicta, Græciæ alia urbs, haud longe a nobis dissita, tum accolarum frequentia, tum rebus aliis, quibus urbes altum sapere ac gloriari solent, supra finitimas alte supercilium tollens, haud multo ante nostræ urbis excidium in Barbarorum potestatem venit. Obsessa enim ac capta, ut pene omnes qui in ea erant, gladio ceciderint, nihil aliud cogitandum animis ingerebat, quam fore ut qui in malis perseveraremus, parem in nos ultionem exciperemus, & ut velut in animata columna ac cippo, quæ nobis debita essent mala diraque, perscripta legeremus.

Ezech. 33. 11.

Edit. Paris. pag. 329.

Berrhoea terræ-motu quassata.

Demetrias capta atque excisa.

A ἐπιθυμίαις ἐπορευόμεθα, ἀδεῶς καὶ πάσης ἁμαρτίας χωροῦντες, καὶ τῆς πρὸς ἀρετὴν ἀγούσης μηδεμίαν ποιούμενοι ἐπιμέλειαν.

ιγ΄. Ποῖον γὰρ εἶδος κακίας, εἰ δεῖ τ' ἀληθὲς εἰπεῖν, ἐν ἡμῖν οὐκ ἐπράττετο; πορνεῖαι, μοιχεῖαι, ἀκαθαρσίαι, μίση, ψεύδη, κλοπαὶ, ἔρεδες, φιλονεικίαι, λοιδορίαι, θυμοὶ, πλεονεξίαι, ἀδικίαι· καὶ ὁ ἀρχηγὸς τῶν κακῶν, φθόνος, κοινὸν ἐμμελέτημα καθ' ἕκαστον καὶ ἀγοραῖον ἦν. οὐ γὰρ ὅστις ἡμῶν τῷ πλησίον πράξει καλῶς διὰ σπουδῆς εἶχεν, ἀλλ' ὅστις αὐτῷ τῶν ἀβουλήτων ἐπισυγκεῖν τι φρενοβλαβῶς ἐνετεχνᾶτο. οὐδ' ὅστις ἐκ τῶν οἰκείων μεταδοῦναι τῷ χρῄζοντι τὸ συμπαθὲς πληρῶν ἐβεβούλητο· ἀλλ' ὅστις ἐκ τοῦ ἀλλοB τρίου τὸ οἰκεῖον πλεονάσαι πρὸς τὸ ὁμόφυλον διεμάχετο· καὶ ἀλλήλων εἰρωνευόμενοι, ἀλλήλους πλήττοντες, ἀλλήλους διαβάλλοντες, πᾶν ὁτιοῦν κακὸν ἐν ἑαυτοῖς ἐξευρίσκοντες, ὀρφανοὺς ἄγχοντες, ὅρια χηρῶν ἀπεμβαίνοντες, ἔχθρας συνάπτοντες. καὶ τί δὴ τὸ πέλας τούτων ἁπάντων; ὀκνῶ μὲν τὴν γλῶτταν τῷ μεγέθει τῶν πραγμάτων ἐπαφιέναι, καὶ οὐκ ἂν ὑπεσχόμην τῶν ἀλγεινῶν ἐκείνων, ὧν ἤδη πεπόνθαμεν, καὶ πάλιν ἐπιμνησθῆναι. ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν τοιούτων διηγημάτων οὐκ ἔστιν ὅπως ὑπεκκλῖναι τὴν μνήμην, δι' ὧν τῷ βίῳ καινόν τε καὶ φοβερὸν ὑπελείφθημεν ἄκουσμα, λέξων ἔρχομαι τοῦ κινδύνου τὸ μέγεθος, ἵν' εἰδῇς καὶ αὐτὸς ὁποῖα τῆς ἁμαρτίας εἰσὶ τὰ ὀψώνια. ἐν ὅσῳ γὰρ C ἐξυφάναμεν, ἐν ὅσῳ ἐκατεπλούμεθα καὶ πᾶσιν ἀτόποις διεζῶμεν ἐπιτηδεύμασιν· ὅτε κατὰ τὸ ψαλμικῶς ῥηθὲν, Πάντες ἐξέκλιναν, ἅμα ἠχρειώθησαν, καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐκζητῶν τὸν Θεὸν, τότε τῆς φοβερᾶς ἐκείνης ἐπειράθημεν ἀπειλῆς· μᾶλλον δὲ καταστροφῆς, ἵν' οἰκειότερον εἴπω, ἢ δικαίας ἀνταποδόσεως.

ιδ΄. Καὶ σκόπει κἀνταῦθα τὸ τοῦ Θεοῦ φιλάνθρωπον, τοῦ μὴ βουλομένου τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι, καὶ ζῆν αὐτόν. εἰδὼς γὰρ τὸ ἀκάθεκτον καὶ μοχθηρὸν τῆς γνώμης ἡμῶν ἐπὶ τὰ πονηρὰ, τί μηχανᾶται πρὸς τὸ τὴν ὁρμὴν ἐπισχεῖν τῆς κακίας, καὶ ἐπιστροφῆς ἡμῶν ἐμβαλεῖν αἰτίαν; πρῶτον μὲν τὴν ἤδη λεχθεῖσαν γείτονα πόλιν, τὴν D Βέῤῥοιαν λέγω, ἐπικατασεισθῆναι πεποίηκε τοῖς περιοίκοις, ὡς πολλῶν τῶν ἐκεῖσε συλληφθέντων ἐξαπαλῶσαι. τί διοικούμενος ἐκ τούτου; ἵν' ἡμεῖς πάντως τῶν ἑτέροις ἀπειλουμένων τὴν αἴσθησιν λαβόντες, τῶν ἰδίων κακῶν ἀποχὴν κἂν ὀψὲ γοῦν ποιησώμεθα, καὶ πρὸς ἀρετὴν τὰς πράξεις ἰθύνωμεν. εἶτα ἐπειδὰ τούτου γενομένου οὐκ ἐνεδώκαμεν τῆς κρατούσης ἐν ἡμῖν παλαιᾶς συνηθείας, ἐφ' ἕτερον εἶδος μαχανῆς μεταβαίνει, τὴν καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ἔσεσθαι μέλλουσαν ἀμεταμελήτως πράττουσι συμφορὰν ἐν ἄλλοις προϋποδείξας. Δημητριὰς γὰρ οὕτω καλουμένη, τῆς Ἑλλάδος ἑτέρα πόλις, οὐ μακρὰν ἡμῶν ἀπῳκισμένη, πολλῷ πλήθει τῶν οἰκητόρων, καὶ τοῖς E ἄλλοις, οἷς μέγα καυχῶνται πόλεις, τῶν ἐγγίστα ὑπεραιρομένη, οὐ πρὸ πολλοῦ τῆς ἡμῶν ἁλώσεως, ἔργον ἐγένετο τῶν Βαρβάρων. πολιορκηθεῖσα γὰρ, ὡς μικροῦ δεῖν πάντων τῶν ὑπ' αὐτὴν ἐν μαχαίρᾳ πεσεῖν, οὐδὲν ἕτερον παρεῖχε νοεῖν, ἢ τοῖς κακοῖς ἡμᾶς ἐπιμένοντας, τὴν ὁμοίαν πεῖραν τῶν πραγμάτων ἐκδέχεσθαι. καὶ καθάπερ εἰς ἔμψυχον στήλην ἐν αὐτῇ τὰ ἀχρεωστημένα ἡμῖν ἀναγινώσκειν παθήματα.

ιε΄. Ἀλλὰ

ιε'. Ἀλλὰ μηδεὶς ὑπορρανόμενόν με οἰέσθω ταῦτα λέγοντα, ὅτι δι' ἡμᾶς αἱ πόλεις αὗται τῶν φοβερῶν τὴν πεῖραν ἐδέξαντο. ὠφείλετο γὰρ αὐταῖς, ὡς οἶμαι, καὶ δι' οἰκείαν μοχθηρίαν ὁ κίνδυνος, ὡς καὶ ἡμῖν μετ' ἐκείνας, ἀξίας τῶν ἡμαρτημένων ἑκάστῳ τὰς τιμωρίας ἐπάγοντος τοῦ Θεοῦ. ἀλλ' ἐν τούτοις καὶ ἡμᾶς οὐ τὴν τυχοῦσαν ἀφορμὴν τῆς ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐπιστροφῆς καὶ σωτηρίας δύσκολον ἦν ἐξευρεῖν, τὴν ἐκείνων καταστροφὴν οἰκείαν ἀσφάλειαν ποιουμένους. ὅμως ἐπειδὴ τὸν νοῦν ἡμῶν ᾔδει ὁ τὰς καρδίας ἐρευνῶν, πάσῃ σπουδῇ τῆς ἐπ' ἀπωλείᾳ ἀγούσης ἐχόμενον, μηδεμίαν μὲν τῶν σωτηρίων ἐντολῶν καὶ παιδευτικῶν ἐνεργειῶν ὑπολειφθεῖσαν, ἐξ ὧν αἰσθητικὴ καὶ πέφυκε ψυχὴ τὸ καλὸν μεταμανθάνει, ἀποφεύγουσα τῶν χειρόνων τὰς πράξεις, δι' ἃς ἐπέρχεται ἡ ὀργὴ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας, ὥς φησιν ὁ Ἀπόστολος· ἔδει δὲ τὴν κακίαν ἐκτριβῆναι, ἵνα μὴ τῇ ἐπὶ πλεῖον προόδῳ, καὶ ἑτέρους λυμαίνοιτο. διὰ τοῦτο ἀφῆκεν ἡμῖν ἐπενεχθῆναι τὴν φοβερὰν ἐκείνην καὶ φρικώδη πληγήν, ἵν' ὅπερ ἄλλων παθόντων ἡμεῖς οὐκ ἐδιδασκόμεθα, τοῦτο αὐτοὶ παθόντες, ἄλλοις ὑπόδειγμα ποιησώμεθα.

ιϛ'. Ἀλλὰ τί δεῖ μακρολογεῖν; καιρὸς γὰρ ἤδη τῶν καιρίων διηγημάτων ἐφάψασθαι, καὶ ὅπως τὴν ὀδυνηρὰν ἐκείνην πολιορκίαν ὑπέστημεν, παραστῆσαι τῷ λόγῳ, ὡς εἶναι τοῖς μετέπειτα, νουθεσίας ὑπόθεσιν, καὶ ἐναργοῦς διδασκαλίας παραίνεσιν. ἐν τούτοις γὰρ ὄντων ἡμῶν, ἥκει τις ταχυδρόμος ἄγγελος ἀπὸ τοῦ κρατοῦντος τότε τῶν Ῥωμαίων σκῆπτρα, Λέοντος τοῦ φιλευσεβοῦς Ἄνακτος, τὴν ἔφοδον τῶν Βαρβάρων, λέγω δὴ τῶν δυσωνύμων Ἀγαρηνῶν, καταμηνύων. καὶ, ὡς τάχα ὁπλίζεσθαι. πρόσφυγάς τινας ἀπ' αὐτῶν ἐκείνων τῶν Βαρβάρων ἀφῖχθαι λέγων, καὶ τὴν βουλὴν αὐτῶν, ὅτι ἐστί, προειπόντας τῷ Βασιλεῖ, καὶ ὅτι πᾶσαν τὴν ὁρμὴν ἐπὶ τὴν Θεσσαλονίκην πεποίηνται, ὑπὸ πολλῶν ἤδη τῶν ὑπ' αὐτῶν προχειρωθέντων βεβαιωθέντες, ὡς ἀτείχιστός ἐστιν ἐν τῷ πρὸς θάλασσαν μέρει, καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν νεῶν μάχαις εὐεπιχείρητος· Ταύτης οὖν ἀγγελθείσης τῆς πονηρᾶς ἀγγελίας, θροῦς μὲν ἐγένετο κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν, καὶ φόβος καὶ τάραχος, ἀσυνήθους πράγματος καὶ φοβεροῦ ταῖς ἀκοαῖς ἡμῶν ἐν ἀρχαῖς προσπεσόντος. ἐβουλευσάμεθα δέ, οἴμοι, τῆς οἰκείας περιποιήσασθαι σωτηρίας, καὶ ὅσα πρὸς τὴν τῶν ἐναντίων ἄμυναν καταρτίζειν, καὶ πρὸς τὸν κατ' αὐτῶν πόλεμον διεγείρεσθαι. πλὴν ἔκαμνε μὲν ὁ λογισμὸς ἑκάστου, καὶ ταῖς ἄλλαις μεριμναις τῆς ἀπειρίας τοῦ μάχεσθαι, μήπω τοῦ πράγματος ὢν ἐν πείρᾳ, μηδ' ὅπως τὴν ἀρχὴν λαμβάνει δεδιδαγμένος, πλέον δὲ τὸ μὴ ἐπιτήδειον εἶναι τεῖχος, ἔνθα καὶ τὴν προσβολὴν ἐσκοπούμεθα, τὰς ἁπάντων ψυχὰς κατεβύθιζε, καὶ γὰρ ἦν ὡς ἀληθῶς ὕποπτον, οὐ μόνον τοῖς ἀπειροπολέμοις καὶ ἀόπλοις ἡμῖν, ἀλλ' ἤδη καὶ γεγυμνασμένας ἔχουσι τὰς τῶν τοιούτων πραγμάτων αἰτίας.

ιζ'. Ἐβουλευσάμεθα δ' οὖν, εἴ τι καὶ δέον πράττειν, ἐν αὐτῷ πράττειν τῷ τείχει, καὶ πρώτης ἔχεσθαι τῆς αὐτοῦ ἀσφαλείας, καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον μεταποιήσεως. ὃ συνεβούλευε δ' ἡμῖν τοῦτο πως ὁ ταύτην ἡμῖν τὴν ἀγγελίαν πρὸς τοῦ Βασιλέως κομίσας. Πετρώνας δὲ οὗτος ἐκαλεῖτο, τῷ καταλόγῳ τῶν Πρωτοσπαθαρίων ἐναριθμούμενος, ὃς ἦν ἐπιτετραμμένος ἐγχρονίσαι μικρὸν τῇ πόλει, καί τινος αὐτῇ μεταδοῦναι βοηθείας, καὶ δεούσης ἐν τοῖς πράγμασι συνεργίας. ἄλλην δὲ σοφωτέραν ἔλεγεν ἐξευρεῖν ἐπι-

XV. Nullus tamen existimet, dum hæc ita pronuntio, me velle, hasce urbes nostri causa tremenda hæc expertas fuisse, illisque malis factas obnoxias. Nam & illis, opinor, ob ipsam earum pravitatem, æque ac nobis post ipsas, animadversio debebatur, Deo scilicet singula quæque scelera digne ulciscente. Verum in iis, nos quoque haud levem occasionem melioris frugis ineundæ atque salutis, facile fuit invenire; ita nimirum ut earum casu noxaque, res nostras in tuto collocaremus. Verum enimvero quia is qui corda scrutatur, animum nostrum omni studio hærere noverat, viæ, quæ ducit ad interitum; cum nihil ei salutarium mandatorum castigationumque deesset, quorum sensu ad subtilitatem reductus animus, mutato consilio, quod honestum ac officii est, condiscit, vitans scelera, ob quæ ira ingruit in filios inobedientiæ, ut ait Apostolus; decebatque malitiam elidi ac aboleri, ne majus incrementum faceret, atque aliis noxam inferret; idcirco tremendam illam atque horrendam plagam nobis inflixit, ut quod aliorum malis præmoniti non didiceramus, ejus nos aliis, nostro ipsi periculo, exemplo essemus ac documento.

Aliorum castigatione, nostra ipsorum emendanda.

Psal. 7. 10.

Ephes. 5. 6.

XVI. Sed quid necesse orationem trahere? Jam enim tempus est necessaria rerum momenta aggredi, ac modum, quo diram illam obsidionem pertulimus, sermone referre; quo scilicet inde posteris admonitionis argumentum ac ratio, claræque doctrinæ adhortatio sit. Etenim cum res nostræ ita se haberent, celer quidam cursor nuntius a Leone, piissimo Imperatore tum Imperii Romani sceptra moderante, venit: *Barbarorum* (infausti scilicet nominis, atque omnino Agarenorum) *irruptionem denuntians, ad arma statim convolare jubet. Venisse profugos quosdam ex ipsis Barbaris, eorumque consilii Imperatorem præmonuisse: Impetum omnem versus Thessalonicam vertere, ea scilicet ratione, quod ex pluribus jam ab eis bello captis ac subjugatis certo didicerant, qua parte respicit mare, nullis eam cingi mœnibus, eaque navibus conserta pugna facile expugnari posse.* Malo hoc igitur allato nuntio, per totam urbem rumor diditur, timorque ac titubatio omnes occupat, insueta plane re atque tremenda tum primum nostris auribus illapsa. Eo nobis (heu!) versa consilia, ut salutem nostram tutaremus, ac quæ arcendo hostes essent, omnia pararemus, atq; ad bellum sustinendum animis excitaremur. Verum concidebat cujusq; animus, cum aliis disjectus curis, quod bello inexperti eramus, nulloque rei usu, nec ut ipsa ejus ducenda exordia noveramus; tum vero magis, quod murus nihil idoneus erat, quo & hostium impetum expectabamus, omnium animos desperatione mergebat. Ac sane res suspecta erat, non solum nobis bello inexpertis ac inermibus, sed & si qui jam exercitati istiusmodi rerum causas apprime callerent.

Edit. Paris. pag. 330.

Expeditionis nuntius.

Civitatis consternatio.

XVII. Itaque in eam sententiam ivimus, si quid esset moliendum, id esse in ipso muro conandum, & ante omnia illius securitati & in melius refectioni prospiciendum. Cogitata non laudabat, qui ab Imperatore nuntium nobis attulerat (Petronæ nomen erat) vir Protospathariorum adscriptus catalogo; cui erat impositum, *ut paululum in Urbe commoraretur, opemque suam conferret, & rebus debita subsidia subministraret.* Is aliud sapientissimum consilium, quippe valde efficax ac salu-

Petronas Protospatharius, ad Urbem premuniendum missus.

tare se invenisse ajebat, nisi illud quoque scelera nostra dissipassent, quæ nostro excidio sternebant viam. Namque, cum aliis vir ille, sed maxime rerum experientia præstaret, intra seipsum examinans, si in exstruendis muris cura adhiberetur, maxima Urbi adfutura incommoda, & nihilo magis iis se profecturum, qui ante ipsum simile opus aggressi essent; ad aliud securitatis genus (& nota quam aptum ac peropportunum) animum advertit. Considerabat enim, cum pars Urbis noto adversa marinis aquis tota circumlueretur, si inde Barbari arma movissent, quicquid libuisset, in ea facile effecturos; cum nemo ipsorum ascensui in muros (ipsos humiles ac terræ contiguos) impedimento esse posset; nam navium puppis ita eminebat, ut ex ea tamquam ex loco superiori, in propugnaculis immorantes, hostium jaculis obnoxii essent; statuit aggerem quemdam, arteque fictitatas insidias, in aquis ipsis occultare, quibus securitatis Urbi, simulque hostibus obstaculum foret. Erant namque in tractu urbis ad orientem ac occidentem vergenta, plurima ex uno lapide excavata sepulcra, quibus antiquitus Gentiles, qui eam inhabitaverant, suos mortuos condebant. Hæc ille in unum vehens, ac mirabili quodam artificio, cujus ipse solus sibi auctor extiterat, in mare demergens, &, perparvo intervallo a se dissitos, ordine tamen digestos inter aquas contegens, marinum quoddam ac pene inauditum munimentum, eo ipso muro qui ad continentem altiore structura eminebat, validius ac securius, artificiosa vere sedulitate condebat. Et jam opere præstitum fuisset, omnem Urbi securitatem præstans, cum non possent naves appellere, noxaque urbem afficere; ni hoc quoque propter nostram improbitatem interruptum, in nihilum recidisset.

XVIII. Cum enim prope jam circa medium loci periculosi, per mare ductum sepimentum istiusmodi pervenisset, omnemque nobis metum ac malam suspicionem levaret, venit alius ab eodem Imperatore missus, Leo nomine, qui in eam rem missum Petronam, cito revocans, omnem in se civitatis curam recepit. Leo itaque finitimæ omnis regionis ac provinciæ Prætor creatus, omnisque bellici apparatus cura in se translata, cœpti hujus operis laborem interim intermittendum putavit, murorum contra extructionis opus absolvendum. Statim enim atque appulit, omnem mox multitudinem in hoc constitutam, ad necessariam artificibus materiam convehendam transfert; quo scilicet laborantium multitudine & copiosa necessariarum rerum suppeditatione, substructionis murorum destinatum opus efficeret. Jam itaque huic operi diligentia habebatur, reique instabant. Quantum enimvero sublatus in altum murus hostium destinatam malitiam arcere videbatur, tantum nobis civibus, quod ejus reliquum erat, mali ominis ac periculi suspicionem seniumque, conjectura haud levi, ingerebat. Non enim totus, in longitudinem nimiam expansus, ita reparari poterat, ut omnem deinceps expectatæ ex eo cladis timorem auferret, tempusque, jam prope hostium irruptionem instare testabatur, cum necdum structura medium ipsum locum attigisset, ex quo nobis suspectum malum & exitium

Edit. Parif. pag. 331.

Conatus littus asperum reddere ac inaccessum.

Leo, novus Prætor: murorum refectio suscepta.

pag. 332.

Frustranea murorum refectio per temporis angustias.

A νοιαν, ὡς λίαν ἐνεργὰ καὶ συνήθειον, εἰ μὴ καὶ ταύτης αἱ προσδοκοῦσαι τὴν καθ' ἡμῶν ἀπώλειαν ἁμαρτίαι ἀναίρεσιν καθυπέβαλον. ἐλλόγιμος γὰρ ὢν ὁ ἀνὴρ, καὶ πολλῶν πραγμάτων ἐχέγγυος πεῖραν, καθ' ἑαυτὸν συνιδὼν, ὡς εἰς θελήσοι τῇ τείχους τῆς οἰκοδομῆς ἐπιμεληθῆναι, οὐ κόπους παρέξει τῇ πόλει, καὶ πλέον οὐδὲν τῶν πρὸ αὐτοῦ περὶ τοῦτο φροντισάντων ἀνύσειεν, ἐφ' ἕτερον εἶδος ἀσφαλείας (καὶ σκόπει πῶς εὐφυὲς καὶ ἁρμόδιον) τὸν νοῦν μετηγάγετο. εἰδὼς γὰρ ὡς ἅπαν περικλύζεται τὸ κατὰ νότον μέρος τῆς πόλεως ἀπὸ τῶν θαλασσίων ὑδάτων, ἐκεῖθεν δὲ προσπίπτοντας τοῦ πολέμου, ἀνέτως ἔχειν τοὺς Βαρβάρους ποιεῖν ὅπερ βούλοιντ' ἂν ἐν αὐτῷ διαπράξασθαι, μηδενὸς B κωλύοντος αὐτοὺς ὑπεράνω τῆς οἰκοδομῆς γενέσθαι τοῦ τείχους, διὰ τὸ πρόσγειον εἶναι, τάς τε ναῦς μᾶλλον ὑπερανέχειν ἐκ τῶν κατὰ πρύμναν μερῶν, καὶ ἀπὸ μετεώρου δύνασθαι, τοὺς ἐν τῶν ἐπάλξεων ὄντας κατατιτρώσκειν, ἐβουλεύσατο, φραγμόν τινα καὶ τετεχνημένην ἔνεδραν ἐν αὐτοῖς ἐγκρύψαι τοῖς ὕδασιν, ὡς ἂν εἴη τῇ πόλει τὸ ἀσφαλὲς, καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐμπόδιον κατ' αὐτὸ γένηται. πολλοὶ γὰρ ἦσαν ἐκ μονολίθων γεγλυμμένοι τύμβοι, κατά τε τὸ πρὸς ἀνατολὴν καὶ δύσιν μέρος τῆς πόλεως· ἐν οἷς πάλαι τοὺς ἑαυτῶν νεκροὺς οἱ τήνδε κατοικοῦντες ἐνεταφίαζον Ἕλληνες. οὓς καὶ συνάγων, καί τινι παραδόξῳ μεθόδῳ, ἣν αὐτὸς μόνος ἐξεῦρε, τῇ θαλάσσῃ βυθίζων, καὶ ὡς C ἀπὸ μικροῦ τινὸς διαστήματος στοιχηδὸν τούτους τοῖς ὕδασιν ἀποκρύψας, θαλάσσιόν τι καὶ ξένον ἔρυμα, καὶ τοῦ πρὸς ὕψος τῇ χέρσῳ προβεβλημένου τείχους ὀχυρώτερόν τε καὶ ἀσφαλέστερον τῇ ἀληθείᾳ κατεσκεύαζετο. καὶ δὴ καὶ εἰς ἔργον ἂν ἐξέβη πᾶσαν ἀσφάλειαν τῇ πόλει περιποιούμενον, ὡς μηδὲ δύνασθαι τὰς ναῦς πλησιάζειν τὸ παράπαν καὶ τῆς ἑαυτῶν μεταδοῦναι βλάβης, εἰ μὴ καὶ τοῦτο διὰ τὴν μοχθηρίαν ἡμῶν ἐκωλύθη καὶ εἰς οὐδὲν ἀπεχώρησε.

ιη'. Ἤδη γὰρ περὶ τὰ μέσα που τοῦ κινδυνώδους τόπου περαιωθέντος τοῦ τοιούτου διὰ πόντου φραγμοῦ, καὶ πᾶσαν ἡμῶν ὑπόνοιαν ἐπίφοβον καὶ πονηρὰν ἀποπαύοντος, ἐλθών τις ἕτερος καὶ αὐτὸς πρὸς τοῦ Βασιλέως πεμφθεὶς, τὸν εἰς τοῦτο D πεμφθέντα Πετρωνᾶν σπουδαίως μεταπεμψάμενος, καὶ τὴν φροντίδα πᾶσαν τῆς πόλεως εἰς ἑαυτὸν μεταθείς. Λέων δὲ οὗτος ἐκαλεῖτο, πάσης τῆς περιχώρου προχειρισθεὶς Στρατηγὸς, καὶ πᾶσαν ἐπιμέλειαν τῶν πρὸς μάχην εὐτρεπιζομένων πραγμάτων ἀναδεξάμενος. ᾧ καὶ ἔδοξε τὴν τοῦ ἔργου τούτου σχολάσαι πως φροντίδα, καὶ τοῦ τείχους τὴν οἰκοδομὴν ἐξανύεσθαι. ἅμα γὰρ ἧκε, καὶ μεθίστησιν εὐθὺς τὸν δῆμον ἅπαντα, τὸν εἰς τοῦτο τεταγμένον, πρὸς τὸ τὰς χρειώδεις ὕλας τοῖς τεχνίταις ἐπικομίζειν, ὡς ἂν τῇ πολυχειρίᾳ τυχὸν, καὶ τῇ τῶν δεόντων δαψιλεῖ χορηγίᾳ, τὸ σπουδαζόμενον εἰς ἔργον ἄγοιτο. ἤδη μὲν οὖν πάλιν τὰ τῆς οἰκοδομῆς ἦν ἐνεργά. ἀλλ' ὅσον ἐδόκει τὸ πρὸς ὕψος ἐγειρόμενον τοῦ τείχους τὴν τῶν ἐναντίων ἀπείργειν κακόνοιαν, E τοσοῦτον ἐφαίνετο τὸ λεῖπον τοῖς πολίταις ἡμῖν, παντὸς κινδύνου καθυπεμφαῖνον ὑπόνοιαν. ἔτι γὰρ ἅπαν διορθωθῆναι δυνατὸς εἶχε πολλῷ μήκει ἐκτεινόμενον, πρὸς τὸ μηδέ τι τὴν ἐξ αὐτοῦ συμφορὰν ἡμᾶς ὑποπτεύειν, καὶ ὁ χρόνος τὴν τῶν πολεμίων ἔφοδον ἐφεστάναι προεμαρτύρατο, μήπω τὸ μέσον χωρίον τῆς οἰκοδομῆς ἐφαψαμένης, ἐξ οὗ καὶ τὴν βλάβην ὑποπτευόμεθα. ἀγγελίαι γὰρ τῶν προτέρων φοβερώτεραι καὶ συ-

χρότεραι τὰς ἁπάντων ἡμῶν ἀκοὰς περιεθρύλλουν· καὶ τοὺς Βαρβάρους ἐγγίζειν ἤδη, τὸ πλεῖστον τοῦ πλοὸς διανύσαντας. οὐκ ἦν γὰρ ὅπου, καὶ πρὸς μικρὸν αὐτοὺς ἐμβραδύναι, διὰ τὸ τὰς πλείονας νήσους ὑπ' αὐτῶν προεκπορθῆσαι, καὶ τὰς πρὸς θάλασσαν ἐχούσας πόλεις τὴν οἴκησιν τῇ καταπλήξει μόνῃ τῆς ἀκοῆς αὐτῶν πρὸς φυγὴν ἐκτραπῆναι, καὶ μηδὲν ἀπάρχειν ἃ τὴν ὁρμὴν αὐτῶν, ἢ τὴν τῶν ὅπλων συμπλοκὴν ἐξαρκεῖν ὑπομεῖναι. τέσσαρας γὰρ ὁμοῦ καὶ πεντήκοντα τὰς βαρβαρικὰς εἶναι προέλεγον νῆας, οὐδὲν ἧττον πόλεως ἑκάστης αὐτῶν τῷ μεγέθει καὶ τῇ ἄλλῃ κατασκευῇ τυγχανούσης, ἐν αἷς ἦν παμμιγής τις ὄχλος ἀπονενοημένων καὶ μανιωδῶν, τῶν τε τὴν Συρίαν οἰκούντων Ισμαηλιτῶν, καὶ τῶν ὁμοροούντων Αἰγυπτίοις Αἰθιόπων, πάντων αἱμοβόρων καὶ θηριογνωμόνων ἀνθρώπων, πολλὴν τὴν ἐν τοῖς φόνοις ἐπιστήμην ἐξησκημένων, καὶ ταῖς λῃστρικαῖς ἐπινοίαις τὰς σφαγὰς ἐμμελετησάντων, ὡς μὴ δύνασθαί τινα, κἂν ἀκοὴν τῶν τοιούτων ἐνδέξασθαι πεῖραν· ἀλλ' ἀνέδην ἕκαστον ὑποχωρεῖν τῆς ἐνεγκαμένης, κρεῖττον ἡγούμενον τὸ μετὰ θηρῶν ἀγρίων ἐν τοῖς ὄρεσιν οἰκεῖν, ἢ τὸ ὑπ' αὐτῶν ληφθέντα καὶ πολυωδύνῳ ἀπενεγκέσθαι θάνατον.

A foret : Nuntii enim prioribus terribiliores ac crebriores, nostrum omnium aures obtundebant; *Jamque Barbaros prope imminere, maxima parte navigationis illis expleta.* Neque enim erat quod vel minimum eis moras injiceret, cum jam pleraſque infulas populati eſſent, urbeſque maritimæ ſola auditus eorum conſternatione ac pavore fugam arripuiſſent, nihilque eſſet quod eorum impetum ſubſiſtere, aut conſpiratam aciem ſuſtinere poſſet. *Quatuor enim ſupra quinquaginta ſimul eſſe barbaricas naves*, nuntiabant, *quæ ſingulæ urbibus magnitudine ac reliquo apparatu exæquabantur, in quibus promiſcua veſanorum hominum ac furentium turba veheretur, tum Iſmaelitarum, qui* B *Syriam inhabitant, tum Æthiopum Ægypto confinium, cruentorum omnium, ferinisque animis atque indole præditorum, qui cædium arte plurimum exercitati eſſent, latrocinilsque olim dediti, ſuſi anxiam cruoris neciſque ſtudium omne habuiſſent*, at nec vel auditu eorum quiſquam periculum ſuſtinere poſſet, ſed ſinguli quique feſtine patria cederent, quibus potius eſſet in montibus cum feris beſtiis habitare, quam ut ab eis capti, ærumnoſa morte diroque cruciatu perirent.

Leonis Tripolitæ classis quanta, & quam formidabilis.

Æthiopes socii

ιθ'. Πλὴν ἐν τούτοις τούτων ἐχόντων, πάλιν φοβερώτερός τις τῶν ἤδη λεχθέντων ἐξελήλυθεν ἄγγελος, Βαρβάρων τὴν ἔφοδον πλησιεστέραν οὖσαν ἅπασι προδηλῶν. Νικήτας δὲ οὗτος ἐκαλεῖτο, Στρατηγὸς τῷ ἀξίῳ, καὶ ὁ τῷ ἐν τοῖς βουλεύμασιν* ἀπαξίῳ. οὗτος C ἐλθὼν συμπαραμεῖναι τῇ πόλει κατηγγυᾶτο. εἰς τοῦτο γὰρ ἔλεγεν ἀφῖχθαι· καὶ εἴ τι δέοι πράττειν, ἑτοίμως ἔχειν καθυπισχνεῖτο. πλὴν ὅτι συνέβη τι καὶ τοιοῦτον γενέσθαι μεταξὺ τῆς προσδοκίας τῶν πολεμίων, ἐξ ἐπινοίας τοῦ σκανδαλουργοῦ καὶ πονηροτάτου δαίμονος. ὁ γὰρ ἤδη λεχθεὶς Στρατηγὸς τέτῳ δὴ τῷ νεωστὶ παραγενομένῳ Νικήτᾳ, αὐτοῦ περὶ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ τείχους καταρχὰς ἐντυχών, ἱππῳ ἐφεζόμενος, ὡς τὴν συνήθη πρὸς τὸν φίλον ἔδοξεν ἐκπληρῶσαι τοῦ ἀσπασμοῦ προσηγορίαν, καὶ αὐτὸς ἵππῳ ἐγκαθεζόμενος, τοῦ ῥυτῆρος ἀμελήσας, δεινόν τι πέπονθε πρᾶγμα, καὶ πολλῶν δακρύων ἐπάξιον. ἐκταραχθέντος οἱ ἵπποι, καὶ πλέον οὗτος, ἐφ' ᾧ ὁ Στρατηγὸς ἐκαθέζετο D τῇ φυσικῇ μανίᾳ πληγείς, τόν τε αὐχένα τραχώσας, αὐτὸν ἀπεβάλετο, καὶ ἐκ τοῦ πρὸς οὐρὰν κυβιστήσας, καὶ πρὸς τοὔδαφος ῥιφείς, τὸν δεξιόν τε μηρὸν καὶ τὰ πρὸς τὴν κοτύλην μέλη θλασθείς, ἐλεεινὸς ἦν, καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς ἀπειπών. ὃν οἱ στρατιωτικῆς τάξεως δορυφόροι παραχρῆμα ταῖς χερσὶν ἀνελόμενοι, ἀπήγον οἴκαδε, μηδενὸς εἰκὸς περὶ τῶν προκειμένων πραγμάτων τῶν λοιπῶν φροντιούμενον. ἔκειτο δὴ ὁ ἀνήρ, ὀδύναις ἀφορήτοις βληθείς, οὐκ ἔχων ᾧ τινι πρώτον τὸν νοῦν ἐπαφήσει. εἷλκε μὲν γὰρ αὐτὸν ἡ φροντὶς τῶν προσδοκωμένων κινδύνων, πῶς καὶ τίνα τρόπον περισώσει τὴν πόλιν τῆς ἐπιδρομῆς τῶν Βαρβάρων· ἀνθεῖλκε δὲ τοῦτον πρὸς ἑαυτὸν πλέον ἡ δριμεῖα ὀδύνη, καὶ τὸν θάνατον E ἀπειλοῦν τῶν πληγέντων μελῶν τὸ πάθος, καὶ ἀνέπειθε μηδὲν ἕτερον προτιμᾶν τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας. οὕτως ἐν μεθορίῳ δύο χαλεπῶν κείμενος, καὶ ἐξ ἑκατέρων νικώμενος, πρὸς πᾶσαν ἐνέργειαν ἦν τοῦ δέοντος ἀνεπιτήδειος. πλὴν διὰ τὸ κατεπεῖγον τοῦ καιροῦ, πύργους τινὰς ξυλοστεγεῖς τῷ διερρωγότι μέρει τοῦ τείχους ἡμεῖς δημιουργήσαντες καὶ προσπελάσαντες, ὀλίγην τινὰ παρέσχο-

XIX. Cæterum rebus ſe ita habentibus, rurſus alius nuntius, dictis jam, ac ſuperioribus terribilior venit; *Barbaros quam proxime adeſſe*, omnibus referens. Nicetæ nomen fuit, qui ut dignitate, ſic conſiliis componendo civitatis ordine Dux C erat. Suo is acceſſu, *opem ſe urbi allaturum* pollicebatur: *ad hoc enim*, ajebat, *ſe veniſſe; ac ſi quid agendum eſſet, ad omnia ſe paratum* affirmabat. Verum enimvero, per eam interim ſuſpenſam hoſtium expectationem, ſcandalorum auctoris ac nequiſſimi dæmonis machinamento, ejuſmodi aliquid accidit; ut nempe laudatus Prætor, dum in Nicetam, qui nuper advenerat (ubi tum is extruendo muro operam dabat) equo inſidens incidiſſet, & cum eo quaſi amico, conſuetam mutuis complexibus ſalutationem complere viſum eſſet, ipſo quoque equo inſidente, nec caute ſatis fræna tenens, diro caſu multiſque lacrymis proſequendo, læderetur. Nam obturbati equi, & immanius is, D quo ipſe ferebatur, naturali furore percitus, reducta cervice, atque rigide erecta juba, rectum ſeſe ſuſtollens, eum ſede expulit; qui per caudam devolutus, & in ſolum proſtratus, coxa dextra & circa * cotylem membris colliſis, ita miſere habitus eſt, ut & de vita ipſa deſperaret. Eum militaris cohortis ſatellites, ſtatim manibus ſublatum, domum adduxerunt, nullam ut par eſt, deinceps, eorum, quæ in manibus eſſent, curam habiturum. Jacebat itaque vir, intolerandis affectus doloribus, neſciens cui primum animum adhiberet. Trahebat enim ipſum imminentis periculi ſolicitudo, quomodo, quave ratione Urbem ab invaſione Barbarorum tutam ſervaret; magis vero contra trahebat, ad ſeque retrahebat acerrimus dolor, & membrorum fractura, quæ E mortem minitabatur; propriæque ſaluti reliqua poſthabenda, illi ſuggerebat. Sic in medio duorum malorum poſitus, ac utroque fatiſcens, quicquid neceſſariæ operæ incumberet, ineptiſſimus erat. Nihilominus nos, urgente rerum articulo, turribus quibuſdam ex ligno congeſtis in parte muri collapſa extructis atque admotis, lenioris nobis ſpei puſillum aliquod refrige-

Nicetas Leoni tuenda civitate & consilio socius.

Edit. Parif. pag 333

Leonis per ejus occasionem exitiosus casus.

9. * ἀπαξίαν.

* coxæ cavitatem

rium suscitavimus. tamquam qui e loco superiori, pugnatum a mari venientes arcera, nec muro accedere, sinistraque explere consilia, sinere haberemus. Sed erant hæc festinantium subtilia inventa, cum videlicet metus necessitas, inania hæc excogitanda menti ingereret; tametsi, quod ait Sapiens quidam, *Ingeniosum atque solers est, quicquid premitur*. Nemo enim in nobis erat, qui firmis rationibus adversus futurum, sive mala quæ eventura expectabantur, deliberaret.

Sent. Ingeniosus, quem urget necessitas.

XX. Verum quoniam læso Prætore nostri omnis cura in dictum Nicetam translata erat, cœpit ipsa quoque pro virili, quæ suarum partium erant, exhibera. Ajebat vero, *Vicinorum Sclavenorum, tum eorum qui sub nostra ditione erant, tum qui sub potestate Ducis Strymmonis, ut imperatam erat, magnam multitudinem, in urbem concessuram, sagittandi arte instructissimam; ne ipsi forte pro hostium armatura ac potentia, non satis instructi inveniremur; sed haberemus, unde primam illorum aggressionem propellere possemus*. Quod & opera præstare enixe conabatur. Exaratas enim epistolas, in omnem circumvicinam regionem misit, serio urgens circumjacentes Sclavenos, ut *quam celerrime, pro eo ac cuique licebat, armis instructi convenirent*: quo & factum est, ut pauci quidem tenues accurrerent, nec quot necessitas postulabat, sed qui facillime numerari possent, & ad pugnandum prorsus imparati essent. In causa erat, quod morosis quibusdam & improbissimis Ducibus illa provincia demandata erat, qui propria commoda, publicis anteferrent, & vicinis insidias struere assueti essent, ac muneribus inhiarent, nihilque eorum lucris sibi fortunatius ducerent. Nam licet iterum tertioque ac sæpius, laudatus Nicetas missis litteris, Strymmonis Ducem terrere conatus esset, eique tarditatis dicam scriberet; ac, *si quid civitas, præsenti periculo, gravius pateretur, illi uni adscribendum, ejusque apud Imperatorem reum peragendum sancte assereret*; haud tamen ille melior factus, quicquam remisit de consueto suo malignoque consilio; quin primum divino, deincepsque humano metu deposito, de tantæ Urbis excidio nihil curans, neque ipsa per se venire, neque pro se alium, qui sub potestate illius esset, & suppetias ferret, nobis in summas adductis angustias, voluit mittere; sed expectatione numquam sui defuturi adventus, ad extremum belli diem, illudens, intentas adversus nos insidias imprudentibus nobis absolvit, & eo, cui obnoxii facti sumus, exitio, magnum lepidumque insultans, risit.

Nicetæ corrogandis auxiliis civiumque animis erigendis, opera.

Edit. Paris. pag. 334.

Malis Præsides, provinciarum labes.

XXI. Sic vero indignis modis a sociis Sclavenis deludificati, tametsi neque nos essemus numeratu faciles, sed copiosa longe multitudine pro præsenti negotio sufficeremus, atque Barbarorum copias nimis superaremus: attamen quod nulla in nobis esset belli experientia, nec ea re ulla nobis fuisset posita opera, formidabilem ac consternationis plenam eorum nobis aggressionem reddebar. Præterea etiam, quod nihil ante excogitatum esset ad depellendam injuriam, pessimi ominis nobis videbatur. Et quidem uti fuga, grave hactenus putabatur. Nobis enim fugam arripientibus, civitas desolanda erat, earumque, quas dicebam, venerabilium Ædium, ornatus omnis, auri, argenti,

Anxia civitatis hostium metu consilia.

A μὴ ἑαυτοῖς κενῆς ἐλπίδος ἀναψυχήν· ὡς δῆθεν ἀφ' ὕψους τοὺς ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἐρχομένους ἀπείργειν, καὶ μὴ παραχωρεῖν αὐτοῖς πλησίον εἶναι τοῦ τείχους, καὶ τὰς κακοβουλίας αὐτῶν ἐνεργεῖν. Ταῦτα δὲ ἀπαιδεύτων ἦν ἐφευρήματα, τῆς ἀνάγκης τοῦ φόβου τὰς ἐπινοίας τῶν ματαίων ὑποβαλούσης, εἰ καὶ ὅτι, καθώς τις ἔφη Σοφὸς, Εὐμήχανόν ἐστιν ἅπαν τὸ πιεζόμενον. οὐκ ἦν γὰρ ὅστις ἐν ἡμῖν βεβαίως κατὰ τοῦ μέλλοντος σκέψεται, ἢ τῆς τῶν ἐλπιζομένων ἐκβάσεως.

κ. Ὅμως ἐπειδὴ τοῦ Στρατηγοῦ πληγέντος, ἡ περὶ ἡμῶν ἅπασα φροντὶς εἰς τὸν ῥηθέντα μετῄει Νικήταν, ἤρχετο καὶ αὐτὸς τὰ παρ' ἑαυτοῦ τὸ κατὰ δύναμιν ἐπιδείκνυσθαι. ἔλεγε δὲ καὶ τῶν πλησιοχώρων B Σαλαβλινῶν, τῶν τε ὑφ' ἡμᾶς τελούντων, καὶ τῶν ὑπὸ * τοῦ Στρατηγοῦ Στρύμμονος, πλῆθος πολὺ προστετάχθαι συνελάσαι τῇ πόλει, τὸ τοξείας ἐμπείρων. ὡς ἂν μὴ καθ' ἡμᾶς τυχὸν εὑρεθῶμεν τὴν τῶν ἐναντίων ἐνδέοντες πανοπλίας, ἀλλ' ἔχωμεν, οἷς τὴν πρώτην αὐτῶν ἀποκρουσόμεθα προσβολήν, ὃ καὶ εἰς ἔργον ἄγειν προεθυμεῖτο. ἐπιστολὰς γὰρ χαράξας, διὰ πάσης ἐξέπεμψε τῆς περιχώρου, ἥκειν τὸ τάχος πρὸς ἡμᾶς, τοὺς ἀμφὶ τὰς Σαλαβλινίας κατεπείγων, ἕκαστον αὐτῶν ὡς οἷόν τε ἦν, ὁπλισάμενον. ἐξ οὗ δὴ καὶ συνέρρεον ὀλίγοι μέν τινες ἀφελεῖς, οὐχ ὅσοι δὲ τὴν χρείαν ἐπλήρουν, ἀλλὰ καὶ λίαν εὐαρίθμητοι, καὶ πρὸς τὴν μάχην ἀπαράσκευοι. τοῦτο δὲ C συνέβαινεν, ἐκ τοῦ σκαιούς τινας εἶναι καὶ πονηροτάτους τοὺς ἐμπεπιστευμένους αὐτοὺς Ἄρχοντας, τὸ οἰκεῖον μᾶλλον συμφέρον, ἤπερ τὸ τοῦ κοινοῦ σκοποῦντας, καὶ τῷ πλησίον ἐξ ἔθους ὄντας ἐπιβουλεύεσθαι, δωροληψίαις τε ἐπιμαινομένους, καὶ μηδὲν ἄλλο προτιμῶντας τῆς τούτων ἐμμελετήσαντας κτήσεως. καὶ δὶς γὰρ, καὶ τρὶς, καὶ πολλάκις διὰ γραμμάτων ἐκφοβεῖν πειρωμένου τοῦ προλεχθέντος Νικήτα τὸν Στρατηγὸν Στρύμμονος, καὶ τῆς βραδυτῆτος αὐτοῦ καταιτιωμένου, καὶ ὡς εἴ τι πάθοι, κινδύνου παρόντος, πόλις, αὐτοῦ μόνου τὴν αἰτίαν ἐπὶ τοῦ Κρατοῦντος καταψηφίσεται, οὐδὲν ἧττον ὃ πρότερον εἶχε τῆς συνήθους ἐκεῖνος κακοβουλίας ἐχόμενος, πρῶτον μὲν τὸν θεῖον, ἔπειτα δὲ τὸν ἀνθρώπινον φό- D βον ὑπεριδὼν, καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς τοσαύτης πόλεως εἰς μηδὲν θέμενος, οὔτε αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, οὔτε τινὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ὄντων ἐλθεῖν, καὶ συμπαραμεῖναι τοσαύτῃ συμφορᾷ περιστοιχηθεῖσιν ἡμῖν ἐβουλεύσατο· ἀλλὰ τῇ προσδοκίᾳ τοῦ ἀεὶ παρεῖναι μέχρι τῆς ἐσχάτης ἡμέρας τοῦ πολέμου πάντας ἀποπλανήσας, ἔλαθε συμπεράνας τὴν καθ' ἡμῶν ἐπιβουλὴν, καὶ τῷ ὀλέθρῳ μέγα καὶ κομψὸν ἐγγελάσας, ᾧ συνεχέθημεν.

κα. Οὕτω δὲ τῆς ἀπὸ τῶν συμμάχων Σαλαβινῶν ἀποβουκοληθέντες ἐλπίδος, καί τοι οὐδ' ἡμεῖς ὄντες εὐαρίθμητοι, ἀλλὰ πολλῷ πλήθει τὴν χρείαν ἀποπληροῦντες, καὶ λίαν δὲ τῶν Βαρβάρων καθυπερβαίνοντες στρατιὰν, ὅμως τὸ μηδεμίαν πεῖραν πολέμου ἐνυ- E πάρχειν ἡμῖν, μηδὲ προαποκειμένην ἔχειν τὴν περὶ τούτου μελέτην, φοβεράν τινα καὶ ἐκπλήξεως γέμουσαν τὴν ἔφοδον αὐτῶν ἐνεποίει. ἄλλως τε καὶ τὸ μηδὲν φθάσαι πρὸς τὴν τούτου ἐξευρεῖν ἄμυναν, πονηρὸν ἡμῖν κατεφαίνετο. καὶ φυγῇ μὲν χρήσασθαι πως φορτικὸν ἦν. ἔμελλε γὰρ ἡμῶν ἐκτραπέντων, πόλις τε ἀλωθῆναι, καὶ τῶν προλεχθέντων σεβασμίων οἴκων, ἃ, τε διὰ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου,

* τοῦ Στρατηγοῦ. Nec enim illi, ejus loci plures.

καὶ λοιπῆς χρειώδους ὕλης ἀφαιρεθείσης κόσμος. ἢ καὶ αὐτοὶ οἱ πανσέβαστοι οἶκοι πυρίκαυστοι γενέσθαι. ἅμα δὲ καὶ τὴν τῶν Βαρβάρων ὑπεκκλίνοντες βλάβην, οὐκ εἴχομεν ὅπως τὴν καθ' ἡμῶν τοῦ Κρατοῦντος ἀγανάκτησιν ἐκφευξώμεθα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἦν ἀνεκτά, καὶ πάσης σωτηρίας ἐχόμενα, εἰ καὶ ὅτι πρὸς μνείαν μόνον ἐλθεῖν τῶν τοιούτων, μήπω τοῦ κακοῦ τὴν πεῖραν ἐσχηκόσι, παντὸς θανάτου χαλεπώτερα τοῖς τοσούτου πράγματος χωρεῖν δῆλον, μηδὲν ἄλλο προεθισθέντας πλὴν τὸν ἁβρὸν μεταδιώκειν καὶ τρυφηλὸν βίον, καὶ πολεμικοῖς ἀγῶσι μήπω προγυμνασθέντας, ἔκστασιν ἡμῖν ἐνεποίει καὶ φρίκην.

κβʹ. Πλὴν ὅτι τοῖς λογισμοῖς θατέρῳ τύπον παλαίοντες, ὑπὸ τὰς ἐφεξῆς ἡμέρας διετελοῦμεν καὶ ὃ μόνον τοῖς ἀπορουμένοις ὑπολείπεται, τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἐσπουδάζομεν ἤδη, τοὺς ἀφάτους τῆς θείας συμπαθείας οἰκτιρμούς, καὶ τὰς τῶν Ἁγίων πρεσβείας ἐπικαλούμενοι· καταλαβόντες γὰρ τὸν προλεχθέντα πανυπερπερίσσατον οἶκον τοῦ πανενδόξου μάρτυρος Δημητρίου, ὅσοι τε τὴν πόλιν οἰκοῦμεν, καὶ ὅσοι ἐξ ἀλλοδαπῆς ὑπανέπηλυδες, ἀξία πᾶσα καὶ ἡλικία, καὶ θρηνώδεις χοροὺς συστησάμενοι, ἐπιβοῶμεν τῷ Μάρτυρι, προστάτην ἡμῖν γενέσθαι κατὰ τῆς προσδοκωμένης ἀπειλῆς τῶν Βαρβάρων. Ἔδειξας, λέγοντες, ὦ γενναῖε Μάρτυς, τὸ θερμὸν τῆς σῆς ἀντιλήψεως ἐν πολλοῖς κινδύνοις πολλάκις ἐπελθοῦσι τῇ πόλει σου, καὶ πᾶσαν ἐναντίαν ἐπιβουλὴν διεσκέδασας, καὶ ὀλέθρου παντὸς ἀπείρατον αὐτὴν διετήρησας. Δεῖξον καὶ νῦν, συμπαθέστατε, τὴν ἄμετρόν σου περὶ ἡμᾶς κηδεμονίαν, καὶ μὴ καυχήσονται καθ' ἡμῶν ἔθνη βάρβαρα καὶ ἀλλόφυλα, μὴ εἰδότα Θεόν· μηδὲ δὸς βεβηλωθῆναι τοῦτον τὸν οἶκον, ὃν πᾶσα ἡ οἰκουμένη * κοινὸν ἰατρεῖον καὶ προσφύγιον κέκτηται, ὑπὸ ἐναγῶν καὶ ἀθέων ἀνθρώπων, τὴν πίστιν ἡμῶν μυκτηριζόντων καὶ τὴν λατρείαν ἐξουθενούντων, καὶ τοῦτο μόνον ἔγκλημα καθ' ἡμῶν ἐπαγόντων τὴν θεοσέβειαν, καὶ θάνατον ἀπειλούντων ἄωρον καὶ ὄλεθρον. Εἰ γὰρ καὶ μυρίων ἐσμὲν ἄξιοι τιμωριῶν, δι' ἃς ἐπράξαμεν ἐπὶ γῆς ἁμαρτίας, καὶ τῆς δὲ τῆς ἐπερχομένης καταστροφῆς ὑπόδικοι καθεστήκαμεν, ἀλλ' οὐκ ἔγνωμεν ἕτερον Θεόν, εἰ μὴ τὸν σὲ στεφανώσαντα, δι' ὃν καὶ τοὺς θείους ἄθλους διήνυσας, ὃν καὶ τῇ μιμήσει τοῦ πάθους ὑπερεδόξασας, ἐξ οὗ καὶ τὴν πολλῶν θαυμάτων τὴν χάριν ἀπείληφας, καὶ ἡμῖν δεδώρησαι τεῖχος ὀχυρὸν καὶ ἀκλόνητον ἔρεισμα, τὰς ὑπὲρ ἡμῶν ἑκάστοτε ποιούμενος πρὸς αὐτὸν ἱκεσίας, καὶ ἐξαιτῶν ἡμῖν τὰ συμφέροντα· ἔπιδε οὖν καὶ νῦν ** ἐπὶ τὴν ἀπορίαν καὶ ἀμηχανίαν τοῦ λαοῦ τούτου, καὶ τῆς δεήσεως ἡμῶν ἐπακούσας στῆθι διὰ παρρησίας τῇ πρεσβείᾳ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν οἰκετῶν σου, καὶ τῆς προσδοκωμένης ἐξάρπασον συστροφῆς, ἵνα μὴ καυχήσωνται καθ' ἡμῶν τὰ τέκνα τῆς παιδίσκης Ἄγαρ, μηδὲ εἴπωσι, Ποῦ ἐστιν ὁ προστάτης αὐτῶν; ὁρᾷς γὰρ καὶ αὐτός, εὐμενέστατε, ὅτι οὐκ ἐν δόρασιν, ἀλλὰ τὸ πᾶν ἀνεθέμεθα τῇ δυνατῇ σου πρεσβείᾳ, τῆς σῆς προνοίας καὶ αὖθις ἐπιτυχεῖν ἐλπίζοντες. Τούτους τοὺς ἱκετηρίους πάντες μετὰ συνοχῆς καρδίας τῷ Μάρτυρι νύκτα καὶ ἡμέραν πάντες προσάγοντες, καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ ναοῦ τοῖς δάκρυσι πλύναντες, τῇ προσδοκίᾳ τῶν ἐναντίων διετελοῦμεν, καθάπερ τινὸς ὄρους ὀχυρωτάτου τῆς ἁμαρτίας ἡμῶν ἀντικαθισταμένης, τὰς πρεσβείας τοῦ Μάρτυρος κωλυούσης πρὸς τὸ τὴν θείαν ἡμῖν εὐμένειαν ἐπιπλεῖσαι· εἰκὸς γὰρ καὶ πρὸς αὐτὸν ῥηθῆναι, καθάπερ

* κοινὸν

10.

reliquæ necessariæ materiæ auferendus; aut etiam ipse omni veneratione ducendæ Ædes igni exurendæ: simul item Barbarorum noxam declinantes, non erat quomodo Imperatoris in nos indignationem caveremus. Verum hæc quidem tolerabilia erant, maximeque salutaria, quamquam vel solum meminisse, cum necdum mali periculum fecissemus, omni morte graviora. Talibus nimirum premi ærumnis, nulla prævia exercitatione assuetos, sed delicatam vitam agitantes & luxui deditos, nec aliquo militarium certaminum usu edoctos, in metum nos ac angustias maximas conjiciebat.

Edit. Paris. pag. 335.

XXII. Cæterum variis cogitationibus distracti ac titubantes, per reliquos insequentes dies, quod miseris reliquum est, hoc nos ipsi jam enitimur; ut scilicet quæ nemo dicere valeat, divinæ miserationis viscera, Sanctorumque patrocinia, votis invocemus. Quippe venientes ad supra memoratam præclaro decore splendidissimam gloriosissimi Martyris Demetrii Ædem, tum omnes civitatis accolæ, tum ex variis gentibus advenæ, omnis dignitas atque ætas, lamentabilique choro composito, sublato ad Martyrem clamore, patronum nobis fore adversus ingruentem Barbarorum minaci ira interitum ac cædem, rogabamus. *Ostendisti*, dicebamus, *generose Martyr, defensionis tuæ promptam ardoremque animi opitulationem, in multis haud raro periculis, quæ tuam appetiere Urbem, cunctisque Adversariorum dissolutis insidiis, ab omni immunem noxa ac interitu conservasti. Ostende nunc quoque, miserantissime, tuam erga nos immensam curam; & ne glorientur adversum nos gentes barbaræ & alienigenæ, quæ Deum ignorant. Neque vero dederis domum hanc, quam orbis universus * novam morborum officinam medicam paratumque refugium habet, ab impuris impiisque hominibus prophanari, qui nostram subsannant fidem, cultumque spernunt ac religionem: atque hoc unum nobis crimen impingunt, quod sumus in Deum, pietatem; mortemque immaturam comminantur & exitium. Licet enim innumeris digni sumus suppliciis, ob ea scelera, quæ in terra commisimus, huicque ipsi quæ ingruit, vastitati ac cladi sumus obnoxii, non tamen alium novimus Deum, quam qui te coronavit, in cujus etiam gratiam divina peregisti certamina, quem & æmula passione clarificasti: cujus etiam munere multorum miraculorum gratiam consecutus es, nobisque murus firmus inconcussumque fulcimentum ac columen concessus es, ad quem quotidie supplices pro nobis fundens preces, quæ in rem nostram conducant efflagitas. Respice igitur nunc quoque in populi hujus consilii mentisque inopiam ac spes depositas, orationemque nostram exaudiens, sta libera intercessione pro nobis servis tuis. & ab expectata nos eversione eripe, ne filii ancillæ Agar contra nos glorientur, nec dicant, Ubi est defensor eorum? Nam vides & ipse, benignissime, nos, non in lanceis, sed in potenti intercessione tua, rei summam deposuisse, qui & rursus, tuæ nos providentiæ ac curæ compotes fore, speremus.* Hæc vota cum animi angore, omnes suppliciter Martyri noctu diuque offerentes, atque lacrymis templi solum rigantes, hostium expectatione suspensi agebamus, cum peccatum nostrum, haud secus ac septum firmissimum ex adverso obstaret, atque Martyris intercessionem cassam redderet, ne divinam nobis benignitatem pro-

Divina implorata auxilia Sanctorumque suffragia.

Demetrii sollicitata defensio.

* communem.

pag. 336.

pitio Numine conciliaret. Merito enim ipsi quoque dicebatur, velut olim Jeremiæ Prophetæ, orationem fundenti pro Israele, qui divina miseratione minime dignus esset: *Noli orare pro populo hoc, quia non exaudiam te.* Plane enim necesse erat, ut quod adversum nos decretum erat exitium, opere compleretur; ut quotquot in peccatis agunt scire possent; Nihil ita divinas aures ad preces a Sanctis fusas audiendas allicere, ut vitæ rectæ instituta ratio, & optimorum actuum accuratio.

Jer. 7. 16.

XXIII. Interim enim dum hæc a nobis frustra geruntur, venit quidam, qui *Barbaricas naves jam proxime Ecboli* (cujus superius mentio facta est) *cervici accessisse nuntiet*, Dominica tunc illucescebat a v. Kalendas Augusti, anno ab orbe condito VICCCCCCCCCXII. Fama igitur extemplo per totam urbem divulgata, turbari omnes, titubare, trepidare, alius aliud inclamare, deque præsenti negotio consulere: arma pariter pro eo ac licebat sumere, ad murum properare. Necdumque illis per propugnacula dispertitis, en tibi & Barbarorum naves ex dicta eminentia passis velis, apparuere. Ita namque eventu quodam tunc temporis, ventis secundissimis navigandi cursum tenere eos contigerat, ut multis viderentur, non super aquas, sed per aerem sublimes vehi. Mensis Julius, uti diximus, tunc erat, cum magis aliis diebus ventus hic sinum irrumpit, ex Helladici Olympi montibus spirans, & a mane diei singulis æstivis diebus ad nonam horam, urbem feriens, aeremque eventilans ac discutiens. Hujus itaque venti favente aura, ipso diei exordio, hostes illapsi, prope applicuerunt. Ac primum, ubi prope murum venissent, vela contrahunt, & Urbs, quænam ac quanta esset, diligenter explorant. Neque enim statim appulsi pugnam aggressi sunt; sed parum aliquid otii sibi indulsere, tum, ut antea nostras vires atque animos ad pugnandum experirentur, tum ut semetipsos ad hoc ipsum exercerent. Steterunt igitur hactenus meticulosi, cum nulli eorum quæ vidissent, exque usu haberent in conspectu posita justa satis similitudine comparare possent. Namque Urbem considerabant ingenti magnitudine longe lateque diffusam, frequentia populi per muri ambitum circumseptam. Unde & magis attoniti, paululum a pugna se continuerunt, ut & nos quoque inde paulo audaciores facti, per eas moras & otium animos resumpserimus.

Christi 904.

Appulsa secundissimo vento hostium classis.

Ventus æstivus spirans.

Edit Paris. pag. 337.

XXIV. In his cum essemus, visum est Barbarici exercitus Duci omnem muri partem, quæ mari alluitur, circumlustrare. Erat vero hic vir improbus sceleratissimusque, ac qui cognominis Belluæ ad æmulum gestus, motusque referens, nihil impari illi genii ferocitate effrænique impetu præditus esset. Cognovisti & tu prorsus hominem, ex fama quæ hominis perversitatem ac nequitiam ubique gentium deprædicat, ut nullus eorum qui usquam impietatis nomine celebrati sunt, in tantam ejus immanitatem excessumque evaserit, cujus sit insatiabilis ardor fundendi humani cruoris, ac cui nihil majoris sit plurisque habeatur Christianorum cædibus. Id enim cum & ipse aliquando fuisset, ac salutari renatus baptismate, eoque formatus, religionis nostræ mysteria edoctus esset, ab iisdem ca-

Leo Tripolita ex Christiano apostata ac sævissimus pirata.

πάλαι πρὸς τὸν προφήτην Ἰερεμίαν ὑπὲρ τοῦ Ἰσραὴλ ποιουμένου τὴν δέησιν, μὴ τῆς θεϊκῆς συμπαθείας ὄντος ἀξίου τυχεῖν. Οὐ μὴ προσεύχῃ ὑπὲρ τοῦ λαοῦ τούτου. οὐ γὰρ εἰσακούσομαί σου. ἔδει γὰρ ἔδει τὸν παραχωρηθέντα καθ' ἡμῶν ὄλεθρον ἐνεργηθῆναι, ἵν' ἔχωσι γνῶναι πάντες, οἱ ἐν ἁμαρτίαις ὄντες, ὡς οὐδὲν οὕτω ἐπισπᾶται τὸ θεῖον οὖς πρὸς τὰς ὑπὸ τῶν Ἁγίων προσφερομένας δεήσεις, ὡς ὀρθοτομία βίου καὶ ἀρίστων ἐπιμέλεια πραγμάτων.

κγ'. Ἐν ὅσῳ γὰρ ὑφ' ἡμῶν ἐπὶ ματαίῳ ταῦτα διεσπουδάζετο, ἧκέ τις τὰς βαρβαρικὰς ναῦς ἤδη που παρὰ τὴν αὐχένα τοῦ ῥηθέντος Ἐκβόλου πλησιάσαι καταμηνύων. κυριακῆς ἡμέρας ἐπιφωσκούσης ἐννάτης καὶ εἰκάδος ἀγομένης μηνὸς Ἰουλίου, ἔτους ,ϛυιβ'. τῆς οὖν φήμης ταύτης πάσαις ἀθρόως διαδραμούσης τὴν πόλιν, θόρυβος μὲν παρὰ πᾶσιν ἀνήγερτο καὶ κλόνος καὶ τάραχος, ἄλλων ἄλλό τι βοώντων, καὶ περὶ τοῦ προκειμένου βουλευομένων. ὁπλιζομένων τὸ ἀπάντων, ὡς οἷός τε ἦν, καὶ πρὸς τὸ τεῖχος κατασπευδόντων. οὔπω δὲ τῶν ἐπάλξεσι τῶν τειχῶν διαταχθέντων, ἰδοὺ δὴ καὶ τῶν Βαρβάρων αἱ νῆες ἐκ τῆς ῥηθείσης ἐφάνησαν ἐξοχῆς, πεπετασμένα ἔχουσαι τὰ ἱστία. καὶ γὰρ κατά τινα σύμβασιν ἔτυχε τῷ καιρῷ τούτῳ κατ' οὐρὰν αὐτῶν ἐπεισφρήσας ἄνεμος, ὡς τοῖς πολλοῖς δοκεῖν, μὴ δι' ὑφ' ὑδάτων, ἀλλὰ δι' ἀέρος μεταρσίους κομίζεσθαι. Ἰούλιος γὰρ ἦγετο, καθὼς εἴρηται, μήν, ὅτε καὶ πλέον τῶν ἄλλων ἡμερῶν ὁ τῇδε διακόλπιος ἐπεισέρχεται ἄνεμος, ἐκ τῆς ἐξοχῆς τοῦ τῆς Ἑλλάδος Ὀλύμπου τὴν ἀρχὴν ἔχων, καὶ μέχρις ἐννάτης ὥρας ἀπὸ πρωΐθεν ἐφ' ἑκάστης τῶν θερινῶν ἡμερῶν συμπίπτων τῇ πόλει καὶ τὸν ἀέρα διαφορῶν. ἐκεῖνον οὖν εὑρηκότες συνεργὸν οἱ πολέμιοι, ἔνι τῆς ἡμέρας ἐν ἀρχῇ οὔσης, ἐγγύθεν προσέρρηξαν. καὶ πρῶτα μὲν τὰ ἱστία χαλῶσιν αὐτοῦ που παρὰ τὸ τεῖχος γενόμενοι, καὶ τὴν πόλιν ὁποία τίς οὖσα τυγχάνει ἐπιμελῶς κατενόουν. οὐδὲ γὰρ ἅμα τῷ καθορμισθῆναι τῆς μάχης ἀπήρξαντο, ἀλλ' ἐνέδωκαν ὀλίγην τινὰ χαλήν, τῷ τε προπειραθῆναι τῆς ἡμετέρας ἰσχύος, ὅπως ἔχομεν πρὸς τὴν διὰ τοῦ πολέμου συμπλοκήν, καὶ ἑαυτοὺς πρὸς τοῦτο αὐτὸ ἐξετάσαι. ἵσταντο οὖν πως περιδεεῖς, μηδενὶ τῶν ὁρωμένων ἔχοντες ἐξομοιοῦν τὰ βλεπόμενα. πόλιν γὰρ κατενόουν, πολλῷ μέν τινι μεγέθει πεπλατυσμένην, λαοῦ δὲ πλήθει ἅπαν τὸ τεῖχος περιεστοιχισμένην. ἐξ οὗ δὴ καὶ πλέον καταπλαγέντες, μικρὸν τῆς μάχης ἐπέσχον· ὡς ἐκ τούτου καὶ ἡμῖν ἐγγενέσθαι βραχύ τι θάρσος, καὶ μεταξὺ τῆς τοιαύτης σχολῆς τὰς ψυχὰς ἀνακτήσασθαι.

κδ'. Οὕτω δὲ ὄντων ἡμῶν ἔδοξε τῷ καθηγουμένῳ τοῦ τῶν Βαρβάρων στρατοῦ, διελθεῖν ἅπαν τὸ τεῖχος, ὅσον περικλύζεται τῇ θαλάσσῃ. σκαιὸς δὲ οὗτος καὶ παμπόνηρος ὤν, καὶ τῇ ὁμωνυμίᾳ τοῦ θηρὸς κατάλληλον καὶ τὴν πρᾶξιν ἐπιδεικνύμενος, καὶ οὐδὲν ἀμείνον ἐκείνου τῷ τρόπῳ τῷ ἀγριόνοντι καὶ τῷ ἀκαθέκτῳ τῆς ὁρμῆς διακείμενος. ἔγνως δὲ τοῦτον πάντως καὶ αὐτὸς ἐκ τῆς φήμης, περιβόητον ἐχούσης τὴν τοῦ ἀνδρὸς κακίαν, ὡς μηδέποτέ τινα τῶν λελυμένων ἀσεβῶν εἰς τοσαύτην ἐλάσαι, ὡς ἀκορέστως ἔχειν ὁρμῆς ἀνθρωπίνων αἱμάτων ἐκχύσεως, καὶ μηδὲν ἕτερον προτιμᾷν τῆς τῶν Χριστιανῶν ἀναιρέσεως. τοῦτο γὰρ καὶ αὐτός ὤν ποτε, καὶ τῇ τοῦ σωτηρίου βαπτίσματος ἀναγεννήσει μεμορφωμένος, τήν τε ἡμετέραν

θρησκείαν δεδιδαγμένος, ὑπ' αὐτῶν χειρωθεὶς τῶν Βαρβάρων, τὴν ἐκείνων δυσσέβειαν τῆς εὐσεβοῦς ἀντηλλάξατο πίστεως, καὶ πλέον οὐδὲν αὐτοῖς ἀεὶ τῶν σπουδῆς ἔχει χαρίσασθαι, ἢ τὴν κλῆσιν κυρῶσαι τῶν πράξεσι· καὶ παραβάτου καὶ λῃστοῦ δράματα ἐνδεικνύμενος, ἐκ τούτων καὶ φιλοτιμεῖσθαι καὶ ὑπεραίρεσθαι: οὗτος δὴ ὁ ἄνθρωπος καὶ παραβάτης Λέων περιΐει τῇ νηῒ διὰ τῆς θαλάσσης τὸ τεῖχος ἀποσκοπῶν. Καὶ πόθεν ἀφορμήσας προσβάλλοι, κακούργως ἐμελέτα. αἱ δὲ λοιπαὶ νῆες, ὑφ' ἑνὶ χώρῳ τοῦ πρὸς ἀνατολὰς αἰγιαλοῦ προσορμισθεῖσαι συνεσκευάζοντο. Οἱ καθ' ἡμᾶς δὲ πολῖται καὶ αὐτοὶ τοῖς ὅπλοις ἐφράττοντο, καὶ τὰς ἐπάλξεις διελόμενοι καὶ ἑαυτοὺς πρὸς τὸν προκείμενον ἀγῶνα συναπαλείφοντες. καὶ γὰρ ἦν ἀγὼν ἀληθῶς, καὶ τῶν μεγάλων ἀγώνων ὁ περιβόητος· οὐ παλαιστοῦ τινος ἀγωνίαν ἐν τῷ πρὸς τὸν ἀντίπαλον τοῦ σώματος ἀντερείσει, τὸν παρὰ τῶν ὁρώντων ἔπαινον προξενοῦν· οὐκ ἔπαθλα προτιθεὶς ὕλης τινὸς πρὸς ὀλίγον τέρψιν τῷ νικήσαντι παρεχόμενα, οὐδὲ πάλιν ἧτταν μέχρις αἰσχύνης μόνης τὸν νικηθέντα καταβιβάζουσαν· ἀλλ' ἢ περισωθεῖσαν τοσαύτην πόλιν ἐκ τοσούτου κινδύνου γέρας ἀμίμητον ἀναδήσασθαι, ἢ παθοῦσαν τι τῶν ἀπειλημμένων, ἀπαρηγόρητον ὀδύνην ἐνέγκασθαι.

κε'. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ τεῖχος ἅπαν ὁ θὴρ ἐκεῖνος κατεῖδεν, ἔτι δὲ καὶ τὸν πορθμὸν τοῦ λιμένος ἁλύσει σιδηρᾷ, καὶ τισὶ ναυσὶ βεβυθισμέναις ὄντα κατάφρακτον, μᾶλλον ἐκεῖθεν τὴν προσβολὴν ποιήσασθαι διεσκέψατο, ὅθεν δι' ἔγνω μήτε τὰς ἔξωθεν κωλύειν τῶν προβεβυθισμένων μονολίθων ἐνέδρας τὴν τῶν νεῶν ἔφοδον, μήτε μὴν ἀφ' ὑψηλοῦ τοῦ ἤδη δομηθέντος τείχους, ἐπὶ πολὺ τοῦ πολέμου τρόπους ἐκδέχεσθαι. ἀλλ' ἔνθα βαθυνόμενον τὸ τῆς θαλάσσης ὕδωρ τῷ χθαμαλωτέρῳ τείχει προσρήγνυται, τὸν τόπον σημειωσάμενος, καὶ πρὸς τοὺς ἑταίρους ἀνθυποστρέψας, ἐνδοὺς τὸν ἀγῶνα. αἱ δὲ τῷ τείχει τοῖς λεχθεῖσι τόποις ταῖς ναυσὶ ἐμπαραρρέοντες, βοῇ τε χρησάμενοι βαρβαρικῇ καὶ τραχείᾳ, ἐφώρμησαν τῷ τείχει, ταῖς κώπαις ἐλαύνοντες, καὶ τοῖς ἐκ τῶν δερρέων κατεσκευασμένοις τυμπάνοις καταπληκτικὸν κτυποῦντες, καὶ πολλοῖς ἄλλοις φοβήτροις τοὺς ἐν ταῖς ἐπάλξεσιν ἐκταράττοντες. ἀντεβόησαν δὲ μᾶλλον καὶ γεγωνοτέραν φωνὴν οἱ πρὸς τῷ τείχει ἑστῶτες, τὸ σωτήριον ὅπλον τοῦ Σταυροῦ πρὸς τὴν κατὰ τῶν ἐναντίων ἐπικαλούμενοι συμμαχίαν, καὶ τοσοῦτον, ὡς ἀκηκοότας τοὺς Βαρβάρους τὸν πολυάνθρωπον ἐκεῖνον καὶ παντὸς ἀκούσματος φοβερώτερον ἀλαλαγμὸν, ἰλιγγιάσαι πως, καὶ μηδὲν ἀνύσειν προσδοκᾷν, τοῦ δήμου τὸ πλῆθος ἀναλογισαμένους ἐκ τῆς βοῆς. καὶ ὡς οὐκ ἂν πρὸς τοσούτους ἀποδυσαμένους εἰς μάχην εὐχερῶς ἔχειν πόλιν τοσαύτην ῥᾳδίως ἐκπορθεῖν, ἣν οὐδενὶ παραδείγματι συγκρίνειν εἶχον. ὅμως ἵνα μὴ δόξωσι καταπτυχέναι τὴν πρώτην προσβολὴν, οὐκ ἀδεῶς μὲν, οὐδὲ πάλιν μεθ' ἧς ὕστερον ἐχρῶντο μανίας, ἀλλὰ κενῇ λύσσῃ φόβῳ συγκεκραμένῃ πλησίον γενόμενοι, τῷ ἀπὸ τῶν βελῶν νιφάδι τοὺς ἐξ ἐναντίας ἠμύνοντο. ἔπειτα δὲ καὶ ἀναιδέστερον ἐπεχείρουν, καὶ πλησιέστερον ἐφορμᾷν ἐφιλονείκουν, * καθάπερ τινὲς ὑλακτικοὶ κύνες τὸν οἰκεῖον θυμὸν διεγείροντες, τοῖς κατ' αὐτῶν φερομένοις ἀπὸ τοῦ τείχους ἐξαγριούμενοι. οὐδὲ γὰρ οἱ τῆς πόλεως τὴν τοξικὴν κατημέλουν, ἀλλ' ἐχρῶντο ταύτῃ μᾶλλον ἐναργῶς καὶ ἐπιτηδείως, πάντας τοὺς ἐκ τῶν πλη-

* καθάπερ

ptus Barbaris, piam fidem illorum impietate commutavit, nihilque aliud illis gratius præstare habet, quam, ut quod vocatur, factis ipsis confirmet; desertorisque ac prædonis cruenta facinora exhibens, ex iis quoque sibi magnifice placeat ac superbiat. Hic igitur immansuetus desertorque Leo, navi per mare circumvectus murum dispiciebat, ac qua parte impetum daret malitiose ac malefice cogitabat. Reliqua classis ad littoris orientalem plagam subducta, in apparatu instruendo erat. Cives ipsi quoque arma induti, distributisque propugnaculis, ad propositum certamen mutuo sese animate. Vere namque certamen erat, ac quidem inter magna clarissimum; non luctatoris ullius, contentis in adversarium fortiter corporis viribus, ab spectatoribus gloriam laudemque ambientis: non propositis, ei, qui victor exeat, levis materiæ modicum tempus oblectantis, præmiis; nec rursus, quo amissa victoria, ejus, qui ea ceciderit, unum dedecus pœnal labesque fit: sed in quo, aut tantæ civitatis ex tanto periculo, liberatione incomparabile decus liberanti acceſſerit; aut quo ingruentium malorum aliquid passa ac labefactata, inconsolabile vulnus allatura sit.

Edit. Parif. pag. 338. Certamen tuendæ civitatis.

XXV. Cum murum omnem Bellua illa, & portus fretum ferrea catena, immersisque navibus undique munitum animadvertiſſet, inde adoriri urbem decrevit, unde nec externos ante demersorum integræ molis lapidum cuneos, aggressioni navium obsistere, neque a murorum demum in altum extructo, easdem belli usu diutius vexari posse agnoverat: sed ubi maris aqua, ipsa altiore vado, humiliori muro alliditur, signato loco, ac cum ad socios reversus esset, pugnæ tesseram dedit. Qui ocyus per dicta loca navibus effusi, barbarico asperoque sublato clamore ac rugitu, concitatis remige navibus, ac tympanis ex corio factis horride perstrepentes, multisque aliis terriculamentis, eos, qui in propugnaculis erant, perterrentes, in murum proruunt. Cives contra, & qui ad murum stabant, majori ipsi sublatm clamore ac penetrabiliore elata voce, salutarem Crucis armaturam adversus infestum hostium eiusſem invocare: tantaque horum erupit clamoris vis, ut Barbari, immensæ ejus turbæ, omnique auditione terribiliore, percepto ululatu, quasi vertigine capti, dubii hæreent, desperarentque de exitu, ex clamore illo armatorum in urbe multitudinem conjicientes, &, se non posse adversus tantos inito prælio ejus facile potiri, ipsamque diripere, cui nulla alia similis superiori exemplo occurreret. Ne tamen ex prima illa aggressione metu attoniti viderentur atque perculsi, non absque trepidatione, nec eo rursus quo postmodum usi sunt, furore, sed rabie timore mixta propius admoventes, denso sagittarum nimbo adversarios premebant. Postmodum vero etiam impudentius aggredi, ac proximiore impetu vim contendere, haud secus ac latrantes canes, proprium excitantes furorem, iis quæ e muro in ipsos jactabantur, immane efferat. Nam neque oppidani, jaculandi artem neglexerant, sed ea acrius dexterioreque conatu utebantur, omnibus qui ex finitima regione confluxerant, Sclavenis, iis in locis dispositis, quibus in reliquis nihil sic expeditum, quam ut

Thessalonicæ prima aggressio.

Crux Christianorum in bellis armatura.

pag. 339. Sclavenorum sagittandi felicitas.

rite collineent, & scopum feriant, nec ruentia ipsorum jacula quicquam sustineat.

XXVI. Hoc autem modo, dum utrique jaculis & ictus darent & acciperent, fortique dimicatione pugnam ancipitem facerent, Barbarorum quidam a suis divisi, reliquis, ut pars est, majori audacia ac præfidentia freti, e navi in mare prosilientes, atque scalam, quam in aquis pellebant, secum ferentes, ea in murum evadere tentabant, nullam rationem habentes eorum quæ inde in illos præsidiarii mittebant. Cum enim necdum prope omnino essent, corpora tegebant aquis innatantes, capita scutis circumsepti. Ubi autem jam prope venissent, ac aquis exissent, robustius resistebant, ictibus colluctantes, cum scuta solummodo in capitibus ferrent. Tum scala celerrime propugnaculis admota, per eam ascendera, atque intro pervadere tentabant. Verum mors consilium prævertit, vitaque extruduntur, ejus tantæ rei perficiendæ modo necdum dispecto. Vix enim gradibus vestigia admoverant, cum grandinis instar spissa lapidum vis in eos missa, & mari & letho profligavit. In his omnes retroversæ naves, nihil simile imposterum ausæ sunt: tantummodo sagittarum nimbis, qui & aerem ipsum obtegebant, eminus incessebant: cum & ipsi nihilominus telis incesserentur, scite directis, parumque ab scopo aberrantibus, &, e balistis ac catapultis, emissis lapidibus, quorum vel solus per aerem conceptus fragor, stuporem Barbaris incutiebat.

Temeraria audaxque aggressio eventu cassa.

XXVII. Jam enimvero & supra laudatus Nicetas, ab Imperatore missus, murum omnem percurrebat, populum animans: *Viri*, dicens, *Thessalonicenses: alia de vobis antea existimabam, nec adeo generosos & ad sustinendum prælium audaces putabam, cum nihil tale antea experti sitis, aut præstiteritis. Nunc vero ipsum veriens summum discrimen, nihil de vobis degeneres spes fuit habere. Etenim vos omnes video tum corporibus vegetos, tum fortes animis ac strenuos, totosque in rem intentos ac alacres, qui hostibus insultetis, eorumque machinas robusto conatu evertatis. Ac sane nihil alienum ab officio agitis. De vobis enim ipsis certamen est (viris scilicet præclaris atque ornatis, tum corporis ipsa indole præstantiaque, tum animorum egregiis dotibus) deque reliqua civitate, qua cum, nihil earum rerum quæ pluris merito fiunt, majori splendore certaverit. Hocce enim oblato periculo, si modo superiores evaseritis, omnium vobis officiis debita laus comes erit: sin autem quidpiam eorum, quæ invisa sunt, ac quæ Barbari comminantur, acciderit, nihil est cui tanta calamitas probrique magnitudo assimilari possit. Quamobrem forti animo state, qui tum patriæ, tum vobis ipsi victoriam paretis; nec terga dederitis hostium manibus, neve novum mundo exemplum, cum exigua socordia tanto commutato periculo, reliqueritis.* Hisce hortamentis animato populo, omniumque animis haud exiguo prælii ardore immisso, audaciam præstans ritu militari Urbem lustrabat. Dux vero ac Prætor, velut sui mali oblitus (tametsi illud grave erat, ex eo quem retuli casu, ac quam pro ipsius virtute, major dolor cruciaret) mula vectus, non divaricatis pedibus, sed e transverso illi insidens, ut contusorum membrorum dolores concede-

Nicetæ auxiliarii Ducis præclara opera, & διατάξεις cura.

Edit. Paris. pag. 340.

Leonis Prætoris ægro corpore diligentia.

Imperatorium prudens consilium.

σίαν χωρῶν προσφυέντας Σκλαβινίας τοῖς τόποις ἐκείνοις κατασκευασάμενοι, ὧν οὐδὲν ἐστιν οὕτω τῶν ἄλλων δυσεπιχείρητον, ὡς τὸ κατὰ σκοποῦ βάλλειν, καὶ μηδὲν τῶν βελῶν αὐτῶν τὴν ῥύμην ἀνθυποφέρειν.

κϛ'. Ἀλλ' οὕτω βαλλόντων ἑκατέρων καὶ βαλλομένων, ἰσοπαλῆ τε τὴν μάχην προαπέπτουσαν ἐνδεικνυμένων, διαιρεθέντων τινὲς τῶν Βαρβάρων, τῶν ἄλλων, ὡς εἰκὸς, ἀποτολμότεροι καὶ θρασύτεροι, καὶ τῇ θαλάσσῃ τῆς νηὸς ἑαυτοὺς ἀκοντίσαντες, κλίμακά τε ξυλίνην μεθ' ἑαυτῶν συγκαθελόντες, ὤθουν ἄγοντες ἐν τοῖς ὕδασι, πειρώμενοι δι' αὐτῆς ἀνιέναι τοῦ τείχει, μηδένα λόγον τῶν ἐκεῖθεν κατ' αὐτῶν πεμπομένων ποιούμενοι. μέχρι γὰρ τοῦ πλησίον γενέσθαι, ἐκάλυπτον τὰ σώματα, νηχόμενοί τε τοῦ ὕδατι, καὶ τὰς κεφαλὰς ἀσπίσι περιφραττόμενοι. ἐπεὶ δ' ἐγγύθεν ἐγένοντο, τὸ ὕδωρ ὑποδυσάμενοι ῥωμαλεώτερον ἀντεῖχον ταῖς βολαῖς προσπαλαίοντες, τὰς ἀσπίδας μόνας φέροντες ἐπὶ κεφαλῆς. εἶτα τὴν κλίμακα θᾶττον κατὰ τῶν ἐπάλξεων ἀνελκύσαντες, ἐπεχείρουν δὲ αὐτῆς ἀνιέναι καὶ εἴσω χωρεῖν. ἀλλὰ προέφθασε τὸ βεβουλευμένον ὁ θάνατος, καὶ πρὶν ἀκριβῶς σκοπῆσαι πῶς τὴν ἐπίνοιαν συμπεράνωσι, τῆς ζωῆς ἀπελύοντο. μόνον γὰρ ἔτι τῶν βαθμίσι τὰ ἴχνη ἐπέθεσαν, καὶ δίκην χαλάζης πυκνῆς οἱ λίθοι κατ' αὐτῶν ἀφεθέντες, ὁμοῦ τῇ θαλάσσῃ καὶ τῷ ὀλέθρῳ τούτους ἐξαπέστειλαν. ἐν τούτοις ὀπισθόρμητοι πᾶσαι χωρήσασιν αἱ νῆες, οὐδενὸς ἄλλου τοιούτου τέως ἐπιχειρεῖν τολμηρῶς ἔχουσαι· μόναις δὲ ταῖς ἀπὸ τῶν βελῶν νεφέσι, καὶ αὐτὸν τὸν ἀέρα συσκιαζούσαις, ἔβαλλον ἀπὸ μηκόθεν οὐδὲν ἧττον καὶ αὐτῶν βαλλομένων· τοῖς τε βέλεσι πεμπομένοις εὐστόχως καὶ ὀλίγα διαμαρτάνουσι, καὶ ταῖς ἀπὸ τῶν πετροβόλων καταφοραῖς. ὧν καὶ αὐτὸς μόνος ὁ διὰ τοῦ ἀέρος ἐγγινόμενος ῥοῖζος, ἔκστασιν τοῖς Βαρβάροις ἐναπειργάζετο.

κζ'. Ἤδη γὰρ καὶ ὁ λεχθεὶς Νικήτας, ὁ πρὸς τοῦ Βασιλέως σταλεὶς, τὸ τεῖχος ἅπαν διέτρεχε, τὸν δῆμον παραθαρρύνων. Ἄνδρες, λέγων, Θεσσαλονικεῖς, ἄλλας μὲν εἶχον πρὸ τοῦδε περὶ ὑμῶν ὑπολήψεις, καὶ οὐκ ἂν οὕτω γενναίους καὶ πρὸς τὸ ἔργον τοῦ πολέμου τολμηροὺς ᾤμην εἶναι, μηδὲν τοιοῦτον μήτε πειραθέντας πάλαι, μήτε κατεργασαμένους. νυνὶ δὲ, τοῦ πράγματος ἡ ἀκμὴ, οὐκ ἀγεννεῖς ἔχειν τὰς περὶ ὑμῶν παρέχει ἐλπίδας. ὁρῶ γὰρ πάντας ὑμᾶς τοῖς τε σώμασι σφριγῶντας καὶ ταῖς ψυχαῖς ἀνδριζομένους, καὶ ὅλως ὄντας τῶν προκειμένων, τῶν ἀντιπάλων καταγελῶντας, καὶ τὰς μηχανὰς αὐτῶν γενναίως ἐκτρεπομένους. καὶ οὐδὲν ἀπεικὸς πράττετε. περὶ γὰρ ὑμῶν αὐτῶν ἐστιν ὁ ἀγὼν, ἀνδρῶν τιμίων, καὶ τοῖς εἴδεσι καὶ τοῖς ψυχικοῖς προτερήμασι, καὶ περὶ τῆς λοιπῆς πόλεως, ᾗ οὐδὲν ἐρίζει τῶν ἀξιολόγων εἰς περιφάνειαν. ὑπεράνω γὰρ γενομένοις τοῦ τῇδε κινδύνου, ὁ παρὰ πᾶσιν ὑμῖν ἔπαινος ἐποφείλεται· παθοῦσι δέ τι τῶν ἀβουλήτων, καὶ ὧν οἱ Βάρβαροι κατηπείλησαν, οὐκ ἔστιν ὅπῃ τὴν συμφορὰν εἰκάζειν, ἢ τῆς αἰσχύνης τὸ μέγεθος. διὰ τοῦτο στῆτε γενναίως τῇ τε πατρίδι, καὶ ὑμῖν αὐτοῖς τὴν νίκην περιποιούμενοι, καὶ μὴ δῶτε νῶτα χερσὶ πολεμίων, μὴ δὲ καινόν τι καταλίποιτε τῷ βίῳ διήγημα, μικρᾶς ῥᾳθυμίας κίνδυνον τοσοῦτον ἀνταλλαξάμενοι. Τούτοις τοῖς παρακλητικοῖς ὑπαλείφων τὸν δῆμον, καὶ θάρσος οὐκ ὀλίγον ταῖς ἁπάντων ψυχαῖς ἐνιεὶς, τὴν περίοδον ἐποιεῖτο. Ὁ δὲ δὴ Στρατηγὸς, ὥσπερ τοῦ οἰκείου πάθους ἐκλελησμένος, καίπερ χαλεποῦ τοῦ ὄντος, ἐξ οὗ προείπομεν πτώματος, καὶ μείζονα τῆς δυνάμεως τὴν ὀδύνην παρεχομένου, ἡμιόνῳ τινὶ ἐπιβὰς, οὐ περιβάδην,

δίων, ἀλλὰ καὶ πλαγίων, καὶ ὡς αἱ τῶν θλασθέντων μελῶν ἀλγηδόνες ἐπέτρεπον, περιήει καὶ αὐτὸς, τοὺς προθυμοτέρους τῶν τοξοτῶν κατά τινας χρειώδεις τόπους τοῦ τείχους ἐγκαθιστῶν, ὡς ἂν τὸ κατ' αὐτοὺς τυχὸν, καὶ τοὺς πλησίον πρὸς μίμησιν ἐρεθίζοντες, τὰ πρὸς τὸν πόλεμον εὖ τίθεσθαι.

κη'. Οἱ Βάρβαροι δὲ, οὐχ ἅπαξ μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλάκις διὰ πάσης ἐκείνης τῆς ἡμέρας συνεφορμήσαντες, μᾶλλον ἢ πρότερον πεπληγμένοι πρὸς τοὐπίσω χωρήσαντες, ὑφ' ἑνὶ συνθήματι τὴν πρὸς καθ' ὕδατα λιπόντες μάχην, ὑπανεχώρουν ταῖς ναυσὶ, καὶ τῷ πρὸς ἀνατολὰς ὄντι τῆς πόλεως αἰγιαλῷ προσωρμίσθησαν. εἶτα τῶν νηῶν ἐκβάντες, πάλιν τοῖς βέλεσιν ἐχρῶντο κατὰ τῶν ἐκεῖσε λαχόντων τὴν στάσιν ἐν τῷ μεταρσίῳ τείχει, ἔνθα καὶ πύλη τις διεξέχει Ῥώμα καλουμένη, γειτνιάζουσα τῇ θαλάσσῃ. οὐ δὲ μέχρι βαθείας νυκτὸς μαχησάμενοι, καὶ ὥσπερ κεκμηκότες τῇ ἀγωνίᾳ, καθησύχασαν ἐν ταῖς ναυσὶ, τάχα σκεπτόμενοι πῶς ἐπιθῶνται τῇ ἑξῆς ἡμῖν, καὶ πρὸς ἑτέρας μηχανὰς σκευαζόμενοι. ἤδη δὲ καὶ ἡμᾶς τοῦ πολέμου μικρὸν ἀνεθέντας, ἄλλη πάλιν φροντὶς ἐπεισήρχετο, ἐπαγρυπνεῖν τοὺς ἐν ταῖς ἐπάλξεσι διὰ πάσης κύκλωθεν τῆς πόλεως, καὶ ὑποβλέπεσθαι τοὺς Βαρβάρους, μή τινα λόχον νυκτερινὸν, ἢ ἐνέδραν λάθωσι πεποιηκότες, καὶ ἐν τῷ τείχει γενόμενοι τὸ πᾶν ἐξανύσωσιν. Εἰσὶ γὰρ εὐφυεῖς πρὸς ταῦτα μάλιστα, καὶ ἅμα τῷ περινοηθῆναι πρὸς τὸ ἔργον χωροῦντες, πάντα κίνδυνον εἰς μηδὲν τιθέμενοι, ἑνὶ δὲ μόνον προσέχοντες, τῷ κατάρξασθαι τοῦ βεβουλευμένου, κἂν τάχα καὶ ἐναντίον, ἢ ὡς ἐφρόνησαν, τέλος ἐκβῇ τοῦ πράγματος, δόξαν ἔχειν ἡγοῦνται, τὸ τοῖς ἀδυνάτοις πειρᾶσθαι τολμηρῶς ἐπιχειρεῖν. τούτου ἕνεκεν πᾶσαν ἐκείνην ἐπαγρυπνοῦντες νύκτα, οὐδὲ ἑαυτοὺς τῆς προηγωνισμένων μεμφόμενοι, πρὸς τοσοῦτον ἤλθομεν θάρσος, ὡς καὶ αὐτὸν τὸν Καθηγεμόνα τῶν Βαρβάρων ἐν θαύματι γεγονέναι, καὶ περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι μαθεῖν ὕστερον τὴν αἰτίαν, πῶς πρὸς ἑκάστην προσβολὴν οὕτως ἀνδρείως ἀντέστημεν, καὶ ὧν περὶ ἡμῶν ἐλπίδος αὐτοῦ περιτραπείσης.

κθ'. Ἀλλ' ἐπειδὴ κήρυξ ἦν ἐπιστὰς ὁ ὄρθρος τῆς δευτέρας τοῦ πολέμου ἡμέρας, καὶ τὰ πραχθέντα ἤδη χαλεπώτερα καθ' ἡμῶν ὑπὸ τῶν Βαρβάρων ἐπενενόηντο, ἔκαμνον πάλιν οἱ Στρατηγοὶ ταῖς φροντίσι τὸν ἑκάστου θυμὸν διεγείροντες, καὶ τὸ καθ' ἑαυτοὺς πρόθυμον εἰσηγούμενοι. τῆς ἡλιακῆς οὖν ἀκτῖνος τὸν ἀέρα περιλαμψάσης, ἐφώρμησαν καὶ αὖθις τῶν νηῶν ἐκβάντες οἱ Βάρβαροι τῷ τείχει περιστραφέντες, καὶ κατά τινας τόπους ταῖς φάλαγξιν ἑαυτοὺς διελόμενοι, κατὰ δὲ τὰς διεξόδους τῶν πυλῶν μᾶλλον συῤῥεύσαντες, ὅλην ἐκίνουν τὴν καθ' ἡμῶν αὐτῶν τὴν πανοπλίαν. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν τοῖς τόξοις, ἕτεροι δὲ χειροποιήτῳ βροντῇ τῶν λίθων ἐκέχρηντο. ἄλλοι τοῖς πετροβόλοις ἐγκαθήμενοι, τὰς ὑπερμεγέθεις ἐκείνας τῶν πετρῶν χαλάζας μετεωρίζοντες ἔπεμπον, καὶ πολυειδής τις ἦν ὁ καθ' ἡμᾶς ἀπειλούμενος φόνος, ἡ πανταχόθεν προσπίπτων, φοβερὰν ἐποίει τὴν πεῖραν τοῖς προστυγχάνουσι. καὶ γὰρ κατὰ μόνης τῆς ῥηθείσης πύλης ἑπτὰ παρέστησαν πετροβόλους, πάντοθεν περιπεφραγμένους, οὓς διερχόμενοι τὴν Θάσον, πρὸς τὴν τοιαύτην χρείαν προπαρεσκεύασαν. καὶ μὴν ξυλοσυνθέτους τινὰς κλίμακας ἀντικρὺ τούτων τῷ τείχει προσπελάσαντες, ἀνιέναι δι' αὐτῶν ἐπειρῶντο, τοῖς ἀπὸ τῶν πετροβόλων ἀφιεμένοις λίθοις τὸ ἀσφαλὲς αὐτοῖς συντηρούμενοι. οὐ γὰρ εἴων ἐνδελεχῶς ἐνεργοῦντες ἐκεῖνοι προκύπτειν ἀβλαβῶς τοῦ μετεώρου τείχους τινά. καὶ δὴ εἰς

bant, ipse quoque circuibat; eos, qui majoribus animis, dexterioresque sagittarii essent, in necessariis quibusdam muri locis constituens, ut tum sua ipsi virtute, tum eos qui e vicino essent imitationis studio excitantes, rem belli rite disponerent.

XXVIII. Verum Barbari, non semel dumtaxat, sed & sæpius per omnem illum diem ingeminato impetu, magis quam antea animis perculsi, retrocedentes, pugna quæ mari est, ex composito relicta, navibus sese subducentes, ad orientalis littoris oram applicuerunt. Ibi navibus desilientes, adversus eos, qui in altiore mari parte stationem habebant, jaculis rursus concertabant, quo loco porta prominens mari adjacet, *Roma* nuncapata: ubi ad multam noctem pugnatum est. Tum velut delassati certamine, in navibus se silentio continuerunt; id forte deliberantes, quomodo insequenti die impetum darent, & ad alias machinas sese accingentes. Jam vero nos quoque parumper pugnæ labore levatos, alia rursus incessit cura, ut scilicet omni circum civitate qui in propugnaculis constituti essent, vigilias agerent, Barbarosque observarent, ne ullis per noctem cuniculis ac insidiis clam muro obrepentes, ejusque potiri, negotio omni liberarentur. Sunt enim ad hæc maxime ingeniosi, & ubi mox deliberaverint, opus aggrediuntur, nullo periculi metu deterriti; atque unum hoc spectantes, ut quod consultum visum fuerat, hoc adoriantur: ac licet forte contrario res exitu cedat, quam existimaverant, gloriæ sibi ducunt, quod projecta temeritate ac audacia, ad ipsa quoque impossibilia aggressi sint. Quamobrem totam illam noctem pervigiles, nec de navata jam opera queruli, ad tantam præfidentis animi devenimus audaciam, ut & ipse Barbarorum Ductor in admirationem adductus pluris habuerit scire postea causam, qua sic strenue singulis aggressionibus restiterimus, & multo quam ipsi expectaverant generosius.

XXIX. At cum mane, ortumque diluculum, sequentis diei prælii præco adstitisset, jamque Barbari graviora in nos antea ctis adinvenissent, novus nostris Ducibus labor incumbebat, ut singulorum animos excitarent, & quod in ipsis erat alacre offerrent. Aere itaque polaribus radiis collustrato, rursus quoque Barbari navibus exscendentes, impetum dedere, muro circumfusi; certisque quibusdam locis, cohortibus divisis, ad portarum præcipue exitus confluentes, qua licebat, omni armorum vi in nos prælibabantur. Alii namque jaculis, alii lapidum, quos manu mittebant, tonitruo utebantur: plerique ballistis ac catapultis insistentes, immanes illas saxorum grandines sublimi impetu jactabant; eratque, qui ab illis nobis impendebat, multiformis interitus, ingruensque undequaque impetus, in quos incideret, tremendum experimentum dabat. Etenim adversus unam portarum, quam dicebam, septem catapultas undique constipatas ac communitas erexerant, quas Tasum percurrentes, ad hoc negotii ante paraverant. Praetereaque scalas quasdam ex ligneis compositas illic adversas muro applicantes, per eas ascensum moliebantur, saxis per catapultas retortis sese tuentes, ac rem incolumes præstarent. Non enim sinebant, sic continua saxa ejaculando, ut ex altiori muri parte innoxie quisquam pro-

Edit. Paris. Pag. 341.

Barbarorum adeundis periculis prona audacia.

Porta, Roma, validissime tentata.

Ad murum admota scala & depulsa.

cumberet. Ac certe jam voto potiti essent, scala semel anterioris muri propugnaculis admota, nisi divina quædam vis, viros quosdam audacis animi, ut loco irruerent, Barbarosque hastis vulneratos, una cum scalis retro præcipites darent, fortiore nisu roborasset. Sic vero hanc quoque molitionem eis cassam cessisse, terraque fuga scalam deseruisse videntes, adeo animos auximus, ut & risum in eos moveremus, & majori, præ hesterna die, alacritate jacula intorqueremus, & ex machinis saxa revolveremus, ac, nec vel minimum ad muros accedere illis permitteremus; licet & ipsi, sæviori rabie concitati, suum agrestium more dentes acuerent, &, si fieri posset, nos viventes iis dilaniare vellent. Quantum enim illorum in nos tremendus furor? Quomodo exuperantem irarum vim prodebant? Nempe intime animis fremebant, &, actis ex ore spumis, in se latentem dæmonem indicabant, ne cibum quidem tota illa die sibi indulgentes, sed insatiabili pugnæ ardore, æstu illo gravissimo, ne sentientes quidem an corpora induti essent, eaque ejus generis, quæ labore delassarentur, solque capitibus imminens exureret: Unum hoc sollicite agentes, ut aut Urbem vastarent, suumque in nos furorem exsatiarent; aut, si minus res cederet, vita quoque projecta, ipsi seipsos armis conficerent. Semel enim accensus Barbaricus furor, non prius a movente eum dementi impetu cessaverit, quam vel suum ipsius, vel adversarii cruorem fusum conspexerit.

XXX. Quod enimvero muro propinquare haud eis periculo vacabat, jaculis ac catapultis omnia permittebant. Sese enim ordine componentes, tantaque distantia semoti, quantam jactus proprii, necdum remisso impetu superarent, ut Urbem incesserent, seutis vallati, totique in rem pugnæ intenti, haud secus ac statuæ quædam, ex ære fusæ, seu ex alia quadam duriore materia conflatis corporibus, stabant, immenso quodam, & quod verbis narrari non potest, durantes ac concertantes prælio. Nam sole medium agitante diem, dum & radiorum jactu, majore præ horis aliis aerem ardore exurit, vi ipsa ardentis æstus, innata sibi velut accensa rabie, dementique illo furore superbia mentis excitato, ad aliud obsidionis genus (& cogita quam dirum!) impetum transferunt. Etenim

Strategema; incensa una & altera Urbis porta.

ex quatuor portis, ad orientalem Urbis oram aditum pandentibus, duas igne absumere decernunt; quam diximus, Romanam, & quam Cassandreoticam vocant: hoc nimirum reputantes, si illis incensis, intra murum exteriorem iis penetrare liceret, ac murum sublimem subire, citra dubium, etiam his, quæ intus erant, noxam illaturos, omnesque ad unum in Urbem compulsuros, constitutis ex adverso solertibus gnarisque sagittariis, ut continua jaculorum grandine, neminem oppidanorum suto prospicere ac emergere sinerent.

XXXI. Et machinamentum ita cœptum est. Minores naviculas piscatorias (ejusmodi scilicet nostris ad piscandum hominibus usus est) inversas plaustris imponunt; aliorumque præterea lignorum copiam & sarmentorum congeriem, pice sulphureque conspersam: plaustraque subeuntes,

Edit. Paris. pag. 342.

pag. 343.

A ἔργον αὐτοῖς ἔφθασεν ἂν τὰ βεβουλευμένα, ἤδη τῶν κλίμακα ταῖς ἐπάλξεσι τοῦ προτειχίσματος ἀνελκύσασιν, εἰ μὴ θεία τις δύναμις ἄνδρας τινὰς τολμηροὺς κατατολμῆσαι τῷ τόπῳ ἐνίσχυσεν· οἳ καὶ δόρασι τρώσαντες τοὺς Βαρβάρους, πρὸς τοὐπίσω σὺν τῇ κλίμακι τούτους ἐναπεκρήμνισαν. ὡς δὲ καὶ τὴν ἐπίνοιαν ταύτην εἰς μηδὲν προβᾶσαν ἑωράκεισαν, φυγῇ τε χρησαμένους, ὡς τὴν κλίμακα καταλιπεῖν, εἰς τοσοῦτον ἡμεῖς ἤλθομεν θάρσος, ὡς καὶ γελᾶν κατ' αὐτῶν, καὶ προθυμότερον τῆς ἄλλης ἡμέρας τοῖς τε βέλεσι χρῆσθαι, καὶ τοῖς ἀπὸ τῶν πετροβόλων λίθοις, καὶ μηκέτι συγχωρεῖν αὐτοῖς, οὐδὲ πρὸς βραχὺ προσιέναι τῷ τείχει, καίτοι πρὸς μανικώτερον ἐξαφθέντας καὶ αὐτούς, δίκην συῶν ἀγρίων τοὺς ὀδόντας παραθήγοντας,

B καὶ εἴπως ἐξῆν ζῶντας ἐθέλειν ἡμᾶς ἐν αὐτοῖς διαρρήξασθαι. οἷον γὰρ ἦν αὐτῶν φοβερὸν καθ' ἡμῶν μεμηνότων; πῶς τῆς ὑπερβαλλούσης ὀργῆς ἐποιοῦντο τὴν ἔνδειξιν; ὁπότε βύθιον ἔβρυχον, καὶ τοῖς ἐκ τοῦ στόματος πεμπομένοις ἀφροῖς τὸ δαιμονιῶδες αὐτῶν παρεδείκνυντο, οὐδὲ τροφῆς μεταλαβεῖν διὰ πάσης ἐκείνης τῆς ἡμέρας βουλόμενοι, ἀλλ' ἀπορέστως ἔχοντες τοῦ πολέμου ἐν οὕτω λαβροτάτῳ καύματι, καὶ μηδ' ὅτι σώματα περίκεινται, καὶ καμάτῳ δαμαζόμενα, καὶ τῷ ὑπὲρ κεφαλῆς ἡλίῳ κατοπτώμενα, παντελῶς αἰσθανόμενοι· τοῦτο δὲ μόνον διὰ φροντίδος ἔχοντες, ἢ πορθῆσαι τὴν πόλιν, καὶ τὸν καθ' ἡμῶν ἀναπλῆσαι θυμόν, ἢ μὴ προβαίνοντος τούτου, καὶ τῆς ζωῆς ἀπειπεῖν, καὶ ἑαυτοὺς τοῖς ὅπλοις διαχειρίσασθαι. Θυμὸς γὰρ ἅπαξ βαρβαρικὸς

C ἐξαφθείς, οὐ πρότερον τῆς κινούσης αὐτὸν ἀλογίστου ὁρμῆς ἀπολήξει, μέχρις ἂν ἢ τοῦ οἰκείου αἵματος, ἢ τοῦ ἐξ ἐναντίας ἀντιπράττοντος, ἴδῃ τὴν ἔκχυσιν.

λ'. Ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ προσπελάζειν αὐτοὺς τῷ τείχει οὐκ ἀκίνδυνον ἦν, πάντα τοῖς βέλεσι καὶ τοῖς πετροβόλοις ἐπέτρεπον. στιχηδὸν γὰρ ἑαυτοὺς καταπήξαντες, καὶ τοσοῦτον ἀποστάντες, ὅσον τὰς βολὰς αὐτῶν μήπω τῆς ὁρμῆς ὑπενδούσης τῇ πόλει προσπίπτειν, τῇ ἀσπίσι τε φραξάμενοι, καὶ ὅλοι τῆς ἀγωνίας γενόμενοι, ἵσταντο καθάπερ τινὲς ἀνδριάντες ἐκ χαλκοῦ, ἢ τινος ἄλλης στερροτέρας ὕλης συμπεπηγότα ἔχοντες σώματα, μυρίῳ τινὶ καὶ ἀναδιηγήτῳ καρτεροῦντες πολέμῳ, καὶ πρὸς τὸν πόλεμον ἁμιλλώμενοι. τοῦ γὰρ ἡλίου κατὰ τὸ μέσον ἄγοντος τὴν ἡμέραν, ὅτε καὶ ταῖς βο-

D λαῖς τῶν ἀκτίνων τὸν ἀέρα πλέον τῶν ἄλλων ὡρῶν διαπυροῖ, τῇ ἀκμῇ τοῦ καύματος ὥσπερ τὴν φυσικὴν ἐκκαύσαντες λύσσαν, καὶ τὸν ἄλογον ἐκεῖνον θυμὸν τῆς ἀπονοίας προσερεθίσαντες, ἐφ' ἕτερον εἶδος πολιορκίας (καὶ σκόπει πῶς χαλεπόν) τὴν ὁρμὴν μετηγάγοντο. τεττάρων γὰρ πυλῶν πρὸς τῷ ἀνατολικῷ μέρει τῆς πόλεως διεξαγουσῶν, ἐσκόπησαν τὰς δύο αὐτῶν πυρὶ τεφρῶσαι, τήν τε ῥηθεῖσαν Ῥωμαίαν, καὶ τὴν Κασσανδρεωτικὴν καλουμένην. τοῦτο ἐν τῇ διανοίᾳ θέμενοι, ὡς εἰ διαπρησθεῖεν τῶν ἔξω πυλῶν καιομένων, εἴσω χωρῆσαι τοῦ προτειχίσματος, καὶ τὸ μετέωρον ὑποδύσασθαι τεῖχος, μηδένα φόβον ἔχειν πρὸς τὸ καὶ τοῖς ἔνδον κακουργῆσαι, καὶ τῇ πόλει πάντας ἐφ' ἓν συνελάσαι, ἐξ ἐναντίας παραστησάμενοι τοξότας εὐστόχους

E καὶ δεινούς, ὡς ἂν τῇ συνεχείᾳ τῶν βελῶν, μηδένα ἀνεῖναι τῶν ἔνδον προκύπτειν τινά.

λα'. Καὶ δὴ τοῦ τεχνάσματος οὕτως ἐνήρξαντο. ἁμάξας ἐφελκόντες, ἐπέθηκαν ἐν αὐταῖς πρηνεῖς βραχυτάτας νῆας, αἷς πρὸς τὴν θήραν τῶν ἰχθύων οἱ καθ' ἡμᾶς ἁλιεῖς ἐκέχρηντο. ἔτι δὲ καὶ ἑτέρων ἄλλων ξύλων πλῆθος καὶ φρυγάνων σωρείαν, ἅτινα πίσσῃ καὶ θείῳ καταράναντες, καὶ τὰς ἁμάξας ὑποδύντες, ἔστρεφον τοὺς ἄξονας, ἄ-

γοντες αὐτὰς τῶν χερσὶν, ἕως ἔφθασαν μέχρις αὐτῶν τῶν πυλῶν. εἶτα τὴν ὕλην ἐκείνην ὑφάψαντες, καὶ ἐπιθόποδες τῶν ἀσπίσι φραξάμενοι πρὸς τοὺς τοξότας χωρήσαντες, ἔλαθον τὸ βεβουλημένον εἰς ἔργον ἀγαγεῖν. τὸ πῦρ γὰρ τῆς ὕλης λαβόμενον, καὶ τοῖς ὑπεκκαύμασι πρὸς μείζονα φλόγα διεγερθὲν, τὴν μὲν ἔξω τῶν πυλῶν ἐπιφάνειαν, ἥτις ἦν ἅπασα σεσιδηρωμένη, πυρακτωθῆναι πεποίηκε, τὴν λαμπάδα δὲ καὶ πρὸς τὸ εἴσω μετοχετεύσαν, ἐξαφθῆναι δι' ὅλης τὰς πύλας ἠνάγκασεν, ὡς μετὰ βραχὺ ταύτας καταπεσεῖν, καὶ δειλίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἅπασιν ἐμβαλεῖν. μόνον γὰρ ὅτι, καθ' ὅλης ἐκηρύχθη πόλεως ἡ τῶν πυλῶν ἔκκαυσις, καὶ καθάπερ τινος ξίφους ὑποδραμόντος τὰς ἁπάντων καρδίας, οὕτως ἐναγωνίους καὶ τρομώδεις τοὺς ἀνθρώπους πεποίηκε, τὰς μορφὰς ἀλλοιώσαντας, καὶ πᾶσαν χρηστὴν ἀθρόον προδεδωκότας ἐλπίδα. καὶ γὰρ οἱ πρὸ βραχέως τοῖς τείχεσιν ἐξαλλόμενοι, καὶ πρὸς τὸν τῆς μάχης ἀγῶνα ἀλλήλους ἐγκελευόμενοι, πτωκῶν ἀδρανέστεροι ταῖς ἀληθείαις ἐδείκνυντο. αὐτὸ γὰρ τοῦτο, τὸ τὴν μηχανὴν ἐκείνην εἰς ἔργον ἐκβῆναι, μαντεύεσθαι τὸ τέλος τῶν ἁπάντων ἐδίδου ψυχαῖς. πλὴν ὅτι τῶν ἔξω πυλῶν πυρποληθεισῶν, τὰς ἔνδον ἡμεῖς τειχίῳ τινὶ νεοδομήτῳ θᾶττον περιφραξάμενοι, ὕδατί τε τὰς ἐπάλξεις, ἔν τισι προαποθέμενοι σκεύεσιν ἐφυλαττόμεθα, * πότε καὶ πρὸς ταύτας τυχὸν ἐφορμήσειεν οἱ πολέμιοι. ἵν' ὅτε τῆς κακουργίας καὶ αὖθις ἐπιχειρήσωσιν, ἔχωμεν ὅπως τῆς φλογὸς ἀντιποιησόμεθα, καὶ τῆς ἐπιβουλῆς ἀπειράτους τὰς πύλας διατηρήσωμεν. ὃ δὴ καὶ γνόντες ἐκεῖνοι, οὐκέτι τὰς τοιαύτας κακοβουλίας ἐχρήσαντο. ἑτέραις δὲ τισιν ἔμελλον δεινοτέραις καὶ σφοδροτέραις τὸν καθ' ἡμῶν ἐπιτηδεύειν ὄλεθρον, ὃν οὐδεμιᾷ μεθόδῳ τοῦ λοιποῦ δυνατὸν ἦν διακρούσασθαι, ἐνεργῆ ἔντα καὶ πᾶσαν μηχανὴν ὑπερβαίνοντα. πλὴν οὕτω τοῦ πυρὸς παυσαμένου, τὸ λοιπὸν τῆς ἡμέρας τοῖς πετροβόλοις ἐχρῶντο καθ' ἡμῶν καὶ τοῖς τόξοις, μέχρις ἂν τὸ νυκτερινὸν σκότος τὸ φῶς διεδέξατο, καὶ τῆς ἀγωνίας παύεσθαι μηδὲ βουλομένους αὐτοὺς κατηνάγκασε.

λβ'. Εἶτα ἐπειδὴ τοῦ πολεμεῖν ἐπαύσαντο, ταῖς ναυσὶν ἐμβάντες, καί τι μικρὸν ἡσυχάσαντες, ἤρχοντο τοῦ δράματος, ὅπερ ἦσαν ταῖς ἑαυτῶν δεινότησι προεξευρημένοι. τὸ δὲ ἦν τοιαύτην αὐτοῖς ἀπόπειραν ἐμποιοῦν, ὡς εἰ μὲν δι' αὐτῆς δυνηθεῖεν τὴν πόλιν πορθήσειν, εὖ ἂν ἔχοιεν, διὰ τὸ μηδὲν ἄλλο τῶν εἰς πολιορκίαν συντεινόντων ἴσα δύνασθαι τούτῳ, καὶ μάλισθ' ὅταν ἀφ' ὑδάτων ἐστὶν ἡ μάχη, καὶ μὴ μεσιτεύουσα χέρσος τὴν ἐπιβουλὴν διακόπτουσα. εἰ δέ γε μετὰ τῶν ἄλλων, ὧν προσείργασαν, καὶ τοῦτο εἰς μηδὲν αὐτοῖς συντελέσειε, τοὺς εἰς τοῦτο παρορμήσαντας αὐτοὺς, καὶ τοσοῦτον πλοῦν διανύσαι μάτην ἀποπλανήσαντας, τοῖς ὅπλοις διαχειρίσασθαι, καὶ οὕτω ἐν τοῖς ἰδίοις ἀπαίρειν. ταύτην οὖν παρ' ἑαυτοῖς θέμενοι τὴν βουλὴν, ἔτι καταρχὰς οὔσης τῆς νυκτὸς, τοῦ ποικίλου καὶ πολυειδοῦς ἐπήρξαντο μηχανήματος. ἐξάψαντες γὰρ πανταχοῦ φῶτα, καὶ πάσας αὐτῶν τὰς νῆας κατὰ δύο συζεύξαντες ἑτέραν τῆς ἑτέρας ἐχομένην, καί τισι κάλοις στιβαροῖς καὶ σιδηραῖς ἁλύσεσι τὰς ἑκατέρων πλευρὰς συσφίγξαντες, πρὸς τὸ μὴ ῥᾳδίως ἀφίστασθαι, ἀνείλκυσαν διὰ τῶν κατὰ πρώραν ἀπῃωρημένων ἐξαρτύων, τὰ διὰ μέσου προβεβλημένα ξύλα, ἃ τοῖς ναυτιλλομένοις κατάρτια καλεῖν ἔθος. εἶτα τοὺς τῶν ἑ-

Appendic. ad Continuat.

A axes vertebant, ea manibus ducentes; donec ad ipsas portas pervenere: tum materiæ igni injecto, pedemque referentes scutis obtecti, & ad sagittarios sese recipientes, nobis prope insciis meditatum opus absolvere. Ignis enim correpta materia, fomentisque in largiorem flammam accensus, exteriorem portarum faciem, ferro undique obductam, igne candentem fecit; flammamque in interiora derivans, omni ex parte ipsius ardoribus portas combussit: adeo ut paulo post corruerint, nec levem formidinem cunctis injecerint. Per omnem enim prope civitatem publicato incendio, ac velut gladio omnium cordibus infixo, sic pavore anxii actique tremore cives, ac vultu immutati, mitiorem spem omnem B repente abjecerunt. Qui enim paulo ante muris assiliebant, seque mutuo ad pugnæ certamen animabant, leporibus timidiores reipsa extitere. Ipsum enim hoc, quod sic machina commodum exitum habuisset, cunctorum animis haud incerta conjectura de fine augurari præbebat. Nos enimvero exterioribus portis igne absumptis, interiores, muro de novo extructo, conteximus, aquarum vim in vasis repositam, in propugnaculis servantes, si quando & illas Adversarii incesserent; ut siquidem istud maleficii denuo aggrederentur, in promptu esset quo restingueremus incendia, atque ab insidiis liberas labisque immunes portas servaremus. Quod illi quoque intelligentes, nihil ultra C maleficum istud commentum usurparunt: aliis tamen quibusdam dirioribus validioribusque exitium nostrum erant molituri, cujus depellendi nulla deinceps via nobis reliqua esset; tanta scilicet illorum vi, tantis nervis atque conatu, ut vim omnem machinarum excederent. Hoc itaque modo cum ignis cessasset, quod reliquum erat diei, catapultis jaculisque peractum est, donec nocturnis tenebris lux cessit, offusaque caligo & invitos a pugnæ certamine retraxit.

Sera cautela & consilia.

XXXII. Tum, cum pugnæ finem fecissent, conscensis navibus, curaque animi parumper remissa, molitionis opus aggressi sunt, cujus sibi ipsi, solertia sua in- D geniique dexteritate inventores auctoresque extiterant. Nempe, hoc illis consilium, is scopus, ut experimentum ejusmodi facerent, *ut si eo expugnari civitatem contingeret, bene esset; quod nullum aliud ad obsidendas urbes conducibilius videretur aut validius, & potissimum cum ex aquis pugna conseritur, nec interjecta continens molitionis opus interrumpit: sin vero cum aliis, quæ antea ipsi moliti essent, hæc quoque iis opera cassa foret, eos, qui ad rem aggrediendam provocassent, & ut tanta navigatio susciperetur, fuco eis auctores extitissent, ferro trucidarent, tumque ad propria redirent.* Hoc igitur inter eos deliberato consilio ipso noctis obortu, varium illud & multiforme E machinamentum edorti sunt. Accensis enim ubique luminibus, cunctisque, quas conduxerant, navibus, binis conjugatis, & ut altera alteri cohæresceret, densisque retinaculis & catenis ferreis earum latera colligantes, ne a sese facile divellerentur, per malos in prora appensos, ligna in medio eminentia, quæ vulgo nautis *catartia* dicta, sursum traxere. Tum ambarum navium *αἰχένας*, quos vocant, (ac

Edit. Paris. pag. 344. Novissimum stratagema ejusque consilia.

Fistitiæ ex navibus turres, eaque illis aggressio.

Vid. Poll. c. 1.

Kk ij

* μόνον.

si juga dicas) interea per funes in capite intortos in medium aerem levantes, suosque enses ex proræ parte extraque navium diametrum exporrigentes, inauditum fidemque excedens ac portentosum fraudis omnis solertiæque inventum, artificio illo commenti sunt. In altum enim (uti dicebam) navium jugis protensis, * longa quædam ligna tignaque, unum post aliud ordine collocantes, iis injecerant: locaque interjecta terra explentes in solerti hac machina, extremaque undique asseribus communientes, atque jugorum capita ad puppis partes validissimis vinculis adstringentes, quæ in rem magis essent belloque conducerent, quam quæ in muro ad continentem erant, subtili eo invento artisque solertia, turres effecere. His Barbarorum quidam armati impositi, robusto corpore, audacique indole atque genio, qui extremum novissimumque militare consilium in nos exequerentur. In mandatis enim acceperant, ut alii jaculis impeterent, eos, qui in interiori murorum parte insederant; alii saxa immania, alii ignem, ipsumque arte confectum, atque in vasculis testaceis antea paratum, in eos projicerent, quos sibi adversum incursantes haberent. Erant vero cuncta illis operi parata ac peridonea, quod non amplius humi serperent, sed malefico illo artis commento, ipsa quoque jam muri structura superiori mole extarent, omnisque ipsorum machinæ vis, velut e superiori loco, commode iis cederet.

* All. parva, sed Græca; μακρά, nec aliud congruit.

Edit. Paris. pag. 345.

XXXIII. Quia igitur cuncta hæc per eam ipsam noctem ab impiis ad opus deducta erant, nec eorum quæ egissent hactenus nos quicquam latuerat, quippe cum ipsimet, uti dictum est, multa lumina accendissent, nec littus longe distaret, in quo illi, sic eis visa moliti essent; omnes timor invasit & trepidatio animique dejectio, nec jam erat, qua se ratione tutos ac incolumes servarent. Vidisses enim omnem populi multitudinem titubantem ac consilii inopem, aliumque alise anxium; ac vitam ipsam, ejus palam alea, desperantem. Neque enim quomodo imminentem quisque necessitatem depelleret, animis soliciti erant, sed quomodo, quantoque cruciatu fato periret, cogitationibus dissecabantur. Fuga enim amplius neque in promptu, nec tuta erat, cum muros Barbari circumvallassent, & portis insisterent: rursus vero manere non sinebat, quod ob oculos discrimen versabatur. Omni igitur spe salutis abjecta, velut muti murum circuibant, infortunii immanitate attoniti. Visum tamen est nonnullis, in quibus fortis animi scintilla non prorsus extincta erat, dum adhuc hostes expectarentur, ad eorum propulsandum impetum, in muro picem & tædas & calcem, aliaque quædam, quibus flammæ ignis celeriter innutriuntur, in vasis testaceis disposita præparare; ut, si forte naves adventassent, illisusi, hisque mediis ipsa hæc ejaculantes, ab hac quoque aggressione repellerent, & eorum conatus irritos facerent.

Civitatis animi desperatio.

XXXIV. Cum vero hæc quoque hominum titubantium facta ac consilia essent, jamque illucens dies noctis tenebras dissolveret, en & naves, ut erant instructæ, per multa loca divisæ in murum irrumpunt, novumque quoddam ac incredibile cunctorum oculis spectaculum ingerunt. Unumquod-

A κατέρων τῶν αὐχένας ἐν τόποις, διὰ τῶν εἰς τὴν κεφαλίδα στρεφομένων σχοινίων μέσον που τοῦ ἀέρος μετεωρίσαντες, τάς τε σπάθας αὐτῶν ἐκ τῶν κατὰ πρῴραν μέρους, καὶ πέρα τῆς τῶν νηῶν διαμέτρου προβεβληκότες, ξένον τι καὶ παρηλλαγμένον πανούργευμα διὰ τοῦ τοιούτου τεχνάσματος ἐπετήδευσαν. ὑψοῦ γὰρ ὡς ἔφην, τῶν αὐχένων μετεωρισθέντων, ἔβαλλον ἐν αὐτοῖς ἐπιθέντες μακρά τινα ξύλα στιχηδὸν ἄλλο κατ᾽ ἄλλο, καὶ τὸν διὰ μέσου τόπον γεώσαντες τῇ σεσοφισμένῃ ταύτῃ μηχανῇ, τά πέρατά τε πάντοθεν σανίσι καταφραξάμενοι, καὶ τὰ ἄκρα τῶν αὐχένων ἐν τοῖς κατὰ πρύμναν μέρεσιν, ἄλλοις στιβαρωτάτοις δεσμοῖς ἐνασφαλισάμενοι, πύργους τινάς, τῶν εἰς τὴν χέρσον ἐν τῷ τείχει καθισαμένων B χρειωδεστέρους, τῇ ἐπινοίᾳ ταύτῃ κατετεχνάσαντο. ἐν οἷς ἐνόπλους τινὰς Βαρβάρους ἐπαναβιβάσαντες, ῥώμῃ σωμάτων καὶ τολμηρίᾳ φύσεως ἀνεσταλμένους, τὴν καθ᾽ ἡμῶν ὑστάτην καὶ τελευταίαν ἐπιβουλὴν ἐνεργήσοντας. ἐπέτρεπον γὰρ τοὺς μὲν αὐτῶν βάλλειν τοῖς τόξοις κατὰ τῶν ἐνδοτέρων τοῦ τείχους ἑστώτων, τοὺς τοῖς χειροπληθέσι λίθοις, ἄλλους πυρί τινι, καὶ αὐτῷ τετεχνημένῳ, κἀν τισιν ὀστρακίνοις σκεύεσι προεξητασμένῳ, καθοπλίσαντες κατὰ τῶν ἀντιπρόσωπον αὐτῶν ἐρχομένων προσπίπτον ἀκοντίζειν. ταῦτα δὲ πάντα ἦν αὐτοῖς ἐνεργά τε καὶ ἐπιτήδεια, διὰ τὸ μηκέτι περὶ γῆν αὐτοὺς ἕρπειν ποιεῖν, ἀλλὰ τῷ προλεχθέντι κακούργῳ τεχνάσματι ὑψηλοτέρους αὐτοὺς καὶ αὐτῆς οἰκοδομῆς γενέσθαι C τοῦ τείχους, καὶ πᾶσαν αὐτῶν κακόνοιαν ὡς ἀπὸ μετεώρου χρειώδη συμβαίνειν.

λγ'. Ἀλλ᾽ ἐπειδὴ ταῦτα πάντα κατ᾽ αὐτὴν ἐκείνην τὴν νύκτα εἰς ἔργον ἤχθη τοῖς ἀσεβέσιν, οὐδὲν δὲ τῶν πραττομένων τέως ἐλάνθανεν ἡμᾶς, διὰ τό, ὡς εἴρηται, φῶτα ἔχειν αὐτοὺς πολλά, καὶ πλησίον εἶναι τὸν αἰγιαλόν, εἰς ὃν αὐτοῖς τὰ δόξαντα διεπράττετο, ἔλαβε πάντας φόβος καὶ ἔκπληξις, καὶ οὐκ εἶχον ᾧ τινι τῷ λοιπῷ τρόπῳ τὸ ἀσφαλὲς ἑαυτοῖς συντηρήσονται. ἦν γὰρ ἰδεῖν τὸν δῆμον ὅλον δι᾽ ὅλου κλονούμενόν τι καὶ ἀπορούμενον, ἄλλα τε ἄλλως ἀμηχανοῦντα, καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν ζωὴν κινδυνεύοντα. οὐ γὰρ ὅπως ἕκαστος ἀποκρούσηται τὴν ἐφεστῶσαν ἀνάγκην διὰ D φροντίδος εἶχον, ἀλλὰ πῶς, ἢ μεθ᾽ οἵας ἀλγηδόνος τῷ θανάτῳ προσομιλάσει τοῖς λογισμοῖς κατετέμνετο. φυγεῖν μὲν γὰρ οὐκ ἔτι, οὔτε πρόχειρον, οὔτε ἀσφαλὲς ἦν, κύκλῳ τὸ τεῖχος τῶν Βαρβάρων περιεστώτων, καὶ κατὰ τῶν πυλῶν ἐφεδρευόντων. προσμένειν δὲ πάλιν, ὁ κατ᾽ ὀφθαλμοὺς οὐκ ἐδίδου κίνδυνος. πᾶσαν οὖν ἐλπίδα σωτηρίας προδόντες, καθάπερ ἐννεοί τινες τὸ τεῖχος διήμειβον, τῷ μεγέθει τῆς συμφορᾶς ἀπορούμενοι. πλὴν ἔδοξέ τισιν, ὅσοις οὐ κατέσβη τελείως τῆς ἀνδρείας ἡ θρυαλλίς, μεταξὺ τῆς προσδοκίας τῶν πολεμίων προευτρεπίσαι τινὰ τῷ τείχει εἰς ἀπόκρουσιν τῶν ἐπερχομένων. τὰ δὲ ἦν πίσσα καὶ δᾷδες καὶ ἄσβεστος, καί τινα ἄλλα, οἷς τρέφονται τάχος πυρὸς φλόγες, E σκεύεσιν ὀστρακίνοις ἐπιτετηδευμένα, ὡς ἂν τῶν νηῶν τυχὸν ἐφορμησάντων τούτοις χρώμενοι, καὶ διὰ μέσου τούτων ἐξακοντίζοντες, ἀπράκτους αὐτοὺς καὶ ταύτης τῆς ἐπιχειρήσεως ἀποδείξωσιν.

λδ'. Ὡς δὲ καὶ ταῦτα ἀνθρώπων ἦν ἀπορουμένων ἔργα καὶ διαβούλια, ἤδη δὲ καὶ τῆς ἡμέρας τὸ φῶς τὸν νυκτερινὸν ζόφον διέλυε, ἰδοὺ δὴ καὶ αἱ νῆες, ὡς εἶχον σκευῆς κατὰ πολλοὺς τόπους διαιρεθεῖσαι τῷ τείχει προσ-

συῤῥήξαν, καινόν τε καὶ παράδοξον θέαμα τοῖς ἁπάντων ὄψεσι προδεικνύμεναι. ἑκάστη γὰρ αὐτῶν συζυγία ἐπεφέρετο τὴν σεσοφισμένην ἐκείνην τῶν ξυλωθέντων πύργων κατασκευὴν, πολλῷ τῷ μέτρῳ τὴν τοῦ τείχους οἰκοδομὴν ὑπερβαίνουσαν, ἄνωθέν τε τοὺς Βαρβάρους ἐξαλλομένους, καθάπερ τινὰς ἐξοιστρημένους ταύρους, καὶ τὸν ὄλεθρον πᾶσιν ἐπισείοντας. τότε δὴ τότε, ὅσοι τοῦ δήμου τῆς πόλεως τοῦ μὲν θανάτου καταφρονήσαντες ἀφύκτου τε ὄντος, καὶ κατὰ κόρρης, ὡς εἰπεῖν, ἱσταμένου, ὅλοι τῆς ἀγωνίας ἐγένοντο, ἐπίδειξιν ἀνδρείας τὴν τοῦ κινδύνου τὴν ἀκμὴν ποιησάμενοι, ἔστησαν γενναίως ἀθλοῦντες ἐν τῷ πολέμῳ. οὐ γὰρ εἴων τέλεον πλησιάζειν τὰς νῆας· ἀλλὰ τὸ μὲν συχνοῖς βέλεσι, τὸ δὲ τοῖς τοῦ πυρὸς ὑπεκκαύμασιν ἀπεῖργον αὐτὰς τοῦ προσπελάζειν τῷ τείχει, καὶ τὰ παρ' ἑαυτῶν ἐνεργεῖν. ὅσοι δὲ τῇ δειλίᾳ τὴν ψυχὴν βληθέντες, οὐδὲ προσβλέπειν τοῦ κακοῦ τὴν πεῖραν ὑπὸ τῆς ἄγαν ἀμηχανίας ἐξίσχυον, ἑαυτοὺς τοῦ τείχους κατὰ μικρὸν ὑποσύροντες, ἐπὶ τὰς ἀκρωρείας τῆς πόλεως ἔφευγον, καὶ λοιπὸν θάῤῥος ἐδίδουν τοῖς ἐναντίοις. ὡς γὰρ εἶδον κατά τινα τόπον τοῦ τείχους τὴν οἰκοδομὴν πλέον τῶν ἄλλων ἐῤῥυηκυῖαν, ἔνθα καὶ τοὺς ξυλίνους ἡμῶν προσπεπηγότας προβόλους, ἔγνων δὲ καὶ τὸ τῆς θαλάσσης ὕδωρ ἐν αὐτῷ μᾶλλον τῷ τόπῳ κατὰ βάθους χωροῦν, μίαν συζυγίαν ἐκεῖ συμπλάσαντες, ὤθουν ταῖς κώπαις κατὰ μικρὸν, ἕως ἔφθασαν πλησίον, ἐν αὐταῖς ταῖς ἐπάλξεσι τὰ κατὰ πρώραν τῶν νηῶν προσπελάσαντες. εἶτα ὡς ἐπεχείρουν κατ' αὐτῶν λίθους βάλλειν οἱ τοῖς ξυλίνοις ἐγκαθήμενοι προβόλοις, μέγαν τινὰ καὶ ἐξαίσιον ἀλαλαγμὸν ἐμβοήσαντες, ἄνω τῶν ῥηθέντων μηχανημάτων ἑστῶτες οἱ Βάρβαροι, λίθοις τε βαλόντες, οὐκέτι χειροπληθέσιν, ἀλλὰ καὶ λίαν παμμεγέθεσι, καὶ ὧν οὐδεὶς ἐδύνατο τὴν φορὰν ὑπομεῖναι· πῦρ τε διὰ τῶν σιφώνων τῷ ἀέρι φυσήσαντες, καί τινα ἄλλα σκεύη, καὶ αὐτὰ πυρὸς ἀνάμεστα, εἴσω τοῦ τείχους ἐξακοντίσαντες, εἰς τοσαύτην ἔκπληξιν καὶ δειλίαν τοὺς ἐν τοῖς προβόλοις ὄντας ἐνέβαλον, ὡς καταπηδῆσαι τὸ τεῖχος, καὶ πρὸς φυγὴν ἐκτραπῆναι, καὶ κενὸν ἅπαντα τὸν περίπατον τοῦ τείχους καταλιπεῖν. ἐπειδὴ δὲ τὸ τέλος εἶδον τῶν βεβουλευμένων· πάντες γὰρ καθάπερ ἐξ ἀνέμου φύλλα πρὸς τὴν γῆν κατεφέροντο, οὐδὲ κατὰ τῶν κλιμάκων, ἀλλ' ὡς ἂν αὐτοὺς ὁ φόβος κατήπειγεν· ἕνα τινὰ τολμηρὸν Βάρβαρον, καὶ τῶν ἄλλων, ὡς εἰκὸς, μανικώτερον, Αἰθίοπα τὴν χροιὰν, ταῖς ἐπάλξεσιν ἐπαφιᾶσιν. ὁ δὲ τὴν μάχαιραν, ἣν ἐτύγχανε ταῖς χερσὶ κατέχων ἀναῤῥιπίζων, καὶ κατὰ τοῦ τείχους ἁλλόμενος, ἐπὶ μικρὸν σκοπῶν τὴν ὁρμὴν τοῦ πλήθους, εἴ γε μὴ πρὸς ἀπάτην, ἀλλὰ πρὸς τελείαν φυγὴν ἐντεῦθεν ἐξέκλινε. καὶ γὰρ ὑφεωρᾶτο μή τινα κεκρυμμένην ἐνέδραν ἔχωσιν, οἱ τῆς πόλεως ἐν ταῖς ἀγυιαῖς, δι' ἧς αὐτοὺς εἰς πολλὰ διαιρεθέντας δολερῶς κακουργήσωσι, καὶ ἀμφίβαλλον τέως μὴ ἀπροόπτως οὕτω προχωρεῖν τῇ πόλει, καὶ τὰ παρ' ἑαυτῶν ἐνεργεῖν. ὅτε δὲ τοῖς ῥιπίσι τῆς Βαρβαρικῆς μαχαίρας ἐξαστράπτων ὁ ἀὴρ, κατάδηλον ἐποίει πανταχοῦ τὴν τῶν πολεμίων εἴσοδον. καὶ γὰρ ἦν ὥρα τρίτη τῆς ἡμέρας, τότε δὴ πάντες τοῦ κακοῦ τὴν ἔκβασιν θεασάμενοι, ἐτράποντο ἄλλος ἀλλαχοῦ, τῷ θανάτῳ συνελαυνόμενοι, ὁ δὲ ἦν ἐφεστὼς, καὶ μηδεμίαν τοῦ λοιποῦ παραχωρῶν ἐπίνοιαν, δι' ἧς αὐτὸν ὑπεκκλίνωσιν.

λε'. Εἶτα ὡς ἅπαν κενωθὲν τὸ τεῖχος εἶδον οἱ Βάρβαροι, καὶ τὸ ἀσφαλὲς ἑαυτοῖς εἶχον ἐκ τῆς τοῦ πλήθους ἀνυποστάτου φυγῆς, σπουδῇ τῶν νηῶν ἐκβάν-

que enim jugatarum navium par turrium ex lignis ingeniose structaram fabricam convehebat, murorum ædificio multo elatiorem: supra quas erant Barbari subsilientes, æque ac tauri œstro perciti, cunctisque interitum comminantes. Tunc sane quotquot civium, spreta morte, quæ inevitabilis certaque immineret, & ob oculos, ut ajunt, inque pupilla posita esset, toti certaminis ardore exarserant, fortis animi specimen, ipsam periculi magnitudinem facientes; hi videlicet conserta pugna strenue dimicavere. Haud enim omnino naves propinquare sinebant, sed partim telorum spissa grandine, partim vero ejaculatis ignibus a muro arcebant, ac noxam prohibebant. Quotquot vero saucio formidine animo atque pavido erant, præque ingenti mentis inopia nec ipsum mali incursum adversis oculis poterant aspicere, e muris sensim sese subtrahentes, & ad tumulos elatioraque civitatis loca diffugientes, hostes deinceps audaciores fecere. Ut enim quodam muri loco structuram præ aliis magis ruinam facere viderunt; ubi scilicet nosipsi lignea propugnacula præfixeramus, deprehenderuntque aquam maris altiore sinu eo loco Urbem alluere, junctarum navium pars illo inferentes, paulatim remis impulerunt, donec ipsa propugnacula, navium proræ contigere. Tumque his, qui in ligneis propugnaculis positi erant, in eos lapides jacere incipientibus, magno horrendoque subito clamore ac ululatu, supra eas, quas dicebam, machinas stantes Barbari, nec manualia dumtaxat, sed quam immanissima, & quorum impetum nullus sustinuisset, convolventes saxa, ignemque siphonibus aeri insufflantes, atque alia vasa (ipsa quoque igne plena) intra murum jacientes, tantum metum ac stuporem illic constitutis præsidiariis incusserunt, ut quam celerrime exilientes in fugam verterentur, omnemque muri aream vacuam desererent. Ubi autem voti se compotes factos esse viderunt (omnes enim velut a vento excussa folia, in terram proruebant, neque per scalas, sed ut eos pavor rapiebat) unum quempiam audacis animi Barbarum, cæterisque, ut videbatur, majori fretum vesania, colore nigerrimum, in propugnacula immittunt. Is, ensem, quem in manibus gestabat, rotans, murum insiliens, ac moras in eo trahens, multitudinis impetum observabat; num scilicet fraude, an quod omnino fugam fecissent, inde abscessissent: verebantur enim, ne insidiis adversus eos in occulto per angiportus vicosque dispositis, cives, se in multa divisos agmina, malo dolo, gravi ullo damno afficerent; dubiique hactenus subsistebant, ne sic improvise in Urbem irrumperent, eaque genio illius vastitatem darent. At ubi Barbarici ensis frequenti circumactu effulgurans aer, hostes in Urbem pervadere atque ingredi palam fecit (erat namque hora diei tertia) tunc nimirum, tunc cuncti, mali evento perspecto, alius alio, contrusi fato, diffugere; cum dira mors cunctis ingrueret, nec ejus amoliendæ ullum deinceps consilium tatioque suppeteret.

XXXV. Postmodum cum nudatum defensoribus murum Barbari conspexissent, eaque effusa multitudinis fuga, nihil jam sibi periculi imminere

Edit. Paris. pag. 346.

Civium & præsidiariorum generosi animi, fractique.

Depulsi a muro cives.

Barbarus muri compos; ingressus cautio.

pag. 347.

Capta civitas ac desolata.

intelligerent, statim navibus effusi, inque propugnacula insilientes, ac portas diffindentes, reliquis quoque navibus gestorum exitum indicavere. Quæ & ipsæ celeriter ad viarum exitus prope appulsæ, Barbaros in urbem immittebant, corporibus nudos, exiguoque solum amictu verenda contectos, ac manus gladiis armatos. Urbem porro ingressi, primum quidem, quos adhuc in muris versantes offendere, sive metu perculsos, nec se movere valentes, corpore eis ex metu dissoluto, sive rursus, iis, quos dicebam, casibus præcipitiisque confractos, sibique fuga consulendi, omni spe destitutos, quam cito trucidabant. Tum per vicos ac plateas dispertiti sunt: urbana autem multitudo, huc atque illuc multis partibus divisa, tumultuabatur & clamitabat, angustiisque tenebatur, cum nulla salutis ratio, aut depellendæ calamitatis in promptu esset. Vidisses enim tunc homines velut navigia omni rectore destituta, hac illacque procella circumferri, miserabile spectaculum; viros, mulieres, parvulos, in se mutuo collabentes, ex se mutuo pendentes, infelicissimum illud supremumque dantes osculum, ac consalutantes. Sicubi forte in eis pater vetulus, in filii collum ruens, mœste conquerebatur, separari non sustinens, sed charissimi membra tenens, & ante ensem, naturali punctus dolore atque affectu, sibi ipse luctum digerebat: *Heu me, fili*, ajebat, *in quibus nunc versamur? Quænam hæc oculis usurpo? Eamne in rem diligenti cura educavi, proptereaque magistris tradidi, &, ut majore prudentia inter æquales fulgeres, operam sumptusque locavi, ut, cum plane prolis felicitate æmulandum me fore expectabam, tuique gloriatione invidiam provocaturum, necnon aliis vulgo parentibus beatiorem, ut qui tali honestissimo filio præditus essem, ipsa corporis statura amabili, vultusque aspectu amabiliori, magisque adhuc forma animæ ac decore; tunc ob oculos exitiosam hanc infortunatissimamque a te separationem videam? An ideo miseranda hac canitie huc ætatis provectus sum, ut corpus tuum a Barbaris cædi, amantissimaque ac desideratissima membra lictoris gladio cernam immaniter discerpi? Heu me! quo me vertam? Quibus oculis hæc conspiciam? Quo te luctu deplangam? Utinam talem liceat nancisci lictorem, qui me priorem gladio diffindat; ne tardiore nece sublatus, acerbiores gladio super te cruciatus experiar! Uno hoc cruento tortori gratias agam, si a senili mea cervice ducto cædis initio, tuum mox sanguinem cruori meo libaverit. Sic namque, eoque molimine doloris partem plurimam abstulerit.*

Patris in filium Nænia.

Edit. Paris. pag. 340.

XXXVI. Et hæc quidem iste. Aliunde vero alius, qua cum vixerat, ac quam contubernalem habuerat, uxorem offendens, imo ex pectore altumque trahens suspirium, & caput movens, vultumque immutans, ad eam accurrens, eique circumfusus ac stringens, dirum casum lugubri voce plangebat: *Vale, mulier, meique conjugis obliviscere; jam enim ingens illa amoris vis, quam inter nos sociali naturæ vinculo ratam habuimus, hodie discinditur, & gladius conjunctionem dividit, morsque intempesta æterno divortio conjugium dirimit. Non ultra sociali jugo trahemus vitam. Nulla deinceps futura nobis prolis suscipiendæ ratio. Atque utinam ne susceptos umquam circumstantes parvulos oculis usurpassemus. Uti-*

A τες, καὶ τῶν ἐπάλξεων ἔσω καταπηδήσαντες, τάς τε πύλας ἀναρρήξαντες, ἐδήλουν καὶ ταῖς ἄλλαις ναυσὶ τῶν πεπραγμένων τὸ πέρας. αἵ τινες σπουδῇ καὶ αὐταὶ παρὰ τὰς διεξόδους ἐγγύθεν προσορμισθεῖσαι, ἐπῆγον τῇ πόλει τοὺς Βαρβάρους, τὰ σώματα γεγυμνωμένους, μικρῷ τινὶ μόνῳ περιβολαίῳ τὰ κατὰ τὴν * αἰδῶ ἐγκαλύπτοντας, τὰς μαχαίρας ἔχοντας ἐν χερσίν. οἳ καὶ ἔνδον γενόμενοι πρῶτον μὲν οὓς εὗρον ἔτι περὶ τὸ τεῖχος ἀναστρεφομένους, εἴτε τῷ φόβῳ βληθέντας καὶ κινηθῆναι μὴ δυναμένους, παρεθέντας αὐτοῖς ἐκ φόβου τοῦ σώματος, εἴτε πάλιν [11] τοῖς ῥηθεῖσι πτώμασι συγκλασθέντας καὶ πρὸς τὴν φυγὴν ἀπελπίσαντας, τούτους τὸ τάχος ἀνεῖλον. εἶθ' οὕτω ταῖς λεωφόροις κατεμερίσθησαν. τὸ δὲ πλῆθος τῆς πό-

Suspecta vox hoc sensu.

11.

B λεως εἰς πολλὰ μέρη τμηθὲν * διεθρυλλεῖτο τε καὶ συνείχετο, οὐκ ἔχον ὅπου περισωθείη, ἢ τὴν συμφορὰν διακρούσηται. ἦν γὰρ ἰδεῖν τότε τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἀκυβέρνητα σκάφη, τῇδε κἀκεῖσε περιφερομένους, ἐλεεινὸν θέαμα, ἄνδρας, γυναῖκας, νήπια, ἀλλήλοις συμπίπτοντας, ἀλλήλων ἐκκρεμαμένους, ἀσπαζομένους τὸν οἴκτιστον ἐκεῖνον καὶ τελευταῖον ἀσπασμόν. εἴπου τις καὶ πατὴρ ἐν αὐτοῖς πρεσβύτης ἐπιπεσὼν τῷ τραχήλῳ τοῦ παιδὸς, δεινὸν ἐποιεῖτο τὸν χωρισμὸν οὐ φέρων, ἀλλὰ τὰ μέλη κατέχων τοῦ φιλτάτου, καὶ πρὸ τοῦ ξίφους τῷ φυσικῷ συντεμνόμενος πάθει, τὸν θρῆνον ἑαυτῷ διετίθει. φεῦ μοι, λέγων, ὦ παῖ, ἐν τίσι νῦν ἐξεταζόμεθα; τί ταῦτα τοῖς ὀφθαλμοῖς καθορῶ; εἰς τοῦτο γάρ σε ἐπιμελῶς

* διεθρυλεῖτο.

C ἐξέθρεψα, καὶ διὰ τοῦτο τοῖς παιδευταῖς ἐξεδόμην, καὶ συνέσει διαπρέπειν ἐν ταῖς ἁμίλλαις διεσπούδασα, ἵν' ὅπερ προσεδόκων ζηλωτὸς μὲν εἶναι τῇ εὐπαιδίᾳ, ἐπίφθονος δὲ τῇ ἐπὶ σοὶ καυχήσει, μακαριώτερος δὲ πολλῷ τῶν ἄλλων πατέρων, ὡς τοιοῦτον ἔχων ἀριπρεπέστατον τόκον, ἐράσμιον μὲν τὴν ἡλικίαν τοῦ σώματος, ἐρασμιώτερον δὲ τὴν τοῦ προσώπου θέαν, καὶ ἔτι μᾶλλον τῆς ψυχῆς τὴν εἰδέαν, τότε κατ' ὀφθαλμοὺς ἰδέσθαι τὸν ὀλέθριον τοῦτον καὶ δυστυχέστατον ἀπὸ σοῦ χωρισμόν; καὶ διὰ τοῦτο μέχρι τῆς δε τῆς δυστήνου πολιᾶς τετήρημαι πολιᾶς, ἵν' ὑπὸ Βαρβάρων ἴδω κατακοπτόμενόν σου τὸ σῶμα, καὶ τὰ φίλτατά μοι καὶ παμπόθητα μέλη τῷ ξίφει τοῦ δημίου ἀνηλεῶς διασπώμενα; οἴμοι τί γένωμαι; ποίοις

D ὄψεσι ταῦτα κατίδω; ποῖον ἐπὶ σοὶ ποιήσομαι θρῆνον; εἴθε τοιούτου τύχοιμι δημίου, ὡς ἐμὲ πρῶτον τῇ μαχαίρᾳ διέλοι, ἵνα μὴ καθυστερήσας δριμυτέρας τοῦ ξίφους ἐπὶ σοὶ τὰς ἀλγηδόνας αἰσθήσωμαι. ἐνὶ τούτῳ τῷ μιαιφόνῳ χάριτας ὁμολογήσω, εἴ γε τῆς σφαγῆς ἀπὸ τοῦ ἐμοῦ κατάρξηται γηραιοῦ τραχήλου· εἶθ' οὕτω τῷ ἐμῷ λύθρῳ τὸ σὸν σπείσειεν αἷμα. καὶ γὰρ οὕτω τὸ πολλὰ τῆς ὀδύνης ὑποτέμοι τῷ ἐγχειρήματι.

λϛ'. Καὶ ταῦτα μὲν οὗτος. ἄλλοθεν δὲ πάλιν ἄλλος τις τῇ συννόμῳ γυναικὶ προσυχὼν, βύθιόν τε καὶ μέγα στενάξας, τὴν κεφαλήν τε κινήσας, καὶ τὴν μορφὴν ἀλλοιώσας, προσδραμὼν αὐτῇ καὶ περιπλακεὶς τὴν συμφορὰν ἐτραγῴδει. Σώζου γύναι, καὶ

E τοῦ [13] συννόμου * μὴ ἐπιλάθου. ἰδοὺ γὰρ ἡ μεγάλη στοργὴ, ἣν πρὸς ἀλλήλους ἐθέμεθα τῇ κοινωνίᾳ τῆς φύσεως, διακόπτεται σήμερον, καὶ ξίφος καινοτομεῖ τὴν συνάφειαν, καὶ θάνατος ἄωρος τὴν συζυγίαν διΐστησι. οὐκέτι τὴν ζωὴν τῇ κοινότητι τῆς βιοτῆς ἐξανύομεν. οὐδεὶς ἡμῖν τοῦ λοιποῦ παιδοποιΐας λόγος. εἴθε μηδὲ ταῦτα, ἃ νῦν ἡμᾶς περιέστηκε νήπια, τοῖς ὀφθαλμοῖς κατείδομεν ἐξ ἀρχῆς. εἰ-

13. *

θε τῇ σορῷ ταῖς ἡμετέραις χερσὶν ἀποδοθεῖσαν, καὶ μὴ τοῖς θηρσὶ τούτοις εἰς δυστυχῆ δουλείαν διατηρηθεῖσαν. οὕτω τοῖς τέκνοις ἀναμιχθέντες, καὶ τὸν θρῆνον χοροστατήσαντες, τὴν διαίρεσιν ἐκαρτέρουν. ἀδελφὸς δὲ πάλιν ἀδελφῷ συναντήσας, καὶ φίλος φίλῳ, ὁ μὲν τὴν συγγένειαν, ὁ δὲ τὴν μακρὰν συνήθειαν ἀπεκλαίετο. καὶ ἁπλῶς τῇ ἀμετρίᾳ τῶν κατὰ μέρος θρήνων, κραυγῆς ἀσήμου πάντα πεπλήρωτο, ὥσπερ ἂν εἰς σφαγὴν συγκλεισθέντων προβάτων, καὶ συμμιγῆ φωνὴν ἀφιέντων. οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν πρὸς τοὺς οἴκους ἀπέτρεχον· οἱ δὲ τὰς ὁδοὺς ἀπεσκόπουν· ἄλλοι πρὸς τοὺς σεβασμίους οἴκους ἠλαύνοντο· ἄλλοι τὰς πύλας τῆς πόλεως καταλαβεῖν ἔσπευδον· ἕτεροι δὲ πρὸς τὸ τεῖχος ἄνοιαν ἔβαλλον τὰ μὲν, οὐ δεδύνηντο δὲ, ἐκπελαζούσης αὐτοῖς τῆς φυσικῆς ἰσχύος τῇ προσδοκίᾳ τῶν φοβερῶν· οὐκ εἶχον γὰρ ὅπως διαθῶνται πρὸς τὸ κακόν· ἀλλ' ὅπου περ ἂν ἔτυχον γεγονότες τῆς πόλεως, κατὰ πρόσωπον ὑπεξιστάμενον ἀπήντων τὸν θάνατον· ὡς μηδὲν αὐτοῖς εἶναι λοιπὸν ἀσφαλὲς πρὸς ἐπίνοιαν.

λζʹ. Ἀλλὰ πῶς ἂν σοι τὴν λοιπὴν τὴν καθ' ἡμᾶς συμφορὰν, ὦ ἀνδρῶν λογιώτατε, ἢ τὴν ἐπαλληλίαν τῶν τοσούτων ἀνιαρῶν διαγράψομαι; ποῖον τύπον πρῶτον εἰπὼν, τοῖς ἄλλοις δευτερείων παραχωρήσω; ἐπὶ τίνι τὴν γλῶτταν κινήσω, ἢ τὴν χεῖρα πρὸς γραφὴν ἐξετείνω; ἐξίστησι γάρ μοι τὸν νοῦν ἡ μνήμη τῶν γεγονότων, καὶ οἷον ὁρῶν πάλιν δοκῶν τῶν λεχθησομένων τὰ πράγματα, δυσεπιχείρητον τὴν περὶ τούτων ἐξήγησιν ἐπαισθάνομαι. Ἡ γὰρ ἀνατύπωσις τῶν γεγονότων, * ὡς ἄν τι πραττομένων τῇ ψυχῇ διὰ τῆς μνήμης τὸν κίνδυνον εἰκονίζουσα, καὶ διαμορφοῦσα τῇ φαντασίᾳ τὰ πράγματα, τὴν ὁρμὴν τοῦ λόγου ἐπέχειν βιάζεται. οἷα γὰρ ἦν τὰ τελούμενα τότε; οἱ μὲν πρὸς τῆς σωματικῆς τὴν τῆς ψυχῆς πλέον δεδιότες πανωλεθρίαν, πρὸς τὸ θανεῖν ἐδυσφόρουν, ἀρχὴν τῆς ἐκεῖθεν κολάσεως, τὸν χωρισμὸν ἡγούμενοι τὸν τοῦ σώματος. οἱ δὲ τῇ γῇ προσερείδοντες τὰ γόνατα, κρουνούς τε δακρύων ἐκβλύζοντες, * ἀξίως παραδεχθῆναι τῆς κλήσεως διὰ τοῦ τοιούτου θανάτου τὸν Θεὸν ἐλιτάνευον. ἄλλοι τῇ μνήμῃ τῶν ἡμαρτημένων τομώτερον τοῦ ξίφους τὸ συνειδὸς νυττόμενοι, τὸν ἀναλωθέντα χρόνον ἐπὶ ματαίῳ ἀνεκαλοῦντο μεταμελούμενοι. ἕτεροι μηδὲν τοιοῦτον ἐνεργῆσαι δυνάμενοι, ἀλλὰ τὸν λογισμὸν προδόντες τῇ ἀγωνίᾳ, ἵσταντο βρομώδεις, δίκην ἀψύχων δένδρων τὴν τομὴν ἀναμένοντες. ἄλλοι δὲ καθάπερ οἴστρῳ τῷ φόβῳ πληττόμενοι, ἀκάθεκτοι ταῖς ὁρμαῖς ἦσαν· ἐξ ὧν καὶ πλεῖστοι πρὸς τὸ ἐκτὸς τοῦ τείχους ἀσυλλογίστως ἑαυτοὺς ἀκοντίσαντες, ἢ τῷ πτώματι τὴν ζωὴν συνεπέρανον, ἢ τοῖς ἐκεῖσε στρεφομένοις βαρβάροις ἑαυτοὺς ἐνεχείριζον.

λήʹ. Τί δὲ τῶν γυναικῶν εἴπω πρῶτον, οἷς καὶ αὐτὸν τὸν ἀέρα συνθρηνεῖν αὐτοῖς ἐβιάζοντο, ἤγουν τὰς ἀνακλήσεις, τὰς οἰμωγὰς, τῶν τέκνων τὰς περιπλοκάς; οὐδ' ἀσχημονεῖν ἔτι βουλόμεναι, κινηθεῖσαι τῷ πάθει, οὐδὲ τῆς ὄψεως τῶν ἀνδρῶν ἑαυτὰς ὑποκλίνειν, ἀλλ' ἀναιδῶς φερόμεναι, τὰς κόμας ἔχουσαι λελυμένας, καὶ τῶν πρὸς συστολὴν ἀμελήσασαι, ἤγοντο συνεκβοῶσαι τοὺς θρήνους, καὶ τοῦ κινδύνου κατασκιάζουσαι. εἶτα καὶ παρθένος ἐν αὐταῖς, ἡ μήπω τῆς οἰκουρίας προβᾶσα,

Marginal notes to the Greek: * ἀσινεῖ. — * ἀξίους.

nam nostris manibus tumulo traditos, hisce feris bestiis ad infelicem servitutem minime servassemus. Tum se cum filiis immiscentes, ac velut choro luctum sustollentes, divisionem expectabant. Frater vero rursus fratri, & amicus amico, obviam facti, ille sanguinis necessitudinem deflebat, hic longam consuetudinem. Et (ut summa dicam) immensa turba, eorum, qui singuli lamentis indulgebant, incondito clamore cuncta replebantur; velut si oves ad jugulandum conclusæ commixtam vocem ederent. Horum namque alii ad domos confugiebant; alii vias observabant; alii ad venerabiles Ædes contendebant; alii ad portas civitatis properabant; alii muros conscendere in animo habebant, nec tamen poterant, collapsa in eis naturali virtute, malorum expectatione. Nam nesciebant quo se modo ad malum compararent: sed quovis civitatis loco constitissent, adversa facie occurrentem sibi mortem offendebant: ut nullum jam eis reliquum esset consilium, quo rebus suis tuto prospicerent.

XXXVII. Sed quanam tibi ego ratione subsecutam deinceps calamitatem, Virorum eruditissime, aut tantorum malorum longam seriem catenamque describam? Quod horum primum assumens, secundas reliquis partes adscribam? Cujus argumento movebo linguam, aut ad scribendum manum extendam? Rerum enim gestarum dirique casus memoria mentem fœde dejicit; ac qui prope oculis res ipsas quas dicturus sum videre videar, quam earum ardua narratio sit, plane sentio. Rerum namque mente informatio, at quæ ipsum coram animo gestorum periculum per memoriam simulacro exhibeat, ac phantasiæ (vi scilicet cogitandi) effingat ac repræsentet, orationis impetum retardat ac inhibet. Qualia enim erant quæ fiebant per eas angustias? Alii, animi potius, quam corporis noxam reformidantes, ægre mortem ferebant, qui videlicet separationem a corpore futuri ævi pœnarum initium ducerent. Alii, fixis terræ genibus largoque lacrymarum fonte perfusi, digne vocatione recipi, istiusmodi mortis periculo, Deo supplicabant. Alii, delictorum memoria, omni gladio acutius conscientia vulnerati tempus vane insumptum dolebant, mœstique pœnitudine revocabant. Alii, nihil ejusmodi præstare valentes, nimiaque doloris vi excussa ratione atque prodita, tremebundi stabant, velut prope inanimatæ arbores ferri ictum expectantes. Alii velut œstro, metu perculsi, contineri non poterant: quorum etiam plurimi inconsulta mente extra murum ruentes præcipites, vel casu allisi vitam finiere, vel ipsi se Barbaris illic consistentibus tradidere.

XXXVIII. Mulierum autem quid prius referam, quæ vel ipsum aerem una secum planctum edere cogebant; compellationes scilicet & ejulatus liberorumque amplexus? Hæ, gravi dolore concitæ, nec decorum tenere, nec virorum se conspectibus subducere volebant: sed impudentia actæ, solutis crinibus, omniumque oblitæ, quæ ad modestiam ac verecundiam faciunt, flebili clamore adversusque periculum gemitu, Bacchantium more, cursitabant. Inter eas & Virgines, necdum domo prodire soli-

Marginal notes to the Latin: Edit. Parif. pag. 349. — Exaggeratio argumenti difficultas. — Captæ civitatis species. — Muliebris desolatio.

tæ, sed quæ tuto alligandæ servarentur connubio, omnemque modestiam essent edoctæ, pulso ab ore pudore, & oeque ao mulieres essent, sexumque suam graviore metu cogitantes, medio foro, pari ac maritatæ planctu, diroque ejulatu vagabantur. Monachi ipsi ac Moniales, quotquot ipso jam ætatis flore junioresque virtutis amore sæcularis vitæ affectum libidinemque excusserant, sibi solis Deoque viventes, Monasteriis egressi & per plateas civitatis dispersi, commune excidium ejulatu lugebant. Hinc magnopere miror ac stupeo, ipse mente reputans multiplicem diversique generis dictorum Nazaræorum virtutem, quam colebant solitarii; nocturnas modulatis Psalmorum vocibus productas vigilias, sacram virginitatem, continuas preces jugesque lacrymas; quomodo nihil nobis divinam conciliarunt miserationem? Quomodo fidem suam ad Urbis incolumitatem non obstrinxerunt? Quomodo non virtutis præmio consecuti, ut a periculo liberarentur? Sed magis velut oves absque pastore comprehensi, omnes ferro jugulati sunt, parique cũ sceleratis nece interierant? Enimvero horum mortem pretiosam apud Dominum, ut Psalmus loquitur, arbitror extitisse, cum hoc quoque Dei sapientia caros suos ac famulos honoraverit, ut cum reliquis virtutibus, Martyrii quoque laurea clarescant; patientiæ munera eis cumulatius reponens, arcanorumque bonorum præmia largiens: nostrorum vero scelerum multitudinem, non solum horum preces, sed & Martyrum intercessiones inutiles reddidisse; ut ex iis, quibus jam recentique exemplo famus accepti malis, intelligere possent omnes divinarum Legum contemptores, cum majorem in modum nequitiæ indulgent seque vitio mancipant, nullo se ab ira Dominica justaque ultione, liberatum iri salutari subsidio.

Edit. Paris. pag. 350. Monachi & Moniales; unde quod nec ipsi, Sanctique servati.

Psal. 115, 15.

XXXIX. Ut itaque ingressi, per omnia Urbis loca dispersi sunt Barbari: omnis ætas omneque hominum genus ab eis confestim trucidatur. Neque enim ulla eis miseratio erat, qui pridem rabie exarsissent, nostramque internecionem sitirent: sed & senex, & florenti adhuc ætate utque juvenis, quisquis denique occurrisset, gladio necabatur. Nec vero lethali statim vulnere feriebant, sed ut diutius doloribus excruciarent, quæ circa dorsum coxasque sunt concidentes, tarda eos nece conficiebant. Ac ne sic quidem exsatiabatur eos obsidens furor; sed quod non sæpius mori poterant, immanitatis rabie gravius dolebant. Ut enim belluinam illam ac indomitam libidinem satiarent, nec mulieribus ipso jam mali initio, neque pueris ipsis pepercerunt, quorum immatura ætas haud raro etiam ferarum oculos ad miserationem cogat; sed cunctis perinde indicta excisio erat, quæ velut in prato herbescente quicquid obvium esset, demeteret. Hincque adeo factum est, ut brevi temporis momento, urbs, quæ paulo ante vix non angusta habitatoribus erat ac plebe constipata, deserta vilesceret. Ut enim superius diximus, populi pars collium cacumina ad Acropolim sic dictam (i. Arcem) occupaverat, aut quam sancti Davidis Viciniam vocant. Quæ regio, reliqua Urbe altiore situ eminet: ubi etiam Monachorum multitudo erat, viri omnes virtute clari, cælestique instituto digni habiti. Pars vero rursus ad duas portas,

Thessalonicensium dira cædes.

pag. 351.

Desolata civitas.

A ἀλλ' ἀσφαλῶς τηρουμένη τῷ γάμῳ καὶ σεμνότητα πᾶσαν δεδιδαγμένη, τὴν αἰδῶ τῆς ὄψεως περιάρασα, καὶ μηδ' ὅτι γυνὴ τυγχάνει τῷ δέει λογιζομένη, διῄει τῆς ἀγορᾶς ἐν μέσῳ, ταῖς ἄλλαις γυναιξὶ κοινωνοῦσα τῶν θρήνων, καὶ δεινὸν ἀλαλάζουσα. μοναστὰι δὲ καὶ μονάζουσαι, ὅσοι τὴν προσπάθειαν τοῦ βίου κομιδῇ νέοι ὑπάρχοντες τῷ φίλτρῳ τῆς ἀρετῆς ἀπεσείσαντο, ἑαυτοῖς μόνοις καὶ Θεῷ ζῶντες, τῶν ἀσκητηρίων ἐκβάντες, καὶ ταῖς πλατείαις διασπαρέντες τῆς πόλεως, τὸν κοινὸν ὄλεθρον γοερῶς ἐκλαυθμύριζον. ἐξ οὗ δή μοι καὶ θάμβος ἐπέρχεται, ὅταν κατὰ νοῦν λάβω τὴν ποικίλην καὶ διάφορον ἀρετὴν τῶν Ναζηραίων ἐκείνων, ἣν κατὰ μόνας ἐφιλοπόνουν, ἤτοι τὴν πάν-B νυχον ψαλμῳδίαν καὶ τὴν ἱερὰν παρθενίαν, τήν τε ἐκτενῆ προσευχὴν καὶ τὸ ἀναπόπαυστον δάκρυον· πῶς τὴν πρὸς ἡμᾶς θείαν οὐ... συμπάθειαν; πῶς οὐ κατηγγυήσαντο τὴν πόλιν; πῶς οὐχ εὗρον ἔπαθλον ἀρετῆς τὴν ἀποφυγὴν τοῦ κινδύνου; συνελήφθησαν δὲ μᾶλλον, καθάπερ ἀνεπίσκοπα πρόβατα, πάντες τῆς μαχαίρας γεγονότες, καὶ τῷ κλήρῳ τῶν ἁμαρτωλῶν τῆς σφαγῆς κοινωνήσαντες. πλὴν ἡγοῦμαι, ὅτι τούτων μὲν ὁ θάνατος, ὥς φησιν ὁ Ψαλμὸς, τίμιος γέγονεν ἐναντίον Κυρίου, κἂν τούτῳ τοῦ Σοφοῦ τοὺς οἰκείους τιμήσαντος, ἵνα μετὰ τῆς λοιπῆς ἀρετῆς, καὶ τὸ τέλος μαρτυρικὸν ἀπενέγκωνται, ὡς ἂν ἐπιδαψιλεύσηται τούτοις τὰ τῆς ὑπομονῆς γέρα, καὶ C τῶν ἀρρήτων ἐκείνων ἀγαθῶν τὴν ἀντίδοσιν· ἡμῶν δὲ τὸ πλῆθος τῶν παραπτωμάτων οὐ μόνον τὰς τούτων ἐντεύξεις, ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν Μαρτύρων πρεσβείας ἀσυντελεῖς δειχθῆναι πεποίηκεν· ἵν' ἡμῶν παθόντων, ὅπερ ἤδη πεπόνθαμεν, ἔχωσι γνῶναι πάντες οἱ τῶν θείων καταφρονηταὶ διατάξεων, ὡς κακίᾳ πλεονεκτοῦντες, οὐδὲ αὐτοὶ τὴν δεσποτικὴν ἀπειλὴν τῶν σωτηρίων βοηθημάτων ἐξαιράσασθαι δυνηθήσονται.

λθ'. Ὡς γὰρ κατὰ πᾶσαν εἰσελθόντες διεμερίσθησαν τὴν πόλιν οἱ Βάρβαροι, εὐθὺς πᾶσα ἡλικία καὶ πᾶν γένος ἀνθρώπων ὑπ' αὐτῶν ἀνῄρητο. οὐδὲ γὰρ ἦν οἶκτος αὐτοῖς οὐδεὶς πάλαι προμεμηνόσι, καὶ τὴν καθ' ἡμῶν διψῶσιν ἀπώλειαν· ἀλλὰ καὶ γέρων καὶ ἀκμάζων ἔτι καὶ νεανί-D σκος, καὶ πᾶς ὁ προστυχὼν ἔργον τοῖς μιαιφόνοις ἦν. οὐδὲ καιρίας κατ' αὐτῶν ἀφιᾶσι πληγὰς, ἀλλ' ὡς ἂν αὐτοὺς ἐνδιατρίβειν ποιῶσι τοῖς ἀλγεινοῖς, τὰ πρὸς τὸν νῶτον μέρη καὶ τοὺς μηροὺς κατατέμνοντες, σχολάζειν αὐτοὺς τῇ τελειώσει παρεβιάζοντο. καὶ οὐδ' οὕτως ὁ πολιορκῶν αὐτοὺς ἐνεπίμπλατο θυμός· ἀλλ' ὅτι μὴ πολλάκις δύνανται θνήσκειν, μανικῶς ἐδυσφόρουν. ἵνα γὰρ τὴν θηριώδη καὶ ἀδάμαστον ἐκείνην ὄρεξιν ἐμφορήσωσιν, οὐδὲ γυναικῶν ἐφείσαντο κατ' ἀρχὰς τοῦ κινδύνου, οὐδὲ παίδων αὐτῶν, ὧν τὸ τῆς ἡλικίας ἄωρον ἄγειν βιάζεται πολλάκις καὶ θηρῶν ὀφθαλμοὺς εἰς συμπάθειαν· ἀλλ' ἦν ἐπίσης ἅπασιν ἡ τομὴ, καθάπερ ἐν χλοηφόρῳ πεδίῳ, πᾶν τὸ παρατυχὸν ἐκθερίζουσα· ὡς ἐν βραχεῖ E καιροῦ ῥοπῇ ἄοικον ἀποδειχθῆναι τὴν πόλιν, τὴν πρὸ μικροῦ στενοχωρουμένην καὶ τοῖς πλήθεσι βρίθουσαν. καθὸ γὰρ φθάσαντες εἴπομεν, τὸ μὲν τοῦ δήμου τὰς ἀκρωρείας κατειλήφει κατὰ τὴν καλουμένην Ἀκρόπολιν συνελαθὲν, ἢ τὴν Περιοσαίδα τοῦ ὁσίου Δαβὶδ ὀνομαζομένην· τοῦτο γὰρ μᾶλλον τῆς λοιπῆς * ὑπερανέχουσι πόλεως, ἔνθα δὴ καὶ πλῆθος ἦν μοναχῶν ἐναρέτων πάντων καὶ τῆς οὐρανίου πολιτείας ἠξιωμένων. τὸ δὲ δυσὶ

* ὑπερανέχει

πάλιν ταῖς δυσὶ πύλαις προσερρύη, ταῖς πρὸς δύσιν ἀφορώσαις τῆς πόλεως, μίαν ἐχόντων πάντων σπουδὴν, τὴν ξίφους διαφυγεῖν τομήν. ἀλλ' οὐδὲν πλέον τῶν ἄλλων ἐδείκνυον, τῶν πυλῶν ἐκτὸς τῶν Βαρβάρων ἐφεδρευόντων, καὶ μηδ' ἄλλας ἔχοντες διαχωρεῖς ὑπερβῆναι, τῷ συνωθισμῷ πιέζοντες ἀλλήλους, καὶ τὴν διέξοδον ἀποφράττοντες.

μ'. Οἷον γὰρ ἐγεγόνει κακὸν κατὰ τὴν καλουμένην Χρυσῆν πύλην; πῶς παρανοῖξαι ταύτην βουληθέντες μικρὸν, ὅσοι τοῦ δήμου, τῷ τόπῳ συνερρύησαν, διήμαρτον τῆς ἐπιχειρήσεως. μόλις γὰρ ὅτι τὰς πύλας ἀλλήλων διέστησαν, καὶ τῷ ἰδίῳ πιλήματι πάλιν ἐν ἑαυταῖς συνδραμεῖν αὐτὰς κατηνάγκασαν. οὕτω δὲ ἔχοντας αὐτοὺς καταλαβόντες οἱ δυσμενεῖς, οὐκ ἔτι καθ' ἕνα τοῖς ξίφεσιν ἀνῄρουν, ἀλλ' ὡς εἶδον συνεσφιγμένους, ἀλλήλων τε ἐχομένους καὶ ἐκτραπῆναι μὴ δυναμένους, κατὰ κόρρης αὐτοὺς τοῖς ξίφεσιν ἔπαιον. ὡς μετὰ τὴν πληγὴν διαιρεῖσθαι τοῦ προστυχόντος τὴν κεφαλὴν, καὶ τοῖς ὁμοίοις τρόπον κάτω τὰ μέρη συμπίπτειν. καὶ μηδὲ μετὰ θάνατον τῇ γῇ δίδοσθαι, ἀλλ' ἔτι παρακρατεῖσθαι λοιποῖς σώμασιν, ἕως πάντων ἀναιρεθέντων, καὶ ὥσπερ τοῦ ὑποστηρίζοντος, τῆς ἁπάντων λέγω ζωῆς ἐκθραύσεως, αἵματος ἀλλήλων καθάπερ καὶ τοῦ πάθους ἐκοινώνησαν.

μα'. Τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ περὶ τὴν ἄλλην πύλην, ἣν καλοῦσι Λιταίαν πραχθῆναι συνέβη. καθὼς γὰρ ἔφαμεν τῶν ἄλλων, τὰς μὲν [14] πρὸς θάλασσαν ἐξαγούσας, αὐτοὶ προκατεῖχον Βάρβαροι. τὰς δέ γε πρὸς ἀνατολὴν ἀφορώσας ἡμεῖς προαποκλείσαντες ἦμεν, τὴν τοῦ πυρὸς μηχανὴν, ἣν κατὰ τὰς ἔξω τοῦ προτειχίσματος πυλῶν προπεπόνθαμεν, καὶ ἐν αὐταῖς ὑφορώμενοι. ὡς λοιπὸν ἐν τούτοις πανταχόθεν ἀποροῦντα τὸν δῆμον πρὸς τὴν φυγὴν, περὶ τὰς ἀγυιὰς μόνον εἰλεῖσθαι, καὶ ἁπανταχοῦ τῷ θανάτῳ προσπίπτειν. σχεδὸν γὰρ ὀλίγοι, καὶ λίαν, ὡς εἰκὸς, ἀριθμητοὶ, κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ λιμένος ἑαυτοὺς τῶν τειχῶν ἀκοντίσαντες, τὸν κίνδυνον ὑπεξέφυγον. καί τινες ἄλλοι διὰ τῆς κατὰ τὴν Ἀκρόπολιν πύλης λάθρα ὑποδραμόντες, πρὸ τοῦ τὴν συμφορὰν ὑποστῆναι διεσώσαντο τὴν ζωήν. οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ τῶν Σκλαβηνῶν ἡγούμενοι, πάλαι προμελετήσαντες τοῦτο, καὶ τὰς κλεῖδας τῶν πυλῶν ἐκείνων προϋφελόμενοι. οὓς καὶ ἐχρῆν, * τὸ ἄπλετον τοῦ κακοῦ θεασαμένους, παντὶ τῷ προστυχόντι παραχωρῆσαι τὴν ἔξοδον. οὕτω γὰρ πολλοὶ αὐτόθι λαχόντων, πρὸ τοῦ τοὺς Βαρβάρους * ἀπελθεῖν, τὸν θάνατον ὑπεξέκλιναν ἄν. οἱ δὲ τοιοῦτον μὲν οὐδὲν, οὐδ' εἰς νοῦν λαβεῖν ἠνέσχοντο. ἀεὶ δὲ τὸ οἰκεῖον προορώμενοι, καὶ ὅπως τὸν κίνδυνον διακρούσονται κατὰ τοῦτο διασκεψάμενοι, τὰς πύλας μικρὸν παρανοίξαντες, καὶ τὴν ὑπεκδρομὴν ποιησάμενοι, ἵνα τινὰ τῷ τόπῳ καταλιπόντες πρὸς τὸ μετὰ τὴν ἐκείνων ἔξοδον καὶ αὖθις ταύτας συγκλεῖσαι, οὕτω τῆς πάντων ἐπεβουλεύσαντο σωτηρίας. καὶ τότε πρόφασιν τινὰ δολίαν πλασάμενοι, ὡς οὐ πρὸς φυγὴν ἐτρέποντο, πρὸς ὑποδοχὴν δὲ μᾶλλον τῶν Στρυμονιτῶν συμμάχων, [15] τοῦ Στρατηγοῦ δῆθεν τοῦτο προστάξαντος.

μβ'. Οὐ πολὺ δὲ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ ξιφήρεις οἱ Βάρβαροι ταῖς πύλαις ἐπέστησαν καὶ οὐκ ἔτι δυνατὸν ἦν οὐδὲ προσβλέψαι μακρὸν ἐκτὸς ἀκινδύνως τινὰ, μήτοι γε τὸν κίνδυνον ὑπαλύξαι. ἐγὼ γὰρ αὐτὸς σὺν τῷ πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δύο δέ μοι εἰσὶν οὗτοι νεώτεροι τῆς ἐμῆς ἡλικίας ὑποβεβηκότες, οἳ μέχρι τοῦ δεῦρο τῆς συμφορᾶς καὶ τῶν λοιπῶν ἀλγεινῶν μοι συγκοινωνοῦντες, κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν παρόντες ἀριθμῷ ἐν τῷ τόπῳ μετὰ καί τινων ἄλλων τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως οὐκ ὀλίγων· καὶ ὡς

14. (τῷ) * ἀνελθεῖν.

ad occidentalem Urbis plagam respicientea, confluxerant, in hoc unum cunctis operam conferentibus, ut gladii ictum effugerent. Sed nihil his melius cessit, quam aliis, cum jam Barbari * extra portas insiderent, nec alioqui facile eis esset ut transirent, cum alter alterum pulsando comprimerent, exitumque obstruerent.

* Alias, inter.

Ad portam Auream cædes.

XL. Quantum enim contigit malum in porta, quam Auream vocant? Quomodo, qui eo confluxerant (omnis illa populi pars) cum aliquantulum aperire voluissent, conatu frustrati sunt? Vix enim valvas diducere cœperant, cum conferta hic multitudine atque agmine, in se rursus coire necatique compulerunt. Quos ita constipatos cum hostes offendissent, non jam viritim ensibus obtruncabant, sed ut illos inter se compressos, aliosque aliis hærentes averti non posse conspexerunt, in faciem gladiis cædebant: adeo ut post ictum cujusque diviso capite, hinc inde partes dissilirent, & ad similia utrinque membra conciderent. Ac neque post mortem humo mandabantur, sed cum reliquis adhuc corporibus pari acervo tenebantur, donec omnibus trucidatis, ac velut fulciente, omnium scilicet eliminata vita, uti morte sic & cruore socio jungerentur.

XLI. Hoc ipsum vero, & in porta, quam Litæam vocant, fieri contigit. Nam Barbari, uti diximus, priores reliquis occupaverant portas, quæ ad mare ducunt. Quæ vero ad ortum, nosipsi ante occluseramus, in iis quoque suspectam habentes machinam, cujus in exterioris muri portis noxam labemque senseramus. Hincque adeo omni undique præclusa fugæ ineundæ spe, populus in plateis solum volutabatur, inque mortis casses omni loco incursabat. Vix enim pauci, valdeque, ut par est, numero exigui, in occidentali ora portus sese a muris projicientes, periculum evaserunt. Quidam etiam alii, e porta quæ ad Acropolin (Arcem scilicet) est, sese clam subducentes, cum necdum calamitas appetiisset, saluti consuluerunt. Et hi fuerunt Sclavenorum Duces, meditati fugam multo ante, atque portarum illarum claves eam in rem pridem suffurati. Quos decebat, mali mole inspecta, cuivis exitum permittere. Sic namque multi ibi constituti, antequam adventassent Barbari, cædem declinassent. Hi tamen nihil ejusmodi in animum saltem inducere sustinuerunt: sed suis semper rebus prospicientes, attentisque animi rationibus quomodo hinc quoque periculum a se depellerent, portis paululum subapertis, seque prompte subducentes atque dilapsi, uno quodam ibi relicto, qui & rursus egressis illis portas clauderet, in cum modum omnium saluti insidiati sunt. Tunc quoque id dolo commenti, non se fugam inire, sed potius ad socios Strymmonitas suscipiendos (ita nimirum jubente Prætore) exire.

Edit Paris. pag. 352.

Sclaveni fuga delapsi, in cives inofficiosi.

XLII. Nec multum temporis intercesserat, cum Barbari, strictis gladiis in portas ingruentibus, nemo ultra tuto, vel saltem foras prospicere poterat, tantum abest ut periculum posset vitare. Nam & ego ipse cum patre, & fratribus, quos duos ætate juniores, atque ad hoc usque ævi meæ habeo tum captivitatis, tum reliquarum ærumnarum consortes, eadem hora cum aliis civibus, iisque non admodum paucis, eodem in loco constitueramus. Et ut jam tristes illas insidias passi sumus (postquam enim fraus illis com-

missa est, nos rem, uti gesta erat, cognovimus) cerrocedimus omnes, & in civitatem incredibili celeritate festinamus, alioque dispersi, pro eo ac mali vis ferebat, metus species, exque illo affectus alios atque alios digerens. Visum itaque est patri & nobis, cum nondum Barbari ad nos pervenissent, in turrim quamdam in interiori muro sitam interim evadere, & non multitudini commisceri; ut forte, imminentibus hostibus, ab aliis disjuncti, solique in propugnaculis ipsos alloquentes, facilius supplicatum iremus, vitæque nostræ aliquo modo provideremus. Quod & divina providentia factum est: quonam vero id pacto, & quam inaudita stupendaque virtute, dicere nunc aggredior.

XLIII. Murum celeriter accurrentes conscendimus, ac propugnaculum quoddam, venerandis, inter Apostolos primum vocati Andreæ, Ædibus adversum. Omnes quinque simul eramus, pater meus, & ego cum duobus fratribus (quos dicebam) atque alius quidam, ipse quoque nobis affinitate conjunctus; Clerici omnes, & Lectorum ordine insigniti. Ut ibi paululum conticuimus, ipsi nobiscum imminentem reputantes gladii exitum, lamenta occœptavimus, singulis tum suæ cujusque animæ, tum mutuam inter se divisionem deplorantibus. Ante vero omnes pater, longe jam provecta ætate, & dicendi artibus plurimum exercitatus, sic primum planctum auspicatur: *Væ mihi*, dicens, *filii, multis ærumnis malisque obnoxii, in quibus nunc circumvolvor, & cui hæc infelici atque afflictæ huic vitæ meæ, reposita erant! ut quos diversis temporibus genueram, liberosque susceperam, eorum uno momento mortem conspicerem; nec, quod infelicibus conceditur, tantum mihi superesset temporis, quo tantæ calamitati paria ingemiscerem. Convocassem enim ad communem hunc & inconsolabilem luctum, ipsa etiam inanimata, ut una mecum doloris atque infortunii partem assumerent. Neque enim ulli alii civium, aliter ac ego ipse affecti sunt, ut cum e suis aliquem dire lugeant, aliorum propenso miserantis affectu indigeant. Me vero duo mala eodem momento invadunt; tum animæ periculum, ut qui nequiter ac perdite vitam transegerim, tum hæc a vobis inexpectata divisio, quam sic eventuram in animum numquam induxeram; cum hæc jugiter mea vota essent, ac supplicarem, ut hosce vos luctuosissimos obtegeretis oculos; qui nimirum requiescens inter vestras manus, majorum sepulturæ traderer, & vos in vado relinquerem, qui matris senectutem curaretis, & adolescentulis ætateque minoribus duobus fratribus victus necessaria provideretis. At nunc omnis ejusmodi spes mihi sublata est, & in mediis teretitus malis, immaturam mortem vestram expecto. Sicne me scelerum copia servavit, & in hunc reservavit diem, ut ob oculos carissima pignora Barbaricis gladiis concisa viderem, membraque mihi desideratissima per manus lictorum crudeliter discerpta conspicerem? O doloris vim! neque id tutu teneus, an me miserum parricida primum vita privabit. Nam esset, malis hinc inde collatis, hoc mihi tolerabilius malum. Verum mihi suspecta est vestra juvenilis ætas, ac vultus flos vaticinari facit, vestris prius cædibus hostibus satiatis, postmodum me, multas mortes perpessum, &*

Edit. Paris. pag. 353.

Lectorum familia.

Patris Nænia.

ἤδη τὴν πονηρὰν ἐκείνην ὑπέστημεν ἐπιβολήν. μετὰ γὰρ τὸ πραχθῆναι τὴν σκῆψιν, τὸ συμβὰν ἐπεγνώκειμεν, καὶ ὀπισθόρμητοι πάντες, ἕκαστος ἡμῶν ὡς εἶχε τάχους, πρὸς τὴν πόλιν συνηλαυνόμεθα, ἄλλος ἀλλαχοῦ διαιρεθέντες, καθὼς ἂν ἦγεν ἡ συμφορὰ, τοῦ φόβου διατιθεῖσα τὰ σχήματα. ἔδοξεν οὖν τῷ τε πατρὶ καὶ ἡμῖν, μήπω προφθασάντων πρὸς ἡμᾶς τῶν Βαρβάρων, εἴς τινα πύργον τῶν κατὰ τὸ ἐνδότερον τεῖχος ἀνιέναι τέως, καὶ μὴ τῷ πλήθει συναναμίγνυσθαι, ὡς ἂν τῶν πολεμίων τυχὸν ἐπιστάντων, τῶν ἄλλων διαιρεθέντες, καὶ μόνοι τούτοις κατὰ τῶν ἐπάλξεων ἐντυγχάνοντες, δυνηθῶμεν τινὰ πρεσβείαν τούτοις προσαγαγεῖν, καὶ τὴν ζωὴν ἑαυτοῖς διασώζεσθαι. ὃ δὴ καὶ γέγονε τῇ θεϊκῇ προνοίᾳ. τὸ δ' ὅπως, καὶ μεθ' οἵας παραδοξοποιοῦ δυνάμεως, λέξων ἔρχομαι.

μγ'. Ἀνήλθομεν ἐν τῷ τείχει, ἐπειδὴ θέοντες κατά τινα πρόβολον ἀντικρὺ τοῦ ἐκεῖ σεβασμίου σηκοῦ τοῦ Πρωτοκλήτου τῶν Ἀποστόλων Ἀνδρέου. πέντε δὲ ἦμεν οἱ πάντες ὁμοῦ, ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς, κἀγὼ σὺν τοῖς ῥηθεῖσι δυσὶν ἀδελφοῖς, καὶ τις ἕτερος μετέχων καὶ αὐτὸς τῆς ἡμῶν ἀγχιστείας. Κληρικοὶ πάντες, καὶ τῷ τῶν Ἀναγνωστῶν διαπρέποντες τάγματι. μικρὸν δὲ αὐτόθι καθησυχάσαντες, καὶ καθ' ἑαυτοὺς λογιζόμενοι τὸ ἐφεστὸς τῆς μαχαίρας τέλος, ἠρχόμεθα τῶν γόων, ἕκαστος τῆς τε οἰκείας ψυχῆς, καὶ τῆς ἐξ ἀλλήλων κατασχετλιάζοντες διαιρέσεως. καὶ πρῶτος ἐξῆρχε θρηνῶν ὁ πατὴρ, ἤδη πρεσβυτικὸς ὢν, καὶ πολλὴν περὶ τὸ λόγιον ἐπιστήμην ἐξησκημένος. Φεῦ μοι, λέγων, ὦ τέκνα πολυπαθῆ, ἐν τίσιν* οἵαις περιελήφθην, καὶ τίνα ταῦτα ἀπέκειτο τῇ δυστήνῳ μου ταύτῃ καὶ ταλαιπώρῳ ζωῇ, ἵν' οὓς κατὰ διαφόρους ἀπέτεκον χρόνους καὶ τῇ γενέσει παρέθηκα, ὑφ' ἓν ἴδω τὴν τελευτὴν ὑπερχομένους, καὶ μηδ' ὅπερ τοῖς ἀτυχοῦσιν ἐστὶ συγκεχωρημένον, σχολὴν ἄγω, ἄξιον τοῦ πάθους ὀδύρεσθαι. συνεκάλεσα γὰρ ἂν πρὸς τὸ κοινὸν τοῦτο καὶ ἀπαρηγόρητον πάθος, καὶ αὐτὰ τὰ ἄψυχα τῶν κτισμάτων κοινωνῆσαί μοι τοῦ πάθους καὶ τὴν συμφορὰν συμμερίσασθαι. οὐδὲ γὰρ οἱ πάντες τῶν ὁμοπατρίδων ἄλλως ἄγουσιν, ἢ ἐγὼ, ἕκαστος τινὰ τῶν οἰκείων* ἀπεκδεχόμενος, καὶ τοῦ ἑτέρου συμπαθείας ἐπιδεόμενος. ἐμοὶ γὰρ δύο δεινὰ συμβέβηκε ταὐτὸ, ὅ, τε ψυχικὸς κίνδυνος, ἐν ἁμαρτίαις τὴν ζωὴν δαπανήσαντι, καὶ ὁ ἐξ ὑμῶν οὗτος ἀπροσδόκητος χωρισμὸς, ὃν οὔπω ὑπότε προσεδόκησα, ἀλλ' ἀεὶ δι' ἐνδείξεως εἶχον, ὑφ' ὑμῶν καλυφθῆναι τὰ βαρυπενθῆ ὄμματα ταῦτα, ἵν' ἐπαναπαυσάμενος ταῖς ὑμετέραις χερσὶ, τῷ τάφῳ τῶν πατέρων δοθῶ, καὶ ὑμᾶς ἐν ἀσφαλείᾳ καταλείπω, τῆς τε μητρὸς γηροκόμους, καὶ τοῖς ἔτι κομιδῇ νέοις καὶ τῷ χρόνῳ καθυστερίζουσι δυσὶν ἀδελφοῖς ὑμῶν τὰς περὶ τὸ ζῇν ἀφορμὰς προνοήσοντας. νυνὶ δὲ πᾶσα μὲν τοιαύτη διόλωλεν ἐλπὶς, ἐν μέσοις δὲ τοῖς δεινοῖς ἀπειλημμένος, ἄωρον ἐκδέχομαι τὴν καθ' ὑμῶν τελευτήν. καὶ οὕτω με τετήρηκε τῶν ἀνομιῶν τὸ πλῆθος, καὶ εἰς ταύτην τετήρηκε τὴν ἡμέραν, ἵνα κατ' ὀφθαλμοὺς ἴδω τὰ φίλτατά μοι τῶν τέκνων, βαρβαρικῶν ξιφῶν παρανάλωμα· καὶ τὰ παμπόθητα μέλη, ταῖς χερσὶ τῶν δημίων ἀνηλεῶς διασπώμενα. ὢ τῆς ὀδύνης. οὐδὲ τοῦτο ἀσφαλὲς ἔχων, ὅτι τὸν δύστηνον ἐμὲ πρῶτον ὁ μιαιφόνος τῆς ζωῆς ἀπαλλάξει. ἦν γὰρ ὡς ἐν συγκρίσει κακῶν, τὸ κατ' ἐμὲ φορητόν· ὕποπτον δέ μοι τὸ ἀκμάζον καθέστηκε τῆς καθ' ὑμᾶς ἡλικίας, καὶ τῶν προσώπων τὸ ἀνθηρὸν μαντεύεσθαί με ποιεῖ, πρῶτον τῆς ἀφ' ὑμῶν τομῆς τὰς ἐχθρὰς ἐμφο-

* ναί.

* ἀποδυρόμενοι.

ῥηθέντας, ἐν ὑστέρῳ με πολλοὺς ὑπομεμενηκότα θανάτους, καὶ καθ' ἕνα ὑμῶν ἀθλήσαντα, οὕτω τοῖς ὑμετέροις αἵμασι συμφυραθῆναι.

μδʹ. Ἀλλὰ γὰρ ἔλαθον ἐμαυτὸν, ὦ φίλτατα τέκνα, πόρρω τοῦ δέοντος πλανηθεὶς, καὶ ἅπερ οὐκ ἔδει τοῖς θρήνοις συνεξειπών. νενίκημαι γὰρ τῷ κακῷ, καὶ ἡ πάνδημος συμφορὰ κατασκευάξαι τοῦ καιροῦ, καὶ τῶν πραγμάτων, καὶ ἄκοντά με παρεβιάσατο. τίς γὰρ ἂν καὶ λιθίνην ἔχων καρδίαν, τῷδε τῷ πάθει συναπαρθεὶς, ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν τοσούτῳ κακῷ συσχεθέντας μὴ ἀποδύρεται; ἀλλ' οὐδέν ἐστιν ὃ βούλεται πράττει Θεὸς ἐν ἀνθρώποις, μὴ πρός τι χρήσιμον τέλος οἰκονομούμενον. τάχα γὰρ ἀπέκειτο διὰ τὴν μοχθηρίαν ἡμῶν, τὸ οὕτως ἀποθανεῖν· καὶ ἰδοὺ κατ' ὀφθαλμοὺς ἡ τῆς ζωῆς ἐφέστηκεν ἔκτισις, βιαίως τοῖς ξίφεσι τὰς ψυχὰς ἡμῶν ἐκτεινόντα. ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἄδικος ὁ συγχωρήσας ταῦτα παθεῖν, καὶ τόνδε καταπέμψαι βίαιον τοῦ σώματος χωρισμὸν, καὶ τὰς εὐθύνας τῶν ἡμαρτημένων κατὰ τὴν μέλλουσαν εἰσπραχθήσεσθαι δίκην. διὸ στῆτε γενναίως τὴν ἐλπίδα πᾶσαν πρὸς αὐτὸν μόνον ἀπαιωρήσαντες, τὸν δυνάμενον ἀφιέναι ἐπὶ τῆς γῆς ἁμαρτίας. καὶ κἄν τι δέοι παθεῖν ἀλγεινὸν, χάριν τῆς εἰς αὐτὸν πίστεως, ἐνέγκωμεν μύσαντες, καὶ μηδὲ φοβηθῶμεν ἀπὸ τοῦ σωματικοῦ τούτου θανάτου, ὃν εἰ καὶ μὴ οὕτως, ἀλλὰ πάντως ἑτέρως ἀποθνήσκειν χρεὼν ἐστι, καὶ τῇ φύσει τὸ ὀφειλόμενον λειτουργῆσαι. γενέσθω οὖν ἡ τῆς ζωῆς στέρησις εὐχαριστίας ἡμῖν ἀφορμὴ, ἵνα μὴ θανοῦμεν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἐλπίδι τῆς ἐκεῖθεν μακαριότητος. Ταῦτα λέγων, ἕκαστον ἡμῶν πρὸς τὸν διὰ ξίφους θάνατον ἐπαιδοτρίβει, καὶ προθυμίαν παρεῖχε μὴ ἀποδειλιᾶν τὴν τελείωσιν.

μεʹ. Ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα πρὸς ἡμᾶς διελέγετο, καὶ συμπεσόντες ἀλλήλοις τὰ τελευταῖα συνετασσόμεθα, ἰδοὺ καὶ τῶν βαρβάρων κατεφάνησαν τινὲς ἀνιόντες, τὸν ἀριθμὸν οὐκ ὀλίγοι, Αἰθίοπες τὴν χροιὰν, τὰ σώματα γυμνοὶ, ἐσπασμένας ἔχοντες τὰς μαχαίρας, δεινὸν ἐξαλλόμενοι, καὶ τῇ παραθήξει τῶν ὀδόντων, συῶν δίκην τὸ μανικὸν δεικνύμενοι. ἐπιστάντες οὖν τῷ τόπῳ, πρῶτον τοὺς μεθ' ἡμῶν ὑποστρέψαντας ἀπὸ τῆς τῶν πυλῶν κακούργου συγκλείσεως, αὐτοῦ που παρὰ τὸ τεῖχος εἰλημένους, τοῖς ξίφεσιν ἐκείνοις διεχειρίσαντο. οἷς οὐδὲν ἦν πρὸ τούτου πλέον μελετηθὲν, ἢ μόνον τῇ δεξιᾷ τοῦ δημίου τὸν αὐχένα ὑπέχειν καὶ πρὸς τὴν τομὴν σχηματίζεσθαι. καὶ ἦν ἰδεῖν τὸ πραττόμενον ἐκπλήξεως γέμον. εἰ γὰρ τῷ εὐπειθεῖ τοῦ ἑαυτὸν προδόντος καὶ πρὸς τὸν θάνατον ὑποκλίνοντος, ὁ φονεὺς κατενύγη, καιρίαν ἄγων, θᾶττον αὐτὸν τῶν ἀλγηδόνων ἀπήλλαττεν· εἰ δὲ μὴ ἐμαλάχθη τὴν λιθώδη καρδίαν, ἀλλ' ἤθελεν ἐντρυφᾶν τῆς μανίας, μᾶλλον τοῖς τῶν ἁλόντων ἀτυχήμασι τὸν θυμὸν διεγείρων, μεληδὸν κατήκιζε τὸ προστυχὸν σῶμα, καὶ πολλῶν θανάτων φορὰν ἐν μιᾷ συμφορᾷ τῷ δειλαίῳ παρείχετο. οὐδὲν δὲ ἕτερον ἦν ἀκούειν ἐν οὕτω παμπληθεῖ καὶ πολυανθρώπῳ δήμῳ, ἀλλ' ἢ μόνον τὸν συριγμὸν τῶν ξιφῶν, καὶ τῶν τοῦ αἵματος ὀχετῶν τὴν μετὰ βίας ἔκρυσιν.

μϛʹ. Οὐ πολὺ δὲ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ πάντες ἔκειντο θέαμα πολλῶν ὀδυρμῶν καὶ θρήνων ἐπάξιον. ὡς δὲ πρὸς ἡμᾶς ἔφθασεν ἡ τομή· τῷ τείχει γὰρ ἔνδον συγκεκυφότας, ἐφώρμησαν ὁμοθυμαδὸν καθάπερ εἴς τι πρόχειρον θήραμα. φθάσαντες δὲ πλησίον, τὴν ὁρμὴν ἐπέσχον. ἦν γὰρ ὁ ῥηθεὶς ἐν τῷ μεταξὺ πύργος, δι' οὗ διελ-

in singulis vobis nova semper certamina ingressum, sic vestris cruoribus immiscendum.

XLIV. *Enimvero adverto me, dulcissimi filii, ab eo quod officii erat, per imprudentiam procul aberrasse, & quæ non decebat, lamentis inserta deplanxisse. Etenim victus a malo sum, & communis calamitas, adversum tempus atque res, nisi invitum, planctum edere coegit ac quiritari. Quis enim, vel si saxeo pectore sit, sic diri casus acerbitate abreptus, seipsum suosque tanto malo oppressos non deploraverit? Ceterum nihil est, quod velit aut agat Deus, quod non ad utilem finem providentia disponat. Forte enim ob ingentem nostram pravitatem, decretum erat ut sic moreremur: & ecce ob oculos, qua vitam exsolvimus, ultio, & qua gladius violenter in animas nostras animadvertatur. Haud enimvero injustus est, qui hæc nobis evenire, animamque a corpore violenter avelli, ac pœnas scelerum, in futuro Judicio infligendas, hic nos luere permisit. Quare state fortiter, vestram omnem spem in eum solummodo collocantes, qui super terram potest peccata dimittere. Quanquam vero ærumnarum aliquid ferendum sit, ejus fidei gratia, clausis oculis sustineamus, nec mortis hunc interitum quicquam timeamus; quem nisi non hac ratione, alia tamen omnino sustinere necesse est, & ut debitum naturæ fatoque dependamus. Sit ergo nobis vitæ privatio, gratiarum actionis argumentum atque ratio, ut non solum moriamur, sed & in spe futuræ beatitatis mortem oppetamus.* Hisce monitis, ad mortem gladio destinatam nostrum singulos erudiebat, & ne hac consummari refugeremus, animos alacritatemque præstabat.

XLV. Dum hæc ille ad nos loqueretur, aliique alios complexi & in colla ruentes, valediceremus, en adest & Barbarorum manus, nec exiguo numero, Æthiopica cute nudisque corporibus, strictis ensibus, immaniter insultantium suumque instar dentes exacuendo rabiem furoremque prodentium. Cumque in locum venissent, eos primum contrucidant, qui ibi prope murum convoluti a portis maligno nocendique consilio clausis, nobiscum reversi erant. Quibus scilicet nihil aliud curæ fuerat, quam ut solum lictoris dexteræ collum supponerent, seque motu gestuque corporis ictui excipiendo aptarent. Ac videre erat rem stuporis horrorisque plenam. Si enim sicarius, dedentis se atque ad necem inclinantis obsequendi facilitate, miserantis ullo sensu affectus esset atque compunctus, lethale vulnus adigens, eum a doloribus ocyus liberabat: sin minus saxeum cor emollitum esset, sed vesana se rabie oblectare mallet, captorum infortuniis furorem gravius excitans, obvium quemque membratim cædebat ac dehonestabat, multarumque necium vim una in calamitate misero adhibebat; nec in tam immani ac copiosa multitudine aliud audire erat, quam solummodo ensium stridorem, ac rivorum sanguinis impetu defluentis fragorem.

XLVI. Sic brevissimo tempore prostrati omnes jacebant, multarum lacrymarum ac luctuum dignum plane spectaculum. Ubi autem nostris quoque capitibus ensis jam impendebat (viderant enim e muro prospectantes) velut ad paratam prædam unanimes irruerunt. Ubi tamen propius accessissent, impetum reprimunt. Media enim, quam

Edit. Paris. pag. 354.

Christiani planctus castigata ratio.

Immitis civium cædes.

pag. 355.

dicebam, interjecta turris, ac qua ad nos venturi erant ac transituri; ea ratione, quod olim omne pavimentum lignis constratum tempore computruerat ac diffluxerat, haud tuto inde transire sinebat. Duo enim dumtaxat ligna in medio pendula, viam tremulam transeuntibus sternebant. Periculosæ itaque viæ gradu, utrinque præcipite, circumspecto, Barbari anxii animi agitare, ne forte dum in lignorum medio constitissent, nostra aliqua in turre fraude præcipites agerentur; cum altius elatus locus, tristem ruinam minaretur. Id vero consilii, rerum admirandarum Deus, illorum animis ingessit. Si enim statim ut locum attigerunt nulla mora quo ruebant impetu audacius transissent, nihil minus cæsis reliquis nos quoque dira nece sublati essemus. Dum enim illi incerti deliberant, quique nostrum ea metu paululum convivescentes, quid in rem nostram per eas angustias foret, disquirebamus. Quanta igitur licuit celeritate ipse exiliens, mortemque contemnens, nec quod erat ob oculos discrimen prorsus in animum inducens, ad ipsum turris ostium veniens, per ligna ad Barbaros procurrebam. Hi vero, sic audacter mea sponte ad eos progredientem videntes, visum inermem, nec quod ulciscendo esset aliquid inferentem; sed rem aliquam momenti dicere habentem; ipsi quoque ordine digesto seque eo componentes, extentis dexteris, inque verticem simulato gladios adigentes, incurrere. Ac ne sic quidem incusso timore (omni enim mentis facultate a me dicendis attentus eram) unus quidam Æthiopum, inter illos fortissimus præfidentiorque, ac proceritate reliquos superans, prope accedens, ensem in frontem impingere pertentabat. Ego sublatis manibus, *Ne hoc feceris*, inquam; *alioqui magnarum pecuniarum vi, te, tuosque fraudabis.*

Cameniatæ sperandæ salutis solertia.

Edit. Paris. pag. 336.

XLVII. Dixeram, gestusque & habitus omnisque indolis præfidentia ac firma constantia, Æthiopis hactenus impetum, ne ictum inferret, retardans, cum læva in sinum missa, eaque quantocius aurea quædam monilia extrahens, ac illi in manum tradens; *Sint hæc*, inquam, *meæ vitæ pignora. Quod si his quoque longe majora nancisci desideras, patri fratribusque, quin & patris fratri* (conversus, ac quo loco delituerant, eos digito monstrans) *vitam paciscere, donaque amplissima præbebo: dum vos exspectaremus obscuris quibusdam foraulis reposita; quæ nos tantummodo novimus; certique de nostra salute, prompte ostendemus. Sin autem mori contigerit, actum illis est ac perierunt, quæ & manus vestras effugiant, & una cum vita nostra in rerum censu usque hominum esse desinant.* His verbis represso Barbari furore, pignorumque illa erogatione, in eorum quæ a me dicerentur, sensum prope adducens: quibus scilicet me ipse vario gestu atque habitu ad supplicandam efformabam. Nihil enim ille intelligebat, eorum, quæ ad ipsum loquebar; sed solummodo libertatem mirari videbatur, atque ad certam modis omnibus præstandam fidem, catam solertiam.

XLVIII. Interea alius quispiam prope accedens, *Quid tu hæc*, inquit, *ita facis, & Æthiopem supplicando detines, cum ad me loqui liceat*, qui

θεῖν ἔμελλον καὶ πρὸς ἡμᾶς γενέσθαι, ὃς πάλαι μὲν τὸ ἔδαφος ἅπαν ξύλοις ἐστρωμένον, ἅ τινα τῷ χρόνῳ σαπέντα καὶ διαρρεύσαντα, οὐκ ἀσφαλῆ παρεῖχον τὴν ἐκεῖθεν διάβασιν· δύο γὰρ μόνα κατὰ μέσον ξύλα ἐσαπρώθεντο, δι' ὧν οἱ ταύτην διερχόμενοι ἀπότρομον τὴν πάροδον ἐπεποίηντο. τὸ ἀμφίκρημνον οὖν τοῦ κινδυνώδους τόπου κατιδόντες οἱ Βάρβαροι, ἐφώρασαν μήπω ἐν μέσῳ τῶν ξύλων γενόμενοι, λάθωμεν τεχνάσματα πεποιηκότες εἴσω τοῦ πύργου, καὶ κρημνισθῶσι πως παρασκευάσωμεν, εἰς ὕψος ἐπηρμένου πολὺ, καὶ χαλεπὴν τὴν πτῶσιν ἐπαπειλοῦντος. τοῦτο δὲ ὁ τῶν θαυμασίων Θεὸς ταῖς αὐτῶν διανοίαις ὑπέβαλεν· εἰ γὰρ ἅμα τῷ πρὸς ἡμᾶς γενέσθαι τομῶς τὴν διάβασιν κατετόλμησαν, οὐδὲν ἧττον καὶ ἡμεῖς τὸν κοινὸν τὸν ὄλεθρον ὑπεμένομεν. τῆς σχολῆς πως τῶν λογισμῶν αὐτῶν διαιρέσεως, τοῦ φόβου τῆς ψυχῆς ἕκαστος ἡμῶν παρεκλάσαντες, εἴ τι καὶ δέοι πράττειν τῷ καιρῷ χρήσιμον ταῖς φρεσὶ κατεμεριζόμεθα· ὡς οὖν εἶχεν ἐγὼ τάχους ἀναπηδήσας, καὶ θανάτου καταφρονήσας, καὶ μηδ' ὅτι κατὰ πόρρω ἐφέστηκε τὸ παράπαν εἰς νοῦν θέμενος, κατ' αὐτὴν γενόμενος τοῦ πύργου τὴν εἴσοδον, ἔμελλον διὰ τῶν ξύλων πρὸς τοὺς Βαρβάρους χωρεῖν. Οἱ δ' ἐπειδὰν ἤδη μετὰ θαρσαλέως πρὸς αὐτοὺς κατεῖδον αὐτομολήσαντα, ἄοπλον μὲν καὶ πρὸς ἄμυναν οὐδὲν ἐπιφερόμενον, ἔχοντα δέ τι σπουδαῖον εἰπεῖν, ἐπῆλθον καὶ αὐτοὶ στοιχηδὸν ἀλλήλοις συμπλέξαντες, καὶ τὰς δεξιὰς ἀνατείναντες, τάς τε μαχαίρας κατὰ τῆς ἐμῆς κορυφῆς ἐπαγαγεῖν σχηματισάμενοι. ὡς δ' οὐδὲ τοῦτό με πως καταπτῆξαι πεποιήκασιν (ὅλον γὰρ εἶχον τὸν νοῦν πρὸς ἅπερ ἤθελον λέγειν ἠσχολημένον), εἷς τις τῶν Αἰθιόπων, καὶ τούτων μάλιστα ὁ γενναιότερός τε καὶ εὐτολμότερος, μεγέθει τῶν λοιπῶν διενεγκὼν, κατ' ἐμὲ γενόμενος ἐπεχείρει μοι τὴν μάχαιραν κατενεγκεῖν τῷ μετώπῳ. ἐγὼ δὲ τὰς χεῖρας ἀνασχὼν, Μὴ τοῦτο πράξῃς, εἶπον· ἐπεὶ πολλῶν χρημάτων σεαυτὸν καὶ τοὺς περὶ σὲ ζημιώσεις.

μζʹ. Οὕτως ἔτυχον εἰπὼν, καὶ τῷ πεπαρρησιασμένῳ τοῦ σχήματος τὴν ὁρμὴν τοῦ Αἰθίοπος πως πρὸς τὸ μὴ τὴν τομὴν ἐνεγκεῖν ἀνακόψας, τῇ λαιᾷ δὲ τῶν χειρῶν ἐναρύψας εἴσω τοῦ κόλπου, καί τινα χρύσεα κόσμια τὸ τάχος ἐξενεγκὼν, καὶ τῇ παλάμῃ τούτου ἐνθέμενος, Ἔστωσάν σοι ταῦτα, ἔφην, ἐνέχυρα τῆς ζωῆς τῆς ἐμῆς. εἴπερ δὲ πολὺ πλείονα τούτων εὐπορῆσαι βούλει, τῷ πατρὶ μου καὶ τοῖς ἀδελφοῖς, ἀλλὰ καὶ τἀδελφῷ τοῦ πατρὸς, ἐπιστραφεὶς, καὶ τούτους ἐν ᾧπερ ἦσαν τόπῳ τῷ δακτύλῳ καθυποδείξας, τὸ μὴ θανεῖν κατεγγύησαι, καὶ παρέξομαί σοι χρήσιμα δῶρα, τῇ προσδοκίᾳ ὑμῶν ἐν τισιν ἀφανέσι τόποις προαποτεθειμένα, ἃς ἡμεῖς τε μόνοι διαγινώσκομεν, καὶ ὑμῖν προθύμως σωτηρίας τυγχάνοντες ὑποδείξομεν. εἰ δέ γε θάνοιμεν, διόλωλεν ἐκεῖνα, τάς τε ὑμῶν διαφυγόντα χεῖρας, καὶ τῇ ζωῇ τῇ ἡμετέρᾳ συναπολέξαντα· τούτοις τὸν θυμὸν παρακατασχὼν τοῦ Βαρβάρου, καὶ τῇ ἐπιδόσει τῶν κοσμίων, εἰς ὑπόνοιαν ὧν φθάσας εἶπον τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ἐμβαλὼν, ἐν οἷς ποικίλως ἑαυτὸν πρὸς ἱκεσίαν κατεσχημάτιζον. οὐδὲν γὰρ ᾔδει Βάρβαρος ὢν πρὸς αὐτὸν διαλεγομένου, ἀλλ' ἢ μόνον ἐφαίνετο θαυμάζων τὴν παρρησίαν, καὶ τὸ σεσοφισμένον τῆς πληροφορίας παντὶ τρόπῳ κατεργασμένον.

16.

μηʹ. Ἐν τούτοις ἕτερός τις ἐγγύθεν ἐλθὼν, ἀγρίαν φωνὴν, Τί ταῦτα οὕτω ποιεῖς, καὶ τὸν Αἰθίοπα ταῖς ἱκεσίαις παρακατέχεις; ἐξὸν εἰπεῖν

πρός ἐμέ, καὶ εἴ τι καὶ δέοι συναντιλήψομαί σου. ἐγὼ δὲ τὸ πλέον θαῤῥήσας, καὶ τῇ τοῦ ἀνδρὸς παρουσίᾳ πρὸς τὸ εὐθυμότερον μετατεθεὶς, ἀνέκραγον. Σῶσον, εἰπών, ὅστις εἶ, πρὸς Θεοῦ ἡμῖν ἐν τούτοις χρησίμως ἀπεσταλμένε, καὶ τῆς παρούσης ἀνάγκης ἐξάρπασον. λήψῃ δὲ παρ' ἡμῶν ταύτης τῆς χάριτος ἕνεκεν, ἄξια τῆς ζωῆς ἡμῶν λύτρα, καὶ ὧν οὐδὲν ἐξίσωται πᾶσαν ἣν εἴλωτε τὴν δὲ τὴν πόλιν, ἐν ἄλλοις τισὶν εὑρεθήσεται. ἐκεῖνος οὖν, Θαρσεῖτε, ἔφη, καὶ τοῦ θανάτου τὴν ἔννοιαν ἀπώσασθε, καὶ πρὸς τὸ εὐθυμότερον ἑαυτοὺς μεθαρμόσατε. ἐγὼ δέ, φησι, καὶ τοὺς Αἰθίοπας πείσω τὰ αὐτά μοι συνθέσθαι, καὶ μέχρις αὐτοῦ τοῦ καθηγουμένου παντὸς τοῦ στρατοῦ ὑμᾶς ἀπάξω, πρὸς τὸ καὶ ὑπ' ἐκείνου λαβεῖν τὴν περὶ τοῦ ζῆν πληροφορίαν, μόνον αὐτοὶ τὰ ὑποσχεθέντα πληρῶσαι πρὸς ἀλλήλους διανοήθητε. εἰ γάρ τι τῶν παρ' ὑμῶν λεχθέντων μὴ πρὸς ἔργον ἀχθῇ, ταῖς μαχαίραις ταύταις κριθήσεσθε. ὡς ἂν ταῦτα ἔλεγεν, εὐθὺς ὁ πατὴρ ὁ ἐμὸς σὺν τοῖς ῥηθεῖσι δυσὶν ἀδελφοῖς καθ' ἡμᾶς γενόμενοι, καὶ τοῖς ποσὶ τούτου τὰς κεφαλὰς προστρίψαντες, ἐδέοντο τὴν αὐτὴν ἐμοὶ πληροφορίαν λαβεῖν, βεβαιούμενοι πληρώσειν ἑτοίμως ὅσα ἐγὼ προκατεῖπον. θᾶττον οὖν ἐκεῖνος πάντα, ἃ παρ' ἡμῶν ἠκηκόει, τῶν ἄλλων ἐνθέμενος ἀκοαῖς, καὶ τούτῳ μάλιστα ᾧ κατ' ἀρχὰς ἐγὼ προσέτυχον ὅσα προσειπών, λόγον τε πείσας ἔνορκον ἡμῖν παρασχεῖν, ὥστε μηδὲν παῤῥησίᾳ τὸ λοιπὸν δεδιέναι.

μθ'. Συλλαβόμενοι δὲ ἡμῶν, καὶ τοῦ τείχους καταβιβάσαντες, ὡς μέσους τε αὐτῶν διαλαβόντες, ἦγον ἐπὶ θάλασσαν, ἐπάνω τῶν σωμάτων τῶν ἀναιρεθέντων βαδίζοντες. τὴν δὲ εἴσω πόλεως τὴν πύλην ἐμβάντες, οὐ κατευθὺ τὴν πορείαν ἐποιούμεθα, ἀλλὰ τῷ ὑπτιάζοντι μέρει ἐπιβάντες τοῦ ἐκεῖσε βουνοῦ, πρὸς τὸ κάταντες ἐφερόμεθα. ἔνθα καί τινες ἄλλοι καταφανεῖσαν ἀνιόντες Αἰθίοπες, καὶ αὐτοὶ μαχαίρας κατέχοντες τῶν χερσίν, οἱ καὶ μέσον τῶν ἤδη χειρωσαμένων διειλημμένους ἑωρακότες ἡμᾶς, τῇ φυσικῇ μανίᾳ πληγέντες ὥρμησαν ἀναιδῶς, πόῤῥωθεν δεικνύμενοι τοῦ κινοῦντος θυμοῦ τὴν ἐπίτασιν. ἀλλ' ἐπειδὴ καθ' ἡμᾶς γεγονότες, ἔγνων μηδὲν ἡμῖν ἐπενεχθῆναι δεινὸν τοὺς ἤδη προειληφότας σπουδάζοντας, ἐν ἑαυτοῖς σχισθέντες ὑπανεχώρησαν. εἷς δέ τις αὐτῶν ἀναιδέστερος τῶν ἄλλων, ὡς εἰκός, καὶ θρασύτερος, ὡς εἴ τις ὑλακτικὸς κύων μεμηνὼς κατηκολούθει, καί τινα πλῆξαι τῇ μαχαίρᾳ δολερῶς ἐπεντείνετο. ἕνα γάρ τινα τῶν ἑλόντων ἡμᾶς ἑαυτὸν εἶναι προσποιησάμενος, ἔλαθεν, οὐκ οἶδ' ὅπως, ὑποσύρων τῶν ἄλλων ἐμέ, καὶ μικρὸν ἀποστὰς ἀνελεῖν ἐπεχείρει. ἀνῴμωξα οὖν εὐθύς. ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐμὸς τεταραγμένος ἐπιστραφείς, καὶ γὰρ ἔτυχον σὺν αὐτῷ βαδίζων, ὡς τῷ θανάτῳ με παριστῶντα κατεῖδε, καὶ τὸν δήμιον βρύχοντα, μέλλοντά τε τὸ ξίφος τῷ τραχήλῳ μου βάπτειν κατέχοντα τῶν τριχῶν, τὸν ἤδη περισωσάμενον ἡμᾶς τοῦ προτέρου κινδύνου ἐγγύθεν ὄντα τῇ χειρὶ νύξας, καὶ αὐτῷ τὸ δρᾶμα καθυποδείξας, Τί οὖν, ἔφη, καὶ διὰ τίνα αἰτίαν τοῦ ἐμοῦ παιδὸς κατεψηφίσασθε θάνατον, τῶν πρὸς ὑμᾶς ἀλογήσαντες ὑποσχέσεων. εἰ οὖν αὐτὸς θάνοι, οὐδ' ἡμῖν λυσιτελὲς ἔσται τὸ ζῆν. ἀλλ' ἐξελοῦ τοῦτον τοῦ κατέχοντος, εἴ τις καὶ περὶ ἡμῶν σοι φροντίς. εἰ δὲ μή, τῷ ἐκείνου λύθρῳ σπεῖσον καὶ ἡμᾶς. οὐδὲ γὰρ διῃρημένην φέρομεν ἐξ ἀλλήλων ὑπομεῖναι τὴν τελευτήν. ὁ δ' εὐθὺς ὡς θορυβηθεὶς-

& opitulabor; si quid necesse sit? Tunc ego audacior factus, virique præsentia æquiore animo mutatus, *Serva*, inquam, *quicumque es, a Deo nobis in his angustiis non incommode missus, & a præsenti nos necessitate eripe. Referes enim a nobis digna ejus, quam servaveris, vitæ nostræ præmia; ejusmodi scilicet, ut in universa hac, quam diripitis, civitate, apud reliquos nulla ipsis occurrerint paria.* Et ille, *Confidite*, inquit, *mortisque cogitationem depellite, & ad hilarius ingenium vosipsos componite. Ego autem*, inquit, *etiam Æthiopibus auctor ero, ut idem mecum paciscantur, & ad ipsum usque universarum copiarum ductorem ac Imperatorem vos ducam, ut ab eo quoque vitæ securitatem accipiatis, si modo inter vos ipsi consenseritis, ut ea quæ promissa sunt, impleatis. Si quid enim, eorum, quæ locuti estis, effectu caruerit, hisce gladiis judicium de vobis erit.* Hæc itaque eo loquente, illico pater meus, cum jam laudatis duobus fratribus ad nos procedentes, atque ejus pedibus capita defigentes, eumdem ipsam quam mihi spoponderant vitæ securitatem, rogabant accipere; omnino affirmantes rata habituros ac prompte impleturos, quæcumque ego prælocutus eram. Actutum igitur, ille, cunctis quæ ex nobis audierat, auribus illorum depositis; præsertim vero ei, quem a principio ipse offenderam, omnibus per singula enarratis, cum & jurejurando promissa firmare suasisset, nihil deinceps timere hortabatur.

XLIX. Secum itaque assumentes, atque e muro deducentes, ac in medio sui agmine collocantes, versus mare iter habebant, super cæsorum cadaveribus gradientes. Interiorem porro civitatis portam ingressi, non recto statim iter contendimus, sed ad collis qui illic est, clivum versi, in declive ferebamur. Ubi & alios quosdam Æthiopes ascendentes conspeximus, qui & ipsi enses manibus gestarent. Hi quoque, ut inter eos, qui jam ceperant, nos adduci videre, naturali rabie conciti, impudenter impetu ierunt, procul etiam furoris vim nimiam ostendentes. Postquam vero jam prope facti, eos, qui nos ante ceperant, ne quid nobis noxæ inferretur, occurrere viderunt, ad sese divisi, paulatim recesserunt. Unus vero quisque illorum, majore reliquis impudentia, ut videbatur, audaciaque, haud secus ac canis latrandi impotens, insania furens sequebatur, atque unum aliquem nostrum gladio ferire dolo moliebatur. Unum namque e nostris prædatoribus sese simulans, nescio qua ratione a reliquis me clam subducens, & cum a cœtu paululum abjunxisset, interficere conabatur. In quo statim ingemui. Pater autem meus obturbatus, atque conversus (quippe cui comes incedebam) ut jam morti propinquum vidit, frementemque lictorem, ac in meo gutture, quem capillitio arreptum teneret, gladium condere parantem, eum qui ante a periculo liberaverat, cum prope esset, manu vellens, anxieque scenam aperiens, *Quid id est*, ait, *& quam ob causam, vestrarum promissionum obliti, filium meum, quasi capitis damnatum, morte mulctatis? Ille si morte sublatus fuerit, nec vita nobis quicquam utilis erit. Eum itaque ab oppressore libera, si quid tibi curæ est & de nobis. Sin minus, nos quoque illius libato cruoribus. Non enim sustinemus, ut seorsum unus ab alio mortem oppetamus.* His commotus ille, stu-

Edit. Paris. pag. 357.

Tentata Cameniatæ vita.

Edit. Paris. pag. 358.

tim excurrit, atque ad locum accedens, extensam jam Barbari dexteram, ensemque vibrantem detinuit. Is vero, etsi conatu inhibito, ut cui non licuisset destinatam animo patrare cædem, majori furore exarsit; maxillisque fremens, & oculos distorquens, dentesque stridens (id enim Barbaris in more) cruento trucique aspectu a tenente sese expedire conabatur, ac rursus in me irruere: sed non sinebat ille, qui a Deo opportunus nobis servator missus fuerat; sed blande suadendo, a proposito avocare studebat. Ubi autem omnem in eo operam perdere advertit, illo majores excitante iras ac cædem evomente, ut & clam semel repente aggressus, gladium humero adegerit, plenumque furoris vulnus incusserit, quod & modo, quanta vi ictus datus sit, ostendit; subito vir ille admirandus acriore excitus ira, Æthiopem valide propellens, meque ad illius genua prolapsum, exque vulnere cruore madentem, corripiens, ocyus se ad comites refert.

L. Cum itaque rursus, reliquis simul euntibus, comes adjunctus, eoque periculo liberatus, Deo gratias agerem; nactusque otium de accepto vulnere cogitarem, aliud repente inflictum vulnus, majore quam prius dolore ictus, persensi. Vir enim ille audacia procax, nescio unde facto impetu, gladium retro in latus adegit, ingenti sublato ululatu, effræneque ingenium vocis immanitate prodens. Hincque adeo ad virum mihi defensorem, & qui ipse aderat, *Ut qui vero*, inquam, *meam unius vitam neglexistis, atque Barbaro* (ad Æthiopem versus eum que monstrans) *in mortem dedistis? Hoc vero scitote, modo omnes simul, quibus jurejurando fidem obstrinxistis, a morte immunes servati fuerimus, etiam finem accipiet, quod ipsi sumus polliciti. Sin autem vel unum nostrum, quod rem minus curaveritis, desiderari contigerit, illius omnes interibimus occasu, nec vos ullius eorum quæ speratis, compotes efficiemini. Quare, si non fraude, sed vere jurejurando fidem obstrinxistis, omni opera vitæ securos præstate; probeque noveritis, a nobis quoque præstitum iri omnia quæ pacti sumus.* Quibus ille verbis, ac cum sociis indicasset, cunctis auctor fuit, ut uno impetu perditum hominem procul arcerent ac propellerent. Indeque agmine cingentes, lenius incedebant.

LI. Venimus autem ad quemdam locum, ubi erat Monasterium Virginum religiosa palæstra merentium, quod ab antiquo Acrullii nuncupatur. Rursus vero aliam quamdam Barbarorum custodiam in vestibulo offendentes, qui nobiscum erant Barbari, ac cum eis tantisper collocuti, introire decernunt, quasi aliquid æstimatione dignum ibi reperturi. Nos eos sequebamur in præsentes limis oculis obtuentes, ac necdum a pristina mentis refecti vertigine. Ingressi igitur templi vestibula (erat illud Georgii Martyris nomine consecratum) videmus Barbarum quemdam in scabello sedentem, erecto supercilio, strictumque ensem tenentem; atque eos qui circum erant intentis in eum oculis, si quid faciendum jussisset, promptos se obsequio gestu nutuque significantes. Ad eum igitur cum venissemus, interrogat, qui nobis ductores erant, *Quinam essemus, quave ex causa mortem effugissemus*. Illi paucis omnia exponunt, & per humeros nos ac-

pag. 359. Acrullii Monasterium S. Georgii.

Barbarorum salutationis genus: quo Turca Principum Legatos recipit.

τα ἐπὶ τούτοις ἀναδραμεῖν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἐπιστάντα τῷ τόπῳ, τὴν δεξιὰν κατασχεῖν τοῦ Βαρβάρου τεταμένην ὥσπερ καὶ τὴν σφαγὴν σχηματίζουσαν. ὃς καὶ ἐπισχεθεὶς, ὡς μὴ δυνηθεὶς τὸ δοκοῦν ἐκπλῆσαι, πρὸς πλείονα ἐξῆπτο θυμόν. καὶ φρίξας τὰς σιαγόνας, τούς τε ὀφθαλμοὺς στρεβλώσας καὶ τοὺς ὀδόντας κροτήσας· τοῦτο γὰρ Βαρβάροις ἔθος. φόνιόν τι καὶ βλοσυρὸν ἐνιδὼν, ἐπεχείρει τοῦ κατέχοντος ἑαυτὸν ἀποῤῥῆξαι, καὶ αὖθις μοι ἐπελθεῖν. οὐκ εἴα δὲ τοῦτον ἐκεῖνος, ὁ πρὸς Θεοῦ πεμφθεὶς ἡμῖν ἐν καιρῷ σωτὴρ, ἀλλὰ πείσας αὐτὸν καλακείαις, μετατρέπειν ἐμηχανᾶτο. ὡς δ' οὐδὲν ἤνυτο τούτοις πλέον αὐτῷ, μᾶλλον ἐκείνου τῷ θυμῷ διεγειρομένου καὶ φόνον ἐρευγομένου, ὡς καὶ λαθεῖν αὐτὸν ἅπαξ κατὰ τοῦ νώτου μου τὴν μάχαιραν ἀφνῶς κατενεγκεῖν, καὶ πλῆξαι πληγὴν μανίας πλήρη, ἣν καὶ μέχρι νῦν δεικνῦσαι τῆς δεξιᾶς τὴν ἐπίτασιν, ἀθρόον πρὸς τὸ ὀργιλώτερον ἑαυτὸν ἀλλοιώσας ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος ἀνὴρ, καὶ τὸν Αἰθίοπα στεῤῥῶς ὤσας, ἐμέ τε συναρπάσας ἤδη παρὰ πόδας ἐσῶτα, καὶ τῷ τῆς ὠτειλῆς περιῤῥεόμενον αἵματι, δρομαίως τὸ τάχος πρὸς τοὺς ἑταίρους ἐχώρει.

ν'. Ὡς οὖν μετὰ τοῦ πλήθους γενόμενος καὶ αὖθις ἐγὼ, καὶ τόδε τὸ κακὸν διαδρὰς, τὴν εὐχαριστίαν πρὸς τὸν Θεὸν ἐποιούμην· λαβόμενός τε σχολῆς, τὴν τοῦ νώτου πληγὴν κατενόουν, αἰφνιδίως πάλιν δ' ἑτέρας πληγῆς ἐπῃσθόμην, πλέον ἢ πρότερον ὀδυνηρᾶς βληθείς. ὁ γὰρ πολεμικὸς ἐκεῖνος οὐκ οἶδ' ὅθεν ἐπιστὰς, ὤθισέ μοι κατὰ πλευρὰν ἐκ τῆς ὀπίσω τὸ ξίφος, δεινὸν ἀλαλάξας, καὶ τὸ ἀκάθεκτον τῆς ὁρμῆς τῇ φωνῇ παραστήσας. ὡς εἶπον συνόντι μοι τῷ ὑπερμαχοῦντι ἀνδρὶ, Τίνος χάριν τῆς ἐμῆς μόνης ζωῆς ὑπερείδετε, καὶ τῷ Βαρβάρῳ συστραφεὶς, καὶ τὸν Αἰθίοπα δείξας, πρὸς θάνατον ἐκδεδώκατε. τοῦτο γνόντες ἐστὲ, ὡς εἰ μὲν κοινῇ πάντες, ὡς τοῖς ὅρκοις ἐβεβαιώσασθε, τὸν θάνατον διαφύγοιμεν, πέρας λάβοι καὶ ἅπερ ἡμεῖς ὑπεσχόμεθα. εἰ δ' ἑνί γέ τινι τύχοι δι' ἀμέλειαν ἐπιστὰς θάνατος, πάντες τῷ ἐκείνου πτώματι τὴν ζωὴν συμπεραινόμεθα, καὶ οὐδενὸς ὑμεῖς τῶν ἐλπιζομένων ἐπιτεύξεσθε. ἀλλ' εἴπερ μὴ πρὸς ἀπάτην, ἀλλ' ἀληθῶς γέγονεν ὁ διὰ μέσου προτεθεὶς ὅρκος, πάσῃ μηχανῇ τὸ ἀσφαλὲς ἡμῖν συμπράξατε, καὶ ἴστε πάντα καὶ ἡμᾶς πληρώσειν, ὅσα πρὸς ὑμᾶς συνεθέμεθα. Ταῦτα ἐκεῖνος ἀκηκοὼς, καὶ τοῖς περὶ αὐτὸν γνωρίσας, ἔπεισε πάντας κατὰ τοῦ δυσμενοῦς ἐφορμήσαντας, μακρὰν αὐτὸν ἀπελάσαι. οἱ δὴ καὶ κυκλώσαντες ἡμᾶς, ἐκ τότε σχολαιοτέρως ἐβάδιζον.

να'. Ἤλθομεν δὲ κατά τινα τόπον, ἔνθα μονή τις ἵστι, παρθένων ἀσκητῶν γυναικῶν, ἥνπερ πάλαι, Ἀκρυλλίου κατονομάζεται. καὶ πάλιν ἄλλῃ τινὶ κουστωδίᾳ Βαρβάρων ἐντυχόντες κατὰ τὴν προαυλαίαν, οἱ μεθ' ἡμῶν Βάρβαροι, καί τι μικρὸν συστάντες αὐτοῖς, ἔδοξαν εἴσω χωρεῖν, ὥς τι σπουδαῖον τοπάσαντες εὑρεῖν. συνειπόμεθα δὲ τούτοις καὶ ἡμεῖς τοὺς παρόντας ὑποβλεπόμενοι, καὶ μήπω τὰς ψυχὰς τῆς προτέρας σκοτοδίνης ἀπαγαγόντες. ὡς οὖν εἰσῄειμεν τοῦ ναοῦ τὰ προπύλαια, ὃς τῷ ἁγίῳ ἐπικέκληται Γεωργίῳ, ὁρῶμεν τινὰ Βάρβαρον σκιμποδίῳ ἐγκαθεζόμενον, ἀνασπάσαντά τε τὰς ὀφρύας, ξίφος τε κατέχοντα γεγυμνωμένον, καὶ ἀτενὲς τοὺς ἐσῶτας βλέποντας εἰς αὐτὸν, εἴ τι καὶ βούλοιτο πράττειν, ἑτοίμους ὡς ταῖς ὁρμαῖς ὑπεμφαίνοντας. ὡς οὖν κατ' αὐτὸν ἐγενόμεθα, ἤρετο τοὺς περὶ ἡμᾶς, Τίνες ἐσμὲν, καὶ ποίᾳ προφάσει τὸν θάνατον διεφύγομεν. οἱ δὲ πάντα συντόμως εἶπον, καὶ τῶν νώτων ἡμῶν λαβόμενοι, πρηνεῖς τοῖς ποσὶν

αὐτοῦ τῷ ἐδάφει προσέῤῥηξαν. ὁ δὲ τὸ ξίφος, ὅπερ ἔτυχε ταῖς χερσὶ κατέχων, ἑτέρως ἢ ὡς πέφυκε τέμνειν ἀνθυποστρέψας, ἐπάταξε τὰς κάρας ἐφάπαξ καθ' ἕνα ἡμῶν. εἶτα ἀνίστασθαι, καὶ θαῤῥεῖν ἐκέλευε. Καὶ τοῦτο, φησὶ, τῆς ἀσφαλείας παράσημον ἔχοντας, μηδὲν τοῦ λοιποῦ δεινὸν ὑμᾶς ὑποπτεύειν παρεγγυῶ. τοῖς παρεστῶσι δὲ Βαρβάροις τοῦ ναοῦ τὰς πύλας, αἳ τέως ὑπῆρχον κεκλεισμέναι, προστάξας ἀναῤῥιπίσαι, τῆς καθέδρας ἐξαναστὰς, καὶ τὸν ἐμὸν πατέρα τῇ λαιᾷ τῶν χειροῖν, τῇ ἑτέρᾳ δὲ τῶν ἀπ' ἐμοῦ δύο ἀδελφῶν τὸν ἕνα κατέχων, ἔνδον εἰσῄει τοῦ σεβασμίου σηκοῦ. ὁ δὲ ἦν ἅπας πεπληρωμένος ἐλεεινῶν ἀνθρώπων ἐν αὐτῷ συγκαθειρχθέντων, τριακοσίων περί που τὸν ἀριθμὸν, ὡς ἐν ὑστέρῳ κατεμανθάνομεν.

νβʹ. Οὐκ ὀλίγον δὲ καὶ μιαιφόνον πλῆθος τῷ δυσμενεῖ συνεισῆλθεν. ἀλλ' ἐκεῖνος εὐθὺς εἰσπηδήσας ἀνῆλθεν ἐπάνω τοῦ καθαγιασμένου βωμοῦ, ἐν ᾧ παρὰ τῶν ἱερέων ἡ μυστικὴ τελεῖται λατρεία· καὶ τοὺς πόδας συμπλέγδην ἐν ἀλλήλοις ἀνθυποστρέψας, ὡς ἔθος ἐστὶ τοῖς Βαρβάροις, ἐκάθητο, γέμων θυμοῦ καὶ ἀπονοίας. τόν τε δῆμον τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων περισκοπῶν, καὶ ἅπερ ἐβούλετο δρᾷν, τῇ κακεντρεχείᾳ τῶν φρενῶν διοικούμενος. τὸν ἐμὸν δὲ πατέρα, καὶ ἀδελφὸν ἑκατέραις ἐπιλαβὼν ταῖς χερσὶ, καὶ ἡμᾶς αὐτοῦ που πρὸς τῇ εἰσόδῳ φυλάττεσθαι παρὰ τῶν ἑλόντων ἐγκελευσάμενος, νεύματι τοῖς Βαρβάροις ἀναιρεῖν ἐκείνους προσέταττεν. οἱ δὲ τὸ τάχος καθάπερ ἀτίθασσοι λύκοι θήρας ἐπιτυχόντες, κτηνῶς ἐπειγομένως καὶ ἀνηλεῶς τοὺς ἀθλίους κατέτεμον. ἔτι δὲ τῷ θυμῷ ζέοντες τί καὶ περὶ ἡμῶν ἐθέλοιεν αὐτοὺς πράττειν πρὸς τὸν δεινὸν ἐκεῖνον δικαστὴν ἀπεσκόπουν. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν τὰς καθ' ἡμῶν αὐτοὺς τέως ἐπιχειρήσεις διεκώλυσεν. ἐδόκει δὲ καὶ ἡμῖν αὐτόθι φυλαττομένοις, τόν τε πατέρα, καὶ τὸν ἐμὸν ἀδελφὸν τοῖς κειμένοις συναναιρεθῆναι, καὶ μόνους ἡμᾶς φειδοῦς ἀξιωθῆναι. πάλιν ἐκείνοις περὶ ἡμῶν αὐτὸ τοῦτο, τῷ βωμῷ φυλαττομένοις, λογίζεσθαι ἐπήρχετο. πλὴν οὐκ εἴχομεν ᾧ τινι πέρατι τῆς περὶ ἀλλήλων στῆσαι ἀμφιβολίας. ὡς γὰρ ἔληξεν ὁ κατ' ἐκείνους τοὺς δυστυχεῖς φόνος, πεπλήρωτο δὲ τὸ ἔδαφος ἅπαν νενεκρωμένων σωμάτων, μέσον δὲ τούτων ἐλίμναζεν ἡ πλημμύρα τοῦ αἵματος, ἵνα ἔχων ὅποι ὁ μιαιφόνος ἐκεῖνος πρὸς τὸ ἐκτὸς γένηται, ἄλλο κατ' ἄλλο τὰ πτώματα τῶν κειμένων τοῖς ἑκατέρωθεν τοῦ ναοῦ περιδρόμοις ἐπιτεθῆναι διεκελεύσατο. οὗ δὴ καὶ γενομένου, θᾶττον εὐθὺς ἀπὸ τοῦ βωμοῦ καταπηδήσαντα, καὶ πάλιν τὸν ἐμὸν πατέρα, καὶ ἀδελφὸν ἑκατέραις χερσὶν ἐναγκαλισάμενον γενέσθαι μέχρις ἡμῶν. τοσαύτη δὲ ἦν ἡ ἐκδειματοῦσα τὰς ψυχὰς ἡμῶν τῶν θεαμάτων ἐκείνων ἀχλὺς, ὧν τε ἐκείνοις κατείδομεν, καὶ ὧν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἐτοπάσαμεν, ὡς ἐν τοσαύτῃ πανωλεθρίᾳ μόνους διαφυγόντας τὸν θάνατον, μηδέν τι τῶν σκυθρωπῶν καθυφεῖναι. ἀλλὰ μόνον τοῖς προσώποις ἀλλήλων ἀτενίζειν, ὥσπερ ἐκπεπληγμένους, καὶ μηδὲ φωνὴν ἀφεῖναι τῷ πράγματι συγχωρουμένους. τοὺς πλείονας δὲ τῶν Βαρβάρων ὁ σοβαρὸς ἐκεῖνος ἀποπεμψάμενος, ἵππῳ ἐπιβὰς ἐφεστῶτι, ἀπέπτη ἐκ μέσου ἡμῶν, προστάξας καὶ αὖθις συλλαβεῖν ἡμᾶς, καὶ πρὸς τὸν λιμένα τῆς πόλεως σπουδῇ θέειν. αὐτόθι γὰρ κατασπεύδειν καὶ ἑαυτὸν ἔφη.

νγʹ. Παραλαβόντες οὖν ἡμᾶς ἦγον ὡς τάχιστα πᾶσαν ἡμῖν πανταχόθεν ἀσφάλειαν περιποιούμενοι. καὶ πολ-

cipientes, ad ejus pedes pronos in solum prosternunt. At ille ense, quem manibus gestabat, aversa acie, ut secare non posset, uniuscujusque nostrum caput leviter percussit: tum surgere, bonoque animo esse jussit. *Et hoc*, inquit, *securitatis pignus habentes, præcipio ut nihil in posterum mali timeatis.* Tum adstantibus Barbaris, templi fores, quæ clausæ essent, reserare jubet, deque sede exiliens, ac patrem meum, sinistra; alteraque unum fratrum meorum tenens, venerandam sacram illam Ædem ingreditur. Erat illa miserabilium hominum, ante in ipsam conjectorum, plena, qui, ut postea nobis relatum est, trecentorum fere numerum implebant.

Securitatis tessera.

Ecclesia carceris loco facta.

LII. Cum truci autem illo non exigua quoque parricidarum turba intravit. Verum ille statim saltu in sacrosanctum altare, in quo a Sacerdotibus mysticum sacrificium divinaque res peragitur, insiliit; & pedibus inter se complicatis, ut Barbarorum moris est, sedit, furoris dementisque superbiæ plenus: hominumque illam multitudinem circumspiciens, ac quod animo destinaverat, ut faceret, versutæ mentis solertia ac dolositate disponens (patrem quoque meum, & fratrem utraque manu prehendens, nosque ad januam prope ab his qui ceperant, servari jubens) omnes in ea natu jugulari præcepit. Qui actutum velut efferati lupi, jam prædæ compotes facti, incitatis animis atque impetu crudelem in modum miseros conciderunt: adhucque rabie furentes a diro illo sævoque Judice signo ostendi expectabant, quid & nobis factum vellet. Cæterum ille, eorum hactenus in nos impetum inhibuit. Porro videbatur nobis, qui ibi servabamur, patrem ac fratrem gladio sublatos esse, cum his quorum cæsa cadavera jacebant, nobisque dumtaxat immitem illum pepercisse: nec aliter ipsis, qui prope altare servabantur, de nobis cogitare in animum veniebat. Nec vero erat, quo tandem fine mutua illa de nobis sedaretur anxietas. Ut enim miserorum peracta cæde, omnique solo contrucidatorum hominum cadaveribus constrato, ac inter illa stagnantibus cruoribus proluto, parricidæ exitus non patebat, quo se foras subduceret; jacentia illa corpora in ambulacris, utrinque templum ambientibus, unum supra aliud congeri jussit. Quo facto, statim ex altari prosiliit, patremque meum ac fratrem ambabus rursus manibus amplexus, ad nos usque venit. Tanta vero erat, quæ animos nostros perterritabat, eorum spectaculorum, quæ tum in illis vidimus, tum in nobis suspicati sumus, caligo & horror, ut quamvis in tanta internecione soli mortem evaserimus, nihil minori mœstitia affecti fuerimus, sed tantummodo velut attoniti alii in alios intentis vultibus, nec vocem mittere, rei immanitate sineremur. Plurima autem Barbarorum parte, ferox ille atque arrogans a se dimissa, in equum, qui præsto erat, insiliens, e medio nostri avolavit, rursus imponens, *Ut & nobis assumptis, ad litus civitatis propere festinarent: quo nimirum ipse quoque iter celeraret.*

Dira in templo civium carnificina.

Edit. Paris. pag. 360.

LIII. Sic itaque assumptos, quam celerrime ducebant, omnem nobis undique procurantes securitatem. Nec raro in via in multas Barbarorum confluentium turmas ac manipulos incidebamus, qui

omnes cædem spirarent : nec leve erat ac expeditum illos effugere, tametsi, qui nos primi ceperant, Æthiopes, viri corpore robustissimi essent, nec ulla re aut terreri possent, aut ad impetum remittendum induci. Cæterum non levi labore ac trepidatione ad eum, quem dicebam, venimus civitatis portum. Ibi enim hostium classis ductor, ac Imperator confederat; cui & de nobis nuntiatum est a Barbaris, qui simul erant; causaque exposita, cur nos soli servati essemus, ex omnibus in quos ipsi inciderant. Tum ille statim unum aliquem assessorum surgere jubens, ac rectum stare, ejuscemodi in nos sententiam promulgandam contradidit; Nempe, *Si vera comperirentur, quæcumque in muro ante Barbaris promiseramus, rebusque ipsis, quæ polliciti essemus, implevermus, nobis parcendum esse, atque ad ipsum rursus revertendum. Sin autem nihil ejusmodi vere dixisse invenerint, sed vel antea male consumptis pecuniis, vel metu mortis, mendacio cuncta finxerimus; &, ut primum impetum vitaremus, necessitate ita urgente, eam fraudem fecerimus, ibidem singulos in membra divisos, neci dedendos.* Statim igitur rursusque nos circumvallentes eos ducere jubebant, ubi repositas esse pecunias antea dixeramus : simul etiam sententiam contra nos latam edebant : &, si quid ex dictis forte reipsa præstitum non esset, quibus accincti erant, ensibus decernendum esse. Quare tum magis, quam ante metus incessit, ne forte vernarum quispiam, vel eorum qui ante loci expertes essent, ipse quoque pari quadam necessitate adactus, mortisque interitum cavere volens, absconditarum rerum copiam prior indicasset, frustraque tantis machinis ac consiliis vitæ studere inveniremur.

Edit. Paris. pag. 361.

LIV. Enimvero, cum necdum hæc certo dispicere possemus, ad locum devenimus, sicque habentem offendemus, quemadmodum eum, cum res occultarentur, signaveramus. In uno enim occulto conclavi, quicumque eramus sanguinis necessitudine conjuncti atque propinqui, sua quisque reponere, quasi id, quod erat futurum divinaremus, haud inconsulta ratione statueramus. Hujus aditu Barbaris commonstrato, ipso lapidea tabula obstructo, stetimus, multis anxiisque cogitationibus animo liberato. Jam enim nihil erat quod promissionis causa timeremus : contra vero, ut etiam affluente rerum suppeditatione, indulgentiam consequeremur. Ut enim illi absconditis potiti sunt, statim ira, trucique ingenio in hilaritatem converso nos quoque bono animo esse jusserunt. *His enim*, ajebant, *vestram salutem redemistis : & per ea, vitæ vobis hodie munera indulgentur. Sed abeamus ad exercitus Ducem ac Imperatorem, ut ab illo perfecta securitatis pignora condonentur.* Hinc itaque rursum nos ad eum duxerunt. Per viæ autem præsentiam, tremenda quædam ac inaudita spectacula nostris se oculis objiciebant. Nam projecta jacebant cæsorum cadavera adhuc cruore fluentia : horrendum visu! Omnis hominum ætas una sententia gladii morte damnata; ac cum aliis, ipso quoque justo funere ac sepultura privata. Fundebatur vinum, & per omnes civitatis vicos late diffluens, mixtumque cæsorum cruoribus, omne solum, inebriabat. Cum ergo prope essemus, considerabamus, ac si quem eorum

pag. 362. Militari insolentia, mixta per vicos cruoribus vina.

Ἀλλὰ ἐν ὁδῷ περιεπίπτομεν πολλοῖς πλήθεσι τῶν εἰσρεόντων Βαρβάρων, πάντων φόνον πνεόντων· καὶ οὐ μικρὸν ἦν ἔργον λανθάνειν τούτους, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα πολλῷ σωμάτων καὶ οἱ προειληφότες ἡμᾶς Αἰθίοπες ὑπῆρχον ἀνεσταλμένοι, καὶ οὐδὲν ἦν ὃ καταπτῆξαι, ἢ τὰς ὁρμὰς αὐτοὺς ἐνδοῦναι τὸ παράπαν δυνάμενον. πλὴν ὁ μετ' ὀλίγου καμάτου καὶ ἀγωνίας, τῷ ῥηθέντι λιμένι τῆς πόλεως κατελάβομεν. αὐτόθι γὰρ ἔτυχεν ὢν καὶ ὁ τῶν πολεμίων τῆς στρατιᾶς Καθηγούμενος, ᾧ δὴ καὶ ἀνήγγελλον τὰ καθ' ἡμᾶς ὑπὸ τῶν συνόντων Βαρβάρων, γνωρισάντων καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν μόνους ἡμᾶς ἐκ πάντων τῶν προσπεσόντων περιεσώσαντο. ὃς εὐθὺς ἕνα τινὰ τῶν ὑπ' αὐτῷ τῆς καθέδρας ἐξαναστήσας, καὶ τοῖς ἑστῶσιν ὑποσυστάσας, τοιαύτην δίδωσι καθ' ἡμῶν αὐτῷ ψῆφον. Ὡς εἰ μὲν ἀληθῶς φανεῖεν ὅσα τοῖς Βαρβάροις ἐν τῷ τείχει προϋπεσχόμεθα, ἔργοις αὐτοῖς πληρώσαντες τὰς ὑποσχέσεις, καὶ φειδοῦς ἀξιωθῆναι, καὶ πρὸς αὐτὸν πάλιν ἀνθυποστρέψαι· εἰ δέ γε μηδὲν τοιοῦτον ἀληθῶς λεχθὲν εὕροιεν, ἀλλ' ἢ προαπολωλεκότας τὰ χρήματα, ἢ τὸν θάνατον δεδιότας, ἅπαντα ψευσαμένους, καὶ ὥσπερ τὴν πρώτην ἔνστασιν ἀποκρούσασθαι διὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ καιροῦ σοφισαμένους, τοῖς ξίφεσιν ἕνα ἕκαστον ἐκεῖ διαλύοντας, τῆς ζωῆς ἀπαλλάξαι. παραχρῆμα οὖν καὶ πάλιν μέσους ἡμᾶς ἐκλαβόντες ἄγειν ἐπέταττον, ἔνθα δὴ ἀποκεῖσθαι, φασίν, ὑφ' ἡμῶν προεδηλώθη τὰ χρήματα, ἐξειπόντες καὶ τὴν καθ' ἡμῶν ἐξενεχθεῖσαν ἀπόφασιν. καὶ ὡς εἴ τι τυχὸν τῶν λεχθέντων μὴ πρὸς ἔργον ἀχθείη, τοῖς ξίφεσι τούτοις διαχειρισθήσονται. δέος δὲ ἡμῶν καὶ τότε μᾶλλον, ἢ πρότερον ἐπεισῆει, τάχα μή πού τις τῶν οἰκετῶν, ἢ τῶν προπεπραθέντων τοὺς τόπους, παραπλησίᾳ περιτυχὼν ἀνάγκῃ, καὶ θέλων καὶ αὐτὸς ὄλεθρον ἐκφυγεῖν, προσημάνῃ τὴν ἀπόθεσιν τῶν κεκρυμμένων, καὶ μάτην εὑρεθῶμεν ἡμεῖς τοσαύταις μηχαναῖς τὴν ἑαυτῶν ζωὴν συντηρούμενοι.

νδ'. Ἀλλ' οὔπω ταῦτα βεβαίως ἔχοντες σκοπεῖν, ἐφθάσαμεν τὸν τόπον οὕτως ἔχοντα, καθὼς ἐν τῷ καιρῷ τῆς φυλακῆς ἐσημειωσάμεθα. ἐφ' ἑνὶ γάρ τινι κρυφιαίῳ ταμείῳ, ὅσοιπερ ἦμεν κατὰ συγγένειαν ἀγχιστεύοντες, προαποθεῖναι τὰ ἑαυτοῦ ἕκαστος, ὥσπερ τὰ μέλλοντα μαντευόμενοι, συμφερόντως ἐβουλευσάμεθα. οὗ καὶ τὴν εἴσοδον τοῖς Βαρβάροις καθυποδείξαντες, ἥ τις ἦν λίθινῃ πλακὶ κατησφαλισμένη, ἱστάμεθα τῶν πολλῶν λογισμῶν τὰς ψυχὰς περιπείραντες. ἤδη μὲν γὰρ μηδὲν τὸ λοιπὸν δεδιέναι χάριν τῆς ὑποσχέσεως· τοὐναντίον μὲν οὖν καὶ συμπαθείας τυχεῖν τῷ πλήθει τῆς ἐπιδόσεως. ὡς γὰρ ἐκεῖνοι τῶν κρυφίων ἐπέτυχον, εὐθὺς ἀπὸ τῆς ὀργῆς πρὸς τὸ περιχαρὲς μετεβάλλοντο, καὶ ἡμῖν διαθυμεῖσθαι προσέταττον. τούτοις γάρ, ἔφασκον, κατηγγυήθη τῆς σωτηρίας, καὶ διὰ τούτων ὑμῖν τὸ ζῆν κεχάρισται σήμερον. ἀλλ' ἀπέλθωμεν δὴ καὶ πρὸς τὸν Ἡγεμόνα τῆς στρατιᾶς, ὡς ἂν καὶ παρ' αὐτοῦ πλείονα δέξησθε τὴν ἀσφάλειαν. ἦγον οὖν πάλιν ἡμᾶς ἐκεῖθεν τῆς ὁδοῦ. περιεπίπτομεν δὲ φοβεροῖς τισι καὶ παραδόξοις θεάμασιν. ἔκειντο γὰρ τὰ σώματα τῶν ἀνῃρημένων ἔτι τῷ λύθρῳ ἐναποστάζοντα, φρικτὸν ὅραμα. πᾶσα ἡλικία τῶν ἀνθρώπων μιᾷ ψήφῳ τῷ διὰ ξίφους κατακριθεῖσα θανάτῳ, καὶ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ταφῆς ἀμοιροῦσα. κατεχεῖτο δὲ κατὰ παντὸς στενωποῦ [17] περιρρέων ὁ οἶνος, καὶ τοῖς αἵμασι τῶν πεπτωκότων ἀνακιρνώμενος ἅπαν τὸ ἔδαφος κατεμέθυσε. περιεστῶτες οὖν ἐσκοποῦμεν καὶ εἴ πού τινα τῶν συ-

57

ποτὲ γνωρίμων ἢ φίλων μεταξὺ τῶν ἄλλων νεκρῶν ἀπεκριβωσάμεθα, ἠρέμα μόνον τοῖς στεναγμοῖς πρὸς ἀλλήλους τοῦτο διεσημαίνομεν. σχολὴ δ' οὐκ ἦν ἢ θρηνῆσαι τοῦτον, ἢ χαρίσασθαί τι τῶν ποτὲ φιλίας τῷ καιρῷ χρήσιμον· ἀλλ' ἢ μόνον ἄπρακτα τῷ κειμένῳ περιαλγήσαντες, πάλιν περὶ τῶν καθ' ἑαυτοὺς ἐσκεπτόμεθα.

νε΄. Ἤδη δὲ φθασάντων ἡμῶν τὸν λιμένα, παρίσταμεν τῷ Τυράννῳ, ὅτε καὶ τοὺς τῶν νηῶν Ἀρχηγέτας ἐκκλησιάσας. [18] τῆς καλουμένης εὐχῆς ἐθρήσκευε τὴν δυσσέβειαν. ὃς μετὰ τὴν συμπλήρωσιν ἐκείνης τῆς τελετῆς, ἀχθῆναι ἡμᾶς κατὰ πρόσωπον τοῖς ἐφεστῶσι διεκελεύσατο. ὡς οὖν ἤχθημεν, ἐπυνθάνετο τὸν πατέρα, Εἰ Ἐπίσκοπος, φησί, τυγχάνεις τῆσδε τῆς πόλεως; ἐτεκμαίρετο γὰρ ὅσον ἐκ τῆς ἐσθῆτος, οὐδὲν ἀλλοῖον ἔχειν τοῦ ἀξιώματος. ὁ δέ, Οὐκ εἰμί, ἔφη, Κληρικὸς δέ, καὶ τῆς ἐκείνων εὐχῆς προσδεόμενος. ἄλλος δέ τις ἐγγύθεν ἑστώς, ὃς ἦν Ἀρχηγὸς τοῦ ἑτέρου στρατοῦ, πρὸς αὐτὸν ἔφη, Ἐπίσκοπος μὲν οὐκ ἔστιν οὗτος, κατ' οὐδὲν δὲ διαφέροντα βαθμὸν ἐκείνοις κεκλήρωται. [19] Ἔξαρχον γὰρ αὐτὸν ἴσμεν τῆς Ἑλλάδος ἁπάσης, οὐδὲν τῆς τιμῆς ἐκείνων καθυστερίζοντα. Οὗτος δὲ τίς ἐστι, τῷ δακτύλῳ σημαίνων ἐμέ. Υἱός ἐστι τοῦδε, καὶ αὖθις ὁ παρεστώς, Κληρικὸς καὶ οὗτος, καὶ τῶν ἐν τοῖς οἴκοις βασιλείων τεταγμένων εἷς. Οὗτοι δέ, ἀδελφοὶ τυγχάνουσι τοῦδε, τοὺς ἀπ' ἐμοῦ δύο παραδηλώσας. ἄμφω δὲ υἱοὶ τοῦδε τοῦ προεστῶτος· διαφόρως μὲν ἀποτεχθέντες αὐτῷ, ἄγοντες δὲ καὶ διάφορον ἡλικίαν. Ὁ δὲ συνὼν αὐτοῖς οὗτος, ὁ γηραιός τίς ἂν εἴη; πάλιν ὁ δεινὸς ἤρετο δικαστής. Ἀδελφὸς ἐμός, προλαβὼν ὁ πατὴρ ἀπεκρίνατο, νεύματι κἀκεῖνον συνθέσθαι πρὸς τὴν πίστιν ἀναδιδάξας. ἐπειδὴ δὲ τούτων ἀκήκοε, καθεσθῆναι πάντας προσέταξε, καὶ ἑαυτὸν τῶν ἄλλων ἀποτεμόμενος, ἡσυχῇ πρὸς ἡμᾶς ἔφη. Πάσης ὑμᾶς πονηρᾶς ὑποψίας ἐκτὸς εἶναι βούλομαι. [20] τό, τε γὰρ ἀόπλως τοῖς εἰληφόσιν ἐντυχεῖν, καὶ τὸ νῦν ἐν ὄψεσι ταῖς ἐμαῖς προτεθὲν χρημάτων πλῆθος, τὴν ζωὴν ὑμῖν, ἥτις δυσέλπιστός ἐστι τοῖς πολλοῖς, ἐχαρίσατο. καὶ οὐκ ἔστιν ὑμῖν ὑπόνοια τοῦ λοιποῦ θανάτου ἐξ ἐπιβουλῆς, οὐδέ τις ἄλλη ἐπήρεια παρὰ τῶν ἐμῶν ὑπηκόων. ἀλλ' ἄπιτε τὰ συμφέροντα συμβουλεύοντες ἑαυτοῖς, χρηστάς τε παραζωννύντες ἐλπίδας. ὑπὸ γὰρ ἡμᾶς φθάσαι τὴν Συρίαν γενήσεται, καὶ πρὸς Ταρσὸν εὐθέως πόλιν τῆς Κιλικίας ὑμᾶς ἐκπέμψω τηρηθησομένους σὺν τοῖς ἐκεῖσε φρουρουμένοις, μέχρι τῆς προσδοκωμένης καταλλαγῆς, ἀντίλυτρον ἔχοντας τοὺς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων καιροῖς οὐκ ὀλίγοις ἑαλωκότας ὁμοεθνεῖς ἡμῶν Ἀγαρηνούς, ὧν ἀφικομένων, ὑμεῖς τῶν δεσμῶν λυθήσεσθε, καὶ τὰ οἰκεῖα ἕκαστος ἀπολήψεσθε. οὕτως ἔφη, καὶ πρὸς τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν πάλιν ὑποστρέψας, τὰ περὶ ἡμῶν διεξῄει, βαρβαρίζων τὰ πλεῖστα. οὐδὲν δὲ πῶς ἐλάνθανεν ἡμᾶς, τὸν κατ' ἀρχὰς περισώσαντα, εἰσέτι μέσον ἡμᾶς περιάγοντα*, καὶ πάντα ἐξ ἐκείνου μανθάνοντας.

* ἔχοντα.

νς΄. Τόπῳ δέ τινι τῇ θαλάσσῃ περικλυζομένῳ, καθεσθέντας, ἀσφαλῶς ἡμᾶς τηρεῖσθαι προσέταξεν. οὗ δὴ γενομένου, πρῶτον τῆς ἐλπίδος τοῦ θανάτου τέλεον τὰς ψυχὰς μετηγάγομεν, καὶ τῇ θεϊκῇ προνοίᾳ τὰ ἑξῆς ἐπετρέπομεν. ἐπήρχετο δὲ τότε τοῖς λογισμοῖς ἡμῶν, ὥσπερ ἄρτι τοῦ κακοῦ τὴν ἀρχὴν ἀναθεωροῦσιν, ἡ τῶν οἰκείων φροντίς, νύττουσα τὰς καρδίας ἡμῶν μᾶλλον, ἢ τὰ κυκλοῦντα ξίφη, πῶς ἄρα, καὶ ποῖον τεθνήκασι τρόπον. εἴ τινες αὐ-

A quos umquam familiares, sive amicos habuissemus, inter reliqua cadavera satis dignosceremus, hoc solummodo gemitibus ac suspiriis inter nos indicabamus: at non vacabat, ut aut lugeremus, aut aliquid opportunum pro veteris amicitiæ jure indulgeremus; sed solum nulla fruge mortuo indolentes, ad nostra iterum studium nostrum atque animum transferebamus.

LV. Cum vero jam ad littus devenissemus, Tyranno sistimur, quo tempore Navarchis in concionem vocatis, ejus, quam vocant, Precationis, impio cultu rituque defungebatur. Quo expleto peractaque cærimonia, ad se nos coram adducere, adstantibus jussit. Ut igitur adducti sumus, interrogabat patrem, *Num* inquit, *hujusce Urbis Episcopus existis?* B Quantum enim ex cultu conjiciebat, quod a dignitate abhorreret, nihil habebat. Ille, *Non sum*, ait, *sed Clericus, & cui Episcoporum benedictionis sit opus*. Alius vero quidam prope stans, alterius exercitus ductor, ad eum ait, *Haud quidem ille Episcopus est, gradum tamen nihil ab Episcopali diversum nactus est. Scimus enim eum omnis Atticæ Exarchum esse, quo munere nihil minori honore præ Episcopis fulget. Hic vero quis est?* digito me monstrans. *Filius ejus est*; rursus aitans ille respondit; *ipse quoque Clericus, exque Palatinis Clericis unus. Hi autem duo fratres illius sunt*; illos indicans qui a me sequebantur; *utrique primi illius, filii, non uno tempore ab eo suscepti, & qui diversam quoque ætatem* C *agant. Quis hic vero, qui cum illis esset, senex ille*, iterum dirus ille Judex quæsivit. Dictum arripiens Pater meus, *Frater meus*, respondit; nutu, ut id quoque ipse confirmaret, edocens. Hæc ubi audiit, omnes sedere jussit, & ab aliis dimotus, nobis placide ac silentio dixit. *Volo vos ab omni procul mala suspicione esse. Tum enim quod inermes in eos incideritis, qui ceperunt, tum quæ nunc præ oculis exposita est pecuniarum vis, vitam vobis elargita sunt, cujus ægre spes vulgo existat. Nullusque deinceps mortis ex insidiis paratæ vobis metus erit, nulla suspicio; nec a subditis meis ulla alia injuria violabimini. Sed ite, vestris ipsi rebus, quæ sint proficua, consuleates, atque vos optima spe lactantes.* D *Sic enim in Syriam veniemus, vosque protinus Tarsum Ciliciæ dimittam, ibi custodiendos cum illis, qui ibi captivi detinentur, usque ad expectatæ permutationis tempus. Eruntque redemptionis vestræ pretium, qui non raro a Romanis, aliisque atque aliis expeditionibus capti sunt, gentiles nostri Agareni: quorum adventu, vos quoque a vinculis liberabimini, & suas quisque sedes recipietis*. Dixit, & ad suos iterum regressus, nostra enarrabat, barbare ut plurimum loquens. Nihil vero nos latebat, cum is qui nos a principio servarat, adhuc nobiscum esset ac circumduceret, ex quo omnia condiscebamus.

LVI. Porro in quodam loco mari circumluto sedentes, tuto custodiri jubebat. E Quo facto, primum a mortis expectatæ metu animos perfecte avocantes, quæ deinceps erant divinæ providentiæ committebamus. Tum animum subire cogitationibusque obrepere, ac si malum tum primum pensaremus, necessariorum cura ac propinquorum, graviore hinc cordibus inflicto vulnere, quam circumpositis gladiis, quomodo ac qua ratione ii morte sublati essent. Num aliquis ex ipsis periculo liberati, pari nobis abductio-

Εὐχὴ Saracenorum: sic & modo Mahumetanis, quasi tessera religionis, Precatio.

Græciæ Exarchus Cameniatæ pater: ipse Clericus Palatinus.

Ratio duplex servatæ illis vitæ.

Edit. Paris. pag. 353.

ne damnati forent. Ac ne sic quidem certi aliquid de illis scire poteramus, quod hostibus recens Urbis potitis eamque ingressis, cuncta inconditi plena clamoris ac tumultus essent, multaque turba in portu convolveretur, tum civium qui capiebantur, tum & Barbarorum partim quidem spolia collaudantium, partim vero mulieres ac lactentes infantes, misere ejulantes, ac matrum privationem luctuose gementes, omni ex loco cunctisque ædibus violenter raptantium: aliorumque nonnullos ex nobilibus virisque primariis, seu majoribus claris opibus, qui pari nobis indulgentia ac pollicitatione interitum evasissent, crudelem in modum trahentium. Jam enim ipse ab Imperatore Missus Nicetas, necnon circumjacentis regionis Prætor atque Dux, in hostium potestatem venerant, & in quibusdam Barbarorum navibus sub custodia erant. Propterea nihil magis ac antea, quicquid de necessariis soliciti essemus ac curaremus, fructus aliquis sequebatur.

Nicetas Imperatoris Missus captivus, & Leo Prætor.

LVII. Enimvero, præter hostium illa trucia, videre erat & aliud quidpiam insolitum magis ac mirandum; nempe solares radios ab eo quod est ex natura devios, & cum præsenti malorum æstu, temporis quoque sic auctam exæstuationem, ut brevi momento hominum facies livore contracto ac nigrescentes, ex infortunii ratione aliam formam induerint: cunctique pariter ardentibus votis aquæ guttam desiderabant, ac ne ejus quoque quicquam compotes erant. Perfecta viri ætate atque juvenes, eaque adhuc minuscula ac pueri, aliud nihil exposcebant, quam ut solum refrigerio aliquo sitim temperarent, ac ne id quidem obtinebant. Sic nimirum omnis illa transacta dies, omnibus, diversis in locis, infamis Belluæ jussu acervatim segregatis, quibus & custodes præfecti, in omnem noctem dispecturi, ne quis e medio se subducere ac diffugere posset. Sed & nobis, quo loco servabamur, ea captivorum turba viri circiter quinquaginta commisceri jussi; qui & plerique acceptis vulneribus, mortis vestigia corporibus impressa circumferrent, nec ut mitius in posterum haberent, ullam spem haberent. Ad decem enim e medio illorum raptos tristi nece gladius sustulit. Sed nec reliquis ulla vitæ securitas erat; sed inturbati & nutantes ac dissoluti, eamdem ac jugulati, & quorum jacebant cadavera, sententiam expectabant. Quia vero, uti dicebam, ipsorum in his stulta non interrupit, nec satis per eam negotio finem imponere licuit, Barbarorum quidam circumeuntes, cymbalisque quibusdam perstrepentes ac ululantes sese inferebant, donec rursus mane adveniens, molestam iis, qui se neci tradendos verebantur, expectationem secum afferens illuxit. Nihil tamen minus quam gladius cunctos consumebat, siti contracta labes: qua ipsi immaniter incensi, rogabamus nostros custodes, ut vel ex aquis locum præterlabentibus bibere liceret, atque hinc levi aliquo solatio sitim levare. Qui annuere, non ulla erga nos moti miseratione (quomodo enim qui cædibus oblectabantur & neces spirabant?) sed quod ipsa hæc aqua, quæ profluvium esset totius urbis cloacarum, una a se absque ullo alio admixto veneno, bibentibus interitum afferre posset. Perinde tamen ac si e nive jam dissoluta, purus ac dulcis potus esset, suavissime unusquisque nostrum marcorem illum ori admovebat, graveolensque illud poculum, melle plenum animo æstimabat.

Sitis, æstusque Solis insolitus.

Edit. Paris. pag. 364.

Aliorum sors miserabilis ac neces.

Aquæ putris potus.

A τῶν τῶν κινδύνων διαφυγόντες, εἰς τὴν ὁμοίαν ἡμῖν ἀπαγωγὴν ἐχωρήθησαν. ὅμως οὐδ' οὕτως εἴχομεν ἀσφαλῶς περὶ τούτων γνῶναι, διὰ τὸ πρόσφατον γεγονέναι τῶν πολεμίων τὴν εἴσοδον, καὶ πάντα μεστὰ κραυγῆς ἀσήμου καὶ θορύβου τυγχάνειν, καὶ πολὺ πλῆθος εἴσω τοῦ λιμένος ἐνστρέφεσθαι, τῶν τε ἐκ τῆς πόλεως χειρουμένων, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν Βαρβάρων, τῶν μὲν ἐγκωμιαζόντων τὰ σκῦλα, τῶν δὲ γυναῖκας καὶ ὑπομάζια βρέφη ἐκ παντὸς τόπου καὶ πάσης οἰκίας βιαίως ἐφελκομένων, ἐλεεινὸν ὀδυρομένων, καὶ τὴν στέρησιν τῶν μητέρων γοερὸν κλαυθμυριζόντων. ἀλλ' ἄλλων τῶν ἀρχόντων τινάς, ἢ τῶν περιφανῶν πλουσίων κατά τινας παραπλησίας ἡμῖν αἰτίας τὸν ὄλεθρον διαδρασαμένους B ἀνηλεῶς ἐπισυρομένων. ἤδη γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ πρὸς τοῦ Βασιλέως σταλεὶς Νικήτας, ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ τῆς περιχώρου Στρατηγὸς χειρωθέντες ὑπῆρχον ἔν τισι ναυσὶ βαρβαρικαῖς φυλαττόμενοι. Διά τι ταῦτα οὐδὲν πλέον, ἢ πρὸ τοῦ δὲ περὶ τῶν οἰκείων φροντίζοντες ὠφελούμεθα.

νζ΄. Ἀλλ' ἦν ἰδεῖν ἐπὶ τοῖς πραττομένοις [a] καί τι καινότερον, τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας τὸ κατὰ φύσιν παρατραπείσας, καὶ τῷ καύσωνι τῶν πειρασμῶν συνταθεῖσαν καὶ τοῦ καιροῦ τὴν ἐπίτασιν, ὡς ἐν ὀλίγῃ ῥοπῇ πελιδνωθῆναι τὰς τῶν ἀνθρώπων ὄψεις, καὶ πρὸς τὴν συμφορὰν μεταβάλλεσθαι· πάντας δὲ ὁμοίως ἐφίεσθαι, καὶ ἀπορεῖν ῥανίδος μιᾶς ὕδατος· τούς τε ἐντελεῖς τῆς ἡλι-C κίας καὶ τοὺς ἔτι κομιδῇ νέους οὐδὲν ἕτερον, ἀλλ' ἢ μόνον ἀναψύξαι μικρὸν τὴν συνέχουσαν δίψαν ἐπιζητοῦντας, καὶ οὐδὲ τούτου τυγχάνοντας. ἀλλ' ἐν τούτοις τὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης περιῆλθε διάστημα, πάντων προστάξει τοῦ δυσωνύμου θηρὸς κατὰ διαφόρους τόπους σποράδην ὑπὸ τῶν Βαρβάρων ἀφορισθέντων, οἷς καὶ φύλακας ἐφεδρεύειν ὑποβλέπεσθαι τούτους διὰ πάσης νυκτός, μή πού τις ἐκ μέσου διαδρᾶναι δυνηθείη. καὶ ἡμῖν δὲ αὐτοῖς ἐν ᾧπερ ἦμεν φυλαττόμενοι τόπῳ συμμιγῆναι προσέταξε τῶν ἁλόντων ἄνδρας ὡσεὶ πεντήκοντα, ὧν οἱ πλείους καὶ τραυματίαι ἐτύγχανον, τὰ ἴχνη τοῦ θανάτου τοῖς σώμασι περιφέροντες, καὶ μηδὲ τοῦ ἑξῆς θαρρεῖν ἔχοντες. ἐκ μέσου γὰρ αὐτῶν μέχρι δέκα τὸν ἀριθμὸν λαβόντες ἐναπέσφαξαν. καὶ οὐδὲ τοῖς ὑπῆρχον ἐν D ἀσφαλείᾳ αἱ περὶ τοῦ ζῆν τινος ἐλπίδες, ἀλλ' ἐκλονοῦντο καὶ διεθρύπτοντο τὴν ὁμοίαν τοῖς κειμένοις ἀπόφασιν περιμένοντες. ἀλλ' ἐπειδή, καθὸ λέλεκται, τὰ περὶ τούτων τέλα παρ' ἑαυτοῖς ἔφθασεν ἡ νὺξ διακόψασα, ἐσόβουν τινὲς τῶν Βαρβάρων περιερχόμενοι, καί τισι κυμβάλοις κτυποῦντες καὶ ἀλαλάζοντες, ἕως πάλιν ἔφθασεν ἐπιστὰς ὁ ὄρθρος, ὀδυνηρὰν προσδοκίαν τοῖς ἐν ὑποψίᾳ θανάτου μεθ' ἑαυτοῦ κομιζόμενος. ἀλλ' οὐδὲν πλέον, ἢ διὰ ξίφους. ἡ διὰ τῆς δίψης φθορὰ πάντας ἀνήλισκεν, ᾗ καὶ σφοδρῶς πιεζόμενοι, ἐδεόμεθα τοῖς συνοῦσι, κἂν τῶν διερχομένων ὑδάτων τῷ τόπῳ μεταλαβεῖν, καί τινος βραχείας μετασχεῖν ἀνοχῆς. οἱ δὲ πρὸς τοῦτο* ἀνένδοτοι, οὐχ ὅτι τινὶ συμπαθείᾳ περὶ ἡμᾶς ἐκέχρηντο· πῶς γὰρ οἱ E ταῖς σφαγαῖς ἐντρυφῶντες καὶ θάνατον ἀποπνέοντες; ἀλλ' ὅτι τὸ ὕδωρ ἐκεῖνο τῆς πόλεως ὂν ἁπάσης τῶν ἀφεδρώνων ἀπόρροια, ἱκανὸν ἦν καὶ δίχα πάσης ἄλλης ἐπιβουλῆς τοὺς μετέχοντας ἀπαλλάττειν. πλὴν ὡς ἀπὸ χιόνος ἄρτι λυθείσης, εἰλικρινὲς καὶ ἡδὺ πόμα, οὕτω μεθ' ἡδονῆς ἕκαστος τῷ στόματι τὴν σαπρίαν ἐκείνην προσέφερε, καὶ τὴν κύλικα τῆς δυσωδίας μέλιτος πλήρη τοῖς λογισμοῖς ὑπελάμβανεν.

[a] a5.

* ἐνένδοτοι.

νη'. Ἐν τούτοις πάλιν ἀπόφασις ἐξῃλώνετο παρὰ τοῦ Τυράννου, περιέχουσα οὕτως. Εἴ τις τῶν συλληφθέντων χρήματά που ταμιευσάμενος ἔχοι, παρελθὼν ἐν μέσῳ τούτοις ὠνησάσθω τὴν σωτηρίαν. εἰ δέ τις μηδὲν ἔχων λύτρον τῆς ἰδίας ζωῆς φωραθείη, οὗτος τὴν κεφαλὴν τμηθεὶς, τῶν ζώντων διαιρεθείη. προσέπιπτε δὲ τοῦτο παρὰ τῶν Βαρβάρων ἀκηκοὼς, ὡς οὐκ ἄν τινα φειδοῦς ἐξίουν, ὅτε κατ' ἀρχὰς εἰσήλασαν ἐν τῇ πόλει, εἰ μὴ ἔτι παρ' αὐτῶν ἐκείνων ἐβεβαιοῦτο, ἔχειν αὐτοὺς ἐν ἀποκρύφοις χρήματά τινα πᾶσαν δυνάμενα εἰς φυγεῖν ἐρευνᾶν. ὅσοι δὲ οὖν τῶν ἑαλωκότων ὑπῆρχον ἔχοντες εἴδησιν ἀκριβῆ περὶ ὧν ἦσαν προκεκρυφότες, αὐτίκα ἐκδήλους ἑαυτοὺς καθιστῶντες, *ἀπεπείγοντες τὴν δόσιν, ὡς τῆς ζωῆς παραιτίαν. ὅσοι δὲ μηδὲν τοιοῦτον ἔχειν παρ' ἑαυτοῖς ἐπεγίνωσκον, ἀλλ' ἐπὶ ματαίαις μόναις ἐλπίσι τὰς συνθήκας ἐπλάσαντο, τὴν σφαγὴν ἐξεδέχοντο ἀναμφιβόλως, τοῖς ἐνδεῶς ἔχουσιν ἀπειλημμένην. τάττονται δὲ οὖν ἐπὶ τούτῳ τῶν Βαρβάρων τινὲς, ὥστε τοὺς βουλομένους παρέχειν τὰ ἑαυτῶν, ἐν ταῖς ἰδίαις ἀποφέρειν οἰκίαις. καὶ εἰ μὲν ἄξια ἦν πλεονεκτικὸν ὀφθαλμὸν κορέσαι, σωτηρίας τε ἀξιοῦσθαι τούτους, καὶ αὖθις τοῖς δεσμίοις ἐναριθμεῖσθαι. εἰ δ' εὐτελῆ τινα καὶ βραχέα, καὶ οἷς οὐκ ἂν ἤρεσκεν ἀποδοκοῦντα τὸν ἀποστείλαντα, τῆς μαχαίρας γενέσθαι. οὐκ ὀλίγος ἦν ἐκ τούτου πάλιν ἐν τοῖς χειρωθεῖσιν ὁ κίνδυνος, πολλῶν ἀπαρχομένων ἐκ τοῦ ἐχόντων ὕλην τινὰ περισπούδαστον. ἐτελεῖτο δὲ ταῦτα ἐφ' ὅλαις συχνοημέραις δέκα, τοῦ πλήθους ἀεὶ τῶν χρημάτων ἐκφορουμένης ἀπὸ τῆς πόλεως, τῆς τε λοιπῆς ἀναγκαίας ὕλης, ὅση τε σηρικῆς ἐσθῆτος εὐπρεπὴς ἦν, καὶ ὅση διὰ λινοῦ τοῖς ἀραχνίοις ἐρίζοι ὑφάσμασιν, ὡς ὄρη καὶ βουνοὺς ἐκτελεῖσθαι τὰς τούτων σωρείας, ἄλλων ἐπ' ἄλλοις ἐπιτιθεμένων, καὶ τὸν ὑποκείμενον τόπον πληρούντων. χαλκῶν γὰρ καὶ σιδηρέων σκευῶν, ἢ τῶν ἐξ ἐρίων ἐνδυμάτων, οὐδένα λόγον ὅλως ἐφρόντισαν, περιττὸν ἡγούμενοι τὴν κτῆσιν αὐτῶν. εἰ που δέ τι τοιοῦτον ἀγαγὼν ἔλαθέ τις, τοῖς τῆς θαλάσσης ἐδίδωσιν ὕδασι, ἀφ' ὧν τούτῳ τοὺς διαδράντας τὸν κίνδυνον ἀμειβόμενοι, ἵνα καὶ αὐτοί τι μετέχωσι τοῦ κακοῦ, πολυσχιδῆ καὶ διάφορον τὴν τῶν ὑπαρχόντων ζημίαν ἐπαισθανόμενοι.

* κατεπείγοντο.

νθ'. Ἦν δέ τις μετὰ τοῦ λοιποῦ πλήθους τῶν αἰχμαλώτων συλληφθεὶς, Εὐνοῦχος τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν ἐξόχων εἷς, Ῥοδοφύλης οὕτω καλούμενος, ὃς ἔτυχε, πρὸ μικροῦ τοῦ κινδύνου τοῦ ἐπὶ δύσιν σταλεὶς, καί τινων χρειῶν ἕνεκα πρὸς τῇ πόλει γενόμενος, μεθ' ἡμῶν συγκλεισθῆναι, καὶ τῶν ῥηθέντων ἀνιαρῶν μετασχεῖν. ὃς καὶ ἐκόμιζε μεθ' ἑαυτοῦ πλῆθος χρυσίου, ὅπερ ἔλεγεν ἀπάγειν ἐπικουρίας τινὸς χάριν τοῦ κατὰ Σικελίαν στρατοῦ, συμπλεκομένου τοῖς κατὰ τὴν Ἀφρικὴν Βαρβάροις ἀεὶ, καὶ πολλῆς δεομένου τῆς ἐν τοῖς πράγμασι συνεργίας. οὗτος οὖν κατὰ τὴν νύκτα, μεθ' ἣν τοῦ κινδύνου τὴν πεῖραν ἅπαντες ἐδεξάμεθα, ἔλαθεν, οὐκ οἶδ' ὅπως, ἐξενεγκὼν τῆς πόλεως τὸ χρυσίον ἑαυτοῦ μετά τινων τῶν ὑπηρετουμένων αὐτῷ, καὶ πρὸς τὸν Στρατηγὸν Στρυμμόνος ἐξαποστεῖλαι, χαράξας ἐπιστολὴν περιέχουσαν ἀσφαλῶς φυλάττειν τοῦτο μέχρι τῆς ἐκβάσεως τοῦ πολέμου. χειρωθεὶς οὖν οὗτος, ἤχθη κατὰ τὸ πρόσωπον τοῦ Τυράννου. ὁ δὲ τὴν μορφὴν ἀλλοιώσας, ἐμβριθέστερόν τε μᾶλλον, ἢ πρότερον εἶχε, πρὸς αὐτὸν χρησάμενος, ἀνηρώτα. Ποῦ δὲ φησι, τὸ τοῦ Βασιλέως χρυσίον, τὰ δύο τάλαντα, ἅπερ ἐπὶ Σικελίαν ἄγειν ἐτάχθης. ὁ δὲ, Τοῦτο δὴ,

LVIII. Interim decretum tarsus a Tyranno profertur in hanc sententiam. *Quisquis ex captis pecunias repositas haberet, in medium procedens, salutem illis redimeret. Qui vero nullum vitæ suæ redemptionis pretium habere deprehensus esset, hic cæso capite, e viventium albo excideret.* Id vero imperabat, cum audisset a Barbaris, *se, cum primum in urbem ingruerent, nemini pepercisse, nisi illis dumtaxat, qui ipsi, habere se pecunias absconditas, nulli obnoxias indagini, affirmassent.* Quotquot igitur inter captivos, eorum, quæ abscondissent certo sibi conscii erant, ipsi se statim prodentes, dare urgebant, ut qui rem, vitæ pignus sibi noverant: qui vero nihil tale apud se extare sciebant, sed inani solummodo spe paciscendo, verba dederant, indubie mortem expectabant, illis, quibus hæc deessent, decretam. Quare super hoc Barbarorum quidam destinantur, *ut, qui sua præbere vellent, eos, in proprias ædes reducerent: & si hæc tanti essent, quæ avarum oculum merito exsatiare possent, salute donatos, inter vinctos rursus collocarent; quod si vilia quædam & pusilla, ac quæ minus placitura mittenti exstiterent, eos gladii mucrone conficerent.* Non leve hinc rursus periculum captivos circumstare, cum inter eos multi essent, quibus nulla ejusmodi materia pretiosa suppeteret, suique illecebra capiens. Protracta hæc per totos decem dies noctesque, cum pecuniarum multitudo continue ex urbe exportaretur, & alia necessaria materia, ipsæ sericis indumentis emicans, vel quæ lino confecta, cum textura aranearum contenderet, ut horum cumuli montes ac colles exæquarent, cum alia aliis superaggesta, subjectum locum constiparent. Æreæ enim aut ferreæ supellectilis, aut ex lana contextarum vestium nulla eis erat ratio: quod horum censu gravari superfluum ducerent. Et si quis imprudens tale quid attulisset, in mare jaciebant; hoc quoque eos mulctantes, qui periculum evasissent; ut & ipsi multijugam diversamque rerum jacturam sentientes, vastitatis, & mali tantisper participes fierent.

Edit. Paris. pag. 365.

Redempta pecuniis captivorum vita; quibus hæ deessent, cæsi.

LIX. Cum reliqua captivorum multitudine captus quoque fuerat quidam Imperatoris Eunuchus, unus ex primatibus; cui Rhodophylo nomen erat. Is, paulo ante periculum in Occidentem missus, cum necessariis quibusdam ex causis in urbem venisset, pari nobis eventu inclusus, malorum quæ dicta sunt, ipse quoque consors efficitur. Nempe vim magnam auri portabat, quam in sumptus & stipendia exercitus Siculi, continue cum Africanis Barbaris manus conserentis, eamque ob rem multa ope egentis, se deferre ajebat. Hic itaque nocte, quæ antecessit discrimen, cujus nos omnes periculum fecimus, clam, aurum illud atque ex servis suis nonnullos, nescio quomodo, Urbe extulerat, atque ad Strymmonis Ducem miserat, datis litteris, hoc tenore, *ut ad belli usque exitum pecuniam creditam tuto servaret.* Captus igitur Rhodophylos, & ad Tyrannum adductus, illi coram sistitur. Ille aspectu mutato, majorique quam habebat antea ex indole, firmitate ac vehementia illi congressus, interrogabat: *Ubinam, inquit, Imperatoris aurum; duo scilicet talenta, quæ in Siciliam avehere jussus es?* At Rhodo-

Rhodophylus Eunuchus, servato domini pecuniæ premio, vire fustibus mactatus.

pag. 366.

phylus, *Hoc ipsum, in quo & versor (Urbis scilicet excidium) veritas, quodque ego ipse, cum præsens essem, tanto urgente periculo, haud secedere poteram, nec quæ mearum partium essent, conferre, omnium in me conversis oculis, ut qui eis aliquid conducibile ac tempori opportunum præstare forsitan possem, ob eam utique causam, aurum illud secreto Urbe exportavi. Non enim de obscuris ac dubiis, certi aliquid licebat conjectari. Porro, ego tibi hodie captivus adsto, multarum aliarum pecuniarum tibi auctor futurus, si unum me vivum atque a noxa liberum servaveris.* Hisce superbus ille commotus & ægre ferens, omnemque ipsum obsidentem oculis voceque furorem prodens, imis ex præcordiis intonuit. *Quandoquidem*, inquit, *haud ex præsentibus didicit, mortis sententiam evitari non posse, ab his, qui suas pecunias pro redemptione sua non præbuerint, hic qui ex Gynæceo est, sed velut in scena sese ipse ostentat, mendacii larvam, velut prope rem magnam ac admirandam adversus suam proferens salutem, coxas & scapulas fustibus contundatur; ut nunc tandem agnoscat, cui adstet, & de quibus loquatur; & ne de alienis pecuniis ambigens, vitæ sibi periculum arcessat.* Ministri igitur iniquarum cædium, ut solum ipsum viderunt, longo vocis tractu effusa insania adversus coram stantem tulisse sententiam, omni verbo ocyus hominem humi allidunt, totque mactant verberibus, ut miseri corpus non diu restiterit, sed in multa concisum, subjectoque solo sanguinum rivis impleto, tantis scilicet doloribus impar ac cruciatibus, animam efflaverit. Jam ergo illo defatigato ac fatiscente, cum nec cruentos tortores res lateret, ne ipso jam extincto & a morte cædere desinebant; cum vix tandem inexorabilis Bellua iram remittens; *Esto hic quoque*, inquit, *cum auro illo in perditionem: nam, ut videtur, si etiam fuisset repertum, in rem nostram nihil conduxisset.*

Edit. Paris. pag. 167.

Pueri ac juvenes indiscrete navibus impositi.

LX. Tum Navarchis convasare imperat, ut se recessui præparent, omnemque multitudinis masculorum pariter ac fœminarum juniorem pubem primum in naves inferant, nulla consanguinitatis ratione, sed separatim, ut hinc quoque, propinquorum ab invicem invita natura divortio, non levis eis pœna accresceret. Deinde ut pecunias, & quæcumque alia, in his quæ collegerant, utilia fore viderentur, comportantes, recturæ onus sufficiens navibus imponerent. Ducebatur itaque juvenum universa pubes, hoc solum onerata crimine, quod florenti ætate esset, aut quod eleganti ac venusta facie. Licet enim malorum confusio mœsto omnes vultu efficeret, naturalis tamen character elucentem in eo ingenuitatem monstrabat, ac decoris micans ipse radius, non paucis ut malis dederentur, causa fuit. Quodnam vero horum primum referam? Quodnam autem digne, justaque ratione miserabilius statuam? Cum immiscuo ingentique ejulatu exorto, natura partibus scissa, alius alium consanguineorum affiniumque arcesseret, ac separationem indignissime ferret. Vidisses enim ejus rei dolore viros confusos, mulieres, florenti ætate, omnes simul pueros dire ululantes ac sese discerpentes, nec tantorum malorum immanitate effusam mœstitiam retinere valentes, sed gemitibus ac ejulatu internam animi affectionem prodentes, ut qui nimi-

Partim lucri, partim & libidinis, causa: quæ labes maxima Orientalium.

A φησιν, εἰς ἅπερ κατείλημμαι, δεδιὼς, τῆς πολιορκίας λόγῳ τῆς πόλεως, ἐπείπερ αὐτὸς ἐγὼ δεῦρο τυχὼν ἀδυνάτως εἶχον τοσούτου κινδύνου παρόντος ὑποχωρεῖν, καὶ μὴ τὰ παρ' ἑαυτοῦ δοκοῦσιν, πάντων εἰς ἐμὲ βλεπόντων, ὡς ἄν τι χρηστὸν αὐτοῖς, καὶ τῷ καιρῷ τούτῳ χρήσιμον δυνάμενος παρασχεῖν, τούτου δὴ χάριν, τὸ μὲν χρυσίον ἐκεῖνο τῆς πόλεως ὑπεξήγαγον. οὐ γὰρ ἠδυνάμην ἀκριβῶς περὶ ἀδήλων στοχάσασθαι. ἐγὼ δέ σοι παρέστηκα σήμερον δορυάλωτος, πολλῶν ἄλλων χρημάτων παραίτιος, εἴγε ζῶντα με καὶ ἀβλαβῆ συντηρήσειας. ἀχθεσθεὶς οὖν ἐπὶ τούτοις ὁ ἀλαζὼν ἐκεῖνος, καὶ τὸν θυμὸν ὑπεῖπεν αὐτὸν ἔχει διά τε τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς φωνῆς ἔκδηλον καταστήσας, βύθιον ἐξεβόησεν. B Ἐπειδή περ, φησὶν, οὐκ ἔμαθεν ἐκ τῶν προκειμένων ἀδιάδραστον εἶναι τὴν τοῦ θανάτου ψῆφον τοῖς μὴ τὰ οἰκεῖα χρήματα λύτρον παρεχομένοις ὁ τῆς γυναικωνίτιδος οὗτος, ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς ἐπίδειξιν ποιεῖται, τὸ πλάσμα τοῦ ψεύδους μέγα καὶ θαυμαστὸν, οἷον κατὰ τῆς ἑαυτοῦ προβαλλόμενος σωτηρίας, ῥάβδοις τυπτέσθω νῦν ἰσχία καὶ τὰ κατὰ τὸν νῶτον μέρη, ὡς ἄρτι γνῷ πρῶτον τίνι παρέστηκε, καὶ περὶ τίνων διαλέγεται, καὶ μὴ χρημάτων ἀλλοτρίων ἀμφισβητῶν, τὸν περὶ ψυχῆς ἑαυτοῦ περιποιεῖται κίνδυνον. οἱ λειτουργοὶ οὖν τῶν ἀδίκων φόνων, ὡς μόνον εἶδον αὐτὸν μεθ' ὑποσυρμοῦ φωνῆς καὶ μανίας τὴν τοιαύτην ψῆφον κατὰ τοῦ ἑστῶτος ἐξενεγκάμενον, θᾶττον λόγου παντὸς τῇ γῇ τοῦτον προσέρραξαν, C καὶ τοσαύταις βάλλουσι πληγαῖς, ὡς μὴ ἐπὶ πολὺ ἀντισχεῖν τῷ ἀθλίῳ τὸ σῶμα· ἀλλ' εἰς πολλὰ διαιρεθὲν, καὶ τοῖς ὀχετοῖς τῶν αἱμάτων τὸν ὑποκείμενον τόπον πληρῶσαν, ὑπὸ τὴν ψυχὴν ἐπαφεῖναι, καρτερεῖν ταῖς δριμείαις ἐκείναις ἀλγηδόσιν οὐκ ἐξισχύσασαν. ὡς οὖν ἀπείρηκε, καὶ δῆλος ἦν τοῖς ὠμοῖς ἐκείνοις δορυφόροις, μηκέτι τὰς πληγὰς ἀφιᾶσι καὶ μετὰ θάνατον, μόλις ποτὲ τῆς κατεχούσης ἑαυτὸν ὀργῆς πεπαύσας ὁ δυσσεβέστατος θήρ. Ἔστω, φησὶ, μετὰ τοῦ χρυσίου ἐκείνου καὶ οὗτος εἰς ἀπώλειαν· ἀλυσιτελὲς γὰρ, ὡς ἔοικεν, καὶ εὑρεθὲν ἂν διεδείκνυτο.

ξ. Τοῖς δὲ τῶν νηῶν Ἀρχηγοῖς προσέταττε σκευάζεσθαι πρὸς τὸν ἀπόπλουν, τὴν ἀκμάζουσαν κύραν τοῦ πλήθους ἀρ- D ρένων τε καὶ θηλειῶν πρῶτον ταῖς ναυσὶν εἰσενεγκόντας, μὴ κατὰ συγγένειαν, ἀλλὰ διῃρημένους, ἵν' ἔχωσι καὶ τούτῳ τιμωρίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν, τὴν φυσικὴν ἐξ ἀλλήλων διαίρεσιν. εἶθ' οὕτω τὰ χρήματα, καὶ ὅσα ἄλλα τῶν συνειλεγμένων φανεῖεν χρήσιμα συμφορήσαντας, αὐτάρκη ταῖς ναυσὶ τῶν ἀγωγίμων ἐμποιῆσαι τὸ φορτίον. ἤγετο οὖν τὸ ἀκμάζον πρόσωπον ἅπαν, τοῦτο μόνον κατηγορίαν ἔχον, τὸ ἀνθηρὸν τῆς ἡλικίας, ἢ τῶν προσώπων τὴν ὡραιότητα. καὶ γὰρ ἡ σύγχυσις τῶν λυπηρῶν ἅπαντας πρὸς τὸ σκυθρωπὸν ἦγεν, ἀλλ' ὁ φυσικὸς χαρακτὴρ ἐδήλου ταῖς ὄψεσι τὴν εὐγένειαν· καὶ ἔμφασις ἦν τοῖς πολλοῖς τὸ κάλλος, ἐν τοῖς δεινοῖς αὐτοὺς προδιδόμενον. Ἀλλὰ ποῖον τούτων πρῶτον εἴπω; ποῖον δὲ κατ' ἀξίαν ἐλεει- E νότερον κρινῶ; ὁπότε συμμιγὴς καὶ σφοδρὸς ἀνήγερτο θρῆνος διχοτομουμένης τῆς φύσεως, ἀλλήλους τοὺς ἀγχιστεῖς ἀνακαλουμένους, καὶ τὸν χωρισμὸν δυσχεραίνοντας. καὶ γὰρ ἦν ἰδεῖν τοὺς τῷ πάθει συγκεχυμένους ἄνδρας, γυναῖκας, ἀκμάζοντας, παῖδας ὁμοῦ πάντας δεινὸν ἀλαλάζοντας καὶ ἑαυτοὺς διαρρηγνύντας, καὶ μηκέτι κατέχειν τὴν ἀθυμίαν τῶν τοσούτων σκληρῶν ἐξισχύοντας· ἀλλὰ δηλοῦντας ταῖς οἰμωγαῖς τὴν ἔνδον τῆς καρδίας

22.

A ...θέσιν, ὡς ἅπασα καταπίμπραται τῶν πυρασμῶν τῶν φλογώσεσιν. ὡς γὰρ βιαίως οὕτως ἐξ ἀλλήλων διαιρεθέντες, φύρδην τῶν ἀλκέσιν συνεχύθησαν, ἀθρόως τε οὔσαις καὶ ἱκαναῖς πολλοῖς πλήθεσιν ἐξαρκεῖν, οὐ κατὰ στοῖχα, οὐδ' ὡς ἄν τις εἴποι, ἐν αὐτάρκει τόπῳ τῶν σωματικῶν ὄγκων τῶν εἰσελθόντων ἕκαστος τὴν καθέδραν ἐλάμβανεν, ἀλλ' ὡς ἔτυχεν ἅπαξ κατασχεθείς, τοῦτον μόνον ἀπεκεκλήρωτο, μὴ δυνηθείς, ἐν ὅλαις ταῖς ἐφεξῆς ἡμέραις ἕως μιᾶς παλαιστῆς τόπον εὑρεῖν, ἵν' ἀνακλιθείς, ἀνάπαυσιν δῷ κἂν βραχεῖαν τῷ σώματι.

ξα'. Πᾶσαι δὲ αἱ νῆες τῷ τρόπῳ τούτῳ πεπλήρωντο. τέσσαρες γὰρ ἦσαν, καθὼς ἔφημεν, καὶ πεντήκοντα, ὅτε δὲ πλῆθος ἦν περιττεῦον, ἄξιον καὶ αὐτοῖς κελευόμενον τῆς ἀποδημίας. B Οἱ οὖν Βάρβαροι συναγαγόντες τὰς νῆας τῆς πόλεως, αἷς ἐχρῶντο ποτὲ πρὸς τὸ τὸν σῖτον εἰσκομίζειν οἱ καθ' ἡμᾶς ἔμποροι· ἔτι δὲ καὶ ἃς ἡμεῖς βυθίσαντες κατὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ λιμένος σοφίσματι τινὶ ἀνελκύσαντες, ὃ καὶ ἐνήργησαν διά τινων στροφίγγων τοῖς ἐκεῖσε προβόλοις ἐπιτεθειμένων, καὶ τὴν ἐπίνοιαν ἐργώδη δεικνυόντων, ἑλισσομένων τινὶ τεχνάσματι, καὶ διὰ τῶν ἀπῃωρημένων κάλων ἀνελκυόντων τὸ ὑποκείμενον. οὕτως οὖν, καὶ ἄλλων νηῶν πλῆθος εὐπορήσαντες, εἰσεκόμισαν ἅπαντας, ὡς μηδένα πώποτε τῶν εἰς τοῦτο τεταγμένων παραλειφθῆναι. ἐξ ὧν ἁπάντων οὐκ οἶδα εἴ πού τις τῶν ἀρρένων τὸν ἴουλον ἐπετείχατο, ἢ κἂν μία τῶν γυναικῶν ἥβησε. C πάντες δὲ καὶ πᾶσαι νέαν ἦγον τὴν ἡλικίαν, καὶ τούτων μάλιστα τὰ ἀρτιγενῆ βρέφη. οὓς ἄν τις καθ' ἕνα λογιζόμενος κατεκλᾶτο, μὴ θέλων ὁρᾶν τὰ καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἀτυχήματα.

ξβ'. Καθ' ἡμῶν δὲ τῶν κατὰ διαφόρους αἰτίας ἐκφυγόντων τὸ ξίφος, ἐκηρύχθη τοιαύτη παρὰ τοῦ Τυράννου καὶ αὖθις ἀπόφασις, ὥστε τοὺς μὲν ἐξ ἡμῶν, καὶ μάλιστα ὅσους ἔδοξέ τι τοῦ πλοὸς ἐγκαρτερῆσαι δυναμένους ἐπίπονα, μετ' αὐτῶν ἐκείνων τῶν Στρατηγῶν διαιρεθέντων εἰσελθεῖν ἀνὰ πέντε ἐφ' ἑκάστης τῶν Βαρβαρικῶν νηῶν, τηρεῖσθαί τε χάριν τοῦ πρὸς τὴν Ταρσὸν διαπεμφθῆναι λόγῳ τῆς εἰρημένης καταλλαγῆς· D τοὺς λοιποὺς δέ, ὡς οὐδέν τι χρηστὸν αὐτοῖς δυναμένους πορίζειν, εἴ γε τῆς ἀποδημίας κατάσχωσι, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἀνωφελῆ φόρτον αὐτοὺς ἐπισύρεσθαι, ἔδοξεν ἐαθῆναι τῇ πόλει. οὐδὲ τοῦτο φειδοῦς τινὸς ἕνεκεν, οὐδ' ὅ, τι τῷ Θεῷ παρέχει, καθὼς τινες τοὺς Βαρβάρους πράττειν ἀλόγως φιλονεικοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μετά τινος μεθόδου, καὶ μοχθηρᾶς ἐπινοίας, ἵν' ἐν μηδενὶ φανείη τῶν πεπραγμένων ἀσυντελής, ᾧ μὴ κέρδος ἑαυτῷ συμπορίσαιτο. ἀκριβῶς γὰρ εἰδώς, ὡς μετὰ μικρὸν ἔσεσθαι μέλλει τῶν αἰχμαλώτων ἡ διὰ τῆς καταλλαγῆς ἀπολύτρωσις, ἐσοφίσατο μηδὲ τούτους εἶναι καὶ ὡς ἔτυχεν ἐλευθερίας τυχεῖν. Καὶ σκόπει τὸ πανοῦργον τοῦ δράματος. E ἐρχομένοις γάρ τισι μετὰ τὸ τὴν πόλιν ἁλῶναι, τοῖς ὁπωσδηποτοῦν διαδρᾶσαι, καὶ τοὺς ἰδίους αἰχμαλώτους ὠνουμένοις, συνεισῆλθε μετ' αὐτῶν καί τις ἀνὴρ [23] καλούμενος Συμεὼν φρονήσει βεβυθικώς, καὶ διὰ πείρας ὢν πολλῶν πραγμάτων, ὃς ἦν πρὸ τοῦ Βασιλέως σταλεὶς δι' αἰτίαν τινὰ χρειώδη πρὸς μικρὸν τῇ πόλει, περὶ ἧς νῦν οὐκ ἀναγκαῖον εἰπεῖν. τούτοις οὖν καθεκάστην

23.

A um ejus tantæ cladis ardoribus ac flammis toti exustularentur. Cum sic enim violenter a se invicem fuissent divisi, promiscue ac confuse navigiis impositi sunt, quæ, admodum patentia, plurimis avehendis sufficere poterant; non digesto ordine, nec (ut quis dicat) tanto loco spatio assignato, quantum pro corporis mole sufficeret, ut sic congesti atque constricti, suum quique situm sedemque obtinerent: sed quomodo quisque semel injectus fuerat, ita constipabatur, iisque arctabantur loci angustiis, ut reliquis omnibus diebus ne vel minimi palmi spatium, ut reclinatus brevem saltem corpori requiem afferret, occupare cuiquam licuerit.

LXI. Omnes porro naves hoc modo B onustæ erant. Nam cum essent quatuor & quinquaginta, ut supra dictum est; adhuc tamen hominum copia redundabat, quæ nec ipsa visa indigna, quam ad suas inque Syriam hostem transferrent. Quare Barbari Urbis navigiis collectis, quibus nostris mercatores quandoque utebantur ad convehendum triticum, quasque etiam in portus fretum demerseramus, extractis machina quadam navibus, quod illi per annulos quosdam in retinaculis ibidem defixos, inque rem præstandam atque inventum summe conducentes, perficere, artificio quodam per funes circumvolutos appensosque, quicquid subjectum erat, attrahentes. Hac ratione, & navibus aliis abunde ditati, omnes immiserunt, C ita ut eorum qui in hoc destinati erant, nullus dimitteretur. Inter quos omnes haud scio, an vel unus ex masculis extiterit, qui pilorum lanugine exasperaretur, vel ex fœminis, quæ pubes esset: cum omnes utriusque sexus essent juvencula ac calenti ætate, & inter eos potissimum recens nati infantuli; quorum, si quis unumquemque reputasset, indoluisset animo, ut eorum cujusque infortunia oculis usurparet, ferre non valens.

Allatio obreptit quadragesima, vel hypothesis.

Edit. Paris. pag. 368.

Naves demersæ extractæ, in ussu classis.

Infantium ac puerorum omnis sexus immanis fœdaque abductio.

LXII. Verum adversum nos, qui diversis ex causis ferrum evasissemus, a Tyranno rursus aliud promulgatur decretum; *Ut scilicet, qui ex nostris essent (iique præcipue qui navigationis incommoda sufferre posse visi essent) inter duces divisi, in unamquamque Barbaricarum navium quini* D *intromitterentur, inque eis servarentur, ea scilicet ratione, ut dictæ jam commutationis causa Tarsum mitterentur: reliqui vero, velut inhabiles, & nulli usui, si abducerentur, quinimmo oneri minime profuturi, visum est, ut Urbi dimitterentur.* Sed ne id quidem ulla lenioris animi humanitate edixit, nec Deo aliquid exhibiturus, uti Barbaros facere, nonnulli stulte contendunt; verum id quoque artificio peræque singulari improboque commento, ne quid non in suas rationes ac lucra constituisse videretur. Cum enim optime sciret, non diu post captivos per commutationem fore redimendos; hoc quoque excogitaverat, ne hi temere & quasi oblatam sponte libertatem consequerentur. E Et considera callidum hominis consilium. Venientibus enim nonnullis post Urbis excidium, qui ejus utcumque ruinam casumque evaserant, suosque captivos redimentibus, una cum eis advenerat, vir, cui Simeoni nomen erat, adulta prudentia & multarum rerum experientia celebris. Ille, paulo ante ab Imperatore, negotii cujusdam necessarii causa missus fuerat, de quo nihil impræsentiarum dicere interest.

Simeonis opera erga captivos.

His itaque quotidie confertimque, ad navium usque recessum venientibus, consilium suum adversus jam dictos immitis Leo hisce communicavit.

Edit. Paris. pag. 369.

LXIII. *Ego*, inquit, *quo in vos odio a principio excitus eram, statueram nemini captivorum vitæ indulgentiam facere. Quæ enim ex Deo merces est, hostibus, favente victoria, mortem condonare, qui ipsi eam in nos sedulo machinarentur. Cum tamen utilitas quædam urgeat, qua necesse sit ut hi vivi serventur, siquidem fortunatum finem res sortiatur, de hoc vobiscum ipsi deliberate. Festino enim, poscente jam tempore, ad propria remeare. In vosne valetis recipere, cum hi sint numero ducenti, fidei jussione scripto consignata, nos pro eis, commutationis tempore, totidem ex nostris (Agarenos scilicet) recepturos; suasurosque Romanorum sceptra moderanti, ut nullam ejus rei causa ambiguitatem afferat, sed his, quæ pacta a vobis erunt, assensum præbeat? an fidem dare formidatis, quasi non in vestro sita arbitrio pollicitatio sit, ac velut incertum habeatis, sitne ille ratam habiturus, necne? remque nihili grande adeo malum ducatis, tantam scilicet popularibus vestris, minori vestra in illos alacritate ac pietate, procurantes interitum? Ergo dicite, utrum probetis, quo unam in partem lata sententia, hosce, vel vita superstites servemus, vel victorum jure contrucidemus.* Tunc dictus Symeon, ut qui aliis dignitate præstaret, ad eum infit. *Unus ego hanc in me sponsorem recipio, ut qui clementissimi Imperatoris in omnibus humanitatem exploratæ compertam habeam: Fore nimirum, ut citra omnem disceptationem jurgiumque tanto numero vinctos Agarenos contribuat, quanta sunt quos hic in spoliis habetis captivos: quos ego ipse Tarsam adducam, ut in me rursus fidejussio dissolvatur, nihilque in me proferre possis, postquam debitum exsolvero. Tantum hi salute aliqua potiantur, ut defunctorum cadavera colligentes, sepulturæ tradant, ipsa tota urbe projecta, ipsamque aerem diro rei conspectu ad luctum trahentia.* His Nequissimus ille auditis, suasoque Symeone, ut pacta illa scripto consignata, jurejurando firmaret, omnes illos qui ex nobis justum numerum excedebant, dimitti mandavit.

Liberati captivi, Symeonis fidei jussione Agarenes pro eis commutandi.

LXIV. Cum hoc quoque in rem suam rite peregisset, ac sibi fraudem tuto statuisset, non minori aliam calliditate instruxit. Jubet enim omnem civitatem incendi, ut hoc quoque non vulgari sibi lucro cederet: nec immerito; sciebat enim eos, qui captivos redimebant, id numquam omnino permissuros; ita nimirum ut illi ipsi flammis incendi mallent, quam ut vel solo auditu ejusmodi aliquid acciperent. Nondum enim per mediam civitatem illata Barbaris flamma atque dispersa, sed cum adhuc ædes mari vicinas comburerent, mox qui aderant, cives, pro civitate pretium numerare, immobili inter se consilio statuunt. Hincque adeo rursus jussa ubique sparguntur, ignem ab ædibus submovendum esse; cum hæc quoque machina illi prospere cessisset. Qui enim cum laudato Symeone viri comitabantur, quod aliunde non suppetebat, unde summam numerarent, duo auri talenta daturos spopondere, quæ Eunuchus fustibus mactatus Strymonem dimiserat: quibus etiam inde ubi recondita erant per veloces cursores cito advectis atque Barbaris numeratis, per eum modum civitatem ab incendio illæsam servaverunt.

pag. 370. Redemptum pecunia Urbis incendium.

A μέχρι τῶν ἡμερῶν τοῦ λοιποῦ συχνῶς ἐρχομένοις, ἀνεκοινώσατο τὴν κατὰ τῶν εἰρημένων βουλὴν ὁ δεινὸς οὗτος Λέων, εἰπὼν πρὸς αὐτούς·

ξγ΄. Ὡς ἐγὼ ἀπεχθῶς, φησὶ, φερόμενος ἐξ ἀρχῆς καθ' ὑμῶν, οὐκ ἐβουλόμην ζωῶσαι τῶν ἁλόντων ἰδέαν. τίς γὰρ ἐκ Θεοῦ μισθὸς πολεμίοις ἀνθρώποις ἐν καιρῷ νίκης τὸν θάνατον συγχωρεῖν, ὃν αὐτοὶ μᾶλλον ἐπέκτεινον καθ' ἡμῶν. ἀλλ' ἐπειδὴ χρεία τις ἐπείγει, καθ' ἣν ἐστὶν ἐπάναγκες ζωωθῆναι τούτους, ὅπερ αἰσίου τύχοι τοῦ πέρατος περὶ τούτου καθ' ἑαυτοὺς ὑμεῖς σκέψασθε. ἐπείγομαι γὰρ ἤδη τοῦ καιροῦ με καλοῦντος πρὸς τὴν ἰδίαν ἀποπλεῖν πατρίδα. δύνασθε οὖν ἀντιποιηθῆναι τούτων ὄντων διακοσίων τὸν ἀριθμὸν δι' ἐγγράφου ἐγγύης, ὡς λαβεῖν ἡμᾶς
B ἀντ' αὐτῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς καταλλαγῆς ἐσαρίθμους Ἀγαρηνούς, πεῖσαί τε τὸν κρατοῦντα τῶν Ῥωμαίων τὰ σκῆπτρα μηδεμίαν περὶ τούτου ἀμφιβολίαν ἔχειν, ἀλλὰ συνθέσθαι ὑφ' ὑμῶν πεπραγμένοις. ἢ δεδίττεσθε μὲν τὴν ἐγγύην, ὡς μὴ ἐν ὑμῖν κειμένην, ἄδηλον δὲ εἰ παραδεχθήσεται ὑπ' ἐκείνου, ἢ μή; ἐν οὐδενὶ δὲ τίθεσθε τοσοῦτον κακὸν, μικρᾶς προθυμίας μέγαν προξενοῦντες τοῖς ὁμοφύλοις τὸν ὄλεθρον. εἴπατε οὖν, ὁποτέρῳ τούτων στοιχεῖτε, ἵν' εἰς γε τὴν ψῆφον δῶμεν, ἢ τοῦ ζωῶσαι, ἢ τοῦ ἀπαλλάξαι αὐτούς. ὁ οὖν ῥηθεὶς Συμεὼν, ἅτε δὴ τῶν ἄλλων προέχων, πρὸς αὐτὸν ἔφη. Ἐγὼ ταύτην τὴν ἐγγύην μόνος κατεγγυῶμαι, σαφῶς εἰδὼς τὸ περὶ πάντα φιλάνθρωπον τοῦ καθ' ἡμᾶς Αὐτοκράτορος, καὶ ὡς δίχα λόγου παντὸς παρέξεται τούτου
C ἕνεκεν, ἐξ ὧν ἔχει δεσμίων Ἀγαρηνῶν τοσούτους, ὅσοι καὶ οὗτοι τυγχάνουσιν ὄντες· οὓς καὶ αὐτὸς ἐγὼ τῇ Ταρσῷ διακομίσω, ἵν' ἐπ' ἐμοὶ πάλιν τὰ περὶ τῆς ἐγγύης λυθῇ, καὶ μηδὲν ἔχοις κατ' ἐμοῦ προφέρειν, ἐπὰν τὴν ὀφειλὴν ἐκπληρώσω. μόνον τύχωσι κἂν οὗτοι τινὸς σωτηρίας, ἵνα συλλέξαντες ταφῇ δῶσι τῶν ἀποιχομένων τὰ σώματα, ἃ διὰ πάσης τῆς πόλεως κείμενα, καὶ αὐτὸν τὸν ἀέρα πρὸς θρῆνον ἐφέλκεται. Ταῦτα ἀκούσας ὁ κακοήθης ἐκεῖνος, ἔγγραφόν τε πείσας τὸν αὐτὸν Συμεὼν καὶ ἔνορκον παρασχεῖν τὸν περὶ τῆς συνθήκης τούτου λόγον, ἀπολυθῆναι πάντας ἐκείνους τοὺς ἐξ ἡμῶν περιττεύοντας ἄνδρας ἐπέτρεψεν.

ξδ΄. Ἐπειδὴ καὶ τὰ περὶ τούτου καλῶς εἶχεν αὐτῷ, καὶ ἐν ἀσφαλεῖ ἦν τὸ πανούργημα, ἕτερον πάλιν οὐκ ἔλαττον
D τούτου, τῇ δολιότητι τῶν φρενῶν ἐπενόησε. πυρποληθῆναι γὰρ ἅπασαν τὴν πόλιν προσέταττεν, ἵν' ᾖ καὶ τοῦτο αὐτῷ οὐ τὸ τυχὸν παρεμπόρευμα. ᾔδει γὰρ ὡς οἱ τοὺς αἰχμαλώτους ὠνούμενοι, οὐδὲ τοῦτο πράττειν αὐτὸν ἐξ ἀνάγκης ἀνέξοιντο, αἱρούμενοι μᾶλλον αὐτοὺς ἐκείνους καταπρησθῆναι, ἢ τοιοῦτόν τι κἂν ἀκοῇ παραδέξασθαι. μήπω γὰρ τῶν Βαρβάρων διὰ μέσου τῆς πόλεως τὴν φλόγα διασπειράντων, ἀλλ' ἔτι τὰς πλησιαζούσας τῇ θαλάσσῃ πυρπολούντων οἰκίας, μόνον ὅτι πρὸς τὸ καταβάλλειν τὰς ὑπὲρ τῆς πόλεως τιμὰς οἱ παρόντες πρὸς ἀλλήλους ἐσυμφώνησαν. καὶ πάλιν πρόσταγμα πανταχοῦ διεπέμπετο, παύεσθαι τῆς οἰκείας συνεργίας τὸ πῦρ, ὡς εἰς χρυσὸν αὐτῷ πέρας καὶ ταύτης προελθούσης τῆς ἐπινοίας. οἱ γὰρ ἄνδρες
E ἐκεῖνοι σὺν τῷ ῥηθέντι Συμεὼν, μὴ ἔχοντες ἄλλοθέν ποθεν καταβάλλεσθαι τὴν περὶ τούτου ποσότητα, τὰ δύο ὑπέσχοντο τὰ χρυσίου τάλαντα, ἅπερ ἦν ὁ θανὼν ἐκ τῶν ῥοπάλων Εὐνοῦχος πρὸς τὸν Στρυμμόνα ἐξαποστείλας· ἃ καὶ θᾶττον ἀγαγόντες διά τινων ταχυδρόμων ὅθεν ἐκρύπτοντο, καὶ τοῖς Βαρβάροις ἐξαριθμήσαντες, οὕτω τὴν πόλιν τῆς πυρκαϊᾶς ἐσώσαντο.

ξέ. Ἀλλ' ὅτε δὴ καὶ τοῦτο πέρας εἰλήφει, καὶ οὐκ ἐνέλειπεν οὐδὲν, ὃ τοῖς ἀκορέστοις ἐκείνοις ὀφθαλμοῖς ὑπόθεσις χρυσίου μὴ ἐγεγόνει· ἔδει δὲ μὴ ἐπὶ πολὺ καρτερεῖν τοῦ τόπου, ἀλλὰ φροντίζειν καὶ τῶν κατὰ τὸν πλοῦν συμπτωμάτων μᾶλλον τοῦ καιροῦ τούτου τοῖς πλωτῆρσιν ἐγγινομένων· τότε δὴ περὶ μεσημβρίαν ὄντος τοῦ ἡλίου τῇ δεκάτῃ τῆς ἁλώσεως ἡμέρᾳ τοῦ λιμένος ἐξορμήσαντες, καὶ πρὸς τὴν ῥηθεῖσαν Ῥωμαίαν πύλην μετήχθημεν, τὸ λοιπὸν ἐκεῖσε τελέσαντες τῆς ἡμέρας. ἤμεθα δ' οὖν ἡμεῖς οἱ πέντε καθὼς ἐχειρώθημεν, ἔν τινι ναῒ τοῦ Ἀρχηγοῦ τοῦ κατ' Αἴγυπτον στόλου. οὗ καὶ προσδεηθεὶς ἦν ὁ ἐμὸς πατὴρ διά τινος ἑρμηνέως, οὐδὲ γὰρ ᾔδει λαλεῖν καθ' ἡμᾶς, προστάξαι τοῖς ὑπ' αὐτὸν δορυφόροις ἀγαγεῖν ὅθεν ἂν ὦσι διασπαρέντες οἱ κατὰ συγγένειαν ἡμῖν πλησιάζοντες. ὃ δὴ καὶ παρὰ μικρὸν ἐτελεῖτο ἄν, εἰ μὴ ἀπὸ τούτου παρεμποδὼν γέγονε, τὸ πλῆθος τῶν ἡμετέρων κακῶν, καὶ πρὸς τὴν ἔρευναν ἀποναρκῆσαι τοὺς ἀπεσταλμένους πεποίηκε. τὴν γὰρ μητέρα τὴν ἐμὴν καὶ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν ἕνα, τῶν μὴ κατ' ἀρχὰς μεθ' ἡμῶν ληφθέντων, ἔτι δὲ καὶ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ γαμετὴν τὸ τάχος, ὅθεν ὑπῆρχον, πρὸς ἡμᾶς ἠγάγοντο· τὴν ὁμόζυγα δὲ τὴν ἐμὴν σὺν τρισὶ νηπίοις, καὶ τὴν ὑποβεβηκυῖαν κατὰ τὴν γέννησιν ἡμῶν ἀδελφὴν μετὰ καὶ ἄλλου πλήθους τῶν προσηκόντων, οὐκ ἀνευρεῖν ἠθέλησαν· οὔτε δὲ ἀνευρόντες ἴσως ἀγαγεῖν πρὸς ἡμᾶς ἠβουλήθησαν. ἀλλ' ἦσαν ἄλλος ἀλλαχῇ τῷ κοινῷ πλήθει, καὶ ταῖς νιφάσι τῆς ἐξ ἡμῶν βαλλόμενοι διαιρέσεως. ὅμως ἐκαρτερῶμεν ὡς ἐν δεινοῖς, καὶ τὴν ἐξ ἀλλήλων κατατομήν, εἰ καὶ ὅτι πάντας ἀνιαρὰ πεῖραν τὰ καθ' ἡμᾶς ὑπερέβαλλεν.

ξϛ΄. Ἤδη δὲ τοῦ πλοὸς ἄρχεσθαι μελλόντων, στρέβλας τινὰς τοῖς ποσὶ πᾶσιν ἡμῖν ἐπιθέντες οἱ Βάρβαροι, οὕτω καθ' ἕνα ταῖς ναυσὶν, ὥσπερ ἄψυχόν τινα διεστίβαζον ὄγκον, μὴ ἐνδιδόντες κἂν ἐλεύθερον ἀναπνεῖν τὸν ἀέρα, ἀλλὰ καὶ τοῦτον τῇ συνεχείᾳ τοῦ πνιγμοῦ συναπείργοντες. οὕτω γὰρ ἡμᾶς ἐν ἀλλήλοις ἐπισυνῆψαν, ὡς ἓν ἀδιάσπαστον ὁρᾶσθαι σῶμα τὸ πλῆθος ἅπαντων, μηδόλως διεστανὸν ἢ ἀπερρηγμένον τῆς συνεχοῦς ἐκείνης πιλάσεως. ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ δύσιν ὁ ἥλιος ἦν, καὶ πρὸς τὸν νυκτερινὸν γνόφον ἔληγε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἐπινίκιόν τε μέλος τοῖς τε κυμβάλοις καὶ τυμπάνοις ἀποκρουσάμενοι, καὶ τὸν ὑπὲρ κεφαλὰς ἀέρα τῇ διὰ τῶν ξιφῶν ῥιπίσει περιαστράψαντες, οὕτω μετὰ βαθεῖαν ἑσπέραν ἄσημόν τινα καὶ τραχὺν ἀλαλαγμὸν ἐπαφέντες, καὶ τὰς ἀγκύρας τῶν νηῶν ἀνασπάσαντες, τῆς γῆς ἀπεδίδρασκον. ἦν δὲ ἀκούειν * ὅπως ἡσυχῇ μόνον τὸ πλῆθος κατεστενάζομεν τὴν πατρίδα, καί τινα πρὸς τὸν Θεὸν ἐν τῷ ἀφανεῖ τῆς ψυχῆς ἕκαστος ἡμῶν ἀφίει φωνὴν, ὅτοις ἂν αὐτὸς βούλοιτο, παιδευτικοῖς πειρασμοῖς ὁμιλήσαντας, καὶ πάλιν ἀποδοθῆναι τῇ θρεψαμένῃ, καὶ μὴ εἰς τέλος ἐγκαταλειφθέντας, ἀνέλπιστον ἔχειν τὴν ἐκ τῶν λυπούντων ἀπαλλαγήν.

* ὅτι.

ξζ΄. Ὡς δὲ τοῦ πλεῖν ἤδη, πρὸς ὄρθρον ὥρας τῆς νυκτὸς ἀπηρξάμεθα, ἤχει μὲν ἡμᾶς καὶ ἄλλων δυσχερῶν ἀνάγκη πολλῶν, τοῦ λιμοῦ, τῆς συνοχείας ὁ ὑπωπιασμός. καὶ γὰρ κατὰ μόνην τὴν ναῦν, ἔνθα ἦμεν ἡμεῖς, ὀκτακοσίων αἰχμαλώτων ψυχῶν ἀριθμὸς ἦν, δίχα τῶν ἐν αὐτῇ Βαρβάρων, διακοσίων καὶ αὐτῶν ὄντων. πρὸς τούτοις δὲ καὶ τῶν κομιδῇ νηπίων ἡ ἐλεεινὴ βοὴ μηδαμῶς δυναμένων φέρειν τῶν μοχθηρῶν τὴν ἐπίτασιν, ἀλλ' οὐδὲν ἢ θάνατον αὐτοῖς ἐπισπεύδουσαν ἄωρον. πλεῖον δὲ πάντων ἡ κατὰ γαστέρα χρεία, ἧς οὐκ ἦν μηδεμίαν μέθοδον ἐφευρεῖν, τῆς φυσικῆς

LXV. His quoque ad optatos fines perductis, cum nihil superaret, quod viri insatiabilibus oculis auri extorquendi ratio non fuisset; nec diutius illic ei morandum foret, sed de navigationis potius eventibus, per id tempus navigantes appetere solitis, anxie cogitandum; tunc scilicet, cum sol medium circiter cæli axem teneret, decimo excidii die, e portu enavigantes, atque ad Romanam portam devecti, reliquum diei ibi peregimus. Eramus nos quinque, quemadmodum capti fueramus, in quadam Ægyptiacæ classis Ductoris nave. Quem & pater meus per unum Interpretum (quippe cum lingua nostra loqui nesciret) rogaverat, ut, missis stipatoribus, omnes nobis affinitate conjunctos atque propinquos, ubicumque dispersi essent, adduceret; quod & prope factum esset, nisi hic quoque malorum nostrorum multitudo obstitisset, eosque qui missi fuerant ad investigandum segniores reddidisset. Nam matrem meam, & ex aliis fratribus unum, qui initio nobiscum capti non fuerant, necnon & fratris uxorem, quam cito, unde erant, ad nos deduxerunt: meam vero uxorem cum tribus infantibus, & ultimo loco post nos omnes natam sororem, cum affinium turba reliqua, nec invenire voluerunt, ac nec forte inventos, ut adducerent, in animum induxerunt: sed erant alius alibi communi vulgo convoluti, nostræque divisionis nimbis onerati. Sustinebamus tamen, ut in malis, iisque dire accepti, hoc quoque, quod eramus alii ab aliis dissecti, etsi res nostræ genus omne angoris molestiæque excederent.

Domestica pietas.

LXVI. Dum vero jam navigationem parant, torteis quibusdam ac cuneis, nostrum omnium pedibus impositis, sic unum post alium velut inanime quoddam pondus, Barbari navibus constipant, nec vel libero aere respirare concedentes, sed hunc quoque continua suffocatione trudentes. Sic enim alios aliis adstrinxerunt, ut omnis multitudo unum indivulsum corpus videremur, nulla prorsus separatione disjunctum, aut a continua illa constipatione abruptum. Quia vero Solis jam occasu, diei lux in noctis tenebras ac caliginem ibat, victoriæ melos quoddam cum cymbalis atque tympanis pulsantes, aeremque capitibus affusum ensium circumductibus collustrantes, sic ad multam noctem incondito horrendoque ululatu producto, atque anchoris navibus avulsis, e terra profugerunt. Audisses multitudinem partim tacite solum patriam gemitu deplorare; partim nostrum quemlibet in cordis occulto missa ad Deum voce supplicare, ut quibus ipsi liberet, malis salubriter castigatos, denuo patriæ redderet, neque in finem deserens, nulla spe liberationis in illis versari in perpetuum sineret.

Edit. Parif. pag. 371.

Captivorum constipatio & abductio.

Hostilis Classis e portu subductio.

LXVII. Ut jam autem diluculo, discussaque nocte navigare cœpimus, tum alia nos quoque plura mala conficiebant, famis, sitis, ipsa compressio, exque ea sugillatio (in una enim illa navi, in qua nos vehebamur, ad octingenta captivorum capita censebantur, præter Barbaros, qui ipsi in ea ducenti erant) tum præterea infantulorum voces atque clamores, nulla ratione vim tantam malorum ferre valentium, ac quibus aliud nihil quam mors immatura iis celebrabatur. Sed omnium maxime enecabat alvi.

Navigantium Captivorum incommoda.

resolutio, cui sane nullo remedio occurri poterat, naturali necessitate tecrementa foras expellente. Multi namque rei ipsa necessitate pudorem pluris facientes, nec vim tolerare valentes, haud raro in discrimen adducebantur. Cæterum clara jam luce, memorati Ecboli sinu prætenavigato, & in serum vesperum declinante jam die, Bolbum, quem vocant, pervenimus: quo loco nonnulli equites ad nos accesserunt (erant hi, qui & antea in urbem venerant) certas quasdam Matronas redempturi: quas Barbari actutum navibus eductas, ingenti auri vi pro eis accepta, dediderunt. Inde vero rursus educti, Pallenes insulæ extremis hæsimus: dumque ibi paululum immoramur, secundo vento flante, ad occidentem rursus vela impulsa sunt; quæ, validissimo venti impetu inflata, violenter nos deferebant, donec sequentis diei initio, locum, a nautis *Diadromus* nuncupatum, attigimus. Is habet duas Insulas, utrinque longo limite extensas; sibi adversas; inter quas veluti fluvius, mare præterfluens, Insulas unius dumtaxat stadii spatio dividit. Ubi huc venissemus, infortunatam in navem incidimus, frumento onustam, sicque repente, ut ex subitaneo eventus, qui in ea vehebantur, nautæ nihil moliri potuerint, quo suæ consultum saluti esset. Quamquam enim videbantur ad Insulam adjacentem navem detrusisse, ac fugam capessivissa, nihil inde tamen commodi retulere; quam ocyssime enim egressi Barbari, comprehensos omnes, uno dumtaxat excepto, contrucidant. Hinc denuo navigantes, duos dies ac noctes, Eubœæ magnæ Insulæ oram legebamus; versusque mare magis Boreale directis velis, prope Antrum, non sine immani ventorum sibilo, pervenimus. Neque enim recta navigabamus, neque certa ad loca, sed hac atque illac, pro eo ac Navarchis videbatur, aliud alio obversumque iter mutabamus. Timebant enim ne quo loco Romana classis consisteret, adversumque incautos sinistrum aliquid molita, damnum inferret. Proptereaque ad alias atque alias Insulas, perinde atque errones circumferebamur.

Redemptæ quædam Matronæ.

Pallene Insula.

Edit. Parisf. pag. 172.

Diadromi Insula gemina.

Eubœa magna Insula, Antrum.

Patmus, Insula siticulosa.

LXVIII. Dum hoc pacto vagamur, in Patmum Insulam deflexim us; in qua sex dies, malorum omnium experimentis divexati, mansimus. Cum enim locus esset inaquosus, sitis captivos vastabat. Non enim tantum aquæ nobis præbebatur, quantum sat esset ad vitam sustentandam, sed quantum ad mortem, ipsam jam ingruentem, tantisper remorandam; quam bibens, nisi in ipsa gustatione compressis naribus, ne a principio graveolentiam persentisceret, nullo modo haurire poterat, cum ante etiam potionem, unus ipsa aspectus naturam offenderet ac molestius haberet. Porro cibus, panis dumtaxat crustum erat, idque putridum, vitam evertens ac internecinum. Quæ enim hostes in proprios usus domo exportarant, cum iis superflua essent, omninoque carie vitiata, ut nec ulla brutarum animantium saltem oculos posset advertere, hæc nobis in cibum apponebantur, quanta nec dici possit, graveolentiæ ac insuavitatis plena, ipsa vermibus scatentia multoque mucore conspersa, & ad corpus sustinendum nullas plane vires habentia. Inde enim conjectura erat, infinitam fere multitudinem quotidie in mortem cogi, per sitis

A siti incommoda.

Cibus corruptus & noxius.

A ἀνάγκας κατεπειγούσης πρὸς τὴν διέξοδον. τὴν γὰρ αἰδῶ τοῦ πράγματος πολλοὶ προτιμῶντες, καὶ καρτερεῖν τὴν βίαν μὴ σθένοντες, συχνῶς ἐκινδύνευσαν. πλὴν τῆς ἡμέρας ἀρχομένης, τὸν ἀγκῶνα παραπλεύσαντες τοῦ ῥηθέντος Ἐμβόλου, ἀπήχθημεν περὶ δείλην βαθεῖαν εἴς τινα τόπον Βολβὸν καλούμενον, ἔνθα τινὲς ἱππεῖς ἐφάνησαν ἀπὸ τῆς γῆς ἐρχόμενοι πρὸς ἡμᾶς. οὗτοι δὲ ἦσαν οἱ καὶ πρώην ἐν τῇ πόλει παραγενόμενοι, ῥητάς τινας γυναῖκας ὠνήσασθαι θέλοντες, ἃς τὸ τάχος οἱ Βάρβαροι τῶν νηῶν ἐξενεγκόντες, ἀπέδοντο, πολὺ χρυσίον ὑπ᾽ αὐτῶν κομισάμενοι. ἐκεῖθεν δὲ πάλιν ἀναχθέντες, κατήραμεν περὶ τὰ πέρατα τῆς νήσου τῆς καλουμένης Παλλήνης· καί τι μικρὸν ἐκεῖσε καθησυχάσαντες, τοῦ πνεύματος ἐπιτηδείου ὑπάρ- B χοντος, καὶ αὖθις πρὸς ἑσπέραν ἐπετάσθησαν τὰ ἱστία, ἃ καὶ ἐμπρησθέντα τῇ σφοδροτάτῃ ῥύμῃ τοῦ πνεύματος, ἦγον ἡμᾶς φερομένους βιαίως, ἕως ἐφεξῆς τῆς κατ᾽ ἀρχὰς ἡμέρας εὑρέθημεν εἴς τινα τόπον Διαδρόμους παρὰ τῶν ναυτιλομένων ὀνομαζόμενον, δύο μὲν ἔχοντα νήσους ἀμφιμήκεις ἐξ ἐναντίας ἀλλήλων· μέσον δὲ τούτων, ποταμοῦ δίκην, τὴν θάλασσαν παραθέουσαν, καὶ τὰς νήσους, ὡς ἀπὸ σταδίου, καὶ μόνον ἐξ ἀλλήλων διείργουσαν. ἔνθα δὴ καὶ γενόμενοι, νηΐ τινὸς δυστυχοῦς σίτῳ πεφορτισμένης περιετύχομεν, καὶ οὕτως ἀθρόον, ὡς μηδὲ δυνηθῆναι τῷ αἰφνιδίῳ τῆς συμβάσεως τοὺς ἐν αὐτῇ σωτηρίας ἐχόμενόν τι προσεξευρεῖν. εἰ γὰρ καὶ ἔδοξαν πρὸς τὴν παρακειμένην νῆσον τὴν ναῦν ἐποκεῖλαι, καὶ πρὸς φυγὴν ἐκτραπῆναι, ἀλλ᾽ οὐδὲν ἐκ τούτου ἀπώναν- C το. θᾶττον γὰρ αὐτοὺς ἐξελθόντες οἱ Βάρβαροι συνελέξαντο, καὶ χωρὶς ἑνὸς μόνου πάντας πρὸς θάνατον ὑπηγάγοντο. ἐκεῖθεν δὲ πάλιν ἀπάραντες, ἐπὶ δυσὶ νυχθημέροις τὴν μεγάλην νῆσον παρεπλέομεν τῆς Εὐβοίας, καὶ κατὰ τοῦ βορειοτέρου ταύτης πελάγους ἰθύναντες τὰ ἱστία, τὰ παρὰ πόδας τοῦ Ἄντρου μετά τινος σφοδροτάτου ῥοιζήματος κατελάβομεν. οὐ γὰρ ἐποιούμεθα κατ᾽ εὐθεῖαν τὸν πλοῦν, οὐδὲ κατά τινος ὡρισμένου τόπου. ἀλλ᾽ ὡς ἂν ἔδοξε τοῖς τῶν νηῶν ἀρχηγοῖς, τῇδε κἀκεῖσε τὰς μεταβάσεις καὶ ἀντιστροφὰς ἐποιούμεθα. καὶ γὰρ ἐδεδίεσαν μήπου τύχοι παρὼν ὁ τῶν Ῥωμαίων στόλος, καὶ λάθοι κατ᾽ αὐτῶν ἐπίνοιάν τινα μοχθηρὰν ἐργασάμενος. διὰ τοῦτο ἄλλοτε ἄλλας νήσους καθάπερ τινὲς πλανῆται περιηρχόμεθα.

25.

D ξη´. Οὕτω δὲ φερόμενοι, κατηντήσαμεν εἴς τινα νῆσον Πάτμον καλουμένην· ἔνθα δὴ καὶ προσεμείναμεν ἓξ ἡμέρας, παντὸς χαλεποῦ πεῖραν ἐν αὐτῇ καθυπομένοντες. ἀνύδρου γὰρ ὄντος τοῦ τόπου, ἐλαύνετο τοὺς αἰχμαλώτους ἡ δίψα. οὐ γὰρ ἐδίδοτο ἡμῖν ὕδωρ ὅσον πρὸς σύστασιν τῆς ζωῆς ἐπαρκεῖ, ἀλλ᾽ ὅσον ἐμβραδύνειν ἐποίει καίπερ παρόντα τὸν θάνατον, ὅπερ ὁ μετέχων, εἰ μὴ τὴν ὄσφρησιν κατὰ τὴν γεῦσιν ἐπεῖχεν, ὡς μὴ κατ᾽ ἀρχὰς τῆς αὐτοῦ δυσωδίας ἐπαισθανθῆναι, οὐδ᾽ ὅλως τοῦτο παρεχωρεῖτο μεταλαβεῖν, τῆς φύσεως ἀνιωμένης, καὶ εἰ μόνον ἀπιδεῖν ἠβουλήθη τοῦτο, καὶ πρὸ τῆς πείρας τῆς καταπόσεως. ἡ τροφὴ δὲ ἡμῶν, ἄρτου τρύφος ἦν μόνον, καὶ τοῦτο διεφθαρὸς, κατάλυσιν ἐργαζόμενον. ἃ γὰρ ἔτυχον λαβόντες οἴκοθεν πρὸ πολλῶν ἡμερῶν πρὸς E χρείαν ἑαυτῶν οἱ πολέμιοι, ταῦτα περιττεύσαντα, καὶ πρὸς τελείαν σηπεδόνα χωρήσαντα, καὶ οἷς οὐκ ἄν τι τῶν ἀλόγων ἐδυνήθη ἄρα ἀπιδεῖν, εἰς μετάληψιν ἡμῖν προσεφέροντο, ἀφάτου μὲν δυσωδίας καὶ ἀηδίας πλήρη, μεστὰ δὲ σκωλήκων καὶ πολλῇ σαπρίᾳ συμπεφυρμένα, πρὸς τὴν ἕξιν τοῦ σώματος παντελῶς ἀνενέργητα. καὶ γὰρ ἦν εἰκάσαι πλῆθος ἄπειρον ἐκ τούτων ἐφ᾽ ἑκάστης τῆς ἡμέρας τῷ θανάτῳ συνελαυνόμενον, πάρεργον τῆς δίψης

καὶ τῆς

καὶ τοῦ λιμοῦ, τά τε σώματα τῶν θνησκόντων ἀκοντιζόμενα τῆς νηὸς ἐπὶ θάλασσαν, καὶ μέχρι πολλοῦ τοῖς κύμασιν* ἐπανειρόντα. καὶ τούτων μάλιστα τὰ δείλαια βρέφη τῷ ἁπαλεῖ τῆς φύσεως πλείω τῶν ἄλλων τῶν ἀλγεινῶν ἐμφορούμενα. τοὺς ζῶντας δὲ πάλιν οὐ πόρρω τῶν προκειμένων ὑπάρχοντας, ἀλλὰ πρὸς τὸ ὅμοιον βλέποντας πέρας. ἐξ ὧν ἁπάντων μᾶλλον ἡμεῖς, οἱ ταῖς στρέβλαις ἡμῶν πεπεδημένοι, πλείοσι προσεπαλαίομεν. καὶ γὰρ θυλάκων ἀψύχων δίκην τῶν συλλίων ἀλλήλοις ἐπικαθήμενοι, καὶ τοῖς ξύλοις, οἷς ἐνηρτήμεθα, τιτρωσκόμενοί τε καὶ συνθλιβόμενοι, ἀνεκδιήγητόν τινα καὶ ἄρρητον ὑφιστάμεθα τὴν ἀνάγκην, οὐδ' ὁπωσοῦν συστραφῆναι, ἤ τινος ἑαυτοῖς μεταδοῦναι ψυχῆς συγχωρούμενοι. ἀλλ' ἢ μόνον τὰς κεφαλὰς ὑψοῦντες μικρὸν, εἴπου καὶ ἐλευθέρου ἀέρα τοῖς ῥισὶν ἐφελκύσωμεν, καὶ μὴ πρὸς παντὸς ἄλλου δεινοῦ τῇ τῶν παρόντων ἀναθυμιάσει τὴν πολλὴν ἐπαφήσοιμεν.

* ἐπαιωρούμενα.

ξθ'. Τὸ δὲ τῶν φθειρῶν πλῆθος, ἕτερον ἦν κακὸν ἄφατον. καθάπερ γάρ τις θάνατος ἕρπων, τὴν ἁπάντων ζωὴν κατεβόσκοντο. ὡς ἐκ τούτου τὰς μορφὰς πάντων ἀλλοιωθῆναι, καὶ ἐν ὑπολήψει ζώντων, οὐκ ἀληθείᾳ λογίζεσθαι. ὅσας δὲ πληγὰς ὑβρισταὶ μανικῶς φερόμενοι καθ' ἡμῶν, ἢ ὅσαις λοιδορίαις καὶ ὀνείδεσι καθεκάστην ἡμᾶς ἔπλυνον ὥραν, καὶ οἷς ἐφαίνοντο τὴν μῆνιν φυλάττοντες τὴν ἀμυδρὰν τοῦ πολέμου, ποῖος μὲν λόγος καθιστορῆσαι δυνήσεται; ποία δὲ ἀκοὴ τὴν τούτου παραδέξασθαι τραγῳδίαν; ἐμοὶ δὲ ἔκστασις ἐπεισέρχεται, ὁσάκις εἰς ἔννοιαν ἔλθω μόνον τῶν ἀμετρήτων κακῶν ἐκείνων, ὧν κατὰ πᾶσαν τὴν περίοδον τοῦ πλοὸς ὑπεμείναμεν· πῶς ἐκαρτερήσαμεν ἐνέγκαι τοσαύτην πολυειδῆ συμφοράν, ἀνθρώπεια σώματα, οἷς ἦν πρὸ τοῦδε τρυφηλὴ καὶ διαρρέουσα δίαιτα, καὶ πειρατικαῖς ἀνάγκαις οὐδαμῶς ἐνεθισθεῖσα; πῶς δὲ τὴν ἀνύποιστον καὶ διπλῆν πύρωσιν, τήν τε ἐκ τοῦ φλογμοῦ τῆς δίψης, καὶ τὴν ἐκ τῆς θερινῆς ὥρας τὰς φυσικὰς ἰκμάδας ἀναξηραίνουσαν; καὶ τί γε τούτων ἐλεεινότερον, πῶς συνεκαρτέρει καὶ παρέμενεν ἐν ἡμῖν ἡ ψυχή, ὁπότε ταῖς νυξὶν ἐφαπλοῦν τὰς δερματίνας διφθέρας διὰ πασῶν τῶν νηῶν, καὶ πάντας εἴσω τοὺς δυστυχεῖς ἡμᾶς ἐναπέκλειον, ὥσπερ καὶ τοῦ φωτὸς ἡμῖν μετὰ τῶν ἄλλων βασκαίνοντες, ἵνα σκότῳ καὶ καύματι, δυσὶν ἀφύκτοις κακοῖς, τὴν ζωὴν εἰσπραττώμεθα. ἀλλ' ἡγοῦμαι ὡς ταῦτα πάντα καρτερεῖν ἡ θεία καὶ προνοητικὴ τοῦ παντὸς ὑπὲρ πᾶσαν ἀνθρωπίνην διάνοιαν ἀνεδυνάμου πρόνοια, ἵν' ἐν ὑστέρῳ γνόντες, ἐξ οἵων τότε κακῶν παρ' ἐλπίδας ἐρρύσθημεν, ἡμᾶς γε αὐτοὺς καὶ ἄλλους τῷ ὑποδείγματι σωφρονίζωμεν.

ο'. Ἐπειδὴ δ' ὁ καιρὸς ἐκάλει τῆς πρὸς τὰ οἰκεῖα τοῖς Βαρβάροις ἀφίξεως, πάλιν ἐκεῖθεν ἀποπλεύσαντες, κατήχθημεν εἰς τινα νῆσον καλουμένην Ναξίαν, ἐξ ἧς οἱ τὴν Κρήτην οἰκοῦντες [φόρους λαμβάνουσιν. ἐν ᾗ γενομένων ἡμῶν, οἱ κατ' αὐτὴν ὄντες ἄνδρες, δώροις τοὺς ἀρχηγοὺς ἠμείψαντο τῶν νηῶν, οἷς μάλιστα ἐδόκουν αὐτοὺς ἐνδεῶς ἔχειν πρὸς τὴν τοῦ πλοὸς χρείαν. πλὴν κἀκεῖ δύο μόνας ἡμέρας προσμείναντες, κατηγόμεθα τὴν ἐπὶ Κρήτην. ἐκάλει γὰρ ἡμᾶς ἐπιτήδειον πνεῦμα, ἕως κατήραμεν ἔν τινι τόπῳ Ζωντίῳ μὲν παρὰ τῶν ἐγχωρίων ὀνομαζομένῳ, ἀντιστρόφῳ δὲ ἡμῖν ἀληθείᾳ γνωριζομένῳ. πολλοὺς

Edit. Parif. pag. 373.

famisque injuriam, morientiumque corpora e navi in mare jactari, atque in multum tempus inter undas subsultantia ferri: præque reliquis infantum miserabile genus, necdum eis constante natura, pluribus incommodis malisque afficiebantur. Vivi rursus haud multum a demortuis distabant, atque parem interitum res illorum spectabant. Inter quos omnes, nos, qui tortis colligabamur, acrior cruciatus urebat. Folliculorum enim inanimatorum instar unus juxta alium sedentes, cuneisque, quibus appensi eramus, convulnerati atque compressi, quas nemo verbis eloquatur ac referat, angustias sustinebamus, quibus ne vel minimum contorquesi, aut solatii aliquid captare licebat: nisi dumtaxat paululum sustollere capita, si quando liberi aliquid aeris naribus attrahere liberet, ne omnium aliorum malorum cumulo, præsentium rerum immanem fœtorem halitu hauriremus.

Pediculorum incommodum.

LXIX. Pediculorum etiam ingens vis, malorum genus aliud improbissimum: Haud secus enim ac mors repens omnium vitam depascebantur. Hinc omnium ora immutata, sicque affecta, ut opinione vivere, non reipsa videremur. Quot vero plagas, insaniter in nos ferocientes, intulerint, aut quibus probris, ac injuriis per horas singulas momentaque onerarent, quibus potissimum a pugnæ congressione iram servare videbantur, quæ oratio enarrare sufficiat? Quis vero auditus sei hujus tragœdiam possit excipere? Ego sane mente moveor, quotiescumque vel solum in memoriam venit innumerabilium illorum malorum, quibus per totam illam navigationis periodum fuimus obnoxii; quomodo multiformem adeo ærumnam noxamque humana corpora sustinere potuerint, anteacto tempore luxu ac deliciis diffluentia, nec molestiis, quæ per prædones inferri solent, usquam assueta? Quomodo intolerabilem & duplicem ustionem, tum scilicet incendii sitis, tum æstivæ tempestatis, naturalem humorem exsiccantis? Quodque bis miserabilius est, qua ratione detinebatur, & in nobis perseverabat anima, cum extensis noctu per omnes naves pellibus, nos omnes miseros iis includerent, ut lucis quoque, ut & reliqua, usuram nobis inviderent; quo scilicet tenebris æstuque, duplici malo inevitabili, vitæ a nobis debitum exigeretur. Verum existimo, divinam, & quæ rerum hujus universitatis curam gerat, Providentiam, ad hæc omnia toleranda, vires nobis roburque supra humanam omnem æstimationem contulisse, ut in posterum intelligentes, ex quibus tunc malis, præter omnem spem liberati fuerimus, tum nos ipsos, tum reliquos exemplo ad frugem corrigeremus.

pag. 374.

LXX. Verumtamen, cum jam tempus instaret, ut se Barbari in patriam reciperent, inde rursus solventes, in quamdam Insulam devecti sumus, Naxum nomine Cretensibus tributariam. In eam cum appulissemus, Insulani, muneribus & donis, iis maxime quibus in usum navigationis indigere sciebant, Navarchos accipiebant. Ibi duos dies immorati, versus Cretam cursum intendimus: invitabat enim secundissimus ventus, donec ad locum sic incolis dictum Zontarium (ac si *Vivarium* dicas) venimus, sed contraria nobis veritate agnitum. Sic enim a vita dictus locus, multos nostrum vita exemptos, morti tradidit. Dum enim ad eum

Naxus Insula Cretensibus Saracenis obnoxia.

Zontarium Tripolitanæ Claffi fatale.

applicantes a Noto & Africo sibi noxam non timent, in eo, quam in urbis navali, in anchoris stare Barbari maluere. Quo cum venissent, cognoverunt Cretenses: a mari enim procul nos prospiciebant, atque Romanorum classem invadere Insulam deprehendisse se putabant. Quo & metu conterriti sunt, quod ad bellum imparati erant. Postmodum nobis appropinquantibus, signis navium agnitis, cum magno gaudio suos accipientes, ac velut morum commercio genuinæ inter se amicitiæ usum commonstrantes, ad locum accesserunt. Semper enim, ut proverbio fertur, Simile ad sibi simile accurrit. Tunc itaque primum Barbari omnes, exscensu ex navibus in littus effusi, nos quoque a mutua illa compressione paululum relaxari siverunt. Suppeditata quoque aquarum copia, quæ multæ ibidem irriguæ, in maris se undas affluenter exonerant. Et sic tota ea nocte a continuis refecti laboribus, existimabamus sequenti luce, mitiorum nos tantisper potituros, quod dives Insula, rebusque ad vitæ usum necessariis confertissima esset. Verum nesciebamus, prioribus æque malis, seu etiam acerbioribus, divexandos, propterea que illis accipi, ut per ea atrocioribus istis conservaremur.

Adag.

Creta felix Insula.

LXXI. Jam enim dissipatis noctis tenebris, ac cum lucis fulgoribus, exurtum mane splendesceret (Dominica scilicet illucescente) ululatus in quavis navi auditi, Barbaris velut gratam quamdam ac lætam vocem pari conspiratione edentibus, cymbalisque peristrepentibus; ut locus ille totus concuti, & clamoris fragore turbari videretur. Tum post inconditum terribilissimamque sonitum, navium onus atque vecturam in terram ejicere cœperunt, cum subjectum locum, pro numero navium, certis spatiis divisissent, quo navis cujusque onus, quale tandem illud esset, distincte, ac seorsum ab aliis, inferrent; ut uniuscujusque opes ac substantia, nihil prorsus aliis commixta extarent. Totum igitur illum exonerandis navibus insumpserunt. Sequenti vero, Navarchi, ipsi quoque egressi, aliis rursus partibus, tum captivorum multitudinem divisere, tum spoliorum copiosam amplamque messem, cujus admiratione obstupentes Cretenses, cui exemplo comparent, quæ ob oculos posita erant, nullum habebant. Quia vero id primum Barbaris constitutum erat, ut infortunato illo populo commixto, qui ullo affinitatis jure sanguinisque necessitudine devincti essent, alii alios denuo agnoscerent; tunc utique horribilis turbatusque audiri ejulatus, omnibus velut uno ex fonte lacrymarum rivos large fundentibus, identidemque susurrantibus, num quo loco alicui charissimorum compotes forent, nec illis temere, constitutum tempus inquirendi suos elaberetur, incertique manerent, qua se spe recreandos illis amplexandis fruendisque per eam indulgentiam existimassent. Circuibant miseræ mulieres, capillis dissolutis, quaquaversum circumspicientes, & irriguos lacrymis oculos circumferentes, si quem primum filiorum offenderent: filii vero velut tenelli vituli, subducto iis lacte ac uberibus, flebilem edunt gemitum, sic & illi miserabile quidpiam ac miserandi pronum affectu vagiebant ac ejulabant, alius alia in parte dispersionis illius palantes, ac matres appel-

Edit. Paris. pag. 375.

Expositi Captivi, & spolia.

Captivorum confusa multitudo, natorum affectus, fun-rum præsentia.

γὰρ τὸ Ζωστήριον ἐκεῖνο τὸ μὲν ζωῆς ἀπεστέρησε, τοῦ θανάτου ἐξερύσατο. διὰ γὰρ τὸ μὴ τὸ ἀπὸ νότου καὶ τοῦ λιβὸς δεδιέναι βλάβην τοὺς ἐν αὐτῷ καθορμιζομένους, τοῦ πρὸς αὐτῷ ἐμπορίου τῷ ναυστάθμῳ τῆς πόλεως οἱ Βάρβαροι προκεκρίκασιν. ὡς οὖν κατήχθημεν, ἔγνωσαν οἱ Κρῆτες, προεώρων γὰρ ἡμᾶς τῆς θαλάσσης μακρόθεν. καὶ πρῶτον, τὸν Ῥωμαίων τὸν στόλον ἑωράκασιν ἐπέρχεσθαι τῇ νήσῳ, ἐξ οὗ καὶ περιδεεῖς ἐγένοντο, διὰ τὸ μὴ προπαρεσκευάσθαι πρὸς πόλεμον. ἔπειτα γενομένων ἡμῶν ἐγγύθεν, ἐπειδὴ ἐπέγνων τινὰ γνωρίσματα τῶν νηῶν, πεφθάκασι τὸν τόπον, μετὰ πολλῆς θυμηδίας τοὺς ἀμφ' αὐτοὺς δεξάμενοι, καὶ ὥσπερ τῇ κοινωνίᾳ τῶν τρόπων τὸ γνήσιον τῆς πρὸς ἀλλήλους στοργῆς ἐνδεικνύμενοι. ἀεὶ γὰρ, ὡς λόγος, τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ προστρέχει. τότε δὴ πρῶτον ἅπαντες τῶν νηῶν ἐξῆλθον οἱ Βάρβαροι, καί τινος ἡμῖν τυχεῖν ἀνέσεως τῆς ἐν ἀλλήλοις στενοχωρίας ἠξίωσαν. μετέδωκαν δὲ καὶ τῶν ἐκεῖ τὸν τόπον ὑδάτων πολλῶν ὄντων, καὶ ἀφθόνως τοῖς κύμασι τῆς θαλάσσης ἐπιρρεόντων· καὶ οὕτω τὴν νύκτα πᾶσαν τῶν συνεχῶν ἀνεθέντες πόνων, ἐδοκοῦμεν τῇ ἑξῆς χρηστοτέρων τινῶν μετέχειν, ἅτε πεπλησμένης οὔσης τῆς νήσου, καὶ πολλὴν ἐχούσης τῶν χρειῶν δαψίλειαν· οὐκ ᾔδειμεν δὲ παραπλησίοις ἐν αὐτῇ τῶν πρώην ὁμιλεῖν χαλεποῖς, ἢ καὶ χείροσι· καὶ διὰ ταῦτά γε μᾶλλον ἐκεῖνα πάσχειν, ὡς ἂν δι' ἐκεῖνα τοῖς συντηρηθῶμεν.

οα΄. Ἤδη γὰρ τῆς νυκτερινῆς σκιᾶς σκεδασθείσης, τοῦ δὲ φωτὸς ἀρχομένου τὸν ὄρθρον ἐπανατέλλειν, Κυριακῆς ἡμέρας ἐπιφωσκούσης, ἀλαλαγμὸς ἐφ' ἑκάστης νηὸς ἠκούετο, ὥσπερ τινὰ θυμήρη φωνὴν τῶν Βαρβάρων συμπεπηχότων, καὶ τοῖς κυμβάλοις κτυπούντων, ὡς πάντα δοκεῖν δονεῖσθαι τὸν τόπον καὶ πρὸς τὴν κραυγὴν ἐκταράττεσθαι. εἶτα μετὰ τὴν ἄσημον ἐκείνην καὶ φοβερωτάτην ἠχὴν, ἐπεχείρουν πρὸς τὴν γῆν ἀποφορτίζειν τὸν γόμον, διελόντες εἰς μερίδας κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν νηῶν τὸν παρακείμενον τόπον, ὅπου μιᾶς ἑκάστης φόρτον, ὅς τίς ποτε ἦν, διῃρημένως καὶ ἀποκεκριμένως ἀλλήλων ἐξεκόμιζοντες, ὡς ἂν ἀμιγῆ τηρεῖσθαι τὴν ἑκάστης περιουσίαν, καὶ τῶν προσόντων ταῖς ἄλλαις παντελῶς ἀνεπίμικτον. πᾶσαν οὖν ἐκείνην ἀνάλωσαν εἰς τὴν ἀποσκευὴν τὴν ἡμέραν. τῇ δὲ ἑξῆς ἐξῆλθον τῆς θαλάσσης οἱ τῶν νηῶν ἀρχηγοὶ, διελεῖν πάλιν εἰς ἄλλας μερίδας, τό τε πλῆθος τῶν αἰχμαλώτων, καὶ τὴν πολλὴν τῶν σκύλων ὕλην, ἧς ἐξίσταντο τὴν πληθὺν οἱ Κρῆτες, οὐδενὶ παραδείγματι συγκρίνειν ἔχοντες τὰ βλεπόμενα. ἐπειδὴ δὲ τοῦτο πρῶτον ἔδοξε τοῖς Βαρβάροις ἀναμιχθῆναι τῶν δυστυχῶν τὸν δῆμον ὅπως τὸν ἀναγνωρισμὸν καὶ αὖθις οἱ συγγενείας τινὸς μετέχοντες ἐν ἀλλήλοις ποιήσονται, τότε δὴ φοβερός τις ἠκούετο καὶ ταραχώδης θρῆνος, πάντων ὡς ἀπὸ μιᾶς πηγῆς ἀφιέντων τοὺς κρουνοὺς τῶν δακρύων, καὶ θρυλλουμένων, εἴπῃ τινὸς ἐντύχοιεν τῶν φιλτάτων, καὶ μὴ λάθῃ παρελθοῦσα ἡ προθεσμία τῆς ἀνευρέσεως, καὶ μένωσιν ἐπ' οὐδενὶ βεβαίῳ τὴν περὶ αὐτοὺς ψυχαγωγίαν ἐλπίσαντες. Περιήρχοντο οὖν δυστυχεῖς γυναῖκες τὰς κόμας ἔχουσαι λελυμένας, πανταχοῦ περισκοποῦσαι, καὶ ἐμβρόχους τοὺς ὀφθαλμοὺς περιάγουσαι, τίνι τῶν τέκνων πρώτῳ ἐντύχωσιν. οἱ δὲ δὴ παῖδες, ὅσοι τὰ δεινὰ τῆς θαλάσσης διέφυγον, καθάπερ τινὲς ἁπαλοὶ μόσχοι γαστρὸς μυκῶνται, τῆς θηλῆς ἀφαιρούμενοι, οὕτω δὴ καὶ οὗτοι ἐλεεινόν τι καὶ συμπαθὲς ἐκλαυθμύριζον, ἄλλος κατ' ἄλλο μέρος τῆς διασπορᾶς ἐκείνης γενόμενοι, καὶ τὰς μητέρας ἀνακαλ-

μενοι· οἷς καὶ περιτυγχάνουσαι πολλάκις αἱ δείλαιαι μητέρες, τῇ φυσικῇ ἐκείνῃ ἐπ' αὐτοῖς συμπαθείᾳ, περιπλεκόμεναι τοῖς αὐχέσι, καὶ πάντα αὐτῶν καταφιλοῦσαι τὰ μέλη, καὶ δάκρυσι πλύνουσαι, τοῦτο μόνον ἡγοῦμαι μέγα τι καὶ θαυμαστὸν ὡς ἐν δεινοῖς παρηγόρημα τὸ παρ' ἐλπίδα σωθῆναι, καὶ ζῶντας αὐταῖς καὶ αὖθις τοὺς φιλτάτους ἀποδοθῆναι. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπὶ τῶν ἐχούσαις ἐν χερσὶν ἤδη τοὺς παῖδας, καὶ τὸ κατ' αὐτοὺς ἀσφαλὲς ἐκ τῆς πείρας αὐτῆς γνωριζούσαις. τί δ' ἂν εἴποιμι περὶ τῶν ἄλλων, ὧν καθ' ὑδάτων τὰ βρέφη διώλωλε, καὶ ἄδηλον ἦν αὐταῖς τὸ συμβάν, πῶς διεσπάραττον τοὺς χιτῶνας, τὸν ἔνδον τῆς καρδίας μὴ ὑπομένουσαι κλύδωνα; πῶς οὐκ ἤθελον μηδαμοῦ εἶναι, ἀλλὰ περιήγοντο φερόμεναι μάτην ὑπὸ τῆς ἀλόγου τοῦ πάθους ὁρμῆς, τῇδε κἀκεῖσε τὰ ὄμματα περιστρέφουσαι, εἴπου τινὰ τῶν ποθουμένων θεάσοιντο, ἤ τινος περὶ αὐτῶν ἀκριβῶς εἰδότος ἀκούσοιντο, ἵν' ἐκείνῳ τὸ τῆς ψυχῆς φλεγμαῖνον πραΰνωσι; καὶ ταῦτα μὲν ἔπραττον ἐπὶ δυσὶ πολλάκις ἢ καὶ τρισὶν ἡμέραις, ἕως πολλὰ καμούσαις, ἄλλοι τινὲς τῶν γνωρίμων τὸ περὶ τῶν ζητουμένων ἐδήλωσαν πέρας, λιμοῦ πολλάκις, ἢ δίψης ἔργον τοὺς φιλτάτους αὐτῶν γεγενημένους. ἐξ οὗ δὴ καὶ μᾶλλον τὸ πάθος ἐξαγριαίνουσαι, γεγονωτέροις θρήνοις καὶ ἄλλοις θλιβερῶν εἴδεσι τοὺς ἀποιχομένους ἐφιλοφρόνουν. Ἀλλὰ τί μάτην τὴν ἐπὶ τούτοις ἐπιχειρῶ συγγραφὴν, οὐδὲ τὸ πολλοστὸν μέρος τῶν τότε πεπραγμένων ἱκανὸν παραστήσασθαι; ἐκεῖνον γὰρ ἔδει παρεῖναι, τὸν τοὺς θρήνους τῆς Ἱερουσαλὴμ ἀναγραψάμενον Ἱερεμίαν, ἵν' ἐπαφῇ δάκρυον ἀπαρηγόρητον ἐπὶ τοσούτῳ λαῷ τοσαύταις ἀλγηδόσι κατατρυχομένῳ. οὐ γὰρ οὕτω φωνὴν ἀφῆκε Ῥαχὴλ ἐν Ῥαμᾷ, ὅτε τὴν στέρησιν τῶν τέκνων ἀπωλοφύρετο, καθώς φησιν ἡ γραφὴ, ὡς ἡ κοιλὰς ἐκείνη, καθ' ἣν ἐπλέκετο ταῦτα, τὰς ἀλγηδόνας τῶν ἁλόντων συνεπιτείνουσα.

οβʹ. Οἷον γὰρ πάλιν ἀπὸ τύπου παρὰ τῶν μισοθέων ἐπράχθη κακόν; καθὸ γὰρ φθάσαντες ἔφημεν, λογισαμένων αὐτῶν πρῶτον, ὡς εἰ κατὰ συγγένειαν πρὸς ἀλλήλους οἱ τοῦ πλήθους ἀναμιχθῶσι τῶν αἰχμαλώτων, καὶ τῶν πολλῶν ὀδυνῶν παύσονται, καὶ πρὸς τὴν δουλείαν, ἡνίκα ἂν ἐκδοθῶσι, φορητὴν αὐτοῖς εἶναι ὡς ἐν κακοῖς τὴν ἐπήρειαν, ὡς εἶδον αὐτοὺς τῇ ἀγχιστείᾳ ἐπισυναλλαττομένους, καὶ καθάπερ σειρὰν ἄλυτον ἕτερον ἐχόμενον τοῦ ἑτέρου, τόν τε χωρισμὸν δυσδιαίρετον, καθὸ ἔμελλον τὰς μερίδας μιᾶς ἑκάστης νηὸς ἀπονέμειν, ἐβουλεύσαντο πάλιν βουλὴν πονηρὰν καὶ πολεμίαν τῆς φύσεως. τοὺς ἅπαξ γὰρ ἑνωθέντας διαιρεθῆναι καὶ αὖθις προσέταττον, Καὶ εἴ πού τις μήτηρ, φησὶν, ἐν αὐτοῖς νήπιον ἔχουσα τοῦ γάλακτος δεόμενον, τοῦτο μόνον πρὸς τὴν τεκοῦσαν μένειν οἱ δυσσεβεῖς κατεθέσπισαν, ὡς μηδὲν τυχὸν δυνάμενον ἑαυτῷ πρὸς τὴν ζωὴν συντελεῖν. τοὺς λοιποὺς δὲ τῶν συγγενικῶν συναφειῶν καὶ αὖθις διαιρεθέντας, ἀναμὶξ καὶ ἀδιαφόρως τοῖς κλήροις ἀποδοθῆναι. Ἀλλὰ τίς λόγος τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ταύτης ἐκφράσει; ποία δὲ γλῶσσα ῥητόρων ἐπεξελθεῖν δυνηθείη τὴν ποικίλην ἐκείνην καὶ πολυειδῆ τῶν ὀδυνῶν κάκωσιν; ὁπότε καὶ ἡ αὐτὴ φύσις τῷ καινῷ τούτῳ καὶ παραλόγῳ προστάγματι εἰς πολλὰ κατετέμνετο, τοῦτο μόνον ἔγκλημα τὴν κοινωνίαν τοῦ γένους ἔχουσα, καὶ τὴν ἔμφυτον τῶν ἑνωθέντων συνάφειαν, καὶ γὰρ ἀπεσπᾶτο πατρὸς μὲν υἱὸς, μητρὸς δὲ θυγάτηρ, καὶ ἀδελφὸς ἀδελφοῦ. ἐν οἷς τί πάσχειν εἰκὸς τοὺς ἅπαντας.

lantes: in quos & deploratæ illæ haud raro incidentes, naturali in eos miseratione commotis visceribus, cervices amplecti, omnia illorum membra exosculari, rigare lacrymis, ingens illud solatium unumque admirandum, malorum illa immanitate, existimantes, præter spem servata, adhucque vita sospite charissima eis pignora reddita esse. Et hæc quidem de illis quæ jam filios in manibus habebant, resque illorum in tuto esse, experimento didicerant. Quid vero de aliis dicam, quorum infantuli in aquis perierant, & eorum exitus latebat? Quomodo tunicas discerpebant, cum intimum cordis turbinem non sustinerent? Quomodo nullo loco subsistere ferebant, sed frustra hac illacque vesani affectus impetu circumagebantur, in omnem partem oculos distorquentes, sicubi desideratissimorum aliquem videre liceret, aut ex aliquo qui certo sciret, audissetque, audire, ut eo solatio animi æstum leniret? Et hæc ut plurimum per duos aut tres dies agebant, donec multo defessis labore, alii quidam ex notis, quo evasissent, qui quærebantur, certiores reddebant; fame scilicet aut siti dulcissima capita plerumque enecta esse. Quare etiam illæ majori dolore exasperatæ, clamosioribus lamentis aliisque discruciationum generibus defunctos accipiebant. Quid enimvero, his scripto enarrandis frustra laboro, qui nec minimam illorum partem, quæ tunc gesta sunt, repræsentare sufficiam? Etenim adesse par esset, qui Jerosolyma deplangendo Threnos conscripsit, sacratissimum Jeremiam; quo scilicet, in tanto populo tantis doloribus malisque oppresso, inconsolabiles lacrymas funderet. Neque enim Rachel sic vocem in Rhama emisit, cum sublatos filios deploraret, ut divinæ tradunt litteræ, quemadmodum vallis illa, in qua hæc agitabantur, captivorum dolores malaque auctavit.

Absentibus extinctisque inquirendi sollicitudo, & lamenta.

Edit. Paris. pag. 376.

Jer. 3. 21.

LXXII. Quale vero tunc rursus, ab impiis Deique osoribus patratum est malum? Ut enim jam diximus, cum illis primum in mentem venisset, si modo captivi, qua necessitudine alii alios contingerent affinesque essent, confusi miscerentur, fore ut multa dolorum parte levarentur, ac servitutem, postquam addicti essent, ut in malorum procella, quovis modo tolerabilem ducerent; ut illos penes familiæ necessitudinisque jure devinctos ac consociatos, inque morem insolubilis catenæ alterum alteri cohærentes, ab invicem ægre dividi patientes videre, dum singulis navibus partes adscribunt, omnisque distribuunt, improbum rursus consilium, ac naturæ pugnans, inferunt. Jubent, *Eos, qui semel juncti fuerant, iterum disjungi. Si qua tamen mater, in eis, infantem lacte indigentem haberet, hunc dumtaxat cum parente manere*, impii homines sanxere, *ut qui nimirum sibi ipsi vitæ compendio nihil conferre valeret: reliquos omnes ab affinibus cognatisque distractos, promiscuo nullaque discretione sortibus esse committendos.* Quæ enimvero oratio tantæ calamitatis infortunium narraverit? Quæ Oratorum lingua variam illam & multiformem dolorum immanitatem dicendo expresserit, cum & natura ipsa insolito hoc vesanoque præcepto in multa scinderetur, cui solum in crimen verteretur generis communio, ac, quam natura facit, propinquorum conjunctio? Filius namque a patre, a matre filia, frater a

Distracti ab invicem affines & cognati: exaggerata rei indignitas & dolor.

pag. 377.

fratre divellebatur. Ubi quid omnes illos pati vero simili ratione existimandum, cum in servitutem in terram alienam abducerentur. Ubi scilicet nostræ fidei cultus, ut execrandus, omni injuriarum procacitate laceratur, vesanissimæque libidines atque vitia coluntur. Ubi fornicatio honestatur, insaniaque præmio afficitur, ac impudentia plurimum honoratur. Ubi masculorum sexus in muliebrem usum transfertur, & violatur creatura, suntque omnia confusionis plena, & ad malum conversa. Quid horum omnium primum planxerunt? In quo non magis laqueum elegerunt? Ferebant tamen omnia, Deo in omnibus animos ac constantiam præbente, suæque voluntatis nutu singula quæque disponente.

Saracenorum gentis mala ac scelera.

LXXIII. Jam vero rursus, edicto hoc ac jussione, a cognatis necessariisque divisi, diversis in locis sub custodia sedebant: donec novo decreto imperatur, *Ut numerentur omnes, exque personarum ætatumque ratione, diversum cujusque navis proprium agmen cognoscatur, ne ulla navium aut superflue onere gravetur, aut illo minuatur. Sed pro multitudine eorum, qui in navibus Barbarorum essent, distributis partibus, nec majus aliquid justo redderetur, nec minus.* In primis igitur numerata omni multitudine, summa fuit duo & viginti millium capitum: inter quos omnes, ne unus quidem erat (nobis duntaxat exceptis, qui commutandi servabamur) cui mentum pilis fruticaret. At neque in tot mulierum millibus ulla erat, quæ pubem excederet. Erat vero electus populus & juventa conspicuus, ac in quo alii aliis prope certare viderentur, seque mutuo excedere, aut ætatis flore, aut venustate formæ, tametsi afflictorum casuum vis continua, a naturali decedere eos habitu cultuque cogebat. Postquam autem omnes, in partes distributos, iterum cum spoliis in naves contruserant (nam hæc quoque cum multitudine divisa fuerant) Barbari, Cretam incolentes, ex eis non paucos commercati sunt, multa in eam rem sponte numerata pecunia, non temere nullave ratione, sed cum sibi inde lucrum factitarent. Plane enim noverant, multo sibi plura restituenda, commutationis tempore, dum suæ nationis captivos, a Romanis in captivitatem redactos, reciperent. Non enim, quemadmodum in Syria, sic his quoque in locis transigitur captivorum redemptio; sed in his veteri consuetudine usu firmata obtinuit, ut & Barbarum, quisquis ille sit, loco illius, quem ipsi dederint, referant, & exsolutum pro eo duplex pretium reposcant. Eam ob rem multos Cretenses captivos mercati sunt, nostram scilicet calamitatem sui lucri auctionem commenti. Gesta hæc per decem integros dies, cum semper consuetæ naves, eos qui empti essent, transferrent, & in proprias urbes deveherent. Inter hæc divendita quoque & fratris mei uxor, quæ nos non levi nos affecit mœstitia. Cæterum mater & conjux cum duobus filiis (nam tertius demortuus, in mare projectus fuerat) nec non miser ac ærumnosus frater, atque omnibus ætate junior, soror, divina quadam providentia, in una Sidoniarum navium servabantur, in Syriam asportandi. Nos vero omnes, quos commutandos servabant, cum adhuc dispersi essemus, colligentes Barbari, & in navi bellica a littore

Captivi omnes juvenes.

Cretensium captivorum auctio.

Edit Parif. pag. 378.

Redimendorũ captivorum du ra Lex Cretensium.

A ὁπότε πρὸς δουλείαν ἤγοντο εἰς γῆν ἀλλοτρίαν. ὅπου τὸ μὲν σέβας τῆς καθ' ἡμᾶς πίστεως ὡς ἐναγὲς ἐνυβρίζεται, πάθη δὲ τιμᾶται ἀλογώτατα. ὅπου πορνεία σεμνύνεται καὶ μανία γεραίρεται, καὶ πολλῆς τιμῆς καταξιοῦται ἀναίδεια. ὅπου τῶν ἀρρένων ἡ φύσις εἰς γυναικείαν χρῆσιν μετάγεται, καὶ ἡ κτίσις ὑβρίζεται, καὶ συγχύσεως γέμει πάντα, καὶ πρὸς τὸ κακὸν ἀνατέτραπται. τί πρῶτον τούτων ἁπάντων ἐκόψαντο; ἐν ποίῳ δὲ μὴ ἀγχόνην ᾑρήσαντο; ἀλλ' ὅμως ἔφερον πάντα τοῦ ἐπὶ πᾶσι μεγαλοψυχίαν παρεχομένου Θεοῦ, καὶ τῷ οἰκείῳ βουλήματι τὰ καθ' ἕκαστον μεθαρμόζοντος.

ογ'. Ὡς δὲ πάλιν τῷ προστάγματι τούτῳ τῆς ἐξ ἀλ-B λήλων διηρέθησαν συγγενείας, ἐκάθηντο φρουρούμενοι κατὰ διαφόρους τόπους, ἕως ἐξῆλθεν ἕτερον πρόσταγμα, Πάντας ἀριθμηθῆναι, καὶ πρὸς τὰς ἰδέας τῶν προσώπων καὶ τῶν ἡλικιῶν τὸ διάφορον ἑκάστης νηὸς ἴδιον σύνταγμα γνωρισθῆναι, ἵν' ἐν μηδεμιᾷ φανείη πλεονασμός, φησίν, ἢ ὑφαίρεσις, ἀλλὰ μετὰ τὸ πλῆθος τῶν ἐνόντων τῇ νηῒ Βαρβάρων, οὕτω καὶ τὰς μερίδας γενέσθαι, καὶ μηδὲν αὐταῖς περιττὸν ἢ ἔλαττον ἀποδοθῆναι. ἠριθμήσαμεν οὖν ἐν πρώτοις τὸ πλῆθος ἅπαν. ἡ δὲ ἦν δύο καὶ εἴκοσι χιλιάδες, ἐξ ὧν ἁπάντων χωρὶς ἡμῶν, τῷ λόγῳ τῆς καταλλαγῆς τηρουμένων, οὐκ ἦν οὐδεὶς, ὃς πώγωνα εἶχε τετριχωμένον. ἀλλ' οὐδὲ προβεβηκυῖα γυνὴ ἐν ταύταις πάσαις C ταῖς χιλιάσιν. ἐπίλεκτος δέ τις ἦν καὶ ἀκμάζων ὁ δῆμος, καὶ οἷον ἐρίζων ἕκαστος, ἢ τῷ ἀκμαίῳ τῆς ἡλικίας, ἢ τῷ ὡραίῳ τῆς μορφῆς ὑπερβαίνειν τὸν ἕτερον, εἰ καὶ ἡ ἐπάλληλος τῶν δυσχερῶν τῶν φυσικῶν αὐτοὺς ἔξω ἀλλοτριοῦν ἐβιάζετο· ἀλλ' ὅτε δὴ πάντες εἰς μερίδας γενόμενοι πάλιν μετὰ τῶν σκύλων ταῖς ναυσὶ συνηλάθησαν, ἅμα γὰρ καὶ ταῦτα σὺν τῷ πλήθει διεμερίσθησαν, τότε δὴ τῶν Βαρβάρων οἱ τὴν Κρήτην οἰκοῦντες οὐκ ὀλίγους ἐωνοῦντο, πολὺ χρυσίον ὑπὲρ αὐτῶν καταβαλέσθαι μὴ παραιτούμενοι, οὐχ ἁπλῶς, οὐδ' ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ κέρδους τινὸς ὑπόθεσιν ἑαυτοῖς ἐκ τούτου περιποιούμενοι. ᾔδεισαν γὰρ πολλαπλασίονα τῶν διδομένων λαβεῖν, ἡνίκα ἂν καταλλαγῆς ἐπέλθοι D καιρὸς, ὁπότε τοὺς ὁμοφύλους αὐτῶν, τοὺς παρὰ τῶν Ῥωμαίων χειρωθέντας, ἐκδέχονται. οὐδὲ γὰρ ὡς ἐν τοῖς κατὰ Συρίαν, οὕτω καὶ τούτοις, ἡ τῶν αἰχμαλώτων ἀπολύτρωσις ἐκτελεῖται, ἀλλ' ἐπεκράτησεν ἐν τούτοις παλαιὸν ἔθος χρόνῳ βεβαιωθὲν, ἵνα καὶ τὸν Βάρβαρον, ὅστις ποτὲ ἦν, χάριν τοῦ κατεχομένου, κομίζωνται, καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ δοθεῖσαν τιμὴν ἀπαιτῶσιν εἰς τὸ διπλάσιον. διά τοι τοῦτο, πολλοὺς οἱ Κρῆτες τῶν αἰχμαλώτων ὠνήσαντο, τὴν καθ' ἡμᾶς συμφορὰν κέρδους συνεισφορὰν ἑαυτοῖς ἐφευράμενοι. ἐπράχθη δὲ ταῦτα ἐφ' ὅλας ἡμέρας δέκα, ἀεὶ τῶν ἐθάδων νηῶν μετασαλευουσῶν τοὺς ὠνημένους, καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν πόλιν μετηγουσῶν. ἐν οἷς ἐτύγχανε πραθεῖσα καὶ ἡ τοῦ ἐμοῦ ἀδελφοῦ σύζυγος, οὐ μετρίαν ἡμῖν E ὀδύνην περιποιήσασα. ἡ δέ μου μήτηρ, καὶ ἡ γαμετὴ σὺν δυσὶ τέκνοις, τὸ γὰρ ἕτερον ἔργον ἦν γενόμενον τῆς θαλάσσης, ἔτι δὲ καὶ ἐλεεινὸς ἄθλιος ὁ τλήμων ἀδελφός, καὶ ἡ τῷ χρόνῳ πάντων ἀφυστερίζουσα ἀδελφή, ἔκ τινος θείας προνοίας εἰς μίαν Σιδονίων ἐτύγχανον ναῦν τῆς πρὸς Συρίαν ἀποδημίας τηρούμενοι. ἡμᾶς δὲ πάντας τοὺς ἐν τῇ καταλλαγῇ τηρουμένους ἔτι διεσπαρμένους ὄντας συναγαγόντες οἱ Βάρβαροι, καὶ

τινι πολεμικῇ ναΐ τῆς ἐκ τοῦ λιμένος ἀνασπασθείσης ὑφ' ἓν συνειχόντες κατεῖρξαν, φυλακάς τινας τῶν καθ' αὐτοὺς ἐμπείρων αὐτῶν, ἡμῖν συμβιβάσαντες.

οδ'. Καὶ οὕτως ἐσκευάζοντο κατὰ μίαν ἄλλην ἡμέραν ἐγχειρῆσαι τῷ πλοΐ. ἤδη γὰρ ἦγεν αὐτοὺς ὁ καιρὸς, καὶ χρονίζειν οὐκ ἐδίδου τῷ τόπῳ, πρὸς τὸ χειμέριον τῆς ὥρας μετατιθέμενος. ἵπποις οὖν ἐφισῶσιν ἐπιβάντες οἱ τῶν νηῶν ἀρχηγοὶ μετὰ καὶ αὐτοῦ τοῦ Τυράννου, πρὸς τῇ πόλει γεγόνασιν, ἅμα μὲν ἐνδεικνύμενοι τοῖς Κρησὶ τὰ ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐν ἡμῖν περιφάνεια, ἅμα δὲ καὶ τὰ βδελυρὰ αὐτῶν τελεστήρια πληρώσοντες, δεξιωθῆναί τε παρὰ τῶν αὐτοχθόνων καί τινος τυχεῖν τῶν προηγωνισμένων ἀνέσεως. οὗ δὴ καὶ μίαν ἄλλην ἡμέραν προσδιατρίψαντες, ταχέως ὑπέστρεψαν ἐπιδιδόντος τὰ πρὸς τὸν πλοῦν, κατὰ λόγον αὐτοὺς ἤδη τοῦ πνεύματος. ἤδη δὲ τῆς δωδεκάτης ἡμέρας ἀρχομένης, λέγω δὴ τῆς πρὸς τὴν Κρήτην ἀφίξεως, τοῦ πλοὸς ἐπαρξάμεθα. μετήχθημεν δὲ πρὸς τὴν ἀντικρὺ νῆσον, ἣ τοῦ Διὸς καλεῖται· καὶ πάλιν ἐκεῖθεν ἀναχθέντες, ἐν τῷ τῆς νήσου πέρατι προσωρμίσθημεν. ἐν ᾧ καὶ ὑδρευσάμενοι, καὶ μικρόν τι τῷ τόπῳ προσμείναντες, ὡς κατ' οὐρὰν εἶδον γεγονότα τὸν ἄνεμον, ἀπέπλευσαν ἐκεῖθεν, κατὰ μέσον ἰθύναντες τοῦ πελάγους. ἦμεν δὲ πάντες, ὡς εἴρηται, ἐν μιᾷ τινὶ Ῥωμαϊκῇ πολεμικῇ, ἥτις ἦν διήρης, ὧν τὰς μὲν ἄνω καθέδρας, οἱ λαχόντες εἶναι μεθ' ἡμῶν Βάρβαροι ἑαυτοῖς ἐκληρώσαντο, τὰς κάτω δὲ ἡμῖν ἐπαφῆκαν, σκότους πολλοῦ καὶ δυσωδίας πλήρη. καὶ τί ἄλλο γε χρὴ λέγειν, ἢ τάφον ἐφ' ὕδασι φερόμενον; εἰ γὰρ ἀπαριθμήσασθαι θελήσω καθ' ἓν ὅσα κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην τοῦ πλοὸς ὑπέστημεν, καὶ μεθ' ὅσης συνοχωρίας μύθους δόξω τοῖς πολλοῖς ἐξηγεῖσθαι, καὶ τῆς ἀληθείας ἐκτρέπεσθαι, καθ' ἣν ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου πάντα γραφῇ παραδοῦναι καθυπεσχόμην. διά τοι τοῦτο τὰ πλεῖστα τῶν πεπραγμένων, ἑκὼν παραδραμὼν, οἷς ἂν ἐδόκουν μάλιστα τὴν ἡμετέραν ἐξαρκεῖν δύναμιν, μέχρι τοῦ νῦν προσδιατρίψας, ὡς ἐν ἅπασι τὸ πιστόν σοι παρασχεῖν, ὦ σοφώτατε ἀνδρῶν καὶ φιλομαθέστατε Γρηγόριε, κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον πάλιν καὶ περὶ τῶν λοιπῶν διέξειμι, ἱκανῶν ὄντων ὡσαύτως ὄντων καὶ ἀμείλικτον θρύψαι καρδίαν, μή τί γε τὴν σὴν, ἧς τοῦτο μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐστὶν ἰδιαίτατον ἡ συμπάθεια· ἣ καθαρχῶν ὡς τούτων ἡμᾶς ἐλθεῖν τὴν συγγραφὴν προτρέψω, πράγματος τοσούτου κατατολμῆσαι παρεβιάσω, τὴν καθ' ἡμᾶς ὑπερβαίνοντος δύναμιν.

οε'. Πλὴν ἀλλ' οὕτω περὶ πολλὰς συμφορῶν ἰδέας προσπαλαιόντων ἡμῶν, ἔφθασεν ἐπιστᾶσα καὶ τρικυμία τις, θαλάσσιον ἐγείρουσα κλύδωνα, τὸν περὶ ψυχῆς ἀπειλοῦντα κίνδυνον· ἐξ οὗ καὶ πᾶσαι διεσκορπίσθησαν αἱ νῆες, τῷ ῥοίζῳ τοῦ πνεύματος ἐξ ἀλλήλων μακρὰν διασπασθεῖσαι, καὶ τὸ κατ' εὐθὺ ἰέναι ἐκκλίνασαι. οὐκ οἶδα δ' ἐκ τινος πονηροῦ δαίμονος ἔτυχε παραπλέων ἡμῖν ἐγγύθεν ἐξ ἀριστερῶν ὁ δυσώνυμος Λέων κατὰ πρύμναν τῆς ἰδίας νηὸς καθήμενος, καὶ τοὺς κυβερνήτας τὰ περὶ τοῦ πλεῖν ἐμπειρίαν ἐκδιδάσκων, μεθ' ἣν καί τις ἑτέρα ναῦς ἕπετο, εἰ καὶ τῶν ἄλλων ἀσθενεστέρα, ἥτις καὶ τῇ βίᾳ τῆς ζάλης μέσον διαρραγεῖσα, καὶ ἀπειλοῦσα τοῖς ἐν αὐτῇ ἤδη παρόντα τὸν ἐν ὕδασι θάνατον, ἐξ ἧς ἀνέκραγον οἱ κατ' αὐτὴν Βάρβαροι, Σῶσον ἐπιστὰς, ὦ Καθηγεμὼν τῆς στρατιᾶς, καὶ μὴ ἐάσῃς δῆμον τοσοῦτον Ἀγαρηνῶν ἀπολέσθαι, ὡς μέχρι τοῦδε πολλῶν κινδύνων ἀνθρωπίνως ἐρρύσω, ἐξαιτοῦντες ἐν ὀλίγῳ καὶ τὸ συμβάν. ὁ δὲ παρελθὼν, κατ' αὐτοὺς τὴν ναῦν ἰθῦναι τοῖς περὶ αὐτὸν προστάξας, ἀκριβέστερον ἐπηρώτα. οἱ δὲ πάλιν ὁμοθυμαδὸν ἐβόων,

A avulsa, in unum convehentes, concluserant, custodibus ex suis, rerum experientia præditis, nobis constitutis.

LXXIV. Atque altera statim die navigationem capessere parabant reique initase. Jam enim tempus urgebat, deflectens ad hyberna, nec longiores ibi moras trahere sinebat. Navarchi itaque equis conscensis, quos in promptu habebant, una etiam adjuncto Tyranno, urbem petunt, tum, ut Cretensibus præclara adversus nos facinora commonstrarent, tum ut abominandas suas cerimonias explesent, humaniusque ab oppidanis acciperentur, atque a laboribus, quos pertulerant, animos nonnihil relaxarent. Ibi alterum quoque diem commorati, festine revertuntur, secundoque jam vento, B navigationem solicitant. Jamque duodecimo, a nostro scilicet in Cretam appulsu, illucescente die, e portu solvimus; inque adversam Insulam, quam Jovis dicunt, vecti sumus. *Jovis Insula prope Cretam.* Inde rursus provecti, ad Insulæ extremam oram applicantes, aquatum ascendimus: ibique mora aliqua facta, ut a puppi flare ventum advertere, per medium mare cursu directo, recedunt: Eramus omnes, ut dictum est, in una Romana bellica biremi: illius superiores sedes Barbari nobiscum navigantes sibi delegerant: inferiores & prope carinam, nobis reliquerant, tenebris obsitas & graveolentiæ plenas: nec aptiori vocabulo expresseris, quam si *sepulcrum super aquas ambulans*, appellaveris. *Edit. Paris. pag. 379. Scite expressio* Et- C enim, si singula recensere voluero, quæ per ejus navigationis circulum sustinuimus, quantisque in angustiis versati simus, fabulas narrare plerisque videbor, & longe a veritate aberrare, qua auspice omnia me scriptorum pollicitus sum in orationis exordio. Ea propter gestarum rerum partem plurimam sponte prætereiens; iis, in quibus mihi vires sufficere viderentur, huc usque immoratus, ut credibilia per omnia dicerem, o Gregori hominum sapientissime atque studiosissime; eodem modo & reliqua percurram, quæ ipsa, ut reor, quamvis durum cor & implacabile emollire sufficiant; ne tuum dicam, in quo inter alia maxime proprius enitet animi miserantis affectus, ex cujus D nutu atque indole, ad hæc scribenda adhortatus es, semque tantam, etsi viribus longe imparem, aggredi compulisti.

LXXV. Cæterum dum sic inter varia infortuniorum genera colluctamur, ingens quædam exorta procella, mari tempestate turbato, in vitæ nos grave periculum induxit. Hinc naves omnes, vehementiore flatu, a se invicem, totaque classe procul dispersæ atque divisæ, nec recta cursum valentes intendere. Nescio vero, quonam malo dæmone, proximus nobis ad lævam infausti nominis Leo suæ navis puppi assidens, & gubernatores navigandi peritia instruens, vehebatur: Eum navis alia, sed multo imbecillior, vi tempestatis (navigantium certo indubitatoque peri- E culo) media disfracta sequebatur. Ex ea clamare, qui illa vehebantur, Barbari, *Serva tua præsentia, o copiarum Dux, nec tantam Agarenorum multitudinem perire sinas, quos hucusque ab omni humano periculo conservasti*. Tum ille, *Projectionis poena periculum.* actutum in eos directa navi, certius perquirebat, Illi una voce omnes clamare, & navem fractam commonstrantes, suppliciter rogare, *Ut nobis omni-*

bus, qui vincti essemus, in mare projectis, ipsi in navem nostram convasarentur. Nimirum, *Probrosum esse, in tanto periculo nobis servatis, illos mavis perire naufragio, nec illorum vitam nostræ anteferri.* Ad quod ille ocyssime annuit, imperatque, *Sisti navem, exque illa nos in mare projici, illos vero in ipsam transferri.* Cum hæc agerentur, sensim longius elabimur. Ferebamur enim violento ac furenti impetu, propellentibus fluctibus, ut non tantum clamor, sed ne tonitru quidem exaudiri posset, quo ex loco ab eis disjuncti fueramus. Ut vero nos a se longe dissitos conspexerunt, nutu solo, Barbaros qui nobiscum erant, expectare jubebant. Qui, sive non intelligentes quid illi vellent, sive etiam sponte non curantes, cum quod illi agerent, attendere nullo modo viderentur: forte vero (quod & verisimilius est) ineffabilis erga nos Dei Providentiæ instincti edoctique Numine, navigationi continue instabant, nulla eorum, qui retro essent ratione habita, sed ut omni diligentia atque opera, suam pariter nostramque, in tam dira immanique procella, statuerent salutem.

Edit. Paris. pag. 380.

Mira, certaque Providentiæ liberatio.

* jubebant.

LXXVI. Ubi porro nos longe distantes conspiciunt, suaque cogitata in nihilum cedere advertunt, atque navi prope mergenda in præsentaneum vitæ discrimen se adductos cernunt, aliud quidpiam a Tyranno efflagitant; *Ut scilicet in propriam navim ipsis receptis, eos qui cum ipsis erant, prædamque universam, mari concrederet.* Quibus ille rursus animum facilis adhibet, licet id tempus non permitteret, sed omnium magis magisque desperationem augeret, priorique vectura ac onere, ejus abunde navis constipata esset. Haud enimvero e re satis illi visum, ut Barbaris servatis, captivos maris gurgiti sotbendos desereret. Quinimmo secum ipse misericordia pronum consilium agitans, & forte avaritiæ furore concitus, non ulla nostrorum interitus tactus miseratione (quomodo enim, qui nuper sic injustis cædibus gaudentem prodiderat?) illos quoque nihilominus cum Barbaris invehi jubet, ut hinc quoque nummatum marsupium auctius redderet, aurique avidam rabiem exsatiaret; tametsi fortasse id grave, dementisque audaciæ facinus esset. Omnibus autem in ejus navim celerrime invectis, alia ab aquis navis absorpta est, Barbatis intuentibus, ipsisque Navarchis, in ipsa Tyranni navi servatis, qui & postea, divinæ providentiæ vim omnium inspectricem & humanitatem ac clementiam stupentes, hæc ipsa nobis narravere. Mille enim & amplius animas dicebant in ea numerari nave, tum Barbarorum, tum captivorum apud Cretam in eam invectorum, ac postremo eorum, qui pet eam causam illi vectores accessissent: ut unius dumtaxat palmi mensura eataret, ac ne aquis mergeretur, abesset. Quod tamen non permisit occultorum cognitor Dominus, & qui abscondita scrutatur. Sed ubi omnium corda vidit, omni jam felicioris exitus spe deposita, ipsi uni, in quo versabantur, manifestare consilii inopiam, qui videlicet sola voluntate, salvos potest præstare, in illos oculos convertit, ac procellam quidem in auram lenem, fluctus vero exasperatos in tranquillum mare sternens, a tanto illos periculo liberavit; cunctis nimirum prodens, vixque

Servati in Prætoria nave, qui in alia naufragabatur etiam captivi.

pag. 381.

Psal. 106. 29.

A καὶ τὸ πάθος τῆς νηὸς ὑποδείξαντες, ἐπρεσβεύοντο, Πάντων ἡμῶν τῶν δεσμίων τῇ θαλάσσῃ ῥιφέντων, αὐτοὺς εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς ναῦν μετασκευασθῆναι. ἐφύβριστον εἶναι λέγοντες ἐν τοσούτῳ κακῷ σωζομένων ἡμῶν, ἐκείνους τὴν κατὰ θάλασσαν γενέσθαι κινδυνεύειν, καὶ μὴ προτιμηθῆναι τῆς ἡμετέρας ζωῆς. πρὸς ὃ δὴ καὶ κατένευσε παραχρῆμα, ἐπιστρέψας στῆσαι τὴν ναῦν, ἡμᾶς μὲν τῇ θαλάσσῃ ῥιφῆναι, ἐκείνους δὲ ἐν αὐτῇ μετακομισθῆναι. ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, ἐλάθομεν κατ' ὀλίγον ἀποστάντες ὑμᾶς. ἐφερόμεθα γὰρ βιαίῳ τινὶ καὶ χαλεπῷ τῷ ὁρμήματι τοῖς κύμασιν ἐλαυνόμενοι, ὡς μὴ μόνον κραυγῆς, ἀλλ' οὐδὲ βροντῆς ἐκεῖθεν, ἐξ οὗ κατελείπομεν αὐτούς, δυναμένοι ἐξακούειν. ὡς οὖν εἶδον μακρὰν ἀποστάντας, νεύματι μόνον προσμένειν τοὺς σὺν ἡμῖν B Βαρβάρους ἐπέτρεπον. Οἱ δέ, εἴτε μὴ συνιέντες πρὸς ὃ ταῦτα ἐποίουν, εἴτε καὶ ἑκόντες αὐτοὺς παραλογισάμενοι, τοῦ μηδόλως φαίνεσθαι προσέχειν τοῖς ὑπ' αὐτῶν φραττομένοις*. τάχα δὲ τοῦτο πλέον ὑπὸ τῆς ἀφάτου περὶ ἡμᾶς κηδεμονίας τοῦ Θεοῦ διδαχθέντες, εἴχοντο τοῦ πλοός, μηδένα λόγον τῶν κατόπιν ποιούμενοι, ἀλλὰ πάσῃ σπουδῇ τὴν αὐτῶν τε καὶ ἡμῶν σωτηρίαν ἐν οὕτω βιαιοτάτῳ μηχανώμενοι κλύδωνι.

* προσταττομένοις.

οϛʹ. Ὡς δὲ μακρὰν ἀποστάντας εἶδον ἡμᾶς ἐκεῖνοι, καὶ εἰς οὐδὲν τὴν σκέψιν χωροῦσαν, συνείχοντο δὲ κινδυνεύοντες τοῖς ὕδασι τῆς νηὸς καταδυομένης, ἄλλην τινὰ δέησιν τῷ Τυράννῳ προσῆγον, λαβεῖν μὲν αὐτοὺς εἰς τὴν ἰδίαν ναῦν, ἐᾶσαι δὲ τοὺς μετ' αὐτῶν, μεθ' ὧν ἐπεφέροντο σκύ-C λων, τῇ θαλάσσῃ δοθῆναι. ὁ δὲ πρὸς τοῦτο πάλιν ἦν εὐπειθής, καίπερ τοῦ καιροῦ μὴ συγχωροῦντος, ἀλλὰ τὴν πάντων ἀπόγνωσιν ἐπιτείνοντος, καὶ τῶν ἀγωγίμων τοῦ προτέρου φόρτου, αὐταρκῆ τῆς νηὸς αὐτοῦ τὴν χρείαν ἀποπληρούντων. πλὴν οὐκ ἔδοξε τοῦτο συμφέρον εἶναι, τῶν Βαρβάρων περισωθέντων, τοὺς αἰχμαλώτους καταλιπεῖν τῷ θαλασσίῳ βυθῷ, ἀλλά τι δῆθεν ἐλέους ἐχόμενον καθ' ἑαυτὸν βουλευσάμενος, τάχα τῇ μανίᾳ τῆς φιλαργυρίας εἰς τοῦτο συνελαθείς, οὐχὶ δὲ συμπαθείᾳ τινὶ περὶ τῆς αὐτῶν ἀπωλείας δυσωπηθείς· πῶς γὰρ ὃς ἐφαίνετο πρώην τοῖς ἀδίκοις φόνοις τρυφῶν; ὅμως καὶ αὐτοὺς μετενέγκαι σὺν τοῖς Βαρβάροις ἐπέταττεν, ἵν' ἔχοι κἂν τούτοις ἁδρότερον ποιῆσαι τὸ τῆς πλεονεξίας βαλάντιον, καὶ τὴν D φιλόχρυσον ἀναπλῆσαι λύσσαν, κἂν τάχα φορτικὸν ἦν καὶ τόλμης ἀλόγου τὸ ἐγχείρημα. πάντων δὲ κατὰ τὴν αὐτοῦ ναῦν τὸ τάχος μετενεχθέντων, ἔδυ ἐκείνη τοῖς ὕδασι βλεπόντων τῶν Βαρβάρων, καὶ αὐτῶν δὲ τῶν Στρατηγῶν ἐν αὐτῇ τῇ νηὶ τοῦ Τυράννου φυλαττομένων αὐτοῖς· οἵτινες καὶ ἡμῖν ἐν ὑστέρῳ ταῦτα διηγήσαντο, τὸ πανεπίσκοπον καὶ φιλάνθρωπον ἐκπληττόμενοι τῆς θείας προνοίας. πλῆθος γὰρ πλεῖον τῶν χιλίων ψυχῶν ἔφασκον εἶναι κατὰ τὴν ναῦν ἐκείνην, ἔκ τε τῶν Βαρβάρων, καὶ τῶν αἰχμαλώτων, τῶν ἐν τῇ Κρήτῃ ἐπ' αὐτὴν εἰσαχθέντων, καὶ τῶν ἐκ τῆς ῥηθείσης προστεθέντων αἰτίας. ὡς τοσοῦτον ἀπέχειν βαπτισθῆναι τὴν ὁλκάδα, ὅσον μιᾶς παλαιστῆς τὸ μέτρον ἐστίν. οὐ συνεχώρησε δὲ τοῦτο ὁ τῶν ἀφανῶν γνώστης, καὶ τῶν κρυφίων ἐξε-E ταστὴς Κύριος. ἀλλ' ὡς εἶδε τὰς καρδίας ἁπάντων πάσης μὲν χρηστῆς ἀπειπούσας ἐλπίδος, αὐτῷ δὲ μόνῳ τὴν ἀμηχανίαν ἐμφανιζούσας, τῷ πάντα δυναμένῳ μόνῳ τῷ βούλεσθαι, ἐπέβλεψεν ἐπ' αὐτούς, καὶ εἰς πραεῖαν μὲν αὔραν τὴν καταιγίδα, εἰς γαλήνην δὲ τὴν τῶν κυμάτων καταστορέσας τραχύτητα, ἔσωσεν αὐτοὺς ἐκ τοσούτου κινδύνου, πᾶσιν ἐμφαίνων, καὶ μονονουχὶ βοῶν δεικνύων τὰ πράγμα-

νυ, ὅπως ῥύεσθαι δύναται ὁ τῶν θαυμασίων Θεὸς τοὺς ἐν ἀληθείᾳ καὶ φόβῳ ἐπικαλουμένους αὐτόν.

οζ΄. Ἤδη δὲ μετὰ πέμπτην τοῦ πλοὸς ἡμέραν κατήραμεν ἐν τῇ νήσῳ τῆς Κύπρου κατὰ τὸν ὅρμον τῆς Πάφου, ἐν ᾧ καὶ ἀνεθέντες μικρὸν, ὡς ἐξελθεῖν τοὺς Βαρβάρους καὶ τοῖς παρακειμένοις ὕδασι λούσασθαι, πάλιν ἐκεῖθεν ἀναχθέντες, μετά γε νυχθήμερον ἄλλο τὴν Τρίπολιν κατελάβομεν, κατ᾽ αὐτὴν τὴν ἡμέραν, καθ᾽ ἣν ὑψοῦται τὸ σωτήριον τοῦ Σταυροῦ ξύλον. ὅτε καὶ ἡμεῖς τῶν κατὰ θάλασσαν ἄρτι πρῶτον ἐμέλλομεν πειρασμῶν ἀφεθῆναι. γενομένων οὖν ἡμῶν πλησίον τοῦ τείχους, ἐχεῖτο περὶ τὸν ναύσταθμον ἅπαν τῶν ἐγχωρίων Βαρβάρων τὸ πλῆθος, τοὺς μὲν οἰκείους προσλαμβανόμενον, τοὺς καθ᾽ ἡμᾶς δὲ θαμβούμενον. ἅμα γὰρ συνέβη πάσας τὰς τῆς πόλεως συνελθεῖν νῆας, καὶ πρὸς τὸν ὅρμον γενέσθαι, εἶτα ἐξεκομίζετο ἀφ᾽ ἑκάστης αὐτῶν, τῶν τε χρημάτων τὸ πλῆθος, καὶ τῶν λοιπῶν σκύλων, ὥσπερ ἀπό τινων πόλεων, καὶ μετήγετο εἴς τινας προηυτρεπισμένας οἰκίας, ὡς ἐν ὀλίγῳ πληρωθῆναι τὴν πόλιν τῆς τούτων ὑποδοχῆς. προέφερον δὲ καὶ ἡμᾶς ἄγοντες καθάπερ τι τρόπαιον νίκης ἐπὶ πᾶσιν ἡμᾶς θριαμβεύοντες, καὶ θέατρον ποιούμενοι τὴν καθ᾽ ἡμᾶς συμφοράν. οἷον γὰρ ἀνέκραγον, καὶ τοῖς ἐξάλμασιν ἐπεσκίρτησαν, ὅτε πρὸς αὐτὴν γεγόναμεν, τῇ εἰσόδῳ τῆς πόλεως, ἀφορμὴν θυμηδίας τὴν καθ᾽ ἡμῶν ὕβριν δεικνύμενοι. ὃ δὴ καὶ πλεῖον τῶν ἄλλων ὠδύνησεν ἡμᾶς, οὐκ ἔτι φέροντας τῶν δεινῶν ἐκείνων, καὶ τῆς ὑπερβαλλούσης αἰσχύνης τὴν ἐπαλληλίαν ὑφίστασθαι, ἀλλ᾽ ὅτε δὴ καὶ μετὰ τοῦτον τὸν θρίαμβον ἐκληρώθη τις οἶκος, ἐν ᾧ φρουρεῖσθαι κατεκλείσθημεν, προθησόμενοι τῆς πρὸς τὴν Ταρσὸν ἀφίξεως, τότε δὴ τῶν πολλῶν ἀνεθέντες πόνων, καὶ τῇ γῇ τὰς κεφαλὰς προσερείσαντες, ἐδεόμεθα τοῦ Θεοῦ μετὰ δακρύων στῆσαι ἡμῖν ποτε τὰ κακὰ, καὶ μηκέτι χώραν λαβεῖν καθ᾽ ἡμῶν τοσούτων σκληρῶν ἐπίτασιν, ὧν καὶ ἡ ἀκοὴ μόνη μετήγετο ὑπὸ πεῖραν ἐλθεῖν. παντὸς γὰρ ἀλγεινοῦ φύσιν ἐκβέβηκεν. ἀλλὰ ταῦτα ἡμεῖς οἱ πρὸς τὴν καταλλαγὴν τηρούμενοι, καὶ οἱ μεθ᾽ ἡμῶν λαχόντες τῶν λοιπῶν αἰχμαλώτων κατὰ τὴν Τρίπολιν.

οη΄. Οἱ δέ γε ἐν Κρήτῃ ἐξ ἡμῶν διαιρεθέντες ἐν ταῖς ἄλλαις ναυσὶ, ταῖς ἂν ἑκάστου τόπου διεσπάρησαν καθ᾽ ὅλης τῆς παραλίας Συρίας· οὓς καὶ ὠνούμενοι πολλοὶ τῶν ἐμπόρων καὶ πάλιν μεταπιπράσκοντες κατὰ διαφόρους τόπους ἐν ἀλλήλοις μέχρι καὶ νῦν αὐτοὺς ἀνταμείβουσιν, ὡς καὶ αὐτὴν φθάσαι τὴν Αἰθιοπίαν τινὰς ἐξ αὐτῶν, καὶ τοὺς τὴν ἀκροτάτην μεσημβρίαν κατοικοῦντας Βαρβάρους. ὧν εἰ θελήσοι τις τὰς συμφορὰς ἀναγράφεσθαι, ὅμοιος εἶναι δόξει, τῷ τὴν παραλίαν ψάμμον ἐκμετρεῖν εἰκαίως πειράσαντι· πάντως γὰρ καὶ αὐτὸς, φιλομαθέστατε ἀνδρῶν, εἴπερ ἐνέτυχες τισὶν ἐξ αὐτῶν, εἴτε τῇ Δαμασκῷ καὶ ταῖς περὶ αὐτὴν πόλεσιν. ἐνέτυχες γὰρ, οἶδα, πολλοῖς ἐκεῖσε, διὰ τὸ πάσας τὰς Τυρίας νῆας τοῖς μέρεσιν ἐκείνοις τοὺς αἰχμαλώτους αὐτῶν ... ἐῶ γὰρ λέγειν ὅτι καὶ ἡμῶν ἡ περὶ τὴν Τρίπολιν διαγωγὴ, ὁπότε διερχομένῳ σοι ἐκεῖθεν κατ᾽ ἀρχὰς μικρὸν ἀνεγνωρίσθημεν, ἱκανῶς σε περὶ τούτων πεπληροφόρηκε, καὶ συμπαρόντων ἡμῶν τὰ πράγματα παριστῶσα, καὶ τὴν ὀδύνην τῶν ψυχῶν τῇ μορφῇ ἐξελέγχουσα. ἐξ οὗ δὴ καὶ αὐτὸς συμπαθήσας τότε, καὶ ἐν τούτῳ κοινωνήσας ἡμῖν τοῦ πάθους ἐν τῷ περὶ πολλοῦ ποιήσασθαι μαθεῖν τὴν

res non clamare ostendens, posse, mirabilium Deum, liberare eos, qui in veritate atque timore ipsum invocant.

LXXVII. Post quintum navigationis diem, in Insula Cypro, Paphi portum intravimus; paululumque recreamur, dum Barbari navibus exeuntes, ad vicinas aquas lavatum eunt. Tum inde solventes, post diem unum ac noctem, Tripolim concessimus, eodem ipso die, quo salutare Crucis signum exaltatur, quando & nos jam primum a maris periculis malisque eramus liberandi. Cum prope murum venissemus, oppidanorum Barbara omnis multitudo, suos excipiens, nostrosque admirans, ad ipsum navale effundebatur. Mox enim ac urbis naves omnes simul coactas, in portum deferri contigit; tum e singulis, & pecuniarum copia & reliqua spolia, velut ex vastæ capacitatis urbibus, educi, & in domos, ad id antea paratas, convehi; ut brevi intervallo, his, in eam invectis, urbs impleretur. Quin nos quoque ducentes offerebant, & quasi victoriæ quoddam tropæum, in omnium oculis traducentes, miseriam nostram ac calamitatem velut in orbis theatro producebant. Quam multis enim vociferationibus usi sunt saltibusque insultarunt, in urbis ingressu, cum ad eam accessimus, dum probra nostra ac injurias, magnæ sibi jucunditatis argumentum sumunt. Quod & reliquis majorem nobis dolorem incussit, cum mala illa, & iterata opprobria maximaque dedecora ferre non possemus. Ubi enimvero post eum expletum triumphum, assignatæ nobis sunt ædes, in quibus sub Barbarorum custodia addicti tenebamur, usque dum Tarsum proficisceremur, tunc nimirum a multis laboribus levati, fixisque in terram capitibus, non sine lacrymis Deum precabamur, ut tandem aliquando malis nostris finem imponens, haud ultra tot molestiarum turbines in nos intenderentur, quorum vel solo audita animus horreret; quippe cum & illæ vim omnem doloris excederent. Verum hæc quidem, quod ad nos attinet, qui commutationis jure manu mittendi servabamur, & quibus obtigerat captivis reliquis, ut Tripoli nobiscum versarentur.

Crucis exaltationis festum.

Barbarorum de captivis triumphus.

Edit. Parif. pag. 381.

LXXVIII. Qui autem nostrum Cretæ in aliis navibus divisi fuerant, per omnem Syriæ oram maritimam dispersi sunt; quos mercatores commercati, rursus aliis in locis divendentes, inter se ad hoc ævi sic commutant, ut ex illis nonnulli in Æthiopiam, extremamque Austri plagam inter Barbaros immigrarint. Horum, inquam, si quis mala atque ærumnas scripto consignare tentaverit, similis illi videbitur, qui se maris arenas in numerato habere stulte putaverit. Omnino enim & tu ipse virorum studiosissime, si quos illorum Damasci & in circumjacentibus orbibus offendisti. Offendisse enim illic non paucos scio, quod omnes naves Tyriæ, captivos suos in illas partes asportarunt. Mitto enim ex nostra quoque Tripoli commoratione, cum per illa loca tibi tum primo transeunti parumper innotuimus, perquam abunde te de his didicisse; quæ & nobis tacentibus res repræsentet, animorumque dolorem ac cruciatum ex ipsa vultus specie certo indicet. Quapropter tum, tu quoque commiseratus, & fortunarum nostrarum particeps sociusque effectus, ex ratio-

ne, quod horum omnem seriem doceri plurimi feceris, [illegible]us manifeste significas, te a mœrore læsum, ultra modum animo indoluisse. Cæterum eum in modum multis illis ac innumerabilibus afflictionum procellis divexati, nihil melius, nec in ipsa Tripoli, quamdiu in illa morati sumus, nos habuimus; nisi quod (vel me certe quod attinet) prioribus etiam deterioribus malis oppressi sumus. Ibi enim optimo quoque patre orbatus sum, velut aliud novum malorum initium, illius nactus carentiam. Attamen, a tuo discessu, non multo post, ita mandante Tyranno, omnes simul priori rursus navi impositi, quibusdam Barbaris una vectoribus, ad hanc Tarsi custodiam venimus. Et nunc inter duas res anxii nimis jactamur, aut salutari commutatione redimendi, aut mortem oppetituri; quæ ipsa crebris quotidie ægritudinibus ingruat, ac præterea, iis qui in carcere detinentur, prope contubernalis existat. Haud tamen certo scire possumus, utrum horum prius nanciscemur.

Cameniatæ pater Tripoli mortuus.

LXXIX. Ego vero jam tua jussa implevi; virtutem tuam non satis admirans, qua ratione ad hæc pervestiganda sic adhibueris animum, ut & scriptis litteris, omnem nostræ Urbis excidii narrationem ex me solicitaveris. Nec ulla alia de causa tuis parere jussis operæpretium duxi, quam ut amicitiæ nostræ monimentum, nostram hanc calamitatem haberes, quæ te tristium recordatione continue compungat, & ad eorum quæ sunt honesta & officii, æmulationem, alacriorem reddat. Funestarum siquidem rerum memoria, studiosorum mentem ad virtutem promovere solet, terribiliumque narratio animis securitatem præstare consuevit. Cave tamen ne scriptionis simplicitati animum attendens, quæ illi inest, utilitatem despicias: sed potius, nullo artificio concinnata, ineptèque digesta ipsa veritati hærere fidemque sibi conciliare existimans, ejusce vices operis preces nobis ex animo repende; communem Dominum exorans, ut, aut a nobis mala amoveat, aut fortiter tolerantibus in die sui justi judicii, patientiæ mercedem tribuat.

Edit. Paris. pag. 383.

Sent.

Finis memoria dignissimæ Historiæ domni Joannis Cameniatæ, Cubuclesii sanctissimæ Metropoleos Thessalonicæ, quam quilibet, sed Thessalonicensis potissimum, ut (quod ad animum attinet) optimam, summeque proficuam, solerter & cordate debet percurrere.

A περὶ τούτων ἀκολουθίαν, ἔκδηλος ἐγένου τῇ λύπῃ πληγεὶς καὶ πέρα τοῦ μετρίου τὴν καρδίαν ὀδυνηθείς. πλὴν οὕτω ταῖς πολλαῖς καὶ ἀπείροις ἐκείναις τῶν πειρασμῶν πάλαι πυρώσαντες καταιγίσι, καὶ οὐδὲν κρεῖττον, οὐδ' ἐν αὐτῇ τῇ Τριπόλει, παρ' ὅσον ἐν αὐτῇ διετρίψαμεν χρόνον γενόμενοι, ἀλλὰ μόνον ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ καὶ μοχθηροτέροις τισὶν ὁμιλήσαντες. ἐκεῖσε γὰρ ἐγὼ καὶ τοῦ καλοῦ πατρὸς ἀπορφανίσθην, καθάπερ ἄλλην ἀρχὴν τῶν δεινῶν, τὴν ἐκείνου στέρησιν ἐφευρόμενος. ὅμως μετὰ τὴν σὴν ἀναχώρησιν, οὐ μετὰ πολὺν χρόνον προστάξει τοῦ Τυράννου πάντες ὁμοῦ τῇ προτέρᾳ πάλιν βληθέντες ναῒ μετὰ καί τινων συγκομιζόντων ἡμᾶς Βαρβάρων, B ταύτην δὴ τὴν φρουρὰν τῆς Ταρσοῦ κατελάβομεν. καὶ νῦν ἐσμὲν ἐν μεθορίῳ δύο πραγμάτων ἐλπιζομένων, ἢ τοῦ τυχεῖν τῆς πάλαι θρυλλουμένης διὰ τῆς σωτηρίου καταλλαγῆς ἀπολυτρώσεως, ἢ τῷ θανάτῳ παραπεμφθῆναι, καθεκάστην ἐφεστῶτι ταῖς συχναῖς ἀρρωστίαις, καὶ ἄλλως τοῖς ἐν τῇ φρουρᾷ πλησίον συμφυρισμένῳ. πλὴν οὐκ ἔχομεν ἀσφαλῶς γινώσκειν ὁποτέρῳ τούτων προτέρῳ διαλαχεῖν.

οθʹ. Ἐγὼ δὲ τὴν ἐπαγγελίαν ἤδη πεπλήρωκα, πάνυ θαυμάζων τὴν σὴν ἀρετὴν, πῶς περὶ τούτων πεφιλοπόνηκας, ὡς καὶ διὰ γραμμάτων παρορμῆσαι ἡμᾶς, δῆλα σοι πάντα ποιήσασθαι τὰ περὶ τῆς ἁλώσεως τῆς καθ' ἡμᾶς πόλεως. οὐχ ἕνεκεν δέ τινος ἄλ- C λου τὴν σὴν ἀξίωσιν ἐκπληρῶσαι δίκαιον ἐκέκρικα, ἀλλ' ἵν' ἔχῃς ὑπόμνημα τῆς πρὸς ἡμᾶς φιλίας τὴν καθ' ἡμᾶς αὐτὴν συμφορὰν, ἀεί σε περικεντοῦσαν τοῖς ἀλγεινοῖς, καὶ πρὸς τὸν ζῆλον τῶν καλῶν παραθήγουσαν. Πέφυκε γάρ πως ἡ μνήμη τῶν λυπηρῶν εἰς ἀρετὴν ἐνάγειν τῶν σπουδαίων τὸ φρόνημα, καὶ φοβερῶν πραγμάτων ἐξήγησις ψυχικὴν ἀσφάλειαν ἀπεργάζεσθαι. ἀλλὰ μὴ τῇ ἰδιωτείᾳ προσέχων τῆς συγγραφῆς, τὴν αὐτῇ προσοῦσαν τὴν ὠφέλειαν διαπτύσῃς. τῷ ἀτεχνεῖ δὲ μᾶλλον καὶ ἀνεπιτηδεύτῳ τῶν λεγομένων τὴν πίστιν συνακολουθεῖν ἐννοούμενος, δι' εὐχαῖς ἡμᾶς ἀμείψασθαι τῆς δὲ τῆς ἐγχειρήσεως προθυμήθητι, τὸν κοινὸν Δεσπότην ἐξιλεούμενος, ἢ παρεωσηκεῖν ἡμῖν τὰ δεινὰ, ἢ καρτερῶς γε φέροντας ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς αὐτοῦ δικαιοκρισίας, τὸν τῆς ὑπομονῆς ἀξιῶσαι μισθόν.

Τέλος τῆς ἀξιομνημονεύτου ἱστορίας κῦρ Ἰωάννου τοῦ Καμενιάτου καὶ Κουβουκλεισίου τῆς ἁγιωτάτης Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, ἣν ὀφείλει πᾶς τις, μάλιστα δὲ Θεσσαλονικεὺς, ἐπιστατικῶς καὶ συνετῶς διελθεῖν, ὡς πάνυ οὖσαν τό γε εἰς ψυχικὴν ἧκον ὠφέλειαν, ἀρίστην τε καὶ λυσιτελεστάτην.

IN SEQUENTEM DEMETRII CYDONII MONODIAM

Edit. Paris. pag. 384.

PRÆFATIO.

QUAMDIU in Thessalonicæ rebus versamur, ejusque priore excidio, Leone Basilii filio Imperatore (cujus & opera instaurata prope ejus Urbis omnis illa ruina ac desolatio est) priusquam manum e tabula, libuit in antecessum funestius aliud hic ejus repræsentare excidium, quo non hostium grassatione, sed civium tumultu immane quantum fœdata civitas est & desolata, sibique ipsa vires ademit, & ut facile postmodum Turcis præda cederet, momentum dedit, Urbique Augustæ ac Byzantio, per eas ipsas civiles discordias ac factiones, eo fato præiret. Auctor mihi hic Demetrius Cydonius ipse Thessalonicensis, inter suos plurimum schismaticos, nec levibus erroribus Palamitarum nube involutos, ipsis dementatis Ecclesiarum Principibus, Aulaque fere in eorum adducta sententiam Catholicissimus, Latinisque addictissimus, nec minus suis devotus, studensque Græciæ jam dejectæ, qua via liceret, revocandis rebus; quod hoc uno præstari posse ac sperari, acri sane Vir judicio existimavit, si sopito sequioris ævi dissidio, pristinaque reducta Christianitatis ac Ecclesiæ facie, Novæ Romæ cum Seniori, Filiæ cum Matre, & a qua Filiæ omnis dignitas, conveniret. Ejus hoc argumento Orationem deliberativam, de Latinorum corrogando auxilio, alteramque de non reddenda Callipoli, ab anno jam 1648. typis vulgasse memini, quibus præiret Theodori Despotæ Paleologi in Purpura nati Ἐπιτάφιος, *aureo mellitoque Manuelis item Palæologi Imperatoris ipsius fratris, ore, illi in Peloponneso dictus, ubi is cum imperio diu præfuerat, diemque obierat; triumque fasciculum haud spernendum, nec Regiis auribus ac animadversione prorsus indignum, Christianissimo Francorum Regi Ludovico XIV. semper Augusto, annis minori, sed tota jam indole ac spiritibus Magno, non ingratum munus obtulisse. In quo mihi ipse placeo, nec tam mihi, quam patriæ ac Galliæ orbique ipsi Christiano, gratulor, quod tam verus, quam bonus Vates fui: & quam in Palæologis* φιλαδελφίαν, *quod laudatum par Fratrum & Amicorum, suspexi, amavi, colui, orbi exhibui, in Christianissimo Principe, Fratreque Unico, Gente Borbonia, invictissimi æque ac justissimi piissimique Ludovici XIII. inclyta sobole, feliciori omine mihi ipse jam tum auguratus sum, votisque expetii. Et vero donavit, Fraternæ illius Charitatis Auctor, ac concordiæ Arbiter Christus, per quam tot annis Gallorum Gentem, sociosque omnes beavit, ac in ævum longinquum beet; hostesque (quod dudum facit) numquam non dejiciat ac percellat, aut etiam virtutum illecebra omnique clementia, majori victoria Amoris, ipsos quoque Vero SOL I mundo, socios amicosque deliniat, trahat, subjiciat. Tabellam huic oppositam exhibet, Demetrii Cydonii hæc* Μονῳδία. *Graphice in ea descripta civium discordiæ mala: quid sibi pariat, ipsa sibi mucronem adigens Civitas, ac in se versa Resp. flammamque sibi subjiciens, ne cui tandem ullo umquam colore furor tantus obrepat, invidoque dæmoni ea molitione funestum plane organum pareat, ac vel fumum patriæ civibusque aspergat, ne tanta dicam hisque Thessalonicensibus affinia pariaque incendia. Reliqua ad Imperii Byzantini interitum, ejusque ipsam postremam labem ac occasum ministrabunt, ipsa Cydonii, aliorumque ejus circiter ævi, pauloque suppariume Regia ipsa, aliisque Christiani orbis Bibliothecis, Epistolæ ac Opuscula, post Leonis Diaconi & Michaelis Pselli (altero hic statim volumine) Historiarum illustria a me data* συντάγματα: *sive mihi ipsi vita comes fuerit, sive cui per Providentiam destinatum erit, lampade tradita. Thessalonicensem hunc tumultum perstrinxit Cantacuzenus l. 3. c. 94. an sincera satis Historici fide, nec suæ ipse causæ favens, aliorum judicium esto.*

Edit. Paris. pag. 385.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΚΥΔΩΝΙΟΥ

ΜΟΝΩΔΙΑ*

** Tragica comploratio, Lamentatio.*

ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΕΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗι ΠΕΣΟΥΣΙ.

DEMETRII CYDONII

OCCISORUM THESSALONICÆ MONODIA.

I. VIRI, quotquot propinquorum ac gentilium vestrorum effugistis manus, mecum ipse undequaque considerans, quo nomine vocanda sit civitas, in qua nobis mala hæc evenerunt, invenire non possum. Sane quidem Civitatis Urbisque ambitus est; in ea autem qui sedes habeant de civibus tropæum erexisse, & corporibus municipium vacuatum esse, eos, qui evasere, Styge pariter & Cocyto atque Barbaris deteriorem ipsam nuncupare cogit.

II. O tempus in lucem trahens omnia, atque omnia tegens! O calamitas, quicquid usquam Historiarum monumentis proditum est, quicquid Poetarum fabulis celebratum, obscuro damnans! O rumor, o fama, omnium qui narrationem instituant, omniumque funestos casus tragice deplorantium ora silere necessario præstans! Laudemusne regionis incolas? At, in ea & sicarios videmus; amarulentoque homines animo ac ingenio, hic adversus eam pugnam commiserunt. Dirisne devoveamus, Urbemque impuram ac scelestissimam dicamus? Enimvero, eorum qui ceciderunt virtus, omni eam virtute, faustisque dignam ominibus, ostendit. Quisnam igitur Urbis claritati invidit? Quis eam se sibi in finem usque ab omnibus servare non sivit? Quis præter sapientiam, etiam humanitatis laude eam splendere non dimisit? Quis iis, quæ secuta sunt, priora confudit? Quæ enim scelestissimos ausus hos & miserabilem diem antecessere, quis tanta eloquentiæ vi cunctis eminet, ut assequi verbis sufficiat? Magnitudo tanta, ut ea cum maximis Urbibus componi merito possit. Loci situs pulcherrimus simul & saluberrimus. Fructuum proventus, qui & Ægypti feracitatem vincat. Templa ac sacræ Ædes, tanta magnitudine sicque numerosæ, ut nullo usquam loco, in tantas aut majores pluresve incidere liceat. Forum omni ex terra venientes suscipiens, ac qui convenissent ubi terrarum essent ambigere cogens: sic idem erat in ea degere, ac cunctis simul terris præsentia adesse. Multi sunt qui portus laudavere; Thessalonicensium autem omnium merito exemplar evicit esse, idem ipse & Urbis, & portus vicem gerens, cujus munere Urbs non ad mare desinit, sed ad Urbem alteram. Sic & præ Babylone augustior septus: cumque omnium, quos noverimus, portus sit maximus, maximam securitatem præbet, Urbemque quasi brachiis abstringens, ulnisque fovens, ei velut coalescere uniri videtur. Urbis omnis species cujus non animi dolorem sedarit? Quem ægro corpore non sanum reddiderit? Cui extraneo suo & patriæ domusque oblivionem fecerit?

III. At enim Urbis pietatem, ac erga Deum cultum, melius quispiam silen-

Thessalonicæ terrena felicitas.

pag. 386.

Portus præstantia.

Pietas in Deum & religio.

A α'. ΑΝΔΡΕΣ, ὅσοι τὰς τῶν συγγενῶν διεπεφεύγατε χεῖρας, ἐγὼ μὲν οὐδ' ὅτι χρὴ καλεῖν τὴν πόλιν ἐν ᾗ ταῦτα πεπόνθαμεν, δύναμαι σκοπούμενος πανταχόθεν εὑρεῖν. ὁ μὲν γὰρ περίβολος πόλεως· τὸ δ' ἐν αὐτῇ στῆσαι τρόπαιον ἀπὸ τῶν πολιτῶν τοὺς οἰκήτορας, καὶ κεκενῶσθαι σωμάτων τὸ ἄστυ, καὶ Στυγὸς καὶ Κωκυτοῦ καὶ Βαρβάρων χείρω τοὺς ἐκφυγόντας ἀναγκάζει ταύτην καλεῖν.

β'. Ὦ πάντα μὲν φαίνων, πάντα δὲ κρύπτων χρόνος. ὦ πᾶσαν μὲν συγγραφὴν, πᾶσαν δὲ ποίησιν ἀποκρύψασα συμφορά. ὦ πάντας μὲν διηγημένους, πάντας δὲ μονῳδοῦντας σιωπᾶν ἀναγκάζουσα φήμη. πότερον ἐπαινῶμεν τοὺς οἰκεῖν λαχόντας τὴν χώραν; ἀλλ' αὐτοὺς καὶ τοὺς φονέας ὁρῶμεν, καὶ οἱ τῇ φύσει πικροὺς ἔχοντες, ἐνταῦθα τὸν πρὸς αὐτὴν πεπολεμήκασι πόλεμον. B ἀλλὰ καταρώμεθα καὶ μιαρὰν καλῶμεν τὴν πόλιν; ἀλλ' ἡ τῶν πεσόντων ἀρετὴ, πάσης ἀρετῆς τε καὶ εὐχῆς ἀξίαν αὐτὴν ἀποφαίνει. τίς ἄρα τῇ τῆς πόλεως ἐβάσκηνε δόξῃ; τίς ταύτην αὐτῇ φυλάττεσθαι παρὰ πάντων οὐ συνεχώρησε διὰ τέλους; τίς μὴ πρὸς τῇ σοφίᾳ, καὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ ταύτην ἀφῆκε φιλοτιμεῖσθαι; τίς τοῖς ὑστέροις συνέχεε τὰ πρότερα. τὰ μὲν γὰρ πρὸ τῶν τολμημάτων τούτων καὶ τῆς σχετλίας ἡμέρας, τίς οὕτω λόγοις πάντας νικῶν, ὅστις ἂν οἷός τ' ἐγένετο διηγούμενος ἐφικέσθαι μέγεθος μὲν, ὥστ' ἐξεῖναι ταῖς μεγίσταις αὐτὴν παραβάλλειν· θέσιν δὲ τὴν καλλίστην ἅμα καὶ ὑγιεινοτάτην· καρπῶν τε φορὰν, καὶ τὸν τῆς C Αἰγύπτου τόκον νικῶσαν, νεὼς δὲ καὶ ἱερὰ, τῶν ἁπανταχοῦ κάλλιστά τε καὶ ἁγιώτατα, τοσαῦτα καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὸ πλῆθος, ὥστ' οὐκ εἶναι τούτων ἀλλαχόθι τοσούτοις, οὔτε μείζοσιν οὔτε πλείοσιν ἐντυχεῖν. ἀγορά τε τοὺς ἐξ ἁπάσης γῆς ὑποδεχομένη, καὶ τοὺς συνιόντας, οὗ γῆς εἶεν ἀπορεῖν ἀναγκάζουσα. οὕτω ταυτὸν ἦν ἐκείνην τε οἰκεῖν, καὶ πάσαις ἅμα παρεῖναι. λιμένας δὲ πολλοὶ μὲν ἐπῄνεσαν· ὁ δ' ἐνταῦθα, πάντων ἂν δικαίως ἐνίκησεν εἶναι παράδειγμα, ὁ αὐτὸς ἀντὶ πόλεώς τε ὢν καὶ λιμένος, καὶ τὴν πόλιν οὐκ εἰς τὴν θάλατταν λήγουσαν παρεχόμενος, ἀλλ' εἰς πόλιν ἑτέραν. οὕτω σεμνότερον καὶ τὸν Βαβυλῶνος ἐτετείχιστο περί- D βολον. μέγιστος δὲ ὢν ὧν ἴσμεν λιμένων, μεγίστην παρέχεται καὶ τὴν ἀσφάλειαν, καὶ τὴν πόλιν αἰεὶ ἐν ἀγκάλαις περιλαμβάνων, συμφυῆναι δοκεῖ σπεύδειν αὐτῇ. τὸ δὲ ὅλον σχῆμα τῆς πόλεως τίνος μὲν οὐκ ἂν ἐκοίμισε λύπην; τίνα δὲ οὐκ ἂν νοσοῦντα ἀνώρθωσε; τίνα δὲ οὐκ ἂν ξένον ἔπεισε καὶ τῆς οἰκείας ἐπιλαθέσθαι;

γ'. Ἀλλὰ μὴν τήν γε τῆς πόλεως εὐσέβειαν, καὶ τὴν περὶ τὸν Θεὸν θεραπείαν, βέλτιον ἄν τις

σιωπῶν ἢ φθεγγόμενος ἐνεδείξατο τοῖς ἀκούουσιν. ἐκεῖ γὰρ ῥητοὶ μὲν οὐκ εἰσὶ καιροὶ τοῖς εὔξασθαι βουλομένοις, ἀλλὰ τῶν ἱερῶν, καὶ νύκτωρ καὶ μεθημέραν ἀνεῳγμένων, ἔξεστι πληροῦν τὰς εὐχὰς καὶ θαρρεῖν περὶ ὧν τις δεησόμενος ἥκει. ἥ τε λοιπὴ περὶ τὰ τοιαῦτα φιλοτιμία τε καὶ σπουδὴ, ἀναθημάτων κάλλη καὶ πλῆθος προσόδων, καὶ παννυχίδων κάλλη καὶ πλῆθος προσόδων, καὶ παννυχίδων συνέχεια, καὶ αἱ τῶν ᾀδόντων ἴυγγες, καὶ ἡ διὰ πάντων ὥσπερ ἐν μουσικῇ ὁμολογία καὶ τάξις, ταυτὶ δὲ βέλτιον παρόντα ὁρᾷν, καὶ πειρᾶσθαι καταμανθάνειν γινόμενα. καὶ μὴν καὶ μισθὸν αὐτοῖς οὔτοι φαῦλον τῆς εὐσεβείας ὁρῶμεν· ἀλλ᾽ ὃν ἄν τις αὐτῷ τε ἢ φίλοις συνεύξαιτο· πολιορκιῶν τε λύσεις, καὶ λιμῶν βοηθείας, καὶ νοσημάτων δὴ θεραπείας ἐπιδημούντων· σφαγάς τε Βασιλέων αὐτοῖς στρατεύμασιν ἐπιόντων· καὶ χρησμοὺς εἰς τὸ μέλλον, Μόνην ἀνάλωτον ἐν τῇ κοινῇ περισωθήσεσθαι συμφορᾷ. συνεργεῖ δὲ πρὸς τὰς τοιαύτας χρείας αὐτῇ, καὶ ὁ πᾶσαν μὲν τὴν οἰκουμένην, πᾶσαν δὲ τὴν ἀοίκητον τῷ θαύματι κατασχὼν, ὃς ἐν μέσῃ τῇ πόλει κείμενος, καὶ πρὸς αὐτὸν τὰ πανταχόθεν ἄκρα συνάγων, τῇ τε πόλει σωτὴρ, διαλλακτής τε τοῖς πολίταις καὶ πρεσβευτὴς τὰ πρὸς Θεόν. οὐ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ Βασιλέας μὲν ἡμέρους τῇ πολιτείᾳ καθίστησι, τά τε ἄλλα καὶ τὰ τῶν φόρων ἀνιέντας τῇ πόλει, ἔν τε τοῖς πρὸς τοὺς ἔξω πολέμοις αὐτὸς στρατηγῶν, καὶ φοβερὸν τοῖς πλεονάζουσι καθιστὰς κινεῖν ὅπλα κατὰ τῆς πόλεως. οὕτως ἂν εἴποι τις ἑστάναι κοινὸν τὴν πόλιν εὐσεβείας παράδειγμα.

δ΄. Ῥητόρων δὲ καὶ Φιλοσόφων, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπὶ τοῖς λόγοις, ποῦ τις ἂν ἢ πλείους ἢ καλλίους ἴδοι χορούς; ἀλλ᾽ ἐνταῦθα πάντες συγχωροῦσι τῇ πόλει, καὶ διατριβὴν καλοῦσι κοινὴν, πάντων παρὰ τὰς ἐνταῦθα μούσας ἐπειγομένων. ἀλλὰ μὴν τοῦτό γε μόνον οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν, ὡς νῦν μὲν αὐτῇ συμβέβηκε προεστάναι τῶν λόγων, ἦν δ᾽ ὅτε μὲν τῶν ἀγνοούντων ἐτέτακτο· ἀλλὰ τὸν ἅπαντα δὴ χρόνον Ἑλικὼν ἦν ἡ πόλις, καὶ νενίκηκεν ἐνταῦθα τὰ τῶν μουσῶν δι᾽ αἰῶνος ἀκμάζειν, ὥσπερ φασὶ τὴν ἥβην οἱ ποιηταί. οὕτως Ἀθήνησιν ἄν τις εἴποι μετὰ Δημοσθένους καὶ Πλάτωνος διατρίβειν, αὐτόθι γενόμενος.

ε΄. Ἀλλ᾽ ἅπαντα ταῦτα, ἡμέρα δὲ μία συνέχεε, καὶ τὸν τῆς πόλεως ἀφείλετο στέφανον· καὶ τὴν κοινῇ ἐρωμένην, ὥσπερ τοὺς σκοπέλους ὑποπτεύειν ἐποίησεν ἅπαντας. ὦ πόθεν μὲν εἰς τὸν κόσμον ἔρις εἰσῆλθε. πόθεν δὲ εἰσεκώμασε στάσις. πόθεν δὲ οἱ τὴν αὐτὴν κατοικοῦντες, οὐ καὶ ταυτὰ λυσιτελήσειν ἀλλήλοις νομίζοντες, γεύονται μὲν φιλονεικοῦντες ἀλλήλων, αἵματι δὲ συγγενῶν τὴν πατρίδα μιαίνουσιν, ἣν ἔδει καὶ πρὸ τῶν γονέων αὐτοῖς, εἴ γ᾽ ἐσωφρόνουν, ὑπάρχειν. οἱ μὲν ἐμαίνοντο, καὶ Βασιλέας προσεκύνουν, οὐδὲν τῶν δημοσίᾳ τυραννούντων ἀμείνους. καὶ γῆ, ἐνομίζετο μὲν ἡμετέρα, ὑπὸ δὲ τῶν δυναμένων ἐγεωργεῖτο. ἐκέκλειστο δὲ ἡ θάλασσα, ταῖς πόλεσιν οὕτω μόναις ἐνὸν ἀναπνεῦσαι, εἰ τῆς ἐλευθερίας παντάπασιν ἐπιλάθοιντο. οὓς δὲ δυσχεραίνειν ἔδει, ὡς σφίσι τῆς ἀρχῆς περικοπτομένης, ἐγέλων, ὥσπερ προστιθέντες, τοῖς οὖσι. τὸ δὲ φάρμακον τῶν κακῶν, μισῆσαι μόνον τὰ πάθη τοῖς ὅτι ταῦτ᾽ ἐγένετο θύν-

tio, quam sermone ac eloquio auditoribus insinuaverit. Nulla ibi stata tempora, iis qui velint precatione defungi, sed & noctu atque interdiu reseratis sacris Ædibus, preces implere licet, ac confidere de quibus quis oraturus venit. Reliqua item in ejusmodi magnificentia atque opera, pulchra donaria, proventuum multitudo, juges noctu vigiliæ, cantorum illecebræ, ac per omnia velut in musica concentus ordoque, hæc, inquam, præstat, qui sit præsens, videre, ac conari rerum ipsa exhibitione condiscere. Atqui nec spernendam pietatis mercedem civitati videmus accessisse, ac quam sibi quis merito comprecetur, sibique quos necessarios habeat; solutas obsidiones, famis solatia, adventantium depulsos morbos, Regum neces instructis copiis adorientium; in futurum oracula, *Unam fore, quæ in communi clade ac vastitate incolumis servetur*. Confert vero illiusmodi quoque usibus, qui & universum orbem habitabilem universumque inhabitabilem miraculo tenet, in media Urbe situs, atque ad se undequaque extrema cogens, tum ipse Urbi servator, tum civibus conciliator atque ad Deum intercessor. Neque id solum, sed & qui Imperatores placidos civitati reddat, cum in reliquis, tum ut oppidanis remittant tributa; inque externis ac Barbarorum bellis ipse Ducem agat, tremendumque majoribus longe copiis ut adversus civitatem arma moveant, efficiat. Sic nimirum extare Urbem commune pietatis exemplar quis dixerit.

Hæc præcipue in Vita Demetrii fuse digesta; quæ se ornamento essent ad Mauritii circiter tempora, ac Illyrici bella; possemque repræsentare. Demetrius, ac ejus facta Ædes.

IV. Oratorum porro & Philosophorum, aliorumque litteratorum, ubi quis aut plures, aut præstantiores choros perspiciat? Quin plane hic omnes primas dant civitati, ac commune gymnasium vocitant ac scholam, cunctis ad Musas in ea enixe contendentibus. Enimvero illud certe unum haud licet dicere; Id nunc quidem Urbi contigisse, ut litterarum ac eruditionis primatum teneret, fuisse vero eum in eorum qui ignorantia laborant classe locanda esset: secus plane, nullum non tempus fuit, in quo non esset Elicorum Urbs, Musarumque hic in ævum studia, clara vigerent victoria, veluti pubem dicunt Poetæ. Sic Athenis quispiam dixerit, cum Demosthene ac Platone versari, ludumque terere, cui hic versari contigerit.

Eloquentiæ ac litterarum studia.

Edit. Paris. pag. 387.

V. Enimvero cuncta hæc dies una confudit, atque Urbi coronam detraxit; ac quam deperirent omnes, haud secus ac scopulos sub aquis latentes omnium animis suspectam reddidit. O unde contentio atque lis in mundum ingressum habuit? O unde seditio miscens omnia impudenter obrepsit? Unde vero ut una in ea nacti sedes, non & eadem in rem mutuo rati conducere, alii aliorum contentionis ardore degustarint carnes, affiniumque ac propinquorum cruoribus patriam fœdarint, quam & potiore parentibus loco iis fore par erat, si sanæ mentis scintillam ullam retinerent? Ii vero furiis agitari, Regesque adorare ac Imperatores, qui publicis nihil Tyrannis meliores essent. Terra porro ac regio nostra habebatur, sed potentiorum vis ac injuria ea fruebatur. Mare occlusum erat, urbibusque ita solum respirare licebat, si libertatis prorsus oblitæ essent. Quos vero par erat indigne ferre, ut quibus putaretur Imperium, ii rem risu excipiebant, ac si rebus hinc accessio foret. Malorum porro remedium erat iis solum nun-

Civitatis tumultuantis species.

Humanum adipem in cibum usurpatum Cå... tacus. Scott l. 3. c. 94.

tiare dira, qui ipso eorum eventu, victimas faciebant. Quotquot autem ex præsentibus, quo tandem res civitatibus evasuræ esset, augurabantur, quærebant cui pereuntium curæ esset. Ac occurrebat, qui Hercule fortior, Peleo castior, majori Themistocle vi ingenii esset; ac qui ipse erga subditos Cyri animum indolemque referret. At, dura res Legislator animis quietem agere nesciis; ejusque moleste ferebant imperium, qui ipsi sibi malorum conscii essent. Ea causa fuit cur viri cati ac cordati Arcem occuparint, quasi ad saniorem mentem, ea emotam plebem vi redacturi essent. Adsunt Legati ad Imperatoris filium, virum modestum, mitem, prudentem, rogantes mitti milites qui Urbem compescant in sese furentem, eique servatum res, qui ipse incolumes præstare posset. Erat tunc tantisper Fortunæ quiescendum, nec inhibendi milites, qui libertatem allaturi essent. Nunc sane pro luctu ac gemitu, in tripudio atque epulis nobis civitas esset. Nunc plane cives nostri choros ducerent, ac inimici præsentis nostræ fortunæ participes essent. Vigeret justitia inter homines, Aureumque genus in nobis superstes esset. Nunc vero, o quomodo quæ recte consiliis initis deliberata essent, ludens Fortuna evertit! Hi nempe urgebant, illi e sublimi stabant: jamque vexilla ante portas explicata erant, cum invidus quidam dæmon omnes subiit, qui pari illi ingenio essent; quique plebem pridem sanguinis sitibundam, ut eo exsaturaretur scelestissimis concionibus incitabant. Ea porro sic movebatur, uti mare dixit Homerus, cum contrariis ventis quatitur. Nempe jam rationi aliquid conjunctum erat, sed quisque obvias cadebat. Per substrata cadavera itum ad Magistratus. Illi dissipati, ingruentes quidem excipere, seque tueri optabant; his enimvero intrinsecus a tergo pugna altera occurrebat. Quamobrem non jam erat quo facies verterent. Tunc nimirum igne portis admoto, fumus, eos qui extrinsecus urgerent, progredi inhibebat, quasi iis comprehensis, quibus ipsi suppetias ibant. Qui intus erant, sicariis ac maleficis portas aperiunt. Illi in Urbem effusi, quibus gesserunt, omnem ipsi vastitatem inducunt. Miles, armis nudabatur; trahebatur a vili vulgo, qui multa multis præcipere solitus erat. Servus herum nesciebat: ac quem is prius jura increpabat, tunc sibi pœnas eum dare poscebat. Armorum opumque servi ac inopes facti compotes, quibus illa prius competebant, mancipiorum sorte ac fortuna habebant, compactosque in carcerem, nec lucis radiis frui sinebant. In ædes cursitabant, omnesque civitates desertorum more eruebant. Cui lacrymæ obortæ essent; impiorum confestim gladiis contrucidabatur. O civitatem, quæ ex una, multæ, contrarisimisque studiis atque animis evaseris! O Rempublicam quovis pelago infidam magis! O cives nihil majori fide, quam qui natura Barbari omnique indole! Marini quidam plane prædones in continente; quin his quoque studiis deteriores. Illi namque quos bonis spoliarint, haud etiam vitam quoque eis ademerint; hi vero queis domi repositum ut præsidio militique sufficerent, hos repente velut immisso fulmine, emendicandum a se amandant. Quodque adeo omnem sceleris immanitatem vincit, a suis quoque ejicientes, indigne ferunt; si cui vita residua sit, cum reliquis meminisse saltem calamitatis liceuerit.

Joannem Palæologum innuit, cui hæc militabant.

Sent.

Edit. Paris. pag. 388.

pag. 389.

σι. ὅσοι δ' ἐκ τῶν παρόντων, οἷ τελευτήσει τὰ κακὰ ταῖς πόλεσιν ἐμαντεύοντο, ἐζήτουν ᾧ τῶν ἀπολλυμένων μελήσει· καὶ ἑώρων, Ἡρακλέους μὲν ἀνδρειότερον, σωφρονέστερον δὲ Πηλέως. Θεμιστοκλέους δὲ συνετώτερον· τὸ Κύρου δὲ καὶ αὐτὸν πρὸς τοὺς ἀρχομένους μεμιμημένον. ἀλλὰ πικρὸς νομοθέτης, τοῖς ἡσυχάζειν οὐκ ἐγνωκόσι, καὶ τὴν ἀρχὴν ἐδυσχέραινον τὴν ἐκείνου, ὡς σφίσιν αὐτοῖς πονηρὰ συνειδότες· καὶ διὰ ταῦτα ἀκρόπολίς τε δὴ παρὰ τῶν νοῦν ἐχόντων κατελαμβάνετο, ὡς βίᾳ τὸν ἐξεστηκότα δῆμον θεραπευσόντων. καὶ παρὰ τὸν παῖδα τοῦ Βασιλέως τὸν σώφρονα καὶ πρᾶον καὶ φρόνιμον πρέσβεις ἧκον, ἀξιοῦντες στράτευμα πέμπεσθαι, καὶ τὴν μὲν πόλιν ἐπισχεῖν καθ' ἑαυτῆς μαινομένην, φυλάξαι δὲ τὰ πράγματα, τῷ σώζειν αὐτὰ δυναμένῳ. ἔδει τότε μικρὸν ἡσυχάσαι τὴν τύχην, καὶ στρατιώτας ἐλευθερίαν κομίζοντας μὴ κωλῦσαι. νῦν ἄν, ἀντὶ τοῦ στενάζειν, ἐν ἑορταῖς ἡμῖν ἦν ἡ πόλις. νῦν ἄν, ἐχόρευον μὲν ἡμῶν οἱ πολῖται, οἱ δ' ἐχθροὶ τῆς παρούσης μετελάμβανον τύχης. δίκη δ' ἂν ἐγένετο μετ' ἀνθρώπων, καὶ τὸ τοῦ χρυσοῦ γένος ἂν ἡμῖν περιῆν. νῦν δ' ὢ πῶς τὰ καλῶς βεβουλευμένα, ἡ τύχη παίζουσα περιτρέπει. οἱ μὲν, ἐπείγοντο, οἱ δ' ἦσαν μετέωροι· καὶ τῶν σημείων ἤδη πρὸ τῶν πυλῶν φαινομένων, δαίμων τις φθονερὸς ὑπῆγε τοὺς πάντας ἐοικότας αὐτῷ· καὶ τὸν δῆμον αἵματος πάλαι διψῶντα, ἐπὶ κόρον ταῖς πονηραῖς παρεκάλουν δημηγορίαις. οἱ δ' ἐκινοῦντο, οἷον Ὅμηρος ἔφη τὴν θάλατταν ὑπ' ἐναντίων πνευμάτων ἐλαυνομένην· καὶ λοιπὸν οὐδὲν ἦν σὺν νόμῳ ἀλλ' ἔπιπτε μὲν ὁ προστυχών· διὰ δὲ τῶν νεκρῶν ἐπὶ τοὺς ἄρχοντας ᾔεσαν. οἱ δὲ διεσκεδασμένοι, δέχεσθαι μὲν τοὺς ἐπιόντας, καὶ σφίσιν αὐτοῖς ἀμύνειν ἐβούλοντο· ἕτερος δὲ πόλεμος ἔνδοθεν κατὰ νώτου ἀπήντα· ὥστ' οὐκ εἶχον λοιπὸν ὅποι τὰ πρόσωπα τρέψειαν. τότε δὴ πῦρ μὲν ταῖς πύλαις προσήγετο, καὶ ὁ καπνὸς, τοὺς μὲν ἔξωθεν ἐπειγομένους, εἶργε τοῦ πρόσω· ὡς ἂν οἷς ἐβούλοντο βοηθεῖν, εἰλημμένων. οἱ δ' ἔνδοθεν ἀνέῳγον τὰς πύλας τοῖς ἀνδροφόνοις· οἱ δ' εἰσχυθέντες, πᾶσαν ἀνάστασιν πόλεως οἷς ἔδρασαν, ἀπέφηναν. ἐγυμνοῦτο μὲν τῶν ὅπλων ὁ στρατιώτης, εἵλκετο δὲ ὑπὸ τῶν τυχόντων ὁ πολλὰ δὴ πολλοῖς εἰωθὼς ἐπιτάττειν. δοῦλος δὲ τὸν δεσπότην ἠγνόει, ᾧ πρότερον ἐπετίμα τὰ δίκαια, τότε δίκην ἠξίου λαμβάνειν. ὅπλων δὲ καὶ χρημάτων, οἱ δοῦλοι καὶ πένητες κύριοι καταστάντες, τοῖς πρὶν αὐτὰ κεκτημένοις, τὴν τῶν ἀνδραπόδων προσήκειν ἐνόμιζον τύχην, καὶ δήσαντες εἶργον, μὴ δὲ τῆς ἀκτῖνος ἀπολαύειν αὐτοὺς συγχωροῦντες. δρόμος ἐπὶ τὰς οἰκίας, καὶ πάσας ὥσπερ ἐρημίας διέσκαψαν πόλεις. ὁ δὲ δακρύσας, αὐτοῦ παρὰ τῶν ἀσεβῶν ἀπεσφάττετο. ὢ πόλεως, ἀντὶ μιᾶς, πολλῶν, καὶ τούτων ἐναντιωτάτων γεγενημένης. ὢ πολιτείας, θαλάττης πάσης ἀπιστοτέρας· ὢ πολιτῶν, οὐδέν τι τῶν φύσει βαρβάρων ἀπιστοτέρων. καταποντισταί τινες ἀτεχνῶς ἐν ἠπείρῳ· μᾶλλον δὲ καὶ τούτων, καὶ χείρω. οἱ μέν γε τῶν ὄντων γυμνώσαντες, οὐ καὶ τὸ ζῆν προσαφείλοντο· οὗτοι δὲ, τὸν μὲν οἴκοθεν στράτευμα τρέφειν δυνάμενον, ἐξαίφνης ὥσπερ σκηπτοῦ κατενεχθέντος, ἀποπέμπουσι προσαιτήσοντα. ἡ δ' ὑπερβολὴ, ὅτι καὶ τῶν ὄντων ἐκβάλλοντες ἀγανακτοῦσιν, εἰ ζῶντι μετὰ τῶν ἄλλων ἐξέσται μεμνῆσθαι τῆς συμφορᾶς.

ς'. Ὦ λογισμῶν περιυβρισμένων, ὦ πάντα ἀλογίας ἀγούσης. οἱ μὲν, ἐπὶ τοὺς τῶν δικαίων πόνους, καὶ τοῦ πυρὸς ὀξύτερον ἐκινοῦντο. θαρρεῖν δὲ οὐχ οὐδεὶς, οὐ γένει κοσμούμενος, οὐ μεγάλα δὲ καὶ πολλὰ λελειτουργηκώς· οὐ πᾶσιν ἑαυτὸν ἐναρμόσιον παρεχόμενος. ἀλλ' ὥσπερ θανάτου κατὰ πάντων ἀποκεκηρυγμένου ἅπας ἔτρεμον τὰς Ἐριννῦς ἐκείνας ἐπιούσας ὁρῶντες. οἱ μὲν καὶ μόνην τὴν ὄψιν οὐκ ἐνεγκόντες, οἱ δὲ σφᾶς αὐτοὺς ὑπὸ τὰς τῶν γειτόνων ἔκρυπτον κλίνας. οἱ δ' ὑπῆρχον φρέατι· οἱ δὲ, τῶν βωμῶν ἐχόμενοι, οὐδὲ τὸν τόπον ἄσυλον ἀφαιροῦντά τε τοῦ δέους. εἰσὶ δ' οἱ δυσχεραίνοντες τῶν μὲ πάλαι τεθνάναι, τὰς θήκας ἀναρρηγνύντες, καὶ τοὺς νεκροὺς ὑπιόντες, ἔτι σηπομένους, καὶ μηδ' εἴ τις προσεγγίσειεν ἀναπνεῖν συγχωροῦντες, οὐδ' αὐτοὺς τοὺς τυμβωρύχους ἐκείνους οἷοί τε ἐγένοντο διαδρᾶναι. βοὴ δ' ἐπὶ τὰς οἰκίας, καὶ ὁ σκάπτων χθὲς ὀβολοῦ, σήμερον κατασκάπτων τὴν πόλιν ἐπλούτει· καὶ πολυτελὲς τὸ δεῖπνον, ᾧ θεραπεία τοῦ δίψους, αἱ κρῆναι. κτύπος δὲ καὶ κονιορτὸς, καταπιπτόντων πόρρωθεν ἐδήλου τὰ τείχη, καὶ γυναικὸς καὶ παίδων αὐτοῦ καταχωννυμένων. τοῖς δὲ περιγενομένοις ἀλγεινότερον τὸ διαφυγεῖν, εἰδόσιν ὡς οὐκ ἐν ἀδείᾳ αὐτοῖς ἐσομένην τὴν σωτηρίαν· ἤγοντο γὰρ πρὸς δευτέρας ἀνάγκας, τοὺς Κροίσου θησαυροὺς ἀπαιτούμενοι. καί που καὶ κόρη, τὸν ἅπαντα δὴ χρόνον ὀφθαλμοὺς ἀνδρῶν διαδρᾶσα, ἐν αὐταῖς ταῖς μάστιξιν ἐτελεύτησε γυμνωθεῖσα. ὦ μανίας, μηδ' ἀνθρώπους καθαρῶς συγχωρούσης καλεῖσθαι τοὺς ταῦτα τετολμηκότας. ὦ οἷα μὲν ἔδρασαν, οἷα δὲ ἐπέθηκαν.

ζ'. Ἐκείνων ἄρ' ἦν, τοῖς φθάσασι κακοῖς τοσαῦτα προσεξευρεῖν δυστυχήματα· καὶ τοὺς ὑστέρους τὰς τῶν προτέρων δεινῶν ὑπερβολὰς ἀποκρύψαι. τίνα ἄν τις κατ' ἀνδρῶν τῶν μεγάλων μείζω τιμωρίαν ἐξήτασεν, εἱρκτῆς καὶ πληγῶν, καὶ τὸ δεδεμένους, ὥσπερ τοὺς κακούργους, καθῆσθαι. τίς τοιαῦτα πεπονθότας ἐκείνους ὁρῶν, οὐκ ἂν τὴν ψυχὴν ἐδαμάσθη, καὶ λογισμὸν ἔσχε, καὶ τὰς ῥοπὰς τῆς τύχης εὐλαβηθεὶς, πέρας τῆς τιμωρίας ἐστήσατο. ἀλλ' οὐ καὶ τοῖς μιαροῖς ἐκείνοις ταῦτα ἀπήρκεσεν· ἀλλ' εἰ μή τινα τῆς πονηρίας προσθεῖεν τραγῳδίαν ἀπάνθρωπον, οὐδὲν ἐνόμιζον ἐξαρκεῖν. ἐξῆγον μὲν δὴ γυμνοὺς ἐν τοῖς χιτωνίσκοις, καὶ τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν τε καὶ τῆς πόλεως πολλάκις ἠγωνισμένους, εἷλκον ἀπὸ τῶν αὐχένων, οἷα τὰ τῶν ἀνδραπόδων, σχοινίοις. ἐνταῦθα, δοῦλος μὲν, τὸν δεσπότην ὤθει. τὸν δὲ πριάμενον, τὸ ἀνδράποδον· τὸν στρατηγὸν, ὁ ἀγροῖκος· καὶ τὸν στρατιώτην, ὁ γεωργός· ᾧ δ' ἐκ τῶν ὅπλων πολλοὶ συνῄδεσαν τὴν πατρίδα ὠφεληκότι, ὁ ἄπορος, καὶ κακοῦργος διὰ τὴν ἀργίαν, καὶ ἀπῆγον, οὗ γενομένους ἔδει δέξασθαι τὴν σφαγήν.

η'. Ὦ πόλεως, ἐν ᾗ δαίμοσι φθονεροῖς τὰ τοιαῦτα ἐχόρευσαν. ὦ τειχῶν, οἵους ἀποθνήσκοντας ἐδέξασθε πύργους. ὦ περιβόλου, ἀφ' οὗ πολλάκις οἱ πάλαι τρεψάμενοι τοὺς ἐχθροὺς, μετὰ τὰς νίκας ἔπαθον τῶν ἡττωμένων πικρότερα. οἱ μὲν ἀπῆγον ἐπὶ τὰ τείχη, τὸ τῶν κακούργων σχῆμα, δεδεμένους τὼ χεῖρε· οἱ δ' ἀνεστρέφοντο τὰς ψυχὰς, τὸν πλησίον ἤδη προσεστῶτα ὁρῶντες· καὶ οἱ μὲν ἤπειγον τοὺς ὑπὸ τοῦ δέους ἐκλελυμένους· οἱ δὲ χρημάτων ἐμέμνηντο, οἱ δ' ἐνταῦθα μόνον τῆς μεγαλοψυχίας ἐτίμησαν· καὶ οἱ μὲν, ὧν τὸ ἔδρα

VI. O animi rationes ludibrio habitas! O mentis insaniam cuncta agentem, rationisque absentiam! Illi, in justorum labores, ipso igne celerius invadebant. Nemo usquam confidere poterat; non quem generis infulæ ornarent, non qui magna ac clara, nec pauca munera adiisset, non qui se omnibus concinnum, placidisque moribus exhibuisset; sed velut omnibus indicta morte, sic irruentium furiarum illarum obtutu tremebant. Quidam nec solum aspectum ferebant; nonnulli sub vicinorum lectulis sibi latebras quærebant; puteos alii subibant; alii apprehensis aris, nec loci religione a se metum depellebant. Nec desunt qui indigne ferentes, quod non pridem vita functi essent, diruptis loculis atque tumulis, ac cadavera subeuntes adhuc tabo fluentia, nec si quis propius accederet vel spiritum ducere sinentia, ne sic quidem sepulchrorum effossores illos vitare potuerint. Per domos clamor audiebatur, ac qui heri conducta obolo opera fodiebat, hodie suffodiendo civitatem eamque eruens dives erat. Cœnaque illi opipara, cui sitim levabant fontes et frigida. Fragor porro ac pulvis, corruentium procul murorum indicio erant, uxorisque ac liberorum sub iis ruinis obrutorum. Iis autem qui superstites essent, ærumnosius erat quod evaserant, quos non lateret salutem haud sibi fore periculo tutam: ad alias enim ducebantur angustias, a quibus Crœsi thesauri exigerentur. Nec defuit, ubi & puella, quæ in omne tempus virorum inaspecta oculis instituta esset, in ipsis verberibus denudata occiderit. O insaniem, quæ nec homines liquido vocitari sinat, quibus tacel hæc sceleris præsumpta sint! O qualia illis designata facinora, quibus superata cumulis.

VII. Illorum itaque erat superiorum malorum cumulo, tentæ res impietatis adinvenire, secutisque, eorum quæ dira præivissent immanitatem obtegere. Quam quis a viris præstantibus majorem exquisisset pœnam, quam ut carcere tenerentur, virgisque dehonestarentur, ac vincti, maleficorum more sederent? Quis talibus mancipatos videns, non fractus animo ac emollitus, fortunæque vicissitudines reveritus, his pœnæ finem statuisset? Haud enimvero impura scelestissimaque capita hæc satis habuere; sed nisi immani quadam tragœdia flagitiis addita, nihil sibi satis esse ducebant. Nempe nudos in indusiis educebant, ac qui sæpius pro illorum ac civitatis libertate perfuncti certamine erant, funibus a cervicibus mancipiorum more trahebant. Hic servus, herum trudebat; mancipium, a quo pretio redemptus erat: rusticus, ductorem exercitus; militem, homo agricola; cujus opibus multi patriam adjutam noverant, egenus otioque maleficus, ducebantque, quo eos loco neces manebant.

VIII. O civitatem, in qua invidis dæmonibus tales sunt editæ choreæ! O muros, quales extinctas suscepistis turres! O muri ambitum, septumque, ex quo illi sæpius fugatis hostibus, acerbiora quam pro victorum ratione sustinuere mala! Nempe in muros, vinctis manibus, maleficorum more, nefarii ducebant; mortem jam e vicino venientem cernentes miseri, animis fugitabant: ac illi quidem, metu dissolutos ac collabentes, urgebant; hi pecuniarum meminerant: hic tantum, hic magnificentiæ ratio habita. Ac quidem

Edit Paris. pag. 390.

infansti homines, quibus affecerant beneficiis trahentes submonebant; illi, quibus affecti beneficiis essent, in memoriam revocatis, iras accendebant. Domos, cuneos, specus, tumulos, ac quidquid latebras ministrare poterat, rimabantur: ac qui comprehensi essent, ducebantur; alii videntes, ac velut hostilem urbem fugientes, e muris foras ipsi se præcipites dabant; hoc illi compendio, ut ne maleficorum more perirent. Nam alioqui nec ipsi mortem evadere poterant. Clamor undique ac fletus, eorum qui traherentur, qui fugitarent, qui pedibus obtererentur, qui deprehenderentur, qui jugularentur.

IX. O cui hæc conferenda tragœdia? quibus componenda urbium cladibus? Quinam Poetæ, quæ tantis congruant malis, occinant carmina? O qui omnia lustras, Sol, nec rem ejusmodi umquam adhuc videras, qualem tunc misisti radium, omni amariorem nocte? Viros in turribus trucidabant, malumque civitas partibus dividebat. Ac quidem alii hujus se sceleris ministros exhibebant; alii velut spectaculum nacti, rem deliciis ducebant. Alii e superioribus jactabant, alii subjectis mucronibus ex aere rotantes excipiebant: atque hujus quidem alliso capite, illius effuso cerebro, istius dirupto ventre, quæ & nefas videre rimabantur: atque hujus quidem crus amputabant, illius spinam dorsi extrahebant, alterius intestina manibus efferebant. Atque hic quidem e sublimi cadens, cum necdum terram attigisset, in strictos gladios incurrens neci tradebatur; huic, cum necdum cecidisset, ipsa quoque deterius morte erat istiusmodi cernere, inque amicorum corporibus, quæ in præceps actus passurus esset, condiscere. Quod si quis a lapsu semivivus, ut de cætero cruentæ bestiæ parcerent rogasset, is sibi productiorem simul & acerbiorem mortem efficiebat. Ac is quidem qui jam fato functus esset, in neglectu erat; in eos vero qui adhuc palpitarent, nulla non manus insiliebat. Omnes denique modis omnibus sublatum iere. Pluribus autem nec morte depulsa corporibus injuria est; sed quasi cadaveribus hoc inviderent, quod integra essent, in membra versi, propinquis postea quæsituris obscura, nullisque certis indiciis notisque conspicua, reddebant. Corpora porro corporibus illidebantur, cerebrumque & cruor & pulvis & intestina & saxa & carnes, & nervi & ligna & corporum membra in unum corruebant.

X. O carnifices magis, quam cives! O impuras animas! o manus impuriores! Qui factum est ut non obstupuerint, manus adversum fratres amicosque armantes, pro quibus certando mors oppetenda fuerat? Quomodo unius casu non repressus illorum impetus? Quomodo non extinctæ iræ alterius occasu? Quomodo non fracti animo tertii conspectu? Sed enixi sunt ut adversus communem naturam invicti perseverarent. O quid hoc appellandum sit! Victoria, an quod omni molestius strage ac clade sit? Fabula, Cadmæa dicetur victoria, mala Lemnia, ac quicquid hactenas calamitatum celebri fama percrebuit. O eadem & sepulchrum simul & patria! O quæ simul edidit ac absorbuit velut in procella maris! O falsi nominis patria, omni quoque Scylla infidior, in eos, quos educavit ac sustulit! O civium cruorem sic injuste in patria effusum! O civitatem omni Styge acerbiorem! O quomodo quæ de aliis pœnas sumere videbatur, ipsa contra,

Edit. Paris. pag. 391.

A σαν, τοὺς ἕλκοντας ἀνεμίμνησκον· οἱ δ' ὠργίζοντο, ὧν εὖ πεπόνθεισαν εἰς μνήμην ἰόντες. οἰκίαι δ' ἠρευνῶντο, ὑπόνομοι, ἄντρα, τάφοι, πᾶν ὅ, τι κρύπτειν ἠδύνατο· καὶ οἱ μὲν συλληφθέντες, ἀπήγοντο, οἱ δ' ἐκείνους ὁρῶντες καὶ φεύγοντες ὡς πολεμίαν τὴν πόλιν, ἔξω σφᾶς αὐτοὺς ἔρριπτον ἀπὸ τῶν τειχῶν· τοσοῦτον κερδαίνοντες, ὅσον μὴ τὸν τῶν κακούργων τρόπον ἀπολωλέναι. ὡς, τό γε θανεῖν, οὐδ' ἐκείνοις ἦν ἐκφυγεῖν. βοὴ δὲ καὶ δάκρυα πανταχοῦ, τῶν ἑλκομένων, τῶν φευγόντων, τῶν πατουμένων, τῶν εὑρισκομένων, τῶν σφαττομένων.

θ'. Ὢ ποίᾳ τραγῳδίᾳ ταῦτα χρὴ παραβάλλειν. ποίαις δὲ πόλεων συμφοραῖς; τίνες δὲ ποιηταὶ τοῖς τοσούτοις κακοῖς ᾄσονται προσήκοντα μέλη· ὦ πάντ' B ἐφορῶν ἥλιε, τοῦτο δὲ οὐδέπω πότ' ἐπεῖδες, οἵαν τὴν ἀφῆκας ἀκτῖνα, πάσης ἀηδεστέραν νυκτός. ἀνεῖλον μὲν τοὺς ἄνδρας ἐπὶ τοὺς πύργους, ἡ δὲ πόλις ἐμερίσατο τὸ κακόν· καὶ οἱ μὲν ὑπηρέτας αὐτοὺς τοῦ μύσους ἐκείνου καθίσαντο· οἱ δ' ὥσπερ θέαν καταλαβόντες ἐτρύφων. καὶ οἱ μὲν ἄνωθεν ὤθουν· οἱ δ' ὑποτιθέντες τὰς τῶν ξιφῶν ἀκμὰς, ἐδέχοντο μετεώρους· καὶ τοῦ μὲν, συνετρίβετο κεφαλή, τοῦ δ' ἐγκέφαλος ἐξεχεῖτο· τοῦ δὲ, τὴν γαστέρα ἀναρρηγνύντες, ἃ μηδὲ βλέπειν θέμις ἐζήτουν· καὶ τοῦ μὲν ἀπέκοπτον σκέλος· τοῦ δὲ ῥάχιν ἐξεῖλκον· τοῦ δὲ τὰ σπλάγχνα ταῖν χεροῖν ἐξεφόρουν· καὶ ὁ μὲν ἄνωθεν πεσὼν, καὶ πρὸ τῆς γῆς τοῖς ξίφεσιν ἐντυγχάνων, ἀπέθνησκε· τῷ δὲ μήπω C πεσόντι, καὶ τῆς τελευτῆς χεῖρον τὸ τοιαῦτα ὁρᾶν ἐπὶ τοῖς τῶν φίλων σώμασιν, οἷα πείσεται μετὰ τὸ πτῶμα μανθάνειν. εἰ δέ τις κατέπεσεν ἡμιθνὴς, καὶ φείσασθαι τοῦ λοιποῦ τῶν μιαιφόνων ἐδεῖτο, μακρότερον ὁμοῦ καὶ πικρότερον αὐτῷ τὸν θάνατον κατεσκεύαζε. καὶ ὁ μὲν ἤδη θανὼν, ἠμελεῖτο· ἐπὶ δὲ τοὺς ἔτι σπαίροντας, πᾶσα χεὶρ ἐκινεῖτο. πάντας δὲ, πάντας τρόπους ἀπώλεσαν. πολλοῖς δὲ, οὐδ' ἡ τελευτὴ τὰ σώματα παρῃτεῖτο. ἀλλ' ὥσπερ τοῖς νεκροῖς τῆς ὁλοκληρίας φθονοῦντες, ἐπὶ τὰ μέλη τρεπόμενοι τοῖς μετὰ ταῦτα τῶν συγγενῶν ζητοῦσιν, ἀδήλους τούτους ἐποίουν. σώματα δὲ ἐνέπιπτε σώμασι· ἐγκέφαλος δὲ καὶ αἷμα καὶ κόνις καὶ σπλάγ- D χνα καὶ λίθοι καὶ σάρκες καὶ νεῦρα καὶ ξύλα καὶ μέλη σωμάτων, εἰς ταυτὸν συνενεύετο.

ι'. Ὢ δημίων μᾶλλον ἢ πολιτῶν. ὢ μιαρῶν ψυχῶν· ὢ μιαρωτέρων χειρῶν. πῶς οὐκ ἐνάρκησαν ἐπ' ἀδελφοὺς καὶ φίλους τὰς χεῖρας ὁπλίζοντες, ὑπὲρ ὧν ἔδει καὶ πεσεῖν ἀγωνιζομένους. πῶς οὐχ εἷς πεσὼν ἔστησεν αὐτοῖς τὴν ὁρμήν· πῶς οὐχ ὁ δεύτερος ἔσβεσεν αὐτοῖς τὸν θυμόν· πῶς οὐκ ἐκλάσθησαν τὴν ψυχὴν, εἰς τὸν τρίτον ἰδόντες· ἀλλ' ἐφιλονείκησαν πρὸς τὴν κοινὴν φύσιν ἀήττητοι διαμεῖναι· ὢ τί τοῦτο χρὴ προσειπεῖν· νίκην, ἢ πάσης χαλεπωτέραν ἄτης· μῦθος, ἡ Καδμεία νίκη, τὰ Λήμνια κακὰ, πᾶσαι συμφοραὶ μέχρι νῦν ᾀδόμεναι E νομισθήσονται. ὢ τῆς αὐτῆς θήκης τε ὁμοῦ καὶ πατρίδος. ὢ τῆς αὐτοὺς δειξάσης τε ὁμοῦ καὶ καταπιούσης ὥσπερ ἐν κλύδωνι. ὢ πατρίδος, τοὔνομα ψευσαμένης, εἰς οὓς δ' ἐθρέψατο, καὶ Σκύλλης πάσης ἀπιστοτέρα. ὢ πολιτῶν αἵματος, οὕτως ἀδίκως ἐν τῇ πατρίδι ῥυέντος. ὢ πόλεως πάσης Στυγὸς πικροτέρας. ὢ πῶς μὲν αὐτὰ κολάζειν ἄλλους ἐδόκει, πάλιν δὲ παρ' αὐτῆς τὴν δίκην ὧν ἔδρασεν

λάψεται, καὶ πείσεται τὰ τῶν μαινομένων, οἳ σφᾶς αὐτοὺς κατεσθίοντες, δοκοῦσιν ἑτέρους. πέπτωκε μὲν ὁ στρατιώτης, ἀπώλετο δὲ ὁ προσιόντας τοὺς πολεμίους εἴργειν δυνάμενος· ὁ δὲ βουλευσόμενος ὅ, τι χρὴ δρᾷν, οὐδείς. καὶ νῦν προσελάσουσι μὲν οἱ πολέμιοι, οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει, καὶ κατὰ τῶν ὁμοφύλων θρασεῖς, φρίξουσι, στράτευμα πρὸ τῶν πυλῶν ἀστράπτον ὁρῶντες. καὶ οἱ μὲν, ἐπιθήσονται· οἱ δὲ, οὐχ ὑποστήσουσιν· ἡ δὲ πόλις ἔσται τῶν ἰσχυόντων· καὶ τότε ἃ δεδράκασιν, αἰσθήσονται πάσχοντες· τοῦτ' ἦν ἄρα ἀήθεις τε ἀστέρες, καὶ σεισμοὶ γῆς, καὶ σκιρτῶντες ἀμείρας ὥσπερ φρικτοὶ πᾶσιν ὁρώμενοι. ὦ ναυαγίου κοινοῦ. ἐγὼ δὲ σκηπτοὺς καὶ πρηστῆρας καὶ χάσματα γῆς, καὶ νόσους τὴν τελευτὴν ἡδίω ποιούσας, τοῖς ἀσεβέσι τούτοις ἥξειν ἐνόμιζον.

ια'. Ὦ τῶν ἀπολωλότων· ὦ τῶν ἀπολλυμένων· ὦ τῶν ἀπολουμένων· ὦ τῶν ὑπολειφθέντων. οὐδένα γὰρ οὐδ' ἴσως εὐτυχεστέρους κρίνω τῶν οἰχομένων. τοῖς μὲν γὰρ, ἔστη τὰ λυπηρά· οἱ δὲ ὀνειδῶν μὲν ἀκούσονται πανταχοῦ, ὡς ἐναγεῖς δὲ, ἐξελαθήσονται, καὶ τὸν συναλγήσοντα ζητοῦντες, ἀκούσονται τὰ τῶν ἀνδροφόνων, καὶ δείσουσι κρύπτειν ὅθεν εἰσίν. ὦ πόλεως, ἣ πρὶν μὲν, ἤρκει τοῖς πολίταις εἰς δόξαν· νῦν δὲ περιβαλεῖ πάντας αἰσχύνῃ μακρᾷ. Τί δράσομεν πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας αὐτῇ; τὸ μὲν γὰρ σιωπᾷν, ἀνόσιον, πατρίδος ὑβριζομένης· τὸ δ' ἀπολογεῖσθαι, μανία, τοιούτων αὐτὰ φαινομένων τῶν ἔργων· οἱ δὲ τὴν σοφίαν θαυμάζοντες, μᾶλλον μισήσουσι τὴν ὠμότητα, καὶ τοῖς πολίταις προσοίσουσι ταύτην. οἱ δὲ σιωπήσονται ἐν τοῖς δικαστηρίοις, οἱ σφίσιν αὐτοῖς πονηρὰ συνειδότες· καὶ πάντες φεύξονται ταύτην, ὥσπερ ἐν οἷς ἀνάγκη νοσεῖν τῶν χωρίων. καλά γε τῇ πατρίδι μιαρώτατοι πάντων ἀποδεδώκατε τὰ τροφεῖα, οἳ δικαίως αὐτῇ καὶ τῶν γονέων ὀφείλοντες πλείω· οὐδὲ πόλιν, οἷς τετολμήκατε, συγχωρεῖτε καλεῖσθαι. ὦ νοσήματος τῶν ἔνδον ἁμμένε. ὦ πράγματος ἐναντιωτάτου τοῖς μετ' ἀλλήλων ζῇν ᾑρημένοις· ἀλλὰ γὰρ δεῖ Θεὸν μόνον αἰτεῖν χεῖρα ὀρέξαι, καὶ πάλιν ἐξ ἀρχῆς ταύτην οἰκίζειν. τῆς γὰρ νῦν ἐρημίας ἐκεῖνον δεῖ μόνον πληρωτὴν ἀναμένειν. ἀνθρώπων δὲ οἱ μὲν ἀνέτρεψαν αὐτήν· οἱ δὲ μισήσαντες ἀποδράσονται.

eorum quæ gessit, pœnas dabit, ac, quod est insanientium, ipsi eveniet, qui, dum alios cogitant, suas ipsi exedant carnes! Cecidit miles; periit qui invadentes hostes arcere posset; nec qui utilis aliquid consilii daturus sit, ullus est. Ac nunc hostes ingruent, quique in Urbe agunt, & adversus cives tribulesque audaces sunt ac præferoces, exhorrescent, qui exercitum in armis micantem pro portis videant. Et illi quidem impressionem facient, hi autem impetum non sustinebunt: Urbs vero eorum erit, qui prævalebunt: ac tunc ex eventu ipsoque periculo sensum facient, eorum quæ gesserunt. Hoc nimirum sibi volebant insolitæ stellæ, terræmotus, vibrantesque ac salientes interdiu veluti sublati ignes omnium oculis usurpati. O commune naufragium! Ad me autem quod attinet, fulmina, accensos turbines, terræ hiatus, morbos, quibus mors suavior fiat, hisce impiis obventuros existimabam.

XI. O qui perierunt! o qui pereunt! o qui perituri! o qui residui sunt! Nihil enim hos feliciores duco, quam qui mortui sunt. His namque qui vita functi sunt, tristia finem habuerunt: qui vero vitæ superstites agunt, omni loco opprobria audituri sunt, ac velut scelestissimi omni ex cœtu profligabuntur, quærentesque qui condoleat, quæ parricidarum sunt audient, necesseque erit celare cujas tandem sint. O civitatem prius quidem civibus sufficientem ad claritatem; & quæ nunc prolixum cunctis dedecus ac probrum aspergat. Quid facturi sumus ad eos qui criminabuntur? Nam silentium tenere, nefas, dum injuria patria violatur: respondere vero, insania, ac defendere cujus sic conspicua sint ejusmodi opera ac facinora. Sapientiam qui suspiciunt, majori odio crudelitatem habebunt, ejusque dedecus civibus objicient. Obmutescent hi in judiciis, qui sibi conscii sint funesta perpetrasse. Civitatem omnes fugient, haud secus ac pestilentia loca & quæ corporibus insidientur. Egregia sane mortalium omnium scelestissimi patriæ reddidistis nutricationis præmia, cujus in vos plura merito ac majora sunt, quam parentum nomina. Ne civitatem quidem vocari sinistis ausis illis vestris. O morbum ac labem, quæ ipsa invasit præcordia! O rem quam maxime illis contrariam, qui sociale vitæ genus, ejusque communicatis rationibus elegerant! Enimvero Deus solus orandus est, ut manum porrigat, ac sicut a principio eam habitari faciat. Præsentem enim ipsius desolationem qui impleat, unus ipse expectandus sit. Mortales quod attinet, alii everterunt, alii eamdem fugient.

Quanta hæc veri vaticinii, cum paulo post Murates Turca nullo pene negotio sibi Urbem subjecit. *Edit. Parif.* *pag.* 392.

Cladis prognostica.

Edit. Parif. pag. 393.

AD SEQUENTIA
EX VITA BASILII JUNIORIS

P R Æ F A T I O.

QUOD olim adverteram, Viroque docto Godefrido Henschenio S. J. scripseram, tum, cum illi Vitæ hujus, ex Cardinalis Julii Mazarini τῦ μακαρίτυ, nunc regio, Codice, feci copiam, ut in rem Ecclesiasticam, in suo Martio vulgaret, isque ex meis fideliter expressit; non modicam scilicet lucem ex ea haberi posse in rem Historiæ Byzantinæ; magis nunc deprehendo, cum per Christianissimi Regis indulgentiam, ex Regia ejus Lupara Annales edidi, Vitasque Imperatorum, ad quorum tempora Basilii Vita ipsa spectat, Basilii, Leonis, Alexandri, Constantini, Romani Lacapeni, &c. Ac quidem primo statueram, ea solum inter Notas repræsentare, quæ ad primum ingressum Constantini spectant, Ducisque aggressionem & cædem, quod Gregorius tantum Duci faveat (ac prope Martyrem conficeret) quantum reliqui detrahunt, ut scilicet Constantino ac familiæ gratificentur: cujus stipendiis Scriptores & æquales, merebant; & a quibus reliqui accopere. Quod tamen etiam alia, propria quædam contineant, Imperatorum ac Ministrorum propria, Aulæque vel virtutes, vel vitia, ipsa Annalium prope compendio digesta; a primo cap. ad 4. ita ut distinxit Henschenius; operæpretium putavi quasi Appendicis loco, ante Notas, hic una serie aliis perinde Appendicem facientibus summatim addere, atque in eis tomum hunc Continuationis a Theophane, ne mole grandior videri possit, adjectis Notis, finire: nisi etiam Symeonis Logothetæ Chronicon a Leone Armeno ad Basilium Juniorem capere possit: ne ejusdem temporis Historia, a se divellatur, & quod Logotheta ipse singulariter Theophanis Continuator, ejus ipsam omnem methodum secutus, quod non alii, nulla eis annorum digesta ratione., in qua Logotheta plurimum desudat: & vero capere debere, nec ulterius trahendos hosce Annales, & doctis visum, & cujus curis Regia credita Lupara, rejectis, si quid est mearum Notarum, in Continuatorem ejusque Appendices, & in Logothetam, ad Libri finem, quæ alia aliis lucem facient. Sequens, qui certos Auctores habeat, Leonem Diaconum & Michaelem Psellum, ambos titulo præferet, ac per eos insigne auctoramentum Historiæ Byzantinæ faciet: aberitque omnis illa dictionis impuritas, quæ & mihi non unam fixit crucem; & tibi, Lector, nauseam aliquam movere poterit; nisi quantum rerum ipsa majestas solabitur, Annaliumque compendium.

EX

Edit. Paris. pag. 394.

ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΝΕΟΥ

ΠΑΡΑ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

ΤΟΥ ΜΑΘΗΤΟΥ ΑΥΤΟΥ.

EX VITA

BASILII JUNIORIS

AUCTORE GREGORIO

EJUS DISCIPULO

α'. ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ὁ Βασιλεὺς, ᾧ τὸ ἐπίκλην Μακεδὼν, υἱοὺς ἔσχε τέσσαρας, Κωνσταντῖνον, Λέοντα, Στέφανον καὶ Ἀλέξανδρον. ὧν ὁ μὲν Κωνσταντῖνος κομιδῆ νέος, ὑπεξῆλθε τοῦ βίου. Στέφανος δὲ, Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως προχειρίζεται, ἀνὴρ πάσῃ ἀρετῇ διαπρέψας· εἰ καὶ οὗτος ἐν συντόμῳ τὸ χρεὼν ἐλειτούργησε. καὶ συνεχῆ καθάρσια παρὰ παίδων ἰατρῶν δεξάμενος, διὰ τὸ ἐνοχλῆσαι αὐτῷ ἐκ .... πυρκαϊὰν, ὑφ' ὧν κακῶς ψυχρανθεὶς τὸν στόμαχον, καὶ εἰς νόσον δυσδιήγητον περιπεσὼν, ἐτελεύτησε. ἀλλὰ μὴν καὶ ὁ τούτου πατὴρ Βασίλειος, ὁ καὶ τὸν πρὸ αὐτοῦ βεβασιλευκότα Μιχαὴλ ἀνελὼν, καὶ ὑπὸ τὰ σκῆπτρα κατασχών. ὃν δὴ καὶ ψυχοῤῥαγῶν ἔβλεπεν ἐγκαλοῦντα τούτῳ καὶ λέγοντα, Τί σοι ἐποίησα, ὦ Βασίλειε, ἢ τί σοι ἠδίκησα. ὅτι οὕτως ἀνηλεῶς με κατέκτεινας; καὶ οὕτως ἐξαγορεύων, τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο, εἰς τὴν βασιλείαν καταλιπὼν Λέοντα καὶ Ἀλέξανδρον τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ.

β'. Τούτων δεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας, διά τινας δουλείας εἰς τὴν Ἀσίαν Μαγιστριανῶν τινῶν ἀποσταλέντων ὑπ' αὐτῶν, ἐν ὄρει τινὶ τῶν ἐκεῖσε διερχομένων δυσβάτων, ἔτυχε τὸν Ἅγιον ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ ἀναστρεφόμενον, εὐτελὲς σχῆμα φοροῦντα, καὶ ἀπηγριωμένον ὄντα ὡς ὀρεσίτροφον. καὶ δηλάτορα τοῦτον δόξαντα εἶναι ὡς εἶχον τῶν ἵππων καταπηδήσαντες, συνέσχον αὐτόν. καὶ τοῦτον μεθ' ἑαυτῶν ὑποστρέφοντες, εἰς τὴν βασιλεύουσαν ἤγαγον. περὶ οὗ καὶ τοῖς Βασιλεῦσιν ἀνενεχθὲν, εἰς ἐξέτασιν παρεδόθη Ἀγαρηνῷ τινὶ Σαμωνᾷ, τὸ ἀξίωμα πατρικίῳ, τοῦ διαγνῶναι τὰ κατ' αὐτὸν παρ' αὐτοῦ, Τίς τε ἐστι, καὶ πόθεν, καὶ τί τὸ τούτου κύριον ὄνομα.

γ'. Ὁ δὲ παραλαβὼν αὐτὸν εἰς τὸν ἴδιον οἶκον, καὶ προκαθίσας σὺν πάσῃ τῇ φαντασίᾳ αὐτοῦ (ἦν γὰρ νεωτερίζων καὶ γεγαυρωμένος καὶ ἐπὶ πλήθει πλούτου ἐπαιρόμενος) παραυτίκα κελεύει κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ παραστῆναι τὸν Ἅγιον. οὗ παραστάντος ἀπτοήτῳ φρονήματι, ὡς μηδὲ θελῆσαι γονυκλῖσαι, ὡς ἔθος Ἄρχουσι νέμειν, ὀργισθεὶς λίαν Σαμωνᾶς, καὶ φησὶν ἐμβριθῶς πρὸς αὐτὸν Ἡμῖν ἀπόκριναι, Σὺ τίς, καὶ πόθεν εἶ, καὶ τί σου ἄρα τὸ ὄνομα; ὁ δὲ Ἅγιος οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ. ἀλλ' εἱστήκει ἠρεμῶν, καὶ πραέσιν ὀφθαλμοῖς ἀτενίζων αὐτῷ.

Ex hoc silentio multa illata supplicia, quae narrantur in Vita.

I. BASILIUS Imperator, cognomento Macedo, liberos quatuor sustulit, Constantinum, Leonem, Stephanum & Alexandrum. Ex his Constantinus vivis exemptus est, adhuc valde juvenis: Stephanus vero, Archiepiscopus Constantinopolitanus praeficitur, vir omni virtutis laude conspicuus: tametsi is brevi fato functus est; continuisque a Medicis purgantibus remediis acceptus, ad febris ex... moderandos ardores, verso in frigidam qualitatem stomacho, ac, quam nemo verbis facile explicaverit, contracta aegritudine, extinctus est. Quin ejus quoque pater Basilius, qui decessorem suum Michaelem Imperatorem sustulit, atque in hunc modum rerum in se summam transtulit: quem ipsum dum animam ageret, vidit sibi exprobrantem atque dicentem, *Quidnam tibi, Basili, feci, aut quid laesi, quod sic crudeliter me interemisti?* Inque eum modum scelus confitendo, vivendi finem fecit, relictis in Imperio, Leone & Alexandro filiis.

A Leone fratre provectus, ejecto Photio.

Stephani mors.

Basilii in extremis, parricidii conscientia in Michaelem.

II. Horum Imperii anno decimo, ob necessaria quaedam munera, missi in Asiam quidam Magistriani sui: qui in monte quodam ejus regionis arduo ac difficili iter habentes, in Sanctum ibi tunc versantem incidere, vili habitu indutum, agrestique specie quasi monticolam hominem & in sylvis nutritum. Rati autem eum exploratorem esse, ut erant in equis insilientes ipsum tenuerunt, ac revertentes Byzantium secum adduxerunt. Cumque de illo retulissent ad Imperatores, traditus est ad quaestiones de eo habendas Agareno cuidam Samonae, dignitate Patricio, qui ipsius causam cognitorus esset, *Et quisnam, & unde, quodve ejus proprium nomen esset*, examinaturus.

pag. 395.

III. Is ergo eo domum assumpto, ac pro tribunali cum omni satellitio suo pompaque sedens (erat enim novis rebus studens, superbiaque elatus ac fastu tumens, qua divitiarum copia ac immensitate constipatus erat) confestim Sanctum sibi coram sisti jubet. Quo adstante intrepida mente seosuque, ut nec genuflectere in animum induxerit, uti Judicibus moris est, valde iratus Samonas, infrendensque infit, *Nobis responde; Tu quis es, & unde, & quod tuum nomen?* Cui sanctus nihil respondit: sed stabat sedata mente, placidisque in eum intentis oculis.

IV. Ait ad eum Sanctus, *Tu vero quis es, & unde?* Ad quem Samonas, *Ego sum Samonas Patricius & Accubitor* (sacri Cubiculi Præfectus) *eorum, qui nunc Romanorum sceptra moderantur.* Cui vir beatus, *Ego quoque peregrinus sum; & unus eorum qui habitant terram.*

Tanta Potentia os secundus a Leone habetur, & Minister intimus.

V. Ait Samonas, *Hominum Scelestissime, quamdiu dolum occultas in corde tuo?* Ad quem vir beatus; *Qui in occulto Sodomorum opera faciunt, velut tu, hi tales merito scelesti nuncupantur.* Erat enim Samonas natura spado, vultuque venustus

Hinc forte Leonis in deliciis.

VI. Vivis itaque exempto, qui tum imperii sceptra tenebat, Leone, post annum ac dies aliquot illius quoque germanus Alexander humanis excessit, successore Imperii relicto Constantino suo ex Leone fratre nepote, cum ejus matre Zoe. Cumque teneræ admodum ætatis puer esset, Tutores illi ac custodes reliquit, tum scilicet Nicolaum Archiepiscopum Constantinopolitanum, tum Magistrum Joannem Garidam, sociosque, Imperium puero servaturos, ne quis raperet, aut sibi usurparet. His itaque, uti dictum est, concredita Aulæ administratione, absona quædam fiebant in Rep. Barbaræque gentes sumpta licentia, loca Urbi circumvicina populabantur, cum non esset qui posset propellere. Inde civitate adversus Nicolaum tumultuante, quasi is non recte satis Urbis procurationem obiret, in eam certatim itum est ipsi sociisque sententiam, ut datis litteris, Constantino Duci, Asiæ tum Prætori Byzantium venire mandarent, ac Imperii sceptra capessere, eaque moderari, una tamen socio Constantino puero in Porphyra nato: qui, velut non satis matura ætate in Aula versaretur; dum ipse, quippe vir fortissimus rebusque bello gestis clarissimus, adversus extraneos & Reipub. hostes, aciea ductaret. Ac sane vir erat longe sagacissimus, atque hostium trophæis inclytus. Quin ipsis quoque adversariis admirationi; ut sæpius interrogati, *Quid causæ esset cur eos vir unus in fugam verteret?* Inviti pudoreque responderint, *Illo ad pugnam exeunte, ignem ex ejus armatura micantem in faciem ipsis incurrere, exque ejus equi similiter halitu quasi flamma accensa in terram allidere.* At nec ipse rei causam quæsitus Dei munus celavit, aitque, *Dum quandoque juvenis somno sopitus essem, en tibi inclyta gloria Matrona, purpureo amictu, & cum ea equus igneus; in quo arma, ipsa ignem mittentia: ac vel invitum atque paventem hæc induere, ac similiter in equum ascendere, hortata ait, Qui Deum ac Filium meum blasphemant, tamquam cera a facie tua liquescent. Quo dicto, abscessit.* Et hæc quidem quod attinet ad Constantinum.

Constantinus Dux ad Imperium regendum vocatus.

Edit. Paris. pag. 396.

Constantino divinitus collata bellica virtus.

VII. Cum itaque Imperii Tutores de rerum summa capessenda ad eum scripsissent, rescripsit ille, *Se in hoc munus haud idoneum esse.* Illi contra denuo scribunt, *Romanam omnem Rempublicam eum sibi Imperatorem deposcere.* Ad quos ille rursus cunctabundus, *Non decet,* inquit, *me Christum Domini incessere, quamquam immatura adhuc ætate est, ac coram Deo peccare. Timeo autem ne & hæc insidiæ sint, ac mihi velitis necem inferre.* Acceptis illi istiusmodi litteris, tremendis ad eum juramentis, intemerata & vivifica pretiosa Ligna obtestari, *Nihil tale se machinari quale ille suspicatur; sed in simpli-*

Ad Imperium evocatus, sæpius renuit.

A δ'. Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Ἅγιος, Σὺ δὲ τίς εἶ, καὶ πόθεν; Καὶ ὁ Σαμωνᾶς, Ἐγώ εἰμι Σαμωνᾶς ὁ Πατρίκιος καὶ Παρακοιμώμενος τῶν νῦν κατεχόντων τὰ σκῆπτρα Ῥωμαίων. λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Μακάριος, Κἀγὼ ξένος εἰμὶ, καὶ εἷς τῶν κατοικούντων τὴν γῆν.

ε'. Ἔφη Σαμωνᾶς, Ἀνόσιε τῶν ἀνθρώπων, ἕως τίνος κρύπτεις τὸν δόλον ἐν τῇ καρδίᾳ σου; ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ μακάριος, Οἱ τὰ τῶν Σοδόμων ἔργα κρυπτῶς ποιοῦντες, ὡς σὺ, δικαίως οἱ τοιοῦτοι ἀνόσιοι προσαγορεύονται· ἦν γὰρ ὁ Σαμωνᾶς φύσει εὐνοῦχος, καὶ ὡραῖος τὴν ὄψιν.

ς'. Παρελθόντος οὖν τοῦ τότε τὰ σκῆπτρα κατέχοντος Λέοντος, μετ' ἐνιαυτὸν καὶ μικρόν τι πρὸς, καὶ ὁ τούτου αὐτάδελφος μετέστη Ἀλέξανδρος, διάδοχον κατα-
B λείψας τῆς βασιλείας, τὸν ἐκ τοῦ Λέοντος ἀνεψιὸν Κωνσταντῖνον, σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ζωῇ· νήπιον δὲ κομιδῇ ὄντα, ἐπιτρόπους καὶ φύλακας αὐτῷ ἐπαφῆκε, τόντε Ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως Νικόλαον, καὶ Ἰωάννην Μάγιστρον τὸν Γαριδᾶν, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, τὴν βασίλειον ἀρχὴν τῷ παιδὶ συντηροῦντας, μή τις ἁρπάσῃ αὐτήν. τούτων οὖν τὰς ἀνακτορικὰς οἰκονομίας πεπιστευμένων, ὡς εἴρηται, ἀπρεπῆ τινα ἐπὶ τῶν δημοσίων ἐπράττοντο. καὶ τὰ κύκλῳ βάρβαρα ἔθνη ἀδείᾳ χρησάμενα, τὰ πέριξ τῆς πόλεως ἐληΐζοντο, μὴ ὄντος τοῦ δυναμένου αὐτοὺς ἀποκρούσασθαι. ἔνθεν καὶ στασιαζούσης τῆς πόλεως κατὰ Νικολάου, ὡς οὐ δεόντως τῆς πόλεως ἐπιτροπεύοντος· ὑπὸ κοινὴν τῶν σὺν αὐτῷ βου-
C λὴν ἔθετο, γράψαι Κωνσταντίνῳ τῷ Δουκὶ τῷ τότε τῆς Ἀνατολῆς στρατηγοῦντι, παραγενέσθαι, καὶ τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας ἐγχειρισθῆναι, συμβασιλεύοντος αὐτῷ τοῦ παιδὸς Κωνσταντίνου τοῦ ἐν τῇ Πορφύρᾳ γεγεννημένου. καὶ τοῦτον μὲν, ἅτε παῖδα, ἐν τῷ παλατίῳ εἶναι· αὐτὸν δὲ ὡς ἀνδρειότατον καὶ ἐν τοῖς πολέμοις εὐδοκιμώτατον, πρὸς τοὺς ἀλλοφύλους ἀντιπαρατάττεσθαι. καὶ γὰρ ἦν ἀληθῶς ὁ ἀνὴρ εὐστοχώτατος πάνυ καὶ τροπαιοῦχος· καὶ θαῦμα ἦν καὶ αὐτοῖς τοῖς ὑπεναντίοις, ὡς καὶ ἐρωτωμένους πολλάκις, Πῶς εἷς ἀνὴρ αὐτοὺς τρέπει, ἄκοντας αἰσχυνομένους ἀνειπεῖν. Ὅταν οὗτος εἰς πόλεμον ἐκπορεύεται, πῦρ ἐκ τῶν ὅπλων αὐτοῦ κατὰ στόμα ἡμῖν ἀπαντᾷ, ὡσαύτως καὶ ἐκ τοῦ ἄσθματος τοῦ ἵππου αὐτοῦ, καὶ
D καῖον ἡμᾶς ἐδαφίζει. καὶ αὐτὸς δὲ οὗτος περὶ τούτου ἐρωτηθεὶς, τὸ δοθὲν αὐτῷ χάρισμα οὐκ ἀπέκρυψεν, εἰρηκώς. Καθεύδοντός μου ποτὲ ἐν τῇ νεότητί μου, ἰδοὺ γυναῖον ἐνδοξότατον πορφυροφοροῦν, καὶ σὺν αὐτῇ ἵππος πύρινος, καὶ ἅρματα ἐν τούτῳ πῦρ ἀφιέντα· ἃ καὶ ἐνδύσασθαί με καὶ ἄκοντα συνωθοῦσα ἐμοῦ καταπτηχότος. καὶ τῷ ἵππῳ ἐπιβῆναι ὡσαύτως παρέπεισεν, εἰρηκώς, Οἱ τὸν Θεὸν καὶ Υἱόν μου βλασφημοῦντες, ὡσεὶ κηρὸς τακήσονται ἀπὸ προσώπου σου. ὃ καὶ εἰποῦσα, ἀπέστη· καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ἀνδρός.

ζ'. Ὡς δὲ οἱ τῆς Βασιλείας ἐπιτροπεύοντες ἔγραψαν αὐτῷ περὶ τῆς ἀρχῆς, ἀντεδήλωσεν αὐτοῖς, Μὴ ἱκανὸν αὐτὸν εἶναι εἰς τοῦτο. ἐκεῖνοι δὲ πάλιν ἐκ δευτέ-
E ρου αὐτῷ ἀντέγραψαν, ὡς πᾶσα ἡ τῶν Ῥωμαίων πολιτεία σε Βασιλέα ἐπιζητεῖ. ὁ δὲ αὖθις ἀναβαλλόμενος ἀντεδήλωσε, γράψας, Οὐ δίκαιόν ἐστι προσελθεῖν με τῷ Χριστῷ Κυρίου, εἴ γε καὶ ἀτελὴς τῇ ἡλικίᾳ ἐστὶ καὶ ἁμαρτεῖν ἐνώπιον Θεοῦ. πτοοῦμαι δὲ μήπως καὶ ἐνέδρα τοῦτό ἐστι, καὶ βούλεσθέ με διαχειρίσασθαι. ὡς δὲ ταῦτα ἐκεῖνοι τὰ γράμματα ἐδέξαντο, φρικτοὺς ὅρκους αὐτῷ ἐξαπέστειλαν, ἐξομνύμενοι εἰς τὰ ἄχραντα καὶ ζωοποιὰ τίμια ξύ-

λα, μᾶλλον ὡς αὐτὸς οἴεται βουλεύεσθαι, ἀλλ' ἐν ἁπλότητι καρδίας καὶ ἀδόλῳ ψυχῇ προσκαλεῖσθαι αὐτὸν εἰς τὴν βασιλείαν. πρὸς πίστωσιν δὲ, καὶ τὰ ἴδια φυλακτὰ ἐξαπέστειλαν· οἷς καὶ θαῤῥήσας, παραλαβὼν τοὺς ἰδίους, ἐπὶ τὴν βασιλεύουσαν ὥρμησεν. καὶ ἐπιβὰς, ἡλίου ἤδη λάμψαντος, δόξῃ ἀπείρῳ παρὰ τῶν συνεπομένων κλεϊζόμενος, ἄπεισι πρὸς τὰ βασίλεια· οὐ καλοῦ σημείου προδειχθέντος τῇ εἰσόδῳ αὐτοῦ τὴν μέλλουσαν γενέσθαι σφαγὴν προμηνύοντος. ὁ γάρ τοι λαμπρότατος ἥλιος, ὡς δίκην κογχύλης αἵματος ἐναπέσταξεν ἐπὶ τὴν γῆν. θεασάμενος δὲ ὁ Νικόλαος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ εἰσιόντα αὐτὸν, μεταβουλευσάμενοι, ἀπέκλεισαν αὐτῷ τὰς εἰσόδους τῶν ἀνακτόρων. ἐλθὼν δὲ αὐτὸς, ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ ἱπποδρόμου ἐσκήνωσε, πάντων τῶν συνελθόντων μεγιστάνων, ὡς Βασιλέα εὐφημούντων αὐτόν. ὅσοι δὲ σχέσιν πρὸς τὸν Ἅγιον εἶχον, ἀκούσαντες παρ' αὐτοῦ τὸ μέλλον γενέσθαι ὀλέθριον σύμπτωμα ἤδη πρὸ τριῶν μηνῶν, κατακλείσαντες ἑαυτοὺς εἰς τοὺς οἰκείους οἴκους, ἠρέμουν. ἀπ' ἐκείνου γοῦν τοῦ καιροῦ, ἐν ᾧ τοῦτο προεῖπεν, οὐκ ἔληξε στένων καὶ ὀλοφυρόμενος καὶ πενθῶν.

η'. Δύο δέ τινες μεγιστᾶνός τινος ὄντες υἱοὶ καὶ πρωτοσπαθάριοι, ἐλθόντες πρὸς αὐτὸν, ἠρώτων, Εἰ συμφέρει αὐτοῖς ἀπελθεῖν καὶ συμμιγῆναι τῇ κουστωδίᾳ τοῦ Δούκα. ὁ δέ φησι πρὸς αὐτοὺς, Μὴ τέκνα, μὴ οὕτω ποιήσετε, καὶ ἀνόητα πείσεσθε. εἰ γοῦν, ὁ μὲν ἐξ ὑμῶν ἐν μαχαίρᾳ πεσεῖται· ὁ δὲ ἕτερος, τὰ ὦτα καὶ τὴν ῥῖνα τμηθεὶς, μόλις τὸν θάνατον διδράσκει. οἱ δὲ παρακούσαντες τοῦ Ἁγίου, ἃ προεῖπεν, ἔπαθον. ὁ γὰρ Δούκας κακῶς φρονήσας, κακὸν ὀλέθριον ἑαυτῷ καὶ τοῖς μετ' αὐτοῦ ἐπρίατο. ὀφείλων γὰρ μακροθυμῆσαι καὶ ἀσφαλίσασθαι τὰς εἰσόδους τῶν βασιλείων, τοῦ μὴ τὰ πρὸς διατροφὴν εἰσκομίζεσθαι. ὑπὸ τῷ λιμῷ στενοχωρουμένους μεθ' ἱκεσίας αὐτῷ τὰς πύλας ἀναπετάσαι, καὶ προθύμως αὐτὸν εἰς τὰ βασίλεια δέξασθαι, οὐχ οὕτω πεποίηκε. βουλὴν δὲ στήσας μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ, εἰσελθεῖν ἀπὸ τῆς πύλης, ἥνπερ Χαλκῆν ὀνομάζουσι, συνθλάσαντες πελέκει τοὺς μοχλοὺς, ὅρκοις φρικωδεστάτοις πρότερον τοὺς σὺν αὐτῷ κατασφαλισάμενος, μὴ σπάσασθαι ξίφος τὸ σύνολον κατά τινος, μὴ βέλος, μὴ δόρυ· ἀλλ' οὕτως αὐτοὺς ἀναιμωτὶ εἰσελθεῖν, φήσας, Ἐὰν ἐκεῖνοι ἡμᾶς μὴ ἀντάγοντας κατασφάξωσιν, ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ μεγάλου Θεοῦ μετ' αὐτῶν δικασόμεθα, ὅτι ἄρα ὡς ἡμᾶς ἀπαντήσαντες, νῦν ἡμῖν ἀνταίρουσι. ταῦτα εἰπὼν, ἀφίκετο ἅμα σὺν αὐτοῖς, ὡς εἴρηται, εἰς τὴν Χαλκῆν πύλην, καὶ ἀπήρξατο εἰσιέναι· οἱ δὲ ἐν τοῖς βασιλείοις τάχει πολλῷ συναθροίσαντες τοὺς τοξότας, ἀπὸ τῶν τειχῶν τοξεύμασιν ἔβαλλον. ὡς δὲ οἱ περὶ τὸν Δοῦκα τοῖς βέλεσιν ἐπλήττοντο, ἐβόων αὐτῷ, Ἔασον ἡμᾶς ὅπως αὐτοῖς ἀντιμαχησώμεθα. τοῦ δὲ τοῦτο κωλύοντος, ἐν ὅσῳ ταῦτα ἔφασκον, εἷς τις τῶν δεινοτάτων τοξοτῶν, μαθὼν ὁποῖός ἐστιν ὁ Δούκας, τείνας ἀνδρείως τὸ τόξον, ἔπληξεν αὐτὸν ὑποκάτω τῆς δεξιᾶς χειρὸς εἰς τὴν πλευράν. ὁ δὲ τὸ, Οὐαί μοι ἐπιφωνήσας τῷ ἀθλίῳ, κακῶς ἐληλύθαμεν ὧδε, κάτεισιν εὐθὺς ἐπὶ τὸ ἔδαφος. πάντων δὲ δειλίᾳ συγχυθέντων, καὶ πρὸς τὰ ὀπίσω ἀρξαμένων ἀναποδίζειν, θάρσους οἱ ἔνδον λαβόντες, καὶ τὰ ξίφη σπασάμενοι, πολλῇ προθυμίᾳ πρὸς αὐτοὺς ἐξεπήδησαν, τὰς πύλας ἀνοίξαντες· καὶ ἀναιροῦσι μὲν ἐν πρώτοις τὸν αὐτοῦ πρωτοστράτορα· εἶθ' οὕτως ἑτέρους πλείονας, καὶ μετὰ τούτους αὐτόν, μηδὲ τῶν λοιπῶν φεισάμενοι, ἀλλὰ καὶ τούτους ἀποδιδράσκοντας καὶ συμποδιζομένους, δίκην στάχυος ἐξεθέριζον. διεσώθησαν δ' ἄν τινες, εἰ

Appendic. ad Continuat.

A *citate cordis nulloque animi dolo, ad capessendum Imperium vocare:* Atque ad majorem verbis præstandam fidem, suas quoque illi Cruces misere. Hisque Constantinus fretus, assumpto comitatu, Byzantium profectus est. Urbem ingressus, orto jam sole, qui una sequebantur, infinita laude faustisque ominibus prosequentibus, in Regiam contendit. Haud vero faustum in ejus ingressu præfulsit signum, ac quo futura cædes præmonstrabatur. Sol enim clarissimo lucens sidere, velut sanguinis purpuram in terram stillavit. Videns autem Nicolaus sociique Aulæ Proceres ac Tutores ingredientem, mutato consilio Palatii fores ei occluserunt. Veniens itaque, cum in Circi Theatro consedisset, qui convenerant Magnates omnes, Imperatorem eum salutabant. Quotquot vero necessitudine aliqua Sancto conjuncti erant, quod ante tres menses illo jam præmonente, exitiosum futurum casum prænoverant, sese domi continentes, silentio agebant. Denique, quo ex tempore atrocem illam prænuntiasset cædem, gemendi, lamentandi, lugendi nullum finem fecit.

Edit. Paris. pag. 397.

Basilio prævisa ac prædicta Constantini clades.

VIII. Duo porro quidam cujusdam Magnatis filii ac Protospatharii, ipsum convenientes, rogabant, *Num sibi expediret abire, ac se Ducis satellitio adjungere?* Quibus ille, *Nolite filii, nolite sic facere: neque desperata ejusmodi consilia capite: sin minus, unus vestrum in gladio cadet: alter, auribus naribusque putatis, ægre mortem evadet.* Ambobus, quod Sanctum audire noluerant, evenit, quod is illis vaticinatus esset. Dux enim male consultus, malum sibi suisque opsonium comparavit. Cum enim patienter ferre deberet, atque ingressus omnes Palatii obsessos tenere, ita ut nihil ad victum inferri posset; atque ita fame pressos cogere, ut supplices sibi portas aperirent, seque intra Palatium ultro susciperent; noluit sic facere: sed decrevit cum suis intrare per portam, quæ Chalce nominatur, securibus conterendo cardines ejus: cum prius suos omnes horrendis execrationibus obstrinxisset, *Ne gladium stringerent, ne jaculum vel hastam intorquerent adversus aliquem; sed absque sanguine ingrederentur. Sin illi*, inquiens, *nihil contra se agentes nos occiderint, coram tremendo magni Dei tribunali adversus eos disceptabimus, quod hostium nunc loco habeant atque obsistant.* His dictis, una cum comitibus, ut dictum est, ad Chalcem portam pergeas, atque ingredi cœpit. Qui autem in Palatio erant magna cum festinatione sagittarios colligentes, tela e muro jactare cœperunt. Igitur qui circum Ducem sagittis sauciabantur, ad eum inclamabant, postulantes, *Ut sineret arma expediri in adversarios.* Ipso autem, talia dicentes, prohibente, sagittariorum deaterrimorum unus quispiam, cognito quisnam Dux esset, tenso fortiter arcu, vulneravit eum in latere sub dextera manu. Ipse vero exclamans, *Væ mihi misero, in malam rem huc venimus*, humi continuo decidit. Cæteris terrore perculsis & retro abire incipientibus; ii qui intro erant audaciores effecti, gladios stringentes, apertis portis impetum fecerunt in eum: & primo quidem Protostratorem Ducis occiderunt, deinde alios plures, ac postea ipsummet. Neque pepercerunt reliquis, sed fuga ac metu impeditos, & in arctum compressos, instar segetis demessuerunt. Evasissent nihilominus cædem aliqui, nisi immites illi & inclementes, continuo ad omnes portas mandata dire-

Ducis nimis credulitas ac simplicitas.

Vulneratus Dux ac cum suis occisus.

pag. 398.

xissent, diligenter occlusas haberi jubentes; atque ita inquisitione facta in fugitivos, ab eorum nemine manus abstinuisseot. Complures enim Magistros Patriciosque, qui cum Duce in Circo sedere deprehensi essent, partim gladio peremerunt, partim extra muros in furcam egerunt: aliorum oculos effoderunt, succisis nervis alios debilitarunt, alios in exilium ejecerunt; alios, qui nulla quemquam injuria violaverant verberibus affecerunt, aliorum facultates publicarunt. Ac videre erat Magnam Civitatem ea tunc mala experiri, quæ nec a Barbaris capta direptaque perpessa esset.

Immensa in conjuratos sævitia.

IX. Igitur qui Ducem ejusque filium interemerant, eorum præscindentes capita, ad Nicolaum, seu verius Agricolaum, ejusque complices detulerunt: qui ea agnoscentes, non vulgaribus honoribus atque præmiis, eos, qui detulerant, affecerunt. Cumque ne sic quidem nefarii homines iras exsatiassent, cæsorum cadavera omnia in mare jacienda Urbis Præfecto injungunt, nulla vel communis fidei ratione, nulla generis miseratione, ac ne familiæ quidem ac affinium pietate, , ut vel funera efferri sinerent ac sepeliri: sed plaustris imposita dissecta, nuda, mutila, immanes illæ feræ, publica raptantes, velut canum cadavera in mare projiciebant.

Projecta in mare cæsorum cadavera.

X. Porro ajunt plures tribus millibus fuisse, qui seipsos in mortem tradidere, sacramento adacti, ne gladium stringerent, aut telum intorquerent. De his vero qui in furcis pependerunt. multi ac fidedigni testati sunt, *Vidisse non raro super unumquemque eorum stellam nocte e cælo venientem, atque ad auroræ usque tempus micantem*; Deo scilicet palam monstrante, injusta eos cæde ac insontes sublatos esse. Etenim Duce interempto, reliquis parcendum erat, qui nec manum levarent, nec contenderent, neque clamorem efferrent. At illi enimvero immani sævitia sanguinem innoxium fuderunt. Proh illorum miseriam, qui talia perpetrarunt! Væ illis in tremendo judicii die, eo quod Dominus sanguinem fratruum suorum requiret ex manibus eorum.

Cœlesti lumine illustrata cæsorum cadavera.

Isai. 42. 2. Matth. 12. 19.

Ezech. 3. 18.

Edit. Paris. pag. 399.

XI. Viso, ut non dicebamus, Ducis capite, execrabiles illi, ei illuserunt, jusseruntque per totam Urbem conto infixum ad spectaculum propudiosaque pompa circumferri; *Ut*, aiebant, *confunderentur, qui spes suas in eum collocaverant*, ac denique in mare cum reliquo trunco devolvi. Ac quidem corpus tali interitu periit; ejus vero sempiterna dignum memoria spiritum, Abrahæ sinus suscepit. Non enim tyrannice, ut præfati sumus, Regiam invasit; sed horrendorum sacramentorum religione fretus. Cumque liceret etiam armis decernere, aut Palatio ignem injicere, atque ea ratione eos ulcisci, qui se illo arce tuebantur, haudquaquam fecit: sed causam suam seque Deo committens, per eam tribulationem regnum cælorum consecutus est Cæterum non tam iis imputandum est quicquic istud est facinoris, qui custodiebant Palatium, quam ovium rationalium Pastori, Hetrilao potius dixerim, quam Nicolao; plebis scilicet cladi labique, non ejus victoriæ, quasi ea nominis ipsa ratione. O quomodo impuris manibus suis evolvit Evangelia? Quomodo non audivit, qui per ea loquitur: *Bonus Pastor animam suam ponit pro ovibus*? Sed huic contrarius omnino exstitit, eas mactans, atque jugulans, homo gladii hæres.

Dux a tyrannide liberatus, ac pene confessor.

Joan. 10. 11. Reliqua ad Romanum, Helenam, Saronitem, &c. spectantia, Notis inserta.

A μὴ οἱ ἀνηλεεῖς ἐκεῖνοι καὶ ἀσπλαγχνοι τὸ τάχος ἀποστείλαντες, καὶ πάσας τὰς πύλας τῆς πόλεως ἀσφαλισάμενοι καὶ σφραγίσαντες ἀκριβῶς· εἶθ' οὕτως ἀκριβῆ ἔρευναν τῶν διαδράντων ποιήσαντες, οὐδενὸς τούτων ἐφείσαντο. πολλῶν μὲν οὖν μαγίστρων καὶ πατρικίων φανέντων συγκαθημένων τῷ Δουκὶ ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ, οὓς μὲν προσέταξαν ξίφει ἀναιρεῖσθαι· οὓς δὲ ἔξω τειχῶν φουρκίζεσθαι, ἄλλων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύττεσθαι, ἑτέρους νευροκοπεῖσθαι, ἄλλους ἐξορίζεσθαι, καὶ ἑτέρους τοὺς μηδὲν ἠδικηκότας μαστίζεσθαι, ἄλλων τὰς ὑποστάσεις δημεύεσθαι. καὶ ἦν ἰδεῖν τότε τὴν Μεγαλόπολιν πάσχουσαν, ἃ οὐδὲ ἐπὶ κρατήσει καὶ ἁλώσει Βαρβάρων ὑπομείνασα ἄν.

B θ'. Οἱ οὖν ἀνελόντες τὸν Δοῦκα καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ, τὰς αὐτῶν κάρας ἀποτεμόντες, τῷ Νικολάῳ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν, Αγρικολάῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ ἐκόμισαν. οἳ καὶ ταύτας γνωρίσαντες, τιμὰς, οὐ τὰς τυχούσας τοῖς κομίσασιν ἔνειμαν. καὶ οὐδὲ οὕτως οἱ κακοὶ κόρον ἔλαβον· ἀλλὰ κελεύουσι τῷ Υπάρχῳ τῆς πόλεως, πάντων τῶν ἀναιρεθέντων τὰ λείψανα, ῥιφῆναι ἐν τῷ πελάγει· καὶ οὔτε ὡς ὁμοπίστους φειδόμενοι, οὔτε ὁμοφύλους, ἵνα μὴ λέγω καὶ προσγενεῖς, ἵνα κἂν τὰ σώματα αὐτῶν ἐάσωσι τῇ ὁσίᾳ παραδοθῆναι. ἀλλ' ἐφ' ἁμάξαις θέντες, οἱ ἀνήμεροι θῆρες, ἡμιτμήτους, γεγυμνωμένους, μισολελωβημένους, ὑπὸ δημόσια σύραντες, ἐν τῷ Πόντῳ οἷα κυνῶν ἔβαλλον.

C ι'. Φασὶ δέ τινες, ὅτι πλείους τῶν τρισχιλίων, οἱ δόντες ἦσαν ἑαυτοὺς τῷ θανάτῳ, ἐν τῷ μὴ σπάσασθαι ῥομφαίαν, ἢ ἄλλο τι ξίφος, διὰ τὸν ὅρκον. περὶ δὲ τῶν κρεμασθέντων ἐν ταῖς φούρκαις, ἱκανοὶ καὶ ἀξιόπιστοι ἐμαρτύρησαν, ὡς εἶδον πολλάκις καθ' ἕνα ἕκαστον τούτων νύκτωρ ἀστέρα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατερχόμενον, καὶ μέχρι πρωΐας ἀστράπτοντα· δεικνύοντος τοῦ Θεοῦ, ὅτι ἀδίκως τὸν τοιοῦτον φόνον εἰς τοὺς ἀναιτίους πεποίηκαν. τοῦ γὰρ Δουκὸς ἀναιρεθέντος, δέον τῶν ἄλλων φείδεσθαι, οὐ χεῖρα αἰρόντων, οὐκ ἐριζόντων, οὐ κραυγαζόντων· οἱ δὲ ἀνηλεῶς αἷμα ἀθῷον ἐξέχεαν. φεῦ τῶν δρασάντων ἀθλιότητος, καὶ οὐαὶ αὐτοῖς κατὰ τὴν φοβερὰν τῆς κρίσεως ἡμέραν, ὅτι τὸ αἷμα τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν ἐκ χειρῶν αὐτῶν ἐκζητήσει ὁ Κύριος.

D ια'. Τὴν δέ γε κεφαλὴν τοῦ Δουκὸς ἰδόντες οἱ βδελυροὶ, ὡς φθάσαντες εἴπομεν, καὶ καταμωκησάμενοι ταύτης, ἐκέλευσαν κοντῷ ἐμπαρεῖσαν διὰ πάσης τῆς πόλεως θεατρίζεσθαι· ἵνα φησὶν αἰσχυνθῶσιν, οἱ ἐπ' αὐτῷ τὰς ἐλπίδας θέμενοι. καὶ τέλος, καὶ ταύτην τῷ βυθῷ τοῦ πόντου δοθῆναι σὺν τῷ λοιπῷ σώματι. καὶ τοῦτο μὲν τοιούτῳ τρόπῳ ἀπώλετο· τὸ δέ γε πνεῦμα αὐτοῦ τὸ ἀείμνηστον, οἱ κόλποι τοῦ Ἀβραὰμ ἐδέξαντο. οὐ γὰρ τυραννικῶς, ὡς εἴπομεν, τοῖς βασιλείοις ἐπέβη· ἀλλ' ὅρκοις φρικωδεστάτοις θαῤῥήσας. δυνάμενος δὲ καὶ ὅπλοις μαχέσασθαι, ἢ πῦρ βαλεῖν ἐν τοῖς βασιλείοις, καὶ οὕτω τοὺς ἔσωθεν ἀμύνασθαι, τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίησεν. ἐπὶ Θεὸν δὲ ἀναθεὶς ἑαυτὸν, διὰ τοῦδε τοῦ πειρασμοῦ, βασιλείας οὐρανῶν ἐπέ-

E τυχε. καὶ οὐ τοσοῦτον τῶν ἄλλων τὸ ἔγκλημα τῶν τὰ βασίλεια φυλαττόντων, ὅσον ἐπὶ τῷ ποιμένι τῶν λογικῶν προβάτων, τῷ Ηττιλάῳ μᾶλλον ἢ Νικολάῳ. ὢ πῶς ἀνέπτυξε τὰ εὐαγγέλια ταῖς μιαραῖς αὐτοῦ χερσί. πῶς οὐκ ἤκουσε τοῦ λέγοντος δι' αὐτῶν, Ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. ἀλλ' ἀντιπράττων ἐδείχθη, κατασφάξας αὐτὰ, ὁ τῆς μαχαίρας κληρονόμος.

AD

SIMEONIS MAGISTRI ET LOGOTHETÆ SEQUENTES ANNALES

Edit. Parif. pag. 400.

PRÆFATIO.

SCRIPSIT & ab orbe condito, extansque altero, ac majori Regio Codice. Opus est ex diversis congestum Historicis, & Annalium Scriptoribus; ipsum tamen haud satis plenum. Hic nobis verus Annalista, alterque Continuator erit, ipso pene Theophanis digestus schemate, quantum Codex alter, ipse Regius minor repræsentavit: hoc unum a majore discrepans, quod superiora illa a Logotheta remotiora, ac, in quibus levius opera perfunctus videatur, omisit: quo & nobis consilio praivit: ac quod una hęc, in pręsentem rem nostram faciant, eademque alio auctore ac stylo sub una libri serie repetita, lucis plurimum sibi mutuo afferant; ut & Leoni Grammatico, qui inter reliquos magis ipse egenus ac cribratissimus est. Superiora Majoris illius Regii Codicis alia molitio dederit, & qua jam editi Auctores Chronographi, Eusebius, Syncellus, Theophanes, Cedrenus (cum quo illi magis convenit) collatis singulis, in rem litterariam ac lucem temporum e Regia una Lupara, haud leviter illustrari possint. Adscriptum majori illi Codici, alia manu pauloque recentiori, HIC EST METAPHRASTES; cujus tanti Annales & Chronica Hippolyto Thebano, ut & omnibus anteponat. Debemus, ex quo exscripsi, Codicem, Raphaelis Trichet du Fresne, ex cujus libris, ipso defuncto, in gazam Regiam illatus; aliaque Gręca (ac in eis Maximi plenissimus Codex atque optimus) me illi potissimum auctore, extrema sua in Italiam profectione, ditanda Gręcis Gallia nostra, eaque Christianum orbem, Parisios allata.

Edit. Paris. pag. 401.

ΣΥΜΕΩΝ ΜΑΓΙΣΤΡΟΥ ΧΑΙ ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ.

SYMEONIS MAGISTRI AC LOGOTHETÆ ANNALES, A LEONE ARMENO AD NICEPHORUM PHOCAM.

ROMANORUM IMPERATOR LEO ARMENUS ICONOMACHUS,

IMPERAVIT ANNOS VII. MENSES V.

I. MUNDI annus sexies millesimus trecentesimus septimus: divinæ Incarnationis octingentesimus septimus, Romanorum Imperator Leo Armenus, qui & Chamæleon dictus est, Fidei desertor & Iconomachus, annos septem, menses quinque. Homo statura pusillus (quo etiam nomine Chamæleon appellatus est) corpulentus atque torosus, decorus, barba plena, constipata cæsarie; voce leonis in morem tonante; audax pariter & timidus: ex duplici unus prosapia, Assyriorum Armeniorumque genus. Ac Assyrii quidem ab Assyris traxerunt nomen: Armenii vero, ab Armenio quodam sic dicto, Armenia Thessaliæ oppido oriundo, qui Jasoni fuit expeditionis comes.

Leonis Armeni forma & mores. — *pag. 402.*

II. Hic Leo Augustali corona donatus a Nicephoro Patriarcha ab eoque inaugurarus, rectæ fidei se cultorem esse scripto professus est: Nec tamen lupus ovina pelle contectus, bonum Pastorem latuit. Dum enim scelestum caput diademate cingit, videbatur quasi spinarum ac tribulorum infixis aculeis, doloris se sensu affici iisque peruri. Consueto inaugurationis ritu expleto, populo faustis ominibus deducente, miser ad Palatium iter habebat. Ut autem ad Chalces portam venit, quo loco Templum orbiculari figura Porphyretico marmore incrustatum splendescit, Christi Dei nostri illic Effigiei, seu veros, seu specie tenus ac ludicro animo, gratias egit. Ibi positus, quam prætextam indutus erat, roseis coloribus fulgentem, ac, quod more antiquo Prætorum colobium vocant, exuens, suo tum Equisoni Michaeli Amoræo tradit. Illo mox induente, in præsagium abiit rem scientibus, adipiscendi post Leonem Imperii. Inde in locum dictum Scyla cum ve-

Libellum pollicitus, aut signat. Diaconus, postea negavit. Vid. Not. ad Anonym. n. 17. — *Prodigium.* — *Religio ad Christi Imaginem.* — *Præsagia Michaelis Imperii.*

ΡΩΜΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΛΕΩΝ Ο ΑΡΜΕΝΙΟΣ ΚΑΙ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΟΣ,

ΕΤΗ Ζ΄. ΜΗΝΑΣ Ε΄.

α΄. ΚΟΣΜΟΥ ἔτος ,ςτζ΄ τῆς θείας σαρκώσεως ἔτος ωζ΄. Ῥωμαίων Βασιλεὺς Λέων Ἀρμένιος, ὁ καὶ Χαμαιλέων, ὁ παραβάτης καὶ Εἰκονομάχος, ἔτη ζ΄. μῆνας ε΄. ἦν δὲ [1] τὴν ἡλικίαν κοντὸς. διὸ καὶ Χαμαιλέων προσηγόρευται. ἐπίμεστος, εὐπρεπὴς, γένειον [2] ἔχων καθεστάμενον· ὀχυρὸς τὴν κόμην, φωνὴν ἔχων βροντώδη δίκην λέοντος. θρασύς τε καὶ δειλός. διγενὴς δὲ ἦν ἐξ Ἀσσυρίων καὶ Ἀρμενίων· καὶ Ἀσσύριοι μὲν ἐξ Ἀσσύρου ἐκλήθησαν. Ἀρμένιοι δὲ, ἀπὸ Ἀρμενίου τινὸς οὕτω καλουμένου, τοῦ ἀπὸ Ἀρμενίας πόλεως Θετταλίας γενομένου, ὃς Ἰάσονι συνεστράτευσε.

β΄. Οὗτος ὁ Λέων στεφθεὶς ὑπὸ Νικηφόρου Πατριάρχου, ἐβεβαίωσεν αὐτὸν ἐγγράφως, ὡς ὀρθόδοξός ἐστι τῇ πίστει. ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἔλαθε τὸν καλὸν ποιμένα ὁ λύκος τῷ κωδίῳ ἐγκεκρυμμένος. ὡς γὰρ τὸ διάδημα τῇ μιαρᾷ ἐκείνου κεφαλῇ περιτέθεικε, ἔδοξεν ὡς ἀκανθῶν καὶ τριβόλων προσψαύειν, ὀδυνηρῶς ἐπαισθάνεσθαι. καὶ τῆς συνήθους τάξεως πληρωθείσης, ἐπὶ τὸ παλάτιον ὁ ἀλιτήριος εὐφημούμενος ἀπῄει. ὡς δὲ πρὸ τῶν τῆς Χαλκῆς πυλῶν ἐν τῷ κατ' ἐπιφάνειαν κυκλικῷ καὶ πορφυρῷ μαρμάρῳ ἐγένετο, εὐχαριστήρια ἀπεδίδου τῷ ἱερῷ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν Εἰκονίσματι, εἴ τε ἀληθῆ, εἴτε προσχήματι. ἔνθα ἐκδιδύσκεται τὴν ἐσθῆτα, ἣν ἐπεβέβλητο ῥοδοειδέσι χρόαις ἐκλάμπουσαν, καὶ κολόβιον ὃ προσονομάζουσι καθὰ τὸ ἔκπαλαι τῶν Στρατηλατῶν τηρηθὲν ἔθος· καὶ Μιχαὴλ τῷ ἐξ Ἀμορίων ἱπποκόμῳ αὐτοῦ ὄντι ἐπιδίδωσι. τοῦ δὲ ταύτην ἀναβαλλομένου, εἰς οἰωνὸν μετὰ Λέοντα τῆς Βασιλείας ἐπιβάσεως τοῖς εἰδόσι λελόγ-

το. οἵτι εἰς τὰ λεγόμενα Σκῦλα ἐλθόντες, τῇ ἐσθῆτι Λέοντος ἐπιβάσει βαρείᾳ καθύβρισαν. ἐν συνέσει δὲ τότε Λέων γενόμενος, νεωτερισμόν τινα παραυτὰ ἔσεσθαι αὐτῷ οἰωνίσατο.

γ΄. Ἦλθεν οὖν εἰς λογισμὸν αὐτῷ περὶ τοῦ ἐν τῷ Φιλομηλίῳ μονάζοντος, ὃς ἐπὶ τοῦ Βαρδάνου εἶπεν αὐτῷ τὰ συμβησόμενα. στέλλει οὖν αὐτῷ τὰ πρὸς χρείαν κατ᾽ ἀρχὴν ἀναθήματα. ἐκείνου τοίνυν ἐν τῷ μεταξὺ τελευτήσαντος, συνέβη ἀντ᾽ αὐτοῦ ἕτερον μοναχὸν Σαββάτιον λεγόμενον, ὃς καὶ τὰ τοῦ προτέρου μοναχοῦ ῥήματα ἤκουσεν ἐπεισδύνας τῇ αὐτοῦ σκηνῇ, καὶ τῇ τῶν ἁγίων εἰκόνων προσκυνήσει ἀντικαθίσατο. θεασάμενος δὲ τὰ παρὰ τοῦ Βασιλέως σταλέντα, ἀποπέμπειν προσεποιεῖτο διὰ τὸ τὸν Βασιλέα προσκυνεῖν τὰς ἁγίας εἰκόνας. ἀνθ᾽ ὧν καὶ καταστρέψαι Κύριον τὴν αὐτοῦ Βασιλείαν ἐπιστέλλων προήγγειλε. Τούτοις φρεναπατηθεὶς ὁ Βασιλεὺς, μετακαλεῖται Θεόδοτον τὸν Κασσιτερᾶν, ὅς τις καὶ πρὶν ἢ τῆς Βασιλείας δράξασθαι τὸν Λέοντα, γυναικός τινος πνεῦμα Πύθωνος ἐχούσης ἀκούσας ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς περιπατούσης καὶ κραζούσης, ὡς ὁ τῶν Ἀνατολικῶν Στρατηγὸς μέλλει τὴν τοῦ Μιχαὴλ βασιλείαν δέχεσθαι· τὸν Λέοντα προσλαβόμενος ἄπεισιν ἐν τῷ τοῦ ἁγίου Παύλου ναῷ ἐν τῷ Ὀρφανοτροφείῳ, καὶ συνθήκας πρὸς ἀλλήλους φυλακὰς ποιησάμενοι, θαῤῥεῖν πρὸς αὐτὸν, ὅτι μοι περὶ σοῦ ἐκ θείας ὁράσεως προέγνωσται, ὡς τῆς Βασιλείας τάχιον ἐπιτεύξῃ· τοῦτον οὖν τὸν Θεόδοτον μετακαλεσάμενος, δείκνυσιν αὐτῷ τὰ ἀπεσταλμένα· ὃς τοῦ τοιούτου σκοποῦ δραξάμενος, τῷ κακῷ κακὸν πλεονάζων, περὶ τινος μοναχοῦ τὴν οἴκησιν κεκτημένου ἐν τοῖς Μαυριανοῦ, πείθει παρ᾽ αὐτοῦ ἐνεργεῖσθαι παράδοξα, ἕτερον αὐτὸν ἐπιφημίζων μέγαν Ἀντώνιον. ταῦτα τῷ Βασιλεῖ ὑποθέμενος, ἄπεισι πρὸς τὸν Μονάζοντα, καὶ πεπλαστουργημένως τοῦτό φησιν, Ὡς τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ τὸν Βασιλέα ἀπλοῖ καταστήματι προσοίσω σοι, ὃν ὀνειδίσαι, καὶ τάχιον παρελθεῖν τοῦ βίου ἐξουθενήσαι συμβουλεύομαι, εἰ μὴ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου στοιχοίη τῷ δόγματι. καὶ ὡς εἰ τοῦτο παραφυλάξοι, κ β΄. ἔτη βασιλεύσειν, καὶ παῖδας παίδων ἐπὶ θρόνου τῆς βασιλείας ἰδεῖν. καὶ τρισκαιδέκατος τῶν Ἀποστόλων φανεῖσθαι. εἰ δὲ μὴ, τοὐναντίον, μυρία δεινὰ καὶ ἀπώλειαν σύντομον. τῆς οὖν νυκτὸς ἐπιστάσης, ἄπεισιν ὁ Βασιλεὺς μετὰ Κασσιτερᾶ πρὸς τὸν Μοναχὸν, καὶ εὐθὺς παραυτὰ ὑπορραπίζεται, ὡς προεγνωκότος τὸ αὐτοῦ πρόσχημα, οὕτω λέγων. Μὴ δεῖν ἐν ἰδιωτικῷ καταστάσει Βασιλέα σε ὄντα, ὑποστῆναι ὑποκρίνεσθαι. δι᾽ ὧνπερ καταπλαγεὶς ὁ Βασιλεὺς, ἀπειθὴς τότε καθίσταται πρὸς τὴν τῶν ἁγίων εἰκόνων καθαίρεσιν. καὶ παραυτὰ τὸν ἐν αὐτῷ κατὰ τῆς ἀσεβείας ἰὸν ἐξεμέσας καὶ μανεὶς, ἤρξατο τῆς αἱρέσεως.

δ΄. Συμμύστας ἐπιζητήσας ἀφεῖσαι Ἰωάννην τὸν λεγόμενον Γραμματικὸν, ἄλλον Ἰαννὴν μᾶλλον ἢ Σίμωνα, ὃς καὶ Ὑλιλᾶς ὠνομάζετο. ὅπερ Ἑβραϊστὶ ἑρμηνεύεται πρόδρομος καὶ συνεργὸς τοῦ διαβόλου. 4 υἱὸς δὲ υἱὸς Παγκρατίου σκιαστοῦ, καὶ ἐκ παιδόθεν δαίμονα εἶχε· διεβεβόητο δὲ, ἐπί τε λεκανομαντείαις καὶ αἰσχρουργίαις. εὗρε καὶ Κωνσταντῖνον πρεσβύτερον Τζαγγαρέα 5 ὃς καὶ νομικὸς εἰς τὰ Φορακίου γέγονε· διὰ δὲ ἐγκλήματα φυγόντα καὶ γενόμενον

nissent, acriori incessu Leonis prætextam proculcavit. Leo re intellecta, rebellionem aliquam in se mox excitatum iri, conjecit.

III. Venit igitur illi in mentem ejus Monachi, qui religiosa palæstra in Philomelio exercens, quæ illi eventura essent, Bardane Principe vaticinatus erat. Mittit itaque voti causa, quæ illi usui forent, munera donaque. Illo enimvero interim vivis exempto, ejus loco Monachus alius Sabbatius nomine (qui & antecessoris Monachi verba audierat) in ejus cellam locumque successerat, sanctarumque Imaginum cultui obsistebat. Is, ubi Imperatoris ad se missa conspexit, abs se abiegare ac simulato repellere; quod ipse nimirum sacris Imaginibus cultum adhiberet. Quamobrem etiam Deo vindice ejus evertendum Imperium data Epistola malus vates ariolatus est: eoque factum, ut Leo errore deceptus ac dementatus, Theodotum Cassiteram accerseret. Is nimirum jam ante adeptum Leoni Imperium, audita muliere spiritu Pythonico afflata in foro ambulante, ac vociferante, *Fore, ut Orientalium Prætor Michaelis in se Imperium susciperet*, eodem secum Leone assumpto, ad sancti Pauli delubrum, quod in Orphanotrophio est, concesserat, dataque, & accepta arcani tegendi fide, *Divina sibi visione monstratum asseverat, fore, ut ille brevi Imperio potiretur*. Hunc ergo Leo Theodotum accersens, quas a Monacho litteras acceperat, ostendit. Ille consilii ejusce modi arrepto proposito, malumque malo cumulans, alterius quoque comminiscitur Monachi, in Mauriani ædibus stationem habentis. Ab eo, inaudita patrari affirmat, & quæ omnem fidem excedant, alterum magnum Antonium præconio vendicans atque celebrans. Rem sic habere Leoni persuadet; tumque ad Monachum veniens, malo hæc animo infit. *Insequenti nocte Imperator vili habitu me ductore præsto futurus est: tu, si me audies, maledictis incesses, brevique moriturum denuntiabis, ni Leonis Isauri doctrinam fidemque sequatur; hoc si præstiterit, annos duos supra septuaginta potiturum Imperio, filiosque filiorum visurum sedentes super solio: tertii-decimi demum Apostoli honore elatum iri. Sin autem secus se gesserit, innumeris malis fore obnoxium, brevique Imperium cum vita amissurum.* Jam ergo noctis obscuro Imperator Cassitera comite ad Monachum profectus statim ab eo durius increpatur, tamquam ille fictum ejus animum fraudemque præscivisset. *Non sic decebat*, inquit, *qui sis Imperator, privati habitu personam simulare*. His Imperator stupore perculsis, in sententiam abolendarum sacrarum Imaginum, facilem se adduci permisit; statimque quod animo impietatis virus condebat, evomens furiisque agitatus, hæresis exordium duxit.

IV. Symmystas vero sibi quærens adjungere, Joannem dictum Grammaticum (quin alium magis Joannem aut Simonem) offendit, Hylzilam & ipsum nuncupatum; cujus Hebraica nominis interpretatio, diaboli præcursor dicatur ac adjutor. Erat vero ille Pancratii sciastæ (dicamus nos, *pileorum artificis*) filius, quem a puero dæmon incesserat, ac cujus late rumor, divinationum ex pelvi nomine, turpitudinumque ac libidinum percrebuerat. Invenit & Constantinum Presbyterum sutoris filium, qui & leges in Phoracii docuerat; ac crimen, in quod vocabatur, a se amoliens, sibique Antonii nomen

Sabbatius erroris auctor adversum Imagines Leoni Armeno.

Theodotus Cassitera ejus illi promotor.

Edit. Paris. pag. 403.

Anonym. Not. 17.

Leonis adjutores: Joannes Gram.

Constantinus Presbyt. qui & Antonius Syllæi Episcop.

ascifcens, Monachum induerat; homo fabulis atque ludicris studens, vitamque turpem agens. Is, Monasterii quod Metropolitarum vocant factus Præpositus, etiam quos imperio regebat, Monachos, hæc ipsa docebat; ac postea, Deo sic permittente, Sylæi Episcopus factus est. Invenit & alios, qui ipsi idem sentirent. Inter hæc conspectus Cometa est, figura duorum splendentium orbium tamquam Lunæ, simul coeuntium, tumque in diversas figuras abeuntium; ut & in viri figuram trunco capite deinceps formarentur; cujusmodi etiam Michaele Curopalata Imperatore conspectum sidus. Ejus nonnulli præsagia exponentes, dixerunt, *Caput esse quod capite careat: nempe, præsignare Thomam, qui postea arrepta tyrannide, cum sociis ac conjuratis, Urbem aggressurus erat.* Sed & tremendi terræmotus, luesque & siccitates ac inflammationes fuerunt per viri Deo exosi dies.

Edit. Paris. pag. 404.

Cometa.

V. Eodem anno virum inclytum Nicephorum Patriarcham cum collegis Episcopis, coram Senatu accersit, ac ait. *Plane non vos latet, exstitisse quosdam qui dicant, Haud prorsus colendas esse Imagines.* Ad quem primus ait sanctus Nicephorus. *Sane honori habendæ sunt, o Imperator, sacræ Sanctorum Imagines, ut quæ a principio, divino nutu extiterint. Quod namque acceptum quondam in manibus sacrum linteum sibique vultui adhibendo, sua Christus effigie, nulli viri opera, obsignavit, merito honori habeatur, ac dignum veneratione sit. Deinde, quas Apostoli sui ipsi manibus Imagines pinxerunt (hujus a mirum Christi, ejusque Genitricis) & quæ etiamnum Romæ servatur picta Imago Transfigurationis per quam Christus cum Mose & Elia in Thabor eluxit; ac quam Petrus Princeps Apostolorum fieri præcepit. Sed & quod Lyddæ Orientis civitate miraculum exstitit. Vetus enim venerabile Templum sanctæ Dei Genitricis nomine a Fidelibus excitatum est in quo ejusdem Dei Genitricis picta Imago visitur. Templum hoc cum Judæi ut proprium sibi vendicare studerent, audiit, quæ Jerosolymis versaretur, sancta Deipara, itaque hæc verba respondit.* Clauso Templo, nemo ingrediatur; ac demum quadragesimo post die aperiatur. Ac quidem si nullum in Æde apparuerit signum, Judæorum juris esto. *Præstituto itaque die, Templo reserato, sanctæ Dei genitricis Effigiem vident; Christum pueri specie, manibus & sinu complectentis. Mirandam sane omnique dignam veneratione divinissimoque decore Effigiem ac pulchritudinem pellucidis appictam tabulis, ipsam aperte conspicuam, totamque ex toto alte pervadentem. Ea conspecta Judæi, fuga se proripuerunt. Postea quoque multos Judæos Græcosque conatos a radere, frustrato eorum conatu illæsa, abs se abdicavit: immo neque hactenus eodem se modo habens ad Dei gloriam in tabella, nullis hominum manibus effecta forma. Præterea quoque, Mulieris sanguine fluentis Imago, herbæ adminiculo omnem Paneade, ac toto orbe ægritudinem sanans.*

Veteris Leon. Imaginum cultus.

Imaginum in Eccles. origo, a Christo & Apostolis.

Imago Romæ Transf.

S. Mariæ Imago Lyddæ.

pag. 405.

Hæmorrhoussa.

VI. Secundo a Patriarcha ordine vir sacer Euthymius Sardorum Metropolita, libera & ipse confessione atque sermone, scelesto os occlusit. Theodorus vero Studii Præpositus, *Noli, Imperator,* inquit, *Ecclesiæ statum convellere. Nam tibi quidem ac tuis curis Reip. status, exercitusque procuratio credita est: verum Ecclesiam, ipsam sibi relinque.* His, nimio furore concitus Tyrannus, a se omnes indigne habitos expulit: ac quidem Nicephorum Patriarcham & Theodorum exilio relegavit: quando et-

Euthymii Ep. confessio.

Theodori Studitæ.

Nicephorus & Theodorus, exules.

A μοναχὸν μετονομασθέντα Ἀντώνιον, μυθολόγον καὶ γελοιαστὴν καὶ αἰσχρῶς βιοῦντα. ὃς ἦν ἡγούμενος εἰς τὸ μονεῖον τῶν Μητροπολιτῶν γενόμενος, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν ταῦτα ἐξεπαίδευσεν. ὕστερον δὲ κατὰ παραχώρησιν Θεοῦ, καὶ ἐπίσκοπος Συλαίου γέγονεν. εὗρε δὲ καὶ ἑτέρους τινὰς ὁμόφρονας αὐτοῦ. ἐν τῷ ἀναμεταξὺ ἀστὴρ κομήτης ἐφάνη ἐν σχήματι δύο λαμπρῶν δίσκων σεληναίων, ἑνουμένων καὶ πάλιν διαιρουμένων εἰς διάφορα σχήματα, ὡς καὶ εἰς ἀκεφάλου ἀνάπλασιν ἀνδρὸς τυποῦσθαι οἷος ἦν ἐπὶ Μιχαὴλ Βασιλέως τοῦ Κουροπαλάτου ἐφάνη. ὅνπερ τινὲς ἑρμηνεύσαντες ἔφασαν, Τὴν ἀκέφαλον εἶναι κεφαλὴν, προδηλοῦντα τὸν μέλλοντα ἀντάρσίαις ἐπιθάσεσθαι μετὰ ταῦτα Θωμᾶν, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ στασιαστάς. καὶ μέντοι καὶ σεισμοὶ φοβεροὶ καὶ λοιμοὶ καὶ αὐχμοὶ καὶ φλογώσεις γεγόνασι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ θεοστυγοῦς.

B

ε´. Τῷ αὐτῷ ἔτει προσκαλεῖ Νικηφόρον ἀοίδιμον Πατριάρχην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἐπισκόπους, ἐνώπιον τῆς συγκλήτου, καὶ φησί. Ἴστε σαφῶς ὡς ἀνέστησάν τινές λέγοντες, Μὴ δεῖν προσκυνεῖσθαι τὰς εἰκόνας. πρὸς ὃν πρῶτος ὁ ἐν ἁγίοις Νικηφόρος φησί. Τιμηταί, ὦ Βασιλεῦ, αἱ ἱεραὶ τῶν ἁγίων εἰκόνες εἰσὶν, ὡς ἐξ ἀρχῆς θείῳ νεύματι φανεῖσαι. καὶ γὰρ ἡ ἁγία ὀθόνη ἥν ποτε λαβὼν ὁ Χριστὸς ἐπέθετο ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ ἀχειροποιήτως ἐγένετο, τιμητὴ ἦν σεβάσμιος ἐστιν. ἔπειτα αἱ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἰδιόχειροι εἰκόνες. τοῦ τε αὐτοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς τούτου τεκούσης· ἥ τε ἐν Ῥώμῃ μέχρι τοῦ νῦν τηρουμένη τῆς Μεταμορφώσεως· καὶ ἀνεφάνη ὁ Χριστὸς μετὰ Μωσέως καὶ Ἠλία ἐν Θαβὼρ ἣν τῇ προτροπῇ Πέτρου τοῦ κορυφαίου γέγονεν· ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῇ Λύδδα πόλει τῆς Ἑώας τὸ γενόμενον. σεβάσμιος γὰρ ναὸς ἀρχαῖος ἐστὶν εἰς ὄνομα τῆς Θεοτόκου ὑπὸ πιστῶν ἀνεγηγερμένος, ἐν ᾧ ἱστόρηται τὸ εἶδος τῆς Θεοτόκου· ὃν ἀντιποιούμενοι ὡς οἰκεῖον οἱ Ἰουδαῖοι, ἡ Θεομήτωρ ἀκούσασα ἐν Ἱερουσαλὴμ, οὕτως εἶπε. Κλειέσθω ὁ ναὸς. καὶ εἰσίτω μηδείς· καὶ τῇ μ´. ἡμέρᾳ ἀνοιγέσθω. καὶ εἰ μὲν οὐδὲν ὀφθῇ σημεῖον ἐν αὐτῷ, ἔστω τῶν Ἰουδαίων ὁ ναός. μετὰ γοῦν τὴν προθεσμίαν ἀνοίξαντες, ὁρῶσι τὸ εἶδος τῆς Θεοτόκου τὸν Χριστὸν ὡς βρέφος ταῖς χερσὶ περιεχούσης. θαυμαστὸν ἅμα καὶ αἰδεσιμώτατον καὶ θεοπρεπέστατον εἶδος καὶ κάλλος, ἐν πλαξὶ διαυγέσι, καὶ ἐμφανὲς θεωρούμενον. καὶ ὅλον δὲ ὅλου εἰς βάθος κεχωρηκός· ὅπερ ἰδόντες Ἰουδαῖοι, ἔφυγον. μετὰ ταῦτα πολλοὶ Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες ἀποξέσαι τοῦτο πειραθέντες, ἴσχυσαν· μένει δὲ ὡσαύτως ἄχρι τοῦ νῦν ἡ ἀχειροποίητος ἐπὶ τῆς πλακὸς μορφὴ εἰς δόξαν Θεοῦ. πρὸς τούτοις καὶ ἡ τῆς Αἱμόρρους εἰκὼν, διὰ τῆς βοτάνης πᾶν πάθος ἰωμένη ἐν Πανεάδι καὶ πάσῃ τῇ γῇ.

C

D

ς´. Μετὰ τοῦτον ὁ ἱερὸς Εὐθύμιος Μητροπολίτης Σάρδεων παῤῥησιασάμενος, ἀπεστόμισε τὸν ἀλιτήριον. Θεόδωρος δὲ ὁ τῶν Στουδίου ἡγούμενος ἔφη, Μὴ παρασάλευε, Βασιλεῦ, κατάστασιν Ἐκκλησιαστικήν. σοὶ μὲν γὰρ ἡ τῆς πολιτείας κατάστασις καὶ ἡ τοῦ στρατοπέδου ἐπιστεύθη ταύτης φροντίζειν, τὴν δὲ Ἐκκλησίαν ἄφες. ὁ δὲ τύραννος ὑπερζέσας τῷ θυμῷ, πάντας μεθ' ὕβρεων ἀπήλασε. καὶ τὸν μὲν Πατριάρχην Νικηφόρον ἐξώρισε καὶ τὸν Θεόδωρον. Ὅτε καὶ λέγεται ὅτι τοῦ Πατριάρχου Νικηφόρου ἐν

E

ἐξο-

ἐξορίᾳ παραπεμπόμενον, πόρρωθεν ἰδεῖν Θεοφάνην τὸν τῆς Σιγριανῆς λεγόμενον, καὶ τῆς μονῆς τοῦ Μεγάλου Ἀγροῦ προϊστάμενον προορατικοῖς ὀφθαλμοῖς, θυμιάματά τε καῦσαι καὶ μετ' εὐχῆς ἀποπέμψαι, τὰς χεῖρας αἴροντα, καὶ τῷ Θεῷ τοῦτον παραδιδόντα, καὶ τὸν ἀσπασμὸν ἐπιτείνοντα· καί τινος ἐρωμένου αἰτίαν, εἰπεῖν, Ὅτι ἰδοὺ ἀπέρχεται ἐν ἐξορίᾳ ὁ μέγας Ὁμολογητὴς Νικηφόρος ὁ Πατριάρχης, ὑπὲρ τῶν ἁγίων εἰκόνων ἀγωνιζόμενος. τὸν δὲ ἱερὸν Εὐθύμιον, ἅτε δὴ τὸν ἔλεγχον τῆς αἱρέσεως ἀποτομώτερον ἐκφωνήσαντα, τὰς σιαγόνας τοῖς ῥαπίσμασι καταθλᾷ, καὶ ταῖς μάστιξι τὸν νῶτον καταξαίνει τοσοῦτον, ὡς ἐν αὐταῖς τοῦτον ἐκπνεῦσαι. τούτων γενομένων Θεόδοτον τὸν Κασσιτερᾶν Πατριάρχην χειροτονεῖ, ἄλογον ἄνδρα καὶ ἰχθύων ἀφωνότερον· καὶ διωγμὸν ἄσπονδον κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἀναρριπίζει φανερῶς, τοῖς συμμύσταις αὐτοῦ καταπεισθεὶς, τρία ὑποθέντας αὐτῷ ποιῆσαι· Τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως τὴν ἄρνησιν, τῶν θείων εἰκόνων τὴν καθαίρεσιν, καὶ τῶν εὐσεβούντων τὴν δίωξιν· καὶ πρῶτον μὲν καθαιρεῖ πᾶσαν ἱερὰν τῶν ἐκκλησιῶν ἀναστήλωσιν· κἀντεῦθεν τοὺς εὑρισκομένους ἔχοντας εἰκόνα Χριστοῦ ἢ τῶν ἁγίων, δειναῖς τιμωρίαις καὶ θανάτῳ κατεδίκασε· πολλοὺς δὲ τῶν ἐν δόξῃ καὶ περιφανῶν, ἀλλὰ μὴν καὶ μοναχοὺς ἀπείρους, πεφόνευκε.

ζ. Ἐπεὶ δὲ Μιχαὴλ τὸν ἐξ Ἀμωρίου, οὗ* τὴν παῖδα ἐκ τῆς πνευματικῆς κολυμβήθρας υἱοποιήσατο, Πατρίκιον καὶ Ἐξκούβιτον ἐτίμησεν, αὐτὸς δὲ τῇ τολμηρίᾳ τῆς γλώττης τὸν Λέοντα ὠνείδιζεν ὡς καθαιρέτην τῶν ἁγίων εἰκόνων, καὶ τὴν γαμετὴν αὐτοῦ ἀνοσίοις γάμοις ἐμμιγῆναι, ὑπολαβὼν αὐτὸν ἀνταρσίαν μελετᾶν, εἰς τὸ τοῦ παλατίου λουτρὸν Πιθήκειον δεσμεῖ, κοντῷ τε προσδεθῆναι κελεύει, καὶ τῇ καμινιαίᾳ πυρὶ παραδοθῆναι ἀνάλωμα· οὗ προβιβασθέντος, ὁ Βασιλεὺς εἱστήκει θεωρῶν τοῦτον, ἡ δὲ βασίλισσα Θεοδοσία δάκρυσιν ἱκετεύσασα, τῆς μιαιφονίας ἐλυτρώσατο, καὶ ὁ Βασιλεὺς τὸν ὑπεύθυνον ἐαθῆναι προσέταξε. πρὸς δὲ τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα εἶπεν, Ὦ γύναι, τὴν μὲν ἐμὴν ψυχὴν τῆς ἐκεῖθεν σήμερον δίκης ἀπήλλαξας, ἴσως μὲν καὶ τῆς ζωῆς συντόμως στερήσεις· σὺ δὲ, καὶ τὰ τέκνα ἡμῶν θέασαι τὸ ἀποβησόμενον. ἦν γὰρ αὐτῷ ἔκ τινος συμβουλικῆς* βίβλου, ὁ ἀναιρέσιμος χρόνος μεμηνυμένος. εἶχε γὰρ γραφὴν τοιαύτην· Λέοντος εἰκόνα θηρίου ὁλόκληρον, ἐν μὲν τῇ κεφαλῇ ἔχουσαν Χ γράμμα· ἐν δὲ τοῖς ὄπισθεν Φ. καὶ μέσον τοῦ θηρίου πρὸς αὐτὴν τὴν ψόαν, ξίφος, ἤγουν σπάθην ἐμπεπηγμένην καὶ ᾑμαγμένην· ἣν ὑποδείξας Στεφάνῳ, ᾧ ἐπίκλην Καπετολίγης, ἔφη πρὸς αὐτὸν, Τί δηλοῖ ταῦτα. ὁ δὲ ἔφη, Ἄφες, Δέσποτα, μὴ ἴδω καὶ τὴν γραφήν. ὁ δὲ οὐ κατεδέξατο. συλλογισάμενος οὖν ὁ Στέφανος, Λέγει τῷ Βασιλεῖ· Οὗτος ὁ Λέων, εἰς πρόσωπον τῆς βασιλείας κεῖται, καὶ μέσον τοῦ Χ γράμμα, καὶ τοῦ Φ κακόν τι συμβαίνει αὐτῷ. καὶ ὁ Βασιλεὺς, Τί ἐστι τὸ Φ καὶ τὸ Χ. ὁ δέ φησι, Μέσον τῆς Χριστοῦ γεννήσεως καὶ τῶν φώτων. ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ῥηθέντος αὐτῷ διὰ τοῦ πατρικίου Βαρδανίου παρὰ τοῦ ἐν τῷ Φιλομηλίῳ μονάζοντος, καὶ ἐκ τῆς ἀμφιάσεως καὶ ἐπιβάσεως τῆς ἐσθῆτος, ὅτε πρὸς τὰ βασίλεια εἰς τὴν ἀρχὴν εἰσήρχετο. προσετίθει δὲ καὶ ἡ τῆς μητρὸς ὄψις, ἐπλήρου φόβου αὐτόν.

Symeon. Logoth. Annal.

* Alii τὸν *duor filium.*

6.

7.

* Σιβυλλιακοῖς contin. Vat.

iam ferunt, Nicephorum Patriarcham in exilium proficiscentem, Theophanem Sigrianum nuncupatum, Magni Agri (sic dicti Monasterii) Præpositum, prospiciendi vim habentibus oculis procul aspexisse, suffitusque accendisse; atque precibus votisque, sublatis in cælum manibus, eum prosecutum esse, Deo nimirum commendando, amplexusque atque salutes dirigendo. Ac quodam quærente causam, dixisse Theophanem; *Idcirco hæc factitare, quod magnus Confessor Nicephorus Patriarcha, pro sanctis Imaginibus agonem desudans, viam transiens in exilium proficisceretur.* Sanctum autem Euthymium, quod austerius liberiorique voce hæresim coarguisset, colaphis pugnisque effractis malis, diris adeo verberibus dorso cædit, ut in eis animum exhalarit. His ita peractis, Theodotum Cassiteram Patriarcham præfecit; mutum hominem & pisce elinguiorem; palamque adversus Ecclesiam, implacabilem excitat persecutionem, eorum, quos symmystas sibi adhibuerat, consiliis cedens. Hæc illorum tria documenta; *Orthodoxam Christianorum fidem negaret; divinas Imagines everteret; pios ac orthodoxos persecutione venaret.* Ac primum quidem ubique in Ecclesiis erectas demolitur Imagines: tum qui domi, Christi Sanctorumve ullam Imaginem habere deprehensi essent, diris suppliciis ac morte damnavit: complures denique viros illustres ac claros (sed & Monachorum innumeram turbam) nece sustulit.

Theophanis Sigriani salutatio.

Euthymius verberibus mactatus.

Theodorus Patriarcha.

Imagines publice privatimque abolitæ.

Martyres plurimi.

VII. Quod autem Michaelem Amorium, cujus filiam ea spiritali piscina Leo adoptaverat, Patricii dignitate ornarat, & Excubitorem præfecerat; isque audaciore ac procaci lingua, Leoni, uti sacrarum Imaginum eversori exprobrabat, ejusque uxorem incestis nuptiis commiscendam fore dictitabat; moliri eum tyrannidem arbitratus, ad Palatii Thermas, quas Pithecium vocant, vinctum paloque alligatum, in fornacem igni exurendum injici mandat; reique jam procinctu Imperator spectator futurus, adstabat. Enimvero Theodosia Augusta lacrymis supplex, ab ea virum liberat carnificina. Jussus itaq; a Leone interim dimitti reus, cujus hæc ad uxorem verba; *Tu quidem, Mulier, animam meam a futuro hodie liberasti judicio; fortasse vero etiam brevi vita privabis; ipsaque adeo ac liberi, quid sit eventurum videbis.* Noverat enim ex quodam Sibyllinorum Oraculorum libro, quo illi tempore, ut nece tolleretur, satis indictum esset. Nempe illo expressa erat figura ejusmodi. Leonis figuram ex integro referebat. Capiti littera X. inscripta erat; a tergo vero littera Φ. mediæ bestiæ ad ipsa ilia, impactus cruentus ensis hærebat. Hac Imperator Stephano cognomento Capitoliges ostensa, ex eo sciscitabatur, quid hæc sibi vellent. Cui ille, *Sine, Domine, ut nec oculis figurā usurpem.* Is enimvero nihil acquievit. Tunc igitur Stephanus secum ipse reputans, Imperatori infit, *Leo iste, in Imperii signum positus est; ac inter litteram X. & Φ. malum aliquod illi imminet.* Tum Imperator. *Quid vero sibi volunt X. & Φ?* Ait ille, *Inter Christi Natalem, & τῶν φώτων diem (Epiphaniorum scilicet atque Luminum.)* Sed & quod Patricio Bardane referente, a Philomelio Monacho dictum acceperat: ex eo item quod prætextam ille induerat, ejusque extremam vestis oram calcaverat, tum, cum Imperio potiturus ipse Regiam intrabat. Ad hæc vero etiam, matris visio terrore implebat. Ipsa quidem quo tempore contigit nullias illi frugis ha-

Michael linguæ prurītu majestatis reus.

Edit Paris. pag. 406.

Leonis Imp. necis oraculum.

S. Mariæ in visione in Leonem expostulatio.

bita est; nunc vero etiam gravius mordens animum ac distorquens, incumbebat. Nam cum illa ad divinam crebrius Blachernensem Ædem sese conferret, piisque votis jugiter eam frequentaret, apparuit ei Puella, multo candidatorum satellitio stipata: Ædes ipsa, cruore inundabat. Tum Puella, uni astantium imperate, *Impleta cruore olla, Imperatoris matri ut propinaret.* Excusante illa, longosque obtendente annos, per quos nec carnes, nec eorum aliquid, quibus sanguis concretus est, degustasset; idcirco neque olla hac illi opus esse; contra respondere Puella cum ira, *Ecquid vero filius tuus non cessat multis me cruoribus implere, meumque hunc Filium ac Deum ad iracundiam provocare?* Quo ex tempore etiam atque etiam filium rogabat, ut se ab eorum, qui sacras Imagines flammis traderent ac abolerent, hæresi abstineret, hanc lugubriter visionem deplorans. Sed & alia visio nocturna, nihil priore minorem terrorem injiciebat. Inclytæ enim memoriæ Tarasium Patriarcham pridem vivis exemptum, audivit Michaelem quemdam ex nomine vocare; illumque irruentem, lethalem Leoni plagam incussisse, atque in præcipitium, subjecta immensa voragine, impulisse.

Edit. Paris. pag. 407.

A Tarasio injuncta ejus occisio.

Crumi Bulgarica expeditio.

VIII. Impii Leonis diebus, eoque Imperii sceptra moderante, Bulgari, nemine occurrente, atque eos aditu prohibente, ad Urbis usque portam venerunt; Crumusque more gentis sacrificio extra portam Chrysem instructo, homines ac pecora plura immolavit: tinctisque ad maris littus pedibus ac aqua lotus, lustratoque exercitu, faustis suorum vocibus ominibusque acceptus, per medium pellicum gregem, iis venerationis ergo procumbentibus ac laudantibus, processit. Hæcque adeo cunctis e muro spectantibus, ac cum nemo obniti auderet, vel in eum jaculum mittere. Cunctis itaque ex libito illi atque animo expletis, Urbem obsidione cingit, ac vallum mittit. Productæ dies aliquot obsidio, cunctisque ruri, Urbisque pomeriis direptis, auri pensum annuum, vestiumque ingentem copiam, ac puellarum lectarum certum numerum exposcere cœpit. Quare Leo, consilio cum proceribus habito, Crumo significat, *Cum paucis quibusdam inermibus ad maris littus procedat; ipsos pariter inermes navi accessuros, collatoque mutuum sermone, quicquid ille petierat, id se præstituros.* Hæc cum ita significassent, tres quosdam armatos noctu educentes, in Gallæ ædibus ad Blachernarum portam ex insidiis collocarunt; data tessera, *Ut interim conserto cum Crumo sermone, aliquod signum ederent, quo conspecto, ex insidiis egressi in Crumum impetum darent.* Postero die, Bulgaris ad Ædem sanctorum Anargyrorum extra civitatis portam considentibus, Crumus ex condicto cum aliis tribus (ejus scilicet Logotheta, & Constantino Patzici nuncupato, qui ante annos plures in Bulgariam fugerat, ac quem ille filium ex Crumi sorore sustulerat) ad mare descendit. Hi quatuor, a reliquo inermes abjuncti exercitu cum aliis tribus, ad mare usque, uti constitutum erat (quos laterent insidiæ) venere. Egressi pariter ex Urbe lintre vecti, qui cum Crumo sermonem collaturi erant; acceptaque fide, ea navicula exiere. Crumus equo desiliens, humi resedit; equum sella frænisque instructum tenebat filius Constantini. Interea iis sermonem miscen-

Structæ Crumo insidiæ.

pag. 408.

A τόν· ἣ τότε μὲν λεχθεῖσα εἰς οὐδὲν τοῦτο ἐλογίσατο· νῦν δὲ, καὶ σφόδρα δακρύουσα ἐπένθει τὴν ψυχήν. ὤφθη γὰρ αὐτῇ, κατὰ τὸν ἐν Βλαχέρναις θεῖον ναὸν προσφοιτώσης ἀεὶ, κόρη τις ὑπὸ πολλῶν λευχειμόνων περιεστοιχιζομένη· καὶ ὁ ναὸς ἅπας αἵματι πλήρης. ταύτην οὖν τὴν κόρην εἰπεῖν τινι τῶν παρεστώτων, χύτραν πληρώσαντα αἵματι ἐπιδοῦναι τῇ μητρὶ τοῦ Λέοντος πιεῖν· αὐτῆς δὲ πολυετίαν προβαλλομένης δι' ἧς μήτε κρεῶν μήτε τινος τῶν ἐναίμων γεύσασθαι, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ ταύτης χρῄζειν τῆς χύτρας. Καὶ πῶς, ἀντέφη ἡ κόρη μετὰ θυμοῦ, ὁ σὸς υἱὸς οὐ παύεται ἐμὲ πολλῶν αἱμάτων πληρῶν, καὶ τοῦτον τὸν ἐμὸν Υἱὸν παροργίζων καὶ Θεόν; πολλά τε ἐκτοτε ἐλιτάνευε τὸν ἑαυτῆς υἱὸν, B τῆς τῶν Εἰκονοκαυστῶν αἱρέσεως ἀποστῆναι, τὴν ὄψιν αὐτὴν ἐκτραγῳδοῦσα. ἀλλὰ δὲ ὄψις τοῦτον ἐδειμάτου νυκτερινὴ, τῆς πρώτης οὐκ ἔλαττον. τοῦ γὰρ ἀοιδίμου Ταρασίου τοῦ Πατριάρχου πάλαι τὸν βίον μεταλλαχότος, ἤκουσε τοῦτον Μιχαὴλ τινὰ ἐξ ὀνόματος καλέσαι, καὶ ἐπιπηδήσαντα, ἐπιπλῆξαι Λέοντα καιρίαν, καὶ κατὰ κρημνοῦ ὠθῆσαι ἄβυσσον ἔχοντα.

η'. Ἀπὸ δὲ τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀθέου Λέοντος ἦλθον οἱ Βούλγαροι μηδενὸς αὐτοὺς ὑπαντῶντος ἢ κωλύοντος ἕως τῆς πόρτης· καὶ ποιήσας ὁ Κροῦμος θυσίαν κατὰ τὸ ἔθος αὐτοῦ ἔξωθεν τῆς Χρυσῆς πόρτης, ἔθυσεν ἀνθρώπους καὶ κτήνη πολλά· καὶ εἰς τὸν αἰγιαλὸν τῆς θαλάσσης βρέξας τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ περικλυσάμενος, ῥαντίσας τὸν λαὸν αὐτοῦ καὶ C εὐφημισθεὶς ὑπ' αὐτῶν, διῆλθε μέσον τῶν παλακίδων αὐτοῦ προσκυνηθεὶς ὑπ' αὐτῶν καὶ δοξασθείς. καὶ ταῦτα θεωρούντων ἐκ τοῦ τείχους πάντων, καὶ μηδενὸς τολμῶντος κωλῦσαι αὐτὸν, ἢ ἀπολῦσαι βέλος κατ' αὐτοῦ. καὶ ποιήσας πάντα τὰ ἐπιθυμητὰ αὐτοῦ καὶ ἅπερ ἐβούλετο, περιεκύκλωσε τὴν πόλιν, καὶ ἔβαλε χάρακα ἐπ' αὐτῇ· καὶ ποιήσας ἡμέρας τινὰς καὶ πραιδεύσας τὰ ἔξωθεν τῆς πόλεως, ἤρξατο ζητεῖν πάκτα χρυσίου καὶ ἱματισμοῦ ἀριθμὸν πολύν· καὶ κοράσια ἐπίλεκτα ποσότητά τινα. καὶ δὲ ποιήσας ὁ Λέων βουλὴν μετὰ τῶν ἀρχόντων, ἐδήλωσε τὸν Κροῦμον, Ὅτι ἐλθὲ ἕως τοῦ αἰγιαλοῦ μετὰ ὀλίγων τινῶν μὴ ἐπιφερομένων ὅπλα, καὶ ἡμεῖς ἐξερχόμεθα διὰ τῆς θαλάσσης ἄοπλοι μετὰ χελανδίου, καὶ συλλαλοῦμεν· D καὶ ἅπερ ᾐτήσω, πάντα ποιοῦμεν. καὶ ταῦτα ἐξαλαλήσαντες, διὰ τῆς νυκτὸς ἐξαγαγόντες τινὰς ἐνωπλισμένους τρεῖς ἄνδρας, κατέκρυψαν αὐτοὺς ἐν δωματίοις τισὶ τῶν Γάλλης ἔξωθεν τῆς πόρτης τῶν Βλαχερνῶν· δώσαντες αὐτοῖς σύνθημα, Ὅτι διαλεγομένων ἡμῶν μετὰ τοῦ Κρούμου, σημεῖον τινὰ ἔχομεν ποιῆσαι, ὅπερ θεασάμενοι, ἐξέλθατε, καὶ ἀποκτείνατε αὐτόν. καὶ τῇ ἐπαύριον ὄντων τῶν Βουλγάρων ἐπὶ τὸ μέρος τῶν ἁγίων Ἀναργύρων ἔξωθεν τῆς πόλεως, κατῆλθεν ὁ Κροῦμος ἐπὶ τὴν θάλασσαν κατὰ τὴν συνταγὴν μετὰ ἄλλων τριῶν· τὸν Λογοθέτην αὐτοῦ, καὶ Κωνσταντῖνον [8] τὸν λεγόμενον τοῦ Πατζικοῦ φυγόντος εἰς Βουλγαρίαν πρὸ πολλῶν ἐτῶν, ἔχοντα καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ὄντα ἐξ ἀδελφῆς E τοῦ Κρούμου· οἱ τινες τέσσαρες ἐξελθόντες ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῶν ἄοπλοι, κατῆλθον ἕως τῆς θαλάσσης κατὰ συνταγὴν μὴ γινώσκοντες τὰ ἔνεδρα αὐτῶν. λοιπὸν δὲ καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθον μετὰ χελανδίου βουλόμενοι συλλαλῆσαι μετὰ τοῦ Κρούμου· καὶ λαβόντες λόγον ἐξῆλθον τοῦ καραβίου· καὶ ἀποκαβαλικεύσας ὁ Κροῦμος, ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ τὸν ἵππον αὐτοῦ ὁ υἱὸς Κωνσταντίνου στρωμένον καὶ χαλινωμένον ἐκράτει· καὶ διά-

8.

λεγομένων αὐτῶν, ἐποίησεν ὁ εἷς τῶν ἐκ τῆς πόλεως τὸ σημεῖον· ὅς ἦν, Εξαβούλης, τῇ χειρὶ τὴν κεφαλὴν ἀποσκεπάσας· ἰδὼν δὲ ὁ Κροῦμος καὶ σκανδαλισθεὶς, ἀνεπήδησε· καὶ ἔχων ἕτοιμον τὸν ἵππον, σηκώσαντες αὐτὸν οἱ μετ' αὐτοῦ, ἐκαβαλίκευσε. καὶ ἀνέκραζεν ὁ λαὸς ἀπὸ τοῦ τείχους, Ο σταυρὸς ἐνίκησε. καὶ αὐτὸς ἤρξατο φεύγειν. καὶ ἐξελθόντες οἱ ἐνοπλισμένοι ἐκ τῶν δωμάτων, κατεδίωξαν ὀπίσω τοῦ Κρούμου. καὶ ἀπολύσαντες αὐτῷ τὰ βέλη, ὡς ἔφθασαν ὅτι ἐπλήγωσαν αὐτὸν, αὐτὸς δὲ μονώτατος ἔφυγεν εἰς τὸν λαὸν αὐτοῦ. οἱ δὲ ἄλλοι τρεῖς ἐπιάσθησαν ὑπὸ τῶν ὄντων ἐν τῷ χελανδίῳ. καὶ ὁ μὲν Λογοθέτης παραυτὰ ἐσφάγη· Κωνσταντῖνος δὲ καὶ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ζῶντες ἐπιάσθησαν.

Θ'. Λοιπὸν οὖν τούτων γενομένων θυμωθεὶς ὁ Κροῦμος, ἐκέλευσε τῇ ἐπαύριον ἐμπυρίσαι καὶ καταστρέψαι πάντα τόπον· καὶ ἀρξάμενοι ἐμπυρίζειν, κατέκαυσαν πάσας τὰς ἐκκλησίας τὰς ἀντίπεραν τῆς πόλεως, μεγάλας οὔσας, ἃς ἀνεκαίνισαν Εἰρήνη καὶ Νικηφόρος καὶ Μιχαήλ· ὁμοίως καὶ τὰ μοναστήρια, καὶ τὰ παλάτια καὶ τοὺς οἴκους, καὶ τὰ προάστεια. καὶ ἐλθόντες εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα, ἐνεπύρισαν τὰ ἐκεῖσε παλάτια, καὶ τοὺς βασιλικοὺς κοιτῶνας, καὶ τοὺς κίονας κατέκλασαν· καὶ τοὺς μολιβδοῦς ἐπῆραν, καὶ τὰ ζώδια τοῦ Ιπποδρομίου· καὶ πᾶσαν τὴν αἰχμαλωσίαν κατέσφαξαν· ὁμοίως καὶ τὰ κτήνη. καὶ διελθόντες τὴν παραθαλασσίαν τοῦ Στενοῦ καὶ τὴν ἄνω, πάντα τὰ ἐμπόρεια κατέκαυσαν· καὶ ἄραντες σκῦλα πολλὰ ᾤχοντο· καὶ πιάσαντες τὸ δεξιὸν μέρος τῆς πόλεως πρὸς ἀνατολὰς, κατέκαυσαν τὰ ἔξωθεν τῆς Χρυσῆς πόρτης ἕως τοῦ Ρηγίου· καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν Αθύραν, κατέστρεψαν τὸ ἐκεῖσε κάστρον· καὶ τὴν γέφυραν παράξενον οὖσαν, καὶ [10] πάνυ ὀχυρωτάτην· καὶ ἐλθόντες εἰς Σηλυβρίαν, κατέστρεψαν τὸ αὐτόθι κάστρον ἕως τοῦ ἐδάφους, καὶ τὰς ἐκκλησίας καὶ τοὺς οἴκους ἐνεπύρισαν. καὶ μετὰ τοῦτο, τὸ Δαονίου κάστρον ὑπάρχον κατέστρεψαν· καὶ ἐλθόντες εἰς τὴν πόλιν Ηρακλείας, μὴ δυνάμενοι εἰς αὐτὴν εἰσελθεῖν, ἐνεπύρισαν πάντα τὰ οἰκήματα τὰ ὄντα εἰς τὸν λιμένα, καὶ τὰ πέριξ τῆς αὐτῆς πόλεως. καὶ μετὰ τοῦτο, ἐλθόντες εἰς Ραιδεστὸν, κατέστρεψαν καὶ τοῦτο τὸ κάστρον, ἐμπυρίσαντες πάντα τὰ ἐν αὐτῷ οἰκήματα, καὶ τὰς ἐκκλησίας· καὶ κατασφάξαντες αὐτόθι λαὸν πολύν. καὶ ἐλθόντες εἰς τὸ Πάνιον κάστρον, εὗρον αὐτὸ ἠσφαλισμένον, ἔχοντα λαὸν πολύν. καὶ μηδὲν ἰσχύσαντες εἰς αὐτὸ, τὰ ἔξω πάντα ἐμπυρίσαντες καὶ καταστρέψαντες, ἀνῆλθον εἰς τὸν Ασπρον, κάστρον ὂν καὶ αὐτό· καὶ καταστρέψαντες καὶ τοῦτο καὶ ἐμπυρίσαντες, καὶ ἕτερα πλεῖστα κάστρα, κατῆλθον ἐκεῖθεν δι' ἡμερῶν δέκα, καὶ εἰσῆλθον εἰς τὰ ὄρη τοῦ Γάνου· καὶ εὑρόντες ἐκεῖσε λαὸν πολὺν κρυπτόμενον, καὶ σχεδὸν πάντα τὰ κτήνη τῆς Θρᾴκης, κατέσφαξαν τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὰ κτήνη ὄντα εἰς πλῆθος αἰχμαλωτεύσαντες, ἀπέστειλαν εἰς Βουλγαρίαν, καὶ γυναικόπαιδα πολλά. καὶ λοιπὸν ἀπῆλθον καὶ εἰς τὸ Εξαμίλιον, καὶ κατῆλθον ἕως * Αβύδου· καὶ ἀνέκαμψαν [11] ἐπὶ τὸν Εβρον καὶ τὴν ἄνω, καὶ πάντα τὰ κάστρα κατέστρεψαν ἀπὸ μικρῶν ἕως μεγάλων ἕως τῆς Αδριανουπόλεως· καὶ εὑρόντες τὴν Αδριανούπολιν κρατουμένην, παρεκάθισαν. καὶ ποιήσαντες ἡμέρας πολλὰς καὶ μηδὲν ἰσχύσαντες ἀπὸ τοῦ περικαθίσματος, στήσαντες μαγγανικὰ ἐπολέμουν τὸ κάστρον· καὶ δὴ στενωθέντες, μὴ ἔχοντες βοήθειαν ποθὲν, καὶ ἀποθνήσκοντες τῷ λιμῷ, παρέδωκαν ἑαυτούς. καὶ λαβόντες οἱ Βούλγαροι τὴν αἰχμαλωσίαν πᾶσαν εἰς

* Αβύδου.

Symeon. Logoth. Annal.

tibus, unus quis ex Urbe signum dedit; Exabules scilicet, qua manu caput aperuit. Animadvertit Crumus, reque indicio offensus, resilit; jamque parato equo a sociis evectus, illo inledit. Tum populus e muro clamare, *Vicit Crux*; ac Crumus fugam arripuit. Egressi ex ædibus, qui armati latebant, retro insecuti sunt; missisque spiculis, cum se eum vulnerasse putarent, ille ad suos incolumis evasit. Alii tres capti sunt, ab iis, qui in lintre erant. Ex iis Logotheta statim jugulatus; Constantinus ejusque filius vivi capti sunt.

Cassæ Græcorum insidiæ.

IX. Jam itaque his ita gestis, furore accensus Crumus, omnia loca in crastinum igni ferroque suos vastare præcepit. Cœptoque incendio, Ecclesias omnes trans Urbis portum (magnas sane ac superbo opere, quas Irene, & Nicephorus atque Michael instauraverant) Monasteria item & Palatia ædesque alias ac suburbana, igni devastarunt. Ad sanctum Mamantem pariter progressi, his, quæ ibi sunt, Palatiis, Regiisque ac Sacris cubiculis, ignem subjecerunt, ac columnas confregerunt. Plumbi moles, circique ambitum ornantes statuas, sustulerunt. Captivos omnes jugularunt; similiter quoque pecora peremerunt. Hinc Steni littora superioremque orum peragrantes, navalia omnia succenderunt, ingentique potiti præda abierunt: dextraque Civitatis parte occupata ad Orientem, quæ sunt extra Chrysem portam ad Rigium usque combusserunt. Athyra cum venissent, quod illic est oppidum, tarí quoque operis pontem, ipsumque longe firmissimum, everterunt. Selybriam profecti, ejus loci oppidum solo æquaverunt, Ecclesiasque & domos incenderunt. Exinde Daonem oppidum demoliti; Heracleam cum venissent, nec civitatem ingredi potuissent, domos omnes ad littus positas, & quæ Urbi circumvicina sunt prædia locaque combusserunt. Postea Rhedestum venientes, hoc quoque oppidum demoliti, cunctas in eo ædes ac Ecclesias incenderunt, multamque ibi hominum turbam sustulerunt. Panium cum venissent, oppidum munitum invenerunt, ingentique tutum præsidio militum: frustraque ejus tentatis mœniis, suburbanis omnibus igni ferroque vastatis, indeque Asprum versus, quod ipsum oppidum est, iter dirigentes, eo quoque aliisque pluribus oppidis eversis atque incensis, ab hinc digressi decem circiter dies, Gani montes intrarunt. Illic latentis plebeculæ innumeram nacti multitudinem, cunctaque fere Thraciæ pecora, hominibus neci traditis, pecora puerosque ac mulieres ingenti turba captivos in Bulgariam misere. Jamque adeo ad Hexamilium quoque transeuntes, Abydum usque descenderunt; flexoque itinere Ebrum assecuti ac superiorem illi regionem, oppida omnia majora pariter & minora, Adrianopolim usque everterunt. Adrianopolim autem munitam cum invenissent, Urbem obsederunt: protractaque dies non paucos obsidione, cum potiri civitate non possent, instructis machinis eam oppugnare cœperunt. Et vero cives in angustias coacti, cum nulla auxilii spes usquam affulgeret, diraque fames consumeret, hostibus deditionem fecere. Bulgari captivis omnibus acceptis, tanta multitudine ut & numerum vinceret, omnique illorum direpta supellectili, in Bulgariam trans Istrum flumen pro-

Ingens vastitas & incendia, harum ultione.

Edit. Paris. pag. 409.

cui deportarunt. Interea Leo, tantaque hostis grassatione, nec Urbe egressus, tyrannice Imperium tenebat. Cumque jam Festa venissent Natalitiorumque solemnis, filium suum adhuc pusillum Sammatem nomine (quem falso Constantinum vocari ajebat) corona Augustali donavit: collectisque ex diversis urbibus, qui cladi superstites essent manipulis, erogata eis pecunia, faustis acclamationibus votisque Leonem ac Constantinum prosequi jussit; nempe illos imitatus, qui nuper Imperium gessissent, Leonem & Constantinum Isauros, quorum etiam heresis instaurator fuit; dum velat illi, longævos sibi Imperii annos auguratus, ingentem nominis claritatem, ambit: cujus tamen Deus consilium, in angustum coactis ipsius annis, confudit.

Coronatur Leonis filius Synbatius.

X. Cæterum sudo hyemis tempestate aere, hincque adeo fluviatilibus aquis subsidentibus, facta Bulgarorum ad triginta millia cataphractorum excursio: venientesque Arcadiopolim, ac superato Rigio (hoc nimirum fluvii nomen) inventam ingentem hominum multitudinem, sub jugum miserunt. Necdum vero transmissis captivis, ingenti imbrium vi in dies octo, sic fluminis aquæ intumuerunt, ut maris prope vastitatem æquare viderentur. Cumque inde permeari non posset, dies quindecim in stativis captivos tenuerunt. Rogata illis frustra a Leone auxilia; nam nec animum attendit, nec Urbe ipse prodit, nec qui suppetias irent, ullos alios misit. Jamque adeo facto sereno, atque flumine intra alveum compresso, ipsosmet captivos ligna cædere ac pontem struere coegerunt; inque hunc modum cum iisdem, ad quinquaginta circiter millia, virorum, mulierum ac puerorum, amnem transmiserunt: omnemque eorum substantiam, Armeniacas vestes stragulas, grandesque acu pictos tapetes ac vestimentorum multam supellectilem, vasaque ænea, cuncta curribus imposita; omnes denique greges & armenta, bovesque & oves, convexerunt; hacque ditati præda, in Bulgariam intrarunt; nec qui Dei indulgentia, inique sceptra moderabatur, aut ipse opem laturus captivis egressus est, aut qui ferrent alios allos destinavit.

Arcadiopolis a Bulgaris capta; ingens abducta præda.

Edit. Paris. pag. 410.

XI. Jam igitur perlatus ad Leonem rumor, *Ingentem Crumum conflare exercitum, Avaresque & Sclabinorum copias omnes adlegisse; ad hæc, instrumenta atque machinas tormentaque expugnandis urbibus comparata omnis generis struere, ingentia sane illa; tribulosque seu murices & testudines, altas scalas, globos, vectes, ligones vasaque fossoria; arietes, balistas, ignea jacula, petrarias, scorpiones mittendis jaculis ac fundas; quicquid denique machinarum quatiendis eruendisque turribus ac propugnaculis ad Urbis excidium adhiberi queat.* (Ad Urbis occiduam partem maroisque Blachernarum, visum illi adhibere omnia, ubi & telo petitus fuerat) *Boum decem millia cunctis his convehendis stabulari; currus ferravinctos jussi fieri, ad quinque millia.* Leo, hostis apparatu audito, missisque exploratoribus, ac veritate comperta, ingentibus conductis copiis ac artificum turba, extra Blachernarum murum, murum alium ædificare cœpit, vallumque latum excitum opposuit. Jamque cœpto solummodo opere, ac necdum peracto, Deus, qui dissipat consilia Gentium, & reprobat cogitationes populorum, reprobatque

Crumi ingens apparatus.

Psal. 32. 10.

A πλῆθος ὡσεὶ ἀναρίθμητον, καὶ πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, μετῴκισαν αὐτοὺς εἰς Βουλγαρίαν [13] ἐκεῖθεν τοῦ Ἴστρου ποταμοῦ. καὶ τούτων γενομένων, ὁ Λέων τῆς πόλεως οὐκ ἐξῆλθεν, ἀλλ᾽ ἐκράτει τῆς βασιλείας τυραννικῶς· καὶ λοιπὸν [13] φθασάντων τῶν ἑορτῶν, ἔστεψε τὸν υἱὸν αὐτοῦ μικρὸν ὄντα καὶ ἐπονομαζόμενον Σαμβάτιον, ψευσάμενος, λέγων ὅτι Κωνσταντῖνος καλεῖται· καὶ συναθροίσαντες τὸ περισωθέντα λαὸν ἐκ τῶν διαφόρων πόλεων, ἐρόγευσεν αὐτούς, ποιήσας αὐτοὺς εὐφημῆσαι Λέοντα καὶ Κωνσταντῖνον, μιμούμενος τοὺς πρώην βασιλεύσαντας Λέοντα καὶ Κωνσταντῖνον τοὺς Ἰσαύρους· ὧν καὶ τὴν αἵρεσιν ἀνενεώσατο, βουλόμενος ζῆσαι ἔτη πολλά, ὡς καὶ αὐτοί, καὶ γενέσθαι περίφημος· οὗ τινος τὴν βουλὴν ὁ Θεὸς κατῄσχυνε, κόψας B τοὺς χρόνους αὐτοῦ.

[13]

ι. Καὶ δὴ λοιπὸν γεγονότος εὐδίας τοῦ ἀέρος τοῦ χειμῶνι, καὶ τῶν ποταμῶν μὴ ἐχόντων ὕδωρ πολύ, ἐξῆλθον οἱ Βούλγαροι χιλιάδες λ΄. ὁλοσίδηροι· καὶ ἐλθόντες ἕως Ἀρκαδιουπόλεως, καὶ περάσαντες τὸν Ῥηγίαν· ποταμὸς δὲ οὕτως ἐστὶ λεγόμενος, εὗρον λαὸν πολύν, καὶ ᾐχμαλώτευσαν αὐτόν· καὶ πρὸ τοῦ περάσαι αὐτοὺς τὴν αἰχμαλωσίαν, ἐγένετο ὑετὸς πολὺς ἡμέρας ὀκτώ. καὶ ὀγκωθεὶς ὁ ποταμὸς ἐγίνετο ὡς θάλασσα. καὶ μὴ δυνάμενοι ἀντιπεράσαι οἱ Βούλγαροι, ἔμειναν ἡμέρας ιε΄. κατέχοντες τὴν αἰχμαλωσίαν· καὶ μηνύσαντες τὸν Λέοντα τὸν βοηθῆσαι, οὐ προσέσχεν, οὐδὲ τῆς πόλεως ἐξῆλθεν, οὐδὲ ἄλλους τινὰς ἀπέστειλε πρὸς βοήθειαν. καὶ λοιπὸν γενομένης C εὐδίας καὶ τοῦ ποταμοῦ ἐλαττωθέντος, αὐτοὺς τοὺς αἰχμαλώτους παρεσκεύασαν κόψαι ξύλα καὶ ποιῆσαι γέφυραν· καὶ οὕτως ἐπέρασαν μετὰ τῆς αἰχμαλωσίας, ὄντων ὁμοῦ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν καὶ παιδίων χιλιάδες ν΄. λαβόντες καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν, ἀρμενιάκια στρωματολεπτά, καὶ τακητάπητα ἀνώτερα, καὶ ἱματισμὸν πολύν, [14] καὶ χαλκώματα, ἐφόρτωσαν πάντα εἰς τὰς ἁμάξας· καὶ λαβόντες πάσας τὰς ἀγέλας αὐτῶν βόας καὶ πρόβατα, εἰσῆλθον εἰς Βουλγαρίαν· καὶ ὁ ἀδίκως βασιλεύσας κατὰ παραχώρησιν Θεοῦ, οὔτε αὐτὸς ἐξῆλθε τῆς πόλεως πρὸς βοήθειαν τῆς αἰχμαλωσίας, οὔτε ἄλλους ἀπέστειλεν.

[14]

ια΄. Λοιπὸν δὲ μετὰ ταῦτα, ἀνηγγέλη αὐτῷ λεγόντων, D ὅτι ὁ Κροῦμος ἐστράτευσε λαὸν πολὺν συναθροίσας καὶ τοὺς Ἀβάρεις, καὶ πάσας τὰς Σκλαβινίας· πρὸς δὲ τούτοις παρασκευάζει διαφόρων ἑλεπόλεων ὄργανά τε καὶ μαγγανάματα καὶ μαγγανικὰ παμμεγέθεστατα, τριβόλους καὶ πετροβόλους καὶ χελώνας καὶ ὑψηλὰς κλίμακας. σφαίρας τε καὶ μοχλοὺς [15] καὶ ὄρυγας, κριούς τε καὶ βελοστάσεις· πυρόβολά τε καὶ λιθόβολα καὶ σκορπίδας εἰς τὸ βαλέσθαι βέλη, καὶ σφενδόνας· πάντα τὰ μηχανήματα κατὰ τῶν ἐπάλξεων πρὸς τὸ ἑλεῖν τὴν πόλιν. ἐπὶ τὸ δυτικὸν δὲ μέρος φησὶ τῆς πόλεως κατὰ τοῦ τείχους τῶν Βλαχερνῶν ταῦτα πάντα βούλεται προσαγαγεῖν τὰ μαγγανήματα, ἔνθα καὶ ἐπλήγη· σταυλίζων βόας χιλιάδας δέκα, πρὸς E τὸ βαστάξαι πάντα τὰ προλεχθέντα ὄργανα, τεθέντα ἐπὶ ἁμαξῶν, ἃς προσέταξε χιλιάδας ε΄. σιδηροδεθέντας. Ταῦτα ἀκούσας Λέων, πέμψας τε κατασκόπους, καὶ μαθὼν τὴν ἀλήθειαν, συναθροίσας λαὸν πολὺν καὶ τεχνίτας, ἤρξατο κτίζειν ἕτερον τεῖχος ἔξωθεν τοῦ τείχους τῶν Βλαχερνῶν, κόψας καὶ τὴν Σούδαν πλατεῖαν. καὶ ἀρξάμενος κτίζειν, μήπω τελέσας,

[15]

ἵνα δείξῃ ὁ Θεός, ὁ διασκεδάζων βουλὰς ἐθνῶν, ἀθετῶν λογισμοὺς λαῶν, καὶ ἀθετῶν βουλὰς ἀρχόντων· ὅτι οὐκ ἐν τῇ μηχανίᾳ καὶ τῇ ἰσχύει αὐτῶν οἱ ἄνθρωποι δύνανται τί ποιῆσαι· ὑπὸ τοῦ ἔαρος καταλαβόντος, ὡς φασί τινες διασωθέντες τῆς αἰχμαλωσίας ἀπὸ Βουλγαρίας, περὶ τὴν μεγάλην πέμπτην τοῦ πάσχα, ὁ πρῶτος Βουλγαρίας ὁ Κροῦμος, ὁ περίφημος, ὁ τὴν πόλιν ἑλεῖν βουλόμενος, τέλει τοῦ βίου ἐχρήσατο, ἀοράτως σφαγιασθείς. ὃς καὶ ἐξήγαγεν αἱμάτων ὀχετοὺς διά τε τοῦ στόματος καὶ τῶν ῥινῶν καὶ τῶν ὤτων αὐτοῦ. καὶ οὕτως ἀπέρρηξε τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν κακοῖς.

ιβʹ. Ἐπαρθεὶς τοίνυν τῷ φρονήματι ὁ Λέων, ὡς αὐτὸς [16] κατέβαλε τὸν πολέμιον, οὐχὶ Θεός, ἐπέμψεν εἰς πάσας τὰς χώρας, σάκρας, ἀναγγέλλων, ὅτι εὗρον τοὺς Βουλγάρους ἐγγὺς ὄντας τῆς πόλεως, καὶ διὰ τῆς φρονήσεως καὶ ἀνδρείας καὶ διὰ τῆς ἀγωγῆς μου τοξεύσας τὸν πρῶτον αὐτῶν, πάντας ἀπώλεσα· ὥς τις καὶ διὰ τὴν πρόφασιν ταύτην ἀποθνήσκει, φησίν, ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτου.

ιγʹ. Λέγεται δὲ καὶ φωνὴν οὐρανόθεν ῥαγῆναι αὐθωρόν, τὴν [17] τοῦ ἀθέου Βασιλέως κατάλυσιν διαγγελίζομένην, καὶ πολλοῖς πλέουσιν ἀκουστὴν γενέσθαι· ὡς τὸν καιρὸν καὶ τὴν ὥραν ἀπογραψάμενοι· ἦν γὰρ δεκάτη ὥρα τῆς νυκτός, ἑκάτερος εὗρον τὴν ἀλήθειαν.

ιδʹ. Ὅμως τὸν Μιχαὴλ εἱρκτὴ καὶ δεσμὰ εἶχον. καὶ ἐπεὶ ἐβούλετο αὐτὸν μετὰ τὴν ἑορτὴν τὴν τοῦ Χριστοῦ γέννων ἀνελεῖν, δηλοῖ ὁ Μιχαὴλ τοῖς συμβούλοις, μεθ' ὧν ἦν καὶ ὁ τοῦ παλατίου Παπίας, ὡς εἰ μὴ σπουδάσητε ἐξελεῖν με τῆς φρουρᾶς, πάντας ὑμᾶς καταμηνύω τῷ Βασιλεῖ. οἱ δὲ συναχθέντες, καὶ φιλόνια ὡς ἱερεῖς φορέσαντες, καὶ ἔνδοθεν τὰ ξίφη φοροῦντες, ἐπεὶ τὸ παλάτιον ἀνεῴχθη, καὶ ὁ Βασιλεὺς εἰς τὸν ναὸν εἰσῆλθεν, αὐτοὶ εἰσπηδήσαντες τοῦτον μεληδὸν κατέκοψαν, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ ἔχωσαν· καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ λύουσι τῶν δεσμῶν τὸν Μιχαήλ, καὶ εἰσάγουσιν ἐν τῇ ἑορτῇ ἀντὶ δεσμοφόρου στεφηφόρον. καὶ ἐπληρώθη τὸ προφητικόν, τό, Ἑσπέρας αὐλισθήσεται κλαυθμός, καὶ εἰς τὸ πρωῒ ἀγαλλίασις. τήν τε γαμετὴν αὐτοῦ ἐν τῇ τῶν Δεσποτῶν μονῇ ἀπαγαγεῖν· Συμβατίῳ δὲ τῷ υἱῷ μετὰ τὸ στέψειν μετονομασθέντι Κωνσταντῖνον, καὶ τοῖς λοιποῖς, Βασιλείῳ τε καὶ Γρηγορίῳ, ἅμα Θεοδοσίῳ, ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ ἀποκείραντες, μοναστὰς πεποιήκασιν. ἔνθα καὶ Κωνσταντῖνος μετονομασθεὶς Βασίλειος, ἀφωνίᾳ συνεχεθεὶς μετὰ τὸ τὰ γόνιμα τὰ μόρια ἀφαιρεθῆναι, ἐδέετο μὲν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ καὶ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου ἐκεῖσε ἀνεστηλωμένου, τὴν ἑαυτοῦ λυθῆναι φωνήν, καὶ τὴν γλῶτταν τὸ ἔναρθρον ἀπολαβεῖν. ὅθεν καὶ εἰσηκούσθη. κατὰ γὰρ τὴν τῶν Φώτων παράγουσαν, ὁρᾷ τὸν θεῖον ἐκεῖνον χαρακτῆρα, τὸν κηρόν, λέγοντα, Λαβών, ἀνάγνωθι. ὁ δὲ ἀδιστάκτως εἰσελθών, ἀνέγνω λαμπρᾷ καὶ καθαρᾷ τῇ φωνῇ, Πάλιν Ἰησοῦς ὁ ἐμός. Ἐκτοτε οὖν τὴν πατροπαράδοτον αὐτοῦ βδελυξάμενος αἵρεσιν, τὰς τῶν ἁγίων εἰκόνας ἐτίμα καὶ περιεπτύσσετο. Ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὕστερον.

consilia Principum; ut ostenderet nihil quemquam juvare ad aliquid præstandum, industriam propriam ac potentiam; necdum vere exorto, ut quorumdam a Bulgarica captivitate receptorum relata compertum est; Magna scilicet Quinta, Bulgariæ Princeps, clarissimus Crumus, qui capiendam Urbem animo destinaverat, invisibili Dei potentia mactatus, fatis concessit, sanguinis rivos ore, naribus auribusque profundens, atque in eum modum animam in malis abrupit.

Crumus morbo extinctus.

Edit Paris. pag. 415.

XII. Eo successu animo elatus Leo, ac si ipse, non Deus, hostem profligasset, destinatis in omnes Urbes ac Provincias Divalibus litteris, in hæc verba scribit. *Bulgaras offendi jam Urbi imminentes, meaque solertia & robore, facta denique impressione, eo telis confosso, qui inter eos primus ac princeps erat, omnes internecione delevi: eoque vulnere*, inquit, *hostis noster occumbit*. Atque hæc hactenus.

Leonis inanis de Crumo jactatio.

XIII. Ajunt vocem cælitus missam una erupisse, impii Regis mortis nuntiam, ipsamque non paucis navigantibus auditam; signatoque tempore & hora (cum hora noctis decima ageretur) qui observarunt, sic tandem se sem habuisse invenerunt.

XIV. Cæterum Michael in carcere, ac in vinculis tenebatur. Qiidque Leoni constitutum erat, ut statim peractis Christi Natalitiorum solemniis illi necem inferret, mandat Michael conjuratis, e quorum numero ipse Palatii Papias, in hæc verba, *Nisi quam citius me e carcere liberaveritis, ad unum omnes deferam Imperatori*. Congregati itaque, ac casulas Sacerdotum more induti, subque illis gladios occultantes, quod apertæ fores Palatii essent, ingresso in templum Imperatore insilientes, frustatim ipsum conciderunt; ac cadaver in Prote insula condiderunt: ipsaque hora solutum vinculis Michaelem, inter solemnia inducunt, pro vincto, infulis coronatum. Sicque illud Scripturæ impletum est, *Ad vesperum demorabitur fletus, & ad matutinum exultatio*. Leonis uxor in Monasterium adducta, quod vocant Dominarum: Symbatium filium, ab inauguratione dictum Constantinum, cum reliquis (Basilio scilicet & Gregorio, nec non Theodosio) positis crinibus, Monachorum ordini addixerunt. Ubi & Constantinus, Basilii auctus nomine, una cum virilibus etiam vocis usu amisso, Deum rogabat ac Gregorium Theologum, cujus illic erecta erat Effigies, ut soluta voce, linguam sonoram reciperet. Unde etiam exauditus est. Die enim festo Luminum, videt divinam illam cera fusam Imaginem ita astantem, *Surge, lege*. In quæ verba, omni semota dubitatione, clara limpidaque voce, ingressus, legit, *Iterum Jesus meus*. Exinde itaque quam a majoribus hauserat, enecratus hæresim, Sanctorum Imagines colebat ac amplexabatur. Verum hæc postea.

Leonis occisio.

Psal. 29. 6.

Leonis filius recepta voce, Imaginum cultor factus.

Edit. Paris. pag. 412.

ROMANORUM IMPERATOR

MICHAEL AMORÆUS BALBUS ICONOMACHUS,

Michaelis Balbi imperium,

ANNOS VIII. MENSES IX.

I. MUNDI annus sexies millesimus trecentesimus decimus-quartus; divinæ Incarnationis annus octingentesimus quartus-decimus; Romanorum Imperator Michael Balbus, Iconomachus, annos octo, menses novem. Hic Euphrosynam, Constantini, cujus qui matris imperio cæcatus fuit, filiam, Sanctimonialis institutum professam, uxorem duxit. Parum aliquid de malitia, quæ ante obtinuerat, remittens (hactenus scilicet, ut qui clausi ergastulis, vel exilio relegati erant, velut visio nocturno ac insomnio libertatem factamque aliquam remissionem ac inducias animo cogitarent) impii decessoris sui Deo exosum sensum opinionemque subocculte fovebat. Nam & ipse, ex summo stupore ac inscitia, pari nequissimæ hæresis unco adactus est. Unde solemni conventu habito, *Qui ante nos*, inquit, *Ecclesiasticorum dogmatum scita scrutati sunt, ex illis exigenda ratio est, num bene, an male sanxerint. Nos autem, in quo Ecclesiam ambulantem invenimus, in eo & servare potius ducimus. Colere enim, aut non colere Imagines, perinde indifferens sit, ac cuique liberum.* Eo tempore summi Sacerdotii arcem tenebat Antonius Sylæi, qui a sacrarum Imaginum cultu abhorrebat.

Euphrosyna uxor ex Sanctimoniali.

Iconomachus paulo mollior.

Michaelis Balbi Constitutio.

II. Interea Theophilum filium suum ex Euphrosyna, Augustali corona donat, in magna Ecclesia. Thomas vero arrepta tyrannide, ex Orientalibus partibus profectus, confusaneæ commixtæque turbæ exercitu fretus, adversus Byzantium cum exercitu venit; immerito sane Imperii desiderio ebrius. Romanus enim cum esset & homo obscurus, in Syriam profectus erat; inditoque sibi Constantini nomine, Irenes Augustæ filium sese dictitabat; qua fraude multos Barbaros Romanosque decepit. Innumera itaque collecta multitudine, eaque glorians, Constantinopolim invadit, atque annos tres expugnat ac diripit. At ubi suam classem igni succensam, fortissimosque suorum a civibus interfectos, vidit, consilii inops, relicta Urbe, prædas agens, in Thraciam concedit. Michael vero Urbe egressus cum ingentibus copiis, in eum eduxit, atque ad breve tempus obsidens, nullo negotio in potestatem redegit: præcisisque manibus atque pedibus, ac tum palo affigens, civile trium annorum bellum consopivit.

Imo ex priore alia uxore. Vid. Not.

Thomas Tyrannus extinctus,

pag. 413.

III. Inter hos tumultus, hisceque curis distento Michaele, Creta, Sicilia & Cyclades ab Imperio Romano ab Afris & Arabibus rescissæ sunt, cum jam ex populi peccatis ac Principum impietate defectio habuisset exordium. Sic autem se rebus habentibus, accersito Imperator Irenæo Magistro, ait illi, *Congratulor tibi, Magister, quod Sicilia rebellavit.* Ad quem ille, *Procul est, Domine, ut gratulandum sit eo nomine*; conversusque ad quemdam Procerum, ait,

Creta, aliarumque insularum defectio.

ΡΩΜΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΥΣ

ΜΙΧΑΗΛ Ο ΑΜΩΡΑΙΟΣ ΚΑΙ ΤΡΑΥΛΟΣ Ο ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΟΣ,

Ἔτη η'. μῆνας θ'.

α'. ΚΟΣΜΟΥ ἔτος ,ςτιδ'. τῆς θείας σαρκώσεως ἔτος ωιδ'. Ῥωμαίων βασιλεὺς Μιχαὴλ Ἀμωραῖος ὁ Τραυλὸς καὶ εἰκονομάχος ἔτη η'. μῆνας θ'. Οὗτος Εὐφροσύνην τὴν θυγατέρα Κωνσταντίνου τοῦ τυφλωθέντος, τὸν μονήρη βίον προσηκαμένην, εἰς γαμετὴν ἠγάγετο. ὃς μιαρόν τι [18] τῆς προαπεχούσης κακίας ὑπενδοὺς, ὅσον τοὺς ἐν εἱρκταῖς καὶ ἐξορίαις ἐλευθερίαν καὶ ἄνεσιν ὀνειρωδῶς φαντάζεσθαι, τὸ τῆς προηγουμένης δυσσεβείας ὑπέθαλπε θεοστυγὲς φρόνημα. ὁμοίως γὰρ τῷ αὐτῷ περιεπάρη τῆς δυσώδους αἱρέσεως ἀγκίστρῳ ἐξ ἀκροτάτης ἀλογίας καὶ ἀπαιδευσίας. ὅθεν ἐπὶ σιλεντίῳ ἔφη, Οἱ μὲν πρὸ ἡμῶν ἐρευνησάμενοι τὸν ἐκκλησιαστικὸν θεσμὸν τῶν δογμάτων, τὸν περὶ αὐτῶν εἰσπραχθήσονται λόγον, εἰ καλῶς ἢ κακῶς ἐθέσπισαν. ἐν ᾧ τὴν ἐκκλησίαν εὕρομεν βαδίζουσαν, ἐν τούτῳ καὶ διαφυλάττειν προκρινόμεθα. τὸ γὰρ τιμᾶν τὰς εἰκόνας καὶ μὴ τιμᾶν, ἀδιάφορον. ἔστω κατὰ τὸ αὐτό. κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον τὸν τῆς ἀρχιερωσύνης θρόνον κατεῖχεν Ἀντώνιος ὁ τοῦ Συλαίου, ὁ τῆς προσκυνήσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων ἀλλότριος.

β'. Ἐπὶ τούτοις στέφει Μιχαὴλ Θεόφιλον τὸν ἐξ Εὐφροσύνης υἱὸν αὐτοῦ, ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ· Θωμᾶς δὲ ὁ ἀντάρτης, ἐκ τῶν ἀνατολικῶν μερῶν ἀπάρας, λαόν τε καὶ ἀγυρτώδη καὶ ἐπίμικτον ἐπισυρόμενος, ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἐκίνησε, τῆς βασιλείας παρ' ἀξίαν ἐφιέμενος. Ῥωμαῖος γὰρ ὢν καὶ ἀφανὴς πρὸς Συρίαν ἀφίκετο· καὶ Κωνσταντῖνον ἑαυτὸν μετονομάσας, υἱὸν Εἰρήνης τῆς βασιλίσσης ἔλεγε· κἀντεῦθεν πολλοὺς ἀπατήσας [19] βαρβάρων τε καὶ Ῥωμαίων, καὶ πλῆθος ἄπειρον συναθροίσας, μεγαλαυχῶν τῷ πλήθει, ἐπῄει τῇ Κωνσταντινουπόλει, καὶ ταύτην ἐπὶ τρεῖς χρόνους πορθήσας· ἐπεὶ τὰς ναῦς αὐτοῦ εἶδε πυρὶ καυθείσας, καὶ τοὺς λογάδας τῶν πολεμίων ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἀπολωλότας, ἀμηχανίᾳ ληφθεὶς, τὴν πόλιν καταλιπὼν, ἐπὶ τὴν Θρᾴκην χωρεῖ, ταύτην ληϊζόμενος. ὁ δὲ Μιχαὴλ τῆς πόλεως ἐξελθὼν μετὰ πλείστης δυνάμεως, πρὸς αὐτὸν ἐξώρμησε. καὶ δὴ παρακαθίσας βραχύν τινα καιρὸν, τοῦτον ἀμογητὶ ἐχειρώσατο· * ἀκρωτηριάσας τε αὐτὸν χεῖρας καὶ πόδας, εἶτα καὶ ἀνασκολοπίσας, κατέπαυσε τὸν ἐν τρισὶ χρόνοις ἐμφύλιον γενόμενον πόλεμον.

* ἀκρωτηρ.

γ'. Ἐν τούτοις τοῦ Μιχαὴλ ἀσχολουμένου, Κρήτη καὶ Σικελία καὶ αἱ Κυκλάδες νῆσοι τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς ἐξ Ἀφρικῶν τε καὶ Ἀράβων περιῃρέθησαν, λαβόντος ἀρχὴν ἄρτι πρῶτον, διὰ τὰς τοῦ λαοῦ ἁμαρτίας καὶ τὴν τῶν κρατούντων δυσσέβειαν· τῶν δὲ πραγμάτων οὕτως ἐχόντων, προσκαλεῖται ὁ βασιλεὺς Εἰρηναῖον τὸν Μάγιστρον, καὶ φησὶ πρὸς αὐτόν. Συγχαίρω σοι, Μάγιστρε, ὅτι ἡ Σικελία ἐμούλτευσεν. ὁ δὲ ἔφη, Τοῦτο ξένον χαρᾶς ἐστι, Δέσποτα. καὶ στραφεὶς πρός τινα τῶν μεγάλων, ἔφη.

Ἀρχὴ κακῶν γε πεσεῖται τῇ χθονί,
Ὅταν κατάρξῃ τῆς Βαβυλῶνος δράκων,
Δύσγλωσσος ἄρδην καὶ φιλόχρυσος λίαν.

δʹ. Ὁ γὰρ τῶν Ἀγαρηνῶν ἀρχηγὸς Ἀπόχαψ, τῷ τῆς 20. Κρήτης ἀκρωτηρίῳ προσέβαλε, καὶ προσωρμίσθη τῷ Χάρακι, ὁρίσας τὸν ὑπ' αὐτὸν λαὸν καταλιπεῖν τὰς ναῦς αὐτῶν, καὶ τὴν χώραν ληΐζεσθαι. τῆς δὲ στρατιᾶς πρὸς τὴν τοιαύτην ἐγχείρησιν ἀποκινήσαντος, προστάξας τὰς ναῦς αὐτῶν ἐνεπυρπόλησε. καταγογγυζόντων δὲ αὐτῶν περὶ τούτου, ἔφη πρὸς αὐτούς, Ὅτι νῦν προπετείᾳ καταγογγύζετέ μοι, ὦ ἄνδρες, ζητοῦντες χώραν εἰς κατοικίαν, καὶ διὰ τοῦτο ἤγαγον ὑμᾶς ἐνταυθοῖ, ἐν ᾧ γάλακτος καὶ μέλιτος ἐστὶν ἀπορρώξ. οἱ δὲ ἀντεῖπον αὐτῷ, Καὶ ποῦ τὰ τέκνα καὶ τὰς γυναῖκας ἡμῶν εὑρήσομεν. ὁ δὲ πρὸς αὐτούς, Ἴστε ὅτι αἰχμαλωσίαν πλείστην ἑαυτοῖς ἠνέγκατε· ἐκ ταύτης δὴ γυναῖκας ὑμῖν ἁρμόσασθε. καὶ ἤρεσεν αὐτοῖς τοῦτο. καὶ σκόλοψι πυκνοῖς, χάρακα περιέθεντο πρὸς ὀχύρωμα· ἀφ' οὗ ὁ τόπος Χάραξ μέχρι τοῦ δεῦρο προσονομάζεται. μοναχὸς δέ τις μετέπειτα τῇ νήσῳ προσφοιτήσας, ἔφη αὐτοῖς, Ὅτι εἴπερ ἐθέλετε καταδυναστεῦσαι τὴν νῆσον, ἀκολουθήσατέ μοι, καὶ ὅπου ἂν στοχασάμενος παραδείξω ὑμῖν ἐπιτηδειότητα κτίσεως, ἐκεῖσε πόλιν οἰκοδομήσατε, δι' ἧς τὴν νῆσον ἐξουσιάσετε. καὶ ἀπήγαγεν αὐτοὺς εἰς τόπον καλούμενον Χάνδακα, ἐν ᾧ ἡ πόλις τούτων καθίδρυται, καὶ ταύτην κυκλόθεν ἐπεφράξαντο· καὶ ἐννενήκοντα πόλεις κρατήσαντες, ἐξηνδραποδίσαντο· μιᾶς μόνης μὴ ἁλωθείσης, ἀλλ' ἢ λόγῳ ἀπολιορκήτου μεινάσης, τῶν νικητόρων αὐτῆς σὺν ἐλευθερίᾳ ποιεῖν τὰ Χριστιανῶν συγκεχωρημένων. οἳ μέχρι τοῦ νῦν ὑπολόγιοι κέκληνται· καὶ δὴ ἂν ὑπὸ Ἀγαρηνῶν κατεκρατήθησαν αἱ νῆσοι, εἰ μὴ Μιχαὴλ ὁ Βασιλεύς, Κρατερῷ τῷ τῶν Κιβυρραιωτῶν Στρατηγῷ ἐνετείλατο πάσας τὰς ὑπ' αὐτὸν ναῦς ἑτοιμάσαι, καὶ ἀπάραι εἰς Κρήτην· ὃς σὺν διακοσίαις ναυσὶ παραγενόμενος, αὐτὰς ἠλευθέρωσε· καὶ ἐν τῇ Κρήτῃ ἀπάρας, τῶν ἐκεῖσε Ἀγαρηνῶν πάντων κατεκυρίευσεν, καὶ ἀναιρήσειν ἐβεβούλευτο, εἰ μή τινες τοῦ λαοῦ κακῶς φρονοῦντες τοῦτο ἐκώλυσαν, εἰρηκότες, Ὡς οὐδαμῶς ἐν νυκτὶ οὗτοι πρὸς ἡμᾶς ἀντιπαίξονται· τῇ δὲ πρωῒ καταλήψωμεθα αὐτούς. καὶ δὴ φρεναπατηθέντες τοῖς τούτων λόγοις, πρὸς τὰς σκηνὰς αὐτῶν ἐπανέλυσαν, μηδαμῶς τῆς σωτηρίας αὐτῶν πεφροντικότες· τῆς δὲ νυκτὸς ἐπελθόντες οἱ ἐχθροί, σιδήρεον ὕπνον τούτοις πᾶσιν ἐπήγαγον, μόνου τοῦ Στρατηγοῦ αὐτῶν ἐμπορικῷ ἐπιβάντος πλοίῳ, καὶ ἀποπλεύσαντος. ὅπερ μαθὼν ὁ τῶν Ἀγαρηνῶν ἀρχηγός, δυσὶν ὁλκάσι ἐπεβίβασε, καὶ καταδιώκειν ὄπισθεν· καὶ πρὸς τὴν νῆσον τὴν Κῶ, τοῦτον κατέσχον, καὶ ἐν αὐτῇ τοῦτον ἀνεσκολόπισαν. εἶτα ὁ Ὠρύφας τὸ ἐπώνυμον, προστάξει Βασιλέως συναθροίζει ναυτικὸν στρατολόγημα· οἷς ἀνὰ τεσσαράκοντα χρυσίνους ἐπιδοὺς ἐν ὁλκάσι τε ἐπιβάντες, καὶ ἐπὶ Κρήτης στρατεύσαντες, ἄπρακτοι ἐκ τοῦ πολέμου ὑπεχώρησαν, οἱ πλείους ἐκεῖσε κατασφαγέντες· ὧν καὶ τοὺς ἀπολειφθέντας, Τεσσαρακονταρίους ὠνόμασαν. ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ Κύριλλος ὁ Θαυματουργὸς ἐπίσκοπος Γορτύνης ταύτης τῆς νήσου, Χριστοῦ, ἄμωμον ὡς ἱερεῖον, ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐσφαγιάσθη, οὗ τὸ τίμιον αἷμα μέχρι τῆς δεῦρο ἀναβλύζον, θαύματα ἀπεργάζεται. καὶ τοῦτον μὲν οὕτως εἶχε τὸν τρόπον· ὁ δὲ δυσσεβὴς Μιχαὴλ ἐκ τῆς δυσουρίας ἀρρωστήσας χαλεπῶς, καὶ τῆς τῶν νεφρῶν ἀλγηδόνος, κακῶς ἀπηλλάγη τοῦ ζῆν. τὸ δὲ δύστηνον αὐτοῦ σῶμα ἀποκομισθὲν ἀπέθετο

Hoc initium malorum tellurl accidet,
Rerum potietur cum Babylonius Draco,
Linguæ impeditæ & auri sitientissimus.

IV. Agarenorum enim Dux Apochat, ad Cretæ Promontorium, cui Charax nomen, appulsa classe, castra posuit, jubens ut relictis navibus, quos duxerat milites, omnes regionem prædatum direptumque irent. Copiis autem in prædas effusis, eorum naves succendi jussit. Cujus rei causa murmurantibus, ait, *Vos ipsi nudiustertius, o viri, murmurantes coloniam ducere quærebatis. In eam vero vos ego huc loci adduxi, ubi tellus lacte ac melle fluit.* At illi, *Utinam vero, liberos nostros uxoresque inveniemus?* Quibus ille, *Scitis plurima vos spolia ac captivos tulisse. Ex illis mulieres in sponsas vobis adjungite.* Placuit omnibus consilium: crebroque circumquaque vallo locum munierunt (χάρακα Græci dicunt) ex quo factum est, ut & locus hactenus Charax nominetur. Postea vero Monachus quidam in Insulam devectus, infit illis, *Siquidem hoc vobis constitutum est, sicque animis sedet, ut plene Insula potiamini, mihi vos adjungimini comites, ac ubi locum extruendæ Urbis commodum monstravero, ibi ædificate, unde Imperium vestrum tota late Insula proferatis.* Duxit itaque in locum Chandax nomine, ubi eorum sita civitas est, eamque vallo undique munierunt: captisque nonaginta urbibus, in servitutem omnes addixerunt: una dumtaxat non expugnata atque direpta, quæ accepta fide, deditione facta, ritu Christiano vivendi liberam facultatem accepit. Hactenus Græca voce ὑπολόγιοι audiunt, ac si dicas, *spontanea deditione in fidem accepti.* Ac sane Agarenorum ditionis mansissent Insulæ, nisi Michael Cratero Cibyrrhæotarum Duci jussisset, ut omni instructa classe, in Cretam vela daret. Ducentarum igitur navium classe invectus, eas vendicavit: Cretamque profectus, omnium in ea Agarenorum potitus, hostea neci dare constituerat, nisi militum quidam, haud sano satis consilio, intercessissent; qui dicerent, *Nullam eos noctu impressionem facturos: mane tenendos ac capiendos fore.* Horum itaque dementari sermonibus, suæ salutis neglecta cura, in tabernacula sese receperunt. Noctu autem irruentes hostium cunei, illis omnibus ferreum somnum immiserunt. Solus eorum Dux Craterus mercatorio usus navigio, fuga salutem tentavit. Id vero ut comperit Agarenorum Dux, imposita duobus ratibus militum manu, fugacem insequi jussit. Hi porro, in Co insula eum assecuti, in crucem agentes, e vivis sustulerunt. Post hæc Oryphax (hoc viro nomen) Imperatoris jussu, navali coacto exercitu, in singulos quadraginta aureos distribuit, atque navibus imponit; profectique Cretam, re infecta reversi sunt; plerique etiam illic desiderati, qui & *Quadragenarii* dicti sunt. In ea Insula Cyrillus Gortynæ ejus Insulæ civitatis Episcopus, vir miraculorum patrator, velut immaculata hostia, pro Christo ab Agarenis immolatus est: cujus pretiosus sanguis hactenus ebulliens, miracula facit. Ac sic quidem illic. Impius autem Michael urinæ difficultate graviter ægrotans, renumque doloribus excruciatus, male vitam finivit. Ejus miserum funus ela-

Agarenorum Hispanorum in Creta Colonia.

Videtur, quæ nunc Souda dicitur.

Candiæ Cretæ Metropolis ædificatio.

Edit. Paris. pag. 414.

Craterus male usus victoria, prorsus profligatus.

Altera expeditio, infelici & ipsa successu.

Cyrillus Martyr, Gortynæ Episcopus.

Michaelis Balbi mors.

tum, in sanctorum Apostolorum Æde conditum est: Theophilus vero ejus filius cum matre Euphrosyna Imperio potitus.

ROMANORUM IMPERATOR

THEOPHILUS,

MICHAELIS BALBI FILIUS

ICONOMACHUS,

ANNOS XII.

Theophilus Imperator.

I. MUNDI annus sexies millesimus vigesimus-tertius; divinæ Incarnationis, octingentesimus vigesimus-tertius, Romanorum Imperator Theophilus Michaelis Balbi filius Iconomachus, annos duodecim. Ejus mater Euphrosyna volens ei conjugem jungere, plures incomparabili venustate cogit virgines. Erat inter illas una quædam formosissima Icasia nomine, aliaque nomine Theodora. Mater, aureum malum cum dedisset, dare jussit, cujus illi magis forma placuisset. Theophilus Icasiæ pulchritudinem stupens, *A muliere*, ait, *emanarunt mala*. Cui illa subverecunde, *Sed & res meliores e muliere exuberant*. Ille responso attonitus atque offensus, ea dimissa, malum aureum Theodoræ dedit ex Paphlagonum gente. Ambo coronati ab Antonio Patriarcha in sancti Stephani Oratorio in die Pentecostes: Inde facto processu ad magnam Ecclesiam, ingenti largitione Patriarcham & Clerum Senatumque donavit. Ac quidem Icasia, Imperii spe frustrata, Monasterium extruit; inque eo coma posita, vita ex virtutis ratione instituta ac Deo placita, adusque vitæ finem perseveravit, multis proprii ingenii monumentis relictis. Euphrosyna autem Imperatoris mater ipsa sponte a Palatio discedens, in Monasterio Gastria vitam privato cultu egit.

Edit. Paris. pag. 415.

Icasia Theodoræ postposita, ut Theophilo nuberet.

Nuptialibus & Imperii coronis, ait Georg.

Icasia libris scriptis clara.

II. Dum Circenses agerentur, proferetur multitudini candelabrum, quod in cæde Leonis Armeni fuerat gladio discissum. Ostendit Theophilus in Sedilis loco, universo Senatui, ac velut qui in Templo Domini cædem perpetrassent, in eos jubet animadverti: revera autem, velut qui ejusdem secum hæresis socium, parique laborantem impietate sustulissent. Adhærebat enim miser, Deo exosæ illius hæresi; qui Sanctorum Imagines alias detraheret, alias effoderet, atque Monachos pietate illustres exilio mulctaret, ac verberibus aliisque cruciamentis dehonestaret.

Leonis cædis rei, Theophilo contrucidati.

III. Theophili anno secundo Theophobus Persa, una cum patre ac Persarum quatuordecim millibus, ad Romanos transfugit: quibus per turmas divisis, in thematibus habitationes assignavit: ipsum vero Theophobum, Theodoræ Augustæ sorori nuptiis copulans, ea sibi ratione levirum fecit. Persarum moribus ea lex obtinebat, ut ex stirpe Regia designarent, qui apud illos rerum essent potituri. Cum itaque continuis bellis excisa defecisset stirps Regia, inque his angustiis Persæ versarentur, in mentem venit, quosdam Regii sanguinis ad Imperatorum Romanum transfugisse. Quocirca necesse putaverunt, relicta patria, ut ad Romanæ ditionis loca proficiscerentur, Theophobi

Theophobus Persa, Theophili gener.

A ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων· Θεόφιλος δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς * μητρὸς αὐτοῦ Εὐφροσύνης τῆς Βασιλείας ἐκράτησεν.

* Scyl. & Cedr. melius. μητρυιᾶς, noverca.

ΡΩΜΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΥΣ

ΘΕΟΦΙΛΟΣ

Ο ΥΙΟΣ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΤΡΑΥΛΟΥ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΟΣ

Ἔτη ιβʹ.

B αʹ. ΚΟΣΜΟΥ ἔτος ϛτκγʹ. τῆς θείας σαρκώσεως ἔτη ωκγʹ. Ῥωμαίων Βασιλεὺς Θεόφιλος ὁ υἱὸς Μιχαὴλ τοῦ Τραυλοῦ Εἰκονομάχος, ἔτη ιβʹ. τῆς δὲ μητρὸς αὐτοῦ Εὐφροσύνης βουληθείσης δοῦναι αὐτῷ γυναῖκα, ἄγει κόρας ὡραιοτάτας ἀσυγκρίτους τῷ κάλλει· μεθ' ὧν μία τις ἐξ αὐτῶν κόρη ὡραιοτάτη ὑπῆρχε Εἰκασία λεγομένη, καὶ ἑτέρα Θεοδώρα ὀνομαζομένη. τούτῳ δοῦσα ἡ μήτηρ χρυσοῦν μῆλον, εἶπε δοῦναι τῇ ἀρεσάσῃ αὐτῷ. ὁ δὲ Βασιλεὺς Θεόφιλος, τῷ κάλλει τῆς Εἰκασίας ἐκπλαγεὶς, ἔφη, Ὡς ἄρα διὰ γυναικὸς ἐῤῥύη τὰ φαῦλα· ἡ δὲ μετ' αἰδοῦς πῶς ἀντέφησεν, Ἀλλὰ καὶ διὰ γυναικὸς πηγάζει τὰ κρείττονα. ὁ δὲ, τῷ λόγῳ τὴν καρδίαν πληγεὶς, ταύτην μὲν εἴασε· Θεοδώρᾳ τε τὸ μῆλον ἀπέδωκεν. οὔσῃ ἐκ Παφλαγονίας· καὶ στέφονται
C ἀμφότεροι ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου ὑπὸ Ἀντωνίου Πατριάρχου τῇ ἁγίᾳ Πεντηκοστῇ, κἀκεῖθεν ἔρχονται ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, φιλοτιμησάμενος χρήμασι πολλοῖς τόν τε Πατριάρχην καὶ τὸν κλῆρον, ἅμα τῇ συγκλήτῳ. καὶ ἡ μὲν Εἰκασία τῆς Βασιλείας ἀποτυχοῦσα, μονὴν κατεσκεύασεν, ἐν ᾗ καὶ ἀποκειραμένη, φιλοσόφῳ βίῳ καὶ Θεῷ ἀρέσκοντι διετέλεσε μέχρι τελευτῆς αὐτῆς, πολλὰ ἰδία συγγράμματα αὐτῆς καταλιποῦσα. ἡ δὲ τοῦ Βασιλέως μήτηρ Εὐφροσύνη ἑκουσίως κατελθοῦσα τοῦ παλατίου, ἐν τῇ μονῇ τῶν Γαστρίων ἐσχόλασεν.

22.

βʹ. Ἱππικοῦ δὲ γενομένου, ἄγεται τὸ πολυκάνδηλον τὸ ἐν τῇ σφαγῇ τοῦ Ἀρμενίου Λέοντος ξίφει διακοπὲν, καὶ ὑποδείκνυσιν αὐτὸ πάσῃ τῇ συγκλήτῳ ἐν
D τῷ καθίσματι, καὶ φησὶν, ὡς εἰς ναὸν Κυρίου τετολμηκότας ποιήσασθαι τὴν ἀναίρεσιν· τῇ δ' ἀληθείᾳ ὡς τὸν συναιρεσιώτην αὐτοῦ καὶ ὁμόφρονα εἰς ἀσέβειαν ἀποκτείναντας. εἴχετο γὰρ ὁ ἀλιτήριος τῆς ἐκείνου θεοστυγοῦς αἱρέσεως· τὰς τε ἁγίας Εἰκόνας τὰς μὲν καθαιρῶν, τὰς δὲ ἀνορύττων, καὶ τοὺς ἐπ' εὐλαβείᾳ μοναχοὺς ἐξορίζων καὶ αἰκιζόμενος.

γʹ. Τῷ βʹ. τούτου ἔτει, προσέφυγε Θεόφοβος ὁ Πέρσης Ῥωμαίοις, ἅμα τῷ πατρὶ αὐτοῦ μετὰ Περσῶν χιλιάδας ιδʹ οὓς καὶ διένειμεν ἐν τοῖς θέμασι κατασαλεύσας, καὶ τέρμας ἀποκαταστήσας. αὐτὸν δὲ τὸν Θεόφοβον 22 εἰς ἀδελφὴν Θεοδώρας Αὐγούστης γαμβρὸν ἐποιήσατο τρόπῳ τοιῷδε. τοῖς Πέρ-
E σαις ἔθος ἦν, ἐκ σειρᾶς βασιλικῆς ὑπέχειν ἀνάῤῥησιν. ὅθεν τοῖς ἀλληλαλλήλοις πολέμοις τῆς βασιλικῆς σειρᾶς ἐκλειπούσης, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ γεγονότες, ἔγνωσαν ὡς ἐκ τῆς βασιλικῆς συγγενείας τῷ Βασιλεῖ Ῥωμαίων τινὲς προσεῤῥύησαν· καὶ ἐπὶ τούτῳ ἀναγκαῖον ἐλογίσαντο τῆς οἰκείας χώρας ἀπαναστῆναι, καὶ προσχωρῆσαι τῇ Ῥωμαΐδι διὰ τὸν Θεόφοβον, ὅπως τοῦ κατὰ γένος Ἀρχηγοῦ ἐπιτύχοιντο· καὶ μάλιστα

22.

λιςα, ὅτι ϗ ὁ Περσῶν Ἀρχηγὸς Βαβὲκ, ἀποςάσει τῇ πρὸς τὸν Ἀμερμουμνῆ ἐπὶ πέντε ἔτεσιν ἐπαιωρούμενος. ὧν ἀναμεταξὺ πόλεμοι συμβεβηκότες, ἡττηθεὶς ὁ Βαβὲκ, εἰσῆλθε σὺν χιλιάσι ζ. πρὸς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐπικράτειαν, τὸν Θεοφόβου πατέρα κατὰ τὴν πόλιν Σινώπα ἀναζητῶν. ὃν ὁ Βαβὲκ καταλαβὼν, ἐγγυὰς τὰ παρὰ Βασιλέως δεξάμενος, τὸν ὑπ᾽ αὐτῷ λαὸν ϗ ἑαυτὸν τῷ Βασιλεῖ ὑπήκοον τέθεικε. ἄλλως δέ φασιν, ὅτι ὁ τοῦ Θεοφόβου πατὴρ εἰσῄει τῷ Βυζαντίῳ πενόμενος, καί τινι γυναικὶ κατὰ μισθαρνίαν καπηλεύειν λαχούσῃ προσεκολλᾶται· ὃς τῷ πρὸς αὐτὴν ἔρωτι ἁλοὺς, πρὸς ἡδονὴν συμβιβάζεται. ἐξ οὗ συνειληφυῖα, ἄῤῥενα ἐκτέτοκε. οἱ οὖν Πέρσαι ἀστρονομίᾳ ϗ μαντείᾳ ἀκριβούμενοι, ἔγνωσαν τοῦ Περσῶν Βασιλέως συγγενῆ τινὰ ἐν Βυζαντίῳ διάγειν· ἐντεῦθεν πρὸς τὸν Βασιλέα εἰσελθόντες, τοῦτον περὶ οὗ ἦλθον, ἐρευνᾶσθαι ἠξίωσαν. ὁ δὲ Βασιλεὺς τοῦτο ἀκούσας, ϗ ἐρευνησάμενος περὶ τούτου, οὐδὲν ὤνησε. ἐν ὑστέρῳ δὲ τὸ γύναιον εὑρηκότες, μεθ᾽ οὗ τὴν ἀναστροφὴν ὁ Πέρσης ἐπεποίητο Βαβὲκ, ἔμαθον ὡς ἐκεῖνος μὲν τετελεύτηκεν. ὁ δὲ ἐκ τούτου προσενηνεγμένος κατὰ συζυγίαν παῖς, ἔτι περίεστιν· ὃν ϗ τούτῳ ἐπεδείκνυον δωδεκαετῆ τυγχάνοντα. τοῦτον ὁ Βασιλεὺς προσλαβόμενος, ἀνέτρεφεν ἐν τῷ παλατίῳ, ϗ τοὺς Πέρσας ἐν τοῖς στρατιωτικοῖς κώδιξιν ἀνεγράψατο.

δʹ. Ὁ τοίνυν Βασιλεὺς Θεόφιλος φιλόκοσμος ὢν, κατασκευάζει ἐξ ἀρχῆς τὸ Πενταπύργιον, ϗ τὰ δύο μέγιστα ὄργανα ὁλόχρυσα μετὰ διαφόρων λίθων, ϗ δένδρον χρύσεον, ἐν ᾧ στρουθοὶ ἐφεζόμενοι, διὰ μηχανῆς τινὸς μουσικῶς ἐκελάδουν, τοῦ πνεύματος διὰ κρυφίων πόρων εἰσπεμπομένου.

εʹ. Ἐκαινούργησε δὲ ϗ τὰς βασιλικὰς στολὰς, τούς τε λώρους ϗ τὰ λοιπὰ, πάντα χρυσοϋφαντα κατασκευάσας. ϗ τὰ τῆς πόλεως τείχη χθαμαλὰ ὄντα, ἀνύψωσε. [23] δικαιοσύνην τὸ κοσμικὸν προσποιούμενος, ὁ τὴν πίστιν ϗ τὴν εὐσέβειαν πλέον ὑπὲρ τοὺς πρώην βασιλεύσαντας ἀδικήσας, προσελθούσης αὐτῷ γυναικός χήρας ἐν Βλαχέρναις. ἔθος γὰρ αὐτῷ ἐκεῖσε ἀπέρχεσθαι, ϗ βοησάσης ὡς ἀδικοῖτο παρὰ τοῦ τῆς Αὐγούστης ἀδελφοῦ Πετρωνᾶ δρουγγαρίου τῆς βίγλας ὄντος. ὑψοῖ γὰρ τὰ ἑαυτοῦ οἰκήματα, τὰ δὲ ἐμὰ σκοτεῖ ϗ εἰς τὸ μηδὲν εἶναι ποιεῖ, ὡς ἀπὸ χήρας καταπεφρονημένης· παραυτὰ ἀποστέλλει ἰδεῖν τὴν ἀλήθειαν, εἰ οὕτως ἔχει· ϗ βεβαιωθεὶς ὡς ἀλήθειαν ἡ γυνὴ λέγει, ἐν μέσῃ τῇ ὁδῷ ἐκδύσας τὸν Δρουγγάριον τύπτει σφοδρῶς, καὶ τὰ ἠγερμένα οἰκήματα αὐτοῦ ἐξεδαφίσας, τῇ χήρᾳ δίδωσι. ϗ πλοίου ποτὲ διὰ τοῦ Βουκολέοντος διερχομένου, ἐρωτήσας τινὸς ἂν εἴη τοῦτο, καὶ μαθὼν ὡς τῆς Δεσποίνης ἐστὶν, Οἴμοι, ἔφη, φανερωθέντος ναυκλήρου, ὁ πρότερον τοῦτο τῆς ἐμῆς συμβίου ἐστί. ϗ ἀποστείλας, αὐτοῖς τοῖς ἀγωγίμοις τὴν ναῦν ἐνέπρησεν.

[24] ςʹ.[24] Η δὲ τοῦ Θεοφίλου μήτηρ Εὐφροσύνη, ἐν τῷ ἰδίῳ μοναστηρίῳ τῶν Γαστρίων οἶκον ἑαυτῆς ὄντα, ὃν ἐξωνήσατο παρὰ Νικήτα Πατρικίου, καὶ μοναστήριον γυναικεῖον ἐποίησεν, ἐπονομάσασα Γαστρίᾳ μονάζουσα ἦν. τὰς τῆς Θεοδώρας θυγατέρας μετακαλουμένη, πέντε δὲ ἦσαν, ἥ τε Θέκλα, ϗ Ἄννα, Ἀναστασία, ἥ τε Μαρία ϗ Πουλχερία, ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ ϗ ευθεσίᾳ Κυρίου, ϗ τῇ προσκυνήσει τῶν ἁγίων εἰκόνων ἐκπαιδεύουσα οὐκ ἐπαύετο. τοῦτο τὸν Θεόφιλον οὐκ ἔλαθεν· ἀλλὰ προσκαλούμενος τὰς θυγατέρας αὐτοῦ, πάντα ἠρώτα περὶ αὐ

causa, quo ex gente sua Ducem eis nanciſci liceret. Ac vel maxima, quod & Persarum Dux Babec, cum annos quinque defectione ab Amermumne exaltatus esset, bellorum interim præliorumque incerto superatus, Theophobi patrem Sinope quæsiturus, cum septem millium cohorte ad Romanos accesserat. Hunc Babec cum invenisset, atque ab Imperatore securitatis fidem accepisset, eam, cui præerat, militum manum, seque ipsum Imperatori subjecit. Sunt qui aliter referant; Theophobi patrem egenum hominem Byzantium venisse, ac cuidam mulieri sub mercede cauponaria merenti, adhæsisse. Ejus vero captum amore, venereos cum illa amplexus habuisse. Ex quo mulier cum concepisset, masculum peperisse. Persas itaque Astronomica scientia ac vaticinali solertia exercitatissimos, Persarum Regis affinem quemdam Byzantii versari, cognovisse: cumque ad Imperatorem ingressos, eum, cujus causa iter susceperant, diligenter quærendum rogasse. Imperatorem cum audisset, deque homine sedulo sciscitatus esset, nihil operæ fecisse. Postea tamen inventa muliere, cum qua Babec Persa versatus fuerat, didicisse, illum quidem jam vivis excessisse: quem autem ex illis amplexibus filium sustulerant, adhuc superstitem esse; ac duodennem ipsi ostendisse: eumque assumptum, Imperatorem in aula educasse, inq; militares numeros Persas retulisse.

Edit. Paris. pag. 416.

IV. Theophilus itaque Imperator, cum rerum elegantia, ornatuque ac sumptu delectaretur, Pentapyrgium ex integro fabricatus est, duoque maxima Organa auro solida diversis interstincta lapillis: Arborem quoque auream, insidentibus in ea aviculis, ac machina quadam, immisso occultis meatibus spiritu, musice cantillantibus.

Theophili elegantia opera ac magnifica.

V. Regia quoque paludamenta, loraque instauravit ac reliqua, auro cuncta contexens. Urbis quoque muros, qui humiliores essent, in majorem altitudinem extulit. Humani juris tenacem præferebat, qui cunctis retro decessoribus, fidem ac pietatem gravius læsit. Accedens ad eum vidua quædam, ad Blachernas ex more procedenti, cum injuriam, qua a Petrona Augustæ fratre Excubiarum Drungario afficiebatur, conclamasset; *Exaltare illum suas ædes, illiusque ædibus lumen adimere, ac nullius illi fragis facere; ea scilicet ratione, quod vidua despicabilis esset:* mittit statim exploraturos, num se ita res haberet. Certiorque factus jure merito fœminam expostulare; media ipsa via nudatum, acriter jubet dorso vapulare; ædesque solo æquatas, in viduæ jus cedere. Transeunte quandoque navi per Bucoleonem, percontatur cujusnam esset; auditoque esse Augustæ, *Væ mihi*, inquit, *qui sim effectus nauclerus; siquidem illa navis uxoris est*: mittensque navim cum mercibus igni absumpsit.

Theophili severitatis exempla.

pag. 417.

VI. Theophili mater Euphrosyna, in suo Gastriorum Monasterio (quæ ejus ædes essent, coemptæ a Niceta Patritio, ac quas illa fœminarum Monasterium fecerat, dictum Gastria) Sanctimonialis erat; filiasq; Theodoræ accersens (quinque enim illa susceperat, Theclam, Annam, Anastasiam, Mariam & Pulcheriam) in omni pietate & disciplina Domini, nec non cultu sacrarum Imaginum erudire non cessabat. Neque res Theophilum latuit. Illas enim accersens, cuncta ex eis sciscitabatur: Ac quidem reliquæ, saniori mente ac consilio,

Euphrosyna erga neptes sedulitas.

quicquid ille interrogabat, velut ansas ac capiendi lenocinia quædam, constanter declinabant: Pulcheria autem, quippe tum ætate tum sensu parvula, quam blande ab illa exciperentur, ac fructuum copiam referebat; una quoque venerabilium Imaginum adorationem memorans: sic nimirum, haud firmiore sane judicio, loquuta, *Multas cumiæ arca puppas habere, hasque post oscula, illarum capiti orique admovere*. Hinc ira œstroque furoris percitus Theophilus, cum nihil ei facere posset, filiabus ea saltem cum avia familiaritate deinceps interdixit.

VII. Germanus huic casus contigit etiam Theodoræ Augustæ. Erat Imperatori delirus quidam homunculus, Homerici illius Thersitæ nihil dissimilis, Denderis nomine, linguæ impeditæ, ac risum permovens, deliciarum dumtaxat causa in Aula versans. Hic igitur quandoque in sacrum Augustæ cubiculum temere insiliens, invenit complectentem Imagines, easque oculis studio adhibentem. Has stultus ille coram contuitus, rogabat quidnam essent; atque eis oculos propius adhibebat. Cui illa, *Pulchræ meæ sunt puppæ, plurimumque eas diligo*. Sedebat tunc ad mensam Imperator, statimque ad se transeuntem Denderim rogat, *Ubinam tandem esset?* Respondit ille, *Apud manam* (sic Theodoram vocans, ac si matrem aviamque dicas) *pulchrasque apud eam puppas vidisse, ex pulvinari depromptas*. Intellexit itaque Imperator, iraque plenus, ut a mensa surrexit, cubiculum irrumpens, multis aliis convitiis onerat, effrænique lingua Idololatram vocans, deliri homunculi indicium, verbaque exquirebat. Augusta vero, ipsa interim iram condens, *Haud ita se rem habere*, confestim ait, *ac ille suspicatus erat: sed cum se illa cum ancillis in speculo conspiceret, Denderisque relucentes inde formas intuitus esset, pro suo delirio, de puppis Domino ac Imperatori retulisse*. His illi ejus tantisper sedata ira. Denderim vero post non multos dies dignis modis castigans, sapere docuit, ita fere inferens, dicensque, *Cave ulli unquam de pulchris puppis loquaris*. Quandoque vero a potu calentior Theophilus, cum Augustæ insultaret, rogabat de illa, *Num adhuc mana pulchras puppas osculis amplexuque acciperet?* Denderis dextera ori imposita, ac sinistra posteriora tenens, *Tace, tace, Imperator*, respondit, *ac de puppis ne loquare*.

Edit. Paris. pag. 418.

VIII. Anno Imperii tertio, Alexium Armenium cognomento Muselem, virum longe strenuum ac robustum, collocata ei Maria filia, generum sibi ascivit, Patriciumque, ac deinde Magistrum, creavit. Tum vero in suspicionem adductum, velut qui Imperium aucuparetur, Prætorem Ducemque Siciliæ institutum, abs se ablegavit. Qualia vero parturit livor! Siculi quidam venientes, crimen illi intentant, *Prodere eum quæ Christianorum existant Agarenis, resque novas adversus Imperatorem moliri*. Inter hæc mortuæ Maria Theophili filiæ, pater illius urnam argenteis laminis contexit, ad eamque confugientibus dato diplomate immunitatem sanxit. Hoc postea argentum Leo Imperator sustulit.

Alexius Museles Theophili gener, ejusque res altæ.

Maria Theophili filia extincta; asyli jus ad ejus urnam.

IX. Anno Imperii quarto, Theodorum Archiepiscopum cognomento Crithinum, tunc in Urbe versantem, cum Alexius per calumniam delatus est, accersitum, traditaque ei cruce

Theodorus Archiep.

μὲν ἄλλαι ταῖς πλάσεσι τούτων ἀγαθὰ φρονῆσαι, ὥσπερ τινὰς λαβὰς ἐρρωμένως παρέτρεχον· ἡ δὲ Πουλχερία, ἅτε δὴ καὶ ἡλικίᾳ καὶ τῷ νηπιάζουσα, τάς τε φιλοφροσύνας ἔλεγε, καὶ τὸ πλῆθος τῶν ὀπωρῶν, συναπηρίθμει δὲ καὶ τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων προσκυνήσεως· ὑπὸ δὲ ἁπλότητος φρονοῦσα καὶ λέγουσα, ὡς νινία πολλὰ εἶναι αὐτῇ κατὰ τὸ κιβώτιον, καὶ ταῦτα τῇ κεφαλῇ τε καὶ τῷ προσώπῳ ἡμῶν ἐπιτίθησι μετὰ τὰ φιλήματα. ταῦτα τὸν Βασιλέα εἰς μανίαν ἦγεν· μηδὲν δὲ δράσαι δυνάμενος αὐτῇ, μόνην ἀπέπεμψε τὴν πρὸς τὴν μάμμην τῶν τούτου θυγατέρων ἄφιξιν.

ζ. Τούτοις ἀδελφὰ καὶ τῇ Βασιλίδι Θεοδώρᾳ συμβέβηκεν. ὑπῆρχέ τι τῷ Βασιλεῖ [21] παρακεκομμένον ἀνδράριον τοῦ Ὁμηρικοῦ Θερσίτου διενηνοχὸς κατ' οὐδέν. Δένδερις ὄνομα τούτῳ· ἄσημά τε φθεγγόμενον, καὶ γέλωτος αἴτιον, καὶ θυμηδίας ἕνεκεν τοῖς βασιλείοις ἐνδιατριβόμενον. οὗτος γοῦν εἰσπηδήσας ποτὲ κατὰ τὸν τῆς Αὐγούστης κοιτωνίσκον, κατέλαβεν αὐτὴν θείας εἰκόνας ἐμπεριειλημμένην, καὶ τοῖς ἑαυτῆς ὄμμασι μετὰ σπουδῆς προσάγουσαν. ταύτας ὑπ' ἄφνω ἰδὼν οὗτος ὁ παραπαίων, τί τε εἶεν ἐπυνθάνετο, καὶ πλησιέστερον διέβαινεν. ἡ δὲ, Τὰ καλά μου, ἔφησεν οὕτω, νινία, καὶ ἀγαπῶ ταῦτα πολλά. κατὰ τὴν τράπεζαν τηνικαῦτα εἱστιᾶτο ὁ Βασιλεὺς, καὶ δὴ πρὸς αὐτὸν εὐθὺς διαβάντα ἤρετο αὐτὸν, Ὅποι ποτὲ ἐτύγχανεν ὤν; ὁ δὲ παρὰ τὴν μάναν ἔφησεν εἶναι, τὴν Θεοδώραν οὕτω λέγων, καὶ θεάσασθαι ἐν αὐτῇ καλὰ νινία τοῦ προσκεφαλαίου ἐξαίροντα. συνῆκεν οὖν ὁ Βασιλεὺς, καὶ πλήρης ὀργῆς γεγονὼς, ὡς ἐξανέστη τῆς τραπέζης πρὸς αὐτὴν ἤπειγε, ἄλλαις τε πολλαῖς ὕβρεσιν αὐτὴν ἐπαντλῶν, [26] καὶ εἰδωλολάτριν ἀκολάστῳ γλώττῃ ταύτην ἀποκαλῶν· καὶ ἅμα διεζήτει τοὺς λόγους τοῦ παραπαίοντος. ἡ δὲ πῶς τὸν θυμὸν κατασβέσασα, Οὐ τοῦτό ἐστιν, ἐξεῖπέ μοι ἔλεγεν, ὦ Βασιλεῦ, οὐ τοῦτο, ὡς ὑπείληφας σύ. τὸ δὲ κάτοπτρον μετὰ ἅμα ἀπονίζουσα μετὰ τῶν θεραπαινίδων, καὶ τὰς ἐκεῖσε τετυπωμένας ἰδὼν ὁ Δένδερις μορφὰς, ἐλθὼν ἀπήγγειλεν ἀφρόνως τῷ Δεσπότῃ καὶ Βασιλεῖ. οὕτω μὲν οὖν ἐκεῖνε πῶς κατέσβεσε τὸν θυμόν. τὸν * Δένδεριν δὲ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας παιδείᾳ καθυποβαλοῦσα, πέπεικε σωφρονεῖν, ἤτοι πῶς ἐπιλέγουσα καὶ διδάσκουσα, ὡς μή ποτε λέγειν περὶ τῶν καλῶν νινίων τινί. καί ποτε παρὰ πότον ἐγκαυχώμενος [27] καὶ τῆς δεσποίνης καταπαιζόμενος ὁ Θεόφιλος, ἠρώτα τοῦτον περὶ αὐτῆς, Εἰ πάλιν ἄρα τὰ καλὰ νινία ἡ μάνα ἀσπάζεται. ὁ δὲ τοῖς χείλεσι τὴν δεξιὰν χεῖρα ἐπιθεὶς, καὶ τῇ ἀριστερᾷ τῶν ὄπισθεν μερῶν ἐπιλαβόμενος, Σίγα, σίγα περὶ τῶν νινίων, ὦ Βασιλεῦ, ἀντέφησεν ὁ παραπαίων.

25. 26. 27.

* Δόρβιον.

η'. Τῷ γ'. αὐτοῦ ἔτει, [28] Ἀλέξιον τὸν Ἀρμένιον, ᾧ ἐπώνυμον Μουσελὲ, λίαν ἀνδρεῖον ὄντα καὶ ῥωμαλαῖον, εἰσποιεῖται γαμβρὸν εἰς Μαρίαν τὴν θυγατέρα αὐτοῦ καὶ Πατρίκιον ἐποίησεν εἶτα καὶ Μάγιστρον, ὑπολήψεις δέ τινας ἐπ' αὐτοῦ ἔχων, ὡς ὀριγνωμένου τῆς βασιλείας, Στρατηγὸν καὶ Δοῦκα Σικελίας πέμπει. οἷα δὲ ὁ φθόνος ὠδίνει. Σικελοί τινες ἀνελθόντες, διέβαλον τοῦτον τῷ Βασιλεῖ, ὡς τὰ μὲν τῶν Χριστιανῶν Ἀγαρηνοῖς προδίδωσι, κατὰ δὲ τῆς Βασιλείας συμμελετᾷ. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τῆς θυγατρὸς τοῦ Βασιλέως Μαρίας τεθνηκυίας, ὁ Βασιλεὺς τὴν λάρνακα ταύτης ἐξ ἀργύρου ἐκόσμησε, καὶ τιμὴν ἐλευθερίας τοῖς ἐν αὐτῇ προσφεύγουσι τέθεικεν, ὅνπερ ἄργυρον Λέων ὁ Βασιλεὺς μετὰ ταῦτα ἀφείλετο.

28.

θ'. Τῷ δ'. αὐτοῦ ἔτει, Θεόδωρον τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τὸν λεγόμενον Κρίθινον, ἐν τῷ καιρῷ τῆς διαβολῆς Ἀλεξίου ἐν τῇ πόλει ὄντα, δίδωσιν ὁ Βασι-

λεῖς τὸ ἴδιον φυλακτὸν, καὶ ἀποστέλλει εἰς Σικελίαν δοῦναι λόγον ἀπαθείας Ἀλεξίῳ, καὶ ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν· ὃν καὶ ἐλθόντα ὁ Βασιλεὺς ὡς ἀντάρτην τύψας, ἔθετο εἰς φυλακήν, τὰ αὐτοῦ πάντα δημεύσας. Θεόδωρος οὖν τοῦτο εἰδὼς, ἤχαλε καὶ ἐδυσφόρει. καὶ μετ' ὀλίγον τοῦ Βασιλέως ἐν Βλαχέρναις ἀπελθόντος, προλαβὼν ἔστη ἔμπροσθεν τοῦ θυσιαστηρίου, τὴν ἱερατικὴν στολὴν ἐνδεδυμένος. καὶ τοῦ Βασιλέως τῇ σωλέᾳ πλησιάσαντος, αὐτὸς φωνῇ μεγάλῃ ἐβόησεν, Ἔντεινε καὶ κατευοδοῦ καὶ βασίλευε· ἕνεκεν τίνος, ὦ Βασιλεῦ; αἰδεσθεὶς οὖν ὁ Βασιλεὺς τὴν σύγκλητον ἔφη, Ἕνεκεν ἀληθείας καὶ πραΰτητος καὶ δικαιοσύνης. ὁ δὲ, Καὶ ποία δικαιοσύνη ἐν σοὶ, ὅτι δοὺς ἐνυπόγραφον λόγον Ἀλεξίῳ δι' ἐμοῦ, οὐκ ἐφύλαξας τοῦτον. ὁ δὲ Βασιλεὺς θυμῷ καὶ ὀργῇ ἀκατασχέτῳ κινηθεὶς, τοῦτον τοῦ θυσιαστηρίου βιαίως ἐξήγαγε, καὶ πληγὰς οὐ μετρίας ἐπιθεὶς, ἐξώρισεν· οὐ διὰ τὸ ἐλεγχθῆναι ὑπ' αὐτοῦ μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ ἔμαθεν αὐτὸν σέβειν καὶ τιμᾷν τὰς ἁγίας εἰκόνας, καὶ τὴν αὐτοῦ δυσσέβειαν διαβάλλειν· Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ παραγενομένου, καὶ τοῦ Πατριάρχου αὐτὸν ὀνειδίσαντος, ὤγαγε τὸν Ἀρχιεπίσκοπον μετὰ παρακλήσεως. τοῦ δὲ, ἀνάξιον ἑαυτὸν δι' ἃ πέπονθε τῆς ἱερωσύνης κρίναντος, ὁ Βασιλεὺς Οἰκονόμον αὐτὸν τῆς μεγάλης ἐκκλησίας πεποίηκε· καὶ Ἀλέξιον τοῦ δεσμωτηρίου ἐκβαλὼν, ἀπέδωκε πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ὕπαρξιν, καὶ ἐν τιμῇ εἶχεν· ὁ δὲ ἀποκαρεὶς, τὴν Ἀνθεμίου μονὴν ᾠκοδόμησε, καὶ ἐν αὐτῇ πληρωθεὶς, ἐτάφη ὁσίως.

ε'. Τῷ ε'. αὐτοῦ ἔτει, ὁ ὀνομαστότατος πάσης ἀνατολῆς [29] Στρατηγὸς Μανουὴλ, μεγάλως ἦν τιμώμενος παρὰ τῷ Βασιλεῖ· καί ποτε μετὰ Μύρωνος τοῦ Λογοθέτου τοῦ Δρόμου καὶ πενθεροῦ τοῦ Πετρωνᾶ συμβαλὼν λόγους τινὰς, διεβλήθη τῷ Βασιλεῖ, ὡς τῆς βασιλείας ὀρέγεται, καὶ ἐμελέτατο δεινὰ κατ' αὐτοῦ. Λέων δὲ ὁ πρωτοβεστιάριος τοῦ Μανουὴλ φροντίζων καὶ προϊστάμενος, διεβεβαιοῦτο τῷ Βασιλεῖ ὡς ψευδῆ εἰσὶ τὰ κατ' αὐτοῦ λεγόμενα. ἃ μαθὼν Μανουὴλ καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ Βασιλέως ἐκκλίνων καὶ τὰς διαβολὰς, λάθρα τῆς πόλεως ἐξελθὼν μέχρι Πυλῶν, καὶ τοῖς δημοσίοις ὀχήμασιν ἐπιβὰς, ἀπῆλθε φυγὰς μέχρι τῶν κλεισουρῶν Συρίας, τὰς τῶν ἵππων ἰγνύας ἐκκόπτων. ἐδήλωσε δὲ τοῖς Ἀγαρηνοῖς ὡς Βασιλέως ὀργὴν φεύγω καὶ εἴ γε μὴ καταναγκάσητέ με τὴν πίστιν μου καταλιπεῖν, προσφεύγω ὑμῖν. εἰ ἄρα, καὶ ἐπὶ τούτοις προσδέχεσθέ με, λόγον ἀπαθείας μοι ἀποστείλατε· οἱ δὲ μετὰ χαρᾶς λόγον ἀποστείλαντες, προσεδέξαντο ὡς Βασιλέα Ῥωμαίων. τοῦτο ἀκούσας ὁ Βασιλεὺς, ἐν πολλῇ θλίψει καὶ ἀθυμίᾳ γέγονε· καὶ βουλὴν βουλεύεται καὶ ποιεῖται μετὰ Ἰωάννου συγκέλλου περὶ τούτου. ὁ δὲ εἶπεν, Εἰ προθύμως βούλει τὸν Μανουὴλ πρὸς σὲ ἐλθεῖν, ὦ Βασιλεῦ, αὐτὸς ἐγὼ ἕτοιμος τοῦτο ποιεῖν. χρήματα λαβὼν καὶ πρὸς τὴν Ἀμερμουμνῆ σταλεὶς, τοὺς ἐν εἱρκταῖς δῆθεν ἐπισκεψόμενος καὶ δεσμίους, ἔχων ἐνυπόγραφον λόγον παρὰ τῆς σῆς Βασιλείας, δι' ὧν πείσω τὸν Μανουὴλ εἰς ὄψιν ἐλθεῖν, δοκῶ τοῦτο πρᾶξαι, τῷ τε ἐνυπογράφῳ λόγῳ καὶ τῇ ἐμῇ πειθοῖ, καὶ τῇ εὐσεβείᾳ ἐκείνου· καὶ τῷ εἰκὸς εἶναι τὴν πατρίδα αὐτοῦ ἐρᾷν. ὁ δὲ Βασιλεὺς πάμπολλα χρήματα καὶ δῶρα δοὺς αὐτῷ, ἀπέστειλεν. ὁ δὲ, εἰσελθὼν, καὶ τοὺς ἐν δεσμοῖς φιλοδωρήσας, καὶ [30] τὸν Πρωτοσύμβουλον θεραπεύσας,

29. Symeon. Logoth. Annal.

30.

fua pectorali, Theophilus in Siciliam mittit, securitatis fidem Alexio præstiturum ad seque revocaturum. Cumque venisset, Imperator tamquam rebellem durius cædit, ejusque bonis omnibus publicatis, in carcerem tradit. Theodorus ubi rescivit, rem ægerrime tulit. Ac brevi post Imperatore ad Blachernas profecto, eius ille iter occupavit, ac sacerdotali indutus stola, ante altare stetit. Jamque ad Soleam prope posito, magna voce clamavit: *Intende, prospere procede & regna: Quorsum, rogo te, o Imperator?* Ille Senatum coram præsentem reveritus, *Propter veritatem*, inquit, *& mansuetudinem & justitiam.* Tum Theodorus, *Ecquænam tua justitia, qui per me subscriptione tua firmatam fidem Alexio dederis, nec eam servaveris?* His Imperator impotenti ira furoreque concitus, ab altari violenter abstractum hominem, graviusque verberibus affectum, in exilium expulit. Nec eo dumtaxat nomine, quod is eum reprehendisset, sed quod etiam colere eum ac venerari sacras Imagines, ejusque impietatem vituperare, audisset. Non multo post autem, cum in magnam Ecclesiam venienti, Patriarcha rem probro objecisset, Archiepiscopum cum obsecratione reduxit. Illo autem indignum se Sacerdotio conclamante, ob eam, qua fuerat violatus, injuriam, Imperator magnæ Ecclesiæ Œconomum fecit. Alexio vero e carcere educto, substantiam omnem restituit, ac virum coluit. Verum ille posita cæsarie, Anthemii Monasterium condidit, inque illo diem obiens, Sancti sepultura elatus fuit.

Theophili libera increpatio.

Psal. 44. 5.

Edit. Paris. pag. 419.

Theodorus cultor Imaginum male habitus.

Alexius Monachus factus consummatus.

X. Quinto ejus Imperii anno, totius Orientis Ducum nominatissimus Manuel, magno in pretio a Theophilo habebatur. Is quandoque cum Myrone Dromi Logotheta ac Petronæ socero quædam collocutus, apud Imperatorem delatus est, quasi Imperium affectaret, & dira adversus eum moliretur. Contra vero Leo Protovestiarius de Manuelis salute solicitus, illumque defendens, falso hæc in eum jactari serio affirmabat. Manuel ubi hæc comperit, iramque Imperatoris declinans, ac quibus petebatur, calumnias fugitans, clam Urbe Pylas usque egressus, publicisque conscensis curribus, ad Syriæ usque clausuras, excisis equorum poplitibus, aufugit: significavitque Agarenis, se Imperatoris iram fugere: ac nisi fidem deserere cogant, ad eos se profugum transire. Quod si ita hisque conditionibus accipiant, fidem ei securitatis mittant. Illi nuntio recreati ac læti, eo freto, nihil impari, ac Imperatorem Romanum cultu susceperunt. Id ubi Theophilus audivit, ingenti mœrore mentisque angustia concidit. Habitoque cum Joanne Syncello consilio; ait ille, *Si vere ex animo Manuelem ad te reverti cupis, o Imperator, id tibi ut præstem, mihi promptum est. Acceptis namque pecuniis, arreptoque ad Amermumnem itinere, quasi eos qui in carcere ac vinculis tenentur, inviserem, subscriptumque Majestatis tuæ manu securitatis diploma habens, inde Manueli suasurus, ut se tibi præsentem exhibeat; id vero nihil mihi cassum cessurum arbitror, tum subscripta illa securitatis fide, meaque suasionis vi, tum viri ipsius pietate, ac quod verisimile est, ipsum patriam suosque diligere.* Imperator itaque ingenti instructum pecuniarum vi copiosisque muneribus, a se hominem ablegat. Ingressus vero Joannes, vinctisque elargitus munera, ac Protosymbuli expugnato ani-

Manuelis defectio ad Agarenos.

Joannis Syncelli in Syriam profectio.

pag. 420.

mo, Manueli ut occulte loqui, fidemque securitatis ac Imperatoriam crucem dare liceret, obtinuit. Sic itaque peracto negotio reversus, cunctorum rationem Imperator retulit. Manuel autem oblata Armemumnæ supplicatione, ut cum Romanis quos sub custodia vinctos tenebat, suscipiendæ expeditionis facultatem faceret, obstricta illi fide, fugam minime arrepturos, siquidem ad bellum exirent, sed fortiter pugnaturos, ex voto impetravit. Assumpto itaque Amermumnis filio, copiosoque fretus exercitu, adversus Persas aciem direxit; partaque ingenti victoria, (sed & liberatis Agarenis a feris bestiis vastitatem regioni afferentibus) majorem sibi honorem ac claritatem apud illos conciliavit, nihilque erat quod ab Amermumoe, qua apud eum gratia pollebat, non consequeretur. Quamobrem longe animi anxius ac solicitus, ut ad Romanos gentilesque suos rediret, post interjectum aliquod tempus ait Syriæ Regulis, Si mihi Amermumnis filium copiasque præbueritis, atque his ego stipatus expeditionem suscepero, Romaniam subjugabo. Requierunt illi ad Amermumnem, & dimiserunt. Manuel autem ad Orientalia prope Themata accedens, convocatisque quos sub potestate habebat, ordinibus, adhæcque Amermumnis filio, tamquam scilicet animi relaxandi gratia ac venaturus, longiusque ab hostibus digressus, Amermumois complexus filium ac deosculatus, ad eum inquit, *Ego quidem ad Imperatorem ac propria revertor, qui nihil in vita potius fide, atque civibus habendum ducam: tu vero cum tuis, omnis a nobis mali securus, te ad tuos recipito.* At hic quidem cum lacrymis ac pudore reversus est: Manuel vero ad Imperatorem profectus est, præmisso qui ejus adventum illi nuntiaret. Imperator nuntio liberaliter accepto, ac qua par erat humanitate ac benevolentia Manuele suscepto, Magistrum statim ac Scholarum Domesticum præfecit, ejusque liberos e sacro fonte suscepit.

Manuelis res in Syria.

Manuelis ad suos reversio.

Delati honores.

Edit. Paris. pag. 421.

Expugnatio Agarenica; captæ eorum Urbes.

XI. Anno ejus Imperii septimo, Imperator cum Manuele & Senatu cunctoque exercitu adversus Agarenos profectus, facilique negotio captis Zapetro & Samosato, Urbe divitiis longe locupletissima, quod inde Amermumnes oriundus esset, victoria spoliisque elatus reversus est. Cumque ad locum Brya venisset, extrui Palatium jubet, hortosque plantari ac vivaria, atque aquas deduci: quod & factum est. Inde in Urbem rediens, Circeosibus ludis exhibitis, primoque ipse munere ludens, candidis equis invectus, spoliaque triumpho traducens, victor coronatus est, Factionibus acclamantibus, *Bene faustèque veneris, omni major comparatione, Factionarie.*

Ædis Brya ædificatio.

XII. Anno ejus Imperii octavo, defuncto Patriarcha Antonio, Joannes Syncellus (potius vero Jaones & Mambres) in ejus locum suffectus est; is nimirum, cujus in Leone Armeno & prævaricatore mentio supra habita est; homo præstigiis, divinationibus ex pelvi omnique impietate nominatissimus. Et vero idoneum organum Regiæ impietatis inventus, collata cum eo opera, quæ ad interitum existant, propense omnia executus est: ac quem parturiebat (occultabat tamen) impietatis Basiliscum, Imperator edidit peperitque; promulgato edicto quo sacras Imagines oblini ac aboleri juberet.

Joan. Syncellus Patriarcha.

Theophili edictum adversus Imagines.

μενος, ἠδυνήθη καὶ λάθρα τῷ Μανουὴλ συντυχεῖν, καὶ δοῦναι αὐτῷ τὸν ἐπυπόγραφον λόγον καὶ τὸ φυλακτὸν τοῦ Βασιλέως. ὁ μὲν δὴ ταῦτα πράξας, ὑπέστρεψεν, ἀναγγείλας τῷ Βασιλεῖ πάντα. ὁ δὲ Μανουὴλ ἐξαιτησάμενος τὸν Αμερμουμνῆ μετὰ τῶν αἰχμαλώτων Ρωμαίων τῶν καθειργμένων ἐν φυλακαῖς, πίστιν αὐτῷ δοὺς ὑπὲρ τούτων, ὡς οὐ φεύξονται εἴπερ ἐξέλθωσιν, ἀλλὰ πολεμήσουσιν ἰσχυρῶς, ἔτυχε τῆς αἰτήσεως· καὶ λαβὼν τὸν τοῦ Αμερμουμνῆ υἱὸν καὶ λαὸν πλεῖστον, ἐξῆλθε κατὰ Περσῶν· καὶ νίκην μεγάλην ποιήσας, ἀλλὰ καὶ θηρῶν ἀντιθάσσων τοὺς Αγαρηνοὺς λυμαινομένων τούτους ἐλευθερώσας, ἐν μείζονι μᾶλλον τότε τιμῇ ἢ τὸ πρότερον καθίσταται· καὶ πάντα B ἦν αὐτὸς παρὰ τοῦ Αμερμουμνῆ δυνάμενος. ὅθεν φροντίδα πολλὴν ἔχων τοῦ ἐξελθεῖν εἰς Ρωμανίαν, μετὰ καιρόν τινα εἶπε πρὸς τοὺς δυνάστας Συρίας, Ὅτι ἐὰν μοι τὸν υἱὸν τοῦ Αμερμουμνᾶ παρέξητε καὶ λαὸν, καὶ ἐξέλθω, ὑποτάξαι ἔχω τὴν Ρωμανίαν. οἱ δὲ, τὸν Αμερμουμνῆν εἰπόντες, τοῦτον ἀπέστειλαν. ὁ δὲ Μανουὴλ ἐλθὼν πλησίον τῶν θεμάτων τῆς ἀνατολῆς, καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς ὑποχειρίους αὐτῷ· ἀλλὰ καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Αμερμουμνῆ, ὡς δῆθεν [illegible] καὶ κυνηγήσων, πόρρωθεν τῶν πολεμίων γενόμενος, καὶ περιπλακεὶς τῷ υἱῷ τοῦ Αμερμουμνῆ καὶ καταφιλήσας, εἶπεν, Ἐγὼ μὲν ἀπέρχομαι πρὸς τὸν Βασιλέα καὶ τὰ ἴδια, μηδὲν ἐν τῷ βίῳ προτιμήσας πίστεως καὶ συμφυλετῶν. C σὺ δὲ μετὰ τῶν σῶν, ὡς μηδὲν δεινὸν πείσεσθαι ὑποπτεύων παρ' ἡμῶν, ἄπιθι πρὸς τοὺς σούς. καὶ οὗτος μὲν μετὰ δακρύων καὶ αἰσχύνης ὑπέστρεψεν· ὁ δὲ Μανουὴλ ἐχώρει πρὸς τὸν Βασιλέα, προαποστείλας * αὐτοῖς τὸν μηνύσοντα. ὁ δὲ Βασιλεὺς τὸν μηνυτὴν * ἀντιφιλοτιμησάμενος αὐτάρκως, καὶ τὸν Μανουὴλ ὡς ἄξιον ἦν ὑποδεξάμενος, [31] μάγιστρον εὐθὺς καὶ δομέστικον τῶν σχολῶν ἐποίησε, καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας ἐκ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀνεδέξατο.

31.

ια΄. Τῷ ζ΄. αὐτοῦ ἔτει, ἐξέρχεται, ὁ Βασιλεὺς μετὰ Μανουὴλ καὶ τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ στρατοῦ παντὸς κατὰ Αγαρηνῶν. καὶ ἀπόνως τό τε Ζάπετρον καὶ τὴν Σαμοσάτορα πλούτῳ κομῶσαν διὰ τὸ Αμερμουμνῆ ἐκεῖθεν D εἶναι, παραλαβὼν, ἐπανῆκε τῇ νίκῃ καὶ τοῖς λαφύροις γαυρούμενος. καὶ ἐλθὼν μέχρι τοῦ Βρύα, προσέταξε παλάτιον οἰκοδομηθῆναι καὶ παραδείσους φυτευθῆναι καὶ ὕδατα ἀγαγεῖν· ἃ καὶ γεγόνασιν. ἐκεῖθεν τε εἰς τὴν πόλιν ἀφικόμενος, ἱππικὸν ποιήσας, καὶ τὸ πρῶτον βαΐον παίξας, ἅρματι λευκῷ ἐποχησάμενος, καὶ τὰ λάφυρα θριαμβεύσας, ἐστεφανώθη, τῶν δήμων ἐπιβοώντων, Καλῶς ἦλθες ἀσύγκριτε Φακτιονάριε.

ιβ΄. Τῷ η΄. τούτου ἔτει, τοῦ Πατριάρχου Αντωνίου τελευτήσαντος, ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖται Ἰωάννης ὁ Σύγκελλος· Ἰαννὴς δὲ μᾶλλον καὶ Ἰαμβρὴς, ὁ ἐπὶ τοῦ Αρμενίου καὶ παραβάτου Λέοντος μνημονευθεὶς Γραμματικὸς, E βεβοημένος ἐπί τε μαγείαις καὶ λεκανομαντείαις καὶ πάσῃ ἀσεβείᾳ· ὃς ὄργανον ἐπιτήδειον εὑρεθεὶς τῆς τοῦ Βασιλέως ἀσεβείας, συνῴ αὐτῷ πάντα τὰ πρὸς ἀπώλειαν κατειργάσατο· καὶ ὃν ὤδινεν, κατεῖχε δὲ βασιλίσκον τῆς ἀσεβείας, ὁ Βασιλεὺς ἐξέρρηξε καὶ ἀπέτεκε· τὰς ἁγίας εἰκόνας [32] ἀναχρίεσθαι προστάξας ἢ ἐξαλείφεσθαι.

32.

ιγ'. Οὗτος ὁ Ἰωάννης πρὸ τοῦ ἄστεος οἴκημα ἐκ λίθων A λαξευτῶν κατασκευάσας, ὃ Τροῦλος μέχρι τοῦ νῦν ὀνομάζεται, διά τινων θυσιῶν ὡμίλει τοῖς δαίμοσι, καὶ τῷ Βασιλεῖ τὰ μέλλοντα διεσήμαινεν. ὃ καὶ ἀοίκητον ἔμεινε, διὰ τὰς ἐν αὐτῷ γενομένας τότε τῶν δαιμόνων ἐπιφοιτήσεις.

ιδ'. Ἐν τούτοις Ἀγαρηνῆς τινος γυναικὸς πνεῦμα Πύθωνος ἐχούσης, ἣν αἰχμάλωτον ἔλαβεν, ἐκμαντεύεσθαι μαθὼν ὁ Βασιλεὺς, μετακαλεσάμενος, ἐπυνθάνετο, Τίνος ἡ Βασιλεία ἐν πολλοῖς διαρκέσει ἔτεσι. καὶ ἐξεῖπεν, Ἡ τῶν Μαρτιναικίων. κατὰ πληροφορίαν δὲ τῆς τοιαύτης προφάσεως, τὸν μονήρη βίον κατέαξεν Μαρτινάκιον, τὸν αὐτοῦ οἶκον ποιήσας εἰς μοναχῶν φροντιστήριον. ἐντεῦθεν καὶ Κωνσταντίνῳ τῷ Τρυφιλλίῳ τὰ συμ- B βησόμενα αὐτῷ προδεδήλωκεν. ὅτι ὡσαύτως καὶ σὺ, καὶ τὰ τέκνα ἀποκαρήσεσθε κληρικοὶ ἐπὶ Αὐτοκράτορος Βασιλείου· ὃ καὶ συμβέβηκε. ὁμοίως καὶ ἄλλοις πολλοῖς τὰ συμβησόμενα αὐτοῖς προὔλεγε· καὶ τὸν Βασιλέα τὰ μετὰ θάνατον αὐτοῦ ὀφείλοντα γενέσθαι σαφῶς προηγόρευσε. ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν εἰκόνων προσκύνησιν, καὶ τὴν τοῦ Ἰαννοῦ καθαίρεσιν. καὶ Γεωργίῳ δὲ τῷ τὰς στρατιωτικὰς δέλτους ἐπειλημμένῳ, ἐπὶ τῇ σφενδόνῃ εἶπε τῇ κατὰ τὸν ἱπποδρόμιον ἀποκτείνεσθαι, καὶ τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ τῷ βασιλείῳ ἀνειλῆφθαι ταμείῳ.

ιε'. Τῷ θ'. αὐτοῦ ἔτει, Ἄραβες μετὰ δυνάμεως πολλῆς κατὰ Ῥωμανίας ἐξῆλθον. καὶ ὁ Βασιλεὺς ἅμα τοῖς προσφυξὶ Πέρσαις καὶ τοῖς τάγμασι, καὶ Μανουὴλ Δο- C μεστίκῳ, κατ' αὐτῶν ἐχώρει. καὶ συμβολῆς γενομένης ἡττηθεὶς ὁ Βασιλεὺς, μέσον εἰσῆλθε τῶν Περσῶν, ὑπ' αὐτῶν περισωθῆναι ὑπολαμβάνων. Μανουὴλ δὲ ὡς ἔγνω περισκοπῶν ἐν μέσῳ τῶν Περσῶν τὸν Βασιλέα ὄντα, αὐτοὺς δὲ βουλομένους ἤδη τοῖς Ἄραψι τοῦτον παραδοῦναι, καὶ δι' αὐτοῦ καταλλαγῆναι αὐτοῖς, διασχίσας μέσον αὐτῶν, καὶ τοῦ χαλινοῦ τοῦ ἵππου τοῦ Βασιλέως λαβόμενος, ἐξείλκεν ἄκοντα τοῦτον. αἰσχύνην ἡγούμενος καὶ καθαρτικὴν, εἰ τὸν Βασιλέα Ῥωμαίων Ἄραβες αἰχμάλωτον λάβωσιν. ὁ δὲ Βασιλεὺς τῷ δέει τοῦ καθεστηκότος ἱστάς, προσρυῆναι πάλιν τοῖς Πέρσαις ἐβούλετο. ὁ δὲ Μανουὴλ τὸ ξίφος ἀνέτεινεν, ὡς πατάξων αὐτόν. ὁ δὲ φοβηθεὶς ἐξῆλθεν. ἐκεῖθεν τε ἐξ αἰσχύνης ὑποστρέ- D ψας ἐν τῷ Δορυλαίῳ. ὁ δὲ Μανουὴλ ἐν τῷ πολέμῳ τρωθεὶς, καὶ νοσήσας ἐτελεύτησεν, πολλὰς ἀνδραγαθίας κατὰ Ἀγαρηνῶν ποιησάμενος· τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ ἀπεκομίσθη ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσῃ μονῇ, τῇ σύνεγγυς κειμένῃ τῆς τοῦ Ἄσπαρος κινστέρνης.

ιϛ'. Καὶ εὐθὺς διαβολαὶ πρὸς τὸν Βασιλέα κατὰ Περσῶν, καὶ ἀπειλαὶ κατὰ Θεοφόβου, ὡς ἀντάρτου καὶ προδότου καὶ δυσμενοῦς. ταῦτα μαθὼν Θεόφοβος, τοὺς Πέρσας καταλαβὼν κατῆλθεν ἕως Σινώπης. ἥτις τὴν κλῆσιν εἴληφεν ἀπό τινος τῶν Ἀμαζόνων αὐτὴν δειμαμένης. Ἄμαστρις δὲ ἡ πρὶν Κρῶμμα ὠνομασμένη, ἀπὸ Ἀμάστριδος, τῆς Περσίδος θυγατρὸς Ὀξυάρτου ἀδελφοῦ Δαρείου. ἥ τις συνοικήσασα Διονυσίῳ τῷ Ἡρακλείας τυράν- E νῳ, ὑπ' ἐκείνῳ ὥσπερ τὴν πόλιν ἀπὸ τῆς συζύγου ὀνομάζεσθαι· καὶ ταύτην παραλαβὼν, κατεῖχε τυραννικῶς· ὅπερ γνοὺς ὁ Βασιλεὺς, ἐν μεγάλῃ λύπῃ γέγονε. φοβούμενος δὲ μὴ παραῤῥυῶσι τοῖς Ἄραψι, μέχρι Παφλαγονίας ἀπῄει. καὶ λόγους αὐτοῖς ὡς οὐδὲν πείσονται δεδωκὼς, καὶ τὸν Θεόφοβον ἀναλαβόμενος, ὑπέστρεψεν ἐν τῇ πόλει, τῶν ἄλλων Περσῶν παραγινομένων, ὑπὲρ ἕκαστος κα-

XIII. Hic Joannes, extructa in Urbis pomerio ex sectis lapidibus domo (Trullus hodieque vocatur) sacrificiis quibusdam dæmonibus familiaris utens, quæ futura erant, Imperatori denuntiabat: Manserunt ædes illæ inhospitæ, ob dæmonum per hæc tempora in illis frequentiam.

Joan. Patriarchæ veneficia.

XIV. Inter hæc, Agarenam quamdam mulierem bello captam spiritu Pythone afflatam cum vaticinari Imperator audisset, rogabat ex illa, *Cujus in domo Imperium in annos plures duraturum esset?* Cui illa, *Martinaciorum*. Ejus vaticinii fide eaque occasione, Martinacem Monachi instituto damnavit, ejusque domum in Monasterium redegit. Hinc quoque Constantino Tryphillio, quæ eventura essent, prædixit; *Perinde scilicet eum liberosque Clericalis ordinis gratia, detonsum iri Basilio Imperatore*; quod & contigit. Similiter quoque aliis non paucis, futuros eventus prænuntiavit. Etiam qui ab illius morte futurus esset Imperator, clare Theophilo edidit: item fore ut Imagines venerationem cultumque reciperent, & ut Jannes Sede moveretur. Georgio quoque Militares tabulas consecuto, ad Circi fundam necandum fore vaticinata est, ejusque fisco addicendam substantiam.

Mulieris Agarenæ vaticinia.

Edit. Paris. pag. 422.

XV. Imperii Theophili anno nono, Arabes ingentibus copiis Romanæ ditionis provincias locaque invasere: in quos Imperator cum Persis profugis, Romanisque copiis ac Manuele Domestico aciem eduxit. Conserta pugna victus Imperator, in medium Persarum agmen, per eos liberatum se iri arbitratus, subiit. Manuel circum lustrans, ut in medio Persarum cuneo hærentem Imperatorem cognovit, jamque illis constitutum esse ut Arabibus ipsum proderent, illiusque pretio eorum gratiam inirent; perrupto illorum cuneo, frænoque Imperatoris equo apprehenso, pene reluctantem trahebat; nullo modo ferendum probrum ducens, si ita ab Arabibus Romanorum Imperator capi contingeret. At Imperator timoris nimia vi saniori mente dejectus, ad Persas rursus desciscere volebat. Manuel gladium strinxit, quasi percussurus; quo territus, Imperator exivit: indeque pudore, ingentique accepta clade, Dorylæum rediit. Manuel e prælio saucius morboque correptus, diem obiit, multis adversus Agarenos strenue bellicaque fortitudine clare gestis. Ejus cadaver ad Monasterium relatum, quod ipse construxerat, haud procul ab Asparis Cisterna.

Romanorum clades; Theophilus a Persarum insidiis liberatus.

Manuelis fides & fortitudo.

Manuelis mors. Vide Contin. & in eum Notas.

XVI. Statim proditionis delati Persæ apud Imperatorem: intentatæ minæ in Theophobum, tamquam Tyrannus & rebellis ac proditor & hostis esset. Theophobus, compertis quorum reus agebatur, assumptis secum Persarum turmis, Sinopem concessit. (Accepit illa nomen a quadam Amazonum, quæ eam condidit. Amastris vero, quæ prius Cromma vocaretur, ab Amastride Persa, Oxiarti Darii fratris filia. Fuit hæc uxor Dionysii Heracleæ Tyranni: qui Urbis cum potiretur, ea uxoris nomine, illam appellavit.) Theophobus, quam Urbem occuparat, Tyranni jure tenebat. Imperator ubi rescivit, ingenti mœrore affectus est. Veritus autem ne illi se Arabibus adjungerent, in Paphlagoniam usque venit; dataque fide nihil mali passuros, assumptoque Theophobo in Urbem rediit. Persæ reliqui, ad sedes cuique dudum assignatas reversi. Porro Theophobus non minus

Persarum defectus & reductio.

Sinope; Amastris.

Georg. Monachus illas meliu. in origines omisit.

Theophobus vir Orthod.

civibus, quam Persis amori habebatur; ea ratione quod Orthodoxus erat.

Edit. Paris. pag. 423.

Natus Michael Theophilo.

XVII. Theophili Imperatoris anno decimo, nascitur ei filius ex Theodora, cui Michaelis nomen indidit. Procedenti ex more ad Blachernas, obvius factus quispiam, ait, *Equus quo vehitur Majestas tua, meus est.* Quærit Imperator ex Comite stabuli cujus equus sit. Qui ait, *Obsicii Comes Tuæ Majestati misit.* Postridie itaque eo adducto (contigit enim tunc in Urbe versari) ait, *Cujusnam est equum?* Respondit, *Se illum coemisse.* Obnitente autem qui actor erat, vique ablatum dicente, nec ullum ejus pretium solutum esse; ait Imperator, *Quidni prius solvisti?* Qui respondit, *Centum illi nummos numeravam, quærebatque inter Scholares alas adlegi; id vero, quod homo ignavus erat, minime consecutus, nec ceterum nummos accipere voluit.* Imperator itaque certior factus equum vi ablatum esse, ipsum reddidit, jubens & illum inter Scholares referri. Non acquievit ille ut equum acciperet, aurique duabus libris donatus, abscessit.

Theophili judicii rigor.

Victus fususque Theophilus; obsessum Amorium.

XVIII. Saracenis infestis signis Amorium petentibus, Imperator celeriter in Cappadociam usque copias eduxit. Amermumnes vero selectis quinquaginta millibus; præfectoque illis Gundee viro inter Agarenos fama clarissimo adversus Imperatorem misit. Conserto prælio Imperator victus fususque est, vixque a clade cum probro ipse incolumis evasit. Saraceni vero, undique cincto Amorio variisque præliis tentato, quod oppidanos strenue Urbem propugnantes viderent, obsidionem solvere meditabantur. Verum Leonis Philosophi discipulus quidam, tum in præsidio agens, in hæc verba mandat, *Dummodo duos solum dies stationem teneatis, urbem evertetis*: quod & contigit. Prodita enim est a Buditze, quem vocant, & a Manicophane. Comprehensi ex Catholicis viri nominatissimi, Theophilus Patricius * Duxque exercitus, Melissenus & Aetius, Theodorus quoque Protospatharius & Eunuchus Craterus, Callistus Turmarcha, Constantinus Drungarius & Basoes Cursor: quidam etiam agminum præfecti; quos cum Imperator vellet redimere, missis Legatis ad Amermumnem cum ducentis centenariis, ejus nequiit animum expugnare; qui diceret, *Nec si millies centenas libras eo nomine numerares, ut captivos reciperes, vel unum liberandum fore.*

Capti viri nobiles ac pii.

** Georg. Ducesque.*

pag. 424. Martyrio consummati.

XIX. Captivis itaque in Syriam adductis, multa eis visa Protosymbulo (quo & a Buditze) adhibita longa annorum septem carceris maceratione; cumque nullis ærumnis ac cruciatibus adduci potuissent ut Christum negarent, gladio animadversi sunt; præ temporanea scilicet æternam vitam adamantes. Postridie in flumen projecta cadavera. Quodque omnem vincit admirationem, uniuscujusque abscissum caput, cum suo trunco unitum est ac consertum: ac sicut Animæ in uno collocatæ paradisi loco, sic & corpora Sanctorum uno funere a Fidelibus elata sunt. His peractis, jussit Protosymbulus, ut & Buditzi caput auferretur, dicens, *Eum quoque, si rectus fuisset Christianus, numquam Mahumethi sacris imbuendum fore.* Illo itaque sublato, ejus cadaver una cum Sanctis projectum, extra illorum struem repertum est: sed & caput procul a trunco remotum erat, nec velut capita Sanctorum, illi cohæserat; projectis quoque in flumen corporibus,

Miraculum in truncis Sanctorum.

Ipse proditor necatus.

A πολιούμενος ἐξ ἀρχῆς. ἠγαπᾶτο δὲ ὁ Θεόφοβος παρὰ τῶν πολιτῶν οὐχ ἧττον ἢ τῶν Περσῶν, ὡς ὀρθόδοξος.

ιζ. Τῷ ι. αὐτοῦ ἔτει, γίνεται τῷ Βασιλεῖ παῖς ἐκ Θεοδώρας, ὃν ἐπωνόμασε Μιχαήλ. ἀπερχομένου δὲ τοῦ Βασιλέως πρὸς Βλαχέρνας, καθὼς εἴθιστο, ὑπήντησεν αὐτῷ τὶς λέγων, Ὁ ἵππος ᾧ ἐποχεῖται ἡ Βασιλεία σου, ἐμός ἐστι. ὁ δὲ Βασιλεὺς τὸν Κόμητα τοῦ σταύλου ἐπηρώτησε, Τίνος ἐστὶν ὁ ἵππος; ὁ δέ φησιν, Ὁ Κόμης τοῦ Ὀψικίου ἀπέστειλεν αὐτὸν τῇ Βασιλείᾳ σου. τῇ δὲ ἐπαύριον τὸν Κόμητα τοῦ Ὀψικίου ἀγαγών. ἔτυχε γὰρ ἐν τῇ πόλει αὐτὸν εἶναι, ἔφη, Τίνος ἐστὶν ὁ ἵππος. ὁ δὲ ἔφη, Ἠγόρασα αὐτόν. τοῦ δὲ ἐγκαλοῦντος ἀνθισταμένου, καὶ λέγοντος, Μετὰ βίας ἀφελέσθαι αὐτὸν καὶ χωρὶς τιμήματος· ὁ Βασιλεὺς ἔφη, Διὰ τί μὴ πρότερον τὴν τιμὴν

B ἀπέκοψας; ὁ δὲ ἀποκριθεὶς, ρ. νομίσματα ἐδίδουν αὐτῷ. αὐτὸς δὲ ἐζήτει γενέσθαι Σχολάριος, καὶ διὰ τὸ εἶναι αὐτὸν δειλὸν, τούτου ἀποτυχὼν, οὐδὲ τὰ ρ. νομίσματα ἠθέλησε λαβεῖν. ἐπὶ τούτοις βεβαιωθεὶς ὁ Βασιλεὺς ὅτι βίᾳ τὸν ἵππον ἀποδέδωκεν, ὁρίσας καὶ Σχολάριον αὐτὸν ποιῆσαι· ὁ δὲ τὸν ἵππον μὴ βουληθεὶς λαβεῖν, [34] ἔλαβε χρυσίου λίτρας β. καὶ ἀπῆλθεν.

34.

ιη. Τῶν δὲ Σαρακηνῶν ἐπὶ τὸ Ἀμόριον ἐλθόντων, ὁ Βασιλεὺς συντόμως μέχρι Καππαδοκίας ἐξήλασεν. ὁ δὲ Ἀμερμουμνὴς ν. χιλιάδας λαὸν ἀφορίσας, δέδωκεν αὐτοῖς καὶ τὸν Γουνδεῆ ἄρχοντα ὀνομαστότατον ὄντα ἐν τοῖς Ἀγαρηνοῖς, ἀπέστειλε κατὰ τοῦ Βασιλέως. καὶ πολέμου

35.

C γενομένου, ἡττηθεὶς ὁ Βασιλεὺς, ἔφυγε, καὶ μετ' αἰσχύνης ὑπέστρεψε μόλις διασωθείς. οἱ δὲ Σαρακηνοὶ περιχαρακώσαντες τὸ Ἀμόριον, καὶ πολλοὺς πολέμους ποιήσαντες, ἐπεὶ σταθερῶς τοὺς ἔνδον ἀγωνιζομένους ἑώρων, ἐβουλήθησαν ὑποχωρῆσαι· μαθητὴς δέ τις Λέοντος τοῦ φιλοσόφου ἐν τῷ κάστρῳ ὢν, μηνύει τούτοις, Ὅτι εἰ προσκαρτερήσετε δύο ἡμέρας, ἐκπορθεῖτε ἡμᾶς. ὃ καὶ γέγονε. προεδόθη γὰρ ὑπὸ τοῦ λεγομένου Βοδίτζη καὶ τοῦ Μανιχοφάνους· κατεσχέθησαν δὲ ἄνδρες ὀνομαστότατοι τῶν εὐσεβῶν, Θεόφιλος Πατρίκιος * καὶ Στρατηγός. ὅ, τε Μελισσηνὸς, καὶ ὁ Ἀέτιος, καὶ Θεόδωρος πρωτοσπαθάριος καὶ εὐνοῦχος ὁ Κρατερός. Κάλλιστος Τουρμάρχης, Κωνσταντῖνος Δρουγγάριος καὶ Βασόης ὁ δρομεὺς· καί τινες ἄρχοντες

* Georg. καὶ Στρατηγοί, οἵ, τε.

D τῶν ταγμάτων, οὓς ἐξωνήσασθαι βουλόμενος ὁ Βασιλεὺς, ἀποστέλλει πρέσβεις πρὸς τὸν Ἀμερμουμνῆ μετὰ κεντηναρίων διακοσίων. ἀλλ' οὐκ ἔπεισεν, εἰπόντα, Ὅτι χίλια κεντηνάρια ἐὰν παράσχῃς λόγῳ τοῦ συνειλεγμένου λαοῦ, οὐκ ἐλευθερώσω οὐδένα τούτων.

ιθ. Τῶν αἰχμαλώτων οὖν ἐν Συρίᾳ ἀπαχθέντων, πολλὰ παρὰ τοῦ Πρωτοσυμβούλου ἀναγκασθέντες, ἀλλὰ μὴν καὶ τοῦ Βοδίτζη, τῇ τῶν ἑπτὰ χρόνων καθείρξει, καὶ μὴ πεισθέντες ἀρνήσασθαι τὸν Χριστὸν, ξίφει ἀπετμήθησαν· ἀντὶ τῆς προσκαίρου ζωῆς, τὴν αἰώνιον ἀγαπήσαντες. καὶ μετὰ μίαν ἡμέραν ἐν τῷ ποταμῷ ἐῤῥίφησαν. τὸ δὲ παραδοξότατον, ὅτι ἑκάστου κεφαλὴ μετὰ τὴν ἐκτομὴν, τῷ ἰδίῳ σώματι ἡνώθη καὶ συνεφύη. καὶ ὥσπερ αἱ ψυχαὶ ἐν

E ἑνὶ τόπῳ τοῦ παραδείσου, οὕτω καὶ τῶν ἁγίων τὰ σώματα μιᾶς ὁσίας παρὰ τῶν πιστῶν ἔλαχον. τούτων τελεσθέντων, ἐκέλευσεν ὁ Πρωτοσύμβουλος καὶ τὸν Βοδίζην ἀποκεφαλισθῆναι, εἰπὼν, Ὅτι καὶ οὗτος, εἰ ἦν ὀρθὸς Χριστιανὸς, οὐκ εἶχε μαγαρίσαι. καὶ τούτου γενομένου, καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ ῥιφέντος μετὰ τῶν ἁγίων, ἔξω τῆς * σοιβῆς τούτων εὑρίσκετο. καὶ ἡ κεφαλὴ δὲ αὐτοῦ, πόῤῥω τοῦ σώματος ἦν, καὶ οὐχ ὡς τῶν ἁγίων συγκεκολλη-

* Erat εὐβὲς.

μένη. καὶ εἰς τὸν ποταμὸν ῥιφέντων, καὶ πάντων τῶν σωμάτων τῶν ἁγίων, βλέποντος τοῦ ὄχλου, διαπλευσάντων, καὶ εἰς τὸ πέραν ἐλθόντων, αὐτοῦ μόνου τὸ σῶμα οἱ κροκόδειλοι διασύραντες κατέκοψαν καὶ κατέφαγον.

36\. κ'. Ὁ δὲ τοῦ Φιλοσόφου Λέοντος μαθητής,[36] ὁ καὶ μηνυτὴς τῆς προδοσίας, ἠρωτήθη παρὰ τοῦ Αμερμουμνῆ περὶ τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ. καὶ εἶπε, Μαθητὴς εἶναι τοῦ Φιλοσόφου Λέοντος. ἐκεῖνος δὲ μαθὼν ὁποῖός ἐστιν ὁ Λέων, ἐπεθύμει τοῦτον ἰδεῖν. καὶ δοὺς τινὶ τῶν αἰχμαλώτων γράμματα πρὸς Λέοντα τὸν Φιλόσοφον, ἀπέστειλεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὑποσχόμενος δεύτερον αὐτὸν εἶναι ἐν τιμῇ. ὁ δὲ Λέων τὰ γράμματα ἀπολαβὼν, ἀνήγαγε ταῦτα Θεοφίλῳ τῷ Βασιλεῖ. ὁ δὲ γνοὺς τὰ τῆς ἑαυτοῦ ἐπιστήμης, καὶ ὅτι τοιοῦτον σοφὸν ἄνδρα ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ ἔχει, προσλαβόμενος αὐτὸν εἰς τὸ παλάτιον ἐν τῇ Μαγναύρᾳ ἔθετο, παραδοὺς αὐτῷ καὶ μαθητὰς διδάσκειν τοὺς εὐφυεστάτους τῶν νέων. παρέχων αὐτῷ πᾶσαν ἀπάθειαν. οὗτος καὶ μητροπολίτης μετὰ ταῦτα Θεσσαλονίκης γέγονεν,[37] ὑπὸ τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου Μεθοδίου* χειροτονηθείς.

37\. * καθαιρεθείς.

κα'. Τῷ ια'. αὐτοῦ ἔτει, κτίζει ὁ Βασιλεὺς ἐν τῷ παλατίῳ τὸ Τρίκογχον, καὶ τὸ λεγόμενον Σίγμα· καὶ τὰς ἀναβάθρας τῶν δήμων. ἔκτισε δὲ καὶ τὴν Φιάλην ἐν ᾗ γίνεται τὸ[38] Σαξιμοδέξιμον λεγόμενον, τῶν ἵππων, ἀμφοτέρων τῶν μερῶν διερχομένων μετὰ χρυσῶν σαγισμάτων. ὑπὸ δὲ τὸ Τρίκογχον κάτωθεν διὰ μηχανῆς ἐποίησε τὸ λεγόμενον Μυστήριον ἐν ᾧ, ἐν τῇ μιᾷ γωνίᾳ ὃ ἐὰν εἴπῃ τις ἐν μυστηρίῳ προσανακλινόμενος, ἐξακούεται ἐν τῇ ἑτέρᾳ φανερῶς.

38\.

κβ'. Ἐν τούτοις μαθὼν Θεόφιλος ὁ Βασιλεὺς, ὅτι Θεοφάνης ὁ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κανόνων καὶ ὕμνων Ποιητὴς, καὶ Θεόδωρος ὁ αὐτοῦ ἀδελφὸς, καθ' ἑαυτοὺς ζῶντες, τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ κωμῳδοῦσι καὶ διελέγχουσιν, ἤγαγεν αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν, καὶ φησὶ, Πόθεν ἐστέ; οἱ δὲ εἶπον, Ἐκ Παλαιστίνης. καὶ ὁ Θεόφιλος, Καὶ διὰ τί τῆς γλώττης μου ἀφίετε, καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν ἐλθόντες, ὑποθαρρεῖτε τῇ Βασιλείᾳ μου. τῶν δὲ μηδὲν ἀποκριναμένων, τύπτεσθαι αὐτῶν τὰς ὄψεις προστάττει σφοδρῶς. εἶτα καὶ βουνευρίσας μέχρις αὐτοῦ θανάτου, μετὰ θυμοῦ πρὸς τὸν Ὕπαρχον ἔφη, Ἆρον αὐτοὺς, εἰς τὸ Πραιτώριον, καὶ ποιήσας στίχους ἐγγράψον αὐτοὺς, κολάψας εἰς τὰ πρόσωπα αὐτῶν· καὶ ἂν ὦσι καλοὶ, μή σοι μελέτω. τοῦτο δὲ εἶπε, διὰ τὸ εἶναι τοὺς ὁσίους σοφωτάτους. οἱ δὲ ἅγιοι εἶπον, Γράφε, γράφε, Βασιλεῦ, τὸ δοκοῦν σοι, ὡς μέλλων τοῦ ἀναγνῶναι ταῦτα ἐνώπιον τοῦ δικαίου Κριτοῦ. ὁ δὲ Ὕπαρχος εἰς τὸ Πραιτώριον τοὺς ἁγίους ἀγαγὼν, γράφει οὐ μόνον ἐν τῷ προσώπῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς στήθεσι τοὺς στίχους τούτους.

Πάντων ποθούντων προστρέχειν ἐν τῇ πόλει,
Ὅπου πάναγνοι τοῦ Θεοῦ Λόγου πόδες
Ἔστησαν εἰς σύστασιν τῆς οἰκουμένης,
Ὤφθησαν οὗτοι τῷ σεβασμίῳ τόπῳ
Σκεύη πονηρὰ δεισιδαίμονος πλάνης.
Ἐκεῖσε πολλὰ λοιπὸν ἐξ ἀπιστίας
Πράξαντες αἰσχρὰ δεινὰ δυσσεβοφρόνως,
Ἐκεῖθεν ἠλάθησαν ὡς ἀποστάται.
Πρὸς τὴν πόλιν δὲ τοῦ κράτους πεφευγότες,
Οὐκ ἐξέφυγον τὰς ἀθέσμους μωρίας.
Ὅθεν γραφέντες ὡς κακοῦργοι τὰς ὄψεις,
Κατακρίνονται, καὶ διώκονται πάλιν.

Εἶτα γράψας ἐξορίζει. καὶ διερχομένων αὐτῶν μετὰ τῶν δημοσίων ἵππων, ἔτυχεν αὐτοὺς μεῖναι εἰς Κάρπου λιμένα. καὶ ἐπεὶ ὁ μέγας Μεθόδιος

cum Sanctorum omnia corpora, spectante plebe, facile enatassent, amnemque transmeassent, ejus unius corpus crocodili tractum discerptumque vorarunt.

XX. Leonis autem Philosophi discipulus, qui & proditionem denuntiarat, de sua scientia ab Amermumne interrogatus, Leonis se Philosophi discipulum professus est. Ille porro, ubi quantus vir Leo esset, audivit, ejus videndi desiderio accensus, uni alicui captivorum datis litteris, Leoni Philosopho Constantinopolim scripsit, sancteque illi secundas ab se honoris partes obtulit. Leo, litteris acceptis ad Theophilum retulit. Theophilus explorata viri scientia, ac ubi tantum hominem nactum se in civitate cognovit, assumptum illum in Palatio in Magnauta constituens, omnique donans immunitate, ingenuosissimos adolescentes disciplinis docere jussit. Hic postea Thessalonicæ Metropolita creatus, a sanctissimo Patriarcha Methodio gradu motus est.

Leo Philosophus, ejusque discipulus.

Leo Philosophus Episcopus Thessalonicensis hæreseos causa gradu motus.

XXI. Anno ejus undecimo, extruit Imperator in Palatio Triconchum cubiculum, & quod Sigma vocant; gradusque ac subsellia Factionum. Struxit vero etiam Phialam, in qua fit quod Saximodecimum vocant, utrarumque partium equis transeuntibus, aureis instratis stragulis. Sub Triconcho inferius structa machina fecit, quod vocant Mysterium: in quo, quicquid aliquis in uno angulo sese inclinans secreto locutus fuerit, in alio clare exauditur.

Theophili ædificia.

Mysterium.

XXII. Inter hæc comperto Theophilus Imperator, Theophanem Ecclesiasticorum Canonum ac Canticorum Auctorem, cum Theodoro fratre, secum ipsos agentes, illius impietatem sugillare ac arguere, sibi illos sisti jubet, atque, *Unde estis?* Ajunt illi, *Ex Palæstina*. Tum Theophilus, *Quid causæ est, cur cum patria relicta, in Urbem veneritis, morem non geratis meæ Majestati?* Quibus nihil respondentibus, eorum dure facies percuti jubet. Tum taureis ad mortem usque cum cecidisset, ita furoreque ad Præfectum ait, *Tolle eos in Prætorium, versusque quos feceris, eorum inscribe vultibus. Nec ulla tibi cura sit, sintne elegantes, necne*. Hoc autem dixit, quod Viri sancti eruditissimi essent, humanioribusque litteris probe instituti. Ad quem Sancti, *Scribe, scribe, Imperator, quod libuerit, ut qui hæc lecturus sis in conspectu justi Judicis*. Præfectus autem adductis in Prætorium, eorum non solum vultibus, sed & pectori sequentes versus inscripsit.

Theophanes & Theodorus inscripti vultus.

Edit. Paris. pag. 425.

Cunctis ad Urbem accurrere affectantibus,
Castissimos in qua Deus Verbum pedes
Fixit, generi salutem ut humano daret:
Apparuere & isti venerando in loco,
Superstitiosi erroris vasa pessima.
Et inde, multa postquam perfidi Deo
Facinora perpetravissent turpia imple,
Ut desertores vertere jussi sunt solum.
Fugaque in Urbem hanc delati, Imperii caput,
Non destitere ab impura vecordia.
Compuncti igitur facinorosi velut, notis,
Ex Urbe damnati pelluntur hac quoque.

Sic inscriptis vultibus atque compunctis, equis publicis in exilium pulsi sunt: contigitque domicilium in portu Carta dicto habere. Quod vero magnus Me-

S. Methodius in sepulchro cum Latronibus inclusus.

thodius ab eodem scelestissimo Theophilo, in Antigoni Insula in monumento cum duobus Latronibus inclusus fuerat, scribunt ad eum Theodorus & Theophanes per fidelissimum quemdam piscatorem, qui & sancto Methodio viliora ministeria devotus obibat. Quod enim tenebrosum erat sepulchrum, ad lucernæ usum singulis quibusque diebus Sabbati, olei follem afferebat; eisque inclusis ad lucem septem diebus præstandam satis erat. Cumque aliquando piscatori ægra valetudine laboranti, constitutum Sabbato oleum afferre haud licuisset, ejus Deus defectum Sancti precibus solatus est; cumque jam extinguenda lucerna videretur, ad alterum usque Sabbatum lucere non destitit, donec oleum ei allatum est. Per hunc igitur piscatorem scribunt.

Edit. Paris. pag. 426.

Vivo perempto, vivificoque mortuo,
Terram incolenti, ac pariter calcanti polum,
Scripsere Vincto Vincti, & Inscripti notis.

Iis Methodius in hanc sententiam per eumdem piscatorem rescripsit.

Libris vicissim & scriptos cælestibus,
Faciesque non sine laude compunctionis,
Secum salutat Vinctos, Vivus obrutus.

Theodorus in exilio mortuus: Theophanes Nicænus Episcopus.

XXIII. Ac quidem sanctus Theodorus in exilio diem obiit; cujus defuncti corpus in Chalcedonis Monasterium (quod vocant Michaelitzis) ab ipso postea qui condidit, Michaele translatum est. Inclytus vero Theophanes, ad Michaelem usque ac Theodoram vitæ superstes, a sancto Methodio Patriarcha, Nicææ Metropolita ordinatus est. Ac cum non deessent, qui ejus molesta ferrent ordinationem, dicerentque, *Syrum hominem esse, nec liquere an esset Ortodoxus, cui nemo testimonium perhiberet*; respondit sanctus Methodius, aitque, *Eo, quod secum ille defert* (ostendens inscriptam frontem ac compunctam) *nullum se melius testimonium velle*.

Methodii in sepulchro confessio ac liberatio.

XXIV. Jam vero operæpretium sit, ut & modum enarremus, quo e sepulchro sanctus Methodius revocatus est. Jam ille annos septem cum duobus Latronibus dirissimo arctissimoque sepulchro inclusus egerat; cui Theophilus post durissima verba, maxillas effractas ac dentes excussos, ob cultum sacrarum Imaginum reum addixerat. Exiguum foramen erat in monumento, quo vilem ei escam & aquam inferebant. Porro contigit vertente anno altero, ut Latronum alter eo in lustro atque angulo diem clauderet. Haud vero prorsus latet, quantus e cadavere fœtor exhalet, quanta vermium vis ebulliat, ubi humano fato animam efflaverit. Sustinuere tamen forti animo viri (tum nempe Methodius, tum Latro illi alteri superstes) istiusmodi necessitatem. Septennio itaque expleto, per hunc modum Vir sanctus extrahitur. Theophilus Imperator dum studiorum aliquid meditatur, Dei providentia in Palatii Bibliotheca scriptum libellum incidit, cujus assequi sensum minime potuit. Mittit ergo ad Joannem Patriarcham: similiter quoque ad Leonem Philosophum, in Magnaura Philosophiam docentem, ut a nobis dictum est superius. Amborum tamen inanis conatus fuit. Hinc Imperator amaro animo ac indignabundus, dies aliquot morosus ciboque abstinens, agit. Interim Cubiculo præfectorum non nemo, assumpta fiducia, in hæc fere verba ipsum alloquitur, *Hanc, Domine*

pag. 427.

A Ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δυσσεβοῦς Θεοφίλου ἐγκεκλεισμένος ὤν, ἐν τῇ τοῦ Ἀντιγόνου νήσῳ ἐν μνήματι μετὰ δύο λῃστῶν, γράφουσιν αὐτῷ Θεόδωρος καὶ Θεοφάνης διά τινος πιστοτάτου ἁλιέως, ὃς καὶ ὑπούργει τῷ ὁσίῳ Μεθοδίῳ ἐν εὐτελέσι χρείαις. καὶ γὰρ κανδήλαν αὐτῷ διὰ τὸ σκοτεινὸν τοῦ τάφου ἀπενεγκών, ἐκόμιζεν αὐτῷ ἑκάστῳ σαββάτῳ ἔλαιον φύλλης μιᾶς, ὅπερ καὶ ἤρκει ταῖς ἑπτὰ ἡμέραις, φωτίζον τοὺς ἐγκεκλεισμένους. Συνέβη δὲ ἐν μιᾷ ἀσθενῆσαι τὸν ἁλιέα, καὶ μὴ ἀπενεγκεῖν τὸ κατὰ τύπον τοῦ σαββάτου· τῇ δὲ προσευχῇ τοῦ ὁσίου, τὴν λεῖψιν αὐτοῦ ὁ Θεὸς παραμυθήσατο, καὶ ἡ ἀπειλοῦσα σβεσθῆναι, μέχρι τοῦ ἑτέρου σαββάτου ἕως ἐλαίου * διήρκεσε λάμπουσα. διὰ

* ἀνεπιχυθῆναι.

B τούτου οὖν τοῦ ἁλιέως γράφουσιν.

Τῷ ζῶντι νεκρῷ, καὶ νεκρῷ ζωηφόρῳ,
Οἰκοῦντι τὴν γῆν καὶ πολοῦντι τὸν πόλον,
Γραπτοὶ γράφουσι, δέσμιοι συν δεσμίῳ.

Πρὸς οὓς πάλιν διὰ τοῦ αὐτοῦ ἁλιέως ὁ ὅσιος ἀντέγραψεν.

Τοῖς ταῖς βίβλοισιν οὐρανῶν κλητογράφοις,
Καὶ πρὸς μέτωπα σωφρόνως ἐστιγμένοις,
Προσεῖπεν ὁ ζωόθαπτος ὡς συνδεσμίοις.

κγ΄. Καὶ ἐν μὲν τῇ ἐξορίᾳ τελευτᾷ ὁ ἐν ἁγίοις Θεόδωρος. οὗ τὸ λείψανον ἐν τῇ Χαλκηδόνι μονῇ τοῦ Μιχαηλίτζη, αὐτὸς ὁ κτίσας Μιχαὴλ ὕστερον ἀπεκόμι-

C σεν. ὁ δὲ ἀοίδιμος Θεοφάνης, μέχρι Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας διήρκεσε, καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν ἁγίοις Μεθοδίου Πατριάρχου γενομένου, χειροτονεῖται μητροπολίτης Νικαίας· ὡς καί τινας ἀσχάλλοντας ἐπὶ τῇ τούτου χειροτονίᾳ, καὶ λέγοντας, Ὅτι Σύρος ἐστί. καὶ τίς οἶδεν εἰ ὀρθόδοξος ὑπάρχει, μηδενὸς αὐτῷ μαρτυροῦντος. ἀπεκρίθη ὁ ἅγιος Μεθόδιος, λέγων, Ἐγὼ ὑπὲρ ταύτην τὴν μαρτυρίαν, ἣν ἐπιφέρεται (δείξας τὴν ἐν τῷ προσώπῳ γραφὴν) κρείττονα οὐ θέλω.

κδ΄. Ἄξιον δὲ λοιπόν, καὶ τὴν ἀπὸ τοῦ τάφου ἀνάκλησιν τοῦ ὁσίου Μεθοδίου διηγήσασθαι. ἐπὶ ἑπτὰ γὰρ χρόνοις ἐν τῷ δεινοτάτῳ καὶ στενοτάτῳ τάφῳ μετὰ δύο λῃ-

D στῶν κατάκλειστος γεγονώς· ὑπὸ Θεοφίλου τοῦτο μετὰ ῥημάτων ἀφορήτων καὶ τὴν τῶν σιαγόνων θλάσιν, ἐκ τῶν ὀδόντων ἐκρίζωσιν, διὰ τὴν τῶν ἁγίων εἰκόνων προσκύνησιν καταδικασθείς, ὀπὴν μικρὰν μόνον ἔχοντος τοῦ μνήματος, δι' ἧς τὴν εὐτελῆ τροφήν τε καὶ τὸ ὕδωρ ἐλάμβανε. συνέβη τῷ δευτέρῳ ἔτει τὸν ἕνα τῶν λῃστῶν ἐκεῖσε ἀποθανεῖν. ἴστε δὲ πάντως οἷα δυσωδία καὶ σκωλήκων βρῶσις τοῦ σώματος τῆς ψυχῆς ἐξελθούσης ἐφίστασθαι. ἐκαρτέρησαν οὖν οἱ γενναῖοι, ὅ, τε ὅσιος Μεθόδιος, καὶ ὁ ἐναπολειφθεὶς λῃστής, τὴν τοιαύτην ἀνάγκην. ἑπταετίας οὖν πληρωθείσης, ἐξέλκεται ὁ ὅσιος τοῦ τάφου τρόπῳ τοιῷδε. ὁ Βασιλεὺς Θεόφιλος σχολὴν ἐν μελέταις ἔχων, εὑρίσκει Θεοῦ προνοίᾳ

E ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ παλατίου γραφήν, ἣν νοῆσαι οὐκ ἐδύνατο. πέμπει οὖν ταύτην τῷ Πατριάρχῃ Ἰωάννῃ· ὁμοίως δὲ καὶ τῷ φιλοσόφῳ Λέοντι ἐν τῇ Μαγναύρᾳ τὴν φιλοσοφίαν, ὡς προείρηται, διδάσκοντι· καὶ ἀμφότεροι ἐματαιώθησαν. λυπεῖται ὁ Βασιλεὺς ἀγανακτῶν περὶ τούτου, ἐπί τισιν ἡμέραις κατηφὴς καὶ ἄτροφος διάγων. Θαρρεῖ τίς τῶν Κουβικουλαρίων, καὶ φησὶ τῷ Βασιλεῖ, Ταύτην Δέσποινα

μυ

μὴ οὐδεὶς ἄλλος διασαφῆσαι δύναται τὴν γραφὴν, εἰ μὴ ὁ ἐν τῷ μνήματι ἀποκεκλεισμένος Μεθόδιος. ἀλλ᾽ εἰ κελεύει τὸ κράτος σου, λαμβάνω ἐγὼ τὰ ζητήματα, καὶ πορεύομαι πρὸς αὐτὸν διὰ τῆς νυκτὸς, ὡς παραγινόμενον τῆς Βασιλείας σου· καὶ πάντως λαμβάνει τὴν τούτων ἑρμηνείαν ἀναμφίβολον. ὁ δὲ κατένευσε· καὶ τοῦ Κουβικουλαρίου ἀπελθόντος πρὸς τὴν νῆσον, μακρόθεν ἔτι ὄντος, ἤκουε τοῦ ὁσίου λέγοντος, Καλῶς ἦλθες ἀδελφὲ Ἰωάννη Κουβικουλάριε· οὕτω γὰρ ὠνόμαστο. οἶδα δι᾽ ὃ ἦλθες ἀποσταλεὶς παρὰ Θεοφίλου· ἀλλ᾽ ἐπίδος μοι χάρτην καὶ μέλαν· καὶ λαβὼν, ἐπὶ τρισὶν λύσεσι ταῦτα ἐξέθετο. ἅπερ ἀναγνοὺς ὁ Θεόφιλος, ἐθαύμασε· καὶ ἀποστείλας ἤγαγεν αὐτὸν ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ ἐσκήνωσεν εἰς τὸ λεγόμενον Σίγμα πλησίον αὐτοῦ· παραγγείλας, μηδένα ἀπὸ τῶν ἔξω εἰς αὐτὸν εἰσέρχεσθαι, πλὴν τοῦ ὑπουργοῦντος τῷ Θεοφίλῳ. αὐτὸς δὲ καθ᾽ ἑκάστην πρὸς αὐτὸν εἰσήρχετο, καὶ τῶν ζητουμένων ἐποιεῖτο τὴν ἔρευναν. ὁ δέ γε καταλειφθεὶς ἐκεῖσε ληστὴς, καίπερ ἀφεθεὶς, οὐκ ἠθέλησεν ἐξελθεῖν, ἀλλὰ αὐτόθι ἐτελεύτησε, σημείοις καὶ τέρασι μεγάλοις κατακοσμηθείς.

κε΄. Τῷ αὐτῷ καιρῷ ἔπεσεν ἡ χρυσῆ τοῦ φανοῦ σφαῖρα ἐν τῷ Αὐγουστείῳ Ἰουστινιανοῦ, καὶ ἐδόθη τῷ σκαλωτῇ παρὰ τοῦ Βασιλέως νομίσματα ρ΄. Στέφει δὲ Θεόφιλος Μιχαὴλ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, φιλοτιμησάμενος πάντας, ὡς ἔθος, ἐν τῷ στεψίμῳ.

κϛ΄. Τῷ ιβ΄. αὐτοῦ ἔτει, πεπλήρωται ὁ κατασκευασθεὶς ξενὼν, ὁ νῦν Θεοφίλου λεγόμενος· οἶκον μὲν τὰ πρῶτα γεγονότα Ἰσιδώρου Πατρικίου, τοῦ ἀπὸ Ῥώμης μετὰ Ὀλυβρίου ἀνελθόντος ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου. μετὰ δὲ χρόνους ἐκδοθέντα κουρατωρίᾳ εἰς τὸ κατοικεῖν ἐκεῖσε γυναῖκας τῶν [illegible], μὴ εἰδυίας σωφρονεῖν. ἐπὶ δὲ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου, ξενοδοχεῖον ὑπ᾽ αὐτοῦ ἐκ πορνείου ἐχρημάτισεν. εἶτα γέγονεν οἶκος Κωνσταντίνου τοῦ Εἰρήνης υἱοῦ, μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς μητρὸς γεγονυῖαν εἰς αὐτὸν τύφλωσιν. τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ, ἡ γυνὴ αὐτοῦ μονάσασα, Μοναστήριον αὐτὸν κατεσκεύασε, καὶ Τὰ Μετανοίας ἐκάλεσε. ξύλον οὖν μέγιστον τοῦ τρικλίνου ἀποκλασθὲν, ἀπώλειαν ἠπείλει· αἱ δὲ μονάζουσαι τοῦ Βασιλέως διερχομένου, περὶ αὐτοῦ ἐδεήθησαν. ἐκκύψας οὖν, καὶ τὸν οἶκον θεασάμενος καὶ ἀρεσθεὶς, μετοικίζει μὲν τὰς μοναζούσας ἐν ἑτέρᾳ μονῇ· αὐτὸν δὲ κόσμῳ παντοίῳ καλλωπίσας, ξενῶνα πεποίηκεν, ἐπιδοὺς χρήματα καὶ προάστεια, καὶ Τὰ Θεοφίλου ἐπονομάσας.

κζ΄. Δυσεντερικῷ δὲ νοσήματι περιπαρεὶς ὁ Βασιλεὺς, βουλὴν βουλεύεται μετὰ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ περὶ Θεοφόβου τοῦ Πέρσου. εἰδὼς γὰρ ὅτι πολλὴν πίστιν καὶ ἀγάπην ἔχουσιν εἰς αὐτὸν οἱ Πέρσαι, καὶ ἐκ τῶν ἐν τέλει οὐκ ὀλίγοι, ἐφοβήθη μή πως αὐτοῦ τελευτήσαντος αὐτὸν καταστήσωσι Βασιλέα, τὸν υἱὸν αὐτοῦ Μιχαὴλ ἀπωσάμενοι· καὶ ἀποστείλας ἤγαγεν αὐτὸν ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ ἐν τηρήσει εἶχεν. εἶτα βαρυνθεὶς ὑπὸ τῆς νόσου, προστάσσει ἀποκεφαλισθῆναι αὐτόν· καὶ τὴν κεφαλὴν ἰδὼν, ἔφη, Ἄρτι Θεόφοβε, καὶ σὺ ἀνεπάης, καὶ ἐγὼ ἀπεφρόντισα. καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ κακῶς καὶ ἐπωδύνως ἀπέρρηξε. τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ εἰς τὸν ναὸν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἀπεκομίσθη· τὸ δὲ τοῦ Θεοφόβου, ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ πλησίον τῶν Ναρσοῦ. ἐπὶ τούτοις τῶν Περσῶν ἐπιζητούντων τὸν Θεόφοβον, Τί ἄρα γέγονε, οἱ τοῦ Βασιλέως ἔπεισαν αὐτοὺς ἐν τῷ παλατίῳ διαιτᾶσθαι. τού-

mi, scripturam, alius nemo explicare potest, nisi qui in monumento inclusus tenetur, Methodius. Sed si jubet sacra Majestas, acceptis quæ dubiæ quæstionis sunt, noctu velut Te inscia, ad eum pergam; prorsusque nihil dubiam ac ancipitem expositionem referam. Annuit Imperator: profectoque in Insulam Cubiculario, ac cum longe adhuc positus esset, audit Sanctum dicentem, *Bene veneris, frater Joannes Cubicularie* (sic enim ille vocabatur) *scio quamobrem missus es a Theophilo. Verum tu da chartam & atramentum*; qua accepta, triplici solutione nodum explicuit. Lectis vero, quæ ille scripserat, Theophilus admirari; mittensque in Palatium tulit, ac prope se in cubiculo, quod Sigma vocant, habitare præcepit; exterorum quemlibet ad eum accedere, uno dumtaxat excepto illius ministro, prohibuit. Ipse vero quotidie ad eum ingrediens, si quæ dubiæ quæstionis erant, ex illo exquirebat. Latro autem in sepulchro relictus, quamquam liber dimissus erat, exire noluit; sed magnis signis ac prodigiis fulgens, eo ipso loco vitæ finem fecit.

Latro Methodii in carcere socius, sancto fine consummatus.

XXV. Eodem tempore cecidit aureus globus laternæ in Augusteo Justiniani; datique scandulario centum nummi, quorum illa pretio restituta. Coronat vero Theophilus Michaelem filium in magna Ecclesia, cunctosque magnifice donat, uti in ejusmodi inaugurationum solemnis moris est.

Michael Theophili filius coronatus.

XXVI. Anno Imperii Theophili duodecimo, absoluta est domus Hospitalis, quam nunc Theophili vocant: Fueruntque primum Isidori Patricii ædes, ejus, qui Roma cum Olybrio venit, Constantino magno Imperatore: Multisque deinceps annis, Imperatoris addictæ fisco, nobilium scortis fœminarum habitaculum præbuere. Leone autem Isauro Imperatore, quæ ædes lupanar erant, in Hospitalem domum cesserunt. Exin Constantino Irenes filio, posteaquam a matre excæcatus fuerat, domus extitere. Quo defuncto, illius uxor Sanctimonialis institutum amplexa, Monasterium construxit, ac Metanœæ (id est, Pœnitentiæ) nuncupavit. Triclinii igitur maxima confracta trabes, ruinam minabatur. Sanctimoniales vero, illac iter habentem Theophilum opem ferre rogarunt. Ille itaque caput protendens, domumque conspiciens ac ea delectatus, Sanctimonialibus in aliud Monasterium translatis, omnisque generis ornatu exculta domo, peregrinis excipiendis Hospitalis ritu eam addixit, opibusque ac pomeriis locupletatam, Theophili vocavit.

Theophili domus Hospitalis.

Edit. Parif. pag. 428.

XXVII. Dysenteriæ autem morbo laborans Imperator, ejusque gravius doloribus cruciatus, consilium cum suis gregalibus, de Theophobo Persa init. Cum enim non nesciret, multa eum apud Persas, quin & apud Procerum non paucos, pollere fide, iisque charissimum esse, timuit, ne forte ipso vivis exempto, spreto Michaele filio, Imperii fasces Theophobo deferrent. Mittens itaque in Palatium adductum eum, sub custodia habebat. Exinde ingravescente morbo, cervices illi abscindi jubet. Visensque exsectum caput, *Jam*, inquit, *Theophobe, tum tu in vivis esse desiisti, tum ego curis solutus sum*: diroque mox cruciatu male spiritum abrupit. Ejus in SS. Apostolorum elatum funus: Theophobi, in ejus domum prope Narseris ædes. Inter hæc Persis exquirentibus Theophobum, quid utique illo factum esset, *Vivere eum in Palatio* Aulici asseruerunt. Percrebuit hactenus

Theophili mors, Theophobi cædes.

ea fama apud Persas, Theophobum haudquaquam mortem gustasse.

ROMANORUM IMPERATOR

M I C H A E L ET THEODORA.

I. MUndi annus fenies-millefimus trecentefimus trigefimus-quintus, divinæ Incatnationis, octingentefimus trigefimus-quintus, Romanorum Imperator Michael & Theodora annos quatuordecim. Michael folus, annos decem; Bafilio collega, annum unum, menfes quatuor: fimul annos viginti-feptem, menfes quatuor. Theodora cum pia effet & fidelis & orthodoxa, marito adhuc in vivis agente facras Imagines colebat ac venerabatur. Hæc, fua ipfa fententia, fimulque illi auctore & hortante Theoctifto Caniclei Præfecto & Logotheta, impium Patriarcham Joannem, Ecclefia ejicit, tametfi ejus Compater erat, atque in Monafterium quoddam quod Clidium vocant ad Stenum, exilio relegat. Illic agens, cum Chrifti Dei noftri fanctæque Deiparæ, nec non cæleftis militiæ Principum Imaginibus oculos effodiffet, in eam fententiam Theodora ierat, ut & illi lumina effoderet. Verum non fiverunt quorum res confilio gerebantur; quocirca mittens, ducentis flagris cædit, fanctumque Methodium inducit; ac quos Theophilus Monachos ac Epifcopos relegaverat, in unum cogens, Orthodoxam fidem confirmavit, primaque Dominica Quadtagefimæ pacem Ecclefiæ reddidit. Ejicit itaque Theodora Patriarchæ ædibus fceleftiffimum Jannem in hunc fere modum. Mandat per Conftantinum Excubiarum Drungarium, *Multos undique religiofos viros ac Monachos in unum collectos, fupplicationem porrexiffe, ut omni veneratione colendas Imagines erigi ac reftitui pro imperio juberet. Siquidem ergo, ait, in eamdem & ipfe confeffionem confentis, fuum Dei Ecclefia ornatum recipiat. Sin autem hæfitas, nec recto mentis fenfu incedis, relicta Sede ac Urbe, ad fuburbanum tuum difcedito, donec fanctorum Patrum cœtus ana tecum rem pertractaturus coeat. In promptu enim habent difceptare, ac difputare, deque his male fentientem ad faniorem fenfum reducere.* Verum Patriarcha, feu (verius dicam) Fattiarcha, in Theffalo triclinio in ædibus Patriarchalibus in fuppedaneo fcabello id temporis jacens, auditis Divalibus juffis, moxque eorum auditione animo faucius, *Probe fe ejus rei gratia deliberaturum* refpondit; ac ftatim nuntium remifit, dictoque citius arrepta lanceola, ventris fibi venulas incidit; quas vulgo, cruore copia effluente, timorem ac miferationem excitaturas, non vero mortem, aut periculi aliquid creaturas, noverat. Sublatus itaque ftatim rumor ac clamor totam late perfonat Ecclefiam: quin & ante Drungarium, Aulam occupat; *Auguftam illius opera, Patriarcham necaffe.* Miffo itaque Barda Patricio, qui diligenter rem inquireret, fenfim ex induftria deprehenfum facta vulnera; nec fabula ullo colore tegi potuit. Ipfi famuli in eum rei teftes: prolata in medium fectionis organa; lanceolæ fcilicet in eum ufum, fan-

Electus Joannes Patriarcha a Theodora.

Edit. Parif. pag. 429.

Nec nobis a Dominica.

A τῷ τῷ τρόπῳ θρυλλοῦνται παρὰ Πέρσαις ἄχρι τῶν ὧδε χρόνων, θανάτε μὴ γεύσασθαι τὸν Θεόφοβον.

ΡΩΜΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΥΣ

ΜΙΧΑΗΛ ΚΑΙ ΘΕΟΔΩΡΑ.

α'. ΚΟΣΜΟΥ ἔτος ͵ϛτλέ. τῆς θείας σαρκώσεως ἔτη ωλέ. Ρωμαίων Βασιλεὺς [42] Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρα ἔτη ιδ'. μόνος ἔτη ιβ'. καὶ σὺν Βασιλείῳ ἔτος α' μῆνας δ'. ὁμοῦ ἔτη κζ'. μῆνας δ'. Η Θεοδώρα εὐσεβὴς οὖσα καὶ πιστὴ καὶ ὀρθόδοξος, ἔτι τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς περιόντος, λάθρα τὰς ἁγίας εἰκόνας ἐτίμα καὶ ἐσέβετο. τῇ τε γνώμῃ μὲν αὐτῆς, ὑποθήκῃ δὲ καὶ παραινέσει Θεοκτίστου Κανικλείου καὶ Λογοθέτου, ἐξελαύνει τῆς ἐκκλησίας τὸν ἄθεον Πατριάρχην Ἰωάννην, καίπερ συντέκνον αὐτῆς ὄντα, περιορίσασα τοῦτον ἐν τῷ Στενῷ εἰς τὸ καλούμενον Κλείδιον, ἔν τινι μοναστηρίῳ. κἀκεῖ αὐτὸν τὰς τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν εἰκόνας καὶ τῆς Θεομήτορος [43] καὶ τῶν Ἀρχιστρατήγων κατορύξαντα, τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐξορύξαι ἐβουλήθη. κωλυθεῖσα δὲ, πέμπει καὶ μαστίζει αὐτὸν διακοσίοις λώροις, εἰσάγει δὲ τὸν ἐν ἁγίοις Μεθόδιον. τοὺς δὲ ὑπὸ Θεοφίλου ἐξορισθέντας μοναχοὺς καὶ ἐπισκόπους ἑνώσασα, τὴν ὀρθόδοξον ἐβεβαίωσε πίστιν, καὶ τὴν ἐκκλησίαν εἰρήνευσε τῇ πρώτῃ Κυριακῇ τῶν νηστειῶν. ἐξελαύνει τοίνυν Θεοδώρα τὸν ἀλιτήριον Ἰωάννην τοῦ Πατριαρχείου τρόπῳ τοιῷδε. δηλοῖ γὰρ αὐτῷ διὰ Κωνσταντίνου Δρουγγαρίου τῆς βίγλης, ὡς πολλοὶ πολλαχόθεν συνεληλυθότες εὐλαβεῖς τε ἄνδρες καὶ μοναχοὶ, δέησιν ἐποιήσαντο πρὸς τὴν βασιλείαν μου, τὰς πανσέπτους κελεῦσαι ἀναστηλωθῆναι εἰκόνας. εἰ μὲν οὖν ὁμόλογος εἶ τούτοις καὶ σύμφωνος, καὶ δὴ τὸν παλαιὸν κόσμον ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία ἀπολαμβανέτω. εἰ δ' ἀμφίβολος, καὶ τὴν γνώμην οὐκ ἔχων εὐθεῖαν, τοῦ μὲν θρόνου ἔξω γενόμενος καὶ τῆς πόλεως, κατὰ δὲ προάστειόν σου διάβηθι, ἄχρις ἂν ὁ σύλλογος τῶν ἁγίων Πατέρων γένηται μετὰ σοῦ. οὗτοι γὰρ ἕτοιμοι διαδικάζεσθαί τε καὶ διαλέγεσθαι, καὶ πείθειν σε περὶ τούτων κακῶς λέγοντα. ὁ δὲ Πατριάρχης, ἢ μᾶλλον Φατριάρχης, κατὰ τὸν ἐν τῷ Πατριαρχείῳ Θετταλὸν τρίκλινον τηνικαῦτα ἀνέκειτο ἐπὶ σκίμποδος, τὰς βασιλικὰς ἀγγελίας δεχόμενος· ὃς ἅμα τῇ ἀκοῇ τῶν λόγων βληθεὶς τὴν ψυχὴν, βουλεύσασθαι ἔφη περὶ τούτου καλῶς· καὶ τὸν ἀποκομιστὴν εὐθὺς ἀπέστειλε· καὶ θᾶττον ἢ λόγῳ ἐγχειρίδιόν τι λαβὼν, τὰς κατὰ γαστέρα φλέβας ἀπέτεμεν, ἃς ᾔδει δειλίαν μὲν καὶ οἶκτον ἐκ τοῦ αἵματος δαψιλῶς ἐκχύσεως ἀποτεκεῖν τοῖς πολλοῖς, θάνατον δὲ ἤ τινα κίνδυνον, οὐδαμῶς. θροῦς οὖν καὶ βοὴ εὐθὺς τὸ περιέχει τὴν ἐκκλησίαν· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τὰς βασιλικὰς ἀκοὰς προφθάνουσα τοῦ Δρουγγαρίου, ὡς ἡ Δέσποινα διὰ τοῦ Δρουγγαρίου τὸν Πατριάρχην κατέσφαξε. τῶν οὖν λεγομένων ἐτασὴς ἀκριβὴς ὁ Πατρίκιος Βάρδας ἀποσταλεὶς, αὐτάς τε τὰς πληγὰς ἐκ προνοίας γενομένας ἠρέμα πως, κατεφώρασε· καὶ τὸ δρᾶμα τὸν ἔλεγχον οὐ διέφυγεν, αὐτῶν τῶν θεραπόντων κατειπόντων αὐτοῦ, καὶ τὰ τῆς

τομεὺς ὄργανα· φλεβοτόμα δὲ ἦν, εἰς μέσον καθυποβαλλόμενα. ἐκ τούτων οὐδενὸς λόγου ἀξιωθεὶς, ὡς ἐπὶ τοιαύτῃ αὐτοφώρῳ αἰτίᾳ ὑπειλημμένος, τῆς ἐκκλησίας ἀπελαύνεται ὁ ἀλιτήριος, καὶ κατά τινα μονὴν ἐν τῷ Κλειδίῳ περιορίζεται. ἐν ᾗ Ἁγίων εἰκόνας ξέσας, τοῦτο ἡ Βασίλισσα μάστιξι διακοσίαις παιδεύει, καὶ μετὰ τὸ προάστειον αὐτοῦ, ὃ λέγεται Ψιχὰ, ἀποστέλλεται.

β'. Οὗτος οὖν ὁ προῤῥηθεὶς Ἰωάννης Πατριάρχης ὁ διὰ τὴν οἰκείαν ἀσέβειαν Ἰαννὴς παρὰ τῶν εὐσεβῶν ὀνομασθεὶς, οὐκ ἐπηλύς τις καὶ ξένος· ἀλλ' αὐτόχθων δὲ καὶ τῆς βασιλίδος τῶν πόλεων βλάστημα, καὶ ἐκ λίαν εὐγενοῦς καταγόμενος σειρᾶς, τῆς οὕτω, Τῶν * Μοροκαρδανίων λεγομένης, καὶ τῆς τῶν ἁγίων μαρτύρων Σεργίου καὶ Βάκχου, τῆς ἐν τοῖς Ὁρμίσδου μονῆς ἡγούμενος ἄνωθεν ὢν, καὶ τῶν Βασιλείας κληρικοῖς καταλεγόμενος, διαφερόντως παρὰ Μιχαὴλ ἠγαπᾶτο τοῦ Τραυλοῦ, εἴτε τῷ μόνῳ τούτῳ, κοινωνὸς εἶναι τῆς τούτου αἱρέσεως, εἴτε καὶ τῷ διαφέρειν ἐπὶ λογιότητος δόξαν τινὰ ἔχειν· πλὴν ἠγαπᾶτο, καὶ τοῦ Θεοφίλου διδάσκαλος ἐγκαθίσταται. καὶ οὗτος ἐπεὶ τὰς τῆς Βασιλείας ἔσχεν ἡνίας, Σύγκελλον μὲν πρότερον τοῦτον τιμᾷ· εἶθ' ὕστερον καὶ Πατριάρχην καθίστησι Κωνσταντινουπόλεως, προγνώσεις τινὰς διὰ λεκανομαντείας καὶ γοητείας αὐτῷ ἀπαγγέλλοντα. καὶ ἡ γοητεία τοιαύτη. ἔθνος ποτὲ τρισὶν ὑφ' ἡγεμόσι στρατηγούμενον, [44] ἄπιστόν τε καὶ σκληρὸν τὴν τῶν Ῥωμαίων χώραν κατέτρεχε καὶ ἐλῄζετο. ὡς εἰκὸς οὖν ἀθυμοῦντος ἐπὶ τούτῳ τοῦ Θεοφίλου καὶ τοῦ ὑπηκόου παντὸς, ἀποσκεδάσασθαί που τὴν ἀθυμίαν οὗτος συμβουλεύει, θάρσους τε πληρωθῆναι καὶ χαρᾶς, εἴ γε μόνον τῇ τούτου ἐπακολουθοίη βουλῇ. ἡ δὲ ἦν τοιαύτη. ἐν τοῖς εἰς τὸν Εὔριπον τοῦ ἱπποδρομίου χαλκοῖς ἀνδριᾶσιν, ἐλέγετό τις εἶναι ἀνδριὰς τρισὶ διαμορφούμενος κεφαλαῖς, ἃς κατά τινα στοιχείωσιν πρὸς τοὺς τοῦ ἔθνους ἐκείνου ἀρχηγοὺς ἀνῆγε. σφύρας οὖν μεγίστας σιδηρᾶς τρεῖς προστάττει γίνεσθαι· καὶ ἀνδράσιν ἐγχειρισθῆναι ἰσχυροτάτοις τρισί. πόῤῥω δὲ τῶν νυκτῶν ἐπὶ τὸν ἀνδριάντα ἦσαν ἀμφότεροι· ὁ μὲν Ἰαννὴς διὰ λαϊκοῦ ἐνδύματος ἑαυτὸν περισκέπων· οἱ δὲ ἄνδρες μετεώρους τὰς σφύρας ἔχοντες, καὶ αὐτὸς τοὺς στοιχειωτικοὺς λόγους ἐπειπὼν, παίειν ἕκαστον ὡς ἔχει δυνάμεως προσεῖπε νεανικῶς τε καὶ ἰσχυρῶς. καὶ οἱ μὲν δύο, τὰς δύο τοῦ ἀνδριάντος κεφαλὰς ἀπέκοψαν· ὁ δὲ ἕτερος, μικρὸν μὲν κατέκλινεν, οὐ μὴν καὶ ὅλην τοῦ σκηνώματος ἀπέτεμεν. οὕτως οὖν καὶ τὰ κατὰ τοὺς ἡγεμόνας ἐξηκολούθει. ἔρεδος γὰρ κραταιᾶς αὐτοῖς ἐπισκηψάσης καὶ ἐμφυλίου μάχης, ὑπὸ τοῦ ἑνὸς οἱ δύο τῶν ἡγεμόνων πίπτουσι μετὰ τῆς τῶν κεφαλῶν ἐκτομῆς, τοῦ τρίτου μόνου διασωθέντος, οὐχ ὑγιῶς δέ. οὕτως ὡς τὸ μηδὲν εἶναι τὸ ἔθνος χωρῆσαι, πρὸς τὰ οἰκεῖα αὖθις μετὰ φυγῆς ἀφορμῆς καὶ συμφορᾶς.

γ'. Τῆς δὲ Θεοφίλου, ὡς εἴρηται, Θεοδώρας, τῇ ἐκκλησίᾳ τὸν ἑαυτῆς κόσμον δούσης· ἀπὸ γὰρ Λέοντος τοῦ Ἀμαλεκίτου ἕως τῆς Ὀρθοδοξίας ἐπὶ τριάκοντα χρόνους κατεῖχον οἱ Εἰκονοκαῦσται τὰς ἐκκλησίας· [45] αἴτησιν ποιεῖται πρὸς τοὺς παρόντας ἁγίους Πατέρας, λέγουσα. Οἶδα ὅτι δέδωκεν ὑμῖν ὁ Θεὸς ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς γῆς ἀφιέναι ἁμαρτίας, κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. Ἐπείπερ οὖν ὁ Βασιλεὺς Θεόφιλος, ὡς οἴδατε πάντες, δικαιοκρίτης μὲν εἴ καί τις ἄλλος ἦν, καὶ πάντα καλῶς διοικῶν, ὡς μαρτυρεῖτε. εἶχε δὲ μόνην ταύτην τὴν αἵρεσιν, ἣν καὶ τελευτῶν ἀπηρνήσατο, καὶ μετὰ δακρύων κατ' αὐτὴν τὴν ὥραν τῆς ἐξόδου,

* Μοροχαρζανίων alter MS.

guinemque aperta vena minuendum, compositæ. Jam ergo quasi nullius frugis (quippe in tali manifesto deprehensus facinore) miser Ecclesia pellitur, & in Monasterium quoddam Clidium nomine relegatur: ubi cum Imagines abraderet, ducentis Augustæ flagris vapulat, & ad sua suburbana mittitur, quæ vocant Psica.

II. Hic igitur, quem dicebam, Joannes Patriarcha, pro sua impietate Jannes appellatus, uno piorum fideliumque suffragio, non advena quispiam ac extraneus fuit, sed indigena Urbisque Augustæ civis, ex ingenua ac prænobili Morocardianorum (ut vocant) ortus prosapia; Monasteriique sanctorumque Sergii & Bacchi, quod est ad Hormisdæ ædes olim Præfectus, interque Palatinos Clericos cooptatus, a Michaele Balbo tenere amabatur, sive uno hoc, quod foveodæ hæresis illi socius erat, sive etiam pro ea eruditionis laude, qua aliqua pollere videbatur. Quovis certe titulo amabatur, ac Theophili præceptor præficitur. Theophilus mox Imperii habenas adeptus, Syncelli prius honore donat, tumque etiam Patriarcham Constantinopolitanum constituit; cum is illi divinatione ex pelvi ac præstigiis, quædam futurorum vaticinia ederet. Præstigiæ in eo positæ. Gens quædam infidelis truciorque, tribus Ducibus quandoque Romanam ditionem incursabat atque vastabat. Ea res, ut par est, animi anxium tristemque Theophilum, omnesque subditos habebat. Mœstitiam Joannes ponere jubet, pectusque securum ac gaudii plenum gerere, si modo ejus vellit consiliis morem gerere. Id vero illi consultum. *Inter æneas Circi statuas ad Euripum unam quamdam tricipitem stare. Ejus tria illa capita magice consecrata, ad gentis illius referri Duces.* Jubet ergo tres maximos fabricatos malleos, tribus viris robustissimis in manus tradi. Profunda itaque nocte utrisque ventum ad statuæ locum: Joannes laici habitu sese occultabat: viri autem stabant sublatis malleis; cum ille magicis secum invocationibus peractis, unumquemque fortiter omnique robore atque viribus ictum dare clamosus inceptor præcipit. Ac unus quidem & alter duo capita decusserunt: tertius vero inflexit quidem ille paululum, non tamen etiam totum a trunco amputavit. Sic igitur se fere Ducum res habuere. Gravis inter illos orta discordia, in bellum civile prorupit. Ex illo unus alterque ceciderunt; tertius unus ipse superstes fuit, etsi non sano prorsus robore. In eum modum ad nihilum redacta gens illa, ad sua rursus se fuga, ingentique clade attrita, recipit.

III. Postquam igitur religiosissima, quam dicebam, Theodora, suum Ecclesiæ ornatum reddiderat: (A Leone enim Amalecita ad Restitutionis Imaginum solemnia, annos circiter triginta Imaginum incensores igniariique sacrilegi, Ecclesiarum potiti erant) petitionem ad Patres qui collecti erant, in hæc verba offert. *Non latet, datam vobis a Deo potestatem dimittendi peccata super terram, quemadmodum sacris Christi Evangelii tabulis præscriptum est. Quandoquidem igitur Theophilus (ut scitis omnes) justitiæ, si quis alius, tenax fuit, ac cuncta probe administrabat, ut & ipsi testamini; unaque hac dumtaxat hæresi laborabat, quam & in extremis agens abnegavit; subque*

Edit. Paris. pag. 430. Joannis Syncel. Patriarchæ res.

Superstitiosa ac magica statuæ demolitio.

Pag. 431. Theophili expetitum, concessumque Patribus veniæ diploma.

exitus horam oppletus lacrymis, me offerente, sacras Imagines osculo veneratus, in eum modum efflavit animam: vos quoque hanc mihi scripto facite gratiam, ut & hoc unum illi peccatum dimittatur: nam de reliquis, secura sum. Ad quam Patres, cum primum quidem conticuissent, tumque ejus provocati lacrymis, in lacrymas ipsi perinde proruppissent; ac cum præterea hoc molirentur ac satagerent, ut sanctarum Imaginum cultum statuerent; uno calculo ac sententia, ejus rei securitatis fidem scriptam Augustæ tradiderunt. Quo pignore rata Ecclesiam possessione adeuntes, summique Sacerdotii dignitate sanctissimo Methodio reddita, Dominica prima sanctorum Jejuniorum una cum Augusta, totam noctem sacris canticis in Blachernarum Dei Genitricis Æde a vespera peragentes, solemni mane supplicatione ad magnum Dei Verbi Templum adeunt, ac suum rursus Ecclesia recipit ornatum; divinis sancte pureque concelebratis Mysteriis, cunctisque in universo orbe Hæreticis, cum eorum, quem dixi, Antistite (id est, Joanne) depositioni subjectis.

IV. Hic igitur cum sodalitio, sic, ut dictum est, gradu motus, inque ordinem redactus, haud tamen adduci poterat, ut execrabilem vitam suam quiete transigeret: sed adhuc ferociebat adversus sanctas Imagines. Rursus enim in quodam exul Monasterio, cum divina quædam Imago in tecto consistens, intentis in eum oculis quasi despiceret; non ferens ille desuper intuentem, depooi per quemdam famulorum jubet, ejusque oculos effodi, unum hoc satisfactionis addens, *Non posse se illius formam cernere.* Audivit Augusta, ipsiusque Jannis cæcat lumina. At ne sic quidem quietis amorem in animum induxit; sed hoc studebat cum sodalibus, ut S. Methodii famæ labis aliquid quovis modo aspergeret. Seducta itaque muliercula quadam, stupri expostulant. Beatissimus autem Patriarcha, qui petra scandali videri nollet, nudatis a se verendis partibus, iis emarcidis, secus ac se res solito habeat, exsuccisque inventus est. Causam rogatus, ait, *Cum Romæ versarer, ac carnis titillationibus sensuque libidinis pulsarer, supplex precibus ad Apostolum Petrum accessi. Adstitit ille nocta, easque partes tangens, ait,* Deinceps securus esto a libidine. *Ego autem gravi concitus dolore somnum excussi; exque illo tempore a libidinis æstu illo immunis fui.* Quin & mulier tuto servata, tentaque, tabulam omnem enarravit; auríque vim datam adhuc colligatam; ipsorum denique sigillis munita signacula ostendit. Exposcebant Judices justas ex eis pœnas; verum sancti Methodii deprecatione exorata Clementia, immunes dimisit.

Erutis Imaginis oculis, excæcatus Jannes.

Depulsa Methodio illata calumnia: *Edit.-Paris. pag. 432.* Castitas miraculo firmata.

V. Cum igitur per ejus diei festam jucunditatem (Dominicæ scilicet Ὀρθοδοξίας, quam vocant, id est, Restitutionis Imaginum) ad Cariani Regias ædes, quas Theophilus filiabus, in quibus habitarent, extruxerat, ac Mauricius Imperator primum condiderat, universum Ecclesiæ cœtum Theodora Augusta dapibus acciperet; nec a convivio ullus Sacerdotum, nllus Confessorum abesset: quibuscum affuit & Theophanes Nicææ Episcopus. Ubi itaque convivii ardor deferbuerat, jamque tragemata ac placenta (quæ scilicet secundarum mensarum

A ἐμοῦ πέτρῳ ταύτας δούσης τὰς ἁγίας εἰκόνας κατεφίλησε, καὶ οὕτως ἐξέπνευσε. δότε μοι καὶ αὐτοὶ χάριν ἐγγράφως, ἀφεθῆναι αὐτῷ τὴν ἁμαρτίαν ταύτην· περὶ δὲ τῶν λοιπῶν, οὐ φροντίζω. Πρὸς ἣν οἱ Πατέρες, τὸ μὲν πρῶτα σιγήσαντες, εἶτα καὶ δακρύσαντες τοῖς αὐτῆς ἐπικαμπτόμενοι δάκρυσι· πρὸς δὲ, καὶ τὴν τῶν ἁγίων Εἰκόνων ζητοῦντες τιμὴν, κοινῇ ψήφῳ καὶ γνώμῃ δι' ἐγγράφου ἀσφαλείας τὴν πίστιν ταύτῃ τῇ Δεσποίνῃ ἐδίδασαν· ἐφ' οἷς τὴν ἐκκλησίαν βεβαίως καταλαβόντες, καὶ Μεθοδίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ τὴν τῆς ἀρχιερωσύνης ἀποδεδωκότες τιμὴν, τῇ πρώτῃ τῶν ἁγίων νηστειῶν κυριακῇ σὺν τῇ Βασιλίσσῃ, πάννυχον ὑμνῳδίαν ἐν τῷ τῶν Βλαχερνῶν τῆς Θεοτόκου ναῷ ἀφ' ἑσπέρας τετελεκότες, τῇ ἕω-
B θεν μετὰ λιτῆς τῷ μεγάλῳ τοῦ Θεοῦ Λόγου τεμένει καταλαμβάνουσι, καὶ τὸν κόσμον αὐτῆς αὖθις ἡ ἐκκλησία λαμβάνει, τῆς θείας μυσταγωγίας τελεσθείσης ἁγνῶς· πάντων τῶν αἱρεσιωτῶν, ἐν πάσῃ τῇ ὑφ' ἡλίῳ καθαιρέσει ὑποβληθέντων μετὰ καὶ τοῦ Ἀρχιερέως αὐτῶν· ὃς ἦν ὁ προειρημένος Ἰωάννης.

δʹ. Οὗτος οὖν μετὰ τῆς αὐτοῦ, ὡς εἴρηται, συμμορίας τῇ καθαιρέσει ὑποβληθεὶς, οὐχ εἵλετο ἡσυχῇ διάγειν τὸν ἑαυτοῦ κατάπτυστον βίον· ἀλλ' ἔτι κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων ἐμαίνετο. καὶ γὰρ ὑπερόριος πάλιν ἔν τινι μονῇ γεγονὼς, εἰκόνος θείας κατὰ τὸν ὄροφον ἱσταμένης, καὶ ἀτενῶς ἀτενιζούσης αὐτῷ, μὴ φέρων οὕτως ὁρᾶν τὴν ἐκείνης πρὸς αὐτὸν ἐπικανεῦσαν θέαν, καθαιρεῖσθαι ταύ-
C την διά τινος οἰκέτου προστάττει, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς κατορύττεσθαι, τοῦτο μόνον ἐπιλέγων, Ὡς τῆς αὐτῆς οὐ δύναμαι μορφὴν ἐνορᾷν. ἤκουσε γοῦν ταῦτα τῇ Δεσποίνῃ, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ Ἰαννοῦ ἐκτυφλοῖ. Ἀλλ' οὐδ' οὕτως ἦν ἀγαπητὸν αὐτῷ τὴν ἡσυχίας ἐρᾷν. μῶμον δέ τινα ἐπειρᾶτο μετὰ τῶν ὁμοίων αὐτοῦ τῷ ἐν ἁγίοις Μεθοδίῳ προσάπτειν· καὶ γυναῖκα τινὰ φρεναπατήσαντες, κρυψιγαμίας ἔγκλημα τούτῳ ἐπεισφέρουσιν. ὁ δὲ μακαριώτατος Πατριάρχης, μὴ θέλων πέτρα σκανδάλου λογίζεσθαι, τὰ κρύφια αἴσχη ἀπογυμνοῖ, καὶ εὕρηται παρὰ τὸ εἰκὸς μεμαρασμένα· καὶ τὸ αἴτιον ἐρωτηθεὶς, εἶπεν, Ὅτι διάγοντός μου ἐν Ῥώμῃ, ἐπεὶ τοῖς γαργαλισμοῖς
D ἐκινούμην, τῷ Ἀποστόλῳ Πέτρῳ προσῆλθον δεόμενος· ὃς τῇ νυκτὶ ἐπιστὰς, τῇ δεξιᾷ τὰ αἰδοῖα κατενέκρωσεν, ἐπιφθεγξάμενος, Μὴ τοῦ λοιποῦ πτοεῖσθαι φιληδονίαν. ἐγὼ δὲ σφοδρῶς ἀλγήσας, διυπνίσθην, καὶ ἐκ τότε ἀβλαβὴς διέμεινα. ἀλλὰ μὴν τὸ γύναιον ἀσφαλῶς κρατηθὲν, πάντα ἀρχηγέσατο, καὶ τὸ δοθὲν αὐτῷ χρυσίον, τοῖς ἀποδέσμοις ἔτι περιειλημμένον, καὶ τῇ αὐτῶν βούλλῃ σεσημασμένον, ὑπεδείκνυε. καὶ αὐτοὺς μὲν τιμωρεῖν ἐβούλοντο, τῇ δὲ τοῦ ἁγίου Μεθοδίου παρακλήσει τούτους εἴασαν.

εʹ. Ὡς οὖν κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην, ἤγουν τὴν τῆς Ὀρθοδοξίας λεγομένην κυριακὴν, ἐν τοῖς τοῦ
E Καριανοῦ παλατίοις, ἅπερ εἵνεκα τῶν ἑαυτοῦ θυγατέρων ὁ Θεόφιλος ᾠκοδόμησεν, ὑπὸ Μαυρικίου τοῦ Βασιλέως ὡς τὸ πρῶτον κατασκευασθέντα, ἡ Βασιλὶς Θεοδώρα ἅπαν τὸ τῆς ἐκκλησίας πλήρωμα ἑστίᾳ· καὶ οὐκ ἦν ὅς τις μὴ παρῆν ἐκεῖ τῶν Ἱερέων καὶ Ὁμολογητῶν· μεθ' ὧν καὶ ὁ Νικαίας Θεοφάνης ἦν. ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς εὐωχίας παρήκμασε, καὶ τὰ τραγήματα μετὰ τῶν πλακούντων παρέκειτο, συμ-

46.

χῶς ἀτενιζούσης τῆς Βασιλίδος, καὶ τὰ ἐν τῷ μετώπῳ γράμματα τοῦ ὁσίου Θεοφάνους καθορώσης καὶ στεναζούσης, συνέβη καὶ τοῦτον ὡς ἐξ ὁμολόγου ἀντοφθαλμῆσαι, καὶ πυκνῶς ἐνιδεῖν ἀτενίζουσαν αὐτῷ. φήσαντος γοῦν, Τίς ἄρα ἡ αἰτία τῆς πρὸς ἐμέ σου ἀτενοῦς ὁράσεως; ἡ δὲ ἔφη, Τὴν ἐκ τῶν γραμμάτων θαυμάζειν καρτερίαν σου, καὶ τὴν τοῦ ταῦτα δράσαντος ἀπήνειαν. καὶ ὁ μακάριος Θεοφάνης μηδὲν εὐλαβηθεὶς, ἢ τῶν προησφαλισμένων φροντισθεὶς, Ὑπὲρ ταύτης τῆς γραφῆς, ἔφησεν εὖ μάλα τρανῶς, ἐν τῷ τοῦ Θεοῦ ἀδεκάστῳ δικαστηρίῳ σφοδρότερον ἐκδικάσομαι τῷ ἀνδρί σου. τοῦτο ἀκούσασα ἡ Βασίλισσα, καὶ περίλυπος γενομένη καὶ συνδακρυς, ἔφη πρὸς τὸν ὅσιον. Αὗται αἱ δι᾽ ἐγγράφου ὑποσχέσεις ὑμῶν καὶ ὁμολογίαι; ὡς μὴ μόνον μὴ συγκεχωρηκέναι, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀγῶνας ἄγειν αὐτόν; Οὔ, φησιν ὁ Πατριάρχης αὐθωρὸν ἀναστὰς καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Ἱερέων, Βασίλισσα, οὔ. ἀλλ᾽ ἕξει βεβαίως τὰ ἡμέτερα, τῆς ὀλιγωρίας τούτου λογιζομένης εἰς οὐδέν. οὕτω μὲν οὖν ἐσιγάσθη ταῦτα, καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἔθη ἀκύμαντα διέμεινεν.

ς'. Ἀνεφάνη δέ τις καὶ ἑτέρα αἵρεσις αὐτῷ, Τῶν Ζηλίκων λεγομένη, σὺν τῷ ἑαυτῆς ἀρχηγῷ, Ζήλικι μὲν ὀνομαζομένῳ, φέροντι δὲ τὴν τῶν σηκρήτις ἐν πρώτοις τιμήν. ἐθεραπεύθη δὲ, καὶ πρὸς θεοσέβειαν μετηνέχθη ἐν προόδῳ βασιλικῇ, [47] τοῖς τοῦ μύρου μόνου μετὰ καινῶν ἐμφωτίων τε καὶ ἐσθημάτων καταξιωθέντων χρίσεως τῶν ἀντιποιουμένων αὐτῆς, καὶ πλειωθέντων λαμπρῶς.

[48] ζ'. Τῷ β'. αὐτῆς ἔτει, [48] ἀπέστειλε Θεοδώρα Θεόκτιστον τὸν Λογοθέτην κατὰ τῆς Κρήτης, καὶ κακῶς τοῖς ὑπὸ χεῖρα χρησάμενος, αὐτὸς μὲν τὴν φυγαδείαν ἐποιήσατο· ὁ δὲ στρατὸς, μαχαίρας ἔργον τοῖς ἐν Κρήτῃ γέγονεν.

η'. Τῷ γ'. αὐτῆς ἔτει, Ἀμερ κατὰ Ῥωμαίων στρατεύσαντος, αὐτὸν πάλιν Θεοδώρα ἀπέστειλε μετὰ πολλῆς δυνάμεως· καὶ πολέμου ἐν τῷ Μαυροποτάμῳ γενομένου, πάλιν ἡττᾶται, καὶ πολλῶν ἀναιρεθέντων, πλείους οἱ κρατηθέντες ἦσαν. Θεόκτιστος δὲ πρὸς τὴν βασίλισσαν ἐλθὼν, πάλιν τῆς αὐτῆς οἰκειότητος εἴχετο· καὶ τῷ τῆς Αὐγούστης Θεοδώρας ἀδελφῷ Βάρδᾳ εἰς τινας λόγους ἐλθὼν, [49] τὴν ἧτταν τούτῳ προσῆπτε καὶ ἀνετίθετο, ὡς τῇ παραινέσει τούτου καὶ τῇ συμβουλῇ, τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐτράπη στρατόπεδον

θ'. Τῷ ζ'. ἔτει, τοῦ Βασιλέως Μιχαὴλ ἀνδρωθέντος, καὶ ταῖς κυνηγίαις καὶ ἀκαθαρσίαις σχολάζοντος, ἐπεὶ ἔγνω Θεοδώρα συμφιλιωθῆναι αὐτὸν Εὐδοκίαν τὴν τοῦ Ἴγγηρος, μισουμένην δι᾽ ἀναίδειαν τῇ Αὐγούστῃ καὶ τῷ Λογοθέτῃ, ζεύγνυσιν αὐτῷ Εὐδοκίαν τὴν τοῦ Δεκαπολίτου, καὶ στεφανοῦνται ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Στεφάνου τῷ εἰς τὴν Δάφνην.

ι'. Τῷ ι'. αὐτοῦ ἔτει, ὁ τῶν Βουκελλαρίων Στρατηγὸς ἤγαγε τῷ Βασιλεῖ ἵππον θαυμαστὸν καὶ γενναῖον, σκληρότατον δὲ πάνυ, ὡς μὴ δύνασθαι τινὰ ἰδεῖν κἂν ἀπὸ τῶν ὀδόντων τὸν χρόνον αὐτοῦ. ἀχθομένου οὖν ἐπὶ τούτῳ τοῦ Βασιλέως, παρὼν Θεοφιλίτζης ἐκεῖνος, [50] ὁ τῶν Νουμέρων τότε καὶ τῶν τειχῶν Κόμης ὢν, εἶπε τῷ Βασιλεῖ, Ἔχω νεώτερον ἐμπειρότατον καὶ ἀνδρεῖον εἰς τοὺς ἵππους, οἷον ἀγαπᾷ ἡ Βασιλεία σου, τοὔνομα Βασίλειον. τοῦ δὲ Βασιλέως κελεύσαντος, παρευθὺ ἤχθη. καὶ τῇ μὲν μιᾷ χειρὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου κρατήσας, τῇ δὲ ἑτέ-

sunt) apposita erant; Augusta intentis jugiter oculis, inscriptum Theophanis vultum oblegente ac ingemiscente, contigit ut & ipse velut ex condicto vicissim aspiceret, ejusque in se obversos Dominæ oculos fixosque adverteret. Quærit itaque, *Quid causæ sit, cur sic intenta in illum aspiceret?* Respondit, *Illius se tolerantiam admirari ex inscriptis ori litteris, ejusque qui eorum auctor extitisset, sævitiam.* Tum beatus Theophanes nulla reverentia ductus, nec quæ jam sancte promissa erant, animo reputans, *Ejus* (inquit clara admodum voce) *scripturæ nomine, adversus virum tuum in incorrupto Dei judicio acrius disceptabo atque contendam.* His Augusta auditis, mœstoque animo facta, ac lacrymis offusa, *Hæ* (inquit ad Sanctum) *vestræ scripto firmatæ promissiones ac munera, ut non solum viro non indulgeatis, sed & actionem ipsi intendatis, atque in judicium trahatis? Non* (inquit surgens confestim Patriarcha ac reliqui Sacerdotes) *Non plane, sed firma erunt nostra promissa; illa hujus spretione nihili habita.* Sic quidem illa sedata sunt, manseruntque Ecclesiæ scita inconcussa.

Theophanis durior disciplinà, non satis Patribus probata.

Edit. Paris. pag 433.

VI. Fuit & alia quædam hæresis, quam Zelicum vocant, cum suo auctore, qui ipse Zelix nuncupatus, A secretis cum primis dignitate fulgebat. Emendatus vero est, & ad sanam doctrinam traductus in Regio processu; his qui illi adhæserant, sociisque, unguenti dumtaxat unctione cum novis luminibus atque vestibus delibutis, eorumque splendide apparatu perfectis.

Zelicum hæresis.

VII. Anno Theodoræ Imperii altero, missus Theoctistus Logotheta adversus Cretam; maleque subditis usus, tum ipse fugam iniit, tum exercitus, Cretensium ferro necatus est.

Cretensis Theoctisti expeditio.

VIII. Illius Imperii anno tertio, suscepta Ameræ adversus Romaniam expeditione, Theodora eumdem rursus Theoctistum cum ingentibus copiis in illum misit: commissoque prælio in Maurotopo, iterum superatus est; multisque cæsis, plures fuere captivi. Theoctistus ad Augustam reversus, eadem rursus illius potitur necessitudine: Habitoque cum Barda Augustæ fratre colloquio, cladem ei adscribit, velut ejus hortatu ac consilio cæsus sit ac profligatus Romanus exercitus,

Ejusdem Agarenica.

Bardæ offensa.

IX. Anno Imperii septimo, Michaele in virum augescente, otiumque omne & operam venatui ac impudicitiis dante; comperto Theodora jungi eum amicitia Eudociæ Ingeris filiæ, cujus protervi mores illi pariter ac Theoctisto exosi essent, Eudociam Decapolitæ filiam illi conjugem jungunt; inque S. Stephani Templo, quod est in Daphne, nuptiales ambo corollas accipiunt.

Michaelis nuptiæ.

X. Ejus Imperii anno decimo, Bucellariorum Dux, admirandum equum ac strenuum, ferocem tamen ac intractabilem, Imperatori adduxit. Nec qui vel ætatem explorare posset dentium indicio ullus erat, ob ejus indomitam indolem. Anxius animi ea re Imperator: ac cum audisset, qui tum Numerorum ac muri Comes esset, Theophilitzes, ad eum inquit; *Habere se adolescentem equorum expertissimum ac virum fortem. Basilium nomine, ejusmodi scilicet cujus se compotem fore Imperator exposceret.* Mox itaque jubente Imperatore adductus Basilius est; ac dextera

Basilius Michaeli innotescit.

Edit. Parif. Pag. 434.

quidem, equi frænum tenens, alteraque illius apprehensa aure, ad ovis mox mansuetudinem adegit. Placuit Michaeli, traditque Andreæ Hetæriarchæ, Sodalibus adlegendum, & ut equis Regiis curam navaret.

Basilii Natales & fortuna.

XI. Fuit Basilius genere Macedo, Adrianopolitanus patria: Adhæsitque Macedoniæ Prætori Tzantzæ, ejus addictus obsequio. Annos vigintiquinque natus erat: nihilque ex illo elucratus, in Urbem se contulit. Ingressus vero Chrysem portam, quod fessus ex itinere, diesque Dominica erat, in sancti Diomedis (quod Eliæ Templum prius vocabatur) exedra ad januam jacebat. Erat enim hæc viris mulieribusque communis Ecclesia (velut quam parœciam dicimus) cui Mansionarius Nicolaus nomine præerat. Huic nocte quidam apparens, vocato illi infit, *Surge, domumque Imperatorem inducito.* Surgens ille, nemineque invento præter Basilium pauperis more jacentem, reversus iterum lecto recubuit. Similiter vero etiam secundo se res ita habuit; tertia autem vice majore vi expressione illius gladio percusso latere, *Nonne vides*, inquit, *qui extram portam jacet? Is ipse Imperator est: ipsum domum inducito.* Propere itaque tremensque egressus, inventum cum pera atque baculo Basilium, intus collegit. Mane balneo poculisque accipiens, ac vestes mutans, eum eo lætabatur. Erat Nicolao frater Medicus, qui ipse, ei, quem dicebam, Theophilitzi merebat. Is cum Nicolaum forte convenisset, viso Basilio, miratusque staturæ præstantiam ac formæ venustatem ex fratre sciscitabatur, *Undenam is esset?* Cui ille cuncta aperuit, uno dumtaxat excepto viso. Post paucos itaque dies, cum Theophilitzes, hominem strenuum equili suo præficiendum quæreret, adfuit Medicus, ac quæ noverat, retulit de Basilio. Cito igitur ille adductus est. Cujus statim aspectu, Theophilitzes ipsius amore affectus est. Quod vero robustus juvenis & constipatus magnoque capite erat, Cephalæ nomen indidit; suoque equili addixit. Exinde, ut dictum est, Michaeli tradidit. Michael itaque Imperator, inducto ad matrem Basilio, *Ades*, inquit, *mater, ac vide quem hodie hominem nactus sum.* Egressa illa, conspecto homine, pedem retulit, atque, *Hic est, fili, qui genus nostrum ac familiam delebit.* Nullam tamen is matri fidem habuit, aut quicquam morem gessit.

Theodoræ de Basilio vaticinium.

XII. Anno ejus undecimo, sancto Patriarcha Methodio defuncto, ejus loco ordinatur Ignatius, Michaelis Curopalatæ quondam Imperatoris filius. Bulgaris autem Thraciam ac Macedoniam infestantibus, expeditis Theodora cohortibus, eorum inhibuit impetum, ac repressit.

Ignatius Methodii successor patriarcha.

pag. 435.

XIII. Anno Imperii Michaelis tertiodecimo, Bardas Cæsar extra Urbem agens, cum Damiano Patricio ac Accubitore amicitia junctus est. Is, Imperatoris compos effectus, auctor illi est, ut Bardam in Urbem ac Palatium inducat. Sed & Theophane Protospathario, cognomento Phalgana, aliisque quibusdam sibi devinctis, ipso quoque Michaele conscio, Theoctistum in Palatio contrucidat. Theodora ut rescivit, rem molestissime tulit, magnis clamoribus adversus Imperatorem ac reliquos cædis auctores improperans. Sed & asperiori conterrita voce, lugubri habitu gestuque thala-

Theoctisti cædes.

Theodora iræ offensio.

ρε τοῦ ὠτὸς δραξάμενος, εἰς ἡμερότητα προβάτου μετέβαλε. ἐφ' ᾧ θεραπευθεὶς ὁ Βασιλεὺς, παραδέδωκεν αὐτὸν τῷ Ἑταιρειάρχῃ Ἀνδρέᾳ, τοῦ εἰς τὴν ἑταιρείαν εἶναι, καὶ τοῖς ἵπποις τοῦ Βασιλέως ἐκδουλεύειν.

ια'. Γέγονε δὲ οὗτος ὁ Βασίλειος ἐκ Μακεδονίας, ἐκ χωρίου τῆς Ἀδριανουπόλεως. καὶ προσεκολλήθη τῷ Στρατηγῷ Μακεδονίας τῷ Τζάντζῃ ἐκδουλεύειν. ἦν δὲ ἐτῶν κε. καὶ μηδὲν παρ' αὐτοῦ ὠφεληθεὶς, ἦλθεν ἐν τῇ πόλει. καὶ εἰσελθὼν ἔνδον τῆς Χρυσῆς πόρτης, ἐπεὶ κεκοπιωμένος ἦν ἀπὸ τῆς ὁδοιπορίας, κυριακῆς ἡμέρας οὔσης, ἑσπέρας ἀνακλιθεὶς [31] ἐν τῷ πεζουλίῳ τοῦ ἁγίου Διομήδους, ὃς τὸ πρὶν, Ἠλιοῦ ναὸς ἐχρημάτισε. καθολικὰ γὰρ ἦν ἡ ἐκκλησία, καὶ ὑπὸ Προσμοναρίου ποιούμενα Νικολάου· ᾧ καὶ ἐφάνη τῇ νυκτὶ τίς φωνήσας, Ἐγερθεὶς, εἰσάγαγε τὸν Βασιλέα ἔσω. ὁ δὲ ἐγερθεὶς, οὐδένα εὗρεν, εἰ μὴ τὸν Βασίλειον κείμενον ὡς πένητα. καὶ ἐπιστραφεὶς, πάλιν ἀνεκλίθη εἰς τὴν κοίτην αὐτοῦ. ὁμοίως δὲ τοῦτο καὶ ἐκ δευτέρου ἐγένετο. εἰς δὲ τὸ τρίτον, μετὰ ῥομφαίας ἔπληξε τὴν πλευρὰν αὐτοῦ, εἰπὼν, Οὐ βλέπεις ἔξωθεν τοῦ πυλῶνος κείμενον; αὐτός ἐστιν ὁ Βασιλεύς· εἰσάγαγε αὐτόν. ἐξελθὼν οὖν μετὰ σπουδῆς σύντρομος, καὶ εὑρὼν τὸν * Βασιλέα μετὰ πήρας καὶ ῥάβδου, εἰσήγαγεν ἔσω. καὶ τῇ ἐπαύριον λούσας, ἤλλαξεν αὐτόν· [32] καὶ * ἀδελφοποιητὸν ποιήσας, συνευφραίνετο αὐτῷ. ἦν δὲ τῷ Νικολάῳ ἀδελφὸς ἰατρὸς δουλεύων τῷ εἰρημένῳ Θεοφιλίτζῃ, ὃς καὶ κατὰ τύχην ἐλθὼν πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Νικόλαον, ἴδε τὸν Βασίλειον. καὶ θαυμάσας τὸ, τε ἀνάστημα τῆς ἡλικίας αὐτοῦ καὶ τὸ εἶδος, ἠρώτα τῷ ἀδελφῷ, Πόθεν ἐστίν; ὁ δὲ, πάντα εἶπε πλὴν τῆς ὁράσεως. μετ' ὀλίγας οὖν ἡμέρας τοῦ Θεοφιλίτζη ζητοῦντος ἄνθρωπον ἀνδρεῖον εἰς τοὺς ἵππους αὐτοῦ, παρῆν ὁ ἰατρὸς, καὶ τὰ περὶ τοῦ Βασιλείου διηγήσατο. ἤχθη οὖν ὁ Βασίλειος συντόμως· καὶ θεασάμενος αὐτὸν ὁ Θεοφιλίτζης, ἠράσθη. ἐπεὶ δὲ ἰσχυρὸς ἦν καὶ μεγαλοκέφαλος, καλεῖ αὐτὸν Κεφαλᾶν· καὶ δέδωκεν αὐτῷ δουλεύειν τοὺς ἵππους αὐτοῦ. ἐντεῦθεν, ὡς εἴρηται, δίδοται τῷ Βασιλεῖ Μιχαήλ. ὁ δὲ Βασιλεὺς Μιχαὴλ εἰσαγαγὼν τὸν Βασίλειον πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ, εἶπε, Δεῦρο, ἴδε μῆτερ, ἄνθρωπον ὃν ἐπιλαβόμην νῦν. ἡ δὲ ἐξελθοῦσα καὶ τοῦτον ἰδοῦσα, ἀπεστράφη, εἰποῦσα, Οὗτός ἐστι, τέκνον μου, ὁ μέλλων τὴν γενεὰν ἡμῶν ἀφανίσαι. ὁ δὲ Βασιλεὺς οὐδαμῶς ἐπείθετο, ἀλλ' ἤκουσε τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

ιβ'. Τῷ ια'. ἔτει αὐτοῦ, ἐπελεύτησεν ὁ ἐν ἁγίοις Πατριάρχης Μεθόδιος, καὶ ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖται Ἰγνάτιος ὁ υἱὸς Κουροπαλάτου τοῦ βασιλεύσαντος. τῶν δὲ Βουλγάρων τὴν Θρᾴκην καὶ Μακεδονίαν ληϊζομένων, ἡ Θεοδώρα παραταξαμένη πέμψασα, τούτους τῆς ῥύμης ἔστησε.

ιγ'. Τῷ ιγ'. ἔτει αὐτοῦ, Βάρδας ὁ Καῖσαρ ἔξω τῆς πόλεως ὢν, συνεφιλιώθη Δαμιανῷ Πατρικίῳ καὶ Παρακοιμωμένῳ· ὃς τὸν Βασιλέα κρατήσας, ἐποίησεν εἰσελθεῖν ἐν τῇ πόλει τὸν Βάρδαν καὶ εἰς τὸ παλάτιον ἔρχεσθαι. οἰκειωσάμενος δὲ καὶ τὸν Πρωτοσπαθάριον Θεοφάνην τὸν Φαλγάνην, καὶ ἄλλους τινὰς, * ἀποκτείνει τὸν Θεόκτιστον ἐν τῷ παλατίῳ, μετὰ καὶ τοῦ τοῦ Βασιλέως συνειδότος. τοῦτο μαθοῦσα Θεοδώρα, ἠγανάκτησε κατὰ τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν ἄλλων, οἳ τὸν φόνον κατειργάσαντο, καταβοωμένη αὐτῶν. ἀλλὰ καὶ φωνῇ βαρβαρᾷ καταπτοηθεῖσα, θρηνῳδοῖς θαλαμεύεται. τῶν Ἀποστρατήγων γάρ τις ἐκ Μελιστηνῶν κατάγων τὸ γένος, αὐτῇ ἀπεφθέγξατο, Παλινδρομεῖν οἴκαδε, τὴν τοιαύτην ἡμέραν κρουσιώτων ἀποπαλῶν. Τοῦ δὲ Μιχαὴλ παντὶ τρόπῳ μαχομένου τὴν

* Βασίλειον.

* ἀδελφοποιητόν.

* al. ἀποκτείνουσι.

μητέρα ἐξιλεώσασθαι, αὐτὴ ἀπαρηγόρητος ἔμενεν. ὅθεν καὶ μεταβαλὼν ὁ Βασιλεὺς ὥσπερ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν γνώμην, οὕτω δὲ καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἐνέργειαν, τοσούτοις προσώποις αὐτὴν λυπεῖν κατηπείγετο, ὅσοις πρὸ τούτων θεραπεύειν ἐσχηματίζετο. καὶ τὰς μὲν ἀδελφὰς αὐτοῦ Θέκλαν, Ἀναστασίαν καὶ Ἄνναν, εἰς τὰ Καριανοῦ μεθιστᾷ. Πουλχερίαν δὲ ὡς ἠγαπημένην τῇ μητρὶ, ἐν τῇ μονῇ τῶν Γαστρίων. εἶτα μετ' ὀλίγον καὶ πάσας ἐνώσας ἐν τῇ μονῇ τῶν Γαστρίων ἀπέκειρε. τότε δὴ καὶ ὑπὸ τῆς συγκλήτου πάσης ἀναγορεύεται καὶ αὐτοκράτωρ. καὶ τὸν Βάρδαν προβάλλεται Μάγιστρον καὶ Δομέστικον τῶν σχολῶν. ἐφ' οἷς ἡ μήτηρ αὐτοῦ [53] λυπουμένη, ὡς ἐξωστρακισμένη· ἀλλὰ μὴν καὶ διὰ τὴν ἄδικον σφαγὴν Θεοκτίστου, ἔχθρα ἦν ἀναμέσον αὐτῶν ἄσπονδος. κατάγει τοίνυν καὶ αὐτὴν εἰς τὰ Γαστρία· ἥ τις τῇ ἀθυμίᾳ καταβαπτισθεῖσα τὸν νοῦν, καὶ ὑπ' ἐκπλήξεως ἀφαιρεθεῖσα καὶ τὸ φρονεῖν, ἀναξίαν ἑαυτῇ συσκευάζει κατὰ Βάρδα βουλὴν, ἑλομένη κοινωνὸν σὺν ἄλλοις πολλοῖς καὶ τὸν τοῦ Βασιλέως Πρωτοστράτορα· ὅπως ὑποστρέφοντος τοῦ Βάρδα ἀπὸ τοῦ προαστείου αὐτοῦ τοῦ Κοσμιδίου, ἀναιρήσωσιν αὐτόν· τῆς δὲ μελέτης πρὸ τοῦ ἔργου φωραθείσης, κατ' αὐτῶν ἐκείνων τῶν μελετησάντων τὸ κακὸν ἐξεκλίθη. φωραθέντες γὰρ καὶ κατασχεθέντες, ἐν τῇ σφενδόνῃ τὰς κεφαλὰς ἀπετμήθησαν. καὶ προβάλλεται τὸν Βασίλειον ὁ Μιχαὴλ ἀντὶ τοῦ πλευτήσαντος Πρωτοστράτορος. ὁμοίως καὶ Βάρδαν τὸν θεῖον αὐτοῦ, [54] Κουροπαλάτην.

ιδ'. [55] Τῷ β'. τούτου ἔτει, ἔπεσε κόνις ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πλήρης αἱματώδης· καὶ λίθους εὕρισκον πολλοὺς ἐρυθροὺς ὡς αἷμα. ἐπιδοὺς ἑαυτὸν εἰς πᾶσαν κακίαν ὁ Μιχαὴλ, τὰ ἐν τῷ παλατίῳ χρήματα κακῶς ἀναλίσκων, ὑπὲρ τῶν χιλίων ἐνενήκοντα κεντηναρίων ὄντα χρυσίον, ἄργυρος δὲ, πλῆθος ἀναρίθμητον, ἅπερ ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐφυλάξατο. καὶ τοὺς τῶν ἡνιόχων παῖδας ἀπὸ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος υἱοθετησάμενος, ἑκάστῳ ἐδίδου νομίσματα ρ'. ἢ τὸ ἐλάχιστον, ν'. καί τινι ποτὲ Πατρικίῳ. Ἱμέριος οὗτος ἐκαλεῖτο ὁ Χοῖρος, διὰ τὸ τοῦ προσώπου ἀγριότητα, οὕτω κατονομαζόμενος· ἄλλως αἰσχρολογοῦντι κατὰ τὴν τράπεζαν, καὶ ψόφον ἐκ τῆς βεβύσμένης αὐτοῦ γαστρὸς κατὰ πρόσωπον τοῦ Βασιλέως καὶ τῶν συνδειπνούντων ἀφιέντι, ὡς καὶ τὸ φανλίον τὸ τούτης φωταγωγοῦν ἐκ τοῦ τηλικούτου ψόφου ἀποσβέσαι· τῷ παραδόξῳ θαύματι, χρυσᾶ νομίσματα δίδωσι ρ'.

ιε'. Οὕτως ἐκεῖνος εἰς οὐδὲν δέον τὰ δημόσια κατανάλισκε· καὶ μήπω καιροῦ παρελθόντος ἑνὸς, ἐπεὶ τῆς στρατιωτικῆς ῥόγας παρῆν ὁ καιρὸς, καὶ χρημάτων πόρος οὐκ ἦν· τήν τε χρυσῆν ἐκείνην καὶ πολυθρύλλητον πλάτανον, καὶ τοὺς δύο λέοντας, καὶ τοὺς δύο γρύπας, ὁλοχρύσους ὄντας καὶ σφυρηλάτους, καὶ τὸ ὁλόχρυσον ὄργανον· ἀλλὰ καὶ ἕτερα ἔργα ὁλκὴν ἐχόντων τῶν σ'. κεντηναρίων, καὶ στολὰς ωξ'. ὁλοχρύσους καὶ χρυσοϋφάντους χωνεύσας, ἐχάραξε, καὶ τὴν τῶν στρατιωτῶν ῥόγαν ἐποίησεν. ὅτε δὲ ὁ Βασίλειος ἦλθεν, οὐδὲν ἄλλο εὗρεν εἰ μὴ κεντηνάρια ιγ'. καὶ μιλιαρίσια σακία θ'. ἐφ' οἷς ἀπορῶν, [56] τὸ νῦν στεζάτον καλούμενον χαραχθῆναι ἐκέλευσε, καὶ τοῦ δημοσίου ποιήσασθαι πρόνοιαν.

ις'. Ἵνα δὲ μικρόν τι λέξας βεβαιώσω τὸ διήγημα, καὶ σαφέστερα γένηται ἡ τοῦ ἀνδρὸς, εἴ γε δὲ καὶ ἄνδρα αὐτὸν καλεῖν δεῖ, ἀπαγωγία καὶ ἀ-

mi secreta tenebat. Quidam enim ex Melissena familia Expraetor, Domam revertendum, quod ea dies percussorum erat, indixerat. Cumque Michael modis omnibus matris animum delinire studeret, nullam illa consolationem admittebat. Quamobrem mutatis Imperator, uti animo ac sententia, ita etiam persona gestuque & actu, tot eam quaesitis coloribus modisque molestia afficere nitebatur, quot ante blandimentis colere atque mulcere simulabat. Ac quidem sorores Theclam, Anastasiam & Annam, ad Cariani aedes amandat. Pulcheriam vero, ut matri charissimam, ad Gastriorum Monasterium relegat. Tumque omnes brevi post cogens in Gastriorum Monasterio, Sanctimonialium rito ac cultu vitam agere jubet. Quo tempore, omni Senatu Imperatorem consalutante, solus ipse rerum potitur. Porro Bardam Magistrum praeficit & Scholarum Domesticum. Matrem res moleste habebat, ut quod in ordinem redacta erat: sed & ob injustam Theoctisti necem, implacabile inter illos odium erat. Itaque eam quoque Aula summotam, amandat ad Gastria. Ibi moeroris vi absorpto rationis judicio, sanoque sensu prae stupore dejecta, rem machinatur adversus Bardam non satis ea dignitate aut sui ratione, adlecto cum aliis pluribus, etiam qui Protostratoris munus obibat; Nempe necandum Bardam ex suburbano suo revertentem, quod Cosmedium vocant. Detecta ante opus conjuratione, in ipsa conjurata capita malum versum est. Deprehensi enim tentique, ad Circi Fundam capite plexi sunt. Basilius, defuncti loco Protostratoris dignitate augetur: similiter quoque Bardas a nepote Curopalates praeficitur.

Theodora relegata filia, & detonsae.

Theodora Aula ejecta: Michael solus Imperator.

In Bardam fratrem conjuratio.

Edit. Paris. pag. 436.

Conjurati plexi capite; Basilius Protostrator.

XIV. Imperii Michaelis anno secundo, cruentus cinis e coelo copia decidit: multique sanguinis instar rubri coloris lapides inventi. Porro Michael, dum ad omne scelus ac luxuriam laxat habenas, pecunias in palatio repositas male dilapidat, cum mille nonaginta auri centenaria excederent, essetque argenti immensa vis; quae ejus mater in Aerario asservabat. Aurigarum quippe liberos ex sacro Baptismate in filios adoptans, singulis nummos centum, aut ad minus quinquaginta, dabat. Quandoque etiam uni Patriciorum Imerio nomine, ob agresti vultus specie Chero nuncupato (ac si Porcum dicas) cum in mensa, turpia quaedam obganniens, ad os ipsum Imperatoris ac convivarum ex impuro ventre tanta vi crepitum emisisset, ut ejus flatu lucerna ad mensam lucens extingueretur; rei motus miraculo, centum nummos numerarit.

Pulvis cruentus & lapides.

Aerarii per Michaelem dilapidatio.

XV. Sic ille Fisci bona, in rebus nullius frugis insumebat. Adeoque necdum anni solidi decurso spatio, cum militibus eroganda essent stipendia, ac pecuniae deessent; longe celebratissimam illam platanum auream, duosque leones ac duos gryphes ex auro solidos ac ductiles; organum quoque auro solidum, aliaque nihilominus opera, ducentorum centenariorum pondo: vestes item aureas auroque contextas octingentas sexaginta conflans, pecuniam cudit, ac militibus stipem erogavit. Cum vero Basilius Imperium capessivit, praeter centenaria tredecim ac milliarisiorum sacculos novem, nihil invenit. Quocirca ad inopiam redactus, quod nunc zenzatum vocamus, cudi jussit, eoque fiscum procurari.

Ineunte Basilio fisci inopia.

XVI. Ut autem paucis fidem verbis

Michaelis dementiae exempla.

astruam, clariorque fiat viri (si tamen virum dicere deceat) dissolutio ac dementia. Cum in carru staret, jamque equi carceribus emittendi essent, venit rumor allatusque nuntius est, Amerem dire Thracesium depopulari; ingredique Opsicium, nec procul a Malaginis esse, actutumque mala expectari. Ejus rei causa anxio tristique Protonotario, demissoque vultu Domestici Scholarum responsum perferente, atque una litteras præ manibus habente ac commonstrante; hic ille, *Qua*, inquit, *heus tu*, *temeritate*, *talis mihi*, *necessario hoc agone occupato*, *obmatire instituis*; *cum hoc tantum studeam*, *ut eum qui medium tenet*, *in lævam partem avertam*, *de quo mihi totum hoc certamen est ac contentio?*

Edit Paris. pag. 437.

XVII. Sed & aliud quid isto gravius narraturus sum; in quo non solum honesti pessundata ratio, sed & id admiratum, quod maxime Regiam majestatem dedeceat, & ab ea procul abhorreat. Cum mulierculam, cujus filium e sacro fonte susceperat, e balneo venientem, situlamque in manibus habentem obviam habuisset, equo desilit; aliisque in Palatium abire jussis, ipse cum impura perditaque ganeonum sodalium turba, mulierculam secutus, eaque ejus manibus ablata situla, *Bono*, inquit, *animo sis*, *o mulier*, *ut me domo sua accipias*, *qui farfuraceo pane ac recenti caseo vesci appetam*. Forte ex quinquaginta aureis, quos ea illo vir ejus acceperat, habere eam aliquid in penu existimans. Novo hoc ac inaudito spectaculo attonita muliere, quippe cui per penuriam ad ejus epulas nihil in paratu esset; ipse Michael mulierculæ tersorium linteum adhuc e balneo madidum, pro mappa scamno sternit (quippe cum & mensa deficeret) ereptaque ei clave, unus omnia Imperator erat; ipse mensæ structor, ipse coquus, ipse conviva. Depromptisque quæ pauperculæ illius penus erant, una cum illa epulans concœnabat. Indeque rursus lento pede in Palatinum se recipiens, ibat.

XVIII. Quod enimvero longe deterius, istud est. Sodalitium quoddam convehebat. Satyrici quidam ganeones erant, & ad omnem turpitudinem ac libidinem effusi; quos ille colens ac habens venerationi, divinorum perdite contemptor erat. Sacerdotales auro contextas vestes stolasque ea Pontificum usu eis adhibebat, sanctaque inhoneste atq; prophane obire cogebat. Horum Principem, Patriarcham vocabat, Gryllum nomine; reliquos, undecim præcipuarum ac illustrium Sedium Metropolitas; quibus, ni & ipse socius accederet, ne ipsam quidem Imperii arcem rem sibi expetendam ducebat. * Primæ namque Sedis Episcopus Coloniensis, duodecimus ipse Michael Imperator erat; citharasque pulsando, caotica explebant: ac quidem ea quæ secreto dicuntur imitati, stridule sensim insonabant: exclamationes vero (quæ scilicet altiori ac modulata voce inter rem sacram efferuntur) libero impetu ac sono clariori reddebant. Vasa aurea gemmisque interstincta habebant, acetoque & sinapi replentes, eos qui ut communicarent animum adhibebant, illis impartiebant; atque in eum modum intemeratis Mysteriis illudebant. Hic itaque Gryllus, mula alba invectus, publicos processus peragebat; eoque stipatus choro exultabundus ovansque incedebat. Accidit autem aliquando, ut in beatum Ignatium, Ecclesiastico ritu supplicationem obeuntem, incideret; retractaque

Michaelis impia & sacrilega

* Πρωτόθρονοι.

pag. 438.

Grylli sacrilega impietas.

A ...νεια. ἐφ' ἅρματος ἱσαμένου, καὶ τῆς βαλβίδος μέλλοντος ἐκπηδῆσαι, ἐπαγγελίας φθασάσης ὅτι δεινῶς ὁ Ἀμερ καταληΐζεται τὸ Θρακήσιον· καὶ τὸ Ὀψίκιον ὑπεισελθὼν, τοῖς Μαλαγίνοις πλησιάζει, καὶ προσδοκῶνται ὡς οὐδέπω δεινά. καὶ ἐπὶ τούτῳ συγνάσαντος μὲν τοῦ Πρωτονοταρίου, ἀπαγγείλαντος δὲ μετὰ κατηφείας τοῦ ἐκ τοῦ Δομεστίκου τῶν σχολῶν ἀπόκρισιν, καὶ ἅμα ἐπὶ χεῖρας τὰ γράμματα φέροντά τε καὶ δεικνύοντα· ἐκεῖνος, Τί, φησὶν, οὗτος, τόλμῃ χρησάμενος, τοιαῦτα κατὰ τὸν ἀναγκαῖον τοῦτον ἀγῶνα μοι διαλέγειν ἐπιχειρεῖς; τοῦτο μόνον σπουδάζοντι, μὴ τὸν μέσον εὐώνυμον ἰδεῖν περιτετραμμένον, ὑπὲρ οὗ μοι πᾶς ὁ ἀγών.

B ιζ. Ἀλλὰ καὶ τούτου ἕτερόν τι διηγήσομαι χαλεπώτερον· οὐ μόνον ἐκπίπτον τοῦ πρέποντος, ἀλλὰ καὶ τῆς βασιλικῆς ἀξίας ὅτι μάλιστα ἀλλότριον. Γυναικί τινι, ἧς τὸν παῖδα υἱοθετησάμενος ἦν, ἐκ βαλανείου ἐρχομένῃ, καὶ τὴν ἑαυτῆς κάλπην ἐπὶ χεῖρας ἐχούσῃ συναντήσας, τοῦ ἵππου ἀπέβη, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους πρὸς τὰ ἀνάκτορα ἀπέστειλεν, ἀκόλαστα δὲ καὶ * μιμικὰ ἀνδράρια ἑταιρισάμενος, ἀπῄει μετὰ τῆς γυναικὸς, τὴν κάλπην τῶν ἐκείνης χειρῶν ἀναλαβών. καὶ, Ἄγε δὴ ὦ γύναι θαρρήσασα, ἔλεγεν, ἐμὲ κατὰ τὸ σὸν αἴτημα * ἀπόδεξαι, ἐν ψωμοῦ πιτυρώδους καὶ ἀσβεστοτύρου ἐπιθυμοῦντα· τάχα που ἀπὸ τῶν ν' νομισμάτων, ἅπερ δέδωκε τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς, ὑπολαμβάνων τι κεκτῆσθαι

* Scylitz. πορνικά.

* ὑποδεῖξαι. 57.

C ταύτην. ἐπὶ δὲ τῷ ξένῳ τούτῳ θεάματι ἡ γυνὴ ἐκπλαγεῖσα, ἐπεὶ καὶ πάντων ἐν ἐνδείᾳ ἦν, αὐτὸς ὁ Μιχαὴλ τὸ σάβανον αὐτῆς ἔτι διάβροχον ὂν, ἀντὶ μισαλίου τῷ σκάμνῳ ἐπέθετο· οὐ γὰρ εἶχε τράπεζαν· τήν τε κλεῖδα ἀφελὼν αὐτῆς, ἦν τὰ πάντα ὁ Βασιλεὺς, τραπεζοποιός, μάγειρος, δαιτυμών. ἐκβαλὼν δὲ ἅπερ εἶχε τῆς πενιχρᾶς ἐκείνης ἡ κιβωτὸς, συνειστιᾶτο ταύτῃ καὶ συνεδείπνει. κἀκεῖθεν βάδην αὖθις ἀπῄει πρὸς τὰ ἀνάκτορα.

ιη. Καὶ τὸ δὴ χαλεπώτερον, ἡ τῶν ὧν εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ φατρία, σατυρικοί τινες οὗτοι καὶ πρὸς

D πᾶσαν αἰσχρουργίαν ἀκόλαστοι, οὓς ἐκεῖνος διὰ τιμῆς ἄγων καὶ αἰδοῦς, τῶν θείων καταλιγωρῶν, ἱερατικὰς στολὰς χρυσοϋφάντους ἐπετίθει καὶ ὠμοφόρια, καὶ ἠνάγκαζεν ἀσχημόνως τε καὶ ἀνάγνως πλεῖν τὰ ἁγνά· καὶ Πατριάρχην τὸν ἔξαρχον τούτων ἐκάλει, Γρύλλον καλούμενον. τοὺς δὲ λοιποὺς, ια' Μητροπολίτας τῶν ἐξαιρέτων θρόνων τε καὶ λαμπρῶν· οἷς εἰ μὴ καὶ αὐτὸς ἐκοινώνει, οὐδὲ βασιλεύειν ἠξίου. καὶ γὰρ 58 ΠρωτόΘρονος ὁ Κολωνείας ὢν, δωδέκατος δὲ αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς Μιχαήλ. καὶ τὰς ᾠδὰς ἐξεπλήρουν διὰ κιθάρων· καὶ 59 τὰ μὲν μυστικὰ μιμούμενοι, λιγυρῶς ἐπήχουν· τὰς δὲ ἐκφωνήσεις, ἀνέτῳ φορᾷ καὶ διαπρυσίῳ, σκεύη δὲ

58.

59.

E διάχρυσα, καὶ μαργαριτῶν * συγκείμενα εἶχον· ὄξους τε καὶ σινάπεως πληροῦντες, οἷς ἐβούλοντο μεταλαμβάνειν, ἐδίδοσαν, τῶν ἀχράντων οὕτω καταπαίζοντες μυστηρίων. οὗτος οὖν ὁ Γρύλλος καὶ ὄνῳ ἐπωχεῖτο * λευκῷ, τὰς δημοσίους προόδους τελῶν. καὶ τὸν τοιοῦτον θίασον συνεπόμενον ἔχων ἠγάλλετο. καί ποτε συνέβη μετὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς λιτῆς ἐρχομένῳ τῷ μακαρίτῃ Ἰγνατίῳ συντυχεῖν· καὶ τὸν φελώνην

* Sic MSS. num. συγκείμενα.

* al. λευκῷ.

λαύραν ἀναστείλας μετὰ τῶν αὐτοῦ συμμυστῶν, εὐτονώτερον τῶν κρουσμάτων ἤρχετο, καὶ τὸν κλῆρον μυρίοις καὶ αἰσχίστοις περιέβαλλε ῥήμασιν. ὑπὸ δὲ τοῦ ὁσίου ἐπιτιμηθεὶς, αὐτὸς μὲν οὐδὲ τούτων ἐφύλαξε. πλεῖον τῶν ὡς τῆς ὁδοῦ ἐξέκλινε. τούτοις ἑαυτοῦ γέλωτα ἄσημον καὶ ἀνακαγχασμὸν ὁ ἀφρονέστατος προσετίθει. οἷς ὑβρίζετο μὲν ἡ ἁγία προσφορά. ὑβρίζετο δὲ τὰ ἅγια λόγια, τοῖς ἀρρήτοις αὐτῶν καὶ ἀκαθάρτοις ἐπιτηδεύμασιν ἐπιλεγόμενα καὶ ἐπιφωνούμενα.

60.

ιθ'. Μετ' οὐ πολὺ δὲ τοῦ ἁγιωτάτου Ἰγνατίου τοῦ θρόνου τῆς Πατριαρχίας καταβιβασθέντος, ἐπὶ προσθήκῃ τῆς Βασιλικῆς τραπέζης κατενώπιον τελουμένων Φωτίου, καὶ διὰ αἰσχίστης μιμήσεως τῶν θείων παιζομένων ὑπὸ τῶν καταφρονητῶν καὶ καταπτύστων ἀνδρῶν. τοσοῦτον ἐκεῖνος ἀπεῖχε τοῦ ἐπιτιμῆσαι καὶ διελέγξαι, καὶ τὸ ἀτοπώτατον καταργῆσαι τοῦ ἐπιτηδεύματος. ὅτι καὶ ἐκραταίου μᾶλλον ὁ ἀθέμιτος τὸ ἀθέμιτον. ἐπιδεξάμενος τὸν θεομισῆ Θεόφιλον ἐκεῖνον τὸν καὶ Γρύλλον. ὃν ὁ ἀπαιδευτότατος ἄναξ ἴδιον Πατριάρχην ὠνόμαζε· παίζειν εὔστοχος, καὶ ἐν ἱερατικοῖς ἀμφίοις καὶ λογίοις, καὶ κρότους ἀποπέμπειν μεγίστους ἡμιόνων τρόπῳ. Καὶ πιεῖν ἐξ αὐτοῦ πάντας, τοῦτό γε μόνον ἄξιος αὐτοῖς ἐπιφωνεῖν, καὶ σαρκίνων μεταλαμβάνειν, μετὰ νάπυος καὶ ὄξους· καὶ τῷ ὠμοφορίῳ αὐτοῦ ὁ ἀνίερος τῷ ἀνιέρῳ τὴν ἀνιεραρχίαν ἀνιέρως ἐπεσφραγίζετο· ἐν γέλωτι ὁ μετὰ ἀφρόνων ὁ ἄφρων τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀνυψῶν· ἐπιγελῶν τῷ ἀοιδίμῳ Ἰγνατίῳ, ὡς μὴ ὄντος τοῖς πράγμασι συγκαταβατικοῦ, καὶ οἷον, ὡς αὐτὸς ἐνόμιζε, παντὶ ἀνέμῳ εὐεπιστῶς φερομένου. ἀλλὰ καὶ ἁμίλλας μετὰ τοῦ ἀθλίου Βασιλέως Μιχαὴλ ὑπὲρ τοῦ τίς ἂν πλέον πίει ἐνστησάμενος, δέκα κάθοισιν αὐτὸν ὑπερέβαλλε. τοῦ Μιχαὴλ γὰρ ἐν τοῖς ν'. πεπληρωμένου, οὗτος ὁ Φώτιος τοῖς ξ'. ἐκπεπωκὼς ἐνεκαυχᾶτο ὡς μὴ μεμεθυκώς.

κ'. Καί ποτε τὴν ἑαυτοῦ μητέρα ὁ Μιχαὴλ ἐν τοῖς ἀνακτόροις διατρίβουσαν, τοῦ Γρύλλου δὲ σὺν αὐτῷ τὰ ἄθεσμα πράττοντος, πλασάμενος τοῦτον εἶναι τὸν μακαριώτατον Ἰγνάτιον, μετακαλεῖται εὐλογηθησομένην παρ' αὐτοῦ. ὡς οὖν ἐκείνη ἐξῆλθε μετ' εὐλαβείας καὶ αἰδοῦς, ῥίπτει ἑαυτὴν εἰς τοὔδαφος, ἐξαιτουμένη εὐχήν. καὶ γὰρ ἐλάνθανε πως τὴν γενειάδα κρύπτων· καὶ ἐκ προχείρου ψόφον ἀναθορὼν ἐπαφεὶς καὶ λόγους ἀπρεπεῖς προσθεὶς· καὶ τί, Ἡμεῖς ὅπερ ἔχομεν, Κυρά, παρέχομέν σοι, τὰ πάντα δυσωδίας ἐπλήρου. ἡ δὲ τὸ μέλλον ἀποφοιβάσασα, τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας καὶ χειρὸς ἔξω γενέσθαι αὐτόν.

κα'. Ἔτι τῆς Θεοδώρας τῆς βασιλείας κατεχούσης, Βώγαρις ὁ Ἄρχων Βουλγαρίας, γυναῖκα τῆς τῶν Ρωμαίων βασιλείας ἀκούσας κρατεῖν, δηλοῖ αὐτῇ, Καταλύειν τὰς συνθήκας, καὶ πρὸς Ρωμαίους ἐκστρατεύειν. ἀντιδηλοῦται οὖν αὐτῷ, Ὅτι καὶ ἐμὲ κατὰ σοῦ εὑρήσεις ἀντιστρατεύουσαν, καὶ ἐλπίζομεν νικῆσαί σε. εἰ δὲ μή, καὶ οὕτω σοῦ περιέσομαι, τὴν νίκην ἀρίδηλον ἔχουσα· γυναῖκα γὰρ, ἀλλ' οὐκ ἄνδρα ἔχεις τὸν ἡττηθέντα σοι. διὰ τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἐφ' ἡσυχίας ἔμεινε, καὶ τὰς τῆς ἀγάπης ἀνενέωσε σπονδάς.

κβ'. Ζήτησιν οὖν αὐτὴ ποιεῖται περὶ τοῦ μοναχοῦ Θεοδώρου τοῦ Κουφαρᾶ, πρὸ πολλοῦ αἰχμαλωτισθέντος. καὶ οὗτος δὲ ἀφορ-

casula una cum symmystis contentius, & ut clariores sonos instrumenta ederent, pulsare cœpit, innumerabilibusque procacissimis turpissimisque verbis Clerum complebat. Corripuit Sanctus hominis insolentiam; verum ille, eorum quæ monitus erat atque correptus, nihil servavit. Interim tamen a via deflexit. His dementissimus hominum, turpem se risum ac cachinnationem ipse exhibebat, quibus sacra Oblatio procaces longe injuria probroque afficiebatur, afficiebantur & divina Eloquia, nefandis impurisque illorum studiis ac joculamentis subdita, interque illa pronuntiata.

XIX. Non diu post, sanctissimo Ignatio Patriarcha cessare jusso, atque amoto, cum ad Imperatoris mensam coram Photio Res sacra sic mimice peragerettur, turpissimaque imitatione a contemptoribus execrandisque viris, divinis illuderetur; non solum ille non increpavit arguitque, ac absurdissimum institutum abolevit, verum etiam nefandissimus homo rem nefandam magis confirmavit, Deo exosum Theophilum illum (qui & Gryllus) precibus communiens, quem perditissimus ac bardissimus hominum Imperator, suum Patriarcham vocitabat: Homo scilicet in ipsis quoque Sacerdotalibus vestibus divinisque Eloquiis ludere industrius, maximosque mulorum instar edere crepitus, dignumque unum hoc illis acclamare, *Biberent ex eo omnes, ac carnes cum sinapi & aceto sumerent*; suoque omophorio profanus homo, profano profanum principatum profane obsignabat; vocem suam in risu cum stultis homo stultus exaltans, inclytoque Ignatio eo nomine insultans, quod molliora disciplina morem rebus non gereret, nec, ut ipse operæ pretium putabat, omni vento facilis ferretur, omnemque sequeretur auram. Sed & cum misero Michaele Imperatore conserta pugna, utet plures calices hauriret, decem ille superior fuit. Michaele enim quinquaginta oppleto, Photius magnifice gloriari atque jactare, ut qui sexaginta epotis, vino dejectus non esset.

Photii scelestissima assentatio, aliaque flagitia.

Edit. Paris. pag. 439.

Photius immanis vini potor.

XX. Quandoque etiam dum adhuc mater in Aula versaretur, Gryllusque eo socio nefanda illa sua ageret, eam vocavit, velut precibus ab eo communiendam, fingens beatum Ignatium esse. Exiens itaque illa modestissimo habitu sensuque, humi se abjicit, fundi ab eo preces rogans (hactenus quippe latebat barbam occultans) cum ille confestim exiliens, emisso ventris crepitu, verbaque inhonesta adjiciens, ait, *Nos, Domina, quod habemus, hoc præbemus*; totumque fœtore cubiculum implevit. At illa, quod futurum erat vaticinata, a divina providentia manuque extraneum fore, pronuntiavit.

XXI. Adhuc Theodora rerum potiente, Bogaris Bulgarorum Dux, mulierem audiens Imperii Romani clavum tenere, nuntiis ad eam missis, denuntiat, *Pacis rupto fœdere, aciem se adversus Romanos educturum*. Cui illa, *Noveris*, inquit, *me quoque justis copiis vicissim educturam, foreque speramus ut tui potiamur: sin minus, sic quoque tui potiar, clara mihi constante victoria; quod mulierem, non certe virum, abs te victum habiturus sis*. Eo responso mitior Barbarus effectus, pacem coluit, ac dilectionis fœdera renovavit.

Theodoræ responso edomitus Bulgarus.

XXII. Inquirente Theodora de Monacho Theodoro Cuphara; diu ante in captivitatem abducto; Bogaris quoque arrepta occasione, de so-

Theodorus Monachus.

rore sua perinde captiva, inque Imperatoris Aula detenta, significat. Didicerat

Bogaris soror,

hæc litteras ac Christianorum ordinem, ergaque Deum venerationem ac fidem. Nacta igitur ut ad fratrem reverteretur, nullum ei laudandæ rei Christianæ finem faciebat, ac fratrem hortandi, ut ad veram fidem animum transferret. Quamquam is, qua laborabat incredulitate, ad veritatem hactenus oculos aperire noluit. Verum fame regionem omnem late devastante, necesse habuit transgredi Romanorum fines.

Antigonos Scholarum Domesticus.

XXIII. Ejus Imperii anno tertio, Michael Imperator, Antigonum Bardæ filium, Scholarum Domesticum præficit, alterumque ejus filium, locata ei uxore, qua cum illi turpis rei suspicio erat, supremum Ducem Occidentalium turmarum constituit. Quo illic brevi extincto, hebdomadæ Paschæ quarta feria, Michael Bardem avunculum Cæsaris infulis ornavit.

Bardas Cæsar.

Edit. Paris. pag. 440.

Ameris expeditio.

XXIV. Hoc anno, exivit Amer usque Sinopem, omnique late vastata regione, nullo accepto damno, reversus est.

Bulgarica expeditio.

XXV. Ejus Imperii anno quarto, Michael Imperator cum Cæsare, terra marique adversus Goborem Bulgarorum Principem copias educit. Bulgari, apparatu audito, ac cum alias fame conficerentur, quasi tacti e cælo obrigescentes, omnique abjecta victoriæ spe ante etiam agones ac prælia, nomen Christo dare deposcunt, ac Romano subesse Imperatori.

Bulgari facti Christiani.

Michael vero in Urbem inductos, salutari omnes lavacro donavit; eorumque Principem, ex suo nomine Michaelem appellavit. Ille ad suos reversus, Methodii pictoris manu ac penicillo, judicium, futuramque retributionem in suis ædibus depingi curavit. Quamobrem etiam omnes ejus populares magis in eum accensi, tumultuantur: in quos ille cum paucis conserta pugna, victor, divinaque Crucis collare signum (seu pectorale) circumferens, omnes palam Christianos fecit. Imperatori quoque de agro significat: nempe arctari suis finibus subjectam tantæ multitudinis plebem, præter quam quod animis constitutum sit, ejusdem fidei sensum in perpetuum tenere, ac charitatis insoluta vincula in æternum servare. Annuit placide Imperator, ac tunc temporis incultam regionem a Sidara (id est, Ferrea) quæ tunc Romanas ac Bulgarorum ditionis limes erat, ad Debellum usque (vernacula lingua Zagoram illic nuncupatam) agrorum partem eis tribuit.

Methodius pictor.

In agrum Rom. missi Bulgari.

Petronæ de Amere victoria.

XXVI. Michaelis Imperii anno quinto Amere copias rursus adversus Romanos educente, Petronas & Nazar Duces in ejus occursum ad Lalacaonem venere. Collatis signis, Amer in fugam versus est: Ejus cæsectum caput aliorumque plurium victore exercitu, ac Ducum triumpho in Urbem illatum. Hinc magna per Orientem facta tranquillitas. Ac quidem alii labores desudabant, adversumque hostes præclara belli facinora designabant: Imperatoris vero in Basilium effusus amor erat: huncque unum sui potissimum cultorem existimabat.

XXVII. Ejus Imperii anno sexto, ædificat Michael Equile, marmoribus exornans, omnisque generis aquarum irriguo, jucundum illud atque usibus commodum præstans. Absoluto Equilis ædificio, Petro cuidam ostendit, viro sagaci ac dicteriis assueto. Hunc

Michaelis Equile; inanis jactantia.

A μὲν ἐκ τούτου λαβὼν, περὶ τῆς οἰκείας ἀδελφῆς αἰχμαλωτισθείσης, καὶ ἐν τῇ τοῦ Βασιλέως αὐλῇ κατεχομένης δηλοῖ. ἥ τις καὶ γράμματα μαθοῦσα, καὶ τὴν τῶν Χριστιανῶν τάξιν, καὶ τὴν περὶ τὸ Θεῖον αἰδῶ καὶ δόξαν. ἐπεὶ δὲ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τετύχηκεν, οὐ διέλειπεν ἐκθειάζουσα, καὶ παρακαλοῦσα μετατεθῆναι πρὸς τὴν ἀληθῆ πίστιν. ὁ δὲ καὶ αὐτὸς τῇ ἀπιστίᾳ κατεχόμενος, πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἰδεῖν πῶς οὐκ ἠθέλησε. λιμοῦ δὲ τὴν χώραν ἐπινεμομένου, ἠναγκάσθη τὰ Ῥωμαίων ὅρια ὑπερβαίνειν. 61.

κγ'. Τῷ γ'. αὐτοῦ ἔτει, προβάλλεται Μιχαὴλ ὁ Βασιλεὺς Ἀντίγονον τὸν υἱὸν Βάρδα, Δομέστικον τῶν σχολῶν· τὸν δὲ ἕτερον υἱὸν αὐτοῦ, δοὺς γυναῖκα, B εἰς ἣν καὶ ἐλοιδορεῖτο, προβάλλεται Μονοστράτηγον τῶν δυτικῶν. συντόμως δὲ αὐτοῦ τελευτήσαντος, τῇ δ'. τῆς διακαινησίμου, προβάλλεται Μιχαὴλ Βάρδαν τὸν αὐτοῦ θεῖον, Καίσαρα. 62.

κδ'. Τῷ αὐτῷ ἔτει, ἐξῆλθεν Ἀμερ μέχρι Σινώπης, καὶ λαφυραγωγήσας πάντα τὰ Ῥωμαίων, ὑπέστρεψεν ἀβλαβής.

κε'. Τῷ δ'. αὐτοῦ ἔτει, ἐκστρατεύει Μιχαὴλ ἅμα Καίσαρι, διά τε γῆς καὶ θαλάσσης κατὰ Γώβορι ἄρχοντος Βουλγάρων. τοῦτο μαθόντες οἱ Βούλγαροι, ἅμα δὲ καὶ λιμῷ πιεζόμενοι, ὡς ὑπὸ βροντῆς ὑπεκλίθησαν. καὶ πρὸ τοῦ ἀγῶνος καὶ τῆς μάχης περὶ τῆς εἰρήνης κατήντησαν. Χριστιανοί τε γενέσθαι καὶ τῷ Βασιλεῖ Ῥωμαίων ὑπέσχοντο. ὁ δὲ Βασιλεὺς τούτους ἐν C τῇ πόλει ἀγαγὼν, ἐβάπτισε πάντας, καὶ τὸν ἄρχοντα αὐτῶν, Μιχαὴλ ἐπωνόμασεν. ὃς εἰς τὰ ἴδια ὑποστρέψας διὰ ζωγράφου Μεθοδίου λεγομένου τὴν κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ γραφῆναι πεποίηκε. διὸ δὴ μᾶλλον τὴν ἐκ παντὸς τοῦ γένους αὐτοῦ καθυφίσταται ἐπανάστασιν· οὓς μετά τινων ὀλίγων καταπολεμήσας, καὶ τὸν τοῦ θείου σταυροῦ τύπον ἐγκόλπιον περιάγων, πάντας ἀναφανδὸν ἐποίησε Χριστιανούς· δηλοῖ καὶ τῷ Βασιλεῖ περὶ γῆς, διὰ τὸ στενοῦσθαι ἐν τοῖς ἰδίοις τὸ πλῆθος τὸ ἑαυτοῦ, πρὸς τῷ καὶ ἐν τῇ πίστει ὁμονοεῖν ἀϊδίως, καὶ τὴν ἀγάπην ἄλυτον εἰς αἰῶνας φυλάττειν. ὁ δὲ ἀσμένως ἤκουσε, καὶ δίδωσιν ἐρήμην οὖσαν τηνικαῦτα τὴν ἀπὸ τῆς D Σιδηρᾶς, ταύτης δὴ τότε ὅριον τυγχανούσης Ῥωμαίων τε καὶ αὐτῶν, ἄχρι τῆς Δεβελτοῦ, ἥ τις οὕτω καλεῖται Ζαγόρα παρ' αὐτοῖς.

κς'. Τῷ ε'. αὐτοῦ ἔτει, τοῦ Ἀμερ πάλιν ἐπὶ Ῥωμανίαν ἐξελθόντος, συναντῶσι Πετρωνᾶς καὶ Νάσαρ οἱ Στρατηγοὶ, εἰς τὸν Λαλακάοντα. καὶ συμβολῆς γενομένης, τρέπεται ὁ Ἀμερ· καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ ἄλλων πολλῶν οἱ Στρατηγοὶ εἰς τὴν πόλιν εἰσάγουσιν. ἐκ τούτου γίνεται γαλήνη μεγάλη ἐν τῇ ἀνατολῇ, καὶ ἄλλων μὲν οἱ πόνοι καὶ τὰ τῶν πολέμων ἀνδραγαθήματα. ἡ δὲ τοῦ Βασιλέως ἀγάπη πρὸς τὸν Βασίλειον ἐξεκέχυτο· καὶ τοῦτον E μόνον ἐνόμιζεν εἶναι τὸν θεραπεύοντα αὐτόν.

κζ'. Τῷ ς'. αὐτοῦ ἔτει, κτίζει σταῦλον τῶν ἵππων αὐτοῦ, κοσμήσας αὐτὸν μαρμάροις καὶ ὑδάτων ἐπιρροαῖς παντοιοτρόπως. τελεσθέντος δὲ, ἐπιδεικνύει τὴν ἄληκτον κατασκευὴν τοῦ οἴκου, βουλόμενος ἐπαινεθῆναι, Πέτρῳ τινὶ λογίῳ καὶ σκωπτικῷ ἀνδρί. ὃν καὶ 63.

Πτωχομάχιον ἐκάλουν, καὶ φησίν, ὡς ἀεὶ μνημονεύεσθαι ὀφείλων διὰ τὴν τοῦ ἔργου τούτου κατασκευήν. καὶ ὁ Πέτρος τῷ Βασιλεῖ φησίν, Ἰουστινιανὸς ἔκτισε τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν κοσμήσας χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ μαργάροις πολυτίμοις· καὶ ἡ μνήμη αὐτοῦ νῦν οὐκ ἔστι. καὶ σύ, Βασιλεῦ, κοπρῶνα ποιήσας καὶ ἀλόγων ἀνάπαυσιν, λέγεις μνημονεύεσθαι διὰ τοῦτο; ὁ δὲ ὀργισθεὶς ὡς τοῦ ἐπαίνου ἀποτυχών, τυπτόμενον καὶ συρόμενον αὐτὸν ἐξήγαγεν.

κη΄. Τῷ ζ΄. αὐτοῦ ἔτει, φήμης διαθεούσης, ὡς Βάρδας ὁ Καῖσαρ [64] τῇ νύμφῃ αὐτοῦ Εὐδοκίᾳ συμφθείρεται, ὁ Πατριάρχης Ἰγνάτιος πολλάκις * τύπῳ παραινεῖ ἀπέχεσθαι τοῦ κακοῦ. ὁ δὲ μὴ πειθόμενος, μᾶλλον ἐνεῖχε τῷ Πατριάρχῃ, σωφρονεῖν αὐτὸν καταπείγοντος. καὶ δή ποτε μέλλοντος κοινωνεῖν τοῦ Βάρδα, ὁ Πατριάρχης ὡς ἀνάξιον ἀπώσατο· ὃς ὀργῆς πλησθεὶς τὴν ψυχήν, τὸν παραινέτην ὡς ἄνομον καὶ φθορέα, τῆς ἐκκλησίας ἐξώσε. καὶ παραιτήσασθαι ἀναγκάζων, βασάνοις ἀπείροις ὑπέβαλε. παραδίδωσι γὰρ αὐτὸν τῷ Θεοδοσίῳ τῷ Μορῷ λεγομένῳ, καὶ τῷ Γοργονίτῃ Ἰωάννῃ, καὶ Νικολάῳ τῷ Σκουτελόπτῃ· οἳ καὶ περιέκλεισαν αὐτὸν ἐν τῇ τοῦ Κοπρωνύμου λάρνακι γυμνὸν χειμῶνος ὥρᾳ. ἔνθεν τῇ ἀνάγκῃ τοῦ κρύους, ἐκ τῶν κρυφίων σαρκῶν ἀποβολὴν ἐποιεῖτο σαπρίας καὶ αἵματος· οὕτως ἐγκαρτερῶν τοῖς δεινοῖς ὁ καρτερικώτατος, οὐκ ἐφθέγξατό τι πρὸς Κύριον πονηρόν. τοιγαροῦν διανίστησιν αὐτῷ Κύριος Κωνσταντῖνον τὸν Ἀρμένιον παραμυθούμενον αὐτῷ. καὶ γὰρ ἀγγίδιον οἴνου καὶ ἄρτον καὶ μῆλα, τοὺς κακοποιοὺς κατὰ χώρας λανθάνων, τῷ ὁσίῳ εἰσῆγε· καὶ τῆς λάρνακος αὐτὸν καταβιβάζων, ἐκούφιζε τὸ πολὺ τῆς συμφορᾶς μέχρι τῆς ἐκείνων ἐλεύσεως. τούτοις ἀποβαλὼν Βάρδας ὁ Καῖσαρ τὸν ὅσιον, ἐπεὶ τὴν παραίτησιν αὐτοῦ λαβεῖν οὐκ ἠδυνήθη, Φώτιον Πρωτοασηκρῆτις ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖ Πατριάρχην· ἐξώρισε δὲ Ἰγνάτιον ἐν τῇ νήσῳ Τερεβίνθῳ, ἐν ᾗ καὶ ἐταλαιπωρεῖτο, μυρία καθ' ἑκάστην πρὸς τὸ παραιτήσασθαι ὑπομένων· εἶτα φέρουσιν αὐτὸν εἰς τὴν Ἱερείαν δέσμιον, καὶ κατακλείουσιν εἰς μάνδραν Αἰγῶν· εἶτα εἰς τὰ Προμούτου ἀγαγόντες, Λέων ὁ Λαλάκων τοῖς ῥαπίσμασι τὰς σιαγόνας αὐτοῦ συνέθλασεν, ὡς δύο μύλους αὐτοῦ ἐκπεσεῖν. εἶτα μοχλῷ σιδηρῷ ἀνδροφόνῳ τοὺς πόδας προσηλώσαντες, ἐν μικρᾷ εἱρκτῇ καὶ στενῇ κατέκλεισαν. καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, εἰς τὰ Νούμερα σιδηροδέσμιον καθεῖρξαν. ἐκεῖθεν εἰς Μιτυλήνην τὴν νῆσον τοῦτον ἐξώρισαν, καὶ τοὺς Μητροπολίτας ἐν φυλακαῖς, ἄλλον ἀλλαχοῦ διεσκόρπισαν.

κθ΄. Ἄξιον δὲ καὶ περὶ Φωτίου ὀλίγα διαλαβεῖν· οὗτος ὁ Φώτιος υἱὸς Σεργίου Σπαθαρίου ἦν· οὗ τινος ὁ πατὴρ Ζαχαρίας ὠνόμαστο· ὃς πάλιν εἶχεν υἱὸν Λέοντα * Βασι ... ὁ γὰρ Σέργιος ἐθνικοῦ αἵματος ὤν, εἰς Μοναστήριον γυναικεῖον εἰσπεπηδηκώς, καὶ μοναστρίαν ἐκεῖθεν ἁρπάσας, καὶ ταύτην ἀποσχηματίσας, ἔλαβε γυναῖκα. μετὰ χρόνον τινὰ συνέβη τὸν ἅγιον Μιχαὴλ τὸν Συνάδων φίλον Σεργίου ὄντα εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ εἰσελθεῖν, καὶ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἐνθεωρήσας ἔγκυον οὖσαν, ἀπέστειλε τὴν αὐτοῦ ῥάβδον πλῆξαι βουλόμενος αὐτήν. καὶ οὕτως εἶπεν, Εἴθε ἦν τις ταύτην ἀποκτεῖναι δυνάμενος, καὶ τὸ ἔμβρυον τὸ σὺν αὐτῇ. ὁρῶ γὰρ ἄλλην Εὔαν, ὄφιν ἐγκυμονοῦσαν, καὶ τὸ ἔμβρυον * ἄρσεν. καὶ τοῦτο κατὰ συγχώρησιν

* al. Cod. τύπῳ em. ...

* Sic & in MS. aliero, quod forte aliquid deest.

* al. Cod. ἄρρεν.

Πτωχομάχιον (ac si dicas, paupertatis vindicem, seu pauperum defensorem) dicebant: ex eo laudem captans: atque, *Ejus operis munere, sempiternum sibi fore nomen ac claritatem.* Ad quem Petrus, *Justinianus Augustus Magnam Ecclesiam ædificavit, auro & argento pretiosisque marmoribus magnifice exornans: nec ejus nunc perstat memoria; tu vero, o Imperator, clara te memoria apud posteros celebrandum ducis, quod locum stercorum & equile construxeris!* Iratus ergo, ut qui spe laudis quæsitæ frustratus esset, verberibus calcibusque domo extrusit.

Edit. Paris. pag. 441.

XXVIII. Imperii Michaelis anno septimo, percrebescente fama Bardam Cæsarem nurui suæ Eudociæ fœdis amoribus commisceri; admonebat crebrius Ignatius Patriarcha, ut a malo sese contineret. Bardas vero non solum non morem gerit, sed & in Patriarcham emendare studentem, invehitur atque insurgit. Patriarcha itaque dum sacra quandoque Mysteria percepturus accedit, Bardam, ceu bis indignum, repulit. Ea re Bardas animo saucius, monitorem suum velut improbum & corruptorem, Ecclesia ejicit; & ut abdicare cogat, tormentis innumeris subjicit. Tradit enim Theodosio Moro nuncupato, Joanni Gorgonitæ & Nicolao Scutelopti, qui & hyberna tempestate in Copronymi urna nudum inclusere. Quo loco, frigoris vi ac gelu, ex interioribus ac intestinis pus mixtam sanguine mittebat. Sic vero in malis patiens vir tolerantissimi pectoris, nihil mali adversus Dominum locutus est. Suscitat itaque illi Dominus Constantinum Armenium, qui levamen aliquod ipsi adhibeat. Vasculum enim vini, parumque panis & pomorum per maleficorum hominum absentiam inferebat, atque e loculo deponens, dum illi venirent, cruciatum tantisper leviorem reddebat. His Bardas Cæsar Sanctum excruciando, cum ab eo libellum, & ut se ipse abdicaret impetrare minime potuisset, Photium Protoasecretis Patriarcham præficit, Ignatio in Terebinthi insulam relegato, ubi & ærumnis conflictabatur, innumeris quotidie abdicandi muneris causa ærumnis malisque appetitus. Deinde vinctum ad Hieriam transferunt, atque in Caprarum Mandra includunt. Tum ad Promunti Ædes adducto, Leo Lalaco illius sic genas pugnis ac colaphis confregit, ut ejus duo molares dissilierint. Deinde vecte ferreo homicidarum pedes adstringantes, in exiguo arctoque carcere incluserunt: nec post multos dies, in carcerem dictum Numera, ferro vinctum compegerunt. Inde eo in Mitylenem Insulam relegato, Metropolitas in ergastula alios alio disperserunt.

Ignatii per Bardam ejectio.

Dira cruciatus ut abdicare cogatur.

Intrusus Photius, Ignatio in exilium relegato.

Pag. 442.

XXIX. *Operæpretium vero sit, ut & de Photio pauca perstringamus. Hic Photius filius fuit Sergii Spatharii, cujus pater Zacharias; qui rursus Leonem habuit filium. . . Sergius enim cum Gentili ortus stemmate esset, in fœminarum Monasterium irrumpens, Indeque rapta Sanctimoniali habituque exuta, sibi eam conjugem fecit. Post tempus aliquod, contigit Michaelem Sinadensem Sergii amicum in eius domum intrare; conspectaque uxore ejus prægnante, indignantis specie ac velut percussurus, in eam baculum misit, sic ajens *Utinam esset qui illam, unaque prolem qua fœta est, necare posset. Video enim alteram Evam, serpentem utero gestantem, ac prolem masculam.* Huncque Deo permittente videa

Photii res & prosapia.

Ortus Photius ex thoro sacrilego.

De illo vaticinia.

Patriarcham fore, omnique veneratione habendam ac pretiosam Crucem spreturum esse: declinabitque ipse ad impietatem, & multos ad perjurium, Crucis calcata religione, traducet, multosque regno cælorum variis modis, suis artibus excludet. Ad quem Sergius, *Atqui si talis futurus est, ipse una cum matre eum perimam.* Cui Sanctus, *Non poteris quod ex divina est permissione, impedire. Tibi igitur attente cave.*

XXX. Deinde eo nato, vocato mater Jacobo Maximinæ Monasterii Præfecto, ad ejus sa pedes lacrymis oppleta jactavit, ut sacra eum unda tingeret. Dicebat enim, *Prægnans cum essem, vidi in somnis scissо utero Draconem ex me exiisse. Sed & sanctus Confessor Hilarion Monasterii Dalmatæ dixit mihi, Corpore indutum me Satanam utero gestare.* Is ergo susceptum infantem baptizavit, Photium vocans, ac dicens, *Forte transibit ab illo ira Dei.* Sergius autem ejus pater, quædam in eo signa videns, *Num mea uxor,* ajebat, *ea ipsa est Sanctimonialis, quam apud Hebræos Antichristum parituram expectant?* Quod vero parentes Monachorum studiosi erant, uxor domo lubens excipiens, pro ipsis ac Photio preces fundere rogabat. Hunc quandoque Photium valde adhuc puerulum, cum pater ad sanctum Joannicium in monte Olympo adduxisset, obsecrabat ut oraret pro illo. Cui ille actutum respondens, *Photius,* inquit, *vias tuas, Domine, ut sciat, in animum non inducit.* Ad quem Sergius alta ducens suspiria, *ut quid Pater, hoc dixisti?* Respondit Senex, *Quæ ille perpetraturus est, tibi denuntio.* Tum Sergius, caput cinerem aspersus, e monte descendit.

Edit. Paris. pag. 443.

XXXI. Traditus disciplinis majoribus animis atque opera, quæ Græcorum erant ac Gentilium, quam quæ Ecclesiastica capessebat. Unde etiam cum in Hebræum quemdam Magum incidisset, ait illi, *Quid mihi, juvenis, daturus es, faciamque ut Græcorum omnis eruditio in ore versetur, omnesque sapientia vincas?* Cui ille *Dimidiam bonorum partem in eamdem pater libens collaturus est.* Ad quem Hebræus, *Pecuniis non indigeo, ac nec patrem tuum rem scire volo; sed veni mecum huc, ac signum nega, in quo Jesum affiximus, auditoque a me tibi concesso amuleto, vitam omnem prospere ages, & divitiis afflues, magnaque sapientia, in omnibus gaudens ac exsultans, præstabis.* Quo prone audito, exque impostoris voluntate omni peracto negotio, eo ex tempore nullum finem fecit, libros eorum prohibitos divinationum ac Astrologicæ vanitatis legendi, iisque animum addicendi.

Interpellata magia Photio ad scientiam.

XXXII. Quod autem ex patre audierat, Accepisse illum a viris spiritalibus ac futurorum intelligentia prædictis, fore, *ut vario astu ac machinamentis Patriarchalem demum Thronum conscenderet;* hoc animo versans, cum Gregorio Syracusanæ quondam Ecclesiæ Episcopo (qui & Asbetas vocabatur, & a magno Methodio cessare jussus erat, tum ob alia plura, tum quod extra parœciam, Zachariam ejusdem Methodii Patriarchæ ad Romanum Antistitam Presbyterum Nuntium, ordinaverat) cum illo aliisque præterea quibusdam, ob scelera perinde gradu motis, amicitia jungitur. In illis erant Eulampius Apamiensis, & Petrus Sylei, aliique cum eis plurimi. Hi itaque in Photii domum convenientes, & cum Gregorio versantes, consilia struebant adver-

Photii cum Schismaticis conciliabula adversus Ignatium.

A Θεοῦ, Πατριάρχην ἐσόμενον βλέπω, ἐπὶ ἀθετήσει τοῦ προσκυνητοῦ καὶ τιμίου σταυροῦ. καὶ αὐτὸς εἰς ἀσέβειαν ἀποκλινεῖ, καὶ πολλοὺς εἰς σταυροπατίαν μεταστήσει, καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν πολλοὺς ταῖς πολυτρόποις αὐτοῦ στερήσει μηχαναῖς. πρὸς ὃν ὁ Σέργιος, Καὶ εἰ τοιοῦτος ἔσεσθαι μέλλει, μετὰ τῆς μητρὸς αὐτὸν ἀναλῶ. πρὸς ὃν ὁ ἅγιος, Οὐ δυνήσῃ τὴν συγχώρησιν τοῦ Θεοῦ ἀποκωλῦσαι. πρόσεχε οὖν σεαυτῷ.

λʹ. Εἶτα γεννηθέντος, ἡ μήτηρ Ἰάκωβον τῆς Μαξιμίνας ἡγούμενον μεταπεμψαμένη, ἔρριψεν αὐτὴν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ κλαίουσα, τοῦ βαπτισθῆναι ὑπ' αὐτοῦ. ἔλεγε γὰρ, Ὅτι ἔγκυος οὖσα εἶδον ὄναρ ὅτι ἐσχίσθη ἡ κοιλία μου, καὶ ἐξῆλθε Δράκων. Ἀλλὰ καὶ ὁ ὅσιος καὶ ὁμολογη-
B τὴς Ἱλαρίων ὁ τῆς Δαλμάτου εἴρηκέ μοι, Ὅτι σεσωματωμένον Σατανᾶν βαστάζεις. λαβὼν οὖν αὐτὸ, ἐβάπτισε, Φώτιον ὀνομάσας. Ἴσως, λέγων, παρέλθοι ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἀπ' αὐτοῦ. Σέργιος δὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ὁρῶν τινὰ σημεῖα ἐν αὐτῷ, ἔλεγε, Μὴ ἄρα ἡ παρ' Ἑβραίοις ἐλπιζομένη μονάστρια, ἡ τὸν Ἀντίχριστον μέλλουσα τίκτειν, ἡ γυνή μου ἐστίν; ἐπεὶ δὲ φιλομόναχοι ἦσαν, τοὺς μοναχοὺς προσδεχομένη, ἠξίου εὔχεσθαι ὑπὲρ αὐτῶν, καὶ τοῦ Φωτίου. Τοῦτον ποτὲ τὸν Φώτιον μειράκιον πάνυ τυγχάνοντα, εἰς τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωαννίκιον ἐν τῷ Ὀλύμπῳ ἀνήγαγεν, καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ εὔξασθαι τοῦτον παρεκάλει. ὁ δὲ, ἑτοίμως ἀποκριθεὶς, ἔφη, Φώτιος ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ ὁδὰς σου, Κύριε, εἰδέναι οὐ
C βούλεται. ὁ δὲ, στενάξας εἶπε, Τί τοῦτο ἔφης, πάτερ. αὖθις ὁ γέρων, Ὅτι τὰ μέλλοντα πραχθῆναι ὑπ' αὐτοῦ δηλῶ σοι. τότε ὁ Σέργιος κόνιν πασάμενος, κατῆλθεν ἀπὸ τοῦ ὄρους.

λαʹ. Εἰς μαθήματα δὲ τοῦτον ἐκδοὺς, μᾶλλον ἐκεῖνος πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ φιλοτιμότερον διέκειτο, ἢ τὰ Ἐκκλησιαστικά. διὸ καὶ Ἑβραίῳ τινὶ Μάγῳ συντυχὼν, Τί μοι, ἔφη, δῷς, νεανία, καὶ ποιήσω σε πᾶσαν γραφὴν Ἑλληνικὴν ἐπὶ στόματος ἄγειν, καὶ πάντας τοὺς ἐπὶ σοφίᾳ παρελθεῖν; ὁ δέ φησι, Τὸ ἥμισυ τῆς οὐσίας αὐτοῦ προθύμως ὁ ἐμὸς πατὴρ παρέξει σοι. ὁ δὲ, Οὐ χρῄζω χρημάτων. Ἀλλ' οὐδὲ τὸν πατέρα σου γνῶναι τὸ δρᾶμα. ἀλλ' ἐλθὲ μετ' ἐμοῦ εἰς
D τόνδε τὸν τόπον, καὶ ἄρνησαι τὸν τύπον ἐν ᾧ Ἰησοῦν προσηλώσαμεν, καὶ δώσω σοι παράδοξον φυλακτὸν, καὶ ἔσται ἡ ζωή σου πᾶσα ἐν εὐημερίᾳ καὶ πλούτῳ καὶ πολλῇ σοφίᾳ καὶ χαρᾷ. ὁ δὲ προθύμως ἀκούσαντα, καὶ πάντας πρὸς τὸ τοῦ γόητος ἀρέσκειαν πεπληρωκότος· ἐκ τότε ταῖς ἀπηγορευμέναις αὐτῶν βίβλοις τῆς μαντικῆς καὶ ἀστρολογικῆς πραγματείας οὐκ ἀποσχόμενος τὸν νοῦν.

λβʹ. Ἐπεὶ ἀκήκοεν ἐκ παρὰ τοῦ πατρὸς, ὡς ὑπὸ προορατικῶν ἀνδρῶν ἀκηκοότος, ὅτι πολυτρόπως τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον ἐπιβήσεται, τοῦτο ἐν ἑαυτῷ στρέφων, Γρηγορίῳ τινὶ τῆς Συρακούσης Ἐκκλησίας γενομένῳ ἐπισκόπῳ, ὃς καὶ Ἀσβεστᾶς ἐκαλεῖτο, καθῄρητο δὲ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Μεθοδίου, διά τε πολλὰ ἄλλα,
E καὶ διὰ τὸ παρ' ἐνορίαν χειροτονῆσαι Ζαχαρίαν τὸν τοῦ Πατριάρχου Μεθοδίου πρὸς * Ῥωμαῖον ἀποσταλέντος πρεσβύτερον, φιλιάζεται σὺν τούτῳ τε καὶ ἄλλοις τισὶν ἐπ' ἐγκλήμασι καθῃρημένοις, ὧν ὑπῆρχεν Εὐλάμπιος ὁ Ἀπαμείας, καὶ Πέτρος ὁ Συλαίου, καὶ ἄλλοι σὺν αὐτοῖς πλεῖστοι. οἳ εἰς τὸν οἶκον Φωτίου συνερχόμενοι, καὶ μετὰ Γρηγορίου στρεφόμενοι, κατὰ τοῦ μεγάλου Ἰγνατίου μελετῶντες ἦσαν. ὡς καὶ συναθροισθεῖ-

* Leg. Ῥώμην ἀποσταλέντα.

να ἐν τῷ Πατριαρχείῳ Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων συνόδους, πάντας καθῄρησε καὶ ἀπεκήρυξε. τοῦτον τὸν Φώτιον, Βάρδας ὁ Καῖσαρ, ὁ θεῖος Μιχαὴλ τοῦ Βασιλέως, χειροτονεῖ Πατριάρχην. ὃς μετ' ὀλίγας ἡμέρας ζητεῖ τὸ ἰδιόχειρον αὐτοῦ γράμμα, ὅπερ πρὸς τοὺς Μητροπολίτας ἐποίησεν, ἡνίκα τοῦτον εἰς χειροτονίαν ἤγαγον, ὡς δῆθεν ἰδεῖν τί ἐν αὐτῷ βουλόμενος. εἰσάγεται ὁ χάρτης, καὶ ζητεῖται ἀσφάλειαν ἵνα μὴ διαρρηχθείη. οἱ δὲ τοῦ Φωτίου τὴν ἀντίχειρα τοῦ κρατοῦντος αὐτὸν, κλάσαντες τὸ χάρτιον, ἀνέσπασαν· ὃν καὶ χειρωσάμενος Φώτιος, εἰς λεπτὰ κατέκοψε, λέγων, Οὔτε ὑμᾶς, οὔτε τὸν Ἰγνάτιον ἐπίσκοπον ἔχω.

λγ'. Τῷ β'. ἔτει, Φωτίου τὸν τίμιον Σταυρὸν εἰς τὴν ἑορτὴν ὑψοῦντος, μοναχός τις πλησίον τοῦ θυσιαστηρίου ἑστὼς, διορατικὸς, εἶδε θέαμα ξένον, Ὄφιν παμμεγέθη τὰς χεῖρας τοῦ Φωτίου κρατοῦντα· τὸν δὲ Σταυρὸν τὸν τίμιον ἐφ' ἑαυτοῦ ἀνυψούμενον. συνεχόμενος δὲ γεγονὼς, μεγάλα ἔκραζε καὶ συντόμως τὸ, Κύριε ἐλέησον. καί τινες σὺν αὐτῷ εὐλαβεῖς ἱστάμενοι, τὸ αἴτιον ἀνηρώτων, καὶ αὐτὸς τὴν ὀπτασίαν εἶπεν αὐτοῖς. οἱ δὲ ἦσαν τῶν ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας πρεσβυτέρων. οὗτοι δὲ πρὸς τὸν εὐλαβῆ καὶ διορατικὸν τοῦτον μοναχὸν, εἶπον, Ὅτι καὶ ἡμεῖς λειτουργοῦντες μετ' αὐτοῦ, οὐδέποτε ἠκούσαμεν αὐτοῦ εὐχὴν λαλοῦντος· ἀλλὰ τῶν θύραθεν ποιητῶν ὑποψιθυρίζοντος ῥήματα· τὸ δὲ χαλεπώτερον, ὅτι καὶ ὑποκάτω τῆς θείας καὶ ἁγίας τραπέζης ἐμοί δυσωδέστατον ἐμετόν.

λδ'. Καὶ διηγήσατο ἡμῖν Ἰωάννης ὁ Ἡσυχαστὴς, ἀνὴρ θεοφόρος καὶ προορατικὸς ἀληθὴς, Ὅτι ἐν τῷ σπηλαίῳ ποτὲ σφοδρῶς καθεζομένου μου, δύο τινὲς ἡγούμενοι Εὐθύμιος καὶ Ἰωσὴφ ὑπὸ Φωτίου σφοδρῶς διωκόμενοι, παρέβαλον πρός με. καὶ καθὼς ἔδωκεν ὁ Θεὸς, ἐστήριξα αὐτούς. καὶ τελευταῖον εἰπὼν, Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, οὗτος σωθήσεται, ἀπέλυσα αὐτούς. τῇ δὲ ἐπιούσῃ νυκτὶ πρὸ τοῦ ἀφυπνῶσαί με, παρέστη μοι Αἰθίοψ μέγας καὶ ἀπότομος, καὶ ἰδεῖν φρικτὸς ὃς ἤπλωσε κρατῆσαι τοῦ λαιμοῦ μου πρὸς τὸ ἀποπνῖξαί με. εὐθὺς δὲ ἐγὼ τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ ποιήσας καὶ θαρρήσας, ἐκράτησα αὐτὸν ἀπὸ τῆς χειρὸς, καὶ, Τίς εἶ σὺ, λέγων καὶ τί τὸ ὄνομά σου, καὶ τίς ὁ ἀποστείλας σε ἐνταῦθα, καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν; αὐτὸς δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Ἐγώ εἰμι ὁ δυνατὸς μὲν τοῦ Βελίαρ, ὑπουργὸς δὲ Φωτίου. ὄνομα δέ μοι Λεβούφας. συνεργὸς γοήτων καὶ φαρμακῶν, ὁδηγὸς μοιχῶν καὶ λῃστῶν. φίλος δὲ Ἑλλήνων, καὶ τοῦ ἐμοῦ ἐν κρυπτῷ θεράποντος Φωτίου. ἀπέστειλε δέ με ὁ ἐξουσιάζων με εἰς ἐκδίκησιν αὐτοῦ, διὰ τὰς χθὲς κατ' αὐτοῦ ἀτιμίας, τοῦ περιεργάσασθαί σε, ὅπως μεταμεληθεὶς ἀποδέξῃ αὐτὸν, καὶ ἀλλοτριωθῇς τοῦ Θεοῦ, καθὼς καὶ ἄλλοις τοῦτο πεποίηκα πολλοῖς. ἀλλὰ σύ με * τῷ ὅπλῳ τοῦ σταυροῦ, ἀνίσχυρον ἔδειξας. τότε ἐγὼ κατήργησα αὐτὸν τῷ τιμίῳ σταυρῷ, καὶ ἄφαντος ἐγένετο.

* al. Cod. τὸ ὅπλον.

λε'. Ἐν μιᾷ νυκτὶ συνέβη γενέσθαι σεισμοὶ μεγάλοι. καὶ αὐτὸς ὁ Φώτιος ἀναβὰς ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος δημηγορῆσαι, εἶπεν, Ὅτι οἱ σεισμοὶ οὐκ ἐκ πλήθους ἁμαρτιῶν, ἀλλ' ἐκ πλησμονῆς ὕδατος γίνονται. καὶ ἕκαστος ἄνθρωπος δύο ψυχὰς ἔχει. καὶ ἡ μὲν μία, ἁμαρτάνει, ἡ δὲ ἑτέρα, οὐχ ἁμαρτάνει. τούτων ἀκούσας ὁ Πρωτασηκρῆτις, καὶ ἀπελ-

sus magnum Ignatium: quos ipsos, collecta in Patriarchalibus ædibus Metropolitarum Episcoporumque Synodus, omnes exauctoravit atque proscripsit. Hunc Photium, Bardas Cæsar Michaelis Imperatoris avunculus, Patriarcham creat. Is, brevi post, quas manu propria scriptas Metropolitis litteras dederat, tum, cum ipsum ordinaturi convenerant, petit, tamquam scilicet aliquid in eis inspecturus. Allatum ergo diploma est, fidemque exigunt ne illud diffringatur. At, qui Photii partium erant, vi arreptam e manu tenentis, chartam disciderunt: quam & Photius apprehendens, minutim conscidit, dicens, *Neque vos Episcopos habeo, nec Ignatium.*

Photii ordinatio, ac mala fides.

Edit. Paris. pag 414.

XXXIII. Anno secundo, cum Photius venerandam Crucem per diei ejus solemnia exaltaret, Monachus quidam haud procul ab altari stans, vir futurorum intelligentia perspicax, inauditam rem vidit ac plane insolitam, Ingentis molis serpentem Photii adstringentem manus, cum veneranda Crux ipsi a seipsa exaltaretur. Rei ergo spectaculo territus, magna contentaque voce clamare, *Domine, miserere.* Clamoris causam exquirentibus, qui cum illo stabant viri religiosi; visionem illis aperuit. Erant hi ex Ecclesiæ Presbyteris, qui & ipsi venerabili huic ac spiritali Monacho dixerunt, *Nos quoque cum illo Rem sacram peragentes, numquam solemnem precationem dictantem eum audivimus, sed prophanorum Vatum verba submurmurantem. Quod vero his gravius est, etiam sub divina sacraque mensa fœtoris pessimi vomitum egerit.*

Photii impietas divinis visionibus agnita.

XXXIV. Narravit nobis Joannes Solitarius vir divinus ac spiritu prophetico præditus, veræ istud narrationis, *Dum quandoque ipse graviter habens in specu mea sederem, duo quidam Monachorum Præpositi Euthymius & Joseph, quos Photius dire persequeretur, ad me venerunt, quibus quantum Deus dedit a me confirmatis, atque ad extremum adjecto,* Qui perseveraverit usque in finem, hic salvus erit, *a me eos dimisi. Sequenti autem nocte priusquam obdormiscerem, adstitit mihi Æthiops magnus & horribilis aspectuque terribilis, & ut teneni gutture suffocaret, manus explicavit. Mox ego Crucis me signo muniens, assumptaque fiducia, Quisnam vero es tu, ajo, quodve tibi nomen? ac quis te huc, ac quare, misit? Qui respondit, Ego sum potens Beliaris, Photiique minister: nomen mihi Lebufas; præstigiatorum adjutor ac veneficorum; mœchorum dux & latronum; Græcorum amicus ac Photii, qui meus in occulto servus est & cultor. Misit me vero Dominus meus ultum ferio, quæ in eum probra heri jactata sunt, curiosusque observatum; quo nimirum pœnitentia ductus ipsum recipias, atque a Deo alienus fias, quod & non paucis aliis feci. Tu enimvero Crucis armatura invalidum cassumque reddidisti, Tum ego venerandæ Crucis signaculo ipsum profligavi, evanuitque ex oculis.*

Matth. 10. 22.

XXXV. Quadam nocte contigit terram magnis motibus quati: cumque Photius pro concione ad populum oraturus ambonem ascendisset, dixit, *Terræmotus non ex peccatorum multitudine oriri, sed ex aquarum exuberantia.* Item, *Singulos homines duplici anima præditos esse. Ex his, unam peccare; alteram, a peccato immunem esse.* Hoc cum audisset qui primus A secretis erat, ad Imperatorem veniens, in hæc verba locutus est. *Servi nostri vino faciunt,*

Photii parum Christianæ opiniones.

Pag. 445.

qui dicant, Sperabamus nos una præditos anima, itque procurandæ duos singulis quot mensibus modios accipiebamus; Nunc autem, ut palam docet Patriarcha, quisque duas animas habet; idcirco necesse est, ut duo alii modii nobis adjiciantur. Tum Imperator in risum solutus, *Sicne docet qui vultu Chazaras est?* Moxque accersito Patriarcha, ex eo sciscitatur irati specie; *Sicut doces, o Marzuca, Hominem duplici anima præditum esse?* At ille probabilibus sermonibus ei dolo imponens, persuasit non se ita dixisse, sed de aliis rebus sermonem habuisse. Quærebat ex illo Gregorius Syracusanus, quid vox illa Marzucas sibi vellet. Respondit ille, *mar*, canem esse; *zu*, syre, *cas*, *κασσυμα*, *pellem*: hoc est, *canis trahens pellem*.

XXXVI. Faber quidam (reique qui audierant atque viderant, serio fidem faciebant) cujus ad Sophias ædes erant; per dies multos animam agens, linguamque & labia ac manus exedens, spiritum efflare non poterat. Tantisper vero a stupore emergens saniorique mente effectus, *Scitote, fratres*, ajebat, *Photium Patriarcham me docuisse, ut jejunus communicarem. Idque in causa est, ut hæc, quæ videtis, patiar, & ut mori non valeam.* Hæcque locutus, animam efflavit. Atque hæc hactenus dicta de Photio.

Expeditio Agarenica, cassa.

XXXVII. Anno Imperii Michaelis nono, expeditione suscepta, Imperator adversus Agarenos proficiscitur, Orypha Præfecto in Urbe relicto. Jamque ad Mauropotamum castra posuerat, cum ille Russos ducenrarum navium classe adventare nuntiat. Quo audito Imperator, re prorsus infecta, nullaque conserta pugna, confestim revertitur.

Russi miraculo S. Dei Genitricis ab Urbe depulsi.

XXXVIII. Anno Imperii Michaelis decimo, Russi, cum in Hierum penetrassent, multas cædes fecerunt. Urbem itaque vallo cingunt, ac cum via Imperator trajicere potuisset, statim cum Photio Patriarcha, ad sanctæ Dei Genitricis, quod est in Blachernis, veniunt; eductamque cum canticis ejusdem Dei Genitricis sacram Vestem ac Pallium, mari leviter intinxerunt; cumque nulla perflaret aura, ventorum statim orti impetus; tranquilloque mari ac sedato, continuo fluctus excitati. Impiorum Russorum fractæ naves ac quassatæ, cum paucæ evasissent periculum.

Edit. Paris. pag. 446.

Basilius Accubitor.

XXXIX Barda Cæsare solemni processu ac pompa coram transeunte, Damianus Patricius & Acabitor in Horologio sedens, illi honoris causa minime assurrexit. Ex ea ille exasperatus, lugens Imperatori refert, idque animo cogitante ait non assurrexisse, ut Regiam ipsam Majestatem injuria probroque violaret. Hoc audito Imperator, Damiano ad sancti Mamantis ablegato, Basilium Protostratorem Accubitorem præficit. Videns autem Cæsar, rem molestissime habuit, necemque Basilio machinabatur.

Eudocia Ingerina Basilii uxor; Thecla ei desponsa.

XL. Anno ejus Imperii undecimo, Michael Basiliam cogit, dato libello repudii Mariam conjugem dimittere, tradita ei uxore Eudocia Ingetina; jussamque illi ut rato eam conjugio haberet. Erat enim illius concubina, quam summe diligebat, eo quod forma venustissima esset. Priorem vero uxorem Mariam, auro aliisque divitiis donatam, ad sua remisit. Theclam autem sororem suam Basilio despondit, ut privatim eam haberet. Cæterum Cæsar & Basilius sibi mutuo suspecti erant

A θὼν· εἶπε τῷ Βασιλεῖ, Ὅτι οἱ δοῦλοι ἡμῶν ἀναγκάζουσιν ἡμᾶς, λέγοντες, Ὡς ἡμεῖς ἐλπίζομεν μίαν ψυχὴν ἔχειν, καὶ ἐλαμβάνομεν ἑκάστῳ μηνὶ ἀναμοδίους δύο. νῦν δὲ, ὡς διδάσκει ἀναφανδὸν ὁ Πατριάρχης δύο ψυχὰς ἔχει ἕκαστος, καὶ δεῖ ἄλλους δύο μοδίους προσθεῖναι ἡμῖν. καὶ ὁ Βασιλεὺς γελάσας εἶπεν, Οὕτω δογματίζει ὁ Καζαροπρόσωπος; προσκαλεῖται οὖν εὐθὺς τὸν Πατριάρχην, καὶ πυνθάνεται ὡς δῆθεν θυμούμενος, Οὕτω δογματίζεις, ὦ Μαρζύκα, δύο τὸν ἄνθρωπον ἔχειν ψυχάς; ὁ δὲ ταῖς πιθανολογίαις δολερῶς τοῦτον ὑπεισελθὼν, ἔπεισεν ὡς περὶ ἄλλων ὑποθέσεων εἰπεῖν, οὐχὶ δὲ οὕτω. τούτῳ Γρηγόριος ὁ Συρακούσης ἠρώτησε, Τί τὸ Μαρζύκας σημαίνει. ὁ δὲ ἔφη,

B τι, Τὸ, μάρ, κύων· τὸ, ζύ, σύρε. τὸ, κάς, κάσσυλα. τουτέστι, κύων ἕλκων δέρμα.

λς'. Ἐργαστηριακὸς δέ τις, ὡς οἱ ἰδόντες καὶ ἀκούσαντες ἐβεβαίωσαν, εἰς τῆς Σοφίας τὴν οἴκησιν ἔχων, ἐπὶ πολλαῖς ταῖς ἡμέραις ψυχορραγῶν, καὶ τὴν γλῶτταν καὶ τὰ χείλη καὶ τὰς χεῖρας ἐσθίων, ἀποψύξαι οὐκ ἠδύνατο. μικρὸν δὲ ἀνανήψας, εἶπε, Γινώσκετε, ἀδελφοὶ, ὅτι ὁ Πατριάρχης Φώτιος ἐδίδαξέ με μὴ κοινωνεῖν νῆστις. διὸ καὶ ἃ βλέπετε πάσχω, καὶ ἀποθανεῖν οὐ δύναμαι. καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐξέψυξε. καὶ ταῦτα μὲν περὶ Φωτίου·

λζ'. Τῷ θ'. αὐτοῦ ἔτει, ἐκστρατεύει ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν, τὸν Ὀρύφαν Ὕπαρχον ἐν

C τῇ πόλει καταλιπών. ὃς καὶ [66] τὸν Βασιλέα ἤδη τὸ Μαυροπόταμον καταλαβόντα, δηλοῖ τὴν τῶν Ῥῶς ἄφιξιν, πλοίων ὄντων διακοσίων. ὁ δὲ Βασιλεὺς εὐθὺς ὑποστρέφει, μηδὲν ὅλως ἐργασάμενος.

λη'. Τῷ ι'. αὐτοῦ ἔτει, οἱ Ῥῶς ἔνδοθεν τοῦ Ἱεροῦ φθάσαντες, πολὺν εἰργάσαντο φόνον. περικυκλοῦσιν οὖν τὴν πόλιν· καὶ τοῦ Βασιλέως μόλις διαπεράσαι ἰσχύσαντος, εὐθὺς σὺν τῷ Πατριάρχῃ Φωτίῳ, τὸν ἐν Βλαχέρναις τῆς Θεοτόκου ναὸν καταλαμβάνουσι, καὶ μεθ' ὑμνῳδιῶν [67] τὸ ἅγιον τῆς Θεοτόκου ἐξαγαγόντες Μαφόριον, τῇ θαλάσσῃ ἄκρως προσέβαψαν. καὶ νηνεμίας οὔσης, εὐθὺς ἀνέμων ἐπιφοραὶ, καὶ τῆς θαλάσσης ἠρεμούσης, κυμάτων ἐπαναστάσεις ἀλ-

D ληπάλληλοι ἐγεγόνεισαν. καὶ τὰ τῶν ἀθέων Ῥῶς πλοῖα κατεάγησαν, ὀλίγων ἐκπεφευγότων τὸν κίνδυνον.

λθ'. Βάρδα δὲ τοῦ Καίσαρος ἐν τῇ προελεύσει διερχομένου, καθεζόμενος ὁ Πατρίκιος Δαμιανὸς ἐν τῷ Ὡρολογίῳ, ὁ καὶ Παρακοιμώμενος, οὐκ ἐπηγέρθη τιμῆσαι αὐτόν. ὁ δὲ θυμωθεὶς, τῷ Βασιλεῖ κλαίων τοῦτο ἀπήγγειλε· καὶ ὅτι εἰς ὄνειδος τῆς σῆς βασιλείας οὐκ ἐπηγέρθη μοι. ὁ δὲ Βασιλεὺς αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ἐξορίζει τὸν Παρακοιμώμενον Δαμιανὸν ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι, καὶ προβάλλεται Βασίλειον τὸν Πρωτοστράτορα αὐτοῦ Παρακοιμώμενον· Τοῦτο Καῖσαρ ἰδὼν, ἐλυπήθη λίαν, καὶ ἐζήτει ἀποκτεῖναι Βασίλειον.

μ'. Τῷ ια'. αὐτοῦ ἔτει, ἐχώρισεν ὁ Βασιλεὺς Μι-

E χαὴλ τὸν Βασίλειον τῆς αὐτοῦ γυναικὸς Μαρίας, καὶ δέδωκεν αὐτῷ γυναῖκα Εὐδοκίαν τὴν Ἰγγερίναν, [68] ὁ διορισάμενος αὐτῷ κυρίως αὐτὴν * ἔχειν. ἦν γὰρ αὐτὴ τοῦ Βασιλέως παλλακὴ, καὶ πάνυ ἠγάπα αὐτὴν ὡς δι' ἀρετήν. τὴν δὲ προτέραν αὐτοῦ γυναῖκα Μαρίαν, δοὺς χρυσίον καὶ πλοῦτον πολὺν, ἀπέστειλεν εἰς τὰ ἴδια. Θέκλαν δὲ τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν προσήρμοσε Βασιλείῳ τοῦ ἔχειν αὐτὴν ἰδίως· ὁ μέντοι Καῖσαρ καὶ ὁ Βασίλειος

* al. ἔχω.

ὑπεβλέποντο ἀλλήλους, ζητοῦντες πῶς ἕτερος τὸν ἕτερον ἀνέλῃ. διὸ καὶ ἐλοιδόρει τὸν Καίσαρα Βασίλειος πρὸς τὸν Βασιλέα, ὡς κατ' αὐτοῦ μελετῶντα. ὁ δὲ ταῦτα ὡς λῆρον ἤκουε. διὸ καὶ ἀνάγκην πληροφορῆσαι τὸν Βασιλέα, συμφιλιοῦται Συμβατίῳ Πατρικίῳ καὶ Λογοθέτῃ τοῦ Δρόμου γαμβρῷ τοῦ Καίσαρος· καὶ δι' ὅρκων βεβαιοῦσιν ἀλλήλους, τὴν εἰς αὐτοὺς ὁμόνοιαν. ἐπληροφόρει δὲ Συμβάτιον Βασίλειος δι' ὅρκων φρικτῶν, ὅτι τοῦ Βασιλέως πολλά σε ἀγαπῶντος, βούλεται Καίσαρα προβαλέσθαι· ἀλλὰ διὰ τὸν πενθερόν σου, τοῦτο ποιῆσαι ἀδυνατεῖ. ἐν τούτοις ἀπατηθεὶς ὁ Συμβάτιος, γέγονε κατὰ τοῦ Καίσαρος Βάρδα τοῦ ἰδίου πενθεροῦ· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν Βασιλέα, ἐξωμόσατο πληροφορήσας αὐτὸν, πῶς ὁ Καῖσαρ βούλεταί σε, φησὶν, ἀνελεῖν, ἐξειπὼν καὶ τὰ τῆς βουλῆς. ὁ δὲ Βασιλεὺς τοῖς ὅρκοις Συμβατίου πεισθεὶς, καὶ τοῖς λόγοις Βασιλείου βεβαιωθεὶς, ἐνδομυχεῖ κατὰ τοῦ Καίσαρος. ὁ δὲ Βασίλειος πάντα σκευασάμενος κατὰ τοῦ Καίσαρος· ἐν δὲ τῇ πόλει μηδὲν ποιῆσαι δυνάμενος, πείθει τὸν Βασιλέα κινῆσαι στόλον κατὰ τῆς Κρήτης. καὶ τούτου γενομένου, Λέων ὁ Φιλόσοφος Βάρδα Καίσαρα παρῄνει ὑποστέλλεσθαι, καὶ συντηρεῖν ἑαυτὸν ἀπὸ Βασιλείου. ὁ δὲ Καῖσαρ, [60] Τὸν Βασιλέα ἐπιφωνοῦντο φείδεσθαι τοῦ Βασιλείου. ἐπεὶ δὲ προέλευσις τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ἐν τοῖς Χαλκοπρατείοις ἐτελεῖτο, Εὐαγγελίου τελεσθέντος, ἀνῆλθον, ὅ, τε Πατριάρχης Φώτιος, καὶ ὁ Βασιλεὺς σὺν τῷ Καίσαρι καὶ Βασιλείῳ Παρακοιμωμένῳ ἐν τοῖς Κατηχουμένοις· καὶ τοῦ Πατριάρχου ἐπὶ χεῖρας ἔχοντος τὸ τίμιον σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, βάψαντες ὅ, τε Βασιλεὺς καὶ ὁ Βασίλειος, τοὺς τιμίους ὑπέγραψαν σταυρούς· ὅρκῳ βεβαιώσαντες τὸν Καίσαρα ἀφόβως συνελθεῖν αὐτοῖς ἐν τῷ ταξειδίῳ. ὁ δὲ Φιλόσοφος Λέων φανερῶς παρηγγύα τῷ Βάρδᾳ μὴ ἐξελθεῖν σὺν αὐτοῖς. ἐξερχόμενον δὲ ἔλεγεν μὴ ὑποστρέφειν.

63

μα'. Καὶ σημεῖα τῷ τούτου θανάτῳ παρηκολουθήκασιν. σεισμοῦ γὰρ γεγονότος ἐπεπτώκει τὸ ἄγαλμα ὃ κατὰ τὴν ἁγίαν Ἄνναν τὸ δεύτερον ἐπὶ κίονος ἵστατο· ὅπερ διηγγέλθη παρὰ Καίσαρος Λέοντι τῷ Φιλοσόφῳ, σαφῶς διηρμήνευσε, Τὸν ἐκ πρώτου ἄνακτος δεύτερον ἐπισείεσθαι τῷ θανάτῳ. ἀλλὰ καὶ ἐσθὴς αὐτῷ ἐξυποσταλεῖσα παρὰ Θεοδώρας τῆς αὐτοῦ ἀδελφῆς τοῦ προσήκοντος μήκους ἐλλείπουσα, ᾗ τινι πέρδιξ χρυσόπαστος κατεστόρητο· ἣν προσδεξάμενος, ἐπυνθάνετο αὐτῇ, Τί κεκολόβωται, ὡς οἶμαι, φησὶν, ἀμφοτέρους τὴν λύσιν προεζωγράφησε· διὰ μὲν τῆς πέρδικος, τὸ πρὸς αὐτὸν δόλερον· διὰ δὲ τοῦ ἐλλιποῦς, τὸ ἐλλιπὲς τῶν ἑαυτοῦ ἡμερῶν αἰνιττόμενος. καὶ ὄναρ δὲ ἐθεάσατο, τοιοῦτον. Ἐδόκει ἑορτασίμου ἡμέρας ὁ Καῖσαρ μετὰ τοῦ Βασιλέως τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Σοφίᾳ προσπεφοιτηκέναι, καὶ συνήθως λαμπρότατος. ὡς δὲ πρὸς τὸ ἅγιον θυσιαστήριον ἔστη, λαμπροφόροι νεάνιαι ἀνεφάνησαν ἄγγελοι· καὶ πρὸς τοῖς ἔσω διώπτευέ τις ὑπεράνω γηραιὸς θρονιζόμενος· καὶ οὗτος Πέτρος ὁ Ἀπόστολος, ᾧ Ἰγνάτιος γονυπετῶν, δάκρυσιν ὑπελέου, ὑπομιμνήσκων ὑπὲρ ὧν λωβηθεὶς ὑπομεμένηκε. ὁ δὲ πρὸς τὸ πάθος συμπαθεὶς αὐτῷ, ἔφη τὴν ἐκδίκησιν ἐκ χειρὸς Κυρίου ἀποίσεσθαι. καὶ εὐθὺς ἑνὶ τῶν ἑσταμένων αὐτῷ δύο χρυσενδύτων ὡσεὶ Πραιποσίτοις μάχαιραν ἐπιδίδωσι, καὶ * φησὶ τάχει ἐκδύσας, τὸν μὲν Βασιλέα τῇ δεξιᾷ ἀφώρισε. τὸν δὲ θεόργητον Καίσαρα, οὕτως εἰπὼν, τοῖς ἀριστεροῖς· καὶ διὰ τούτου

* σφισίν.

A atque alter alterum tollere quærebant. Eam ob rem Basilius apud Imperatorem expostulat, Moliri in eum Cæsarem. Verum hæc ille ut deliria audiebat. Quamobrem etiam Basilius fidem Imperatori facturus, amicitias jungit cum Symbatio Patricio ac Dromi Logotheta, Cæsaris genero; juratamque alter alteri concordiam firmant. Ajebat Basilius, horrendisque juramentis astruebat, *Diligi eum plurimum ab Imperatore, ac velle Cæsarem provehere; nec tamen propter ejus socerum id posse præstare.* His deceptus Symbatius, adversus Bardam Cæsarem socerum suum conjurat; ingressusque ad Imperatorem, jurejurando, velle Bardam Cæsarem eum interficere, affirmat; ipsas quoque insidias B narrans. Imperator, Symbatii juramentis credulus, ac Basilii verbis persuasus, intus animo in Cæsarem insidias condebat. Basilius autem quæ erant perdendo Cæsari, cuncta instruaerat: Cumque rem in Urbe præstare non posset, auctor est Imperatori, ut classem adversus Cretenses educat. Hæc dum gererentur, sicque res in procinctu esset, Leo Philosophus, Bardam Cæsarem admonebat, ut se subduceret, sibique a Basilio caveret: Cæsar vero, Imperatorem in Basilium proniorem esse respondebat. Quod autem processus diei Annuntiationis in Chalcopratæis peragebatur, lecto Evangelio ascendit Photius Patriarcha, & Imperator cum Cæsare & Basilio Accubitore ad Cathecumenas tenenteque Patriarcha in manibus pretiosum C Corpus & Sanguinem Domini nostri Jesu Christi, intingentes Imperator pariter ac Basilius, venerandas Cruces subscripserunt; jurejurando Cæsari fidem obstringentes, omnis ut metus securus eam cum illis expeditionem susciperet. Leo autem Philosophus Bardam palam monebat, ne cum illis egrederetur, sic minus, reversurum non esse.

Symbatius in Bardam generum conjurasus.

Cretensis expeditio praetexta Bardæ perdendo.

Leonis Philosophi vaticinatio.

Edit. Paris. pag. 447.

Sacramentorum violata religio.

XLI. Signa quoque ejus necis secuta sunt. Facto enim terræmotu, statua quæ ad sanctam Annam in columna secundo ordine stabat, collapsa est. Retulit Leoni Philosopho, isque sic palam exposuit; *Ei, qui a primo Imperatore secundus sit, imminere ruinam mortis.* Sed & quod soror Theodora D paludamentum miserat, justa minus longitudine inventum, cui perdix auro intextus erat. Accepta ille veste percontabatur, *Quorsum brevior facta esset*; utque existimo, vitæ finem ambobus præsignabat; nempe perdicis symbolo, structas ei dolo insidias; brevitate, breves illius dies innuebat. Sed & ejusmodi conspexit somnium. Videbatur sibi Cæsar cum Imperatore solemni die ad sanctam Dei Sapientiam solito splendore ac cultu advenisse. Cumque ad sanctum Altare prope accessissent, Angelos in candido habitu illis apparuisse. Intra cancellos Senior quidam solio sublimis cernebatur. Erat is Petrus Apostolus; cui Ignatius in genua supplex lacrymisque oppletus, quæ passus ab eo erat, mala exponebat. Petrus E rei acerbitate motus, virumque miseratus, *En Domini*, inquit, *manu*, *ultionem nancisceris*. Monque uni duorum illi aditantium, aureis vestibus, Præpositorum more, fulgentium, gladium tradit; statimque innuens, Imperatorem quidem a dextris posuit, a sinistris vero *θεόργητον*, sic dictum Cæsarem (*Dei scilicet iræ devotum*) atque, *Prostatim gladio concidendum*. Quo eunte,

Necis Bardæ prognostica.

Divina visio Bardæ cædem indicans & Michaelis.

de Michaele adjecit, *Ipse quoque expectaret se concidendum*; appellans *improbam prolem*, ἀσεβότεκνον.

Edit. Paris. pag. 448.

XLII. Post Pascha itaque, Imperator ingentibus copiis stipatus, ad Thracesiorum Thema venit. Porro Basilius, Cæsaris necem machinabatur. Erant autem in consilio Marianus ejus frater, & Symbatius Cæsaris gener; Bardas quoque frater Symbatii, & Petrus Bulgarus & Leo Asyrius ejus consobrinus: Joannes quoque Chaldes & Constantinus Toxaras. Innotuit res Joanni Neatocomito, nuntiatque per Procopium Cæsari. Cui ille vicissim, *Junior es, & deliras, zizania seminas*. Insomnem Cæsar noctem egit, summoque diluculo suis omnibus in consilium vocatis, declaravit quæ sibi dicta erant, rogans quid illi facto opus putarent, eorum sententiam. Cui Philotheus Protospatharius & Generalis, Cæsaris propensius amicus, *Mane*, inquit, *Domine, auream cæsis colveis chlamydem tuam induere, teque coram inimicis palam exhibe, fugientque a facie tua*. Orto itaque sole, conscenso equo, fulgenti habitu, ingenti satellitio Cæsar ad Imperatorem venit. Occurrit Basilius, manuque apprehensum, ad sacrum intus Cubiculum adduxit; Aitque Imperatori, *Collecto, Domine, omni exercitu, jube in Cretam transfretare*. Moxque Basilius a tergo stans, Cæsari ensem adigit. Reliqui membratim conciderunt, spectante Imperatore ac conticente. Hora erat fere tertia; statimque in Urbem revertuntur. Cumque ad emporium Acrita venissent, Monachus quidam ex alta rupe Imperatori elata firmaque voce clamabat, *Egregia sane, Imperator, tua hæc expeditio, quod necessarium tuum ac cognatum occidisti? Væ tibi, qui hæc feceris*. Iratus Imperator & Basilius, mittunt qui Monachum occisuri essent. Verum qui aderant, ei qui missus spiculator erat, *Monachum dementem esse, actumque a dæmone*, etiam atque etiam asseverant; quo factum est, ut vix tandem ille pœnam evaderet.

Proditoria Bardæ cædes.

XLIII. Per sancti autem diei Pentecostes solemnia, Michael Imperator Photiusque Patriarcha, in sanctæ Sophiæ, Basilium Accubitorem Imperatorem crearunt, lecto Tomo per Castorem A Secretis, in hæc verba, *Bardas Cæsar mihi necem machinatus est; inque eam cem malodolo eduxit ex Urbe; ac nec inter vivos numerarer, nisi a Symbatio & Basilio mihi nuntiatum fuisset. Quapropter etiam suo ille scelere mortuus est. Basilium autem Accubitorem velut fidelem meæque Majestatis servatorem, quique ab hoste me liberaverit, atque ingenti amore prosequatur, custodem esse volo ac curatorem mei Imperii, quem tamquam Imperatorem omnium jubeo præconio laudari*. Faustis itaque omnes vocibus ac ominibus acceperunt, *Michaelis & Basilii multi anni*. Qui autem tomum legerat, Castor A Secretis, egressus Nicomediam, ad virorum Monasterium quoddam cum venisset, ac, quo loco puteus erat in medio prati constitisset, in eum præceps factus, suffocatus est.

Basilii in Imperatorem inauguratio.

pag. 449.

XLIV. Symbatius autem Cæsaris gener, illusum se a Basilio videns, odio in illum incitatur; initoque cum Georgio Pegane consilio, armata se militia Ducem præfici rogat; & vero obtinet. Ejus vero loco, Gumer Dromi Logotheta provehitur. Egressi itaque simul Symbatius ac Peganes, aversis militum animis, agros igni vastant (erat enim æstivum tempus)

Symbatii Peganisque compressa rebellio.

A ἀμελιδὸν τιμωρήσασθαι. * ὃ δῆθεν ἐξιομένου, καὶ περὶ τοῦ Μιχαὴλ διεφήνει, Τὴν τομὴν ἀπεκδέχεσθαι, ἀποκαλῶν αὐτὸν ἀσεβότεκνον.

* al. Cod. αἰ.

μβ'. Μετὰ γοῦν τὸ Πάσχα, ἀπάρας ὁ Βασιλεὺς μετὰ πολλοῦ στρατοῦ, ἦλθεν ἐν τῷ Θέματι τῶν Θρᾳκησίων. καὶ Βασίλειος κατὰ τοῦ Καίσαρος ἐμελέτα. ἦσαν δὲ ἐν τῇ βουλῇ Μαριανὸς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ Συμβάτιος ὁ γαμβρὸς Καίσαρος, καὶ Βάρδας ὁ ἀδελφὸς Συμβατίου, καὶ Πέτρος ὁ Βούλγαρος, καὶ Λέων ὁ Ἀσσύριος ἐξάδελφος αὐτοῦ. Ἰωάννης τε ὁ Χάλδης καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Τοξαρᾶς. ἔγνω δὲ ταῦτα Ἰωάννης ὁ Νεατοκόμιτος, καὶ δηλοῖ διὰ Προκοπίου τῷ Καίσαρι. ὁ δὲ, ἀντεδήλου αὐτῷ, Νέος εἶ, καὶ λήρους ἐγείρων ζιζάνια. B ἄυπνος δὲ ὁ Καῖσαρ διατελέσας, ὄρθρου βαθέος τοὺς αὐτοῦ πάντας προσκαλεσάμενος, διεσάφησε τὰ λαληθέντα αὐτῷ, καὶ βουλὴν ἐζήτει. Φιλόθεος δὲ ὁ Πρωτοσπαθάριος καὶ γενικὸς προσφιλὴς αὐτοῦ ὤν, λέγει τῷ Καίσαρι, Αὔριον Δέσποτα περιβαλοῦ τὸ χρυσοπερσικόν σου χλανίδα, καὶ ὀφθήσει τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ ἀπὸ προσώπου σου φεύξονται. τοῦ δὲ ἡλίου ἀνατείλαντος, ἵππῳ ἐπιβὰς παρεγένετο πρὸς τὴν κόρτην τοῦ Βασιλέως, μετὰ στολῆς λαμπρᾶς, πολλῶν περικυκλούντων αὐτόν. ἐλθὼν δὲ Βασίλειος καὶ τῇ χειρὶ κρατήσας, εἰσήγαγε πρὸς τὸν Βασιλέα· ὁ δὲ τῷ Βασιλεῖ ἔφη, Τοῦ λαοῦ παντὸς Δέσποτα, συνειλεγμένου, πρόσταττε διαπεράσαι ἐν τῇ Κρήτῃ· καὶ εὐθὺς ὁ Βασίλειος ὄπισθεν C ἑστὼς, δίδωσιν αὐτῷ μετὰ ξίφους. οἱ δὲ λοιποὶ μελιδὸν αὐτὸν κατέκοψαν, τοῦ Βασιλέως βλέποντος καὶ σιωπῶντος. ἦν δὲ ὡσεὶ ὥρα τρίτη. καὶ εὐθὺς ὑποστρέφουσι πρὸς τὴν πόλιν· ἐλθόντων δὲ αὐτῶν κατὰ τὸ ἐμπόριον τοῦ Ἀκρίτου, μοναχός τις ἐφ' ὑψηλῆς τῆς πέτρας, ἐπιφωνεῖ μεγάλως τῷ Βασιλεῖ, Καλὸν ταξίδιον ἐποίησας, ὦ Βασιλεῦ, τὸν ἴδιόν σου καὶ συγγενῆ ἀνελών· οὐαί σοι, ὅτι ταῦτα ἐποίησας· θυμωθεὶς δὲ ὁ Βασιλεὺς καὶ ὁ Βασίλειος, πέμπουσιν ἀνελεῖν τὸν μοναχόν. οἱ δὲ παρατυχόντες ἔπεισαν τὸν ἀποσταλέντα, ἄνουν καὶ δαιμονῶντα εἶναι τὸν μοναχόν. διὸ καὶ μόλις παρῆλθεν ὁ μοναχὸς τῆς τιμωρίας.

μγ'. Τῇ δὲ ἁγίᾳ Ν. ἔστεψεν ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ καὶ Φώ- D τιος Πατριάρχης ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ, Βασίλειον τὸν Παρακοιμώμενον εἰς Βασιλέα, τόμον ἀναγνοὺς διὰ Κάστορος ἀσηκρῆτις ἔχοντα οὕτω· Βάρδας ὁ Καῖσαρ ἐβουλεύσατο ἀνελεῖν με, καὶ διὰ τοῦτο ὑπεξήγαγέ με τῆς πόλεως· καὶ εἰ μὴ διὰ Συμβατίου καὶ Βασιλείου ἐμηνύθη μοι, οὐκ ἐν τοῖς ζῶσιν ὑπῆρχον· ὅθεν καὶ ἐτελεύτησεν, ὑπὸ τῆς ἰδίας ἁμαρτίας. θέλω δὲ Βασίλειον τὸν Παρακοιμώμενον, ὡς πιστὸν ὄντα καὶ φυλάττοντα τὴν ἐμὴν Βασιλείαν, καὶ τοῦ ἐχθροῦ ἐλευθερώσαντά με, καὶ πόθον πρός με πολὺν ἔχοντα, εἶναι φύλακα τῆς ἐμῆς Βασιλείας καὶ προνοητὴν, καὶ ὑπὸ πάντων εὐφημεῖσθαι ὡς Βασιλέα. καὶ εὐφήμησαν πάντες, Μιχαὴλ καὶ Βασιλείου πολλὰ τὰ ἔτη. ὁ δὲ τὸν τόμον ἀναγνοὺς Κάστωρ ὁ ἀσηκρῆτις, ἐξελθὼν ἐν Νικομηδείᾳ, καὶ ἐλθὼν εἰς μονὴν ἀνδρῶν, ἔμεινε μέσον λι- E βαδίου· ἦν δὲ ἐκεῖσε φρέαρ, καὶ πεσὼν, ἐν αὐτῷ ἀπεπνίγη.

μδ'. Συμβάτιος δὲ ὁ γαμβρὸς τοῦ Καίσαρος, ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τοῦ Βασιλείου, εἰς μῖσος αὐτοῦ κινεῖται· καὶ συμβουλευσάμενος μετὰ Γεωργίου τοῦ Πηγάνη, αἰτεῖται Στρατηγὸς προβληθῆναι, καὶ γίνεται· ἀντ' αὐτοῦ δὲ προβάλλεται Λογοθέτης τοῦ Δρόμου ὁ Γούμερ. καὶ ἐξελθόντες ἅμα, ὅ, τε Συμβάτιος καὶ ὁ Πηγάνης, καταστρέφουσι τὸν λαὸν, καὶ πυρπολοῦσι τὰς χώρας. ἦν γὰρ καιρὸς τοῦ θέρους, ἀ-

71.

φημο·οι·

φημοῦντες Μιχαὴλ μόνον· τὸν δὲ Βασίλειον ἀποκηρύττοντες. τοῦτο μαθόντες οἱ Βασιλεῖς, γράφουσι τοὺς λοιποὺς Στρατηγοὺς καταπολεμῆσαι αὐτούς. Νικηφόρος δὲ ὁ Μαλεῖνος, ἔρριψεν ἔγγραφα μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ, ἵνα δόλῳ τούτους κρατήσωσι, καὶ μὴ εἰς ἐμφύλιον ἐμπέσωσι πόλεμον. κρατεῖται οὖν ὁ Πηγάνης, καὶ εἰσαχθεὶς ἐν τῇ πόλει, ἀποτυφλοῦται· καὶ καθίζουσιν αὐτὸν ἐν τῷ Μιλίῳ προσαιτεῖν. κρατεῖται δὲ καὶ ὁ Συμβάτιος παρὰ τοῦ Μαλεΐνου εἰς Κελτζηνὴν· καὶ εἰσαχθέντος ὡς τὸν ἅγιον Μάμαντα, φέρουσι τὸν Πηγάνην μετὰ θυμιάματος ὀστρακίνου καπνίζοντα θεῖαφον· καὶ ἀπαντᾷ, καὶ θυμιᾷ τὸν Συμβάτιον. ἀποτυφλοῦται δὲ καὶ αὐτὸς τὸν ἕνα ὀφθαλμὸν, καὶ ἐκκόπτουσι τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χεῖρα· καὶ καθίζουσι καὶ αὐτὸν εἰς τὰ Τζαύσου προσαιτεῖν· καὶ μεθ' ἡμέρας τρεῖς ἄγουσιν αὐτοὺς ἐν τῇ πόλει εἰς τοὺς ἰδίους οἴκους.

με'. Ἐκβάλλει οὖν ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ διὰ τοῦ μηχανικοῦ τοῦ λεγομένου Λάμαρι, Κωνσταντῖνον τὸν Καβαλῖνον ἐκ τοῦ τάφου· καὶ Ἰωάννην τὸν ἀσεβῆ Πατριάρχην μετὰ τοῦ ὠμοφορίου καὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ τάφου, καὶ κατακλείει διὰ τοῦ Ὑπάρχου ἐν τῷ Πραιτωρίῳ, καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἱππικοῦ ἀγαγὼν καὶ ἀπογυμνώσας, ἔτυψε μαγγλάβια· καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτῶν ἔκαυσεν ἐν τοῖς Μαυριανοῦ· τὴν δὲ λάρνακα τοῦ Κοπρωνύμου πρασίνου οὖσαν καὶ θαυμαστὴν διαπρίσας, ἐποίησε

72\. στήθια ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ κτισθέντι ναῷ [72] ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Φάρου.

μς'. Τῷ δὲ Σεπτεμβρίῳ μηνὶ τῆς ιε'. Ἐπινεμήσεως,

73\. [73] ἐγεννήθη Κωνσταντῖνος ὁ Βασιλεὺς ἐκ Μιχαὴλ καὶ Εὐδοκίας τῆς Ἰγγερίνης ἔτι περιόντος τοῦ Μιχαήλ· καὶ ἱππικοῦ γενομένου ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι, ἵππευσεν ὁ Βασιλεὺς Βένετος. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ ἐξ Ἀρμενίων ὁ πατὴρ Θωμᾶ Πατρικίου καὶ Γενικοῦ Δρουγγαρίου τῆς Βίγλας, Λευκός. Πράσινος δὲ, Ἀγαλλιανός· καὶ Ῥούσιος, ὁ Κρασσός· νικᾷ δὲ ὁ Βασιλεύς· καὶ τί συμβαίνει ἐντεῦθεν; καὶ τοῦτο γὰρ τῆς αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως τοῦ Μιχαὴλ κακίας ἐστὶν, εἰς ὅσον τὴν τῶν Ῥωμαίων ἰσχὺν ἠλάττωσεν. ὁ Φιλόσοφος Λέων, ὁ Θεσσαλονίκης γενόμενος Πρόεδρος, τῷ Βασιλεῖ Θεοφίλῳ συμβουλεύσας, ὡρολόγια ἐποίησε δύο ἐξ ἴσου κάμνοντα· καὶ τὸ μὲν ἓν ἐπὶ τῷ φρουρίῳ τῷ κατὰ Κιλικίαν τῇ Ταρσῷ πλησιάζον ἀπέθετο, τὸ δεύτερον ἐν τῷ παλατίῳ ἐφυλάττετο, ἄπερ ὡροῦχον γεγραμμένα εἰς ἑκάστην ὥραν τὰ ἐν Συρίᾳ γινόμενα. οἷον τὴν πρώτην ὥραν εἰ ἐκδρομὴ τῶν Σαρακηνῶν γέγονε· τὴν β'. εἰ πόλεμος· τὴν γ'. εἰ ἐμπρησμός· τὴν δ'. εἰ ἄλλο τι. καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ὁμοίως. ἐκ τῶν γεγραμμένων οὖν δώδεκα ὑποθέσεων, εἴ τι κατὰ συνέβη ἐν Συρίᾳ ἐν τῇ ὥρᾳ ἐν ᾗ ἡ ὑπόθεσις γέγραπτο, ἀνάπτων ἀπὸ τῶν ἐκεῖσε φανὸς, ἐπεὶ καὶ οἱ φυλάσσοντες καὶ ἀτενῶς καὶ ἀκριβῶς βλέποντες τὰ τετυπωμένα ἐν αὐτοῖς ἦσαν· μετεδίδοτο εὐθὺς ὁ φανὸς ἀπὸ τοῦ φρουρίου τοῦ λεγομένου Λούλου, τοῖς κατὰ τὴν Ἀργαίαν βουνόν· καὶ αὖθις τοῖς κατὰ τὴν * Σάμον, καὶ τοῖς κατὰ τὸ Αἴγιλον. εἶτα τοῖς κατὰ τὸν Μάμαντα πάλιν βουνόν [74] ἀφ' οὗ ὁ Κύριζος. εἶτα ὁ Μώκιλος, ἀφ' οὗ ὁ τοῦ ἁγίου Αὐξεντίου βουνὸς τοῖς ἐν τῷ παλατίῳ κατὰ τὸ ἡλιακὸν τοῦ Φάρου διηνεκέσι ἀφωρισμένοις ἐν βραχεῖ ἐποίει φανερόν. ἱππευομένου οὖν τῷ Βασιλεῖ Μιχαὴλ, ὡς εἴρηται, ὁ φανὸς ἐσήμανεν ἐκδρομὴν τῶν Σαρακηνῶν. αὐτὸς πρὸς τὸ μὴ τοὺς θεατὰς τοῦ ἱπποδρόμου χαλα-

* Ἴσαμον.

74\.

Symeon. Logoth. Annal.

Michaeli solum fausta acclamantes; Basilium vero, abdicantes. Audierunt Imperatores, Ducesque reliquos arma in eos sumere datis litteris jubent. Nicephorus vero Maleinus per omnes late ordines projectis schedulis, dolo capiendos rebelles monet, caveantque ne iis bellum civile confletur. Capitur ergo Peganes, & in Urbem inductus, oculis orbatur; atque in Milio ad emendicandam stipem collocatur. Capitur vero etiam Symbatius a Maleino ad Celtzinem: Inductoque ad sancti Mamantis Symbatio, adducunt Peganem cecum cum turribulo testaceo adolentem sulphur; factusque obviam, Symbatio adolet. Cæcatur vero etiam Symbatius altero oculo, ac dextra illi manus abscinditur: quem & ipsum ad Tzausæ ædes ad stipem petendam statuunt: ac post tres dies, in suas illos ædes in Urbe adducunt.

XLV. Michael Imperator Constantini Cabalini cadaver per machinatorem Lamari nomine, ea sepulchro ejectum; impiumque Patriarcham Joannem cum Humerali (Pontificio amictu) e sepulchro eductum, per Præfectum in Prætorio inclusit; ac, quo die Circenses agebantur adductos, nudatosque verberibus affecit; tumque illorum ossa, ad Mauriani ædes combussit. Copronymi vero urnam ex marmore viridi miro opere fabricatam, serra secans, inde columellas fecit in templo abs se ædificato in Phari Palatio.

Constantini Cabalini & Joan. Patriarchæ exusta cadavera.

XLVI. Mense Septembri, Indictione quinta-decima, natus est Constantinus ex Michaele Imperatore & Eudocia Ingerina, cum adhuc Michael superstes esset. Exhibitoque Circensium munere ad sancti Mamantis, Imperator, Venetus equitavit: Constantinus vero Armeniacus Thomæ Patricii ac Generalis Excubiarum Drungarii pater, Albus: Agallianus, Prasinus: Crassus, Russius. Eo certamine Imperator victor exiit. Inde vero quid accidit? Nam & hoc Michaelis Imperatoris væcordiæ specimen, quod sic Romanorum robur imminuit. Leo Philosophus, qui Thessalonicensis Antistes fuit, Theophilo Imperatori auctor fuerat, ut duo Horologia fabricaret, quorum esset eadem vis eodemque sententia; atque unum quidem in præsidio versus Ciliciam haud longe a Tarso collocavit, alterum in Palatio servabatur. Scripta erant in singulas horas quæ fiebant in Syria: puta ad primam, si fuisset Saracenorum excursio; ad secundam, si commissum prælium; ad tertiam, si quid aliud: ac similiter in reliquis. Ex scriptis igitur duodecim numeris & argumentis, si quid in Syria contigisset, qua hora consignatum erat, a loci præsidiariis e sublimi accensus ignis monstrabat. Custodes enim erant, qui rem attente ac diligenter dispicerent. Accensus ignis a præsidio quod Lulum vocant, Argæi collis incolis commonstrabat; rursusque iis qui in Isamo, & his qui in Ægilo: secundum hos, iis qui apud Mamantem collem: exinde Cytizus; tum Mocilus; inde sancti Auxentii collis, his qui in Palatio ad solare Phari Horologium perpetui vigiles constituti erant, quam cito manifestum reddebat. Sic itaque Michaele, uti dictum est, ex Circensium ratione equos agitante, sublatus ignis Saracenorum excursionis signum dedit. Imperator, ne in posterum ejusmodi ignes molestius spectatores ha-

Constantinus ex Michaele Basilio natus.

Edit. Paris. pag. 450.

Michaelis Circenses, & væcordia.

Leonis Philosophi Horologia mutua.

Vu

berent, e vicinis Urbi speculis deinceps accendi vetuit.

XLVII. Cum igitur Imperator equestri certamine victor, una ipse cum Basilio & Eudocia ad cœnam sederet; Basiliscianus Patricius Imperatorem laudabat, ut qui scite ac solerter currum rexisset. Mox igitur jubet Imperator eum surgere; detractisque ejus rubeis calceis, sibi eos induere. Renuebat ille, conjectis in Basilium oculis. Quod tamen Imperator ira percitus jusserat, annuitque Basilius, Imperatorias ocreas sibi imposuit. Aitque Imperator Basilio, Deum obtestans, *Magis illi conveniunt. An enim non licet, sicut te Imperatorem creavi, etiam alium creare?* Fremebatque ira commotus in Basilium. Eudocia vero in lacrymas effusa, *Imperii tui dignitas magna est*, ajebat Imperatori, *eaque nos supra meritum ornati sumus; nec par est ut despicatui habeatur.* Tumque is Basilio ait, *Ne moleste rem habeas, etiam Basiliscianum Imperatorem facere volo.* Convertitque ad astantium coronam, *Num rogo*, ait, *non decet hunc fore Imperatorem?*

> Basiliscianus Imperator designatus.

> Edit. Paris. pag. 451.

> Eurip.

Primum corona, forma digna Regia,
Deinde cognatum diadema est huic viro,
Suntque omnia dignitati convenientia.

Et quam præstabat, ut hunc Imperatorem facerem? Porro Basilium rei indignitate, ingens ira animique dolor incessit.

XLVIII. Egresso Imperatore ad venandum, Monachus quidam data charta Basilium monet, *Structas ei ab Imperatore insidias; Nempe satellitum uni præcepisse, ut contorta hasta Basilium trajiceret.* Per cœnæ autem tempus (nec tunc modo, sed & alias, ubi se vino ingurgitaverat) modum omnem numerumque excedentia mala imperabat; ita ut alii aures, alii nares, alii caput auferret. Ac nisi quidam procliviore misericordia hæc negligentius tractassent, inque crastinum remisissent, revocanda severiora mandata, eorumque pœnitudine ductum iri saniore mente Imperatorem expectantes (quæ nec expectatio plerumque fallebat) merentium in Aula nemo immunis extitisset. Quin & Basilius non raro ejus ex vino furoris ludicrum factus, sustinebat ipse & expectabat mutatum aliquid iri. In eam tamen ductus suspicionem, fore tandem ut pœnitendum aliquid rebus suis accideret, occupare satius duxit, quam ut se ab eo interfici sineret. Invitato itaque Michaele a matre Theodora ad Anthemii ædes, Basilius conjurationem subornabat. Exinde illo ad cœnam sedente, Basilium invitavit & Eudociam, ut cum eo cœnarent. Multo autem jam vino ingurgitato Imperator, surgens Basilius velut necessarii cujusdam munii explendi gratia, in sacrum irrumpens Cubiculum, januarum seras turbavit, cum robustus esset, ut claudi fores non possent: iterumque reversus, ad mensam Imperatori cœnæ socius resedit. Deinde surgens Michael, cum præ multo vino incedere non posset, manum tenente Basilio ac fulciente, in secretius cubiculum se recepit. Basilius, ejus deosculatus manum, abiit. In ejus cubiculo, ipso illius jussu Basiliscianus in Rentacii Accubitoris lecto, sic procustodis munere, dormiebat. Ignatius autem Cubicularius, ad cubiculi januas observandas progressus, obturbatas offendit. Quare in desperationem actus, vellens capillos in lectulo sedebat. Michaele autem ex vini crapula somnum quam

> Michaelis insidiæ in Basilium.

> Importunæ cædes per ebrietatem imperatæ.

> pag. 452.

> Michael in cubiculo necatus.

A ραντῆρας τῇ αὔξειον γενέσθαι, προσέταξε μηκέτι τούτους φανὰς ἐνεργεῖν.

μζ'. Ὡς οὖν εἴρηται, νικήσαντος τοῦ Βασιλέως ἐπὶ δεῖπνον καθέσθη ἅμα Βασιλείῳ καὶ Εὐδοκίᾳ. Βασιλισκιανὸς ὁ Πατρίκιος ἐπῄνει τὸν Βασιλέα, ὡς εὐφυῶς ἐλάσαντα εἰς τὸ ἅρμα. εὐθὺς οὖν κελεύει τοῦτον ὁ Βασιλεὺς ἀναστῆναι, τὰ τζάγγια δὲ αὐτοῦ σύραι, καὶ ἑαυτῷ * ὑποδύσαι. τοῦ δὲ ἀνανεύοντος, καὶ πρὸς Βασίλειον βλέποντος· ἐπεὶ ὁ Βασιλεὺς μετὰ θυμοῦ προσέταξε, καὶ ὁ Βασίλειος ἐπένευσεν, * ὑπέδυσε τὰ αὐτά, καὶ λέγει ὁ Βασιλεὺς μεθ' ὅρκου πρὸς Βασίλειον, Κάλλιον αὐτῷ πρέπουσι, καὶ γὰρ οὐκ ἔχω ἐξουσίαν, ὡς σὲ Βασιλέα ἐποίησα, καὶ ἄλ-

> * ὑποδῦσαι. Gr.

> * ὑποδέσασθαι. Idem.

B λον ποιῆσαι. καὶ ὠργίζετο κατὰ Βασιλείου θυμούμενος. δακρύουσα δὲ ἡ Εὐδοκία, ἔφη τῷ Βασιλεῖ, Τὸ τῆς βασιλείας σου ἀξίωμα, Δέσποτά μου, μέγα ἐστίν, καὶ ἀναξίως καὶ ἡμεῖς ἐτιμήθημεν· καὶ οὐ δίκαιόν ἐστι καταφρονεῖσθαι αὐτό. καὶ τῷ Βασιλείῳ ἔφη, Μὴ λυποῦ ἐπὶ τούτῳ, καὶ τὸν Βασιλισκιανὸν Βασιλέα θέλω ποιεῖν· καὶ πρὸς τοὺς παρόντας εἶπε, Ἆρα οὐ πρέπει αὐτὸν εἶναι Βασιλέα;

Πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος.
Τὸ δεύτερον δὲ [75] συμφυὲς πέλει στέφος.
Ἅπαντα δ' ἁρμόζουσι πρὸς τὴν ἀξίαν.

> 75.

Καὶ ὅτι πόσον οὖν κάλλιον τοῦτο μὴ ποιῆσαι Βασιλέα. Βασίλειος δὲ ἐν θυμῷ καὶ λύπῃ μεγάλῃ γέγονε.

C μη'. Ἐξελθόντος δὲ τοῦ Βασιλέως εἰς κυνήγιον, μοναχός τις δέδωκεν αὐτῷ χαρτίον, ἔχον τὴν κατ' αὐτοῦ μελετωμένην [76] ὑπὸ Βασιλέως ἐπιβουλήν· ὥς τινι τῶν ὑπασπιστῶν προσέταξεν ὁ Βασιλεὺς τὴν λόγχην κατὰ τοῦ Βασιλείου ῥίψαι. κατὰ δὲ τὸν καιρὸν τοῦ δείπνου, οὐ μόνον τοῦ νῦν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄλλον ἀφ' οὗ τῷ οἴνῳ ἐμεθύσθη, πέρα δεινῶν ἐνεκελεύετο, ἀφαιρέσεις ὤτων καὶ ῥινῶν καὶ κεφαλῶν ποιούμενος· καὶ εἰ μή τινες οἴκτῳ κρατούμενοι τούτων παρημέλουν, καὶ πρὸς τὴν αὔριον ἐπεμπον, ἀνάκλησίν τινα καὶ μεταμέλειαν ἐκδεχόμενοι, ὅπερ ἦν, ἀπώλετο ἂν σύμπας ὁ παραμένων τῷ Μιχαήλ. ἀλλὰ καὶ Βασίλειος οὐκ ὀλιγάκις παροινίας παίγνιον γεγονώς, ἐκαρτέρει καὶ ἔμενε, μετάμελόν τινα γενέσθαι κατὰ τὸν ἄνδρα. ὀψὲ γοῦν τοῖς

> 76. Codices ὑπὸ Βασιλέως, ὁ Βασιλεὺς, τοῦ Βασιλείου.

D πράγμασιν ὑποβλεπόμενος, προλαμβάνειν ἐσπούδασε μᾶλλον, ἢ ὑπ' αὐτοῦ ἀναιρεθῆναι. τῆς δὲ μητρὸς τοῦ Μιχαὴλ Θεοδώρας, καλεσάσης τὸν Βασιλέα εἰς τὰ Ἀνθεμίου, ὁ Βασίλειος συνεσκεύαζε τὸ κατὰ Μιχαήλ. οὕτως ἐπὶ δεῖπνον τοῦ Βασιλέως καθεσθέντος, [77] προσεκαλέσατο Εὐδοκίαν καὶ Βασίλειον, τοῦ συνδειπνῆσαι αὐτῷ. τοῦ δὲ Βασιλέως οἴνῳ πολλῷ χρησαμένου, ἀναστὰς Βασίλειος ὡς διά τινα χρείαν, ἀπελθὼν ἐν τῷ κοιτῶνι τοῦ Βασιλέως, διέστρεψε τὰ κλεῖθρα τῶν θυρῶν δυνατὸς ὤν, ὡς μὴ κλεισθῆναι τὰς θύρας· καὶ ἀπελθὼν πάλιν, συνεδείπνει τῷ Βασιλεῖ. εἶτα ἀναστὰς ὁ Βασιλεὺς Μιχαήλ, τῇ πολλῇ μέθῃ μὴ δυνάμενος περιπατεῖν, χειροκρατούμενος ὑπὸ τοῦ Βασιλείου, ἀπῆλθεν ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτοῦ. οὗ τὴν

> 77.

E χεῖρα φιλήσας, ἐξῆλθε Βασίλειος· ἔνδοθεν δὲ τοῦ κοιτῶνος ἦν Βασιλισκιανὸς τῇ κελεύσει τοῦ Βασιλέως ὑπνώσας, ἐν τῇ κλίνῃ Ρεντακίου τοῦ Παρακοιμωμένου πρὸς παραφυλακὴν αὐτοῦ. ὁ δὲ κοιτωνίτης Ἰγνάτιος ἀπελθὼν κλεῖσαι αὐτοῦ τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος, εὗρεν αὐτὴν διεστραμμένην, καὶ ἀπογνοὺς ἐκαθέσθη ἐπὶ τῆς κλίνης τίλλων τὰς τρίχας αὐτοῦ. τοῦ δὲ Βασιλέως ἐξ οἴνου ὕπνον θανάτῳ παραπλήσιον κοιμωμένου, ἀθρόον ἐλ-

θὼν Βασίλειος μετὰ καὶ ἑταίρων, τὰς θύρας ἀνέῳξε. καὶ ἔμφοβος ἐξῆλθεν Ιγνάτιος ἀνθιστάμενος τῷ Βασιλείῳ μὴ εἰσελθεῖν. ἐν τούτῳ ἔξυπνος γίνεται ὁ Βασιλεὺς· καὶ παρευθὺ Ιωάννης ὁ Χάλδος κόπτει τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

78. [78] ὁ δὲ Απελάτης .... Ιακωβίτζης τὸν Βασιλισκιανὸν ξίφει τρώσας, ἔρριψεν ἀνωκάτω. τῶν δὲ λοιπῶν ἱσταμένων ἔξω πρὸς παραφυλακὴν, ἐπεὶ ἀμφότεροι ἐνώθησαν, [79] Ασυλαίων ἔφη πρὸς Βασίλειον, Εἰ καὶ τὰς

79. χεῖρας αὐτοῦ ἐκόψαμεν, ὅπως ζῶντα αὐτὸν εἰάσαμεν. καὶ ἐὰν ζῇ, τί ἀπολογησόμεθα; καὶ ὑποστρέψας, * πήσσει τὸ ξίφος κατὰ τῆς καρδίας τοῦ Βασιλέως, καὶ

* τίνω.

διαχέει τὰ ἔγκατα αὐτοῦ. κλύδωνος δὲ ὄντος ἐν τῇ θαλάσσῃ, συναθροισθέντες ἦλθον μέχρι τοῦ περάματος· καὶ ἀνελθόντες διὰ τοῦ τείχους, ἦλθον ἕως τοῦ παλατίου. πλὰξ δὲ ἦν φράσσουσα τὸ τεῖχος· καὶ κρατήσας Βασίλειος δύο τῶν μετ' αὐτοῦ, καὶ λακτίσας κατέαξε τὴν πλάκα, καὶ εἰσῆλθε μέχρι τῆς πύλης τοῦ παλατίου. Εὐλόγιος δὲ ὁ Πέρσης συνὼν τῷ Βασιλείῳ, ἐλάλησε τῇ αὐτοῦ γλώττῃ Αρδαβάσδῳ Εταιρειάρχῃ, ὡς ὁ Μιχαὴλ ξίφει ἐτελεύτησε· καὶ ἄνοιξον τῷ Βασιλείῳ. ὁ δὲ Αρδάβασδος δραμὼν πρὸς τὸν Παπίαν, καὶ ἄρας ἀπ' αὐτοῦ τὰς κλεῖς βιαίως ἤνοιξε. καὶ γενόμενος ἔνδον Βασίλειος, ἦρε τὰς κλεῖς τοῦ παλατίου ἐπὶ χεῖρας. ταῦτα δὲ γέγονε κατὰ τὴν τρίτην ἡμέραν ἐν τῷ ,ϛτξβ. ἔτει, καὶ νυκτὸς τρίτης ὥρας, Επινεμήσεως α. καθ' ἣν ἐπιφώσκουσαν εἶχεν ἡμέραν Θέκλας τῆς Πρωτομάρτυρος. καὶ τρίψαντες, Γρηγόριον τὸν Φιλήμονος ἐποίησε Παπίαν· καὶ παρευθὺ ἀποστέλλει ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι, καὶ εἰσάγει Εὐδοκίαν τὴν Ιγγηρος μετὰ δόξης πολλῆς ἐν τῷ παλατίῳ· ἀπέστειλε δὲ καὶ Ιωάννην Πραιπόσιτον, τοῦ ἀπαγαγεῖν τὴν Δεκαπολίτισσαν πρὸς τοὺς ἰδίους γονεῖς. Παῦλον ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος τοῦ ἐνταφιάσαι τὸν Μιχαήλ· ὃς ἀπελθὼν, εὗρεν αὐτὸν ἐντετυλιγμένον ἐν τῷ σαγίσματι τοῦ δεξιοῦ αὐτοῦ ἵππου, οὗ ἤλαυνε, καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ θρηνούσας καὶ ἐλεεινολογουμένας αὐτόν· καὶ εἰσαγαγὼν εἰς πλοιάριον, διεπέρασεν ἐν τῇ μονῇ τῆς Χρυσοπόλεως, καὶ ἔθαψεν αὐτόν.

A vicinum morti dormiente, Basilius conjuratis stipatus repente irrumpens, fores aperuit. Ignatius metu conterritus, ut Basilium ingressu arceret, in occursum venit. In his expergiscitur Imperator, confestimque Joannes Chaldus manibus obtruncat. Apelates autem .... Jacobitzes Basiliscianum ense vulneratum e lecto in pavimentum excussit. Reliquis autem foris stantibus ad excubias, cum utrique coivissent, ait Asylæo ad Basilium, *Quamquam illi manus præscidimus, vivum tamen eum reliquimus; ac, si vixerit, quid excusabimus?* Reversus itaque, adacto in Imperatoris pectus stricto gladio, illius viscera effundit. Cum vero mare fluctibus jactaretur, uno agmine usque ad fretum venerunt; conscensoque muro, ad B palatium usque evaserunt. Erat autem asser obducens murum, quem Basilius duorum sodalium nixus manibus, impacta calce confregit: & ad fores usque Palatii evasit. Eulogius Persa, ipse Basilio comes, Ardabasdum Fœderatorum Comitem lingua propria allocutus, Michaelem gladio occisum signavit, ac Basilio aperire jussit. Ardabasdus vero ad Papiam currens, eique clavibus vi ablatis, aperuit. Intro autem receptus Basilius, ipse claves in manibus tulit. Gesta hæc Feria tertia, anno sexies millesimo trecentesimo sexagesimo-secundo, noctis hora tertia, Indict. prima, qua dies festus sanctæ Protomartyris Theclæ illucescebat. Mane autem Gregorium Philemo- C nis dictum instituit Papiam; statimque mittens ad sancti Mamantis, ingenti pompa in Palatium induxit Eudociam Ingerinam. Misit vero etiam Joannem Præpositum, qui Decapolitæ filiam Eudociam ad parentes suos reduceret. Paulum item Cubicularium misit, ad curandum Michaelis funus. Is ubi venit, illius cadaver, dextri sui equi, quem agebat, stragulo involutum invenit; matrem quoque ac sororem lugentes, næniaque super illo plangentes; inducensque in naviculam, ad Chrysopolis Monasterium trajecit, ac ibi sepelivit.

ΡΩΜΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΥΣ D

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΕΤΗ ΙΘ'.

α. ΚΟΣΜΟΥ ἔτος ,ϛτξβ'. τῆς θείας σαρκώσεως ἔτος ωξβ'. Ρωμαίων Βασιλεὺς Βασίλειος Ορθόδοξος, ἔτη ιθ'. ἦν δὲ οὗτος, τὴν μὲν μορφὴν τοῦ σώματος ἀνθηρότατος, εὐσαρκὸς, συνόφρυς, εὐόμματος, σκυθρωπὸς, μελανόχρους, τὴν ἡλικίαν μέσος τοῦ εὐμήκους. τὰ στέρνα πλατὺς, κατηφὴς, καὶ ὡς ἄν τις εἰκάσῃ, τὰ ἑαυτοῦ συλλογιζόμενος· ὥρμητο δὲ ἀπὸ Αδριανουπόλεως τῆς Μακεδονίας, ἥτις πρότερον μὲν Ορεστιὰς ἐκαλεῖτο, ἐξ Ορέστου υἱοῦ Αγαμέ- E μνονος· ὃς ζήλῳ δικαίῳ διὰ τὴν πρὸς τὸν πατέρα Κλυταιμνήστρας δολοφονίαν, ταύτην σὺν Αἰγίσθῳ ἀποκτείνας, λύσσῃ ἐμέμηνε· καὶ ἐν τῇ συμβολῇ Εὔρου, Αρξου τε καὶ Αρτάβου τῶν τριῶν ποταμῶν λουσάμενος, τῆς νόσου ἀπήλλακτο· ἔνθα ταύτην οἰκοδομήσας, ἐπὶ τῷ ἰδίῳ ὀνόματι κέκληκεν. Αδριανὸς δὲ Καῖσαρ ὀχυροῖς ἐρύμασι αὐτὴν μεγαλύνας a

a Symeon. Logoth. Annal.

ROMANORUM IMPERATOR

Edit. Parif. pag 453.

BASILIUS

ORTHODOXUS ANNOS XIX.

I. MUNDI annus sexies millesimus trecentesimus sexagesimus-secundus, divinæ Incarnationis anno octingentesimo sexagesimo-secundo, Romanorum Imperator Basilius Orthodoxus, annos novemdecim. Erat autem Basilius florentissima corporis forma, corpulentus, superciliosus, magnis oculis, lato pectore, submorosior, & ut quis conjecerit, suarum rerum cura, animo cogitabundus ac frontosior. Adrianopoli Macedoniæ oriundus. Hæc prius Orestias, ab Oreste Agamemnonis filio dicebatur: qui olim mirum justa æmulatione, idcirco quod Clytæmnestra patrem dolo occiderat, eadem cum Ægisto necata, in furorem ingentemque rabiem actus est, atque in Euri, Arxique atque Artabi (trium scilicet fluminum) confluente lavans, morbo solutus est. Adrianus vero Cæsar, firmis propugnaculis munitam, dilatatisque ejus pomeriis, ex suo nomine Adrianopulim

Basilius Macedo Imperator.

Patria.

Adrianop. antiqua Orestias.

vocavit. Abest trium dierum spatio a Philippopoli, in montis Æmi sinu, ad quem tres fluvii, velut fere aquæ pluviales, uno alveo miscentur.

II. Jubet Basilius Mariano Præfecto Petronæ filio: isque eum solum Imperatorem acclamat. Ooryphas autem navalis exercitus Prætor atque Dux, ubi intellexisset quæ a Basilio gesta in Michaelem essent, ipse domini amans servusque ingenuus, ad Michaelis Imperatoris ultionem sese accingit. Accersitum Imperator, primum quidem contumeliosis ac minacibus verbis accipit; tamque benigne habet laudatque, quod ut talia in domini gratiam auderet, in animum induxerit. Quin lapsu temporis, sic aucta in eum Imperatoris fiducia est, ut in hostes proficiscens ejus fidei Urbem commiserit.

Oorypha fides in Michaelem, tumque in Basilium.

III. Operæpretium vero sit, ut & divinam in eos qui Michaelis parricidæ fuerunt, ultionem describamus. Jacobitzes itaque Imperatori inter venandum comes, dum ense de ascio, eum levaturus equo desilit, hærente pede e pensili scandula; territoque equo per cava voraginum præcipitiaque trahente, membratim discerptus est. Joannes Chaldus, qui exercitus Ductor in Chaldia fuerat, deprehensus machinari adversus Imperatorem, ab Andrea Magistro militiæ palo affixus est. Imperatoris frater Asylæo, ab eo in suburbanum suum relegatus, quod in servos ac domesticos immitis ac crudelis esset, gladio ab eis necatus est. Hos Imperator captos, membratimque concisos, ad Amastriani combussit. Apelates Persa, a vermibus corrosus, vitam finivit. Constantinus Toxoras apud Cybyrrhæotas gladiis concisus, periit. Marianus denique Imperatoris frater, confracto pede, ac vermibus putrescente, extinctus est.

Pœna eorum qui Michaelem necaverunt.

Edit. Paris. pag. 454.

IV. Christi Natalis solemni die, pompa habita, baptizat Imperator, per Photium, filium suum Stephanum, in magna Ecclesia.

Stephani baptismus.

V. Basilii Imperatoris anno tertio, in die festo sancti Polyeucti, ad dies quadraginta totidemque noctes, terræmotus factus est: cecideruntque multæ Ecclesiæ, inter quas etiam sancta Deiparæ, quam Sigma vocant; adeo sane ut omnes in ea divinas decantantes laudes communis ruina oppresserit. Porro Leo Philosophus, cum esset ibi, hortabatur omnes egredi. Cui illi haud morem gerentes, pari omnes interitu perierunt. Ipse tamen ad columnam sub arcu stans, cum duobus aliis servatus est, nec non alii novem duntaxat sub ambone positi.

Terræmotus; ædificiorum ruina.

VI. Photius Patriarcha, Imperatore ad Ecclesiam veniente, ac cum sacra Mysteria percepturus esset, *Latronem eum & parricidam, ac divina indignum Communione dicere*. Qua ille re ira accensus, Romam misit, tumque impetrato cum Episcopis Latinis, Photium Sede ejecit, iteramque ac secundo Sacerdotio sanctum Ignatium præficit.

Photii repulsa Basilii, ipsiusque exauctoratio.

VII. Ejectus ex Ecclesia Photius, & in Monasterio quod Scepæ vocant, exulans, ejuscemodi figmentum commentus est. Basilii Imperatoris genealogiam pertexens, quasi a Teridate magnæ Armeniæ Principe is originem traheret, librum in Regia Bibliotheca reponi curat, Theophanis cognomento Sphenodæmonis opera, tunc Palatini Clerici, viri sapientiæ ac eruditionis nomine Basilio chari. Excerptis namque

Photii ad Basilium demerendum dolus.

A πόλιν Ἀδριανὸς μετεκάλεσεν. αὕτη τρεῖς τῆς ἡμέρας παρὰ ἀνδρὸς εὐπετοῦς ἐν διόδῳ Φιλιππουπόλεως σαδιάζεται, ἐγκαλισμένη ὄρει τῷ Αἵμῳ, παρ' ᾧ οἱ τρεῖς ποταμοὶ ἐσμιγάγονται, οἷον συμβάλλετον ὄμβριμον ὕδωρ.

β'. Οὕτως ὁ Βασιλεὺς προστάσσει Μαριανῷ Ἐπάρχῳ τῷ υἱῷ Πετρωνᾶ, καὶ ἀναγορεύει αὐτὸν μόνον Βασιλέα. Οὀρύφας δὲ τοῦ πλωΐμου Στρατηγὸς χρηματίζων καὶ καθηγεμὼν. συνιεὶς τὸ πραχθὲν παρὰ Βασιλείου, καὶ φιλοδέσποτος ὢν, πρὸς ἐκδίκησιν Μιχαὴλ Βασιλέως κεκίνηται. τοῦτον μετακαλεῖται ὁ Αὐτοκράτωρ, καὶ τὰ μὲν πρῶτα λόγοις αὐτὸν ὑφυβρίσοις ἐπαπειλεῖ· ἔπειτα ἀποδοχᾶς ἀξιοῖ, ἀνθ' ὧν ὑπὲρ δεσπότου τοιαῦτα τετολμηκέναι προῄρηται. ἀλλὰ δὴ καὶ χρόνου προβεβηκότος, ἐπ' αὐτῷ τοσοῦ
B τον πεπληροφόρηται, ὥστε καταλιμπάνειν αὐτῷ τὴν πόλιν ἐξιὼν κατ' ἐχθρῶν.

γ'. Ἀναγκαῖον δὲ ἐστὶ καὶ παρὰ Θεοῦ γενομένην ἐκδίκησιν εἰς τοὺς τοῦ Μιχαὴλ διαχειρισαμένους γράψαι. ὁ μὲν οὖν Ἰακωβίτζας κυνηγῶν μετὰ τοῦ Βασιλέως, καὶ τοῦ ξίφους αὐτοῦ ἐκπεσόντος, καὶ αὐτοῦ μέλλοντος κατελθεῖν εἰς τὸ ἆραι αὐτὸν, ὁ ποὺς αὐτοῦ ἐν τῇ σκάλῃ ἐκρατήθη· καὶ θροηθεὶς ὁ ἵππος ἔσυρεν αὐτὸν κατὰ φαράγγων καὶ κρημνῶν, καὶ μελαδὸν κατέκοψεν. Ἰωάννης δὲ ὁ Χάλδος Στρατηγὸς Χαλδίας γενόμενος, ἐπεὶ τοῦ Βασιλέως μελετῶν ἐφωράθη, ἀνασκολοπίζεται παρὰ Ἀνδρέου Στρατηλάτου. ὁ δὲ [80] ἀδελφὸς τοῦ Βασιλέως Ἀσυλαίων, ἐξωθεὶς παρὰ τοῦ Βασιλέως ἐν τῷ προαστείῳ αὐτοῦ, ἀπηνὴς ὢν καὶ ὠμὸς πρὸς τοὺς
C αὐτοῦ δούλους, μαχαίραις ὑπ' αὐτῶν ἀνῃρέθη· οὓς κρατήσας ὁ Βασιλεὺς καὶ μελαδὸν κατακόψας, ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ ἔκαυσεν· ὁ δὲ Ἀπελάτης * ὁ τοῦ Πέρσου, σκωληκόβρωτος γενόμενος, τὴν ψυχὴν ἀπέρρηξε. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ Τοξαρᾶς εἰς Κιβυρραιώτας σπαθοκοπηθεὶς, τελευτᾷ. καὶ Μαριανὸς ὁ ἀδελφὸς τοῦ Βασιλέως, τὸν πόδα συντριβεὶς, καὶ ὑπὸ σκωλήκων καταβρωθεὶς, τελευτᾷ.

80.

* Leo Gram. ὁ Πέρσης.

δ'. Ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ Χριστοῦ γέννης προελεύσεως γενομένης, βαπτίζει ὁ Βασιλεὺς διὰ Φωτίου Στέφανον τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ.

ε'. Τῷ γ'. αὐτοῦ ἔτει, τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγίου Πολυεύκτου γέγονε σεισμὸς ἐπὶ μ'. ἡμέρας καὶ μ'. νύκτας· καὶ ἐπτώθησαν πολλαὶ ἐκκλησίαι, μεθ' ὧν καὶ ἡ ὑπεραγία Θεοτόκος
D ἡ λεγομένη τὸ Σίγμα· ὥστε πάντας τοὺς ψάλλοντας ἐκεῖσε τελευτῆσαι. Λέων δὲ ὁ Φιλόσοφος τυχὼν ἐκεῖ, παρῄνει πάντας ἐξελθεῖν. οἱ δὲ μὴ πεισθέντες, συνετελέσθησαν ἅπαντες· αὐτὸς δὲ ὁ Φιλόσοφος εἰς κίονα ὑπὸ συγαματίου σταθεὶς μετὰ καὶ ἑτέρων δύο, ἐσώθη, καὶ ἕτεροι * θ'. μόνοι ὑποκάτω τοῦ ἄμβωνος.

* Georgius ἐννέα.

[81] ς'. Φώτιος δὲ ὁ Πατριάρχης, ἐλθόντος τοῦ Βασιλέως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ μέλλοντος αὐτοῦ κοινωνεῖν, λῃστὴν καὶ φονέα ἔλεγεν, καὶ ἀνάξιον τῆς θείας κοινωνίας. ὁ δὲ θυμωθεὶς, ἀπέστειλεν ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἤγαγε τόμον μετὰ Ῥωμαίων Ἐπισκόπων, καὶ τοῦτον τοῦ θρόνου ἐξέωσεν· καὶ ἀναβιβάζει πάλιν Ἰγνάτιον τὸν ἐν ἁγίοις Πατριάρχην τὸ δεύτερον.

81.

E ζ'. Μετὰ τὸ ἐξωθῆναι τῆς ἐκκλησίας Φώτιον, καὶ ἐν τῇ τῆς Σκέπης ἐξορισθῆναι, ἐτεχνάσατο πλάσμα τοιόνδε. γενεθλιαλογήσας τὸν Βασιλέα Βασίλειον, ὡς ἀπὸ Τηριδάτου τῆς μεγάλης Ἀρμενίας ἄρχοντος τὴν γενεὰν κατάγοντος, καὶ τὸ βιβλίον Βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ ἐκθεῖναι διὰ Θεοφάνους τοῦ λεγομένου Σφενδοδαίμονος, βασιλικοῦ κληρικοῦ τότε τυγχάνοντος, καὶ τῷ Βασιλείῳ προσκειμένου

διὰ σοφίας καὶ πολυμαθίας. ἐκλαβόμενος δὲ τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῶν ὀνομάτων τούτων, Βασιλείου, Εὐδοκίας, Κωνσταντίνου, Λέοντος, Ἀλεξάνδρου καὶ Στεφάνου, ἃ καὶ ἀναγινωσκόμενα, Βεκλὰ ὀνομάζεται. τούτου, τῆς ἀπαρχῆς γενεαλογίαν κατά τε χώραν καὶ πράγματα ἀναμαθὼν, καὶ καταγραψάμενος τὸ βιβλίον, καὶ τοῦτο ἐπιτηδεύμασι παλαιότατον ποιήσας, τῇ βασιλικῇ βιβλιοθήκῃ, ὡς εἴρηται, κατατίθεται, διὰ Σφενδαίμονος Θεοφάνους· καί ποτε αὐτοῦ τοῦ Σφενδαίμονος προστάξει βασιλικῇ βιβλίον τι ζητοῦντος, ὡς εὗρεν αὐτὸ, καὶ πολυπραγμονῶν ἠπόρει, τῷ Βασιλεῖ ὑποδείκνυσι, καὶ φησὶ, Τοῦτο ἄλλος νοῆσαι οὐ δύναται τὰ γεγραμμένα, εἰ μὴ Φώτιος. καὶ εὐθὺς ὁ αὐτὸς ἀποστέλλεται· καὶ ἡ πρόφασις εὔχειρις, Ὡς εἰ μὴ ἴδω τὸν Βασιλέα, οὐ λέγω τί ἐστι τὸ βιβλίον, ἢ ἡ τούτου ἐπιγραφή. καὶ εἰσελθὼν, τοῦτο ἀναγινώσκει, καὶ ὡς δι᾽ Ἀγγέλου τοῦτο μεμάθηκε. τοῦτο πάλιν ἡ πρὸς τὸν Βασιλέα Φωτίου οἰκείωσις γίνεται.

η΄. Τῷ ε΄. αὐτοῦ ἔτει, τῇ κγ΄. τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς ἐγεννήθη Ἀλέξανδρος Βασιλεὺς ἀπὸ τῆς Ἰγγηρος Εὐδοκίας, γνήσιος παῖς τοῦ Βασιλείου. ἐκστρατεύει δὲ ὁ Βασιλεὺς κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν τῶν [82] εἰς * Ἀφρικὴν, καὶ πολέμους συρρήξας πολλοὺς εἰς πάντας ἡττήθη, καὶ πολλοὺς τῶν Ῥωμαίων ἀπεβάλετο. μέλλοντα δὲ κρατηθῆναι καὶ αὐτὸν τὸν Βασιλέα, Θεοφύλακτος ὁ Ἀβάστακτος διέσωσεν, ὁ πατὴρ Ῥωμανοῦ τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος. ὑποστρέψαντος δὲ τοῦ Βασιλέως ἐν τῇ πόλει, ἀπέστειλε Χριστοφόρον γαμβρὸν αὐτοῦ ἐν τῇ * Ἀφρικῇ, καὶ νίκην ποιήσας, ἐπόρθησε ταύτην καταστρέψας ἕως ἐδάφους.

82.
* Τεφρικήν.
* Τεφρικῇ.

θ΄. Τῷ ς΄. ἔτει αὐτοῦ, Ἰγνάτιος ὁ Πατριάρχης [83] τὴν τοῦ Σατύρου ἐκκλησίαν εἰς ὄνομα τοῦ Ἀρχιστρατήγου τοῦ Ἀνατέλλοντος, ἐποίησεν· εἶτα καὶ μονὴν αὐτὴν ἀνδρώαν εἰργάσατο, ἔνθα καὶ ἐτάφη. καὶ Σάτυρος μὲν ὀνομάζεται, ὅτι ἐν μικρῷ διαστήματι τῆς τοιαύτης μονῆς ὁ παλαιὸς ὀνομάζεται Σάτυρος, ἐν ᾧ ἦν ἱερὸν παρ᾽ Ἕλλησιν οἰκοδομηθὲν τῷ αὐτῷ Σατύρῳ· οὐ καθ᾽ ὁμωνυμίαν διὰ τὸ πλησίον εἶναι τὴν εἰρημένην μονὴν τῷ τοιούτῳ καλεῖται ὀνόματι· ἐξ οὗ καὶ τὸ παλάτιον τοῦ Βρύαντος κτίσας Θεόφιλος ὁ Βασιλεὺς, τὴν ὕλην ἀφελόμενος ταύτην ἐδείματο. Ἀνατέλλων δὲ καλεῖται δι᾽ αἰτίαν τοιαύτην. κυνηγοῦντι ποτὲ Νικηφόρῳ τῷ Βασιλεῖ, ἐν οἷς ἀρτίως ἐστὶν ἡ μονὴ μέρεσιν, ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ χειρωθείσης ἐλάφου, ἐν ᾧ νῦν τὸ τῆς μονῆς θυσιαστήριον ἵδρυται, εὑρέθη τράπεζα παλαιὰ ὑπὸ κίονος βασταζομένη γράφουσα οὕτω, Τοῦτό ἐστι τὸ ἅγιον θυσιαστήριον τοῦ Ἀρχιστρατήγου Μιχαὴλ τοῦ Ἀνατέλλοντος, ὅπερ ἐνεθρόνισεν ὁ ἅγιος Ἀπόστολος Ἀνδρέας.

83.

ι΄. Τῷ ζ΄. καὶ τῷ η΄. αὐτοῦ ἔτει, βαπτίζει ὁ Βασίλειος πάντας τοὺς ὑπὸ χεῖρα αὐτοῦ Ἑβραίους, δεδοὺς αὐτοῖς ἀξίας καὶ δῶρα πολλά. τότε καὶ τὸν προειρημένον Νικόλαον τὸν προσμονάριον τοῦ ἁγίου Διομήδους ἐποίησεν Οἰκονόμον καὶ Σύγκελλον· τὸν δὲ ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰωάννην, Δρουγγάριον τῆς βίγλας· τὸν δὲ ἕτερον ἀδελφὸν Παῦλον, ἐπὶ τῆς Βασιλικῆς Σακέλλης· τὸν δὲ ἕτερον ἀδελφὸν Κωνσταντῖνον, γενικὸν Λογοθέτην.

ια΄. Τῷ θ΄. αὐτοῦ ἔτει ἤρξατο κτίζειν ὁ Βασιλεὺς τὴν Νέαν ἐκκλησίαν, καὶ ἡ Συράκουσα παρεδόθη τοῖς Σαρακηνοῖς.

Valde hæc defunctoria.

ιβ΄. Τῷ ι΄. αὐτοῦ ἔτει, Νικήτας ὁ Ξυλινίτης καὶ ἐπὶ τραπέζης, κατηγορήθη ὡς φιλούμενος παρὰ τῆς Αὐγούστης· ὃς καὶ ἀποκείρεται καὶ μοναχὸς γίνεται. πολλὰ δὲ χαλκουργήματα κατέαξεν ὁ Βα-

Initialibus nominum litteris in hunc modum, *Basilii*, *Eudociæ*, *Constantini*, *Leonis*, *Alexandri*, *Stephani*, ex quibus legendo, vox *Beclas* conficitur; Basiliique a principio genealogiam doctus, sive regionem, sive res illi gestas, spectes, eaque in commentarios redacta, sicque subtili arte libello composito, ut probe antiquum Codicem referret, in Regia, uti dictum est, Bibliotheca reponit, ejus, quem dicebam, Theophanis Sphenodæmonis opera. Dumque is aliquando Imperatoris jussu in eadem Bibliotheca librum quærit, istoque invento, curiosius inquirens, animi anxium agit, Imperatori ostendit, aitque, *Excepto dumtaxat Photio, neminem esse qui in illo scripta intelligere posset.* Statimque is ipse ad Photium mittitur. Facilisque prætextus, *Nisi*, inquit, *Imperatorem videro, non dicam quis sit liber, ejusve inscriptio.* Ingressus itaque, librum legit, ac quasi ab Angelo didicisset, percurrit. Hinc rursus Photii cum Basilio necessitudo coaluit.

Edit. Paris. pag. 455.

VIII. Ejus Imperii anno quinto, mensis Novembris die vigesima-tertia, natus est Alexander Imperator ex Eudocia Ingerina, Basilii legitima proles. Imperator expeditione suscepta adversus Agarenos Tephricenses, multisque consertis præliis, in omnibus victus est, multosque Romanorum amisit. Ac cum ipse jam Imperator capiendus videretur, Theophylactus Abastactus eum servavit, Romani pater, ejus qui postea Imperium tenuit. Reversusque in Urbem Imperator, Christophorum generum suum in Tephricam misit; partaque victoria, locum vastavit, ac solo tenus evertit.

Alexander Basilii filius.

Tephricensis expeditio.

Ejus eversio.

IX. Imperii Basilii anno sexto, Ignatius Patriarcha Satyrum Ecclesiam sub nomine cælestis militiæ Principis Orientis ædificavit; posteaque virorum Monasterium fecit, ubi & sepultus fuit. Et quidem Satyri nomen est, quod non procul ab eo Monasterio, antiquus Satyrus dicebatur, ubi templum erat Græcorum superstitione eidem Satyro extructum: ex cujus vicinia contigit per homonymiam, ut & Monasterium eodem vocabulo censeretur. Theophilus vero Imperator, accepta inde materia, Bryantis Regias ædes construxit. Quod autem Oriens appellatur, ea ratio est. Cum aliquando Nicephorus Imperator, iis in locis venationem ageret, in quibus modo situm Monasterium est; in eo ipso loco, ubi nunc Basilicæ situm Altare est, capto cervo, vetus mensa sustentante columna inventa est, hac inscriptione, *Sanctum Michaelis cælestis militiæ Principis Orientis Altare, quod sanctus Andreas Apostolus posuit.*

Satyri Monasterium Ignatii.

Bryantis Palatium Theophili.

Michaelis Orientis Altare ab Andrea Apostolo positum

X. Imperii annis septimo & octavo, baptizat Basilius Hebræos omnes sub ditione positos, dignitatibus augens, ac plura illis dona tribuens. Tunc vero etiam, cujus supra meminimus, Nicolaum sancti Diomedis Mansionarium, Œconomi ac Syncelli dignitate decoravit: ejus fratrem Joannem, Excubiarum Drungarium præfecit; fratrem alterum Paulum, Regio Sacello præfecit: tertium denique Constantinum, Ærarii publici Logothetam creavit.

Judæi ad baptismum compulsi.

pag. 456.

Basilii merces gratitudinis.

XI. Basilii Imperii anno nono, cœpit Imperator ædificare Novam Ecclesiam; Urbsque Syracusa prodita est Saracenis.

Nova Ecclesia; capta Syracusa.

XII. Basilii Imperii anno undecimo, Nicetas Xylenites ac Mensæ præpositus, Augustæ amorum accusatus; posita co-

ma, in Monasterium trusus est. Multa vasa ænea confregit Imperator, in usum vertenda Novæ Ecclesiæ. Marmora quoque & musiva & columnæ ea multis Ecclesiis ædibusque sublata, ejus extruendæ causa. Inter hæc ornamenta, Statua ænea in Senatu erat Episcopi habitu, virgamque manu tenens, cui serpens gyris convolutus erat. Statua in Vestiarium illata: Veniens Imperator in serpentis os immisso digito, vivo alio serpente intus residente morsum infigente, sic læsus est, ut vix ullis remediis curari potuerit. Sed & Salomonis Statuam in Basilica constitutam, ex suo efformatam nomine, seipsum Deo velut hostiam offerens, in Novæ Ecclesiæ fundamenta jecit.

Expilata alia ad fabricam Novæ Ecclesiæ. *Prodigiosus serpens.* *Salomonis Statua.*

XIII. Anno Basilii Imperii undecimo, suscepta rursus Imperator adversus Melitenenses expeditione, multisque præliis victor, ingentique onustus præda, ac captivis adductis, reversus est.

Expeditio Meliteneosis.

XIV. Anno Basilii Imperii duodecimo, Ignatio Patriarcha vivis exempto, Photius Regiæ Urbis Sacerdos iterū provectus est.

Photii a. Sedes.

XV. Anno Basilii Imperii tertio-decimo, eductis Imperator adversus Germaniciam copiis, eaque direpta atque vastata, reversus est. Moritur vero Constantinus Michaelis filius ex Eudocia: hominum autem vulgique opinione, Basilii filius. Eum ille ingenti luctu prosecutus, ipsius in Imperatorum sepulchris funus deposuit.

Germaniciæ expugnatio. *Constantini mors.*

XVI. Anno Basilii Imperii quarto-decimo, Kalendis Maii, dedicatur, divinisque officiis publice celebrandis aperitur a Photio Patriarcha, Nova Ecclesia.

Novæ Ecclesiæ dedicatio.

XVII. Anno Basilii Imperii quinto-decimo, Leo Salibaras Theodorum Monachum Santabarenum Photio Patriarchæ in colloquium adducit (is postea a Photio creatus Euchaitarum Archiepiscopus) tamquam nimirum virum religiosum prodigiorumque patratorem mirificum, ac futura prænoscendi arte præditum. Photius, Basilio Imperatori virum insinuat: quo delectatus Imperator (quippe ejus assentante desideriis) eum magno in pretio habuit. Is Imperatorem, ob Constantini filii mortem, qua amoris vi in eum ferebatur, sese dolore conficientem videns, vivum se illi ostensurum impostor pollicitus est: & vero rem præstitit. Ad quemdam enim saltum obambulanti Imperatori, spectrum quoddam Constantini specie equo insidens, vestibus auro intextis, occurrit: cernensque ille oculis, & in amplexus ruens, affatim basia dedit. Cumque disparuisset, vidisse eum se existimabat, nec quicquam delusum esse. Quocirca extructo ibi Monasterio, Sancti Constantini nomen indidit.

Santabareni Photiique præstigiæ.

Edit. Paris. pag. 457.

Visus magice Constantinus & petri consecratus.

XVIII. His aliisque plurimis ex Apollonii disciplina probe institutus Santabarenus, magnam sibi fidem apud Imperatorem conciliavit. Celebris hic nominis Santabarenus (quem Photius secunda sua tyrannide Episcopum Euchaitarum promovit) Manichæi filius & Manichæus erat; ac velut junior annisque minor vix capitali exemptus sententia, per Bardam Cæsarem, meliori fruge componendus, Studii Monasterio traditus est. Ubi tamen, quamquam Monachi assumpto habitu, a priore nihil pravitate emersit. Cæterum Photii prima tyrannide, in eo Monasterio Præfecti munus gessit; quo & Antistite, religiosi omnes Monachi fugam iniere, cum non sustinerent Photii se communione commaculari. Photio nihilomi-

Santabarenus Manichæus; Studii Præfectus, tum post Euchaitarum Episcopus, Archimagus, Theodora Monachos sic persequente.

σιλεὺς λόγῳ τῆς Νέας ἐκκλησίας· ἀλλὰ καὶ μάρμαρα καὶ ψηφίδας καὶ κίονας ἐκ πολλῶν ἐκκλησιῶν καὶ οἴκων, λόγῳ ταύτης ἀνελάβετο. ἐν οἷς στήλη ἵσταται χαλκῆ ἐν τῷ Συνάτῳ σχῆμα ἐπισκόπου φέρουσα. κρατοῦσα δὲ ἐν τῇ χειρὶ ῥάβδον, ὄφιν ἐντετυλιγμένον ἔχουσαν· ταύτην ἤγαγον ἐν τῷ βεστιαρείῳ· καὶ ἐλθὼν ὁ Βασιλεὺς, ἔβαλε τὸν δάκτυλον αὐτοῦ εἰς τὸ στόμα τοῦ ὄφεως· καὶ ἦν ἔσωθεν ἄλλος ὄφις ζῶν, ὃς καὶ ἔδακε τὸν δάκτυλον τοῦ Βασιλέως· καὶ μόλις δι' ἀντιφαρμάκων ἰάθη. καὶ τὴν στήλην δὲ Σολομῶντος ἐν τῇ Βασιλικῇ οὖσαν, εἰς ὄνομα αὐτοῦ ἐκτυπώσας, τοῖς θεμελίοις τῆς Νέας ἐκκλησίας ὡς θυσίαν ἑαυτὸν τῷ Θεῷ προσῆξεν.

ιγʹ Τῷ ιαʹ. αὐτοῦ ἔτει, ἐκστρατεύει πάλιν κατὰ Μελιτινῶν, καὶ πολλοὺς πολέμους κατορθώσας, καὶ αἰχμαλωσίαν πολλὴν λαβὼν, ὑπέστρεψεν.

ιδʹ. Τῷ ιβʹ. αὐτοῦ ἔτει, τελευτᾷ ὁ Πατριάρχης Ἰγνάτιος, καὶ πάλιν Φώτιος ἀναβιβάζεται.

ιεʹ. Τῷ ιγʹ. αὐτοῦ ἔτει, ἐκστρατεύει ὁ Βασιλεὺς κατὰ Γερμανικείαν, καὶ ταύτην αἰχμαλωτεύσας, ὑπέστρεψε. τελευτᾷ δὲ Κωνσταντῖνος υἱὸς Μιχαὴλ ὁ ἐξ Εὐδοκίας· ὡς δὲ λόγος, υἱὸς Βασιλείου· ὃν πολλὰ θρηνήσας, ἀπέθετο ἐν τοῖς τάφοις τῶν Βασιλέων.

ιϛʹ. Τῷ ιδʹ. αὐτοῦ ἔτει, μηνὶ Μαΐῳ αʹ. ἐγκαινίζεται καὶ ἐνθρονίζεται ἡ Νέα ἐκκλησία παρὰ Φωτίου Πατριάρχου.

ιζʹ. Τῷ ιεʹ. αὐτοῦ ἔτει, Λέων ὁ Σαλιβαρὰς συστήσει Φωτίῳ Πατριάρχῃ Θεόδωρον μοναχὸν τὸν Σανταβαρηνὸν, ὃς ὑπὸ Φωτίου μετὰ τοῦτο γέγονεν Ἀρχιεπίσκοπος Εὐχαΐτων, ὡς εὐλαβῆ καὶ ποιοῦντα τεράστια, καὶ προορατικόν· Φώτιος δὲ τοῦτον Βασιλείῳ Βασιλεῖ μεσιτεύει· εἰς ὃν ὁ Βασιλεὺς ἀρεσθεὶς (πρὸς γὰρ τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ διέκειτο) εἶχεν ἐν τιμῇ πολλῇ· ὃς ἀθυμοῦντα τὸν Βασιλέα περὶ τοῦ τελευτήσαντος υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου, διὰ τὸ φίλτρον ὅπερ εἰς αὐτὸν εἶχεν, ἐπλάνα, καὶ ἐπηγγέλετο δεῖξαι· ὃ καὶ ἐποίησεν. ἐν γὰρ λόχμῃ τινὶ διερχομένῳ τῷ Βασιλεῖ, φάντασμα συνήντηθη ἔφιππον, χρυσοϋφαντον, ἐνδεδυμένον ἐν τῷ εἴδει τοῦ Κωνσταντίνου· ὃ καὶ ὀφθαλμοῖς ἰδὼν καὶ περιπλακεὶς κατεφίλησε. καὶ γεγονότος ἀφανοῦς, αὐτὸν ἰδεῖν ὑπελάμβανε, καὶ ὡς ἐπεπλάνητο. διὸ καὶ μονὴν ἐκεῖσε κτίσας, ἐπωνόμασεν αὐτὴν Τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου.

ιηʹ. Τούτοις καὶ ἑτέροις πλείστοις ἐκ τῆς Ἀπολλωνίου ἀκριβῶς μεμυημένος ὁ Σανταβαρηνὸς, ἐποίησε τὸν Βασιλέα πίστιν κεκτῆσθαι εἰς ἑαυτὸν πολλήν. οὗτος ὁ περιώνυμος Σανταβαρηνὸς, ὃς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Φωτίου κατὰ δευτέραν αὐτοῦ τυραννίδα, ἐπίσκοπος Εὐχαΐτων ἐγένετο, Μανιχαίου υἱὸς καὶ Μανιχαῖος ὤν. καὶ ὡς νεώτερος, διὰ Βάρδα τοῦ Καίσαρος, τὴν κεφαλικὴν τιμωρίαν ἐκφυγὼν, τῇ τοῦ Στουδίου μονῇ ἐπὶ διορθώσει ἀπεδόθη· ὁ δὲ, καὶ μοναχῶν σχῆμα περιβαλλόμενος, οὐδ' ὅλως τῆς κακίας ἀπένευσε. κατὰ μέντοι τὴν πρώτην τυραννίδα Φωτίου, καὶ Ἡγούμενος ἐν αὐτῇ τῇ μονῇ γίνεται· * ὑφ' οὗ καὶ πάντες οἱ εὐλαβεῖς τῆς μονῆς ἔφυγον, τὴν κοινωνίαν Φωτίου μὴ καταδεχόμενοι. τοῦ μέντοι Φωτίου τῆς Πατριαρχίας διω-

* ἐφ' οὗ.

A χθέντος, καὶ ὁ Σατανώνυμος ἐκεῖνος τῆς μονῆς ἀπηλάθη. εἶτα εἰσοικίζεται Φωτίῳ, καὶ φησί, Χρῆσαι τινὶ τῶν ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος τοῦ Βασιλέως, καὶ λαβὼν ταῦτα τὰ ὕδατα ἃ ἐσκεύασα, ῥανάτω ἐπὶ τοῦ κοιτῶνος· καὶ ὄψει αὐτίκα τὸν Βασιλέα καταδεδουλωμένον τῇ ἀγάπῃ σου· καὶ μετὰ ταῦτα ἀγώνισαι ὅπως ἴδω αὐτὸν ἅπαξ, καὶ ποιήσω σε ἐπανελθεῖν εἰς τὴν προτέραν σου τιμήν. τούτου οὖν γενομένου, πρωΐ, πρωῒ τοὺς υἱοὺς δι᾽ εὐχῆς χάριν καὶ χρυσίον ἀπέστειλε Φωτίῳ, καὶ εἰς τὴν Μαγναύραν κατῴκισε· καὶ συνεχῶς ὡμίλει καὶ παῤῥησίας τοσαύτης μετέδωκεν, ὡς καὶ τοὺς οἰκείους αὐτοῦ πάντας ἐν τῷ παλατίῳ ἐπιστῆσαι ὀφφικίοις. ἐντεῦθεν καὶ τὸν ἀρχιμάγον Σανταβαρηνὸν ὡς ἅγιον καὶ εὐλαβῆ καὶ διορατικώτατον συνοψίζει καὶ προσοικειοῖ. B

ιθ΄. Τῷ ις΄. αὐτοῦ ἔτει, ἠγάγετο ὁ Βασιλεὺς γυναῖκα Λέοντι τῷ Βασιλεῖ, Θεοφανὼ τὴν θυγατέρα Μαρτινακίου. καὶ στέψας, τοὺς γάμους ἐποίησεν ἐν τῇ Μαγναύρᾳ.

κ΄. Τῷ ιζ΄. αὐτοῦ ἔτει, αἱ τῶν Σαρακηνῶν * στολίαι, καὶ Ἰταλίας, καὶ Σικελίας καὶ τῶν λοιπῶν χωρῶν ἐπῆλθον· ὑφ᾽ ὧν συνέβη τί τοιοῦτον. Σαλδανὸς ὁ τῶν Αγαρηνῶν ἀρχηγὸς, τὴν Βάρην κρατήσας, ἥ τις ἐστὶν πόλις μεγάλη τῶν Ραυσίων, καὶ ἐν αὐτῇ κατοικήσας, πολλὰς ἑτέρας πόλεις καὶ χώρας κατελυμήνατο. γράφει οὖν ὁ Βασιλεὺς τῷ Ρηγὶ Φραγγίας, ἐπικουρῆσαι τῷ ὑπ᾽ αὐτοῦ ἀποσταλέντι στόλῳ κατὰ τῶν Αγαρηνῶν. καὶ δὴ πολέμου κροτηθέντος, ἁλίσκεται C μὲν τὸ κάστρον καὶ ἡ χώρα· ἀλλὰ μὴν καὶ αὐτὸς ὁ Σαλδανὸς, καὶ ὁ ὑπ᾽ αὐτὸν λαός. τοῦτον τὸν Σαλδανὸν ὁ Ρὴξ ἐν Καπύῃ ἀπάγει, καὶ ἐπὶ διετίαν τῷ Ρηγὶ συνὼν, παῤῥησίας καὶ συνδιαιτήσεως ἐπέλαχε. ὁ δὲ πανοῦργος ὢν, ἐκ τῆς ἑτέρων διαβολῆς ἔγνω σωτηρίαν ἑαυτῷ πραγματεύσασθαι. τοῖς γὰρ ἄρχουσι Καπύης καὶ Βενεβενδοῦ λέγει ἐν μυστηρίῳ, Βούλομαι ὑμῖν εἰπεῖν ἀπόῤῥητον βούλευμα τοῦ Ρηγός· δέδοικα δὲ τὸν ἐκ μηνύσεως κίνδυνον. τῶν δὲ διομοσαμένων ἀνέκφορον ποιήσασθαι τὸ λαλούμενον, φησί, Πάντας ὑμᾶς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ χώραν Φραγγίας ὁ Ρὴξ σιδηροδεσμίους συντόμως ἀποστέλλει. τῶν δὲ μὴ πιστευσάντων, ἀλλὰ ζητούντων ἔτι σαφεστέραν κατάληψιν, D αὖθις ὁ Σαλδανὸς πρὸς τὸν Ρῆγα φησίν, Ὡς οὐκ ἔστι σοι ἀσφαλὴς ἡ τῶν κάστρων τούτων κατάσχεσις, ἕως οἱ τούτων ἄρχοντες ἐνταῦθα ἐπιχωριάζουσιν· ἀλλ᾽ εἰ βούλει βεβαίως δεσπόζειν αὐτῶν, πρὸς Φραγγίαν τούτους δεσμίους ἀπόστειλον· πεισθεὶς οὖν ὁ Ρὴξ, ἀλύσεις διωρίσατο συντόμως χαλκευθῆναι, ὡς ἐπὶ χρείᾳ κατεπειγούσῃ τινί. ἰδὼν οὖν ὁ Σαλδανὸς, φησὶ πρὸς τοὺς ἄρχοντας, Οὐδὲ ἔτι μοι πιστεύετε; γνόντες οὖν οἱ ἄρχοντες ἀληθεύειν τὸν Βάρβαρον, ἐζήτουν ὅπως τὸν Ρῆγα ἀμυνοῦνται. καὶ δὴ πρὸς κυνηγέσιον ἐξελθόντος, κλείουσι κατ᾽ αὐτοῦ τὰς πύλας. ὁ δὲ, πρὸς τὴν ἰδίαν χώραν ἀπαίρει λυπούμενος. καὶ ὁ Σαλδανὸς τὴν χάριν τῆς μηνύσεως ἀπαιτεῖ. ἡ δὲ ἦν, τὸ πρὸς τὴν οἰκείαν E πατρίδα συγχωρηθῆναι αὐτὸν ἀπελθεῖν. τὴν οἰκείαν οὖν ἀρχὴν ἀπολαβὼν, καὶ τοῦ κακὸς εἶναι μὴ ἐκστὰς, ἐκστρατεύει κατὰ Καπύης καὶ Βενεβενδοῦ. οἱ δὲ, πρὸς τὸν Ρῆγα ἀποπρεσβεύονται. ἀλλὰ μεθ᾽ ὕβρεως ἀποπέμπονται. στέλλουσιν οὖν πρὸς τὸν Βασιλέα. ὁ δὲ θᾶττον ἐκπέμπει τὴν πρεσβείαν, δηλῶν προσδέχεσθαι συντόμως τὴν ἐκεῖθεν βοήθειαν. γίνεται τοῖς πολε-

*Major Codex στολίας. Missa omnis hæc narratio Georgio, verane, an fabula?

A nus Patriarchali Sede ejecto, hic quoque Satanici vir nominis expulsus est. Tum inter Photii familiares ascitus. *Cujuspiam*, ait, *Cubiculariorum opera utere, acceptasque quas paravi aquas, sacro aspergat Cubiculo; moxque amori tuo deditum Imperatorem videbis. His peractis, da operam ut vel semel ipsum videam, & ut ad priorem honorem ipse redeas, efficiam.* His ita gestis, statim mane Imperator liberos precibus communiendos, aurique vim mittit Photio, jussitque in Magnaura pro hospitio morari. Ibi continui congressus ac colloquia, tantaque Photius donatus fiducia est, ut & omnes necessarios ac familiares Palatinis muniis adhiberet. Hincque adeo Magorum Principem Santabarenum velut sanctum ac B religiosum, futuraque prænoscendi sagacissimum, illius præsentat obtutibus, redditque charissimum.

Santabareni philtra magica.

Edit. Paris. pag. 418.

XIX. Anno Basilii Imperii sexto-decimo, Imperator uxorem junxit Leoni Imperatori, Theophanonem Martinacii filiam; coronaque impartiens, nuptiarum solemnia in Magnaura peregit.

Leonis nuptiæ cum Theophanone.

XX. Anno Basilii Imperii decimo-septimo, Saracenicis classibus, Italiam, Siciliam ac reliquas regiones incursantibus, tale quid accidit. Soldanus Agarenorum Princeps, capto Bario, quæ Rhagusiorum Urbs magna est, in eoque positis sedibus, multas alias Urbes locaque diripiebat. Scribit itaque Imperator Francorum Regi, ut missæ abs se classi ad- C versus Agarenos opem ferat. Denique conflato bello, capitur oppidum, domaturque regio; quin & ipse captus Soldanus, eique militantes copiæ. Soldanum Rex Capuam adducit; quo cum ille annos duos commoratus, colloquiique ac convictus licentiam nactus, vafer cum esset, aliis per calumniam detrahendo, expediendam sibi salutem putavit. Capuæ enim & Beneventi Proceribus ita secreto infit. *Regis vobis arcanum volo aperire; vereor autem ne si detexero, inde mihi periculum creetur.* Illis jurejurando affirmantibus, *Nemini se detecturos quæ is ad eos loqueretur*, *Vos*, inquit, *omnes ferro onustos in suam Franciæ regionem Rex brevi missurus est.* Non credentibus D illis, majoraque rei indicia quærentibus, rursus Soldanus ad Regem ait, *Numquam fiet ut hæc tuto oppida possideas, quamdiu illorum Proceres hic morabuntur. Sed si vis firmo eorum potiri dominio, illos vinctos in Franciam mittito.* His Rex persuasus, catenas velut urgente quodam negotio, cito fabricari jussit. Videns itaque Soldanus ait ad Proceres, *Ne nunc quidem mihi adhibetis fidem?* Intelligentes igitur Proceres Barbarum vera loqui, cogitabant qua ratione Regem ulciscerentur. Illo itaque venandi causa egresso, fores contra eum claudunt. Rex indigne ferens, reique indignitate motus, in patriam redit: Soldanus quoque detecti arcani mercedem petit. Ea erat, ut ei liberum esset in patriam reverti. E Recepto igitur principatu, nec mentis posita pravitate, adversus Capuam & Beneventum cum exercitu venit. Missa ad Regem Franciæ legatio: Oratores contumeliose accepti ac remissi. Mittunt itaque ad Imperatorem. Ille statim dimisso Legato, Abs se brevi mittenda justa auxilia expectare jubet. Capitur ab hostibus nuncii minister. Ait itaque ad eum Soldanus, *Si meæ voluntati* —

Saraceni Francorum armis in Italia victi.

Soldani vafricies ac commentum.

pag. 419.

secutus fueris, tum salutem ipse consequeris, tam muneribus copiose donaberis. Illo assensum simulante, ait Soldanus, *Volo ut pro oppidi mœnibus stans, eos, qui intra sunt, in hæc verba alloquaris, Ego sane ministerium meum implevi; ne tamen ab Imperatore auxilia expectaveritis. Non enim petitioni nostræ obaudivit.* Muris itaque cum Soldani ministris admotus, vocatisque civitatis primoribus, sic ait, *Quamquam mihi mors palam est, atque in promptu est jugulatio, non tamen vos veritatem celabo. Cæterum rogo atque adjuro, ut in charis pignoribus atque uxore gratiam mihi referatis. Ego enim, Domini mei, etsi jam hostium manibus teneor, ministerium tamen meum explevi, vestraque ad Imperatorem functus sum Legatione; brevique hinc vobis ventura auxilia expectate: quare state fortiter, & ne animis concideritis. Venit enim qui vos sit liberaturus, etsi is nullius mihi frugis futurus sit.* Quibus auditis Soldani satellites, ac quod decepti erant, furoris œstro perciti, ipsum gladiis confestim conciderunt. Veritus ergo Soldanus expectatas Imperatoris copias, soluta obsidione in suam se regionem recepit.

Pietatis in patriam insigne exemplum.

XXI. Anno Basilii Imperii decimo-octavo, Leo Imperator a Santabareno per talem modum apud patrem criminis delatus est. Leo, cum solertis ingenii esset, pieque vitam institueret, Santabareni dicta factaque reprehendebat, ipsumque vituperabat, ac averso ad illum animo erat. Quod vero ille ejus odium ferre non poterat, veritus scilicet ne ad Imperatorem hæc ejus crimina pervenirent; quid machinatur? Ingentem sicam (Græcorum vulgus παραμήριον vocant) vario cultu eleganter fabricatus, Leoni tradit, dicens. *Scis haud raro inter venandum in bestiam te solum incidere, cumque desit gladius ad jugulandum, tibi eam perire? Hunc ergo gestato; forte etiam Imperator pater tuus consilium laudabit.* Credulus ergo scelestissimi capitis verbis Leo, gladium sumit. Abit ergo dolis consutus Santabarenus, eique apud patrem crimen intentans, *Leo*, inquit, *filius tuus sicam gestat, ac cum solus tecum versabitur, facto in te impetu contrucidabit, ac jugulabit.* Audiens Imperator, habitaque rei diligenti inquisitione, ac cum se ita rem habere invenisset, in Margarita, oculorum lumen adempturus, inclusit, ni Photius Patriarcha aliique plures Senatorii ordinis, consilium istiusmodi dissipassent. Leonis domesticos omnes diu multumque excruciatos, cum nihil in eis intentati criminis deprehendisset relegavit. Leo ipse menses tres paterno exclusus conspectu lugens, deploransque, ac crebris Epistolis Imperatoris clementiam pulsans, exegit. Solemni autem sancti Eliæ die, quod Imperator magna in eum fide, impensiorique religione ipsum coleret, per hunc modum Leo paterno conspectui redditus est. Erat avis quædam, quasillo viminco Regio in triclinio e pariete pendula; animal sane æmulum, multiplicique voce reddenda idoneum (Psittacum vocant:) Hæc, sive a quibusdam prædocta, sive aliter inducta fuerat, crebro illud, *Heu, heu, Domine Leo*, inclamitabat. Quandoque igitur instructo Imperatori convivio, Senatusque Proceribus ad epulas mensamque considentibus, cum avis, quam dicebam, næniam, crebrius loqueretur, in tristitiam versi convivæ, cibisque abstinentes, morosi sedebant. Animadvertit Imperator, causamque sciscitatur. Ad quem illi la-

Leoni structæ insidiæ.

Edit. Paris. pag. 460.

Ejus liberationis occasio.

A μίους ἐγκρατὴς ὁ τῆς ἀγγελίας διάκονος. λέγει οὖν πρὸς αὐτὸν ὁ Σαλδανός, Εἰ ὑπηρετήσῃς μου τῷ βουλήματι, καὶ σωτηρίας ἀξιωθήσῃ, καὶ δωρεῶν ἀπολαύσῃ πολλῶν. τοῦ δὲ συνθεμένου, Βούλομαι, ἔφη, σταθέντα σε τοῦ κάστρου ἐκτὸς, καὶ τοῖς ἔνδον εἰπεῖν, Ὡς ἐγὼ μὲν τὴν διακονίαν μου ἐξεπλήρωσα· ἀλλ' ἐκ τοῦ Βασιλέως βοήθειαν μὴ προσδέχεσθε. οὐ γὰρ ἤκουσε τῆς δεήσεως ἡμῶν. ὁ δὲ, πλησίον τοῦ τείχους μετὰ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ Σαλδανοῦ γενόμενος, καὶ τοὺς πρώτους παραγενέσθαι τῆς πόλεως αἰτησάμενος, ἔφη, Εἰ καὶ πρόδηλός μοι τυγχάνει ὁ θάνατος, καὶ ἐν χερσὶν ἡ σφαγή· ἀλλ' ὅμως οὐκ ἀποκρύψομαι τὴν ἀλήθειαν. πλὴν αἰτῶ, καὶ ὁρκίζω ὑμᾶς, ἀποδοῦναί μοι τὴν χάριν εἰς τὰ ἐμὰ ἔκγονα, καὶ τὴν σύνευνον. ἐγὼ γὰρ, ὦ κύριοί B μου, εἰ καὶ νῦν τῶν πολεμίων περιεχέθην χερσίν. ἀλλ' ὅμως τὴν διακονίαν μου ἐξεπλήρωσα, καὶ τὴν παρ' ὑμῶν πρεσβείαν τῷ Βασιλεῖ Ῥωμαίων προσήγαγον· καὶ συντόμως προσδέχεσθε τὴν ἐκεῖθεν βοήθειαν· διὸ στῆτε γενναίως καὶ μὴ δειλανδρήσητε. ἔρχεται γὰρ ὁ ὑμᾶς ῥυσόμενος, εἰ καὶ μὴ ἐμέ. ταῦτα οἱ τοῦ Σαλδανοῦ ἀκούσαντες, καὶ πρὸς τὴν ἀπάτην ἐμμανέντες, εὐθὺς αὐτὸν τοῖς ξίφεσι κατακόπτουσι. φοβηθεὶς οὖν ὁ Σαλδανὸς τὴν ἐκ τοῦ Βασιλέως προσδοκωμένην δύναμιν, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν, καὶ πρὸς τὴν οἰκείαν χώραν ὑπέστρεψεν.

κα΄. Τῷ ιη΄. αὐτοῦ ἔτει, Λέων ὁ Βασιλεὺς κατηγορεῖτο παρὰ τοῦ Σανταβαρηνοῦ πρὸς τὸν ἴδιον πατέρα τρόπῳ τοιῷδε. συνετὸς ὢν καὶ εὐσεβῶς τὸν βίον διάγων, τὰ C γινόμενα παρὰ τοῦ Σανταβαρηνοῦ κατεγίνωσκε, καὶ ἐμέμφετο αὐτὸν καὶ ἀπεστρέφετο. ἐπεὶ ἐκεῖνος δὲ τὸ μῖσος τοῦτο ὑπενεγκεῖν οὐχ ὑπέφερεν, ὑφορώμενος διαβολὴν αὐτοῦ πρὸς τὸν Βασιλέα γενήσεσθαι, τί τεχνάζεται; μάχαιραν * μεγάλην, τὸ δὴ λεγόμενον παραμήριον ποιήσας καὶ ποικίλως ἐπισκευάσας, δίδωσι τῷ Λέοντι, εἰπών, Οἶδα ὅτι πολλάκις εἰς κυνήγιον ἐμπίπτει σοι ζῶον μόνῳ, καὶ μὴ ἔχων μάχαιραν σφάξαι αὐτὸ, ἀπόλλυται. βάσταζε οὖν αὐτό· ἴσως καὶ ὁ Βασιλεὺς ὁ πατήρ σου ἐπαινέσει σοι. πεισθεὶς οὖν τῷ ἀλάστορι ὁ Λέων, λαμβάνει τὴν μάχαιραν. ἀπέρχεται οὖν ὁ δόλιος Σανταβαρηνὸς, καὶ διαβάλλει τοῦτον πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ, Ὡς ὁ Λέων ὁ υἱός σου παραμήριον βαστάζει, καὶ ἡνίκα μονωθῇ μετὰ σοῦ, ὁρ- D μὴν ἔχει τοῦ σφάξαι σε. τοῦτο ἀκούσας ὁ Βασιλεὺς καὶ ἐρευνήσας, καὶ εὑρὼν, ἀπέκλεισεν αὐτὸν ἐν τῷ Μαργαρίτῃ, βουλόμενος ἐκτυφλῶσαι, εἰ μὴ Φώτιος ὁ Πατριάρχης μετ' ἄλλων πολλῶν τῆς συγκλήτου, τοῦτο διεσκέδασαν. τοὺς δὲ ἀνθρώπους αὐτοῦ πάντας, πολλὰ τιμωρήσας, ὡς οὐδὲν εὑρέθη τῆς κατηγορίας ἀληθὲς, ἐξώρισεν. ἐποίησε δὲ ἀπὸ ὄψεως μῆνας τρεῖς, θρηνῶν καὶ ὀδυρόμενος, καὶ δι' ἐπιστολῶν πολλῶν δυσωπῶν τὸν Βασιλέα. Κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Ἡλίου φθασάσης, ἐπεὶ πίστιν μεγάλην εἶχεν ὁ Βασιλεὺς εἰς τὸν ἅγιον, * ἐπισυνοψίζει Λέων τῷ τρόπῳ τούτῳ. ἦν τι ζῶον πτηνὸν ἐν πελάρῳ πλεκτῷ κατὰ τὰ Βασίλεια αἰωρούμενον, μιμηλὸν καὶ πολύφωνον, ὃ ψιττακὸς ὀνομάζεται, ὅπερ εἴτε πρός E τινων διδαχθὲν, εἴτ' ἄλλως πῶς, πολλάκις, Αἴ, αἴ κύριε Λέων, ἐφθέγγετο. πανδαισίας δέ ποτε τελουμένης τῷ Βασιλεῖ, καὶ τῶν πρώτων τῆς βουλῆς συνεστιωμένων αὐτῷ, καὶ τοῦ ὄρνιθος πολλάκις φθεγγομένου τὸ προρρηθὲν, ἐπιστυγνάσαντες οἱ δαιτυμόνες, καὶ τῆς εὐωχίας παυσάμενοι, ἐπὶ σιωπῆς ἐκάθηντο. οἷς προσέχων ὁ Βασιλεὺς, τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνετο. οἱ δὲ, δακρύων ὑποπλησθέντες, Τίνα βρῶσιν εἶπον φαγώμεθα,

* Melius μικράν. nam & Geor. μαχαίριον. quod sic parvum posset contegi.

* MSS. ἐπισυνοψίζει. Geor. melius, ἀνοψίζει.

θα, ὅπως ὑπὸ τῆς φωνῆς τοῦ ἀλόγου τούτου ὀνειδιζόμενοι, οἱ δοκοῦντες ἡμεῖς λογικοὶ καὶ φιλοδέσποτοι. ὅτι αὐτὸ μὲν τὸν οἰκεῖον ἀνακαλεῖται δεσπότην· ἡμεῖς δὲ τρυφῶντες λήθην τοῦ μὴ ἀδικήσαντος δεσπότου ἐλάβομεν. εἰ μὲν γὰρ ἐλέγχεται ἀδικῶν, καὶ κατὰ τῆς πατρῴας κεφαλῆς ἀντρεπίσας τὴν δεξιὰν, αὐτόχειρες αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες γενώμεθα, καὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ μὴ λαβώμεθα κόρον, μέχρι τίνος ἡ συκοφάντις γλῶσσα κατ' αὐτοῦ διαμαρτυρήσεται; μαλαχθεὶς οὖν τοῖς τοιούτοις λόγοις ὁ Βασιλεὺς, τότε μὲν καθεσθῆναι τούτους προσέταξε, καὶ σκοπῆσαι περὶ τοῦ πράγματος ἐπηγγείλατο. μετ' οὐ πολὺ δὲ πρὸς τὴν φύσιν ἐπανελθὼν, ἐξάγει τοῦτον τῆς φρουρᾶς, καὶ εἰς ὄψιν ἄγει αὐτὸν, καὶ τὴν πένθιμον ἀμείβει στολὴν, καὶ τὸ περιττὸν τῆς ἐν τῇ λύπῃ τραφείσης κόμης περιαιρεθῆναι κελεύει. καὶ τὴν προτέραν τῆς Βασιλείας τάξιν καὶ τιμὴν ἀποδίδωσι. καὶ τῆς προελεύσεως τοῦ ἁγίου Ἠλίου γενομένης, ἰδόντες αὐτὸν οἱ λαοὶ, ἐπεφώνουν, Δόξα σοι ὁ Θεός. καὶ ὁ Βασιλεὺς εἶπε, Δοξάζετε τὸν Θεὸν ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ μου; πολλὰς θλίψεις ὑπ' αὐτοῦ ἔχετε ὑπομεῖναι, καὶ ἐπωδύνους ἡμέρας διελθεῖν.

κβ'. Τῷ ιθ'. ἔτει αὐτοῦ, μελετᾶται ἀνταρσία παρὰ Ἰωάννου τοῦ Κουρκούα Δομεστίκου ὄντος τῶν Ἱκανάτων, χρηματισθέντος παρὰ τοῦ ἐν Βλαχέρναις Ἐγκλείστου. ἦσαν δὲ μετ' αὐτοῦ Ἄρχοντες μέχρι τῶν ξς'. μεθ' ὧν ὁ Μιχαὴλ ὁ Ἑταιρειάρχης καὶ ὁ Κατούδης, καὶ Μυξιάρης, καὶ ὁ Βαβούτζικος. τούτους κρατήσας πάντας, ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ ἔτυψε καὶ ἐκούρευσε· καὶ τὰς ὑπολειφθείσας τρίχας ἔκαυσε· καὶ πομπεύσας ἐξώρισε.

κγ'. Τοῦ δὲ Βασιλέως ἐν κυνηγίῳ ἐξελθόντος, ἔλαφος παμμεγέθης ἀναφανεὶς, ἦρε τὸν Βασιλέα ἐκ τῆς ζώνης ἀπὸ τοῦ ἵππου μετὰ τοῦ κέρατος. φθάσας δέ τις, καὶ τὴν ζώνην μετὰ τῆς σπάθης κόψας, τοῦτον ἐρρύσατο. ὃν καὶ μετὰ τὴν ὑποστροφὴν ἀπεκεφάλισεν, εἰπὼν, Μὴ γυμνοῦν κατὰ Βασιλέως ξίφος. ἐκ δὲ τῆς ἀναρπαγῆς τοῦ ἐλάφου νοσηλευθεὶς ὁ Βασιλεὺς Βασίλειος, τελευτᾷ, φάμενος τῷ υἱῷ αὐτοῦ καὶ διαδόχῳ Λέοντι, καὶ Στυλιανῷ τῷ ἐπιτρόπῳ τῶν Βασιλέως υἱῶν, Ὅτι Φώτιος ὁ ἀνίερος καὶ ὁ συμμύστης αὐτοῦ Σανταβαρηνὸς τοῦ Θεοῦ με μακρύναντες, καὶ ἀλλότριον τῆς δικαίας γνώσεως ποιήσαντες, εἰς τὴν ἴσην μετ' αὐτῶν κόλασιν ἐπεσπάσαντο. καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἐξέψυξε, καταλιπὼν Λέοντα καὶ Στέφανον καὶ Ἀλέξανδρον.

crymis oppleti, *Quas, ajunt, dapes sumemus, quibus sic muta animans exprobret, qui ratione prædit ac domini amantes videamur? Cum sic illa dominum revocet, nos vero in deliciis agentes, ejus insontis videatur oblivio cepisse. Siquidem enim injuria reus deprehenditur, aut in paternum caput dexteram instruxisse comperitur, cum nos ipsi omnes contrucidemus, ejusque cruorem insatiabili aviditate fundamus. Sin minus, quamdiu in eum calumniæ tincta veneno lingua prævalebit?* Istiusmodi verbis mitior mutatus Imperator, tunc quidem sedere eos jussit, ac se rem discussurum promisit. Nec diu post, ad genium indolemque reversus, e carcere eductum Leonem, sui conspectu donat, mutatque vestem lugubrem, ac superfluum ex mœrore capillorum onus levare jubens, ad pristinum Regiæ dignitatis gradum cultumque revocat. Inter solemnem vero S. Eliæ pompam, videntes eum populi ac Factiones, gratulabundi clamabant, *Gloria tibi Deus*, Ad quos Imperator, *Deum glorificatis, gratulantes pro filio meo? Multa ab eo mala sustinebitis, diesque ærumna plenos transigetis.*

Basilii de Leone filio vaticinium.

XXII. Anno Basilii Imperii decimo-nono Joannes Curcuas Icanatorum Domesticus tyrannidem molitur, cum is qui in Blachernis Inclusus agebat, Imperium ei esset vaticinatus. Erant cum eo conjurati Proceres ad sexaginta-sex, inter quos Michael Fœderatorum Comes, & Catudes & Myxiares & Babutzicus. Quos omnes comprehensos, in Circo virgis cæsos totondit; adustisque reliquis crinibus, ac pompa per civitatem traducens, exilio mulctavit.

Compressa conjuratio.

Edit. Paris. pag. 461.

XXIII. Egresso autem venandi causa Imperatore, ingentis molis cervus emergens, ipsum e zona ab equo cornu sustulit. Venit quidam, zonaque ense scissa, ipsum liberavit; cui & reversus, caput amputavit, dicens, *Cave adversus Imperatorem ensem nudaveris.* Ex cervi autem illa succussione morbo correptus Basilius Imperator, diem obit, ejuscemodi verba Leoni filio ac successori locutus, nec non Styliano ipsius liberorum curatori. *Profanus Photius ejusque Symmysta Santabarenus a Deo me procul elongantes, atque a justa alienum scientia reddentes, in paris me secum supplicii barathrum traxere.* Hæc ubi dixerat, efflavit animam, Leone, Stephano & Alexandro liberis relictis.

Ingrati more in liberatorem.

Basilii de Photio suprema vox.

ΡΩΜΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΥΣ

Λ Ε Ω Ν

ΕΤΗ ΚΕ'. ΜΗΝΑΣ Θ'.

α'. ΚΟΣΜΟΥ ἔτος ,ςτπη'. τῆς θείας σαρκώσεως ἔτη ωπη'. Ῥωμαίων Βασιλεὺς Λέων ἔτη κε'. μῆνας θ'. Στέφανος δὲ ὁ αὐτοῦ ἀδελφὸς κληρικὸς ὢν καὶ σύγκελλος, ἦν μετὰ Φωτίου Πατριάρχου, ἀνατρεφόμενος παρ' αὐτοῦ καὶ παιδευόμενος. ὁ δὲ Λέων μετὰ τὸ αὐτοκρατορῆσαι, ἀπέστειλεν Ἀνδρέαν τὸν στρατηλάτην μετὰ κηρῶν πολλῶν, κληρικῶν τε καὶ συγκλητικῶν ἐν Χρυσοπόλει, καὶ ἤγαγε μετὰ σπουδῆς πολλῆς καὶ τιμῆς καὶ ὕμνων τὸ λείψανον Μιχαὴλ τοῦ Βασιλέως· καὶ ἀπέθετο ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐν λάρνακι· Φώτιον δὲ τὸν Πα-

Symeon. Logoth. Annal.

ROMANORUM IMPERATOR

LEO

ANNOS XXV. MENSES IX.

I. MUNDI annus sexies millesimus trecentesimus octuagesimus-octavus; divinæ Incarnationis octingentesimus-octavus, Romanorum Imperator Leo annos viginti-quinque, menses novem. Stephanus Leonis frater, cum esset Clericus ac Syncellus, cum Photio versabatur, subque ejus disciplina erudiebatur. Leo autem rerum summa potitus, misso Andrea militiæ Magistro cum multis cereis & Clericis, virisque Senatorii ordinis, Chrysopolim, ad Michaelis Imperatoris reliquias magno studio & cultu ac canticis in Urbem inferendas, in sanctorum eas Apostolorum, in urna depo-

Leo imperat.

Michaelis cadaver pompa relatum Chrysopoli.

Ejecto Photio, Patriarcha Stephanus.

fuit: Photium vero Patriarcham Ecclesia ejectum, in Armeniacorum Monasterium relegat, quod Gordonis vocant; ubi & moritur. Stephanum porro fratrem, per Theophanem primæ Sedis Episcopum (Πρωτόθρονον vocant) ac Episcopos alios curat ordinari: vixitque annos ses menses quinque, sepeliturque in Siceorum Monasterio. Conflato ad Sophias & Ferream ingenti incendio, absumptum eo S. Thomæ Templum, ab ipso magnifice Leone reparatum est. Theodoro Santabareno ab Euchaitis in Urbem adducto, Andreas Domesticus & Stephanus Magister, in eum Photiumque expostulant, quod Leonem apud Basilium Imperatorem ejus patrem per calumniam detulerint. Senatus sententia, Photio concessum, ut in Gordonis Monasterio ageret: Santabarenus verberibus affectus, Athenas relegatus est. Tum post eum missa Imperator, oculis orbatum in Asia exulare jussit. Multis vero post annis placatus Imperator, in Urbem reductum, ex Nova Ecclesia annonas accipere præcepit.

Templi Thomæ conflagratio.

Edit. Paris. pag. 462.

Santabareni Photiique causa, & in eos sententia.

Romanorum in Longobardia clades.

II. Imperii Leonis anno secundo in seditionem mota Longobardia, missus est Constantinus Mensæ Præpositus cum omnibus Legionibus: consertaque pugna, vix unus ille evadere potuit, reliquis qua necatis, qua captis. Contigit vero etiam Solis deliquium, ut & nox per horam tertiam esset, & stellæ apparerent. Orti etiam venti validi & fulgura & tonitrua; quibus septem capita perierunt in Foro combusta.

Eclipsis insignis.

Zautzas Imperatoris Pater.

III. Imperii Leonis anno tertio, expugnata ab Agarenis Samas civitas munita, ejusque Prætor Paspalas captivus abductus est. Imperator Zoem Zautzæ filiam in amoribus habens, Zautzam Imperatoria Patrem constituit, novum hoc honoribus titulo commentus. Symeon Bulgarorum Princeps Romanæ ditionis loca infestis signis invadens, Turcorum adversa acie superatus est. Ejus captivi omnes ab Imperatore redempti sunt. Tum rursus ille Turcos acie fundit, oblataque petitione recipit captivos, & pacem facit. Nec multo post everso rursus pacis fœdere, commissum prælium ad Bulgarophygum, locum sic dictum, fusoque universo exercitu, una omnes clade prostrati sunt atque enecti; & in eis Theodorus Protovestiarius. Stephano Patriarcha vita functo, ejus loco Antonius Cauleas ordinatur.

Res Bulgaricæ.

Antonius Cauleas Patriarcha.

IV. Imperii Leonis anno septimo, Chersonitæ Prætorem suum contrucidarunt. Corum oppidum in Cappadocia ab Agarenis captum. Facto processu cum Leo Imperator ad S. Damiani venisset, unaque etiam Imperii Adjuva Zautzas adesset; nec non Zoe Zautzæ filia (prima enim ejus uxor Theophano in S. Soro Blachernarum precibus assidua erat) consilium ineunt Zautzæ cognati, tum scilicet Tzantzes, tum reliqui, ut Imperatorem necarent. Zoe autem in Imperatoris sinu dormiens, ut malum sensit, deprehenditque insidias, ipsum excitavit; confestimque navigio in Pegas transfretarunt, ac mane celerius ad Palatium sese receperunt.

Corum captum.

Insidiæ detectæ.

pag. 463.

Theophano miraculis clara.

V. Hoc anno Theophano Augusta diem obit, cum imperasset annos duodecim. Hanc Deus post non multos dies miraculorum effectricem reddidit; idcirco nimirum, quod zelotypiæ vitio nihil laborans, nec injuriarum quicquam memor, eleemosynis & orationibus Deo assidue vacaret. Porro

τετράρχην ἐπίβουλον φωραθέντα, ὁ ἐκκλησίας ἐκβάλλει, καὶ ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἀρμενιακῶν τῇ λεγομένῃ τοῦ Γόρδωνος περιορίζει. ἔνθα καὶ τελευτᾷ [84]. χειροτονεῖ δὲ Στέφανον σύγκελλον τὸν ἴδιον αὐτοῦ ἀδελφὸν, διὰ τοῦ Θεοφάνους τοῦ Πρωτοθρόνου καὶ λοιπῶν Ἀρχιερέων. ὃς καὶ ἔζησεν ἔτη ϛ΄ καὶ μῆνας ε΄. καὶ θάπτεται ἐν τῇ μονῇ τῶν Σικεῶν. γέγονε δὲ ἐμπρησμὸς πλησίον τῆς Σοφίας καὶ τῆς Σιδηρᾶς, ἐμπρησθέντος καὶ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Θωμᾶ, ὃν αὐτὸς ὁ Λέων λαμπρῶς ἀνεκαίνισεν. ἄγει δὲ Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν ἀπὸ Εὐχαΐτων ἐν τῇ πόλει, Ἀνδρέας δὲ ὁ Δομέστικος καὶ Στέφανος ὁ Μάγιστρος κινοῦσι κατ' αὐτοῦ καὶ τοῦ Φωτίου, ὡς λοιδορηθέντος τοῦ Βασιλέως Λέοντος ὑπ' αὐτῶν εἰς Βασίλειον τὸν Βασιλέα τὸν πατέρα αὐτοῦ. καὶ τῆς συγκλήτου καταψηφισαμένης αὐτῶν, τὸν μὲν Φώτιον οἰκεῖν εἰς τοῦ Γόρδωνος. τὸν δὲ Σανταβαρηνὸν τύψαντες, [85] ἐξώρισαν ἐν Ἀθήναις. εἶτα ἀποστείλας ἐξόπισθεν ὁ Βασιλεὺς, ἐτύφλωσεν αὐτὸν, καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ ἐξώρισε. μετὰ πολλοὺς δὲ χρόνους παρακληθεὶς, τοῦτον εἰσήγαγεν ἐν τῇ πόλει, καὶ προσέταξε λαμβάνειν ἀννώνας ἐκ τῆς νέας ἐκκλησίας.

β΄. Τῷ β΄ αὐτοῦ ἔτει, τῆς Λογγιβαρδίας ἀποστατησάσης ἀπεστάλη Κωνσταντῖνος ὁ τῆς Τραπέζης σὺν πᾶσι τοῖς θέμασι. καὶ συμβολῆς γενομένης, μόνος αὐτὸς ὁ Κωνσταντῖνος μόλις ἠδυνήθη διαφυγεῖν, τῶν ἄλλων σφαγέντων καὶ κρατηθέντων. γέγονε δὲ καὶ ἔκλειψις ἡλιακὴ, ὡς καὶ νύκτα γενέσθαι [86] ἐπὶ ὥρας γ΄. καὶ τοὺς ἀστέρας φαίνεσθαι. γεγόνασι δὲ καὶ ἄνεμοι σφοδροὶ, καὶ ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ, ἐξ ὧν ἐκάησαν ἐν τῷ Φόρῳ ἄνθρωποι ἑπτά.

γ΄. Τῷ γ΄. αὐτοῦ ἔτει, ἐπολιορκήθη ἡ Σάμος τὸ κάστρον ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν· καὶ ᾐχμαλωτίσθη ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ ὁ Πασπαλᾶς. συμφιλιωθεὶς δὲ ὁ Βασιλεὺς Ζωῇ τῇ θυγατρὶ τοῦ Ζαούτζα, προχειρίζεται αὐτὸν Βασιλεοπάτορα, αὐτὸς καινουργήσας τὸ ὄνομα. Συμεὼν ὁ Ἄρχων Βουλγαρίας ἐκστρατεύει κατὰ Ῥωμαίων, καὶ πολεμηθεὶς παρὰ τῶν Τούρκων, ἡττήθη, καὶ πᾶσα ἡ αἰχμαλωσία ἠγοράσθη παρὰ τοῦ Βασιλέως. εἶτα πάλιν τρέπει τοὺς Τούρκους, καὶ μετ' αἰτήσεως ἀναλαμβάνεται τοὺς αἰχμαλώτους, καὶ ποιεῖ εἰρήνην· καὶ μετ' ὀλίγον ἀνατραπείσης πάλιν τῆς εἰρήνης, γίνεται πόλεμος εἰς τὸ Βουλγαρόφυγον. καὶ τροπῆς δημοσίας γενομένης, πάντες ἀπώλοντο, καὶ ὁ Πρωτοβεστιάριος Θεόδωρος. Στεφάνου τελευτήσαντος Πατριάρχου, χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ Πατριάρχης Ἀντώνιος λεγόμενος Καυλέας.

δ΄. Τῷ ζ΄. αὐτοῦ ἔτει, ἔσφαξαν οἱ Χερσωνῖται τὸν Στρατηγὸν αὐτῶν. παρελήφθη καὶ τὸ κάστρον τὸ Κόρον ἐν Καππαδοκίᾳ ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν. ὁ Βασιλεὺς Λέων πρόκενσον ποιήσας εἰς τὰ Δαμιανοῦ, συνόντος καὶ τοῦ Παραδυναστεύοντος Ζαούτζα, καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Ζωῆς ἅμα τῷ Βασιλεῖ. ἡ γὰρ πρώτη αὐτοῦ γαμετὴ Θεοφανὼ, ἐν τῇ ἁγίᾳ Σορῷ τῶν Βλαχερνῶν προσεκαρτέρει εὐχομένη· συμβούλιον ἐποίησαν οἱ τοῦ Ζαούτζα συγγενεῖς, ὅ, τε Τζάντζης καὶ οἱ λοιποὶ φονεῦσαι τὸν Βασιλέα. ἡ Ζωὴ δὲ μετὰ τοῦ Βασιλέως καθεύδουσα, ὡς ᾔσθετο τὸ δεινὸν, ἐξύπνισεν αὐτὸν καὶ παρευθὺ εἰς πλοῖον διεπέρασαν εἰς Πηγάς· καὶ τὸ πρωῒ τάχιον εἰσῆλθε τὸ παλάτιον.

ε΄. Τούτῳ τῷ ἔτει, τελευτᾷ Θεοφανὼ Αὐγοῦστα, βασιλεύσασα ἔτη ιβ΄. ἣν μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας ἀνέδειξεν ὁ Θεὸς θαυματουργὸν, διὰ τὸ ἀζηλότυπον αὐτῆς καὶ ἀμνησίκακον, καὶ ἐν ἐλεημοσύναις καὶ προσευχαῖς ἀδιαλείπτως προσκαρτερεῖν τῷ Θεῷ. ἔστι δὲ

δὲ Λέων ὁ Βασιλεὺς τὴν δευτέραν αὐτοῦ γυναῖκα Ζωὴν A τὴν θυγατέρα τοῦ Ζαούτζα, καὶ εὐλογεῖται μετ' αὐτῆς παρά τινος κληρικοῦ τοῦ ἐπίκλην * Σινούπης. καὶ ὁ μὲν εὐλογήσας καθῃρέθη. ἡ δὲ, ἐβασίλευσεν ἔτος α'. μῆνας η'. καὶ ἐτελεύτησεν, εὑρέθη δὲ λάρναξ εἰς τὸ ἀποτεθῆναι τὸ σῶμα αὐτῆς, ἔχουσα ἔσωθεν γράμματα κεκολαμμένα γράφοντα οὕτω, Θυγάτηρ Βαβυλῶνος ἡ ταλαίπωρος. πλησίον δὲ, τοῦ Μαΐου μηνός, οἰκοδομήσας ναὸν, τῆς ἁγίας Ζωῆς, κατατίθησιν αὐτήν. καὶ πλησίον τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐξωνησάμενος οἰκήματα Λέων ὁ Βασιλεὺς, κτίζει ἐκκλησίαν περικαλλῆ εἰς ὄνομα Θεοφανοῦς τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικός, καὶ κατατίθησιν καὶ ταύτην ἐκεῖ.

* Σινέπη

87.

ς'. Τῷ θ'. αὐτοῦ ἔτει, ἐπιβουλῆς γενομένης Λέοντι B τῷ Βασιλεῖ παρὰ τῶν συγγενῶν τοῦ Ζαούτζα, καὶ διαγνωσθείσης, πάντας κρατήσας ἐξώρισε, καὶ ἐξωλόθρευσε τὴν συγγένειαν τοῦ Ζαούτζα ἅπασαν.

ζ'. Τῷ ι'. αὐτοῦ ἔτει, τελευτᾷ Ἀντώνιος Πατριάρχης, καὶ χειροτονεῖται Νικόλαος Πατριάρχης Μυστικὸς τοῦ Βασιλέως. τότε καὶ ἡ Δημητριὰς παραλαμβάνεται ὑπὸ Δαμιανοῦ τοῦ Ἀγαρηνοῦ. στέφει δὲ ὁ Βασιλεὺς Ἄνναν θυγατέρα Ζωῆς τῆς τοῦ Ζαούτζα, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ποιεῖν τὰ ἐκ τύπου κλητώρια, μὴ οὔσης Αὐγούστης.

η'. Τῷ ια'. ἔτει αὐτοῦ, ἠγάγετο ὁ Βασιλεὺς τρίτην ἑαυτοῦ γυναῖκα τὴν ἀπὸ τοῦ Ὀψικίου Εὐδοκίαν, στέψας αὐτὴν καὶ ἀναγορεύσας· ἥτις ἐξ αὐτοῦ ἄρρενα γεννήσασα παῖδα, ἐτελεύτησεν. ἀπέθανε δὲ καὶ τὸ γεννηθὲν παιδίον. C

θ'. Τῷ ιγ'. αὐτοῦ ἔτει, κτίζει ὁ Βασιλεὺς εἰς τοὺς λεγομένους Τόπους, ναὸν Ἁγίου Λαζάρου, καὶ κατασκευάζει μονὴν ἀνδρῶν εὐνούχων· ἐν ᾧ καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Λαζάρου σῶμα, καὶ Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς ἀπέθετο. τούτῳ τῷ καιρῷ, παραδίδοται Ταυρομένιον τοῖς Ἀγαρηνοῖς.

ι'. Τῷ ιε'. ἔτει, παρελήφθη ἡ νῆσος Λῆμνος ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν.

ια'. Τῷ ις' ἔτει, ἐν τῇ προελεύσει τῆς * ν'. τοῦ Βασιλέως εἰσοδεύοντος εἰς τὸν ἅγιον Μώκιον, ὃν πάλαι φασὶν Ἡρακλέους εἶναι ναὸν, ἐπεὶ πλησίον τῆς σωλέας ἦλθεν, ἐξελθών τις ἐκ τοῦ ἄμβωνος, ἔδωκεν αὐτῷ κατὰ κεφαλῆς μετὰ ῥάβδου ἰσχυρᾶς καὶ παχείας· καὶ εἰ μὴ εἰς D πολυκάνδηλον ἡ ῥάβδος ἐνεποδίσθη, παρευθὺ ἂν τὴν ζωὴν αὐτοῦ ἀπήλλαξε. τοῦ δὲ αἵματος σφοδρῶς καταρρέοντος, ταραχὴ καὶ φυγὴ τῶν ἀρχόντων γέγονε. διὸ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀλεξάνδρου, νόσον προφασισαμένου, καὶ ἐν τῇ εἰσόδῳ μὴ κατελθόντος, ὑπόληψις γέγονε τὴν τοιαύτην ἐπιβουλὴν αὐτὸν κατεργάσασθαι. κρατηθέντος τοῦ δόντος τῷ Βασιλεῖ, καὶ πολλὰς βασάνους καὶ τιμωρίας ὑπομεμενηκότος ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἐπεὶ μηδένα καθωμολόγησεν, ἐκκόπτονται χεῖρας καὶ πόδας, καὶ ἐν τῇ σφενδόνῃ τοῦ ἱππικοῦ καίεται. ἐκ τότε οὖν ἐξεκόπη ἡ τοιαύτη προέλευσις. καὶ μετά τινα καιρὸν ἀνῆλθε Μάρκος ὁ σοφώτατος Οἰκονόμος τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας, ὃς τὴν ἀναπληρώσας τὸ Τετραῴδιον τοῦ κυροῦ Κοσμᾶ τῆς E μεγάλης Ἑβδομάδος, ἤγουν τοῦ μεγάλου Σαββάτου, πρὸς τὸν Βασιλέα, καὶ συνεστιώμενος αὐτῷ ἐξελιπάρει μὴ ἐκκοπῆναι τὴν ἑορτήν. καὶ τοῦ Βασιλέως ἀπαναινομένου, ἔφη ὁ Μάρκος, ὄντως προείρηται τοῦτο παρὰ τοῦ Δαβίδ. φησὶ γὰρ, Ὅσα ἐπονηρεύσατο ὁ ἐχθρὸς ἐπὶ τοῖς ἁγίοις σου, καὶ ἐνεκαυχήσαντο οἱ μισοῦντές σε ἐν μέσῳ τῆς ἑορτῆς σου. καὶ δεῖ σε, ὦ Δέ-

* Geor. & alii, Μεσοπεντηκοστῆς, qui longe dies alius est, Paschæ medius & Pentecostes.

88.

A Leo Imperator, alteram conjugem suam Zoem Zautzæ filiam, corona donavit, ac cum ea, comprecante Clerico quodam Syneupes nomine, benedictionem subit. Qui benedictione impartierat Minister, officio motus est: Zoe vero, annum unum, menses octo, Imperio potita, defuncta est. Inventa autem est urna, ad ejus condendum cadaver, litteris ejusmodi intus insculpta, *Filia Babylonis misera*. Haud procul autem, mense Majo, extructo Templo, titulo *S. Zoe*, eam sepelivit. Prope etiam Templum sanctorum Apostolorum, coemptis Leo Imperator ædibus, perpulchram Ecclesiam ædificat, prioris suæ conjugis Theophanus nomine: cujus & funus in ea deponit.

Zoes Epitaphium.

Psal. 136. 8.

Sancta Zoes.

Sancta Theophano.

VI. Imperii Leonis anno nono, conjuB ratione in Leonem Imperatorem a Zautzæ consanguineis facta atque prodita, captos omnes exilio mulctavit, ejusque omnem cognationem disperdidit.

Conjuratio detecta.

VII. Imperii Leonis anno decimo, mortuo Antonio Patriarcha, ordinatur Patriarcha Nicolaus Imperatoris Mysticus. Tunc quoque Demetrias a Damiano Agareno capitur. Corona vero Imperator Annam donat, Zoes Zautzæ filiæ filiam, quod cum nulla esset Augusta, constituta ex more convivia celebrare non posset.

Nicolaus mysticus Patriarcha.

Demetrias capta.

Anna coronata.

VIII. Imperii Leonis anno undecimo, duxit Imperator tertiam suam uxorem ex Opsicio Eudociam, ipsam corona donans ac Augustam appellans. Hæc, suscepta e illo prole mascula, mortua est: mortua & C ipsa suscepta proles.

Eudocia tertia uxor ejus interitus.

IX. Imperii Leonis anno tertio-decimo, ædificat Imperator, ad Topos, quos vocant, Templum S. Lazari nomine, virorumque spadonum Monasterium construit. Ibi etiam S. Lazari corpus, & Mariæ Magdalenæ condidit. Per id tempus Tauromenium traditum Saracenis.

Lazari & Magdalenæ corpora.

Captum Tauromenium.

X. Anno quinto-decimo, capta ab Agarenis Lemnus Insula.

Lemnus insula.

XI. Anno sexto decimo, in sanctæ Pentecoste processu: introeunte Imperatore ad S. Mocii, quod olim Herculis fanum fuisse dicunt, cum prope Soleam venisset, egressus quidam ex ambone, robustum fustem & crassum in ejus caput impegit; ac nisi ictus, candelabri pensilis multiD fidi interjectu retardatus fuisset, extemplo sustulisset. Large itaque defluentibus ex capite cruoris rivis, territi Proceres fugam arripuere. Hinc quoque suspicio fuit, Alexandrum ejus fratrem, quod morbum causatus, pompæ Ingressus non adfuerat, insidiarum auctorem extitisse. Apprehensus autem qui ictum dederat, diesque multos tormentis examinatus quod nullum conjurationis auctorem sociumve detexerat, manibus pedibusque excisis, ad Circi metam combustus est. Ex tunc ergo istiusmodi processus abrogatus est. Aliquanto autem post tempore ascendit sapientissimus ejus Ecclesiæ Oeconomus Marcus, is, qui Magnæ Hebdomadæ (id est, Magni Sabbati) E Tetraodium (Canonem scilicet quatuor Stropharum) Domni Cosmæ absolvit, ad Imperatorem; exceptusque convivio, rogabat ne eam festivitatem pompamque abrogatum iret. Abnuente autem Imperatore, ait Marcus, *Sic nempe a David de prædictum erat*. *Ait enim*, Quanta malignatus est inimicus in sancto tuo? & gloriati sunt qui oderunt te, in medio solemnitatis tuæ? *Estque necesse, Domine, ut ab hinc annos decem Imperium teneas*. Quod &

Edit. Paris. pag. 464.

Leonis ad S. Mocii petitum caput.

Marci Oeconomi vaticinatio.

Psal. 73. 3.

contigit. Eadem enim ipsa die, qua ictum acceperat, evoluto annorum circulo, mortuus est.

Leonis quartæ nuptiæ.

XII. Anno decimo-septimo duxit Imperator etiam quartam uxorem, Zoem, quam vocant, Carbounoplinam.

Tripolitæ expeditio.

XIII. Anno decimo-octavo ascendit navalis Agarenorum exercitus cum Tripolita adversus Byzantium. Dicti vero sunt Tripolitæ, quod ex tribus nationibus collecti sint; ex Arabibus & Tyriis & Sidoniis convenis. Similiter vero etiam Ægeum mare, ab aquarum impetu, ac quod velut capræ in morem (Græci αἶγα vocant) subsultet, nomen accepit. Strobelus, a loci situ. Lampsacus, a lucis fulgore, Phocensibus fundamenta locantibus ac orantibus, e cælo noctu delapso, quo, favente Numine, firma murorum stetit compago. Imbrus, ab Imbro vocata Anthei filio.

Topologia nimis affectata; ipsa merito, ut non satis ex Annalium majestate, Georgio omissa.

Cujus pater Staphylus, Dionysii charissima proles.

Edit. Paris. pag. 465.

Hellespontus, ab Hella Phrixis sorore, in illud projecta mare. Cibyrrha vero, a Cibyrrho fratre. Thasus, Chryse olim vocata. Samosathraca, quæ in Thracia est Peninsula, olim Therusa dicta, quod bestiis plena esset, & quod Nymphis sacra: postea vero cum fluxus collisione a continenti divisa, Insula facta esset, & Samiis colonis possessa, mutato nomine Samothraca ab illis appellata est. Laodicea nominata est ab uxore Antiochi Seleuci, qui ejus nomine Laodiceam condidit. Tenedus vero, a Tenno Cycni filio Posidonio, ac delubro quod in ea est, Minervæ sacro. Mesembria, quæ prius Nebria, a Memnudrace ejus conditore; & Bria, quod apud Thraces nonnullos, civitatem vocant: lenius autem efferendi gratia, Mesembria modo nuncupatur. Hæmus, a quodam ibi ab Hercule interempto, cujus cruore locus tinctus fit. Est vero Thraciæ Promontorium. Media, a Meda Æetii filia nomen adepta est. Silybria, a Silyo Thracum Rege, qui eo coloniam duxit. Macedonia, quæ pridem Amatia ad mare sita, commune habet cum gente nomen. Nicopolis, ab Augusti victoria de Antonio & Cleopatra, ac quæ Romanis fascibus Ægyptiorum sceptra inclinavit. Hierum Euxini (quasi dicas Templum) ab Argonautis illac iter habentibus fundatum est. Pharus ejusmodi substructa moles, cui facula imponitur, ut inter offusae noctis tenebras inoffensi viatores dirigantur. Russi (qui & congruo rei nomine Dromitæ nuncupantur) a Ros quodam viro forti, cum sive monitu ac consilio, sive divino quodam afflatu ac oraculo, pro potestate illis utentium eisque superiorum, injurias noxamque evasissent, dicti sunt. Dromitæ vero ut appellarentur, cursus celeritas causam dedit: genus autem ex Francis ducunt. Tricephalas collis, qui Opsicii est, a figura, qua triplici tumulo assurgit, nomen accepit. Rhadenus, a Rhada oppido Anatolicorum Thematis.

XIV. Missus itaque ab Imperatore in ejus occursum Eustathius navalium copiarum Drungarius cum classe, & militia armata, quanta in prompta fuit: cumque jungendi aciem facultas negata esset, re infecta reversi sunt. Agareni Abydum appulsi, ex ductoribus sciscitantur, *Num hac rursus via*

ἀπέστη, ἀπὸ τοῦ καὶ κρατῆσαι τῆς Βασιλείας ἔτη δέκα· ὃ δὲ καὶ γέγονε. τῇ γὰρ αὐτῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἔλαβε, τῇ αὐτῇ καὶ τελευτᾷ.

ιβ΄. Τῷ ιζ΄. ἔτει, ἀγάγετο ὁ Βασιλεὺς καὶ τετάρτην γυναῖκα, Ζωὴν ὀνομαζομένην τὴν Καρβωνοψίναν.

ιγ΄. Τῷ ιη΄. ἔτει, ἀνέρχεται κατὰ τῆς πόλεως ὁ στόλος τῶν Αγαρηνῶν, ἅμα τῷ Τριπολίτῃ. Τριπολῖται δὲ ἐκλήθησαν, διὰ τὸ τριῶν ἐκ γενῶν συναχθῆναι. καὶ ἐξ Ἀράβων, καὶ Τυρίων, καὶ Σιδωνίων ἀποίκων. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος τὴν κλῆσιν ἀπείληφεν ἀπὸ τῆς τῶν ὑδάτων φορᾶς ἀϊσσούσας κατὰ τρόπον αἰγός. ὁμοίως δὲ καὶ * Στρόβαλος ὠνομάσθη ἀπὸ τῆς τοπικῆς θέσεως. καὶ Λάμψακος, ἀπὸ φωτὸς λάμψεως, ὅπερ ἐν νυκτὶ, Φωκαίων θεμελιούντων ταύτην καὶ ἀρξαμένων θεόθεν ἐπέλαμψε, καὶ ἡ τῶν θεμελίων βάσις καλῶς κεκραταίωται. καὶ Ἴμβρος ἀπὸ Ἴμβρου κέκληται υἱοῦ Αἰθίος.

89.

* Στρόβαλ., Steph. & al. Στρόβιλος.

Οὗ γενέτης Στάφυλος, Διονύσου φίλτατος υἱός.

Καὶ Ἑλλήσποντος, ἀπὸ Ἕλλης τῆς Φρίξου ἀδελφῆς, τῷ ἐκεῖσε πελάγει ῥιφείσης. Κιβύῤῥα δὲ, ὑπὸ Κιβύῤῥου ἀδελφοῦ. ἡ δὲ Θάσος, Χρυσῆ πρώην ἐλέγετο. Σαμοθρᾴκη, δὲ ἡ ἐν τῇ Θρᾴκῃ Χεῤῥόνησος· ἥτις πρώην Θηροῦσα διὰ τὸ θηρίων πεπληρῶσθαι, καὶ ἱερὰν νυμφῶν εἶναι, ὠνομάζετο. μετέπειτα δὲ τοῦ ῥεύματος συῤῥαγέντος, εἰς νῆσον συνέστη, καὶ ὑπὸ Σαμίων κατοικῶν ἐν κατασχέσει γενομένη, Σαμοθρᾴκη μετωνομάσθη. Λαοδίκεια κατωνομάσθη ἀπὸ τῆς γυναικὸς Σελεύκου τοῦ Ἀντιόχου, ὃς ἐπὶ τῷ ὀνόματι ταύτης, ἔκτισε τὴν Λαοδίκειαν. Τένεδος δὲ, ἀπὸ τοῦ Τέννου, τοῦ υἱοῦ Κύκνου τοῦ Ποσειδῶνος, καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ ἱεροῦ, αἰδοῦς τῆς Ἀθηνᾶς. Μεσήμβρια δὲ ἡ πρὶν μὲν Νεβρία, ἀπὸ τοῦ Μεμνοδράκου τοῦ ταύτην οἰκίσαντος. καὶ Βρία τὸ παρά τισι Θρᾳκῶν πόλισμα λεγόμενον. πρὸς δὲ τὸ εὐφραδέστερον, Μεσήμβρια νῦν ὀνομάζεται. Αἷμος, ἀπό τινος ἀναιρεθέντος ἐκεῖσε δι' Ἡρακλέους, καὶ τὸν τόπον αἱμάξαντος· ἀκρωτήριον δέ ἐστι Θρᾴκης. Μήδεια, ἀπὸ Μήδας τῆς Αἰήτου θυγατρὸς κατωνόμασται. Σηλυβρία, ἀπὸ Σήλυος τοῦ Θρᾳκῶν Βασιλέως, τις αὐτὴν οἴκισε. Μακεδονία, ἡ πρὶν Ἀμαθία λεγομένη, ἀπὸ ἀρχαίου τινὸς ἡγεμόνος. ἦν δὲ καὶ πόλις Ἀμαθεία λεγομένη πρὸς τῇ θαλάσσῃ τῷ ἔθνει ἐπώνυμος. Νικόπολις, κατὰ τὸ, ἐπώνυμος τῆς νίκης, ἣν Αὔγουστος Σεβαστὸς κατὰ Ἀντωνίου, καὶ Κλεοπάτρας εἰργάσατο, καὶ τὴν Αἰγυπτίων ἀρχὴν τοῖς Ῥωμαίοις ὑπέκλινεν. Ἱερὸν Εὐξείνου, ὃ παρὰ τῶν τῆς Ἀργοῦς πλωτήρων διερχομένων ἐκεῖσε ἀνίδρυται. Φάρος δὲ, ἀφίδρυμά τι ὃν ᾧ πυρσὸς ἐπιτίθεται, εἰς ὁδηγίαν ἀπρόσκοπτον τοῖς ἐν νυκτὶ παροδίταις. Ῥῶς δὲ, οἱ καὶ Δρομῖται φερώνυμοι, ἀπὸ Ῥῶς τινος σφοδροῦ διαδραμόντος ἀπηχήματα, τῶν χρησαμένων ἐξ ἀποθήκης ἢ θεοκλυτίας τινὸς καὶ ὑπερσχόντων αὐτοὺς, ἐπικέκληνται. Δρομῖται δὲ, ἀπὸ τοῦ ὀξέως τρέχειν, αὐτοῖς προσεγένετο. ἐκ γένους δὲ τῶν Φράγγων καθίστανται. ὁ δὲ Τρικέφαλος βουνὸς κατὰ τὸ Ὀψίκιον, ἀπὸ τοῦ τριχοῖ κεφαλοῦσθαι τῷ σχήματι εἴρηται· ὥσπερ καὶ Ῥαδηνὸς ἀπὸ Ῥάδης κώμης τοῦ τῶν Ἀνατολικῶν θέματος.

ιδ΄. Ἀποστέλλει οὖν ὁ Βασιλεὺς Εὐστάθιον Δρουγγάριον τῶν πλωΐμων μετὰ παρόντος τοῦ στόλου καὶ τῶν στρατιωτῶν κατ' αὐτοῦ. οἱ καὶ μὴ δυνηθέντες ἀντιπαρατάξασθαι, ἀπεστράφησαν κενοί. ἐλθόντων δὲ τῶν Αγαρηνῶν ἐν Ἀβύδῳ, ἠρώτησαν τοὺς ἀπάγον-

αὐτοῖς, Ὅτι πάλιν ταύτην τὴν ὁδὸν θέλομεν ὑποστρέψαι. ἄρχομεν ἄλλην δι' ἧς ἀπέλθωμεν εἰς τὰ οἰκεῖα; τῶν δὲ εἰπόντων, Ὅτι διὰ ταύτης βουλόμεθα ὑποστραφῆναι, φοβηθέντες τὸ στενὸν τῆς ὁδοῦ. οἷα τὰ κρίματα τοῦ Θεοῦ, εὐθὺς ὑποστρέφουσι. καὶ τὴν Θεσσαλονίκην καταλαβόντες, πορθοῦσιν αὐτήν. καὶ πολλὴν σφαγὴν καὶ αἰχμαλωσίαν ποιοῦσι. βουλομένων δὲ αὐτῶν καὶ τὴν πόλιν καταστρέψαι, Συμεὼν ὁ Πρωτοασηκρῆτις εὑρεθεὶς, λαβὼν πρὸς Ῥοδοφυλλίου τοῦ ἀποσταλέντος πρὸς τοὺς Φράγγους μετὰ κανισκίου χρυσίου λίτρας * ρ'. ὃς καὶ δέδωκε, τό, τε χρυσίον καὶ τὸ κανίσκιον τοῖς Σαρακηνοῖς. καὶ εἴασαν τὴν πόλιν καὶ τὰ τείχη.

* Etiam Georg. alii ρρ'.

Videtur ex modo loquendi hæc esse a Symeone Logotheta Annalium auctore.

ιε'. Τῷ ιθ'. ἔτει αὐτοῦ, τοῦ Σαμωνᾶ φυγῇ πρὸς Συρίαν χρησαμένου, ἐπεὶ κατεδίωκον αὐτὸν ὄπισθεν. ἦλθε δὲ καὶ εἰς τὸν Ἄλυν, συναντᾷ αὐτῷ Νικηφόρος Δρουγγάριος ὁ Καμύτζης, μὴ ἐάσας αὐτὸν διαπεράσαι. προσφεύγει οὖν τῷ τιμίῳ Σταυρῷ τῆς Σηριχᾶ, προφασισάμενος δι' εὐχῆς χάριν ἐκεῖσε ἐληλυθέναι. ἀναλαβόμενος οὖν τοῦτον ὁ τοῦ Δουκὸς Κωνσταντῖνος, ὑπέστρεψεν ἐν τῇ πόλει. προστάσσει οὖν ὁ Βασιλεὺς φυλάττεσθαι αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ Βάρδα τοῦ Καίσαρος. ἐπεὶ δὲ ἤθελεν ὁ Βασιλεὺς * ἀποσιωπηθῆναι τὸν Σαμωνᾶν, παρήγγειλε τῷ Δουκὶ, μὴ εἰπεῖν ἐνώπιον τῆς συγκλήτου ὅτι ἐπὶ Συρίαν ἔφυγεν ὁ Σαμωνᾶς, ἀλλ' ὅτι δι' εὐχὴν ἀπῆλθεν ἐν τῷ Σηριχᾷ. ἠρώτησεν οὖν ὁ Βασιλεὺς τὸν Κωνσταντῖνον ἐνώπιον τῆς συγκλήτου, εἰπὼν, Ὡς ἔχεις τὸν Θεὸν καὶ τὴν κεφαλήν μου, ἔφευγεν ὁ Σαμωνᾶς, ἢ οὐχί. ὁ δὲ, ὡς εἰπόντος τοῦ Βασιλέως, ὅτι ἔφευγεν, μετ' ὀργῆς τοῦτον ἀπεπέμψατο. ὁ δὲ Σαμωνᾶς ἐποίησεν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Βάρδα μῆνας δ'.

* Ἐπισωπ.

ιϛ'. Ἐφάνη δὲ τότε καὶ κομήτης ἀστὴρ, τὰς ἀκτῖνας πέμπων κατ' ἀνατολὰς, καὶ φαινόμενος ἐν ἡμέραις καὶ νυξὶ τεσσαράκοντα.

ιζ'. Τῷ κ'. τούτου ἔτει, * ἀποσυνῴψισι Σαμωνᾶς ἐν τῇ γέννᾳ τοῦ υἱοῦ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, τοῦ ἀπὸ Ζωῆς, τετάρτης αὐτοῦ γαμετῆς οὔσης, ὃς ἐβαπτίσθη τὰ ἅγια Θεοφάνεια ὑπὸ Νικολάου Πατριάρχου· καὶ γέγονε καὶ Πατρίκιος.

a ἐπισωπ.

ιη'. Τῷ κα'. ἔτει αὐτοῦ, εὐλογήθη Λέων καὶ Ζωὴ μετὰ τὴν ἑορτὴν παρὰ Θωμᾶ πρεσβυτέρου, τοῦ καὶ καθαιρεθέντος· καὶ ἀνηγόρευσε τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν Ζωὴν, Αὐγοῦσταν. ὅθεν ὁ Πατριάρχης ἐκώλυσε τὸν Βασιλέα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἰσέρχεσθαι. διὸ καὶ ἤρχετο ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ μέρους μέχρι τοῦ Μιτατωρικίου, μηδαμῶς εἰς τὰ κατὰ συνήθειαν διερχόμενος.

ιθ'. Τῷ κβ'. τούτου ἔτει, προβάλλεται τὸν Σαμωνᾶν ὁ Βασιλεὺς Παρακοιμώμενον, διὰ τὸ εἶναι συνεργὸν αὐτοῦ πρὸς πᾶσαν παρανομίαν καὶ κακίαν, καὶ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἄρχονται μελετᾶν. προσκαλοῦνται γὰρ Νικόλαον τὸν Πατριάρχην, καὶ πολλὰ λιπαροῦσι δεχθῆναι τὴν τετραγαμίαν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔπεισε, διὰ τοῦ Βουκολέοντος εἰς μικρὸν πλοιάριον ἐμβιβάσαντες, εἰς τὴν Ἱερείαν περῶσιν. ἀφ' ἧς πεζῇ μέχρι Γαλακρηνῶν μόλις ἀπῆλθε, χιόνος ἐπικειμένης πολλῆς. χειροτονεῖται δὲ ἀντ' αὐτοῦ Εὐθύμιος Σύγκελλος εἰς Πατριαρχίαν, ἀνὴρ ἱεροπρεπὴς, ἐγκρατής τε καὶ εὐλαβὴς πάνυ· ὃν φασὶ καταδέξασθαι [90] τὴν τετραγαμίαν ἐξ ἀποκαλύψεως θείας, ὡς τοῦ Βασιλέως βουλομένου αἵρεσιν ποιῆσαι, καὶ νόμον ἐκθεῖναι, τοῦ ἔχειν ἄνδρα τρεῖς γυναῖκας ἢ δ'. πολλῶν τοῦτο λογιωτάτων ἀνδρῶν συνεργούντων αὐτῷ.

90.

κ'. Τῷ Ἰουνίῳ μηνὶ γέγονεν [91] ἄνεμος Λὶψ

91.

reversuri essent, vel alia tenenda, qua ad patriam redirent. Auditoque, *Hac revertendum esse;* viæ angustias veriti (quæ Dei judicia sunt!) confestim versa puppi revertuntur. Capta direptaque Thessalonica; multaque civium strage data, plures etiam captivos abducunt. Cumque animus esset ut & ipsam Urbem everterent, occurrit Symeon eorum primus qui sunt A secretis. Is, accepta a Rhodophyllio auri summa centum libras, quam in cistella ad Francos deferebat, eaque cum ipsa cistella Agarenis data, ejus pretio Urbem ac mœnia ab illorum furore exitioque redemit.

Edit. Paris. pag. 466.

Capta Thessalonica; ipsa Urbs & mœnia abaccentu auro redempta.

XV. Imperii Leonis anno decimonono, Samona in Syriam fugiente; missi sunt qui a tergo insequerentur: eumque assecutus, dum Alym transire parat, Nicephorus Drungarius, sic dictus, Camytzes, iter inhibet. Profugit ergo ad venerabilem Crucem Serichanam, simulans eo se voti causa venisse. Assumptum vero Constantinus Ducis filius, secum in Urbem reduxit; Imperator reductum, in Bardæ Cæsaris domo jubet custodiri; volensque indulgentius cum eo agi, mandat Duci, ne coram Senatu dicat *Samonam in Syriam fugisse*, sed, *voti causa in Sericha venisse*. Interrogante itaque Imperatore Constantinum in præsentia Senatus, in hæc verba, *Sic Deum meumque salutem ames; Fugiebat Samonas in Syriam necne?* Respondit ille, *Fugiebat.* Quo responso iratus Imperator ac infrendens, eum repulit. Samonas vero in Bardæ ædibus menses quatuor egit.

Samonæ fuga ad Saracenos.

XVI. Tunc vero etiam Cometa apparuit, projiciens versus Orientem radios, lucensque per dies quadraginta ac totidem noctes.

Cometa.

XVII. Imperii Leonis anno vigesimo, in gratiam receptus est Samonas, inque Aulam admissus in Natali Constantini Leonis filii ex Zoe, illius quarta uxore; qui & baptizatus a Nicolao Patriarcha in sancto Theophaniorum die: quando & Patricius Samonas creatus est.

Constantinus Leonis filius.

XVIII. Imperii Leonis anno vigesimoprimo, benedictionem nuptiali ritu consecuti sunt Leo & Zoe, post festæ lucis peracta solemnia, Thoma Presbytero administro, qui & gradus motus est: uxorem quoque Zoem Leo Augustam proclamavit. Hinc Ecclesiæ ingressu Leoni interdictum a Patriarcha: unde & ingrediebatur a dextro latere Mitatoricii, nec via consueta ullo modo transibat.

Facta licentia Rom. Pontif. est; sed huic Nicolaus Patriarcha non acquievit.

Leo Imper. excommunicatus.

XIX. Imperii Leonis anno vigesimosecundo, Imperator Samonam Accubitorem præficit; quo videlicet adjutore ac socio ad omne scelus ac nequitiam uteretur; amboque adversus Ecclesiam moliri incipiunt. Accersentes enim Nicolaum Patriarcham, etiam atque etiam rogant, ut quartarum nuptiarum lex recipiatur: Quod vero is, in eam se sententiam adduci minime passus esset, per Bucoleonem lintri impositum, in Hieriam trajecerunt; indeque pedes ad Galacrenas, solo copiosa nive constrato, ægre pervenit. Ejus vero loco ordinatur in Patriarcham Euthymius Syncellus, vir religiosæ modestia continensque ac valde pius, quem ex divina revelatione ajunt quartas illas nuptias suscepisse; quippe cum Imperator hæresim inducere vellet, ac legem edere, *Licere viro tres quatuorve uxores habere*; cum multi viri eruditissimi in hoc illi suffragarentur.

Samonas Accubitor; Leonis scelerum adjutor.

pag. 467.

Ejectus Nicolaus; Euthymius Patriarcha creatus.

Quartæ nuptiæ Euthym. receptæ.

XX. Mense Junio ortus ventus Afri-

Insolitus turbo.

eus Tritonæus validissimus, adeo ut ædes sacras prophanasque concuteret, cunctique ad subdivalia loca fugerent, ac mundi consommationem esse dicerent. Dei tamen clementia ac bonitate, imbrium vi sedatus est.

Samonæ machinatio perdendi Andronicum.

XXI. Anno vigesimo-tertio, Saracenorum classis Romanam ditionem invasit. Imperator vero Himerium Logothetam navalium omnium copiarum ducem ac caput præfecit: scribitque Andronico Duci, ut se adjungat Himerio. Porro Samonas implacabili in Andronicum odio, omnique modo labem ei inferre studens, auctor est cuidam, ut occulte ad eum scribat, *Cave si naves ingrediaris, & ab Himerio capiaris*. Multis itaque rogans urgensque Andronicum, ingruentibus Agarenis, ut secam ingrederetur, id vero impetrare non potuit. Solus ergo Himerius in sancti Thomæ solemni die, cum Agarenis congressus, magnam victoriam reportavit. Qua re cognita, Andronicus in desperationem adductus, cum affinibus ac comitatu, in defectionem adductus est, abiensque, Cabalam oppidum occupavit; adeo ut Samonas Imperatori objectaret, *Nonne dicebam, Domine, Ducem rebellem fore?*

Andronici defectio.

Fuga ad Saracenos.

XXII. Anno vigesimo-quarto, misit Imperator Gregoram Scholarum Domesticum, quem Iberitzem vocant, Andronici ex uxore affinem, ad eum expugnandum. Quod cum didicisset Andronicus, ac Nicolaum Patriarcham Ecclesia ejectum audivisset, ad Agarenos una cum cognatis & familia amicisque confugit. Ea res Leonem moleste habuit. Ac vero Saracenorum unum e Prætorio blanda habens, muneribusque concilians, ad Andronicum cum Bulla Aurea rubrisque litteris more Regio, exiguo cereo baculo inclusa, misit. Egresso Saraceno e conspectu Imperatoris, accersit eum Samonas, aitque, *Scis quid sentas* (propter cereum nimirum quem manu gestabat) *Syriæ nempe exitium?* Datisque pecuniis, Uzeri, in manus tradi jussit. Comprehensus itaque Andronicus cum suis, in vincula conjicitur. Sciensque hanc illi Samonæ dolo fraudem factam esse, necessitate adactus, ejurata Christiana fide, Mahumeti se sacris polluit. Constantinus autem aliique probe intelligentes fieri non posse ut Andronicus evaderet, brevi post, illius consilio, soli fugæ præsidio usi (res sane admiratione digna!) ex media Syria, per infestos subinde hostium cuneos iisque fatigati, in Romanæ ditionis loca evasere.

Edit. Paris. pag. 468.

Andronici a fide defectio:

Constantini fuga ad Christianos.

Leonis importuna jactantia.

XXIII. Ad ea tempora venit in Urbem a Tarso commutationis causa senex Abalbaces & Samonæ pater. Acceptis Imperator omni humanitate, Ecclesiæ ornatum omnem ostendit: haud certe Christiano ritu, per quem a fide extraneis sacra Dei vasa videre haud convenit. Samonæ patri animus fuit morandi cum filio, nec in Syriam revertendi. Enimvero dehortatus est Samonas, aitque, *Tene fidem tuam; ego potius, si per facultatem licuerit, ad te pergam.*

Samonæ impietas.

Constantinus Porphyrog. coronatus.

XXIV. Imperii Leonis anno vigesimo-quinto, die sancto Pentecostes coronat Leo Imperator Constantinum filium suum in Porphyra natum per Euthymium Patriarcham. Dedit vero Samonas Constantinum hominem suum, qui prius Basilio Magistro ac Caniclei Præfecto in ministerio fuerat, in Zoes Augustæ obsequium. Hic longe charissimus Leoni Imperatori

Constantini Accubitoris fortuna,

A Τελμωναῖος σφοδρὸς, ὡς συσσεῖσαι οἰκήματα καὶ Ἐκκλησίας, καὶ πάντας φεύγειν ἐν ὑπαίθροις, καὶ λέγειν κοσμικὴν συντέλειαν εἶναι. ἀλλὰ τῇ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίᾳ δι' ὄμβρων ἐπαύθη.

κα'. Τῷ κγ'. ἔτει, στόλος Σαρακηνῶν κατὰ Ῥωμαίων ἐξῆλθε. προεβάλλετο δὲ ὁ Βασιλεὺς Ἱμέριον τὸν Λογοθέτην, κεφαλὴν πάντων τῶν πλωΐμων. γράφει δὲ καὶ Ἀνδρονίκῳ τῷ Δουκὶ συνελθεῖν τῷ Ἱμερίῳ. ὁ δὲ Σαμωνᾶς ἀδιάλλακτος ὢν τῷ Ἀνδρονίκῳ καὶ παντὶ τρόπῳ κακῶσαι αὐτὸν σπουδάζων, πείθει τινὰ γράψαι αὐτῷ κρύφα, Μὴ εἰσέλθῃς εἰς τὰ καράβια, καὶ κρατηθῇς παρὰ Ἱμερίου. πολλὰ δὲ τὸν Ἀνδρόνικον ἀναγκάσαντος εἰσελθεῖν σὺν αὐτῷ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐπικειμένων, οὐκ ἐπείσθη. B Ἱμέριος δὲ μόνος ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Θωμᾶ, συμβαλὼν πόλεμον μετὰ τῶν Ἀγαρηνῶν, μεγάλην νίκην εἰργάσατο. Τοῦτο μαθὼν Ἀνδρόνικος καὶ ἀπογνοὺς, σὺν τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ καὶ ἀνθρώποις, ἀποστασίαν ἐποίησε. καὶ ἀπελθὼν, ἐκράτησε τὴν Καβάλαν πόλιν. ὡς εἰπεῖν Σαμωνᾶν πρὸς τὸν βασιλέα, οὐκ ἔλεγον, ὦ Δέσποτα, ἀντάρτην εἶναι τὸν Δοῦκα;

κβ'. Τῷ κδ'. ἔτει, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς Γρηγορᾶν τὸν Δομέστικον τῶν σχολῶν τὸν Ἰβηρίτζην, συμπενθερὸν ὄντα Ἀνδρονίκου, εἰς τὸ καταπολεμῆσαι αὐτόν. μαθὼν δὲ τοῦτο Ἀνδρόνικος. ἀκούσας τε ὅτι καὶ ὁ Πατριάρχης τῆς Ἐκκλησίας ἐξεώσθη, προσέφυγε τοῖς Ἀ- C γαρηνοῖς ἅμα συγγενέσι καὶ φίλοις. ἐλυπήθη δὲ Λέων εἰς τοῦτο· καὶ δὴ Σαρακηνὸν ἀπὸ τοῦ πραιτωρίου φιλοφρονησάμενος, ἀπέστειλε πρὸς τὸν Ἀνδρόνικον μετὰ χρυσοβούλλου διὰ κινναβάρεως, βαλὼν αὐτὸ ἔνδοθεν φατλίου τραπὶ βραχέος. ἐξελθόντος δὲ τοῦ Σαρακηνοῦ ἀπὸ προσώπου τοῦ Βασιλέως, προσκαλεῖται αὐτὸν ὁ Σαμωνᾶς, καί φησιν, Οἶδας τί κρατεῖς; (τοῦτο εἰπὼν διὰ τὸ κηρὸν) τὴν ἀπώλειαν τῆς Συρίας· καὶ δοὺς αὐτῷ χρήματα, παρήγγειλεν εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Οὐζὴρ βαλεῖν αὐτό. ὁ δὲ, τοῦτο πεποίηκε. κρατεῖται οὖν καὶ δεσμεῖται Ἀνδρόνικος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ· καὶ μαθὼν ὡς τοῦτο γέγονεν αὐτῷ διὰ δόλου τοῦ Σαμωνᾶ, ἀναγκασθεὶς ἐμαγάρισεν. ὁ δὲ Κωνσταντῖ- D νος καὶ οἱ λοιποὶ, εἰδότες ὡς ἀδύνατόν ἐστι τὸν Ἀνδρόνικον ἐξελθεῖν, μετ' οὐ πολὺ, τῇ βουλῇ αὐτοῦ, μόνοι φυγῇ χρησάμενοι, ὅπερ θαύματος ἄξιον, ἐκ μέσης Συρίας εἰς Ῥωμανίαν ἐξῆλθον, κατὰ χώραν πολεμούμενοι.

κγ'. Τότε ἀπὸ Ταρσοῦ ἐλθὼν ἐν τῇ πόλει περὶ τοῦ διαλλαγῆναι, ὅ, τε Ἀβαλβάκης ὁ γέρων, καὶ ὁ τοῦ Σαμωνᾶ πατήρ· οὓς καὶ δεξάμενος ὁ βασιλεὺς, ὑπέδειξε τὸν τῆς Ἐκκλησίας κόσμον, ὅπερ ἀνάξιόν ἐστιν * Χριστιανικῆς καταστάσεως, τοῦ θεάσασθαι παρὰ τῶν ἀθέων τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ. ὁ δὲ τοῦ Σαμωνᾶ πατὴρ, ἤθελε συμμεῖναι τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ μὴ εἶναι εἰς Συρίαν. ὁ δὲ Σαμωνᾶς παρῄνεσεν αὐτῷ, λέγων, Κράτει τὴν πίστιν σου. κἀγὼ εἰ δυνηθῶ, ἐλεύσομαι μᾶλλον πρὸς σέ.

** MSS. ὁ χριστιανοί.*

E

κδ'. Τῷ κε'. ἔτει αὐτοῦ, τῇ ἡμέρᾳ τῆς ν'. στέφει Λέων ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνον τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν Πορφυρογέννητον διὰ Εὐθυμίου Πατριάρχου. δέδωκε δὲ Σαμωνᾶς Κωνσταντῖνον ἄνθρωπον αὐτοῦ, τὸν δουλεύσαντα πρότερον Βασιλείῳ Μαγίστρῳ καὶ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου, τοῦ δουλεύειν Ζωῇ Αὐγούστῃ. ὃς καὶ ἠγαπήθη πολλὰ παρά τε τοῦ

Λέοντος τοῦ Βασιλέως καὶ τῆς Αὐγούστης. ὅθεν καὶ πολλὰ ἐφθόνει Σαμωνᾶς αὐτόν, καὶ ἐλοιδόρει ὡς ὁμιλοῦντι τῇ Αὐγούστῃ. ὅπερ ὁ Βασιλεὺς ὑπονοήσας ἀληθὲς εἶναι, ἀπέκειρεν αὐτὸν διὰ Σαμωνᾶν ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Ταρασίου. μετ' ὀλίγον δὲ ὥρισε τὸν Σαμωνᾶν ἀναλαβέσθαι αὐτὸν ἐν τῇ μονῇ τῶν Σπείρα, βουλόμενος πάλιν ἀναλαβέσθαι αὐτόν. ἀπελθὼν οὖν ὁ Βασιλεὺς εἰς πρόκενσον ἐν τῷ Δαματρῦ καὶ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Σαμωνᾶ ἀριστήσας, εἶδε τὸν Κωνσταντῖνον. καὶ παρευθὺ ὥρισε τὸν Σαμωνᾶν, καὶ ἐνέδυσεν αὐτὸν κοσμικά, καὶ ἐπέρασε τῷ Βασιλεῖ εἰς τὸ κλητώριον, καὶ ὑπέστρεψε μετὰ ταῦτα ἐν τῷ παλατίῳ. καὶ πάλιν φθονεῖται Κωνσταντῖνος ὑπὸ τοῦ Σαμωνᾶ, διὰ τὴν πρὸς αὐτὸν ἀγάπην τοῦ Βασιλέως· καὶ βουλεύεται μετὰ τοῦ Τζιρίθωνος καὶ ἄλλων τινῶν, καὶ ποιοῦσι χάρτην πολυλοίδορον κατὰ τοῦ Βασιλέως, γράψαντος καὶ συντάξαντος αὐτὸν τοῦ Ροδίου, Νοταρίου ὄντος τοῦ Σαμωνᾶ. ἐλθόντος δὲ τοῦ Βασιλέως ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, ἔρριψαν αὐτὸν ἐν τῷ * τιμιωτάτῳ ῥίψ. ἄρας οὖν αὐτὸν ὁ Βασιλεὺς καὶ ἀναγνούς, ἐν μεγάλῃ θλίψει ἦν, ζητῶν τὸν τοῦτο ποιήσαντα. γέγονε δὲ τότε ἔκλειψις σελήνης, καὶ διωρίσατο ὁ Βασιλεὺς τοῖς τότε Ἀστρονόμοις εἰπεῖν ἀποτέλεσμα. εἰσερχόμενος δὲ ὁ Πανταλέων Μητροπολίτης πρὸς τὸν Βασιλέα, ἠρώτησεν αὐτὸν Σαμωνᾶς, Εἰς τίνα ἐστὶν ἡ κάκωσις; ὁ δὲ ἔφη, Εἰς σέ. καὶ ἐὰν διέλθῃ Ἰουνίου ιγ΄. ἰδὲ τοτε οὐδὲν πείσῃ κακόν. τῷ δὲ Βασιλεῖ εἴπεν, Εἰς τὸν δεύτερον ἔχειν τὴν κάκωσιν τῆς σελήνης. ὁ δὲ Βασιλεὺς ὑπέλαβε τοῦτο εἰς Ἀλέξανδρον τὸν αὐτοῦ ἀδελφόν: μετὰ τοῦτο δὲ ἰδίως ὁ Τζιρίθων τῷ Βασιλεῖ εἶπεν, Ὅτι ὁ Σαμωνᾶς ἐποίησε τὸ πιττάκιον. καὶ εὐθὺς καταβιβάζει τὸν Σαμωνᾶν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ποιεῖ μοναχόν. εἶτα ἀπάγει εἰς τὴν μονὴν Εὐθυμίου τοῦ Πατριάρχου. καὶ πάλιν λοιδορηθέντα ἀπάγουσιν εἰς τὴν τοῦ Μαρτινακίου μονήν. καταβιβάζει οὖν τὸν Σαμωνᾶν, ποιῶν Κωνσταντῖνον Παρακοιμώμενον, καὶ κτίζει αὐτῷ μονὴν ἐν Νοσιαῖς καὶ ἀπελθὼν μετὰ Εὐθυμίου Πατριάρχου, ἐγκαινίζει αὐτήν. ἄξιον δὲ ὀλίγα εἰπεῖν, ποίῳ τρόπῳ ἡ μονὴ τῶν Νοσιῶν ἔστησαι.

κε΄. Οὗτος ὁ Κωνσταντῖνος εἶχε πατέρα γέροντα εὐλαβῆ καὶ φοβούμενον τὸν Θεόν. ὃς καὶ ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ τῶν Νοσιῶν, προαστείδιον ἐκέκτητο πρὸς τῇ θαλάσσῃ πάνυ μικρόν· ἐν ᾧ καὶ ὕδωρ ἐπὶ δεξαμενὴν ἐκβαλλόν, τοῖς ὁδίταις ἐποίει παραψυχήν. ἐν τούτῳ τῷ ὕδατι συνέβη στρατιώτην διέρχεσθαι, καὶ ἀναψύξαντα, ἐκβαλεῖν ἅπερ ἐκ δικαίων πόνων εἶχε νομισμάτων, καὶ ἀριθμῆσαι αὐτά· καὶ ἦσαν εἰς λίτρας τρεῖς ἀριθμούμενα. εἶτα ἀναστάς, οἷα συμβαίνει, τῷ ἵππῳ ἐπιβάς, ᾤχετο τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, τὸ χρυσίον κατὰ τὸν τόπον ἀφείς. ὡς οὖν ἔθος εἶχεν ὁ γέρων ἐξῆλθε πρὸς τὴν δεξαμενήν, καὶ εὑρὼν τὸ χρυσίον, ἐλυπήθη τὴν τοῦ ἀπολέσαντος ἀθυμίαν. ὅμως ἐν ἑαυτῷ φυλάττων, οὐ διέλειπεν ἀπὸ νυκτὸς εἰς νύκτα εὐχόμενος τῷ Θεῷ τοῦτον ἐλθεῖν, καὶ ἀπολαβεῖν τὸ ἴδιον. ὁ μέντοι στρατιώτης τὰς Πύλας περάσας, καὶ ἐπιμνησθείς, ὅμως τί ποιῆσαι μὴ δυνάμενος, τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἀπῄει λυπούμενος. καὶ μετὰ τρίτον ἐνιαυτόν, ἔρχεται πρὸς τὸν τόπον τῶν Νοσιῶν, καὶ τοῦ ἵππου ἀποβάς, αὐτὸν μὲν ἐπότισεν. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πιών, ἐκάθητο συννοῶν, καὶ στενάξας

Marg.: * μιτατωρίῳ.

ac Augustæ factus est. Quamobrem ingenti in eum invidia incensus Samonas, rei eum cum Augusta secretioris accusat. Veramque accusationem suspicatus Leo, gratiam Samonæ facturus, Constantinum in sancti Tarasii comam ponere jubet. Brevi autem post Samonæ præcepit, ut in Monasterio suo, quod Spira vocant, eum recipiat, volens ipsum in officium reducere. Egressus itaque Imperator, habitoque processu ad Damatryum, atque in Samonæ Monasterio pransus, Constantinum vidit; statimque Samonæ præcipiens, sæculares eum vestes induit; miscuitque Imperatori inter epulas, ac postea in palatium reversus est. Rursusque inardescit Samonæ invidia, quia Constantinum Imperator prosequebatur benevolentia. Consilioque cum Tzirithone ac quibusdam aliis inito, longe famosam plenamque conviciis adversus Imperatorem chartam exarant, conscribente ac componente Rhodio Samonæ Notario; quam Imperatore ad majorem Ecclesiam veniente, in Metatoricio projecit. Offendens Imperator lectoque libello, etiam atque etiam animi anxius dolensque, ejus auctorem inquirebat. Contigit vero tunc Lunam deficere; statuitque Imperator Astronomos, qui tum in Urbe erant, quid tandem deliquium illud protenderet, dicere. Ingresso autem Pantaleone Metropolita ad Imperatorem, quærebat ea eo Samonas, in quem malefica vis intenderet. Cui ille, *In te nimirum. Ac siquidem tertia decima Junii mensis transierit, nihil deinceps gravius patieris.* Leoni autem Imperatori dixit, *Lunæ maleficium eum respicere, qui secundus in Republicas existat*: quod Imperator, de fratre suo Alexandro accepit. Postea Tzirithon Leoni seorsum dixit, *Samonam libelli auctorem esse.* Statimque gradu dejectum, in ipsius ædes ablegat, ac facit Monachum. Deinde ad Euthymii Patriarchæ Monasterium abducit; ac rursus convicia jactantem, ad Martinacii Monasterium trahunt. Samona ergo ab officio amoto, Constantinus Accubitor præficitur; cui Leo in Nosiis Monasterium extruit; profectusque cum Euthymio Patriarcha, illius Encænia peragit. Haud vero alienum pauca dicere, ut explicemus, qua demum ratione Nosiarum Monasterium conditum sit.

XXV. Habuit Constantinus patrem senem virum religiosum ac timentem Deum. Huic, in eodem ipso Nosiarum loco exiguum ad mare suburbanum erat ac tenue plane prædiolum: in quo & aqua sese in concham effundens, viatores latice recreabat. Contigit vero militem ad eam aquam transire, sitique sedata, quos justo labore nummos quæsierat, effundare ac secum computare: erant autem ad auri tres libras. Tunc surgens, uti accidit, conscensoque equo, abiit cœpto itinere, pecunia illic loci relicta. Senex itaque uti moris erat sese ad concham confert, auroque invento, ejus qui amiserat mœrore ipse afficitur. Verum apud se servans, non cessabat quot noctibus a Deo efflagitans, ut qui jacturam fecerat, sua tandem recepturus rediret. Cæterum miles jam Pylas transmiserat, cum illi in mentem pecuniarum venisset, nec quid præsto opus illi succurreret, iter tristis agebat. Tertio autem post anno, ad Nosiarum locum venit, equoque descendens, illo potato, ipse quoque bibit, seditque cogitabundus, ac alto ducto suspirio, Ne

Marg.: Edit. Paris. pag. 469.

Marg.: Famosus liber in Leonem, quo Samonas ejectus.

Marg.: Lunæ Eclipsis & effectus.

Marg.: Nosiarum Constantini Monasterium.

Marg.: pag. 470. Insigne viri probi facinus.

nempe loci; ajebat, *vitæ omnem commeatum amisi*. Inaudiit venerabilis Senex, ac quid hoc esset quod acciderat, interrogavit. Cui ille, *Hic, quos habebam nummos omneque peculium amisi*; statimque etiam locum ostendit, marsupiique signacula ac auri quantitatem edixit. Mox homo Dei, summam sinu extrahit, aitque, *Num hoc cognoscis?* Ille vero, diu gaudio suppressa voce, vix tandem, *Sane*, inquit: *istud est, id quod amisi*. Aitque, *Tibi accipe, certus me non aperuisse, nec quid intus repositum sit, vidisse*. Accepto sacculo rogabat ille Senem, ut inde sumeret, quantum vellet. At ille renuit quicquam attingere. Quamobrem miles lætus viam suam abit, ac Deo gratias agens. Ergo nocte illa Senex in somnis Christum ad se venientem cernit, atque dicentem, *Quod in eum te modum erga militem habueris, ecce, ait, mane filium tuum Accubitoris honore sublimatum, tuumque hoc suburbanum in vastum Monasterium, in mei gloriam convertendum, auditurus es. Quin tu ipse horum nomine mercedem recipies*. Postridie vero ejus tel nuntius allatus est: nec plures dies effluxerant, cum propensa Leonis voluntate atque expensis, ut dictum est, exstructo Monasterio, solemni dedicatione divinis laudibus locus frequentatus est.

Romanæ classis strages Duce Humerio. XXVI. Eodem anno, producto ad octo menses Saracenos inter ac Himeriam Logothetam navali bello, Romano, qui postea rerum potitus est, Samı Prætore, victus Humerius est, cunctisque fere in vitæ periculum adductis, vix ipse incolumis evasit. Exinde Leo cœliaco morbo laborare cœpit. *Incendium Constantinopoli.* Contigit vero incendium in magnæ Ecclesiæ Cerulariis, quo combusta chartarum armaria omnia & sacellum. Maii autem die undecima *Leonis mors.* moritur Leo Imperator, Alexandro fratre designato in Imperatorem; quo viso ad se veniente, dixisse ferunt, *Fratris occasus vaticinatio.* *En & tempus malum post tredecim menses*; multum rogans ut filium suum Constantinum servaret.

Λέγων, Ὅτι ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ ἀπώλεσά μου τὴν ζώνην. τοῦτο ἀκούσας ὁ τίμιος γέρων, ἐπηρώτησεν αὐτῷ, Τί ἄρα τὸ συμβὰν, κύριέ μου; ὁ δὲ εἶπεν, Ὅτι ἐνταῦθα ἀπώλεσα νομίσματα. καὶ παρευθὺ καὶ τὸν τόπον ὑπεδείκνυε, καὶ τὰ σημεῖα τοῦ βαλαντίου, καὶ τὸ πόσον ἔλεγε. καὶ ὁ ἄνθρωπος τοῦ Θεοῦ, εὐθὺς ἐξέλκει τοῦτο τοῦ κόλπου αὐτοῦ, καὶ φησὶ, Γνωρίζεις τοῦτο; ὁ δὲ, ἀφασίᾳ ἐπὶ πολὺ κατασχεθεὶς, ὅμως, Ναὶ, εἶπεν· ὅπερ ἀπώλεσα, αὐτό ἐστι. καὶ φησὶν, Ἀπόλαβε αὐτὸ, πληροφορούμενος ὡς οὐκ ἤνοιξα αὐτὸ, οὐδὲ εἶδον τί ἐστιν ἔσωθεν. τοῦτο λαβὼν ὁ ἄνθρωπος, * παρακαλῶν λαβεῖν ἐξ αὐτοῦ ὅσα καὶ βούλεται. ὁ δὲ οὐκ ἠθέλησεν τὸ σύνολον. ἔνθεν ὁ Στρατιώτης ἀπέρχεται τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, χαίρων καὶ εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ. τῆς δὲ νυκτὸς ἐκείνης, ὁρᾷ κατ' ὄναρ τὸν Χριστὸν ἐλθόντα, καὶ εἰπόντα αὐτῷ. Ἀνθ' ὧν οὕτως ἐποίησας εἰς τὸν στρατιώτην, ἰδοὺ αὔριον ἀκούσεις γενόμενον Παρακοιμώμενον τὸν υἱόν σου, καὶ τὸ προάστειόν σου τοῦτο, εἰς μονὴν μεγάλην γενησόμενον πρὸς δοξολογίαν ἐμήν. καὶ σὺ δὲ αὐτὸς τὸν ὑπὲρ τούτου μισθὸν κομιεῖς. πρωΐας δὲ γενομένης τὸ μήνυμα ἦλθε. καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας τῇ θελήσει τοῦ Βασιλέως καὶ τῇ ἐξόδῳ, ὡς εἴρηται, τὸ μοναστήριον ᾠκοδομήθη καὶ ἐνεθρονίσθη.

*Παρακαλ

κϛ'. Τῷ αὐτῷ ἔτει, ἐπὶ ὀκτὼ μῆνας τοῦ ναυμαχικοῦ πολέμου τῶν Σαρακηνῶν γενομένου μετὰ Ἱμερίου τοῦ Λογοθέτου, στρατηγοῦντος ἐν Σάμῳ Ῥωμανοῦ τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος, ἡττήθη Ἱμέριος, καὶ μόλις διεσώθη, πάντων ἐκεῖ σχεδὸν κινδυνευσάντων. μετὰ τοῦτο Λέων ὁ Βασιλεὺς νοσεῖ κοιλιακῷ νοσήματι. γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμὸς εἰς τὰ κηρουλλαρεῖα τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἐκάησαν τὰ χαρτοθέσια πάντα καὶ ὁ σακέλλης. τῇ δὲ ια'. τοῦ Μαΐου μηνὸς, τελευτᾷ Λέων ὁ Βασιλεὺς, προχειρισάμενος Ἀλέξανδρον τὸν αὐτοῦ ἀδελφὸν Βασιλέα· ὃν ἰδὼν, ὡς φασὶν, εἰσερχόμενον πρὸς αὐτὸν, ἔφη, Ἰδὲ καὶ ὁ κακὸς καιρὸς μετὰ ιγ'. μῆνας. πολλὰ δεηθεὶς αὐτοῦ φυλάττειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον.

Edit. Paris. pag. 471.

ROMANORUM IMPERATOR
ALEXANDER
CUM CONSTANTINO PORPHYROGENNETO,

Annum I. dies XXIX.

Alexander Imperator. I. MUNDI annus sexies millesimus quadringentesimus septimus: divinæ Incarnationis nongentesimus septimus, Imperator Alexander cum Constantino Porphyrogenneta Leonis filio, annum unum dies viginti-novem. *Restitutus Nicolaus, pulso Euthymio.* Mox itaque mittens Alexander, Nicolaum ex Galacrenis tulit, ac in Sede collocavit, deturbato ea Euthymio, quem ad Agathi exulare jussum, non post multos dies ad Magnauram duxit; quo loco habito conventu atque Synodo, exque illa eo exauctorato, *Euthymii indigna tractatio.* turpiter venerandi sacrique viri ac prorsus colendi vulsa barba, aliaque opprobria & injuriæ ac cruciamenta illata, quæ ipse sacer Pastor silentio sustinebat ac mansuete. Rursus ad Agathi ædes missus, atque ibi vita sanctus, in Monasterio suo in

ΡΩΜΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
ΣΥΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝῼ Τῼ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤῼ,

ἔτος α'. ἡμέρας κθ'.

α'. ΚΟΣΜΟΥ ἔτος ,ϛυζ'. τῆς θείας σαρκώσεως ϡζ'. Ῥωμαίων Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος σὺν Κωνσταντίνῳ Πορφυρογεννήτῳ υἱῷ Λέοντος, ἐνιαυτὸν α'. ἡμέρας κθ'. ὁ οὖν Ἀλέξανδρος ἀποστείλας εὐθὺς ἤγαγε Νικόλαον ἐκ Γαλακρηνῶν, καὶ ἐνεθρόνισεν αὐτὸν, καταγαγὼν Εὐθύμιον, ὃν καὶ εἰς τοῦ Ἀγαθοῦ ἐξορίσας, μετ' ὀλίγας ἡμέρας εἰς Μαγναύραν ἤγαγε, καὶ σελέντιον καὶ σύνοδον ἐκεῖ ποιήσας, τὴν καθαίρεσιν αὐτοῦ ποιοῦσιν, ἀτίμως τίλλοντες τοῦ ἱεροπρεποῦς καὶ ἀξιαγάστου ἐκείνου ἀνδρὸς τὴν γενειάδα, καὶ ἄλλας δεινὰς ὕβρεις καὶ ποινὰς αὐτῷ ἐπιφέροντες. ἃς ἀσύχως καὶ πράως ὁ ἱερὸς ποιμὴν οὕτως ὑπέμεινε. καὶ πάλιν ἐπέμφθη εἰς τοῦ Ἀγα-

Ἀγαθοῦ, ἔνθα καὶ τελευτήσας, κατατίθεται ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ ἐν πόλει, εἰς τὰ Ψαμαθίου. τοῦ δὲ κληρικοῦ τοῦ τίλαντι τὰς τρίχας τοῦ Πατριάρχου, συνέβη εὐθὺς ἐν τῷ ἐξορκίζεσθαι τὸν ἅγιον αὐτὸν τῇ ὥρᾳ, πυρίκαυστον γενέσθαι τὴν οἰκίαν αὐτοῦ ἐξ ἀοράτου πυρός. ἡ δὲ θυγάτηρ αὐτοῦ παντελεῖ ἐπιληψίᾳ ἐκρατήθη, μὴ δυναμένη χεῖρα, ἢ στόμα, ἢ ἄλλο τὸ οἱονοῦν μέρος κινεῖν, ἢ φωνὴν ἀφιέναι· ἢ τις καὶ κλινήρης οὖσα καὶ προσαιτοῦσα, διήρκεσε μέχρι [92] Νικηφόρου Βασιλέως τοῦ * Νιαίου. ὁ δὲ Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, μηδὲν βασιλικὸν ἔργον δυνάμενος ποιῆσαι, ταῖς κυνηγεσίαις καὶ τοῖς πονηροῖς ἔργοις ἀεὶ ἐσχόλαζε. τὸν δὲ τοῦ Λέοντος παῖδα πολλάκις εὐνουχίσαι βουληθεὶς, διεσκεδάσθη παρὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Λέοντος εὐεργετηθέντων. ποτὲ μὲν ὡς νήπιον, ποτὲ δὲ ὡς ἀσθενοῦντα ὑποβαλλόντων. ἐπὶ τούτου ἐφάνη ἀστὴρ κομήτης ἐκ δύσεως ἐπὶ ἡμέρας μ΄. ὃν ἔλεγον Ξιφίαν εἶναι, καὶ αἱματεκχυσίαν σημαίνειν ἐν τῇ πόλει ἐργάσεσθαι. οὗτος ὁ Ἀλέξανδρος, πλάνοις καὶ γόησιν ἑαυτὸν ἐκδοὺς, τοῦ συάγρου τοῦ στοιχείου, καθὼς αὐτὸν ἐκεῖνοι ἐδίδαξαν, τοῦ ἐν τῷ ἱππικῷ τὴν ζωὴν αὐτοῦ προσανακεῖσθαι ἔφασαν, τὸν χοιρώδη βίον ἐκείνου καὶ ἀνόητον ὑπεμφαίνοντες. Τούτοις πεισθεὶς αἰδοῖον καὶ ὀδόντας τῷ χοίρῳ περιέθετο, ὡς λειπομένους αὐτῷ· καὶ τῇ τούτων πλάνῃ πεπεισθεὶς, ἱππικὸν ἐστόλισε, καὶ τῷ ζωδίῳ φωταγωγίαν ἐποίησεν. ὅθεν καὶ ἤρθη ἀπ' αὐτοῦ ἡ Χριστοῦ χεὶρ, ὡς τὴν τοῦ Θεοῦ τιμὴν τοῖς εἰδώλοις προσάψαντος.

92. * Φωκᾶ, Νικητοῦ. l. Vilioris.

β΄. Τοῦ μέντοι Ἱμερίου ἐκ τῆς τῶν Ἀγαρηνῶν ἥττης ὑποστρέψαντος, περιώρισεν αὐτὸν Ἀλέξανδρος ἐν τῇ μονῇ τοῦ παλατίου τῇ λεγομένῃ Καλυπᾷ ἀπειλήσας, ὡς ἐχθρὸν αὐτοῦ ὄντα ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Λέοντος. ὁ δὲ, ἐκ θλίψεως πολλῆς ἀῤῥωστήσας, ἐτελεύτησε.

γ΄. Δηλοῖ Συμεὼν ὁ ἄρχων τῆς Βουλγαρίας τὰ περὶ εἰρήνης τῷ Ἀλεξάνδρῳ, καὶ τοῦ φιλοφρονεῖσθαι αὐτὸν καὶ τιμᾶσθαι καθάπερ καὶ ἐπὶ Λέοντος τοῦ Βασιλέως. ὁ δὲ ἀνοίᾳ καὶ ἀφροσύνῃ συναρπαζόμενος, ἀτίμως τοὺς πρέσβεις ἐξέπεμψεν, ἀπειλαῖς τὸν Συμεὼν καταπλήξας. διὸ καὶ κατὰ Χριστιανῶν ὁ Συμεὼν κινεῖται.

δ΄. Ἀλέξανδρος ἀριστήσας ἐν τοῖς ὑπὸ κύνα καύμασι καὶ οἰνωθεὶς, κατῆλθε σφαιρίσαι· καὶ ῥομφαίᾳ * θελητοῦ πληγεὶς, αἵματος πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ αἰδοίων αὐτοῦ φερομένου, μετὰ δύο ἡμέρας ἐτελεύτησε, καταλιπὼν Νικόλαον Πατριάρχην, Στέφανον Μάγιστρον, καὶ Ἰωάννην Ῥαίκτορα τὸν Ἐλλαδᾶ ἐπιτρόπους· τὴν δὲ Βασιλείαν, Κωνσταντίνῳ τῷ υἱῷ Λέοντος. τελευτήσας δὲ, τίθεται μετὰ Βασιλείου τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

* Θελητῷ.

Urbe ad Psamathii ædes conditus est. Clerico, qui Patriarchæ pilos vulserat, mox ac Sanctus jussus est exalare, ea ipsa hora, invisibili igne domus omnis combusta est. Ejus filia, sic tota epileptico morbo oppressa est, ut nec manum, neque os, nec ullam partem corporis movere posset, aut vocem mittere: quæ & lecto affixa ac stipem emendicans, ad Nicephorum usque Phocam Imperatorem duravit. Porro Alexander Imperator, nihil pro Imperatoris munere eaque purpuræ dignitate moliri valens autve exequi, se totum venationibus ac pravis actibus dabat, omneque in eis tempus impendebat. Constantinum Leonis filium eum sæpius castrare statuisset, illius ab eis dissipatum consilium est, quos sibi Leo beneficiis ac muneribus devinxerat, cum modo tenella ætate, modo ægra valetudine eum caussarentur. Ejus tempore apparuit Cometes ab Occidente per dies quadraginta. Xiphiam vocari dicebant (quasi ab ensis seu gladii figura) ac futuram in Urbe portendere humani cruoris fusionem. Hic Alexander seductoribus ac præstigiatoribus sese dementandum præbens, ab eis persuasus, salutem suam ac vitam ad Apri Statuam in Circo positam referri existimavit, cum illi eo commento ejus porcariam vitam atque dementem insinuarent. Illis ut morem gereret, verenda dentesque Porco apposuit, quibus scilicet ille deficeretur. Eoque tandem seductorum provexit consilio, ut sacris vestibus atque aulæis Circenses honestaret, cereosque accensos Statuæ adhiberet. Unde & sublata ab eo Christi manus, velut qui honorem Deo debitum Idolis adhibuisset.

Divina ultio in Clerico dehonestante.

Alexandri perditi mores & ignavi.

Cometa.

Alexandri superstitio; porcina indoles.

Edit. Paris. pag. 472.

Sacrorum abusus & impietas.

II. Himerium, accepta ab Agarenis clade, reversum, in Palatii Monasterium detrusit, quod Calypam vocant; minacibus verbis exagitans, ut qui Leone fratre Imperatore illi adversatus fuisset. Isque adeo ex ingenti ærumna animique angustia morbo correptus, satis concessit.

Himerius male habitus ac mortuus.

III. Missis Symeon Bulgariæ Princeps nuntiis, Alexandro de pace significat, & ut se benigne haberet atque coleret, haud secus ac Leone Imperatore sese res habuisset. At ille dementia ac stultitia tentus, Legatos turpiter remisit, Symeonem minis territans: quæ illi movendi bellum adversus Christianos causa fuit.

Symeonis spreti Legati.

IV. Alexander cum sub Canis ardoribus pransus vinoque madidus, pila lusurus descendisset, * eo, quem sibi ille adegerat, gladio percussus, sanguine copia e naribus atque veretro erumpente, post duos dies extinctus est; Nicolao Patriarcha, Stephano Magistro ac Joanne Rectore Hellade Procuratoribus relictis; Imperioque Constantino Leonis filio dimisso. Mortuus autem, cum Basilio patre sepelitur.

Alexandri mors.

* Delineato gladio.

ROMANORUM IMPERATOR
CONSTANTINUS
PORPHYROGENNETUS

Annos VIII. supra XL.

Constantini Porphyrogenneti initia.

** 55. Georg. & alii, qui annos ejus cum patre numerant.*

I. MUNDI annus sexies millesimus quadringentesimus octavus; divinæ Incarnationis nongentesimus-octavus, Romanorum Imperator Constantinus in Purpura natus annos * octo supra quadraginta. Mortuo enim Leone patre, annum septimum natus ab Alexandro Patruo sub Tutoribus relinquitur. Imperavit ergo illis Tutoribus cum matre annos septem: & cum Romano socero, illi subjectus, annos viginti-sex. Solus denique rerum potitur annos quindecim. Adeoque ejus Imperii tempus omne, annorum octo supra quadraginta est. Nactus itaque Aulæ potestatem Nicolaus Patriarcha, quippe qui & ipse unus Procuratorum erat cum Magistro Stephano & Joanne Hellada, Reip. prospiciebat, rerumque ad Imperium attinentium in se curam omnem quotidie recipiebat.

Nicolaus Patriarcha summus Reip. administrator.

Edit. Paris. pag. 473.

Constantini Ducis rebellio & interitus.

II. In hunc itaque modum Imperii rebus constitutis, Constantino Duci Scholarum Domestico per quosdam in civitate Proceres nuntiatur, qui eo nomine illi studebant, quod vir fortis & prudens esset, ac par regendo præclare Imperio, ut Urbem accedat, nullo negotio aut ve opera rerum summam in se translaturus. Is itaque, ut cujus etiam prius ea cupiditas animum incessisset, quanta licuit festinatione, cum delectis subjectarum legionum viris strenuis, nec parva illorum manu, Byzantium contendit; ingressusque noctu per obscuram ac minorem Michaelis Protovestiarii haud procul ab Arce, portam, in Gregoræ soceri sui domo cum sociis ac conjuratis noctem insomnem egit. Nicetas autem A Secretis, is qui postea Protonotarius fuit, advenisse Constantinum Constantino Patricio Monacho Helladico nuntiavit. Amboque eadem nocte ad Constantinum Ducem venerunt; unaque collata opera mane, cum nondum dies advenisset, sed adhuc tenebræ essent, cum facibus multoq; satellitio ac armis, ad Circi portam venientes, Constantinum Imperatorem faustis vocibus acclamabant: Ubi sane ejus Equiso lancea confixus, ab illis sublatus est, qui Circi portas interiores tenebant. Haud itaque illic receptus Constantinus, sed repulsus atque submotus, velut furiis agitante dæmone, nec satis mentis compos, imperitandi cæca libidine se a Circo tristis mœstusque subduxit, malum sibi omen Equisonem nece sublatum ducens: inde ad Chalcem (id est, Æream) venit; perque Ferream ejusdem Chalces (seu Æreæ) ingressus, ad Scutariorum usque (Excubitorum scilicet) atrium penetravit. Ex adverso autem Magister Joannes Helladas, Fœderatorum aliorumque ordinum delecto agmine, armis instructos adversum Ducem misit. Cumque venissent ad Chalcem, congressisque utrinque partibus, ex eis multi ceciderunt: tantaque cæsorum multitudo fuit, ut locus cruoribus stagnaret. Sublatus vero etiam Gregoras Ducis filius, & Michael ejus consobrinus; oecnon Curtices ille Armenio-

ΡΩΜΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
Ο ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΣ

Ἔτη μή.

α΄. ΚΟΣΜΟΥ ἔτος ͵ϛυή. τῆς θείας σαρκώσεως ϡή. Ῥωμαίων Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος ἔτη μή. τελευτήσαντος γὰρ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Λέοντος ἑπταετὴς ὢν καταλιμπάνεται ὑπὸ Ἀλεξάνδρου θείου αὐτοῦ ὑπὸ ἐπιτρόπους πολλῶν. ἐβασίλευσεν οὖν ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἐπιτρόπων σὺν τῇ μητρὶ ἔτη ζ΄. καὶ ἅμα Ῥωμανῷ πενθερῷ αὐτοῦ ἐν ὑποταγῇ ὢν ἔτη κϛ΄. μονοκρατορεῖ δὲ ἔτη ιε΄. ὡς εἶναι πάντα τὸν χρόνον τῆς Βασιλείας αὐτοῦ ἔτη * μή. λαβόμενος οὖν τῆς τοῦ παλατίου ἐξουσίας ὁ Πατριάρχης Νικόλαος, ἅτε καὶ αὐτὸς ἐπίτροπος ὢν σὺν τοῖς Μαγίστροις Στεφάνῳ καὶ Ἰωάννῃ τῷ Ἑλλαδᾷ, τὴν τοῦ κοινοῦ πρόνοιαν ἐποιεῖτο, καὶ τὴν φροντίδα * πᾶσαν εἶχε τῶν τῆς Βασιλείας ἀνηκόντων πραγμάτων ὁσημέραι.

** Georg. νέ.*

** Deest Georg.*

β΄. Ἐν τούτοις οὖν τῆς Βασιλείας οὔσης, δηλοῦται Κωνσταντίνῳ Δουκὶ Δομεστίκῳ τυγχάνοντι τῶν σχολῶν παρά τινων τῶν ἐν τῇ πόλει μεγιστάνων, φιλούντων αὐτὸν ὡς ἀνδρεῖον καὶ νουνεχῆ καὶ καλῶς δυνάμενον τὴν Βασιλείαν κυβερνᾷν, εἰσελθεῖν, καὶ ταύτης ἐγκρατὴς γενέσθαι ἀπονητί. ὁ δὲ, ἅτε καὶ πρότερον * αὐτῆς ἐφιέμενος, ὡς εἶχε τάχους ἅμα τῶν ἐκκρίτων τοῦ ὑπ' αὐτὸν στρατεύματος καταλαμβάνων τὴν βασιλεύουσαν, ἱκανῶν, ὄντων καὶ νυκτὸς διὰ παραπυλίδος εἰσελθὼν τοῦ Πρωτοβεστιαρίου Μιχαὴλ, οὔσης πλησίον ἀκροπόλεως, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Γρηγορᾶ, ἄυπνος μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ διετέλεσε. Νικήτας δὲ Ἀσηκρῆτις, ὁ μετὰ ταῦτα Πρωτονοτάριος γεγονὼς, τὴν Κωνσταντίνου ἄφιξιν τῷ Πατρικίῳ Κωνσταντίνῳ καὶ μοναχῷ τῷ Ἑλλαδικῷ κατεμήνυσε. καὶ ἄμφω τῇ αὐτῇ νυκτὶ πρὸς τὸν Δοῦκαν Κωνσταντῖνον παρεγένοντο· καὶ ἅμα πρωῒ, οὔπω τῆς ἡμέρας καταλαβούσης, ἀλλ' ἔτι σκοτίας οὔσης, μετὰ λαμπάδων καὶ λαοῦ πολλοῦ καὶ ὅπλων, τὴν τοῦ Ἱπποδρόμου πύλην καταλαβόντες, Κωνσταντῖνον εὐφήμουν Βασιλέα ἐν τῇ ἱππικῇ. ἔνθα δὴ ὁ τούτου ἱπποκόμος λογχευθεὶς παρὰ τῶν ἔσωθεν τῶν τοῦ Ἱπποδρόμου πυλῶν, ἀνῃρέθη. μὴ δεχθεὶς οὖν ἐκεῖσε ὁ Κωνσταντῖνος ἀλλ' ἀποσοβηθεὶς, ὥσπερ ἐκβακχευθεὶς ὑπό τινος δαίμονος, καὶ μὴ ἐφεστηκότα ἔχων τὸν λογισμὸν τῷ τῆς βασιλείας ἔρωτι, ἐν τῷ Ἱπποδρόμῳ ἀνεχώρησε στυγνός τε καὶ κατηφὴς, κακὸν οἰωνὸν τὴν τοῦ ἱπποκόμου κρίνας σφαγήν. ἐκεῖθεν ἧκε μέχρι Χαλκῆς· καὶ διὰ τῆς Σιδηρᾶς πόρτης τῆς Χαλκῆς εἰσεληλυθὼς, μέχρι τῶν * Σκουταρείων παρεγένετο. ὁ οὖν Μάγιστρος Ἰωάννης ὁ Ἑλλαδᾶς, ἐκλογὴν τῶν τῆς ἑταιρείας καὶ τῶν * ἄλλων ποιούμενος, μεθ' ὅπλων τούτους ἀπέστειλε κατὰ τοῦ Δουκός. ἐλθόντων οὖν μέχρι τῆς Χαλκῆς, πολλοὶ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν ἔπεσον· καὶ τοσοῦτοι, ὡς τὸν τόπον ἐμπλημμυρισθῆναι τῷ αἵματι. ἀνῃρέθη δὲ καὶ Γρηγορᾶς ὁ υἱὸς τοῦ Δουκὸς, καὶ Μιχαὴλ ἐξάδελφος

** Georg. αὐτῆς ὀνειροπολῶν.*

** Georg. Ἐξκουβίτων.*

** Georg. ἐλατῶν. remigum.*

αὐτοῦ, καὶ Κυρτίκης ἐκεῖνος ὁ ἐξ Ἀρμενίων. Ταῦτα ὁ Δοὺξ Κωνσταντῖνος μαθὼν, ταράχας ὅτι πλείστης γενομένης, τὸν ἵππον ἐξήλαυνεν· ὁ δὲ τὸν ἐκεῖσε ὑπεστρωμένας ἐξολισθήσας πλαξὶν, εἰς γῆν τὸν ἐπιβάτην κατέβαλε. καί τις αὐτοῦ ξίφει τὴν κεφαλὴν ἀπέτεμε. ἥτις τῷ Βασιλεῖ προσενήνεκται καταφανεὶς ἅπασι, τῆς ἀπάτης εἰς ἀποτροπήν.

γʹ. Τὸ δὲ τοιοῦτο αὐτοῦ ἐγχείρημα, κατά τινα καὶ ἄλλον τρόπον ἐδεδήλωτο. Νικόλαος γάρ τις τὰ ἐν Χαλδίᾳ τῶν δημοσίων εἰσπράξεων πεπιστευμένος, εἰς Συρίαν ἀφίκετο, τὴν καθ' ἡμᾶς εὐσεβείας ἔξαρνος γεγονὼς, καὶ Ἀστρολογίας ἢ ἀστρονομίας τινὸς μᾶλλον μεταπεποίητο. οὗτος ἐν μελανοβαφεῖ γράψας ὑφάσματι, ἀποστέλλει τοῦτο πρὸς τὸν Λογοθέτην Θωμᾶν, ὃ δὴ βυθισθέντος παρὰ Μανουὴλ τοῦ τῶν Ἀγαρηνῶν ἑρμηνείας ἐν ὕδατι, τὰ ἐν αὐτῷ πεφανέρωται γράμματα, ἅπερ διηγορεύοντα, Μὴ φοβηθῇς ἀπὸ τοῦ πυῤῥοῦ πετεινοῦ τοῦ Δουκός· νεωτερισθήσεται γὰρ ἀφρόνως, καὶ εὐθὺς ὀλεθρευθήσεται.

δʹ. Τούτων οὕτω πληρωθέντων, Γρηγορᾶς ὁ τούτου πενθερὸς μετὰ Λέοντος, ὃν Χοιροσφάκτην ὠνόμαζον, τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ * Σοφίᾳ ἐκκλησίᾳ προσέφυγον, οὓς καὶ βίᾳ ἐκεῖθεν ἀποσπάσαντες, ἀπέκειραν ἐν τῇ τοῦ Στουδίου. [93] Κωνσταντῖνον δὲ τὸν Ἑλλαδικὸν βουνεύροις τύψαντες, μετὰ * ῥάσεως καὶ ὄνῳ ἐπεμβιβάσαντες· καὶ ἐν τῇ τοῦ Δαλμάτου Καταδίκῃ Ἔγκλειστον πεποιήκασι. καὶ ἄλλους μὲν τυφλώσαντες ἐξώρισαν, καὶ ἑτέρους ἀπεκεφάλισαν· τοὺς δὲ τῶν φοσσάτων ἀνδρείους καὶ καλοὺς ὄντας καὶ πολλοὺς, ἀπὸ τοῦ Δαμαλίου μέχρι τοῦ Λευκατίου πάντας ἀνεσκολόπισαν. πολλοὺς δὲ καὶ ἄλλους οἱ λεγόμενοι Ἐπίτροποι ἀπώλεσαν ἂν, εἰ μή τινες τῶν δικαστῶν τούτους τῆς ἀδίκου ὁρμῆς ἀνεχαίτισαν, εἰπόντες, Ὅτι παιδὸς ὄντος τοῦ Βασιλέως, πῶς ἄνευ τῆς αὐτοῦ κελεύσεως τολμᾶτε τοιαῦτα διαπράττεσθαι; τὴν δὲ οὖν γυναῖκα τοῦ Δουκὸς ἀποκείραντες, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ εὐνουχίσαντες, ἐν Παφλαγονίᾳ αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν ἀπέστειλαν.

* Georg. μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ.

* Georg. ῥάκη περιβαλόντες καὶ ὄνῳ ἐπεμβιβάσαντες, διὰ μέσου τῆς πόλεως.

Reliqua ut in Continuat.

εʹ. Τῷ δὲ Αὐγούστῳ μηνὶ, Συμεὼν ὁ Βούλγαρος σὺν ὄχλῳ βαρεῖ κατέλαβε τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ χάρακα περιέβαλεν, ἀπὸ θαλάσσης εἰς θάλασσαν, ἐλπίσι μετέωρος ὤν· * ἀπειρόπτε δὲ τῷ ἐκ τοῦ πλήθους, καὶ τῶν ὅπλων καὶ τῶν περιβόλων ἀσφαλείᾳ, τῶν ἐλπίδων ἀποσφαλεὶς, ἐν τῷ Ἑβδόμῳ ὑπέστρεψεν, εἰρηνικὰς σπονδὰς αἰτησάμενος. τῶν δὲ ἐπιτρόπων τὴν εἰρήνην ἀσμενέστατα ἀποδεξαμένων, δώροις τε ἀμέτροις καὶ μεγίστοις φιλοφρονηθέντες Συμεὼν καὶ οἱ τούτου υἱοὶ, εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ὑπέστρεψαν.

* Al. Cod. ἀπειρόπτε καὶ τῷ ἐκ τοῦ πλήθους καὶ τῶν ὅπλων καὶ τῶν περιβόλων ἀσφαλείᾳ.

In Georg. ut in Continuat.

ϛʹ. Τοῦ οὖν Βασιλέως Κωνσταντίνου παιδὸς ὄντος, καὶ τὴν ἰδίαν μητέρα ἐπιζητοῦντος· ἤδη γὰρ ταύτην κατήγαγε τοῦ παλατίου Ἀλέξανδρος· ἀναβιβάζουσι πάλιν αὐτήν. καὶ περικρατὴς γενομένη τῆς Βασιλείας, ἀναβιβάζει εἰς παλάτιον Κωνσταντῖνον τὸν Παρακοιμώμενον καὶ Κωνσταντῖνον καὶ Ἀναστάσιον τοὺς Γογγυλίους· καὶ τῇ βουλῇ Ἰωάννου τοῦ Ἑλλαδᾶ, καταβιβάζει τοὺς οἰκείους Ἀλεξάνδρου τοῦ Βασιλέως· ἤγουν Ἰωάννην τὸν Ῥαίκτορα, καὶ τὸν Γαβριηλόπουλον, καὶ τοὺς λοιπούς. προχειρίζεται δὲ Ζωὴ ἡ Αὐγούστα, Θεοφύλακτον τὸν Δομινίκου Ἑταιρειάρχην. Ἰωάννης δὲ Μάγιστρος ὁ Ἑλλαδᾶς, νοσήσας τελευτᾷ. συμβουλῇ δὲ Θεοφυλάκτου Ἑταιρειάρχου, Ζωὴ [94] καταβιβάζει μετ' ὀργῆς ἀπὸ τοῦ παλατίου Νικόλαον Πατριάρχην, Τῆς ἰδίας ἐκκλησίας περιποιεῖσθαι καὶ φροντίζειν εἰποῦ-

rum genere ortus. Hæc ubi cognovit Constantinus, quam maximo excitato tumultu, equum in turbam calcibus impulit. Is vero, stratis foli lubrico lapsus, sessorem in terram dejecit: quem ubi quis solo dejectum offendit (reliqui enim omnes dissipati erant) ejus caput gladio abstulit, ablatumque in omnium oculis, dispellendi causa erroris sedandique tumultus ac coitionis, Imperatori detulit.

Edit. Paris. pag. 474.

III. Istiusmodi Costantini aggressio, per alium quoque modum innotuit. Nicolaus eoim quidam, publicorum vectigalium in Chaldia redemptor, ejurata Christiana pietate ac fide, cum in Syriam sese recepisset, Astrologiæ, sed magis Astronomiæ cuidam, operam impendebat. Hic itaque in nigri coloris linteo scribens, ad Thomam Logothetam misit. Quo misso in aquam, a Manuele Agarenorum interprete, scriptæ in eo litteræ apparuerunt, in hæc verba concepta sententia, *Ne timueris a Duce ruffa volucre: stulte enim rebus novis studebit, ac statim peribit.*

Nicolai Mathematici de Ducis molitione vaticinatio.

IV. His ita gestis, Gregoras Constantini socer cum Leone Chœrosphacte, ad sanctæ Dei Sapientiæ confugerunt; quos inde non sine vi extractos, in Studii Monasterio Monachorum ritu detonderunt: Constantinum vero Helladicum nervis bubulis cæsum, rasoque indutum atque asino impositum per mediam Urbem ignominiæ causa traducentes, in Dalmatæ Carcere Inclusi disciplina damnarunt. Atque alios quidem oculis orbatos exilio relegarunt, alios obtruncarunt. Militares vero viros fortes ac probos, ingentique adeo numero a Damali (id est, Vitula) ad Leucatum usque, omnes palis affixerunt. Aliosque plurimos, sic nuncupati Procuratores ac Tutores, perdituri erant, nisi Judicum quidam ab iniquo eos impetu istiusmodi verbis retardassent, *Cum Imperator puer sit, quomodo illius injussu ejusmodi perpetrare audetis?* Ducis itaque uxorem detonsis crinibus, filiumque exsectis virilibus, in Paphlagoniam ad ædes proprias remiserunt.

Tutorum sævitia in rebelles.

V. Augusto mense Symeon Bulgarus cum numeroso fortique exercitu, Byzantium petit, ductoque vallo a mari ad mare, fore ut Urbis potiretur plurimum confidebat. Innumera autem civium multitudine armorumque vi ac munitionum præsidio, spe dejectus, pacis fœdera rogans, ad Hebdomum reversus est. Tutoribusque in rem pacis lubentissime annuentibus, Symeon liberique donis innumeris maximisque liberaliter accepti, in regionem suam redierunt.

Expeditio Bulgarica; icta pacis fœdera.

pag. 475.

VI. Constantinus igitur Imperator, cum puer esset, matremque requireret (jam enim Alexander eam Aula submoverat) ad eam rursus revocata est. Ejusque illa, ac Imperii compos effecta, Constantinum Accubitorem, & Constantinum Anastasiumque Gongulios in Aulam assumit; Joannisque Helladæ consilio, Alexandri Imperatoris homines illa ejicit; nempe Joannem Rectorem & Gabrielopulum, ac reliquos. Præficit vero Zoe Augusta Theophylactum Domenici filium Hetæriarcham: Magister autem Jonnes Helladas, morbo correptus, diem obit. Theophylacto porro Hetæriarcha auctore, Zoe Nicolaum Patriarcham cum stomacho, Aula dejicit, dicens, *Ecclesiæ suæ curam ageret*. Brevi autem post Constantinus Accubitor Hetæriarcham majesta-

Zoe ad Aulam revocata.

Aliorum in ea varia sors & fortuna.

tis defert apud Zoem, quasi rerum summam in fratrem suum transferre moliatur. Simulate igitur Patricium creatum, cum in Ecclesiam precibus communiendus ex more descendisset, domi eum manere jussit. Præfecitque Zoe Hetæriarcham Joannem Garidam; Excubiarum vero Drungarium, Damianum Eunuchum.

Conducti Patzinaces in Bulgaros.

VII. Symeone autem Bulgaro Thraciam populante, rogavit Joannes Bogas, ut Patricii auctus dignitate, Patzinacas in illum auxilio cogeret. Ad quos cum muneribus profectus, duxit in Urbem obsides; pollicitis nimirum Patzinacibus se trajecturos, factaque impressione Symeonem debellaturos.

Asotii robur immensum.

VIII. Venit porro in Urbem & Asotius, vir robore spectatissimus, Principis principum natus; quem virgam ferream hinc inde extremis partibus, manibus prehensam, ob earum invictum robur inflectere, atque in circularem figuram reducere, ajebant; obsequente manuum vi, ferri duritie ac renitentia. Hunc, cum venisset, magno cultu honoreque susceptum, in patriam rursus remisere.

Prodita Adrianopolis & recepta.

IX. Mense vero Septembri, Indictione tertia, Pancrutaces Armenius Adrianopolim Symeoni prodidit. Haud diu post missus Basilius Patricius cum multis muneribus, eam ipsam recepit. Venit quoque Damianus Ameras cum classe in Strobelum; ac nisi morbo correptum mors sustulisset, plane ejus potitus esset. Reversique sunt re infecta Saraceni. Atticæ vero Athenarumque incolæ, cum juges injurias damnaque a Chase, Jubæ filio, acciperent, nec viri luxuriam ac insatiabilem cupiditatem ferre amplius possent, Athenis in Ecclesia lapidibus obrutum peremere.

Strobelus tentata.

Chasæ occisio

Edit. Paris. pag. 476.

Expeditio in Bulgaros; ejus infelix exitus.

X. Symeonis adversus Christianos altos animos ac superbiam cernens Zoe Augusta, habitoque cum Optimatibus consilio, ineundam pacem fœdusque percutiendum cum Saracenis statuit; omnesque per Asiam militares alas, debellandi causa Symeonis, evocandas, inque Europam trajiciendas. Missus itaque in Syriam qui eam pacem induciasque componeret, Joannes Patricius Rhadenus, nec non Michael Toxaras. Cunctisque Zoe Legionibus liberaliter donatis, eas in Thraciam trajecit, Magistro Leone Phoca Scholarum Domestico: viro scilicet magis robore spectabili, quam militari Ducisque prudentia. Cuncti itaque Duces & Tribuni, mutua inter se firmata concordia, ejusque se arctius vinculis adstringentes, adhibitis venerabilibus Lignis, Sacramentum fecerunt: quo peracto, omni apparatu in hostem aciem eduxere. Præerant autem, Excubitorum turmæ, Joannes Grapson; Hicanati, Maruli filius. Ductores exercitus erant, Romanus Argyrus, ejusque frater Leo, & Bardas Phocas. Aderat & Melias cum Armeniis. Sed & Constantinus Aier, cum Leone * Duce, in omnibus, quæ attinebant, consilio affuturus, erat. Mensis itaque Augusti die vigesima, Indictione quinta, conserta pugna Bulgaros inter Romanosque, datoque impetu ad Acheloum fluvium (quæ Dei judicia!) strages edita est, qualis a sæculo nulla fuit. Leo Dux, fuga in Mesembriam salutem expedivit. In ipsa acie inter alios perempti Constantinus Aier & Joannes Grapson, aliique multi Proceres ac Tribuni. Romanus porro Patricius navaliumque Drungarius, cum omni classe ad Danubium missus fuerat,

* al. Domestico.

A σα. μετ' οὐ πολὺ δὲ Κωνσταντῖνος Παρακοιμώμενος διαβάλλει πρὸς Ζωὴν τὸν Εταιρειάρχην, ὡς τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. * προφάσει ψευδῶς δὲ Πατρίκιον αὐτὸν ποιήσαντες, ἐπεὶ κατῆλθεν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὡς ἔθος ἐστὶ λαβεῖν εὐχὴν, οἴκοι τοῦτον μένειν παρεσκευάσαντο. προβάλλεται δὲ Ζωὴ Εταιρειάρχην Ἰωάννην τὸν Γαριδᾶν· καὶ Δρουγγάριον τῆς βίγλης, Δαμιανὸν εὐνοῦχον.

* Cont. προφασει- & Georg.

ζ'. Τοῦ δὲ Βουλγάρου Συμεὼν τὴν Θρᴀκην ληϊζομένου, ᾐτήσατο Ἰωάννης ὁ Βογᾶς [95] Πατρίκιος γενέσθαι, καὶ κατ' αὐτοῦ τοὺς Πατζινάκους ἀγαγεῖν· δῶρά τε λαβὼν, ἀπῆλθε, ὁμήρους ἤγαγεν ἐν τῇ πόλει, συνθεμένων τῶν Πατζινάκων περάσαι καὶ τὸν Συμεὼν καταπολεμῆσαι.

95.

B η'. Παρεγένετο δὲ ἐν τῇ πόλει καὶ Ἀσώτιος, ἀνὴρ ἐπὶ ῥώμῃ ὀνομαστότατος, υἱὸς ὢν τοῦ Ἄρχοντος τῶν Ἀρχόντων· ὃν φασὶ σιδηρᾶν ῥάβδον ἐκ τῶν ἄκρων ἑκατέρων κρατοῦντα ταῖς χερσὶ, τῇ ὑπερβαλλούσῃ ἀλκῇ ἀνακάμπτειν, καὶ πρὸς τὸ κυκλικὸν σχῆμα μεταγαγεῖν, τῆς ἀντιτύπου σιδήρου φύσεως τῇ βίᾳ τῶν χειρῶν ὑπεικούσης. ὃν παραγενόμενον μετὰ πολλῆς τιμῆς ὑπεδέξαντο, καὶ πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ἐξέπεμψαν.

θ'. Τῷ δὲ Σεπτεμβρίῳ μηνὶ Ἰνδικτ. γ'. Παγκρατούκας ὁ Ἀρμένιος τὴν Ἀδριανούπολιν τῷ Συμεὼν * προδέδωκε. μετ' οὐ πολὺ δὲ, ἀπεστάλη Βασίλειος ὁ Πατρίκιος μετὰ δώρων πολλῶν, καὶ ἔλαβεν αὐτήν. ἦλθε δὲ καὶ Δαμιανὸς ὁ Ἀμηρᾶς μετὰ στόλου εἰς Στρόβιλον, καὶ τοῦτον παρέλαβεν ἂν, εἰ μὴ νοσήσας ἐτελεύτησε, καὶ ἀπεστράφησαν

* Georg. παρέδωκε.

C οἱ Σαρακηνοὶ διακενῆς. οἱ δὲ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἀθηνῶν οἰκήτορες, συνεχῶς ἐπηρεαζόμενοι παρὰ Χασὲ υἱοῦ τοῦ Ἰούβη, τὴν αὐτοῦ ἀσωτίαν καὶ ἀπληστίαν μὴ ἐνεγκόντες, ἔνδον τῆς ἐν Ἀθήναις ναοῦ λίθοις βαλόντες, ἀνεῖλον.

ι'. Τὴν δὲ τῶν Χριστιανῶν ἔπαρσιν τοῦ Συμεὼν βλέπουσα Ζωὴ, βουλεύεται μετὰ τῶν ἐν τέλει ἀλλάγιον καὶ εἰρήνην μετὰ τῶν Ἀγαρηνῶν διαπράξασθαι· διαπεράσαι δὲ πάντα τὸν τῆς ἀνατολῆς στρατὸν πρὸς τὸ καταπολεμῆσαι τὸν Συμεών. ἀπεστάλη οὖν ἐν τῇ Συρίᾳ πρὸς τὸ ποιῆσαι ἀλλάγιον Ἰωάννης Πατρίκιος [96] ὁ Ῥαδηνὸς καὶ Μιχαὴλ ὁ Τοξαρᾶς. τὰ θέματα δὲ πάντα φιλοτιμησαμένη, πρὸς τὴν Θρᴀκην διεπέρασε, Λέοντος Μαγίστρου τοῦ Φωκᾶ, Δομεστίκου

96.

D τυγχάνοντος, ᾧ ἀνδρεία μᾶλλον ἢ ἐπιστατικὴ φρόνησις προσανέκειτο. οἱ οὖν Στρατηγοὶ καὶ ἄρχοντες πάντες τὴν εἰς ἀλλήλους ὁμόνοιαν ἐπισφίγγοντες, ἐν τοῖς τιμίοις ξύλοις ὤμοσαν. καὶ τοῦ ὅρκου γενομένου, πανστρατεὶ ἐξώρμησαν. ἦρχον δὲ, τοῦ μὲν τάγματος τῶν Ἐξκουβίτων, Ἰωάννης ὁ Γράψων. τοῦ δὲ Ἱκανάτου, ὁ τοῦ Μαρούλη υἱός· Ῥωμανὸς δὲ ὁ Ἀργυρὸς ἐστρατήγει καὶ Λέων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ Βάρδας ὁ Φωκᾶς, οἷς συνῆν καὶ ὁ Μελίας μετὰ τῶν Ἀρμενίων. συνῆν δὲ καὶ Κωνσταντῖνος Πατρίκιος ὁ Λὶψ [97] * Λέοντος σύμβουλος αὐτοῦ ἐν πᾶσι τοῖς ἀνήκουσιν ὤν. μηνὶ δὲ Αὐγούστῳ κ'. Ἐπινεμήσ. ε'. ὁ πόλεμος μεταξὺ Βουλγάρων τε καὶ Ῥωμαίων πρὸς τῷ Ἀχελῴῳ ποταμῷ συγκεκρότηται· καὶ, οἷα

97.

* al. Λέοντι Δομεστίκῳ.

E τὰ τοῦ Θεοῦ κρίματα, γίνεται σφαγὴ, οἵα ἐξ αἰῶνος οὐ γέγονε· Λέων δὲ * ὁ Δοὺξ ἐν Μεσημβρίᾳ διεσώθη φυγών· ἐσφάγη δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐν τῇ τοῦ πολέμου συμβολῇ Κωνσταντῖνος ὁ Λὶψ, καὶ Ἰωάννης ὁ Γράψων, καὶ ἄλλοι τῶν ἀρχόντων ἱκανοί. ἀπεστάλη δὲ Ῥωμανὸς Πατρίκιος καὶ Δρουγγάριος τῶν πλωΐμων μετὰ παντὸς τοῦ στόλου ἐν τῷ Δανουβίῳ ποταμῷ, βοη-

* al. ὁ Δομεστικός.

θῦσαι Λέοντι τῷ Φωκᾷ· ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Βογὰς καταγαγὼν Πατζινάκας, ὡς εἴρηται, κελευσθέντος τοῦ Δρουγγαρίου Ῥωμανοῦ διαπεράσαι. εἰς μάχας δὲ ἐλθόντων, ὁρῶντες αὐτοὺς οἱ Πατζινάκοι στασιάζοντας, ὑπεχώρησαν εἰς τὰ ἴδια. τοῦ δὲ πολέμου ἤδη τέλος λαβόντος, καὶ ὑποστρέψαντος ἐν τῇ πόλει τοῦ τε Ῥωμανοῦ καὶ τοῦ Βογᾶ, κατ' αὐτῶν ἐκίνησεν ἡ πόλις· καὶ εἰς τοσοῦτον κίνδυνον τὸν Δρουγγάριον Ῥωμανὸν περιέστησαν, ὥστε τῶν ὀφθαλμῶν στέρησιν καταδικασθῆναι, ὡς ἀμελείᾳ, μᾶλλον δὲ κακουργίᾳ μὴ διαπεράσαι τοὺς Πατζινάκας· μηδὲ τοὺς φυγόντας Ῥωμαίους ἐν τοῖς πλοίοις ὑποδέξασθαι. καὶ τοῦτο ἂν ἐπεπόνθει, εἰ μὴ παρὰ Κωνσταντίνου Πατρικίου τοῦ Γογγύλη καὶ Στεφάνου Μαγίστρου πολλὰ δυναμένων παρὰ τῇ Αὐγούστῃ, ταύτης καταδίκης ἀνετράπη.

ια'. Τῶν δὲ Βουλγάρων μέχρι τῆς πόλεως ἐκστρατευσάντων, ἐξῆλθε Λέων ὁ Δοὺξ τῶν σχολῶν, καὶ Νικόλαος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ Ἰωάννης Εταιρειάρχης εἰς Κατασύρτας ἅμα πλείστῳ λαῷ· καὶ τῇ νυκτὶ ἀδοκήτως ἐπιπεσόντων αὐτοῖς τῶν Βουλγάρων, πάντες ἄρδην ἀπώλοντο.

ιβ'. Θεόδωρος οὖν ὁ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου Παιδαγωγὸς, ὁρῶν Κωνσταντῖνον Παρακοιμώμενον, εἰς Λέοντα τὸν ἴδιον γαμβρὸν τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον, ὑπέθηκε τῷ Βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ προσλαβέσθαι Ῥωμανὸν τὸν Δρουγγάριον ὡς πατρικὸν αὐτοῦ δοῦλον καὶ εὔνουν τὰ πρὸς αὐτὸν, ὡς ἂν ᾖ σὺν αὐτῷ καὶ διαφυλάττῃ αὐτὸν, καὶ σύμμαχον ἔχῃ καὶ βοηθὸν, ἐν οἷς ἂν δέῃ. πολλάκις γὰρ περὶ τούτου λαληθεὶς Ῥωμανὸς, ἀπείπατο. αὐτοχείρως οὖν ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος γραμματεῖον ποιήσας, τῷ Ῥωμανῷ ἔπεμψε κατὰ τοῦ Παρακοιμωμένου. Τῆς φήμης οὖν ταύτης διαθρυλλούσης, καὶ τοῦ Παρακοιμωμένου καταναγκάζοντος Ῥωμανὸν ἀποκινῆσαι κατὰ τοῦ στόλου· αὐτὸς προεφασίζετο ἀδυνάτως ἔχειν τοῦ ἀποπλεῖν, μὴ τοῦ στόλου τὴν νενομισμένην ῥόγαν λαβόντος· ὁ Παρακοιμώμενος Κωνσταντῖνος καταναγκάζων αὐτὸν ἐν τῇ ἐξαρτήσει ἐξῆεσαν. ὁ δὲ τοῦτον δουλικῷ τῷ σχήματι προϋπήντησε· καὶ πλησίον αὐτοῦ γενόμενος, ἀνήρπασεν αὐτόν. καὶ, Ἄρατε αὐτὸν, ἐφώνησεν· ἐξ οἱ σὺν αὐτῷ, τοῦτον εἰς τὴν τοῦ Δρουγγαρίου Ῥωμανοῦ τριήρη εἰσήγαγον, καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ εἶχον. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ Βασιλεὺς τὴν ἐξουσίαν ἀπὸ τῆς μητρὸς εἰς ἑαυτὸν ἐπισπώμενος, τῇ ἐπαύριον ἀπέστειλε Ἰωάννην τὸν Τουβάκην, τὴν Αὐγοῦσταν Ζωὴν ἀπὸ τοῦ παλατίου καταβιβάσαι. ἡ δὲ μετ' ὀλολυγῆς καὶ δακρύων τῷ ἑαυτῆς προσπλακεῖσα υἱῷ, πρὸς συμπάθειαν μητρικὴν καὶ οἶκτον ἐκίνησε· καὶ, Ἐάσατε, εἴπεν, εἶναι μετ' ἐμοῦ τὴν μητέρα. οἱ δὲ, ἅμα τῷ λόγῳ, ταύτην ἀφῆκαν. προβάλλεται δὲ ὁ βασιλεὺς μετὰ τῆς συμβουλῆς τοῦ Πατριάρχου, Ἰωάννην τὸν Γαριδὰν, Δομέστικον τῶν σχολῶν. ἐδεδίει γὰρ μὴ εἰς ἀποστασίαν χωρήσῃ ὁ Φωκᾶς Λέων. ὁ δὲ, οὐ κατένευσε τοῦτο γενέσθαι, εἰ μὴ Θεόδωρον τὸν γυναικάδελφον αὐτοῦ τὸν Ζουφινέζερον, καὶ Συμεὼν τὸν υἱὸν αὐτοῦ προβάλλοιτο Εταιρειάρχας. εὐθὺς οὖν ἐξῆλθε πρὸς Ῥωμανὸν, καὶ ὅρκους δοὺς καὶ λαβὼν, σύμφρων αὐτῷ καὶ σύμπνους ἐγένετο.

Diminuta hæc pleniora ex Contin. & Georg. petenda.

ιγ'. Τῇ οὖν κδ'. τοῦ Μαρτίου μηνὸς, ἀποστέλλει Ῥωμανὸς εἰς τὸ παλάτιον ἀπολογησόμενος, Ὅτι τὴν τοῦ Φωκᾶ ἐπίθεσιν φοβούμενος, μή τι καταπραχθείη εἰς τὸν Βασιλέα, τοῦτο πεποίηκα, πρὸς τὸ τὴν φυλακὴν ποιεῖσθαι τοῦ Βασιλέως. μηνύεται οὖν μετὰ τοῦ στόλου παντὸς ἐλθεῖν μέχρι

Leoni Phocæ iturus suppetias: sed & Joannes Bogas, qui Patzinacas, uti dictum a nobis est, adducturus esset; quorum trajiciendorum Romano Drungario munus incumberet. Orto vero inter eos dissidio, videntes Patzinaces ipsos digladiantes, ad sua discessere. Jam autem bello absoluto, cum Romanus Bogasque in Urbem reversi essent, in eos tumultuata civitas est; eoque discriminis Romanum Drungarium adduxere, ut amissionis oculorum damnatus sit, velut qui negligentia (ni potius maligno pravoque consilio) Patzinacas non trajecisset, nec fugientes Romanos in naves suscepisset. Nec eam certe mulctam evasurus erat, nisi Constantini Patricii Gonguli & Magistri Stephani, quorum apud Augustam magna auctoritas erat, intercessio obstitisset.

Romani Drungarii & Bogæ dissidio, desiderata Patzinacum auxilia.

Romanus damnatus, &c.

Edit. Paris. pag. 477.

XI. Bulgaris ad Urbem usque excurrentibus, exiit Leo Scholarum Dux, ejusque filius Nicolaus & Joannes Hetæriarcha ad Catasyrtas cum numeroso exercitu: Bulgarisque noctu ex improviso impressionem in eos facientibus, omnes penitus interierunt.

Alia a Bulgaris clades. Vid. Not. in Continuat.

XII. Theodorus igitur Constantini Imperatoris Pædagogus, cum Constantinum videret sacri Cubiculi Præfectum intimum (Accubitorem vocant) rerum summam in Leonem sororis maritum transferre molientem, auctor est eidem Constantino Imperatori, ut Romanum Drungarium, velut antiquum paterna necessitudine amicum, inque res ipsius bene animatum, assumat cum eo in Aula moraturum & custodem futurum, ac quicquid ingruat, defensorem, opemque allaturum. Crebro namque ejus rei gratia interpellatus Romanus, assensum abnuerat. Ipse itaque manu propria Constantinus schedula exarata, Romanum adversus Accubitorem actutum sese accingere scripsit. Qua pervagante fama, & Accubitore Romanum urgente, ut cum classe proficisceretur; cumque is excusaret, nec cum classe proficisci posse negaret, quæ militari stipendio donata non esset, Constantinus Accubitor ad solvendum omnino adactus ad navium stationem accedit. Occurrit servili more, ac obsequio sedulus Romanus: eumque jam prope esset, vi corripiens, *Tollite eum*, altum clamat: moxque qui aderant classiarii, in Prætoriam Romani triremem inducentes, tuta eum custodia servabant. Imperator autem rerum summa a matre in sese revocata, postridie Joannem Tubacem misit, qui Zoem Augustam Aula dejiceret. Illa autem ejulatu luctuque filium complexa, ejus animum ad maternam miserationem commovit; aitque, *Sinite matrem mecum versari*. Vixque sermonem expleverat, cum illam dimiserunt. Porro Imperator Patriarchæ consilio Joannem Garidam Scholarum Domesticum præficit: timebat enim ne Leo Phocas ad rebellionem procederet. Renuit ille munus inire, nisi Theodorum Zuphinezerum uxoris fratrem ejusque filium Symeonem pariter Hetæriarchas crearent. Mox itaque egressus ad Romanum est; datoque ac accepto jurejurando, concors animi illique consentiens effectus est.

Romani in Aulam inductio.

Constantinus Accubitor a Romano intertus.

Zoem Aula rejicta.

Garidas Scholarum Domesticus. Vide ad Continuat.

pag. 478.

XIII Mensis igitur Martii quarto supra vigesimum, mittit Romanus in Palatium, qui ejus nomine satisfactionem offerrent; *Nempe, se hoc fecisse ut Imperatori caveret, dum Phocæ insidias veretur, & ne quid ille novarum rerum in eum moliatur.*

Romani in Palatium receptio.

Mandatur itaque illi, ut cum omni classe ad Bucoleonem usque veniat. Festo itaque Annunciationis die, qui in Feriam tunc quintam inciderat, cum omni classe ad Bucoleonem armatus venit: moxque Patricius Stephanus Aula excessit. Nicetas vero Romani socer in Palatium ascendens, Nicolaum Patriarcham inde ejecit. Qui Palatium tenebant, Romani jurejurando firmati, venerandam ei ac vivificam misere Crucem. Cui ille devote cultu adhibito, ac jurejurando firmatis qui missi erant, una cum illis ac paucis quibusdam in Palatium ascendit. Prone itaque venerantis specie salutato Imperatore, ac cum eo in templum ingressus, quod in Pharo est, data securitatis fide, confestim Magister ac Magnus Hetæriarcha præficitur. Statim itaque data jussio ad Leonem Phocam, ne per seditionem aliquid moliatur, sed tantisper domi conquiescat. Pari quoque tenore jussus scribere Constantinus Accubitor: eademque præcipere ac Constantino Imperatori subjectum manere. Acceptis ille Divalibus litteris ab Andrea Primicerio Imperatorio Protovestiario, domi in Cappadocia privatus egit: inde impleto, quod ita habet, Poetæ celebratum eloquio,

Iliad. ι.

Tunc sane luscinlam trahens, in deserta Insula.
Avibus discerpendam vorandamque reliquit.
Aquilam vero sponte cedentem, suam in domum reduxit.

Helenæ Romani filiæ sponsalia cum Constantino, ac nuptiæ.

XIV. Mense Aprili, Nuptialis contractus arrhabo a Constantino Imperatore Helenæ Romani filiæ traditur; tertioque Galilææ (Hebdomadæ scillcet Paschæ) nuptiales corollas a Nicolao Patriarcha recipit. Romano namque Imperatoris Patre creato, ejus loco Christophorum ipsius filium Hetæriarcham præfecit. Haud longum tempus abscesserat, cum Leo Phocas Optimatum quorumdam seductionibus inductus in rebellionem defecit. Ascitisque qui secum essent Constantino Accubitore & Constantino A Secretis Maleliæ filio, sancte affirmat, cunctisque suadere nititur. *In Constantini Imperatoris gratiam, istiusmodi se motum facere.* Romanus autem Imperatoris Pater, Aurea Bulla Imperatoris subscriptione munita ejusque nomine edita, quicquid eorum hic Leonis insidiarum erat, dispulit. Litterarum hic tenor erat, *Omnes qui relicto Phoca, Imperatoris Patri sese adjunxerint, hos vero ab Imperatoris stare partibus.* Concreditæ litteræ procaci cuidam audacique mulieri, Annæ nomine (cui & Basilicæ, ac si *Imperatoriam Regalemque* dicas, cognomen indidere) itemque Clerico cuidam Michaeli, quos in Phocæ castra emisit, ac per eos in omnem exercitum litteras disseminavit. Porro Michael deprehensus, sævis verberibus affectus est, nasoque & auribus truncatus. Qui tamen a Romano postea, quam decebat, præstitæ operæ mercedem vicemque recepit. Similiter quoque illi socia Anna mulier. Primus igitur Constantinus Bary-Michaelis filius Icanatorum cohorti Præfectus, relicto Phoca, ad Romanum transfugit; quæ rerum Phocæ evertendarum origo fuit. Eum secuti & Balantius, & quem sic vocant, Atzmorus, ipsi quoque ambo Tribuni. Leo igitur Phocas, cum ingentibus copiis Chrysopolim veniens (hoc Urbi nomen ex eo scilicet quod Alexander Byzantium veniens, quodam ejus loco castra metatus, vallo eum munierit,

Edit. Paris. pag. 479.

Leonis Phocæ defectio.

Romani stratagema revocandis adversantium animis.

Chrysopolis origines & Chalcedonis.

A τοῦ Βουκολέοντος· καὶ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ πέμπτη δὲ ἦν, ἦλθεν ἔνοπλος ἅμα τῷ στόλῳ παντὶ ἐν τῷ Βουκολέοντι· καὶ παρευθὺ Στέφανος μὲν Πατρίκιος ἐξῆλθε τοῦ παλατίου· Νικήτας δὲ ὁ συμπενθερὸς Ῥωμανοῦ ἀνελθὼν ἐν τῷ παλατίῳ, ἐξήγαγεν ἐκεῖθεν τὸν Πατριάρχην Νικόλαον· καὶ ὅρκῳ βεβαιωθέντες οἱ τοῦ παλατίου παρὰ Ῥωμανοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν τὸν τίμιον καὶ ζωοποιὸν Σταυρόν. καὶ προσκυνήσας, καὶ ὅρκῳ βεβαιώσας αὐτοὺς, ἀνῆλθε μετ' αὐτῶν καὶ ὀλίγων τινῶν ἐν τῷ παλατίῳ. προσκυνήσας οὖν τὸν Βασιλέα, καὶ εἰσελθὼν μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ τῷ ἐν τῷ Φάρῳ, καὶ πίστεις αὐτῷ δοὺς, παρευθὺ προχειρίζεται Μάγιστρος καὶ μέγας Εταιρειάρχης·

B αὐτίκα οὖν γέγονε κέλευσις πρὸς Λέοντα τὸν Φωκᾶν, παρεγγυωμένη, μηδαμῶς στάσιν τινὰ ἐννοῆσαι· ἀλλὰ πρὸς ὀλίγον ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἀναπαύσασθαι ὡσαύτως καὶ γραφὴν ἐκελεύσθη γράψαι Κωνσταντῖνος Παρακοιμώμενος, τὰ ὅμοια αὐτῷ παραγγέλλοντα, καὶ ἐν ὑποταγῇ εἶναι τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου· ἅπερ δεξάμενος παρὰ Ἀνδρέου Πριμικηρίου τοῦ Βασιλικοῦ Πρωτοβεστιαρίου, ἐν Καππαδοκίᾳ ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἡσύχασεν· ὡς ἐντεῦθεν πεπληρῶσθαι τὸ κατὰ παίκτην λόγιον,

Δὴ τότε τὸν μὲν ἀηδὸν ἄγων, ἐς νῆσον ἔρημον
Κάλλιπεν οἰωνοῖσιν ἕλωρ καὶ κύρμα γενέσθαι·
Τὸν δ' αἰετὸν ἐθέλοντα ἀνήγαγεν ὅνδε δόμονδε.

C ιδ΄. Τῷ Ἀπριλλίῳ μηνὶ, δίδοται ἀρραβὼν γαμικοῦ συναλλάγματος παρὰ Κωνσταντίνου Βασιλέως Ἑλένῃ τῇ θυγατρὶ Ῥωμανοῦ. καὶ τῇ τρίτῃ τῆς Γαλιλαίας, στεφανοῦνται παρὰ Νικολάου Πατριάρχου. Βασιλεοπάτορα γὰρ Ῥωμανὸν προβαλλόμενος, ἀντ' αὐτοῦ δὲ Εταιρειάρχην Χριστοφόρον τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε. μετ' οὐ πολὺ δὲ Λέων ὁ Φωκᾶς ἀπατηθεὶς παρά τινων Ἀρχόντων, πρὸς ἀντάρσιαν αἴρεται. καὶ ἀποστείλας ἀνελάβετο εἶναι σὺν αὐτῷ, τόν τε Παρακοιμώμενον Κωνσταντῖνον, καὶ Κωνσταντῖνον Ἀσηκρῆτις τὸν Μαλελίας, πληροφορῶν πάντας καὶ βεβαιῶν, ὡς ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, τὴν τοιαύτην ποιεῖται συγκίνησιν. Ῥωμανὸς δὲ ὁ Βασιλεοπάτωρ χρυ-

D σόβουλλον ποιήσας ἐνυπόγραφον, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου τῆς τοιαύτης ἐπιβουλῆς ἀνατροπὴν περιέχον, Ὅσοι τὸν Φωκᾶν καταλιμπάνοντες, τῷ Βασιλεοπάτορι δὲ προσφεύγοντες, ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως εἰσί· δοὺς Ἄννῃ τινὶ γυναικὶ [98] ἀναιδεῖ καὶ θρασείᾳ, ἣν δὴ καὶ * Βασιλὶν προσηγόρευον· καὶ κληρικῷ τινι Μιχαὴλ, ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐξέπεμψεν, οἱ δὲ ταῦτα διέσπειραν παντὶ τῷ στρατῷ. καὶ ὁ μὲν Μιχαὴλ φωραθεὶς, ἀνηλέως ἐτύφθη· τήν τε ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα ὑπετμήθη. ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, παρὰ Ῥωμανοῦ τῆς προσηκούσης ἔτυχεν ἀμοιβῆς. ὡσαύτως καὶ ἡ σὺν αὐτῷ σταλεῖσα γυνὴ Ἄννα. πρῶτος οὖν ὁ υἱὸς τοῦ Βαρυμιχαὴλ Κωνσταντῖνος, τοῦ

E τάγματος ἄρχων τῶν Ἱκανάτων καταλιπὼν τὸν Φωκᾶν, τῷ Ῥωμανῷ προσέδραμε, ἀρχὴ γεγονὼς αὐτῷ καταλύσεως· σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ Βαλάντιος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἀτζμωρος, τουρμαρχῶν ὄντων ἀμφοτέρων. Λέων οὖν ὁ Φωκᾶς μετὰ λαοῦ πλείστου τὴν Χρυσόπολιν καταλαβὼν, ἥν τις [99] ἀπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου περιτυχόντα τῇ πόλει τοῦ Βύζαντος, κατά τινά τε ταύτης χῶρον, τὸν αὐτοῦ λαὸν στρατηγήσαι, ἐφ'

98 * Βασιλικὸν reliqui.

99

φύσιν πεποιθότα περίβολον, προσονομάσαι Στρατήγιον. καὶ ἐκεῖθεν μεταναστεύσαντα, καὶ τοῖς ἀντίπεραν προσελθόντα, χρυσίον ἱκανὸν ἐπιδοῦναι τῷ οἰκείῳ λαῷ, Χρυσόπολις προσηγόρευται· οἱ δὲ, ἀπὸ τοῦ χρυσὸν ἐκ μετάλλων αὐτῆς γίνεσθαι, ταύτην φασὶν ὀνομάσθαι, ὥσπερ καὶ ἡ Χαλκηδὼν, ἀπὸ τοῦ ἔχειν χαλκόν· ἢ ἀπὸ Χαλκίδος θυγατρὸς Νικομήδους τῆς ταύτην κτισάσης. ἐν ταύτῃ γοῦν τῇ Χρυσοπόλει, καὶ ἡ τοῦ Ἀθηναίων Στρατηγοῦ Χάρητος παράκοιτις ἐτελεύτησε, Δάμαλις ὀνομαζομένη· τοῦ Χάρητος Ἀθήνηθεν πεμφθέντος, ἐπαμῦναι τοῖς Βυζαντίοις· ἧς ὑπὲρ τοῦ μνημείου, Δάμαλις βοῦς καθ' ὁμωνυμίαν ἐν κίονι ἀνεστήλωται, συμβεβλημένον καὶ Ἐπίγραμμα ἔχων ὧδε,

Ἰναχίης οὐκ εἰμὶ βοὸς τύπος, οὐδ' ἀπ' ἐμεῖο
Κλῄζεται ἀντωπὸν Βοσπόριον πέλαγος.
Κείνην γὰρ τὸ πάροιθεν βαρὺς χόλος ἤλασεν Ἥρης.
* Ἐνταφίοις δ' ἐγὼ, Κεκροπὸς εἰμὶ νέκυς.
Εὐνέτις ἦν δὲ Χάρητος· ἔπλων δ' ὅτι ἔπλεεν ἐκεῖνος,
Τῇδε Φιλιππείων, ἀντίπαλος σκαφέων.
Βοΐδιον δὲ καλεῦμ' ἂν ἐγὼ πότε, νῦν δὲ Χάρητος.
Εὐνέτις, ἠπείροις τέρπομαι ἀμφοτέραις.

* al. Cod. ἐνταφίοιο δ' ἐγώ.

ιε'. Καταλαβὼν οὖν τὴν Χρυσόπολιν, ὡς εἴρηται, διέστησε παρατάξεις ἀπὸ τῆς Δαμάλεως μέχρι Χαλκηδόνος, τοὺς ἐν τῇ πόλει φοβῶν. ἀποστέλλεται οὖν μετὰ δρόμωνος παρὰ Ῥωμανοῦ, Συμεὼν ὁ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου, λόγον αὐτόγραφον τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου ἐπιφερόμενος, Ἐγὼ φύλακα τῆς ἐμῆς βασιλείας γρηγορώτατον καὶ εὐνούστατον καὶ πιστότατον οὐδένα τῶν ὑπὸ χεῖρα, ἢ Ῥωμανὸν εὑρηκὼς, τούτῳ τὴν ἐμὴν φυλακὴν, μετά γε Θεὸν καταπιστεύσας, καὶ ἀντὶ πατρὸς αὐτὸν ἔχειν ἔκρινα, [100] σπλάγχνα πατρικὰ καὶ διάθεσιν γονικὴν πρὸς ἐμὲ ἐνδειξάμενον· Λέοντα δὲ τοῦτον τὸν Φωκᾶν, ἀεὶ τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ ὑποπτευόμενον ἐπιβουλεύειν, νῦν ἔργοις αὐτοῖς ἐπίβουλον εὕρηκα, καὶ τῆς ἐμῆς ἀρχῆς τυραννικῶς καταξανιστάμενον· διὸ, οὔτε Δομέστικον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νῦν εἶναι βούλομαι, οὔτε δὲ ταύτην τὴν ἀνταρσίαν μετὰ βουλῆς ἐμῆς πεπραχέναι φημί· ἀλλ' αὐθαιρέτῳ γνώμῃ ταύτην ποιήσασθαι τὴν ἐπίθεσιν, ἑαυτῷ τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον. τούτου οὖν τῷ λαῷ ὑπαναγνωσθέντος, ἤρξαντο πάντες ὑποχωρεῖν, καὶ τῷ Βασιλεοπάτορι προσρυῆναι Ῥωμανῷ. τοῦ δὲ Φωκᾶ εἰς ἀμηχανίαν περιστάντος, φυγῇ τε [101] εἰς Ἀετὸν χρησαμένου, καὶ μὴ δεχθέντος· ἀλλ' ἐν χωρίῳ τινὶ ὀνομαζομένῳ Γοαλέοντι καταντήσαντος καὶ συλληφθέντος, ἀπέστειλε Ῥωμανὸς Ἰωάννην τὸν Τυβάκαν καὶ Λέοντα τὸν αὐτοῦ συγγενῆ ἀγαγεῖν αὐτόν· οἱ δὲ ἐτύφλωσαν αὐτὸν παρὰ γνώμην Ῥωμανοῦ.

ιϛ'. Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ, κατεμηνύθη ἐπιβουλὴ διὰ Κωνσταντίνου Καματηροῦ μελετωμένη, καὶ Δαβὶδ Καμουλιανοῦ καὶ Μιχαὴλ [102] Κουρατωρος τῶν Μαγγάνων· οἳ καὶ τυφθέντες, δημευθέντες τε καὶ πομπευθέντες, ἐξωρίσθησαν. ἐφωράθη δὲ καὶ Ζωὴ ἡ Αὐγοῦστα, ἐπιβουλεύουσα Ῥωμανῷ, διὰ πεφαρμαγμένων βρωμάτων· καὶ ταύτην τοῦ παλατίου καταβιβάσαντες, ἐν τῇ τῆς ἁγίας Εὐφημίας μονῇ ἀπέκειραν. προσκληθέντων δὲ παρὰ Θεοφυλάκτου Πατρικίου καὶ Κόμητος τοῦ σταύλου εἰς ἄριστον ὁ Παιδαγωγὸς Κωνσταντίνου Βασιλέως Θεόδωρος καὶ Συμεὼν ὁ αὐτοῦ ἀδελφὸς, καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, εἰσελθὼν Ἰωάν-

ac Strategium ex rei usu vocaverit: indeque in alteram ripam trajiciens, auri vim, quantam par erat, in milites erogaverit: ex quo dicta Chrysopolis. Alii sic vocatam ajunt, quod ex ejus metallis conflatum aurum: uti etiam dicta est Chalcedo, ex eo quod æs (Græce χαλκὸν) habeat; vel a Chalcide Nicomedis filia, quæ eam condidit.) In hac itaque Chrysopoli, Atheniensium quoque Imperatoris Charitis uxor, Damalis nomine, fatis concessit, cum is Athenis Byzantio suppetias missus esset: cujus tumulo, ob nominis similitudinem in columna, vitulæ statua erecta est, conserto etiam Epigrammate, cujus vis ac tenor est,

Damalis, ali a vulgata & fabulosa Inachi filia.

Non ego Inachiæ Bovis figura sum, nec meo ex nomine,
Bospborii pelagi faucibus indita appellatio est.
Illam enim pridem fugavit gravis ira Junonis,
Quæ autem sepulchro condor, Cecropis mortua sum.
Charitis uxor fui; cui huc comes navigationis,
Adversus Philippi classem dimicaturo, veni.
Tunc ego dicta Bucula, nunc quæ Charitis.
Uxor audiam, utraque lætor continente.

Edit. Parif. pag 480.

XV. Chrysopolim ergo, ut dictum est, cum venisset, a Damali Chalcedonem usque, oppidanos territurus, late acies explicavit. Mittitur itaque a Romano cum celoce Symeon Caniclio Præfectus, qui Constantini Imperatoris manu subscriptas ejusmodi litteras ferret. *Equidem Imperii mei custodem vigilantissimum, impense benevolum ac fidelissimum, subditorum neminem inveni præter Romanum. Huic itaque secundum Deum, mei custodiendi partes delegavi, eumque Patris loco habendum statui, qui paterna viscera, ac qualia parentes addecerat, in me affectum prodiderit. Hunc autem Leonem Phocam, cujus mihi semper suspectæ insidiæ, nunc rebus ipsis insidiatorem inveni, ac qui adversus Majestatem meam per tyrannidem rebellarit. Quamobrem nec Domesticum amplius esse placet, nec meo consilio hanc eum telam ordisse dico; sed sua voluntate tumultum excitasse, ac irruptionem fecisse, hoc solum animo, ut rerum in se summam transferret.* His, in militarium ordinum lectis auribus, cœpit recedere, atque ad Imperatoris Patrem Romanum transire. Phocas consilii inops, ad Aetum Urbem munitam fuga se proripit; ubi tamen minime receptus est: ad Goelonem vero (locum sic dictum) insequentibus obviam factus & comprehensus, a Joanne Tubace & Leone ejus consanguineo, a Romano missis, ut eum adducerent, illo inscio oculis orbatus est.

Romani stratagema.

Litteræ ex Constantini persona.

Leo Phocas oculis orbatur.

XVI. Mense Augusto conjurationis delati Constantinus Cemateras & David Camulianus & Michael Manganorum Curatores; quare etiam verberibus affecti, bonisque publicatis ignominiæ causa per Urbem traducti, in exilium missi sunt. Zoe quoque Augusta deprehensa est per cibos medicatos Romani vitæ insidiari: propterea Aula deturbatam, in sanctæ Euphemiæ detonderunt. Invitatis vero ad convivium Theodoro Constantini Imperatoris Pædagogo ejusque fratre Symeone a Theophylacto Patricio ac Stabuli Comite, illisque comedentibus, ingressus Joannes Curcuas Excubiarum Drun-

Conjurationes detectæ & compressæ.

garius cum apparitorum copiosa manu, correptos illos, quasi qui adversus Romanum machinarentur, ad Opsicium relegavit.

Romanus Cæsar & Imperator.
Edit. Parif. pag. 481.

XVII. Mensis Septembris die quarto supra vigesimum, Romanus Cæsaris dignitate ornatur: mensisque Decembris die decimo-septimo, Indictione octava, anno sexies millesimo quadringentesimo quinquagesimo-octavo, a Constantino & Nicolao Patriarcha, Augustali corona donatur: sacrorum item Theophaniorum die, Theodora ejus uxor Augusta coronatur. Eodemque die ejusdem mensis, Indictione octava, Christophorus Romani Imperatoris filius Imperator declaratus, ipse quoque die sancto Pentecostes ab Imperatore Constantino Augustus appellatur: amboque solemni per Urbem pompa solli processerunt.

Theodora Augusta.
Christophorus Imperator.

Ecclesiæ unitio Constantinopolitanæ.

XVIII. Mense Julio ejusdem Indictionis, eorum commissa unitio est, qui scissi partibus erant.

Conjurationes compressæ.

XIX. Mense Octobri, Indictione octava, in suspicionem vocatus Stephanus Magister, quasi Imperium ambiret, in Antigoni Insula, una cum suis hominibus Theophane Tichiote & Paulo Orpanotropho, Monachorum ritu capillis mulctatus est. Denuntiata rursus conjuratio, auctoribus Arsenio & Paulo Manglabitis: qui & verberibus affecti, bonisque publicatis, in exilium missi sunt.

XX. Rentaces Helladicus parricida effectus, quod patris bona omnia diripuerat, in Urbem profugus, falsis ibi compositis tabulis, in Bulgariam fugam parabat. Captus itaque, oculis orbatus est.

Bulgarica irruptio: Michael occisus.

XXI. Rursus vero Bulgaris ad Catasyrtas usque excurrentibus, quod Adrelaites Dux vivis excesserat, Pothus Argyri filius Scholarum Domesticus præficitur: ductoque ad Thermopolim usque exercitu, Michael Marolis filius ad Bulgarorum castra exploranda missus, ex improviso in illorum lapsus cuneum, multis eorum cæsis, vulneratus ipse, & in Urbem delatus, fatis concessit.

Conjuratio oppressa.

XXII. Rursus conjuratinois in Romanum delati, Anastasius Sacellarius & Theodoritus Cubicularius, necnon Demetrius Ærarii privati Protonotarius, aliique nonnulli, velut qui Constantino Imperatori suppetias irent, ejusque causa decertarent. Convicti vero, verberibus affecti, Urbeque media traducti, exilio relegati sunt.

Constantini depressio.

XXIII. Hac Romanus arrepta occasione, ac periculum prætexens, Constantinum Imperatorem dejectum, secundo a se loco facit. Rursus itaque Bulgarorum ad Manglaba usque excursio. Romanus re comperta, Joannem Rectorem cum Leone & Potho Argyris, justis copiis instructos ex Agminibus & Fœderatis, impetum excepturos, mittit. Una aderat & Alexius Musele Patricius navaliumque Drungarius cum classiariis suis. Castris itaque in planis humilioribusque Pegarum locis dispositis, Bulgaris e superioribus armata phalange emergentibus, lateque aerem incondito tremendoque clamore implentibus, ac validissimo impetu irruentibus, statim Rector fugam capessit; cujus tuendi partes sustinens, Photinus Platipodis filius necatus. Alii, partim gladio interempti, partim mari submersi perierunt: reliqui captivi abducti sunt. Argyri, ad Castellulum fuga evaserunt; Bulgari, nullo impetum retardante aut ve eis obstante, Pegarum palatia ac

Bulgarica expeditio; Romanorum clades.
pag. 483.

ὁ τῆς Δρουγγάριος τῆς βίγλας ὁ Κουρκούας μετὰ πλείστου λαοῦ, καὶ τούτους ἀναρπάσας, ὡς κατὰ Ῥωμανοῦ μελετῶντας, εἰς Ὀψίκιον ἐξώρισεν.

ιζ΄. Τῇ κδ΄. τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, τιμᾶται Ῥωμανὸς τῇ τοῦ Καίσαρος ἀξίᾳ· καὶ τῇ ιζ΄. τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς, στέφεται παρὰ Κωνσταντίνου Βασιλέως καὶ Νικολάου Πατριάρχου ἐν ἔτει τῷ ,ϛυνή. Ἰνδικτιῶνος η΄. καὶ τῇ τῶν ἁγίων Θεοφανίων στέφεται Θεοδώρα ἡ γυνὴ αὐτοῦ. καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τῆς * η΄. Ἰνδικτιῶνος Χριστοφόρος ὁ υἱὸς Ῥωμανοῦ ἀναγορεύεται βασιλεύς· στέφεται δὲ τῇ ν΄. παρὰ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου· καὶ προέρχονται ὁμοῦ οἱ δύο μόνοι ἐν τῇ προελεύσει.

103

ιη΄. Τῷ δὲ Ἰουλίῳ μηνὶ τῆς αὐτῆς Ἰνδικτιῶνος, γίνεται ἕνωσις τῶν Ἀποσχιστῶν.

ιθ΄. Τῷ δὲ Ὀκτωβρίῳ μηνὶ τῆς θ΄. Ἐπινεμήσεως ὑποπτευθεὶς Στέφανος ὁ Μάγιστρος, ὡς τῆς βασιλείας ἐφιέμενος, ἀποκείρεται ἐν τῇ τοῦ Ἀντιγόνου νήσῳ ἅμα Θεοφάνει Τειχιώτῃ καὶ Παύλῳ Ὀρφανοτρόφῳ τοῖς ἀνθρώποις αὐτοῦ. πάλιν μηνύεται ἐπιβουλὰ μελετᾶσθαι παρὰ Ἀρσενίου καὶ Παύλου τῶν Μαγγλαβιτῶν· οἳ καὶ τυφθέντες καὶ δημευθέντες, ἐξωρίσθησαν.

104

κ΄. Ῥεντάκης ὁ Ἑλλαδικὸς πατραλοίας γενόμενος, ἐπεὶ πάντα τὰ τοῦ πατρὸς ἐλαύσατο, καὶ τῇ πόλει προσέφυγεν, ἐκεῖθεν ψευδεῖς γραφὰς συναθροίσας, πρὸς Βουλγαρίαν ἀποφυγεῖν ἔμελλε. κρατηθεὶς οὖν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύσσεται.

κα΄. Καὶ πάλιν οἱ Βούλγαροι μέχρι Κατασυρτῶν ἐξελαύνουσι, μετὰ τὴν τοῦ Δουκὸς Ἀδραλίστου τελευτὴν προβάλλεται Πόθος Δομέστικος τῶν σχολῶν ὁ τοῦ Ἀργυροῦ, καὶ μέχρι Θερμοπόλεως μετὰ τῶν ταγμάτων ἐλθὼν, ἀπέστειλε Μιχαὴλ τὸν τοῦ Μωρολέ υἱὸν, τοὺς Βουλγάρους κατασκοπήσοντα. ὁ δὲ ἀπροόπτως τῷ λόχῳ αὐτῶν ἐμπεσὼν, πολλοὺς μὲν τῶν Βουλγάρων ἀνεῖλε· καὶ αὐτὸς δὲ πληγεὶς, ἐν τῇ πόλει εἰσελθὼν ἐτελεύτησε.

κβ΄. Πάλιν δὲ μηνύεται ἐπιβουλὴ κατὰ Ῥωμανοῦ ὑπὸ Ἀναστασίου γινομένη Σακελλαρίου, καὶ Θεοδωρήτου Κοιτωνίτου, καὶ Δημητρίου Πρωτονοταρίου τοῦ * εἰδικοῦ, καὶ ἄλλων τινῶν, ὡς δῆθεν ὑπὲρ Κωνσταντίνου Βασιλέως ἀγωνιζόμενοι. ἐλεγχθέντες ἐτύφθησαν, καὶ τὴν μέσην διελθόντες, ἐξωρίσθησαν.

κγ΄. Τῆς τοιαύτης δὲ προφάσεως λαβόμενος Ῥωμανὸς, τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον ὑποβιβάζει, καὶ δεύτερον ἑαυτοῦ καθίστησι. πάλιν οὖν ἐκστρατεύουσι Βούλγαροι μέχρι τῶν Μαγγλαβᾶ. ὅπερ μαθὼν ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς, Ἰωάννην Ῥαίκτορα ἀποστέλλει, ἅμα Λέοντι καὶ Πόθῳ τοῖς Ἀργυροῖς, ἔχοντας μεθ' ἑαυτῶν πλῆθος ἱκανὸν, ἔκ τε τῶν ταγμάτων καὶ τῶν τῆς ἑταιρείας· οἷς συνῆν καὶ Ἀλέξιος Πατρίκιος καὶ Δρουγγάριος τῶν πλωΐμων ὁ Μωσελὲ μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. ἐμπήξαντες δὲ οὗτοι τὸν λαὸν αὐτῶν ἐν τοῖς πεδινοῖς καὶ χθαμαλωτέροις τόποις τῶν Πηγῶν, τῶν Βουλγάρων ἄνωθεν ἀναφανέντων ἐνόπλων, καὶ βοῇ χρησαμένων ἀσήμῳ καὶ φοβερᾷ, καὶ σφοδροτάτως ἐπελασάντων κατ' αὐτῶν, εὐθὺς φεύγει ὁ Ῥαίκτωρ. σφάττεται δὲ ὑπὲρ τούτου ἀγωνιζόμενος Φωτεινὸς ὁ τοῦ Πλατυποδῆ· καὶ οἱ λοιποὶ, οἱ μὲν ἐσφάγησαν, οἱ δὲ ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀπώλοντο· ἄλλοι αἰχμάλωτοι γεγόνασι. οἱ Ἀργυροὶ δὲ, ἐν τῷ καστελλίῳ φυγόντες, διεσώθησαν. οἱ δὲ Βούλγαροι, μηδένα τὸν κωλύοντα ἔχοντες, τὰ παλά-

* al. Cod. Εἰδικῷ

παλάτια τῆς Πηγῆς ἐνεπυρπόλησαν, καὶ τὸ Στενὸν ἅπαν κατέκαυσαν.

κδʹ. Τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ τῆς ιʹ. Ἰνδικτιῶνος, τῇ κʹ. τοῦ μηνὸς, Θεοδώρα ἡ σύμβιος Ῥωμανοῦ τελευτᾷ, καὶ κατατίθεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ Βασιλέως Ῥωμανοῦ, τὸν ὑπ' αὐτοῦ εἰς Μοναστήριον γενόμενον· καὶ στέφεται Σοφία ἡ τοῦ Βασιλέως Χριστοφόρου γυνή· τότε καὶ Ἴβηρ Κουροπαλάτης ἐν τῇ πόλει παρεγένετο, καὶ πρόοδος αὐτῷ λαμπρὰ γέγονε, καὶ μετὰ τιμῆς ὑπεδέχθη· καὶ ἡ ἁγία Σοφία, πάνυ κεκοσμημένη ὑπεδείχθη. εἰς ὃν ναὸν εἰσελθὼν καὶ θαυμάσας, πάλιν εἰς τὰ ἴδια ὑπέστρεψεν.

κεʹ. Καὶ πάλιν οἱ Βούλγαροι ἐν τῷ Ἰουνίῳ μηνὶ, μέχρι τῶν τῆς ἁγίας Θεοδώρας παλατίων ἦλθον, καὶ ταῦτα πυρὶ δόντες, τὰ ἑξῆς ἐληΐζοντο. καὶ πάλιν πολέμου γενομένου, τρέπονται Ῥωμαῖοι. ὁ δὲ λεγόμενος Σακτίκης, πολλὰ ἀνδραγαθήσας, πολλούς τε ἀνελὼν, καὶ πρὸς τὸ πλῆθος ἀντιστῆναι μὴ δυνάμενος, καιρίαν πληγεὶς φεύγει, καὶ ἐν τῷ ναῷ τῶν Βλαχερνῶν τεθεὶς, εὐθὺς ἀποθνήσκει·

κϛʹ. Ἀνταρσίας δὲ γενομένης ἐν Χαλδίᾳ ὑπὸ Ἀδριανοῦ Χάλδεος καὶ Τατζάτου Ἀρμενίου, τῇ ὑποθήκῃ Βάρδα τοῦ Βοΐλα στρατηγοῦντος ἐν Χαλδίᾳ, καὶ τὸ Παίπερ ὀχύρωμα ἐκρατήθη, ὁ τῶν σχολῶν Δομέστικος Ἰωάννης ὁ Κουρκούας καταπολεμήσας καὶ κατασχὼν, τοὺς μὲν περιφανεστέρους ἀποτυφλοῖ, καὶ τὰς οὐσίας δημεύει· τοὺς δὲ πενιχροὺς καὶ ἀσήμους, ἀθῴους κολάσας ὅποι βούλοιντο ἀπιέναι. ὁ δὲ Τατζάτης, ἐν ἑτέρῳ ὀχυρώματι διαφυγὼν, καὶ λόγον αἰτήσας, ἐν τῇ πόλει εἰσεληλύθει. [105] καὶ Μάγιστρος γενόμενος, ἐν τοῖς Μαγγάνοις τηρούμενος διῆγε. δρᾶσαι δὲ βουλευσάμενος, ἁλίσκεται, καὶ τῶν ὀμμάτων στερίσκεται. Βάρδαν δὲ τὸν Βοΐλαν ἀπέκειραν, τοῦ Βασιλέως αὐτὸν κατοικτείραντος.

κζʹ. Συμεὼν δὲ σὺν παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, τὴν Ἀδριανούπολιν παρακαθίσαντος, καὶ ἰσχυρῶς πολιορκοῦντος, ἐπεὶ καὶ λιμὸς αὐτοὺς ἐπίεζε κραταιὸς, καὶ οὐδαμόθεν εἶχον ἐπισιτίσασθαι, προδεδώκασιν ἑαυτούς τε καὶ τὸν Στρατηγὸν τοῖς Βουλγάροις. οὗτος δὲ ἦν ὁ τοῦ Μωρολέοντος υἱὸς, ἢ μᾶλλον Θυμολέοντος, εἰπεῖν νικειοτέρως, ἀνὴρ τὰ ἄλλα κράτιστος, καὶ τὰ πολεμικὰ περιβόητος· ὃς πλείστας ἀνδραγαθίας κατὰ Βουλγάρων ἐπιδείξατο· ὃν καὶ χειρωσάμενος ὁ Συμεὼν, μυρίαις τε αἰκίαις τοῦτον τιμωρησάμενος, τελευταῖον ἀπέκτεινε. καὶ Βουλγάροις τὴν τῆς πόλεως φυλακὴν παραδοὺς, ὑπεχώρησεν. οἱ δὲ τὴν κατ' αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων ἔφοδον ἀκηκοότες, τὴν πόλιν καταλιπόντες ἀπῆλθον, καὶ πάλιν ὑπὸ Ῥωμαίους ἐγένετο.

κηʹ. Τοῦ δὲ Τριπολίτου Λέοντος, μετὰ δυνάμεως πολλῆς τὴν νῆσον Λῆμνον καταλαβόντος, Ἰωάννης ὁ Πατρίκιος καὶ Δρουγγάριος τῶν πλοΐμων ὁ Ῥαδινὸς, αἰφνίδιον ἐπιπεσὼν αὐτοῖς, πάντας ἀπώλεσε, μόνου αὐτοῦ τοῦ Τριπολίτου διαφυγόντος.

κθʹ. Τῷ δὲ Σεπτεμβρίῳ μηνὶ, τῆς βʹ. Ἰνδικτιῶνος, πάλιν Συμεὼν ὁ Βούλγαρος πανστρατὶ κατὰ Κωνσταντινουπόλεως ἐστρατεύει· καὶ ληΐζεται μὲν Θρᾴκην καὶ Μακεδονίαν, ἐμπυρίζει δὲ πάντα καὶ καταστρέφει, καὶ δενδροτομεῖ, μέχρι τῶν Βλαχερνῶν παραγινόμενος καὶ δὴ ἐπεζήτει ἀποστεῖλαι αὐτῷ τὸν Πατριάρχην Νικόλαον καὶ

omne Stenum subjecta flamma incenderunt.

XXIV. Februario mense, Indictione decima, mensis die vigesima, extincta Theodora Romani Imperatoris uxor, in ejusdem Romani ædibus, quas in Monasterium verterat, condita est. Sophiaque Christophori Imperatoris uxor, Augustali insignitur corona: Quo etiam tempore Iber Curopalates in Urbem venit; solemnique pompa atque processu, honore susceptus est: cui & sancta Sophia magnifico cultu ornata ostensa. In quam ingressus, eique miraculo in stuporem actus, domum reversus est.

Theodoræ mors; Sophia Christophori coronata Augusta.

Curopalates Iber.

XXV. Rursus vero Bulgari, mense Junio, ad sanctæ usque Theodoræ Palatia venientes, illisque concrematis, reliqua populabantur: ac rursus conserta pugna, Romani in fugam vertuntur. Sacteces autem (quem vocant) multis præclare fortique virtute gestis, ac multa hostium data strage, cum unus ipse multitudini impar esset, lethali accepto vulnere fugam init, atque in Blachernarum templo positus, statim diem obit.

Bulgarica irruptio; Sacteceis clara virtus.

XXVI. Excitato in Chaldia tumultu ab Adriano Chaldo & Tatzate Armenio, Bardæ Boilæ, in Chaldia Prætoris consilio (a quibus etiam captum Paipet præsidium munitum) Joannes Curcuas Scholarum Domesticus, pugna in eos conserta ipsorum potitus, clariores quidem oculis orbat, eorum publicata substantia, pauperes vero & obscuros, quo velint citra noxam abire jubet. Tatzates vero, in aliud fuga receptus munitum præsidium, petita securitatis fide, in Urbem ingressus est; Magisterque provectus in Manganis sub custodia morabatur. Dum vero fugam molitur, captus, oculis orbatur. Bardas Boila Imperatoris clementia Monachi situ cæsarie mulctatur.

Compressus tumultus.

Edit. Paris. pag. 483.

XXVII. Symeone vero cum omnibus copiis Adrianopolim obsidente, ac fortiter Urbem oppugnante, quod fames valida obsessos premeret, nec ulla frumentandi facultas eis relicta esset, ipsi seipsos Prætoremque suum Bulgaris prodiderunt. Erat is Moroleonis, seu (verius dicas) Thymoleonis filius, vir cum aliis optimus, tum rebus bello præclare gestis clarissimus; plurimisque adversus Bulgaros tropæis cum primis conspicuus. Ejus itaque Symeon potitus, post innumera irrogata supplicia ac dehonestamenta, ad extremum peremit. Tum relicta Bulgaris custodiendæ Urbis provincia, recessit. Relicti vero præsidiarii, audita Romanorum in eos aggressione, relicta Urbe domum abierunt; rursusque illa Romanæ ditioni cessit.

Capta a Bulgaris Adrianopolis & recepta.

Moroleonis filius vir fortis, occisus.

XXVIII. Cum autem Leo Tripolita cum ingenti fortique exercitu in Lemnum Insulam venisset, Joannes Radinus Patricius & classis Drungarius subita impressione in hostes irruens, omnes internecione, solo Tripolita fuga elapso, delevit.

Tripolita ad Lemnum victus.

XXIX. Mense autem Septembri, Indictione secunda, rursus Symeon Bulgarus cum omnibus copiis adversus Byzantium aciem educit; Thraciamque & Macedoniam populatus, omnia incendit atque evertit, arboresque, ad Blachernas usque veniens, succidit. Tum Nicolaum Patriarcham ac aliquos Procerum, quibuscum de pace sic collocuturus, ad se mitti petiit. Dati itaque utrinque obsides, exiitque Nicolaus Patriarcha & Michael Sty-

Bulgarica alia irruptio.

De pace collatio.

piotes Patricius, nec non Joannes Mysticus & publicæ administrationis Imperatori socius. Jam quippe Joannes Rector, conjurationis delatus, Monachi situ detonsus fuerat. Atque hi quidem cum Symeone de pace tractabant: verum Symeon, ipsum Romanum Imperatorem videre expetiit. Eo nuntio accepto, Imperator valde gavisus est. Pacis enim desiderio actus, immanes cædes atque cruores sisti aliquando summe expetebat. Mittens igitur ad Cosmidii littus, munitissimum exscensum construxit, ad quem prætoria triremis emenso itinere remis impelleretur, ac ubi inter se sermonem essent collaturi. Inter hæc Symeon missa suorum manu, sanctissimæ Dei Genitricis templum in Pega, a Justiniano Imperatore extructum, ac vicina quæque succendit: quibus nolle se pacem, sed vana spe Imperatorem deludere, ostendit. Veniens autem Imperator ad Blachernas cum Patriarcha, atque ad sanctum Loculum ingressus, extensis in preces manibus, inque faciem cernuus ac provolutus, ubertim lacrymis solum irrigans, intemeratissimam Dei Genitricem, durum immitemque superbi Symeonis animum emollire rogabat, eumque ad pacem componendam inflectere. Sancto igitur sanctissimæ Dei Genitricis Maphorio (Palliolo nimirum ac Veste) e scrinio in sublato, templo egressus, ad locum constitutum venit. Nona erat mensis Septembris (id est, v. Idus ejusdem) quinta Feria, cum Symeon ingenti suorum stipatus satellitio, in multas distincto acies atque ordines, accedit. Militum alii aureis clypeis ac pilis, alii argenteis, auroque & argento vermiculatis, instructi; omnesque ferro circumcincti, sui medium susceptum Symeonem, faustis vocibus tamquam Imperatorem ac Regem Romana lingua dilaudabant. Senatus omnis muris assidens, quæ gerebantur longe prospectabant. Erat igitur tunc videre regium vere animum ac magnificum, mentisque interritæ admirari constantiam, fortisque pectoris robur ac nihil collabentem audaciam, quod tanto hostium appulsu non est consternatus, non expavit, non pedem retulit: sed quasi in amicorum se cœtum inferret, sic quiete processit; velut tantum non subditorum salutis pretium, animam hostibus offerret. Prior ergo ad eum, quem dixi, exscensum, cum venisset, Symeonem præstolabatur. Hinc ergo inde datis obsidibus, omnique diligentia Bulgaris lustrata machina, num quis in ea dolus aut insidiæ laterent, Symeon equo desiliens, ad Imperatorem intravit. Mutuo igitur alter alterum complexi, ac post datas jam acceptasque salutes, sermones de pace miscebant. Quando ferunt Imperatorem in hæc verba Symeonem allocutum esse. *Audivi te hominem Dei cultorem ac verum Christianum esse: at facta video haud satis illi de te famæ verbisque consentanea. Ejus enim qui Dei cultor sit ac Christianus, istud proprium, ut pacem ac charitatem colat; siquidem Deus est, atque dicitur* Charitas: *impii autem & infidelis, ut cædibus injusteque fuso cruore gaudeat. Siquidem igitur verus Christianus es, uti certo existimamus, tandem aliquando iniquis finem cædibus impone; ac, qui sis Christianus atque dicaris, nobiscum Christianis pacis percusso fœdere, innoxium sanguinem fundere desine; nec velis*

Incendia in Pega.

Edit. Paris. pag. 484.

Romani precatio.

Deiparæ Vestis religio.

Romani laudata constantia.

Romani ad Symeonem oratio.

1. Joan. 4. 8.

A τινας τῶν μεγιστάνων, ὥστε περὶ εἰρήνης αὐτοῖς συντυχεῖν. ἔλαβον οὖν ὁμήρους ἀμφότεροι, καὶ ἐξῆλθον, ὅ, τε Πατριάρχης, καὶ Μιχαὴλ Πατρίκιος ὁ Στυπιώτης, Ἰωάννης Μυστικὸς ὁ Παραδυναστεύων. ἤδη γὰρ Ἰωάννης ὁ Ραίκτωρ διαβληθεὶς τῷ Βασιλεῖ, ἀπεκάρη· οἱ μὲν οὖν τῷ Συμεὼν περὶ εἰρήνης διελέγοντο. αὐτὸς δὲ τὸν Βασιλέα Ρωμανὸν θεάσασθαι ἤθελεν. ὅπερ ἀκούσας ὁ Βασιλεὺς, σφόδρα ἠγαλλιάσατο. ἐπόθει γὰρ τὴν εἰρήνην, καὶ τὸ στῆσαι τὴν τῶν αἱμάτων χύσιν. ἀποστείλας οὖν ἐν τῷ τῶν Κοσμιδίου αἰγιαλῷ ὀχυρωτάτην κατεσκεύασεν ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀπόβασιν, ὥστε τὴν Βασιλικὴν τριήρη διαπλεύσασαν ἐν αὐτῷ προσορμίζεσθαι· καὶ περιφράξας αὐτὴν πάντοθεν, προσέταξε διατείχισμα μέσον γενέσθαι, ἔνθα ἀλλήλοις ἔμελλον ὁμιλεῖν. ἐπὶ τούτοις ἀποστείλας Συμεὼν, τὸν ἐν τῇ Πηγῇ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ναὸν, ὃν Ἰυστινιανὸς ὁ Βασιλεὺς ἐδομήσατο, ἐνέπρησε, καὶ τὰ περὶ αὐτὸν πάντα. δῆλος ὢν ἐντεῦθεν, μὴ τὴν εἰρήνην ἐθέλων, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἐλπίσι μετεώροις τὸν Βασιλέα ἐξαπατῶν. καὶ παραγενόμενος ὁ Βασιλεὺς ἅμα τῷ Πατριάρχῃ ἐν Βλαχέρναις, εἰς τὴν ἁγίαν εἰσῆλθε Σορὸν, καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείνας εἰς εὐχὴν, ὕπτιος καὶ πρηνὴς πεσὼν, δάκρυσι τὸ ἅγιον κατέβρεχεν ἔδαφος, τὴν παναχραντον Θεοτόκον ἀντιβολῶν, τὴν ἀκαμπῆ καὶ ἀμείλικτον τοῦ ὑπερηφάνου Συμεὼν καρδίαν μαλάξαι, καὶ πεῖσαι τὰ πρὸς εἰρήνην συνθέσθαι. [106] τὸ ἅγιον οὖν μαφόριον τῆς παναγίας Θεοτόκου ἐκ τῆς κιβωτοῦ ἀνελόμενος, ἐξῄει τοῦ ναοῦ, καὶ καταλαμβάνει τὸν ὡρισμένον τόπον. ἐνάτη δὲ ἦν τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, πέμπτη δὲ τῆς Ἑβδομάδος ἡμέρα· καὶ τῇ τετάρτῃ ὥρᾳ παραγίνεται Συμεὼν, πλῆθος ἄπειρον ἐπαγόμενος, εἰς πολλὰς διῃρημένον τὰς παρατάξεις, τῶν μὲν * χρυσασπίδων καὶ χρυσοδοράτων· τῶν δὲ, ἀργυρασπίδων καὶ ἀργυροδοράτων· τῶν δὲ, πάσῃ ὅπλων χροιᾷ κεκοσμημένων. πάντων κατασεφραγμένων σιδήρῳ· οἳ μέσον αὐτῶν διειληφότες τὸν Συμεὼν, ὡς Βασιλέα εὐφήμουν [107] τῇ τῶν Ρωμαίων φωνῇ. πάντες δὲ οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς τοῖς τείχεσιν ἐφεστηκότες, κατεθεῶντο τὰ δρώμενα· ἦν οὖν ἰδεῖν τότε ψυχὴν βασιλικὴν τῷ ὄντι καὶ μεγαλόφρονα, καὶ θαυμάσαι τὸ τοῦ φρονήματος ἀκατάπληκτον, καὶ τὰ τῆς ἀνδρείας παράσημα, D ὅτι τοσαύτην πολεμίων βλέπων ἐπιφορὰν, οὐ κατεπλάγη καὶ συνεστάλη καὶ ὑπεχώρησεν. ἀλλ᾽ ὥσπερ εἰς πλῆθος φίλων χωρῶν, ἀτρέμας ἀπῄει, μονοναχὶ τὴν ψυχὴν τοῖς πολεμίοις τῶν ὑπηκόων διδοὺς ἀντίλυτρον. φθάσας οὖν, ἐν τῇ ῥηθείσῃ ἀποβάθρᾳ καταλαβὼν, τὸν Συμεὼν ἐξεδέχετο. ἐπεὶ δὲ ὅμηροι ἐξ ἀμφοτέρων ἐλήφθησαν τῶν μερῶν, καὶ τὴν ἀποβάθραν οἱ Βούλγαροι διηρευνήσαντο ἀκριβῶς, μή πού τις δόλος ἢ ἔνεδρα τυγχάνει, κατῆλθε Συμεὼν τοῦ ἵππου, καὶ πρὸς τὸν Βασιλέα εἰσῆλθεν. ἀσπασάμενοι οὖν ἀλλήλους, εἰρήνης λόγους ἐκίνησαν. εἰπεῖν δὲ λέγεται τὸν Βασιλέα πρὸς Συμεὼν, Ἀκήκοά σε θεοσεβῆ ἄνθρωπον καὶ Χριστιανὸν ὑπάρχειν ἀληθινόν. βλέπω δὲ τὰ ἔργα μηδαμῶς τοῖς λόγοις συμβαίνοντα. E ἴδιον μὲν γὰρ θεοσεβοῦς ἀνθρώπου καὶ Χριστιανοῦ, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀγάπην ἀσπάζεσθαι, εἴπερ ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστὶ καὶ λέγεται. ἀσεβοῦς δὲ καὶ ἀπίστου τὸ χαίρειν σφαγαῖς καὶ αἵμασιν ἀδίκως ἐκχεομένοις. εἰ μὲν οὖν ἀληθὴς Χριστιανὸς ὑπάρχεις, καθὼς πεπληροφορήμεθα, παῦσον ποτὲ τὰς ἀδίκους σφαγὰς, καὶ τὰς τῶν ἀθῴων αἱμάτων ἐκχύσεις, καὶ σπεῖσαι μεθ᾽ ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν τὴν εἰρήνην, Χριστιανὸς ὢν καὶ αὐ-

* χρυσασπίδων, ut Geor.

τὸς καὶ ὀνομαζόμενος, καὶ μὴ θέλε μολύνεσθαι Χριστιανῶν δεξιὰς αἵμασιν ὁμοπίστων Χριστιανῶν. ἄνθρωπος εἶ καὶ αὐτὸς θάνατον προσδοκῶν, καὶ ἀνάστασιν καὶ κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν. Καὶ σήμερον μὲν ὑπάρχων, αὔριον δὲ εἰς κόνιν διαλυόμενος. εἷς πυρετὸς ἅπαν * κατασβέσει τὸ φρύαγμα. τίνα οὖν λόγον δώσεις τῷ Θεῷ ἐκεῖθεν ἀπελθὼν ὑπὲρ τῶν ἀδίκων σφαγῶν; ποίῳ προσώπῳ τῷ φοβερῷ καὶ δικαίῳ ἐναποσκέψῃ κριτῇ; εἰ πλούτου ἐρᾷς, ἐγώ σε κατακόρως τούτου ἐμπλήσω, μόνον ἐπίσχες τὴν δεξιάν· ἄσπασαι τὴν εἰρήνην, ἀγάπησον τὴν ὁμόνοιαν, ἵνα καὶ αὐτὸς βίον ζήσῃς εἰρηνικὸν καὶ ἀναίμακτον καὶ ἀπράγμονα· καὶ οἱ Χριστιανοὶ παύσωνται ποτὲ τῶν συμφορῶν, καὶ στήσωνται τὸ Χριστιανοὺς ἀναιρεῖν. οὐ γὰρ θέμις αὐτοῖς αἴρειν ὅπλα καθ' ὁμοπίστων.

λ'. Τοσαῦτα ὁ Βασιλεὺς εἰπὼν, ἐσίγησε. ὁ δὲ Συμεὼν, αἰδεσθεὶς τὴν τοσαύτην ταπείνωσιν καὶ τοὺς λόγους, κατένευσε τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι. ἀσπασάμενοι οὖν ἀλλήλους καὶ διαχωρισθέντες, δώροις μεγαλοπρεπέσι τοῦ Βασιλέως δεξιωσαμένου τὸν Συμεών. ὃ δὲ τότε συμβέβηκε, διηγήσομαι, πράγμα τι ὂν, καὶ τοῖς ταῦτα συγκρίνειν εἰδόσι, παράδοξον. δύο φασὶν ἀετοὺς τῶν Βασιλέων ὁμιλούντων ἄνωθεν αὐτῶν ὑπερπτῆναι. [108] κλάγξαι τε, καὶ πρὸς ἀλλήλους συμμίξαι, καὶ παραυτίκα διαζευχθῆναι ἀλλήλων· καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐλθεῖν, τὸν δὲ ἐπὶ τὴν Θρᾴκην διαπτῆναι. τοῦτο ἀκριβῶς οἱ τὰ τοιαῦτα σκοποῦντες, οὐ καλὸν ἔκριναν σημεῖον. ἀσυμβάτως γὰρ ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ ἀμφοτέρους διαλυθήσεσθαι ἔφασαν. Συμεὼν δὲ τὸ αὐτοῦ στρατόπεδον καταλαβὼν, τοῖς ἑαυτοῦ μεγιστᾶσι τὴν τοῦ Βασιλέως ἀπήγγειλε σύνεσιν καὶ ταπείνωσιν· ἐξεθείαζέ τε αὐτοῦ τό, τε εἶδος καὶ τὴν ῥώμην, καὶ τὸ ἀκατάπληκτον τοῦ φρονήματος.

λα'. Μηνὶ Δεκεμβρίῳ κε'. ἔστεψε Ῥωμανὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, Στέφανον καὶ Κωνσταντῖνον. τὸν δὲ Θεοφύλακτον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, εὐνοῦχον ὄντα, ἐποίησε Κληρικὸν ὁ Νικόλαος· καὶ Σύγκελλον προχειρισάμενος, χειροτονεῖ δὲ Ὑποδιάκονον.

λβ'. Τῇ δὲ ιε'. τοῦ Μαΐου μηνὸς [109] Ἰνδικτιῶνος * γ'. τελευτᾷ ὁ Πατριάρχης Νικόλαος, κρατήσας ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ ἀναβάσει τοῦ Πατριάρχου, ἔτη ιγ'. καὶ θάπτεται ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ τῶν Γαλακρηνῶν. τῷ δὲ Αὐγούστῳ μηνὶ, Στέφανος ὁ Ἀμασείας εὐνοῦχος ὢν, γίνεται Πατριάρχης. Ἰωάννης δὲ ὁ Μυστικὸς καὶ Παραδυναστεύων, ἐπεὶ κατὰ τοῦ Βασιλέως φρονῶν ἠλέγχθη, φυγῇ χρησάμενος, ἐν τῇ τῆς Μονοκαστάνου ἀποκείρεται μονῇ. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ τοῦ * Βοΐλα, ἐν τῷ Ὀλύμπῳ ἀποκείρεται. προβάλλεται δὲ ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς Θεοφάνην Πρωτοβεστιάριον Παραδυναστεύοντα. γίνεται δὲ τότε σεισμὸς φοβερὸς ἐν τῷ τῶν Θρᾳκησίων θέματι, καὶ χάσμα γῆς μέγα καὶ καταπληκτικὸν, ὡς πολλὰ χωρία καὶ Ἐκκλησίας αὐτάνδρους καταποθῆναι.

λγ'. Μηνὶ Μαΐῳ κζ'. Ἰνδικτιῶνος ιε'. Ἰωάννης ὁ Ἀστρονόμος εἶπε Ῥωμανῷ τῷ Βασιλεῖ, Ὅτι ὁ ἱσταμένη στήλη ἐπάνω τῆς καμάρας τοῦ Ξηρολόφου καὶ ἐπὶ δυσμὰς βλέπουσα, τοῦ Συμεών ἐστι. καὶ εἰ ταύτης τὴν κεφαλὴν ἐκκόψεις, τῇ αὐτῇ ὥρᾳ ὁ Συμεὼν τελευτᾷ. ἀποστείλας οὖν ὁ Βασιλεὺς τῇ νυκτὶ, τὴν κεφαλὴν

Symeon. Logoth. Annal.

* MS. κατοστρέψουσιν.

[108]

[109]

* ιδ'.

* al. Βοΐλα.

Christianorum dexteras, ejusdem fidei Christianorum cruoribus fœdari. Nam tu quoque homo es, qui mortem & resurrectionem & judicium atque retributionem expectes. Hodie cum sis, cras futurum est ut in pulverem dissolvaris. Febris una, superbientis animi jactantiam omnem extinguet. Quam igitur Deo rationem pro injustis cædibus, cum humanis migraveris, redditurus es? Quo vultu in tremendum justumque Judicem oculos intendes? Si te divitiarum cupido exagitat, iis ad satietatem implebo: tantum dexteram contine: pacem amplectere, cole concordiam, ut & ipse vitam pacatam agas & a cædibus liberam atque tranquillam curisque solutam; ac demum Christianorum ærumnæ necesque finem habeant. Nefas enim est, ut ii, adversus ejusdem fidei cultores arma tollant.

XXX. Tanta hæc locutus Imperator, conticuit. Symeon vero propensam adeo humilitatem plenaque modestiæ verba veritus, componendæ pacis assensum præbuit. Alter igitur alteri vale dicentes, mutuisque exsatiati complexibus, hinc inde discessere, postquam Imperator Symeonum muneribus magnifice accepisset. Quod vero tunc accidit, narraturus sum, quippe prodigium remque novam & inauditam, eorum sensu ac judicio, qui hæc conjectari norunt. Mutuo enim colloquentibus Regibus, duas desuper Aquilas devolasse ferunt, clangoremque edentes coivisse, ac mox facto divortio, alteram quidem periisse, alteram in Thraciam pennarum remigio sese subduxisse. Nec hæc fausti ominis judicata, iis, quibus istiusmodi curiosius rimandis addicta opera; nempe discordes fore, infectaque recessuros pace Principes divinavere. Symeon in castra reversus, Imperatoris sapientiam & modestiam in Procerum suorum concilio sermone prosecutus, formamque & robur & imperculsum animum liberaliter laudavit.

XXXI. Mensis Decembris quinto supra vigesimum, Romanus Imperator filios suos Stephanum & Constantinum in magna Ecclesia, Augustali corona donavit: Theophylactum autem ejus item filium, qui spado esset, Nicolaus fecit Clericum; Syncellumque præficiens, Hypodiaconum ordinavit.

XXXII. Mensis Maii die quinto-decimo, Indictione * tertia moritur Nicolaus Patriarcha, Patriarchatu potitus annos quatuordecim, ex quo secundo Sedem conscendit: sepeliturque in Monasterio suo Galacrenorum. Mense autem Augusto, Stephanus Amaseæ Metropolita, ipse Eunuchus, Patriarcha creatur. Porro Joannes Mysticus & Subadjuva, quod res novas moliri, ac Imperatori insidiari convictus, fugam inierat, in Monocastani Monasterio Monachi ritu tondetur. Constantinus item Boelas in Olympo, capillorum cultu mulctatur. Præficit vero Romanus Imperator Subadjuvam Theophanem Protovestiarium. Quo tempore formidabilis terræmotus in Thracesiorum Themate accidit, ingensque terræ hiatus ac terrificus, ut multa prædia & loca ac Ecclesiæ virique in eis, absorbente vasta voragine, pariter perierint.

XXXIII. Mensis Maii die septimo supra vigesimum, Indictione quinta-decima, ait Joannes Astronomus Imperatori, *Quæ super Xerolophi fornicem erecta Statua est, versa facie ad Occidentem, Symeonis Figura est. Ejus caput si excideris, ipsa hora Symeon diem obibit.*

Edit. Paris. pag. 485.

Aquilarum portentum ac discordiæ præsagium.

Stephanus & Constantinus AA.

Theophyl. Clericus.

* tertia decima.

Nicolaus Patriarch. extinctus; Stephanus Amaseæ Episc. Eunuchus illi suffectus.

pag. 486.

Theophanes Subadjuva.

Terræmotus in Asia.

Statuæ magica observatio.

Misso itaque noctu Imperator ministro, Statuæ caput abstulit, eademque hora Symeon in Bulgaria occidit; Petro filio, quem ex secundo thoro susceperat, Principe designato ac successore; Michaele vero ex priore uxore nato, in Monachum attonso. Joannes porro & Benjamin Epistolam Bulgarice scriptam attulerunt.

Symeonis mors; Petrus successor & hæres.

XXXIV. Audita itaque Symeonis morte circumvicinæ nationes, Chrobati pariter ac reliqui adversum Bulgaros bellum movere cogitabant. Cumque fames maxima ac locustarum vis Bulgariam dire premeret & affligeret, Romanorum in se impetum ac grassationem magis formidabant. Idcirco illi quoque Macedoniam populari. Audita autem Imperatoris in eos expeditione, de pace soliciti, Monachum quemdam patria Armenium, Calosyrim nomine, mittunt. Susceptus ab Imperatore placidissima Legatus, pace confirmata, nuptiarum fœdera cum Imperatore inire deposcit. Pacti itaque Mariam Christophori Imperatoris filiam nuptum daturos, Petrum per litteras accersunt. Mittitur ergo Nicetas Magister Romani Imperatoris socer, qui venienti Petro occurrens, in Urbem usque deducat. Venerant ad Blachernas, cum Imperator salutatum egressus, qui hospites adessent officiosissime amplexus est: habitoque secretiori tractatu, pacis fœdera ac nuptiales contractus subscripsere; Theophane Protovestiario horum illis sequestro & instructore. Mensis vero Octobris die octavo, Petrus & Maria corollas nuptiales in sanctissimæ Dei Genitricis Pegarum Æde subeunt, benedictionem impartiente Patriarcha Stephano. Cunctisque nuptiarum ritu legitimis festis gaudiis peractis, non minima Bulgarorum contentio fuit; ut Christophorus faustis ipse vocibus ac ominibus prior acciperetur, deinde Constantinus: quod ipsum ut fieret Imperator consensit. Nec post multos dies, accepta Petrus Maria conjuge, in Bulgariam discessit.

Bulgarorum luctus, ac cum Romanis nuptiæ.

Petri Bulgari in Urbem receptio & nuptiæ.

Edit. Paris. pag. 487.

Christophorus Imperator Constantino prælatus.

XXXV. Veniunt a Melitene Legati, eisque comes eorum Dux Apolasath: Congruis vero honoribus a Romano suscepti, pacis fœdere constituto, ad sua reversi sunt: Quo ex tempore Romanis succenturiati, adversus suæ gentis homines Saracenos bella gerebant; triumphique pompa, una cum Romanis, captivos ducentes Agarenos, in Urbem intrabant: res sane mira & inaudita; impiorumque Agarenorum infelicitatis certa probatio. Apolasath autem viro prudente ac sagaci vivis exempto, mox pacis fœdera dissolvere. Expeditione ergo in eos suscepta, Joannes Curcuas Scholarum Domesticus cum legionibus ac agminibus, Meliasque cum Armeniis, in eas angustias Meliteneni ac circumvicina loca conjecerunt, ut in Curatoriam (nos Provinciam dicamus) cum Imperator redegerit, multaque auri & argenti millia annuo tributo inde accipienda imperarit.

Melitenenses Romanorum socii.

Iidem victi & vectigales effecti.

XXXVI. In crimen porro vocatus Nicetas Magister, Christophori Imperatoris socer, eo nomine, quod consilii auctor genero esset, ut adversus patrem assumpta tyrannide, Imperio eum pelleret. Quare hunc Urbe ejectum, Monachum affecere.

Nicetas inter Monachos trusus.

XXXVII. Die * decima-octava Junii mensis, Indictione sexta, moritur Stephanus Patriarcha, cum Sedem tenuisset annos duos, menses undecim. Quarta-decima vero mensis Decembris Trypho-

** Imo prima.*

A τῆς στήλης ἐξέκοψε. καὶ τῇ αὐτῇ ὥρᾳ ὁ Συμεὼν εἰς Βουλγαρίαν ἐτελεύτησε, Πέτρον τὸν υἱὸν αὐτοῦ προβαλλόμενος Ἄρχοντα, ὃν ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ γυναικὸς ἔσχε. Μιχαὴλ δὲ τὸν ἐκ τῆς προτέρας αὐτοῦ γενόμενον γυναικὸς, ἀπέκειρε μοναχόν. Ἰωάννης δὲ καὶ Βενιαμὴν οἱ τοῦ Πέτρου ἀδελφοὶ ἐπιστολὴν ἐκόμισαν τὴν Βουλγαρικήν.

λδ'. Τὰ σύνεγγυς ἔθνη τὴν τοῦ Συμεὼν μαθόντες τελευτὴν, οἵ τε Χρωβάτοι καὶ οἱ λοιποὶ κατὰ Βουλγάρων κινεῖν ἐβάλοντο. λιμοῦ δὲ μεγίστου μετὰ καὶ ἀκρίδων τὴν Βουλγαρίαν ἐκπιέζοντος, ἐδεδίεσαν καὶ μᾶλλον τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπέλευσιν. ὅθεν καὶ κατὰ Ῥωμαίων ἐκστρατεύουσι, καὶ τὴν Μακεδονίαν καταλυμαίνονται. οἱ δὲ Βούλγαροι B τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐξέλευσιν τοῦ Βασιλέως ἀκούσαντες, περὶ εἰρήνης φροντίζουσι, καὶ ἀποστέλλουσι μοναχόν τινα Καλοκύρην ὀνομαζόμενον, Ἀρμενιακὸν τῷ γένει. ὃς παρὰ τοῦ Βασιλέως ἀσμενέστατα δεχθεὶς, τὴν εἰρήνην ἐβεβαίωσεν, καὶ συνάλλαγμα μετὰ τοῦ Βασιλέως ποιῆσαι αἰτεῖται. σύμφωνά τε ποιήσαντες εἰς τὸ δοῦναι αὐτῷ Πέτρῳ τὴν θυγατέρα Χριστοφόρου τοῦ Βασιλέως Μαρίαν, γράφουσι τῷ Πέτρῳ ἐλθεῖν. Ἀποστέλλεται οὖν Νικήτας Μάγιστρος ὁ συμπενθερὸς Ῥωμανοῦ τοῦ Βασιλέως, ὑπαντῆσαι αὐτῷ, καὶ ἀγαγεῖν μέχρι τῆς πόλεως. καὶ ἐλθόντος ἐν Βλαχέρναις, ὁ Βασιλεὺς ἀπελθὼν κατησπάσατο αὐτόν. καὶ τὰ εἰκότα συνομιλήσαντες, ὑπέγραψαν τά τε σύμφωνα τῆς εἰρήνης καὶ τὰ γαμικὰ συναλλάγματα, με- C σολαβοῦντος ἐν τούτοις τοῦ Πρωτοβεστιαρίου Θεοφάνους. τῇ δὲ η'. τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς, στέφεται Πέτρος καὶ Μαρία ἐν τῷ ναῷ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Πηγῆς, παρὰ Στεφάνου Πατριάρχου. πάντων δὲ τῶν εἰθισμένων φαιδρῶς τελεσθέντων, οἱ Βούλγαροι ἔνστασιν οὐ μικρὰν ἐποιήσαντο, τὸ πρότερον εὐφημεῖσθαι Χριστοφόρον εἶτα Κωνσταντῖνον. ὃ καὶ ἐπένευσεν ὁ Βασιλεύς. καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, λαμβάνει τὴν ἰδίαν γυναῖκα Μαρίαν ὁ Πέτρος, καὶ ἐπὶ Βουλγαρίαν πορεύεται.

110

λε'. Ἔρχονται πρέσβεις ἀπὸ Μελιτηνῆς, καὶ μετ' αὐτῶν καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτῶν Ἀπαλάσαθ. καὶ ἀποδεχθέντες παρὰ Ῥωμανοῦ μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς, σύμφωνά τε εἰρήνης ποιήσαντες, ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια. καὶ ἵνα ποτὲ D συνεστρατεύοντο Ῥωμαίοις κατὰ τῶν ὁμοφύλων Σαρακηνῶν, καὶ ἐν ταῖς ἐπινικίοις, συνήρχοντο τοῖς Ῥωμαίοις ἐν τῇ πόλει αἰχμαλώτους ἄγοντες Ἀγαρηνούς· ὅπερ ἦν θαυμαστὸν καὶ παράδοξον, καὶ δεῖγμα τῆς τῶν ἀθέων Ἀγαρηνῶν δυστυχίας. τελευτήσαντος δὲ Ἀπαλάσαθ ἀνδρὸς φρονίμου καὶ συνετοῦ, διέλυσαν τὴν εἰρήνην, οἱ τῆς Μελιτηνῆς κατοικοῦντες. ἐκστρατεύσαντες οὖν κατ' αὐτῶν, ὅ, τε Δομέστικος τῶν σχολῶν Ἰωάννης ὁ Κουρκούας μετὰ τῶν θεμάτων καὶ ταγμάτων, καὶ Μελίας μετὰ τῶν Ἀρμενίων. οἳ καὶ εἰς τοσαύτην στενοχωρίαν τὴν Μελιτηνὴν κατέστησαν καὶ τὰ πέριξ αὐτῆς, ὡς καὶ κουρατωρείαν ποιῆσαι ταύτην τὸν Βασιλέα, καὶ πολλὰς χιλιάδας χρυσίου καὶ ἀργυρίου ἐκεῖθεν λαμβάνειν ἐτησίως.

E

λς'. Κατηγορήθη δὲ Νικήτας Μάγιστρος ὁ πενθερὸς Χριστοφόρου Βασιλέως, ὡς ὑποτιθέμενος αὐτῷ κατὰ τοῦ ἰδίου γεννήτορος πατρὸς, καὶ τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐξῶσαι. τοῦτον ἐξώρισαν τῆς πόλεως, καὶ μοναχὸν ἐποίησαν.

λζ'. Τῇ ιη'. τοῦ Ἰουνίου μηνὸς τῆς ς'. Ἰνδικτιῶνος, τελευτᾷ Στέφανος Πατριάρχης, κρατήσας ἔτη β'. μῆνας ια'. Τρύφ-

κδ'. τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς ἄγουσι Τρύφωνα ἀπὸ τοῦ Ὀψικίου, ἐπ' εὐλαβείᾳ καὶ ἁγιότητι μαρτυρούμενον, καὶ χειροτονοῦσι Πατριάρχην ἐπὶ ῥητῷ χρόνῳ. ὅθεν αὐτοῦ μὴ ἀνεχομένου ἐπὶ ῥητῷ χρόνῳ γενέσθαι, ἀλλὰ μέχρι τέλους τῆς ζωῆς αὐτοῦ, δόλῳ τοῦτον πείθουσι τῷ τρόπῳ τούτῳ. λέγουσι γὰρ μὴ βουλομένου συγκατατίθεσθαι, Οὗτος οὐκ οἶδε γράμματα, οὐδὲ γράψαι δύναται, καὶ διὰ τοῦτο ἀνθίσταται. ὁ δὲ βεβαιῶσαι βουλόμενος αὐτοὺς ὅτι καὶ γράφει καὶ ἀναγινώσκει, αἰτεῖ χάρτην καὶ μέλαν. παρέχουσιν οὖν αὐτῷ τόμον καινόν, καὶ κάτω που πρὸς τὰ τέλη ποιοῦσι γράψαι, Τρύφων ἐλέει Θεοῦ μοναχὸς καὶ Πατριάρχης ἀρεσθεὶς καὶ στοιχῶν τοῖς προγεγραμμένοις, ἰδίᾳ χειρὶ ὑπέγραψα. τοῦτο λαβόντες, χειροτονοῦσιν αὐτὸν Πατριάρχην. γράφουσιν οὖν ἄνωθεν τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Πατριάρχου Τρύφωνος ὅπερ αὐτοὶ ἐβούλοντο. μεθ' ὃ, καὶ μετὰ τὸ συμπληρῶσαι τὸν ῥητὸν χρόνον, καταβιβάζουσιν αὐτὸν τοῦ Πατριαρχείου μὴ θέλοντα, ὅμως τῇ ἰδίᾳ ὑπογραφῇ πεισθέντα, καὶ τὴν πλάνην μὴ φέροντα. τοῦτο δὲ γέγονε, διὰ τὸ εἰς μέτρον φθάνειν ἡλικίας ἤδη Θεοφύλακτον τὸν τοῦ Βασιλέως Ῥωμανοῦ υἱόν.

λη'. Τῇ δὲ κε'. τοῦ αὐτοῦ μηνὸς χειμὼν ἀφόρητος γέγονεν, ὡς κρυσταλλωθῆναι τὴν γῆν ἐπὶ ἡμέρας ρκ'. ὅθεν καὶ γέγονε [111] μέγας λιμὸς, καὶ θάνατος ὑπὲρ τοὺς πολλούς· ὡς μὴ δύνασθαι τοὺς ζῶντας ἐκκομίζειν τοὺς τεθνεῶτας. ὅθεν ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς τὴν ἀφόρητον ἐκείνην βίαν τοῦ ψύχους κατανοήσας, καὶ τὴν τοῦ λιμοῦ παραμυθησόμενος ἔνδειαν, ἀνέφραξε τοῖς θυρίσι καὶ σανιδώμασι τὰς τῶν ἐμβόλων στοάς, ὡς μὴ τὴν χιόνα καὶ τὸ ψῦχος ἐκεῖθεν ἐνοχλεῖν τοῖς πένησι· καὶ [112] ἄρκλας ἐν πᾶσι τοῖς ἐμβόλοις κατασκευάσας, ἀργύρεια κατὰ μῆνα τοῖς ἐν τούτοις κατακειμένοις πένησι δίδοσθαι διετάξατο, καὶ [113] τὰ μηνιαῖα τριμίσια τοῖς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πένησι δίδοσθαι· ὡς εἶναι τὸ διδόμενον καθ' ἕκαστον μῆνα, ἀργυρίου ἐγκεχαραγμένου χιλιάδας ιβ'. τρεῖς δὲ ἀνὰ πένητες καθ' ἑκάστην συνήσθιον, λαμβάνοντες ἀνὰ νομίσματος ἑνός· τῇ δὲ τετράδι καὶ τῇ παρασκευῇ μοναχοὶ ὁμοίως, λαμβάνοντες νομίσματος ἑνός. ἦν δὲ καί τις τῶν παίδων ἀναγινώσκων ἐν τῇ τραπέζῃ αὐτοῦ. φιλομόναχος δὲ εἰ καί τις ἄλλος ὤν, πᾶσι τοῖς ἀρετῆς ἀντεχομένοις μοναχοῖς, τὰς ἑαυτοῦ πράξεις μετὰ δακρύων ἔλεγε· τάς τε ἐκκλησίας παντοίως ἐκόσμει, καὶ τοῖς ἐν πᾶσιν ὄρεσι μοναχοῖς, ῥογὰς ἐξαπέστελλε. τά τε μοναστήρια περιέθαλπε, καὶ τοῖς ἐν αὐτοῖς διὰ Θεὸν ἀποκαρεῖσιν, ἢ καὶ ἐγκλείστοις οὖσι, ῥογὰς τακτὰς οὐ διέλιπε διδόναι.

λθ'. Ταῦτα ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα τῶν ἀπείρων αὐτοῦ κατορθωμάτων καὶ ἐλεημοσυνῶν διεξήλθομεν. ἐπέθετο Πέτρῳ τῷ Βουλγάρῳ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μετὰ καὶ ἑτέρων μεγιστάνων τοῦ Συμεών. καὶ φωραθέντες, ὁ μὲν Ἰωάννης τύπτεται καὶ ἐγκλείεται ἐν τῇ φυλακῇ· οἱ δὲ λοιποί, τιμωρίαις οὐ ταῖς τυχούσαις ὑποβάλλονται. τοῦτο μαθὼν ὁ Βασιλεὺς, ἀποστέλλει καὶ ἀναλαμβάνει τὸν Ἰωάννην.

μ'. Τῇ β'. ἡμέρᾳ τοῦ Μαρτίου μηνὸς, [114] Κοσμίτης ἔπεσεν ἐν τῷ φόρῳ, ἐκ τῶν ἐν τοῖς στοιχηδὸν * ἱσταμένοις ἐκεῖσε κίοσι, καὶ ἀπέκτεινεν ἄνδρας ἕξ. γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμὸς, εἰς τὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τοῦ φόρου ἔμβολον, καὶ ἐκάη

* al. MS. ἱσταμένων ἐκεῖσε κιόνων, καί.

num virum religiosum ac notæ sanctitatis, ex Opsicio abducunt, atque ad certum tempus Patriarcham constituunt. Unde illo ad tempus fungi munere non sustinente, sed ad finem usque vitæ Sedem retinere volente, dolo in sententiam inducunt, hoc modo. Nolente enim assensum præbere, ajunt, Nescire eum litteras, nec posse scribere, eaque ratione obniti ac resistere. Probaturus itaque sibi scribendi atque legendi peritiam non deesse, chartam sibi & atramentum afferri jubet. Novo igitur allato tomo, ad oram infra scribere faciunt, *Tryphon Dei misericordia Monachus & Patriarcha, quæ præscripta sunt rata habens, eisque assensum præbens, manu propria subscripsi*. Libello accepto, Patriarcham inaugurant. Tum quicquid videbatur, in charta vacua ante Tryphonis subscriptionem exarant. Postea, ac ubi præstitutum illi tempus effluxerat, invitum Patriarcham Sede deturbant, proprio tamen cedentem subscriptioni, & cum ille factam sibi fraudem moleste ferret. Inde vero tota instructa fraus, quod Theophylactus Romani Imperatoris filius ætatis jam modum, & ut Sacerdotio maturus videretur, attingeret.

Stephani mors; Tryphon Patriarcha.

Fraus Tryphoni facta.

Edit. Paris. pag. 488.

XXXVIII. Ejusdem mensis die vigesima-quinta, adeo aspera hyems fuit, ut terra dies centum viginti gelu non solverit. Ex quo fames ingens, magnaque mortalitas fuit; sic nimirum ut nec efferendis mortuis vivi sufficerent. Romanus itaque intolerandam hanc frigoris vim considerans, famisque levaturus inopiam, porticuum spatia tabulatis disjunxit & fenestras apposuit, ne inde nix frigusque pauperibus incommodarent. Arculas quoque seu projecturas in cunctis porticibus extruxit; pauperibusque in eis jacentibus, quot mensibus argenteos numerandos constituit. Similiter quoque pauperibus in Ecclesiis constitutis, trimetia erogari jussit: adeo ut signati argenti duodecim millia quot mensibus tribuerentur. Tres quotidie pauperes in ejus mensa comedebant, ac singuli nummum accipiebant. Simili etiam ratione Feriis quarta & sexta, Monachos adhibebat, qui ipsi singulos nummos acciperent. Erat & puerorum unus, qui in ejus mensa Lectoris munus obiret. Cumque erga Monachos, si quis alius, affectu duceretur, cunctis ejus instituti viris, qui virtutis propensius cultores essent, in lacrymas effusus, actus suos referebat. Ecclesiis, omnis generis ornatum adhibebat; Monachis ubique in montibus exercentibus munera ac stipendia mittebat. Monasteria fovebat, ac iis qui in illis propter Deum comam posuerant, sive etiam Inclusi agebant, constituta stipendia præbere non cessabat.

Frigus insolitum: Romani pauperum cura.

Erga Monachos pietas.

Lectio in mensa.

XXXIX. Pauca hæc ex multis ac innumerabilibus, ejus virtutum eleemosynarumque nobis perscripta opera. Petro Bulgaro insidiatus ejus frater Joannes, cum aliis Symeonis Proceribus; Deprehensi, Joannes quidem verberibus affectus ac carceri mancipatus: reliqui vero, non vulgaribus examinati suppliciis sunt. Imperator ubi cognovit, qui ad se Joannem adducant, mittit.

Joannis Bulgari compressæ insidiæ.

pag. 489.

XL. Mensis Martii die altera, Cosmites in foro cecidit, ex iis qui columnis per ordinem ibi erectis impositi sunt, & sex viros oppressit. Contigit vero etiam incendium ad sanctissimæ Dei Genitricis Fori porticum, incenditque Cerarariorum

Cosmites lapsus.

Pellitiariorumque officinas, usque ad Psichas.

Christophorus mortuus: in patris Monast. sepultus.

XLI. Mense Augusto, Indictione quarta, mortuus est Christophorus Imperator, atque in domo patris sepultus. Trypho quoque Patriarcha, qui præstitutum jam tempus munere functus esset, abdicatus, in suo Monasterio vivendi finem facit.

Trypho depositus.

Porro Ecclesia annum unum & menses quinque, ob immaturam Theophylacti Romani filii ætatem Pastore vidua agit.

Pseudo-Constantinus Ducas combustus.

XLII. Impostor quidam Basilius Macedo, Constantinum Ducam sese jactitans, plures secum abducebat. Hic captus cum esset, altera manuum mulctatur. Tumque occasionem nactus, rursus ad Opsicium venit; æneaque manu, ejus loco quæ putata erat, sibi aptata, ac prægrandi fabricato ense, pertransibat multos seducens, ac si ipse Constantinus Ducas esset. Captaque arce cui Lata Petra nomen, multaque congesta annonarum copia, magnam adversus rem Romanam excitat rebellionem; eos qui in eum incidissent, deprædans, populansque provinciam. Cæterum cum denuo captus esset, in Urbem adductum, ad Amastriani forum combusserunt.

Theophylacti ordinatio, Romani Antistitis nutu.

XLIII. Februario mense, sexta Indictione, die festo Occursus, quem dixi Theophylactum Romani filium, Patriarcha ordinatur, cum Vicarii Roma venisset, allato tomo synodico, de illius præscribente ordinatione; a quibus etiam in Patriarchali Sede collocatus est.

Stephani ejus fratris nuptiæ.

Porro Romanus Imperator filio suo Stephano uxorem locavit, Annam filiam Gamalæ, quæ & post nuptiales corollas, Augustali corona donata est.

Turcorum seu Ungrorum expeditio.

XLIV. Mense Aprili, Indictione septima, prima Turcorum adversus Romanam ditionem extitit irruptio; grassatique ad ipsam usque Urbem, Thraciam omnem populati sunt, ac captivos duxerunt. Mittitur ergo Theophanes Patricius Protovestiarius, sesque cum illis composuit.

Edit. Paris. pag. 490.

Constantini Rom. filii nuptiæ.

XLV. Quarta-decima Januarii mensis locavit Romanus uxorem juniori filio suo Constantino gentis Armeniacæ, Patricii Adriani filiam; qua & defuncta secunda Februarii, alteram ei copulavit, ex Mamonis illius genere, Theophano nomine.

Russorum expeditio.

XLVI. Eodem anno, Russi, quos Dromitas vocant (ac si vagos dicas ac cursu expeditos) ex Francis genus ducentes, conferta decem millium navium classe infestis signis Byzantium venerunt. In eos itaque Theophanes Protovestiarius cum navalibus copiis missus, instructa classe, illorum sustinebat impetum.

Ponti Euxini origines.

Quod vero ad Ponti Euxini Pharum jam venerant (dicitur autem Pharus moles quædam seu turris, ex qua accensa flamma, viatores noctu in itinere diriguntur. Euxinus vero Pontus, per antiphrasim dicitur, quasi Bene hospitalis: male enim hospitalis audiebat, ob grassantium in eo latronum, erga hospites juges injurias; quibus ab Hercule sublatis, securitatem nacti viatores, Euxinum eum nuncupaverunt) in loco quem Hieron vocant, ac si dicas, *Templum*; cui inde appellatio accessit, quod Argonautæ illac transeuntes, eo loco templum condiderunt) ipse repente in illos irruens, navigia alia igne combussit, alia in fugam egit.

Hieri.

Russorum profligatio & clades.

Quocirca fusis omnino fugatisque hostibus, partim eorum naves cum vectoribus pelago merserunt, partim plurimos ingentique tur-

Ἀσιαν τὰ κηρόπωλα. καὶ τὰ γουναρεῖα μέχρι τῶν Ψυχῶν.

μα'. Τῷ δὲ Αὐγούστῳ μηνὶ τῆς δ'. Ἰνδικτιῶνος, τελευτᾷ Χριστοφόρος ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. κατήγαγον δὲ καὶ τὸν Πατριάρχην Τρύφωνα τὸν ῥητὸν χρόνον τελέσαντα, καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ μονῇ τελευτᾷ. χηρεύει δὲ ἡ ἐκκλησία χρόνον ἕνα, μῆνας ε'. διὰ τὸ ἀτελὲς Θεοφυλάκτου τοῦ υἱοῦ Ῥωμανοῦ.

μβ'. Βασίλειος δέ τις Μακεδὼν πλάνος, Κωνσταντῖνον Δοῦκα ἑαυτὸν εἶναι ἐπιφημίσας, πολλοὺς μεθ' ἑαυτοῦ συνεπήγετο. οὗτος συσχεθεὶς, τῆς μιᾶς χειρὸς ἀλλοτριοῦται. εἶτα καιροῦ λαβόμενος, καταλαμβάνει πάλιν τὸ Ὀψίκιον, καὶ χεῖρα χαλκῆν ἀντὶ τῆς κοπείσης προσαρμοσάμενος, καὶ σπάθην ὑπερμεγέθη κατασκευασάμενος, διήρχετο πλανῶν πολλοὺς ὡς αὐτὸς εἴη Κωνσταντῖνος ὁ Δούκας· καὶ φρούριον κατασχὼν, ὃ Πλατεῖα πέτρα κατονομάζεται, καὶ τροφὴν πολλὴν ἀποθέμενος, μεγάλην κατὰ Ῥωμανίαν κινεῖ, προνομεύων καὶ ληϊζόμενος τοὺς παρατυγχάνοντας. τοῦτον κρατήσαντες, ἀνήγαγον ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ ἔκαυσαν.

μγ'. Τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ [215] τῆς ς'. Ἰνδικτιῶνος, τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑπαπαντῆς, χειροτονεῖται Πατριάρχης ὁ ῥηθεὶς τοῦ Βασιλέως υἱὸς Θεοφύλακτος, Τοποτηρητῶν ἐκ Ῥώμης ἀπελθόντων, καὶ τόμον συνοδικὸν ἐπιφερομένων περὶ τῆς αὐτοῦ χειροτονίας διαγορεύοντα· οἳ καὶ τῷ Πατριαρχικῷ θρόνῳ τοῦτον ἐνίδρυσαν. Ῥωμανὸς δὲ ὁ Βασιλεὺς τῷ υἱῷ Στεφάνῳ γυναῖκα ἠγάγετο, τὴν τοῦ Γαμαλᾶ θυγατέρα Ἄνναν· ἥ τις ἅμα τῷ νυμφικῷ στεφάνῳ, καὶ τὸ τῆς βασιλείας ἐπέθετο.

μδ'. Μηνὶ Ἀπριλλίῳ Ἰνδικτιῶνος ζ'. γέγονε πρώτη ἐκστρατεία τῶν Τούρκων κατὰ Ῥωμανίας· καὶ κατατρέχουσι μέχρι τῆς πόλεως, καὶ ληϊζονται πᾶσαν Θρᾳκῴαν ψυχήν. Ἀποστέλλεται οὖν ὁ Πατρίκιος Θεοφάνης καὶ Πρωτοβεστιάριος, καὶ ποιεῖ καταλλαγὴν μετ' αὐτῶν.

με'. Τῇ δὲ ιδ'. τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς, ἠγάγετο Ῥωμανὸς γυναῖκα τῷ τελευταίῳ υἱῷ αὐτοῦ Κωνσταντίνῳ, ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἀρμενιακῶν τουλόμα Ἑλένην, τοῦ Πατρικίου Ἀδριανοῦ θυγατέρα· ἧς καὶ τελευτησάσης Φεβρουαρίῳ μηνὶ δευτέρᾳ, ἑτέραν τούτῳ συνέζευξε γυναῖκα, ἐκ τοῦ γένους τοῦ Μάμα ἐκείνου Θεοφανὼ λεγομένην.

μς'. Τῷ [216] ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ κατέπλευσαν οἱ Ῥῶς, οἱ καὶ Δρομῖται λεγόμενοι, οἱ ἐκ γένους τῶν Φράγγων ὄντες, κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μετὰ πλοίων χιλιάδας δέκα. πέμπεται οὖν πρὸς αὐτοὺς ὁ Πρωτοβεστιάριος Θεοφάνης μετὰ πλοίων, καὶ τὸν στόλον ἐκτρεπίσας, αὐτοὺς ἐξεδέχετο. Ἐπεὶ δὲ πλησίον τοῦ ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ Φάρῳ ἐγένοντο. Φάρος δὲ καλεῖται ἀφίδρυμά τι, ᾧ πυρσὸς ἐπιτίθεται πρὸς ὁδηγίαν τοῖς ἐν νυκτὶ παροδίταις. Εὔξεινος δὲ Πόντος κατ' ἀντίφρασιν καλεῖται. Κακόξεινος γὰρ ἐλέγετο, διὰ τὰς συνεχεῖς τῶν ἐκεῖσε λῃστῶν πρὸς τοὺς ἐπιξενουμένους καταδρομάς· οὓς φασὶν ἀνελὼν Ἡρακλῆς, ἀδείας τυχόντες οἱ παροδῖται, τοῦτον Εὔξεινον ἐπωνόμασαν]. ἐν τῷ Ἱερῷ λεγομένῳ, ὃ οἷον ἐπωνυμίαν εἴληφε, διὰ τὸ τοὺς Ἀργοναύτας πλωτῆρας ἐκεῖσε διερχομένους, αὐτόθι ἀνιδρύσασθαι μὲν ἱερόν· αὐτὸς ἀθρόον τούτοις ἐπέθετο, καὶ τὰ μὲν πλεῖστα πλοῖα κατέφλεξε· τὰ δὲ λοιπὰ εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. ὅθεν καὶ πλείους

τροπῆς γενομένης, τὰ μὲν τῶν πλοίων αὐτῶν αὔτανδρα κατέδυσαν, πλείστους δὲ ζῶντας συνέλαβον. οἱ δὲ περιλειφθέντες, εἰς τὸ τῆς ἀνατολῆς μέρος, εἰς τὰς Ῥογὰς λεγομένας, κατέπλευσαν. καὶ ἐπεὶ σύνταγμα πρὸς τὰ τῆς Βιθυνίας μέρη ἀπέστειλαν χορτασμάτων ἕνεκα, ἐντυγχάνει τούτοις Βάρδας ὁ Φωκᾶς καὶ τῶν ἀποσταλεὶς λογάδων ἐπὶ τοῦτο μετὰ ἱππέων ἐπιλέκτων, παρατρέχων, αὐτοὺς ἅπαντας κατέσφαξεν. ἀλλὰ καὶ ὁ Κουρκούας μετὰ παντὸς τοῦ τῆς ἀνατολῆς στρατεύματος, κατελθὼν τοὺς ὑπολειφθέντας εὑρίσκων, ἀπέκτεινε. πολλοὺς δὲ τόπους καὶ ναοὺς ἐνέπρησαν, καὶ τοὺς συλλαμβανομένους Ῥωμαίους, τοὺς μὲν ἀνεσταύρουν, τοὺς δὲ τῇ γῇ προσεπήγνυον. τοὺς δὲ τοῦ κλήρου ὄπισθεν τὰς χεῖρας δεσμοῦντες, ἥλους σιδηροῦς κατὰ μέσης τῆς κεφαλῆς αὐτῶν ἐνέπηγνυσαν. χειμῶνος δὲ ἤδη καταλαμβάνοντος, καὶ εἰς τὰ οἰκεῖα βουλόμενοι ἀπελθεῖν, τὸν στόλον λαθεῖν ἐσπούδαζον. νυκτὸς οὖν ἐκπλεύσαντες, ὁ Πατρίκιος Θεοφάνης τούτοις ὑπήντησε. καὶ εὐθὺς δευτέρα ναυμαχία συνάπτεται· καὶ πλεῖστα πλοῖα βαθίζονται. ὀλίγων δὲ μετὰ πλοίων περισωθέντων, καὶ ἐν τῇ τῆς Κοίλης περιπεσόντων ἀκτῇ, νυκτὸς ἐπελθούσης διέφυγον. Θεοφάνης δὲ μετὰ νίκης μεγάλης ὑποστρέψας, ἐντίμως καὶ μεγαλοπρεπῶς παρὰ τοῦ Βασιλέως ὑπεδέχθη, καὶ Παρακοιμώμενος ἐτιμήθη.

μζ΄. Τῷ δὲ Ἀπριλλίῳ μηνὶ τῆς α΄. Ἰνδικτιῶνος, πάλιν ἦλθον οἱ Τοῦρκοι μετὰ πλείστης δυνάμεως. οἷς δὲ Παρακοιμώμενος ἐξελθὼν, σπονδὰς εἰρηνικὰς μετ' αὐτῶν ἐποιήσατο· ὅθεν καὶ ἐπὶ χρόνους ε΄. ἡ εἰρήνη διεφυλάχθη.

μη΄. Τῇ δὲ β΄. Ἰνδικτιῶνι, Πασχάλιος Πρωτοσπαθάριος καὶ Στρατηγὸς Λαγουβαρδίας, ἀποστέλλεται πρὸς Ῥῆγα τῶν Φράγγων, ἀγαγεῖν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, Ῥωμανῷ τῷ Κωνσταντίνου τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ υἱῷ εἰς νύμφην. ἣν καὶ μετὰ πλούτου πολλοῦ ὁ Πασχάλιος ἀνήγαγε. καὶ γέγονεν ὁ γάμος Σεπτεμβρίῳ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος γ΄. ἥτις καὶ ἔζησε μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἔτη ε΄.

117

καὶ ἐτελεύτησεν [117] ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς αὐτοκρατορίας Κωνσταντίνου τοῦ αὐτῆς πενθεροῦ.

μθ΄. Τῷ Δεκεμβρίῳ μηνὶ τῆς δ΄. Ἰνδικτιῶνος, ἀνέμου σφοδροῦ πνεύσαντος, οἱ λεγόμενοι ἐν τῷ ἱππικῷ ἐξ ἐναντίας τοῦ βασιλικοῦ θρόνου Δῆμοι κατέπεσον, καὶ συνέτριψαν τὰ ὑποκάτω αὐτῶν βάθρα καὶ στήθια. χρόνου δὲ διελθόντος τῷ αὐτῷ μηνὶ τὸν Βασιλέα Ῥωμανὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τοῦ παλατίου κατήγαγον.

118

ν. Τῆς δὲ πόλεως Ἐδέσσης, ἐν ᾗ [118] τὸ τοῦ Χριστοῦ ἅγιον Ἐκμαγεῖον ἀπέκειτο, παρὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιορκουμένης στρατεύματος, οἱ οἰκήτορες ταύτης πρὸς τὸν Βασιλέα διαπρεσβεύουσι Ῥωμανὸν, τοῦτο παρέχειν, εἰ τὴν πολιορκίαν λύσειεν· ὅπερ καὶ γέγονε καὶ χρυσόβουλλον ἐδόθη, μηκέτι ὑπὸ Ῥωμαίων τὴν χώραν αὐτῶν ληΐζεσθαι. τοῦ δὲ ἁγίου Ἐκμαγείου ἀποσταλέντος ἀπήντησεν* αὐτῷ Θεοφάνης ὁ Παρακοιμώμενος μετὰ λαμπρᾶς φωταγωγίας, καὶ τῆς δεούσης τιμῆς καὶ ὑμνῳδίας, κατὰ τὸν Σάγγαριν ποταμόν· τῇ δὲ ιθ΄. τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, σὺν αὐτῷ ἐν τῇ πόλει εἰσῆλθε· τοῦ δὲ Βασιλέως ὄντος ἐν Βλαχέρναις, κἀκεῖθεν αὐτὸ προσκυνήσαντος, τῇ ἐπαύριον ἐξελθόντες ἐν τῇ Χρυσῇ πόρτῃ, οἱ τοῦ Βασιλέως δύο υἱοὶ, Στέφανος καὶ Κωνσταντῖνος, καὶ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος σὺν τῷ Πατριάρχῃ Θεοφυλάκτῳ καὶ τῇ συγκλήτῳ πάσῃ, καὶ τοῦ λαοῦ προπορευομένου μετὰ φωταγωγίας μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ ἁγίας Σοφίας, πεζοὶ τοῦτο διεκόμισαν· καὶ προσκυνηθὲν ἐκεῖσε, ἐν τῷ παλατίῳ τοῦτο ἀνήγαγον.

*al. MS. Cod. αὐτό.

ba vivos ceperunt. Qui residui fuerant, ad Orientalem plagam, ad locum, quem Rhogas vocant, navigaverunt. Quodque manipulum, necessarii pabuli & annonarum causa, in Bithyniam miserant, Bardas Phocas in eam rem cum lectorum equitum manu missus, antevertens illorum iter illisque obviam factus, cunctos internecione delevit. Sed & Curcuas cum Asiaticis cunctis copiis descendens, fusique exercitus reliquias offendens, illorum stragem dedit. Ii porro, multa loca ac templa incenderant, quosque ex Romanis comprehenderant, alios in crucem agebant, alios terræ configebant: Clericos sacrique ordinis viros, manibus post terga revinctis, medio cerebro infixis clavis dire perimebant. Jam vero appetente hyeme, cum domum redire pararent, Romanam classem latere studebant. Cum itaque noctu solvissent, facto eis obviam Theophane Patricio, altera statim navalis commissa pugna, multaque profundo mersa navigia: pauci cum navigiis ad Cæles asperum littus evecti incolumes, per noctis opportunitatem evaserunt. Theophanes autem ingenti parta victoria reversus, honorifice ac magnifice ab Imperatore susceptus, Accubitoris dignitate provectus est.

Russorum sævitia.

Edit. Paris. pag. 491.

Theophanes victor, provectus Accubitor.

XLVII. Mense Aprili, Indictione prima, rursus Turci ingentibus copiis irruptionem fecere. Ad quos egressus Accubitor, pacis cum eis fœdus percussit: unde etiam ad annos quinque pax rata fuit.

Cum Turcis nova fœdera.

XLVIII. Altera statim Indictione, Paschalis Protospatharius ac Longobardiæ Prætor, a Romano ad Francorum Regem, qui ejus filiam adducat, Romano, Constantini ejus generi filio copulandam, mittitur. Quam & multis donatam opibus adduxit. Celebratæ nuptiæ mense Septembri, Indictione tertia. Vixitque cum viro suo annos quinque, & mortua est, ejus socero Constantino iterum jam rerum summam adepto.

Romani junioris nuptiæ.

XLIX. Mense Decembri, Indictione quarta, validissimo ac vehementi perflante vento, quos in Circo Demos vocant, ex adverso Imperatoris solii, ceciderunt, subjectosque gradus ac intercolumnia contriverunt. Transacto autem anno, eodem mense, Romanum Imperatorem filii Aula detruserunt.

Romani ejectionis præsagium.

L. Edesena autem civitate (in qua sacra Christi Effigies linteo expressa) Romanorum copiis obsidione cincta ermisque pressa ad Romanum legatione, illius cives illam se præbituros polliciti sunt, ea dumtaxat conditione, ut obsidio solveretur. Quod & ita contigit. Data enim Bulla Aurea cautum est, ne illorum deinceps ager ac provincia a Romanis diriperetur. Missa itaque sacra Effigie, obviam factus Accubitor Theophanes, cum magnifico cereorum luminumque apparatu, & decenti cultu ac hymnodia, ad Saggarin fluvium eam excepit; mensisque ejusdem die decimo-nono ipsam deducens in Urbem intravit. Imperator, qui in Blachernis esset, ibi eam pie veneratus est: postridie vero ad Auream portam egressi, tum Imperatoris ambo filii, Stephanus & Constantinus, tum ejus gener Constantinus cum Theophylacto Patriarcha omnique Senatu, populo quoque præeunte eum lampadibus ac facibus, ad usque sanctæ Dei Sapientiæ delubrum, pedibus eam deduxere; pieque ibi sacrum illud Pignus venerati, in Palatium detulerunt.

Imago Christi Edesena Byzantium translata.

Romani in Palatium receptio.

Mandatur itaque illi, ut cum omni classe ad Bucoleonem usque veniat. Festo itaque Annunciationis die, qui in Feriam tunc quintam inciderat, cum omni classe ad Bucoleonem armatus venit: moxque Patricius Stephanus Aulæ excessit. Nicetas vero Romani socer in Palatium ascendens, Nicolaum Patriarcham inde ejecit. Qui Palatium tenebant, Romani jurejurando firmati, venerandam ei ac vivificam misere Crucem. Cui ille devote cultu adhibito, ac jurejurando firmatis qui missi erant, una cum illis ac paucis quibusdam in Palatium ascendit. Prone itaque venerantis specie salutato Imperatore, ac cum eo in templum ingressus, quod in Pharo est, data securitatis fide, confestim Magister ac Magnus Hetæriarcha præficitur. Statim itaque data jussio ad Leonem Phocam, ne per seditionem aliquid moliatur, sed tantisper domi conquiescat. Pari quoque tenore jussus scribere Constantinus Accubitor: eademque præcipere ac Constantino Imperatori subjectum manere. Acceptis ille Divalibus litteris ab Andrea Primicerio Imperatorio Protovestiario, domi in Cappadocia privatus egit: inde impleto, quod ita habet, Poetæ celebratum eloquio,

Iliad. ο.

Tunc sane luscintam trahens, in deserta Insula.
Avibus discerpendam vorandamque reliquit.
Aquilam vero sponte cedentem, suam in domum reduxit.

Helenæ Romani filiæ sponsalia cum Constantino, ac nuptiæ.

XIV. Mense Aprili, Nuptialis contractus arrhabo a Constantino Imperatore Helenæ Romani filiæ traditur; tertioque Galilææ (Hebdomadæ scilicet Paschæ) nuptiales corollas a Nicolao Patriarcha recipit. Romano namque Imperatoris Patre creato, ejus loco Christophorum ipsius filium Hetæriarcham præfecit. Haud longum tempus abscesserat, cum Leo Phocas Optimatum quorumdam seductionibus inductus in rebellionem defecit. Ascitisque qui secum essent Constantino Accubitore & Constantino A Secretis Maleliæ filio, sancte affirmat, cunctisque suadere nititur. *In Constantini Imperatoris gratiam, istiusmodi se motum facere.* Romanus autem Imperatoris Pater, Aurea Bulla Imperatoris subscriptione munita ejusque nomine edita, quicquid eorum hic Leonis insidiarum erat, dispulit. Litterarum hic tenor erat, *Omnes qui relicto Phoca, Imperatoris Patri sese adjunxerint, hos vero ab Imperatoris stare partibus.* Concreditæ litteræ procaci cuidam audacique mulieri, Annæ nomine (cui & Basilicæ, ac si *Imperatoriam Regalemque* dicas, cognomen indidere) itemque Clerico cuidam Michaeli, quos in Phocæ castra emisit, ac per eos in omnem exercitum litteras disseminavit. Porro Michael deprehensus, sævis verberibus affectus est, nasoque & auribus truncatus. Qui tamen a Romano postea, quam decebat, præstitæ operæ mercedem vicemque recepit. Similiter quoque illi socia Anna mulier. Primus igitur Constantinus Bary-Michaelis filius Icanatorum cohorti Præfectus, relicto Phoca, ad Romanum transfugit; quæ rerum Phocæ evertendarum origo fuit. Eum secuti & Balantius, & quem sic vocant, Atzmorus, ipsi quoque ambo Tribuni. Leo igitur Phocas, cum ingentibus copiis Chrysopolim veniens (hoc Urbi nomen ex eo scilicet quo Alexander Byzantium veniens, quodam ejus loco castra metatus, vallo eum munierit,

Edit. Paris. pag. 479.

Leonis Phocæ defectio.

Romani stratagema revocandis adversantium animis.

Chrysopolis origines & Chalcedonis.

A τοῦ Βουκολέοντος· καὶ τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ πέμπτῃ δὲ οὔσῃ, ἦλθεν ἔνοπλος ἅμα τῷ στόλῳ παντὶ ἐν τῷ Βουκολέοντι· καὶ παρευθὺ Στέφανος μὲν Πατρίκιος ἐξῆλθε τοῦ παλατίου· Νικήτας δὲ ὁ συμπένθερος Ῥωμανοῦ ἀνελθὼν ἐν τῷ παλατίῳ, ἐξήγαγεν ἐκεῖθεν τὸν Πατριάρχην Νικόλαον· καὶ ὅρκῳ βεβαιωθέντες οἱ τοῦ παλατίου παρὰ Ῥωμανοῦ, ἀπέστειλαν πρὸς αὐτὸν τὸν τίμιον καὶ ζωοποιὸν Σταυρόν. καὶ προσκυνήσας, καὶ ὅρκῳ βεβαιώσας αὐτοὺς, ἀνῆλθε μετ' αὐτῶν καὶ ὀλίγων τινῶν ἐν τῷ παλατίῳ. προσκυνήσας οὖν τὸν Βασιλέα, καὶ εἰσελθὼν μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ τῷ ἐν τῷ Φάρῳ, καὶ πίστεις αὐτῷ δοὺς, παρευθὺ προχειρίζεται Μάγιστρος καὶ μέγας Ἑταιρειάρχης· B αὐτίκα οὖν γέγονε κέλευσις πρὸς Λέοντα τὸν Φωκᾶν, παρεγγυωμένη, μηδαμῶς στάσιν τινὰ ἐννοῆσαι· ἀλλὰ πρὸς ὀλίγον ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἀναπαύσασθαι· ὡσαύτως καὶ γραφὴν ἐκελεύσθη γράψαι Κωνσταντῖνος Παρακοιμώμενος, τὰ ὅμοια αὐτῷ παραγγέλλοντα, καὶ ἐν ὑποταγῇ εἶναι τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου· ἅπερ δεξάμενος παρὰ Ἀνδρέα Πριμικηρίου τοῦ Βασιλικοῦ Πρωτοβεστιαρίου, ἐν Καππαδοκίᾳ ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἡσύχαζεν· ὡς ἐντεῦθεν πεπληρῶσθαι τὸ κατὰ ποίησιν λόγιον,

Δὴ τότε τὴν μὲν ἀηδὸν ἄγων, ἐς νῆσον ἐρήμην
Κάλλιπεν οἰωνοῖσιν ἕλωρ καὶ κύρμα γενέσθαι·
Τὸν δ' αἰετὸν ἐθέλοντα ἀνήγαγεν ὅνδε δόμονδε.

C ιδ'. Τῷ Ἀπριλλίῳ μηνὶ, δίδοται ἀῤῥαβὼν γαμικοῦ συναλλάγματος παρὰ Κωνσταντίνου Βασιλέως Ἑλένῃ τῇ θυγατρὶ Ῥωμανοῦ. καὶ τῇ τρίτῃ τῆς Γαλιλαίας, στεφανοῦνται παρὰ Νικολάου Πατριάρχου. Βασιλεοπάτορα γὰρ Ῥωμανὸν προβαλλόμενος, ἀντ' αὐτοῦ δὲ Ἑταιρειάρχην Χριστοφόρον τὸν υἱὸν αὐτοῦ κατέστησε. μετ' οὐ πολὺ δὲ Λέων ὁ Φωκᾶς ἀπατηθεὶς παρά τινων Ἀρχόντων, πρὸς ἀντάρσιαν κινεῖται. καὶ ἀποστείλας ἀντελάβετο εἶναι σὺν αὐτῷ, τόν τε Παρακοιμώμενον Κωνσταντῖνον, καὶ Κωνσταντῖνον Ἀσηκρῆτις τὸν Μαλελίας, πληροφορῶν πάντας καὶ βεβαιῶν, ὡς ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, τὴν τοιαύτην ποιεῖται συγκίνησιν. Ῥωμανὸς δὲ ὁ Βασιλεοπάτωρ χρυ- D σόβουλλον ποιήσας ἐνυπόγραφον, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου τῆς τοιαύτης ἐπιβουλῆς ἀνατροπὴν περιέχον, Ὅσοι τὸν Φωκᾶν καταλιμπάνοντες, τῷ Βασιλεοπάτορι δὲ προσφεύγοντες, ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως εἰσί· δοὺς Ἄννῃ τινὶ γυναικὶ [98] ἀναιδεῖ καὶ θρασείᾳ, ἣν δὴ καὶ * Βασιλὶν προσηγόρευον· καὶ κληρικῷ τινι Μιχαὴλ, ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐξέπεμψεν, οἱ δὲ ταῦτα διέσπειραν παντὶ τῷ στρατῷ. καὶ ὁ μὲν Μιχαὴλ φωραθεὶς, ἀνηλεῶς ἐτύφθη· τήν τε ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα ὑπετμήθη. ἀλλὰ μετὰ ταῦτα, παρὰ Ῥωμανοῦ τῆς προσηκούσης ἔτυχεν ἀμοιβῆς. ὡσαύτως δὲ ἡ σὺν αὐτῷ σταλεῖσα γυνὴ Ἄννα. πρῶτος οὖν ὁ υἱὸς τοῦ Βαρυμιχαὴλ Κωνσταντῖνος, τοῦ E τάγματος ἄρχων τῶν Ἱκανάτων καταλιπὼν τὸν Φωκᾶν, τῷ Ῥωμανῷ προσέδραμεν, ἀρχὴ γεγονὼς αὐτῷ καταλύσεως· σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ Βαλάντιος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἀτζμωρος, τουρμάρχαι ὄντες ἀμφότεροι. Λέων οὖν ὁ Φωκᾶς μετὰ λαοῦ πλείστου τὴν Χρυσόπολιν καταλαβὼν, ἥτις [99] ἀπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου περιτυχόντος τῇ πόλει τοῦ Βύζαντος, κατά τινα τῆς ταύτης χῶρον, τὸν αὐτοῦ λαὸν στρατηγῆσαι, ἐφ'

98 * Βασιλικὸν reliqui.

99

φύσει τεθεικότα περίβολον, προσονομάσαι Στρατήγιον. καὶ ἐκεῖθεν μεταναστεύσαντα, καὶ τοῖς ἀντίπερας προσελθόντα, χρυσίον ἱκανὸν ἐπιδοῦναι τῷ οἰκείῳ λαῷ, Χρυσόπολις προσηγόρευται· οἱ δὲ, ἀπὸ τοῦ χρυσοῦ ἐκ μετάλλων αὐτῆς γίνεσθαι, ταύτην φασὶν ὀνομάσθαι, ὥσπερ καὶ ἡ Χαλκηδὼν, ἀπὸ τοῦ ἔχειν χαλκόν· ἢ ἀπὸ Χαλκίδος θυγατρὸς Νικομήδους τῆς ταύτην κτισάσης. ἐν ταύτῃ γοῦν τῇ Χρυσοπόλει, καὶ ἡ τοῦ Ἀθηναίων Στρατηγοῦ Χάρητος παράκοιτις ἐτελεύτησε, Δάμαλις ὀνομαζομένη· αὐτοῦ τοῦ Χάρητος Ἀθήνηθεν πεμφθέντος, ἐπαμῦναι τοῖς Βυζαντίοις· ἧς ὑπὲρ τοῦ μνημείου, Δάμαλις βοῦς καθ' ὁμωνυμίαν ἐν κίονι ἀνεστήλωται, συμβεβλημένον καὶ Ἐπίγραμμα ἔχον ὧδε, **B**

> Ιναχίης οὐκ εἰμὶ βοὸς τύπος, οὐδ' ἀπ' ἐμεῖο
> Κλῄζεται ἀντωπὸν Βοσπόριον πέλαγος.
> Κείνην γὰρ τὸ πάροιθεν βαρὺς χόλος ἤλασεν Ἥρης.
> [*] Ἐνταῦθα τὸ δ' ἐγὼ, Κεκροπίς εἰμι νέκυς.
> Εὐνέτις ἦν δὲ Χάρητος· ἔπλων δ' ὅτε ἔπλεεν ἐκεῖνος,
> Τῇδε Φιλιππείων, ἀντίπαλος σκαφέων.
> Βοΐδιον δὲ καλεῦμ' ἂν ἐγὼ τότε, νῦν δὲ Χάρητος.
> Εὐνέτις, ἠπείροις τέρπομαι ἀμφοτέραις.

[*] al. Cod. ἐνταῦθα ἄδε δ' ἐγώ.

ιε'. Καταλαβὼν οὖν τὴν Χρυσόπολιν, ὡς εἴρηται, δίεισιν παρατάξεις ἀπὸ τῆς Δαμάλεως μέχρι Χαλκηδόνος, τοὺς ἐν τῇ πόλει φοβῶν. ἀποστέλλεται οὖν μετὰ δρόμωνος παρὰ Ῥωμανοῦ, Συμεὼν ὁ ἐπὶ τῆς Κανικλείου, λόγον ἐνυπόγραφον τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου **C** ἐπιφερόμενος, Ἐγὼ φύλακα τῆς ἐμῆς βασιλείας γρηγορώτατον καὶ εὐνούστατον καὶ πιστότατον οὐδένα τῶν ὑπὸ χεῖρα, ἢ Ῥωμανὸν εὕρηκα, τούτῳ τὴν ἐμὴν φυλακὴν, μετά γε Θεὸν καταπιστεύσας, καὶ ἀντὶ πατρὸς αὐτὸν ἔχειν ἔκρινα, [100] σπλάγχνα πατρικὰ καὶ διάθεσιν γονικὴν πρὸς ἐμὲ ἐνδειξάμενον· Λέοντα δὲ τοῦτον τὸν Φωκᾶν, ἀεὶ τῇ ἐμῇ βασιλείᾳ ὑποπτεύων ἐπιβουλεύειν, νῦν ἔργοις αὐτοῖς ἐπίβουλον εὕρηκα, καὶ τῆς ἐμῆς ἀρχῆς τυραννικῶς καταξανιστάμενον· διὸ, οὔτε Δομέστικον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νῦν εἶναι βούλομαι, οὔτε δὲ ταύτην τὴν ἀποστασίαν μετὰ βουλῆς ἐμῆς πεπραχέναι φημί· ἀλλ' αὐθαιρέτῳ γνώμῃ ταύτην ποιήσασθαι τὴν ἐπίθεσιν, ἑαυτῷ τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον. τούτων οὖν τῷ λαῷ ὑπαναγνωσθέντων, **D** ἤρξαντο πάντες ὑποχωρεῖν, καὶ τῷ Βασιλεοπάτορι προσρύεσθαι Ῥωμανῷ. τοῦ δὲ Φωκᾶ εἰς ἀμηχανίαν περιστάντος, φυγῇ τε [101] εἰς Ἀτοὺς χρησαμένου, καὶ μὴ δεχθέντος· ἀλλ' ἐν χωρίῳ τινὶ ὀνομαζομένῳ Γοηλέοντι καταντήσαντος καὶ συλληφθέντος, ἀπέστειλε Ῥωμανὸς Ἰωάννην τὸν Τουβάκην καὶ Λέοντα τὸν αὐτοῦ συγγενῆ ἀγαγεῖν αὐτόν· οἱ δὲ ἐτύφλωσαν αὐτὸν παρὰ γνώμην Ῥωμανοῦ.

ις'. Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ, κατεμηνύθη ἐπιβουλὴ ὑπὸ Κωνσταντίνου Καματηροῦ μελετωμένη, καὶ Δαβὶδ Καμουλιανοῦ καὶ Μιχαὴλ [102] Κουρατωρος τῶν μαγγάνων· οἳ καὶ τυφθέντες, δημευθέντες τε καὶ πομπευθέντες, ἐξωρίσθησαν. **E** ἐφωράθη δὲ καὶ Ζωὴ ἡ Αὐγοῦστα, ἐπιβουλεύουσα Ῥωμανῷ διὰ πεφαρμαγμένων βρωμάτων· καὶ ταύτην τοῦ παλατίου καταβιβάσαντες, ἐν τῇ τῆς ἁγίας Εὐφημίας μονῇ ἀπέκειραν. προσεκλήθη δὲ παρὰ Θεοφυλάκτου Πατρικίου καὶ Κόμητος τοῦ σταύλου εἰς ἄριστον ὁ Παιδαγωγὸς Κωνσταντίνου Βασιλέως Θεόδωρος καὶ Συμεὼν ὁ αὐτοῦ ἀδελφὸς, καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν, εἰσῆλθεν Ἰωάν-

A ac Strategium ex rei usu vocaverit: indeque in alteram ripam trajiciens, auri vim, quantam par erat, in milites erogaverit: ex quo dicta Chrysopolis. Alii sic vocatam ajunt, quod ex ejus metallis conflatum aurum: uti etiam dicta est Chalcedo, ex eo quod æs (Græce χαλκὸν) habeat; vel a Chalcide Nicomedis filia, quæ eam condidit.) In hac itaque Chrysopoli, Atheniensium quoque Imperatoris Charitis uxor, Damalis nomine, fatis concessit, cum is Athenis Byzantio suppetias missus esset: cujus tumulo, ob nominis similitudinem in columna, vitulæ statua erecta est, conserto etiam Epigrammate, cujus vis ac tenor est,

Damalis, alia a vulgata & fabulosa Inachi filia.

> *Non ego Inachiæ Bovis figura sum, nec mea ea nomine,*
> **B** *Bosphorii pelagi faucibus indita appellatio est.*
> *Illam enim pridem fugavit gravis ira Junonis,*
> *Quæ autem sepulchra condor, Cecropis mortua sum.*
> *Charitis uxor fui; cui huc comes navigationis,*
> *Adversus Philippi classem dimicaturo, veni.*
> *Tunc ego dicta Bucula, nunc quæ Charitis.*
> *Uxor audiam, utraque lætor continente.*

Edit. Parif. pag 480.

XV. Chrysopolim ergo, ut dictum est, cum venisset, a Damali Chalcedonem usque, oppidanos territurus, late acies **C** explicavit. Mittitur itaque a Romano cum celoce Symeon Caniclio Præfectus, qui Constantini Imperatoris manu subscriptas istiusmodi litteras ferret. *Equidem Imperii mei custodem vigilantissimum, impense benevolum ac fidelissimum, subditorum neminem inveni præter Romanum. Huic itaque secundum Deum, mei custodiendi partes delegavi, eumque Patris loco habendum statui, qui paterna viscera, ac qualis parentes addeceat, in me affectum prodiderit. Hunc autem Leonem Phocam, cujus mihi semper suspectæ insidiæ, nunc rebus ipsis insidiatorem inveni, ac qui adversus Majestatem meam per tyrannidem rebellarit. Quamobrem nec Domesticum amplius esse placet, nec mea consilio hanc eum telam ordis-* **D** *se dico; sed sua voluntate tumultum excitasse, ac irruptionem fecisse, hoc solum animo, ut rerum in se summam transferret.* His, in militarium ordinum lectis auribus, cuncti recedere, atque ad Imperatoris Patrem Romanum transire. Phocas consilii inops, ad Actus Urbem munitam fuga se proripit; ubi tamen minime receptus est: ad Goelonem vero (locum sic dictum) insequentibus obviam factus & comprehensus, a Joanne Tubace & Leone ejus consanguineo, a Romano missis, ut eum adducerent, illo inscio oculis orbatus est.

Romani stratagema.

Litteræ ex Constantini persona.

Leo Phocas oculis orbatur.

XVI. Mense Augusto conjurationis delati Constantinus Ccematerus & David Camulianus & Michael Manganorum Curatores; quare etiam verberibus affecti, bonisque publicatis ignominiæ causa per **E** Urbem traducti, in exilium missi sunt. Zoe quoque Augusta deprehensa est per cibos medicatos Romani vitæ insidiari: propterea Aula deturbatam, in sanctæ Euphemiæ detonderunt. Invitatis vero ad convivium Theodoro Constantini Imperatoris Pædagogo ejusque fratre Symeone a Theophylacto Patricio ac Stabuli Comite, illisque comedentibus, ingressus Joannes Curcuas Excubiarum Drun-

Conjurationes detectæ & compressæ.

garius cum appatitorum copiosa manu, correptos illos, quasi qui adversus Romanum machinarentur, ad Opsicium relegavit.

Romanus Cæsar & Imperator. *Edit. Parisi. pag. 481.* XVII. Mensis Septembris die quarto supra vigesimum, Romanus Cæsaris dignitate ornatur: mensisque Decembris die decimo-septimo, Indictione octava, anno sexies millesimo quadringentesimo quinquagesimo-octavo, a Constantino & Nicolao Patriarcha, Augustali corona donatur: sacrorum item Theophaniorum die, *Theodora Augusta.* Theodora ejus uxor Augusta coronatur. Eodemque die ejusdem mensis, Indictione octava, *Christophorus Imperator.* Christophorus Romani Imperatoris filius Imperator declaratus, ipse quoque die sancto Pentecostes ab Imperatore Constantino Augustus appellatur: amboque solemni per Urbem pompa soli processerunt.

Ecclesiæ unio Constantinopolitanæ. XVIII. Mense Julio ejusdem Indictionis, eorum commissa unitas est, qui scissi partibus erant.

Conjurationes compressa. XIX. Mense Octobri, Indictione nona, in suspicionem vocatus Stephanus Magister quasi Imperium ambiret, in Antigoni Insula, una cum suis hominibus Theophane Tichiote & Paulo Orphanotropho, Monachorum ritu capillis mulctatus est. Denuntiata rursus conjuratio, auctoribus Arsenio & Paulo Manglabitis: qui & verberibus affecti, bonisque publicatis, in exilium missi sunt.

XX. Rentaces Helladicus parricida effectus, quod patris bona omnia diripuerat, in Urbem profugus, falsis ibi compositis tabulis, in Bulgariam fugam parabat. Captus itaque, oculis orbatus est.

Bulgarica irruptio; Michael occisus. XXI. Rursus vero Bulgaris ad Catasyrtas usque excurrentibus, quod Adrelaites Dux vivis excesserat, Pothus Argyri filius Scholarum Domesticus præficitur: ductoque ad Thermopolim usque exercitu, Michael Marolis filius ad Bulgarorum castra exploranda missus, ex improviso in illorum lapsus cuneum, multis eorum cæsis, vulneratus ipse, & in Urbem delatus, fatis concessit.

Conjuratio oppressa. XXII. Rursus conjurationis in Romanum delati, Anastasius Sacellarius & Theodoritus Cubicularius, necnon Demetrius Ærarii privati Protonotarius, aliique nonnulli, velut qui Constantino Imperatori suppetias irent, ejusque causa decertarent. Convicti vero, verberibus affecti, Urbeque media traducti, exilio relegati sunt.

Constantini depressio. XXIII. Hac Romanus arrepta occasione, ac periculum prætexens, Constantinum Imperatorem dejectum, secundo a se loco facit. Rursus itaque Bulgarorum ad Manglaba usque excursio. *Bulgarica expeditio; Romanorum clades. pag. 482.* Romanus re comperta, Joannem Rectorem cum Leone & Potho Argyris, justis copiis instructos ex Agminibus & Fœderatis, impetum excepturos, mittit. Una aderat & Alexius Musele Patricius navaliumque Drungarius cum classiariis suis. Castris itaque in planis humilioribusque Pegarum locis dispositis, Bulgaris e superioribus armata phalange emergentibus, lateque aerem incondito tremendoque clamore implentibus, ac validissimo impetu irruentibus, statim Rector fugam capessit; cujus tuendi partes sustinens, Photinus Platipodis filius necatus. Alii, partim gladio interempti, partim mari submersi perierunt: reliqui captivi abducti sunt. Argyri, ad Castellulum fuga evaserunt, Bulgari, nullo impetum retardante aut eis obstante, Pegarum palatia ac

A τὸν Δρουγγάριον τῆς βίγλης ὁ Κυρκούας μετὰ πλείστου λαοῦ, καὶ τούτους ἀναρπάσας, ὡς κατὰ Ῥωμανοῦ μελετῶντας, εἰς Ὀψίκιον ἐξώρισεν.

ιζʹ. Τῇ κδʹ. τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, τιμᾶται Ῥωμανὸς τῇ τοῦ Καίσαρος ἀξίᾳ· καὶ τῇ ιζʹ. τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς, στέφεται παρὰ Κωνσταντίνου Βασιλέως καὶ Νικολάου Πατριάρχου ἐν ἔτει τῷ ,ςυνηʹ. Ινδικτιῶνος ηʹ. καὶ [101] τῶν ἁγίων Θεοφανίων στέφεται Θεοδώρα ἡ γυνὴ αὐτοῦ. καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ αὐτοῦ μηνὸς τῆς * ηʹ. Ινδικτιῶνος Χριστοφόρος ὁ υἱὸς Ῥωμανοῦ ἀναγορεύεται βασιλεύς· στέφεται δὲ τῇ νʹ. παρὰ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου· καὶ προέρχονται ἄμφω οἱ δύο μόνοι ἐν τῇ προελεύσει. 103 * al. ʹ.

B ιηʹ. Τῷ δὲ Ἰουλίῳ μηνὶ τῆς αὐτῆς Ινδικτιῶνος, γίνεται ἕνωσις τῶν Ἀποσχιστῶν.

ιθʹ. Τῷ δὲ Ὀκτωβρίῳ μηνὶ τῆς θʹ. Επινεμήσεως ὑποπτευθεὶς Στέφανος ὁ Μάγιστρος, ὡς τῆς βασιλείας ἐφιέμενος, ἀποκείρεται ἐν τῇ τοῦ Ἀντιγόνου νήσῳ ἅμα Θεοφάνει Τειχιώτῃ καὶ Παύλῳ Ὀρφανοτρόφῳ τοῖς ἀνθρώποις αὐτοῦ. πάλιν μηνύεται ἐπιβουλὴ μελετᾶσθαι παρὰ Ἀρσενίου καὶ Παύλου [104] τῶν Μαγγλαβιτῶν· οἳ καὶ τυφθέντες καὶ δημευθέντες, ἐξωρίσθησαν. 124

κʹ. Ῥεντάκιος ὁ Ἑλλαδικὸς πατρολοίας γενόμενος, ἐπεὶ πάντα τὰ τοῦ πατρὸς ἐληίσατο, καὶ τῇ πόλει προσέφυγεν, ἐκεῖθεν ψευδεῖς γραφὰς συσκευάσας, πρὸς Βουλγαρίαν ἀποφυγεῖν ἔμελλεν· κρατηθεὶς οὖν,

C τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύσσεται.

καʹ. Καὶ πάλιν οἱ Βούλγαροι μέχρι Κατασυρτῶν ἐξελαύνουσι, μετὰ τὴν τοῦ Δουκὸς Ἀδραλέστου τελευτήν, προβάλλεται Πόθος Δομέστικος τῶν σχολῶν ὁ τοῦ Ἀργυροῦ, καὶ μέχρι Θερμοπόλεως μετὰ τῶν ταγμάτων ἐλθὼν, ἀπέστειλε Μιχαὴλ τὸν τοῦ Μωρολέ υἱὸν, τοὺς Βουλγάρους κατασκοπήσοντα. ὁ δὲ ἀπροόπτως τῷ λόχῳ αὐτῶν ἐμπεσὼν, πολλοὺς μὲν τῶν Βουλγάρων ἀνεῖλεν· καὶ αὐτὸς δὲ πληγεὶς, ἐν τῇ πόλει εἰσελθὼν ἐτελεύτησεν.

κβʹ. Πάλιν δὲ μηνύεται ἐπιβουλὴ κατὰ Ῥωμανοῦ ὑπὸ Ἀναστασίου γενησομένου Σακελλαρίου, καὶ Θεοδωρήτου Κοιτωνίτου, καὶ Δημητρίου Πρωτονοταρίου τοῦ * εἰδικοῦ, καὶ ἄλλων τινῶν, ὡς δῆθεν ὑπὲρ Κωνσταντίνου Βασιλέως * al. Cod. Εἰδίξου

D ἀγωνιζόμενοι. ἐλεγχθέντες ἐτύφθησαν, καὶ τὴν μέσην διελθόντες, ἐξωρίσθησαν.

κγʹ. Τῆς τοιαύτης δὲ προφάσεως λαβόμενος Ῥωμανὸς, τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον ὑποβιβάζει, καὶ δεύτερον ἑαυτοῦ καθίστησι. πάλιν οὖν ἐκστρατεύουσι Βούλγαροι μέχρι τῶν Μαγγλαβᾶ. ὅπερ μαθὼν ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς, Ἰωάννην Ῥαίκτορα ἀποστέλλει, ἅμα Λέοντι καὶ Πόθῳ τοῖς Ἀργυροῖς, ἔχοντας μεθ' ἑαυτῶν πλῆθος ἱκανὸν, ἔκ τε τῶν ταγμάτων καὶ τῶν τῆς ἑταιρείας· οἷς συνῆν καὶ Ἀλέξιος Πατρίκιος καὶ Δρουγγάριος τῶν πλωΐμων ὁ Μωσελὲ μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. παρατάξαντες οὖν οὗτοι τὸν λαὸν αὐτῶν ἐν τοῖς πεδινοῖς καὶ χθαμαλωτέροις τόποις τῶν Πηγῶν, τῶν Βουλγάρων ἄνωθεν ἀναφανέν-

E των ἐνόπλων, καὶ βοῇ χρησαμένων ἀσήμῳ καὶ φοβερᾷ, καὶ σφοδροτάτως ἐπελασάντων κατ' αὐτῶν, εὐθὺς φεύγει ὁ Ῥαίκτωρ. σφάττεται δὲ ὑπὲρ τούτου ἀγωνιζόμενος Φωτεινὸς ὁ τοῦ Πλατυποδός· καὶ οἱ λοιποὶ, οἱ μὲν ἐσφάγησαν, οἱ δὲ ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀπώλοντο· ἄλλοι αἰχμάλωτοι γεγόνασι. οἱ Ἀργυροὶ δὲ, ἐν τῷ καστελλίῳ φυγόντες, διεσώθησαν. οἱ δὲ Βούλγαροι, μηδένα τὸν κωλύοντα ἔχοντες, τὰ τε παλά-

παλάτια τῆς Πηγῶν ἐνεπυρπόλησαν, καὶ τὸ Στενὸν ἅπαν κατέκαυσαν.

κδ'. Τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ τῆς ι'. Ἰνδικτιῶνος, τῇ κ'. τοῦ μηνὸς, Θεοδώρα ἡ σύμβιος Ῥωμανοῦ τελευτᾷ, καὶ κατατίθεται εἰς τὸν οἶκον τοῦ Βασιλέως Ῥωμανοῦ, τὸν ὑπ' αὐτοῦ εἰς Μοναστήριον γενόμενον· καὶ στέφεται Σοφία ἡ τοῦ Βασιλέως Χριστοφόρου γυνή· τότε καὶ Ἴβηρ Κουροπαλάτης ἐν τῇ πόλει παρεγένετο, καὶ πρόοδος αὐτοῦ λαμπρὰ γέγονε, καὶ μετὰ τιμῆς ὑπεδέχθη· καὶ ἡ ἁγία Σοφία, πάνυ κεκοσμημένη ὑπεδείχθη. εἰς δὲ ναὸν εἰσελθὼν καὶ θαυμάσας, πάλιν εἰς τὰ ἴδια ὑπέστρεψεν.

κε'. Καὶ πάλιν οἱ Βούλγαροι ἐν τῷ Ἰουνίῳ μηνὶ, μέχρι τῶν τῆς ἁγίας Θεοδώρας παλατίων ἦλθον, καὶ ταῦτα πυρὶ δόντες, τὰ ἑξῆς ἐληΐζοντο. καὶ πάλιν πολέμου γενομένου, τρέπονται Ῥωμαῖοι. ὁ δὲ λεγόμενος Σακτίκης, πολλὰ ἀνδραγαθήσας, πολλούς τε ἀνελὼν, καὶ πρὸς τὸ πλῆθος ἀντιστῆναι μὴ δυνάμενος, καιρίαν πληγεὶς φεύγει, καὶ ἐν τῷ ναῷ τῶν Βλαχερνῶν τεθεὶς, εὐθὺς ἀποθνήσκει.

κϛ'. Ἀναρσίας δὲ γενομένης ἐν Χαλδίᾳ ὑπὸ Ἀδριανοῦ Χάλδεος καὶ Τατζάτου Ἀρμενίου, τῇ ὑποθήκῃ Βάρδα τοῦ Βοΐλα στρατηγοῦντος ἐν Χαλδίᾳ, καὶ τὸ Παίπερ ὀχύρωμα ἐκρατήθη, ὁ τῶν σχολῶν Δομέστικος Ἰωάννης ὁ Κουρκούας καταπολεμήσας καὶ κατασχὼν, τοὺς μὲν περιφανεστέρους ἀποτυφλοῖ, καὶ τὰς οὐσίας δημεύει· τοὺς δὲ πτωχοὺς καὶ ἀσήμους, ἀθῴους ἀπολύσας ὅποι βούλοιντο ἀπιέναι. ὁ δὲ Τατζάτης, ἐν ἑτέρῳ ὀχυρώματι διαφυγὼν, καὶ λόγον αἰτήσας, ἐν τῇ πόλει εἰσεληλύθει. 101 καὶ Μάγιστρος γενόμενος, ἐν τοῖς Μαγγάνοις τηρούμενος διῃτᾶτο. δράσαι δὲ βουλευσάμενος, ἁλίσκεται, καὶ τῶν ὀμμάτων στερίσκεται. Βάρδαν δὲ τὸν Βοΐλαν ἀπίασεν, τοῦ Βασιλέως αὐτὸν καταικτείραντος.

105.

κζ'. Συμεὼν δὲ σὺν παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ, τὴν Ἀδριανούπολιν παρακαθίσαντος, καὶ ἰσχυρῶς πολιορκοῦντος, ἐπεὶ καὶ λιμὸς αὐτοὺς ἐπίεζε κραταιὸς, καὶ οὐδαμόθεν εἶχον ἐπισιτίσασθαι, προδεδώκασιν ἑαυτούς τε καὶ τὸν Στρατηγὸν τοῖς Βουλγάροις. οὗτος δὲ ἦν ὁ τοῦ Μωρολέοντος υἱὸς, ἢ μᾶλλον Θυμολέοντος, εἰπεῖν οἰκειοτέρως, ἀνὴρ τά τε ἄλλα κράτιστος, καὶ τὰ πολεμικὰ περιβόητος· ὃς πλείστας ἀνδραγαθίας κατὰ Βουλγάρων ἐπεδείξατο· ὃν καὶ χειρωσάμενος ὁ Συμεὼν, μυρίαις τε αἰκίαις τοῦτον τιμωρησάμενος, τελευταῖον ἀπέκτεινε. καὶ Βουλγάροις τὴν τῆς πόλεως φυλακὴν παραδοὺς, ὑπεχώρησεν. οἱ τὴν κατ' αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων ἔφοδον ἀκηκοότες, τὴν πόλιν καταλιπόντες ἀπῆλθον, καὶ πάλιν ὑπὸ Ῥωμαίους ἐγένετο.

κη'. Τοῦ δὲ Τριπολίτου Λέοντος, μετὰ δυνάμεως πολλῆς τῇ νήσῳ Λήμνῳ καταλαβόντος, Ἰωάννης ὁ Πατρίκιος καὶ Δρουγγάριος τῶν πλωΐμων ὁ Ῥαδινὸς, αἰφνίδιον ἐπιπεσὼν αὐτοῖς, πάντας ἀπώλεσε, μόνου αὐτοῦ τοῦ Τριπολίτου διαφυγόντος.

κθ'. Τῷ δὲ Σεπτεμβρίῳ μηνὶ, τῆς β'. Ἰνδικτιῶνος, πάλιν Συμεὼν ὁ Βούλγαρος πανστρατὶ κατὰ Κωνσταντινουπόλεως ἐστράτευσε· καὶ ληΐζεται μὲν Θρᾴκην καὶ Μακεδονίαν, ἐμπυρίζει δὲ πάντα καὶ καταστρέφει, καὶ δενδροτομεῖ, μέχρι τῶν Βλαχερνῶν παραγενόμενος· καὶ δι' ἐπεζήτει ἀποστεῖλαι αὐτῷ τὸν Πατριάρχην Νικόλαον καὶ

Symeon. Logoth. Annal.

omne Stenum subjecta flamma incenderunt.

XXIV. Februario mense, Indictione decima, mensis die vigesima, extincta Theodora Romani Imperatoris uxor, in ejusdem Romani ædibus, quas in Monasterium verterat, condita est. Sophiaque Christophori Imperatoris uxor, Augustali insignitur corona: Quo etiam tempore Iber Curopalates in Urbem venit; solemnique pompa atque processu, honore susceptus est: cui & sancta Sophia magnifico cultu ornata ostensa. In quam ingressus, reique miraculo in stuporem actus, domum reversus est.

Theodoræ mors; Sophia Christophori coronata Augusta.

Curopalates Iber.

XXV. Rursus vero Bulgari, mense Junio, ad sanctæ usque Theodoræ Palatia venientes, illisque concrematis, reliqua populabantur: ac rursus conserta pugna, Romani in fugam vertuntur. Sactetes autem (quem vocant) multis præclare fortique virtute gestis, ac multa hostium data strage, cum unus ipse multitudini impar esset, lethali accepto vulnere fugam iniit, atque in Blachernarum templo positus, statim diem obiit.

Bulgarica irruptio; Sactetes clara virtus.

XXVI. Excitato in Chaldia tumultu ab Adriano Chaldo & Tatzate Armenio, Bardæ Boilæ, in Chaldia Prætoris consilio (a quibus etiam captum Paiper præsidium munitum) Joannes Curcuas Scholarum Domesticus, pugna in eos conserta ipsorum potitus, clariores quidem oculis orbat, eorum publicata substantia, pauperes vero & obscuros, quo velint citra noxam abire jubet. Tatzates vero, in aliud fuga receptus munitum præsidium, petita securitatis fide, in Urbem ingressus est; Magisterque provectus in Manganis sub custodia morabatur. Dum vero fugam molitur, captus, oculis orbatur. Bardas Boila Imperatoris clementia Monachi situ cæsarie mulctatur.

Compressus tumultus.

Edit. Paris. pag. 483.

XXVII. Symeone vero cum omnibus copiis Adrianopolim obsidente, ac fortiter Urbem oppugnante, quod fames valida obsessos premeret, nec ulla frumentandi facultas eis relicta esset, ipsi seipsos Prætoremque suum Bulgaris prodiderunt. Erat is Moroleonis, seu (verius dicas) Thymoleonis filius, vir cum aliis optimus, tum rebus bello præclare gestis clarissimus; plurimisque adversus Bulgaros tropæis cum primis conspicuus. Ejus itaque Symeon potitus, post innumera irrogata supplicia ac dehonestamenta, ad extremum peremit. Tum relicta Bulgaris custodiendæ Urbis provincia, recessit. Relicti vero præsidiarii, audita Romanorum in eos aggressione, relicta Urbe domum abierunt; rursusque illa Romanæ ditioni cessit.

Capta a Bulgaris Adrianopolis & recepta.

Moroleonis filius vir fortis, occisus.

XXVIII. Cum autem Leo Tripolita cum ingenti fortique exercitu in Lemnum Insulam venisset, Joannes Radinus Patricius & classis Drungarius subita impressione in hostes irruens, omnes internecione, solo Tripolita fuga elapso, delevit.

Tripolita ad Lemnum victus.

XXIX. Mense autem Septembri, Indictione secunda, rursus Symeon Bulgarus cum omnibus copiis adversus Byzantium aciem educit; Thraciamque & Macedoniam populatus, omnia incendit atque evertit, arboresque, ad Blachernas usque veniens, succidit. Tum Nicolaum Patriarcham ac aliquos Procerum, quibuscum de pace sic collocuturus, ad se mitti petit. Dati itaque utrinque obsides, ea lege Nicolaus Patriarcha & Michael Sty-

Bulgarica alia irruptio.

De pace collatio.

piotes Patricius, nec non Joannes Mysticus & publicæ administrationis imperatori socius. Jam quippe Joannes Rector, conjurationis delatus, Monachi ritu detonsus fuerat. Atque hi quidem cum Symeone de pace tractabant: verum Symeon, ipsum Romanum Imperatorem videre expetiit. Eo nuncio accepto, Imperator valde gavisus est. Pacis enim desiderio actus, immanes cædes atque cruores sisti aliquando summe expetebat. Mittens igitur ad Cosmidii littus, munitissimum ascensum construxit, ad quem prætoria triremia emenso itinere remis impelleretur, ac ubi inter se sermonem essent collaturi. Inter hæc Symeon missa suorum manu, sanctissimæ Dei Genitricis templum in Pega, a Justiniano Imperatore extructum, ac vicina quæque succendit: quibus nolle se pacem, sed vana spe Imperatorem deludere, ostendit. Veniens autem Imperator ad Blachernas cum Patriarcha, atque ad sanctum Loculum ingressus, extensis in preces manibus, inque faciem cernuus ac provolutus, ubertim lacrymis solum irrigans, intemeratissimam Dei Genitricem, durum immitemque superbi Symeonis animum emollire rogabat, eumque ad pacem componendam inflectere. Sancto igitur sanctissimæ Dei Genitricis Maphorio (Palliolo nimirum ac Veste) e scriniolo sublato, templo egressus, ad locum constitutum venit. Nona erat mensis Septembris (id est, v. Idus ejusdem) quinta Feria, cum Symeon ingenti suorum stipatus satellitio, in multas distincto acies atque ordines, accedit. Militum alii aureis clypeis ac pilis, alii argenteis, auroque & argento vermiculatis, instructi; omnesque ferro circumcincti, sibi medium susceptum Symeonem, faustis vocibus tamquam Imperatorem ac Regem Romana lingua dilaudabant. Senatus omnis muris assidens, quæ gerebantur longe prospectabant. Erat igitur tunc videre regium vere animum ac magnificum, mentisque interritæ admirari constantiam, fortisque pectoris robur ac nihil collabentem audaciam, quod tanto hostium appulsu non est consternatus, non expavit, non pedem retulit: sed quasi in amicorum se cœtum inferret, sic quiete processit; velut tantum non subditorum salutis pretium, animam hostibus offerret. Prior ergo ad eum, quem dixi, exscensum, cum venisset, Symeonem præstolabatur. Hinc ergo inde datis obsidibus, omnique diligentia Bulgaris lustrata machina, num quis in ea dolus aut insidiæ laterent, Symeon equo desiliens, ad Imperatorem intravit. Mutuo igitur alter alterum complexi, ac post datas jam acceptasque salutes, sermones de pace miscebant. Quando ferunt Imperatorem in hæc verba Symeonem allocutum esse. *Audivi te hominem Dei cultorem ac verum Christianum esse: at facta video haud satis illi de te famæ verbisque consentanea. Ejus enim qui Dei cultor sit ac Christianus, istud proprium, ut pacem ac charitatem colat; siquidem Deus est, atque dicitur* Charitas: *impii autem & infideles, ut cædibus injustoque fuso cruore gaudeat. Siquidem igitur verus Christianus es, uti certo existimamus, tandem aliquando iniquis finem cædibus impone; ac, qui sis Christianus atque dicaris, nobiscum Christianis pacis percusso fœdere, innoxium sanguinem fundere desine; nec velis*

Incendia in Pega.

Edit. Paris. pag. 484.

Romani precatio.

Deiparæ Vestis religio.

Romani laudata constantia.

Romani ad Symeonem oratio.

p Joan. 4. 8.

A γινας τῶν μεγιστάνων, ὥστε περὶ εἰρήνης αὐτοῖς συντυχεῖν. ἔλαβον οὖν ὁμήρους ἀμφότεροι, καὶ ἐξῆλθον, ὅ, τε Πατριάρχης, καὶ Μιχαὴλ Πατρίκιος ὁ Στυπιώτης, Ἰωάννης Μυστικὸς ὁ Παραδυναστεύων. ἤδη γὰρ Ἰωάννης ὁ Ραίκτωρ διαβληθεὶς τῷ Βασιλεῖ, ἀπεκάρη. οἱ μὲν οὖν τῷ Συμεὼν περὶ εἰρήνης διελέγοντο. αὐτὸς δὲ τὸν Βασιλέα Ρωμανὸν θεάσασθαι ἤθελεν. ὅπερ ἀκούσας ὁ Βασιλεὺς, σφόδρα ἠγαλλιάσατο. ἐπόθει γὰρ τὴν εἰρήνην, καὶ τὸ στῆναι τὴν τῶν αἱμάτων χύσιν. ἀποστείλας οὖν ἐν τῷ τῶν Κοσμιδίου αἰγιαλῷ ὀχυρωτάτην κατεσκεύασεν ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀπόβασιν, ὥστε τὴν Βασιλικὴν τριήρη διεκπλεύσασαν ἐν αὐτῷ προσορμίζεσθαι· καὶ περιφράξας αὐτὴν πάντοθεν, προσέταξε διατείχισμα μέ-B σον γενέσθαι, ἔνθα ἀλλήλοις ἔμελλον ὁμιλεῖν. ἐπὶ τούτοις ἀποστείλας Συμεὼν, τὸν ἐν τῇ Πηγῇ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ναὸν, ὃν Ἰουστινιανὸς ὁ Βασιλεὺς ἐδομήσατο, ἐνέπρησε, καὶ τὰ περὶ αὐτὸν πάντα. δῆλος ὢν ἐντεῦθεν μὴ τὴν εἰρήνην ἐθέλων, ἀλλ' ἐπ' ἐλπίσι μετεώροις τὸν Βασιλέα ἐξαπατῶν. καὶ παραγενόμενος ὁ Βασιλεὺς ἅμα τῷ Πατριάρχῃ ἐν Βλαχέρναις, εἰς τὴν ἁγίαν εἰσῆλθε Σορὸν, καὶ τὰς χεῖρας ἐκτείνας εἰς εὐχὴν, εἶτα καὶ πρηνὴς πεσὼν, δάκρυσι τὸ ἅγιον κατέβρεχεν ἔδαφος, τὴν πανάχραντον Θεοτόκον ἀντιβολῶν, τὴν ἄκαμπτον καὶ ἀμείλικτον τοῦ ὑπερηφάνου Συμεὼν καρδίαν μαλάξαι, καὶ πεῖσαι τὰ πρὸς εἰρήνην συνθέσθαι. [106] τὸ ἅγιον οὖν μαφόριον τῆς παναγίας Θεοτόκου ἐκ τῆς κιβωτοῦ ἀνελόμενος, ἐξῆ-C ει τοῦ ναοῦ, καὶ καταλαμβάνει τὸν ὡρισμένον τόπον. ἐνάτη δὲ ἦν τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, πέμπτη δὲ τῆς Ἑβδομάδος ἡμέρα· καὶ τῇ τετάρτῃ ὥρᾳ παραγίνεται Συμεὼν, πλῆθος ἄπειρον ἐπαγόμενος, εἰς πολλὰς διῃρημένον τὰς παρατάξεις, τῶν μὲν * χρυσασπίδων καὶ χρυσοδοράτων· τῶν δὲ, ἀργυρασπίδων καὶ ἀργυροδοράτων· τῶν δὲ, πάσῃ ὅπλων χροιᾷ κεκοσμημένων. πάντων κατεπεφραγμένων σιδήρῳ· οἱ μέσον αὐτῶν διειληφότες τὸν Συμεὼν, ὡς Βασιλέα εὐφήμουν [107] τῇ τῶν Ρωμαίων φωνῇ. πάντες δὲ οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς τοῖς τείχεσιν ἐφεστηκότες, κατεθεῶντο τὰ δρώμενα· ἦν οὖν ἰδεῖν τότε ψυχὴν βασιλικὴν τῷ ὄντι καὶ μεγαλόφρονα, καὶ θαυμάσαι τὸ τοῦ φρονήματος ἀκατάπληκτον, καὶ τὸ τῆς ἀνδρείας παράστημα, D ὅτι τοσαύτην πολεμίων βλέπων ἐπιφορὰν, οὐ κατεπλάγη καὶ συνεστάλη καὶ ὑπεχώρησεν. ἀλλ' ὥσπερ εἰς πλῆθος φίλων χωρῶν, οὕτως ἀτρέμας ᾔει, μονονουχὶ τὴν ψυχὴν τοῖς πολεμίοις τῶν ὑπηκόων διδοὺς ἀντίλυτρον. φθάσας οὖν, ἐν τῇ ῥηθείσῃ ἀποβάθρᾳ καταλαβὼν, τὸν Συμεὼν ἐξεδέχετο. ἐπεὶ δὲ ὅμηροι ἐξ ἀμφοτέρων ἐλήφθησαν τῶν μερῶν, καὶ τὴν ἀποβάθραν οἱ Βούλγαροι διηρευνήσαντο ἀκριβῶς, μή πού τις δόλος ἢ ἐνέδρα τυγχάνει, κατελθὼν Συμεὼν τοῦ ἵππου, καὶ πρὸς τὸν Βασιλέα εἰσῆλθεν. ἀσπασάμενοι οὖν ἀλλήλους, εἰρήνης λόγους ἐκίνησαν. εἰπεῖν δὲ λέγεται τὸν Βασιλέα πρὸς Συμεὼν, Ἀκήκοά σε θεοσεβῆ ἄνθρωπον καὶ Χριστιανὸν ὑπάρχειν ἀληθινόν. βλέπω δὲ τὰ ἔργα μηδαμῶς τοῖς λόγοις συμβαίνον-E τα. ἴδιον μὲν γὰρ θεοσεβοῦς ἀνθρώπου καὶ Χριστιανοῦ, τὸ τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀγάπην ἀσπάζεσθαι, εἴπερ ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστί καὶ λέγεται. ἀσεβοῦς δὲ καὶ ἀπίστου τὸ χαίρειν σφαγαῖς καὶ αἵμασιν ἀδίκως ἐκχεομένοις, εἰ μὲν οὖν ἀληθὴς Χριστιανὸς ὑπάρχεις, καθὼς πεπληροφορήμεθα, παῦσον ποτὲ τὰς ἀδίκους σφαγὰς, καὶ τὰς τῶν ἀνοσίων αἱμάτων ἐκχύσεις, καὶ σπεῖσαι μεθ' ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν τὴν εἰρήνην, Χριστιανὸς ὢν καὶ λε-

* χρυσασπίδων, ut Geor.

τὸς καὶ ὀνομαζόμενος, καὶ μὴ θέλε μολύνεσθαι Χριστιανῶν δεξιὰς αἵμασιν ὁμοπίστων Χριστιανῶν. ἄνθρωπος εἶ καὶ αὐτὸς θάνατον προσδοκῶν, καὶ ἀνάστασιν καὶ κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν. καὶ σήμερον μὲν ὑπάρχων, αὔριον δὲ εἰς κόνιν διαλυόμενος. εἷς πυρετὸς ἅπαν * κατασβέσει τὸ φρύαγμα. τίνα οὖν λόγον δώσεις τῷ Θεῷ ἐκεῖσε ἀπελθὼν ὑπὲρ τῶν ἀδίκων σφαγῶν; ποίῳ προσώπῳ τῷ φοβερῷ καὶ δικαίῳ ἐνατενίσεις κριτῇ; εἰ πλούτου ἐρᾷς, ἐγώ σε κατακόρως τούτου ἐμπλήσω, μόνον ἐπίσχες τὴν δεξιάν· ἄσπασαι τὴν εἰρήνην. ἀγάπησον τὴν ὁμόνοιαν, ἵνα καὶ αὐτὸς βίον ζήσῃς εἰρηνικὸν καὶ ἀναίμακτον καὶ ἀπράγμονα· καὶ οἱ Χριστιανοὶ παύσωνται ποτὲ τῶν συμφορῶν, καὶ στήσωνται τὸ Χριστιανοὺς ἀναιρεῖν. οὐ γὰρ θέμις αὐτοῖς αἴρειν ὅπλα καθ' ὁμοπίστων.

* MS. κατασβέσει.

λ'. Τοσαῦτα ὁ Βασιλεὺς εἰπὼν, ἐσίγησε. ὁ δὲ Συμεὼν, αἰδεσθεὶς τὴν τοσαύτην ταπείνωσιν καὶ τοὺς λόγους, κατένευσε τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι. ἀσπασάμενοι οὖν ἀλλήλους καὶ διαχωρισθέντες, δώροις μεγαλοπρεπέσι τοῦ Βασιλέως δεξιωσαμένου τὸν Συμεών. ὃ δὲ τότε συμβέβηκε, διηγήσομαι, τεράστιόν τι ὂν, καὶ τοῖς ταῦτα συγκρίνειν εἰδόσι, παράδοξον. δύο φασὶν ἀετοὺς τῶν Βασιλέων ὁμιλούντων ἄνωθεν αὐτῶν ὑπερπτῆναι. [108] κλάγξαι τε, καὶ πρὸς ἀλλήλους συμμίξαι, καὶ παραυτίκα διαζευχθῆναι ἀλλήλων· καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν ἐλθεῖν, τὸν δὲ ἐπὶ τὴν Θρᾴκην διαπτῆναι. τοῦτο ἀκριβῶς οἱ τὰ τοιαῦτα σκοποῦντες, οὐ καλὸν ἔκριναν σημεῖον. ἀσυμβάτους γὰρ ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ ἀμφοτέρους διαλυθήσεσθαι ἔφησαν. Συμεὼν δὲ τὸ αὐτοῦ στρατόπεδον καταλαβὼν, τοῖς ἑαυτοῦ μεγιστᾶσι τὴν τοῦ Βασιλέως ἀπήγγειλε σύνεσιν καὶ ταπείνωσιν· ἐξεθείαζέ τε αὐτοῦ, τό, τε εἶδος καὶ τὴν ῥώμην, καὶ τὸ ἀκατάπληκτον τοῦ φρονήματος.

λα'. Μηνὶ Δεκεμβρίῳ κε'. ἔστεψε Ῥωμανὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν τῇ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, Στέφανον καὶ Κωνσταντῖνον. τὸν δὲ Θεοφύλακτον τὸν υἱὸν αὐτοῦ, εὐνοῦχον ὄντα, ἐποίησε Κληρικὸν ὁ Νικόλαος· καὶ Σύγκελλον προχειρισάμενος, χειροτονεῖ δὲ Ὑποδιάκονον.

λβ'. Τῇ δὲ ιε'. τοῦ Μαΐου μηνὸς [109] Ἰνδικτιῶνος * γ'. τελευτᾷ ὁ Πατριάρχης Νικόλαος, κρατήσας ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ ἀναβάσει τοῦ Πατριάρχου, ἔτη ιγ'. καὶ θάπτεται ἐν τῇ μονῇ αὐτοῦ τῶν Γαλακρηνῶν. τῷ δὲ Αὐγούστῳ μηνὶ, Στέφανος ὁ Ἀμασείας εὐνοῦχος ὢν, γίνεται Πατριάρχης. Ἰωάννης δὲ ὁ Μυστικὸς καὶ Παραδυναστεύων, ἐπεὶ καὶ τοῦ Βασιλέως φονεύειν ἐλέγχθη, φυγῇ χρησάμενος, ἐν τῇ τῆς Μονοκαστάνου ἀποκείρεται μονῇ. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ τοῦ * Βοΐλα, ἐν τῷ Ὀλύμπῳ ἀποκείρεται. προβάλλεται δὲ ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς Θεοφάνην Πρωτοβεστιάριον Παραδυναστεύοντα. γίνεται δὲ τότε σεισμὸς φοβερὸς ἐν τῷ τῶν Θρᾳκησίων θέματι, καὶ χάσμα γῆς μέγα καὶ καταπληκτικὸν, ὡς πολλὰ χωρία καὶ Ἐκκλησίας αὐτάνδρους καταποθῆναι.

* ιγ'.
* al. Βοΐλα.

λγ'. Μηνὶ Μαΐῳ κζ'. Ἰνδικτιῶνος ιε'. Ἰωάννης ὁ Ἀστρονόμος εἶπε Ῥωμανῷ τῷ Βασιλεῖ, Ὅτι ἡ ἱσταμένη στήλη ἐπάνω τῆς καμάρας τοῦ Ξηρολόφου καὶ ἐπὶ δυσμὰς βλέπουσα, τοῦ Συμεών ἐστι. καὶ εἰ ταύτης τὴν κεφαλὴν ἀποκόψεις, τῇ αὐτῇ ὥρᾳ ὁ Συμεὼν τελευτᾷ. ἀποστείλας οὖν ὁ Βασιλεὺς τῇ νυκτὶ, τὴν κεφαλὴν

Symeon. Logoth. Annal.

Christianorum dexteras, ejusdem fidei Christianorum cruoribus fœdari. Nam tu quoque homo es, qui mortem & resurrectionem & judicium atque retributionem expectes. Hodie cum sis, cras futurum est ut in pulverem dissolvaris. Febris una, superbientis animi jactantiam omnem extinguet. Quam igitur Deo rationem pro injustis cædibus, cum humanis migraveris, redditurus es? Quo vultu in tremendum justumque Judicem oculos intendes? Si te divitiarum cupido exagitat, iis ad satietatem implebo: tantum dexteram contine: pacem amplectere, cole concordiam, ut & ipse vitam pacatam agas & a cædibus liberam atque tranquillam curisque solutam; ac demum Christianorum ærumnæ necesque finem habeant. Nefas enim est, ut ii, adversus ejusdem fidei cultores arma tollant.

Edit. Paris. pag. 485.

XXX. Tanta hæc locutus Imperator, conticuit. Symeon vero propensam adeo humilitatem plenaque modestiæ verba veritus, componendæ pacis assensum præbuit. Alter igitur alteri vale dicentes, mutuisque exsatiati complexibus, hinc inde discessere, postquam Imperator Symeonum muneribus magnifice accepisset. Quod vero tunc accidit, narraturus sum, quippe prodigium remque novam & inauditam, eorum sensu ac judicio, qui hæc conjectari norunt. Mutuo enim colloquentibus Regibus, duas desuper Aquilas devolasse ferunt, clangoremque edentes coivisse, ac mox facto divortio, alteram quidem periisse, alteram in Thraciam pennarum remigio sese subduxisse. Nec hæc fausti ominis judicata, iis, quibus istiusmodi curiosius rimandis addicta opera; nempe discordes fore, infectaque recessuros pace Principes divinavere. Symeon in castra reversus, Imperatoris sapientiam & modestiam in Procerum suorum concilio sermone prosecutus, formamque & robur & imperculsum animum liberaliter laudavit.

Aquilarum portentum ac discordiæ præsagium.

XXXI. Mensis Decembris quinto supra vigesimum, Romanus Imperator filios suos Stephanum & Constantinum in magna Ecclesia, Augustali corona donavit: Theophylactum autem ejus item filium, qui spado esset, Nicolaus fecit Clericum; Syncellumque præficiens, Hypodiaconum ordinavit.

Stephanus & Constantinus AA.

Theophyl. Clericus.

XXXII. Mensis Maii die quinto-decimo, Indictione * tertia moritur Nicolaus Patriarcha, Patriarchatu potitus annos quatuordecim, ex quo secundo Sedem conscendit: sepeliturque in Monasterio suo Galacrenorum. Mense autem Augusto, Stephanus Amaseæ Metropolita, ipse Eunuchus, Patriarcha creatur. Porro Joannes Mysticus & Subadjuva, quod res novas moliri, ac Imperatori insidiari convictus, fugam inierat, in Monocastani Monasterio Monachi ritu tondetur. Constantinus item Boelas in Olympo, capillorum cultu mulctatur. Præficit vero Romanus Imperator Subadjuvam Theophanem Protovestiarium. Quo tempore formidabilis terræmotus in Thracesiorum Themate accidit, ingensque terræ hiatus ac terrificus, ut multa prædia & loca ac Ecclesiæ virique in eis, absorbente vasta voragine, pariter perierint.

* tertia decima.

Nicolaus Patriarch. extinctus; Stephanus Amaseæ Episc. Eunuchus illi suffectus.

pag. 486.

Theophanes Subadjuva.

Terræmotus in Asia.

XXXIII. Mensis Maii die septimo supra vigesimum, Indictione quinta-decima, ait Joannes Astronomus Imperatori, *Quæ super Xerolophi fornicem erecta Statua est, versa facie ad Occidentem, Symeonis Figura est. Ejus caput si excideris, ipsa hora Symeon diem obibit.*

Statuæ magicæ observatio.

Misso itaque noctu Imperator ministro, Statum caput abstulit; eademque hora Symeon in Bulgaria occidit; Petro filio, quem ex secundo thoro susceperat, Principe designato ac successore; Michaele vero ex priore uxore nato, in Monachum attonso. Joannes porro & Benjamin Epistolam Bulgarice scriptam attulerunt.

Symeonis mors; Petrus successor & heres.

XXXIV. Audita itaque Symeonis morte circumvicinæ nationes, Chrobati pariter ac reliqui adversum Bulgaros bellum movere cogitabant. Cumque fames maxima ac locustarum vis Bulgariam dire premeret & affligeret, Romanorum in se impetum ac grassationem magis formidabant. Idcirco illi quoque Macedoniam populari. Audita autem Imperatoris in eos expeditione, de pace soliciti, Monachum quemdam patria Armenium, Calosyrim nomine, mittunt. Susceptus ab Imperatore placidissima Legatus, pace confirmata, nuptiarum fœdera cum Imperatore inire deposcit. Pacti itaque Mariam Christophori Imperatoris filiam nuptum daturos, Petrum per litteras accersunt. Mittitur ergo Nicetas Magister Romani Imperatoris socer, qui venienti Petro occurrens, in Urbem usque deducat. Venerant ad Blachernas, cum Imperator salutatum egressus, qui hospites adessent officiosissime amplexus est: habitoque secretiori tractatu, pacis fœdera ac nuptiales contractus subscripsere; Theophane Protovestiario horum illis sequestro & instructore. Mensis vero Octobris die octavo, Petrus & Maria corollas nuptiales in sanctissimæ Dei Genitricis Pegarum Æde subeunt, benedictionem impartiente Patriarcha Stephano. Cunctisque nuptiarum ritu legitimis festis gaudiis peractis, non minima Bulgarorum contentio fuit; ut Christophorus faustis ipse vocibus ac ominibus prior acciperetur, deinde Constantinus: quod ipsum ut fieret Imperator consensit. Nec post multos dies, accepta Petrus Maria conjuge, in Bulgariam discessit.

Bulgarorum fœdera, & cum Romanis nuptiæ.

Petri Bulgari in Urbem receptio & nuptiæ.

Edit. Parif. pag. 487.

Christophorus Imperator Constantino prælatus.

XXXV. Veniunt a Melitene Legati, eisque comes eorum Dux Apolasath: Congruis vero honoribus a Romano suscepti, pacis fœdere constituto, ad sua reversi sunt: Quo ex tempore Romanis succenturiati, adversas suæ gentis homines Saracenos bella gerebant; triumphique pompa, una cum Romanis, captivos ducentes Agarenos, in Urbem intrabant: res sane mira & inaudita; impiorumque Agarenorum infelicitatis certa probatio. Apolasuth autem viro prudente ac sagaci vivis exempto, mox pacis fœdera dissolvere. Expeditione ergo in eos suscepta, Joannes Curcuas Scholarum Domesticus cum legionibus ac agminibus, Meliasque cum Armenis, in eas angustias Melitenem ac circumvicina loca conjecerunt, ut in Curatoriam (nos Provinciam dicamus) eam Imperator redegerit, multaque auri & argenti millia annuo tributo inde accipienda imperarit.

Melitenenses Romanorum socii.

Iidem victi & vectigales effecti.

XXXVI. In crimen porro vocatus Nicetas Magister, Christophori Imperatoris socer, eo nomine, quod consilii auctor genero esset, ut adversus patrem assumpta tyrannide, Imperio eum pelleret. Quare hunc Urbe ejectum, Monachum effecere.

Nicetas inter Monachos, trusus.

XXXVII. Die [a] decima-octava Junii mensis, Indictione sexta, moritur Stephanus Patriarcha, cum Sedem tenuisset annos duos, menses undecim. Quarta-decima vero mensis Decembris Trypho-

[a] Imo prima.

A ὑπὸ σπάθης ἐξέκοψε. καὶ τῇ αὐτῇ ὥρᾳ ὁ Συμεὼν εἰς Βουλγαρίαν ἐτελεύτησε, Πέτρον τὸν υἱὸν αὐτοῦ προβαλλόμενος ἄρχοντα, ὃν ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ γυναικὸς εἶχε. Μιχαὴλ δὲ τὸν ἐκ τῆς προτέρας αὐτῷ γενόμενον γυναικὸς, ἀπέκειρε μοναχόν. Ἰωάννης δὲ καὶ Βενιαμὶν οἱ τοῦ Πέτρου ἀδελφοὶ ἐπιστολὴν ἐκόμισαν τὴν Βουλγαρικήν.

λδ'. Τὰ περίχωρα ἔθνη τὴν τοῦ Συμεὼν μαθόντες τελευτὴν, οἵ τε Χρωβάτοι καὶ οἱ λοιποὶ κατὰ Βουλγάρων κινεῖν ἐβούλοντο. λιμοῦ δὲ μεγίστου μετὰ καὶ ἀκρίδων τὴν Βουλγαρίαν ἐπιπιέζοντος, ἐδεδίεσαν καὶ μᾶλλον τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπέλευσιν. ὅθεν καὶ κατὰ Ῥωμανίαν ἐκστρατεύουσι, καὶ τὴν Μακεδονίαν καταλυμαίνονται. οἱ δὲ Βούλγαροι B τὴν πρὸς αὐτοὺς ἐξέλευσιν τοῦ Βασιλέως ἀκούσαντες, περὶ εἰρήνης φροντίζουσι, καὶ ἀποστέλλουσι μοναχόν τινα 110 Καλοκύρην ὀνομαζόμενον, Ἀρμένιον τὸ γένος. ὃς παρὰ τοῦ Βασιλέως ἀσμενέστατα δεχθεὶς, τὴν εἰρήνην ἐβεβαίωσεν, καὶ συνάλλαγμα μετὰ τοῦ Βασιλέως ποιῆσαι αἰτεῖται. σύμφωνά τε ποιήσαντος εἰς τὸ δοῦναι αὐτῷ Πέτρῳ τὴν θυγατέρα Χριστοφόρου τοῦ Βασιλέως Μαρίαν, γράφουσι τῷ Πέτρῳ ἐλθεῖν. ἀποστέλλεται οὖν Νικήτας Μάγιστρος ὁ συμπενθερὸς Ῥωμανοῦ τοῦ Βασιλέως, ὑπαντῆσαι αὐτῷ, καὶ ἀγαγεῖν μέχρι τῆς πόλεως. καὶ ἐλθόντος ἐν Βλαχέρναις, ὁ Βασιλεὺς ἀπελθὼν κατησπάσατο αὐτόν. καὶ τὰ εἰκότα συνομιλήσαντες, ὑπέγραψαν τά τε σύμφωνα τῆς εἰρήνης καὶ τὰ γαμικὰ συναλλάγματα, μεσολαβοῦντος ἐν C τούτοις τοῦ Πρωτοβεστιαρίου Θεοφάνους. τῇ δὲ η'. τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς, στέφεται Πέτρος καὶ Μαρία ἐν τῷ ναῷ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Πηγῆς, παρὰ Στεφάνου Πατριάρχου. πάντων δὲ τῶν εἰθισμένων φαιδρῶς τελεσθέντων, οἱ Βούλγαροι ἔνστασιν οὐ μικρὰν ἐποιήσαντο, τὸ πρότερον εὐφημεῖσθαι Χριστοφόρον εἶτα Κωνσταντῖνον. ὃ καὶ ἐπένευσεν ὁ Βασιλεύς. καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, λαμβάνει τὴν ἰδίαν γυναῖκα Μαρίαν ὁ Πέτρος, καὶ ἐπὶ Βουλγαρίαν πορεύεται.

λε'. Ἔρχονται πρέσβεις ἀπὸ Μελιτηνῆς, καὶ μετ' αὐτῶν καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτῶν Ἀπαλάσαθ. καὶ ἀποδεχθέντες παρὰ Ῥωμανοῦ μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς, σύμφωνά τε εἰρήνης ποιήσαντες, ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια. καὶ ἐκ τότε D συνεστρατεύοντο Ῥωμαίοις κατὰ τῶν ὁμοφύλων Σαρακηνῶν. καὶ ἐν τοῖς ἐπινικίοις, συνήρχοντο τοῖς Ῥωμαίοις ἐν τῇ πόλει αἰχμαλώτους ἄγοντες Ἀγαρηνούς· ὅπερ ἦν θαυμαστὸν καὶ παράδοξον, καὶ δεῖγμα τῆς τῶν ἀθέων Ἀγαρηνῶν δυστυχίας. τελευτήσαντος δὲ Ἀπαλάσαθ ἀνδρὸς φρονίμου καὶ συνετοῦ, διέλυσαν τὴν εἰρήνην, οἱ τὴν Μελιτηνὴν κατοικοῦντες. ἐκστρατεύσαντος οὖν κατ' αὐτῶν, ὅ, τε Δομέστικος τῶν σχολῶν Ἰωάννης ὁ Κουρκούας μετὰ τῶν θεμάτων καὶ ταγμάτων, καὶ Μελίας μετὰ τῶν Ἀρμενίων. οἳ καὶ εἰς τοσαύτην συνέωσαν τὴν Μελιτηνὴν κατάστασιν καὶ τὰ περὶ αὐτὴν, ὡς καὶ κουρατωρείαν ποιῆσαι ταύτην τὸν Βασιλέα, καὶ πολλὰς χιλιάδας χρυσίου καὶ ἀργυρίου ἐκεῖθεν λαμβάνειν ἐτησίως.

E

λς'. Κατηγορηθεὶς δὲ Νικήτας Μάγιστρος ὁ πενθερὸς Χριστοφόρου Βασιλέως, ὡς ὑποτιθέμενος αὐτῷ κατὰ τοῦ ἰδίου γονέως πατρὸς, καὶ τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐξῶσαι. τοῦτον ἐξώρισαν τῆς πόλεως, καὶ μοναχὸν ἐποίησαν....

λζ'. Τῇ ιη'. τοῦ Ἰουνίου μηνὸς τῆς ς'. Ἰνδικτιῶνος, τελευτᾷ Στέφανος Πατριάρχης, κρατήσας ἔτη β'. μῆνας ια'. Τρύ-

κδ'. τοῦ Δεκεμβρίου μηνὸς ἄγουσι Τρύφωνα ἀπὸ τοῦ Ὀψικίου, ἐπ' εὐλαβείᾳ καὶ ἁγιότητι μαρτυρούμενον, καὶ χειροτονοῦσι Πατριάρχην ἐπὶ ῥητῷ χρόνῳ. ὅθεν αὐτοῦ μὴ ἀνεχομένου ἐπὶ ῥητῷ χρόνῳ γενέσθαι, ἀλλὰ μέχρι τέλους τῆς ζωῆς αὐτοῦ, δόλῳ τοῦτο πείθουσι τῷ τρόπῳ τούτῳ. λέγουσι γὰρ μὴ βουλομένου συγκαταθέσθαι, Οὗτος οὐκ οἶδε γράμματα, οὐδὲ γράψαι δύναται, καὶ ὑπὸ τούτου ἀνθίσταται. ὁ δὲ βεβαιῶσαι βουλόμενος αὐτοὺς ὅτι καὶ γράφει καὶ ἀναγινώσκει, αἰτεῖ χάρτην καὶ μέλαν. παρέχουσιν οὖν αὐτῷ τόμον καινὸν, καὶ κάτω που πρὸς τὰ τέλη ποιοῦσι γράψαι, Τρύφων ἐλέει Θεοῦ μοναχὸς καὶ Πατριάρχης ἀρεσθεὶς καὶ στοιχῶν τοῖς προγεγραμμένοις, ἰδίᾳ χειρὶ ὑπέγραψα. τοῦτο λαβόντες, χειροτονοῦσιν αὐτὸν Πατριάρχην. γράφουσιν οὖν ἄνωθεν τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Πατριάρχου Τρύφωνος ἅπερ αὐτοὶ ἐβούλοντο. μεθ' ὃ, καὶ μετὰ τὸ συμπληρῶσαι τὸν ῥητὸν χρόνον, καταβιβάζουσιν αὐτὸν τοῦ Πατριαρχείου μὴ θέλοντα, ὅμως τῇ ἰδίᾳ ὑπογραφῇ πεισθέντα, καὶ τὴν πλάνην μὴ φέροντα. τοῦτο δὲ γέγονε, διὰ τὸ εἰς μέτρον φθάνειν ἡλικίας ἤδη Θεοφύλακτον τὸν τοῦ Βασιλέως Ῥωμανοῦ υἱόν.

λη'. Τῇ δὲ κε'. τοῦ αὐτοῦ μηνὸς χειμὼν ἀφόρητος γέγονεν, ὡς κρυσταλλωθῆναι τὴν γῆν ἐπὶ ἡμέρας ρκ'. ὅθεν καὶ γέγονε [111] μέγας λιμὸς, καὶ θάνατος ἐκ τούτου πολύς· ὡς μὴ δύνασθαι τοὺς ζῶντας ἐκκομίζειν τοὺς τεθνεῶτας. ὅθεν ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς τὴν ἀφόρητον ἐκείνην βίαν τοῦ ψύχους κατανοήσας, καὶ τὴν τοῦ λιμοῦ παραμυθούμενος ἔνδειαν, ἀνέφραξε τε θυρίσι καὶ σανιδώμασι τὰς τῶν ἐμβόλων στοὰς, ὡς μὴ τὴν χιόνα καὶ τὸ ψύχος ἐκεῖθεν ἐπισείεσθαι τοῖς πένησι· καὶ [112] ἄρκλας ἐν πᾶσι τοῖς ἐμβόλοις κατεσκεύασεν. ἀργύριά τε κατὰ μῆνα τοῖς ἐν τούτοις κατακειμένοις πένησι δίδοσθαι διετάξατο, καὶ [113] τὰ μινσᾶτα τὰ μήνια τοῖς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις πένησι διεμερίσατο· ὡς εἶναι τὸ διδόμενον καθ' ἕκαστον μῆνα, ἀργυρίου ἐγκεχαραγμένου χιλιάδας ιβ'. τρεῖς δὲ αὐτῷ πένητες καθ' ἑκάστην συνήσθιον, λαμβάνοντες ἀνὰ νομίσματος ἑνός· τῇ δὲ τετράδι καὶ τῇ παρασκευῇ μοναχοὶ ὁμοίως, λαμβάνοντες νομίσματος ἑνός. ἦν δὲ καί τις τῶν παίδων ἀναγινώσκων ἐν τῇ τραπέζῃ αὐτοῦ. φιλομόναχος δὲ εἰ καί τις ἄλλος ὤν, πᾶσι τοῖς ἀρετῆς ἀντεχομένοις μοναχοῖς, τὰς ἑαυτοῦ πράξεις μετὰ δακρύων ἔλεγε· τάς τε ἐκκλησίας παντοίως ἐκόσμει, καὶ τοῖς ἐν πᾶσιν ὄρεσι μοναχοῖς, ῥογὰς ἐξαπέστελλε. τά τε μοναστήρια περιέθαλπε, καὶ τοῖς ἐν αὐτοῖς διὰ Θεὸν ἀποκαρεῖσιν, ἢ καὶ ἐγκλείστοις οὖσι, ῥογὰς τυπώσας οὐ διέλιπε διδόναι.

λθ'. Ταῦτα ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα τῶν ἀπείρων αὐτοῦ κατορθωμάτων καὶ ἐλεημοσυνῶν διεξήλθομεν. ἐπέθετο Πέτρῳ τῷ Βουλγάρῳ Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ μετὰ καὶ ἑτέρων μεγιστάνων τοῦ Συμεών. καὶ φωραθέντος, ὁ μὲν Ἰωάννης τύπτεται καὶ ἐγκλείεται ἐν τῇ φυλακῇ· οἱ δὲ λοιποὶ, τιμωρίαις οὐ ταῖς τυχούσαις ὑποβάλλονται. τοῦτο μαθὼν ὁ Βασιλεὺς, ἀποστέλλει καὶ ἀναλαμβάνει τὸν Ἰωάννην.

μ'. Τῇ β'. ἡμέρᾳ τοῦ Μαρτίου μηνὸς, [114] Κοσμίτης ἔπεσεν ἐν τῷ φόρῳ, ἐκ τῶν ἐν τοῖς στοιχηδὸν * ἱσταμένοις ἐκεῖσε κίοσι, καὶ ἀπέκτεινεν ἄνδρας ἕξ. γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμὸς, εἰς τὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τοῦ Φόρου ἔμβολον, καὶ ἐκαύ-

* al. MS. ἱσταμένων ἐκεῖσε κιόνων, καί.

Stephani mors, Tryphon Patriarcha.

nem virum religiosum ac notæ sanctitatis, ex Opsicio abducunt, atque ad certum tempus Patriarcham constituunt. Unde illo ad tempus fungi munere non sustinente, sed ad finem usque vitæ Sedem retinere volente, dolo in sententiam inducunt, hoc modo. Nolente enim assensum præbere, ajunt, Nescire eum litteras, nec posse scribere, eaque ratione obniti ac resistere. Probaturus itaque sibi scribendi atque legendi peritiam non deesse, chartam sibi & atramentum afferri jubet. Novo igitur allato tomo, ad oram infra scribere faciunt, *Triphon Dei misericordia Monachus & Patriarcha, quæ præscripta sunt rata habens, eisque assensum præbens, manu propria subscripsi.* Libello accepto, Patriarcham inaugurant. Tum quicquid videbatur, in charta vacua ante Tryphonis subscriptionem exarant. Postea, ac ubi præstitutum illi tempus effluxerat, invitum Patriarcham Sede deturbant, propriæ tamen cedentem subscriptioni, & cum ille factam sibi fraudem moleste ferret. Inde vero tota instructa fraus, quod Theophylactus Romani Imperatoris filius ætatis jam modum, & ut Sacerdotio maturus videretur, attingeret.

Fraus Tryphoni facta.

Edit. Parif. pag. 488.

XXXVIII. Ejusdem mensis die vigesima-quinta, adeo aspera hyems fuit, ut terra dies centum viginti gelu non solveret. Ex quo fames ingens, magnaque mortalitas fuit; sic nimirum ut nec efferendis mortuis vivi sufficerent. Romanus itaque intolerandam hanc frigoris vim considerans, famisque levaturus inopiam, porticuum spatia tabulatis distinxit & fenestras apposuit, ne inde nix frigusque pauperibus incommodarent. Arculas quoque seu projecturas in cunctis porticibus extruxit; pauperibusque in eis jacentibus, quot mensibus argenteos numerandos constituit. Similiter quoque pauperibus in Ecclesiis constitutis, trimeria erogari jussit: adeo ut signati argenti duodecim millia quot mensibus tribuerentur. Tres quotidie pauperes in ejus mensa comedebant, ac singuli nummum accipiebant. Simili etiam ratione Feriis quarta & sexta, Monachos adhibebat, qui ipsi singulos nummos acciperent. Erat & puerorum unus, qui in ejus mensa Lectoris munus obiret. Cumque erga Monachos, si quis alius, affectu duceretur, cunctis ejus instituti viris, qui virtutis propensius cultores essent, in lacrymas effusus, actus suos referebat. Ecclesiis, omnis generis ornatum adhibebat; Monachis ubique in montibus exercentibus munera ac stipendia mittebat. Monasteria fovebat, ac iis qui in illis propter Deum comam posuerant, sive etiam Inclusi agebant, constituta stipendia præbere non cessabat.

Frigus insolitum: Romani pauperum cura.

Erga Monachos pietas.

Lectio in mensa.

XXXIX. Pauca hæc, ex multis ac innumerabilibus, ejus virtutum eleemosynarumque nobis perscripta opera. Petro Bulgaro insidiatus ejus frater Joannes, cum aliis Symeonis Proceribus: Deprehensi, Joannes quidem verberibus affectus ac carceri mancipatus: reliqui vero, non vulgaribus examinati suppliciis sunt. Imperator ubi cognovit, qui ad se Joannem adducant, mittit.

Joannis Bulgari compressæ insidiæ. pag. 489.

XL. Mensis Martii die altera, Cosmites in foro cecidit, ex iis qui columnis per ordinem ibi erectis impositi sunt, & sex viros oppressit. Contigit vero etiam incendium ad sanctissimæ Dei Genitricis Fori porticum, incenditeque Cererariorum

Cosmites lapsus.

Pelliciariorumque officinas, usque ad Pischas.

Christophorus mortuus: in patris Monast. sepultus.

XLI. Mense Augusto, Indictione quarta, mortuus est Christophorus Imperator, atque in domo patris sepultus. Trypho quoque Patriarcha, qui præstitutum jam tempus munere functus esset, abdicatus, in suo Monasterio vivendi finem facit.

Trypho depositus.

Porro Ecclesia annum unum & menses quinque, ob immaturam Theophylacti Romani filii ætatem Pastore vidua agit.

Pseudo-Constantinus Ducas combustus.

XLII. Impostor quidam Basilius Macedo, Constantinum Ducam sese jactitans, plures secum abducebat. Hic captus cum esset, altera manuum mulctatur. Tumque occasionem nactus, rursus ad Opsicium venit; æneaque manu, ejus loco quæ putata erat, sibi aptata, ac prægrandi fabricato ense, pertransibat moltos seducens, ac si ipse Constantinus Ducas esset. Captaque arce cui Lata Petra nomen, multaque congesta annonarum copia, magnam adversus rem Romanam excitat rebellionem; eos qui in eum incidissent, deprædans, populansque provinciam. Cæterum cum denuo captus esset, in Urbem adductum, ad Amastriani forum combusserunt.

Theophylacti ordinatio, Romanus Antistitis nutu.

XLIII. Februario mense, sexta Indictione, die festo Occursus, quem dixi Theophylactum Romani filium, Patriarcha ordinatur, cum Vicarii Roma venissent, allato tomo synodico, de illius præscribente ordinatione; a quibus etiam in Patriarchali Sede collocatus est. Porro Romanus Imperator filio suo Stephano uxorem locavit, Annam filiam Gamalæ, quæ & post nuptiales corollas, Augustali corona donata est.

Stephani ejus filii nuptiæ.

Turcorum seu Ungrorum expeditio.

XLIV. Mense Aprili, Indictione septima, prima Turcorum adversus Romanam ditionem extitit irruptio; grassatique ad ipsam usque Urbem, Thraciam omnem populati sunt, ac captivos duxerunt. Mittitur ergo Theophanes Patricius Protovestiarius, resque cum illis composuit.

Edit. Paris. pag. 490.

Constantini Rom. filii nuptiæ.

XLV. Quarta-decima Januarii mensis locavit Romanus uxorem juniori filio suo Constantino gentis Armeniacæ, Patricii Adriani filiam; qua & defuncta secunda Februarii, alteram ei copulavit, ex Mamonis illius genere, Theophano nomine.

Russorum expeditio.

XLVI. Eodem anno, Russi, quos Dromitas vocant (ac si vagos dicas ac cursu expeditos) ex Francis genus ducentes, conserta decem millium navium classe infestis signis Byzantium venerunt. In eos itaque Theophanes Protovestiarius cum navalibus copiis missus, instructa classe, illorum sustinebat impetum. Quod vero ad Ponti Euxini Pharum jam venerant (dicitur autem Pharus moles quædam seu turris, ex qua accensa flamma, viatores noctu in itinere diriguntur. Euxinus vero Pontus, per antiphrasim dicitur, quasi Bene hospitalis: male enim hospitalis audiebat, ob grassantium in eo latronum, erga hospites juges injurias; quibus ab Hercule sublatis, securitatem nacti viatores, Euxinum eum nuncupaverunt) in loco quem Hieron vocant, ac si dicas, *Templum*; cui inde appellatio accessit, quod Argonautæ illac transeuntes, eo loco templum condiderunt) ipse repente in illos irruens, navigia alia igne combussit, alia in fugam egit. Quocirca fusis omnino fugatisque hostibus, partim eorum naves cum vectoribus pelago merserunt, partim plurimos ingentique tur-

Ponti Euxini origines.

Hieri.

Russorum profligatio ac clades.

Α σωμα τὰ κηρόπωλα. καὶ τὰ γουνναρεία μέχρι τῶν Φιχῶν.

μα΄. Τῷ δὲ Αὐγούστῳ μηνὶ τῆς δ΄. Ινδικτιῶνος, τελευτᾷ Χριστοφόρος ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἐτάφη ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. κατήγαγον δὲ καὶ τὸν Πατριάρχην Τρύφωνα τὸν ῥητὸν χρόνον τελέσαντα, καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ μονῇ τελευτᾷ. χηρεύει δὲ ἡ ἐκκλησία χρόνον ἕνα, μῆνας ε΄. διὰ τὸ ἀτελὲς Θεοφυλάκτου τοῦ υἱοῦ Ρωμανοῦ.

μβ΄. Βασίλειος δέ τις Μακεδὼν πλάνος, Κωνσταντῖνον Δοῦκα ἑαυτὸν εἶναι ἐπιφημίσας, πολλοὺς μεθ' ἑαυτοῦ συνεπήγετο. οὗτος συσχεθεὶς, τῆς μιᾶς χειρὸς ἀλλοτριοῦται. εἶτα καιροῦ λαβόμενος, καταλαμβάνει

B πάλιν τὸ Ὀψίκιον, καὶ χεῖρα χαλκῆν ἀντὶ τῆς κοπείσης προσαρμοσάμενος, καὶ σπάθην ὑπερμεγέθη κατασκευασάμενος, διήρχετο πλανῶν πολλοὺς ὡς αὐτὸς εἴη Κωνσταντῖνος ὁ Δούκας· καὶ φρούριον κατασχὼν, ὃ Πλατεῖα πέτρα κατονομάζεται, καὶ τροφὴν πολλὴν ἀποθέμενος, μεγάλην κατὰ Ρωμανίαν κινεῖ, προνομεύων καὶ λεηλατῶν τοὺς παρατυγχάνοντας. τοῦτον κρατήσαντες, ἀνήγαγον ἐν τῇ πόλει, καὶ ἐν τοῖς Αμαστριανοῦ ἔκαυσαν.

215

μγ΄. Τῷ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ τῆς ς΄. Ινδικτιῶνος, τῇ ἑορτῇ τῆς Υπαπαντῆς, χειροτονεῖται Πατριάρχης ὁ ῥηθεὶς τοῦ Βασιλέως υἱὸς Θεοφύλακτος, Τοποτηρητῶν ἐκ Ρώμης ἀνελθόντων, καὶ τόμον συνοδικὸν ἐπιφερομένων

C περὶ τῆς αὐτοῦ χειροτονίας διηγορεύοντα· οἱ καὶ τῷ Πατριαρχικῷ θρόνῳ τοῦτον ἐνίδρυσαν. Ρωμανὸς δὲ ὁ Βασιλεὺς τῷ υἱῷ Στεφάνῳ γυναῖκα ἠγάγετο, τὴν τοῦ Γαμαλᾶ θυγατέρα Ανναν· ἥ τις ἅμα τῷ νυμφικῷ στεφάνῳ, καὶ τὸν τῆς βασιλείας ἐπέθετο.

μδ΄. Μηνὶ Απριλλίῳ Ινδικτιῶνος ζ΄. γέγονε πρώτη ἐκστρατεία τῶν Τούρκων κατὰ Ρωμανίας· καὶ κατατρέχουσι μέχρι τῆς πόλεως, καὶ λεηλατοῦσι πᾶσαν Θρᾳκῴαν ψυχὴν. Αποστέλλεται δ' αὐτοῖς ὁ Πατρίκιος Θεοφάνης καὶ Πρωτοβεστιάριος, καὶ ποιεῖ καταλλαγὴν μετ' αὐτῶν.

με΄. Τῇ δὲ ιδ΄. τοῦ Ιανουαρίου μηνὸς, ἠγάγετο Ρωμανὸς γυναῖκα τῷ τελευταίῳ υἱῷ αὐτοῦ Κωνσταντίνῳ, ἐκ τοῦ γένους τῶν Αρμενιακῶν τοὔνομα Ελένην, τοῦ Πα-

D τρικίου Αδριανοῦ θυγατέρα· ἧς καὶ τελευτησάσης Φεβρουαρίῳ μηνὶ δευτέρᾳ, ἑτέραν τούτῳ συνέζευξε γυναῖκα, ἐκ τοῦ γένους τοῦ Μάμα ἐκείνου Θεοφανὼ λεγομένην.

216

μς΄. Τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ κατέπλευσαν οἱ Ρῶς, οἳ καὶ Δρομῖται λεγόμενοι, οἱ ἐκ γένους τῶν Φράγγων ὄντες, κατὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, μετὰ πλοίων χιλιάδες δέκα. πέμπεται οὖν πρὸς αὐτοὺς ὁ Πρωτοβεστιάριος Θεοφάνης μετὰ πλοίων, καὶ τὸν στόλον εὐτρεπίσας, αὐτοὺς ἐξεδέχετο. Επεὶ δὲ πλησίον τῷ ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ Φάρῳ ἐγένοντο. Φάρος δὲ καλοῦσι ἀφίδρυμά τι, ᾧ πυρσὸς ἐπιτίθεται πρὸς ὁδηγίαν τοῖς ἐν νυκτὶ παροδίταις. Εὔξεινος δὲ Πόντος κατ' ἀντίφρασιν καλεῖται. Κακόξενος γὰρ ἐλέγετο, διὰ τὰς συνεχεῖς τῶν ἐκεῖσε λῃστῶν πρὸς τοὺς ἐπιξενουμένους καταδρομάς· οὓς

E φασὶν ἀνελὼν Ηρακλῆς, ἀδείας τυχόντες οἱ παροδῖται, τοῦτον Εὔξεινον ἐπωνόμασαν]. ἐν τῷ Ιερῷ λεγομένῳ, ὃ ταύτην ἐπωνυμίαν εἴληφε, διὰ τῶν τῆς Αργοῦς πλωτήρων ἐκεῖσε διερχομένων, αὐτόθι ἀνιδρύσαι μὲν ἱερόν, αὐτὸς ἀθρόον τούτοις ἐπέθετο, καὶ τὰ μὲν πλεῖστα πλοῖα κατέφλεξε· τὰ δὲ λοιπὰ εἰς φυγὴν ἐτράπησαν. ὅθεν καὶ πλείους

τροπῆς γινομένης, τὰ μὲν τῶν πλοίων αὐτῶν αὔτανδρα κατέδυσαν, πλείστους δὲ ζῶντας συνέλαβον. οἱ δὲ ὑπολειφθέντες, εἰς τὸ τῆς ἀνατολῆς μέρος, εἰς τὰς Ῥογὰς λεγομένας, κατέπλευσαν. καὶ ἐπεὶ σύνταγμα πρὸς τὰ τῆς Βιθυνίας μέρη ἀπέστειλαν χορτασμάτων ἕνεκα, ἐντυγχάνει τούτοις Βάρδας ὁ Φωκᾶς καὶ τῶν ἀποσταλεὶς ἐπὶ τούτῳ μετὰ ἱππέων ἐκκρίτων, παρατρέχων, αὐτούς τε κατέσφαξεν ἅπαντας. ἀλλὰ καὶ ὁ Κουρκούας μετὰ πάντων τῶν τῆς ἀνατολῆς στρατευμάτων, κατελθὼν τοὺς ὑπολειφθέντας εὑρίσκων, ἀπέκτεινε. πολλοὺς δὲ τόπους καὶ ναοὺς ἐνέπρησαν, καὶ τοὺς συλλαμβανομένους Ῥωμαίους, τοὺς μὲν ἀνεσταύρουν, τοὺς δὲ τῇ γῇ προσεπήγνυον. τοὺς δὲ τοῦ κλήρου ὀπίσθεν τὰς χεῖρας δεσμοῦντες, ἥλους σιδηροῦς κατὰ μέσης τῆς κεφαλῆς αὐτῶν ἐνέπηγνυσαν. χειμῶνος δὲ ἤδη καταλαμβάνοντος, καὶ εἰς τὰ οἰκεῖα βουλόμενοι ἀπελθεῖν, τὸν στόλον λαθεῖν ἐσπούδαζον. νυκτὸς οὖν ἐκπλεύσαντες, ὁ Πατρίκιος Θεοφάνης τούτοις ὑπήντησε. καὶ εὐθὺς δευτέρα ναυμαχία συνάπτεται· καὶ πλεῖστα πλοῖα βυθίζονται. ὀλίγων δὲ μετὰ πλοίων περισωθέντων, καὶ ἐν τῷ τῆς Κοίλης περιπεσόντων στατῇ, νυκτὸς ἐπελθούσης διέφυγον. Θεοφάνης δὲ μετὰ νίκης μεγάλης ὑποστρέψας, ἐντίμως καὶ μεγαλοπρεπῶς παρὰ τοῦ Βασιλέως ὑπεδέχθη, καὶ Παρακοιμώμενος ἐτιμήθη.

μζ΄. Τῷ δὲ Ἀπριλλίῳ μηνὶ τῆς α΄. Ἰνδικτιῶνος, πάλιν ἦλθον οἱ Τοῦρκοι μετὰ πλείστης δυνάμεως. ὁ δὲ Παρακοιμώμενος ἐξελθὼν, σπονδὰς εἰρηνικὰς μετ᾽ αὐτῶν ἐποιήσατο· ὅθεν καὶ ἐπὶ χρόνους ε΄. ἡ εἰρήνη διεφυλάχθη.

μη΄. Τῇ δὲ β΄. Ἰνδικτιῶνι, Πασχάλιος Πρωτοσπαθάριος καὶ Στρατηγὸς Λογγιβαρδίας, ἀποστέλλεται πρὸς Ῥῆγα τῶν Φράγγων, ἀγαγεῖν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, Ῥωμανῷ τῷ Κωνσταντίνου τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ υἱῷ εἰς νύμφην. ἣν καὶ μετὰ πλούτου πολλοῦ ὁ Πασχάλιος ἀνήγαγε. καὶ γέγονεν ὁ γάμος Σεπτεμβρίῳ μηνὶ Ἰνδικτιῶνος γ΄. ἥ τις καὶ ἔζησε μετὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἔτη ε΄. καὶ ἐτελεύτησεν [117] ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς αὐτοκρατορίας Κωνσταντίνου τοῦ αὐτῆς πενθεροῦ.

μθ΄. Τῷ Δεκεμβρίῳ μηνὶ τῆς δ΄. Ἰνδικτιῶνος, ἀνέμου σφοδροῦ πνεύσαντος, οἱ λεγόμενοι ἐν τῷ ἱππικῷ ἐξ ἐναντίας τοῦ βασιλικοῦ θρόνου Δῆμοι κατέπεσον, καὶ συνέτριψαν τὰ ὑποκάτω αὐτῶν βάθρα καὶ στήθια. χρόνου δὲ διελθόντος τῷ αὐτῷ μηνὶ τὸν Βασιλέα Ῥωμανὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τοῦ παλατίου κατήγαγον.

ν΄. Τῆς δὲ πόλεως Ἐδέσης, ἐν ᾗ [118] τὸ τοῦ Χριστοῦ ἅγιον Ἐκμαγεῖον ἀπέκειτο, παρὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιορκουμένης στρατεύματος, οἱ οἰκήτορες ταύτης πρὸς τὸν Βασιλέα διαπρεσβεύουσι Ῥωμανὸν, τοῦτο παρέχειν, εἰ τὴν πολιορκίαν λύσειεν· ὅπερ καὶ γέγονε καὶ χρυσόβουλλον ἐδόθη, μηκέτι ὑπὸ Ῥωμαίων τὴν χώραν αὐτῶν ληΐζεσθαι. τοῦ δὲ ἁγίου Ἐκμαγείου ἀποσταλέντος ἀπήντησεν * αὐτῷ Θεοφάνης ὁ Παρακοιμώμενος μετὰ λαμπρᾶς φωταγωγίας, καὶ τῆς δεούσης τιμῆς καὶ ὑμνῳδίας, κατὰ τὸν Σάγγαριν ποταμόν· τῇ δὲ ιθ΄. τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, σὺν αὐτῷ ἐν τῇ πόλει εἰσῆλθε· τοῦ δὲ Βασιλέως ὄντος ἐν Βλαχέρναις, κἀκεῖθεν αὐτὸ προσκυνήσαντος, τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθον ἐν τῇ Χρυσῇ πόρτῃ, οἵ τε Βασιλέως δύο υἱοὶ, Στέφανος καὶ Κωνσταντῖνος, καὶ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος σὺν τῷ Πατριάρχῃ Θεοφυλάκτῳ καὶ τῇ συγκλήτῳ πάσῃ, τοῦ τε λαοῦ προπορευομένου μετὰ φωταγωγίας μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ ἁγίας Σοφίας, πεζοὶ τοῦτο διεκόμισαν· καὶ προσκυνηθὲν ἐκεῖσε, ἐν τῷ παλατίῳ τοῦτο ἀνήγαγον.

*al. MS. Cod. αὐτό.

ba vivos ceperunt. Qui residui fuerant, ad Orientalem plagam, ad locum, quem Rhogas vocant, navigaverunt. Quodque manipulum, necessarii pabuli & annonarum causa, in Bithyniam miserant, Bardas Phocas in eam rem cum lectorum equitum manu missus, antevertens illorum iter illisque obviam factus, cunctos internecione delevit. Sed & Curcuas cum Asiaticis cunctis copiis descendens, fusique exercitus reliquias offendens, illorum stragem dedit. Ii porro, multa loca ac templa incenderant, quosque ex Romanis comprehenderant, alios in crucem agebant, alios terræ configebant: Clericos sacrique ordinis viros, manibus post terga revinctis, medio cerebro infixis clavis dire perimebant. Jam vero apperente hyeme, cum domum redire pararent, Romanam classem latere studebant. Cum itaque noctu solvissent, facto eis obviam Theophane Patricio, altera statim navalis commissa pugna, multaque profundo mersa navigia: pauci cum navigiis ad Cæles asperum littus evecti incolumes, per noctis opportunitatem evaserunt. Theophanes autem ingenti parta victoria reversus, honorifice ac magnifice ab Imperatore susceptus, Accubitoris dignitate provectus est.

Russorum sævitia. *Edit. Paris. pag. 491.* *Theophanes victor, provectus Accubitor.*

XLVII. Mense Aprili, Indictione prima, rursus Turci ingentibus copiis irruptionem fecere. Ad quos egressus Accubitor, pacis cum eis fœdus percussit: unde etiam ad annos quinque pax rata fuit.

Cum Turcis nova fœdera.

XLVIII. Altera statim Indictione, Paschalis Protospatharius ac Longobardiæ Prætor, a Romano ad Francorum Regem, qui ejus filiam adducat, Romano, Constantini ejus generi filio copulandam, mittitur. Quam & multis donatam opibus adduxit. Celebratæ nuptiæ mense Septembri, Indictione tertia. Vixitque cum viro suo annos quinque, & mortua est, ejus socero Constantino iterum jam rerum summam adepto.

Romani junioris nuptiæ.

XLIX. Mense Decembri, Indictione quarta, validissimo ac vehementi perflante vento, quos in Circo Demos vocant, ex adverso Imperatoris solii, ceciderunt, subjectosque gradus ac intercolumnia contriverunt. Transacto autem anno, eodem mense, Romanum Imperatorem filii Aula detruserunt.

Romani ejectionis præsagium.

L. Edessena autem civitate (in qua sacra Christi Effigies linteo expressa) Romanorum copiis obsidione cincta armisque pressa ad Romanum legatione, illius cives illam se præbituros polliciti sunt, ea duntaxat conditione, ut obsidio solveretur. Quod & ita contigit. Data enim Bulla Aurea cautum est, ne illorum deinceps ager ac provincia a Romanis diriperetur. Missa itaque sacra Effigie, obviam factus Accubitor Theophanes, cum magnifico cereorum luminumque apparatu, & decenti cultu ac hymnodia, ad Saggarin fluvium eam excepit; mensisque ejusdem die decimo-nono ipsam deducens in Urbem intravit. Imperator, qui in Blachernis esset, ibi eam pie veneratus est: postridie vero ad Auream portam egressi, tum Imperatoris ambo filii, Stephanus & Constantinus, tum ejus gener Constantinus cum Theophylacto Patriarcha omnique Senatu, populo quoque præeunte cum lampadibus ac facibus, ad usque sanctæ Dei Sapientiæ delubrum, pedibus eam deduxere; pieque ibi sacrum illud Pignus venerati, in Palatium detulerunt.

Imago Christi Edessena Byzantium translata.

Edit. Parif. pag. 492.

Homo duplex ab umbilico sursum.

LI. Hisce diebus portentum quoddam ex Armenia in Urbem venerat: pueri duo masculi, ex uno progressi utero: membris omnibus corporis integri; ab umbilico autem ad pubem alter alteri cohærentes erant, obversis inter se vultibus. Hi, diu multumque in Urbe morati, velut ingens quoddam ac singulare portentum, cunctorum admirationem ciebant. Quamobtem etiam velut res quædam mali ominis, monstrum Urbe expulsum; in eam tamen rursus subiit, cum solus Constantinus rerum summam adeptus esset. Horum autem gemellorum altero mortuo, partem cohærescentem petiti quidam Medici subtili arte putavere, cum alterum vivum conservatum iri sperarent. Qui tamen ipse, cum tres dies supervixisset, extinctus est.

Sergii Monachi præstantia.

LII. Immensam Imperator, uti a me superius dictum est, erga omnes Monachos, eximie tamen erga Sergium inter Monachos vitæ sanctimonia præcipuum, habebat fidem; eumque colebat, ac supra modum venerabatur. Erat is frater Magistri Thomæ, Photii Patriarchæ nepos, quem animi ingenuitas, quam corporis nobilitas illustriorem reddebat: discretionis rectitudo, vultus gratia, modestia animi morumque compositio, mire commendabat. Sermo illi melle dulcior fluebat; firma mens ac robusta; animi sensus longe humanus atque modestus. Hunc Imperator virum inclytum, velut regulam ac amussim, ut sic loquar, omnis ubique componendæ vitæ suæ, jugiter apud se habebat. Isque adeo Imperatorem etiam atque etiam filiorum curam agere, nec indisciplinatos nullaque castigatione ad nequitiam declinare sinere, admonebat; ne & illi idem atque Heli contigeret, ac pro filiorum scelere, ipse quoque pœnas daret: quod & evenit. Ante enim paucos hos dies, cum omnes intemeratam Filii Dei in linteo expressam Effigiem lustrarent, dixerunt Romani filii, Se præter vultum nihil videre: ejus autem gener Constantinus, Videre se oculos & aures affirmavit. Ad quos vir inclytus Sergius, Bene, inquit, utrique vidistis. Tum illi, Quidnam vero sibi vult utriusque discrimen? Respondit, Non ego, sed David Propheta, ait, *Oculi Domini super justos, & aures ejus in preces eorum; Vultus autem Domini super facientes mala, ut perdat de terra memoriam eorum.* Quo audito, ira impleti sunt, inibantque adversus eum consilium. Quamobrem etiam patrem Aula dejecerunt, inque Insulam eum relegarunt: quo ipso loco Romanus Imperator, eo rursus tristium rerum ærumnarumque solatio utebatur, ac leniente remedio. Una quoque versabatur religiosissimus Monachus Polyeuctus, ipse pariter convenienti opera solans. Hic nimirum, Theophylacto Patriarcha vivis exempto, Patriarcha Constantinopolitanus a Constantino Imperatore præficitur. Quin hic quoque a Sergio, quem dicebam, religiosissimo Monacho, per hunc modum Romano Imperatori insinuatur. Theophylacto Romani filio crebrius laborante ægraque nimis valetudine, rogabat ille Sergium, ut Patriarchæ munus iniret. Illo tamen strenue exque animo recusante, ad multos dies ejus tentata constantia est. Atque tandem, Si placet, Imperator, Patriarcham habeo, virum religiosum

1. Reg. 3. 12.

Psal. 33. 16.

pag. 493.

Polyeuctus Patriarcha, Sergio insinuatore.

A να'. Ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις, Ἀρμένιόν τι τέρας τῇ πόλει ἐπεφοιτήκει· παῖδες συμφυεῖς ἄρρενες, ἐκ μιᾶς προελθόντες γαστρός· ἄρτιοι μὲν πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματος· ἀπὸ δὲ τοῦ σώματος τῆς γαστρὸς, καὶ μέχρι τῆς ὑπὸ γαστέρα, συμπεφυκότες ἀλλήλοις ὑπῆρχον, ἀντιπρόσωποι. οὗτοι ἐπὶ πλεῖστον ἐν τῇ πόλει ἐνδιατρίψαντες, ὑπὸ πάντων ὡς ἐξαίσιόν τι τέρας ἐθαυμάζοντο. ὅθεν καὶ ὡς πονηρός τις οἰωνὸς τῆς πόλεως ἐξηλάθη. πάλιν δὲ ἐπὶ τῆς μονοκρατορίας τῆς Βασιλείας Κωνσταντίνου εἰσῆλθε· καὶ ἐπειδὴ ὁ ἕτερος αὐτῶν ἐτεθνήκει, ἰατροί τινες ἔμπειροι τὸ συγκεκολλημένον μέρος διέτεμον διὰ φυαῖς, ἐλπίδι τοῦ τὸν ἕτερον ζήσεσθαι. ἀλλὰ καὶ οὗτος τρεῖς ἡμέρας ἐπιβιοὺς, ἐτελεύτησεν.

B νβ'. Ἐν πᾶσι μὲν οὖν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, τοῖς μοναχοῖς ὁ Βασιλεὺς, πίστιν ἐκέκτητο ἄμετρον· διαφερόντως δὲ ἐτίμα καὶ ὑπερσέβει Σέργιον τὸν ἐν μοναχοῖς διαλάμποντα· ὃς ἀδελφὸς μὲν τοῦ Μαγίστρου ἐπεφύκει Θωμᾶ· ἀνεψιὸς δὲ τοῦ Πατριάρχου Φωτίου· ὃν πλέον τῆς σαρκικῆς εὐγενείας ἡ κατὰ ψυχὴν ἐτίμα εὐγένεια· τό, τε τῆς διακρίσεως εὐθὺ, καὶ τὸ τοῦ προσώπου χαρίεν· τὸ μέτριόν τε τοῦ φρονήματος καὶ τοῦ ἤθους. τὸν μὲν γὰρ λόγον εἶχε γλυκύτερον μέλιτος ἀποστάζοντα· τὸ ἦθος πάγιον καὶ σταθηρόν· τὸ δὲ φρόνημα πολὺ φυσικὸν καὶ ταπεινόν. τοῦτον δὴ τὸν ἀοίδιμον ἀδιαλείπτως μεθ' ἑαυτοῦ εἶχεν ὁ Βασιλεὺς, κανόνα, ὡς ἄν τις εἴποι, τὸν αὐτοῦ βίον ἀεὶ ῥυθμίζοντα. οὗτος πολλὰ παρῄνει τῷ Βασιλεῖ τῶν παίδων ἐπιμελεῖσθαι, καὶ μὴ ἀπαιδεύτους ἐᾷν εἰς πονηρίαν ἐκκλίνοντας, μή ποτε καὶ αὐτὸς πάθοι τὸ τοῦ Ἠλὶ, τιμωρίαν ἐκτίσας ὑπὲρ τῆς τῶν παίδων παρανομίας. ὃ καὶ γέγονε. καὶ γὰρ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν τούτων, πάντων καθιστορούντων τὸν ἄχραντον Χαρακτῆρα ἐν τῷ ἁγίῳ ἐκμαγείῳ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἔλεγον οἱ υἱοὶ τοῦ Βασιλέως, Μὴ βλέπειν τι, ἢ πρόσωπον μόνον. ὁ δὲ γαμβρὸς Κωνσταντῖνος ἔλεγε Βλέπειν ὀφθαλμοὺς καὶ ὦτα. πρὸς οὓς καὶ εἶπεν ὁ ἀοίδιμος Σέργιος, Καλῶς ἀμφότεροι εἴδετε. οἱ δὲ ἀντέφησαν, Καὶ τί σημαίνει ἑκάστου τούτων ἡ διαφορά. ἀπεκρίθη, Οὐκ ἐγὼ; ἀλλὰ Δαβὶδ ὁ Προφήτης λέγει, Ὀφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ ὦτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν. πρόσωπον δὲ

D Κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακὰ, τοῦ ἐξολοθρεῦσαι ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν. τότε ἀκούσαντες ἐκεῖνοι, θυμοῦ ἐπλήσθησαν· καὶ κατ' αὐτοῦ ἐβουλεύοντο. ὅθεν δὲ καὶ τοῦ παλατίου κατάγουσι τὸν πατέρα αὐτῶν, καὶ ἐν τῇ νήσῳ ἐξορίζουσιν. ἀλλὰ δὲ καὶ πάλιν αὐτὸν εἶχεν ἐκεῖ Ῥωμανὸς ὁ Βασιλεὺς τῶν συμφορῶν παραμύθιον, καὶ τῶν θλίψεων ἀκεσώδυνον φάρμακον. συνῆν τούτῳ καὶ Πολύευκτος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς, τὰ εἰκότα παραμυθούμενος, ὃς τοῦ Πατριάρχου Θεοφυλάκτου τελευτήσαντος, αὐτὸς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως προχειρίζεται. συνιστᾶται δὲ καὶ οὗτος παρὰ Σεργίου τοῦ εἰρημένου εὐλαβεστάτου μοναχοῦ Ῥωμανῷ τῷ Βασιλεῖ

E τρόπῳ τοιῷδε. Τοῦ Πατριάρχου Θεοφυλάκτου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ συχνοτέρως νοσοῦντος, παρεκάλει Ῥωμανὸς τὸν Σέργιον γενέσθαι Πατριάρχην. ὁ δὲ ἀπὸ ψυχῆς τοῦτο ἀπαρνούμενος, ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἠναγκάζετο. καί ποτέ φησιν, Ἔχω, Δέσποτα, εἰ θέλεις, Πατριάρχην, ἄνδρα εὐλαβῆ καὶ χρησιμεύοντα. ἀλλὰ μὴν καὶ σοφὸν εἰς τὴν τοιαύτην ἀξίαν. ὁ δὲ, Ἂς ἴδω αὐτόν. ἔρχεται μετὰ

τοῦ

τῷ Σεργίῳ καὶ ὁ Πολύευκτος· ὧν ὡς εἰσῆλθον ἀμφότεροι εἰς τὸν Βασιλέα, αὐτὸς μὲν ὁ Βασιλεὺς καθέζεται ἐπὶ τῆς κλίνης, συγκαθέζεται δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Σέργιος· τὸν δὲ Πολύευκτον εἰς σκάμνον ἐκάθισαν. ἐρωτᾷ ὁ Βασιλεὺς χρήσιμόν τι γραφικὸν τὸν Πολύευκτον, σκοπῶν ἐπὶ τὸ ἀκοῦσαι ποσῶς τὴν λαλιὰν αὐτοῦ, ὡς ἔθος τοῖς ἀνθρώποις· ὁ δὲ ὀξύθυμος ὤν, αὐστηρῶς πως καὶ ἀποφαντικῶς ἀπεκρίθη τραχείᾳ τῇ φωνῇ, Ὁ καθεζόμενος μετὰ τῆς Βασιλείας σου ἐν τῇ κλίνῃ σου, ἑρμηνευσάτω αὐτάς. καὶ ὁ μὲν Βασιλεὺς εὐθὺς τὸν λόγον ὡς φθόνου βέλος ἐν τῇ καρδίᾳ δεξάμενος· ὁ δὲ μακαρίτης Σέργιος τῷ φυσικῷ φρονήματι τὸν λόγον ὑπαμβλῦναι θέλων, ῥίπτει ἑαυτὸν εἰς τοὺς πόδας Πολυεύκτου καὶ, Εὖξαι ὑπὲρ ἐμοῦ, Πάτερ ἅγιε, λέγει, ὅτι τοσαύτας ἡμέρας ἀτάκτως ὢν οὐκ ᾐσθανόμην. τοῦ δὲ Βασιλέως πυθομένου, Διὰ τί οὕτως ἐποίησας; ἔφη, Ὅτι οὕτως ὀφείλει ποιεῖν ὁ προϊστάμενος, καὶ μάλιστα ἐκκλησίας, καὶ μὴ κατὰ προσωποληψίαν τι ποιεῖν. ἐκ τότε οὖν οὐκ ἐπείσθη ἐν τῇ κλίνῃ τοῦ Βασιλέως τὸ σύνολον καθεσθῆναι.

νγʹ. Στέφανος τοίνυν ὁ υἱὸς Ῥωμανοῦ ἐπαναστὰς τῷ πατρί, συμβούλοις τε χρησάμενος, τῷ τε ἀπὸ Μοναχῶν Μαριανῷ καὶ Βασιλείῳ τῷ λεγομένῳ Πετεινῷ, καὶ Μανουὴλ τῷ Κουρτίκῃ, συνειδότων αὐτῷ καὶ τῶν λοιπῶν Βασιλέων, ἐπεὶ μακρῷ γήρει καὶ νόσῳ τρυχόμενον εἶδε, καὶ τὰ τῆς Βασιλείας κατὰ διαθήκας ἐπανευθετησάμενον· καὶ Ἄνακτα πρῶτον τὸν * Πορφυρογέννητον Κωνσταντῖνον προσδιωρίσατο, καὶ καθεξῆς ἐν δευτέρῳ καὶ τρίτῳ τοὺς αὐτοῦ υἱούς. καὶ πρὸς αὐτοὺς ῥητῶς ἐξασφαλισάμενος, ὡς εἴπερ τῷ πρώτῳ Βασιλεῖ * κατά τι πταίσωσιν, καθαιρεῖσθαι παραυτίκα τῆς Βασιλείας, τοῦτον τοῦ παλατίου κακῶς κατήγαγε, καὶ ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ ἐξορίσας ἀπέκειρε μοναχόν.

* al. Πορφυρογεννήτου.

* al. κατά τινι.

commodumque, sed & sapientia pollentem, quanta ex Sedis hujus rationibus est. Cui Romanus, Quæso te, hominem videam. Venit itaque cum Sergio & Polyeuctus: cumque ambo ad Imperatorem ingressi essent, ipse quidem Imperator in lectulo sedit; Sergiusque una cum illo consedit. Polyeuctus in scabello seorsum sedere jussus: Tum rogat Imperator, commodum aliquid ex Scriptura; eo spectans, ut quanta ejus dicendi facultas, vel parum auditu experiretur, uti fere hominum moribus comparatum est. Tam ille ira velox austere quodammodo ac resolute voce aspera, *Qui tecum in lectulo sedet, Imperator, is interpretetur.* Ac quidem Imperator ceu invidiæ jaculum, quod sic ille locutus erat, in corde accepit. Beatæ vero memoriæ Sergius, naturali solertia humanitatisque sensu mollire satagens quod ita exciderat, ad Polyeucti se pedes abjicit, aitque, *Ora pro me, Pater sancte; quod tamdiu incompositis moribus meipsum non cognovi.* Percontatur Imperator cur ita se gesserit; Ad quem ille, *Quod is qui præest, se ita gerere debet, ac præsertim qui Ecclesiæ Præpositus est; non acceptione personarum aliquid agere.* Exque eo tempore numquam Sergius adduci potuit, ut in Imperatoris lectulo sederet.

Polyeucti iracundi mores ad increpationem e Sergii modestia.

LIII. Stephanus igitur Romani filius in patrem insurgens, adhibitisque in consilium Mariano Exmonacho & Basilio cognomento Petino, necnon Manuele Curtice, consciis etiam reliquis A A. quod gravi morbo ac senio detritum eum videret, ac qui testamenti tabulis res Imperii ordinasset, primumque Imperatorem Constantinum Porphyrogennetum statuisset, tumque deinceps filios suos secundo ac tertio ordine Imperatores fore decrevisset; expressisque ad eos verbis sanxisset atque firmasset, Si quid adversus primum Imperatorem offenderint, ac Majestatem violaverint, confestim Imperio abdicandos esse; male Aula detrusum, inque Proten Insulam relegatum, Monachi ritu cæsarie mulctavit.

Romanus a Stephano filio depositus.

Edit. Parif. pag. 494.

Restitutus Porphyrogennetus primus Imperii gradus.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ.

αʹ. ΥΠΕΛΕΙΦΘΗ οὖν Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ τούτου γαμβρός, μηνὶ Δεκεμβρίῳ κʹ. Ἰνδικτιῶνος γʹ. ἐν ἔτει ,ϛυνδʹ. ὃς παραυτίκα Βάρδαν τὸν Φωκᾶν Μάγιστρον καὶ Δομέστικον τῶν σχολῶν προχειρίζεται, καὶ Κωνσταντῖνον ναυμαχίας ἡγέτορα, καὶ στρατιάρχας τινὰς τῶν εὐχρήστων· τὸν δὲ Πετεινόν, Πατρίκιον καὶ Κόμητα τοῦ σταύλου πεποίηκε· τὸν δὲ Κουρτίκην Πατρίκιον καὶ Δρουγγάριον τῆς βίγλας, οὕστινας ὁ Θεὸς συντόμως ἐπεξῆλθεν, ὡς εἰς Χριστὸν Κυρίου παροινήσαντας. ἐπὶ καθοσιώσει γὰρ καταληφθέντες, ὡς ἑκάτερος αὐτῶν οἰκτίστῳ θανάτῳ τὸν βίον ἀπέρρηξαν.

βʹ. Μετὰ δὲ μʹ. ἡμέρας, Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος, ὑποπτεύσας Στέφανον καὶ

IMPERIUM CONSTANTINI PORPHYROGENNETI.

I. IMPERATOR igitur ejus gener Constantinus relictus est, mensis Decembris vigesimo, Indictione tertia, anno sexies millesimo quadringentesimo quinquagesimo-quarto. Is statim Bardam Phocam Magistrum & Scholarum Domesticum creat; Constantinum vero, navalium copiarum Ducem; nec non Tribunos, viros quosdam strenuos ac industrios. Petinum, Patricium ac Comitem stabuli fecit: Curticem, Patricium & Excubiarum Drungarium; quos brevi divina insecuta ultio est, ut qui se in Christum Domini scelerate gessissent. Majestatis namque rei deprehensi, misera morte vitam ambo abruperunt.

Magistratus novi Porphyrogenneto creati.

Divina ultio in Romani violatores.

II. Quadraginta vero dierum exacto spatio, Constantinus Porphyrogennetus suspectos habens Stephanum & Constantinum fratres, ne in se quoque, uti par est, talia molirentur; ut qui patri

Ejus filii Aula deturbati & relegati.

non pepercissent, nec sibi essent parcituri. Ajunt enim, *Corrumpunt bonos mores, colloquia prava*. Quid igitur germanis fit? Convivio acceptos lauteque epulantes, cum adhuc cibos non deglutissent, qui in hoc parati erant, abreptos & Clericali militiæ adscriptos, in Insulas haud longe positas deportaverunt. Brevique post patrem suum, qui Monachus esset, visere petierunt, intolerabili luctu eo aspectu affecti. Similiter etiam pater ejulans ad eos ait, *Filios genui & exaltavi; ipsi autem spreverunt me*. Exinde relegati sunt, Stephanus quidem in Proconesum; deinde Rhodum, postea in Mitylenem; Constantinus vero in Tenedum, inde in Samothraciam: ubi etiam tyrannidem moliens, a custodibus necatur. Michael Christophori Imperatoris filius ablatis Imperialibus calceis, a Theophylacto Patriarcha Clericus efficitur. Similiter quoque Theophanem Patricium & Accubitorem in exilium misit, Georgium item Protospatharium & Pincernam, nec non Thomam Primicerium; quos ambos cerberibus subactos atque detonsos, infamique triumpho per mediam Urbem traductos, in exilium amandavit. Sicque in eos animadversum, quod deprehensi occasionem capture, ut Romanum denuo in Aulam reducerent.

1. Cor. 15. 33. Ex Menandro.

Hai. 1. 2.

Edit Paris. pag. 495.

Conjurati puniti.

III. Mense Decembri, Indictione sexta, structæ insidiæ, ut Stephanus ex Insula revocatus, in Aulam induceretur. Delati auctores a Michaele Diabolino, captique omnes, alii naribus auribusque mutilati: alii intolerandis subacti verberibus, asinisque impositi ignominiæ causa per Urbem traducti, exilio relegati sunt.

Alia conspiratio conjuratio.

IV. Quinto decimo Julii mensis, Indictione sexta, Romanus Imperator in Insula moritur; ejus cadaver in Urbem delatum, in ipsius Monasterio depositum est.

Romani mors & sepultura.

V. Solus igitur Imperator relictus Constantinus, Basilium Protovestiarium suum, Romani, qui ante ipsum Imperium gesserat, ex pellice naturalem filium, Patricium creat & Accubitorem, ac Senatus Principem. Erat vero vir prudens atque eloquens, quique in omnibus solerter ac decore Imperatori obsequeretur. Tunc quoque Patriarcha Theophylactus in morbum lapsus, eoque prævalente mortuus est, cum illi Sedi annis quatuor supra viginti præfuisset. Ejus loco ordinatur, cujus nobis in superioribus facta mentio est, Polyeuctus Monachus, vir venerabilis & sanctissimus.

Basilius Romani nothus, Senatus Princeps.

Theophylacti mors: Polyeuctus Patriarcha.

VI. Per id tempus, quæ in quodam Urbis angulo delituerant, Apostolicæ Vestes & Palliola, Imperatori innotuere. Omni itaque pompa divinorumque canticorum celebritate sublata, in Magno sanctorum Apostolorum Templo recondidit; uti etiam sacras exuvias Theologi, quarum pars in sanctorum Apostolorum delubro, pars in sanctæ Anastasiæ Martyris positæ sunt.

Sacrarum Reliquiarum veneratio & cultus.

VII. Quod autem Bardas Phocas Magister & Scholarum Domesticus, annis gravis erat, nec præ ætate ejus muneris laboribus satis par erat, Imperator illo amoto, ipsius loco Nicephorum Patricium & Orientalium Ducem ejus filium, Domesticum præfecit. Similiter quoque Leonem Patricium illius fratrem Occidentalium Du-

pag. 496. Nicephorus Phocas, Domesticus.

A Κωνσταντῖνον τὰς αὐταδέλφους, μή ποτε καὶ κατ' αὐτοῦ τὰ ὅμοια διαπράξωνται, ὅπερ ἦν εἰκὸς, ὅτι οἱ τοῦ ἰδίου πατρὸς οὐκ ἐφείσαντο, πῶς αὐτοῦ φείσονται· λέγεται γὰρ, Ὅτι φθείρουσιν ἤθη χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί. τῶν ὁμαιμόνων τί γίνεται. ἑστιάσας αὐτοὺς καὶ φιλοφρονήσας, ἔτι τῆς βρώσεως οὔσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, ἀνήρπασαν τούτους οἱ πρὸς τοῦτο εὐτρεπισμένοι, καὶ ἐν ταῖς πλησιαζούσαις νήσοις αὐτοὺς περιώρισαν, κληρικοὺς ποιήσαντες, μετ' ὀλίγον δὲ, τὸν ἴδιον πατέρα αὐτῶν αἰτησάμενοι ἰδεῖν μοναχὸν ὄντα, πένθει ἀφορήτῳ κατεχόμενοι. ὁ δὲ ὁμοίως ὀδυρόμενος πρὸς αὐτοὺς ἐφθέγξατο, Υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν. εἶθ' οὕτως ἐξορίζονται, ὁ μὲν Στέφανος εἰς Προικόνησον· εἶτα εἰς Ῥόδον· ἔπειτα εἰς Μιτυλήνην· ὁ δὲ Κωνσταντῖνος εἰς Τένεδον, ἐκεῖθεν εἰς Σαμοθρᾴκην· ἐν ᾗ καὶ ἀνταρσίαν μελετήσας, παρὰ τῶν φυλασσόντων αὐτὸν σφάζεται. Μιχαὴλ δὲ τὸν τοῦ Βασιλέως Χριστοφόρου υἱὸν, τὰ βασιλικὰ πέδιλα ἀφελόμενος, κληρικὸν ἐποίησε Θεοφύλακτος ὁ Πατριάρχης· ὁμοίως καὶ Θεοφάνην Πατρίκιον καὶ Παρακοιμώμενον ἐξώρισε, καὶ Γεώργιον Πρωτοσπαθάριον καὶ πιγκέρνην· καὶ Θωμᾶν Πριμικήριον, ὡς δείρας καὶ κουρεύσας καὶ θριαμβεύσας, ἐξώρισε, διὰ τὸ φωραθῆναι αὐτοὺς καιροσκοποῦντας τοῦ εἰσαγαγεῖν πάλιν τὸν Ῥωμανὸν ἐν τῷ παλατίῳ.

γ'. Τῷ Δεκεμβρίῳ μηνὶ τῆς ς'. Ἰνδικτιῶνος ἐπιβουλῆς γενομένης εἰς τὸ, τὸν Στέφανον ἐκ τῆς νήσου ἀγαγεῖν ἐν τῷ παλατίῳ, ἐπεὶ παρὰ Μιχαὴλ τοῦ Διαβολίνου ἐμηνύθη, πάντων κρατηθέντων, τῶν μὲν τὰς ῥῖνας καὶ τὰ ὦτα ἀπέτεμε· τοὺς δὲ, δαρμῷ ἀφορήτῳ ὑπέβαλε· καὶ ὄνοις ἐπικαθίσας καὶ θριαμβεύσας, ἐξώρισεν.

δ'. Τῇ δὲ ιε'. τοῦ Ἰουλίου μηνὸς, τῆς ς'. Ἰνδικτιῶνος, Ῥωμανὸς ὁ Βασιλεὺς ἐν τῇ νήσῳ τελευτᾷ, καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει ἐκκομισθὲν, [119] ἐν τῇ αὐτοῦ ἀπετέθη μονῇ.

ε'. Μετὰ γοῦν τὸ μόνον καταλειφθῆναι τὸν Αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον, προεχειρίσατο Βασίλειον τὸν Πρωτοβεστιάριον αὐτοῦ, τὸν ἀπὸ παλλακῆς φυσικὸν υἱὸν Ῥωμανοῦ τοῦ πρὸ αὐτοῦ Βασιλέως, Πατρίκιον καὶ Παρακοιμώμενον, [120] καὶ Παραδυναστεύοντα τῆς συγκλήτου. οὗτος δὲ ἦν ἐχέφρων καὶ λόγιος, καὶ τῷ βασιλεῖ ἐν πᾶσιν ὑπηρετῶν ἀστείως καὶ πρεπόντως. τότε καὶ ὁ Πατριάρχης Θεοφύλακτος ἀρρωστήσας, καὶ ὑπ' αὐτῆς κυριευθεὶς, ἐτελεύτησε, κρατήσας τῆς ἐκκλησίας ἔτη κδ'. χειροτονεῖται δὲ ἀντ' αὐτοῦ ὁ ἀνωτέρω εἰρημένος, Πολύευκτος μοναχὸς, τίμιος ἀνὴρ καὶ ἁγιώτατος.

ς'. Τότε καὶ Ἀποστολικῶν ἐσθήτων ἀποκεκρυμμένων ἔν τινι γωνίᾳ τῆς πόλεως, δηλωθεισῶν τῷ Βασιλεῖ, μετὰ πάσης τιμῆς καὶ δοξολογίας ἀνελόμενος αὐτὰς, ἐν τῷ μεγάλῳ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἀπεθησαύρισε ναῷ. καὶ τὰ λείψανα τοῦ Θεολόγου Γρηγορίου, ἃ καὶ μερισθέντα, τὰ μὲν ἐν τῷ σηκῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἐτέθησαν· τὰ δὲ ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας Μάρτυρος Ἀναστασίας.

ζ'. Ὁ τοίνυν Βασιλεὺς, διὰ τὸ τὸν Μάγιστρον καὶ Δομέστικον τῶν σχολῶν, Βάρδαν τὸν Φωκᾶν λεγόμενον, εἰς γῆρας ἐλάσαι καὶ ἀδυνάτως πρὸς τοὺς κόπους ἔχειν, τοῦ Δομεστικάτου ἀποκινεῖ· καὶ ἀντ' αὐτοῦ προβάλλεται Δομέστικον Νικηφόρον Πατρίκιον καὶ Στρατηγὸν τῶν ἀνατολικῶν τὸν υἱὸν αὐτοῦ. ὡσαύτως καὶ

Πατρίκιον Λέοντα τὸν τούτου αὐτάδελφον, Στρατηγὸν τῶν δυτικῶν προχειρίζεται. γέγονε δὲ ἐμπρησμὸς μέγας πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Θωμᾶ, ὡς καῦσαι τὸν ἔμβολον τὸν πρὸς τὴν * Σιδηρᾶν πόρταν.

120
* Σημείωσαι MSS.

η'. Ιστέον δὲ, ὅτι τῷ ιδ'. ἔτει τῆς Βασιλείας Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, δεκαπέντε γὰρ ἐκράτησεν, ἐγεννήθη ὁ Βασιλεὺς Βασίλειος ὁ ἔκγονος αὐτοῦ. υἱὸς δὲ Ρωμανοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ. τῶν δὲ Τούρκων καταδραμόντων μέχρι τῆς πόλεως, ἐν τῇ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα, καὶ λεηλατησάντων πᾶσαν τὴν Θρᾴκην, καὶ πραῖδαν πολλὴν λαβόντων, ὁ Βασιλεὺς εὐθὺς τὸν Πατρίκιον καὶ Δομέστικον τῶν ἐξκουβίτων Πόθον τὸν Ἀργυρὸν μετὰ τοῦ τάγματος αὐτοῦ, καὶ τὸν Στρατηγὸν τῶν Βουκελλαρίων καὶ τοῦ Ὀψικίου καὶ Θρᾳκησίου, κατὰ πόδας αὐτῶν ἐξαπέστειλεν· οἳ καὶ νυκτὸς ἐπιπεσόντες, κατέσφαξαν αὐτούς. λαβόντες καὶ τὴν πραῖδαν καὶ τὴν αἰχμαλωσίαν πᾶσαν.

θ'. Φασὶ δὲ, ὅτι εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Πορφυρογεννήτου, λαμπρὸς ἀστὴρ ἐφάνη ἐπὶ ἡμέρας μ'. καὶ πάλιν ἐπὶ τῇ κοιμήσει καὶ ἐξόδῳ αὐτοῦ, ἀστέρα φανῆναι ἀμαυρὸν ἔχοντα φῶς. 122 τελευτᾷ οὖν νοσήσας, ποιήσας Βασιλέα τὸν υἱὸν αὐτοῦ Ρωμανὸν, καὶ θάπτεται ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων μετὰ Λέοντος Βασιλέως τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. ἦν δὲ τὴν ἰδέαν, εὐμήκης τὴν ἡλικίαν, λευκὸς τὴν χροιὰν, εὐόφθαλμος, χαροπὰς ἔχων τὰς ὀφθαλμοὺς, γρυπὸς ἐπὶ ῥινὸς, μακροπρόσωπος, μακροτράχηλος. εὐρὺς τοὺς ὤμους, φιλοτράπεζος, φιλοινος, ἡδὺς τοῖς λόγοις. ἔζησε δὲ χρόνους νε'. καὶ ἐτελεύτησε μηνὶ Νοεμβρίῳ 123 ιε'. Ινδικτιῶνος ϛ'. ἔτους ,ϛυνϛ'. καταλείψας Αὐτοκράτορα Ρωμανὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ, μετ' Ελένης τῆς μητρὸς αὐτοῦ.

ΡΩΜΑΙΩΝ ΒΑΣΙΛΕΥΣ.

ΡΩΜΑΝΟΣ

Ετη γ'. μῆνας γ'. ἡμέρας ε'.

α'. ΚΟΣΜΟΥ ἔτος ,ϛυνϛ'. θείας σαρκώσεως ἔτει ϡνϛ'. Ρωμαίων Βασιλεὺς Ρωμανὸς ἔτη τρία, μῆνας τρεῖς, ἡμέρας πέντε. ἦν δὲ τὴν ἡλικίαν νέος, σφριγῶν τῷ σώματι, σιτόχροος, εὐόφθαλμος, ἐπίγρυπος, χαροπὸς, γλυκὺς τοῖς ῥήμασιν, ὄρθιος ὡς κυπάρισσος· εὐρὺς τοὺς ὤμους, ἥσυχος καὶ προσηνής. καταλειφθεὶς δὲ Αὐτοκράτωρ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἐτῶν ὢν κα'. σὺν Βασιλείῳ τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐνιαυσιαίῳ ὄντι, καὶ τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ελένῃ, καὶ τῇ συμβίῳ αὐτοῦ Θεοφανῷ. καὶ παρευθὺ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν ἀξιώμασι μεγίστοις ὑπερανβιβάσας, καὶ δώροις καταπλουτίσας, τοῦ παλατίου κατήγαγεν. ἐξελέξατο δὲ καὶ προέκρινε παραδυναστεύοντας καὶ πρώτους τῆς συγκλήτου, Ιωσὴφ Πατρίκιον καὶ Δρουγγάριον τῶν πλωΐμων, ὅντινα καὶ μετὰ βραχὺ Παρακοιμώμενον ἐποίησε· τὸν δὲ Πρωτοσπαθάριον Ιωάννην τὸν Χοινὸν, Πατρίκιον καὶ μέγαν Εταιρειάρχην προεβάλετο· τὸν δὲ Πρωτοσπαθάριον Σισίνιον τὸν ἀπὸ σακελλίου, Επαρχον πόλεως ἐχειροτόνησε, καὶ μετὰ βραχὺ Πατρίκιον καὶ γενικὸν Λογοθέτην. τὰς δὲ ἀδελφὰς αὐτοῦ, Ζωὴν καὶ Θεοδώραν, Αγάθην καὶ Θεοφανὼ καὶ Αννην, ἀπὸ τῶν βασιλικῶν κατήγαγε δόμων, καὶ εἰς τὸν βασιλικὸν οἶκον τὸν λεγόμενον Κα-

Symeon. Logoth. Annal.

cem instituit. Ingens vero haud longe ac Templo sancti Thomæ contigit incendium; adeo ut porticus, quæ ad portam Ferream ducit, combureretur.

VIII. Observandum vero, anno quarto-decimo Imperii Constantini Porphyrogenneti (quindecim enim annis rerum potitus est) natum esse ejus nepotem Basilium Imperatorem, Romani ejus filii filium. Turcis vero ad ipsam usque Urbem, per Paschæ solemnia excurrentibus, Thraciamque omnem populantibus, ac cum multam egissent prædam, misit statim Imperator Pothum Argyrum Patricium ac Excubitorum Domesticum cum subjecta illi Legione, Bucellariorumque & Opsicii & Thracesii Duces, qui a vestigio eos insequerentur; noctuque irruentes, eorum stragem fecerunt & contrucidarunt; prædamque, ac quotquot captivos habebant, receperunt.

Basilii Imperat. Constantini nepotis, ortus.

Turcorum clades.

IX. Ajunt, quo tempore natus est Porphyrogennetus, splendido jubare stellam conspectam esse; ac rursus quo obdormivit ac vivis excessit, stellam apparuisse obscuris radiis tristique micatu. Extremum ergo laborans, ac Romano filio Imperatore creato, efflavit animam; inque sanctorum Apostolorum Templo cum Leone patre suo sepelitur. Erat statura procerus, candore niveus, plenis oculis gratisque luminibus, naso aquilino, oblongo vultu ac collo, latis humeris, mensarum amans ac vini, eloquio dulcis. Vixit annos quinque supra quinquaginta. Mortuus est mensis Novembris quinta-decima; Indictione sexta, anni sexies millesimi quadringentesimi quinquagesimi-sexti, relicto Imperatore Romano filio suo cum Helena ejus matre.

Constantini stella prænuntiatus ortus & occasus.

Corporis formæque descriptio.

Ind. 3. an. 6456.

ROMANORUM IMPERATOR

ROMANUS

Annos III. menses III. dies V.

I. MUNDI annus sexies millesimus quadringentesimus quinquagesimus-sextus, divinæ Incarnationis anno nongentesimo quinquagesimo-sexto, Romanorum Imperator Romanus annos tres, menses tres, dies quinque. Erat ætate juvenis, vegeto corpore, triticei coloris, venustis oculis, naso adunco, grato aspectu, dulci sermone, recta statura cypressi in morem, latis humeris, quietus ac lenis. Relictus a patre Constantino Porphyrogenneto Imperator, annum agens vigesimum-primum, cum Basilio filio ejusque matre Helena & uxore Theophanone, mox patris sui domesticos atque Aulicos, majoribus auctos honoribus ac dignitatibus provectos, donisque large ditatos, Aula ejecit; elegitque ac cooptavit administrandæ publicæ rei socios ac Senatus Principes, Josephum Patricium & rei navalis Drungarium, quem & brevi post Accubitorem fecit (sacri scilicet Cubiculi totiusque rei domesticæ Præfectum) Joannem Protospatharium quem Choenum vocant, Patricium præfecit ac magnum Hetæriarcham; Sisinium vero Protospatharium Exsacellarium, Urbis Præfectum creavit, brevique post Patricium ac Generalem Logothetam. Sorores, Zoen, Theodoram, Agatham, Theophano-

6456.

Romani corporis species ac dotes.

Edit. Paris. pag. 427.

Magistratuum Aulæque compositio.

Romani sorores Aula ejectæ.

nem & Annam Aulæ detrusas, ad ædes Regias, quas Caoicii vocant, ubi etiam Sophia Christophori Imperatoris uxor posita coma degebat, transtulit; ac post dies aliquot, Antiochi ædibus eas assignavit: Agatham, ad Monasterium a Romano ipsius avo conditum misit, ac quos in Regia sumptus accipiebant, eosdem illis præstandos constituit. Scholarum Domesticum ac Patricium Nicephorum Phocam, Magistri honore auxit, & in Asiam misit. Similiter etiam ejus fratrem Leonem Patricium, Magistrum & Occidentis Domesticum fecit. Ipse venationibus totus indulgebat, ciborum helluo ac vini potor. Alium quoque patre defuncto suscepit filium, quem & Constantinum nominavit; ac brevi post per Polyeuctum Patriarcham in sanctæ Sophiæ ambone Augustali corona donavit. Helena Augusta in Aula versata cum Imperatore, donec morbo correpta mensis Septembris decimanona, diem obiit. Sepulta est in patris sui Romani Imperatoris Monasterio, atque in urna, prope illum condita.

Nicephorus Magister & frater, Domestici.

Constantinus junior.

II. Misit autem Imperator Nicephorum Phocam Magistrum ac Domesticum cum ingentibus copiis, ac navalium gravi apparatu, igneque Græco, adversus Cretam. Fuerat Creta Romanæ ditionis; donec imperante Michaele Balbo Theophili patre a Saracenis Hispaniæ capta est, Romana interim classe occupata ac copiis, comprimenda stulti Thomæ tyrannide ac rebellione, qui ejusdem sodalis ac commilito ante extiterat. Fluxerant anni ex quo ejus illi potiti erant, usque dum iterum a Nicephoro Magistro ac Domestico expugnata est, centum quinquaginta-octo. Erant chelandia (sic dicta Græcis navigia) Græco igne instructa, duo milla; celoces, mille; onerariæ annonam convehentes & arma bellica, trecentæ sexaginta. Solvens itaque Byzantio Nicephorus Domesticus & Phygela veniens, hoc maxime studuit, omnique cura enixus est, ut omnis ei classis uno agmine, conserta esset ac appelleret. Festinato itaque impetu invadunt Insulam; navibusque effusi, vallum statuunt altumque aggerem. Cumque sic Insulæ assiderent, immensaque hyemis vis atque pluviæ geluque ingrueret, ac cibi absumpti essent, obtorpentes milites, domum redire cogitabant. Enimvero solertissimus vir Nicephorus atque Dux, verborum lenocinio in castris detinuit. Porro Imperator cognita, qua laboraret, exercitus penuria, omnis generis copiosam annonam ciboque eis destinavit. Mense autem Martio, acri conserta pugna, bellique instantia, capta a Romanis munitio est.

Nicephori Phocæ Cretensis expeditio.

Edit. Paris. pag. 498.

Belli apparatus.

Cretæ expugnatio; Nicephori solertia bellica.

III. Mense Octobri insequentis anni secundi Imperii Romani, penuria tritici atque hordei in civitate fuit, adeo ut vænirет triticum numismate modii quatuor; hordeum vero, modii sex. Haud vero longum intercessit tempus, cum statim minuto pretio, triticum modii octo; hordeum duodecim vænit.

Annonæ penuria.

IV. Mense Martio delatus est Basilius Petinus, ut qui Imperium ambiret: missusque in exilium, ibi fato functus est. Imperator, ubi captam esse Cretam cognovit, Deo laudes gratiasque persolvit. Tum brevi, etiam Nicephorus Scholarum Domesticus, Imperatoris jussu Urbem ingressus, cum multis spoliis atque captivis, a suis ædibus ad Cir-

Petini exilium & interitus.

Nicephori Phocæ in Urbe receptio & triumpho.

παλατίῳ, ἐν ᾧ καὶ Σοφία Αὐγοῦστα, ἡ τοῦ Χριστοφόρου Βασιλέως γαμετὴ ἦν ἀποκεκαρμένη, ἐπήγαγε· καὶ μετὰ διάπτευσιν ἡμερῶν εἰς τὸ Ἀντιόχου, ἐκλήρωσε. τὴν δὲ Ἀγάθην, εἰς τὸ ἱδρυμένον φροντιστήριον παρὰ Ῥωμανοῦ τοῦ Βασιλέως καὶ πάππου αὐτοῦ, ἀπέστειλε, καὶ διωρίσατο χορηγεῖσθαι αὐταῖς, ἃ καὶ ἐν τῷ παλατίῳ ἐδίδοντο. τὸν δὲ Δομέστικον τῶν σχολῶν καὶ Πατρίκιον Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν, Μάγιστρον ἐτίμησε, καὶ ἐν τῇ ἀνατολῇ ἐξέπεμψεν. ὡσαύτως καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Πατρίκιον Λέοντα, Μάγιστρον καὶ Δομέστικον τῆς δύσεως ἐποίησε. καὶ αὐτὸς ἦν εὐφραινόμενος ἐν κυνηγίοις καὶ θήραις, δι' ὅλου ἀβροδίαιτος τυγχάνων. ἐγέννησε καὶ ἕτερον υἱὸν μετὰ θάνατον τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ Κωνσταντῖνον αὐτὸν ὠνόμασεν· ὃς καὶ μετ' οὐ πολὺ ἐστέφθη παρὰ Πολυεύκτου Πατριάρχου ἐν τῷ ἄμβωνι τῆς ἁγίας Σοφίας. ἡ δὲ Αὐγοῦστα Ἑλένη, ἐν τῷ παλατίῳ συνοῦσα τῷ Βασιλεῖ, ἕως ἀρρωστήσασα, κατὰ τὴν ιθ'. τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, τέθνηκε· καὶ ἐτάφη ἐν τῇ μονῇ τοῦ πατρὸς αὐτῆς, Ῥωμανοῦ τοῦ Βασιλέως, ἐν λάρνακι πλησίον τοῦ πατρὸς αὐτῆς.

β'. Τὸν δὲ Μάγιστρον καὶ Δομέστικον Νικηφόρον τὸν Φωκᾶν, ὁ Βασιλεὺς μετὰ στρατείας πολλῆς καὶ ἐξοπλίσεως πλοίων πολεμικῶν, καὶ ὑγροῦ πυρὸς, εἰς τὴν Κρήτην ἀπέστειλεν, ἥ τις ὑπὸ Ῥωμαίους μὲν ἦν τὸ πρότερον· ἐπὶ δὲ τῆς Βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ Τραυλοῦ τοῦ πατρὸς Θεοφίλου ἐκρατήθη ὑπὸ τῶν ἀπὸ Ἱσπανίας ἀνελθόντων Σαρακηνῶν, διὰ τὸ τηνικαῦτα ἀσχολεῖσθαι τὰ Ῥωμαϊκὰ στρατεύματα εἰς τὴν τυραννίδα καὶ στάσιν, τοῦ ἀντάρτου Μωροθωμᾶ τοῦ συντρόφου Μιχαὴλ, ὡς γενέσθαι τὴν ταύτης νήσου κράτησιν, ἕως τῆς ἡμέρας, ἧς πάλιν ἐπορθήθη παρὰ Νικηφόρου Μαγίστρου καὶ Δομεστίκου Φωκᾶ, ἔτη ρνη'. ὑπῆρχον δὲ [124] χελάνδια μετὰ τοῦ ὑγροῦ πυρὸς β'. δρόμωνες α'. καράβια καματηρὰ [125] σιταρχίαν ἔχοντα καὶ ὅπλα πολεμικὰ, τξ'. ἀπάρας οὖν τῆς βασιλίδος Νικηφόρος ὁ Δομέστικος, καὶ τὰ Φύγελα καταλαβὼν, ἐφρόντιζεν ὅπως ὁ σύμπας στόλος αὐτῷ ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἴη, καὶ προσορμίζοιτο. σπουδῇ οὖν τὴν νῆσον καταλαμβάνουσι· καὶ ἀποβάντων τῶν νηῶν, χάρακα καὶ τάφρον βαθεῖαν κατεσκεύασαν. τούτων οὖν παρακαθιζομένων τῇ νήσῳ, καὶ ἀπείρου χειμῶνος καὶ ὑετοῦ καὶ κρύους γενομένου, καὶ τῶν σιτίων δαπανηθέντων, καταναρκήσαντες οἱ τοῦ στρατοῦ, οἴκαδε ἐβουλήθησαν ἀναστρέψαι. ὁ δὲ συνετώτατος Νικηφόρος καὶ Δοὺξ, τῇ τῶν λόγων ἡδύτητι τούτους κατέσχε. μαθὼν οὖν ὁ Βασιλεὺς τὴν ἔνδειαν τοῦ στρατοῦ, ἐπισιτισμὸν παντοίων τροφῶν αὐτοῖς ἀπέστειλε. κατὰ δὲ τὸν Μάρτιον μῆνα πολέμου κροτηθέντος σφοδροῦ, καὶ καρτερᾶς μάχης γενομένης, παρέλαβον οἱ Ῥωμαῖοι τὸ κάστρον.

γ'. Ἐν δὲ τῷ Ὀκτωβρίῳ μηνὶ τοῦ β'. ἔτους τῆς Βασιλείας Ῥωμανοῦ, ἐγένετο σπάνις σίτου καὶ κριθῆς ἐν τῇ πόλει. ἐπράθη γὰρ ὁ σῖτος τῷ νομίσματι μόδιοι δ'. ἡ δὲ κριθὴ, μόδιοι ς'. οὐ πολὺς οὖν χρόνος παρῆλθε, καὶ εὐθὺς γέγονεν ὁ σῖτος μόδιοι η'. ἡ δὲ κριθὴ, μόδιοι ιβ'.

δ'. Τῷ δὲ Μαρτίῳ μηνὶ κατηγορήθη Βασίλειος ὁ Πετεινὸς ὑπό τινων, ὡς τῆς βασιλείας ἐφιέμενος· ὅς τις ἐν ἐξορίᾳ παρεπέμφθη, ἐν ᾗ καὶ τελευτᾷ. ὁ δὲ Βασιλεὺς μαθὼν τὴν τῆς Κρήτης ἅλωσιν, ἐδόξασε τὸν Θεόν. Μετ' οὐ πολὺ δὲ, καὶ ὁ Δομέστικος τῶν Σχολῶν Νικηφόρος, κελεύσει τοῦ Βασιλέως [126] πρὸς τὴν πόλιν εἰσῆλθε, καὶ μετὰ τῶν λαφύρων καὶ τῆς αἰχμαλωσίας ἦλθε πεζῇ ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ εἰς τὸ ἱπποδρόμιον, ἅμα τῷ Ἀμηρᾷ Κρήτης τοῦ λεγομένου [127] Κουρουπα-

λάων καὶ πάντων τῶν συγγενῶν αὐτοῦ, στολὰς λευκὰς περιβεβλημένων πάντων τῶν Σαρακηνῶν. καὶ ὁ μὲν Μάγιστρος τιμῶν καὶ γερῶν μεγάλων ἠξιώθη παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος, ὁ Αμηρᾶς δὲ, πλεῖστα δῶρα καὶ χρυσὸν καὶ Ἄργυρον παρὰ τοῦ Βασιλέως λαβὼν, σὺν τοῖς τέκνοις αὐτοῦ εἰς χωρία οἰκεῖν συνεχωρήθη. εἰς δὲ τὴν σύγκλητον οὐκ ἀνεβιβάσθη, διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι αὐτὸς βαπτισθῆναι. ὁ δὲ Βασιλεὺς Ρωμανὸς, Νικηφόρον τὸν Μάγιστρον αὖθις κατὰ τὴν Εῴαν ἐξαπέστειλε κατὰ τοῦ ἀλαζόνος Χαμβδᾶ. ὁ δὲ ἀπελθὼν, πρῶτον μὲν τὸ Χέλεπε κάστρον παρέλαβε, ἐξ οὗ καὶ λαφύρων πολλὴ γίνεται συναγωγή.

cum pedes venit, una cum Cretæ Amera Curope nomine, ejusque propinquis omnibus, cum Seraceni omnes, albis vestibus induti essent. Ac quidem Magister, honores magnaque præmia Imperatoris liberalitate consecutus est. Ameras vero donis plurimis auroque atque argento ab Imperatore donatus, prædia ruri colere ac habitare permissus est: quod tamen baptismo initiari noluit, in Senatum minime cooptatus est. Porro Romanus Imperator, Magistrum Nicephorum in Orientem misit, ut Chambdæ arrogantiam frangeret. Susceptaque expeditione, primum Alepum Urbem munitam cepit, unde etiam spoliorum vim magnam collegit.

Ameræ Cretensis adductio & traditio.

Nicephori in Oriente expeditio.

Edit. Paris. pag. 499.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΒΙΟΙ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΒΑΣΙΛΕΩΝ.

GEORGII MONACHI VITÆ RECENTIORUM IMPERATORUM.

IMPERIUM LEONIS ARMENI.

C. 248.

I. ANNO mundi sexies millesimo trecentesimo decimo, divinæ autem Incarnationis octingentesimo decimo, imperavit Leo Armenus Patricius, ac qui postea prævaricator extitit, annos septem, menses quinque; Imperii infulis ornatus a Nicephoro Patriarcha. Post alterum namque annum ad impietatem deficiens, ac, quam rectæ fidei professionem scripto ediderat, irritam faciens, haud secus ac Saul delapsus est. Nam & ille cum duos annos legitime regnum administrasset, a recto deinde aversus tramite, divinaque denudatus gratia, ac nequissimo spiritui traditus, adversus Davidem, cujus cumulatus beneficiis erat, armis instructus est, ac Sacerdotum patravit cædes. Haud aliter etiam infelicissimus hic Deoque infensus, post annum alterum, furore accensus actusque rabie adversus pietatem, divinum Nicephorum a quo corona donatus erat, exilio mulctavit.

Leonis Armeni, Saulisque Regis par exitus.

1. Reg. 16. 14. & 21. 17.

pag. 500.

II. Nempe ejus loco Theodotum Patriarcham creat, virum nulla rationis luce aut eruditione clarum, magisque etiam mancipium, ac piscibus elinguiorem: qui denique præter impietatem, aliud nihil sciret. Quo ex tempore, implacabile adversus Ecclesiam bellum suscitavit. Siquidem igitur mala in malum mutatio digna admiratione est, hunc sane magis ac sequaces, quam Galatas, mirari convenit, qui sic translati sint, ab eo, qui ipsos vocaverat in gratia Christi, in aliud Evangelium; quod non est aliud, præterquam Deum ad iracundiam provocare, divinamque ultionem attrahere.

Theodotus Cassiteras Patriarcha Nicephori loco.

Gal. 1. 6.

III. Novus enim Sennacherib Crumus, relicta fratri obsidione Adrianopolis, sextum jam diem Leone Imperium tenente, Urbem invadens, a Blachernis, ad Auream usque portam muros circuibat, copias, quibus fretus esset, ostentans; peractisque in Aureæ portę amęno loco & irriguo impuris sacrificiis, etiam pacem ab Imperatore expetiit, modo per ipsum in Auream portam jaculum ei infigere liceret. Quo abnuente, in tentorium suum reversus est, majorem in modum admiratus Urbis muros, compositamque Imperatoris aciem atque ordines. Ad pacis itaque fœdera vertitur, tentandæ rei causa sermones conferens.

Crumi incursio, de pace tractatio.

A

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΛΕΟΝΤΟΣ ΤΟΥ ΑΡΜΕΝΙΟΥ.

σμιʹ.

αʹ. ΤΩ, ϛτιʹ. ἔτει τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως ωιʹ. ἐβασίλευσε Λέων Ἀρμένιος ὁ Πατρίκιος, καὶ παραβάτης ὕστερον ἀναφανεὶς, ἔτη ζʹ. καὶ μῆνας εʹ. στεφθεὶς ὑπὸ Νικηφόρου Πατριάρχου. μετὰ γὰρ δύο χρόνους ἀποστατήσας πρὸς τὴν ἀσέβειαν, καὶ τὸ ἔγγραφον ὅπερ ἐποίησε περὶ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀθετήσας, ὥσπερ Σαοὺλ ἐξώκειλε. καὶ γὰρ ἐκεῖνος, δύο ἔτη βασιλεύσας ἐννόμως, εἶτα παρατραπεὶς καὶ τῆς θείας χάριτος γυμνωθεὶς, καὶ πονηρῷ πνεύματι παραδοθεὶς, κατὰ τοῦ εὐεργέτου Δαβὶδ ἐξωπλίσθη, καὶ τὰς τῶν Ἱερέων εἰργάσατο μιαιφονίας. ὡσαύτως καὶ ὁ δύστηνος οὗτος καὶ ἀντίθεος, μετὰ δύο ἔτη, κατὰ τῆς εὐσεβείας μανεὶς καὶ λυττήσας, τὸν στέψαντα αὐτὸν θεῖον Νικηφόρον ἐξώρισεν.

Non convenit cum Logoth. hic computus, nec seq.

B

βʹ Θεόδοτον δὲ ἀντ' αὐτοῦ Πατριάρχην ἀντιχειροτονεῖ, ἄλογον ἄνδρα μᾶλλον καὶ ἀνδράποδον καὶ ἰχθύων ἀφωνέστερον, καὶ μηδὲν πλέον τῆς ἀσεβείας ἐπιστάμενον· καὶ ἐκ τούτου διωγμὸν ἄσπονδον κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἀνεῤῥίπισεν. εἰ οὖν χρὴ θαυμάζειν φαῦλον ἐπὶ φαύλῳ μετάθεσιν, τοῦτον δὴ μᾶλλον καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν ἢ Γαλάτας θαυμάσαι, τοὺς οὕτω μετατιθεμένους ἀπὸ τοῦ καλέσαντος αὐτοὺς ἐν χάριτι Χριστοῦ εἰς ἕτερον Εὐαγγέλιον· ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο, εἰ μὴ παροργίσαι τὸν Θεὸν καὶ τὴν θείαν ὀργὴν ἐπισπάσασθαι.

C

γʹ. Ὁ γὰρ νέος Σενναχηρεὶμ Κροῦμος, ἐπαρθεὶς τῇ προτέρᾳ νίκῃ, καταλιπὼν τὸν ἴδιον ἀδελφὸν πολιορκεῖν τὴν Ἀδριανούπολιν, μετὰ ἓξ ἡμέρας τῆς αὐτοκρατορίας Λέοντος, ἐπελθὼν τῇ πόλει, περιῄει τὰ τείχη ἀπὸ Βλαχερνῶν, ἕως τῆς Χρυσῆς πόρτης, ἐπιδεικνύων τὴν περὶ αὐτὸν δύναμιν· ἐπιτελέσας καὶ μιαρὰς θυσίας ἐν τῷ λιβαδίῳ τῆς Χρυσῆς πόρτης, ᾐτήσατο καὶ τὸν Βασιλέα εἰρήνην ποιῆσαι, εἰ τὸ δόρυ αὐτοῦ πήξει ἐν τῇ Χρυσῇ πόρτῃ. τοῦ δὲ Βασιλέως μὴ καταδεξαμένου, ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἰδίαν σκηνὴν, ὑπερθαυμάσας τὰ τῆς πόλεως τείχη, καὶ τὴν εὔτακτον τοῦ Βασιλέως παράταξιν. ἐπὶ σύμβασιν οὖν εἰρήνης τρέπεται, πειραστικοὺς λόγους ποιούμενος.

δ΄. Ο δὲ γὰ Βασιλεὺς, ἀφορμῆς δραξάμϵνος, ἐπειρᾶτο τῦτον λογχεῦσαι· ἀλλ᾽ εἰς πέρας ἀγαγεῖν τῦτο ἐκωλύθη τῇ τῶν ὑπουργησάντων ἀφυΐᾳ, πληξάντων μὲν τῦτον, καιρίαν δὲ μὴ ἐπαγαγόντων πληγήν. ἐπὶ τύτῳ μανεὶς ὁ ἀλάςωρ, ἀποςείλας ἱππεῖς ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι, ἐκεῖσε ὂν παλάτιον ἐνέπρησε· καὶ τ̓ χαλκοῦν Λέοντα τῦ ἱππικοῦ σὺν τῇ Ἄρκτῳ καὶ τῷ Δράκοντι τοῦ Ὑδρείυ καὶ μαρμάρων καλλίςων ἐν ἁμάξαις φορτώσας, ὑπέςρεψε, παρακαθίσας τὴν Ἀδριανούπολιν καὶ ταύτην ἑλών· καὶ μετὰ λαοῦ πλείςυ διαπεράσας, τῶν τε ἀγενῶν Μακεδόνων, κατεσκήνωσεν ἐν τῷ Δανουβίῳ ποταμῷ. ὁ δὲ Λέων, τὰ τῆς ἀσεβείας ἔργα διεπράττετο ἐν τῇ πόλει.

ε΄. Ἐφ᾽ ὧ ἐφάνη ἀςὴρ Κομήτης ἐν σχήματι δύο λαμπρῶν σεληνῶν ἑνουμένων καὶ πάλιν διαιρουμένων εἰς διάφορα σχήματα· ὡς καὶ εἰς κεφαλὴν ἀνδρὸς ἀναπλασθῆναι τυπωθῆναι· ὅπερ τὴν ἀκέφαλον κεφαλὴν, τῶν μετὰ ταῦτα ςασιασάντων κατὰ Χριςιανῶν, καὶ τ̓ μάταιον Θωμᾶν κεφαλὴν καὶ ἀρχηγὸν τῆς ἐκ τ̓ ἄλλων Χριςιανῶν διαιρέσεως * ἐσχηκότα προσημαίνουσι. καὶ μέντοι καὶ σεισμοὶ φοβεροί τε καὶ ἐπάλληλοι, καὶ λιμοὶ καὶ αὐχμοὶ καὶ ἀέρος φλογώσεις γεγόνασι, καὶ ςάσεις ἐμφύλιοι κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν, ἐκ τῶν ἡμερῶν ἀρξαμένου τ̓ θεοστυγοῦς καὶ ἀλάςορος· καὶ μέχρι πολλοῦ τὸ δεινὸν τ̓ ἐμφυλίας συμφορᾶς ἐπικρατῆσαι συμβέβηκεν.

* ἐσχηκότων.

ς΄. Ἐκμιμούμενος τοίνυν τ̓ τ̓ μυσαρᾶς ταύτης αἱρέσεως ἀρχηγὸν ὁμώνυμον αὐτοῦ καὶ ὁμότροπον, ἤρξατο τῆς αἱρέσεως. εἶτα συμμάχους καὶ συμμύςας ἐκζητήσας, εὗρεν Ἰωάννην τὸν λεγόμενον Γραμματικόν· μᾶλλον δὲ Ἰαννὴν ἄλλον ἢ Σίμωνα, ἐπί τε λεκανομαντείαις καὶ φαρμακείαις καὶ αἰσχρουργίαις βεβοημένον, καὶ ἑτέρους τινὰς ὁμόφρονας αὐτοῦ Ἰαννίτας καὶ Ἰαμβρίτας καὶ Σιμωνίτας· ὃς δὴ καὶ παρ᾽ ἑαυτῷ κατέχων ἐν τῷ παλατίῳ, προσκαλεῖται Νικηφόρον τὸν ἀοίδιμον Πατριάρχην καὶ τὰς σὺν αὐτῷ προύχοντας Ἐπισκόπους τε καὶ Ἱερεῖς ἐνώπιον τῆς Συγκλήτου, καὶ φησίν. Ἴςε σαφῶς ὡς ἀνέςησάν τινες λέγοντες, Μὴ δεῖν προσκυνεῖσθαι τὰς Εἰκόνας, οὓς εἰ βούλεσθε παραςῆναι καὶ διαλεχθῆναι περὶ τούτου, καὶ ἐκδηλότερον τὸ ἀληθὲς φανήσεται.

ζ΄. Πρὸς ὃν ὁ θεῖος Νικηφόρος, οὐδὲν ἀπεκρίνατο. ἔφη δὲ πρὸς τοὺς παρεςαμένους Μεγιςᾶνας, Εἴπατέ μοι, Τὸ μὴ ὂν δύναται πεσεῖν; τῶν δὲ τῇ ἀσφαλείᾳ τῆς πίςεως, * ἀποκριθέντα, εἴρητο πάλιν ὁ Πατριάρχης, Ἔπεσον ἐπὶ Λέοντος καὶ Κωνςαντίνου τῶν Ἰσαύρων αἱ ἅγιαι Εἰκόνες; τῶν δὲ κατανευσάντων, καὶ τὸ Ναὶ προσειπόντων. Οὐκοῦν ἵςαντο πάντως καὶ ἦσαν ἀρχαϊκὸν αὐτῶν ἔχουσαι τὸ ἀνάςημα. τὸ γὰρ μὴ ὂν μὴ δ᾽ ἱςάμενον, πῶς δύναται πεσεῖν;

* ἀποκριθέντων.

η΄. Εἶτα τῶν ἄλλων Ἐπισκόπων τοιαῦτα προτεινάντων εἰς ἀνατροπὴν τῆς αἱρέσεως, ὁ ἱερὸς Ἐπίσκοπος Σάρδης Εὐθύμιος παῤῥησιασάμενος λέγει. Πρόσεχε, ὦ Βασιλεῦ, τοῖς ἐν ἐπιτομῇ ῥηθησομένοις. Ἀφ᾽ οὗ ἦλθε Χριςὸς ἐπὶ τῆς γῆς μέχρι νῦν ὀκτακόσια ἔτη παρῆλθον, καὶ πανταχοῦ ςηλογραφεῖται Χριςὸς, καὶ ἐν Εἰκόσι προσκυνεῖται· ποῖος οὖν αὐθάδης τολμήσει, τὴν * τοσοῦτον χρόνον Ἀποςολικήν τε καὶ πατρικὴν παράδοσιν ἀθετῆσαι ἢ μετασαλεῦσαι; μάλιςα τοῦ Ἀποςόλου λέγοντος, Ἄρα οὖν, ἀδελφοὶ ςήκετε καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς πα-

* τοσούτου χρόνου.

IV. Porro Imperator arrepta occasione, lancea eum transfigere conatus est; ne rem tamen opere compleret, obstitit eorum ignavia, quos in ipsam ministros delegerat; qui percusserant quidem, at lethale vulnus minime intulerunt. Qua re in furorem actus pestilentissimus homo, missis equitibus ad sanctum Mamantem, quod illic palatium est, succendit; Circique æneum Leonem cum Ursa & Aqualis Dracone, nec non pulcherrima marmora, in currus congesta asportavit; obsessaque Adrianopoli, ipsam quoque cepit: trajecto denique cum ingenti multitudine, ac Macedonum ingenua pube, flumine, in Danubio consedit; cum interim impietatis in Urbe opera Leo pronus exequeretur.

Insidiosa in eum aggressio frustrata.

Crumi insidiis petiti hostilia.

V. Eo Imperatore Cometa conspectus est, splendentis Lunæ duplicis figura, quæ una coirent, ac in diversas rursum figuras divisæ abirent, ut & in viri speciem capite mutili afformarentur; quod utique indicio fuit acephali eorum capitis, qui postea adversus Christianos tumultuati sunt, ac quibus vanus homo ac demens Thomas caput ac ductor, ut a reliquis Christianis sese abjungerent, extitit. Quin tremendi quoque crebrique fuere terræmotus, famesque & siccitates atque aeris inflammationes: seditiones quoque ac civiles tumultus per omnes Urbes atque oppida, quo ex tempore vir Deo exosus, Furiaque, imperium iniit: ac diu multumque publicæ calamitatis malum labesque invaluit.

Leonis infelicia tempora.

Edit. Paris. pag. 505.

VI. Impurum itaque illius hæresis auctorem imitatus, quo cum illi nomine atque moribus conveniret, hæresim occœpta vit. Exinde operis socios & adjutores symmystasque quæritans, Joannem invenit, quem Grammaticum vocant: magis vero Jannem alterum, aut Simonem, hominem divinationibus ex pelvi & præstigiis turpibusque actibus longe celebratissimum, aliosque nonnullos eodem ac ille sensu, Jannitas & Zambritas ac Simonitas; quorum utique & stipatus caterva, eosque in Palatio secum detinens, Nicephorum inclytum Patriarcham, sodalesque præcipuos Episcopos ac Sacerdotes coram Senatu vocat, aitque, *Scitis palam surrexisse quosdam, qui non adorandas esse Imagines dicunt: quos si vultis adesse, atque ea re disputare, veritas clarius elucescit.*

Leonis Synodus: vexata causa Imaginum.

VII. Ad quem Vir divinus Nicephorus nihil respondit. Ait vero ad Procerum adstantem coronam, *Dicite, quæso, Quod non est, ut cadat fieri potest?* Quibus fidei securitate respondentibus, subjecit rursum Patriarcha, *Numquid non Leone & Constantino Isauris Imperatoribus Imagines ceciderunt?* Illis annuentibus, ac sic rem sese habere adjungentibus, *Ergo, ait, omnino stabant, ac sic olim, priscisque temporibus, erectæ erant. Quod enim non est, neque stat atque consistit, quomodo dejici ac cadere potest?*

Fidei argumentum ab antiquitate & novatione Hæreticorum.

VIII. Tum reliquis Episcopis istiusmodi ad hæresis eversionem objectantibus, sacratissimus vir Euthymius Sardium Episcopus libera voce, sumptaque fiducia, ait, *Quo ex tempore Christus in terras venit, ad hanc nostram ætatem, cum octingentorum annorum tempora decurrerint, ubique gentium Christi erecta Effigies, isque in Imagine adoratur. Quis itaque sic præfracta audacia, qui tanti temporis Apostolicam Patrumque traditionem, abrogare præsumat ac convellere, præsertim cum Apostolus dicat;* Itaque

Euthymii acre responsum, cujus præmio fustibus mulctatus.

Thess. 2. 14. fratres, state, & tenete traditiones, quas accepistis, sive per sermonem, sive per epistolam. Vel si Angelus de cælo evangelizaverit vobis præter quod accepistis, anathema sit.

Edit. Paris. pag 502. Gal. 1. 8.

Theodori Studitæ confessio.

IX. Post hunc respondit & Theodorus, æmulator ille fervensque rectæ fidei defensor, Studii Præfectus, ita loquens. *Noli, Imperator, Ecclesiæ statum ac tranquillitatem convellere. Dixit enim Apostolus*, Et alios quidem posuit Deus in Ecclesia, primum Apostolos, deinde Prophetas, tertio Pastores atque Doctores. *Non dixit Imperatores aut Reges. Nam tibi quidem civilis tranquillitas concredita est, ac exercitus. Horum curam habe, ac Ecclesiam Pastoribus ac Doctoribus, ut divino sancitum Eloquio est, sine: sin minus placet, ut his animum accommodes, ac nostram teneas fidem, vel si Angelus de cælo descendens evertere nos voluerit, nihil ei nos dicto audientes scias, tantum abest ut Imperatori.*

Eph. 4. 11.

X. His itaque Tyrannus auditis, itaque supra modum exæstuans, leonisque in morem rugiens, qui simia esset, ejectis omnibus procacibus verbis, magnoque Nicephoro Urbe expulso, ac similiter Theodoro Studita in exilium pulso, Theodotum Cassiterum Exspatharium, virum a thymele scenaque nomen adeptum, Ecclesiæ præficit: inque eum modum scelestissimus ille, moribus potius, quam nomine bestiam præferens, adversus pietatem elatus, Ecclesiam Dei majoribus animis persequebatur, eamque vehementius expugnabat, donec juste eum divina ulta justitia est. Cujus ortum pessimum & pravitatem, Deoque exosum animum ac impietatem, sed & vitæ exitum funestissimum, diserte divinus Nicephorus sugillans ac traducens, ait, *Despicit Deus, imperatque adversum nos homo, quem nescio, hominemne dicere deceat, & non bestiam, interque bestias majori præstantem feritate, cunctisque acerbiorem.*

Patriarcha Exspatharius.

Nicephori de Leone programma.

Leonis genus & patria.

XI. Quid enim hac calamitate miserabilius, infortunioque infaustius? Quantum malum in Imperium invasit? Duplici satus homo prosapia ac mixobarbarus, indole animoque varius ac illiberalis, sensuque mentis instabilis; quod ad proximum quidem illi attinet genus, vulgoque exploratum. Ex Armenia namque oriundus erat, unde illa ei morum pravitas ac malignitas. Longe vero remotius illud ac antiquum, quemadmodum seniores quidam referunt, qui olim tradita de illo ejusque majoribus sciunt, nec in hos pure suos natales refert: siquidem ex Assyriorum gentis nequissimo stolone natus est, ex quibus paterna cum stirpe genus trahere fama est. Ex Sennacherib enim sobole ducit originem, qui cum Imperio olim Assyriis præfuit, & ab iis, quos sustulerat, lethale vulnus accepit. Quique adeo cruentas dexteras patri intentassent, parricidialique cruore polluti essent, suisque ipsi manibus parentem occidissent, confestim ad Armeniorum se loca fugitivi recepere. Ex hoc porro parricidiali ad nostram usque ætatem, malo fato, servato semine; qua noxa, nescio, istud Romano Imperio constitutum malum ac consecutum. Is nimirum in hanc lucem susceptus, quibus is ipse, qui sustinet, novit judiciis, pessimis noxiisque moribus educatur atque actibus.

pag 503. 4. Reg. 19 Assyriorum parricidiale semen.

XII. Ex Assyriorum itaque Leæna, Armeniaque Pardali, diverso germine, compositumque ac monstrosum Tigridis genus, ex notha adulterinaque sin-

A ρελάβετε, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς. κἂν Ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω.

θʹ. Μεθ' ὃν ἀπεκρίθη καὶ Θεόδωρος ὁ ζηλωτὴς καὶ θερμὸς τῆς ὀρθοδοξίας πρόμαχος, ὁ τοῦ Στουδίου ἡγούμενος, λέγων. Μὴ παρασάλευε, Βασιλεῦ, κατάστασιν ἐκκλησιαστικήν. εἴρηκε γὰρ ὁ Ἀπόστολος, Καὶ οὓς μὲν ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, πρῶτον Ἀποστόλους, δεύτερον Προφήτας, τρίτον Ποιμένας καὶ Διδασκάλους. οὐκ εἶπε, Βασιλεῖς. σοὶ μὲν γὰρ ἡ πολιτικὴ κατάστασις ἐπιστεύθη καὶ τὸ στρατόπεδον. τούτων φρόντιζε, καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἔασον Ποιμέσι καὶ Διδασκάλοις κατὰ τὸν θεῖον λόγον. εἰ δὲ μὴ βούλει προσέχειν τούτοις καὶ εἶναι μετὰ B τῆς πίστεως ἡμῶν, κἂν Ἄγγελος ἐξ οὐρανῶν βουληθείη παρατρέψαι ἡμᾶς, οὐκ ἀκουσόμεθα αὐτοῦ, μήτιγε * Βασιλεῦς.

* Βασιλέως.

ιʹ. Ὁ οὖν Τύραννος ταῦτα ἀκούσας καὶ ὑπερζέσας τῷ θυμῷ, καὶ λεόντιον ὁ πιθηκὸς βρύξας, καὶ πάντας μεθ' ὕβρεως ἀπελάσας, καὶ τὸν Νικηφόρον τὸν μέγαν τῆς πόλεως ἀπελάσας, ὡσαύτως καὶ Θεόδωρον τὸν Στουδίου ἐξορίσας, ἀντιχειροτονεῖ τὸν Ἀποσπαθαρίων Θεόδοτον τὸν Κασσιτερᾶν, καὶ τῆς θυμέλης τὴν προσηγορίαν ἐπειλημμένον. καὶ οὗτος ὁ ἀλιτήριος καὶ θηριότροπος μᾶλλον ἢ θηριώνυμος, ἐπαρθεὶς κατὰ τῆς εὐσεβείας, μειζόνως ἐδίωκε τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐπόρθει σφόδρα, μέχρι τοῦτον ἐνδίκως ἡ θεία δίκη μετῆλθε. οὗ C τὴν κακίστην γένεσιν καὶ μοχθηρίαν καὶ θεοστυγῆ προαίρεσιν καὶ δυσσέβειαν, καὶ μέντοι καὶ χαλεπὴν τοῦ βίου καταστροφὴν, ὁ θειότατος Νικηφόρος διαρρήδην στηλιτεύων φάσκει. Παρορᾷ Θεὸς, καὶ ἦρξε καθ' ἡμῶν ἄνθρωπος· * οὐκ οἶδα ἄνθρωπον λέγειν χρὴ, ἀλλὰ μὴ θηρίον, καὶ θηρίων ἀγριώτερόν τε καὶ πικρότερον.

* Σπαθαρίου, Ἀποσπαθαρίου Πατριάρχης.

* οὐκ.

ιαʹ. Τί γὰρ τῆς συμφορᾶς ταύτης ἐλεεινότερον, καὶ τῆς δυστυχίας ἀθλιώτερον; ἡλίκον κακὸν εἰς τὴν Βασιλείαν εἰσεκώμασε. διφυὴς μὲν τὸ γένος καὶ μιξοβάρβαρος, πολυειδὴς δὲ τὸν τρόπον καὶ ἀνελεύθερος, καὶ τὴν γνώμην ἀστάθερος. τὸ μὲν οὖν προσεχῶς αὐτῷ ὑπηργμένον καὶ πολυγνώριμον, ἐκ γὰρ τῆς Ἀρμενίων ὥρμητο γῆς, ὅθεν εἰπεῖν τὸ δύστροπον καὶ κακόηθες. τὸ δὲ πόρρω αὐτοῦ D καὶ παλαιὸν τυγχάνον, καθὰ τῶν πρεσβυτέρων ἐξιστοροῦσί τινες, οἱ τὰ ἐκείνου καὶ τῶν ἐκείνου πατέρων ἐκ πολλοῦ παραδοθέντων ἴσασιν, οὐδ' ἐντεῦθεν καθαρὸς ποθὲν ἐκπέφυκεν, εἴπερ ἐκ τῆς Ἀσσυρίων φυλῆς κακίστης παραφυάδος ἐκφῦναι, ἐξ ὧν τὸ πατρῷον ἐπιφημίζειν αἷμα. κατήχθη γὰρ ἐκ τῶν Σενναχηρεὶμ, ὃς δὴ τῶν Ἀσσυρίων ἦρξε ποτὲ, καὶ ὑπὸ τῶν φιλτάτων καιρίαν τὴν πληγὴν ἐδέδεκτο· καὶ γὰρ * εἴ γε φονίας δεξιὰς τῷ γεννήτορι * ἐπανατείνοντι, τῷ πατραλῴῳ λύθρῳ ἐμμολυνόμενος, αὐτόχειρές τε τοῦ τεκόντος γενόμενοι, αὐτίκα πρὸς τοὺς χωρίους τῶν Ἀρμενίων φυγάδες * φυχούμενοι ἀνασώζονται. τούτου δὲ πατροφόνου σπόρου κατὰ τὴν ἡμετέραν γενεὰν πονηρῶς τηρηθέντος, καὶ παρα- E βλαστησάσας ἀνδροφόνους καρπὸς, οὐκ οἶδ' ὅθεν Ῥωμαίων τοῦτο κατακριθεὶς τὸ δεινὸν ἐκεκλήρωτο. ὃς εἰς τὸ δὲ τὸ φῶς, οἷς οἶδεν ὁ ἀνεχόμενος κρίμασι προαχθεὶς, πονηροῖς καὶ ὀλεθρίοις ἐντρέφεται καὶ συναύξεται ἤθεσί τε καὶ πράγμασιν.

* οἵ γε.
* ἐπανατείναντες.
* αἰχόμενοι.

ιβʹ. Ἐκ τῆς Ἀσσυρίων γοῦν Λεαίνης καὶ τῆς Ἀρμενίας παρδάλεως, ἑτεροθαλὴς σύνθετόν τε καὶ ἀλλόκοτον Τίγριδος εἶδος ἐκ νόθου καὶ * κιβδήλης ἐξι-

* κιβδήλου.

ἐξέφυσεν υἱὸς Ἀρμένιος, ἢ Ἀσσύριος εἰδεχθέστερον· καὶ Λέων μὲν τὴν προσηγορίαν, Λέοντος δὲ τὸ ἁρπακτικὸν εἰς τὸ ἀσφαλὲς κεκτημένος, τὸ ἐλευθέριον δὲ οὐδαμῶς προσιέμενος. Χαμαιλέων δὲ, ὥσπερ ὄψιν τὸ εἶδος, οὕτω καὶ τῆς ψυχῆς τὸ πολύμορφον, διὰ τὸ τοῦ γένους ὕπουλόν τε καὶ ὕφαλον καὶ ἀνεξαγόρευτον. καὶ γὰρ μηχανᾶται λανθάνειν τὸ ἐνδομυχοῦν τῆς γνώμης σκοτεινὸν καὶ παλίμβολον, καὶ πρὸς τὸ βλάπτειν ἐπιτρεπές. Καί πως ἦν ἐκπεπονημένον αὐτῷ καὶ ἐπιτηδευόμενον μήποτε συμφωνῆσαι καρδίαν τοῖς χείλεσιν· ὡς ἕτερα μὲν μελετᾷν κατὰ νοῦν, ἄλλα δὲ προσφέρειν ἐν τῷ στόματι, ἀλλ' ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ ἀφιλοθεΐας καὶ πονηρίας ἐξώκειλεν ὁ βίος αὐτοῦ, ὥστε δυσφωράτατον καὶ δυσκατάληπτον αὐτοῦ τὴν δαιμονιώδη γνώμην καὶ πονηρίαν, τοῖς πᾶσι γενέσθαι κατάδηλον. μᾶλλον δὲ τυραννίδος Θεοῦ συγχωρήσει λαβόμενος, κατὰ τῆς ἀμωμήτου πίστεως ὅλον ἐκχέει τὸν θυμὸν καὶ τὸν δόλον· καὶ ἁμιλλᾶται κατὰ πάντα, τὸν πρὸ αὐτοῦ δυσσεβῆ Κοπρώνυμον * καὶ ὡσαύτως μιαροῖς τισὶ καὶ παμπονήροις ἀνθρώποις, τὸ πᾶν τῆς ζωῆς καταπιστεύει, ἀσελγέσι τε, καὶ ἐπὶ βίου αἰσχρότητι βεβοημένοις, κατεφθαρμένοις τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, γόησι καὶ φαρμακοῖς καὶ λαοπλάνοις, καὶ πᾶν εἶδος κακίας ἀσκήσασι. καὶ ἁπαξαπλῶς τὴν Χριστιανῶν ἠρνημένοις θεοσέβειαν.

* ἐκμιμεῖται.

ιγ'. Καὶ δὴ τούτους ἀσπασίως εἰσοικίζεται καὶ περιπτύσσεται, καὶ * ὑποκρύπτει ταῖς ψυχοφθόροις αὐτῶν διδαχαῖς καὶ μυήσεσι· καὶ οἷον τῆς ἁμαρτίας ἀνδράποδον ἐξανδραποδίζεται. καὶ τῷ ἀγκίστρῳ τῆς ἀπάτης καὶ παρανομίας δελεασθεὶς ὁ * παράπιστος, δεινῶς περιπείρεται· τρία γὰρ αὐτῷ προύθηκαν τὰ ὑπεσχημένα, Τῆς ἀκριβοῦς πίστεως ἡμῶν καὶ ὀρθοδόξου τὴν ἄρνησιν, τῶν θείων Εἰκόνων τὴν καθαίρεσιν, τῶν εὐσεβούντων τὴν δίωξιν· Καὶ οὕτως εἰς ἄκρον εὐημερίας ἐλάσῃς, φησίν· ὡς καὶ ἐπὶ πλεῖστον καὶ μείζονα χρόνον τὴν παροῦσαν ζωὴν διανύσῃς, εἰ καί τις ἄλλος.

* ὑποκύπτει.
* παραπίστευτος, vel παράπληκτος.

ιδ'. Ταύταις οὖν καὶ ταῖς τοιαύταις ὀλεθρίαις ἀπάταις φενακισθεὶς ὁ ματαιόφρων καὶ ἀτιμώδης, καὶ καθάπερ ἦν εἰδεχθὴς καὶ δυσέντευκτος, καὶ τῇ ὄψει αἰσχρότερος. εἰ γὰρ λεόντιον τοὔνομα, πιθήκειον τὸ βλεπόμενον γίνεται, καὶ φαυλότερος τὸν τρόπον, σοβαρώτερος τὸ ἦθος· θηριωδέστερος τὴν γνώμην, ἀπίθανος τὴν ὁρμὴν, ἀκάθαρτος καὶ ἀνυπόστατος καὶ ἀλογιστότερος καὶ ἐμβριθέστερος καὶ τυραννικώτερος.

ιε'. Ἀναπτερωθεὶς γὰρ ὁ δείλαιος καὶ ταλαίπωρος τῇ ψευδομαντείᾳ καὶ ἐπιβουλῇ τῶν ἀλιτηρίων ἐκείνων, οὕτως ἐπανατείνεται ταχὺ τὸν πόλεμον. καὶ πρῶτον μὲν κινεῖ κατὰ τῶν θείων δογμάτων ἡμῶν τὴν θεομάχον αὐτοῦ γλῶσσαν· ἔπειτα δὲ ζηλοῖ αὖθις τὸν δυσσεβέστατον Κοπρώνυμον Κόνωνα· καὶ συναθροίσας ὁμοίως ἐκείνῳ πονηρόν τε καὶ ἀγυρτῶδες συνακτήριον· μᾶλλον δὲ Ἰουδαϊκὸν συνέδριον, * ὃς καὶ σύνεδρος καὶ πρόεδρος ὁ ἐξάγιστος γενόμενος, ὁρᾶται πάλιν ἐν ναῷ Κυρίου τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως· καὶ ἀνοίγεται στόμα λαλοῦν μεγάλα κατὰ τῆς δόξης Κυρίου, καὶ κατὰ τῆς οἰκονομίας μεγαλορρημονῶν καὶ ἀλαζονευόμενος. καὶ οὕτως ὁ δεύτερος Καϊάφας μετὰ τῆς Χριστομάχου σπείρας ἐκείνης πολλὰ καὶ μάταια κατὰ τῆς ἀληθείας κενολογήσας, καθαιρεῖ πάσας ἱερὰς τῆς Ἐκκλησίας ἀναστηλώσεις. μισεῖ τε

* οὗ.

ceraque enatus filius, Armenius, an Assyrius, fœda magis specie oreque; ac Leonis quidem nomen sortitus, Leonis vim illam rapacem adeptus est, nihil quicquam admisso quod ejus liberale est: Chamæleon vero, uti specie vultuque, sed & multiplici forma animi, ob generis occultam fraudem pressumque dolum, ac animum se nihil explicantem. Etenim molitur, ut quod illi tenebrosum, ac versipelle intus animi est, nocendique arte industrium solersque, id vero lateat. Ecqua ratione in hoc studium operamque contulerat, ut numquam cordi atque labiis conveniret? Ut nimirum alia mente agitaret, alia ore proferret. Enimvero ad tantam ejus vita impietatem devecta est ac nequitiam, ut dæmoniaca mens ejus ac nequitia ægre ipsis deprehensibilis ac animadversa, cunctis manifesta fieret. Quinimmo, Dei indulgentia tyrannidem semel adeptus, furorem omnem dolumque effundit adversus immaculatam fidem; certatque per omnia imitari impium Copronymum illo superiorem: parique illi facinore, impuris quibusdam scelestissimisque hominibus, vitæ omnes rationes concredit, lascivisque ac turpi vita celebratis, animo corporeque corruptis, præstigiatoribus, veneficis, seductoribus, nulloque non vitii genere ac malitia excultis. Atque ut semel dicam, qui Christianam pietatem fidemque negaverint.

Leo Chamæleon.

Frustra tecta Leonis malitia.

Qualia Copronymi sodalitia.

XIII. Ac sane eos lubens necessarios asciscit ac amplexatur, eorumque exitiosis doctrinis ac initiationibus animum submittit; & velut peccati servus, iis mancipatur, uncoque seductionis ac improbitatis captus vir execrabilis, dire transfigitur. Tria enim proposita, quibus promissionis compos efficeretur; *Ut nempe exactam fidem nostram ac orthodoxam negaret; divinas aboleret Imagines; piis persecutionem moveret; quæ si ei præstita essent, ad felicitatis summum apicem evaderet: ac si quis alius in longiores annos hujusce temporis vitam produceret.*

Edit. Paris. pag. 504.
Leoni impietatis promissa, ac proposita.

XIV. Hisce itaque ejusque generis exitiosis seductionibus deceptus, dementis vir animi ac pecuinus; atque ut fœdo aspectu erat, adeuntibus difficilis, orisque specie turpior. Etsi enim ei Leonis nomen, Simia erat, quod objectum oculis erat: majori pravitate mores, insolentior animus, mente plurimum ferina, intractabili impetu, immundus, importabilis, inconsultior, severitate asperior, tyranni moribus truculentior.

XV. Elatus itaque miser ac calamitosus, falsis scelestissimorum illorum vaticiniis ac insidiis, sic bellum cito aggreditur. Ac primum quidem linguam Deo pugnantem adversus divina nostra dogmata movet; ac tum hic quoque impiissimum Copronymum Cononem æmulatur, similique illi ratione circumforaneum cogit conventum; seu potius Judaicum Concilium; cui etiam funestissimus homo consessor, præsessorque ac præses effectus, Abominatio desolationis in Templo Domini denuo conspicitur, aperiturque os magna loquens adversus Domini gloriam, grandiaque promens ac superbiens adversus dispensationem: sicque alter Caiphas, cum Christo infensa cohorte illa, multa ac vana adversus veritatem obganniens, sacras omnes in Ecclesia erectas imagines abolet, odiaque in Christum ejusque servos exagitat; quippe cui gravis ad

Leonis Concilium quale Copronymi.

Dan. 9. 27.
Matth. 24. 15.
Dan. 7. 20.

Joan. 11. 49.
Psal. 22.

Sap. 2. 15.

videndum in Imagine Christus, ac memoria ferendum, quique ejus amici ac servi essent.

XVI. Quamobrem etiam dementi animo nugatur, *Imaginum omnem erectionem sacris litteris improbatam esse, iisque valde ignotam*. Ad hæc igitur quid quis dicat, ac responderit? Nempe, Inscrutabiles esse divinæ Sapientiæ sermones. Et, *stultum stulta locuturum*. Cum enim valde rudis esset & imperitus ac delira mente, nihil prorsus aureos illos Cherubim noverat, quos divinorum Interpres Moses Dei præcepto fabricatus est: vetusque illud ac Legale Tabernaculum subtus Arcam ferebat, quæ non solum apud Judæos gloriam habebant ac claritatem, sed quæ etiam Gratiæ Præco *Cherubim gloriæ* (id est, glorificata) aperte nuncupat. Præterea etiam, quæcumque fabricata est Salomonis sapientia, divinoque Ezechieli conspecta sunt, ac si quid hujusmodi in sacris libris narratur, honorique habetur, quæ miser ille prophanusque Idolorum sorti deputare non horruit, ut cui divinas potius spernere scripturas ac abrogare, seu prodere constitutum esset. Unde cum ipsis quoque Judæis majori infidelitate, majorique vincens improbitate merito censendus sit, cum sodalibus suis: dum scilicet sua digna, perdita impudentia ac infidelitate, rationisque carentia, sensere fidemque eam edidere.

XVII. Etenim hæc quoque aperte Christo pugnant. Is namque accepto prænitido linteo, omnem vincente nitorem decoremque, divina sua expressa Forma, Augaro Edessenorum Regulo fidei devotione petenti, munus destinavit: quo ea tempore, hactenusque, Apostolica traditione atque doctrina, ad ea cognoscenda ac memoria tenenda, quæ Christus tum egit, tum passus est, uti etiam in sacris conscripta Evangeliis extant, venerabiliter effingimus ac adoramus; Christi licet hostes rumpantur.

XVIII. Ad hæc enimvero traditio est, nec fide carens narratio, quæ ad nos usque devenit, pinxisse numerum in Imagine divinum Lucam Evangelistam Dominum nostrum Jesum Christum; ac præterea intemeratam ipsius Matrem: hasque sacras imagines ac effigies, Urbem Romam servare. Quid vero necesse dicere de reliquis, quæ sunt Jerosolymis, quemadmodum eas quidam illuc profecti lustravere; quas plurimas hactenus omnique veneratione sacras picturas ab antiquo, digno cultu erectas, religiose venerantes adorant. Similiter vero sursum scriptum est, Apostolorum Principes Petrum & Paulum, cum Dei magnalia Romæ prædicarent, editaque a Christo miracula, divinam primum Transformationem picta expressam imagine, Romanis tradidisse; qua ratione Mosi Eliæque sanctis Prophetis, in ipsorum medio conspicua elegit: quæ & etiamnum servatur.

XIX. Quanam igitur ratione increduli, improbique homines ac ingrati oculos obvertent, conspicientque, quod in hanc usque diem in Templo sanctæ Dei Genitricis miraculum canitur atque cernitur, in urbe, quam Lyddam vocant? Ædem hanc sacram excitarunt Apostoli, cum beata Virgo adhuc vita hac superstes esset. Multi enim viderunt, quod venerationi habetur ac colitur, non manu factum illud ac venerabile simulacrum, prænitidis tabulis ac pellucidis expressum, inque omnem altitudinem ac profundum pervadens. Illud nimirum, cum Græco-

Iconomachorum objectio.

Isai. 32. 6. Catholicorum responsio.

Exod. 25. 18. Deo Mosi auctore, Imagines.

Hebr. 9. 5.

Edit. Parif. pag. 505.

3. Reg. 6. 23. Ezech. 41. 18. & 20.

Christi Imago Edessena.

Christi ac Deiparæ, Lucæ penicillo Imagines.

Jerosolymitanæ.

Transfigurationis, Romæ.

De Dei Parentis Imagine, Lyddæ, in tabella, nulla manuum opera depicta.

pag. 516.

A Χριστὸν καὶ τοὺς αὐτοῦ θεράποντας. ἐπειδὴ βαρὺς ἦν αὐτῷ Χριστὸς ἐν Εἰκόνι βλεπόμενος, καὶ ἐπὶ μνήμης ἐπιφερόμενος, καὶ οἱ τούτου φίλοι τε καὶ δοῦλοι.

ιϛʹ. Διὸ δὴ καὶ ἀνοηταίνων καταφλυαρεῖ, Πᾶσαν εἰκονικὴν ἀνάστηλωσιν ἀπόβλητον εἶναι τῇ θείᾳ γραφῇ, καὶ λίαν ἀγνώριστον. Τί οὖν πρὸς ταῦτα φήσειέ τις; Ὅτι σοφίας Θεοῦ ἀνεξερεύνητοι λόγοι. καὶ Ὁ μωρὸς μωρὰ λαλήσει. ἀμαθὴς γὰρ σφόδρα καὶ ληρώδης ὑπάρχων, οὐκ ᾔδει πάντως τὰ χρυσότευκτα ἐκεῖνα Χερουβὶμ, ἅπερ ὁ ἱεροφάντης Μωϋσῆς, Θεοῦ προστεταχότος ἐποιήσατο. καὶ ἡ παλαιὰ καὶ ἔννομος σκηνὴ, καθυπέρθεν τὴν κιβωτὸν ἔφερεν, ἃ δὴ οὐ παρὰ Ἰουδαίοις μόνον δεδόξασται, ἀλλὰ καὶ τῆς χάριτος ὁ Κῆρυξ Χερουβὶμ δό-

B ξης ἀποκαλεῖ σαφῶς, ἤτοι * τῶν δεδοξασμένων. ἔτι γε μὴν καὶ ὅσα ἡ Σολομῶντος κατεσκεύασε σοφία, καὶ τῷ θεσπεσίῳ Ἰεζεκιὴλ ὤπται, καὶ εἴ τι τοιοῦτον, κατὰ τὰς ἱερὰς βίβλους ἱστόρηται καὶ τετίμηται, ἅπερ οὐκ ἔφριξεν ὁ ἄθλιος καὶ βέβηλος ἐν εἰδώλων μοίρᾳ θέσθαι, ὡς ἀθετεῖν μᾶλλον, ἢ προδίδοσθαι τὰς θείας γραφὰς προελόμενος· ἐξ ὧν λοιπὸν καὶ Ἰουδαίων ἀπιστότερος καὶ ἀγνωμονέστερος εἰκότως νομισθείη σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ. ἄξια γὰρ τῆς ἑαυτοῦ βδελυρίας, ἀπιστίας τε καὶ ἀλογίας φρονήσαντες καὶ ἐκφωνήσαντες.

* δεδοξασμένα.

ιζʹ. Καὶ γὰρ τῷ Χριστῷ κἀνταῦθα προφανῶς ἀπομάχονται. ὃς λαβὼν ὀθόνην λαμπρὰν, τὸ ὑπέρλαμπρον καὶ ὑπέρκαλον ἐναπομαξάμενος θεῖον εἶδος, ἐξέπεμψε

C τῷ πιστῶς αἰτήσαντι, τῷ τῶν Ἐδεσσηνῶν ἡγεμόνι Αὐγάρῳ. ἐξ ἐκείνου δὲ μέχρι καὶ τήμερον ἀποστολικῇ παραδόσει καὶ εἰσηγήσει, γνώσεώς τε καὶ μνήμης ἕνεκα, ὧν περ ἔδρασέ τε καὶ πέπονθε Χριστὸς, καθὰ δὴ καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς Εὐαγγελίοις ἀνιστόρηται, σεβασμίως ἐκτυποῦμεν καὶ προσκυνοῦμεν· κἂν οἱ Χριστομάχοι διαρρήγνυνται.

ιηʹ. Καὶ μέντοι πρὸς τούτοις παράδοσις καὶ λόγος ἐχόμενος πειθοῦς καὶ μέχρις ἡμῶν καταντήσας, τὸν θεῖον Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν ἐν εἰκόνι ζωγραφῆσαι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· πρὸς δὲ καὶ τὴν ἄχραντον αὐτοῦ Μητέρα, καὶ τὰς ἱεροτυπίας ταύτας φυλάττειν τὴν Ῥωμαίων πόλιν. Τί δὲ δεῖ λέγειν περὶ τῶν λοι-

D πῶν, ὧν ἐν Ἱεροσολύμοις, ὡς ἱστόρησαν τινὲς οἱ αὐτόθι γενόμενοι, * ὡς πλεῖστα μέχρι τοῦ δεῦρο καὶ εὐλαβῶς ἱερογραφίας ἐκ παλαιοῦ δι᾽ ἀξίας ἀναστηλωμένας σεμνῶς τιμῶντες προσκυνοῦσιν; Ὡσαύτως δὲ πάλιν ἀναγέγραπται, ὅτι Πέτρος καὶ Παῦλος οἱ κορυφαῖοι τῶν Ἀποστόλων τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ κηρύττοντες ἐν τῇ Ῥώμῃ, καὶ ἃ πεποίηκεν ὁ Χριστὸς θαύματα, πρῶτον τὴν θείαν Μεταμόρφωσιν ἐξεικονίσαντες, Ῥωμαίοις παραδεδώκασι, καθὰ ὤφθη Μωϋσῇ καὶ Ἠλίᾳ ἐν μέσῳ τοῖς ἁγίοις Προφήταις· ἃ καὶ μέχρι τοῦ νῦν σώζεται.

* αἳ πλεῖσται.

ιθʹ. Πῶς οὖν ἀντιβλέψωσιν οἱ ἀπειθεῖς καὶ ἀγ-

E νώμονες πρὸς τὸ μέχρι τοῦ παρόντος ᾀδόμενον καὶ ὁρώμενον ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεομήτορος θαῦμα, τὸ ἐν τῇ καλουμένῃ Λύδδῃ; ὅνπερ ναὸν ἔτι περιούσης κατὰ τόνδε τὸν βίον οἱ Ἀπόστολοι ἐδομήσαντο. πολλοὶ γὰρ τεθέανται προσκυνούμενον καὶ τιμώμενον τὸ ἀχειρότευκτον ἐκεῖνο καὶ σεβάσμιον ἀπεικόνισμα, πλαξὶ πεποικιλμένον λαμπραῖς καὶ διαυγέσι, καὶ εἰς βάθος κεχωρηκὸς ὅλον, ὃ δὴ καί τινες

Περὶ τῆς Εἰκόνος τῆς Θεομήτορος ἐν Λύδδῃ, ἐν τῇ πλακὶ ἀχειροποιήτως γεγραμμένης.

τῶν δυσμενῶν Ἑλλήνων τε καὶ Ἰουδαίων ἀποξέσαι σπουδάσαντες, ἐματαιώθησαν ἀποτυχόντες τῆς ἀτόπου αὐτῶν ἐγχειρήσεως. ὅσῳ γὰρ αὐτοὶ τὸ ἐκτύπωμα ἔξεον, πλειοτέρως ἐξέλαμπεν. Οὐδὲν γὰρ ἧττον ἐπὶ σχήματος ἔστηκεν ἡ μορφή, εἶδός τε καὶ στολὴ καὶ τἄλλα τῆς θέας ἀνεξάλειπτα καὶ ἀλώβητα ἔτι σώζουσα. ἱστορεῖται γὰρ ὅτι οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι ὑποσχέσει τῆς παναγίου Θεοτόκου ναὸν ἐπ' ὀνόματι αὐτῆς ἀνήγειραν· καὶ αὐτῆς εἰς θέαν τοῦ ναοῦ τῇ αἰτήσει αὐτῶν εἰσελθούσης, καὶ εἰς ἓν τῶν κιόνων σταθείσης, εὑρεθῆναι ἐν τῷ κίονι τὸ ἐκτύπωμα αὐτῆς. ὃ καὶ πολλὰ βιασάμενοι, ὡς εἴρηται, Ἕλληνες καὶ Ἰουδαῖοι, οὐκ ἴσχυσαν ἀποξέσαι.

κ΄. Μάρτυς μὲν καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ὁ θεῖος ἀνδριάς, ὃν ἔστησεν ἡ Αἱμόρρους γυνὴ τῷ θεραπευτῇ Χριστῷ παρὰ τῷ αὐτῆς οἴκῳ στήλην ἐναργεστάτην καὶ ἀπαράγραπτον κήρυκα τοῦ εἰς αὐτὴν γεγονότος θαύματος, ταῖς μετέπειτα γενεαῖς τὸ κατ' αὐτὴν θαυματουργηθὲν παράδοξον δημοσιεύουσα· περὶ οὗ καὶ ὁ μέγας παρὰ τοῖς * εἰκονοτύποις διδάσκαλος Εὐσέβιος ἐν ἐκκλησιαστικῇ Ἱστορίᾳ μνημονεύσας, τά τε πλεῖστα θαύματα παρὰ τῆς ἐκεῖθεν φυομένης ἱερᾶς καὶ θεοβλάστου πόας, καὶ ὡς ἦν ἅπασιν ἀλεξίκακον ἐπικούρημα, ἐπάγει, φάσκων, Ὅτι τῶν Ἀποστόλων τὰς Εἰκόνας Πέτρου καὶ Παύλου, καὶ αὐτοῦ δὲ Χριστοῦ διὰ χρωμάτων ἐν γραφαῖς σωζομένας ἱστορήσαμεν.

* Fort. Εἰκονομάχοις, nove voce quasi Quis Imagines expolias velint; quo nomine sugillatur in VII. Syn. elibique Eusebius.

κα΄. Μάρτυς δὲ καὶ ἡ ὄψις διδάσκαλος ἀψευδής τε, τὸ μῆκος τοῦ χρόνου σαφῶς δείκνυσι καὶ τῶν σεπτῶν ναῶν ἡ κτίσις. Ἔτι δὲ καὶ τῶν ἀνέκαθεν ἱερῶν σκευῶν παρὰ τῶν εὐσεβούντων ποίησις καὶ ἀφιέρωσις ἄπειρος τῷ πλήθει τυγχάνουσα. Μὴν ἀλλὰ καὶ αὐταὶ αἱ πτυχαὶ τῶν ἁγίων Εὐαγγελίων τοὺς ἱεροὺς τύπους ἔξωθεν φέρουσαι ὑπὸ πάντων πιστῶν σεπτῶς προσκυνουμένους. οἵ τε θεῖοι κίονες καὶ αἱ Σωλέαι, καλούμεναι, αἳ τὸ σεβάσμιον τοῦ ἱεροῦ διατειχίζουσι θυσιαστηρίου. Καὶ γὰρ οὐδενὶ ἑτέρῳ λόγῳ, ἢ τούτῳ προσκυνεῖσθαι πάντων ἕνεκα τῷ συμπαρακειμένῳ τοῦ σταυροῦ τύπῳ εὐσεβῶς ἀρχῆθεν ἐνταῦθα καθιστῶνται.

κβ΄. Ἀλλ' ὅ γε θηριώνυμος καὶ λεοντότροπος ταῦτα παραγραψάμενος πάντα, ἐσπούδαζεν ὅτι μάλιστα πᾶσαν θείαν ἀποστρέφων καὶ λήθῃ βαθείᾳ παραπέμπειν γραφήν. ταύτῃ τοι θεομαχῶν ἐπὶ δήμου τοιαῦτα κατατολμήσας ὁ ἐμβρόντητος, παρρησιάζεται, λέγων, Ὥσπερ ἐκ τῶν ὄψεων ἡμῶν ὡς δοῦλοι καὶ φίλοι σπουδάσατε. Καὶ γὰρ ὁ μωρὸς μωρὰ λαλήσει, καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ μάταια νοήσει τοῦ συντελεῖν ἄνομα, καὶ λαλεῖν πρὸς Κύριον πλάνησιν. προσέθετο τοίνυν τοὺς εὑρισκομένους ἔχοντας Εἰκόνας Χριστοῦ, ἢ τινὸς ἁγίου, δειναῖς τιμωρίαις καὶ κολάσεσι καταδικάσαι ὁ ἀλάστωρ καὶ αἱμοβόρος. Καὶ οὕτω προσκοπτόμενοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν καὶ κατατεθυόμενοι διεφθείροντο πανταχοῦ οἱ θεοσεβεῖς· καὶ πολλοὺς ἐνδόξους καὶ περιβλέπτους πεφόνευκε.

κγ΄. Καὶ ταῦτα μὲν κατὰ τῶν ὀρθοδοξούντων ἀφειδῶς καὶ ἀπαύστως διεπράττετο· κατὰ δὲ τῶν ἐν τέλει καὶ * ἀπορωτέρων, ἄλλην πονηρὰν ἐπίνοιαν ὁ πονηρὸς καὶ

* Εὐπορωτ.

rum quidam Judæorum infensi Christo, eradere conati essent, frustrato absurdo conatu, evanuere. Quanto enim Effigiem radebant, tanto illa majori luce radioque clariori splendebat. Mansit enim nihilominus in eadem forma atque habitu. Oris species ac vestitus, quæque reliqua in oculos incurrunt, nihil oblita, nullaque labe, integre illi constiterunt. Narrant enim, quod cum sancti Apostoli, sanctissimæ Dei Genitricis pollicitatione freti, sub ejus nominis invocatione Templum excitassent, ipsaque eorum rogatu, lustrandi causa Templum ingresse, in una columnarum stetisset, expressam ipsius Effigiem in columna inventam esse; quam Græci Judæique nulle quantavis, uti dictum est, illis adhibite vi eradere potuere.

XX. Testis quidem etiam præter alia, divina Statua, quam mulier sanguine fluens, a quo curata fuerat, Christo, juxta ædes suas, gratitudinis monumento statuit, expertissimum sene titulum, sincerissimæque veritatis præconem, exhibiti in ipsa miraculi, inauditum in ipsa patratum divinum signum ac prodigium, in futuras longe generationes avulgans: cujus & magnus apud Imaginum Effictores Magister Eusebius, in Ecclesiastica Historia mentione facta, memoratisque miraculis, quæ ad sacram, divinoque germine illic enascentem herbam fierent; esseque illam cunctis auxilium præsens atque malorum depultricem, subjungit, dicens *Apostolorum Petri & Pauli imagines, atque ipsius Christi, penicillo ac coloribus pictas, quæ etiamnum extarent vidisse.*

Hæmorrousæ Christi statua.

Sic quidem Eusebius, veteris testis rites Christianorum, nihil ipsis bene in sacras Imagines affectus.

Lib. 7. c. 18.

XXI. Testis vero etiam visus, fidus ipse magister ac verax; longique temporis clare indicio est, ipsa quoque venerabilium sacrorum Ædium structure. Præterea vero etiam sacri ministerii vasorum, antiquis temporibus, pia Fidelium sedulitate effectio ac consecratio; quorum infinita prope multitudo ac copia. Sacrorum etiam Evangeliorum tabulæ, quæ sacras exterius Formas ac Figuras, cunctorum Fidelium venerationi expositas, iisque cultas, ferent. Divinæ item columnæ, & quas Soleas vocant, quibus sacri altaris venerabilis locus quasi septo quodam intercluditur. Etenim nulla alia ratione, quam ut eis, omnium causa pia veneratio adhibeatur, una cum adjacente Crucis Figura, a principio ibi constitutæ sunt.

Antiqua monumenta Imaginum cultus ac religionis.

Solea, exterior loci altaris facies, sic Imaginibus ac Crucis figura ornata, ac locus subjectus. *Edit. Paris. pag. 307.*

XXII. Enimvero, hic nomine bestia, leonisque moribus, cuncta hæc nullius sibi auctoritatis ducens, quam maxime divinam omnem picturam emovere, oblivionisque profundo tradere, satagebat. Quamobrem Deo pugnans, publica concione, talia palam perdita audacia, homo vecors proloquitur, *Quasi nobis coram, velut servi & amici, sic vos incubite.* Etenim *Stultus stulta loquetur*, & cor ejus inania cogitabit ut perficiat improba, & loquatur adversus Dominum seductionem. Hinc itaque qui invenissent habere Christi, aut cujuisquam Sanctorum Imagines, diris suppliciis ac tormentis, sæva Furia, cruentus homo addicebat. Atque in eum modum concisis membris quotidie atque mactati pii viri ac religiosi, omni loco interibant: nec paucos viros claros ac spectabiles nece sustulit.

Indicta sacrarum Imaginum abolitio.

Isai. 32. 6.

Diracultorum supplicia ac neces.

XXIII. Atque hæc quidem adversus Orthodoxos nulla venia ac requie, acerbus continue tyrannus exequebatur: adversus autem viros Equestris ac Senatorii ordinis, nec non opulentiores, aliud nequam, ipse nequissimus, ac machinandi arte solertissi-

Leonis in Orthodoxos, in cives, sævitia.

mus, commentum adinvenit. Cum enim constitutum haberet ut eos miserabiles ac pauperes redderet, quidnam facit? Inevitabilibus eos noxis ac criminibus innectit, prætexens prætextus in peccatis, ut quorum rei agerentur, metu, omnem suam substantiam, ut eo periculo liberi existerent, rata vice præstarent. Erat quando vim simul inferret, majoribus adversus aliquos animis, quam pro eorum ingenuitate. Aliis quidem lumina effodiebat, aliorum membra putabat, alios in vinculis tenebat, quos post dies aliquot neci traditurus esset. E quorum numero erat Michael, Excubitorum ordinis tum Præfectum agens. Datum enim illi crimini erat apud Imperatorem, quasi is in ipsum machinaretur: quem in carcere & nervo vinctum servabat.

Psal. 140. 4.

Emungendarum ers pecuniarum.

XXIV. Salvatoris itaque nostri Natalis instante die, ejus pervigilii nocte eum neci traditurus erat. Obstante vero ob diei solemnia conjuge, interim ipsum dimisit. Michael in carcere constitutus, ubi rescivit, suis omnibus conjuratis indixit, *Nisi ut me carcere eximatis oppido operam dederitis, vos omnes deferam Imperatori*. Porro erat cum eis & Palatii Papias, ipse Michaelis cognatus. Hi nimirum noctu armis instructi, obtectos vestium involucro ferentes gladios, cum casulis, Sacerdotum more, Papia aperiente, in Ædem subiere. Ingressoque in Ecclesiam Imperatore, insilientes, scelestissimam atque impiam ejus animam, in Palatio, ubi nullus superiorum Imperatorum peremptus fuerat, abstulerunt.

Edit. Paris. pag. 508.

Leonis Armeni cædes in Palatio, in die Christi Natalis, a Michaele.

XXV. Eadem porro ipsa hora in carcerem profecti, Michaelem educunt, ac pro vincto, Imperialibus redimitum infulis (caput scilicet diademate cinctum) in solemnitatem inducunt; ut in eo adimpletum sit illud Psalmistæ oraculum, *Vespere demorabitur fletus, & ad matutinum exultatio*. Postea vero vilibus pannis obtegentes viri scelestissimi membra, injectoque in lintrem ejus impurissimo corpore ac cadavere, in insulam funus efferunt, quam Protem vocant, ibique humant. Quo ipso loco detonsos liberos, Monachi ritu institutis vitæ rationibus addixere. Haud vero scio, cujus rei gratia indictum loco, tantorum malorum vice istiusmodi noxam ut finem exciperet.

Psal. 29. 6.

Leonis funus; Liberorum detonsio.

XXVI. Observandum porro, si quid vi(r)ium impiorum horum hominum ac inominatorum doctrinæ, atque iis, quæ illi struunt, veritatis alia species inesset, in aliis quoque plane provinciis servata, ac in notitia essent. Nunc autem nusquam gentium videre est, quod sic illi sentiunt. Simul enim Oriens atque Occidens, Evangelicam hanc ac Apostolicam colunt, usque receperunt prædicationem: ac ubicumque tandem gentium quamvis Christiani nominis ditione, scelestum illud & improbum, Christianæque pietatis adulterinum germen, Deo exosum dogma, obaudiitur, ne vel meminisse nequissimorum execrabilimmque librorum in animum inducunt, præterquam solum, in serva hac ac mancipata, divinaque suo ipsa arbitratu ludo habente, gente; in qua nimirum libido & terrenorum amor: in terra versari ac volutari; terrenus sensus, fastu tumens animus atque superbus, vigent. Ubi cæcus ille ac carnalis sui amor; imperii, voluptatum, gloriæ perdita cupiditas, cunctis ex animi sui, valle cunctis præesse, nec ipsi Deo subjici velle: humanæ gloriæ,

Fidei Catholicæ; locis singulis hæreses.

Iconoclastarum Constantinopoli mores, acrisque in eos invectiva.

παμμήχανον ἐφεῦρεν. βουλόμενος γὰρ αὐτοὺς ἐλεεινοὺς καὶ πένητας ἀπεργάσασθαι, τί ποιεῖ; αἰτίαις αὐτοὺς ἀφύκτοις καὶ ἐγκλήμασι προβάλλει, προφασιζόμενος προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις, ἵνα τῷ δέει τῶν ἐγκλημάτων, πᾶσαν αὐτῶν τὴν οὐσίαν ἀναλογήσωσιν ὑπὲρ τῆς ἐκεῖθεν σωτηρίας. Ἐπεὶ οὖν καὶ συνεβίαζε καθ' ὧν τινῶν ἀνδρικωτέρων ἔδοξας αὐτῷ. Τινῶν μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξώρυττεν, ἄλλων δὲ τὰ μέλη ἐκρουτηρίαζεν, ἑτέρους δεσμοῖς κατεῖχεν, μεθ' ἡμέρας τινὰς τῷ θανάτῳ παραπέμψων· ἐξ ὧν ὑπῆρχε Μιχαὴλ ὁ τοῦ τῶν Ἐξκουβίτων τάγματος ἀρχὴν διέπων· διεβλήθη γὰρ τῷ Βασιλεῖ ὡς κατ' αὐτοῦ βουλευόμενος, ὃν εἱρκτῇ καὶ πέδαις εἶχε τηρούμενον.

κδʹ. Τῆς δὲ Γενεθλίου τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἡμέρας ἐπιστάσης, τοῦτον ἐβουλήθη νυκτὶ ἀνελεῖν. κωλυθεὶς δὲ παρὰ τῆς ἰδίας γυναικὸς διὰ τὴν ἑορτὴν, εἴασεν αὐτόν. Ὁ δὲ Μιχαὴλ ἐν τῇ εἱρκτῇ ὢν, τοῦτο μαθὼν πᾶσι τοῖς συμβούλοις τοῖς μετ' αὐτοῦ ἐμήνυσεν, Ὡς εἰ μὴ σπουδάσητε ἐξελεῖν με τῆς φρουρᾶς, πάντως ὑμᾶς καταμηνύσω τῷ Βασιλεῖ. Ἦν δὲ μετ' αὐτῶν καὶ ὁ τοῦ παλατίου Παπίας, συγγενὴς ὢν τοῦ Μιχαήλ. οὗτοι, τῇ νυκτὶ ὁπλισθέντες, ἔνδοθεν τὰ ξίφη φοροῦντες, τοῦ Παπίου ἀνοίξαντος, ὡς ἱερεῖς μετὰ φελωνίων εἰσῆλθον. τοῦ δὲ Βασιλέως εἰς τὴν Ἐκκλησίαν εἰσελθόντος, εἰσπηδήσαντες τὴν ἀνοσίαν αὐτοῦ ψυχὴν ... ἐν τῷ παλατίῳ, ἐν ᾧ οὐδεὶς τῶν πρὸ αὐτοῦ βεβασιλευκότων ἀνῃρέθη.

Ἀναίρεσις Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου, ἐν τῷ παλατίῳ τῇ ἑορτῇ τοῦ Χριστοῦ γεν[illegible], παρὰ Μιχαήλ.

κεʹ. Αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ ἐν τῇ εἱρκτῇ ἀπελθόντες, ἐξάγουσι τὸν Μιχαὴλ, καὶ εἰσάγουσιν ἐν τῇ ἑορτῇ, ἀντὶ δεσμοφόρου στεφηφόρον· ὡς πληρωθῆναι ἐπ' αὐτὸν τὸ τοῦ Ψαλμῳδοῦ λόγιον, τὸ, Ἑσπέρας αὐλισθήσεται κλαυθμὸς, καὶ εἰς τὸ πρωῒ ἀγαλλίασις. Μετὰ δὲ ταῦτα ῥακίοις εὐτελέσι περιβαλόντες τὰ τοῦ ἀλιτηρίου μέλη, καὶ εἰς ἀκάτιον ἐμβαλόντες τὸ παμμίαρον αὐτοῦ σῶμα, εἰς τὴν καλουμένην Πρώτην νῆσον ἐκφέρουσι καὶ κατορύττουσιν. ἔνθα καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ἀποκείραντες, μονάζειν πεποιήκασιν. Οὐκ οἶδα δὲ ὅπως ταύτην κελεύσαντος τὴν συμφορὰν ἀντὶ τοσούτων κακῶν εἰσδέξασθαι.

κϛʹ. Προσεκτέον δὲ, ὡς εἴ γε τινὰ ἰσχὺν εἶχεν ὁ λόγος τῶν δυσσεβῶν τούτων καὶ δυσωνύμων, καὶ ἀληθείας ἔμφασιν τὰ παρ' αὐτῶν κηρυσσόμενα, κἂν ταῖς ἄλλαις * ἱεραρχίαις ὑπῆρξε που πάντως περιλελειμμένον καὶ γινωσκόμενον [illegible] τοῦτο πάρεστιν. Ὁμοῦ τε γὰρ ἑῴα καὶ ἑσπερία λῆξις, τὸ εὐαγγελικὸν καὶ ἀποστολικὸν τοῦτο πρεσβεύουσι καὶ ἐδέξαντο κήρυγμα· καὶ ὅπου τε ἐν ἄλλῃ ἐξουσίᾳ, ἔνθα Χριστιανοὶ, τὸ ἄθεσμον ἐκεῖνο καὶ παράνομον καὶ τῆς Χριστιανῶν θεοσεβείας παράφθορον καταλαμβάνεται θεοστυγὲς δόγμα, οὐδὲ ὅσον εἰς μνήμην ἀνέχεται τῶν πονηρῶν καὶ μυσαρῶν συνταγμάτων, ἀλλ' ἢ μόνον κατὰ τὴν δουλικὴν ταύτην, καὶ ἀνδραποδισμένην, καὶ τὰ θεῖα κατ' ἐξουσίαν παίζουσαν, ἐν ᾗ τὸ ἐμπαθὲς καὶ φιλόσαρκον. τὸ περὶ τὴν γῆν στρεφόμενον καὶ εἰλούμενον, γήϊνον καὶ ἀλαζονικὸν καὶ ὑπερήφανον σεσοβημένον φρόνημα. Ἔνθα τὸ φίλαυτον, τὸ φίλαρχον, τὸ φιλήδονον, τὸ φιλόδοξον, ἡ πάντων κατεπιθύμησις ἀπόλαυσις, τὸ πάντων ἐθέλειν ἄρχειν, καὶ μηδὲ πρὸς αὐτοῦ Θεοῦ ἄρχεσθαι καὶ τῆς ἀνθρωπίνης

* ἱεραρχίαι

δόξης, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἀσημείας, κτῆσις καὶ περιποίησις. Ἔνθεν ἡ κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἁγίων ὕβρις, καὶ ὁ τῆς ἐκκλησίας ὁ διωγμός· ἐντεῦθεν καταπυραννούμενον ἢ τυραννούμενον τὸ ὑπήκοον, τοῖς ἐκείνων δόγμασι καὶ θελήμασιν ὑποκύπτειν ἐκβιάζεται· ὧν ἕνεκεν τὸ ἔμψυχον κεχάλκευται καὶ ἐσχεδίασται ὅπλον· χρήματα μὲν, τοῦ * χρηματοφυλακίου ἀθροισμένα, ὡς δὲ ἀληθείας, τῆς ἐκπορθῆσαι τῆς ἐκκλησίας καὶ ληΐζεσθαι ἐπινενοημένον, προφάσει τοῦ συμπεριγράφεσθαι τὴν Χριστοῦ θεότητα ἐν τῇ εἰκόνι παραληροῦντες· ὡς εἴ τις καὶ τὸ ἡλιακὸν τοῦτο δὴ καὶ δισκοειδὲς σῶμα γεγραμμένον ἔν τινι τόπῳ, καθὼς ἔν τισι ὁρᾶται γιγνόμενον ὑποδείξειεν, ἐδογμάτισεν ἂν καὶ τὴν τοῦ φωτὸς οὐσίαν καὶ αἴγλην συγγράφεσθαι καὶ περιγράφεσθαι, ἢ πάντως ἐκ τοῦ ἡλίου τὸ φῶς ἀποτέμνεσθαι. ἢ πάλιν ἀκτῖνα ἡλίου πρὸς δένδρον προσβάλλουσαν ἰδὼν, εἰ ἐκτμηθείη τὸ δένδρον, συναποτέμνεσθαι καὶ τὴν ἀκτῖνα παραφρόνως ἐνομίσθη. Καὶ μέντοι καὶ ἐπὶ πυρὸς καὶ ἄλλων τινῶν ἐξετασθήσονται, ἵνα ἐνδίκως παρὰ παίδων παιζόντων παιχθήσονται φρονοῦντες ἀσυνετώτερα. Εἰ γὰρ ἐπὶ τῶν εἰρημένων οὔτε γένεσθαι, οὔτε ὁρᾶσθαι πέφυκεν, οὔτε μὴν λέγεσθαι χώραν ἔξειν, πόσῳ μᾶλλον ἐπὶ τῆς ἀπορρήτου καὶ θείας φύσεως, ἢ ἐπὶ τῆς ἀφράστου καὶ ἀνερμηνεύτου Χριστοῦ οἰκονομίας ταῦτα λέγειν ἢ ἐννοεῖν ἀδύνατα καὶ ἀνεπιχείρητα. Οὐδὲ σαρκούμενος ἢ πάσχων ὑπὲρ ἡμῶν τῷ σώματι, τοῦτο πέπονθεν· ἐπεὶ ἔστω γε καὶ οἱ ἄνθρωποι τὸ καθ' ἡμᾶς εἰκονίζοιντο σώματι, ἀνάγκη καὶ τὴν ψυχὴν συνεικονίζεσθαι, ἢ πάντως νεκροῦσθαι χωριζομένων. Τί γὰρ ἕτερον θάνατος, ἢ χωρισμὸς ψυχῆς καὶ σώματος; ὅθεν ἐν τούτοις φαίνονται προδήλως οὐδὲν ἧττον ἀσεβοῦντες ἢ ἀμαθαίνοντες· οὐ γὰρ ἴσασιν ὅσον γραπτοῦ καὶ περιγραπτοῦ, τὸ τε γράφειν καὶ περιγράφειν τὸ ἰδιάζον καὶ διηλλαγμένον. καὶ γὰρ τοῦτο φενακιζόμενοι, ματαιολογοῦσι. Ποῦ δὲ ὅλως σῶμα ἄγραφον ἢ ἀπερίγραφον ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος ἠκούσθη; ἢ πῶς ὁ τοῦ σώματος ὅρος καὶ λόγος συσταθήσεται, εἰ μὴ ταῦτα ἔχοι; Ὁ τοίνυν μὴ δοξάζων γράφεσθαι ἢ περιγράφεσθαι τὸ Χριστοῦ σώματι, ἢ ὅτι ἐστὶ σῶμα οὐκ ἔγνω, ἐξ οὗ μηδὲ δόξαν ὀρθὴν κέκτηται, ἢ γνοὺς σῶμα καὶ ψυχὴν σώζεσθαι * παραιτεῖται. Ὁ γοῦν ὁμολογῶν σῶμα τὸν Χριστὸν ἀνειληφέναι, ὁποῖον τὸ ἡμέτερον· τοῦτο δὲ γραπτὸν καὶ περιγραπτόν· καὶ τὸ Χριστοῦ σῶμα γραπτὸν καὶ περιγραπτὸν εἶναι συνομολογήσειν. εἰ δὲ τὸ δεύτερον οὐ δίδωσιν, οὐδὲ τὸ πρῶτον ἄρα· ὃ πάντῃ ἄλογον καὶ καταγέλαστον.

* Fort. παραιτεῖν. ledita mentis est.

κζ΄. Οὐ περιγράφομεν ἄρα ἡμεῖς, ἀλλὰ γράφομεν. Κενολογοῦσι δὲ οἱ ἄθλιοι καὶ ἄλλο ἀτοπώτερον· ὃν γὰρ φασὶν ἀπερίγραπτον, οὐκ οἶδ' ὅπως ὑπ' ἀληθείας συμπεριγράφεσθαι τῇ εἰκόνι τερατεύονται. Εἰ δὲ δεῖ μὴ χρώμασι τὸν Χριστὸν εἰκονίζεσθαι, πάλιν κενολογήσουσιν, ὑπὸ διδασκάλων αὐτῶν Χαρύβδεις αὐτοὺς μεγάλως περιεῖχον, Μάνεντος, Οὐαλεντίνου καὶ Μαρκίωνος· Δοκήσει γὰρ καὶ φαντασίᾳ τὸν θεῖον Λόγον σεσαρκῶσθαι δοξάζοντες, οὐδὲν ἧττον τῇ προτέρᾳ τοῦ ψεύδους βλασφημίᾳ περιπαρήσονται. οἵ γε πρὸς πᾶσαν τὴν οἰκονομίαν παρατεταγμένοι, δυσσεβῶς * κατεριθεύσασι. καὶ οὗτοι τίνες; οἱ κατήγοροι τῶν ἐπαινουμένων· οἱ σκοτεινοὶ περὶ τὴν σοφίαν ἀπαίδευτοι. τὰ ἀχάριστα κτίσματα, κατὰ τὴν Θεολόγου φωνήν.

Edit. Paris. pag. 509.

(vel ut verius dicam, confusionis) solicitus animus ac ambitio. Hinc, quæ adversus Deum Sanctosque contumelia jactatur, ac Ecclesiæ persecutio. Hinc dominatu, seu tyrannide oppressi subditi, illorum doctrinis ac voluntatibus, animum submittere coguntur: cujus rei gratia telum cuditur ac expeditur; eo quidem colore atque prætextu, ut congregata ac parta serventur, revera autem ad expugnandam Ecclesiam eamque populandam adinventus; quasi, ut illi delirant, Christi Deitas in imagine circumscribatur: ac, si quis, solare hoc corpus ac orbiculari figura, in aliquo depictum loco ostendens, una quoque depingi ac circumscribi lucis substantiam ac fulgorem, seu omnino abscindi a Sole lumen putaverit: vel rursus qui Solis radium arbori insidentem videns, cæsa arbore radium quoque excindi dementi sensu existimaverit. Eadem & in igne, aliisque nonnullis ratio considerabitur, ut a pueris illusoribus, iis merito illudatur, qui majore cunctis stultitia dementiaque insaniant. Si enim nec in iis, quæ dicta sunt, vel fieri, vel videri comparatum est, at neque dici locum habet, quanto magis in arcana divinaque natura, sive in Christi nullis verbis explicabili ininterpretabilique dispensatione, impossibilia hæc dictu aut cogitatu, ac inconcussa? Nam neque carnem sumens, aut nostri gratia corpore moriens, id ei evenit. Alioqui ea ratione, cum & ipsi corpore pingimur; una quoque animam pingi necesse esset, aut eorum prorsus divortio mori. Quid namque aliud mors, quam animæ corporisque divortium ac sejunctio? Quamobrem manifestum est, in istis non magis eos impietati litare, quam deliros ac insulsos esse. Non enim norunt quantum intersit inter pictum & circumscriptum, quamque diversa hæc suis quæque rationibus existant. Quamobrem hacce hallucinatione, vana loquuntur. Ubi vero prorsus corpus ab omni ævo, quod non pingatur aut circumscribatur, auditum est? Aut quomodo corporis definitio constabit atque ratio, nisi hæc habuerit? Qui ergo non existimat pingi Christum corpore aut circumscribi, aut nescit corpus esse, ex quo ipsum nec recte sentire liquet; vel qui corpus animamque incolumem sciat, recusat dicere. Qui itaque Christum dicit assumpsisse corpus, quale nostrum est ac humanum, cum humanum corpus pingi queat ac circumscribi, etiam corpus Christi istiusmodi pariter fateatur necesse sit. Quod si alterum non admittit, ergo nec primum, quod a ratione prorsus abhorret, estque ridiculum.

Hæc tibi breviarium tantorum S. Nicephori ex Cod. Reg. Colbert. Seguier. Romanis.

XXVII. Non ergo nos circumscribimus, sed pingimus. Sed & aliud miseri absurdius inaniter jactant ac effutiunt. Quem enim incircumscriptum dicunt, qua fatuitate nescio, una cum Imagine circumscribi comminiscuntur. Quod si Christum pictis coloribus repræsentare non convenit, inania rursus loquentibus, majorem in modum Magistrorum suorum Carybdis os diduxit, Manetis, Valentini, ac Marcionis. Qui enim nuda æstimatione spectroque Verbum divinum incarnatum esse sentiant, prima nihilominus mendacii blasphemia transfigentur, dum adversus omnem dispensationem, instructa acie, impie stare non verentur. Hi vero, quinam? Qui scilicet, iis, quæ laudem habent, calumniam inferunt: in luce tenebrosi sunt; circa sapientiam imperiti: *ingrata creaturæ*, juxta quod eos Theologus vocat.

pag. 510.

De Theol. 3.

MICHAELIS A BALBI IMPERIUM.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΜΙΧΑΗΛ ΤΟΥ ΤΡΑΥΛΟΥ.

I. ANno mundi sexies-millesimo trecentesimo sexto-decimo, a Christi vero in carne dispensatione octingentesimo sexto-decimo, imperavit Michael Balbus, Amorio ortus annos octo, menses novem: mortuusque est urinæ difficultate laborans, renumque vehementissimo dolore excruciatus. Is cum parum aliquid superioris malitiam temporis leniisset, hactenus solum, ut qui carcere detenti essent, qui laboribus subacti, qui exilio relegati, libertatem, mitiorisque aliquid tractationis velut in somnis animo cogitarent, cum decessoris, ominosi hominis atque impii, exosam Deo sententiam subocculte foveret, parique ac ille ratione, diræ hæreseos unco ex summa rationis absentia ac imperitia, transfixus esset. Quamobrem habito Conventu, ait, *Sane ii qui nos præcessere, accuratam scrutati dogmatum sententiam, de illis quoque rationem reddituri sunt, num bene, an male statuerint. Nos autem, in quo Ecclesiam incedentem accepimus, in eo & manere satius ducimus.*

Michael Balbus mollior iconoclasta.

II. Erat Balbo filius Theophilus nomine, ex Euphrosyna susceptus, quem & Imperiali corona in magna donavit Ecclesia. Sanxit autem nulli liberum esse de Imaginibus sermonem movere; sed ut facesserent, ac de medio fierent, tum Constantini Synodus, tum Tarasii, ac quam nudiustertius de istiusmodi quæstionibus Leo habuisset, altoque silentio Imaginum memoriam damnavit.

Theophilus ex Euphrosyna. Indictum in causa Imaginum utrinque silentium.

Edit. Paris. pag. 511.

III. Eo imperatore, Thomas in tyrannidem versus, ab Orientalibus jam ac Asiaticis profectus partibus, circumforaneæque ac commixtæ plebis confecto exercitu, turbamque trahens, Imperii cupiditate actus, ad quod nulla ejus suppeterent merita, Byzantium petit. Romano quippe propagatus sanguine, vir alioqui degener ac obscurus, ad Syriæ partes adiens, Constantini sibi nomen adscivit, ac Irenes Augustæ filii; qua arte ac fraude plurimis Barbarorum ac Christianorum seductis, conflatoque ex diversis gentibus infinitæ multitudinis exercitu, Constantinopolim invadit in turba gravi, classeque numerosa, haud secus ac immanis quædam, multiformis, varia ac multiceps bestia, diversi generis consertis nationibus, ac velut alius quidam Sennacherib adversus novam Jerusalem armis instructus, magnifice gloriabatur turba illi comite, ac superbiebat, homo fastu plenus; nec illi prorsus, ut videtur, in mentem venit quod ita dictum per Prophetam est, *Non salvatur Rex per multam virtutem, nec gigas salvabitur in multitudine fortitudinis suæ.* Et, *Fallax equus ad salutem.* Et, *Dominus dissipat consilia gentium*, & quæ sequuntur. Quamquam enim etiam maxime Urbs Ezechiam minime habebat, (pium scilicet Regem ac virtute præditum) non tamen despexit hujusce rerum universitatis moderator clementissimusque Dominus Urbem suam, ac plebem obsidione cinctam; sed *Propter miseriam inopum & gemitum pauperum*, tunc quoque dixit, *Nunc exsurgam, & protegam civitatem meam & populum meum: non propter me, & servum meum David*, quemadmodum tunc, nunc quoque ait, *sed propter me, & qui natus est ex semine Da-*

Thomæ rebellio, unius ex tribus cum Bardane augurio Turcæ sodalibus.

Psal. 32. 16.

Ibid. 17.

Ibid. 10.

Divina Urbis protectio ac liberatio, etsi Rege impio.

Psal. 11. 6.

4. Reg. 20. 6.

α'. Τῷ ͵ςτιϛ'. ἀπὸ τοῦ κόσμου. ἀπὸ δὲ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας ωιϛ'. ἐβασίλευσε Μιχαὴλ ὁ Τραυλὸς ὁ Ἀμορραῖος, ἔτη η'. μῆνας θ'. καὶ ἀπέθανεν ἐκ δυσουρίας καὶ τῆς σφοδροτάτης ἀλγηδόνος τῶν νεφρῶν. ὃς μικρόν τι τῆς προκατασχούσης κακίας ὑφεσθείς, ὅσον τοὺς ἐν εἱρκταῖς καὶ πόνοις καὶ ἐξορίαις ἐλευθερίαν τε καὶ ἄνεσιν ὀνειρώδη φαντάζεσθαι, τὸ τοῦ προηγησαμένου δυσωνύμου καὶ δυσσεβοῦς ὑπέθαλπε θεοστυγὲς φρόνημα, καὶ ὁμοίως τῷ αὐτῷ περιεπάρη τῆς δεινῆς αἱρέσεως ἀγκίστρῳ ἐξ ἀκροτάτης ἀλογίας καὶ ἀπαιδευσίας. Ὅθεν ἐπὶ σιλεντίου ἔφη, Οἱ μὲν πρὸ ἡμῶν ἐρευνησάμενοι τῶν δογμάτων τὴν ἀκρίβειαν, τὸν περὶ αὐτῶν εἰσπραχθήσονται λόγον, εἰ καλῶς, ἢ κακῶς ἐθέσπισαν. ἡμεῖς δὲ ἐν ᾗ εὕρομεν τὴν ἐκκλησίαν βαδίζουσαν, ἐν ταύτῃ καὶ διαμένειν προκρίνομεν.

β'. Ἦν δὲ αὐτῷ παῖς ἐξ Εὐφροσύνης ὀνόματι Θεόφιλος. ὃν καὶ ἔστεψεν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ. Ἐθέσπισε δὲ, ὡς μὴ ἔχειν τινὰ ἐπ' ἀδείας κινεῖν λόγον περὶ Εἰκόνων, ἀλλ' ἐκποδὼν γενέσθαι καὶ οἴχεσθαι, καὶ ἡ Κωνσταντίνου σύνοδος καὶ ἡ Ταρασίου, καὶ ἡ νῦν ἐπὶ Λέοντος γενομένη περὶ τῶν τοιούτων ζητημάτων καὶ σιγῇ βαθείᾳ τὴν τῶν Εἰκόνων μνήμην γενέσθαι.

γ'. Ἐφ' οὗ Θωμᾶς * ὁ ἀντάρτης τῶν Ἀνατολικῶν μερῶν ἀπάρας ἤδη, καὶ λαὸν ἀγυρτώδη καὶ ἐπίμικτον συλλεξάμενος καὶ ἐπισυρόμενος, ἐπὶ τὸ Βυζάντιον ἐκίνησε. Τῆς Βασιλείας παρ' ἀξίαν ἐφιέμενος· ἐκ γὰρ τῆς Ῥωμαίων γῆς ὁρμώμενος, δυσγενής τε καὶ ἀφανὴς ὤν, πρὸς τὰ μέρη τῆς Συρίας ἀφίκετο, Κωνσταντῖνον ἑαυτὸν μετονομάσας, καὶ υἱὸν Εἰρήνης τῆς Βασιλίσσης. Κἀντεῦθεν πολλοὺς τῶν Βαρβάρων καὶ Χριστιανῶν ἀπατήσας, καὶ λαὸν ἄπειρον ἐκ διαφόρων ἐθνῶν συναθροίσας ἐπὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπῄει, ἐν ὄχλῳ βαρεῖ καὶ στόλῳ μεγάλῳ, καθάπερ τι θηρίον ἀλλόκοτον καὶ πολύμορφον, ποικίλον τε καὶ πολυκέφαλον τὰ πολυειδῆ γένη τῶν ἐθνῶν ἀθροίσας, καὶ οἷά τις ἄλλος Σενναχηρεὶμ κατὰ τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ καθοπλισάμενος, ἐμεγαλαύχει τῷ ἑπομένῳ τῷ πλήθει, καὶ κατηλαζονεύετο· μὴ πάμπαν, ὡς ἔοικε, νοήσας, Ὅτι οὐ σώζεται Βασιλεὺς διὰ πολλὴν δύναμιν, καὶ γίγας οὐ σωθήσεται ἐν πλήθει ἰσχύος αὐτοῦ. καὶ, Ψευδὴς ἵππος εἰς σωτηρίαν. καὶ, Κύριος διασκεδάζει βουλὰς ἐθνῶν καὶ τὰ ἑξῆς. εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλιστα ἡ πόλις οὐκ εἶχεν Ἐζεκίαν, εὐσεβῆ φημὶ καὶ ἐνάρετον Βασιλέα, ἀλλ' οὐ παρεῖδεν ὁ τοῦ παντὸς πρύτανις καὶ φιλάνθρωπος Κύριος, πολιορκουμένην τὴν πόλιν αὐτοῦ καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ. ἀλλ' ἕνεκεν τῆς ταλαιπωρίας τῶν πτωχῶν καὶ τοῦ στεναγμοῦ τῶν πενήτων, ἔφη καὶ νῦν, Νῦν ἀναστήσομαι, καὶ ὑπερασπιῶ τῆς πόλεως μου καὶ τοῦ λαοῦ· οὐ δι' ἐμὲ καὶ διὰ Δαβὶδ τὸν δοῦλόν μου, ὥσπερ τότε καὶ νῦν φησιν, ἀλλὰ δι' ἐμὲ, καὶ τὸν ἐκ

* Ἀνταρσία Θωμᾶ, ἑνὸς τῶν τριῶν συντρόφων Βαρδανίου τὸ ἐπίκλην Τούρκου.

σπέρματος Δαβὶδ φυλάξαι υἱόν, μου καὶ διὰ τὴν νέαν Ἱερουσαλὴμ, ἣν ἐξελεξάμην.

δ'. Καὶ γὰρ ἐπὶ τοῦ δυσσεβοῦς Ἀχαὰβ, τοῦ Σύρου, πολλὰς μυριάδας κατ' αὐτοῦ συνειληχότος καὶ βρενθυομένου, καὶ λέγοντος, Εἰ ἐκποιήσει Σαμαρεία παντὶ τῷ λαῷ τοῖς πεζοῖς μου, διέλυσε ῥαδίως εὐθὺς τὸ τετράθλιον βασιλέως ὁ φιλοικτίρμων Θεὸς τὸ ὄνειδος. Ἰδοὺ, λέγων, ἐγὼ δίδωμι αὐτὸν εἰς τὰς χεῖράς σου, καὶ γνώσῃ, ὅτι ἐγὼ Κύριος. ὅπερ καὶ γέγονε. καὶ δὴ παραυτίκα δέδειχε τοὺς οἰκείους καὶ τοὺς ἀλλοτρίους, τὴν ἰδίαν ἰσχύν. καὶ τὸν Δαβὶδ ἀληθεύοντα, Κύριος κραταιὸς καὶ δυνατὸς, Κύριος δυνατὸς ἐν πολέμῳ. τῆς γὰρ συμπλοκῆς γενομένης, δύο καὶ δέκα τῶν ἀντιπάλων μυριάδας ὁ Ἰσραὴλ κατηκόντισεν. Ἵνα δὲ κἀκεῖνοι καὶ οὗτοι μάθωσιν ὡς θεήλατος ἡ πληγὴ, τῶν διαπεφευγότων εἰς τινα πόλιν καταπεσὸν τὸ τεῖχος, κατέχωσε χιλιάδας εἰκοσιεπτά.

[* ταύτῃ τῇ * Gr. vulg. ἐκρατεῖτο.]

ε'. * Ταύτην τοίνυν τὴν ἀλαζονείαν τοῦ Σύρου καὶ τοῦ Ἀσσυρίου χρησάμενος καὶ ὁ ματαιόφρων Θωμᾶς τὴν Κωνσταντινούπολιν, μᾶλλον δὲ Θεούπολιν, ἐφ' ἕνα χρόνον ἐπόρθει, τῶν πολιτῶν ἀνδρείως παρατασσομένων καὶ τειχομαχούντων καὶ ναυμαχούντων. τὰς γὰρ πλείστας αὐτοῦ ναῦς ἐπυρπόλησαν, καὶ τοὺς λογάδας τῶν πολεμίων αὐτοῦ ἐτροπώσαντο· ὁ δὲ ἀμηχανίᾳ ληφθεὶς, τὴν πόλιν ἀφεὶς, ἐπὶ τὴν Θρᾴκην ἐχώρει, ταύτην ληϊζόμενος. Λαφυραγωγήσας οὖν αὐτὴν μετρίως, ἀλλ' οὐχ ὡς ἤλπιζεν, ἀλλ' ὡς ἡ θεία πρόνοια παρεχώρει διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν, οὐδὲν πλέον ἤνυσεν ὧν προσεδόκησε. καὶ γοῦν οὐ μόνον εἰς ἐναντίωσιν αὐτῷ παρέστη, καὶ περιετράπη τε ἀπέβη τὸ σπούδασμα, ἀλλά γε καὶ ὅπερ ἔχων ἐδόκει καὶ κατεφαντάζετο κλέος καὶ σθένος, ἀπεγυμνώθη μικροῦ δεῖν καὶ διώλωλεν.

ς'. Οἱ γὰρ πολῖται, ὡς εἴρηται, γενναίως τε καὶ σφοδρῶς ἀντιπαραταξάμενοι, τῇ ῥοπῇ καὶ συμμαχίᾳ τοῦ κρείττονος, καὶ μετὰ τοιαύτης ἐλπίδος τειχομαχοῦντες καὶ πεζομαχοῦντες καὶ ναυμαχοῦντες ἀνδρικῶς καὶ καρτερικῶς, ἅπαν σχεδὸν τὸ σαθρὸν αὐτοῦ φρύαγμα κατέλυσαν. Τὰ γὰρ ὀχυρώματα ἐφ' ὧν πεποιθὼς ἀνοήτως ἄγαν ἐνεβρενθύετο καὶ κατεθρασύνετο, τὰς ναῦς αὐτοῦ λέγω, πυρπολήσαντες, καὶ τοὺς λογάδας τῶν πολεμίων καὶ στρατοπεδάρχων τροπωσάμενοι, σκοτοδινίᾳ πολλῇ καὶ ἀμηχανίᾳ περιέσχε τὸν ἀβέβαιον καὶ εὐρίπιστον Θωμᾶν. Καὶ μὴν καὶ ἄλλα καὶ τὰς πολυμηχάνους αὐτοῦ καὶ πολυτρόπους ἑλεπόλεις πάσας ἀκαταμαχήτους οὔσας, ὡς ᾤετο, καὶ δυσαλώτους, διέφθειραν καὶ κατέλυσαν εὐπετῶς ἄρδην. Καὶ οὕτως ὁ μὲν οἶκος Δαβὶδ, ἤγουν ἡ τοῦ Χριστοῦ πόλις ἐπορεύετο, καὶ τῷ * κραταιοῦσθαι ηὔξανε, καὶ Θεὸς ἐδοξάζετο. Καὶ ἦν ἰδεῖν ἐναργῶς ὅπως ἐπ' αὐτῷ πληρούμενον τὸ ἱερὸν λόγιον, Καθεῖλες πάντας τοὺς φραγμοὺς αὐτοῦ. ἔθου τὰ ὀχυρώματα αὐτοῦ δειλίαν, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ ψαλμοῦ· Ἐντεῦθεν καὶ οἱ τῆς πόλεως ἔψαλλον, Οὗτοι ἐν ἅρμασι καὶ οὗτοι ἐν ἵπποις, καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ ψαλμοῦ.

ζ'. Ὁ δὲ θεῖος λόγος παρεγγυώμενος καὶ προευαγγελιζόμενος αὐτοῖς, ὁμαλὰ τὴν ἀθρόαν καὶ ταχίστην κατάπτωσιν τοῦ ἐχθροῦ αὐτῶν, ὑπεκρίνατο μονονουχὶ λέγων, Θαρσεῖτε, τέκνα, καὶ βοήσατε πρὸς τὸν Θεόν. ἔσται γὰρ ὑμῖν ἐκ τοῦ ἐπάγοντος μνεία· Ὁ γὰρ ἐπαγαγὼν ὑμῖν τὰ κακὰ ἐπάξει ὑμῖν τὴν αἰώνιον εὐφροσύνην μετὰ τῆς σωτηρίας ὑμῶν.

η'. Ἐπεὶ οὖν ἀπειπάμενος ὁ Θωμᾶς καὶ πταίσας

vid, *filium meum; & propter Jerusalem novam, quam elegi.*

IV. Etenim impio Achaab rerum potiente, cum Syrus multas adversus eum conflasset myriadas, ac superbiens diceret, *Si sufficiet Samaria omni populo reditibus meis:* confestim misericors Deus ter quaterque miserabilis Regis probrum facile dissolvit, dicens, *Ecce ego trado eum in manus tuas, & scies quia ego Dominus;* quod & factum est. Statim namque formidabiles habuit necessarios pariter & alienos; suum ipsius robur ac vires; veracemque Davidem ostendit, cum ait, *Dominus fortis & potens, Dominus potens in prælio.* Conserto enim prælio, centum viginti millia Israel profligavit. Atque ut noverint utrique pariter, Deo ultore illatam plagam, eorum qui fugerant, quadam in Urbe corruens murus, viginti septem millia ruinis oppressit.

[In Achaab simile. — 3. Reg. 20. 10. & 13. — Psal. 23. 8. — 3. Reg. 21. 29. & 30. — Edit. Paris. pag. 312.]

V. Hoc itaque arrogantis animi fastus Syri illius & Assyrii, demens quoque Thomas abusus, Constantinopolim (veriusque Theopolim ac Dei Urbem) annum unum expugnabat, cum cives strenue aciem opponerent, eque muris atque navibus pugnarent, hostiumque plerasque naves incenderent. Quamobrem consilii inops Thomas, dimissa Urbe, in Thraciam, ejus prædas acturus, concessit. Eam itaq; ad certum modum populatus, non quantum ipse speraverat, sed quantum providentia divina ob scelera nostra sinebat, nihil amplius effecit, eorum, quæ animo destinata, fore expectabat. Ac sane non solum in contrarium illi cessit, versumque est atque evasit studium, sed & ea quam habere videbatur, sibique ipse blandiebatur, claritate roboreque denudatus est: prope enim est ut perdidisse dicam.

[Urbis obsidio infelici successu.]

VI. Cives namque, uti dictum est, fortiter valideque opposita acie, Divino Numine ac auxilio, ejusceque generis spe, e muris, terra ac mari collatis signis, forti robore laborisque constantia, omnem fere ejus putridam jactantiam ac superbiam elicere. Munitionibus enim, quibus confisus stulte admodum superbiebat ac præferociebat (ejus inquam navibus ac classe) igne succensis, hostiumque ac Tribunorum lectissimis fusis fugatisque, ingenti vertigine consiliique inopia ac anxietate, instabilis ac Euripo similis levissimusque Thomæ animus tenebatur. Quin & subtilissimæ artis multiplicesque ejus omnes machinas, ipsas inexpugnabiles, ut quidem existimabat, expugnatuque difficiles, facile admodum ac expedite inutiles reddiderunt ac everterunt. Atque in eum modum, *Domus* quidem *David* (Dei scilicet Civitas) *ibat ac* revera *convalescebat*, Deusque glorificabatur. Ac plane videre erat clare in eo implere divinum oraculum, *Destruxisti omnes sepes ejus, posuisti firmamentum ejus formidinem;* ac quæ Psalmus reliqua habet. Unde & Oppidani psallebant, *Hi in curribus, & hi in equis*, & quæ reliqua sunt.

[Civium defensionis laudes. — 2. Reg. 3. 1. — Psal. 88. 41.]

VII. Divinus autem sermo ipse sponsor, ac quam repentinam citissimamque ipsorum hostis ruinam eis prænuncians, respondit, tantum non dicens, Confidite, filii, & clamate ad Deum. Erit enim nobis ab eo memoria, qui ultor existit. Qui enim nobis invexit mala, is ipse cum salute sempiternam vobis adducit lætitiam.

[Psal. 19. 8.]

VIII. Quandoquidem igitur fatiscens

Edit. Paris. pag. 513. *Thomas Bulgarorum victor, male securus futuri.*

scelestus homo atque miser, seductusque mentis suæ rationibus, insulse pugnans inanique conatu laborans, ac spe defectus, quippe ex diametro frustratus proposito, ipsisque manifeste rebus illi retro quotidie provenientibus; ac præterea ubi cognovit Michaelem Imperatorem adversa sibi corrogasse Bulgarorum auxilia, confestim relicta urbe, in eos impetum vertit, quos & pugna aggressus, multaque eorum data strage, Arcadiopolim tuto se præsidio recipit: nimirum suas processu vires diminutum iri, imbecillioresque fore timens. *Derelictus Thomas a suis.* Quare etiam partiatli clarius cognoscentes, tum immanem suam execrationem, tum inanem frustratam spem, nec procul esse supremum viri exitium ac profligationem, cœperunt paulatim recedere, seque subducere ac defluere; illumque ut hominem vanum, & blateronem populi seductorem, relinquere.

IX. His porro Michael cognitis, nempe proditum Thomam ab amicis ac propinquis, statim urbe egressus cum ingentibus copiis, in eum impetum dedit; atque ad breve obsidens tempus, nulloque labora ejus potitus, ac collo, antiquo more, deditis calcatos manibusque ac pellibus truncatis, inque eum modum palo affigens, trium annorum molestum miserumque civile bellum, arrepti ab eo Imperii causa conflatum productumque sopivit. *Captus Thomas, paloque affixus.* Interim vero dum Thomę tyranno Michael incumbit, eique curam negotio addicit, aliis omnibus in neglecto habitis, Creta & Sicilia, ac quas vocant Cyclades insulas, ab Afris ac Arabibus Romanæ subductæ sunt ditioni: cum jam primum ob peccata populi, ac Imperatorum impietatem, Christianorum res deprimere, suæque eas facere ditionis occœpissent. *Michaelis Amorai tempore capta ab Arabibus Creta, Sicilia, & Cyclades insulæ.*

X. Sic igitur, eoque statu se rebus habentibus, Michael urinæ difficultate renumque dolore, male extinguitur: succedit vero Imperio, ejus loco, Theophilus filius, cum matre Euphrosyna.

A μένος ἀτόπως πολεμῶν καὶ ματαιοπονῶν, καὶ μάλα δὴ ἀπογνούς, ὡς τοῦ σκοποῦ διαμαρτήσας ἐκ διαμέτρου, καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν αὐτῷ κατόπιν προδήλως φερομένων ἡμέρᾳ καὶ ἡμέρᾳ· καὶ πρὸς τούτοις μαθὼν ὡς ὁ Βασιλεὺς Μιχαὴλ τοὺς Βουλγάρους εἰς συμμαχίαν κατ' αὐτοῦ προσεκαλέσατο, παραχρῆμα τὴν πόλιν ἐάσας, κατ' αὐτῶν θᾶττον ᾤχετο. Οὓς δὴ καὶ μαχεσάμενος καὶ πολλοὺς αὐτῶν διαφθείρας, εἰς Ἀρκαδιούπολιν ἑαυτὸν ἀσφαλίζεται· δείσας κατὰ τὴν πρόβασιν αὐτοῦ ἀσθένειαν καὶ ἐλάττωσιν ὑφορώμενος. Ὅθεν οἱ περὶ αὐτὸν αἰσθόμενοι σαφέστερον τήν τε δεινὴν οἰκείαν ἀπάτην, καὶ τὴν κενῆς ἐλπίδος ἀποτυχίαν, καὶ τὴν ἐκείνου πλησιάζουσαν πανωλεθρίαν, ἤρξαντο κατὰ μικρὸν ὑποχωρεῖν, καὶ ὑπορρέειν, B καὶ καταλιμπάνειν αὐτὸν ὡς μάταιον καὶ λαοπλάνον.

θ'. Ὁ δέ γε Μιχαὴλ ταῦτα μεμαθηκὼς ὑπὸ τῶν ἰδίων φίλων καὶ συγγενῶν προδοθέντα, αὐτίκα τῆς πόλεως ὑπεξελθὼν μετὰ πλείστης δυνάμεως πρὸς αὐτὸν ἐξώρμησε. Καὶ δὴ περικαθίσας βραχύν τινα καιρόν, καὶ τοῦτον ἀμογητὶ χειρωσάμενος, καὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ κατὰ τὴν ἀρχαίαν συνήθειαν πατήσας, καὶ ἀκρωτηριάσας αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, καὶ οὕτως ἀνασκολοπίσας, κατέπαυσε τὸν ἐν τρισὶν ἔτεσι δι' αὐτοῦ κατάρξαντα καὶ διαρκέσαντα χαλεπὸν καὶ δύστηνον ἐμφύλιον πόλεμον. Ἀσχολουμένου δὲ Μιχαὴλ πρὸς τὸν ἀντάρτην Θωμᾶν, καὶ τῇ περὶ τοῦτον φροντίδι, παντὸς ἄλλου καταφρονοῦντος, Κρήτη καὶ Σικελία, καὶ δὴ καλούμεναι Κυκλάδες νῆσοι, τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς περι- C ῃρέθησαν, ἐξ Ἀφρων τε καὶ Ἀράβων, λαβόντων ἀρχὴν ἄρτι πρῶτον διὰ τὰς τοῦ λαοῦ ἁμαρτίας, καὶ τὴν τῶν Κρατούντων δυσσέβειαν, καὶ ὑπὸ χεῖρα σφῶν ἄγειν τὰ τῶν Χριστιανῶν πράγματα. *Ὅτι ἐπὶ τῶν καιρῶν Μιχαὴλ τοῦ Ἀμορραίου, ἔλαβον οἱ Ἄραβες τὴν Κρήτην, τὴν Σικελίαν, καὶ τὰς Κυκλάδας νήσους.*

ι'. Ἐν τούτοις οὖν οὕτως, καὶ οὕτω τῶν πραγμάτων διακειμένων, Μιχαὴλ μὲν ἐκ δυσουρίας καὶ τῆς τῶν νεφρῶν ἀλγηδόνος, κακῶς ἀπαλλάγη τοῦ ζῆν. Διεδέξατο δὲ τὴν ἀρχὴν ἀντ' αὐτοῦ Θεόφιλος ὁ υἱὸς αὐτοῦ μετὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Εὐφροσύνης.

IMPERIUM THEOPHILI, ANNOS XII.

pag. 514. Theophilus Iconoclastes.

I. ANNO mundi sexies millesimo trecentesimo vigesimo-sexto, divinæ incarnationis octingentesimo vigesimo-sexto, Imperator Theophilus annos duodecim, novus ille Balthasar & prævaricator, ac Deo exosus, sanctarumque imaginum contumeliosus destructor ac profligator, homo prophanus. Ejus mater Euphrosyna in subjecta omnia mittens themata ac ditionis loca, puellas oris decore formosas adduxit, ut ea iis Theophilo filio nuptiarum fœdere sponsa adjungeretur. Congregatis illis omnibus in Palatio, quod Margaritæ Triclinium vocant, dedit illa filio malum aureum, dicens, *Illi trades cujus forma placuerit.* Erat vero inter eas ea nobilibus sata puella nomine Icasia, longe formosissima. *Theophili nuptiæ; repulsa Icasia salso dato responso.* Qua visa Theophilus, ejusque nimium quantum gratiam stupens ac speciem, *A muliere*, inquit, *emanarunt mala*. Reponit illa subvarecunde & cum pudore. *Sed & res meliores a muliere exuberant.* Is animo offensus sermonis licentia, ea relicta, malum Theodoræ dedit, ea Paphlagonum gente. *Theodora, Theophili conjux & Augusta.* Coronat Theophilus Theodoram in Oratorio S. Ste-

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΘΕΟΦΙΛΟΥ, D ΕΤΗ ιβ'.

α'. ΤΩι ἐνιαυτῷ ἀπὸ τοῦ κόσμου ἑξάκις χιλιοστῷ τριακοσιοστῷ εἰκοστῷ ἕκτῳ. τῆς δὲ θείας σαρκώσεως ωκϛ', ἐβασίλευσε Θεόφιλος ἔτη ιβ'. ὁ νέος Βαλτάσαρ, καὶ παραβάτης, καὶ τῶν ἁγίων Εἰκόνων ὑβριστής, καὶ καθαιρέτης, καὶ βέβηλος. Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ Εὐφροσύνη ἀποστείλασα ἐν πᾶσι τοῖς θέμασιν, ἤγαγε κόρας εὐπροσώπους πρὸς τὸ νυμφοστολῆσαι Θεόφιλον τὸν υἱὸν αὐτῆς. Ἀγαγοῦσα δὲ πάσας ταύτας ἐν τῷ Παλατίῳ εἰς τὸ λεγόμενον Μαργαρίτην τρικλίνιον, δέδωκε τῷ Θεοφίλῳ χρυσοῦν μῆλον, εἰποῦσα, Εἰς ἣν ἀρεσθῇς, ἐπίδος τοῦτο αὐτῇ. Ἦν δέ τις ἐξ εὐγενῶν E ἐν αὐταῖς κόρη, ὀνόματι Εἰκασία, ὡραιοτάτη πάνυ. Ἣν ἰδὼν Θεόφιλος καὶ ὑπεραγασθεὶς αὐτὴν τοῦ κάλλους, ἔφη, Ὡς ἄρα διὰ γυναικὸς ἐρρύη τὰ φαῦλα. Ἡ δὲ μετ' αἰδοῦς πως ἀντέφησεν. Ἀλλὰ καὶ διὰ γυναικὸς πηγάζει τὰ κρείττονα. Ὁ δὲ τῷ λόγῳ τὴν καρδίαν πληγείς, ταύτην μὲν εἴασε· Θεοδώρᾳ δὲ τὸ μῆλον ἐπιδέδωκεν, οὔσῃ ἐκ Παφλαγόνων. Στέφει Θεοδώραν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου. στεφθεὶς καὶ αὐτὸς ἅμα

αὐτῇ

αὐτῇ ὑπὸ Ἀντωνίου Πατριάρχου, καὶ τῷ τοῦ γάμου καὶ τῷ τῆς Βασιλείας στέφει, τῇ ἁγίᾳ Πεντηκοστῇ. Κἀκεῖθεν προελθὼν ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, φιλοτιμησάμενος πολλοῖς τὸν Πατριάρχην ἅμα τῷ κλήρῳ καὶ τῇ συγκλήτῳ. Ἡ δὲ Εἰκασία, τῆς Βασιλείας ἀποτυχοῦσα, μονὴν κατασκευάσασα, εἰς ἣν καὶ ἀποκειραμένη, ἀσκοῦσα καὶ φιλοσοφοῦσα, τῷ Θεῷ μόνῳ ζῶσα διετέλεσε μέχρι τέλους ζωῆς αὐτῆς. Ἡ καὶ συγγράμματα αὐτῆς πλεῖστα καταλέλοιπε, τὸ, Κύριε, ἡ ἐν πολλαῖς ἁμαρτίαις· καὶ τοῦ μεγάλου σαββάτου τὸ τετραῴδιον, Ἄφρων γαραλαῖε, καὶ ἄλλα τινά. Ἡ δὲ τοῦ Βασιλέως μήτηρ Εὐφροσύνη ἑκουσίως καταλθοῦσα τοῦ παλατίου, ἐν τῇ μονῇ αὐτῆς ἐπώνυμον τὰ Γάστρια ἡσύχασεν.

β΄. Ἐποίησε δὲ ἱππικὸν Θεόφιλος, καὶ προσέταξε τῷ Χαμαιδράκοντι Λέοντι τῷ Πρωτοβεστιαρίῳ αὐτοῦ ἀγαγεῖν τὸ πολυκάνδηλον τὸ ἐν τῇ σφαγῇ τοῦ Ἀρμενίου Λέοντος ξίφει διακοπέν. Τοῦ ἱππικοῦ δὲ πληρωθέντος, προσεκαλέσατο πᾶσαν τὴν σύγκλητον ἐν τῷ λεγομένῳ Καθίσματι· καὶ τὸ πολυκάνδηλον ἐξαγαγὼν, καὶ ὑποδείξας αὐτοῖς, ἔφη, Ὁ εἰς ναὸν Κυρίου εἰσερχόμενος, καὶ Χριστὸν Κυρίου φονεύων, τίνος ἐστὶν ἄξιος; Ἡ δὲ σύγκλητος ἀποκριθεῖσα, ἔφη, Ἄξιος θανάτου ἐστὶν, ὦ Δέσποτα. Καὶ εὐθὺς ἐκέλευσε, τοὺς σὺν τῷ πατρὶ αὐτοῦ Μιχαὴλ τὸν Λέοντα ἀνελόντας, τὸν Ὕπαρχον κατασχεῖν, καὶ τὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἐν τῇ σφενδόνῃ ἀποτεμεῖν, πολλὰ προβαλλομένους καὶ λέγοντας, Ἄδικον εἶναι τὴν κρίσιν· καὶ γὰρ εἰ μὴ τῷ πατρί σου συνηγωνισάμεθα, ὦ Βασιλεῦ, οὐκ ἂν αὐτὸς ἦρξας. Καὶ δὴ οὕτως ἐπ᾽ ὄψεσι πάντων τὰς κεφαλὰς ἀπετμήθησαν· προσχήματι μὲν ὡς εἰς ναὸν Κυρίου τετολμηκότων ποιήσασθαι τὴν ἀναίρεσιν. τῇ ἀληθείᾳ δὲ, ὡς τὸν συναιρεσιώτην αὐτοῦ καὶ ὁμόφρονα εἰς ἀσέβειαν ἀποκτείναντες. εἴχετο γὰρ ὁ ἀλιτήριος τῆς ἐκείνου θεοστυγοῦς αἱρέσεως, καὶ τῆς εὐσεβείας ἀπείχετο. τῶν δὲ εἰκόνων, τὰς μὲν κατασπῶν, τὰς δὲ ἀπορρίπτων, καὶ τοὺς ἐπ᾽ εὐλαβείᾳ μοναχοὺς ἐξορίζων καὶ αἰκιζόμενος.

Τὰ περὶ Ἀμορίου.

γ΄. Ἐφ᾽ οὗ καὶ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ πόλιν αὐτοῦ τοῦ ἀλιτηρίου καὶ τυράννου μετὰ πολλῆς δυνάμεως Σαρακηνοὶ παραγενόμενοι, καρτερικῶς ὠχυρωμένην εὑρόντες καὶ κατησφαλισμένην πάνυ, καὶ ὑπὸ Στρατηγῶν πεντήκοντα φρουρουμένην μετὰ τῶν λογάδων καὶ τῶν στρατευμάτων αὐτῶν. καὶ ταύτην δι᾽ ἡμερῶν ιε΄. Αὐγούστῳ μηνὶ ἐκπορθήσαντες, καὶ δορυάλωτον εἰληφότες ᾐχμαλώτευσαν, καὶ ἀπέκτειναν λαὸν ἄπειρον. * Ἑαυτῶν ἐξελθόντες, τὰς Κυκλάδων νήσους ἠρήμωσαν, καὶ τὴν Κρήτην καὶ τὴν Σικελίαν παρέλαβον. Καὶ ψύχος πολὺ γέγονε, καὶ χειμὼν ἀγριώτατος καὶ δριμύτατος, καὶ λιμὸς ἰσχυρός· καὶ ἀέρων αὐχμοὶ καὶ δυσκρασίαι καὶ ἀνωμαλίαι, καὶ σεισμοὶ φοβεροὶ καὶ ἐπάλληλοι, τὴν ἄμετρον ἀπελέγχουσαι τοῦ Κρατοῦντος μοχθηρίαν καὶ κακουργίαν. Εἰς τοσαύτην γὰρ ἀφιλοθείαν καὶ ἀπόνοιαν ἐξώκειλεν ὁ ἄθεος, ὡς καὶ τὴν τοῦ Κοπρωνύμου καὶ Θηριωνύμου, χαλεπὴν καὶ μυσαρωτάτην αἵρεσιν ὑποδεξάμενος καὶ ἀνακαινίσας, ὡς μηδὲν * ἧττον ἀφθῆναι τῆς ἐκείνου δυσσεβείας καὶ παροινίας, τυραννίδος τε καὶ ἐμβροντησίας, ὁ πεφρενακισμένος καὶ μανιόφρων. Ἐπεὶ οὖν τῇ αὐτῇ συσχεθεὶς τῶν ἀσεβῶν ἐκείνων καὶ παλαμναίων ἀπάτῃ καὶ παραπληξίᾳ τε καὶ ἱεραλασίᾳ, τῶν ἐκ

καὶ ναῶν.

* ἧττον.

Georg. Monach. Novi Impp.

phani, ipse una cum ipsa nuptialibus corollis donatus ab Antonio Patriarcha, donatque Augustali corona, in sancta Pentecoste. Tumque in magnam Ecclesiam processu habito multis magnifice Patriarcham & Clerum Senatumque accipit. Icasia vero Imperii spe frustrata, Monasterium extruxit, in quo etiam coma posita, religiosaque palæstra metens ac philosophans, Deo soli vivens, in finem usque vitæ perseveravit. Quæ & ingenii sui plurima reliquit monumenta, in quibus illud est, *Domine, in multis peccatis*; magni item sabbati Tetraodium illud, *Insipiens vetule*, aliaque nonnulla. Imperatoris vero mater Euphrosyna, a se sponte relicta Aula, in suo Monasterio, cui Gastriæ nomen, sanctiori ritu privatam vitam egit.

Icasia in sancto reposita, vita & scriptis clara.

Reversa unde eam stuprator Leo tulerat.

II. Indictis Circensibus Theophilus, jubet Leoni Chamædraconi Protovestiario suo, multifidum ut candelabrum afferat, quod in Leonis Armenii cæde fuerat gladio conscissum. Actis Circensibus Senatum omnem ad se convocat in locum, quem Sessum vocant. Productoque candelabro, ac illis ostenso, quærit, *Qui in templum Domini ingressus, Christum Domini peremit, qua dignus pœna est?* Respondit Senatus, *Domine, reus mortis est*. Moxque Præfecto jubet, ut eos, qui cum Michaele patre suo Leonem sustulerant, tentos, in Circi Funda capite plectat, multa licet objectantes dicentes, *Injustam esse sententiam: Non enim*, ajebant, *Imperator, nisi patri tuo essemus auxiliati, tu in throno sedisses*. Inque eum modum sub omnium oculis capite pleai sunt: eo quidem prætextu, quod in templo Domini ausi essent cædem patrare; revera autem idcirco quia, quod hæretica pravitate sodalem, patique ad impietatem sensu, nece sustulissent. Adhærebat enim scelestus homo adeo execrabili illius hæresi, & a pietate abhorrebat; qui nimirum imaginum alias evelleret, alias effoderet, Monachosque pietate claros exilio mulctaret, ac verberibus aliisque cruciatibus dehonestaret.

Leonis cum Michaele patricidæ, a Theophilo nece sublati.

Edit. Paris. pag. 525.

III. Illo Imperatore, in scelestissimi ejus tyrannique patriam urbem irruptione facta, Saraceni, cum ingentibus copiis, inventa illa fortiter munita ac valde propugnaculis tuta, bellique ducum ac Tribunorum quinquaginta præsidio fulta, cum lectæ militiæ viris horumque ordinibus, dies quindecim obsessa mense Augusto ac expugnata, vique subacta ac captivata, infinitæ multitudinis militares viros plebemque occidere. Navibus egressi, Cyclades insulas devastavere: Cretamque ac Siciliam suæ ditionis fecere. Fuit & ingens frigus, hyemsque sævissima ac asperrima, famesque valida: aeris quoque lenitates & æstus, ac intemperies & inæqualitates, tremendi item terræ motus, ac pene continui; quæ omnia in immensum provectam Imperatoris pravitatem & nequitiam redarguendo essent. Eo enim vir impius impietatis projectæque dementiæ delapsus est, ut & Copronymi & Leonis (sic quasi ex bestia ducto nomine) gravem impurissimamque exceperit hæresim ac instauraverit; ut nihil illius impietati ac baccbationi, tyrannidique, ac stupori, seductus homo dementisque animi, cedere visus sit. Quandoquidem enim, eodem ipso impiorum illorum scelestissimorumque errore & stupore œstroque teneba-

Hæc sub finem vitæ Theophili.

Theophili Deo ultore mala tempora.

Iconomachorum auctor.

tur, ex Manichaico ortum furore Arianicaque rabie, persecutionem ipse quoque pari ratione in Ecclesiam intendit.

IV. Huic (Misotheum potius dicam, *Dei osorem*, quam quod contrarium sonat, Theophilum) Theophobus Persa una cum patre profugus accessit, cum quatuordecim Persarum millibus: susceptos ille distribuit, sedesque per Themata provincialibus adlegens assignavit, ac ordinibus contribuit: hactenusque nomen retinent, ac Persarum Turmæ audiunt. Ipsum vero Theophobum, data uxoris sorore in conjugem, sibi affinem fecit.

Theophobus Persa; Persarum turmæ.

Edit. Paris. pag. 516.

V. Cum ornatus elegantiæque amans esset idem Theophilus, per Aurificinæ principem virum summe eruditum atque solertem, Antoniique Patriarchæ propinquum, Pentapyrgium, quod vocant fabricatus est, duoque maxima organa auro solida, diversis capillis tortisque ornata. Auream item arborem, in qua insidentes aviculæ, ex quadam machina musice cantillabant. Sed & imperiales vestes & paludamenta instauravit Imperator, renovans auroque texta fabricans, quæ vocant Lora, ac reliqua omnia.

Theophili elegantia opera.

Arbor aurea, in qua insidentes aviculæ cantillabant ex machina.

VI. Justitiam, quæ sæculi usu est, prætexens, vir scilicet qui fidem ac pietatem supra eos qui pridem Imperium tenuerant, majori injuria læserit, accedente ad eum muliere vidua in Blachernis, (moris enim illi erat eo proficisci) ac clamante, *Injuria se affici a Petrona Augustæ fratre, Excubitarum Drungario: exaltat enim ædes suas novis ædificiis, quæ molitur, meisque tenebras obducit, ut jam mihi inutiles factæ, quippe quæ contempta vidua sim.* Actutumque Eustathium Quæstorem cognomento Monachum in Oxia degentem, cum Leone Symbatio & Demetrio Camuliano mittit, inspecturos num nova ædificia viduæ ædibus præter jus fasque officerent. Abeuntes itaque, visaque istiusmodi injuria, compertoque vera esse, quæ a muliere dicta erant atque objecta, cum reversi essent, Imperatori renuntiarunt: convictusque ab eis Petronas in oculis Imperatoris, detractis vestibus, acriter dorso cæditur. Statutum vero est ut Quæstor, receptoresque particulares seu custodes, abeuntes, solo tenus ejusce modi ædea eruerent, & mulieri traderent.

De ædibus viduæ.

Sunt quos Contrarotulatores dicimus.

VII. Alexium Armenium cognomento Musele, virum forti robore ac strenuum, locata ei Maria prædilecta filia, in generum ascitum, Patricium creavit, ac brevi post, etiam Magistrum. Postmodum vero, quod in suspicionem venerat affectati Imperii, & quasi in ipsum aliquid moliretur, Magistrum militiæ ducemque Siciliæ præfectum, a se amandavit. Qualia vero parit invidia? Siculi quidam ascendentes, apud Imperatorem calumniam instruunt, quasi res Christianorum Saracenis prodat, & adversus Imperatorem res novas moliatur. Inter hæc vivis exempta Maria desideratissima Theophili filia, ejus urnam argento exornavit, tumumque libertatis posuit, ac immunitatis, qui ad eam quovis crimine confugerent. Argentum postea Leo Imperator e sepulchro abstulit.

Alexius Musele Theophili gener insidiis petitus.

Mariæ Theophili filiæ sepulchrum.

pag. 517.

VIII. Porro Theophilus, Theodorum Episcopum, Crithinum dictum, cum in urbe versantem, cum Alexius calumnia appetitus est, accersens, traditaque cruce pectorali, in Siciliam

Alexii revocatio, non fervata fide, cujus expostulatio Theodori Archiepiscopi.

A Μανιχαϊκῆς μανίας καὶ Ἀρειανικῆς λύσσης ὁρμώμενον πάλιν διωγμὸν, καὶ αὐτὸς κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἀπαύστως ἐπανετείνετο.

δ'. Τούτῳ τῷ μισοθέῳ, μᾶλλον εἰπεῖν ἢ Θεοφίλῳ, προσέφυγε Θεόφοβος ὁ Πέρσης ἅμα τῷ πατρὶ αὐτοῦ, μετὰ Περσῶν χιλιάδας δεκατέσσαρας. οὓς διένειμεν ἐν τοῖς θέμασι κατασκηνώσαντας, καὶ εἰς τούρμας ἀποκαταστήσας, αἳ μέχρι τοῦ νῦν λέγονται Τοῦρμαι Περσῶν· αὐτὸν δὲ τὸν Θεόφοβον εἰς ἀδελφὴν Θεοδώρας Αὐγούστης, γαμβρὸν ἐποιήσατο.

ε'. Φιλόκοσμος δὲ ὢν ὁ αὐτὸς Θεόφιλος, κατεσκεύασε διὰ τοῦ ἄρχοντος τοῦ Χρυσοχόου λογιωτάτου πάνυ ὄντος καὶ συγγενοῦς Ἀντωνίου Πατριάρχου, τό τε Πενταπύργιον, καὶ τὰ δύο μέγιστα ὄργανα ὁλόχρυσα, διαφόροις λίθοις καὶ * ὑελίοις καλλωπίσας αὐτά. δένδρον δὲ χρυσοῦν, ἐν ᾧ στρουθοὶ ἐφεζόμενοι διὰ μηχανῆς τινος μουσικῶς ἐκελάδουν. Ἐκαινούργησε δὲ καὶ τὰς βασιλικὰς στολὰς ὁ Βασιλεὺς, ἀνακαινώσας καὶ χρυσοϋφάντους κατασκευάσας τοὺς λεγομένους Λώρους, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα.

B

* Num ὑελίοις, quod sic majores ac rutilantiores lapides vocarent. Περὶ τοῦ δένδρου χρυσοῦ, ἐν ᾧ στρουθοὶ ἐφεζόμενοι διὰ μηχανῆς ἐκελάδουν.

ϛ'. Δικαιοσύνην τε κοσμικὴν προσποιούμενος, ὁ τὴν πίστιν καὶ τὴν εὐσέβειαν πλέον ὑπὲρ τοὺς πρώην βασιλεύσαντας ἀδικήσας, προσελθούσης αὐτῷ γυναικὸς χήρας ἐν Βλαχέρναις (ἔθος γὰρ ἦν αὐτῷ ἐκεῖσε ἀπέρχεσθαι) καὶ βοησάσης ὡς ἀδικοῖτο παρὰ τοῦ τῆς Αὐγούστης ἀδελφοῦ Πετρωνᾶ Δρουγγαρίου τῆς βίγλης ὄντος.

C Τὰ οἴκ γὰρ τὰ ἑαυτοῦ οἰκήματα τοῖς κτίσμασιν οἷς καινουργεῖ, καὶ τὰ ἐμὰ σκοτίζει, καὶ εἰς τὸ μηδὲν εἶναι ποιεῖ, ἅτε χήρας οὔσης καταπεφρονημένης. Καὶ παραυτὰ ἀπέστειλεν Εὐστάθιον Κοιαίστωρα ἐπίκλην Μοναχὸν ἐν τῇ Ὀξείᾳ οἰκοῦντα, σὺν Λέοντι τῷ Συμβατίῳ καὶ Δημητρίῳ τῷ Καμουλιανῷ ἰδεῖν, εἰ τὴν γυναῖκα ἀδικεῖ τὸ καινουργηθὲν οἴκημα. Οἳ καὶ ἀπελθόντες, καὶ θεασάμενοι τὴν τοιαύτην ἀδικίαν, καὶ βεβαιωθέντες ὡς ἀληθῆ εἰσὶ τὰ παρὰ τῆς γυναικὸς ῥηθέντα, ὑποστρέψαντες ἀπήγγειλαν τῷ Βασιλεῖ· καὶ ἐπ' ὄψεσι τοῦ Βασιλέως ἐλεγχθεὶς παρ' αὐτῶν ὁ αὐτὸς Πετρωνᾶς, ἐκδυθεὶς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐδάφους, τύπτεται τὰ νῶτα σφοδρῶς. Ὡρίσθη δὲ ὥστε τὸν Κοιαίστωρα καὶ οἱ Ἀντιγραφεῖς ἀπελθεῖν, καὶ ἐκ θεμελίων ἐκδαφίσαι τὰ τοιαῦτα οἰκοδομήματα, καὶ τῇ γυναικὶ παραδοῦναι.

D

ζ'. Οὗτος Ἀλέξιον τὸν Ἀρμένιον, ὃν ἐπίκλην Μωσηλὲ, ἀνδρεῖον ὄντα καὶ ῥωμαλαῖον εἰσεποιήσατο γαμβρὸν εἰς Μαρίαν τὴν ἠγαπημένην αὐτοῦ θυγατέρα, ποιήσας αὐτὸν Πατρίκιον· μετ' ὀλίγον δὲ, καὶ Μάγιστρον. Εἶτα ὑπολήψεις τινὰς ἐπ' αὐτοῦ σχὼν ὡς ὀρεγομένῳ τῆς Βασιλείας, Στρατηλάτην καὶ Δοῦκαν τῆς Σικελίας ἐξέπεμψεν. Οἷα δὲ φθόνου ὠδίνοντος, Σικελοί τινες ἀνελθόντες, διέβαλλον τοῦτον Βασιλεῖ, ὡς τὰ μὲν τῶν Χριστιανῶν Σαρακηνοῖς προδίδωσι, κατὰ δὲ τῆς Βασιλείας σκευωρεῖ μελετᾷ. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ τεθνηκυίας Μαρίας τῆς ποθουμένης τῷ Βασιλεῖ θυγατρὸς, τὴν μὲν λάρνακα ταύτης ἐξ ἀργύρου ἐκόσμησε, καὶ τόπον ἐλευθερίας τοῖς προσφεύγουσιν ἐπ' ἐγκλήματι τινὶ τέθεικεν. Ὅνπερ ἄργυρον μετὰ ταῦτα Λέων ὁ Βασιλεὺς ἀνείλετο ἐκ τοῦ τάφου.

E

η'. Ὁ δὲ Θεόφιλος, Θεόδωρον τὸν ἐπίσκοπον, τὸν λεγόμενον Κρίθινον, ἐν τῷ καιρῷ τῆς διαβολῆς Ἀλεξίου ἐν τῇ πόλει τυχόντα προσκαλεσάμενος, καὶ δοὺς τὸ ἴδιον φυλακτὸν, ἀπέστειλεν εἰς Σικελίαν δοῦναι

λόγον ἀπαθείας τῷ Ἀλεξίῳ, καὶ ἀγαγεῖν ἐν τῇ πόλει πρὸς αὐτόν. Ὁ δὲ ἀπελθὼν καὶ τῇ προσούσῃ αὐτῷ συνέσει πείσας Ἀλέξιον, ἤγαγε πρὸς τὸν Βασιλέα. Ὃν ὁ Βασιλεὺς ὡς ἀντάρτην τύψας, ἔθετο ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, δημεύσας πᾶσαν τὴν περιουσίαν.... ἀνέθετο Ἀλεξίῳ, εἰπών, Ὅτι δι' ἐμοῦ πάντα πέπονθας τὰ δεινά. Καὶ τοῦ Βασιλέως κατὰ τὸ ἔθος εἰς Βλαχέρνας ἀπελθόντος, προλαβὼν ἔσω ἔνδοθεν τοῦ θυσιαστηρίου ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, ἱερατικὴν στολὴν ἠμφιεσμένος· καὶ τοῦ Βασιλέως τῇ σωλαίᾳ πλησιάσαντος ἅμα τῇ συγκλήτῳ, φωνῇ μεγάλῃ ἐφώνησεν ὁ Ἀρχιεπίσκοπος, Ἔντεινε, καὶ κατευοδοῦ, καὶ βασίλευε. Ἕνεκεν τίνος, ὦ Βασιλεῦ; Αἰδεσθεὶς οὖν ὁ Βασιλεὺς τὴν σύγκλητον, ἔφη, Ἕνεκεν ἀληθείας καὶ πρᾳότητος καὶ δικαιοσύνης. Ὁ δὲ, Καὶ ποία δικαιοσύνη ἐν σοὶ, ὅτι δοὺς ὑπόγραφον λόγον Ἀλεξίῳ δι' ἐμοῦ, οὐκ ἐφύλαξας τοῦτον; Ὁ δὲ Βασιλεὺς ὡς ἐλεγχθεὶς, τοῦτον τοῦ θυσιαστηρίου βιαίως ἐξήγαγε, καὶ πληγὰς αὐτῷ οὐ μετρίας ἐπιθεὶς, ἐξώρισεν· οὐ διὰ τὸ ἐλεγχθῆναι ὑπ' αὐτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ μαθεῖν αὐτὸν τὰς ἁγίας εἰκόνας τιμᾶν καὶ σέβεσθαι, καὶ τὴν αὐτοῦ δυσσέβειαν διαβάλλειν. Μετ' οὐ πολὺ δὲ, ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ παραγινομένου, καὶ τοῦ Πατριάρχου αὐτῷ ὀνειδίσαντος, αὐτὸν τὸν Ἀρχιεπίσκοπον ἤγαγε μετὰ παρακλήσεως. Τοῦ δὲ ἀνάξιον ἑαυτὸν τῆς ἱερωσύνης κρίναντος δι' ἃ πέπονθεν, ὁ Βασιλεὺς Οἰκονόμον τῆς μεγάλης ἐκκλησίας πεποίηκε. Καὶ Ἀλέξιον τοῦ δεσμωτηρίου ἐξέβαλεν, ἀποδοὺς αὐτῷ καὶ πᾶσαν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἔχων αὐτὸν ἐν τιμῇ.

θ'. Ἦν δὲ καὶ Μανουὴλ ὀνομαστότατος Στρατηλάτης πάντων τῶν ἐν τῇ ἀνατολῇ, τιμώμενος παρὰ τοῦ Βασιλέως. Οὗτος Μύρωνι συμβαλὼν λόγους τινὰς, Λογοθέτῃ τε ὄντι τοῦ δρόμου καὶ πενθερῷ τοῦ Πετρωνᾶ, διεβλήθη τῷ Βασιλεῖ ὑπὸ Βασιλείου ὑποβολῇ Μύρωνος, ὡς τῆς Βασιλείας ὀρέγεται, καὶ ἐμελέτα τὰ δεινὰ κατ' αὐτοῦ. Λέων δὲ ὁ Πρωτοβεστιάριος ὑπὲρ τοῦ Μανουὴλ προϊστάμενος καὶ φροντίζων διεβεβαιοῦτο τῷ Βασιλεῖ, ὡς ψευδῆ εἰσὶ τὰ κατ' αὐτοῦ λεγόμενα. Ἃ μαθὼν Μανουὴλ, καὶ τὴν ὀργὴν τοῦ Βασιλέως καὶ διαβολὰς ἐκκλίνων, λάθρα τῆς πόλεως ἐξελθὼν μέχρι Πυλῶν, καὶ τοῖς δημοσίοις ὀχήμασι ἐπιβὰς, ἀπῆλθε φυγὰς μέχρι τῶν κλεισουρῶν Συρίας, τὰς τῶν ἵππων ἰγνύας ἐκκόπτων. Ἐδήλωσέ τε τοῖς Ἀγαρηνοῖς ταῦτα, ὡς Βασιλέως ὀργὴν ἐκφεύγω, καὶ εἴ γε μὴ καταναγκάσητέ με τὴν ἐμαυτοῦ πίστιν καταλιπεῖν, προσφεύγω ὑμῖν. Εἰ οὕτω καὶ ἐπὶ τούτοις προσδέχεσθέ με, λόγον ἀπαθείας μοι ἀποστείλατε. Οἱ δὲ τοῦτο μεγάλῃ χαρᾷ δεξάμενοι, λόγον ἀπαθείας ἀποστείλαντες, προσεδέξαντο ὡς Βασιλέα Ῥωμαίων.

ι'. Τοῦτο μαθὼν ὁ Βασιλεὺς, ἐν πολλῇ θλίψει καὶ ἀθυμίᾳ γέγονε· καὶ βουλὴν ἐποιεῖτο μετὰ Ἰωάννου Συγκέλλου περὶ τούτου. Ὁ δὲ εἶπεν, Εἰ προθύμως βούλει τὸν Μανουὴλ προσελθεῖν, ὦ Βασιλεῦ, αὐτὸς ἐγὼ ἕτοιμος τοῦτο ποιῆσαι, χρήματα λαβὼν, καὶ πρὸς τὸν Ἀμερουμνὴν σταλεὶς, ὡς δῆθεν τοὺς ἐν εἱρκτῇ καὶ δεσμοῖς ἐπισκεψόμενος, ἔχων καὶ ἐνυπόγραφον λόγον παρὰ τῆς σῆς Βασιλείας, ᾧ πείσω τὸν Μανουὴλ εἰς ὄψιν ἐλθεῖν. Δοκῶ δὲ τοῦτο πρᾶξαι, τῷ ἐνυπογράφῳ λόγῳ τῆς Βασιλείας σου, καὶ τῇ ἐμῇ πειθοῖ, καὶ τῇ ἐκείνου εὐσεβείᾳ, καὶ τὸ εἰκὸς εἶναι τῆς πατρίδος

misit, qui juratam immunitatis fidem Alexio præberet, & ad Imperatorem in urbem reduceret. Profectus ille, ac qua præditus erat prudentia ingeniique sagacitate, persuaso Alexio, dictoque ei audiente, ipsum ad Imperatorem adduxit. Imperator mox reversum, quasi molitum tyrannidem ac rebellem, verberibus affectum, vinctumque, omni ejus publicata substantia, in carcerem compegit. Tum Theodorus Alexio, *In causa sum, quod dira hæc omnia patiaris.* Profectoque ex more ad Blachernas Imperatore, iter ipse occupans, intra sacri Tribunalis locum stola sacerdotali indutus, stetit, jamque prope Imperatore ad Soleam, stipante Senatu, accedente, exclamavit magna voce Archiepiscopus, *Intende, prospere procede, & regna; Quorsum, Imperator?* Ille, Senatum reveritus, *Propter veritatem*, inquit, *& mansuetudinem & justitiam.* Cui Theodorus, *Ecquænam vero tua justitia, qui cum Alexio juratam fidem per me dederis, nihil tamen servaveris?* Imperator reprehensionem non ferens, eaque ira accensus, ipsum violenter e sacro Altaris loco expulit, nec mediocribus plagis impositis, exilio relegavit: nec ea dumtaxat ratione, quod ab eo reprehensus esset, sed quod etiam colere eum ac venerari sacras Imagines, ejusque impietatem traducere, inaudierat. Haud multo post vero, cum Imperator in Magnam Ecclesiam venisset, ac Patriarcha rem ei probro objecisset, Archiepiscopum facti veniam petens reduxit. Cumque is indignum se Sacerdotio judicaret, ob ea quæ passus erat, Imperator Œconomum fecit Magnæ Ecclesiæ, Alexium quoque e carcere ejecit, restituta ei omni ablata substantia; virum in pretio habens.

Psal. 44. 5.

Theodorus Crithinus mote Theophilo habitus: imaginum cultor; magnæ Ecclesiæ ex Episcopo Oeconomus.

IX. Erat vero etiam Manuel fama clarissimus inter omnes Asiaticos Tribunos ac belli duces, quem charum Imperator haberet. Is, consertis nonnullis sermonibus cum Myrone Cursus publici Logotheta & Petronæ socero, Imperatori a Basilio delatus, ejusdem Myronis suggestione, velut qui Imperium affectaret, atque in eum mala moliretur. Leo vero Protovestiarius, Manuelis defensione suscepta, deque eo solicitus, Imperatori affirmabat falsa esse, quæ de illo dicerentur. Quibus Manuel cognitis, iramque Imperatoris ac calumnias declinans, clam urbe egressus usque ad Pylas, publicisque curribus invectus, ad Syriæ usque clusuras, excisis equorum poplitibus profugit. Significavitque hæc Agarenis; *Fugere se Imperatoris iram, ac si suam fidem non cogant deserere, ad ipsos profugere. Itaque si ita, hisque me conditionibus suscipitis, fidem mihi immunitatis mittite.* Illi vero rem læti suscipientes, missa securitatis fide, haud aliter ac Imperatorem Romanum ipsum reciperent.

Manuel calumniis petitus, defertur ad Agarenos.

Edit. Paris. pag. 518.

X. Quo cognito Imperator, ingenti mœrore mentisque angustia concidit, habitoque cum Joanne Syncello ea de re consilio, ait ille, *Si vere ex animo Manuelem redire cupis, o Imperator, mihi in parato est, ut tibi id ipse præstem. Ita nimirum si acceptis pecuniis, a te ad Amerumnem mittar, quasi visurus eos, qui in carcere ac in vinculis agunt; subscriptum tuæ Majestatis diploma securitatis habens, quo Manueli suum ad te accessum suasurus sum. Arbitror autem id me præstituram, tum tuæ Majestatis subscripta securitatis fide, tum mea ipsius suasione, ipsaque illius pietate, & quod par sit, illum patriam amare.* Imperator itaque

quamplurimis ad Amerumnem datis pecuniis ac muneribus, amisit.

Manuelis res apud Agarenos.

XI. Ingressus illa cum multis pecuniis, omniique generis ornata supellectili ac cultu, adeo ut Agareni, quas conferebat opes stupore admirarentur. Elargitus itaque in eos, qui in carcere essent, munera, ac Protosymbulo coram salutato, clam etiam cum Manuela sermonem miscere potuit, eique subscriptam Imperatoris securitatis fidem, crucemque ipsius pectoralem; contradere. Quibus ille peractis, reversus ast, nuntians Imperatori, quæcumque ipsi gesta essent. Porro Manuel oblata Amerumne petitiona, ut liceret ei adversus gentem quamdam iis infensam exire, voti compos effectus ast. Assumptoque Amerumnæ filio, longeque copioso exercitu, profectus, ingenti potitus victoria ast: quo facinore in majori quam prius habetur pretio; nec quicquam erat quod apud Amerumnem ejus gratia non posset.

Edit. Paris. pag. 519.

Ad Imperatorem se recipit Manuel.

XII. Cum itaque gravi cura teneretur, ut ad Romanam ditionem se reciperet post elapsum aliquod tempus ait ad Amerumnæ proceres, *Si mihi Amerumnæ filium, ac copias præbueritis, expeditione suscepta, Romanam vobis subjiciam ditionem*. Quo illi cum Amerumne communicato consilio, ipsum dimiserunt. Manuel vero prope accedens ad Anatolicum Thema, convocatis subditis suis, ac Amerumnæ filio, quasi nimirum castra moturus & venaturus, cum ab hostibus jam procul factus esset, circumfusus Amerumnæ filio, ac eum exosculatus, ait, *Ego quidem ad meum Imperatorem & ad propria abeo, quippe cui nihil in vita charius sit patria, meæque gentis hominibus. Tu vero cum tuis, omnis mali a nobis securus, ad tuos abscede*. Ac quidem ille eum in modum cum lacrymis ac pudore reversus est: Manuel vero ad Imperatorem venit, præmisso qui ejus adventum annuntiaret.

Manueli delati honores.

XIII. Imperator, eum qui fuerat destinatus, ut qui magnorum illi bonorum nuntius esset, susceptum, pecuniis ac dignitatibus liberaliter accepit. Manuelem item, uti dignum erat, suscipiens, Magistrum statim ac Scholarum Domesticum præfecit, atque eis liberos ax sacro baptismate suscepit.

Captæ Saracenorum urbes nobiles.

XIV. Eo successu elatus Imperator, cum Manuele & Senatu omnique exercitu adversus Saracenos profectus est; facilique negotio captis Zapetro & Samosato, quod oppidum tum divitiis ac potentia florebat, quippe Amerumnæ patria, victoria ac manubiis se magnifice jactans ac superbiens, reversus est.

Bryantis Palatia.

Veniensque Bryantem usque, ædificari Palatium, hortosque plantari, atque aquas deduci, præcepit: quod & factum est. Inde urbem petens, ac spolia triumpho traducens, exhibitisque Circensibus, ac ipse primo munera ludens, albi invectus equis, atque Veneto indutus colore, cum victor exiisset, coronatus est, acclamantibus Factionibus, *Bene faustèque venisti, omni major comparatione, Factionarie*.

XV. Antonio autem Patriarcha vivis exempto, ejus loco ordinatur Joannes Syncellus; ut dicam novus Jannes & Zambres, celebri homo fama, magicis artibus & divinationibus ex pelvi, omnique impietate. Is nimirum orga-

A ὁρᾶν. Ὁ δὲ Βασιλεὺς πάμπολλα χρήματα καὶ δῶρα πρὸς τὸν Ἀμερμουμνῆ δοὺς αὐτῷ, ἀπέστειλε.

ια'. Ὁ δὲ εἰσελθὼν μετὰ πολλῶν χρημάτων καὶ κόσμου παντοίου, ὥστε καὶ τοὺς Ἀγαρηνοὺς ἐπὶ τῷ πλούτῳ αὐτοῦ ἐκπλαγῆναι, ὡς τὰ δεσμωτήρια ῥογεύσας, καὶ τὸν Πρωτοσύμβουλον θεασάμενος, ἠδυνήθη καὶ λάθρα συνομιλῆσαι τῷ Μανουὴλ, καὶ δοῦναι αὐτῷ τὸν ἐνυπόγραφον λόγον, καὶ τὸ φυλακτὸν τοῦ Βασιλέως. Καὶ ὁ μὲν τοῦτο πράξας, ὑπέστρεψεν, ἀναγγείλας τῷ Βασιλεῖ ὅσα διεπράξατο. Ὁ δὲ Μανουὴλ ἐξαιτήσας τὸν Ἀμερμουμνῆ τοῦ ἐξελθεῖν κατὰ ἔθνους τινὸς πολεμίου αὐτοῖς, ἔτυχε τῆς αἰτήσεως. Καὶ λαβὼν τὸν τοῦ Ἀμερμουμνῆ υἱὸν, καὶ λαὸν πλεῖστον, B ἀπῆλθε, καὶ νίκην μεγάλην εἰργάσατο· καὶ τούτῳ ἐν μείζονι τιμῇ ὑπὲρ τὸ πρῶτον καθίσταται· καὶ πάντα ἦν αὐτὸς παρὰ τῷ Ἀμερμουμνῇ δυνάμενος.

ιβ'. Ὅθεν ἔχων φροντίδα πολλὴν τοῦ ἐξελθεῖν ἐν Ῥωμανίᾳ, μετὰ καιρόν τινα εἶπε πρὸς τοὺς δυνάστας τοῦ Ἀμερμουμνῆ, ὅτι, Ἐάν μοι τὸν υἱὸν τοῦ Ἀμερμουμνῆ καὶ λαὸν παρέξητε, ἐξελθὼν ὑποτάξω τὴν Ῥωμανίαν. οἱ δὲ τῷ Ἀμερμουμνῇ εἰπόντες, αὐτὸν ἀπέστειλαν. Ὁ δὲ ἐλθὼν πλησίον τοῦ Θέματος τῆς Ἀνατολῆς, προσκαλεσάμενος τοὺς ὑποχειρίους αὐτοῦ, καὶ τὸν υἱὸν τοῦ Ἀμερμουμνῆ, ὡς δῆθεν ἀπληκεύσων καὶ κυνηγήσων, πόρρωθεν τῶν πολεμίων γενόμενος, C περιπλακεὶς τῷ υἱῷ τοῦ Ἀμερμουμνῆ, καὶ καταφιλήσας αὐτὸν, εἶπεν, ὅτι Ἐγὼ μὲν ἀπέρχομαι πρὸς τὸν Βασιλέα μου καὶ τὰ ἴδια, μηδὲν τῶν ἐν τῷ βίῳ προτιμήσας πατρίδος καὶ συμφυλετῶν. Σὺ δὲ μετὰ τῶν σῶν, ὡς μηδὲν δεινὸν πείσεσθε ὑποπτεύοντες παρ' ἡμῶν, ἄπιθι πρὸς τοὺς σούς. Καὶ οὗτος μὲν ὑπὸ μετὰ δακρύων καὶ αἰσχύνης ὑπέστρεψεν· ὁ δὲ Μανουὴλ ἐχώρει πρὸς τὸν Βασιλέα, προαποστείλας αὐτῷ τὸν μηνύσοντα.

ιγ'. Ὁ δὲ Βασιλεὺς, καὶ τὸν μηνυτὴν, ὡς μεγάλων ἀγαθῶν ἄγγελον ἀποδεξάμενος, χρήμασί τε καὶ ἀξιώμασιν ἐφιλοτιμήσατο. Καὶ τὸν Μανουὴλ, ὡς ἄξιον ἦν, ὑπεδέξατο, Μάγιστρον εὐθὺς καὶ Δο- D μέστικον τῶν σχολῶν ποιησάμενος, καὶ τοὺς αὐτοῦ παῖδας ἐκ τοῦ ἁγίου Βαπτίσματος ἀναδεξάμενος.

ιδ'. Τούτοις ἐπαρθεὶς ὁ Βασιλεὺς, ἐξῆλθε μετὰ Μανουὴλ καὶ τῆς συγκλήτου καὶ τοῦ στρατοῦ παντὸς κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν, καὶ ἀπόνως τήν τε Ζάπετρον καὶ τὸ Σαμόσατον πλούτῳ κομῶν καὶ δυνάμει τότε διὰ τὸ τὸν Ἀμερμουμνῆ ἐκεῖθεν εἶναι, παραλαβὼν, ἐπάνεισι τῇ νίκῃ καὶ τοῖς λαφύροις γαυρούμενος, καὶ ἐλθὼν μέχρι τοῦ Βρύαντος, προσέταξεν οἰκοδομῆσαι παλάτιον καὶ παραδείσους φυτεῦσαι, καὶ ὕδατα ἀγαγεῖν, ἃ καὶ γέγονεν. Ἐκεῖθεν δὲ ἀφικόμενος εἰς τὴν πόλιν, τὰ λάφυρα ἐθριάμβευσεν, ἱππικὸν ποιήσας, καὶ τὸ πρῶτον βαΐον παίξας, ἅρματι E λευκῷ μὲν ἐποχησάμενος, χρώματι δὲ τῷ Βενέτῳ ἀμφιασάμενος, καὶ νικήσας ἐστεφανώθη, τῶν δήμων ἐπιβοώντων, Καλῶς ἦλθες ἀσύγκριτε φακτιονάρα.

ιε'. Τοῦ δὲ Πατριάρχου Ἀντωνίου τελευτήσαντος, ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖται Ἰωάννης ὁ Σύγκελλος· ἵν' εἴπω ὁ νέος Ἰαννὴς καὶ Ζαμβρῆς· βεβοημένος ἐπί τε μαγείαις καὶ λεκανομαντείαις καὶ πάσῃ ἀσεβείᾳ.

εἰς ὄργανον ἐπιτήδειον εὑρεθὲν τῆς τοῦ Βασιλέως ἀσεβείας τε καὶ ῥοπῆς, αὐτῷ πάντα πρὸς ἀπώλειαν εἰργάζετο. Καὶ ὃν ὤδινε μὲν κατεῖχε δὲ βασιλίσκον τῆς ἀσεβείας ὁ Βασιλεὺς ἐξέῤῥηξε καὶ ἀπέτεκε, τὰς ἁγίας εἰκόνας ἀναχεῖσθαι προστάξας ἢ ἀπαλείφεσθαι.

ις΄. Οὗτος ὁ Ἰαννὴς πρὸ τοῦ ἄστεος οἴκημα ἐκ λίθων λαξευτῶν κατασκευάσας, ὃ Τροῦλος μέχρι νῦν ὀνομάζεται, διά τινων θυσιῶν ὡμίλει τοῖς δαίμοσι, καὶ τῷ Βασιλεῖ τὰ μέλλοντα διεσήμαινεν. Ὃ δὲ καὶ ἀοίκητον ἔμεινε, διὰ τὰς ἐν αὐτῷ γενομένας τότε τῶν δαιμόνων ἐπιφοιτήσεις.

ιζ΄. Διὰ τοῦτο σύμμαχον τοῦτον καὶ συνίστορα ἔχων Θεόφιλος τῆς αὐτοῦ αἱρέσεως, ὁ δεύτερος Νεκτεναβώ, τὸν ῥηθέντα Ἰωάννην, μᾶλλον δὲ Ἰαννήν, τὸν Πατελάρχην, ἢ Μανδελάρχην, τὸν νέον ὄντως Ἀπολλώνιον, ἢ Βαλαάμ, ἐν τοῖς καθ᾽ ἡμᾶς χρόνοις κακῶς ἀναφανέντα λεκανομάντην, καὶ πάσης θεοστυγοῦς πράξεως καὶ τερατείας δεινὸν ὑποφήτην· ὑφ᾽ οὗ καὶ τὰ γράμματα παιδευθεὶς ὁ ἀείπιστος καὶ δόλιος, ὑπηρέτης δόκιμος, καὶ τοῦ διαβόλου ἐπιτήδειον ὄργανον γέγονεν. Οὓς ἂν ἐνδίκως ὁ θεῖος λόγος ἐπαράσταται σχετλιαστικῶς, φάσκων, Οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Κάϊν ἐπορεύθησαν, καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ Βαλαὰμ μισθοῦ χάριν ἐξεχύθησαν, καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κορὲ ἀπώλοντο. Οὗτοί εἰσι γογγυσταὶ καὶ μεμψίμοιροι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν πορευόμενοι ἐν ταῖς ἀπάταις αὐτῶν. Ἐφαρμόσειεν * αὐτοῖς μάλα εἰκότως, καὶ τὰ τοῦ ἐμβροντήτου Ἰουλιανοῦ παρὰ τῇ Θεολόγῳ στηλιτευομένου γλώττῃ. Σφόδρα γὰρ ἐμφερὴς ἀναπέφηνε, καὶ εἰς μηδὲν ἀπᾴδων τῆς ἐκείνου κακουργίας καὶ δυστροπίας. Ἔφη γοῦν· Πῶς μὴ δακρύσω τὸν ἄθλιον; μὴ πλέον τῶν διωγμένων τοὺς προσδραμόντας, πλέον δὲ τῶν αὐτομολησάντων εἰς τὴν κακίαν θρηνήσω τῶν συναρπασάντων. Μᾶλλον δὲ τοῖς μὲν μηδὲ δεινὸν τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ παθεῖν, ἀλλὰ καὶ πάντων μακαριώτατον· οὐκ ἐκεῖθεν μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐντεῦθεν εὐδοξίαν καὶ παῤῥησίαν, ἣν διὰ τῶν κινδύνων ἑαυτοῖς ἐχρήσαντο. Τοῖς δὲ προοίμιον τῶν ἀπειλουμένων, ἅπερ ἤδη πεπόνθασι· καὶ βέλτιον ἦν αὐτοῖς, εἰ ἐνταῦθα μακρότερον ἐκολάσθησαν, ἢ τοῖς ἐκεῖ δικαιοκριτηρίοις ἐταμιεύθησαν. Καὶ γὰρ ὥσπερ τὸν χαμαιλέοντα λόγος παντοῖον γίνεσθαι ῥᾳδίως, καὶ πάσας μεταβάλλειν χρόας, πλὴν μιᾶς τῆς λευκότητος· οὕτω κἀκεῖνος πάντα ἦν καὶ ἐγίνετο Χριστιανοῖς, πλὴν ἡμερότητος· καὶ ἦν λίαν ἀπάνθρωπον αὐτῷ τὸ φιλάνθρωπον· καὶ τὸ πιθανὸν, βίαιον· καὶ ἀπολογία τῆς ἀγριότητος, ἡ χρηστότης. Ὅθεν λεκτέον πρὸς αὐτόν, Εὐηθέστατε καὶ ἀπαιδευτότατε τὰ μεγάλα, σὺ κατὰ τοσούτου κλήρου καὶ τῆς οἰκουμένης ἀνέστης; σὺ κατὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας καὶ θυσίας τοῖς μιάσμασι; Σὺ κατὰ τοῦ τὸν κόσμον καθαίροντος αἵματος τοῖς σοῖς μιαροῖς αἵμασι; Σὺ μετὰ Ἡρώδην διώκτης, καὶ μετὰ Ἰούδαν προδότης· πλὴν ὅσον οὐκ ἀγχόνῃ τὴν μετάνοιαν ἔδειξας, ὥσπερ κἀκεῖνος· καὶ Χριστοκτόνος μετὰ Πιλάτον, καὶ μετὰ Ἰουδαίους μισόθεος, ὁ τῶν ἁγίων ὑβριστής. Ἱεροβοὰμ σὲ εἰπεῖν οἰκειότερον, ἢ Ἀχαὰβ τὸν Ἰσραηλίτην, τοὺς παρανομωτάτους. Φαραὼ τὸν Αἰγύπτιον, ἢ Ναβουχοδονόσορ τὸν Ἀσσύριον; Ἢ πάντα ταῦτα συνελόντες, ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὀνομάσωμεν; ἐπεὶ καὶ τὰς πάντων κακίας φαίνεσαι εἰς σεαυτὸν συλλεξάμενος, Ἱεροβοὰμ τὴν ἀποστασίαν, Ἀχαὰβ τὴν μιαιφονίαν,

* αὐτῇ.

num idoneum ejus, quo Imperator laborabat, impietatis, inque rem impetus, omnia illi ad certum interitum efficiebatur. Ac quem parturiebat quidem, continebat tamen impietatis regulum, Imperator edidit pepericque, jubens sacras imagines oblini, seu aboleri.

Theophili edictum adversus Imagines. Edit. Parif. pag. 520.

XVI. Hic Jannes, extructa in Urbis vicinio ex quadrato lapide ædicula (Trullus hodieque vocatur) sacrificiis quibus cum dæmonibus consuescens, Imperatori quæ futura essent, denuntiabat. Manserunt ædes illæ inhospitæ ob dæmonum per hæc tempora in illis frequentiam.

Joannis Patriarchæ magiæ & veneficia.

XVII. Propterea adjutorem illum & conscium suæ hæreseos habens Theophilus; alter ille Nectanebo, eum, quem dicebant, Joannem; quinimmo Jannem, Patriarcham illum & Mandriarcham, novum vere Apollonium, sive Balaam, nostris temporibus malo fato ortum, ex pelvi divinum, omnisque Deo exosæ actionis præstigiarumque solertem interpretem: a quo etiam doctus litteras instabilis homo ac dolosus, probatus minister, idoneumque diaboli organum extitit. Quod merito divinus sermo miserabiliter deplorando fecit, dicens. *Væ eis, quia in via Cain ingressi ambulabunt, & errore Balaam mercedis causa effusi sunt, & contradictione Core perierunt. Isti sunt murmuratores, queruli, juxta concupiscentias suas ambulantes in seductionibus suis.* Congruat illis jure optimo, & quæ sunt Juliani, iisdem moribus viri, quibuscum Theologica lingua liberaliter sugillat ac carpit. Valde enim ei similis eluxit, nec quicquam diversum atque abhorrens ab ejus malitia, mirumque pravitate habens. Ait itaque, *Quomodo non infelicem lacrymis prosequar? nec eos magis qui manus dederunt, seseque abduci passi sunt, quam qui persecutionem sustinuerunt? Magis vero eos lugebo, qui ipsi sponte ad malitiam transfugerunt, quam qui vi quadam abrepti sunt. Quinimmo, illis quidem nihil grave ac dirum, quod Christi causa passi sunt, sed quod est omnium beatissimum. Non ea solum ratione, sed & propter illam, quæ inde est, claritatem ac gratiam, cujus per pericula, sibi illi auctores extiterunt. Contrariis vero, ea quæ jam passi sunt, initia sunt eorum, quæ illis eventura mala intentantur: meliusque illis erat, si in hac vita diutius puniti essent, quam quod futuri ævi justis judiciis sunt reservati. Etenim quemadmodum ferunt Chamæleonem quidvis facile imitari, aliosque non colores suscipere, uno dumtaxat excepto candore: sic & ille omnia erat atque fiebat Christianis, excepta dumtaxat mansuetudine ac clementia. Unde his verbis a nobis compellandus est, Hominum stultissime valdeque insciențissime, tu adversus tantam hæreditatem ac terrarum orbem insurrexisti? Tu adversus Christi Ecclesiam & hostiam, piaculis? Tu adversus mundi piacularem sanguinem, impuris tuis cruoribus? Tu, post cladem persecutor, & post Judam proditor unum abest, quod non laqueum pœnitentiam fecisti, sicut & ille: ac cum Pilato, Christi occisor, cumque Judæis, Dei osor, injurius sanctorum violator. Jeroboamne dicere convenientius, an Achab Israelitem, scelestissimos hominum? Pharaonem Ægyptium, an Nabuchodonosorem Assyrium? Aut, uno verbo cuncta hæc unum eumdemque appellaverimus, quando etiam omnium vitia ac noxas in*

Jud. 11. & 16.

Orat. 3. quæ 1. in Julian. p. 67. & 74.

pag. 521.

templo collegisse videris, Jeroboami apostasiam, Achabi cruentam cædem, Pharaonis obdurationem, Nabuchodonosoris sacrilegium; omnium simul impietatem.

XVIII. *Ubi sunt sacrificia & consecrationes & mysteria? Ubi victimæ, tum manifestæ, tum quæ in tenebris atque obscuræ? Ubi præscientiæ portenta, & Gastrimythorum signa? Ubi adversus Christianos vaticinia & comminationes? Abierunt omnia, falsa deprehensa sunt, defluxerunt. Insomnium visæ sunt impiorum gloriationes & jactantiæ. Cecidit Bel, contritus est Dagon. Non jam amplius stultæ dicturi sunt ut præsit imperio. Et nunc parva hæc miseris forte: erit autem tempus, cum mihi contumeliosos ac injurios, horumque magnum amistitem ac ducem visurus sum, deplorantem suam ipsius pravitatem & malitiam.*

XIX. Interim dum hæc ita ab Imperatore, ejusque Symmysta Patriarcha, geruntur, Arabibus cum ingentibus copiis in Romanam effusis ditionem, Imperator una cum Persis perfugis & ordinibus, ac Manuele Domestico, adversus eos procedit. Consecta pugna, victus est Imperator: medioſque Persas subit, per eos præstandam sibi salutem existimans. Manuel, dum circumquaque lustrans, in medio Persarum Imperatorem constitutum cognovit, velleque eos ipsum Arabibus prodere, eaque ratione eos sibi conciliare: perruptis iis mediis, apprehensoque equi Imperatoris fræno, ex eorum cuneo invitum expulit. Nempe, nihil ferendum Romanis dedecus existimans, si Romanorum Imperator ab Arabibus captus, sub jugo mitteretur. Verum Imperator præ timore sanis animi rationibus dejectus, ad Persas sursus elabi nitebatur. In quem Manuel erecto gladio, quasi percussurus minabatur. Imperator terrore actus, invitusque secutus, vix incolumi vita evasit. Inde probro, ingentique affectus clade, Dorylæum revertitur. Manuel ex acceptis in prælio plagis, ægrotans, fatis functus est; cum egregia multa belli facinora adversus Agarenos designasset. Ejus relatum corpus, in Monasterio ab ipso Manuele condito depositum est, juxta Cisternam Asparis.

Theophili clades ab Arabibus; in eum Manuelis fides.

Edit. Paris. pag. 522.

Manuelis mors, & depositio.

XX. Confestim Persis objecta crimina apud Imperatorem, minæque intentatæ adversus Theophobum, tamquam rebellem ac perduellem. Quibus Theophobus cognitis, assumptis Persis, Sinopem usque descendit, captamque, tyranni potestate tenuit. Imperator ubi rescivit, ingenti inde affectus mœrore, (veritus scilicet ne ii ad Arabes confluerent) in Paphlagoniam usque ipse venit; dataque eis securitatis fide, assumptoque Theophobo, una cum illo in Urbem reversus est: Persis reliquis eo divertentibus, ubi a principio sedes illis assignatæ erant. Diligebatur autem Theophobus, non minus a civibus, quám a Persis, quippe qui esset orthodoxus.

XXI. Accidit per id tempus ut Imperatorem ad Blachernas processum habentem, quispiam obviam factus, accederet, atque diceret, *Equus cui insidet Majestas tua, meus est.* Exiliente equo, sic repentino occursu, volensque Imperator ipsum detinere, quærit ex Comite stabuli, *Cujusnam equus esset?* Respondit ille, *Opsicii Comes misit Majestati tuæ.* Inventus ille in urbe, in crastinum ad Imperatorem

A Φαραὼ τὴν σκληρότητα, Ναβουχοδονόσορ τὴν ἱεροσυλίαν· πάντων ἅμα τὴν ἀσέβειαν.

ιη΄. Ποῦ εἰσὶν αἱ θυσίαι καὶ τελεταὶ καὶ τὰ μυστήρια; Ποῦ σφάγια φανερά τε καὶ ἀφανῆ; Ποῦ τεράστια προγνώσεως καὶ σημεῖα Ἐγγαστριμύθων; Ποῦ αἱ κατὰ Χριστιανῶν μαντεῖαι καὶ ἀπειλαί; Οἴχεται πάντα, διεψεύσθαι, διερρύη. Ὄναρ ἐφάνη τῶν ἀσεβῶν τὰ κομπάσματα. Ἔπεσε Βὴλ, συνετρίβη Δαγών. Οὐκέτι οἱ μὴ εἴπωσι τῷ μωρῷ ἄρχειν. Καὶ νῦν ταῦτα μικρὰ τοῖς ἀθλίοις ἴσως. Ἔσται δὲ καιρὸς ἡνίκα ὄψομαι τοὺς ἐμοὺς ὑβριστὰς, καὶ τὸν μέγαν τούτων καθηγητὴν ἀποκλαιόμενον τὴν ἑαυτοῦ κακίαν καὶ πονηρίαν.

ιθ΄. Τούτων δὲ οὕτω πραττομένων παρά τε τοῦ Βασιλέως

B καὶ τοῦ συμμύστου αὐτοῦ Πατριάρχου, Ἄραβες μετὰ δυνάμεως πολλῆς κατὰ Ῥωμανίας ἐξῄεσαν. Ὁ δὲ Βασιλεὺς ἅμα τοῖς πρόσφυξι Πέρσαις καὶ τοῖς τάγμασι καὶ Μανουὴλ Δομεστίκῳ, κατ' αὐτῶν ἐχώρει. Καὶ συμβολῆς γενομένης, ἡττήθη ὁ Βασιλεὺς, καὶ μέσον εἰσῆλθε τῶν Περσῶν, ὑπ' αὐτῶν περισωθῆναι ὑπολαβών. Μανουὴλ δὲ ὡς ἔγνω περισκοπεῖν μέσον τῶν Περσῶν τὸν Βασιλέα ὄντα, αὐτοὺς δὲ βουλομένους τοῖς Ἄραψι τοῦτον προδοῦναι, καὶ δι' αὐτὸν καταλλαγῆναι αὐτοῖς, διασχίσας μέσον αὐτῶν, καὶ τὸ χαλινὸν τοῦ ἵππου τοῦ Βασιλέως λαβόμενος, ἐξήλασεν ἄκοντα τοῦτον ἐξάγων. Αἰσχύνην ἡγούμενος οὐ καθεκτὴν Ῥωμαίοις, εἰ τὸν Βασιλέα Ῥωμαίων Ἄραβες αἰχμάλωτον λάβωσιν.

C Ὁ δὲ Βασιλεὺς τῷ δέει τοῦ καθεστηκότος ἐκστὰς, προσφυγεῖν πάλιν τοῖς Πέρσαις ἠβούλετο. Ὁ δὲ Μανουὴλ τὸ ξίφος ἀνέτεινεν ὡς πατάξων αὐτόν. Ὁ δὲ φοβηθεὶς, καὶ ἄκων συνείπετο, μόλις διασωθείς. Κἀκεῖθεν ὑποστρέφει ἐν τῷ Δορυλαίῳ μετ' αἰσχύνης καὶ ἥττης πολλῆς. Ὁ δὲ Μανουὴλ ἐν τῷ πολέμῳ τρωθεὶς καὶ νοσήσας ἐτελεύτησε, πολλὰς ἀνδραγαθίας κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐνδειξάμενος. Τὸ δὲ σῶμα αὐτοῦ ἀποκομισθὲν, ἐτέθη ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσῃ μονῇ τοῦ Μανουὴλ, σύνεγγυς κινστέρνης Ἄσπαρος.

κ΄. Καὶ εὐθὺς διαβολαὶ κατὰ Περσῶν πρὸς τὸν Βασιλέα, καὶ ἀπειλαὶ κατὰ Θεοφόβου ὡς ἀντάρτου καὶ προδότου, καὶ δυσμενοῦς. Ἃ μαθὼν Θεόφοβος, τοὺς

D Πέρσας ἀναλαβὼν, κατῆλθεν ἕως Σινώπης, καὶ ταύτην παραλαβὼν, κατεῖχε τυραννικῶς. Ὅπερ γνοὺς ὁ Βασιλεὺς, καὶ ἐν μεγάλῃ λύπῃ γενόμενος· (ἐδεδίει γὰρ μή πως παραρρυῶσι τοῖς Ἄραψι) καὶ μέχρι Παφλαγονίας αὐτὸς ἄπεισι· καὶ λόγον αὐτοῖς ὡς οὐδὲν δεινὸν πείσονται δεδωκὼς, καὶ τὸν Θεόφοβον ἀναλαβόμενος, ὑπέστρεψε μεθ' ἑαυτοῦ ἐν τῇ πόλει· τῶν ἄλλων Περσῶν παραγενομένων, ὅπερ κατεσκηνώθησαν ἐξ ἀρχῆς. Ἠγαπᾶτο δὲ Θεόφοβος παρὰ τῶν πολιτῶν οὐχ ἧττον ἢ τῶν Περσῶν, ὡς ὀρθόδοξος.

κα΄. Τότε δὴ γίνεται τῷ Βασιλεῖ πρὸς Βλαχέρναις, καθὰ εἴθιστο, ὑπάντησεν αὐτῷ τίς προσελ-

E θὼν, καὶ λέγων, ὅτι Ὁ ἵππος ᾧ ἐποχεῖται ἡ βασιλεία σου, ἐμός ἐστι. Τοῦ δὲ ἵππου σκιρτῶντος διὰ τὸ αἰφνιδίως προσελθεῖν, καὶ τοῦ Βασιλέως τοῦτον κατεχόντος· τὸν Κόμητα τοῦ σταύλου ἐπηρώτησεν ὁ Βασιλεύς. Τίνος ἐστὶν ὁ ἵππος; Ὁ δὲ ἔφη, Ὁ Κόμης τοῦ Ὀψικίου ἀπέστειλεν αὐτὸν τῇ Βασιλείᾳ σου. Τούτου δὲ ἐν τῇ πόλει εὑρεθέντος, τῇ ἐπαύριον ἀγαγὼν αὐτὸν ὁ Βασιλεὺς, καὶ τὸν προσελθόντα αὐ-

τῷ, ἔφη, Εἰπὲ τὸ ἀληθὲς, τίνος ἐστὶν ὁ ἵππος; Ὁ δ' ὑποκριθεὶς εἶπεν, ὅτι Ἐμός ἐστιν· καὶ ἀποστείλας ὁ Στρατηγὸς, ἀπελάβετο αὐτὸν βιαίως ἀπ' ἐμοῦ, μήτε τίμημά μοι δοὺς, μήτε ἀξίωμα. Εἶπε δὲ πρὸς τὸν Κόμητα ὁ Βασιλεύς. Εἰπὲ εἰ οὕτως ἔχει· καὶ διὰ τί μὴ ἀπέκοψας περὶ τοῦ ἵππου, ἀπέστειλάς μοι αὐτόν; Ὁ δὲ ἔφη, Ὅτι ἐπεζήτει γενέσθαι Σχολάριος. Ἐγὼ δὲ μὴ εἰδὼς ἔτι ἀνδρεῖός ἐστι, παρεῖχον αὐτῷ νομίσματα ἑκατὸν, ὁ δὲ οὐκ ἔλαβεν αὐτά. Ὁ δὲ Βασιλεὺς ἔφη, Καὶ διὰ τί μὴ ὑποποιήσας πλήρη μετ' αὐτοῦ ποιησάμενος, ἀπέστειλάς μοι τὸν ἵππον; Καὶ ἐρευνήσαντος τοῦ Βασιλέως, καὶ πληροφορηθέντος ὡς βιαίως αὐτὸν ἀφείλατο, τὸν μὲν Στρατηλάτην τοῖς προσήκουσι μαγγλαβίοις ἐσωφρόνισε· τῷ δὲ προσελθόντι αὐτῷ ἀπέστρεψε τὸν ἵππον. Ὁ δὲ τοῦτον οὐκ ἠβουλήθη λαβεῖν· ἔλαβε δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ λίτρας δύο. Ὁρισθέντος καὶ τοῦ Στρατηγοῦ δοκιμάσαι αὐτὸν, καὶ εἰ ἀνδρεῖός ἐστι, ποιῆσαι αὐτὸν Σχολάριον. Τοῦ δὲ εἰς πόλεμον ἀπελθόντος, ἐν τῇ συμβολῇ ὡς δειλὸς ἐν τοῖς φεύγουσιν εὑρεθεὶς κατεσφάγη ὑπὸ τῶν πολεμίων.

κβ'. Γεγονότος δὲ τοῦ Βασιλέως εἰς πρόκενσον ἐν τῷ Βρύαντι, ἦλθεν αὐτῷ μήνυμα παρὰ τοῦ Στρατηγοῦ τῶν Ἀνατολικῶν, ὡς ὅτι ὁ Πρωτοσύμβουλος ἐξελθὼν μετὰ πλήθους ἐκπορθῆσαι ἀπέρχεται τὸ Ἀμόριον. Ὁ δὲ τὰ νενομισμένα τῷ στρατῷ καὶ τοῖς ἄρχουσι ποιήσας, συντόμως μέχρι Καππαδοκίας ἐξῆλθεν. Ὁ δὲ Ἀμερουμνῆς ἀποχωρίσας πεντήκοντα χιλιάδας λαοῦ, καὶ τὸν Σουδᾶν, ὀνομαστότατον ἐν τοῖς Ἀγαρηνοῖς ὄντα ἐπί τε ἀνδρείᾳ καὶ φρονήσει, δοὺς αὐτοῖς κεφαλὴν, ἀπέστειλε κατὰ τοῦ Βασιλέως. Συμβαλόντες δὲ πόλεμον, ἡττηθεὶς ὁ Βασιλεὺς, ἔφυγε, καὶ μετ' αἰσχύνης ὑπέστρεψε μόλις διασωθείς. Ὁ δὲ Ἀμερουμνῆς ἀπελθὼν μετὰ δυνάμεως πολλῆς, περιεχαράκωσε τὸ Ἀμόριον, καὶ πολέμους πολλοὺς ποιήσας, οὐκ ἴσχυσεν αὐτὸ ἐκπορθῆσαι, γενναίως καὶ σταθερῶς ἀγωνιζομένων τῶν ἔνδοθεν. Μαθητὴς δέ τις Λέοντος τοῦ Φιλοσόφου ὢν ἐν τῷ κάστρῳ, καὶ βουληθέντος συμπροσχωρῆσαι τῷ Ἀμερουμνῇ, διά τινος ἐμήνυσεν αὐτῷ ὁ Ἀστρονόμος, ὅτι Εἰ προσκαρτερήσῃς δύο ἡμέρας τῷ κάστρῳ, ἐκπορθήσεις ἡμᾶς. Ὃ καὶ γέγονε. Προεδόθη γὰρ ὑπό τε τοῦ λεγομένου Βοϊδίτζη, καὶ τοῦ Μανικοφάγου. Κατεσχέθησαν δὲ ὀνομαστοὶ ἄνδρες οὐκ ἀγενεῖς ἀπελθόντες ἐν Συρίᾳ αἰχμάλωτοι, Θεόφιλος ὁ Πατρίκιος καὶ Στρατηγὸς, καὶ, ὅ τε Μελισσηνὸς, καὶ Ἀέτιος, καὶ Θεόδωρος Πρωτοσπαθάριος εὐνοῦχος ὁ Κρατερὸς, καὶ Κάλλιστος Τουρμάρχης, καὶ Κωνσταντῖνος Δρουγγάριος, καὶ Βασσόης ὁ Δρομεὺς, καὶ ἄλλοι πολλοὶ, καὶ ἄρχοντες τῶν ταγμάτων· οἱ παρὰ τοῦ Πρωτοσυμβούλου ἀναγκασθέντες ἀρνήσασθαι τὴν αὐτῶν πίστιν, καὶ τοῦτο μὴ πεισθέντες, ξίφει τὰς κεφαλὰς ἀπετμήθησαν, ἀντὶ τῆς παρούσης ζωῆς, τὴν αἰώνιον ἀντηλλαξάμενοι.

κγ'. Ὁ δὲ τὴν αἰσχρὰν σωτηρίαν τῆς καλλίστης ἀνταλλαξάμενος, ὁ τοῦ φιλοσόφου Λέοντος μαθητὴς, προσρυεὶς τῷ Ἀμερουμνῇ, ἠρωτήθη παρ' αὐτοῦ περὶ τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ. Ὁ δὲ εἶπε μαθητὴς εἶναι τοῦ Φιλοσόφου Λέοντος. Οὗτος τοίνυν ὅστις ὁ Λέων ἐστὶ καὶ οἷος μαθὼν, αὐτὸν ἐπεθύμει ἐκεῖνον ἰδεῖν. Καὶ δή τινι τῶν αἰχμαλώτων δοὺς γράμματα, πρὸς Λέοντα τὸν Φιλόσοφον, ἀπέστειλεν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὑποσχόμενος αὐτῷ, εἰ ἐξέλθῃ ὁ αὐτὸς Λέων, ἀπ' ἐκείνου αὐτὸν εἶναι

adducitur, cum eo, qui ipsum convenerat, atque Imperator: *Verum loquere, cujusnam equus est?* Respondit ille, *Meus est; mittensque Prætor, per vim a me abstulit, neque persoluto pretio, neque dignitate concessa.* Tum ad Comitem Imperator, *Dicito, num se ita res habeat? ac quid causæ sit, cur non persoluto equi pretio, eum ad me miseris.* Respondit ille, *Quærebat ut Scholaris fieret; ego vero, cum mihi non liqueret, an vir fortis esset, centum nummos ei tradebam, noluitque accipere.* Ait Imperator, *Quidne vero re cum eo plene composita, ac soluto quod conventum esset pretio, equum ad me misisti?* Habita igitur inquisitione, ac comperto equum per vim ablatum esse, Militiæ magister, quibus decebat verberibus atque fustibus castigatus est: equus; ei qui accesserat, ab Imperatore redditus. Noluit tamen is accipere: sed ejus pretio, duas libras accepit. Item jussus ductor exercitus hominem probare; ut siquidem vir fortis esset, eum Scholarem faceret. Ille ad bellum profectus, in prælii congressione tamquam ignavus inter fugientes repertus, ab hostibus interfectus est.

Justitiæ exemplum.

Edit. Paris. pag. 323.

XXII Imperatore autem ad Bryantem processum habente, venit nuntius ab Asiaticorum duce, Protosymbulam cum copiis egressum, & adversus Amorium impetum dirigere. Imperator ad stipendia constituta militi atque Tribunis facienda confestim in Cappadociam usque descendit. Amerumnes quinquaginta suorum millibus a reliquo exercitu avulsis, eisque in ducem ac caput constituta Sudae, viro inter Agarenos fortitudinis laude ac prudentiæ nominatissimo, adversus Imperatorem misit. Commisso prælio, victus Imperator, fugit, atque probro ac dedecore rediit incolumis. Profectus vero Amerumnes cum ingentibus copiis, Amorium vallo cingit. Nec tamen multis commissis prælis, urbem expugnare valuit, oppidanis ac præsidiariis forti robore ac constantia decertantibus. Erat autem in præsidio Leonis Philosophi quidam discipulus; qui cum ad Amerumnem vellet desciscere, significavit Astronomus *Oppidi compotem fore ac expugnaturum, dummodo in obsidione duas dies fateret*, quod & factum est. Proditum oppidum est a Boiditze, quem vocant & a Manicophago. Tenti vero sunt ac capti viri nominati, nec ignobiles, & in Syriam captivi abjecti, Theophilus Patricius, ducesque, tum Melissenus tum Aetius, & Theodorus Protospatharius Craterus Eunuchus: Callistus quoque Tribunus, & Constantinus Drungarius, & Basoes Cursor, aliique multi, atque ordinum præfecti. Hi, cum cogerentur a Protosymbulo ut fidem suam negarent, nec in ejus sententiam adduci potuissent, gladio sunt animadversi, ac pro hujus sæculi vita, adepti æternam.

Victus Theophilus. Captum Amorium.

Capti viri primarii in præsidiariis, fideque constantia cæsi.

XXIII. Qui autem turpi salute pulcherrimam commutavit, Leonis Philosophi discipulus, & ad Amerumnem defecit; interrogatus ab eo de sua scientia, *Discipulum se dixit Leonis Philosophi.* Cognito vero quis & qualis esset Leo, eum ipsum videre cupivit: datisque cuidam captivorum litteris, Leoni Philosopho Constantinopolim scribit, pollicitus in honore apud se habiturum, si modo ad eum proficisci Leo in animum

Leo Philosophus, Amerumni & Theophilo agnitus, scientia laudeque Constantinopoli præfectus.

induxerit. Leo autem acceptis litteris, veritasque ne forte in Imperatoris notitiam veniret, ad Imperatorem Theophilum retulit. Is, ejus scientiæ præstantia cognita, tantæque sapientiæ virum se in civitate habere, assumptum eum in Manauræ Palatio habebat, tradiris & discipulis, quos doceret; quo ad usum essent ac obsequium, omnia tribuens. Hic & Thessalonicæ Metropolita fuit.

Edit. Paris. pag. 324.

Theophili elegantia ædificia.

XXIV. Idem Imperator Triconchum ædificat in Palatio, & quod Sigma vocant; gradus quoque, ubi erecti sunt qui Demi appellantur, statuens & Phialam, in qua fit quod vocant Saximodeimum, transeuntibus Factionum equis instratis aureis stragulis. Sub Triconcho vero subter machina gradum fecit Mysterium, in cujus uno anguli quicquid aliquis dixerit, clare in altero auditur.

De Theophane & Theodoro germanis, quos Graptos dicunt, i. vultibus inscriptos.

XXV. Porro cum didicisset idem Theophilus, Theophanem, ejusque germanum Theodorum, ipsos secum agentes, illius impietatem traducere ac coarguere, mittens cum ira ad se eos adduxit, dicens, *Undenam est is?* Dixerunt illi, *Ex Palæstina*. Quibus scelestissimus, *Quid vero causa est, cur relicta patria, ad nostram hanc delati ditionem, non morem geritis meæ Majestatis?* Quibus nihil respondentibus, jussit durius eorum facies cædi: taureisque ad mortem usque conscissis, cum furore asperaque voce ad Præfectum ait, *Tolle eos in Prætorium, & scribe eorum vultus, hosce illis insculpens versus.*

Cunctis eam urbem visere exoptantibus,
Purissimi quam Christi presserunt pedes,
Totius orbis unde manavit salus:
Sacro loco isti vasa conspecti improba,
Superstitionis errore ex incredulo,
Multisque factis inquinati turpibus,
Apostatæ velut relicto inde procul,
Se contulere, mox in urbem fugiunt:
Tamen nefando non relicta amentia,
Notis perusta fronte, more sontium,
Condemnatique rursus vertunt solum.

Addens, *Nihil tibi curæ sit, tametsi sint elegantes.* Hoc vero dixit, quia sciret viros sapientissimos esse, & qui versuum atque carminum exactissimam rationem optime callerent; cum quidam dixisset, *Ne quidem ii digni sunt, ut jambi sint elegantes.* At illi dixere, *Scribe, scribe, Imperator, quod visum fuerit, cum hæc legenda sint in conspectu justi ac tremendi Judicis.* Præfectus itaque in Prætorium adductos, exacto biduo in scamno extendtos, ligatisque manibus ac pedibus; atramento eos pungens, ipsorum vultibus versus exaravit atque insculpsit. Ac quidem Sanctus Theodorus in exilio diem obiit: inclytus vero Theophanes Cantor, ad Michaelem usque & Theodoram perseveravit, plurima collata opera in eam quæ facta est imaginum restitutionem: rebusque jam ad pietatem revocatis, Nicææ Metroplita fuit.

pag. 325.

Joseph Cantor.

XXVI. Sub Imperatore Theophilo erat Joseph Hymnographus, qui Theodora imperium tenente in exilium missus est: protracta vero illi vita est, usquedum Leo Sapiens rerum potitus est.

Justiniani Scandularii arte restaurata Tupha.

XXVII. Eodem Imperatore cecidit Justiniani Tupha aurea, ejus, quem Augustæum vocant. Porro omnibus animis anxiis, ac quonam modo ten-

A ἐν τιμῇ. Ὁ Λέων δὲ τὰ γράμματα ὑπολαβὼν, καὶ φοβηθεὶς μήπω διηγνωσθῇ, ἀνήγαγε ταῦτα Θεοφίλῳ τῷ Βασιλεῖ. Ὁ δὲ γνοὺς τὰ τῆς ἐπιστήμης αὐτοῦ, καὶ ὅτι τοιοῦτον σοφὸν ἄνδρα ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτοῦ ἔχει, προσλαβόμενος αὐτὸν, εἶχεν ἐν τῷ παλατίῳ τῆς Μαναύρας, παραδοὺς αὐτῷ διδάσκειν καὶ μαθητὰς, παρέχων αὐτῷ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν ἅπαντα. Ὃς καὶ Μητροπολίτης ἐν Θεσσαλονίκῃ γέγονεν.

κδ΄. Ὁ δ᾽ αὐτὸς κτίζει τὸ Τρίκογχον, ἐν τῷ Παλατίῳ, καὶ τὸ λεγόμενον Σίγμα, καὶ τὰς ἀναβάθρας ἔνθα οἱ Δῆμοι ἵστανται, στήσας καὶ Φιάλην, ἐν ᾗ γίνεται τὸ Σαξιμοδέξιμον λεγόμενον, τῶν ἵππων ἀμφοτέρων τῶν μερῶν διερχομένων μετὰ χρυσῶν σαγισμάτων. Ὑπὸ δὲ τὸ Τρί-
B κογχον κάτωθεν διὰ μαγγανικῆς ἐποίησε τὸ Μυστήριον, ἐν ᾧ τῇ μιᾷ γωνίᾳ, ἐάν εἴποι τις, ἐξακούεται ἐν τῇ ἑτέρᾳ.

κε΄. Μαθὼν δὲ αὐτὸς ὁ Θεόφιλος, ὅτι Θεοφάνης τε καὶ Θεόδωρος ὁ αὐτάδελφος αὐτοῦ, καθ᾽ ἑαυτοὺς ζῶντες, τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ κωμῳδοῦσι καὶ διελέγχουσιν, ἀποστείλας μετ᾽ ὀργῆς ἤγαγεν αὐτοὺς πρὸς ἑαυτὸν, εἰπὼν τάδε· Πόθεν ἐστέ; Οἱ δὲ εἶπον, Ἐκ Παλαιστίνης. Ὁ δὲ ἀλιτήριος, Καὶ διὰ τί τὴν γῆν ὑμῶν ἀφέντες, καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν ἐλθόντες, οὐ πειθαρχεῖτε τῇ Βασιλείᾳ ἡμῶν; Τῶν δὲ μηδὲν ἀποκριναμένων, ἐπέτρεψε παίεσθαι τὰς ὄψεις αὐτῶν σφοδρῶς. Εἶτα μετὰ τοῦτο βουνευρίσας αὐτοὺς μέχρι θανάτου, μετὰ θυμοῦ καὶ τραχείας φωνῆς πρὸς τὸν Ὕπαρχον, ἔφη, Ἆρον αὐτοὺς εἰς τὸ Πραιτώριον, καὶ γρά-
C ψον τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ἐγκολάψας τούσδε τοὺς στίχους.

Πάντων ποθούντων προστρέχειν πρὸς τὴν πόλιν,
Ὅπου πανάγιοι τοῦ Θεοῦ λόγου πόδες
Ἔστησαν, εἰς σύστασιν τῆς οἰκουμένης,
Ὤφθησαν οὗτοι τῷ σεβασμίῳ τόπῳ,
Σκεύη πονηρὰ δεισιδαίμονος πλάνης,
Ἐκεῖσε πολλὰ λοιπὸν ἐξ ἀπιστίας,
Πράξαντες αἰσχρὰ δεινὰ δυσσεβόφρονας,
Ἐκεῖθεν ἠλάθησαν ὡς ἀποστάται.
Πρὸς τὴν πόλιν δὲ τοῦ κράτους πεφευγότες,
Οὐκ ἐξαφῆκαν τὰς ἀθέσμους μωρίας,
Ὅθεν γραφέντες ὡς κακοῦργοι τὴν θέαν,
Κατακρίνονται καὶ διώκονται πάλιν.

D Προσθεὶς, ὅτι, Κἂν μὴ ὦσι καλοὶ, μή σοι μελέτω. Τοῦτο δὲ εἶπεν, εἰδὼς αὐτοὺς ὡς σοφωτάτους, καὶ ἄριστα ἠσκημένους τῶν ποιητικῶν σχημάτων τὴν ἀκρίβειαν. Εἰπόντος τινός Οὐδὲ ἄξιοί εἰσιν οὗτοι, ἵνα καλοὶ ὦσιν οἱ Ἴαμβοι. Οἱ δὲ εἶπον, Γράφε, γράφε, Βασιλεῦ, τὸ δοκοῦν σοι, ὡς μελλόντων τοῦτο ἀναγνωσθῆναι ἐνώπιον τοῦ δικαίου, καὶ φοβεροῦ Κριτοῦ. Ὁ δὲ Ὕπαρχος, τούτους ἀγαγὼν εἰς τὸ Πραιτώριον, μετὰ δύο ἡμέρας ἁπλώσας ἐν σκάμνοις, καὶ δήσας αὐτῶν χεῖρας καὶ πόδας, κατακεντήσας τε καὶ ἐγκολάψας τοὺς στίχους εἰς τὰς ὄψεις αὐτῶν ἐξώρισε. Καὶ ἐν μὲν τῇ ἐξορίᾳ, τελευτᾷ ὁ ἐν ἁγίοις Θεόδωρος. Ὁ δὲ ἀοίδιμος Θεοφάνης ὁ ποιητὴς, διήρκεσε μέχρι Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας, ἀγωνισάμενος πλεῖστα ἐν τῇ γενομένῃ ὀρ-
E θοδοξίᾳ· ὃς καὶ Μητροπολίτης εἰς Νικαίαν γέγονε, τῶν πραγμάτων ἤδη πρὸς τὸ εὐσεβέστερον……

Περὶ Θεοφάνους καὶ Θεοδώρου τῶν αὐταδέλφων τῶν Γραπτῶν.

κς΄. Ἐπὶ τῆς Βασιλείας Θεοφίλου ἦν καὶ Ἰωσὴφ ὁ ὑμνογράφος, ὃς ἐξωρίσθη ὑπὸ Θεοδώρας τῆς Βασιλίσσης. Παρετάθη δὲ ἡ ζωὴ αὐτοῦ, ἕως τῆς βασιλείας Λέοντος τοῦ σοφοῦ.

κζ΄. Ἐπ᾽ αὐτοῦ ἔπεσεν ἡ χρυσῆ τοῦφα Ἰουστινιανοῦ, τοῦ λεγομένου Αὐγουστείου. Ἀμηχανούν-

τῶν

των δὲ πάντων, καὶ πῶς ἀνελθεῖν διαλογιζομένων, A εὑρέθη τις σκαλωτὴς τεχνίτης, καὶ ἀνελθὼν ἐν τοῖς κεραμίοις τῆς μεγάλης ἐκκλησίας βέλος ἀφῆκε μετὰ σχοινίου εἰς τὸν ἱππότην Ιουστινιανοῦ τὸν ἐκ χαλκοῦ συνιστάμενον, καὶ τοῦ βέλους παγέντος ἐκεῖσε, αὐτὸς διὰ τοῦ σχοινίου διαδραμὼν, θάμβος μὲν τοῖς ὁρῶσι παρέσχετο, καὶ τὴν σφαῖραν προσήρμοσε· καὶ τὴν τοῦ Βασιλέως ἐπεσπάσατο εὔνοιαν, καὶ τῇ τέχνῃ καὶ τῇ φύσει μέγα προσέθηκεν ὄνομα, φιλοτιμηθεὶς παρὰ τοῦ Βασιλέως νομίσματα ἑκατόν.

κη'. Στέφει δὲ Θεόφιλος Μιχαὴλ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, φιλοτιμησάμενος οὖν πάντας ἐν τοῖς στεψίμοις. Κατεσκεύασε δὲ καὶ ξενῶνα, τὸν νῦν μὲν τοῦ Θεοφίλου λεγόμενον· οἶκον μὲν γεγονότα Ισιδώρου Πατρικίου ἀνελθόντος ἀπὸ Ῥώμης μετὰ Ολυβρίου ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, μετὰ δὲ χρόνον ἐκδοθέντος Κουράτωρα· ὥστε κατοικεῖν ἐκεῖσε γυναῖκας τῶν εὐγενῶν μὴ εἰδυίας σωφρονεῖν. Επὶ δὲ Λέοντος Ισαύρου, ἐκ πορνείου ξενοδοχεῖον ἐχρημάτισεν ἐπ' αὐτοῦ. Υστερον δὲ γέγονεν οἶκος Κωνσταντίνου τοῦ τῆς Εἰρήνης, μετὰ τὴν ὑπὸ τῆς μητρὸς γεγονυῖαν ἐκτύφλωσιν εἰς αὐτόν. Τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ ὁ γυνὴ αὐτοῦ τὸ μοναδικὸν σχῆμα περιβαλλομένη, μοναστήριον κατεσκεύασε, καὶ ἐκάλεσε τοῦ Μετανοίας. Τοῦ δὲ αὐτοῦ οἴκου, μεγίστου τε ὄντος καὶ θαυμαστοῦ, ξύλου ἐν τῷ τρικλίνῳ * ἀποσαλευθέντος, ἠπείλει πτῶσιν. C Αἱ δὲ μονάζουσαι, ἀπερχομένου τοῦ Βασιλέως ἐν Βλαχέρναις, ἐδεήθησαν περὶ τούτου. Ο δὲ ἐκκλίνας, καὶ θεασάμενος τὸν οἶκον, ἀρεσθεὶς αὐτὸν μετοικίζει τὰς αὐτὰς μοναζούσας ἐν ἑτέρᾳ μονῇ. Αὐτὸν δὲ τὸν οἶκον κόσμῳ παντοίῳ καλλωπίσας, ξενῶνα πεποίηκεν, ἐπιδοὺς αὐτῷ χρήματα πάμπολλα καὶ ἀργύρεια καὶ προάστεια, ἐπονομάσας αὐτὸν τοῦ Θεοφίλου.

* ἀποσαλευθ.

κθ'. Πρὸ δὲ τῆς αὐτοῦ τελευτῆς ὁ θεομισὴς οὗτος Βασιλεὺς, βουλὴν μυστικὴν ποιησάμενος μετὰ τῶν ὁμοφρόνων αὐτοῦ περὶ Θεοφόβου τοῦ Πέρσου, ὡς, Οτι πολλὴν ἀγάπην καὶ πίστιν ἔχουσιν εἰς αὐτὸν οἵ τε ὑπ' αὐτὸν Πέρσαι καὶ τῶν ἐν τέλει οὐκ ὀλίγοι, D καὶ μήπως ἐμοῦ τελευτήσαντος μελετήσωσι τυραννίδα κατά τε τοῦ ἐμοῦ παιδὸς νηπίου ὄντος καὶ τῆς γυναικὸς, ἀνήγαγε Θεόφοβον εἰς τὸ παλάτιον, καὶ εἶχε μετ' αὐτοῦ. Βαρυθεὶς δὲ ἐκ τῆς νόσου, καθεῖρξε Θεόφοβον ἐν ταῖς καμάραις τοῦ Βουκολέοντος. Τῶν δὲ Περσῶν ἐπιζητούντων αὐτὸν τί ἄρα γέγονεν, ἀποστείλας τῇ νυκτὶ ὁ Βασιλεὺς Πετρωνᾶν τὸν τῆς Αὐγούστης ἀδελφὸν, σὺν τῷ Λογοθέτῃ, ἀπέτεμε τὴν κεφαλὴν τοῦ Θεοφόβου. Επεισαν δὲ οὕτω τοὺς Πέρσας ὡς μετὰ τοῦ Βασιλέως ἐστὶν ἐν τῷ παλατίῳ. Τοῦ δὲ Βασιλέως δυσεντερίας νόσῳ τὴν ψυχὴν κακῶς ἀπορρήξαντος, ἀπεκομίσθη τὸ δύστηνον αὐτοῦ σῶμα εἰς τοὺς ἁγίους Αποστόλους. Τὸ δὲ σῶμα τοῦ Θεοφόβου διὰ τοῦ Βουκολέοντος ἐξαγαγόντες, λαθραίως διέσωσαν πλησίον τοῦ Ναρσοῦ, ἐν τῷ νῦν λεγομένῳ τῆς * Θεοφοβίας καὶ τοῦτο ἐκεῖσε κατέθεντο.

* Θεοφοβίου.

A tari ascensus posset cogitantibus, inventus est artifex quidam scandularius, conscensisque Magnæ Ecclesiæ tegulis, jaculum cum fune in equestrem æneam Justiniani statuam misit, eoque illic impacto, ipse per funem excurrens, Globum aptavit: quare videntes in stuporem egit, ac sibi Imperatoris animum conciliavit; magnumque nomen & artis genio adjecit, centum nummorum donativo ab Imperatore liberaliter acceptus.

XXVIII. Porro coronat Theophilus Michaelem filium in magna Ecclesia, cunctos magnifice donans per ea inaugurationis solemnia. Construxit vero B etiam domum Hospitalem, quam nunc Theophilii dicunt. Ac quidem ædes fuere Isidori Patricii ejus, qui cum Olybrio Roma Constantinopolim ascendit, Constantino Magno Imperatore, cessitque postea in curatoriam Imperatoris: ut illic habitarent nobiles fœminæ, quæ caste vivere nescirent. Leone vero Isauro Imperatore, ex lupanari facta est Hospitalis domus. Secutis temporibus domus fuit Constantini Irenes filii, cum eum mater luminibus orbasset. Quo extincto, ejus uxor, monastico assumpto habitu Monasterium construxit, ac Pœnitentiæ nomen indidit. Hæc porro domus cum maxima esset ac mirabilis, confracta in triclinio trabe, ruinam minabatur. C Moniales Imperatorem ad Blachernas euntem ejus rei nomine interpellant. Prospectans ille, conspecta domo, eaque delectatus, easdem Moniales ad aliud transfert Monasterium: domum vero omnis generis ornatu magnifice excultam, domum Hospitalem fecit, quam plurimis abunde pecuniis, reditibus ac suburbanis ei assignatis, ex suo nomine Ædes Theophili vocavit.

Theophili Hospitalis domus.

XXIX. Ante vero mortem suam Deo execrabilis Imperator, habito cum suis particaris secreto consilio de Theophobo Persa, *Cum is nimirum plurimum diligatur, atque in eum tum subditi Persæ, tum non pauci procerum* D *fidem habeant, ne me mortuo tyrannidem moliantur, adversus filium puerum, & adversus conjugem*, Theophobum in Palatium intulit, habebatque secum morantem. Morbo autem ingravescente, carceri inclusit in Bucoleonis cameris. Persisque illum requirentibus, quid demum eo factum esset, misso noctu Imperator Petrona Augustæ fratre cum Logotheta, Theophobi caput abstulit; sparso rumore in Persas, ipsum in Palatio cum Imperatore versari. Imperatori autem dysenteriæ morbo male abrupta anima, miserum ejus funus in sanctorum Apostolorum elatum est. Corpus vero Theophobi clam per Bucoleonem eductum, prope Narsetis Ædes receperunt, in eo quod nunc Theophobi vocant, ibique deposuerunt.

Edit. Paris. pag. 526.

A

IMPERIUM MICHAELIS, CUM MATRE THEODORA.

I. ANNO mundi sexies-millesimo trecentesimo-nono, divinæ autem Incarnationis octingentesimo trigesimo-nono, imperavit Michael Theophili filius, cum Theodora matre sua, annos quindecim; solus vero, annos decem: cum Basilio, annum unum. Is paterni Imperii successionem adeptus, Deo exosa Ecclesiæ invecta direque in eam debacchata nova religione ac superstitione sinceri admodum excussa, sacram pridem a Deo constitutam rectissimamque fidem, prædicavit. Theodora vero sic fidelis erat & orthodoxa, ut & viro suo adhuc superstite sacras imagines coleret & adoraret. Hæc, tum sua ipsa voluntate, tum Theoctisti Caniclii præfecti & Logothetæ suggestione ac admonitione, Joannem Patriarcham, cum suis asseclis, Ecclesia urbeque expellit, relegato ipso in Stenum ad Clidium sic nuncupatum. Ferunt autem ejus Compatrem fuisse, & qui e sacro fonte ipsius filium levasset. Inducit vero Sanctum Methodium, merentem Monachum, redditaque Ecclesia, Patriarcham constituit: omnes Episcopos atq; Monachos a Theophilo in exilium relegatos in unum cogens, orthodoxam confirmavit fidem, primaque Jejuniorum Dominica, Ecclesiam pace composuit. Quamquam enim Imperator infans ac puer erat, qui tamen, *Ex ore infantium & lactentium perfecit laudem*, hunc quoque ipse, divini dogmatis veritatem cantico celebrare ac manifestare, ac Dei Verbi ob summam misericordiam incarnati, & cum hominibus conspecti atque versati, juxta quod perhibitum oraculo est, effecit.

Michael orthodoxus & mater Theodora.

Ejecto Joanne Patriarcha, Methodius sufficitur.

Edit. Paris. pag. 527.

Nobilis Quadrag.

Psal. 8. 3.

Bar. 3. 38.

II. Synodus enim sanctorum ac divinorum Patrum Constantinopoli cogitur, quorum diligentia atque opera, pessima nequissimorum nefastorumque Iconomachorum hæresi graviter confutata, ejusque diserte execrandis eversis deliriis, rectæ fidei doctrina grato jubare effulsit, velut ex reconditissimis quibusdam impermeabilibusque labyrinthis ac tenebricosis barathris, scelestissimaque ac pravissima hæresi. Atque in eum modum, ipsius Antistes ac Magister, cum suis asseclis, persequutoribus ac contumeliatoribus, ut qui veritatis adversarii, falsique defensores essent, velut lupi rabidi, execrandæque ac dæmoniacæ Manichæorum sectæ, ex quibus & illis sumpta occasio & ductam exordium, effugatur: ejus vero loco, communi suffragio, divinaque promotione & gratia, inclytus vir Methodius, rectæque fidei ac doctrinæ propugnator, inducitur: qui nimirum, omnes, ut verbo dicam, calamnias, exitiosamque adversus sanctas imagines dolosæ mentis versutiam, prophanamque vocum inanitatem hæreseos principum, horumque inanitatis verborum emotæque mentis discipulorum, si quis alius optime dilucidissimeque confutavit atque evertit: eamque ob rem multas ante passus est persecutiones & pericula, multasque & malas afflictiones, ex abundante autem vehemente ab exagitato a Deo Theophilo.

Manichæi, Iconoclastarum Antistites & prodromi.

Methodii res adversus Iconoclastas.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΜΙΧΑΗΛ ΜΕΤΑ ΘΕΟΔΩΡΑΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΑΥΤΟΥ.

α'. Τῷ ͵ϛτλθ'. ἔτει τοῦ κόσμου, ἀπὸ δὲ τῆς θείας σαρκώσεως ωλθ'. ἐβασίλευσε Μιχαὴλ ὁ υἱὸς Θεοφίλου σὺν τῇ μητρὶ αὐτοῦ Θεοδώρᾳ, ἔτη δεκαπέντε· μόνος δὲ ἔτη δέκα· καὶ σὺν Βασιλείῳ ἔτος ἕν. Οὗτος τὴν πατρῴαν βασιλείαν διαδεξάμενος, τὴν θεοστυγῆ παρεισφρύσασαν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ δεινῶς ἐπικωμάσασαν νέαν θρησκείαν ἅμα λα γνησίως ἀποσεισάμενος, τὴν ἐκ πάλαι θεοβράβευτον ἱεράν τε καὶ ὀρθοτάτην πίστιν, ἀνεκήρυξε. Ἡ δὲ Θεοδώρα. Οὕτως ἦν πιστὴ καὶ ὀρθόδοξος, ὡς καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἔτι περιόντος, λάθρα τὰς ἁγίας Εἰκόνας τιμᾷν καὶ προσκυνεῖν. Ἡ τις γνώμῃ μὲν ἑαυτῆς, ὑποθήκῃ δὲ καὶ παραινέσει Θεοκτίστου Κανικλείου καὶ Λογοθέτου, ἐξελαύνει τε τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς πόλεως τὸν Πατριάρχην Ἰωάννην, σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν οὖσι, περιορίσασα τοῦτον ἐν τῷ Στενῷ εἰς τὰ Κλειδίον οὕτω καλούμενον. Λέγεται δὲ καὶ σύντεκνον αὐτῆς εἶναι, Εἰσάγει δὲ τὸν ἐν ἁγίοις Μεθόδιον μοναχὸν ὄντα, καὶ Πατριάρχην ἀποκαθιστᾷ. Καὶ πάντας τοὺς ὑπὸ Θεοφίλου ἐξορίστους μοναχοὺς καὶ ἐπισκόπους ἑνώσασα. τὴν ὀρθόδοξον ἐβεβαίωσε πίστιν, καὶ τὴν ἐκκλησίαν εἰρήνευσε, τῇ πρώτῃ κυριακῇ τῶν ἁγίων Νηστειῶν. Εἰ γὰρ καὶ νήπιος ἐτύγχανεν ὁ Βασιλεὺς, ἀλλ' ὁ Ἐκ στόματος νηπίων καὶ θηλαζόντων καταρτισάμενος αἶνον, αὐτὸς καὶ τοῦτον παρεσκεύασε τὴν ἀλήθειαν τοῦ θείου δόγματος ἀνυμνῆσαι καὶ φανερῶσαι πρὸς δόξαν τοῦ δι' ἄκραν εὐσπλαγχνίαν σαρκωθέντος Θεοῦ Λόγου, καὶ τοῖς ἀνθρώποις ἐπὶ γῆς ὀφθέντος καὶ συναναστραφέντος, κατὰ τὴν ἱερὰν χρησμολογίαν.

β'. Συνόδου γὰρ ἁγίων καὶ θεηγόρων Πατέρων ἐν Κωνσταντινουπόλει * συναθροισθείσης, ὑφ' ὧν ἡ τῶν κακωνύμων καὶ δυσωνύμων Εἰκονομάχων κάκιστος αἵρεσις ἀπειθῶς ἐλεγχθεῖσα, καὶ τὰ βδελυρὰ ταύτης λαρήματα ἄρρηδην ἀνατραπέντα, φαιδρῶς ὁ τῆς ὀρθοδοξίας λόγος ἀνέτειλεν, ὥσπερ ἔκ τινων μυχιαιτάτων καὶ διεξόδων λαβυρίνθων καὶ σκοτεινῶν βαράθρων, καὶ τῆς ἐξαγίστου καὶ πεφαυλισμένης αἱρέσεως. Καὶ οὕτως ὁ μὲν ταύτης ἔξαρχος καὶ διδάσκαλος σὺν τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ διώκταις καὶ ὑβρισταῖς, ὡς τῆς ἀληθείας ἀντίθετοι καὶ ψεύδους προστάται, ὡς λυσσώδεις λύκοι, καὶ τῆς μυσαρᾶς καὶ δαιμονιώδους τῶν Μανιχαίων θρησκείας, ἀφ' ὧν καὶ τὴν ἀφορμὴν καὶ τὴν ἀρχὴν εἰλήφασιν, ἐκδιώκονται. Ἀντεισάγεται δὲ κοινῇ ψήφῳ καὶ θείᾳ προσβολῇ τε καὶ χάριτι, Μεθόδιος ὁ ἀοίδιμος, καὶ τῆς ὀρθοτομίας καὶ τῆς ὀρθοδοξίας πρόμαχος. Ὅς γε πάσας, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὰς διαβολὰς καὶ τὴν ὀλέθριον κατὰ τῶν ἱερῶν Εἰκόνων μεθοδείαν καὶ τὴν βέβηλον κενοφωνίαν τῶν αἱρεσιαρχῶν καὶ φοιτητῶν τῆς ἐκείνων κενοφωνίας καὶ φρενοβλαβείας, ἄριστα καὶ σαφέστατα διελέγξας καὶ ἀνατρέψας, εἴ καί τις ἄλλος· καὶ διὰ τοῦτο, πολλοὺς πρότερον ὑπέστη διωγμοὺς καὶ κινδύνους, καὶ θλίψεις πολλὰς καὶ κακὰς, ἐκ περιμέτρου δὲ σφόδρα ὑπὸ τοῦ θεηλάτου Θεοφίλου.

* συναθροιζεται.

B C D E

γʹ. Τίς γὰρ ἀριθμήσει τοὺς ποικίλους καὶ ἀλληλοπαλλήλους διωγμοὺς, καὶ πειρασμοὺς, καὶ τὰς ἀφεγγεῖς καταπακλείσεις, καὶ τοὺς ζοφώδεις βόθρους, καὶ τὰς τῶν ἀναγκαίων περιστάσεις, φίλων τε καὶ ὁμοφρόνων στερήσεις, καὶ τὰς ἄλλας συμφορὰς, ἃς ἔτλη γενναίως καὶ προθύμως παρὰ τῶν ἀνοσίων, ἀεὶ περιφέρων ἐναργῶς εἰς τύπον καὶ ὑπογραμμὸν ὑπομονῆς, τοῖς φερεπόνοις, καὶ φθεγγομένη καὶ σιωπῶσα παραίνεσις περίδηλος γενόμενος. Καὶ οὕτως ὁ θεσπέσιος τὴν ἐκκλησίαν οἰκονομίᾳ Θεοῦ παραλαβὼν, καὶ συνεργούντων τῶν θεοφόρων Πατέρων, ὁ μὲν Οἶκος τοῦ Θεοῦ, τὸ σύστημα τῶν Ὀρθοδόξων, ἐπορθοῦτο, καὶ θείᾳ ῥώμῃ σαφῶς ἐκραταιοῦτο, διέπρεπέ τε ἔργῳ καὶ λόγῳ. Ὁ δὲ τῶν αἱρετιζόντων σύλλογος, καὶ ἡ Ἰουδαϊκὴ τῷ ὄντι σπεῖρα καὶ συμμορία κατῃσχύνετο κομιδῇ καὶ ἠθένει φανερῶς ἐπιστομιζομένη, καὶ ἀνατρεπομένη καθ' ἑκάστην ἡμέραν. Καὶ δὴ λοιπὸν αὐτίκα διὰ βασιλικῆς κελεύσεως, ἐπιτροπῇ τε καὶ συνεργίᾳ ἀνεκλήθησάν τε καὶ ἀνείθησαν οἱ ἐν ἐξορίαις καὶ πικραῖς φυλακαῖς Πατέρες, ἅμα καὶ τὰ πλήθη τῶν μοναζόντων. Καὶ μέντοι καὶ τῶν εὐσεβῶν κοσμικῶν οὐκ ὀλίγοι, ὧν ὁ τέλος καὶ ἀλιτήριος τὰς ὑπάρξεις ἀφελόμενος, καὶ τοὺς μὲν θανατώσας, τοὺς δὲ μάστιξι πολυειδέσι παραδοὺς, ἐξώρισεν, ὡς μὴ πειθομένους παντελῶς μήτε ταῖς θωπείαις, μήτε ταῖς ἀπειλαῖς τοῦ ἀλιτηρίου Θεοφίλου.

δʹ. Ἐν γοῦν τῇ αὐτοκρατορίᾳ Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας τῆς αὐτοῦ μητρὸς, Ἀποδείναρ ὁ Σαρακηνῶν φύλαρχος ἐκ πολλῶν χρόνων ἐπιμαζόμενος ἐν δυνάμει βαρείᾳ δρομώνων τετρακοσίων φοβερῶν καὶ καταπληκτικῶν, ἤρχετο κατὰ τῆς θεοφρουρήτου Κωνσταντινουπόλεως. Ἀλλὰ τοῦτον ἡ θεία δίκη διώλεσε, πάντων τῶν πλοίων αὐτάνδρων συντριβέντων ἐν τῷ ἀκρωτηρίῳ τῶν Κυβυρραιωτῶν, τὸ λεγόμενον Χελιδόνια, διασωθεὶς ἐν Συρίᾳ ἑπτὰ καὶ μόνα ἐξ αὐτῶν.

Περὶ τῶν δρομώνων.

εʹ. Τῇ δὲ κυριακῇ τῶν ἁγίων νηστειῶν, μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν Ὀρθοδοξίαν, ἀπέστειλε Θεόκτιστον τὸν Λογοθέτην ἐν Κρήτῃ. Ὃς ἀπελθὼν μετὰ πολλοῦ πλήθους καὶ στόλου μεγάλου, σφόδρα μὲν ἐπτόησε τοὺς Ἀγαρηνοὺς, ἀδυνατοῦντας ἔτι πρὸς τὴν στρατείαν ἐκείνην ἀνταγωνίζεσθαι. Σφοδρότερον δὲ καὶ αὐτὸς ἐπτοήθη, καὶ τὴν φυγαδείαν ἠσπάσατο, τὴν Αὐγοῦσταν μαθὼν, ὡς ἄλλον Βασιλέα προεχειρίσατο, (ὅπερ μέθοδος Σαρακηνῶν, καὶ διαφθορὰ τῶν μετ' αὐτοῦ) ἐκπλαγέντων αὐτῶν, πέπεικε πρὸς τὴν βασιλίδα ἐπανελθεῖν, καὶ καταλιπεῖν τὸν στρατὸν μαχαίρας ἔργον. Τοῖς τε ἐν Κρήτῃ φαῦλος φανεὶς χείρων ἐφάνη καὶ δυστυχέστερος, ἐκεῖθεν ὑποστραφείς. Ὡς γὰρ ἐξελθὼν ποτὲ κατὰ Ῥωμανίας ὁ Ἀμὴρ ἐλεΐζετο πᾶν τὸ ἐν ποσὶ, καὶ κατέστρεφε, τὸν αὐτὸν πάλιν Θεόκτιστον ὡς πιστότατον καὶ οἰκειότατον μετὰ δυνάμεως πολλῆς κατὰ τοῦ Ἀμὴρ Θεοδώρα καὶ Μιχαὴλ ἀπεστάλκασιν· ὃς καὶ παραγεγονὼς, καὶ πόλεμον συνάψας τῷ Ἀμὴρ, εἰς τὸν λεγόμενον Μαυροπόταμον, ἡττήθη τε καὶ ὑπέστρεψε, πολλῶν μὲν ἀναιρεθέντων, τινῶν δὲ καὶ προσφυγόντων τῷ Ἀμὴρ διὰ τὴν τοῦ Λογοθέτου βαρύτητα καὶ ἀπέχθειαν, ὧν εἷς ἦν καὶ Θεοφάνης ὁ ἐκ Φαργάνων, ἀνδρείᾳ τε καὶ

Ἐν οἷς τὸ χρονικὸν Γεωργίου· καὶ ἀπὸ τῶν ὧδε, τοῦ Λογοθέτου.

III. Quis enim enumerare sufficiat varias & continuas persecutiones ac tentationes, illucesque carceres ac caliginosos scrobes foveasque; necessariorum afflictos casus, amicorum parique sensu fidelium amota solatia, aliasque ærumnas ac mala quæ forti animo atque alacri, scelestissimorum grassatione vique illata, sustinuit; lucide semper ad patientiæ formam & exemplum ærumnosis, malisque attritis circumferens; loquens ac tacens manifestatus exhortatio existens? Inque eum modum viro divino Ecclesiæ clavo admotus, adjuvantibus divinis, divinoque sensu Patribus, *Domus Dei*, Orthodoxorum cœtus, *stabat*, divinoque robore clare *confortabatur*, atque opera & doctrina omni decore esfulgebat: Hæreticorum autem conventus & Judaica revera cohors cuneusque, valde confundebatur, ac infirmabatur, cum palam obturaretur, ac quotidie everteretur. Confestim namque Imperialibus jussis, hortatuque & ope revocati sunt, atque soluti liberique dimissi, qui exilio relegati Patres erant, & acerbo carcere detenti, unaque Monachorum turba copiosa: sed & religiosorum Sæcularium non pauci, quorum miser ac scelestissimus substantias abstulerat, ac partim quidem dira morte conficiens, partim varii generis verberibus excrucians, exilio relegaverat, ut qui scelestissimi Theophili nec blanditiis, nec minis quicquam omnino morem gererent.

Edit. Paris. pag. 528.

2. Reg. c. 1. & 6.

Videtur deesse vox Methodii.

IV. Imperante itaque Michaele & Theodora ejus matre, Apodinar Saracenorum Tribunus, diu ante expeditis copiis, ingenti navium triremiumque formidabilium quadringentarum stupendarumque apparatu, adversus Dei munitam præsidio Constantinopolim processit. Eum tamen divina ultio perdidit, elisis cunctis navibus una cum vectoribus ac classiario milite in Cybæriotarum promontorio, cui nomen Chelidonia, septem nec plures in Syria naves cladem evasere.

In Logoth. est διακοσίων; sic in numeris proclive labi.

De triremibus.

V. Prima autem sanctorum Jejuniorum Dominica, post celebrata Ὀρθοδοξίας (quam vocant, ut restaurationis Imaginum) solemnia, mittitur in Cretam Theoctistus Logotheta: profectusque cum ingentibus copiis ac classe numerosa, ingenti terrore Agarenos affecit, qui cum adhuc imparati essent, nec tantis adversum se copiis possent obsistere: vehementius autem & ipse perterritus est & consternatus, fugamque arripuit, eo scilicet rumore, quasi Augusta alium creasset Imperatorem. Qui fuit Saracenorum dolus, suorumque corruptio; eo pavore ejus dejectis animis, ut ad Imperatricem redire, & exercitum adversariorum gladio concidendum relinquere persuaserint: cumque in Creta ignavus degenerisq; animi extiterit, deterior infeliciorque reversus eluxit. Cum enim egressus Amer inscepta adversus Romanam ditionem expeditione, quicquid obvium esset, devastaret, ac everteret, eumdem rursus Theoctistum tamquam fidelissimum ac sibi devinctum hominem cum ingentibus copiis, Theodora & Michael adversus Amerem misere. Qui cum venisset, consertaque pugna cum Amere ad locum quem Mauropotamum vocant, victus fugatusq; reversus est, suorum multis necatis, nonnullis vero etiam ad Amerem ob viri morositatem ac tetricosos mores fuga elapsis; in quibus & Theophanes Pharganita, vir inter cæteros, virili præstans fortitudi-

Hactenus Georgii Chronicon; quæ sunt deinceps, Logothetæ sunt.

Sic Antiquarius. Atque alia compositio, pleniorque, multa habens ipsa ferme & historica, Logotheta omissa; vicissim omissis, quæ ipse ingerit, non satis in rem Historiæ, quavis occasione alias aliasque tradens Origines, nec raro fabulosas.

pag. 529.

ne atque robore, qui nonnullis deinceps secutis temporibus, accepta securitatis fide, ad Christianos fuga reversus est. Ab ea redux expeditione Theoctistus, & in Urbem receptus, eadem Augustæ necessitudine cohæsit is, nonnullis cum Barda Augustæ fratre collatis sermonibus, ei cladem ascribebat, quasi ejus hortatu ac voluntate Romanus exercitus fusus fugatusque esset: quem & Theodoræ Augustæ nutu & consilio Urbe expulit.

Theoctisti ingenium asperum ac morosum: Theophanis Pharganini per eum defectio.

Cum Barda inimicitia; quod causa fuisset illius belli, ductiori Manichæorum tractatione.

VI. Is porro Theoctistus, cum Augusta regni administer, ædes, Balnea, & hortos ædificavit versus locum Apsidam dictum, ut esset prope Palatium. Et ut saluti suæ consuleret, portam ferream in Daphne fabricatus est, constituitque ut Papias ibi custodias ageret. Jam vero Imperator viri ætatem adeptus, grandiorque factus, venationibus, aurigationibus, agendisque equis in medio Circi spatio, ac reliquis spurcitiis animum otiamque addicebat. Consilium igitur Theodora Augusta cum Theoctisto Logotheta iniit, de uxore jungenda Michaeli filio suo. Noverat enim amicitiam junxisse eum Eudocia Ingerina, impudenti genio atque indole, Logothetæ atque Augustæ vehementer exosa; eam ob rem ei copulant Eudociam Decapolitæ filiam, quacum corollis nuptialibus donatur, in Sancti Stephani, quæ est in Daphne. Solutus in Magnaura nuptialis thalamus: acceptus epulis Senatus in novemdecim Accubitis.

Juncta uxor Michaeli, Eudoxia Decapolissa.

VII. Haud multo post Buccellariorum dux, equum adducit Imperatori animosum ac strenuum. Cumque hunc Circensibus subjugare vellet, in animo habebat ut dentes viseret, quorum indicio equorum ætas dignoscitur, ac indolas, qualis est. Equo autem ferociente & subsultante, ægre rem ferebat Imperator, eam venio esset ea ingenii dexteritate ac peritia, qua equum posset ad mansuetudinem traducere, aut saltem tenere. Dum igitur moleste ferret, præsensque Theophilitzes esset, ait, *Habeo, Domine, adolescentem artis equorum expertissimum strenuissimumque, qualem Majestas tua desiderat, Basilium nomine.* Quem cum Imperator confestim præsto esse jussisset, missus est Cubicularius ad portam Ferream, inventumque Basilium omni festinatione ad Imperatorem adduxit. Is vero, una manu pectoso fræno, alteraque equi aure arrepta, ad pecudis ipsum mansuetudinem traduxit. Ea re recreatus Imperator, ac obsequio delinitus, Andreæ Heteriarchæ Basilium tradidit, ut inter Fœderatos mereret, ac equis operam navaret.

Basilius ut Imperatori innotuerit.

Edit. Parif. pag 530.

VIII. Operæpretium vero duxi de eodem Basilio narrare, quomodo sit educatus, & unde profectus, atquedam talis oblata occasio est. Basilius in Macedonia nascitur, in agro Adrianopolitano, Michaele Rancabe, Ignatii Patriarchæ patre, Imperatore, Nicephori Imperatoris genero, ejus sibi copulata filia Procopia. Eo Imperii clavum tenente, Crumus Bulgarorum Princeps adversus Christianos egressus est, fusoque ac fugato Michaele, atque Leone Armenio in eum arrepta tyrannide, in seque translato Imperio, ipsam pone insecutus Crumas, Urbem obsidione cinxit, lanceaque percussus a Leone Armenio, reversusque in Bulgariam, misit ad Sancti Mamantis, qui æneas illic statuas auferrent. Profectus vero etiam Adrianopolim, Urbem ce-

De Basilio Macedone.

A ῥώμῃ διαφέρων πολλούς. Ὃς ὕστερον χρόνοις τισὶ λόγον ἀπαθείας λαβών, προσφεύγει τοῖς Χριστιανοῖς. Θεόκτιστος δὲ ἐκεῖθεν ὑποστραφεὶς πρὸς τὴν πόλιν, εἶχετο τῆς αὐτῆς οἰκειότητος. Καὶ τῷ τῆς Αὐγούστας ἀδελφῷ Βάρδᾳ εἰς τινας λόγους ἐλθών, τὴν ἧτταν τούτῳ προσῆπτο καὶ ἀνετίθετο. Ὡς τῇ παραινέσει τούτου καὶ τῇ βουλῇ, τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐτράπη στρατόπεδον· καὶ τοῦτον τῆς πόλεως ἔξωσε βουλῇ Θεοδώρας Αὐγούστης.

ϛ΄. Ὁ δὲ αὐτὸς Θεόκτιστος παραδυναστεύων ὢν τῇ Αὐγούστῃ, οἰκήματα καὶ λουτρὰ καὶ παράδεισον ἐν τῇ νῦν καλουμένῃ Ἀψίδα πεποίηκε, πρὸς τὸ πλησίον αὐτὸ εἶναι τοῦ παλατίου. Πρὸς δὲ φυλακὴν καὶ σωτηρίαν ἰδίαν, καὶ πόρταν σιδηρᾶν ἐν τῇ Δάφνῃ κατεσκεύασε, καὶ Παπίαν φυλάττειν ἐκεῖσε διωρίσατο. B Ἤδη δὲ Βασιλεὺς ἀνδρωθεὶς ἐσχόλαζε τοῖς κυνηγίοις, καὶ ταῖς τῶν ἵππων ἁμίλλαις ἐν τῷ διαύλῳ τοῦ ἱππικοῦ, καὶ ταῖς λοιπαῖς ἀκαθαρσίαις. Βουλὴν οὖν ποιήσασα Θεοδώρα Αὐγοῦστα μετὰ τοῦ Λογοθέτου Θεοκτίστου δοῦναι γυναῖκα Μιχαὴλ τῷ υἱῷ αὐτῆς. Ἔγνω γὰρ ὡς συνεφιλιώθη Εὐδοκίᾳ τῇ τοῦ Ἰγγερος μισουμένῃ τῷ Λογοθέτῃ καὶ τῇ Δεσποίνῃ σφοδρῶς δι᾽ ἀναίδειαν. Διὸ συζευγνύουσιν αὐτῷ Εὐδοκίαν τὴν τοῦ Δεκαπολίτου, μεθ᾽ ἧς στεφανοῦται ἐν τῷ ἁγίῳ Στεφάνῳ τῷ εἰς τὴν Δάφνην, γεγονότος τοῦ παστοῦ μένσης τῆς Μαγναύρας· τῆς δὲ συγκλήτου ἀνακλιθείσης ἐν τοῖς ιθ΄ Ἀκκουβίτοις.

C ζ΄. Μετὰ δὲ μικρὸν, ὁ τῶν Βουκελλαρίων στρατηγὸς ἤγαγεν ἵππον τῷ Βασιλεῖ θυμοειδῆ καὶ γενναῖον. Ὁ δὲ τοῦτον τῷ ἱππικῷ βουλόμενος ὑποζεῦξαι, ἠβούλετο καταμαθεῖν τούς τε ὀδόντας, ἐξ ὧν ἡ τῶν ἐτῶν ποσότης διαγινώσκεται, τό, τε ἦθος ποῖον ἐστί. Τοῦ δὲ ἵππου θρασυνομένου καὶ σκιρτῶντος, ἦν ἀχθόμενος ὁ Βασιλεὺς περὶ τούτου, ὡς μηδενὸς ὄντος, μὴ δὲ εὐπορουμένου γενναιότητι καὶ ἐπιστήμῃ τὸν ἵππον ἐξημερώσοντος, ἢ μόνον κατακρατήσοντος. Ὡς οὖν ἤχθετο, παρὼν ὁ Θεοφιλίτζης εἶπεν, ὅτι, Δέσποτα ἔχω νεώτερον ἐμπειρότατον, καὶ ἀνδρειότατον εἰς τοὺς ἵππους, οἷον ἐπιποθεῖ ἡ Βασιλεία σου, τοὔνομα Βασίλειον. Τοῦ δὲ Βασιλέως παραυτὰ ἐλθεῖν κελεύσαντος, ἀπεστάλη κοιτωνίτης ἐν τῇ σιδηρᾷ πύλῃ, καὶ D τὸν Βασίλειον εὑρὼν, μετὰ σπουδῆς ἤγαγε πρὸς τὸν Βασιλέα. Καὶ κελευσθεὶς τὸν ἵππον κρατῆσαι, ὁ δὲ μιᾷ χειρὶ τὸν χαλινὸν κρατήσας, τῇ δὲ ἑτέρᾳ τὸ οὖς δραξάμενος τοῦ ἵππου, ὡς ἡμερότητα προβάτου μετέβαλεν. Ὧ ἀρεσθεὶς καὶ θεραπευθεὶς ὁ Βασιλεὺς, παρέδωκεν αὐτὸν Ἀνδρέᾳ ὄντι Ἑταιρειάρχῃ, τοῦ εἶναι εἰς τὴν Ἑταιρείαν, καὶ δουλεύειν ἐν τοῖς ἵπποις.

η΄. Ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην διηγήσασθαι περὶ τοῦ αὐτοῦ Βασιλείου, τίνα τε ἀνατροφὴν, καὶ ὅθεν ἐπιμέχει τῆς τοιαύτης ὑποθέσεως. Ὁ αὐτὸς Βασίλειος γεννᾶται ἐν Μακεδονίᾳ ἐν τοῖς χωρίοις Ἀδριανουπόλεως, ἐπὶ τῆς Βασιλείας Μιχαὴλ τοῦ Ῥαγκαβὲ πατρὸς Ἰγνατίου Πατριάρχου, γαμβροῦ δὲ Νικηφόρου τοῦ E Βασιλέως εἰς Προκοπίαν τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα. Ἐπὶ τούτου ἐξῆλθε Κροῦμος ὁ Ἄρχων Βουλγαρίας κατὰ Χριστιανῶν· καὶ τραπεὶς Μιχαὴλ, καὶ Λέων ὁ Ἀρμένιος τυραννήσας αὐτὸν καὶ βασιλεύσας, ἐλθὼν ὄπισθεν αὐτοῦ ὁ Κροῦμος, περιεκύκλωσε τὴν πόλιν. Λογχευθεὶς δὲ παρὰ Λέοντος τοῦ Ἀρμενίου, καὶ ὑποστρέφων ἐν Βουλγαρίᾳ, ἔπεμψεν εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα ἀφελεῖν τὰ ἐκεῖσε χαλκᾶ ζῴδια. Ἀπελθὼν

Περὶ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος.

δὲ καὶ ἐν Ἀδριανουπόλει, παρέλαβεν αὐτὴν, καὶ μετῴκισε χιλιάδας ἀνδρῶν δέκα χωρὶς γυναικῶν, καὶ τούτους κατῴκισε πέραν τοῦ Δανούβεως. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Θεοφίλου τοῦ Βασιλέως, ἦν Στρατηλάτης ἐν Μακεδονίᾳ Κορδύλης προσαγορευόμενος. Εἶχε δὲ καὶ υἱὸν, Βάρδαν ὀνόματι, ἀνδρειωμένον πάνυ, ὃν κατέλιπεν ἀντ᾽ αὐτοῦ ἄρχειν τῶν Μακεδόνων τῶν ὄντων πέραν τοῦ ποταμοῦ Δανούβεως. Αὐτὸς δὲ μετὰ μηχανῆς τινὸς εἰσῆλθε πρὸς Θεόφιλον, καθὰ ἐκεῖσε προεγγράφη. Ὃν ὑποδεξάμενος χαίρων, καὶ γνοὺς ὃ θέλει ἀπέστειλε πλοῖα ἀναλαβέσθαι αὐτοὺς καὶ ἀναγαγεῖν ἐν τῇ πόλει. Ἦν δὲ Ἄρχων Βουλγαρίας ὁ Βαλδίμερ, ἔγγονος Κρούμου, πατὴρ Συμεῶνος τοῦ μετὰ ταῦτα κρατήσαντος.

Θ᾽. Ἐποίησεν οὖν βουλὴν ὁ λαὸς σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις ἐξελθεῖν ἐν Ῥωμανίᾳ. Ἐξελθόντος δὲ τοῦ Μιχαὴλ Βουλγάρου ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἤρξαντο διαπεράσαι σὺν ταῖς ὑποστάσεσιν αὐτῶν. Μαθὼν δὲ ὁ Κόμης τοῦτο, ἀντιπέρασε πολεμῆσαι αὐτούς. Ἀπογνόντες οὖν οἱ Μακεδόνες ἐποίησαν κεφαλὴν αὐτῶν τόν τε Τζάντζην καὶ τὸν Κορδύλην· καὶ συμβαλόντες πόλεμον ἀπέκτειναν πολλούς. Τινὰς δὲ ἐκράτησαν. Οἱ δὲ μὴ δυνηθέντες περᾶσαι Βουλγαρίαν, προσερρύησαν τοῖς Οὔγγροις. Ἀνήγγειλαν αὐτοῖς πάντα τὰ τῶν Μακεδόνων. Ἦλθον δὲ καὶ τὰ πλοῖα τοῦ Βασιλέως πρὸς τὸ ἀναλαβέσθαι αὐτοὺς πρὸς τὴν πόλιν. Παρευθὺ οὖν ἀνεφάνησαν Οὖννοι πλῆθος ἄπειρον. Οἱ δὲ ἰδόντες αὐτοὺς μετὰ δακρύων ἐβόων λέγοντες, Ὁ Θεὸς τοῦ ἁγίου Ἀδριανοῦ βοήθει ἡμῖν, καὶ παρετάξαντο πρὸς συμβολὴν πολέμου. Οἱ δὲ Τοῦρκοι εἶπον πρὸς αὐτοὺς, Δότε ἡμῖν τὴν ὕπαρξιν ὑμῶν πᾶσαν, καὶ ἀπέλθετε ἔνθα καὶ βούλεσθε. Οἱ δὲ τοῦτο οὐ κατεδέξαντο, ἀλλὰ παρατεταγμένοι ὑπῆρχον ἐν τρισὶν ἡμέραις. Τῇ δὲ τετάρτῃ, ἤρξαντο εἰσέρχεσθαι εἰς τὰ πλοῖα αὐτῶν. Θεασάμενοι δὲ τοῦτο οἱ Τοῦρκοι συνέβαλον πόλεμον ἀπὸ ὥρας πέμπτης μέχρις ἑσπέρας· καὶ τραπὲν τὸ ἔθνος, κατεδίωξαν αὐτοὺς οἱ Μακεδόνες. Καὶ τῇ ἐπιούσῃ ἡμέρᾳ βουλομένων αὐτῶν ὑποχωρῆσαι, ἀνεφάνησαν πάλιν Οὖννοι πρὸς τὸ πολεμῆσαι αὐτούς. Ἀναστὰς δὲ Μακεδόνων νεώτερος, Λέων ὀνόματι, ἐκ γένους τῶν Γομοστῶν, ὃς μετὰ ταῦτα γέγονεν Ἑταιρειάρχης καὶ ἕτεροι ὀνομαστοὶ τῶν Μακεδόνων, ἔτρεψαν αὐτοὺς καὶ ἐξήλασαν. καὶ ὑποστρέψαντες, εἰσῆλθον εἰς τὰ πλοῖα καὶ ἀπεσώθησαν πρὸς τὸν Βασιλέα, καὶ φιλοτιμηθέντες παρ᾽ αὐτοῦ, ὑπέστρεψαν εἰς Μακεδονίαν, εἰς τὴν ἰδίαν χώραν αὐτῶν. Ἦν δὲ τότε Βασίλειος, ὡς εἶναι τὰ ἔτη αὐτοῦ κε᾽. ἀποκατασταθεὶς δὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ προσεκολλήθη δουλεύειν Στρατηγῷ Μακεδονίας τοῦ λεγομένου Τζάντζη. Καὶ μηδὲν παρ᾽ αὐτοῦ ὠφεληθεὶς, ἦλθεν ἐν τῇ πόλει μέχρι τῆς Χρυσῆς πόρτης. Εἰσελθὼν κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας· κυριακὴ γὰρ ἦν, καὶ ὁ ἥλιος πρὸς δυσμὰς, ἀνεκλίθη ἐν τοῖς προπυλαίοις τοῦ ἁγίου Διομήδους. Καθολικὴ γὰρ ἦν τότε ἡ ἐκκλησία. Εἶχεν Προσμονάριον ὀνόματι Νικόλαον. Τῇ δὲ νυκτὶ ἐκείνῃ, ἐκέλευσε θεία φωνὴ τὸν Προσμονάριον, λέγουσα Ἐγερθεὶς εἰσάγαγε εἰς τὸ εὐκτήριον τὸν Βασιλέα. Ὁ δὲ ἐγερθεὶς, οὐδένα εὗρε πλὴν αὐτὸν τὸν Βασίλειον κείμενον ὡς πένητα. Καὶ ἐπιστραφεὶς ἔπεσεν εἰς τὴν ἑαυτοῦ κοίτην πάλιν. Οὖν ἐκ δευτέρου ἦλθεν αὐτῷ ἡ τοιαύτη φωνή. Ὁ δὲ ἐξελθὼν καὶ κατασκοπήσας, καὶ μηδένα εὑρὼν, ἐπιστραφεὶς ἔκλεισε τὸν πυλῶνα, καὶ ἀνέπεσε. Καὶ

A cepit, transtulitque decem millia virorum, non numeratis fœminis, eisque trans Danubium sedes assignavit. In diebus autem Theophili Imperatoris, erat in Macedonia Magister militiæ Cordules nomine. Habebat vero etiam filium Bardam nomine, virili admodum fortitudine ac strenuum, quem reliquit, ut vice sui Macedonibus cum Imperio trans Danubium positis præesset. Is, arte quadam ac machina ingressus est ad Theophilum, quemadmodum illic superius scriptum est. Eo gratissime suscepto, cognitoque quid vellet animus, missa navigia sunt, quæ illos assumptos in Urbem reducerent. Erat porro Bulgariæ Princeps Baldimer, Crumi nepos, pater Symeonis, qui postea rerum potitus est.

B IX. Consilium itaque iniit populus, ut cum uxoribus atque liberis in Romanæ ditionis loca egrederentur. Egresso vero Michaele Bulgaro in Macedoniam, cœperunt trajicere cum suis facultatibus. Quo cognito Comes ipse trajecit, ut eis bellum inferret. Spe itaque anxii Macedones, caput sibi præfecerunt Tzantzem & Cordulem; pugnaque congressi, multam hostium dederunt stragem: capti etiam nonnulli. Cum autem non possent Bulgariam trajicere, ad Ungros confluxerunt, narrata illis sua omni ac Macedonum fortuna. Sed & missa ab Imperatore navigia, quæ in Urbem eos suscepturа essent, venere. Confestim igi-

Edit. Parif. pag. 531.

Macedonum virtus bellica; parandi reditum in patriam divinæ opis invocatio.

C tur Unni innumerabili turba apparuerunt. At illi, iis visis, cum lacrymis clamare, *Deus Sancti Adriani auxiliare nobis*; bellique signa contulere. Ad quos Turci dixere, *Date nobis omnem vestram substantiam, & proficiscimini, quo vultis*. Id tamen ut præstarent in animum minime induxerunt, sed triduo instructa acie sub armis steterunt: quarta autem die in navigia ingredi cœpere. Quo viso Turci, pugna congressi sunt ab hora septima ad vesperam: versisque eis in fugam, ipsos persecuti sunt Macedones. In crastinum autem, cum vellent recedere, apparuerunt rursus Turci ut aciem conferrent. Surgens vero Macedonum junior Leo nomine, ex Gomostorum

D familia, qui postea agminis Fœderatorum Princeps fuit, aliique Macedonum viri inclyti, hostes fuderunt fugaruntque, ac reversi, naves conscenderunt, atque ad Imperatorem sese receperunt: a quo magnifice suscepti, in Macedoniam, patriam suam, reversi sunt. Erat Basilius annos circiter viginti quinque natus. Patriæque redditus, adhæsit Macedoniæ Prætori Tzantzæ nomine, ut ei serviens in ejus obsequio esset. Nec ab eo frugis aliquid consecutus, ad Auream usque portam in Urbem profectus est. Ingressusque, fessus ex itinere (erat enim dies Dominicus, & sol ad occasum vergebat) in Sancti Diomedis vestibulo ad quietem sese re-

E clinavit. Nimirum erat tunc viris fœminisque addicta Ecclesia, Mansionarium habens Nicolaum. Nocte autem illa, præcepit divina vox Mansionario, dicens, *Surge, Induc in Oratorium Imperatorem*. Surgens vero neminem reperit præter Basilium jacentem pauperis habitu. Reversusque in lectum, sese jactavit. Rursus itaque secunda vice ad eum venit ejusmodi vox; egressusque circumspiciens, nemineque invento, reversus clau-

in vestibulo recubuit. Moxque pungens gladio lateri ait quidam, *Egressus introducito quem in atrio jacentem vidis: ipse est Imperator.* Egressus itaque cum festinatione tremebundus, offendensque Basilium cum pera & baculo, in Ecclesiam ingredi jussit. Vadensque postridie cum eo ad balnea, lavit, vestesque mutavit: veniensque in Ecclesiam spiritalem cum eo fraternitatem iniit, seque mutuo recreabant ac collætabantur.

Edit. Paris. pag. 532.

X. Erat autem Nicolao frater Medicus, artis obsequio merens Theophilitzi. Convenit forte fortuna Medicus fratrem; conspectoque Basilio, ejusque proceritatem ac robur miratus, fratrem suum rogat, *Undenam iste esset?* Nuntiavitque ei omnia, & jussit ut secretum servaret. Sedente vero ad mensam Medico cum Theophilitze, eoque secum reputante atque dicente, *Velle se hominem idoneum, qui suis equis operam daret*; surgens Medicus, Basilii ei vires elocutus est, esseque virum ejusmodi qualem is expeteret ac quæritarat. Mittens itaque cum festinatione, eum induxit. Videns itaque robustum juvenem ac confertum, prægrandi hominem capite, Cephalæ nomen tribuit: atque equitis sui obsequiis mancipavit. Ea igitur occasione, & per eam causam, uti dictum est, Theophilitzes Basilium tradidit Michaeli Imperatori.

Theodoræ de Basilio vaticinium.

XI. Imperator vero eumdem inducens Basilium, velut gratulans dixit matri suæ, *Veni, vide, Mater mea, qualem nunc juvenem robustum repererim.* Egressa illa, eoque conspecto, pedem retulit, dicens filio suo, *Hic est, Fili mi, qui genus nostrum ac familiam deleturus est.* Nihil tamen ille matri credidit, aut ei morem gessit. Obiit vero sanctus Patriarcha Methodius, & in illius locum subrogatur & ordinatur Ignatius, Michaelis Curopalatæ filius. Bulgaris autem Thraciam & Macedoniam excursionibus vastantibus, easque provincias deprædantibus, Theodora militum præsidia coegit; qui ex castris in Bulgaros irruentes, sparsim & seorsim hos aggressi, vel interfecerunt, vel in captivitatem abduxerunt, cæteris Bulgaris patriam repetere coactis.

XII. Bardas Cæsar amicitia junctus est cum Damiano Patricio, sacrique cubiculi intimo Præposito: isque Imperatoris compos effectus, auctor illi est ut Bardam in Urbem inducat: datisque muneribus, iis, qui ex Aula essent Imperatorisque necessariis, una cum Accubitore expugnatis, constitutum est ut in Palatium accessum haberet. Conciliato vero etiam Theophana Protovestiario, tamquam viro fortissimo, cognomento Phargano, consilium ineunt cum Damiano necandi Theoctistum, sic vulgo dictum, Canielio Præfectum. Imperator quoque in eam sententiam a Damiano inductus, annuit & ipse ut rem faceret. Dicebat enim Bardas Damiano, *Quamdiu Theoctistus cum Augusta versabitur, numquam Imperator rerum potietur, Regiique culminis potestate fulgebit.* Profectus vero ex more Theoctistus ad Areobindi balnea, tumque ad Secretariorum curiam veniens, oblatos libellos ac suggestiones tenens, in Lausiacum ingressus est; atque huc illuc jactans oculos, Bardam cum fastu sedentem videret, turbatusque valde, ait, *Si ad Augustam semel ingressus fuero, eum rursus fugabo, & ejiciam.* Ingredienti autem

pag. 533.

Theoctisti cædes.

αὐθίως μετὰ ῥομφαίας τὶς δέδωκεν αὐτῷ εἰς τὴν πλευρὰν, λέγων, Ἐξελθὼν εἰσάγαγε ὃν βλέπεις ἔξωθεν τοῦ πυλῶνος κείμενον. Οὗτός ἐστιν ὁ Βασιλεύς. Ἐξελθὼν οὖν μετὰ σπουδῆς σύντρομος, καὶ εὑρὼν Βασίλειον μετὰ τῆς πήρας καὶ ῥάβδου, εἰσήγαγεν ἔσωθεν τῆς ἐκκλησίας· καὶ τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ ἀπελθὼν μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ λουτρὸν, ἔλουσεν αὐτὸν καὶ ἤλλαξε. καὶ ἐλθὼν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐποίησεν ἀδελφοποίησιν, καὶ συνευφραίνοντο ἀλλήλους.

ί. Ὁ δὲ αὐτὸς Νικόλαος, εἶχεν ἀδελφὸν ἰατρὸν, ὃς ἐδούλευε τῷ Θεοφιλίτζῃ. Ἐλθὼν δὲ καὶ κατὰ τύχην ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, ἰδὼν τὸν Βασίλειον, καὶ θαυμάσας τὸ μέγεθος καὶ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ, εἶπε πρὸς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, Πόθεν ἐστὶν οὗτος; Ὁ δὲ ἀναγγέλλει αὐτῷ πάντα, καὶ παρήγγειλε φυλάξαι τὸ μυστήριον. Καθεζομένου δὲ τοῦ ἰατροῦ ἐπὶ τραπέζης μετὰ τοῦ Θεοφιλίτζη, καὶ τούτου καθ' ἑαυτὸν ἀναλογισαμένου, καὶ εἰπόντος, ὅτι Ἤθελον εὑρεῖν ἄνθρωπον ἐπιτήδειον εἰς τοὺς ἐμοὺς ἵππους. ἀναστὰς ὁ ἰατρὸς, εἶπεν αὐτῷ περὶ τῆς ἀνδρείας τοῦ Βασιλείου. καὶ ὅτι, Τοιοῦτός ἐστιν, οἷον ἐπιποθεῖς καὶ ζητεῖς· Ἀποστείλας οὖν μετὰ σπουδῆς ἤγαγεν αὐτόν. Θεασάμενος οὖν τὸν ἐπισάγυρον, καὶ μεγάλην κεφαλὴν ἔχοντα, ἐπέθηκεν αὐτὸν Κεφαλᾶν, καὶ δέδωκε τοῦτον τοῦ δουλεύειν τοῖς ἵπποις αὐτοῦ. Ὡς οὖν προείρηται, διὰ τοιαύτην αἰτίαν δέδωκεν αὐτὸν ὁ Θεοφιλίτζης Μιχαὴλ τῷ Βασιλεῖ.

Εκ ἀδὲ περὶ αἰκτροφῆς τῷ Βασιλεῖ.

ιά. Ὁ δὲ Βασιλεὺς, τὸν αὐτὸν Βασίλειον, εἰσαγαγὼν, εἶπε τῇ μητρὶ αὐτοῦ ὡς χαιρόμενος. Δεῦρο ἴδε, μῆτερ, οἷον ἄγυρον νεὼ ἐπιλαβόμην. Ἡ δὲ ἐξελθοῦσα, καὶ ἰδοῦσα αὐτὸν, ἀπεστράφη, εἰποῦσα τῷ υἱῷ αὐτῆς, Οὗτός ἐστι τέκνον μου, ὁ μέλλων ἀφανίσαι τὸ γένος ἡμῶν· ὁ δὲ οὐδαμῶς ἐπείσθη τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ἢ ἤκουσεν αὐτῇ. Ἐτελεύτησε δὲ ὁ ἐν ἁγίοις Πατριάρχης Μεθόδιος, καὶ χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ Ἰγνάτιος ὁ υἱὸς Μιχαὴλ Κουροπαλάτου. Τῶν δὲ Βουλγάρων ἐπιδρομὰς ποιούντων ἐν Θρᾴκῃ καὶ Μακεδονίᾳ, καὶ λῃζομένων τὰ τοιαῦτα θέματα ἡ Θεοδώρα, τὰ ξάτισα ἐποίησεν· Οἱ ἐκ τῶν κάστρων ἐπιτιθέμενοι Βουλγάροις, σποράδην καὶ κατ' ὀλίγους κυριεύοντες, ἐφόνευον τούτους καὶ ᾐχμαλώτιζον, ὥστε ὑποσαλεῦσαι τοὺς Βουλγάρους ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ.

ιβ'. Βάρδας δὲ ὁ Καῖσαρ ἐφιλιώθη Δαμιανῷ Πατρικίῳ καὶ Παρακοιμωμένῳ. Ὁ δὲ τὸν Βασιλέα κρατήσας, ἔπεισε τοῦ εἰσαγαγεῖν τὸν Βάρδαν ἐν τῇ πόλει, ὃς διὰ δώρων τοὺς Βασιλέως οἰκείους διαδεξάμενος, ἅμα τῷ Παρακοιμωμένῳ, ὠρίσθη προσέρχεσθαι εἰς τὸ παλάτιον. Οἰκειωσάμενος δὲ καὶ τὸν Θεοφάνην Πρωτοβεστιάριον ὡς ἀνδρειωμένον, τὸν ἐπιλεγόμενον Φάργανον, βουλὴν ποιοῦσι μετὰ Δαμιανοῦ τὸν ἀνελεῖν Θεόκτιστον, τὸν ὑπὸ συνήθους, ἐπὶ τοῦ Κανικλείου λεγόμενον· Πεισθεὶς δὲ καὶ ὁ Βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ Δαμιανοῦ ἐπὶ τούτῳ, συνῄνεσε καὶ αὐτὸς γενέσθαι τοῦτο. Ἔλεγε γὰρ ὁ Βάρδας Δαμιανῷ, ὅτι Ἕως ἐστὶ Θεόκτιστος μετὰ τῆς Αὐγούστης, οὐκ ἄρξει οὐδ' ἐξουσιάσει ποτὲ ὁ Βασιλεύς. Ὁ δὲ Θεόκτιστος ἀπελθὼν ἐν τῷ λούσματι τῶν Ἀρεοβίνδου, ὡς ἔθος ἦν αὐτῷ, εἶτα ἐλθὼν εἰς τὰ Ἀσηκρητεῖα, κρατῶν τὰς ἀναφορὰς, εἰσῆλθεν εἰς τὸ Λαυσιακόν. Καὶ περιβλεψάμενος, εἶδε Βάρδαν καθεζόμενον ἐμφραντον. καὶ ταραχθεὶς σφοδρῶς ἔφη, Ὅτι ἐγὼ εἰσελθὼν εἰς τὴν Αὐγοῦσταν, πάλιν ἐκδιώκω αὐτόν. Εἰσελθόντος δὲ αὐτοῦ εἰς τὸ Ὡρολόγιον, προσ-

πλώντος αὐτῷ Μιχαὴλ ἅμα Δαμιανῷ· καὶ οὐκ εἴασαν εἰσελθεῖν πρὸς Θεοδώραν· ἀλλ' ἐκελεύσθη μετ' ὀργῆς ἀνοῖξαι τὰς ἀναφορὰς, καὶ ἀναγνῶναι ἔμπροσθεν αὐτῷ. Ἄκοντα δὲ τοῦτο ποιήσαντα, ἀντέστρεψε αὐτὸν εἰς τοὐπίσω ἐξελθεῖν. Ὁ δὲ πικρῶς δακρύων καὶ ὀλοφυρόμενος, ἐξῆλθε. Συναντήσει δὲ αὐτῷ Βάρδας εἰς τὸ Λαυσιακὸν, καὶ ἤρξατο κατὰ κόρρης ποιεῖν αὐτὸν, καὶ τίλλειν τὰς τρίχας αὐτοῦ. Ἰδὼν δὲ ὁ Δρουγγάριος τῆς βίγλης ὁ Μανιάκης, ἀναστὰς ἀντέλεγε τῷ Βάρδᾳ, Μὴ τύπτε τὸν Λογοθέτην. Οἱ δὲ σφάζουσιν αὐτὸν, καὶ μεληδὸν κατακόπτουσιν εἰς τὸ Σκύθη, θηρῶν ὠμότητα καὶ ἀγριότητα ἐνδειξάμενοι.

ιγ'. Τοῦτο μαθοῦσα παρὰ τοῦ Παπίου Θεοδώρα, ἐξελθοῦσα κατὰ τοῦ Μιχαὴλ, ὡς εἰκὸς, ἠγανάκτησε, καὶ τῶν λοιπῶν, οἳ τὸν φόνον κατειργάσαντο. Καὶ τοῦ Βασιλέως παντὶ τρόπῳ μηχανωμένου τὴν μητέρα ἐξιλεώσασθαι, αὐτὴ ἀπαρηγόρητος ἔμεινε, μήτε τὴν ὀργὴν ἀφιεμένη, μήτε παραμυθουμένη τισίν· ἀλλ' ὡς κλύδων θαλάσσιος κυθεννωμένη* παρηγορεῖτο καὶ κατεπείθετο. Ὅθεν μεταβαλὼν ὁ Βασιλεὺς, ὥσπερ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν γνώμην, οὕτω δὲ καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἐνέργειαν, τοσούτοις τρόποις λυπεῖν αὐτὴν κατεπείγετο, ὅσοις πρὸ τοῦ θεραπεύειν ἐσχηματίζετο. Καὶ δὴ τὰς μὲν ἀδελφὰς αὐτοῦ, Θέκλαν, Ἀναστασίαν καὶ Ἄνναν, ἐξωθεῖ τοῦ παλατίου, καταγαγὼν εἰς τὰ Καρίανοῦ. Πουλχερίαν δὲ ὡς ἠγαπημένην τῇ μητρὶ, ἀπέστειλεν ἐν τῇ μονῇ τῶν Γαστρίων. Εἶθ' οὕτως μετ' ὀλίγον ἑνώσας πάσας ἐν τῇ μονῇ τῶν Γαστρίων, ἀπέκειρε, περιβαλὼν αὐτὰς τὸ μοναδικὸν σχῆμα.

* ἀγ.

ιδ'. Ὑπὸ δὲ τῆς Συγκλήτου εὐφημισθεὶς, μόνος αὐτοκρατορεῖ. καὶ προβάλλεται Βάρδαν Μάγιστρον καὶ Δομέστικον, τῶν σχολῶν. Μὴ συνδιαλλαττομένης δὲ τῆς μητρὸς αὐτῷ δι' ἃ ἐλύπει αὐτὴν, καὶ τὴν ἄδικον σφαγὴν Θεοκτίστου, ἔχθρα ὑπῆρχε ἀναμεταξὺ αὐτῶν ἄσπονδος. Ὁ δὲ καὶ ταύτην τοῦ Παλατίου καταγαγὼν, εἰς τὸ Μοναστήριον τὰ Γαστρία καὶ αὐτὴν ἀποστέλλει. Ἡ τις ἀθυμίᾳ μετασεισθεῖσα τὸν νοῦν, καὶ ὑπὸ ἐκπλήξεως ἀφαιρεθεῖσα καὶ τὸ φρονεῖν, ἀνάξια ἑαυτῆς κατασκευάζει, βουλὴν κατὰ Βάρδα βουλευομένη· σὺν πολλοῖς καὶ ἄλλοις χοῦσα κοινωνὸν καὶ τὸν Βασιλέως τὸν Πρωτοστράτορα, ὅπως ὑποστρέφοντα Βάρδαν ἀπὸ τοῦ προαστείου αὐτοῦ τοῦ Κοσμιδίου, ἀνακρίσωσιν αὐτόν. Ὧν ἡ μελέτη πρὸ τοῦ ἔργου φανερωθεῖσα, κατ' ἐκείνων τῶν μελετησάντων τὸ κακὸν ἐξεκύλισε. Φωραθέντες γὰρ καὶ κατασχεθέντες, ἐν τῇ σφενδόνῃ τὰς κεφαλὰς ἀπετμήθησαν. Καὶ προβάλλεται Μιχαὴλ τὸν Βασίλειον ἀντὶ τοῦ τελευτήσαντος, Πρωτοστράτορα. Ὁμοίως καὶ Βάρδαν τὸν θεῖον αὐτοῦ, Κουροπαλάτην.

ιε'. Ἔπεσε τότε κόνις ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατενεχθεῖσα ἐπὶ τὰς κεράμους αἱματώδης πλήρης. καὶ πολλοὶ εὕρισκον λίθους ἐν ταῖς ὁδοῖς ἢ κήποις ἐρυθροὺς ὡς αἷμα. Προβάλλεται δὲ Μιχαὴλ Ἀντίγονον τὸν υἱὸν Βάρδα, Δομέστικον τῶν Σχολῶν. Τὸν δὲ ἕτερον υἱὸν αὐτοῦ δὺς γυναῖκα, εἰς ἣν καὶ ἐλοιδορεῖτο, προβάλλεται Μονοστράτηγον τῶν Δυτικῶν. Σπατάριος δὲ αὐτοῦ τελευτήσαντος, τῇ δὲ τοῦ Θωμᾶ ἀναστασίμῳ προβάλλεται Μιχαὴλ Βάρδαν τὸν θεῖον αὐτοῦ Καίσαρα. ὃς ἐπὶ ἅρματος πορευθεὶς, ἔδωκεν ὑπατείαν τῇ μέσῃ.

ις'. Ἐξῆλθε δὲ ὁ Ἀμὴρ, καὶ κατῆλθε μέχρι Σινώπης, λῃσάμενος πάντα τὰ τῶν Ῥωμαίων·

A illi in Horologium, in occursum venit Michael cum Damiano; nec eum ad Augustum ingredi passi sunt; sed cum ira libellos aaplicata, & coram Michaele legere jusserunt. Cumque rem volens nolens fecisset, referre pedem, ac retroexire coactus est. Is porro amare flens, lamentansque ac quiritans exivit. Occurrit Bardas in Lausiaco, ejusque genas cædere, ac capillos ipsius vellere cœpit. Videns autem excubiarum Drungarius Maniaces, exsurgens, Bardæ contradicebat, Ne Logothetam cæderet. Hi enimvero virum contrucidant, membratimque concidunt ad locum Scytha, immanium in eo bestiarum crudelitate ac feritate exhibita.

B XIII. Id ubi Theodora ex Papia cognovit, egressa adversus Michaelem, ut par erat, reliquosque, qui cædem patraverant, indignabunda excanduit. Cumque Imperator nullum non moveret lapidem ut matrem placaret, nullum illa admittebat lenimen aut iram remittebat, ulliusve capax consolationis erat: sed quasi marinus fluctus, nihil lenior fiebat, aut obsequebatur. Quapropter, quemadmodum animum, sensumque ac voluntatem, sic & personam operationemque Imperator mutans, tot eam modis affligere, eique molestius ingruere studebat; quos prius delinire atque fovere simulabat. Atque adeo sorores, Theclam, Anastasiam & Annam Aula ejicit: Pulcheriam vero, uti matri prædi-

Theodora offensa Theoctisti cæde.

C lectam, in Monasterium Gastris dictum misit; tumque brevi post, omnes una constans, monastico indutas habitu in Monasterio Gastria, coma mulctavit.

Michaelis dota tristitio; sororum expulsio, ac detonsio.

XIV. Porro Senatu acclamante, unus ipse rerum potitur; Bardamque Magistrum creat, ac Legionum Domesticum. Cumque mater non conciliaretur, quibus eam modis affligebat, & ob injustam Theoctisti cædem animo saucia, implacabilis inter eos erat inimicitia. Hancque adeo ipsam Aula deturbans, ad Monasterium Gastria amandat. Illa, nimio mœrore mente obruta, ac præ stupore sanis rationibus dejecta, haud satis ex sui ratione ac dignitate, consilium

Edit. Paris. pag. 534.

Michael solus Imperator, mater, dejecta Palatio.

Theodoræ cassa in Bardam fratrem conjuratio.

D init adversus Bardam, aliis quoque multis communi conjuratione, ea socium ipsum quoque Imperatoris Protostratorem habens. In eo conjuratio erat, ut Bardam ex Suburbano suo revertentem, cui Cosmidii nomen, interficerent. Detecta rei molitio, priusquam res præstaretur, adversus ipsos qui moliti essent avertit noxam. Deprehensi namque ac retenti, ac in Circi Funda capita posuerunt. Basilium Michael extincti loco Protostratorem præficit: similiter etiam Bardam avunculum suum, Curopalatam.

Basilius, Protostrator; Bardas, Curopalata.

XV. Cecidit tunc pulvis e cælo, delatus in tegulas ac lateres totus cruentus. Inventi a multis lapides in via aut

Pulvis sanguineus.

E hortis rubri coloris instar sanguinis. Michael Antigonum Bardæ filium, Scholarum Domesticum præfecit. Alteri filiorum Bardas jungit conjugem, quacum malæ rei suspicio habebatur, Michael Dominica post Pascha, Bardam avunculum suum creat Cæsarem; qui curru vectus, consularia per mediam Urbem sparsit munera.

Antigonus Domesticus, Bardas Cæsar creatus.

XVI. Egressus porro Amer, Sinopem usque descendit, vastans omnia,

ac diripiens, quæ Romanæ essent ditionis: reversusque est, cum eum Romanus exercitus minime assecutus esset. Suscepta autem Michael cum Barda Cæsare expeditione, motionem facit terra marique adversus Michaelem Bulgariæ Principem, cum Bulgarorum gentem fame tabescere comperiisset. Bulgari, re audita, haud secus ac tonitru perciti, subfugerunt; ac ante certamina pugnamque omnem de victoria spem abjecerunt, Christianique fieri, Imperatorique subjici ac Romanis petierunt. Michael eorum Principem baptizans, ejusque e sacro fonte susceptor, suo ex nomine Michaelem vocavit. Ejus vero Proceres in Urbem inductos, perinde baptizavit. Quo ex tempore alta pax fuit.

Hic baptizantur Bulgari.

XVII. Per id tempus, cum Amer adversus Romanam ditionem egressus esset, Petronas Asiaticorum militiæ Magister, & Nasar Buccellariorum, illius in regressu obsidentes iter, in Lalacaone castra junxerunt; commissaque pugna, Amerem in fugam vertunt: fugientem illum quidam Comitum insequitur, ejusque tollens cervicem, Petronæ Magistro militiæ attulit. Ingressi Urbem Duces cum manubiis, eos in Circo triumpho traduxerunt. Quo ex tempore pax magna in Oriente fuit, ob eam Ameris cædem.

Edit. Paris. pag. 535. Cæsus Amer a Petrona & Nasare.

XVIII. Ac quidem aliorum labores erant, adversumque hostes fortia belli facinora; Imperatoris vero dilectio in Basilium effusa erat, huncque unum sui cultorem ducebat.

XIX. Construxit Michael equis suis stabulum, marmoribus perornans, aquarumque irriguis, elegantissimo opere fabricans. Quo absoluto, erat in Urbe vir eruditus ac eloquio salsus, Petrus nomine, quem Ptochomagistrum dicebant. Quo Michael in stabulum vocato, ostendebat ei structæ ædis insulsum decorem ac elegantiam, ab eo inde laudem captans, dicensque *Sempiterna celebrandum se memoria, idcirco quod istud operis struxisset*. Ad quem ille, *Justinianus majorem exstruxit Ecclesiam, ornans auro & argento, pretiosisque marmoribus, nec ejus nunc memoria est. Tuque, Imperator, structa fœtentium domo, ac equorum stabulo, eo nomine celebri te fore memoria dicis?* Expectata ille frustratus laude, iraque accensus, cæsum Ptochomagistrum tractumque ejicit.

Insulsa Michaelis gloriatio, salse elisa.

XX. Percrebescente fama de Barda Cæsare, commisceri eum fœdis amoribus cum nuru sua, audiens Ignatius Patriarcha, sæpe sæpius admonuit ab ejusmodi abscedere scelere, nec vulgo scandalum esse, qui virtutis exemplum & castæ vitæ esse deberet. Noluit ille saniorem mentem assumere. Ac vero cum aliquando sacra Mysteria percepturus esset, repulit eum Patriarcha, ut qui Canonibus atque monitis morem non gereret. Bardas ira animo percitus, monitorem ut improbum ac corruptorem Ecclesiæ ejicit, ac quæ numerum superent, dirissimisque tormentis ut abdicare cogat virum, subjicit; cujus nihil expugnata constantia, ejus loco Photium Patriarcham præficit, eo tempore A secretis primi dignitate fulgentem, ac eruditissimum valde.

Bardæ incesti amores; ab Ignatio communione motus: expulsus Ignatius.

Fuisse Laicum Photium, & A Secretis primum.

XXI. Imperator expeditione suscepta adversus Agarenos profectus est, relicto in Urbe, cujus servandæ curam haberet, Oorypha Præfecto. Is, cum needum aliquid Imperator peregisset, eorum quæ moliebatur atque animo de-

A ἐπέστρεψε μὴ καταληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ στρατοῦ. Ἐκστρατεύσας δὲ Μιχαὴλ ἅμα Βάρδᾳ Καίσαρι, κίνησιν ποιεῖ κατὰ Μιχαὴλ Ἄρχοντος Βουλγαρίας, διά τε γῆς καὶ θαλάσσης, μαθὼν τὸ τῶν Βουλγάρων ἔθνος λιμῷ τήκεσθαι. Οἱ δὲ Βούλγαροι τοῦτο μαθόντες ὡς ἦχον βροντῆς, ὑπεκλύθησαν. Καὶ πρὸ τῶν ἀγώνων καὶ τῆς μάχης, περὶ τῆς νίκης ἀπέγνωσαν, καὶ Χριστιανοὶ γενέσθαι, καὶ ὑποτάττεσθαι τῷ Βασιλεῖ καὶ Ῥωμαίοις ᾐτήσαντο. Ὁ δὲ Μιχαὴλ, τὸν μὲν Ἄρχοντα αὐτῶν βαπτίσας καὶ δεξάμενος, ἐπέθηκεν αὐτῷ τὸ αὐτοῦ ὄνομα. Τοὺς δὲ μεγιστᾶνας αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει ἀγαγὼν, ἐβάπτισεν αὐτούς, ἔκτοτε γενομένης εἰρήνης βαθείας.

Ὧδε βαπτίζονται Βούλγαροι.

B ιζ΄. Τὸν δὲ Ἀμὴρ ἐξελθόντα κατὰ Ῥωμανίας, Στρατηλάτης ὢν τῆς ἀνατολῆς Πετρωνᾶς καὶ Νάσαρ τῶν Βουκελλαρίων, λοχήσαντες τὴν τῆς ὑποστροφῆς αὐτοῦ, συναντῶσιν αὐτῷ εἰς τὸν Λαλακάωνα, καὶ συμβολῆς γενομένης, τρέπουσιν Ἀμήρ. Τῇ φυγῇ χρησάμενον καταδιώκει αὐτὸν τὶς τῶν Κομήτων. καὶ τούτου τὴν κεφαλὴν ἄρας, ἤγαγε Πετρωνᾷ τῷ Στρατηλάτῃ. Εἰσελθόντες δὲ οἱ Στρατηγοὶ μετὰ ἐπινικίων ἐθριάμβευσαν ταῦτα ἐν τῷ ἱππικῷ. Καὶ ἔκτοτε ἐγένετο εἰρήνη μεγάλη ἐν τῇ ἀνατολῇ, διὰ τὴν τοῦ Ἀμὴρ σφαγήν.

ιη΄. Καὶ ἄλλων μὲν οἱ πόνοι, καὶ τὰ κατὰ τῶν πολεμίων ἀνδραγαθήματα. Ἡ δὲ τοῦ Βασιλέως ἀ-

C γάπη, πρὸς τὸν Βασίλειον ἐξέχυτο, καὶ τοῦτον μόνον εἶναι τὸν θεραπευτὴν αὐτοῦ.

ιθ΄. Ἔκτισε δὲ Μιχαὴλ σταῦλον τοῖς ἵπποις αὐτοῦ, κοσμήσας μαρμάροις καὶ ὑδάτων ἐπιρροίαις κατασκευάσας ὡραιότατον πάνυ. Καὶ τούτου τελεσθέντος, ἦν τὶς ἐν τῇ πόλει ὀνόματι Πέτρος λόγιος καὶ σκωπτικὸς, ὃν καὶ Πτωχομάγιστρον ἐκάλουν. Τοῦτον προσκαλεσάμενος Μιχαὴλ ἐν τῷ σταύλῳ, ὑπεδείκνυεν αὐτῷ τὴν ἀλόγων τοῦ κατασκευασθέντος οἴκου εὐπρέπειαν, ὡς βουλόμενος ἐπαινεθῆναι παρ' αὐτοῦ, εἰπὼν, καὶ τοῦτο, ὡς, Ἀεὶ μνημονεύεσθαι μέλλω διὰ τὸ τοῦ ἔργου τούτου κατασκευήν. Ὁ δὲ ἔφη τῷ Βασιλεῖ, Ἰουστινιανὸς ἔκτισε τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, κοσμήσας χρυσῷ καὶ

Περὶ τοῦ Πτωχομαγίστρου. Logotheta, Πτωχομάχον.

D ἀργύρῳ καὶ μαρμάροις πολυτίμοις, καὶ μνήμη αὐτοῦ νῦν οὐκ ἔστι. Καὶ σὺ, Βασιλεῦ, κοπροθέσιον ποιήσας καὶ ἀλόγων ἀνάπαυσιν, λέγεις μνημονεύεσθαι διὰ τοῦτο; Ὁ δὲ ἀποτυχὼν τῶν ἐξ αὐτοῦ ἐπαίνων, καὶ ὀργισθεὶς, τυπτόμενος καὶ συρόμενος ἐξεβλήθη ὁ Πτωχομάγιστρος.

κ΄. Φήμης δὲ διαθεούσης περὶ Βάρδα Καίσαρος, ὅτι τὴν νύμφην αὐτοῦ συμφθείρεται, τοῦτο ἀκούσας Ἰγνάτιος ὁ Πατριάρχης, πολλάκις παρῄνεσε τοῦ αὐτὸν ἀποσχέσθαι τοῦ τοιούτου μύσους, καὶ μὴ πρόσκομμα εἶναι πολλῶν, τὸν ἀρετῆς ὑπόδειγμα εἶναι * ὀφείλοντα καὶ σώφρονος βίου. Ὁ δὲ φρονεῖν τὸν Βάρδαν ὁ Πατριάρχης ἀπώσατο, ὡς μὴ πειθόμενον κανόσιν καὶ παραινέσεσιν. Ὃς ὀργῇ πληγεὶς τὴν ψυχὴν, τὸν παραινέτην ὡς ἄνομον καὶ φθορέα τῆς ἐκκλησί-

** ὀφείλοντι, οὐ κατεπείθετο.*

E ας ἐξώσε, καὶ βασάνοις ἀπείροις καὶ ἀνημέροις ὑπέβαλε, ὡς ποιῆσαι παραίτησιν. Τοῦ δὲ μὴ πεισθέντος, Φώτιον Πατριάρχην ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖ Πρωτοασηκρῆτιν ὄντα τῷ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, καὶ λογιώτατον πάνυ.

Ὅτι Φώτιος ὁ Πατριάρχης λαϊκὸς ἦν καὶ Πρωτασηκρῆτις.

κα΄. Ὁ δὲ Βασιλεὺς ἐξεστράτευσε κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν, καταλιπὼν ἐν τῇ πόλει ταύτην φυλάττειν Ὀορύφαν Ὕπαρχον ὄντα, ὅστις ἔτι τοῦ Βασιλέως μηδὲν ἐξ ὧν ἐμελέτα καὶ κατὰ νοῦν εἶχεν εἰργασμένου, τὴν

τὴν τῶν ἀθέων Ῥῶς ἡμελλουσῶν ἄφιξιν, γεγεναμένως ἤδη κατὰ τὸν Μαυροπόταμον. Καὶ ὁ μὲν Βασιλεὺς, καὶ τῆς ἐχομένης μετεχέθη ὁδοῦ, καὶ δι' ἣν ταύτην ἀφῆκεν, οὐδὲν βασιλικὸν καὶ γενναῖον εἰργάσατο. Οἱ δὲ Ῥῶς φθάσαντες ἔνδον τοῦ Ἱεροῦ γενέσθαι, πολὺν εἰργάσαντο φόνον Χριστιανῶν, καὶ ἀθῷον αἷμα ἐξέχεον. Ὑπῆρχον δὲ πλοῖα διακόσια, ἃ περιεκύκλωσαν τὴν πόλιν, καὶ πολὺν φόβον τοῖς ἔνδοθεν ἐνεποίησαν. Ὁ δὲ Βασιλεὺς καταλαβὼν μόλις ἴσχυσε διαπερᾶσαι. Καὶ δὴ σὺν τῷ Πατριάρχῃ Φωτίῳ εἰς τὸν ἐν Βλαχέρναις ναὸν τῆς τοῦ Θεοῦ Μητρὸς παρεγένοντο, κἀκεῖ τὸ Θεῖον ἐξιλεοῦντο καὶ ἐξευμενίζοντο. Εἶτα μεθ' ὑμνῳδίας τὸ ἅγιον τῆς Θεοτόκου ἐξαγαγόντες * ὠμοφόριον, τῇ θαλάσσῃ ἄκρως προσέβαψαν· καὶ νηνεμίας οὔσης, εὐθὺς ἀνέμων ἐπιφοραὶ, καὶ τῆς θαλάσσης ἠρεμούσης, κυμάτων ἐπαναστάσεις ἀλλεπάλληλοι ἐγένοντο· καὶ τὰ τῶν ἀθέων Ῥῶς πλοῖα κατεάγησαν, ὀλίγων ἐκπεφευγότων τὸν κίνδυνον.

Ὅτι ἐπὶ τῶν καιρῶν Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας, ἦλθον Ἀγαρηνῶν πλοῖα σ'. ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει, καὶ χάριτι τῆς Θεομήτορος ἀπῆλθον ἄπρακτοι καὶ διαφθαρμένοι.

* Μαφόριον. Legend.

κβ'. Βάρδα δὲ τοῦ Καίσαρος ἐν τῇ προελεύσει διερχομένου μετὰ σκαραμαγγίου ὀξέος εἰς τὸ Ὡρολόγιον καθεζόμενος Δαμιανὸς ἐκεῖσε Πατρίκιος ὁ καὶ Παρακοιμώμενος, οὐκ ἐπηγέρθη τιμῆσαι αὐτόν. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Καῖσαρ, ἐθυμώθη λίαν· καὶ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς τὸν Χρυσοτρίκλινον, καὶ συγκαθεσθέντος τῷ Βασιλεῖ, καὶ δακρύοντος ἀπὸ ὀργῆς καὶ θυμοῦ, ἠρώτησε τὴν αἰτίαν ὁ Βασιλεύς. Ὁ δὲ ἔφη, Ὅτι Δαμιανὸς δὴ ὁ Παρακοιμώμενος, εἰς ὄνειδος ἐμοῦ καὶ τῆς σῆς Βασιλείας, οὐκ ἐπηγέρθη μοι ἐνώπιον τοῦ συγκλήτου. Θυμωθεὶς δὲ ὁ Βασιλεὺς, Μαξιμιανὸν τινὰ κοιτωνίτην παραυθὺ προστάττει ἆραι Δαμιανὸν, καὶ ἐν τῷ ἐμπορείῳ τοῦ ἁγίου Μάμαντος ἀπαγαγεῖν, καὶ τοῦτον ἀποκεῖραι καὶ ποιῆσαι μοναχὸν, καὶ προστάξαι φρουρεῖσθαι· καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ προβάλλεται Βασίλειος ὁ Πρωτοστράτωρ Παρακοιμώμενος.

κγ'. Ἐζηλοτύπησε δὲ ὁ Καῖσαρ τοῦτο ἀκούσας, καὶ ἔκτοτε ἐζήτει ἀποκτεῖναι Βασίλειον. Ἐχώρισε Βασίλειον ὁ Μιχαὴλ τῆς ἰδίας γυναικὸς Μαρίας, δεδωκὼς αὐτῷ γυναῖκα Εὐδοκίαν τὴν Ἰγγερίναν, διορισάμενος αὐτῷ κυρίαν αὐτὴν ἔχειν. Ἦν γὰρ αὐτὴ τοῦ Βασιλέως παλλακὴ, καὶ πάνυ ἠγάπα αὐτὴν ὡς εὐπρεπῆ· τῇ δὲ προτέρᾳ αὐτοῦ γυναικὶ Μαρίᾳ, δοὺς χρυσίον, καὶ ἄλλα τινὰ, ἀπέστειλεν ἐν Μακεδονίᾳ εἰς τὰ ἴδια. Θέκλαν δὲ τὴν ἰδίαν ἀδελφὴν προσήρμοσε Βασιλείῳ τοῦ ἔχειν ἰδίως.

κδ'. Ἔκτοτε δὲ ὑπεβλέποντο ἀλλήλους, ὅτε Καῖσαρ καὶ ὁ Βασίλειος, ζητοῦντες πῶς ἕτερος τὸν ἕτερον ἀνέλῃ. Ἰδίως δὲ ἐλοιδόρει Βασίλειος Βασιλεῖ τὸν Καίσαρα, ὡς κατ' αὐτοῦ μελετῶντα. Ὁ δὲ ταῦτα ὡς λῆρον ἤκουεν. Ὁ δὲ Βασίλειος σπεύδων πληροφορῆσαι τὸν Βασιλέα, συμφιλιοῦται Συμβατίῳ Πατρικίῳ καὶ Λογοθέτῃ τοῦ δρόμου, Γαμβρῷ δὲ Καίσαρος· καὶ δι' ὅρκων ἐβεβαιώσαντο ἀλλήλους ἐν ὁμονοίᾳ καὶ διηνεκεῖ ἀγάπῃ εἶναι. Ἐπληροφόρησε δὲ καὶ Συμβάτιον ὁ Βασίλειος δι' ὅρκων φρικτῶν, ὡς, Τοῦ Βασιλέως ἀγάπην πολλὴν ἔχοντος πρὸς σὲ, κἀμοῦ σπουδάζοντος τὰ ὑπὲρ σοῦ, μελετᾷ μὲν προβαλέσθαι Καίσαρα, ἀλλὰ διὰ τὸν πενθερόν σου, τοῦτο ἀδυνατεῖ ποιῆσαι. Ὁ δὲ ἀπατηθεὶς τοῖς ὅρκοις τοῦ Βασιλείου, γέγονε κατὰ τοῦ Καίσαρος Βάρδα τοῦ ἰδίου πενθεροῦ· καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν Βασιλέα, ἐξω-

Edit. Parif. pag. 536.

stinasset, impios Russos advenisse nuntio significat, atque jam Mauropotamum assecutos esse. Ac quidem Imperator ab eo quod instituerat revocatus itinere, cujus causa dimisit, regalis nihil fortisque animi fecit. Russi porro intra Hierum penetrantes, multas Christianorum patrarunt cædes, ac insontem sanguinem effudere. Erant autem naves ducentæ, quibus Urbem obsedere, ingentique oppidanos timore affecere. Imperator cum venisset, vix trajicere potuit; venitque cum Photio Patriarcha ad Sanctæ Deiparæ Blachernarum Ædem, ibique Numen placabant, ac propitium reddebant. Tum, cum canticis ac laudibus educentes Sanctæ Dei Genitricis Pallium, extrema ora mari intinxere: ac cum nulla spiraret aura, confestim venti irruerunt, marique sedato ac tranquillo, procella fluctusque continui insurrexerunt. Iis confracta Russorum classis, paucæque admodum naves periculum evaserunt.

Michaelis tempore & Theodora ducentarum navium classis Agarenorum, Constantinopolim veniens, Dei Genitricis gratia ac ope cassa abiit ac corrupta.

XXII. Barda porro Cæsare solemni pompa, cum chlamyde purpurei coloris procedente, Damianus ibi Patricius, sacrique cubiculi Præfectus intimus in Horologio sedens honoris causa non assurrexit. Quo viso Cæsar gravi ira exarsit, ingressoque eo in Triclinium Aureum, ac cum Imperatore sedente, exque ira ac furore flente, sciscitatus est Imperator, cjus tantæ commotionis quid illi causæ esset. Respōdit ille, *Quia nimirum Damianus Accubitor, meo tuæque Majestatis probro, coram Senatu mihi non assurrexit.* Iratus Imperator, Maximianum quemdam Cubicularium confestim jubet tollere Damianum, atque ad Sancti Mamantis emporium adductum, ibi eum detondere ac facere Monachum, & ut tuto servetur ac carcere teneatur, jubere. Eadem ipsa die Basilius Protostrator, Accubitor (sacri cubiculi Præfectus intimus) promovetur.

Damianus Accubitor in ordinem redactus, Basilius Accubitor factus.

XXIII. Hoc audito Cæsar æmulatione accensus est, ac jam tum Basilio necem inferre quærebat. Michael Basilium a propria uxore Maria divortio sejunxit, Eudocia Ingerina illi tradita conjuge, jubens illi ut dominam ipsam haberet; quippe quæ Imperatoris pellex esset, eamque is velut decoram valde diligeret. Priori ejus uxori Mariæ, dato auro, aliisque nonnullis muneribus, in Macedoniam ad suos remisit. Theclam vero sororem Basilio aptavit, ut propriam eam haberet.

Basilii turpis, lenonisque proxima.

pag. 537.

XXIV. Extunc autem alter alterum suspectum habebat, tum scilicet Cæsar, tum Basilius, quærebant qua ratione sibi mutuo necem consciscerent. Scorsum vero Basilius apud Imperatorem Cæsari obtrectabat, quasi is adversus illum machinaretur. Ita enimvero Imperator ut delirium habebat. Basilius itaque Imperatorem certiorem facere satagens, amicitia jungitur Symbatio Patricio ac publici Cursus Logothetæ, Cæsarisque genero, mutuamque jurejurando obstrinxere fidem in concordia jugique secum ambos dilectione versaturos. Sed & tremendis juramentis Basilius Symbatio fidem facit, *Multum eum diligi ab Imperatore, effeque illi constitutum; ipso præsertim ejus illi auctore, remque satagente, ut Cæsarem proveheret, propter ejus tamen socerum rem illi præstare non licere.* Quibus juratis Basilii verbis adversus Bardam suum socerum stetit: ingressusque ad Imperatorem, jureju-

Symbatius Basilii dolo in generum excitatus, ejusque causa perdendi.

rando affirmavit, *Fidem se facturum quod in ejus Cæsar conspiraverit necem*: simul etiam enarrans, quæ essent conjurationis.

Symbatiique ut olim, & cujus major apud Imperatorem fides.

XXV. Porro Imperator Basilii juramentis ac sermonibus confirmatus, intus animo adversus Cæsarem consilia condebat. Sciens autem Basilius rite illi omnia adversus Cæsarem instructa, cum in Urbe rem exequi non posset, auctor est Imperatori, ut classem ac copias adversus Cretam educat. Quo sic constituto Leo Philosophus Bardam Cæsarem serio hortabatur, ut se subduceret, sibique a Basilio caveret. Cæsar vero rursum *Imperatorem*, clamabat, *in Basilium indulgentiorem esse*.

Sacrilega jurata fides, Mysteriorumque violatio.

XXVI. Solemni autem ad Chalcopratia in die Annuntiationis processa, factoque rei sacræ introitu, ac perlecto Evangelio, Photius & Imperator cum Cæsare & Accubitore ad Catechumena ascenderunt, habente Patriarcha in manibus pretiosum Domini nostri Jesu Christi sanguinem; intingentesque tum Imperator tum Basilius venerandas subscripsere Cruces, jurejurando affirmantes Cæsari, ut omni excusso metu cum eis in castra exiret. Manifeste enim Leo Philosophus admonebat Bardam, *Ne cum eis exiret; id si fecisset, reversurum non esse*.

Conjuratio in Bardam, neglecta detectio.

Edit. Paris. pag. 538.

XXVII. Actis jam Paschæ solemniis profectus Imperator cum ingentibus copiis, in Thracesiorum provinciam descendit. Cumque ad Cepos castra posuissent, Basilius Accubitor consilium subornabat, ut Cæsarem neci traderet. Erant autem in conjuratione Maurianus & Symbatius, & Asylæo ejus patruelis, & Petrus Bulgarus, & Joannes Chaldus, & Constantinus Toxaras. Joannes autem Neatocomites rem cognovit, profectusque ad Cæsaris tentorium sub solis occasum, ac cum Procopio locutus Cæsaris Protovestiario servo, affirmabat, *Cras membratim concidendum ipsorum Dominum Cæsarem*. Quibus Cæsari auditis, dixit Procopio, *Vadens dicito Neatocomitæ, deliras. Scis te juvenem esse, nec te decet Patricii dignitate ornari. Tu enim eam ob rem hæc zizania disseminas*. Insomnis itaque noctem agens, profundo statim diluculo suis omnibus in consilium vocatis, nota fecit, quæ dicta ad eum essent, rogans ac quærens, quid illi consultum putarent. Ad quem Philotheus Protospatharius, & Generalis ipsi amicissimus, ait Cæsari. *Cras, Domine, aurea tua chlamyde cæsii coloris indutus, teipsum inimicis tuis coram exhibe, & a facie tua fugient*.

XXVIII. Orto itaque sole, conscenso equo ad Imperatoris tentorium splendido amictu, multoque stipatus satellitio venit, Protostratorem ac Armigerum virum strenuum, Argyrum habens. Constantinus Toxaras Basilii jussu ei obviam, venerantis specie accipiens, venit: egressusque Cæsaris adventum Basilio nuntiavit. Basilius egressus, & ipse venerans salutavit, prehensumque manu, ad Imperatorem adduxit. Tum Cæsar cum Imperatore sedens, *Cum omnes jam*, inquit, *copiæ congregatæ sint, jube, Domine, in Cretam trajicere*. Retro prope Basilius stans, manu Cæsari minas ostentabat. Conversusque repente Cæsar, Basilium sibi minitantem vidit, moxque Basilius ensem illi adegit, ac qui illi comites erant reliqui, frustatim ipsum conciderunt, spectante Imperatore, ac conticente.

Barda Cæsaris cædes, a Basilio Macedone.

μόσατο πληροφορῆσαι αὐτὸν, ὅτι, Ὁ Καῖσαρ βούλεταί σε ἀνελεῖν, ἐξεπιστάμενος τὰ τῆς βουλῆς.

κε'. Ὁ δὲ Βασιλεὺς τοῖς ὅρκοις τοῦ Συμβατίου πεισθεὶς καὶ τοῖς λόγοις τοῦ Βασιλείου βεβαιωθεὶς, ἐνδομύχει κατὰ Καίσαρος. Εἰδὼς δὲ Βασίλειος ὅτι πάντα καλῶς κατὰ τοῦ Καίσαρος συμεσκεύασται, ἐν τῇ πόλει μὴ δυνάμενος τοῦτο ποιῆσαι, πείθει τὸν Βασιλέα κινῆσαι στόλον καὶ στρατὸν κατὰ τῆς Κρήτης. Τούτου δὲ γενομένου, Λέων ὁ Φιλόσοφος Βάρδαν τὸν Καίσαρα παρῄνει, ὑποστέλλεσθαι καὶ τηρεῖν ἑαυτὸν ἀπὸ Βασιλείου. Ὁ δὲ Καῖσαρ τὸν Βασιλέα πάλιν ἐπεφώνει τοῦ φείδεσθαι Βασιλείου.

κϛ'. Γενομένης δὲ τῆς προελεύσεως εἰς τὰ Χαλκοπρατεῖα τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, καὶ τῆς εἰσόδου γενομένης, καὶ τοῦ Εὐαγγελίου τελεσθέντος, ἀνῆλθεν ὁ Πατριάρχης Φώτιος καὶ ὁ Βασιλεὺς σὺν τῷ Καίσαρι καὶ τῷ Παρακοιμωμένῳ ἐν τοῖς κατηχουμένοις, τοῦ Πατριάρχου ἐπὶ χεῖρας ἔχοντος τὸ τίμιον αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ βάψαντες, ὅ, τε Βασιλεὺς καὶ ὁ Βασίλειος, τοὺς τιμίους * ὑπέγραψε σταυρούς, ὅρκῳ βεβαιοῦντες τὸν Καίσαρα, ἀδεῶς συνεξελθεῖν μετ' αὐτῶν ἐν τῷ ταξειδίῳ. Φανερῶς γὰρ Λέων ὁ Φιλόσοφος παρεγγυᾶτο τῷ Βάρδᾳ μὴ ἐξελθεῖν σὺν αὐτοῖς. Ἐξερχόμενον γὰρ ἔλεγε μὴ ὑποστρέψειν.

* ὑπέγραψαν

κζ'. Ἀπὸ δὲ τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα, ἐπάρας ὁ Βασιλεὺς μετὰ πολλοῦ στρατοῦ κατέλαβεν ἐν τῷ θέματι τῶν Θρακησίων. Ἀπληκευσάντων δὲ αὐτῶν εἰς Κήπους, Βασίλειος ὁ Παρακοιμώμενος βουλὴν ἐποιεῖτο ἀνελεῖν τὸν Καίσαρα. Ὑπῆρχε δὲ ἐν τῇ βουλῇ, Μαυριανὸς καὶ Συμβάτιος, καὶ Ἀσυλαῖος ὁ ἐξάδελφος αὐτοῦ, καὶ Πέτρος ὁ Βούλγαρος, καὶ Ἰωάννης ὁ Χάλδος, καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Τοξαρᾶς. Ἰωάννης δὲ ὁ Νεατοκωμήτης διέγνω ταῦτα· καὶ κατελθὼν εἰς τὴν Καίσαρος τένταν, τοῦ ἡλίου δύνοντος, καὶ συντυχὼν Προκοπίῳ Πρωτοβεστιαρίῳ τοῦ Καίσαρος, διεβεβαιοῦτο, ὅτι, Αὔριον μεληδὸν κατακόπτεται ὁ Δεσπότης ὑμῶν ὁ Καῖσαρ. Ὁ δὲ Καῖσαρ ταῦτα ἀκούσας, εἶπε Προκοπίῳ, Ἀπελθὼν εἰπὲ τῷ Νεατοκωμήτῃ, Ὅτι ληρεῖς. Οἶδας ὅτι νέος εἶ, καὶ οὐ πρέπει σοι ἡ τοῦ Πατρικίου ἀξία. Σὺ γὰρ διὰ τοῦτο τὰ ζιζάνια αὐτὰ ἐγείρεις. Ἄυπνος δὲ διατελέσας, ὄρθρου βαθέος τοὺς αὐτοῦ πάντας προσκαλεσάμενος, διεσάφησε τὰ λαληθέντα αὐτῷ, βουλὴν ἐπιζητῶν παρ' αὐτῶν. Φιλόθεος δὲ Πρωτοσπαθάριος καὶ Γενικὸς προσφιλὴς αὐτοῦ ὢν, εἶπε τῷ Καίσαρι. Αὔριον, ὦ Δέσποτα, περιβαλοῦ τὸν χρυσοπέρσικόν σου χιτῶνα, καὶ ὄφθητι τοῖς ἐχθροῖς σου, καὶ ἀπὸ προσώπου σου φεύξονται.

κη'. Τοῦ ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος, ἵππῳ ἐπιβὰς παρεγένετο πρὸς τὴν κόρτην τοῦ Βασιλέως μετὰ στολῆς λαμπρᾶς, πολλῶν περικυκλούντων αὐτόν, ἔχων Πρωτοστράτορα γενναῖον τὸν Ἀργυρόν. Κωνσταντῖνος ὁ Τοξαρᾶς τῇ Βασιλείου * ; . . . προϋπήντησε, προσκυνήσας αὐτόν. Καὶ ὑποστραφεὶς, ἐμήνυσε Βασιλείῳ τὴν τοῦ Καίσαρος ἄφιξιν. Βασίλειος δὲ ἐξελθὼν προσεκύνησεν αὐτόν, καὶ τῆς χειρὸς κρατήσας, προσήγαγε πρὸς τὸν Βασιλέα. Ὁ δὲ Καῖσαρ συγκαθισθεὶς τῷ Βασιλεῖ, ἔφη, Τοῦ λαοῦ παντὸς, ὦ Δέσποτα, συνηγμένου, πρόσταξον διαπεράσαι ἐν τῇ Κρήτῃ. Ὄπισθεν δὲ ἐπιστὰς ἐγγὺς ὁ Βασίλειος, τῇ χειρὶ ἠπείλει τὸν Καίσαρα. Αἴφνης δὲ ἐπιστραφέντος τοῦ Καίσαρος, καὶ ἰδόντος αὐτὸν ἀπειλούμενον, παρευθὺ Βασίλειος δίδωσιν αὐτῷ μετὰ τοῦ ξίφους, καὶ οἱ λοιποὶ οἱ μετ' αὐτοῦ μεληδὸν κατέκοψαν αὐτόν, τοῦ Βασιλέως βλέποντος καὶ σιωπῶντος.

* Προσρυείς.

Ἀναίρεσις Βάρδα Καίσαρος, παρὰ Βασιλείου Μακεδόνος.

κθ'. Ὥρα δὲ ἦν τρίτη τῆς ἡμέρας. Εὐθέως δὲ ὁ Βασιλεὺς καὶ ὁ Βασίλειος ἐπὶ τὴν πόλιν ὑπέστρεψαν. Ἐρχομένων δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν, κατὰ τὸ ἐμπόριον τοῦ Ἀκρίτου, λαοῦ πολλοῦ συνηγμένου ἰδεῖν τὸν Βασιλέα, εἷς τις μοναχικὸν σχῆμα περιβεβλημένος, ἐφ' ὑψηλῆς στὰς πέτρας, ἐφώνει μεγάλως τῷ Βασιλεῖ, Καλὸν ταξίδιον ἐποίησας, ὦ Βασιλεῦ, τὸν ἴδιον συγγενῆ, καὶ τὸ πατρῷον αἷμα ξίφει ἀνελών. Οὐαί σοι, οὐαί σοι, ὅτι ταῦτα ἐποίησας. Θυμωθεὶς δὲ ὁ Βασιλεὺς καὶ ὁ Βασίλειος, ἀποστέλλουσι Μαγγλαβίτην τὸν Μαροθεόδωρον, τὸν μοναχὸν ξίφει ἀνελεῖν. Οἱ δὲ λαοὶ ἐπιδραμόντες πρὸς τὸν ἀποσταλέντα, προφασίσαντο ἄνουν καὶ δαιμονῶντα αὐτὸν εἶναι, καὶ οὕτω μόλις παρῆλθε τὴν τιμωρίαν ὁ μοναχός.

λ'. Ὀψὲ δὲ σαββάτῳ τῆς Πεντηκοστῆς, ἐδήλωσε Φωτίῳ τῷ Πατριάρχῃ ὁ Βασιλεὺς, διὰ Ῥεντακίου Πρωτοβεστιαρίου αὐτοῦ τὴν ἀναγόρευσιν τῆς βασιλείας ποιῆσαι Βασιλείου, καὶ τῇ ἐπαύριον, ἐξῆλθον δύο σελλία. Οἱ δὲ λαοὶ διεταράχθησαν, πῶς ἑνὸς Βασιλέως ὄντος, δύο σελλία ἐξῆλθον. Τοῦ Βασιλέως διερχομένου ἐν τῇ προελεύσει, ὄπισθεν Βασίλειος περιεπάτει, φορῶν σκαραμάγγιον μετὰ σπαθίου, ὡς ἔθος τοῖς Παρακοιμωμένοις. Μέχρι δὲ τῶν Βασιλικῶν πυλῶν εἰσελθὼν ὁ Βασιλεὺς, οὐκ ἀπέθετο τὸ στέφος, καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς βασιλεῦσιν, ἀλλὰ μετ' αὐτοῦ εἰσῆλθε μέχρι τῆς ἁγίας θύρας. Καὶ ἀντιστραφεὶς ἀνέβη πρὸς βαθμοὺς ἐστεμμένος· καὶ ὑποκάτω τοῦ Βασιλέως Βασίλειος ὁ Παρακοιμώμενος· κάτωθεν δὲ Βασιλείου, Λέων ὁ Κάστωρ καὶ Ἀσηκρῆτις, ἔχων τόμον ἐπὶ χεῖρας. Καὶ Μιχαὴλ Πραιπόσιτος ὁ Ἀγγούρης, καὶ οἱ Δήμαρχοι ἅμα τοῖς δήμοις. Ἤρξατο οὖν Λέων ὁ Ἀσηκρῆτις ἀναγινώσκειν λέγων, ὅτι, Βάρδας ὁ Καῖσαρ ἐβουλεύσατο κατ' ἐμοῦ ἀνελεῖν με, καὶ διὰ τοῦτο ὑπεξήγαγέ με τῆς πόλεως. Καὶ εἰ μὴ διὰ Συμβατίου καὶ Βασιλείου ἐμηνύθη μοι, οὐκ ἂν ἐν τοῖς ζῶσιν ὑπῆρχον. Ἐτελεύτησε δὲ ὑπὸ τῆς ἰδίας ἁμαρτίας. Θέλω δὲ Βασίλειον Παρακοιμώμενον, ὡς πιστὸν ὄντα καὶ φυλάττοντα τὴν ἐμὴν βασιλείαν, καὶ τοῦ ἐχθροῦ ἐλευθερώσαντά με, καὶ πόθον πολὺν πρός με ἔχοντα, εἶναι φύλακα τῆς ἐμῆς Βασιλείας καὶ προνοητὴν, καὶ ὑπὸ πάντων εὐφημεῖσθαι ὡς Βασιλέα. Βασίλειος δὲ ἐπληροῦτο δακρύων. Καὶ δέδωκεν ὁ Βασιλεὺς Φωτίῳ Πατριάρχῃ τὸ στέμμα, ἄρας ἐκ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. Ὃς εἰσαγαγὼν ἐν τῇ ἁγίᾳ τραπέζῃ, ἐποίησεν ἐπ' αὐτῷ εὐχήν. Καὶ οἱ Πραιπόσιτοι ἐνεγκόντες διβητήσιον καὶ τζαγγία, ἐνέδυσαν τὸν Βασίλειον. Ὅστις βαλὼν τὴν χλαμύδα, ἔπεσεν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Βασιλέως. Καὶ ἐξῆλθεν ὁ Πατριάρχης, καὶ ἦρεν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς τοῦ Βασιλέως τὸ στέμμα, καὶ ἐπέθηκεν αὐτὸ τῷ Βασιλείῳ. Καὶ τῶν σκήπτρων πεσόντων, ὡς ἔθος, ἔστεψεν ὁ Μιχαὴλ τὸν Βασίλειον· καὶ εὐφήμησαν πάντες, Μιχαὴλ καὶ Βασιλείου πολλὰ τὰ ἔτη. Ὁ δὲ τὸν τόμον ἐπαναγνοὺς Κάστωρ Ἀσηκρῆτις, ἐξελθὼν ἐν Νικομηδείᾳ, καὶ ἐλθὼν εἰς μονὴν ἀνδρείαν ἔμεινε μέσον τοῦ λιβαδίου. Ἦν δὲ ἐκεῖσε φρέαρ, καὶ ἐμπεσὼν ἐν αὐτῷ, ἀπεπνίγη, καὶ ἐτάφη ἐκεῖ.

Στεφηφορία Βασιλείου παρὰ Μιχαὴλ καὶ Φωτίου Πατριάρχου. Ei ἀντιμωσιν, ritus inauguratio nis, non in ipso altari.

λα'. Συμβάτιος δὲ ὁ γαμβρὸς τοῦ Καίσαρος, ἀποτυχὼν τῆς τοῦ Καίσαρος ἀξίας, ἰδὼν ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τοῦ Βασιλείου, εἰς μῖσος κατὰ Βασιλείου κινεῖται. Καὶ συμβουλευσάμενος μετὰ Γεωργίου Στρατηλάτου τοῦ Πηγάνη, τῇ ἐπαύριον αἰτεῖται Στρατηγὸς προβληθῆναι. Ἀντ' αὐτοῦ δὲ προεβλήθη Λογοθέτης τοῦ δρόμου, ὁ Γούμερ· κἀκεῖνος Κόμης τοῦ Ὀψι-

XXIX. Hora erat diei tertia; confestimque Imperator & Basilius in Urbem reversi sunt. Procedentibus vero in via ad Acriti emporium, magna populi multitudine congregata, ut Imperatorem videret, cui quidam Monachi habitu indutus, in excelsa stans petra, magna voce Imperatori clamabat, *Egregiam vero expeditionem fecisti, o Imperator, qui propinquum tuum & patrium sanguinem ense sustuleris. Væ tibi, væ tibi, quod hæc egeris.* Actus furore Imperator, Basiliusque, spiculatorem mittunt, qui Monachi cervices abscindat. Accurrentes autem populi ad eum qui missus ad cædem fuerat, mentis sede dejectum hominem, actumque a Dæmone causantur, vixque in eum modum Monachus pœnam effugit.

Edit. Paris. pag. 539.

XXX. Sero autem, sabbato Pentecostes significavit Imperator Photio Patriarchæ per Rentacium Protovestiarium suum, ut Basilium Imperatorem ejusque Collegam acclamet. In crastinum vero geminæ sedes exierunt. Mirari populus ac turbari, quomodo uno existente Imperatore, geminæ sedes exissent. Eunte autem solemni pompa Imperatore, Basilius a tergo incedebat, chlamydem cum minore ense, uti moris est Accubitoribus (sacri cubiculi intimis Præpositis) portans. Cum autem ad Regias usque portas Imperator ingressus esset, non posuit coronam, sicut moris Imperatoribus est, sed illa redimitus caput adusque sacras fores intravit: conversusque gradus stemmate caput cinctus ascendit. Subtus Imperatorem erat Basilius Accubitor: subtus Basilium vero Leo Castor A secretis, libellum in manibus habens; Michael item Angures Præpositus, & Factionum Tribuni cum ipsis Factionibus. Cœpit igitur Leo A secretis legere, dicens, *Bardas Cæsar contra me conjuravit, ut neci me traderet: eaque ratio est cur me eduxerit ex Urbe. Ac nisi mihi a Symbatio & Basilio detectæ essent insidiæ, non esset mihi jam vita superstes. Porro mortuus est suo is scelere. Volo autem Basilium, ut qui fidelis sit, meamque custodiat Majestatem, ac qui ab hoste me liberaverit, multaque me prosequatur amoris vi, mei esse Imperii Custodem, ejusque jura prospicere, & ab omnibus salutari tamquam Imperatorem.* Porro Basilius lachrymis oppletus erat. Deditque Imperator Photio imperatorium stemma, e suo demptum capite. Is in sanctam inducens Mensam, super ipso precem fudit. Præpositi quoque Dietesium, & Regias afferentes vestes, ac rubras ocreas, Basilium calcearunt. Basilius abjecta chlamyde, ad Imperatoris pedes corruit. Exiitque Patriarcha, ablatumque ex Imperatoris capite stemma, Basilio imposuit. Faustisque omnes vocibus ac ominibus, *Michaelis & Basilii annos multos* conclamarunt. Qui autem tomum legerat Castor A secretis Nicomediam egressus, ac cum in virorum Monasterium venisset, in medio prati locique aquis irrigui, constitit. Cumque ibi esset puteus, in ipsum lapsus, ipso eodem loco humatus fuit.

Basilii a Michaele inauguratio.

Tristes mortes, eorum qui Basilio perdendo Michaeli adjutores fuerant.

XXXI. Symbatius vero affinis Cæsaris, Cæsaris ipse dignitate frustratus, ac sibi illusum a Basilio videns, odio in illum incitatur: communicatoque consilio cum Georgio Magistro militiæ Pegane, die crastina armata milita

pag. 540. Symbatii Peganisque rebellio compressa.

ducem se præfici flagitat. Ejus vero loco Gumer publici Cursus Logotheta constitutus est; ipseque Opsicii Comes, egressique simul, tum Symbatius, tum Peganes, agros avertere ac vineas, ignique succendere cœpere, (erat enim æstas,) Michaelem solum faustis ominibus prosequentes, Basilium vero abdicantes. Quibus cognitis Imperatores, reliquos duces ac Tribunos infestis in eos progredi signis præcepere. Consilium autem iniens Nicephorus Maleinus schedulas misit inter milites, ut eos dolo caperent, non aperto Marte pugnarent, atque in civile bellum inciderent. Cunctique illos deseruere. Tentus vero Peganes est, sublatumque in Urbem induxerunt. Huic Imperatoris jussu Constantinus Myares Præfectus lumina adimit. Collocantes autem eum in Millo, vasculum ei in manus dederunt, inque illud transeuntes jaciebant, si quid eis esset collibitum. Postque triginta dies captus est & Symbatius Armenius a Maleino in Celtzine in diversorio; induxitque eum dictus Maleinus ad Imperatorem ad Sanctum Mamantem: cujus & jussu Peganem in Symbatii occursum ducunt, dato ei cum sulphure testaceo thuribulo, ut ei adoleret, alteroque oculo Symbatium cæcant; atque ejus dextera manu excissa, ad Lausi ædes ipsum collocant, vasculo in ejus sinu posito, in quod quisquis vellet in illud aliquid mitteret. Post triduum eos domum reduxerunt, sub custodia servandos.

Ambusta a Michaele Imperatore, Copronymi & Joannis Patriarchæ ossa.

XXXII. Porro Michael, misso machinatore Damario, sic dicto, Constantinum Caballinum a sepulchro educit; cujus sanum integrumque inventum cadaver est: cumque vellet in saccum inferre, nec capere posset, ipsum involvit. Similiter etiam Joannem Patriarcham a tumulo extulit cum suo humerali (genus id Pontificiæ vestis) jussuque Imperatoris Prætor ambos in Prætorio inclusit, ac per Circeosium tempus adductos ac denudatos, verberibus affecit, eorumque ossa mittens, ad Amastriani combussit. Urnam vero Copronymi, quæ prasini marmoris esset ac mirabilis, serra secans, columellas in templo a se in Pharo condito effecit.

Edit. Paris. pag. 541.

Fuisse Leonem sapientem nothum, filium Michaelis Imperatoris.

XXXIII. Natus est Leo Imperator ex Michaele & Eudocia Ingerina, cum adhuc Michael superstes esset; Kalendis Septembris, Indictione quinta decima. Editis vero etiam Imperator ad Sancti Mamantis Circensibus, equitat ipse primo munere, Venetus; Constantinus Armeniacus Thomæ Patricii pater Excubiarum Drungarius, Albus: Prasinus, Agalianus; Crusas, Russus lusit: cumque victor exiisset Imperator, & in cœna cum Basilio & & Eudocia sederet, Basiliscianus Patricius Imperatorem laudabat, quod solerter ac egregie currum rexisset. Hunc Imperator surgere jubet, rubrosque calceos illi detractos sibi assumere ac induere. Abnuente illo rem præstare, intentisque in Imperatorem oculis, Imperator iræ impetu ac furore rem omnino præstare præcepit. Abnuente porro Basilio, rubras sibi ocreas imposuit. Atque Imperator jurejurando ad Basilium, *Melius illi, quam tibi conveniunt. Num enim non mihi facultas est, qua te ratione Imperatorem feci, etiam alium facere?* Itaque ac furore in Basilium exæstuabat. Flens vero Eudocia, dixit Imperatori, *Imperii dignitas*

Basilii offensa in Michaelem.

κίν. Καὶ ἐξελθόντες ἅμα, ὅ, τε Συμβάτιος καὶ ὁ Πηγάνης, ἤρξαντο καταστρέφειν τὸν λαόν, καὶ πυρπολεῖν τάς τε χώρας καὶ ἀμπέλους, (ἦν γὰρ καιρὸς τοῦ θέρους,) εὐφημοῦντες Μιχαὴλ μόνον, τὸν δὲ Βασίλειον ἀποκηρύττοντες. Ταῦτα μαθόντες οἱ Βασιλεῖς, ἐκέλευσαν τοὺς λοιποὺς Στρατηλάτας τούτους καταπολεμῆσαι. Βουλευσάμενος δὲ Νικηφόρος ὁ Μαλεῖνος, ἔρριψεν ἔγγραφον μέσον τοῦ λαοῦ, ἵνα δόλῳ τούτους κρατήσωσι, καὶ μή, τὸ φανερῶς πολεμεῖν, εἰς ἐμφύλιον ἐμπέσωσι πόλεμον. Καὶ πάντες εἴασαν αὐτούς. Ἐκρατήθη δὲ ὁ Πηγάνης, καὶ ἄραντες αὐτὸν εἰσήγαγον ἐν τῇ πόλει· καὶ τῇ προστάξει τοῦ Βασιλέως, τυφλοῖ αὐτὸν Κωνσταντῖνος Ἔπαρχος ὁ Μυάρης· καὶ καθίσαντες αὐτὸν ἐν τῷ Μιλίῳ, ἐπέδωκαν αὐτῷ σκεῦος ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, καὶ ἐπέρριπτον αὐτῷ πάντες οἱ παρερχόμενοι ἐν αὐτῷ, εἴ τι ἐκ προαιρέσεως εἶχον. Καὶ μεθ' ἡμέρας λ' ἐκρατήθη Συμβάτιος ὁ Ἀρμένιος ὑπὸ Μαλεΐνου ἐν Κελτζηνῇ ἐν πανδοχείῳ. Καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Βασιλέα ὁ Μαλεῖνος ὄντα εἰς τὸν ἅγιον Μάμαντα. Καὶ προστάξει τοῦ Βασιλέως ἄγουσι τὸν Πηγάνην εἰς ἀπάντησιν Συμβατίου, δόντες εἰς χεῖρας τοῦ Πηγάνη θυμιατήριον ὀστράκινον μετὰ θειαφίου θυμιᾶν αὐτόν. Καὶ ἀποτυφλοῦσι Συμβάτιον τὸν ἕνα ὀφθαλμόν, καὶ ἐκκόπτουσι καὶ τὴν δεξιὰν αὐτοῦ χεῖρα· καὶ ἐκάθισαν αὐτὸν εἰς τὰ Λαύσου· καὶ δεδώκασι σκεῦος ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ, ἵνα ὃς ἔχοι προαίρεσιν, ἐπιρρίπτει αὐτῷ τι. Καὶ μεθ' ἡμέρας τρεῖς, ἀπήγαγον αὐτοὺς ἐν τοῖς ἰδίοις οἴκοις, ἔχοντες ἐν φρουρᾷ.

λβ'. Ὁ δὲ Βασιλεὺς Μιχαήλ, μηχανικὸν ἀποστείλας τὸν λεγόμενον Δαμάριον, ἐξάγει Κωνσταντῖνον τὸν Καβαλλῖνον ἐκ τοῦ τάφου, ὃν εὗρεν ὑγιῆ· καὶ θέλων εἰσαγαγεῖν ἐν σάκκῳ, καὶ μὴ χωρούμενον, ἐνετύλιξεν αὐτόν. Ὡσαύτως καὶ Ἰωάννην Πατριάρχην ἐξήγαγεν ἐκ τοῦ τάφου ἅμα τοῦ ὠμοφορίου αὐτοῦ. καὶ τούτους προστάξει τοῦ Βασιλέως ἀπέκλεισεν ὁ Ὕπαρχος ἐν τῷ Πραιτωρίῳ· καὶ ἐν ἡμέρᾳ ἱππικοῦ ἀγαγὼν αὐτοὺς καὶ ἀπογυμνώσας, ἔτυψε μαγγλάβια, καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτῶν ἀποστείλας, κατέκαυσεν ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ. Τὴν δὲ λάρνακα τοῦ Κοπρωνύμου πράσινον οὖσαν καὶ θαυμαστήν, διαπρίσας, ἐποίησε στυλία ἐν τῷ ὑπ' αὐτοῦ ἀνιδρυθέντι ναῷ ἐν τῷ Φάρῳ.

Ὅτι Μιχαὴλ ὁ Βασιλεὺς κατέκαυσε τὰ ὀστᾶ Κοπρωνύμου καὶ Ἰωάννου τοῦ Πατριάρχου.

λγ'. Ἐγεννήθη δὲ Λέων ὁ Βασιλεὺς ἐκ Μιχαὴλ καὶ Εὐδοκίας τῆς Ἰγγερίνης ἔτι περιόντος αὐτοῦ Μιχαήλ, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ α', Ἰνδικτ. ιε'. ἐποίησε δὲ καὶ ἱππικὸν ὁ Βασιλεὺς ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι, ἱππεύσας Βένετος· Κωνσταντῖνος δὲ ὁ ἐξ Ἀρμενίων ὁ πατὴρ Θωμᾶ Πατρικίου, Δρουγγάριος ὢν τῆς Βίγλης, ἵππευσε λευκός· Πράσινος δὲ ἵππευσεν Ἀγαλλιανός· Ῥούσιος δὲ ὁ Κρασᾶς. Νικήσαντος δὲ τοῦ Βασιλέως, καὶ ἐπὶ δεῖπνον καθισθέντος ἅμα Βασιλείῳ καὶ Εὐδοκίᾳ, Βασιλισκιανὸς ὁ Πατρίκιος, ἐπῄνει τὸν Βασιλέα ὡς εὐφυῶς ἐλάσαντα εἰς τὸ ἅρμα· τοῦτον ἀναστῆναι κελεύσας ὁ Βασιλεύς, τὰ τζαγγία αὐτοῦ προσέταξε σῦραι, καὶ ὑποδήσασθαι. Τοῦ δὲ ἀνανεύοντος καὶ πρὸς Βασίλειον ἀποβλέποντος, ἐν θυμῷ προσέταττεν ὁ Βασιλεὺς τοῦτο ποιῆσαι. Τοῦ δὲ Βασιλείου μὴ ἐπινεύσαντος αὐτῷ, ὑπεδύσατο τὰ τζαγγία. Ἔφη δὲ ὁ Βασιλεὺς μεθ' ὅρκου πρὸς Βασίλειον, ὡς Ὑπὲρ σὲ κάλλιον αὐτῷ πρέπουσι. Μὴ γὰρ οὐκ ἔχω ἐξουσίαν, ὡς σὲ Βασιλέα ἐποίησα, καὶ ἄλλον ποιῆσαι; καὶ ὠργίζετο κατὰ Βασιλείου τεθυμωμένος. Δακρύσασα δὲ ἡ Εὐδοκία, ἔφη τῷ Βασιλεῖ· Τὸ τῆς Βασιλείας ἀξίωμα, δέσποτά μου,

Ὅτι Λέων ὁ Βασιλεὺς ὁ σοφὸς [illegible] ἐκ Μιχαὴλ τοῦ Βασιλέως.

μέγα ἐστὶ καὶ ἀναξίως καὶ ἡμεῖς ἐτιμήθημεν· καὶ οὐ δίκαιον ἐστὶ καταφρονεῖσθαι αὐτό. Ὁ δὲ Βασιλεὺς, εἶπε, Μὴ λυποῦ ἐπὶ τούτῳ· καὶ γὰρ τὸν Βασιλισκιανὸν Βασιλέα θέλω ποιῆσαι.

λδʹ. Βασίλειος ἐν θυμῷ καὶ λύπῃ μεγάλῃ γέγονε. Ἐξελθόντος δὲ τοῦ * Βασιλέως ἐν τῷ κυνηγίῳ, μοναχός τις ὑπαντήσας, δέδωκεν αὐτῷ χαρτίον ἔχοντα τὴν κατ' αὐτοῦ μελετωμένην ἐπιβουλὴν ὑπὸ * Βασιλείου. Ὁ δὲ ἀναγνοὺς καὶ θυμωθεὶς, ἐμελέτα κατὰ Βασιλείου. Τῆς δὲ μητρὸς αὐτοῦ Θεοδώρας καλεσάσης τὸν Βασιλέα εἰς τὰ Ἀνθεμίου, ἀπέστειλε Ῥεντάκιον τὸν Πρωτοβεστιάριον αὐτοῦ μετὰ ἑτέρων ἀνθρώπων οἰκείων αὐτοῦ πρὸς τὸ θηρεῦσαί τι, καὶ ἀποστεῖλαι τῇ μητρὶ αὐτοῦ. Ὁ δὲ Βασίλειος συνεσκευάζετο κατὰ Μιχαὴλ, καὶ ἦν σκυθρωπὸς πάνυ. Ἐπὶ δεῖπνον δὲ τοῦ Βασιλέως καθεσθέντος, προσεκαλέσατο Εὐδοκίαν καὶ Βασίλειον συνδειπνῆσαι αὐτῷ. Τοῦ δὲ Βασιλέως οἴνῳ πολλῷ χρησαμένου, ἀναστὰς Βασίλειος ὡς διά τινα χρείαν, ἀπελθὼν ἐν τῷ κοιτῶνι τοῦ Βασιλέως, διαστρέψας τὰ κλεῖθρα, δυνατὸς ὢν, ὡς μηκέτι κλείεσθαι τὴν θύραν, καὶ ἀπελθὼν, συνεδείπνει μετὰ τοῦ Βασιλέως. Τοῦ δὲ Βασιλέως πάλιν οἰνωθέντος, τῆς Ιγγερίνης, ὡς ἔθος, αὐτῷ συγχαιρούσης, ἀναστὰς Μιχαὴλ χειροκρατούμενος παρὰ Βασιλείου, ἀπῆλθεν ἐν τῷ κοιτῶνι· οὗ τὴν χεῖρα φιλήσας Βασίλειος, ἐξῆλθεν. Ἔνδοθεν δὲ τοῦ κοιτῶνος ἦν Βασιλισκιανὸς, τῇ κελεύσει τοῦ Βασιλέως ἐν τῇ κλίνῃ Ῥεντακίου ὑπνώσας πρὸς φυλακὴν αὐτοῦ. Ἰγνάτιος δὲ κοιτωνίτης, ἀπελθὼν τοῦ κλεῖσαι τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος διεστραμμένην, καὶ ἀπογνοὺς, ἐκαθέζετο ἐπὶ τῆς κλίνης τίλλων τὰς τρίχας αὐτοῦ. Τοῦ δὲ Βασιλέως ὑπὸ τοῦ οἴνου ὕπνῳ θανάτου παραπλήσιον κοιμωμένου, ἀθρόως Βασίλειος μετὰ καὶ ἑτέρων, τὰς θύρας ἀνέωξε· καὶ ἔμφοβος ἐξελθὼν Ἰγνάτιος, ἀντέπιπτε Βασιλείῳ τοῦ μὴ εἰσελθεῖν. Πέτρος δὲ ὁ Βούλγαρος, διὰ τῆς τοῦ Βασιλείου μασχάλης διελθὼν πρὸς τὴν κλίνην τοῦ Βασιλέως, ἐκρατεῖτο παρὰ Ἰγνατίου, ἀντεπίπτοντος αὐτῷ. Ἔξυπνος ἐγένετο ὁ Βασιλεὺς. Ἰωάννης δὲ ὁ Χάλδος παρελθὼν μετὰ τοῦ ξίφους δοὺς τῷ Βασιλεῖ, ἀπέκοψε τὰς χεῖρας αὐτοῦ. Ὁ δὲ Ἰακωβίτζης ὁ Ἀπελάτης ὁ Πέρσης, τῷ Βασιλισκιανῷ ξίφει τρώσας, ἔρριψεν αὐτὸν ἄνωθεν κάτω. Μαριανὸς, δὲ καὶ Βάρδας ὁ πατὴρ Βασιλείου τοῦ Ῥαίκτορος καὶ Συμβάτιος ὁ ἀδελφὸς Βασιλείου, καὶ Ἀσυλαῖον ἐξάδελφος Βασιλείου, καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Τοξαρᾶς, ἵσταντο πρὸς φυλακὴν ἔξωθεν, καὶ οὐδεὶς τῶν μετὰ Μιχαὴλ ἔγνω τὰ γινόμενα. Συναθροισθέντες οἱ μετὰ Βασιλείου, συνεβουλεύοντο. Ἀσυλαῖον δὲ ἔφη πρὸς Βασίλειον, ὅτι, Εἰ καὶ τὰς χεῖρας αὐτοῦ ἐκόψαμεν ἀλλὰ ζῶντα αὐτὸν εἰάσαμεν· καὶ ἐὰν ζῇ, τί ἀπολογισόμεθα; καὶ χαριζόμενος Βασιλείῳ, ὑποστρέψας εὗρε Μιχαὴλ χεῖρας μὲν μὴ ἔχοντα, ἐπὶ τῆς κλίνης δὲ κείμενον, ἐλεεινολογούμενον κατὰ Βασιλείου. Ὁ δὲ τὸ ξίφος γυμνώσας, ἀναλεῶς ἔπηξε κατὰ τῆς καρδίας τοῦ Βασιλέως, σχίσας τὰ ἔγκατα αὐτοῦ. Καὶ στραφεὶς ἐνεκαυχᾶτο πρὸς Βασίλειον, ὡς ἀνδραγάθημα μέγα πεποιηκώς.

λεʹ. Κλύδωνος δὲ ὄντος ἐν τῇ θαλάσσῃ, συναθροισθέντες κατῆλθον μέχρι καὶ τοῦ περάματος· καὶ διαπεράσαντες, ἦλθον εἰς τὸν οἶκον Εὐλογίου τοῦ Πέρσου· καὶ τοῦτον ἄραντες, ἦλθον εἰς τὰ Μαρίνης. Πλὰξ δὲ ἦν περιφράσσουσα τὸ τεῖχος, καὶ κρατήσας, Βασίλειος δύο τῶν μετ' αὐτοῦ ὤμοις καὶ λακτίσας, κατέαξε τὴν πλάκα· καὶ εἰσῆλθον μέχρι

* Βασιλέως.

* Βασιλείου.

Σημείωσαι τὴν σφαγὴν Μιχαὴλ τοῦ Βασιλέως παρὰ Βασιλείου Μακεδόνος.

Domine mi, magna est; & nos supra meritum ea ornati sumus: nec æquum est, ut illa contemnatur. Ad quam Imperator, *Noli rem hanc molestè ferre; nam & Basilicianum volo Imperatorem facere.*

XXXIV. Ea re Basilius ira excanduit, magnusque eum dolor incessit. Egresso autem ad venandum Imperatore factus ei obviam quidam Monachus, & libellum porrexit, quas ei Basilius struebat insidias continentem. Quo lecto, iraque percitus, adversus Basilium machinabatur. Cum aorem Theodora mater Imperatorem ad Anthemii ædes incitasset, misit ille Rentacium Protovestiarium cum aliis Protectoribus suis ac domesticis, ut venatu aliquid caperent, quod ad cœnæ apparatum matri suæ mitteret. Porro Basilius insidias subornabat contra Michaelem, eratque mœstus valde. Sedente vero Imperatore, ad cœnam Eudociam & Basilium ad concœnandum invitat. Imperatore autem multo jam gravi vino, surrexit Basilius, quasi necessarii aliquid operis facturus, abiensque in sacrum Cubiculum, ejus obturbata sera, ut qui eius potens esset, ut claudi jam fores non possent, ad concœnandum Imperatori rediit. Rursusque Imperatore vino obruto, Ingerina ei ex more gratulante, surgens Michael, Basilio manum tenente in Cubiculum abiit: cujus manum deosculatus Basilius, egressus est. Erat intra Cubiculum, Imperatoris jussu, Basiliscianus, in Rentacii lectulo, custodiæ causa decumbens. Profectus Ignatius Cubicularius ut ostium clauderet, seram obturbatam offendit; desperansque, vellens sibi capillos super lecto sedebat. Imperatore autem morti quam simillimum a vino somnum dormiente, ingressus repente cum aliis Basilius, fores aperuit, Egressusque tremebundus Ignatius, Basilio obsistebat, ne ingrederetur. Petrus vero Bulgarus sub Basilii axilla ad Imperatoris lectum delapsus, ab Igoatio tenebatur, ei obsistente. Inter quæ somno solutus est Imperator. Moaque Joannes Chaldus gladio Imperatori impacto, ejus abscidit manus. Jacobitzes vero Apelates Persa, gladio Basilisciano adacto, vulneratum rursum infra excussit. Bardas autem Basilii Rectoris pater, & Symbatius Basilii frater, ejusdemque patruelis Asylæon, nec non Constantinus Toxaras, foris stabant ad excubias, nec quisquam Michaelis Protectorum atque hominum cognovit, ea, quæ fiebant. Congregati autem qui cum Basilio erant, quid facto illis opus esset, consultabant. Aitque Sylæo ad Basilium, *Tametsi manus ejus præscidimus, at vivum tamen ipsum dimisimus. At siquidem vixerit, quid excusabimus?* Gratiamque facturus Basilio, reversus, invenit Michaelem truncum quidem manibus, in lecto vero jacentem, lugubrique adversus Basilium planctu quiritantem. In quem ille stringens gladium, in Imperatoris præcordia, immaniter ejus discissis visceribus adegit. Reversusque, quasi nobili magnoque patrato facinore ad Basilium gloriabatur.

XXXV. Mari vero procella jactato ac æstuoso, congregati, unoque agmine ad fretum usque descenderunt: eoque superato, ad Eulogii Persæ ædes venerunt, quo assumpto, ad Marinæ venere ædes. Erat autem asser murum mu-

Mutavi in Logoth. & Michaeli tribui iu hic, Lector, vide an ratio sit de Basilio.

Edit. Paris. pag. 542.

Nota Michaelis Imperatoris cadem, a Basilio Macedone.

niens, prehensisque Basilius suorum duobus, calce fortiter impacta, asserem infregit, & ad Palatii usque fores pervasit. Eulogius vero Persa locutus est sua lingua Artabasdo Fœderatorum Comiti, *Michaelem gladio sublatum esse, & ut Imperatori aperiret*. Currensque Artabasdus ad Papiam, atque clavibus vi ei ablatis, aperuit Imperatori. Ingressusque Basilius, Palatii claves in manibus tulit; ac mane Gregorium, cui Philemonis nomen, Papiam constituit. Confestim vero ad Sancti Mamantis mittit, ac Eudociam Ingerinam cum magna pompa ac honore in Palatium induxit. Sed & Joannem Præpositum misit, ut tollerent Decapolitissam, & ad patentes suos abducerent. Misit vero etiam Paulum Cubicularium, ut Michaelis funus componeret, veniensque, dextri sui equi, quem agebat, stragulo involutum, visceraque ejus extra pendere, invenit. Sed & ibi lugentes planctumque agentes matrem pariter sororesque offendit; inducensque cadaver in naviculam, in Monasterium, quod est Chrysopoli, ubi funerantes humarunt, trajecit.

Edit. Paris. pag. 543.

A τῆς πύλης τοῦ Παλατίου. Εὐλόγιος δὲ ὁ Πέρσης ἐλάλησε τῇ αὐτοῦ γλώττῃ Ἀρταβάσδῳ Ἑταιρειάρχῃ, ὡς, Ὁ Μιχαὴλ ξίφει ἐτελεύτησε, καὶ ἄνοιξον τῷ Βασιλεῖ. Καὶ ὁ Ἀρτάβασδος εἰσδραμὼν πρὸς τὸν Παπίαν, καὶ ἄρας ἀπ' αὐτοῦ τὰς κλεῖς βιαίως, διήνοιξε τῷ Βασιλεῖ. Καὶ γενόμενος ἔνδοθεν Βασίλειος, ἦρε τὰς κλεῖς τοῦ Παλατίου ἐπὶ χεῖρας, καὶ τῇ ἕωθεν, Γρηγόριον τὸν ἐπιλεγόμενον τοῦ Φιλήμονος, ἐποίησε Παπίαν. Παρευθὺ δὲ ἀποστέλλει ἐν τῷ ἁγίῳ Μάμαντι, καὶ εἰσήγαγεν Εὐδοκίαν τὴν τοῦ Ἰγγηρὸς μετὰ δόξης πολλῆς ἐν τῷ Παλατίῳ. Ἀπέστειλε δὲ καὶ Ἰωάννην Πραιπόσιτον, τοῦ ἆραι τὴν Δεκαπολίτισσαν, καὶ πρὸς τοὺς ἰδίους γονεῖς ἀπαγαγεῖν.

B Ἀπέστειλε δὲ καὶ Παῦλον κοιτωνίτην τοῦ ἐνταφιάσαι Μιχαήλ. Καὶ ἀπελθὼν, εὗρεν αὐτὸν ἐντετυλιγμένον ἐν τῷ σαγίσματι τοῦ δεξιοῦ ἵππου οὗ ἤλαυνε, καὶ τὰ ἔγκατα αὐτοῦ ἔξωθεν ἐκκρεμάμενα. Εὗρε δὲ ἐκεῖ θρηνούσας καὶ ἐλεεινολογουμένας ἐπ' αὐτῷ τήν τε μητέρα καὶ τὰς ἀδελφὰς αὐτοῦ· καὶ εἰσαγαγὼν εἰς πλοιάριον, διεπέρασεν ἐν τῇ μονῇ τῆς Χρυσοπόλεως, κἀκεῖ αὐτὸν * ἐνταφιάσασθαι ἔθαψαν.

* ἐνταφιάσαντες.

IMPERIUM BASILII MACEDONIS.

I. ANNO mundi VI. M. CCC. LXXVI. divinæ autem Incarnationis DCCC. LXVIII. imperavit Basilius cum Michaele annum I. menses IV. solus vero, annos XIX. Præcepit autem Præfecto Mariano Petronæ filio, ut ascendentes in forum, omni adjuncto populo, solum ipsum Imperatorem renuntiarent.

II. Necessarium porro duxi, divinam in eos scriptis consignare exhibitam ultionem, qui Michaelem neci tradiderunt: ac quæ eorum singulis, diversis temporibus mala evenerint. Jacobitzes cum Imperatore in Philopatio venans, delapso ipsi gladio, dum ipsum levaturus ex equo descendit, non demisso ad terram ipsque pede, sed & altero in scala pensili detento, territo equo per cava voraginum locaque aspera ac scrobes distrahente, membratim discerptus est. Joannes vero Chaldus, exercitus ductor in Chaldia, deprehensus res novas moliri adversus Imperatorem, ejusdem jussu ab Andrea duce exercitus palo affixus est. Asylæo Imperatoris patruelis ab ipso Imperatore in suburbanum suum expulsus, cui Chartophylacis nomen, tamquam immitis sævuique in servos suos, ab eis noctu gladiis cæsus est: quos Imperator captos, membratimque conscissos, ad Amastriani combussit. Apelates Persa, vermibus exesus, vitæ finem fecit. Constantinus Toxaras apud Cybærriotas gladiis conscissus, periit. Et Marcianus Imperatoris frater contrito pede, a vermibus corrosus interiit.

Divina ultio in Michaelis parricidas.

III. Imperator, Christi Natalitiorum solemni die processum habens, in processu in Magnam Ecclesiam, Stephanum filium suum sacro fonte intinxit. Junctisq; equis albis cum curru, una cum Augusta sedit: sedit quoque cum eis Baanes Præpositus, infan-

pag. 544.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ

C α'. Τῷ ϛτξϛ'. τοῦ κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως ωξζ'. ἐβασίλευσε Βασίλειος ὁ Μακεδὼν μετὰ Μιχαὴλ, ἔτος ἕν, καὶ μῆνας δ'. καὶ μόνος ἔτη ιθ'. προσέταξε δὲ τῷ Ὑπάρχῳ Μαριανῷ υἱῷ Πετρωνᾶ ἀνελθεῖν ἐν τῷ Φόρῳ καὶ ἀναγορεῦσαι αὐτὸν μετὰ παντὸς τοῦ λαοῦ μόνον Βασιλέα.

β'. Ἀναγκαῖον δὲ ἡγησάμην γράψαι τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ γενομένην ἐκδίκησιν ὡς τοὺς τοῦ Μιχαὴλ διαχειρισαμένους· καὶ ἃ πεπόνθεν ἕκαστος αὐτῶν ἐν διαφόροις καιροῖς. Ὁ μὲν οὖν Ἰακωβίτζης κυνηγῶν μετὰ τοῦ Βασιλέως ἐν τῷ φιλοπατίῳ, τοῦ ξίφους αὐτῷ ἐκπεσόντος, κατελθὼν τοῦ ἵππου, ἆραι αὐτὸ, τοῦ ποδὸς αὐτοῦ μὴ

D φθάσαντος τῇ γῇ ἐπιβῆναι, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἑτέρου κρατηθέντος ἐν τῇ σκάλῃ, θροηθεὶς ὁ ἵππος διέσυρεν αὐτὸν φάραγγας καὶ βοθύνους διελθὼν, τοῦτον μεληδὸν διέσπασεν. Ἰωάννης δὲ ὁ Χάλδος, Στρατηλάτης γεγονὼς ἐν Χαλδίᾳ, καὶ φωραθεὶς κατὰ Βασιλέως μελετῶν, προστάξει τοῦ Βασιλέως ἀνεσκολοπίσθη παρὰ Ἀνδρέου Στρατηλάτου. Ὁ δὲ ἐξάδελφος τοῦ Βασιλέως Ἀσυλέων, ἐξωσθεὶς παρ' αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως ἐν τῷ προαστείῳ αὐτοῦ, ᾧ ἐπώνυμον τοῦ Καρτοφύλακος, ὡς ἀπηνὴς καὶ ὠμὸς εἰς τοὺς δούλους αὐτοῦ ὢν, μαχαίραις παρ' αὐτῶν ἐν νυκτὶ ἀνῃρέθη· Οὓς ὁ Βασιλεὺς κρατήσας καὶ μεληδὸν κατακόψας, κατέκαυσεν ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ. Ὁ δὲ Ἀπελάτης ὁ τοῦ Πέρ-

E σου, σκωληκόβρωτος γενόμενος τοῦ ζῆν ἀπηλλάγη. Κωνσταντῖνος δὲ ὁ Τοξαρᾶς, εἰς Κυβερριώτας κατασπασθεὶς, τελευτᾷ. Καὶ Μαρῖνος ὁ ἀδελφὸς τοῦ Βασιλέως, τὸν πόδα συντριβεὶς, καὶ ὑπὸ σκωλήκων καταβρωθεὶς, τελευτᾷ. . .

γ'. Ὁ δὲ Βασιλεὺς προελθὼν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῶν Χριστοῦ γενεθλίων, ἐν τῇ προελεύσει εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, ἐβάπτισε Στέφανον τὸν υἱὸν αὐτοῦ. Ἀγαγὼν δὲ

ἵππους λευκοὺς μετὰ ἁρμάτων, ἐκάθισεν ἅμα τῇ Αὐγούστῃ. Καὶ ὁ Πραιπόσιτος Βαάνης σὺν αὐτοῖς βαστάζων τὸ παιδίον μέχρι τοῦ παλατίου, τοῦ Βασιλέως ῥίπτοντος ὑπατείαν ἐν τῇ ὁδῷ.

δ'. Ἐγένετο δὲ σεισμὸς τῇ ἑορτῇ τοῦ ἁγίου Πολυεύκτου μέγιστος, ὥστε τὴν γῆν σείεσθαι ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα. Ἔπεσε δὲ τότε καὶ ἡ σφαῖρα τοῦ ζωδίου τοῦ Φόρου, καὶ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἡ ἐκκλησία, ἣ λέγεται τὸ Σίγμα, ὥστε πάντας τοὺς ψάλλοντας ἐκεῖσε τελευτῆσαι. Λέων δὲ ὁ Φιλόσοφος τυχὼν ἐκεῖσε, ἔλεγε τοῖς ψάλλουσι καὶ πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐκεῖσε, ἐξελθεῖν τῆς ἐκκλησίας. Οἱ δὲ μὴ πεισθέντες, συνεπλάσθησαν ἅπαντες. Αὐτὸς δὲ ὁ Φιλόσοφος εἰς κίονα ὑπὸ συστημάτων σταθεὶς μετὰ ἑτέρων δύο, ἐσώθη· καὶ ἕτεροι * πέντε μόνοι ὑποκάτω τοῦ ἄμβωνος.

Logoth. ε.

ε'. Φώτιος δὲ ὁ Πατριάρχης ἐλθόντος τοῦ Βασιλέως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ * μένοντος αὐτοῦ κοινωνεῖν, τοῦτον λῃστὴν καὶ φονέα ἔλεγε, καὶ ἀνάξιον τῆς θείας κοινωνίας. Ὁ δὲ θυμωθεὶς, ἀπέστειλεν ἐν Ῥώμῃ, καὶ ἤγαγε τόμον μετὰ Ῥωμαίων ἐπισκόπων, καὶ τοῦτον τοῦ θρόνου ἐξέωσε· καὶ προεχειρίσατο Ἰγνάτιον τὸν ἐν ἁγίοις Πατριάρχην τὸ δεύτερον. Ἐγεννήθη δὲ Ἀλέξανδρος ὁ Βασιλεὺς ἐκ τῆς τοῦ Ἴγγερος Εὐδοκίας, ὅστις ἦν γνήσιος υἱὸς Βασιλείου.

Legoth. μέλλοντος.

ς'. Ἐστράτευσε δὲ ὁ Βασιλεὺς κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν τῶν εἰς * Κρήτην. Καὶ πολέμους συνάψας, ἡττήθη· καὶ πολλάκις συμβαλὼν Ἀγαρηνοῖς, πολλοὺς τῶν Ῥωμαίων ἀπεβάλετο. Ἐν δὲ τῇ τοιαύτῃ φυγῇ τοῦ Βασιλέως, Θεοφύλακτος ὁ Ἀβάστακτος ὁ πατὴρ Ῥωμανοῦ τοῦ μετὰ ταῦτα βασιλεύσαντος, διέσωσε τὸν Βασιλέα παρὰ μικρὸν ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν κρατούμενον. Ὃν ἐπιζητήσας ὁ Βασιλεὺς μετὰ ταῦτα, καὶ εὑρὼν καὶ γνωρίσας· πολλοὶ γὰρ ἔλεγον τῷ Βασιλεῖ, ὅτι, Ἐγώ εἰμι...., ὁ δὲ τὴν τιμὴν ἀφεὶς, τόπον βασιλικὸν ᾐτήσατο, οὗ καὶ ἐπέτυχεν. Ὑποστρέψας δὲ ὁ Βασιλεὺς ἐν τῇ πόλει, ἀπέστειλε Χριστοφόρον γαμβρὸν αὐτοῦ ἐν Τεφρικῇ, καὶ νίκην ἐποίησε μεγίστην, καὶ ἐπόρθησε ταύτην καταστρέψας ἕως ἐδάφους.

* Τεφρικήν.

ζ'. Ἰγνάτιος δὲ ὁ Πατριάρχης, ᾠκοδόμησεν ἐκκλησίαν εἰς τὸ ἐμπόριον Σατύρου περικαλλῆ, ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀρχιστρατήγου, τοῦ Ἀνατέλλοντος, καὶ μοναστήριον πεποίηκεν ἀνδρῶν, ἔνθα καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀπόκειται.

η'. Θέκλας δὲ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Βασιλέως ἀποστειλάσης πρὸς τὸν Βασιλέα δι' ὑπόμνησιν τινὰ μέτριον ὄντα αὐτῆς τὸν ἄνθρωπον, ἠρώτησεν ὁ Βασιλεὺς, ὅτι, Τίς ἔχει τὴν κυρίαν σου; Ὁ δὲ εἶπεν, Ὁ Νεατοκομίτης. Παρευθὺς δὲ ὁ Βασιλεὺς ἀποστείλας ἤγαγεν αὐτὸν, καὶ τύψας ἀπέκειρε· καὶ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἐνέδυσεν αὐτόν. Ὡσαύτως δὲ καὶ Προκόπιον τὸν Πρωτοβεστιάριον αὐτοῦ ἀποστείλας, ἔτυψε τὴν Θέκλαν. Ὃς καὶ ἄρας πάντα τὰ χρήματα αὐτῆς, εἰσεκόμισε τῷ Βασιλεῖ. Τὸν δὲ Νεατοκομίτην μετὰ ταῦτα ἐποίησεν Οἰκονόμον ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ.

θ'. Ὁ δὲ αὐτὸς Βασιλεὺς, ἐβάπτισε τοὺς Ἑβραίους πάντας ὅσοι τότε τῷ χρόνῳ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ ὑπῆρχον, ἀναδεξαμένων πάντων τῶν ἐν ταῖς ἀξίαις, φιλοφρονησαμένου τοῦ Βασιλέως πάντας τοὺς Ἑβραίους, καὶ ἀντιλήψεις καὶ δῶρα πολλὰ παρασχόντος αὐτοῖς.

Περὶ τοῦ Προσμοναρίου τοῦ ἁγίου Διομήδους.

ι'. Τὸν δὲ προειρημένον Νικόλαον τὸν Ἀνδροσαλίτην, τὸν καὶ Προσμονάριον τοῦ ἁγίου Διομήδους, ᾧ τινι Μάρτυς ἐπεφάνη, ὡς προείρηται, περὶ τοῦ

tem gestans usque ad Palatium, dum Imperator consularia munera per viam spargit.

Terræ motus.

IV. Contigit per diem Sancti Polyeucti terræ motus maximus, adeo ut quadraginta dierum spatio terra quateretur. Cecidit vero tunc ejus, quæ in Foro est, statuæ globus: sanctissimæ quoque Dei Genitricis Ecclesia, cui Sigma nomen, ita ut omnes ibi divinas decantantes laudes extincti sint; cum Leo Philosophus, qui ibi esset, Cantores, & qui ibi erant omnes Ecclesia exire moneret. Qui nihil obsequentes, pari omnes ruina oppressi interiere. Ipse vero Philosophus ad columnam sub tignis sustinentibus stans cum duobus aliis salvus evasit; aliique quinque dumtaxat sub ambone positi.

Collapsa Ecclesia; Leonis Philosophi vaticinatio.

V. Porro Photius Patriarcha, cum Imperator in Ecclesiam venisset, & expectaret ut sacra Mysteria sumeret, *Latronem eum & parricidam* dicebat, *eumque dis indignum*. Arreptus ira Imperator, Romam misit, tomumque cum Episcopis Latinis advexit, ac Photium throno expulit; sanctumque Ignatium rursum Sacerdotio provexit. Natus est Alexander Imperator ex Eudocia filia Ingeris. Hic fuit filius legitimus Basilii.

Basilii per Photium increpatio; ejusque ejectio.

VI. Suscepta Imperator expeditione adversus Agarenos Tephricenses, pugnaque cum eis congressus, victus est; nec raro collatis signis cum Agarenis, haud exigua Romanorum data strages est. In illiusmodi vero Imperatoris fuga Theophylactus Abastactus Romani pater, ejus, qui postea rerum potitus est, cum vix non captus fuisset, ac Saracenis factus obnoxius, eumdem liberavit. Quem postea Imperator inquirens, inventumque eum cum cognovisset (multi enim dicebant, *Se esse qui Imperatorem liberasset*) honoribus voluit demereri. Is autem missum faciens honorem, Imperiale sibi prædium depoposcit; quod & obtinuit. Reversus vero in Urbem Imperator, Christophorum suum generum in Tephricam misit; partaque victoria maxima, solo tenus evertens eadem expugnavit.

Tephricensis expeditio.

Basilii salus, & gratitudo.

Expugnata Tephrica ac direpta.

VII. Ignatius porro Patriarcha Ecclesiam ædificavit in Satyri emporio pereleganten, sub nomine cælestis Militiæ Principis Orientis, fecitque virorum Monasterium, ubi & sepultus est.

Ignatianum Monasterium Satyri.

Edit. Paris. pag. 545.

VIII. Cum vero Thecla Imperatoris soror, e suis quemdam virum mediocrem submonendi quidpiam causa destinasset, quæsivit Imperator, *Quis est qui tuam dominam habeat?* Respondit ille, *Neatocomites.* Confestim vero mittens Imperator, eum adduxit, ac verberibus affectum, detondit; Monachique habitu induit. Sed & eodem modo misso Procopio suo Protovestiario, Theclam verberibus affecit: qui & omnes ejus ablatas pecunias Imperatori attulit. Neatocomitem vero postea Œconomum in Magna Ecclesia fecit.

Thecla Michaelis soror a Basilio mulctata.

Neatocomites magnæ Ecclesiæ Œconomus.

IX. Idem Imperator Hebræos suæ tum ditionis salutaribus undis intinxit, susceptoribus cunctis Proceribus, virisque dignitatibus ornatis, Imperatore liberalissime accipiente omnes Hæbræos, multaque subsidia ac dona eis præbente.

Hebræorum baptismus.

X. Eum vero quem jam diximus Nicolaum Androsalitem & Sancti Diomedis Mansionarium, cui se Martyr conspicuum fecerat, Syncelli & Œ-

De Mansionario Sancti Diomedis.

conomi dignitate ornavit: ejus vero alterum fratrem Joannem, Excubiarum Drungarium fecit. Horum fratrem alium Sacello præposuit: eatremum autem, Ærarii publici Logothetham fecit. Mortuo autem Nicolao Syocello, sepeliunt aum in Arcadianis in domo sua, ubi nunc est Sancti Constantini Hospitium (minus scilicet Monasterium.)

Novæ Ecclesiæ ædificatio; per eam Syracusarum amissio.

XI. Cœpit vero Imperator ad fundamenta humum egerere prope Palatium construendæ Novæ Ecclesiæ, compluribus ædibus eam in rem coemptis. Significatum autem est Imperatori, urbem Syracusas ab Agarenis expugnari. Interim vero occupatis navibus, in ædificiis Novæ Ecclesiæ, tardius expedita classe, ac navalibus copiis, capta est civitas, paulo antequam advenisset navalis exercitus; quæ res luctus plurimum atque mœroris Imperatori conscivit.

Nicetas Xilinites Monachus & Oeconomus.

XII. Nicetas vero Xilinites Mensæ Præpositus, delatus Imperatori Augustæ amorum; cæsarie damnatus, Monachus effectus est. Is, Leone Imperatore, magnæ Ecclesiæ Œconomus præfectus est; vitaque functus, in Monasterio sepelitur, quod ipse condiderat, & ubi coma damnavit sorores suas.

Edit. Paris. pag. 546. Ecclesiarum spoliatio, Novæ desaudæ causa. Statua infolita.

XIII. Multa vasa ænea confregit Imperator ratione Novæ Ecclesiæ. Marmora quoque & musiva & columnæ ex multis ablata Ecclesiis atque ædibus, ejus construendæ causa: in quibus erecta erat statua ænea Episcopi habitu, tenens in manu virgam cui serpens circumvolutus erat. Deductam eam in Vestiario collocavere. Veniens autem Imperator, ac ubi statua erecta stabat prope adiens, digitum misit in os serpentis: latensque in eo vivus serpens, morsum infixit Imperatoris digito: ex quo vix contrariis remediis curari potuit, quæ res cunctis admirationi fuit.

Statua Salomonis, Basilii fictia.

XIV. Sed & Salomonis in Basilica existentem Statuam maximam, confringens, suo nomine effigiari jussit, ac in Novæ ejusdem Ecclesiæ fundamentis poni, ac si istiusmodi fabrica hostiam se offerret Deo.

XV. Suscepta vero rursus Imperator adversus Melitinem expeditione, multis sub jugum missis, multisque felici marte peractis præliis, reversus est.

Ignatii mors.

XVI. Moritur vero Ignatius Patriarcha; ejusque loco rursus Photium Patriarcham provehit Basilius. Postea autem mortuo in exilio Patriarcha Photio, ejus depositum funus est in Monasterio quod Jeremiæ vocant in Mardosagari; quod antea universalis Ecclesia erat, ac parœcia utrique sexui dedita; Photius vero fœminarum Monasterium fecerat.

Photii altera Sedes. Extinctio, ac sepultura.

XVII. Rursus vero cum exercitu profectus Imperator in Germaniciam, illa capta, & sub jugum missa, reversus est.

Capta Germanicia.

XVIII. Moritur Constantinus Michaelis Imperatoris, ex Eudocia filius; hominum autem ac vulgi rumore, filius Basilii. Hunc Basilius plurimum luxit, cum multum eum diligeret. Depositumque est ipsius funus in sepulchris Regum.

Constantinus Michaelis filius mortuus.

XIX. Calendis Maii dedicatur, divinisque publice laudibus frequentanda aperitur Nova Ecclesia, quam condidit Imperator, multaque egregia supellectili ornavit, a Photio Patriarcha: gestante Lorum Imperatore, multasque elargiente pecunias, ac Novæ nomine illi indito.

Dedicatio Novæ Ecclesiæ.

A Βασιλέως, ἐτίμησεν αὐτὸν Σύγκελλον καὶ Οἰκονόμον. Τὸν δὲ ἕτερον ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰωάννην, Δρουγγάριον τῆς βίγλης· καὶ τὸν ἕτερον ἀδελφὸν αὐτοῦ Παῦλον τοῦ Σακελλίου· τὸν δὲ ἕτερον Κωνσταντῖνον, Γενικὸν Λογοθέτην. Τελευτήσαντος δὲ Νικολάου τοῦ Συγκέλλου, θάπτουσιν αὐτὸν εἰς Ἀρκαδιανὰς τὸν ἑαυτοῦ οἶκον, ἔνθα ἐστὶ νῦν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου τὸ μετόχιον.

ια'. Ἤρξατο δὲ ὁ Βασιλεὺς ἐκχοΐζειν πλησίον τοῦ παλατίου, πρὸς τὸ κτίσαι τὴν Νέαν, οἰκήματα πάμπολλα ἐξωνησάμενος. Ἐμηνύθη δὲ τῷ Βασιλεῖ, ὡς ἡ Συράκουσα παρὰ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐκπορθεῖται. Ἀσχολουμένων δὲ τῶν πλωΐμων ἐν τοῖς κτίσμασι τῆς Νέας ἐκκλησίας, ἐγένετο βραδύτης τοῦ στόλου καὶ τοῦ λαοῦ καὶ παρεδόθη ἡ αὐτὴ Συράκουσα B πρὸ ὀλίγου, πρὶν ἢ φθάσαι τὸν στόλον, τοῦ Βασιλέως πολλὰ θρηνήσαντος καὶ ἀποδυραμένου.

ιβ'. Νικήτα δὲ τοῦ ἐπὶ τῆς Τραπέζης τοῦ Ξυλινίτου κατηγορηθέντος ὡς φιλουμένου παρὰ τῆς Αὐγούστης, τοῦτον ὁ Βασιλεὺς ἀποκείρας, μοναχὸν ἐποίησεν· ὃς ἐπὶ Βασιλείας Λέοντος γέγονεν Οἰκονόμος τῆς μεγάλης ἐκκλησίας· καὶ τελευτήσας τίθεται ἐν τῇ μονῇ, ἣν αὐτὸς κατεσκεύασε, καὶ ἀπέκειρε τὰς αὐτοῦ ἀδελφάς.

ιγ'. Πολλὰ δὲ χαλκουργήματα κατέαξεν ὁ Βασιλεὺς λόγῳ τῆς Νέας ἐκκλησίας. Ἀλλὰ καὶ μάρμαρα καὶ ψηφῖδας καὶ κίονας ἐκ πολλῶν ἐκκλησιῶν καὶ οἴκων ἀνέλαβεν εἰς κατασκευὴν αὐτῆς. Ἐν οἷς στήλη ἵστατο χαλκῆ σχῆμα * ἔχουσα ἐπισκόπου. Ἐκράτει δὲ ἡ αὐτὴ στήλη ἐν τῇ χειρὶ C ῥάβδον ἔχουσαν ὄφιν ἐνειλιγμένον. Ταύτην κατηγαγόντες, ἀπέθηκαν ἐν τῷ Βεστιαρίῳ. Κατελθόντος δὲ τοῦ Βασιλέως, καὶ ἀπελθόντος ἔνθα ἵστατο ἡ στήλη ὀρθή, ἐνέβαλε τοὺς δακτύλους αὐτοῦ ἐπὶ τὸ στόμα τοῦ ὄφεως. Ὢν δὲ ἔνδον ζῶν ὄφις, ἔδακε τοῦ Βασιλέως τὸν δάκτυλον· ὃς μόλις δι' ἀντιφαρμάκων ἰάθη, θαυμασάντων ἐπὶ τούτῳ πάντων.

* φέρουσα.

ιδ'. Ἀλλὰ καὶ τὴν στήλην Σολομῶντος ἐν τῇ Βασιλικῇ οὖσαν μεγίστην, κατεάξας, προσέταξεν ἐν ὀνόματι αὐτοῦ ἐκτυπωθῆναι, καὶ τεθῆναι κάτωθεν ἐν τοῖς θεμελίοις τῆς αὐτῆς Νέας ἐκκλησίας, ὡς θυσίαν ἑαυτὸν τῷ τοιούτῳ κτίσματι τῷ Θεῷ προσάγων.

ιε'. Ἐπιστρατεύει δὲ πάλιν ὁ Βασιλεὺς κατὰ Μελιτη- D νῆς· καὶ αἰχμαλωσίαν ποιησάμενος, καὶ πολλοὺς πολέμους κατορθώσας, ὑπέστρεψεν.

ιϛ'. Τελευτᾷ δὲ Ἰγνάτιος ὁ Πατριάρχης· καὶ ἀντ' αὐτοῦ πάλιν ἀναβιβάζει Φώτιον Πατριάρχην τὸ δεύτερον αὐτὸς ὁ Βασιλεύς. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν ἐξορίᾳ τελευτήσαντος Φωτίου Πατριάρχου, ἀπετέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν μονῇ τῇ λεγομένῃ τοῦ Ἱερεμίου ἐν τῷ Μαρδοσαγάρῃ, οὔσης πρότερον καθολικῆς ἐκκλησίας, αὐτὸς δὲ Φώτιος ἐποίησεν αὐτὴν μονὴν γυναικείαν.

ιζ'. Πάλιν δὲ ἐκστρατεύει ὁ Βασιλεὺς εἰς Γερμανικίαν· καὶ ταύτην ἐκπορθήσας καὶ αἰχμαλωτίσας, ὑπέστρεψε.

ιη'. Τελευτᾷ δὲ Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς Μιχαὴλ Βασι- E λέως ἐξ Εὐδοκίας· ὡς δὲ λόγος, υἱὸς Βασιλείου· ὃν πολλὰ ἐθρήνησε Βασίλειος, πολλὰ στέργων αὐτόν. Καὶ ἀπετέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τοῖς τάφοις τῶν Βασιλέων.

ιθ'. Μαΐῳ α'. ἐγκαινίζεται καὶ ἐνθρονίζεται ἡ Νέα ἐκκλησία, ἣν ἔκτισεν ὁ Βασιλεύς, καὶ ἐκαλλώπισε κόσμῳ πολλῷ, παρὰ Φωτίου Πατριάρχου. τοῦ Βασιλέως λωροφορήσαντος, καὶ χρήματα πολλὰ δόντος, καὶ Νέαν αὐτὴν ἐπονομάσαντος.

κ'. Απο-

κ'. Ἀπεστάλη δὲ παρὰ τοῦ Βασιλέως Προκόπιος Πρωτοβεστιάριος μετὰ πάντων τῶν δυτικῶν θεμάτων, ὄντος Εὐπραξίου Στρατηλάτου εἰς Σικελίαν, καὶ εἰς Κεφαλληνίαν τοῦ Μουσουλίκη. εἰς δὲ τὸ Δυῤῥάχιον, τοῦ Ῥαβδούχου, καὶ ἐν τῇ Πελοποννήσῳ τοῦ Οὐιάτου καὶ τοῦ Ἀποσύππου. ὅς τις Προκόπιος πολλὰς πράξεις καὶ ἀνδραγαθίας ἐργασάμενος, ἐσχάτως πολέμου γεγονότος καὶ προδοθέντος ὑπὸ τοῦ Ἀποσύππου ἐσφάγη.

κα'. Λέων δὲ ὁ Σαλιβαρᾶς, συνοψίζει Φωτίῳ Πατριάρχῃ Θεόδωρον μοναχὸν, Ἀρχιεπίσκοπον Εὐχαϊτῶν, ὡς εὐλαβῆ καὶ ποιοῦντα τεράστια καὶ προορατικόν. Φώτιος δὲ τοῦτον τῷ Βασιλεῖ μεσιτεύει καὶ συνοψίζει. Εἰς ὃν ὁ Βασιλεὺς ἀρεσθεὶς. Πρὸς γὰρ τὰς ἐπιθυμίας αὐτοῦ διέκειτο. Εἶχεν οὖν αὐτὸν ἐν τιμῇ πολλῇ, Ὃς ἀθυμοῦντα τὸν Βασιλέα περὶ τοῦ τελευτήσαντος υἱοῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου, διὰ τὸ φίλτρον, ὅπερ εἰς αὐτὸν εἶχεν, ἐπλάνα, καὶ ἐπηγγέλλετο δεῖξαι ζῶντα τῷ Βασιλεῖ. ὃ καὶ ἐποίησεν. Ἐν γὰρ λόχμῃ τινὶ διερχομένῳ τῷ Βασιλεῖ φάντασμα συνίστησιν ἔφιππον χρυσοΰφαντον ἐνδεδυμένον ἐν εἴδει τοῦ Κωνσταντίνου· Ὃ καὶ ὀφθαλμοῖς εἶδε, καὶ περιπλακεὶς κατεφίλησε. Καὶ γεγονότος ἀφανοῦς, αὐτὸν ἰδεῖν ὑπελάμβανε, καὶ ὡς οὐ πεπλάνηται. Διὸ καὶ μονὴν ἐκεῖσε κτίσας, ἐπωνόμασεν αὐτὴν, τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου.

Ἡ πλάνη Βασιλείου.

κβ'. Τούτοις καὶ ἑτέροις πλείστοις, ὡς ἐκ τῆς Ἀπολλωνίου ἀκριβῶς μεμυημένος ὁ λεγόμενος Σανταβαρηνὸς, ἐποίησε τὸν Βασιλέα πίστιν πολλὴν κεκτῆσθαι πρὸς αὐτόν.

κγ'. Ἠγάγετο δὲ ὁ Βασιλεὺς Λέοντι τῷ Βασιλεῖ θυγατέρα Μαρτινακίου. ἣν καὶ ἔστεψε, ποιήσας τοὺς γάμους ἐν τῇ Μαναύρᾳ, καὶ ἐν τοῖς ιθ'. ἀκουβίτοις.

Κατηγορία Λέοντος πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ, παρὰ Σανταβαρηνοῦ.

κδ'. Κατηγορήθη δὲ Λέων ὁ Βασιλεὺς παρὰ Σανταβαρηνοῦ εἰς τὸν πατέρα αὐτοῦ, ὡς ὅτι μαχαίριον ἐπιφέρεται, βουλόμενος ἀνελεῖν σε μετ' αὐτοῦ. ὅπερ αὐτὸς μαχαίριον, διὰ δολίας συμβουλῆς, ἐποίησε τὸν Λέοντα κατασκευάσαι καὶ φορεῖν ἐν τῷ τουβίῳ, εἰπὼν αὐτῷ, ὅτι, Πολλάκις τοῦ πατρός σου ἐπιζητοῦντος μαχαίριον διὰ χρείαν τινὰ, ἵνα τί μὴ δίδως αὐτῷ; Καὶ τοῦτο κατασκευάσας Λέων Βασιλεὺς, καὶ διαβληθεὶς, ὡς εἴρηται, καὶ φωραθεὶς ἐν τῷ τουβίῳ τοῦτο βαστάζων, πολλὰ περὶ τούτου ἀπολογούμενος, οὐκ ἠκούετο. Ἐτύπτετο οὖν Νικήτας ὁ Ἑλλαδικὸς ὁ Πρωτοβεστιάριος αὐτοῦ, ὃς γέγονε Παπίας ἐπὶ Ῥωμανοῦ Βασιλέως, καὶ ἄλλοι μετ' αὐτοῦ πολλὰ δεινὰ πεπονθότες ἐξωρίσθησαν. Ὁ δὲ Βασιλεὺς, Λέοντα καθείρξας ἐν τῷ τρικλίνῳ τοῦ Μαργαρίτου, ἐβούλετο ἐκτυφλῶσαι αὐτὸν, εἰ μὴ Φώτιος Πατριάρχης διὰ πολλῶν παρακλήσεων τοῦτο διεσκέδασεν, ἅμα Ζαούτζᾳ Στυλιανῷ μικρῷ Ἑταιρειάρχῃ τότε ὄντι. Ἐποίησε δὲ ὑπὸ ὄψεως μῆνας τρεῖς, θρηνῶν καὶ ὀδυρόμενος, καὶ δι' ἐπιστολῆς πολλὰ ἐδυσώπει τὸν Βασιλέα. Μεγάλην δὲ πίστιν τοῦ Βασιλέως ἔχοντος εἰς τὸν ἅγιον Ἠλίαν ἀποσυνοψίζει Λέων ὁ Βασιλεὺς εἰς τὸν ἅγιον Ἠλίαν ἐν τῇ μνήμῃ αὐτοῦ. Τῆς δὲ ἐλεύσεως γενομένης, ἰδόντες αὐτὸν οἱ λαοὶ, ἐπεφώνησαν τὸ, Δόξα σοι ὁ Θεός. Ὁ δὲ Βασιλεὺς ἀναστραφεὶς, ἀπελογήσατο αὐτοῖς, Δοξάζετε περὶ τοῦ υἱοῦ μου τὸν Θεὸν, πολλὰς θλί-

XX. Missus autem est ab Imperatore Procopius Protovestiarius cum omnibus copiis ac Legionibus Occidentalibus, Magistro militiæ bellique duce Eupraxio in Sicilia, & in Cephalenia, Musulice; Dyrrachii vero, Rhabducho: in Peloponneso autem, Oniato & Apostyppo; multisque præclare ac bellica fortitudine gestis, quem dicebam, Procopius, ad extremum conserta pugna, Apostyppe proditore cæsus est.

Procopius Protovestiarius proditione occisus.

Edit. Paris. pag. 547.

XXI. Porro Leo Salibaras Theodorum Monachum Euchaitorum Archiepiscopum Photio Patriarchæ coram in conspectum adducit, commendatque ut virum religiosum & facientem prodigia, ac prænoscendi futura charismate præditum. Photius vero illi ad Imperatorem admissor efficitur, & ut præsentia fruatur: cujus Imperator recreatus congressu, sibique ille placens (quippe ea ejus cupiditatum ratione comparatus esset) in multo eum honore habebat. Mœsto igitur animo cum esset Imperator, filii sui Constantini occasu, præ nimia illa amoris vi, qua eum prosequebatur, errore seducens, vivum pollicetur eum se illi ostensurum: quod & fecit. Transeunti enim in quodam saltu Imperatori, phantasma quoddam ac spectrum, equo insidens, contexta auro chlamyde, in Constantini specie, ipsumque referens, præsentatur, ipsique conspexit oculis, ac ei affusus, oscula dedit: quod ubi evanuerat, ipsum sic vidisse arbitrabatur, nec sibi quicquam dæmonis ullo astu obrepsisse. Quamobrem etiam constructo ibi Monasterio, S. Constantini titulum indidit.

Basilii Imperatoris dementatio.

O Imperatoris errorem.

Constantini consecratio.

XXII. His aliisque plurimis, ex Apollonii arte apprime eruditus dictus Santabarenus, multam sibi apud Imperatorem fidem conciliavit.

XXIII. Copulavit autem Imperator Leoni Imperatori Martinacii filiam; cui & corollas imposuit, celebratis nuptiis in Manaura, & in novemdecim Accubitis.

Leonis Imperatoris nuptiæ.

XXIV. Delatus vero crimine est Leo Imperator apud patrem a Santabareno; Nempe pugionem deferre, quo Imperatori vellet necem inferre. Eum ille pugionem doloso consilio ut sibi pararet, auctor Leoni extiterat, & ut in caliga gestaret, dicens, *Patre tuo necessaria aliqua causa sæpius quærente gladium, quidni illi præbes?* Atque hoc fabricato Leo Imperator, ac calumniose, uti dictum est, delatus, deprehensusque cultrum in caliga gestare, quicquid demum satisfactionis afferret, nihil audiebatur. Cæsus itaque verberibus est ejus Protovestiarius Nicetas Elladicus, qui Romano Imperatore Papias fuit: aliique pariter multis malis subacti, in exilium ejecti sunt. Imperator vero Leonem carcere tenens in Triclinio, cui Margaritæ nomen, cæcare luminibus volebat, nisi Photius Patriarcha diu multumque rogans, intercessisset, una cum Zautza Styliano, minoris tunc Fœderatorum legionis Comite. Mansit vero sic ab Imperatoris conspectu exclusus menses tres, lugens ac ejulans: scriptaque ad Imperatorem epistola, ejus inflectere animum ac lenire studebat. Cumque Imperator magnam fidem erga Sanctum Eliam haberet, suum Imperator Leoni conspectum in ejus memoria indulget. Facto autem processu, eo conspecto clamare populi ac Factiones, *Gloria tibi Deus*. Conversus vero Imperator, respondit eis, *Argumentum vobis assumitis divinæ laudis filium meum? ipso*

Accusatio Leonis apud patrem a Santabareno.

Afflicta Leonis familia, falso objecto crimine.

pag. 548.

Liberatur Leo, die Sancti Eliæ festo.

auctore multas habet ærumnas ferre, diesque tristes ac permolestas percurrere.

Andreas Domesticus gradu motus & restitutus.

XXV. Delatus crimine Andreas Legionum domesticus a Santabateno, quasi Leonistebus studeret, ab Imperatore gradu motus est; ejusque loco Stypiotes Domesticus præfectus est. Profectu que cum exercitu Tarsum, fatis omnibus desideratis, victus fususque est: rursusque Andreas Domesticus præficitur ab Imperatore.

Conjuratio detecta & compressa.

XXVI. Facta vero conjuratio est adversus Imperatorem a Joanne Crocoa, qui Domesticus esset agminis Icanatorum; nempe Inclusi in Blachernis agentis vaticinio concito. Inter conjuratos multi Senatorum atque Procerum Officialiumque ad sexaginta sex inventi sunt. Erat enim Michael Fœderatorum Comes Catudates, & Myxatis & Babutzicus, ac reliqui. Talis igitur conjurationis nuntio ad Imperatorem perlato a Protovestiario Corcoa, tentis omnibus, egressus in Circum Imperator, positoque illic tribunali, eorum judicans causam, cunctis verberibus subjectis ac detonsis, qui reliqui essent eorum pilos combussit. Sic deinde solemni die Annuntiationis pompa processit, quando & conjurationem erant expleturi. Ambulabant illi retro eum nudi vincti adusque Forum, uti eis constituerat. Tum eorum publicatis bonis cunctos exilio relegavit.

XXVII. Egresso autem Imperatore ad venandum, cervo miræ magnitudinis nescio unde prodeunte, dum bestiam Imperator insequitur, conversus cervus, Imperatorem e zona sublatum equo succussit. Lapsum quispiam occupans, nudato ense, discissa zona, Imperatorem liberavit. Postea vero cum reversus esset, & qui zonam secarat, caput amputari præcepit: hoc dato crimini, quod in eum gladium nudasset. Cumque is multa excusaret, ut qui ejus salutis causa rem aggressus esset, nihil tamen operæ fecit. Ægrotans vero Basilius ex cervi illa succussione moritur, relictis Imperatoribus Leone & Alexandro.

Ingrati animi insigne exemplum.

Edit Paris. pag 543.

Reliqua Leonis, Alexandri, Constantini, Romani Lacapeni, sic primo edita e Vaticano Cod. omissa.

A ψας ὑπ' αὐτῷ ἔχει ὑπομένειν, καὶ ἐπωδύνους ἡμέρας διελθεῖν.

κέ. Κατηγορηθεὶς δὲ Ἀνδρέας Δομέστικος τῶν σχολῶν παρὰ Σανταβαρηνοῦ ὡς τὰ Λέοντος φρονῶν, διεδέχθη παρὰ τοῦ Βασιλέως. ἀντ' αὐτοῦ δὲ προεβλήθη Δομέστικος ὁ Στυπιώτης· καὶ ἀπελθὼν μετὰ λαοῦ ἐν Ταρσῷ, ἡττήθη, καὶ πάντας ἀπώλεσε· καὶ πάλιν προχειρίζεται Ἀνδρέας παρὰ τοῦ Βασιλέως Δομέστικος.

κϛ'. Ἐγένετο δὲ συσκευὴ κατὰ τοῦ Βασιλέως παρὰ Ἰωάννου τοῦ Κρικόα Δομεστίκου ὄντος τῶν Ἱκανάτων, χρηματισθέντος παρὰ τοῦ ὄντος ἐν Βλαχέρναις Ἐγκλείστου. Εὑρέθησαν δὲ πολλοὶ τῶν συγκλητικῶν καὶ ἀρχόντων μέχρι τῶν ἑξήκοντα ἕξ. Ἦν γὰρ Μιχαὴλ ὁ Ἑταιρειάρχης, B ὁ Κατωδάρης, καὶ ὁ Μύξαρις, καὶ ὁ Βαβύτζικος, καὶ οἱ λοιποί. Τῆς γοῦν τοιαύτης ἐπιβουλῆς μηνυθείσης τῷ Βασιλεῖ παρὰ τοῦ Πρωτοβεστιαρίου τοῦ Κορκόα, κρατηθέντων τε πάντων, ἐξελθὼν ὁ Βασιλεὺς ἐν τῷ ἱπποδρομείῳ, καὶ καθεσθεὶς ἐκεῖσε, καὶ ἀνακρίνας τὰ κατ' αὐτούς, πάντας τύψας καὶ κουρεύσας, τὰς περιλειφθείσας τρίχας κατέκαυσε. Μετὰ δὲ ταῦτα ἐξῆλθεν ἐν τῇ προελεύσει τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ὅτε καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ἔμελλον ποιῆσαι. Περιεπάτουν δὲ ὄπισθεν αὐτοῦ γυμνοὶ μέχρι τοῦ Φόρου δεδεμένοι, καθὼς διωρίσατο. Εἶτα ὑπὸ πάντας δημεύσας ἐξώρισεν.

κζ'. Τοῦ δὲ Βασιλέως ἐξελθόντος πρὸς τὸ κυνηγῆσαι, ἐλάφου ποθὲν ἀναφανέντος παμμεγέθους, ὡς αὐτὸν C Βασιλεὺς κατεδίωκεν, ἐπιστραφεὶς ὁ ἔλαφος, ἦρε τὸν Βασιλέα ἐκ τῆς ζώνης ἀπὸ τοῦ ἵππου. Φθάσας δέ τις, καὶ τὴν σπάθην γυμνώσας, τὴν ζώνην ἐκκόψας, τὸν Βασιλέα ἐρρύσατο. Μετὰ δὲ τὸ ἀποστραφῆναι, ἐκέλευσε τὸν τὴν ζώνην αὐτοῦ ἀποτεμόντα, ἀποτμηθῆναι τὴν κεφαλήν, ὡς γυμνώσαντα τὸ ξίφος κατ' αὐτοῦ· πολλὰ ἀπολογούμενον, ὡς ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ τοῦτο πεποιηκέναι, ἀλλ' οὐδὲν ὠφέλησεν. Ἐκ δὲ τοῦ σπαραγμοῦ τῆς ἐλάφου νοσηλευθεὶς Βασίλειος, τελευτᾷ, καταλιπὼν Λέοντα Αὐτοκράτορα καὶ Ἀλέξανδρον.

IMPERIUM LEONIS BASILII FILII, ANNOS XXV.

Leo imperator. Stephanus frater, Photii discipulus.

I. ANNO mundi sexies-millesimotrecentesimo octuagesimo-sexto, divinæ Incarnationis octingentesimo octuagesimo sexto, imperavit Leo Basilii filius annos viginti-quinque, menses octo. Stephanus vero ejus frater, qui Clericus erat ac Syncellus, cum Photio morabatur, quem is educabat ac disciplinis instituebat. Leo itaque ubi rerum summam adeptus est, Andrea Magistro militiæ cum multis cereis, Senatusque frequentia, Chrysopolim misso, Michaelis corpus eduxit e tumulo, posueruntque in loculo cypressino, imponentes sandapilæ & operientes, regioque cultu honestantes, cumcanticis multaque pompa ac honore, ipsis quoque ejus fratribus funus deducentibus, inde ad Sanctos Apostolos adduxerunt, atque in urna posuerunt.

Michaelis translatum funus ad Sanctos Apostolos.

II. Postea misit Imperator Andream Legionum Domesticum cum Joanne Hagiopolita viro eruditissimo,

D ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΛΕΟΝΤΟΣ ΥΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ, ΕΤΗ κε'.

α'. ΤΩι ϛτπϛ'. ἔτει τοῦ κόσμου· τῆς δὲ θείας σαρκώσεως ωπϛ'. ἐβασίλευσε Λέων ὁ υἱὸς Βασιλείου ἔτη εἰκοσιπέντε, μῆνας ὀκτώ. Στέφανος δὲ ὁ αὐτοῦ ἀδελφός, Κληρικὸς ὢν καὶ Σύγκελλος ἦν μετὰ Φωτίου τοῦ Πατριάρχου, ἀνατρεφόμενος παρ' αὐτοῦ καὶ παιδευόμενος. Ὁ δὲ αὐτὸς Λέων μετὰ τὸ αὐτοκρατορῆσαι, ἀπέστειλεν Ἀνδρέαν Στρατηλάτην μετὰ κηρῶν, πολλῶν κληρικῶν τε καὶ συγκλητικῶν ἐν Χρυσοπόλει, καὶ ἐξήγαγε Μιχαὴλ ἐκ τοῦ τάφου, καὶ ἔβαλεν ἐν γλωσσοκόμῳ κυπαρισσίνῳ· καὶ ἐπὶ κραβάτου θέντες καὶ E σκεπάσαντες, βασιλικῶς τε τιμήσαντες, μεθ' ὕμνων καὶ τιμῆς πολλῆς, ἑπομένων ἐκεῖσε καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ἤγαγον εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, καὶ ἀπέθετο ἐν λάρνακι.

β'. Μετὰ ταῦτα ὁ Βασιλεὺς ἀπέστειλεν Ἀνδρέαν Δομέστικον τῶν σχολῶν, ἅμα Ἰωάννῃ Ἁγιοπολίτῃ σοφωτάτῳ, καὶ γεγονότι Λογοθέτῃ τοῦ δρόμου, καὶ τῷ πρέσβει

νι τῆς ἐκκλησίας ἀνελθόντες, τὰς τοῦ Πατριάρχου Φωτίου αἰτίας ἀναγνόντες, τοῦτον τοῦ θρόνου κατήγαγον, καὶ περιώρισαν ἐν τῇ μονῇ τῶν Αρμενιακῶν, τῇ ἐπιλεγομένῃ τοῦ Βόρδωνος.

γ'. Προεβάλετο δὲ ὁ Βασιλεὺς Στυλιανὸν Ζαούτζαν Μάγιστρον καὶ Λογοθέτην τοῦ δρόμου. Ανήγαγε δὲ Στέφανον τὸν Σύγκελλον καὶ ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν τῷ Πατριαρχείῳ· καὶ πρὸ τῆς Χριστοῦ γέννης χειροτονεῖται Πατριάρχης ὑπὸ Θεοφάνους τοῦ Πρωτοθρόνου, καὶ λοιπῶν Αρχιερέων· καὶ ποιήσας ἐν τῷ Πατριαρχείῳ ἔτη ἓξ καὶ μῆνας πέντε, ἐτελεύτησε, καὶ θάπτεται ἐν τῇ μονῇ τῶν Συκέων.

δ'. Εφ' οὗ Λέοντος, προεδόθη τὸ κάστρον Υψηλὴ, καὶ ἐκρατήθη ὑπὸ τῶν Αγαρηνῶν, αἰχμαλωτισθέντων πάντων τῶν ὄντων ἐκεῖσε. Γέγονε δὲ ἐμπρησμὸς μέγας πλησίον τῶν Σοφιανῶν· ἐμπρησθείσης καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Αποστόλου Θωμᾶ, ἣν ὁ αὐτὸς Λέων λαμπρῶς ἀνεκαίνισε.

ε'. Απέστειλε δὲ ὁ Βασιλεὺς εἰς Εὐχάϊτα, καὶ ἤγαγε Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν ἐν τῇ πόλει. Ανδρέας δὲ ὁ Δομέστικος καὶ Στέφανος ὁ Μάγιστρος ὁ τῆς Καλομαρίας, οἱ πολλὰ λοιδορηθέντες ἐπὶ Βασιλείου παρὰ Σανταβαρηνοῦ, ὑπέθηκαν τῷ Βασιλεῖ, συσκευὴν ποιησάμενοι, ὡς ὅτι Φώτιος ὁ Πατριάρχης καὶ Θεόδωρος ὁ Σανταβαρηνὸς, βουλὴν εἶχον ποιήσασθαι βασιλέα, ἐκ τῶν ἰδίων Φωτίου Πατριάρχου. Προσέταξε δὲ ὁ Βασιλεὺς ἀγαγεῖν Φώτιον Πατριάρχην καὶ Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν ἐν τοῖς παλατίοις τῶν Πηγῶν, καὶ ἰδίως αὐτοὺς φρουρεῖσθαι διωρίσατο. Απεστάλησαν δὲ παρὰ τοῦ Βασιλέως Στέφανος Μάγιστρος καὶ Ανδρέας Δομέστικος ὁ Κρατερὸς, καὶ ὁ Πατρίκιος Γούμερ, καὶ Ιωάννης ὁ Αγιοπολίτης ἐπὶ τὸ ἐξετάσαι τὰ κατ' αὐτῶν. Καὶ ἀγαγόντες τὸν Πατριάρχην, καὶ καθίσαντες ἐπὶ θρόνου ἐν τιμῇ, καὶ αὐτοὶ καθεσθέντες, ἔφη πρὸς τὸν Πατριάρχην Ανδρέας ὁ Δομέστικος. Γνωρίζεις, ὦ Δέσποτα, τὸν Αββᾶν Θεόδωρον; ὁ δὲ ἀπεκρίθη, Αββᾶν Θεόδωρον οὐ γνωρίζω. Καὶ ὁ Ανδρέας, Τὸν Αββᾶν Θεόδωρον τὸν Σανταβαρηνὸν οὐ γνωρίζεις; Καὶ ὁ Πατριάρχης, Γινώσκω τὸν μοναχὸν Θεόδωρον Αρχιεπίσκοπον ὄντα Εὐχαΐτων.

Εξέτασις Φωτίου Πατριάρχου, καὶ Σανταβαρηνοῦ.

ς'. Ηγαγον δὲ καὶ τὸν Σανταβαρηνὸν πρὸς αὐτοὺς, καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν Ανδρέας ὁ Δομέστικος, Ο Βασιλεύς σοι δηλοῖ, Ποῦ εἰσὶ τὰ χρήματα καὶ πράγματα τῆς ἐμῆς βασιλείας; Ο δὲ ἔφη Ὅπου δέδωκεν αὐτὰ ὁ Βασιλεὺς· νῦν δὲ ἐπεὶ ἀναζητεῖ αὐτὰ, ἐξουσίαν ἔχει ἀναλαβέσθαι αὐτά. Καὶ ὁ Ανδρέας ἔφη πρὸς αὐτὸν, Εἰπὲ τίνα ἐβούλου ποιῆσαι Βασιλέα, ὑποθέμενος τῷ ἐμῷ πατρὶ διὰ συσκευῆς συντυφλῶσαί με, τὸν Πατριάρχου ἴδιον ἢ σόν; Ο δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν, Οὐ γινώσκω τοσοῦτον λόγον περὶ ὧν λέγετε κατηγοροῦντές με. Λέγει οὖν Στέφανος ὁ Μάγιστρος πρὸς αὐτὸν, Καὶ πῶς ἐμήνυσας τῷ Βασιλεῖ, ἵνα ἐλέγξω τὸν Πατριάρχην περὶ τούτου; Ο δὲ Σανταβαρηνὸς παραδοὺς πεσὼν εἰς τοὺς πόδας τοῦ Πατριάρχου, εἶπεν, Ορκίζω σε κατὰ τοῦ Θεοῦ, Δέσποτα, ἵνα πρῶτον ποιήσῃς τὴν ἐμὴν καθαίρεσιν, καὶ τότε γυμνὸν ὄντα τῆς ἱερωσύνης, κολαζέτωσάν με ὡς κακοῦργον. οὐ γὰρ τοιαῦτα ἐδήλωσα τῷ Βασιλεῖ. Ο δὲ Πατριάρχης ἐνώπιον πάντων, ἔφη. Μὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ἐμῆς ψυχῆς, κῦρι Θεόδωρε, Αρχιεπίσκοπος εἶ καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Θυμωθεὶς οὖν Ανδρέας ἐπὶ τούτοις, ἔφη, Οὐκ ἐμήνυσας, Αββᾶ, τῷ Βασιλεῖ δι' ἐμοῦ, ὅτι ἵνα

Σημείωσαι, ὅτι ὁ ἱερωμένος καὶ πταίσας ὀφείλει ἵνα καθαιρεθῇ, καὶ τότε ἵνα κολάζηται.

Georg. Monach. Novi Impp.

& qui fuit publici Curfus Logotheta, conscensoque Ecclesiæ ambone, lectis Photii Patriarchæ criminum capitibus, e throno dejecerunt, & ad Armenianorum Monasterium, quod Bordonis vocant, relegarunt.

Photii e Sede dejectio.

III. Præfecit vero Imperator Stylianum Zautzam Magistrum, ac publici Curfus Logothetam: reduxit vero Stephanum Syncellum fratremque fuum in ædes Patriarchales: ac ante Christi Natalem Patriarcha ordinatur a Theophane primæ Sedis Episcopo, ac reliquis Episcopis. Sexque annos & menses quinque fummo Urbis Sacerdotio potitus, diem obit, & in Syceorum Monasterio humatur.

Stephani Leonis fratris Patriarchatus.

IV. Leonis tempore proditum est præsidium cui nomen Hipsele, & ab Agarenis captum, fub jugum missis, qui in eo erant, universis. Extitit vero etiam ingens incendium, haud procul a Sophianis, quo & beati Thomæ fuccensa Ecclesia est: eam ipse Leo splendide instauravit.

Edit. Paris. pag. 550.

S. Thomæ incensa Ecclesia & instaurata.

V. Missis Imperator Euchaita Apparitoribus, adduxit in Urbem Theodorum Santabarenum. Andreas autem Domesticus & Stephanus Magister Calomariæ, qui fub Basilio Imperatore a Santabareno multis fuerant accusati, dolum fubornantes, Imperatorem commonuerunt, consilium habuisse Photium Patriarcham & Theodorum Santabarenum, ut ex Photii propinquis Imperatorem præficerent. Jussit vero Imperator adduci Photium Patriarcham & Theodorum Santabarenum ad Pegarum Palatia, eosque feorsim in carcere fingulos detineri constituit. Missi porro funt ab Imperatore Stephanus Magister & Andreas Domesticus Craterus & Patricius Gumer, & Joannes Hagiopolita, ad illorum causam examinandam. Inductoque Patriarcha, & in Sede cum honore collocato, ipsis quoque fedentibus, dixit Andreas Domesticus, *Nosti, Domine, Abbatem Theodorum*. Respondit ille, *Abbatem Theodorum non novi*. Et Andreas, *Abbatem Theodorum Santabarenum non nosti?* Ad quem Patriarcha, *Novi Monachum Theodorum, qui Archiepiscopus fit Euchaitarum*.

Examen causæ Photii & Santabareni.

VI. Duxerunt vero etiam ad eos Santabarenum, aitque ad eum Andreas Domesticus, *Mandat tibi Imperator, ubi funt opes & pignora meæ Majestatis?* Qui ait, *Ubi ea dedit Imperator: nunc vero si hæc requirit, licet ei ut illa recipiat*. Ad quem Andreas, *Dic, quæso, quemnam volebas Imperatorem facere, cum patri consuleres ut me oculis cæcaret, Patriarchæ propinquum, an tuum?* Respondit ille, ac dixit, *Nescio prorsus de quo loquamini, mihi crimen impingentes*. Ait ergo Magister Stephanus ad eum, *Et qua vero ratione mihi significasti Imperatori, ut ejus rei nomine Patriarcham coarguerem?* Santabarenus vero confestim jactans fe ad Patriarchæ pedes, ait, *Adjuro te per Deum, Domine, ut meam, prius depositionem facias, ac tunc me Sacerdotio nudum, tanquam maleficum pœnis fubjiciant. Non enim istiusmodi rei significavi Imperatori*. Porro Patriarcha in omnium conspectu ait, *Per falutem animæ meæ, Domine Theodore, Archiepiscopus es, tum in hoc fæculo, tum in futuro*. In his ita accensus Andreas, *Numquid non*, inquit, *Abba, per me Imperatori denunciasti, fore ut Patriarcham ejusce reum fceleris perageres?* At ille, in

Observa, qui facerdotalis ordinis lapsus fit, debere prius deponi, & tunc pœnis mancipari.

quicquam scire pernegabat. Reversi itaque, quæ illi locuti essent, Imperatori cuncta renuntiant. Impotenti vero is ira furoreque correptus, quod adversus Patriarcham nihil criminis deprehendisset, misso lictore diris verberibus Santabarenum affecit, atque Athenas relegavit: tum post illum mittens, ipsum luminibus cæcavit, & in Asiam exulem expulit.

Edit. Paris. pag. 551.
Santabareni pœna.

Reconciliatio et interitus.

VII. Post annos autem plures placatus Imperator, ipsum in Urbem reduxit, atque ex Nova Ecclesia annonas accipere jussit. Mortuus vero est Santabarenus Constantino & matre ejus Zoe Imperatoribus.

VIII. Leone itaque Imperatore, Hagio Longobardiæ Præfectus atque Dux, gener vero Regis Franciæ, rebellione adversus Imperatorem mota, omnem regionem suæ mancipavit ditioni. Qua re cognita Imperator, Constantinum Mensæ præpositum, cum omnibus occidentis Legionibus ad Hagionem expugnandum misit. Consertaque pugna, victa Constantini acies est, trucidatus exercitus: unus ipse salutem ægre expedivit.

Græcorum in Italia strages.

IX. Tantum fuit Solis deliquium, ut hora sexta, stellæ in cælo apparuerint. Cæterum orta sunt tonitrua, ventorumque compressiones & turbines atque fulgura, adeo ut septem homines in Fori gradibus incendio absumpti sint.

Eclipsis insolita.

X. Expugnata Samus urbs munita ab Agarenis; sub jugum misso ipso quoque eorum Prætore ac Duce Paspala. Leo Imperator in Imperatoris Patrem Zautzam promovit, cum illius filiam Zoen in uxorem accepisset, extincto illius viro Theodoro Guzuniato veneno quodam. Stephano autem Patriarcha vivis sublato, ejus loco ordinatur Antonius dictus Cauleas.

Samus capta.

Imperatoris Pater, titulus.

XI. Venit ei nuntius a Prætore Macedoniæ, in destinato habere Symeonem Bulgarorum Principem, ut infestis signis incurset Romanam ditionem. Hinc excitæ Symeonis iræ. Zautzæ Imperatoris Patris servus erat nomine Musicus. Is Stauracio & Cosmæ Helladicis, hominibus auri avaris ac negotiatoribus, amicitia junctus est. Hi, turpis lucri causa, eoque spectantes ut quovis modo rem familiarem augerent, intercessione ac potentia Musici, qui in Urbe erat, Bulgarorum negotiationem Thessalonicam avocavere, quod male Bulgarorum commerciis cedebat. Bulgari hæc Symeoni nuntiavere. Ille Leoni Imperatori curavit intimare: Imperator vero obstante Imperatoris Patre, cujus in Musicum propensi animi essent, veluti vacui nugas cerebri cuncta audiebat.

Bellum Bulgaricum, ejusque occasione læsa commerciorum fœdera.

pag. 552.

XII. Furore igitur actus Bulgarus, adversus Romanos copias educit. Quibus cognitis Imperator, Crenetem Magistrum Militiæ adversus Bulgaros armis instructam, multisque Urbis Proceribus ac Officialibus fretam, adversus Symeonem mittit. Consertaque pugna in Macedonia, in fugam vertuntur Romani, jugulato tum Creneto, tum Armeno Curticio, reliquisque omnibus. Ex Chazaria, qui in Leonis Fœderatorum agmine merebant, capti, præcisisque eis naribus, Romanorum probro, in urbem a Symeone missi sunt. Hos ut vidit Imperator, ira percitus, Nicetam cui cognomen Scleri (i. duri) cum triremibus in Danubium misit, Turcorum auxilia muneribus datis corogaturum, & ut bellum adversus Symeonem moverent. Profectus

Victi a Bulgaris Romani.

Chazarorum indigna tractatio.

Corrogata Turcorum auxilia.

A ἐλέγξαι τὸν Πατριάρχην εἰς τοῦτο; ὁ δὲ ἀπηρνεῖτο μὴ εἰδέναί τι. Ὑποστρέψαντες οὖν ἀνήγγειλαν τῷ Βασιλεῖ ἅπαντα τὰ λαληθέντα παρ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ Βασιλεὺς θυμῷ τε καὶ ὀργῇ ἀκατασχέτῳ ληφθεὶς, ὡς μὴ εὑρὼν αἰτίαν κατὰ τοῦ Πατριάρχου, ἀποστείλας ἔτυψε τὸν Σανταβαρηνὸν σφοδρῶς, καὶ τοῦτον ἐξώρισεν ἐν Ἀθήναις. Ὀπίσω δὲ αὐτοῦ ἀποστείλας ἐτύφλωσεν αὐτὸν, καὶ ἐξώρισεν εἰς Ἀνατολήν.

ζ. Μετὰ δὲ ταῦτα πολλὰ παρακληθεὶς ὁ Βασιλεὺς τοῦτον ἀνήγαγεν ἐν τῇ πόλει, καὶ προσέταξε λαμβάνειν αὐτὸν ἀννώνας ἐκ τῆς ἐκκλησίας. Ἐτελεύτησε δὲ ὁ Σανταβαρηνὸς ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Ζωῆς τῆς αὐτοῦ μητρός.

η. Ἐπὶ τῆς βασιλείας οὖν Λέοντος, * Ἁγίων ὁ Λογγιβαρδίας Ἔξαρχος καὶ Δοὺξ, γαμβρὸς δὲ γεγονὼς τοῦ Ῥηγὸς Φραγγίας, ἀντάρας τῷ Βασιλεῖ, πᾶσαν τὴν χώραν εἰς ἑαυτὸν ὑπέταξε. Τοῦτο γνοὺς ὁ Βασιλεὺς, ἀπέστειλε Κωνσταντῖνον τὸν τῆς Τραπέζης σὺν πᾶσι τοῖς θέμασι τῆς δύσεως, πρὸς τὸ καταπολεμῆσαι Ἁγίωνα. Καὶ συμβολῆς γενομένης, ἡττήθησαν οἱ μετὰ Κωνσταντίνου καὶ κατεσφάγησαν, μόλις αὐτοῦ διασωθέντος.

B

θ. Γέγονε δὲ ἔκλειψις ἡλίου, ὥστε νύκτα γενέσθαι ὥρα ἕκτῃ, καὶ τοὺς ἀστέρας φαίνεσθαι. Ἀλλὰ βρονταὶ καὶ συνοχαὶ ἀνέμων καὶ ἀστραπαὶ γεγόνασιν, ὥστε καῆναι ἐν τοῖς ἀναβαθμοῖς τοῦ Φόρου ἀνθρώπους ἑπτά.

ι. Καὶ ἐπολιορκήθη ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν ἡ Σάμος τὸ κάστρον, αἰχμαλωτισθέντος καὶ τοῦ στρατηγοῦ αὐτῶν τοῦ Πασπαλᾶ.

C Προεχειρίσατο δὲ Λέων ὁ Βασιλεὺς Ζαοῦτζαν εἰς Βασιλεοπάτορα, συμφιλιωθεὶς ἤδη Ζωῇ τῇ αὐτοῦ θυγατρὶ, φαρμακευθέντος ποτὲ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Θεοδώρου τοῦ Γουζουνιάτου. Στεφάνου δὲ Πατριάρχου τῶν τῇδε μεταστάντος, χειροτονεῖται ἀντ' αὐτοῦ Ἀντώνιος ὁ λεγόμενος Καυλέας.

ια. Ἦλθε δὲ καὶ ἀγγελία παρὰ τοῦ Στρατηγοῦ Μακεδονίας, ὡς ὁ Ἄρχων Βουλγαρίας Συμεὼν βούλεται ἐκστρατεῦσαι κατὰ Ῥωμαίων. Ἡ δὲ αἰτία δι' ἣν ὠργίζετο Συμεὼν ἦν αὕτη. Ζαούτζας ὁ Βασιλεοπάτωρ εἶχε δοῦλον εὐνοῦχον, ὀνόματι Μουσικόν. Οὗτος ἐφιλιώθη Σταυρακίῳ καὶ Κοσμᾷ Ἑλλαδικοῖς, φιλοχρύσοις καὶ πραγματευταῖς. Οἵτινες πρὸς αἰσχροκέρδειαν ἀφορῶντες, μεσιτείᾳ καὶ δυνάμει τοῦ Μουσικοῦ, ἔστησαν τὴν ἐν τῇ πόλει πραγματείαν τῶν

D Βουλγάρων ἐν Θεσσαλονίκῃ, κακῶς τοὺς Βουλγάρους διοικοῦντες ἐν τῷ κομμερκεύειν. Οἱ δὲ Βούλγαροι τῷ Συμεὼν ταῦτα ἀπήγγειλαν. Ὁ δὲ δῆλα πεποίηκε ταῦτα τῷ Βασιλεῖ Λέοντι. Ὁ δὲ Βασιλεὺς ὑπὸ τοῦ Βασιλεοπάτορος κωλυόμενος, προσπαθοῦντος τῷ Μουσικῷ, πάντα ὡς λῆρον ἤκουε.

ιβ. Μαθὼν οὖν ὁ Βούλγαρος, ἐκστρατεύει κατὰ Ῥωμαίων. Καὶ μαθὼν ταῦτα ὁ Βασιλεὺς, ἀποστέλλει τὸν Κρηνίτην Στρατηλάτην κατὰ Βουλγάρων μετὰ ὅπλων καὶ ἀρχόντων πολλῶν τῆς πόλεως κατὰ Συμεών. Καὶ συμβολῆς γενομένης ἐν Μακεδονίᾳ, τρέπονται οἱ Ῥωμαῖοι, σφαγέντος τε τοῦ Κρηνίτου καὶ τοῦ Ἀρμένη τοῦ Κουρτικίου, καὶ τῶν λοιπῶν πάντων.

E Ἐκ δὲ τῶν Χαζάρων, οἳ ἦσαν εἰς τὴν Ἑταιρείαν Λέοντος, κρατηθέντες, καὶ τὰς ῥῖνας αὐτῶν κοπέντες, εἰς αἰσχύνην Ῥωμαίων ἐν τῇ πόλει παρὰ Συμεὼν ἀπεστάλησαν. Οὓς ἰδὼν ὁ Βασιλεὺς καὶ θυμωθεὶς, ἀπέστειλε Νικήταν τὸν ἐπιλεγόμενον Σκληρὸν μετὰ δρομώνων ἐν τῷ ποταμῷ Δανουβίῳ δοῦναι δῶρα τοῖς Τούρκοις, καὶ πόλεμον κινῆσαι κατὰ Συμεών. Ὁ δὲ ἀπελθὼν καὶ συντυχὼν ταῖς κεφαλαῖς

αὐτῶν Ἀρπάδῃ καὶ Κουρσάνῃ, καὶ συνθεμένων πολεμῆσαι, λαβὼν ὁμήρους, ἦλθε πρὸς τὸν Βασιλέα. Ὁ δὲ Βασιλεὺς πάλιν διὰ τῆς θαλάσσης ἀπέστειλεν Εὐστάθιον Πατρίκιον καὶ Δρουγγάριον τοῦ πλωΐμου· Νικηφόρον δὲ Πατρίκιον τὸν Φωκᾶν καὶ Δομέστικον μετὰ τῶν θεμάτων ἀπέστειλε διὰ γῆς, καὶ εἰσῆλθε μέχρι Βουλγάρων. Ὁ δὲ Βασιλεὺς τὴν εἰρήνην ἀσπαζόμενος μετὰ τοῦτο, ἀπέστειλε Κωνσταντινάκιον Κοιαίστορα πρὸς Συμεών, τὰ περὶ εἰρήνης συμβουλεύοντα. Συμεὼν δὲ τὴν κατ' αὐτοῦ κίνησιν διά τε γῆς καὶ θαλάσσης μαθών, ἐν φρουρᾷ κατακλείει τὸν Κοιαίστορα, ὡς ἐπὶ δόλῳ ἐλθόντα. Περάσαντες δὲ οἱ Τοῦρκοι, τοῦ Συμεὼν ὄντι τῷ στρατεύματι Φωκᾶ ἀσχολουμένου, ᾐχμαλώτευσαν πᾶσαν τὴν Βουλγαρίαν. Ταῦτα μαθὼν Συμεών, κινεῖται κατὰ Τούρκων. Οἱ δὲ ἀντιπεράσαντες συμβάλλουσι πόλεμον μετὰ Βουλγάρων· καὶ τρέπεται Συμεών, μόλις διασωθεὶς ἐν τῇ Δίστρᾳ. Οἱ δὲ Τοῦρκοι ᾐτήσαντο τὸν Βασιλέα ἀποστεῖλαι καὶ ἀγοράσαι τὴν αἰχμαλωσίαν τῶν Βουλγάρων. Ὁ δὲ καὶ πεποίηκεν ὁ Βασιλεύς, τοὺς πολίτας ἀποστείλας ἐξαγοράσαι αὐτούς.

Β΄. Ὁ δὲ Συμεὼν διὰ Εὐσταθίου Δρουγγαρίου ἐδεήθη περὶ εἰρήνης. Πρὸς ἣν ὑπεῖξεν ὁ Βασιλεύς, καὶ ἀπέστειλε Λέοντα τὸν Χοιροσφάκτην πρὸς τὸ γενέσθαι εἰρήνην. ἐδέξατο δὲ Νικηφόρος ὑποστρέψαι μετὰ λαοῦ, καὶ ὁ Δρουγγάριος τῆς βίγλας Εὐστάθιος ὁμοίως. Λέοντα οὐδὲ λόγου ἠξίωσε Συμεών, ἀλλὰ ἀσφαλίσατο εἱρκτῇ. Ἐκστρατεύσας δὲ κατὰ τῶν Τούρκων, ἐκείνων ὀχύρωμα βοηθείας μὴ ἐχόντων, παρὰ Ῥωμαίων, ἀλλ' ἀπρονοήτως ἐαθέντων, πάντας κατέστρεψεν, αὐξήσας τὴν μεγαλαυχίαν αὐτοῦ. Καὶ ὑποστρέψας εὗρε Λέοντα ἐν τῇ Μουδάγρᾳ, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν, Οὐ ποιῶ εἰρήνην, ἐὰν μὴ πᾶσαν τὴν αἰχμαλωσίαν λάβω. Διωρίσατο οὖν ὁ Βασιλεὺς ταύτην ἀποδοθῆναι. Καὶ ἦλθε μετὰ Λέοντος Βούλγαρος οἰκεῖος τοῦ Συμεών, καὶ παρέλαβεν αὐτούς.

ιδ΄. Νικηφόρου δὲ τοῦ Φωκᾶ τελευτήσαντος, ἀφορμὰς ἐζήτει Συμεὼν τὴν εἰρήνην διαλῦσαι. Ἐπεζήτει γὰρ καὶ ἄλλους αἰχμαλώτους, ἐπέρχεται κατὰ Ῥωμαίων. Λέων δὲ ὁ Βασιλεύς, Δομέστικον τῶν σχολῶν προβάλλεται Λέοντα Κατακαλών, ἐν τῷ Ῥαβδῷ τὴν οἴκησιν ἔχοντα. Καὶ μετ' αὐτοῦ ἀποστέλλει Θεοδόσιον Πατρίκιον καὶ Πρωτοβεστιάριον, καὶ περάσας ὅλα τὰ θέματα καὶ τὰ τάγματα, καὶ γενομένης συμβολῆς μετὰ Συμεὼν εἰς τὸ Βουλγαρόφυγον, ἐγένετο τροπὴ δημοσία, καὶ πάντες ἀπώλοντο· καὶ ὁ Πρωτοβεστιάριος Θεοδόσιος. δι' ὃν ὁ Βασιλεὺς οὐ μετρίως ἐλυπήθη ἐπὶ τούτῳ.

ιε΄. Ἔσφαξαν καὶ οἱ ἐν Χερσῶνι οἱ τοῦ κάστρου τὸν Στρατηγὸν αὐτῶν Συμεών, τὸν υἱὸν Ἰωάννου. Καὶ παρελήφθη τὸ κάστρον τὸ Κόρον ἐν Καππαδοκίᾳ ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν.

ιϛ΄. Ὁ δὲ Βασιλεὺς πρόκενσον ἐποίει εἰς τὰ Δαμιανοῦ, συνόντος καὶ Ζαούτζα τοῦ Βασιλεοπάτορος καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ Ζωῆς ἅμα τῷ Βασιλεῖ. Θεοφανὼ δὲ ἡ γαμετὴ αὐτοῦ, οὐ παρῆν ἐκεῖ, ἀλλ' ἐν Βλαχέρναις ἐν τῇ ἁγίᾳ σορῷ προσκαρτεροῦσα. Δόξαντος οὖν τοῦ Βασιλέως μεῖναι ἐκεῖ, συμβούλιον ποιήσαντες οἱ τοῦ Ζαούτζα συγγενεῖς, ὅ, τε υἱὸς αὐτοῦ ὁ Τζαούτζης καὶ οἱ λοιποί, ἠθέλοντο τῇ νυκτὶ φονεῦσαι τὸν

vero illa, communicatoque cum ipsorum capitibus Arpade ac Carsane consilio, pactisque iis Symeonem se bello incessuros, ac datis obsidibus, ad Imperatorem reversus est. Rursusque Imperator Eustathium Patricium navalemque copiarum Drungarium mari misit; Nicephorum vero Patricium Phocam Domesticum cum Legionibus terra destinavit, ingressusque ad ipsam usque Bulgariam pervasit. Porro Imperator qui paci studeret, tanto belli apparatu, Constantinacem Quæstorem ad Symeonem misit, qui ea quæ pacis essent, consuleret. Symeon vero omni illa in ipsum terra marique motione comperta, Quæstorem, velut qui dolo venisset, compingit in carcerem. Transmisso igitur Turci amne, interim dum Symeon in Phocæ exercitu occupatur, Bulgariam omnem sub jugum miserunt ac captivarunt. Hæc ut Symeon accepit, adversus Turcas proficiscitur. Hi contra trajicientes, pugnam cum Bulgaris conserunt: In his fusus fugatusque Symeon, ut vix ipse id Distra incolumis salvusque evaserit. Turci vero Imperatorem rogarunt, ut mitteret qui Bulgarorum captivos redimerent. Quod & fecit Imperator, missis in eam rem civibus, & ut lytrum pro eis darent.

Bellicus apparatus.

Bulgaria a Turcis direptio.

Leonis humanitate redempti Bulgarorum captivi.

XIII. Porro Symeon Eustathii Drungarii opera de pace rogavit. In eam Imperator animum inflexit, Leonemque Chœrosphactem ad eam consciscendam misit. Data mandata Nicephoro ut copias reduceret; similiter etiam Eustathio Excubiarum Drungario. Simeon nec sermone Leonem dignatus est, sed in carcerem compegit. Susceptaque adversus Turcas expeditione, cum ii nullum a Romanis auxilii præsidium haberent, sed nulla ipsorum cura relicti essent, aucta sua inde superbia, omnes contrucidavit. Reversusque Leonem invenit in Mudagra, dixitque ad eum. *Non facturum se pacem, nisi captivos omnes reciperet.* Constituit itaque Imperator, eos reddendos esse; venitque cum Leone Bulgarus Symeonis homo ac domesticus, qui eos recepit.

Edit. Paris. pag. 553.

Deleti Turcæ a Symeone.

Pacis dura conditio.

XIV. Nicephoro Phocâ vivis exempto, Symeon pacis dissolvendæ occasiones quærebat. Dum enim etiam alios captivos quærit, Romanam incessit ditionem. Leo autem Imperator Legionum Domesticum Catacalum præficit, cui in Rabdo domicilium fuit. Missus cum eo Theodosius Patricius & Protovestiarius, trajectisque Legionibus integris & ordinibus ac agminibus, conserta pugna cum Symeone ad Bulgarophygum, locum sic dictum, facta est communis fuga, omnesque periere; Theodosius quoque Protovestiarius, cujus mortis causa haud mediocriter Imperatoris indoluit animus.

Romanorum publica clades a Bulgaris.

XV. Etiam Chersonis oppidani Prætorem suum ac ducem Symeonem, Joannis filium, contrucidarunt. Captum idem Corum, municum præsidium in Cappadocia, ab Agarenis.

Captum Corum.

XVI. Facto Imperator processu ad Damiani ædes, Zautza quoque patre Imperatoris illi comite, una cum Zoe ejus filia: Theophano enim illius uxor, non illic erat, sed in Blachernis ad Sanctam Sorum assidua. Ut itaque visum erat Imperatori ibi manere, consilio inito Zautzæ propinqui & affines, tum scilicet Tautzæ ejus filius, tum reliqui, conjurarunt ut Im-

Insidiæ detectæ; Theophanonis religio.

peratorem noctu tollerent. Zoe autem in Imperatoris sinu dormiens, audito tumultu, per fenestram prospiciens, silentium indicebat. Ubi autem insidiarum, quas moliti essent, periculum advertit, Imperatorem a somno excitavit. Is confestim Liatrem ingressus, in Pegas transfectavit, relicto ibi Zautza & omnibus, statimque diluculo festinaurius in Palatium intervit. Expulso Joanne Excubiarum Drungario, Pardum Nicolai filium ejus loco Fœderatorum Comitem præfecit.

Nicolaus Imperatori fidus.

Nicolaus enim amicitia junctus Imperatori, quæ erant Zautzæ omnia & nota faciebat. Hinc factum ut ambo omni sibi commercio interdictum vellent, donec Leo Magister Theodoraces eos conciliavit.

Edit Paris. pag. 554.

Theophano miraculis clara; ejus virtutum insignia.

XVII. Theophano Augusta diem obit, cum annos duodecim in Imperio egisset. Hanc Deus non post multos dies miraculorum effectricem ostendit, idcirco quia zelotypia non moveretur; nec ejus ulla esset injuriarum memoria: quod item eleemosynis & orationibus jugiter Deo ac sanctis Ecclesiis esset assidua.

Disciplinæ severitas in Leonis cum Zoe scorto nuptiis.

XVIII. Coronat vero Leo Zoem Zautzæ filiam. Id irco nimirum quod criminí data cum Zoe consuetudo, Theophanone conjuge in vivis agente, haud benedictæ sunt a Patriarcha Leonis nuptiæ, ut illegitimæ. Et qui eum benedixit Sacerdos, tametsi Imperator esset, Synodi nihilominus decreto depositus est. Benedicitur que Leo cum ipsa a Clerico Palatino, cognomento Sinapes. Ac is quidem qui benedixit, gradu motus est. Zoe vero in Imperio egit annum unum, menses octo. Extincta autem illa, urnam invenerunt, intra quam insculptæ litteræ in hæc verba, *Filia, Babylonis misera.*

Zoes funus & epitaphium

Psal. 136. 8.

Ejecti gratias subornantes.

XIX. Delati criminis apud Leonem Imperatorem Stauracius & Musicus, ut qui pro Ducibus & Officialibus ac Procetibus intercederent apud Imperatoris Patrem, acceptis ab eis muneribus. Quadoque vero ingresso Stauratio cum litteris cujusdam Prætoris ad Imperatoris Patrem Zautzam, videns Imperator, dum stares in Solario, venit retro, prehensaque cervice, eum trusit foras, velut qui rogatum pro ducibus Tribunisque venisset. Ducensque ad Monothyrum, ac litteris ablatis, jactansque ac excutiens, præsentibus tradidit Palatio educendum, jubens ut coma mulctarent. Hæc ubi Musicus audivit, in desperationem actus, animis concidit. Veniensque Imperator, quo loco Musicus adstabat Zautzæ, collo trudens ejecit, tradens Christophoro Cubiculario, qui in Studii abduceret, ac Monachum faceret. Nec multo post moritur Zautzas in Palatio, ejusque per Bucoleonem eductum funus, in Caulea Monasterio condiderunt.

Zautzas moritur.

Detecta in Leonem conjuratio, scite que compressa.

XX. Post Zautzæ autem occasum, Imperatoris Operum præpositus ac Compulsor, Nicolai Fœderatorum cohortis Comitis filius, amicitia junctus est Samonæ Cubiculario, Agarenorum stirpe facto, Imperium culminis cupidine actus. Creditque Samonæ secretum, *Extincta jam Zoe amita nostra, Imperator aliam conjugem accepturus est, nosque omnes eliminaturus. Verum mihi dato fidem, ut tibi omne consilium credam, & quod conjurationis existit.* Data vero Basilio fide, edisseruit illi omnia. Samonas vero ad Imperatorem ingressus, ait, *Domine mi, volo tibi aliquid privatim dicere. quod quidem si dixero, mors mihi est: si autem non dixero,*

pag. 555.

Βασιλέα. Ἡ Ζωὴ τε μετὰ τοῦ Βασιλέως καθεύδουσα, καὶ τὸν ταραχὴν ἀκούσασα, διὰ τῆς θυρίδος προσβλεψαμένη αὐτοὺς κατεσίγασεν. Ὡς δὲ τὸ δεινὸν ἔγνω τῆς ἐπιβουλῆς ἧς ἐμελέτησαν, ἐξύπνισε τὸν Βασιλέα· ὃς παραυτὰ εἰσελθὼν εἰς πλοῖον, διεπέρασεν εἰς Πηγάς, ἐάσας Ζαούτζαν καὶ πάντας ἐκεῖσε. Καὶ πρωὶ πρωΐας εἰσῆλθεν εἰς τὸ παλάτιον, ἐξώσας Ἰωάννην Δρουγγάριον τῆς βίγλης, καὶ προβαλλόμενος Πάρδον υἱὸν Νικολάου Εταιρειάρχην ἀντ' αὐτοῦ· ὁ γὰρ Νικόλαος συμφιλιωθεὶς τῷ Βασιλεῖ, κατάδηλα ἐποίει αὐτῷ πάντα τὰ τοῦ Ζαούτζα ..... ἕως ἂν Λέων ὁ Μάγιστρος ὁ Θεοδοσάκας διήλλαξεν αὐτούς.

ιζ'. Τελευτᾷ δὲ Θεοφανὼ Αὐγοῦστα, βασιλεύσασα ἔτη δώδεκα. Ἣν οὐ μετὰ πολλὰς ἡμέρας ἀπέδειξεν ὁ Θεὸς θαυματουργὸν διὰ τὸ ἀζηλότυπον αὐτῆς καὶ ἀμνησίκακον· καὶ διὰ τὸ ἐν ἐλεημοσύναις καὶ προσευχαῖς ἀδιαλείπτως προσκαρτερεῖν τῷ Θεῷ καὶ ταῖς ἁγίαις ἐκκλησίαις.

Τελευτὴ Θεοφανοῦς Βασιλίσσης.

ιη'. Στέφει δὲ Λέων ὁ Βασιλεὺς Ζωὴν τὴν θυγατέρα Ζαούτζα. Ὅτι διὰ τὸ κατηγορηθῆναι τὴν Ζωὴν μετὰ τοῦ Βασιλέως ἐν τῇ ζωῇ τῆς Θεοφανοῦς, οὐκ εὐλογήθη παρὰ τοῦ Πατριάρχου, ὡς παράνομος ὁ γάμος· καὶ ὁ Ἱερεὺς ὁ εὐλογήσας αὐτόν, εἰ καὶ Βασιλεὺς ὑπῆρχε, ἀλλά γε ἐκαθηρέθη ὑπὸ συνόδου. Καὶ εὐλογεῖται μὲν αὐτῆς παρὰ Κληρικοῦ τοῦ παλατίου, ᾧ ἐπίκλην Σινάπης· καὶ ὁ μὲν εὐλογήσας, καθηρέθη· ἡ δέ, ἐβασίλευσεν ἔτος ἕν, μῆνας ὀκτώ. Τελευτησάσης δὲ τῆς Ζωῆς, λάρνακα εὗρον εἰς τὸ ἀποτεθῆναι τὸ σῶμα αὐτῆς, ἔχουσαν ἔνδοθεν γράμματα κεκολαμμένα, γράφοντα οὕτω, Θυγάτηρ Βαβυλῶνος ἡ ταλαίπωρος.

ιθ'. Διεβλήθησαν δὲ τῷ Βασιλεῖ Λέοντι, ὅ, τε Μουσικὸς καὶ ὁ Σταυράκιος, ὡς ὅτι παρὰ τῶν Στρατηγῶν καὶ ὀφφικιαλίων λαμβάνοντες δῶρα, καὶ μεσιτεύοντες πρὸς τὸν Βασιλεοπάτορα. Καὶ ποτε εἰσελθόντος τοῦ Σταυρακίου μετὰ γραμμάτων τινὸς τῶν Στρατηγῶν πρὸς τὸν Ζαούτζαν, ὡς εἶδεν αὐτὸν ὁ Βασιλεὺς ἑστὼς ἐν τῷ ἡλιακῷ, ἦλθεν αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς ἑστὼς ἐν τῷ ἡλιακῷ, ἦλθεν ὄπισθεν αὐτοῦ, καὶ κρατήσας ἐκ τοῦ τένοντος, ἐξήγαγεν ἔξω, ὡς δῆθεν ἐρωτήσαντα περὶ τῶν Στρατηγῶν. Καὶ εἰς τὸ Μονόθυρον ἀγαγών, καὶ τὰ γράμματα ἄρας, καὶ ἀποσφενδονήσας, παραδέδωκε τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ἐξαγαγεῖν τοῦ Παλατίου, διακελευσάμενος ἀποκεῖραι αὐτόν. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Μουσικός, ἐπ' ἀπογνώσει γέγονεν. Εἰσελθὼν δὲ ὁ Βασιλεύς, ἔνθα ἵστατο ὁ Μουσικὸς παρεστὼς τῷ Ζαούτζᾳ, τοῦτον ἐπὶ τράχηλον ὠθήσας, ἐξήγαγε, παραδοὺς Χριστοφόρῳ κοιτωνίτῃ, ἐν τοῖς Στουδίου ἀπαγαγεῖν καὶ μοναχὸν ποιῆσαι. Μετ' ὀλίγον δὲ τελευτᾷ Ζαούτζας ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ τοῦτον διὰ τοῦ Βουκολέοντος καταγαγόντες, ἀπήγαγον ἐν τῇ μονῇ τοῦ Καυλέα, ἐκεῖσε αὐτὸν θάψαντες.

κ'. Μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν Ζαούτζα, Βασίλειος Επείκτης, υἱὸς Νικολάου Εταιρειάρχου, συνεφιλιώθη Σαμωνᾷ Κουβικουλαρίῳ, τῷ ἐξ Ἀγαρηνῶν, ὀρεγόμενος τῆς τῆς Βασιλείας ἀξιώματος. Ἐθάρρησε δὲ τῷ Σαμωνᾷ, ὅτι, Τῆς θείας ἡμῶν Ζωῆς τελευτησάσης, ὁ Βασιλεὺς λαβεῖν ἔχει ἑτέραν γυναῖκα, καὶ ἡμᾶς πάντας ἔχει ἀφανίσαι. Ἀλλὰ δός μοι λόγον, ἵνα σοι θαρρήσω πάντα τὰ βουλεύομαι. Καὶ δόντος αὐτῷ λόγον τῷ Βασιλείῳ, ἐθάρρησεν αὐτῷ πάντα. Ὁ δὲ Σαμωνᾶς εἰσελθὼν εἰς τὸν Βασιλέα, εἶπεν αὐτῷ, ὅτι, Δέσπο-

τέ μου, θέλω σοι εἰπεῖν τι ἰδίως, ὅπερ ἐὰν μὴ εἴπω, ἀποθνήσκω· εἰ δὲ μὴ εἴπω, ἀποθνήσκεις σύ. Καὶ διεξῆλθε πρὸς τὸν Βασιλέα πᾶσαν τὴν ἐπιβουλὴν τοῦ Βασιλείου. Ἀπιστήσαντος δὲ τοῦ Βασιλέως τοῖς λαληθεῖσι παρ' αὐτοῦ, καὶ εἰρηκότος, Μή τις σοι ὑπέβαλε ταῦτα μοι εἰπεῖν; καὶ ἐκ δωροδοκίας τοῦτο ἐποίησας; Ὁ δὲ εἶπεν, Ἀπόστειλον πιστοὺς ἀνθρώπους, οὓς κελεύεις ἐν τῷ ἐμῷ κελλίῳ, Δέσποτά μου, καὶ ἵνα εἰσὶν ἐγκεκρυμμένοι, καὶ εἴ τι ἂν ἀκούσωσι παρὰ Βασιλείου καὶ παρ' ἐμοῦ, γράφωσι ταῦτα. Παρευθὺ δὲ ὁ Βασιλεὺς ἀποστέλλει Χριστοφόρον Πρωτοβεστιάριον ἅμα Καλοκύρῳ κοιτωνίτῃ, καὶ ἀνελθόντες, ἐκρύβησαν ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ. Βασίλειος οὖν δελεασθεὶς, καὶ λαβὼν λόγον ἔνορκον παρὰ Σαμωνᾶ, εἰς τὸ προσευχάδιον αὐτοῦ, ἐξεῖπεν αὐτῷ πάντα τὰ τῆς βουλῆς καὶ τοὺς συμβουλευομένους. Ἀριστώντων δὲ αὐτῶν, κατελθόντες Χριστοφόρος καὶ Καλοκῦρος, τὰς γραφὰς ἀνέγνωσαν πάντα τῷ Βασιλεῖ. Καὶ παρευθὺ μὲν Βασίλειον προσκαλεσάμενος, δίδωσι μιλιαρίσια χιλιάδας εἰκοσιτέσσαρας, ὡς δῆθεν ψυχικὰ τῆς αὐτοῦ θείας Ζωῆς, ὡς ἀφιερωθέντα παρ' αὐτῆς ἄνω, καὶ ἀπέστειλεν ἐν Μακεδονίᾳ. Καὶ τὸν μὲν Βασίλειον ὑπὸ τῆς πόλεως ἐξήγαγε. Τοὺς δὲ λοιποὺς τοὺς τῆς αὐτῆς βουλῆς μετεσχηκότας καὶ κοινωνήσαντας, Πάρδον μὲν Δρουγγάριον τῆς βίγλης, ἀποστέλλει πρὸς τὸν Στυπιώτην, δῆθεν ἀγαγεῖν αὐτὸν, προμηνυθέντος ἐκείνου διὰ Βασιλικοῦ πιττακίου, τοῦτον δεσμεῦσαι. Προφασισάμενος δὲ ὁ Βασιλεὺς ἀπελθεῖν καὶ δειπνῆσαι εἰς τὸν ἅγιον Λάζαρον, εἰς τὸ καταβάσιον τοῦ τζυκανιστηρίου, ἔστησεν Ἰωάννην Γαριδᾶν μετὰ καὶ τῶν λοιπῶν τῆς Ἑταιρείας ἐν τῷ κουβουκλείῳ· καὶ ἐν τῷ κατέρχεσθαι τὸν Βασιλέα, κρατήσαντες οἱ μετὰ Ἰωάννου Νικόλαον Ἑταιρειάρχην, ἐξήγαγον τῆς πόλεως. Ἀγαγὼν δὲ ἐκ Μακεδονίας Βασίλειον, καὶ ἀνακρίνας, καὶ τύψας, καὶ τὰς τρίχας αὐτοῦ καταφλέξας, καὶ ἐν τῇ μέσῃ θριαμβεύσας, ἐξώρισεν ἐν Ἀθήναις· καὶ κακῶς ἐκεῖ ἐτελεύτα. Ὡσαύτως καὶ Νικόλαον Ἑταιρειάρχην καὶ Στυλιανὸν καὶ Ἰωάννην, καὶ συγγένειαν πᾶσαν Ζαούτζα, τοὺς μὲν ἀπέκειρε, τοὺς δὲ ἐξώρισε, δημεύσας τὰς οὐσίας αὐτῶν πάσας· καὶ οὕτω πᾶσα ἡ συγγένεια Ζαούτζα ἐξωλοθρεύθη διὰ Σαμωνᾶ.

κα'. Πάντας δὲ τοὺς Μαγίστρους καὶ τοὺς ἐν τέλει προσκαλεσάμενος ὁ Βασιλεὺς, ἀνέγνω κατενώπιον αὐτῶν τὰ μηνυθέντα παρὰ Σαμωνᾶ. καὶ ἐκήρυξαν ἄξιον εἶναι τιμῆς μεγάλης. Ὁ δὲ παρευθὺ τὸν τῇ τοῦ Πρωτοσπαθαρίου ἀξίᾳ τετίμηκε, καὶ προσῳκειώσατο ἑαυτῷ.

κβ'. Ἐτελεύτησε δὲ Ἀντώνιος ὁ Πατριάρχης, καὶ ἀντ' αὐτοῦ χειροτονεῖται Νικόλαος, Μυστικὸς ὢν τοῦ Βασιλέως. Παρελήφθη δὲ καὶ τὸ κάστρον ἡ Δημητριὰς ἐν τῷ θέματι τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ Δαμιανοῦ τοῦ Ἀγαρηνοῦ.

κγ'. Λέων δὲ ὁ Βασιλεὺς, στέφει Ἄνναν θυγατέρα Ζωῆς τῆς ἀπὸ τοῦ Ζαούτζα, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ποιεῖν τὰ ἐκ τύπου κλητώρια, μὴ οὔσης Αὐγούστης.

κδ'. Ἠγάγετο δὲ ὁ Βασιλεὺς κόρην ἐκ τοῦ θέματος Ὀψικίου, ὡραιοτάτην πάνυ, ὀνόματι Εὐδοκίαν στέψας, καὶ ἀναγορεύσας, καὶ γήμας αὐτήν. ἐξ ἧς παιδίον ποιήσας ἄρρεν, ἀφ' οὗ τετελεύτηκε καὶ αὐτὴ, καὶ τὸ γεννηθέν.

κε'. Ἐξωνήσατο δὲ οἰκήματα ὁ Βασιλεὺς Λέων πλησίον τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ἀνέστησεν ἐκεῖ ἐκκλησίαν περίφημον, ἐπ' ὀνόματι τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς τῆς ἁγίας Θεοφανοῦς.

Ipse tu morieris: omnemque ei Basilii conjurationem narravit. Cumque ejus dictis fidem non haberet, ac diceret, *Numquid aliquis subornavit, ut mibi hæc loquereris, fecistique hoc ut muneris quidpiam emungas?* Ait ille, *Mitte quos liberis, viros fideles in meum cubiculum, Domine mi, & si quid ex Basilio & ex me audierint, conscribant.* Confestim vero Imperator Christophorum Protovestiatium mittit una cum Calocyro Cubiculario: ascendentesque, in ejus delituere cubiculo. Velut itaque esca captus Basilius, jurataque fide a Samona accepta, in domestico ipsius Oratorio, omnem illi edisseruit conjurationem, ac qui conjurati essent. Prandentibus vero illis, descendentes Christophorus & Calocyrus, omnia, ita ut audita scripserant, Imperatori legerunt. Confestimque adesse jusso Basilio, dedit millisiriorum quatuordecim millia, quæ in amitæ suæ Zoes remedium animæ, sic ab ea destinata, in Macedoniam deferret. Ac quidem Basilium in eum modum Urbe ejecit. Reliquos vero ejus conjurationis socios ac participes, Pardum, Excubiarum Drungarium, ad Stypiotem mittit, quasi ipsum adducturus esset, cum ipse Imperatoris libello præmonitus in mandatis accepisset, ut in vincula eum compingeret. Prætextu vero abeundi ac cœnandi ad S. Lazarum, in descensu Sphæristerii, Joannem Garidam statuit cum reliquis cohortis Fœderatorum in cubiculo; interimque descendente Imperatore, tenentes, qui erant cum Joanne Nicolaum Fœderatorum cohortis Comitem, urbe ejecerunt. Adducto vero e Macedonia Basilio, ejusque disceptata causa, ipsum verberibus affecit, pilisque ejus igne succensis, ac per mediam pompa infami traducens civitatem, Athenas exilio relegavit: ubi & male vitam finivit. Similiter etiam Nicolaum Hetæriarcham & Stylianum & Joannem, omnemque Zautzæ familiam, alios detondit, alios exilio relegavit, eorum substantiis omnibus publicatis. Atque ita per Samonam, Zautzæ omnis cognatio deleta est.

XXI. Conctis vero Magistria ac Senatoribus Imperator vocatis, legit coram illis, quæ a Samona fuerant nuntiata, dixeruntque, *Dignum esse qui magnum honorem consequeretur.* Confestimque cum Protosparharii dignitate ornavit, & ad suam necessitudinem ascivit.

Edit. Paris. pag. 336.

XXII. Mortuo vero Antonio Patriarcha, ejus loco ordinatur Nicolaus, qui Imperatoris erat Mysticus. Capta porro est civitas munita Demetrias in Hellados Themate a Damiano Agareno.

Nicolaus Mysticus Patriarcha.

XXIII. Leo Imperator Annam filiam suam ex Zoe filia Zautzæ coronat: quod non poterat constituta ex more convivia publica exhibere, quod non esset Augusta.

XXIV. Duxit autem Imperator uxorem ex Opsicii Themate, formosissimam valde, nomine Eudociam, coronans, Augustamque renuntians, ac sibi conjugem adhibens. Ex ea suscepto puero masculo, tum ipsa extincta est, tum suscepta proles.

Eudocia Leonis uxor, partu masculi extincta.

XXV. Coemptis Leo Imperator ædibus prope Sanctos Apostolos, ibi præmagnificam Ecclesiam extruxit, nomine primæ suæ uxoris Sanctæ Theophanonis.

S. Theophanonis ecclesia.

S. Lazari ad Topos Ecclesia; ejus corpus ac Magdalenæ.

XXVI. Similiter etiam Ecclesiam ædificavit, ad Topos, quos vocant, S. Lazarum, virorum Eunuchorum Monasterium faciens; ubi & Sancti Lazari corpus e Cypro, & Mariæ Magdalenæ Epheso relatum, deposuit: celebrata ejusdem Ecclesiæ illi encænia. Occupatis autem classiariis struendis ejuscemodi Ecclesiis, captum in Sicilia est Tauromenium ab Afris, negligentia, seu potius proditione Eustathii Navalium Drungarii, & Catamali, ibi tum existentis, & Michaelis Characti, ingenti data Romanorum strage. In Urbem redactis, ab Imperatore & Patriarcha redargutis, Characto insimulante, indicta mortis sententia est. Quamquam exorato a Nicolao Patriarcha Imperatore, facta mortis venia est. Monachum inire concessum, Catamalin, Pictidii; Eustathio, io Studii. Capta est & Lemnus Insula ab Agarenis, multis incolarum abductis captivis.

Tauromenium amissum.

Capta Lemnus.

XXVII. In processu autem Mediæ Pentecostes, cum Leo Imperator ad Sancti Mocii ascendisset, ac Templum intraret, ubi jam prope Soleam attigerat, egressus quidam ea ambone, cum robusto fuste ac crasso in caput impegit. Ac nisi fustis ictu interjecto candelabri remissus fuisset ac retardatus, confestim ei vitam abstulisset. Cruore autem e capite Imperatoris largiter diffluente, facta turbatio est ac fuga Procerum, multique in ea perierunt. Frater autem Leonis Alexander morbum prætexens, desideratus in ingressu est, ut inde suspicio ei inoleverit, hujusmodi molitionis auctorem ipsum fuisse. Samonas quoque non erat ibi, sed abierat Zoem adducturus in Palatium, ut cum Imperatore esset. Capto illo qui ictam impegerat, habitaque de illo quæstione, ac cum multa dies non paucos sustinuisset supplicia ac tormenta, quod nihil confitebatur, ad extremum manibus pedibusque excisis, in Circi Fanda combustus est: quo ex tempore abolitus est istiusmodi processus est.

De eo, quod in Sancti Mocio in Leonem Imperatorem patratum est.

Edit. Paris. pag. 557.

XXVIII. Aliquo autem interjecto tempore, ascendit Marcus sapientissimus Oeconomus ejusdem Ecclesiæ (is nimirum qui complevit Tetraodium Magni Sabbati, a domino Cosma compositi) ac cum Imperatore mensæ accumbens, ex eo efflagitabat, ne exscinderetur festæ diei solemnitas. Abnuente Imperatore, ait Marcus, *Olim jam a Davide scriptum erat, Domine, id tibi eventurum esse prophetavit namque, dicens* Quanta malignatus est inimicus in Sancto tuo, & gloriati sunt, qui oderunt te, in medio solemnitatis tuæ: *Oportet enim te, Domine, abhinc annos decem Imperium tenere*: quod & contigit. Eodem enim die, quo ictum acceperat, & mortuus est.

Marci Oeconomi oratio & vaticinium.

Psal. 73. 3.

XXIX. Zoe quarta Leonis uxor non erat corollis nuptialibus donata. Imperatore solemni pompa procedente ad Butli emporium, ad Christophori Protovestiarii sui Monasterium dedicandum, venit nuntius, *Agarenorum classem ductore Tripolita adversus Constantinopolim ascendere*. Mittit itaque Imperator Eustathium navalium Drungarium cum omni classe & Tribunis ac Officialibus adversus Tripolitam: qui cum non licuisset aciem adversam jungere, inani conatu redierunt.

A κϛ'. Ὡσαύτως ἔκτισεν Ἐκκλησίαν εἰς τοὺς λεγομένους Τόπους, τὸν ἅγιον Λάζαρον, κατασκευάσας αὐτὴν μονὴν ἀνδρείαν εὐνούχων. Ἔνθα καὶ τὸ τοῦ ἁγίου Λαζάρου σῶμα ἐκ Κύπρου, καὶ Μαρίας τῆς Μαγδαληνῆς, ἀπὸ Ἐφέσου ἀνακομίσας ἀπέθετο. ποιήσας καὶ τὰ ἐγκαίνια τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας. Ἀσχολουμένου δὲ τοῦ στόλου εἰς τὰ κτίσματα τῶν τοιούτων ἐκκλησιῶν, παρελήφθη ἐν Σικελίᾳ τὸ Ταυρομένιον ὑπὸ τῶν Ἀφρων, τῇ ἀμελείᾳ, μᾶλλον δὲ προδοσίᾳ Εὐσταθίου Δρουγγαρίου τῶν πλοΐμων, καὶ Καραμάλου ἐκεῖσε ὄντος, καὶ Μιχαὴλ τοῦ Χαράκτου, γενομένης πολλῆς σφαγῆς τῶν Ῥωμαίων. Ἀνελθόντων δὲ αὐτῶν ἐν τῇ πόλει, παρά τε τοῦ βασιλέως καὶ τοῦ Πατριάρχου ἐλεγχθέντων παρὰ Μιχαὴλ τοῦ Χαράκτου ὡς προ-
B δότων, κατεκρίθησαν θανάτῳ. Παρακληθέντος δὲ τοῦ Βασιλέως παρὰ Νικολάου τοῦ Πατριάρχου, τὸν θάνατον συνεχωρήθησαν, μοναχοί, ὁ μὲν Καράμαλος, εἰς τὰ Πικριδίου, ὁ δὲ Εὐστάθιος, εἰς τὸ Στουδίου. Παρελήφθη δὲ καὶ Λῆμνος ἡ νῆσος ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν, αἰχμαλωσίαν πολλὴν πεποιηκότες.

κζ'. Ἐν τῇ προελεύσει δὲ τῆς Μεσοπεντηκοστῆς, τοῦ Βασιλέως Λέοντος ἀνελθόντος εἰς τὸν ἅγιον Μώκιον καὶ εἰσοδεύοντος, ὅτε ἦλθε πλησίον σωλέας, ἐξελθών τις ἐκ τοῦ ἄμβωνος, δέδωκεν αὐτῷ μετὰ ῥάβδου ἰσχυρᾶς καὶ παχείας. καὶ εἰ μὴ φορὰ τῆς ῥάβδου εἰς πολυκάνδηλον ἐμποδισθεῖσα διεχαυνώθη, παραυτὰ ἂν τοῦτον ἀπήλλαξε τοῦ ζῆν. τοῦ δὲ αἵματος σφοδρῶς καταρρέοντος, ἐκ τῆς τοῦ βασι-
C λέως κεφαλῆς, ταραχὴ τε καὶ φυγὴ τῶν ἀρχόντων γέγονε. καὶ πολλοὶ ἐν ταύτῃ ἀπώλοντο. Ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος προφασισάμενος νοσηλευθεὶς, καὶ μὴ κατελθεῖν ἐν τῇ εἰσόδῳ· ὡς ἐκ τούτου ὕποπτον αὐτὸν γενέσθαι, τὴν τοιαύτην ἐπιβουλὴν κατασκευάσαι. Οὔτε ὁ Σαμωνᾶς παρῆν ἐκεῖ, ἀλλ' ἦν ἀπελθὼν ἀγαγεῖν Ζωὴν ἐν τῷ παλατίῳ πρὸς τὸ συνεῖναι τῷ Βασιλεῖ. Κρατηθέντος δὲ τοῦ δόντος τὸν Βασιλέα καὶ ἐξετασθέντος, καὶ πολλὰς βασάνους καὶ τιμωρίας ὑπομεμενηκότος ἐπὶ μηδὲν καθομολογεῖν, τέλος ἐκκοπεὶς αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας, ἐκάη ἐν τῇ τοῦ ἱππικοῦ σφενδόνῃ, καὶ ἐκτοτε ἐξεκόπη ἡ τοιαύτη προέλευσις.

Περὶ τοῦ γενομένου ἐν τῷ ἁγίῳ Μωκίῳ εἰς Λέοντα τὸν Βασιλέα.

κη'. Μετὰ δέ τινα καιρὸν, ἀνῆλθε Μάρκος ὁ σοφώ-
D τατος Οἰκονόμος τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας, ὃς ἦν ἀναπληρώσας τοῦ Μεγάλου σαββάτου τὸ Τετραῴδιον τοῦ Κυρίου Κοσμᾶ· καὶ ἐν τῇ τραπέζῃ τῷ Βασιλεῖ συνεστιώμενος, ἐξελιπάρει τὸν Βασιλέα, μὴ ἐκκοπῆναι τὴν ἑορτήν. Τοῦ δὲ Βασιλέως ἀπαναινομένου, ἔφη ὁ Μάρκος, Ὄντι προγεγραμμένον ἦν παρὰ τοῦ Προφήτου Δαβὶδ τὸ παθεῖν σε, Δέσποτα. Προεφήτευσε γὰρ, εἰπών, Ὅσα ἐπονηρεύσατο ὁ ἐχθρὸς ἐν τῷ ἁγίῳ σου, καὶ ἐνεκαυχήσαντο οἱ μισοῦντές σε ἐν μέσῳ τῆς ἑορτῆς σου. Καὶ δεῖ σε, ὦ Δέσποτα, ἀπὸ τοῦ νῦν κρατῆσαι τὴν Βασιλείαν, ἔτη δέκα. Ὃ δὴ καὶ γέγονε. Τῇ γὰρ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ καὶ ἔλαβεν, ἐν αὐτῇ καὶ τελευτᾷ.

Περὶ Μάρκου τοῦ ἀποπληρώσαντος τὸ Τετραῴδιον τοῦ Μεγάλου σαββάτου.

κθ'. Ἦν δὲ Ζωὴ ἡ τετάρτη γυνὴ τοῦ βασιλέως,
E ἄστεπτος. Τοῦ δὲ Βασιλέως πρόκενσον ποιησαμένου εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦ Βυτίου, πρὸς τὸ ἐγκαινίσαι τὴν μονὴν Χριστοφόρου τοῦ πρωτοβεστιαρίου αὐτοῦ ἦλθεν ἀγγελία, ὡς ἄτι ὁ στόλος τῶν Ἀγαρηνῶν, ἅμα τῷ Τριπολίτῃ, ἀνέρχεται κατὰ Κωνσταντινουπόλεως. Ἀποστέλλει οὖν ὁ Βασιλεὺς Εὐστάθιον Δρουγγάριον τοῦ πλοΐμου μετὰ παντὸς στόλου καὶ τῶν Στρατηγῶν κατὰ τοῦ Τριπολίτου· οἱ μὴ δυνηθέντες ἀντιπαρατάξασθαι, ἀπεστράφησαν κενοί.

λ'. Ηλ-

λ'. Ἦλθεν οὖν ὁ Τριπολίτης, καὶ εἰσῆλθεν ἔνδοθεν τῆς Ἀβύδου μέχρι Παρίου. Τοῦτο μαθὼν ὁ Βασιλεὺς ἐν μεγάλῃ ἀθυμίᾳ καὶ περιστάσει γέγονε. Καὶ ἀποστέλλει Ἱμέριον Πρωτοασηκρῆτιν κεφαλὴν τοῦ στόλου κατὰ τοῦ Τριπολίτου, μὴ τολμώντων κἂν ὅλως πλησιάσαι τῷ στόλῳ τῶν Ἀγαρηνῶν. Τοῖς δὲ τοῦ Θεοῦ κρίμασιν, ἀντεστράφη ὁ αὐτὸς Λέων ὁ Τριπολίτης, καὶ ἀπῆλθεν ἐν Θεσσαλονίκῃ· καὶ ταύτην ἐπολιόρκησε, καὶ παρέλαβεν ἅμα τῷ Στρατηγῷ αὐτῆς Λέοντι τῷ Χατζιλακίῳ, ποιήσας πολλὴν σφαγὴν καὶ αἰχμαλωσίαν, Ροδόφυλλος δέ τις Κουβικουλάριος ὢν ἀποσταλεὶς ἐν Σικελίᾳ διὰ χρείαν τινά, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ χρυσίου λίτρας ἑκατόν. Νοσήσας δὲ κατὰ τύχην ἐν τῇ ὁδῷ, εἰσῆλθεν ἐν Θεσσαλονίκῃ πρὸς τὸ λούσασθαι καὶ ἀναπαύσασθαι ἑαυτόν, ἐκρατήθη παρὰ Λέοντος. Διερχομένου δὲ Συμεὼν Ἀσηκρῆτις, ὁ μετὰ ταῦτα γεγονὼς Πατρίκιος καὶ Πρωτοασηκρῆτις, ἀνελάβετο τό, τε χρυσίον καὶ τὰ δῶρα, ἅπερ εἴασεν ὁ Ροδόφυλλος ἐν τῇ ὁδῷ, καὶ πολλὰ βασανισθεὶς ἐτελεύτησε. Τοῦ δὲ Τριπολίτου βουλομένου τὴν πόλιν καταστρέψαι, μαθὼν ὁ Συμεών, δηλοῖ αὐτῷ χρυσίον λαβεῖν, καὶ ταύτην ἐᾶσαι· ὃ δὴ καὶ γέγονεν.

XXX. Venit itaque Tripolita, & ingressus est intra Abydum, Parium usque. Quo cognito Imperator, in magnam venit animi dejectionem ac afflictionem. Mittitque Himerium A Secretis primum classis Ducem ac caput adversus Tripolitam, qui ne vel prorsus ausi sunt propius classem Agarenorum adire. Quæ autem Dei judicia sunt, mutato consilio idem Leo Tripolita vela obvertens, Thessalonicam profectus est. Quam & expugnavit, cepitque cum Leone Chatzilacio eorum Prætore ac Duce, magna data civium strage, multisque abductis captivis. Rodophyllum autem quispiam Cubicularius necessaria quadam ea causa in Siciliam missus, habens secum auri libras centum, cum forte fortuna in via ægrotans, Thessalonicam ut lavaret ingressus esset, & ut vires reciperet, captus a Leone est. Hac vero iter habens Symeon A Secretis, qui postea Patricius primusque A Secretis fuit, tum aurum recepit, tum munera, quibus Rodophyllus in via relictis, multis excruciatus tormentis extinctus est. Cumque Tripolitæ constitutum esset ut urbem everteret, intelligens Symeon, significat ei ut aurum accipiat, & urbem immunem sinat, quod & factum est.

Græcorum in Agarenos & Tripolitam pavor.

Capta Thessalonica.

Edit. Paris. pag. 558.

Rodophyllus occisus.

Symeon Patricius Thessalonicæ redemptor Rodophylli auro.

λα'. Σαμωνᾶς δὲ προφασισάμενος ἐπὶ τὴν μονὴν αὐτοῦ τὰ Σπεῖρα ἐξελθεῖν τὴν ἐν τῷ Δαματρὶ οὖσαν, φυγῇ ἐχρήσατο ἅμα χρήμασι καὶ ἵπποις αὐτοῦ, τοὺς ἵππους τοὺς δημοσίους κατὰ ἀπαλλαγὴν ἀγκυλοκοπήσας. Τοῦτο μαθὼν ὁ Βασιλεὺς ἀποστέλλει ὄπισθεν αὐτοῦ Βασίλειον Ἑταιρειάρχην τὸν Καματηρόν, καὶ Γεώργιον τὸν Κρηνίτην τοῦ καταλαβεῖν αὐτόν. Τοῦ δὲ Σαμωνᾶ τὸν Ἅλυν βουλομένου διαπεράσαι, κατέλαβεν αὐτὸν Νικηφόρος Δρουγγάριος ὁ λεγόμενος Καμινᾶς, μὴ ἐῶν αὐτὸν διαπεράσαι. Ἐπεὶ δὲ πολλὰ ὁ Σαμωνᾶς ὑπισχνεῖτο, καὶ μὴ ἔπειθεν, προσέφυγεν εἰς τὰ Σιρίχα εἰς τὸν τίμιον Σταυρόν, προφασισάμενος ὡς διὰ πίστιν τοῦ Σταυροῦ ἐληλύθει. Καταλαβὼν οὖν Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Δουκός, καὶ τοῦτον ἀναλαβόμενος, ὑπέστρεψεν ἐν τῇ πόλει. Προσέταξε δὲ ὁ Βασιλεύς, αὐτὸν μὲν φυλάττεσθαι ἐν τῷ οἴκῳ Βάρδα τοῦ Καίσαρος. Ἠρώτησε δὲ Κωνσταντῖνον τοῦ Δουκὸς περὶ αὐτοῦ, καὶ μαθὼν ὡς ἀληθῶς ἐν Συρίᾳ ἔφυγε, παρηγγύησε τῷ Δουκὶ μὴ εἰπεῖν τοῦτο ἐνώπιον τῆς συγκλήτου, ὅτε παρ' αὐτοῦ ἐρωτηθῇ· ἀλλ' ὅτι δι' εὐχὴν ἀπῆλθεν ἐν τῷ Σιρίχᾳ. Ἤθελε γὰρ ὁ Βασιλεὺς συσοφισθῆναι αὐτῷ. Προσκαλεσάμενος οὖν Κωνσταντῖνον τοῦ Δουκὸς ἔμπροσθεν τῶν ἐν τέλει, ἔφη, Οὕτως ἔχεις Θεὸν καὶ τὴν κεφαλήν μου, ἔφυγεν ὁ Σαμωνᾶς, ἢ οὔ; Ὁ δὲ ὡς εἰπὼν πρότερον τῷ Βασιλεῖ μὴ ὁρκισθῆναι, καὶ τὸ κελευόμενον εἰπεῖν, ἀκούσας τοὺς ὅρκους, ἐξεῖπεν ἐνώπιον πάντων, ὅτι, Εἰς Συρίαν ἔφυγε. Μετ' ὀργῆς δὲ τοῦ Βασιλέως τοῦτον ἀποπεμψαμένου, ἐποίησε Σαμωνᾶς μῆνας δ'. ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Βάρδα· * Ἀπισωκόψισε δὲ ἐν τῇ αὐτοκρατορείᾳ τοῦ βασιλέως *.

* Ἐστι.
* τῇ γέννῃ τοῦ υἱοῦ τούτου.

XXXI. Samonas autem simulato consilio eaundi in Monasterium suum, quod Spira dicunt, & in Damatri situm est, fuga in Syriam usus est cum pecuniis & equis suis, publicos equos per singulas stationes subnervans. Quo cognito Imperator post eum mittit Basilium Fœderatorum Comitem Camaterum & Georgium Cretenetem, ad eum comprehendendum. Cumque Samonas Alym vellet trajicere, comprehendit eum Nicephorus Drungarius, cui nomen Caminas, prohibens ipsum trajicere. Cumque Samonas multis promissis ejus nihil animum inflexisset, ad venerandam confugit Crucem quæ est in Siricha, simulans quasi fide in Crucem ejusque religione iter suscepisset. Comprehendens itaque Constantinus Ducis filius, eumque assumens, in Urbem reversus est. Præcepit vero Imperator ipsum quidem servari in ædibus Bardæ Cæsaris, interrogavitque de eo Constantinum Ducæ filium. Cognitoque quia vere in Syriam fugeret, mandavit Duci, ne cum ab eo interrogaretur, in præsentia Senatus illud diceret; sed quod voti causa in Siricha profectus esset. Volebat enim Imperator in sui eum conspectum admittere. Advocato itaque Constantino Ducis filio coram Senatu, ait, *Ita Deum habes & caput meum, Fugiebat Samonas, necne?* Is vero, ut quia antea Imperatorem rogasset, non adjurare, ac dicturum se quod juberetur, auditis juramentis, horumque motus religione, omnibus coram enuntiavit, *Sane fugiebat in Syriam.* Imperator cum ira hoc jusso facessere, Samonam menses quatuor tenuit in domo Bardæ, reddiditque præsentiam, & in conspectum admisit, tum, cum illi filius susceptus est.

Samonæ Agareni ad suos fuga, & in Urbem reductio.

Imperatoris in Samonem indulgentia.

Ducis candor & jurisjurandi religio.

λβ'. Ἐφάνη δὲ τότε καὶ κομήτης ἀστήρ, τὰς ἀκτῖνας ἐπὶ ἀνατολὰς πέμπων, φαινόμενος ἐν ἡμέραις καὶ νυξὶ μ'. Γέγονε δὲ Σαμωνᾶς Πατρίκιος ἀπὸ τῆς αὐτοῦ φυγῆς. Ἐγέννησε δὲ υἱὸν ἀπὸ Ζωῆς τῆς τετάρτης αὐτοῦ γυναικός. Ἐβαπτίσθη δὲ τοῖς ἁγίοις Φώτοις ὑπὸ Νικολάου Πατριάρχου ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, δεξαμένων αὐτὸν Ἀλεξάνδρου Βασιλέως καὶ Σαμωνᾶ Πατρικίου καὶ τῶν ἐν τέλει πάντων.

Ὅτι ἔβαλλον οἱ παλαιοὶ πολλοὺς ἀναδόχους.

XXXII. Apparuit tunc & Cometa, radios mittens versus Orientem, visusque est dies quadraginta ac totidem noctes. Samonas, a tempore suæ fugæ Patricius creatus est. Sustulit Leo filium ex Zoe quarta uxore sua; baptizatusque est in die Luminum a Nicolao Patriarcha in Magna Ecclesia, susceptoribus ejus Alexandro Imperatore & Samona Patricio, omnique Senatu.

pag. 559.

Cometa.

Natus Constantinus Imper.

Multos antiqui offerebant susceptores.

XXXIII. Tunc quoque Capha, quam vocant, domus Hospitalis curandis senibus facta est, eliminatis scortis.

Depositio Thomæ Presbyteri, ob benedictum Leonem Imperatorem bigamum, prohibensque a Patriarcha Imperatori Ecclesiæ ingressus.

XXXIV. Nuptiali benedictione impertitus est Leo Imperator cum Zoe post Domini Natalem diem a Thoma Presbytero, qui depositus est. Eamdem quoque Zoen Augustam renuntiavit; quæ res in causa fuit, ut Patriarcha Imperatori ingressum in Ecclesiam interdixerit. Quapropter a dextra parte ad Metatorium usque transibat, nihil prorsus qua moris erat transiens.

XXXV. Provectus vero est Samonas Accubitor (sacri Cubiculi Præpositus intimus) idcirco nimirum quod Imperatori ad omne scelus & pravitatem adjutor esset & socius. Cœperuntque adversus Ecclesiam nova moliri. Advocato enim Nicolao Patriarcha Calendis Februarii, multisque agentes precibus ut polygamiam reciperetur; cum in sententiam trahere nequivissent, a Cletorio (conviviorum triclinio) per Bucoleonem in parvum lintrem imponentes, Eriam trajecerunt; unde ægre pedes ad Galacrenas usque multa nive objecta humo evasit. Ordinatur vero ejus loco Euthymius Syncellus Patriarcha, vir venerabilis & continens, ac valde pius & religiosus, Ajuntque divina revelatione, quod ita gestum erat, recepisse; quippe cum Imperator vellet hæresim ac legem promulgare, qua liceret viro tres, aut etiam quatuor uxores habere; qua in re multi eruditissimi viri ei adstipularentur.

Nicolaus Patriarcha, disciplinæ rigore Sede dejectus; Euthymius dispensans, assumptus.

Non simul, sed ipso Leonis acto, qui ad quartas ipse nuptias convolavit; nec Ecclesia Latina respuit.

XXXVI. Mense Junio invitatus est Leo Imperator a Constantino Libe ad Monasterium, quod est in Mardosagari, tum ad ejus dedicationem, tum ad prandium. Factusque est ventus, cui Lips nomen, in tertiam usque vicem valide spirans, concutiensque ac evertens domos ac Ecclesias, ita ut omnes in subdivalia loca fugerent, ac mundi consummationem esse dicerent, nisi Dei clementia obortis imbribus sedata esset istiusmodi contractio.

Lips ventus turbinis.

XXXVII. Præfecerat Imperator Himerium Cursus publici Logothetam navalis omnis rei caput, egressa Agarenorum classe adversus Romanos. Acceperat vero Imperatoria jussione Andronicus Dux ut & ipse Himerio Logothetæ in navibus sese adjungeret, & adversus Agarenos serio depugnaret. Porro Samonas irreconciliabilis Andronico hostis erat, multaq; in eum continuo struebat, & machinabatur illi noxam inferre, nullo non modo, nulla non opera ac fraude nocere studens, quo ex tempore a fuga retractus fuerat, subjecit vero cuidam ut occulte Andronico scriberet, *Cave si naves ingrediaris, & capiaris ab Himerio. Samonas namque auctor fuit Imperatori, ut ab eo teneri, ac luminibus orbari præciperet.* Multis itaque hortamentis atque precibus agente Himerio, ut adversas Agarenos naves ingrederetur, resiliit. Agarenis vero incumbentibus, Himerius solus in die S. Thomæ conserta cum eis pugna, magna potitus victoria est. Andronicus ut cognovit, in desperationem actus, una cum propinquis ac liberis suis totaque familia discedens, Cabalam urbem munitam cepit, in perfectam defectionem protumpens, ita ut ei Samonas Imperatori diceret, *Nonne dicebam tibi, Domine, Ducem tyrannidem moliri, ac rebellem esse?*

Edit. Paris. pag. 560. Samonas fraus perdendo Andronico Duci.

XXXVIII. Confestim itaque mittit Imperator Gregoram Legionum Domesticum Iberitzem, Andronici consocerum, ad eum expugnandum. Cogni-

Andronicus ad Agarenos profugus.

A λγʹ. Γέγονε δὲ καὶ ἡ Κύφη τότε γηροκομεῖον, διωχθεισῶν τῶν ἑταιρίδων.

λδʹ. Εὐλογήθη δὲ ὁ Λέων Βασιλεὺς μετὰ Ζωῆς μετὰ τὴν ἑορτὴν παρὰ Θωμᾶ Πρεσβυτέρου, ὃς καθῃρέθη. Ἀνηγόρευσε δὲ τὴν αὐτὴν Ζωὴν Αὐγοῦσταν, καὶ διὰ τοῦτο τὸν Βασιλέα ὁ Πατριάρχης ἐκώλυσεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰσέρχεσθαι. Ὅθεν διήρχετο ἀπὸ τοῦ δεξιοῦ μέρους μέχρι τοῦ Μιτατωρίου, μηδ᾽ ὅλως εἰς τὸ συνήθειαν διερχόμενος.

Καθαίρεσις Θωμᾶ Πρεσβυτέρου, διὰ τὸ εὐλογῆσαι Λέοντα τὸν Βασιλέα δίγαμον· καὶ κώλυσις τοῦ Βασιλέως ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας παρὰ τοῦ πατριάρχου.

λεʹ. Προεβλήθη δὲ Σαμωνᾶς Παρακοιμώμενος, διὰ τὸ εἶναι τῷ Βασιλεῖ συνεργὸς πρὸς πᾶσαν παρανομίαν καὶ κακίαν, καὶ κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἤρξαντο μελετᾶν. Προσκαλεσάμενοι γὰρ Νικόλαον Πατριάρχην Φε-B βρουαρίῳ μηνὶ αʹ. καὶ πολλὰ λιπαρήσαντες δεχθῆναι τὴν πολυγαμίαν. ἐπεὶ πεῖσαι οὐκ ἠδυνήθησαν, ἀπὸ τοῦ κλητωρίου διὰ τοῦ Βουκολέοντος ἐν πλοίῳ μικρῷ τοῦτον ἐμβιβάσαντες, διεπέρασαν ἐν τῇ Ἡρείᾳ· ἀφ᾽ ἧς πεζῇ μέχρι Γαλακρηνῶν μόλις ἀπῄει, χιόνος ἐπικειμένης πολλῆς. Χειροτονεῖται δὲ ἀντ᾽ αὐτοῦ Εὐθύμιος Σύγκελλος εἰς Πατριάρχην· ἀνὴρ ἱεροπρεπὴς, ἐγκρατής τε καὶ εὐλαβὴς πάνυ· ὅν φασι καταδέξασθαι τοῦτο ἐξ ἀποκαλύψεως θείας, ὡς τοῦ Βασιλέως βουλομένου αἵρεσιν καὶ νόμον ἐκθεῖναι, τοῦ ἔχειν ἄνδρα γυναῖκας γʹ. ἢ καὶ δʹ. πολλῶν εἰς τοῦτο λογιωτάτων ἀνδρῶν συνεργούντων αὐτῷ.

λϛʹ. Ἰουνίῳ δὲ μηνὶ προσεκλήθη Λέων ὁ Βασιλεὺς C παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ Λιβὸς ἐν τῇ μονῇ τῇ οὔσῃ ἐν τῷ Μαρδοσαγγάρῃ, τοῦ ποιῆσαι τὰ ἐγκαίνια, καὶ ἀριστῆσαι. Καὶ γέγονεν ἄνεμος ὁ λεγόμενος Λὶψ ἕως τρίτης σφοδρῶς φυσήσας, συντρίψας τε καὶ δονήσας οἰκήματα καὶ ἐκκλησίας, ὥστε πάντας φεύγειν ἐν ὑπαίθροις τόποις, λέγοντας συντέλειαν κοσμικὴν εἶναι, εἰ μὴ ἡ Θεοῦ φιλανθρωπία δι᾽ ὄμβρων ἔπαυσε τὴν τοιαύτην θραῦσιν.

λζʹ. Προεβάλετο δὲ ὁ Βασιλεὺς Ἱμέριον Λογοθέτην τοῦ δρόμου κεφαλὴν πάντων τῶν πλοΐμων, ἐξελθόντος τοῦ στόλου τῶν Ἀγαρηνῶν κατὰ Ῥωμαίων. Ἐδέξατο δὲ καὶ Ἀνδρόνικος ὁ Δοὺξ διὰ κελεύσεως συνελθεῖν Ἱμερίῳ Λογοθέτῃ ἐν τοῖς πλοίοις, καὶ καταπολεμῆσαι τοὺς Ἀγα-D ρηνούς. Ὁ δὲ Σαμωνᾶς ἦν ἀδιάλλακτος ἐχθρὸς Ἀνδρονίκου, καὶ πολλὰ κατ᾽ αὐτοῦ διηνεκῶς συνεσκεύαζε καὶ ἐμηχανᾶτο κακῶσαι τὸν Ἀνδρόνικον, παντὶ τρόπῳ καὶ πάσῃ σπουδῇ διαμηχανώμενος ἀπὸ τῆς αὐτοῦ φυγῆς. Ὑπέβαλε δέ τινι γράψαι τῷ Ἀνδρονίκῳ κρύφα, Μὴ εἰσέλθοις εἰς τὰ καράβια, καὶ κρατηθῇς παρὰ Ἱμερίου. ὁ γὰρ Σαμωνᾶς ὑπέθετο τῷ Βασιλεῖ τοῦ κρατηθῆναί σε, καὶ τυφλωθῆναι παρ᾽ αὐτοῦ. Πολλὰ δὲ προτρεπομένου Ἱμερίου Ἀνδρόνικον εἰσελθεῖν ἐν τοῖς πλοίοις κατὰ τῶν Ἀγαρηνῶν, ἀπεσκίρτησε. Τῶν Ἀγαρηνῶν δὲ ἐπικειμένων, Ἱμέριος μόνος ἐν ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου Θωμᾶ συμβαλὼν πόλεμον μετὰ τῶν Ἀγαρηνῶν, μεγάλην νίκην εἰργάσατο. Τοῦτο μαθὼν Ἀνδρόνικος, ἀπογνοὺς, ἅμα E συγγενέσιν αὐτοῦ καὶ τέκνοις αὐτοῦ καὶ ἀνθρώποις αὐτοῦ, ἀπελθὼν, ἐκράτησε κάστρον τὴν Καβάλαν, εἰς τελείαν ἐλθὼν, ὡς εἰπεῖν καὶ Σαμωνᾶν πρὸς τὸν Βασιλέα, Οὐκ ἔλεγόν σοι, ὦ Δέσποτα, ἀντάρτην εἶναι τὸν Δοῦκα;

λη. Παρευθὺς δὲ ἀπέστειλεν ὁ Βασιλεὺς Γρηγορᾶν Δομέστικον τῶν σχολῶν τὸν Ἰβηρίτζην, συμπένθερον ὄντα τοῦ Ἀνδρονίκου, καταπολεμῆσαι αὐτόν.

Μαθὼν δὲ τοῦτο Ἀνδρόνικος, καὶ ὡς ὁ Πατριάρχης Νικόλαος ἐξεώσθη, προσέφυγε τοῖς Ἀγαρηνοῖς ἅμα τοῖς συγγενέσι καὶ φίλοις αὐτοῦ καὶ τέκνοις, ἐξεληλυθόσι τότε κατὰ Ῥωμαίων· καὶ ἀπεδέχθη παρὰ τῷ Ἀμερμουμνῇ μεγάλως.

λθʹ. Ἐλυπεῖτο δὲ Λέων ὁ Βασιλεὺς διὰ τὸν Ἀνδρόνικον, καὶ πολλάκις ἐβούλετο ἀποστεῖλαι αὐτῷ λόγον ἐνυπόγραφον, ὃ καὶ Θεόφιλος διὰ τὸν Μανουὴλ ἐποίησε. Συμβουλεύσαντα δέ τινες τῷ Βασιλεῖ φιλοφρονηθῆναί τινα τῶν τοῦ Πραιτωρίου Σαρακηνῶν, καὶ ἀποσταλῆναι ἐν Συρίᾳ μετὰ λόγου ἐνυπογράφου. Τοῦτο δὲ καὶ πεποίηκεν ὁ Βασιλεὺς, γράψας διὰ κινναβάρεως, καὶ ἀποστείλας μετὰ χρυσοβούλλου ἔνδοθεν φατλίου βραχέος τράκτου. Ἐξελθόντος δὲ τοῦ Ἀγαρηνοῦ ἀπὸ τοῦ Βασιλέως, προσκαλεσάμενος αὐτὸν Σαμωνᾶς, εἶπεν αὐτῷ, Οἶδας τί κρατεῖς; (τοῦτο εἰπὼν διὰ τὸν κηρὸν) τὴν ἀπώλειαν, τῆς Συρίας βαστάζεις· Καὶ δοὺς αὐτῷ, παρήγγειλε τοῦτο βαλεῖν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Ἀζώρ. Ὁ δὲ ἀπελθὼν, τοῦτο πεποίηκε. Ἐκρατήθη δὲ Ἀνδρόνικος, καὶ ἐδεσμεύθη μετὰ πάντων τῶν συγγενῶν αὐτοῦ. Καὶ μαθὼν ὡς διὰ δόλου τοῦ Σαμωνᾶ ταῦτα αὐτῷ γέγονεν, ἀναγκασθεὶς, ἐμαγάρισεν αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ. Ἔκτοτε δὲ Κωνσταντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ οἱ λοιποὶ ἰδόντες ὅτι ἀδύνατόν ἐστιν Ἀνδρόνικον ἐξελθεῖν, βουλῇ αὐτοῦ, μετ' οὐ πολὺ, φυγῇ χρησάμενοι (θαυμαστὸν ὄντως) ἐκ μέσης Συρίας πρὸς Ῥωμανίαν ἐξῆλθε· καὶ καταπολεμούμενοι κατὰ χώρας, μόλις ὀλίγοι διεσώθησαν μετὰ Κωνσταντίνου υἱοῦ αὐτοῦ.

μʹ. Ἐκ δὲ Ταρσοῦ εἰσῆλθον ἐν τῇ πόλει περὶ ἀλλαγίου, ὅ, τε Ἀβαλβάκης ὁ γέρων, καὶ ὁ τοῦ Σαμωνᾶ πατήρ· καὶ τούτους * ἐθεάσατο ὁ Βασιλεὺς μετὰ κοσμήσεως καὶ τιμῆς καὶ δόξης ἐν τῇ Μαναύρᾳ. Ἐκαλλώπισαν δὲ καὶ τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν ἐν κόσμῳ πολυτελεῖ, καὶ ὑπέδειξαν ἅπαντα τὰ τίμια σκεύη τοῖς Ἀγαρηνοῖς, ὅπερ ἀνάξιον ἦν Βασιλείας καὶ Χριστιανικῆς καταστάσεως, τοῦ θεαθῆναι παρὰ τῶν ἐθνῶν τὰ ἱερὰ σκεύη τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ τοῦ Σαμωνᾶ πατὴρ, ἤθελε συμμεῖναι τῷ υἱῷ αὐτοῦ, καὶ μεῖναι εἰς Ῥωμανίαν. Ὁ δὲ Σαμωνᾶς παρῄνεσεν αὐτῷ, λέγων, Κράτει τὴν πίστιν ἣν ἔχεις· κἀγὼ, εἰ δυνηθῶ ἐλεύσομαι πρὸς σὲ μᾶλλον.

* ὑπεδέξατο.

μαʹ. Τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῆς * ν'. στέφει Λέων ὁ Βασιλεὺς τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον διὰ Εὐθυμίου Πατριάρχου. Δέδωκε δὲ Σαμωνᾶς Κωνσταντῖνον ἄνθρωπον αὐτοῦ τὸν δουλεύσαντα πρότερον Βασιλείῳ Μαγίστρῳ καὶ ἐπὶ τοῦ Κανικλείου, δουλεύειν Ζωῇ Αὐγούστῃ· ὃς ἠγαπήθη παρὰ τοῦ Βασιλέως Λέοντος καὶ τῆς Αὐγούστης· διὰ τοῦτο πολλὰ ἐφθόνησε Σαμωνᾶς αὐτῷ, καὶ ἐλοιδόρει ὡς συνόντι τῇ Αὐγούστῃ· ὅπερ ὁ Βασιλεὺς νοήσας ἀληθῆ εἶναι, ἀπέστειλε καὶ ἀπέκειρεν αὐτὸν μοναχὸν ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Ταρασίου διὰ τοῦ Σαμωνᾶ. Μετ' ὀλίγον δὲ ὥρισε Σαμωνᾶν ἀναλαβέσθαι αὐτὸν ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ Σπείρᾳ, βουλόμενος πάλιν ἀναλαβέσθαι αὐτόν. Ἀπελθὼν οὖν εἰς πρόκενσον ἐν τῷ Δαμάτρει, καὶ ἐν τῇ μονῇ τοῦ Σαμωνᾶ ἀριστήσας, εἶδε Κωνσταντῖνον, καὶ παρευθὺ ὥρισε Σαμωνᾶν, καὶ ἐνδυσεν αὐτὸν κοσμικὰ, καὶ ἐκέρασε τὸν Βασιλέα εἰς τὸ κλητώριον· καὶ ὑπέστρεψε μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ παλατίῳ.

* erat γ'.

μβ. Ὁρῶν δὲ Σαμωνᾶς αὐξανομένην τὴν ἀγάπην τοῦ Βασιλέως ἐπ' αὐτὸν, βουλεύεται μετὰ τοῦ Μεγίστου Κοιτωνίτου, καὶ Μιχαὴλ Τζειρίθωνος, καὶ ποιοῦσι χαρτίον πο-

to vero Nicolaum Patriarcham ejectum esse, ad Agatenos profugit cum propinquis & amicis suis ac liberis, qui Romanam tunc ditionem incursabant: magnificeque ac gaudii significatione receptus est ab Amerumne.

XXXIX. Dolebat plurimum Leoni Imperatori propter Andronicum; sæpiusque animo destinaverat ut subscriptam securitatis fidem ad eum mitteret, quod & Theophilus fecerat propter Manuelem. Consuluere vero quidam Imperatori ut quemdam e Prætorio Saracenorum liberalius acceptum conciliaret, ac in Syriam cum subscripta immunitatis fide mitteret. Quod utique & fecit, scribens rubris litteris, mittensque cum Aurea bulla intra bacillum ducta cera compactum. Egresso autem Agateno ab Imperatore, accersens eum Samonas, ait illi, *Nosti quid teneas?* (hoc dicens cerei causa) *nempe Syriæ exitium gestas*. Quo tradito, admonuit ut in Azotis manus daret. Isque profectus, id ita fecit. Tentus itaque Andronicus est, & in vincula, cum propinquis suis omnibus, compactus: compertoque hæc sibi Samonæ dolo contigisse, necessitate adactus, ipse se, & qui ibant cum ipso, impuris Mahumetis sacris polluere. Constantinus vero ejus filius, ac reliqui, videntes impossibile factu ut Andronicus exiret, ejus consilio, non multo post, arrepta fuga (rem vere stupendam!) ex media Syria in Romaniam evasere: belloque appetiti per regiones vicosque & oppida, vix pauci incolumes cum Constantino ejus filio, sese recepere.

Tentata Andronici revocatio, Samonæ dolo impedita.

Edit. Paris. pag. 561.

Andronicus a fide apostata.

Constantinus filius ad Romanos elapsus.

XL. E Tarso in Urbem profecti sunt ad commutandos captivos, tum Abalbaces Senex, tum Samonæ pater: suscepit eos decore Imperator, ac cum honore & gloria festive in Manaura. Ornata magnifice pretiola omni supellectili Magna Ecclesia, exhibita Agarenis veneranda vasa omnia; rem sane indignam Imperio, & Christiano statu ac disciplina, sacrorum Dei vasorum spectaculo Gentium pasci oculos. Samonæ patri in animum venerat, ut cum filio versaretur, & in Romania sedes statueret. Renuit Samonas, dicens, *Tene, quam habes, fidem; ego potius ad te, si facultas fuerit, proficiscar.*

Agarenorum parum pia susceptio.

Samonas Christiano nomine perditus Agarenus.

XLI. Die sacro Pentecostes coronat Leo filium Constantinum per Euthymium Patriarcham. Dedit autem Samonas domesticum suum, qui Basilio Magistro & Canicleii Præfecto antea in ministerio fuesat, ut Zoæ Augustæ in obsequio esset: demeruitque Leonis Imperatoris & Augustæ gratiam: quæ res Samonæ in ipsum haud levem concitavit invidiam; detrahensque, malæ cum Augusta rei crimen inferebat. Hæc veræ aliquid culpæ habere Imperator cogitans, mittens detondit Monachum in Sancti Tarasii, per Samonam. Nec multo post, statuit Imperator ut Samonas in suum eum Monasterium, quod Spita dicunt, assumeret, volens rursus in familiam cooptare. Abiens itaque ad processum in Damatrim, prandensq; in Samonæ Monasterio, Constantinum vidit; monque Samonæ, quæ ex sæculi usu essent, vestibus induere præcepit; miscuitque in convivio Imperatori, ac cum eo in Palatium rediit.

Constantini coronatio.

Constantini Accubitoris fortuna.

XLII. Videns autem Samonas Imperatoris in eum majori cremento amorem augescere, consilio cum Maximo Cubiculario & Michaele Tzeritbono habito, libellum adversus Imperatorem fœdis criminationibus ac cavillis

Samonæ labefactata fortuna.

Edit. Paris. pag. 562.

confertum, conficiunt, ejus scriptore ac librum componente Rhodio, qui Samonæ Notarius erat. Veniens autem Imperator in Magnam Ecclesiam, libellum offendit quo loco ad Deum preces fundebat, in Metatorio, eumque tulit: quo lecto, in magna animi anxietate atque dolore erat, quæreos quis auctor libelli esset. Fuit vero & Lunæ deliquium. Præcepitque Imperator, ut qui tunc Astronomi essent, signi hujus effectum edicerent. Ingresso itaque ad Imperatorem Pantaleone Metropolita, qui Samonæ amicus erat, rogavit eum Samonas, *Cui istud malum portenderet?* Respondit Metropolita, *Tibi, ac & Junii mensis tertiumdecimum diem transieris, ab omni deinceps noxa immunis eris.* Imperatori autem dixit, *Ad eum spectare Lunæ maleficium, cujus in Republica essent partes secundæ.* Existimavitque Imperator Alexandrum fratrem, hoc, quod ita dictum esset, attingere. Tum deinde Tzetithon privatim Imperatori retulit, Samonam esse, qui libellum fecisset. Contestim itaque Samonam dejicit in ejus domum, detonderque Monachum, atque ad Euthymii ablegat Monasterium. Cumque postea rursus criminis delatus esset, ad Martinacii Monasterium abdavit. Fecit vero Constantinum sacri Cubiculi Præfectum intimum, (Accubitorem vocant) eique in Nosiis Monasterium condidit: profectusque una cum Euthymio Patriarcha, illius Encænia celebravit.

Ejus casus vaticinia.

Constantinus Samonæ loco Accubitor.

XLIII. Mense Octobri commissum navale prælium est Himerii Logothetæ cum Damiano & Leone Agarenis; Romano tunc Prætore in Samo agente, ipso qui postea rerum summam obtinuit. Victusque Himerius est, ac vix ipse evasit incolumis, cunctis fere illic in periculum adductis.

Navalis pugna cum Agarenis: profligati Romani.

XLIV. Cœpit autem Leo cœliaco morbo ægrotare, ut nec in Magnauram exire ei licuerit, quo loco in Jejuniorum exordio orationem erat habiturus. Factumque incendium est in Cerularia Magnæ Ecclesiæ, combustis chartarum monumentis omnibus & Sacello (Ecclesiæ scilicet Ærario publico.) Mense vero Majo moritur Leo, ubi Alexandrum fratrem suum Imperii clavo præfecisset; quem, ut ajunt, ad se venientem videns, *Ea*, inquit, *& malum tempus post tredecim menses*; multum obsecrans ac rogans, ut Constantinum filium suum servaret. Evenitque quod ita Imperator locutus erat. Vere enim illis post tredecim menses fatis functus est.

Leonis morbus.

Orandi mos e calami ex orationes.

Alexander Imperator; de eo Leonis vaticinium.

A λυλοίδορον κατὰ τοῦ Βασιλέως, γράψαντος καὶ συμπέξαντος αὐτὸν τοῦ Ροδίου, νοταρίου ὄντος τοῦ Σαμωνᾶ. Ελθὼν δὲ ὁ Βασιλεὺς ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, εὗρεν αὐτὸν, ἐν ᾧ ηὔχετο τόπῳ εἰς τὸ Μιτατώριον, καὶ ἦρεν αὐτόν· καὶ ἀναγνοὺς, ἐν μεγάλῃ θλίψει ἦν, ζητῶν τὸν τοῦτο ποιήσαντα. Γέγονε δὲ καὶ ἔκλειψις σελήνης· καὶ διωρίσατο ὁ Βασιλεὺς τοῖς οὖσι τότε Αστρονόμοις εἰπεῖν τὸ ἀποτέλεσμα. Εἰσερχομένου δὲ πρὸς τὸν Βασιλέα Παντολέοντος Μητροπολίτου, φίλου ὄντος τοῦ Σαμωνᾶ, ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ Σαμωνᾶς, Εἰς τίνα ἐστὶν ἡ κάκωσις; Εφη αὐτῷ ὁ Μητροπολίτης, Εἰς σέ· καὶ ἐὰν διέλθῃς Ιουνίου τὰς ιγ΄. ἔκτοτε οὐδὲν πείσῃ κακόν. Τὸν δὲ Βασιλέα εἶπεν, Εἰς τὸν δεύτερον ἔχειν B κάκωσιν τὴν σελήνην. Ο δὲ Βασιλεὺς ὑπέλαβε τοῦτο εἰς Αλέξανδρον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. Μετὰ τοῦτο ἰδίως Τζειθὼν τῷ Βασιλεῖ ἐξεῖπεν, Ο Σαμωνᾶς τὸ πιττάκιον ἐποίησε. Καὶ παρευθὺ καταβιβάζει Σαμωνᾶν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ ἀποκείρει μοναχὸν, καὶ ἀπάγει εἰς τὴν μονὴν Εὐθυμίου Πατριάρχου. Καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν λοιδορηθέντος, ἀπήγαγεν εἰς τὴν τοῦ Μαρτινάκη μονήν. ἐποίησε δὲ Κωνσταντῖνον Παρακοιμώμενον, καὶ ἔκτισεν αὐτῷ μονὴν ἐν Νοσιαῖς· καὶ ἀπῆλθεν ἅμα Εὐθυμίῳ Πατριάρχῃ, καὶ ἐγκαινίασε ταύτην.

μγ΄. Οκτωβρίῳ δὲ μηνὶ γέγονε πόλεμος ναυμαχικὸς Ιμερίου Λογοθέτου μετὰ Δαμιανοῦ καὶ Λέοντος τοῦ Αγαρηνοῦ, Στρατηγοῦ ὄντος ἐν Σάμῳ Ρωμανοῦ, τοῦ μετὰ ταῦτα Βασιλεύσαντος. Ηττήθη δὲ Ιμέριος, καὶ μόλις διεσώθη, σχεδὸν πάντων ἐκεῖ κινδυνευσάντων.

μδ΄. Ηρξατο δὲ νοσηλεύεσθαι Λέων ὁ Βασιλεὺς κοιλιακῷ νοσήματι, ὥστε μὴ δυνηθῆναι ἐξελθεῖν ἐν τῇ Μαναύρᾳ τὴν δημηγορίαν λαλῆσαι ἐν τῇ ἀρχῇ τῶν Νηστειῶν. Γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμὸς εἰς τὰ Κυρυλάρια τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καέντων τῶν χαρτῴων πάντων καὶ τῆς σακέλλης. Μαΐῳ δὲ μηνὶ τελευτᾷ Λέων, προχειρισάμενος Αλέξανδρον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Βασιλέα· ὃν ἰδὼν, ὥς φασιν, D ἐρχόμενον πρὸς αὐτὸν, ἔφη, Ιδὲ ὁ κακὸς χρόνος μετὰ τοὺς ιγ΄ μῆνας· πολλὰ ἐκλιπαρήσας καὶ δεηθεὶς αὐτοῦ, φυλάττειν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Κωνσταντῖνον. Καὶ ὁ λόγος τοῦ Βασιλέως ἐγένετο. Αληθῶς γὰρ μετὰ δεκατρεῖς μῆνας ἐτελεύτησε.

---

pag. 563.

IMPERIUM ALEXANDRI FILII BASILII.

Alexander Imperator.

I. ANNO mundi sexies-millesimo quadringentesimo duodecimo, divinæ Incarnationis nongentesimo duodecimo, imperavit Alexander Basilii filius annum unum, dies viginti-novem cum Constantino Leonis filio. Mittens vero adduxit Nicolaum ea Galacrenis, dejecto Euthymio Patriarcha; eumdemque Nicolaum in Patriarchalem sedem denuo restituit. Habitoque in Manaura Concilio, adductoque Euthymio ex Steno, Agathique

Nicolaus denuo patriarcha, Euthymi ejectio; probra, degradatio.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΥΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ.

E α΄. ΤΩι ςυιβ΄. ἔτει κόσμου, τῆς δὲ θείας σαρκώσεως λεβ΄. ἐβασίλευσεν Αλέξανδρος ὁ υἱὸς Βασιλείου, ἔτος ἓν, ἡμέρας κθ΄. σὺν Κωνσταντίνῳ υἱῷ Λέοντος. Αποστείλας δὲ ἤγαγεν Νικόλαον ἐκ Γαλακρηνῶν, καταγαγὼν Εὐθύμιον Πατριάρχην· καὶ ἐνεθρόνισε τὸ δεύτερον τὸν αὐτὸν Νικόλαον Πατριάρχην. Εποίησε δὲ σιλέντιον καὶ σύνοδον Αλέξανδρος ἐν τῇ Μαναύρᾳ, ἀγαγὼν Εὐ-

θύμιον ἐκ τοῦ Στενοῦ ἀπὸ τῶν Ἀγαθοῦ· καὶ συγκαθίσας ἅμα Νικολάῳ Πατριάρχῃ, ἐποιήσατο τὴν κατ' αὐτοῦ καθαίρεσιν, ἀτίμως ἀπολλόντες τὰ ἱεροπρεπεῖς, καὶ ἀξιαγάστου ἀνδρὸς, τὴν τιμίαν αὐτοῦ γενειάδα, καὶ ἄλλας τινὰς ὕβρεις καὶ ποινὰς αὐτῷ ἐπιφέροντες, ἃς ἡσύχως καὶ πρᾴως ὑπέμεινεν ὁ τίμιος καὶ ἱερὸς ἀνήρ. Καὶ ὑπερωρίσθη πάλιν εἰς τὰ Ἀγαθοῦ, ἔνθα καὶ τελευτήσας, κατατίθεται ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ ἐν τῇ πόλει εἰς τὰ Ψαμαθίου.

A Monasterio, sedens ipse Alexander cum Nicolao Patriarcha, depositionem ipsius peregere, indignis modis vellentes sacri viri, ac decori, digneque suspiciendi, venerabilem barbam, aliasque quasdam injurias ac pœnas illi inferentes, quas vir venerabilis ac sacer sedato, ac silentio, placideque ferebat. Rursusque ad Agathi relegatus est; ubi & vita functus, deponitur in suo Monasterio in Urbe ad Psamathii ædes.

β'. Οὗτος Ἀλέξανδρος διὰ τὰς ὑπονοίας ἃς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Λέων ἔτι ζῶν εἶχε κατ' αὐτοῦ, αἰεὶ τοῖς κυνηγεσίοις καὶ τοῖς ἔξω παλατίου ἐσχόλαζε, μηδὲν Βασιλείας ἔργον πραττόμενος, ἀλλὰ διάγων ἐν τρυφαῖς καὶ ἀσελγείαις καὶ μέθαις, καὶ περὶ ταῦτα ἀεὶ διακείμενος. Ὅθεν ἄρξας αὐτὸς, οὐδὲν γενναῖον εἰργάσατο· ἀλλὰ παραυτὸ Ἰωάννην τὸν παπᾶν, τὸν ἐπίκλην Λαζάριον, Ῥαίκτορα πεποίηκεν, ὃς καὶ κακῶς τὸ ζῆν ἀπέρρηξε μετὰ θάνατον Ἀλεξάνδρου, ἐν τῷ Ἑβδόμῳ σφαιρίζων· Ὡσαύτως καὶ Γαβριηλόπουλον καὶ Βασιλίτζην ἀπὸ Σκλαβινῶν ἔθνους, σφοδρῶς κατεπλούτισεν, ἐκ τῶν τοῦ παλατίου χρημάτων. Ὡς φασὶ δὲ, τὸν αὐτὸν * Βασίλειον, καὶ Βασιλέα ἐβούλετο ποιῆσαι, ὡς ἄπαις ὤν, καὶ Κωνσταντῖνον υἱὸν Λέοντος εὐνουχίσαι· καὶ ὁ πολλάκις βουληθεὶς, διεσκεδάσθη παρὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Λέοντος εὐεργετηθέντων, ποτὲ μὲν ὡς νηπίου * ὑποβάλλοντα, ποτὲ δὲ ὡς ἀσθενοῦντος.

* Βασιλίτζην, ut & Logoth.

* ὑποβάλλοντων.

II. Hic Alexander, quibus apud Leonem fratrem suspicionibus laborabat, quoad ille vixit, continuo venationibus, iisque, quæ privati hominis essent, otium operamque ponebat, nihil quod Imperatorium esset, gerens aut tractans, sed in deliciis & impudicitiis, commessationibusque ac ebrietatibus traducens vitam, inque rebus ejuscemodi animum continue occupans. Quamobrem rerum summam adeptus, nihil fortis animi ac generosæ indolis gessit: sed statim Jannem Clericum cognomento Lazarem, Rectorem constituit, qui & malo fato, extincto Alexandro, in Hebdomo sphæra ludens, vitæ finem fecit: Simili quoque ratione Gabrielopulum & Basilitzem Sclavonicæ gentis, palatii thesauris valde locupletavit. Atque, ut rumor est, eumdem Basilium (Basilitzem) etiam Imperatorem creare, quia ipse improlis esset, animo destinarat, ac Constantinum Leonis filium castrare. Sæpiusque ejus rei institutum consilium dissipatum est, eorum opera, quos Leo beneficiis demeruisset, C cum ii modo infantem eum esse, modo ægra valetudine, admonerent.

Alexandri perditio ac objectio.

Jannem Rector, homo pravus.

Gabrielopulus & Basilitzes Alexandri intimi.

Constantini destinata castratio.

γ'. Ἐπὶ τούτου ἐφάνη ἀστὴρ κομήτης ἐκ δύσεως ἐπὶ ἡμέρας δεκαπέντε, ὃν ἔλεγον ξιφίαν καλεῖσθαι, καὶ αἱματοχυσίαν ἐν τῇ πόλει ἐργάσασθαι.

III. Alexandro Imperatore apparuit Cometa a partibus Occidentis dies quindecim, quem, a gladii figura, Xiphiam vocari ajebant, & in Urbe præstitutum sanguinis effusionem.

Edit. Paris. pag. 564.

Cometa Xiphias.

δ'. Οὗτος πλάνοις καὶ γόησιν ἑαυτὸν ἐξέδοτο, οἳ καὶ πεποιήκασιν αὐτοῦ συάγρου στοιχεῖον, Σοὶ καὶ τῇ σῇ ζωῇ προσανήκεται, χοιρόβιον τὸ ἀνόητον ὑποφαίνοντες. Ὁ δὲ τούτοις ἀπατηθεὶς, αἰδοῖα καὶ ὀδόντας τῷ χοίρῳ προσανενέωσεν, ὡς λειπομένους αὐτῷ. Καὶ τῇ αὐτῇ πλάνῃ πεισθεὶς, ἱππικὸν ποιήσας, τοῖς τῶν ἐκκλησιῶν ἐνδυταῖς καὶ πολυκάνδηλα ἄρας, τὸ ἱππικὸν ἐστόλισε· καὶ τοῖς ζωδίοις φωταγωγίαν ἰδὼ ἐποίησαν. Διὰ τοῦτο ἤρθη * ἀπ' αὐτοῦ ἡ τοῦ Θεοῦ χεὶρ, ὡς τὴν τοῦ Θεοῦ τιμὴν τοῖς εἰδώλοις προσάψαντος.

* ἐπ'

IV. Is sese seductoribus ac præstigiatoribus dediderat, qui & ejus statuam signumque, Apri effigiem fecerunt, ei, ejusque vitæ aptari, ad eaque referri, dicentes; ea re insulsi hominis ac dementis, suis vitam innuentes. Qui & istis seductus, sui pudenda, dentesque, neque illi desiderarentur, instauravit. Eodemque ipso errore fretus, celebratis Circensibus, Ecclesiarum acceptis linteis peplisque ac D multifidis pensilibus candelabris, iis Circum convestivit atque ornavit; statuisque ac lignis lumina sacro quasi ritu admovit. Quapropter sublata in eum Dei manus est, idcirco quod Dei honorem adhibuisset idolis.

Porcus, Alexandri statua & signum.

Sacrorum profanatio, & idololatriæ cultus.

ε'. Ἱμερίου δὲ Λογοθέτου ἐκ τῆς τῶν Ἀγαρηνῶν ἥττης ὑποστρέψαντος, ἀποστείλας Ἀλέξανδρος περιώρισεν ἐν τῇ μονῇ τοῦ παλατίου τῇ λεγομένῃ Καλύπτρᾳ, ἐπαπειλήσας ὡς ἐχθρὸν αὐτοῦ, ἐπὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Λέοντος. Ὁ δὲ ἐκ θλίψεως πολλῆς ἀῤῥωστήσας, περιωρισμένος ὢν ἐπὶ μῆνας ἕξ, ἐτελεύτησεν.

V. Himerio Logotheta ex Agarenorum prælio accepta clade reverso, eoque superato, mittens Alexander virum relegavit in Palatii Monasterium, cui Calyptræ nomen; minas intentans, quasi qui Leone ejus fratre Imperatore haud satis ei æquus fuisset. Is, ex magna afflictione atque ærumna morbo correptus, exul agens septimum mensem, fatis concessit.

Himerii indigna tractatio & occasus.

ϛ'. Ἀπέστειλε δὲ Συμεὼν ὁ Ἄρχων Βουλγαρίας, μηνύων Ἀλεξάνδρῳ τὰ πρὸς εἰρήνην, καὶ τοῦ φιλοφρονεῖσθαι αὐτὸν καὶ τιμᾶσθαι, καθάπερ ἐπὶ τοῦ Λέοντος. Ὁ δὲ ἀνοίᾳ καὶ ἀφροσύνῃ κρατηθεὶς, τοὺς πρέσβεις ἀτίμως ἐξέπεμψεν, ἀπειλαῖς τὸν Συμεὼν καταπλήξας. Λυθείσης οὖν ἐκ τότε τῆς εἰρήνης, Συμεὼν παρεσκευάζετο κινῆσαι κατὰ τῶν Χριστιανῶν ὅπλα.

VI. Misit vero Symeon Bulgariæ Princeps, mandans Alexandro quæ ad pacem essent, & ut muneribus acciperet ac coleret, uti Leone Imperatore factum esset. E Is vero dementia tentus mentisque insania, probro legatos ablegavit, minacibus verbis Symeonem territans. Quo ex tempore Symeon ad bellum adversus Christianos sese accinxit.

Male habiti Bulgarici Legati.

ζ'. Ἀλέξανδρος δὲ ἀριστήσας, καὶ ῥομφαίᾳ θεηλάτῳ πληγεὶς ἀνελθὼν, αἵματος πολλοῦ ἐκ τῶν ῥινῶν καὶ τῶν αἰδοίων ἐκφερομένου, μετὰ δύο ἡμέρας ἐτελεύτησε, καταλιπὼν ἐπιτρόπους, Νικόλαον Πα-

VII. Porro Alexander pransus, Dei ira immisso gladio vulneratus, multa ei sanguinis vi e naribus ac pudendis erumpente, post biduum occidit; reli-

Alexandri funesta mors.

ctis tutoribus Nicolao Patriarcha, Stephano Magistro, & Joanne Elada; necnon Joanne Rectore, & Euthymio, & Basilitze, & Gabrielopulo; dimisso Imperio Constantino nepoti Leonis Imperatoris filio. Sepultus est Alexander in Sepulchris cum patre suo.

τριάρχην, Στέφανον Μάγιστρον, καὶ Ἰωάννην Ἐλαδᾶ, καὶ Ἰωάννην Ῥαίκτορα, καὶ Εὐθύμιον, καὶ τὸν Βασιλίτζην, καὶ τὸν Γαβριηλόπουλον· ἐάσας τὴν βασιλείαν Κωνσταντίνῳ ἀνεψιῷ αὐτοῦ, υἱῷ Λέοντος τοῦ Βασιλέως. Ἀπέθεντο δὲ Ἀλέξανδρον ἐν τοῖς Τάφοις μετὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

CONSTANTINI LEONIS FILII IMPERIUM. ANNOS LV.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΥΙΟΥ ΛΕΟΝΤΟΣ ΕΤΗ νέ.

Edit. Paris. pag. 363.

I. PORRO Constantinus, Leone Patre extincto, cum puer adhuc esset (quippe qui septimum ætatis annum ageret) ab Alexandro patruo in Imperio relictus, sub tutoribus erat. Imperavit itaque sub tutoribus cum Matre septem alios annos: cum Romano vero ejus socero, illi subjectus, alios viginti-sex annos: solus denique Imperium rexit annos quindecim. Atque adeo Imperii ejus omne tempus, annorum quinque supra quinquaginta spatio concluditur. Arrepta itaque Nicolaus Patriarcha Aulæ potestate (ut qui ipse tutor cum Magistro Stephano & Joanne Elada, ipso pariter Magistro, erat, publicæ rei curam habebat, rebusque ad Imperium spectantibus sedulo quotidie operam navabat.

Anni omnes Imperii Constantini.

II. Sic igitur Imperii rebus constitutis, Procerum quidam ab Urbe Regia, Constantino Duci Legionum Domestico, ut qui eum ceu virum fortem & catum, probeque gerendo Imperio parem gnavumque diligerent, ut ingrediatur, denontiant, nullo labore Urbis compos futurus, & in se rerum translaturus summam. Is autem, ut qui jam ante Imperium somniaret, sertique desiderio ac diadematis numquam non æstuaret, quanta licuit celeritate, in Urbem involat, cum lecta suorum manu, nec ipsa spernenda multitudine, noctuque per Michaelis Protovestiarii haud procul ab Arce minori obscuroque ostio ingressus, in soceri sui Gregoræ ædibus insomnis cum sociis permansit. Nicetas vero A Secretis, qui postea Protonotarius fuit, Constantini adventum Constantino Patricio & Monacho Eladico nuntiavit: amboque eadem nocte ad Constantinum Ducem venere: initoque consilio, cum necdum diluxisset, sed adhuc tenebræ essent, cum facibus militumque non levi armata manu, Circi portam invadunt, faustisque acclamationibus Constantinum ut Imperatorem salutant. Ibi ejus equiso, a Præsidiariis, iisque qui intra portas erant, lancea transfixus occubuit.

Constantinus Dux a fautoribus in Urbem avocatus.

Tentatus ingressus; repulsa, cædesque equisonis.

III. Non admissus itaque Constantinus, sed submotus, velut dæmonis cujusdam afflata furiis actus, nec, quo Imperii amore agebatur, sanis satis mentis rationibus, in Circum se tristis vultuque demisso subducit, malum omen reputans sublatum nece equisonem. Illinc itaque faustis acclamationibus prosequentibus, ad Chalcem usque (sic dictam) venit, ac per Chalces ejusdem Ferream portam ingressus, ad Excubitorum usque stationem pervasit.

Constantini iterum repulsa & cædes.

α'. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ δὲ, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τελευτήσαντος, παῖς ἔτι τυγχάνων (ἕβδομον γὰρ εἶχε τῆς ἡλικίας ἔτος) ὑπ' Ἀλεξάνδρου τοῦ θείου αὐτοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ καταλέλειπτο, ὑπὸ ἐπιτρόπων πλῶν. Ἐβασίλευσεν οὖν ἐπὶ τῶν αὐτοῦ ἐπιτρόπων σὺν τῇ μητρὶ ἕτερα ἔτη ἑπτά· ἅμα δὲ Ῥωμανῷ πενθερῷ αὐτοῦ ἐν ὑποταγῇ ὤν, ἕτερα ἔτη εἴκοσι ἕξ. Μονοκράτωρ δὲ ἔτη δεκαπέντε· ὡς εἶναι τὸν πάντα χρόνον τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἔτη νέ. λαβόμενος οὖν τῆς τοῦ παλατίου ἐξουσίας ὁ Πατριάρχης Νικόλαος, ἅτε ἐπίτροπος καὶ αὐτὸς ὢν σὺν τῷ Μαγίστρῳ Στεφάνῳ, καὶ τῷ Ἐλαδᾶ Ἰωάννῃ, καὶ αὐτῷ Μαγίστρῳ, τὴν τοῦ κοινοῦ πρόνοιαν ἐποιεῖτο, καὶ τὴν φροντίδα εἶχε τῶν τῇ βασιλείᾳ ἀνηκόντων πραγμάτων ὁσημέραι.

β'. Ἐν τούτοις οὖν τῆς βασιλείας οὔσης, δηλοῦται Κωνσταντίνῳ τῷ Δουκὶ Δομεστίκῳ ὑπάρχοντι τῶν σχολῶν, παρά τινων τῶν ἐν τῇ πόλει μεγιστάνων φιλούντων αὐτὸν ὡς ἀνδρεῖον καὶ νουνεχῆ, καὶ καλῶς δυνάμενον τὴν βασιλείαν διακυβερνᾷν, εἰσελθεῖν καὶ ταύτης ἐγκρατῆ γενέσθαι ἀπονητί. Ὁ δὲ, ἅτε καὶ πρότερον αὐτὴν ὀνειροπολῶν, καὶ τοῦ στέφους ἀεὶ ἐφιέμενος, ὡς εἶχε τάχους, τὴν βασιλεύουσαν κατέλαβεν ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ ἐγκρίτοις ἱκανοῖς οὖσι. Καὶ νύκτωρ διὰ παραπυλίδος εἰσελθὼν τοῦ Πρωτοβεστιαρίου Μιχαὴλ, οὔσης πλησίον Ἀκροπόλεως, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Γρηγορᾶ ἄυπνος μετὰ τῶν συνόντων αὐτῷ διετέλεσε. Νικήτας δὲ Ἀσηκρῆτις, ὁ μετὰ ταῦτα Πρωτονοτάριος γεγονὼς, τὴν Κωνσταντίνου ἄφιξιν τῷ Πατρικίῳ Κωνσταντίνῳ καὶ μοναχῷ τῷ Ἐλαδικῷ ἀπομηνύουσι· καὶ ἄμφω τῇ αὐτῇ νυκτὶ πρὸς τὸν Δοῦκα Κωνσταντῖνον παρεγένοντο· καὶ βουλὴν ποιησάμενοι, οὔπω τῆς ἡμέρας καταλαβούσης, ἀλλ' ἔτι σκοτίας οὔσης, μετὰ λαμπάδων καὶ λαοῦ πολλοῦ καὶ ὅπλων τὴν τοῦ ἱπποδρόμου πύλην καταλαμβάνουσι, Κωνσταντῖνον εὐφημοῦντες ὡς Βασιλέα. Ἔνθα δὴ ὁ τούτου ἱπποκόμος λογχευθεὶς παρὰ τῶν ἐντὸς τῶν τοῦ ἱπποδρόμου πυλῶν, ἀνῃρέθη.

γ'. Μὴ δεχθεὶς οὖν Κωνσταντῖνος, ἀλλ' ἀποσοβηθεὶς, ὥσπερ ὑπό τινος ἐκβακχευόμενος δαίμονος, καὶ μὴ ἑστηκότα ἔχων τὸν λογισμὸν τῷ τῆς βασιλείας ἔρωτι, ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ ὑπεχώρησε στυγνός τε καὶ κατηφὴς, κακὸν οἰωνὸν τὴν τοῦ ἱπποκόμου κρίνας σφαγήν· Ἐκεῖθεν οὖν εὐφημούμενος ἦλθε μέχρι τῆς λεγομένης Χαλκῆς. ἦλθε καὶ διὰ τῆς Σιδηρᾶς πόρτης τῆς αὐτῆς Χαλκῆς εἰσεληλυθὼς μέχρι τῶν Ἐξκουβίτων παρεγένετο. Ὁ οὖν Μάγιστρος Ἰωάννης ὁ Ἐλαδᾶς, ἐκλογήν τινα τῆς Ἑταιρείας καὶ τῶν ἐλατῶν ποιησάμενος, μεθ' ὅπλων τούτῳ

ἀπέστειλε κατὰ τοῦ Δουκός· Ἐλθόντων οὖν μέχρι τῆς Χαλκῆς, καὶ πολέμου συστάντος, πολλοὶ ἐξ ἀμφοτέρων ἔπεσον τῶν μερῶν· καὶ τοσοῦτον ὥστε τὸν τόπον ἐκλιμνασθῆναι τῷ αἵματι ποταμηδὸν καταρρέοντι. Ἀνῃρέθη δὲ καὶ Γρηγορᾶς ὁ υἱὸς τοῦ Δουκός, καὶ Μιχαὴλ ἐξάδελφος αὐτοῦ, καὶ Κουρτίκης ἐκεῖνος ὁ ἐξ Ἀρμενίων.

δ΄. Ταῦτα ὁ Δοὺξ Κωνσταντῖνος μαθών, ταραχῆς ὅτι πλείστης γινομένης, τὸν ἵππον ἐξήλαυνεν. Ὁ δὲ ταῖς ἐκεῖσε ὑποστρωμέναις ἐνολισθήσας πλαξίν, εἰς γῆν τὸν ἐπιβάτην κατέβαλεν. Ἐπεὶ δέ τις αὐτὸν κατὰ γῆς ἐρριμμένον κατέλαβεν (οἱ γὰρ ἄλλοι διεσκεδάσθησαν ἅπαντες) ξίφει τὴν τούτου ἀπέτεμε κεφαλήν.

ε΄. Τούτων οὕτω τελεσθέντων, Γρηγορᾶς Μάγιστρος, ὁ τούτου πενθερός, μετὰ Λέοντος, ὃν Χοιροσφάκτην ὠνόμαζον, τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ προσέφυγον, οὓς καὶ βίᾳ ἐκεῖθεν ἀποσπάσαντες, ἀπέκειραν μοναχοὺς ἐν τῇ τῶν Στουδίου μονῇ. Κωνσταντῖνον δὲ τὸν Ἑλλαδικὸν βουνεύροις τύψαντες, ῥάκη τε περιβαλόντες, καὶ ὄνῳ ἐπικαθίσαντες, διὰ μέσης τῆς πόλεως ἐθριάμβευσαν· καὶ ἐν τῇ τοῦ Δαλμάτου ἀπαγαγόντες μονῇ, ἐγκάθειρκτον τῇ λεγομένῃ Καπαδίᾳ πεποιήκασι. Λέοντα δὲ τὸν Κατακαλίτζην καὶ Ἀβεσαλὼμ τὸν τοῦ Ἀρωτρᾶ ἐκτυφλώσαντες, ἐξορίᾳ παρέπεμψαν. Κωνσταντῖνον δὲ τὸν Εὐλαμπίου υἱὸν καὶ ἑτέρους σὺν αὐτῷ, Θεόφιλος ὁ Ὕπαρχος ὁ τοῦ Λαμπούδη, ἐν τῇ τοῦ ἱππικοῦ σφενδόνῃ ξίφει ἀπέτεμεν. Οὐ μικρῶς δὲ διερευνησάμενοι περὶ Νικήτα Ἀσηκρῆτις καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Λιβός, οὐχ εὗρον αὐτοὺς ὡς χρησαμένους φυγῇ· * τὸν δὲ Αἰγίδην ἐκεῖνον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἀνδρείους ὄντας καὶ πολλούς, ἀπό τε τοῦ ἐν Χρυσοπόλει Δαμαλέως καὶ μέχρι τοῦ Λευκάτου, διδύμοις ξύλοις πάντας ἐνεσκολόπισαν. Καὶ πολλοὺς ἂν τῶν ἐν τέλει τότε ἀνηλεῶς καὶ ἀναιτίως οἱ λεγόμενοι οὗτοι ἐπίτροποι ἀπέκτειναν, εἰ μή τινες τῶν δικαστῶν τούτους τῆς ἀδίκου ὁρμῆς ἀνεχαίτισαν, εἰπόντες αὐτοῖς, ὡς, Παιδὸς ὄντος τοῦ βασιλέως, πῶς ἄνευ τῆς κελεύσεως αὐτοῦ τολμᾶτε τοιαῦτα διαπράττεσθαι;

** Logoth. σὺν τοῦ φοσσάτου. Logotheta, πολλούς,*

ς΄. Τὴν τοῦ Δουκὸς οὖν γυναῖκα ἀποκείραντες, εἰς τὸν ἐν Παφλαγονίᾳ οἶκον ἑαυτῆς ἐξαπέστειλαν, εὐνουχίσαντες καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς Στέφανον.

ζ΄. Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ Συμεὼν ὁ Βούλγαρος Ἄρχων, ἐκστρατεύσας κατὰ Ῥωμαίων σὺν ὄχλῳ πολλῷ καὶ βαρεῖ, κατέλαβε τὴν Κωνσταντινούπολιν. Καὶ δὴ περικαθίσας αὐτήν, χάρακα περιέβαλεν ἀπὸ Βλαχερνῶν, καὶ μέχρι τῆς λεγομένης Χρυσῆς πόρτης, ἐλπίσι μετέωρος ὢν ἀπονητὶ ταύτην πάντως ἑλεῖν. Ἐπεὶ δὲ τήν τε τῶν τειχῶν κατέμαθεν ὀχυρότητα, τήν τε ἐκ τοῦ πλήθους καὶ τῶν πετροβόλων ἀσφάλειαν, τῶν ἐλπίδων σφαλείς, ἐν τῷ λεγομένῳ Ἑβδόμῳ ὑπέστρεψεν, εἰρηνικὰς σπονδὰς αἰτησάμενος. Τῶν δὲ ἐπιτρόπων τὴν εἰρήνην ἀσμενέστατα ἀποδεξαμένων, ἀποστέλλει Συμεὼν Θεόδωρον Μάγιστρον τοῦ συλλαλῆσαι τὰ τῆς εἰρήνης. Ἀναλαβόμενοι δὲ, ὅ, τε Πατριάρχης Νικόλαος καὶ Στέφανος καὶ Ἰωάννης οἱ Μάγιστροι, τὸν Βασιλέα, ἦλθον μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, καὶ εἰσήγαγον τοὺς δύο υἱοὺς Συμεών, καὶ συνειστιάθησαν τῷ Βασιλεῖ ἐν τοῖς παλατίοις. Νικόλαος δὲ ὁ Πατριάρχης ἐξῆλθε πρὸς Συμεών· ᾧ τινι τὴν κεφαλὴν ὑπέκλινεν Συμεών. Εὐχὴν οὖν ὁ Πατριάρχης ποιήσας, ἀντὶ στέμματος, ὥς φασι, τὸ ἴδιον ἐπιρριπτάριον τῇ αὐτοῦ ἐπέθηκε κεφαλῇ. Δώροις οὖν ἀμέτροις τε καὶ μεγίστοις φιλοφρονηθέντες, ὅ, τε Συμεὼν καὶ οἱ τούτου υἱοί, εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ὑπέστρεψαν, ἀσύμφωνοι ἐπὶ τῇ εἰρημένῃ εἰρήνῃ γενηθέντες.

Magister itaque Joannes Eladas, ex Fœderatis Classiariisque delectu habito, armis instructos adversus Ducem emisit. Cumque ad Chalcem usque venissent, consertoque prælio, multi utrinque cecidere; tantaque data acceptaque strages est, ut & sanguinis rivi fluminis instar stagnarent. Occisus vero est Gregoras Ducis filius, & Michael ejus consobrinus; nec non Curticeo Armenius.

Edit. Paris. pag. 566.

Viri nobiles occisi.

IV. Quo cognito Constantinus Dux, ac cum maxima orta esset turbatio, equum impulit. Porro equus, in asseribus quibus locus constratus erat, collapsus, sessorem excussit. Quem solo allisum & projectum quispiam offendens (alii enim omnes dispersi ac palantes erant) ejus caput gladio abscidit.

Duci ablatum caput.

V. His ita peractis, Gregoras Magister Ducis socer, cum Leone, cui Chœrosphactes nomen, in sanctam Dei Magnam Ecclesiam confugere; quos & vi abstractos Monachi ritu in Studii Monasterio detonderunt: Constantinum vero Eladicum nervis bubulis cæsum, vilibusque ac laceris vestibus indutum, asinoque impositum, per mediam Urbem traducentes, in Dalmatæ Monasterio, Inclusi ritu, carceri reum addixerunt. Leonem vero Catacalitzem & Absalonem Arotræ filium luminibus privatos, in exilium miserunt. Constantinum Eulampii filium, aliosque cum illo, Theophilus Præfectus ad Circi metam gladio truncavit. Haud exigua perquisitione facta de Niceta A Secretis & de Constantino Libe, haud inventi sunt, ut qui fuga saluti consuluissent, Ægidam vero virum spectabilem sociosque, qui plures ac viri fortes essent, a Damali, quæ est Chrysopoli, ad Leucatum usque, furcis omnes suspenderunt. Procerumque plures ac Senatorii ordinis viros tunc temporis tutores isti crudeliter ac innoxie perempturi erant, nisi judicum quidam ob injusta eos grassatione ac impeta retraxissent, qui dicerent, *Quid vero vos, Imperatore adhuc puero, ejusque injussu, ejusmodi patrare audetis?*

Conjuratorum pœna; Tutorum sævitia.

VI. Itaque Ducis uxorem detondentes, ad suas ædes in Paphlagonia ablegarunt, cujus & filio Stephano virilia ademerunt.

Symeonis Bulgari cassa expeditio.

VII. Mense Augusto Symeon Bulgariæ Princeps, expeditione adversus Romanos cum numeroso fortique exercitu suscepta, Byzantium petit: obsessaque Urbe, ductoque a Blachernis ad portam usque, cui Aureæ nomen, vallo, ejus omnino facili negotio potiundi spe elatus erat. Enimvero, perspecta murorum firmitate, populique ac armatorum multitudine, nec non ballistarum copia, spe frustratus, ad Hebdomum, quod vocant, reversus, pacis fœdera expetivit. Fuit res Tutoribus gratissima: missus a Symeone, qui de pace colloqueretur, Theodorus Magister. Assumpto autem Nicolaus Patriarcha, & Stephanus ac Joannes Magistri, Imperatore, ad Blachernas usque profecti, ambos Symeonis filios introduxere, ac cum Imperatore in Palatio epulis excepere. Nicolao vero Patriarcha ad Symeonem egresso, ille ei caput modeste inclinavit: fusaque super eum prece, Patriarcha stemmatis loco, sui capitis operimentum, ejus capiti, ut ajunt, injecit. Amplissimis itaque immensisque accepti muneribus, Symeon ac liberi, cum de prædicta pace inter eos non satis convenisset, in regionem suam rediere.

pag. 567.

De pace tractatio, ipsa sine effectu.

Zoes in Aulam restitutio, superiorumque ejectio.

VIII. Constantino igitur Imperatore, velut qui puer esset, Matrem suam identidem requirente (jam enim Alexander Imperator, uti dictum est, Aula ejecerat) eam rursus in Palatium revocant. Rerum itaque potita, ac civilium administrationem nacta, Constantinum Accubitorem, & Constantinum Anastasiumque Gongulios, sic nuncupatos, in Palatium assumit: Joannisque Eladæ consilio, Alexandri Imperatoris asseclas, Joannem Rectorem, & quem Gabrielopulum vocant, & Basilitzem, ac reliquos, illa dejicit. Præficit vero Zoe Augusta Theophylactum Domenicum Fœderatorum Comitem. Joannes porro Magister Eladas, morbo correptus, a medicis salute desperata, e Palatio excedens, cum ad Blachernas venisset, ingravescente morbo fatis concessit. Domenici Hæteriarchæ consilio, Zoe Nicolaum Patriarcham cum asseclis, cum ira, Aula ejicit, suam ipsius jubens curare Ecclesiam.

Eladæ mors.

Nicolaus Patriarcha Aula ejectus.

IX. Nec multo post, Constantinus Accubitor Domenicum Hæteriarcham apud Augustam insimulat, quasi qui rerum summam in fratrem transferre cogitaret. Simulate itaque Patricii dignitate ornantes, eum in Ecclesiam solemni ritu precibus communiendus descendisset, ipsum domi manere jusserunt. Ejus loco præfecit Zoe Fœderatorum turmis Joannem Garidam; Damianum vero Eunuchum creavit Excubitorum Drungarium. Domenicus frustra lugens ac quiritans se domum recepit.

Patriciorum inauguratio.

X. Cæterum Symeone Bulgaro iterum Thraciam infestante, Augusta Proceribusque animi anxiis, quo tandem modo hominis arrogantiam compescere liceret; rogavit Joannes Bosgas ut Patricius fieret, Patzinacas adversus eum se conducturum pollicitus. Voti itaque compos effectus, acceptisque muneribus, ad eos iter contendit. Ac vero icto fœdere, indeque acceptis obsidibus, eos in Urbem adduxit; cum polliciti essent Patzinaces transmisso Istro Symeonem se debellaturos esse.

Edit. Paris. pag. 563.

Bosgas Patricius.

Corrogata Patzinacum auxilia.

XI. Venit vero etiam in Urbem Asotius, vir fortis roboris fama nominatissimus, Principis Principum filius. Ferebant virgam ferream, cujus extrema manibus teneret, qua pollebat, eximia vi, inflectere, inque circuli formam intorquere; ferri nimirum duritie, illius manuum robori cedente: hunc venientem multo honore suscepere, ac rursum in patriam remisere.

Asotii robur.

XII. Mense Septembri, Indictione tertia, Pancratucas Armenius Adrianopolim Symeoni prodidit: nec multo post missus Basilius Patricius ac Caniclio præfectus, Nicetasque Protospatharius Eladicus a Zoe Augusta cum multis muneribus, Urbem rursus recepit.

Adrianopolis prodita; & recepta.

XIII. Venit vero Damianus Ameras in Strobilum cum classe, multaque armata manu ac copiis ad eam expugnandam instructis; & vero eam capturus erat, nisi morbo correptus, fatis concessisset: cujus interitu factum ut Saraceni irrito conatu redirent.

Tentata Strobilus; Damiani Agareni mors.

XIV. Græciæ autem & Athenarum populi elvesque, continuis Chasi filii Jubæ injuriis vexati, ejus luxuriam inexplebilemque cupiditatem ferre non valentes, lapidibus obrutum, intra ipsum Athenarum Templi penetrale male interemerunt.

Chasus necatus in sacrario.

η'. Τοῦ Βασιλέως οὖν Κωνσταντίνου, ἅτε παιδὸς ὄντος, καὶ τὴν ἰδίαν μητέρα ἐπιζητοῦντος· ἤδη γὰρ αὐτὴν κατήγαγε τοῦ παλατίου, ὡς εἴρηται, Ἀλέξανδρος ὁ Βασιλεύς. ταύτην ἀναβιβάζουσι πάλιν. Αὕτη οὖν περικρατὴς γενομένη τῆς βασιλείας, ἀναβιβάζει εἰς τὸ παλάτιον Κωνσταντῖνον τὸν Παρακοιμώμενον, καὶ Κωνσταντῖνον καὶ Ἀναστάσιον τοὺς Γογγυλίους λεγομένους· καὶ τῇ βουλῇ Ἰωάννου Ἐλαδᾶ καταβιβάζει τοὺς οἰκείους Ἀλεξάνδρου τοῦ Βασιλέως, Ἰωάννην τὸν Ῥαίκτωρα, καὶ τὸν λεγόμενον Γαβριηλόπουλον, καὶ Βασιλίτζην, καὶ τοὺς λοιπούς. Προχειρίζεται δὲ Ζωὴ Αὐγοῦστα Θεοφύλακτον Δομέστικον Ἑταιρειάρχην. Ἰωάννης δὲ Μάγιστρος ὁ Ἐλαδᾶς νόσῳ περιπεσὼν, καὶ ἀπαγορευθεὶς παρὰ τῶν ἰατρῶν, κατελθὼν ἐκ τοῦ παλατίου, καὶ ἐν ταῖς Βλαχέρναις παραγενόμενος, καὶ ὑπὸ τῆς νόσου βαρυνθεὶς, τελευτᾷ. Συμβουλῇ Δομεστίκου Ἑταιρειάρχου καταβιβάζει Ζωὴ Νικόλαον Πατριάρχην ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ μετ' ὀργῆς, Τὰ τῆς ἰδίας ἐκκλησίας * περιποιούμενον καὶ φροντίζειν, εἰποῦσα.

* περιποιεῖσθαι.

θ'. Οὐ μετ' οὐ πολὺ δὲ Κωνσταντῖνος Παρακοιμώμενος διαβάλλει τῇ Αὐγούστῃ Δομέστικον Ἑταιρειάρχην, ὡς τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον εἰς τὸν αὐτοῦ ἀδελφόν. Τοῦτον προφάσει Πατρίκιον ποιήσαντες, κατελθόντος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἔθος, εὐχὴν λαβεῖν, οἴκοι μένειν παρεκελεύσαντο. Προεβάλετο δὲ Ζωὴ Ἰωάννην Γαριδᾶν Ἑταιρειάρχην, καὶ Δαμιανὸν εὐνοῦχον τῆς βίγλης Δρουγγάριον. Δομέστικος δὲ ἀπῆλθεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ ἀνόνητα ὀλοφυρόμενος.

ι'. Τοῦ δὲ Βουλγάρου Συμεὼν τὴν Θρᾴκην πάλιν ληϊζομένου, ἐν φροντίδι οὔσης τῆς Αὐγούστης καὶ τῶν ἐν τέλει, ὅπως αὐτοῦ τῆς ἀλαζονείας παύσωσιν, ᾐτήσατο Ἰωάννης ὁ Βογᾶς γενέσθαι Πατρίκιος, ὑποσχόμενος ἀγαγεῖν κατ' αὐτοῦ Πατζινάκας. Τῆς αἰτήσεως δὲ τυχὼν, δῶρά τε λαβὼν, εἰς τὴν τῶν Πατζινάκων χώραν ἄπεισι. Καὶ δὴ πεισάμενος, ὁμήρους ἐκεῖθεν λαβὼν, ἤγαγεν ἐν τῇ πόλει· συνθεμένων τῶν Πατζινάκων διαπεράσαι, καὶ τὸν Συμεὼν καταπολεμῆσαι.

ια'. Παρεγένετο δὲ ἐν τῇ πόλει καὶ Ἀσώτιος, ἀνὴρ ἐπὶ ῥώμης ὀνομαστότατος, υἱὸς ὢν τοῦ Ἄρχοντος τῶν Ἀρχόντων· ὃν φασὶ σιδηρᾶν ῥάβδον ἐκ τῶν ἄκρων ἑκατέραις χερσὶ κρατοῦντα, τῇ ὑπερβαλλούσῃ ἀλκῇ διακάμπτειν, καὶ πρὸς τὸ κυκλικὸν σχῆμα μετάγειν, τῆς ἀντιτύπου τοῦ σιδήρου φύσεως τῇ βίᾳ τῶν χειρῶν ὑπεικούσης· ὃν παραγενόμενον μετὰ πολλῆς τιμῆς ὑπεδέξαντο, καὶ πάλιν εἰς τὴν ἰδίαν χώραν ἐξέπεμψαν.

ιβ'. Σεπτεμβρίῳ μηνὶ, Ἰνδικτ. γ'. Παγκρατούκας ὁ Ἀρμένιος, τὴν Ἀδριανούπολιν τῷ Συμεὼν * παρέδωκε. Μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀποσταλεὶς Βασίλειος Πατρίκιος καὶ Κανίκλειος, καὶ Νικήτας Πρωτοσπαθάριος Ἐλαδικὸς παρὰ Ζωῆς μετὰ δώρων πολλῶν, καὶ ἀντιπαρέλαβον αὐτὴν πάλιν.

* Cont. Προδίδωσι.

ιγ'. Ἦλθε δὲ καὶ Ἀμερᾶς ὁ Δαμιανὸς εἰς Στρόβιλον μετὰ πλοίων τοῦ πολεμῆσαι αὐτὴν μετὰ πολλῆς τῆς δυνάμεως, καὶ ταύτην παρέλαβεν ἂν, εἰ μὴ νοσήσας ἐτελεύτησε, ὑποστρεψάντων διακενῆς τῶν Ἀγαρηνῶν.

ιδ'. Οἱ δὲ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν Ἀθηνῶν οἰκήτορες συνεχῶς ἐπηρεαζόμενοι παρὰ Χασὲ υἱοῦ τοῦ Ἰούβη, τὴν αὐτοῦ ἀσωτείαν μὴ ἐνεγκόντες, λίθοις τοῦτον ἀνεῖλον κακῶς ἔνδοθεν τῷ θυσιαστηρίῳ τοῦ ἐν Ἀθήναις ναοῦ.

ιε'. Βλι-

ιε΄. Βλέπουσα δὲ ἡ Αὐγούστα Ζωὴ τὴν ἔπαρσιν Συμεὼν, καὶ τὴν κατὰ τῶν Χριστιανῶν αὐτοῦ ἐπίθεσιν, βουλὴν μετὰ τῶν ἐν τέλει βουλεύεται, ἀλλάγιον καὶ εἰρήνην μετὰ τῶν Αγαρηνῶν διαπράξασθαι. διαπεράσαι δὲ πάντα τὸν τῆς ἀνατολῆς στρατὸν πρὸς τὸ πολεμῆσαι καὶ ἀφανίσαι τὸν Συμεών. Απεστάλησαν οὖν ἐν Συρίᾳ πρὸς τὸ ποιῆσαι ἀλλάγιον, Ιωάννης Πατρίκιος ὁ Ραδινὸς, καὶ Μιχαὴλ ὁ Τοξαρᾶς. Οὗ γεγονότος, τὴν συνήθη τῆς ῥόγας διανομὴν ποιησάμενοι ἐν τοῖς τάγμασι, ταῦτα ἀναλαβόμενοι σὺν τοῖς θέμασι, πρὸς τὰ Θρᾳκῷα μέρη διαπεράσαντες, Λέοντος Μαγίστρου τοῦ Φωκᾶ Δομεστίκου τῶν σχολῶν τυγχάνοντος, ᾧ ἀνδρεία μᾶλλον ἢ ἐπιστατικὴ φρόνησις προσανῆκατο. Εξαγαγόντων οὖν τὰ σεβάσμια καὶ ζωοποιὰ ξύλα Κωνσταντίνου Πρωτοπαπᾶ τοῦ παλατίου, τοῦ Κεφαλᾶ λεγομένου, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μαλελία ἐν τῇ Θρᾴκῃ, ἅπαντες προσκυνήσαντες, καὶ ἐπομοσάμενοι συναποθνήσκειν ἀλλήλοις, πανστρατὶ κατὰ Βουλγάρων ἐξώρμησαν. Ηρχον δὲ, τοῦ μὲν τάγματος τῶν Εξκουβίτων, Ιωάννης ὁ Γράψων· τοῦ δὲ Ικανάτου, ὁ τοῦ Μαρούλη υἱός. Ρωμανὸς δὲ ὁ Αργυρὸς ἐστρατήγει, καὶ Λέων ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, καὶ Βάρδας ὁ Φωκᾶς· οἷς συνῆν καὶ ὁ Μελίας μετὰ τῶν Αρμενίων, καὶ οἱ ἄλλοι πάντες Στρατηγοὶ τῶν θεμάτων. Συνῆν δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ Κωνσταντῖνος Πατρίκιος ὁ Λὶψ, Λέοντι Δομεστίκῳ σύμβουλος ὢν αὐτῷ ἐν πᾶσι τοῖς ἀνήκουσι.

ιϛ΄. Μηνὶ δὲ Αὐγούστῳ κ΄. Ινδικτ. ε΄. ὁ πόλεμος μεταξὺ Βουλγάρων τε καὶ Ρωμαίων πρὸς τῷ Αχελώῳ συγκεκρότητο ποταμῷ. καὶ, οἷα τὰ τοῦ Θεοῦ κρίματα, ὡς ἀνεξερεύνητα καὶ ἀνεξιχνίαστα. ἡττῶνται οἱ Ρωμαῖοι πανστρατί. καὶ γίγνεται φυγὴ παντελὴς, καὶ φρικώδης ὀλολυγὴ, τῶν μὲν ὑπ' ἀλλήλων συμπατουμένων, τῶν δὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων ἀναιρουμένων· αἱμάτων τε χύσις οἷα ἐξ αἰῶνος οὐκ ἐγένετο· Λέων ὁ Δομέστικος ἐν Μεσημβρίᾳ διεσώθη φυγών. Εσφάγη δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐν τῇ τοῦ πολέμου συμβολῇ, καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Λὶψ, καὶ Ιωάννης ὁ Γράψων, καὶ ἄλλοι τῶν Αρχόντων ἱκανοί.

ιζ΄. Απεστάλη δὲ τότε καὶ Ρωμανὸς Πατρίκιος καὶ Δρουγγάριος ὢν τῶν πλωΐμων μετὰ παντὸς τοῦ στόλου ἐν τῷ Δανουβίῳ ποταμῷ βοηθῆσαι Λέοντι τῷ Φωκᾷ. ἀλλὰ καὶ Ιωάννης ὁ Βογᾶς καταγαγεῖν Πατζινάκας, ὡς προείρηται, κελευσθέντος τοῦ Δρουγγαρίου Ρωμανοῦ διαπεράσαι τούτους κατὰ Βουλγάρων, ὥστε συμμαχῆσαι Λέοντι Φωκᾷ. Ρωμανοῦ δὲ καὶ Ιωάννου τοῦ Βογᾶ εἰς ἔριδας καὶ λογομαχίας ἐλθόντων· ὁρῶντες αὐτοὺς οἱ Πατζινάκαι πρὸς ἀλλήλους διαμαχομένους καὶ στασιάζοντας, ὑπεχώρησαν εἰς τὰ ἴδια.

ιη΄. Τοῦ πολέμου δὲ ἤδη τέλος λαβόντος καὶ ὑποστρεψάντων ἐν τῇ πόλει, τοῦ τε Ρωμανοῦ καὶ τοῦ Βογᾶ, τὰ κατ' αὐτῶν ἐκινήθησαν· καὶ εἰς τοσοῦτον κίνδυνον τὸν Δρουγγάριον Ρωμανὸν περιέστησαν, ὥστε καταδικάζουσαν ψῆφον ἀνελεύγκαι, τῶν ὀφθαλμῶν στερηθῆναι, ὡς ἀμελείᾳ, μᾶλλον δὲ κακουργίᾳ μὴ διαπεράσαντα τοὺς Πατζινάκας· ἀλλ' ὑποχωρήσαντα τάχιον, καὶ μηδὲ τοὺς φεύγοντας Ρωμαίων ἐν τοῖς πλοίοις ὑποδεξάμενον. Καὶ τοῦτο μὲν ἐπεπόνθει, εἰ μὴ παρὰ Κωνσταντίνου Γογγύλου, καὶ Στεφάνου τοῦ Μαγίστρου, ὡς δυναμένων παρὰ τῇ Αὐγούστῃ πολλὰ, τὰ τῆς καταδίκης ἀνετράπη.

ιθ΄. Τῶν δὲ Βουλγάρων τηνικάδε τῇ νίκῃ κατεπαρθέντων, καὶ ἐκστρατευσάντων μέχρι τῆς πόλεως, ἐξῆλθε Λέων ὁ Δομέστικος τῶν σχολῶν καὶ

Georg. Monach. Novi Impp.

XV. Videns porro Zoe Augusta Symeonis elatos animos ac superbiam, ejusque adversus Christianos grassationem non ferens, re cum Optimatibus deliberata, fœdus icere, pacemque componere cum Agarenis statuit; omnesque Asiæ copias ad debellandum profligandumque Symeonem trajicere. Missi proinde in Syriam, qui paciscerentur, Joannes Rhadinus Patricius & Michael Toxaras. Quo peracto, consueta erogatione donato exercitu, assumptis cohortibus ac legionibus, in Thraciam transmisere, Magistro Leone Phoca Scholarum Domestico, viro scilicet majoribus animis, quam imperatoria solertia prædito. Productis igitur venerabilibus ac vivificis lignis, Constantiou Palatini Clerici Sacerdotum primi, cognomento Cephalæ, Constantinique Maleliæ opera, in Thracia, cum omnes venerati essent, ac se una commorituros jurejurando firmassent, in Bulgariam copiis omnibus conferto exercitu profecti sunt. Præerant Excubiti turmæ Joannes Grapso, Hicanati vero, Marulis filius. Romanus Argyrus ducis potestate præerat, ejusque Leo frater & Bardas Phocas: quibuscum erat & Melias cum Armeniis, aliique omnes Legionum duces. Præter alios vero aderat etiam Constantinus Patricius Afer, qui Leoni Domestico in omnibus ad eum attinentibus, consilio affuturus operamque navaturus esset.

Apparatus in Bulgaros.

Leo Phocas, non satis re militari solers.

Edit. Paris. pag. 569.

Cruces adoratæ.

XVI. Mensis vero Augusti die vigesima, Indictione quinta, Bulgaros inter Romanosque conserta pugna ad Acheloum flumen est; ac (quæ Dei judicia, quam inscrutabilia ac impervestigabilia!) Romani omnes omnibus copiis fusi sunt ac fugati, horrendo per omnem exercitum ululatu, cum se alii alios conculcarent, alios hostes perimerent: tanta hominum strage, quanta nec a sæculo audita est. Leo Domesticus in Mesembriam sospes receptus est. Præter alios vero in pugnæ congressione necatus est Constantinus Afer, & Joannes Grapso, aliique Officialium Procerumque perplures.

Romanorum ingens strages.

XVII. Missus fuerat & Romanus Patricius reique navalis Drungarius cum omni classe, ut Danubii littora legeret, ac Leoni Phocæ suppetias iret: Joannes item Bogas, uti dictum est, qui Patzinacas adduceret, Romanus Drungarius in mandatis acceperat, ut eos adversum Bulgaros, auxilio futurus Leoni Phocæ trajiceret: versisque eis in dissidia verborumque contentiones, videntes Patzinaces sic inter se discordes atque rixantes, domum rediere.

Male Romano Bogæque navata opera.

XVIII. Jam vero finito bello, ac tum Romano tum Boga in Urbem reversis, eorum mota causa est. Adeoque in tantum Romani Drungarii periculum adductæ res, ut amissionis luminum pœna illi statuta sit, velut qui negligentia, seu potius animi pravitate ac nequitia Patzinacas non trajecisset, sed se citius subduxisset; ac ne fugientes quidem Romanos in navibus recepisset. Ac ita certe luisset, nisi Constantino Gongulo & Stephano Magistro, qui apud Augustam summa auctoritate pollebant, connitentibus, in contrarium lata sententia illi versa esset.

Romanus amissionis oculorum damnatus.

XIX. Bulgaris autem per id tempus victoria elatis, ad ipsamque Urbem excurrentibus, egressus in eos est Leo

pag. 570.

Victi iterum Romani.

legionum Domesticus, & Joannes Hetæriarcha, Ducisque filius Nicolaus, in locum quem Catasyrtas vocant, cum ingentibus copiis; noctuque ex improviso irruentibus in eos Bulgaris, ac Domestico in fugam verso, Nicolaus Ducis filius cum aliis multis occisus est.

XX. Theodorus itaque Constantini Imperatoris Pædagogus, Constantinum Accubitorem hoc molientem animadvertens, ut Imperium in Leonem suum ex sorore affinem transferret, Constantino Imperatori auctor est, ut Romanum Drungarium assumat, velut olim Patris servum ingenuum, illiusque propensa voluntate amicum ac studiosum, ut cum ipso maneat, custosque & vindex atque defensor, in quibus necesse habuerit, illi exstat. De his itaque haud raro interpellatus Romanus, abnuerat. Quapropter Constantinus ipse Imperator, litteras propria manu exaratas subscriptioneque firmatas, ad eum mittit: quibus ille in manus acceptis, Constantinum Accubitorem ejusque affines, ea se aggressurum cautione in se recepit.

XXI. Ejus itaque rei late pervagante fama, cum Accubitor Romanum urgeret, ut cum classe proficisceretur, causabatur ille ac excusabat, non posse se vela ventis dare ac abnavigare, cum nondum classis militari stipendio ac legitimo donata esset. Versante autem in navali Romano, navesque apparante, Constantinus Accubitor, quasi solvendæ classis negotium maturaturus, ad eum egressus est. Occurrit ille servili habitu gestuque promptoque animo facturum se pollicetur, quod jussus erat. Cumque jam Accubitor reverti volens, ex Romano sciscitaretur, *Num elegantes ac strenuos viros haberet, qui Imperatoriam triremem impellant?* Annuit ille statim manu, paratis ut prope accederent. Hi autem quos consilium non lateret, cum proxime jam Romani Prætoriam junaissent, iisque retro Constantinum Accubitorem ambulans, *Eum manibus corripite, atque tollite*, confestim clamasset, correptum illi in Romani Drungarii triremem tuta custodia servandum intulerunt. Qui virum defenderet, aut ulla ejus miseratione moveretur, ne unus fuit, cunctis fuga dilapsis, qui cum ipso erant.

Captus ex insidiis Accubitor Constantinus.

XXII. His ad Zoem Augustam perlatis, accersitis illa cum Nicolao Patriarcha optimatibus suis, qui facti causam inquirant, ad Romanum mittit. Dumque ii trajiciunt, facta populi coitione lapidibus appetiti ac fugati sunt. Mane igitur egressa Zoe ad Bucoleonis solare horologium, filio cunctisque clamabat, *Quonam modo rebellio hæc contigisset?* Cui Theodorus Constantini Imperatoris Pædagogus: *Idcirco nimirum contigisse ait, quod Leo Phocas Romanos, & Constantinus Accubitor Aulam perderet.*

Edit. Paris. pag. 571.

XXIII. Interim Imperator Nicolaum Patriarcham & Stephanum Magistrum sibi in aula adesse jubet, translata in se a matre potestate. Postridie missus Joannes Tubaces, qui Zoem Augustam aula dejiceret. Ea cum fletu ac ejulatu in filii complexus ruens, ad maternam miserationem affectumque inflexit; adeo ut Imperator dixerit, *Sinite ut mater mea mecum versetur*. Qui, mox ut locutus est, eam reliquere.

Zoe in ordinem redacta; filii pietate in Aula relicta.

XXIV. Accersitum vero Imperator & Patriarcha, Joannem Garidam, Le-

Garidas Scholarum Do-

Ἰωάννης Ἑταιρειάρχης, καὶ Νικόλαος ὁ υἱὸς τοῦ Δουκὸς εἰς χῶρον Θρᾳκῷον ὧπα λεγόμενον Κατασύρτας, ἅμα πλείστῳ λαῷ κατὰ Βουλγάρων. Τῇ δὲ νυκτὶ ἀδοκήτως ἐπιπεσόντων αὐτοῖς τῶν Βουλγάρων, καὶ τοῦ Δομεστίκου φυγόντος, ἐσφάγη Νικόλαος ὁ υἱὸς τοῦ Δουκός, καὶ πολλοὶ ἕτεροι μετ' αὐτοῦ.

κ'. Θεόδωρος γοῦν ὁ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου παιδαγωγός, ὁρῶν Κωνσταντῖνον Παρακοιμώμενον εἰς Λέοντα τὸν ἴδιον γαμβρὸν τὴν βασιλείαν σφετεριζόμενον, ὑποτίθησι Κωνσταντίνῳ Βασιλεῖ Ῥωμανὸν Δρουγγάριον προβαλέσθαι ὡς πατρικὸν αὐτοῦ δοῦλον καὶ εὔνουν τὰ πρὸς αὐτόν, ὡς ἂν γένοιτο αὐτοῦ, καὶ διαφυλάττειν αὐτόν. καὶ ἐν οἷς ἂν δέοιτο σύμμαχον ἔχειν καὶ βοηθόν. Πολλάκις οὖν περὶ τούτου λαληθεὶς Ῥωμανός, ἀπείπατο. Γραμματεῖον οὖν ὁ Βασιλεὺς Κωνσταντῖνος αὐτοχείρως διαχαράξας γραφῇ, καὶ ὑπογραφῇ διασφαλισάμενος, ἀπέστειλεν αὐτῷ. Ὅπερ οὗτος ἐπὶ χεῖρας λαβών, ὑπέσχετο τὴν κατὰ τοῦ Παρακοιμωμένου Κωνσταντίνου καὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐπίθεσιν ὧδε ποιήσασθαι.

κα'. Τῆς φήμης οὖν ταύτης διαθρυλληθείσης, καὶ τοῦ παρακοιμωμένου Κωνσταντίνου καταναγκάζοντος Ῥωμανὸν ἀποκινῆσαι μετὰ τοῦ στόλου, αὐτὸς προεφασίζετο ἀδυνάτως ἔχειν τοῦ ἀποπλεῖν, μὴ τοῦ στόλου τὴν νενομισμένην ῥόγαν λαβόντος. Ἐν τῇ ἐξαρτήσει δὲ ὄντος τοῦ Ῥωμανοῦ, καὶ τὰ πλοῖα εὐτρεπίζοντος, ἐξῆλθε Κωνσταντῖνος παρακοιμώμενος ἐπισπουδάσων αὐτὸν τοῦ ἐκπλεῦσαι. Ὁ δὲ τινὶ δουλικῷ τῷ σχήματι προσυπήντησε, καὶ προθύμως ποιήσειν τὸ κελευόμενον ἐπηγγείλατο. Ὑποστρέψαι δὲ βουλομένου τοῦ Παρακοιμωμένου, καὶ εἰ ἔχοι ἄνδρας εὐειδεῖς καὶ γενναίους, τὸ βασιλικὸν ἐρέττειν χελάνδιον, ἐπερωτῶντος πρὸς Ῥωμανόν, οὗτος εὐθὺς ἔνευσεν αὐτοῖς τῇ χειρί, ἑτοίμοις οὖσι πλησίον ἐλθεῖν. Οἱ δὲ τὰ τῆς βουλῆς εἰδότες, ἔγγιστα ἤδη τοῦ δρόμωνος Ῥωμανοῦ γεγονότες, ἐπειδὰ οὗτος ὀπίσω τοῦ Παρακοιμωμένου Κωνσταντίνου περιεπάτει, Ἀναρπάσατε αὐτὸν τῇ χειρί, καὶ ἄρατε αὐτόν, ἐπεφώνησε. Παραχρῆμα οὖν τοῦτον ἁρπάσαντες, εἰς τὸ τοῦ Δρουγγαρίου Ῥωμανοῦ χελάνδιον εἰσήγαγον, καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ κατεῖχον. Οὐδεὶς οὖν ὁ ὑπερασπίζων ἦν ἢ κατοικτείρων τὸν ἄνθρωπον, πάντων τῶν συνόντων αὐτῷ χρησαμένων φυγῇ.

κβ'. Ταῦτα Ζωὴ Αὔγουστα μαθοῦσα, προσκαλεῖται τὸν Πατριάρχην Νικόλαον καὶ τοὺς αὐτῆς μεγιστᾶνας, καὶ ἀποστέλλει πρὸς Ῥωμανόν, τὸ γεγονὸς βουλομένη μαθεῖν. Τούτων δὲ διαπεραιωσάντων, λίθοις ὁ λαὸς ἐξήλασαν βαλόντες. Ἕωθεν οὖν ἐξελθοῦσα Ζωὴ ἐν τῷ τοῦ Βουκολέοντος ἡλιακῷ, ἐπεφώνει τῷ υἱῷ καὶ πᾶσι, Πῶς ἄρα γέγονεν ἡ ἀνταρσία αὕτη; Ἔφησε δὲ πρὸς αὐτὴν ὁ Παιδαγωγὸς τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου Θεόδωρος, Ὅτι διὰ τὸ ἀπολέσαι Λέοντα τὸν Φωκᾶν τοὺς Ῥωμαίους καὶ Κωνσταντῖνον Παρακοιμώμενον τὸ παλάτιον, τοῦτο γεγόνασι.

κγ'. Προσελάβετο δὲ ὁ Βασιλεὺς Νικόλαον Πατριάρχην καὶ Στέφανον Μάγιστρον συνεῖναι αὐτῷ ἐν τῷ παλατίῳ, τὴν ἐξουσίαν εἰς ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐπισπασάμενος. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἀπέστειλεν Ἰωάννην τὸν Τουβάκην, Ζωὴν Αὔγουσταν τοῦ παλατίου καταβιβάσαι. Ἡ δὲ μετ' ὀλολυγῆς καὶ δακρύων τῷ ἑαυτῆς προσπλακεῖσα υἱῷ, πρὸς συμπάθειαν μητρικὴν καὶ οἶκτον ἐκίνησεν, ὡς τὸν Βασιλέα εἰπεῖν, Ἐάσατε εἶναι μετ' ἐμοῦ τὴν μητέρα μου. Οἱ δὲ τοῦτον, ἅμα τῷ λόγῳ ἀφῆκαν.

κδ'. Προσκαλεσάμενοι δὲ, ὅ, τε Βασιλεὺς καὶ ὁ Πατριάρχης Ἰωάννην τὸν Γαρίδαν, προβάλλονται

Δομέστικον τῶν σχολῶν, δεδιότες μὴ εἰς ἀποστασίαν χωρήσῃ ὁ Φωκᾶς Λέων. Ὁ δὲ οὐ κατένευσε τοῦτο γενέσθαι, εἰ μὴ Θεόδωρον γυναικάδελφον αὐτοῦ τὸν Ζουφινέζερ καὶ Συμεῶνα τὸν υἱὸν αὐτοῦ προεβάλλοντο Εταιρειάρχην. Ὅρκοις βεβαιωθεὶς ὑπ' αὐτῶν κατῆλθεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. Οἱ δὲ παραυτίκα τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ τοῦ παλατίου καταβιβάζουσι. Τούτων οὖν πρὸς αὐτὸν παραγεγονότων, ὡς ἐθεάσατο αὐτοὺς, τρόμος ἔλαβεν αὐτὸν καὶ φρίκη καὶ φρενῶν ἔκστασις. Εὐθὺς οὖν ἐξῆλθε πρὸς Ῥωμανὸν, καὶ διηγήσατο αὐτῷ οἷα πέπονθε. Συμφιλιωθεὶς οὖν αὐτῷ, καὶ ὅρκους δοὺς καὶ λαβὼν, ὥστε μίαν ἔχειν ἀμφοτέρων ψυχὴν, σύμφρων αὐτῷ καὶ σύμπνους ἐγένετο. ὥστε καὶ γαμικὸν συνάλλαγμα ποιήσασθαι συνεφώνησαν, πλέον ἐκ τούτου τὸν τῆς ἀγάπης δεσμὸν ἐπισφίγγοντες.

κε'. Τῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ οὖν τοῦ Μαρτίου μηνὸς, ἀποστέλλει Ῥωμανὸς Ἰωάννην πρεσβύτερον, οἰκεῖον αὐτοῦ καὶ πιστότατον ὄντα, καὶ Θεόδωρον τὸν Μαστζούτζιν λεγόμενον εἰς τὸ παλάτιον, ὑπεραπολογησομένους, ὡς Οὐκ ἀποστασίας χάριν τὸ παρ' ἐμοὶ διαπραχθέν· ἀλλὰ τὴν τοῦ Φωκᾶ ἐπίθεσιν ὑφορώμενος, καὶ δεδιὼς μή τι νεωτερισθῇ παρ' αὐτοῦ εἰς τὸν Βασιλέα, τούτου ἕνεκεν ἀνελθεῖν ἐν τῷ παλατίῳ βεβούλευμαι, καὶ τὴν φυλακὴν ποιεῖσθαι τοῦ Βασιλέως. Μὴ συνευδοκοῦντος οὖν Νικολάου τοῦ Πατριάρχου τούτοις, ἐμήνυσε Ῥωμανῷ παρὰ τοῦ ῥηθέντος παιδαγωγοῦ, τοῦ ἐλθεῖν μετὰ στόλου παντὸς μέχρι τοῦ Βουκολέοντος. Ὃς μετὰ τῶν σὺν αὐτῷ βουλευσάμενος. τὸ γὰρ ἄγος ἦγεν αὐτὸν, τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ε'. * ἰνδ. ἦλθεν ἔνοπλος ἅμα τῷ στόλῳ παντὶ ἐν τῷ Βουκολέοντι. Καὶ παραυτὰ Στέφανος μὲν Μάγιστρος ἐξῆλθε τοῦ παλατίου. Νικήτας δὲ ὁ Πατρίκιος ὁ συμπένθερος Ῥωμανοῦ ἀνελθὼν ἐν τῷ παλατίῳ, ἐξήγαγεν ἐκεῖθεν Νικόλαον τὸν Πατριάρχην. Ὅρκοις οὖν βεβαιωθέντες οἱ τοῦ Παλατίου παρὰ Ῥωμανοῦ, ἀπέστειλαν αὐτῷ τὸν τίμιον σταυρόν· καὶ προσκυνήσας αὐτὸν, καὶ ὅρκοις βεβαιώσας αὐτοὺς, ἀνῆλθε μετ' αὐτῶν ἐν τῷ παλατίῳ, καὶ ὀλίγων τινῶν, προσκυνήσας τὸν Βασιλέα, καὶ εἰσελθὼν μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ τῷ ἐν τῷ * Φόρῳ, καὶ πίστεις αὐτῷ δοὺς, παραυτὰ προχειρίζεται παρ' αὐτοῦ Μάγιστρος καὶ μέγας Εταιρειάρχης.

* Φάρῳ.

κς'. Αὐτίκα οὖν γέγονε θεία κέλευσις πρὸς Λέοντα τὸν Φωκᾶν, παρεγγυωμένη μηδαμῶς στάσιν τινὰ ἐννοῆσαι, ἀλλὰ πρὸς ὀλίγον ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἀναπαύεσθαι. Ὡσαύτως καὶ γράμματα ἐκελεύσθη Κωνσταντίνῳ Παρακοιμωμένῳ γράψαι, τὰ ὅμοια αὐτῷ παραγγέλλοντα, τοῦ μηδὲν ἐναντίον βουλεύσασθαι, ἀλλ' ἐν ὑποταγῇ εἶναι τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου. Ἀναλαβόμενος οὖν ταῦτα Ἀνδρέας Πριμικήριος τοῦ Βασιλικοῦ βεστιαρίου, ἀπεκόμισεν αὐτῷ ταῦτα ἐν Καππαδοκίᾳ ὄντι. καὶ ἀναδεξάμενος ταῦτα καὶ ἀναγνοὺς, ἀπελθὼν ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἡσύχασεν.

κζ'. Τῇ ἑβδομάδι ε'. τῶν ἁγίων νηστειῶν δίδοται ἀῤῥαβὼν γαμικοῦ συναλλάγματος παρὰ Κωνσταντίνου Βασιλέως, Ἑλένῃ τῇ θυγατρὶ Ῥωμανοῦ· καὶ τῇ τρίτῃ τοῦ Πάσχα τῇ λεγομένῃ τῆς Γαλιλαίας εὐλογεῖται καὶ στεφανοῦται ἅμα αὐτῷ παρὰ Νικολάου Πατριάρχου.

κη'. Ῥωμανὸν Βασιλεοπάτορα προχειρισάμενος, ἀντ' αὐτοῦ Χριστοφόρον υἱὸν αὐτοῦ Εταιρειάρχην κατέστησε. Μετ' οὐ πολὺ δὲ Λέων ὁ

gionum Domesticum eum præfecerunt, veriti scilicet ne Leo Phocas in rabellionem verteretur. Non acquievit ille ut munus acciperet, nisi Theodorus Zuphinezer ejus levir, & Symeon illius filius, Fœderatorum turmis præficerentur. Amborum is jurejurando fretus in domum descendit; moxque hi illius affines aula ejecerunt. Quos ut ad se venientes conspexit, stupor tremorque virum invaserunt. Confestim igitur ad Romanum venit, ac quæ illi facta essent narravit. Arctiori itaque amicitia ei implicatur, dataque & accepta jurata fide, uno se in posterum animo fore, uno animi sensu consentientes evasera: ut & nuptiarum fœdera se juncturos paciscerentur, quo inde dilectionis vinculum sibi adstringerent.

Mellitus defectus, & illusus; Romano amicitia junctus.

XXV. Secundum hæc igitur vigesima quinta Martii mensis, mittit Romanus Joannem Presbyterum domesticum suum eumdemque fidelissimum, & Theodorum Mastzucem nuncupatum in Palatium, qui ejus causam agerent ac excusarent, *Nihil ad rebellionem spectare, quod ab eo factum erat: sed anum hoc veritum, Phocæ molimina, ac metuentem ne ille novis rebus adversus Imperatorem studeret, eam ob rem in animum induxisse. Idque consilii cepisse, ut in Regiam, Imperatori custos futurus, ascenderet.* Non approbante Nicolao Patriarcha aut assentiente, is quem dicebam, Pædagogus mandat Romano ut cum omni classe ad Bucoleonem veniat. Re itaque cum suis deliberata (Nam urgebat Fetum) ipso intemeratissimæ Virginis ac Dei Genitricis solemni Annunciationis die, Feria quinta, manu armata cum omni classe ad Bucoleonem venit, statimque Magister Stephanus e Palatio excessit. Nicetas vero Patricius Romani consocer in Palatium ascendens, Nicolaum Patriarcham inde extrusit. Aulicorum igitur animis Romani jurejurando firmatis, pretiosam ad eum Crucem misere; quam ille veneratus, iterumque sacramento interposito, fidem obstringens, cum eis, paucisque comitum, Imperatorem salutaturus in Palatium ascendit. Ingressusque cum eo in Templum, quod in Pharo est, dataque ibi & accepta securitatis fide, confestim Magister & Magnus Hetæriarcha eb ipso præficitur.

Edit. Parif. pag. 372.

Romanus in Palatium receptus.

Magnus Hetæriarcha præfectus.

XXVI. Mox itaque missa ad Leonem Phocam Divalis jussio, qua is omni conflandæ seditionis misso proposito, tantisper domi quiescere præciperetur. Constantinus quoque in eamdem scribit sententiam, & ut nihil in adversum moliatur, sed in Constantini Imperatoris subjectione perseveret. Acceptas sacras, Imperatorii Vestiarii Primicerius Andreas, ad eum in Cappadocia defert: acceptis illa ac lectis domum se recipiens, priveti habitu egit.

XXVII. Quinta sanctorum jejuniorum hebdomada, datur a Constantino Imperatore Helenæ Romani filiæ contractus nuptialis arrhabo; tertiaque Paschæ (quam Galilæam vocant) benedictione impartitur, unaque cum illa e Nicolao Patriarcha corollis nuptialibus redimitur.

Helena Romani filia cum Constantino nuptiæ.

XXVIII. Romano in Imperatoris patrem provecto, ejus loco Christophorum ipsius filium Fœderatorum turmis præficit. Nec multum temporis

Romanus Imperatoris pater.

Leonis Phocæ infectio.

intercesserat, cum Leo Phocas, quorumdam Procerum ac Tribunorum suasu, subjectarumque ei Legionum hortatu, res novas molitur; accitoque Constantino Accubitore, & Constantino & Anastasio Gongyliis germanis fratribus, nec non Constantino A secretis primo Malalino, cunctis persuadere nititur, in gratiam Constantini Imperatoris eam se motionem facere.

Romani stratagema in Phocam.

Romanus vero Imperatoris pater, Bullis Aureis ac diplomatis subscriptione munitus, quasi ea Constantini Imperatoris persona, quibus modo molitio evertebatur, eosque, qui Phoca relicto, ad Imperatorem confugerent, ab Imperatoris stare partibus significabatur, editis, Annæque cuidam effroati mulieri ac temerariæ, nec non Clerico cuidam Michaeli nomine contraditis, in Leonis castra emisit.

Edit. Paris. pag. 373.

Hi, accepta diplomata, in omnem late exercitum clanculum sparserunt. Ac quidem Michael a Phoca deprehensus, durisque verberibus subactus, naso auribusque mulctatus est. Verum is postea a Romano convenientem vicem consecutus est; similiter quoque una cum illo submissa mulier.

Tribunorum Ducumque a Phoca defectio.

XXIX. Primus itaque Constantinus, Bary-Michaelis filius, relicto Phoca ad Romanum transiens, ejuscemodi defectionis convellendæ ac rebellionis primus auctor fuit. Secuti etiam Balantius, & Atzmorus, quem vocant, ipsi quoque ambo Tribuni. Leo igitur Phocas, quo fretus erat, ingenti omni armorum genere valide instructo exercitu, Chrysopolim veniens, a Juvenca lapidea Chalcedonem usque ad terrorem civibus incutiendam, late aciem explicavit. Interim vero missus a Romano cum celoce Symeon Canicleii Præfectus cam litteris, Constantini Imperatoris subscriptione munitis. Litterarum hic erat tenor, hæc sententia.

Litteræ Constantini Imperatoris adversus Phocam.

XXX. *Cum alium neminem Dominationis meæ ac Majestatis vigilantiorem, magisque benevolum ac fideliorem custodem, inter omnes, qui meæ ditionis sunt, ac Imperio parent Romano offenderem, huic secundum Deum mei custodiam commisi: & ut patris loco haberem, operæ pretium duxi, qui paterna in me viscera propensumque genitoris animum exhibuerit. Leonem vero hunc Phocam, cum semper meæ Majestati suspectum habuerim, nunc reipsa insidiantem inveni, & qui in meum tyrannice Imperium insurrexerit. Quamobrem nec Domesticum eum deinceps esse volo. Neque enim hanc meo jussu arditum cum telam agnosco, sed ipsum a se ultroque grassari, ut in se rerum summam transferat, pronuntio.* His itaque audiente exercitu lectis litteris, cœperunt omnes recedere, & ad Imperatoris patrem confluere. Phocas autem consilii inops rebusque desperatis, ut cui omne consilium cassum ivisset, salutem fuga quærens, ad castrum Ateus cum venisset, eo repulsus est. Misit itaque Romanus Joannem Tubacem & Leonem ejus cognatum, qui in Urbem ipsum inducerent. Quem cum tenuissent, luminibus orbarunt, etsi ejus cœcandi nullum mandatum acceperant: sed ipsi a se sponte fecerunt, ut & Romanus Imperatoris pater ejus rei nomine indignatus sit.

Leo Phocas captus, & oculis orbatus.

XXXI. Mense Augusto detectæ Constantini Ctematini, Davidis Camuliani & Michaelis Mangarorum Curatoris insidiæ. Qui verberibus subacti,

pag. 374.

Conjuratio extincta.

A Φωκᾶς ἀπατηθεὶς παρά τε τινῶν ἀρχόντων, καὶ τῶν αὐτοῦ ταγμάτων, πρὸς ἀντάρσιαν κινεῖται. καὶ ἀποστείλας, ἀντελάβετο εἶναι σὺν αὐτῷ, τόν τε Παρακοιμώμενον Κωνσταντῖνον, καὶ Κωνσταντῖνον καὶ Ἀναστάσιον Γογγυλίους τοὺς αὐταδέλφους, καὶ Κωνσταντῖνον Πρωτασηκρῆτις τὸν Μαλαλέαν, πληροφορῶν ἅπαντας καὶ βεβαιῶν, ὡς ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου τὴν τοιαύτην ποιεῖται συγκίνησιν. Ῥωμανὸς δὲ ὁ Βασιλεοπάτωρ, χρυσοβούλλια ποιήσας ἐνυπόγραφα ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου, τῆς τοιαύτης ἐπιβουλῆς ἀνατροπὴν περιέχοντα, καὶ ὡς οἱ τὸν Φωκᾶν καταλιμπάνοντες, τῷ Βασιλεῖ δὲ προσφεύγοντες, ὑπὲρ τοῦ Βασιλέως εἰσὶ διὰ Ἄννῃ τινὶ γυναικὶ ἀναι-
B δεῖ καὶ θρασείᾳ, καὶ κληρικῷ τινὶ Μιχαὴλ, ἐν τῷ αὐτοῦ στρατοπέδῳ ἐξέπεμψεν. Οἱ δὲ ταῦτα ἀναλαβόμενοι διέσπειραν παντὶ τῷ στρατῷ. Καὶ ὁ μὲν Μιχαὴλ φωραθεὶς παρὰ τοῦ Φωκᾶ καὶ ἀνηλεῶς τυφθεὶς, τήν τε ῥῖνα καὶ τὰ ὦτα ἀπετμήθη· ὃς μετὰ ταῦτα παρὰ Ῥωμανοῦ τῆς προσηκούσης ἔτυχεν ἀμοιβῆς· ὡσαύτως καὶ ἡ σὺν αὐτῷ σταλεῖσα γυνή.

κθ΄. Πρῶτος οὖν ὁ υἱὸς τοῦ * Βαρέως Μιχαὴλ Κωνσταντῖνος καταλιπὼν τὸν Φωκᾶν τῷ Ῥωμανῷ προσέδραμεν, ἀρχηγὸς γεγονὼς καταλύσεως τῆς τοιαύτης ἀνταρσίας καὶ τυραννίδος. Σὺν αὐτῷ δὲ καὶ ὁ Βαλάντιος, καὶ ὁ λεγόμενος Ἀτζμωρος, Τουρμάρχαι ὄντες ἀμφότεροι. Λέων οὖν ὁ Φωκᾶς μετὰ λαοῦ πλείστου ἰ-
C σχυρῶς καθωπλισμένου, ἐν Χρυσοπόλει καταλαβὼν διέστησε παρατάξεις ἀπὸ τῆς λιθίνης Δαμάλεως μέχρι Χαλκηδόνος, τοῖς ἐν τῇ πόλει φοβῶν. Ἀποστέλλεται οὖν μετὰ δρόμωνος παρὰ Ῥωμανοῦ Συμεὼν ὁ τοῦ Κανικλείου, λόγον ἐνυπόγραφον τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου ἐπιφερόμενος τάδε διαγορεύοντα.

* Cont. Βαρυμιχαὴλ υἱὸς Κωνσταντῖνος.

λ΄. Ὡς ἐγὼ φύλακα τῆς ἐμῆς Βασιλείας ἐγρηγορώτερον καὶ εὐνούστατον καὶ πιστότατον οὐδένα τῶν ὑπὸ χεῖρα, ἢ Ῥωμανὸν εὑρακὼς, τούτῳ τὴν ἐμὴν φυλακὴν μετὰ Θεὸν κατεπίστευσα, καὶ ἀντὶ πατρὸς αὐτὸν ἔχειν ἔκρινα, σπλάγχνα πατρικὰ καὶ διάθεσιν γονικὴν πρὸς ἐμὲ ἐνδειξάμενον. Λέοντα δὲ τοῦτον τὸν Φωκᾶν, ἀ-
D εὶ τῇ ἐμῇ Βασιλείᾳ ὑποπτεύων ἐπιβουλεύειν, νῦν ἔργοις αὐτοῖς ἐπίβουλον εὕρηκα, καὶ τὰς ἐμὰς ἀρχὰς τυραννικῶς ἐξανιστάμενον. Διὸ οὔτε Δομέστικον αὐτὸν ἀπὸ τοῦ νῦν εἶναι βούλομαι, οὔτε δὲ ταύτην τὴν ἀνταρσίαν μετὰ βουλῆς ἐμῆς πεπραχέναι φημὶ, ἀλλ' αὐθαιρέτῳ γνώμῃ ταύτην ποιήσασθαι τὴν ἐπίθεσιν, ἑαυτῷ τὴν Βασιλείαν σφετεριζόμενον. Τούτων οὖν τῷ λαῷ ὑπαναγνωσθέντων, ἤρξαντο πάντες ὑποχωρεῖν, καὶ τῷ Βασιλεοπάτορι προσρυῆναι Ῥωμανῷ. Τοῦ δὲ Φωκᾶ εἰς ἀμήχανον περιστάντος, καὶ ἀπογνόντος ὡς πάσας ἐλπίδος ἐκκεχυκότος, καὶ φυγῇ χρησαμένου, καὶ πρὸς τὸ κάστρον Ἀτεῦς παραγενομένου, καὶ μὴ δεχθέντος ἀπέστειλε Ῥωμανὸς Ἰωάννην Τουβάκην καὶ
E Λέοντα τὸν αὐτοῦ συγγενῆ, ὥστε εἰσαγαγεῖν αὐτὸν ἐν τῇ πόλει. Οἱ δὲ τοῦτον κρατήσαντες, ἀπετύφλωσαν καί τοι μηδεμίαν περὶ τούτου δεξάμενοι ἐντολὴν, ἀλλ' αὐθαιρέτῳ γνώμῃ τοῦτο πεποιηκότες, ὡς ἀγανακτῆσαι ἐπὶ τούτῳ καὶ τὸν Βασιλεοπάτορα Ῥωμανόν.

λα΄. Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ, κατεμηνύθη τὰ τῆς ἐπιβουλῆς Κωνσταντίνου τοῦ Κτηματινοῦ καὶ Δαβὶδ Καμουλιανοῦ καὶ Μιχαὴλ Κουράτωρος

τῶν Μαγγάνων. καὶ τυφθέντες οὗτοι καὶ δημευθέντες, διὰ μέσης διῆλθον τῆς πόλεως, καὶ ἐξορίᾳ παρεπέμφθησαν.

λβ'. Ἤγαγον δὲ καὶ Λέοντα Μάγιστρον καὶ Δομέστικον τῶν σχολῶν ἐν τῇ πόλει, καὶ διῆλθεν ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ ἡμιόνῳ ἐποχούμενος.

λγ'. Ἐφωράθη δὲ καὶ Ζωὴ Αὔγουστα ἐπιβουλεύουσα Ῥωμανῷ διὰ πεφαρμαγμένων βρωμάτων ὑπὸ Θεοκλήτου Νοταρίου τῆς ὑπουργίας σταλέντων. Καὶ ταύτην τοῦ Παλατίου καταβιβάζουσι, καὶ εἰς τὸ Πετρίον ἀπάγουσι, τῇ τῆς ἁγίας Εὐφημίας μονῇ ἀποκείραντες.

λδ'. Προσκληθεὶς δὲ παρὰ Θεοφυλάκτου Πατρικίου καὶ Κόμητος τοῦ σταύλου εἰς ἄριστον ὁ παιδαγωγὸς Κωνσταντίνου Βασιλέως Θεόδωρος, καὶ Συμεὼν ὁ αὐτοῦ ἀδελφός· ἐπεισελθὼν οὖν εἰσῆλθεν Ἰωάννης Δρουγγάριος τῆς βίγλης ὁ Κουρκούας λεγόμενος, μετὰ πλείστου λαοῦ, καὶ τούτους ἀναρπάσας, εἰς τὸ Ὀψίκιον ἐξώρισεν ἐν τοῖς αὐτῶν προαστείοις, ὡς κατὰ τοῦ Ῥωμανοῦ μελετῶντας.

λε'. Εἰκοστῇ τετάρτῃ τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, τιμᾶται Ῥωμανὸς τῇ τοῦ Καίσαρος ἀξίᾳ καὶ Δεκεμβρίῳ μηνὶ δεκάτῃ ἑβδόμῃ τῇ τῶν Πατέρων Κυριακῇ, τῇ πρὸ τῆς βασιλείας στέφεται διαδήματι παρὰ Βασιλέως Κωνσταντίνου γαμβροῦ αὐτοῦ καὶ Νικολάου Πατριάρχου.

bonisque publicatis, per mediam Urbem pompa traducti, exilio relegati sunt.

XXXII. Adductus & Leo Magister ac Legionum Domesticus in Urbem, muloque insidens ignominiæ causa per medium forum traductus.

XXXIII. Quin & Zoe Augusta deprehensa Romani vitæ per cibos medicatos insidiari, per Theocletem Servitii Notarium instructos. Quare hanc quoque Aula dejectam, inque Petrium abductam, in sanctæ Euphemiæ Monasterio detonderunt.

Zoe Aula dejecta, & in Monasterium detrusa.

XXXIV. Invitatos vero ad prandium a Theophylacto Patricio & Stabuli Comite, Theodoro Constantini Imperatoris Pædagogo, ejusque fratre Symeone, ingressus Excubiarum Drungarius, Curcuas nuncupatus, cum multo longe satellitio, arreptos illos velut adversus Romanum machinantes, ad Opsicium in suis ipsorum suburbanis relegavit.

Theodorus Constantini Pædagogus relegatus.

XXXV. Mensis Septembris die vigesima quarta, Romanus Cæsaris donatur dignitate: mensis vero Decembris die decimo-septimo, Dominica Patrum, quæ est ante Natalem, Imperiali stemmate a Constantino Imperatore & Nicolao Patriarcha donatur.

Romanus Cæsar & Imperator.

ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΡΩΜΑΝΟΥ ΜΕΤΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΓΑΜΒΡΟΥ ΑΥΤΟΥ, ΕΤΗ κς'.

Καὶ Ἰανουαρίου ϛ'. τῇ τῶν ἁγίων φώτων ἡμέρᾳ στέφει Θεοδώραν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ. Μαΐῳ δὲ μηνὶ ιζ'. Ἰνδικτ. ε'. Χριστοφόρος ὁ υἱὸς Ῥωμανοῦ ἀναγορεύεται Βασιλεύς. Στέφεται δὲ τῇ κδ' τοῦ αὐτοῦ μηνὸς παρὰ Κωνσταντίνου Βασιλέως, τῇ τῆς ἁγίας ν'. ἡμέρᾳ· καὶ μόνοι οὗτοι οἱ δύο ἐν ταύτῃ τῇ προελεύσει προῆλθον.

β'. Ἰουνίῳ δὲ μηνὶ Ἰνδικτ. η'. ἡμέρᾳ κυριακῇ ἡ τῆς ἐκκλησίας γέγονεν ἕνωσις παρὰ Ῥωμανοῦ, ἁπάντων ἑνωθέντων, Μητροπολιτῶν τε καὶ Κληρικῶν, τῶν ἀπὸ Νικολάου Πατριάρχου καὶ Εὐθυμίου διεσχισμένων.

Περὶ τῆς ἑνώσεως τῆς ἐκκλησίας τῆς γεγονυίας ἐπὶ Κωνσταντίνου καὶ Ῥωμανοῦ.

γ'. Ὀγδόῃ δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ Ἰνδικτ. θ'. ἀποστείλας Ῥωμανὸς ὑπερορίζει τὸν Μάγιστρον Στέφανον τὸν τῆς Καλομαρίας εἰς τὴν Ἀντιγόνου νῆσον, ὡς τῆς βασιλείας ἐφίεσθαι κατηγορηθέντα, μοναχὸν αὐτὸν ἀποκείρας ἅμα Θεοφάνει Τειχιώτῃ καὶ Παύλῳ Ὀρφανοτρόφῳ ἀνθρώποις αὐτοῦ.

δ'. Ἐποίησε δὲ Ῥωμανὸς Βασιλεὺς ἐν τῷ Τριβουναλίῳ πρόκενσον, συνηγμένων ἁπάντων ἐκεῖσε μεθ' ὅπλων. Τοῦ ἀδνουμίου δὲ γενομένου, αἰφνίδιον Ῥωμανὸς καὶ Κωνσταντῖνος τάχει πολλῷ εἰς τὸ παλάτιον ὑποστρέφουσι· ἐμηνύθη γὰρ παρὰ Λέοντος ἀνθρώπου τοῦ Ἀρσενίου ἡ αὐτοῦ τοῦ Ἀρσενίου ἐπιβουλὴ, καὶ Παύλου Μαγγλαβίτου. οἱ καὶ τυφθέντες καὶ δημευθέντες, ἐξωρίσθησαν. Ἦν δὲ τότε Παραδυναστεύων ὁ Πρεσβύτερος Ἰωάννης ὁ Ῥαίκτωρ. Ὃς Λέοντα τὸν τοῦ Ἀρσενίου ἐποίησεν Ἑβδομαδάριον, τῷ Βασιλεῖ τοῦτον προσοικειώσας.

ε'. Ἐγένετο δέ τις Ῥεντάκιος ἐν Ἑλλάδι, συγγε-

ROMANI IMPERIUM CUM CONSTANTINO EJUS GENERO, ANNOS XXVI.

I. SEXTA itaque Januarii, quæ dies sacra Luminum est, uxorem suam Theodoram Augustali corona donat: Maii vero decima septima, Indictione quinta, Christophorus Romani filius Imperator salutatur; ac die quarto supra vigesimum in die sancto Pentecostes a Constantino Imperatore coronatur: amboque hi soli in ea pompa processerunt.

Helenæ Romani uxoris cognatio: Christophori filii proclamatio & coronatio.

II. Junio autem mense, Indictione octava, die Dominico, facta Ecclesiæ unitio est, Romano auctore, unitique sunt omnes, Metropolitæ pariter ac Clerici, qui a Nicolao & Euthymio scissi schismate erant.

Ecclesiæ facta unitio. Cont. Julio, & Indict. 9.

III. Octava Februarii, Indictione nona, mittens Romanus, Stephanum Calomariæ filium, quasi affectati reum imperii, in Antigoni Insulam exilio relegat, detondetque Monachum cum Theophane Tichiota & Paulo Orphanotropho illius Domesticis.

Edit. Paris. pag. 555. Conjuratio compressa.

IV. Romanus Imperator, solemni ad Tribunalium processu, cunctis illic cohortibus cum armis congregatis; recensitoque exercitu, repente Romanus & Constantinus, quam celeriter ad Palatium redierunt: delatus enim Arsenius a Leone ejus famulo, & Paulus Manglabita, insidias struere: quare verberibus subacti, bonisque publicatis, exilio relegati sunt. Erat tunc administrandæ Reipublicæ adjutor ac Minister intimus, Joannes Presbyter Rector. Is Leonem Arsenii Domesticum, fecit Hebdomadarium, Imperatori commendans, inque ejus gratiam insinuans.

Alia conjuratio.

V. Fuit Rentacius quidam in Græ-

Rentacii parricidii pœna.

cia, Nicetæ Patricio sanguinis necessitudine conjunctus, homo insolens & parricida. Is, cum patrem, necem ei illaturus, persequeretur, ac pater illius vim furoremque declinans, conscensa navi, a Sarzeenis Cretensibus inter navigandum fuisset captus, nactus licentiam, patris omnia diripuit atque vastavit; Urbemque petens, in Magnam Dei Ecclesiam profugit. Romanus vero Imperator, cognita hominis petulantia ac rapinis, Ecclesia educere statuerat, justaque animadversione punire. At ille falsis ad Bulgaros confectis litteris, ad illos confugere deliberaverat. Tentus itaque ac convictus, amissis luminibus luit.

Pothus Argyrus Domesticus.

VI. Bulgaris autem ad Catasyrtas usque post Adrelasti Domestici occasum denuo excurrentibus, Pothus Argyrus Scholarum Domesticus præficitur; castrisque ad Thermopolim positis, Michaelem Moroleonis filium Legatum, Bulgarum motum exploratum misit. Is improvise in Bulgarorum delapsus cuneum, multam quidem Bulgarorum dedit stragem: verum ipse quoque accepto vulnere, in Urbem ingressus mortuus est.

Michaelis Moroleonis virtus ac interitus.

Conjuratio patefacta.

VII. Eo tempore detectæ a Theocleto Officii Notario structæ Romano Imperatori insidiæ, Anastasii Sacellarii & Aurificinæ præpositi, & Theodoriti Cubicularii, ac Demetrii Ærarii privati Notarii; nec non Nicolai Cubitzis & Theodoti Protocarabi; qui & Constantino utique Imperatori studebant. Convicti vero, verberibus subacti, ac per mediam delati Urbem, in exilium ejecti sunt. Theodoritus seorsum in Triconcho Palatii cæsus, ipse quoque exilio relegatus est. Anastasium porro Sacellarium, in Elegmorum Monasterium cæsarie mulctarunt, ubi & moritur.

Edit. Paris. pag. 576.

Depressus a Romano Constantinus.

VIII. Eo Romanus prætextu ac occasione, Constantinum Imperatorem dejicit, ac secundo ordine constituit; sibique ipse primas attribuit.

Bulgarorum expeditio; Romanorum maxima strages.

IX. Simeon vero adversus Romanos, rursum copias educit; missaque Bulgarorum multitudine cum Caucano & Menico aliisque, mandat, ut quam celerrime adversus Urbem impetum ferant. Superatis itaque montibus, & per eos dirigentes iter, ad Manglaba usque pervenerant. Cognita autem Romanus Imperator horum irruptione, veritus ne Pegarum Regias Ædes Stenumque, inde effusi, incenderent, Joannem Rectorem una cum Leone & Potho Argyris, sic nuncupatis, ire jussit, valido ex Prætorianis & Fœderatis aliisque cohortibus conflato exercitu. Adibat & Alexius Musele Patricius, ejusque navalis Drungarius, cum iis copiis, quibus præfectus erat. Agebatur quinta Jejuniorum Hebdomada. In campestribus itaque ac depressioribus Pegarum locis, castris dispositis, Bulgarisque armata manu e superioribus editioreque tumulo emergentibus, horrendoque ac incondito clamore strepentibus, maximoque impetu irruentibus, Joannes Rector illico fugam arripit; Photinus Platypodis filius, tuendi illius causa concertando necatur, & alii multi. Vix itaque sospes in triremem ingressus est. Venit vero armatus fugiens Alexius Drungarius Musele; nec armatura gravis celocis scalam commode satis scandere volens, una cum suo Protomandatore, præceps in mare actus, aquis suffocatus est. Ambo Argyri, fuga in

A υἱὸς ὢν Νικήτα Πατρικίου, ἀπαίδευτός τε καὶ πατραλοίας, ὃς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα καταδιώκων φονεῦσαι· ἐπειδήπερ ἐκεῖνος φεύγων αὐτοῦ τὴν ἐπίθεσιν, ἐν πλοίῳ εἰσελθὼν ἐξέπλει, καὶ παρὰ τῶν Κρητῶν κατεσχέθη· οὗτος ὁ Ῥεντάκιος ἄδειαν εὑρὼν, πάντα τὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐλῄσατο· καὶ ἐν τῇ πόλει ἀνελθὼν τῇ μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ προσέφυγε. Ῥωμανὸς δὲ ὁ Βασιλεὺς τὰς αὐτοῦ ἀταξίας καὶ λῃστείας καταμαθὼν, τοῦτον τῆς ἐκκλησίας ἐξαγαγεῖν ἐβουλεύσατο, καὶ παιδεῦσαι. Ὁ δὲ ψευδεῖς ἐπιστολὰς πρὸς Βουλγάρους πλασάμενος, πρὸς αὐτομολῆσαι ἐβουλεύσατο. Κρατηθεὶς δὲ καὶ ἐλεγχθεὶς, τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποστερεῖναι.

ϛ'. Τῶν δὲ Βουλγάρων πάλιν ἐξελασάντων μέχρι B Κατασυρτῶν, μετὰ δὲ τὴν Δομεστίκου Ἀδραλεστοῦ τελευτὴν, προεβλήθη Πόθος ὁ τοῦ Ἀργυροῦ Δομέστικος τῶν σχολῶν, καὶ μέχρι Θερμοπόλεως μετὰ τῶν ταγμάτων ἐξελθὼν, ἀπέστειλε Μιχαὴλ τὸν Μωρολέοντος υἱὸν τοποτηρητὴν ὄντα, τοὺς Βουλγάρους κατασκοπήσοντα· ὁ δὲ ἀπροόπτως τῷ λόχῳ αὐτῶν εἰσελθὼν ἔσω, πολλοὺς μὲν τῶν Βουλγάρων ἀνεῖλε· πληγεὶς δὲ καὶ αὐτὸς, εἰσελθὼν ἐν τῇ πόλει ἐτελεύτησεν.

ζ'. Ἐφωράθη δὲ τότε παρὰ Θεοκλήτου Νοταρίου τῆς ὑπουργίας, ἡ κατὰ Ῥωμανοῦ τοῦ Βασιλέως ἐπιβουλὴ Ἀναστασίου Σακελλαρίου καὶ ἄρχοντος τοῦ Χρυσοχοείου· καὶ Θεοδωρήτου κοιτωνίτου, καὶ Δημητρίου Βασιλικοῦ Νοταρίου τοῦ ἰδικοῦ, καὶ Νικολάου τοῦ Κουβάτζη, καὶ Θεοδότου Πρωτοκαράβου· C οἳ καὶ ὑπὲρ Κωνσταντίνου Βασιλέως δῆθεν ἐσπούδαζον· καὶ δὴ ἐλεγχθέντες, ἐτύφθησαν, καὶ ἐν τῇ μέσῃ διῆλθον, καὶ ὑπερόριοι κατέστησαν. Ὁ δὲ Θεοδώρητος ἰδίᾳ ἐν τῷ λεγομένῳ Τρικόγχῳ τοῦ παλατίου τυφθεὶς, καὶ αὐτὸς ἐξωρίσθη. Τὸν δὲ Σακελλάριον Ἀναστάσιον, ἀπέκειραν ἐν τῇ μονῇ τῶν Ἐλεγμῶν, ἔνθα καὶ τελευτᾷ.

η'. Τῆς τοιαύτης δὲ προφάσεως λαβόμενος Ῥωμανὸς, τῆς Βασιλείας Κωνσταντῖνον ὑποβιβάζει, καὶ δεύτερον καθίστησιν· αὐτὸν δὲ προάγει εἰς τὸ ἔμπροσθεν.

θ'. Ἐκστρατεύει δὲ πάλιν Συμεὼν κατὰ Ῥωμαίων· καὶ πλῆθος Βουλγάρων ἀποστείλας ἅμα Καυκάνῳ καὶ Μηνικῷ καὶ ἑτέροις, ἐκέλευσε κατὰ τῆς πόλεως ὅτι τάχιστα ἐξελαύνειν. Διελθόντες οὖν ἤτοι διὰ τῶν ὀρῶν, ἦλθον D μέχρι τῶν Μαγγλαβᾶ. Τὴν αὐτῶν δὲ ἔφοδον μαθὼν ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς, λογισάμενος μὴ τὰ τῶν Πηγῶν παλάτια καὶ τὸ Στενὸν κατελθόντες ἐμπρήσωσιν, Ἰωάννην Ῥαίκτωρα ἀποστέλλει, ἅμα Λέοντι καὶ Πόθῳ τοῖς Ἀργυροῖς λεγομένοις, ἔχοντας μεθ' ἑαυτῶν πλῆθος ἱκανὸν, ἔκ τε τῶν βασιλικῶν καὶ τῆς Ἑταιρείας καὶ τῶν ταγμάτων. Οἷς συνῆν καὶ Ἀλέξιος ὁ Πατρίκιος καὶ Δρουγγάριος τῶν πλωΐμων ὁ Μουσελὲ μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Ἦν δὲ ε'. τῶν Νηστειῶν ἑβδομάς. Διατάξαντες οὖν τὸν λαὸν ἐν τοῖς πεδινοῖς καὶ χθαμαλωτέροις τόποις τῶν Πηγῶν, τῶν Βουλγάρων ἄνωθεν ἀναφανέντων ἐνόπλων, καὶ βοῇ χρησαμένων ἀσήμῳ καὶ φοβερᾷ, καὶ σφοδροτάτως ἐπελασάντων κατ' αὐτῶν φεύγει μὲν παραυτὰ Ἰωάννης ὁ Ῥαίκτωρ· σφάττεται δὲ ὑπὲρ τούτου ἀγωνιζό-E μενος ὁ τοῦ Πλατύποδος υἱὸς Φωτεινὸς, καὶ πολλοὶ ἕτεροι. Μόλις οὖν διασωθεὶς εἰσῆλθεν εἰς τὸν δρόμωνα. Ἦλθε δὲ φεύγων ἔνοπλος μετὰ δρόμωνος, καὶ Ἀλέξιος Δρουγγάριος ὁ Μουσελὲ· καὶ μὴ ἰσχύσας ἀνελθεῖν ἐπὶ τὴν τοῦ δρόμωνος ἀναβάθραν, πεσὼν ἐν τῇ θαλάσσῃ σὺν τῷ αὐτοῦ Πρωτομανδάτωρι ἀπεπνίγη. Οἱ Ἀργυροὶ δὲ ἐν τῷ καστελλίῳ φυγόντες, διεσώθησαν. Πλεῖστοι δὲ καὶ τὸ λοιπὸν ἅπαν πλῆθος, οἱ μὲν τὰς τῶν πολεμίων χεῖρας φυ-

γοντες, ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀπεπνίγησαν. οἱ δὲ σιδήρου γεγόνασι παρανάλωμα, οἱ δὲ χερσὶ Βουλγαρικαῖς αἰχμάλωτοι συνελήφθησαν. Οἱ δὲ Βούλγαροι, μηδένα τὸν κωλύοντα ἔχοντες, τά τε παλάτια τῶν Πηγῶν ἐπυρπόλησαν, καὶ τὸ Στενὸν ἅπαν κατέκαυσαν. Οὕτως ἄρα δεινὸν ἀβουλία καὶ ἀπειρία θρασύτητα σύμμαχον ἔχουσα.

ι'. Εἴκοσι δὲ Φεβρουαρίῳ μηνὶ α'. Ἰνδικτ. ι'. Θεοδώρα σύμβιος Ῥωμανοῦ τελευτᾷ· καὶ κατετέθη τὸ σῶμα αὐτῆς ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ τοῦ Βασιλέως Ῥωμανοῦ, τῷ ὑπ' αὐτοῦ εἰς μοναστήριον ἀμειφθέντι.

ια'. Τῷ δ' αὐτῷ μηνὶ στέφεται Σοφία ἡ τοῦ Βασιλέως Χριστοφόρου γυνή. Τηνικαῦτα δὲ καὶ Κουροπαλάτης Ἴβηρ ἐν τῇ πόλει παραγένετο· καὶ διὰ μέσου τῆς ἀγορᾶς διελθὼν κεκοσμημένης λαμπρῶς, μετὰ δόξης πολλῆς καὶ τιμῆς ὑπεδέχθη· ὃν καὶ ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ Σοφίᾳ εἰσήγαγον, τὸ κάλλος αὐτῆς καὶ τὸ μέγεθος θεασόμενον, καὶ τὸν πολυτελῆ κόσμον. Καλλωπίσαντες γὰρ αὐτὴν καὶ περιστείλαντες πέπλοις χρυσοϋφέσι καὶ κόσμῳ παντοίῳ, οὕτως εἰσήγαγον ἐν αὐτῇ. Ὁ δὲ τὸ θαυμαστὸν καὶ ὑπερμέγεθες τοῦ ναοῦ ἔργον καταπλαγεὶς, καὶ τὸν πολυτελῆ κόσμον ὑπερθαυμάσας, καὶ ἀληθῶς Θεοῦ κατοικίαν εἶναι τὸν χῶρον τοῦτον εἰπὼν, αὖθις ὑπέστρεψεν εἰς τὰ οἰκεῖα.

ιβ'. Ἰουνίῳ δὲ μηνὶ τῶν Βουλγάρων πάλιν ἐκστρατευσάντων, καὶ μέχρι τῶν τῆς ἁγίας Θεοδώρας παλατίων ἐλθόντων, καὶ ταῦτα πυρὶ παραδόντων, εἰς ἄριστον ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς τοὺς τῶν ταγμάτων Ἄρχοντας συνεκάλεσε, συνόντος αὐτοῖς καὶ τοῦ λεγομένου Σακτίκη, καὶ παρῄνει τούτοις καὶ προετρέπετο κατὰ τῶν ἐναντίων ἐξελθεῖν, καὶ τῆς πατρίδος ὑπεραγωνίσασθαι. Οἱ δὲ συνέθεντο ἑτοίμως τῆς αὐτοῦ βασιλείας καὶ τῶν Χριστιανῶν ὑπεραποθνήσκειν. Τῇ οὖν ἐπαύριον καθοπλισθεὶς παρὰ τοῦ Βασιλέως ὁ εἰρημένος Σακτίκης, ἀληθῆ οὖσαν τὴν ἑαυτοῦ πίστιν τε καὶ ἀνδρείαν ἀπέδειξεν. Ὄπισθεν γὰρ τῶν Βουλγάρων γενόμενος, καὶ εἰς τὸ στρατόπεδον αὐτῶν ἐμπεσὼν, πάντας τοὺς ἐκεῖ εὑρεθέντας κατέσφαξε. Μαθόντες οὖν οἱ Βούλγαροι τὸ γεγονὸς, ὑποστρέφουσιν ἐν τῷ στρατοπέδῳ· καὶ πολέμου συγκροτηθέντος, τρέπουσι τὸν Σακτίκην σὺν ὀλίγοις ὑπάρχοντα. Ὁ δὲ ἐπειδὴ γενναίως ἀγωνισάμενος πολλοὺς ἀνελὼν, οὐκέτι ἀντέχειν ἠδυνάσατο πρὸς τὸ πλῆθος τῶν πολεμίων, μεθίησι τοῦ ἵππου τὸν χαλινὸν, καὶ εἰς φυγὴν ἤλαυνε. Ποταμόν δέ τινα ἐκεῖσε παραῤῥέοντα διαπερῶν, τοῦ ἵππου αὐτοῦ ἐν τῇ ἰλύϊ ἐμπαγέντος, τιτρώσκεται κατὰ τῆς ἕδρας καὶ τὸν μηρόν. Μόλις οὖν τοῦ ἵππου ἐκ τῆς ἰλύος ἀνασπασθέντος, συνεργούντων τῶν ὑπὸ χεῖρα, διασώζεται μέχρι τῶν Βλαχερνῶν, καὶ τίθεται ἐν τῇ ἁγίᾳ Σορῷ, καιρίας τῆς πληγῆς οὔσης, τῇ νυκτὶ ἐτελεύτησεν.

ιγ'. Τηνικαῦτα δὲ καὶ ὁ Πετρωνᾶς αἰδεσιμώτατος, προστάξει Ῥωμανοῦ Βασιλέως, ἤγαγε λάρνακα ἔνζωδον, καὶ ἕτερα δύο γλυφῆς ἀμοιροῦντα ἐκ τῆς τοῦ ἁγίου Μάμαντος μονῆς ἀνδρείας, τῆς πλησίον οὔσης τῶν Ξυλοκέρκου λεγομένης πόρτης· ἐν οἷς φασὶν ἐναποτεθεῖσθαι Μαυρίκιον σὺν τοῖς αὐτοῦ παισίν· ἃ καὶ ἀπετέθη ἐν τῇ τοῦ Βασιλέως μονῇ, ἤτοι εἰς τὸ Μυρέλαιον.

ιδ'. Ἀδριανὸς δέ τις Χάλδος, πρὸς δὲ καὶ Τζάντζης Ἀρμένιος πλούσιος πάνυ, τῇ ὑποθήκῃ καὶ συμβουλῇ Βάρδα τοῦ Βοΐλα στρατηγοῦντος ἐν Χαλ-

A Castellum evaserunt. Navales, ac reliquæ omnes copiæ, partim hostium fugientes manus, in mari extinctæ sunt; partim ferro perierunt; partim inter Bulgarorum manubias captivi facti sunt. Porro Bulgari, nemine illis obsistente, tum Pegarum Regias Ædes incenderunt, tum Stenum omne igni vastaverunt. Sic nimirum grande malum consilii inopia rerumque inexperientia, cui audacia ac temeritas præsto est adjutatque.

Sent.

X. Februarii mensis die vigesima, Indictione decima, moritur Theodora Romani uxor: cujus corpus depositum in ipsius Romani Imperatoris domo, quam is in Monasterium verterat.

Theodoræ mors.

XI. Eodem mense coronatur Sophia B Christophori Imperatoris uxor. Eo ipso tempore Iber Curopolata Urbem petiit, ac per medium forum deductus, magnifico apparatu ornatum, clara pompa atque honore susceptus est. Inductus est & in sanctam Dei Sophiam, ejus pulchritudinem ac molem pretiosumque ornatum inspecturus. Splendide namque ornantes, auroque textis aulæis parietes circumvestientes, omnisque generis cultu decorantes, sic eum admisere. Ille mirandam immanisque molis Ædis fabricam stupens, supraque modum admirans illius pretiosissimum cultum, sacrumque hunc locum vere Dei habitationem dicens, domum reversus est.

Edit. Parif. pag. 577. Iberi Curopalatæ susceptio.

XII. Rursus vero mense Junio expeditione a Bulgaris suscepta, & cum illi ad- C usque Sanctæ Theodoræ Regias Ædes devecti, has igni succendissent, Romanus Imperator Legionum Duces ac Tribunos ad prandium invitavit, inter quos erat quem Sacticem vocant: hortabaturque illos ac excitabat ut adversum hostes exirent, ac pro patria depugnarent. Assensere illi, atque alacres ejus tuendæ Majestatis causa ac Christianæ rei incolumitatis, oppetituros se mortem promisere. Postridie igitur, quem dicebam, Sactices, armis ab Imperatore instructus, veram suam sic datam fidem, fortisque animi sui virtutem ostendit: Bulgaros quippe a tergo aggressus, inque eorum castra insiliens, quos ibi invenit, omnes trucidavit. Bulgari ubi cognovere quod gestum D erat, in castra revertuntur; consertaque pugna, Sacticem paucis stipatum terga vertere cogunt. Is autem strenue prælio perfunctus, dataque hostium ingenti strage, cum tantæ eorum multitudini sustinendæ amplius par non esset, laxatis habenis equum ad fugam impellit. Dum autem præterfluentem fluvium quemdam tentat trajicere, equo in limo hærente, vulnus in anum & femur accipit. Equo tamen ægre tandem suorum cura & industria e cœno evulso, ad Blachernas usque evasit; ubi ad sanctum Loculum positus, quod vulnus lethale erat, vivis excedit.

Sacticis insignis virtus, & interitus.

XIII. Sub idem tempus Petronas vir venerabilissimus, Romani Imperatoris jussu, urnam unam figuris ac imaginibus sculptam, aliasque duas nulla cælatoræ E arte sculptas, ex Sancti Mamantis virorum Monasterio, quod est prope portam, quam Xylocerci vocant, advexit; in quibus fama est conditum fuisse Mauricium cum liberis: quæ & in Romani Monasterio (in Myræleo scilicet) fuere depositæ.

Urnæ ex S. Mamantis Monasterio, ad Romani Monasterium translatæ. pag. 578.

XIV. Adrianus vero quidam Chaldus, Tzantzes item Armenius, vir summe locuples, Bardæ Boilæ in Chaldia

Compressa rebellio.

tum Ducis Prætorisque hortatu ac consilio, tyrannidem struunt, ac rebellionem adversus Romanum Imperatorem, Paiperte, quod sic vocant, oppido munito occupato. Horum potitus Joannes Crocoas Legionum Domesticus, ac cum tenuisset, iis quidem, qui illustriores essent, publicatis eorum bonis, oculos adimit: alios, qui pauperculi ac obscuri essent, quo vellent abire jussit. Tzantzes vero, alia munitissima arce occupata, ac immunitatis fide ab Scholarum Domestico accepta, Byzantium venit; ibique Manglabitæ dignitate auctus, in Manganorum domo sub custodia agebat. Cum vero fugam moliri deprehensus esset, oculis privatus est. Bardam Boilam, ejus misero Imperatore, quem sibi charum haberet, Monachi ritu detondere.

Pœnarum discretio.

Adrianopolis capta, Moroleonis crudelis interitus.

XV. Patricio vero, cui Moroleonis cognomen, Adrianopolitano Prætore, viro bellica fortitudine ac solertia egregie instructo, quique plurima adversus Bulgaros belli facinora præclare designasset; rursus Symeon ille Bulgarus omnibus copiis Urbem obsedit. Oppidani annona deficiente, ac fame graviter afflicti, cum parandi commeatus nulla spes affulgeret, penuria pressi, se, suumque Prætorem Bulgaris dedidere. Hunc, in potestatem acceptum Symeon, toto vinxit corpore, ac, quæ numerum excedant, excruciatum suppliciis ac dehonestatum, acerba demum nece sustulit; digna sane immanissima crudelissimaque viri indole ac ingenio. Demandata itaque Bulgaris Urbis custodia, recessit. Ii sic præsidiarii relicti, audito Romanorum copias infensa illis acie ingruere, relicta Urbe abierunt: inque hunc modum Urbs a Romanis recepta est.

Victus Leo Tripolita.

XVI. Leo Tripolita cum magnis copiis, ingentique armata classe adversus Romanos egressus, ubi Lemnum venisset, Joannes Patricius Radenus dictus, reique navalis Drungarius, repente eum aggressus, insulam petiit; consertaque pugna, Agarenorum sub eo aciem fudit fugavitque: ipse Tripolita, ægre fuga salutem expediit.

Edit. Paris. pag. 179.

Expeditio Symeonis Bulgari adversus Constantinopolim.

XVII. Mense Septembri, Indictione secunda, Symeon Bulgariæ Princeps, cum omnibus copiis adversus Byzantium profectus est: ac Thraciam quidem & Macedoniam populatur; succendit vero omnia & evertit, arboresque succidit. Ad Blachernas usque cum venisset, Nicolaum Patriarcham ac Procerum quosdam, quibuscum de pace tractaret, ad se mitti rogavit. Datis itaque utrinque obsidibus, exierant, primum quidem Patriarcha, tum Michael Patricius cognomento Stypiotes, & Joannes Mysticus, rerumque administrandarum Imperatori Adjutor ac Minister intimus. Jam enim Joannes Rector criminis dalatus apud Imperatorem, ægritudinem prætexens, Aula excesserat, atque in suo Monasterio, quod haud procul Galacrenis est, Monachi ritu detonsus fuerat.

Joannes Rector Monachus.

XVIII. Legati igitur cum Symeone de pace colloquebantur. Symeon vero illis repudiatis, ipsum Imperatorem videre, ejusque congressu frui expetebat; certo enim relatu de ejus prudentia & fortitudine, sapientiaque acceperat. Pergrata ea res fuit Romano; quippe qui pacis desiderio tenebatur, ac quotidianis utrinque cædi-

A δίᾳ, τυραννίδα καὶ ἀντάρσίαν κατὰ Ῥωμανοῦ Βασιλέως συσκευάζουσι, τὸ Παίπιρ τὸ λεγόμενον ὀχύρωμα κατασχόντες, ὡς ὁ τῶν σχολῶν Δομέστικος Ἰωάννης ὁ Κρονόας καταπολεμήσας, τοὺς μὲν κατέσχεν, ὧν τοὺς περιφανεστέρους ἀποτυφλοῖ, τὰς οὐσίας αὐτῶν δημεύσας· τοὺς δὲ πενιχροὺς καὶ ἀσήμους, ἀθώους κελεύσας ὅποι βούλοιντο ἀπιέναι. Τζάντζης δὲ ἐν ἑτέρῳ ὀχυρωτάτῳ καστελλίῳ διαφυγών, καὶ λόγον ἀπαθείας δεξάμενος, ἐν τῇ πόλει εἰσεληλύθει, καὶ τῇ τοῦ Μαγγλαβίτου ἀξίᾳ τιμηθεὶς ἐν τῷ οἴκῳ τῶν Μαγγάνων διέτριβε τηρούμενος. Δρασμὸν δὲ βουλευσάμενος, ἁλίσκεται, καὶ τῶν ὀφθαλμῶν στερίσκεται. Βάρδαν τὸν Βοΐλαν ἀπέκειραν μοναχόν, τοῦ Βασιλέως οἰκτείραντος, φίλον τυγχάνοντα.

B ιε΄. Τοῦ δὲ πατρικίου τοῦ ἐπονομαζομένου Μωρολέοντος Ἀδριανούπολιν στρατηγοῦντος, κρατίστου πολλὰ καὶ δεξίου τυγχάνοντος, ὃς πλείστας κατὰ Βουλγάρων ἀνδραγαθίας ὑπεδείξατο, καὶ πάλιν ὁ Βούλγαρος Συμεὼν σὺν παντὶ τῷ στρατεύματι αὐτοῦ, τὴν εἰρημένην πόλιν περιεκύκλωσαν. Ἐπεὶ δὲ οὖν, ὁ σῖτος τοὺς ἐν τῇ πόλει ἐπιλελοίπει, καὶ λιμὸς ἐπίεζε χαλεπός. οὐδαμόθεν γὰρ εἶχον ἐπισιτίσασθαι, τῇ ἐνδείᾳ πιεζόμενοι, προδεδώκασιν ἑαυτούς τε καὶ τὸν Στρατηγόν, τοῖς Βουλγάροις· ὃν χειρωσάμενος Συμεὼν καὶ δεσμὰ καθ' ὅλου τοῦ σώματος περιβαλών, καὶ μυρίαις αἰκίαις τοῦτον τιμωρησάμενος, τελευταῖον ἀπέκτεινε θανάτῳ πικρῷ, ἀξίῳ τῆς ἑαυτοῦ ἀπηνεστάτης καὶ ὠμοτάτης ψυ-

C χῆς. Βουλγάροις οὖν τὴν τῆς πόλεως φυλακὴν παραδούς, ὑπεχώρησεν. Οἱ δὲ κατ' αὐτῶν τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ἔφοδον ἀκηκοότες, ταύτην καταλελοιπότες ἀπῆλθον· καὶ πάλιν ὑπὸ Ῥωμαίους αὕτη ἐγένετο.

ις΄. Λέοντος δὲ τοῦ Τριπολίτου μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ πλοίων πολεμικῶν κατὰ Ῥωμαίων ἐξελθόντος, καὶ ἐν τῇ νήσῳ Λήμνῳ καταλαβόντος, Ἰωάννης Πατρίκιος καὶ Δρουγγάριος * τοῦ πλωΐμου, ὁ Ῥαδινὸς καπονομαζόμενος, αἰφνιδίως ἐπέθετο αὐτῷ, καὶ τὴν νῆσον κατέλαβε· καὶ πολέμου γεγονότος, Θεοῦ συνεργίᾳ, οἱ ὑπ' αὐτὸν τρέπονται Ἀγαρηνοί· μόνος δὲ ὁ Τριπολίτης φυγῇ διασώζεται.

* τῶν πλωΐμων.

ιζ΄. Σεπτεμβρίῳ δὲ μηνὶ Ἰνδικτ. β΄. Συμεὼν δὲ

D ὁ Ἄρχων Βουλγαρίας πανστρατὶ κατὰ Κωνσταντινουπόλεως ἐστράτευσε· καὶ ληΐζεται μὲν Θρᾴκην τε καὶ Μακεδονίαν, ἐμπυρίζει δὲ πάντα καὶ καταστρέφει, καὶ δενδροτομεῖ. Μέχρι Βλαχερνῶν παραγενόμενος, ἀπεζήτησεν αὐτῷ ἀποσταλῆναι τὸν Πατριάρχην Νικόλαον, καί τινας τῶν μεγιστάνων, ὥστε περὶ εἰρήνης αὐτοῖς συντυχεῖν. Ἔλαβον οὖν ὁμήρους παρ' ἀλλήλων ἀμφότεροι, καὶ ἐξῆλθον, πρότερον μὲν ὁ Πατριάρχης, εἶτα Μιχαὴλ Πατρίκιος ὁ προσαγορευόμενος Στυπιώτης, καὶ Ἰωάννης Μυστικός τε καὶ Παραδυναστεύων. Ἤδη γὰρ Ἰωάννης ὁ Ῥαίκτωρ διαβληθεὶς πρὸς τὸν Βασιλέα, ἀσθένειαν προφασισάμενος, τοῦ παλατίου κατεληλύθει· καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ μονῇ πλησίον Γαλα-

Ἐκστρατεία Συμεὼν τοῦ Βουλγάρου κατὰ Κωνσταντινουπόλεως.

E κρηνῶν ἀπεκάρη.

ιη΄. Οἱ μὲν οὖν μετὰ Συμεὼν περὶ εἰρήνης διελέγοντο. Ὁ δὲ αὐτοὺς ἀπεπέμψατο, αὐτὸν δὲ τὸν Βασιλέα Ῥωμανὸν ἐζήτει θεάσασθαι. Παρὰ πολλῶν δὲ πεπληροφόρητο περί τε τῆς αὐτοῦ φρονήσεως καὶ ἀνδρείας καὶ τῆς συνέσεως. Ὁ τοίνυν Βασιλεὺς ἐπὶ τούτῳ σφόδρα ἠγαλλιάσατο. ἐπεθύμει γὰρ τὴν εἰρήνην καὶ τὰ αἵματα τὰς καθ' ἑκάστην ἐγγινομένας τῶν αἱ-

μάτων

μάτων ἐκχύσεις. Ἀποστείλας οὖν ἐν τῷ Κοσμιδίῳ αἰγιαλῷ, κατεσκεύασεν ἐν τῇ θαλάσσῃ ὀχυρωτάτην ἀποβάθραν, ὥστε τὴν βασιλικὴν τριήρη διεκπλεύσασαν ἐν αὐτῇ προσορμίζεσθαι. Περιφράξας οὖν ταύτην πάντοθεν, διατείχισμα μέσον γενέσθαι προσέταξεν, ἐν ᾧ ἀλλήλοις ἔμελλον ὁμιλεῖν. Ἀποστείλας οὖν Συμεὼν, τὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ναὸν τὸν ἐν τῇ Πηγῇ ἐνέπρησε, καὶ τὰ πέριξ αὐτοῦ σύμπαντα, δῆλος ὢν ἐντεῦθεν, μὴ τὴν εἰρήνην ἐθέλων, ἀλλ' ἐλπίσι μετεώροις τοῦτον ἐξαπατῶν.

ιθ'. Παραγενόμενος δὲ ἐν Βλαχέρναις ὁ Βασιλεὺς, ἅμα Νικολάῳ τῷ Πατριάρχῃ, ἐν τῇ ἁγίᾳ Σορῷ εἰσῆλθε, καὶ τὰς χεῖρας ἐξέτεινεν εἰς δέησιν· εἶτα πρηνὴς πεσὼν, τὸ ἅγιον ἔδαφος ἐκεῖνο τοῖς δάκρυσι κατέβρεχε, τὴν πανάχραντον Θεοτόκον ἀντιβολῶν, τὴν ἄκαμπτον καὶ ἀμείλικτον τοῦ τυράννου καὶ ὑπερηφάνου Συμεὼν καρδίαν μαλάξαι, καὶ πρὸς εἰρήνην συνθέσθαι. Τὴν ἁγίαν οὖν κιβωτὸν διανοίξαντες, ἔνθα τὸ σεπτὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τεθησαύρισται ὠμοφόριον, καὶ τοῦτο ἐκεῖθεν ὁ Βασιλεὺς ἀνελόμενος, καὶ ὥσπερ τινὰ θώρακα ἀδιάρρηκτον περιβαλόμενος, καὶ τὴν πίστιν τὴν εἰς ἄμωμον Θεοτόκον οἷα περικεφαλαίαν τινὰ περιθέμενος, ἔξεισι τοῦ ναοῦ, ὅπλοις ἀσφαλέσι πεφραγμένος. Τὸν οὖν αὐτοῦ ὅλον στόλον ἀσπίσι τε καὶ ὅπλοις ἀσφαλέσι κατακοσμήσας, τὸν ὡρισμένον τόπον κατέλαβε, συνομιλήσας τῷ Συμεών.

κ'. Πέμπτη οὖν ἡμέρα ἦν, ὅτε ταῦτα ἐγένετο, ιθ'. τοῦ Νοεμβρίου μηνὸς, δ'. δὲ τῆς ἡμέρας ὥρα. Παρεγένετο Συμεὼν πλῆθος ἄπειρον ἐπαγόμενος, εἰς πολλὰς διῃρημένον παρατάξεις. Τῶν μὲν χρυσασπίδων καὶ χρυσοδοράτων, τῶν δὲ ἀργυρασπίδων καὶ ἀργυροδοράτων, τῶν δὲ πάσῃ ὅπλων χροιᾷ κεκοσμημένων, πάντων πεφραγμένων σιδήρῳ. Οἳ μέσον αὐτῶν διειληφότες τὸν Συμεὼν, ὡς Βασιλέα εὐφήμουν τῇ τῶν Ῥωμαίων φωνῇ. Πάντες δὲ οἱ τῆς συγκλήτου βουλῆς, τοῖς τείχεσιν ἐφιστῶντες, ἐθεώρουν τὸ δρᾶμα. Ἦν οὖν ἰδεῖν τὴν ψυχὴν βασιλικὴν τῷ ὄντι καὶ μεγαλόφρονα, καὶ θαυμάσαι τὸ τοῦ φρονήματος ἀκατάπληκτον, καὶ τὸ τῆς ἀνδρείας παράστημα, ὅπως τοσαύτην πολεμίων ὁρῶν ἐπιφορὰν, οὐ κατεπλάγη καὶ ὑπεχώρησεν, ἀλλ' ὥσπερ εἰς φίλιον χωρῶν πλῆθος, τὴν ψυχὴν οὕτως ἀτρεμὴς ἀπῄει, μονονουχὶ τοῖς πολεμίοις τῶν ὑπηκόων διδοὺς ἀντίλυτρον.

Ὅρα φιλίαν. αἰωνία σοι μνήμη.

κα'. Πρῶτος οὖν ἐν τῇ ῥηθείσῃ ἀναβάθρᾳ καταλαβὼν, τὸν Συμεὼν ἐξεδέχετο. Ἐπεὶ δὲ ὅμηρα ἐξ ἀμφοτέρων ἐλήφθησαν τῶν μερῶν, καὶ τὴν ἀποβάθραν οἱ Βούλγαροι * διερευνήσαντες ἀκριβῶς, μή πού τις δόλος ἢ ἔνεδρα τυγχάνει, κατῆλθε Συμεὼν τοῦ ἵππου, καὶ πρὸς τὸν Βασιλέα εἰσῆλθεν. Ἀσπασάμενοι δὲ ἀλλήλους, εἰρηνικοὺς λόγους ἐκίνησαν. Εἰπεῖν δὲ λέγεται τὸν Βασιλέα πρὸς Συμεών· Ἀκήκοά σε θεοσεβῆ ἄνθρωπον εἶναι, καὶ Χριστιανὸν ὑπάρχειν ἀληθινόν. Βλέπω δὲ τὰ ἔργα μηδαμῶς τοῖς λόγοις συμβαίνοντα. Ἴδιον μὲν γὰρ θεοσεβοῦς ἀνδρὸς καὶ Χριστιανοῦ, τὸ τὴν εἰρήνην ἀγαπᾶν καὶ τὴν ἀγάπην ἀσπάζεσθαι, εἴπερ ὁ Θεὸς ἀγάπη καὶ ἔστι καὶ λέγεται. Ἀσεβοῦς δὲ καὶ ἀπίστου, τὸ χαίρειν σφαγαῖς καὶ αἵμασιν ἀδίκως ἐκχεομένοις. Εἰ μὲν οὖν ἀληθὴς Χριστιανὸς ὑπάρχεις, καθὼς πεπληροφορήμεθα, στῆσον ποτὲ τὰς ἀδίκους σφαγὰς, καὶ τὰς τῶν ἀνοσίων αἱμάτων ἐκχύσεις, καὶ σπεῖσαι μεθ' ἡμῶν Χριστιανῶν εἰρήνην, Χριστιανὸς καὶ αὐτὸς

* διερευνήσαντες

bus finem imponere studebat. Mittit itaque qui ad mare in Cosmidii littore tutissimum exscensionem struerent, quo loco Prætoria navis ac triremis appellenda esset. Loco igitur undique communito, in medio jussit septum fieri, ubi sermonem collaturi erant. Interim Symeon, misso suorum manipulo, Sanctæ Dei Genitricis Templum, quod in Pega est, incendit, ac circumvicina quæque igni ferroque vastavit; qua re alienum plane a pace prodebat animum, vanaque Imperatorem spe deludere, haud obscurum erat.

Incensa S. Dei Genitricis Pegana Ædes.

XIX. Veniens autem Imperator cum Nicolao Patriarcha, ad sanctum ingressus Loculum, manus ad preces extendit. Tum pronus in terram procidens, sacrum ubertim solum illud lacrymis rigabat, intemeratissimam Dei Genitricem obsecrans, ut inflexum durumque Tyranni superbique Symeonis pectus emolliret, & ad pacis ineundam concordiam induceret. Sacra igitur reserata Arcula, in qua venerandum Sanctæ Dei Genitricis repositum Palliolum est, eoque inde Imperator sublato, nec aliter quam thorace quodam, nullis telis pervio, assumpto, ac quam in immaculata Dei Genitrice collocarat, galeæ instar, fide sibi adhibita, tutis scilicet munitus armis, sacra Æde egreditur. Suis itaque classiariis ac comitatu clypeis armisque aliis probe instructus, in locum constitutum cum Symeone tractaturus venit.

S. Deiparæ ejus Vestis religio.

Edit. Paris. pag. 380.

XX. Feria quinta erat, cum hæc gesta sunt, mensis Novembris die nona, hora diei quarta. Venit quoque & Symeon innumerabili prope stipatus exercitu, in multas distributo turmas atque acies. Militum alii clypeis hastisque auratis, alii argento splendidis; omnis alii coloris armis instructi atque ornati: cuncti ferro circumcincti erant. Hi, medium assumptum Symeonem, ut Imperatorem ac Regem, Romana lingua faustis vocibus acclamabant. Senatus omnis muris insidentes, quicquid hujus fabulæ erat, spectabant. Res vero spectatu dignissima, Regius vere atque excelsus Imperatoris animus fuit; mira res, interritæ illa mentis constantia & præsentia ac fortitudo: quomodo tantam hostium confluentem multitudinem videns, sic placide processit, tantum non animam pretium redemptionis hostibus pro subditis offerens.

Vide amicitiam. Æterna tibi memoria.

XXI. Primus itaque ad eam, quam dicebam, Exscensionem veniens, Symeonem præstolabatur: datis vero utrinque obsidibus, ac cum Bulgari Exscensionem diligenter lustrassent, ne quis dolus subesset, aut insidiæ laterent, Symeon equo desiliens, ad Imperatorem intravit. Ibi cum se mutuo consalutassent, de pace colloquia orsi sunt. Ferunt autem Romanum in hæc verba Symeonem allocutum esse: *Audivi te hominem religiosum Deique cultorem, ac vere Christianum esse; video autem opera non satis verbis consentanea. Proprium enim est hominis religiosi, Deique cultoris ac Christiani, ut pacem & charitatem colat, quandoquidem* Deus Charitas est, *& nuncupatur; impii autem & irreligiosi & infidelis, ut cædibus injusteque fusis cruoribus gaudeant. Siquidem igitur verus Christianus es, qualem te certo existimamus, tandem aliquando siste injustas cædes, finemque facito fundendi innoxium sanguinem, ac pacem nobiscum Christianis compone, qui ipse Christianus sis & dica-*

Romani ad Symeonem oratio.

1. Joan. 4. 10.

vis; nec Christianorum dexteris, Christianorum itidem ac eamdem colentium fidem, cruoribus pollui finas. Ipse quoque homo es, qui mortem & resurrectionem & retributionem expectes. Hodie in vivis es, & cras in pulverem dissolveris: Febris una, superbiam omnem dissolvet. Quam ergo rationem, ante tribunal Dei constitutus, Deo redditurus es pro injustis cædibus? Quo vultu in tremendum justumque Judicem oculos intendes? Si te divitiarum cupido ad ejusmodi facinora impellit, ego te illis ad satietatem explebo; modo contine dexteram, pacem amplectere: dilige concordiam, ut & ipse vitam tranquillam agas ac incruentam, nihilque solicitam; ac tandem Christianorum mala finem accipiant, atque alii alios Christianos contrucidare desinant. Hæc ita locutus Imperator, conticuit. Bulgarus igitur illius humilitatem ac sermones cum veneratione miratus, pacem fieri annuit. Cum se itaque invicem osculati essent, discesserant, Imperatore magnificia donis Symeonem prosecuto.

Edit. Paris. pag. 581.

Portenta Aquilarum.

XXII. Quod vero tunc accidit, referam; rem sane portentosam, atque illis, qui horum noverant judicia, novam & insolitam. Duas, ajunt, colloquentibus ambobus Regibus, Aquilas super eos volitasse, & cum clangore coivisse; moxque divulsas, alteram ad Urbem transisse, alteram in Thraciam avolasse. Rerum istiusmodi curiosi indigatores, inauspicatam omen arbitrati sunt; fore nimirum, ut infecta pace illi disjungerentur: Symeon ad suos reversus, Imperatoris sapientiam modestiamque suis Proceribus narrat, vitique formam & robur, infractumque animum immensis laudibus celebrat.

Coronati Stephanus & Constantinus, Romani liberi, &c.

XXIII. Mensis Decembris die vigesima quinta Romanus filios suos Stephanum & Constantinum coronat in Magna Ecclesia: sed & Theophylactum ejus filium Nicolaus Patriarcha detondit Clericum, Subdiaconum ordinans, ac promovens Syncellum, cum is prius in Subdiaconorum gradu in Sancta processisset.

Aulæ favores novi, ipsi ruina.

XXIV. Mensis Aprilis die decimanona, Romanus Joannem Mysticum rerum gerendarum Administrum & Subadjuvam, Patricia ac Proconsulari dignitate ornavit: ita sane ut hinc quoque illi conflata invidia sit, & illatum a quibusdam crimen.

Nicolai Patriarchæ mors; Stephanus Eunuchus Patriarcha.

XXV. Maii mensis die quinta decima, Indictione tertia-decima, moritur Nicolaus Patriarcha, cum a secunda sua provectione annos tredecim throno potitus esset. Ejus corpus in Monasterio, quod ipse condiderat, ac Galacrenas vocant, conditum est. Mense vero Augusto Patriarcha sufficitur Stephanus Amaseæ Metropolita, Eunuchus.

Joannis Mystici ejectio.

XXVI. Mense Octobri Joannes Mysticus, ac Imperatori rerum gerendarum Adjutor, affectati Imperii defertur, in rem inducente Cosma Patricio ac Cursus publici Logotheta, qui filiam ei uxorem locaverat. Ejus rei causa dejicitur ille quidem Palatio: permissum tamen & prodire, ac Imperatori ministrare, & cum eo, communicatis consiliis, quod officii esset, tractare. Ingens quippe in eum Imperatoris vis amoris erat, quod Mysticus in omnibus ei obsequi posset, nec ut a se penitus ablegaret, in animum inducere poterat. Accusatoribus tamen Imperatorem urgentibus, perspicuaque esse crimina objecta monstrantibus; scrutatus

pag. 582.

Al. accedere.

ὢν καὶ ὀνομαζόμενος· καὶ μὴ θέλε μολύνεσθαι Χριστιανῶν δεξιὰν αἵμασιν ὁμοπίστων Χριστιανῶν. Ἄνθρωπος εἶ καὶ αὐτὸς θάνατον προσδοκῶν καὶ ἀνταπόδοσιν. Σήμερον ὑπάρχεις, καὶ αὔριον εἰς κόνιν διαλυθήσῃ. Εἷς πυρετὸς ἅπαν κατασβέσει τὸ φρύαγμα. Τίνα οὖν λόγον δώσεις τῷ Θεῷ ἐκεῖ ἀπελθὼν ὑπὲρ τῶν ἀδίκων σφαγῶν; Ποίῳ προσώπῳ τῷ φοβερῷ καὶ δικαίῳ ἐναπείσεις κριτῇ; Εἰ πλούτου ἐρῶν ταῦτα ποιεῖς, ἐγώ σου κατακόρως τὰ ἐπιθυμούμενα ἐμπλήσω· μόνον ἐπίσχε τὴν δεξιάν σου. Ἀσπάσαι τὴν εἰρήνην. Ἀγάπησον τὴν ὁμόνοιαν, ἵνα καὶ αὐτὸς βίον ζήσῃς εἰρηνικὸν καὶ ἀναίμακτον καὶ ἀπράγμονα, καὶ οἱ Χριστιανοὶ παύσωνταί ποτε τῶν συμφορῶν, καὶ παύσωνται τοὺς Χριστιανοὺς ἀναιρεῖν, οὐ θέμις γὰρ αὐτοῖς αἴρειν ὅπλα κατὰ ὁμοπίστων. Τοσαῦτα οὖν εἰπὼν ὁ Βασιλεὺς, ἐσίγησεν. Αἰδεσθεὶς οὖν ὁ Συμεὼν τὴν τούτου ταπείνωσιν καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ, κατένευσε τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι. ἀσπασάμενοι οὖν ἀλλήλους, διεχωρίσθησαν, δώροις μεγαλοπρεπέσι τοῦ Βασιλέως δεξιωσαμένου τὸν Συμεών.

κβ'. Ο δὲ τότε συμβέβηκε διηγήσομαι τεράστιόν τι, καὶ τοῖς τὰ τοιαῦτα συγκρίνειν εἰδόσι παράδοξον. Δύο φασὶν ἀετοὺς, τῶν Βασιλέων ὁμιλούντων ἄνωθεν αὐτῶν ἀπτερυγίσαι, κλάγξαι τε καὶ πρὸς ἀλλήλους συμμίξαι, καὶ παραυτίκα διαζυχθῆναι ἀλλήλων· καὶ τὸν μὲν ἐπὶ τὴν πόλιν διελθεῖν, τὸν δὲ ἐπὶ τὴν Θρᾴκην διαπτῆναι. Τοῦτο οἱ ἀκριβῶς τὰ τοιαῦτα σκοποῦντες, οὐ καλὸν ἔκριναν οἰωνόν. ἀσυμβάτους γὰρ ἐπὶ τῇ εἰρήνῃ ἀμφοτέρους διαλυθήσεσθαι ἔφασαν. Συμεὼν δὲ τὸ αὐτοῦ στρατόπεδον καταλαβὼν, τοῖς ἑαυτοῦ μεγιστᾶσι τὴν τοῦ Βασιλέως ἀπήγγειλε σύνεσιν καὶ ταπείνωσιν· ἐξεθείαζέ τε αὐτοῦ τὸ εἶδος, τήν τε ῥώμην καὶ τὸ ἀκατάπληκτον τοῦ φρονήματος.

κγ'. Δεκεμβρίῳ δὲ μηνὶ κε'. ἔστεψε Ῥωμανὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, Στέφανόν τε καὶ Κωνσταντῖνον. ἀλλὰ καὶ Θεοφύλακτον εὐνοῦχον υἱὸν αὐτοῦ ὁ Πατριάρχης Νικόλαος ἀπέκειρε Κληρικὸν, χειροτονήσας Ὑποδιάκονον, Σύγκελλόν τε προχειρισάμενος, διελθόντα πρότερον ἐν τῷ τῶν Ὑποδιακόνων τάγματι εἰς τὰ ἅγια.

κδ'. Ἀπριλλίῳ δὲ μηνὶ ιθ'. ἐτίμησε Ῥωμανὸς Ἰωάννην Μυστικὸν καὶ Παραδυναστεύοντα Πατρίκιον καὶ Ἀνθύπατον· ὥστε δὲ αὐτὸν ὑπὸ φθόνον κινηθῆναι αὐτῷ, καὶ κατηγορηθῆναι αὐτὸν ὑπό τινων.

κε'. Μαΐῳ δὲ μηνὶ ιε'. Ἰνδικτ. ιγ'. τελευτᾷ τὸν βίον ὁ Πατριάρχης Νικόλαος, κρατήσας ἐν τῇ β'. αὐτοῦ ἀναβάσει τῆς Πατριαρχείας ἔτη ιγ'. καὶ ἀπετέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ κτισθείσῃ μονῇ τῶν Γαλακρηνῶν. Αὐγούστῳ δὲ μηνὶ Πατριάρχης καθίσταται Στέφανος ὁ Ἀμασείας Μητροπολίτης εὐνοῦχος ὑπάρχων.

Στέφανος ἐπιγένετο εὐνοῦχος Πατριάρχης.

κς'. Ὀκτωβρίῳ δὲ μηνὶ κατηγορηθεὶς ὁ Μυστικὸς Ἰωάννης καὶ Παραδυναστεύων ὡς τῆς βασιλείας ἐφιέμενος, ὑποθήκῃ τοῦ Πατρικίου Κοσμᾶ καὶ Λογοθέτου τοῦ δρόμου, διδόντος εἰς γυναῖκα τὴν θυγατέρα αὐτοῦ. Τούτου ἕνεκεν καταβιβάζεται μὲν τοῦ παλατίου· συγχωρεῖται δὲ προέρχεσθαι καὶ τῷ Βασιλεῖ ἐξυπηρετεῖν, καὶ σὺν αὐτῷ τὰ ἀναγκαῖα διοικεῖν. Στοργὴν γὰρ ὅτι πλείστην ἐκέκτητο πρὸς αὐτὸν ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς, ὡς ἐν πᾶσιν αὐτὸν θεραπεύειν δυνάμενον, καὶ τελέως τοῦτον ἀπώσασθαι οὐκ ἐβούλετο· Τῶν κατηγόρων οὖν ἐπειγόντων τὸν Βασιλέα, καὶ σαφῆ ἀποδεικνύντων τὰ κατηγορημένα, ἐρευνήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀλη-

θῆ ταῦτα εἶναι μαθὼν, ἔμελλε τοῦτον κατασχὼν ἐξετάζειν. Ὁ δὲ τοῦτο προγνοὺς, χρῆται φυγῇ· καὶ τὴν Μονοκάστανον λεγομένην καταλαβὼν, ἀποκείρεται μοναχός. Πέφευγε δὲ καὶ Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Βοΐλα ὁ τῆς Τραπέζης, οἰκεῖος καὶ φίλος ὢν αὐτοῦ, καὶ τὸν Ὄλυμπον καταλαβὼν, τὸ μοναχικὸν καὶ αὐτὸς σχῆμα ἐνδύεται. Ἐδεδοίκει γὰρ καὶ αὐτὸς, ὅτι συμμύστης ὑπάρχων τοῦ Μυστικοῦ καὶ τῶν ἀπορρήτων αὐτοῦ κοινωνός. Τὸν δὲ Πατρίκιον Κοσμᾶν ἐν τῷ Ὡρολογίῳ τοῦ παλατίου τύψας ὁ Βασιλεὺς, διεδέξατο. Προβάλλεται δὲ ἀντὶ τοῦ Μυστικοῦ Ἰωάννου Θεοφάνην Παραδυναστεύοντα.

κζ'. Ἐγένετο δὲ τηνικαῦτα καὶ σεισμὸς φοβερὸς ἐν τῷ τῶν Θρακησίων θέματι, καὶ χάσμα γῆς μέγα καταπληκτικὸν, ὥστε πολλὰ χωρία καὶ ἐκκλησίας καταποθῆναι.

κη'. Μαΐῳ δὲ μηνὶ κζ'. Ἰνδικτ. ιε'. Συμεὼν ὁ Ἄρχων Βουλγαρίας ἐτελεύτησε, Πέτρον υἱὸν αὐτοῦ προβαλλόμενος Ἄρχοντα, ὃν ἐκ τῆς δευτέρας αὐτοῦ ἔσχε γυναικὸς, τῆς ἀδελφῆς Γεωργίου τοῦ Σουρσουβούλη· ὃν καὶ ἐπίτροπον τοῖς ἑαυτοῦ παισὶν ὁ Συμεὼν καταλέλοιπε. Μιχαὴλ δὲ ἐκ τῆς προτέρας αὐτοῦ γενόμενον γυναικὸς, ἀπέκειρε μοναχόν. Ἰωάννης δὲ καὶ Βενιαμὶν οἱ τοῦ Πέτρου ἀδελφοὶ, ἔτι στολῇ ἐκοσμοῦντο Βουλγαρικῇ.

κθ'. Τὰ κύκλῳ οὖν ἔθνη, τὴν τοῦ Συμεὼν μαθόντες τελευτὴν, οἵ τε Χρωβάτοι καὶ οἱ λοιποὶ, ἐκστρατεύειν κατὰ Βουλγάρων ἐβούλοντο. Λιμοῦ δὲ σὺν ἀκρίσι τὸ Βουλγαρικὸν ἔθνος ἰσχυρῶς ἐκπιέζοντος, ἐδεδίεισαν μὲν καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν τὴν ἔφοδον· ἐδεδίεισαν δὲ πλέον, καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπέλευσιν. Βουλὴν οὖν ποιησάμενοι, κατὰ Ῥωμαίων ἐκστρατεύουσι, καὶ ἐν Μακεδονίᾳ καταλαμβάνουσι. Φόβον ἐν ὡς εἰκὸς τοῖς Ῥωμαίοις ἐμποιήσοντες. Ἔπειτα μαθόντες ὅτι μέλλει κατ' αὐτῶν ἐκστρατεύειν ὁ Βασιλεὺς, ἀποστέλλουσι * Πέτρος τε καὶ Γεώργιος κρυφίως τινὰ μοναχὸν Καλοκύρην ὀνομαζόμενον, τῷ γένει Ἀρμενιακὸν, χρυσόβουλλον ἐπιφερόμενον. Διηγόρευε δὲ τὰ ἐν αὐτῷ, ὡς τὴν μετὰ Ῥωμαίων εἰρήνην ἀσπάζονται, καὶ πρόθυμοι ταύτῃ συνθέσθαι εἰσίν. Οὐ μόνον δὲ ἀλλ' εἴ γε βούλονται, καὶ γαμικὸν ποιῆσαι συνάλλαγμα.

* Script. Πέτρον.

Ὅτι ἐξ οἱ Βούλγαροι μετὰ χρυσοβούλλου ἐβούλλωσαν τὰς γραφάς.

λ'. Τὸν τοιοῦτον οὖν μοναχὸν ὁ Βασιλεὺς ἀποδεξάμενος ἀσμενέστατα, παραυτὸ ἀπέστειλε μετὰ δρόμωνος ἐν Μεσημβρίᾳ τὸν μοναχὸν Θεοδόσιον τὸν Ἀβούκην, καὶ Κωνσταντῖνον βασιλικὸν Κληρικὸν τὸν Ῥόδιον, τὰ εἰς εἰρήνην συλλαλῆσαι τοῖς Βουλγάροις. Οἱ δὲ παραγενόμενοι, καὶ τὰ εἰκότα συλλαλήσαντες, ἐξῆλθον ἅμα Στεφάνῳ Βουλγάρῳ διὰ ξηρᾶς. Ὄπισθεν δὲ αὐτῶν, κατέλαβε καὶ Γεώργιος * ὁ Σουρσούβουλος, καὶ παραγενόμενος ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὴν εἰρήνην ἐποιήσατο· καὶ συνάλλαγμα μετὰ τοῦ Βασιλέως ποιῆσαι ἠτήσατο. Θεασάμενοι δὲ τὴν θυγατέρα Χριστοφόρου Μαρίαν, καὶ μεγάλως ἐπ' αὐτῇ ἀρεσθέντες, ἔγραψαν τῷ Πέτρῳ διὰ τάχους παραγενέσθαι, σύμφωνα ποιήσαντες πρότερον περὶ τῆς γεγονυίας εἰρήνης.

* Σουρσούβουλος.

λα'. Ἀπεστάλη δὲ Νικήτας Μάγιστρος ὁ συμπένθερος Ῥωμανοῦ Βασιλέως, ὑπαντῆσαι καὶ ἀγαγεῖν Πέτρον μέχρι τῆς πόλεως. Τοῦ Βουλγάρου οὖν Πέτρου καταλαβόντος, τριήρους ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἐπιβὰς, ἐν Βλαχέρναις παρεγένετο, καὶ τὸν Πέτρον ὡς αὐτὸν ἀφικόμενον ἐθεάσατό τε καὶ κατησπάσατο. Ἐπεὶ δὲ ἀλλήλοις τὰ εἰκότα * συνομιλήσαντες, ὑπογράφονται τά τε σύμφωνα τῆς εἰρήνης, καὶ τὰ γαμικὰ συναλ-

* συνομιλήσαντες.

Imperator, cum vera hæc esse comperisset, capiendum Mysticum statuit, ac quæstionibus subjiciendum. Quod ille præsentiens, fuga se ad Monocastanorum Monasterium recipiens, ibi Monachi ritu comam posuit. Fugit vero etiam Constantinus Boilæ filius, Mensæ Præpositus; timens scilicet, ut qui ipse Mystici symmysta esset, ejusque secretorum conscius. Patricium Cosmam ad Palatii Horologium verberibus subactum, Imperator officio movit. Joannis Mystici loco Theophanes Protovestiarius Subadjuva, rerumque gerendarum Imperatori Adjutor præficitur.

XXVII. Sub id tempus, horrendus in Thracesium Themate extitit terræ motus, ingensque ac terrificus terræ hiatus, ita ut plura prædia & Ecclesiæ cum hominibus absorpta sint.

Terræ motus.

XXVIII. Maii mensis vigesima-septima, Indictione quinta-decima, moritur Symeon Bulgariæ Princeps, Petrum filium suum, quem ex secunda uxore sua Sursubulis sorore sustulerat præficiens Principem, quem & Sursubulem Symeon suorum liberorum scripsit tutorem. Michaelem ex priore uxore susceptum, detondit Monachum: Joannes & Benjamin Petri fratres, adhuc Bulgariæ stola ornabantur.

Symeonis mors, successio & familia.

XXIX. Circumvicinæ igitur gentes, tum scilicet Chrobati, tum reliqui, audita Symeonis morte, Bulgaros bello incessere statuebant. Fame vero cum ingenti locustarum copia Bulgarorum gentem graviter premente, cum aliarum gentium irruptionem formidabant, tum præcipue Romanorum in se impetum metuebant. Secum itaque deliberantes, adversus Romanos copias educunt, ac Macedoniam infestis signis petunt: Romanis, ut par est, incutientes metum. Tum ubi didicere, fore, ut Imperator Romanus in eos verteret impetum, una Petrus Georgiusque, Monachum quemdam Calocyrim nomine, genere Armeniacum, Aurea instructum bulla occulte mittunt. Bullæ tenor hic erat. *Pacem se amplecti cum Romanis, & ut illam componant, promptis animis esse: neque id modo, sed & nuptiarum fœdera, dum illis adlubeat, cum Romanis se esse inituros.*

Bulgarorum de pace nuptiisque fœdere, Legatio.

Edit. Paris. pag. 383.

Etiam Bulgari diplomata bulla obsignabant.

XXX. Istiusmodi itaque Monacho placidissime recepto, continuo Imperator Theodosium Abucem Monachum, & Constantinum Rhodium, Clericum Palatinum, cum Bulgaris in Mesembria de pace collocuturos emisit. Qui cum venissent, ac colloquio habito rem commode tractassent, terra iter habentes, Petro Bulgaro illis comite rediere. Post hos, etiam Georgius Sursubulus subsecutus est: cumque in urbem venissent, pacem inierunt, ac cum Imperatore pacisci petierunt. Conspectaque Maria Christophori filia, ejusque plurimum specie formaque oblectati, Petro, ut quam celerrime veniret, scripsere, cum initæ pacis pacta ante percussissent.

Pax cum Bulgaris.

XXXI. Missus vero est & Nicetas Magister Romani Imperatoris consocer, qui obviam iret, ac Petrum ad Urbem usque duceret. Petrus itaque Bulgarus cum venisset, conscensa Romanus Imperator trireme, Blachernas petit, ac ibi Petrum ad se venientem & vidit, & osculo salutavit. Inter se vero de præsentibus negotiis collocutis, subscriptionibus munita rataque habita pacis pariter nuptiarumque fœ-

Petri in Urbem receptio & nuptiæ.

dera; Theophane Protovestiario in omnibus quasi sequestro, ac solerter Romanos inter Bulgarosque negotium dirigente.

Nuptiarum solemnia & gaudia.

XXXII. Octavo autem mensis Octobris, egressus Patriarcha Stephanus cum Theophane Protovestiario, & Maria Christophori filia universoque Senatu, ad Sanctissimae Dei Genitricis ad Pegas, Petrum Mariamque benedixit, & nuptiales corollas eorum capitibus imposuit; sponsam comitantibus Theophane Protovestiario & Georgio Sarsubulo. Instructa vero sumptuosa ac praemagnifica mensa, canctisque ad nuptiarum solemnia spectantibus rite splendideque peractis, Theophanes Protovestiarius una cum Maria Christophori Imperatoris filia in Urbem reversus est. Tertio autem a nuptiis celebratis die, Romanus Imperator in Pegarum Eascensione magnificum paravit convivium, sericis aulaeis convestita machina. Quo loco epulatus Romanus Imperator cum Petro Bulgaro, nec non Constantino genero ac Christophoro filio.

Edit. Paris. pag. 584. Constantinus tertio loco Imperator depressus.

XXXIII. Bulgaris porro etiam atque etiam obstinatis animis adnitentibus, ut priore loco Christophorus, ac tum Constantinus, faustis ominibus atque vocibus Imperatorum more acciperetur, eorum Romanus Imperator enixe flagitatis annuit; ac quod petierant, extitit.

XXXIV. Tum vero omnibus nuptiarum expletis solemniis & gaudiis, ac cum jam Maria cum Petro viro suo in Bulgariam esset profectura, ad Hebdomum usque a parentibus una cum Theophane Protovestiario deducitur. Ibique cum Petro epulati, quod in discessus procinctu erat, puellae circumfusi, copiosas fundunt lacrymas, quantas par erat, qui charissimo pignore continuo privandi erant; generumque suum exosculati, atque ejus manibus deposita, in Regiam revertuntur. Maria viri Bulgari manibus tradita, gaudio mixta & tristitia, in Bulgariam iter habebat. Dolorem faciebat, quod amantissimis parentibus, quod Regiis Aedibus, quod necessariorum affiniumque consuetudine destituebatur; rursusque gaudio erat, quod viro Regi locata, Bulgarorumque Domina esset consalatata. Ibat itaque splendidas sibi exportans opes ac omnigenas, eaque supellectili instructa, quae & numerum excedat.

Melitinenses Romanis socii in ipsos Agarenos.

XXXV. Tunc vero etiam a Melitine ad Romanum Imperatorem Legati advenere, pacis foedera pactaque offerentes. Nec multo post, etiam Apochaps Ameris nepos, ipse Melitines Ameras, nec non Aposalath Ducum strenuissimus, nobilissimusque ac locupletissimus, ex Melitine venerunt; magnificeque convenienti honore ac culta a Romano suscepti, percussoque pacis foedere ad sua redierunt. Indeque sociis adlecti ac foederati, adversas tribules suos Agarenos cum Romanis ad bella proficiscebantur, ac triumphi specie cum iisdem captivos suos ducentes (mirando sane spectaculo & inaudito, impiorumque Saracenorum afflictarum rerum indicio) Urbem ingrediebantur. Mortuo autem Apocapso viro prudente ac sapiente, Melitenenses pacem dissolvere. Iterum igitur adversus eos proficiscuntur Legionum Domesticus Joannes Crocoas cum cohortibus & Legionibus, Meliasque Armeniis Praefectus. Hi multas quotidie agentes praedas, assiduisque excursionibus totam late regionem populantes ac captivos ducentes, in tantas Melitinem adegerunt

A λάγματος, μεσολαβοῦντος ἐν τούτοις καὶ συνεχῶς διαθετοῦντος τὰ μεταξὺ Ῥωμαίων τε καὶ Βυλγάρων, τοῦ Πρωτοβεστιαρίου * Θεοδώρου.

* Θεοφάνους.

λβ'. Ὀγδόῃ δὲ τοῦ Ὀκτωβρίου μηνὸς, ἐξῆλθεν ὁ Πατριάρχης Στέφανος ἅμα Θεοφάνει Πρωτοβεστιαρίῳ, καὶ Μαρίᾳ τῇ τοῦ Χριστοφόρου θυγατρὶ καὶ πάσῃ τῇ συγκλήτῳ εἰς τὸν ναὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Πηγῆς, καὶ εὐλόγησε Πέτρον τε καὶ Μαρίαν, καὶ τοὺς νυμφικοὺς στεφάνους ταῖς αὐτῶν ἐπέθηκε κεφαλαῖς, παρανυμφευόντων Θεοφάνους Πρωτοβεστιαρίου καὶ Γεωργίου Σαρσουβάλη. Λαμπρᾶς δὲ καὶ πολυτελοῦς γεγονυίας τραπέζης, καὶ πάντων τῶν εἰθισμένων τοῖς γάμοις φαιδρῶς ἐπιτελεσθέντων, εἰσῆλθε Θεοφάνης Πρωτοβεστιάριος ἅμα Μαρίᾳ τῇ θυγατρὶ τοῦ Βασιλέως Χριστοφόρου ἐν τῇ πόλει. Τρίτῃ δὲ τοῦ γάμου ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς δοχὴν λαμπρὰν ἐν τῇ τῶν Πηγῶν ἀποβάθρᾳ τοῦ βασιλικοῦ δρόμωνος, περικοσμήσας αὐτὴν ὑφάσμασι σηρικοῖς. Ἔνθα συνεστιάθη Ῥωμανὸς ὁ Βασιλεὺς Πέτρῳ Βυλγάρῳ ἅμα Κωνσταντίνῳ γαμβρῷ καὶ Χριστοφόρῳ υἱῷ.

λγ'. Τῶν δὲ Βυλγάρων ἔνστασιν οὐ μικρὰν ποιησαμένων πρότερον εὐφημηθῆναι Χριστοφόρον, εἶθ' οὕτω Κωνσταντῖνον, ὑπεῖξε τῇ ἐνστάσει τούτων ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς, καὶ γέγονεν ἅπερ ᾐτήσαντο.

λδ'. Ἐπειδὴ δὲ πάντα τὰ ἐπὶ τοῖς γάμοις συνετελέσθησαν, ἔμελλε δὲ Μαρία ἤδη τὴν πρὸς Βυλγαρίαν σὺν τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς Πέτρῳ ὁδὸν ἀνύειν, οἱ ταύτης γονεῖς μέχρι τοῦ Ἑβδόμου συνεξῆλθον αὐτῇ ἅμα Θεοφάνει Πρωτοβεστιαρίῳ, καὶ συνεστιαθέντες ἐκεῖσε Πέτρῳ, ἐπειδὴ ἔμελλεν ἀπαίρειν, περιχυθέντες τῇ θυγατρὶ καὶ πολλὰ καταχέαντες δάκρυα, καὶ ὅσα εἰκὸς ἐπὶ στερήσει σπλάγχνου περιποθήτου, τόν τε αὐτῆς γαμβρὸν ἀσπασάμενοι, καὶ ταύτην ταῖς αὐτοῦ χερσὶ παραθέμενοι, ἐν τοῖς Βασιλείοις ὑπέστρεψαν. Μαρία δὲ Βυλγαρικαῖς παραδοθεῖσα χερσὶ, ἡ ἐπὶ Βυλγαρίαν ἀπῄει, χαίρουσά τε ἅμα καὶ λυπουμένη. Λυπουμένη μὲν, ἐφ' οἷς γονέων φιλτάτων ἐστέρηται, καὶ Βασιλείων οἴκων, καὶ συνηθείας τῶν γένει προσηκόντων· χαίρουσα δὲ ὡς Βασιλεῖ προσηρμόσθη ἀνδρὶ, καὶ Δέσποινα Βυλγάρων προσηγορεύθη, ἀπιοῦσα τοίνυν πλοῦτον ἐπικομιζομένη λαμπρὸν, καὶ παντοδαπῆ, καὶ σκευὴν ἀναρίθμητον.

λε'. Τότε δὲ καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν Βασιλέα Ῥωμανὸν ἐκ τῆς Μελετινῆς παραγίνονται, εἰρηνικὰς σπονδὰς ὑπὲρ τὸ ποιῆσαι πάντα παρέχοντες. Μετ' οὐ πολὺ δὲ καὶ Ἀπόχαψ, ὁ τοῦ Ἀμὲρ ἔγγονος, Ἀμηρᾶς ὢν Μελετινῆς, καὶ ὁ Ἀποσαλὰθ Στρατηγὸς, εὐγενέστατος καὶ πλούσιος ὢν, ἐκ Μελετινῆς παραγίνονται. Ἀποδεχθέντες οὖν μεγάλως μετὰ τῆς προσηκούσης τιμῆς παρὰ Ῥωμανοῦ, καὶ σύμφωνα εἰρήνης ποιήσαντες, ὑπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια. Ἐκ τότε δὲ συνεξεστράτευον τοῖς Ῥωμαίοις κατὰ τῶν ὁμοφύλων Ἀγαρηνῶν. ὥστε τοῖς ἐπινικίοις συνεισήρχοντο τοῖς Ῥωμαίοις ἐν τῇ πόλει, αἰχμαλώτους ἄγοντες Ἀγαρηνούς. ὅπερ ἦν θαυμαστὸν καὶ παράδοξον δεῖγμα τῆς τῶν ἀθέων Ἀγαρηνῶν δυστυχίας. Τελευτήσαντος δὲ τοῦ Ἀπόχαψ, ἀνδρὸς φρονίμου καὶ συνετοῦ καὶ δυνατοῦ, διέλυσαν τὴν εἰρήνην οἱ τὴν Μελετινὴν κατοικοῦντες. Ἐκστρατεύουσι οὖν κατ' αὐτῶν πάλιν, ὅ τε Δομέστικος τῶν σχολῶν Ἰωάννης ὁ Κρυκούας μετὰ τῶν θεμάτων καὶ τῶν ταγμάτων, καὶ ὁ Μελίας μετὰ τῶν Ἀρμενίων, καὶ πολλὰς προνομὰς καθ' ἑκάστην ποιούμενοι, καὶ ταῖς συνεχέσιν ἐπιδρομαῖς αἰχμα-

λωτίζοντες πάσης καὶ λυΐζοντες, εἰς τοσαύτην στενοχωρίαν τὴν Μελιτηνὴν συνεκλείσασιν, ὥστε αὐτὴν συντομώτατα ἐκπορθῆσαι, καὶ ἕως ἐδάφους καταστρέψαι. Οὐ μόνον δὲ ταύτην, ἀλλὰ καὶ τὰς ὁμόρους αὐτῇ πόλεις καὶ χώρας πολυφόρους τε ὥσας καὶ πιοτάτας, καὶ ἄλλας πολλὰς παρέχουσας προσόδους. Ταύτην οὖν Μελιτηνὴν εἰς Κουρατωρίαν ἀποκαταστήσας ὁ Βασιλεὺς, πολλὰς χιλιάδας χρυσίου καὶ ἀργυρίου ἐκεῖθεν δασμοφορεῖσθαι ἐτησίως πεποίηκεν.

λα´. Κατηγορήθη δὲ Νικήτας Μάγιστρος καὶ πενθερὸς Χριστοφόρου Βασιλέως, ὡς ὑποτιθέμενος αὐτῷ κατὰ τοῦ ἰδίου γενέσθαι πατρὸς, καὶ τῆς Βασιλείας αὐτὸν ἐξῶσαι. Τοῦτον οὖν ἐξαγαγόντες τῆς πόλεως, ἀπέκειραν μοναχὸν, ὑπερορίσαντες ἐν τῷ αὐτοῦ προαστείῳ.

λζ´. Μηνὶ δὲ Ἰουλίῳ ιη´. Ἰνδικτ. ϛ´. Στέφανος ὁ Πατριάρχης τελευτᾷ, ποιήσας ἔτη β´. καὶ μῆνας ια´. Δεκεμβρίῳ δὲ μηνὶ ιδ´. ἀγαγόντες Τρύφωνα μοναχὸν ἐν τῷ Ὀψικίῳ μονάζοντα, ἐπ' εὐλαβείᾳ καὶ ἁγιότητι μαρτυρούμενον, καὶ χειροτονοῦσι Πατριάρχην ἐπὶ χρόνῳ ῥητῷ, μέχρις ἂν εἰς μέτρον ἡλικίας φθάσῃ Θεοφύλακτος ὁ τοῦ Βασιλέως Ῥωμανοῦ υἱὸς, ὃν ἔμελλον Πατριάρχην χειροτονεῖν Κωνσταντινουπόλεως.

Σημ. χειροτονίαν Τρύφωνος Πατριάρχου ἐπὶ ῥητῷ χρόνῳ, ἕως ὁ. κ. τ. ἑ.

λη´. Εἰκάδι δὲ πέμπτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, χειμὼν ἀφόρητος γέγονεν, ὥστε κρυσταλλωθῆναι τὴν γῆν ἐπὶ ἡμέρας ρκ´. Ὅθεν καὶ γέγονε μέγας λιμὸς τοὺς πώποτε γενομένους ὑπερβαλλόμενος, καὶ θάνατος ἐκ τούτου πολὺς, ὡς μὴ δύνασθαι τοὺς ζῶντας ἐκκομίζειν τοὺς τεθνεῶτας. Ὁ δὲ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς, τὴν * ἀπόρρητον ἐκείνην βίαν κατανοήσας, ἀξίαν τῆς αὐτοῦ συμπαθοῦς καὶ ἐλεήμονος φύσεως πρόνοιαν ἐποιήσατο, πολλαῖς ἐλεημοσύναις τὴν ἐκ τοῦ λιμοῦ παραμυθησάμενος ἔνδειαν. ἀνέφραξέ τε θυρίσι καὶ σανιδώμασι τὰς τῶν ἐμβόλων στοὰς, ὡς μὴ τὴν χιόνα καὶ τὸ ψῦχος ἐκεῖθεν ἐπεισιέναι τοῖς πένησι. Τότε καὶ τὰς λεγομένας Αρκλας ἐν πᾶσι κατεσκεύασε τοῖς ἐμβόλοις, ἀργυρόν τε καθ' μῆνα τοῖς ἐν ταύταις κατακειμένοις πένησι δίδοσθαι διετάξατο· καὶ τὰ μηνιαῖα τριμίσια ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ἀργύρου ἐγκεχαραγμένου χιλιάδας ιβ´. Οὐ μόνα δὲ ταῦτα ἡ συμπαθὴς ἐκείνου ψυχὴ διετυπώσατο τῶν πενήτων προνοουμένη, ἀλλὰ καὶ καθ' ἡμέραν, τρεῖς αὐτῷ συνεσθίειν πένητας διετάξατο, οἳ καὶ ἀνὰ ἓν ἐλάμβανον νόμισμα. Τετράδι δὲ καὶ παρασκευῇ, τρεῖς πένητες μοναχοὶ συνήσθιον, τὸ τετυπωμένον λαμβάνοντες νόμισμα ἕκαστος. Ὅπερ δὲ ἐν τοῖς μοναστηρίοις εἴωθε γίνεσθαι, ὥστε ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἑστιάσεως ἀνάγνωσιν γίνεσθαι, τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐποίει, διπλῆν ἑαυτῷ καὶ τοῖς δαιτυμόσι τὴν τράπεζαν παρατιθείς. Ὥστε τὸ μὲν σῶμα τρέφεσθαι τῇ συνήθει τροφῇ· τὴν δὲ ψυχὴν τῇ πανπόλλῃ τῶν λόγων ἐπιστρεφομένην ἡδονῇ· οἷς ἐκεῖνος ἐπιμελῶς προσέχων τὸν νοῦν, κατανύσσετο τὴν ψυχὴν, καὶ πολλὰς δακρύων ἠφίει πηγάς.

** ἀφόρητον, ait. & Cont.*

Αἰωνία ἡ μνήμη, κὺρ Ῥωμανοῦ.

λθ´. Τὴν δὲ πίστιν ἣν ἐκέκτητο πρὸς πάντας μὲν μοναχοὺς, μάλιστα δὲ τοὺς ἐπὶ ἁγιωσύνῃ διαβοήτους, καὶ εὐλαβείᾳ, τίς ἂν διηγήσαιτο; οὐκ ἐθεάσατο γάρ ποτε μοναχὸν ἀρετῆς ἀντεχόμενον, ᾧ τινι τὰς ἑαυτοῦ πράξεις σὺν πολλοῖς οὐκ ἐξηγόρευσε δάκρυσι. Πιστότατος δὲ ὢν καὶ ὀρθοδοξότατος, πάσας τὰς τῆς πόλεως ἐκκλησίας πέπλοις διαφανέσι καὶ φωταγωγίαις λαμπραῖς κατεκόσ-

angustias, ut brevissimo tempore ipsam expugnaverint, ac solo tenus æquaverint. Nec eam modo, sed & circumvicinas urbes atque oppida & regiones feracissimas opimasque, ac quæ multos proventus exhibeant. Hanc igitur Melitinem Imperator in Curatoriam redigens, (alii provinciam dicant) multa eruit auri argentique millia.

Edit. Paris. pag. 585.

Capta Melitine, ac fisco addicta.

XXXVI. Delatus vero criminis est Nicetas Magister, ac Christophori Imperatoris socer, ut qui rebellandi adversus Patrem, eumque solio deturbandi auctor ille fuisset. Quocirca Urbe ejectum, Monachum detonderunt, exilii in Suburbano suo damnatum.

Nicetas Aula ejectus.

XXXVII. Mensis Julii die decima-octava, Indictione sexta, moritur Stephanus Patriarcha, cum ei muneri præfuisset annos duos, menses undecim. Mensis autem Decembris quarta-decima, Tryphonem adducunt in Opsicio Monachum, virum religiosis moribus ac sanctitate probatum, ordinantque Patriarcham ad certum tempus, donec scilicet Theophylactus Romani filius maturæ ætatis annos attingeret, quem Patriarcham Constantinopolitanum præfecturi erant.

Stephanus Patriarcha mortuus.

Observa Tryphonis ordinationem ad tempus, donec, &c.

XXXVIII. Ejusdem mensis die vigesima-quinta, gravissima sæviis & intolerabilis hyems, adeo ut dies cxx. terra gelu concreta abriguerit. Hoc gelu subsecuta fames, quanta ante numquam extiterat; exque illa crebræ adeo mortes, ut nec ferendis mortuis vivi sufficerent. Porro Romanus Imperator tantam vim mali, & quam nulla verborum vis explicare possit, considerans, convenientem pro tenera sua benignaque in miseros indole curam eis adhibuit; larga eleemosynarum præbitione famis indigentiam solans. Porticuum quæque spatia, fenestris tabularisque obstruxit, ne per ea nix frigusque in pauperes grassaretur. Tum eas quoque quas vocant Arculas, ac projecturas in cunctis porticibus construxit; nummumque argenteum egenis illic jacentibus, quot mensibus erogari præcepit: menstrua quoque trimisia per Ecclesias pauperibus jussit distribui; argenti signati duodecim millia. Neque hæc solum misericordia pronus ejus animus pauperumque liberalis provisor constituerat, sed & tres quotidie pauperes secum comedere voluit, qui singuli nummos singulos eleemosynæ ritu acciperent. Quarta autem Feria & Parasceve, tres egenos Monachos mensæ socios adhibebat, qui & ipsi constitutum nummum singuli accipiebant. Quodque in Monasteriis ritu legitimo servatur, ut inter comedendum lectio habeatur, hoc & ille præstabat; sibi ipse & convivis duplicem apponens mensam: ut tum corpus consueto cibo aleretur, tum anima doctrinarum voluptate oblectaretur. Quibus ille diligenter attendens animum, spiritu mentis compunctus, lacrymarum large fontes emittebat.

Ingens vis frigoris.

Æterna sua memoria, Domine Romane.

pag. 586

Lectio in mensa Monasteriorum more.

XXXIX. Ejus vero fidem erga Monachos, quos præsertim sanctitas ac religio claros reddiderat, quanta fuerit, quis possit enarrare? Eorum nemo in conspectum veniebat, cui actus suos cum multis lacrymis non exponeret. Cum autem fide devotissimus ac summe orthodoxus esset, Urbis omnes Ecclesias pellucidis subtili stamine peplis, cereorumque ac lampadum copia splendide exornabat, ac decorabat. Sed & Monachis in mon-

Monachorum observantissimus.

Ecclesiarum cultu munificentia.

tibus tum nempe Olympo, tum Cymina, & quem vocant Petram Auream, & Barachel monte, nullo umquam tempore destitit, annua stipendia mittere, eorumque res curare ac eis prospicere; quique inter illos actionis cultu ac contemplatione spectabiles essent, ad se accersere, eorumque precum suffragia decerpere. Nec id modo, sed & religiosa exercitatione Inclusis, & qui se angustissimis tuguriolis velut carcere abdidissent; cunctis denique Monasteriis statutas annonas subministrare non cessabat. Has velut e multis paucas Viri virtutes eleemosynasque percurrimus.

Erga Monticolas aliosque Monachos liberalitas.

XL. Petro autem Bulgaro Joannes frater cum aliis Symeonis Proceribus, struxit insidias. Deprehensis illis, Joannes quidem verberibus emendatus, in carcere includitur: reliqui acerbis suppliciis subacti sunt. Horum Romanus Imperator a Petro certior factus, Joannem Monachum (eum qui Rector extiterat) mittit, prætextu quidem redimendi captivos; reipsa vero ut Joannem caperet, & Byzantium duceret: quod & ita contigit. Quippe cum Joanne navem ingressus, a Mesembria in Urbem venit. Nec multo post projecto Monachi habitu, cum uxoris amplexus quæreret, Imperator illi ædes assignavit, multaque omnino prædia contulit: uxorem quoque ex sua ipsius Armeniacorum patria ei locavit, atque in Cæsaris domo præmagnifice nuptias fecit, ductoribus sponsæ Christophoro Imperatore, ac Joanne Monacho Exrectore.

Joannis Bulgari in fratrem rebellio.

Joannes, excusso Monachi habitu, nuptiis copulatus.

LXI. Mensis Martii die secunda, qui in Foro, columnis illic ordine erectis, Cosmites impositus erat, decidit, ac viros sex occidit. Magnum quoque ac formidabile in Fori porticu excitatum incendium, haud procul a Templo S. Deiparæ: adeo ut pars illa Fori quam Cerarii, & quam Pellitiarii artifices occupant, ad Psichas usque igni absumpta sit.

Edit. Paris. pag. 587. Ruina in Foro.

Incendium.

XLII. Mortuus autem est Christophorus Imperator, mense Augusto, Indictione quarta; Romano patre illius funus ingenti luctu planctuque prosecuto; quippe cujus jam, vergente illi ætate, liberi adhuc pueri essent, ac minuscula ætate. Depositum illius cadaver in patris sui Monasterio, cujus in superioribus meminimus.

Christophori mors.

In Miralæo.

XLII. Sed & Tryphonem Patriarcham mense Augusto, Indictione tertia, expleto jam statuto tempore, gradu moverunt; abiensque in sua Monasteria, fatis concedit, Ecclesia pastore vidua manente annum unum, menses quinque, quod Theophylactus Romani Imperatoris filius nondum matura satis ætate esset. Ipsum enim pater, uti dictum est, constituerat Patriarcham præficere.

Tryphonis exauctoratio & mors.

XLIV. Basilius quidam Macedo impostor, Constantinum Ducem se esse jactans, multos sibi adjunxit. Hic ab Elephantino Tribuno Opsiciano captus, inque Urbem adductus, a Præfecto altera manuum truncatus est. Postmodum vero occasionem nactus, ad Opsicium redit, æreamque sibi manum aptans, ejus loco quæ excisa erat, ingentemque gladium fabricans, multos iterum circumforaneos ac nebulones seducens, sic vagabatur, velut qui Constantinus Ducis filius esset. Iterum itaque contracta manu, magnam adversus rem Romanam conflat rebellionem: oppidoque munito potitus, cui nomen Lata pe-

Basilius ementitus Dux, compressus & combustus.

Cont. Adversus Romanam.

μοι καὶ κατεφαίδρυνε. Ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τοῖς ὄρεσι μοναχοῖς, τῷ τε Ὀλύμπῳ, καὶ τῷ Κυμινᾷ, καὶ τῇ Χρυσῇ κατονομαζομένῃ πέτρᾳ, καὶ τῷ τοῦ Βαραχίου ὄρει ἀδιαλείπτως ἐτησίους ῥόγας ἐξαποστέλλων, καὶ φροντίζων τούτων καὶ προνοούμενος· καὶ τοὺς ὀνομαστοὺς ἐπὶ πράξει καὶ θεωρίᾳ μετακαλούμενος πρὸς αὐτὸν, καὶ τὰς δι' εὐχῶν αὐτῶν εὐλογίας τρυγῶν· Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τοῖς διὰ Θεὸν ἐγκλείστοις, καὶ ἑαυτοὺς ἐν στενωτάτοις οἴκοις καθείρξασι, καὶ πᾶσι τοῖς μοναστηρίοις τὰς ἐτησίους ῥόγας, ἃς διετύπωσεν, ἀδιαλείπτως ἐπιχορηγῶν. ταῦτα ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγα τῶν ἀπείρων αὐτοῦ κατορθωμάτων καὶ ἐλεημοσυνῶν διεξήλθομεν.

μʹ. Πέτρῳ δὲ τῷ Βουλγάρῳ ἐπέθετο Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, μετὰ καὶ ἑτέρων μεγιστάνων τοῦ Συμεών. Καὶ φωραθέντων αὐτῶν, ὁ μὲν Ἰωάννης τύπτεται, καὶ ἐγκλείεται φυλακῇ. Οἱ δὲ λοιποὶ τιμωρίαις οὐ ταῖς τυχούσαις ὑποβάλλονται. Ταῦτα δῆλα ποιήσαντος Πέτρου τῷ Βασιλεῖ Ῥωμανῷ, ἀπέστειλεν ὁ Βασιλεὺς τὸν μοναχὸν Ἰωάννην, ὃς ἐγεγόνει Ῥαίκτωρ, προφάσει μὲν δῆθεν ποιήσασθαι ἀλλαγὴν τῶν κρατουμένων αἰχμαλώτων· τῇ δὲ ἀληθείᾳ, κατασχεῖν Ἰωάννην, καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγαγεῖν. εἰσελθὼν γὰρ ἅμα τῷ Ἰωάννῃ ἐν πλοίῳ, ἀπὸ Μεσημβρίας ἦλθεν ἐν τῇ πόλει· καὶ μετ' οὐ πολὺ, αὐτοῦ τὸ μοναχικὸν σχῆμα ἀπορρίψαντος, καὶ γυναῖκα ἐπιζητήσαντος, δέδωκεν αὐτῷ ὁ Βασιλεὺς οἶκον καὶ κτήματα πάμπολλα· καὶ γυναῖκα ἐκ τῆς αὐτοῦ πατρίδος, τῆς τῶν Ἀρμενιακῶν ὁρμωμένην. γάμον τε λαμπρὸν ἐν τῇ τοῦ Καίσαρος οἰκίᾳ πεποίηκε. Χριστοφόρου Βασιλέως καὶ Ἰωάννου μοναχοῦ, τοῦ γεγονότος Ῥαίκτορος, παρανυμφευσάντων.

μαʹ. Μαρτίῳ δὲ μηνὶ ἡμέρᾳ βʹ. Κοσμήτης ἔπεσεν ἐν τῷ Φόρῳ, ἐκ τῶν στοιχηδὸν ἱσταμένων ἐκεῖσε κιόνων ἐπικείμενος, καὶ ἀπέκτεινεν ἄνδρας ϛʹ. γέγονε δὲ καὶ ἐμπρησμὸς μέγας καὶ φοβερὸς εἰς τὸν τοῦ Φόρου ἔμβολον, πλησίον τοῦ ναοῦ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὥστε κατακαῆναι τά τε κηροπωλεῖα καὶ τὰ γουνάρεια τοῦ Φόρου μέχρι τῶν Ψιχῶν.

μβʹ. Ἐτελεύτησε δὲ Χριστοφόρος ὁ Βασιλεὺς, μηνὸς Αὐγούστου, Ἰνδικτ. δʹ. πολλὰ κοψαμένου αὐτὸν τοῦ πατρὸς, ὡς ἤδη εἰς γῆρας αὐτοῦ ἐληλακότος, καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ ἔτι νηπίων ὄντων. Καὶ ἐτέθη τὸ λείψανον αὐτοῦ ἐν τῇ ῥηθείσῃ μονῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

μγʹ. Κατήγαγον δὲ καὶ Τρύφωνα Πατριαρχείου Αὐγούστῳ μηνὶ, τὸν ῥητὸν χρόνον πληρώσαντος, Ἰνδικτ. γʹ. καὶ ἀπελθὼν, ἐν τῇ ἰδίᾳ μονῇ τελευτᾷ, χηρευσάσης τῆς ἐκκλησίας χρόνον ἕνα καὶ μῆνας εʹ. διὰ τὸ τῆς ἡλικίας ἀτελὲς Θεοφυλάκτου υἱοῦ Ῥωμανοῦ Βασιλέως. αὐτὸν γὰρ, ὡς εἴρηται, ἔμελλε Πατριάρχην ἀποκαθιστᾷν.

μδʹ. Βασίλειος δέ τις Μακεδὼν πλάνος, Κωνσταντῖνον Δοῦκα ἑαυτὸν εἶναι ἐπιφημίσας, πολλοὺς μεθ' ἑαυτοῦ * συνεπήγετο. Οὗτος κρατηθεὶς ὑπὸ Ἐλεφαντίνου Τουρμάρχου ἐκ τοῦ Ὀψικίου ὄντος, ἤχθη ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ὑπὸ τοῦ Ἐπάρχου τῆς μιᾶς ἀλλοτριοῦται χειρός. Εἶτα καιροῦ λαβόμενος καταλαμβάνει πάλιν τὸ Ὀψίκιον· καὶ χεῖρα χαλκῆν ἀντὶ τῆς κοπείσης προσαρμοσάμενος, καὶ σπάθην ὑπερμεγέθη κατασκευασάμενος, ᾤχετο πλανῶν αὖθις τῶν ἀγειρτευόντων πολλοὺς, ὡς αὐτὸς εἴη Κωνσταντῖνος ὁ τοῦ Δουκός. οὓς καὶ συνεφελκόμενος, μεγάλην κατὰ Ῥωμανίας ἀνταρσίαν κινεῖ. Καὶ φρούριον καταλαβὼν, ὃ Πλατεῖα πέτρα κατονομάζεται, πᾶν εἶδος ἰδαν-

* συν[illegible]. Cont.

δίμων ἐν αὐτῷ ἀπέθετο. Ἀφ' ἧς ἐξορμῶν ἐληλάτει, καὶ τοὺς παρατυχόντας ἐφθειρόμενος. Ἀποστείλας οὖν ὁ Βασιλεὺς στρατὸν κατ' αὐτοῦ, αὐτόν τε συνέλαβε, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ· ὃν καὶ εἰσαγαγόντες ἐν τῇ πόλει, ἀνέκρινάν τε καὶ πολλὰς πληγὰς ἐπετίθεσαν, τῶν τοὺς * στρατιώτας, οἵ τινες εἶεν, εἰπεῖν. Ὁ δὲ πολλοὺς τῶν ἐν τέλει ἐσυκοφάντει ψευδῶς, ὡς συνειδότας αὐτῷ. Μηδὲν δὲ ἀληθὲς κατ' αὐτῶν λέγειν ἐξελεγχθείς, ἐν τοῖς Ἀμαστριανοῦ πυρὸς παρανάλωμα γίνεται.

* συνωμότας,

με΄. Χειροτονεῖται δὲ Πατριάρχης ὁ πολλάκις ῥηθεὶς τοῦ Βασιλέως υἱὸς Θεοφύλακτος, Φεβρουαρίῳ β΄. Ινδικτ. ς΄. τοποτηρητῶν ἐκ Ῥώμης ἐλθόντων, καὶ τόμον συνοδικὸν ἐπιφερομένων περὶ τῆς αὐτοῦ χειροτονίας ἐξαγορεύοντα· οἳ καὶ τῷ Πατριαρχικῷ θρόνῳ τοῦτον ἐνίδρυσαν.

μς΄. Ἡ δὲ εἰρημένη τοῦ Βασιλέως Ῥωμανοῦ ἐγγόνη Μαρία, ἡ γυνὴ Πέτρου Βασιλέως Βουλγαρίας, ἐν τῇ πόλει εἰσῆλθε τὸν ἴδιον πατέρα καὶ τὸν πάππον αὐτῆς ἐπισκέψασθαι. Τελευταῖον δὲ μετὰ παίδων εἰσῆλθε τριῶν, ἤδη τοῦ πατρὸς αὐτῆς Χριστοφόρου τελευτήσαντος. πλοῦτον οὖν παρὰ τοῦ πάππου λαβοῦσα πολὺν καὶ ἔντιμον, ἐντίμως ὑπέστρεψε.

μζ΄. Ῥωμανὸς δὲ ὁ βασιλεὺς τῷ υἱῷ Στεφάνῳ, γυναῖκα ἠγάγετο, θυγατέρα οὖσαν Γαβριηλίου, ἐγγόνην δὲ Κατακύλα, Ἄνναν ὀνόματι. Ἅμα δὲ τῷ νυμφικῷ στεφάνῳ, καὶ ὁ τῆς βασιλείας αὐτῇ στέφανος ἐπετέθη·

μη΄. Ἐγένετο δὲ ἐκστρατεία πρώτη τῶν Τούρκων κατὰ Ῥωμαίων Ινδικτ. ζ΄. Ἀπριλλίῳ μηνί, οἳ καὶ καταδραμόντες μέχρι τῆς πόλεως, ἐλῄσαντο πᾶσαν Θρακῴαν ψυχήν. Ἀπεστάλη οὖν ὁ Πατρίκιος Θεοφάνης ὁ Πρωτοβεστιάριος καὶ Παραδυναστεύων μετ' αὐτῶν ποιῆσαι ἀλλάγιον. ὃς καὶ θαυμασίως καὶ συνετῶς αὐτοὺς μετελθών, ὅσαπερ ἠβούλετο, κατεπράξατο. πολλὰ παρ' αὐτῶν ἐπὶ τῇ φρονήσει καὶ εὐβουλίᾳ ἐπαινεθείς τε καὶ θαυμασθείς. Ὅτε καὶ τὸ μεγαλόψυχον αὐτοῦ καὶ φιλάνθρωπον ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς ἐπεδείξατο, μηδενὸς φεισάμενος χρήματος πρὸς τὴν τῶν αἰχμαλώτων ἀνάρρυσιν.

μθ΄. Ἠγάγετο δὲ γυναῖκα ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς τῷ τελευταίῳ αὐτοῦ υἱῷ Κωνσταντίνῳ ἐκ γένους τῶν Ἀρμενιακῶν, τοὔνομα Ἑλένην τοῦ Πατρικίου Ἀδριανοῦ θυγατέρα. ἧς καὶ τελευτησάσης Φεβρουαρίῳ μηνὶ Ινδικτ. β΄. ἑτέραν αὐτῷ συνέζευξε.

ν΄. Ἰουνίῳ δὲ μηνὶ ια΄. Ινδικτ. ιε΄. κατέπλευσαν οἱ Ῥῶς κατὰ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ πλοίων χιλιάδων δέκα. Ἀπεστάλη δὲ κατ' αὐτῶν μετὰ τριήρων καὶ δρομώνων, ὅσα καὶ ἔτυχον ἐν τῇ πόλει. Ὁ Πατρίκιος Θεοφάνης ὁ Παραδυναστεύων καὶ Πρωτοβεστιάριος, καὶ τόν τε στόλον προεκτρεπίσας τε καὶ ἑτοιμασάμενος καὶ νηστείᾳ, καὶ δάκρυσιν ἑαυτὸν κατοχυρώσας ὡς μάλιστα, τοὺς τοὺς Ῥῶς προσεδέχετο, καταναυμαχῆσαι αὐτοὺς μέλλων. Ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνοι κατέλαβον, καὶ πλησίον τοῦ Φάρου ἐγένοντο· οὗτος πρὸς τῷ τοῦ Εὐξείνου Πόντου στόματι παρεδρεύων ἐν τῷ Ἱερῷ λεγομένῳ, ἀθρόον τούτοις ἐπέθετο. Καὶ δὴ πρῶτος τῷ οἰκείῳ δρόμωνι διεκπλεύσας, τήν τε σύνταξιν τῶν Ῥωσικῶν πλοίων διέλυσε, καὶ τῷ ἐσκευασμένῳ πυρὶ πλεῖστα κατέφλεξε. τὰ δὲ λοιπὰ ἐτρέψατο εἰς φυγήν. ὡς ἀκολούθως καὶ οἱ λοιποὶ δρόμωνες καὶ αἱ τριήρεις

Ὅτι ἐν ταῖς χρόνοις Ῥωμανοῦ καὶ Κωνσταντίνου κατέπλευσαν οἱ λεγόμενοι Ῥῶς κατὰ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ πλοίων χιλιάδες δέκα.

A tra, omnisque generis in eo annona reposita; inde erumpens, circum vicinam regionem populabatur, lateque prædas agebat. Missis itaque Imperator adversus eum copiis, tum ipsum cepit, tum qui illi socii erant. Inductum in Urbem, judicio sistunt; atque ad quæstiones adhibito, & ut socios prodat, multas plagas imponunt: qui multos Procerum, quasi sibi adhæsissent, per calumniam detere. Convictus vero nihil eis veri criminis objicere, ad Amastriani igni combustus est.

XLV. Quem vero sæpius dixi, Imperatoris filius Theophylactus Patriarcha ordinatur, Februarii mensis die secunda, Indictione sexta: cum advenient ex Roma Vicarii, tomumque Synodalem, de illius tractantem ordinatione inferrent: B qui & in Patriarchali Sede eum collocavere.

Edit. Paris. pag. 588.

Theophylactus dispensatione Romani Antistitis Patriarcha Constantinopolitanus.

XLVI. Quin dicta quoque Romani Imperatoris neptis Maria, Petri Bulgariæ Principis uxor, in Urbem ingressa est patrem avumque invisura. Postremo tandem venit tres secum liberos adducens, cum jam Christophorus ejus pater vivis exemptus esset. Multis itaque præclarisque Avi munificentia donata divitiis, honorifice domum reversa est.

Mariæ Petri uxoris Constantinopolim itinera.

XLVII. Romanus vero Imperator Stephano filio uxorem locat Gabrielis filiam, Catacylæ neptim, Annam nomine; ac cum nuptiali serto, Augustalis etiam corona illi imposita est.

Anna Augusta Stephani uxor.

XLVIII. Contigit vero prima Turcorum adversus Romanos expeditio mense Aprili, Indictione septima. Hi, ad Urbem usque excurrentes, cunctos per Thraciam obvios præda abegere. Missus itaque Theophanes Patricius Protovestiarius Imperiique Administer ac Princeps Senatus, ut pacem cum eis componeret, captivosque reciperet. Porro Theophanes admiranda prudentia ac sagacitate illis usus, cuncta ex voto confecit, multam ex illis eo nomine, laudem ac admirationem consecutus. Quando & Romanus Imperator, quanta magnificentia & humanitate præstaret, manifestum fecit, nullis sumptibus parcens, solum ut liberarentur captivi.

Turcorum irruptio, captivorum redemptio.

XLIX. Locavit vero Romanus Imperator Constantino filiorum natu minimo uxorem Helenam, Adriani Patricii filiam, stirpis Armeniacæ; qua & defuncta mensis Februarii die altera, alteram ei Theophanonem nomine nuptum tradidit.

Helena & Theophano uxores Constantini.

L. Junii mensis undecima, Indictione quinta decima, Russi instructa classe ad decem navium millia adversus Byzantium navigarunt. Missus vero est cum triremibus & celocibus, quotquot in Urbe extabant, Theophanes Patricius Subadjuva & Protovestiarius: instructaque & parata classe, jejunii ac lacrymarum apprime præsidio munitus, Russos operiebatur, navale cum eis certamen commissurus. Cumque illi jam venissent, ac Pharo propinquassent, ipse ad Euxini fauces stationem habens, in loco quem Hierum vocant (ac si Templum dicas) repente in eos impressionem fecit. Primus itaque sua ipse occurrens celoce, cum Russicarum navium aciem dissolvit, tum plerasque præparato igne Græco incendit, reliquas in fugam vertit. Quem pone secutæ naves reliquæ ac triremes, hostium penitus aciem fudere; ac plures quidem navium cum vectoribus profundo mersere, multos stravere, plurimos

Romani & Constantini temporibus adversus Constantinopolim decem millium navium classe veneruut, quos Russos dicunt.

Pag. 589.

Romanorum undique victoria.

vivos ceperunt. Quæ cladi superstites fue-
re reliquiæ, ad Orientalem plagam, ad
locum Sgora dictum trajecerunt. Ibi Bar-
das quoque Patricius missus, cum equi-
tum delecta manu, ad hostium iter ten-
ra intercipiendum; in eorum cohortem
satis numerosam ad pabulandum, alia-
que necessaria ad Bithyniæ partes mis-
sam, incidit, ingentique eam strage fu-
dit, & internecione delevit. Sed & Jo-
annes Magister Crocoas ac Legionum
Domesticus cum Asiatico omni exercitu
præsto fuit, multosque Russorum a reli-
quo agmine alios alio divulsos offendens,
sustulit; ita sane, ut ejus aggressionis
metu, in suis se navibus adunata classe
continerent, nec usquam excurrere au-
derent.

Bardæ Phocæ victoria.

Crocuæ in Russos opera.

LI. Hi porro ingentia maximaque ma-
la perpetraverunt, cum occdum illos
Romanæ copiæ junaissent, Nam Ste-
num omne, quod vocat, igne vasta-
rant. Ex illis, quos captivos ceperant,
alios in crucem agebant, alios terræ con-
fidebant; alios velut ad metam erectos,
jaculorum imbre impetebant. Quotquot
vero Sacerdotalis ac Clericalis militiæ
deprehendebant, iis retro vinctis mani-
bus, per medium caput clavos ferreos
adigebant. Multos sacrarum Ædium,
subjecta flamma combusserunt. Ingruen-
te vero jam hyeme, & cum eos ne-
cessarius commeatus deficeret, dum ter-
ra exercitus in se impetum, ac navale
prælium timent, domum reverti consti-
tuerunt. Ac sane classem latere dum
student, mensis Septembris, Indictione
quinta-decima ad Thraciæ portus trans-
fretare aggressi, quem dicebam, Theo-
phanem Patricium obviam habuere. Ne-
que enim viri solertissimum ac pervigilem
animum unaque fortissimum fefellerunt.
Mox igitur navalis denuo pugna commit-
titur; plurimæque hostium submersæ na-
ves, multi occisi, ejus marte, quem di-
cebam, viri. Pauci cum navibus cladi
subducti, inque Coelet asperum littus e-
vecti, ingruente nocte fuga evaserunt.
Theophanes vero Patricius cum insigni
victoria maximisque tropæis reversus,
honorifice ac magnifice suscipitur, ac
Accubitoris dignitate ornatur.

Russorum immania mala.

Romanorum alia victoria.

Theophanes Accubitor.

LII. Quia vero dictus Joannes Magi-
ster Crocoas, præstantissima virtute bel-
lo fulserat, multaque ac magna erexerat
tropæa, atque Romani Imperii fines late
protulerat, plurimasque Agarenorum ur-
bes everterat: quodque Viri illustrissima
virtus esset, cogitaverat Romanus Impe-
rator, ut ejus filiam Romano nepoti ex
Constantino filio uxorem ascisceret. Con-
flata vero hinc viro reliquorum Augusto-
rum invidia, officio movetur. Hujus por-
ro loco Domesticus constituitur Panthe-
rius Patricius Romani Imperatoris pro-
pinquus.

Edit. Paris. pag. 390.

Crocoas gradu motus virtutis invidia.

LIII. Indictione prima, mense Aprili,
rursus Turci cum ingentibus copiis Roma-
næ ditionis fines invaserunt. Egressus vero
Theophanes Patricius Accubitor, pacis
cum eis fœdus percussit, acceptis obsidibus
ex illustrioribus. Hincque adeo contigit,
in annos quinque pacem induciasque ser-
vari.

Turcorum nova invasio.

L I V. Secunda porro Indictione
Romanus Imperator Paschalium Pro-
tospatharium ac Longobardiæ Ducem
ad Hugonem misit Franciæ Regem,

A ἐπεκδραμοῦσαι, τελείαν εἰργάσαντο τὴν τροπήν. Καὶ πολλὰ μὲν πλοῖα κατέδυσαν αὔτανδρα. πολλοὺς δὲ ἀπέκτειναν. πλείστους δὲ ζῶντας συνέλαβον. οἱ περιλειφθέντες δὲ, εἰς τὸ τῆς Ἀνατολῆς μέρος εἰς τὰ Σγῶρα λεγόμενα καταπλέουσιν. Ἀπεστάλη δὲ τότε καὶ Βάρδας ὁ Φωκᾶς διὰ γῆς μετὰ ἱππέων ἐγκρίτων παρατρέχειν αὐτούς. Καὶ δὴ τούτων σύνταγμα ἱκανὸν ἀποστειλάντων πρὸς τὰ τῆς Βιθυνίας μέρη, ὥστε τὰ πρὸς τροφὴν καὶ τὴν ἄλλην χρείαν αὐτοῖς ποιήσασθαι. Περιτυχὼν τῷ τοιούτῳ συντάγματι ὁ εἰρημένος Βάρδας ὁ Φωκᾶς, κακῶς τούτους διέθηκε, τρεψάμενος καὶ κατασφάξας αὐτούς. Κατῆλθε δὲ τηνικαῦτα καὶ Ἰωάννης Μάγιστρος καὶ Δομέστικος τῶν σχολῶν ὁ Κρουκούας μετὰ παντὸς τοῦ τῆς ἀνατολῆς στρατεύματος, καὶ
B τούτων πολλοὺς διέφθειρεν, ἀποσπάδας τῷ δὲ κατασκευὴ καταλαμβάνων, ὥστε συσταλέντας αὐτοὺς δέει τῆς αὐτοῦ ἐπιθέσεως, μένειν ἀθρόως ἐπὶ τὰ οἰκεῖα πλοῖα, καὶ μηδαμοῦ ἐκτρέχειν κατατολμᾶν.

να΄. Πολλὰ δὲ καὶ μέγιστα κακὰ ὅτι διεπράξαντο, πρὸ τοῦ τὸ Ῥωμαϊκὸν στράτευμα κατελθεῖν. Τό, τε γὰρ Στενὸν λεγόμενον ἅπαν ἐνέπρησαν, καὶ οὓς συνελάμβανον αἰχμαλώτους, τοὺς μὲν ἀνεσταύρουν, τοὺς δὲ τῇ γῇ προσεπατταλεύον, τοὺς δὲ ὥσπερ σκοποὺς ἱστῶντες, βέλεσι κατετόξευον ὅσους δὲ τοῦ ἱερατικοῦ κλήρου συνελάμβανον, ὄπισθεν τὰς χεῖρας δεσμοῦντες, ἥλους σιδηροὺς κατὰ μέσης τῆς κεφαλῆς αὐτῶν κατέπηγνυον. πολλούς τε ἁγίους ναοὺς τῷ πυρὶ παραδεδώκασι. Χειμῶνος δὲ ἤδη ἐνισταμέ-
C νου, καὶ τροφῆς ἀποροῦντες, τό, τε ἐπελθὸν στράτευμα δεδιότες, τούς τε ναυμαχοῦντας τελείως, ἐβουλεύσαντο τὰ οἰκεῖα καταλαβεῖν. Καὶ δὴ λαθεῖν τὸν στόλον σπουδάζοντες, Σεπτεμβρίῳ μηνὶ, ιε΄. Ἰνδικτ. ἀντιπλεῦσαι ὡρμηκότες ἐπὶ τὰ Θρᾳκῷα μέρη, παρὰ Θεοφάνους Πατρικίου ὑπηντήθησαν. Οὐ γὰρ ἔλαθον τὴν αὐτοῦ ἐγρηγορωτάτην καὶ γενναίαν ψυχήν. Εὐθὺς οὖν δευτέρα ναυμαχία συνάπτεται, καὶ πλεῖστα πλοῖα ἐτρέψατο, καὶ πολλοὺς τούτων ἀπέκτεινεν ὁ εἰρημένος ἀνήρ. Ὀλίγοι δὲ μετὰ τῶν πλοίων περισωθέντες, καὶ ἐν τῇ τῆς Κοίλης περιπεσόντες ἀκτῇ, νυκτὸς ἐπελθούσης ἔφυγον. Θεοφάνης δὲ ὁ Πατρίκιος μετὰ νίκης λαμπρᾶς καὶ τῶν μεγίστων ὑπέστρεψε τροπαίων, καὶ ἐντίμως καὶ μεγαλοπρε-
D πῶς ὑπεδέχθη, καὶ Παρακοιμώμενος ἐτιμήθη.

νβ΄. Ἐπεὶ δὲ ὁ ῥηθεὶς Ἰωάννης Μάγιστρος ὁ Κρουκούας, ἄριστός τις ἐγένετο τὰ πολεμικὰ, πολλά τε καὶ μεγάλα ἀνέστησε τρόπαια, καὶ τὰ Ῥωμαϊκὰ ἐπλάτυνεν ὅρια. πλείστας τε πόλεις ἐπόρθησε τῶν Ἀγαρηνῶν. διὰ δὲ τὸ περιφανὲς τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῆς, ἐβουλήθη ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς εἰς τὸν ἑαυτοῦ ἔγγονον Ῥωμανὸν, τὸν ἐκ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τὴν τούτου θυγατέρα ἀναλαβεῖν. φθόνῳ δὲ αὐτοῦ τῆς τοιαύτης ἕνεκεν ὑποθέσεως παρὰ τῶν λοιπῶν Βασιλέων κινηθέντος, ἐκπίπτει τῆς ἀρχῆς Δομέστικος ἢ ἀντικαθίσταται ὁ Πατρίκιος Πανθήριος, συγγενὴς ὢν τοῦ Βασιλέως Ῥωμανοῦ.

νγ΄. Ἰνδικτ. α΄. Ἀπριλλίῳ μηνὶ, ἐπῆλθον πάλιν
E οἱ Τοῦρκοι μετὰ πλείστης δυνάμεως. Ὁ δὲ Πατρίκιος Θεοφάνης ὁ Παρακοιμώμενος ἐξελθὼν, σπονδὰς εἰρηνικὰς ἐποίησε μετ᾽ αὐτῶν, ὁμήρους τῶν ἐμφανῶν ἀναλαβόμενος. ἐξ οὗ καὶ συνέβη ἐπὶ χρόνοις ε΄. τὴν εἰρήνην διαφυλαχθῆναι.

νδ΄. Δευτέρας δὲ Ἰνδικτ. ὁ Βασιλεὺς Ῥωμανὸς, Πασχάλιον Πρωτοσπαθάριον καὶ Στρατηγὸν Λογγιβαρδίας πρὸς τὸν Ῥῆγα Φραγγίας Οὐ-

Οὔγουσα ἐξαπέστειλε, τὴν αὐτοῦ θυγατέρα ἐπιζητῶν εἰς νύμφην Ῥωμανῷ τῷ υἱῷ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ Κωνσταντίνου· ἣν καὶ ἀναλαβὼν ὁ εἰρημένος Πασχάλιος μετὰ πλούτου πολλοῦ ἐν τῇ πόλει ἀνήγαγε. Γέγονε δὲ ὁ γάμος Σεπτεμβρίῳ μηνὶ Ἰνδικτ. γ΄. ζήσασα ἔτη ε΄. ἐτελεύτησεν ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς αὐτοκρατορίας Κωνσταντίνου τοῦ αὐτῆς πενθεροῦ.

νε΄. Ἀνέμου δὲ βιαίου σφόδρα καταπνεύσαντος Δεκεμβρίῳ μηνὶ, οἱ λεγόμενοι ἐν τῷ ἱππικῷ Δῆμοι κατέπεσον, οἱ ἀπεναντίας τοῦ Βασιλικοῦ θρόνου ἐτύγχανον, καὶ συνέτριψαν τά τε ὑποκάτωθεν αὐτῶν βάθρα, καὶ τὰ Στηθέα λεγόμενα. Χρόνου δὲ περικυκλώσαντος τῷ αὐτῷ μηνὶ, τὸν Βασιλέα Ῥωμανὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τοῦ παλατίου κατήγαγον.

νϛ΄. Τῆς δὲ πόλεως Ἐδέσης, ἐν ᾗ τὸ τοῦ Χριστοῦ τίμιον ἐκμαγεῖον ἀπέκειτο, παρὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιορκουμένης, στρατεύματος εἰς ἀνάγκην μεγίστην πιεσαμένης, ἀπέστειλαν οἱ ταύτης οἰκήτορες πρὸς τὸν Βασιλέα Ῥωμανὸν, διαπρεσβευόμενοι τὴν πολιορκίαν λυθῆναι, τὸ τοῦ Χριστοῦ ἅγιον ἐκμαγεῖον παρέχειν ἐπαγγειλάμενοι· ὑπὲρ τῆς τοιαύτης δὲ χάριτος δεσμίους ᾐτήσαντο τῶν ἐμφανῶν ἀπολαβεῖν, χρυσόβουλλά τε λαβεῖν, ὥστε τὴν τούτων χώραν μηκέτι παρὰ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ ληΐζεσθαι· ὃ δὴ καὶ γέγονε. Τοῦ δὲ ἁγίου ἐκμαγείου ἀποσταλέντος, καὶ ἤδη τῇ Κωνσταντινουπόλει πλησιάσαντος, Θεοφάνης ὁ Πατρίκιος καὶ Παρακοιμώμενος ἐν τῷ ποταμῷ Σαγγάρῳ ἐξελθὼν, ὑπήντησεν αὐτῷ μετὰ φωταγωγίας, καὶ τῆς δεούσης τιμῆς καὶ ὑμνῳδίας. Καὶ τῇ ιε΄. τοῦ Αὐγούστου μηνὸς, σὺν αὐτῷ ἐν τῇ πόλει εἰσῆλθον, τοῦ Βασιλέως ἐν Βλαχέρναις ὄντος, κἀκεῖ αὐτὸ προσκυνήσαντος. Τῇ δὲ ἐπαύριον ἐξῆλθον ἐν τῇ Χρυσῇ πόρτῃ, οἵ τε τοῦ Βασιλέως δύο υἱοὶ Στέφανός τε καὶ Κωνσταντῖνος σὺν τῷ Πατριάρχῃ Θεοφυλάκτῳ· καὶ μετὰ τῆς δεούσης τοῦτο ἀναλαβόντες τιμῆς, τῆς συγκλήτου πάσης προπορευομένης, καὶ φωταγωγίας μεγίστης προαγούσης, μέχρι τοῦ ἁγίου ναοῦ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ Σοφίας πεζῇ διεκόμισαν, καὶ προσκυνηθὲν, ἐκεῖσε ἐν τῷ παλατίῳ ἀνήγαγον.

νζ΄. Ἐν ταύταις δὲ ταῖς ἡμέραις, Ἀρμένιόν τι τέρας τῇ πόλει ἐπεδήμησε. Παῖδες συμφυεῖς ἄρρενες ἐκ μιᾶς προελθόντες γαστρός· σῶοι μὲν καὶ ἄρτιοι πάντα τὰ μέλη τοῦ σώματος· ἀπὸ δὲ τοῦ στόματος τῆς γαστρὸς, καὶ μέχρι τῶν ὑπογαστρίων, συμπεφυκότες, καὶ ἀλλήλοις ὑπάρχοντες ἀντιπρόσωποι. Οἱ ἐπὶ πλεῖστον τῇ πόλει ἐνδιατρίψαντες, καὶ ὑπὸ πάντων ὡς ἐξαίσιόν τι τέρας ὁρώμενοι, τῆς πόλεως ὡς πονηρός τις οἰωνὸς ἐξηλάθησαν. Ἐπὶ δὲ τῆς μοναρχίας Κωνσταντίνου πάλιν εἰσήλθοσαν· Ἐπεὶ δὲ ὁ ἕτερος αὐτῶν ἐτεθνήκει, ἰατροί τινες ἔμπειροι τὸ συγκεκολλημένον μέρος διέτεμον εὐφυῶς, ἐλπίδι τοῦτον ἕτερον ζήσεσθαι. Ὃς τρεῖς ἡμέρας ἐπιβιοὺς, ἐτελεύτησεν.

νη΄. Ὁ δὲ Ῥωμανὸς ὁ Βασιλεὺς, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ἐν πᾶσι μοναχοῖς πίστιν ἐκέκτητο ἄμετρον· διαφερόντως δὲ ἐτίμα καὶ ὑπερεσέβετο Σέργιον τὸν ἐν μοναστaῖς διαλάμποντα· ὃς ἀδελφὸς μὲν τοῦ Μαγίστρου ὑπῆρχε Κοσμᾶ, ἀνεψιὸς δὲ τοῦ Πατριάρχου Φωτίου· ἐν πλείονι τῆς σαρκικῆς συγγενείας, ἡ κατὰ ψυχὴν ἐτίμα εὐγένεια. Ἀρετῆς γὰρ εἰς ἄκρον καὶ γνώσεως ἤλασεν, ὡς δυσχερὲς εἶναι διακρίνειν, πο-

ejus filiam Romano Constantini generi sui filio sponsam exquirens: quam & assumens, quem dixi, Paschalius, cum multa supellectile atque opibus in Urbem induxit. Celebratæ nuptiæ mense Septembri, Indictione tertia. Vixit cum viro annos quinque; tumque vivis exempta est, cum Constantinus illius socer ipse summus Imperator esset, unusque rerum potiretur.

Constantini Porphyrogenitæ nuptiæ.

LV. Mense autem Decembri, valido concitato vento atque turbine, qui in Foro ex adverso Regii solii erecti sunt, sic dicti, Demi, corruerunt, subjectosque gradus & marmora & intercolumnia contriverunt. Anni autem vertente circulo, eodem ipso mense, Romanum Imperatorem ejus filii Aula dejecerunt.

Ventus turbo, ac præsagium.

LVI. Edessena autem civitate, in qua venerandi Christi Effigies linteo expressa erat, a Romano exercitu obsessa, & ad extremas angustias redacta, miserunt oppidani ad Romanum Imperatorem Oratores, rogantes solvi obsidionem, ejus muneris gratiæ sacram Christi sic expressam Effigiem se daturos polliciti: hujusque ipsius muneris vicem, ex suis vinctos illustriores recipere petebant: bullaque aurea eam eis præstari fidem, *Ut non amplius Romanæ copiæ Edessenam regionem devastarent*. Quod & factum est. Missa itaque sacra Effigie ac Sudario, jamque haud procul Byzantio, Theophanes Patricius & Accubitor ad Sagarim fluvium egressus, cum cereorum splendido apparatu, congruoque cultu & canticis illi obviam processit; mensisque Augusti quintadecima, cum illo in Urbem intravit. Imperatore in Blachernis constituto, ubi & Effigiem devote adoravit. Postridie vero ad Auream portam exierunt, tum Imperatoris duo filii, Stephanus & Constantinus, tum illius gener Constantinus cum Theophylacto Patriarcha; debitoque honore susceptum sacrum Pignus, universo Senatu præeunte, maximaque cereorum atque lampadum sylva prælucente, adusque sanctæ Dei Sapientiæ Templum pedibus detulere, atque illic adoratione mysticoque cultu acceptum, in Palatium intulere.

Christi Imago Edessena in Urbem illata.

Edit. Paris. pag. 592.

LVII. His vero diebus, monstrum quoddam ac portentum Armeniacum in Urbem invectum est: pueri scilicet duo cohærentes, uno utero effusi; aliis membris omnibus corporis integri a ventriculi tamen ore & intra pubem inter se concreti, atque vultibus obversis. Hi diu in Urbe versati; ac cum omnes ceu immane quoddam portentum oculis usurparent, Romanus Imperator velut malum quoddam omen, ea expulit. Cum autem solus jam Constantinus rerum potiretur, iterum ingressi sunt. Uno autem ex eis mortuo, periti quidam Medici cohærescentem emortuam partem subtili arte putavere; nimirum fore sperantes, ut illo remedio alter incolumis servaretur: qui tamen ipse triduo superstes, obiit.

Monstrum hominis duplicis.

LVIII. Romanus porro Imperator, uti a nobis in superioribus dictum est, cum erga Monachos omnes fidem plurimam haberet, cultumque iis adhiberet, præ reliquis tamen eximieque Sergium virum monasticæ institutione præclarum, observabat. Erat hic Magistri Cosmæ frater, Photii Patriarchæ nepos, animi ingenuitate, quam carnali cognatione nobilior. Ad summam enim virtutem scientiamque

Sergii Monachi cultus. Viri nobilitas ac præclaræ dotes.

evaserat, ut nec utra præstaret discerni facile posset, sic nimirum accurate omnique perfectione utramque excoluerat. Florebat in eo inter alia discretionis donum, morumque gratia, animi sensus modestia. Neque enim supercilia attrahebat, uti nostrates sapientes in more positum habent; neque vero arrogantem ac superbum præferebat; sed sermo illi melle dulcior ex ore stillabat: firma indoles ac constans; sensus animi modestus ac humilis. Hunc itaque virum inclytum Imperator una secum continuo habebat, ad cujus normam atque regulam vitæ suæ rationes componeret. Monebat ille, serioque hortabatur ut liberorum curam ageret, nec indisciplinatos ad nequitiam declinare fineret; ne idem atque Heli illi accideret, ac liberorum piacula ipse lueret: quod & ita accidit.

Edit. Paris. pag. 592. Romani erga liberos reprehensa indulgentia. 1. Reg. 3. 12.

LIX. Quod vero Aula dejectum liberi in Protem Insulam relegaverant, hunc rursus calamitarum solatium, ac ærumnarum angustiarumque lene levamen habebat. Aderat etiam pariter Polyeuctus reverendissimus Monachus, qui ipse perinde, ac quem dicebam, Sergius, adversi casus molestiam convenienter apteque leniebat. Hic postea, Theophylacto humanis exempto, a Constantino Imperatore Patriarcha provectus est.

Sergius & Polyeuctus Romani consolatores. Polyeuctus Patriarcha.

LX. Quandoquidem autem Deus multis modis salutem homini præstare constituit, Romanum Imperatorem citra omnem expectationem in calamitatem incidere permisit; ut is illa castigatus, ac de superioris vitæ delictis admonitus, salutem consequeretur. Permisit namque Stephanum filium in eum insurgere; uti olim Absalom in Davidem patrem suum. Mariani itaque Exmonachi Argyri, Basilique Protospatharii Petinacis, necnon Manuelis Curticis consiliis abusus, consciis etiam reliquis Imperatoribus, patrem Aula perperam deturbavit, inque Prote Insula relegatum, Monachi ritu detondit.

Romanus a filio imperio dejectus. 2. Reg. 15. 1.

A στερρῷ μᾶλλον ἐπλεονέκτει, ὥστε εἰς ἄκρον ἑκατέραν ἐξησκήσεν. Ἐπλεόνασε τε αὐτῷ πρὸς τοῖς ἄλλοις, καὶ τὸ τῆς διακρίσεως χάρισμα, καὶ τὸ χαρίεν τοῦ ἤθους, καὶ τὸ μέτριον τοῦ φρονήματος. Οὐ γὰρ ἀνέσπα τὰς ὀφρῦς, ὡς οἱ νῦν σοφοί· οὐδὲ ἀλαζών τις ἐδόκει καὶ ὑπερήφανος· ἀλλὰ τὸν λόγον μὲν εἶχε γλυκύτερον μέλιτος ἀποστάζοντα. Τὸ ἦθος δὲ πάγιον καὶ σταθερόν· ταπεινὸν δὲ τὸ φρόνημα. Τοῦτον δὴ τὸν ἀοίδιμον ἀδιαλείπτως μεθ᾽ ἑαυτοῦ εἶχεν ὁ Βασιλεὺς, κανόνα ὄντως καὶ στάθμην τὸν αὐτοῦ βίον ἀεὶ ῥυθμίζοντα. Ὃς πολλὰ παρῄνει τῷ Βασιλεῖ τῶν παίδων ἐπιμελεῖσθαι, καὶ μὴ ἀπαιδεύτως ἐᾷν εἰς πονηρίαν ἐκκλίνοντας· μή ποτε αὐτὸς πάθοι τὸ τοῦ Ἠλὶ, τιμωρίαν ἐκ τῆς τῶν παίδων παρανομίας ἐκτίσας.

B νθ΄. Ἐπειδὴ δὲ τοῦ παλατίου τοῦτον οἱ παῖδες κατήγαγον, καὶ ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ ἐξώρισαν, πάλιν τοῦτον εἶχε τῶν συμφορῶν παραμύθιον, καὶ τῶν θλίψεων ἀκεσώδυνον φάρμακον· ᾧ συνὼν τότε καὶ Πολύευκτος μοναχὸς εὐλαβέστατος, καὶ αὐτὸς τὰ εἰκότα παραμυθούμενος· ὃς τοῦ Πατριάρχου Θεοφυλάκτου τελευτήσαντος, Πατριάρχης ἐπὶ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου προχειρίζεται Κωνσταντινουπόλεως.

ξ΄. Ἐπεὶ δὲ πολλοῖς τρόποις βούλεται ὁ Θεὸς σώζειν τὸν ἄνθρωπον, συνεχώρησε καὶ τὸν Βασιλέα Ῥωμανὸν ἀδοκήτῳ περιπεσεῖν συμφορᾷ· ἵνα δι᾽ αὐτῆς σωφρονισθεὶς, καὶ τῶν οἰκείων ἐν συναισθήσει παραπτωμάτων γενόμενος, σωτηρίας ἀξιωθῇ. Συνεχώ-

C ρησε γὰρ ἐπαναστῆναι αὐτῷ τὸν υἱὸν αὐτοῦ Στέφανον, ὥσπερ ποτὲ Ἀβεσαλὼμ ἐπανέστη τῷ οἰκείῳ πατρὶ τῷ Δαβίδ. Συμβουλαῖς οὖν οὗτος πρὸς τοῦτο χρησάμενος, τῷ τε ἀπὸ μοναχῶν Μαριανῷ καὶ Βασιλείῳ τῷ Πρωτοσπαθαρίῳ τῷ Πετεινάκῃ, καὶ Μανουὴλ τῷ Κουρτίκῃ συνειδότων αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων Βασιλέων, τοῦτον τοῦ παλατίου κακῶς κατήγαγε· καὶ ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ ἐξορίσας, ἔκειρε μοναχόν.

CONSTANTINI

SOLIDUM IMPERIUM.

I. CONSTANTINUS itaque Romani gener Imperator relictus est. Is confestim Bardam Phocæ filium Magistri dignitate auctum (quippe longi temporis experientia bellicis facinoribus clara sæpius laude functum atque probatum) Legionum Domesticum præfecit. Tum Basilium, cui cognomen Petinaces, Patricium creat ac Magnum Hetæriarcham. Marianum, Argyrorum stirpe satum, detracto Monachi habitu, Patricii decoratum insulis, Comitem stabuli facit. Similiter quoque Manuelem dictum Curticem, Patricium & Excubiarum Drungarium: quos tres viros, brevi interjecto tempore, justa Dei ultio insecuta est, quod in Christum Domini debacchati essent, ac inique in eum manus injecissent; cum scilicet imperandi libido eos incessisset. Majestatis enim rei peracti, miserando prorsus exitu horum quilibet vitam finiere. Cæterum quæ ad illos spectant fusius operosiusque exequar, ubi ex professo rem sum narraturus.

Creati Constantino Magistratus. *pag. 593.* Divina ultio in auctores dejectionis Romani.

II. Post dies quadraginta, Januarii mensis die septimo supra vigesimum, suspectos

Romani filii Imperatores in ordinem redacti.

ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ.

D α΄. ΥΠΕΛΕΙΦΘΗ οὖν Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ τούτου γαμβρός· ὃς παραυτίκα Βάρδαν τὸν τοῦ Φωκᾶ τῇ τοῦ Μαγίστρου ἀξίᾳ τιμήσας, χρόνῳ πολλῷ τὴν ἐν πολέμοις ἀνδραγαθίαν ἐπιδειξάμενον, Δομέστικον τῶν σχολῶν προχειρίζεται. Εἶτα Βασίλειον, ᾧ ἐπίκλην Πετεινάκης, Πατρίκιον καὶ μέγαν Ἑταιριάρχην. Τῷ δὲ τοῦ γένους τῶν Ἀργυρῶν Μαριανῷ τὰ μοναχικὰ ἀποδύσας, Πατρίκιον καὶ Κόμητα τοῦ σταύλου πεποίηκεν. Ὡσαύτως καὶ Μανουὴλ τὸν λεγόμενον Κουρτίκην, Πατρίκιον καὶ Δρουγγάριον τῆς βίγλης· οὓς τινας γ΄. οὐ μετὰ πολὺν χρόνον ἡ τοῦ Θεοῦ δικαία κρίσις, ὡς εἰς

E Χριστὸν Κυρίου παροινήσαντας καὶ χεῖρας ἀδίκως ἐπιβαλόντας, τῆς Βασιλείας ὀρεγομένους, μετῆλθεν. Ἐπὶ καθοσιώσει γὰρ καταληφθέντες, ἕκαστος αὐτῶν οἰκτίστῳ θανάτῳ τὸ ζῆν ἀπέῤῥηξαν. τὰ δὲ περὶ αὐτῶν πλατύτερά τε καὶ ἐπεξεργαστικώτερα ἐν τῇ προηγουμένῃ ἐξηγήσει ἐκθήσομαι.

β΄. Μετὰ δὲ μ΄. ἡμέρας, τῇ κζ΄. τοῦ Ἰανουαρίου μηνὸς, ὑποπτεύσας Κωνσταντῖνος τὸν

τότε Βασιλέα Στέφανον, καὶ Κωνσταντῖνον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, μή ποτε κατ' αὐτοῦ τὰ ὅμοια πράξωνται. Καὶ λογισάμενος, ὅπερ ἦν εἰκὸς, ὅτι οἱ τοῦ ἰδίου πατρὸς οὐκ ἐφείσαντο, πῶς αὐτοῦ φείσονται; ἑστιάσας αὐτοὺς, ἤδη ἐν τῇ τραπέζῃ καθεζομένους, ἔτι τῆς βρώσεως οὔσης ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, ἀνήρπασαν τούτους οἵ τε λεγόμενοι Τορνίκιοι, καὶ ὁ Πατρίκιος Μαριανὸς, καὶ οἱ λοιποὶ, οἱ πρὸς τοῦτο ἡτοιμασμένοι, καὶ τοῦ παλατίου καταγαγόντες, καὶ ἐν ταῖς πλησιαζούσαις νήσοις αὐτοὺς περιορίσαντες, Κληρικοὺς ἀπέκειραν.

habens Constantinus Stephanum Imperatorem, ejusque fratrem Constantinum, nequando in se quoque paria attentarent; ac secum reputans, quod & par erat, eos, qui nec patri pepercissent, haud sibi parcituros; convivio acceptos, jamque mensæ accumbentes, cum adhuc in ore cibus esset, per Tornicios, quos vocant, & Marianum Patricium, ac reliquos in rem paratos arripit, aulaque dejectos, in vicinis Urbi Insulis Clericorum ritu detondit.

γʹ. Μετ' ὀλίγον οὖν αἰτησάμενοι τὸν ἴδιον πατέρα θεάσασθαι, ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ παρεγένοντο, καὶ τοῦτον ἐν τῷ μοναχικῷ σχήματι θεασάμενοι, πένθει κατεσχέθησαν ἀφορήτῳ. οἷς ἐπιδακρύσας ὁ πατὴρ, ἔφη, Υἱοὺς ἐγέννησα καὶ ὕψωσα, αὐτοὶ δέ με ἠθέτησαν. Εἶθ' οὕτως ἐξωρίσθησαν, ὁ μὲν Στέφανος, εἰς Προικόννησον· ἀπὸ δὲ Προικοννήσου, εἰς Ῥόδον· ἀπὸ δὲ Ῥόδου, εἰς Μιτυλήνην· ὁ δὲ Κωνσταντῖνος, εἰς Τένεδον· ἐκεῖθεν εἰς Σαμοθρᾴκην· ἐν ᾗ καὶ ἀνταρσίαν μελετήσας, παρὰ τῶν αὐτὸν φυλαττόντων ἐσφάγη. Μιχαὴλ δὲ τὸν τοῦ Χριστοφόρου υἱὸν τὰ βασιλικὰ πέδιλα ἀφελόμενος, Κληρικὸν πεποίηκε.

III. Haud ita post, invisendi patris impetrata venia, in Insulam Protem venere; quo conspecto Monachi habitu, intolerabili luctu correpti sunt. Quibus pater collacrymatus, ait, *Filios genui & exaltavi, ipsi vero spreverunt me.* Sic deinde relegati sunt, Stephanus quidem in Proconesum. A Proconeso, Rhodum transtulerunt, inde Mitylenem: Constantinum vero Tenedum, indeque Samothraciam; ubi & rebellionem molitus, a custodibus necatus est. Michaelem Christophori Imperatoris filium, detractis Imperialibus calceis, Clericum fecit.

Is. 1. 2.

Constantinus Romani filius necatus.

δʹ. Ὄντος δὲ τοῦ Βασιλέως Ῥωμανοῦ ἐν τῇ νήσῳ, ὁ Πατριάρχης Θεοφύλακτος, καὶ Θεοφάνης ὁ Πατρίκιος, ὁ Παρακοιμώμενος, βουλὴν ἐβουλεύσαντο, ὥστε πάλιν ἐν τῷ παλατίῳ τοῦτον ἀγαγεῖν· ἣν καὶ αὐτῷ ἀνακοινωσάμενοι, καὶ παραπείσαντες τοῦτον, ἐκαιροσκόπουν πότε πέρας τῇ τοιαύτῃ βουλῇ ἐπιθῶσιν. Ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς βουλῆς ἐφωράθη καὶ κατεμηνύθη Κωνσταντίνῳ Βασιλεῖ, τοὺς συνεργοὺς ταύτης ἐτιμώρει. Τὸν μὲν γὰρ Πατρίκιον Θεοφάνην ἐξώρισε· τὸν δὲ Πρωτοσπαθάριον * Ἐπικέρνην Γεώργιον, καὶ Θωμᾶν Πριμικήριον δείρας καὶ κουρεύσας, καὶ μέσον τῆς πόλεως θριαμβεύσας, οὕτως ἐν ἐξορίᾳ παρέπεμψε.

* καὶ Πιγκέρνην. ut Cont.

IV. Imperatore Romano in Insula exule, Theophylactus Patriarcha, & Theophanes Patricius ac Accubitor, consilium inierunt, ut Romanum in aulam reducerent. Eoque eam ipso communicato consilio, ac in sententiam pertracto, opportunum tempus captabant quo molitioni finem imponerent. Deprehensa autem conjuratione, delatisque Constantino Imperatori, qui ejus auctores ac conscii forent, in eos animadvertit. Ac Theophanem quidem Patricium, exilio relegavit: Georgium vero Protospatharium ac Pincernam, nec non Thomam Primicerium verberibus subactos, detonsosque, ac per mediam Urbem pompa traductos, ita in exilium misit.

Romani conjuratio compressa.

εʹ. Δεκεμβρίῳ δὲ μηνὶ Ἰνδικτ. ϛʹ. ἐπιβουλήν τινες κατὰ τοῦ Βασιλέως Κωνσταντίνου ἐμελέτησαν, βουλόμενοι τὸν Βασιλέα Στέφανον ἐν τῷ παλατίῳ ἐκ τῆς νήσου ἀγαγεῖν. Ταύτης οὖν μηνυθείσης τῆς ἐπιβουλῆς Κωνσταντίνῳ διὰ Μιχαὴλ τοῦ Διαβολίνου λεγομένου, τοὺς ἐπιβούλους κρατήσας ὁ Βασιλεὺς, τῶν μὲν τὰς ῥῖνας καὶ τὰ ὦτα ἀπέτεμε, τοὺς δὲ δαρμῷ ἀφορήτῳ ὑπέβαλε, καὶ ὄνοις ἐπικαθίσας, διὰ μέσης τῆς πόλεως ἐθριάμβευσε καὶ ἐξορίᾳ παρέπεμψε.

V. Mense Decembri, Indictione sexta, quidam insidias moliti sunt adversus Constantinum Imperatorem, hoc eis consilio, ut Stephanum Imperatorem ex insula, ubi agebat, in Palatium reducerent. Delata Constantino conjuratione per Michaelem, quem Diabolinum vocant, captis Imperator, qui conjurati essent, aliis nares auresque præscidit, alios intolerando verberum cruciatu examinatos, asinisque impositos, ac per mediam Urbem ignominiose traductos, exilio relegavit.

Stephani compressa rebellio.

Edit. Paris. pag. 594.

ϛʹ. Πεντεκαιδεκάτῃ Ἰουλίῳ μηνὶ Ἰνδικτ. ϛʹ. Ῥωμανὸς ὁ Βασιλεὺς ἐν τῇ Πρώτῃ νήσῳ τελευτᾷ· καὶ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῇ πόλει διακομισθὲν, ἐν τῇ αὐτοῦ ἀπετέθη μονῇ.

VI. Quinta-decima Julii mensis, Indictione sexta, moritur Romanus Imperator, in Insula quam Protem vocant. Ejus cadaver in Urbem relatum, in illius depositum Monasterio est.

INDEX

RERUM PRÆCIPUE MEMORABILIUM

QUÆ IN HOCCE VOLUMINE CONTINENTUR.

A

B

C

D

V

Z

C O R R I G E N T E

D. GEORGIO PATUSSA

A T H E N I E N S I,

FLANGINIANI SEMINARII

MAGISTRO ET RECTORE.